Ex Biblio. Schöſs.
Würzeburgi
1809.

3,272/B/1

A xxx Hel

DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 676
COLLECTION

Dr. Ernst Darmstaedter

7051.4(1

JOHANNIS BAPTISTÆ

VAN HELMONT,

Toparchæ in Merode, Royenburg &c.

OPERA OMNIA,

NOVISSIMA HAC EDITIONE AB INNUMERIS MENDIS REPURGATA,

ET

INDICE RERUM AC VERBORUM LOCUPLETIORI INSTRUCTA,

Una cum

INTRODUCTIONE ATQUE CLAVI

MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI, Hæreditarii in Dirshrot.

Phil. & Med. Prof. P. Giſſeni, Archiatri Haſſo - Darmſtatini, Præſidis in S. R. I. Acad. Nat. Cur. Adjuncti, Regiæ Pruſſiacæ Societ. Scientiarum & Recup. in Italiâ Collega.

Cum Gratia & Privil. Potentiſs. Reg. Poloniæ & Elect. Saxoniæ.

Ex Bibliopolio Hafnienſi

Hieronymi Chriſtiani Paulli, Anno 1707.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

INTRODUCTIO.

QUI Reformationem Studiorum literarumque meditantur, ſingulari παῤῥησίᾳ animique gravitate gaudeant, oportet. Quemadmodum enim ingeneroſum Medentum genus [α] humique repentia ingenia ad ſervitutem quaſi nata ſunt, & ſive credulitate ſive ſocordiâ quadam ducta ſe facilè aliorum mancipia conſtituunt, nihil verum aut egregium putando, niſi quod ab Anteceſſoribus ſuis olim hauſerant: Sic ex adverſo ad libertatem eundo non ſerviunt, ſed fruuntur judicii muneribus, [β] quotquot ultra vulgus ſe efferunt. Inde enim eſt, quod non ingeniô ſolum, ſed & proſapiâ verè Nobiles, ſi non omne punctum, quamplurimum tamen ad artes & ſcientias, ſive exornandas, ſive ab interitu vindicandas, contulerint, utut nil niſi contumelias, adverſitates & convitia ab ingratis Scholarum incolis reportaverint. Teſtatur hoc magnum & illuſtre Britannorum Decus, BACO de VERULAMIO, qui de augmentis ſcientiarum ſummoperè ſollicitus ac ſaluberrimis (quibus ſocietas Regia Londinenſis ferè omnia in acceptis refert) conſiliis defectibus ſcholarum maſculè ſuccurrendo tantam illarum invidiam incurrit, ut per meras æmulorum obtrectationes à Rege tandem & Parlamenti conſiliô ab officiis remotus fuerit [γ] Idem decantatus hodiè RENATUS des CARTES è Nobili Pictonum familiâ oriundus, exemplô ſuo confirmat, qui certiorem philoſophandi viam ingreſſurus, præjudicia à teneris imbibita excuſſurus, Atheoſque novis iisque ſolidiſſimus argumentis convicturus, tantum vulgarium Philoſophorum

[α] Verbis Helmontii Tr. de Lithiaſi §. 40.
[β] Vid. Author lib. de Magneticâ Vulnerum curatione §. 53.
[γ] Vid. Vita ejus circa finem.

odium ſibi contraxit, ut iniquiſſimô facinore Atheis Scepticisque (quos validè oppugnabat) annumeratus fuerit. Nec multum abſimile Generoſisſimi IOHANNIS BAPTISTÆ van HELMONT, Toparchæ in Merode &c. Factum fuit, qui auſu prorſus inſolitô tot Scholarum errores detegendo Medicisque veternum excutiendo, illis Novator, his autem Flagellum Medicorum audiebat: quod utrumque tamen non ſine laude illi tribuunt, quotquot ſumma ejus in artem noſtram merita æquô gratoque animo conſiderant, è quibus Magnus quidam Vir ſe nunquam aliquid falſi in ſcriptis ejus deprehendiſſe palam eſt teſtatus. [δ] Licet enim multis in locis acerbè ſatis in errores vulgi detonet, facilè tamen veniam meretur penes eos, qui vix aliter bono publico medelam adferri potuiſſe cogitant. Adeò quippe firmiter inhærent præjudicia, à teneris ſive imbibita ſive inculcata, ut nonniſi cum impetu quodam & ſtrepitu poſſint excuti. Ecquis autem tam veſanæ mentis erit, ut ſi proximus ardeat Ucalegon, rumores, ante fores ab amicis excitatos, ægrè ferat, ſi profundiori ſomno quaſi ſepultus iisdem excitaretur & ſive à periculô ſive ab interitu inſtante vindicaretur. Dum ergò Magnus ille per ignem Philoſophus tot increpationibus & animadverſionibus res Phyſicas Medicasque partim à Scholarum credulitate, partim à Medicaſtrorum crudelitate liberavit, non minores illi laudes debentur ac iis, qui in reformandis rebus ſacris & profanis methodo haud abſimili verbisque durioribus uſi ſunt, ubi duro nodo durus cuneus quærendus erat. De Luthero ſanè referunt Hiſtorici, quod, cum in negotio reformationis aſperius & liberius juſtô loqueretur, & ut mitius ageret, ab amicis moneretur, palam edixerit: Niſi ego fuiſſem mordax, adverſarius fuiſſet vorax. [γ] De Zvvinglio verò perhibent, quod hymnos & cantiones precatorias abrogaturus, libellum ſupplicem Cantonibus Helvetiorum (ut in Dramatibus Muſicis fieri ſolet) præcinendo recitarit, ſicque riſum Antiſtitibus movendo voti ſui compos redditus fuerit. [ε] Quod ſi jam in rebus ſacris his talibus aut exprobrationibus aut ſubſannationibus uſi ſunt, quorum munus & intentio erat animas ſervare: ecquis

[δ] *Vid. Schellhammerus in Comment. ad Conringii Introd. in Art. Med.*

[γ] *Oldenburger* (Vulgo *Purgold*) *in Notit. Rer. Imper. Romano-Germ. P.* 1. *d.* 1. *p.* 10.

[ε] *M. J. Clauderus in Præfat. Pſalmod. Nov. Cent.* 1. & *Jerem. VVeberus in Hymnolog. ſacra p.* 35.

ecquis noſtro vertet vitio, quod vitam ſanitatemque curaturus, mox increpando, mox falsè ridendo lapſus & errores Medicorum emendare ſuſtinuerit. Eo quippe tendunt omnes Helmontii facetiæ & Sarcasmi, dum Catarrhorum deliramenta & evanidam vaporum (unde morbos per conſenſum olim deducebant) doctrinam exſibilaturus Scholas vaporibus ſalvum conductum dediſſe [ζ] ſcribit, ut quaquaverſum, quò aer non poteſt, penetrare valeant; Dum avaritiam Pharmacopœorum deteſtaturus, eosdem pediculorum inſtar alienis ærumnis ſaginari judicat. [η] Dum porrò Looh de pulmone vulpis non magis aſthmaticos juvare credit, ac claudicantem aut paralyticum medicamentum è pedibus leporis aut looh de caudâ equinâ paratum, [θ] & tandem illos, qui dentis dolorem nonniſi per dentis evulſionem curare ſolent, fortaſſis in veteri cephalalgiâ capitis ablationem imperaturos eſſe [ι] cenſet. Quibus omnibus nonniſi vanam hominum credulitatem huicque imponentem Medicorum fallaciam amoliri ſatagebat. Nullam enim Facultatem, nullam Profeſſionem, quæ magis credulitati hominum impoſuerit, quam ipſam Medicinam eſſe, ſincere fatetur Thomſonus Anglus, [κ] genuinus Helmontii noſtri diſcipulus. Quando verò alibi Dæmonium Moloch, Cathedris præſidere clamat: [λ] Anatomen poſt mortem inſtitutam ad excuſandum excuſationes in peccato inſervire [μ] Medentesque de craſtino bene ſperandum ægros perſuadentes, ſe ſaltem proximis recidivæ nundinis pecuniam recepturos ſperare ſcribit, & tandem Magiſtratum in Agyrtas ſævire jubet, [ξ] nonniſi juſtô dolore in immanem Medicaſtrorum inſcitiam & crudelitatem (longè plures, quam prælia Martis acerbiſſima, jugulantem) animadvertit. Quanta crudelitas! (verba ſunt Thomſoni ſupra laudati) quanta tyrannis & torturæ exerceantur per Galeniſtas in homines! quantæ

[ζ] *Lib. Tuſſ. & aſthma* §. 11.
[η] *Tr. Lap. Buttleri pag.* 560. *T.* 1.
[θ] *Pleura furens* §. 30. & *Cuſt. errans* §. 38.
[ι] *in Præfat. ad lib.* 2.
[κ] *in rectâ Chymicè curand. methodô c.* 18
[λ] *Tr. Catarrh. Delir.* §. 35.
[μ] *Tr. Ignotus hoſpes morbus* §. 91.
[ξ] *Lib. de Lithiaſi* § 29.

quantæ laniènæ & cædes miſerorum per mortalium ſanguinis miſſionem & purgationem! practicè cognoſcitur ab omnibus perſpicacibus Medicis ſingulis ſeptimanis, imò diebus! cui, quæſo, bono tot venæſectiones & purgationes annuatim, citra ullam indicationem, præſervationis ergo, tempore vernali adminiſtrari ſolitæ? Quibus nihil aliud, quam virium & naturæ, h.e. Spirituum debilitatio viſcerumque atomiæ producuntur. Certè machina corporis humani, horologii inſtar, eò plus detrimenti capit, quò ſæpius artificis tractatur manibus. Quemadmodum igitur pro validiſſimo pretioſioriqùe automato habetur, quod nulla artificis operâ opus habet: ita profectò optimum ſanis remedium eſt, nullô medicamento uti. Pesſime econtra cum Magnatibus agunt, quotquot Eosdem purgationibus, V. S. aut ſcarificationibus prius exhauſtos, ſolô præſervationis titulo, ad Thermas & Acidulas, tanquam ad remos & metalla condemnando, relegant, ut eosdem comitando non tantum cuticulam, ſed & in tantô ægrorum confluxu burſam curare valeant. Hunc enim tot præſervativorum omniumque curarum (ut audiunt) Majalium genuinum ſcopum eſſe, Medicus quidam Auſtriacus, in literis haud ita pridem ad me datis, eſt conqueſtus, dum deſuper quæſtione: An ſano homini tempore vernali & autumnali purgatio, vomitio & venæſectio conveniant? me „conſulens, Noſtrates (inquit) Medici eô usque ducti ſunt errore, „ut hoc tempore, nullâ urgente neceſſitate, etiam bene valentibus, „Gehemæ crudelia remedia, abs rubore, ordinare & præſcribere con„ſueverint: Finem & fructum alium non reperio, quàm cujusvis ex hâc „ordinatione proventum. Ab eâ ſane Medicorum κακεργία alieniſſimus eſt Helmontius, qui Prometheo ſimilis, ope ignis detexit & expoſuit Orbicuram calamitatum harum truculentarum, quas Epimetheus ſeu Protoplaſtes adaperta Pandoræ pyxide [ο] in illum diffudit. Is enim à ſenibus didicit, quod, quicunque amat vitam longam & ſanam, abſtinere debeat à purgantibus: [π] Venæſectionem autem intempeſtivè inſtitutam, tanquam inſanum & fraudulentum levamen, hinc inde deteſtatur. [ϱ] Econtrà ſupremum longavæ vitæ remedium ſobrietatem ſtatuit

[ο] *Thomſon. lib. cit.*
[π] *Lib. de Lithiaſi* §. 13.
[ϱ] *Tr. de Febribus* §. 33.

ſtatuit in ſanis [σ] quod Moderni tantum non omnes approbant tam HELMONTIANI, ut Grembſius, Holterhof, Tackius &c. quam CARTESIANI, ut Craanius Bontekoe, Gehema, VValdſchmidius & alii. In curatione autem illum felicem dicit, qui crudis ſimplicibus morbos tutò atque prompte tollere novit, [τ] cum pauca Medicum nobilitent [υ] & in re integrâ major ſit poteſtas, quam in ſeparatâ, ut exemplo ſcabiei per ſulphur commune, in ſe ipſô curatæ, diverſis in locis [φ] adſtruit. Quisquis igitur majoribus Authoris noſtri arcanis deſtituitur, veſtigiis ejus inſiſtendo non tam prolixis & ſesquipedalibus compoſitorum formulis ægros fatiget, ſed medicamentis ſimpliciſſimis, ratione & experientiâ comprobatis, utatur, oportet, ſiquidem non ſine cauſâ exiſtimat Deum T. O. M. perfectè & ſufficienter in ſimplicibus completa morborum quorumcunque remedia compoſuiſſe, [χ] unde vitium noſtrum, non rerum eſſe, putat, quod tam pauci ſanentur.

Quemadmodum ergò multum [ψ] imò plurimum Helmontio debemus, quod Philoſophantium errores maſculè detexerit, eosq; à nugaciſſimis quandoq; ratiunculis, cum Verulamiô, ad experimenta, furnos & ignem revocaverit: Ita Medici generoſiores ſcripta ejus, nunquam non in pretio habuerunt, quæ non certiorem tantum curandi viam, ſed & pharmaca tum ſimpliciora, tum efficaciora nobis miniſtrarunt; unde meritò legenda ſunt omnibus, cùm Ettmüllero judice [ω] poſt Celſum, Fernelium & Paracelſum terſiorem & accuratiorem ſcriptorem Schola Medica non viderit.

Nec obſtat in quibusdam ejus libris, *Tr.* ſcilicet *de Magneticâ vulnerum curatione*, ut & *Lib: In verbis, herbis & lapidibus magna latet vis*, ſuperſtitioſa & Chriſtiano Medico indigna legi, ſicq; fruſtrà tantoperè extolli. Quod enim priorem attinet, eundem vagum Helmontii ſcriptum vocat Boyleus, [αα] dogmatibus ejus alias multum fidei tribuens, [ββ] qui

[σ] *In Parodoxo VI.* §. 6.
[τ] *Tr. Natura Contrariorum neſcia* §. 45.
[υ] *Tr. de Febribus* §. 9.
[φ] *Vid. Scab. & Vlcera Schol.* §. 7. *Tumul. peſtis p.* 269. *col.* 2.
[χ] *Tr. Aſtra inclinant, non neceſſitant* §. 17.
[ψ] *Vid. Schellhamer comment. in Introd. Conring. p.* 70.
[ω] In *Prælimin. Collegii Practici*
[αα] In *Chymiſtâ Sceptico pag.* 39.

[ββ] qui ſe ex Helmontii amico audiviſſe teſtatur, illud ab adverſariis, non alium in finem, editum fuiſſe, quam ut per commenta & falſitates haſce aliis ejus ſcriptis macula quædam adſpergatur fidesq; dubia reddatur: quod ipſum Generoſiſſimus Filius in vita Parentis operibus præmiſſa haud obſcurè confirmat. Quamobrem neque verba obſcuriora barbaraque in ſpuriô hocce librô occurrentia clavi noſtræ inſerere voluimus. Alterum autem Scriptum: *In verbis, herbis & lapidibus eſt magna virtus,* adeò nihil monſtri alit, ut à B. Ettmüllero [γγ] è contra pro notabili & quod ſæpè relegi mereatur, habitum fuerit.

Quò verò hujus æquè ac aliorum Helmontii ſcriptorum major copia haberetur, ſphalmata per incuriam eorum, quorum intereſt, illapſa corrigerentur, locaque magis obſcura dilucidarentur: Non potui non à Dn. Hieronymô Chriſtiano Paullini, Bibliopola de Republicâ Literariâ optimè meritò, rogatus, ultimam Editionem Francofurtenſem, reliquis emendatiorem, de novô perluſtrare, à relictis inibi ſphalmatibus curatius depurare, & præmiſsâ Clavi ad extricandum difficiliorum ſenſum aptâ, publici juris facere, certâ ſpe detentus, fore, ut, quotquot ſtudio Medico benè cupiunt, laborem hunc æqui boniq; conſulturi, et ſi quid rectius noverint, benevolè mecum communicaturi ſint, *Scrib. Giſſæ in Muſeo, die xx. Martii Anno MDCCVI.*

[ββ] Referente *Ettmüllero in Colleg. Chym. pag.* 449. *Tom.* 1. *ult. edit.*
[γγ] In *Collegio Inſtitut Mſ.*

EPIMETRI loco

ORDINEM & METHODUM *in lectione* Helmontii *obſervandam, è Scriptis Celeb.* Ettmülleri *hunc apponere lubuit,* qui in *Colleg. Pract. p.* 38. *ſequentia commentatur.*

QUantum poſſibile, *Helmontium* imitari conemur: optimam enim ſuggerit methodum à priori curandi. Experimenta ejuſdem, tam Chymica, quàm Medica, optima ſunt, & quantum hactenus conſtat, certiſſima. Qui ergò utiliter *Helmontium* legere cupit, obſervet:

1. Ne totum mox perlegere tentet, ob prolixitatis & confuſionis metum.

2. Ut Anatomicis & Chymicis fundamentis probe ſit inſtructus.

3. Ut, quæ legit, tanquam paradoxa exiſtimet, ulteriori meditatione digna, & ratione ac experientiâ aut confirmanda aut rejicienda.

Adeóque legantur in principiô ſequentes Tractatus:

Promiſſa Autoris
Venatio Scientiarum
Cauſæ & initia Naturalium
Archeus Faber
Phyſica Ariſtotelis & Galeni ignara.
Elementa
Terra
Aqua
Aer.
Progymnaſmata Meteori
Complexionum ac Miſtionum elementalium figmentum.
Imago fermenti imprægnat maſſam ſemine
Formarum ortus
Natura contrariorum neſcia
Spiritus vitæ
Calor efficienter non digerit, ſed tantùm excitativè
Triplex Scholarum digeſtio
Sextuplex Digeſtio alimenti humani.
Pylorus Rector
Tartari Hiſtoria
Inventio Tartari in morbis temeraria.
Alimenta Tartari inſontia
Tartarus non in potu
Cuſtos errans
Demens Idea.
Scabies & Ulcera Scholarum
Aſthma & Tuſſis
Latex humorum neglectus
Cauterium
Tria prima Chymicorum Principia neque eorum eſſentias de morborum exercitu eſſe.
De Flatibus
Victus ratio
Pharmacopolium & diſpenſatorium modernorum
Poteſtas Medicamentorum
In Verbis, Herbis & Lapidibus magna eſt virtus.
Butler
De Fontibus Spadanis Paradoxa
Humidum Radicale
Lunare Tributum
Magnetica Vulnerum curatio
Infantis Nutritio ad vitam longam
Arcana Paracelſi.
Arbor vitæ.

a. II.

De Lithiaſi
De Febribus
Tumulus Peſtis.

A & Ω.

CLare *Valentini* ! Quis Te non ritè valentem
Arte ac ingenio dixerit eſſe ſimul?
Namq; vales claram tenebris affundere lucem,
Manca reſarcire ac falsa notare probè.
Jamq; tuis curis *Helmontius entheus* ille
In lucem rurſus prodit ubique nitens.
Sic *Medici Medicum* Te præſtas, dum ſua vero
Adſeris Autori, fictaque dum reſecas.
Perge bonos curis melioribus illuſtrare
Auctores! Ita Te fama loquetur anus.

Honoratiſſimo Dno. Colleg. Helmontium reviſum & emaculatum denuò edenti l. mq. gratulari ita voluit.

Giſſæ Haſſor.
Prid. Cal. Sept.
M.DCCVI.

Juſtus Fridericus Dillenius
Med. Doct. & P.P. Prim.
Nec non *Jlluſtr. Academiæ Naturæ-Curioſorum Achates.*

Ad Celeberrimum Editorem, plurimis præſtantiſſimi Ingenii monumentis clariſſimum.

HEm! nullos adeo linquit labor uſque receſſus:
Siſtit inexhauſtæ jam quoque mentis opus.
Hem! nihil in cœco, multaque ambagine rerum
Aut pigro poterit delituiſſe ſitu,
Quod non mirandum ſcrutetur mentis acumen
Vel ſubeat limam *Vir venerande!* Tuam.
Tu tacitos obices retegis, lucemque profundis
Aſſeris, & vultu das meliore legi.
Qua gradimur, *Vir Magne!* Tui monumenta laboris
Aſpicimus: quicquid cernimus, Ecce! Tuum eſt.
Naturæ excuſsiſſe ſinum, terrique per orbem
Immenſum haud ſatis eſt. Altius ire paras.
O quot adhuc latitant docti documenta laboris!
Quot premis ingenii nobilioris opes!
Horrescens fuerat tenebris, infame ſalebris,
Et labyrintheis tractibus ambiguum,
Hocce *Merodani* docti celebrisque *Toparchæ*,
Non illaudatæ cætera mentis opus.
Tu lucem accendis, per Te jam longa pateſcunt
Atria, Tu molli tramite ſternis iter.
Macte Tuis meritis *Vir Magne!* ac exige porro
Præclara Ingenii tot monumenta Tui
En! ſe devotam ſiſtit, Medicina Parenti
Quæ grates meritas officioſa feret.

Joh. Melchior Verdris Med. Lic. Pract.
Gieſſenſis & S.R.J. Academ. N.C. Anaximenes.

 יהוה

יהוה

VERBO INEFFABILI,

Holocauſtum vernaculum litat Author.

OMnipotens, Æternum & Incomprehenſi bile Ens! Omnis Boni Origo. Concrediſti mihi Talentum, quod fœnori in forum profero: Verum agnoſco & confiteor impotentiam meam nauci, vilem & abutentem inutilitatem. Sic demerſus in abyſſum Nihili mei. Te precor, Omne providens Bonum, clementer ſuſcipias librum hunc, Æternum Initium ac finis omnis Sapientiæ. Fiat Domine, ſalvifica Tua Voluntas, in Tui Amoris gratiâ, per lignum hoc aridum, vermium eſcam, incendii pabulum, ſervum tuum inutilem, filium ancillæ tuæ. Niſi denuo me perficias, cuſtodiasque cuncta Tua dona, in me peribunt æternum. Hoc ingenue fateor ex meditullii mei notitiâ, coram Te Domine, cuî omnia in veritate percognita ſunt: & coram mundo, cui pleraque præſtantiſſima latent vera. Stupeſco Largitatem, & Magnitudinem beneficiorum Tuorum erga floccitatem meam. Ita proſtratus celebro Nomen Tuum prægloriosum, illudque deſuper invoco, Fideliſſime Amator hominum, JEHOVAH! O Sanctum & incomprehenſibile Nomen! omni tempore, & ſolum ſanctificandum, ſolumque gratis ſanctificans ſolos ſuos Sanctos. Clementer intueâre de throno Omnipotentiæ Tuæ viventium miſerias, auxiliâre liberis hominum, cum ſit Tibi volupe illis adeſſe. Recordare verbi Tui promiſſionis, non amplius Deus Patrum noſtrorum, ſicut olim, at nunc ut Deus declaratus Pater noſter: Non amplius Deus Abrahami, Deus Iſaaci, & Deus Iſraelis; ſed ut Deus Jeſus, Deus Mariæ matris noſtræ, & qui factus Frater noſter in amore Gratiæ Tuæ. Omnium deſideriorum meorum finis & ſcopus eò tendit, ut incomprehen-

prehenſibile Nomen Tuum ſanctificetur, non quoniam vocâris Ter Optimus Maximus; verum etiam, quia ſolus es Omne, cui proprie competit Omne ſanctificantis Amoris votum, quandoquidem non indiges nobis, neque aliud quicquam tibi devovere poſſumus. Excipiebat Propheta, A, A, A, Domine, fari nequeo; Ecce infans ſum: Ego vero huic repono O, O, O, Domine, cogitationes meæ deficiunt, liqueſcuntque in nudo Amoris voto Sanctificationis Nominis Tui; Ecce enim Domine, non niſi Nihilum ſum, nec quicquam præterea quam quatenus Tibi placuit, ut ad Te pertineam. Omne, Omnis, & Omne meum votum, merito videor vernaculâ linguâ tibi offerre, nec non vovere Feudum meæ Eſſentiæ, & Proprii, quibus à Te inveſtitus auxilio proximi mei utor, fruor. Quamvis enim primus animæ conceptus extra verba conſiſtat, atque ſic abſque propriâ linguâ: ſentio tamen adhuc eſſe crudum, neque ſequeſtratum, quouſque non limetur ac menti junctus in cogitationes, verba, ſcripturamque abeat. Hancce cruditatem percipio mihi facere primi conceptus objectum infirmum & inſtabile, citoque rurſus obfuſcare. Eapropter Æterna Tua Sapientia eam porro ad mentem uſque evehi conceſſit.

Verum quidem, quod velis adorari in Spiritu ab hominibus, non autem eo modo, ut maneat in primi objecti indiſtinctione. Quin imo Angeli, puri ſimplicesque Spiritus, cogitatione licet Te nude adorent, ceu Spiritus! certâ tamen, nobisq; ignotâ cantilenâ ſatagunt ſanctificans Tuum nomen ſine intermiſſione ſanctificare. Propterea quoque non ſolum ex totâ animâ, totoque ſpiritu Te amari præcipis; ſed etiam è toto corde, cunctisque viribus: ita ut Oratio ſpiritualiter inſtituta, & nuda adoratio, ſaltem excludant oralem, animi attentionis expertem.

Largire, dilectiſſime Domine, proximis meis ſervis tuis illud per Similitudines ſuggeram: Organiſta novam cantilenam inaudiens, eam mox in principio non ſine difficultate ludit; Ipſius anima ex parte quidem ſonum percipit, verum ejus digiti (ceu ſtructores ſonorum, prout alia membra verborum fictores ſunt) ita concinnè non ſequuntur,

tur, nec abſolutam cantilenæ perfectionem adeo celeriter, cito, ac diſtincte aſſequi illis conceſſum eſt. Conſpiciens quidem organi tabulaturam, ſtatim ludit; ſcilicet cæptu ejus primo tabulaturæ intuitu eam verſus digitos mittere ſolito; Vt cantione iſtâ juxta Muſices leges conſtructâ, non vero in tabulaturam verſâ, ceu minus ei aſſuetus, difficilius ludit: cum prius è Muſicâ componenda ſit tabulatura Spiritui ejus conſueta, antequam ludat. Majori adhuc difficultate ac raritate teſtudinis tabulatura ex tempore in organo, vel organi in chely exprimitur.

Ratio non diſpar mihi viſa eſt primi animæ conceptûs, ceu crudi adhuc ſoni, mensque in verba vel ſcripturas redigi cupit; cujus defectu non pauci hærent in bono objecto, quod propter mentem indiſtinctam ſine fructu evaneſcit. Cæterum ſentio, primam animæ ideam ſequi conſuetum animi inſtinctum, quo inibi limatus verbis vel ſcriptis percipiatur: Sed vero, quum homo vernaculæ proprietate ab initio imbutus, eam incorporatam vel inſpiratam obtineat; & præterea ſuas cogitationes, in meditationes, linguas vel ſcripta abeuntes, menti & vernaculæ communicare ſoleat, animæ inconveniens & mirum videtur, primi conceptûs objectum, in mente vernaculâ linguâ verbis depictum, præter conſuetudinem ingenitam peregrino idiomate donare. In quo intellectus laborans, vertendo ſemet obumbrat, debilitat, ac fatigat, nec non primi objecti purum & planè ſpiritualem conceptum alienat. Verum enim vero, omnis primæ cogitationis objectum in verba abiens, in vernaculâ prius ſemper haberi, compertus ſum in homine, non niſi Hiſpanico Idiomate utente, qui & Hiſpanus audiebat; is lethaliter vulneratus, mentis impos, multa ſed Italice loquebatur, vixq; intelligebat Hiſpanicè compellatus. Vidi pariter Germanum ægrotantem, ſedentem, vel jacentem, prout ipſum collocarent, ſculptilis ad inſtar, qui nunquam ad interrogata reponere compos erat, nec intelligebat, quæ vel ejus uxor vel natorum quis aliâ quam propriâ Germanicâ linguâ pronunciarent, cum tamen intra domeſticos parietes jugiter uteretur Italicâ linguâ & Gallicâ: Quin imò paulo poſt ab hoc Comate vigili liberatus vix perſuadebatur, idem ut crederet.

Atque

Atque ſic, ô Domine, libri mei dedicatiunculam in vernaculâ coram altiſſimo Tuo Solio depoſui, ſcilicet cantilenam mei objecti, quod incommodum proximi mei in me demittere non faſtidiſti. Tibi ſit omnis honos! Pergo nunc ſignificare proximo miſeram Ethnicorum inſcitiam, quâ Tui hactenus ægroti ab Academiis fuere ſeducti, atque ſic miſerè peremti, non obſtante Prophetico præcepto, nomine Tuo edito; *Hoc dicit Dominus; Nolite docere, ad inſtar Gentium.*

Quapropter, ô Domine! fac retineat anima mea conceſſa ſibi dona in Tui honorem, quò Bonitatem Tuam debiti mei partem in hâc vitâ Mortis, proximo imprimam. Sis mihi Domine omnis Polus, qui ſolus es Via, Veritas & Vita. Hoc unicum eſt, quod diligere nos decet. Tu, mi Angele, Tutor, ac Interceſſor, qui adſpicis Bonum Omnipotens, impetrato meo nomine id quod mihi deeſt, inſiſte veſtigiis Raphaëlis, (Medici Divini) qui opera ſepelitionis mortuorum noctu præſtita ferebat ad Deum; Ad Deum ferto præſens nocte mearum tenebrarum factum opus, ſtudioſe curans, ne homo poſthac ita interimatur, neque tam citò ſubeat mortem:
Offerto hocce Opus meum coram Sacro-ſanctâ Trinitate; cui dedico! Sic age, in Dei Gloriam!

AMICO LECTORI
S. D.
FR. MERCURIUS VAN HELMONT,
Philoſophus per Unum in quo Omnia, Eremita peregrinans.

COnſtitueram aliquando, præ multis vagis cogitationibus, ægrè à me impetratum iri, ſcribere quidpiam proximi mei uſu præſenti ſeculo edendum; quandoquidem odi ficta, variegata, vana, & fallacia verba, quæ Mundani ſitiunt. Jam verò coactus rationibus ac litteris æquorum multorum Sapientum, diverſis hinc inde ex Regnis Statibusque, qui Salutis pignore adhortabantur, me teneri cuncta piè defuncti parentis mei Scripta prælo ſubjicere: Iisque annectere, quando, & quomodo obierit diem ſuum quoque in ſtatu ſcripta præfata reliquerit; Inſuper ac ſupplere ea quæ deſiderarentur, humano generi multis ab erroribus, cruciatibus, exitioque in vitam vindicando. Id quod mihi extorſit, ut cætera cuncta relinquerem, prædictaque Scripta perluſtrarem; quo peracto, ipſum memet in eorum ſuffragia damnabam, propoſitum ſuſpendebam, inſequentem narratiunculam planis ac ſimpliciſſimis verbis, maternâ linguâ, diſſerens, juxta tenorem præcedentis Dedicationis paternæ, quam eâdemque ipſâ illius intentione ſuccinendo imitor.

Incidit Genitoris mei obitus in triceſimum Decembris diem, anni ſupra milleſimum ſexcenteſimi, quadrageſimi quarti, ad veſpertinam ſextam, cum plenâ adhuc ratione uteretur, priusque omnia ejus Sacra ſolennia & juſta ipſus poſtulâſſet, nactusque eſſet. Morbus ſibi fuit ejus ipſa vita, qui ipſi permanſit ſeptimanis ſeptem, hunc in modum ordiens: Aliquando gelidâ fætentique nebula ad meridem ſubito pedes domum revertebatur, quod ipſi fuit in cauſa, ut cum epiſtolium quin-

quindecim circiter linearum exarare conaretur, aut longiori nimis diſcurſui indulgeret, reſpiratio in tantum ſibi deficeret, exſurgere cogeretur, perque feneſtram proximam ſpiritum haurire, quo binis diverſis vicibus Pleuritis ipſi accerſebatur, à qua tamen omnio incolumem ſe reſtituebat: Imò pridiè exitus ſui erectus adhuc ſcribebat amico cuidam Pariſios, inter cætera hæc inſequentia verba; *Deo laus, & gloria in ſempiternum, cui placitum eſt hoc me mundo evocare; ac prout conjicio, non ultra viginti quatuor horarum ſpatium vita ſuppetet; hodiè ſiquidem primum Febris inſultum ſuſtineo præ imbecillitate vitæ, ejusque defectu, quibus mihi finiendum.* Quod ita inſecutum, poſtquam ſpecialem mihi benedictionem impertiviſſet, quam ingens legatum duco. Morbi ejus proprietatem hîc prolixius non extendo, ob temporis anguſtiam; cum præterea mentio illius mihi facienda ſit in Compendio meo de Omnibus ad Unum, quod, volente Deo, brevi edendum molior.

Paucis diebus obitum ejus præcedentibus, inquiebat mihi: *Cape omnia mea ſcripta, tam cruda & incorrecta, quam penitus expurgata, eaque conjunge, tuæ curæ nunc illa committo omnia ad arbitrium tuum peragito. Omnipotenti Domino ita placuit, qui omnia fortiter aggreditur, omniaque benignè dirigit.* Idcircò, Lector attente, rogo, ne primo intuitu inique me judices, quod crudiora Scripta maturioribus permixta excudi curaverim, illis non reſtitutis, correctisve. Scito, magnum & laborioſum hoc Opus provehendi deſiderium cauſam fuiſſe: Nihilo ſecius tandem experiare, avidum Lectorem in hoc & prædictis omnimodo exſatiatum iri, tumque probè ac fideliter omnia me peregiſſe judicabis, nihil proprio lucro quærens, quod plenius ex hac mea præfatione eluceſcet. Teſtor Deum, cui cognitum, votum meum in proximi auxilium tendere. Quapropter lege ac relege Scriptum hoc, & in perpetuum non pœnitebit: in ſumma enim veritate tibi dico, ſola ex miſericordiâ hæc me protuliſſe, animadvertens hominibus præ imaginibus propriis, æternæ ac temporalis vitæ ſalvationem adeo parum cordi eſſe.

Siſtite intrinſeco externos gradus veſtros antiquos, ingredimini regiam viam æternam, mittite avia illa innumera, quæ permagno

gno labore ac difficultate ipſus pertrivi, quærendo, quo pervenirem ad veritatis cognitionem, interea annitens reperire ordinationem cunctorum creatorum, eorumqe harmoniam, idque omnibus interioribus exterioribusque mediis, quæ imaginari poteram. Omnes tunc ſenſus intendebam, quò innoteſcerem Sapientibus ſic nominatis, ſperans tandem invenire Sapientem aliquem dedoctum, ubicunque locorum degerem, quas nationes appellerem, cujusque eſſent profeſſionis, aut conditionis, juxta appetitum eorum loquebar, ut colloquio illos devincirem, ac pro viribus totam diſpertiebam cauſam: hoc, aliisque modis perſpicuas plures attingebam cognitiones fundamentales, artesque, quas omnes conſulto hîc prætereo: Cumque eas ſingulas ac univerſas intelligerem, ſolum magni æſtimatum hominis opificium deprehendebam, quo magis alienum, vanum, ac futile, eo magis evehi atque coli: quam ſervitutem agnoſcens, ſpontè averſabar, ut qui proſequebar ſimplicitatem planam.

Deſcendens aſcendebam ad proprietates eſſentiales & occultas, meoque auxilio librorum quorundam Latinorum intellectus deſiderari videbatur. Huic fini Teſtamentum Novum idiomate Latino ſimul ac Germano aliquoties perlegebam, ut eo pacto diebus paucis ſtylum Latinum non modò intelligerem, verum etiam præfato in Teſtamento comperirem perfectam, diuque optatam, ſimplicem ac æternam veritatem, vitamque Unicam, quod Unum (ſcil. Deus) Unum tantum flagitat, & omni Dualitati vel Pluralitati adverſatur: ſic quoque quicquid creavit Deus, omne in eo Uno, & per illud Unum creavit, alioqui non ſervâſſet ordinem: Et quò amabile, liberum ac unicum hoc Unum in cunctis magis cognoſcerem, eoque fruerer, tranquillo ſtudio accingebam me, exterius ſimplici induebar veſtitu, animoque meo interius magis contrahendo, nec non medendo, multá agebam ſoli Deo cognita, ſic & ſanitati conſervandæ, adaugendisque viribus, complures annos ſobriè victitabam, abſtinebam quoque carnibus juxta & piſcibus, vino ac cereviſia, in tantum idque, ut propinquorum contemtum & faſtidium incurrerem, (bono ut conjicio zelo) exprobrantium: Quid inſolidi

ſoliti ceptita rurſus? omni ſtatui ac functioni inhabilem ſe reddit, tam Eccleſiaſtico, quàm ſeculari: ad inſaniam tandem redigetur, cum nil novi amplius ſuo delectamento inveniet, aut magicis artibus ſe addicet, novamve molietur hæreſin: cum ipſo comparatum eſt, ut cum cæteris Sapientum liberis, ut in pervicacia perſiſtant. Alii ingeminabant deſuper: Parens ejus in culpa eſt, omnes quippe liberos ſuos perperam educavit, à teneris ipſos pyrotechniæ adhibebat, hic nunc moroſus effectus, felicitatis anſam perdidit, cum Hiſpaniarum Infans Iſabella Clara Eugenia eum ſuſciperet, ac nobili ſervitio penes Nepotem ſuum Principem Cardinalem deſtinaret, reſtitit: præſtaret fratrum loco ipſum deceſſiſſe, ab illis boni quid exſpectari potuiſſet, hic nulli uſui inſervit: ſi ſtudiis inhiat, Doctoribus ſe ſubmittat, ut reliquis mos eſt; vel uxorem ducat adigendus, quæ peregrina hæc ipſi excutiat. E contra alii regerebant, hoc ferum nimis, perludibrium reponentes: Philoſophatur, pertinax nimis eſt, nullibi præterquam cum omnivariis peregrinis, & perſonis heteroclitis, cujusque profeſſionis ac negotii conſpicitur: infortunium adhuc incurret; ſimulare enim neſcit, nemini parcit, nec majoribus, nec minoribus, quum iniquum deprehendit: Omni nunc dejicimur ſpe, ad incitas illum redactum oportet: omne enim patrimonium, & quod poſſidebat, & quod eveniendum eſſet, ſorori ceſſit: lætusque inſuper peregrè abiit hinc, referens, nunquam ſe reverſurum: Quis unquam talia meminit! Aliud quippiam vices ſubeat oportet, de quo tamen nobis haud conſtat, adeò fatuus non habendus, veteres ut abjiciat exuvias, niſi ſuppeterent meliora, certioraque. Deſtituunt nos conjecturæ, quandoquidem hæc inconſultis nobis iniit: de fine quoque ſibi proſpiciat: cum indiguerit nobis, alienus habetor.

Poſtquam hos, pluresque cæteros caſus tranquillus ac lætus ſuperavi, confeſtim Conſcientiæ exonerandæ ſubſequentem ſeriem contexui, quam me inſtante mihi retulit vir mundo ignotus, timens Deum, cujus præcipua compendio abſolvam, per Interrogata & Reſponſa, quorum ſubſequentes quæſtiones quandoque plura indigitabunt, quam in reſponſionibus præcedentibus manifeſtè declaratum: quod ſtudio factum, ut Lector interea ſimiliter aliquantum anniteretur, ipſique conſtaret Reſponſa prædicta abundare.

Tempore quodam dictus meus amicus viſitatum me veniebat, quem inter alia interrogabam: An promiſſorum ſuorum mihi præſtitorum adhuc recordaretur de ſubminiſtrandis quibusdam parentis mei Operi jungendis, ad ulteriorem benevoli Lectoris inſtructionem? Cui reſpondebat: Attende, Frater, præterita nocte jugiter perpendens & ruminans verba tua, novamque ſimul ac inauditam Mercurii Trismegiſti Poimandri Commentationem, lampade extincta, corporique prius alimento naturali ſubducto ad tempus quoddam, quo totus interiori vacarem: exhincgrave cum ſuſtinuiſſem deliquium, video, ſuſpenſo oculorum uſu, à Luce quadam, diaphana, gravia, opaca, compactaque creata in eorum principio, medio, & fine, memetque ipſum ſimul penetrante: Ipſoque viſionis momento me conſtitutum reperiebam in pellucido, viventi, orbiculari, duplici ſuggeſtu, baſi carente, in principium ſuum per-amplexo, ab aſtris irradiato, undéquaque circulari litera perſcripto, quam Zenith alii vocant, alii Nadir, quæ adſpectu ſuo ſimul mihi loquebatur: *Audi, cerne, intellige, ac alloquere Vnum in Omnibus, & Omnia in Vno; tempus apparuit, ut omnes cæci videant, videntesque maneant cæci: Me ſequimini, & luminaria mea illuminata vobis patefaciam: Cor meum ſtabiliſſimum vetus ac novum eſt creatum, quod cuique hominum in brabium eſt ſuſpenſum, expreſſâ qualitate tanquam res ignota, progredimini, annitimini, fundum pertingere poteſtis corporis mei neceſſarii, cum omnibus durabilibus, quieſcentibus, agentibusque ejus membris, quæ Partes integræ ſunt, ſingulatim & univerſim per effectus eorum Creatorem ſuum laudantes, qui me condidit perfectum, tibi tuique ſimilibus ut opitularer neceſſitatis momento: tibi enim ſubſum, & præterea nihil.* Hæc audiens, vera eſſe conſtabat, eoque ipſo nutu ſuſpenſum cernebam brabium, quo ſuper quaſi veſanus hæc proferebam; *Iuvenis es, ut liberi tui, qui naſcentur ex te: tui enim ſimiles ſunt fratres, qui ætate te exæquant, corpus tuum lucidiſſimum, ponderoſiſſimum, ſummè compactum & conſpicuum eſt creatum, uni bini tui colores ſunt cæruleus ac ruber, qui omnes Vniverſi colores continent, & qui atras in tenebras te transmutarit, candida rubraque exſiſtens virgo, ſingulis vicibus adusque decem ei paries liberos, illæſâ virginitate tuâ, ſiquidem tu, liberique tui conſtituitis Lumen, cujus partes ſunt integræ, nec*

calor

calor, nec frigus, nullusque acutiſſimus gladius vinculum tuum ſolvet; Sol enim pater tibi, materq́ Luna: idcirco omnia audi non videns, ac vide non audiens, & ſare interius in ſilentio Omnia in Vno; tum cognoſces duplex, coadunatum Vnum in Omnibus; nec non æternum nexum ſolvere poteris, ac nectere, abſque temporis jacturâ.

His dictis, ingens me pervadebat horror, moxque ad mei ſimiles me convertens, innumeros ibidem cernebam homines omnigenûm gentium doctos & indoctos Sapientes, nobiles ignobileſque, juvenes cum ſenibus, qui omnes ad certamen invicem diviſi erant, propter cognitionem, ſcientiamque veritatis; Ego, hujus Diviſionis fundum perſpiciens, voto tentabam me parare inſertioni mutuæ Concordiæ. Advertebam primò, libellum quendam, partem alîus ſubſecuturi, inſignitum, *Opuſcula Medica inaudita*, diſſidium hoc ex parte ciëviſſe, qui juniores pios Studioſos, alioſque veritatis cultores ex prolixa caliginosâque nocte in diluculum revocârat, ut crederent magis perfectam nec doctam hactenus lucem reſtare, unde illis diluculum hoc coruſcaret, & quò penitius præfatum libellum inſpiciebant, eo magis lætabantur, quod in eo reperirent pollicita adventus deſideratæ Lucis perfectioris, id quod adeò animum illis adaugebat, ut eorum quis non vereretur quibusdam Academiarum Profeſſoribus, præmiſſis celebribus, Chriſtianiſque, ingratis tamen, Interrogatis & Monitis, parabolam hanc clarâ voce in publicum proponere: Haud mirum, hæc verba noſtra Carni duriora videri, cum ſpiritualia ſint, de quibus caro judicium ferre nequit: prout loquebatur ille, qui lucem nunquam adſpexerat, propter viſûs ægritudinem: cumque minimum Lucis cerneret, illam deteſtabatur, inter cætera referens, peſſimum illam venenum eſſe, quia intolerabilem ſibi dolorem afferret, ut ea propter permaneret incurabilis, qui pertinaciâ ſuâ nullam curationis mentionem ſufferre poterat, cum præ luce tenebras amaret, & ſic factus eſſet filius earundem tenebrarum, Profeſſorum quidam animadvertebant hoc ſimile de ſe prolatum eſſe, ſibi temperare neſcientes, furore correpti ingerebant. Vos novitii ſeditioſique hæreſium ſeminatores, deceret vos cum aſſeclis vivos comburere. His dictis, ferocientes verſus domum

Profeſſorum Senioris proruebant, ibidemque cœtum de nocte convocabant, ut ſibi proſpicerent, quid inchoandum foret, quo nova hæc Doctrina ſubverteretur: Patronus hujus familiæ Senex erat avariſſimus, utque ætate maximus, prior ſermonem ordiebatur, poſtquam cunctos ſalutatione excepiſſet ſolenni, inquiens: Confratres, filiique mei Profeſſionis noſtræ jurati, vobis pernotum eſt, Doctrinam noſtram firmiter eſſe ſtabilitam: de quâ nihil ambigendum, cum tam antiqua ſit, nec unquam gentium ullam ſuſtinuerit adverſitatem, quæ ipſi labem inurere poſſet. Noſtris diebus minimè concedendum eſt, ut per Doctrinam hanc ſchiſmaticam peſſum eat, aut gloria, æſtimatio, & à nobis ſuggeſta typis proſtantia omnino pereant, iis conſervandis totis viribus annitamur: quo facto, nos ipſos poſteris noſtris immortales reddemus, auferemusque ſolenne præmium egregiis noſtris factis: Simus concordes, tum præſtabimus multa: prius meam ſententiam expromam: Si noſtrum quis adverſabitur propoſito noſtro, ei ſuffragiorum pluralitate mulcta irrogetur, cujusque facultatibus conveniens: Ego, ut prior, apographo me huic obſtringam: Ac quam mox quis mulctandus veniet, argentum hinc reſultans deponatur uſui ad ſupprimendos hoſtes: Deinceps, ne diſſidium inter nos gliſcat, utque commodè pertingamus Concluſionem opportunam, neceſſe eſt, ut omnia concionentur ſcriptis, quæ hic peragentur. Cui omnes ſtatim parebant, idque effectui mandabant; præterea, incitabant ipſum, quo pergeret ſicuti cœpiſſet, dicentes; Binæ hæ propoſitiones juſtæ & æquæ ſunt: ſiquidem hâc doctrinâ noſtrâ cuncti opes acquiſivimus: ita conveniens ac juſtum quoque eſt, ut exinde parta ad Doctrinam noſtram ſpectent, eámque defendant, quo opulentiores adhuc perveniamus. Præfatus Senior, hæc audiens, gratabundo ſuavique vultu ac geſtu ſubjungebat: Maximè neceſſum duco, & cæteras Scholarum Facultates conciliare, ut ſe nobis jungant, mutuumque fœdus ineant, quoniam & ipſas res tangit: quo obtento, Magiſtratum mox implorabimus, libellum illum ſeditioſum igni condemnare, ulteriori ſub interdicto, ut qui uterentur eo, facultatum corporisque ſupplicium luant: Secundo ſatagendum foret, ut ſtatim aſtu imponentes unico authoris filio prædicti

dicti libelli, qui reliqua ſcripta hæreditario jure poſſidet, certam pecuniæ ſummam polliceremur, intercedente aliquo tertio, in redhoſtimentum patris ſui ſtare fingentes, ut hoc pacto ad minimum reſciſceremus, ubinam illos occultos aſſervaret, quo potiremur iisdem, igne exurendis: Nam cum hi lucem adſpicient, majora perpetiemur: nec aliud ſuppeteret remedium, quam ſub authoris nomine edi curare librum, perverſam doctrinam complectentem, aut ſtygias artes, eumque totum per orbem diſſipare: quoque melius hoc ſuccederet, dictus hæres è medio tollendus eſſet, ne inſtituto noſtro officeret: Quæ omnia liberè ſine peccato perpetrare licet, quandoquidem hæc demonſtrare ac firmare poſſumus, recepto uſu & doctrinâ plurimorum Scriptorum celebrium Ordinis cujusdam prædominantis. His finitis, primarium poſt ſe rogabat Doctorem, non minus ſummis viribus niti, refragantem adeo doctrinam intervertere, proficuamque conſervare; Quibus ille, à primo ſecundus, obtemperabat.

Erat alioqui vir probus & ſincerus, qui multos ſecretim miſeros ab orco revocarât, integritate ſuâ, quâ caſtigabat, quoties concederetur opportunitas, remediorum formulas à quantitate & violentia, Collegarum ſuorum dictorum. Hic quoque collebat, exſpectabatque præſentem adventum Eliæ Artiſtæ, quem deſiderabat efflictim, multisque abhinc annis didicerat à quodam fratrum, ſuæ Profeſſionis Studioſo; cæteroqui ratione pollebat, firmâque valetudine, qui moriens, ultra communem hominum ſortem aliquid ſcire videbatur.

Quondam ante obitum ſuum, pauperibus charitate gratis miniſtratum ibat, multa miſericordiæ opera in Noſocomiis & Carceribus operabatur, donec morbum communem reportaret, qui mox Profeſſores ejus accerſebat, exſultantes ipſum illum experiri profeſſæ ſuæ theoriæ fructus. Hi habitâ Conſultatione ſuetâ, largiter ipſi ſanguinem ſubtrahebant, propinabant Cathartica, adeoque ejus vires planè peſſundabant; At commodum accidebat, ut reſiduus vigor, ejusque Juventus morbum ſuperarent, apparebat vires amiſſas recepiſſe, quo firmabatur, Profeſſores ac Licentiatos veros eſſe Me-

 dicos

dicos, reputans, ex relatu eorum, mortem ſe meruiſſe, illorumque tormentis ſe debere vitam: hinc duplicem auferebant mercedem, non autem juxta eorum merita; Juvenis priſtina pia veſtigia repetens, eo ipſo malo ſecundo premebat, illorumque opera urſus eandem evadere carnificinam ſperabat; Sed, eheu! ſpiritus ſibi deficiebat, ac ratione ſana, cognitioneque veri ad hunc ſuum fratrem exclamabat: Actum eſt mecum, ut cum ſingulis; tamque durabit diu, donec Medici ſic appellati præſens hocce in æternum reverâ ſentiant, videant; nunc autem præteriti obliviſcuntur, credentes poſſidere præſens, futurum negant cum illud cernere nequeunt, & ſic longioris vitæ nullam curam gerunt: eâ enim nunquam fuêre deſtituti, uti alio bono caduco, cujus datur reparatio, aſt unicam ſaltem vitam poſſidentes, eamque amittentes, actum erit. Inanis res eſt, neceſſitate nullâ premente ſtudiis incumbere. Victus eſt ſervus, qui nobis inſerviat oportet, perpetuò vocans omnibus qualitatibus ſuis, hunc qui Dominum ſuum nominarit, inſcius ejus mancipium erit; quamvis cuncti homines, exceptis paucis, hâc obſtricti ſint ſervitute, quæ maximæ parti pro nunc & inpoſterum vitam adimit: Deſpero de vita temporaneâ, qui enim dicuntur laturi auxilium, ejus notitiâ carent, eaque prius potiri coguntur altercationibus ac diſſidiis, quæ eos inter orientur, odio, invidiâque, quibus dicti Doctores nunquam laborarunt, cum ſint pauci, dies noctesque curſitando opibus præpollentes, quo nummorum vim corradunt, tam apud ſanos, ægros, ac mortuos: ſicque frequentare concordes potuerunt, quod eo perſiſtet, donec appareant tempora extrema, quæ dignoſces ex eo, cum videris, adeo increſcere juniorum Medicinæ Doctorum Licentiatorumque numerum, ut vix quid agant, ſuppetat; Seniores infenſi erunt Junioribus ac novitiis, quod cenſus ſuus quotidianus imminuetur, quodque comperient adventitios Juniores, victui comparando certiora diſcere coacti, quosdam curare ægros, quibus ſimiles ſub illorum cura necem ſubibant, cui invidebunt Seniores, voto expetentes interire omnes ægrotos, quibus juniores accerſerentur; Denique conviciabuntur illos publicè coram omni Populo, inquientes: Hi Juvenes ſceleſti incanta-

mentis

mentis medicantur, Praxi interdicatur ipſis neceſſe foret. His & ſimilibus illos ſubvertere laborabunt, Deumque offendent, ut Junioribus aliisque piis ac induſtriis addat animum, ut perficiant id, quod Senioribus verbis his proponent: Cum vos invitavimus, nobis permittere publicè quosdam ex noſocomio ægros ſanare, pauperum lucro brabium ſtatuentes, ſollicitantesque vos ad vicem verſam, & qui effectui non ſuffeciſſent, præmium luerent, illud recuſaſtis: Non quæritis egenos, ſed redditis, mendicos in eo exprimitis, qui conſimiles faſtidiunt, noluntque eorum numerum increbreſcere: perſuaſas enim ſe habent divitum quorundam ædes, locaque, ubi largior ſtirps eveniebat eorum impoſtoriis verbis, ritibusque, ut ita artes, ædesque has liberis ſuis doti relinquant; Quod ipſum & vos animo fovetis, at malè ſuccedet; quia publicâ hâc diſcordia, quæ ex avaritia pronaſcetur, Mundo fraus innoteſcet illa diutina, ſuſcipientque ſolos Doctores veros, qui ex bonis eorum fructibus dijudicentur, quique Samaritani veſtigia imitabuntur. His abſolutis, vitam deficere ſentiebat: ergo oculis ſurſum flexis, ſubjungebat mœſtus; Miſericors Domine, abbreviato terminum Salutis humanæ, & immutato Doctorum caducam doctrinam carnis, in genuinum amorem Spiritus, ut in tui gloriam vitam abſolvant inſontes; precor te, ô Salvator mi, necem meam Doctoribus piaculo poſthac non imputes: ſiquidem ignorant, quid perpetrent; ſed viſum aperire digneris, ut veritati adſtipulentur, utque Populus prædicet ea de ipſis, quæ olim de Divo Paulo. Quo finito, ſe totum Divinæ voluntati permittebat, extremumque effundebat ſpiritum in amplexibus hujus ſui fratris, qui prædicta hæc verba jugiter ruminabatur.

Hic ſua vice proferebat ſequentia: Tenemur omnes, in Chriſto fratres, veritati patrocinari; quod non melius perficitur, quam oppugnando ac defendendo: hinc exſequemur bina: unum, ut hoſtium noſtrorum vires nobis innoteſcant; alterum, ut noſtris majus addamus robur, ſicque magis in noſtro confirmemur inſtituto. Poſtquam omnia hæc audiviſſent, cogebant ipſum hanc provinciam ſubire mulctæ comminatione, in tantum, ut hoc munus voluntarium ſibi capeſſendum eſſet, Inferebatque: Ego Seniorum ſecundus, à quocun-

cunque erudiri cupidus hâc in re arduâ, Ego veritatis miniſter, quadantenus concedo priores propoſitiones binas; tertiæ verò neutiquam adſtipulari poſſum, videlicet interdictis ac cenſurarum ſtigmatibus præfatos libros ſubvertere: illud enim ſi niteremur, omnino præposterè ageremus, opinantes uno loco eos extinguere, aliisque mille denuo illos reſuſcitaremus. Non ita rudes & incauti amplius ſunt homines, ut olim, cum cuncta exemplaria litandæ obedientiæ gratiâ proferebant, quod apprimè conſtat Typographis atque Bibliopolis, iis hinc inde quæſtum facientibus, ac vetari & impediri nequit; Nonne res ipſa paſſim id loquitur? haud longè abeundum. Is ipſus Author Diſſertationem edidit, inſcriptam De Magneticâ vulnerum Curatione, quæ ipſi fuit ſurrepta, & quinquagenæ circiter ab inimicis ejus typis exſcriptæ, ad quam diverſos tres libros, totius Europæ Theologorum atque Medicinæ Doctorum, Atheiſmum, eorum colentium, blaſphemantibus cenſuris conſtantes, ingenti numero evulgârunt, quas cenſuras facile conquiſierant, eo quod in ſingulis regionibus omnigeno ſub habitu religioniſque vultu degant, ubi nummus vel merx ſcatet: haſque cenſorias notas ubique in templis & aliis locis publicis diſſeminabant, quo libellus innoteſcebat; venabaturque à quolibet: plures novi illum caro ambientes pretio, nec potiri eo valebant: nullus enim Chalcographorum quidquam de eo compertum habebat, quandoquidem ſibi ſolis ſervabant, conquirendis cenſorum vibicibus toties ſaltem exſcriptus, quo Authorem ejus everterent, ultra quinquagies millenorum Imperialium jacturam ipſi creantes: Quoniam porro prædictus libellus, vel Diſceptatio, quibusvis Sapientibus Doctis & æquis probabatur, ingens authori fiebat injuria: Deus alibi proſpiciebat, ac benedicebat ipſi, ne ex deſiderio illorum ſupprimeretur: Et ecce, in detentione hoc deſuper perpeſſa alterum prodromi loco libellum ſuperaddidit, ſubſequendumque alium præcipuum, ut liquido conſtet, ejuſcemodi ſcripta cenſoriam virgam minus reformidare.

Ut quartò autographum libri, ſcriptorumve, penes hæredem aſtu vel pretio deprehendatur, igne abolendum priusquam excudatur, fieri nequit; nam cognitum habeo, faſtuoſos quosdam prænominato

hæredi

hæredi millenos coronatos præſentes, per quempiam Bibliopolam præ ſe ferentem obtuliſſe, aliorumque millenorum vadimonium præterea licitantes, hac lege, ut cuncta parentis ſui Scripta traderet, quæ poſſideret, nullo exemplo retento: ſubolfaciebat fraudem hæres, nummi libidinis expers: auſcultabat illum, multa interrogabat, inquirebat in omnia, ac planè eum conturbabat, ut imprudenter denique in convicia erumperet, irrito itinere domum veſtigia relegens. Hæc, taliaque geſta plura, quæ hæres fuit expertus, diffidentiam ipſi pariunt, ut ab eo, qui adſpirat ad illa, præſidii tantum poſtulet, ut decipi non poſſit: Intellexi præterea, ſin rectè memini, interim ipſum curaſſe ea imprimi per virum probum ac fidum, qui ubique terrarum ea divendere ſataget. Quinto, ſpurios Authori libros ſubornare, alienam & falſam Doctrinam complectentes, palam fieret: Inventionis enim ratio nunc ubique patet, inſuper eo hæredem expergefaceremus, ac juxta nominis ſui ſignificationem tam altum exclamaret, ut ab omnibus perciperetur, cui non deficerent media quanquam patrimonio caret: (ſiquidem perhibetur, & veritas ipſa, ſe reperiſſe Eliam Artiſtam, eumque familiarem ſibi reddidiſſe, cujus ope Pythagoræ Philoſophiam propagabat, cujus ultimas tabulas indigitatione Parentis metallicæ virgæ indefeſſo labore effodit) Re ſic ſe habente, ne ipſum laceſſamus, operæ parcamus, conſervemusque impenſas. Nam ſi quid Doctrina hæc malum præ ſe ferat ſcopum, ſponte ſua citius corruet, ſique divinitus deſcendat, eique refragemur, inſtituto non ſufficeremus, irritosque labores & ſumptus impenderemus, pro nunc & impoſterum exitium nobis accerſentes. Cum omnes jam Doctores reliqui ſolidas haſce rationes inaudiviſſent, magnas ipſi perſolvebant grates, atque hanc confutationem pro deciſo colebant: Excepto Seniore prædicto, hic exaudiens illa, præ dolore ac pavore Apoplexia corripiebatur, adeo valde repentinam obibat mortem; ejus filii ejulatibus perſonabant, expergiſcebantur vicini, illucque verſus confluebant, geſtarum ignari, omnem hancce familiam maximè conſternatam reperibant. Quo ſimiliter appropinquabat Studioſus, qui turbam hanc obſervarat, ſtatim commodo ſuo litabat; cum enim cerneret omnia illorum ſcripta ibidem hinc inde disjacentia & relicta, ea

tollens ſub pallium abſcondebat, moxque ſe ſubtrahebat; quam primum illuxiſſet dies, amicorum fautorumque cuilibet ea legendi faciebat poteſtatem, qui paſſim id dilatabant, notumque reddebant; hinc ulterius emanabat, Te fodiendo Pythagoræ Teſtamento potitum eſſe, referebaturque Supremo occultorum theſaurorum Domino, hic confeſtim cuſtodiæ te mandabat, quia repertum Pythagoræ Teſtamentum in medium non protuleras, quod haud furto ſed dono acquiri debet; Dominus tres Sapientum ſuorum, genuinæ Scientiæ cultores, quos omnigenum gentium ac conditionum multi, imò mundi Magnates ſtipabant, eo deſtinabat, ubi retinebaris, ſic te alloquentes:

Bono animo eſto, ſubeunda tibi erit Sententia hæc, quam Dominus noſter in te tulit, quæ hunc in modum exorditur: Mandato ſupremi Domini tui, cui certò conſtat, te Mercurium van Helmont fodiendo theſaurum inveniſſe, quem ſuis ſubditis inquirendum præceperat, à quibus accuſatus, & certis pleniſque probationibus convictus, morti damnâris, niſi illud ipſum Pythagoræ Teſtamentum ſartum tectumq; edideris, itidemq; aperueris pleniſſimè, quâ viâ notitiâque illud repereris, his præſtitis, per omne ejus Imperium libertas tibi adjudicabitur.

Triſti hæc animo auſcultans, denuoque alacritate ſublevatus, certò ſciebas, inficias eundo mortem te non evaſurum, quapropter Delegatis reſpondebas, inſequenti modo: Vos oro, Domini Sapientes juxta ac prudentes, ſi quicquam in vos valeo, gratum meum animum apud Dominum noſtrum conteſtamini, ob ſententiam adeò clementem, quâ me dignatus eſt proſequi; eique demonſtrate, quod Teſtamentum illud imprudens retinuerim, ignorans tradi oportere: id nunc præſtare paro, omni cum experientiâ Scientiâque, quibus illud nactus ſum, & quidem, cui Dominum libuerit, modò Bonitas ejus mihi concedat ſpatium integræ ſeptimanæ, intra quod Domino ſatis facturus ſum, quo libertatem juxta Sententiæ tenorem redipiſcar, id ſperans non recuſatum iri: Etenim revera, juxtaque legitimam computationem, binis diebus indigeo, Saturni videlicet cum eo Solis, quo mecum omnem telam incipiam atque perficiam, vel ut ordine ſingula diſponam, quæ die Lunæ futuro, & ſic deinceps inſequenti tota hebdomade diſtinctè ſignificabo. Ad quod Sapientes reſpondebant:

bant: Mercuri, nos pleno mandato à Domino noſtro inſtructi, cujus authoritate petito tuo æquitati ſubnixo deferimus, ex ſententiâ propriâ cuncta præſtabis, ut Domini Sapientes dedocti æquanimes nullum in te delictum inveniant, cum dicto te die audient, examinive ſubjiciant, proprio utique & amplo dierum termino definito, te ipſum cuſtodiæ ſervandæ obſtrinxiſti, donec promiſſa adimpleantur, continuo tecum perſiſtemus conceptibus tuis inquirendis, quos biduo hoc præcedenti formabis. De conſortio illo gaudebas: quivis enim illos qui intuebatur, ex habitu & geſtibus illorum pios eos colligebat; ſiquidem vultus eorum divinam præ ſe ferebat lætitiam, illisque dicebas: Quandoquidem dies cedit, cui lucrandæ, nec minus obedientiæ meæ conteſtandæ, ſcitote, Mei Sapientes, nullum recolligendæ memoriæ tempus me præfiniſſe, nec cuipiam ſimili, quoniam mihi non eſt opus; verum, conſiderans, hodiernum primum eſſe hebdomadis diem, craſtinum autem poſtremum; diem Dominicum, in quo omnia perfecerat, quoque quieviſſet: opportunum mihi viſum fuit, Scientiam meam pro ratâ dierum ſeptimanæ diſtribuere atque complecti, auſpicans futuro die Lunæ, ſexto hebdomadis die, mortalium conſuetudine (coram Deo enim omnia æterna ſunt atque præſentia:) Ita ut nobis, tanquam caducis, primus dies habeatur ultimus, & à Saturni die incipiens retrorſum numerare, implendæ toti ſeptimanæ, diebus quadraginta duobus opus habeam, id quod compluribus tædium excitaret, ob temporis amplitudinem: interea breviter omnia commemorabo;

Ego Mercurius, à teneris in ſegregata Schola Hermetica à Genitore meo enutritus, ibidemque aliquo modo imbutus, eo ſpiritus meus inquietus non erat contentus, voto expetens univerſam Artem ſacram, vel Arborem vitæ pernoſcere, eaque frui: nec manus operi admovere volebam, niſi hanc à capite ad calcem certò callerem; præterea animo inſtitueram, comprobatione veri, eò ad extremum perveniri poſſe, absque adminiculo inſtitutionis externæ. Creaturas omnes mecum diſpertiebam, primum externas & corporeas, (ut ita dicam;) deinde internas ſpirituales & corporificantes, quas partes iterum verſus inq; Unum ſimul referebam: dictas Corporeas, ſine ſpiritualium

tualium corporificantium adjunctione ſubdividere ac cognoſcere nequibam, inſueto illas vultu intuebar, ſicuti pro arbitrio conſequenter omnes ſuo quolibet ordine collocaram, tanquam immunis à præoccupatis, falſis, & obſtinatis Ethnicorum opinionibus qui nunquam Academias frequentarim, ut ex ſtylo hoc meo inculto ſatis apparet. Veruntamen probè advertite, nullum dictum fruſtraneum profero, quin aliquid ſignificet, atque totum pertineat.

Spiritus meus nullam in rebus temporariis & caducis delectationem aut ſtudium percipere poterat: perpetuo ſitiebam atque anhelabam perfectas, æternas, à momentaneis neceſſariis creatis in me ipſum ſuſpiciebam), & abhinc in Deum, qui Cœlum atque Terram creavit ſimul, quod Philoſophi profani apprehendere nequeunt, quique huc pervenire deſiderant, Deum adorare eos oportet, per firmam Fidem, humili cum Spe, inque Amore vero: tum perfectam ſui ipſius cognitionem adipiſcentur, aliarumque creaturarum omnium, ante eorum principium in eorum Eſſe, ſive eſſentia, & poſt eorum transmutationem, quod latius & apertius eloquar, quantum verbis fieri poteſt, ad animæ corporiſque ſanationem, ne conſervationem temporalem atque æternam, juxta menſuram cujusque captus, qui omnibus haud eſt par, nec erat: utique ulterius ad Salutem adjuvarentur, Deus bonitate ſua ex Prophetis Moyſen ſuſcitavit, qui ipſis Typo (quod Belgicè etiam ſonat Biblia) ſcriptis ſuis inſerviret, priori nempe Creationum libro, qui omne complectitur, quicquid deſiderari poteſt, quod nunc partim ut totum magis ediſſeram (ſecundum Hieronymi verſionem) ſiquidem cuncta comprehendit, quæ homo in ejus Suitate, Egoitate, Meitate, ſimilibusque appropriationibus intelligere nequit: quicquid enim Deus creavit, per Unum, & in Uno, liberum ac ſolutum creavit: quique id ſibi arrogat, ipſummet ſe proprium reddit, à Deo ſe ſegregat, inque ſe ipſo extremis verſus tenebras viam ingreditur. Ac ſicuti Deus eſt incomprehenſibilis, æternus, penetrans, adimplensque Ignis, Lux, & Gloria, carens principio & fine, talis eſt hominibus ſanctis (Belgicè ſonat, *Hylichten*, quaſi Ipſe lucet) in coadunato Amore Gloriaque, & in Piis (exprimit Belgicè *Dal-lichten*, lucere debet) erit, juxta magis & minus; malis verò æternum tenebroſis, ſegregatiſque hominibus quoque

que æternum urens Ignis eſt ; prout dictum. Quemadmodum igitur Deus eſt æternum Bonum (Belgico Idiomate Deum exprimit) ita quoque omne Bonum creavit, quicquid creatum eſt. Primus homo in Lucem & Bonum conſtitutus eſt, tanquam à Deo creatus, non tamen Unitus in æterna Quiete ac Gloria, ſed ut creatus ad Imaginem Dei arbitrio libero ; quod jam in nobis proprium eſt factum, ſeductione, atque ttansgreſſione Interdicti, Admonitionisque Dei, in mortis attactu & eſu, ſeu vetitæ Arboris fructus, quos mater omnium Hæva tetigit comeditque.

Sapientes dicti, tibi loquebantur: Ne tam longè excurras, priusquam percipiamus, nunquid te ipſum noveris, quidque te eſſe dixeris.

Mercurius: Homo ſum, à Deo Omnipotenti creatus ad Imaginem & ſimilitudinem ſui, ex Terræ limo corpus (idiomate Belgico *Licht-aem*, quaſi Lucis vas) poſſidens, Spiritum & Animam ab illo adeptus; Unumque horum fieri oportet, Corpus, Spiritus & Anima debent ſanctificari (*Hy-licht zyn*, ipſe lucet) vel Beari (*Hal-licht zyn*, lucens erit:) ſic minus, vas & ſpiritum damnari neceſſe eſt.

Sapientes: Animadvertimus, te conari exprimere, te triplicem eſſe, non verò Unitum, ſpiritumque tuum tenebroſum vel lucidum fore, offuſcationem ſui ex carne proventuram, quæ eſt terreſtris, mortifera & obſcura, illuminationem ſui acquiret per Spiritum irradiando, explendo, & ſubigendo tenebras. Verum audire avemus, utrum ſit tertium; quoniam Lucem vaſis & Animam appellas: nunc duæ diverſa ſint Luces, ſive unam ſaltem una conſtituant?

Mercurius: Unica Lux æterna eſt in omnibus partibus integrè & æternè, externè atque internè, utpote vita æterna, æternaque tota pars à Deo Omnipotenti inſpirata homini; ſicuti teſtatur Moyſes, Libri Geneſeos capite ſecundo: *Factus eſt homo in Animam viventem:* quæ Anima conſtituit diem ſeptimum, ut demonſtratur eo ipſo capite: *Igitur perfecti ſunt Cœli & Terra, & omnis ornatus eorum. Complevitque Deus die ſeptimo opus ſuum, quod fecerat: & requievit die ſeptimo ab univerſo opere, quod patrârat. Et benedixit diei ſeptimo; & ſanctificavit illum: quia in ipſo ceſſaverat ab omni opere ſuo, quod creavit Deus, ut faceret (Scil. hominem in animam viventem)*.

Sapientes: Si Lux hæc eſt dies ſeptimus: quid de diebus ſex præcedentibus ſentis, deque eo qui exſtat Eccleſiaſtici capite decimo octavo; *Qui vivit in æternum, creavit omnia ſimul?*

Mercurius: In principio creavit Deus omnia, Cœlum & Terram, & quicquid creatum eſt: quod Moyſes ad introitum Geneſeos in primum diem comprehendit, ubi fieri dierum quinque reliquorum indigitat, inquiens: *In principio creavit Deus Cœlum & Terram; Terra autem erat inanis & vacua; ac tenebræ erant ſuper faciem Abyſſi; & Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas. Dixitque Deus; Fiat Lux. Et facta eſt Lux. Et vidit Deus Lucem, quod eſſet bona; & diviſit Lucem à tenebris. Appellavitque lucem Diem, & tenebras Noctem. Factumque eſt veſpere & manè, dies Vnus.*

In tantum ut Homo conſtituat ſextum diem, qui dies invicem diſtincti ſunt, quò ſe ipſum Homo cognoſcat, quid ſit, quid ei agendum, quamque potentiam habeat, vel habere poſſit per Spiritum ejus, quà homo, (non itidem quà Anima) in præcedentes dies vel creata: ſicuti in præfato Geneſeos capite habetur; *Et ait Deus; Faciamus Hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram: & præſit piſcibus maris, & volatilibus Cœli, & beſtiis univerſæ terræ, omnique reptili, quod movetur in terra.*

Sapientes: Nobis ſatisfacis, ac præterea ſuperque ſignificas, Hominem diem ſextum eſſe, & Lucem, & tenebras in primum diem ſeparavit, quam Lucem ſive ſpiritum vocavit diem, ejusque Sanguinem, Carnem vel tenebras Noctem, quæ veſpera ac mane ſextum diem conſtituêre, & ita deinceps reliqui quinque, quamvis juxta peculiarem cujusque naturam. At nullam Septimi diei mentionem facis?

Mercurius: Septimum mane, Lux, aut vita, Spiritus Dei ipſus eſt, prout dictum: Ideoque in ſeptimi diei deſcriptione Moyſis non exprimitur, ex veſpera & mane ſeptimum diem factum fuiſſe, ſicuti præcedentibus ſex diebus: idque hanc ob cauſam, quod non detur principium aut veſpera in Deo Patre, quippe qui *Eſt, qui eſt*; Sed habetur, quòd ſeptimo die Homini in faciem ejus inſpiravit ſpiraculum vitæ; & hic Homo factus eſt in Animam viventem, ita ut ex homine & ſpiraculo Dei dies ſeptimus factus ſit.

Sapien-

Sapientes: Ex relatione tua ad ſatiem intelleximus, principium ac finem diei primi, inſequentisque ſexti, cum ſeptimo die infecto conjunctim hominem eſſe factum in Animam viventem. At inaudire expetimus, quid velit Moyſes vocabulo, *In principio?*

Mercurius: Principium eſt Deus Filius, per quem, in quo, & à quo Cœlum & Terra creata ſunt: uti teſtatur quam evidentiſſimè Evangeliſta Joannes, primo capite, his verbis: *In principio erat Verbum*, (quod Belgis quoque ſonat *VVoort*, id eſt Fiat) *& Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipſum facta ſunt: & ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt: in ipſo vita erat, & vita erat lux hominum: & Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit Homo miſſus à Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in teſtimonium, ut teſtimonium perhiberet de Lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille Lux, ſed ut teſtimonium perhiberet de Lumine. Erat Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & mundus per ipſum factus eſt, & mundus eum non cognovit. In propria venit, & ſui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus: qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt. Et Verbum Caro factum eſt, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus; gloriam quaſi Vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Ioannes teſtimonium perhibet de Ipſo, & clamat dicens: Hic erat, quem dixi: qui poſt me venturus eſt, ante me factus eſt: quia prior me erat. Et de plenitudine ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiâ. Quia Lex per Moyſen data eſt, Gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. Deum nemo vidit unquam: Vnigenitus Filius, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarravit.*

Sapientes. Jam hoc divi Joannis teſtimonium percepimus, quod omne perfectioni inſerviens contineat: verum tuam ſententiam nobis expedias, Quomodo Adami ſimilis ſis? & quâ ratione in & ab eo proceſſeris?

Mercurius: Antequam Homo factus ſit in Animam viventem, Deus ipſi dicebat, teſtante Geneſeos capite priori; *Et creavit Deus*, hominem

hominem, ad Imaginem ſuam, (quæ Imago eſt Deus Filius) *ad Imaginem Dei creavit illum, maſculum & fœminam creavit eos. Benedixitque illis Deus, & ait; Creſcite & multiplicamini.*

Quod mandatum Adamo injungebatur, quoad Spiritum & Humanitatem: non autem quoad Animam: hæc enim æterna atque immutabilis eſt. Sic etiam omnes ejus partes ei ſimiles ſunt, quarum & ego totam poſſideo: Quemadmodum nunc à limo humi Homo factus eſt, ita ut reliqua animantia terreſtria, per accretionem & unitionem, eſum creatorum viventium, creſcere oportet, qui cibus, in ventriculo emoriantur & immutentur ab illorum Subſtantia, requiruntur, ſi à viliori in præſtantius converti debeant, vel per Hominis Spiritum ad vitam Unitam provehi, à quâ coalitione & adauctione meum vas aut corpus, & ſubſtantiam, ſicut Adam teneo: quia ex eo proceſſi, poſtquam factus eſt in Animam viventem, ut in Capite ſecundo Geneſeos habetur: *Adæ verò non inveniebatur Adjutor ſimilis ejus. Immiſit ergo Dominus Deus ſoporem in Adam: cumque obdormiſſet, tulit unam de coſtis ejus, & replevit carnem pro eâ. Et ædificavit Dominus Deus coſtam, quam tulerat de Adam, in mulierem: & adduxit eam ad Adam. Dixitque Adam: Hoc nunc, Os ex oſſibus meis, & Caro de carne mea: hæc vocabitur Virago, quoniam de viro ſumta eſt. Quamobrem relinquet Homo patrem ſuum, & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ: & erunt duo in carne una.*

Sapientes: Explicaſti nobis, quî fueris Totus in Adamo ſecundum ſpiritum & Animam, & in Heva juxta Corpus: Item, quòd vas ſpiritum, ſpiritusque Animam ſuſceperit. Jam inaudire cuperemus, qua ratione Heva ex Adamo per Deum producta fuerit, quidque Somnus Adamo à Deo immiſſus indigitet, priusquam eam conderet?

Mercurius: Ab initio Adam in Eſſentia ſua perfectus erat, tanquam primus Homo à Deo creatus, ita Spiritus ejus carnem & vas perlucebat, illuſtrabatque; ſicuti nunc Lux tenebras ejus illuminabat, ac ſubigere poterat, ita tenebras præcellere ac ſuperare debebat, quoniam interna, ſtabilis, æterna, & bona in Eſſentia ſua erat, quo exſiſtente, Adam absque ſomno immiſſo ſui ſimile ſponte ſua producere

re non poterat; perſiſtens enim in Eſſentia ejus inſomnis, & quoniam ipſum ſe diviſerat, omnes partes ejus ipſi propriæ permanſiſſent, rurſusque in unum ad Totum rediiſſent, quam primum libuiſſet, eo quòd per Spiritum ipſius prædominantem ſubjectum Corpus ſibimet diviſiſſet, quæ partes intrinſecus & extrinſecus irradiatæ erant, ab Unâ ejus Luce, quæ quibusque membris Eſſentiam tribuit.

Sed quis quæret: Quomodo denique cum Adamo comparatum fuiſſet, ſi virus ab Heva non comediſſet; Reſpondetur: Perpetuó ipſi dimicandum fuiſſet Spiritu vel Luce ſua adverſus ejus tenebras, quæ primo die Deus dividebat, ex quibus duobus ſimul Homo condebatur: uti perhibet dictum caput, quod explanatur ulterius ad finem ejusdem capitis, die ſexto, his verbis: *Et replete terram, & ſubjicite eam*: Cumque ad extremum pugnâſſent, terram & tenebras eorum Spiritu vel Luce eorum impleviſſent, ſicque ſubegiſſent, ut priores tenebræ abſorptæ atque coalitæ fuiſſent: quod erat ipſius proprium, unicumque Opus, jugiter agendum & perficiendum.

At quis porrò quæret; Cum in Adamo dicta Lux à tenebris disgregata tenebras ſuperaſſet, ſicut relatum, per eandem ipſam lucem: nunquid juxta ſpirituale redditum Corpus Unitum, integer & æternus in ſingulis ſuis partibus ac membris fuiſſet? Hoc exſiſtente, eâ ratione dividi potuiſſet in innumeros, æternos, infinitosque homines, ſine præfato ſomno præcedente? Reſpondeo: Conſtat, hunc Deificatum hominem in cunctis ejus partibus infinitis integrum fore, ſimiliter omnes illæ partes iterum Unum integrum unà conſtituere: Ita ſe habente, Unus ſaltem Homo Deificatus futurus fuiſſet, huc redactus neceſſaria ſua lucta, eadem cum Chriſto Salvatore noſtro poſt ejus reſurrectionem Gratia in ſua vita gauderet. Quo jam plures ejuscemodi homines progenerarentur, quoque omnes etiam ea ipſa fruerentur Gratia, ad quam Adam procreatus erat, & quo per eam ipſam luctam eam acquirerent, Deo Domino immittere placuit prædictum ſomnum, ne Adam, altum dormiens, ſtructioni Hevæ quidpiam contribuiſſet: Nunc autem hoc ſomno per Deum fundata fuit.

Quæritarent porrò Curioſi: Cur Heva condita ſit ex Coſtâ Adami, non autem ex ejus Carne? Reſponſum reddo: Prior Homo Adam erat, alter Heva, illius in auxilium & procreationem conjun-

ctam ſtructa, jam propagatio conſiſtit partim in homine, ſicut in cæteris Animantibus, Conjunctione, aut Alimentatione, uti dictum, ulteriusque obſervandum in omni accretione creatorum in hoc Mundo, antequam ſuccreſcere valeant, (quia conſtant ex duobus:) Unum prius interire oportere, videlicet Corpus & Formam, quæ ex aquis & terra conſiſtunt, oriunturque ex Lunæ luce, ſtellarumque, tanquam Noctis Luminarium, unaquæque pro natura illarum differenti, nullis exceptis: Ut & hoc in Adamo perficeretur, Dominus Deus Adamo coſtam eximebat, quæ eſt os, ſecundum Fieri in Adamo, progenies venarum (quod Belgis quoque ſonat viperarum,) quod a Luna regitur, uti comperietur, accreſcente Luna oſſium medullam itidem increſcere, inſtar aquarum, & cum illa decreſcere; Comperietur porrò, quando igne crematur Caro, eam perdere formam, non item os, imò adeò ſtabile eſt, ut monetæ probitatis examinatores crucibula ſua exinde conficiant, in quibus Aurum, Argentumque liquefaciunt & explorant; Ut ita Os, ſeu Coſta, præter terram Humanam nihil ſit ac retineat, quatenus ſecunda in Homine productio eſt, inſtar Terræ ex Aquis, eatenus à Primo & Uno diſtat. Propterea Heva, utique hinc procreata, quid Secundi ac Minoris eſt, juxta Corpus, non item juxta Spiritum & Animam; has enim ab Adamo tenet, quæ æternæ ac permanentes ſunt, quarumque Heva partem poſſidet, eamque totam, veluti cunctæ partes æternæ ſunt: prout dictum. Præmiſſis nunc ulterius aſſerendis, comperies fœminas ideò menſtrua pati, progenerationi inſervientia, quoniam Hominem quoad Corpus progignere debent ratione eâ, qua dictum.

Sapientes: Acquieſcimus, inſuperque duorum vocabulorum occaſione, quæ Belgico idiomate conſideratè protuliſti, bina Scripturæ loca nobis in memoriam revocas, commemorata unum ab Evangeliſta Matthæo. 12. cap. ubi Chriſtus inquit Phariſæis: *Qui non eſt mecum, contra me eſt: & qui non congregat mecum, ſpargit. Ideo dico vobis: Omne peccatum & blaſphemia remittetur hominibus* (Carni) *Spiritus autem blaſphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra Filium Hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc ſeculo, neque in futuro. Aut facite Arborem bonam, & fructum ejus bonum: aut facite Arborem malam, & fructum ejus malum: ſi quidem ex fructu Arbor agnoſcitur. Progenies viperarum, quomodo poteſtis bona loqui, cum ſitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur.* Alterum

rum à Luca capite tertio, poſt citatum Jeſaiæ Prophetæ locum, qui dixit: *Et videbit omnis caro Salutare Dei. Dicit ergò* (ſcil. Joan. Baptiſta) *ad turbas, quæ exibant ut baptizarentur ab ipſo: Genimina viperarum, quis oſtendit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentia, & ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Quæ duo vocabula binis hiſce textibus quoq; recitantur, ſermonis Belgici ſignificatione haud malè congruentia, omnique demonſtratione tua nobis indicans, ſic vocatam Serpentem, quæ Hevam ſeduxit, ejusque Spiritum, certè fuiſſe Carnem ipſi9 propriam, Sanguinemque, Arboris vetitæ fructus appetentes, Spiritumq; ſuum ea propter alloquentes: ut ita Serpentis nomen ſerpens non habeatur, verum æquè ſerpens Animal, ac Homo, juxta Carnem, quod ſuperque cernitur in Hominis infantia vel ſenecta, aut cum ſpiritus debilitatur, ipſum eſſe fierique ſerpentem.

Quapropter, poſtquam Deus Homini dominium irrogaſſet in Animalia, in omnem Terram, & in omne Animal ſerpens, quod movetur in terra, poſtremum hocce Dominium maximum eſt, quo beatitudinem ſuam operari debeat, id quod liquidius ex textu patefacies, quam primum otium ſuppetet: jam enim properamus, ſiquidem ſecundi præfinitorum diei dimidium mox ceſſit: progredere igitur, & feſtina, nobisque differentiam inter te atque Adamum ediſſerito, cum adverſus caliginem ſuam ipſi luctandum erat, quo æquè ac tu eam ſubigeret.

Mercurius: Alia nulla, præter quod tenebræ in homine auctæ ſunt, per attactum fructuum, comeſtionemq; Arboris prohibitæ in tantum ut Tenebræ primas in lucē teneant, eamq; nunc poſſideant, quemadmodum in Adamo Lux tenebras ejus poſſidebat, & ante lapſum ejus illuminabat.

Sapientes: Qui hoc factum?

Mercurius: Factum eſt hoc comeſtione fermentanti, contagioſa, calliginoſa, & mortifera.

Sapientes: Quid eo vis innuere, per Similia te explica.

Mercucius: Sicut erant tenebræ in facie Abyſſi, priusquam Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas, ſimili modo comperies, vas aliquod, locumve concluſum & mucidum, omne id, quod tantillo ſaltem temporis infertur, æquè rancidum reddere, ulteriusque inficere, nec quicquam de fermento & mucore primo principaliori decedere: In-

ſuper ut demonſtretur, locum hunc mucidum etiam eſſe tenebroſum, à doliariis addiſcitur, qui cupientes reſcire & experiri, utrum dolium ſit mucidum nec ne, orificium ejus aperiunt, perque umbilicum accenſam candelam immittunt, cumque vas erit mundum, nulloque mucore infectum, lucerna transverſim immiſſa ardens permanebit, donec vapore ſuo progignente ſemetipſam præfocet: dolio verò exſiſtente mucido, flamma aut lucerna per dolii orificium ad ſpiſſitudinem ligni penetrare nequit. Manifeſtè igitur apparet, caliginem quoque ſeſe exſerere: aliasque res caliginoſas efficere, perinde ac Lux operatur, idque cum caliginem Lux ſuperat: Hæ ſimilesque tenebræ, ante omnem Lucem ſint, oportet: & quo ſunt ſtabiliores, eò ſtabilius etiam eſt corpus inde exortum. Ulterius nunc animadvertendum, ſicuti Lux temporalis extra ſe illuſtrat alia aliàs longius, juxta earum ſtabilitatem, magnitudinem, aut coalitionem, ſimili proportione ac modo tenebræ extra ſe radios effundunt, ut relatum: ſic uti quoque ignis ardens & conſumens per lumen ſuum poteſt accendere, cumburere, & excitare plura ſemina in Creſcentiam, pro rata ſtabiliores eorum naturæ: id quod noto hoc experimento evidenter percipies: cernitur atque ſentitur, quo propius Ignis accenditur, eò magis fulget, calefacitque: hic nunc Calor & Fulgor una eademque res eſt, in Igne, uti per collectionem radiorum illorum calidorum, adminiculo ſpeculi cujusdam uſtorii probari poteſt, quo congregantur rurſus calidi radii, ſimilesque fiunt illis in igne exſiſtentibus, nimirum calidi & urentes: Jam cum Ignem temporalem, ſparſum & caducum libere ardere permittimus, deprehendemus, lumine, quod per ignem effulget, diverſis diſtantiis abhinc alia creata aduri, in proximo videlicet magis ſtabili ac combuſtili, & quatenus radii diffunduntur, eatenus quoque Calor minuitur, minusque ſtabilia creata accendet: Ratio eſt, quod cito fit, citò quoque perire neceſſe habet: propterea Regiones frigidæ ac uvidæ, majores proferunt fructus, præ fervidis & aridis ditionibus, minus tamen durabiles quàm alii minores calidiores, quoniam eorum Lux, quæ ipſis ineſt, magis eſt diviſa, idque tam in brutis quàm hominibus, udarum plagarum homines rudes & magni ſunt, nec tantum Caloris ſufferre poſſunt, ut Homines in editis, aridis, fervidisque regionibus degentes, ut ſuperque res ipſa teſtatur, imò ad-

adusque cadavera violenta morte peremta comperies, prout Hiſtoriæ narrant, & quotidie adhuc experiri poſſumus, cum ſtrages edita fuit, edeturvè, hominum qui ex tractibus frigidis & aquoſis illos calidiorum provinciarum adverſus belligeratum proceſſerant, utrinque cæſos diu poſt dignoſci potuiſſe, quia illi frigidiorum regionum citò putreſcebant, hi areſcebant atque ſuperſtites manebant, in fervore integri hi prædurabant, quod balſamus eorum durabilior eſt cæterorum, prout magis minusvè materiæ humidæ continent, vel magis minusve de Luce nocturna participant, quique eâ magis deſtituuntur, ii magis diurna Luce gaudent; Quemadmodum nunc Sol perfectum ac majus eſt luminare diurnum, ita Luna, Planeta nobis proximus, perfectum Luminare nocturnum eſt, quæ perennia ſunt in eorum Eſſentia, corporaque ea itidem perennia & durabilia præſtant, quæ ope eorum naſcuntur & renaſcuntur. Præterea ut Unicus eſt Sol, ac Unica Luna, eorum creata haud aliter quam ipſis ſimilia, comparata eſſe poſſunt, unica etiam & perfecta, ut Aurum quod philoſophi Solem appellarunt, & Argentum Lunam, cæteraque quinque metalla ſimiliter pro re nata, ſecundum cæteros Planetas, quo rite egerunt, perhibueruntque veritatem, quia unica corpora perfecta ſunt, Ignis illis nocere nequit, in eo ſtabilia permanent, in Igne Aurum vivit, ideò Philoſophi Salamandræ nomine illud inſigniverunt, quæ falsò nunc pro Animali habetur; Ignis temporaneus atque caducus ignem ſuum ſolummodo ex parte poſſidet, ut dictum, Sol autem Ignis & vita perennis eſt, ſolummodoque in ſibi ſimili vivere poteſt, quod etiam ſtabile corpus ſit orportet: Ac ſicuti Corpus eſt temporaneum in rebus omnibus, duobus exceptis his prædictis, quæ eorum ſimilia ſunt, & ab illis omnino participant, quâ ratione Corpora in primam eorum Eſſentiam, eâ Lux itidem ad Originem ſuam reverti debet; Caducum enim perenne non poteſt attingere: Præterea Caligo ſtabilis ante Lucem adſit oportet, in quâ Lux ſuſcitetur, quod ſi tenebræ hæ perennes ſunt. Lux etiam perennis in eo habitare poteſt, primo juxta Spiritum, deinceps juxta Animam, qui Spirit9, cum ſit ætern9, æternas illuminat tenebras, coaleſcunt tenebræ in Lucem, & fit Argentum quod eſt duplex, conſtituens Corpus in Carne Oſſibusque Auri, quod triplex eſt: Sicuti jam Sol magnum eſt Lumen diurnum, ita Lunam vincit, Argentumq; omnino In Aurum convertitur, per id cæteri Planetæ quinq;

terreſtres transmutari, ac ad eorum ſimilem perfectionem perduci poſſunt, quoniam & illi ſunt luminaria nocturna. Ulterius ſciendum, innumera mineralia multa eſſe, ſtellarum ad inſtar mutuò differentia, quæ cuncta perfectionem ſuam exſpectant, horum quædam cæteris facilius & citius ad perfectionem poſtremam pervenire poſſunt: Aurum et Argentum, quam minutim dividantur, ſine jacturâ redauniri queunt, eo quod omnes partes minimæ integræ ſint & perennes: veruntamen caducæ reddi poſſunt, quia nondum in unum coiêre, hic autem interitus ex & ab ipſis incipere nequit, neque Auri, neque Argenti ratione, quia ſtabilia ſunt.

Jam quidam Amatores interrogarent, quo pacto contingeret? Replico: Eodem quo evenit in omnibꝰ creatis, quo & in Heva accidit, adauctione tenebrarum, quæ ducunt originem ex principio eorum corporum, uti relatum; Imò tenebræ adeò excreſcere poſſunt, ut integrum ſpiritum in tenebras converterent: verum quod ſi Luna ſeu ſpiritꝰ Solis Animam aut calorem in auxilium vocat, antequam ſubjugetur & vincatur, Spiritus corroborabitur, non ut ante corruptionem ejus erat, ſed hâc lucta & victoria tam fortis erit, Spiritusque ejus tantum multiplicabitur, ut imperfectorum fratrum decem ſtabiles reddere valeat; non autem hîc libertatem vel integram æternamq; Unionem hoc certamine acquiſivit, ſed toties conflictum hunc repetere debet, qui jugè magis magisq; accreſcet, ſecundum Spiritꝰ adauctionem, & caliginis, donec ad extremum pervenerit, nec amplius patiatur, Corpusq; aquoſum vel tenebræ planè conſumtæ erunt, ac tum eſt purum, ſempiternum, unitum & duplex Lumen, quod omnia illuſtrabit, absq; detrimento & imminutione, omnesq; fratres ipſiꝰ in ſui ſimiles perficere poterit, virtute propria retenta; Cumq; hoc in Sole contingit, Lunæ lumen immutatur, abſorbeturq; in Solem, ut æquè Sol æternus, unitꝰ & trinꝰ fiat, id quod eſt poſtremum in æternitate (extra hominem;) Et hic demonſtrari poteſt, quod Evangeliſta Joannas, Apocalypſeos tertio capite, ſimilitudine utatur eadem inquiens: *Suadeo tibi emere à me Aurum ignitum probatum, ut locuples fias, & veſtimentis albis induaris, & non appareat confuſio nuditatis tuæ: & collyrio inunge oculos tuos, ut videas. Ego quos amo, arguo & caſtigo. Æmulare ergo, & pœnitentiam age. Ecce, ſto ad oſtium, & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, et aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, et cœnabo cum illo, & ipſe mecum. Qui vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno meo: ſicut & ego vici, & ſedi cum Patre meo in throno ejus Qui habet aurem, audiat, quid Spiritus dicat Eccleſiis.*

Sapientes: Gaudemus, quod intelligimus à te cognoſcimusq; Lucem elucentem ac vivificantem; effluentes pariter, agentes, fermentales, contagioſas, caducasque tenebras; per quæ reſciſcimꝰ, quomodo Heva fructus tenebrarum tetigerit atq; comederit; & quod exinde tenebroſa & contagioſa devenerit; per effluentem ejꝰ caliginem, tradebat, id quod comederat, ut quæ id ipſum facta erat, Adamo, qui eodem veſcebatur: Similiter per diverſitatem Lucis elucentis à tenebris exſerentibus ſe intelligimus, quomodo Dei miniſtri per Lucem externa & ſempiterna opera patrare poſſunt, ut montes transſlocare, cœcis viſum reddere, ſurdis auditum, mortuos reſuſcitare: & viciſſim, malos caliginoſosque homines extra ſeipſos ſolummodo operibus ſegregatis ac lethalibus deſignandis eſſe potes, emanenti

nenti eorum caligine. Percepimus quoque vitæ arborem in medio horti locatam fuiſſe, pariterque fuiſſe arborem Scientiæ boni atque mali, quod colligere licet ex Moyſis capite ſecundo, inſequentique tertio. Apprehendimus item, arborem bonam, fructus verò malos fuiſſe, præterea jam Arborem hanc cum Paradiſo cognoſcimus ex verbis tuis, idemque Moyſis, ſecundo capite. *Plantaverat autem Dominus Deus Paradiſum voluptatis á prinipio: in quo poſuit hominem, quem formaverat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuave: Lignum etiam vitæ in medio Paradiſi lignumq; Scientiæ boni & mali. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradiſum, qui inde dividitur in quatuor capita. Nomen uni Phiſon; ipſe eſt qui circum omnem terram Hevilat, ubi naſcitur Aurum: Et Aurum terræ illius optimum eſt:* Porrò capimus & hoc, quod habetur cap. tertio; *Et cum audiviſſent vocem Domini deambulantis in Paradiſo ad auram poſt meridiem*; id quod explanatur ulterius *18.* Pſ. Davidis, qui inquit; *Cæli enarrant gloriam DEI, & opera manuum ejus annunciat Firmamentum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat Scientiam. Non ſunt loquelæ, neq; ſermones, quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit ſonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum. In Sole poſuit tabernaculum ſuum: & ipſe tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo: Exultavit ut Gigas ad currendum viam, à ſummo Cælo egreſſio ejus, & occurſus ejus usque ad ſummum ejus: nec eſt, qui ſe abſcondat à calore ejus. Lex Domini immaculata convertens animas: teſtimonium Domini fidele ſapientiam præſtans parvulis. Juſtitiæ Domini rectæ, lætificantes corda: præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Timor Domini ſanctus, permanens in ſeculum ſeculi: Judicia Domini vera, juſtificata in ſemet ipſa. Deſiderabilia ſuper aurum et lapidem pretioſum multum: & dulciora ſuper mel & favum. Etenim ſervus tuus cuſtodit ea, in cuſtodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me: & ab alienis parce ſervo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: & emundabor à delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Domine adjutor meus, & Redemtor meus.* Cognitum quoque habemus, mortalem hominem arborem vitæ, attingere poſſe, eâque frui, cum fuerit Cherub, isque fieri poteſt, teſtante Moyſe, 3. cap. Geneſeos; *Et ait; Ecce Adam quaſi unus ex nobis factus eſt, ſciens bonum & malum: nunc ergo, ne fortè mittat manum ſuam, & ſumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum. Et emiſit eum Dominus Deus de Paradiſo voluptatis, ut operaretur Terram, de quâ ſumtus eſt;*

Ejecit-

Ejecitque Adamum: & collocavit ante Paradiſum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque verſatilem, ad cuſtodiendam viam Ligni vitæ.

Quandoquidem nunc determinatum illud biduum effluxum, quodque brevi à nobis ſis relinquendus, prius inaudire avemus, quia initiatus es 4. Ordinibus minoribus, an cæteros tres ſimiliter ambias, ſive in Doctorem Medicinæ promoveri.

Mercurius: Sacerdotium magnum eſt munus, multaque requirit, nunc præſertim, de multis reſpondeant, ſintque perfecti oportet, cum ritè defungi velint, quod capeſſere neutiquam auderem, niſi coactus. Doctoratum Medicæ Artis meritò deſugio, quoniam ejusdem Profeſſores plerumque alienas fovent opiniones minusque veritatem ſectantur; At Deum orabo, ſibi placeat, indies mihi concedere, voluntatem ejus exſequi totis viribus, ad usque deſtituere vitam.

Sapientes fauſtæ noctis voto te beabant, adhortantes: Perge tuo in inſtituto, & agito, ut tibi ipſi, mediante die Saturni, in die Lunæ, per diem Solis, libertatem procures, ut dictum: Demumque te commendamus poſtulationi ſubſequentium nos, qui te inſimulârunt, accusârunt, atque convicerunt, ut omnia præfata Luci ederes: eos alloquere & exaudi, ut cuncta exſequâre obſervabunt, pro hôc biduo noſtræ Delegationi ſtetimus.

Adhæc, erga Dominos & Magiſtros hos ſapientes tuis gratiis defunctis, illorum ſectatoribus inquiebas: Veritatis amatores, ſummè honorati, cum minus honoratis, nobiles ignobiles, quique adeſtis, neminem veſtrum ſeorſim novi (quamvis à vobis inſtimulatus fuerim) quia vultu jam mihi velato eſtis: Scitote, demiſsè me vobis omnibus ſupplicare notis, ignotisque, promtam meam opellam, benevolumque affectum haud gravatè ſuſcipere, omnibus ac ſingulis vobis ex cunctis viribus inſervire ſe devoventem. Quibus auditis, acceptum ſibi eminus teſtabantur, ac notorum numerus ingens vela levare incipiebat, quidam literas tibi exaratas legebant, alii perſonabant Hymnis in honorem parentis tui, ejusque ſcriptorum, tibi miſſis, quo paterno præfigerentur operi: Ceſſante hoc applauſu, poſt gratias tuas abſolutiſſimè peractas, perſequebaris: Multos veſtrum novi, aliquos viſu & alloquio, cæteros celebritate magnâ, literis, & carminibus, à Gilinii Comite mihi ereptis, cum abſente me ſpoliâſſet caſtrum, ubi inter reliquam meam ſupellectilem libros, ſcripta, & hymnos prædictos deprehenderet, quæ omnia ille cum Medicaſtro ſuo Galenico ſuperſtites non ſufferre poterant: hunc lugeo interitum, cauſam unicam, quod nullatenus lucem cernere potuerint. Quo precabare illis omnia proſpera ac ſalutaria in Domino, inquiens: Veſtræ flagitationi commemorata cuncta typis mandabo.

Quæ omnia, poſtquam mens intimus ad inſtantiam mihi narrâſſet, paucis complectebar, eique monſtrabam: quibus viſis, typis vulgare monebat, ſubjungens: Si quis plura deſideraverit, modò ſit aptus, nunquam deero, quin plenius cuilibet pro re nata inſerviam: Me ſequere, univerſum perambulo Orbem.

CLAVIS

CLAVIS
ad
Obſcuriorum ſenſum reſerandum.

ADEPTI ſunt Philoſophi per ignem, qui laborem Sophiæ Univerſalem, h. e. Transmutationem Metallorum promovent. *Vid. Auth. Tr. Magnum oportet, Tom. 1. pag. 152. 50.*

ALKAHEST (vel ALCAHEST) eſt Menſtruum Univerſale, h. e. Liquor omnia corpora naturalia in prima principia, ſervatâ tamen ſeminum proprietate, reducens: *Paracelſi & Helmontii* arcanum, cui, in defectu, liquor nitri fixi, ſeu Alcaheſt *Glauberi*, aut Sal Tartari, tam fixum, quam volatiliſatum, in quamplurimis extractionibus, commodè ſubſtituuntur. ALCALI dicitur ſal omne lixivioſum aut urinoſum, acido contrarium à *kali*, quod Arabiciè, uſtum quid denotat, ita dictum. Hodiè per excellentiam, aut cinceres clavellatos notat, aut ſal vitrariorum *ſoude* dictum, quod ex kali geniculato per incinerationem eô modô conficitur, quem in *Muſeo Muſeorum lib. 1. Cap. VIII.* §. 7. ob oculos poſui.

ALCOHOL, Chymicis eſt liquor aut pulvis ſummè ſubtiliſatus, vocabulo Orientalibus quoque, cum primis Habeſſinis, familiari, quibus cohol ſpeciatim pulverem impalpabilem ex antimoniô, pro oculis tingendis, denotat, ut *B. Dn. Jobus Ludolfi* (penes quem eundem cum ſtylo ſeu penicillo, quô oculis applicatur, quondam videre licuit) in *Hiſtoria Æthiopica* hujus *Commentario P. 1. num. LI. pag.* 108. refert: qui non abſurdè Collyria quævis inde (quaſi dicas cohollyria) derivat. Hodiè autem, ob analogiam, quivis pulvis tenerior, ut pulvis oculorum cancri, ſummè ſubtiliſatus, alcohol audit, haud aliter ac Spiritus rectificatiſſimi alcoliſati dicuntur.

ALTOLIZOIM eſt Ludus Helmontii optimè contuſus, alcinatus & usque in olei formam bullitus, quaſi *al tho oli geſotten.* Vid. *lib. de Lithiaſi Cap. V.* §. 22.

ARCHEUS eſt aura vitalis, ſeminum & vitæ directrix, h. e. Spiritus quidam ſubtiliſſimus, inviſibilis, ſeminalis: Productor & ſuſtentator omnium rerum, ſupremus Sanitatis & Morborum Autor. Clarius: Archeus in homine & brutis nihil aliud eſt, quam portio ſanguinis ſubtiliſſima, quam Spiritum vitalem vocant, qui, in corde æquè ac cerebrô volatiliſatus, motu ſuo omnes functiones, in oeconomiâ animali occurrentes, promovet, aliis Microcoſmetor: in corde Cardimelech, in ventriculo Gaſteranax, alibi aliter audiens. *Hippocrates* eundem per τὸ impetum faciens exprimit, motum ejus modumque agendi reſpiciendo, quô non tam influxus ejus præternaturalis & morboſus (quem *furorem Archei* vocat Author noſter) quàm blandus, vegetusq; orgasmus atque niſus intelligitur, quô partes organicas, ad motum jamdum diſpoſitas, actuat & inflat in vegetabilibus ſal volutabile cum æthere: In Mineralibus Sulphur Embryonatum h. e. ∽ Mineralem acidum, per terram diffuſum, cô intelligere videtur.

AROPH eſt aroma Philoſophorum, quod ex hæmatite lapide, cum anaticâ portione ſalis ammoniaci, ſublimatô fieri docet *Frid. Hoffmannus in Clavi Schroederianâ pag.* 199. Egregium contra Quartanam, Plicâm Polonicam & Malum hypochondriacum remedium.

AURUM HORIZONTALE eſt aurum in pondere, ſed nondum ſatis fulvum, explicante *Autoris filio, in Præfat. ad lectorem ſeu Vita Parentis.* Tale in Cerconoſſiis montibus effoſſum, non ſemel vidit *Balbinus*, Jeſuita, ſicut Pragâ, non ita procul in antro repertum & ad ſe allatum affirmavit Illuſtriſſimus & Doctiſſimus Præſul, Johannes de Talinberg, Epiſcopus Reginohradenſis, teſte cit. *Balbino* in *Hiſtoriâ Bohemiæ Part.* I. c. *XIV. pag.* 40.

ATHANAR & ATHANOR eſt Furnus pro opere Philoſophico & labore univerſali, aliis Piger Henricus dictus. conf. *lib. de Venat. Scientiar.* §. 44.

AZOTH *Paracelſi* eſt Panacea Mercurialis, quam *Heslingius* fruſtra ex ☿ cum ☉ & ☽ præcipitato expectat vid. *Hofmannus in Clavi Schroederianâ pag. 266.*

B.

BLAS *Helmontio* vim motus Archei & Aſtrorum, tam alterativam quam localem denotat, ita ut priori blandum ſpirituum impetum: Poſteriori verò aſtrorum influxum, ſive exhalando, ſive globulos aereos variè premendo efficacem, exprimere videatur.

BUR Liquor eſt fluidus in mineris, intra ſaxorum cavitates reperibilis, conſiſtentiæ plus minus craſſæ, nunc albidus, nunc ex albido virescens, qui brevi poſt ſponte ſuâ coagulatus totus in perfectum metallum abit, & nunc plumbum, nunc argentum, nunc aliud exhibet, vid. *Ettmüllerus in Commentario Schrœderiano lib. 3. Cap. X.*

C.

CADUCUS Authori Convulſionem quamcunque notat unde tuſſim convulſivam, à fibrarum criſpatura oriundam, *caducum pulmonum* vocat.

CORALLATUS eſt purgans per ſedem nobiliſſimum, è Mercuriô vulgi per abſtractionem liquoris alkaheſt paratum, ita ut à maſſa in fundô coagulata & pulveriſabili cohobetur aqua albuminis ovorum, donec corallii colorem acquiſiverit.

CUSTOS ERRANS Helmontio nihil aliud eſt, quam atomia partium (Antiquis Facultatis retentricis debilitas dicta,) quæ vel à paralyticâ fibrarum conſtitutione, ut in lienteriâ, fluxu hepatico &c. Vel ab aura frigidiore ſubitò poſt incaleſcentiam nimiam admiſsâ, oritur, unde catarrhi & inflammationes promanant, quas fruſtrà ab humorum defluxione Scholæ deduxerunt, vid. Tr. *Superfœtatio ſupplementaria ad humorum fallaciam* §. 5. & cum ob dicti cuſtodis errorem h. e. fibrarum flacciditatem partibus nutrimentum proprium, ſub formâ mucoſi humoris, elabatur: hinc Author Cuſtodem errantem muci effectorem vocat in Tr. *Cuſtos errans* §. 5. & *Schol. Humor. paſſiv. decept.* §. 26.

D.

DIACELTASSON eſt Mercurius vulgi, ſeu Argentum vi-

vum, coagulatum in Alcaheſt & tinctum cum aquâ ovorum.

DRIFF eſt ſuccedaneum Lapidis Butleri, è Vitriolo Veneris & inde parato ſulphure, dum lixiviô microcoſmicô 🜍 ⊖ ♀ eluitur à concreto: cujus vicem gerit ens Veneris Authoris noſtri, vid. *Ettmüllerus in Colleg. Chym. Oper. Tom. 1. pag. 449. edit. noviſſimæ.*

DUELECH Paracelſo Calculus humanus dicitur, fortè quod duobus principiis ortus ſit, materiâ ſcilicet fluidâ & Coagulatore quodam, Spiritu lapidifico quibusdam dicto.

E.

ELEMENTUM ENTIS VENERIS Vid. Ens Veneris.

ENS FONTALE Helmontius Archeum vocat, quod ſuo blas omnem in nobis impetum concitat, vid. *Tr. de morbis Archealibus* §. 18.

ENS VENERIS, alibi Elementum entis ♀ & ignis ♀ modô fit ſecretiori: in cujus defectu *Robertus à Boyle* è Colcothare ⊕ cum ſale ammoniaco ſublimat flores hujus nominis, ad Rhachitidem & obſtructiones omnis generis curandas probatiſſimos, vid. ejus *Tr. de utilitate Philoſophiæ Experimentalis, exercit. V. §. 13. p. 233. fuſius autem in Additionibus ad pag. 382.*

EPAR SULPHURIS eſt ſulphur cum oleo lini ſolutum, quod Author mire ad tingendas gemmas & parandas tincturas commendat. Vid. *Ettmüllerus in Comm. Schroeder. pag. 931. Tom. 1. Oper. Edit. noviſſ.*

EPHEMERIDES ÆGRORUM Helmontio ſunt morborum importunitates ad motum Lunæ & aſtrorum contingentes *Conf. lib. de morbis Archealibus §.* 18. Vel & ſunt dolores illi, quos ingruente tempeſtate novâ ſentiunt invalidi atque vulnerati.

G.

GAS eſt Spiritus ſeu exhalatio ſylveſtris, quæ nec coerceri, nec coagulari valet, è rebus fermentantibus, tanquam materiâ inimicâ, eructata & incautos ſæpe enecans: eſtque vel minerale, in cryptis ſubterraneis, Gas Sylveſtre per excellentiam dictum: vel in aere, ut Gas ventoſum, vel in vegetabilibus, ut gas cerevifiæ & vini fermentantis, vel in artificialium efferveſcentiâ exhalans, ut vapores rubri ex aquâ chryſulcâ aliisq; ſolutionibus ſalinis exſurgentes.

GLA-

GLAURA eſt Panacea Mercurialis, usquedum in ſecretis habita.

H.

HYLE eſt Materia Prima Scholarum, omni accidente & forma eſſentiali priva, cujus appetitum meretricium & chymæricum vocat *Author Tr. Magnum oportet* §. 11.

I.

IGNIS VENERIS eſt ſulphur cupri, volatile, in formâ olei viridis, melle dulcius & à corpore Mercuriali ſui cupri planè ſeparatum. *Tr. de Lithiaſi cap.* 8. §. 5. *pag.* 55. Vid. ſuprà Ens ♀

ILIADUS *Paracelſi* eſt materia ſeu matrix, mineralium cumprimis, ubi ſemina corporibus nondum ſociata jacent. Paradox. 1. §. 20.

INIECTA ſunt aciculæ, ſpinæ, lintea & ſimilia corpora modô inviſibili à mancipiis Diaboli injaculata & ſenſibiliter per vulnera ejecta, Vid. *Tr. Injecta materialia* §. 1

K.

KEYBERG eſt mons ſiliceus ſeu fundus ſub ſabuli fundo, cui rupium propago innititur, ubi metallorum claſſes latent. *Paradox I. de Fentibus Spadanis.* §. 5.

L.

LATEX mox chylus, mox ſerum nutritivum partibus elapſum, ut plurimum tamen Lympham denotat Helmontio.

LEFFAS eſt ſuccus nutritius plantarum h. e. aqua in plantam abiens Vid. *Elementa* §. 13.

LILI *Tinctura Paracelſi* ab Electro Minerali immaturo oritur, cujus una pars metallis, altera verò membris mederi dicitur.

LUDUS Helmontii haud paucis Calculus humanus eſſe putatur, vid. *Schrœderus in Pharmacopoeiâ Medico-Chymicâ lib.* 3. *cap.* 8. §. 132. Sed longè aliud hoc nomine intelligi Commentatores Shrœderiani *Hoffmannus & Ettmüllerus* atteſtantur; quandam ſcilicet, lipidis calcarii ſpeciem à *Boetio de Boot in Tr. de Gemmis* jamdum deſcriptam, radice cinerea gaudentem & in ſummitate inſtar ſuccini pellucidam, quam penes Generoſiſſimi Rabenhauptii Viduam olim videre licuit. Reperitur ad ripam Scaldiæ, propè Antverpiam ubi lateres coquuntur, ſitus 40. pedes, plus minusve ſubter Horizontem, ut *Helmontius ipſe lib. de Lithiaſi cap.* 7. §. 22. *refert.* Hic liquore alkaheſt ſolutus, remedium infallibile contra calculum renum & veſicæ ſuppeditat.

M

MAGNALE eſt theca in aëre, inter corpus & non corpus media. Clarius: eſt contagium per aerem volitans, quod Hippocrates per Τὸ θεῖον expreſſit, & morborum epidemicorum cauſa dicitur

MAGNUM OPORTET Authori eſt neceſſaria remanentia proprietatum vitæ mediæ in alito & conſtituto: ſeu tribulus & ſpina terræ in vita hominis mediâ. Clarius: eſt peccatum & error in Diæta, unde morbi privati & ſporadici oriuntur.

Q

QUELLEM arena eſt terra elementalis, omni humiditate orbata; ſeu eſt ultimus Naturæ fundus, Gallis *ſable bouillant* dictus, quem ligo hactenus non tranſivit, *Vid. Elementa* §. *III.*

R

REALGAR vulgò Arſenicum audit: Peritis autem quivis metallorum fumus ita dicitur, qui plerumque malignitatem arſenicalem imitatur, vid. *Tr. Scabies & Ulcera Scholarum* §. 36.

RELOLLEUM Paracelſo eſt qualitas non habens in ſe ens ſeminale, uti ſunt qualitates elementales: it. Color & ſignatura rerum: Vel & Principia Chymicorum paſſiva, phlegma & caput mortuum, omni activa vi ſpoliata ita vocari poſſunt, vid. *Ettmüllerus in Collegii Chym. Proemiô* Quamvis idem de aëre & aquâ habeat Helmontius in *Tr. Natura contrariorum neſcia.*

S.

SULPHUR EMBRYONATUM Authori ſal quoddam generale & omni metallo accommodabile hermaphroditicum, eſurinum & acidum, alibi ſecundina metallorum vocatum. Clarius: Eſt Spiritus Sulphureus acidus, ſub vaporis formâ per interiora terræ viſcera agitatus & in metalla incidens eadem in Vitriolum corrodens. *Vid. Paradox* III. *Tom.* I. *pag.* 650.

T.

TARTARUS propriè eſt ſubſtantia lapidea & ſalina, doliis vini adhæreſcens: In ſignificatione autem latiori quodvis ſabulum in rebus fermentantibus: ut & fœculentias in corpore humanô, ut Tartarus dentium, articulorum, hypochiondriorum &c.

TORTURA NOCTIS Helmontio eſt dolor veſpertino tempore, ob pororum occluſionem, in morbis quibusdam graveſcens, quem à Latice Lunæ reſpondente deducit, ut in Catarrhis, lue Venereâ, Arthritide videre licet. *Vid. Catarrhorum Deliramenta circa finem.*

U.

USNEA eſt muſcus in cranio hominis trium literarum aut rotâ interemtorum ſuccreſcens, cujus ſemen de cœlô cadere dicitur Authori *libr. de Magnets Vuln. Curat.*

Z.

ZENEXTON vel XENEXTON Amuletum notat, quod Helmontius noſter è ſordibus & vermiculis oculis buſonum elapſis parat. Alias verò ex Arſenico, per ignorantiam linguæ Arabicæ, conficitur, cùm Arſenicum Arabicum canellam denotet, è qua comminutâ amuleta ſua conficiebant, obſervante D. *Guiberto in Diſcurſu de Peſte pag.* 469.

INDEX

INDEX TRACTATUUM.

à

JOANNE BAPTISTA VAN HELMONT

aditorum.

1 *Vaticinium de Authore, poëmate expreſſum.* pag. 1.
2 *Promiſſa Authoris.* 6
Columna I. 7
Columna II. 10
Columna III. 11
3 *Confeſſio Authoris.* 13
4 *Studia Authoris.* 15
5 *Venatio ſcientiarum.* 19
6 *Cauſæ, & initia naturalium.* 31
7 *Archeus faber.* 38
8 *Logica inutilis.* 39
9 *Phyſica Ariſtotelis & Galeni ignara.* 44
10 *Elementa.* 49
11 *Terra.* 51
12 *Aqua.* 54
13 *Aër.* 58
14 *Progymnaſma meteori.* 63

15 *Gas*

15 *Gas aquæ.* 70
16 *Blas meteoron.* 77
17 *Vacuum naturæ.* 79
18 *Meteoron anomalum.* 84
19 *Terræ tremor.* 89
20 *Complexionum atque miſtionum elementalium figmentum.* 100
21 *Imago fermenti imprægnat maſſam ſemine.* 107
22 *Aſtra inclinant, non neceſſitant, nec ſignificant de vita, corpore, vel fortunis nati.* 113
23 *Formarum ortus.* 123
24 *Magnum oportet.* 143
25 *Natura contrariorum neſcia.* 155
26 *Blas humanum.* 171
27 *Endemica.* 183
28 *Spiritus vitæ.* 186
29 *Calor efficienter non digerit, ſed tantum excitativè.* 192
30 *Triplex Scholarum digeſtio.* 297
31 *Sextuplex digeſtio alimenti humani.* 198
32 *Pylorus rector.* 214
33 *Tartari hiſtoria.* 221
34 *Tartari vini hiſtoria.* 224
35 *Inventio Tartari, in morbis temeraria.* 227
36 *Alimenta Tartari inſontia.* 231
37 *Tartarus non in potu.* 240
38 *Cuſtos errans.* 253

39 *Ima-*

39 *Imago mentis.* 253
40 *Demens Idea.* 262
41 *Sedes Animæ.* 272
42 *A ſede Animæ ad morbos.* 278
43 *Ius Duumviratus.* 284
44 *Mentis Complementum.* 298
45 *Scabies & ulcera Scholarum.* 303
46 *Ignota actio regiminis.* 313
47 *Duumviratus.* 325
48 *Tractatus de Anima.* 329
49 *Diſtinctio mentis à ſenſitiva anima.* 332
50 *De Animæ noſtræ immortalitate.* 333
51 *Nexus ſenſitivæ & mentis.* 338
52 *Aſthma & Tuſſis.* 342
53 *Latex humor neglectus.* 358
54 *Cauterium.* 365
55 *Volupe viventium morbis antequitus putatus.* 370
56 *Pleura furens.* 376
59 *Tria prima Chymicorum principia, neque eorundem. eſſentias de morborum exercitu eſſe.* 384
58 *De flatibus.* 398
59 *Catarrhi deliramenta.* 410
60 *Victus ratio.* 430
61 *Pharmacopolium ac Diſpenſatorium modernorum.* 435
62 *Poteſtas medicaminum.* 447
63 *Præfatio* 460

 64 *Igno-*

64 *Ignotus hoſpes morbus.* 462
65 *Ignotus hydrops.* 482
66 *Puerilis Humoriſtarum vindicta.* 496
67 *Reſpondet Author* 497

TRACTATUS DE MORBIS.

1 *Introductio diagnoſtica.* 502
2 *In puncto vitæ ſubjectum inhæſionis morborum.* 504
3 *Progreditur ad morborum cognitionem.* 507
4 *De Ideis morboſis.* 511
5 *De morbis Archealibus.* 519
6 *Ortus imaginis morboſæ.* 523
7 *Aditus præcluſus ad Condum viſcerum.* 526
8 *Confirmatur morborum ſedes in anima ſenſitiva.* 530
9 *Morborum phalanx, & diviſio.* 536
10 *Recepta injecta.* 537
11 *Quædam imperfectiora.* 542
12 *In Verbis, herbis, & lapidibus eſt magna virtus.* 544
13 *Butler.* 552
14 De *Injectis materialibus.* 563
15 *Injaculatorum modus intrandi.* 569
16 *De Conceptis.* 570
17 *Vis magnetica.* 577
18 *De ſympatheticis mediis.* 579
19 *De Inſpiratis.* 580
20 *Suſcepta.* 581
21 *Retenta.* 582

22. *Præ-*

22 *Præfatio.* 592
23 *De Tempore.* 593
24 *Vita longa, Ars brevis.* 604
25 *Mortis introitus in naturam humanam decus Virginum.* 606
26 *Theſis.* 609
27 *Demonſtratur theſis.* 617

SUPPLEMENTUM.

1 *De Spadanis fontibus. Paradoxum primum.* 644
Paradoxum ſecundum. 647
tertium. 648
quartum. 651
quintum. 653
ſextum. 656
2 *Supplementorum Paradoxum numerò criticum.* 657
3 *Intellectus Adamicus.* 664
4 *Imago Dei.* 666
5 *Externorum proprietas.* 675
6 *Humidum radicale.* 677
7 *Aura vitalis.* 681
8 *Vita multiplex in homine.* 685
9 *Fluxus ad generationem.* ibid.
10 *Lunare tributum.* 688
11 *Vita.* 691
12 *Vita brevis.* 693
13 *Vita æterna.* 696

14 *Mortis occaſiones.* 698
15 *De magnetica Vulnerum curatione.* 700
16 *In Sole tabernaculum.* 733
17 *Infantis nutritio ad vitam longam.* 735
18 *Arcana Paracelſi.* 737
19 *Mons Domini.* 742
20 *Arbor Vitæ.* 746
21 *Hic ſequitur Tractatus novus de Virtute magna Verborum ac Rerum.* 753

OPUSCULA MEDICA INAUDITA.

1 *De Lithiaſi.* 1
2 *De Febribus.* 93
3 *Scholarum Humoriſtarum paſſiva deceptio ac ignorantia.* 155
4 *Tumulus Peſtis.* 201

INTRO

VATICINIUM
DE AUTHORE, POEMATE EXPRESSUM.

1. *Medicina ante Hippocratem nuda apparuit, & vagabunda.*
2. *Dictum Hippocratis, invitans ad eam urbes.*
3. *Admirata reſpondet Hippocrati.*
4. *Laus Hippocrati debita.*
5. *Hippocrates Medentum primus, qualiter coluerit Medicinam.*
6. *Galenus ornatum linguę dedit, non aluit, nec proinde illa crevit.*
7. *Idem Arabes fecere.*
8. *Sequaces utriusque hujus ſectę, idem fecere (hactenus.*
9. *Paracelſus titulum Monarchę arcanorum & Principis medendi ambivit infeliciter.*
10. *Medicina cultum paganicum ſpernit.*
11. *Optat ſpeculum, ut reflexo lumine clarior evadat.*
12. *Liber Authoris, poſteris pro ſpeculo inſerviet.*
13. *Medicina ſui & Authoris deſtinationes explicat per vatem.*
14. *Laudat Medicina Authoris ſtudia.*
15. *Vates explicat laborum optatos fructus.*
16. *Cenſura Medicinę de libro Authoris.*

FOrte Latogigenæ mæſtiſſima filia prolis, Medicina. 1.
Percurrit rigidis hoſpita rura feris.
Et votis inimica ſuis, tum fata volutans
Arguit immites, numina ſæva Deos.
Arguit: & nimia turbatis ſenſibus ira
Errat, & Erroris cauſa, doloris erat.
Sic duplex clades: miſerum nam vindice fratrem, Æſculapium.
Flamma iracundi ſcit periiſſe Jovis.
Ferrea ternarum dum fregit jura ſororum,
Dicitur Æthereis hic periiſſe focis.
Provenit hinc dubiis incertus paſſibus error,
Provenit hinc mæſtis lacryma multa genis.
Errantem vidit, mox viſam, Cous amavit. Hippocratis. 2.
Nempe placet nivis æmula forma roſis.
Alloquitur. Dryades reor, heic mea Nympha, puellæ
Sunt, & Cornigeri turba petulca Dii.
Hos tua nam campos ſacrat præſentia, ſacrat
Quæ decet Argolicam forma ſuperba Deam.

Quid te montanas delectat viſere valles?
Quid juga ſaxoſis aſſimilata jugis?
Nonne placent altis urbana palatia tectis?
Nonne placent clari civica turba viri?
Nonne placet teneræ magis apta habitatio vitæ?
Et magis eximia conditione frui?
Vileſcant humiles, pubes indocta, coloni:
Vileſcant parvæ ruſtica tecta caſæ.
3. *Obſtupuit vultum, Majeſtatemque loquentis,*
Et geſtum magni Nympha decora viri.
Omnis purpureo mox lacryma ceſſit ab ore,
Et ſonuit mæſto nulla querela ſono.
Siderea in viridem dimiſit lumina terram,
Edidit & læſis gaudia certa notis.
Dicta ſibi exiguo meditata eſt verba momento,
Reddidit & Coo talia dicta ſeni.
Hæc tua verba placent, unus mortalibus es tu,
Quem cupio: oblatum, muneris inſtar erit.
4. *Tecum habito: per te pellam Peſtesq;, luesque:*
Quin morbus dum te viderit, æger erit.
Lucidus Eois qua ſurgit Cynthius undis,
Occiduoque ſuos gurgite mergit equos.
Altius in quovis ſcandet tua gloria Regno:
Quin lambent laudes ſidera ſumma tuæ.
Unum poſteritas te clamatura magiſtrum,
Nec fomes quo laus creſcere poſſit, erit.
Te vivax patulum celebrabit fama per orbem,
Rumpent fatales dum tua fata Deæ.
5. *Cous agens meritas tanto pro munere grates,*
Largitur nudæ talia dona Deæ.
Intacta niveam circumdat Sindone Nympham,
Quæ ſuperat cana lilia ſparſa nive.
Nil ſimile auricomus vidit, ſeu ſurgat Apollo,
Seu lavet occiduo fervida plauſtra mari.
Comta diu tali manſit Medicina decore,
Illam primævi ſic coluere Patres.

Donec

Donec ſurrexit poſt ſecula quinque Galenus, 6.
Totus in ornatum, nec dedit ore cibos.
Nempe dedit Tyrio ſaturatas murice veſtes,
Quas ornat multis fimbria torta nodis.
Diſtinguunt nitidæ fulgentia cingula bullæ:
Virgineum ditant carbaſa pulchra caput.
Venit Avicennas Panchææ gloria gentis: 7.
Fertur & ornandis conſenuiſſe togis.
Innumero plures numero venere ſuorum, 8.
Nil niſi qui tunicas excoluere datas.
Maximus Helveticis tandem Paracelſus ab oris 9.
Oſtentans, dixit, ſe genus eſſe Deæ.
Illa tamen nitidas pretioſa monilia gemmas 10.
Contemnit: Divas nil juvat iſtud, ait.
Ornamenta nihil veterem ſpirantia faſtum,
Et magis opprobrio, quod magis artis erit.
Quorſum mille togæ? mille oſtentacula luxus?
Non decet hic vanus numina noſtra labor.
Quæſiſſe innumeros ſola ornamenta per annos,
Vah! pudeat nugis invigilaſſe reis.
Atque utinam liceat, quam ſim formoſa videre! 11.
Nec non judicio pulchrior eſſe meo?
Noſtraque judicibus ſpectetur forma Deabus?
Atque probent omnes numina noſtra viri?
Sed fors, Nympha, timent, faciem ſi conſpicis, omnes
Temnas, ac forma vivere ſola voles.
Si non vidiſſes propriam Narciſſe figuram,
Non foret inſpectæ mors tibi crimen aquæ.
Mortalis fuit ille, Dei ſum filia, Diva,
Quæ cupio facio, is, quæ voluere Deæ.
Quis mihi dat ſpeculum? ſpeculum peto, clarior illo
Reddar, & ex toto corpore nævus erit.
Quis mihi dat ſpeculum? Juſtos Dea deſine luctus. 12.
Nam parat en iſtud quod reget ora vitrum.
Joannes Baptiſta dabit, cui nomen ab Helmont,
Quem Bruxella ſuo nutrit amœna ſinus.

Vaſe vel abſcedens ſi ſpiritus introit in vas,
Hunc genium juro, maxime Coe, tuum.
Iſto imitatam ſpeculo mirabere formam,
Cui morbus, cui mors, cui male Parca, ſubeſt.
Non rapiet ſolitum damnoſa ſenecta decorem,
Ruga nec antiqua fronte, ſenilis erit.
Nec labyrintheo poſt impediere reflexu,
Nam patet ex omni tramite recta via,

13. *Nympha inquit Vati. Statuit moderator Olympi*
Inſolitis mundus vapulet orbe malis.
Ut poſſit, Medica, quam magna inſcitia plebis
Noviſſe humanum turba miſella genus.
Scilicet electos voluit clareſcere, contra
Morborum numerum, barbariemque novam,
Et contra; voluit propria rude ſponte fatiſcat
Vulgus, multorum trux homicida virûm.
Hærens quiſque ſui trita inter verba magiſtri,
Quod Medicæ tactus ſit, putat artis apex.
Dum per circuitus vadunt, & ſenſa parentum
In nova reſtaurant, centuriasque novas.
Inde nec à Coo ſunt auſi pergere greſſum,
Amplius haud artem quærere poſſe putant.
Sed quid aget mortale genus, jam lege medendi
Aſſuetum? propria cunctaque pelle pati?
Fixa premens veterum ſemper veſtigia patrum,
Occidit heu proprio credula turba dolo.

14. *Depoſita urbanæ nondum prætexta ſaluti,*
Nec fuerat patrio bulla ſacrata foro,
Dum noſtros juvenis thalamos expoſceret Author,
Percurrens veterum devia teſqua patrum.
Scilicet is ſuperos ſibi conciliarat amicos,
Qui fudere alto plurima vota Deo.
Nudaque ſupplicibus videat quò corpora verbis,
Viderat ut Cous, per ſua vota ſenex.
Permultos variis tranſegit ſumptibus annos,
Improbus afflixit ſedula membra labor.

Clarus luciferas ſeu vexit Apollo quadrigas,
Seu micuit rutilo Cynthia clara polo.
Abſtruſi famulæ noſcens penetralia cordis
Secreta Alchymiæ, non latuiſſe mei.
Elius ingentem per plurima dona favorem,
Perque humili fuſas quæſiit ore preces.
Ut tandem noſtrum ſibi conciliaret amorem,
Et coleret grati ſacro marita tori.
Effudit mæſtos inſomni pectore queſtus,
Ac maduit triſtes imbre tepente genas.
Noluit ætherei ſummus moderator Olympi, 15.
Mitteret ut ſurdis irrita vota notis.
Hæcque refer Vates: ſponde, & majora ſequentur,
Quisquis morbus erit, pondere & unus erit.
Deſtinor Authori pretium dotale laboris,
Ut jungar thalamo fœmina digna vero.
Binaque ſacrato ſociabit corpora vinclo.
Tu refer humano nuncia tanta gregi.
Triſtia nullius reperis contagia morbi:
Tradita quin tanto, ſitque medela viro.
Morborum fugiet Peſtis Regina, Podagra,
Calculus, Aſcites, ac macilenta Phthiſis,
Et quæcunque audax recluſit fœmina, poſtquam Pandora.
Inſcia in humanum ſumſerat arma genus.
Nunc igitur ſpeculi mea ſit cenſura libello, ut 16.
Conjugii ſigno, ſic paranympha toro.
Latinum.ER- Græcum..RO- HebræumRES. *R. notat Auſonium Veterum, notat Rque Pelasgon,*
R. notat Ebræum Dædalicosque ſinus.

Sic luſit fauſto poemate

D. S. d' A.

ſuo avunculo.

PROMISSA AUTHORIS.

DIcam errores Scholarum circa res, quas temerè fundamenta naturæ cenſuere; dein in Naturæ decidentia, oſtendam defectus, ſive morbos, ab Anterioribus ignotos. Non oriri videlicet ex elementorum commiſtione, pugna, contrarietate, vel ametria, nec item ex qualitatibus, quas elementorum primas, & genuinas fingunt. Quocirca vanas eſſe complexionum, tam in temperatis, quam intemperatis meditationes. Docebo quoque nugaces eſſe humores quatuor, & quicquid illis hactenus eſt tributum, in perniciem humani generis, ab ethnicis, horumque Cacodæmone excogitatum. Nimirum humorum compoſitionem, connexionem, qualitates, effectus, & inde ſomniatos morbos, eſſe mera figmenta; falſa quoque eſſe laxativorum documenta, electiones, ſubductiones, & minorationes humorum, ſupponentia. Spes nimirum vanas, ſanationes incertas, experimenta in tanta ignorantiæ ignavia, periculoſa, artem conſtituiſſe non medicam: ſed conjecturas incertas, ſubterfugiis ſtudentes, ac humo, ſuos errores tegentes. Tandem ſpes vanas non minus, quam perniciosas, pro veris venum dediſſe, Phlebotomiam verò nuſquam juvare, niſi per accidens, defectu ſcilicet artis, & pharmaci benignioris: ſemper verò, venæ ſectiones, vitæ longæ demere. Cauteria quoque abſque fundamento introducta, poſtquam jam, effectu, remediorum ſuorum incertam, & languidam opem, fruſtra exploraſſent. Denique neque Tartaros, eſſe patratores infirmitatum, propalabo. Pariter neque morbos tribus initiis oriri, ut neque ex eſſentialibus, quas Chemeia jactitat. Vanitates quoque ſive figmenta catarrhi detegam, ut non ſit morbus, qui hoc parente gignatur. Errores tandem circa ventos edoceri, fundabo. Cœlum denique immune, indemneve vindicabo, à morbis ſeminalibus. Cenſus medicaminum, ſimulque medentum abuſus, utrobique charitatis ergo exponam. Interim morborum anatomen, per veras illorum radices inſtituam, ac nonnullos ſubinde, ſubter argumenti occaſionem, è communi errore ſequeſtrando, enucleabo. Nimirum Apoplexiam, Lepram, Aſthma, Aſciten, Podagram, Lapideſcentiam, Uteri ſqualores, Venenorum tandem, atque Peſtis tragœdias repræſentavi. Ut non per contraria, neque per ſimilia; ſed duntaxat per dotata, &

appro-

appropriata, inſtituantur medelæ, & ſanationes. Quorſum ſanè opus fuit, totam antiquorum Phyſiologiam deſtruere, atque innovare Scholarum Phyſices documenta. Poſtremo de vitæ radice (de quo nemo) agam. Rogo Dominum Deum, ut ſua chariſmata, in palæſtram Medicam immiſſa, dignetur illuſtrare robuſtioribus ingeniis, largo roris imbre fœcundare, tandemque tanti cauſam maturare properè, hoc ærumnoſo ſeculo.

INDEX COLUMNÆ PRIMÆ.

1. *Intentio Authoris.*
2. *Ortus Medicinæ, atque inde ſuccedens continua depravatio.*
3. *Scholarum & Sectarum ortus.*
4. *Majoris ſucceſſi Europæorum, credula ignavia.*
5. *Medicina quæ per Galenum introivit, poſt in circulum, ad molam eſt circumducta.*
6. *Penurioſæ Scholarum cæcitates.*
7. *Conſtructus incurabilium pudibundus Catalogus.*
8. *Contra Phlebotomiam ab ejus Indicatione.*
9. *Errores ſolutivorum.*
10. *Nebulonum in Medicinam introitus.*
11. *Galeni aliquot impoſturæ.*
12. *Qua facilitate Galenus principatum medendi acquiſiverit.*
13. *Nil valuiſſe acumen Ingenii, ut nec Scholas ethnicas.*
14. *Quantum quis in Scholis ethnicis poſſit proficere.*
15. *Medicina, cur ſuprema, & obſcuriſſima ſcientiarum ſit.*
16. *Finis Medicinæ, ſtetit neglectus.*
17. *Demonſtrantur errores finium.*

COLUMNA I.

QUanquam Philautia plerumque excludit cognitionem veritatis, quaque tamen homini nil datum ſit pretioſius, attamen Chriſtianæ pietatis plenum cenſui, docere, quantum mihi traditæ profecerint diſciplinæ. Deliberavi itaque rem plane inſolitam, nimirum vertiginis, & ſocordiæ pocula, evertere, quibus Scholæ hactenus inebriatæ, mundum ineſcarunt, & impoſuere viginti & uno ſeculis.

2. Primus Hippocrates, rariſſimi doni vir, & Adeptorum particeps, ſua experientiæ aliquot tædia, ſine fuco edidit. Quoniam ejus pauciſſima exſtant genuina, eaque adhuc alienis deinceps placitis, & commentariis ſervire coacta: quamvis pleraque ejus opera, ſint quisquiliæ adulteræ.

3. Hanc illius itaque Induſtriam, non tulerunt alii. Ea nempe eſt dierum caries, ut virtus, & veritas, ſuos ab ortu habeant mox comites æmulos: unde humana quævis, ſemper ruinis fuere obnoxia. Etenim quæ rudioribus, ſed, ſincerioribus ſeculis, charitatis ergo amplectebantur, mox in lucro commoditates, luxum, & gloriam invenere. Succeſſit ergo dein charitati pietatis oſtentatio: & ex lucro vanitas, commiſerationem delevit. Sic nempe medendi puritas, in linguas, jactantias, controverſias, rixas, & conjecturas migravit, relictaque fide fideli priorum obſervationum, theoremata erexerunt, ſocordiæ atque vertigini molliter accommodata. Galenus dein quingentis annis junior, hypotheſes exſtruxit, complexionum humorum, & graduum: promittens facili methodo, demonſtrationes mathematicas earum rerum, quas ſola Natura metiri poteſt, quæ ſibi in occultis eadem reſervavit, ac tandem nonnulla ſolis Spagyris patefecit. Galenus interim ſua theoremata in ingens diſperſit, quæ poſtea Græcorum garrulitas adauxit in immenſum, quæque Scholæ, in hunc usque diem, ſuperſtitioſè colunt, quia alienis laboribus ſibi tropæos fecere. Hinc itaq; ſtudium in profeſſionem, & Academias tranſiit. Quandoquidem Romanos (quos Græci Barbaros vocant) Galeni poſteros, non piguit hunc ſibi authorem proponere. A medendo namq; tranſilierunt in Medicos, & Medicinam erexerunt: adeoque in limine errarunt, in hunc quoque diem uſque, omen ſibi in nomine ſcripſere.

Quod

Quod ſcilicet non ab opere medendi, Medici nam colerent, ac Medici eſſent, ſed à dicendo ſolum, Medici dicendi eſſent, & profeſſio eorum Medicina, totaque medicatrix ars, propria confeſſione, duntaxat eſſet ſermocinalis futura. Nec decus ex arte, qui tantum à dicendo nomen acquiſivere, ſperare ſe, præſago Etymo denotarunt. Mauritani poſtea palmam pollicebantur, ubi pænè helleniſmus ſtudiis defloruiſſet.

4. Europæi verò deſperantes, velut tota animi vis ſibi effœta eſſet, barbaris in ventis ſtare, & peregrina excoluiſſe, ſibi duxerunt ſatis illorum autem commenta, in novas indies centurias redegiſſe, nedum non ingeneroſum putarunt: ſed honori duxere, ſapere, ex commentario duntaxat. Hinc ſocordiæ poculum. Scholas veterno imbuit, quiſque aſſentiri, quam indagare mallens.

5. Inde nec ab Hippocrate, Medicina progreſſum uſque fecit: Sed quæ per Galenum adhuc retroivit, deinceps in circulum circumacta eſt; unde Scholæ vertiginem concepere; & Galeni præſtigiæ, cantum cuculi imitantes, in eundem ſemper circulum rotarunt. Dum enim ſtudia in lucrum erecta ſunt, Medicina circum molam rotata eſt.

6. Siquidem cum præter venæ ſectionem, & laxativorum ſupellectilem, vix alia Scholæ remedia adhuc hodiè agnoſcant, ſitque omnis illarum conatus, ut ſanguine, ſtercoribus, balneo, cauterio, ſudore, adeoque non niſi corporis viriumque diminutione, idemque cruoris putrefactione, (quam appellant purgationem,) miſeraque laniena, omnes corporis languores tollere præſumant:

7. Hinc factum eſt, quod ipſæmet, evanidos effectus admirantes, copioſam erexerint incurabilium cohortem, velut deſperatione adactæ, de illis morbis, non niſi pudibundam mentionem faciant, ac curam palliativam introduxerint calamitate, atque deſperatione plenam.

8. Sola inquam Plethora, Phlebotomiæ dicitur indicatrix, quæ de cætero ut nocet, ita initiantis morbi acuti inedia, & ciborum averſio, cum depopulante morbo, omnem Plethoram primis diebus facile deplent. Neque inane revulſionis, atque derivationis commentum magnopere profuiſſe, ſuo quandoque themate, ſub febribus demonſtravi.

9. Laxativa verò, cum ſaltem novellum cruorem è Mezaraicis venis emungant, illumque pro veneni illorum indole, diverſimode putrefaciendo, transmutent, profecto, non niſi languidam ſpem ſanandi, per eventum, confuſione, anxietatibus, & incertitudine plenam, dedere hactenus. Itaque cæci ſumus, niſi magno animo, tantæ mortalium cladi, ægrorum, orphanorum, ac viduarum ſuſpiriis; & mortuorum tandem commiſeratione ducti, eamus obviam,

10. Etenim præterquam quod tam incerta, ac infida ſint Scholarum ægris auxilia, humanam quæſo ſortem mecum commiſeremur, quæ vitam, & fortunas, arti conjecturis, & incertitudine refertæ, ſuppoſuit, ut omne quoque nebulonum, ac meretricum genus admiſerit, quò in noſtros cognatos impune ſæviat. Tantam Scholarum, & ſeculorum ignaviam, & cæcitatem: cum mecum perpendo, laudo Deum ter glorioſum quod parvulis in ſeipſo, multam veritatem patefecerit, quam magnatibus & cathedris occultavit. Ideoque Judiciorum Dei abyſſum, admirans, ſanctè adoro.

11. Cæterum Galenus, prædeceſſorum gloriam in ſe rapiens, artem ſuam paucis contentam Regulis, in immenſa volumina dilatavit. Placuit nimirum, ex quatuor Elementis, corpora quævis inſtitui, & ſuam inde integram quidditatem rapere. Adeoque ad horum normam, quatuor qualitates, totidemq; complexiones ſimplices, mox totidem qualitatum complexarum binarios, ac inde quoque humores quatuor, noſtri conſtitutivos, antè ab aliis ſomniatos confirmavit. Dein, ex illorum lucta, & diſcordia, tam ſimplici, quam ſuis fictis humoribus ſociata, omnes propemodum morbos, & ſanandi ſcopos, ſive indicationes, prout ex illorum ſymmetria, ſanitatem derivare ſtatuit. Morbum quoq; omnem, eſſe meram qualitate diatheſin. Quapropter, contrariorum duntaxat contraria eſſe remedia. Qua tandem neceſſitate compulſus, vires ſimplicium, verbotenus è Dioſcoride, graduſque elementarios diſtinguens, exſcripſit, ſeminalem, & ſpecificam illorum

illorum poteſtatem utrobique negligens, quia neſciens.

12. Qua quidem artis facilitate, ſibi principatum medendi conciliavit, obtinuit, & allecta poſteritas tanto compendio, veternus ſopor, per fores ignaviæ, in Scholas irrepſit. Cui excitando, utinam Deus ſuum honorem, & mortales, uſumfructum quem opto, meis ex laboribus capiant.

13. Obgannient, ſat ſcio, plerique, ſibi, ſuisque lectionum fatigationibus detractum iri dolentes, ſi ſolidam ſcientiæ Medicæ veritatem, in ſolius Dei glorioſi donationem reſignavero, minimum verò in acumine ingeniorum ſperavero. Sed utut ringantur, homo raſa & inanis tabula eſt, debetque aliunde, & à Magiſtro unico, ſuam acquirere doctrinam. De quo dicitur, quod nunquam diſcipulus illum Magiſtrum ſuperaverit, quia tantum unicus Pater, & unicus Magiſter qui in cælis habitat. A quo omne bonum, omnis lux, & intellectus claritas. Chriſtiani ſanè, profitemur Dominum Jeſum, unicam Patris ſapientiam, omnis eſſentiæ, veritatis, & cognitionis α & ω. Adeoque cum omne donum bonū, nedum virtutum, ſed & cognitionum, deſcendat à Patre luminum; quis poterit à Scholis gentilitiis, ſcientiæ Medicæ teſſeram ediſcere? Dominus etenim creavit Medicum, non Scholæ.

14. Poſſunt equidem Scholæ paganicæ habere ſcientiam hiſtoricam, obſervatricem rerum contingentium, regularium, & neceſſariarum. Quæ eſt ſcientia memorativa facti. Poſſuntque & Matheſin adipiſci: quæ eſt ſcientia applicationis rerum ad menſuram. Poſſunt & demum rationalem ſpondere, quæ ex alterutra harum, per diſcurſus adaptationem, deducta eſt. Atq; utinam, quantum per illa media poterant, ſolidè atque ſincere præſtitiſſent! Poſſunt inquam hiſtoricè noviſſe aſtrorum & maris refluxus, quod aqua ad planum & deorſum tendat, varias inde ſequelas derivare, ac in axiomata ſtabilire. Noverint inquam panificium, & cauſarum neceſſitates aliquatenus connexas, ratiocinio adaptare. Aſt ab ipſa ſcaturigine, ſive à priori iſtæc intelligere, & ſapere, nulli, ſine Chriſti Domini peculiari favore, conceditur.

15. Eſt ergo ſcientia medendi omnium poſtrema, maximeq; occulta, adeo; ut nec mirum, hodie etiamnum ejus prima deſiderari è typis initia. Solertiores adhuc ethnicorum, mundum ſua lege conſtare, reſque radices ſuas, in toto, ac ſpeciebus habere, quibus vi propria, in æternum conſervatum iri ſpoponderunt, adeoque independentiam, ſive Deitatem, rebus ineſſe. Eheu! inde à vera philoſophia, & Medicinæ veritate, velut ebrii, circa luridas Deitates, & cœcitates, ceſpitarunt in tenebris: atque idcirco creata, horumque ſemina, radices, & cognitionem, neceſſario neſcivere. Naturæ cognitio itaque, per conjecturas pueriles tentata quidem ab Ethnicis eſt: at minimè unquam adepta. Dolui ergo, cum commiſeratione, quod hactenus non aliunde initia Phyſica ſint depromta. Quæ uti hoc labore detegere ſtatui: ita humiliter oro, faxit Deus, ne ſuum mihi talentum ceſſerit in retributionem pœnæ, etſi in hoc labore non, quantum volui, potuerim.

16. Etenim tota facultas Phyſica, apud hominem delata eſt; Ideoque debuit hæc utique immediate ejus vitam, hujuſque defectus omnes reſpicere. Terminatur ergo Phyſica tota in uſum vitæ, inventionem cauſarum morbi & remediorum. In quo poſtremo cardine, hactenus ſudatum parum, ſcitum nihil, multum vero promiſſum, plurimumque neglectum, exſpectatum dudum, & erratum ubique invenio.

17. Siquidem morborum cognitio, continet ſcientiam cauſarum, dependentiæ, & appropriationis earundem, ad poteſtates tutrices noſtri. In quibus hactenus toto cælo eſt erratum. Inventio autem remedii, præſupponit præfatas cognitiones, atq; inſuper poteſtatum, & virium, modum, inquam, & agendi media, eorum autem remediorum applicationem, præparationem, & deductionem, juxta partium clientelas, & ſcopos. Continet quoq; neceſſario ſimplicium cognitionem, poteſtates, actiones, mutationes, defectus, alterationes, alteritates, & connexiones ſive dependentias, tam invicem quam reſpectu poteſtatum vitalium: Singulæ vero deſiderant donum Dei peculiare; Intellectum nempe, & experientiam ſelectionis, ſequeſtrationis, præparationis, & graduationis. De

quibus nondum per Scholas tractatum eſſe demonſtrabo.

INDEX COLUMNÆ SECUNDÆ.

1. *Inſolitum requiri doctrinæ genus.*
2. *Artem ſtetiſſe per conjecturas hactenus.*
3. *Auctor ſuas excuſat rotunditates.*
4. *Nullum lumen ſibi à præceſſoribus,*
5. *Cur nova, ac inaudita omnia.*
6. *Prærogativa Medentum, præ aliis Artiſtis, & profeſſionibus.*
7. *Signa veri Medici.*
8. *Prærogativa Medicorum è Sacris.*
9. *Authoris reſignata libertas.*

COLUMNA II.

AB ovo Philoſophiam aggredi prorſus debui. Rem inquam, nunquam theoricè indagatam, & minus exercitio attentatam aut cognitam. Id eſt, inauditam veritatem palam facere ſtatui.

2. Nam niſi perinde cum morbis egerimus, atque agunt cæteræ artes, cum ſuis objectis: Et niſi prævîſum, indubiumque morborum exitum polliceri & prænoſcere quiverimus, ægrorum optatui plerumque, more aliorum Artiſicum, reſpondendo; ſignum eſt, media, & finem, arti conjecturali, & incertæ, commiſſa ſtare: ubi inſcitia ductrix, & via, trames incertitudinis, tandem tenebræ euntem, & ducentem, per calles ignotos, apprehendunt.

3. Multos mihi ſuccenſos fore ſcio. Inprimis qui meam ruditatem, & ſeveritatem in reprehendendo, jactantiæ intolerabili aſcribent. Dein, tam illi, quibus cuncta, quæ ſuo non ſunt parta arbitrio, diſplicent, nova omnia irrident, & horrent; quam qui ſe omnia ſcire autumantes, diſcere recuſant. Non potui tamen oſorum ergo, talentum meum defodere, zelumque meum proximo non patefacere. Itaque donata cognitionis chariſmata, ſine invidia, fuco, lucri ſpe, aut vana ambitionis glorio la, proximo detexam, & quantum meæ ſatisfecerint experientiæ, lubens oſtendam. Sperans ſe oſtenta ſemel veritate, facile, ditiori talento præditos, Reipub. me futuros utiliores. Sic namque decet, diſciplinas, per additamenta procedendo, indies ditari. Eruntque hactenus proin poſteriores prioribus obligati.

4. Equidem magni creditur ſubſidii, multorum ante me, libros evolviſſe: quia facile eſt, aliorum inventis, ſua addidiſſe. Aſt in negotio, quod aſſumſi, debile fuit è Scholaribus, omne auxilii genus, laxumque mihi ideo avorum conſilium, & ſubſidium. Utpote ubi diſſero, quod ipſus omnium ſcribentum calamus fuerit ignarus, & morbidus, perfacile diſcernere eſt, nullius mihi prorſus arbitrium profuiſſe, obfuiſſe vero inſigniter. Mecum proinde, ſcripta avorum pugnaſſe, per aliquot annos, pro veritatis gloria, ſincere, & candide proteſtor, atque profiteor.

5. Verùm nova, & inaudita omnia cum depromam, inventa aliorum non interpretabor, ut neque auctoritatibus certavero: & viſus ſum mihi novus Medicinæ author, hactenus duntaxat nomine tenus, cognitæ. Ideoque dona, pro quibus Creditor DEUS, me miſellum debitorem, ſuo inſculpſit libro, in fœnus locavi. Paradoxa ſunt omnia. Fateor. Etenim ſi alibi exſtarent, inutilem me rixatorem, dierum meorum prodigum, & iteratorem inutilem, præſumtuoſum, æſtimarem. Quocirca ſi beneplacitum Patri luminum, Avorum diebus, morborum auxiſſe numerum, & nequitiam: credam pariter, non inconcinnum ſperare, Bonitatem ſuos aperuiſſe theſauros, ut cito, tuto, atque glorioſe demum ungat ſtigmata, & vulnera, quæ Pater Miſericordiarum inflixit.

6. Scilicet is ille, qui Medicum ab inito, ceu Mediatorem inter Deum, & hominem, conſtituit: Imo ſibi in deliciis poſuit, à Medico vinci velle, nimirum, ad hoc ſe creaſſe, peculiari elogio, & elegiſſe teſtatur. Ita eſt ſane. Non enim citius hominem punit Deus, infirmat, aut interimere minatur, ſibi quam optet opponentem Medicum, ut ſe omnipotentem, etiam meritas immittendo pœnas, vincat propriis clementiæ ſuæ donis. Hæc eſt Charitas Altiſſimi, ſuper caduca quævis, æſtimabilis, quam electis à ſe Medicis, à ſeculo eſt elargitus. Ille, ille incomprehenſibilis, diſponens omnia ſuaviter.

7. Ejuſ-

7. Ejuſmodi autem Medici ſunt in ventre matris præparati (hoc namque, verbum, *creavit ipſum Altiſſimus*, importat,) ſuo fungentes munere, nullius lucri intuitu, nudeque reflectuntur ſuper beneplacitum (imo mandatum,) illius, qui ſolus, verè miſericors, nos jubet, ſub indictione pœnæ infernalis, fore Patri ſuo ſimiles.

8. *Obedite præpoſitis*, præceptum quidem: *ſed honora parentes, honora Medicum*, anguſtius eſt, quam obedite, cum cogamur etiam obedire minoribus. Medicus enim Mediator, inter vitæ Principem, & mortem. Deſiſto, maturè ſat, conſiderans beneficia mihi immerito præſtita.

9. Porro nec Lectorem benivolum requiro, nec Momum timeo. Liceat enim utrique diſplicere, cui eſt licitum, omnem vituperare laborem, & ſcientiam. Sic namque Deo ſtatutum eſt, ut nova ſuos continuo nanciſcantur duros cenſores, & ingratos, ut plurimum. Renunciavi namque magno conatu, Aulis placere, & Magnatibus, etiam pendere ex arbitriis alienis, ſemper hoc æſtimans ſervile, prout è contra, liberum plane, non ſubeſſe cum illo ente, quod nemini, niſi Deo, eſt ſubjectum. Nam etſi initio arduum eſſet: ſolitum tamen mihi id auſteritatis genus elegi, geniale dein feci per aſſuetudinem, ac dulce inveni. Atque utinam, id mihi non tam ex arrogantia, quam curatioris ſcientiæ poſſeſſione inoleverit! Subinde enim interim memor verbi: *Deus diſperſit oſſa eorum, qui hominibus placent: confuſi ſunt, quoniam Dominus ſprevit eos.* Certo itaque ſcio, ſi largitoris ferat placitum, ſuper ſata rorabit, incrementum dabit, eruntque ſic conceptus mei Reipublicæ humanæ proficui, ſi adſit dierum plenitudo. Sin minus, novit is ſaltem interiora mei, & Clementiæ ſuæ exſpectabo retributiones. Sit ergo Deus, inter me, & mundum, qui utrumque eſt judicaturus. Sit nomen ejus ter glorioſè ſanctificatum, fiatque ejus ſola, in omnibus ſanctificans voluntas. Amen.

COLUMNÆ TERTIÆ.

1. *Quibus mediis detur Intellectus.*
2. *Author quomodo falſitates deprehenderit.*
3. *Inſcitia Medentum capitalis.*
4. *Difficultates Authoris, adhuc junioris, cum aliis Medicis.*
5. *Libros omnes deſeruit.*
6. *Quid peregrinando, ac quam parum didicerit.*
7. *Putavit dudum, Medicinam eſſe Græcorum impoſturam.*
8. *Quantum ex Paracelſo profecerit.*
9. *Ingenuitates Authoris.*
10. *Unde Schola excuſationem mendicatura.*

COLUMNA III.

CHaritas orat, deſiderium quærit; & neceſſitates, ex commiſeratione, in anima pulſant. Sic datur intellectus.

2. Sane puduit me, vel ab adoleſcente, quod operarius, vocatus ad opus, illud promitteret, ſtaretque promiſſis: Ego vero ad infirmum, initio morbi, & conſtantibus adhuc ſibi viribus, vocatus, eundem interire permitterem. Formidinis enim plenus credidi, non ſat fore, dicere: *Non eſt in Medico ſemper relevetur ut æger.* Et nata inde licentia, temerè progredi, atque continuare in opere Medico, dicendo: Excuſabor, quia feci quantum potui, juxta artis theoremata: Si ſcire meum, undequaque defectuoſum, ipſæque artis hypotheſes, in radice ſui, ſint carioſæ.

3. Eſt nimirum Medentum inſcitia, pergens male medendo, ferè capitalis: Quippe nec impianda apud Deum, ubi pellem pro pelle dabit homo. Signum eſt namque, ejuſmodi Medicum, non per fores, ſed per feneſtras intraſſe, falſumque nomen ſibi arrogaſſe.

4. Ego quidem, à teneris adhuc oſſibus, ſcientiam ante divitias habui. Sciſcitabantur nempe Medentes, cur minus juxta Galenum curarem, illósque ceu antecedentium gregem, ſequi recuſarem? Spondebāt quoq; annue plures ducatos mihi in lucrum ceſſuros, quam multis ſuorum ſimul: ſed poſtquam illorum theoremata, apud me, ſuſpectæ eſſent fidei, anxius inquiſivi ſecuriorem tramitem. Plus enim ſcire anhelavi, quam ditari. Atque utinam id pure, in me, propter Deum! Saltem ſufficientes divitiæ venerunt

ſimul cum aliquali ſcientia. Mox didici, dubitare magis, de conſtantia Theorematum Galeni, poſtquam conſpexeram ipſamet Scholarum axiomata, eſſe ulceroſa; tum demum paulatim, hunc conceptum, diſcurſu, & experientia, magis magiſque confirmavi; nimirum utrobique ignorantiæ ſemina, eodem contagio in radicem medendi, & Medentum animos usque penetraſſe.

5. Deſerui itaque confeſtim, omnes omnium libros, acribologias, atque inanes Scholarum pollicitationes, credens firmiter, omne donum bonum, de ſurſum venire à Patre luminum, magiſque adhuc, Medicinæ Adeptæ.

6. Peregrinas aliquot Nationes perluſtravi, & apud omnes eandem penè ignaviam & ignorantiam inveni. Quæ autem erant curioſiores ſciendi, etiam propoſiti tenaciores, & præſumtione circumſpectiores quidem inveni: ſed æquè, imo amplius ignaras reliquis. Tædebat interim ingenuè, laboris anteacti, & anxietatis, diſcendo perpeſſæ. In librorum autem multitudine, nusquam ſolamen erat, aut ſcientia: ſed promiſſa vana, abuſus, & errores plurimi.

7. Itaque dudum mecum reputavi, artem medendi, meram impoſturam, à Græcis introductam, donec tandem Sacra melius me inſtruerent. Peſtem conſiderabam morborum calamitoſiſſimum, in quo ægrum quisque desereret, & infidi auxiliatores, arti ſuæ diffidentes, ocius fugerent, quam indocta plebs, rudesque Peſtis curatores. Propoſui itaque annum unum dicare miſeris contagio imbutis. Quanquam tum nullum, præter trivialia, medicamen, mihi enotuerat; Deus tamen, à tam atroci hoſte, meam præſervavit innocentiam. Non accerſitus enim, illos ſponte inviſebam; non tam juvaturus, quam diſcendi cupidus: omnes tamen me viſo, refici videbantur, ſpe & gaudio. Ipſe fretusque ſpe, me aliquando ex mera Dei gratuitate, potiturum ſcientia Adepti, mihi perſuaſi. Poſt decennium autem peregrinationis, & ſtudiorum, à promotione in arte medendi, habita Lovanii, tandem Anno 1609. jam conjugatus, me Gilvordiam ſubduxi è vulgo, ut minus diſtrictus, pergerem perluſtrando regna vegetabilium, animalium, ac mineralium, curioſa analyſi, corpora aperiendo, ſeparandoque univerſa, per ſolidum ſeptennium indagaturus.

8. Libros Paracelſi deriſa obſcuritate obſitos inveſtigavi, illumque hominem admiratus ſum, & nimio honore proſecutus: Donec tandem daretur Intellectus operum, & errorum ſuorum. Non enim me amicus, dierum fur, nunquam Bacchus, aut ſynpoſia detinebant, qui vina tunc nondum ferrem: ſed continuus labor, per inſomnes ex ordine noctes, comitabatur mea deſideria. Ac tandem edoctus, vires corporeas alligari ſuis principiis, easque non dignè cognoſci, absque repagulorum reſeratione, hymnum cecini Domino meo, quod ætatis, laborum, impenſarum, & lucri neglecti, me nondum pœniteret, dulcedine ſcientiæ Adeptæ, compenſatus.

9. Interim indignor mecum Lector, quod vix liceat conceptus meos in veritate aperire, ſine læſione æſtimationis Authorum prægreſſorum. At priorum me ſeculorum licentia erexit, quæ Galenum fecit impunem, imo laudatum, quamvis Eroſtratum, Aſclepiadem, Protagoram, Eriſiſtratum, Herophilum, (Moſen hic non commemoro,) pluresque anteriores, erroris frequenter reos fecerit. Imo & Quintium, Præceptorem ſuum, carpſerit ſæpius, quem tamen (licet empiricum,) in plerisque ſe ſecutum teſtatur.

10. Sed quid erit illis detrimento, tritam viam calcatis, ſecurum autem medendi tramitem ignorantibus? Quis enim intellectum habet, quem non accepit gratis? fateor quidem, errores Scholarum, imprudentiæ culpa, non veniſſe, ſi dona ſemper pendeant ex datoris voluntate libera, illaque non emergant ante juſtam dierum, atque maturam plenitudinem. At ſemel propoſitos errores noluiſſe agnoſcere, hoc tum ſaltem in reatum cadit. Hippocrates noverat certo depopulantem curare Peſtem, & cum illo iſta ſcientia obdormivit, ſic volente Altiſſimo. An poſteri proin culpandi ſunt? non eſt enim volentis, neque currentis; ſed duntaxat miſerentis Dei: prout ſpernentis culpa eſt, veritati propoſitæ non acquieviſſe, & manum attuliſſe illi.

CON-

CONFESSIO AUTHORIS.

1. *Murmur Authoris.*
2. *Medici in Hybernia præferuntur Italis.*
3. *Romani citra Medicos, vixere melius.*
4. *Somnium oſtendit ſuam animam Authori.*
5. *Modus mentis in intelligendo.*
6. *Qualis vicariatus mentis.*
7. *Qualis animæ apparentia.*
8. *Mens petiit ab Authore intentionem habitam in ſcribendo hunc librum.*
9. *Subterfugium Egoitatis in Authore.*
10. *Reſponſio mentis.*
11. *Confeſſio vanitatis incidentalis.*
12. *Quod Author viderit poſt pœnitentiam.*
13. *Altera viſio intellectualis.*
14. *Pœnitentia Authoris.*

CUm perlegiſſem hunc meum laborem, contentumque libri, uno velut puncto, comprehendiſſem in intellectu abſtracto, dixi cum ſuſpirio: *O curas hominum! O quantum eſt in rebus inane!* Quorſum convenit errores Scholarum perſequi? Quidve utilitatis ſentiet Chriſtianus orbis? ſive noverimus morbos prodire ab entibus conceptis? ſive demum à caloribus, fictisve humoribus ſcatutire? miſer enim, an non in vanum laboraſti? Quorſum enim tantus Theoriæ nitor? nonne hæc cuncta fomitem præſumptionis habent.

2 Memini namque Magnates Hyberniæ, dare agrum domeſtico medenti, non quidem qui ab Academiis inſtitutus rediiſſet, ſed ſanaret ægros. Habet nempe is librum, ab Atavis ſibi relictum remediis refertum. Adeoque libri hæres, ſemper agri illius hæres eſt. Codex iſte, ſigna morborum depingit, ac remedia vernacula, feliciusque ſanantur infirmi Hyberni, ac longe fortiores ſunt, quam Itali, qui pagis ſingulis, ſuos habent Medicaſtros, è cruore miſerorum viventes. Dixi ergo mihi, Quis te vanus abduxit error; quod magni momenti futurum proximo ſis meditatus, ſi tuas diſputatiunculas Academiæ irriſerint, & pedibus calcaverint; Et licet, non in finem gloriolæ tuæ ſcripſeris, vana tamen ſunt omnia, in manibus hominum.

3. Putaſti quidem, ſi ſecus faceres, quod talentum conceſſum ſepeliiſſes. Equidem nonne Romani per quingentos annos abſque Medicis, & longe feliciori ſanitate vixerunt, quam poſtmodum Græcis devictis; unde Medicos clanculum receperunt? felix nonne ætas eſſet, ſi aculei theoriæ, una cum tribulis & ſpinis terræ cremarentur, relictisque pone zizaniis, ſolo tritico veſceremur. Certe neſcio an fatigatione legendi an verò obrepente ſomno hæ veritatis injuriæ, reſponſo indignæ, animum meum terrerent.

4. Saltem magna mox quies me invaſit, & incidi in ſomnium intellectuale, ſatisque memorabile. Vidi enim animam meam ſatis exiguam, ſpecie humana, ſexus tamen diſcrimine liberam. Confeſtim in ſpectaculo admiratus hæſi, neſciens quænam in me eſſet Egoitas, quæ animam à ſe diſtinctam cerneret, intelligeretq; intellectum extra ſe? ac tum ſubiit in animam lux quædam, cujus comparatione, lux viſibilis hujus mundi, viſa eſt continere fæculentas tenebras. Nec enim lux iſta diverſa erat ab ipſa anima. Ideoque non habebat aliquid ſui ſimile, in ſublunaribus.

5. Tunc ſtatim comprehendi, quod qui nunc unà cum carne ſumus, per eandem, à vero lucidoque intellectu, abſtrahamur: quodque anima intelligat in pace, ac quiete, non ambiguo, extortæque rationis ductu, cœcas veri Imagines, intricatas fallacias, ac veri perſuaſiones, infauſtas plerumque, ſibi inducens: nec excurſu ad ſimilia gaudens, ſimilitudines, atque harum proportiones, per relationes defæcans, adæquaret, nec deorſum ad ſubſtratas facultates, in analyſin, atque ſyntheſin pronas, ſe demitteret: neque diverſis certitudinum afflatibus, paſſionibus, & infirmitatum confuſionibus, agitata, cuncta ponderaret.

6. Sed notavi, quod caſſa jam, mentis priori Majeſtate, oborta eſſat generatio altera. In qua, anima ſenſitiva, mentis vicariatum ageret. Quæ cum cognitione confuſanea determinationum, atque diſciplinarum excitamento indigeret, veri intel-

intellectus locum jam complet, ſibi arrogat omnem Egoitatem. Hinc namque didici, contingere, quod ipſi non percipiamus, nos aliquid intelligere, quamdiu principale agens, hujus miſeræ, atque caducæ intellectionis, vim ſuam, usque ad ſenſus limites, non traduxit. Quare etjam, nec reminiſcimur nos intelligere, niſi per œconomiam ſenſitivam, ejuſmodi actio in nos propagetur. Nec enim idcirco advertimus nos ſcire, niſi quando facultatum fit mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli, adverſis agentibus ſcenicis, circa medium complicentur. In hac igitur intelligentiæ dualitate conſtituto mihi, ob animam verſata eſt comminatio Domini, juſtitias noſtras judicaturi. Quod propoſueram
1. *Eccl.* 13. inveſtigare omnes res, quæ ſub Sole ſunt; Quodque Deus ter glorioſus, filiis hominum, ſingulis occupationem ſuam dediſſet, ut ſe ipſos exerceant.

7. Statuit igitur anima ſeipſam examinare in propoſita ſui Imagine. Juxta illud: *Quis enim ſcit, quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt?* Poſtmodum aperuit tum anima palpebram oculi dexteri. Erat enim non quidem ſpecie oculi humani, tunicis, prunella, & liquorum diverſitate diſtinctus; Sed oculus erat unicus globulus, lucidus, quale videtur aſtrum Veneris, eminus. Qui oculus, licet eſſet longè fulgore pulcherrimus: ſua tamen inſuetudine, me perculſit. Lucebat autem tam intro, verſus fundum animæ, quam extra per totam animam. Dimiſitque radium in ſplendorem intelligentiæ illius, occultæ prius, quæ ſibi Egoitatem diſcretam fabricaverat.

8. Petebat autem ab animæ ſenſitivæ thymoſi, ſive animoſitate, computum: An videlicet in hujus libri compoſitione, ſemper reſignata voluntate, cuncta nudè obtuliſſet, in placidiſſimam Dei bonitatem, atque nutum? An nimirum, unquam quippiam de ſe præſumſiſſet, inſtar occupatorum, tota ſui vita, de titulo ſepulchri cogitantium? quidve de ſe ſenſura eſſet poſteritas?

9. Aſt Egoitas, tanquam Intellectus diſcutientis lumen, tolerare recuſans, ſe conabatur intra corpus demergere, examen contemplativæ veritatis ſubterfugiendo. Sed in ejuſmodi viſionibus, quibus Intellectus apprehendit Egoitatem, hæc ſtat, velut præter corpus. Quapropter non potens ſe abdere, à radiò animæ, qui illam translucebat, inſueto prorſus modo, diverticulum quæſiit: quaſi præ verecundia rei, ac loci novitate, petiit, inducias perendinas, ſperans uno fortaſſis craſtino, Intellectum cœpti forè immemorem.

10. Aſt dixit anima: Quæque dies ſuum onus habet, ſuumque deſiderat computum: dilatione non eſt opus, ad veritatis confeſſionem, cras quoque nil ſuppetiarum eſt daturum. Sic itaque ſubductio, atque mora ſunt ſublata.

11. Tunc igitur faſſa eſt Egoitas: Fateor, lubenſque deteſtor; quod me ſubinde contaminaverit, generalis hominum fragilitas, ad conſuetudinem compoſita, credens, quod honos, omnes merito, & ex condigno, aleret artes, juxta Gentilium dictamen. Quo dicto, ipſa Egoitas, ſenſit ſuam turpitudinem. Atque inde adhuc magis, Intellectus, mœrore confectus quaſi ſuſpiravit: cognoſcens meam intelligendi, & nimis ærumnoſam egeſtatem, in corpore, quæ adhuc nihilominus geſtiret applauſu hominum, & vana gloriola potitus dubia. Enimvero ſpeciali privilegio, ſoli Deo competit omnis honor, & gloria. Cognovi ergo quod bellum indixiſſem Deo, & induxiſſem alienationem in univerſum, vano conatu. Siquidem ordo rerum univerſalis, eſt, ut omnia primario, ultimato fine, atque totaliter, ſint in honorem Dei. Itaque ut labor meus, non eſſet omnino reprobus (procul adhuc à bonitate.) neceſſe fuit penitus, hanc mei notam piari ſerio. Quocirca huc ſpectabat, exſpectabaturque pœnitentia ſuperne, cum efflagitatione.

12. Qua adveniente, alter tandem oculorum ſe pandit. Vidi enim tum, quod omnium rerum, quæ ſub Sole ſunt, indagatio eſſet donum bonum, deſcendens à Patre luminum, in filios hominum, ad occupationem, ſeriamque aliquam emendationem præteritæ inſcitiæ, alias periculum inanis complacentiæ, à latere ſubinde infeſtare. Quamobrem, rogavi ſupplex Dominum, pro ſuæ pietatis Complacentia, cum

cum vanitatis meæ omnimoda diſplicentia, quod mei parceret, atque Egoitatem ſemper in me reflexam, mortificare dignaretur.

13. Interim reſoluto animo decrevi, hunc librum igni ſepelire: quod ipſum quoque præſtitiſſem, & exſequi paratus jam eram, niſi altera intellectualis viſio, ſe mihi obtuliſſet. Vidi enim coram, arborem longe pulcherrimam, quaſi per totum horizontem expanſam, cujus magnitudo, & amplitudo, me inſigniter ſtupefecit. Erat conſperſa floribus innumeris, odoriferis, colorisque placidiſſimi, ac luminoſi: quorumque ſinguli, gemmam à tergo habebant, fructus vadem. Unum igitur de tot myriadibus, mihi decerpſi, Et ecce odor, color, totaq; gratia floris, confeſtim periere. Eodem inſtanti, datus eſt mihi viſionis intellectus. Nimirum dona Dei ſingula, eſſe florum inſtar, & glorioſiora, quam Salomon in ſuo throno: magnarum ſcilicet exſpectationum, ſi in arbore remanſerint. At ſi homo donum ſibi appropriet, aut à ſua origine decerpere auſit, quanquam ſibi evaneſcat flos; manet tamen carptor, debitor ſponſi fructus.

14. Donum ergo Dei, decreveram deinceps relinquere in ſua arbore, nec quicquam mihi arrogare decerpendo, fateorque lubens, meam præteritam ingratitudinem erga arborem. Quia quidquid ejus habeo, gratis elargitum eſt, & ad tempus mihi conditionaliter conceſſum. Cæterum ex fundo animæ deteſtor vanam ſtultamq; ignorantiam meam, quod donum iſtud, peregrino radio in me cadens, in me reflectere, primitus putaverim. Nam ut ex fimo, fumus putidus: Ita ex literis, faſtus lituræ aſcendit. Delectabar nempe ente rationis potius, quam veritate ſolida: putans fore poſt mortem honorificum, quod nemo merito magnifaciet: honorem nempe fore, applauſum multorum, judicio errantium. Horreo igitur, repudio ex nunc, atque renuncio, laudibus, quaſcunq; unquam aliquis mihi daturus eſt. Nunc demum ſentio, quas labes habeat vanæ gloriolæ amor, qui bellum aperte eidem indixi. Sciens, imo ſentiens, ex præterita viſione, quanquam facile ſit laudem non capere, dum non datur: attamen difficile eſſe eadem non delectari, dum offertur. Quia expertus ſum quam horridum ſit, in futuro ſeculo, gloriam totam Deo debitam, aliqua ratione ſi ſola, ſibi ex parte attribuiſſe. Deſiderabam ergo, ut liber hic, pro communi bono emergeret, ſuppreſſo nomine, ut auram vulgarem teſtarer me contemnere poſt hac. Sed obſtat Poteſtatum decretum. *Omnis anima ſubjecta eſt poteſtatibus.* Juvet me Deus, fons omnis luminis boni, ut pergã ſerio meipſum irridere, dum quandoque à tergo, ac ſubinde à latere, antehac vana præſumtio irrepſit, ne poſthac amplius me infeſtet quoquam modo. Irrorabit ſuper ſata, ſi fortaſſis ipſi plaucerit, creſcitura, quæ in uſum proximi ſeminavi. Opto interim, Chriſti fideles, me indignum, malum, neſcium, atque temerarium judicari, modò proximus inde non ſenſerit detrimentum in medendo. Non enim inutilem, atque inſcium me æſtimaverit fruſtra. Imo ſi hæc mihi non ceſſerint in reatum, id abyſſali clementiæ tribuo, quæ omnia vertit in bonum, ſe diligentibus, propter ſui immenſam bonitatem. Cui meas vanas laudes, ſuppliciter, ex meæ confeſſionis, & depreſſionis infirmitate offero, retribuo, atque ſuppono,

STUDIA AUTHORIS.

1. *Ortus, & vita Authoris.*
2. *Author riſit larvatas Profeſſorum induſtrias.*
3. *Nuditas Authoris.*
4. *Solidiores ſcientias in otio proſecutus.*
5. *Vileſcebat Aſtrologia.*
6. *Canonicatum ſprevit.*
7. *Quis profectus ſtudiorum Lovanii, apud Ieſuitas.*
8. *Diſplicuit Stoiciſmus.*
9. *Stoiciſmum ſpernendum ex mandato.*
10. *Caſu velut in Medicinam raptus Author.*
11. *Defectus herbariorum.*
12. *Medicinam tantum ſuperne defluere: Ideoque non poſſe tradi per Regulas.*
13. *Non doceri per Authores, ſcientia infuſa inſtructos,*

14. *Im-*

14. *Impoſtura ejuſdem Profeſſoris Medici.*
15. *Cur ſtudium Iuris reliquerit.*
16. *Quanta Authori ariditas, & nuditas à ſtudiis.*
17. *Quid egerit pro ſtudiorum initio.*
18. *Praxis detexit nuditatem medentum.*
19. *Oratio pro Scholarum erroribus.*
20. *Promiſſus Raphael in ſomnio.*

ANno 1580. totius Belgii calamitoſiſſimo, Parens meus obiit: fratrum ac ſororum poſtremus, & viliſſimus ego. In ſtudiis enim educabar. Anno autem 1594. curſum Philoſophiæ abſolveram, qui erat mihi decimus ſeptimus. Itaque cum ſolam matrem haberem, videbar Lovanii, totus mei juris & arbitrii factus.

2. Quocirca videbam neminem ad examina admitti, niſi tunica talari, & cucula larvatum, quaſi veſtis doctrinam ſponderet; cœpi cognoſcere, quod Profeſſores, ab olim, juvenes, in artibus proponendos, ludibrio exponerent: delirii quoddam genus in profeſſoribus, adeoque in toto mundo admirabar, ut & ſimplicitatem credulitatis Juvenum.

3. Contraxi me in calculum, ut ſaltem meo judicio cognoſcerem, quantus eſſem Philoſophus; an veritatem, an ſcientiam adeptus, ipſe examinabam. Comperi, me litera inflatum, & velut manducato pomo vetito, plane nudum, præterquã quod artificioſe altercari didiceram. Tum prius enotuit mihi, quod nihil ſcirem, & ſcirem, quod nihili. Sphæra namque in Phyſicis aliquid ſcientiæ promittere videbatur, cui idcirco Aſtrolabium, uſum annuli, & theoricas Planetarum adjunxeram; Logiſticen ſimul & Algebram, loco oblectationis, quoties aliorum lectio tædia adduxerat, colebam.

4. Quibus elementa Euclidis nectebam, hancque doctrinam, ſocialem feceram genio meo, eò quod veritatem contineret: fortuito autem, ars Cyclognomica Cornelii Gemmæ, velut altera Metaphyſica in manus venit. Quæ cum Nicolaum Copernicum unicè commendaret, non deſtiti, donec eundem mihi familiarem feciſſem. Unde didici vanas excentricitates, alium cœlorum gyrum, adeoque non impenſo tempore dignum, quidquid de cœlis magnis laboribus acquiſiiſſe præſumebam.

5. Cœpit itaque vileſcere ſtudium Aſtronomicum penes me, quod parum certitudinis ac veritatis polliceretur, inania vero plurima. Peracto ergo curſu, cum nil ſolidi, nil veri ſcirem, titulum Magiſtri artium recuſavi; nolens, ut cum morionem Profeſſores agerent, Magiſtrum ſeptem artium declararent, qui nondum eſſem diſcipulus. Quærens itaque veritatem, & ſcientiam, non autem apparentiam, me ſcholis ſubduxi.

6. Canonicatus opimus mihi promittebatur, modo Theologiæ me emanciparem; ſed deterrebat me S. Bernardus, quod peccata populi comederem: rogavi autem Dominum Jeſum, me dignaretur eò vocare, ubi maxime ipſi placerem.

7. Annus enim erat, quo Jeſuitæ Lovanii cœperant docere Philoſophiam, Rege, Proceribus, & Univerſitate, invitis. Idque cum illis à Clemente VIII. vetitum eſſet, diſcipuli vero illorum, ad gradum aſpirantes, ad Pædagogia confluxiſſent, cæteros verò, ac ditiores, plauſibili ſtudio alliciebant Geographico: alterque Profeſſorum Martinus del Rio, qui prius Judex Turmæ Hiſpanicæ, ac dein in Senatu Brabantico feſſus, ad Societatem allectus, confluxerat, Diſquiſitiones magicas exponebat. Utramque lectionem ſuſcepi avide. Ac tandem pro meſſe, ſolas ſtipulas inanes, rhapſodiaque pauperrima collegi, judicio priva. Interim ne hora abſque fruge evaneſceret, trivi L. Annæum Senecam, qui mihi impensè placuit, ac præſertim Epictetus. Videbar itaque in morali Philoſophia, veritatis ſuccum reperiſſe: ſtatim dein cogitavi, hanc eſſe, pro qua Pythagoras tot annorum ſtricta exigeret ſilentia, judicium excellens, ac propterea obedientiam inſignem. Tandem paucis mutatis, videbam Capuccinum eſſe Stoicum Chriſtianum. Arriſit quidem ſtudium pro æternitate: ſed pro tanta auſteritate, obſtabat valetudo tenerior. Oravi Principem vitæ aliquoties, vires daret, quibus nudam veritatem contemplarer, immediatèque amarem; auxit hoc mihi deſiderium Thomas à Kempis, ac deinde Taulerus.

8. Cum-

8. Cumque per Stoiciſmum, me proficere in perfectione Chriſtiana præſumerem, & certo fiderem, tandem poſt aliqualem in iſto exercitio moram, & fatigationem, incidi in ſomnium. Videbar factus Bulla inanis, cujus diameter, à terra, in cœlum usque vergeret: ſupernè enim imminebat ſarcophagus, infernè vero, loco terræ, abyſſus erat obſcuritatis: horrui immenſum, ſimulque excidi extra omnem rerum meique notitiam. Ad me vero rediens, intellexi unico conceptu: Quod in Chriſto Jeſu vivimus, movemur, & ſumus. Quod nemo, vel nomen Jeſu, ad ſalutem dicere, ſine peculiari gratia Dei, posſit. Quod continuo orandum ſit, *& ne nos inducas in tentationem*, &c. Datus eſt mihi nimirum intellectus, quod ſine peculiari gratia, ad quaslibet actiones, nil niſi peccatum nos exſpectet. Quo conſpecto, & ſaporabiliter cognito, admiratus ſum priores meas ignorantias; & cognovi, quod Stoiciſmus me, inanem & tumidam bullam, inter abyſſum inferni, & mortis imminentis necesſitatem, detineret.

9. Cognovi inquam hoc ſtudio, ſpecie mediocritatis, fieri me arrogantisſimum: quaſi libertatis arbitrii fretus, gratiæ divinæ renunciarem, ac quaſi, quæ vellemus, per noſmetipſos efficeremus. Abſit tale nefas, dixi. Quapropter iſtam blaſphemiam, Paganiſmo quidem indulgendam; at Chriſtianum dedecere cenſui, adeoque Philoſophiam Stoicam, hoc titulo, odibilem cenſui.

10. Interim cum nimia rerum aliarum lectione, tædio, afficerer, ac fatigarer, recreationis ergo, Matthiolum, ac Dioſcoridem volvebam, ducens mecum, nil mortalibus æquè neceſſarium, quam Dei gratiam, in vegetabilibus admirando, propriis miniſtrare necesſitatibus, fructusque eorundem carpere.

11. Mox dein comperi, à diebus Dioſcoridis, nil artem herbariam increviſſe; quinimo hodiè ab ipſo traditis herbarum iconibus, nominibus atque faciebus, plantarum, utrimque duntaxat diſputari: nil verò virtutum, proprietatum, ac uſuum eſſe adjectum priori inventioni, atque hiſtoriis: Præterquam quod Poſteri confinxerint gradus qualitatum elementarium, quibus tota herbæ craſis tribuenda eſt. At cum ducentas fortè herbas, unius qualitatis & gradus, diverſas habere proprietates comperiſſem, atque aliquot diverſarum qualitatum, ac graduum ſymphoniam (puta in potionibus vulnerariis) habere in productione ejuſdem effectus, cœpere mecum viléſcere, non quidem herbæ, (pentacula divini amoris,) ſed ipſi Herbarii.

12. Cumque cauſam inſtabilitatis effectuum, tantæque obſcuritatis, in applicando, ac medendo mirarer: Inquiſivi, num eſſet liber aliquis, tradens axiomata, & Regulas Medicinæ? Rebar namque Medicinam doceri, ac per diſciplinam tradi poſſe, inſtar artium, & ſcientiarum, adeoque eſſe traditivam: Non autem, quod eſſet merum donum.

13. Saltem cum Medicina ſcit ſcientia, donum bonum deſcendens à Patre luminum, cogitabam quod haberet ſua theoremata, ſuosque Principes Authores, ſcientia infuſa inſtructos, quibus tanquam Beſaliel & Ooliab, Spiritus Domini inſpiraſſet morborum omnium cauſas, & cognitionem, ſimulque ſcientiam proprietatum rerum. Cogitabam itaque hos illuſtratos, eſſe antesignanos Profeſſores medendi.

14. Inquiſivi inquam, an non eſſet alter, qui deſcripſiſſet vegetabilium dona, proprietates, applicationes, & convenientias, ab hyſſopo uſque ad Cedrum Libani? Reſpondit mihi Profeſſor quidam Medicinæ, nil horum in Galeno, vel Avicenna deſiderari poſſe. At cum non eſſem credulus, nec apud Scriptores reperirem certitudinem quæſitam, illam ſuſpicatus ſum juxta veritatem, quod dator Medicinæ maneret continuus ejusdem diſpenſator.

15. Itaque anxius, & incertus, cui profesſioni me reſignarem, reſpexi ad populi mores, leges, ac Principum placita; vidi jus, eſſe traditiones humanas, incertas proinde, inſtabiles, & veritatis expertes: Quippe quod in humanis nulla eſſet ſtabilitas, nullaque ſcientiæ medulla; videbar inutilem vitam tranſigere, ſi in placitis hominum illam traducerem. Cognovi denique, meiipſius gubernationem mihi ſat fore difficilem, judicium vero de bonis, ac vita aliorum, eſſe obſcurum, & mille ſpinis obnoxium: Quapropter prorſus ſtudium juris, aliorumque regimen, abnegavi.

16. Ex altera parte inſtabat vitæ humanæ ærumna, & Dei voluntas, qua quiſque ſe tueri debet, quam poteſt longiſſimè; propendebam autem ſingulari aviditate, in rerum placidiſſimam naturalium cognitionem: & prout anima, ſerva advenit ſuis inclinationibus, omnino in ſcientiam naturalium, inſenſibiliter lapſus ſum. Legi itaque Inſtitutiones Fuchſii, & Fernelii, quibus totam medendi ſcientiam, velut per Epitomen, me inſpexiſſe cognovi, & ſubriſi mecum. Siccine ſcientia medendi traditur, abſque theoremate, & doctore, qui ex Adepto medendi donum hauſerit? Itane tota naturalium proprietatum hiſtoria, clauditur qualitatibus elementariis? Itaque legi opera Galeni bis, ſemel Hippocratem (cujus Aphoriſmos pænè memoriter didici) totumque Avicennam, & tam Græcos, Arabes, quam modernos forte ſexcentos ſeriò, & attentè perlegi, ac per locos communes annotans, quidquid ſingulare mihi in iis, & calamo dignum videretur. Tandem collectam ſupellectilem relegens, cognovi meam egeſtatem, piguitque me inſumti laboris, atque annorum. Cum ſcilicet libros omnes, eandem cum inſtitutionibus cantilenam canentes animadverterem, ſolidi nihil, nihil quod ſcientiam veritatis, aut veritatem ſcientiæ ſponderet.

17. Interim vel ab initio comparaveram à Mercatore, omnia ſimplicia, ut tantillum ſingulorum penes me ſervarem, deinde ab Amanuenſe officinarum, ſive ſimplicium collectore, habui omnes plantas uſuales patriæ noſtræ: ſicque plurium cognitionem, per vultum eorundem, didici. Simulque perpendi mecum, quod faciem quidem ſimplicium, & nomina agnoſcerem: nil minus autem, quam eorundem proprietates.

18. Volui itaque comitari practicantem Medicum; mox inſufficientiæ, incertitudinis, & conjecturarum medendi, me etiam atque etiam pœnituit. Noveram quidem problematicè diſputare, de quovis morbo; at ne dolorem dentium, radicitus curare ſciebam, vel ſcabiem. Vidi denique febres, morboſque obvios, nec certo, nec ſcienter, nec tutò curari: Graviores autem, & qui non ſponte ceſſant, plerumque incurabilium in catalogum deſtitui. Subiit mihi tum in mentem, quod ars medendi, inventum eſſet impoſtura plenum, citra quod Romani feliciter quingentos egerant annos. Reputavi, artem medendi Græcorum, falſam eſſe: remedia vero ipſa, aliquot velut experimenta, juvare abſque methodo non minus, quam quod eadem remedia, cum methodo pleroſque fallerent.

19. Utrobique canonum medendi, in complexionum diverſitatibus fundatorum, fallaciam, atque incertitudinem deprehendens, dixi, corde mœſto, Bone Deus! quouſque eris mortalibus ſuccenſus? qui hactenus ne unam veritatem, medendo tuis Scholis recluſiſti? quouſque populo te confitenti, veritatem denegabis? hiſce diebus pluſquam præteritis neceſſariam? An tibi placet holocauſtum Moloch? vis tibi vitas pauperem, viduarum, & pupillorum, ſub miſerrima morborum incurabilium tortura, & deſperatione, conſecrari? Quomodo ergo non ceſſas, tot familias perdere, per medentium incertitudinem & ignorantiam? Concidi in faciem, & dixi: Domine, ignoſce: ſi favor in proximum, me extra limites abripuit. Condona, condona Domine, indiſcretæ charitati meæ; nam tu es radicale bonum ipſiuſmet bonitatis. Noſti ſuſpiria mea, & quod fatear, quod nihil ſim, ſciam, valeam, poſſim, & habeam, ſim egenus, nudus, vacuus, inanis: da Domine, da, ſcientiam creaturæ, ut creaturam tuam intimè noſcat, ſe primum, cætera præter ſe, propter mandatum tuum Charitatis, ultimo in te omnia, & ſuper omnia.

20. Quod cum à multo tædio, & animi fatigatione, intensè oraſſem, forte in ſomnium deductus ſum, & vidi totum univerſum, in conſpectu veritatis, tanquam aliquod informe chaos, quod merum penè nihil eſſet. Et hauſi inde conceptum unius verbi, qui ſignificabat mihi, quæ ſequuntur: *Ecce tu, & quæ vides, ſunt nil, quidquid urges, minus quam ipſum nihilum, in conſpectu Altiſſimi. Ipſe ſcit fines omnes rerum agendarum; tu, tuæ ſaluti ſaltem intendas.* Imo in iſto conceptu, erat præceptum intrinſecum, quod fierē Medicus, & quod mihi daretur quandoque ipſum Raphael. Actutum ergo, ac deinceps per triginta ſolidos annos, ſubſequentesq; ordine

ordine noctes laboravi, meis impenſis ac vitæ detrimentis, ut vegetabilium & mineralium naturas, atque proprietatum cognitiones, adipiſcerer: interim non ſine oratione, lectione, ſcrutinio rerum, errorum meorum trutina, & experientiis diurnalibus conſcriptis vixi. Tandem cum Salomone cognovi, me fruſtra adhuc plerumque ſpiritum meum torſiſſe, vanamque eſſe ſcientiam omnium, quæ ſub Sole ſunt, vanas curioſitatum indagationes. Et quem Dominus Jeſus vocaverit ad ſapientiam, ille, & non alius, venturus eſt. Imo qui ad faſtigium pervenerit, minimum adhuc poterit, niſi Domini favor benignus affulſerit. En ſic adolevi, factus vir, & nunc quoque ſenex inutilis, & ingratus Deo, cui omnis honor.

VENATIO SCIENTIARUM.

1. *Mens non eſt rationalis; ſi Dei imago.*
2. *Scholarum opinio de Ratione.*
3. *Viſio ſomnialis de Ratione.*
4. *Mentis dialogus cum Ratione.*
5. *Prima impoſtura Rationis.*
6. *Mens elegit intellectum.*
7. *Suſpecta evadit Ratio, propter impoſturas.*
8. *Tædium mentis, de Ratione.*
9. *Ratio à peccato incœpit.*
10. *Anima ſeparata à corpore, qualis ſit ſcientia.*
11. *Mens, veſtes Rationi detraxit in aufugio.*
12. *Ex abuſu. Ratio intrat in conſilium mentis.*
13. *Ratio gravat mentem.*
14. *Ratio ad ſe ipſam reflexa, multos parit errores.*
15. *Ars magna Lullii ventilatur.*
16. *Modus ſeparandi Rationem à ſe.*
17. *Ineffabile lumen intellectuale.*
18. *Senſus immortalitatis animæ.*
19. *Ratio non eſt lucerna, de qua Salomon.*
20. *In qua parte habitet ſyllogiſmus.*
21. *Ratio generat caliginoſam ſcientiam.*
22. *Scientia præmiſſarum, ſunt à lumine lucernæ.*
23. *Mens non fallitur, niſi à ſua Ratione.*
24. *Ratio ſepelit intellectum.*
25. *Ratio noſcitur in pauperrima ſui nuditate.*
26. *Intellectus recuſat uſum Rationis.*
27. *Ratio & veritas, ſunt diſparata in ſuis radicibus.*
28. *Ratio non convenit cum cognitione concluſionis.*
29. *Rationis definitio.*
30. *Defæcatiſſima Ratio, eſt adhuc fallax.*
31. *Quid Rationalitas & Ratiocinatio.*
32. *Quid veritas intellectualis.*
33. *Imaginatio eſt modus intelligendi obliquus.*
34. *Bruta eſſe ratiocinalia.*
35. *Vituperoſum rationale, pro homine.*
36. *Vera definitio pro homine.*
37. *Scholæ plus Ariſtoteli, quam Paulo auſcultant.*
38. *Animal, in definitione hominis, eſt natura corrupta.*
39. *Quale Rationis ſceleton.*
40. *Progreſſus ad ſcientias venandas.*
41. *Duplices imagines in anima.*
42. *Ubi ſiſtatur mentis progreſſus.*
43. *Progreſſus verior quomodo fiat.*
44. *Nova Intellectio, ſive labor Sophiæ.*
45. *Intellectum coincidere cum intellectis, & quomodo iſtud fiat.*
46. *Quare fiat transmigratio intellectus.*
47. *Memoria, & voluntas abſorbetur.*
48. *Quidditas cogitationis Intellectualis.*
49. *Quomodo Dei Imago fulgurat.*
50. *Qui mens intuetur intellectum ſub formâ arrepta.*
51. *Rabbinorum error, de hoc ſtatu animæ.*
52. *Qualitas intellectus, dum ſtat in iſto lumine.*
53. *Quare, & quomodo Intellectus ſe transformat.*
54. *Quomodo intellectus ſeipſum aſpicit.*
55. *Qualis ſit intelligibilitas.*
56. *Quomodo anima ſeipſam intelligens, intelliget qualibet alia.*
57. *Unde iſta intelligendi difficultas.*
58. *Accidentia cur non comprehendantur per Intellectum*
59. *Errores Scholarum circa diviſionem Intellectus.*
60. *In intellectualibus, pati, nobilius eſſe quam agere.*

61. *Ariſtoteles non cognovit verum intellectum*.c
62. *Phantaſia non penetrat res, nec viciſſim res intrant in eam.*
63. *Octo axiomata de Intellectu, quæ neſcivit Ariſtoteles.*
64. *Diviſio Prædicamenti Subſtantiæ.*

VENATIO SCIENTIARUM, INCIPIT A NOSCE TE IPSUM.

Ratio putatur vita animæ, ſive vita vitæ noſtræ. Ego autem credo, quod Omnipotens, ſit ſolus via, veritas, vita, lux viventium, & rerum omnium, non hoc eſt autem Ratio. Atque ideo quod mens noſtra debeat eſſe intellectualis; non autem rationalis, ſi Dei ſimulacrum proximum referre debeat. Paradoxon iſtud elucidandum, ad ſcibilium cunctorum, Adeptorumque inprimis inveſtigationem.

2. Voto meo, omnis Philoſophia incipit, & procedit à cognitione ſui ipſius: ſive phyſica illa fuerit, ſive moralis. Intellectum itaque, atque noſtri cognitionem abſtruſam proponam, quantum mea aſſequor tenuitate. Fert enim opinio Scholarum indubia, quod Deus nil pretioſius largitus ſit homini Ratione; per quam ſolam à brutis diſtinguimur, cum Angelis vero ſymbolizamus. Sic quoque & ego, à teneris annis perſuaſus, credidi. Sed poſtquam diſcretio adoleviſſet, & animam meam ſemel intuitus eſſem, prorſus aliter ſenſi: fateor interim, me malle ſapere in occulto, quam velle videri ſapere, plus autem ſemper diſcere avidum, quam docere, anniſum. Attamen debui quædam docere, ne talentum ſuſceptum defodiſſe reperiar.

3. Quamobrem Ratio ſemel ſe oſtendit in quadam viſione, animæ meæ, in forma ſpiſſioris, & caliginoſæ nebulæ, & proponebat, ſe eſſe nutricem, ductricem, & tutricem mentis, à Deo ſic ordinatam, ad omnis, etiam ſolidi boni conſecutionem. Imò proteſtabatur, ſe eſſe clavum curſus vitalis, proram, & puppim mentis, atque adeo inventricem omnium ſcientiarum. Primo enim intuitu, gratulabunda anima Rationem ſuſcepit, penes ſe quieſcere optavit, cum beneplacito, in gaudio, & jubilo. Quia ſic olim mens ſibi perſuaſerat, ſic edocta.

4. Attamen mox, ne credulitatis lenitate peccaret, adorſa eſt Rationem propriis armis, dicens: Si itaque ratio, in mei ſervitium, es deſtinata, non ego te, ſed tu me ſequi debes: Quippe quæ nil affirmas, vel demonſtras per diſcurſum, quin ego id tibi prius ingenuerim. Quo pacto ergo jam diſcipula, ſupra magiſtrum, filia ſupra parentem, tutelam prætendis? Argumentum iſtud primum ex mea arrogantia, docuit me, nil, ſuperbiâ animæ eſſe vicinius: quam tamen elationem, ex inobedientia oriundam, pallio virtutis texit, ne ſcilicet credulitate abduceretur.

5. Reſpondit autem Ratio; non quidem categoricè, verùm duntaxat, ut formidinem in mente generaret, & ſic ſcrupuloſitate illam in vota ſua traheret. Dixit nimirum, Salutem animæ nullam abſque ratione acquiri; Perituros videlicet mortales ſub ſenſuum illecebris, niſi per Rationis habenas vitia coercerentur. Cui indignabunda mens, ait: Apage! nil horum ex te, aut per te: quorum cognitionem ex fide, & exſecutionem ex clementia, ſuſcipio. Imo fides jubet, quod pro ſe, te deſeramus. Centum namque ſectiones, & rimas in fide, tua peperit flexilis impoſtura, etiam defæcatioribus viris. Quælibet autem ſectio, ſuam habet ſophiſmatis rationalem inductionem. Quia Ratio parit utrobique, tantum putationem, loco fidei. Fides autem ex gratia eſt: non ex te ſubdola. Quæ ſagaciſſimos quoſque, in te confidentes, deludis, atque miſerè abducis, ad barathrum miſeriarum.

6. Finaliter conſideravit mens mea per fidem, quod veritatis tantum unica eſſet forma, & eſſentia: & quod omnis intellectus, ſemper, tantum eſſet verorum. Quocirca in electione, rata eſt mens mea, intellectum præ Ratione, magnifacere.

7. Ideoque cœpit vereri, ne Ratio, quæ tot hominum Myriades, ſpecie pietatis, veritatis, & Religionis, ſub multiplicitate errandi, vafrè falleret, tanquam placida adulatrix, & callida ſeductrix, ipſam ſeduceret. Suſpicataque eſt ergo mens, quod Ratio, nedum in fallaciam, & ſui ipſius obſequium, fingeret ſuadelas, quoties mens, eam in Judicem, ſive Aſſeſſorem delige-

ligeret: verum etiam, quod Ratio, plane ſe in paraſitam, & in ſervitutem daret deſideriis, etiam ſummè religioſorum: pluſque putationis, temeritatis, & ſtoliditatis, quam ſcientiæ, ac veritatis, ſecum adduceret. Quippe quæ facile per linguas, nunc ad unum, nunc vero ad alterum extremorum, nutabunda flecteretur: rationesque ubiq; inveniret, fingeret, & ſubſterneret, juxta placita deſideriorum. Imò non raro ratiocinando procedat, quod extra rationabile excidat, maneatque indefinitè indiſtincta, & in inſcitiis incerta: quas tamen enodare pollicebatur. Subinde quoque, Ratio animas dementavit, quæ ſuis perſuaſionibus nimirum confiſæ, ſe illi emancipaverant. Aliis demum, per inſulſas, importunas, indiſcretas, & fruſtraneas ſolicitudines, filum vitæ præcidit.

8. Hauſit ergo mens tædium ab Rationis Imperio, magisque quod ſciret rationem, ſuæ œconomiæ domeſticam, præſumeret vero pediſſequa totum mox animæ dominium. Recordataque mens verbi divini, quod *domeſtici ejus ſint inimici ejus*, nauſeam ſuper Ratione concepit. Et utrimque averſio, nondum ſat fundata eſſet, tamen vires acquiſivit eundo.

9. Inde ergo initio cœpit anima Rationem, non amplius ut partem, aut poteſtatem ſui, contemplari; ſed velut peregrinam hoſpitem, ab eſſe mentis plane deciſam, atque neutram. Idque poſtquam anima, per fidem ſciret, ſe à corpore ſemel ſeparatam, non amplius rationis indigam: hanc proinde eſſe caducam, mortalemque, imo & cum morte nobis adveniſſe, in naturæ corruptione.

10. Scit nempe mens, ſe poſt mortem habituram omnem ſuam cognitionem ſimul, plenam, nudam, non ſucceſſivam, non vi præmiſſarum extortam, non expugnatam, non fallacem, diſputabilem, aut dubiam. Nec ſe à morte, facturam demonſtrationes, ut unum ex altero concludat, trahat, cogat, diducat, vel reflectat, ſive id fuerit ad concipiendum, ſive vero ad notificandum.

11. Rationem ergo caducam, etiam ab anima fugitivam, mens apprehendit chlamyde, illamque omni veſte, in nuditatem uſque, ſpoliavit: Atqui tum menti confirmatum eſt, quod Ratio, nobis relicta, adveniſſet, tanquam ſtigma è tortore, in calamitatum, caſusq; noſtri memoriam. Et quod ſcientia boni & mali, eſu pomi acquiſita, eſſet ipſiſſima Ratio, tantopere à mortalibus adorata. Deinceps itaque anniſa eſt mens recedere, non quidem contra, ſed ab Rationis uſu, abſtinendo ſcilicet ab omni diſcurſu, in contemplatione rei, ut res eſt, bona, vera, & ens in actu

12. Id autem non potui mox obtinere, eo quod invitam animam, ut umbra corpus, continuo comitaretur Ratio, quæ injuſſa, in mentis conſilium advenit, ex veteri poſſeſſione, & non ſat accurata clauſura noſtri concilii. Hocque titulo, adhuc oneroſior, triſtior, tædioſior, & nebuloſior mihi fuit deinceps Rationis converſatio.

13. Tum ſiquidem cœpi ſentire, quod Ratio animam angebat multiplicitate, inani complacentia ſcientiarum, & virtutum ridicula diſquiſitione tentabat; vitæ ornatum promittens coram mundo, deaſtram Rationem adorante. Quapropter intellectum & voluntatem, in ſui placita miſerè trahebat, & memoriam ſic onerabat, ut mox in virilitate mea, memoria, ut aſinus ſub ſarcina caderet, & defectum acquireret.

14. Mens ergo Rationem proſcripſerat ſæpè: ſed de novo, invitis mentis conatibus, ſemper ſubintravit, hypocriſin doctam detexit, ſuosque arietes ad debiliſſimum mentis murum admovit. Auram vulgarem nempe pollicita eſt, ambitionis ſtulta præmia, ſub ſe foveri oſtentans. Rigiditatem verò vitæ, cui tetricam Philoſophiam, tunc primum adorſa eſt, illamque ut moroſitates diſſuadebat, multa paſſim illicita, fraudulenter excuſabat, juventutis, vel receptæ jam paſſim conſuetudinis privilegiis; docta induſtria, adulationi mentis uſque inſerviens, velut pediſſequa inſequebatur, fingens rationes ad lubitum mentis, jam inclinatum.

15. Tandem mens rogavit, quam Scientiam Ratio dare poſſet? cui mox illa reſpondit, ſe poſſe per artem magnam Lullii efficere, ut de quoquo ſcibili, homo, tanquam omniſcius diſcurre-

currere poſſit, cum totius mundi admiratione. Tum indignata eſt mens, ac dixit Rationi: Apage, garrula nequam, Sermocinalia enim inprimis deteſtor. Itaque certo cognovi, quod Ratio ſemper animam deſerat, cum ariditatis diſſuavitate, in tenebris, inquietudine, incertitudine, & amaritudine ceſpitantem.

16. Poſtremò, ut cognovi nullum mihi in natura ſublevamen, neque ſperationem à tam moleſto ac tædioſo hoſpite, abdidi me in orationem ſilentii, adeo, ut quandoque prorſus, & ſubinde pro parte, me denudarem à Ratione, omnibusque ejus appendicibus.

17. Accidit itaque, quod extra, vel ſaltem præter illa, quæ per Rationem cognoſci, aut ſuo adminiculo ullatenus concipi poſſunt, devenerim velut per ſominum, ſubter ineffabile lumen. De quo nil habeo, quod dicam ulterius: eo quod invita Ratio, me confeſtim ab inde abſtraxerit. Quippe, ſimulatque nondum mortificata Ratio, ſubter luminis inſuetudinem, caligans, cum mente intraſſet, admirationem in me ſuſcitavit, quis, unde, quomodo, & cur eo deveniſſem: ſicque cecidi extra lumen, in obſcuritates miſeras, ſubter diem. Meo autem judicio cunctabatur iſtud lumen, vix ſpatium, quo quis tractum, quatuor ſyllabas pronunciaret.

18. Abinde attamen ſenſi me mutatum ab eo, qui pridem eram, ſaltem enim deguſtavi immortalitatem animæ meæ, baſim fidei, & Religionis, cunctis bonis caducis anteponendam ſcientiam. Perrexi itaque majore ſtudio, à Ratione abire: utpote quæ me nunquam nuda: ſed fallaciter tecta, cum pugna, & impoſturis, adorſa erat: deſeruerat me verè nunquam, niſi cum incertitudine.

19. Salomon, vocat ſpiritum hominis lucernam Dei. Non enim quod Deus ſit in tenebris, vel humani ſpiritus ſplendore opus habeat. Sed prorſus, quod occultæ rerum ſcientiæ, à Patre luminum, infundantur in nos, medio huius lucernæ. Apprehendi quotidè certius, quod Ratio non eſſet ſpiritus ille hominis, ideoque neque iſta lucerna Dei. Imo, neque, lumen iſtius lucernæ; Sed quod lucernæ ineſſet longe aliud lumen, cujus vigore, penetraret ſcibile ſibi permiſſum.

20. Perſpexi nimirum, quod anima non eſſet indiga, imo nec formatrix Syllogiſmi, eo quod illo uti nolit, ſemel à corpore ſequeſtrata. Siquidem ejus cognitio nativa, longè nobilior atque certior eſſet, quavis demonſtratione, Rationis apice. Tum denique cognovi, quod neque ſenſus Syllogiſmum conderet: ſed quod Ratio demonſtrationum formatrix, poſſideret animalem intellectum, ſive imaginationem, mediam inter ſenſus, & intellectum. Interrogabis, quare lux luceat? aqua ſit humida? cedat intranti digito? &c. ac reperies, quod quo res quæque clarior eſt, eo ejus Ratio ſit ſtupidior, remotior, ac hebetior. Tum itaque clarè conſpexi, quod Ratio volutetur inter obſcuras caligines. Dein, quod ubicunque nullus eſt diſcurſus, nullæ præmiſſæ, etiam nulla reperiatur concluſio, conſecutio, ſive Ratio. Attamen ſcientia præmiſſarum eſt certior concluſione, (ſiquidem cum è primo veris ſupponatur,) atque illa ſcientia eſt in anima, abſque Ratione: quia ante Demonſtrationem.

21. Unde mecum concluſi primùm, quod Ratio non generet niſi caliginoſam ſcientiam, ſive putationem.

22. Tum denique: Quod ſcientiæ veritatis, rerum, ac præmiſſarum, prodeant, non quidem à Ratione, ſed ab alio longe initio, intellectuali videlicet lucernæ lumine. Quocirca mox obſervavi, quod Rationis diſcurſus, extenuet, obumbret, præpediat, & ſuffocet, nobilem illum intelligendi actum, quo præmiſſarum ſcientiæ, nobis inſertæ, cognoſcuntur. Magis, magisque didici, quod Ratio procul dein & extra lumen veritatis; eo quod tantum lumen, inſtar veſpertilionum, tolerare nequeat, ſuo nitedulæ ſplendore, mutuato, contenta. Quippe quæ nil aliud propriè eſt, quam diſcurrendi ſermocinalis facultas, nobis, ut mortalibus, à peccato connata. Plus inquam, ut ſequacem animam, operando fatiget, canisque capillis cranium tegat, quam ut intra nos, veri veram ſcientiam producat.

23. Quandoquidem reperi, quod anima optans ſcire, per Rationis venationem, ut plurimum amplectatur media mendacia, & falſas ſatisfactiones, pro veritate, in laboris præmium. Sic enim mens decepta, aſpicit mendacium, fucum, frau-

fraudem, ac in ſumma, putationem, in vicem veritatis, quamdiu de Rationis impoſturis nil adhuc ambigit. Hactenus namque contigit, quod tot ſint impoſturæ, & falſæ doctrinæ, tam in Religione quam in arte medendi, ut ne ullum angulum Scholarum perluſtrem, unde veritas ſcopis Rationis non ſit everſa.

24. Nudam itaque vidi Rationem, & didici, quod in omnem eventum Ratio non pareret, niſi putationem veri: quo medio, ſepeliret intellectum intellectualem. Eo quod mens non poſſit ſimul amplecti, & ſequi duo lumina, tam diverſa. Putationibus autem, miſerè mundus ubique abducitur, atque deluditur. Ac primò quidem, quod quilibet putet Rationem, Iconem Dei, & optimum noſtri theſaurum, &c. Amabo. Petatur Ratio, ſuper dubia quæſtione, à decem viris ſagacibus, ſeparatim: & attende quantum ab invicem diſcedant, ſua quisq; Ratione deludatur, & qualiter quiſque ſua ſtrenuè pro putatione pugnet.

25. Enimverò cum mens mea Rationem ſua veſte ſpoliaret, obſervavi mundum decipi inprimis, propria putatione. Quod inquiſitionem cognitionis rerum per cauſas, vocet indagationem, ſive inventionem Rationis. In eo enim primum detexi fucum, ac miſerrimam Rationis conditionem, nuditatemque pauperrimam: quippe apparere erubeſcit, niſi ſub falſi Etymi operculo, ac mendicato pallio. Siquidem Ratio nullatenus eſt cauſa, pars, aut eſſentia cauſati, multo minus facultas Rationalis in homine res attingit. Nam res eſt id in ſe, quod eſt absque reflexione ſui, ad aliquem humanæ Rationis diſcurſum, inventionemque. Extima ergo veſtis Rationis, larva eſto. Cauſa nimirum, eſt initium, & origo cauſati. Ratio autem, nil tale eſt.

26. Animadverti deniq; quod Scholæ Rationi locum darent, in medio eſſentiæ mentis hancq; abinde animam rationalem, velut eſſentiali proprietate, denominarent, tanquam Ratio, pro lucerna, illi data foret in intima ejus eſſentia. Cum alioqui, revera in mente, ſive proximo Dei ſimulacro, nullus ſit Rationi locus. Eo quod anima, a corpore ſeparata, non utatur diſcurſu Rationis, Imo cum anima, adhuc corporis inquilina, quidquam intellectualiter intelligit, plane recuſat omnem Rationis uſum. Quia quando Ratione utitur, plane ſaporem corporei fundi refert. Cum rationalis poteſtas ſit in parte inferiore animæ, quatenus corporeis compedibus vinctæ.

27. Mox demum ſub Rationis denudatione, confeſtim, æquè frivolum involucrum ſe ſe obtulit, ex rationis putatione. Quod ſcilicet, quidquid veritati affine eſt, hoc Ratio judicet Rationabile, & Rationi conſonum. Cum tamen Ratio, & veritas, ſint diſparata, in ſuis radicibus. Nam veritas, eſt ens reale, verum: Ratio verò, eſt ens mentale, problematicum, duntaxat apparens: hinc enim ens Rationis, Non-ens, putatione matre oriundum. Facultas enim rationalis, atque inde deducta Ratio, ſæpè falſa, pro veris amplectitur, & vera pro falſis ridet.

28. Unde tandem ſerio inſpexi, quod Ratio non conveniret cum conformitate rei, per diſcurſum propoſitæ, & cognitione concluſionis, per nos repertæ. Utpote Ratio proprie non eſt judicium externi hominis, aut ſuæ imaginationis, quo apparentem ſibi veritatem confricat ad ſpecies ſcientiarum, quas homini rentur innatas. Unde devium, imaginatio, tum prius fabricat cognitionem ſibi conſentaneam.

29. Aſt, Ratio magni iſte reputatus condus in mente, nil eſt aliud, quam habitudo prædictæ conformitatis, per diſcurſum repertæ, cum ſpeciebus, ſive ideis connatis, in phantaſia. Quæ demum conformitas, prout in ſe confuſa, obſcura, mobilis: ita inſtabilis neceſſario eſſe debet, ex natura ſubjecti inhærentiæ.

30. Sic enim, etiam defæcatiſſima Ratio, poteſt in ſe eſſe fallax, nec neceſſe eſt, ut ullam intra ſe certitudinem cogat, contineat, aut concludat: excepta Matheſi, eo quod hæc planè conſiſtat in menſuris commenſurabilium. Convertuntur enim ideo plures hæretici, per exempla vitæ Chriſtianæ, quam per ratiocinia diſputationum.

31. Aptitudo demum illius habitudinis, ad ſpecies in imaginatione connatas, cenſeatur rationalitas, vel rationablilitas. Ratiocinatio autem, ſive

ſive logiſmus (unde Syllogiſmus) eſt actus, quo appropinquatur ejusmodi habitudinis conformitas, ad ſpecies in imaginatione congenitas, vel (ut mea fert ſententia) ſuſcitatas finaliter, exuendo calceos rationis, ut reperi in natura plurima, quæ intellectus judicat neceſſaria, quæ Ratio recuſat ut impoſſibilia.

32. Scivi exinde, Rationem non habitare penes intellectum verum: ſed extra eundem. Eo quod in intellectu, immediatè ſit veritas, quia veritas intellecta, nihil eſt aliud, quam adæquatio intellectus ad res ipſas. Cognoſcit nempe intellectus, res prout ſunt; ideoque viciſſim verificatur intellectus, de rebus ipſis, per res ipſas: Quandoquidem eſſe rerum, de ſe, eſt ſemper verum: & eſſentia illarum eſt ipſamet veritas. Ideoque intellectus, qui ſuper eas fertur, ſemper directè eſt verus.

33. Sed cum imaginatio, ejusve Ratio, ſit modus quidam intelligendi obliquus, procedens per rationes, & diſcurſus: non autem per adæquationis transformationem: Idcirco, modus iſte rationalis, eſt intellectus abuſivus, & fallax. Bonum autem, rectum, unum, & verum, ſemper uno, & eodem modo ſe habent in intellectu. Quia in intellectu ſtant in puncto adæquationis: ſed malum, curvum, obliquum, falſum atque multiplex, fiunt pluribus modis, per Rationem, in parte Imaginativa.

34. Certò itaque cognovi, Rationem, in non tam ſublimi pretio habendam, ac fuit hactenus. Magisque, quod in brutis Ratio, & diſcurſus, non obſcurè vigerent: Nam quod annoſa vulpes, callidior ſit juniore, per diſcurſum rationalem, experientiæ reminiſcentia confirmatum, accidit. Imo apes numerant. Quoniam ſi ſint 30. alvearia, ex ordine locata; apicula mane evolans, numerat quoto alveari ſit egreſſa, dein non redit, nec intrat, niſi prius renumeret ordinem: quod facile probatur. Nam ſi quintum, aut ſextum, transponatur ſeptimo, aut alio loco, numeroque inverſo, apes, quæ melle, aut cera onuſtæ redeunt, putantes in ſuam Rempubl. lectam deponere ſarcinam, quintum aut ſextum numeratum alveare repetunt: Cujus cives, cum ſint peregrini, illi advenienti apiculæ, eandem occidunt. Et hoc modo fures deſtruunt una nocte cuncta alvearia. Serpens namque cæteris animantibus callidior erat. Unoque exemplo, mille inſtar, diſcurſum rationalem in beſtiis confirmabo, Villicus vincinus, canem venaticum alebat, cuſtodiæ nocturnæ prædii præfectum. Accidit autem, quod in plenilunio, lupus circa villam diſcurreret, cui canis ille confeſtim allatrabat, & ſequebatur fugientem lupum. Hic vero, famis impatiens, ſe retorſit in canem, illumque inſequitur. At canis aufugiens, inſiliensque ſuper furvum, ſe in tutum recepit, indeque continuo latravit, herum excitans, lupi præſentiam docuit. Sequenti verò die rediit lupus, quem canis, ut pridie, latrando adorſus eſt. Lupus enim fugam fingens, donec comitem, quem ſecum adduxerat lupum, conjectura ſciret, ſe ſubter furvum occultaſſe. Cum itaque ſe convertit ad canem, qui profugus, ab inſequente lupo, putans ad furvum, velut tutiſſimum caſtrum, refugere, prodiit occultatus alter, qui canem rictu apprehendit, ſaltumq; ſuper furvum præpedivit. Itaque inſignem ſolertiam in brutis cunctis notavi, etiam inſectis plurimis.

35. Vituperoſam itaque definitionem exiſtimo, qua homo, animal rationale, velut ex eſſentiæ deſcriptione, depingitur. Siquidem ex ultimato fine, deſtinationum proprietatibus in creando, definiendus erat, ſi finis ſit cauſarum prima ex Ariſtotele. Quapropter nec hominis definitio, è fonte paganiſmi, mendicanda erat, qui creationem, ejusque fines plane ignoravit. Etenim ut mea Philoſophia, gentibus ignota; ita viciſſim illorum, eſt mihi nauci. Equidem ſcribo pro Chriſtianis, quibus turpe eſt, ſequi Ethnicos, contra veritatem Evangelicam. Nec etiam cenſeri volo nominum rixator, quoties de finibus, prærogativis, electione, dignitateque imaginis divinæ, agitur. Rejicio inprimis inſulſitates paganiſmi, in definitionibus, præſertim hominis perpetratas. Siquidem teſtimonio S. Anthonii, per B. Hieronymum deſcripto, Paulus Anachoretarum primus, in Divorum numerum eſt relatus. Ejusdem quoque relatu, Faunus, legitur animal loquens, rationale: imo Deum naturæ, & Chriſtianorum, cognoſcens, colens, & ſupplicans, Antonium, ut pro ſe, atque

que ſuis, Deum oraret. Conſtat inprimis, hunc Faunum non fuiſſe hominem, ex Antonii aſſertione, & monſtroſa figura. Denique neque fuiſſe Cacodæmonem, colligitur, quod hic adeo ſuperbiat, ut ne quidem ſi ſciret ſe ſalvari poſſe prece, vellet rogare, ut aliquis pro ſe oraret, neque ſe proſternere pro impetranda venia. B. Hieron. enim, Faunum vocat, non hominem, ut neque Cacodæmonem. Faunus ergo neutrum horum eſt, eodem teſte, quo Paulus ille, inter Anachoretas, primum ſortitus eſt locum, atque inter Sanctos relatus. Ergo Faunus eſt animal ut ens ratione, loquens idioma patrium: non autem homo. Sic Satyrus olim vivus, ac dein ſale conditus, pro ære oſtenſus, per Ægyptum, Phrygiam, & Græciam portatus. In Scotia, & Zelandia, demum, atque alibi, piſcata monſtra, ſemihumanis figuris, ratione utentia, imo artes mechanicas exercentia. Homo nimirum ad Dei imaginem ſolus factus, cum excluſione omnium. Hæc autem rationalia bruta, in ſuis Elementis, etiam diverſa inter ſe: ſunt tamen ſimulacra noſtri, non imagines Dei.

36. Homo ergo, eſt Creatura vivens in corpore, per animam immortalem, ad honorem Dei, ſecundum lumen, & ad imaginem verbi, primi exemplaris omnium cauſarum, ſigillata. Dies namque, & ſuum lumen, fuerunt quandoque absque Sole: & Sol erit aliquando ſine luce, Sed anima hominis, ſine imagine divina conſiderari nequit, dum Regnum Dei, cum omnibus ſuis chariſmatibus, ſit intimius animæ, quam eſt ipſamet ſibi intima. Indignor ergo merito, quod Scholæ, Philoſophia ethnica, adoleſcentes male imbuant, oblectenturque etiamnum glandibus, repertis jam primæ veritatis epulis. Domine lumen vultus tui, impreſſum eſt ſuper nos. Nemo enim novit perfectè imaginem, & an bene ſuo reſpondeat typo, ſi typum prius non agnoverit. Quocirca quotquot hominem male definiunt, Deum non agnoſcunt, ut neque ſeipſos in eſſentialibus.

37. Plus itaque Scholæ Philoſophicæ, documentis Gentilium, quam Pauli acquievere. Hinc illas contemplor, hominem, duntaxat juxta ejus cadaver, meditatas; non autem juxta Creatoris, ſive efficientis intentionem, hominiſque deſtinationes finales. Alioquin enim omnipotens, à ſcopo ſuo declinaſſet, ſi finis ſit cauſarum prima, in creando, ſitque aliquid conſiderabile ut primum, in rerum adorabili Authore. Erat itaque creatura definienda, & intentione efficientis Creatoris. Ille enim in ſuis finibus non errat, qui ipſas proprietates fabricat, fluentes ex ipſis deſtinationum finibus. Quapropter homo, quamvis ex corpore, animales aliquot, & corporeas conditiones habeat: attamen ex intentione divina, creatus eſt in imaginem Dei viventem, in ſubſtantia immortali, ut Deum cognoſcat, amet, & adoret, ſecundum lumen typi, ſibi impreſſum. At poſtquam homo vixit in carne, ut animal, dixit Deus, *Spiritus meus non permanebit cum homine; quia caro eſt.*

38. Genus enim definiti proprium, in definitione hominis, quod Scholæ nominant animal: idipſum Deus nominat degenerationem, averſionem viarum, naturæ corruptionem, atque deſtructionem intentionis ſuæ, in creando. Differentiam autem conſtitutivam hominis, ſive rationale, competere brutis, extra dubium eſt, ſimulque penuriam Logices, omni prorſus definitione, & differentia conſtitutiva deſtitutæ.

39. Cæterum, Ratione, in nuditatem usque jam deveſtita, omnimodam acquiſivi ejus diſplicentiam, eo quod inane ſceleton mihi videretur, ablatis larvis, & togis. Denique pauperiem ejus anguſtam, & inquietam fœditatem aſpexi, dum præcipuè confuſionum, & incertitudinum memor eſſem, quibus me pro ſolito intricaverat.

40. Cœpi ergo deinceps contueri, quod meus intellectus plus proficeret per figuras, imagines, & viſiones phantaſiæ ſomniales, quam per Rationis diſcurſus. Imo potius diſcurſus frequentes, ſuum hominem ordinario moroſum reddere, iracundum, amentem, procelloſum judicio ſuo, & mobilem, ſive imbecillum, adeoque & teneræ valetudinis.

41. At tandem introſpexi penitius, figurarum atque Idearum progreſſum: & inveni tum illas adhuc cincta miſeriis, & anxietatibus, eo quod imagines alienatæ eſſent, (propter alteritatem) ab ipſa rei veritate, & eſſentiæ per ſimilitudinis

tudinis cujusque inexcuſabilem diſſormitatem, remotam ab identitate. Et tum ſic judicavi, quia nondum enotuerat mihi diſtinctio inter imagines Phantaſiæ, & imagines intellectuales: quæ poſt abſtractiones, manent in ipſo animæ centro.

42. Fatigabar enim plerumque tota die, circa aliquod ſcibile; quod etſi mihi in baſim, atque modum, eſſet incognitum, attamen per imagines, mihi eruendum ſtatuebam. Tandem cum ulterius progredi, me ſentirem impeditum; quia ſtupefactum: fabricavi intus, rei nondum perfectè cognitæ, aliquam imaginem, adornatam poſſibili adjacentia quidditatis. Sub qua, ſemel dein, dudum illam in phantaſia aſpiciens, ac velut eandem alloquens, tandem ſtudio inſigniter fatigatus, obdormivi, ut ejus ſomnialem ſaltem viſionem excitarem, per quam eruerem deſiderabile illius ſcibile. Juxta illud: *Nox nocti indicat ſcientiam:* Ac mirum ſane, quantum luminis, ejusmodi viſiones, mihi recluſerint, præcipuè non bene dudum antea paſto corpore. Non enim diffiteor, quin rei quæſitæ quidditates, plerumque ſub ænigmatis pallio tectas, vel confuſas, plurimumque adhuc pluralitatibus, ac alteritatibus obnoxias, pluries acquiſiverim hoc pulſandi medio, prægreſſis præcipuè quærendi adminiculis, adnexiſque orandi ſubſidiis & alis. Dixitque ad me vir ſanctus, (cui omnem conſcientiæ angulum, laborumque, & annorum tædia, per inſomnes noctes, aperueram) Ah! utinam ego tantundem laboraſſem, & in amando Deum impendiſſem, quantum tu miſer, in disquiſitione ſcibilium, quorum rationem ſive computum, noviſſimus dies à te non exiget! Laudabam equidem Dominum tunc, quod mihi propinquius aliquod noſcendi, diſcendique medium, gratis largitus eſſet, quam Ratio foret, quæ nunquam ad prius, raroque ad poſterius idque cum multa adhuc incertitudine, penetraret. Credebam enim tum, originalem corruptæ naturæ ærumnam, ulterius progredi non poſſe, ad ſemel deguſtatum lumen, quam per præfatas Phantaſiæ imagines.

43. Suaſu ergo illius viri, deſtiti anguſtinus aliquid optare, quærere, & inveſtigare, denudavi me omni curioſitate, & appetitu ſciendi, ad quietem, ſive paupertatem ſpiritus, me recepi, reſignans me in amabiliſſimam Dei voluntatem in quaſi non eſſe, non operari, in merum nil deſiderare, nil intelligere. Maximopere, quod ſcirem multiplices imperfectiones, in cognitionibus meis hauriens inſignem indignationem mecum, quod pro caduca ſcientia, tot tantosq; labores inſumſiſſem. Ipſe itaq; mirum in modum mihi diſplicui; Rogavi itaque Dominum, ut omne prorſus ſcibile, ejusque deſideria profana, everteret è mente mea; quam hoc titulo, totam obtuli ſæpius in ſui beneplacitum.

44. Interim poſt duos menſes, in hac ſcientiarum renunciatione atque nuda pauperie, ſemel mihi iterum ſupervenit, quod intelligerem intellectualiter. Sedebam ſecus Athanar meum. Redii autem mox in me, nec ſcivi quantum illud lumen duraſſet. Iſtud quidem novi, quod rei inſolitæ novitas, ſtupor, & jubilus: tum ſubripuerint iſtud lumen, & excidere me fecerint, in priſtinas meas tenebrarum confuſiones. Eo quod Ratio, nondum mortificata eſſet. Ariſtoteles, quanquam hujus luminis totus expers: viſus eſt tamen aliunde deſcripſiſſe alterius ſenſationem de labore Sophiæ, ſive Adeptis. Βελτίον διακείμενος ἢ ἐν ἐπιγραφῇ εἰδώς. Surda nimirum alterius ſuggeſtione, vocat melius diſpoſitos, quam ſi eſſent ſcientes. Id eſt, ope demonſtrationis. Cujus ſolius medio, omnem in homine ſcientiam oriri alioqui ſemper jactitat. Saltem agnovi valedicendum Rationi, & imaginationi: tanquam facultatibus brutalibus (idque propter caſus noſtri ærumnam) ſi ad ſolitam veritatis cognitionem ſpe trahamur in profundum.

45. Cognovi pariter, quod requireretur facilis traductio intellectus, atque transmutatio placida, ſuiipſius, in formam rei intelligibilis, Quo puncto ſcilicet intellectus pro momento, fiat velut ipſum intelligibile. Cum autem intellectus perficiatur intelligendo, nihilque perficiatur, niſi ab eo, quod ſymbolum ſecum habet, in ſui natura; idcirco collegi intellectum, & intellecta, ut talia, debere eſſe, aut fieri,

fieri, ejuſdem naturæ. Debere autem hoc fieri, extra laborem, inquietudinem: ſed cum otio, in lumine ſibi proprio, cum abſtractione, orbatione, & carentia alterius, cujuſcunque auxilii creati. Verum ſi concurrat alienum auxilium, jam erit cum labore, deſiderii ſuſcitati, extra intellectum. Porro iſtam intellectus transmigrationem, & transfigurationem, illi naturalem alioqui, Poetas quandoque ſubordinatos, Prothei nomen, non ſecus atque fabula, ſignificant.

46. Ego vero, eo clarius jam cognovi, iſtam transmutationem intellectus, fieri debere, eo quod intellectus, in ſe, ſit totus purus, ſimplex, unicus, & indiviſus. Quamobrem eatenus quoque, illi competeret, unicus, ſimplex, uniformis, & univocus aliquis actus, ab ipſomet intellectu plane indiviſus. Alioquin intellectus amitteret ſuæ unitatis homogeneam ſimplicitatem, per alteritatis dualitatem.

47. Veruntamen comperi ſat, non eſſe de plena, atque libera noſtræ voluntatis poteſtate, ſuo ſic intellectu nunc frui. Et quod ad iſtud, requiratur plus, quam putare, anniti, optare, velle, &c. Idque nedum propter inſuetudinem, qua à puero, per actus animales, continuo aſſuevimus parere imaginationi: Verum multo magis, quia ipſa voluntas, cum memoriâ, penitus pro illo ſpatio motus, debet abſorberi, ac velut annihilari in intellectu. Quod ſane ingentis eſt myſterii pondus.

48. Alias namque quam cito quis cogitat de anima ſua, aut de re quapiam, tanquam de tertio, cum alteritate ſeparata, extra intellectum eo ipſo, nondum eſt cogitatio, aut operatio puri, ac ſolius intellectus. Aſt cum anima cogitat ſeipſam, aut aliud quidquam, tanquam ſeipſum, ſine alteritate cogitantis, & rei cogitatæ ſine appendentia, extraverſione, vel ratione ad durationem, locum, & circumſtantias: Tum ſcilicet, ejuſmodi cogitatio, eſt intellectualis. At nondum adhuc proin illuſtrata: licet iſta jam intellectio, ſit longe nobilior cogitatio, quam quæ per incidentias irruit: ſive illæ, per imagines, ſine ſequela adveniant, tanquam infuſæ: ſive demum, ab experientiis, & obſervationibus hauſtæ, influendo, velut ſponte affluant. Utpote anima, in illo luminis ſtatu, ſic apprehendit interiorem & anteriorem rei intellectæ eſſentiam, quod ipſe intellectus, tranſmigrando ſeſe transformet in rem intellectam hinc videlicet ſequitur. Si notitia intellectualis ſit cum ſimilitudine rei intellectæ, in ipſo intellectu: quod etiam Regnum Dei, nobis velut adveniat, atque renaſcatur, quoties in fide intellectualiter, & præſentialiter, Dei Bonitatem, Poteſtatem, Infinitudinem, Gloriam, Veritatem, &c. in ſpiritu adoramus. Sicque Deo in deliciis eſt, cum filiis hominum eſſe. Certe ita eſt. Intellectus noſter, novo velut perfectionis rore perfunditur, quoties intellectualiter contemplatur aliquid ſupercœleſte: eo quod pro memento, tranſmigrat in illud, illudq; deguſtat.

49. Tum nimirum intus fulgurat imago Dei, & evadit glorioſa. (Bone Deus, quousque deducis mortales,) Aſt ſane, non fit ejuſmodi intellectualis cogitatio, cum diſcretione verborum, aut idiomatum; neque cum ſenſuum, aut Rationis præcinctu; neque cum celeriori quodam totius logiſmi conceptu affatim hauſto; neque cum dependentia, ac ſequela prius cogitatorum: neque circumſtantiis circumſepta, de hic, nunc, albo, magno, amaro, ſimplici, placido, &c. Sed unum, non eſt in intellectu, ſine altero: neque cum altero ſub alteritate: nec etiam prout poteſt per Rationem, aut imaginationem concipi, aut per imaginationes, ideaſve, cogitari. Verùm in illo ſtatu, nunc; hic, ſenſus, Ratio, imaginatio, memoria, & velle ſunt ſimul in merum intellectum liquata, ſtantque ſub tenebris, lumine intellectus obfuſcata. Tum, tum inquam, lumen quoddam, cadit ſuper animam. Atque id totum eſt, (meo judicio,) quidquid verbo, cogitato, locuto, ſcriptoque, dici potuit unquam. Iſtud lumen verò ſive ſit prorſus ſupernaturale, ſive quod intellectus ſui natura ſic accendatur, malim experiri, quam determinare. Iſtud unicum ſaltem ſcio, quod non contingat abſque gratiâ.

50. Quamobrem, ſive intellectus transformetur, vel ſive ſeipſum transformet in ſimulacrum rei intellectæ, ſane divino auxilio opus habet,

bet, & quidem ſingulari, quia ſaltem tunc anima intuetur ſuum intellectum, ſub forma arrepta, in dicto lumine: Atque in iſto ſui ſpeculo, ſpeculatur ſeipſam intellectualiter, abſque reflexione alteritatis: ſicque concipit rem ſcibilem, una cum omni ſuo eſſe, & proprietatibus. Eo quod hoc cognitionis lumen, non ſit emanativum extra intellectum: ſed manet reflexum, ſuper intellectum, in omni veritate, & certitudine perfecta, perfectivum.

51. Equidem Rabbini aliquot, hunc animæ ſtatum metuunt, ut periculoſum. Schola etiam myſtica, periculum arrogantiæ, & adulterii ſpiritualis formidat. Ambo autem ut nocuum devitant putantque Adepti, ſi ſæpius invaderet, aut longius perſeveraret, allaturum indubiam mortem, cum ægritudine, quam Binſicam Rabbini vocant. Quæ propriè eſt organi Phantaſiæ Atrophia. Veruntamen quæſo ignoſcant, ſi ſecus ſenſero. Primo, quia organa Phantaſiæ in hoc non laborant, dormiunt vero immota, tanquam ſi non eſſent. Igitur viciſſim nil patiuntur. Tum, quia actus iſte non eſt in noſtra poteſtate: Credo namque principalem illum actum, eſſe clementiæ. Quæ nunquam inordinatum dat, facit, cauſat, admittit. Itaque etſi Clementia afflueret ſæpius, aut diutius, nec proinde tamen inordinationem contineret, aut arguere poſſet. Obſecro ergo, Pater luminum dignetur præcedere, & ſubſequi ſua claritate, ut me ducat ad vocationem, in ſua gratia ſibi placentem. Itaque lumen, cadens ſupernè ſuper animam (quando minus eſt adſtricta, & obligata organis corporis, quæque impaſſibilis, & immortalis in ſe eſt) vitæ quoque nocere nequit. Siquidem poſt receptionem tantilli luminis, comperio hominem triduano jejunio, vix quicquam pati. Quocirca mihi in mentem venit, potuiſſe abſque cibo & potu, toto novenario, amicos Jobo comites aſtitiſſe. Porro juxta meam opinionem, lumen iſtud, citra opem, operam, & laborem intellectus ſic diſponit de intellectu, quod deveniat in libertatem ſui: qui alias per ſervitutem corporis, eſt plane mobilis, obſcurus, atque confuſus. Alioquin intellectus organis non utitur, præter, aut extra ſe. Ideoque nec fatigatur, ut Phantaſia: nec morbis, mutationibus, perturbationibus, alterationibus, alienationibus, alteritatibus, aut commiſtionibus, ex ſeipſo ſubjacet.

52. In intellectum enim, dum ſtat in illo lumine, non cadit error, impoſtura, mendacium, aut dolus. Nec enim torpor, ſomnus, aut defectus illi inhabitant; Neque auxilium ſuſcipit ab ullo creato, ut neque à corpore, Ratione, aut poteſtate ulla Phantaſtica: ſed portat nativum ſuum lumen, ſuper omnem Rationis ambitum. Imo quod magis eſt, non laceſſitur tum intellectus ab ulla poteſtate ſe inferiore, neque à rebus ipſis, prout ſunt cognitæ, fraudi, impoſturæ mendacio, obnoxiæ: quippe quæ ſtant in nuditate ſui eſſe, coram intellectu, ut quaſi ab hoc informentur, & transmigrando vivificentur.

53. Sunt igitur omnia, in ſuo intellectu, tali modo, ut omnia animæ ſint ſuus intellectus. Sic tamen, ut licet intellectus, actu intellectuali, ſe transformet in ſpeciem rei intellectæ; ſervet tamen impermiſtam ſuam proprietatem, & eſſentiam, in quam iterum redit, mox atque ab illo actu ceſſaverit. Hanc nempe prærogativam poſſidet anima ex clementia, ut ſit imago Dei: atq; ideo ſimplex lumen creatum, incognitum. Ita ut quoties aliquid peregrini in ſe concipit, debeat neceſſario deſiſtere ab eſſe ſimpliciſſimi luminis, imaginis divinæ, aut ſe transformare in figuram rei conceptæ. Sic quidem, ut rei conceptæ eſſentia, ſit nuda eſſentia, & tamen eſſentialiter in intellectu, ſicut in nucleo pomi, pomus. Fit itaque hinc, quod intellectualis cognitió, ſit omnis erroris expers. Quia abeſt Ratio, quæ nos ubique ceſpitare facit.

54. Stant nempe in conceptu intellectuali, eſſentiæ nudæ, & denudatæ: quas ut tales, anima in illo nunc, aſpicit in ſpeculo proprii intellectus, ſicut dum oculus ſeipſum intuetur, in ſpeculo, in radio reflexo ſui ipſius. Idcirco eum nullum eſſe, reputatur pro vero, niſi quatenus pro tali, conceptum eſt in intellectu. Quapropter Ariſtoteles coactus eſt fateri, principia eſſentiæ, & principia Intellectus eſſe prorſus eadem, hoc eſt dicere: Quod veritas eſſentiæ, & veritas intellectualis cognitionis, ſint unum & idem. Atq; ideo, ut ens ſive eſſe, verum, bonum, & unum, ſint convertibilia: ita invicem, eſſentia, bonitas, & veritas,

debent in unitate intellectus colliquari in forma-mentis. Siquidem in intellectione intellectus non eſt ulla alteritas intelligentis intellectu, & rei intellectæ: eo quod ante intellectionem, primum annihilata eſt omnis relatio reciproca, repercuſſio, atque reflexio in invicem.

55. Cum ipſa rei intelligibilitas, non ſit niſi adventus, & approximatio unitatis, intellectus, & intellecti: ſive alteritatum in relatione deſtructio. Quod ut clarius exemplo fiat; Intelligens intellectus, non eſt diverſus ab intellecto, aliter, quam ſicut radius lucis directus, à ſeipſo reflexo. Itaque rei intellectæ eſſentia, in lumine intellectus, fit ſplendor ſpiritualis, & eſſentialis. Imo fit per commigrationem ad unitatem, quodammodo ipſum lumen intellectuale. Id quod animabus brutorum advenire nequit.

56. Ideo etiam anima noſtra, ſeipſam intelligens, quodammodo intelligit omnia alia; utpote univerſa alia ſunt intellectuali modo, in anima, ut in Dei imagine. Propterea nimirum, intellectio noſtri, cæterarum eſt longe difficillima, ultima, optima, utiliſſima. Cognoſcens namque animæ divinitatem, non poteſt non anteferre eandem voluptatibus quibusque labilibus, fœdis, & nullius pretii.

57. Difficultas autem præfatæ intellectionis, inprimis conſiſtit in eo, quod ſit imago Dei, quæ & ipſa, tam in ſe, quam reſpectu typi, quem refert, eſt propemodum intelligendo impoſſibilis. Deinde, anima non habens in ſe ullam imaginem ſuiipſius, à ſeipſa diſtinctam, prorſus nequit ſeipſam, per ideas intelligere. Cum vero ſimplex, atque uniformis, nec ſeipſam intelligat in imagine, nec ſit etiam conſonum, aut conveniens, quod propter ſummam, aut homogeneam animæ ſimplicitatem, uteretur diverſis modis, atque mediis intellectionum, in intelligendo, reſpectu ſuiipſius, atque iterum aliis modis ac mediis, reſpectu aliorum intellectorum, hinc neceſſario anima, ad conſervationem homogeneæ ſuæ ſimplicitatis, imagini Dei debitæ, habet omnia alia intelligere, ſine ſpecie, à rebus ipſis diſtincta. Sed cum anima careat ſui propria ſpecie imaginis divinæ, ut ſeipſam transformet intellectualiter in ſeipſam. Idcirco nequit propriè ſeipſam intelligere, modo intellectuali, niſi in lumine, & teſtimonio fideli ejus, cujus eſt imago. Cognitio enim, quam de Deo habemus, traditionis, fidei, adeoque meriti eſt. Quamquam plane negativa, quatenus non hoc, aut illud eſt, quod ſenſu, aut mente concipi poteſt. Ac proinde cognitio animæ, velut imaginis divinæ, adjunctam habet abſtractionem negativam aliorum, quæ dicit non ens: non entis autem nullus reſpondet conceptus, nulla figura, nullusque intellectus. Id eſt abſtractionis negativæ, cum ſit comes privatio; negativa autem, & privativa, deſtituantur idea, ſive ſpecie æquivalente: idcirco lumen cognitionis, quod anima de ſeipſa habet, eſt clementiæ, gratuitum, nec unquam in hoc ſeculo plenarium. Sin autem felix quandoque conceperit in ſe Deum, per viſionem beatificam, tuum eodem luminis radio, intus Deum ſe, & omnia alia intuebitur, & cognoſcet. Idcirco enim, quantum anima intellectualiter intelligit ſui; In tantum proficit cognitione utiliſſima, quæ de creatis in hac vita haberi poſſit. Quia in lumine ſui luminis, quodammodo intuetur omnium proprietates, eſſentias, effectus, alteritates, diſtinctiones, atque defectus. Quo igitur ſemel appulit iſta cognitio, ibidem flacceſcit omnis Rationis nubilior ſpeculatio, & ſubſidium; prout vice verſa, ſubprimitur verus intellectus in nobis, ſub Rationis placitis.

58. Quapropter cum objectum proprium intellectus, ſit ipſa rerum eſſentia, ea propter accidentia, velut abſtracta, atque diſciſſa à rebus, quibus inſunt, debent concipi ab imaginatione, idque per ſpecies, & imagines: neutiquam verò, per intellectum. In quo alioqui reperio omnia accidentia, connexa ſimul in puncto, ſub eſſentia rerum intellectarum. Quippe accidentia proprie non ſunt entia, ſed entium à quibus dependent. Proinde accidentia non habent eſſentiam, quæ ad unitatem intellectus commigret, aut in quam ſeſe transformet.

59. Cæterum Scholæ partiuntur intellectum, in Agentem, & Patientem. Illum enim volunt ver-

verſari, circa inventionem mediorum, ac præmiſſas demonſtrationes: ut ſcilicet, terminorum notas ſigillares, imprimat in patientem intellectum, velut in ſubſtratam ſibi ceram. Agentem ideo vocant maſculinum, nobilem, atque formalem. Patientem verò aſſimulant fœminæ, atque materiæ ignobili, hæcque ſua ſomnia perſuadent tyronibus, quatenus natura ubique operatur ad ſui perfectionem: operatio autem ſemper ſit paſſione nobilior. Aſt ego, tantam ariditatem ubique miſereor. Primo, quia demonſtratio non eſt effectus, vel proles intellectus, nec ſuppeditat ullatenus media, ad ſcientias. Ut jam ſat probavi. Secundo, Æthiopem vidi rotare celeriter arundinem, in foramine aſſeris; cum interpoſito linteolo, ac non multo poſt, arundo cum linteo ignem concepere. Dein, ego abdidi arundinem in clibanum candentem, citiuſque, clarius, atque perfectius accenſa arundo ſplenduit. Cum tamen in hoc nil ageret arundo; ſed ſaltem pateretur accenſionem. Uſque adeo quamquam principium agens, ſubinde poſſit eſſe nobilius patiente, dum effectus tendit ad perfectionem; vel dum patiens, ab agente debet perfici; Attamen dum unio ſub ſterquilinio putrefit, non facile credam agens eſſe patiente perfectius.

60. Oſtendi ſat alias, in tota natura, inanem Ariſtotelis doctrinam, meraſque nugas: quanto ergo minus ille ſubſiſteret in area intellectus? cujus eſſe, & operari pendent ex ſola anima? Cogimur namque Chriſtiani credere, quod intellectus noſter, ſit ſpiritus immortalis, lumen & imago omnipotentis, cujus exordium ut ſuperat naturam, Ita ejus Regulis aptari nequit, cum habeat eſſe ſimpliciſſimum, nequaquam partibile in luctas agentis, & patientis, ſive in heterogenea. Cum etiam, quod dependeat immediate, totaliter, & continuo à ſuo originali typo: adeoque ut ſine Gratia particulari, nequeat quicquam intelligere. Eo quod intellectus objectum, ſit ipſa veritas. Quare nec intelligit intellectione perfecta, niſi recipiendo. Quod autem tantum recipit, id patitur, non autem in eo agit: nec enim intellectui proprium illud eſt, quod per Gratiam illi advenit. Voluntas quoque dum patitur, nobilior eſt, quam dum vult, puta dum regitur à voluntate ſuperiorum. Imaginatio quidem cognoſcit agendo, ideoque laſſatur. Hancque Ariſtoteles cognovit: minimè verò intellectum. Quippe qui tantum illuminativè intelligendo patitur. Eſt namque moleſtius, ſervilius, & obſcurius, intelligendo operari, quam pati. Eo quod patiendo, recipiat lumen nobilius, gratis collatum. Denique, cum intelligendo; tranſmigret ſemper in formam rei intellectæ: ergo participans de lumine interminato, perficitur, abſque tædio, moleſtia, & labore intelligendi; lucetque intellectum lumen, intelligendo, in ipſo intellectus lumine. Sicut res ipſæ, nos alloqui videantur ſine verbis, eaſque penetrat intellectus clauſas, non ſecus ac ſi diſſectæ eſſent, & apertæ. Ergo ſemper perficitur intellectus, patiendo, recipiendoque.

61. Imaginativa vero, ſive intellectus animalis, Ariſtoteli cognitus, tantum res extrinſecus adſpicit, earumque ſibi format imagines, juxta ſuam putationem: cumque omni laborum tædio, currit circum eas in circulum.

62. Cernit nimirum cortices, & ſiliquas: ad nucleum autem attingit nunquam. Quia Phantaſia, res non intrat; ut nos viciſſim res intrant, ſatiantque imaginativam. Ad ſummum enim, imaginativa ſibi ſatisfacit per imagines, ſi externum ſignatum ſit dudum admirata. Cujus tamen internum ſigillatorem, minimè agnoſcit.

63. Quam enim injuſte quadrat, quod Scholæ agnoſcant animam, Dei proximum ſimulacrum; & ſecent intellectum in duo ſuppoſita, muniis, & effectibus diſcrepantia? Siquidem ipſa dualitas in intellectu, diſcrepat cum ſimplicitate ejus, cujus imaginem in ſe condit per totum ſui eſſe. Ego credo inprimis, nil ad veritatis cognitionem pertingere, niſi fidem, & intellectum. 2. Omnem veritatem emanare ex veritate unica, ideoque primitiva. 3. Omnem intellectum ex unico, infinitoque intellectu derivare. 4. Prout omne lumen, ex unico lumine. 5. Veritatis ideo eſſentiam nil diſcrepare ab eſſentia intellectus, 6. Quod intellectus noſter ſit inanis, vacuus, pauper, & obſcurus. 7. Quod omnis ejus claritas, nobilitas, plenitudo, lumen, veritas;

ritasque, illi adveniant, recipiendo, & patiendo. 8. Quod eo plus nobilitetur, quo plus patitur à lumine, quod eſt ſupra omnem naturam.

64. Finaliter Scholæ Ethnicæ defecerunt à cognitione veri intellectus. Ideoque homo, non eſt animal rationale. Sed prædicamentum ſubſtantiæ dividendum eſt in Spiritum, & corpus. Spiritus eſt abſtractus, vel concretus. Homo ſolus eſt ſpiritus concretus, non autem inter corpora locandus. Si à potiori parte deſumenda ſit denominatio: & à famoſiori ſignificato, eſſentialis determinatio. Ergo homo à Spiritu, intellectualique lumine, denominandus, & definiendus erat.

CAUSÆ, ET INITIA NATURALIUM.

1. *Excuſat ſe Author, cur paradoxus.*
2. *Quædam copora carent cauſis in natura.*
3 *Quaternarius cauſarum, patefacit ignorantiam naturæ in Ariſtotele.*
4. *Errores aliquot Ariſtotelis.*
5. *Formam, efficientem & finem Ariſtotelica, non eſſe cauſas naturalium.*
6. *Forma non eſt Actus.*
7. *Falſum axioma Ariſtotelicum.*
8. *Errat in attributis formæ.*
9. *Non cognovit veram efficientem.*
10, *Pater non eſt cauſa efficiens filii.*
11. *Duas tantum eſſe cauſas in natura.*
12. *Finis nullam habet rationem cauſæ in natura.*
13. *Tria Paracelſi corporum initia, non habere naturam cauſarum.*
14. *Unde petenda definitio quorumcunque naturalium.*
15. *Definitio equi.*
16. *Diviſio ſublunarium, apud veteres eſt pernicioſa.*
17. *Definitio animantium, plantarum, & mineralium.*
18. *Nomen ſubjecti, ſonat impropriè in Philoſophia: cur dicendum coagens.*
19. *Producta non vitalia, quomodo recipiant fines.*
20. *Quare vis ſeminalis, terræ ſit tributa.*
21. *Elementorum non eſſe congreſſum.*
22. *Chymicorum principiâ, non habere vim principiandi.*
23. *Duo tantum corporum eſſe principia, nempe ex quo, & per quod.*
24. *Rerum fermentum, quid.*
25. *Quid fermenta in ſpecie.*
26. *Quid immediatè inſit locis.*
27. *Fermenta aëris, & aquæ.*
28. *Fermenti, & cauſæ efficientis, tantum theorica diſtinctio.*
29. *Fermentum origo ſeminum quorundam.*
30. *Fermentum principians quale, & ubi.*
31. *Fermenta immediatè in locis, in rebus ipſis tanquam locis.*
32 *Materia nomen eſt theoricum; aqua verò, eſt practicum.*
33. *Quid cauſa efficiens interna.*
34. *Falſum axioma Ariſtotelis.*
35. *Explicatur efficiens in naturalibus.*
36. *Ignis non eſt de cenſu efficientium ſeminalium; ut decepit Ariſtotelicos, nec influxus cœlorum, eſt inter efficientia.*
37. *Diverſitas cauſæ efficientis, & effectivæ.*
38. *Ambitioſum, & ignavũ, Ariſtotelis ingenium.*
39. *Falſum axioma Ariſtotelis.*
40. *Ariſtoteles in Matheſi potior, quam in natura.*
41. *Quanta Scholarum ignorantia in naturalibus hactenus.*
42. *Ariſtoteles in Phyſicis ridiculus, ſibiq; contradictorius.*

IN domum deſertam venio, ſordes evertendas mihi reliquere. Plurima indaganda ſunt, & docenda quæ ignota; ſubvertenda quæ malè tradita; abſtergenda quæ immunda, & quæ falſa, abjicienda erunt: omnia vero, atque ſingula, debitè confirmanda, hæc autem præmonuiſſe ſat eſto, ad ſubmovendum tædia, ſi forte nova atq; paradoxa infeſtent magis, quam vera oblectent. Naturæ cognitio, duntaxat ex eo deſumitur, quod actu, & reipſa eſt: quippe quæ fictis, nuſpiam meditationibus conſiſtit. Eſt nimirum tota naturæ compages, individua, reipſa, actu, & in aliquo corpore defixa, excepto ſpirituum abſtractorum numero.

2. Denique, & inprimis ſeriò moneo, quoties de cauſis naturalium loquor, ne quicquam hæc ſumenda, pro elementis, vel pro cœlo: eo quod, titulo creationis, ſupernaturaliter inceperint, & hodiè conſtanter quoque maneant eadem, quæ ab initio fuerunt. Cauſas ergo rerum naturalium, intelligo viciſſitudinem præſupponere. Ac licet Elementorum corpo-

pora, ſubter naturam venerint, heteroclita tamen eorundem eſt ſpeculatio, & aliena Philoſophia. Qui enim ante me quatuor elementa, ad ſingulas corporum generationes, per miſturam confluere, ſunt opinati: Elementa ethnico more aſpexerunt, ſuisque tentarunt commentis, elementa nubere, & obedire.

3. Omne itaque corpus naturale, non alia requirit; quam corporea initia, plerumque mutationi, ac viciſſitudini obnoxia dierum, non autem natura conſtat hyle indefinita, ac impoſſibili, neque opus habet principio tali, ut nec privatione: ſed ordo, & vita, inſunt efficienti, de neceſſitate. Reſque omnis, inanis, vacua eſt, mortua, ac deſes, niſi vitali, aut ſeminali adeſſe principio, fuerit conſtituta, aut quandoque conſtituatur. Quinimo adhuc corruerent iſtæ leges, niſi ordo quidam rebus ineſſet, & intercederet, qui propria flecteret, ad communis boni ſuſtentationem, ſive neceſſitates. Ariſtoteles quatuor cauſas rerum conſtitutivas dictavit, quæ ſuum Authorem quoq; fecere naturæ ignarum

4. Quippe inprimis, principium, cum cauſa materiali, confundit. Primam ſcilicet cauſam, vocans materiam indefinitam, ſive corpoream molem ſubſtratam, determinationis formalis indigam. Alteram dein cauſam, etiam internam eſſentiam, ſive rei formam, cum altero ſuorum principiorum confundit. Tertiam denique externam, efficientem vocat: Ac quartam tandem nominat finem, ad quem videlicet res quæq; dirigitur. Hanc autem, in efficientis mente voluit cauſam trium priorum eſſe primam: adeoque nedum res naturales principari, per ens Rationis, ac mentale: verum etiam quaſi inanimata, in mente efficientis cauſæ, laterent per finem. Quod ſi ergo cauſas naturales malè inquirat; longè pejus, ſupernaturalem finem, in mente primi Motoris, pro naturali cauſa ſubſtituit, vel mentalem finis conceptum, in non animatis requirit.

5. Ego ſane, qui non aſſuevi, conſentiendi ignavia, aliorum auſibus, ſine præponderatione inſervire; tres poſteriores cauſas, in cognitione naturali, mendoſas, imo & damnoſas, plurimum offendi. Primam verò de quatuor, fabuloſam oſtendam ſubinde. Nam in primis cum omnis cauſa, ſecundum naturam, & dierum ſucceſſionem, cauſato ſuo ſit prior: certè, forma compoſiti, cauſa eſſe nequit producti: ſed potius Entelechia ultima generationis, ipſiſſimaque generati eſſentia, atque perfectio: propter cujus aſſecutionem, cætera cuncta diriguntur. Itaque formam, potius tanquam effectum, quam ut cauſam rei meditor.

6. Imo amplius. Forma enim, cum ſit generationis finis, non eſt merè actus generationis ſed generati, ac potius potentia, poſſibilis in generatione: materia vero, ſive generationis ſubjectum, ut actu eſt; ita quoque actus ipſius, eſt internum agens, efficiens, ſive Archeus.

7. Falſum eſt idcirco, quod quanto res magis habet de forma, tanto magis habet de actu, de entitate, virtute ac operatione. Quoniam forma non acquiritur, vel poſſidetur, per partes, vel gradus: neque idcirco entia, ſunt ſuſceptiva plus, minusve, de forma. Imo, etſi ſuſceptiva eſſent, tamen activitas agentis, non eſt ipſius formæ; ſed Archei, de quo mox, forma igitur eſt indiviſibilis.

8. Quidquid enim Ariſtoteles tribuit formæ, ſive perfectioni poſtremæ, in ſcena rerum, id propriè, directivè, & executivè, competit illi agenti, ſive Archeo ſeminali.

9. Denique, cum cauſa efficiens Ariſtot. ſit externa, (qualem ait fabrum, ferri intuitu,) facile cognovi, illum ſua figmenta, pro veris fundamentis, venum dediſſe, ejusque omnem ſpeculationem, circa artificialia, & externa naturæ, vagari. Tota alioqui cauſa efficiens, eſt interna, eſſentialis, in natura.

10. Et licet generans pater, ſit effectivus: in ordine tamen ad patratum, non eſt niſi cauſa efficiens ſeminis, tota externa, in relatione ad ens, quod per generationem de ſemine conſtituitur. Etenim in ſemine, quod totam efficientis immediati quidditatem complet, atque continet, non eſt ipſe pater: ſed Archeus. Eo quod pater reſpectu generati, non niſi cauſæ externæ, & occaſionaliter producentis, rationem habet: ſiquidem per accidens tantum generationis effectus ſubſequitur, licet tota intentione, generationi incumbat patrans. Itaque conſtitutivum efficienter conſtituens, cauſans intrinſecè, per-

perfectivè, atque per ſe, eſt ipſe Archeus ſeminalis, à patre realiter diſtinctus in eſſe, & proprietatibus. Pariter ut in vegetabilibus. Herbæ quidem ſunt ſeminum productrices: at herbarum è ſemine iſto naſcentium, non niſi cauſæ occaſionales, & remotæ, atque idcirco, etſi ſint cauſæ naturales, non tamen ſufficientes, & neceſſariæ: neque enim à quovis ſemine proinde planta conſurget. Eſt ergo ens ſeminale in ſemine, cauſa immediata efficiens efficienter, interna, ut eſſentialis, herbæ inde prodeuntis. Planta autem præcedens illius ſeminis, eſt cauſa remota, occaſio naturalis, ſeminis quidem, quod per ſe, ac immediatè plantam fabricat, & efficit, cum adjutorio excitantis. Alioquin enim ſi herba patrans, eſſet efficiens herbæ productæ, non poſſet patrans cauſa comburi, quin producta ſimul periret. Eſt ergo ſemen, cauſa efficiens, interna, immediata herbæ productæ.

11. Quapropter poſt ſedulam omnium rerum inveſtigationem, non inveni corporis naturalis ullam dependentiam, niſi duntaxat ad duas cauſas, ad materiam, & efficiens, internas (quibus plerumque externa quædam excitans aſſociatur) ſcilicet. Quippe quod hæc duo, ſibi, & aliis, ſint abunde ſatis, contineantque totam rerum compaginem, ordinem, motum, ortum, notiones ſigillares, proprietates, ac quidquid denique ad rei conſtitutionem & propagationem requiritur. Continet namque efficiens ſeminalis cauſa, rerum ſibi agendarum typos, figuram, motus, horam, reſpectus, inclinationes, aptitudines, adæquationes, proportiones, alienationem, defectum, ac quidquid ſub dierum ſequelam incidit, tam in generationis, quam regiminis negotio.

12. Fines denique cum omnes efficiens in ſe contineat, tanquam rerum à ſe agendarum inſtructiones, ideo finalis cauſa Scholarum externa, quæ duntaxat in artificialibus locum habet, vana prorſus eſt in natura. Saltem non diſtincta quidditate, ab ipſo efficiente, eſt conſiderabilis. Quæ namque in mente Artificis, ens rationis eſt: nequaquam poteſt cauſæ realis, & naturalis pondus obtinere. Eo quod cauſæ efficienti naturali, ſua à Deo naturaliter ſit infuſa finium & habitudinum ſcientia. Res nimirum ſingulæ. in natura, ſuccum aliquem genericum deſiderant, pro materia; ac denique ſeminale, efficiens, diſpoſitivum, dirigens principium, internum generationis. His namque duobus, neque pluribus, opus habent res corporeæ ſingulæ.

13. Tria vero corporum principia, Paracelſo tantopere jactata, etiamſi reperirentur in ſingulis conſtitutivis: attamen non proinde ſequeretur, illa vim habere principiandi: ſiquidem illa tria, cum ſint fructus ſeminum, ſortiuntur diverſitatem quaſi ſpecificam: quam neceſſario neſcirent, ſi vera eſſent principia. Id eſt, ſi ante ſpeciei conſtitutionem adeſſent, nec etiam unum migrare poſſet in aliud, quod tamen tribus primis Paracelſi eſt vernaculum.

14. Porro, cum materia, ſimul & efficiens, ſufficiant ad omne productum, ſequitur, omnem definitionem naturalem, non ex genere, & differentia (mortalibus plerumque incognita) petendam: ſed ex ambarum cauſarum connexione, eo quod ambæ ſimul, totam rei eſſentiam concludant. Deinde etiam ſequitur, ipſumet productum, ſive effectum, nil eſſe, præter ambas cauſas connexas.

15. Qoud profecto eſt intelligendum de non animatis, animatis alioqui ſuperaddenda eſt vita, ſive anima viventis. Sic enim equus fit filius ſuorum parentum quadrupedum, in animam viventem equinam, creatus virtute verbi.

16. Sublunaria vulgo dividuntur in Elementa, & elementata: ego vero divido in Elementa, & producta ſeminalia, hæc rurſus, in vegetabilia, animalia, atque mineralia. Sic ut ſingula peculiarem claudant monarchiam, ab aliis duobus ſecretam.

17. Mineralia ergo, & vegetabilia, ſi qua ſorte vivere videantur, cum tantum vivant per poteſtatem; & non per formam viventem, in lumine animato; aptè quoque definiri poſſunt per ſolam materiam, & efficiens internum. *Siquidem* omnis effectus producitur, vel ab agente externo, & eſt productum artificiale: vel à ſuſcitante, ac fovente externo, quod eſt cauſa occaſionalis, & externa: quæ tamen intus habet cauſam efficientem, & ſeminalem, quæque permanet efficiens, in ultimam uſque producti

periodum. Cauſa tamen occaſionalis non eſt agens verum : ſed mediatum.

18. Subjectum veró, quod Scholæ patiens dixere, ego coagens voco. In relatione vero amborum terminorum, ſive in habitudine motus agentis ad coagens, reſultat actio.

19. Producta ergo non vitalia, non recipiunt formas, per diſpoſitionem termini agentis, factibilem, ſed tantum acquirunt deſtinationum fines, ſive maturitates Etenim dum è cauſis mineralium, reſultat lapis, aut metallum, vel è ſemine plantæ, dum fit planta : non fit aliquid ens novum, quod poteſtativè non eſſet præſens in ſemine : ſed acquirit tantum maturitatis deſtinatæ complementum. Ideoque terræ datur poteſtas producendi herbas : non autem aquæ producendi piſces. Quia in vitalibus animantatis, non ita fit, prout in plantis, Ut enim Monarchiæ ſunt planè diſperatæ, ita & generationes, & generandi modi.

20. Ideo namque dos propagandi ſemina, in ſecula durabilis, legitur tributa terræ, non item animantibus. Quanquam hæc interim propagare debeant. Proinde ſemina non animantatorum propagantur quidem, non ſecus ac lumen de lumine ſumtum. In cujus tamen illuminationis participatione, neceſſario Creator efficiens principale eſt. Solus autem Creator, creat ubique novum lumen, ſive ſit formale, ſive etiam vitale, individui producti : nec enim lumen iſtud antea erat, ne quidem ex parte, licet ex habitudine potentiali, ſive diſpoſitione aptitudinali, ad conſequendam formam ; quodammodo, inanimantatorum ſemina, vitalia ſic cenſeantur, non tamen tam propinquè ut in plantis vis formalis inplantata eſt. Animæ namque, & vitæ, ut gradus, ita & partes, neſciunt. Et quanquam ſemen animantis, diſpoſitionem ad vitam habeat ; vitam tamen nec habet, neque ex ſe habere, aut efficere poteſt, ob rationes de ortu formarum deductas.

21. Quamobrem mox docebo, non eſſe elementa quatuor, nec trium reſiduorum, imo nec duorum, eſſe congreſſum, ut inde corpora, (quæ mixta creduntur,) conſtentur: ſed quod ad horum conſtitutionem duæ ſaltem abunde ſufficiant cauſæ naturales : materia nempe eſt ipſiſſima effectus ſubſtantia : efficiens verò, ipſius internum, atque ſeminale agens : & prout in animantibus, duos tantum ſexus agnoſco ; Ita quoque duo ſaltem, nec plura ſunt corpora, quorumcunque initia ; prout duo tantum luminaria magna.

22. Nam quæ Chymici, ſalem, ſulphur, & mercurium, ſive ſalem, liquorem, & balſamum tria vocant corporum initia, oſtendam ſuo loco, non poſſe initiorum ſortiri dignitates, quæ non in omnibus poſſunt reperiri, quæque ipſamet, ſunt primordialiter, ex aquæ elemento prognata, & in aquam rurſus diſſoluta fatiſcunt, (ut quandoque conſtare faciam.) Siquidem initiorum ſtabilis ſit natura oportet, ſi nomen ac proprietatem principii ſuſtinere debeant.

23. Duo igitur, nec plura, ſunt corporum, & cauſarum corporalium prima initia. Elementum aquæ nimirum, ſive initium ex quo : & fermentum, ſive initium ſeminale, per quod, iſt eſt diſpoſitivum, unde mox producitur ſemen, in materia : Quæ acquiſito ſemine, fit eo ipſo vita, ſive materia illius entis, media, diſcurrens in rei uſque periodum, ſive materiam ultimam.

24. Eſt autem fermentum, ens creatum formale, quod neque ſubſtantia, neque accidens, ſed neutrum, per modum lucis, ignis, magnalis, formarum, &c. conditum à mundi principio, in locis ſuæ Monarchiæ, ut ſemina præparet, excitet, & præcedat. Hoc eſt nempe fermentum in genere. Quæ autem hic ſuppono ſuo tandem ſingula loco demonſtrabo. Non agam de fabulis, rebuſque non exiſtentibus : verum de principiis, ac cauſis, in ordine ad fines, actiones, & generationes : Conſidero fermenta verè, actuque exiſtentia, & individualiter per ſpecies diſtincta.

25. Sunt itaque fermenta, dona, ac radices, à Creatore Domino ſtabilitæ, in ſeculorum conſummationem, continua propagatione ſufficientes, atque durabiles, quæ ex aqua, ſemina ſibi propria excitent, atque faciant. Nimirum quo dedit terræ, ex ſe germinandi virtutem, dedit fermenta totidem, quot fructuum exſpectationes :

ut etiam, ſine ſemine præcedentis plantæ, poſſint ex aqua ſuos liquores, & fructus prolificare. Proferunt itaque fermenta, ſemina ſua nec aliena. Id eſt ſingula, juxta ſui naturam, & proprietates: Quod dicit Poëta: *Quippe ſolo natura ſubeſt. Nec omnis fert omnia tellus.*

26. Ineſt quippe locis, ordo quidam divinitus inditus, ratio quædam, & radix immutabilis, producendi ſtatutos quoſdam effectus, ſive fructus, nec quidem duntaxat vegetabilium, ſed & mineralium, & inſectarum. Differunt namque terrarum fundi, & proprietates, idque propter aliquam cauſam, terræ iſti connatalam, & coævam. Hanc nempe fermento formali, inibi creato, attribuo. Unde conſequenter diverſi fructus, diverſis locis pullulant, & ſponte erumpunt, quorum ſemina alio translata, plerumque imbecillius provenire videmus, ceu fœtus ſuppoſititios.

27. Quod autem de fermento, terræ indito, dixi, idipſum pariter in aëre, & aqua reperies: Neque enim Radicibus, Donis, Rationibus fermentalibus carent, quæ ſtabiles, locis, & Provinciis dicatos fructus proferunt, idque perſeverantia fructuum, nedum convincit: ſed & ſpontanea, abundansque injuſſorum ſeminum profuſio.

28. Fermentum igitur principii veri naturam tenet, à cauſa efficiente, in hoc diverſi: quod cauſa efficiens, conſideretur tanquam immediatum principium activum in re, quod eſt ſemen, ac velut principium motivum ad generationem ſive initium rei conſtitutum. Fermentum verò, ſemine ſæpè prius, & hoc de ſe generat.

29. Eſtque fermentum, originale rerum initium, vis indita terræ, vel locis, non autem rebus ſeminalibus conſtitutis. Fermentum autem, quod rebus conſtitutis, cum ſeminum proprietatibus inoleſcit, ſe habet per modum efficientis, ad ſemen rerum. Aſt ſeminale fermentum, non eſt illud, quod alterum duorum originalium principiorum: ſed productum ejuſdem & effectus ſeminis individualis, ideoq; caducum & interiens.

30. Ubi alias fermentum principians, in elementorum finibus conditum, immutabile, & conſtans perſeverat, nec viciſſitudini, aut morti ſubjectum. Eſt ergo vis locis inſita, à Creatore Domino, ibidem locata, ad fines in ſucceſſione dierum ſibi ordinatos. Dum aliàs, ſemen in rebus, ejusve vis fermentalis, eſt res, quæ exoleta ſuæ tragœdiæ ſcena, deſinit in individualem Epilogum. Res enim, licet de ſe ſucceſſivè prolificet: id non niſi virtute hauſti ſemel fermenti evenit, quod proinde non deſinit ſuis locis, ſpontaneos, ſive priorum parentum ſemine, feliciores fructus inceſſanter edere. Hæc facilia ſunt cognita, in mineralibus ſponte natis: at in plantis, & animalibus, ſucceſſiva ſeminis fœcunditate generantibus, non æquè id obvium eſt, ut neque in animantatis, promiſcuum putredine ſexum mentientibus quidem: at mox mutuo etiam congreſſu prolificantibus. Verum eadem ubique eſt ratio fermenti. Adeoque fermentum utrobique principium idem eſt. Etenim in ſemine, à parente inditur, & cum eodem identitatem ſubit, vel aliunde, à cauſis externis, materiæ inprimitur, Saltemque utrobique veri efficientis interni locum tenet.

31. Quippe rerum Conditor, quibuſdam fermentis loca deſignavit propria, ac ſtabilia, in elementorum condo, tanquam ſeminum promptuario, ideo efficientium prototypos. Aliis vero rebus per individua, & ſpecies, ac ſi eſſent loca, diſperſit: Alibi enim ſtabilia, pro natura corporum quibus inſunt, hæc initia voluit: aliàs vero, ut de manu in manum transirent, in rerum continuationibus. In hoc autem differre voluit, quod fermenta ſtabilia locorum tanquam prima, univerſalia, ſimplicia, atque inchoativa initia ſeminum, ſive cauſarum naturalium efficientia, eſſent, quæ ſcilicet elementum aquæ in ſe, in aëre, vel in terra imprægnarent. Caducorum vero fermenta labilia, & à parentibus hauſta, materiam præparatam dumtaxat concernerent, & in ſeminum ſinu immediatè ſederent. Ideoque & inteſtinam mortis neceſſitatem continerent. Alterum pariter initium corporum univerſale, quod aqua eſt, eſt unica rerum cauſa materialis, quatenus aqua initii naturam in ſe habet, in modo, puritate,

tate, ſimplicitate, ac progreſſu, initiandi, prout & in termino diſſolutionis, ad quem cuncta corpora, per materiæ ultimæ reductionem redeunt. Quod mox ſuo loco demonſtrabo typice.

32. Initium itaque, à cauſa, tantum theoricè diſtat; ut illud ſit ens actuale initians, atque hactenus cauſans: Cauſa verò, ſit terminus relationis ad cauſatum, ſive effectum, enti theorico fortè propinquius. Vel diſtingue illa ut lubet. Ego ſaltem intelligo, cauſas initiare, & initia cauſare, eodem nomine, ſive ſit in elementorum ſinu, ſive in ipſa ſeminum materialium familia. In rerum itaque naturalium hiſtoria, conſidero materiam plerumque ſemine imprægnatam, prima ſui vita decurrentem, ad ultimum illius concreti terminum: non autem materiam primam Ariſtotelicam, ſive illud nonens, impoſſibile.

33. Sed conceptæ cauſæ efficientis, conſidero initia realia, entium omnium dona prima, radices, theſauros, & fermenta impraegnantia. Vel ſi malit Lector cauſam efficientem confundere cum rerum fermento; & materiam corporum, cum aquæ elemento, diſtinctus eſſe deſino lubens; modo ſciatur, qualiter iſta ſe habeant, in luce naturæ. Saltem ſic de corporum initiis, & cauſis differui, ut ſentio, & expertum habeo; multam lucem quoque ſpondeo iis, qui hanc ſemel theoricam fecerint ſuam.

34. Falſum itaque imprimis comperient Ariſtotelis axioma. *Quod* videlicet *generans, nequeat eſſe pars generati.* Cum ſemper generationis principium effectivum, ſit internum agens, internus patrator, & generans. Quod ſatis clarè conſtat in iis, quæ ſola matre putredine prodeunt vitalia. In quibus nullum univocum eſt generans externum: ſed ipſa maſſa ſeminalis, ſive ſemen generativum, cuſtodit in ſe univerſa, quibus ad generationis œconomiam opus habet.

35. At ſane nec cauſarum binarium admonuiſſe ſat eſt: quin potius juverit efficientem, ſive coſmocraticem præcipuam, planius deduxiſſe. Quocirca hoc loco ſuppono, quæ alibi demonſtrabo, nimirum in tota rerum naturalium ſerie, de novo nil ſurgere, quod non è ſemine ortum ducat, nihilque fieri, quod non è ſeminis neceſſitate fiat. Tragœdiam vero defunctam in meta finis, non eſſe niſi exantlatorum ſeminum periodum, ſive epilogum: niſi forte violenter abſcedere cogantur.

36. Quocirca ignem excipio. Utpote non ad generationem, ſed ad deſtructionem dato. Maximè, quod ejus ſit peculiaris origo, & non ſeminalis. Eſt nempe res inter creata univerſa, ſingularis, & impar (ut ſuo quandoque loco) Excipio denique Cœlorum influxus, qui ob generaliſſimam ſui deſtinationem, nullam in ſe habent poteſtatem ſeminalem. Eo quod à generabilium ſorte nimis procul ſint diſtincti: Ideoque influentiæ, leguntur *in Signa, tempora, dies, & annos* à Creatore, nec alio deſtinatæ: non autem ad cauſas ſeminales rerum.

37. Cauſarum porro efficientium, & ſeminalium in natura, quædam ſunt efficienter efficientes: aliæ vero effectivè. Prioris nempe claſſis, ſunt ipſa ſemina, horumque diſpenſatores ſpiritus: ſuntque cauſæ iſtæ de proſapiâ eſſentiarum, per ſui multam activitatem, à cauſa materiali meritò diremtæ. Effectivè autem efficientes, ſunt ipſa hoſpitia, atque organa ſeminum proxima: qualia ſunt fermenta externa, materiæ diſpoſitiva, in alteritatem transmigrationis. Spectant & huc poteſtates diſpoſitivæ circumſtantiarum, fomentantes item, excitantes, ac promoventes. Quia dato ſemine, non tamen quævis promiſcuè inde proveniunt.

38. Diſcet præterea tyro noſter, Ariſtotelis ingenium, in fundanda axiomata pronum, ut quoties aliquid ſuis reperiret conceptibus congruum, confeſtim in Regulas id traheret, ſub univerſale, ſtringendo debilioris authoritatis transſumtas radices. Quæ ſane ejus axiomata, mirata eſt ſubſequens ætas, in ignaviam ſcilicet prona, ideoque illum, & illa, facile adorans.

39. Subinde quoque matheſin, in naturam, violenta interpretatione introduxit, ut cauſas naturales, numeris, lineis, & literis Alphabeti, prorſus obedire voluerit, temeritate prorſus ridicula. Per exemplum: Advertens, quod ignis, celerius lignum ſiccum ambureret, quam madidum, extemplo inde axioma univerſale meditatus,

ditatus, voluit. *Quod actus activorum, tantum eſſent in materiam diſpoſitam.* Quod tamen multis eſt ſeptum inſcitiis. Primo namque, ut ignem, externum agens, vidit concurrere ad materiam combuſtibilem: Indicavit hinc quoque, omne aliud agens, in natura, debere agere per modum ignis, neſciens, ignem non agere per modum agentis ſeminalis, eſſeque peculiarem creaturam. Cenſuit ergo pari inſcitia, cauſam efficientem omnem, inſtar ignis, neceſſario eſſe externam. In hoc etiam deceptus, quod ſtatueret omne agens naturale, exigere materiam diſpoſitam. Cum alioqui agens in natura, diſponat ſibi ſubſtratam materiam. Neque enim omne agentis naturalis conſilium alio fine agit, quam ut diſponat materiam ſibi ſubſtratam, ad ſcopos ſibi cognitos, ſaltem deſtinatos pro generatione. Ex unico nimirum terræ ſucco, unicoque horto, quadringentæ plantæ creſcunt, & fructificant. Si enim diſpoſitionem amicam, in materia, agens reperiat, benè quidem: ſin minus, facili negotio, eandem ſibi parat. Quid ſi poſtmodum, ex unico aquæ elemento, immediatè, omnia corpora tangibilia provenire demonſtravero, qua neceſſitate quæſo, agens exiget præexſiſtentem materiæ diſpoſitionem: vel ſi præexſiſtat diſpoſita, quis fuit ille diſpoſitor, aut præcurſor Agentis? Per ſe, alioqui ad diſpoſitionem cujuſcunque materiæ, cui ineſt, ſufficientis? At ſi fermentum dicas. Saltem noviſſe debes rurſus, cauſas ambas, à producto non differre in natura, niſi maturitate; nec Agens à fermento diſtingui. Quæ ſi Scholæ, melioris ſucci diſciplina imbutæ: ſcirent, utique & cognoſcerent ſuum Ariſtotelem à ſuis Regulis defecturum, quas in ſcientificarum demonſtrationum præmiſſas, primo veras, erexit. Ipſus vel dementaſſet, ſuper monſtruoſas, lapidum in nobis generationes.

40. Et licet ante nata Euclidis elementa Matheſis rudior eſſet, tamen Ariſtoteles in hac, quam in natura, longe peritior, naturam ſubter illius ſcientiæ Regulas, ſubigere annisus eſt. Noverat enim circulum, figurarum in plano capaciſſimam. Subito igitur in axioma cogit univerſale, etiam ulcera, ac vulnera rotunda, cæteris quibuſque, in extentione paribus, eſſe curatu difficiliora. At ſane difficilius eſt vulnus lato pugione penetrans, quam rotundum in carne. In ulceribus vero, fiſtula ani, vel lacrymalis, ſanando ſunt operoſiores, quovis ulcere tibiarum in circuitum extento. Putavit nimirum, Regularum pronitate deceptus, vulneris incarnationem ab externo tantum agente emplaſtro proficiſci, eamque exterioritatem, nedum eſſe relatu ſuperficiei noſtri corporis: ſed reſpectu figurali, diſtantiæ labiorum vulneris, in ordine ad ejus centrum. Hiſtoriam referam. Auriga militaris, uxorem lue Veneris inficit, hæc vero, remedii penuria, in ulcus exedens ſeſe diſtendit. Unum ſaltem vidi, ab aure in cervicem, humerum, & cubitum, ponè per homoplatas, totum latus coſtarum, & thoracem, devaſtans carnoſam membranam. Quæ ut obeſior eſt mulieribus, ita altiorem profunditatem continebat. Plura alia, at minora, per abdomen, in crura ſe habere dicebat, & humanum corpus ferè ſine cute exhibebat. Mulier authoritate mea, in hoſpitale Vilvordiæ deportata, renuentibus monialibus: ſed mars prævalens, etiam quandoque monialibus aliquantiſper imperat. Chirurgus præſidialis, Chryſulcam, madefacta ſtuppa, dolore incredibili, vivis muſculis intingit, & miſerando ejulatu domum incutit. Tranſiens autem rogavi, cur id feciſſet. Inquit, eſſe carcinoma ulceratum, ac totale, & quo citius interiret, eo eſſet felicior. Id querula monialis audiens, dixit, ſe per Regulas ſuæ domus non teneri, ad hoſpitandum Cancrum, lepram, vel luem, &c. Illico ergo ante crepuſcula, mulierem ad ſuburbia deferunt, & in ſterquilinio deponunt. Pauper ruſticus verò, ignotam mulierem commiſerans, ex ramis, caſulam contra pluviam fabricat, folia vero aliquot braſſicæ, diffluendi puri, & aëris inclementiæ arcendæ, applicat. Is caſum mihi narrat. Exhibeo Corallatum Paracelſi, per albumen ovi paratum, & 26. diebus tota convaluit. Ingentia enim ulcera, feſtinato impetu, pelle tegebantur, minutulis aliquot, ab initio rimis, perpetuitatem diuturniorem ſervantibus. Mox moriens affinis quidam, huic pauperrimæ domum & agrum legat. Maritus ejus, pone ſentes perit: Illa ſecundò nubit, jam armento, grege, & arvis dives.

 Ego

Ego enim in marito. & Chirurgo, latrones: In monialibus levitatem, in ruſtico Samaritanum, & in muliere, Jobum admiratus, cognovi Deum Job, eundem eſſe univerſi, & perpetuam Rectorem omnipotentem. A quo, licet homo ſit ſuffuratus titulos Majeſtatis, Celſitudinis, excellentiæ, clementiæ, & dominationis, unicum ſaltem ſibi perpetuum reſervaverit. Quod eſt, æternitatis. Cujus reſpectu, homo eſt fungus unius noctis, cras putridus. Sciant ergo Scholæ, Regulas Matheſeos malè naturæ quadrare. Homo enim non naturam metitur: ſed ipſa ſe.

41. Neque enim Ethnicus, viarum ignarus, vias magis oſtendet, quam cæcus colores, antea non viſos. Ergo præter ignorantiam naturæ, in ſui radice, ac quidditate; Scholæ neſcivere rerum cauſas, numerum, exigentiam, denique maturitatum, tarditatum, & celeritatum fluxiones. Itemque ignorarunt compoſitiones, & reſolutiones corporum, tam natura, quam arte factas: Seminum quoque, fermentorum item neceſſitates, fines, diſpoſitiones, defectus, reſtaurationes, interitus, ſubſecutiones, quoque contignitates, & dependentias, eo quod agens naturale, rebus exoticum, atque peregrinum edocerent. Conſecutivè etiam igorarunt formarum nativitates, ut & inde prodeuntes proprietates.

42. Quorum loco fortunam, caſum, tempus vacuum, & infinitum expoſuerunt licet naturæ aliena, quæque diſciplinas continerent ridiculas. Imo ſecutæ ſunt Authorem, qui credidit, mundum ab æterno in æternum, propriis viribus explicatum iri, ſibique contradicit negando infinitum. Cum primus Motor, æternum duraturus, omnia facturus, in poteſtate æterna, infinitum neceſſario includat.

ARCHEUS FABER.

1. *Archeus eſt cauſa efficiens.*
2. *Qualis in ſeminibus.*
3. *Proprietates, & differentia ejuſdem.*
4. *Compoſitio auræ genialis.*
5. *Nativitas idearum ſeminalium.*
6. *Veſtis ſeminalis Archei.*
7. *Hoſpitia, cum curatoribus deſignata ſemini.*
8. *Syzygia aſtrorum imitata in ſeminibus.*
9. *Primum mobile non habet vicariatum in viro.*

Tegi ortum & cauſas naturalium, ac, ne cauſam efficientem, gratis internam poſuiſſe videar, opportunius fabrum, generationum Vulcanum explicabo.

2. Quidquid igitur in mundum venit per naturam, neceſſe eſt habeat ſuorum motuum initium, excitatorem, & directorem internum generationis. Singula ergo, utut dura & opaca, tamen ante ſui iſtam ſoliditatem, claudunt in ſe auram, quæ ante generationem, ſemini, (hactenus fœcundo:) internam, futuram generationem adumbrat, & generatum ad finem ſcenæ uſque comitatur.

3. Quæ aura, licet in aliquibus luculentior ſit: in vegetabilibus tamen ſucci ſpecie comprimitur, ut & in metallis denſiſſima homogeneitate inſpiſſatur; ſingulis tamen hoc donum obtigit, quod Archeus vocatur, generationum & ſeminum fœcunditatem continens, tanquam cauſa efficiens interna. Ille inquam faber, generati imaginem habet, ad cujus initium, deſtinationes rerum agendarum componit.

4. Conſtat Archeus verò, ex connexione vitalis auræ, velut materiæ, cum imagine ſeminali quæ eſt interior nucleus ſpiritualis, fœcunditatem ſeminis continens, eſt autem ſemen viſibile; hujus tantum ſiliqua.

5. Imago hæc Archei, ex prædeceſſoris idea defluens, vel eandem è condo externorum arripiens, non eſt demortuum quoddam ſimulacrum: ſed plena inſignitum ſcientia, poteſtatibuſque neceſſariis, rerum, in ſua deſtinatione agendarum, ornatum; adeoque eſt vitæ, & ſenſationis primarium organum. Per exemplum. Prægnans enim ceraſum ſuo appetitu, in fœtu fingit, illa parte, qua manum appetendo admovet. Ceraſum, inquam, in carne verum, virens, pallidum, flavum, & rubens, juxta ſtationes, quibus arbores, ſua ceraſa promovent. Citiuſque in Hiſpania, idem in eodem fœtu ceraſum rubet, quam in Belgio. Fit ergo ceraſum per

per imaginationem: Ita per libidinis imaginationem in ſpiritum ſeminis, traducitur vitalis imago animantium, per curſum generationis, ſeipſam explicatura.

6. At cum omnis actus corporeus, in corpus terminetur, hinc fit, quod Archeus, generationis Faber, ac Rector, ſeipſum veſtiat ſtatim corporalis amictu. In animantatis enim, perambulat ſui ſeminis latebras omnes, & receſſus, incipitque materiam transformare, juxta imaginis ſuæ entelechiam.

7. Hic enim cor locat, ibi vero cerebrum deſignat, atque ubique immobilem habitatorem præſidem, ex univerſali ſui Monarchia determinat, juxta exigentiæ, partium, & deſtinationum fines. Præſes demum ille, manet Curator, Rectorque internus finium, in obitum uſque. Alter vero fluctuans, nulli aſſignatus membro, intuitum ſervat, ſuper particulares membrorum naucleros, lucidus, at ferians nunquam.

8. Inſuper ut ſublunaria, ſuperiorum in ſe analogiam exprimunt: ſic unumquodque, quo eſt vitalius, eo perfectius aſtra æmulatur, adeo ut ægri, Ephemerides ſenſibiles in ſe ferre videantur, futurarum tempeſtatum gnari In viſcenibus nimirum planetarii ſpiritus elucent maximè, prout & in univerſali Archeo influo, firmamenti vices vireſque apparent.

9. Primum autem mobile, in viris nuſquam membrum habuit, ſed duntaxat ſub Archeo uteri, analoga meditatione occurrit, tanquam in poſtremo creatorum complemento. Forte enim mulier, primis proinde conceptibus turbatior, cæteroſque orbes, primis motibus ſecum ducit. Quoties uterus, aſcendentali imaginationis regimine turgidus, thymoſin patitur, particulares viſcerum Archeos, in ſui obſequium rapit, infirmitates viriles æmulando, plerumque miſerè deludit medentes, ficta imagine. Propemodum brutorum Archei, ſe habent inſtar humani. Nec inutilem ſimplicium ſupellectilis cognitionem hauriemus, ex plantarum diſcrimine, & ſexubus ſuis. Quippe nec ſine myſterio, in ſola corruptione natis reptilibus & inſectis, nil æque natura ludendo variè intendit ſeriò, quam analoga ſexuum utrobique diſcrimina. Quocirca, neque eadem in plantis neglexiſſe antumandum, licet promiſcuo ſexu, unicum ſemen, & fœcundiſſima prole, faciant beatum. Potiſſima autem effectrix majorum virium, dignoſcitur ſub Veneris ſignatutis, eluceſcens ſexuum ſolicitudo & hermaphroditica promiſcuitas. Quæ enim plantæ ſunt fœmineæ, primi mobilis raptum conciliant. Naturalis ergo Aſtrologia ſeminis humani, ſuas directiones juxta univerſalem cœli motum componit; non autem dè foris mendicat: etenim ſi omne vegetabile, ſemen ſuum edere poterat, ante ſtellarum creationem, certè hominem decebat non minore privilegio gaudere, ex innato nimirum ſemine, ſubſiſtentiam, motum, ſupernamque lationem habere, non autem ex aſtris; libro de vita longa, ad longum elucidantur, quæ hic deſiderantur de Archeo vitali.

LOGICA INUTILIS.

1. *Proteſtatio Authoris.*
2. *Omen hujus libri.*
3. *Quibus mediis in condenda Philoſophia ſit uſus.*
4. *Author ſcribit velut ex mandato.*
5. *Diſtributio Logices per membra.*
6. *Ridicula penuria differentiarum pro definitione.*
7. *Miſeria diviſionis.*
8. *Dividendi methodus, non meretur nomen Philoſophia.*
9. *Vana jactantia argumentationis.*
10. *Logica parit tantum opinionem.*
11. *Cur novendecim Syllogiſmi, non pariant ſcientiam.*
12. *Examinatur ſtentorea pompa Syllogiſtica.*
13. *Cur omnis concluſio, ſit annexa dubio.*
14. *Cur concluſio Syllogiſmorum ſit neceſſaria.*
15. *In veris præmiſſis falſas concluſiones, & contra.*
16. *Scientiam demonſtrationis non generari in diſcente.*
17. *Syllogiſmus cur non pariat ſcientiam.*
18. *Vera ſcientia ſunt indemonſtrabiles.*

19. Scien-

19. *Scientia principiorum non eſt in Ratione.*
20. *Quid inveniatur per Logicen.*
21. *Scholæ Logices ſe opponunt ſacris.*
22. *Per Logicam, reſumitur tantum, quod ante ſcitum eſt.*
23. *Duplex, & pene inutilis finis Logices,*
24. *Nulla ſcientia niſi de ſurſum,*
25. *Logicam pro Philoſophia vendere continet impoſturam.*

VOcabor præſumtuoſus rixator, cuique anteriorum ſcire diſplicet, inſtar apri, vineam funditus evertentis. At ſcio, quod male mecum ageretur, ſi anima ſubjecta ſtaret judiciis humanis. A viro namque cœpi ambitionem aſpicere ex obliquo, ceu rerum vaniſſimam, pendentem ex inſtabili hominum arbitrio. Oculus meus in directum ſemper aſpiciebat vocationem, quam invita Parente, meam féceram.

2. Nunc ſcio autem, me veritatem docere, compulſum, ideoque hujus libri doctrinam, etſi dierum numero ſiderit, permanſuram tamen, in mundi finem uſque. Quid ſi oſtendero inſcitiam, ignaviam, impietates, & inclementias medentum, circa res ſummo pretio habendas, quarumque jactura eſt irreparabilis, animabus denique periculoſiſſima, mihique cum deſpectu reſpondeatur, ludibrio, & ſarcaſmo: profecto vel ex nunc mihi gratulor, vivoque contentus, ſpe illius retributionis.

3. Etenim mihi neceſſe fuit, in condenda nova Philoſophia, omnia pæne reſcindere, à prioribus tradita, multaque inſtitui, & reſtitui debere, quæ pari animo, non recipiet quilibet. Nec ignoro, perpetuam benemerentes manere ſortem, ut aſperum, & ignarum plerumque cenſorem tolerent.

4. At, ſi utilia doceam, præcepti eſt, acceptum non defodere talentum. Poſſem cum Hieron. (in prologo Iſaiæ) dicere, *legant prius, & poſtea deſpiciant, ut videantur non ex judicio, ſed ex odii præſumtione, ignorata damnare.* At ego nil moror, ſive legar, & reprehendar, ſive non. Sat eſt, me ſatis dediſſe præcepto. Neque enim fuit mihi aliqua ambitionis enoteſcendi thymoſis, qui lubens fateor, me nil boni habere quod imitandum. Imo abſque nomine, prælo ſubditus fuiſſet liber, ſi id ſine offendiculo fieri potuiſſet. Cœpi ab adoleſcentulo, cum pruritu aſſueſcere, quod Medicis, Chyrurgis, atque Seplaſiis obloquentibus, cætera plebs, me ut Spagyrum & Philoſophum ſperneret; paucis ſolum mihi faventibus, quorumque favori me, adhuc quantum potui, ſubtraxi: Certe multum ætatis ac laboris inſumſi, multumque utilioris otii mihi detraxi, ut præcepto hujus ſtudii ſatisfacerem. Sit primæ veritati laus, cui ſoli benefactorum retributio. Cujus in ſpeculo vidi, & ratum ſervavi, hominum judicia, plerumque è diametro diſtare à divinis. Auram vulgarem ſtultam, mendoſam, probroſam, & nocuam ſemper: Judicem vero univerſalem erroris neſcium eſſe.

5. A ſermocinalibus ergo exordiar. Conſtat Logica tribus membris, Definitione nempe, Diviſione, & Argumentatione.

6. Inprimis, definitionem conſtare docent genere definiti, & differentia conſtitutiva. At, cum vix alia differentia, ſpeciei conſtitutiva, nota ſit, præter rationale, & irrationale, quæ ſit ſpecifica, & individuis proxima, harumq; duarum altera adhuc ſit negativa: priorem vero quandoq; frivolam probavero: Quare uno pede ſublato, abs tripode, neceſſe eſt ruat Logicus, tali ſedi confiſus.

7. Præcipue quod diviſio, etiam ſit adeo miſerum membrum Logices, quod dubitari queat merito, an ridicula ſterilitate manſerit à Scholis ipſis fere neglectum. Prior quippe, eſt cognitio totius, & integri, quam ſuarum partium. Et de eſſentia univerſalis eſt, eſſe unum in multis, & ideo eſt magis ſcibile. Qui enim novit unum, & utile; is novit plura, & particularia: non autem è converſo. Eo quod unum, & utile, eſt in intellectu: pluralitas vero, ſive diviſio in ſenſu. Nam quanto aliquid magis dividitur in partes, tanto magis appropinquat infinitis, eſtque ideo minus ſcibile, labens ad irregularitatem, magiſque mutationi & oppoſitioni obnoxium. At cum logica agat de univerſalibus, dicaturque 1. Poſterior. *quod minus erramus in univerſalibus, quam in particularibus:* Certe logica nos ducens per Diviſionem ad ſingularia, tantum abeſt, quod nos duceret ad ſcientiam, juxta illo-

illorum Ariſtot. quod potius detrudat in errores.

8. Profectò, ſi penitius diviſionis membrum attendamus, nullam Philoſophiæ partem complere poteſt, nuda quædam dividendi methodus tam rudis, ac cruda, quod ejus una vix adoleſcentibus dictetur hypotheſis, axioma, proprietas, modus, proceſſusque.

Sterilis ergo, & utroque pede tripodis orba Logica, apud me ruinam dudum fecit. Penurioſa quippe, & commiſeratione digna eſt Philoſophia, quæ tam anguſta ſuppellectile, utenſilibus quoque tam parvis, ac defectuoſis, ſcientias patrare ſe jactitat.

9. Aſt tertium Logices membrum, in ſublime ſublimatum, magni apud ſermocinales ponderis habetur: licet veris naturæ uſibus æque inconveniens. Utpote quæ rixas odit, nec lubens diſcordias fert. Mundus quidem paſſus eſt ſe circumveniri per Ariſtot. quod jactitet Logicen, matrem ſcientiarum, nec alias nos ſcire, quam per demonſtrationem. Ac ne idiotæ, Stentoris rideant hanc jactantiam, (quorum plerique, Logicis aſtutiores, peritiores, & plura norunt,) Logicen nobis, velut per naturam, facit nativam, ac genuinam. Bellè ergo, diſputandi methodum, à ſe inventam, multis extollat præconiis, omnemque ſcientiam ab homine, ceu raſa tollat tabula, niſi Logicæ ſe erudiendum tradiderit. Ego ſane hanc vanitatem uſque admiror, ut & mundi credulitates. Præſertim quod ratiocinium, ſive naturalem Logicam, compulſus fuerit, nativa dote hominibus concedere. Adeoque ſuam Philoſophiam, ſuam ſcientiarum omnium repertricem, non amplius abſtruſam aliquam ſcientiam, ſed nativum quoddam rixandi jurgium, & ad hoc compoſitam methodum æſtimet.

10. Itaque hoc loco inquirendum, quantum veritatis, poteſtatis, atque utilitatis habeat. Ad me quod attinet, ſcio, quod omnis diſputatio tandem concluſionem pariat; omnis autem concluſio duntaxat opinionem inducat.

11. Imo quod fortiſſimum Ratiocinium, (Syllogiſmum vocant,) nullam proſus unquam ſcientiam dederit, aut dare ſit aptum. Quare minus ex alia quacunque argumenti formula, expectanda erit ſcientia. Inter XIX. ſyllogiſmorum formulas, XII. concludunt negative: Nulla autem negatio unquam ſcientiam peperit, cum aliquid privativè contineat, nihilq; doceat eſſe, quod negat aliquid eſſe. Scientia vero, poſitiva ſit neceſſe, cum ſit poſitivi, & de poſitivo duntaxat.

12. Denique cum omnis Syllogiſmi baſis, ſita ſit in eo. Quod, ſi duo conveniant ſimul, eadem debeant convenire in aliquo tertio, cujus convenientiæ conformitas, debet apparere in ipſa concluſione. Neceſſario itaque, in nobis præexſiſtit cognitio illius conformitatis ante concluſionem: adeo ut in generali præſciverim omnino id, quod per concluſionem demonſtratur, Id enim latet in nobis, tanquam ignis ſub cinere: ſeſeque in apricum prodit, per nativam diſcurſus poteſtatem, quoties uſu venerit, non minus, quam per regulas Logices. Quod nec ipſus Ariſtot. auſus fuit negare. Alias namque qui ſic per Logicen quæreret ſcientiam: quodammodo, atque aliquatenus novit, quod quærit. Nam ſi non noviſſet id, & ſciret; quomodo noſceret, dum inveniſſet? Niſi malint Logici, ſcientiam per demonſtrationes quæſitam, caſu repertam.

13. Ad ſummum, cognitio, quam per demonſtrationem haurimus, jam prius in nobis erat, & tantum fit per Syllogiſmum paulo diſtinctior; ſed tamen remanet, ut ante, dubio annexa, Eo quod omnis concluſio neceſſario ſequatur debiliorem partem præmiſſarum, hinc fit, quod conſcribatur dubio contrarii. Imo concluſio Syllogiſmi plerumque particulariter neget, cujus præmiſſa fuit negativa univerſalis, nec auſit affirmativè quicquam inferre, ubi aliquid in præmiſſis eſt negativi. In ſignum, quod nil doceat per aſſertionem, ſed libentiſſime neget. Porrò cum ſcientia lateat ſub cinere, in intellectu: hic poteſt, quoties ſibi opus videtur, cinerem diſcutere, nec opus ad hoc habet modis, & formis Syllogiſticis.

14. Imo cum juxta Ariſtot. non ſit diſputandum, niſi cum admittentibus principia, quæque putat primò vera; fit, quod ex diſſimilibus principiis, non raro ſequatur aliena concluſio. Puta, ex falſis præmiſſis. Nullum adorabile

eſt Creator: & omne ſimulacrum debet adorari: ſequitur hæc vera concluſio: ergo, nullum ſimulacrum eſt Creator. Æſtimari igitur non poteſt, quod concluſio Syllogiſmorum de neceſſitate cogat. Nam ex mendacio alioqui ſequitur neceſſario falſum, in vero intellectu, ac vera ſcientia. De impoſſibili ſequitur impoſſibile, & de abſurdo nil aliud, quam aliud abſurdum. Quod tota probat Matheſis. Itaque prout in mendacio non continetur, aut latet veritas, ejusque cognitio: Ita conſequens eſt, quod in præmiſſis non claudatur neceſſario concluſionis cognitio. Vel enim falſum eſt, quod nulla arbor mendacii facit bonum fructum veritatis: vel falſum eſt, quod ex præmiſſis falſis, ut principiis, naſcatur concluſio vera: Imo cum exin conſtet, non eſſe neceſſariam concluſionis dependentiam, ex præmiſſis; facile quoque intelligitur, cur anima, tam penurioſum progreſſum huc usque fecerit ex demonſtratione.

15. Quocirca B. Auguſtinus ait: *Sicut in falſis ſcientiis veras: ſic in veris ſcientiis, falſas concluſiones eſſe poſſe.*

16. Quinimo ut penitius naturam demonſtrationum trutinavi, reperi demonſtrationem ejusque cognitionem, eſſe in docente, non autem in diſcente: adeoque non tam ad inveniendum ſcientiam, quam ad oſtendandum jam inventam. In diſcente autem Syllogiſmus, cinerem difflat ab igne. Quoniam quicunque ſyllogizat jam ante diſtinctè novit id, quod per concluſionem ſibi concedi nititur. Novit nempe terminos, medium & modum. Neque enim aliquis ſyllogizat incognitis terminis. Itaque viſa mihi demonſtratio eſt, ſervire ludimagiſtris, tyrones excitantibus ad attendendum ea quæ ipſi ſciunt. Qui certè hactenus paucas invenere, & utiles ſcientias, utcunque ſe demonſtrationibus, media venari, & ſcientias acquirere jactitent. Omnis enim ſyllogiſmus, prius concepit opinionem rei, eamque ſibi certam perſuadet: quam ut dein pro ſe, vel diſcentibus ſtabiliat, quærit terminos, medium, atque modum, ut in formam cogat ſuam demonſtrationem.

17. Non eſt igitur Syllogiſmus, ad inveniendas ſcientias, ſed potius, ut inventas opiniones aliis demonſtret, Cumque Syllogiſmus in diſcente, quandam reminiſcentiam faciat ejus, quod ſcit, & non aliud: ſcientiæ vero non acquirantur per reminiſcentiam, quaſi in nobis omnes omnium præexſtitiſſent ſcientiæ: Hinc Syllogiſmus nequit parere, aut invenire ſcientias, qui inventas, & ſcitas cognitiones, tantum clariores facit.

18. Ego autem ſcio, & fateor, quod ſcientia mei intellectus, habitet immeditatè in intellectu, &, (juxta Ariſtot.) cum ſcientiæ illæ immediatæ, (id eſt intellectuales:) ſint indemonſtrabiles: ſequitur quoque, quamcunque veram, ſive intellectualem ſcientiam, eſſe indemonſtrabilem. Id eſt, veras ſcientias, non poſſe proficiſci à demonſtratione.

19. Siquidem omnis demonſtratio conſiſtit in diſcurſu, & ratione. Eſt nempe ſimplex, ac perfectum ratiocinium: Sed, (juxta Ariſtot.) ſcientia principiorum non eſt in ratione: at omnino ſupra eam. Ergo ſcire per Syllogiſmum non poteſt eſſe intellectuale, eſſentiale, ut neq; principiativum, aut à priori: ſed tantum à poſitis hypotheſibus, prædicamentorum, vel regularum, eſt deducta putata opinio, ſyllogizantis, (Plura, & ſufficientia ad hanc rem, ſcripſi alibi:) Non immerito itaque beatus Hieron. artem ſyllogizandi, comparat plagis Ægypti: & demonſtrationes Logices, vocat Cyniphes Dialectices. Illas autem Apoſtolus, prorſus vitandas voluit. *Nil per contentionem agentes, verbisque contendere, ad nil aliud utile, niſi ad ſubverſionem audientium: Quippe quæ fidem, & fidei merita extinguant.*

20. At inquiunt: Logica eſt inventrix mediorum. Eſt nempe ad inventionem mediorum, & formæ, pro demonſtratione. Putaſne fortaſſis Apoſtolum neſciviſſè quid, quantumque Logica poſſit? Illum loqui extra, præter & contra ſpiritum veritatis, dum Logicam vitandam jubet? An plùs tam flaccido argumento ſit tribuendum, quam Apoſtoli mandato? At ſane Logica non invenit media ad eſſendum, habendum, faciendum aut ſciendum: ſed duntaxat, ad compendioſius oſtendendum putationem

nem aliquam: adeoque ad oppugnandum etiam veritatem, fixas compoſitas invenit. Ideo namque Apoſtolus Logicen vocat deſpecto ſatis titulo, contentiones. Quod non ſanè feciſſet, ſi mater eſſet ſcientiarum, inventrix mediorum utilium, vel ſi Chriſtianis eſſet proficua.

21. Scholæ ergo, ſecus docentes, facientes Logicen, ut neceſſariam, ſupponentes, & quotidiè uſurpantes, opponunt ſe Apoſtoli præcepto.

22. Inventio itaque in Logica, non eſt propriè inventio, ut neque ſcientia demonſtrabilis eſt vera, & intellectualis. Quia non propriè inventmus, que quomodolibet ſcimus, ut non invenimus quæ jam habemus, in manu vel in arca; ſed non ſcita ante, propriè inveniuntur, prout & non habita, non poſſeſſa, acquiruntur per inventionem, aut donationem. Etenim dum quis mihi oſtendit lapidem calaminarem, Cadmiæ præparationem, contentum, Cupri miſcellam, & Aurichalci uſus, quæ antea neſciebam, is docet, demonſtrat, datque ſcientiam ejus, quod ante ignorabatur. Similia vero nunquam docuit Logica. Eſt itaque Logicalis inventio mera reſumptio ejus, quod prius erat ſcitum. Neſcitumque, ideo neſcit Logica. Siquidem ſpiritus noſter, jam ante, erat in poſſeſſione ejus, quod per Logicen reperiri auguſtum ſpondent. Quoniam eſt impoſſibile noſcere an præmiſſæ ſint veræ, apparentes, vel falſæ, niſi terminorum cognitio prius in nobis fuerit, cum omni notitia adæquationis, & confirmationis illorum.

23. Conſiſtit ergo totum miniſterium, munus, & utilitas Logices in duobus tantum. Ut nimirum, docens queat ſuam putationem imprimere diſtinctè, in audiente: & ut audiens, reminiſcentiam, vel recordationem excitet, per connexionem, adaptationem, adæquationem, & conformitatem terminorum. Quod ſanè non eſt munus inventivum ſcientiarum: ſed poſtera quædam diſcurſus conſecutio, ad id, quod inventum erat. Denique nec quidquid ſic fit, ullatenus ad ſcientias ſpectat: ſed tantum ad dictiones.

24. Scientias autem, ſola dat ſapientia, filius ſempiterni Patris luminum. Media autem acquirendi ſcientias, ſunt duntaxat orare, quærere, & pulſare. Demiror interim, utrobique tantam Scholarum cæcitatem, Logicen tantopere extollendo, & magnifaciendo. Optarem ſanè dicant Scholæ, quam ſcientiam unquam in medium Logica protulerit? An forte Geometriam? Muſicen? Vitrariam? Typographicam? Agriculturam? Medicam? Hydrauliſin? Mineralem? Bellicam? Arithmeticam? Fabrilem? vel utilem quampiam? Non ſane. Itaque cum rubore tandem fatendum eſt Scholis Logicis, Logicæ idem contigiſſe, quod hactenus doctrinæ Galenicæ. Nempe per jactantiam, imposturas & inſcitias, fefelliſſe mundum credulum. Gentiles vero, proſtituendo demonſtrationes, & ſcientias venales, non aliam habuere lucem, quam quæ ex corrupta natura, obſcuris putationibus ſeducta, fluxit in ataxiam, & inordinationes, mutationibus circumſtantiarum, & hinc natis putationibus ſerviliter obedientes.

25. Hæc ego quandoque cum viris doctis commoneſeci, qui tandem faſſi ſunt, Logicen adoleſcentibus propinari, ætate illa, qua aliud ſolidius ferculum ferre nequirent, adeoque ſervire illis in acumen ingenii. (Utinam Logica non inſerviret in varios abuſus, ſemelque hauſta in adoleſcentia, non daret ſpeculum pernicioſorum ingeniorum, & Logicarum deceptionum ferax.) Quibus ego, Quod impoſtura non vacat, ſi Logicen commendent interim pro vera Philoſophia, pro repertrice Scientiarum. Dicunt, at ſaltem Theologis ſummè eſt neceſſaria Dialectica, quo hæreſeos acumina refellant. Id ego judicavi velle ſapere ſupra Apoſtolum, adeoque Scholarum abuſus, ſupra ſacra commendare. Non enim Evangelica veritas Logicen petit, aut contentiones, ſed vitæ pietatem in fide, vivendi exemplum, incorruptam converſationem, abſtinentiam à concupiſcentiis & ſuperbia vitæ, exigit, ut Verbum Domini frugiferum fiat. Sat jam ab initio Eccleſiæ, ab illuminatis Doctoribus diſputatum, multi mecum teſtantur.

PHYSICA ARISTOTELIS ET GALENI IGNARA.

1 *Ariſtoteles prorſus naturæ ignarus*
2. *Id probatur per tredecim rationes, inter quas*
3. *Habetur: Quid ſit natura apud Chriſtianos.*
4. *Idem rurſus per alias 27. rationes confirmatur.*
5. *In natura, agens, materia, organorum diſpoſitio, & effectus, ſive productum.*
6. *Quod calor non ſit agens in generatione ſeminali.*
7. *Cur Ariſtoteles veritatem naturæ neſciverit.*
8. *Libri Phyſices continent tantum nugas.*
9. *Quomodo Adoleſcentes inſtruendi loco Philoſophiæ ſcholaſticæ*
10. *Prærogativa ignis.*
11. *In quantos Apollines evaderent Adoleſcentes*
12. *Quid ſic inſtructus juvenis cenſere.*
13. *Privationes non ſuccedere in fluxu ſeminum ad generationem.*
14. *Nulla eſt forma cadaveris.*
15. *Generationem, & corruptionem non ſe invicem ſuſcipere.*
16. *Vulcanus vitæ evaneſcit abſq; corruptione ſui*
17. *Mors non eſt vitæ corruptio.*
18. *Privationis, & corruptionis diſtinctio.*
19. *Formarum nulla eſt corruptio.*
20. *Ignorantia Galeni.*
21. *Ridicula ejus volumina de platitis Hippocratis & Platonis.*
22. *Libri ejus de valetudine conſervanda, fatui.*

SCholæ ita conſtantiam ac fidem jurarunt ſuo Ariſtoteli, quod etiam hodiè ipſum, per Antonomaſiam, Philoſophum dicant. Quem attamen prorſus naturæ ignarum comperio, & cauſas aliquot, quæ me ad hoc impulere, deſcribere non piget, idque non alio fine, quam ut poſthac credulitate, ac aſſentiendi conſuetudine, tam Profeſſores, quam Tyrones, non fiant devii, nec à cæco ſe ſinant in foveam deinceps duci. Alioqui namque neminis Apologum ago; nec Ariſtoteli magis, quam non enti, ſum infenſus.

2. Inprimis itaque Ariſtoteles naturam definit. *Principium motus, & quietis, in corporibus, quibus per ſe, & non per accidens ineſt.* In quo plures errores, & inſcitias definitoris invenio, quam verba. Primum ergo ſe loqui de corpore realiter exiſtente: non autem de hyle ſua impoſſibili, verbum (ineſt) oſtendit. 2. Denotat ejusmodi corpora, non eſſe de cenſu, aut ſuppoſitis naturæ. Siquidem, corporum non eſt, per ſe: & non per accidens ineſſe corporibus. 3. Aufert accidentia quælibet, de Catalogo naturæ, quaſi extra, præter, aut ſupra naturam eſſent. Eo quod accidentia inſunt per accidens. 4. Corpora, quæ per accidens, motum aut quietem habent, pariter extra naturam conſcribit. 5. Eſſe rerum, eſt in natura, ipſa natura, ante diem, aut modum earundem, aut quietem. Neceſſe eſt quippe, ut aliquid prius ſit, antequam moveat, moveatur, aut quieſcat. Adeoque principium eſſendi, præcedit initium movendi, aut quieſcendi: non poteſt tamen natura eſſe, ante ſui exſiſtentiam. Nam ſi initium motus, vel quietis, eſſet poſterius, ad eſſe: natura eſſet poſtera, ad eſſe naturale. 6. Quid ſi Deus poſt Creationem, nec motum, nec quietem, injunxiſſet (quies nimirum apud Ariſtot. præſupponit terminum motus) jam creatura fuiſſet, & non natura. Principio namque Deus creavit cœlum, & terram. Jam natura erat non intellecta ab Ariſtot. Fuit nimirum aliquando Creatura, actuque exſtitit, ante, vel citra naturam, hic definitam. 7. Corpora, in quibus initium motus eſt externum, & per accidens (puta, dum calor Solis movet ſemen, ad creſcendum, aut prægnans, per accidens, ſui imaginatione transformat Embryonem) non ſubeſſent naturæ, ut neque iſtud accidentale initium. 8. Quieſcere, non eſt non moveri: ſed à motu ſuperſedere, adeoque non moveri eſt quiete generalius. Ergo natura abſolutè ſumta, eſſe poſt naturæ duntaxat exſiſtentiam. 9 Si initium motus in mobili, ſit natura; & cauſa

cauſa efficiens, ſit proprie dictum motus initium, (quale ait eſſe calorem non elementalem;) ergo neceſſe eſt, quod cauſa efficiens ſit interna, (quod eſt contra Ariſtot.) vel quod natura, in quantum initium motus, nnn inſit corporibus intime ac per ſe. 10. Omnis cauſa efficiens externa, ſit initium motus in re, per accidens: Cauſa autem omnis efficiens, juxta Ariſtot. eſt externa: ergo nulla cauſa efficiens externa, eſt naturalis: quod eſt contra 2. Phyſicor. 11. Quæcunque per Matheſin moventur, itemque mola per ventum aut rivum mota, non moveretur per naturam.

3. Ego vero credo, *Naturam juſſum Dei, quo res eſt id quod eſt, & agit, quod agere juſſa eſt.* Hæc eſt definitio Chriſtiana, è Sacris petita. 12. Ariſtot. vero, contra ſua præcepta definitionis, pro genere definiti naturæ, ſumit differentiam, quam putat conſtitutivam. Nimirum formale initium motus, & quietis. Pro differentia vero conſtitutiva, materiam, ſive corpus, in quo dictum motus initium ineſt, ſumit. Chriſtiani autem tenentur credere; naturam eſſe omnem creaturam, corpus nimirum, & accidentia non minus, quam ipſum motus initium. 13. Mortem quoque, etſi ſit initium per ſe, quietis in cadavere, tamen Chriſtiani credunt non creaturam, non creatam à Domino, adeoque nec naturam eſſe: & licet naturaliter incidat, id tamen non ratione mortis, ſed cauſarum naturalium ejus, accidere.

4. Ariſtoteles vero alibi, æque titubanter naturam attigens, dicit: *Omnis animæ poteſtas, alterius cujuſdam corporis particeps* (neq; enim audet poſitivè, & ſimpliciter affirmare,) *eſſe videtur, quam quæ elementa vocantur. Quemadmodum enim animæ differunt; ita & natura ejus corporis differt: Semen continet fœcunditatis cauſam, nempe calorem. Qui igneus non eſt, ſed ſpiritus in ſpumoſo corpore ſeminis, & natura quæ in eo eſt ſpiritu, proportione correſpondet elemento ſtellarum.* Tot errores propemodum quot ſyllabas continet hæc, laudata à Scholis paræneſis. Atque tandem valde anxius, neſcit quid vocet, aut vocare debeat naturam, naturalis auſcultationis Scriptor. Primo namque ait, poteſtatem animæ corpoream: Ideoque intellectum, extra animæ poteſtates proſcribit. 2. Poteſtatem animæ, quam poſtmodum vocat calorem, dicit alterius corporis eſſe participem, quam quæ elementa vocantur. Quaſi ſit particeps ſolius corporis ſupraelementati, atque cœleſtis. 3. Abſolute falſum eſt, & ignarum, quod ulla poteſtas animæ, ſit corporis particeps, etſi ſit alligata corpori. Nam omnis poteſtas, eſt accidens; & nullum accidens, aut qualitas poteſt eſſe particeps corporis: ſed contra, corpus eſt accidentium particeps. 4. Animas non differre, niſi reſpectu illius corporis (quod tandem vocat merum calorem) Attamen animas omnes, poteſtatem, participem corporis cœleſtis eſſe: ergo animæ non differunt ratione corporis illius, in quo omnes convenire dixit: aut ſi ullum inter animas ſit diſcrimen, eſto ratione corporis materiæ, ſive clientis innominati, neglecti, & Ariſtoteli plane incogniti. Adeoque tanto verborum apparatu, nil niſi nugas dixit. 5. Si animæ tantum differant, gratia illius corporis: jam determinabitur actus, à potentiâ, ſpecies à materiâ, & non à forma. 6. Semen continet fœcunditatis cauſam. Puerile eſt, & nugatorium. Siquidem, ſemen definit eſſe ſemen, ſi ſit abſque cauſa fœcunditatis. 7. Omnis animæ poteſtas, alterius corporis eſt particeps, quam quæ elementa vocantur. Vult tamen omnium animatorum corpora, miſta neceſſariò, non niſi ex elementis actualibus. 8. Semen non eſt fœcundum, niſi per calorem. Quaſi piſces, quadrupedibus non fertiliores. Et quaſi piſces actualiter non frigerent. 9. Non novit alium calorem moderatum, è carbonibus, qui ova foveat in pullum uſque. Ignoratque, quod omnis calor ſit in unica ſpecie ſpecialiſſima qualitatis, ſolo gradu diſtinctus. 10. Ignorat, quod calor tantum calefaciat per ſe, & per accidens fœcundaret. Ideoque, licet ille calor ſit principium motus, & animæ poteſtas, (id eſt natura) per ſe: attamen quatenus per accidens fœcundaret ſemina, eſſet initium motus, per accidens. Ergo ejuſdem naturæ reſpectu, initium per ſe, & per accidens, ſive relatione ejuſdem naturæ, eſſet natura, & non natura. 11. Confundit calorum qualitatem, cum ſpiritu, & aura ſpumoſi ſeminis; Quæ tamen non mi-

nus,quam prædicamentis diſtant. 12. Calor eſt ſpiritus ſpumoſi corporis, & natura, quæ in eo eſt ſpiritu, eſt calor. Ergo ſpiritus erit in ſpiritu. 13. Natura eſt in illo ſpiritu; & ille ſpiritus non eſt natura, ab Ariſt. definita, pro ſubjecto Phyſices: (iſte tamen ſpiritus eſt principium motus in ſemine,& vitæ,in animantibus:) negatque multo ſtrictius,ſpumoſum corpus ſeminis, eſſe de cenſu naturæ,(quaſi rerum ſemen ſpuma eſſet, & non interior nucleus inviſibilis, in ſemine corporeo,) ſed quod ſola poteſtas animarum (quæ ipſi nil niſi calor eſt) eſſet natura 14. Quod omnis poteſtas animæ, circumſcribatur calore, excludit è cenſu naturæ cætera corpora,& accidentia quævis. 15. Poteſtas illa animarum, cujus ergo animæ differunt, eſt ſolus calor,non quidem igneus, ſed proportione correſpondens elemento ſtellarum. Id eſt,non intellectus ab Ariſtot. neque à Scholis intelligibilis ullatenus,quomodo calor correſpondeat Corpori, & Elemento. Quæ correſpondentia ſit, inter tam varios prædicamentorum clientes. 16. Negat hanc animarum poteſtatem, eſſe de proſapia elementorum. Pluralis ille numerus, non unum tantum elementum, ſed prò fortitudine negativorum,rejicit omnia. 17.Omnis animæ poteſtas,eſt merus calor,non quidem reſpondens calori elementi ſtellarum : ſed ipſi prorſus elemento. 18. Non agnoſcit ſiquidem alium calorem, quam ignis : nec ignis elementum quam culinarium, (eo quod calorem elementalem diſtinguat ab elemento ſtellarum) ſua tamen authoritate, ignem, inter cœlum & aëra,ſepſit,non culinarium. 19.Tandem quoties poſitivè dicendum erat,quid eſſet natura, ſubterfugus dicit, nunc eſſe poteſtatem animæ,nunc fœcunditatem ſeminis: & tandem calorem non igneum, qualem nec ſenſit, nec novit unquam, de firmamento ſtellarum, quintum facit elementum, poſtquam quatuor alia negando,abjecerit. Itaque per ambages negando, circumcurrit, ac ne apprehendatur, negat naturam eſſe de proſapia elementorum. Quaſi ſat eſſet, dixiſſe, eſt chimæra, non ex elementis: ſed ex elemento quinto ſtellarum. Non eſt corpus, non accidens: ſed calor reſpondens elemento cœlorum, non calori eorundem. 20. Atque hæc non diceret quidem ſic eſſe, ſed quod ipſi videantur ſic eſſe. Cum juxta eundem,multa videantur,quæ tamen non ſunt. 21. Idque ſi non credideris, vade viſum, vel exſpecta in infinitum. 22. Quaſi tota actio naturæ conſcriberetur calore 23. Metalla quoque, quæ alias ſolo frigore condenſari ſcribit, eo quod calore fluant,nunc extra naturam eſſent. 24. Et quaſi vegetabilia & ſemina, quia non ſpumoſa, non eſſent dotata fertilitatibus,vel naturam in ſe non continerent! 25. Negat ergo animalium actu calidorum, calorem eſſe elementalem (quod ſuo tamen quandoque loco verum probabo,) immemor ſui axiomatis; Quod cauſa ſit ejusdem ſpeciei, cum ſuo cauſato. Neſcit,inquam, quod calor noſter calefaciat alia quævis, nudo calore elementali. Et viciſſim,quod cum nedum elementalis calor (quem in igne ſublunari, à culinario diſtinctum collocat)ſed & culinarius, nos calefaciant gradu nobis adæquato. Debeant ergo eſſe unius, & ejusdem ſpeciei. 26. Tandem, temere aſtruit, nil eſſe naturam, aut animæ poteſtatem,aut veritates ſeminales, præter illum calorem cœleſtem, 27.Agnoſcit ergo calorem,actualiter frigidum in piſce, eſſe fœcunditatis cauſam, cum de omni animæ poteſtate diſtribuat. Id enim eſt nugas pro Philoſophia vendidiſſe. Ac quoties timet ſuas ineptias, non fore venales, nos provocat ad elementum ſtellarum. Poſtquam per unum (videtur) multasque negationum nugas, ad proportionem elementi ſtellarum, provocaſſet. Turpe ſanè Chriſtianis,iſtum in Phyſicis patronum adhuc ſequi; cum fide credamus, ante natas ſtellas, germinaſſe plantas, vi ſeminali.

5. Semper enim in natura reperitur agens, materia,& productum, ſive effectus,inſtrumentum & diſpoſitio. Omne autem agens, menſurat ſuum inſtrumentum,& adaptat diſpoſitiones, ad finem producti.

6. Calor autem,ſive elementalem velis, ſive cœleſtem; poteſt quidem eſſe diſpoſitio,producta à ſemine, itemque ejus inſtrumentum: at nullo modo poteſt eſſe agens ſeminale,metiens, & adaptans ſua inſtrumenta diſpoſitiva. Neque

que enim operatio caloris alia eſt, quam calefacere, ſive iſtud dicatur elementaliter ſive firmamentaliter. Operatio ergo caloris, in generatione non eſt ordinata ad finem diſpoſitionum ſpecificarum, multò minus directa ad introductionem quidditatis ſpecificæ. Nam ſi iſte calor eſſet hoc agens ſeminale, ſive natura ſeminum, præterquam quod habet totidem ſpecificas unius differentias, quot ſunt generatorum ſpecies in natura; deberet habere extra ſe, inſtrumentum (cum non detur eſſe, ſine proprietatibus eſſentialibus) menſuratum, & manifeſtè determinatum, ad introductionem cujuslibet quidditatis ſpecificæ: ſed nullum tale inſtrumentum vel medium adeſt calori: ergo commenſuratio omnis inſtrumenti, ſecundum quantitatem, qualitatem, modum, motum, figuram, durationem, atque operationum quarumcunque deſtinationes, pendet ab agente ſeminali, cui inſunt ejusmodi proportionum commenſurantes ſcientiæ; & nullatenus à calore.

7. Etenim cum cognitio veritatis naturalis pendeat neceſſario à natura, & eſſentia ejus; Ariſtot. qui naturæ quidditatem ignoravit, etiam ejus veritatem neſcivit, adeoque non niſi ſua ſomnia in Scholis edocenda proſtituit. Equidem operatio generationis, pendet à natura, & organis propriis. Qui ergo calorem aſpicit, pro omni inſtrumento naturæ, ipſumque inſtrumentum hoc habet pro natura ſeminali, atque vitali: Is retur ſatellitem eſſe Regem, vel limam eſſe fabrum. Imo calor, ut calor, ne quidem eſt inſtrumentum proprium naturæ: ſed commune adjacens, in calidis tantum, concomitans, ac productum accidentale: Cognitio autem naturæ, & eſſentiæ, non ſumitur ab effectibus impropriis, adjacentibus, & accidentalibus; ſed à cognitione principiorum, quæ hactenus (prout palam eſt) Schola Peripatetica ignoravit. Principia inquam naturæ, ſunt materia, & agens. Principia autem Corporum, ſunt aqua, & ſemen, ſive Vulcanus, duobus reſpondentia ſexubus. Quod mox docebo ſuo loco. Quapropter cum Ariſtoteles neſciat naturam, proprietates, itemque generationum cauſas, ac quidditatem, quis non judicaverit, ex aridis ciſternis Scholarum aquas Philoſophiæ hauſtas hactenus.

8. Octo enim libri auſcultationum Phyſicarum, ſomnia & privationes, pro naturæ cognitione exponunt. Materiam inquam ſive corporeitatem impoſſibilem, cum Mathematica abſtractione, pro naturæ principio, fulcro, atque ſeminario ſupponunt. Quæ ut nunquam exſiſtet: ita nec initiandi, vel cauſandi energiam habebit. Privatio pariter, pro altero principio propinatur, quam merum non ens ipſæ Scholæ temerè fatentur. Ac demum formam, generationis finem, apicem, atque deſtinationis ultimatum ſcopum, ipſumque productum, pro naturæ initio, præpoſtero ſane delirio, edocent. Effectum nempe pro initio ſupponunt. Cauſas verò naturæ, alio libro, pro principiis, materiam nempe, & formam omiſſa privatione, venundat. Ut de cauſis aliquando dicam. Quaſi principia naturæ, ſine cauſalitate principiarent. Fortuna vero, & caſus, tanquam ſi propriæ paſſiones naturæ forent, tractantur peculiari libro. Eventus enim, locum in naturæ contemplatione, & doctrina, non merentur. Vacuum denique & infinitum, ad naturæ cognitionem impertinentia, & propemodum privativa, vel planè negativa, ſuos nacta ſunt tractatus. Tempus vero, & locum, ignoranter non minus, quam impertinenter inter naturæ documenta, Scholæ æſtimant. Ac poſtremo motum localem, quatenus Matheſi inſervit, in naturam æque futiliter, atque indiſtincta indiſcretione introducunt.

9. Optarem certe in tam brevi vitæ ſpatio, ver adoleſcentum, ejusmodi nugis poſthac, & ſophiſmate mendaci non amplius imbui. Diſcerent nempe inutili iſto triennio, totoque ſeptennio, Arithmeticam, Algebram, Euclidis elementa, Geographiam deinceps, cum circumſtantiis marium, fluminum, fontium, montium, Provinciarum, & Mineralium. Itemque proprietates, & conſuetudines nationum, aquarum, plantarum, animalium, mineralium, & locorum. Inſuper uſum annuli & Aſtrolabii. Deinde accedant ad naturæ ſtudium,

dium, diſcant prima corporum initia noſcere, & ſeparare. Fixitatem, inquam, volatilitatem, cum ſeparatione, vita, morte, alteritate, defectibus, alteratione, infirmitate, corruptione, transplantatione, ſolutione, coagulatione, reſolutione, operando noviſſe. Hiſtoria addatur extractionum, diviſionum, connexionum, maturitatum, promotionum, impedimentorum, conſequentiarum, damni denique, atque utilitatis. Doceantur ſimul ſeminum, fermentorum, ſpirituum, ac tincturarum primordia, cum omni fluxu, digeſtione, commutatione, motu, & perturbatione alterabilium.

10 Eaq; omnia, non quidem nuda Logiſmi deſcriptione, ſed demonſtratione ignis mechanica. Natura ſiquidem, ſua opera metitur diſtillando, irrigando, ſiccando, calcinando, reſolvendo, iisdem planè mediis, quibus vitra, ejuſmodi operationes abſolvunt. Adeoque Artifex, naturæ operationes mutando, ejusdem proprietates, & ſcientiam nanciſcitur. Nam utut naturale ingenium, & acumen judicii, Philoſophus habeat; nunquam tamen ad rerum naturalium radicem, aut radicalem ſcientiam admittitur, ſine igne. Adeoque mille putationibus deluditur quisque, quas non niſi ignis adminiculo, ſibi explicat. Fateor itaque, nil hominem ſciendi avidum, penitius ducere ad omnium ſcibilium cognitiones, quam ignem.

11. Itaque juvenis tandem ex Scholis iſtis rediens, mirum ſane, quantum ſupra Academiæ Philoſophos, & inanem Scholarum logismum aſcenderit.

12. Turpe inprimis cenſebit, Scholas neſcire, (per exemplum) ovo, interim, dum ad avem fluit, mille in via diſpoſitiones ſupervenire, omnesque eſſe externas, & accidentarias ſemini; nec ceſſare tamen interim, decurrere ad ſcopos ſuæ deſtinationis.

13. Etenim figura vitelli, cum invicem ſuccedentibus diſpoſitionibus accidentariis, prætereunt quidem: non tamen nova, ad ſingulam diſpoſitionem putrefactionis, adeſt formæ putridi generatio. Unica nimirum forma pulli vitali, excepta, nulla advenit alia. Quæ ſenſim per prævias diſpoſitiones excitatur, ac tandem acquiſita diſpoſitionum maturitate, influit. Nec enim dum avis moritur, eſt quædam cadaveris forma eſſentialis, aut generatio.

14. Omnis ſiquidem generatio in natura, clauditur forma eſſentiali, qua cadaver caret; prout & ſemine, ac moderatore Archeo (ut ſuo loco.) Sicut cum eſſentia cum Vulcano ſeminis incipit, & cum producto, ſive generato, eadem perſeverat: ita eodem fatiſcente, eadem perit. Pereunte autem eſſentia, ruit & forma illius Præſes. Vulcano nempe deſerente corpus, incipiunt caro, cor, venæ, &c. putrere, eo quod jam ductore vitali balſamo, ſint orbata. Sub vita enim, caro diſtinguebantur, & os, &c, In ſpecie, & forma propria, caro erat caro, & ab oſſe formaliter diſcreta erat, in qua forma in cadavere illico apparent. Adeoque per mortem in toto, aut in ſingulis, nulla cadaveri forma, vel eſſentialis quidditas, ſupervenit. Duntaxat quod vitale erat, eſt ſeparatum.

15. Erroneum itaque eſto, quod unius corruptio, alterius ſit generatio. Siquidem vitæ corruptio ſolum advenit, per exſtinctionem vitalis balſami, vel formæ, ſine nova proinde creaturæ generatione. Nulla itaque privatio, contingit in vitalibus, adeoque nec privatio ibidem poteſt habere vim principii. Cum à ſemine, usque in ens vitale, non ſit niſi unus progreſſus, promotio, & maturitas, ſub cujus finem forma datur. Reciprocè ergo quoque generatio advenit, ſine ulla corruptione, quoties materia, jam ad maturitatem ſuæ deſtinationis deducta, per Vulcanum ſeminalem, formam impetraverit aliunde advenientem

16. Imo iſte Vulcanus per diſceſſum vitæ abit, evolat, & vaneſcit, ſine ulla ſui corruptione, non ſecus atque lumen, perit ſine ſui corruptione. Nimirum vita evaneſcit, per modum luminis pereuntis. Et Vulcanus, cum ſit quædam vitalis aura, evolat. Utrumque ſine corruptione ſui, & corpus, quod vita deſtituitur, propriè eo ipſo non corrumpitur, licet defectu vitalis balſami, mox corruptio ſubſequatur. Quod ſatis apparet in mumiis, itemque, in vegetabilibus, quæ ſicca, & vitâ privata, in uſus aſſervantur, imo perſæpe omnem corrup-

tio-

tionem arcent. Tantum abeſt, quod pereunte illorum vita, eo ipſo eſſent corrupta.

17. Ideoque mors in vitalibus, propriè non eſt corruptio vitæ, ut nec viventis: ſed vitæ exſtinctio. Ac licet in quibuſdam, corruptio corporis ſubſequatur: Id ſanè eſt vitæ & corpori per accidens. Quod patet. Siquidem arte præſervantur cadavera à corruptione.

18. Itaque jam Ariſtoteles, privationem, cum corruptione confundit, ſuumque principium non ens, ab ente, corruptione, non diſtinguit.

19. Denique formæ rerum, non ſunt corruptioni obnoxiæ, ideoque nec corrumpuntur: ſed annihilantur. Quocirca nec ablatio, vel extinctio formæ, ullam corruptionem ex parte formæ, involvere poteſt. Odi præterea metaphoras, in hiſtoria naturæ, & eſſentialium familia. Quippe quæ Scholarum errores, diſputandi rixas, & latriam Ariſtoteli exhibitam, introduxere.

20. Cæterum, ſi Ariſtoteles naturæ ſit ignarus, & totius Phyſices neſcius, profecto Galenus, majorem adhuc ignorantiam ubique manifeſtavit. Nam inprimis conſtare faciam, non eſſe quaternarium elementotum, nec horum congreſſum pro corporibus, quæ miſta creduntur: multo minus luctam, aut qualitatum, vel complexionum pugnam, aut in morborum cauſas. Adeoque nec elementorum tractatum proprie ſpectare Medicinam. Ego ſane reperio Galenum, opinionum ſedulum, & jactantioſum deſcriptorem ſine judicio, vel diſcretione.

21. Neque enim de natura, morbis, cauſis, atque defectibus, melius ſenſiſſe, quam de placitis Hippocratis & Platonis. Bis enim ex profeſſo illa Galeni volumina, cum attentione perlegi, at reperi Galeni pauperiem, & indiſtinctam ignorantiam, cum ejus temeritate pugnare. Siquidem illi libri, nil minus, quam Hippocratis, aut Platonis doctrinam attingunt. Neque etiam Hippocratis quicquam, cum Platone commune habent.

22. Adeoque non inveni quenquam, qui illos commentario dignos, ut neque ſcriptos de Conſervanda Valetudine, cenſuerit. Hoc unum in Galeno perpetuum eſt, quod ſuppreſſis Authorum nominibus, aliorum inventa, lubens ad ſe rapuerit: totus Judicio penurioſus, quoties proprii arbitrii ſenſa expreſſit. Hæc de duobus Phyſices Anteſignanis, ſic debui declarare, ut Scholæ abſtineant, hos Magiſtros adorare.

ELEMENTA.

1. *Elementorum doctrina, in medendo, impertinens tota adeo & in Galeno, ridiculus tantus librorum illorum acervus.*
2. *Vana putationes Scholarum de elementis.*
3. *Vera ſcientia naturalis initia traduntur.*
4. *Sex Concluſiones è Sacris.*
5. *Tria tantum eſſe elementa.*
6. *Contentum Cœlorum.*
7. *Duo eſſe elementa primigenia.*
8. *Ignis non eſſe elementum.*
9. *Error Paracelſi de materia Cœli.*
10. *Concidit quaternarius, pro miſtionibus corporum, & morbis.*
11. *Propoſitio, Quod omnia qua creduntur miſta, ſint materialiter ex ſola aqua, cum mechanica demonſtratione.*
12. *Quid terra elementalis, virgineaque.*
13. *Vnde elementa dicantur duo primigenia.*
14. *Objectio ex artificialibus.*
15. *Vis ignis gehenna artificialis.*
16. *Altera objectio ab Artibus.*
17. *Cur aqua reputetur elementum primigenium.*

OBrutus meus fertur in bonum uſuale, non autem in inanem Logiſmum. Quapropter cum veteres naturam, ejuſque operationes quaslibet, revocent ad calculum elementorum, qualitatum, & complexionum, in miſtione reſultantium, hancque doctrinam Scholæ, per manum Medicinæ Tyronibus adhuc hodie tradant, in humanam perniciem: etiam atque etiam elementorum anatomiam aggrediar, quò conſtet, in cauſis morborum erratum hactenus. Paradoxa ubique, & inſueta Scholis referam, durum-

durumque erit a doctrina imbibita, deſciſcere illis qui totam in Galenum veritatem fluxiſſe, credunt. Omne corpus,terra, aqua, aëre, & igni exceptis, multis voluminibus, tædioſaque Græcorum jactantia, Galenus tradidit conſtare horum quatuor coadunatorum conjugio, adeoque hinc corpus dici mixtum.

2. Inſuper, quod Corporum paritas, diverſitasque tota, ex impari quatuor elementorum confluxu, ac pugna continua, conſurgat. Scholæ autem poſteræ, adhuc indeciſum diſputant, utrum elementa cum ſuis formis perſtent in miſto, an vero in ſingula miſtione, orbentur ſuis formis eſſentialibus, quasque, peculiari indulto, à ſeparatione & formæ generali miſti privatione, reaſſumant. Demum ex imparitate, & duello elementorum, omnes infirmitates, & fomenta primigenia noſtræ mortalitatis, deſcendere jubent. Mirum ſanè, quantum in his rixatum, & ſcriptum ſit: ac miſerandum, quantum hæc laxa nugarum ſomnia, mundum hactenus circumvenerint, inanes, & pernicioſas nænias in Scholarum nundinis, pro ſcientia medica proſtituerint, adeoque tam damnoſa inde deluſio, obedientiam ægrorum medendo fefellerit.

3. Poſthabitis itaque Paganorum impoſturis, juxta Sacrorum Authoritatem, meas experientias, & donatum lumen, dirigo, cujus luminis conſpectu, noctuæ aves, fugiunt. Summè itaque dolendum, Scholis Chriſtianorum adhuc doceri tenebras, habito lumine veritatis. In principio itaque creavit Omnipotens, Cœlum, & terram, antequam dies primus eluxiſſet. Primo deinceps die, creavit lucem, eamque à tenebris diviſit. Secundo, creavit firmamentum, quod ſeparet aquas ſuperiores ab aquis, quæ ſupra ſe erant, & nominavit illud, Cœlum.

4. Conſpicuum hinc eſt itaque quod ante primum diem, jam aquæ ab initio eſſent creatæ, cœleſtis cujusdam indolis participes, eo quod ſub Cœli etymo occultarentur. Cognatæ tamen eſſent hiſce aquis inferioribus, quibus ſemel conjugatæ fuerant, ante earum ſeparationem. Denique quod tenebræ cooperirent faciem abysſi, quodque iſta abyſſus aquas denotaret: eo quod tum adhuc, omnes ſupercœleſtes aquæ, noſtris connexæ, ſuper terram, incomprehenſibilis profunditatis abyſſum facerent, ſuper quam Spiritus (cui nomen Æternus) ferebatur, ut ſua benedictione recentem aquæ creaturam repleret. Liquet ergo, quod creatio Cœli, aquæ, & terræ, eſſet ante diem, nec annumeretur ſextiduo creationis, deinceps deſcripto. Quod Æterno placuerit, etiam quieſcere ſeptimo, qui reſpectu prædictæ creationis, eſſet octavus, ſi dies fuiſſet. Ideoque non in dierum numerum relatus, quod ante natam lucem, materiæ elementalis creatio fieret. Denique hoc textu, firmamentum eſt nedum cœlum octavum ſtelliferum: ſed ſimul & illud, quod noſtra authoritate, in ſeptem errones orbes diſtinguimus. Quod gentium Doctor, cum octavo, in unum complecti viſus eſt. Cryſtallinum vero, & primum mobile, pro altero, & tandem, immenſum Cœlum, incomprehenſibilis magnitudinis, & luminis, in quo juſtus quisque, Solis inſtar ſplendet, pro tertio. Quamquam Empyreum illud cum duobus ſociis junctum, pro altero ſumtum aliud fortè pro tertio ſuperſit. Quod ſit abyſſalis receſſus fontani luminis, divinæ Majeſtatis torus, inſcrutabilis. Saltem firmamentum, à Luna, inconnexum ſtellati, Cœli usque, attingit, & aquam ſupra ſe, ab hiſce inferioribus diſterminat, ideoque Cœlum Ebræis, (ubi ſunt aquæ:) ſonat. Magna autem luminaria, & ſtellæ quarto die incœpere, & in firmamentum digeſtæ.

5. Initio ergo, Cœlum, terra, & aqua, omnium corporum deinceps naſcendorum materia, creata eſt.

6. In Cœlo autem continebantur aquæ, non autem in terra; hinc aquas, nobiliores terra exiſtimo: Imo aquam eſſe puriorem, ſimpliciorem, indiviſibiliorem, conſtantiorem, principio viciniorem, fortisque cœleſtis magis participem quam ſit terra. Æternus itaque, voluit Cœlum continere aquas ſupra ſe, & aliquid adhuc amplius, (propter quod Cœlum vocatur:) quod aërem, æthera, ſive vitalem auram dicimus.

7. Ideo nec enim ſit mentio creationis aquæ & aëris, eo quod Cœli etymon, utrumque inclu-

cluderet. Hæeque ideo duo elementa, dico primigenea, reſpectu terræ.

8. At nuſquam aliquid de creatione ignis legitur: nec igitur illum inter elementa agnoſco, nomenque meum, paganiſmo recuſo.

9. Nec item cum Paracelſo, licet luminarium & ſtellarum nomine, ignem, ſupra lunare elemētum agnoſcere, ut neq; ab initio conditum: quod tamen eſſet neceſſarium, ſi elementi ſortem referre debebat.

10. Nego itaque, Deum creaſſe quatuor elementa: quia non ignem, quartum. Ideoque vanum eſt, ignem confluere, materialiter ad corporum mixturam. Concidit ergo elementorum quaternarius, qualitatum, temperamentorum, ſive complexionum, & morborum fundamentum.

11. Noſtra namque mechanica mihi patefecit; omne corpus, (puta ſaxum:) lapidem, gemmam, ſilicem, arenam, marcaſitam, argillam, terram, lapides coctos, vitrum, calcem, ſulphur, &c. transmutari in ſalem actualem, æquiponderantem ſuo corpori, unde factus eſt. Et quod ſal iſte, aliquoties cohobatus, cum ſale circulato Paracelſi, ſuam omnino fixitatem amittat; tandem transmutetur in liquorem, qui etiam tandem in aquam inſipidam tranſit, & quod aqua iſta, æquiponderet ſali ſuo, unde manavit. Plantam verò, carnes, oſſa, piſces, & quidquid ſimilium eſt, novi redigere in mera ſua tria, unde poſtmodum aquam inſipidam confeci. Metallum autem propter ſui ſeminis anaticam commiſtionem, & arena (*quellem*) difficillimè in ſalem reducuntur.

12. Didici ergo per ignem, quod Deus ante diem, creaverit aquam, & aerem; & ex aqua terram elementalem, quæ eſt arena *Quellem*. Eo quod eſſet futura baſis, creaturarum anteſignano homini, ideoque ipſo initio, creari debebat, licet ſui natura non eſſet vere primigenium.

13. Quamobrem duo privativa duntaxat, reperio elementa, licet neutrius in Sacris ſit facta mentio, quia Cœli titulo comprehenſa. Cum duobus verò, creavit terram ſimul. Quocirca duo creavit luminaria magna, ut Luna, ac minus, lucendo, gubernet aquam, majus vero, luceret ſuper terram. Primigenia vero hæc, nunquam invicem transmutari, mox docebo. In terra nimirum fraceſcens aqua, ſemen locale, vel inſitum acquirit. Ideoque vel in liquorem (Leffas) ad omnem plantam, vel in ſuccum (Bur.) mineralem, tranſit, juxta ſpecies, per directionem ſeminum electas. Quæ ſemina, ex terræ fermento, primum inanis & vacuæ, dein mox, benedictione Spiritus, ſuper aquas lati, replentur.

14. Mea autem me docuit ignis experientia, tria prima nempe, Sal, Sulphur & Mercurium aquæ ſemper manere indiviſa, ſive interim aqua vaporetenus elevetur, nubis ſpecie, vel ad inviſibilia rarefiat, vel tandem etiam, priſtina aquæ forma fluctuet.

15. Nam quod Paracelſus velit aquam, evaporando, prorſus annihilari, Idiotiſmus ſuus eſto, non connivendus ſaltem naſuto deſtillatori. Equidem comperi, aquam in nubium atomos ſublatam, permanere tamen ſemper eandem, in numero, atque ſpecie aquam, quam atomi mercurii aquæ, imagine nubis, nobis oſtendunt. Nunquam autem in aqua fieri trium primorum ſeparationem, multoque minus eſſentialem transmutationem ullam. Siquidem eſt ſimplex partium internarum per ignem extraverſio, quæ rurſus intro remanet, quoties vapor in guttas condenſatur.

16. Cur autem terram, non inter primaria elementa, licet initio ſimul creatam, exiſtimem, cauſa eſt, quod tandem ſit convertibilis in aquam, per privationem ſuæ eſſentiæ.

17. Ideoque credo aquam, corpus prius, atque ſimplicius; cum illa nunquam in terram recedat, niſi virtute ſeminum, adeoque vices compoſiti, aqua aſſumat, antequam terra, ſive ſabulum *quellem* fiat. Quod poſtea latius demonſtrabo.

TERRA.

1. *Ignem nec elementum, nec materialiter corporibus commiſceri, nec materiam eſſe, nec in ſe habere.*
2. *Terra non eſt pars miſti.*

3. *Terra virgo per mechanicam demonſtratur.*
4. *Fundi in terra diſtinguuntur.*
5. *Aqua intra terram, ſuperat plus quam millies, aquam maris & fluminum.*
6. *Vera origo fontium.*
7. *Quomodo aqua ſua ſponte aſcendant.*
8. *Fili continuitas probatur in aquis.*
9. *Quo caſu terra adveniat corporibus, quæ creduntur miſta.*
10. *Elementorum numerus, & temperamenta, ſunt nugæ perniccioſiſſimæ, poſtquam ejusmodi in medendi artem ſunt translata.*
11. *Terra matrix, non autem mater corporum, idque multis demonſtratur.*
12. *Aqua & aër, nil aliud quicquam in ſe convertunt.*
13. *Qualis miſtio, qualisque ſit corporum appoſitio.*
14. *Objectiones de vitro & latere, ſolvuntur.*
15. *Operationes gehennæ ignis.*
16. *Quomodo à vitro, ſeparetur arena ſoſpes ab alcali.*
17. *Centrum Mundi, quandoque mutatum.*

IGitur nec Ignis eſt elementum, nec materialiter corporibus commiſcetur; Quia ignem, nec materiam eſſe oſtendam, nec illam in ſe habere.

2. Imo terra nuſquam occurrit, præter ſe, ulli corpori commiſta naturali, quæ inde, ullo labore repetatur. Indolui ergo, mecumque indignatus ſum, quod medendi baſis, nugis ſit referta, & tantis ludibriis, ægri obedire cogerentur.

3. Terram autem originalem, elementi virginei, ipſum conſtans ſabuli corpus nomino: reliquam autem omnigenam, terram, terræ fructum, de ſobole minerali. Quod per Pyrotechniam ſat ſuperque probatur. Sabulum enim, terram eſſe originalem, inprimis ejus difficilis reductio in aquam, probat; eo quod citius arena è ſilice, vel Adamante, in aquam reducatur, quam arena, (*quellem*.)

4. Deinde, id etiam ligo probat; Quoniam fodiendo, obveniunt quidem prope lucem, varii fundi, coloribus & ſpiſſitudine quidem variegati, quique etſi ruſtico Scholarum etymo, etiam terræ credantur nigræ, albæ, fulvæ, rubræ, &c. fructus tamen ſunt terræ, & ſemine conſtant: ſubter quas, arena eſt, ſuis etiam fundorum alibi, varietatibus multiplex, tam unico, quam diverſis locis, tandem ſubter illas, ſabulum ſedet, quod noſtri (*Keybergh.*) ſive montem ſiliceum vocant. unde rupium, montium origo, ac primæ minarum fluunt divitiæ. Poſtremum tandem omnium, ſabulum album, ſive bulliens (*quellem*) in fundo vivo, ac vitali, ſeſe oſtendit, quem ligo penetrat nunquam. Nam quantumcunque inde arenæ, & aquæ demſeris, totidem ſuccedit in vicem ablati, ejusdem locum replens.

5. Hoc inquam ſabulum impermiſtum, ſeraceum quoddam, vel cribrum, atque fundamentum naturæ eſt, per quod, aquæ omnes transcolantur, ut invicem omnes communionem ſervent, ab initio creationis, in finem, & à ſuperficie terræ, in centrum usque. Quinimo aqua, in hoc ſabuli fundo detenta, actu forte, millecuplo, major eſt, quam marium & fluminum in terræ ſuperficie fluctuantium, tota congeries. Idque facile verificatur, ſupponendo totam adhuc terræ ſuperficiem, aquis contegi, ad 600. paſſuum profunditatem. Sequitur ergo, relatione ad terræ diametrum habita facile millies plus aquæ ſubter, quam ſuper terram eſſe. Siquidem arena ſicca, ad minimum combibit aquæ ſubquadruplum, in eadem loci extenſione.

6. Non volo tamen, etſi *quellem* ultimus fodienti ſit fundus, utrobique omnes ex ordine fundos ſubſtratos reperiri. Etenim præfata arena quæ quandoque ad mille fortaſſis paſſus, infra horizontem ſeſe ſubmerſit, alias ſub diu, propediem, imo & non raro in montium cacumine, ebullit. Cujus rei ignaræ Scholæ, cum ſuo Ariſtot. mordicus tenent, omnes fontes veros, ex aëre, in aquam condenſato, ſuæ perpetuitatis cauſam debere. Attamen cum iſtud cuſtodire nequeant; eo quod in altiſſimorum montium faſtigiis non raro fontes proſiliant, ubi mons alter, paris altitudinis, non eſt vicinus, nec canalis utrimq; ad hoc extentus: Ideo elato ſupercilio tacent; ſilentque ad miraculum rei inſolitum.

7. Sane quamdiu aquæ in vivo, vitalique terræ fundo oberrant, atque in ſabulo *quellem* detinentur, tamdiu inquã, legibus ſituum hydraulicis pare-

parere non coguntur. Non ſecus ac ſanguis, dum in venis vita fovetur, tamdiu quoque ſupra atque infra neſcit, eſtque tam in fronte, quam in pedibus. Sed momento, quo ſemel è venis excidit, vel aquæ extra *quellem* egurgitant, non deſinunt, legibus poſitionum obediendo, defluere.

8. Mare igitur in ſui fundo, in cribro fabuli virginis, receptas ſorbet aquas, ita nempe juxta Sapientem, utut omnes aquæ in mare fluant, nunquam tamen regurgitat. Quia unico filo, ductus eſt continuus, ex ſabulo virgine, in fontes, rivos, flumina, & mare, ad humectandam terram, eamque mineralibus ditandam inſtitutus. Quo rurſus appulſæ aquæ, partim à *quellem* in fundo abſorbentur, partemque aëra rapiunt. Sic nempe univerſus, ſuas diſtribuit aquas, & in fructus varios deponit. Adeoque cum admiratione meditatus ſum, Omnipotentem, neceſſitates ingratorum immortalium, ſibi præfixiſſe, ut ſcopos rerum.

9. Ad terram redeo. Originalem terram nusquam ad fructuum miſtiones concurrere ſponte, caſu allabi, nec aſſumi à natura, neque aſſumtam, naturæ, aut artis opera, reperiri, certum invenit.

10. Ideoque miſtionum ratio tabeſcit, numerus elementorum, qualitatum, & temperamentorum ceſſat, atque adeo mendaces ſunt futiliates, à Scholis pertinaciter, aut inſcitè excultæ hactenus. Etenim ex homine, ligno, &c. eſto, pulvis, cinisve per ignem relinquatur, nunquam tamen terra elicitur. Alias namque mox noſtra intumeſcerent cœmiteria.

11. Terra ergo, ſaltem permanens matrix eſt, non autem mater. Quæ ſi quondoque ad fructus, ſive corpora miſta, conflueret: vel in iisdem perſiſteret, & ſic per artis, vel naturæ analyſin, quandoque reperiretur, atque inde rediret (quod falſum eſt,) vel planè ad miſtum aſſumeretur, atque in eo deſineret eſſe terra, in aliud transmutata jam. Et ſic alibi minueretur, (quod æquæ oſtendam mox eſſe falſum,) vel per mortem, ac rei diſſolutionem, rurſus in terram rediret, eſſetque quotidianus, ac repetitus regreſſus, à privatione ad habitum, unius & ejusdem elementi. Vel ſi non rediret in terram hæc; transmutata maneret in fructus, adeoque jamdudum tota terra in fructum abiiſſet, conſtantiamque ſuam natura amiſiſſet, & Creatoris primos ſcopos illuſiſſet, vel terra in aliud elementum, à diſſoluto miſto, rediiſſet. Cujus impertinens ceſſat.

12. Siquidem non eſt geniale aquæ aut aëri, alienum elementum in ſuam convertere ſubſtantiam. Hinc demonſtrabo mox, nunquam unicam guttam aquæ, in aërem verſam, aut viciſſim aërem, in aquam mutatum. Quæ tamen mutationes apparent minus operoſiores, quam terræ in aquam, vel in aërem. Ideoque ſi faciliores transmutationes nondum natura attentaverit; quò pacto difficiliores præſumet? Alias namque terra, ab aquis, & aëre, tanto amplioribus, contiguis, magisque activis, abſorpta, & annihilata eſſet. Aſt Pater univerſi, concordiæ amans, diſcordiam & rixas odit, maximèque in elementis, quæ ut eſſent ſtabilia naturæ fulcra, non pugnantia eadem creavit. Direxit nempe elementa quoque ad deſtinatos ſibi fines, & durationis leges. Ut nempe ſuos edant, & foveant fructus, in ſui honorem, & hominis uſum. Veruntamen nec Dei honos, nec humana exigentia, uſpiam, aut ullatenus requirebant prælia elementorum, voracitates, luctas, peſſumdationem, ut neque unius ex altero commutationem, aut nutritionem. Nec demum finis elementi eſt, ſeipſum per avaritiam, famem, luxum, aut neceſſitatem augere, cum alterius deſtructione. Non enim avaritiæ, vel odii, criminis rea ſunt, ut nec ali optant. Denique neque ad iſtam transmutationem faciendam, Archeum obtinuerunt elementa, culinam, aut proprietates. Tota ergo de bello elementali, Scholarum doctrina, anilis fabula eſt.

13. Terra itaque nunquam aſſumitur, vel ſponte materialiter accurrit, in corporum conſtitutionem extra ſe. Nullaque in natura fit ritè miſtio, quæ ſubter unitatem formæ compoſiti naturalis, firmiter coaleſcat, niſi inter ſuccos, & ſpiritus. Econtra, nulla pulveroſa commiſtio, ad generationem tendit: ſed tantum eſt appoſitio, mox ſponte, atque iterum cito fatiſcens. Omnis proinde terra, lutum, ac omne corpus tangibile, verè, & materialiter, eſt ſolius aquæ

progenies, & in aquam iterum reducitur, per naturam & artem.

14. Non obſtat, quod ex luto & arena, later coquatur; ut ex arena & cinere, vitrum. Siquidem quidquid luti eſt, ſponte in ſalem reſolvitur tandem, permanente eodem ſabulo, quod lutum in ſe contraxerat. Vitrum quoque, ut arte, ac ſine ſemine, in compoſitum artificiale tranſivit: ita per artem denuo, reſoluto vinculo, ad priſtina redit initia, adeo ut eadem numero, & pondere arena inde prorſus eliciatur, quæ per fluxum fornacis, cum alcali coaluerat in lapidem pellucidum, ſive vitrum. Hinc namque liquet nunquam arenam, ſive elementum terræ, confluere ad generationes naturales, atque ſeminales. Et quoties artificiis ſervit, toties ſemper arenam perſiſtere immutatam in vitro candenti, fluxu ſalis occultatam, ac in vitrum transparens aſſumtam. Non enim argentum eſſe amiſit, cum per Chryſulcam eſt ſolutum, licet amiſerit illud oculus, & diaphaneitatem nactum ſit.

15. Cum igitur arena, ſive terra originalis, tam arti, quam naturæ reſiſtat, nec queat ullis adminiculis (unico duntaxat Gehennæ artificialis igni excepto,) naturæ, vel artis, à primæva ſui conſtantia recedere (ſub quo igne artificiali) arena ſal fit, ac tandem aqua, quia vim habet agendi ſuper ſublunaria quævis, abſque reactione:) ſequitur quoque, terram originalem, nunquam ad generationes naturæ ſeminales ullo modo aſſumi.

16. Nec arguit, quod imperitus aliquis, vitrum eſſe ultimum artis ſubjectum velit, quodque nec arte, nec igni deleri idcirco queat. Erudietur namque, ſi vitri pollinem, pluri alcali colliquaverit, ac humido loco expoſuerit; reperiet mox totum vitrum reſolvi in aquam: cui ſi affundatur Chryſulca, addito, quantum ſaturando alcali ſufficit, inveniet ſtatim in fundo arenam ſidere, eodem pondere, quæ prius faciendo vitro aptabatur.

17 Terra ergo immutata perſiſtit, quanquam ipſa toto orbe mobilis, ac mota fuiſſe videatur. Imo talpa, aggerem transfodiendo, inundationem magni tractus facit, adeoque abjectum animal, terram centro, mundumque loco, dimovere poteſt, ſi centrum æquilibrii locum tenere credamus, & maria dorſo terræ recenter incumbere videamus. In Rekem, prope Trajectum Moſæ, Navis maritima, ſub arenoſo colle reperta eſt, anno 1594. In tractu Peele, Pini ſeriatim ſub terra repertæ, quæ non niſi in montibus libenter proveniunt. In Hingſene prope Scaldim, 12. pedes ſubter Horizontem, humido prato repertus dens elephantis, cum tota maxilla, cujus tertiam partem, duorum pedum longitudinis, mecum aſſervo. Adeoque vivi elephanti quandoque fuere hoc tractu. Nuperrime autem deſiit reperiri tota Groenlandia ſalo ſubverſa. Unde neceſſario centrum terræ transferri debuit.

AQUA.

1. *Situs terræ & aquæ ante diluvium.*
2. *Meditatio Authoris.*
3. *Vorago aquarum, ſive Barathrum.*
4. *Diſtributio illius voraginis.*
5. *Sectio venarum, illius voraginis.*
6. *Fructus Peroli di mineralis.*
7. *Salia migrant in Bur.*
8. *Progreſſus mineralium ad ſuas maturitates.*
9. *Vide piſces foſſiles.*
10. *Ius venarum, in liquorem contentum.*
11. *Locus jejunus Sapientis Coheleth.*
12. *Fontium ortus Ariſtoteli neſcitus.*
13. *Mundum rotundum ab ortu in ortum. Ab Auſtro autem ad Auſtrum eſſe teretem.*
14. *Occupatio objectionum.*
15. *Centurialis proprietas ſuam accipit determinationem à neceſſitate.*
16. *Ratio à fontibus.*
17. *A motu Solis.*
18. *A juſta figura Cœli.*
19. *Ab authoritate Sacrorum.*
20. *Ab umbris, & diei quantitate.*
21. *A viſo Sole navigantibus.*

1. Sal

1.

SAltem, poſtquam firmamentum ſepararet aquas ab aquis, Æternus congregavit ſublunares, earumque collectionem, mare vocavit. Ex oppoſito diametri, Arida eminebat, quam terram nominavit; & ambo unum conſtituebant globum, qui in terræ medio paululum eſſet eminentior, ideo quod in medietate terræ, immenſo gurgite hiaret, unde fons erumperet, humectandæ terræ deſtinatus. Nec enim ſi præter aſſuetam globi rotunditatem, qua omnes lineæ in circumferentiam æqualiter à centro diſtant, terra in ſui medio, non fuiſſet longe altior, non potuiſſet inde fons ad declivius mare decurrere, ſed ſtagnaſſet mox à ſui origine. Unde concipio: Terram in initio fuiſſe continuam ac indiviſam, quippe quæ unico tota fonte irrigari debebat. Denique, nec Inſulas habuiſſe: ſed totum globum, una parte mare, atque altera terram oſtendiſſe. Hæc nempe facies erat mundi, ante diluvium.

2. Sub quo deinceps terra varias in ſectiones hiſcebat, & ex rimarum abyſſo, affatim erupere undæ. Cataractæ tam abyſſi inferioris, quam cœlorum apertæ ſunt, ut globum univerſum terræ penitus ſubmergerent. Magne Deus! vineam tuam ab inutili palmite reſecare intendis, mundumque pro exigentia plectere: at nondum abſtinere potes, quin paterni affectus memor, in medio juſtiſſimæ iræ, terram ſepares, & divellas in majorem utilitatem, neceſſitatem, & commoditatem eorum. Mare quod unicum, toto duntaxat ſtabat globi latere, transmittis in varias terræ oras, nec ceſſas à nova benedictione, ſuper ingratum opus manuum tuarum. Super terram enim in conſpectu tuo ream, abunde effundis vitales ſupercœleſtium aquarum vortices, quæ longè rorem fœcunditate ſuperant. Terra verò, iis ſat inebriata, rurſus emicuit, ac ad ſolita opificia, indeſinenter rediit. Unicus demum fons, & aquarum ſcaturigo, quam in terræ meditullio atque cacumine collocaveras, eſt deinceps in venas mille diffuſus, quæ ubique ferè, terræ globum terebrant, ad longe meliores uſus. Quinimò & mare in omnem terræ ſinum pænè alluiſti, ut major inde mortalium eſſet ſocietas. Benedicta igitur ſi ſit, ac felix tua punitio; quid erunt tua benedictionum Chariſmata? Domine, cuſtodi nos pro immenſitate bonitatis tuæ, intra numerum, qui tuas magnificentias laudabunt in æternum, in ſanctificatione nominis tui.

3. Quamvis autem modo unicus fons ille deſierit, nec diſciſſis jam terris, unicus haud ſatis eſſet, permanſit tamen aquarum fortè idem introitus. Quippe in mari dulci, inter Roeſt, & Loeffelt, juxta tabulam Gothiæ, aquarum ab Olao deſcribitur vorago, in quam naves, invitis nautis, irritiſque illorum conatibus, abſorbentur. Os eſt nimirum, in quod aquæ illius Oceani cadunt, unicoque inde ductu, ante diluvium ferebantur ad præfatum fontem.

4. Poſt autem, inſtar venæ cavæ, ductus ille variè diſtributus fuit, ſaxoque ſeptus, per aliquot mille venas, ſuper vultum *quellem* deſinentes, à quo deinceps imbibitæ aquæ, feſtinant peregrè ad deſtinata munia. Porro vorago iſta, ſive barathrum, ſi alicubi eſſe debeat, verusq; ſit Scriptor Olaus, ſive non, ſaltem opportunè eſt in mari, tam propter maris dulcedinem, quam figuram orbis teretem, à me mox probandam. Denique ſi fons unicus humectandæ erat terræ, ſatis erit præfata vorago, præſertim quod maris fundus, longè lateque arenam *quellem*, patulam habeat, quæ combibendæ aquæ foret ſatis. Magiſque quod mare terram nunc circumquaque, & per intervenia plura, alluat; & perluat.

5. Abſorptum itaque mare, in dicta voragine, paulatim per canales lapideos, hincque per minores fiſtulas ducitur, per magnam terrarum partem: veruntamen vix infra fundum (*Reyberch*) merguntur: quoties autem venæ voraginis ſecant, vel attingunt aſſurgens per media loca, *quellem*, proruens in fontem, pereunt quidem dulces venæ, & proferuntur venæ ſalis marini.

6. Alioqui muria, ſi qua mari Gothico adhuc ineſt, ſenſim per vividum terræ Archeum, ſalium naturam amittit: vel ſi ſalium in locis fermenta alicubi exiſtant, ipſæ aquæ ſemina tam diver-

diverſorum ſalium, quam lapidum, ac metallorum induunt, ac transmutantur in ejusmodi fructus. Sic namque ſalia boaria, gemmea, nitrea, aluminoſa, vitriolata, marina, ex aqua creſcunt, tanquàm primogenituram aquæ ſibi ſpondentia.

7. Hinc dein, in Bur, ſive primam mineralium ſobolem fatiſcunt, atque ſeminum ductu, degenerant.

8. Sic quidam aquæ fructus, obſtipant ſui fontis conductus, ultimaque maturitate, acquirunt illius mineralis perfectionem, cujus deſtinationes, ſemina, præ ſe ferebant, in fermentis locorum hoſpitata.

9. Porro ut vorago illa borealis, etiam piſces intro ſorbet, ſic eosdem minutulos ſorbet, majoribus detentis inter canales. Ubi non raro vel petrificantur, vel putrilagine ſordent, vel etiam fundorum balſamo condiuntur, ut non raro etiam piſces foſſiles reperiantur, quos Agricola, atque alii, in ſtuporem ducti, quaſi indebitis locis, & absque ſemine natos, autumant.

10. Porro ſive conductus aquam conceperint, ſive demum *quellem* illam combiberint, ſaltem aquæ dotantur ibi vivida, atque ſeminali proprietate. Non ſecus enim atque vena, etiam in cadavere, contentum ſibi cruorem, à coagulatione (quæ primi gradus eſt corruptio,) præſervat: potiori profecto ratione, jus id venis terræ nondum defunctæ competit. Aqua itaque, intra vividum terræ fundum ſorbetur, & trahitur, unde communem nacta vitam (*Regem, cui omnia vivunt, venite adoremus,*) locorum ſitus neſcit, ad cacumina montium, ſine moleſtia facile adſcendit, una cum *quellem*, ut indeſinentes inde fontes evertat.

11. Quæ ſane à Scholis neſcita, locum Sapientis Coheleth, in Sacris jejunum reliquerunt, ubi dicit: *Omnia flumina verſus mare properant: quod tamen ideo non regurgitat. Siquidem flumina redeunt ad locum unde ſunt egreſſa, ut iterum fluant.* Quæ verba antehac variis modificationibus adulterata ſunt: eo quod fontes, in montium faſtigiis, ex mari, quorſum tandem ruunt, prodire non videbantur.

12. Ex condenſato itaque aëre, vi frigoris, intra montium cavernas ſibi invicem ſucciduo, fontes à Scholis hactenus falſo æſtimati ſunt, ſua ſumere initia, & cauſas. Quæ libello de fontibus ſpadanis anno 1624 Leodii impreſſo, oſtendi, ſe habere per modum jam hoc loco traditum. Manifeſtata igitur verorum fontium vera origine, hactenus Scholis incognita, manet Scripturæ textus integer, & lucidatus. Aſt cum ejusmodi lex, curſus, recurſusque aquarum à *quellem* in fontes, & à fontibus tandem in mare, ſervaretur, non minus in diebus, quibus per annos tres, & amplius, non pluit, quam dum annus totus continuo imbre ferè ſterileſcit: ſciendum, terræ ſatis, non ita beneficos fontes, per tubos ſuos, ac torrentes defluos, quam communem roris atque pluviæ aſperſionem.

13. Porro antequam ad aquæ impermutabilem ſubſtantiam, qua aërem in aquam, & hanc, viciſſim, permutari facile ſpondent Scholæ, devenero, prius aliud paradoxon elucidabo. Globum videlicet ex terra & aqua compoſitum, rotundum quidem eſſe ab ortu per occaſum, in ortum: non tamen ab Aquilone in Auſtrum: ſed teretem, ſive ovalis figuræ. Quod inprimis navigantes fefellit multum. Eo quod citatiori curſu, aquæ à Borea in Auſtrum labantur, quam alioquin ab ortu, in occaſum. Semper namque plurimæ aquæ, ab Aquilone per flumina deſcendunt, quæ non recurrunt unquam ad Septemtrionem. Sic Danubius in Archipelagum, cum aliis multis labitur, per Helleſpontum, deſcendunt aquæ, nec aliquid à Mediterraneo remeat. Quidquid ſemel in Mediterraneum decidit, nunquam in Oceanum ſpargitur. Nilus enim, recta à montibus lunæ ſemper deſcendens, in Zebenuticum mergitur, totus cum ſuis nitris: interim nec Mediterraneum creſcit, nec ſalſius evadit. Quod tamen prorſus eſſet neceſſarium, ſi nudo vapore tenus, infuſæ exhalarent è mari aquæ. Sed Sapientia æterna, Mediterraneum pleriſque locis Oceano fecit profundius, ut ſabulum virgineum, inſtar cribri, aquas ſimul cum ſuis ſalibus combiberet. Neceſſitates humanæ namque (quæ Deo legem dictaſſe videntur, ex ſua bonitate,) requirebant fontes, atque flumina, è ſummis apicibus

bus decidentia. Everſæ denique è *quellem* aquæ, per fontes, poſt ſe, continuitate trahunt ſequentes, ideoque & in fundo, marium aquas, ſorbendo combibunt. Proprietates itaque locis ſunt additæ, ex divina Providentia, propter neceſſitates. Borealis maris fluxus, ſub Angliæ Kentonia, ferè per horæ dimidium, anticipat fluxum maris occidui. Unde conjicio terram, atque mare, boreali plaga aſcendere. Scandia namque à ſcandendo, tota borealis terra nominatur. Et mare boreale non glaciaretur, ſi ſalſum eſſet. Si dulce; denotat Oceani ſalem non poſſe aſcendendo commiſceri ſibi, ſed quod aquæ boreales inceſſanter in declive ruant. Veriſimile eſt namque, tam in prima abyſſi miſtione, quam in Cataclyſmatis diluvio, omnes aquas ſemel, atque iterum commiſtas, harumque commiſtionem mare vocatam ideo. Quæ ergo initio ſemel ſalſæ, atque mox dein dulces fuere: certum eſt, illas continuo deorſum defluxiſſe, quia dulces ſunt hodie: adeoque Scandiam Ægypto longe ſublimiorem in ſitu. Sed fingamus modo, terram decem pedes, labrum mari, utrobique conſtituiſſe in litoribus, ſervemusque rotunditatem æquabilem: ſaltem Nilus, qui recta ab Auſtro in Mediterraneum mare, per mille leucas, fertur præceps, ſi præter ſphæræ rotunditatem, quæ non eſt declivis uſpiam, imo ſe habet per modum plani, relatione centri, tantum haberet à ſui ortu, in mare usque, decem pedum caſum ad ſummum. Quod eſt, Nilum quietum ſtagnum dicere, non autem decurrens flumen. Etenim dum Gandavo Brugas fovea meditaretur, inventa eſt 18. pedum altitudo decidens, ſumta dimenſione noctu, ſuper flammam candelæ, idque detracta ſphæræ rotunditate. Si ergo tarde volvulo, 18. pedes decidentiæ, ſunt octo leucis, Nilus æque tardè fluens, opus habebit ad minimum 2230. pedum alitudine, in ſui initio. Sin autem per modum Nili fluxerit, opus quadruplo neceſſe habebit; ad minimum: ſive novem pedum millibus. Hanc autem terræ altitudinem ſi 15. gradibus, à Tropico Auſtrali, ad mare Mediterraneum, Nilus metiatur, ubi figura adhuc ſphærica globi eſt, quam ergo non conjicere licet à montibus lunæ, ad Auſtrum usque? Caſus indefeſſus aquarum ab Aquilone, promittit inſignem terræ elevationem: Sic eſt,

14. At inde colligere non datur, omnes confeſtim aquas, eo poſito, Aquilonem deſerturas; Quippe ſilent leges ſituum, ubi aqua circa mundi centrum decidit circumquaque.

15. Adeoque univerſi neceſſitas, & proprietatum regula fuit. Fingo enim ſublunarem locum, ſine palpabili corpore, ſilicem vero teretem, de Cœlo decidere, illumque quieſcere in centro: erit tamen ejus longitudo verſus aliquam Cœli partem inclinata. Quid ſi hoc ſit verſus polos, nobis mundi figuram exprimet. Fingamus rotundum lapidem, extra ſupremum Cœlum. Is enim proinde priſtinum pondus non amiſit; attamen non caderet Cœlum verſus, quod id ſit contra ponderis cujusque naturam: neque caderet obliquè, cum ſic caderet in infinitum, nullumque habiturus eſſet motus terminum. Quod æquè eſt abſurdum. Ergo lapis iſte, cum ſua gravitate, ſiſteretur ibi in loco, quo poſitus eſſet. Id autem cum ſub luna non contingat; neceſſe eſt, ut præter rerum pondus, aliqua ſit in loco proprietas, cujus obtutu moveatur, reſpectusque ſuperi et inferi faciat. Ergo ſi iſtud ſuperum, & inferum, non ſit niſi reſpectu corporum, & forte duntaxat ſublunarium, ejusmodi reſpectus toti ſubſiſtent ex intentione Creatoris, quæ originalis eſt cauſa, omnis quietis ac motus. Quare ſi ejus intentio fuerit, univerſi figuram teretem facere, (quod ea eſſet commodior habitatio mortalium, ob Solis fomenta neceſſaria,) feceritque ſemper, quod eſt longe optimum in omnibus: Etiam aquis figuram limitavit ovalem, eundemque reſpectum ad centrum. Sive ut ovalis figura propemodum ſervaret eandem intentionem ad centrum, qualem habet rotunda.

16. Quid ſi fontes ad montium aſcendant cacumina; poterunt & aquæ polares rationem ſitus ovalis ſervare, non ſecus atque rotundi.

17. Alioqui ſi Cœlum, velut terræ maritus adæquatus, ſit planè ſphæricum, 1. Sequeretur, Solem ſub Æquinoctiis majorem circulum facere, quam ſub Tropicis. 2. Solem adeo citius ſub Æquinoctio moveri, quam ſub Tropicis,

picis. 3. Solis motum inordinatum, ac quotidie inæqualem ſibi eſſe. 4. Clepſydræ, quæ motum Solis, in ordine ad tarditatem metiuntur, & gnomona ſolaria, quæ motum metiuntur, in ordine ad ſitum orbis ſolaris, non reſponderent ſibi invicem. 5. Si iſta organa ſub æquinoctiis conſentirent: variarent ſaltem ſub ſolſtitiis.

18. Cælum quoque, quod eſt tanquam terræ theca, juxta polos, profundius eſt, quam ſub Solis orbita.

19. Si enim Lucifer ſedem ſupra Septentrionem ſtatuere volens, crimen ſuperbiæ ſubiiſſe intelligatur: profecto, ſi ibidem excelſius non eſſet, non id imputatum eſſet in ſignum arrogantiæ: præſertim cum locis, ubi Sacra ſunt ſcripta, ſtella polaris viſa ſit ſemper Horizonti contigua, nec Cælum quidquam excelſi ibidem quoad viſum ſpondeat.

20. In noſtro autem Horizonte, vidi totum corpus ſolare, in gnomone umbram dediſſe, paulo poſt novam in Junio, mane vero vidi totum corpus Solis ſupra Horizontem circa horam quartam: nondum enim dabat umbram, propter aeris & vaporum denſitatem. Ergo breviſſima nox eſt tantum ad ſummum 7. horarum. In ſolſtitio autem hyemali Sol oritur 15. minutis ante octavam, occidit vero 27. minutis ante quartam. Ergo dies breviſſimus, ſaltem eſt horarum 7. & minut. 42. Derogat autem rotunditati ſphæræ, plus lucis habere, quam tenebrarum.

21. Tandem neotericæ navigationes, Solem ſub ſeptentrione, per menſem viderunt, antequam perfecta cœli totunditas id permiſiſſet.

A E R.

1. *Scholarum ſomnia de humiditate aëris.*
2. *Inſulſa objectio*
3. *Præſuppomunt impoſſibilia.*
4. *Aër nunquam fit aqua per ſuarum partium condenſationem.*
5. *Petunt principium.*
6. *Ridiculum Scholarum, de aëris calore nativo.*
7. *Antiperiſtaſeos anile figmentum.*
8. *Deteguntur profunda Scholarum ſtupiditates.*
9. *Argumenta.*
10. *Aliud æque ſtupidum.*
11. *Aërem eſſe nive frigidiorem.*
12. *Exhortatio Authoris ad Tyrones.*

Demonſtratio Mathematica, quod Aër & Aqua ſint elementa primigenia, & impermutabilia, frigore, vel calore unquam in ſe invicem.

Scholæ adhuc cum ſuo Ariſtotele, aerem ad octo gradus, id eſt, ſumme humidum; ad quatuor vero, ſive ad mediocritatem, calidum. Frigiditatem vero ſummam aquæ donant, cum humiditate remiſſa ſive mediocri. Adeoque aerem aqua duplo humidiorem mandant, ex eo, quod aer, ſui compreſſione, ac congreſſu aquam generet. Sed ſodes; quid iſtud eſt aliud, quam ſomnia pro veritate vendidiſſe; Nam ſi aer condenſetur, humiditas quoque denſior, major, ac palpabilior erit in aqua, quam erat prius in aëre: cum condenſatio nequeat facere novam formam eſſentialem, nec ſit principium generationum; quid iſtud eſt aliud quam impertinenter nugari? Saltem aqua non eſſet niſi aer ad decuplum (vel potius centuplum,) in humiditate condenſatus, magisque activus, ideoque centuplo, ac confeſtim plus humectaret & fortius, quam aer. Tantum abeſt quod proinde aqua minus humida eſſet, quam aer. Sin vero nuda condenſatio aerem diſponat ad novam formam, cum eadem diſpoſitio efficientis interni, ſit cauſa illius generati neceſſaria, neceſſe eſt, eandem permanere in producto; adeoque, ſi aer condenſatus, ſit aqua; jam non erunt niſi duo elementa, aqua nempe, & terra. Dum aqua erit tam humida, atque tum prius eſſet aër, in quo nempe ſola interceſſit condenſatio. Quæ eſt partium adunitio: non autem formalis rei in rem transmutatio. Siquidem omnifariam, forma reſultans ex humiditate aeris

aeris condenſati in centuplum, ſaltem centuplo erit humidior, & plus humectabit, quam priſtinus aer. At ſane non humectat aqua, ob denſitatem: (alioqui namque terra adhuc plus humectaret,) eo quod ſola humiditas humectet, & non denſitas. Alias namque plus argentum vivum humectaret lanam, aut manum, quam aqua. Quidquid enim plus humectat, idipſum quoque humidius eſt; & vice verſa, quidquid in natura elementi eſt humidius, id etiam plus humectat. Ridet Natura, fidem pro ſenſu notis, ex ſomnio poſcere, & pudenda Ariſtotelis commenta pro veritate etiamnum docere.

2. Ac dicunt Scholæ: Sic docendum propter axioma. *Propter quod unumquoque eſt tale, illud ipſum eſt magis tale.* (quaſi propter axiomatis honorem, mentiendum Deo!) Sed aqua non eſt humida niſi propter aerem, ergo aer debet eſſe humidior quam aqua.

3. At ſudabunt plus ſatis, antequam ſubſumtum probaverint: Sed aer in ſe nec humidus eſt nec calidus: ac quidquid ipſi humiditatis ineſt, id ipſi peregrinum contentum eſt, aeris naturam non attingens unquam, licet in aeris poroſitatibus vapores contineantur. Quid etiam vitri naturam attinet, ſi aquam in ſe clauſerit? docebo namque mox, eſſe impoſſibile, aerem & aquam viciſſim commutari. Adeoque per abſurditates, Scholæ prorſus impoſſibilia theoremata ſupponunt.

4. Abſurdum namque, & impoſſibile continet etiam, aerem condenſatum, aquam fieri, ac eſſe fontium materiam perpetuam. Aerem enim, in canna ferrea, unius ulnæ, compreſſi fere ad quindecim digitorum ſpatium, qui dein ſui exploſione, inſtar ſclopeti, pyrio pulvere acti, ſphærulam trans aſſerem miſit. Quod utique non fieret, ſi aer, compreſſione, in aquam, vi adigi poſſet. Maximè, quod illud experimentum non minus ſuccederet hyemis intenſiſſimo frigore, atque calore æſtatis. Quid ſi ergo aer, vi compreſſus, canna ac tempeſtate frigidis, non mutetur in aquam, qua tandem authoritate ſua Scholæ figmenta, de condenſatione aeris, pro fontium ſcaturigine, & continuatione ſtabilient? frigus enim in natura, non habet generandi initia, cauſas, ac proprietates. Imo nequicquam humiditatis reperitur in præfata canna; quinimo, madefactum corium in fine piſtilli truſorii areſcit illico.

5. Ridiculum eſt quoque, aërem probare humidum, per fontium originem: & viciſſim fontium ortum probare, ex ſuppoſita aëris humiditate. Argumentum utrumque Scholarum, ex veri penuria eſt, & petitio puerilis principii.

6. Utque quatuor elementa qualitatibus adornent, ſingulis unam eximiam, alteram vero remiſſam tribuunt; mandantque Scholæ, Naturam obedire ſuis figmentis. Aërem ergò remiſsè calidum ajunt, quia vicinum volunt ficto elemento igneo: Id eſt, vel quia à vicino illam qualitatem remiſſam mutuat: mutatque propriam ac nativam indolem, pro nutu vicini: Idque impertinenter, dum de nativis proprietatibus ſermo eſt. Vel quia illam ex ſui indole habet: & licet remiſſam, attamen ideo, & talem vicinum habuerit. Quod æque impertinens, & infelix eſt.

7. Utque aëris moderatam probent caliditatem, Antiperiſtaſis æquè futile inventum invehunt. Videlicet, aërem, ſuprema ſui parte, calidum, ob ignis propinquitatem (adeoque non eſſentialem, ſed per accidens mendicatam, & impropriam fingunt caliditatem,) & prope terram pariter calere, ex ſolarium radiorum reflexione. Qui calor eſt advena per accidens, pro tantillo ſpatio: ideo & ficta aëris proprietas. Mediam vero aëris regionem, volunt mirabiliter frigere, propter Antiperiſtaſin. Nempe quia utrimque circumſtant partes aeris calidæ. Cujus ſimile accidere ajunt, profundis puteis, æſtate frigidis, ac hyeme tota tepentibus.

8. At ego demiror Scholarum profundas ſtupiditates, & veterum Catochum.

9. 1. Quia ex tota illarum hac ſtrue apparet, aerem generaliter frigere, non autem mediocriter calere. 2. Siquidem ignis non eſt elementum in natura, multoque minus ſub cavo Lunæ, nec ideo poteſt ſupremum aera, niſi ſomnialiter calefacere. 3. Si enim aer per ſe, & ex proprietate elementali calet: tunc ſemper, & ubique etiam profundis puteis calet. 4. Si vero calet per aliud aliquid ſibi geniale, calefaciens; tunc præterquam quod præter ſe haberet aliquid

commiſtum, unde deſineret elementalis ſui corporis ſimplicitas, etiam ſemper, & ubique actu caleret; aut denique caleret propter aliquod appoſitum agens, per accidens. Quod impertinens eſt, quoties de eſſentialibus probandum aſſumtum eſt. Ergo ſi aër per ſe non calet, per ſe frigere eſt neceſſe. Cum illa duo ſe mutuo in natura ſubſequenter excludant. 5. Si ignis nunquam eſt frigidus, aut humidus, & nunquam aqua eſt ſicca: ſic aër nunquam poteſt eſſe minus quam intensè humidus, & calidus remiſſe, ſi verum dicant Scholæ.

10. 6. Mediam volunt aëris regionem, quæ vix ſemimilliari à nobis diſtat, ſuæ doctrinæ immemores. Nimirum diametrum aëris, decuplo ſuperare diametrum aquæ: hanc vero, decuplo, diametro terræ majorem. Quo figmento conceſſo, ſemidiameter aëris, 570000. milliaribus eſſet profundior. Itaque ſemimilliare, quaſi nihilum eſſet, reſpectu medii aëris. Scholæ quæſo expergiſcamini! 7. Nam ſi aër ſpontè, atque ſui natura caleret, qua demum de cauſa frigeret ſui medio? An enim quia utrimque vicinus calet? At tunc, non indignationem, verum potius gaudium, ſibi aër proponeret, ex naturæ vicinæ conformitate. Cur enim aër nativam exuat proprietatem, eo quod utrimque tepentem aërem ſibi conformem attingeret? Quomodo enim tepida tepidæ affuſa frigeſcet, eo quod teporem utrimque reperiat? Vel ſi frigida inter duas frigidas collocetur, anne proinde, ſui in medio, caleſcet. 8. Mirari non ſat poſſum Scholarum impolitam ruditatem, Antiperiſtaſis doctrinam tradentium, quæ credulitatem tantam optat, non judicium. Nam etſi figmentum iſtud placeret, dum aër circa terram calet, at certe nullatenus poſſet hybernis frigoribus. Siquidem nec tunc quidem media illa aëris regio, nativo tunc calore eſt ornata. 9. Mirum inquam, tam abſurdam falſitatem, ac doctrinam, in Alpibus nondum exſpiraſſe. Adeoque hinc liquet, vel ſtudio pertinaciæ, Peripateticis cognitas falſitates docere, ne non jurent ſub verbo Ariſtot. vel nequicquam ſibi judicii reliquum fore, ut ingenuè fungantur ſuo munere: ſatiſque exiſtiment factum, ſi antecedentium armenta ſequantur. Antiperiſtaſis itaque ſomnium eſt ejus, qui cum ne minimum in natura ſciret, omnia tamen ſciviſſe videri voluit, ac pro Anteſignano adorari, à ſequacibus Scholis. Quod autem Ariſtot. ad puteorum calorem hyeme fugiat, ad Antiperiſtaſis demonſtrationem, id per organum, quo ambientis juſtam metimur temperiem, mox ruet. In quo, mechanica demonſtratione videmus, quod aër in profundis puteis, & cellariis, eodem caloris puncto ſit ſtabilis, ſive hyeme vel denique maximis æſtatis caloribus, metiri placuerit. 10. Sed poſito, quod puteis non æqua eſſet temperies: at ſane ſtultum eſſet, aërem genialiter moderatè calidum alioqui, nunc frigere, nunc denuo calere, velut per deſpectum, ob circumſtantis aëris alterationem appoſitam.

11. 11. Sacra nivem aqua frigidiorem, (utpote nix eſt aqua, in qua ultima frigoris poteſtas impreſſa eſt,) & aërem ſuperare nivem frigore, hinc legitur: *Qui nivem ut lanam ſpargit*, ut triticum ſub nive, à frigidi aëris immanitate, incolume ſervetur, tanquam ſub laneo operculo. Mechanicè namque videmus, membrum ferè congelatum, ſub nive recaleſcere, & à ſideratione præſervari; quod alias aër mox totaliter congelare pergeret, vel ſi repentè ad ignem ſit delatum, moritur propter extremi alterius feſtinam actionem. Eſt ergo per media iſſe, ſi ab aëre frigido, per nivem, aquam, ac dein in teporem remiſſum, ſit itum. Ergo, nix eſt aëre minus frigida. 12. Sed cur ad humiditatem aquæ, ejus denſitatem, ad humectandum implorant, (quod eſt ridiculum,) ſaltem eandem denſitatem aquæ, non aſſumit præ frigore? Etenim ſic ſaltem aliquid dixiſſent veroſimile.

12. Attende ergo, quisquis medendo animæ ſalutem operari conaris, qualem Scholæ patronum usque tueantur. Quo conſilio elementa, complexiones, gradusque qualitatum, baſim medendi fecerint, qui elementorum numerum, eſſentiam, uſum, proprietates, fructus, & paſſiones, non niſi torpida credulitate ſeducti, ſua paganicæ cæcitati dedere nomina. Aſpice quam ſerviliter Scholæ mutuatæ ſint qualitates elementales, easq; ad ſomniorum voluptates obedire voluerint, combinarint, auxerint, retuderint & di-

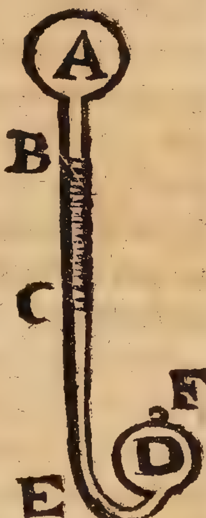
& diviſerint, tanquam lurida commenta, ad naturalium rerum cauſas morborum cognitiones, ſanationes, & templorum S. Spiritus devaſtationes, uſque tranſmiſerint. Aer itaque, aqua & terra, ex creatione ſunt frigida, quia ſine lumine, calore, & vitæ participatione. Calor ergo ipſis eſt peregrinus, radici elementali externus. Aer vero, & terra, per ſe ſunt ſicca: ſola aqua madida eſt. Hæ ſunt illorum corporum qualitates, quas nemo pro lubitu variet. Aer vero vacuitates habet, (ut ſuo loco alibi) quibus vapores combibit, & detinet. Hic eſt elementorum ſtatus, ordo, complexio. Quæque medicam profeſſionem non niſi ex obliquo attingit. Adeoque in Scholis, quòd minimè confert, tanquam maximi momenti plurimum indagatum eſt, & quod maximi eſt momenti, hactenus neglectum fuiſſe oſtendam. Eo quod ludibriis, & inutilibus rixis, totus medentum ceſſerit labor. Ergo ſi elementa non ingrediantur miſta, vana eſt Scholarum doctrina, de numero, compoſitione, temperamentis, de inæquali concurſu, de contrarietate, proportione, lucta, & gradu elementorum: gradus namque ſimplicium ſeminibus alligantur, non elemento. Vanæ ſunt nugæ, an permaneant in miſto formæ elementorum, quippe quæ non inſunt; ut elementum nunquam deſinit, à quo ſemel incœpit eſſe, excepta aqua, dum ſcilicet ſeminibus deſponſata, abit in corpus, quod mixtum creditum eſt hactenus. Vana ergo pugna, alteritas, victoria, & quod hinc omnis morbus pendeat, diſſolutio, ruina, ſanitas, & reſtitutio. Vana quoque methodus, quæ per contraria, hinc petita, inſtituitur. Senſim enim Scholæ, mendaciorum iſtorum, malè ſartorum conſciæ, utut longum de complexionibus garriant, tandem deficiunt, & fictis humoribus contentæ, vix quicquam de elementorum pugna, amplius decernunt. Præterquam in ſex rebus præter naturam, & diætæ mandatis frivolis,

I. Aerem, & Aquam, eſſe corpora impermutabilia in invicem.

QUamquam inpræſentia plurium demonſtraverim, quod Heer, in ſuo Apologo contra meum libellum de Spadanis, impertinenter uſus eſſet meo inſtrumento: attamen non deſiit me ſuis ſtupiditatibus immiſcere. Dicit namque, Me voluiſſe edere motum perpetuum. Nec cognovit quidem in eo, ſe ſibi contradicere. Nam in inſtrumento ceſſat motus, poſtquam aqua aſcenderit, aut deſcenderit juxta temperamentum ambientis. Neque enim plus iſte motus dici poteſt perpetuus, quam velum templi, ventorum mutationi deſtinatum.

Detegit ergo Heer ſe neſcire quid ſit motus perpetuus. Divulgaveram enim meum organum, ut juxta doctrinam meam de fontibus Spadanis, probarem, quod aer ſuſtineret vulgatam rarefactionem, & compreſſionem circa mutationem ſui elementi. Dicit enim Heer: Spiritum vitrioli, penetraſſe ſubſtantiam vitri; quod nemo concedet, qui longe ſubtiliores liquores norunt ſervari, etiam in igne, Nec juvit, quod ipſi affirmaveram, quod Clavius in Collegio Societatis Rom. ante annos 60. aquam in vitro recluſerat, hujus figuræ, cujus ne minima gutta perierat. Id quod linea, per adamantem ibidem ſignata, oſtendit. Heer autem apud Idiotas oſtentabat, ſe quandoque Patavii fuiſſe Matheſeos Profeſſorem.

Quarè volui in cartha demonſtrare, ipſius omnimodam ignorantiam Matheſeos. Sed factus eſt coram mutus. Ad demonſtrationen vero ſic proceſſi. Delineata enim figura vitri, in quo A & D ſunt duæ ſphæræ, repletæ aere. A autem & ſuperior, eſt exterius undequaq; clauſa D vero eſt globus inferior, apertus in fine Canalis F. Sunt autem A & D ex unico vitro connexa per canalem BCE. in quo eſt liquor vitrioli, ne fraceſceret, quem dixeram percontanti Heer, rubificarum maceratione roſarum, ut viſibilior eſſet. Rubens ergo ille liquor, eſto BC. Super hanc ergo figuram conſtitui hoc problema.

Liquor B C non poteſt ſe movere per temperamentum ambientis, in canali, niſi unus globorum ſit apertus, alter vero clauſus. Explicatio dati. Sit vitrum cum liquore, ut ſupra deſcriptum. Explicatio requiſiti. Oſtendendum. Quod liquor B C non poſſit moveri in canali per temperamentum ambientis, ſine apertione F. Præparatio demonſtrationis. Eſt maxima, quod aër patiatur dilationem, & conſtructionem, juxta qualitates caloris, & frigoris, & quod juſta extenſio quantitatis in aëre non habeatur, niſi cum eſt temperatus.

Demonſtratio. Aër qui eſt in A rarefactus per calorem ambientis, accreſcit per augmentum dimenſionum, & ideo accupat plus loci, quam antea. Quod tamen eſſe nequit, niſi propellat liquorem B C, in C E. (alioquin admitteretur poroſitas vaſis, aut ruptura A. quod contradicit hypotheſi Heer) & ſucceſſive aër, qui erat in C E. in vas, D. Sed D. nequit iſtum aërem recipere, niſi tantundem aeris propellat, per foramen canalis F.

Concluſio. Ergo ſine apertura in F, liqor B C non fuiſſet motus à loco. Non mirum ergo, liquorem vitrioli ſponte paulatim exhalaſſe, per neceſſariam aperturam in F. Stupiditas ergo. N. palam fit, cui cum plura ejusmodi inſtrumenta donaſſem, nunquam tamen aperturam in F. obſervarat. Imo quanquam illi hæc multis præſentibus demonſtraſſem, antequam ſuum ridiculum Apologum edidiſſet, finxit tamen ſe deinceps mirari. Quod is liquor ſenſim periiſſet. Dicit eum totum vas perfectiſſimè clauſum reperiiſſe, (nec enim quod non exquiſitè eſt clauſum, clauſum dici meretur) admittit tamen motum liquoris factum. Qui oſtendiſſet temperiem aëris. Et quod liquor ſit mutatus in aerem, clauſo vitro. Suppoſitis ergo falſis obſervationibus, ejus detegam miſerias.

13. Datum. Quod vas D ſit æque clauſum, atq; eſt vas A juxta ſuam hypotheſin. Requiſitum. Demonſtrandum. Quod aqua B C nequeat moveri. Item quod nequeat docere temperiem æris. Item quod non potuerit exſiccari, vel exhalare. Item quod non potuerit converti in aërem. Præparatio abſurdi. Etenim ſi admittit motum, & ſiccitatem aquæ, debet admittere abſurda, & contradictoria, vel errores ſuos fateri. Præparatio demonſtrationis. Applicetur vaſi A aliquis calor, excedens temperiem ambientis: tunc enim aer incluſus, ſe dilatabit, ſecundum plus aut minus caloris, ac juxta, atque excedit veram aeris temperiem clauſi in vaſe D. contra quem propellens aquam B C deſtruet æquilibrium, per nimiam actionem. Ita quod D erit compreſſus, & condenſatus aër, per reſtrictionem: ut cedat dilationi factæ in A.

Demonſtratio. Itaque juxta hypotheſin Heer (quod aër compreſſus, convertatur in aquam) liquor nunquam defuiſſet in vaſe. Attamen ſua ipſius obſervatio vult, quod vitro undique exquiſitè clauſo, aqua nihilominus ſit exſiccata, & facta ſit aër. Non poteſt autem ſiccitatem admittere, in vitro exquiſite clauſo niſi ſua hypotheſis deſtruatur, (nimirum quod aër compreſſus, mutetur in aquam:) nec iterum iſta hypotheſis ſubſiſtere poteſt, niſi admiſerit continuationem liquoris. Quod tamen contradicit ſuæ obſervationi. Item non poteſt admittere motum liquoris B C niſi admiſerit vitrum apertum in F & per conſequens. Fateatur ſe erraſſe in obſervatione. Quodque, licet vi demonſtrationum fuerit coactus fateri, antequam Apologiam omni calumniarum genere contra me evomuerit, perſeveravit tamen in illa, ſuas detegere inſcitias.

Concluſio. Ergo neceſſe eſt, ſi aqua B C moveatur per aliquod aëris temperamentum, quod ambo vaſa A & D non ſint clauſa. Alias namq; inſtrumentum non eſſet conveniens menſuræ temperiei aëris, (quod eſt contra ejus ſuppoſitionem) etenim cum aër ſit ejusdem caloris circum A, atque circum D, neceſſario quoque liquor B C quieſcet. Quia qualitas ambientis eſt cauſa motrix aquæ B C, agens æquali robore, & donans æquilibrium. Jam per ſuppoſitionem falſi, demonſtrabo, quid illius ſequatur ignorantiam. Sit inquam aqua B C, juxta ſuam obſervationem. in aërem mutata. In primis nequit hæc obſervatio admitti, absque rarefactione, cauſata per calorem. Nec poteſt admitti iſta rarefactio absq; augmento loci, præter calorem. Et augmentum loci nequit ſubſiſtere

ſtere citra dilatationem vaſis, aut rupturam. Eo quod fateatur vitrum, ſine ruina, aut poroſitate, optime clauſum, continuitate vitri. 2. Non poteſt admitti transmutatio aquæ in aerem, ſine condenſatione, & reſtrictione: & reſtrictio non datur, absque additione partium per compreſſionem, intra eandem actu magnitudinem. Quæ omnino nominari debet aeris condenſatio, quæ hoc loco, non niſi ſolo frigore fieri poteſt; quod ſupponit convertere aerem in aquam: ergo non aquam in aërem. Cum igitur neque calor, neque frigus, poſſunt convertere aquam in aerem, multo minus id faciet temperatum. Eo quod hoc non generet alterationem in iſtis elementis. Pariter, aer non convertitur in aquam, quia non poteſt admitti hæc converſio, facta per rarefactionem, eo quod aëris rarefactio, non contingat hoc loco, niſi mediante calore. Sed Heer vult, quod aër condenſetur in aquam, per frigus. Ergo aqua non generabitur ex aëre, per calorem. 2. Iſta transmutatio aëris in aquam, nequit admitti, niſi per condenſationem & reſtrictionem. Quæ in vitro perfectè clauſo, non poteſt accidere, niſi per frigus. Quod agens ſuper aerem, occluſum intra vaſa A & D illum transmutaret in aquam, juxta hypotheſin Heer. Sic namque aqua, aucta fuiſſet per generationem in vaſis perfectè clauſis. Quod ſuis verbis contradicit. *Pretioſus hic liquor periit, non eſt amplius, deſiit eſſe, & quidem furente hyeme.* Ergo, cum neque calor, neque frigus, poſſint condenſare aerem in aquam: multo minus id faciet temperatum. Ergo nunquam. Mirum eſt itaque, cur non impediverit rarefactionem liquoris in vaſis. Cum juxta ſuum garritum, ipſa tantum eſſent ſepelienda ſubter nivem, ut aqua repleantur. Non jam pluvia poſthac opus erit, ſi ſpecus perfectè clauſa, & frigida, ciſternæ fierent perpetuæ. Itemque cum aqua præponderet aeri, cadet illa in fundum magni vaſis, optimè clauſi, unde quoties luberet, aqua depromeretur. Adeoque vas illud, in fontem hybernum transmutaretur. Nam ut inquit Heer, *vas erat optimè clauſum, carebat poroſitatibus, nec ꝗus habuit apertura, tam ad introitum, quam transſpirationem aëris.* Si autem edem via, ac modo, quibus aqua clauſo vitro, mutata in aerem, evolavit, poterit novus deinceps aer ingredi. Poſthac ergo non defutura aqua dulcis, nautis in mari, ſi frigore noctis, aer in aquam guttatim concreſcat. Venetiæ & Antwerpiæ, fontes formabunt in ventre galli ænei, qui in ædis pinnaculo ventos docet. Nam frigore nocturno, aerem in aquas verſum plorabit. Et quamquam fiſtula fidicinis intus madeat, non id ex aere: ſed vapore aerem comitante. Alioquin & fiſtulæ organorum, maderent intus. Quod falſum. Aer enim tonum edit, & vapor ſalinaris ſtillat è fiſtula aquam. Aerem unius ulnæ, compreſſi in bombarda ad 14. digitorum ſpatium, etiam ſub hyberno frigore, & tantum abeſt, quod aer ſic compreſſus, in excellenti frigore, mutatus ſit in aquam: ejiciebat ſphærulam plumbeam trans aſſerem quernum, ſclopeto fortius. Nunc pergam id poſituris probare rationibus. Siquidem putatio appoſita multiplici utrobiq; abſurdo Scholas obumbravit

PROGYMNASMA METEORI.

1. *Vapor aquæ à calore ſuſcitatus, differt ab eo qui per frigus fit.*
2. *Aerem non ex aqua fieri.*
3. *Aerem, non poſſe per artem, aut naturam, deduci in aquam.*
4. *Aerem, non ſubſiſtere abſque vacuo actual.*
5. *Probatur per mechanicam, quod ſubtiliatio Artis, utcunque exquiſita, non ſit niſi trituratio.*
6. *Per mechanicam idem in auri trituratione.*
7. *Examinatur aqua per tria analogica, & datur doctrina neceſſitatis, in aeris mediæ regionis frigoribus excelſis.*
8. *Mercurii cum aqua ſimilitudo.*
9. *Natura Mercurii.* (*curio.*
10. *Veterum Chymicorum incogitantia de Mer-*
11. *Terram & aquam nunquam fieri unum, per ullam commiſtionem.*
12. *Quomodo ars ſuperet naturam.*
13. *Terra eſt proprie fructus duorum primariorum.*
14. *Propinqua ratio indeſtructibilitatis in Mercurio.*
15. *Aquæ fortes, non operantur ſuper Mercurii centrum.*

16. *Nec*

16. *Nec ſpiritus ſalis marini, ſuper illius corpus.*
17. *Sulfur internum Mercurii.*
18. *Quomodo aqua det pondus, ſe ponderoſius.*
19. *Corporum penetratio qualiter ordinaria, in via naturæ.*
20. *In aqua non ſunt tria prima: licet in ſui ſimplicitate ſit conceptibilis heterogeneitas, ſuſceptiva ſeminum.*
21. *Fuligo, eſt mera aqua.*
22. *Quare nubes fœteant.*
23. *Quid Ros.*
24. *Quid nebula.*
25. *Quare aërem in media aëris regione frigere oportuit.*
26. *In hoc frigore, cuncta per atamos ſegregata, moriuntur ſemina, reditque ideo aqua in ſimplicitatem elementi ſui: in terra vero & aqua ſi res ſpolientur ſemine, non redeunt ad iſtam ſimplicitatem: ſed novum concipiunt ſemen.*
27. *Per Mechanicam patefit error Paracelſi.*
28. *Error Galeniſtarum circa ſapores elementatorum.*
29. *Gas aquæ quid.*
30. *Paracelſi inconſtantia de ſeparatione elementorum ex elementis.*

JAm ſat conſtat, aquam, vi caloris, vaporetenus elevari, qui vapor nihilominus nil niſi aqua extenuata eſt, & permanet ut ante, ideoque per Alembicum repercuſſus, redit in priſtinum aquæ pondus. Suſpicari tamen licet, an aqua, per aëris frigus abſumta, non in naturam, atque proprietates aëris mutetur. Quia poſt Diluvium, Omnipotens miſit ventos, ut ſiccarent faciem terræ. Et hodie etiamnum, ſub frigidiſſimo Aquilone; citius abſorbetur aqua, quam æſtivis caloribus. Fons etiam, algidiſſimo ſub frigore, in abacum, continuo cadens gurgite, aquam quidem à congelatione, impedit motus fontis decidui: attamen cernitur quidam vapor adſcendere, qui mox inviſibilis, in aëre abripitur. Præſumtio eſt, omnimodam aquæ naturam, ſaltem frigore abſumi, non calore.

2. Inprimis reſpondeo. Illo dato abſurdo, Scholas, inprimis exinde nequicquam pro ſe habere, ut proinde aër per ſe humidus eſſet: tantum abeſt, quod aër ille, (uti ſtatuunt:) longe humidior eſſet, quam aqua. Quin ſaltem ſit exſiccata aqua. Transmutatum enim, ſemper proprietates amittit, quas in termino à quo, habebat, mutuaturq; qualitates transmutantis. Ut enim aut totus aër, aliquando fuiſſet, aqua, aut ille dumtaxat humidus eſſet, qui ex aqua naſceretur: primigenius vero alter, eſſet ſiccus, à creatione. Et ſic duo aëres, eſſentialiter diverſi. Quod autem aër in puritate ſui, ſit ſiccus interna proprietate, patet ex objectione, præfati frigoris. Quoniam ſi aer, ex ſui radice, eſſet humidus, venti non fuiſſent miſſi ad deſiccandum terram. Quod ſi verò per ventos, aquæ diluvii, verè in aerem eſſent mutatæ, multo plus aeris eſſet à diluvio deinceps, quam ante. Conſequenter, vel aliqua mundi pars vacua fuiſſet, aut certe, jam ob compreſſionem, & denſitatem, à novo tantæ molis aere cauſatam, ſuffocaremur (quod poſtea per mechanicam candelæ patefiet) aut aeris æqua pars, debuiſſet ſucceſſive annihilari, ſub generatione tanti novi aeris. Siquidem Textus vult, tam profundas aquas, totamque terræ ſuperficiem, ſimul per ventos ſiccatam. Vel, ſi ante diluvium, aquæ fuiſſent aer, in cataractis cœli, ergo ſaltem toto diluvio, vacuum fuiſſet in Cataractis illis Cœli: Si nempe centuplo, (ad minimum) aqua ſit aere ſpiſſior, & compreſſior.

3. In theſin itaque pono. *Aquam, nunquam, ne quidem per frigus, perire, aut in aërem, ullis naturæ, aut artis conatibus mutari poſſe, & viciſſim aërem, nullis ſeculis, aut diſpoſitionibus, (ne quidem pro guttula unica) in aquam reduci poſſe.* Aqua enim vacuum non tolerat, ut neque ſui compreſſionem, per aliquod movens comprimendo. Duntaxat inſpiſſatione ſeminali comprimitur, per ſui transmutationē formalem.

4. Ex oppoſito autem, aer, ſine vacuo ſubſiſtere nequit, (quod ſuo capite probabo:) ideoque ſui compreſſionem, atque dilatationem tolerat. Sunt ergo duo ſtabilia elementa, invicem diſcrepantia natura, & proprietatibus, quod impoſſibile ſit, illa invicem mutari.

5. Fateor quidem, ex abaco fontis halitum aquoſum aſcendere, nebulæ inſtar, ex minimis aquæ atomis, qui halitus, quamvis parum inde recedens, fiat prorſus inviſibilis, non proin, datam do-

doctrinam vitiat. Unius ſiquidem, æqualis agentis, unica tantum, & æqualis eſt actio. Quocirca, ſi frigus aquam primum commutat, in halitum glacialem, idem frigus deinceps aliam nequit habere actionem, ſuper illum halitum, quam eundem plus extenuandi, & diſpergendi, ſic ut mox, ob ſubtilitatem, fiat inviſibilis. Ac dein magis, magiſque ſubtilietur. Nec enim centeſima ejuſdem halitus extenuatio, plus poterit aquam tranſmutare, quam prima. Quia eſt elementum, & corpus, ſui deſtinatione in majorem ſimplicitatem reducendi, impoſſibile. Cum ſubtiliatio per partium diviſionem facta, non ſit niſi quædam ſimplex trituratio.

6. Per exemplum. Contunde aurum in laminas, dein in tenuiſſimas bracteas, inde verò, in aurum pictorum, mox iterum in marmore leviga. Deinde cum cinnabari, & ſale, in alcool impalpabile fingas, ſepara cinnabarim per ignem, & aqua ſalem ablue, idque pro lubitu ſæpius repete. Tandem cum ſale armeniaco, ſtibio, & mercurio ſublimato, & per retortam pelle. Idque ſepties repete, ut totum aurum in formam olei punicei volatilis, redigatur. Eſt enim ſummè levigatum, imo & durum, ſolidum, malleabile, ac fixiſſimum corpus, quod jam olei in naturam verſum videtur. At ſane mentitus ille liquor, in priſtinum auri pondus, & corpus, facilè redigitur. Quid ſi ergo aurum, priſtinam naturam, per tot lanienas, non variet, nec ſemen ſuum ullatenus perdat, multo minus aqua, in ſimplex elementum, à rerum Domino, ad conſtantiam univerſi, deſtinatum.

7. Et ſi aqua polleret tribus vulgatis initiis, vereque conſtaret ſale, ſulfure, & Mercurio commiſtis, attamen non patitur ullum eorundem ſeparationem, propter exquiſitisſimam naturæ ſuæ ſimplicitatem, & ſtabilisſimam conſtantiæ ſuæ perpetuitatem. Corpora enim dum ad ſummum ſubtiliantur, ut amplius non posſint, ſi perſeveretur ſubtiliando, tandem abeunt in aliam ſubſtantiam, cum retentione proprietatum ſeminalium. Et hactenus Alcaheſt Paracelſi, cuncta naturæ corpora penetrando, ſubtiliando tranſmutat. Quod in elementis, aqua, & aëre, non contingit, eo quod ob ſummam ſui ſimplicitatem, & deſtinationis prioritatem, recuſet in aliquid prius, aut ſimplicius migrare, aut tranſmutari. Dum itaque ab inferioribus, ad mediam aeris regionem transferuntur halitus, odoribus, atque ſeminibus concretorum impraegnanti: ibidem, propter ſubtilisſimam vaporum diviſionem à frigore, quantum naturæ eſt posſibile, reducuntur quidem in aquæ elementalis ſimplicisſimam & primitivam puritatem: ſed in iſta ultima ſui ſubtilitatum, & atomorum ſubdiviſione, cuncta ſemina, odores, & fermenta, quæ ſecum attulerunt ſurſum, commoriuntur, ac in primum aquæ elementum (unde materialiter formata ſunt) redeunt. Hinc nubes, quamdiu nubes, fœtent in montibus: ſed non poſtquam ibidem ſummis frigoribus extenuatæ, in ultimam ſubtilitatis diviſionem. Hæcque fuit in natura necesſitas, ut non procul à nobis, regio aeris eſſet algidisſima. Aqua ſemper enim ideo tota manet ut eſt, vel ſine ulla trium diviſione, transformatur in fructus, vaditque, quo illam vocant, & abducunt ſemina. Artificioſa quippe indagatio, mihi oſtendit quidem, quodammodo tria prima, analogoque ſenſu, aquæ ineſſe, nulla tamen arte, aut dierum carie, ab invicem diviſibilia. Desineret namque elementum, eſſe corpus ſimplex, ſi in aliquod prius, aut ſimplicius, ſit ſeparabile. At nil in corporalibus datur elemento prius, aut ſimplicius.

8. Aqua itaque, eſt interno metallorum Mercurio ſimilliima, qui cum omni prorſus, metallici ſulfuris labe, jam eſt exutus; tam ſibi undequaque indiſſolubili nexu cohæret, ut radicaliter omnem diviſionem, arte, aut natura poſſibilem, reſpuat. Hinc data Gebro occaſio dicendi, nullam in rerum ſerie, humiditatem, Mercurio ſimilem, propter homogeneam ſimplicitatem, in ignis tormento, ſibi perpetuo conſtantem. Siquidem vel totus, in ſui naturâ immutatus, ab igne evolat: vel totus, per ſeminis transmutationem, in igne perſeverat. Fateor equidem, me non alias, naturam elementi aquæ didiciſſe, quam ſub ferula, ex caduceo Mercurii parata.

9. Hinc autem, cum per triginta ſolidos annos, ingenti labore, & ſumtu, perluſtraverim, & aquæ, Mercurium adæquatum invenerim,

ejus ideo naturam, quantum præſens ſermo exigit, & judicii mei tenuitas fert, conabor explicare. Spagyri inprimis fatentur, Mercurii ſubſtantiam, omnis penitus intrinſecæ diviſionis intolerabilem, redduntque cauſam: quod homogenea, ac onatica proportione, partes aqueæ ejus, ſint æqua temperie conjugatæ partibus terreis (aereis, igneiſque ſub ſilentio preſſis, eo quod hæ avolarent, ſi ineſſent, nec conſtantiæ cauſam, hic requiſitam continent:) atque eatenus has ambas ſe mutuo deſerere non poſſe, ob juſtam temperiem, invito igne, ſe amplectentes.

10. Deluſit eos inprimis veterum error, de quatuor elementorum, in corporum miſtorum miſtionem, neceſſaria confluentia. At certè is error, Spagyris non erat indulgendus: quippe qui non auſi fuerunt, aerem & ignem Mercurii adducere, ubi de ejus conſtantia agebatur. Deinde, quoniam experiri, illis erat perfacile, aquam, quocunque modo, arte vel naturali proportione, fuerit terræ nupta, nunquam tamen conſtantiam in igne acquirere, ut neque verè, unquam terræ radicaliter jungi. Eo quod aqua, quocunque modo terræ commiſta, non deſinat eſſe aqua.

11. Neque enim unquam modus, aut proportio, facient aquam à ſua eſſentia degenerare; ut neque poterit id, ejus impetrare ulla cum terra connexio. Aqua autem manens aqua, nata eſt ſemper ab igne evolare. Ridiculum ſanè, quod aqua diligeret magis proportionatum terræ pondus, quam inæquale, atque ejus dilectionis ergo, invita magis deſereret iſtam terræ temperiem. Siquidem, dum de commiſtione quatuor elementorum ſermo eſt, intelligitur de elementis puris, & plane incommiſtis; adeoque nulla miſtionis labe inquinatis, aut alioqui diſpoſitione ulla præventis. Neque enim aqua, ſtateram ſecum fert, nec reſpectum gerit, ad librandam terram, ſibi commiſcendam, ut eidem tenacius connectatur. Demiror valde, in omnes Scholas, receptum commiſtionis elementorum luridum errorem, tam ſtupidas abſurditates peperiſſe, eaſque illo ſolo abſurdo, obſeraſſe januam inventionis ſcientiarum, & cauſarum. Mercurius, ne minimum quidem terræ, in ſe admittit, aut continet, qui ſolus ſemper aquæ eſt filius. Imo terra, & aqua, nunquam poſſunt in aliquod corpus naturale cogi, aut in identitatem formæ ſubigi, quocunque id artificio ſit tentatum. Lateres enim, ſi è terra madida, coquantur in lapidem teſtaceum, aquam non capiunt, niſi propter luti ductibilitatem: Cæterum, terra, ſemen in ſale ſuo habet, unde lutum lapideſcat, per coctionem vitrificationis. Aquæ igitur & terræ eſt tantum affuſio, & partium appoſitio; non autem coalitus admiſtio. Quidquid enim in compoſitum abire, & ex diverſis, in hoc aliquid converti oportet, neceſſe eſt, hoc fiat ſpirituum agentium opera, & eatenus ſe complectentium, quatenus materiam, in novam generationem tranſmutando, promovent. Elementa vero, ſunt corpora, non autem ſpiritus, multo minus adhuc in ſe invicem agunt. Terra itaque, deberet prius ſuum eſſe amittere, atque in ſuccum redigi, priuſquam aquæ nuberet, ut hanc ſemine imprægnatam, amplectendo traduceret in fructum concepto ſemini deſtinatum. Quodnam verò agens eſſet, quod terram in ſuccum, & non in aquam potius traduceret? cum terra ſimplex non niſi in vicinum ſimplex transmutaretur? Non ſane id cauſaret aliud elementum compar: cum nil ejuſmodi, aquæ vel aeri competere, ſit viſum hactenus. Nec demum à ſemetipſo, terra ſui corruptionem intenderet, cum hoc creationis conſtantiæ repugnet.

12. Itaque licet terræ pars homogenealiter reducatur in aquam, per artem: per naturam tamen ſolam id fieri recuſo; cum in natura agens deficiat, mediante quo ſolo duntaxat, terra virgo, ſive vera terra, in ſalem, atque inde in aquam reducitur.

13. Chymicis ſit in documentum, Terram, licet prima conſtitutione creatam, propriè tamen, ſaltem fructum eſſe aquæ. Itaque nec unquam in natura, generationes, aut commiſtiones contingunt, quam per aquæ imprægnationem. Adeoque, quamdiu aqua, ſemine priva eſt, nunquam ulla inde provenit generatio. Multo igitur minus, inde exſpectandum eſt fluens compoſitum, quod fertilitati ignis reſiſtat. Ideoque omnium minimè, quoties, aqua & terra, ſuis connectuntur viciſſim corporibus.

14. Eſt

14. Eſt ergo corporum, ſola in igne conſtantia, in mineralium familia, & quidem in metallis puriſſimis, perfectiſſima. Eo qnod Æternus, non creavit humiditatem, conſtantia ſui, Mercurio metallico aſſimilandam. Eſtque ideo in ipſo Mercurio, prout in elementis, ratio propinqua indeſtructibilitatis. Siquidem, in Mercurio deprehendi quoddam ſulfur externum, originalem metalli labem continens. Quæ quia originalis, ideo & difficulter ab eo tollitur. Qua tandem nihilominus per artem ſeparata, ajunt periti, Mercurium ſuperfluo ſulfure, & humido ſuperfluo mundatum. Quippe deinceps nullo igni poteſt in formam terræ præcipitari, ob ſimplicitatem ſui maximam, qua aquæ elemento comparatur. Amiſit namque terram (id eſt, ſulfur,) quæ terra in centro ſuæ eſſentiæ, non minus eſt ex elemento aquæ, quam reſiduus ejus deputatus Mercurius, quam licet terram prius ab origine, ſibi profundiſſime commiſtam habebat. Si ergo in priſtino ſtatu, Mercurius, habebat adæquatam, terræ & aquæ temperiem: ergo ſaltem poſt ablationem illius terræ ſulfureæ, priſtinam indiviſibilitatem amiſiſſet; quam potius, contraria relationis habitudine, longè firmiorem, deinceps ſibi in æternum confirmavit. Reperitur namque Mercurius, poſtquam eſt ſpoliatus iſto ſulfure, nullo igne mutabilis. Quia eſt Mercurius de Mercurio. Sulfur vero, eſt mors & vita, ſive vitæ habitaculum in rebus. In ſulfure nempe, ſunt fermenta, fracedines, odores, ſapores ſpecifici ſeminum, ad quasvis transmutationes. Mercurius ergo originali labe mundatus, atque virgo, non ſinit ſe amplius à ſulfuribus, aut ſeminibus apprehendi, quin hæc confeſtim conſumat, ac velut conficiat, excepto ſuo compari. Sunt namque alia ſublunaria, nimis debilia, ut tanti Mercurium, ſubigant, penetrent, commutent, aut defœdent. Prout bene in aliis corporibus contingit, ubi ſemen, quod in ſulfure deliteſcit, ſe in aquam mittit. Sal vero, & Mercurius rerum, tanquam ſucci muliebres, ſequuntur ſulfuris conceptus.

15. Non enim aqua fortis, operatur ſuper metalla, vel Mercurium, niſi intuitu ſulfuris.

16. Spiritus enim ſalis marini, absque ſulfuris embryonati alicujus connexione, ne quidem Mercurium vulgi, ideo diſſolvit. Solum ergo ſulfur, per adjuncta, proximè diſſolvitur, atque igne mutatur, quam viciſſitudinem dein aliæ partes compoſiti tolerant, non niſi propter ſulfur. Mercurius ergo de Mercurio, vel in Mercurio, ſoſpes manet, tam ignibus, quam liquore acri. Alioqui ſi corroſiva, illum Mercurium attingeret, forte multorum labor compenſaretur. Quippe tota radix transmutationum, eſt in ſulfure.

17. Alterum ergo ſulfur metallorum, eſt internum ipſi Mercurio, ideoque intactum ab omni corroſivo non minus, quam à deſtructionibus ignis, & aeris. Imo totalis rerum ruina ſequeretur, ſi omne diſſolvens, in intimam diſſolvendi radicem penetraret. Et licet argentum, in Chryſulca diſſolutum, periiſſe, quatenus aquæ formè, videatur: permanet tamen in priſtina ſui eſſentia. Prout ſal in aqua ſolutum, ſal eſt, manet, & inde repetitur, ſine ſalis mutatione. Quod ſanè ſic non fieret, ſi diſſolvens jungeretur diſſolvendo, per minima: & non ſiſteretur à Mercurio illius concreti. Ergo interior Mercurii nucleus, à diſſolventibus non attingitur, multo minus terebratur.

18. Sed Paradoxi novitate perculſi, inſtabunt ignari: ſi aqua non comprimatur, nec ejus partes concidant, ſitque aurum, ex ſola aqua, unde ergo auro, aut plumbo, ſuum pondus? Siquidem aqua, poros non habet, tota aqua decuplo majores. Inprimis hoc dubium, ut dubia non tollit, ita nil arguit contra materiam auri ex aqua ſola ſumtam. Siquidem ſi aurum ex quatuor eſſet elementis proportionatis: ſintque aer & ignis, levia: ergo, objiciam pariter, unde auro ſuum pondus? Sin vero ex ſola terra, & aqua, unde auro ſuum decuplum pondus? Argumentum igitur quod à ſe non propellit difficultates, nil premit adverſarios. At cum Naturæ Interpretem, paratum eſſe oporteat, ad naturæ cauſas inveſtigandas, & reddendas, dicam ex præmiſſis: Semen auri poteſtatem habet tranſmutandi aquam, in

hoc aliquid, ab aqua longè diverſum. Quocirca, naturæ, & rationi conſonum eſt, quod in tranſmutatione, aqua in ſui corpore, tantam compreſſionem, concidentiam, & adunationem ſuſtineat, quantum ſaxa, vel metalla, aquæ præponderant, quantumque ſeminis neceſſitas exigit. Utpote ex nihilo nihil fit. Pondus ergo, ex alio corpore, tantundem ponderante, fit. In quo, ut materiæ, ita & totius eſſentiæ, fit transmutatio. Itaque aqua, dum ſubit leges ſeminis, etiam ſui ponderis, condenſationis, & concidentiæ, dimenſionum præceptis, obligatur. Si enim aqua ſpeciei vaporis, centuplo ſeipſa levior, ſponte evolet, oculos effugiat, & tamen maneat aqua: quidni dum fit hoc aliquid, neque formaliter amplius eſt aqua, eitam denſitates, decuplo majores ſolito, ſuſcipiet? Utrobique nimirum, materia proprietates ſeminum ſequitur. Libertas ergo naturæ, eſt perpetua, ſpontè facere, & pati corporis aquei compreſſiones, easque ullo artificis ductu, nolle ſubire, imo montes citius everti pulvere pyrio. Erunt ergo ſedecim aquæ partes, in unius locum compreſſæ, ubi ex aqua, aurum conſtituitur.

19. Quocirca tantum abeſt, quod dimenſionum ſit impoſſibilis penetratio, ſi naturæ nil ſit magis vernaculum, quam corpus aquæ condenſare.

20. Enim vero quamvis in aqua appareat, aliquid tribus primis ſimile, illudque tamen à ſe invicem divelli, nulla ſit ſpes, eo quod in omnimodo aquæ ſimplicitate, occultetur adæquatum quodammodo ſulfur, quod ab aliis nequit ſeparari, quin ſimul comitentur omnia: Non ſunt vera tria prima, quæ tantum per phantaſiam abſtracta ſunt. Aqua igitur, cum utrobique proles, pro ſeminum ſuorum diverſitate variet, Ita tot diverſa terrarum, mineralium, ſalium, liquorum, lapidum, plantarum, animalium, & meteororum genera, per ſpecies exſurgunt, ab afflatu ſeminum.

21. Aqua enim in terra fraceſcit, ſuccus terræ fit, gummi, oleum, reſina, lignum, baccæ &c. & quod nuper nil niſi aqua materialiter erat jam ardet, & fumum emittit. Non quidem quod fumus ille, ſit aer: ſed vel halitus, vel ſicca exhalatio, novuſque aquæ fructus, nondum totaliter ſemine ſui converti deſtitutus. Probatur. Nam corpus aeris, non poteſt in aere facere umbram. Quidquid verò è carbone exhalat, in Sole facit umbram. Aer enim, cum determinatam, ac ſuæ ſimplicitati conformem habeat conſiſtentiam, & craſſitudinem: ſequitur, quod quidquid aere denſius eſt, id aer non ſit. Inſuper, quod peregrinis calorem, extenuatum jam exhalat, aere adhuc eſt denſius, adeoque ob id facit umbram: Id ſane longè ſpiſſius fiet in frigore, & in nubibus fiet viſibile.

22. Quæcunque ergo exhalationes à terra ſurſum ſcandunt, nubibus junguntur, hactenus etiam nubes fœtent, non ſecus atque aqua, ſub Æquinoctiali: ibique conſumto concreti ſui fermento, atque ſemine, in aquam puram vertuntur, non aliter, quam aqua, poſtquam limites putrefactionis, quos ſub linea conceperat, evaſit, & ſuperavit.

23. Eſt itaque ros, verna nubes, nondum putida, decidens antequam locum frigoris attingat.

24. Sic nebula, nubes eſt fœtida, nondum depurata, per fermenti putrefactionem. Norunt quippe, quotquot Alpes mecum transgreſſi ſunt, quantum nubes, manu apprehenſæ, fœteant, aqua vero pluvia inde collecta, quam ſuavis & inſipida ſit, ac penè incorruptibilis.

25. Etenim dum quid exhalat, ſive aquæ, ſive olei, ſive fuliginis, vel exhalationis ſpecie, id ſit, ſemina quidem concreti, ſecum licet non auferat, ſaltem fermenta ſurſum aſportat, quæ ut plenè aboleantur inde, utque materia reſidua, in aquam remigret, oportet, quod in culina aeris frigidiſſimi, prius in ſubtile Gas attollantur, ac tranſeant in aliam ſuperiorem regionem, & aſſumant conditionem, ſpecie atomorum minimarum. Utque fermenta, ibidem, tam loci frigore, quam atomorum ſubtilitate, moriantur, velut ſuffocatione, & extinctione. Eſt quippè frigus, proinde principium, non quidem vitale: ſed extinctionis. Quatenus videlicet partes atomorum, adhuc magis ſubtiliando, ſubdividit, prout ſupra docui. Adeoque ſub frigore, ligna, velut ac ſi flatu agitarentur, citius etiam conſumuntur igni. Qua utique neceſſitate, lo-

te, locus iſte, continuo frigore ſemper ab initio alſit. Author quippe Naturæ, ne ſuæ creaturæ neceſſitatibus, defuiſſe videatur, ubiq; deſtinationes aptavit juxta neceſſitates. Frigus ergo, iſti eſt loco nativum, atque vernaculum: non autem ex poſtera Antiperiſtaſis Chimera. Materia nimirum fructuam, eo delata, in ſui primum eſſe, redeat oportuit, & fermentorum infectiones ergo prius amovendæ, per frigoris mortificationes, ſubdiviſiones, ſubtilitates, penetrationes, ſuffocationes, & extinctiones.

26. Aer ergo, locus eſt, ubi omnia eo deducta, conſumuntur, & in priſtinum aquæ elementum, retrocedunt. In terra ſiquidem & aqua, quamquam corpora ſeminibus orta, paulatim putreant, inque ſuccum abeant: non tamen ita propinque, in ſimplicis aquæ progeniem: ut neque in Gas, rediguntur. Mox enim in terra, aliam fracedinem, fermentum, & ſemen hauriunt effœta corpora. Unde ad ſecundas nuptias advolant, & in fructus ſuccedentes, iterum de novo propagantur. Ignis vero, rerum mors, ſeminibus caret, arbitrio Artificis ſubditus, ſeminalia cuncta abſumit, illorum vero conflagrabiles materias, in Gas traducit.

27. Aſſerit Paracelſus, tria initia, in ſingulis principiis unita, ut nulla artis ope, unum prorſus ab altero liberetur. Salva enim viri authoritate, contrarium ſuæ aſſertioni, per vini ſpiritum, in aquam inſipidam converſum, aſtruxit noſtra mechanica, complectens ſuum arcanum Samech. Adeoque nec ignorantiam vir ille prætexere poteſt. Vini nempe ſpiritus, totus cremabilis, deflegmatus, & oleoſus, ſemper pro ſui dimidio, in aquam ſimplicem, inſipidam, & elementalem, tranſit, attactu ſalis tartari. Iterum idem fit per repetitionem, pro parte reliqua. Ignoravit nempe vir ille, quidditatem Gas, (meum ſcil. inventum) frigoris demum proprietates in aere; Imo putavit, aquæ vaporem, plane annihilari. Quæ idiotiſmi ſtupiditas:, tanto Diſtillatori minime eſt connivenda. Præſertim, quod velit potius elementa, ab elementis fictitiis, quam tria prima, à tribus primis, ſeparabilia. Quapropter ex tradita aquæ anatomia, jam ſat liquet, quod aqua ſimplex, non ſit cruda, quodque ignis, non demat illi cruditatem, quam non habet. Quod tota ignis actio, non ſit in aquam, ſed in illud, quod ſibi per accidens eſt commiſtum.

28. Galenus Dioſcoridem, verbotenus pro ſuo more exſcribens, volenſque ſimplicium gradus elementales metiri, id per linguæ diſcretionem non eſt aggreſſus: adeoque plus ignis, in miſtionem confluxiſſe, eſt auguratus, ubi plus acrimoniæ vel amaritudinis reperiret. Quod Scholæ etiamnum modo ratum habent, quamquam obſtet amarum opium, & flammula concluſo vitro acrimoniam deponat, ut & hydropiper, atque ſimilia. Quæque madida urunt, exſiccata autem adſtringunt. Nec facile viam invenient Galeniſtæ, qua ſubter cœnum ignem pro hydropipere adducant. Neſcitum eſt namque in Scholis, proprietates omnes nedum occultas, quas vocant, ſed & quaslibet alias, fluere è gremio ſeminum, quasq; formales omnes, & ipſæ licet Scholæ vocent. Ego ſane, quatuor qualitates elementales, velut externo in rerum cortice, experior, perniciores ſecundas: Intimas vero, in Archeo immediatè premi. Omnes tamen, eſſe de ſinu ſeminis, & formarum. Nullam autem de materia prima, ut neque de elementorum connubio egredi, utpote fictitiis matribus, ambabus.

29. Verùm quia aqua in vaporem, per frigus delata, alterius ſortis, quam vapor, per calorem ſuſcitatus; Ideo paradoxi licentia, in nominis egeſtate, halitum illum, Gas vocavi, non longè à Chao veterum ſecretum. Sat mihi interim, ſciri, quod Gas, vapore, fuligine, & ſtillatis oleoſitatibus, longe ſit ſubtilius, quamquam multoties aere adhuc denſius. Materialiter verò ipſum Gas, aquam eſſe, fermento concretorum larvatam adhuc.

30. Porro Paracelſus totus ſerius fuit, ſeparando quatuor elementa, è terra, aqua, aere, & igne, adeoque ex ipſis ſuis elementis, quam tamen ſeparationem, negat poſſibilem, ex tribus primis: quaſi tria illa prima, elementis ſimpliciora, atque priora eſſent. Immemor doctrinæ multoties ab ipſo repetitæ: nimirum, quod corpus unumquodlibet, tribus tantum conſtet principiis, non autem elementis: Eo quod elementa non eſſent corpora, ſed loca, & inanes

matrices corporum, ſive principiorum, corporis omnis expertes. Etenim etſi vulgo non credantur, apud nos elementa impolluta, illa tamen ſic vocat Paracelſus, quæ ex pollutis docet ſequeſtrari per artem. Recipit autem ejus deſcriptio, aerem uno citro, aquam communem in alio, terram vero ſive horti, ſive agri, in tertio, ac tandem ignis flammam in quarto: Vaſa autem claudit ſigillo Hermetis, liquatione colli. Et continuo aquam bullire, per menſem ſuo vaſe Quaſi id poſſibile foret, & non diſſiliret vitrum citius, maxime, quod jubeat aquam, ad ſummum vaſis labrum, abſque aere claudi, (utrumq; cum aqua ſcilicet liquari:) denique flammam, vitro concipit, momentoque quo deſinit, non ignis amplius, ſed fuligo eſt aerea: Nec ignis eſt ſubſtantia. Denique nec ignis, uſque in clauſulam vaſis detineri poteſt. Alibi, ignis elementum negat præter cœlum; nunc vero rei commiſtæ Gas, ignem vocat. Haſque ſuas nugas, ad magni momenti cauſas exaltat, quas tamen nominare non eſt auſus. Quia anxius ſua ſomnia mundo extruſit, ſub ſpe, inde nomen Monarchæ Arcanorum promerendi.

GAS AQUÆ.

1. *Gas aquæ differt à vapore.*
2. *Demonſtratio a Creatione.*
3. *Aerem in Geneſi, deſignari per Cœlum.*
4. *In firmamento eſt operativum principium diviſionis aquarum.*
5. *Poteſtates ſeparatrices aquarum, in aere.*
6. *Hiſtoria halitus.*
7. *Differt Gas ab exhalatione veterum.*
8. *Suppoſitio principiorum.*
9. *Modus fiendi in vapore.*
10. *Gas aquæ.*
11. *Exemplum in auro.*
12. *Gas aquæ oſtenditur Tyroni.*
13. *Incruſtatio aquæ.*
14. *Alpium calor magnus, tamen inſenſibilis.*
15. *Frigus, non eſſe caloris abſentiam, aut privationem.*
16. *Cur Gas ſit inviſibile.*
17. *Cur ſtellæ nictent.*
18. *Vnde Cœlo color Lazureus.*
19. *Aer ignorat motum raptus.*
20. *Super omnes nubes, non caret aer omni motu.*
21. *Qualis iſti loco ſit tranquillitas.*
22. *Gas, meteori mater.*
23. *Gas, & Blas, totam ſtatuunt meteori rempub.*
24. *Sol calet per ſe.*
25. *Peroledi aeris, valva Cœli.*
26. *Quare venti quidam laterales, alii vero perpendiculares.*
27. *Vnde aeris Blas concitetur originaliter.*
28. *Ambæ cauſæ cujuslibet meteori.*
29. *Aqua eadem modo, quæ ab initio.*
30. *Stabilitas Peroledo tranquillo, unde.*
31. *Probantur Peroledi.*
32. *Objectionis ſolutio.*
33. *Aqua occaſionaliter à ſeipſa glaciatur, non autem effective á frigore.*
34. *Cur glacies ſit levior aqua.*
35. *Proportio levitatis in glacie per mechanicam.*
36. *Conſtantia & ſimplicitas aquæ.*
37. *Entia qualibet, quodammodo ſentire.*
38. *Vapor facilius redit in aquam, quam Gas.*
39. *Mutatio in vaporem, reſpectu Separatoris aeris, eſt obliqua.*
40. *Aer eſt ſiccus, & frigidus per ſe.*
41. *In corpore elementato, non eſt ſimplex, & omnimoda homogeneitas.*
42. *Extenuatio ſulfuris aquæ, dat lenitatem glaciei: non autem peregrini aeris immiſtio.*
43. *In patiente differt reactio, à renitentia.*
44. *Per 17. rationes probatur, aerem in aquam, aut viciſſim nunquam transmutari.*

1. GAs, & Blas nova quidem ſunt nomina, à me introducta, eo quod illorum cognitio veteribus fuerit ignota: Attamen inter initia phyſica, Gas & Blas, neceſſarium locum obtinent. Igitur, hoc Paradoxum amplius dilatandum eſt. Ac primò, quo pacto, ex aqua, Gas fiat, & quam ſit alius modus ab illo, quo calor aquam in vaporem elevat: Itemq; quo pacto hæc contingant, ex aquæ anatomia ſciendum eſt.

2. Repetam ergo. Deum ter glorioſum, in principio creaſſe cœlum & terram, & abyſſum aqua-

aquarum. Abyſſus autem incipiebat à concavo Cœli, & terminabatur ſuper globulum terræ.

3. Nil ibi legitur de creatione aeris, qui tamen corpus eſt, & in elementum creatus; non quidem poſt ſex dierum creationem, ut repleret locum, ubi aer nunc eſt. Itaque Cælum aerem deſignat, eſtque Cœlorum materia alias hactenus incognita.

4. Dein creavit Æternus firmamentum, ut ſepararet aquas, quæ ſub ſe manere debebant, ab iis quæ ſupra ſe manſuræ erant. Non erat autem firmamentum, velut cataracta aut tanquam otioſum interſtitium aquarum: ſed potius operativum illius ſeparationis principium. Prout Sol, non eſt interſtitium inter diem, & noctem; licet ſit factus, ut ſeparet diem à noctè: ſed Sol eſt ipſius diei factor.

5. Cœlum ergo, ſive aer, eſt conſtitutus Separator aquarum, duraturus, quam diu ipſemet mundus. Cujus ergo duas obtinuit inſignes poteſtates. Excelſum nempe frigus, eique proportionatam ſiccitatem. Habet quidem ingentia in ſe lumina, quæ in eo volvuntur, quæque ingenitum frigus, utcunque mitigent; non tamen aer deficit ab eo munere Separatoris. Et qua parte ejuſmodi ſeparatio contingere debebat, (quæ nobis eſt vicina,) nulla prorſus ſunt lumina, imo nec etiam multum eminus. Quo proprius autem aer ille, Beatorum cœnacula attingit, pluribus ſcatet luminibus. Sic ſe habet aeris diſpoſitio.

6. Nunc verò halitus hiſtoriam aggrediar, qui vaporem, ſimul & Gas continet, adeoque contentum aeris, eſt examinandum.

7. Nec eſt enim Gas ſiccum, & oleoſum corpus, quod exhalationem veteres dixere: ſed complectitur inſuper & aqueum aliud, præter vapores, unde meteorôn corpus, modus, & progreſſus cognoſcentur.

8. Conſidero corpus Aquæ, continere elementalem ſibi, atque genialem Mercurium, liquidum, atque ſimpliciſſimum: ſalem denique inſipidum, æque ſimplicem. Quæ ambo, intra ſe amplectuntur uniformè, homogeneum, ſimplex, & inſeparabile ſulfur. Hæc ſuppono, prout Aſtronomi ſuos excentricos, ut intelligendi imbecillitati noſtræ, eatur obviam.

9. Sal igitur aquæ, ut à minimo tepore movetur, & caleſcit, caloris impatiens, illico in altum, tanquam ad quietis atque refrigerii locum, ſcandit, cum proportionata Mercurii ſui parte. Atque eatenus & ſulfur, ab ambobus inſeparabile, comitari debet. Tria ſic connexa, ſunt vapor, qui in aerem deductus tepidum, propter eaſdem rationes, feſtinat aſcendere, donec refrigerii loca, à Creatore parata, attigerit.

10. Quo jam perductus vapor, ſtatim infeſto ſibi calore depoſito, ſal fugæ ſuæ velut pœnitens, optaret ſuo in Mercurio rurſus reſolutionem accipere, ac in priſtinum aquæ ſtatum redire. Sed obſtat excelſum, infeſtumque loci frigus. Cujus occaſione, Mercurius aquæ, ſic conglaciatur, ut ad reſolutionem ſui ſalis ſit inhabilis. Quapropter ſtatim vapor ille in Gas mutatur, & Gas ſpecie, ſuſpenſus, vagatur. Adeo ut niſi frigus, ſulfur aquæ, in cortice exſiccaret, & hactenus divideret, quamprimum vapor omnis (prout in noſtris vitreis vaſis) atque nubes, quatenus aere gravior, deorſum rueret. Hinc videmus, vaporibus ſubinde extra metam delapſis (uti mox à magnis frigoribus, ubi auſter inopinus afflat) deglaciato aquæ Mercurio, ſalem denuò facile reſolvi, intra ſuum Mercurium. Frigoris nempe & caloris importunitates, imperant aquæ initiis, ut intro, vel extra vertantur. Sic nempe pluviæ minores, & ros, minimis atomis decidunt, quaſi deſcendentes, ac reſoluti vapores. Non eſt itaque nova, ac ſubſtantialis generatio, dum ex aqua vapor elevatur, cum ſit tantum extenuatio, propter partium extraverſionem. Ut neque etiam, dum Mercurius aquæ, reſolvit ſalem, quem intra ſe rurſus claudit, & in pluviam mutatur. Quæ non eſt, niſi priorum atomorum aquæ reſolutio, & coadunatio in guttas majores. Non intercedit enim eſſentiæ mutatio, ubi ſola eſt localis diviſio, & partium extraverſio.

11. Per exemplum, Aurum flavum, & malleabile, non mutat eſſentiam, dum per aquam regiam ſolutum, colorem ferreæ rubiginis habet, neque dum in Chryſulca nigreſcit, & in minimum pulverem, comminutum eſt.

12. Porro ut Gas cognoſcas; Primò meditare, aerem eſſe Separatorem, denique in ſui radice ſimplicem, ita ſimpliciter frigidum, &

ſiccum

ſiccum. Cum igitur calor, & frigus, ſint acti-viora humiditate, & ſiccitate: Ideo Mercurii humiditas, primum patitur ab aeris frigiditate: cumque Mercurius, & ſal aquæ, ſuo ſint ſulfure frigidiora, ideo ab aeris frigiditate, celerius afficiuntur, ac primò quidem Mercurius, quia duorum ſociorum frigidiſſimus.

13. Atqui cum unumquodque optet manere, ſine mutatione viciſſitudinum, in quiete, & oporteat elementa, ſine deſtructione manere; ideo Mercurius, & ſal aquæ, properant ſeipſos cuſtodire ab aeris frigore. Sicque condenſant, loricant, atque glacie ſeipſos incruſtant, ut magis reſiſtant in ſoliditate, qui alias in Gas mutati attolluntur, (proprium eſt quippe aeri ſemper, aquas ab aquis ſeparare,) vel alias retardant iſtam mutationem, & fugam. Quod ſi vero aqua agitata non glaciatur, tum frigus, & ſiccitas aeris, tria prima aquæ apprehendunt, ſic ut Mercurius aquæ fiat incapax reſolvendo ſali, in ſua humiditate. Adeoque ſal, ſub frigore quodammodo grumeſcit, in Mercurio, & ſulfure. Ita quod ſulfur, cæteris duobus ſiccius, etiam facilius à frigiditate, quam ſocii, patiatur, magiſque à ſiccitate aeris, quam ejus frigiditate. Quocirca dilatatur ſulfur, in minimas partes, quarum ſingularum Mercurii, & ſales grumefacti, exponunt extrinſecè ſuum ſulfur, ut ab aeris ſiccitate toleret. Quocirca cum ſulfur ſit æquale, amborum alterutro, neceſſe eſt, duo reliqua dividi, atque dilatari, ad menſuram ſulfuris. Unde facillimo negotio quoque, frigore aeris, Mercurius cum ſale aquæ glaciantur intra ſulfur. Quapropter cum ſal & Mercurius, humectando ſulfuri ſint inidonei, neceſſariò in Gas mutantur pariter, ac magis magiſque ſubtiliata, ſubdividuntur in extremam & poſſibilem elementi ſubtilitatem uſque. Gas ergo, non ſubſtantia, aut eſſentia: ſed alteratione tenus, duntaxat variat. In vapore enim, ſal caloris impatiens, cum Mercurio aſſurgit, habentque ſibi ſulfur incluſum. Et Gas, ſulfur aquæ extra vertit, exſiccat, atque ſubdividit. Vapor enim, dum locum refrigerii attingit, plerumque nubis ſpecie oberrat ſemicongelatus, nec aſcendit: ſed adveniente frigore brumæ, cum jam illa aeris regio ſupra modum inalgeſcit, mox aer ſerenus fit, nubes diſparent, in Gas mutantur,

14. In montibus Helvetiæ, & Sabaudiæ nubes ſub pedibus fluctuant, per earum foramina, mundum deorſum aſpicimus, propter frigus loci immane: quidquid verò ſupra nubes eſt, ſine nube eſt, quia totus ille halitus, pulatim in Gas extenuatur, & videri deſinit. Sol quidem ex parte (niſi ningat) ſerenus ſplendet: ſed calor ejus non eſt perceptibilis, licet viderim ſodalem, in latere, quo Solis radii illum directe, toto ſemiſſe diei ferierant, vultum & cervicem ambuſſiſſe, non ſecus atque ſi cantharides applicuiſſet. Idque ſine caloris & doloris ſenſu. Neque enim hoc fit ob nimiam aeris, & caloris ſubtilitatem. Siquidem caloris gradus, non autem ſubtilitas, aut puritas urunt. Imo corpus denſius, ut ferrum, carbone rariore, ferventius erit. Multoque minus, propter reflexionem radiorum: Siquidem urebatur parte, qua Sol, non autem adverſa qua montis reflexio, feriebat. Frigus enim loci, facit, quo minus Solis calor ſentiatur.

15. Hinc nimirum conſtat, frigus non eſſe meram caloris abſentiam, ſive privationem, aut non ens. Siquidem hic utrumque ſtat, operatur ſimul, diſtinctim, & quidem gradu intenſo. Facitque aerem, ſui contemperatione, totius fere mundi ſuaviſſimum. Nix tamen in monte non liquatur illo Solis ardore, eo quod frigus nivis, & loci ſimul adæquata ſunt calori Solis. Quanto autem homo nive eſt calidior, tantò nimirum ardor Solis ſuperat, atque potenter urit, eo quod humanus tepor, loci frigus ferè totum excludat, Soliſque ardor penè ſolitarius agat.

16. Dum halitus, & nubes, Gas fiunt, ſubtiliantur, ac quo ſubtiliores, eo quoque altius ſubdividendo ſcandunt, magiſque viſum fugiunt. Alioquin enim Sol, ob nubium multitudinem, ac denſitatem, nunquam nobis luceret, multoque minus terram calefaceret.

17. Nictant ideo ſtellæ, totumque cœlum, coloris expers, ſplendidum.

18. Lazureum tamen refert. Nam quamquam Gas ſubtiliſſimum, & inviſibile ſit in ſuo corpore; quia verò adhuc ab aeris omnimoda diſtat

diſtat perſpicuitate, ideo in tanta ſui profunditate, cæruleum colorem mentitur. Gas enim, quod prima ſui diviſione, umbram dare dixi, in ſubdiviſionibus mille ſui non apparet, niſi in multa quod profunditate ſaltem colorem præfatum referat.

19. Frivolum quoque, aërem, raptu primi mobilis ferri. Quia nubes ventorum ductum ſequuntur. Ventorum autem motus ſunt irregulares, eo quod ſint Blas ſtellarum; non autem motus orbium. Quin etiam longè ſupra nives, aër penè immotus eſt.

20. Mercator ſiquidem Belga, in Canariis montem aſcendit, qui hodie exiſtimatur totius orbis altiſſimus. Erat autem conductor unus, duo heri, totidem famuli, Cameli 4. quorum unus annonæ, & pabulo deſtinatus. Menſe Junio, ac multo mane aſcenderunt. Vix autem per horam iverant, cum frigus offenderent, ac tota die, conqueſti ſunt, quod ſub noctem eſſet, ita inſolitum, ut veſtes augere debuerint. Tertio mane, tribus ab ortu Solis, circiter horis, ad montis faſtigium eſt perventum. Ibi enim arena, veſtigia camelorum, ante annum impreſſa tanquam recentia, & nomina quorundam, humi inſcripta, velut heſterno digito. Præter enim aerem longe ſuaviſſimum, nullum reperérunt vegetabile, ob defectum pluviarum. Igitur feſtinarunt deſcendere, Camelis toto quintiduo nil quieſcentibus, excepto tantillo, quo pabulum ſumerent. Totum autem triduo, forte Italicis milliaribus quindecim, ab Horizonte diſtabant. At quanquam hæc tranquilli aëris regio, tempeſtates ventorum, non ita ſentiret, veruntamen ſuavem auram fluentem, & Blas alterativum habere eſt neceſſe, nedum, quia diem ac noctem, frigus atque calorem patitur: ſed & ſtellarum Blas tranſmittit, Gas inferum admittit, aliaque inde conſequentia patitur, Et ut iſta regio, ſtellarum tranſmittit alterationes, ita & concipit, atque participat. Sol enim, (idem eſto judicium de aliis ſtellis:) non poteſt non calere, qui in frigidiſſimis montibus urit veſicas, hunceque diurnis horis calorem ibidem eſſe, requiritur. Quippe & hoc fervore, nox illic caret. Iſtas igitur ibidem viciſſitudines, hoſpitari eſt neceſſe. Eodem modo & ſtellarum radii, plenis viribus, vaſtam aëris monarchiam transmeant, & illa, ſuas alteritates ſeminant. Neque enim, etſi proprios effectus non producant, niſi in termino ſcopi, in quem diriguntur ad uſum mortalium: non deſinunt tamen, per metas, qua tranſeunt, aerem alterando, imbuere ſuis impresſionibus. Magisque adhuc, quod hac in parte ſint Cœlorum cataractæ. Id eſt. In immenſo aeris tranquilli ſpatio ipſomet, eſt Gas aquæ, quod exquiſitisſima ſubdiviſionis ſubtiliatione, multoties recuſum, atque ſubdiviſum eſt, per frigora, per quæ transivit. Hoc Gas ſaltem nunquam ſponte in aquam priſtinam rediret, nec deſcenderet ad loca frigidisſima, per quæ ſurſum ſcandendo evaſit, niſi Blas ſtellarum ſuperum, deſcenſum cogeret.

21. Adeoque non eſt tranquilli aeris regio, viciſſitudinum expers, niſi quod pluvia, ibi ſolum humectet, nec ventorum turbo commovendis undis ſerviat. Etenim cum Gas, quod in ſe cuſtodit, jam ad tantam ſui ſubtilitatem ſit redactum, atque ſinguli ejus atomi, velut fervoribus aſſati, in exteriore ſulphuris ſuperficie, nequeunt ſanè in pluviam redire, niſi vento ſuavi, deſcendant ad mediam regionem, ubi coagulandi initia, ſub tepido auræ afflatu reaſſumunt.

22. Oppoſita nempe alteratio quædam illi, à quo Gas abiit, debet Gas in aquam reducere. Tepor nempe ſuavis, in aere tranquillo, atomos Gas decidere facit, ſuo ſulphure contectos, qui velut pelle diſrupta, aut vitri inſtar, à tepido, in frigus repente delati frangitur; Atque ſic Mercurius aquæ, ſalem ſuum reſolvit, ad cujus reſolutionem, ipſum ſulphur liquatur in priſtinam aquam. Eſtque ejusmodi corporis aquæ inverſio, & per frigoris examen, tortura iſta, neceſſaria, ut omnis prorſus fermenti vis, è nubibus tollatur. Alias namque, multa corruptio, multuſque nebularum fœtor, mortales mox deleret. Ut in liquato argento, minutulæ atomi auri, ad fundum labuntur: ſic ſidunt atomi Gas, labendoque increſcunt, quæ alias præ frigore aeris, infirmæ rurſus attolluntur, niſi

propitius tepor, loco frigidiſſimo ſubinde obſtaret.

23. Sic nimirum pluviæ, imbres, nimbi, ſic grando, nix, nebula & pruina, pro alteratione, per accidens, à Blas tam motivo, quam alterativo, locis frigidiſſimis, oborta. Adeoque Gas, & Blas, totam rempub. meteori, in colonias diviſere.

24. Saltem ex citatis exemplis didici, Solem non per Accidens, ſed per ſe, atque immediate fervere, caloremque ipſi tam intimum, atque proprium eſſe, quam eſt ipſi ſua lux.

25. Habet ergo aer ſuos, non minus quam terra, fundos, quos Adepti vocant Peroledos. Inviſibile itaque Gas, variis aeris ſtratis hoſpitatur, ſi aquæ ſua ſint barathra, ſuæ voragines, ſuæ portæ ſunt in Peroledis, quas periti Cataractas Cœli, & valvas dixere. Neque enim Gas, ex profunditate Cœli decidens in locum nubium, ſine directore Blas fertur. Imo non niſi per ſtratas, atque ordinatas valvas decidit. Planetis nempe non promiſcuè omnes valvæ patent: ſed ſinguli per ſuum Blas clavigeri ſunt ſui Peroledi. Quod Aſtrologis meteororum indiciariis examinandum ſuppono, & ſpondeo divitem ſupellectilem inventuros.

26. Sic nempe venti, quandoque perpendiculariter deorſum properant, terramque feriunt, alias vero lateraliter valvas egrediuntur, ædes, & arbores diruunt, ut etiam miſerandam navigiis cladem inferunt. Tepidior autem aura, ventum ex profundo aeris venturum, ac Gas, ſecum deorſum ducturum, Blas Cœli prænunciat. Unde Gas, in vaporem rurſus reſolvitur, ac dein in pluviam. Nubes ſcilicet tunc apparent, non dudum ante, quæ ad nullum mundi angulum ſpectabantur. Eo quod ex profundo aeris ſuperni, deorſum delabatur inviſibile Gas, quod in vapores, atque inde guttatim concreſcit. Iſta nempe eſt deſtinatio aeris, ut continuo aquas ab aquis ſeparet. At quandoquidem una pars aquæ, ad minimum in centuplum ſuæ dimenſionis extenditur dum halitus fit; tantoque ſubtilior, quo ejus Gas minutius ſubdividitur; ſitque is ordo, atque ea lex univerſi, ut ſingula, ad neceſſitatem humanam, & mundi conſervationem ferantur. Hactenus nimirum gravia ſurſum tendant, atque levia deorſum trahantur.

27. Hinc mihi viſum fuit. Blas ſtellarum, in pluviam cieri, atq; in ſerenitates, aliaſq; tempeſtates ferri: quoties pluralitas ipſius Gas, in Peroledo aeris tranquillo, propemodũ ſuffocationes, nimiaſq; in aere compreſſiones, minari videtur.

28. Non ſum tamen adeo de cauſis occaſionalibus meteori anxius, ſat mihi noviſſe, halitum, infernè ſurgentem, nimirum vaporem, & Gas, eſſe cauſam materialem omnis meteori. Cauſam effectricem, ſufficit Blas noviſſe, authoritate Sacrorum. *Erunt vobis ſtellæ in tempora, dies, & annos.* Hæc igitur eſt aquæ irrequieta deſtinatio, ut continuo, ſurſum atque deorſum pergendo, non ſecus atque venti, inordinato, ac irregulari motu, Blas ſuo ſtellarum reſpondeant.

29. Sque eadem, & non imminuta aqua quæ ab initio univerſi, exſtitit, eſt; eritq; in ejus finem.

30. Cæterùm meditor Peroledos aeris, tanquam lagenas ſtellarum, per quas ſuum Blas, trans determinata ſaltem loca, explicant, ad uſus, & alteritates temporum requiſitum. Maximeque quod ſuperior, ac ferè tranquillus Peroledus, cauſam contineat, quare ſint venti, fructus, rores maximeque provincialia. Etenim cum ventus ſit fluens aer, adeoque inſtabilitatem in ſe habeat, neceſſe eſt in Peroledo tranquilliori, cauſam ſtabilitatis localem invenire. Valvæ ergo, ſunt in Peroledo, clauſæ, vel patentes, juxta Blas ſtellarum cui parent.

31. Nec mirum, eſſe limites, ſive terminos inviſibiles in aere tantæ potentiæ, & molis cohibitivos, nam viſibilis mundus, vix alteram rerum, & minimam poteſtatum rempub. continet. Quis namque neget ſub ſaxo Scotiæ, quod vix 12 pedes latum, altumque 30. non eſſe Peroledi aliquam diviſionem, (ut interim de linea Æquinoctiali, ejuſque proprietatibus miris ſileam,) tormento bellico exploſo, uno latere, nequicquam toni, aut tremoris, altero ſaxi (quod ideo mutum vocatur) latere, ſubaudiri? Sic quoque valvas, ſive januas Peroledorum, in aere, neceſſe eſt conſiderare laterales, eo quod venti plerumque laterali motu egreſſi, conformiter quoque à Blas ſtellarum ferantur, in tranſverſum ſuorum terminorum.

32. Ex præfata doctrina Gas tandem mihi objicio: Si aqua à frigore glaciatur, in nives, grandinem,

dinem, atque glaciem: ergo aqua non diſſolvetur à frigore, in Gas: ſi uniformis agentis & patientis, eadem debeat eſſe actio, atque effectus.

33. Ubi ſerio notandum: Quod aqua ſeipſam glaciet, non autem glacietur efficienter ab alio: frigus enim etſi congelare hactenus putetur, id tantum eſt occaſionaliter, non effectivè. Aqua ergo, ſenſu ſui modi, percipit frigus aeris, non quidem caloris aliquam nudam abſentiam, aut privationem, (prout ante jam demonſtravi per exemplum, in Helvetia ordinarium,) ſed ut cauſam, in naturali qualitate poſitivam. Siquidem inprimis eſt indubium, & viſu conſtat, quod aer frigidus, ſenſim conſumat aquam, nivem & glaciem: has duas tamen ſegnius: illam vero ocius. Denique obvium eſt, quod quidquid ſic ſuffuratur aer, id ſtatim eo ipſo in Gas inviſibile transferat. Si ergo frigus aeris induraret aquam in glaciem, ceſſaret etiam continuo ulterior aeris actio, facta jam glacie: ſed conſequens eſt falſum: ergo & antecedens. Nam ſulfur aquæ, à frigore, facilè areſcit; & dividitur, quocirca Mercurius, & ſal aquæ, ſentientes gelu aeris, volentis ſeparare aquas ab aquis, & quod deberent tolerare extenſionem, & exſiccationem ſui ſulfuris, adeoque omnino violentam impreſſionem Separatoris, deſiderentque manere ut ſunt: Hinc tota aqua ſimul, ſe per cruſtam loricat, ut Separatori reſiſtat.

34. Quod quidem perficere non valet, quin & in glacie, jam aliqua ſulfuris pars, extenuationem ſui ſit paſſa: adeoque & hactenus glacies aquæ ſupernatat.

35. Quod autem ſulfur aquæ, in glacie, licet extenuatum ſit, non tamen aquæ naturam depoſuerit, probatur per Mechanicam: Imple lagenam vitream & magnam, fruſtis glacie, collum vero claudatur ſigillo Hermetis; id eſt, per vitri ibidem liquationem. Ponatur hæc tum lagena, in bilance, adjecto pondere, in oppoſitum, & videbis quod propemodum octava ſui parte, aqua, poſt reſolutam glaciem, erit ponderoſior ſeipſa glacie, Quod cum millesies ex eadem aqua fieri poſſit, reſervante ſemper idem pondus, dici non poteſt, quod ejus pars aliqua in aerem ſit verſa.

36. Ita nempe eſt elementorum perennitas, & conſtantia, ut, quamquam aqua in vaporem in Gas, in glaciem, imo in corpora concreta abeat; materialiter tamen ſemper maneat priſtina aqua, alibi fermentis, atque ſeminibus ſupervenientibus larvata, atque alias, ſolis primarum qualitatum importunitatibus, in Relolleo Paracelſi, id eſt, abſque ſemine, variatis.

37. Ex prædictis autem oriuntur aliquot notabilia. 1. Quod aqua aliqualem ſenſum habeat, & electionem, adeoque omnia entia quodammodo vitam participent. Regem cui omnia vivunt, venite adoremus. 2. Quandoquidem aqua, ſe non incruſtat in vaporis fabrica; vaporem ideo tam in cauſa, quam modo, eſſe gratiorem aquæ, quam ſit Gas. Atque id in aqua, arguat aliquid electioni ſimile.

38. 3. Quodque ideo vapor propinquius in aquam redeat, quam in Gas.

39. 4. Quod mutatio aquæ in vaporem, ſit Separatoris reſpectu, obliqua, ac velut per accidens; Gas vero conſiſtat ex propria aeris deſtinatione, qua aer ſeparat aquas ab aquis.

40. 5. Quod aer ſit longe frigidior in ſe, quam aqua. 6. Quod ſit ſiccus per ſe. 7. Quod unitas, ſive connexio integralium, ſit naturæ tam grata, quantum eſt oppoſitis earundem diviſio.

41. 8. Quod fabrica Gas, afferet aliud intimum aquæ principium, (cum non habeat initium compoſitivum,) ſive partem, heterogeneitatis aliquantillæ cauſam, quam quæ in vaporis ortu à calore attingitur. 9. Quod creata ſingula, quo ſimpliciora, eo magis ſunt homogenea: omnimodam tamen homogeneitatem ſimpliciſſimam non reperiri in corporibus.

42. 10. Quod ſulfur aquæ, in glacie extenuatum, ſit cauſa levitatis in congelatis, non autem aeris peregrini incluſio. Quippe ſemper & ubique aqua excludit aeris connubium. 11. Quod frigus, & ſiccitas aeris, nil aliud poſſint in aquam, quam ejus ſulfur extenuare. Ipſa autem congelatio, ſive induratio, ſit actio aquæ propria, qua impedimentum ponit Separatori.

43. 12. Quod aer agat ſuper aquam, abſque hujus reactione, & aeris paſſione. Cum ſit Separator aquarum divino jure conſtitutus. 13. Quod etiam in naturalibus inſenſitivis, differat reactio, à renitentia, Siquidem aquæ nulla eſt reactio in aerem, & tamen aqua ſit cum re-

nitentia. 14. Scholas erraſſe, quod omnem actionem naturæ dictaverint cum patientis reactione, & paſſione agentis, fieri.

44. 15. Impoſſibilem eſſe transmutationem Gas, in aërem. 1. Nam alioquin aer in immenſum creſceret ſemper, & per conſequens, omnis aqua jam dudum deſiiſſet. 2. Quippe præterquam quod alibi demonſtraverim, aërem nullo modo iterum in aquam redire poſſe, ex præfatis jam ſatis liquet idem, 3. Siquidem aquæ proprium eſt, pati ab aere, & non viciſſim in aerem reagere. Ergo aer, ſemel ab aqua factus ſemper maneret aer: cum deſit agens reciprocum, quod aerem in aquam transmutet. 4. Aerem vero, per ſe in aquam redire, pugnat cum generali axiomate. Quod unumquodque, quantum eſt in ſe, deſideret manere in eſſe. 5. Præcipuè, quod aer careat in ſe, principio ſui diſſolutivo, ex carie, & alteritate partium, cauſato. 6. Si aër unquam fieret aqua: Id præcipue eſſet, dum aër infra aquam premitur. Et, ſi aqua foret actio aquæ, in illum tunc maximè ſuum ſortiretur effectum. Imple ergo lagenam vitream ad dimidium, aqua, ejusque os ſubere, ne quid exſpiret, claudito, tum fortiter milleſies concute vas ſurſum, deorſum, ut omnis aqua velut in bullas ſpumeſcat. Tandem utut labores, non invenies, aëerem in aquam aut viciſſim abiiſſe. 7. Si ergo aqua aërem in ſe non mutet: agens alioqui naturale ad hoc agat, ut patiens reddat ſibi ſimile: non eſt aliud deinceps, per quod aër fiet aqua. Ubi quaſi per parentheſin notandum venit, Prædictum axioma ſuam amittere univerſalitatem, & veritatem, nedum in elementis, ubi contingit actio in invicem mutua, ſine optatu mutandi unum in ſe: ſed & in Cœlis: Imo & in concretis plurimis. Neque enim Mercurius, tota, atque indiviſibili ſui ſubſtantia, ideo pediculos necat, ut ſui reddat ſimiles. Sic neque ſuccinum trahit pateas, ut inde ſuccinum faciat. Stramineo ergo argumento, cadit axioma Scholarum, quod alias levi vento difflatur. 8. Si enim aer in aquam mutaretur, id potiſſimum contingeret, ubi duo iſta elementa, in minimis partibus ſibi commiſcentur, id eſt enim in nubibus. Atqui in nubibus hoc non fit: Quia quocunque loco, gradu, modo, & qualitate, aer aquæ ſuperficiem attigerit, ſemper aqua ab aëre minuitur, neutiquam unquam augetur. 9. Nulla eſt igitur actio aquæ in aerem: nam ſi qua eſſet, ea eſſet in ſuperficie concava aeris, ubi vis elementi aquæ, reſidentis in loco nativo, eſt robuſtiſſima, maximeque conjuncta: ſed ibi aer conſumit aquam; quia dividit in vaporem. Ergo aer in aquam non abit unquam. 10. Cum igitur nullum elementum, in ſe, habeat radicem, per quam, velut tædio affectum, ſeipſum transmutet in aliud: omnis ſiquidem transmutatio, aliunde à dualitate procedit, non autem ſpontanea eſt in elemento libido, moriendi, & in aliud convertendi, deeſtque appetitus, deſtinatio, & neceſſitas ſe augendi, alendi, permutandi, aut naturam, in qua à Deo eſt creatum, mutandi. 11. Vana eſt igitur lucta elementorum commiſtio in concretis corporibus, nugaxque transmutatio unius in aliud. Cum nullum elementorum, ab alio neque à ſeipſo, in transmigrationem ſui eſſe ſollicitetur. Quocirca primus mecum concluſi, Aquam, & Aerem, eſſe elementa primaria, neque retrogreſſum unquam facere poſſe. 12. Non voluit enim benedictus Naturæ parens, quod elementa hoſtiliter eſſent oppoſita & appoſita, mutuam perniciem, & voracitatem perpetuo anhelarent, totiesque fierent, deficerent, & cum totidem quotidie formalibus privationibus interjectis, reſurgerent ab interitu ad priſtinum, ſine medii ſimplicioris interceſſione. Quod medium ſanè alioquin optaretur, tam aeris, quam aquæ particeps, deberetque eſſe tamen horum neutrum. 13. Idcirco Sacra, aerem Separatorem: non autem deſtructorem, vel annihilatorem aquarum nominant. Nec fas eſt, aerem ad alia traduxiſſe munia, quam quæ ipſi ſunt à rerum opifice, atque Domino injuncta. 14. Finaliter, rarefactio, aut condenſatio, formam eſſentialem aquæ non mutant quia ſunt diſpoſitiones materiales, Archeo deſtitutæ. 15. Porro, ſi aqua, arrepto fermento, ac ſemine, in corpus concretum transmutatur. Id tamen elementali privilegio ipſi eſt perpetuum, ut nec proinde aquæ elementalis materiam unquam deponat 16. Seminibus quidem conceſſum eſt, ex aqua, ſua fingere concreta, ſuamque tragœdiam per formarum defluxum ad interitũ ludere. At non proinde formæ concretorũ aquæ

ſim-

ſimplicitatem, & formæ ſuæ identitatem deſtruunt. Multo minus, quam anima ſuperveniens, formam carnis deſtruit. 17. Compatiuntur nempe ſubordinatæ formæ, ſe invicem ubique in concretis. Ergo multo magis forma concreti, elementi ſui formam compatitur intactam poſtremo. Quamquam Aer ſumma ſua frigiditate aquam in Gas mutet, nunquam tamen deſiſtit ab officio Separatoris aquarum. Adeo ut ſi ejus frigus compeſcatur, ſua ſaltem ſiccitate, non deſinat vaporem ex aqua ſuſcitare. Inceſſata nempe eſt actio Cœlorum in ſuo rotatu, aëris demum & aquæ obedientia continua, imo ſeminalium omnium, eſt interruptum agendo filum. Creata nimirum perpetim reſpiciunt voluntatem ſui Creatoris, quam ſolus homo negligit.

BLAS METEORON.

1. *Quid Blas.*
2. *Stellæ Blas, per localem motum, quam per lumen operatur auguſtius*
3. *Blas motivum ſtellarum quid.*
4. *Ventus quid, & unde moveatur.*
5. *Stellas pro nobis factas.*
6. *Diverſæ activitates in Blas.*
7. *Stellarum activitates, deferri per Blas, executivum motuum.*
8. *Paracelſi error.*
9. *Duo luminaria magna operantur ſuas proprietates.*
10. *Influxus ſtellarum quomodo ſub duo referantur luminaria.*
11. *Pluviarum & meteororum nativitates.*
12. *Fracedines oriuntur, mox à dilapſis aquis, unde fermenta rerum, & ſemina.*
13. *Hiſtoria Cyprica.*
14. *Reſolutio quæſtionis, de quiete aëris æſtivi, & continuo aëris ſpiraculo hyberni.*

STellæ ſunt nobis in ſigna, tempora, dies, & annos. Ergo patrant temporum mutationes, tempeſtates, atque viciſſitudines. Quorſum opus habent duplici motu, locali ſcilicet, & alterativo. Utrumque autem, novo nomine Blas ſignifico.

2. Ac potius motu per locum, quam ſuo lumine, Blas excitaut. Obſcura nempe nocte, ſæpe flantem Boream, Auſter ſequitur, ac viciſſim. Blas ergo, quod tepidum ſpirat ventum, non ipſius cœli calore, aut lumine, ſed loco, directione & connexu opus habet. Quorſum cum ſtellarum lumen devenerit, valvæ ſeſe pandunt, aut claudunt. Valvarum ergo claviger, eſto aſtrorum motus. Qui ſimul Peroledos, ſive ſtrata aeris, movet.

3. Non igitur omnis calor, è præexiſtente igne, aut lumine fit, nec frigus, caloris nudam dicit abſentiam: ſed Blas motivum ſtellarum, eſt virtus pulſiva, ratione itineris, per loca & ſecundum aſpectus. Quæ circumſtantiæ in ſtellis, qualitates primas in hæc inferiora cauſant: non ſecus atque in hominibus verecundia, ira, timor, &c. frigus & calorem concitant. Idque ſtellæ ex dono creationis habent.

4. Ventus Hippocrati aëris fluens unda eſt: ego verò per cauſas definiens, ventum dico, fluentem aërem, motum per Blas ſtellarum. Idque pro vento naturali: aliàs verò Cacodæmoni non raro datum, ut etiam ſine Blas ventos creet, vel Blas tempeſtuoſum augeat. Aër ergo, niſi Blas habeat, quietus manet, nec motus principium, à ſeipſo, habet: ſed aliunde ipſi advenit. Blas ergo motivum, concitat ventos, tempeſtates, exundationes, per diverſos aëris Peroledos nunc in altum, nunc deorſum, transverſum, in longum, lateraliter, in omnes terræ oras transcurrendo. Quamquam elementa non habeant opus motu: humana tamen neceſſitas, illum poſtulat.

5. Cumque autem nihil ſeipſum eſſet movendo. (excepto ſeminibus dato Archeo,) complacuit ſibi Æternus, collocare in ſtellis, enormonticam motivam vim, mandato oris noſtri, non valde abſimilem. Ita ut Blas teſtimonio nobis ſit, Deum, ſua præpollenti Bonitate, elementa, ac ſtellas, pro nobis feciſſe, horum fines, juxta commoditates noſtras, dimetiendo. Blas itaque movet non tam lumine, radiis ac motu ut motu: ſed quatenus ad loca quædam ſtellæ devenere, quibus hæ ſua debent officia. Locis ergo

ergo proprietates inſunt ſtabiles; Sin vero non ſtabiles ſint, id aliorum aſtrorum reſpectu, ſecum analogo motu delatorum, pro durationis a ceritatibus, advenit. Blas ergo, ut maſculum in ſtellis, eſt motus initium generale; non minus terram quam aerem, atque aquam ſpectare videtur.

6. Luna etenim regit noctem juxta Sacra, ut Sol diem: quamvis Luna, pro medietate, non currat ſubter noctem. Partitur nempe globum terræ, in quartas, in acceſſus, & receſſus, Oceani binos, indies. In eoque, fere horas conſumit, 28. Tantundem minus, quantum interea Sol, & Luna, ab invicem defecerint, aut appropinquaverint. Blas ergo, & in aquis æſtum, ſilente vento, cit.

7. Blas autem alterativum, in productione caloris, atque frigoris, conſiſtit; idque præcipuè, cum ventorum mutationibus. Sed ſtellæ, humiditatem, aut ſiccitatem ex ſe non habent, aut dant. Neque enim humiditas citra materiam, ut qualitas nuda, eſt conſiderabilis in natura, ideoque nec ex ſtellis, ad nos defertur. Omnis enim humiditas ex aqua eſt, quæ ante natas ſtellas fuit.

8. Errat ergo Paracelſus, qui pluvias, nivem, &c. ſtellarum fructus ita ait, ut in aſtris, velut utribus, coquantur ad maturitatem. Siccitas quoque in aere aquarum Separatore, erat ante ſtellas: nec eſt extra corpus, qualitatis more conſiderabilis. Calor autem & frigus, ſunt qualitates magis abſtractæ à corpore,

9. Duo ergo tantum ſunt luminaria magna, duæ proin ſaltem illorum qualitates, in aerem ſparguntur, unde meteora cuncta moventur, Calor nempè vitæ eſt proprietas ſolaris; frigus verò eſt alterius aſtri.

10. Stellæ etiam reliquæ, ſua his duobus luminaribus dedere nomina. Quoties ergo ſtellæ, de natura Lunæ feruntur per loca ſolaria, tepor fit in aere; ſin autem ſolares, ſubter eadem loca decurrant, fit æſtus.

11. Ad quas aeris qualitates, Gas aeris quoque diverſimode alteratur. Calet, hinc ſcilicet pariformiter Blas, per fundos aeris. Ideo & Gas, vel in ſuis ſtratis detinetur, vel deorſum ad nos defertur. Sic ut atomi Gas, ob nimiam exiguitatem inviſibiles, amittentes ſui conſtrictionem ac frigoris exceſſum, in minimas rurſus guttulas concidant, atque deorſum properent. Quod ſi verò tepor, Peroledos inferiores afficit, cum deorſum oberret Gas, proprietatum per Blas: nimbi fiunt æſtivales. Gas nimirum per gelu, concretum, oborto ſtatim tepore, liquatur, ac præceps deorſum ruit, Mercurius enim aquæ, ſuum ſal reſolvit, & ſulfur hæc duo velut obvolvit, Sicque in pluviam decidunt, Quod ſi vero iſtud accidat ſuperiori Peroledo, guttæ decidentes, in mediis ſtratis algentibus, glaciantur, ſicque in nivem & grandines præcipitantut. Sin autem tepor, per aliquot continuos Peroledos aeris dominatur: diuturnæ comitantur pluviæ,

12. Hinc etiam patet, quod inæquale Blas, in diverſis aeris fundis, diverſos effectus pariat. Sæpè enim infimi Peroledi tepent, eſtque dies plane nubilus, atque nubes plurimæ. Aliàs verò, alter, & tertius Peroledus, tepent, algente infero. Unde nives. Sicque reliqua meteoron cohors, nobis cauſatur. Per Gas itaque materialiter, & per Blas operativè & motivè, cauſas & modum clarius conſtare jam confido, quam antehac. Unde Aſtrologi atque Medentes, ſolidiori fundamento, aliqua præſagire poterunt, Intactas interim præſagiorum materias relinquo, quas Deus per miniſtros ſpiritus, in portenta recondit.

13. Referam tantum quæ frater Stephanus de Luſignan, ultimus de Cypriorum Regum familia, Ord. S. Dominici, in Cypri deſcriptione, Pariſiis impreſſa, anno 1580. fol. 212. Gallicè in hunc ſenſum recitat: *Sub finem, terræ motus ſubiit Famaguſtæ, qui octiduum duravit. Poſt vero, exorti ſunt ventorum turbines, tranſeuntes ſuper Inſulam intranteſq; Famaguſtam ex petrium: magnum enim ibi palatium, mox ædes plurimas diruendo auferunt, cum aliquot hominibus, uſq; adeo, niſi nautæ quidam fortè fortuna ſupervenissent, actum fuiſſet de Famaguſta. Sciat itaq; Lector, nautis orientalibus conſuetum eſſe, quod dum ejuſmodi ventos animadvertunt, ſumunt cultrum, quo faciunt ſignum Crucis in aere, proferuntque hæc verba: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Et repente omnis turbo, & tempeſtas ſeſe ſeparat, & ceſſat. Vidi enim his hoc experimentum, Ac ſecunda vice, dum è Cypro in Italiam redirem,*

direm. Nec enim in eo quicquam ſuperſtitionis reperio, niſi quod oportea cutlrum eſſe capulo nigro. Adeoque certi nihil determinare valeo Hæc ille. Saltem mirum, hanc tempeſtatem Diabolicam ceſſare, & Diabolum toti urbi parcere, ob peccatum forte unius peccatoris.

14. Porro circa Blas adhuc conſiderabile. Si magno æſtatis æſtu, candelam ardentem, circa foramen feneſtræ teneas, nullum plerumq; ſentiri moti aëris veſtigium: per totam vero hyemem utut exile ſit foramen, continuo ac moleſtum ſpirat ventum. At cum non major ſit conſtricti aëris, (ponamus aërem nunc pro ejus Magnali,) præ frigore, quam rarefacti præ calore, videtur non potior hujus, quam illius ratio, ad ſuſcitandum ventum. Duplex ergo eſt Blas motivum locale in aëre: Unum quidem, quod ventos concitat, adeoq; violentiam, & celeritatem includit, ex nativa poteſtate motuvè. Aliud verò, quod conſequitur ad Blas alterativum, propter condenſationem, aut rarefactionem in aëre. Hoc autem cum propemodum ſit univerſale, propter æſtatem & hyemen, lentum quoque quendam aëris fluxum edit. Ac licet frigus Magnale æqualiter condenſet, & hactenus aër immotus, ratione Blas alterativi, & violenti ventalis: attamen cum oppoſita ſphæræ plaga, Magnale in aëre tantum rarefiat generaliter propter æſtatem; neceſſe eſt aërem in plaga ſeptentrionali partim recedere, conſtringi, atque adeo minorem occupare locum, partimque à rarefiente, & rarefacto Magnali aeris, ſibi contiguo, ex altera orbis medietate, propelli leniter. Atque hæc eſt cauſa quæſtionis propoſitæ: tardi nempè & inceſſati fluxus, in aëre hyemali, quam per rimam, quantum libet exiguam, experimur, etiam ceſſante vento. At non ſic ſub æſtu. Rarefacto namque ſemel Magnali per æſtatem, immotus apud nos ſtat aer.

VACUUM NATURÆ.

1. *Vera definitio venti.*
2. *Primorum ſeculorum indiſtincta ſinceritas.*
3. *Quorſum facit Anthoris inventum.*
4. *Examen aëris per Machinam ſclopeto ſimilem.*
5. *Probatur vacuum in aëre.*
6. *Facilius creditur vacuum, quam penetratio corporum.*
7. *Mechanica demonſtratio, per ignem, pro vacuo & 5. ejus notabilia.*
8. *Mechanica de lychnio ſulfurato.*
9. *Collectiones ſubſequentes, ex utraque Mechanica.*
10. *Aëris pori demonſtrantur.*
11. *Tolluntur ſuſpiciones oppoſitæ.*
12. *Calor vitro externus, & ignis internus, ut agunt diverſimode in aërem concluſus.*
13. *Fortius agere fuligines per compreſſionem, quam per calorem dilatando.*
14. *Senſus aëris, qualis.*
15. *Novus finis a ris.*
16. *Ignem non vivere ex aere, ſed tantum ſuffocari præ penuria.*
17. *Vacuitates in aere, neceſſaria.*
18. *Vnumquodque odiſſe compreſſionem, ab hoſpite factam, legibus philautiæ.*
19. *Impoſſibile vacuum Ariſtoteli, evaſit jam requiſitum naturæ.*
20. *Dari in vacuo aëris medium inter corpus & accidens, adeoque neutralitatem.*
21. *Quid ſit Magnale magnum.*
22. *Blas aſtrorum ut communicetur abſque ſpeciebus.*
23. *Nugæ Ariſtotelicorum, de vento.*
24. *Ridicula multitudo, & copia exhalationum apud Ariſtot.*
25. *Exploditur opinio Galeni, de ventis.*
26. *Galeni opinio de argento vivo, male à Dioſcoride, & pejus exſcripto.*
27. *Natura aëris rarefacti, pro confirmatione vacui.*
28. *Dum aër vulgo putatur rarefieri, revera comprimitur, propter Magnalis, ſive thecæ extenſionem.*
29. *Corpus aëris, juſtam ſui extenſionem habet: ſub frigore.*
30. *Cur calidiore climate, Cœli favores ſint majores.*

31. Pro-

31. *Probatur Magnale augeri, ac minui: non autem aërem rareſieri propriè, aut condenſari.*

IN limite Blas meteori, definivi ventum, vera, id eſt, per cauſas conſtitutivas, diſinitione. Cum res, extra vel præter cauſarum complexum, ſit nihil, dicatque naturaliter omne productum, originalem & eſſentialem reſpectum, ad ſui producens ſibi internum. Idcirco *ventus naturalis, eſt fluens aër, à Blas ſtellarum motus.* Idque ad diſtinctionem venti prodigioſi, à malitia Cacodæmonum ſuſcitati.

2. Hippocrates ventum flatum vocat, omnes morbos à flatibus eſſe, ſuum τὸ ἐνορμῶν recenſet inter primarias morborum cauſas. Seculi nempe iſta fuit planities, & candor, quibus, utpote beatioribus, nondum tanta morborum cognitio, nec crudelitas, nec frequentia. Non enim Hippocrati omnia ſunt data. Complacuit ſibi namque Omnipotens, poſt Hippocratem, ſuos quoque creaſſe Medicos. Enotuit quidem Hippocrati, in nobis eſſe ſpiritum, ſuo Blas cuncta concitantem, quem dein analogia microcoſmica, mundi flatibus comparavit, ac in flatus ſeriem reſtrinxit, ſive vitæ participes eſſent, ſive vero mortis, atque interitus cauſas continerent: Sive denique excitati cœlitus, orbis cœleſtis analogiſmos referrent, vel demum, ſublunari lege concitati eſſent, indeciſum reliquit. Nondum enim plane enotuerat ſpirituum vitalium proſapia

3. Nemo enim antehac, materiam Gas, aquam eſſe experimento didicerat, adeoque ventos mundi, à ſpiritu vitali penitus diſcrepare, nondum ſcitum erat.

4. A ventorum cognitione, per me, in præcedentibus propinata, nunc demum ad aëris examen procedo. Dixi namque idcirco per mechanicam probari, aquam non eſſe ex compreſſione aëris, utcunque frigidi: adeoque in elementorum miſtione, fontium origine, &c. erratum hactenus. Mechanicam autem eſſe veram: Quod aër in canna ferrea unius ulnæ poſſit comprimi ad digitos circiter quindecim, cujus compreſſi aëris expanſione contingeret ſpeculæ per aſſerem tranſmiſſio, non minus, quam ſi è Sclopeto propelleretur, Quod ſanè haud ita fieret, ſi tanta ſui compreſſione aër ſubferri hyemalis frigore, in aquam mutabilis eſſet.

5. Inde enim inprimis didici, materiam, & conditiones aëris; quandoque facillimè compreſſionem, & dilatationem ſui ſuſtinere quantum indicat viſus. Unde conſequens ratus ſum, omnino neceſſe, in aëre dilatato, juxta ſibi geminam extenſionem, aliquod eſſe ſpatium liberum, & vacuum. Puta ſi ex ſpatio 28 digitorum, ſine ulla aëris perditione, aër recludatur ſubter cannam quinque digitorum, conſequitur fere digitos, ac fere aëris dimidium, eſſe corporis expers.

6. Alterutrum nempe, eſt neceſſarium, ſub hac mechanica proba; vel abſolutè, in natura aëris, ordinariè dari vacuum; aut corporum penetrationem in aëre (ut dictum eſt,) compreſſo. Plures ſanè mecum tolerabilius vacuum admittent, quam corporum diverſorum exiſtentiam, eodem loco. Cum vacuum non diſtet longe à nihilo, ſitque actio nihil, imbecillior, actione entis duplati. Cumque Natura ex nihilo incœperit, eſt propinquior nihilo, quam duplo. Adeoque contra duplum plus velitat Natura. Siquidem montes, fodinas, atque urbes, pluvis pyrius evertit. Nusquam autem æquipollens paradigma pro vacuo offertur.

7. Cæterum, vacuum in Natura ordinarium in aere ſic probo iterum. In medio fundi patinæ ſtatuatur fruſtum candelæ, ſuo ſævo alligatum in fundo. Ardeat, & circum affundatur aqua, ad 2. aut 3. digitos, invertatur vero profunda cucurbita vitrea, ſupra flammam, ad 3. digitos eminente flamma, ex aqua, ita ut os inverſi vitri, ſtet ſuper patinæ fundum. Videbis mox, aeris locum, in præfato vitro imminui, aquam vero quadam ſuctione, ſurſum trahi, & aſcendere in vitrum, loco aeris diminuti: atque tandem, flammam ſuffocari. In quo plura occurrunt, Primo-vera, 1. Atque inprimis indubium eſt, quin flamma ſit fumus accenſus. 2. Quod fumus ſit corpus Gas. 3. Quod fuligo, ex apice combuſti fumi, aſcendat. 4. Quod una pars ſævi, vel ceræ, facile in decies millecuplum ſui extendatur. Unde concludo, aeris locum, per flammam non debere imminui: ſed augeri neceſſario

ceſſario, niſi aliquid loci in aëre fuerit vacuum, quod minuitur. Nec alioqui abſurdo caret, quod elementum annihilaretur, ſive conſumeretur. Enimvero bombarda, vel cuniculi ignei, non illa noſtri ſeculi portenta operarentur, neque ſaxorum duriſſimorum, & maximorum diſruptiones, in fodinis, niſi pauculus pulvis, unico quaſi momento accenſus, ſui millecuplum decies ſaltem flammæ ederet, quæ flamma cum priori loco pulveris ſiſti nequeat, cuncta diffringit potius, quam quod fumus fumum, ſive flamma flammam penetret. 5. Quibus accedit, extenſio aeris, per calorem flammæ, & non compreſſio, ut alias vulgo apparet.

8. Denique accendatur lychnium ſulfuratum, in lagena vitrea, ſuſpenſum filo; lagenæ autem inſit aliquantulum aquæ, ſitque lagena optimè ſuberis cortice obſignata, ne quid reſpiret. Videbis flammam, fumumque ſulfuris, totam lagenæ aream, qua aer eſt, implere, atque tandem ignem extingui.

9. Non fieri tamen aeris imminutionem, nec ſuctum aquæ ſurſum, eo quod in locum aeris deberet aqua ſubſtitui, adeo ſuctus non faceret hic lucrum, nec compenſaret defectum in aere. Bene quidem, quod aperto operculo, ſuctus deprehendatur. Flamma autem non tam tenaciter candelæ inhæret, ut ſit attollendo tanto aquæ ponderi, quæ flamma, minimo flatu, ab lychnio ejus diſperditur. Adeoque flamma immediatè non elevat aquam, ſed ſuctus, conſumta aliqua parte in aere, cauſatus, aquam attollit, manetque per multos dies ſublata aqua poſt flammæ adhuc extinctionem.

10. Quapropter, aerem meditatus ſum, poros habere, qui violentam conſtrictionem, aeris in canna, ac naturalem aliquam annihilationem, in patina, paterentur.

11. Quod autem aer in vitro condenſaretur, præ calore, flamma, & fuligine, id Matheſi repugnat. Monſtratque inſtrumentum, quo gradus ambientis menſurantur, calorem expandere, non vero contrahere aerem. Oppugnat itaque præfata objectio theſin ſuppoſitam, qua conceditur fieri additamentum materiæ in aere, per novam flammæ ac fuliginis materiam. Sin vero dicatur aliquid in aere eſſe inflammabile, quod per flammam candelæ conſumitur: jam novum abſurdum oritur: nempe, aliquod corpus vel planè annihilari, vel per flammam comburi & comburendo non dilatari. Denique, ſupponendo aliquid abſumi: ſaltem neceſſe eſt, vel in nihilum iſtud inflammabile converti, vel in aliquid, Atqui igni proprium eſt, quod comburendo extendat omne inflammabile, non autem comprimat illud. Ut ante per pulverem pyrium docui. Sin autem dicamus, aerem in vitro, per flammam imminui: jam habeo intentum. In aere videlicet aliquid eſſe, minus quam corpus, quod aeris vacuitates implet, & per ignem prorſus annihilatur. Nec id quidem, tanquam ac ſi eſſet ipſius ignis nutrimentum. Nam licet iſtud, huic quæſtioni, & loco, ſit impertinens: attamen, id quod verè non eſt corpus, nil poteſt nutrire. Deinde cum neque corpus ſit, neque pingue, non poteſt inflammari, accendi, aut igne terreri, vel abſumi. Tum etiam demonſtrabo cap. de formis: quod ignis non ſit ſubſtantia: Quod autem non eſt ſubſtantia, non requirit nutriri. Denique cum aer ſit elementum, & ſimplex, non poteſt in natura ſui, admittere compoſitionem, aut connexionem diverſorum. Nec ſunt in eſſentiali aeris ſubſtantia, diverſitates partium, quarum aliæ per ignem conſumantur, aliquæ verò minimè. Idcirco namque, ſi ignis reperiſſet inflammabilem partem in aere, vel unica candelâ, totus aer accenſus dudum periiſſet. Neque enim ceſſaſſet ignis, ſi nutrimento opus habens, illud in aere ſibi vicinum inveniſſet. Imo ſi aer ab igne combureretur, tranſiret aer ad aliquod ſimplicius & anterius, & deſineret eſſe elementum. Flamma nempe candelæ, eſſet elemento aeris prior, & ſimplicior. Liquet ergo, quod flamma in præfato vitro, licet ratione caloris, aeris quantitatem dilatet, naturaliter tamen vult ſuas fuligines hoſpitari in aeris cavitatibus, tantum abeſt, quod aer ſe extendat: & hæc eſt unica cauſa diminuti ſpatii in aere, unde flamma etiam conſecutivè ſuffocatur.

12. Calor quippe, vitro externus, aerem in vitro dilatare videtur: ſed ignis intus, ob ſuas fuligines, aeris ſuffocationem, compreſſionemque actu prioritat. Calor ergo per ſe aerem dilatat

latat, ut patet per machinam, ambientis gradus dimetientem: ſed ignis ob ſuas fuligines comprimit.

13. Adeoque ſequitur fortius agere fuligines, per compreſſionem, quam calorem in dilatando. Deinde etiam fuligines, aeri eſſe importuniores, quam ſuum naturale vacuum, imo quam ſi vacui ſit dilatatio. Cum dilatatio ſpatii aeris, per calorem facta, ſit ipſi voluptuaria, reſpectu compreſſionis, cauſatæ per fuligines.

14. Hinc enim conjicio membra univerſi ſingula, ſenſum quendam ſympatheticum habere. Adeoque cum eſſentialiter aer poroſitates habeat, dolet ſibi illas impleri, & nimium gravari, per Gas alienum. Attamen niſi poroſitates inanes haberet aer, (cadit ſaltem doctrina Phyſices, ſuper vacuum fundata negativè:) nequaquam corpora, dilationem ſui, aut alienum Gas admitterent. Siquidem per ſui commutationem in Gas, millenas capacitates majores exigerent, & ſic locus deficeret exſpirandis efflatibus.

15. Aer ergo creatus eſt, ut ſit receptaculum exhalatuum; quare etiam vacuum in poris habeat, eſt neceſſe: Recipit tamen exhalatus illos, per taxam, & juſtam ſui proportionem: atque ubi vacuitates ad menſuram juſtam habet oppletas, aufugit aer, ſuaque fuga, flammam omnem in pyramidem cogit. Sin vero aer, à fuga detentus nimia fuligine oneratur, ſeſe coarctat extinguitque ignem, qui ſe ſupra meritum fuligine implet.

16. Hæc nondum à Scholis perpenſa ſunt, ideoque putarunt, ignem vivere, & ali aere, nec probationem pro hoc habent, niſi à contrario ſenſu, eo quod ignis, aere præcluſus, mox ſuffocetur. At Idiotiſmus ille Scholarum, ſat pateſcit. Cum ignis non ſit corpus, in quantum eſt ignis, nec creatura primæ conſtitutionis: nec enim vivit, nec nutritur, qui mortis inſtar eſt, Prout manifeſtabitur de ortu formarum. Aer verò, eſt elementum ſimplex. Neque enim ſuffocatio ignis, vitam neceſſariam, ut nec nutritionem præſupponit, nec ignis augmentum eſt proinde, etſi aperto affatim aere ſtructus ſit: Neque etiam ignis, conſumit vel aeris tantillum, aut in ſui ſubſtantiam (quam nullam habet) convertit, veluti ſui alimentum, fabulæ ſunt. Nam ignis aere privatus perit, non quidem alimenti denegati, aut vitæ participatæ reſpectu: ſed loci defectu, nequeuntis fuliginem continere, cujus compreſſione, ſuffocatus ignis extinguitur. A nimio nempe, raptimque ſufflato aere, flamma confeſtim perit aliter; cum flamma minus tenaciter lychnio affixa flatu auferatur, & ablata ſemel à lychnio, non habeat deinceps in aere ſubſiſtentiam, ut nec ſubſtantiam habens in ſeipſa. Pori ergo aeris, fuligine repleti, avolant, locumque cedunt aeri advenienti alteri, ut ſuam etiam de Gas ſuccinam ſuſcipiant. Quæ aeris fuga ventum ſuſcitat, ut & requirit. In Salinis Burgundiæ, teſta plana, repleta aquâ, juxta cratem fornacis poſita longe citius conglaciatur, quam alia quæpiam, ſub diu & gelu expoſita, propter aeris continuum affluxum, & tranſitum, quem ad flammæ vitam, ſive alimentum affluere, à Scholis perperam putatum eſt. Aeris ergo vacuitates implentur moderatè: ſin ſupra onerantur, mox ſpatium aeris ſeſe coarctat, anguſtiorique loco claudit, conſumtis poroſitatibus vacuis, ut ignem exhalantem ſuffocando, ab incepto avertat. Iſtud eſt omnibus creatis per philautiam ingenitum. Neque enim ſecus, aqua ſe glacie incruſtat, quam ne ab frigore aeris in Gas abripiatur.

17. Sunt ergo in aëre vacuitates neceſſariæ, ut pro capacitate, hoſpitarentur aporrheæ evaporabiles, ob quarum finem, aer compreſſionem, atque dilatationem ſuſtinere viſus eſt. Alias namque ſublato aeris vacuo, minimus motus, totum ferè univerſum, ſui continuitate moveret, ſuffocatique mortales propinqui, conciderent, mox obortis exhalationibus, non ſecus atque in cuniculis fodinarum perſæpe fit, ubi ſuffocantur metallarii, non defectu aeris abundantis, nec etiam ſemper ob venenum ſuffocans: ſed potiſſimum eo quod aer in cuniculis, repletus per Gas mineralium, non removetur. Adeoque hinc etiam contingit, lucernas, atque lampades, mox ſponte extingui, una cum foſſoribus. Quapropter cuniculos pertundunt, variiſque machinis aerem exhalatione repletum exhauriunt, novumq; affundunt, atque inſpirant.

18. Verum aer non ſecus exhalationem nimiam reſpuit, quam aqua aerem, & aliud quidlibet, eodem ſecum diverſorio violenter copulatum

latum. Sit lagena æneâ in cujus fundo ſit aqua, A. aer, B. Robineta C. foramen lagenæ D. per quod cum ſyphone, ſive clyſteri, fortiter inſufflertur aer. Tunc autem volvatur Robineta, ut aerem ſub ſe detineat violenter. Dico igitur, quod dum Robineta iterum celeriter volvetur, ut aeri exitum det. Nedum enim aerem B. compreſſum exſufflabit, ſed & ſimul cum illo, A. magno impetu, totum ſurſum evolabit. Aer ergo, invitam ſuæ vacuitatis compreſſionem ſuſtinet; idcirco etiam aquam. A. ſecum effert, quod ſane, vacuum oſtendit eſſe plauſibilius, quam aeris compreſſionem, utpotè quæ ad corporis invitam penetrationem appropinquat.

19. Nunc igitur de vacuo Ariſtotelis impoſſibili, eſt factum naturæ requiſitum ordinarium.

20. Veruntamen aeris illæ poroſitates, utcunq; ſint actualiter, omni materia expertes: habent nihilominus in ſe ens creatum, id eſt, aliquid reale, non figmentum, nec ſolum locum nudum: ſed quod eſt inter materiam, & ſpiritum, incorporeum, plane medium, atque neutrum, de numero, inquam, eorum, quæ limite de formis, negavi ſubſtantiam, vel Accidens eſſe.

21. Magnale eſt, quod cum in creatis ſui ſimile non habeat, ideo per ſibi ſimile manifeſtari recuſat. Magnale quidem non eſt lux: ſed forma quædam aſſiſtens aeri, ejusque velut ſocia, ipſique certo connubio velut conjugalis. Aſſiſtens inquam, non conjuncta eſſentiæ ejus; ideoque in poris aſſiſtens.

22. Per hanc videlicet, Blas aſtrorum, immediatè, ac ſine impedimento, quaqua verſus & inſtantaneo motu extenditur: non autem per millenas millium ſpecierum generationes, unico velut momento peractas, quoties lux, vel influentiæ cœleſtes, inferiora feriunt. Scholarum iſthæc ſunt fabellæ, ne videlicet, unum Accidens, migrare cogantur concedere, de ſubjecto in ſubjectum, malunt millenas millium generationes ſpecierum luminis, in inſtanti fieri, dum Sol tam eminus, ſuos ad nos vibrat, radios. Quod enim Scholæ hac in parte, ceu Adynaton ſtatuunt, docebo curſum Naturæ eſſe ordinarium limite, de Magno oportet. Jam ergo Naturæ Gas, & Blas, ſat conſtans, & qua via Blas ad nos deſcendat.

23. De vento addendæ ſunt Scholarum doctrinæ. Inprimis Ariſtot. Scholæ docent, ventum eſſe exhalationem ſiccam (non autem aerem,) à terris, virtute caloris elevatam, quæ cum à nube præpediatur ſurſum ſcandere, lateraliter velut furioſa diſcurrit, tantæque molis robora efficit. Quaſi levitatem priſtinam amiſiſſet, per primam nubium repulſam, ideoq; furens diſcurrat lateraliter quaſi nubium eſſet contextura continua, nec usquam ſcandenti exhalationi, à tantilla nube, ſemel repulſæ, nullus deinceps per nubes introitus nullusq; tranſitus daretur! quaſi lagena aere repleta, & ſubter aquam depreſſa, aſcendens autem reperiret ſibi manum obviam, proinde lateraliter per aquam diſcurreret! & perdidiſſet priorem niſum ſurſum deinceps, ſic ut oblita ſurſum ſcandere, tametſi non continuam nubem reperiret, optaret deinceps lateraliter potius ferri. Neque enim conſiderarunt, ventorũ lateralem motum, debere eſſe refractum ac neceſſario etiam debiliorem, motu ſuo ſurſum: adeque magis valeat ventus, celſas dirimere turres, quam vaporalem ſupra ſe nubem diſcutere.

24. In ſingulis ſanè demiror Scholarum ignaviam, aſſentiendi aſſuetudine ſubſcriptam. Ariſtoteles enim ſalem maris; (quem tamen coæternum mundo putavit,) ſcribit originem habere ab exhalatione, (exhalationem ne in minimo agnovit:. quippe quæ volatilis eſt, & ſal maris fixum, neque enim poteſt aqua maris, alioqui dulcis, volatilitatem exhalatione fixare, quam ipſum ſalem armeniacum:) omnia quoque meteora, & ventos præcipuè, imo terræ motum, & cometas, (quorum ille Anni 1618. milleſies terra erat major,) itemque lapides, rupes, ſaxa, ſolis dicavit exhalationibus. Defuit ſuis ſomniis adæquatum promtuarium, unde tantæ exhalationes prodirent. Et nihilominus iſtis nugis Scholæ ſubſcribunt, nec expergiſcuntur à Catocho, niſi dum expreſsè Ariſtoteles in fidem impingit.

25. Galenus vero, ventum, ſive flatum, putat vapores, ex aqua, & lacubus, vi caloris ſublatos, ſubinde vero eſſe aerem, è corpore miſto reſolutum. Utrumque vero, aut frigidum, ætati decrepitæ, deficienti calido innato, & affectibus frigidis, aſſimilatum. Ceſpitans nimirum in omnibus atque ſingulis, puerilia ſomnia, pro veritate, in immenſum dilatavit.

L 2 26. Non

26. Nondum enim ſub Galeno, ars ſtillandi enotuerat, qui nunquam roſaceam vidit, ut neque argentum vivum. Quippe male Dioſcoridem legerat, cum Plinio, ſcribens, argentum vivum, ob ingens pondus, non corio, non ligneis thecis detineri poſſe, ſed ſolis capſis metallicis, aſſervari. Quaſi unica uncia ejus, plus ponderaret, quam uncia plumbi. Quamobrem Galenus, altè atque intimè neſcire debuit altiſſima Philoſophiæ, & intima Naturæ principia, proprietatum quarumcunque ſeminales reſolutiones & exaltationes.

27. Tandem ad oſtendendam in aere vacuitatem, rarefactionis & condenſationis quidditatem ejus altius indagare convenit. Inprimis enim, quidquid de rarefactione aeris hactenus dixi, id pro captu vulgi factum fateor: alioqui propriè loquendo, etſi aer comprimi, atque expandi in ſpatio loci videatur: attamen ipſa rarefactio non eſt ipſius aeris, id eſt, quod ipſum corpus aeris ſeipſo fiat rarius, eo modo, quo ex aqua fit habitus. Quoniam jam aliquoties oſtendi, quod halitus ſit nubes atomorum aquæ, invicem diremtorum, per partes aeris medias intercedentes, & quod ideo aqua, in halitu, ac ſemper maneat aqua, neque aliud patiatur, præter ſui extenſionem, ac diviſionem in atomos, à Separatore ſuo factam. Etenim ſi corpus aeris ergo, rarefiat: hoc eſſet, vel quatenus mutaretur in aliud corpus, ſe tenuius, rarius & ſimplicius, quod eſt fingere novum elementum, & inauditum, actu frigidum, aliis tenuius, & aere ſimplicius. Aut aer rarefieret per ſeparationem atomorum, & interceſſionem alterius corporis incogniti; & tunc corpus intercedens, admitteret gradus raritatis. Ideoque ipſa rarefactio, non tam in aerem, quam in corpus incognitum intercedens, eſſet referenda. Eſt tamen rarefactio, non aeris, ſed in aere; idque nedum ob admiſſas fuligines, (ut in mechanica patinæ,) verum ob nudam qualitatem caloris, (ut patet per organum dimetiens qualitates ambientis:) ergo quoties apparet in aere rarefactio, omnino neceſſe eſt, eam per augmentum Magnalis contingere. Quod ſonat vacuum in aere auctum, aeris poros dilatatos, & extentos.

28. Adeoque tantum abeſt, quod propter calorem aer per ſe & in ſuo corpore ſuſtineat rarefactionem, muteturque elementi corpus; quod potius coaguletur, comprimatur ſaltem, atque poroſitates vacui ſe extendant, ſive ipſum Magnale, in aere multiplicetur. Quocirca & impropria locutio, dum aerem indicamus per ſe rarefieri, quando potius per ſe inſpiſſatur, ſive comprimitur: Magnale vero ſibi connatum, ideo extenditur.

29. Ex præfatis autem deducitur, aeris corpus, ad juſtam ſui extenſionem duci ſub frigore. Atque iterum inde conſequens, frigus eſſe aeri geniale. Magnale verò, ſub frigore contrahi. Quoties autem Magnale coarctatur, viæ aſtrorum ad coarctantur.

30. Atque hinc obvium eſt, cur terra promiſſionis, valde calida: id eſt, cur zona calidiore, feliciores ſint Cœli cum terra conſanguinitates, fructus uberiores, & ſapidiores. Magnale ergo, inſtar lucis, fit, & annihilatur facile. Nam quod in ſe eſt aeris vacuum, penè nihil eſt, in reſpectu corporum. Ex nihilo enim procedit, in nihilum quoque redigi poteſt. At non niſi invito aere: eo quod hoc vacuo opus ſibi ſit. Eheu! quam propè nihil, tota eſt natura, quæ ex nihilo incœpit.

31. In organo præfato, dimetiente ambientem, calore vel frigore Solis, cernitur locus aeris major, minorve; ad rarefactionem autem contenti, expelli aerem ſentimus. Cujus ſpiraculum, ſi tum occludatur, aeris defectu ſuctus ſentitur. Ergo penitius inſpiciendo, vacuum aeris, ſive Magnale, augetur & minuitur; non autem aer rareſit. Sic & & condenſatio, ſive compreſſio aeris, non eſt reſpectu corporis ejus: ſed tantum Magnalis.

METEORON ANOMALUM.

1. *Iridis & parelia myſteria.*
2. *Ante diluvium non fuiſſe Iridem.*
3. *Iris data in ſignum fœderis: nondum tamen ſciri ejus cauſam,*

4. *Iris*

4. *Iris tamen quotidie ſuum fœdus rememorat.*
5. *Iridi myſterium fœderis adhuc ſubeſſe.*
6. *In quo Iris deſignet finem mundi.*
7. *Deliramenta Scholarum de Iride.*
8. *Requiſita à Scholis.*
9. *Iridem non ſuos habere colores immediate in nube, ſed in loco.*
10. *Iridem eſſe de natura luminis.*
11. *Probatur exſiſtentia colorum, immediatè in loco.*
12. *Objectum viſus immediatè in loco: objectum auditus immediatè in corpore medii.*
13. *Creaturæ neutralitatis ſubſiſtunt immediatè in loco, extra corpus.*
14. *Refutatur Paracelſus de Iride.*
15. *Frequentia miraculi, non redigit illud in numerum naturæ.*
16. *Quædam ſupernaturalia, ſunt ordinaria.*
17. *Athea, & ludicra opinio Scholarum de Tonitru, & fulgure.*
18. *Viſiones mirabiles in montibus altis.*
19. *Fragor ſpiritale Blas Cacodæmonis.*
20. *Hiſtoria Tonitrui.*
21. *Vox Tonitrui, ut putrefaciat.*
22. *Sal externus præſervat.*

Meteora conſtare dixi materia Gas, & efficiente Blas, tam motivo, quam alterante. Sed anomalum eſt Iris, myſterium ſua origine divinum. De Parelia, qua duo meridie Soles, vel tres apparent, ſimul æquè lucidi, idem ſentio. At Tonitru non myſterium æque, ac portentum includit.

2 Iridem, per Sacra admoniti, fide credimus, in ſignum fœderis, inter Deum, & mortales, datam, quod mundus deinceps aquis non amplius eſſet periturus. Primum enim inde deduco, Iridem ante diluvium nunquam viſam. Mortales alioqui jure conqueſti fuiſſent. Jam enim ſæpe ante vidimus Iridem, & tamen mundus Cataclyſmate periit. Quam ergo nobis ſecuritatem per Iridem polliceris aſſuetam? Suſpectum hoc nobis fœdus, pavorem non tollit. Nova ergo mundo Iris fuit, dum in ſignum fœderis primo apparuit. Quapropter ad inſolitum ens, obſtupuere mortales, fidemque adhibuere alias increduli.

3. Secundo, hinc diſco, Iridem datam in merum ſignum, quocirca neque hodie etiamnum ullam cauſæ rationem, relatione alicujus effectus, habere. Tertio, cum jam mundus ante diluvium, circiter bis mille annos conſenuiſſet, fuerantque tamen cauſæ in natura, quas hodie Iridi attribuunt Scholæ; non tamen Iris: Id ſane convincit falſitatem illarum cauſarum.

4. Unde tandem quarto ſequitur: Quod niſi Iris, & hodie in ſignum fœderis, & primæ ſuæ conſtitutionis ergo, irrito alias ſcopo, appareat: Igitur & ictum olim fœdus Iris nobis ſubinde rememorat, ut credamus, atque perpetuo memores ſimus, Deum peccatorum vindicem, aliquando aquas miſiſſe, ut omnem animam, in terra viventem perderent, eundem fore peccati noſtri conſcium vindicem, & Judicem. Etenim omnis caro corruperat viam ſuam per luxuriam: quam per aquas ſuffocari, oportuit. Per Iridem itaque, nos comminatarum pœnarum perpetuò memores vult Deus, qui hoc ſigno ſe naturæ præſidem & vindicem continuum denotat.

5. Ut autem Iris ſignificaret, quod mundus non amplius aquis ſubmergeretur, decebat eam præ ſe ferre, non quidem inſolitum aliquod in äëre ſpectrum, indifferens ad quodlibet aliud: ſed in Iride myſterium promiſſi fœderis ſubeſſe debebat, quod ſponſionem, atque promiſſi fidem ſigno panderet.

6. Videor ſane mihi cum Noha in Iride tres colores ſplendoreſque placidos admirari, trium ſulfurum, in mineralibus concrematis, eluceſcentes. Adeoque colores dant teſtimonium, quod terra mineralium matrix, tandem extrema ſulfurum ſuorum uſtulationis liquefactione, iram Dei ſit luitura. Iris ergo, non amplius aquam: ſed ignem præſagit.

7. Demiror Scholas Sacrorum auſcultare veritati traditæ, nolle; ſed etiamnum hodie pergere ethnicis deliramentis adoleſcentes inebriare. Propinant nempe, Iridem duplici nube conſtare, profundiore, atque ſpiſſiore una nempe, altera vero tenuiore, illi inſuper extenſa, ut ſpeculi vice, Solem ex adverſo referat. Inane utique commentum, anili ſomnio ſimile. Nam ego Iridis infimam partem, pedibus quandoque calcavi;

calcavi, & manibus tetigi: Idque non ſolum in montibus nubiloſis, ſed aperto, & aprico campo. Adeoque oculis, manibus, & pedibus, cognovi illius ſuppoſiti falſitatem. Cum ne quidem ſimplex nubes, eſſet in loco Iridis. Neque enim etſi mane, Iridem finderem, eamque per Iridis colores ducerem, ſenſi quippiam, quod non ubique, circumquaque in aere vicino. Imo non proin colores Iridis turbabantur, aut confuſionem tolerabant.

8. Deberent Scholæ ſaltem explicare, cur ſemper arcus, aut ſemicirculi figuram, nunquam vero ſpeculi ſpeciem haberet? Cur ſi ſit Solis reflexi imago, in medio ſui non luceat, Cum Parelia, Solis inſtar, indiſtincto, rutiloque lumine fulgeat? Cur duæ iſtæ nubes, ſemper pari arcus forma, & colorum varietate complicarentur? Cur ſpeculum, ex adverſo Solis, non illos colores repræſentet, ſi duplex iſta nubes, ſit vice ſpeculi? Cur duplicata iſta nubes, ſaltem exteriore, & connexa parte, latitudinem vagam nubium non mutetur, ſi concava, penetretur exuberanti luce Solis occidui? Cur Sole, ſubter nubes occultato & nuſquam micante, etiam Iris appareat? Quare inquam Sol, uniformes ſemper, & varios iſtos, tamq; prope conſitos colores, & non unicum duntaxat, juxta luminis ſui ſimplicitatem, depingat? Quare plures ſubinde uno campo Irides, ſimul appareant? Siquidem in tam vaſto aeris circulo Horizontis, non cadit reflexio in uno atq; altero milliari: ſed nubes Soli oppoſita, non habet directè ſuam reflexionem niſi in oppoſitam partem, ſibi in Horizonte reſpondentem, non autem in ſuo lateri vicinam. Demum abſurdum eſt, quod ſuperior & rarior nubes coloris expers, & quam lumen Solis facile penetrat, in denſiore altera, colores fingeret, quos nec Sol, nec utraque illarum nubium in ſe habent. Has ſanè Scholarum inanes theſes, plurimum admiratus ſum, dum Iridem manu contrectarem, nullamque prorſus nubem circum viderem.

9. Quocirca Iridem peculiari privilegio notavi, ſuos colores habere immediatè in loco, in aere autem mediante loco.

10. Adeoq; notavi iſtos colores, & figurã Iridis, in modo exiſtendi, eſſe de natura luminis.

11. Id eſt, flante vento colores, qui immediatè inſunt medio, ſimul cum medio ambulant, atque diſſipantur, juxta ac medium, in quo ſunt. Colores vero ſive lumina, quæ inſunt immediatè loco, non mutantur, etſi aer, vel medium in quo apparent, mutet locum, & fluat. Sic nec flante vento, Iris perit, ambulatve.

12. Hinc nempe objectum viſus, unico inſtanti ad oculum defertur: Auditus vero objectum, quia immediatè non in loco, ſed in aere eſt locato, durationem & motum præſupponit. Quocirca Iris, nedum non eſt in nube: quinimo nequidem in aere: ſed immediatè in loco. Sic namque lumen Solis inſtanti celerius, à Sole, in terram uſque ferit, eo quod ſit immediate in loco; in aere vero mediatè, quatenus ſcilicet hic eſt in loco. Quod autem Sol ſit cauſa Iridis, id naturale credo, ſed quod à Sole, immediatè in loco, arcus taliter coloratus ſtatuatur, nullatenus autem in aere, id ſigni vim habet.

13. Scholæ enim hactenus ignorarunt lumen & colores poſſe ſubſiſtere, niſi ſubſtantiæ alicui inhæreant. At nec mirum. Siquidem neſcivere, Creaturas quaſdam, quarum aliquas retulerunt in ſubſtantiam (puta ignem, formas ſubſtantiales, *&c.*) alias vero, in mera accidentia (ut Iris, lumen, magnale, *&c.*) reſignarunt. Quæ tamen eſſe creata neutra, ſuo loco demonſtravero. Hic autem dixiſſe ſat eſto: Quod ſi Iris, immediatè in aere eſſet, & non in loco; neceſſario, quolibet ventulo, mox diffluerèt, & una cum nube, vel aere, difflaretur. Quod falſum eſt in Iride, quæ ſub ventis etiam dudum conſtat, abſque ulla nubium præſentia ſubinde, & tamen in eadem conſtante arcus, ſeu ſemicirculi figura: ergo Iris cum ſit immediate in loco, eſt nova luminis colorati figura. Incepit quidem Iris ſupernaturaliter, in ſignum, atque myſterium, icti fœderis cum mortalibus: cumque hodie in aere, ſine materia ulla radicem habeat, per modum tamen naturalium, ejus cauſam efficientem, illiuſque præſentiam veneror, & in ſignum fœderis Iridem mihi commemoro, datam hodie, prout olim.

14. Paracelſus Iridem, Solis retur Eveſtrum, Eveſtrum vero, hominum manes vocat. Quæ ſola ſui abſurditate, ut ſat rejecta, tranſeo. Siquidem

dem Sol, nec animam, nec poſt funera, (adhuc vivens,) Eveſtrum habet.

15. Sunt, qui ridebunt me, propter hæc quotidiana miracula. At certe dum res intueor penitius, video divinam Bonitatem actualiter, ſemper, ubique & immediate præſidem: utpote, *Quæ revera à fine uſque ad finem attingit omnia fortiter, & diſponit omnia ſuaviter. In Deo enim vivimus, ſumus, & movemur*, revera, & actu: non autem per analogon, aut ſimilitudinem. Siquidem dum Dominus Salvator dixit, *Ego ſum*; Nempe per quem eſtis, vivitis & movemini, ſubtraxit tantum eam ſui poteſtatem, qua movebantur, & confeſtim ceciderunt milites omnes in terram. Et quanquam ſit ordinarium in natura organum, quo moveamur: eſt tamen altera principalis, totalis & independens cauſa noſtri motus, & concurrit ejus origo, miraculoſa manus in ſingulo motu.

16. Sic quoque in Iride concurrunt Sol, & locus velut cauſæ ſecundæ. Eſt tamen altera independens cauſa totalis, miraculoſa & immediata, quæ Iridem direxit ad gloriam ſuæ Bonitatis, & icti fœderis, non ſolum quidem cum Noha, & familia ſua! ſed cum poſteris filiis hominum, uſque in finem mundi. Adeoque eadem origine, & fine, quibus incepit Iris, ſpondetur duratura quamdiu erunt mortales: & cum ſit ſignum fœderis cum filiis hominum, non autem cum ſolis filiis Nohæ, quoddam etiam pactum includit. Miraculoſum ergo in Iride eſt, quod colores ſui non ſint aliquo in corpore, ſed immediatè in loco in ipſo, inſtar luminis, idque immediate à manu Dei, ſine concurſu cauſæ ſecundæ. Neque mirum eſt, ex conditione pacti; intervenire effectum ſupernaturalem. Quippe quod multis locis occurrũt miracula perpetua.

17. Itaque, ut Iris ſignum eſt fœderis ſempiterni, & Nuncium divinæ Bonitatis; ita Tonitru potentiæ Dei admirationem, atque adorationem cauſat. Nihil enim eſt in rerum catalogo, cujus habenas præpotens Conditor non immediatè regat. Inculcat nimirum ubique amorem, & timorem ſui, adeoque ſuæ poteſtatis hominem ordinario admonitum vult. Juxta illud *Vox Tonitru verberavit terram*. Subitaneum Blas enim, & portentoſum, in aere concitatur. Cælum ſubinde ſerenum, mox etiam citra ventum, nube atra repentè conſpurcatur. Sæpius enim ſereno cœlo, citra nubeculam ullam tonat. Adeoque tonitru, nubem non exigit; ſin autem repentè concitet, fit, quatenus ſtagor Peroledos concutit, ſiditque Gas deorſum, in ſpiſſam nubem, frigore loci contractum. Frivola igitur Scholarum de Tonitru doctrina, ſtatuens exhalationem intra nubium thecam accendi, elidere fulgur, ejusque nubis tot eſſe rupturas quot tonos & fragores.

18. Vidi nempe in montibus vagantes nubes, & frigidiſſimas attactu, nullas tamen alicujus firmitudinis, aut roboris, ut diſcontinuatæ, tanti fragorem edant, vel fulmen tantæ potentiæ, motu deorſum, adeoque violento, & præter naturam ignis aſcendentis disjiciant. Vidi, inquam, circa me fulmina, & Tonitrua etiam ſubter meos pedes audivi. Attamen illas nubium firmitudines, & Tonitru nugas, vel minimum deprehendi. Vidi inquam ſubter pedes meos, fulgura & Tonitrua variè ludere, ubi primum nulla eſſet nubes, nubemque deſcendere, quaſi voce Tonitrui advocatam, Adeoque fulgur & Tonitru, cum magnificentia Poteſtatis divinæ, non autem cum formidine, ſum intuitus, licet bis fuerim, in domo, percuſſa à Tonitru. Magnificentias enim Domini, eo magis admirando laudavi, quo mihi eſſent viciniores effectus ejus. Vidi quoque ſemel prope Vilvordiam, atque iterum Bellis, in Flandria, thecam quandam nigram, quaſi longa eſſet equitis ocrea, inter querceta, magno fragore volare, habentem à tergò flammam velut accenſi ſtraminis. Succedebat vero ingens nimbus. Itaque cum Tonitru cauſam non habeat planè naturalem, in nubibus meteori, credo prorſus cauſam omnem habere non ſupra, ſed præter naturam adeoque eſſe effectum portentoſum.

19. Inprimis namque credere tenemur, Cacodæmonem, eſſe Principem mundi hujus, ejuſque principatum inter fideles non eluceſcere, niſi ſolo tentatoris officio. Sic nempe dicitur, *Adverſarius tanquam Leo rugiens circuire, quærens quem devoret.* Id autem non ex officio principatus. Obtinuit ergo principatum mundi hujus, ut ſit pro judiciis ſummi Monarchæ, exſecutor aliquis, adeoque ut ſit arbiter Tonitrui, & fulguris, ſub ſtipulatis tamen

conditionibus. Etenim niſi rejectis repagulis, à divina Bonitate, frenaretur illius potentia, terram unico quateret ictu, & mortales perderet. Fragor ergo, ſive vox Tonitrui, eſt Blas ſpiritale Cacodæmonis, ingentis ſanè roboris effectus. Non eſt autem Tonitrui, miraculo conjunctum: ſed portentum in natura continet. Adeo etſi ignis fulminis, ſit naturalis, modus tamen, & medium, ſunt potentiæ Diabolicæ. Deus enim ut Pater amantiſſimus, amari vult primariò: per ſe autem, immediate formidines non lubens incutit: eo quod ex timore, & formidine pœnæ, aut ſupplicii, amari, non eſt ſuæ Bonitatis. Ergo ſuæ potentiæ terrores, & indignatæ Majeſtatis formidines, non niſi per appropriatos Apparitores ſpirituales ſibi miniſtros incutit, id eſt, per ſpiritum terribilem. Idque tota mecum cenſuit ſemper Antiquitas, quæ Jovem, vel Jova (quaſi cum Hebræis Jehova diceret,) Deum Tonitruum dictavit. Cum rerum Dominus, & Parens, per tortoris ligatam manum, Tonitru explicat, voluit exin Cacodæmon, non quidem Principis mundi titulo contentus, ſed ſibi nomen Jehova competere, Tonitru ergo, & fulgur, etſi concurrentes cauſas naturales habeant: Illorum tamen motor, ſpiritus eſt incorporeus.

20. Rideant Athei meam Philoſophiam, nullum Numen, nullumque ſpiritum abſtractum credentes. At ſaltem non poſſunt non admirari effectus Tonitrui, & ſeſe ignorantiæ cauſarum ejus, accuſare. Unam ſaltem hiſtoriam, mille inſtar narrabo. Anno 1554. in tractu Leodienſi, turris Curingiæ per Tonitru ablata, nuſquam apparuit: tandem poſt quindenam, in herboſo Cœmiterii gramine, foſſa aperitur, qua ſutor ſepeliretur, & ecce ſub ceſpite immoto, ac viridi, primum gallus æneus, cum cruce ferrea apparet, dein turris pinnaculum, ac tandem tota turris effoditur. Vidi ego unico fragoris tono, me præſente, aliquot myriades quercuum, & corylorum combuſtas, primo germine, & foliis, tota nempè ſylva, loco dicta, prope Vilvordiam, ubi interim frequens Betula, Fagus, & Alanus, denſa confuſione aliis commiſtæ, à Tonitru illæſæ permanſerant. Aliàs verò, unico ictu, multa, longe diſtantia, ſimul ferit. Quis enim mille artificis varias technas, & ludibria ſatis explicet? Sufficit plures concurrere actiones ſpirituales, à naturæ ordinario curſu alienas, in diſtans quoque, atque in propinquum, potentes æqualiter.

21. Vox ergo illa terribilis Tonitrui, terram verberat, bombyces necat, cereviſiam concutit, & aceſcere cogit, carnes mactati bovis ſuſpenſas, flaccidas facit, lac coagulat ſubito aciditatis fermento, &c.

22. Sal autem extra, ad cadi, vel teſtæ labrum, de foris appoſitus, avertit ejusmodi effectus. Debile ſanè reſiſtens tanto agenti, ſi in natura reſiſtens agenti debeat prævalere. At quid? Cacodæmon ſalem odit, ideoque in ſuis ſcropharum ſabbathis, ſal perpetuo deficere dicitur: ſat gnarus quod ſal exorziſetur pro aqua luſtrali, quandoque ſale baptizans utatur. Sal etiam non benedictus, imperia ſua peſſumdet. Si ergo ex fructibus arbor, ex operibus itaque author cognoſcendus eſt, eoque magis, quod tam debilia remedia, tanto reſiſtant robori Nec ſanè facit in contrarium, quod Deus apparens Moyſi in monte, fulgure, & tonitruo petpetuo, coram Iſrael montem cinxerit. Quinimò exin confirmatur, fragorem, Tonitru, fulgura, eſſe miniſtrorum ſpirituum, ſpirituum inquam Tortorum & exſecutorum: ſiquidem ſub indictione mortis, Iſrael ab aſcenſu montis arcebatur. Nec enim ideo in apice montis erant Tonitrua; ſed infra circum montem. Nec etiam Omnipotens Heliæ apparuit in turbine, aut forti vento: ſed in aura ſuavi. Pro corollario huc referam decretum Eccleſiæ: quæ in benedictione campanæ certas præſcribit formulas, quibus confirmat præſidentiam in Tonitruo, eandem, quam hoc capite præſcripſi. In verbis enim, habent exorciſmi ſui. *Procul pellantur omnes inſidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempeſtatum: temperentur infeſta Tonitrua, ventorum flamina, &c. Proſternat aëreas poteſtates dextera tuæ virtutis, & hoc audientes tintinnabulum, contremiſcant, & fugiant. Ante ſonitum ejus, longius effugentur ignita jacula inimici, percuſſio fulminum, impetus lapidum, læſio tempeſtatum, &c.* Quorſum nimirum conſpirant omnes exorciſmi contra tempeſtates. Nam grando, ventus, pluviæ, nubes, &c. ſunt meteora naturæ: ſed jaculatio tempeſtuoſa, ſuperans caſum corporis

poris granis, aut veni fluxum, à poteſtatibus malignis, facta intelliguntur. Hæc quidem de tempeſtatibus aeris, grandinis, & maris ita confirmantur: ſed in Tonitru, nedum ipſa fulgetri, aut lapidum jaculatio: verum inſuper fragor tonitrui, à poteſtatibus aeris, ac hoſtibus pendet: utpote, quod nulla nubium, aut aeris laceratio, poſſit ejusmodi fragores, horumque effectus edere naturaliter: niſi portentoſæ & hoſtiles poteſtates ſeſe immiſceant, & colludant.

TERRÆ TREMOR.

1 *Nomen terræ motus improprium.*
2. *Copernici opinio.*
3. *Facti ſpecies.*
4. *Conſonant Scholæ omnes in cauſis, cum Ariſtot. per XXI. ſecula hactenus.*
5. *Demonſtratur Scholarum opinio, impoſſibilis, à defectu loci.*
6. *Idem à ſuppoſita vi exhalationum, quomodocunque ſumatur.*
7. *Item per regulas proportionis ad motum.*
8. *Exhalationum ortus, quantitas, poteſtas, progreſſus, modus fiendi, hoſpitium, & celeritas, ridicula omnia.*
9. *Impoſſibilia demonſtrantur hæc omnia.*
10. *Deeſt cauſa ortus.*
11. *Probatur per regulas falſi, & abſurdorum.*
12. *Quod ſuppoſitis ad lubitum Scholarum nugis, modus adhuc ſit impoſſibilis.*
13. *Data exhalatione ad optatum: attamen inde tremorem terræ impoſſibilem.*
14. *Diſruptiones præ pavore penetrationis corporum, differunt ab ea, quæ præ exhalationum ſuppoſita levitate contingeret.*
15. *Probatur impoſſibile, ex natura compoſitionis exhalationum.*
16. *Impugnantur, quæ ex conniventia falſi conceſſa erant.*
17. *Putei, & ſpecus, toto anno, in ſui profundo, æqualis ſunt temperamenti.*
18. *Exhalationem non eſſe, ut nec Gas igneum.*
19. *Exhalatio nequit terram elevare ſui levitate.*
20. *Veſica aere repleta, non emergit efficienter ex aqua, propter ſui levitatem ſed occaſionaliter.*
21. *Gravitas, qualitas activa: levitas autem cum nullum pondus habeat, nihilum ſignificat.*
22. *Tria inde deducta notabilia.*
23. *Modum Tremoris terræ, à Scholis datum, eſſe impoſſibilem.*
24. *Ignorantia Scholarum, de proprietatibus levitatis.*
25. *Elenchus Scholarum, ex ignorantia.*
26. *Qualiter in hoc deluſa Schola.*
27. *Novum ob errores ſophiſma.*
28. *Terræ Tremor, portenta dicit.*
29. *Terra tremit concuſſa divinitus.*
30. *Unica Tremoris terræ cauſa.*
31. *Solvitur objectio cujusdam.*
32. *Terra non ſentit modo animali.*
33. *Tremor terræ quid propriè portendat.*
34. *Piacula differunt juxta peccata.*
35. *Propria incitatrix cauſa.*
36. *Quid tremor terræ deſignarit in reſurrectione Domini.*
37. *Reſponſio ad objectionem amicam.*

DE terræ tremore, ejusque cauſis, atque finibus dicturo mihi, ante omnia de nomine incipiam. Motus ſolet vocari, at nomen nimis generale mihi viſum, ac valde improprium; Siquidem dum terra, vel aliud corpus grave deorſum properat, dicitur ſeipſum movere, adeo ut aqua fluens, rotam movet activè: In terræ vero tremore, videtur eſſe motus paſſivus, adeoque per accidens, ſibi improprius.

2. Nicolaus Copernicus, per plurima phænomena, contendit terram circulariter moveri, cum orbe lunæ, cumque nullus motus globo ſit proprius, niſi ſphæricus, atque is terræ non conveniat, juxta decretum Eccleſiæ; ideo nomen motus, à terra ſuſtuli, ac mutavi, ut nempè potius pavida, tremere dicatur. Siquidem paſſivè, à vi quadam immenſa, percuſſa terra, ſive comminata metu, atque horrore veluti ſuccutitur, non autem gaudio ſubſilit; Siquidem aliquid funeſti, ac præter conſuetum naturæ curſum horridi, tollerare videatur.

3. Itaque primum ſtabilito tremoris nomine,

 deinde

deinde occurrit facti ſpecies. Enim vero nox erat, inter diem tertiam, & quartam Aprilis, Anno 1640. quadrans vero poſt horam tertiam, à nocte media. Luna poſt biduum inde, plena, & dies mercurii ante paſcha, quando Mechlinia (ubi tunc eram propter cauſas) inſigniter tremuit, & ſubſiliit tribus repetitim acceſſibus, ſingulaque invaſione tremor duravit, paulo minus, quam eſſet ſpatium Symboli Apoſtolorum; Acceſſum vero quemlibet, immediatè præceſſit mugitus quidam in acre, & quaſi rotarum actio, qua majora tormenta bellica per plateas vehuntur, terram ſuccuteret. Nox inquam ſerena, clara, ventis expers erat. Siquidem propter cauſam reviſionis tum ventilatam, paulo ante mediam noctem, domum redibam. Cubabam autem juxta Diliam in Commendataria Teutonica, vulgo Pitzenborch, pro more, & humanitate Illuſtris Viri Domini Wernheri Spies à Bullensheim, Ord. Teut. Commendatoris provincialis Bulliniæ confluentiæ, ac Commendatoris Pitzenburgici, Toparchæ in Elſon, Herrennolheum, &c. exceptus, remotus autem à plateis per 70. paſſus. Deinde didici ab amicis, iiſdem penè momentis, iiſdemq; tribus repetitim vicibus, pari intervallo diremtis, ſimilique comitante mugitu, tremuiſſe Bruxellam, Antverpiam, Liram, Gandavum, Montes Hannoniæ, Namurcum, Cameracum. Deinceps audivimus idem accidiſſe in Hollandia, Zelandia, Friſia, Luxemburgo, & Gelria, imo Francofurtum ad Mœnum uſque, non minus tremuiſſe. Metziis aliquot turres dirutas, & nova ædificia, prope Theonpolin corruiſſe. Tremuiſſe quoque Weſtphaliam; imo Ambiavum, & Galliæ finitimas oras. Univerſa iſthæc nimirum tremuiſſe eodem Nunc, licet propter ſphæræ globum, horologia dierum nuncia, neceſſario diſcreparent. Tractus eſt ad minimum ter centum, ſexaginta leucarum, ſingulis ejus circuli minimis locis, æquali ubique formidine trepidabat ſolum. Neque enim cuſtos in vaſtiſſima turri ædis Mechlinienſis, ſecus ſuccutiebatur, quam humili caſa cubans quilibet. Non aliter inquam accola Scaldis, Inſularum incola; & pratorum civis, quam qui editiore colle morabantur. Par omnium, ac ſingulorum tum fortuna. Denique intellexi, Naves in portubus Hollandiæ atque Zelandiæ, malis, atque antennis concuſſas, absque vento.

4. De cauſis proximis tanti effectus, eſt Scriptorum multa conformitas. Moderni, inquam, Ariſtotelis monita ſorbentes, ne latum inde unguem receſſerunt hactenus. Quanquam ſua inventa, antiquorum præceptis addiderint: Scholæ itaque, docent terram tremere propter aerem, ventum, vel exhalationem, ſubter, & in cavernis ac poris terræ congregatam, quæ foras exitum quærens, ac faciens ſubinde ſibi, terram ſubſilire faciat. Hinc namque non rarò, per hiatus, atque fiſſuras, mox erumpens, exitialibus morbis ortum dederit. Hæc eſt Scholarum traditio, à viginti & uno ſeculis, toto orbe recepta. Quæ ſi mihi viſa eſſet finibus divini Numinis conſentanea, à Scripto deſtitiſſem. Viſa nimirum eſt mihi conſita ponderoſis anxietatibus, & inevitabili abſurditate, adeo ut non parum anilis figmenti contineat. Tam ſcilicet humanum genus ſponte in torporem vergit, ut quaſi detruncata ſpe diſcendi, omnes ſcientiarum theſauros, uno in Ariſtot. exhauſtos, ab ulteriori indagine, velut ceſſandum eſſe juſſerit. Ego itaque, primùm impoſſibilitatem oſtendam illius doctrinæ, ac dein meam opinionem, non ethnicis ſomniis ſtabilitam, ſed altioris authoritatis doctrina confirmatam edocebo.

5. Inprimis enim, terra eſt actualiter, certis ſtratis, ſoleis, ſive fundis diſtincta. Externus ſiquidem terræ fundus, conſpicuo arenoſus eſt, argilloſus, luteus alibi, ſimoſus, griſeus, albus, flavus, niger, rubeus, &c. variis ludens diverſitatibus: ſubter quem, plerumque eſt ſabulum, & hoc ipſum, magna ubique varietate diſcriminatum. Subter hunc vero fundum tandem mons ſiliceus (quem **Keyberch**/& vocant,) rupium ſtratum, & origo, atque mineralium prima radix. Ac tandem ubique hunc fundum ſubter, eſt arena vivens, ſabulum bulliens, *Dreſ, ſive quellem*, quod in centrum mundi uſque, ſui continuitate aquis perlutum, extenditur. Ac quanquam non ubique omnes ex ordine fundi præfati ſibi invicem ſuccedant; attamen

quellem

quellem utrobique eſt ſtratum mundi poſtremum, licet non raro immediate aeri expoſitum, ac conſpicuum. (Ut de fontium origine, libro de fontibus Spadanis.) Hoc itaque ſemel ſuppoſito, dico, quod locus, ubi exhalatio eſſet, quæ tremoris terræ cauſa creditur, deberet ſtatui in aliquo, vel inter aliquem dictorum fundorum, cum in terra non ſit locus, extra prædicta ſtrata. Ad ſubverſionem autem illius doctrinæ, requiritur demonſtratio, quæ ex ſufficienti enumeratione ſtratorum, oſtendat impoſſibilem ejusmodi exhalationem, in aliquo dictorum fundorum contineri, aut ſuſcitari poſſe, aut ibidem ſi eſſet ſuſcitata, non habere poteſtatem formandi tremorem terræ. Quoad trium membrorum primum, (nempe non poſſe contineri aliquam exhalationem ſub terra, quæ ejus tremorem faciat activè:) probo. Non imprimis ſubter extimam, luteam, ſive primam terræ ſoleam, aeri vicinam, mortalium habitationi deſignatam. Quia ſic non trepidaſſet turris S. Rumoldi, ut nec ædificia, immediatè ſuper *quellem* ſtructa. Ut nec naves, ſine ventorum turbine, in profundis aquis, longe à fundo ſabuli, remotæ. Nam dato, quod fundus maris, æque atque aliàs terra habitata tremeret: non tamen absque vento, & procella, aquæ ſuperficies, ejusdem trementis ſabuli tenorem ſervaret. Quod tamen falſum eſſe deprehenditur, nam & volantes aves, terræ ſentito tremore, non deciderent, velut perculſæ in ſignum, quod etiam aer ipſe tremat. Colliqueſcent nempè in conſpectu Judicis, quandoque elementa. Ergo ſi aqua non minus, quam ipſamet quieta terra tremat, deſignatur, ejus cauſa eſſe in globo, ſive quod terra & aqua, eodem percuſſionis ictu, una cum aere, ſentiant pavorem, ſive manum Percutientis teſtentur. Demum, neque exhalatio, cauſa tremoris terræ, poteſt in ullis arenarum fundis habitare: quia tunc paludes, prata, & loca, quibus infra lutum immediatè *quellem* ſubſternitur, non trepidaſſent. Quod æque ac præcedens, à veritate facti eſt alienum. Tertio denique nec poteſt ejusmodi exhalatio, ſubter *Keyberch* occultari. Nam toto circulo, paucis locis exceptis, quo terra tum tremuit, pari momento, fundus *Keyberch* non erat. Tandem nec intra *quellem*, oriri aut detineri poſſet exhalatio, ſufficiens tantæ moli, pari furore ſuccutiendæ. Utpote *quellem* (vicinum aeri non raro) & in centrum univerſi usque, continua ſui unitate, & aquarum permiſtione connexum, facile ejusmodi exhalationem exſufflaret, priusquam tantam ſimul molem pariter attolleret.

6. Inexcuſabilis nempe eſt neceſſitatis, eo quod exhalatio ejusmodi erumperet, parte magis debili, minus gravi, minusquè reſiſtente: id eſt, loco minimè ponderoſo. Adeoque ſub theſi datæ exhalationis, non poſſet omnium locorum eſſe par tremor. Quod repugnat facto: nam antequam tam ingentia pondera, per tam vaſta, variaque ſoli, & aquarum ſpatia, ſimul, unoque momento attolleret exhalatio, quæſiiſſet atque inveniſſet ſequacia, atque debiliora loca, per quæ ſibi viam erumpendi feciſſet.

7. Alioqui namque, pugnaret exhalatio, contra naturæ, proportionis, & motuum regulas, quæ æqualiter, & ſimul omnis Belgii, magnamque Germaniæ partem elevaret. Maximè ubi non æqua cujusque loci capacitas, qua exhalatio hoſpitaretur: non æqua incumbentis oneris ſarcina, aut reſiſtentia ponderis, ſicut nec poſſibilis eſt æqua illius exhalationis ſuſcitatio, ut ſimul, unicoque ferè momento, per tot tractus, pariter ageret. Quod eſt dicere, impoſſibilem, poſita exhalatione, motrice tremoris terræ, æqualitatem in ſimultate, & poteſtate motus, per tam ingens ſpatium, per tantam ſoli, Cœlique differentiam, renitentiam, & ponderis heteroclitatem: cum agens ejusmodi exhalatio, locorum varietate, moventis differentia, magnitudine, activitate, celeritate, ſuam dimetiens efficaciam, neceſſario impar, locorum etiam imparitatibus obedire deberet.

8. Ridicula ergo eſto exhalationum quantitas, ortus, poteſtas, hoſpitium & celeritas, quæ tot urbes, montes, valles, colles, aquoſa, prata, flumina, maria, inſulas, tamque vaſtam molem, longè latèque diſſitam, uno ſimul momento, pariformiter, ac repetitim ſuccuteret, citiusque quam ſibi exitum quæreret, inveniret, faceret.

9. Nunc vero ad ſecundum probationis mem-

membrum accedens: nempè quod in præfatis terræ ſtratis, impoſſibilis ſit ſuſcitatio exhalationis, quæ ſit cauſa tremoris terræ: Aporrhea qualiſcunque ſtatuatur naturalis, & per ſui cauſas examinetur. Exhalatio, quæ ſupponi poteſt motrix terræ, non eſt imprimis vapor, ſive aquoſus halitus, eo quod ille, ociſſimè rurſus in aquam, per compreſſionem, quotidie redeat ultro in noſtris alembicis: ſed exhalatio Ariſtoteli, præcipuè his neceſſaria terminis, eſt effluvium è corporibus calidum, & ſiccum (plerumque etiam oleoſum) è partibus ſiccis, acri calore, in formam aeris, elevata, aut ſurgens fumus.

10. Sed optarem, Scholæ reſpondeant, quis igitur demum erit iſte actualis, æqualis, & connexus calor, ſub mari, fluminibus, ſtagnis, pratis, & ſubter *quellem?* Siquidem oportet calorem, & ſiccitatem, actuales & fortes eſſe, quæ ibidem effectui tam inſigni ſat ſint: non autem qualitates potentiales, nudas, remotas, poſſibiles, ſive ſomniarias. Quis calor ille, à quo, & unde ſuſcitatus, in profundiori frigore? Quis calor ille tam brevis, tam fortis, tamque interruptus, qui poſt pauculos rigores trepidationum ceſſat: neque de novo terram trepidando quatit? Nam ſi in calore eſt cauſa tanti motus, non erit ſaltem poſt motum, in calore, cauſa tam ſubitæ quietis. Quæ demum eſt ſiccitas, igni connexa, quæ è veſtigio ſubter terram & aquas, uniformiter per totum Belgium, exſiccatis aquis, ſuccendat ignem, patronum tantarum exhalationum?

11. Sed agedum, fingamus ludendo, donemusque calorem actu ſubter aquam & terram, qui ſit accendendo: ſaltem magnus ille, ac pervicax, inſolitaque ejus actio, quæ ante rei ſiccitatem exhalationes ſuſcitet? Anomalus utique effectus, hactenus inter pyrotechnicos nondum viſus. Iterum fingamus & alia abſurda, ignem actualem, violentum in aqua, vel ſubter aquoſa, poſſe ſine fomite ibidem naſci, & ſine pabulo ſuſtentari, pergere, dudumque perſiſtere: at ſaltem, non poteritis vapores, multoque minus exhalationes concluſas, excitare, arctoque loco detinere, quæ iſtum ignem extemplo non ſuffocent; irritamque faciant exhalationum iſtarum ſufficientiam, vires, ac ſucceſſivam generationem. Siquidem in cuniculis mineralium, ſi ſubinde ſupernè, novo aeris afflatu non recreentur, ſtatim lucernæ extinguuntur, ſimulque foſſores flatu atque vita privantur. Sin autem ut ignis, utque exhalatio ſubſiſtant, donec ſatis, donetur reſpiratio: jam eo ipſo, ſua proles exhalatio motrix, iſthac primò exſpirabit; vel ſi non ſufficienti reſpirationi ſit locus, neceſſario utique ignis ſuffocabitur, nec locus erit pro tanta ſucceſſiva exhalatione, ſive, pro repetito acceſſu tremoris terræ. Fingamus iterum, non quidem ignem, aut actualem calorem, præfatis terræ ſoleis, hoſpitari ſubter aquas: ſed totum Belgium habuiſſe omnibus locis aliquid, pulveri tormentario ſimile, quod tandem ſubter aquas propria maturitate, vel occulta aſtrorum conſpiratione, accendatur ſimul, & ubique, atque eatenus extemporaneam exhalationem, ubique locorum æqualem, ſubminiſtret.

12. At nec quidem ſub tot nugis, tunc totum Belgium, alias quam ſemel ſubſiliret, atque id locis tenerioribus, minusque profundis, & ponderantibus hiaſſet, ejusque aliquot fruſta in altum diſſiliiſſent, & ſequeretur ibidem caminus illius flammæ exhalantis. Non autem Belgium & pars Germaniæ, proinde tremuiſſent. Simul enim atque ſemel alicubi terra in faſtigium ſurrexiſſet, qua hiaſſet; non autem ſæpius, velut rigore febrili trepidaſſet. Siquidem actio accenſionis ſuppoſita, fieret duntaxat, ut impediretur corporum penetratio.

13. Igitur quoad tertium punctum: Quod nempè etiam data exhalatione ſufficienti, ſubter terram, nihilominus ſit impoſſibilis terræ tremor. Incœpit quidem jam probare, per conceſſa quædam figmenta. Alioqui quomodocunque ſumatur exhalatio, & ubicunque ſtratorum illa ſupponantur, non tremeret inde terra: ſed alibi, ubi minimæ eſſent reſiſtentiæ, ſurgeret in cumulum vel gibbum, donec hiaſſet, ſibique exhalatio, per ingentem voraginem exſpirando, iter feciſſet. Quæ cum non reperiantur accidiſſe, ruit etiam hactenus Scholarum traditio.

14. Inprimis namque, ut clarius conſtet, aliam

aliam eſſe actionem, & actionis modum, quando propter metum penetrationis corporum, res diſſilit, atque aliter operari naturam, propter ſuppoſitam exhalationum levitatem, erumpere nitentium, adverte mechanicam. Sit lagena vitrea capax, ſpiſſa & fortis, infunde illi uncias quatuor aquæ fortis, paratæ ex ſale petræ, alumine, & vitriolo, ſiccatis ſeparatim. Illi autem aquæ injice pulveris ſalis armeniaci unciam unam, ac confeſtim claudatur collum vitri, per liquationem, quod dicitur ſigillum Hermetis. Quamprimum incipiet ſpontanea actio, & copioſa (inviſibili tamen) exhalatione vas impletur, ac utut fingatur ferro fortius, tamen mox in fragmenta periculosè diſſilit, propter metum penetrationis, non autem ratione levitatis multarum exhalationum. Siquidem etſi diſſiliat, propter multitudinem, & compreſſionem leviſſimarum, & inviſibilium exhalationum, levitas tamen earundem, in hoc nequicquam momenti habet. Quoniam ſi horum aliquid, levitatis ergo, contingeret, ipſum vas vitreum ante ſui diſruptionem, ſponte in auras attolleretur, & ſurſum avolaret. Quia minoris operæ eſt pondus, 3. aut 4. librarum attollere, quam diffringere vas fortiſſimum. Ergo exhalationes quæ diffringunt vitrum, multo potentius vitrum elevarent, ſi non inane levitatis ſubſidium Scholæ ab exhalationibus mendicarent, pro terræ tremore. Si ergo exhalationes non valeant ſui levitate, vas in quo clauduntur, attollere, multo minus tantam terram vaſtamque mollem,

15. Denique omnis exhalatio, cum ſit corporis alicujus, omneque corpus ſi ſeparabile ſit, dividatur in ſalem, ſulfur, & mercurium: ſitque pars mercurialis, pars aquoſa corporis: ergo neceſſe eſt, omnem exhalationem eſſe de materia ſalſa & oleoſa, eamque prius ſuſcitari ante partem aquoſam. Quod in vitris noſtris nondum ſic contigit, æquabili caloris actione. Si igitur exhalatio ſalſa eſt, facile in terram imbibitur; quod videre eſt in omnibus prorſus aquis, & exhalationibus quorumcunque ſalium: quæ agendo ſuper terram, coagulantur in ea, & activitatem omnem amittunt. Ergo ſi in terra excitarentur, deſiiſſent, antequam eſſent, ſive in fieri eſſe finiiſſent. Sin vero eſt oleoſa exhalatio, illa ſanè in terram depoſita, olei priſtinam ſpeciem reaſſumit, & ſic concreſcit. Quod cum facile fiat, non poteſt cogitari, quomodo exhalatio, ſui levitate, tantam terræ ac immenſi ponderis molem titubare faciat citius quam coagulandi conſilium ineat. Atque in omnem eventum, non eſſet locus, niſi uni elevationi terræ, ejuſdemque ſubſidentiæ unicæ, poſt repertum aliquem hiatum: non autem excitandi tremulam trepidationem. At hæc ſunto ſomnia in aquoſis, pratis, lutoſis, ſtagnis, mari, fluminibus, &c.

16. Itaque abſurda, quæ conceſſi antè, ludendo, ſeriò nunc impugnabo. Inprimis cedo, quis calor iſte tam inſolitus, qui Anno 1580. uſque in Annum 1640. non viſus Mechliniæ? ut neque terræ tremor? quare non quotannis? quare in Aprili, ſub nocte frigidiſſima, dum pridie multum ninxerat? ſub continuo borea? Et non ſub canicula? An quia tum terræ interiora calent? Quare ergo non quotannis in Januario?

17. At ceſſat hoc argumentum Veterum, poſt repertum inſtrumentum, ambientis gradus dimetiens. Nam reperiuntur putei, & ſpecus, æqualis toto anno caloris, & frigoris. Iterum: Quare tantus calor, exhalationum excitator, ceſſat tam repentè? præcipuè ubi exhalationem tantæ molis motricem excitet? quo fomite ſub aqua accenditur, quo pabulo vivit, & ſubſiſtit, qua lege ibidem non ſuffocatur, quo privilegio deſpicit reſpectus corporum, locorum, & ponderum, qua demum prærogativa, exhalationem tantæ vaſtitatis, citra humidos vapores, ſuſcitat è corporibus udis? aut ſi vapores, pro more ordinario ſimul elicit, cur hi, tanti calorem non mitigant, extinguunt, ſuffocant ſimul, cum ſororibus, ac ſubſequentibus exhalationibus? Quæve iſta eſt exhalatio, quæ vaſtam turrim Mechliniæ, non majori reſpectu ſuccutit, quam humilem caſam? nec ullam reſpicit immanis ponderis renitentiam, quæ vel pariter in propinquum, ac in diſtans operatur, vel ſimul, ubique & pariter, per totam ſuperficiem reperit ſui centri collectam potentiam, ut ſimul ubique pariter uno momento, æqualiter, & æquè fortiter operetur?

tur? Cur per neceſſitatem cauſarum naturalium, filum non frangitur parte debiliori: ſed cuncta ſimul eandem violentiæ legem ſubeunt, imo & ſuſtinent? Certè ſi ritè hæc cogitentur, reperitur in terræ tremore, vis quædam operativa, infinitæ poteſtatis, quæ montes turreſque, elevat, ſine reſpectu levitatis, aut ponderis, quaſi nihil potens ſit, reſiſtere virtuti motrici huic.

18. Cæterum probavi exhalationem ſi qua ſit, terræ tremoris efficiens motrix, nec eſſe de ſalium proſapia, nec de ſulfurum, ut neque mercuriorum, (quippe quod hæc non ſit exhalatio, ſed vapor aquoſarum partium.) Reſtat ergo, ut non ſit exhalatio, ſed ipſum Gas: non ſuſcitatum effluvium corporum à calore: ſed potius effectivum reſiduum poſt ignem. Nimirum Gas ſolius flammæ ignis, vel natæ ab hoc fuliginis. Sed neutra etiam harum exhalationum poteſt eſſe cauſa effectrix terræ tremoris. Ergo ſi nulla harum exhalationum ſit motrix terræ, nulla prorſus erit, (cum non reperiatur alia,) & per conſequens eſt inane figmentum Scholarum, quod in tremore terræ ſibi credi volunt. Quod ſi vero aufugium meditantes, dicant, non exhalationem calore excitatam, nec ſiccitate partam: at cauſis ſuis conſtitutam, anonymam apporrheam, ſe intelligere: Qualiter nimirum Ariſtoteles cuncta ſaxa, lapides, mineralia, itemque ſal maris, cometas licet globo terræ centuplo majores, & ventos omnes, quibuſdam anomalis, nonque explicatis exhalationibus, prodire ſcribit, ventos in eo contra aërem diſtinguens: hoc, inquam, eſt cum Ariſtotele delirare velle, & ignarum Phyſices, cum eodem, remanere. Denique impertinens eſt, Ariſtotelem citaſſe, & per ſuam authoritatem tueri velle ſuos errores.

19. Attamen contra Scholas ratione agam: ut cum ſe tam rationales prædicent, rationi arma tradant. Dico ergo; Nulla exhalatio poteſt eſſe aëre levior, ſimplicior, aut ſubtilior: eò quod hic ſit corpus elementi ſimplex: illa vero ſit corpus concretum; adeoque utut ſit, habet in ſe corpus grave, quo aër caret. Non eſt tamen aër levior corpore, quod abſque pondere eſt. Id eſt, aër non eſt levior ſeipſo, nec poteſt quicquam præter ſe elevare, niſi per motum flatus, aut fluxus. Id eſt, per Blas. Quo ceſſante, etiam corpus quod ſuſtulit, ſidit. Unde concludo, quod aër vel ventus, ſive concluſus ſit, ſive liber, nequeat terram attollere ratione ſuæ levitatis ſolius, niſi fortè externo movente violentoque feriatur: atqui hoc caſu ceſſat vis exhalationis, cum ſit vis impellens, quæ moveat: non autem ipſa exhalatio. Quippe quæ tali caſu, eſt tantum medium, ſive organum motus, non autem vis motiva principalis. Multoque minus id congruum eſt exhalationi; quippe quæ aëre eſt craſſior, & ponderoſior, quatenus aquam continet.

20. Probo per Mechanicam. Veſica aëre diſtenta, emergit extra aquam, non primariò: quia aër levior ſit aquâ: ſed quia aqua eſt corpus grave ac fluidum; ideoque non patitur ſe extra ſuum pelli locum, à corpore leviore. Primarius nempè niſus aquæ eſt, ſe jungere aquæ, unde eſt ſeparata, ſecundarius ac velut per accidens, exprimere per ſui concidentiam, quidquid ſe levius eſt. Gravitas ergo, non levitas, in hoc operatur, ob rationem mox dicendam. Sit veſica capax ℔ iij. aquæ, ponatur in foſſula, tegatur terra: profecto, ne ſemiunciam ſuperfuſi pulveris à ſe diſcutit. Imo nec veſica cupiet extra arenam ſiccam ponderoſiorem eminere. Ridiculum ſit ideo, quod veſica, pendens ſemiunciam, ab ulla aëris levitate ſponte in aërem unquam evolet. Si ergo non veſicam multus aer attollat, multo certè minus aër aſſurget, ſub immenſo Belgii pondere depreſſus. Elementa nimirum, ſeipſa primariò, ac tantum, reſpiciunt; univerſa vero agunt, ſui ergo. Ideoque lagena vitrea, aëre repleta, & ſepulta, nequicquam è terra emergere conatur; eo quod aër ſit ubique in ſuo loco naturali, quoties ſpatium eſt, non alio corpore repletum, nec pro exitu ſollicitat. Ergo ſi infra terram ſpecus ſint, aër in iis naturaliter ab omni motu locali quieſcit. In locis vero, ubi arena concidit, tanquam corpus fluidum, ibi quia pulvis vacuum opplet, ſuique gravitate concidit, & per accidens aërem exprimit. At non propterea, iſte motus terræ aut aquæ, ſit efficienter ab aëris levitate; ſive quod aer, proprio ſuæ

ſuæ levitatis motu, ſeſe ſurſum moveat, ac ſcandat.

21. Sed (Nota) in hoc ipſa gravitas, eſt cauſa efficiens, activa, primaria, ac totalis: cum gravitas habeat reale pondus, ſitque qualitas activa: ex oppoſito vero levitas aeris nullius rei eſt effectiva, cum nullum pondus habeat: dicit neceſſario nihilum: neque ullam agendi energiam habere poteſt. Unde eſt conſequens 1. levitatem aeris operari nihil: nec veſicā, quæ ingens eſſet, & tantum grana ſex penderet, ab incluſo aere quantumvis magno, ſponte attolli poſſe, alioqui (quod falſum eſt) aer levior eſſet, quam id, quod nullum pondus habet. 2. Aerem non eminere extra aquam ob ſui levitatem, tanquam qualitatem actricem, ſive motricem natationis: ſed gravitatem eſſe qualitatem realem, quæ aerem expellit. 3. Ideoque abſurdum eſſe Scholarum thema, quo aer, vel exhalatio, in tremoris terræ cauſam efficientem ſtatuitur, ob ſui levitatem, quaſi terram attollendo ſuccuteret.

22. Quamobrem cum jam ſat probatum ſit, 1. non eſſe locum in ſtratis, ſive ſoleis terræ, quo hoſpitetur aliquod corpus aereum, ſive id ventus ſit, ſive aerea exhalatio: ſed quo profundius is locus fuerit quæſitus, eo majores inſurgunt difficultates, tam propter aquæ majorem abundantiam, quam graviorem terræ ſarcinam deſuper, adeo ut infinitæ ſit velut poteſtatis, quod terræ tremorem faceret. 2. Deinde, nullum eſſe poſſe ignem, calorem, ſiccitatem, alumine excitatorem exhalationis tantæ poteſtatis: ſive correlativum ejus. Nullam ejusmodi exhalationis in natura ibidem ſubſiſtere poſſibilitatem. Ac tertio tandem, Exhalationem nullam, ratione levitatis, aliquid operari, aut corpus grave attollere, multo minus tam vaſtam terræ regionem. Concludo igitur, vacuum eſſe Scholarum figmentum, quidquid de terræ tremore edoctum eſt hactenus. Quod iterum ex abundanti fortius confirmandum eſt.

23. Quocirca edocebo, modum tremoris terræ à Scholis edoctum, eſſe prorſus impoſſibilem. Fingamus ergo iterum abſurda, ut tanquam ex regula falſi, Scholarum error detegatur. Donemus nimirum veſicam, è materia ductili, omni ferro millies fortiorem, ſubſtratam (neſcitur quo fundo) per totum Belgium & Germaniam, ſubter montium, urbium, marium & fluminum baſim. Mille vero ingentes folles, circumquaque firmiſſimè, ac optimè, annexos. Ut ergo attollere queant totum Belgium ſimul, neceſſe eſt, illos folles, horumque poſtes, & axes, tam fortes eſſe, quantum ponderi attollendo ſatis forent. Deinde requireretur manus vel agens, tanti roboris, ut totum Belgium, ſua palma queat attollere, vel alias iſtos folles vento plenos comprimere non poſſet, At tale agens non eſt in rerum natura ſublunari: etſi cætera data abſurda adeſſent. Ergo frivola eſt aeris, vel exhalationis inanis levitas, & innata erumpendi cupido. Ideo nequicquam ambigo, negare cauſam naturalem à Scholis datam, à diabolo inventam, ut ſuus Deo meo obnubiletur honos.

24. Scholæ, quia hactenus ignorarunt, quod levitas non ſit qualitas activa, adeoque multo minus eſſet montium everſiva: conſiderarunt verò quandoque, fodinam, antea coopertam, mox à tremore terræ, fœtidum virus eructaſſe, ac hiatum ſibi feciſſe: ſunt ideo per incogitantiam, & inſcitiam auſæ, hunc effectum per accidens, in cauſam per ſe, tremoris terræ referre.

25. Quæ ut lucidius appareant, fingamus iterum præfatam veſicam ſubter Belgium, ſua ſponte, vel aſtrorum influxu, (quando nempe ratio deficit, ſemper ignari, ad Aſtra, cauſasque longinquas, & in teſtes non citabiles, recurrunt) corpore aereo diſtenſam, nec eſſe folles, ut neq; foramina circumquaq;. Tum ſaltem corpus Belgii totius, incumbens, ſuo pondere præfatam veſicam ſic premeret, ut, ſi non diſſiliat, ſaltem in parte infirmiore, minusque ponderoſa contentum ſuum eructaret. Quo nacto, jam quidem adeſt cauſa, compreſſionis veſicæ, & caſus Belgii, cum apertione alicujus hiatus! At nondum ſublationis cauſa illius veſicæ eſt reperibilis, multoq; minus ſucceſſionis iteratæ trepidationis atq; tremoris. Denique nec ejusmodi veſica, ejusque ſubſtantia eſt poſſibilis, ſine qua, etſi locus eſſet in terra, non eſt tamen aptus, alendæ, aut ſuſcipiendæ illius exhalationis. Imo poſitis terminis veſicæ præfatæ,

ſaltem

ſaltem aer, aut exhalatio nil operatur, ut ſui levitate attollat terram: ſed ſi terra concidat, non reperit ſibi ad hoc cauſam in levitate detenti aëris: cum totalem cauſam in pugno ſuæ gravitatis claudat: & ad menſuram incumbentis ponderis expreſſio aëris ſit metienda. Itaque ſuppoſita iterum veſica, ſi aër vel ventus aliquis flaret de foris in præfatam veſicam, compreſſam, humi jacentem, omnique corpore vacuam, utut fortiſſimè flaret, nequicquam tamen veſicam inflaret, ſiquidem incumbens Belgium, illam comprimeret. Quod ſi vero, loco venti, aut aeris quæratur exhalatio ignea; jam ante impoſſibilem ignem, tantique effectus, per totum Belgium exhalationem fabuloſam, demonſtravi. Tandem deficit & iſta veſica continua, tam fortis ductiliſque, quæ dorſo ſuo Belgium, maria, flumina, & longè amplius ſuſtineat. Nam etſi eandem conceſſerim: non eſt quod putem eam eſſe: ſed quod ea ſuppoſita, adhuc tanta abſurda conſequantur, ac tandem ad adynaton Scholæ colliſæ ſint.

26. Hujus ſomnii initia, ruſticis dedere (unde Scholæ habent) loca montana, ſulfurea, minerarumque domicilia. Ah! miſerandus ubiq; torpor, indagandis effectuum cauſis! Mons Soma, ſive Veſuvius, prope Neapolim, aliquot jam ſecula arſit ſulphure, & marcaſitis. Habebat autem hiatum in cacumine, qua fumi atque flamma exſpirarent, ſatis amplum. Nimirum ad trium arpentorum forte amplitudinem. Camera autem, flammæ proxima, ut jam ſat toſta, rimarumque plena, tandem circa 16. Decembris anni 1631. uno repente caſu, in flammæ voraginem decidit. Eſt autem quibusdam tam metallis, quam marcaſitis candentibus, inter liquandum proprium, ut ſi quicquam aquæ inciderit, cuncta diſſiliant: liquata ergo ſulfura, cum marcaſitis, in viſceribus Veſuvii, non ſine ingenti cataclyſmate tolerabant decidens rupis toſtum fragmentum: quin totum flamma evomeret, quidquid ſuperne illapſum erat, & amplius. Nec hoc ſuffecit. Quin inſuper aliquot fontes, ſuperne in caminum ignis ſoluti ſunt. Sed quid liquata ſulfura, quidve turbines fuliginum, commune habent cum terræ tremore? Adeone in Belgio, per totum ardent ſulfura?

27 Etenim terræ tremor Neapolis præceſſerat, & comitabatur iſtud Sodomæ periculum. Ac licet coinciderint, non proinde unicam ſortiuntur radicem, quæ diverſis cauſis obediunt. Terræ ille tremor, prænuncians prodigium, & portentum in ſe claudebat, & claudit ſemper aliquod. Eructatio vero venarum metallicarum, ſuis ſtat cauſis naturalibus. Miſerum ſanè ſophiſma, argumentari de non cauſa, in cauſam. Nec enim exhalationes concluſas, credi in iſto terræ tremore, patitur caminus, exhalationibus viam apertam jamdudum habens.

28. Utinam Scholæ ſuum Plinium attendiſſent, quod ſæpe inſtante tremore terræ, aves ſilente vento, velut metu perculſæ, ex aura decidant: portu tranquillo, triremes ſubſiliant. At quid conſortii intercedit aëri & mari, cum exhalatione infra terram concluſa? An enim aër tremit, quando terra? An aëris tantillus tremor, eſt dejiciendo volucres, quæ quolibet vento volitant? An enim quia maris ſabulum (& quidem absque hiatu) per altitudinem ſemipedis ſubſiliret, proinde maris profundi ſuperficies, vento expers, cum navibus trepidare debet? Oſtenſum eſt autographum Curati S. Mariæ trans Dilcam Mechliniæ quo ſcripſerat, anno 1540 per triduum, quotidie ſemel, terram tremuiſſe, antequam fulmen portam ejus Arenariam, ſimulque in ea contentum pulverem pyrium, accenderet. Unde urbs inauſpicata clade penè funditus colliſa ruit. Denique anno 1580. hora 2. à meridie ceſſante ventorum furore, urbs contremuit, biduo antequam Angli Mechliniam invaderent, & in prædam raperent. Sed quid eventus iſti, contingentes ex fatali neceſſitate, in cauſarum nexu, commune habent cum ſomniata exhalatione ſubterranea? Quid enim ſuppoſita exhalatio portendere poſſet, præter aut extra ſe? Quare enim clauderet ſignificationem invaſionis bellicæ futuram? vel fulmen venturum, accenſurumque vaſa pulveris pyrii ibidem ſervata, turrim quatiens Arenariam, totamque urbem disjiciens? Priuſquam enim mons Veſuvius ſua eructaret viſcera, plurimaq; oppidula tegeret gleba minerali, ſpemque in futurum colono denegaret, ſubter Solem, denſæ præibant tenebræ, in aëre lugubres

bres ejulatus, ac terra tremuit, poſtulatam gentis devotionem excitantia. Terra quidem tremuit, ſua de cauſa, in prognoſin minitatæ futuræ cladis. Clades autem ipſa, ſuis ſecuta eſt cauſis naturalibus. At nequaquam ſigna præcedentia, quicquam commune habent cum eventu futuri ignis.

29. Cum ergo jam conſtet, inter ſtrata terræ non eſſe locum, nec ſubeſſe exhalationem; & quæ ſi ſubeſſet, impoſſibile tamen eſſet, tremorem terræ cauſare: Indubium tamen ſit, terram verè actualiterque tremere, ſive ſtratorum diſcontinuitate, aut alicujus hiatus apertione: Conſideravi illum in terra tremorem eſſe, non ſecus atque in ære, dum batillum campanam ferit. Quamdiu enim campana circa fiſſuram tremit, tamdiu dat tonum. Terra quoque dum ſuo concutitur batillo ſupernaturali, ſurdum tonum edit, quia corpus ejus contiguum quidem ex ſabulo & aqua, usque in ſui centrum: non tamen continuum continuitate unitatis. Poteſtque tremere ſine diſcontinuitate contiguitatis, tanto quidem liberalius, ſi metallum flectatur, ſine continui divulſione. Terra quoque in tremore, batillum habet intrinſecum ſuum, voce tonitrui anguſtiorem. At quia ſabulo, & aqua ſurdeſcit ictus, ideo cum quodam tono concutitur, dum tremuit: mugitus tamen qui ſubinde auditur, non eſt terræ, ſed alienus: non tremori terræ proprius, ſed accidentarius ſpirituum ejulatus: qui Italis Baleno vocatur.

30. Tandem tremoris terræ cauſam ponderans, ſcio, in aere inprimis eſſe vim motivam, qua aer conceptum ab aſtris calcar, in exſecutionem demandat. *Erunt nempe vobis aſtra, in ſigna, tempora, dies, & annos.* Scio inſuper, in mari, & profundis laucubus ſuam eſſe vim motivam, quo circa ventos æſtum patiuntur, quo inquam Oceanus noſter, ſex horis, & alibi, ſex conſtantibus volvitur menſibus, unico fluxu. Scio denique, terram quieſcere: nec vim activè motivam ſibi propriam habere.

31. Credo igitur terram tremere & pavere, quoties Angelus Domini illam ferit. *Ecce terræ motus magnus factus eſt: Angelus enim deſcendit de Cœlo* (Matth. 28.) Vox (*enim*) apud Ebræos, cauſam continet, tanquam (quia) diceret. Hæc eſt nempe tremoris terræ cauſa unica, qua cuncta, absque retinentia, æqualiter contremiſcunt, tanquam levis arundo. In Apoc. perit mortalium, arborum, vel piſcium pars tertia, eo ipſo, quo Angelus lagenam effudit. Etenim ſpiritus abſtracti, agunt poteſtate divina, nihilque iis reſiſtere poteſt. Etiam Cacodæmones, quoties datum eſt agere poteſtate libera, agunt ſine corporum reſiſtentia, vel reactione renitentiæ. Materia enim, eſt alterius Monarchiæ cliens, non poteſt reagere in ſpiritum, quem nullo modo tangit, nulloque objecto affectat. Angelus, prout utitur effuſo lagenæ liquore, ad internecionem præfatam: ſic ad terræ tremorem, plerumque tonum uſurpat. Audiebatur enim in aere oberrans tonus, non ſecus atque rotarum actarum crocitatio. Succeſſit inde tanquam venti tempeſtuoſum murmur, (ſine vento tamen,) & eo ipſo totus ſimul tantarum Provinciarum tractus, immenſo tremuit horrore. Qui idem tonus, ſingulis tribus vicibus, terræ trepidationem eſt comitatus. Idem propemodum contingit in fulmine. Fulmen quidem cremat, & liquefacit: & ſanè non icit. Juxta illud: *Vox tonitrui verberavit* terram, quia icit. Moriuntur nempe bombyces, lac coagulatur, cereviſia aceſcit, bos mactatus pendens, carnes flaccidas retinet, ſali ineptas, idque ſolo tono tonitrui, innocuo ſibi fulmine. Vox ergo tonitrui, & vox tremoris terræ, miniſtrorum ſpirituum toni ſunto. Aſtra verò non concitant vim motivam, & alterativam aeris, vel aquæ, per tonum: ſed ſolo agunt adſpectu, quem influentiam vocant. Habetque actionem & directionem in momento, prout lumen, viſus, *&c.* Alioquin enim multis opus foret annis, antequam ſpecies audibiles, à Saturno, ad loca Meteori devenirent. Dein tonus, etſi magnus, tamen ſenſim in via deficit. Quod autem tremat terra, cum ventorum tempeſtate, vel quandoq; ſucceſſive pervicos, urbes, ac quaſi plateatim, rotando transcurrat: id totum eſt per accidens, & pro voluntate ejus qui terram in prodigium quatit. Item, quod alibi ſæpius tremat, in Belgio verò rariſſimè: id cauſam motricem non mutat. Stat nempè arbitrio ejus, qui

univerſum pugno claudit, terram pro nutu ſuo quærere, & mirabilia ſolus facere poteſt. Cujus adſpectu, terra quandoque fumigabit, & ruent liquati montes. Quod autem aliàs hiatus, poſt terræ tremorem, quandoque apparuerint, fœdum virus, & arſenicalium fumi exſpiraverint: Id totum ſuis cauſis eſt nexum naturalibus. Nec ſunt effectus terræ tremoris, niſi per accidens, non autem cauſæ. Fuit autem hæc cæcitas cauſarum, terræ tremoris, Diabolo authore inventa, quo omnem Numinis pavorem mortales deponerent, adeoque fines, quos Deus ſibi ſtatuit (ad ſuæ Majeſtatis poteſtatem ſerio veneranda, ut anteactæ vitæ criminum memores reſipiſcant) anteverterent, ſi non ex toto negligerent.

Deh! qual poſſente man conforzze ignote
Il terreno à crollar ſi ſpeſſo riede
non è chiuſo vapor como altro crede
ne ſognato ſtridente il ſuol percuote:

Certo, la terra ſi riſſente, & ſcuote,
Perche del peccator ſa aggrava il piede:
Et i n ſtri corpi impatiente chiede,
per riempir ſe ſue ſpelonche vuote.

E linquaggio del ciel, che l'huom riprende
Il turbo, il tuono, il fulmine, il baleno,
hor parla anco la terra in note horrende,
perche l'huom ch' eſſer vuol tutto terreno,
ne del cielo il parlar ſtraniero intende:
il parlar della terra, intenda al meno.

31. His nihil obſtantibus, non defuit, qui dixit, ſe è profundiſſimo puteo caſtri Lovanienſis, certo præſagio prænunciaſſe, propediem futurum terræ tremorem, eo quod aqua ejusdem, triduo ante, fœtebat ſulfuris nidorem, ejusque contagium, flavedo, cum turbulentia aquæ proderent. Sed bonus vir ille ſciat, puteum illum eſſe 115. pedum profunditatis, eo quod ad caſtrum ſcandatur per 93. gradus à platea contigua. Adeoque ille puteus ab una parte, non eſt vicinis puteis profundior, licet altera parte, qua colli caſtri eſt contiguus, ſit profundus, ut dixi. At cum in colle non ſubſit vena ſulfuris, non potuit aqua ſulfur ſpiraſſe, quod non erat. Sin autem ſulfur redoluerit: potuit ſignum præceſsiſſe, monente Deo: at non habuit ſulfur, quod ibidem nec eſt, nec accenſum fuit, ergo neque potuit cauſaſſe terræ tremorem toto Belgio. Itaque non eſt ratio naturalis, cur aqua iſto puteo, plus turbaretur à ſulfure, quam viciniis, quibus nil tale eſt viſum. Denique ſciendum: quod non fiat terræ tremor, longinqua cauſarum præparatione à triduo ante. Quia tunc non poſſet uniformiter ſimul elevari terra. Imo ſi ſulfuris aliquis halitus jam triduo ante ſibi exitum præmaturè feciſſet, eo ipſo, jam ſibi exitum inveniſſet, & citius per iſtum puteum exſpiraſſet iſthac, antequam tantam circumquaque molem elevaſſet. Imo reperto exitu, aquam flatu ſuo, atque ebullitione ſonare bulliendo feciſſet, multoque felicius in plateis tanto inferioribus, & exhalatio in vicinioribus, erupiſſet, collemq; ipſum diſrupiſſet facilius, ſurgendo in cumulum: non autem tremuiſſet terra. Exemplum ergo facti rejicio, quamdiu rationes ſibi à me oppoſitas de impoſsibili non evincuntur.

32. Tremit igitur terra, non quod ſentiat, animali more, aut paveat: ſed aliquid ſimile nobis denunciat, nobisque velut loquitur, ictum Angeli, ſive manum Dei irati, accuſans.

33. Percutitur autem tremitque terra mandato Dei, denotantis, à terra adſcendiſſe peccatum in Cœlum, vindictam clamans, ante thronum ſuum. Percusſio nimirum indignationem, & indignatio præſupponit peccati accumulatam menſuram. Finis vero terræ tremoris eſt, ut peccator ſe emendet, & juſtus ſibi caveat tam à peccando, quam peccati pœna comminata. Terræ ergo tremor ſemper ſupplicia comminatur.

34. Habent autem ſingula delicta, conformes ſibi caſtigationes. Luxuria nempe, & immundicies, piacula habent & pœnas, peſtes, morbosque. Adulteria vero, per morbos, carcerem, infamias, paupertates, prolium quoq; ſterilitates, præcocem mortem, vel ſimilia, ſuas luunt pœnas. Juxta illud: *Qui ſeminat in carne, in corruptione metet.* Punitur autem ſuperbia vitæ, per paupertates, ſterilitates, bella, devaſtationes, mortem ſubitaneam, calamitoſam amicorum privationem, *&c.* Avaritia ſua tandem luit ſupplicia, per fraudes, furta, impoſturas, membri alicujus incommoda, *&c.* Sin autem

duo vel tria ſimul peccata, in populo luxurient, tunc commiſcentur quoque ſupplicia. Nempe inclementiæ, tyrannides, voti vel jurisjurandi fractiones impoſturæ, extorſiones, peſtes, ſterilitates, bella, *&c.* At ſi peccata connectantur in poteſtatibus, ſive principibus, tam Eccleſiæ quam ſecularibus, & Judicibus, plenæ ſunt Prophetiæ, quod *propter* eorundem *injuſtitiam; regna transferantur de gente in gentem.* Quæ ſi contingant cum ortu hæreſiarcharum, ſcandalis, & altarium ſubverſionibus, & præcipue ubi compatiuntur unà pauperes: ſignum eſt hæc mala provenire ex ſordibus, inclementiis, ambitione, avaritia, voti infractionibus, crapuliſque. Etenim ſcatent prophetiæ minis, quod *Hieruſalem tanquam ager arabitur: urbs tanquam cumulus lapidum fiet: peſtis, & inimicus auferent omnem prædam, vinctosque ducet principes Eccleſiæ: locus ſacer contaminabitur, ut ſint in deriſionem nationum.* Quod ſi bella non tangant religionem, notantur tantum peccata Principum & Judicum.

35. Aſt terra tremit, percuſſa præcipuè propter peccata ſanguinum, quæ cœlum vindex clamant. Ergo poſt terræ tremorem, exſpectanda ſunt ſupplicia, quæ immanitati, crudelitati, atque injuſtitiæ debentur, ex condigno. Terræ ergo tremor, non niſi Dei judicia ultoris denotat. Bonum nempe ex mala cauſa. Quatenus continet animadverſionem in impœnitentes.

36. A reſurrectione ergo Dominica tremuit terra, ſignificans deſolationem urbis, & Monarchiæ Judaicæ, quam Evangelium cum Domini lachrymis prædixit, & Joſephus præſcribit ad longum. Non enim calamitates ullæ ſine permiſſu Domini, nihil ſine cauſa ſua, nec dolor ſine ærumna naſcitur de terra, *Iob. 5. Iſai. 45.* Nec calamitates fortuito nobis adveniunt unquam. Rariſſimum ſcelus hominum fuit, Dei Filium inſontem, pro ſuis beneficiis mactaſſe: quocirca & rariſſimum piaculi genus ſuper iſtam gentem, tanto favore educatam, pluere debuit, ad internecionem hominum, & Reipubl. duraturum interitum. Ut prævisum eſt à Daniele, Iſaia, & Pſalm. 10. Dum autem terræ tremor, velut plateatim diſcurrit, ſignificatur urbis contra urbem tumultus, & pagos deſertos fore.

37. Vidit enim amicus hoc caput, adhuc in albis, ſtatim percepit, cauſam naturalem defuiſſe, & conſenſit: ſed indignabatur, quod modum depinxiſſem, quodque terra percuſſa eſſet, non quidem baculo, ſed per tonum, riſitque conjecturam. Quidni (inquit) Deus per pulverem pyrium, per ventum, exhalationem, & vaporem iſta agit? Quare non ipſe dixit, & mota eſt terra? cum Deo ſint mille modi, nec conſtet, quonam medio ſit uſus. Inprimis ſi rationem dederim, cur terra tremens non neceſſario dehiſcat, exemplo campanæ, poſt ictum trementis, certè mihi ſuccenſere non debebat. Nec enim intendi, ut qui omnem ſuperat modum, ſe obliget ad modum & media. Quod autem interjiciat media naturalia amicus ille: ut ſunt ventus, vapor, exhalatio, pulvis pyrius Belgio ſubſtratus. Jam in ſcriptis hæc erant ſat refutata, tanquam in natura poſſibilia, quocirca importunè iterum allegantur, tanquam Deus iis mediis opus haberet, Utpote cum Deus utitur operando miraculosè, ſæpè etiam rebus utitur naturalibus, ſed tum non utitur rebus, quæ putantur concauſæ: Etenim illa media myſteria potius ſunt, ac continent, quam cauſalitatis alicujus vigorem. Utitur ergo Deus illis mediis, ex mero beneplacito, ut myſterium aliquod deſignet. Conjecturam itaque toni percutientis deſumſi (non quod conſilii divini ſim conſcius, aut curioſus indagator) ex verbo. *Vox tonitrui verberabit terram. Moſes percuſſit aquas Ægpti, & converſa fuerunt in ſanguinem, & terram Ægypti cooperuerunt ranæ: percuſſit virga mare, & ſteterunt aquæ. Percuſſit rupem, peperit fontem. Iuſſit Eliſæus Regi, ut feriret terram, eique eſt indignatus, quod non percuſſiſſet pluries, eo quod numerus arbitralium percuſſionum numerum victoriarum, & vices hoſtis adhuc cadendi, continebat.* Salva ergo pace amici, me explicui. Fateor inquam lubens, me nolle ſcrutari divina myſteria. Modum autem atque media, quibus Deus utitur in terræ tremore, tantum conjectura aſſecutus ſum. Nec tandem hæc autem enoteſcere cupivi, non ut enoteſcerem tanquam rixator: ſed ut timor Domini, qui initium eſt Sapientiæ, ex tremore

terræ conſurgat. D. Streithagen Canonicus Hemsbergenſis in Floro germanico hujus Tremoris terreni chronographicum deſcripſit, propter ejus inſolentiam ; & locorum amplitudinem:

qVarta erat aprILIs teLLVs tota ICta tVMVLtV eſt:
eX ſtrage InſoLIta Corpora teCta Labant.

A facie Domini mota eſt terra: A facie Dei Jacob.

COMPLEXIONUM ATQUE MISTIONUM ELEMENTALIUM FIGMENTUM.

1. *Cur terra viſa ſit non eſſe primarium elementum.*
2. *Ignem, nec elementum, nec ſubſtantiam eſſe.*
3. *Cuncta viſibilia, materialiter ex ſola eſſe aqua.*
4. *Cur aeris locus qui dicitur media regio, ſit frigidus.*
5. *Quæ ſint tria prima Chymicorum.*
6. *Quædam corpora non reducuntur in tria prima.*
7. *Paracelſi inconſtantia.*
8. *Chymicorum error.*
9. *Demonſtratur reductio trium primorum, in aquam nubis.*
10. *Sal volatile ſimplicium, fixatur per colliquationem.*
11. *Tria prima non erant ante: ſed in ſeparando fiunt, & quidem nova creatura.*
12. *Oleum rerum non niſi aqua eſt, ablato concreti ſemine.*
13. *Idem probatur in carbone.*
14. *Quid Gas ſylveſtre rerum.*
15. *Quando Gas noſcatur in uvâ.*
16. *Vinorum Gas.*
17. *Cur multa uva noceat.*
18. *Gas muſti, non eſſe ſpiritum vini.*
19. *Opinio Paracelſi erronea.*
20. *Duplex ſulfur in ſtanno: unde ejusdem levitas.*
21. *Pulvis pyrius probat Gas.*
22. *Quædam ſe muto transmutant in Gas.*
23. *Incompatibilitas quorundam colliquatorum.*
24. *Quod Gas materialiter non ſit terra, aut aer.*
25. *Idem per ſuppoſitionē falſi & abſurda ſeptem.*
26. *Miſtum non converti in elementum, vi elementi victoris.*
27. *Mechanica liquoris Alkaheſt.*
28. *Totum Gas ex elemento aquæ.*
29. *Probatur per mechanicam carbonis.*
30. *Per mechanicam, quod omne vegetabile totaliter, & materialiter ſit ex aqua ſola.*
31. *Sic totus lapis eſt ex aqua.*
32. *Piſces, & omnis pinguedo, ex ſola ſunt aqua.*
33. *Omnis fuligo, ex ſola eſt aqua.*
34. *Sulfura cuncta reducuntur in fuliginem, & Gas: hæc autem in aquam reducuntur.*
35. *Quare ignis nequeat ex aqua facere aerem.*
36. *Cinis & vitrum, ex ſola ſunt aqua.*
37. *Gas ſalium, nil niſi inſipida aqua.*
38. *Gas fructuum, nil niſi aqua.*
39. *Commenta Scholarum de exhalationibus.*
40. *Phyſica in tenebris absque Pyrotechnia.*
41. *Spiritus vitæ, materialiter eſt. Gas aqua.*
42. *Sudor ante mortem, non ſudor eſt: ſed liquamen liquoris.*
43. *A Gas eudemico facilè corripimur.*

DUo dixi primitiva elementa, aerem & aquam, eo quod non in invicem recedant: terram autem, velut aqua ortam, eo quod in aquam reducatur. Sin autem aqua in terreum corpus mutetur, id vi ſeminis accidit, adeoque elementi ſimplicitatem tunc exuit. Ex aqua nempe ſilex, qui in arenam diffringitur. At ſanè arena iſta minus reſiſtit in reductione ad aquam, quam arena, quæ eſt terra virgo. Itaq; arena marmoris, gemmæ, vel ſilicis, ſeminis præſentiam produnt. Sin autem terra virgo, in aquam tandem multo labore ducatur, ſitque initio creata ut elementum: attamen videtur ad aliquid, tum ſe ſimplicius, deveniſſe; ideoque primaria iſta duo vocavi.

2. Ignem negavi elementum, & ſubſtantiam ſed mortē in manu artificis, ad grandes uſus datam. Artificialem pro Artibus inquam mortem, quam creavit omnipotens, non autē naturalem.

3. Corpora verò quæ creduntur miſta, materialiter ſolius aquæ fructus eſſe, neque alterius elementi conjugio opus habere, nunc demonſtrare aſſumo: Corpora nimirū, ſive opaca, ſive diaphana, ſolida, ſive fluxilia, homogenea, ſive

ſive diſſimilia: puta lapides, ſulfura, metalla, mel, ceram, olea, os, cerebrum, cartilaginem, lignum, corticem, frondes, tandem cuncta, atque ſingula, in aquam omnino inſipidam totaliter reduci, adeoque ſola aqua ſimplici conſtare, & contenta eſſe. Enimvero pleraque illorum per ignem deſtruuntur, & partem aquæ mox ſponte dant. Quæ licet quodammodo concreti naturam referat, tandem ſaltem ablata ſeminis illius concreti contagione, aqua illa, ſive rerum Mercurius, in ſimplicem atque inſipidam aquam pluviæ remigrat. Sic demum olea, & pinguedines, per ignem ſeparata, adjecto pauco ſale Alcali, ſaponis naturam aſſumunt, atque in aquam elementalem abeunt.

4. Imo, quæcunque aperto igne conflagrantur, in ipſo nubium hoſpitio, ſponte in aquam reducuntur. Illa nempe fuit frigoris illius loci (ut jam ſupra docui) neceſſitas, ut quæcunque ab inferioribus eo aſſurgerent, mortali ibidem frigore, atque ſui diviſione, in ferè infinitorum atomorum Gas, ſeminum obliviſcerentur.

5. Sunt nempe ſal, ſulfur, & Mercurius, ſive ſal, liquor & pingue, in ſpeciebus ſpecialiſſimis: non quidem ut corpora quædam univerſalia, quæ cunctis ſpeciebus ſunt communia; ſed partes ſunt ſimulares, in concretis corporibus, varietate triplici, pro ſeminum exigentia diſtinctæ. Itaque ſi proprietates ſeminales, tenacius in tribus ſeparatis jam, permanſerint: tum per admiſta, proprietatum impreſſiones tolluntur, & alienantur. Unde deinceps in aquæ elementum migrant.

6. Quædam autem corpora, in tria dividi recuſant, in ſalem, adjuncto liquore Alkaheſt Paracelſi, tandem fatiſcunt, & ſal, in aquam inſipidam migrando deſtruitur.

7. Hæc, in Scholis, ſpreta Pyrotechnia ignorari fecit. At nedum mihi bellum cum naturæ ignaris, Philoſophiæ indagatricis ſpretoribus, ſed & cum *Paracelſo* Anteſignano Chymico: cui cum arduum eſſet, à conſueto itinere deflexiſſe, Tria illa ſubinde voluit conſtare elementorum commiſtione, & quandoque ipſa mundi elementa, non corpora, ſed inania loca, ſive matrices rerum putavit. Alibi vero totum, quidquid eſt corporeum, negat elementale: ſed maſſam tantum trium primorum. Atque rurſus alibi, ipſa elementa (imo ignis flammam) per methodum, docuit in elementa quatuor reducere. Adeoque deſinunt elementa eſſe nuda, loco trium principiorum. Ipſa autem flamma (quæ non eſt niſi accenſa fuligo) vitro incluſa, mox perit in nihilum ipſo inſtanti. Adeo ut vitrum in fornace vitrea factum, candenti igne, & clauſum, nil continere unquam potuerit, præter aerem. Inconſtans ſibi, ſe fecit ridiculum, eaque ſingula locis aptis à me ſunt refellenda.

8 Credidere enim Chymici hactenus, elementa in tribus primis latere. Viderant nempe aerem, & ignem, ardente cera, ſimul evolare, partimque aquam ſibi aerem, & ignem inde putarunt vendicare ſuam. Terram vero cum fuligine evolare autumarunt. Quod ſimiliter de iis, quæ poſt ſe carbonem & cinerem relinquunt, rati ſunt: Cinerem, pro terra ſubſtituentes. Fructus autem terræ, & mineralia, velut aquæ quidem pignora agnata; ſed trium aliorum elementorum conjugio, concitata credidere.

9. Sed venio ad manum. Sit optimè defleg-mata aqua vitæ, quæ tota ſui homogeneitate ardet oleoſa: illa enim, per tartari ſalem, ſibi cognatam, pro 16. parte mutatur ſtatim in ſalem, & totum reliquum fit aqua ſimplex elementalis. Fitque unica pars ſal, quamquam homogenea alteri, adeoque æque reductibilis in aquam, eo quod in actionibus corporum ac ſpirituum, ſubter diſſolvendum, fiant variæ diſſolventis coagulationes.

10. Similiter quoque in operatione ignis, alia, quæ ante erant volatilia, partim in Alcali fixum colliquantur, non ſecus atque ſal petræ, & arſenicum, ambo volatilia, per colliquationem fixantur.

11. Tria prima itaque nedum ſeparantur, ſed acuuntur, mutantur, concreti naturam variant, adeoque per ignem nova creatura fiunt; non quidem de novo creata: ſed per ignem producta. Sic tegula non amplius terra figuli eſt: ſed lapis jam. Sic cinis, & fumus, non ſunt amplius lignum, nec Alcali, nec arena, vitrum. Quia vis ignis non producit ſemina, ſed abſu-

mendo illa tranſmutat, & ſeparando alterat ſingula corpora.

12. Porro nemo auſit dicere, quod Sal tartari,in caſu propoſito, producat elementum, ex non elemento, quaſi ſal elementi aquæ pater eſſet: ſed ſulfur vini, ablato ſemine, deſerit materiam aquæ vitæ talem, qualis eſt. Pars vero, quæ in ſale tartari fixatur, ſalis conditionem aſſumſit, erat pinguis. Ante tota cremabilis, volatilis, atque ejusdem cum ſociis conditionis. Immediate ergo, deſtructo ſemine ſulfuris vinoſi, nil niſi aqua elementalis eſt. Sic omne oleum, materialiter, aqua ſimplex eſt, quam pauculum ſeminis in maſſam conflagrabilem transfert, luditque larvam ſulfuris. Eſtque omne ſemen, ſui corporis (juxta Chymicum Coſmopolitam) vix 8200. pars, quam ſi ignis in familias mutarit, non difficile fuerit quoque in aquam redire. Ignis nempe, cremans pinguedinem, in aerem, totum ad nubes evolat, ibique in aquam, frigore loci, quandoque concreſcit. Piſces enim, innati ſeminis vi, aquam ſimplicem, in pinguedinem, oſſa, carneſque ſuas tranſmutant: non mirum itaque, piſces materialiter, nil niſi aquam tranſmutatam eſſe; & in aquam redire per artem. Vegetabilia omnia quoque, & carnes, ſola aqua conſtare, per mechanicam demonſtrabo. Omnia verò ſi non immediate, ſaltem cum adjutorio, rurſus aquæ naturam aſſumunt. Omnis quoque lapis, ſaxum, lutumque, in ſal alcali ſponte, vel per adjuncta migrat (eſt enim alcali, quod ante ſal non erat, tamen combuſtione peracta, ſal reſiduum eſt.) Sic cinis proprio ſuo alcali fit ſal merum. Omne autem alcali, addita pinguedine, in aqueum liquorem, qui tandem mera & ſimplex aqua fit, reducitur, (ut videre eſt in ſapone, lazurio lapidis,&c) quoties per adjuncta fixa, ſemen pinguedinis deponit. Alioquin enim non igni proprium, aquam facere, (potius flammam) ſed duntaxat ſeparare heterogenea. Ergo ſi è ſulfuribus fiat aqua, & non per ignis propriam tranſmutationem, neceſſe eſt ſulfura ex mera aqua gigni. Siquidem nec ſeparatur aqua ab oleis: ſed illa vere fit ex his: quia aqua actu non inerat formaliter: ſed dumtaxat materialiter: detracta nimirum ſeminum larva.

13. Porro omnis carbo (qui fit ex colliquatione ſulfuris & ſalis, agentium in ſe invicem, ſubter cremandum) etiamſi ad noviſſimum uſque diem candenti fornace, torreatur, vaſe clauſo, ignitur quidem, ſed verus in vaſe eſt ignis, non ſecus atque in carbone non concluſo, nil tamen ejus abſumitur, non potens conſumi, impedito ſui effluvio. Carbo ergo, & univerſaliter corpora, quæcunque immediatè non abeunt in aquam, nec tamen ſunt fixa, neceſſario eructant ſpiritum ſilveſtrem. Puta ex 62. Lib. carbonis querni, una libra cineris conflatur. Ergo 61. Lib. reſiduæ, ſunt ille ſpiritus ſilveſter, qui etiam ignitus, abſcedere nequit clauſo vaſe,

14. Hunc ſpiritum, incognitum hactenus, novo nomine Gas, voco, qui nec vaſis cogi, nec in corpus viſibile reduci, niſi extincto prius ſemine, poteſt. Corpora verò continent hunc ſpiritum & quandoque tota, in ejusmodi ſpiritum abſcedunt, non quidem quod actu in ipſis ſit, (ſiquidem detineri non poſſet, imo totum concretum ſimul evolaret,) ſed eſt ſpiritus concretus, & corporis more coagulatus, excitaturque acquiſito fermento, ut in vino, omphacio, pane, hydromelite, &c. vel additamento peregrino; ut quandoque de ſale dicam armeniaco, vel tandem per aliquam diſpoſitionem alterativam. Qualis eſt aſſatio, reſpectu pomi.

15. Uva enim illæſa aſſervatur, & ſiccatur: ſed ſemel pelle ejus diſrupta, & vulnerata, illa mox fermentum ebullitionis, concipit, hincque tranſmutationis initium.

16. Vina ergo uvarum, pomorum, baccarum, mellis, itemque flores & frondes contuſa, fermento arrepto, bullire ac fervere incipiunt, unde Gas: è paſſis vero contuſis, ac uſitatis fermentis penuria ſtatim non datur Gas. Gas vinorum, ſi multa vi intra cados coerceatur, vina furioſa, muta, atque nociva reddit.

17. Quapropter & morbidum Gas, uva affatim comeſta, pluries peperit. Siquidem fermenti ſpiritus tumultuantur, & cum digeſtioni noſtræ inobediens ſit, ſpiritui vitali, ſe per vim aſſociat, imo ſi quid ſudore tenus excerni paratum eſt, id ſua fermenti aciditate pervicaci

gru.

grumeſcit, atque inſignes parit moleſtias, tormina, diarrhæas, atque dyſenteriam.

18. Aliquando in Tyrociniis, authoritate Scriptorum ignorantium deluſus, credidi Gas uvarum eſſe vini ſpiritum in muſto. Sed caſſa tentamina, docuerunt me eſſe Gas uvarum & muſti, in via ad vinum, non autem vini ſpiritum. Differt namque ſuccus uvarum, à vino, non aliàs, quam puls, ex aqua & farina, à cereviſia. Intercedens enim inter utrumque fermentalis diſpoſitio, rem præcedentem diſponit in ſui tranſmutationem, ut inde aliud ens fiat. Siquidem quandoque docebo, omnem tranſmutationem formalem, præſupponere fermentum corruptivum.

19. Emunctiores alii, putarunt Gas eſſe ventum rebus incluſum, ſive aerem, qui in commiſtionem elementalem ad iſtam generationem confluxerat. Sicque Paracelſus, ratus eſt, aerem, ſub tribus aliis elementis, in quoquo corpore inviſibiliter delitere: in ſolo autem ſtanno, aerem eſſe viſibilem: ſed ipſum, ſua redarguit inconſtantia: utpote cum multis alibi oſtendat, corpora mixta eſſe ex tribus primis; Elementa vero non eſſe corpora: ſed meras rerum matrices.

20. Cæterum non advertit, duplex in ſtanno ſulfur (ideoque cæteris metallis eſt levius) quorum tantum alterum eſt coagulabile, ob ſui ſalis peregrinam proprietatem, qua Jupiter, omne metallum facit frangibile, & friabile, ſolo illius odore tantillum contaminatum. Alterum vero ſulfur, oleoſum fit.

21. Hiſtoriam enim Gas, exprimit proximè pulvis tormentarius. Conſtat enim ſale petræ (quem perperam nitrum putant veterum, quod & hodie copioſum adfertur, exſiccatum ab inundatione Nili) ſulfure & carbone, quia juncta, ſi accendantur, vas non eſt in natura, quod occluſum, non diſſiliat, propter Gas. Etenim ſi clauſo vaſe carbo accendatur, nil ejus perit. Sulfur vero, ſi clauſo vitro ſublimetur, ſine ſuæ ſpeciei mutatione, totum à fundo aſcendit. Sal petræ etiam, clauſo liquarum vaſe, acidum liquorem, pro parte dat aqueum, pro altera vero parte in fixum Alcali mutatur. Ignis ergo, aerem vel potius Gas ex ſingulis, quem alias è tribus connexis ederet, ſi aer ineſſet.

22. Ergo illa appoſita ſe mutuo in Gas convertunt, per deſtructionem.

23. Eſt autem ſulfuris & ſalis petræ illa intolerantia, non quidem ex frigidi cum calido, potentialium connubio (ut creditur) ſed propter incompatibilem fluxum olei bullientis, & vini, non minus quàm aquæ: vel cupri & ſtanni liquatorum cum vino. In tanto enim calore, cum ſe mutuo per minima contingunt, vel in Gas vertuntur, vel diſſiliunt. Sic namque plumbum, cum Mercurio & ſulfure toſtum, ſubitam in flammam abit, relicta fecula, nullius ponderis ferè, ad plumbi tamen extenſionem dilatata.

24. Quocirca ſi Gas eſſet aer, totus pyrius pulvis eſſet aer, & ipſum plumbum totum aer eſſet. Non eſt autem igni poſſibile, ut ex fructu elementali eodem, nunc aerem, nunc aquam ultimata reductione pariat, niſi ignis uniformitatem ſuam agendi perdat ſimul, ipſi à Creatore inditam. Denique jam ſupra ſat eſt manifeſtatum, aerem & aquam, in ſe invicem, non poſſe unquam traduci. Ergo, ſi per ignem, vel aliud quodcunque medium, pulvis pyrius, & Sal petræ notanter in aquam reducantur elementalem, non eſt poſſibilis ejus transmutatio in aerem. Aliquot autem millenæ Lib. pulveris pyrii, quandoque ſimul accenſæ, nequicquam præter Gas inflammatum dedere. Quod in nubibus, tandem in aquam rediens, coaluit. Porro carbo, quibusdam fontibus reducitur in ſaxum. Novi item modos, quibus totum ſal petræ in terram convertitur, totumque ſulfur, ſemel diſſolutum fixatur in pulverem terreum. Quid ſi igitur tria vel quatuor elementa, hæ tres terræ continerent: potiſſimam ſaltem partem terra occuparet, nec in Gas priſtinum reductibilem: nec ſit rationi conſonum, corpus, quod totum in Gas aereum avolat, converti in aerem, vel in terram, pro lubitu hominis Denique cum tres præfati pulveres, tandem ſub Artifice fiant aqua, quæ deinceps nequit amplius per artificium humanum, in terram vel aerem redire, Conſequitur etiam, quod ſulfuris, carbonis, & ſalis petræ converſiones in

Gas

Gas, vel in terram, non ſint ultimatæ, ut nec vera aëris & terræ elementa.

25. Metiamur denique ruſtico hæc ſenſu. Quaſi præfata ſimplicia nunc in aerem, nunc vero in terram verterentur, eo quod eſſet elementorum mutua in invicem tranſmutatio. At ſaltem Scholarum placitum his repugnat ſtatutis, nempe quod corpus miſtum, in ſui corruptione, debeat reddere elementa, unde eſt conflatum in generatione. 2 Quod corpus miſtum ferè totum, conſtans aeris elemento, idem totum ferè non conſtet terræ elemento. 3. Quod converſio elementorum, fiat per actionem unius elementi, & ſuperioritatem ſuper aliud 4. Non autem quod formæ mixtorum, ſivè fructus, patientes ab internis elementis, vim habeant convertendi unum elementorum in aliud. 5. Denique, quod ignis nequeat diſponere miſtum, ut nunc in aerem convertatur; poſt inflammationem, alias vero totum in terræ ſpeciem. 6. Tandem, quod non ſit immediata, in corruptione iſtorum, elementi unius in aliud converſio. 7. Poſtremo, quod miſti convertendi in elementa varietas non pendeat ex hominis arbitrio, potentis duntaxat jungere activa paſſivis: quorum nempe activitas eſt in ipſa ſuperioris elementi victoria. Quale elementum homo nec adhibet, neque in manu ſua habet.

26. Pro theſi hic ſtet, contra quod cap. de formarum ortu ſat demonſtratum ſit. Ignem videlicet, nec elementum nec ſubſtantiam quidem eſſe. Quibus ſuppoſitis, ſequitur, præfata tria ſimplicia, in pulvere pyrio, non ab aere reduci in aerem, dum in Gas evolant, neque à terra reduci in terram, dum ſal petræ per quoddam ſulfur in terram vergit: carbo vero & ſulfur, per aquas in ſaxum, & in terram mutantur. Adeoque non per actionem proprii, & victoris elementi, patiens miſtum convertitur in naturam elementalem, ut putatum eſt.

27. Quocirca cum jam ſit demonſtratum ſufficienter, aerem, & aquam, nulla naturæ, ſeculorum vel artis poſſibilitate, in invicem tranſmutabilia: Sequitur omnino, dum tria illa ſimplicia, nunc in terræ ſpeciem, nunc vero in aeris formam, tota concedunt, non eſſe veram terram, aut verum aera: ſed terram talem, taleque Gas, quæ ultimata reductione in aquam redeunt, ludentia alienam larvam, qualiſper ſeminum peregrinorum ſequuntur ductum. Novi enim aquam (quam manifeſtare non libet) cujus medio omnia vegetabilia in ſuccum diſtillabilem, ſine ulla ſui in fundo vitri fecum reſidentia, commutantur. Qui ſuccus diſtillatus, adjunctis Alcalibus, totum in aquam elementalem reducitur inſipidam. Neque ſane id mirum. Quippe oſtendam ſuo loco, omnia prorſus vegetabilia, ex ſolo aquæ elemento, materialiter conſurgere.

28. Si ergo omne corpus miſtum redeat tandem in meram aquam pluviam: neceſſe eſt, quod Gas omne, è corporibus miſtis prodiens, ſit materialiter ex elemento aquæ. Gas ergo, quod per ignem è carbone exhalat, etſi accendatur; materialiter tamen non niſi aqua eſt, quod ipſum de aqua vitæ ſuperius oſtendi in mechanica. 2. Macchab 1. nec alibi in ſacris fit mentio aquæ craſſæ, quæ eſſet ignis perpetuus; fortè non abſimilis noſtræ.

29. Poſui namque carbonis querni, & aquæ cujuſdam, partes æquas in vitro, Hermeticè clauſo, ſpatio tridui; totus carbo verſus eſt tepore balnei, in duos liquores diaphanos, fundo & colore varios. Quibus ſimul per arenam diſtillatis, ſecundo caloris gradu, vitri fundus tam purus apparuit, ac ſi recens è clibano vitriario allatus. Mox duo liquores per balneum primo aſcendunt, ambo æquiponderantes maſſæ carbonis. Liquor vero diſſolvens manet in fundo, paris ponderis ſibi, & virium. Porro duo iſti liquores pauculæ cretæ admiſti, tertia diſtillatione adſcendunt priſtino ferè pondere, omnemque qualitatem aquæ pluviæ habentes. Ergo Gas carbonis, quod non niſi aperto ignitoque aliàs vaſe exhalat, ſimul cum ſuo cinere non ſunt niſi mera aqua materialiter. Seminalis enim concreti proprietas, quæ in Gas perſeverat, vi frigoris, & dierum maturitate moritur, & in priſtinam aquam Gas redit.

30. Omnia vero vegetabilia immediatè, & materialiter, ex ſolo aquæ elemento prodire hac mechanica didici. Cepi enim vas terreum, in quo poſui terræ in clibano arefactæ Lib. 200

quam

quam madefeci aqua pluvia, illique implantavi truncum ſalicis, ponderantem Lib. 5. ac tandem exacto quinquennio, arbor inde prognata, pendebat 169. Lib. & circiter uncias tres. Vas autem terreum, ſola aqua pluvia, vel diſtillata, ſemper (ubi opus erat) maduit, eratque amplum, & terræ implantatum, & ne pulvis obvolitans terræ commiſceretur, lamina ferrea, ſtanno obducta, multoque foramine pervia, labrum vaſis tegebat. Non computavi pondus foliorum quaterno autumno deciduorum. Tandem iterum ſiccavi terram vaſis, & repertæ ſunt eædem Libræ 200. duabus circiter unciis minus Libræ ergo 164. ligni, corticum & radicum, ex ſola aqua ſurrexerant.

31. Carbo ergo, cum totus ſit ex aqua, ſi reducatur in fonte aliquo in lapidem; non poterit per aquam commutari in lapidem, niſi etiam totus iſte lapis ſit materialiter mera aqua.

32. Piſces enim ut ex aquis multam axungiam faciunt: ita viciſſim omnis pinguedo cum ſale Alcali, fit ſapo, qui dein diſtillatus, pænè totus in aquam remeat: quæ ubi per adjuncta, ſemine ſaponis ſpoliatur, fit aqua inſipida.

33. Fuligo omnis vero, partim eſt ſal volatile concreti, præſervatum ab inflammatione, propter aquæ evolantis, commiſtionem; partimque eſt oleum, quod evolandi celeritate combuſtionem præterfugit. Sic namque acidus ſulfuris liquor per campanam elicitus, oſtendit magnam ſulfuris partem, per flammam intacti, ſurſum aſcendiſſe quod rurſus ſoſpes ſequeſtratur ab liquore illo per rectificationem.

34. Sulfura enim, ſive pinguedines, etſi pluries diſtillentur quovis gradu ignis: attamen ſemper pinguia manent, & naturam ſui uſque retinent, quamdiu illius concreti ſemine potiuntur. Quæ ubi flamma, ſive mors artificialis, attigerit, mox in Gas, non autem in aquam, tranſvolant. Eo quod Gas omne, adhuc aliquam ſui concreti conditionem retinet. Differunt nempe fuligines flammæ per genera, ac ſpecies: quod ſanè non eſſet, ſi immediatè in primum elementum abirent. Ignis quidem deſtruit ſimpliciter, nil autem generat: quippe cum ſeminis poteſtate careat; quæque non poteſt deſtruere illa, vel ſaltem ſeparat, vel intacta relinquit: & hactenus fixa vocantur.

35. Non valet autem ignis id, quod in ſe materialiter aqua eſt, commutare in aerem. Haberet namque alias ſemen aeris. Etiam ante ſat liquet, nulla artis aut naturæ ope, aquam fieri aerem; aut viciſſim.

36. Lignum ergo, cum ſit totum ex aqua, cinis ſuus, & vitrum pariter, ex aqua erunt.

37. Quod autem Gas ſalium non niſi aqua ſit, probat ſubſequens mechanica. Accipe ſalis petræ, vitrioli, & aluminis partes æquas: exſiccato ſingula, & connexis ſimul, diſtilla aquam. Quæ nil aliud eſt, quam merum ſal volatile. Hujus accipe uncias quatuor: & ſalis armeniaci unciam junge, in forti vitro, alembico, per cæmentum (ex cera, colophonia, & vitri pulvere) calidiſſimè affuſum, firmato; mox, etiam in frigore, Gas excitatur, & vas, utut forte, diſſilit cum fragore. Quod ſi vero rimam in junctura recipientis vaſis reliqueris, ac poſt ſpontaneas ebullitiones reſiduum diſtillaveris, reperies aquam ſubacidam, quæ in aquam pluviam, repetita diſtillatione, & cretæ additamento, convertitur. Pars ſalium ergo una in aquam, altera vero in Gas conceſſit. Sed ſalia per Gas evolata, homogeneæ ſunt naturæ cum redactis in aquam: Ergo, materialiter, Gas ſalium nil niſi aqua eſt.

38. Gas fructuum vero, ſimiliter non niſi aquam, ut ex aqua immediatè oriundum, jam oſtendi. Sic uva paſſa diſtillata, in elementalem aquam tota reducitur per artem: qua tamen recente, ſemel vulnerata, muſtum & Gas multum elicitur. Si ergo tota uva, ante fermentum; in ſimplicem aquam vertitur: adhibito autem fermento, Gas excitetur, neceſſe eſt, & Gas hoc fore aquam. Cum diſpoſitio fermenti nequeat ex eo, quod materialiter, nil niſi aqua eſt, formare aerem. Gas ergo, vaſis incoercibile, foras in aera prorumpit, donec ſat rarificatum, locique frigore, & proprietatibus concreti ſpoliatum, in primam ſui tranſeat materiam, atque in aere, aquarum ſeparatore, priſtinam elementi aquæ, ac plenam indolem recuperet.

39. Exhalationes autem, quæ penes Scholas ſunt Ventorum, Nebularum, Cometarum,

Mineralium, Saxorum, Salſedinis maris, Terræ motuum, omniumque Meteororum materia quotidiana, cum pennarium in natura non habeant, nec materiam tantis quotidie rebus, tantæque molis ſufficienter, mira ſunt ſomnia, ac imperitè ſuis effectibus proportionata. Ideoque has Scholarum inſulſitates, miſerando tranſeo. Saltem eſt conſequens, ſi ſaxa, ſi mineralia cuncta, ab exhalationibus procedant, jamque fixata reſiſtant agenti, quod illas denuo in exhalatum deduceret, non fore in reſidua terra, materiam novis exhalationibus, tanti momenti effectus producendis. Maximè quod è maris ſalſedine, vix quicquam exhalet, calorisque ea ſit proclivitas, ut vix exhalationes proritet, niſi omnem prius aquam ſuſtulerit per vapores. Quæ ergo materia, vel ſolis quotidianis ventis ſufficiens erit.

40. Quippe naturam, itemque corporum differentias, cauſas, atque proprietates noviſſe, eſt prorſus Scholis impoſſibile, quotquot ſine Pyrotechnia, Philoſophiam aggreſſæ, paganicis hactenus inſtitutis fuere deluſæ.

41. Scripſi tandem de vita longa, ſpiritum vitæ noſtræ, arterialem, de natura Gas eſſe, quod in palpitatione, ſyncope, ac lipothymia cernitur. Etenim quantum colori vivido, lumini vitali, tumidoque carnis habitui deperit, vultusque ipſe quam ſtatim rugoſior concidit, mox à præfatis paſſionibus? ſpiritus enim, qui antea placido rubore, velut omnia unificabat, evolat mox atque aliena aura ſubactus mutatur. Siquidem cum Archeus in ſe ſit Gas, de natura ſalis balſamici, ſi auram alterius ſalis obviam reperit, (prout ſal armeniacus, dum obviat ſpiritui ſalis petræ:) facilè per poros, atque confeſtim diſſlabilis, munium agendorum atque familiæ oblitus. Neque enim in guttas cogitur: eo quod ex ſanguine arteriali paratur.

42. Si quid, ſub deliquiis & morte, ſudoris exhalat, id cruoris eſt liquamen, non ſanguinis arterialis. Gas ergo vitale, quia lumen eſt, atque balſamus, præſervans à corruptione, ab primordiali genituræ adumbratione, incepit ſolari lumini adæquari. Poſt deliquia vero præfata, cæterorum membrorum innati ſpiritus, vel ut fumigantes, rurſus à ſolari cordis lumine accenduntur, prout fumus, candelæ extinctæ, alterius flammam attingens, hanc ad extinctum lychnium per medium deportat.

43. Quandoquidem ſpiritus vitæ noſtræ, cum Gas ſit, potentiſſimè atque celerrimè à quovis alio Gas, afficitur, propter illorum nempe contactus immediatos. Nec enim ideo aliquod proinde vel ocius in nos operatur, quam Gas, ut patet in Crypta canis Siculorum, peſte, carbonibus ſuffocatis, & ſuffitibus. Confeſtim namque ſæpe pluries, in cuniculis mineralibus interemti. Imo in cellariis, ubi potens cereviſia ſuum Gas eructat; facilis mors, ſubita erumpit, & ſuffocatio. Quocirca immenſum dolui, ſortemque humanam miſeratus, tam craſſa Scholarum negligentia ſuffituum remedia altiora penè ſupprimi, quibus nedum recreantur lipothymici; ſed etiam plurimorum morborum fiunt ſanationes. Quod quandoque de odoribus in re medica explicatis, facilius mecum quiſque judicaverit. Neglecta ſunt nimirum medicamina pænè cuncta, quæ reſtaurant vires, ſoliſque diminutionibus corporum, per cruoris ablationes, & ſoluti vas ſcammoneatas potiones, perque cauteria, balnea, clyſteres, ſudores, & cantharides, eſt inſudatum. Penitius enim inſeritur Gas, & cum ſpiritibus vitalibus contactum immediatum ſervant odores, quam liquores, ſi non venenata labe, ſaltem, ſecundarum qualitatum obtuſis proprietatibus, participes: quaſque qualitates vel præcipuè ſublimem primæ digeſtionis, tanquam luto obductas ſoleas, deponunt, ſi non ingenti adhuc Archei averſione ſint receptæ, vel cum anxietate, viribus digeſtivis rebelles, & contumaces reſiſtunt. Poſſet tamen mihi opponi Scriptura, quæ dicit de homine: *Terra es, & in terram ibis*. Quomodo ergo caro, os, *&c.* erunt materialiter ex ſola aqua? Sed ego hoc dicam ejuſdem argumenti vigore. Si homo terra eſt, quomodo ergo Scholæ aſſerunt hominem materialiter eſſe non unicam terram: ſed quatuor elementa? confirmantur ergo ex illo Textu, quæ dixi ſuperius: Nimirum quod terra non ſit in Sacris primarium elementum: ſed quodvis coagulatum ex aqua terra dicitur, eo quod plus per ſui conſiſtentiam, terræ aſſimiletur quam aquæ. Adeoque ipſiſſima

ma terra naturæ fulcrum, ex aqua eſt, non minus quam homo, ignum, cinis, lapis, *&c.*

IMAGO FERMENTI IMPRÆGNAT MASSAM SEMINE.

1. *Nulla rerum ſeminalis viciſſitudo circa fermentum.*
2. *Mechanica in circulũ per cereviſiam deducta.*
3. *Fermentum volatilizat, quod alias in carbonem mutatur.*
4. *Probatur per mehanicam in cruore.*
5. *Cruor acquirit ſua atque varia fermenta, in culinis membrorum.*
6. *Notatur Paracelſi inconſtantia.*
7. *Initia Paracelſica fiunt per ignem: non autem inſunt.*
8. *Duplicia fermenta, unde rerum ſemina.*
9. *Ortus inſectarum.*
10. *Non ſat eſt dixiſſe, inſectas è putredine naſci.*
11. *Duplex generationis modus.*
12. *Quomodo ſemina fiant.*
13. *Odor qualiter fermentum, & ſemen patret.*
14. *Scorpio e Baſilicone.*
15. *Fermentum in ſpontaneis ſeminibus, attingit horizontem vitæ.*
16. *Fermentum morboſum & ſanationum.*
17. *Pharmaca ferè cuncta agunt ſola odore tenus.*
18. *Ideo ſemina ſolò odore ſpecifico pollent.*
19. *Odor & lux, penetrant ſpiritus.*
20. *Odores peſtem varioſque morbos cient, & ſanant.*
21. *Ars ſuffitum oblita, in dulomaniã translata.*
22. *Dolores implacabiles, ſtatim odore appoſiti externi placantur.*
23. *Fermentum, parens transmutationum.*
24. *Fermentum ſtomachi quale.*
25. *Cur plurimi caſeum horrent.*
26. *Fermentale acidum, differt ab acetoſis.*
27. *Ructus unde.*
28. *Labor Sophiæ.*
29. *Ex ſola aqua & fermento, cuncta quæ creduntur miſta.*
30. *Fermentum lineæ Æquinoctialis.*
31. *Progreſſus ſeminum & fermentorum, ad propagationem.*
32. *Origo & progreſſus vegetabilium.*
33. *Fermenta quandoq; operantur potentius igne.*
34. *Paracelſus notatur.*

1. NOtitia fermenti, ut nulla in Scholis jejunior, ita nulla utilior. Fermenti nomen, ignotum hactenus, niſi in panificio: Cum attamen nulla in rebus fiat viciſſitudo, aut tranſmutatio, per ſomniatum appetitum hyles: ſed duntaxat ſolius fermenti opera. Olim fermentum, atque fermentata univerſa, erant vetita, ac myſterium in litera occultatum, tunc jure ad literam fuit interpretatum. Etenim ut fermenta omnino ad omnem rei tranſmutationem prævia, atque neceſſaria; ita corruptionem, inconſtantiam, & impuritatem deſignabant: Ideoq; fuga à fermento injuncta.

2. Rem ſanè in phyſicis adeo paradoxam, primum per exempla explanabo: Cereviſiarum meraciſſima (quæ ſumen, liquamen, aut conſummatum jus granorum, merito eſt,) tantundem granorum expoſcit, quanta eſt vaſis capacitas, vel cadi amplitudo: Ita ſanè, ut demto furfure, tota farina liqueſcat in cereviſiam, & aqua locum furfuris tantùm occupet. Cereviſia iſta, per adhibitum fermenti tantillum, ebullit fermentando in cellariis, ſenſim clareſcit, deciditque fex ad fundum, demum nonnihil fermentaliter aceſcit, quo acore conſumit omnem ſuam fecem. Dein acrem, ſive pungentem aciditatem, perdit magis indies. Tandem guſtu, viribus, & corpore farinæ orbatur. Ac poſtremo, ſpontè in aquam redit.

3. Cereviſia iſta, recens diſtillata, plurimam in fundo reſidentiam, inſtar ſyrupi, deponit, quæ tandem pergendo, in carbonem mutatur. Sed ſi illa eadem, per fermenti gradus, in aquam tranſierit, non plus fecum inter diſtillandum in fundo relinquit, quam alioquin aqua, unde coquebatur, continebat. Eo quod aquarum natale ſedimen non ſit ſubnoxium fermento granorum, cum ejus non ſit objectum: ſed alterius Monarchiæ cliens. Grana itaque redeunt ad primam materiam, ex qua quæ aqua eſt, idque ſolius fermenti virtute.

4. Denique, quiſque noſtrûm 7. aut 10, uncias ſanguinis, quotidie ſibi fabricat: atqui, (ſaltem in ætate conſiſtente) neceſſe eſt, tantundem ſanguinis indies conſumi, quantum de novo generatur. Alias namque homo mox immenſum timeret. Dein, ſanguis ſenſim mutatur in vitalem mucilaginem, nutrimentum verum, immediatum membrorum. De quo dici ſolet; Nutrimur iiſdem, quibus conſtamus. Hoc autem alimentum, volunt roris modo inſpergi in ſingula membra, (ego vero in ſingulis partium culinis minimis fabricari credo:) quo eadem humectet, atque eatenus ab ſiccitate, ſenectutis calamitate, quantum, ac quamdiu poteſt, tueatur. Tandem ros ille, inperceptibiliter, per cutis poros tranſvolat, nec poſt ſe quicquam ſolidi ſediminis ſuperſtes relinquit. Sic nempe alimenta, tandem per cutim, vaporis ſpecie & aquæ inſtar, exſpirant. Volunt autem Scholæ, hunc humorem ſecundarium, poſtquam roris inſtar in partes lapſus ſit, aſſimilari & ab anima informari. Ego vero, aſſimilari tantum ſub accretione adoleſcentiæ, permitto: non autum deinceps amplius, cum neque in ſimilarium ſubſtantiam amplius vertatur. Quorſum namque ros ille oſſi aſſimilaretur in robore, duritie, ſiccitate, *&c.* ſi oſſa incrementum jam amplius non ſuſcipiant? Idem de cæteris eſto judicium. Habent nempe ſingula in natura, ortum, incrementum, ſtatum, declinationem, atque interitum. Hæc eſt igitur ſanguinis tragœdia, & metamorphoſis, virtute fermenti.

5. Cæterum alioqui ſanguis deſtillatus, tandem multum ſalſi carbonis deponit, neque volatilitatem omnimodam habet, quam operatio fermenti ſubter alias digeſtiones conſecutivè ipſi concedit. Eo quod calor, cum careat fermento rerum transmutativo, ſeparat ſaltem partes, non autem transmutat. Itaque ſanguis ſua præfata fermenta acquirit, in ipſis corporis noſtri coquinis, fitque inde adeo volatilis, ut nil porro de reſidui relinquat.

6. Admiror Paracelſum, quod doceat ſanguinem corporis univerſalem Mercurium, ut & ciborum: attamen ſudorem velit eſſe excrementoſum ſulfur: cum ſanguis totus per cutim exhalet, ſin autem una cum aquoſo ſudoris latice, pinguedinis tantillum efflat. Non proin ex Mercurio confeſtim ſulfur fit. Niſi ſuæ ſit ille doctrinæ immemor. Etſi aliquid pinguedinis, noſtras veſtes inficiat ſudore tenus: axungiæ enim non ſunt immutabiles, quin pereant quotidie, uti accreſcunt.

7. Ego ſanè, analogon odi principiorum Paracelſicorum, in principia tria naturæ relatorum. Quippe quæ nec inſunt actualiter in corporibus, nec adſunt, nec ſeparantur, niſi prius, velut per ignem commutando, ſive per liquationis reductionem parentur velut nova. Ego ſiquidem nudam lubens Phyſicam aſpicio ubique, non ſanè figuras, aut vires moventes in matheſi applico naturæ. Analogon devito quantum poſſum, ut & locutiones metaphoricas.

8. Omnem naturæ neceſſitatem ſeminibus dicavi; multorum vero ſemina, non tam è parentibus, quam fermentis peto. Sunt ergo duplicia fermenta in natura. Unum quidem continet in ſe auram fluxibilem, Archeum ſeminalem, qui ſuô fluxu in animam viventem aſpirat. Alterum verò ſaltem continet initium motus, ſive generationis rei in rem. Quod quidem, licet ſui initio, non haberet auram ſeminalem, quæ ſcopos rerum agendarum complectatur; mox tamen vapore potitur, quem fermenta tam localia quam quæ ipſamet materiæ diſpoſitio externis fomentis acquirit, ſuſcitant. Unde Archeo aliquid ſimile fit, quod ſe, ſuumque ſenſum hoſpitium transmutat, aptat, adaugetque, agit porro deinceps reliqua ad proportionem perfectionis & requiſitum auræ illius. Hoc nempe ſemen, quadam primùm & generica amplitudine, luxuriat. Nam temetſi gaudeat, ſubſtratam ſibi maſſam, ad fermenti concepti ſcopum direxiſſe; non raro tamen aliunde fomites occultioris luminis ſuſcipit, ſumtoque temerario auſu, etiam in animam viventem aſpirat.

9. Hinc enim nedum pediculi, cimices, pulices, & lumbrici, hoſpites ac vicini noſtræ fiunt miſeriæ, noſtriſque velut naſcuntur è penetralibus, & excrementis; ſed etiam ſi induſium ſordidum intra os vaſis, in quo ſit triticum, comprimatur, intra paucos dies (puta 21.) fermen-

fermentum induſio hauſtum, & odore granorum mutatum, ipſum triticum, ſua pelle incruſtatum, in mures transmutat: eoque magis admirandum, quod ejusmodi inſectæ, ſexuum ſignaturis diſtinctæ, prolificent cum iis, quæ parentum è ſemine natæ ſunt. Ut & hinc, amborum ſeminum paritas, & fermentorum vitale par robur, conſpicuum evadat. Quod mirabilius eſt, è frumento, & induſio, mures, non quidem parvuli aut lactentes, nec minutuli, aut abortivi: ſed prorſus formati exſiliunt. In nobis ſubinde phtiriaſis oritur, & pediculus, aperta epidermide humana egreditur, aliàs quoque in poris generatur, non quidem ovi putamine lendis incluſus: ſed exiguus ac vix conſpicuus. Pulex vero, ſemper non niſi exterius, deſumto fermento, generatur.

10. Neque ſat fuit, in Scholis dixiſſe, ejuſmodi inſectas è putridis prodire. Nam & ova avium inſigniter putrent, fœtentque immenſum, ante pulli conſtitutionem Vita ergo ineſt iſtis putridis rebus, non minus quam ovis. Nec ſat eſt dubitaſſe, unde ejuſmodi inſectæ vitalem ſpiritum uniformem & ſpecificum, è noſtro deſumant, cum naturalis generatio præſupponat impreſſum ſimilitudinis ſigillum. Siquidem in generatione anomala, ſufficit Archeus, non quidem humanus, ſed qui in excrementis, virtute fermentali, & identitatis ergo, ſemper generat ejusmodi inſectas pariformes. Adeoque licet ſit monſtroſa, & anomala generatio, reſpectu noſtri: eſt tamen naturalis, atque ordinaria, in ordine ad cauſas, nobis videlicet tantùm fermentum, & fœtum dantibus. Fermentum itaque induſii, tritico inſperſum, per retroitionem reſolvit materiam, & formatur ſic mus adoleſcent, non autem recens natus. Eò quod reſpectum habeat ad alium fiendi modum.

11. In prioribus ergo, & vitalibus ſeminibus, generans inſpirat Archeum, cum ſui ſimilitudine, & auram vitalem, una cum ſeminis maſſa. In poſterioribus verò, inſufflatur tantum fermenti odor, à vaſis continentibus, aut ambientis contagio. Quæ ubi ritè coaptata fuerint, mox in plantam vel inſectam formantur, excitat nimirum aura, ab odore, & fermento fracedinis, quæ dein in Archeum rectorem exaltatur. Prout de formis alibi.

12. Fiunt itaque ſemina, à conceptu generantis, facientis imaginem ſui, per libidinem, vel ab odore fermenti, quod materiam diſponit ad ideam rei poſſibilis.

13. Etenim prout ab odore, materia haurit transmutationis diſpoſitionem, ſic ab imagine deinceps fit materiæ diſpoſitio, quæ fermentum ſpecificum procuret, atque promoveat. In hoc autem fermentum à ſemine diſtat: quod illud ſit odor, vel qualitas alicujus fracedinis diſpoſitiva ad alteritatem, & corruptionem maſſæ. Semen autem ſit ſubſtantia, in qua jam Archeus ineſt, qui eſt Gas ſpirituale, continens in ſe fermentum, imaginem rei, atque inſuper notitiam diſpoſitivam rerum agendarum.

14. Odore itaque, quæcunque ſitum aut fracedinem contrahunt, etiam vermes mox concipiunt. Ideoque & balſama putrere, aut vermeſcere neſciunt. Odor enim baſiliconis ſemini incluſus, herbam illam producit, cum aura illi inexſiſtente, qui ſi per fracedinem immutetur, ſcorpiones veros producit. Nec enim figmentum eſt: ſed revera, herba contuſa, atque inter lateres depreſſa, Solique expoſita, poſt aliquot dies, Aquitania nobis ſcorpiones edidit. At dicet curioſior: Quod ad odorem, & paſtum herbæ, forinſecus ſcorpio advenerit. Præventum eſt enim iſti dubio. Lateres ſiquidem bini, invicem contriti, adæquatè ſe contingebant, adeo ut ingreſſum ſcorpionis, tam planitie contingua, quam pondere, impedirent. Foſſura autem in medio, herbam continebat.

15. Fermentum itaque in ſemine ſpontaneo, Horizontem vitæ, propinquo modo attingit. Neque enim unum in aliud mutatur, absque fermento & ſemine. Quæ ut neglecta ſtetere hactenus cuncta nudis caloribus adſcripta ſunt, pluriumque morborum ſanationes deſperatæ manſerunt. Siquidem hactenus tantùm inſudatum eſt, circa correctionem qualitatum primarum, & ablationem ficti humoris, vel ſolitarii, vel una cum ſanguine,

16. Nequicquam autem cogitatum eſt, quod unusquisque morbus ſit venenoſus, ſi non toti, ſaltem parti ſuæ: adeoque licet non contagioſus

ſus cuivis; tamen non deſinit, ſui de ſe odorem fermentalem inurere parti cui inſidet. Plurimum itaque ſanatio odoribus perficitur, ut & impreſſa pelli contagia odoribus ſubinde recedunt. Etenim quia odor, ſymbolum fermenti, & hinc ſeminariam transmutationis cauſam continet, concludo, rerum vires, ac robur maſculum, ex odoribus eſſe, (prout de magno Oportet: ſuo loco.)

17. Imo ſi penitiùs res ipſa ſpectetur, etiam interna pharmaca, tam ſolutiva,quam correctiva ſolo odore tenus,agunt. Fit enim hinc, quod odore pharmaci ſemel exuto, vires pereant ejusdem. Vidi nempe ſæpius quartanam, uteri exundationes, melancholiam, dolores cholicos, &c. ſolis unguentis ſeparata. Certum eſt autem, non ipſum unguentum; ſed ejus ſaltem odores, intro ſerpere, & agere. Sic namque epilepticus odore cadit, imo cerebrum in epilepſia, quod non audit, non ſentit, nec ſi in ignem ceciderit, ſe retrahit: ſolis paret odoribus. Sic namque eryſipelas, odore lintei leporino cruore tincti ſanatur, ſi ſiccum alligetur. Sic vulnera,ulcera,& apoſtemata, odoribus, per inuncta applicatis, miteſcunt, vel exaſperantur.

18. Igitur ſi ſpontaneorum animalium ſemina, ex odoribus atque fracedine ſint nativa, nec ſpecie differant ab aliis, quæ congreſſu procreantur ſexuum: neceſſe eſt omnium animalium ſemina, ſuos habeant & ſpecificos odores, quibus Archei ad materiam fiunt adaptationes, facilioresque ad transmutandum obedientiæ. Unde tandem fiunt impresſionum in quævis viſcera,& organa, fortitudines, in robore, atque vita, diverſitates. Afficiunt nimirum ſpecifici odores, materiam, eamque in ſui clientelam ſubigunt, oboriturque ex ſpecifico inclinatio, & philautia. Ex aſſueto demum, facilis receptio, perfectior adaptatio: ac tandem amor, raptus in omnem ſui libidinem. Oblectant ideo fragrantia.

19. Perinde ut lux placet bonis geniis: ſic diſplicet reprobis. Idque non,quia ſine,vel cum luce,uterque æquè bene cernat, aut aeris ſereni uſura opus habeat,vel non: ſed ob abſtractum, & omnipotens lumen, cujus imago, diei lux eſt. Odore enim,& lumine, delectantur ſpiritus, eo quod lux & odor illos immediatè attingant, ac penetrent. Etenim ſpiritus ſanguinis, in lipothymico, plus toſtæ carnis odore,quam aromate refici deberet, niſi fragrantia, quatenus cito attingit vitam, in hac puritatem & ſuavitatem præpararet.

20. Videmus ergo odores, etiam ſpiritus abſtractos attingere, prout peſtilens odor, naribus non perceptus, Archeum horrore quatit. Sunt nempe odores, qui dolores capitis, nauſeas, vomitum, tuſſes, ſingultum, vertiginem, epilepſiam, apoplexiam,dyſenteriam, &c. movent,atque ſui contagio inurunt. Suntque idcirco & alii, qui conſimili modo eadem ſanant, aut ſaltem mitigant, ſi radicem fixorem habent. Suntque odores ſuffocantes, ſive perceptibili materiæ adſtrictione, ſuntque & convulſivi: ſuntque qui ſaltem infatuant, ut in uteri affectibus perſæpe occurrit.

21. Veteres enim, ſuos ſuffitus in ſuperſtitionem usque coluerunt, quibus hominem velut in ecſtaſin adigerent, atque inde ſe excitatos profeciſſe rebantur. Cubiculum enim, veſtes, caput, & utenſilia, ſuis inficiebant odoribus, quo mentem ad ſua ſtudia proritarent. Quibus cum Satan ſua apocrypha nexuiſſet, ars ſuffituum ſuſpecta primùm, mox dein tota inculta manſit. Odora thymiamata ſuperis placere, in lege didicerant; Et tenebatur Iſraelita, ſua quotidie in caſtris excrementa humo obtegere, ne Angelum caſtra nocturna obire tæderet.

22. Memini enim, quendam gravi dolore ſtomachi propemodum contabuiſſe. Horis nempe quatuor à paſtu plangebat, ejulabat,& contrahebatur, niſi locum incumbens menſæ fortiter premeret. Credulitate enim deceptus, cum Paracelſo, carcinoma ſtomachi tum autumavi incurabile.. Locus enim erat, ubi coſtæ nothæ os ventriculi appropinquat. Hunc inquam paucis horis,curatum vidi, fragranti emplaſtro, ad palmæ vix latitudinem extento.

23. Quomodo fermentum transmutationum parens ſit, non melius, quam per Pyrotechniam inveni. *Cognovi enim, quoties corpus dividitur in ſubtiliores atomos, quam ſua ſubſtantia ferat exigentia, continuo etiam ſequi*

corporis illius transmutationem, excepto elemento: Quatenus hauſtum fermentum, arripiens præfatos atomos, eos alieno ſui charactere imbuit, incujus ſuſceptione fiunt diviſiones partium, quas partium heterogeneitates, & diviſiones, reſolutio materiæ conſequitur. Hactenus nimirum Chymia digerit, ac putrefactiones præmittit, ut accepto fermento partes dehiſcant in minima.

24. Et ſic cibi in ſtomacho reſolvuntur, loci fermento condito qualitate acidula. In jeci nore verò, & aliis locis, continuò aliis fermentis. Sic nempe multo licet paſti ſaccharo, mox tamen quandoque acidum evomunt. Nec tamen ſtomachi fermentum, ut acidum, eſt fermentum. Neque enim ideo acetum, aut ribes, fermentant, licet acida & auſtera: ſed acidum ſtomachi, eſt proprium ſpecificum ejus medium.

25. Verum etiam in una ſpecie, multam ſubit latitudinem. Hic enim olera, legumina alter, quidam piſces, aut vinum ægrè fert; quia nec digerit. Plurimi non veſcuntur caſeo: non quidem quia tartarus merus, aut merum ſal: (utrumque alternatim, ſic jubet paracelſus:) Sed recens, ponticè aceſcit, qui facile in acido ſtomacho tormina cit. Vetus vero putrilaginem redolet, quam à mortuo coagulo, antea in ſe excrementoſo, habet. Ideo verminescit, putret facile, quia partem ſtercorei fermenti, ſub aciditate lactis, occultat, in multis manifeſtatur, atque in gradum ſurgit. Ideoque multis ſolis odore diſplicet. Latitudo ergo fermenti acidi, in ſtomacho, etſi ſpecifici, provenit; eo quod fabricantis, & recipientis, variæ ſint alterationes in agendo.

26. In hoc autem fermentale acidum ab acetoſis differt. Quod illud, quæ penetrat, eâdem etiam volatilizet operâ. Omnis autem ſpiritus acetoſus, diſſolvendo coagulatur ipſemet, juxta axioma chymicum. Unus panis ab homine, cane, equo, vacca, ove, ave, piſce, adeoq; genere diſtinctis, conteritur totidem fermentis ſpecificis, & acidis. Pueri, paſſeres ajunt mirabiliter in gutture aceſcare, ideoque & voraces ſunt. Contingit namque, exſertam linguam pueri, paſſerem arripuiſſe, & deglutire conatum; quo modo, aciditatem gutturis ſe guſtaſſe ajunt. Sic nempe plura animalia, compeſcendæ aciditatis ergo, cretam, calcem, lateres, vel argillam edere coguntur.

27. Subtiliores ergo, & volatiles ciborum atomi, facile per fermentum ſtomachi, in Gas ventoſum mutantur, ubi pars reliqua, duntaxat, in ſuccum reſolvi contenta eſt.

28. Chymia enim indagando ſollicita eſt corpori, quæ tantæ puritatis ſymphonia colluderet nobiſcum, ut à corrumpente nequirent diſſipari. Ac tandem ſtupefacta eſt religio, reperto latice, quod ad minimos redactus atomos, naturæ poſſibiles, cœlebs omnis fermenti connubia ſperneret. Deſperata ideo eſt ejus transmutatio, dignius ſe corpus non reperiens, cui nuberet: Sed labor Sophiæ, anomalum in natura fecit, quod abſque fermento commiſcibili, à ſe diverſo, ſurrexit. Serpens ſeipſum iſte momordit, à veneno revixit, ac mori deinceps neſcit.

29. Enimvero quia Scholæ fermenta neſcierunt, etiam corpora ſolida conſtitui ex ſola aqua & fermento, ignorare debuerunt. Vegetabilia namque & grana, ac quæcunque iis nutriuntur corpora, ex aqua ſola prodire docui: nunquam enim piſcator, in ſtomacho Sulmonis, aliquid cibi invenit. Si ergo ſola aqua, (etiam fluminum,) fit Sulmo, & nutritur. Sic Sturio ore caret, ſoloque foramine puſillo, in gutture infra patet, qua præter aquam, totus piſcis haurit nihil. Nutritur ergo & fit ex aqua pariter omnis piſcis: ſi non immediatè; ac ſaltem ſeminibus, atq; fermentis ſi ſit gravida. Ex ſalſo mari, piſcis ferè omnis dulcis trahitur. Ergo ſalem, in non ſalem vel ſaltem aquam in ſe non in aquam convertit. Conchylia denique oſſium loco, ſibi lapideas teſtas ex aqua fingunt, prout & limacum genus omne. Sal igitur mari, qui vix candenti cedit igni, fermento in piſcibus dulceſcit, eorum volatilis fit caro, & ſua nutritione etiam totus diſſipatur, abſque reſidentia

aut

aut fæce. Sic etiam ſal in primævum aquæ elementum tranſit. Sicque mare, licet rivos ſalſos recipiat, non tamen indies ſalſius.

30. Nam aqua puriſſima, quanquam omni inquinamento libera, nihilominus ſub linea æquinoctii mucida fit, fœtet, mox gliveſcit, dein virideſcit, atque ultimo rubeſcit horore inſigni. Quæ dein ſponte in ſe redintegro redit. Concepto nimirum loci fermento, hæc adveniunt; eoque conſumto, ceſſant.

31. Puriſſima ſic aqua fontis, fracido vaſis fermento, mucceſcit, vermes concipit, cyniphes parit, imo pelle tegitur. Paludes ex fundo fraceſcunt: hinc ranæ, conchylia, limaces, hirudines, herbæ, &c. Quin etiam natantes herbæ, aquam tegant ſolo aquæ fracidæ potu contentæ. Et prout lapides è fontibus, quibus ſemen atque fermentum ſaxoſum ineſt: ſic terra, fermentis metallicis fœta, ex aqua, Bur, metallicum, vel minerale efficit.

32. Aqua verò alibi, concluſa terræ, ſi prope aerem eſt, & caloris momento agitata, fraceſcit, qui non amplius aqua, ſed ſuccus Leffas eſt, vigore cujus, fracidi fermenti poteſtas terræ collata eſt; germinandi herbas Succus enim ille terræ fracidus, puſilli caloris ſtimulo, aſcendit in fumum, fungoſus fit, ac pelle circundatur, pro fermentorum inibi latentium requiſito. Vices itaque fermenti, ac vires ſeminis, fracedo iſta habet, ſenſim in Archeos, per virtutes ſeminales, in vitam quantam properans. Succus igitur terræ fracidæ, Leffas eſt. Unde ſurgit omne plantarum genus, viſibili carens ſemine, ſataque ſemina promoventur in deſtinationes. Tot ideo fracedinum rancidi odores, quot rerum ſapores proprii, eo quod odores ſaporum nedum ſint nuncii: ſed & parentes promiſcui. Palleſcit initio fumus Leffas, jam coactus, dein ſubflaveſcit, mox ſubcandide virideſcit, atque tandem ſaturatè viret. Explicataque ſpeciei poteſtate, varios colores, & ſignata aſſumit. In quo fluxu, ductum aquæ ſub æquinoctio imitatur. In hoc tamen differt, quod fermentum, ſpirituale nimis, ab Aſtro & loco, mutuarint aquæ, ſine corporali fracedine, ideoque caduco nimium ſemine, mox in ſe redeunt: Leffas autem, concepti ſeminis tragœdiam perficere cogatur. Pluvia itaque, in terra fermentum fracidum, concipiens, leffas facta, in radices ſtomachos trahitur ſuctu quodam. Experiturque intra hanc culinam, novam fermenti inquilini fracedinem. Mox inde ad corticem, ſive, hepar defertur, ubi novo illius viſceris fermento ditatur, fitque ſuccu herbaceus, vel ligneus, ac tandem concepta maturitate ligneſcit, herbaſcit, vel in fructus abit. Caudex vero ſi ſub terra citius fraceſcat, quam cortex ſicceſcat, proprio dehiſcit fermento, fumum trans corticem emittit, qui ſui initio fungus eſt, ac tandem in veram radicem duraſcit, ſicque plantati rami arboreſcunt artis compendio.

33. Evidens jam ergo, quod nulla ſit elementorum mixtio: Corpora cuncta primitivè, atque meterialiter ex aqua ſola fiant; acquiſito per fermentum ſemine, quodquè exantlatis ſeminibus, corpora tandem in priſtinum aquæ hoſpitium retrocedant. Imo quod fermenta, igne potentius, ſubinde operentur. Saxa quippe in calcem, & ligna vertuntur quidem in cineres, ibique ſiſtit ignis, quæ tamen, aſſumto in terra fermento, ſpontè in ſuccum leffas, adeoq; & tandem in ſimplicem aquam redeunt. Alias namque lapides, atque lateres, ſpontè in ſalem petræ deficiunt. Vitrum denique, igni invictum, aere incorruptum, paucis annis, ſub terra fraceſcit, putreſcit, & leges aquæ ſubit. Quæ enim liquantur in aqua, ſubinde in aquam redeunt, alia verò, per fermenta volatilizantur, quæque compacta atque impermiſcibilia erant, per fermenta fracedinum, in transmutationis neceſſitatem adducta, aperiuntur, & ſeparandi concilium arripiunt. Fontes vero limpidiſſimi, licet ex inſipido naturæ fundo, ſive *quellem*, per ſcopulos, & arenam ſcandant, longè à contagio luti, fermenti, & labe depurati, nec caſu quoque decidant: ſed in magnos uſus ſint deſtinati: attamen cum occultos ſaxi odores ſaltem contrahant, nobis inperceptibiles, in fines alios properant. Rivi ergo, fontes, flumina, paludes ſtagna, maria, & quæcunque aquæ alveo continentur, ſaltem vel à fontium nativitate, ſua mox ſemina concipiunt, laſciviendoque, per curſum maturant. Nimbi quoque, tonitrui fracedine decuſſi, fertiles; Pluviæ verò rore,

vel

vel concepto exhalatu gravidæ, Rorem nempè, dulci ſaccharo eſſe divitem, edoctus ſum per ignem. In nive, vermes naſci tradunt boreales; montes ideo, longa nive coopertos, gramen etſi parcum, tamen ſaginandis pecoribus aptiſſimum; adeo ut niſi tempeſtivè è paſcuis abigantur, pinguedine præfocatum iri.

34. Aquas autem, quæ liquamen continent, Paracelſus corporales vocat, negatque inſcitè, elementum in ſe continere. Univerſam ergo in mundo ſcenam, fermenta per ſemina, uno ſub aquæ elemento ludunt.

ASTRA NECESSITANT, NON INCLINANT; NEC SIGNIFICANT DE VITA, CORPORE VEL FORTUNIS NATI.

1. *Phyſica extra Medicinam ſuo caret fine.*
2. *Objecta aſtrorum.*
3. *Admiſſiones Ephemeridum, quô argumento nitantur.*
4. *Error in admittendo.*
5. *Vtcunque ſumantur influentiæ, ſemper includunt neceſſitatem.*
6. *Quænam ſint opera Domini in Pſal.xiv.*
7. *Dei præſcientia, tam infallibilis in contingentibus liberis, quam neceſſariis.*
8. *Hannibali prædicitur mors.*
9. *Futura quomodo Diabolus præſciat.*
10. *Confeſſio Authoris.*
11. *Quanta, & unde ſit futurorum præcognitio Cacodæmoni.*
12. *Quorſum fiant ſigna prænuncia, quæ vix ullus intelligit.*
13. *Determinata ſtellarum prænuncia è Sacris.*
14. *Quomodo, quidve ſtellæ agant.*
15. *Actio regiminis.*
16. *Oſtenditur diverſitas regiminis, à motu, & à lumine.*
17. *Ægri prænunciant futura.*
18. *Cur inſecta melius futura noverint, quam homines.*
19. *Cur morbidi præſentiant tempeſtates.*
20. *Prænunciatio non tollit arbitrandi libertatem.*
21. *In Cœlo deſcripti ventorum typi.*
22. *Scientia ſignificationis ſtellarum, homini ignota.*
23. *Magi Eoi.*
24. *E muſto, Dei augores.*
25. *Prophetia è muſto, erat Bacchantium.*
26. *Donum inebrietatum Paracelſi, enotuiſſe Ebræis.*
27. *Tres hiſtoriæ prædictionum.*
28. *Aſtra tantum inclinare, repugnat Sacris.*
29. *Inclinatio ſiderum quouſque pertingat.*
30. *Præconia Dei Aſtra, non neceſſitant tanquam cauſa, ſed ut ſigna, prodentia velle Domini.*
31. *Solutio objectionis.*
32. *Trita proverbii explicatio derogat Gratiæ Dei.*
33. *Cœlum non inclinare.*
34. *Semen humanum ſpontè defluit in animam viventem, animalem, & diſcurrentem.*
35. *Proprietates inclinationum ſeminales quæ.*
36. *Quadruplex inclinatio.*
37. *Inclinatio vocationis, à ſolò Deo eſt; non autem ab aſtris.*
38. *Inclinatio moralis, à ſemine, & educatione.*
39. *Inclinatio vitalis, à ſemine, & educatione eſt.*
40. *Inanis ac faſtuoſa Aſtrologorum præſumtio.*
41. *Inclinatio fortunarum, immediatè à manu Domini.*
42. *Seducta Schola à Paganiſmi Cacodæmone.*
43. *Supina Aſtrologorum negligentia.*
44. *Senſitiva humana, ut differt ab anima bruti.*
45. *Conſuetudo, quomodo pariat inclinationem.*
46. *Quomodo ſapiens dominabitur Aſtris.*
47. *Prædictiones ex aſtris, cur fundamentaliter vanæ.*
48. *Error Authoris.*
49. *Aſtrologi fatentur ſuas deceptiones.*
50. *Supponunt non-entibus cauſis effectus aſtrales.*
51. *Cum immiſceat Diabolus ſe Aſtrologiæ judiciariæ falſitatibus ſuffultæ, Authoris idcirco adhortatio.*

1. Hactenus de elementis, illorum qualitatibus, complexionibus, & contrarietatibus in ordine ad ſcientiam medicam; extra quam nempe, ſtudium Phyſices, tanquam ſuo fine carere putavi, non ſecus ac ſi de ſtatu politico, aut belli negotiis, tractaverit Clerus. Utpote S. Paulus arcet omnem Sacrificatorem à ſimilibus. *Nemo militans Chriſto* inquit, *implicat ſe negotiis ſecularibus.* Studia ergo Phyſices, ad ulteriorem finem, utilitatem nempe hominum, direxi: non autem ad oblectationem legentium.

2. Hactenus quoque de Aſtris declamo, quia putantur quorumcunque morborum, inclinationum, ac fortunarum patratores. Et quidem Paracelſus tandem in hoc conſenſit, quamvis ſtudio in cæteris omnibus veterum ſit refractarius. Inprimis aſſumam textum: *Cæli enarrant gloriam Dei: & opera manuum ejus annunciant firmamentum.* Id enim ſonat: Quod Cœli ſint primariò creati, ut enarrent immenſam Dei Majeſtatem, Potentiam, Bonitatem, & Sapientiam: quibus nempe quatuor columnis totus ſtat, & innititur univerſi globus. Stelligerum autem Cœlum, tanquam præco, annunciet admiranda opera manuum Domini, creaturis intellectualibus.

3. Hactenus namque Eccleſia admittit prædictiones meteoricas, annorum ſterilitates, & fæcunditates, ſationum ſtationes, navigantium pericula, Primatum mortes, Peſtes, inundationes, imo quæcunque à directione arbitrii noſtri non dependent. Quatenus nimirum omnia iſta creduntur primis elementorum qualitatibus connexa eſſe, contingenti conſequentia. Uſque adeo, licet magnatum mortes, bellorum tumultus, atque incendia, in ephemeridibus admittat prognoſticari: Illa tamen aſpici vult, non ut contingentia libera ſive arbitralia, multoque minus ut neceſſaria: ſed nuditer tanquam effectus primarum qualitatũ, & complexionum.

4. In quo, quantum ſit erratum, jam in præmiſſis demonſtravi. Porro & quam procul in hoc ſit à Sacris receſſum, hic oſtendam.

5. Si cœleſtes influxus obtinent cauſæ rationem, ſanè illorum effectus de neceſſitate erunt connexi ſuis cauſis, adeoque & hactenus ſaltem neceſſarii, per modum aliarum cauſarum ſecundarum, quarum effectus ſuccedant neceſſariò poſitis cauſis: niſi ſupernaturaliter impediantur, aut mutentur. Quod æqualiter omnibus cauſis eſt proprium, nec ſingularitatem pro Cœlis involvit. Sin vero influentiæ cœleſtes tantum per modum ſigni, & prænuncii ſint: utique neque minorem importabunt neceſſitatem: quinimo longè arctiorem, ſi divinæ providentiæ certam credamus præſcientiam, & opera manuum Domini per ſtellas præſignata credamus. Quocunque ergo modo ſumatur, Aſtra neceſſitant: *Stellæ erunt vobis in ſigna, tempora, dies, & annos.*

6. Non ſunt autem hæc opera Domini, per ſtellas neceſſitate, & per firmamentum annunciata, opera ſex primorum dierum. Neque enim aſtra, aut ſe, aut quæ mox ſecum erant creata, annunciare poterant, ſine locutionis ſolœciſmo. Denique aſtra hyemem, & æſtatem non debebant prænunciare, quas per ſuum Blas cauſant de facto, quaſque ordinario ſcimus, & ingruere ſenſim percipimus. Sed indefinitè prænunciare debebant opera manuum Domini, & magis illa, quæ contingentia dicuntur, quam alioqui neceſſarias, & ordinarias revolutiones. Quæ contingentia non ſpectant ideo fertilitates annonæ, quas cauſant: ſed pro Creatoris Majeſtate, Sapientia, & Bonitate, opera manuum Domini futura, prænunciare debebant ſtellæ illa, unde ſibi nomen ſumſit Deus exercituum, per quem Reges regnant, zelotes, vindex, propter injuſtitiam Regna de gente in gentem transferens. Qualia opera continentur in vita, ortu, virtute, duratione, viciſſitudine, ſucceſſione, motibus, atque alteritatibus ſucceſſivorum. Adeoque ſceptrorum transmigratione: & per conſequens, in mediorum prænuncio, per quæ illa, tanquam per cauſas ſecundas, fiunt, fabricantur, dependent, atque ſubſequuntur, neceſſe eſt præconia aſtrorum, locum habere. Nam ejuſmodi effectus, non niſi per blaſphemiam, à numero operum manus Domini eximendi ſunt. Hujus claſſis ſunt ergo quoque tempeſtates, terræ tremores, cataclyſmata ſolita & inſueta. Etenim Dominus exercituum, dat ſceptra paſtori, quæ à Rege aufert,

aufert, transfertque, propter injuſtitiam Regum, Cleri, & Judicum. Ergo & hanc, ex conſequenti, aſtra prænunciant. Si coronarum translationes ſint opera Domini, ſi ſortes omnium in manibus Domini ſtent. Neque enim alibi fortunam, & infortunium, aut aliunde exſpectandum eſſe, fides permittit. Princeps enim vitæ, & mortis eſt. Rerum omnium α & ω. dat, tollitque victorias, bella, famem, peſteſque, etiam comitantibus cauſis ſecundis, partialibus, etiam liberis, mediatricibus, concauſis, & occaſionalibus: quibus tamen univerſis præſidet Deus, ut cauſa totalis, immediata, & independens. Ideo horum operum omnium præco eſt firmamentum.

7. Neque enim Deus errat magis in hiſce contingentibus liberis, quam animalibus, conſuetis, atque neceſſariis, ſi à Deo, omnium motore & conſcio, ſit firmamentum conditum ad prænunciandum.

8. *Terra Libyſſa cooperiet cadaver Hannibalis*, ut refert Appianus, prædictum Cacodæmonis oraculo. *Sperabat* (ait) *Hannibal, ſe ideo moriturum in Libia, qui obiit in Bithynia, prope flumen Libyſſam.*

9. Diabolus enim, non poterat præcognoſcere ſortes, ſive eventus futurorum bellorum, qui ſunt in manu Dei exercituum, & futuro adhuc arbitrio humano, niſi depicta legerit prius in aſtro prænunciante.

10. Quam picturam aſtrorum; dum nusquam commemoratam inveniant, nequeant vero negare, quin Diabolus prædicat futura; ſubterfugium meditati ſunt, dicuntque, Angelis, connatas futurorum ſcientias, adeoque ſibi connaturales: differre autem juxta choros, unde expulſi ſunt: Ita ut qui de ſuprema Angelorum Hierarchia deciderunt, multo clariorem haberent cunctorum futurorum intelligentiam, quam, utpotè naturalem, Deus non abſtuliſſet à Cacodæmone. Neque enim naturalius eſt Dæmoni, noviſſe futurorum illuminationes, quam noviſſe naturas, & nomina animalium, non antea viſorum, inſtar Adami. Ego vero, ſentio cum S. Dionyſio, inferiores Angelos, à ſuperioribus illuminari: hoc autem lumen, continuo diradiare à Sapientia Patris, nequaquam Angelis eſſe naturale: ſed donum gratuitum, & beatificum: Denique omne donum bonum, deſcendere à Patre luminum, donum conſiliorum Dei, ac futurorum operum ſuorum, eſſe creaturis, per ſua dona naturæ imperſcrutabile. Alias ſcientia naturalis Cacodæmonum penè eſſet infinita, ſi in ſe clauderet venturorum mortalium fortunas, diſtinctas in ſuis cauſis ſecundis. Imo ſi Cacodæmon alias habuiſſet naturalem hanc conſilii divini participationem, non ignoraſſet effectus futuros, quos ipſemet, velut omnium malorum titio, ſuſcitaturus, & paſſurus eſſet: adeoque vix potuiſſet peccare.

11. Contingentia ergo, depicta credere, tutius eſt aſtris, non quidem omnia, ſed fortè unius ſeculi; itemque Tragœdiam cujusque hominis in ſuo Aſtro pictam: Cujus pictura ceſſet, cum vitæ ſuæ epilogo. Dicent, Hannibal ſumſit venenum, ſuadente Satana. Sed hoc non certo ſciebat, ut nec prædicere poterat, ſi homo liberum habeat arbitrium, ideoque nec ſciebat Hannibalem certo ſuis ſuaſibus obediturum. Neque Hannibal moritur, ſtulto Satanæ ſuaſu, qui ſuis non eſſet nexus cauſis, à divina voluntate pendentibus. Neque enim veneno moritur, niſi prius ex prœliis multis adverſis profugus. Dominus vero, Deus ſolus exercituum, in ſua manu victorias habet, nec Cacodæmon, prœliis præeſt. Ergo bellorum exitum prænoviſſe, idem eſt, atque liberorum contingentium. Siquidem victoria occaſionaliter plerumque manat, ex contingenti non præmeditato. Concludo ergo, quod hoſtis infernalis, legat ſtellarum picturas, quibus firmamentum dicitur prænunciare opera manuum Domini.

12. Sed dices, quorſum faciunt prænuncia Cœli, quæ nemo mortalium novit, quæque à Cacodæmone ſciri nefas? Inprimis ſat eſſet, quod prænuncia futurorum enarrent gloriam Dei primariò, & infinitudinem Sapientiæ, & præſcientiæ ſuæ, ut nempè non maneat non ſignificata. Dein: *Non fecit Dominus verbum, quod non ſignificat ſervis ſuis Prophetis.* Denique, ſi mortalium numerus vix ſit centeſimus Angelorum eudæmonum: ſufficit

quod hi ſaltem prænuncia futurorum legant,& proinde de novo laudent Dominum. Lucifer quidem multâ cognitione rerum, tum exſiſtentium,& mox futurarum, ſuperbivit, eratq; naturalis illi, quæ ſine gratia inflat. Sed non proinde ſequitur, ipſum cognoviſſe omnes mortales venturos, eorumque fortunas, vitia, defectus, peccata, gratiam, & quæcunque, cauſæ ſecundæ inſtar, futura eſſent, ut neque Dei ſecreta myſteria, ſucceſſione dierum pandita, cauſarum connexioni addita.

13. Cæterum ſive peſtes oriantur, & ſæviant, ſive tyrannides, bella, devaſtationes, tumultus, vel hæreſiarcharum exordia, permittente Domino, ſaltem erunt iſta tam connexa ſuis cauſis neceſſariis & ſecundis, licet arbitralibus & occaſionalibus, quàm ſunt alioqui meteora ſuis. Neque enim munus prænunciandi opera manuum Domini, ad ſolas aeris mutationes coarctandum eſt: verùm abſolute, ad omnia opera manuum Domini. Quoniam ſi Aſtra præcones eſſe queant minatorum effecturum iræ Dei, quæ abſque cauſis ſecundis, Angelo percutienti eſſent commiſſi: quidni & pariter annunciabunt opera Domini, cauſis ſecundis, & liberis deputata? Siquidem quæcunque præſcit Deus, illa etiam ſi volet, per ſua organa annunciare poteſt: atqui ejusmodi propria organa Dei ſunt firmamentum, & ejus lumina, teſte Scriptura. Enimvero, quamquam auſus fui Cælo plus authoritatis tribuere, quam quantum ipſi à Sacris inolevit: Nimirum, ut *ſtellæ ſint nobis in ſignæ* prænuntia, *tempora*, ſive aeris mutationes, *dies* denique *& annos*.

14. Quare Textus adimit ſtellis omnem cauſarum poteſtatem, præterquam in ſupradictis temporum, dierum, & annorum revolutionibus. Nec agunt, inquam, niſi per Blas motivum, & alterativum. Dicuntur autem ſtellæ agere, per motum duntaxat, & lumen: motus verò, tantum agere in Scholis dicitur, propter luminis aſpectus diverſos, nam quod motus Cœlorum, etiam velociſſimus, tam à nobis remotus, calorem produceret, ut motus, commentum eſt. Siquidem, pænè æqualis cœlorum eſt motus diurnus; ergo & calor, par ſemper eſſet. Luminis vero proprietas, cum per ſe non ſit, niſi illuminare, per accidens verò, ob ſui conjunctionem, calefacere, vel frigefacere: ſuntque ſubinde dies frigidi, & nubili nobis, ſub ſolſtitio æſtivo: Hinc ſanè alias cauſas à Blas cœli mutuare debui.

15. Actio eſt nimirum quædam hactenus Scholis ignorata, quam Regiminis, proprio limite docui, quæ ſpirituum abſtractorum inſtar, propemodum in ſibi ſubſtrata objecta operatur, ac velut anima ſua movet, & alterat organa. Influentiam voces, per me licet, modo intelligatur connexitas, dein ſtellarum, concitandi Gas inferum, juxta leges directionum ab Omnipotente datas, & fixas.

16. Alioqui namque, cum luminis radius tecto impediri poſſit, ceſſaret quoque omne Blas ſtellarum in nos, ſi lumine, & motu tantum, agerent in nos: imo & cœlo obnubilo, nulla actio in aquas, & in terræ ſata, conſpiceretur.

17. Etenim morbidi, analogon motum Lunæ perſentiunt, & hactenus venturas prædicunt tempeſtates. Quippe ipſis rerum ſeminibus inſunt connata, & cognata cœli lumina, quæ ſeſe ad proximorum luminarium motum, adeoque ad univerſaliſſimum aſtrorum Blas, componunt. Ideo namque clauſis hypocauſtis, ſentiuntur concentrati ejusmodi effectus. Non quidem, quod foriuſecus in nos incidant: ſed Cœlum intus gerimus, in initiis vitalibus, illoque pentaculo, animarrata ſignavit Omnipotens. Attamen concentratio, & conformitas, adaptationis nexum cum ſuperiore latiore ſignificant.

18. Quinimo, facile credam, ſi inſectæ, prænuncia temporum ſigna edant, nos potuiſſe etiam ſub ſanitate omnia prænoviſſe, niſi prævaricatio totam naturam in fundo conſpurcaſſet, noſque adeo beſtiolis illis, naturaliter ſtupidiores, atque ærumnoſiores reliquiſſet: Cœleſtes namque collocutionum familiaritates nobis peccatum ademit.

19. In morbidis tantum, ſua priſtinæ prænunciationis ſtigmata reliquit, quo ſciamus, nobis, non niſi ex miſeria naturæ corruptæ, relicta futurorum ſtigmata, quæ aliàs, in ſui puritate, veros cœli augures feciſſet, non minus

minus quam Adam cognovit animalium naturas.

20. Et quamquam aſtra prænuncient effectus, è cauſis liberis, & contingentibus dependentes; nolim tamen intelligi, aſtris tributum munus, futurorum introducendæ cauſalitatis Sufficit enim, quod præconis officium in hoc agant, tanquam media dependentia à præſcientia divina. Sicut enim præcognitio divina, non tollit ab homine arbitrandi libertatem, ejuſque nodus cum præſcientia non tollit eventuum infallibilitatem: inevitabilitatem nihilominus minimè continet: multo minus firmamenti prænunciatio, ullam inducit contingentiæ neceſſitatem, ex parte arbitrii: quamvis ea omnino cadat ex parte eventuum, copulatorum ſuis cauſis liberis. Equidem ſæpius ſum admiratus, Recuſantes aſtrorum denunciationem, in cauſis liberis, quaſi proin neceſſitarent, atque tollerent arbitrandi libertatem: ubi interim divinam præſcientiam, non cauſare quicquam contra liberum arbitrium, ſed denunciare poſſe, admittunt. Cum longè major ſic neceſſitatis ratio, in præſcientia humanæ glorificationis, penes Deum, quam in aſtrorum prænunciatione ex ſui natura, mutationi obligata, propter peccantium reſipiſcentiam, & labilem naturam. Contingit namque, quod aliquando aſtra, ſolas minas prænunciaverint, quo avii mortales terrore ſupplicii, in viam redeant, tanquam Ninivitæ. Quo caſu, quantumvis aſtra multum de ſua certitudine, & robore amittant, propter præſcientiam futuræ pœnitentiæ: non tamen neceſſitatis certitudinem deſerunt, quoties ſigna, eventuum prænuncia exhibent.

21. Quapropter mecum reputo, in cœlis, tanquam tabulis, deſcriptos typos, rerum per ſecula ſucceſſivarum, (quos typos leges fati nominant,) idque non quidem per Alphabetum Ebræum, (ut Rabbinorum aliqui ſomniant,) ſed quod Provinciis, Regnis & hominibus ſuæ ſint ſtellæ, quibus depicta ſit ſcena, ſuo ſubjecto rerum contingentium, in revolutionibus dierum, unicuique iſtorum ſtatutarum. Proinde nec mirum eſt, ſi Cacodæmones noverint horum multa prædicere. Eoque minus, ſi ſingulis noſtrûm ſui ſint deputati cuſtodes Eudæmones. Prout montis Gargani, Regnorum, ac Rerumpubl. ſui ſint rectores ſpiritus, & protectores. Sic enim nedum aſcenſionis, atque periodi Regnorum, depicta inibi ſunt prænuncia: ſed & hominum ſingulorum decurſus, atque exitus, ſuo aſtro peculiari, hiſtorice figurantur, quæ ſimul typicè depinguntur.

22. Quam quidem ſcientiam, licet ſpiritibus notam, naturaliter homini vetitam, multoties legam, argurum cœli etymo, ſolis tamen ſervis Dei, ſive Prophetis conceſſam, pro ejus beneplacito, reperio. *Senes enim veſtri ſomniabunt ſomnia; Iuvenes vero habebunt viſiones, ac prophetabunt. Hoc enim quod continet omnia, vim vocis habet.* Aperit futura contingentia, per ſuas ſtellas annunciata, duntaxat quibus, & quando vult.

23. Quibuſdam interim typicam largitur aſtrorum notionem, prout Magis Eoicis: aliis verò dat ſomnia, ut Joſepho, atque iiſdem Magis, eademque poſſe verè interpretari, ut Joſepho, & viro deſideriorum Danieli.

24. Sunt & hodie aliqui, velut amentes, & ebrii, prædicentes futura, neſcienteſque quid, cui, quomodo, aut quare ominentur. Sic enim apud Joſephum, Jeſus quidam, excidium ſanctæ Urbis continuo clamore prædixit, eaque de cauſa vapulavit. Sed Apoſtoli loquebantur ex Paracleto, linguis omnium nationum, quæ tunc ſub Sole erant; ab Ebræis verò, & paganis, habiti ſunt pro ebriis muſto. Licet tum in Palæſtina, nullum muſtum reperibile eſſet. Prophetantes enim glorificabant Dominum Jeſum. Neque enim tunc concionatos, ut neque converſos aliquot, fuiſſe legitur.

25. Reputati itaque ebrii muſto, non autem vino, eo quod ebrietas ex muſto, apud gentiles, Bacchantes, ad prædictiones concitaret.

26. Videtur ergo Prophetia ex muſto, vel alioqui prædictio, quibuſdam hominibus penè fatuis, ac ſi ebrii eſſent, familiaris, quam conſtitutionem Paracelſus vocat donum inebrietatum, Judæis enotuiſſe, ideoque falſo Apoſtolis tributum.

27. Porro ut demonſtrem, in Aſtris deſcriptos hominum eventus, pro mille, tria ſaltem

tem narrabo Diabolicarum prædictionum exempla, nec aliunde quam ex aſtrorum depicto typo, eruta per Cacodæmonem. Primum Regnante Roderico IV. Gothorum Rege ultimo, caſtrum Toletanum, quod jam inde à diebus Regis Bambæ clauſum ſteterat, curioſitate Roderici aperiebatur; in eo autem præter unicam arcam, nil fuit repertum, In arca verò, linteum bombacinum, obvolutum, Africanorum veſtes, & perſonas referens. Erat autem in eo ſic ſcriptum: Quando hoc caſtrum, & arca reſerabuntur, in Hiſpaniam irrumpet Gens, hujus ſimilitudinis & amictus, & potietur victoria ſuper Hiſpanos. Erant autem depicti Mauri amictu, qualis infra Annos 200. poſt futurus eſſet. Duo alia ſunt moderna. Dux Bironius læſæ Majeſtatis ob crimen, à ſuo Rege apprehenſus, mox ſciſcitabatur, qua de gente oriundus eſſet tortor Pariſienſis: quem cum intelligeret Burgundum, ingemuit pavens, dixitque, Eheu perii! Siquidem ab Augure quandoque ſciverat, duntaxat ſibi cavendum à mortali ictu, quem Burgundus illi venturis diebus daturus eſſet. Comes de Loniguii, in duello propè Bruxellam cæſus, in monomachias pruriens, & audacior, quod à ſortilegis ſciviſſet, à lupò mortaliter ſe vulneratum iri. Fuit autem adoleſcens Comiti de Sancto amore, ſocius duelli, cui cognomen Loup, qui lethaliter punctus, Loniguium transfodit. Eſto Diabolus harum prædictionum Autor. At ſaltem de fide eſt, omnis victoriæ ſortes in manu Domini eſſe. Demus, Diabolum concitaſſe Rodericum, ad aperiendam arcam, ſimulque plurimos Maurorum Reges ſtimulaſſe, ut invaderent Hiſpaniam. Attamen non potuit ſcire, ſe hoc potiturum, ſuper arbitrio tot perſonarum, multo minus Arabes victoria potituros (quam Dominus ſolus dat, cui vult,) niſi conſenſum Domini in aſtris depictum prius legiſſet. Nec enim Cacodæmon hoc noviſſe poterat ex motu, & lumine aſtrorum futuris, per bina abinde ſecula. In duabus aliis hiſtoriis, jam Diabolus, præter horam & locum: etiam occiſoris gentem, & nomen prædixerat. At ſaltem nomen non inditur à Planetis.

28. Porro vulgata Regula: Aſtra inclinant, non autem neceſſitant, viſa mihi eſt contradictoria textui ſacro, *Erunt vobis ſtellæ in ſigna, tempora, dies & annos.* Utpote nulli mortalium licitium eſt, extendere fines, effectus, aut deſtinationes ſtellarum, ſupra, extra, vel præter intentionem Creatoris. Sive ergo ſint in ſigna prænuncia tantum, ſive demum in cauſas temporum, dierum & annorum: cum in utrumque finem ſint media, quibus Deus utitur, ut cauſis ſecundis: debent relationem neceſſitatis habere; propter potentiam, certitudinem & independentiam ejus, cujus ſunt media.

29. Quantum verò ſpectat ad inclinationem, quam Scholæ Aſtris concedunt: nuſquam in Sacris apparet, ſtellas nobis eſſe cauſatrices inclinationum: ſed quoties ſtellæ ſunt cauſæ cauſarum, toties quoque ſunt cauſati cauſæ neceſſitates, per modum aliarum ſecundarum. Etenim Sol non minori neceſſitate, diem atque æſtatem advehit, quam flagrans ſtramen ſubter ſiccum faſcem, hunc accendit. Aſt ubi ſtellæ ſortiuntur naturam ſigni, præconis vel nuncii: tum quoque non excedunt conditiones præſagii, nec ullatenus vicem cauſæ aſſumunt. At ſaltem tunc prænunciant, ex infallibili præſcientia divina, adeoque & neceſſitatem, quantum eſt ex ſe, & ex libero hominis arbitrio, important, tanquam ſigna prænuncia operum manus Domini.

30. Ac tametſi non neceſſitent cauſative futura: neceſſitant tamen, quatenus velle Domini ſignant. Etenim contingentia libera dependent à ſuis cauſis, etiam primariò ſubinde, non intendentibus ejuſmodi effectus, qui permiſſione divina inauſpicati inde procedunt. Neque enim interim, quæ à cauſis liberis immediatè fiunt, intelliguntur ullo reſpectu, ab aſtris, (licet tantum prænunciantibus,) inclinari, ad producendos ſuos effectus. Siquidem inclinatio fortis, nativa, continua ſollicitans, repetita, &c. neceſſitatem quodammodo importat, ſuper arbitrium liberum, quod ego, ne quidem in minimo puncto ſui, ab aſtris inclinari, permitto. Perinde enim ut amicus non eſt belli cauſa inclinativa, aut incitativa, ſi Principi per Epiſtolam ſecretè annunciat

ciat, hoſtem parare arma, & machinari invaſionem caſtri.

31. Tuentur autem ſe Scholæ per illud: *Sapiens dominabitur Aſtris.* Tanquam ſi aſtra quenquam proritarent, in cædes, furta, homicidia, adulteria, ſeditiones, ebrietatem, &c. Sapiens tamen, libertate ſui arbitrii queat irritas facere ejusmodi inclinationes, hocque vocant aſtris dominari.

32. At ſanè malè intellecta Sacrorum authoritas, perverſas parit conſequentias. Nam inprimis non eſt Sapientis reſiſtere malis inclinationibus: ſed eſt gratiæ. Adeoque Sapiens non intelligitur hoc loco, qui ſufficienti gratia ſit munitus. Quoniam ſi dominabitur aſtris, non eſt quod formidet à victis inclinationibus, prout verbum (dominari) præ ſe fert. Hoc tamen tota vita falſum eſt.

33. Denique etiam præſuponunt falſum. Quia nullatenus de ſtellarum deſtinatione eſt, ut nobis cauſent inclinationes: ſed tantum ut ſint in ſigna, tempora, dies & annos: nec amplius. Cœlum denique ſine labe creatum. Abſonum ergo, ut nobis ſit vice Diaboli tentatoris, & quod amplius eſt, inclinatoris. Quod nobis infunderet continuum fomitem ad vitia, & præcipitem inclinationem. Abſit de divina bonitate hæc ſentire. Omnis prava inclinatio, non foris aliunde nobis advenit: ſed intus à peccato inolevit. *A corde homicidia, adulteria, & cogitationes malæ:* non ſanè ab aſtris. Sub humili itaque tenuitatis meæ proteſtatione, abrenuncio opinioni, docenti ſtellas habere vim indendi inclinationem.

34. Continebar enim initio, per diverſos effectus, quod ſemen belluinum ſponte flueret in animam viventem, & non obſcurè diſcurrentem: & quanquam in concepto embryone, primum eluceſcat poteſtas aliqua, tanquam ac ſi eſſet quædam anima vegetatrix; eadem tamen tandem perficitur, & ſurgit in gradum ſenſitivæ. Cumque ſemen humanum belluino non ſit imperfectius, rebar & illud pari paſſu fluere, & tandem perfici in animam ſenſitivam. Non tamen ſic, quod hæc ſenſitiva pariter tranſeat in naturam mentis humanæ. Nam cum duobus ſimul Dominis, non invicem ſubordinatis, nemo inſervire poſſit, quin alterutrum odio habeat, eò quod incompatibiliter ſint oppoſiti: Ita in natura, unicum corpus nequit duabus inſervire animabus determinatis: ſitque ſenſitiva anima, non ſubſtantia, non denique accidens, (ut de formis docebo,) mens vero humana ſit ſpiritus, etiam vivens, ſubſtantia in abſtracto, & immortalis, hinc nimirum fit, ut ſuperſtite ſenſitiva, natura etiam lubens ſuſcipiat animam humanam, ceu actum ejus perfectè ultimatum, ſeſeque intus ambæ pacificè compatiantur.

35. Quibus præmiſſis cœpi conſiderare, canem eſſe animal vorax, mordax, invidum, vigilans, latrans, venaticum, & unicam ob buccellam omnium beneficiorum immemor, ingratum, adulativum, &c. quæ cuncta, velut proprietates ſeminales, & ſpecificas, ſemini canino ineſſe, non autem ab aſtris impreſſas: illarum verò plurimas, ſpeciei proprias cognovi; aliquas verò à parentibus inſuper peculiares. Uſque adeo hinc canum proſapiam, pretio differre. Cognovi ergo, conſimiles conditiones cani eſſe de ſtirpe ſeminis, & non aſtrales, adeoque ubi conſimiles inclinationes in homine contuitus ſum, ſtatim quoque has ex proprietate aliqua canina, in ſemine humano delituiſſe exiſtimavi. Denique notavi animantia quædam conjugalia, alia vero promiſcuo & inceſtuoſo congreſſu nata. Sic notavi cicura, ferina, callida, doctrinæ incapacia, furtiva, crudelia, fugitiva, pavida, mitia, &c. Quas conditiones, quatenus toti ſpeciei communes, vel per familias diſperſas, didici non ab Aſtris, aut ab Almuten nativitatis: ſed prorſus, & duntaxat ex ſemine oriundas. Idcirco & pariter exiſtimavi ejusmodi inclinationes hominum, ex brutali aliqua proprietate ſeminum, nato inoleſcere. Reperi quoque inter homines, integras non raro familias furioſas, ſtupidas, callidas, inſolentes, petulcas, &c. Unde quidam dicuntur, *natio viperina.* Item *Dicite,* (Herodi,) *vulpi.* Quocirca cœpi ingenium, judicium, memoriam, mores inclinationes, imo mortis ac fortunæ diſpoſitiones, omnino ab aſtris removere. Denique & in patrantis manu eſt generare maſculum

vel

vel fæmellam: ſunt autem maſculæ conditiones, inclinationes, ingenia, proprietates, longè diſtinctæ, à fæmininis. Orat namque Eccleſia *pro devoto fæmineo ſexu*; quocirca inclinatio, ſive devotio moralis, ſexui debetur, non aſtris. Equi enim, ex colore pilorum judicantur: colores autem in conceptu, ex arte variantur. Inſuper conditiones & inclinationes mutantur per ætates. Pueri nimirum rebus aliis oblectantur, quam viri. Sobrius enim juvenis, quandoque fit potator ſenex, vel vice verſa, Adoleſcens liberalis, ſæpè avarus eſt, dum ſeneſcit. Avaritia quoque ſenium, (quod minus indiget, minuſque appetere deberet,) ſæpè comitatur. Quæ certè non ex Aſtrorum directione pendent, ſi idem Imuten totam moderatur vitam.

36. Enimvero diſtinxi inclinationes: ut una videlicet ſit, qua naturaliter propendet quis in profeſſiones, religiones, artes, ſcientias, mercaturam, vel negotia exercenda. Hanc nuncupo inclinationem vocationis. Altera vero inclinatio concernit mores, virtutes, vitia; quam voco moralem, ſive ethicam. Tertia autem ſpectat ſanitatem, morbos, vitam longam, vel brevem. Hancque ideo inclinationem vitalem nomino. Tandem quarta eſt fortunarum.

37. Quantum autem ad primam attinet, de fide credimus, Deum immediatè creare mentem humanam, eamque dirigere ad certam ſui vocationem, in qua ſibi placere poſſit maximè; quorſum illi porrigit condigna talenta 5. 2. vel unicum. Itaque inclinatio vocationis, qua quis fit Medicus, Geometra, Muſicus &c, datur animæ ab ipſo Creatore, à quo omne bonum donum de ſurſum venit: nequicquam vero horum ab aſtris. Ideo omnes vocationis inclinationes, eo ipſo ſunt bonæ.

38. Inclinatio vero moralis, ut eſt merè belluina, ita jam antè demonſtravi, dependere eam ex ente ſeminis. Mala ſiquidem ſimpliciter aſtra eſſent, ſi inclinarent hominem ad vitia: erraſſetque Creator in judicio, quod viderat, quæcunque fecerat, eſſe bona. Inclinatio itaque ad malum, ex corrupta natura in ſui radice ac ſemine, emanat. A corde manant malæ cogitationes, juxta lucem Evangelicam, & ab anima conſenſus, prout à conſuetudine peccandi fortis inclinatio. Bonum vero ex gratia, voluntate & exercitio. Neutiquam ſanè ex ſtellis nobis eſt advena. Prima nempe noſtri conſtituentia à prævaricatione fuere inquinata æqualiter: inæqualiter vero diſtributa, atque participata, ex bonitate ſeminis, matris conceptu, educatione, &c. vel contra. Ideoque inclinationes omnes ſeminales, creſcunt, augentur, vel decreſcunt, juxta proprietates fluxuum ſeminis, ad augem, & declinationem.

39. Tertiam autem inclinationem ex debilitate vel robore ſeminum eſſe, totamque ſubeſſe directori Archeo, in natura, nemo niſi Aſtrologus controvertit.

40. Qui male accinctus, cuncta, in idololatriam uſque, ſtellarum motibus refert, ſibique jus explicandi attribuit, imprimis non diſtinguens poteſtatem nunciandi, à virtute effectiva: neque ſciens, ſeptem errones tantum eſſe, ut præſideant Blas elementorum. Fixas verò continere tragœdias particulares. Ideoque cum præter ſolitum naturæ, ſigna erunt in Sole & Luna, portenta ſignificant futuræ ruinæ univerſi. Sed illa increbuit ſtoliditas vulgo, ut putatum ſit, cuique in arte ſua credendum. Recte hoc quidem, quod Aſtronomus didicerit metiri motus & diſtantias ſtellarum: at non proinde illi credendum, tanquam vati ſtellarum, niſi literas valde authenticas contulerit, quibus illi credatur, tanquam Ooliab, & Beſeliel. Ego itaque pro vitali inclinatione, laudo proverbium: *Fortes creantur fortibus, & bonis.*

41. Porro quantum concernit inclinationem fortunarum, illa, ipſo etymo, exceſſit catalogum inclinationum. Exiſtimo itaque omnes omnium fortunas, tam proſperas, quam adverſas, concernere diſpoſitionem divinam, non autem inclinationem, multoque minus ab aſtris dependere, licet in firmamento ſint præſignatæ. Siquidem & hæc præſignatio demonſtrat, pendere illas immediate à voluntate Signantis. *Sortes enim noſtra in manibus tuis, Domine.* Credo itaque omnes omnium ſortes, bonas eſſe in ſe, & plenariè eſſe in manu Domini.

42. Credo inſuper, quod quantum quiſque ab hac opinione eſt remotior: tantum ſit gentilitati vicinior. Scholæ ethnicæ videbant quidem

dem, animantia, per Speciem, conſimiles inclinationes habere; ſtupefactæ tamen, pluralitate inclinationum moralium in ſpecie humana, unica, exprimente omnium beſtiarum inclinationes omnes, neſcienteſque ideo cui cauſæ tantum inclinationum numerum fiderent, ſuadente Cacodæmone, per augures cœli, confuſè ad aſtrorum incertam, momentaneamque copulationem, & elongationem confugere. Nequicquam indagantes, cur plurium beſtialium inclinationum humana ſpecies ſit capax.

43. Neglexerunt enim conſiderare, quod bruta ſpecificas haberent inclinationes ex ente ſeminis, nec brutis horoſcopum deberi. Quod homo ſuas pariter haberet inclinationes brutalium ſimilis. Quocirca ſaltem pro moralibus inclinationibus hominum, nativitates non eſſe indagandas. Etenim nec aliunde homini naturaliter adveniunt, niſi ex parte ſui corporis, quod totum, quidquid eſt, enti debet ſeminali, non aliter quam brutorum corpora. Anima ſiquidem immortalis, tota ſimplex & uniformis eſt; & cum ſit immortalis, nequit à caduco, labilique ſtellarum motu, ſuam habere inclinationem: ſed tantum auſcultat naturæ in Adamo, & poſteris corruptæ, à peccato. Quocirca in ſero nepote, non raro reſurgunt mores, geſtus, & inclinationes avi, non antea viſi. Has quidem tum enti ſeminis dari contentæ ſunt Scholæ, non aſtris. Sed aſſentiendi conſuetudine, & Aſtrologorum importunitatibus ſoporatæ neglexerunt perpendere præfatas inclinationes avi, non eſſe alterius dignitatis, nec à cœtu cæterarum inclinationum ſeparatas: ac proinde eadem lege teneri, enti ſeminis. Neſcio itaque, quo merito hodie adhuc doceant, hominem Aſtris ita ſubjectum, ut continuo ab iis tentetur. Morales, vitiorum nempe, & bonitatum inclinationes; ab hora nativitatis deſumi: At ſanè, *conſtituit Deus homines in manu arbitrii ſui.*

44. Anima enim ſenſitiva, mentis vicaria, majore ſanè libertate gaudet, quam animæ brutorum, propter ſigilla à mente ſibi ſuggeſta. Verum animæ brutales, ſuæ ſpeciei inclinationibus, ſub pauca latitudine, contentæ vivunt: humana vero ſenſitiva, ad omnes exſpatiatur. Etenim ut fœtus humanus, ſimul atque nutrir propria quadra incipit, non alicujus ſpeciei planta eſt, prout neque alicujus ſpeciei brutum, dum ſenſitiva ſimul cum rationali affluit. Ita ſenſitiva humana, non ad ſpeciem brutalem alligata, per omnem brutalium inclinationum latitudinem vagatur, ac facile auſcultat alienis inclinationibus mentis immortalis proprio lubitu ſibi indictis.

45. Mens enim, incorruptam naturam habens, facilè hujus motibus & illecebris cadit, ſemperque per effrenem appetitum diſcuſſa loco, ſervit ut pediſſequa perturbationi, quæ illam loco pepulit. Unde inclinatio aliena. Cujus frequenti uſu, vel deſiderio, fit conſuetudo fortis, quæ tandem mentem incarcerat. Patet ſaltem, inclinationem moralem eſſe de intimis animæ ſenſitivæ proprietatibus, ex ente ſeminis diſpoſitive labentibus. Quodque Aſtra nullam cauſandi poteſtatem in nos ſint ſortita, præterquam per Blas meteorum. Cæterum quanquam inclinatio vocationis, vel moralis, vitalem mutent, ut dum potator fit podagricus; rixator vulneratur vel occiditur: Sic deaurator miſere tremit; foſſor mineralium, itemque Chymicus, aſthmate perit. Illa tamen fiunt duntaxat occaſionaliter. Nec quidquam juris Aſtrologo deferunt. Apage ergo, credere ſtellas ad tentandum, inclinandum, perdendum, felicitandum, ſcientias infundendum, creatas, aut acquiſito deinceps jure, valere. Tollitur enim ſic vis meriti, ac ſupplicii; aperitur quoque via ad Atheiſmum, & deſtinationum fatalitates.

46. Itaque Sapiens dominabitur Aſtris. Non quidem, quod queat impedire, mutare, ſuſpendere, & invertere aſtrorum curſus, aut lumina: ut neque viciſſitudines temporum, dierum, & annorum inde conſequentium. Sequitur ergo, quod Sapiens non dominabitur effectibus, qui ſunt copulati ad aſtrorum revolutiones, tanquam cauſas, neque dominabitur aſtris, tanquam ſignis, ut videlicet illa queat mutare, pro ſuo lubitu: ſed tantum prævidens, quod ſeptem errones, Blas motivum, vel alterativum concitaturi, unde ſterilitates, frigora, calores, annonæ caritates vel ſimilia, neceſſariò conſequuntur, poterit ſibi de neceſſariis providere, adeoque aſtrorum fluxu natis in commoditati-

bus obviando, & à poſteriori quodammodo dominari. Hoc nomine Aſtrologus, non excedens Meteori limites, à Sacris inter Sapientes refertur.

47. Quam teſſeram ſi prædictiones Aſtrologicæ temerario auſu exceſſerint, nedum vanæ ſunt, ac conjecturales: ſed utrâque Sacrorum pagina exploſæ, nomine *Augurum Cœli*. Adeo ut rectè S. Ambroſius illas comparet telis aranearum, quæ quidem muſcis & culicibus, ſeipſas irretientibus, captandis inſerviunt, a robuſtiori vero animali, facillimè diffringuntur. Sic nempe hæ prædictiones, credulos minuſque firmatos in fide, tantum captant. Quod autem in ſe ſint vanæ, & conjecturalibus regulis formatæ, probo. Quia nituntur duplici fundamento, nullo nempe, & falſo. Ex parte nullitatis eſt, quod velint ſeptem Planetis attribui figuram, inclinationes, fortitudinem, ingenium, fortunas, & mortem nati. Cum Deus ſtellas tantum in ſigna, tempora, dies, & annos, non autem in cauſas prædictorum, deſtinaverit. Adeoque ſi contradicant ejuſmodi prædictiones, deſtinationi divinæ, eo ipſo nullæ ſunt, & falſæ. Secundo, Quia hactenus nondum inter Aſtrologos conſtat, de Schemate, ſive ordine cœlorum. Videlicet an Mercurius, & Venus, ferantur orbibus ſingularibus infra Solem, juxta Ptolemæum, & omnes judiciarios veteres. An vero rotentur parvis circulis, circumcirca Solem, quod nuper tubus opticus ſic exploravit, Concidunt ergo Aphoriſmi prædictorum, illo fundamento nitentes, quod illi duo planetæ ſemper ſint Sole inferiores. Deinde, ſi duo ex planetis, (Venus) maximum præter Solem ſidus circum Solem feruntur, ſintque tantæ poteſtatis in Judiciis, & tam vicini nobis, ſaltem illæ maculæ, ſive ſtellæ in Sole, vel illi propinquiſſimæ erunt longè majoris authoritatis, ad refellendum omnes veterum Aphoriſmos. Et ſtellæ, quæ circum Jovem, nuper volvi ſunt repertæ, Almageſti regulas, ſine fundamento ſcriptas, conjecturaliter convincent. Ut interim ſileam de Copernica opinione, quæ hodie ſuis non caret aſſeclis, & non parvæ authoritatis, licet ſub ſilentio premant ſuum conſenſum. Qua tamen ſemel erumpente, abſque dubio omnia phænomena & prædictiones ruent.

48. Quarto incertum eſt punctum nativitatis. Cumque aſtra ſingulo puncto varient, Neceſſario omnis prædictio eſt incerta. Ego aliquando junioribus annis deceptus, plurimum tribui aſtrorum ſignificationibus: ſed cum mihi ſatisfacere non poſſem, ut per notabilia accidentia nati, punctum nativitatis invenirem: quod eſt planè neceſſarium, ſi ex aſtris illa accidentia procedant quomodolibet: Tandem ex parte magni Herois, deſcripſi accidentia ſua, nimirum quod anno ætatis ſuæ XI uxor ſex annorum ipſi eſſet nupta, equitis gradum nactus, peregrè profectus uſque in annum 19. in duello vulnus accepiſſet, femur dextrum, caſu in rhæda fractum ſibi, adjunctis horis præciſis, cum plurimarum rerum obſervationibus. Addita patria ubi natus, die 9 Junii, & hora inter 7 & 10. ante meridiem Anni 1604. Adivi ipſe peritiſſimos Judiciarios, dimiſſa quoque quæſtione in alias regiones, cum pollicitatione 600. aureorum, qui punctum, (nobis notum,) nativitatis ariolari, ex præfatis accidentibus poſſet. Tandem nemo punctum verum attigit, ſed ille qui propius acceſſit, adhuc per ſeptem puncta, ſuper ſemihoram diſtabat inde. Erant interim anteſignani, qui negabant inter 7. & 10. horam tale punctum eſſe, per quod ejuſmodi accidentia eſſent ſignificata: ſed quidem illud punctum reperiri, mox ante quintam mane. In rei tamen veritate, natus erat Londini me præſente, ſeptem punctis poſt horam nonam ſolarem, & non horologialem. Inſigni deinceps ergo pœnitentia, luxi meas credulitates.

49. Porro de falſitate fundamenti prædictionum, clarius adhuc conſtat. Siquidem ipſimet fatentur eccentricos ſuos, &c. eſſe mera figmenta, & penè impoſſibilia, ad ſalvandum ſuas theoricas, quod ſonat: Ignorari cœlorum orbes, & aſtrorum lationes. Adeoque poſitis his abſurdis figmentis, non mirum, conſequi plura iis affinia. Novi remedium, quo fœtus alioqui per diem & horas in partu ſtaret, eoque potu ſumto, mox infra horæ quadrantem, mulier parturit: ſicque eluditur punctum nativitatis, itemque Trutina Hermetis de empſychoſi, hoc autem remedium, in jecore, & felle an-

guillæ

guillæ, ſiccatis & pulveratis, conſiſtere, ſcripſi alibi.

50. Falſitas denique magis apparet. Nam dicunt, Saturnum frigidum, & ſiccum melancholicum, ideo invidum, & ad furta ac proditiones incitantem, plane malum, quia de natura terræ. Martem vero, quia calidum & ſiccum, (non Solem,) malum eſſe, cholericum, bellatorem, homicidam & ferum, quia de natura elementi ignis. De aeris verò natura atque hilares Jovem atque Venerem ſanguineos, bonos, prout Lunam atque Mercurium frigidos, & humidos de natura aquæ & phlegmatis. Adeoque & ideo mediocres. Soli vero calidiſſimo, mediocritas competit, non humor nec elementum. Quocirca vel Sol languebit præ injuria, vel male attribuuntur poteſtates elementorum fictitiæ, in cauſas proprietatum ſtellarum, quibus proprium eſt, non mutare: ſed dare Blas alerativum his inferioribus. In quo occurrunt multæ falſitates. Nam inprimis, 1. malum intra cœlum, cauſativè demergunt. 2. Terræ qualitates eſſe parvas. 3 Ignem inter corpora elementalia collocant. 4., Non aſtra, non ſaltem quoque duo elementa, quæ Deus fecerat, erant bona. 5. Falsò comparant ſtellas in proprietate cauſativa, ad qualitates elementales. 6. Falsò ergo attribuunt ſtellis cauſalem vim fortunæ, ingenii, &c. ad primarum qualitatum relationem.

51. Quare cum in judiciaria Aſtrologia tantæ ſint nuditates, falſitates, vanitates, & in ſumma non niſi conjecturæ, meris mendacibus regulis ſuffultæ, non eſt mirum, quod mille Artifex ſe illis immiſceat, ut habeat nunc iterum ſuos quadringentos Prophetas, uni Micheæ oppoſitos. Quisquis ergo es Lector, meo exemplo, noli altum ſapere. Cœlum autem, tam ſitu, quam profunda ignorantiæ noſtræ cæcitate, altum nemo addubitat. Quapropter certè nolui inquirere cœleſtia arcana, qui terreſtria ne puſillum quidem novi: Sin autem ultro Deus revelet, canta ipſi gratias corde grato. Certus nil revelaturum, niſi quod ad ſui gloriam, & hominum uſumfructum ſpectaverit. Plura de Epidemicis, tractatu de Peſte ſcripſi.

FORMARUM ORTUS.

1. *Abuſive docent Scholæ, ortum formarum è Cælo eſſe.*
2. *Fides Authoris*
3. *Probatur.*
4. *Quid deceperit Scholas.*
5. *Error circa patrantia lumina Solis.*
6. *Inconſtantia Sholarum.*
7. *Tandem maluere, formas oriri ex potentia materiæ, non autem ex patrante lumine Cœlorum.*
8. *Opinio S. Thomæ refutatur.*
9. *Ejusdem contradictio.*
10. *Opinio Scoti refutatur.*
11. *Scholæ aliorum hebes dogma refutatur.*
12. *Incipiens Atheiſmus.*
13. *Concludunt Scholæ contra ſeipſas.*
14. *Optimè ſenſit Auguſtinus.*
15. *Scholæ quoties ceſpitant, facile ambiguitate nutant.*
16. *Theſes Authoris ſeptem.*
17. *Quantum creatura ad productionem formæ tribuat.*
18. *Quale ſit ſemen fœcundum.*
19. *Progreſſus ſeminis, ad optatum lumen.*
20. *Mineralium ſimiles fluxus.*
21. *Probatur vis aliqualiter ſenſitiva in mineralibus.*
22. *Iſtos Heroes ambos, ſeduxit paganicus error, in quinque abſurda.*
23. *Itemque ſcienter didiciſſent novem notabilia.*
24. *Ignem nec Subſtantiam eſſe, nec Accidens.*
25. *Propoſitionis demonſtratio.*
26. *Probatio ſubſumti per mechanicam.*
27. *Lumen migrare de ſubjecto in ſubjectum.*
28. *Quid flamma.*
29. *Probatur definitio per mechanicam.*

30. *Ignis eſt mors artificialis poſitiva.*
31. *Theſes aliquot ignis naturam docentes.*
32. *Concluſio è præmiſſis, & theſibus.*
33. *Demonſtratio Mathematica.*
34. *Scholæ ſibi contradicunt reſpondendo.*
35. *Probationes inſuper aliquot.*
36. *Scholæ ſibi implicant.*
37. *Contradicunt ſacris.*
38. *Igniculus vitalis quis.*
39. *Solare lumen, quî differat à lunari.*
40. *Solare lumen, planè mutatur in ſtellis.*
41. *Cur luna, etſi aliis ſtellis minor, dicatur luminare magnum.*
42. *Luna, luce nocturna regit noctes, etiam dum Solem comitatur ſuper horizontem oppoſitum.*
43. *Luna, nedum eſt ſpeculum recipiens, & reflectens.*
44. *Probatur ipſi lumen proprium.*
45. *Blas frigidum Lunæ, eſt de proprietate proprii luminis ſui.*
46. *Demonſtrationes ſuper illo lumine.*
47. *Differentia radiorum Solis & Lunæ.*
48. *Differunt regere diem & noctem, ſeparare lumen à tenebris, & diem ſeparare à nocte.*
49. *Luna per mutuatum à Sole lumen, non regit noctem.*
50. *Animalia noctivaga, quomodo perfectè cernant ſub denſiſſimis tenebris.*
51. *Non emittunt lumen extra ſe.*
52. *Quid ſint tenebræ tangibiles, & exteriores in ſuperlativo.*
53. *Cur mali ſpiritus, opaca nocte lubentius tumultuentur.*
54. *Hiſtoria Noctambulonis.*
55. *Vulnus difficilè curatur, ſi radius Lunæ illuxerit.*
56. *Excreſcentias curat lumen lunare.*
57. *Rana tota per lunare Blas, & frigus, redit in Cryſtallinam mucilaginem.*
58. *Commendatur gluten de Aquatico.*
59. *Quare Luna reſpiciat plantationes.*
60. *Cur effodiantur, & decerpantur plantæ ante Solis ortum.*
61. *Sufficere duo luminaria magna.*
62. *Germinandi modus, & progreſſus.*
63. *Tandem nitens fulgur in Archeo.*
64. *Fœcunditas mineralium unde.*
65. *Splendor, non eſt ipſa forma, ut neque candelæ ſplendor, eſt forma flammæ.*
66. *Natura, per ſe, nec continet, nec attingit formam.*
67. *Progreſſus in brutis calidis.*
68. *Quadruplex rerum forma.*
69. *Nullam ſubſtantiam jure eſſe annihilabilem.*
70. *Scholæ ſuam impugnant doctrinam per axioma.*
71. *Myſterium creationis humanæ.*
72. *Plures luminum ſpecies, quam rerum materialium.*
73. *Splendor ſeminum, ut differt à Lumine formali.*
74. *Lumen formale, toto genere diſtat ab igne.*
75. *Poteſtas condendi formas, infinitæ eſt Sapientiæ, & poteſtatis.*
76. *Qualiter mens penetrat alias formas, juxta & ſuam ſenſitivam.*
77. *Proprietates innaſcuntur à contactu formali.*
78. *Deus tangit, & penetrat omnes formas: à nulla autem contingitur, niſi à mente bona.*
79. *Innocentiæ Ariſtotelis, ſunt blaſphemiæ Chriſtianorum.*
80. *Animam, nil deſtructivè pati à caducis,*
81. *Senſitiva in nobis, non eſt ſpecifica bruti.*
82. *Quomodo ſenſitiva determinetur à mente.*
83. *Vegetans forma in bruto, non eſt de ſpecie plantarum.*
84. *Ignis fit igne calidior.*
85. *Anima vegetabilis, vitalis quidem, at non propriè dicenda eſt vivens.*
86. *Functiones unius animæ exſtinguuntur, illapſis alterius.*
87. *Archei diſcrimina.*
88. *Solare Lumen in ave, & quadrupede, lunare vero, in piſce.*
89. *Scholæ ignorant ſimplicium gradus, quamdiu luminum formalium poteſtates.*
90. *Ignis Gehennæ ſeparat ens Archeale.*
91. *Deceptus Quercetanus in glacie.*
92. *Paracelſi error in gradibus ſimplicium.*
93. *Solis lumen, non eſt conſtitutivum entis.*
94. *Semina Solarium, & Lunarium, viſu diſtinguuntur.*
95. *Duo luminaria magna, reſpondent duobus elementis primariis.*

96. Lu-

96. *Lumen trahitur in ſilicem, extra corpus luminoſum Solis, & conſervatur aliquamdiu in tenebris.*

97. *Vſus anhelitus, veteribus aſſignatus, fallax.*

1. GEntilitas uſque perſeverat nobiſcum, quod in Scholis edocti, etiamnum credamus, totam ſublunarium moderationem, & viciſſitudinem, pendere ex certo, (id eſt, innominato, incognito, conjecturali, & incerto,) cœlorum motu, aſtrorum ſitu, lumine & aſpectu. Non conſiderantes ex oppoſito, donum multiplicationis aut generationis, effuſum, ante natas ſtellas: atque eatenus, fruſtraneam quodammodo fore benedictionem generationis, & viciſſitudinum inde ſequentium, ſi totalis gubernatio inferiorum eſſet cœleſtis, verumque imo foret, *Quod homo hominem generet & Sol.* Protoplaſtus enim ex limo factus, & inſpiratione divini flatus; eſt animatus: Cœlos vero, nec eſſe, nec mores, nec ſcientiam, nec fortunas conferre, ſatis jam ſupra probavi. Nunc porro, nec quidem vitam, nec formam dare poſſe, probabo. Enimvero ſic hæc olim infatuarunt dogmata Scholarum, quod inter Chriſtianos creditum ſteterit, ipſam mentem immortalem, è ſemine humano, & cœlorum influxu, naturaliter produci: & quamquam id Eccleſia vetuerit: Scholæ attamen, gentilium erroribus etiamnum imbutæ, docent, præter mentem humanam, omnes omnium formas, eſſentias, origines, & conſequenter vitam, inclinationes, proprietatumque perfectiones, proprietates, & fortunas noſtras, è ſiderum motu, lumine. (& forte inſuper influentia,) proficiſci.

2. Aſt longè aliud credo. Profiteor nempe illum, qui ſolo verbulo beneplaciti, univerſum ex nihilo fecit, eſſe omnia in omnibus, & hodie quoque cunctorum viam, originem, vitam, & perfectionem. Adeo ut quamquam cauſæ ſecundæ, ſint & operentur, tanquam cauſæ partiales, motuum directiones, & diſpoſitiones omnes, ad generationem neceſſarias: Quod proinde nihilo magis, Omnipotens ſuum honorem ulli tribuat creaturæ; quin ſemper, ut cauſa totalis maneat, jugis rerum Parens, naturæ conditor & Rector, creando perſeverans. Profiteor itaque, quod ſicut in initio ſine ipſo factum eſt nihil: ita & hodiè, formæ cujuſvis creatio, ſit res ex nihilo, per ipſum eundem facta. Quod non ſolum dico, pro materia, ſemel olim creata: ſed & de formis quibuslibet. Quod ſicut forma eſt rei quoddam velut, lumen, & iſtius luminis apex: ita nemo formas rerum patret, niſi Pater luminum, qui omnia dat omnibus, nec longè abeſt ab unoquoque creato. Nec credam, cœlos ex nihilo condere rerum formas naturales, aut rerum ſemina animaſve dare, quas nullo modo habent. Quia fides, ſimul & religio me docent, Deum eſſe & hodie rerum immediatum principium, ubique præſens, operans omnem omnium perfectionem. Ideoque quidquid uſpiam eſt eſſentialiter, id totum, quantum eſt, poteſt, ſcit, atque habet, debere Deo.

3. Etenim creatio reſpicit & dicit habitudinem, ad rem exſiſtentem in perfectione: rei autem perfectio eſt ſua cujuſque interna eſſentialis forma. Ergo ejus immediata origo, non aliunde, quam ex creatione eſſe poteſt. Atque ideo, immediatè ex unico rerum Creatore ineffabili.

4. Scholæ ergo, oppoſitum ſentientes, deceptæ ſunt, cum cernerent lumen, per ſe, facere verum ignem trans vitrum. Lumen inquam, putarunt accidens: Ignem verò eſſe ſubſtantiam; atque in utroque putantes ceſpitarunt.

5. Ideoque ad lumen naturale Solis cæcutientes, tanquam ad ſubſtantiæ ignis creatorem confugiunt, retrocedendo dubitantes, An cælum adhuc formam ignis conderet, an vero aliud quodvis lumen artificiale, in hoc opere æquivalens? Etenim ſemper iſta perennat Scholarum ignavia, quod nacto exemplo, (erroneo & putatitio,) confeſtim ad generalitatem ſint lapſæ: ne indagando, per ſpecies, fatigarentur & aliquid reperirent, quod illas, ex poſſeſſione putatæ notitiæ, cogeret recedere. Intelligere inquam non potuerunt, Solis lumen, quin ſimul & formarum omnium eſſentialium, crederent eſſe creatorem.

6. Sed in palæſtra ceſpitant, cadunt, & inconſtantes aufugiunt. Nam cum unam formam eſſentialem ignis putarent generari immediate à calore, putredine, frictione: & jam ſumi de alio lumi-

lumine, abſque cœlorum reſpectu, cooperationeque, palinodiam cecinere: cœlos, ſuamque priorem opinionem oppugnarunt, & ab his, formarum creationem repetendam volunt, quam tamen liberaliter, atque creduliter, ipſis ſubinde cedunt, incertæ, cuinam Authori, formarum nativitas debeatur.

7. Quocirca, cum ignem de igne ſumi cernerent, adeoque in objecto cremabili eſſe potentialiter ignem: Confeſtim quoque eodem jure, ſemina cuncta, continere potentialem formam, atque eatenus ſcilicet, quod actualis forma tandem ducatur, atque procreetur ex potentiali diſpoſitione, quam vocant materiæ, (ac ridiculam ſanè,) potentiam. Initio enim ſunt arbitratæ, cunctorum ſeminum generationibus, idem evenire, quod jam in lumine, & igne expertæ fuerant. Mordicus itaque aſtruere cœperunt deinceps, quod omnis ſubſtantialis forma, (ego vero, eſſentialem formam, rebus quibuslibet concedo: ſubſtantialem tamen, nulli, niſi homini, propter mentem immortalem,) ſive actus educeretur ſine medio, è potentia materiæ. Id eſt, à ſolis crearetur diſpoſitionibus materiæ, (quod eſt dicere,) accidentibus.

8. Utque ex cerebro hæc illarum ſcientia parta erat, tanquam Minerva Jovis Filia: fuit quoque pro ſubjecto inhærentiæ anxia, inconſtans, ſine ſenſu, atque in varias mox ſectas diſciſſa. Ac inprimis quidem S. Thomas docet, *Accidentia, revera quidem, generare ſubſtantiam: ſed id tantum, reſpectu ſubſtantialis formæ, cujus ſunt inſtrumenta.* Inprimis hic S. Thomas ſuum deſerit Ariſtotelem, vultque cauſam efficientem eſſe internam, è ſinu formæ labentem, dependentem, & hactenus ejus prolificatricem efficientem.

9. 2. Dicit hæc implicantia: *Una forma ſubſtantialis, non facit alteram, ex ſeipſa: ſed ejus accidentia id revera faciunt.* Item, *Accidentia, ex ſeipſis revera non faciunt formas ſubſtantiales: ſed eſt virtus ſubſtantialium formalium, quarum inſtrumenta duntaxat ſunt ipſa accidentia.* Sive ut alibi dicit, quod Accidentia ſint proprietates formarum ſubſtantialium, & quidquid operantur, id virtute formarum fieri. At ſanè pace tanti viri, non eſt in rebus naturæ, prout eſt in negotiis humanis, ubi Judex, vel Sacerdos, operatur nomine officii, & non ut Joannes. Ejuſmodi enim reſpectus, natura ignorat iiſque lubens hucusque caruit. Penes eam res enim quæque agit, id quod agit, ſine relatione authorizationis. Accidens nempe, agit quantum, & quale eſt in ſeipſo: non autem quatenus ex commiſſione ejus, cujus eſt organum. Natura quippe, ignara eſt ſubſtitutionum, omnisque fallaciæ Juris. Res enim operatur, quantum quæque poteſt, abſque diplomate. Quid enim ad effectum productionis formarum attinet, accidentia agere in quantum ſunt organa formæ ſubſtantialis, vel alio reſpectu, ſi interim formæ eſſentiales, revera & actualiter conſtituantur ab ipſis accidentibus? At ſanè inſtrumentum, etſi in Matheſi aliquid generet, nullo tamen intellectu vero, eſt generans in natura, eo quod ſit rei generatæ, & ſingulariter ejus formæ externum, nec quidem continens Ideam eſſentialem formæ, multo minus Archeum ejus. Siquidem accidentia, quatenus procedunt à generante ad intentionem generandi, debent continere quidditatem atque proprietates ſeminales, ad generationem requiſitas: quibus accidentia, ut talia ſunt orbata. Eo quod ad ſummum, ſint tantum media diſpoſitiva materiæ, ad ſuſcipiendam formam, non autem ad procreandam eam. Videtur itaque juxta D. Thomam, quod accidentia, ut inſtrumenta formæ, eſſent velut canales inſtrumentales, per quos forma generantis, ſpiraret formam in generatum, ſi materia hujus prius, per alia accidentia, ſit benè diſpoſita. Atqui tunc generatio formæ immediata, non competeret accidentibus. Ut ſanè accidentia nunquam ſub Intellectu inſtrumenti, ſunt productiva ſubſtantialia.

10. *Scotus* vero, iiſdem inſiſtens deluſionibus, ex productione Ignis deſumtis declarat, *Accidentia, nullo modo generare formas ſubſtantiales, ſed unam formam ſubſtantialem, revera actualiter producere ex ſeipſa alteram.* Hic ſermo, ſaltem Cœlo & Soli demit generationem formarum. Secundo facit omne ſemen, actu animatum, vita & forma dotatum ſubſtantiali, cum delirante Thoma Fieno Medico Lovanienſe.

11. Ter-

11. Tertius eſt, qui tenet propriâ virtute, & ſine concurſu formæ ſubſtantialis accidentia immediatè producere formam ſubſtantialem. Hic enim, (ut dixi,) ab ignis, & luminis præſentia maximè occœcatus, inſtar veſpertilionum, cogitur fateri magnæ benedictionis ſolemne mandatum. *Creſcite & multiplicamini* datum ſolis accidentibus. Alii enim inſtar Africæ, ſemper nova monſtra ex ſcientiæ humanæ præſumtione, adferunt. Adeo tametſi præcedentes opiniones eſſent abſurdæ, hi tamen adhuc, ſuperlativè abſurdiora heic ſtatuunt. Enimvero ſi natura requirat, (ut Phyſici ſupponunt,) ſeminalem quandam ſucceſſionem, & continentiam unius fluxus, ab altero, velut principio conſubſtantiali, & conjuncto, cum principiato: quomodo ergo poterunt accidentia, quocunque modo accepta, procreare aut continere formam ſubſtantialem? fatentur formam quamlibet, eſſe internam rei perfectionem, eſſentiam, ſubſtantiam ac originem accidentium ſui concreti; attamen volunt illam naſci, produci, & velut ex nihilo creari, ab accidentibus, tanquam dependentiis formæ eſſentialis, ſui prædeceſſoris. Atqui cum omnia naturalia, producant ſui ſimile in ſpecie: Sequitur ergo, quod velint formam eſſentialem, ejuſdem eſſe ſpeciei, cum formis accidentalibus. Imo accidentia ſubſtantiis iſtam eripuiſſe prærogativam, quod accidentia producerent accidentia, atque inſuper formas eſſentiales ſubſtantiarum. Formæ autem ſubſtantiales, velut otio torpentes, feriarentur, ac ſuis vicariis accidentibus totum negotii pondus tradidiſſent, ut falſificarent proprium ſuum, & Ariſtotelis axioma: *Quod omne agens naturaliter natum ſit producere ſui ſimile.* Cum accidentia non ſolum accidentales, ſed etiam ſubſtantiales formas, quaſque docent eſſe etiam ſubſtantias, eſſent producendo.

12. Falſum itaque, & Atheiſmi aliquid continere viſum eſt mihi, axioma Scholarum: Quod omne agens, quod diſponit ad formam, etiam det ipſam formam. Quoniam ſi ſubſtantia prædicamento differat ab accidentibus: principia illorum non debent minus differre. Principium nempe activum, motivum, diſpoſitivum, & eſſentiale generationum, eſt ipſa cauſa efficiens, & Archeus faber. Deus itaque glorioſus, tandem creat formas ſubſtantiarum. *Quorum ergo principia ſunt genere & prædicamento diverſa, illorum effectus æquè diſtant: prout cauſæ eadem ſimiles, ſunt ſimiles ſimilibus cauſatis.* Sequitur autem è jam dictis, quod calor, producat calorem, non ignem: multo longè minus formam pulli: non aliud denique quicquam præter calorem. Quia cum cauſa efficiens ſit interna, & de eſſentia cauſati, (quod poſtmodum contra Ariſtotelem demonſtrabo,) ideo unum & idem non poteſt conſtitui à cauſis propinquis ſpecie diverſis, multoque minus toto prædicamento diverſis. Neque enim datur eſſe, ſine proprietatibus eſſentialibus, ut nec agens, ſine organo, & medio. Quo igitur medio, quave demum proprietate, extra ſe, calor erit agens in productione formæ, aut ullius ſubſtantiæ? & quo contactu, calor tanget formam, ut hanc in altero objecto generali, de participatione ſui eſſe, producat?

13. Siquidem apud Scholas, gentilitio errore imbutas, omnis forma ſubſtantiarum eſt ſubſtantia. Unde Chriſtiani ſubſumere debent, quod cœlum, ut neque accidentia diſpoſitiva ad formam, poſſint condere ullam ſubſtantiam ex nihilo. Quod creatio ſubſtantiæ ſoli ſit Creatori propria.

14. Rectè ergo ſenſit B. Auguſtinus: *Si Deus in æterna intelligentia ſpecies omnes contineat, (imo & individua earum,) quomodo non cuncta conderet: An aliquorum Artifex eſſe nollet? quorum efficiendorum artem & ſcientiam, ineffabiliter laudabilis mens ejus haberet?* Idcirco quamquam ſemen contineat patrantis imaginem, Archeum ſibi proprium, cum omnibus ad generationem requiſitis; attamen niſi eſſentiale eſſe formæ, originaliter, totaliter exemplariter, perfectivè, emanativè, & immediatè, penderet ex Deo, natura nunquam operaretur quicquam, ad acquirendum formam, quia poteſtate activa planè careret, ſi orba eſſet reſpectu illo relativo. Itaque inprimis cœlum vel aſtra, nullo intellectus modo, per motum, lumen, influentiam, concurrentiam, cooperationem, aut copulationem, producunt efficienter & immediatè formas eſſentiales rerum.

Quæ

Quæ duntaxat tantum videlicet nobis, *ſunt in ſigna, tempora, dies, & annos*, quorumque munia nemini licet in novas ſervitutes compellere. Hierem. *Iuxta vias gentium nolite diſcere. & a ſignis Cœli nolite timere*, quæ timent gentes. Si non ſigna, multo minus Aſtra, quia non habent rationem cauſarum, niſi ut ſint in tempora, dies, & annos. Nec poteſt Chriſtianus, ſine ſcelere, illis alia dare officia. Eſt nempe juxta Greg. *Terra collata poteſtas ex ſe germinandi*, perinde & ut animalibus creſcendi, & multiplicandi, quam Cœlo tribuere, nefas æſtimo.

15. Sed Scholæ facilè recedunt à Cœlo, ad accidentia diſpoſitiva.

16. Ego vero, contra, pro theſi pono: 1. Accidentia nec per ſe, neque ut ſunt formarum organa, producere ſubſtantiarum formas: neque unius ſubſtantiæ formam producere aliam. Cum generantis forma ſit localiter extra ſemen. 2. Terra quoque, licet poteſtatem germinandi, & fœcundandi ſemina receperit, extra cœli ſeminis, aut alterius cauſæ interventum: non tamen eſt productiva, ſive effectiva formarum, 3. Suppono itaque Deum eſſe veram, perfectam, & actualiter omnem omnium eſſentiam: 4. Eſſe autem quod res habent, eſt entis, ſive ipſius creaturæ: Non autem Deus. 5. Licet enim pro pignore, dono, feudo, vel talento, ens habeat ſuum eſſe à Deo, dependenter: eſt tamen illis ex creatione proprium. 6. Convenit autem enti cum ſuo eſſe, ut aliquid agat, & operetur in ſui propagationem, juxta benedictionem: *Creſcite, & multiplicamini.* Hinc nempè cauſæ ſecundæ habet. 7. Deus ergo, ad generationem entis, concurrit ut cauſa univerſalis, independens, totalis, eſſentialis, & efficienter efficiens: ſed ens creatum concurrit, ut cauſa dependens, partialis, particularis, & diſpoſitivè efficiens.

17. Quid autem ad formæ productionem tribuat creatura; Nota. Quod cum entia, ad generandum nihil habeant ex ſe; ſed ex mutuo & gratis cuncta poſſideant: fatentur eo ipſo Deum omnia operari, mediatè, & immediatè: ſed animal non generat animal, at benè ſemen ad animal. Ea propter, non generat formam ejus. Semen autem ad formam animalis, eſt tanquam Architectus diſponens: non autem ut formæ factor, Archeum quidem à generante mutuat: non formam, imo nec lumen vitæ, quo forma ſplendet.

18. Non eſt itaque initio generationis, Archeus adhuc luminoſus: ſed eſt aura, in quam forma, vita, vel anima ſenſitiva generantis parumper nituit, donec ſufficienter ſui fulgoris ſigillum aliquod umbratile impreſſiſſet

19. Quæ aura, avida ſplendoris, ſenſati in generante, ſemel ac umbratiliter in ſe concepti, intendit via omni ſibi poſſibili, corpus organizare, ad receptionem illius luminis, & actionum, à lumine illo dependentium, Quorſum ergo deſiderando anhelans, ſeipſam magis magiſque accendit, (hoc in typo metaphorico, eſt naturam per philautiæ deſiderium orare, quærere, & pulſare,) curritque perfectiſſimè, ut ſuſcipiat iſtud lumen, formam, ſive vitam. Quam tandem non aliunde acquirit, niſi ab eo, qui via eſt, veritas, & lumen vitale. Quorſum ergo, cum Archeus devenerit, nec interim ultra progredi valeat, ſiſtiturque, tandem formas, de manu Patris luminum recipit, poſtquam plenè ſuis eſt functus muniis. Hæc ſic dictat Chriſtiana Philoſophia, quæ in animalibus, & plantis, fit facilis intellectu.

20. Aſt in lapidibus, mineralibus, metallis, adeoque in fructibus aquæ non vitalibus, eadem accommodatè ſunt interpretanda. Non enim, etſi hæc familia non propaget vi ſeminis, nec extra ſe edat poſteros, proinde deficit ens in ea, quod illam ad deſtinatos maturitatis fines perducat. Enimvero cum nihil uſpiam ſemetipſum diſponat, aut moveat, niſi ſemen ſit: neceſſe eſt, quidquid generatur, id habere intus diſpoſitorem, qui in aura molli, aquoſa, ſalſa, lutoſa, &c. ſedeat. Non quidem quod heic fluat, aut oberret per iſtam maſſam, perinde atque in brutis; aut quod proinde, in perpetuo ſucco habitet: ſed aura eſt per totum incorporata, nec varians ab indole fructus producti.

11. Imo in mineralium claſſe, iſte diſpoſitor eſt fermè vitalis, ac ſenſitivus. Quoniam Adepti Chymici, univocè tradunt, ſi ſemen lapidis Chryſopæi, ſemel in ovo illorum, fotum, poſtmodum infrigidetur tantillum, deinceps deſperatum fore conceptum & progreſſum ad lapi-

lapidem. Id quod ovis avium cum ſit ſimile, etiam proin ſine vita ſenſitiva ſubſiſtere nequit.

22. Mirandum profectò, quod Scholæ agnoſcant materiam omnem ſecundam, fluere ex quadam univerſali materia: non admittant tamen omnem vitam, ſive omnes formas, immediatè derivare à vita primitiva, & actu omnium primo. Omnem nimirum rerum perfectionem, derivare ex univerſali ſupereſſentialique perfectionis eſſentia. Imo potius hodie derideant Platonem, cum ſuo Deorum principio, & Avicennam cum Cholcodea Pantomorphe, Qui tamen longe vicinius veritatem in hoc ſalutarunt, quam Chriſtiani: qui cœlorum aſpiratu, accidentium opera & diſpoſitionum materialium favore, ipſas rerum vitas, formas ſubſtantiales, quidditateſque produci aſtruunt. Propono cæcitatem rariſſimorum virorum, ſub lumine factam. Putant enim ignem, ſubſtantiam, & lumen, tantum eſſe accidens. Bona fide credulitatis, in gentilium errores conſenſerunt, & ſeducti ſunt in multas abſurditates. 1. Coacti ſunt, formas rerum negare abſolute, eſſe lumina. 2. Vitas, ſive formas, atque lumina, locari inter ſubſtantias: cum inter accidens, & ſubſtantiam, medium ens non agnoſcerent. 3. Materiam quamvis eſſe ſubſtantiam, ſubſtantem, & perennem; formas vero eſſe ſubſtantias privativas, tamen annihilabiles inſtar accidentium. 4. Materiam mutuare ſuum eſſe ſubſtantiale, à forma non ſubſtante; ſed annihilabili. 5. Quod formæ cedant materiæ, in ſubſtando, & ſubſiſtendo.

23. Quas abſurditates, retroſpiciendo notaſſent, niſi creduli. 1. enim ſciviſſent ſolam mentem inter formas, eſſe ſubſtantiam. 2. Alias autem formas omnes, eſſe de claſſe vitæ, extra accidens & ſubſtantiam. 3. Quod impoſſibile ſit unquam, materiam fieri accidens. 4. Eo quod materia non ſit annihilabilis. 5. Quod impoſſibile ſit, accidens mutari in ſubſtantiam. 6. Quod accidens aſſumat gradus, non autem ſubſtantia. 7. Quodque ideo accidens, utrimque graduatum, nequeat gradualitatem deponere, ut fiat ſubſtantia. 8. Quod etſi lumen reputetur accidens, nunquam faciet de ſe ignem, niſi ignis ſubſtantia eſſe deſinat. 9. Quod frivola ſit quæſtio, quomodo accidens faciat ſubſtantiam, cum præſupponat impoſſibile. Ergo accidens non producet ſubſtantiam ex ſe, cum hoc ſit impoſſibile: Neque accidens, ex ſubſtantia faciat ſubſtantiam. Nam & quæſtio non inculcat, quomodo è ſubſtantia fiat ſubſtantia. Sed quomodo accidens producat ſubſtantiam. Nam etſi operatio diſpoſitiva & accidentalis intercurrat in productione rei ſubſtantialis: Non tamen ipſa ſubſtantiæ productio, ullatenus accidens aſpicit, tanquam ſui principium productivum.

24. Porro cum Scholarum duo præcipui Ductores, cæcutientes, ſub aſpectu luminis & ignis, à vero devii facti ſint, operæ pretium cenſui, me, Pyrotechniæ tyronem, demonſtraſſe, ignem nec ſubſtantiam, nec accidens eſſe: ſed peculiarem, & ſeparatam ab ambobus creaturam, quæ ſibi ſimilem nuſquam habet: quod autem ignis culinarius non ſit Subſtantia, ſiquidem elementalis nullus eſt, imo ſi eſſet, nullius foret uſus, (ut ſuo oſtendam loco.) Non enim poſſunt congredi quatuor elementa, ad compoſitionem corporum, quæ miſta creduntur, quia non deſcendit ſubſtantia elementalis ignis, à tot mille leucis, ut ſe jungat conſociis elementis, in conſtitutionem miſtorum illorum, idque raptim, ſtatimque ad placitum ſeminum. Nec ignis eſt proprium deſcendere, ut nec proprietas eſt aquæ, vocare ad ſe ignem, pro miſtura in futurum facienda. Sunt enim commiſtiones illæ elementorum ethnicorum ſomnia, atque ridicula ludibria, quibus Scholæ, abſque controverſia hactenus ſe circumveniri paſſæ ſunt. Quippe ſi prope Lunam eſſet ignis elementalis, ut verus eſſet ignis, deberet habere eaſdem plane proprietates, quas habet culinarius: vel hic ſaltem non eſſet ignis, & proprietates hujus non eſſent eſſentialiter communes igni elementario. Cœleſtis enim, ſive elementalis ignis, deberet conſumere actu, atque habere alimentum, non quidem exterius circa ſe, ſed intra ſe, penitus permiſtum: cum una pars ignis tam nutriri deberet quam altera. Imo niſi hoc enim ſic contingeret, ignis aeri, tanquam alimento vicinus, voraſſet, atque conſumſiſſet iſtud ſui alimentum, ac interea, ignis Cœlo propinquus, alimen-

alimento ſine, periiſſet ante. Ridiculum quoque oſtendi ſuo loco, aerem fore ignis illius alimentum, eoque adhuc conceſſo defuiſſe dudum omnem aerem, ignem non poſſe ex aere excrementum facere, nec aliquid purius, ſimplicius prius aut ſubtilius: Quinimo, ſi ex aere ignem faceret, nec deinceps ſit elementum igni vicinum, quod ex igne demum producat aliud: Neceſſariò jam dudum non eſſet amplius aer, ſed quidquid eſſet aereæ formæ, tantum ignis eſſet. Vel, ſi ignis elementalis non debeat nutriri, licet qualitates habeat maximopere vorantes, deberent ſaltem Scholæ oſtendiſſe, cur ignis minus alatur, aut vicinum ſibi hoſpitem in ſe convertat, quam reliqua id elementa agere ſupponunt. Itemque cur ignis culinæ, hanc alimoniæ, pro ſui ſuſtentatione, vel intercidentia, neceſſitatem adjunctam habeat, cum verus ſit ignis, atque eadem orbetur ipſum primarium elementum ignis. Non conſiderarunt enim, quod ignis verus ſtet in lubitu Artificis, & ad ſuos uſus ducatur, remittatur, & intendatur. Suſcitat enim pro nutu ſuo, ignem è rebus, quibus virtualiter ineſt: neque etiam ex omnibus promiſcuè, Alioquin homo eſſet ignis creator, qui duntaxat eſt excitator ejus. Porro voco accidentia, omnes rerum proprietates, poteſtates, & qualitates. Entia vero, quæ in ſe habent ejusmodi qualitates, præter ſuum eſſe, non ſunt accidentia: ſed horum origo, vel hoſpitium. Sic calor ignis, eſt ejus proprietas, & accidens: Neque ignis eſt magis calor, quam ignis eſt ſiccitas: ut nec ſiccitas eſt calor. Cumque horum ſit diſtincta dualitas, non poſſunt illa duo eſſe ſimul in igne, ut hujus ſint immediata eſſentia. Sed ignis differt ſic ab utroque, ut rectè negari poſſit ignem eſſe calorem, vel eſſe ſiccitatem. Ignis ergo ſuas, & multas habet proprietates, & qualitates primas. Puta calorem & ſiccitatem. Itemque alias, ut eſt vis ſeparandi, deſtruendi, comburendi, faciendi ex non vitro, vitrum, promovendi, maturandi, &c. Tertio ineſt igni lumen, tanquam proprietas ipſi magis intima, & formalis. Primæ autem & ſecundæ prædictarum qualitatum in igne ſunt mera accidentia, in ſe ſeparatim diſtincta ab igne, quarum videlicet ſubjectum inhæſionis ſit ignis ipſe. Lumen vero parum ab igne in eſſentia differt, quamquam in penetratione congreſſuque formali gradum accipiat lumen, ad entitatem ignis requiſitum. Itaque oſtendam, ignem non eſſe ſubſtantiam aut materiam: attamen eſt ſubjectum inhæſionis illorum accidentium, ſive ſuarum proprietatum præfatarum. Eſt ignis proinde quoddam ens verum, ſubſiſtenſque, quod tamen ut non eſt ſubſtantia, ita neque eſt accidens: ſed creatura neutra à Domino in hominum uſus deſtinata, & ſubter nutum ejuſdem data. Admiror ſaltem, quod rem tam obviam, hactenus Scholæ non agnoverint, non inſpexerint, non indagarint: ſed elementum eſſe, crediderint, & ignis ſolo obtutu, quartum elementum finxerint, totque abſurditatibus ejus ſubſiſtentiam fulciverint. Nec ſemel ſaltem attenderint, ſi ſummus calor eſſet ignis, ille calor haberet in ſe complicata cætera ignis accidentia, ac proinde calor ignis deſineret eſſe ſimplex. Ignorantia ergo ignis, quodque S. Thomas, & Scotus ſubſcripſerint paganorum inventis ludicris, cauſam errorum dedit initio capitis deſcriptorum.

25. Propoſitio ergo mea eſt, quod omnes formæ ſubſtantiarum, (demta anima humana.) Item ignis, lux, locus, magnale, vita, &c. ſint creaturæ neutræ, inter ſubſtantiam & accidens. De Magnali enim partim limite de vacuo tractavi. Propoſitionem meam autem ſic probo: Quia ſunt actualiter aliquid, & ens. Item agunt, habentque organa, & proprietates: non ſunt tamen ſubſtantiæ, ut neque accidentia. Ergo creaturæ neutræ.

26. Quæ pro inſtituto tanti paradoxi, liberalius explanari deſiderantur. Quocirca vitrum, quod omnes conceptos luminis ſolaris radios tranſmittit, atque in punctum coni, in aere colligit, docet, quod hoc unitum lumen, ſit verus & actualis ignis, nequicquam tamen à ſeipſo lumine diverſus, quam ſola congregatione. Sed lumen non eſt ſubſtantia, juxta Scholas: ergo neque ignis iſte. Quin etiam ignis ille in aere, non eſt diverſus ab eo, qui in flamma eſt. Nam quod habeat combuſtibile in flamma, in aere vero non, id igni eſt per ac-

cidens

cidens: prout eſt nutriri & non nutriri. Probatur major, quod ſit verus ignis, Quia omnia agit, per modum ignis, calefaciendo, ſiccando, accendendo, cremando, liquando, &c. habetque eadem media, atque proprietates, quas habet verus ignis: nullum vero accidens agit per alia media, aut proprietates alias, extra ſe: Atqui lumen connexum, eſt agens, per proprietates, & media alia, extra ſe. Quippe luminis eſt proprium, tantum illuminare. Ergo lumen, non eſt accidens. Nec refert, etſi collectum in cono lumen, vivat abſque alimonia: quia ſat eſt, quod lumen Solis aut flammæ, iſtud lumen in cono ſuſtentet, abſque corporali alio cibo. Adeoque in cono vivat & ſubſiſtat, eodem Solis, aut flammæ privilegio. Equidem ali vel non, eſt accidentarium, & poſterius ad eſſe: adeoque quæſtio nutrimenti, impertinens eſt in quæſtione an ſit. In puncto coni ergo, eſt verus ignis, cum omnibus ſuis proprietatibus, parum autem ſupra, vel infra conum, lumen eſt ſaltem, nec amplius comburens ignis. Atqui cum eadem res nequeat eſſe uno in loco ſubſtantia, in altero vero accidens: & jam ſit repertus ignis, qui nil aliud eſt, quam merum lumen connexum: Ergo jam eſt reperta creatura, quæ non eſt ſubſtantia, neque accidens. Cum unius & ejuſdem rei, nequeant eſſe eſſentiæ toto prædicamento diverſæ. Idque loquendo abſolutè, & ſine ulla relatione, ſic eſt verum. Ergo repertus eſt merus actualis ignis, qui aliud nil eſt, quam merum lumen actuale connexum. Ergo omnis prorſus ignis, eſt eſſentialiter, nil niſi lumen. Nec putationi locus eſt, quod lumen in ſui connexione fiat compoſitum, à ſeipſo non connexo diverſum; eo enim attruderemur propter ſolam differentiam ignis, nutritione indigentis, eamque reſpuentis. Quapropter penitius introſpiciendo, profecto culinarius ignis nullo modo nutritur. Nutritio namque in ſe, & propter ſe, convertit comeſtibile, ut illud propter ſui ſubſiſtentiam vel augmentum convertat, quod aſſumit. Id enim igni non accidit, qui tantum agit ob neceſſarios fines ſuæ deſtinationis, qui ſunt ſeparare heterogenea ſeparabilia, commutare per flammam, quæque alioqui ſi non accendantur duntaxat ſeparat. Sin autem ignis aere opus habeat, ne ſuffocetur. Id ſane inprimis non fit, ut alatur aere, aut eodem ſuſtentetur, aut aliquatenus aerem in ſe convertat, ſed ſolummodo ut explodat ſuas fuligines in aerem, quas inflammando combuſtibile paravit. Nuſquam autem invenitur ignis, qui unquam aliquid de corpore cremabili appropriaverit ſibi, eoque ſit alitus vel auctus, quod tamen Scholæ hucuſque abſque ulla controverſia putarunt. Nimirum ignem neceſſario veſci, nedum lignis, carbonibus; ſed & aere, adeoque duplici cibo ali, ſemper neceſſario. Quia infra patebit, radios in connexo cono, ſervare adhuc impermiſtam ſui proprietatem & eſſentiam. Denique ſi connexio mutaret eſſe luminis, equidem à cono progrediens, non eſſet ſimile ſibi, dum ad conum tenderet.

27. Ideoque hic notandum, quod lumen inſit immediate loco, non autem aeri, vel medio. Denique nedum radii proficiſcantur recta linea, à luce in objectum: verum etiam lateraliter, & oblique colligantur, & congrediantur, migrentque de ſubjecto in ſubjectum: ſive locum ſuppoſueris, ſive aerem *Ex fructibus ergo & operibus cognoſcetis eos.* Id eſt, opera ignis, probant ignem verum. Sunt autem illa, calor, exſiccatio, vaporum excitatio, & exhalationum, combuſtio, liquatio, accenſio, ſive alterius de ſe ignis productio, generatio ſui ſimilis, cum illuminatione.

28. Flamma quidem eſt exhalationis pinguis, fumus accenſus & illuminatus, eſto: ſed quatenus flamma eſt talis & verus ignis, non eſt alia materia accenſa, & nondum accenſa; nec à ſe ipſa differt, niſi quod unitum in centro lumen, pingui exhalationi ſupervenerit. Quod idem eſt, atque eſſe inflammatum.

29. Ponantur duæ candelæ, quæ prius dudum arſerint, una quidem ſpitamo inferior altera, ſuperior autem ſit parum obliquo ſitu, tum exſuffletur flamma candelæ inferioris:

Cujus fumus, ſimul atque tetigerit flammam ſuperioris candelæ, ecce fumus aſcendens illuminatur, comburitur in Gas fuliginoſum, & deſcendit flamma per fumum, uſque in lychnium fumigans. Eſt nimirum ibi productio novientis, igni nimirum, flammæ, ſive luminis connexi. Non tamen eſt novæ alicujus materiæ, aut ſubſtantiæ procreatio.

30. Eſt nempe ignis, mors artificialis, poſitiva, non autem privativa, plus quam accidens, & minus quam ſubſtantia.

31. Quod cum Scholæ adhuc ignorent, amplius declarandum, tam quia paradoxon eſt, ſpectetque ad formarum cognitionem, quam quod ex ejus inſcitia, graviſſimi errores in rem medicam irrepſerint. Quare, ut ignis heteroclitam naturam edoceam, aliquot theſes ſupponam. 1. Ignem in corpore phlogiſto ita uniri materiæ inflammabili, ut illi ſit inſtar formæ eſſentialis, cum tamen ſit ejuſdem deſtructor. 2. Quod materia inflammata, convertatur in Gas fuliginoſum, quod nondum aqua eſt, quia licet ignis conſumſerit vires ſeminales rei: tamen permanent primæ fermentales aliquot concreti notæ. Quibus tandem in aere conſumtis & enectis, redit iſtud Gas in elementum aquæ. 3. Quod omnis forma eſſentialis ſit ad eſſe rei, cui per ſe ineſt. Quodque ignis deſtruat etiam fumum pinguem, vel carbonem, quo inflammat, convertitque in Gas ſylveſtre, (de quo ſuo loco.) 4. Quod omnis forma eſſentialis, ita uniatur ſuæ materiæ, quod ſemel inde ſeparata, per extinctionem, vel ablationem, non redeat amplius ad eundem habitum, ſive actum formalem, quod in igne non ita contingit. 5. Quod omnis ſuperveniens forma, ſit impatiens alterius formæ totalis. Metallum verò, vel aliud corpus fixum, ignitum, ablata ignis candeſcentis præſentia, redit ſemper in ſtatum priſtinum. 6. Quod omnis forma ſubſtantiæ habeat ſpecificam materiam, in qua eſt: Ignis vero habet lignum, ceram, navam, & tot ſubjecta, quot ſunt ſpecies ignificabiles. 7. Quod omnis forma ſubſtantialis, tandem emergat in materia, per prævium ſemen diſpoſita. Ignis vero caret ſemine, imo ſi quæ ſint abſumit. 8. Quod formæ ſubſtantiarum non habeant gradus: Ignis autem per folles gradum admittat.

32. E quibus concludo, quod ignis non ſit ſubſtantia, nec forma eſſentialis ſubſtantiarum: ſed rerum poſitiva mors, & deſtructor, creatura ſingularis, nulli alteri ſecunda.

33. Unde ſic ad demonſtrandum procedo. Indubium eſt, quin carbo ſit longè poroſior ferro, minuſque ſolidi habeat, ſed tamen ferrum ignitum plus urit carbone. Ergo neceſſario, ferrum plus de igne continet, in materia & forma. Sed conſequens eſt falſum. Ergo ignis non eſt compoſitum ſubſtantiale, conſtans ex materia & forma ignis: quia alias, ſi qua ſubſtantia eſſet igni propria, penetraret dimenſiones corporis ferri.

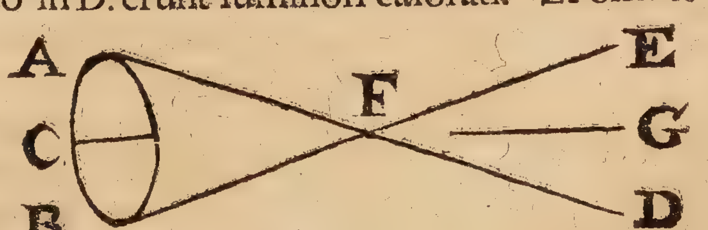
34. Scholæ ad hoc, contra ſe reſpondent. Nempe compactiorem ferro eſſe materiam, quam ſit carboni; atque eatenus potentius urere, quatenus ferrum pluris ignis capax. Id enim aſſumebam, ut hoc nempè argumentum traherem inde. Si ignis eſſet ſubſtantia, ſubſiſtens ex materia, & forma ignita, per modum alterius cujuſque ſubſtantiæ; neceſſario ferrum paucioris ignis capax eſſet, quam carbo, eo quod carbone ponderoſius ſit, & minores paucioreſque poros habeat, quibus ignis hoſpitari poſſit. Quod ſi ergo ferrum paucioris materiæ ignis ſit capax, minus urere debet. Sed conſequens eſt falſum: ergo & antecedens. Nequeunt quippe duæ materiæ vel corpora, ut neque horum formæ eſſentiales, totales, & ultimatæ, in eodem loco & ſubjecto ſeſe ſimul compati. Quapropter ferrum & ignis (ſi hic eſſet ſubſtantia,) non poſſent ſimul hoſpitari in eodem ſubjecto. At ſi evadere conentur Scholæ, & dicant; ferrum quidem igneſcere, nequaquam tamen mutari in ignem, Reſpondeo: Quidquid potitur omni proprietate ignis, eſt ignis: vel ignis non habet proprias, ſed communes paſſiones, cum alio ente alterius ſpeciei. Proprietates autem ignis ſunt, accendere, urere, ſeparare heterogenea, liquefacere plumbum, ſtannum, ceram, ardere in materia combuſtibili, & conſumere. Sed hæc omnia ferrum ignitum potentius præſtat quam carbo: ergo in ferro ignito eſt ignis, & tanto plus ignis, quo fortius urit carbone. Denique, ſi ferrum ignitum non habeat

in

in ſe ignem verum, ſed proprietates ignis abſque igne: Illæ ergo fuerunt introductæ, & relictæ in ferro per ignem. Unde ſequitur, formales proprietates ignis deſeruiſſe propriam ignis formam, in qua erant, (puta in carbonibus, aut flamma,) & migraſſe in ſubſtantiam ferri, à ſe alienam. Siquidem volunt ignem non dici, niſi ut corpus inflammabile accenſum. Adde his, quod ſi ignis ſit ſubſtantia materialis, quod ſubſtantia vitri, (quæ nullos poros habere, docet ſubtiliſſimorum ſpirituum Chymicorum detentio,) & ſubſtantia ignis, ſe mutuo penetrent, ad lubitum Artificis, quod ipſæ Scholæ penitus negant. Atqui præter præfata abſurda, comitatur aliud. Nimirum quod calor in igne tantum calefaciat, ſiccitas verò ejus exſiccet, & nil aliud: ſic & poteſtas accenſiva, illuminativa, accendit & illuminat; ſeparativa ſeparat, deſtructiva, deſtruit, &c. Quæ cunctæ proprietates, ne dum generatæ eſſent à forma ignis, in materia aliena ferri: ſed etiam ibidem ſubſiſterent, ſine proprio ſubjecto inhærentiæ. Quamobrem ignis in ferro ignito eſt verus ignis, non ſubſtantia, ut neque accidens: ſed creatura neutra, habens in ſe proprietates diverſas, per modum entium ſubſtantialium.

35. Hoc inquam, ſi noviſſent Scholæ, ſciviſſent, lumen generare lumen & ignem, non quidem ut ſpecie differentia, ſed ſola unitione, diſperſione, adeoque ſolo gradu diverſa. Nec proinde ulla relatione, accidens producere ſubſtantiam. Putant nimirum fumum pinguem, eſſe ignis materiam, flammam vero formam ignis, atque illa putatione, fingunt compoſitum, per modum aliorum. Sed obſtant tot abſurda, quot antea retuli: ferrum itaque manens ferrum, ſuſcipit in ſe verum ignem, cum ſua forma. Sic aer manens aer, ſuſcipit in cono radiorum coëuntium, verum ignem, cum forma & omnibus proprietatibus. Non poteſt autem ferrum, retinens formam priſtinam ferri, ſimul informari à forma ignis, ſi forma ignis eſſet ullo modo ſubſtantialis. Id eſt, niſi forma ignis relinquat ſuam materiam, ut ſit tantum forma aſſiſtens ferri: non autem informans. Neque enim aer, manens aer, poteſt ſimul eſſe etiam aliud corpus, ut unum non poteſt eſſe duo, realiter diſtincta. Sed ſodes, ſi ferrum non ſit per ſui totum, ignibile, carbo autem prorſus: quid moveret ignem, ut deſerta ſui materia, migraret in corpus ferri, incapax ignis? ergo ſanè ferrum ignitur, eſtque capax ignis per totum, adeoque, ut partes denſiores habet carbone, ita pluris ignis ipſum capax eſt. Liquet ergo, ignem non eſſe materiam. Denique elementorum proprietas non eſt, cætera mox vorare & conſumere, (ut alibi latè docui.) Ignis vero machinatur deſtructionem rei, cui ineſt: ergo non eſt elementum, non materia, ſive ſubſtantia: ſed creatura deſtructiva, ac mors artificiis inſerviens, & ad magnos mortalium uſus data.

36. Nemo unquam lumen inter ſubſtantias repoſuit: ergo neque connexum lumen: ſiquidem connecti, vel non, eſt accidentiarum, quod ab accidentario, (ut putant,) ente, non generatur ſubſtantiale. Simplicitas eſſet quoque Scholarum, admittentium, (quamquam falsò,) lumen ſimplex eſſe accidens, connexum verò eſſe ſubſtantiam. Cum connexio ſaltem gradum dicat, qui ſubſtantiis eſt alienus. Maximè quod radii, in cono luminis connexi, ulterius in decuſſem provecti, ad ſui ſimplicitatem ac diſperſionem redeant. Imo radii luminis, ſunt quidem connexi in cono: non tamen penitus uniuntur, nec penetrant ſe mutuo: ſed ſinguli ſervant impermixtum ſui eſſe. Finge planum vitrum circulare, una cujus medietas ſit colorata; altera vero clara, inſtar cryſtalli non infectæ. Pars clara vitri, ſit ab A. in C. & à C. in B. ſit vitrum coloratum. Dico ergo: Quod radii ab A. in C. erunt clari & luminoſi, à C. verò in D. erunt luminoſi calorati. Et omnes coi-

bunt in cono F. eruntque rurſus ſeparati: nempe à F. in G. erunt colorati, & ab G, in D. erunt lumi-

luminoſi, coloris expertes. Si ergo radiorum connexio, in cono F. (ubi fuit ignis,) non eſt unitio, ſed tantum accidentaria, velut in faſcem compreſſio: Ergo iſtud lumen Solare eſt in ſe merè igneum, in ſola ſui vero connexione ab igne, ſive gradu completo, illius creaturæ differens.

37. Denique in igne ceſpitarunt Scholæ. Siquidem per fidem credunt, primo die lumen nec aliud ſecus creatum: creationem tamen non eſſe accidentium, quæ nempe non ſunt proprio nomine creaturæ: ſed creaturarum. Denique, in principio creavit Omnipotens elementa; lumen verò cum illis non eſt creatum. Ergo neque pro elemento. Si ergo creatio luminis, non fuerit accidentis creatio, neque elementi, neque corporis; multo minus corporis concreti. Ergo lumen à Deo opifice non fuit directum, ut ſit ſubſtantia, vel accidens. Lumen enim vitale principium, (non autem materia erat,) primo die, ut initium motivum creatur: cum illa tamen proprietate, ut quoties per ſui connexionem in gradum ſurgeret, ignis urens fieret. Eſtque itaque ignis creatus ſimul cum lumine. Non eſt autem ignis aliquod accidens, quod alia accidentia, ſpecie varia, in ſe habeat, (id enim repugnat accidentibus aliis.) Non eſt etiam accidens accidentis, cum accidens à forma ſubſtantiali immediatè fluat, ordinàrio, non autem ab unius accidentis forma, plura ac diverſa accidentia, ut prioris accidentis tributa. Nequit nimirum unum accidens eſſe ſubjectum inhæſionis, aliis & diverſis accidentibus.

38. Cæterum ignis conſiſtens in remiſſo gradu luminis, eſt plerumque vitæ comes. Unito autem lumine, comburit vitalia, Artium Vulcanus, humanis neceſſitatibus dicatus. Accelerat nempe maturitates, promovet ſemina ad fines, feſtinat quoque rerum ſeparationes, quarum alioquin epilogum, vitæ brevitas, ſine gravi incommodo, exſpectare non poſſet. Hactenus enim aperit, docet recludere arcana, properare naturæ operationes, ſæpè alioqui deſides, ſomnolentas, & ſepultas. Separat denique, expellitque ſuperflua, ſubmovet virtute adjuncti fermenti, vitam rerum mediam, unde alacritates, & virium augmenta. Separat quoque purum ab impuro, pretioſum à vili, nocuum ab utili, & crudum à maturo, imo maturat ipſas cruditates. Ignis dein præparat artium organa, quibus vita noſtra indiget. Sit igitur Pater luminum, luminis Creator ſuperexaltatus in ſecula, qui in Sole poſuit tabernaculum, ut cunctis neceſſitatibus per lumen Solare ſoletur. Concludam jam ex prædictis 1. Quod ignis & lumen calidum, non differant, niſi per accidens. Connexione ſcilicet & gradu. 2. Quod radii luminares ſe mutuo penetrent. 3. Quod penetrando tamen ſervent impermiſtam eſſentiam, ac proprietates. 4. Quod lumen ſit primario, in loco: ergo & ignis. 5. Quod lumen & ignis, penetrent medium. 6. Quod corpus opacum, cum à lumine nequeat penetrari, à lumine primum afficiatur in ſui ſuperficie, hæc dein calefacit ſubſequentes partes, uſque ad ſuperficiem oppoſitam. 7. Quod calor intendatur per gradus, in objecto, & ſingulo gradu habeat ſingulares operationes. 8. Quod quidquid ignis afficit, ſit ratione loci, quem occupat locatum, adeoque per accidens. Cum prima ignis intentio, ſit illuminando calefacere. 9. Quod tandem victor ignis, ſuperet difficultates, ab opaco corpore ſibi interjectas. 10. Quod ignis, cum immediatè agat, ac primario agat in locum, cremet indifferenter omnia, ſine reſpectu corporum interjectorum, tanquam impedimenta removens. 11. Quod corpus opacum, fixum, ac reſiſtens accenſioni tandem illuminetur ab igne. 12. Quod ignis ſive lumen connexum, reperiens combuſtibile, maneat in gradu connexitatis concentratus, nec ſeparentur radii luminares: eo quod propaget continuo novum ignem, qui pergit conſumendo; vetus autem ignis, indeſinenter etiam perit, quamdiu perſeverat aſcenſio. Sub finem cujus, totum lumen perit, cum non habeat lumen unde illuminetur.

39. Quidquid ergo de unito lumine hactenus eſt dictum, id de Solari duntaxat intelligo. Siquidem lunare lumen, vitro tranſmiſſum, tantum abeſt, quod in cono ignem habeat, quod etiam frigidius ſentiatur, cætero ambiente in cono.

40. Ita-

40. Itaque appello ad tactum Judicem. Idque eo mirabilius, quod ſplendor Solis calidus, reflexus in ſpeculo Lunæ, actu frigeat.

41. Creavit enim Omnipotens duo luminaria magna. Ac licet ſtellæ pleræque ſunt Luna majores, non tamen magnæ reputantur; eo quod omnes illarum activitates, ſub duobus luminaribus comprehendantur.

42. Creavit ergo illa 1. *Vt ſeparent diem à nocte.* 2. *Vt luceant ſuper terram.* 3. *Vt diem ac noctem regerent.* 4. *Vt majus diem regeret, & minus noctem.* Diſcimus tamen ex theoricis Planetarum, Lunam totidem horis lucere ſuper Horizontem, de die, quot noctu. Conſtituit tamen Omnipotens Lunam, ut luceat, & ſolum regat in nocte. Cumque Creator nequeat errare, neceſſe eſt ſingularium noctium lumen atque moderamen totum, pendere à Luna, quantum dies à Sole dependet. Luna ergo, creata eſt ad lucendum, tam in Cœlo quam ſuper terram, omnibus omnino noctibus.

43. Idcirco Luna non eſt tantum inſtar ſpeculi recipientis, reflectentis lumen Solare, propriique luminis expers.

44. Licet enim oculus noſter, nullum proprium in Luna lumen reperiat, parum eſto. Plus fidei namque Scripturæ quam oculis dandum; juxta. Textum. *Sol obſcurabitur, & Luna non dabit lumen ſuum.*

45. Aliunde hæc veritas mox apparebit. Inprimis conſtat per præfatam vitri mechanicam, lumen Solis unitum, fieri merum ignem, cum omni requiſito. Deinde, quod idem Solis lumen, cadens ſuper ſpeculum glaciale Lunæ, fervoris ſui proprietatem amittat, fiatque lumen frigidum, quod non fit, ſi ceciderit ſuper glaciem, ſpeculum, aquam, parietem album, &c. Habet ergo Luna vires, quibus alterat radios ſolares. Debetque iſtud frigidum Blas, eſſe de natura ſui luminis, ſi inter agens & patiens debeat intercedere ſymbolum. Siquidem aliud objectum frigidum, repercutiens Solis radios, non proinde hos mutet in frigidos. Non equidem calor, frigus, aſperum, friabile, dulce, aut amarum, agunt in lumen: ſed ſola objecta viſibilia, & opaca. Luna ergo ex ſe habet vim luminoſam, quæ ut talis, agit ſuper calidum lumen, mutatque in proprietatem oppoſitam.

46. Quid ſi Aſtrologus futuros Eclipſium colores prædicat, nonne colores illi aliquid proprium Lunæ lumen ſpondent? Siquidem non ex medio, aut vaporibus conjiciuntur, quod color, ex quantitate vaporum, prædici nequeat, in calculo futuræ Eclipſis. Colores ergo delinquentis Lunæ, ſunto indicia proprii lumin is.

47. Et in hoc, amborum luminarium radii differunt, quod Sol, rectà per radios, feriat ſuum lumen: at Luna nunquam reſpicit rectà centrum mundi, ſive terram: ſed ſemper centrum ſuum eccentricum. Etenim non niſi per accidens, reſpicit mundi centrum, id eſt, cum eſt concentrica mundo. Ideoque quoties eſt concentrica in plenilunio, & novilunio, eſt Eclipſis. Caput ergo, & cauda draconis, ſunt nocturna puncta, in quibus tantum Sol directè opponitur Lunæ in diametro eccentrico. Ideo radii lunares, non rectà terram feriunt; ſed diffunduntur in ſpatium eccentricum, adeoque influentialiter, ſive per actionem regiminis, (de qua ſuo loco,) expandit ſuas vires in noctem, ſive Nadir; ſive illa comitetur Solem, ſive vero ab hoc elongetur toto diametro. Ita eſt nempe Lunæ deſtinatio, quam exundationes maris confirmant, non minus ſub latente Luna, quam ejuſdem plenitudine ſolitæ.

48. Alius itaque luminarium finis eſt, regere diem & noctem, alius denique ſeparare lucem à tenebris, & alius, ſeparare diem à nocte.

49. Nec ſolœciſmo imputanda eſt iſta repetitio; Siquidem, lucente Sole, vel Luna reddente receptum Solis lumen, lux quidem ſufficienter, à tenebris ſeparatur: Sed nunquam Solis lumen, regit noctem, ut nec lucet in nocte; ergo ut Luna pariter ſuæ ſatisdet deſtinationi, non poteſt unquam noctem regere. per mutuatum lumen à Sole. Quod ſatis apparet, ſaltem dum die, juxta atque noctu, cum Sole currit. Itaque ſi tum etiam Luna divinæ intentioni debeat ſatisfacere, neceſſe

eſt, habeat & aliam omnino lucem, qua ſingulis noctibus luceat, noctemque regat atque longè alium effundendi ſui luminis modum, quam quo Solis lumen reflectit. Luna nimirum dimittit expanſum lumen proprium, ultra non minus, quam citra hemiſphærium aeris, aquæ, & terræ. Quorſum facit ſuppoſitio centri univerſi, juxta opinionem Tychonis. Ita tamen ut actio ſui regiminis, lucis, atque influentiæ, potentius operetur in nocte, unde Sol abeſt. Qui ut diem à nocte ſeparet, proprietates lunares ſeparare debet à ſuis, etiamſi luna ipſi eſt conjuncta. Probant id morbi lunares, qui ſub noctem, etiam novilunii, exaſperantur. Adeoque trans oſſa & medullas agit eorum, qui cubiculo clauſi ſunt, quod non ita Soli eſt vernaculum. Ergo Luna, ſubinde in oppoſitam ſibi ſphæræ partem, fortius influit, quam in ſuppoſitam. Hoc lumen, veteribus ignotum influentia dictum. Ego vero malim reſervare ſenſum Sacrorum, quod dicitur, Lunam, ad luminandum noctu, perinde ut Sol lucet de die, (id eſt, noctibus ſingulis indifferenter,) eſſe creatam. Proprietas ergo eſt lunaris luminis, quod influentiam dixere, idque non eſt rem ab effectu, ſed à cauſis nominaſſe.

50. Veſpertilio, glis, mus, bubo, & quæcunque in nocte, ſub denſiſſimis tenebris, eminus objecta ſua diſtinguunt, & celerrimos objectorum motus notant, quos noſtri ſub meridie oculi vix obſervent; quorum licet quædam glaucum nitorem præ ſe ferant, nequeat tamen illo nitore medium illuminare, ut per illum eminus perfectè cernant. Ergo neceſſe eſt, denſiſſima nocte & recluſo antro, aliquod continuo lumen ſit, cujus ergo ejuſmodi animalia perfectè cernunt, quòd ſi nobis ſit inperceptum, & tamen revera exſiſtit, non mirum eſt, ſi Lunæ lumen proprium oculos fefellerit.

51. Ut autem enoteſcat noctivaga animalia, nullum extra oculos lumen mittere, quod ſit illuminando medio, ad diſtinctè noſcendum objectum eminus poſitum; atque adeo illa videre, ſolius lunaris luminis ergo: ſtatuatur ſpeculum inter oculum animalis, & objectum ſuum, idque ſpiſſis ſub tenebris, & ſanè nec minimum luminis in ſpeculo reflexum invenies. Attamen ſi in amplæ aulæ extremitate poſueris candelam tenuem, in altera autem extremitate aulæ ſit foramen, per quod debile iſtud lumen in obſcuram alteram tranſeat aulam, in cujus fine ſit ſpeculum; profectò iſtud debile lumen, radio flammæ candelæ illius directo vibratum, recipitur ſpeculo, & apparebit, attamen homini non ſufficiens, ad diſcernendum aliquod objectum. Multo ergo minus oculorum nitor, cujus radius non cadit & apparet in ſpeculo propinquo, aptus fuerit ad illuſtrandum medium, ut perfecte diſcernantur omnia.

52. Eſt namque ſubter terram, etiam media nocte, lumen, per quod plures oculi vident, in Sacris teſtatum, & per ejuſmodi bruta proditum, quod niſi Lunæ ſuum debet ortum. Proinde enim tenebræ tangibiles, quæ noſtras, quantumlibet denſas, longè ſuperarent, eo quod omni Lunæ auxilio privatæ eſſent. Neque mirum, tenebras ſuos habere gradus. Cum infernus exteriores, ſive extremas habeat, (eo quod Ebraiſmus ſuperlativo careat,) abſque Lunæ favore.

53. Fortè enim ſpiritus abſtracti, aliquid habent, quod ad videndum reſpondeat oculis noſtris, ut non totus per totum, quidquid eſt ſui, videat: & horum ſpirituum aliquot nyctalopes, alii vero muti, veſpertilioni ſimiles, velut ſub Sole caligent; lubentius idcirco in opaca & media nocte ſuis apparent.

54. Hiſtoriam hujus ergo ſubnectam. In claſſibus literariis, mihi ſodalis erat in cubiculo, honeſtis civibus ortus. Hic clauſis oculis, noctu plerumque ſurgebat & oberrabat; clavem vero ſecum deferebat, ſeramque poſt ſe clauſam, rediens aperiebat. Veſpere itaque ſurgo & clavem clanculum ſubter pulvinar abſcondo; Ille vero in ſomno ſurgens, abditam clavem, (velut ſibi viſam,) capit, & abit. Sequor illum arrepta tunica. Ille vero ſcandebat antiquum parietem, terminum Collegii, muſco ac fœno oblitum. Arcus enim erat, quo trans flumen, ſuſtinebat paries, murum horti vicini. Plenilunium erat & nox

nox pruinoſa. Ad ſpectaculum horrui, & præ frigore redii. Sodalis vero mox revertens, tam inhæſitanter, clavem in foramen clauſtri abdidit, quod vix ullus videns, & ſub meridiem æque incunctanter id faceret. At manè omnium immemor erat. Palpebris enim clauſis ambulones iſti clarè ſub denſis tenebris vident, absque vertigine, ſecuri ſcandunt, eo quod lunari lumine fruantur.

55. Sæpè modicum vulnus curatu difficile fit, quod inflictum ſit membro Luna exſiſtente. Sub linea æquinoctii, cito putrent omnia, non quidem ob caloris exceſſum (qui alibi major, & conſtantior ſubinde eſt: ſiquidem ſub linea, indies pluit aliquoties:) at bene ob Lunæ continuam propinquitatem, & teretem globi figuram, (ut ſuo loco probabo.) Si Homo, vel brutum, una ſaltem nocte, ſub Luna (pleno namque ibi radio, icit vicina:) mortuum pernoctarit, ſequenti mane, cadaver putrilagine diffluit.

56. Cujus occaſione inter experimenta relatum eſt: Siquis Verrucas, Melicerides, Nattas, ſimilesque excreſcentias, collecto in co .um lumine, per vitrum ſuperradiet, donec frigus intro ſenſerint: facile deinceps ſua ſponte evaneſcant. Nec mirum id, quippe ejusmodi defectus, creſcenti auſcultant Lunæ. Hinc etiam ejus decremento facilius peritura. Scio equidem, ſi Luna ſuper vulnus ſplenduerit, mox labra liveſcere, ac ſanationi reſiſtere.

57. Denique ſi rana ſub plenilunio atrociſſimo hyemis Borea, effodiatur, abluatur, & baculo alligetur in agro, ſequenti mane reperitur alba quædam, ac transparens mucilago, liquatum tragacantum referens, & figuram ranæ. Iſtud enim non eſt frigoris opificium, (quod per ſe tantum frigefacit, & occaſionaliter glaciat.) plenilunium aliàs non requireretur. Quocirca tranſitum in materiam primam tribuo.

58. Porrò iſta prima ranæ materia plurimum valet in cancri medela, & à Paracelſo vocatur ſub ænigmate, gluten de aquatico. Ergo Sol provocat fluxum ſeminum, ad terminum vitæ ultimæ, Luna vero trahit in adverſum, ad materiam rei primam.

59. Etenim cum ideo Luna, aquas, & altilia in ſuccum Leſſas trahat, proficua plantationis & ſtercorationis obſervatio, in Lunam refertur.

60. Noctu quoque plantas, non minus quam die proficere, oſtendit fungorum & peponum familia. Neque ſuperſtitioſa eſt plantarum, ante Solis ortum, collectio: non quidem quod natura noctu ferietur ab opere, inſtar ſerpentum: ſed quod per noctem uberius nutritæ ante Solis ortum, plena ſint nutritione potitæ. Luna ergo præeſt nocti, tenebris, quieti, morti & aquis. Quatenus omnia ad mortem, quietem & aquam redeunt. Atque eatenus Luna tranſitum ad transmutationem inducit. Aſpicit nimirum & afficit primario potius poteſtates ſeminales, quam earundem materiam. Enimvero quia Lunæ lumen potiſſimum ſeminalia retrotrahit ad vitam, ſive materiam primam: ideo aliquot Adepti, laborem Sophiæ inſtituunt, cum Lunæ lumine, Juxta illud: *Nox nocti indicat ſcientiam* quærentibus.

61. Sufficiunt itaque duo luminaria magna, ad omnes motus, & ſeminum progreſſiones, à prima in ultimam vitam, & viciſſim. Etenim quia in uſumfructum naturæ abunde ſufficiunt, hinc ſtellas cæteras in ſuas cohortes aſcribunt. Ideoque duorum tantum majorum luminarium Scriptura meminit.

62. Hactenus de igne & lumine. Nunc de ortu formarum dicturus, repetam ſeminum maſſam, recipere in ſe, corporalem auram, Vulcanum, quem Archeum nomino. Lignorum ſemina aliquot, ſive nuclei vel oleum in ſe continent, ut amygdala, pineoli, piſtacci, & multorum olerum ſemina: vel ſunt farinacea, ut glandes, caſtaneæ & cerealia: vel lacteam fundunt macilaginem fœcundam Inhabitat omnibus quippe Archeus ſopitus, & coagulo ſeminum obdormiens, ſua contentus ſorte, quamdiu propaginis eſt incurius. Aſt ubi ſemel ſemen ſuum terræ concreditur, non poteſt non ejus humorem imbibere, & turgidum fieri, ſitum dein contrahere, & mox fracidum fermentum arripere. Qui odor & ſapor, etſi fracidus, tamen in ſingulo fit ſpecificus ſemine, alteratque ideo ſuo fermento acquiſito proprium ſeminis ſaporem, & conſequenter, inde in ſui transmutationem diſponitur. Etenim

per

per fracedinem, natale iſtud humidum ſive ſpermaticum, quam primum meditatur ſui reſolutionem, unde vapor quidam, dein & exhalatio, Gas (quæ nimirum facilè è putrentibus aſcendit,) concitatur, oriturque ex illis, ſub iſta qualicunque putredine, calor, qualis palam fit in lignis ſub terra fraceſcentibus, quæque fungoſam illico fuliginem extrudunt. Quia iſta fuligo caloris & corporis diſſoluti index, minatur heterogeneórum ſeparationem, adeoque è ſeminalibus liquoribus, aura illa vitalis, licet profundius ſubinde concluſa, minatur eruptionem, prius tamen laxatis habenis, vagatur intus. Sic recens madidumque fœnum, inſperata fecit ædium incendia: profectò caloris non remiſſi, ſed in gradum ſurgentis indicia. Aura itaque, moderatum ſemel calorem nacta, ſenſim Archei perfectionem meditatur, aſpirat, & ſubſtitutam ſibi corporis molem, provocat ad diſpoſitiones formarum impetrativas. Quod jam autem de vegetabilibus, id apertius liquet in ovis piſcium, volatilium, atque reptilium omniumque apertiſſimè, in quadrupedum ſeminibus eluceſcit.

63. Tandem itaque tenue, ſplendens nitensque lumen, præfatam Archei auram accendit, ſic ut inde vitalis fiat.

64. Porro ut mineralia, prolium ſubſtitutione, multiplicique propagine, non emacianturm, nec gravantur; quia tamen in ſe ſui primordia continent, unde crevere, & ſunt: idcirco fœcunditate prolifica, licet non beentur, ſunt tamen in ſua Monarchia, ſui conſtitutiva, radicalia intus, & ſeminalia initia.

65. Dixi jam in rerum ſeminibus ſuſcitari ex apta materia auram hanc, dein interni caloris fotu, ſuſceptæ fracedinis ergo, concipere calorem, atque tandem nitorem, ut in piſcibus, vel ſplendorem, (ut in actualiter calidis,) non quidem quod ille ſplendor ſit anima aut forma plantæ, bruti, &c. (eſſet enim alioqui cujusque plantæ eadē ſpecie forma:) veruntamen in ipſo ſplendore eſt alia quidditas ſpecifica, odore ſpecifico prægnans, nec à ſplendore longè aliena, quæ ipſum lumen determinat ad hoc aliquid eſſentiale.

66. Adeò ſanè, ut quamvis ſplendor ille, vi ſolius naturæ, excitetur, (ut docent ligna putrida, ſalita, & ſalum ipſum,) nunquam tamen vitalis efficitur, niſi per creatorem, ſibi addita ſpecifica cujusdam luminis forma, quidditatis effectrice. Quæ ſola videlicet, odorem, ſplendorem, omnesque proprietates auræ illuminatæ, in ſui unitatem ſimul trahit. Hæc eſt nempe rei vita, ſive forma, cujus ſupplementi defectu fœtus in molam, monſtrum, vel putredinem degenerat. Et quamvis adſit aura vitalis & ſplendor ejus, accreſcatque: quia tamen deficit lumen formale, & vitale, trahens ſub unitatem proprietates & diverſitates ſubalternas; fœtus corrumpitur, & mox putreſcit. Quapropter ſolus Pater luminum, formarum lumina, & luminum formas, immediatè condit, *qui vitam & omnia dat omnibus, non longè abeſt ab unoquoque noſtrum.*

67. Porro progreſſus generationis in ſeminibus calidis, facilioris eſt conceptus. Quippe calore mox fraceſcunt ſemina, exin Archeus illorum facilè ſplendorem mutuat, ut majoris luminis deſponſatus hæres. Nondum enim contentus, acquiſita vegetatrice ſuæ ſpeciei, ulterius anhelat, progediturque ad compromiſſum ſuo ſemini lumen, ſiſtitque, & quieſcit, in anima ſenſitiva, ultra ſcandere non valens.

68. Atqui prout in rerum ſyſtemate. *1. For-*
quatuor ſaltem ſunt gradus: ſic qua- *ma eſ-*
druplex quoque illarum eſt forma. *ſentia-*
Una quidem eorum eſt, quæ vix ul- *lis.*
lam vitæ manifeſtationem promittunt, ut Cœlum, ſaxum, metallum, marcaſita, ſal, ſulfur, liquores, terræ; Item vegetabilia effœta, oſſa arida, &c. Quorum forma eſt lumen quoddam materiale, forma continens, & tribuens rei eſſe, ideoque & meritò eſſentialis dicta eſt.
Altera vero rerum ſeries vigore alimenti *2. For-*
atque incrementi, vitale initium, & ani- *ma vi-*
mæ characterem continere videtur. Ut *talis.*
ſunt plantæ, quarū forma à præcedenti varians, titulo vitæ decora, ideo forma vitalis appellanda eſt. Non quidem, quod ſit ejusmodi forma anima vivens, ſed vitalis duntaxat, quatenus ſenſitivæ & viventis animæ præludia geſtat. *3. Forma*
Tertia demum claſſis rerum, formam *ſubſtan-*
viventem, non per ſimilitudinem, *tialis.*

Sed

ſed verè motivam, atque ſenſitivam obtinet. Ideoque pariter dicitur forma ſubſtanitalis, non quidem abſoluto nomine ſubſtantia: ſed ſubſtantialis duntaxat, quaſi per modum abſtractæ cujusdã ſpiritualis ſubſtantiæ ſe geret. Ac tandem eſt quarta, atque unica inter omnes, verè ſubſtantia: Ita ſola vocari debet ſubſtantia formalis, nunquam interitura, durationis infinitudine. *4. Subſtantia formalis.*

69. Cæterum demonſtravi lumen & ignem, creaturam eſſe neutram, inter ſubſtantiam & accidens. Idem hoc loco, de omni forma naturali, eſſentiali ſcilicet, vitali & ſubſtantiali, quatenus ſunt de luminis proſapia, venit intelligendum. Quod autem Angelus, & mens humana, ſint ſubſtantiæ formales, ac verè ſpirituales; illorum abſtractus exſiſtendi modus arguit, qui aliis formis denegatus eſt, quæ per modum omnis luminis ſubſiſtunt, & intereunt. Unde colligio in Theſin novam, pro Scholis: *Nullam ſubſtantiam eſſe annihilabilem, vi naturæ, aut artis.* Abſurdum mihi viſum ſemper fuit, quod materia in ſe imperfecta, ſterilis, & impura, eſſet æterna deinceps à creatione, & quod formæ, per mortem annihilabiles, eſſent ſubſtantiæ veræ; Subſtantiæ inquam eſſent tanto vivaciores materia, & tamen momentaneæ. Quare jam patet, quod ignis conſideratio, per Phyſiologiam, reſeret naturæ januam, totamque illuminet Philoſophiam, omneſque excluſerit Pyrotechniæ deſpectores.

70. Conſiderabam olim, cum moleſtia: Si forma rei ſit maximè & principaliſſime ſubſtantia, adeoque actus per quem materia ſit hoc aliquid ſubſiſtens: Equidem forma principaliſſimè ſubſiſtere, atque ſubſtare debebit, vel falſum eſt axioma. *Per quod unumquodque eſt tale, illud ipſum eſt magis tale.* Sed conſequens, ſimul cum axiomate, eſt falſum, quippe omnes animæ belluarum, omneſque formæ ſunt caducæ. Ergo & antecedens mihi falſum reputavi.

71. Creata nimirum univerſa ex nihilo facta ſunt, adeoque iſtius principii indolem ſervant, atque ideo imprimis formæ & eſſe rerum, redit ſpontè in priſtinum nihil. Verumtamen Deus hominem non immediatè ex nihilo, ſed ex limo terræ creavit, fuitque ejus creatio ideo longè aliud, quam reliquorum. Etenim Omnipotens limum de terra ſumſit, non quidem in pondere adæquatum homini, inſtar ſtatuarii (quippe ex unica coſta, integrum corpus muliebre plasmavit,) ut manifeſtaret myſterium hujus anomalæ creationis, non eſſe per modum aliorum: ſed ſubſtantiale, quoad formam. Myſterium inquam totum, ad fines, ſive ad animam directum, manifeſtans animam hominis, nedum eſſe exlegem, unicamque inter formas cæteras, ſubſtantiam: ſed etiam, quod ex imparitate limi vel coſtæ ad integram perſonam, cerneremus animam noſtram, eſſe ſubſtantiam formalem, non quantam, ſed merè ſpiritualem. Et quæ, per modum verè ſubſtantis entis, quandoque abſtracta, æternum, ex dono creationis, deinceps permaneret.

72. Eſt itaque omnis forma creata à Patre luminum in propriam ſpeciem, eſtque lumen quoddam ſui corporis. Diſtinctæ autem ſunt formæ, inter ſe, nedum luminis gradu; ſed tota ſpecie. Ideoque tot luminum ſpecies in natura, quot rerum. Cumque inter res etiam Angeli numerentur; ſequitur longè plures eſſe luminum ſpecies, quam rerum materialium.

73. Sed meritò rememorandum eſt, in ſeminum Archeo, nitorem, vel ſplendorem, adeoque lumini formali ſimile aliquid contineri, quod materiam ducit ad fines ſpeciei ſuæ congruos, longè tamen à formali lumine, iſtum ſplendorem recedere, ſiquidem illico, immediatè conditur à Patre luminum: ſplendor vero procedit ex naturæ gremio. Eſtque differentiæ & diſſimilitudinis amplitudo in hoc ſita, quod inter, ſive ad ſummum, ſplendor ſeminum ſit effectus Archei fabri; lumen formale vero, ſit cauſa, & actus vitalis.

74. Denique ſplendor differt ab Archeo, tam quam lumen à materia, adeoque totum ſplendoris eſſe, terminatur in ſplendendo: lumen autem formæ, eſt ita ipſius quidditati annexum quod ſint formaliter unũ, & idem, ſola relatione

diſtincta. Adeoque etſi lumen formale luceat, tamen actus ejus non in lucendo terminatur, ſed in eſſentifica quidditate. Ideoque nitor, atque ſplendor, ſunt quidem graduum initia, ad lumen ignibile, & calores ejus: ubi lumen formale toto genere à lumine ignibili differt. ideoque gradus neſcit: ſed ſpecies habet in ſui formalitate diſtinctas, atque diſtinctivas, tam in eſſentia ſpecifica, quam in eſſe individuo. Ideoque natura debet recipere diſtinctiones ſpecificas, à formali lumine, non valens alioqui ſeipſam diſtinguere à ſeipſa, niſi per aliquid prius, quod actum diſtinctionis contineat. Ut neque ſeipſam per ſe perficere, niſi id recipiat ab aliquo priore, efficienter perficiente.

75. Et cum formæ res ipſas activè diſtinguant, atque perficiant, conſideratur in illis poteſtas præcognoſcens à fine usque in finem, infinitæ Sapientiæ.

76. Docui jam ante, quod lumen Solis, cadens in terram, obvians lumini lunari, ſeſe mutuo penetrent. Ita lumen animæ noſtræ, attingere, & immediate penetrare poſſe, omnes omnium formas, modo ſemel corporis ſui contagia amiſerit. Quamdiu autem corporis ſocia eſt, formas ſibi ſubordinatas penetrat. Quod ſignificatur in verbo: *Subſtituit pedibus ejus volucres cœli, pecora campi, & piſces maris.* Etenim quidquid anima immortalis (de ſenſitiva non loquor) emanativè cogitat, idipſum quoque attingit, prout tractatu de venatione ſcientiarum, & in phalange morborum. Sic pariter & ſuam ſenſitivam, mens penetrat. Sicque animæ cogitata in corpus derivant. Vice verſa, animæ ſenſitivæ conceptus (puta dum dormiens ſitit, eſurit, &c.) aſcendunt in cor, & non raro immortalem feriunt mentem.

77. Hinc ergo conſequens, omnes rerum proprietates, tam occultas, quam manifeſtas inuri corporibus, ratione contactus formalis, adeo, ut tandem etiam contaminent ſaltem deliberationes ſubſtantiæ formalis. Ut dum rabidus dente cutim, vel leviter ſauciat, mox inde rabiei ſymbolum, in lumine, quo ſe ſenſitiva & mens contingunt, propagatur.

78. Deus vero, quamvis habeat immediatum omnium contactum, non tamen viciſſim ab ulla forma attingitur, niſi ab anima, actualiter mediante, in Boni ſymbolo: idque quatenus ſui imago in Deum ſeſe reflectit. Formæ autem reliquæ, ut caducæ ſunt, nil in lumen infinitum, ſubſtantiale, ter glorioſum, agendi juris habent.

79. Ex præfatis ergo conſtat, quod quæ in Ariſtol. ſunt innocentiæ, Scholarum ſint blaſphemiæ, dicendo: Quod ſi Deus aliquid immediatè ageret, deberet & quoque pati reactionem. Quodq; Deus immaterialis utatur inſtrumentis immaterialibus, ut aliquid operetur aut agat.

80. Porro ſiquidem mens humana imaginem Dei proximè refert, immortalis, & ideo ſit impaſſibilis, non potui mihi perſuadere, quod legibus corporis coërceatur, ſic ut ab hoc patiatur. Hoc eſt, ſcio, ſtante valetudine, non raro turbari principes mentis poteſtates. Aliam idciro agnoſco ſanitatem in ente, atque aliam in mente: non poſſum tamen comprehendere immortalem ſubſtantiam ſpiritualem, ab infami excremento, quod illam neutiquam attingit, pati poſſe. Quidquid namque patitur, id à fortiori agente fit, eique ſubjacet. At caducum agens, in horas labile, atque determinatum omnifariam, non poteſt eſſe fortius ente immortali, & ſpirituali, cum quo nec ſymbolum nec contactum habet. Mens ergo immortalis non furit, non delirat, non dormit per opiata, non alienatur hypochondrii exorbitatione, non lunaticiſmo variat, nec vino ceſpitat, ut nec rabidi aut tarantulæ ictu, rabiem ſentit. Furores ergo, & alienationes Rationis, non ſunt menti propriæ. Sed hæc deinceps à corrupta natura, tædio corporis afflicta, delegavit ſuccenturiatum ſuum animæ ſenſitivæ, quam radio ſolo vitali penetrat, ut ſit, & vivat, hoſpitetur in ea & obvolvatur: de reliquo autem, non niſi ex obliquo, ſqualidè aſpicit.

81. Non eſt autem ſenſitiva in homine, alicujus bruti forma ſpecifica, multoque minus individualis, ut brutum ſit, antequam homo. Anxii in hoc fuerunt, quotquot ante me, brutorum formas, ſubſtantias putarunt, & deſumi immediatè ex ipſa ſubſtantia materiæ, nec deduci deſuper lumen novum à Creatore, quod non

ſit ſubſtantia, ſed lumen, quod unitatis ſpecificæ ſit ſyndeſmon. Sine quo irriti omnes naturæ niſus, corporum diſpenſationes, auræ excitationes & ſplendores, adeoq; inanes, atq; ſteriles ſunt ſeminum conatus, quicunq; è naturæ gremio eliciuntur. Archeus namque dare nequit, quod non habet, nec habet, quod ſua natura eſt longè anguſtius. Creator ergo, luce quidditatis ſpecificæ Archeum modo ineffabili illuſtrat & ſimul in unitatem concreti connectit. Eſtq; in ſenſitivis anima, ſive vita ſenſitiva. Suus ergo maturitatis momentis, & deſtinationis periodo, brutalis conceptus animatur ſpecifico lumine formali.

82. Sed cum ſemen humanum non habeat ſpecificam determinationem, ad diſpoſitiones brutales, (niſi prægnans forte per fantaſiam alienet humani ſeminis typum:) noveritque Omnipotens, quorſum ac quousq; ſingula fluant ſemina, dum jam ad vitam ventum eſt in homine, recipit animam ſenſitivam indiſtinctam, quoad brutalitatem in ſplendore, ſola vita potientem, ſimulq; eodem inſtanti, cum vita, mentem immortalem copulat Conditor: ut per hunc actum ultimatum, ſenſitiva determinetur ad ſpeciem, per individuum humanum: peritura tamen unà cum hominis vita, eo quod ſubſtantiæ formali, atq; immortali copuletur quidem; ſed non uniatur, neq; eandem penetret: aſt dumtaxat attingat irregulariter, prout de vita longa. Senſitiva ergo, determinatur ſpecificè à mente, tanquam lumen à ſubſtantia lucida, alias unioni corporis eſſet inepta. Adeoq; ſubordinatio ejus, ad ulteriorem actum, in conceptu Creatoris, tollit à ſenſitiva determinationem ſpecificam. Eo quod forma ſubordinata eſſe, nomen aut ſpeciem rei, non determinet, licet in individuo actualiter exſiſtat. Idq; etiam, quod anima ſenſitiva, non ſit ſubſtantia aut accidens: ſed luminoſa natura neutra.

83. Nec eſt enim vegetans forma in bruto, dum ſolum vegetatur & nondum ſentit: quia eſt ſubordinata animæ ſenſitivæ.

84. Multi idcirco putarunt, duos actus formales non ſe compati, eo quod cenſerent, eſſe duas ſubſtantias, & ſibi in igne contradixerunt, dum lumen viderent penetrare lumen, ignem ferrum, imo & ignem igne adjuncto, per follem penetrari.

85. Deniq; ſenſitiva in brutis, non eſt vegetativæ animæ nuda promotio, ſive tranſitus, ad perfectiorem ſui ſtatum: ut illa adveniente, hæc fatiſcat, aut in illam hæc commutetur, Nemo enim animas plantarum accidens dixit: ſed omnes fatentur eas eſſe ens vitale, ſubſiſtens. Sunt namq; animæ vitales: ſed non propriæ viventes. Sic enim areſcente planta, vitale lumen ejus cum anima perit, plerumq;, ſuperſtite tamen illius ſimplicis virtute. Dixi, plerumq;, eo quod radix floris Anemones, in rugas planè arefacta, adhuc revireſcat, &c.

86. Itaq; animarum operationes, & effectus, permanent diſcreta, ita ut unius animæ functiones extinguantur, illæſis alterius. Sunt ergo animæ diſcreta lumina, & ſubordinata ad terminum deſtinatæ durationis, in motu determinata. In quo termino, niſi à ſupervenìente lumine penetrentur, mox deſinunt eſſe. Itaq; diſtat hoc vitale lumen, ab igneo (ut dixi) fine, mediis, organo, effectibus & proprietatibus. Utpote lumen igneum, in gradu remiſſo, non eſt vivum unquam, nec vitale, niſi occaſionaliter, ſive quatenus excitat. In gradu autem intenſo, per ſui complicationem redactum, eſt deſtructor, & artificialis mors, & ſimplex creatura: ubi alias lumina formarum, per omnes rerum ſpecies, ſunt diſſecta. Cum res non aliunde ſuam quidditatem trahant, quam à formis luminoſis. Poſſumusq; luminum diverſitates facilè demetiri, ſi idem Solare lumen, à Luna repercuſſum, tam facile à ſuis proprietatibus tranſmigret.

87. Poſtremo mineralium Archeus, planè materialis eſt, ſub ſpiſſitudine liquidus, occultum & torpidum regens nitorem, qui vegetior atq; liquidior eſt in plantis, in quadrupede vero aperte fluctuat atq; ſplendet, adeo ut defungente animali, mox in oculis ſplendor deficiens conſpiciatur. Finge enim bovè 800. ℔. pendentem, qui extincto vitæ lumine mox friget. Ergo lumen iſtud calidum, neceſſe eſt, ſit tanti, ut totidem libras in frigus ruentes, continuo ſui fomento, à frigore præſervet.

88. Calidum ergo lumen quadrupedum, ac volucrum, Solare eſt, non ſecus atque piſcium, Lunarem ſplendorem arguit. Exemplum enim luminis frigidi piſcium, noctu non rarum eſt in myricis, terris, inquam, cremabilibus. Etenim lumen eſt, & accenſum, exhalatio ſplendens absque igne & calore. Nam ſubinde, ſub denſiſſimæ noctis caligine, potui manuum lineas diſtinguere ſub lumine præfato.

89. Finge eodem quoque modo, vegetabilia duplicem lucem ſortiri, ex natura lucis, non autem elementi, eo quod unico conſtent omnia elemento. Cum ergo Scholæ luminum proprietates ignoraverint, non mirum in gradibus eas ſimplicium ceſpitaſſe.

90. Adeoque aliud poſthac judicium eſt dandum de gradibus ſimplicium, juxta pluris, aut paucioris participationem luminis, de ſuo luminari regente. Id quod Pyrotechnia declarat, ſeductione luminaris entis, à reliquo concreto. Quod pluribus ſat jejunum eſt: ſed Adeptis perfacile. Quippe per ignem Gehennæ, qui eſt liquor Alkaheſt, Paracelſi, ſciri poteſt, quantam alterutrius luminaris partem, vegetabile (etiam incognitum, contuſum, ac ſitu obductum,) poſſideat, non minus quam qua figura ornatum fuerit.

91. Idque non Quercetani ſuaſu, qui cum vidiſſet debile lixivium congelari, putavit urticæ ens ſeminale, poſt incinerationem, in ſale cinerum permanſiſſe, eo quod incipiens glacies, ſtirias ſuas acuminatim contrahat.

92. Fallitur quoque Paracelſus, quod, omnia vegetabilia, primi gradus calorem non poſſe ſuperare ſcribat. Luſerunt nempe mirabiliter luminaria magna, in ſimplicibus; ſeminaque ad graduum amplitudinem pro decore Univerſi aſcendunt, habentque ideo quævis formæ eſſentificantis quidditatis lumen, ad alterutrius luminaris ſyzygiam redactum.

93. Non tamen luminarium lumina, formæ ſunt conſtitutivæ ſimplicium: eo quod Solis lumen, vel in ſui ſimplicitate, ſit combuſtivum. Turpe ergo, quod homo hominem generet, & Sol, quippe quod gentilitatis Idiotiſmo ſit refertum.

94. Denique volucrum, & quadrupedum ſemina, primum ſunt muccoſa, quia puſilla Solaris luminis ope perficiuntur. Coguntur autem atq; denſantur ſenſim, ut ad ſui generati conſiſtentiam ſufficiant. Interim piſcium ova, primum ſunt duriora, & mox Lunæ auxiliante lumine, in muccaginem tenereſcunt.

95. Duo igitur ſunt, & ſufficiunt luminaria magna, ut totidem primitiva elementa. Sol, aeri præſidet, ut Luna, matricibus aquis. Quocirca animal Solis lumine fotum, continuo aeris ſuctu opus habet, ut & piſces indeſinenter aquas trahere conguntur, ad ſui ſuſtentationem, luminisque ſui refocillationem.

96. Novi quidem, lumen Solis, in ſilicem recipere, (ſola nempe ſilicis præparatione,) ut extra Solis præſentiam, ſub denſiſſimis tenebris, lumen illud acquiſitum aliquantisper permaneat, iterumque hauritur lumen, nova expoſitione ſilicis, ad Solem diurnum, licet obnubilum.

97. Hæc itaque nobis fuit inſpirationis non contemnenda neceſſitas, ut luminarium videlicet, in ſeminibus, quadam conſanguinitate contentorum, reſtauratio contingat: non autem ſola, ſolius frigoris deſiderata temperies. Teſte piſce. Sufficit ergo, nullam naturalium formam, produci à Cœlo, à Sole, ex ſomniato materiæ appetitu aut qualicunque ſeminum diſpoſitione; utpote quod hæc cuncta claudantur accidentium Syndrome, nec viam ad creationem ex nihilo noverint. Nam natura non valet unquam ex ſe, ad vitalis luminis procreationem aſcendere. Sed Chriſtus, Dominus Univerſi, ſolus eſt vita omnium rerum, & Parens: nec hunc honorem dabit ulli creaturæ. Pater luminum ergo, ſolus Deus. Non autem ſic vocatur, quia ſtellas fecit. Nam ut non dicitur Pater lapidum, aut rerum non viventium: ita neque aſtrorum. Imo nec proinde dicitur vegetabilium Pater, tametſi lumen aliquod vitale in ſe habeant. Pater itaque univerſorum luminum, ſolus is eſt, cui ſoli competit Patris nomen. Quique ſolus eſt Pater vocandus, & in cœlis eſt. Nam etiamſi pater carnalis de ſuo det, unde pater-

nitatis

nitatis nomen ipſi tribuitur: quia tamen non eſt luminum vitalium dator, ſive formarum Creator, vetitum eſt nomen paternitatis vitalis dari creaturæ. Eſt ergo Pater luminum, ſive formarum vitalium Deus. Suntque totidem diverſa ejuſmodi lumina, quot formarum vitalium. Etenim quia animæ, non cognoſcuntur notione à priori, ideo univerſali etymo vocantur lumina, cum proprietate filiali, cujus correlativum eſt Pater. Ita tamen ut iſta paternitas ſit analoga. Nam licet verè creet omnes animas viventes: non tamen belluæ proin filiationem proprii nominis, aſſumunt: quia nec ſimilitudinem ſui illius Patris. Pereunt namque illarum animæ, cum vita illarum, per modum flammæ candelæ. Sola itaque mens hominum, immortalis eſt ſubſtantia, imaginem Patris luminum referens: ideoque data eſt illi poteſtas fiendi filius Dei. Quæ cum de fide credamus, indignatus ſum, etiamnum hodie à Chriſtianis doceri, formas rerum & animas brutales eſſe ſubſtantias veras & ſpirituales: per conſequens non eſſe lumina vitalia, nec creari à Patre luminum univerſorum: ſed à Sole dari ac fieri, itemque ſuſcitari ex potentia ſeminali. Quaſi ſubſtantia ſpiritualis crearetur à potentia materiæ. Id enim inter quiſquilias Gentilitii retentum in Scholis æſtimo: at non citra læſionem divinæ majeſtatis. Cui debetur omnis amor filialis.

MAGNUM OPORTET.

1. *Paracelſi inconſtantia.*
2. *Ortus ſpontaneorum per genera.*
3. *Archeorum diſſonantia.*
4. *Accidentia plurima manent in novô generato.*
5. *Species addi, vel minui per Oportet, contra Ariſtotelem.*
6. *Error Paracelſi in ipſo Oportet*
7. *Accidentia mutant ſua formalia objecta propria.*
8. *Contraria perſuaſio Phyſicam hactenus evertit.*
9. *Quomodo idem accidens migret, cum rei Vita media.*
10. *Vnde naturarum tot diverſitates in homine.*
11. *Fictus ille appetitus materiæ meretriceus.*
12. *Demonſtratio erroris.*
13. *Rerum viciſſitudo, unde realiter, & principiative.*
14. *Schola non docuere vera initia.*
15. *Quædam in aere corrumpuntur, alia vero conſervantur.*
16. *Vnde rerum corruptio.*
17. *Corruptio eſt ſolius materiæ.*
18. *Quid corruptio.*
19. *Corruptio non eſt de privativis, contra Ariſtotelem.*
20. *Corruptio & generatio, non reciprocè ſubſequuntur.*
21. *Scholarum inadvertentia.*
22. *Quid ſit magnum Oportet.*
23. *Terra, non autem aqua proferet Tribulos & Spinas.*
24. *Ante peccatum, qualis digeſtio.*
25. *Tribulorum ærumna qualis.*
26. *Odores & ſapores, fermenta fundamentalia*
27. *Error de octo guſtibus.*
28. *Tres vitæ, earum fluxus, & receſſus per tres rerum Monarchias.*
29. *Verrucæ cur attactu pomi pereant.*
30. *Baſis ſimpathia.*
31. *Retroceſſus vitæ.*
32. *Triplex vita mineralium.*
33. *Proprietates in loco, & locato.*
34. *Quid duplex nihil, in verbis,* Terra inanis & vacua,
35. *Lumen, ens extra lucem; per ſilicis mechanicam probatur.*
36. *Senſationes in ſenſuum organis.*
37. *Quorſum inſerviat Magnale.*
38. *Immediati locorum cives, quinam.*
39. *Origo, & progreſſus metallorum.*
40. *Vitæ in metallis, progreſſus manifeſtior.*
41. *Vnde mineralia tanta ſint efficacia.*
42. *Dignitas Archei ant peccatum.*
43. *Quæ ſint qualitates ambulatoriæ.*

44. Quod

44. *Quod Scholæ clamant impoſſibile, eſt in natura neceſſarium.*
45. *Vnde iſte error.*
46. *Abſurda aliquot inde ſequentia.*
47. *Axioma frivolum.*
48. *Scholarum miſeranda tenebræ.*
49. *Objecta viſus, cur magis operentur in prægnante.*
50. *Adepti ambulant per objecta viſus.*
51. *Speculationes aliquot in themate de ſpirituum apparentiis.*
52. *Diſtinctio qualitatum à modernis.*
53. *Morborum Occaſiones.*
54. *Modus quo fit hydrophobia.*
55. *Idem de aliis venenis.*
56. *Venenorum alteritates.*
57. *Modus quo venena agunt.*
58. *Conſiderationes circa venenorum activitatem.*
59. *Exſufflatio vitæ, qualiter contingat.*

1. INadvertenter ſic paulatim enim cecidi, ab elementis in ortum formarum, ibidemque diſtinxi quadruplicem formam, genere à ſe invicem diverſam 1. *Formam nempe eſſentialem.* 2. *Formam vitalem* 3. *Formam denique ſubſtantialem.* 4. *Atque tandem excellentiam Subſtantiæ formalis*, pro colophone Naturæ addidi. Cum enim de elementis meam doctrinam explicuiſſem, ſenſim decidi in hiſtoriam vitalium, ac conſecutivè quoque, in morborum mortiſque neceſſitates, me devolutum ſenſi, ut ſcilicet phyſicalia initia, ad finem deſtinationis humanæ applicarem. Itaque ad magnum Oportet perveni. Ad vitæ nimirum fluxus, atque refluxus, adeoque ad mortis inteſtinam calamitatem deveni. Quapropter omnis conſideratio noſtra phyſica, medica poſthac fiet. Enimvero Paracelſus, non ſat ſibi conſtans, in inventione cauſæ morbificæ, ceſpitavit in medio ac modo, quibus res quæque in occaſum vergit.

2. Ad cujus elucidationem jam ante docui, fructus, quos vetuſtas credidit elementorum congeriem, unius aquæ eſſe proles, imprægnatæ, à ſemine, quod in locis tanquam uteris, aquam diſponit ad generandum. Etenim ubicunque aqua odorem acquirit, mox quoque in eo ipſo fermentum, atque deinde ſemen in materiæ diſpoſitæ per fermentum incepta diſpoſitione, concipit. Plurima ſiquidem ſolius odoris fine, fiunt. Sæpe enim radix caulis, medulla, frondes, & plantæ integræ hiſtoria, propter odoris florem, vel floris odorem naſcitur, eſtque odor multarum ſpecierum finis ultimatus, tam in condimentis, quam pharmacis. Utpote ex arena, ſeu terra ſimplici, & aqua, creſcit nil niſi ſitum prius, fracedinem, ſive odores contrahant. Procul enim ſubter terram nil fraceſcit, nec creſcit planta in arena. At ferè propediem, odor, fracidus eſt, & Leſſas ſuas profert plantas. Puta ſi fimi pars una putreat in terra, quintuplo ſui pondere aquam imprægnare poteſt & fructum edere. Etenim aqua omnis odoris expers, niſi in ſui ſulfure fermentum odoris conceperit, certè in priſtina ſimplicitate, ſine fructu permanet, ut aqua pluvia. In profundis ideo terræ ſtratis, ubi longè à ſitu, putredine, & corruptione eſt receſſus, licet Leſſas nullum ſit, tamen aquæ occulto odore loci imprægnantur, primùm, ſalis cujusdam contagio imperceptibili, ad ditiores mox fructuum colonias properant, & extra prorumpunt. Habitat nempè ſuus ubique peregrinus odor fermentaceus, qui ſulfur aquæ ingravidet, inibique ſopitus, tandem concreſcat: ut in mineralibus. Vel concretus, atque denſiori aura ſaltem perfuſus, vegetet; ut in plantis, & oviparis. Vel prorſus ab initio, forma auræ, gliſcit: prout parturientibus vivam prolem.

3. Archeus ergo jam conceptus, ubique vitæ cuſtos & tranſmutationum promotor manet, ejusque mutationem, illico vitæ ſuæ mutatio, à prima nempe vita & materia ſui, usque in ultimam ſequitur. In hoc nempe, Archei rerum conſonant, quatenus vitales ſplendorem aliquem poſſident: variant tamen, quatenus diſſimiles formæ præcurſores, & œconomi. Attamen non ſe mutuo recipiunt, ne illorum turbetur regimen, quin ordinis (quem malè philautiæ titulo explicant,) ergo, herus maneat, qui potior fuerit. Quorſum ſanè fermenti ſui impreſſiones liberaliter expendunt, ut conſortis

Archei

Archei, alienas inquietudines compeſcat, illumque ſubigat.

4. Etenim prout ſub immortali mente non pereunt formæ ſubordinatæ oſſis, membranæ, &c. Ita & rerum contingit transmutationibus; ſic quidem, tametſi cibus, omnimoda transmutatione, formam ſanguinis acquirat, hic tamen conſervet, non obſcura accidentia cibi prioris, quæ ideo ambulant de una materia in aliam. Durus ſanè, & paradoxus hic ſermo in Scholis. Quæ ſtatim facti exemplo probabo. Prope Montes ad Zomam, porcus, recedente mari, ſquillis, conchilibus, &c. veſcitur. Caro ejus ſapit axungiam piſcis, eſt tamen porcina, Ebræis vetita.

5. Vanum ergo, quod ſpecies rerum ſint tanquam ſpecies numerorum, quibus ne unitas additur, vel ſubtrahitur, quin continuo ipſa mutetur ſpecies. Unica nempe animalis caro, ſapores alienos, pro ciborum varietate, ſuſcipit. Quercus Hiberniæ, ita antidoti proprietates retinet, quod noſtris ædificiis araneas fuget. Qua proprietate quercus noſtra caret. Non enim contingunt accidentium migrationes in cibis, defectu perfectæ, atque eſſentialis tranſmutationis. Nec etiam lotium redolet therebintinam, macim, vel aſparagum, quatenus aliqua pars excrementoſa cibi cum cruore permanet in carne. Id enim minus repugnat perfectæ tranſmutationi, ſeparationi, & electioni, Archeo debitis, cui nempe ineſt vis perfectè tranſmutativa materiæ, diſpoſitiva in figuras, odores, colores, omnemque accidentium proprietatem.

6. Paracelſus enim ſubinde vitæ, ac materiæ mediæ mentionem fecit: ſed non ſibi appropriavit, in maxima neceſſitate, qua de tartaris ſomniavit. Etenim rem ſibi in ſecuro collocaſſe viſus, exemplo tartari vivi, ſi conſimilem tartarum, oblique cibis ac potibus immiſcuiſſet, ad morborum materiam atque originem inveniendas, ante ſe nondum detectas. Nec enim explicuit, unde ſapores inſignes, poſt ciborum veras tranſmutationes, maneant ſuperſtites.

7. Quocirca neceſſe eſt, idem numero accidens, migrare de ſubjecto, eſſe inquam in formali tranſmutato, quod prius erat in tranſmutabili, licet forma ſubjecti inhæſionis plenè perierit.

8. Eo quod, etſi non maneat materia, permanet tamen vita media, de qua in Scholis nil auditum eſt hactenus. Manet nimirum vita media, in Archeo tranſmutato, non ſecus atque forma oſſis, defuncto homine.

9. Nam licet ſtomacho inſit vis fermentalis, quæ ſibi ingeſta reſolvat, ac deinde in aliis officinis perfectè eadem tranſmutentur: non poteſt tamen modo, quicquam tam perfectè in nobis, immediato digeſtionum fluxu, aſſimulando tranſmutari, quin de cætero non ſuperſint prioris concreti obtuſiores vitæ mediæ qualitates.

10. Quia nimirum neceſſitate, aſſueta alimonia diverſorum climatum, imprimit in partes ſolidas peregrina admodum contagia proprietatum. Unde tot, unius naturæ humanæ, difformitatum diſſimilitudines contingunt: quas certè, nunquam potui vanis qualitatum complexionibus dedicare. Suilla nempe eſt ſuilla, licet horridus axungiæ piſcium guſtus remanſerit in vita ſui media. Quæ res nunquam ante conſiderata, totam naturæ contemplationem effecit ſterilem. Siquidem hic cardo naturæ, eſt neglectus in Scholis. *Oportet* namque, prorſus eſt neceſſarium, quo vitæ mediæ qualitates remanent in tranſmutatis. Eo namque niſi conceſſo, nulla erit medicaminum poteſtas, ut neque morborum occaſio. Nil enim felicius operatur ad ſanandum, quam quod per ſui tranſmutationem penitiſſimè intravit, & proximè eſt unitum illi, quod ſanari debet. Granum ſic in terra moritur, ut per vitam mediam ſuam, novas proles excitet in fœnus. In cibis quoque, licet priſtinæ ciborum formæ prorſus perierint, manſere tamen operativæ proprietates, prioris vitæ mediæ: idque in ſecundam, & tertiam ſubinde generati transmutationem. Senſum nempe fatiſcente nativa vitæ mediæ proprietate, ſub adſcendentis Archei dominio, cujus videlicet fermenti ſubacta eſt materia.

11. Iſtud nempe eſt *magnum Oportet* in hac viciſſitudinum valle: non autem eſt meretricius

T appe-

appetitus impoſſibilis hyles. Finxit namque Ariſtot. materiam, omni accidente, ut & forma eſſentiali, privam, hancque ſibi chymæram, in naturæ initium ſtatuit. Adeoque pro principio materiali conſtituit, non quidem ens phyſicum, actu exiſtens, aut potentia poſſibile: ſed corporalitatem mathematicam, non vero hoc aliquid, aut principians initium. Etenim figuris, atque menſuris, imaginario lubitui, naturam auſcultaturam putavit. Interim ut iſta materia foret principians, finxit illi competere principium quoddam motivum, appetitum nempe univerſalem, ad quasvis ſibi ignotas formas.

12. Quæ ſomnia, etſi ridicula, nulli fini, uſui, aut neceſſitati conformia, multasque de ſe abſurditates parturientia; adorantur hodie tamen à Scholis. Quæ ſeipſas inde fecere ridiculas. Cum illius corporeitatis nullus poſſit eſſe appetitus, ſpirans ad ullam perfectionem, quam ante in ſe non haberet. Nempe ut ſit figurarum atque formarum poſſibiliter capax. Alioquin enim in conſideratione naturæ, & quidem in eſſe principiante, omnis entis appetitus fertur in perfectionem, non quamlibet: ſed ſeminis, in diſpoſitione fermentorum præexſiſtentis, adeoque etiam operantis. Semen autem non adſpirat, niſi ad determinationem, in Archei diſpoſitione adumbratam. Enimvero ut matheſis ſibi proponit corpus, ſine omni accidente, omnium figurarum capax: Ita Ariſtot. hanc ſpeculationem pro lubitu in naturam ſibi ignotam invexit, ac huic materiæ appetitum, viciſſitudinis amantem, & unicam cauſam introduxit. Uſque adeo materiam primam cenſuit omni qualitate & forma vacuam: ſolo autem appetitu meretricio, ad omnes & quaslibet formas, dotatam. Neſciens inprimis viciſſitudinem, non appetitu materiæ, ſed inſtructione ſeminum, provenire. Nec Scholæ ſemel retroſpexere, quod deſiderium permanendi, antiquius, fortius, & naturalius ſit, appetitu permutabilitatis; ſuoque ipſæ Scholæ contradicant Ariſtoteli, volenti, ens unumquodque proprio naturæ niſu, deſiderare, permanere. Cum res neceſſario ſit, antequam de mutatione queat cogitare, aut optare. Itaque materia prius eſſe perfectum nanciſci debuiſſet, quam vetus eſſe faſtidiret, & viciſſitudinem appeteret. Prius eſt namque eſſe, quam placere: & placere prius, quam diſplicere; nihilque diſplicere poteſt, aut viciſſitudinem optare, quam quatenus adepto cognitoque placito, indicatur perfectius aliquid, poſſibiliter & melius. In crudioribus enim ſeminibus, quæ ex odoribus, prima ſui fermenta concepere; odor præcedit complacentiam, hæc autem generat ſui, & permanentis, deſiderium. In poſſibilibus verò, deſiderium facit eundem appetitum permanendi, non autem pereundi, per mutationem ſui eſſe. Quod ſi verò, ob inteſtina mortis impedimenta, non ſit conceſſa permanentia, fit in corporibus diſſolutio, inde vero tædium; à tædio autem proceditur ad averſionem, ſenſim labente vi rectrice, unde tandem deſtructio non intenta, ſed ſubſequens per neceſſitates. Scholarum erat noviſſe, quod eſſe ſemper præcedat tædium, ad non eſſe. Quod hoc tædium non ſit intentionis naturæ, ſed imaginaria metaphora potius, ad defectus rerum ſubſequens. Saltem quod hoc tædium, deberet præcedere appetitum, ad non eſſe. Multoque magis, appetitum ad novum ſibique incognitum eſſe. Cum novum eſſe non detur, ante interitum præſentis eſſe. Breviter, quod & tædia diſplicentiæ appetitus, non niſi formaliter conveniant non enti. Tandemque, quod ex ſomniariis principiis, tam abſurdis, nil exſpectandum præter errores, confuſionis plenos.

13. Viciſſitudo ergo in natura, non ex appetitu materiæ, ſed ex poteſtate efficientis Vulcani eſt, in quo odor, & ſapor vitæ mediæ, generant ſeminalem imaginem, tranſmutationis originem.

14. Neque enim adhuc ſatis ſibi Scholæ conſtant, in illo materiæ appetitu; imo principia naturæ theorica, non videntur Scholæ in uſum docuiſſe veritatis. Cum ſiquidem ad res ipſas deſcendunt, non illum appetitum materiæ ampli-

amplius incuſant, pro rei corruptione, ſed aërem, corruptionum quarumcunque effectivum culpant,

15. At ergo plura ſub aëre ſiccari ſcio, quæ alias ſub terra, vel aqua putrent illico. Siquidem vitrum putrefactibilium ultimum, in aëre manet velut æternum. Sepultum vero poſt annos, fracedinem admittit, cruſta obvolvitur, ſal ejus diſſolutum, fatiſcit: & arena ſui conſtitutiva permanet. Aer capſa eſt, in cujus poroſitatibus quædam ſe diſponunt in alteritates, quædam ſubter aquas, & multa quoque ſub terra, juxta ſeminum diſpoſitiones.

16. Siquidem quæ odorem de ſe ſpargunt, eundem fluente & raptore vento amittunt, vel concluſo vaſe, eundem intus retinent. Sic enim prius: inanes corporum deinceps pori, aërem recipiunt, qui ibidem concluſus, fraceſcit cum odorabili, unde odoris reſiduum recipit fermentum, ab dicta fracedine ſitum trahit, rancidum, vel mucidum evadit. Sin autem poſterius fiat, tunc aër ibidem detentus, fraceſcit, & ad corruptionem deducit concretum, niſi odorabile, balſami proprietates habeat: eo quod fermentum novum meditetur viciſſitudinem. Volatilia ſive exhalabilia & profuga, facile fatiſcunt (quia ut plurimum heterogeneitates habent, quarum defectu, vix diſtillata corrumpuntur:) quorum unum alterum fermentat, ab elemento vero, velut ſuffocantur & fraceſcunt, vel aërem concipiunt, ut ante. Fermentum itaque rem mutat, quatenus ejus alienat odorem, juxta eſſentiam rei inprimentis, vaſis loci, vel adjuncti. Quæ hac mechanica probo. Siquidem jura carnium, fructuum, prout & decocta quævis, cito alioqui putreſcibilia, præſervo à putredine per annos, modo aëri fermentum balſamicum infudero, & continuatum cohibuero.

17. Apud me ergo ſic ſe habet corruptio, ut dixi. Formæ non corrumpuntur unquam: intereunt quidem. Mens humana duntaxat abſcedit ſoſpes, reliquæ autem formæ omnes pereunt. Materia vero nec abſcedit, nec interit: at corrumpitur. Adeoque corrruptio ſolius eſt materiæ.

18. Eſt ergo corruptio, diſpoſitio quædam materiæ, à fatiſcente rectore Vulcano, derelictæ. Quatenus enim corpus rectore bene valente navigat, felix non auſcultat fermentis alienis.

19. Nec eſt proinde corruptio annumeranda privativis, ſi cauſis conſtet poſitivis. Quocirca ruit Ariſtotelis alterum in natura initium. Siquidem non tollitur, diſſipatur, mutatur, aut alienatur Archeus ſponte, niſi infeſtante novo, ſub altero fermento. Fermenta igitur aliena præficiuntur corruptionibus cunctis, perque fermentorum alteritates, omnis inchoat corruptio, ad gradum ſenſim, atque faſtigium aſcendit, ac tandem adepta periodo terminatur. Quædam enim ſunt, quibus propria ſeminum libido, læna eſt, avocatque à conſtantiæ tenore, ad ſubeundas viciſſitudinum transmutationes, non quidem ob appetitum ad aliam formam: verùm quod inſitus naturæ balſamus, facile diffletur, & pereat, ut ſunt carnes & piſces. Alia vero, non niſi prius excitata putredine, torum mutant, induuntque novorum ſeminum ſollicita imperia. Qualia ſunt ligna, lapides, atque igne conſtantiſſimum vitrum. Inter quæ, medio intercedunt gradu, quibus loci attactus, ſuperficiem fracedine, aut mucore obducunt. Unde diſperſi odores, antiquorum ſeminum connubia diſſociant, ac novam generationem diſſolutione meditantur. Aeri eſt geniale ſymbolum, aquas ab aquis indeſinenter ſeparare: ſuntque multa, quæ ejuſmodi alteritatem ſine labe non tolerant, hinc proinde ſubitam in ataxian proximè labuntur. Corruptio itaque, ut genialis balſami exſtinctionem includit: ita illius continuationem deſiderat rei conſtantia. Etenim, quibus balſamus ſponte diffluit vel exſpirat, fixis imbutus rebus aſſociatus, hæret, ſiccitatis repagulis coërcetur, vel ſaltem prædominante fermento, à balſami indole non alieno, fovetur. Sic namque dulcia, fumus, ſal, piper, aqua vitæ, acetum, olea diſtillata, præſervant carnes. At ſaltem ſub vitæ interitum, magna utrobique eſt confuſio rei, opulentaque virium jactura. Adeo, ut ſemina, inferori compagini inſervientia, non raro ſimul intere-

ant,unde rerum aſſiſtentes Vulcani, velut metu perterriti,& ut mercenarii, primi aufugiunt.

20. Corruptio itaque licet tranſmutationem inducat, cum alterius interitu, non eſt privatio, nec proinde generationem neceſſario, ut neque viciſſim ſubſequitur. Prout quæ alterna præſentia ſe invicem excludunt, ut lux alioqui & tenebræ. Subſiſtit inprimis noſter interitus, abſque formæ defectu, citra materiæ neceſſitatam deſtructionem, ſi mumia perſeveret; licet vitæ ſive formæ ſeparationem includat. Etenim id præſentem corruptionem non indicat, licet mox ſequatur ſponte, & arte præſervetur. Sufficit ſaltem, quod corruptio non ſit hæres immediata, rei conſtitutæ, nec ab inteſtato ſuccedit neceſſario. Sic neque dum è ſemine res prodit, non præcedit, aut comitatur ulla ſeminum corruptio. Solœciſmus enim eſt, in verbo, & re, ſeminum promotiones, perfectiones, & maturitates, corruptionem æſtimaſſe.

21. Error incogitantiæ colitur in Scholis, principiorum naturalium, præ ignorantia. Ut quæ opera ſunt naturæ, putentur non entia; in Matheſeos abſtractas conſiderationes releganda. Equidem dum lato vocabulo, privationem inter ens & ens, intercedere, Ariſtoteli conniveretur, cœpit corruptionem, privationis loco, aſſumta licentia ſubſtituere. Privatio enim illa, ut non ens erat, adeoque ens rationis ſomniatum, transſumtiva libertate concedebatur, ſine attentione. At non idem jus competere debere proinde corruptioni, intellexiſſent Scholæ, ſi diſtinctas eſſe, ignavia illarum aſſentiendi permitteret. Quare tota naturæ Scena neglecta ſtetit, gentilium putationibus. Neglectis ſiquidem ſeminum fermentis, Vulcanis, & fluxibus, omnis naturæ energia, in calorum & frigorum fabellas, diſſidia, odia, velitationes, & contrarietates, per demeritas privationum claſſes diſtorta eſt, ridiculamque Phyſices fecere indagationem.

22. Porro vocavi *magnum Oportet*, neceſſariam remanentiam proprietatum vitæ mediæ, in alito, & conſtituto.

23. Unde conſequens eſt, eandem vitæ mediæ reſiduitatem, de cibis & potibus, eſſe tribulos & ſpinas, quæ terra à prævaricatione erat proferenda. Alioqui tribuli, & ſpinæ, quatenus plantæ, ſunt creaturæ, ad uſum, & ornatum Mundi, ante lapſum facta. Fruſtra quoque putavi aliquando, tartaros ciborum, & potuum, eſſe ejusmodi tribulos, & ſpinas. Quoniam ſubſiſtente vita media, (ſubſiſtit autem actu reali, & vero,) fruſtra fuit fingere peregrinos tartaros, ut ſuo loco dicetur. Notanter autem non legitur, quod aqua proferet tribulos & ſpinas, licet ſuas pariat incommoditates. Carnes enim hominum, ac brutorum, in terris viventium, referunt præfatos tribulos. Piſces vero, intus & extra aluntur, & alluuntur ſale; dulces tamen ſunt illorum carnes. Qui autem limo inhabitant, non ex aqua, ſed ex terra, tribulos in carnium ſapore exprimunt.

24. Ante peccatum Archeus noſter, non ſolum more hodierno, cibos perfectè transmutaſſet, ſed integras vitæ mediæ proprietates, in ſui ditionem abſorbuiſſet, tanquam earum herus. Siquidem mens immortalis, tum adhuc, ſine medio vitæ ſenſitivæ, erat ipſamet immortalis, & impaſſibilis vita ſuo corpori. Prout de vita longa ſuo loco. Paradiſus enim, hac parte mortem, quia viciſſitudinem noſtri excluſerat. Sola autem arbor, ſcientiæ boni & mali, retinuerat ſibi proprium, dualitates nempe, Archeo noſtro, è rebus deſumtas, poſſe imprimere. Quippe facile adhærent conſortes vitæ mediæ invicem. Unde Janua in dualitates, alteritates, viciſſitudinem, & ataxiam, patuit.

25. Tandem abſonia, conſonantiæ ruptrix, ſic pomum diſcordiæ intulit. Sentimus enim deinceps tribulorum, atque ſpinarum perpetuam tyrannidem, & multiplicitatem. Nam quot ſunt ſapores, & odores in rebus, ſpecifici: totidem quoque vitæ mediæ proprietates peregrinæ, quotidie per alimenta ſuggeruntur. Hæc namque ſunt fermenta aliena, quorum alteritate fatigamur. Siquidem nulla uſpiam generatio contingit, quam non præcedens diſpoſitio in materia ſuſcitaverit: fermentum itaque ejusmodi, innatum rebus ſaporem, & odorem alterat, unde Arehei ſenſim ab obedientia ſeminum abducuntur, & peregrini fermenti auſcultant

tant illuſionibus. Breviter. Reſiduitates poteſtatum vitæ mediæ, tam in alimentis, quam excrementis, ſunt ægritudinum ferè omnium occaſionale initium, & hactenus nobis tribuli & ſpinæ.

26. Odores namque & ſapores, in corporibus ſeminum, appetitum, averſionem, vel neutralitatem pariunt. Appetitus autem ſic motus, imaginem in Archeo, non ſecus pingit, quam in fœtu prægnantis. Quæ imago eſt eſſentia inviſibilis ſeminum, concitans ad complectendum vel abhorrendum. Odor autem neuter inſervit ſtatui, & quieti.

27. Si ergo ſapores, in vita media adhuc in transmutatis ſuperſunt: frivolum ex octo guſtibus materialibus, & non ſpecificis, res, earum vires, & eſſentias, ponderare velle.

28. Porro, cum vita media ſit dicta, reſpectu duarum extremarum. Prima erit recepti, & operantis ſeminis; ſita in Archeo, rerum agendarum poteſtate dotato. Quæ cum nacta eſt maturitatem aliquam, ut dum ſemen corpus eſt, habens carnem, & oſſa tenella, juxta ſpeciei requiſitum: tum adeſt rei vita media. Ex Archeo namque, tanquam mediatore, vitæ organo, ipſam vitam metiri convenit. In ſeminibus ergo, gliſcit vita prima; in embryone vero, vita media. Ultima verò, cum totalis perfectio conſtituti, adeſt. Quæ quidem etſi ſit vita ultima rei: eſt tamen Archei media, ſi vita prima rei inchoet, cum ultima ſeminum. In herbis enim, licet videantur ſemina vitam inchoare dum turgent, & hiſcunt; attamen tunc potius moriuntur in vita ultima ſui, ut germinaſcant in vita prima rei conſtituendæ. Prima ergo vita fructus, eſt ultima ſeminis. In media vita, herbæ, radices, & caules, accreſcunt. Flores verò, & fructus, vitæ ultimæ minantur periodum. Hanc nimirum in rebus mori neceſſe eſt, ſi utilitas ex alimento & medicamine ſperanda ſit. Periapta, appenſa, & quæ vi regiminis (de qua aliquando) agunt, excipio. Debent nimirum vitæ ultimæ rerum retrogradi, ut res in ſucco, cui Archeus ab initio nupſit, virtutes explicet, deponendo nempe nomen, & proprietatem vitæ ultimæ, ut ad medium reſurgat. Quæ mors non eſt extinctio, & vera mors rei: ſed potius tranſmutatio. Quod mox in pomo conſtabit. Granum enim comeditur. Equidem eo momento intus moritur grani vita ultima, reducitur in vitam ſui, quam ſuperveniens Archeus noſter inumbrat, & vitam mediam, in ſui primam ducit, per transſumtionem, reſiduis, ſed hebetatis proprietatibus grani prioris. In morte grani, ſive ultima ſeminis vita, novæ creaturæ vita prima conſurgit. Breviter. Quoties Archeus rei tranſplantatur, ſub ductore alieno, toties fit vitæ mutatio, ab ultimo ad primum. Quod primum tranſſumitur in vitam novam rei, & Archei victoris mediam, remanente tantum obtuſa vitæ mediæ proprietate, per quam eſt factus retroceſſus.

29. Eſto pomum tranſſciſſum, cujus pulpa interna ſit affricta verrucis, donec intepuerit, & religatis medietatibus per filum, donec pomum putruerit: tum enim videbis verrucas attactas diſparuiſſe. Simul atque enim vita pomi ultima perit, cui verrucarum impreſſio fuit conglutinata, perit verrucarum vita ultima, retrocedendo per mediam. Non enim hic verba, fides aut confidentia requiruntur. Quoniam ſi iſtud pomum, à ſue, vel mure editur: verrucæ non pereunt, eo quod ſtomachus, vitam ultimam pomi velut conſervet, in retroceſſione vitæ mediæ, quam ſibi Archeus aſſumit. Sed in morte, & vitæ ultimæ extinctione pomi per putredinem, non eſt conſervatio, nec retroceſſus in vitam mediam.

30. Adeoque cum morte, & extinctione vitæ ultimæ pomi, pereunt unà verrucæ abſentes, per actionem regiminis ſympatheticam. Symbolum namque ſympathiæ, in hoc eſt ſitum, eo quod pulpa pomi, quæ veſtit nucleum, eſt velut fungus ſui rami; non ſecus atque verrucæ, ſuæ ſunt carnis fungi. Impreſſio ergo verrucarum translata & ſigillata in conſymbolizantem fructum, cum vitæ pomi ultimæ morte, moritur unà ſigillum, & id, cujus eſt ſigillum. Non minori ratione enim effluvium cum ſuo corpore, unde deſumtum eſt, ſymbolizat, quam tonus cum ſuo inſtrumento muſico, non ita cominus poſito. In uniſono nempe, manifeſtè geſtit & exſultat,

appenſo ad finem annulo, in cæteris autem tonis, etiam longè majoribus, & altioribus aliàs, quieſcit. Etenim ubi cernitur ſenſus ſubſcultus, & lætitiæ, ibidem eſt & triſtitiæ, & mortis ſenſus poſſibilis. Itaque ſuperſtitione carere mihi viſum eſt, ſi verruca naturali triſtitiæ ſenſu tabeſcat, in morte vitæ ultimæ, impreſſo ſui effluvii ſenſu. Eoque magis, quod pomum ſit velut fungus primariæ intentionis naturæ, & fortioris effectus: verruca autem, nec primariæ eſt intentionis, nec radicem in Archeo totali habet. Non enim intervenit mors pomi, ſi edatus à glire; ut neque interitus impreſſionis additæ, quippe conſervatur vita media, ſub conſervato Archeo pomi transplantata in Archeum animalis.

31. Quocirca etſi Scholæ unius tantum meminerint corruptionis generatim: ſunt tamen variæ deſtructiones. Quædam enim à vita ultima in primam redeunt; alia verò, quæ ad vitam mediam recedunt; quæ verò non ad vtam recedunt ullam, exſpectant ultimam ſui reſolutionem, ut tranſeant in novam generationem ſeminalem: at in adventum novi ſeminis, ex fraceſcente fermento, reſurgunt per primam vitam Ejuſmodi ſunt quæ per venenum vitæ, vel per mortem ignis, pereunt. Sic namque pomum, ſpontè putrefactum, & cadavera quæque, vel herbaſcunt, cum ſucco Leſſas, vel prius verminaſcunt..

32, Tandem mineralia & tres vitas, diſtincta ſerie oſtendunt Ita eſt. Mineralia quidem non habent ſemen, cum imagine prædeceſſoris, per modum animantatorum. Quod tamen multos fefellit, analogo ſeminum fluxu, non rite perpenſo. Mineralia enim, non minus quam reliqua, alligantur ſuis cauſis conſtitutivis: adeoque procedunt ex neceſſitate, & fluxu ſuorum ſeminum. Ideoque carere nequeunt triplici vitæ ſeminalis diſcrimine. Quodquid enim abſque genitore, ad hoc aliquid procediit (uti mineralia,) ſemen ſuum, in locorum diverſorio reperit.

33. Quocirca quædam immediatè ſunt in loco, alia vero in corpore locato. Ventus quidem inceſſanter fluit in loco: eſt tamen quibusque locis ſua proprietas ſtabilis; certi Provinciis venti, & ſtatæ tempeſtates. Quæ loco tribuo, non aeri, aut inſtabilibus aquis. Deus ergo, nedum corpora virtutibus dotavit: ſed & loca replevit immediatè, ſeminum incomprehenſibili theſauro, in mundi terminum duraturo: Divitiis nempe accumulavit loca, ſtata dierum maturitate, in lucem proditurus, veſtemque aquæ induturis.

34. Terra enim erat primum inanis & vacua: dupliciter nempe inanis, quia ſpoliata viribus dotalibus, tam in ſuo corpore, quam in locis receſſuum ejus.

35. Quod ſic cernes. Nam etſi fluat aer, ſub Blas ventorum, lumen tamen, (quia immediatè in loco, & mediatè in aere,) manet ſtabile. Si enim putetur lumen, cum aere ſimul fluere, vel per unumquodque inſtans in fluxu aeris, lumen de novo generari, ſcias lumen eſſe revera ens extra lucem. Nam penes me aſſervo ſilicem, quem ſi ad aerem, Sole exſiſtente ſupra horizontem expoſuero, ad ſpatium trium vel quatuor ſaltem pauſarum, (nec etiam refert, ſive dies ſerenus, ſive obnubilus fuerit,) ac inde ad obſcurum locum detulero, ſervat conceptum Solis lumen, ad aliquod ſimile fortaſſis ſpatium. Idque fit, quoties repetitur præfata illuminatio. Adeoque hinc palam fit, lumen eſſe ens, ſubſiſtens in loco immediatè, nec habens aliud ens inhærentiæ, præter ſui ipſius locatum eſſe, ſeparabile à creatura lucida. Adeoque ſi de aere migret in lapidem, poſſet etiam de aere in proximum aerem migrare, ſi ejus exſiſtentia immediata eſſet in aere & non in loco. Siquidem eſt lumini perinde migrare ex loco (ſubjecto immediato,) in aerem, vel in ſilicem: in eo tantum eſt differentia, quod eſſe luminis, in aere non ſubſiſtat, præter fotum lucis continuum, ut neque flamma extra fumum cremabilem. Sin autem ſilicem aptum ſibi retinaculum habeat (ut fit, quando ignis ferrumi poſſidet,) perſiſtit in eo aliquamdiu.

36. Fit enim hinc, quod viſus uno inſtant ſuum percipiat objectum, quia immediatè in loco eſt, tam lumen, quam color; in corpore medii vero, velut per accidens & ſecundario,

Etenim

Etenim cum locus ſit ſubjectum ejus, non reperit reſiſtentiam,in corporibus locatis diaphanis, quin unico momento, ab octavo Cœlo, in terram usque, lumen vibretur. Sonus verò, ſive objectum auditus, immediatè eſt in capſa medii, & ambulat ſine fluxu aeris, de ſubjecto in ſubjectum. Et in hoc Scholæ ſurdaſtræ fiant. Odor vero non diſpergitur ſine odorabili, quod eſt Gas rei. Quod per vacuitates, ſive Magnale aeris diſpergitur.

37. Eſtque Magnale capſa,in qua Gas omne reducitur in primam aquæ materiam.

38. Inhabitant ergo locis, nedum lumina & colores, tanquam immediati hoſpites: ſed fermenta, Rationes. Ideoque, à Conditore verbo locata, ut ſint radices ſeminum ſucceſſivorum, in mundi usque finem.

39. Mineralia ergo, non promiſcua ubique: ſed certa, ſtatis annis, & locis. Tam enim Suedia cupro dives, quam olim potuit eſſe Cyprus. Inſons ergo frigus, ut varius calor ad conſtitutionis illorum ſeminum. Siquidem, & in montibus frigus, & mineralia comitantur plerumq;. Loca enim quæ fodinis caruere olim, ſua quandoq; die, maturato ſemine, fænora reddent, ditioribus non imparia. Quia radices, ſive fermenta mineralium ſedent in loco immediatè, ac in dierum plenitudinem ſine faſtidio anhelant, Quam ubi ſemen complevit, tum Gas, obſidens aquam ibidem, ſemen è loco ſuſcipit, quod aquæ ſulfur dein imprægnat, aquam condenſat, atque ſenſim in aquam mineralem tranſplantat. Non raro enim contingit, quod Metallarius in fodinis, ſaxa diffringens, dehiſcat paries & rimam det, unde tantillum aquæ, ſubalbidæ vireſcentis, manavit, quod mox concrevit inſtar ſaponis liquidi (Bur voco,) mutatoque deinceps pallore ſubviridi, flaveſcit, vel albeſcit, vel ſaturatius virideſcit. Sic enim viſum eſt, quod alias intus, absque ſaxi vulnere fit. Quia ſuccus ille interno efficiente perficitur.

40. Eſt ergo prima ſeminis metallici vita in condo, ſive promtuario loci, homini planè incognita. At ubi ſemen in lucem liquore veſtitum prodit, & Gas incœpit ſulfur aquæ inquinare, vita eſt ſeminis media. Ultima verò, cum jam indureſcit. Eſt autem ultima ſeminis metallici vita, prima metallorum vel illi ſaltem proximè conjuncta. Dum vero iſta maſſa ſulfur ſpirat, ſuumque intus claudit Mercurium: tum inquam, vita metallorum media. Ultima vero, ubi fixitatem, venæque ſtabilitatem propriam acquiſivit. Quocirca eſt vitæ, & ſeminis, in metallicis manifeſtior progreſſus, & diſtinctio, quam in duabus Monarchiis ſociis. Eo quod metalla non exigant figuram, nec totum tam exquiſitum.

41. Imo ſi ſeminum imago, in vitalibus profluat à ſuo genitore; certè mineralium typicæ imagines, ex promtuariis Divinæ largitatis, ſunt petendæ. Hinc quoque mineralium ſemina non ſunt inquinata, genitorum turpitudine & laſcivia, nec monſtroſa ſeſe ideo offerunt. Sed quia illibata; anguſtæ ideo ſunt poteſtatis, in medendo. Ergo mineralia, non magis quam cæteræ res, à vitæ ultimæ poſſesſione ſpolianda ſunt, ſi ab illis obſequium ſanando exſpectemus. Languidam alias allatura opem, & quaſi ſe fruſtra veniſſe plorabunt, quod fines deſtinationum ſint aſſecuta: ſed in ſtuprorum & luxuum prævia dirigantur.

42. Repetam quæ ſupra. In Eden poterat Archeus noſter plenarie omnes Archeos tam venenorum quam alimentorum, in ſui incrementum ſubigere absque ulla ſui laſſatione, aut eorundem reactione. Poterat nimirum absque difficultate, omnem vitæ mediæ impreſſionem tollere, & ſuperare Erat enim Archeus, immediate ab anima immortali rectus, adeoque & ideo impaſſibilis. Non enim Deus fecit mortem in Paradiſo non ſolum: quinimo neque pro homine creatum fuit medicamentum exterminii (id eſt venenum,) in terris. Sed mox homo ejectus in terram, hæc tribulos & ſpinas invexit. Id eſt: Licet Archeus noſter victor, ciborum Archeos ſibi ſubigat: peregrinarum tamen proprietatum reliquiæ ſuperſtites manent. Ultima nempe ciborum vita quidem abit: ſuperſtite media. Quapropter ſtomachus debilior, majus gravamen

sub

ſub finem digeſtionis ſentit, quàm mox à paſtu: quaſi Archeus dignitatis priſtinæ amiſſæ memor.

43. Has igitur qualitates vitæ mediæ ſuperſtites, ambularorias voco.

44. Adeoquè quod Scholæ clamant impoſſibile, eſt iter commune, ac neceſſarium in natura. Quaſi neceſſarium foret, materiam generationis denudari omni prorſus accidente, prioris ſui eſſe, nec diſpoſitiones prævias ſupereſſe poſſe, & quaſi unicuilibet generationi præcederet corruptio, vel privatio. Adeoque neceſſum eſſet, materiam primam, ſive hylen ſummariam, actualiter ſubſterni, atque immediate præcedere generationi, quam tamen volunt in inſtanti contingere. Etenim niſi præviæ diſpoſitiones, & fermenta earum generandarum, præexſiſterent in fieri, indifferenter quidlibet generaretur ex quolibet.

45. Compulit enim Scholas ad hunc ſcopulum, malè intellecta principiorum authoritas, putantes omnia accidentia, immediatè, & originaliter dependere ex forma totali rei.

46. Quaſi forma, in puncto generationis adveniens, omnes characteres ſui ſeminis in ſe haberet, & antequam eſſet, illis infudiſſet. Sin autem à forma generantis immiſſæ ſint proprietates diſpoſitivæ in Archeum: ſaltem toto individuo ſuppoſiti differunt, nec ad generati formam ſpectabunt. Neglexerunt Scholæ, ſeminum & Archei entelechian, ut & formarum ſubordinatarum actualitates. Neſciveruntque à generationis initio, usque in finem generati ſpontaneum, non eſſe niſi unius ſeminis fluxum, nequicquam attingentem formas generatorum.

47. Ergo in Archei vita media celatæ ſunt ſeminum poteſtates, ad vitalitatem ſurgentes, & vitæ, ſive formæ rei viventis ſubſtratæ. Igitur cum Archeo ciborum transſmutato migrant, & transſplantantur in dictionem Archei humani, proprietates vitæ mediæ, ſeipſis tamen multo obtuſiores. Idcirco frivolum eſt, nullum accidens in genito eſſe, quod prius in ſemine (quod malè vocant corruptum) fuit. Pariter etiam, quod ex rei forma, omnis accidentium ſit progenies. Sic namque ex univoca, ſimplici, atque homogenea mente immortali, malè peterentur tot hominum proprietates, & inclinationes. Sin vero menti aſtra adjunxeris, hæc cito te deſerent. Longeque petitum ſubſidium, flacceſcit in itinere, & ante appulſum, deficit. Malè quoque cum ſeminibus ageretur, ſi à forma rei vitalis, quæ tantum poſtea advenit, omnis ſeminum proprietas, & efficacia, mutuanda eſſet.

48. Inconcinnum ergo Scholarum dogma fert, generationem præſupponere corruptionem; & vice verſa. Alioqui ſi poteſtas media, in forma totali, atque vita rei ultima, conſiſtat: certè Medentes imponunt ægris, dum ſublata vitali forma, è plantis, atque animalibus, his utuntur in ſolamen infirmorum. Vident quidem ſæpè in urina lactentis pueri, ſubſiſtere odores rerum quas nutrix ſumit, puta oleum aniſi, macis, &c. Quod nutrix ſumſit, redolet in urina pueri ſugentis, adeoque ad illum finem nutrici popinantur: vetant tamen idem accidens permanere ſoſpes in genito, quod ante erat in corrupto. Veruntamen potius, in quolibet motus & alterationis puncto phyſico, ſive, inter unum & aliud inſtans, accidentia cuncta renovari. Malunt nimirum Scholæ, lumen à firmamento, in terram usque, ſingulo locorum & motuum inſtanti, producere actu infinitas ſpecies luminis, ſe invicem, filo continuo, propagantes, in quolibet medii puncto mathematico, quam quod permittant, lumen immediatè per locum ferri, radii vibratione. Malunt inquam, odorem aſparagi, à ſpecifica forma lotii, quam à vita media aſparagi manare. Non enim cognoverunt aliud ens, niſi ſubſtantiam & accidens, nec lumen ſubſiſtens, niſi immediatè intra ſubſtantiam medii.

49. Objecta viſus, neſciverunt immediatè tranſire per locum, cui inſunt immediatè. Nec advertunt ſe agnoſcere æquivocam accidentium generationem, dum unum ex accidente, aliud vero è forma ſpecificâ prognatum. Rationes autem, quare objecta viſus fortius moveant prægnantium imaginationem, quam cæterorum ſenſuum objecta, magis corporea, Prima eſt: Quia objectũ viſibile eſt in loco immediatè, adeoque

adeoque magis affectat, propiuſque attingit, & penetrat animam, propter ſimilem exſiſtendi modum. Attingunt nempe ſe mutuo per attactum intimum. 2. Cæteri ſenſus inſerviunt viſui. Puta, prægnans, Sulmone viſo, fertur in edendi deſiderium. Tum enim quidquid ſumſerit, præbet illi quidem actualiter guſtum Sulmonis, ſervitque guſtatus viſui ut hero: ſed decidens in ſtomachum, nec habens Sulmonem realiter in objecto viſibili, fraudem ſuam percipit, quam appetitus ſibi facit, ideoque nauſeat, atque infirmatur mulier, corde palpitans. Appetitus enim fingit Sulmonis guſtum, at falſum indignatur uterus: ſed nequit cibum transformare in Sulmonem. Imo licet alium piſcem eſitaverit, ſitque facilis tranſitus, in habentibus ſymbolum: non poteſt tamen inde formare optatum Sulmonem, quia eſt objectum guſtus, non autem viſus. Ubi alias per objectum repentè Sulmonem vel anatem, fœtum facile tranſmutat, in ejuſmodi monſtrum. Quippe objecta guſtus, ſedentia immediate in corpore aliquo, non poſſunt ob ſui corpoream craſſitudinem, formare imaginem tranſmutativam.

50. Idcirco qui ſtudent adeptis, contendunt laborem Sophiæ promovere per objecta viſus, & quidem per lumen Lunæ. Ut ſcilicet anima attingatur à lumine formali & nox nocti indicet ſcientiam. Quoad fœtum, certè illum conſidero ut ramulum peregrinum trunco arboris inſertum, qui licet liquore materno alatur, propria tamen mox intus quadra vivit. Neque enim ut pars integralis ineſt: ſed tanquam hoſpitatus miles, rapit omnia in lubitum, ipſumque vas dilatat pro ſui imperio. Uterum vero conſidero, ut domum vacuam, à peregrino poſſeſſam, & ampliatam, in quam proinde facilius picturæ incidunt, quam in exquiſitè concluſam. 3. Objectum viſus eſt magis ſpirituale; & ideo imago ejus nudior, ſpiritualior, & magis activa. Quarta. Pater luminum, in hoc per ſimilitudinem, manifeſtat ſola luminis cogitatione, ſe ex nihilo creaſſe omnia. Species inquam rerum, quas ab æterno in ſe complectebatur, ſola cogitatione, in eſſe creatum produxit. Sic & imaginatio libidinis animarum, per objectum viſus, profundit ſui imaginem in ſemina, fœcunda ut ſic eſſent ex juſſu Dei.

51. Dici hic poſſet, quomodo fiant ſpirituum apparitiones immediatè in loco, colore, figura, & lumine, non autem in corpore: & per conſequens quare videantur ab uno, & non à viciniore altero. Qua via, lumina & colores ſe mutuo in loco tranſſecent, immutata nihilominus ſingulorum exſiſtentia, quo pacto ſe penetrent & Optices regulas fallant. Id eſt, effaſcinatio fiat. Quomodo color ſplendorem habeat opacum, inviſibilem in medio, viſibilem in termino repercutiente: licet ille nitor non minus ſit in medio, quam in dicto termino, nec in ullo radio, niſi directo dumtaxat. At hæc aliis relinquo, ſub theſibus à me formatis. Ego Phyſicen magis tracto.

52. Moderni diſtinxerunt qualitates per claſſes: ut primæ ſcilicet referrent elementalem vultum caloris, frigoris, humiditatis, & ſiccitatis, (quarum duarum poſteriorum cenſuram alibi demonſtravi.) Secundæ vero qualitates continerent leve, grave, molle, durum, aſperum, glabrum, friabile, tenax, album, nigrum, itemque odores & ſapores, ut dulce, amarum, ſalſum, acre, pontium, acidum: quippe quos putant ex elementorum miſtione proximè reſultare: quod falſum eſt, cum elementa nunquam miſta fuerint: ſequuntur ergo præfatæ qualitates, tanquam dona ſua ſeminum formalia initia, habentque ſe per modum fracedinis fermentalis. Ut patet in fungorum ſpeciebus. Tertias dein qualitates vocant ſpecificas & formales, iiſque adhuc quartas ceu magis abſtractas addidere. Tertia ergo qualitas eſt ſpecialis ſapor aromaticus in cinnamomo, croco, cariophyllis, &c. ſingulariter ſuæ ſpeciei ſervans. Quartæ ergo, ſunt magis formales, magiſque à corpore remotæ, qualis eſt venenoſa in venenis, ſolutiva in laxantibus, attractiva ferri in magnete, productiva lactis in fœniculo, &c. Saltem tres priores claſſes operantur corporaliter vi ſeminum, quatenus ſibi materiam deſponſarunt. Sed duæ deinceps ſunt planè formales, aguntque per vim luminarem, & abſtractam, concreto ſuo alligatam, habentque ideo imprimere ſuas actiones in formas vitales.

53. Tres priores ſcilicet, vix penetrant alia corpora, multoque minus commiſcentur illis radicaliter: ideoque tranſmutantur ab Archeo noſtro. Ita ut quamvis vitæ mediæ ſuæ obſcuram proprietatem à tranſmutato eſſe ſui adhuc ſecum ferant, ſubiguntur tamen in noſtri clientelam, fiuntque cives noſtri: plura licet inter tranſmutandum, inſigniter cum Archeo diſſideant, quia fortitudinem indomitam atque alias incapacitates habeant, ſordes inquam, & impedimenta. Incorporantur videlicet nobis, cum nota vitæ ſuæ mediæ, quam difficulter exuunt, ſubiguntur tamen. Sin minus: rejiciuntur poſt relictum in nobis ſui contagium. Ideoque derelictum in nobis ſui contagium. Ideoque degenerant in ſordes morborum occaſiones: quibus Archeus diverſimodè commotus, indignatuſque format deinceps morbos.

54. Sed proprietates formales, & prorſus abſtractæ emanant è formis, ſuntque luminares ideo & igniculi ipſiusmet formæ, vim habent penetrandi Archeum, per totum ejus lumen, vitam item & partium formas. Cogitabam ergo pridem, an morſus rabidi deferret in ſaliva quandam ſingularem fantaſiam, quæ noſtram velut ſuum patiens in ſe converteret, formaretque ſibi propriam luminarem proprietatem, efſectricem Hydrophobiæ? An vero noſter Archeus ſibi fabricaret imaginem virulentam propria ſpontè. At tandem iſta diſputatio, ſolius nominis eſt mihi viſa. Quippè inveni in hujusmodi actionibus luminoſis, connexionem unitatis in puncto, cauſæ ſcilicet occaſionalis, & efficientis noſtri Archei, eo quod per modum luminum ſe penetrent, & uniant radicaliter absque alia diſtinctione, quam terminorum relativorum.

55. Quod nunc de externo rabidi veneno, idem de carcinomate atque aliis eſto judicium. Lumen namque formale virulentum, ſubnatum in vita noſtra, fit ipſum vivens, adeoque prout Archeus rabidus fermentaliter contagium externum ſuſcipit; ita & in cancro, aberrans, ſe tranſplantat in furores, quibus carnem topicè infeſtat.

56. Nam ſive deferantur intro, per accidens externum; ſive vero intus ſuſcitentur, adeoque hactenus aliqualiter differant, quoad initium principiativum: Interim tamen per applicationem idem eſt, luminis tamen virulenti, ſervato modo propagandi & penetrandi juxta proprietates ſeminum, ſervataque ſphæra activitatis veneno cuique propria. Nam quædam ſubito ſe propagant in totum, & necem mox inferunt: alia vero topicum venenum exercent, eo quod horum proprietas, etſi penetret ex natura veneni, ſe dilatat tantum juxta præſcriptum ſui veneni. Hæc nimirum eſt immediata actio formarum in formas, per penetrationem unitionis fermentalis, cum transmutatione noſtri.

57. Itaque non propriè ſuſcitatur novum venenum in Archeo, ut ſibi formet venenum. Prout alioqui alibi, (ut in febri,) occaſionalis materia Archeum in furorem concitat, non quidem ad fabricandum alias materias occaſionales febriles: ſed Ideas nudas furoris, ad expellendum dicatas, quas in ſuimet ſubſtantia depingit. Aſt lumina formalia venenorum, penetrant lumen vitale, commutando efficienter & potenter, propter venenum occaſionale ſibi inſertum, præſens & radicaliter penetrans vitam mediam noſtram, eamque in ultimam diſponit, per primam vitam veneni. Igniculi quippe ſunt formales, animantati vel non, perinde eſto. Quoniam agunt licentia & libertate formali; qua ſe in puncto penetrant & inſinuant in inſtanti. Aguntque quod agere juſſa ſunt à Domino.

58. Conſiderandum dein, quo pacto vitam noſtram tam facile peſſumdent. 1. An videlicet noſtram tranſmutent in ſuam 2. An vero Archeum in furorem agant, ut ſeipſum amens perdat, & per totum ſe diffundat. An vero per privationem luminis mortificent, exſufflando ſcilicet igniculi noſtri lumen in Archeo. 4. An tandem Archeum ſub ſe comprimant, per ſui exaltationem virulentam? Certum eſt imprimis, hoc non fieri per contrarietatem, quam in naturam intraſſe nunquam, demonſtratur alibi. 2. Certum eſt, fieri per dona divinitus veneno collata, quæ proprietates dicuntur. 3. Certumque eſt, venena diverſimodè in nos agere, atque modum quadruplicem venenorum ſtatuiſſe differentias. 4. Certumque eſt tandem, quod Deus non creaverit mortem, ut nec venena, homi-

hominum exterminium, quem immortalitate donaverat: attamen corrupta illius integritate illi evaſerunt lethalia, quæ venena ipſi prius non erant. Sunt interim venena quædam fermentalia, quæ non tam vi luminaris igniculi & proprietate formali nos perdunt, quam fermento quodam penè odorabili. Adeoque unica vita multos ſibi hoſtes undequaque timet. Etenim fermenta ejuſmodi magis accedunt ad naturam corporum.

59. Vides illud in lychnio ſulfurato, quod accenſum & ſuſpenſum in vaſe vitreo, ardebit quidem, & implebit vas ſublimata ſulfuris fuligine: quam etſi exſpirare feceris, atque iterum lychnium ardens impoſueris, momento ipſo quo intrat, extinguitur, non quidem à fumo ſulfureo, (qui cum ſit ipſe adhuc ſulfur, deberet potius accendi,) ſed à Gas ſylveſtri, cujus ſolus odor novam flammam extinguit: non quidem materiali flatu, ſed odore ſui: Imo nedum lychnium ſulfuratum, ſed etiam flammam extinguit candelæ. Idque probatur. Quia ſi in cadum ſpatioſum miſeris flammam, tantiſper atque fracedinem vas redolet, vel alioqui fracidæ fæcis aliquantillum continet, exſufflat flammam lychnii aut candelæ. Idem proportionaliter ergo in vitalibus igniculis formalibus intellige. Sic nimirum in cryptis & fodinis facilè necantur homines, odore, & Gas loci. Sic & venenum peſtilens, ſæpè abſque mora vitale lumen perimit. Quia venena ejuſmodi, ſunt poſitiva & exſufflativa, mortalia, non autem privativa. Neque enim alio etymo donari poſſunt, quam quod ſuo Gas virulento efficienter exſufflant lumen formale, animam ſenſitivam, ſive formam ſubſtantialem vitæ noſtræ. Ideoque inter entia realia locum habent, & quidem potentiſſima.

NATURA CONTRARIORUM NESCIA.

1. *Bruta non erant in Paradiſo, ne homo brutalem copulam videret: ſed maneret innocens pudoris.*
2. *Ducta ſunt bruta aliunde ad Protoplaſtum in Eden, ut illa nominaret, inde Deum laudaret, & ſe agnoſceret.*
3. *Quales ibidem eſſent arbores.*
4. *Plura individua in ſpeciebus ſingulis creata, non autem in homine.*
5. *Homo ſemper comedit carnes & de ſacrificiis ipſis, præter Turcas & Calviniſtas.*
6. *Contemplativa Philoſophia prima flentis Adami.*
7. *Artium prima Agricultura.*
8. *Zooſophia altera.*
9. *Aſtrologia meteorica, Agricultura pediſſequa.*
10. *Introitus Medicinæ fuit poſtremus.*
11. *In primis adhuc ſtatur principiis. Galenus introduxit methodum nimis facilem, ideoque ſuſpectam.*
12. *Indicationem unicam naturalem finxit Galenus, nempè per contraria.*
13. *Detegitur fraus illius axiomatis.*
14. *Irriſit Paracelſus Galenum, ſibi malè conſtans.*
15. *Male cenſuit omnem medelam per ſimilia fieri.*
16. *Semina non operari per contrarietatem: ſed per juſſum, cognitum à priori, ſoli rerum Domino.*
17. *Neſciunt ſeminum neceſſitates, quorſum dirigantur.*
18. *Occultatur in contrarietatum axiomate Ethniciſmi cæcitas.*
19. *Notatur Ariſtotelis futilitas, de materia prima.*
20. *Argumentum ex Ariſtotele, retorquetur in Galenum.*
21. *Argumenta aliquot idem concludentia.*
22. *Schola decepta, per metaphoram, & hyperbolem introductam naturam.*
23. *In elementis non dari contraria.*
24. *Summum frigus cum ſummo calore, eodem puncto aeris combinari pacificè, & abſque contrarietate.*
25. *Relollaum quid.*
26. *Aqua non fervet per ignem, ratione introducta contrarietatis.*
27. *Aqua non extinguit ignem, propter contrarietatem.*

28. *Ignem non eſſe ſubſtantiam, probatur de elementis.*
29. *Humiditas & ſiccitas, qualitates vix intelligibiles, in abſtracto.*
30. *Nec ſunt Relollaa, per modum caloris & frigoris.*
31. *Humidi cum ſicco, non eſſe radicalem commiſtionem.*
32. *Vnica quæſtio Authoris, propoſita omnibus Doctis, temperiem elementorum in miſto credentibus.*
33. *Elementa, non eſſe invicem contraria.*
34. *Elementa ſe invicem abſumere.*
35. *Elementa non pugnare.*
36. *Res inanimes, non habere contrarietatem.*
37. *Actio Naturæ contrarietatis expers, probatur de fide: dein per aliquot argumenta.*
38. *Idem oſtenditur in aliis rebus.*
39. *Quid ſit Natura.*
40. *Nomen Criſeos impertinens.*
41. *Notatur Paracelſus, quod remedium velit operari propter ſimilitudinem.*
42. *In quo ſit ſita vis medicaminis.*
43. *Quare necet fames.*
44. *Quæ requirantur pro medela.*
45. *Refutatur Paracelſi doctrina.*
46. *Objectio futilis.*
47. *Peccatum non opponitur virtuti, ſimpliciter, privativo modo.*
48. *Venenum rabientis, ſerpentum, tauri, &c. non habere contrarietatem amplius cauſarum, unde fiunt.*
49. *Declaratio præcedentium.*

1. INtegritatem Naturæ jam ſat contemplatus, dein paulatim deſcendi in ejusdem defectus, & alteritates, dum rem medicam attingo. Oſtendi nimirum, non eſſe elementa quatuor, in natura, atque inprimis ignem, nec accidentis, imo nec ſubſtantiæ quidditatem habere, multo minus elementi naturam. Quocirca elementorum, ac complexionum quaternarium diſruptum, & fruſtraneum: Ideoque quatuor humorum coactam adaptationem Adeo ut quanquam hinc ſatis manifeſtum ſit, morborum cauſas & eſſentiam in Scholis intacta fuiſſe: Idipſum tamen ex illarum thelibus, peculiari capite alibi demonſtrare volui. Hoc loco autem demonſtrabo, quod natura neſciat, itemque nec admittat ſuo voto contraria. Initio creavit Deus cœlum & terram, ac quicquid univerſo continetur. Virum autem conſtituit in Paradiſo, poſtquam eſſet creatus. Nec etenim leonem habebat ſecum, ovem, tigremve ſibi contrariam, aut lupum comitem: nec demum aliud animal, quod ſibi aut fructibus Eden inſidiaretur. Imo, nec voluit Omnipotens, quod homo ſexualem brutorum copulam cerneret, quem in puritatis innocentia vivere optabat, (ut alibi de vita longa.)

2. Sed adduxit Deus de animantibus ſingulis ad Adam, unum ſaltem de quaque ſpecie, etiam è remotiſſimis terræ oris, (ſiquidem Rangifer non niſi ſuo climate ſuperſtes remanet,) ut Adam propria illis nomina daret. Aſt non tanti erat nomen dare brutis, ut Deus, absque ulteriori fine, hæc Adamo nominando ſubſterneret. Sed iſtud eſt factum, ut noſceret ſcientiam rerum cunctarum ſibi gratis divinitus datam, utque tantæ molis arbitrium, pro tot beneficiis, conſtanter in ſpiritu adoraret. Nam ex quo bruta omnia, juxta propriam cujusque naturam nominabat, ſua ipſius cognitio quoque includebatur. Quæ apex eſt Sapientiæ. Noverat namque ſe penitus, (non brutum quidem ſe,) divinitatis non inconcinnam atque immortalem imaginem. Igitur primario propter Dei honorem, allata ſunt illi undecunque bruta: ac dein propter ſui utilitatem, ut per abnegationem brutorum, quæ antè non viderat, ſui ipſius cognitionem hauriret, ſicque Tentatoris ludibriis cederet. Bruta nomenclaturis carere poterant, ubi præſertim ſe invicem nominare non debebant, unum quoque alterum ex nomine cognoſcere aut cognationem æſtimare, non requirebatur. Sunt ergo denuo poſt appellationem, ſingula reſtituta ſuis natalibus locis.

3. Deerat enim homini cruentum ex cæſis animantibus epulum: ſed beneplacitum creatoris tulit, illi concedere fructus lignorum. Ibi tunc arbor quæque, perpetua fronde virebat florem, ſucceſſivum gerebat, fructum denique perpetuum, non verminoſum nec ante maturitatem diciduum, uti neque florem effœtum profe-

proferebat. Iſta nempe in Paradiſo, quotidiana erat vegetabilium propago, voluptas, luxuria. ac felix ubertas. Prout enim herbæ cibis aptæ, nobis ſunt cerealia, legumina, olera, & aromata: Ibi arbores quoque unum ex iſtis, ſi non quatuor ſimul, aut aliquot connexa proferebant. Multiplex ſiquidem glans ibidem cerealia referebat diverſa. Oliva & nuces totidem notabant legumina. Prout & poma, totidem olera. Arbores quoque aromatum matres, herbas condimentis aptas exhibebant. Atque tandem, multa ſtabant connexa, ſub ſpecie unica, prout & nunc pomum, oleoſo nucleo ſubinde conſtat. Cuncta nimirum ſenſibus humanis adulabantur. At poſtquam hominis Majeſtas, ob prævaricationem, caſſa, ipſique natura jam eſſet polluta, debebat eadem die mori; ſtetiſſetque latæ ſententiæ vigor, niſi is, per quem facta ſunt omnia, ſe vadem oppignoraſſet coram eo, qui fecit omnia, ſe in temporum pleni udine, oppetiturum pro homine, ut ſui juſtitiam amore oſcularetur. Unde pax. Ejiciendus extra Paradiſum homo in terram; ubi ligna occurrerunt ſteriliora, nec ciborum continuæ neceſſitati ſufficientia. Sed priuſquam abigendus erat: cum ipſum jam ſuæ nuditatis puderet, Deus utrumque induit tunicis pelliceis. Magnus nimirum ille Sacerdos & Agnus, hoſtia immaculata immolatus, ab origine ſuæ ſponſionis amoroſæ, in myſterium; qui ideo duos ſine labe agnos, Patri æterno immolavit coram homine, unum quidem in holocauſtum ſuæ futuræ paſſionis, alterum quoque ſine oſſium comminutione, partim ſacrificandum, partimque edendum, in hoſtiam pacis, utrique dedit homini, ut à condito mundo Agnus in juge Sacrificium, hoſtia, atque ferculum foret, unus & idem. Quorum Agnorum pellibus amicti ſunt parentes. Quem primum litandi tenorem, deincepe imitata eſt gentilitas.

4. Quamvis in Arcam duo ſaltem ſexus cujuſque ſpeciei, conjuges ingrederentur: non tamen per annum jejunavit Leo, ut primam gregis ſpem, ſimul cum Pardo, atque lupo divideret; iterumque deinceps per annum abſtinuiſſet. Terram enim ſufficienti numero replevit Dominus, quæ antè inanis & vacua. Neque enim quicquam defectuoſum eſſe voluit. Prout mare, individuorum multitudine, ita & terram pluralitate brutorum individuorum ditavit. Etenim quanquam ſpontè bina tantum intrarent animalia: aſſumſit tamen Noah ex mandato Domini cibos pro ſe, & aliis neceſſarios. Futilis ergo quæſtio, cur hodiè plures oves, quam lupi.

5. Habuit ergo homo ab initio carnes, quibus veſceretur & ſacrificaret: fuitque vel ab exordio mundi, ſacrificandi ritus, ut de immolato ederent ſacrificantes. Deficiuntque hodiè ſoli Mahometani, & Calviniſtæ, tanquam Sacrificio deſtituti. Cedant ideo qui ſcribunt, mortales ante diluvium carnibus veſci inſolitos, quia ſcriptum eſſet: *Carnes deinceps olerum inſtar erunt.* Fruſtra alioqui namque Abel gregem & armenta duxiſſet, nec cecidiſſet alter in venatione ferarum, & Nemroth nomen vanum haberet. Credam itaque, mortales beſtiis tam domeſticis, quam feris uſos: vix tamen piſcibus, ante diluvium, eo quod tum unicus fons totam irrigaret terram, ſtaretque mare, altera parte globi, cujus altera medietas dicebatur arida. Adeoque piſces ſolius maris erant, dum totus mundus indiviſum erat continens: in cujus meditullio, unicus fons totam irrigabat terram in quatuor diviſus flumina. Nondum ideo Lintres aut Scaphæ enotuerant, ſic piſcatio in mari inſueta. Nec etiam habitatio hominum litora colebat. Nam Agricolis unicum terrarum, vaſtumque continens, ſat voluptatum dabat, ut ſterile pelagus mille tempeſtatibus horridum deteſtarentur. 1. *Gen. cap. v* 28. Homini primum datum maris dominium legitur, dein ſuper volucres cœli, ac tertio, ſuper omnia animantia, quæ ſe movent ſuper terram, Tamen ubi de cibis ſermo eſt, 1. *c. v* 29. Omnis herba & arbor, in cibum data eſt: Et 1. *c. v.* 30. Omnia animantia terræ & volucres cœli, & quidquid movetur ſuper terram, habens animam viventem, datur hominibus, ut haberent, quod ederent: Nuſquam tamen piſces leguntur conceſſi, ut neque piſces maris ad Adamum translatos, ſua ut ſortirentur nomina. E quibus ſtatim obvium eſt, non fuiſſe herbas, arbores, aut reptilia ulla, homini contraria, aut in medicamentum exterminii. Reſtrictio item pro volucribus, & quæ ſe

movent ſuper terram, piſces excludit. Qua propter ut à diluvio, ſectione unius continentis, fontes, & cataractæ, ſeſe ex imo fundo diffuderunt, piſces, delabentium aquarum dulcedine allecti, aliquot in fluviis & paluſtribus manſere. Aliis interim nova diluvii permiſtione & licentia è mari aſcendentibus. Piſces itaque carnes ſunto: licet homini ante inuſitatæ. Carnes inquam, quæ olerum inſtar deinceps à diluvio forent. Alioqui caro volatilium non olerum, ſed cerealium vices rependebat, ut quadrupedia jam dudum ab initio leguminum locorum ſuppleverant.

6. Protoplaſtus itaque in terram proſcriptus ærumnarum, tædii ac pœnitentiæ plenus, ampliſſimorum ſeculorum otio, ſenſit naturam ſuam, jam corruptione defœdatam, atque conſervationis indigam: Denique ut eſt neceſſitas ingeniorum ac inventionum mater, meditari cœpit, qua ratione inteſtinis vitæ calamitatibus, atque inprimis meteori injuriis occurri poſſet.

7. In quo labore, filiorum ſuorum natu major, cœpit frugum nativitates, felices atque infauſtos proventus perpendere. Unde prima Philoſophia, Agricultura fuit.

8. Alter quoque, proprietates & ſocietates animalium notavit, gregis unde indubitata ſpe, tranquilla vita ducitur. Hæc fuit ſcilicet Zooſophia.

9. At deinceps uberiorem progreſſum facientes poſteri, decreta ſiderum, cum priorum obſervationibus, nectentes, denunciatas rerum viciſſitudines utili & jucunda admiratione adnotarunt. Pediſſequa ergo Agriculturæ ſic ſurrexit Aſtrologia.

10. Veruntamen naturalium diſpenſationes prorſus obſcuræ manſerunt: uti & inter omnes, ſuiipſius notitia, cunctarum eſt poſtrema atque difficillima. Morborum verò generationes, remedia & ſanationes, (quæ adhuc tum erant rariſſima,) longè erant obſcuriora. Primum namque, quiſque remedia, quæ ſibi profuerant ſine invidia, in medium adferebat. Primus autem Hippocrates ſuas obſervationes in calamum depoſuit; in quo labore divinam, quam non noverat, opem ſenſit. Galenus autem, vanas amorum nubes, tanquam aquilo, ſibi diſperſiſſe viſus, multaque undecunque ſuffuratus. Theoremata elementorum, primarum qualitatum, complexionum, & humorum erexiſſe, gloriatus eſt. Hiſque cuncta naturæ tam ſanæ, quam invalidæ opera & fortunas dicavit. Quæ poſt Græca Gens opulenter adauxit. Quibus hypotheſibus, Mauritani, ad palmam contendentes, laxa ſuperſtruxerunt experimenta

11. Hæc itaque fuit naſcentis Medicinæ origo & ſors; hique inventores. In his demum ſtatum, nec progreſſum eſt deinceps. Galenus ab Antiquioribus admonitus, advertens ignem per aquam extingui, & aquam igne calefactam evaneſcere, leporem ſe auribus tenere ratus, omnes propemodum morbos, eorundemque remedia, in primis iſtis corporibus, eorumque qualitatibus audenter conſtituit. Dixit namque ignem aquæ hoſtilem & viciſſim. Unde decreto univerſali ſanxit, in nobis congreſſum quatuor elementorum, invicem continuo in nobis bello pugnantium & contrariorum, in nobis continuam, atque inexcuſabilem velitari luctam. Quare etſi foris laceſſeret nihil, fore tamen, ut quandoque intemperies, ſive morbus atque ruina, ſponte adveniant. Mors inquam, ex compoſitionis elementalis neceſſitate, erumperet. Hoc in Galeno quidem fuit connivendum, at non in Chriſtianis, ſi non doceant, in Adamo parem compoſitionis neceſſitatem fuiſſe antè, quæ fuit poſt peccatum. Si nempe Adami compoſitio, è quatuor dimicantibus elementis connexa ſtaret.

12. Statuunt itaque Scholæ omnes, ſola contraria contrariorum fore remedia. Quibus videlicet omnis exceſſus, (nomine morbi inſignitus,) in ſymmetriam redigeretur. Plauſibilis iſta & ſtupida doctrina placuit facilè omnibus, in ignaviam ſubſcribendi pronis: quippè, quæ ſenſu ruſtico, magno compendio, & paſſim à quolibet facilè conciperetur: atque hinc inde avidiſſimè eſt imbibita. Galenus interim, quamvis amputationem, vel reſectionem noſceret enti nato, privativè oppoſitam, attamen non addubitavit partium vel humorum ablationem, reſpectu membrorum, redigere ad ſeriem contrariorum. Neglexitque privationum familiam, ceu adultero congreſſu natam. Hinc uni-

univerſum quæcunque numero, ſitu, magnitudine, proportione, affluxu vel effluxu, diſſentirent, à debito ordine aſſumſit, tanquam ſi eſſent contraria, ut fatuæ ſuæ Regulæ ſtabilitatem faceret. Quaſi Medicina non operaretur phyſicè; ſed per ſolam ſtaret Matheſin. Hinc tandem abſurdo generaliſſimo, indicationes naturales morborum, per ſolas contrariorum oppoſitiones fieri dictavit. Axiomatibus enim ſuis neceſſitates ſubſervire voluit, non autem axiomata, neceſſitatibus conformia erexit. Quæ ruinam proinde facere jubentur, quotquot ad tantæ ignorantiæ lubitum, efficta propinantur. Manet itaque hactenus à Scholis & vulgo adorata maxima univerſalis velut medendi apex, quæ per contrarietates, id eſt, per rixas, lites, bella, pugnam, criſeſque, ſanandi tritam orbitam conſignant. Sic enim creditum, ſic factum, fictumque eſt hactenus, at que id tam extra controverſiam, quod nil æquè cenſeatur plauſibile, & ſubſcribendo pronum, ſuaque intelligendi facilitate, oblectando & abripiendo incautum quemlibet decipiat.

13. At cognitio cauſarum atque ſanandi radices, longè occultiori ſtipite creſcunt, quam quod vulgus ruſtico ſenſu flores earundem decerpat. Nec conſideravit Galenus, quod unum contrariorum, toties prædicari oporteret, (juxta Ariſtotelem,) quoties alterum, eo quod utrumque ſtaret ſub eodem genere, parilique privilegio gauderet. Quocirca neque inveſtigavit unquam, quodnam eſſet illud genus, ſub quo ſtaret poſitiva frigiditas, ſive frigus, contrarium calori putrido tam multiplici, quot febrium finxit ſpecies. Nimirum ubi reperiret frigus, maligno, putrido, hecticoque calori contrarium, totidemque paſſuum exceſſibus calori repugnans. Quæve iſta eſſet ſingularis, & individua frigoris actio, tam diverſorum graduum, atque ſpecierum, quibus totidem calores ſubjugati, ad ſymmetriam cogerentur, quod ſanè quamdiu neglectum à Galenicis fuit, etiam remedium cuique febri juſtum, manſit ignoratum, adhibitaque fuerunt remedia, à conjectura & caſu præſcripta. Anguſtiis nempè Galenicis, utrobique ſua ſubjacent mendacia, in mortalium necem conſpirantia.

14. Irrſit quidem Galenum Paracelſus, helvetico ſarcaſmo, licet ſubinde ad eandem methodum coactus recurrat, ſuæ increpationis continuæ immemor. Coagulata nempe, non raro reſolutis, & reſolventibus contraria, eſſe voluit: imo multoties ad exploſas intemperies elementales, incoactus recurrit.

15. Tandem fervore contradicendi, omnium medelam conſtituit in ſimilitudine tam naturæ, quam cauſarum morbificarum, cum ipſo remedio, Indiſtinctionis ſcil. plenus ubique. Ego vero ſub libertate Philoſophica, nemini addictus magiſtro, ſentio: quod ſi ablatione cauſarum, omnis inde affectuum connexitas amputetur; omnem morborum ſanationem, eadem quoque cauſarum lege, definiri debere. Adeo quod correctio, ablatio, extinctioque efficientis immediati, (quæ privationem effectus inde conſequentis, intra ſe adæquatè claudant,) potiſſimum in medendo cardinem continerent. Non autem ſimilitudines, ut neque remediorum contrarietates. Inprimis morborum producta, (puta calculum,) uti in ſe, ſuum agens, in ſe coagulatum retinet: ita quoque ablatione ſolius effectus, perſæpe ſanari. Quia ſimul quandoque tollitur connexio cauſæ internæ, ſive immediati efficientis, cum materia ſua. Adde his, quod ſola ſolutio connexitatis, efficientis ad materiam; adeoque luxata, vel laxata adaptio, extinctioque, & pacatio privativæ perturbationis in Archeo, (quæ in ſe nonnunquam meram privationem includunt,) totam non raro ſanandi hiſtoriam compleant, abſque ulla contrarietate, vel ſimilitudine remedii, ad cauſas occaſionales. Quod ipſum meminiſſe debuiſſet Paracelſus, ſi ad ſua ſemel reſpexiſſet arcana. Animadvertiſſet namque citò, unum aliquod iſtorum, omnes propemodum morbos ex æquo profligare circa relationem ullam ſimilitudinis, aut contrarietatis: at ſolius tincturæ vitalis irroratione, dono, arcano, id eſt, ſuperaffluentia bonitatis.

16. Enimvero quicquid in natura, aut naſcitur, fit ex neceſſitate ſeminum efficientium

tium. Semina autem ipſa nullatenus operantur ob ſcopum ſimilitudinis, contrarietatis, (ut alioqui vulgo putatur,) ſed duntaxat, quia ſic ſunt juſſa operari à rerum Domino, qui ſolus ſcientias, fines, ſeminibus dedit, ſibi ſoli cognitos à priori.

17. Alioqui ſemina vadunt, & quorſum, neſciunt: ſeſeque dirigunt quidem, tanquam ſcientia pollerent, ſed tendunt per media ſibi conceſſa, ad fines ſibi ignotos. Vocamus namque impropriè medicaminum intentiones, aut naturæ ſcopos: non quod ſibi ab initio ſcopum præfixerint, tanquam ſi mente & præſcientia pollerent: verum quod ex dono creato, nata ſint ſua directione ſponte ac naturaliter defluere, ad ejusmodi fines, Deo cognitos.

18. Hoc namque ſic dictat Chriſtiana Philoſophia, ignorat autem Schola ethnica. Itaque vel in lumine, admiror Scholarum auſum, quæ entia naturæ ſeminalia, non agnovere in morbis, qualitateſque entium per ſe ſubſiſtentium, & morboſorum loco ſubſtituere, æſtimandas nihilominus voluere, per modum arbitrii, ſenſuum, ac thymoſis, quatenus antipathias, ac contrarietates proprio impetu poſſiderent. Equidem ſic aſſuevi philoſophari, ut res ipſas, ex radicali fundamento, juxta cotem ſacræ veritatis, quam proximè liceret humanis ingeniis, dimetiri cuperem.

19. Ut ergo oſtendam contrarietatis theſes, meros continere in naturam ſolœciſmos, prius advertendum eſt, futile Ariſtotelis tuliſſe inventum, materiam pro generationis ſubjecto proſtituere, tam in natura integra, quam corrupta, (ſc. ægritudine morbi:) omni proſus accidente privam, (feliciter ſic nempe incipit à duplici accidentium, & formarum omnimoda privatione, pro rerum primordiali initio,) Omne idcirco accidens, tam innatum, quam ſuperveniens, conſequenter quoque dependere, atque profluere è formarum gremio. Sic quidem ut à forma ejusque præludio, in Archeo omnis activitas, tam materiæ quam accidentium, dependeat neceſſariò.

20. Interim Scholæ ab hoc Ariſtotele edoctæ, (ſuſtinent etiamnum hodie,) ſubſtantiis tam materialibus, quam formalibus, nihil eſſe poſſe contrarium. Non video ergo, unde accidentia ſuam ſibi contrarietatem mendicabunt, præcipuè quæ ſunt nuda, immediata, atque mera formarum ſuarum organa? Unde enim hauſiſſent ſuam contrarietatem, quorum materia & forma (totalia nimirum accidentium principia:) omnem à ſe procul contrarietatem repellunt. Potiſſimum, quod accidentia in ſe conſiderata, non tam ſunt entia, quam entium; adeoque ex ſe ſint nihil, nihil operentur aut valeant.

21. Neceſſe eſt ergo, ſi in natura aliqua ſit contrarietatis intentio, eam primariò eſſe, in principio activo, id eſt, in ſinu formarum. Adeo quod vel hactenus formæ ipſæ, (quas tamen absq; controverſia in numerum ſubſtantiarum relegarunt:) ſibi invicem eſſent actualiter & potentialiter contrariæ primitivo jure. Conſequenter quoque falſum eſſe Scholarum axioma, Quod Subſtantiis nihil ſit contrarium. Vel oportet accidentia eandem contrarietatem habere independentem à formis, atque ex ſui propria natura, extra & contra poſſibilitatem formarum. Id eſt, non eſſe media immediata, producta, & organa formarum: ſed ex ſe oriri, ſtare, perſeverare, & agere, etiam invitis formis, extra & præter formas. Eſſe inquam entia independentia, & non amplius entium. Vel tertio tandem fatendum mecum, nullam eſſe in natura contrarietatem, præterquam inter agentia libera & activa. Addo. Si contrariorum paritas ſubſiſtat, juxta præfatum axioma, neceſſe eſt, relationem fundandæ relationis inter contraria, dependere à radice ſubſtantiali, ſive à radicali contrarietatum reſpectu, & intima proportionis adæquatione penitiſſimè præſente. Quod eſt dixiſſe: Eſſentiam fundandæ relationis contrarietatem, (priorem alioqui quam ſit ipſa formarum exiſtentia:) ſitam omnino in ipſo penitiſſimo ſubſtantiali formarum principio, contrarietatis omnino incapace. Idque ſive Deum ipſum, ſive aliam ſubſtantiam creatam ſpectes. Adeoque eſt neceſſum, contrarietatem in natura includere contradictionem, in ſuis & Philoſophiæ initiis. Sin autem hæc, prout ſupernaturaliter, & in Deo conſideres, non idcirco contrariantur etiam, adeoque nec à Deo in naturam fluent ut contraria. Et hoc ipſum

dico

dico. Urgeo & ulterius. Si unum contrariorum dicatur totidem modis, quoties & alterum: neque formis ſubſtantialibus quicquam ſit contrarium. Ergo nulla quoque eſt amicitia, ſymbolizatio vel ſimilitudo inter formas. Quod eſt falſum. Siquidem hinc conſtat indelebilis character rerum, quod à Deo Pacis amatore creata ſint univerſa. Etenim poſtquam melioribus initiis me erudiendum ſubjeci, ſeriò cognovi, ſive ſubſtantias, ſive demum accidentia intuerer, nullam in natura eſſe contrarietatem, niſi inter entia iraſcibilia & motiva viventia. Tantum abeſt, quod cujuslibet agentis actio in patiens, tantum procederet à termino relationis, contrarii ad contrarium.

22. Solam itaque reperi contrarietatem, in poteſtate iraſcibili ſenſitivorum, neque alibi. Unde fortaſſis per metaphoram, ſive hyperbolem impropriam, contrarietas ad cuncta mundi individua contorta fuit. Nam Scholæ, propriam ſentientes diſputandi thymoſin, meditatæ ſunt, & reliqua ſeminum producta, pariter non niſi per Iram, actionem nimirum majoris ad minus, victoris ad victum, robuſtiorisque ad debilius, propter contrarietatis relationes concitari.

23. Axiomatis ergo negativi ſenſus, quo dicitur Subſtantiis nil eſſe contrarium, æquivalet theſi in titulo hujus capitis præpoſitæ, nempè, Naturam neſcire contraria. Si vis aliqua contrarietatis eſſet in natura, præterquam in iraſcibili ſenſitivorum, (de terminis namque, & relationibus oppoſitis Logices, non loquor,) illa certè eſſet in manifeſtis atque primariis elementorum qualitatibus; ſed in his nulla eſt contrarietas. Ergo nuſquam alibi.

24. Probatur aſſumtum. Eo quod Scholæ primarias contrarietates in miſtis deſumant ex ipſis componentium elementorum contrarietatibus. Subſumtum verò probavi alibi hic repetendum: Vir Juvenis deſcendens manè ex Alpibus, continua nive tectis, latere tamen Solem reſpiciente, tota cervix, ſibi in ampullas, ſive veſicas fuit cremata. Eſtque ibidem aer ſummè delectabilis, ac novo velut æthere perfuſus, (diſce interim hinc primum, frigus non eſſe caloris privativam abſentiam; ſed ens verum.) Ergo ibidem frigus, & calor, intenſa ſimul in eodem loco, tempore, & ſubjecto aeris, ſeſe compatiuntur. Quod Scholæ non admittent, eſſe poſſibile in contrariis; ſiquidem quæ ſe mutuo debellare, frangere, expellere, interimere, & ad medium, neutrumque ſtatum ducere volunt. Notandum hic obiter: ibidem intenſum frigus hoſpitari immediatè in aere: intenſum vero & veſicantem calorem, ibidem eſſe ex parte luminis, adeoque immediate in loco ipſo aeris: in aere autem mediate. Sed cum iſte locus penetret aerem, per totam ſui ſubſtantiam: & locus illuminatus, calefaciat ſimul ipſum aerem, quem ideo lumen ſimul penetrat: idcirco in eodem aeris puncto, eſt intenſus calor, ſimul cum intenſo frigore. Quorum amborum nexus, gratum, & ſenſui amicabilem teporem profert, illuſorium tamen. Quia effectus utriuſque qualitatis connexæ, prodit intenſionem magnam, ſub illo tepore. Ideoque nec tepor cauſatur, quatenus ambæ qualitates, æqualiter intenſæ, per pugnam contrarietatis ſeſe confringant, atque reducant in mediam, plauſibilemque ſymmetriam; ſed ſunt ſenſus, & Scholæ, (quæ ſe juxta ſenſualitates, ubique abſque interiore indagine labi ſinunt,) rerum naturalium improprii & ruſtici nimis Judices. Pariter, fervens aqua, infuſa frigidæ, pari proportione, quanquam ſtatim in commiſto teporem excitent: utraque tamen qualitas, intenſo gradu, eſt in iſto tepore, non ſecus atque in præfato aere Alpeſtri: tametſi ſenſus illas non diſtinguat. Non eſt enim alias poſſibile, calorem illum aquæ, per graduum momenta acquiſitum, perire in inſtanti. Imo, nec eſt pugna contrariorum, quæ iſtum teporem ſtatim generavit, ut neque victoria frigoris calorem excellentis, dum prior calor remittitur: Sed calor in aqua eſt Relollæum tranſiens, quia violenter introductum. Ideo namque ceſſante igne, à quo eſt productus, ſua ſponte, ſtatim minuitur, ceſſatque non fotus amplius. Id eſt, calor in aqua fervida per minimos ſubjecti ſui atomos diviſus, ſua perit ſponte, non autem à contrarietate victus, expulſivè.

25. Quia Relollæum eſt qualitas efficiens, non procedens ex fermentis & ſeminibus rerum. Eſtque duplex: Unum videlicet in corpore pro-

prio,

prio, alterum vero in alieno. Inter Relollæa propria ſunt quædam ſeparabilia, ut frigus in aere & aqua. Alia vero inſeparabilia, ut calor in lumine Solis, candelæ, & ignis, quæ nunquam frigere poſſunt. Relollæum alienum eſt violentum, quod ſi non foveatur, perit ideo per ſua momenta & gradus. Ideoque dicitur tranſiens; ut eſt calor in aqua.

26. Ergo aer & aqua non caleſiunt ab igne, per contrarietatem, ſed per generationem Relollæi alieni, quatenus agit, quod ipſi agere eſt juſſum, heteroclito cum ſeminibus agendi modo. Ideoque nec agit ad, aut propter formam.

27. Pariter, dum aqua ignem extinguit, vel ignis aquam in vaporem ſuſtollit, id nequaquam contingit vi contrarietatis. Quia totus univerſi ignis, ab unica aquæ gutta, ne vel minimam humiditatem delere aut minuere poteſt. Quapropter irrita foret ignis, atque ſtulta contrarietas, ſive pugna vana ac invalida. Non poſſe autem ullis ſeculis, per artem aut naturam, aerem in aquam, aut hanc viciſſim in aerem converti, per Matheſin, ac ſufficienter aliis modis alibi ſat demonſtravi. Neque etenim ignis ab aqua extinguitur, propter frigoris contrarii præſentiam in aqua. Nam ſic aqua fervens ignem non extingueret. Crematque ignis fortius ſub flatu & frigore boreæ, quam auſtri: folliumque frigidiſſimus flatus, ignem magis accendit. Aqua ergo ignem perimit, non autem ignis aquam. Ignis etiam non frigore victus cedit, ſed perit ſuffocatus. Sicque oleum fervens, primam candentem extinguit.

28. Si ergo contraria debeant eſſe ſub eodem genere: non poteſt ignis eſſe aquæ contrarius, cum ignis non ſit ſubſtantia, prout alibi ſat demonſtravi. Denique ſi eſſent contraria, eſſent primario, per ſe, ſubſtantialiter & immediatè contraria, tanquam ſimplicia: eoque dato, deberet eſſe illorum actio par & æqualis pugna. Quod jam ante falſum oſtendi, prout &, quod ſubſtantiis nil eſt contrarium. Quorum nempe duorum, ignis nempe & aquæ, intuitu, Scholæ omnem miſtionum, & complexionum contrarietatem, finxere in univerſo. Quid igitur mirum, contrarietatem naturæ, in Scholis ſomniatam, haberi jam ſuſpectam, cum privativa ſua contraria ſint abſque contrarietate, paritate, congreſſu, commiſtione, viriumque conſertione?

29. Porro humiditas & ſiccitas, qualitates ſunt vix intelligibiles in abſtracto, (prout alioqui calor conſideratus in manu, præter aut extra ignem: imo in ſubjecto ſui improprio, quale eſt aqua:) ſed humiditas, ſiccitaſque, ſunt potius ipſamet corpora qualitata. Nec ideo acquiruntur per partes & gradus (ſub pace Scholarum) per modum qualitatum. Non enim propriè producitur humiditas: ſed addito corpore humido ad ſiccum, apponitur plus humidi, atque ſic improprie humiditas grandeſcit. Id eſt: Humiditas increſcit quantitative: non autem qualitative. Aqua autem ſicceſcit nunquam, licet oculos fallat evaneſcendo, prout de Gas alibi. Denique ſiccum, ſonat proprie exſuccum, continetque negationem duntaxat humidi. Ac licet admiſtione ſicci, aqua videatur minui in luto, aqua tamen ſemper ſuam ſervat intrinſecam humiditatem. Ut & corpus ſiccum pariter ſuam ſiccitatem. Quippe illorum non eſt in radice commiſtio penetrativa: at ſola partium appoſitio Humiditas ergo & ſiccitas ſic obligantur corpori, ut nullatenus ab illo queant diſtingui.

30. Ac proinde non ſunt Relollæa per modum caloris & frigoris, quæ gradatim introducuntur. Aqua tota in halitum quidem evaneſcit: nunquam tamen vel minutum ſiccitatis aſſumit.

31. Sin autem ex farina & aqua, puls aut panis fiant, ac tandem concepta fermentalis ſeminis natura in lapidem tranſeant: coagulata tamen ſunt quidem iſthæc, quæ humiditatem aquæ priſtinam tegunt & obvelant: at tandem priſtina aqua inde reperitur. Non eſt enim exſiccata, nec periit: licet ſit coagulata à ſemine rerum. Alibi namque demonſtravi mechanice & mathematice, omnia corpora ſolida ex ſola aqua eſſe, nec congreſſum aliorum elementorum admittere. Sive: Omne corpus tangibile reſolvi tandem in aquam ſimplicem elementalem, qualis per pluviam decidit, imo ſuo

corpori

corpori prius ſolido æquiponderantem. Quod unicum caput omnem deſtruit elementorum compaginem, temperiem, qualitatumque inteſtinum atque indeſinens bellum in nobis. Quapropter oportet Scholas alias omnino morborum cauſas indagare, quæ per inaudita Phyſices initia declaravi. Admirandæ ergo ſtoliditatis eſt, humiditatem per gradus advenire, remiſſamque item humiditatem & ſiccitatem in elementis ſomniaſſe. Atque adeo immane eſt figmentum, hujusmodi ſtupida ſomnia in morborum ac ſanationum familias introduxiſſe, iisque fidenter totam ſuperſtruxiſſe medendi baſin: adeo ut per claſſes integras humiditatum ſiccitatumque, tam per agnationem mutuam, quam per caloris atque frigoris lenocinia nupſiſſe invicem. Unicam videlicet ob culpam, ut ſuis temperamentorum vanitatibus ſuppellectilē ſubminiſtrarēt in luem proximi. Ignaræ penitus, quod humidi cum ſicco nulla ſit in natura penetratio, unionis radicalis commiſtio, vel radicalis temperies, qua ſe invicem interſecent in ſinu formali.

32. Unamque ſaltem quæſtionem, per me alibi reſolutam, omnibus, quotquot hactenus contraria elementa confluere, in corporum (quæ miſta creduntur) conſtitutionem rentur, propono: Scilicet cum ſupponant duo gravia, aquam ſcilicet & terram, ac duo levia; Itemque ſupponant impoſſibilem in natura corporum penetrationem; Tertio quoque ſupponant, Aurum, absque controverſia eſſe corpus miſtum, à præfatorum elementorum reali connubio: quomodo fieri poſſit, ut aurum præponderet aquæ ad minimum decies ſexies? Nam ſi in auro ſint partes aëris & ignis, anatica & æquali temperie miſtæ: (Id namque prorſus neceſſarium aſſerunt, cum ex æqua elementorum quatuor miſtura, auri perpetuam permanentiam in ſumma ignium tortura collocent:) Ergo aqua & terra, in auro conſtituto, ad minimum præponderabunt trigeſies bis ſuæ materiæ, unde aurum conſurgit. Ergone terra ſeipſam penetrabit, ad minimum trigeſies bis, dum ex illa aurum fit? Itaque cum infallibiliter ipſum pondus prodat corpus ponderoſum, nec pondus prorſus conſiſtat ex nihilo, oportet mihi reſolvant hanc quæſtionem, priusquam me ad ſuam contraxerint opinionem, de elementorum miſtionibus. Mihi interim locus erit oſtendere mechanicè, corpora ſolida & ponderoſa dare ex ſe æquiponderantem aquam, omnimodo guſtu orbatam. Nec in natura eſſe elementum, ut nec elementa ullo unquam artificio aut naturæ conatu, poſſe in unitatem formalem connecti. Hæc jam ſupra fuſius.

33. Surdum eſt ergo doctrinæ genus, quod elementa quatuor ſint contraria, quæ confluant ad aliorum (quæ miſta hactenus fallaciter ſunt putata,) compoſitionem; pugnentque etiam in talibus miſtis, quibus clauduntur, non ſecus ac in ſui ſimplicitate, ob contrarietates: quodque ideo ſe mutuo conficiant bello inceſſanti, totieſque à privatione reſurgant immediate ſe mutuo devorent, atque rurſus evomant.

34. Non tolerandus eſt iſte Scholarum ſtupor, quo ſibi invicem in his nugis absque ſcrupulo ſubſcribunt, non inquirentium, quisnam ille appetitus eſſet in elemento, ſeipſum ampliandi? quisve motus, ſupra terminum à Creatore ſibi ſemel conſtitutum. Nam inprimis non eſt illa fames, ſitis, penuaria, vel ſimile aliquid defectuoſum, cui à creatione ſubeſſent. Nec etiam patiuntur defectus, multo minus ſenſationem defectuum. Cum unumquodque in ſe ſit primum & ſimplex, nec admittat connubia, nec abſumatur per alimentationes, perque ſui commutationem excrementa habeat aut ejiciat, nec rubiginem patiatur, nec degeneret fatiſcendo in aliquod corpus ſe purius, ſe ſimplicius. Deeſt itaque neceſſitas, qua elementa ſe hoſtiliter conſumant.

35. Nam vidit Deus, quæcunque fecerat, erant bona. Si ergo duo bona pugnarent invicem, ſaltem iſta pugna non poſſet non eſſe magnum & continuum malum, cujus Author eſſet Creator ipſe. Sequeretur enim inde, quod talis elementorum proprietas non eſſet ex Deo, neque ex peccato, ergo ex aliquo majore, quam ſit Deus. Sin autem dicantur elementa ſic à Deo creata, ut unum continuo aliud commutaret in ſui naturam? non quidem ob hoſtilitatem mutuam: ſed propter neceſſitatem nutritionis:

Quanquam ridiculum præſupponat; habeo tamen optatum: nempè contrariorum ablationem. Itaque vanum eſt ſubterfugium & falſum commentum. Siquidem iſta ſuppoſitio nequit ſimul ſubſiſtere cum ipſa theſi. Nam ſuppoſita illa excuſatione, neceſſe eſſet fore pugnam, & reſiſtenriam. Alioqui unum elementum, ſtatim totum ſibi contiguum aliud in ſe converteret. Quoniam non eſt ſuperandi difficultas, ubi nulla pugnæ aut reſiſtentiæ eſt neceſſitas. Quoniam unaquælibet pars elementi, haberet eandem paſſionem, modum, & deſiderium, ad conſumendum ſibi vicinum, qualia in partibus ſibi agnatis ſupponuntur. Atque adeo proinde intenderentur in immenſum iſtæ activitates, ut facili negotio ſtatimque ſubſtratum ſibi elementum, absque reactione in ſui naturam converteret: Hæcque ſic converſa, deinceps inceſſanter alia atque alia ſubſequenter. Saltem aer ille ſupremus, quique longiſſimè ab aqua diſtat remotus, tædioſiſſima & longiſſima ſiti preſſus, periiſſet jamdudum, aut ſaltem tædio langueret, alimento naturali orbatus. Itaque utut hæc excuſentur: ſaltem creaturæ eſſent ordinatæ à Deo, cum appetitu turbandi ordinem, atque hormoniam univerſi & primæ ſuæ conſtitutionis; introducendi ſcil. diſſolutionem, & diſproportionem primam, ſuperando, perimendo, & in ſe transmutando vicinum.

26. Profectò fragilitates humanæ ſunt harum fabularum inventrices, introductæ à Scholis paganicis. Quia per ignorantiam ipſius naturæ, vulgus introduxit leges, confuſiones, contrarietates, pugnas, hoſtilitates, reductiones, atque iteratas reſurrectiones, ut homines ſuam iraſcibilem, excuſarent & accommodarent rebus illa carentibus. Æſtimarunt nimirum Scholæ, ſimulque ab his fallaciter edoctum vulgus, in natura, majus, glorioſius, & melius eſſe vincere, quam vinci: pares ſubigere, quam ſubigi. Deus verò aliter nos docuit, in naturæ ſcil. apice, gloriſius eſſe pati, quam inferre injuriam: vinci à fortiori eſſe beatius, quam dejeciſſe infirmiorem. Cumque Deus in ſuis æſtimationibus errare nequeat, hinc Scholarum & vulgi æſtimationes, non à veritate naturæ, at ſanè à thymoſi ac fragilitate noſtra dimanarunt. Ideoque erroneæ & abuſivæ ſunt, quatenus oppoſitæ Divinis judiciis. Nec etiam, quæ in homine contemſit Deus, poterit in legis ſimplicitate, & naturæ neceſſitate, tanquam glorioſa laudare. Verùm ſi ulla, in rebus ſenſu carentibus, eſſet vera contrarietas: rectè cenſuiſſent, quod illa neceſſario ſurgat, ac præſupponat conceptum odii & hoſtilitatis, in primis ſuis atque formalibus initiis radicaliter ſigillatum: ratione cujus, Agens, ex propria philautia; ſibi concitaret odium in patiens: vel iſtud odium haberet ſibi ſingulariter à natura inditam (propter repugnantiam,) diſſimilitudinem & alteritatis niſum. Idque quoquo modo ſumatur, eſt fateri in formis ſubſtantialibus radicales, ſeminales, atque medullares contrarietates. Adeoque ſubſtantias ipſas eſſe immediatè ſibi invicem contrarias niſi malint negare, formas eſſe ſubſtantias.

37. Ego vero paratus ſum docere, naturam agere univerſa, per medias ſuas proprietates: nullo ſibi propoſito ſcopo contrarietatis, odii, aut pugnæ. Siquidem ex fide primò verum credimus, Deum eſſe Authorem & Rectorem aſſiduum naturæ: ſuamque creaturam ubique in bonitate, quantum poteſt, exprimere, atque teſtari. Denique, Deum eſſe fontale initium amoris, concordiæ atque pacis: odiſſe quoque diſcordias & contrarietates adeo, ut ſi potuerit univerſum condere absque rixis & contrarietatibus; id feciſſe extra dubium ſit. Atqui idipſum potuit aptiſſimè: quia Omnipotens eſt, & fecit omnia ut voluit: ergo etiam fecit. Subſumtum patet: quia nil ipſi reluctari potuit, niſi quod voluit liberum facere: ſed rerum ſemina, ſive agentia naturæ, non donavit libertate volendi: Ergo neque agentia naturæ, reluctari Deo potuerunt. Et per conſequens, fecit agentia naturæ juxta bene placitum ſui amoris, bonitatis, & pacis. Sic namque dum cibum ſumo, nunquam invenio in me contrarietatem, ut neque in cibis. Sin vero copia aut qualitas me offenderint; defectum quidem in me experior, non autem contrarietatem. Si quis averſatur caſeum, non arguit contrarietatem: ſed ſeminalem diſpoſitionem, nocuum quiddam operantem: vi ſeminali, à Deo directa. Etenim propter neceſſarias in rebus viciſſitudines, haud lubet

nobis

nobis qualitates quaslibet nocuas, vocare hoſtilitates, atque inimicitias rerum. Quippè in Philoſophia propriè loquendum eſt: ubi verba alias ſenſum mutant, rerumque eſſentias alienant: atque potiſſimum ubi inde tota medendi craſis, in perniciem humanam diſtorta eſt. Contrarietas namque, nedum vultum naturæ, totidem vitiis conſpurcat, quot ſunt rerum Agentia & proprietates: verum etiam ipſum naturæ Parentem videtur accuſaſſe, quaſi odii rixarumque factorem, fautoremque: adeoque totus Univerſus, tantum eſſet hoſtilitatis hoſpitium, perpetuum duellum, ac vera erynnis, nuſpiam ſui Creatoris typum exprimens. Contrarietates ergo non ſunt à Creatore in natura, qui eas adſpernatur in electivis, multo amplius in iis, quæ ipſe condidit, juxta Archetypi exemplar. Creatura denique, cum ex nihilo venerit, ex ſe nullam præ ſe fert proprietatem. Quod ſi ergo contrarietates venirent ab errore ſolo, detortorum à conſueto ſeminum: ſaltem tunc non ſubſiſterent, niſi in effectibus monſtruoſis, atque ideo perperam in naturæ ſyntagma intruderentur: denique & hinc ſequitur, ſeminum contrarietates ex ſolo eſſe Deo, cujus aſſerti ineptitudinem judicet Chriſtianus. Nunquam enim hactenus Scholæ perpenderunt, quantum diſtarent invicem: Aliquid egiſſe conceptu contrarietatis: & aliquid operatum eſſe, per obedientiam ſeminum, debitam datis à Deo proprietatibus. Idcirco namque contraria admittere, eſt errores in intentione, mediis & fine naturæ ſtatuere. Sciendum itaque penitus, naturam reſpuere contraria, ſi tonum ejus intimum aſſequi ſperemus. Quod autem Scholæ de calore radicali commentæ ſunt, ſaltem oblitæ ſunt, ipſi frigus radicale nubere, ſub eodem vitali principio, ut contraria ſuo pari gauderent jure, ſolamque mortem ipſi oppoſuere extra genus. Quamobrem iſtam principalem qualitatem, abſque contrario cœlibem deſeruerunt. Falſumque ſuum axioma relinquentes, quod contraria ſub eodem genere ſint, & totidem utrimque prædicentur vicibus. Nam mors, cum ſit privatio & non-ens, contrarii locum, Scholis dictantibus, ſupplere neutiquam poteſt, ut vitæ aut calido radicali ſit oppoſitum. Cum id quod non eſt, quodque nil eſt, non ſtet ſub eodem genere, cum calore radicali. De cujus fabellis, & humidi primigenii figmentis, latiſſimè in tractatu, De vita longa egi. Denique Scholæ ad ſcopulos colliſæ, ſubinde de calore & frigore potentialibus tractant: non tamen tanquam contrariis: ſiquidem in unaqualibet guttula, vel atomo ſimplicium minimo, calorem & frigus connexa, & præpollentia ſtatuunt. In opio videlicet frigus intenſum & calorem quoque in ejus amaritudine explicant: adeoque & ſuam ſcientiam è ſaporibus deſumtam, de Relollæis unico exemplo ridiculam jam expoſui. Quia à Scholis perperam ſeminales & ſpecificæ poteſtates, traductæ ſunt in qualitates elementales, ſive Relollæa. Frigus enim in opio, nullo licet ſenſuum judicio proditum, augurantur ab effectibus, quia ſeminalem dormitivam, ridiculo ſomnio ad frigus conſtrixerunt. Quaſi Altiſſimus, dum ſomnium in Adam mitteret, frigus in ipſo ſuſcitaſſet! Et quaſi à prandio, frigus nobis notabile in caput aſcenderet! Profectò Scholæ utrobique poſtulant intellectum, in obſequium fidei incomprehenſibilis. At flammula herba, quamquam ſe habeat univoco modo, (quantum ex ſe eſt,) ad cuncta quibus apponitur: non tamen veſicat cadaver, prout corpus vivum, eo quod cadaver non moveatur activè, ſive proprio motu, à fermento venenato flammulæ. Quia iſtæ qualitates potentiales non ſunt caloris aut frigoris, magis quam elementales: ſed propria, & formalis rerum energia ſpecifica. Quocirca futile eſt pro contrarietate commentum, & ruditatis teſtimonium, quidquid de calore & frigore, potentialibus in Scholis ad vota Gentilium ſubſcriptum eſt: cum potentialem calorem, caloris actualis ſocium, ſub eodem genere negent, ſub quo tamen colligunt contraria. Adeoque temeraria temperamentorum hiſtoria ad ſe traxit facultates vitales, atque ſeminales rerum. Eſt namque in Scholis neſcitum, quidquid ſalium ratione agit, non eſſe ex propria ſeminis potentia; ſed accidens, ratione objecti varians. Calcem enim, velut calidiſſimum ſimplex æſtimarunt, eo quod per ſalia ſua moveret eſcharam: nec attenderunt, quod in calce viva, prout & in

nive, oboriantur ſpontanei vermes. Quod hoc loco deſideratur, alibi de actionibus, prout & de cognitionibus morborum fuſiùs expoſui.

38. Hactenus igitur docui, qualitates in elementis eſſe, & operari abſque reſpectu contrarietatis. Nunc verò ad rerum ſyſtema deſcendo. Inprimis unitas, non eſt contraria binario, quanquam recedant diſcreta, per alteritates. Pariter nec ſurſum, nec deorſum, oriens & occidens ſunt contraria: ſed ſituum oppoſitiones, quæ per reſpectus variant. Adeoque quod ſurſum eſt, alterius relatione, eſt infra; nec ideo auris dextera ſiniſtræ eſt contraria, quanquam oppoſita. Etenim nec loquor de terminis contradictoriis, qui tantum in habitudine relativa contradicunt, non autem proprietates inimicas in rebus habent. Neque item de privativis mihi ſermo eſt. Imo neque nego contraria in vi iraſcibili, ſed dumtaxat hoc unicum conſtanter affirmo: Deum in natura non feciſſe contraria, quæ per hoſtilitatem ſe mutuo interimant, aut aggrediantur. Sive, nego in naturalibus proprietates contrarias. Id eſt, Nego contraria poſitiva atque realia, in ſerie actionum naturalium. Virtus etenim oppoſitum habet ſibi vitium, de indole privantis. Nec etiam volatile contrarium eſt reptili. Nam idem bombyx eſt utrumque. Nec generatio ipſamet, eſt contraria curruptioni: ſed unicus ſeminum fluxus, à puncto ad punctum, per laſſationem, ablationem, amiſſionem, extinctionemve virium. Similiter nec magnum parvo, neque rectum curvo eſt contrarium. Cum unum & idem nunc parvum, nunc magnum, rectum curvumque eſſe queat. Idem eſto de dulci & amaro; duro, & molli: aſpero, & glabro: gravi, & levi: acuto, & obtuſo: coagulato, & reſoluto: vel albo, & nigro. Sunt namque quælibet rerum poteſtates, in ſe abſolutæ, nec reſpiciunt alias à ſe diverſas. Quia unumquodque eſt prout per ſe exſiſtit: quod autem opponantur à nobis, velut acſi invicem diſſentirent, id rebus eſt ignotum, atque planè per accidens, ſeu alienum. Interim ſecuris non ſecat ligna, aut culter ſcindit panem, propter contrarietates aut hoſtilitates: ſed unaquæque proprietas agit, ſine reflexione ad oppoſitam, quod agere eſt juſſa. Stultum eſt res contrariari velle, quibus nulla eſt odii, diſſidii, victoriæ, aut ſuperioritatis prætentio: ideoque nec ulla contrarietatis intentio in natura. Agit propterea res quæque, prout eſt agere juſſa. Non enim intra teſtam ovi, clauditur bellum contrarietatis, licet ſemen fluat per varias diſpoſitionum alteritates, longè ab invicem diſſimiles: Aſſervatur utrobique & permanet unitas, & concordia naturæ: quæ ſibi nuſquam contrariatur, imo horret omne contrarium, & quicquid unitatem turbat. Enimvero in ſemine vis eſt tranſmutativa aquæ, exſiſtentis in terra horti; atque ſic unica aqua illa tranſit in herbas mille, calidas, acres, amaras, acidas, & frigidas. Non enim, quod aliquod ſemen ſit contrarium ſucco ſive aquæ in terra: aut acido invideat aliud acre ſimplex, ſibi vicinum: quod ſibi minus reſpondeat in ſymbolo unitatis. Abſit. Procedunt enim indifferenter ab initio vitali ſuorum ſeminum, in quo non hoſpitantur contearia hoſtilia. Accidentia enim cum ſint diſpoſitiones ſeminum, ſive entium abſolutorum in ſe, nec relativorum; ideoque contrarietates neſcientium: ſequuntur etiam ductum ſuorum ſeminum, quorum ſunt organa, atque producta. Tabula ergo repugnantium, contraria tantum admittit in vi ſenſitiva, & iraſcibili, liberè agentium. Secundo admittit privativa. Tertio denique quæ contradicunt in terminis relativis.

39. Cum igitur abſolutè in natura non ſint contraria, quam oſcitanter hactenus ſit itum, in complexionum figmentis & ægrorum ſanationibus, viderint illi, quos quandoque accuſabunt viduarum atque pupillorum planctus, ob unicam ſcilicet ignaviam, quod ethnicis doctrinis ſtupidis ſubſcripſerint temerè. Adeoque naturæ definitionem ne quidem hactenus noverint, quam ſic definio: Natura juſſus eſt ille Dei, quo res eſt id, quod eſt, & agit, quod agere juſſa eſt. Sed iſtud aptè. Quod Scholæ propria aſpernentur theoremata, artemque

temque theoricam venumdare videantur, quam quoties lubet, non ſequuntur. Nam in Peſte, & Malignis, Theriacam, aliaque non obſcurè calida, ut & ſudorifera propinant, neglecta caloris indicatione. Eryſipelas quoque Apoſtematum maximè igneum, (ut ajunt,) appoſita optima aqua vitæ ſanant.

40. Denique ſi natura ſui medicatrix morbos ſua bonitate ſuperet, non autem qualitate pugnace; oſtendant quæſo, quale frigus ſit in corpore febriente, quod calorem ejuſdem morbi ſtatis horis interimat. Quinimo ſi natura ſit ſui medicatrix, quid quæſo neceſſum eſt, morbum terminari per criſin ſive judicium? ubi nulla eſt lis, nec morbus ad judicium citatus, auditus aut admiſſus? ubi patiens in initio, ſeipſo, propè convaleſcentiam conſtituto, eſt pugnacior! poſt multos nempe labores, dolores, jejunia, vigilias, & evacuationes? Adeo nunc neceſſariò potius ſuccumbere, quam litem ſua vi ſuperare, atque vincere hoſtem deberet. Imo ſi vis ulla in limine cognita fuiſſet, de plano, ab initio judicari debuiſſet, ubi judicem & teſtes pro ſe habebat, cauſamque æquam contra proditorem morbum. Saltem iniquum eſt, atque cachinno dignum, quod ipſe judex ſit pars in criſi. Faceſſant ludicra in ſeriis. Nam ſi Natura ignoret contraria, (ut oſtendi,) hæc ſanè non poterunt pugnare in nobis, minimèque tantiſper, dum creatura eſt juvaminis indiga, atque fuit morbus. Univocum ſiquidem natura noſtra ſemper operatur, ſive res coagulatas reſolvat, ſive demum reſoluta coagulet. Non ſecus enim atque pulvis Chryſoplycius, qui plumbo duritiem, argento vivo & ſtanno difficilem liquationem dat, quam utramqne qualitatem ferro adimit. Non ſane quod iſte pulvis ſit ſibi, & metallis, quæ perficit, in agendo contrarius, hiſque addat, quod ipſis deeſt: unicus nimirum præbeat ſingulis ſuas & longè diverſas diſpoſitiones, quas credidere contrarias, ut eſt durities in auro, teneritudini plumbi.

41 Cedat item Paracelſus, quod ſolis ſimilibus clauſerit ſanationem omnem, contrariorum interim tempeſtates admittendo. Et quantumvis ſimilitudo involvat familiaritatem, facilem remedii ſuſceptionem, unionem, ingreſſum, penetrationem propter conformitatem ſymboli: attamen ignoravit bonus ille vir, quod iſta non ſint agentia ſufficienter ad ſanationem requiſita: at ſaltem media occaſionalia, externa, ſive conciliatrices medelæ. Qualis etiam eſt pharmaci puritas & ſubtilitas.

42. Quapropter cenſeo, medicamen propriè, immediatè, atque efficienter, conſiſtere in Competenti, ſive Appropriato, per quod nempe natura à ſuo caſu reſurgit. Sunt rebus ſiquidem natales dotes, quæ diſtant à ſimili. Sunt nempe illæ, in quibus Archeus noſter ſuas reperit delicias.

43. Per exemplum. Fames eſt velut peracutus morbus, paucorum ſaltem dierum patientia, ſerio necans. Sanatur autem non contrario cibo, non denique ſimili. Nec etiam fames arguit defectum cruoris abſumti. Alioqui dyſenteria, & phlebotomia famelicos neceſſario facerent. Sed in fama eſt devaſtatio nutrimenti, ipſius ſtomachi, à vigore fermenti digeſtivi, ſive eſurivi, ac depaſcentis: unde demum tuſſis ſenſatio famis. Quoties nimirum fermentum ſtomachi benè diſpoſitum, nec habens objectum in quod agat, conſumit proprium ſtomachi alimentum: Sedat ergo famem cibus, non in quantum fermento contrarius, nec quatenus ſimilis eidem: ſed quia remedium appropriatum.

44. Simile eſt in morborum quorumcunque medela, requiri nempè adæquationem remedii, ad indiſpoſitionem Archei. & cauſæ occaſionalis ademptionem. Quæ remedii appropriata convenientia, ſive dos, præſupponit proportionem tam in gradu, quam quantitate: adaptationem, & applicationem, cum ſpecifica conformitatis adæquatione. Hactenus quoque includit indicationem & cognitionem finis, facultatum noſtrarum habitudinem & exigentiam, earumque cum remedio congruentias, quibus iterum ſupponitur doſis. Sic enim remedia nedum reſpondeant paritati objectorum:

rum: ſed & fermentorum determinationibus.

45. Paracelſus quandoque ratus, nullum ſimplex medendo aptum, niſi primitus ipſum moriatur. Atque rurſus alibi: Quod non ſufficiat ſimplex proinde mori, niſi in tria prima, (ſalem, ſulfur, & Mercurium, ſic vocat,) prius redigatur. Qui aſſerentis error; frequentem in Authore ſuſcitavit inconſtantiam. Quod non pauca ſint ſimplicia, quæ formæ proprietatem explicant ſpecificam, ſoſpite ſubjecto cui inhærent. Qualia ad limen occurrunt Periapta, & Amuleta quam plurima, quæ ipſus appellat zenexton. Sic nempe palpitationes cordis, infamem hæmorrhoidum dolorem, profluvia cruoris, epilepſias, uteri ſtrangulatus, ipſaſque febres, ſedari per appenſa, jucundè notavimus. Sic ex adverſo Remedia diſtillata non pauca, vix mori ſciunt, aut in familiam humanam commigrare. Attamen ingens eſt illorum effectus in morbis. Condonet mihi quoque Paracelſus; quod nunquam in noſtro corpore fit illa ſimplicium remediorum Analyſis. Sat enim alibi docui, quod digeſtio nunquam ad nupera illa tria prima tendat. Nec unquam hiſce nutriamur, ſed unico & eodem aut conſimili liquore, quo conſtamus. Multa quoque per primam ſui bullitionem vires deponunt priſtinas. Aſarum enim ſic de vomitivo, evadit diureticum. Ac plerumque rei deſtruitur proprietas ſpecifica, per diviſionem in tria illa prima. Nam etſi ſervent aliqualem concreti craſin: ſunt tamen nova creatura per ignem patrata. Felix quoque ille, qui crudis ſimplicibus, morbos tuto, atque promtè tollere novit. Eſt enim antiquior medendi methodus, in Sacris notata, quod de terra Medicinam creaverit Altiſſimus. Siquidem ens ſpecificum non poteſt non per ignem alterari. Ideo non infrequenter extracta, atque magiſteria debilitantur. Enimvero ut Spagyria deducit multa ad gradum majoris energiæ, quatenus ens novum ſuſcitat: ſic aliàs rurſus multa clam ſuffurando debilitat. Naturam ſcilicet ignaviæ atque imperfectionis accuſat, quiſquis eandem citra ignem nil expoliviſſe autumat. Sint rerum ſemina horum teſtes. Quædam namque ſponte pullulant propria; aliqua vero ſatione & occatione egent: pauciſſima verò artem præparationis indigent: nulla tandem ignem admittunt, aut analyſin. Poteſtates enim quæ immediatè in naturæ hærent gremio, agunt more influentiali, nec igni ſubmitti libenter volunt. Illæ verò, quæ formis non quidem ſimplicis; ſed partium heterogenearum immediatè inſunt: perſæpè in abſtracta magis parte ſui relucent. Sic etenim macis, Therebintina, & Aſparagus, etiam ſui ſymbolum in lotio pingunt. Verùm poteſtates, quæ per ignem è rebus ſurgunt, licet aliquid ſuo debeant concreto, tanquam illius familiæ pignora: at certè ſunt nova, & tranſplantata germina, alterius Monarchiæ plerumque vaſalli: prout alibi de facultatibus medicaminum. Semper enim magni feci deſtinationem Creatoris, in dote ſimplicium. Nam revera, ex mente ejus, plurimi morbi, cedunt per ſimplicia, tanquam antiquiſſimo cuneo pulſi. Quod autem Panegyrum ſimplicium agam, nolim recipi in vilipendium Pyrotechniæ: ſed loquor tantum iis, qui nil, præter tria illa prima, admittunt, ſudoreſque herbarum ſtillando eductos, longè præponunt, illarum cruentis ſuccis. Diſcant enim prius herbarum ſuccos, itemque jura carnium, abſque ſale, aceto, melle, ſaccharo, & igne condire, atque à prutredine per annos vindicare. Tum demum ſpernent facilè ſtillatitias aquas herbarum, non minus quam ſyrupos. Aſt ubi morbus in gradum ſurrexit, nupſitque intimè jacenti naturæ, altiora exiguntur remedia, quam quæ ſponte natura produxit.

46. Tandem apud multos cenſebor forſitan de lana caprina, ſoloque certaſſe nomine. Quodque Scholæ contrarium, ego oppoſiti etymo larvare contenderim. Sed hæc me manet ab ingratis ſolis pœna. Ego medentes & Scholas alloquor, quæ morborum tantum illa admittunt remedia, quæ hoſtili proprietate contraria, morbos cenſentur pugnando aggredi, perque intemperiem contrariam, (ut ajunt,) edocent temperiem duntaxat acquiri, qualia nulla demum hactenus in natura fuiſſet, atque demon-

demonſtraſſe, quieſco. Nec ſufficit, quod requirant in remedio vires ſuperiores, relatas ad morbum: verum etiam id fieri volunt, cum bello contrarietatis, litis & criſeos; ſi victoria inde ſit ſperanda. Oſtendit equidem, ejusmodi poteſtates in natura non reperiri. Item remedia, nec ſemina rerum agere ſpe, aut niſi victoriæ, aut peſſumdandi patiens ſuum, tanquam ſibi contrarium. Nec imo ſuperandi activitatem patientis. Adeoque non eſſe ullam contrarietatem, luctam, odium, bellum, dimicationem, arrogantiæ aut ſuperioritatis in naturalibus prælaturam, ſed agere absquè intentione, & præcognitione finis, quatenus à Deo, illarum Arbitrio ſic creatæ, ſicque dotatæ ſunt: adeoque ſic agere juſſa. Clarum eſt itaque, quod contrarietas, qualis in Scholis, rebus quibusvis inſita docetur, à tota exulet natura, præterquam à vi iraſcibili animantium: adeoque licet Philautia, ſympathia, antipathia, electio, imo & ſenſus aliquis, rebus non animatis tribuantur. Eſt analogia quædam, potius in effectibus, & cauſis, quam in directione Creatoris, aut deſtinatione finium relucens: eo quod proprio ſenſu, electione, intentione agendi, & præcognitione finium, ſint orbata. Sed cum quæpiam hujusmodi luculenter teſtentur habere directorem, omnium fines usque ad fines fortiter moventem, ac diſponentem ſuaviter: illarum proprietatum explicationes, teſtimonia ſunt, Deum ſummè glorioſum, rerum etiam vilium habenas regere, per potentias ipſis neſcientibus datas. Atque adeo totaliter rectas, absque cognitione finis. Id eſt, citra impetum, iram, luctam, & odium illarum. Tantum igitur abeſt, quod actiones rerum, & remediorum, cenſeam fieri per oppoſita, (loco contrariorum,) quod æqualiter tam oppoſita, quam contraria relegaverim à natura: oppoſita, autem admiſerim per modum relationis terminorum, non autem in via, qua in invicem agunt. Semper enim à virili ætate, ratus ſum, ſi contraria eſſent, aut agerent ut talia, quod natura, totaliter, exemplariter, formaliter, & dependenter, non reſpiceret ſuum Creatorem. Quodque de tali creatura, non aptè dictum eſſet; *Et vidit Deus, quæcunque fecerat, erant bona*: ſi ſibi inditas proprietates explicare non poſſet, niſi per odia hoſtiliter. Tandem, quantum oppoſita, quæ retuli inter repugnantia, diſtent à contrariis medicis, norunt, quicunque non ardent voluptate conficiandi. Advertant ergo tyrones, an de nudo mecum nomine agat, qui prima medendi principia evertit ex Creatoris intentione, qui res voluit ſingulas operari juxta dotem naturæ ſibi collatam, non per contrarietatem, aut appetitum ſe invicem deſtruendi: ſed ob fines ſoli Deo præcognitos, qui eſt amor & pax: non autem odium, lis, aut fomes contrarietatis. Ab intentione Creatoris ergo creata ponderanda ſunt. Scholas decepit lupus, ovem non unicam, ſed totum ſimul gregem, ſi poſſet, occidens. Contraria eſt in homine, & belluis, per poteſtatem thymoſis, quæ tam à Regno minerali, quam vegetabili exulat.

47. In moralibus tandem peccata opponuntur virtutibus privativè, cum peccatum reputetur non ens. Ego putem virtutes habituales, non contrariari vitiis, quatenus adhuc reſident in intellectu: ſed tantum quando illarum emanatio ex intellectu, eſt in conſenſu, in quo opponitur thymoſi volendi aliud. Quæ in progreſſu prius iram, odia, ſimultates, id eſt, contraria, parit. Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, &c. Merum autem non ens non procedit, ut neque ſub conceptum cadit, cum non habeat ſui ſpeciem, qua ſe repræſentet. Ergó peccatum, non eſt ſola averſio à Creatore, ſed & actus mentalis, determinatæ malitiei: Actus autem mentalis, ſemper induit materiam, in quam ſui Ideam depingit, quam concipiendo ſeu imaginando formavit & hactenus emanat juxta fundum animæ, in corporeas facultates.

48. Hactenus diſſerui de facultatibus creatis, ex intentione Creatoris: nempe non eſſe data contrariorum, aut inimicitiarum incentiva, rebus ſine animoſitate ſenſualitatis exiſtentibus. At juverit hoc loco oſtendere, per eandem thymoſin, fieri quidem aliqua, quæ hoſtilitatem belluinam exprimunt, ut ſaliva rabientis, punctura ſerpentum, apum, &c. eadem tamen operantur per modum venenorum, plantarumque

que virulentarum: quas divina bonitas non ad nocendum, aut occidendum, ſive ad malum finem creavit: ſed ob fines alios, in gloria ſuæ majeſtatis directos. Aſt perdifficile erit aſſueto, contraria hoſtilitatis tribuere rebus inanimatis, poteſtatumque analogo laſciviendi, Rem (puta rabientis aut ſerpentum ſalivam,) ex ira in hominem impreſſam, absque contrarietate conſiderare illa, quam ultrò, in bruto unde manavit, concedimus. Aſt ſane mecum facilè ſentiet, ſi conſideret, quod venenum, ſive ſit creatum, ſive per animoſitatis contagium à bellua paratum, non proinde deſinat eſſe venenum, & agere pro natura veneni. Cujus proprietas eſt, agere vi naturali, imo quanquam ortum ab iræ impreſſione, hæc tamen qualitas, illi non eſt ira amplius, ſed productum quoddam naturale, adeoque in quo, eſt quidem ſtigma iræ & contrarietatis, non autem ipſa ira. Ac proinde non eſt ſimile aliquod productum amoris, quo homo ictus, aut unctus, in tantum proficiat, quantum ab altero producto lethaliter feritur. Unde manifeſtum fit, quod iſtud venenum, utcunque ab ira ſit productum, & homini ſit lethale: id tamen non evenire ob aliquam contrarietatem: quandoquidem ipſi ex oppoſito deeſt contrarium, quod æquivalenter aut pariter juvet, vitamque promoveat, prout hoc venenum nocet. Adeoque ſi venena hujusmodi, ob contrarietatem agant, jam falſum eſt axioma: quod totidem modis unum contrariorum dicitur, quod modis alterum. Itaque jam ſat oſtenſum, quod venena quidem fiant à belluarum ira: at non proinde ſequitur. quod venenum plantæ ſi agat (ut oſtenſum ſuperius,) ob naturalem ſui dotem ipſi implantatam divinitus; & non propter ullam contrarietatem, quod Venenum brutorum plus capax ſit contrarietatis, quam ſimplicium aliorum. Alioquin idem prorſus eſt judicandum de venenis Veneficorum, Sagarum, &c. etenim licet componantur, & potanti dentur, animo nocendi, illa tamen operantur, aut naturaliter, adeoque intentione contrarietatis aut pugnæ: vel operantur vi dæmonis: quæ eſt vel ſolitaria, adeoque eſt effectus vere hoſtilis, (quia à Cacodæmone inimico,) vel naturalis. Et tunc non vi contrarietatis aut pugnæ: at ſolum per explicationem ſuæ naturalis dotis, quam jam ſupra oſtendi expertem litigioſæ contrarietatis porro horum occaſione explananda eſt, veneni è thymoſi parati energia. Notum eſt vulgo, quod cruor tauri potantem ſtrangulet, non autem cruor bovis aut vaccæ. Idque alibi retuli in furorem tauri cum cupidine vindictæ morientis, per ſerpentum modum. Porcus autem etſi cum ira pereat. (forte proinde Deus animantum cruorem ſub pœna indignationis vetuit:) fit tamen id cum metu mortis. Taurus autem, tanto furore percitus eſt, quoq nullam mortis apprehenſionem patiatur. Adeoque ejus cruor, etſi venenoſus, non tamen ejus caro. Eo quod furor ejus, prope mortem adveniens, non ſat ſpatii habet, ut carnes inquinet. Rabidus vero, quia dudum ante mortem furit, ſuas etiam inficiat carnes. Timida proinde animalia, ut mus, bufo, &c. carnes ſuas atque oſſa pavore quodam centraliter conſpergunt. Prout alibi in peſtis tumulo demonſtravi. Atqui huc ſpectat illud axioma: *Morta la beſtia morto il veneno.* Quod ſane locum habet in animante virulento; quia per intervalla, vindictæ furore ardet.

49. In ſumma. Vires & dotes ſimplicium, ſi nobis adverſentur, id ex ordinatione divina, non autem ex idea vindictæ, aut hoſtilis contrarietatis provenit. Nam procul diſtant invicem eſſe alicui contrarium, & habere dotes in natura nocuas. Siquidem hoc ordinem Dei, & varietatem potentiarum, in natura conſtitutam arguit, illud verò dicit hoſtilitatem, Deo & naturæ inimicam. Differunt itaque fine, id eſt, inſtituto ac directione Dei in natura, quod eſt ordine, intentione, deſtinatione, adeoque toto ſcopo Divinæ mentis: Juxta quã conſidero contrarietates in brutis, & homine, & non in aliis ſimplicibus, omniumq; minimè in elementis. Ac proin finaliter, non eſt hic quæſtio de nomine. Si elementorum contrarietates, & in falsò creditis miſtis, pugnas, complexionumque alternitates ſubvertam, non ſecus, ac quicquid ex his ſuppoſitis, pro vita, morbo, morte & remediis garritum eſt hactenus.

BLAS

BLAS HUMANUM.

1. *Error Scholarum circa primum Motorem.*
2. *Ariſtoteles ſibi contradicit.*
3. *Blaſphemum in Chriſtiano.*
4. *Error fluxit è Matheſi malè appropriata.*
5. *Blas humanum imitatur Aſtrorum fluxus.*
6. *Blas noſtrum, quando præcedit, & quando ſequitur Blas ſtellarum.*
7. *Quare Blas brutorum præcedat.*
8. *Blas voluntarium, non eſt ſtellis annexum.*
9. *Duplex Blas in nobis.*
10. *Inſenſitiva unde moveantur.*
11. *Galenus repugnat Ariſtoteli in pulſibus.*
12. *Inquiſivit modificationes pulſuum, non autem efficientem.*
13. *Vſus pulſuum Galeno.*
14. *Tertius uſus Galeno ignotus.*
15. *Conſideratio Authoris.*
16. *Refrigerium, non eſſe finem pulſuum.*
17. *Suppoſitiones aliquot.*
18. *Nemo egit de vita.*
19. *Contradictoria de igne cordis.*
20. *An pulſus conciliandi frigoris ergo.*
21. *Pori in ſepto cordis, cur triangulares.*
22. *Cruor & ſanguis, in quo differant.*
23. *Anima ſenſitiva fabricatrix pulſuum.*
24. *Quorſum cordis motus.*
25. *Abſurda Scholarum de calore radicali.*
26. *Metus cordis, non poteſt refrigerii cauſa cenſeri.*
27. *Cur pulſus febrilis ſit citatus.*
28. *Spina in digito, docet, ex celeritate pulſus, calorem augeri; non autem frigus.*
29. *Quinque ſcopi præcipui pulſuum.*
30. *Accenſio igneitatis, & illuminans, ut differunt.*
31. *Non eſſe ſpiritum cruoris jecorarium.*
32. *Curioſa doctrina, quæ fines pulſus cum anhelitu confundit.*
33. *Neceſſitates pulſuum antehac ignotæ.*
34. *Vſus pulſuum reſpicit fermentum digeſtivum.*
35. *Scholarum ignavia circa hæc.*
36. *Navigantes ſani, cur ſeipſis non navigantibus, edaciores.*
37. *Aer nequit alere ſpiritum vitæ.*
38. *Alcali formatur comburendo.*
39. *Mirabilis carbo mellis, & elucidantur varia Chymiæ theoremata.*
40. *Reſpublica Alcalium.*
41. *Balſami Samech Paracelſi fabrica.*
42. *Alcali volatilizatur, & viciſſim, ſub eadem proprietate formali concreti.*
43. *De labore Sophiæ.*
44. *Mechanica aceti deſtillati.*
45. *Reſumuntur aliquot mechanicæ Chymiæ, ad conſummationem cruoris absque face.*
46. *Vſus pulſuum novus & inauditus.*
47. *Dolente è ſpina parte, pulſus inſolitus.*
48. *Facto pure, cur miteſcant ſymptomata.*
49. *Durities arteriæ, unde ſtatim fiat.*
50. *Quid portendat durus pulſus.*
51. *Differre uſum pulſus, ab uſu anhelitus.*
52. *Dum pulſus fit, major labor.*
53. *Qualitas potionis vulnerariæ.*
54. *Falſum, quod ventres natura calidiores hyeme.*
55. *Contradictio Scholarum.*
56. *Petitio principii.*
57. *Octuplex ſcopus pulſuum.*
58. *Vt non eſt ſpiritus jecorarius in cruore; ſic neque proprii nominis eſt ſpiritus animalis, in officina cerebri.*

EXpeditis jam elementis, complexionibus, compoſitionibus, cauſiſque naturalium pro Phyſicis. Explicata ſcilicet, poſt formarum ortum, ignorantia, quæ circa medendi initia mortales circumvenit: edoctis quoque fermentorum atque Magni Oportet neceſſitatibus. Jam ergo vitalia initia examinabo. Docuere Scholæ, in omni motu locali, de neceſſitate ſtatuendum, primum motorem immobilem. Quod nec per artem, nec per naturam verum invenio. In cujus demonſtrationem vadit ebrius, inſtabilimente, atque pede, in fluctuante navi, & appendit pondus horologio. In voluntariis ergo motibus, non eſt requiſitus primus motor inſtabilis. Item Sol, trans vitrum ſuo radio accendit pulverem tormentarium,

Primus hinc motor, nequicquam penes ſe habet quod ſit immobile. Id jam in igne, ut anomalo ente, quoque patet. Tertio in natura, unumquodque ſemen, ſemel loco debito conceptum, non ceſſat deinceps proprio motu, ſubſtratam ſibi molem agitare. Verus ergo, ac primus ſeminum motor in natura, rerumque univerſarum opifex ſeipſum primum movet, ſuoque motu ulteriorem motum non requirit. Et quidquid naturalem motorem quemvis excitat ad movendum, eſt ipſum proprium ſuum ac internum motus initium, cadensque in loca impropria, moritur, ceſſatque ejus motus.

2. Ariſtotelici ideo, qui naturam vocant principium motus, ſive motorem primum, abſurda oblivione, expetunt in primo motore ut ſit immobilis. Et quamvis ſemina, externo fomento, ſive excitatore opus habeant: non tamen excitatio eſt motus internus, neque ejusdem motus motor: ſed eſt duntaxat alteratio, accidentaliter accelerans, vel maturans motuum propriorum poteſtatem, ſive activitatem primi moventis, aliàs debiliorem, quam qui materiam ſuam ſit movendo. Quæ activitas cum ſit quædam alteritas accidentalis, quæ revera in ſe non quieſcit (tantum abeſt quod eſſet immobilis,) etiam nec in priſtino unoque ſtatu permanet. Nimirum confirmat Archeum, ut innatum ſibi movendi robur fortius explicet, & ad ſuos fines dirigat.

3. Quod ſi vero Scholæ, Ariſtotelem ſuum ineptè licet Phyſicum, tamen in phyſicis velint ad unum omnium primum & ſupernaturalem Motorem reſpexiſſe hoc loco, qui ſit omnis motus independens initium: Rejicio enim iſtud, ut impertinens extra Phyſicam. Etenim ille glorioſiſſimus Motor, dedit rebus poteſtates, quibus per ſe & abſoluta vi, ſe vel alia moveant. Impertinens ſcilicet, ad demonſtrandum motum naturalem corporum, recurrere ad Motorem Deum. Cæterum nec etiam toleranda eſt in Chriſtiano blaſphemia requirens, Deum, de neceſſitate immobilem, ut alia movere poſſit. Siquidem Deus non movet per attractum extremorum, perque rerum attractionem vel expulſionem: denique nec res mota acquirit vires ex primi Motoris immobilitate, ut hanc præexigat: Sed nutus divinus, à fine usque in finem, attingit omnia fortiter, non autem coactus neceſſitate contactus extremorum, conſequentia preſſus, modo ductus, aut legi ſubjectus, ſed prorſus liber, tam ſuo nutu & motu, quam quiete, indifferenter, & æquè potenter movet cuncta. Suum itaque eſſe immobile, non importat neceſſitatem Scholis requiſitam, ſed merum gloriæ ſuæ beneplacitum. Suum enim (fiat) in naturam abiit, quæ deinceps ſeipſam eſt movendo. Sic B. Gregorius terræ collatam poteſtatem dicit, qua plantas de ſe protrudat.

4. Paganica itaque eſt doctrina, ex Matheſi deſumpta, quæ primum motorem ad ſui perpetuam immobilitatem neceſſitat, ut indeſinenter omnia moveat. Error Ariſtoteli indulgendus, non Scholis Chriſtianis, tyrones contaminantibus. Alioquin enim naturaliter nullus fit motus, niſi à principio motivo, quod cætera non movet, niſi per ſe ac in ſeipſo moveatur. Quinimo & artificialibus atque naturalibus, ſi quid ab externo motore moveatur, atque in eo motu, ipſe motor innitatur aliquo fundamento immobili, puta, dum Nauta navim à ripa immobili per baculum abſtrudit, litus ſive ripa non movet navim, nec in ſe poteſtatem naturaliter motricem continet: ſed eſt medium dumtaxat, per quod motor ſuum motum modificat: in quod ſcilicet ipſe motor tanquam in fundum, ſe ſtabiliens, per pondus, & vires agentes Matheſeos, motum ſuum (qui alioquin eſt totus mobilis, & movetur activè,) fabricat. Fortius ſic namque, bombarda, ſphæram explodit, ſi à tergo immobile reſiſtens corpus habeat. At ſane ut iſtud corpus non eſt motivum, ſic non niſi per abſurdum, motorem immobilem requirit, ac motori primo, ineptè æquiparatur. Imo in naturalibus terminis, motor primus, atque totalis, ſit accenſus pulvis pyrius, qui ut moveatur, nullam expoſcit immobilitatem, ſed ut modificatè moveat, modificato organo opus habet. Impertinens itaque eſt, putare omnes motus fieri à Deo, primo motore, tanquam ſi baculo quodam, mota univerſa moveret. Impertinens eſt quoque, dum inveſtigatur, ſi motor ut talis, debeat neceſſariò

eſſe

eſſe immobilis, reſpondeatur, quod motor primus modificabit ſuum motum, & fortius movebit, ſi is ſit immobilis, vel nitatur contra immobile fundamentum. Eſtne iſtud Chriſtianam Philoſophiam docuiſſe?

5. Enimvero indubium eſt, quin ſtellæ per ſuum aſpectum varium, quem à motibus mendicant, infundant Blas motivum aquæ, & aeris, *ut eſſent nobis in tempora; dies & annos.* Denique, quod terra acceperit internum initium propagandi plantas, ante natas ſtellas. Bruta ergo, licet ſtellis poſteriora; horum tamen ſemina non ſunt plantarum ſemine ignobiliora, majorisve ſubjectionis vinculo, ſtellis annexa. Stellæ quippe erant ante ſenſitivorum creationem, ideo opportunum fuit, quod hominum Blas non quidem ſequeretur ductum ſtellarum: at ſaltem imitetur motum illarum, non ut motricum: verùm non ſecus, atque motu libero, ſequimur veſtigia veredarii. Sic nempe viſcera, fortè ſuos delegerunt præcurſores Planetas. Unumquodque nempè viſcus, ad typum ſui Aſtri, intus proprium ſibi Blas format, quod & hinc aſtrale dicitur, eo quod imitetur cœli veſtigia, tam prioritate dierum, præcurſoris aſtri, quam legibus deſtinationum, in natura.

6. Alioquin in infirmitatibus, ut naturæ omnis conatus eſt ſymptomaticus: ſic tum Blas humanum præcedit, atque prænunciat, futuras tempeſtates: ubi alioquin in ſanitate, Blas humanum ſequitur ordinariò poſt inſignes temporum viciſſitudines.

7. Bruta vero, ut ante hominem ſunt in die creata: ſic Blas illorum ſemper præcedit ac præcurrit ante Blas ſtellarum. Quare multa prognoſtica meteori, è belluis hauriuntur naturaliter. Et acceſſit ſuperſtitio, quæ auguria, & haruſpicia addidit credulis, & ſuperſtitioſis.

8. Blas tamen, quod voluntate animalium ad motum localem dirigitur, id ſanè nullo modo connexum eſt lationi ſuperæ. Omnis quippe carnalis generatio fluit ex poteſtate ſeminis: & poteſtas ſeminis, ex voluntate carnis: igitur carnalis generatio proprium Blas habet, inſerviens uſibus ſuorum finium, fluentium ex initiis ſui eſſe, quæ ſunt voluntas carnis, & libido voluntatis virilis.

9. Duplex itaque Blas in nobis. Unum nempè, quod naturali motu, alterum vero voluntarium, quod per internum velle ſibi motor exſiſtit. Hinc igitur impoſſibile eſt, ſtellarum prædictiones in nobis concludere rectè. Sat nunc demonſtratum, aliquid in ſublunaribus eſſe, quod ſeipſum localiter & alterativè moveat, abſque cœlorum Blas, & motore immobili naturali. Voluntas inprimis eſt primum ejusmodi movens, movetque ſeipſum quoque ens ſeminale, tam in ſeminibus, quam horum conſtitutis.

10. Porro ſicut Deus voluit, ita ſunt facta omnia. A voluntate igitur primum ſunt mota. Hinc namque, quæcunque inſenſitiva moventur, per quandam velut naturæ voluntatem, ſive placitum, moventur; habentque naturales ſuas neceſſitates, & fines. Prout videtur in pulſu cordis, arteriarum, expulſione multarum ſuperfluitatum, &c.

11. Galenus enim, ſat artificioſe pulſus diſtribuit; in eo tamen ab Ariſtotele deluſus, qui finem, & efficientem, cauſas externas putavit, exiſtimavitque pulſuum fines, eſſe cauſas totales.

12. Præteriens namque proprium Blas pulſuum, tantum inquiſivit fines & neceſſitates naturæ, propter quæ non quidem pulſus fierent, ſed potius modificarentur. Adeoque proinde differentias pulſuum, non niſi per fines in ſchema diſtribuit. Ideoque reſpectus potiores & efficientes non attigit.

13. Cauſas pulſuum itaque, ad duo neceſſitatis capita conſtruxit. Videlicet ad refrigerium cordis, quorſum cor, & arteriæ, ſimul ſeſe dilatarent: & ad explodendas fuligines, à calore ſuſcitatas. Quapropter nimirum, cor, & arteria, ſimul ſe comprimerent, & conciderent, metu præfocationis. Quæ duo, juxta fortitudinem, celeritatem, debilitatem, duritiem, & magnitudinem variè intertexendo, cum ſuis correlativis, differentias pulſuum artificioſa indagine compilavit. Atque utinam reliqua ſua ſcripta non proderent, aliunde hæc eſſe deſcripta.

14. Veteres autem, non contenti duobus finibus, refrigerio nempe & fuliginum exploſione, tertium addidêre, qui fuit ſpiritus vitalis alimonia ex aere. Quaſi vero aer ſpiritus vitalis unquam fieret. Etenim ſi aere ſibi adjuncto, ſpiritus augeatur, ſive nutriatur (cum corpus ſimplex non ſit digeſtibile,) jam ſola mixtione, ex aere fieret ſpiritus vitalis; jamq; non ſingula amplius nutrientur immediatè, quibus conſtant: Fuit ergo veterum inſcitia, neſcientium conſtitutionem ſpiritus vitalis, putantium, quod parum aquæ, commiſtum multo auro liquato, vinum, vel aurum fierent.

15. Dicam hic, quid ſenſerim, poſtquam magis diſcretione, quam aſſentiendi pigritia ſum uſus. Cœpi itaque primum conſiderare, calorem primariò, & ex ſe, non ineſſe cordi, ſed eſſe vitæ, & animæ ſocium, ſignum, & medium operandi in calidis animantibus, ex natura lucis ſolaris. In piſcibus vero, vitam eſſe de natura luminis frigidi, & ſubſiſtere ideo abſque actuali calore, id eſt vero.

16. Ideoque quod pulſus non fiat in natura ob refrigerium cordis, & fuliginum difflatum, diſſecta rana docebit. In viva rana enim, videbis cor ejus, & arterias moveri, cor ſingulo pulſu, ſive per diaſtolem rubeſcere, & per compreſſionem magis palleſcere, etſi diaphanum non ſit.

17. Veruntamen, cum calorem, cauſam pulſuũ veteres cogitarent, nemo tamen eſt, qui calorem iſtum ſuis coloribus depinxerit, qua via, ratione, ac medio, calor ille excitetur, accendatur, & perſeveret in nobis, eo quod vitam & formas nemo meditatus eſt. Ac nemo idcirco pulſuum cauſam efficientem. Equidem calorem à corde manare, nemo hactenus ambigit, nemoque controvertit, quin fœtus calore materno primum foveatur, donec dierum maturitate, proprius in illo fomes accendatur.

18. Sed quis ille fomes, & quare ſemel accenſus, mox non intereat, at usque in finem perſeveret, nemo indagavit, eo quod vitam omnes præterierint.

19. Scholæ quidem calorem igneum in nobis fingunt, (contra Ariſtoteles, qui proportione reſpondere hunc vult calorem elemento ſtellarum, eumque ab elementali & igneo diſtinxit) vivere quoque depaſcendo, & conſumendo humidum radicale. Unde ſequeretur, cor eſſe lychnium ignis conſumentis. Veruntamen cum ſubſtantia cordis & pericardii, ſimulque ſanguinis, non ſit apta igni: fateri coactæ ſunt, ignem non ignem, & calorem non igneum, depaſcentem tamen: fomitem vero, vel lychnium, ſive initium caloris, metaphoricè deſcripſiſſe, ſibi ſatis duxerunt. Quaſi natura metaphoras admitteret.

20. Inprimis namque aliquot virgines ſyncopizatas, memini pulſu & anhelitu deſtitutas, quantum humano judicio conjiciebatur, adeoque per horas aliquot, inter mortuas, deploratas, revixiſſe tamen, & nuptas dein incolumes vixiſſe, & peperiſſe quinquies vel ſexies. Gelidæ enim erant, mox atque pulſus defecerat. Unde dubius eſſe cœpi, an pulſus non potius caloris efficiendi ergo, quam accerſendi frigoris occaſione fieret.

21. Unde cauſas finales pulſuum nugaces habere cœpi, adeoque & præſagam medendi partem labefactatam ſuſpicatus ſum. Idque ſic probo. Etenim ſeptum, ſive interſtitium eſt, inter utrumque cordis ſinum, in ſe quoad vivitur, ita poroſum, ut attractu aurium cordis, (auritum enim per analogon cenſetur utrimque, quia velut folles habet,) ſanguis venalis ab vena cava (dextrum cordis ſinum formante, per ſuum tranſitum,) tranſeat, atque migret in ſiniſtrum; non viciſſim hinc, ad dextrum. Eo quod pori in ipſo ſepto ſint triangulares, cujus conus, deſinens in ſinu ſiniſtro, facilius conſtipatur; baſis autem trianguli illius, id dextero ſinu, nunquam, niſi à morte.

22. Sanguis autem ſiniſtri ſinus, jam arterialis & veri nominis ſanguis eſt, à ſe ipſo adhuc cruore, in vena cava, diverſus colore, & ſubtilitate. Quare non abs re novam ſive quartam digeſtionem, in ſiniſtro ſtomacho cordis invenire mihi neceſſe fuit. Etenim non ſecus atque cruor venalis, à cremore & chylo differt, ſic & ſanguis arterialis à cruore, quanquam cognatione propinquiore, & cœlorum inveſtitura, quadantenus in unam familiam redege-

redegerint. In eo tamen eſt ſpecifica amborum differentia; quod ſanguis ab anima immortali informetur in ſiniſtro ſinu: cruor verò minimè, ſolaque luce, formæ ſenſitivæ participativè, non autem informativè illuſtretur.

23. Cæteræ enim digeſtiones quietem exigunt. Quarta vero, indeſinenti motus continuitate perficitur. Nam enim quod ipſe cordis motus ſi cauſa formalis transmutativa: ſed tantum diſpoſitivè concurrat. Scilicet in ſinu cordis ſiniſtro, tanquam ſtomacho, ſingulare fermentum maximè vitale & luminoſum habitat, quod tranſmutati cruoris in ſanguinem eſt cauſa ſufficiens, prout ſanguinis in ſpiritum vitalem tranſmutationi præeſt. Quippe omnis cruor naturaliter tendit in finem ſuum, qui eſt nutritio; attamen ultimato, in vaporem, ſive in Gas, diſpergitur & evaneſcit, niſi per accretionis coagulum ſiſtatur. Sanguis vero arterialis, pro ſcopo habet, non quidem ut in fuliginem ſive excrementum vergat: id enim ſi fiat, à morbo & per accidens, evenit illi. Proprium alioquin objectum ſanguinis eſt in ſpiritum vitalem traduci. Qui, ſi dein etiam evaneſcat, hoc illi præter intentum eſto. Cum omne ens naturaliter permanere deſideret. Eſt nempe ſpiritus vitalis, lux originaliter in fermento ſiniſtri ſinus habitans, quæ illuminat novos ſpiritus, à ſanguine arteriali partos, ob quam lucis continuitatem ſcilicet, arteria elevatur. Fiunt namque ſpiritus ſic vitæ participes & exſecutores illius, prout & Vulcani, continuati caloris. Vita ergo humana eſt lux formalis, & modo & ipſa anima ſenſitiva lucida, adeoque hujus exſufflationem, mors è veſtigio ſequitur. Quia animæ ſenſitivæ involuta eſt mens immortalis hominum, quæ à morte avolat, pereunte altera. Abſit autem, quod lux iſta vitalis dicatur ignea, cremans, devaſtansque humidum radicale, hujusque continua fuliginum fœcunditate, cor & arterias inquinet. Sed eſt lux formalis, (prout ante de formis dixi,) neque enim vitæ eſſentiam intimam aliter unquam deſcribet, qui vitas rerum formalis etiam in ecſtaſi vidiſſet. Quia verba deſunt, & nomina, quibus hæc dicantur, tanquam etymo à priori. Et licet Deus, alicui vitæ eſſentiam in concreto oſtendiſſet, ſuum tamen docendi honorem, nulli unquam tribuet creaturæ. Cum vita in abſtracto, ſit Deus ipſe incomprehenſibilis.

24. Sic nempe paulatim, cibus & potus in chylum ſtomachi, chymum meſenterii, cruorem venalem, ac tandem per ſanguinem arterialem, ad tenuiſſimum æthera, vitale ſpiritus & animæ ſubſterniculum aſcendit. Quæ commutatio motum cordis præſupponit. Neque enim ſat eſt fermentum efficienter eſſe effectivum, ut ſanguis animetur & vertatur in ſpiritum, illumque in ſinu lævo cordis habitare, niſi motus concurrat pulſatilis, aſſimulatus motui, quo lac acidulum vera tranſmutatione in butyrum mutatur. Per motum nempè fit ſanguinis non quidem acidi, ſed ſalſi extenuatio, neque ideo in pinguedinem ſive butyrum vertitur: ſed in ſpiritum vitalem, de ſalis, adeoque de balſami natura: ita nempe ſanguis, per motum, calorem, & fermentum, mutatur in æthercam ſobolem, luminis vitalis hoſpitium immediatum. *Quapropter ſanguis, aqua, & ſpiritus idem ſunt.* Etenim ſi iſta lux ſit in ſpiritu, hic verò deferatur per arterias in totum corpus, debeatque lux iſta ſibi utrobique eſſe continua, cum ſit luci proprium, alias extingui: ideo arteriæ, apertæ debeant manere, ita quidem, ut nunquam compreſſæ dudum maneant. Quare & pulſum eaſdem dilatare conveniebat, nec ita comprimi, ut tota arteria in ſe prorſus concidat: duplici fortè, ac duriore ideo tunica, non injuſtè veſtitur. Diſcontinuitas enim illius luminis in cauſa eſt, ut uno momento, ſuſpenſis pereat omnis facultas princeps cerebri, non autem, quod tam cito ſpiritus è cerebro evanuiſſet. Denique ſi motus pulſatilis non fieret, frigus lethale mox oboriretur, & rana frigidiores eſſemus. Adeo, etſi multa hyemis ſpatio, ſub luto, absque reſpiratione victitent, non tamen citra pulſum: Fermentum quoque ſiniſtri ſinus, non niſi lenta tarditate, ſanguinem ſuum tranſmutat, pigreque nimis, tranſmitteret quoque verſus, atque idcirco, importunis ſpirituum neceſſitatibus non ſatisfaceret. Fingamus

agamus enim, utrem odore imbutum, impleri autem liquore, ad ſui dimidium. Vix enim liquor ille rapiet lagenæ odorem: ſin vero concutiatur, confeſtim quoque odor ille per minima liquoris ſe ingerit. Sic nimirum; fermentum vitale ſiniſtri ſinus, per motum cordis, ſtatim ſanguini datur, eumque & ad feſtinam obedientiam ſuæ impreſſionis cogit. Lumen enim à lumine facilè accenditur: ideoque & ſanguis jam animatus, facilè ſolaris illius lampadis lumen arripit, & in ſobolem æthercam adſciſcitur. Eſt itaque Blas cordis, vitalis ſpiritus, & conſequenter ſui caloris fomes: ſpiritus verò ſic animatus, eſt cordis motor, in Scholis penè neglectus: Ex conſequenti quoque, motus iſte, fit propter neceſſarium in ſolaribus conſtitutis calorem, & ſpiritus fabricam.

25. Non credam ergo, pulſum inſtituti, ob requiſitam cordis refrigerationem. Siquidem vitalia non militant ſub lethalibus frigoris inſigniis, nec intendunt frigus, ſed dumtaxat meditantur vitalia. Eſt nimirum frigus in nobis, mortis indicium, quia comes. Ideoque quidquid in fonte vitæ; frigus moliretur, ablationem vitæ intenderet, ut & Monarchiæ eſſet deſtructivum, tantum abeſt, quod frigus eſſet neceſſitatis, & contemperamenti ergo. Sine pulſu enim, non accenditur nimirum calor: ſed confeſtim etiam perſtite vita, calor interit. Deceptæ enim Scholæ ſic decernunt, putantes, ignem elementalem, in compoſitione corporum, & intenſo ſui gradu (extra quem ignis eſſe definit,) ignem in corde conſiſtere, & quidem culinarium, cum alias longè petendus à concavo Lunæ ignis ridiculus, alioquin ad ſimplicium ordinariam conſtitutionem, laxo freno, pro lubitu inferiorum, & contra ſui indolem deorſum, per tot aeris frigora, incolumis non delaberetur. Adeoque ſi Scholæ, pro calore radicali, ignem, ſub Lunæ circulo fictitium, intellexiſſent, impertinenter eundem dicerent in nobis, velut lychnio humidi radicalis, tantum ſubſiſtere: cum aliàs igneum elementum (quod fingunt temerè,) æquè inſulsè, citra alimenti neceſſitatem, & conſumptionem vivere ſomniant. Ergo Scholæ ſubaudiunt, in corde eſſe accenſum ignem culinarium, & fuliginoſum, magnoque gradu fervere, adeoque niſi, continuò novi aeris afflatu temperetur, & fuligo omnis ab hoc igne ſuſcitata eventiletur, periculum eſſe de ſuffocatione, combuſtione, & inflammatione. Sic nempe falſæ authoritates, falſa pariunt themata, & præ ignorantia cauſarum, perierunt medendi theoremata.

26. Meo quidem judicio, debeant ſaltem Scholæ meminiſſe, ipſum flatum follium ignem non refrigerare, ſed magis accendere. Nec video, qua ratione motus animalium ſit ſibi cauſa refrigerationis. Scio denique ignem nullatenus ſociari aliis elementis, per minima diſſectis, quin inſtanti extinguatur. Scio quoque impoſſibile eſſe, ignem exſiſtere poſſe, qui non ſit verè ignis, & ſumme calidus. Adeoque ſi natura moliretur refrigerium per pulſum, conatum ejus eſſe ſtultum, vanum, & impoſſibilem. Unde horrendum ſequitur, Deum in finibus ſibi propoſitis, actualiter erraſſe. Reſipiſcant ergo Scholæ.

27. Cæterum, debuit feſtinata eſſe tranſmutatio cruoris, in ſanguinem, & hujus in ſpiritum vitalem, ne poſt deliquia, palpitationesque (ſub quibus celerrimæ illorum ſpirituum fiunt infectiones ac diſſipationes, adeo ut foſſulæ variolarum, antè non conſpicuæ confeſtim appareant,) neceſſitate velut mors ingruat. Non itaque, è longinquo petendum, differendumque auxilium fuit, quod præſto exigitur. Hæc nempe eſt ratio cur in febri ſit pulſus citatior, non autem fuliginis expulſio, nec refrigerii aviditas.

28. Siquidem ponatur ſpina in apice digiti in fixa, ſtatim pulſus durus, fortis, & citatior, pro pulſus autem augmento dein, ſtatim proportionaliter ubique caloris, non autem frigoris incrementum adeſt, & quidem tam ante, quam citra fuliginum nativitates. Dein, ſub febrium intermittentium initiis, per horas aliquot, ac quamdiu cunctatur frigus, pulſus eſt minutus, rarus, depreſſus. Adeſt tamen putredo accenſa (ſi verum dixerint Scholæ,) ideoque & fuligo præſens in Scholis, eſt cauſa paroxyſmi, ſitiuntq; magnopere in frigore, & flavum evomunt. Ergo & compreſſio pulſus deberet eſſe creberrima, totusque pulſus longe celerrimus. Maxime

me quod plerique morientes, in febribus iſtis, pereant ſub acceſſum febrilem, in frigore, ſpirituum penuria ac velut ſuffocari. In caloribus autem moleſtis, etiam in eryſipelate, pruno, igne perſico, &c. excandeſcit ſpiritus vitalis, à cauſa morbifica laceſſitus, ac velut in iram provocatus. Ut patet in præfatis accenſionibus topicis etiam cauſticis. Ubi alias accenſio luminoſa temperata, ſub harmonia vitali, quaqua verſus elucet. Imo ut ſub mortem, vel ſyncopen, oculi cornea membrana, lumine priva cernitur, non antea æſtuante igne. Porro quæ in corde incipitur, ſanguinis in ſpiritum ttanſmutatio, in arteriarum decurſu, (ſeu cordis ſtomacho) maturatur. Nec mirum ideo, in liene, tot arteriis fœcundo, ſtabiliri fermentum pro ſtomacho, primoſque motus cordis mentales & animæ ſenſitivæ, Saturnia nempe Regna. Eſt namque digeſtio cordis, cum integrali transmutatione ſanguinis, in ſpiritum, ſine fæce & fuligine. Quippe quæ nec ſordes continet, nec heterogeneitates admittit, nec propter calorem degenerat ſpiritus, filius caloris. Nimirum eſt animæ ſenſitivæ, immediata operatio, ſemper univoca, ſibi ſimilis, ac vitæ ad vitam eſſatam per motus vitales.

29. Præcipui ergo ſcopi pulſuum, ſunt 1. traductus cruoris, à ſinu venæ cavæ, ad cordis ſiniſtrum uterum. 2. caloris argumentum. 3. fabrica ſanguinis arterialis. 4. ac denique ſpiritus vitalis productio. 5. Alter dein pulſuum ſcopus fuit ultimus, ut ſc. vita participetur primordialis, reſidens in ſpiritu cordis inſito.

30. Repetam ergo quæ aliàs. Nimirum, quod formæ quædam niteant, ut in lapidibus & mineralibus; quædam vero inſuper aucta luce ſplendeant, ut in plantis, aliæ vero ſunt etiam luminoſæ, ut in animantatis. Adeoque vitalis luminoſitas datur ſpiritui vitali, per accenſionem, non quidem igneitatis, ſed illuminativam, & ſpecificam, ſive per ſpecies differentem. Sic quidem piſces non infelicius vivunt, fortius, vivaciuſque, & diutius moventur quam bruta calida.

31. Scholæ pro iis quæ jam demonſtravi, ſupponunt, cruorem in hepate ſuſcipere naturam ſpiritus; quem idcirco forte naturalem vocant. Qualis nimirum aura eſt in omnibus prorſus herbarum ſuccis, atque hinc demum immediate ſpiritum vitalem naſci, atque fieri volunt. Ego vero aliunde ſpiritum deduco, & proſapia longè nobiliore. An autem Scholæ, an ego, rectius philoſophemur, cenſeat, Lector, qui utramque jam Doctrinam combibit: memor ſaltem ejus, quod mox dicturus, nempe totum quandoque ſanguinem, atque inde creatum liquorem alimentalem, ſive proximum partium ſolidarum nutrimentum, diſpergi tandem per diaphæreſin corporis absque omni fæce, aut reſiduo capitis mortui. Idque ideo, ut Lector inde ſuſpicetur, ſanguinem per ſe inclinari, ut fiat quandoque ſpititus, quod de halitu cruoris non æquè præſumitur. Idcirco nempe ignorarunt totum arteriarum ſanguinē, non raro verti in ſpiritualem aporrhoeam, ſive ſpiritum vitalem. Aſt cruor, ſi in halitum in vitris noſtris leni tepore mutetur, craſſamentum, ac tandem carbonem, in fundo deponit. Longe eſt itaque Doctrina Scholarum remota à cognitione ſpirituum, quæ à vapore, ſive halitu aqueo putant ſpiritus vitales fabricari. Neglexerunt namque in hoc vapore cruoris, quomodo ex pane & aqua, indeque parato cruore ſuſcitetur, non quidem halitus aquoſus, (ut putant:) ſed ſpiritus ſalſus & illuminatus, ejusque cor nedum calefactus, ſed & calefaciens. Quippe Authorum hactenus nemo iſtud lumen indagavit vitale, quo ſpiritus illuminatur, & quodammodo fervet, ſicut unum quaſi fiant, vita, lumen, forma, & anima ſenſitiva.

32. Carioſa denique Scholarum Doctrina, fines pulſuum, & anhelitus, confundit. Nimirum quod anhelitus fiat ob alimentum ſpiritus vitalis, vitam ignis, (quem volunt nutriri aere:) refrigerium cordis, & expulſionis fuliginum. Calorem nempe vitalem alere intendunt, & refrigerare, ſive minuere. Quæ qualiter ſimul combinari queant, dicant alii: Ego lubens neſcio. Saltem in maxima ſpiritus vitalis egeſtate, dumque ejus incrementum optatur potiſſimum, tum nimirum elevatio arteriæ eſt minima & rariſſima. Et vice verſa, dum ſpiritus abundat, elevatio arteriæ eſt maxima, fateor quidem, anhelitum, per voluntatis frenos trahi, ſive per voluntarii motus organa, pulſum vero non item. Sed quando-

quidem ſanum pectus ſatisfaciat ſuo anhelitu, finibus pulſuum, non eſſet ergo pulſus neceſſarius, quamdiu quis friget ſatisque anhelitus inſpirat. Atqui cum tamen interim non pauſet proinde pulſus,certe aliam pulſuum, atq; aliam reſpirationis cauſam eſſe, ſive neceſſitatem, oportet. Percipimus nempe anhelandi neceſſitates, anhelitum quoque pro nutu modificamus, & ſibi comprimere in totum poſſunt aliqui: Sed cur pulſuum neceſſitates magis vitales, & non minus urgentes non ſentimus? maximè cum ſit vita,i.e. origo ſenſibilitatis, quæ ſola ſc. ſentit omnem ſuam neceſſitatem, & ſola nos ab omni ſenſatione excludit.

33. Quocirca hinc conjicio, alias eſſe neceſſitates,veteribus ignotas.Scio quidem, à ſanguine arteriali,& à ſpiritu vitali, nullas explodi fæces, ſordes,aut ſuperfluitates(ut ſuo loco oſtendam) fuligines verò deeſſe, ubi non eſt aduſtio, ſed quod cruor in ſui abſumtione, ſpontaneo caloris ductu Gas producat,ut aqua halitum. Illudq; Gas, (quod Scholæ ſpiritum Jecoris, ſive naturalem cruoris indigitant,)neceſſariò ſubſequenter expelli,ſtat extra controverſiam. Alioquin enim homo, propemodum præ frigore extinctus citius recaleſceret, ſi peraliquot horas anhelitum contineret, (intellige ſi anhelitus ob refrigerium duceretur:) tamen nec illo quidem ſtatu, anhelitum notabiliter intermittit, ſub pœna mortis. Piſcis etiam pulmone caret, & anhelitu, (bullæ enim,quas quandoque eructant,ſunt flatus,ſive ventoſitates digeſtionis, non autem anhelitus.) Ranæ vero,& monſtra maris,vocem edentia, folliculos habent, pulmonis officio fungentes, tametſi piſces non ſint ranis frigidiores: Imo ranæ, atque hirundines, tota hyeme ſub limo condiuntur,vivuntque ſine anhelitu, attamē non ſine pulſu. Alius ergo uſus pulſuum, aliusq; anhelitus ac neuter ob ſolum calorem,etenim in acutiſſimis & calidiſſimis morbis, quoties nimirum anhelitus maximus, ac inſtar ſuſpirii ducitur,pulſus eſt parvus & celer,etiam conſtantibus viribus. Ergo non reſpondent, uſus anhelitus,& pulſus. Maximè quod aptius refrigeremur,magno hauſtu frigidæ affatim potæ, quam ſi eadem quantitas pluries pota ſit. Plus inquam refocillamur unico ſuſpirio,quam plurimis parvis & crebrioribus reſpirationibus. Perinde ac follis, magno atque continuo flatu, plus præſtat, quam minoribus accuratis, licet pluribus.

34. Unde bene trutinanti, atque judicioſo viro, ſatis conſtare poteſt, alium eſſe majoris momenti uſum pulſuum, videlicet qui fermentum digeſtivum reſpicit. Quorſum mechanicam repeto. Scil. quod tandem ſub ultima digeſtione, totus ſanguis noſter pereat, exhaletque, nec poſt ſe fæcem ullam relinquat. Attamen, quidquid per ſolum calorem exhalat, id univerſum tam in vivis, quam in inanimatis fæcem poſt ſe relinquit, (hanc periti, caput mortuum appellant:) quæ tandem fæx ſic toſta,carbonem exhibet. Eſt quippe actio caloris, ubique ſimplex univoca & homogenea ex ſe, differens effectu ratione materiæ. Itaque ſi vitalis cruor totus debeat in nobis ſic diſponi,ut totus tandem, citra caput mortuum diffletur, neceſſe fuit omninò, id alio contingere medio, quam caloris.

35. Aer vero ſemper, & ab initio ubique ſeparator aquarum fuit ab aquis. Hoc fuit in ſcholis neſcitum. Nempe quod totus cruor,ut in Gas abeat,duobus alis ad volandum opus habeat, aere & fermento. Quocirca attende, quoties aliquid cruoris in externo corporis ineptum fit,aut non ſenſim diſponitur,gradusque ſubit, ut totum per totum fiat volatile, & transvolabile, eo momento jam ſcirrhi, nodi, & apoſtemata ſunt concepta: ſi vero parte interiori id contingat, plerumque febres,apoplexiæ,epilepſiæ,aſthmata,dolores item, & mortes ſubſequuntur. Videamus ergo, quid aer, quidve fermentum ad hoc conferat. Inprimis, omnis terræ mucilago quæ alias facile vertitur in vermes, item amylum carnes,piſces,&c. ſemel glaciata, eo ipſo muccaginem amittunt,& in aquam redeunt. Quatenus aer ſemel glaciei fuit combinatus optimè(ut quãdoque de glaciei pondere dixi:)adeoq; eſt prim9 gradus, quo aer,corpus tenax,in aquam reſolvit.

36. Deinde,ſub maximis frigoribus, aereque puriſſimo, ſumus edaciores, ſudamus tamen, & è nobis difflatur minus, cum pauculo atque duriore ſeceſſu. Proinde navigans in mari, duplo, ſi non triplo,plus edit,(niſi ægrotet:) minuſque excrementi laxat, ſeipſo,in terra degente. Unde Proverbium: Aqua facit promotionem digeſtionis. Quaſi vero navigans non in aere, ſed in aqua fluctuaret! fluctuatio autem, nobis aerem

recentat

recentat, & hactenus fortior digeſtio. Itaque ſi fortius edimus, minusque dejicimus, ſequitur neceſſariò, plus difflari ſive evaneſcere è corpore. Quod eſt dicere, aerem puriorem Boreæ, & marinũ, facere ad diaphæreſin corporis, ſive diſponere cruorem, ad ſui perſpirationẽ inſenſilem.

37. Nimirum ea de cauſa fit reſpiratio, non quidem ut aer cedat in alimentum ſpiritui vitali, ſed ipſi connectatur, aſſuctus per venam arterialem, & arteriam venalem pulmonum, & hactenus traductus aër in cor ſuſcipiat fermentum, quo comitante, ambo cruorem diſponant in totalem ſui diaphæreſin.

38. Alioquin multa fiunt fixa, reſiſtuntque perſpirabilitati, ſi calore urgeantur, quæ aliàs erant in ſe volatilia. Quare alkali non generatur in cinere, ab igne efficienter, quanquam effectivè inde procedat. Quippe officium ignis eſt quidem accendere, conſumere, & ſeparare, non tamen quippiam producere. Cum non ſit dives ſemine, ipſe deſtructor ſeminum, ignis, ex ſeminibus autem, procedat omnis generatio. Dum ergo alkali, fixum fit ex ſale antea volatili, non eſt productio rei nova, ſed rei alteratio ſaltem. Alkali enim materialiter quidem erat in concreto, ante cremationem, fluebatque unà cum Mercurio, atque ſulphure. Veruntamen dum ignis tollit Mercurium & ſulphur, ſal quidem, tanquã principium magis ſubſiſtens, in liquatione concremationis, arripit ſibi vicinam ſulphuris, ſive pinguedinis partem, eamque, dum ab ignis tortura, non ſat valet tueri, partim ſub larva Gas ſimul evolat, atque empyreumatis odorem acquirit, partimque apprehenſo ſulphuri colliquando incorporatur, & verus carbo fit. Quapropter ſulphur conjugio ſalis jam fixus, non celeriter è carbone in fuliginem tendit: ſed ſenſim, ac non niſi aperto vaſe: adeoque cum ſulphure priore, (nam hinc ſulphur rei, plerumque acutum, ſalis volatilis ſaporem retinet) ac tandem cum ſulphure carbonitio, juſtum ſui ſalis volatilis pondus evolat.

39. Quòd ſanè nusquam manifeſtius, quam in carbone mellis. Hic enim, ſi vaſe clauſo urgeatur, candenti igne immutatus perſeverat; vaſe autem aperto, ita utrumque abit, ut porro nil cinerum reſiduum unquam ſuperſit. Materialiter ergo, ſal alkali præexiſtit in concreto, ante conflagrationem. Quoniam formaliter totum ſal, in concreto erat volatile, & non in forma fixioris alkali. Quod jam inprimis liquet in cruore, qui totus absque reſidentia ulla, per poros inſenſibiliter exhalat volatilis. Sin autem concremetur, plurimum ſalis fixi in cinere ſuo relinquit. Denique lignum pini, quod parum cineris, minusque ſalis dat in cinerum clavellatorum præparatione, totum calcinando vertitur in alkali. Etenim è Scandia advehuntur nobis cineres clavellati, *Weedaſchen* dicti, è pino plerumque, & quercu nonnulla, concremati, qui cum humidiore aere cados quibus vehuntur inficiant, ſale nimirum liquato, itaque ligna cadorum, ſic ſalita, dum cremantur, liqueſcũt inſtar cornu, ac tota ferè in ſalẽ degenerant, etiam pars cinerum nempe, ſal fit, ratione contenti ſalis, quod dein *Potaſchen* nominant. Alioqui enim cineres ejusdẽ ligni, ablato ſale manẽt cineres, & non fiunt ſal. Unde nimirũ conſtat, ſalem ex cinere, ſalem deinde per colliquationem ſibi ſimilem efficere, & quidẽ fixum. Ac proinde in concreto ratione ſalis & colliquationis, fixitatem, aliâs non exſiſtentem ſuboriri. Ita dũ vini tartarus crematur, vix unciæ ſedecim ejus, dant binas uncias cum dimidia, ſalis alkali, ergo 13. cum dimidia unciæ volatiles, calcinãdo periere. Hæc tamen ſi deſtillentur, ac demũ imbibantur, in ſuo carbone reſiduo, adhuc quatuor uncias ſalis cum triente, dabunt per cohobationem. Ergo quod de quatuor & triente unciis, vides factum te arbitro, idem judica de duabus unciis & ſemiſſe prioris alkali. Huc facit quod alibi de aqua vitæ, fixata in alkali tartari, dixi, idemq; aceto evenit diſtillato. Hinc itaq; apparet ſal volatile rei fixari in ſuo alkali fixato. Imo pariter totum cinerem antè fuiſſe volatilem, fixatumque ſub prima colliquatione combuſtionis. Salia autem volatilia, quæ eſſentiis propinquiora erant, in prima ignis tortura, ſimul cum eſſentiis abſceſſiſſe. Nota tamen, quod tametſi alkali, è ſp. vini fiat, in tartari ſale fixo, nihilominus, quatenus ſal aquæ vitæ, connubio eſſentiæ mutatũ ſit, in fixitate tamen univoca amborum, unum ab altero ſeparabile eſſe, atq; diſtingui. Quatenus alkali è ſp. vini affuſa aqua forti, fit rubicundum: alkali vero tartari, non mutat colorem.

40. Quocirca etiam eſt ſua inter alkalia Reſp. & adulteratores monetæ, plurimum circa ſal tartari laborant, ſpreto alkali ſalis petræ.

41. Etiam ſal alkali, paratum, ut dicitur heic è ſpiritu vini, per ſui ſociationem, mutat saporē lixivii tartari, ſic ut evadat Balſamus Samech Paracelſi, aſtringens, qui antea saporem lixivii habebat, expers balſami erat, & cauſticum referebat. Tandem huc quadrat, quod ligna carioſa, atque putrida, vix ſalem in ſuis cineribus relinquant. Quippe ſal volatile, abſceſſit cum ſulphure per fermentum putredinis. Adeoque tantundem ſalis fuit volatile in re, ſive concreto, quantum ſaltem in cinere deficere reperitur. Id eſt, totum.

42. Unde ſequitur, quod ſal volatile, tam à ſulphure quam abs Mercurio repetitum, idem ſit materialiter cum alkalizato, ac proinde volatile alkalizatur, & viciſſim alkali volatilizatur, manente formali concreti proprietate. Sequitur denique, quod ſulphur concreti, diſtillatum, & ſulphur carbonis, ſint ejuſdem ſpeciei, licet hoc carceratum, illud vero liberum ſit.

43. Hæc quidem me docuit mechanica, poſtquam citra empyreuma, ſciverim ſeparare tria è concretis ordinariis. Didici nempe, quod omne corpus cremabile, in ſe habet ſal volatile, quod arreptione ſui ſulphuris fixatur in alkali. Interim plerumque abundat pars, quæ colliquantis ſulphuris volatilis amplexus aufugit.

44. In qua colliquatione, viget actio in rei ſulphur. Quam intellige exemplo aceti ſtillatitii. Hoc inquam cum ſit aqua imprægnata ſale acido volatili, ſi quicquam actione ſuæ aciditatis mordendo attigerit, coagulatur confeſtim, quod poſtea per combuſtionem reperitur fixatum alkali. Imo ſi ſpiritus Vitrioli acidus & volatilis, corroſerit Mercurium æque volatilem, acidum vitrioli fixatur in verum alumen.

45. Quas porro mechanicas, tradendo ad ſcopum conſumptionis totalis in cruore, dico: Si aër, (arcanum capiat qui poteſt:) imprimis volatilizat ſulphur concreti cum omnimoda ſeparatione ſui ſalis, hoc ſal, (quod alioquin in carbone fixaretur in alkali, per ignem:) fit totum volatile, ac ſurſum ſcandit, in ſpecie liquida quandoque, & non raro in forma ſublimati, habetq; totam concreti craſin. Hoc ſal, per mechanicā eſt demonſtratum; ejus autem demonſtratio eſt paucis cognita, nos licet eam tamen palàm facere. Sàltem indè apparet veteribus, verū aeris uſum in pulſu, & anhelitu, non enotaiſſe, propter Spagyricæ artis ignorantiam. Saltem inde conſtat continua neceſſitate, aerem intro trahi, peculiari fine, ut cruorem venarum, (aliàs calore noſtro non difflabilem, ſed potius condenſabilem:) plane volatilem, abſque reſidui capitis mortui memoria, efficiat. In piſcibus verò, ut cruor non à calore, at ſolis vitalibus partium fermentis agitatur, ita nec reſpiratione opus fuit: Siquidem anhelitu liberè egere poterant animalia, quorum cruor caloris timore caret. Eo quod à calore ſit inſeparabile, quod cruoris parte aquoſiore exhalata, reſiduum grumeſcat, ac tandem in ſiccam molem degeneret, niſi inceſſato aeris attractu & connubio in toto pulmonis & thoracis, ſulphuri cruoris ipſe aër commiſceretur; velut aquarum ſeparator, & ſulphur efferret, in ultimo ſui eſſe, mutatum, unà cum aqueo vapore, per Gas inſenſibile transſpiratum.

46. Iſtud non fuit nudum, refrigerii munus: (quanquam ſit in Scholis ſic putatum, quæ cuncta calore & frigore metiri ſunt ſolitæ:) ſed adjuncto arteriarum vitali fermento, (hactenus fortè, ac potiſſimum arteriæ, venas per totum corpus comitantur:) fuit majoris momenti, atque neceſſitatis opus. Adeoque nec pulſus eſt plus ad difflandas fuligines cruoris quam ſanguinis, nec vice verſa; ſed merè potiſſimum inſervit, (præter fabricam, illuminationem, & continuitatem vitalis ſpiritus:) ad præparandum ſanguinem in exſpirationem citra caput mortuum, quod quidem prorſurs naturæ requiſitum. Non quidem ad fugandas fuligines calore partas, (quanquam nulla fuligo ex udis exhalet propriè,) ſed potius ad impediendum, ne caloris opera ordinaria, vapores, (quos vocant fuligines indiſtinctim,) generentur. Aut proprius loquendo, ne vaporibus, è cruore diſcedentibus, cætera cruoris pars inſpiſſata, perniciem totalem faciat.

47. Quorſum aſpice, quod dolente, calente, & vulnerato digito, ſtatim inſolitus eo loci pulſus ſe proferat, eo quod aeri ingreſſus, ad extravenatum ibidem cruorem, & in labris detentum ſit impeditus, timorque eſt, ne ſanguis concreſcat, & in pus ſolideſcat.

48. Facto autem pure, is timor minuitur, quia in facto ſiſtit. Ante vulnus enim, ocultus pulſus, mox violentus ibidem oboritur, etiam

etiam antequam calor, & præſuppoſita fuligo adeſſent.

49. Pariter quoque, mox atque internis membranis, noxa aliqua ingruit, arteria ſtatim mirum in modum, toto indureſcit homine, pulſumque durum, tentum, vibratum, imo & ſerratilem effert. Nullatenus autem (ut Scholæ autumant) quod arteria ſiccetur, ut in corde prænunciet, ac medenti aperiat, qualitatem ac naturam partis affectæ: (Quod ridiculum,) natura namque ubique incumbit cauſis intentionaliter maturandis, promovendis, vel amovendis: nequaquam autem edendis ſignis pathologicis, diagnoſticis vel prognoſticis. Sunt enim hæc ſigna per accidens ac præter intentum naturæ, à medente notata & obſervata. Si namque in progreſſu naturæ, contingens trahatur in noſtram cognitionem, id illi eſt per accidens, & totum exoticum, quæ nil (exceptis aſtris,) cum intentione prænunciandi operatur. Sed quidquid facit, id ex juſſu eſt, qui eſt proprietas dotalis ejus; Non igitur arteria pulſum profert durum, eo qoud ipſa aridior, & ſiccior facta ſit, quoniam nulla ſpes eſſet, poſt ſiccitatem membranæ, mollioris unquam pulſus; ut nec rehumectationis partis ſemel exſiccatæ. Teſtis ſit ſenectus ipſa, arida & exſucca. Nec denique canalis aut tubus arteriæ, indureſcit in ſignum: ſed in cauſam, finem atque media, alterius intenti. Nimirum ſi verum eſt Scholarum documentum, quod arteriæ pulſent ob finem attrahendi aeris cor refrigerantis, certe ſi ſui illius documenti perpetuæ memores eſſent, ut deberent, ſaltem illa tentionis duritie, commodius aerem inſpirarent arteriæ; cum alioqui mollis arteria attrahendo concidat, vermiculans, atque undoſa in ſe labatur, atque adeo, os ejus, quod in duritie hiat, in laxitate clauditur.

50. Induratus ergo pulſus, indicat contractam, non autem exſiccatam arteriam.

51. Si etenim pulſus ad hoc ederetur, ut defectus ac partium qualitas proderentur, certè in apoplexia eſſet pulſus molliſſimus (quia cerebrum pars tota medullaris ſtatuetur offenſum,) qui ibidem ſemper eſt durus, & fortis. Sic & oſſifragium, pulſum faceret omnium duriſſimum. Et pure jam facto, major & crebrior pulſus eſſet, quam dum fit. Eo quod præcedens labor, ſpiritus egeſtatem peperit, & præſens pus ſive putredo difflatione celeri eget. Pariter in phlegmone, ſyſtole opportunior, longeque manifeſtior eſſet, quam diaſtole. Quæ cum in facti veritate non ſic ſe habeant, neceſſe eſt, Scholas in finibus pulſuum erraſſe. Quin etiam tunica arteriæ, in adventum ſudoris, utut antea durior fuerit, iterum molleſcit, cum ſcilicet major eſſet explodendæ fuliginis neceſſitas, quam attrahendi aeris. Deberet inquam arteria tum patula eſſe, atque durior cum crebra compreſſione: non autem magno pulſu, undarum more, lentius concidere. In affectibus pulmonis demum, cordi vicini, tot venis, arteriis, & cartilaginibus undequaque referti, laxus & undoſus eſt pulſus, & in puris vomica, cum aliquali intermiſſione. Pulmo inquam, ſuis fuliginis exploſionibus opportune importuniſſimus, indigeret pulſu duriſſimo, tenſiſſimo, & fortiſſimo. An forte duplex arteriæ tunica, ſudore futuro jam eſt imbuta? hactenus madore alieno molleſcit? alias madoris expers? An duritiem, poſt horam ſudoris reaſſumet? ſuique ſiccitatem alternata mollitie ad lubitum ferè compenſabit? Quam enim imbecillitatis plena ſunt medendi theoremata Scholarum? Siquidem in præfatis pulmoniacis, laxiſſima arteria & pulſus undoſus, nobis patefaciunt, in obſequium thoracis anhelitum dari. Natura enim conſcia eſt, non opus fore citato pulſu, ut neque tenta arteria, ubi pro pectore primum ac conſequenter, ſivè ſecundariò, pro reliquo corpore, anhelitus ſuum munus ſuſcepit; eo ipſo nobis oſtenditur, uſus anhelitus alio fine, aliaque parte, quam quibus pulſus eſt præfectus. Quoties itaque plurimo aere, pro cruore per venas diſperſo, opus eſt, ut volatilizet id, quod minatur obduratum iri, toties ſe ſtringit, tendit, contrahitque arteria, non autem ſiccatur. Attrahitur autem aer ille, non pro nutrimento ſpirituum, vel fuliginum exploſione: at omnino ut qui in ſe eſt, ſeparator aquarum ab aquis, fermento digeſtionis ultimæ calcar addat, ut totum liquorem nutrititium, poſt ſui munia expellat, citra ullam ſui reſiden-

tiam. Igitur aer inſpiratus, inſervit huic fermento, non pro refrigerio, non pro cibo ſpiritus, ut neque pro fuliginum folle. Alioqui etiam laxitas arteriæ, incapax eſt ut ſat inſpiraret aeris. Futurus vero præparatusque ſudor, cum jam in ſe ſit volatilis, & latice tenus præſto effluat, non requirit laboris plurimum, nec arteriæ indurationem. Labentibus enim viribus, ante vermiculantem undoſus eſt. Debilitata quippe natura, non meditatur amplius magnum laborem, Apoplecticus autem, eſt maxime & longe duriſſimus pulſuum: ac potiſſimum ſub mortem. Id volunt Scholæ fieri, quod pulſus & anhelitus eadem eſſet, ac individua neceſſitas, atque finis. Quatenus (ajunt) cor volet compenſare defectum anhelitus. At ſyncopes virginum uterinæ, quibus anhelitus eſt exſtinctus, viresque validæ (nam inde reſurgunt plerumque) pulſus minimi ſunt, in redargutionem præcedentis doctrinæ. Sic pariter pulmonariorum pulſus, undoſus, & languidus, quibus tamen natura deberet ſatagere penuriæ anhelitus. In apoplexia autem, cur durus & magnus ſit pulſus, rimandum ex natura morbi. Quam ex profeſſo libro & lithiaſi ſemel attingam.

52. Nunc rei propinquitate duos aphoriſmos exponam. Quorum primus eſt: *Dum pus fit, major labor, & dolor, quam facto pure.* Omne apoſtema in pus deſinens, continet neceſſariò aciditatem, quæ cruorem in grumum cogit. Ideoque deinceps incapax eſt tranſpirationis: quocirca natura omnem movet lapidem, arteriasque concitat & anhelitum, ut per aerem fermenta præpediant ejusmodi effectum, Ac tandem nil proficiens, ceſſat ab iſto conatu. Etenim nedum cruor, quatenus grumeſcit, naturæ infeſtus, ſed quatenus extraneum continet aliquid, (aliàs namque non fieret apoſtema) Acidi enim proprium eſt omne alimentarium immediatũ coagulare; Hinc pus. Rectius quam Galenus, ergo Hippoc. dixit: *Non calidum aut frigidum, &c. ſunt morbi: ſed acidum, acre, amarum, & ponticum.*

53. Vulnus namque ſimulatque corruptionem ſentit, labra tument ſua, & pus fit, niſi violentior vis pejus, ſive Ichor ſaniemve manare cogat. Pus autem Idiotis, bona vulneris digeſtio dicitur, id minus malum rectius cenſendum. Verum ſi vulnus ſit recens, ac balſamo à corruptione munitur, non advenit pus. At cum fundum vel labra acor, putredinis index contrahit, fit pus. Sæpè enim vermes in vulneribus ob putredinem conſpicui. In culinis, ſi carnes corrumpi incipiant, illarum juſcula aceſcunt. Quapropter omnis potio vulneraria, occultum alkali, & quidem volatile, in ſe contineat oportet, ſi accidentibus, ex corruptione acoris natis, reſiſtere debeat. Quatenus alkali quodvis omnem aciditatem, quam attingit, perimit. Sic nempe lapis cancrorum diureticus eſt, & vulnerarius, quod ſatis conſtat. Nam vino maceratus, poſt diem, ſapit lixivium.

54. Alter aphoriſmus dicit *Ventres, natura hyeme calidiores, quam æſtate.* κοιλίαι enim cavitates ſonat, non ventres. Soppoſititius eſt, non conformis vicinis, nec genio ſenis congruus. Primario falſus eſt denique. Nam hyeme edo calida, bibo non ſaltem frigida. Attamen à paſtu frigeo intus. Quorum nullum æſtate ſentio. In tangibilibus enim tactum judicem ſumo.

55. Excuſant Scholæ, ajuntque exterum frigus intropellere calorem noſtrum, unde felicior digeſtio. Inprimis ſat alibi docui, digeſtionem non à calore eſſe. Deinde à paſtu, hyeme magis intus frigus quam æſtate ſentitur. Fateor equidem, omnem calorem eſſe à ſpiritu vitali ſanguinis. Si itaque per frigus, ſpiritus cum ſanguine intrò pellatur, periculum ſuffocationis erit, pulſusque indicium daret, ſi fuligines expellendæ uſum pulſus importent. Item major & velocior pulſus eſſet hyeme quam æſtate, ſi vera ſit Scholarum hypotheſis. Sed conſequens eſt falſum: ergo & hypotheſis. Sin ſolitarium calorem, absque ſpiritu, intrò fugere velint: jam inviti admittent, idem accidens per ſubjecta migrare. Tandem quorſum calor ad ſuum fontem intro iret? Et quidem generaliter in omnibus id hyeme fieret? An enim cor ſanum, quod præ caloris abundantia & fuliginũ metu, continua neceſſitate pulſaret, non poterit ob hyemem ſibi de caloris ſufficientia providere? vel quare nõ ceſſat pulſando potius, quam quod

calorem

calorem à ſe dimiſſum, præ egeſtate ordinaria repetat?

56. Hæc levi pede pro more tranſiliunt Scholæ. Dicunt enim, copioſius alimentum hyeme abſumi quam æſtate, propter abundantiam caloris. Et iterum, copioſiorem calorem hyeme augurantur, ex pluris alimenti indigentia. Idem nempe, & eodem reſpectu, eſſet cauſa & effectus ejusdem Pater & Filius, antè & poſt reſpectum ſui. Ego vero aerem incuſo. Qui quoties frigidior eſt, etiam eſt ſuæ naturali qualitati vicinior, & ſeparator aquarum potior, adeoque cruorem magis in Gas volatilizat, quo aer eſt frigidior. Non ſecus atque de navigantibus eſt dictum. Alioqui ſomnia Scholarum evaneſcunt, quoad calorem, cavitatum, & puteorum per inſtrumentum, dimetiens ambientis qualitates. Quoad ventrem humanum autem, ſimiliter, ſi degat in hypocauſto ſubtepido. Senſus autem organa, nequeunt momenta caloris exquiſitè diſtinguere, ubi eſt ſemeſtre intervallum. Quia ſtant ipſamet tempeſtatum alterationibus obnoxia. Ideo & applicatio ſenſibilium, ad organum ſenſus, diverſa ſtatione fallax eſt. Videntur quoque ſtomachi hyeme calidiores, eo quod pluris alimenti egemus. Nec mirum quia æſtate proinde liberalius bibitur. Nutrimur autem potu celerius, quam cibis.

57. Uſus ergo pulſuum ſunt, 1. Ut per interſtitium traducatur cruor in ſinum ſiniſtrum. 2. Ut inibi, & clientibus in arteriis fiat ſpiritus vitæ ſanguine. 3. Ut fiat è cruore, ſanguis arterialis ſubflavus. 4. Ut à mente humana informetur. Sunt nimirum arteriæ, ſtomachus cordis, ut meſeraicæ ſunt culina jecoris. 5. Ut ſit continuatio luminis vitalis, per totum. 6. Blas pulſuum, eſt ad fabricam caloris, non autem frigoris. 7. Ut cruor in habitum corporis pro alimento diſperſus, totus fiat perſpirabilis, ſine fæcis memoria poſthuma. 8. Anhelitus autem pro ſcopo habet hunc poſtremum, duntaxat pulſus uſum.

58. Tandem & hoc addo: Non eſſe ſpiritum animalem in natura. Utpote mutatio, quam ſpiritus vitalis recipit in cerebro, non eſt ad formalem transmutationem: ſed eſt gradus perfectivus, ad deſtinationem ſui. Nimirum ſpiritus innatus, intendit ex vitali influo ſibi ſimile generare, idque in ſingulis ſenſuum officinis, illiq; dat ſigillum ſui organi. Sic nempe opticus ſpiritus non guſtat, non ambo tamen proindè ſpecie differunt, quanquam muniis. Etenim in vitalitate cordis animatur ſemel à mentè, fitque ejus univerſale organum vitæ.

ENDEMICA.

1. *Scholæ ſteterunt unde incipiendum erat.*
2. *Aerem ambientis, non inſpirari in arterias.*
3. *Implicat, aerem vice ſingula inſpirare, & fuligines explodi.*
4. *Demonſtratur incompatibilitas.*
5. *Sequeretur inde, quod non elevetur arteria, niſi ut concidat.*
6. *Ceſſarent finis, modus, & poſſibilitas attracti aeris, per pulſus.*
7. *Endemica trahi per anhelitum.*
8. *Vapores non trahi intrò ab unguentis.*
9. *Spiritui vitali deeſt Vis generativa ſui.*
10. *Paracelſi magnes humanus, eſt figmentum.*
11. *Non dari fuliginem in corde, & arteriis.*
12. *Totam Scholarum Teemarſin eſſe pollutam.*
13. *Endemicorum progreſſus.*

1. NOn ſat eſt dicere, fodinæ eructant venarum nocui realgaris Gas ſylveſtre, ac metallicam malignitatem; paludes, vaporem fœtidum; ſemiſalſa flumina atque litora, nebulam morbidam, atque ſoli fraceſcentis contagium. Aſt propius eundo, adaptationes cauſarum ubique dant indagantibus intellectum, ignaris autem neglectum.

2. Indubium enim erat, hominem in aere morari, circumquaque aere allui, imo & veſci, ejusque impreſſionem violentæ tyrannidi, viciſſitudinemque alteritatibus ſubjici, qua aer continuus aquarum ſeparator eſt. Aer itaque, per os, & nares promiſcuè in pulmonē trahitur parte potiſſima. An vero aer, & per conſequens etiam ens endemicum ab ambiente intro trahatur per arterias, affirmant Scholæ. Ego verò primus, multa rationum, magnaque veritatis authoritate ſuffultus, dubitavi. Conſequenter quoque irrita eſſe ad pulſuum locos appoſita unguenta, ut intro trahantur.

3. Inprimis repugnant ſibi hæ Propoſitiones. Aer trahitur per cutim in arterias.

Et

Et depreſſio pulſuum, eſt ad depellendum fuligines, ſuſcitatas ſucceſſive à corde.

4. Quoniam ſi fervore continuo continuæ ſuſcitentur fuligines, iiſque expellendis indeſinenter cor cum arteriis laboret: certè nullus locus nec ſpatium motus erit, attractioni aeris de foris intrò. Nam ſi è centro cordis, per arterias ſucceſſiva, continua, & indeſinens eſt pulſuum expulſio, neceſſariò quoque totus arteriarum canalis, continuo filo à corde, ad pellem usque, repletus erit fuligine; Cujus fuliginis explodendæ, cum major eſſet neceſſitas quam aeris attrahendi, (citiſſimè namque ignis extinguitur fumis, non autem tam citò refrigerii penuria conſumit totum,) non eſt ergo mora pro attractione aeris. Quin etiam, citato pulſu attractus aer ac puſillo ſpatio moræ, ſic in minutulis arteriarum ramis, aer fuligini involutus imbueretur, quod potius expulſionis uſum augeret, quam refrigerio cordis ſatisfaceret. Stante ergo fuliginum hypotheſi, aer forinſecus nullatenus trahitur per arterias intro, adeoque Scholæ incircumſpectè ſua dictitant, & invicem ſibi tamen ſubſcribunt.

5. Quinimo ex eadem hypotheſi ſequitur, quod per ſe non elevetur arteria atque primariò: ſed tantum principaliter elevetur ut concidat, ea denique opera ſarcinam deponat, pellatque ſuffocationis metum. Cum iſte finis pulſuum eſſet præcipuus, alter verò qui eſt refrigerii, ſit reſpectu prioris ſecundarius.

6. Denique ſi arteriæ, aerem intro ſugerent, ad quem quæſo finem id fieret, cum magis noceret quam prodeſſet crudioris endemici aeris ſuctus? Etenim non propter refrigerium cordis: cum ſinguli pulſus vix tantillum, minimis, & extremis arteriarum oſculis, de aere allicerent, quod tractu celerius; mox dein, per arteriæ depreſſionem non exploderetur? Imo citiſſimè; eo ipſo ſic fuligini eſſet counitum, & calefactum à ſanguine arteriali, ut nequicquam inde refrigerii cor in ſe ſentiret: cum præcipue non unico attractu aer iſthac, à pelle ad cor pergeret, ſed multiplici arteriæ depreſſione intercedente ſic in via incaleſceret, ut omnem refrigerii ſpem eluderet. Quocirca, ſi arteriæ aerem forinſecus allicerent, neceſſariò ſemper elevatio arteriæ, longè depreſſionem ſuperaret velocitate & magnitudine: quod abuſivum eſt. Ut etiam, quod aer refrigerii qualitatem ſervaret impollutam, per tot anfractus arteriarum ſenſim introductus. Denique nec arteria traheret aerem, ut exinde ſpiritus vitalis augmentum ſumat. Quoniam, conſenſu Scholarum, ſpiritus vitalis non ex aere; ſed è vapore cruoris fit, in corde ad extremum elaborati, ac vitali facultate inſigniti. Hebeſque fit affirmatio, quæ ſupponit, ſpiritum vitalem nutriri ſimplici elemento. Dum nutrimur iiſdem, quibus generamur. Quapropter cum aer introtractus, ſit corpus elementale, non habeat naturam ſpiritus ſanguinei, ut nec humana determinatione aer unquam poſſit individuari, non poterit nutrire corpus concretum, ut ſuo loco docui, quin ſemper univerſalis elementi Proprietates ſervet, non autem Archei conditionem acquirat. Aer enim, nec nobis affinis, nec vitalis eſt lucis capax. Ideoque arteria horrebit exoticum, nec prius debitis officinis elaboratum aera in ſui familiam adſciſcere: nec attentat natura aliquid fruſtra; ut neque aerem præparare, ut fiat id, quorſum planè poſſibilem non habet inclinationem. Fruſtra alioqui, per tot digeſtionum apparatus viſcerum diſpendia & officinas, ſpiritus vitalis fieret, ſi tam levi compendio, & citra uſuram de foris maturetur. Decepit enim Scholas, quod hactenus creditum ſit, ignem neceſſariò aere nutriri: idcirco & ſpiritum vitalem, ut omnis caloris noſtri authorem, indigere pro ſui cibo, aeris elemento. Aſt, jam ſuperius elucidavi, ignem nec ſubſtantiam eſſe, nec nutriri aere, imo neque re combuſtibili: niſi quod properando ad fines ſuæ deſtinationis, requirat inflammabile pro objecto: non autem pro nutrimento. Defectu quoque objecti, perit in inſtanti, dum ſuæ deſtinationis finem eſt aſſecutus. Quippè cum nec ſubſtantia ſit, nec accidens, perit quoque defectu objecti: eo quod ſuum objectum ſit quoque ejus ſubjectum. Adeoque & iſtud eſt ſibi ſingulariſſimum, & hactenus neſcitum. Ceſſat ergo finis, ob quem traheretur aer externus, per pellem in arterias, ceſſat modus,

ceſſat-

ceſſatque poſſibilitas, ſtante fuliginum hypotheſi.

7. Denique ſi arteria ſugat aerem per pulſum, indifferenter ſugeret, & endemica promiſcuè, adeoque nocua eſſet ejusmodi attractio. Quod falſum frequenti experientiâ adnotavi. Præcipuè, quod quoties peſtis peregrina deforis contrahitur per anhelitum, ejus adaptatio non fit, niſi juxta ſtomachum. Quod per ſenſum loci, anxietates, vomitum, ſuſpiria, cephalalgias, & deliria palam fit. Adeoque pars in nobis, quæ primos motus apprehenſionum ſentit ac format, etiam primos peſtis inſultus ſentit. Concedo quidem, peſtem contrahi, contactu rei contaminatæ, atq; illicio ſentiri dolorem, velut pungentis acus: At hoc non arguit, fieri proin ſuctum aeris per arterias, ubi ipſum venenum aptum eſt, pellem inficere & confeſtim in eſcharam urere.

8. Eſt nimirum longè aliud, peſtem intrò trahi per arterias, ſive per ſuctum allici: atq; aliud, per attactum, tanquam per ſerpentis ictum intrò, vi ſuæ contagionis repere; emplaſtra enim, balnea & olea, pellem alterant, & conſecutivè vel pergunt alterare, vel trahunt è centro ad pellem: Non autem quod intro materialiter inde petiti vapores trahantur. Tum demum, pulſus non eſt per modum reſpirationis, quæ uno ſuſpirio quidquid in thorace eſt aeris, efflat: ſed eſt pulſuum motus interruptus per oppoſitum & creberrimus, proinde non minus exſpirans quam inſpirans, feſtinantq; alternativi illi motus tantum, quod ſi quid aeris attraxiſſent, id fruſtrato fine intraret, cum in inſtanti iterum extunderetur. Siquidem quod oſculis eſt vicinius, id etiam primo efflaretur. Adeoq; ſpem non haberet aer, unquam penitius admitti, aut refrigerio cordis ſe ſatisfacturum.

9. Denique, ſpiritui vitali deeſt vis generativa, qua aerem in ſpiritum tranſmutatione formali deduceret. Cum illa vis competat fermento & officinis, ſine quibus non fit cruor. Neq; enim cruor poteſt generare cruorem, & dato chylo ſtomachi, in vena aut arteria; non proin fieret unquam inde cruor, aut ſangvis. Aer ergo etſi corpus aptum eſſet, non poſſet fieri tamen alimentum ſpiritus vitalis, niſi primum in corde fuiſſet elaboratus, vividus, & illuminatus individualiter juxta ſpeciem humanam, quorum ſingula elemento repugnant.

10. Nugax ergo eſt commentum irritum; fictumque eſt cordis refrigerium, attracto aere intrò, per arterias. Fictusque eſt hominis Magnes à Paracelſo celebratus. Cum arteriæ nil intro ſugant, eſſetque aer ſic introductus, majori arteriis oneri, quam ficta Scholarum fuligo. Si ergo arteriæ non trahant aerem, multo certè minus id faceret caro, cavitatis carens aeris inimica.

11. Enimvero, aerem forinſecus trahi ad cor, per arterias, tam ad ejus refrigerium quam alimentum, atque augmentum ſpiritus Archei, non eſt niſi merum commentum: ſic æquè eſt frivolum Scholarum inventum, quod ſola neceſſitas explodendæ fuliginis, in corde natæ arterias deprimeret. Siquidem præcedenti jam limite alios pulſuum ſcopos ad longum oſtendi. Nam quidquid in corde fit, aut purum ens eſt putumque, defæcatum, atque vitale. Non eſt enim ibi aduſtio, empyreuma, ſiccitas nec fuliginum cauſa efficens. Inſulſum enim eſt vitæ fabricam, deſtruenti igni ſic comparaſſe, ut ſanguinem ibidem aduri, & fuligines fumoſas edere, fingendum ſit. Nam ſi quæ exoticæ aporrhoeæ quandoque præter naturam, cordis limites inordinario attingunt; confeſtim arythmos palpitationum & procellarum intermittentium defectus ſentimus. Verùm ſi ordinaria eſſet cordi fabrica fuliginum, quomodo ſequeſtrarentur à ſpiritu vitali; & quo vallo, diremta ab invicem manerent? Quomodo poſſibilis eſſet fuliginum exploſio, quæ ſimul ſibi intimè permiſtum ſpiritum vitalem non profunderet affatim? Adeonè, uti Scholæ nil habent puræ doctrinæ, etiam nil impolluti, nil ſine excrementitia, & ſtercorea fuligine, infœdum patiuntur; Putantne eſſentialia vitæ munia, tam fuligini quam vitæ ſpiritui, competere indifferenter? Adeoque & hactenus commiſceri? Quomodo depreſſio arteriæ, in finem bonum, & à Creatore deſtinatum, hactenus tenderet, quæ cum fuligine ſimul ſpiritum vitalem ſibi permiſtum, efflaret? Adeoque mortem, atque perniciem præſto adferret? Quomodo ipſe rerum arbiter, ſummè honoran-

norandus, vel à creato homine, per pulſuum ſyſtolen non feciſſet mortem? Denique ſi fuligo eſſet pulſuum modulamen, (ut volunt) quis eſſet ille ſeparator, qui fuligines potius in carnis habitum foras quam per aortas, recta in caput diſcedere cogeret? Aut ſi indifferenter cum ſpiritu vitali, in ſinus cerebri commiſta fuligo properat, cur non continuo ſenſuum turbant œconomiam? Quid ſi arteriæ compreſſio, fuliginum expulſioni ſit dicata, cum enim arteriæ ſint lateraliter pertuſæ, ſic ut locis per quæ tranſeunt, hactenus ſpiritum & vires vitales largiantur: ergo & iſthac ſimul fuligines expellerent. Quæ ſanè pernicioſiores eſſent omnibus viſceribus, quam ipſis arteriis, eo quod hæ cenſeantur recenti aere recreari, non autem viſcera. Si ergo velint, fuligines per arteriarum compreſſionem expelli, oſtendant nobis prius, fuligines non ſecus, quam per ultima arteriarum oſcula, purgari poſſe, idque ſoſpite ſemper ſpiritu, fuliginibus permiſto. Scholæ profecto pollutam fuligine doctrinam ſuſtinent, cœcoque ignaviæ ſuaſu, ſuo ſubſcribunt genio Galeno.

12. Cum igitur materiam, calorem, reſidentiam, contentum, & circulum urinæ ignoraverint, pulſuum vero cauſam efficientem præterierint: ad calores verò, & frigora potiſſimum refugerint, veroſque fines neglexerint, tota Tecmarſis medendi polluta manſit. Scholæ igitur, velut ex tripode prophetatæ ſunt, tam in cognitione morborum, quam eorundem progreſſu, atque termino. Quod poſtmodum multò luculentius probabo.

13. Endemica ergo, qua & quorſum intrant, affectant omnia: caput videlicet, thoracem & horum clientes. Quantumque valent, tantundem operantur atque efficiunt. Quædam enim labem, in partem imprimunt, & deindè abſcedunt. Ut ſunt nebuloſa, fœtida, fracida, &c. Quædam vero ſpecie fumi intrant, ac inſpirantur mineralia, quæ intus denuo coagulantur diverſimodè. Nam aliqua cum ſcreatibus exſpuuntur, ſi noxia non ſint. Alia vero, parietibus cannarum pulmonum, tenaciter in vitam adhærent, ſuamque in hoſpitium tyrannidem exercent. Hujus generis eſt, quidquid è venis mineralium effumat. Quapropter & fumus mineralium ob ſui malignitatem & virus arſenicale, ſynonyma evaſerunt: Coincidunt nempe Arſenicum & fuligo, ſive fumus metallorum. Unde raucedines, cordis tremores, lipothymiæ, aſthmata, pleuritides, peripneumoniæ, tuſſes, ſputa cruenta, tabes, vomicæ, &c. Interim non liquet, endemica per arterias trahi, neque eaſdem affici immediatè. Sin autem Mercurius tremores pariat, ſaltem id eſt arteriis impertinens. Nec etiam proinde tremunt, quibus Mercurius per inguina intro ad ictus eſt: ſed veſicantur ore, gutture, uvula decidit, & ulcerantur, vacillant ac nigreſcunt dentes, tumet caput, & immenſum ſalivant fœtida. Deauratores quoque, foſſores & ſeparatores Mercurii, quia inſpirant virus capiti lethale, atque nervaceis; efficiunt in nobis endemica quandnm poſſunt.

SPIRITUS VITÆ.

1. *Doctrina Veterum de triplici ſpiritu.*
2. *Steterunt, unde incipiendum.*
3. *Spiritus vini, continet duo tantum initia chymica, ad lubitum Artificis flexibilia.*
4. *Spiritus vitalis, è ſpiritu vini.*
5. *Ebrietas quomodo.*
6. *Spiritus vini, & aqua vitæ quomodo differant.*
7. *Quidquid ſolo igne ſtillatur, recedit à viribus prioris concreti.*
8. *Differt fermentum ſtomachi & panis.*
9. *Fermentorum pluralitas.*
10. *Neſcitum Gas, peperit plura abſurda, in rerum diſtinctione.*
11. *Sanguini, & non cruori, ineſt anima.*
12. *Cruor, abſque ſpiritu jecorario.*
13. *brietas.*
14. *Progreſſus ſpiritus vitalis, per munia.*
15. *Indoles eſſata, ipſius ſpiritus.*
16. *Quæ per ſenſum cenſentur unum, decernuntur in effectibus.*
17. *Unde ſpiritus vitæ ſit balſamicus.*
18. *Spiritus aquæ vitæ, ſolo attactu, oleoſitatem amittit.*
19. *Statim fit ſal.*

20. Tr

20. *Totus cruor vertitur in ſalem.*
21. *De vita ſpiritus vitalis.*
22. *Lumen ſubinde extinguitur in materia ſpiritus.*
23. *Totidem luminum ſublunarium ſpecies, quot vitalium.*
24. *Definitio ſpiritus vitalis.*
25. *Calor vitæ, non eſt conſumtivus ſui humidi.*
26. *Calorem eſſe vitæ adjacens.*
27. *Scholarum indiſtinctio, effectuum caloris, & fermenti.*
28. *Vnde calor eſcharoticus in nobis.*
29. *An ſit ſpiritus animalis à vitali diſtinctus.*

1. DE Archeo tanquam fabro in ſemine, jam antè diſſerui, & qualiter cuncta diſponat tam in generatione, quam transmutationibus ciborum per curſum vitæ; quod munus propriè ſpectat ſpiritum inſitum: nunc autem quomodo atque unde conſtituatur ſpiritus in arteriis fluctuans, occaſione Blas humani jam deſcripti, illorum officium & proprietates conſequenter hoc tramite explicare ſuſcepi. Scholæ docent alimenta primùm in chylum, dein in chymum ac cruorem mutari, adeoque in jecore ſpiritum quendam naturalem fieri, qui repetita dein digeſtione cordis, in vitalem mutetur, atque tandem in cerebro animalis, ſive ſenſitivus fiat. Sic ut naturalis, ſit alendis partibus; vitalis vero, conſervandis iisdem: atque animalis, ſenſus, motus, animæque, functionibus deſtinatus.

2. Aſt autumo, longè aliter philoſophandum, atque ulterius progrediendum fuiſſe: etenim ſpiritum quendam, ex Hippocr. noverant illud eſſe impetum faciens. At non ſufficiebat ſcire, quendam eſſe ſpiritum, quibus organis fieret, quidve ageret, dixiſſe, niſi ſimul ejusdem indolem, ſubſtantiam atque proprietates, cum fiendi modo, explicarent.

3. Alibi tradidi, quod è qualibet planta, & fructu, appoſito fermento fiat aqua vitæ. Quod cum vulgo ſcitum ſit, dum è granis, hydromelite, & ſuccis aquam vitæ fabricat: demonſtrationis non indiget propoſitio. Eſt autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleoſus, (quatenus totus inflammatur,) totusque ſalſus, (quatenus acris, mordax, ſicut ore detentus diutius, epidermida gingivarum ac labiorum urat,) unumque & idem ſimplex, ſic duo tantum, & non tria chymica initia continet. Sic quidem, ut pro nutu artificis, tota aqua vitæ ſal fiat, vel oleum; Hoc eſt: Ejusmodi initia non eſſe initia, non conſtantia: ſed arbitrio humano mutabilia.

4. Continet autem vinum pro parte ſui vinoſa ſpiritum, aquæ vitæ reſpondentem: hinc enim, absque aliarum officinarum maturitatibus, rapitur per ſtomachi arterias ad caput.

5. Sic, ut ſi plus juſto, (vini) inſit ſtomacho, ſequatur ebrietas, quatenus ſpiritus vini largius in caput affluat, quam commodo intervallo queat commutari, determinatione individuante humana. Hinc enim conſtat commutatio, itemque fermenti operatio.

6. Veruntamen in vino eſt iſte ſpiritus mitior, quam aqua vitæ, quæ per diſtillationem elicitur. Quod à pari ſpectatur in oleo olivarũ. Diſtillatum enim (quod vocant oleum laterinum, vel oleum Philoſophorum,) differt longè ab oleoſitate, quæ elicitur ex oleo ſimplici, per ſolam digeſtionem cum ſale circulato Paracelſi. Separatur namque ſal circulatum, idem in virtute, ac pondere, poſtquam oleum olivarum in ſuas heterogeneitates diviſit. Dulce enim ex duplex oleum ex oleo olivarum, prout & ſuaviſſimus ſpiritus è vino ſeparatur, longè ab aquæ vitæ acrimonia ſegregatus.

7. Unde conſequenter didici, quidquid ſolo igne diſtillatur, procul à viribus concreti recedere.

8. In nobis autem, etſi cibus ſuo modo putreſcat, (ſi nempe putredo iſta ſit medium transmutandæ rei, in rem,) attamen in digeſtionibus noſtris per iſtam putrefactionem (actionem inquam fermenti ſtomachici,) non extrahitur aqua vitæ ex oleribus, granis, pomis aut leguminibus. Siquidem intentio naturæ, non eſt tunc procreare aquam vitæ; eſtque aliud in nobis fermentum, quo res reſolvuntur in chylum, atque illud, quo res dimittunt ex ſe aquam vitæ. Nam herbæ, dum per fermentum in aqua putreſcunt, pro extractione aquæ vitæ manent caudex, ſtipites & folia integra, in figura & duritie priſtinis: quæ à nobis

manſa, in chylum vertuntur, primamque ſui faciem amittunt.

9. Quocirca comprehendi, tot putrefactionum varietates, totque ſtercora unius panis ſpecie diverſa, quot ſpecies animalium pane nutriuntur. Imo præterea, longè plura panis fermenta, ſiquidem adhuc pluribus mediis, tam ſponte, quam ex inſtituto panis putreſcit. Quod de pane enim, tantundem de aliis cibis, ſit dictum.

10. Scholæ quidem ſciebant, nil nobis proficere, quod in ſui radice non contineret vitæ præludium, (adeoque aerem idcirco, pro ſpiritus augmento admittunt, Poëtarum deceptæ monitis, vitales auras dicentium:) voluerunt nempe in cruore, ſpiritum hepaticum, naturalem, actu eſſe, auræque inſtar gliſcere. Putarunt nempe eſſe vaporem; neſciæ, quod vapor nunquam fiat Gas incoagulabile, aura, æther, vel exhalatio ſylveſtris: ſed maneat ſemper aqua. Putarunt itaque, quod vapor è cruore extravenato (prout è quolibet tepente liquore,) exhalans, eſſet cruoris ille ſpiritus, unde materialiter ſpiritus vitalis fabrefieret.

11. At ſanè cruor, quamdiu in vaſis Meſenterii & Portæ fluit, eſt ſpiritus expers. Quare & per laxativa evocatus, putidus excernitur, abſque notabili debilitatis indicio, quod non ita fit, ſi ad venam cavam ſemel pertigerit. Quoniam tum, homogenealiter, cruor eſt ſigillatus prætudio, ut fiat ſanguis arteriæ & ſpiritus, ideoque indifferenter cum ſanguine, in Sacris vocatur ſpiritus rubens, cui anima inhabitat. Quanquam id propriè de ſanguine intelligatur: utpotè, loquens Scriptura ibidem, de jugulatis vel enectis, quibus cruor ſimul cum ſanguine profunditur.

12. Aliquando de digeſtionibus docebo, quidquid in ſtomacho conficitur, id à fermento ibidem (etiam ipſum ſaccharum,) aceſcere, non quidem aciditate aceti, omphacii, citri aut vitrioli; ſed ſuo fermento pari, & aciditate ſpecifica, quamvis cum aliis acidis in acido ſymbolizet. Eſt tamen interna dynami, ab omnibus diverſus acor. Eſtque iſtud acidum ciborum perfectè volatile. Nec obſtat: quod chylus in adoleſcentibus, oſſis fixitatem aſſumat, ut & in fracturis oſſium. Eſt namque idem, chylus ſtomachi, poſt accretionem, qui adoleſcenti erat. Ille vero totus tandem difflatur abſque ullo ſui reſiduo: rurſus oſſis naturam in Poro reſumit in fracturarum ſolidatura. Ideoque eo ipſo, chylus omnis eſt volatilis, & hactenus in cruore aliquando ſpiritus indolem aſſumet. Non quidem quod ſpiritus illi inſit naturalis, & à cruore diverſus: ſed potius, quod cruor totus ſpiritualem characterem in promiſſione adeptus ſit. Joan. 5. *Aqua, ſanguis, & ſpiritus, unum ſunt.* De digeſtionibus vero docebo, quo pacto iſtud acidum, in chylo transmutetur in ſalem volatilem, cujus pars excrementitia, cum urina, & ſudoribus, proſcribitur. Ipſa vero maſſa cruoris, virtute fermentali cordis, & pulſuum adjumento, tranſeat in ſanguinem, ex flavo rubicantem, unde ſpiritus vitalis efficitur. Adeoque non aer aut vapor cruoris, ſed ipſus cruor in ſanguinem, & inde demum in ſpiritum vitalem deducitur. Jecoris quippe munus eſt univocum, & dicitur ſanguificatio, non autem ſpiritus creatio: quæ procul invicem diſtant. Neque enim uni viſceri, totidem ac tam diverſa competunt munia, maximè quod cruoris rudis moles, nondum ſpiritibus ſeminarium aptum ſit. Sufficit enim, jecori, tam paucis arteriis, & vitæ communione ditato, chyli in cruorem vera transmutatio, & novi entis vera generatio. At in corde, tanquam vitæ fonte, cogitatur primum de vitalibus initiis. Cruor enim ibidem, in ſanguinem atque auram vitalem extenuatur; quæ duo unica prorſus actione perficiuntur, juxta promtiorem & tardiorem cruoris obedientiam. Cruor enim fit cum chyli ſive cremoris inſpiſſatione, liquidi ideo excrementi, ſive lotii ſeparatione: ſed ſpiritus fit cum inſpiſſati attenuatione. Quæ actiones ambæ tam oppoſitæ, nec ideo uni competunt jecori. Quod ſi autem Scholæ velint ſpiritum naturalem in cibis præexſtitiſſe, in jecore vero perfectionem accepiſſe: cæterum bullitis, coctis, & aſſis, facile exſpirat: & ſi quis reſtitet forte, ille noſtræ œconomiæ non eſt hepaticus.

13. Fateor equidem, ſpiritum vini eſſe vegetabilium ſpirituum, faciléque rapi in arterias,

rias, tanquam ſimplex ſymbolizans, prævie diſpoſitum, ut facilè in ſpiritum vitalem transſcendat. Sed exin Scholæ nil pro ſuo hepatico conficiunt. Nam ſpiritus vini citra digeſtionem è ſtomacho immediate rapitur in arterias, nec per gradum cruoris aſſumitur collega vitalis, facile quoq; exin colligitur, vitalem ſpiritum non præſupponere naturalem. Patetque quod dixi. Si quidem qui deliquia vel tremorem cordis patiuntur, ſentiunt vini ſpiritum mox & immediatè, in conſortium vitæ admitti, neque enim tum etiam à multo affatim vino inebriantur. Alioquin vino adhuc corporaliter exſiſtente intra ſtomachum, ebrietas non aliunde procedit, quam quod vinoſus ſpiritus, affatim in cor & caput raptus ſit, & præexiſtentium ſpirituum ibidem confuſionem pariat, ipſe adhuc in cordis officina nondum politus advena. Cruor ergo ipſius, eſto ſpiritus hepaticus, corporalis, coagulatus in materiam, & vitali œconomia ſubſtratus. Per me licet, dummodo intelligamus rhethoricè. Nempe ipſum cruorem eſſe objectum capax, & materiam, ut inde fiat ſpiritus. Et philoſophicè loquendo, ſive proprie, non ineſt cruori ſpiritus, ipſi à jecore factus. Eo quod hepati incumbat labor ſanguificationis, ſeparationis laticis, urinæ, & ſudoris. Dum ſcil. celerrime iſthæc transeunt per exiles venularum cataractulas. Cruor nempe, etiamſi in meſeraicis præludia ſui ſuſceperit, vera tamen ejusdem fit generatio, fibrarum item, atque coagulationis dotes, ſub celerrimo tranſitu, cum ſuo ſero, per capillaceæ tenuitatis tubulos. Quod ſi & hepati inſuper, incumbat generatio ſpiritus: præter enim fruſtraneam ejusdem generationem, eſt hepat nimia ſarcina, atque officiorum pluralitate proſternere, aſini inſtar. Sufficitque cruori, quod civis venarum factus, participet de vita, vitalique lumine illuſtretur.

14. Itaque prout à cordis fermento & labore cruor fit ſanguis & volatilis ſpiritus: Ita ab arteriis deſumto fermento, cordis vicario, fiuntq; ita volatiles, ut nullam poſt ſui conſumptiones reſiduam amarcam relinquant, ſed totali ſui tranſpiratu egrediantur. Cor ergo fabricat à cruore ſanguinem, quem eadem aptat extenuatque opera, ac tantundem ſpiritus vitalis in ſanguine facit, quantum cruoris groſſities, renitensque ejusdem ſubſtantia permittit tantulo ſpatio, quo intra ſinus cordis agitatur, atque concutitur. Enimvero, necdum ſatis eſt, noviſſe cruorem eſſe ſpiritum, item traduci in ſanguinem arterialem, & dare ſpiritum vitalem, cujus favore à mente informetur, atque animatus fiat. Et hinc demum transferri in ſinus, ſive ſtomachos cerebri, ibidem variam ſuſcipere characterum determinationem. Ita ut motivus fiat in ſpinali medulla, viſivus in opticis officinis. Qui ſi aliquo errore ad linguam ducantur, guſtatui ſunt plane inutiles. Quapropter fieri, ut non raro digiti ſtupeſcant, pars aliqua mobilis, vel ſenſum, vel motum, relicto ſenſu amittat, eo quod alieno ſpiritu & devio, partes irrorentur. Sunt nempe tactuum Authores motui impares & viciſſim.

15. Quin inſuper indolem ſpiritus vitalis, noviſſe oportet. Enimvero quandoque ſat liquebit, ex chylo acido, partim cruorem, partimque urinam ſalſam & excrementa fieri: Salſedinem vero illam excrementoſam eſſe ſpiritum volatilem & ſalſum, qui terræ confermentatus, tandem ſalispetræ naturam pro parte aſſumit.

16. Cruor quoque per deſtillationem, dat hunc ſpiritum ſalſum planè volatilem, ac nequicquam à ſpiritu urinæ diſtinguibilem. In eo tamen eſſentiali ambos proprietate differre conſideravi, quod ſpiritus ſalis cruoris, curet epilepſiam, etiam adultorum, non item ſpiritus ſalis urinæ. Ergo patet in cruore, ſpiritum ſalſum & volatilem contineri. At quo modo, totus absq; heterogeneitate cruor transmutetur à fermento cordis, in ſpiritum, quantum dici poteſt, explicui tract. de vita longa. Quia alioqui naturæ non ſunt à priori demonſtrabiles, ut nec fermentorum operationes, quia cauſæ ſunt eſſentiales, in rerum transmutationes.

17. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſalinus, ideoque balſamicus, & cuſtos à corruptione, idque non tantum ratione ſalis, quantum reſpectu luminis concepti, in ſuo ſale.

18. Adeoque nec poteſt aer, ejus additamentum aut alimentum fieri. Etenim quanquam aqua vitæ, facile in ſpiritum vitalem aſſumatur, non eſt tamen hic oleoſus ac combuſtibilis; ſed ſpiritus vini, ſolo fermenti attractu, facilè totus in ſalinam naturam volatilem aſcendit, ut extemplo oleoſam, ſive accenſibilem proprietatem amittit. Prout per mechanicam docui, tract. de Duelech. Quomodo nempe, unico inſtanti, aqua vitæ transmutetur in offam albam, non inflammabilem, quod aquæ vitæ evidentius contingit, per fermentum vitale ſalinum.

19. Igitur ſpiritus vini, ſine mora, vel ulteriore digeſtione, confeſtim rapitur in cor, per arterias ſtomachi & vires reſtaurat, eo quod parvo labore in corde perficiatur. Non tamen eſt putandum, quod ſpiritus vitalis ſit acidus, eo quod ſpiritus ſalis petræ ſit placide acidus, fiatq; tandem ex ſpiritu urinæ. Quia ſpiritus, unde ſalpetræ in terra coagulatur, non fuit acidus, dum eſſet ſpiritus urinæ. Eſt ergo ſpiritus vitalis ſalſus. non acidus, (Acidum enim extra ſtomachum, toti corpori eſt hoſtile:) ſpiritui urinæ vicinior, quam ſali petræ, multoque adhuc magis alienus eſt à ſpiritu ſalis petræ, per aduſtionem, & commiſtionem adjuncti, extracto. Salſedinem autem ſpiritus vitalis facile percipiunt, qui membrum aliquod ſtupidum habuere, quod ſenſim tactum recipiens, punctiones & ſtimulationes patitur, quæ veræ ſunt ſalſedinis indicia. Salſedo quidem ſpiritus, cognoſci poteſt; ſed ejusdem lumen, immediatè & fontaliter à Patre luminum procedens, omnem arcet mortalium indagationem ulteriorem.

20. Porro quod totus cruor ſit merus ſal, non fortius probari deſiderat, quam quod totus cruor homogenealiter in ulceribus, Aſcite, &c. Ichor fiat, per degenerationem immediatam. Cruor enim intenſe rubet, flaveſcit autem, dum ſanguis fit, eo quod rubedo flaveſcat, ubi per ſalem volatilem velut diſſolvitur.

21. Mortuum adhuc eſt, quicquid dixi hactenus. Spiritus vitalis, muniis vitæ fungitur. Non eſt autem liquori, aut exhalationi, quatenus ſalſis, proprium, auguſtum vitæ faſtigium. Utque vivat, neceſſario lumen habere debet à Patre luminum, rerum vita. Ergo oportet, ut ſpiritus, ſive æther vitale, ſit illuminatum lumine ſimpliciter vitali, nec quidem univerſali, ſed ſpecifico & individuante. Nec etiam lumine igneo, urente, inflammante, & concentratis radiis conſpicuo. Aſt, eſt lumen formale, de conditione animæ ſenſitivæ. In quo verbo ſiſtuntur deſcriptiones, & indagationes ulteriores mortalium. Quorſum finge, vermes Nitedulas, lucem in ventre ſub noctem habere, (ut & maris bullæ habent nocturnum nitorem, atque plurima, quæ per putredinem in ultimam pergunt ſalium materiam.) Vitalem tamen, & quæ cum vita illarum extinguitur. Par lumen aliquod finge in ſpiritu vitæ, qui quoad vivit, lucet, dumque morientis oculos deſerit, cornei apparent, & defœdati.

22. Extinguiturque iſtud ſubinde lumen, adhuc ſpiritus vitalis ſoſpite materia, in Peſte, veneno, ſyncope, &c.

23. Nec putes tamen, parem lucis eſſentiam in nobis, & Nitedulis, ut ſc. lumina ſolo graduū tono diſcrepent. Sed revera totidem ſunt luminum vitalium ſpecies, quot vitalium creaturarum. Idque abundans divinæ largitatis eſt indicium, quod luminum, quæ nobis ſub unica cōprehenduntur, notione & vocabulo tot ſpecies, atq; vitalis ſint differentiæ, quot ſunt ſpecies vitalium, utpote quod illæ luces ſint ipſæmet vitæ, animæ, atq; formæ vitalium, (mentem immortalem, quanquam & ipſa ſit lux quædam incomprehenſibilis, excipio tamen, dum de luminibus caducis ago.) adeoque per ejusmodi luces ipſas eſt ſola, atque omnis ſpecierum diſtinctio. Pater luminum itaque ludit abundantia ineffabili genericorum luminum multo majori largitate, quam in unico vultu humano, propemodum infinitas varietates effingens. Eſt quædam nempe apud ipſum ingens luminum Reſp. & immemorabilium civium legio, cujus ſimilitudinem aliquam exprimit, per formas vitalium, in modo ſublunari.

24. Eſt ergo ſpiritus vitalis, ſanguis è fermento cordis reſolutus in auram ſalſam, & illuminatam à vita.

25. Quod lumen in nobis eſt calidum, de natura Solis, frigetque in piſce, neque unquam ad ullam caloris potentiam adſpirat. Quocirca calor

lor noſter non eſt humidi primigenii conſumtivus,(ut de vita longa) cum piſces mortem,non effugerint hactenus. Nec potuerint primi, qui ante diluvium mille annos ſolares viderunt, decuplo plus humidi radicalis habuiſſe nobis,niſi decuplo extenſiora cuncta habuiſſent. Quod impertinens. Siquidem probabile eſt, Adamum manu Dei plaſmatum, Domini Jeſu Chriſti ſtaturam longè perfectiſſimam nactum, nec eandem exceſſiſſe. Denique piſces, ſub mari glaciali eſſent naturaliterimmortales,cum illorum humidum radicale à calore ibidem non effumaret. Religioſi aliquot noſtrates,per totum ferè annum, ita à pede in ventrem usque frigènt, ut non ſentiant ſe pedes habere. Quocirca ſaltem nobis eſſent longæviotes, imo & crura illorum juvenilia eſſent, cum thorax totus, rugis ſenilibus criſpetur, ſi à calore humidum primigenium conſumptum, mortis daret neceſſitatem inevitabilem. Itemque tam piſces,quam ejusmodi Religioſi,deberent recuſare quotidianas alimenti refectiones, eo quod per poros vix quicquam exſpiret.

26. Aut ſi calor eſſet de eſſentia vitæ noſtræ, certè pars,continuo frigore languens, vel moreretur,vel in piſcem ſaltem mutaretur. Unde eſt conſpicuum,calorem eſſe vitæ noſtræ dumtaxat adjacens,& comitans indicium, non autem fundamentum primarium.

27. Videant ergo Scholæ,quam ineptè totam naturæ craſin calori circumſcripſerint hactenus. Abſit enim, tam ſtolidè poſthac philoſophari, ac neſcire, aliam eſſe conſumtionem humidi à calore,quæ cum inſpiſſatione terminatur, atque aliam longè, quæ à fermento extenuante tota promovetur ad transſpirationem. Hæc namque nullam reſidentiam poſt ſe relinquit : illa vero tophum vel carbonem.

28. Sin autem in nobis, quandoque calor auctus inſurgat, adeo qui membra velut adurit, gangrænat, & inſtar ignis, eſcharam facit, vel ſubinde gliris inſtar carnes erodit : Iſta nempe ſunt opera ſalium corroſivorũ, degenerantium, exlegum, à vitali Republica proſcriptorum. Sic & per venena laxativa & diarrhœas, totus cruor in putrilaginem reſolvitur,& per venena alia in Ichor, ſynoviam, virus, Icteritium excrementum, &c. reſolutus cruor effluit,ſæpè accerimus, ſæpè & ſine corroſivo æſtuans. Errores enim ejusmodi in vita accidunt, (in mortuo namque cadavere,ideo ceſſant) quatenus à vita, proprio Blas corruptæ naturæ thymoſin induunt, accenditque vita ferrum, quo ſe multipliciter lædit, prout de morbis aliquando.

29. Tandem an ſit aliquis ſpiritus animalis, ſpecie diſtinguendus à vitali,an vero ejus diſputatio ſit vera nominis rixa. Dixi, quid res ſit in ſeipſa,cui nomen nihil addit, vel demere poteſt. Spiritus vitalis,per aortas arterias,in caput ſcandit.In cerebri autem meditullio,unicus eſt ſinus, qui ſupernè inſpectus,videretur duplex, ſed elevata ſurſum camera,unitatem oſtendit, Porro in hoc ſinu, arteriæ deſinunt in vas quoddam rugoſum,alterius planè texturæ, quam ſit cætera arteriarum compago. Hac nempe diffluit,& exſpirat ſpiritus vitalis in ſinum cerebri, pro miniſterio principum facultatum, imaginationis nempe,judicii & memoriæ. Hac etiam pergit diſtribui in oſcula nervorum, incipientium à cerebro.Adeo ut ſi ſit dicendus animalis, quatenus in cerebro determinationem partis ſuſcipiens, proprietates acquirit deſtinatæ functioni aptas; non videtur tamen proinde diverſus à vitali,per materiam efficientemque. Siquidem in ſui luminis vitalis amplitudine, eſt omnium iſtarum proprietatum capax, ſine nativæ eſſentiæ ſuæ permutatione. Qui namque ad linguam detruditur,guſtatum exercet : Ille vero idem non guſtat in digitis: ſed utrobique particularem organorum characterem ſuſcipit,& proprietatem induit. Quem ſi proinde à vitali differre fert animus,tot erunt rurſus ſpiritus diviſiones eſſentiales,quot munia, quotque officiorum pluralitatibus diremta miniſteria. Interim rem intellige, & voca,ut lubet: Non enim Scholis ex animoſa paſſione contradictorius ſum, dumtaxat enim errores pandere, & neſcita docere,ſuperiori authoritate monitus,debui. Errata ipſæ mea pariter æquo detegant animo,gaudebo ſanè,ſi modo proximus utilitatem conſequatur, quam opto.

CALOR EFFICIENTER NON DIGERIT, SED TANTUM EXCITATIVE.

1. *Calorem, non eſſe proprium digeſtionis organum.*
2. *Quid in hoc Scholas deceperit.*
3. *Scholarum tuitiones.*
4. *Paracelſi incogitantia.*
5. *Anxietates Scholarum.*
6. *Oblita axiomatis ſui, de contrariis.*
7. *Calorem, igne potentiorem, coactè fecere, & caloris prædicamentum.*
8. *Digeſtio & elixatio differunt.*
9. *Indignantur fermenta, quod ſint poſthabita.*
10. *Actio caloris univoca, qua.*
11 *Piſcis digerit citra calorem.*
12. *Potentiali calori nullus in digerendis locus.*
13. *Bulimi argumentum.*
14. *Alterum, ab unitate ſpecifici caloris.*
15. *Tertium, ab axiomate.*
16. *Aliud.*
17. *Cur ructus acidus, poſt nidoroſos, bonum.*
18. *Cur carnes abhorreat febriens.*
19. *A ſcopo medendi.*
20. *Admiratio Paracelſi.*
21. *Ejusdem error.*
22. *Vis digeſtiva gallinarum.*
23. *Author adhuc puer, didicit digeſtionis veram cauſam.*
24. *Cognovit reſolutionem ex acido eſſe.*
25. *Seneſcimus ſola fermentorum penuria.*
26. *Qualitas acidi fermentantis.*
27. *Averſatio quorundam ciborum, unde.*
28. *Fermentorum vires.*
29. *Mures accuſant Scholas erroris.*
30. *Fermentum ſtomachi cur ipſi ſit alienum.*
31. *Commendatio Splenis.*
32. *Gradus caloris & frigoris, variant.*
33. *Errores Scholarum, de gradibus elementorum.*
34. *Gradus caloris chymici.*
35. *Gradus diſtinctiores fecit Author.*
36. *Humiditas, & ſiccitas non conſiderabiles, tanquam qualitates,*
37. *Cur non admittant gradus.*
38. *Hinc nugæ in elementorum Doctrinam introducta à veteribus.*

1 QUia totum naturæ fundamentum, in cardine caloris verſari putatur, ſintque jam procul ablegata elementa, miſtiones, & temperamenta; Igitur ad ſtabiliendam Archei ac ſpirituum vitalium progeniem, de digeſtionibus deinceps dicendum eſt. Quas quia calori Scholæ emanciparunt, oſtendam calorem, non eſſe proprium organum digeſtionum.

2. Decepit quidem Scholas, digeſtionis metaphora, introducta nimirum poetica libertate, à ruſtico ſenſu mutuata, concoctionem, ſynonymam digeſtionis, fecere. Utque elixationem ſciebant concoctionem, idcirco digeſtiones, ad bullitionem tranſtulere, atque utrobique calorem ſunt arbitratæ, cauſam illarum naturalem, totalem, atque unicam. Cernebant enim, per elixationem atque aſſationem, plurima tenereſcere, ac alterari: Ideo ab artificialibus transſumpta licentia, culinam, in ſtupendas viſcerum & ciborum transmutationes, non quidem ſimilitudinariè, ſed omnino propriè, proximeque traduxere, perque putationem res in fidem, ac dein in dogma verum, tranſmigravit, cunctaque naturæ noſtræ munia, atque beneficia, in calores, temperamentaque, velut in cauſas totales, transtulere. Potiſſimum quidem, quod ventres hominum ac quadrupedum, ſentirent, actu calere. Usque adeo deinceps, plus augendo calori, quam digeſtioni roborandæ, eſt inſudatum. Neque enim ulterius indagarunt, tametſi eventus plerumque ſpem falleret. Satis putantes, quod tam in elixatione, quam in naturali ventris digeſtione, calor reperiretur, à quo abunde ſibi auxilium exſpectantes obdormierunt.

3. Hæſitarunt interim, cum animadverterent cibos, per elixationes, non prorſus totali metamorphoſi, in ſuccum transmutari. Etenim carnes, clauſo vaſe, in juſculum conſummatum, expreſſo vero, liquatoque jure reſolverunt, at errorem animadverterunt quidem, quia carnoſæ fibræ reſiduæ, tenaces, atque duræ permanerent, & nunquam vera transmutatione, in chylum liqueſcerent: attamen per credulitatem, erroriſq; anti-

antiquitatem, ſibi paſſæ ſunt oculos velari quærentes ſubterfugia, atq; latibula, ſtatim ſe ſalvas arbitratæ ſunt, dumodò diverſos caloris gradus, ſi non etiam ſpecies, atque genera, (ut eſt igneus, elementalis, radicalis, correſpondens elemento ſtellarum, &c.) imo & calorum momenta, in auxilium & excuſationẽ imploraſſent. Adeo ut unicuique, propemodum graduum momento, ſua eſſet in digerendo craſis.

4. Cui ſtupiditati ſe Paracelſus quoque involvit, volens unicum panem, in tot animalium ſpeciebus, accipere ſpecificam cruoris & ſtercorum diverſitatem, ob ſolius gradus momentum in calore. Quaſi latitudo caloris, ſpeciem conderet, aut variaret in ſubſtantia.

5. Cæterum dum Scholæ omnem in ſcirpo nodum ſuſtuliſſe præſumerent, cecidere deinde in caloris naturalis digeſtivi, itemque in, præter, & contra naturam, fungoſa diſcrimina. Atque tandem, ſubindè invitæ, ad ſacram occultorum anchoram, in digeſtionibus refugere debuerunt Ita nimirum, ut eſſet aliquis calor digeſtionis author, tam in morbis, quam in ſanitate.

6. Oblitæ interim, quod ut contrariorum unicum finxerant genus, atque utrumque paribus dici modis, quod utriuſque, unica, & uniformis eſſet conditio. Quapropter obliti ſunt, pares comminiſci frigorum ſpecies, atque proprietates. Nempe quale eſſet naturale, digeſtivum, præter & contra naturam. Itemque radicale, ac primigenium frigus aliquod, docere debuerant. Adeo ſi calidum radicale reſpondeat proportione, elemento ſtellarum, totoque genere diſcrepet à quovis alio tepore, etiam frigus radicale, totidem numeris, atque viribus, à quovis alio frigore, diſcrepare debebat, niſi veritatis penuria, ſuam ſophiam, ut ſterilem deſerant,

7. Ita quidem, licet calor non naturalis in naturalem ac vice verſa, per inauditam ſeminum licentiam, pergerent: nativum tamen calorem & febrilem, in diſtinctas ſpecies, (imo etiam genera:) relegarunt, ut ſalvarent effectus, calori digeſtivo tributos. Adeo ut dum crederent, volucres quædam conficere, quæ ſe contra ignis furorem alioqui defendunt; agnovere ignem aliquem, igne potentiorem. Canis enim oſſa deglutita conficit, quæ ignis nunquam in Chylum auſit convertere. Quorum itaque effectuum diverſitates coegerunt Scholas, calorem in prædicamenti latitudinem erigere, neglectis interea appoſitis frigoribus. Cum interim ac-loris ſit duntaxat ſpecifica diverſitas, quæ ſe, ba aliorum numero eximere non valet.

8. Enimvero, quidquid in ſtomachum ingeritur, peracta tandem digeſtione, eſt transmutatum, longeque ab elixatione, cæteriſque coctuiris, quocunque gradu paratis, ſeparatum.

9. Quia unica fermentorum ignorantia, fecit digeſtiones, & apepſiæ remedia neſciri, elenchumque non cauſæ ut cauſæ, perpetrari. Quare non eſt otioſa, tanquam de nomine rixa, dum effectus fermentales aſcribuntur calori. Quippe hujus quæſtionis reſolutio medendi intentiones mutat. Proinde ſoleo lubens cauſas proprias inquirere, ad quarum ſcil. meditationem. utilitas ſequitur, morbi tremunt, vel vires vigorantur. Fermenta itaque indignantur merito, quod nolentia, ſub Relollæo, militare credantur.

10. Quippe nunquam caloris fuit, rem in transmutationem formalem abducere. Cum calor per ſe: atque primariò, non niſi calefaciat, per accidens autem, ſeparet aquea à pertinacibus. Quæ caloris univoca actio, nullatenus eſt digeſtio, tota transmutando conſcripta.

11. Nam etſi in nobis digeſtio, comitante calore contingat, illa tamen non eſt calor, licet per accidens ſit calori connexa. Idcirco enim in piſce, nullus actu calor eſt, nec tamen proinde calidis is animantibus infelicius digerit, nec ab ingeſtis, malè ſe habet hominum more,

12. Frivolum eſt ideo confugere ad calorem potentialem, pro piſce. Nam in ſenſibilibus ſenſu notis, ſolus tactus Teſtis & Judex eſt, non autem ad ſomnia fugiendum. Nam ſi digeſtio calori, non actualiter calido, ſed virtuali poteſtati, ſit tribuenda, jam fruor optatu. Alioquin enim, quid id quæſo, quam ignoranter rixari, de calore ut tali? Atque interim fateri, eſſe aliquid præter calorem ſenſibilem, quod ſit digeſtionis cauſa continens. Quid enim inſulſius dici poteſt, quam quod potentialis calor, actu

calefaciat, hujusque calefactionis ergo fiat digeſtio? Res in potentia, jam actu agat?

13. At ſaltem in canina fame eſt digeſtio celerrima, fameſque implacabilis. Ergo tum ſaltem deberet in calidis nobis, moleſtus, & infeſtus ſentiri calor, ſi calore actuali in nobis digeſtio fiat. Si enim parvam digeſtionem cauſat paucus calor, & mediocrem mediocris: Utique ad potentem, ac moleſtam digeſtionem, magnus quoque calor adeſſe deberet. Quod attamen, etſi aliquoties curioſius indagaverim, verum eſſe non inveni.

14. Tum demum notabile: Quod digeſtio panis in homine, cane, equo, piſce, anate, ave, toto differt genere, non ſecus atque multiplex cruor, & ſordes inde prognata. Quapropter ab unica caloris digerentis ſpecie, ejuſmodi digeſtionum varietates provenire nequeunt. Igitur Scholæ totidem calorum & frigorum genera erigant, & defendant, antequam ſibi credi poſtulent. Ego proinde tantam cruoris differentiam à proprietatibus formalibus, & ſpecificis fermentis; nequaquam à calore, deſumo.

15. Siquidem perfectè ſcio, quod quæcunque habent efficientia eſſentialia diverſa, habent etiam diverſa effecta & attributa. Ita videlicet, quod producta, in genere diverſa, requirunt neceſſario ſuas cauſas efficientes genere diverſas. Alioqui namque quidlibet produceret quodlibet indifferenter. Prout nempe unum atque idem, conſurgit à cauſis propinquis iisdem. Quã enim eſt frivolum, potentias vitales, atque formales, ſpecificaſque transmutationum parentes teporibus adjudicaſſe?

16. Etenim ſi digeſtio, caloris opus eſſet, majorem calorem, continuo felicior, atque uberior digeſtio ſequeretur. Quo enim quæque cauſa eſt potentior in natura, eo effectum ſuum proprium, potentius quoque perficit. Per conſequens, febrientis in cauſo ſtomachus, potentius digereret, quam ſani. At ſane in febricantis ſtomacho nil ritè digeritur.

17. Statim namque ova, piſces, carnes & jura intus cadaverantur, ideoque ructus nidoroſos efficiunt, quos, ſi ructus acidi ſubſequantur bonum, tam ex ſigno, quam ex cauſa cenſuit Hippocrates. Eſt attamen in febriente calor; etiam quandoque is calor eſt temperatus, dum ſc. non moleſtus eſt, neque ſitim excitat: attamen caſſa eſt digeſtio.

18. *Corpora impura quo potentius nutris, eo magis lædis.* Quod in febriente eſt manifeſtum. *In quo ſtatim tenuiſſimo, facilisque digeſtionis cibo utendum.* Abſtinendumque à potentioribus cibis, conſummatis ſc. & juſculis: eo quod abſente fermento facile putrent, nidorem contrahunt, ac velut cadaverantur. Non ſecus atque caro cruda, carpio, pectori, plantis pedum, vel cervici ſuperligata, tantum abeſt, quod reſolveretur in chylum, quod mox ab aliquot inde horis putreant, & fœteant, etiamſi ſalſa ſint. Idem in corpore impuro, atq; febriente, ubi calor adeſt, deeſt autem fermentum digerens.

19. Nam ſi calor ſit digeſtionis cauſa, in febri alioqui deſit digeſtio, adſit autem calor, plus autem ſit incumbendum digeſtioni, quam refrigerio: potiſſimum ſi non infeſtus admodum calor adſit. Ergo potius ſtudendum eſſet caloris augmento, quam refrigerio. Adeoque mutandus eſſet medentis ſcopus, dum in febri de caloris augmento pro digeſtione, nutritione, & virium augmento eſſet cogitandum. Neque etiam conducent acida, eſurina, ſulphuris, vitrioli, ſalis, nitri, citri atque ſimilium; ſed acribus eſſet calor excitandus & augendus. Amentiæ quid ſimile dicit, qui nivem frigefacere ait, quatenus eſt alba. Sic ridiculum eſt aſſerere, fermentum ſpecificum ſtomachi, digerere propter calorem vitalem, ipſi inexſiſtentem. Dolendum ſane, quod credulitas & pigritia eorum, quibus vitæ cura delata eſt, cœmeteria in merum ſumen commutaverint, deſperantes ab indagine proprietatum phyſicalium, unde tamen cognomen habent.

20. Paracelſus quoque calore digeſtivo deluſus, fermentique ſtomachici ignarus, admiratur, quod res quædam duriſſimæ paucis horis in chylum commutentur, & os abſumatur in tepore ſtomachi canini. Qui ad Monarchiam medendi aſpirans, defecit, poſtquam hanc mirandam poteſtatem nominavit, ignoravit, & fermenta neſcivit.

21. Etenim ſibi inconſtans, alibi hanc proprietatem digeſtivam, non minus ori clauſo, quam ſtomacho

macho competere ſcripſit, adeoq; & hinc Anachoretas absque deglutito cibo ſuam triviſſe longam feliciter ætatem. At ſane idiotiſmus ille auſui ſuo relinquendus: dum interim quidquid intra dentium cavitates forſitan remanſit, cadaveratur mox fœtore horribili, non autem digeritur.

22. Memini enim vitrum album & opacum, è fornace mea disjectum, deglutitum à gallinis meis, per colorem lactis deluſis: Atqui fractura vitri ſemper eſt acuminata: compertum vero eſt poſt paucos dies, occiſis aliquot gallinis, vitrum circumquaque imminutum punctatim, & acumina amiſiſſe, & globoſum fuiſſe effectum. Cæteræ autem ſuperſtites & convivæ, mox poſt paucos dies reliquum vitrum contriverant, etſi exemptos vitri globulos à prioribus mactatis etiam voraverant. Notabis interim vitrum reſiſtere aquis, reſolventibus quævis metalla. Pluribus nempe volucribus fermentum adeo potens eſt, ut niſi ſubinde lateribus, creta, argillave veſcantur, ex multitudine aciditatis, malè habeant. Contra verò febrientis ſtomachus, totus nidoroſus, cibos triduanos, non raro adhuc viſu diſtinctos, rejicit, vel quandoque in flavum, aut æruginoſum liquamen verſos, oberrante ſc. fermenti ſcopo.

23. Hujus ſtomachici fermenti neceſſitatem didici, dum puer paſſeres alerem, exſerui linguam ſæpe, quam paſſer morſu apprehendebat, & ſibi deglutire conabatur, atque tum ſenſi ingentem aciditatem in gutture paſſeris. Unde ex tunc ſcivi, cur tam edaces & digerentes.

24. Dein vidi, quod acidum ſulphuris ſtagma, chirothecam meam imbuiſſet, eamque in ſuccum, parte qua maduerat, ſtatim reſolveret. Quod mihi tyroni confirmavit, transmutari cibos ab acido, adeoque habitare in ſtomacho fermentum, quod omnia ingeſta, licet dulcia, ſtatim in acidum commutaret. Quocirca eſſe quoque acida cuncta, quæ appetitui deſidi propinantur. Ut ſunt omphacium, acetum, ſuccus citri, aurantii, ſinapi, etiam ſal & ſalpetræ iquatenus ſpiritum eſurinum in ſe habet, & placidiſſimè acidum. Itemque berberis, ribes, ceraſa, citonia, &c. Hactenus arrident ægris apepticis.

25. Eſt itaque hujus fermenti tam neceſſaria contemplatio, quod vitæ gubernaculo præſit: dolendumque ideo, ejus cognitionem hactenus in Scholis ſuppreſſam. Et quanquam ſiccitas totius cum ſenectute invaleſcat, non ſeneſcimus tamen, niſi fermentorum aliquot penuria, pauperie, extinctione. Siquidem cervus, corvus, aquila, anſer, &c. primis adoleſcentiæ annis, nobis longè ſunt aridiores, attamen in aliquot ſecula perennant, imo aquilæ, & cervo, ſponte renovatur juventus.

26. Non eſt autem fermentum iſtud digeſtivum in ſola aciditate aliquali ſitum. Neque enim acetum vel jus citri farinam fermentat, imo nec farina fermentata, eſt proinde fermentum ſtomachicum: Sed hoc eſt acidum eſurinum, ſtomachicum, ſpecificum & humanum, ita quidem per ſingulas brutorum ſpecies, ſpecificè diſtinctum, quod ipſis ſit appropriatum. Mures namque, glires, & ſues, citius famè pereunt, quam phaſeolum edant.

27. In homine verò plerumque ad generis amplitudinem adſpirat. Interim plures caſeum horrent, vinum, lac, vel alia ſpernunt, quia non conficiunt. Ideoque quæcunque luctantur cum noſtra digeſtione, obverſantur fermenti illius proprietati ſpecificæ, fermentumque conculcare nituntur.

28. Fermentum ergo digeſtivum, eſt proprietas eſſentialis, conſiſtens in vitali quadam aciditate, ad transmutationes potens: ideoque & ſpecificæ proprietatis. Falco enim antè moritur, quam panem eſitaverit. Dixi jam alias, quod ſi ſtilletur cruor, quolibetcunque caloris gradu, attamen ſemper inſpiſſatur, ſicceſcit, & carbonem poſt ſe relinquit. Ille tamen atque idem cruor, totus per fermenta noſtri inſenſili tranſpiratu exhalat. Cum itaque calor ſemper operetur univoce, non poteſt cibum, per digeſtionem in chylum, mutare in ſanguinem, liquorem alimentarium ac tandem per inſenſile effluvium proſcribere, citra ullam ſui reſidentiam. Non poteſt inquam unicus calor in adoleſcente cruorem in oſſa mutare, itemque in oſſifragio, cruorem in porum conſtringere, qui in adultis, itemq; in ſanis, totus in exhalationes avolat. Niſi præter calorem ſint aliæ potentiæ cognitiones. & ſenſationes, horum effectrices principales, Siquidem calori proprium eſt, & geniale,

humidum conſumere & craſſius retinere exſiccando.

29. Mures enim ſine potu, ſola farina veſcuntur, eamque in ſuccum ſive chylum ſuum reſolvunt. Quod ſanè, longè à ſcopo caloris eſt alienum. Non eſt Ergo calor digeſtionis Author, ſed eſt alia facultas quædam vitalis, quæ verè atque formaliter transmutat alimenta. Eamque fermentorum nomine deſignavi. Sunt autem plura fermenta in nobis, prout de digeſtionibus mox explicabo.

30. Aſt cum fermentum ſubindè deſit ſtomacho, patet exinde, quod fermentum ipſius non ſit ipſi proprium, ſed aliunde eò affluat, & inſpiretur. Ideoque lien ſtomacho incumbit ſic, ut gallinæ lienem circum ſtomachum unitiſſime congeſtum habeant, ideoque & potentius digerant.

31. Summe admirandam, cruentiſque lachrymis deplorandam cæcitatem Scholarum hic aperio. Quæ viſcus iſtud nobile Splenis, in cloacam peſſimi excrementi atrabiliarii dedicarunt, cujus unius ſubſidio vivimus, vitamque, & regna aurea Saturnia poſſidemus. Acidum autem atque nigrum excrementum, quod ſubinde nimio fermento imbutum à Splene reiicitur, ob viſceris indiſpoſitionem, atram ideo bilem commentæ ſunt. Quæ poſtmodum in noſtro duumviratu: Itemque de digeſtionibus dilucidiora fient.

32. Porrò ante concluſionem hujus quæſtionis notandum, apud Medicos quatuor tantum eſſe caloris gradus, totidemque frigoris in ſimplicibus, à temperato ſcilicet, usque in cauſtica, & eſcharotica: eo quod de virtuali tantum, atq; potentiali qualitate agant, quam ſuo alibi loco perſtringam. Idcirco enim quartus caloris gradus, apud Medicos in rerum natura & ad tactum eſt temperatus.

33. Philoſophi vero calorem juxta ignem metiuntur, adeoque usque ad ignem octo gradus fingunt, quorum adhuc quintum, ſextum & ſeptimum, nondum deſignarunt, quia poſitionibus ſuis credi aſſolet. Octavum tantum in elementis eſſe volunt, & in hoc elementorum tranſitum credidere; in igne enim, quaſi elementum eſſet culinarius ignis, aliquid probaſſe rati ſunt, & nuſpiam alibi: Totum vero hoc dogma nihili eſſe, jam ante demonſtravi. Inprimis ridiculum: Quod gradum caloris in igne, æqualem frigori aquæ, humiditati aeris, & ſiccitati terræ, fecere. In quo inſigniter deluſi, neque adeo eosdem gradus, tam violentos alibi, quam in igne oſtentarunt. In hoc ſcilicet octavo gradu, elementa ſe invicem deſtruere, vorare, & conſumere, non ſecus quam ignis ligna abſumit.

34. Chymici deinde Medicorum ritu, in ipſo igne tantum quatuor gradus fecere, parum ſibi curæ aſſumentes, de reliquis qualitatibus elementariis, eo quod ſoli pyrotechniæ ſe emancipaſſent. Quos nempe gradus diſtinxerunt, ita ut primus à tepore, ſub vaga latitudine, usque in ignem ſublunationis ſpirituum oleoſorum. Alter vero abhinc, usque in ſublunationem ſpirituum ſiccorum. Tertius dein usque in obſcuram ignitionem. Ultimus verò, usque in extremam flammæ reverberii potentiam.

35. Ego verò ad clariorem Doctrinam, in chymicis gradus diſtinguo, ut primus ſit, ubi ſumma frigiditas eſt remiſſior. Etenim qui chymiam, naturæ pediſſequam, & ſimiam æmulatricem fingo, atque ſubinde Magiſtram, totam naturam ſpeculationi chymicæ ſubdo. Secundus ergò gradus in natura, ſit calor, qualis eſt aquæ nondum glaciatæ. Tertius ubi remiſſe friget, prout eſt aqua putealis. Alioqui calor abſolutus ad tactum noſtrum, (qui tepidus eſt:) fallitur, frigereque putatur, quicquid ſe minus calet. Et cum plus minusve tactus caleat inconſtans facit indicium caloris. Quartus demum gradus eſt teporis leviuſculi. Quintus jam tepet Sextus eſt noſter. Septimus jam febricitat. Octavus, Solis majalis. Nonus diſtillatorius, & qui jam tactum ſuperat. 10. Diſtillat cum ebullitione. 11. Sublimat ſulphur, & ſpiritus ſiccos. 12. Liquefacit, & Pyritem ſublimat. 13. Eſt in ſubfuſca ignitione. 14. Eſt initio candens. 15. Tandem, eſt follium & reverberii ultimatus vigor.

36. Denique etſi calor & frigus ſint qualitates reales, & gradus ſuſcipiant: humiditas tamen & ſiccitas, non ſunt conſiderabiles, niſi in ſuo concreto: ideoque nec conſtituunt gradus qualitativos, ſed tantum quantitativos. Quia humidum in unica gutta, tam altè humidum

eſt in

eſt in ſicca argilla, atque in ſuo elemento; eo quod humidum & ſiccum, non ſeſe commiſceant in ſui radice, nec ſe mutuo intrent, aut penetrent: ideoque nec ſe mutuo diſponant, & afficiant formaliter. Nam ejusmodi appropriata, competunt ſeminibus, non autem elementis.

37. Humiditas ergo, & ſiccitas, gradus non admittunt, nec mutant ideo, ut neque alterant. Quia propriè non ſunt qualitates in abſtracto: ſed ipſamet corpora qualia. Calor vero & frigus, ſe mutuò penetrant, per minima, frangunt, & graduant.

38. Ideoque nec mirum, Scholas tam mutas manſiſſe, in gradibus humiditatis, & ſiccitatis. Aeri enim humiditatem intenſam ad octo gradus, aquæ vero eandem remiſſam, ſive temperatam ad quartum ſcilicet gradum. Siccitatem denique terræ intenſam ad octo, igni verò remiſſam ad 4. gradus. Sed hæ neniæ complexionum, tam in elementis, quam corporibus, quæ falſo ex elementis miſta credidere hactenus, in rudera cecidere, multiplici ruendi neceſſitate, undique jam conquaſſatæ.

TRIPLEX SCHOLARUM DIGESTIO.

1. *Scopus univerſalis hujus libri.*
2. *Prima digeſtio in ſtomacho.*
3. *Prima corporis regio.*
4. *Duo admiranda in hoc opere.*
5. *Digeſtio altera, & ſecunda regio.*
6. *Tertia digeſtio.*
7. *Vltima corporis regio.*
8. *Oblivio Scholarum.*
9. *Status accretionis.*

1. NOn ſatis eſt oſtendiſſe, non eſſe quatuor elementa in natura, ut nec illorum miſtiones materiales atque inde reſultantes complexiones & luctas, non denique congreſſus, & complexus humorum inde fictorum, horumque amentiam; contrarietates verò inde natas, atque diſcraſian eſſe mera gentilium ſomnia in Medicinam adducta, & à Scholis etiamnum adorata. Nec ſat eſt, me oſtendiſſe alibi tria prima è morborum, ſanationumque claſſe releganda, Aſtrorum item cauſalitatem in medendo refutaſſe, ventos quoque exſibilaſſe, conſumtiones humidi radicalis, ceu vanos terrores rejeciſſe. Catarrhos demum, & Tartarorum durum, novumq; inventum exploſiſſe, adeoq; oſtendiſſe morbum tam in genere, quam in particulari, Scholas hactenus latuiſſe, ac conſequenter mortales languere ſub arte conjecturali, adhuc fundamentaliter ignota, niſi ipſe proprias morborum cauſas detexero. Cumque intimorũ hoſtium cauſæ plerumq; ſint intimæ, ante omnia functionum hiſtoriam proponam; poſt eam vero aliquot principia naturæ, hactenus inaudita ſcitu neceſſaria demonſtrabo.

2. Scholæ, cibum atque potum, perhibent in ſtomacho, vi caloris tranſmutari in liquorem, quem, ob ſimilitudinem cremoris hordei, vel ptiſanæ, chylum dixere. Hunc autem deinceps, à venis, ſtomacho, & inteſtinorum toto ductui inſertis, & comitantibus, proinde mediante meſenterio adnexis, (quod vice tertiæ tunicæ, inteſtina veſtit, circumdat, atque involvit) paulatim aſſugi, & intro attrahi ajunt. Relinqui autem reſiduum groſſius in inteſtinis, tanquam inutilem ſcoriam, per anum abigendam.

3. Hanc nimirum coctionem vocarunt digeſtionum trium primam. Adeoq; primam corporis regionem incipere ab ore: terminari verò una parte in ano, altera autem in cavo hepatis.

4. Duo ſatis admiranda in hoc concurrunt: Nimirum quod paucis horis, durus cibus reſolvatur in ſuccum, & quod venæ, extremis oſculis terminentur in inteſtina, per hæc inquam tranſſugant, quantum quotidiè liquoris ingeſtũ & factum eſt. Nequicquam autem flatus illo cremore ſubtilioris aſſugant: attamen non reperiantur inteſtina foraminata, in vita magis quam in morte.

5. Tranſit nihilominus totus chylus per venas meſenterii in jecur. In quo, ajunt, rurſus ſeparari ſerum cruoris pro lotio, quod ad renes tranſmeat; corpulentiorum autem cremorem, volunt in hepate mutari in cruorem. In prima nempe digeſtione, quod durius & opacum eſt, excluditur. In altera vero opacum retinetur

ſecluſo diaphano. Secunda ergo corporis regio & officina, incipit ab ipſo corpore jecoris, & in ultimis ramis venæ cavæ terminatur.

6. Tertio dein, Sanguis decidens extra venas, raptusque in alimentum ſolidorum paulatim perficitur, transmutaturq; in humorem, quem appellant ſecundarium. Illumque in quatuor affinitatis gradus ſecant. Antequam verè informatus, in ſolidorum ſoliditatem ſit admiſſus. In hoc igitur humore alimentario, impenditur tertiæ atque ſupremæ digeſtionis labos.

7. Ideoq; hæc ultima corporis officina, & habitum corporis vocant.

8. Obliviſcuntur autem viſcerum; quæ ſc. & ipſa, eodem jure coquunt ſibi, & inde aluntur. Siquidem in hoc humore, pars quæque vivit proprio orbe. Et ſingularem in ſe, quæque ſibi coquinam habet.

9. Cæterum ad certam usque ætatem, rerumque ſeminibus innatam menſuram, alimentum cedit in augmentum. Tum ſiſtit, & non amplius admiſcetur primis conſtituentibus. Atque idcirco, tantum retardandæ ſiccitati ſenii, opponitur hoc alimentum, usque in vitæ epilogum. Hæc ſcilicet eſt diſtributio digeſtionum & regionum corporis apud veteres, & Scholas modernas. Quæ nequaquam eſt viſa mihi ſufficere, ſed plena ignorantiæ. Utpote, quæ præter rudes obſervationes, nil lucis arti medendi attulerit.

SEXTUPLEX DIGESTIO ALIMENTI HUMANI.

1. *Miſera Galenicorum jactantia.*
2. *Prima cibi diſſolutio, unde.*
3. *Acidum acquiſitum, ſtatim mutatur in ſalem ſalſum.*
4. *Vſus duodeni neglectus, in Scholis.*
5. *Acidum extra ſtomachum, nobis nocere.*
6. *Fermentorum varietas, & incompatibilitas.*
7. *Promta commutationis iſtius exemplum.*
8. *Nil alibi occurrit, Fermento ſimile.*
9. *Volatilitas acidi, manet in producto ſalſo.*
10. *Latitudo in fermentis.*
11. *Vnde ſciatur, quod fermentum primum, ſit extraneum ſtomacho.*
12. *Cur condimenta ſtent in acido.*
13. *Acor, non quidem ipſum, ſed ejusdem eſt organum.*
14. *Nimius acor ſtomachi, à vitio eſt.*
15. *Receſſus à Scholis, in examine fellis.*
16. *Quod non fiat bilis è cibis.*
17. *Fel, non eſſe excrementum, ſed viſcus.*
18. *Vteri membrana, eſt viſcus, prout & ſtomachi.*
19. *Cur fel & jecur connexa ſint.*
20. *Quis ſit jecoris ſtomachus.*
21. *Cur præcedat fermentum fellis, ſitque ſecunda digeſtio.*
22. *Cur cruor in menſenterio adhuc careat fibris, nec ideo grumeſcat.*
23. *Vterus lotii, & uterus Duelech, diſtincti.*
24. *Stomachus fellis, ejusque regio.*
25. *Carioſa opinio Scholarum. de ortu fellis, ejusque uſu.*
26. *Natura plus fuiſſet ſollicita pro felle hoſte, quam pro amica pituita.*
27. *Separatio urinæ differt à ſeroſitatis ſeparatione è lacte.*
28. *Secunda & Tertia digeſtiones, inchoantur ſimul; quanquam tertia tardius perficiatur.*
29. *Stomachus fellis, quis.*
30. *Fel plus importat, quam excremento præſidere.*
31. *Aves rene, & lotio, non autem felle carent.*
32. *Piſces quoque, probant majoris fellis, quam ſordium neceſſitates.*
33. *Falli Scholas, in uſu fellis.*
34. *Liquor fellis cum ſua membrana, viſcus nobile, ſui ſuperfluum ſubinde proſcribit in duodenum.*
35. *Quomodo excrementa calorem fellis acquirant, non tamen proinde bilis ſunt, aut fel.*
36. *Sapor ſtercoris proprius, fel excludit, ac figmentum bilis.*
37. *Fellea videntur, quæ non ſunt.*
38. *Vnde vena habeat, quod etiam à morte hominis, cruorem à coagulatione præſervet.*
39. *Extrema Scholarum incogitantia.*
40. *Objectionis ſolutio.*
41. *Venas ſtomachi, nequicquam ſibi attrahere è chylo, probatur multis argumentis.*

42. An

42. *Author à Scholis diſſentitur, quoad primæ regionis in corpore metas.*
43. *Vera officina cruoris, non eſt propriè in hepatis tranſitu.*
44. *Actio fermentalis, ſolo agit inſpirata, nec indiget corporeo attactu.*
45. *Abſurda conſequentia ad Scholarum poſitiones de attactu, & fotu continuo.*
46. *Fellis & jecoris fermenta, per inſpiratum, ſua peragunt munia.*
47. *Cur flatus non penetrent inteſtinum.*
48. *Error Paracelſi circa veſicæ poros.*
49. *Prima digeſtio, nondum formaliter transmutat cibos.*
50. *Vbi ciborum compleatur abſoluta transmutatio.*
51. *Falſum, non dari alimentum absque excremento.*
52. *Falſum, quod primum ſtomachus ſibi coquat, & ſecundario pro toto.*
53. *Fel habet balſami naturam.*
54. *Objectio miſera.*
55. *Fel pro balſamo in ſacris.*
56. *Contra fel icteri.*
57. *Bini Idiotiſmi in Paracelſo.*
58. *Quomodo ſeparetur ſal maris à ſale petræ.*
59. *Ex aqua acetum.*
60. *Quarta digeſtio, & regio corporis.*
61. *Cur cor auritum.*
62. *Quinta digeſtio.*
63. *Vaporem eſſe in cruore, nondum ſpiritum æthereum.*
64. *Nutritio carnis & viſcerum diſtinguitur.*
65. *Animalem ſpiritum ſpecie non differre à vitali.*
66. *Quarta & quinta digeſtionum, carent excrementis.*
67. *Quæ ſexta digeſtio.*
68. *Morbi in ſexta, neglecti à Scholis, quia non intellecti.*
69. *In culinæ deſignatione, ac officinæ, errores aliquot Scholarum.*
70. *Cur venam comitetur plerumque arteria.*
71. *Notatur Paracelſus.*
72. *Error Fernelii de butyro.*
73. *Incogitantia Paracelſi de lacte.*
74. *Cenſura lactis.*
75. *Modus educendi cruoris hircini optimus.*
76. *Curatio Pleuritidis indubia, absque venæ ſectione.*
77. *Lac aſinæ, cur præferendum reliquis.*
78. *Educatio pueri pro vita longa & incolumi.*
79. *Quædam notatu digna de lotio.*
80. *Cur hydropici ſiticuloſiores hecticis.*
81. *Locus proprius fermenti ſtercorei perindè quaſi in lupo.*
82. *Nidus proprius lumbricorum, eorundemque hiſtoria.*
83. *Differentia Aſcaridum à lumbricis.*
84. *Clyſterem ad nutriendum fruſtra injici.*

1. OBſervavi inſignes abuſus, per totam paginam functionum, ſive de uſu partium, commiſſos. Quanquam nec alibi glorioſius triumphet Galenus, quam in tractatu de pulſibus, & in uſu partium, quas tamen moderni Anatomici, oſtendunt illum nunquam inſpexiſſe. Quapropter eſt prorſus probabile absque cognitione & veritatis inveſtigatione, hos tractatus à Galeno deſcriptos aliunde, & pro ſuis proſtitutos coli, adhuc hodie in Scholis. Quapropter præmiſi digeſtiones, quas hactenus cognovit, & ſibi invicem ſubſcribendo confirmavit Antiquitas: & ſubjungam ea, quæ me mea docuit ſingularis experientia, ſub divina gratia.

2. Extra controverſiam eſt, cibos & potus, unà, pariterque diſſolvi in cremorem, planè diaphanum in cavo ſtomachi. Addo, id fieri vi fermenti primi, manifeſtè acidi à liene mutuati. Reperi namque totidem adæquatè fermenta, quot ſunt in nobis digeſtiones.

3. Denique nec minoris eſt portenti, quod cremor ille ſpolietur omni prorſus hauſta aciditate fermenti, ſimul atque labitur è ſtomacho in inteſtinum, quam fuit mira fermenti illius poteſtas in ſtomacho? Inteſtinum iſtud, duodenum vocatur, à menſura 12. digitorum, eſtque immediatè ſubter Pylorum.

4. Equidem anatome conqueritur moleſtiæ, hoc loco propter glandium vaſorumque numerum, tam ſcilicet exiguo intervallo, tantorum uſuum organis diſtendi: adeoque in tota diſſectione, nil æque occurrere difficile.

Etenim

Etenim nec fruſtra ſunt ibidem tot vaſa & organa: licet illorum uſus neglectus ſteterit.

5. Nam inprimis, conceptum in cremore fermentum ſtomachi, cum didicerim tam ipſis inteſtinis, quam aliis partibus, per multa tormina pernitioſum eſſe.

6. Notavi non ſegniter, quod partes ſingulæ, ſingula obtinuerint fermenta, cum horum ſit in tranſmutando inexcuſabilis neceſſitas. Adeoque & hinc inſuper concluſi, quod ſingula fermenta, horreant aliena ſibi ſocia, patronorumque peregrinorum imperia. Tanquam ſi ſint exotici fures, falcemque mittentes in alienam meſſem. Idque ſanè nullo zelotypiæ vitio, quaſi activitatibus alienis inviderent. Verum ſtudio exſequendi muneris, quod à rerum Domino ſibi eſt injunctum.

7. Mirum dictu, quod acidus cremor in duodeno, ſalis ſaporem confeſtim acquirat, ſuumque ſalem acidum in ſalem ſalſum, adeo libenter commutet. Non ſecus ferè, atque acetum acerrimum, per minium extemplò priſtinam aciditatem exuit, eamque in dulcedinem aluminoſam confeſtim mutat. Prout & acidum ſulfuris, extemplo mutatur in ſale Tartari.

8. At longè tranſmutationis excellentiori vigore, acidus ille cremor, in nobis fit ſtatim ſalſus. Siquidem id fit abſque Corporis ulla alicujus commiſtione, prout, dum acetum, plumbi additamento conſtrictum, dulceſcit. Vel acidum ſtagma, in ſalſe alkali combibitum. Quia revera nil uſpiam reperitur, quod vi fermentali, ex pleno reſpondeat: cum fermenta ſint cauſæ primitivæ tranſmutationum, & quidem à priori: atque ideo neceſſum eſt, illorum ſimilitudines, à poſteriore dumtaxat hauſtas, claudicare plurimum.

9. Cremor itaque noſter acidus, fit ſalſus, ſola fermentali, ac immutabili diſpoſitione. Quocirca etiam, volatilis aciditas illius cremoris manet in priſtina volatilitate, dum ſuam prius nactam aciditatem, cum ſalſedine commutat. Non enim ſic aceti ſtillatitia aciditas volatilis, dum lithargyrum, minium aut ceruſſam diſſolvit, permanet, ut antè, volatilis: quia diſſolvendo coagulatur, & formam fixioris ſalis aſſumit, ſeparabilis jam à liquido aceti ſtagmate, cui nuper nupſerat: ſed diſſolvendo coagulatur, & formam fixioris ſalis aſſumit. Quia eſt actio diſſolventis & diſſoluti: non autem tranſmutantis fermenti, quod ad novam utrobique formam continuò tendit.

10. Enimvero quorundam ſtomachi faciliùs digerunt olera, legumina, vel cerealia: aliorum vero felicius conficiunt piſces, caſeum horrent, aquam vino præferunt; ubi aliorum interim ſtomachus, carnivorus, vel pomo addictus, propter ſpecificam ſcilicet, imo & appropriatam fermenti illius proprietatem.

11. Imo nec ſat eſt, gratis dixiſſe in ſtomacho, fermentum habitare acidum primæ digeſtionis, duriorumque ciborum liquationis cauſam totalem, niſi idipſum planius explicetur. Stomachus inprimis non in ſe, aut à ſemetipſo, fermentum hoc habet. Digeſtio namque, appetitus, & œconomia ſtomachi abeunt quandoque, & redeunt abſque extinctione: quia non ſunt ipſius ſtomachi. Quapropter dixi, membramam ſtomachi, omnem ſuæ digeſtionis energiam, illiusque famulatum ex Splene habere; Splenem nimirum cum ſtomacho, ideo unicum in nobis conficere Duumviratum. Unde nempe aurea, ac felicia Saturni regna, Poëtæ, & in faſto, libera Saturnalia erexerunt. Veteres, aliquam veritatis antiquæ hiſtoriam ſubodorati. Sunt nempe guſtus acidi & odoris, quæcunque confectis cibis per vomitum ejiciuntur, imò, licet multo ſaccaro condita eſſent. Ructus nempe acidi, nidoroſis ſupervenientes, in morbis, Hippocrati cenſentur bonum præſagire.

12. Hinc nempe ſalſaturæ omnes, atque ciborum condimenta, ad acuendum appetitum, acida ſunt. Ut ſuccus citri, aurantii, granati, omphacium, tartarus, acetum, berberis, pampini vitis, ſinapi, itemque ſal maris, quatenus ſpiritum acidum in ſe continet. Quo reſpectu commendantur quoq; liquores ſulfuris, vitrioli, ſalis, ſalis-nitri, &c. Non enim volo, quod cujuſpiam illorum acidum, abſumatur in augmentū fermenti ſpecifici, & appropriati, in Splene habitantis. Abſit. Fermenta namque nil habent, præter, aut extra ſe, in natura, quod ſibi dignè

queat

queat aſſimilari: cum ſint dona ſpecifica naturæ vitalis, Idcirco enim fermentum, qua parte fermentum eſt, vitale ac liberum eſt arcanum, nulli alteri qualitati jugale. Sufficit nempe pro condimentis, quod acida præparent cibos, ad faciliorem ſplenetici fermenti ingreſſum.

13. Denique quanquam fermentum ſtomachi, acorem habeat ſpecificum: non eſt tamen acor, ipſum fermentum vitale, ſed ſaltem organum ejus. Habet namque fermentum ſtomachi, aciditatem ſibi comitem ſingularem, per proprietates, per genera, atque ſpecies quoque diremtam: ſed digeſtio in ſe, eſt opus vitæ ipſius, cujus hac in officina inſtrumentum ſatellitium eſt acor. In aliis verò, quæ deinceps ſunt officinis vita, aliam utrobique aſſociat ſibi qualitatem ſecundariam, ſuæ intentionis miniſtram fermentali, atque vitali ſcopo adaptatam.

14. Hinc nempe in ſtomacho, non rarum eſt peccatum, è gradu aciditatis alienæ oriundum. Quapropter Orexis, atque ejusmodi ſtomachi perplexitates, peccant in adultero acore. Hinc namque puncturæ in ſtomacho, difficiles concoctiones, ructus denique, atque vomitus peracidi. Quamobrem, ſi in acido fermentum conſiſteret, acetum, oleum vitrioli, atque ſimilia, fermentarent panis maſſam, noſtrosque cibos perfecta tranſmutatione conficerent. At nil horum. Fermentum itaque, arcanum liberum eſt, atque vitale, ideoque paſſim ſuis finibus coaptat ſibi clientem qualitatem. Quoniam cum fermenta ſint de claſſe formalium & ſeminalium, ideo quoque ſe, è conſortio planè materialium qualitatum ſegregarunt. Sin autem aſſociaverint corpoream qualitatem miniſtram, quo facilius robur ſuum vitale diſpergant; id factum puta, in adjumentum, adeoque dualitatem non poteſt non cum fermento continere. Atque ideo etiam iſta qualitas peccare poteſt, tam in exceſſivo, quam imminuto ſui gradu.

15. In eo enim immenſum à Scholis recedo. Quod doceant inprimis, fel non eſſe viſcus vitale. 2. Non eſſe membrum nobile. 3. Non eſſe, niſi ipſum recrementum inutile, proſcriptumque maſſa cruoris, ne ſcilicet cruorem infectet. 4. Eſſe productum ideo, præter intentionem naturæ. 5. Utile ſaltem, expellendo ſtercori, atque lotio. 6. Ideoque folliculum fellis, non eſſe de ſubſtantia viſceris: ſed ſaccum, ſive cloacam ſordium & ſuperfluitatum. 7. Sanguificationem tandem incipere, & compleri in jecore. Quæ ſanè mihi videntur ſomnia.

16. Inprimis namque, cum non requiratur bilis ad conſtitutionem cruoris, non eſſet neceſſe è ſingulis cibis procreati amarum iſtud fel, ſive bilem, niſi à proprio agente, inque ſingulari officina ad utilem, vitalem, atque neceſſarium finem propagetur. Multo enim minus fel mihi excrementum fuit viſum, quam aqua Pericardii. Mirum ſaltem, cur piſces ex aqua, & pecora ex gramine, ſemper nihilominus tam amarum liquorem quotidie conficiant.

17. Profectò univoca illa fellis identitas, per tot ſpecies neceſſitatem aliquam, in vitæ opificio mihi arguere videbatur. Adeoque fel non habere neceſſitatem producti excrementi, ex quibuscunque alimentis, quin potius neceſſarii viſceris conſtitutionem.

18. Admirari enim deſivi, conſiderando quantas tragœdias dominii, uterus (qui nil niſi ſaccus, ac pellis eſt,) concitaret, & viſceris principalis vicem obtineret; conſiderando, inquam, quantam prærogativam, membrana ſtomachi ſibi vendicaret: adeo ut cordis nomen, proprietateſque præ cæteris viſceribus, ad ſe rapuerit. Unde ſanè mirari deſtiti, quod folliculo fellis, & felli ipſi nomen viſceris donaretur: præcipuè, quod eidem à pleriſque, vis iraſcibilis ingenita credatur.

19. Ego ſanè, reperi in humanæ digeſtionis œconomia, duorum viſcerum, fellis & jecoris connexa corpora & fermenta, pro ſanguificatione. Fel nimirum in opere ſanguificationis præcedere, & hactenus ſtomacho atque inteſtinis propinquius, quam hepar. Fovetur nempe fel, in ſinu, atque gremio velut materno jecoris. Eſt enim jecoris, atque ſanguinis balſamus.

20. Etenim cum ſanguificatio non ſit tranſmutatio, quæ per momentaneam diſpoſitionem poſſit introduci, ſitque hepar, inſigni cavi-

tate orbatum, qua intus queat ſuccum ſanguificandum in moram, ſive digeſtionis terminum, continere. Id eſt: Jecur in ſe, eſt corpus ſolidum paucas & exiles venas habens,adeoque totus cremor, concomitatus tanto lotii acervo,celeri tranſitu,per hepar tranſire debet:crudus autem cremor, nequeat ſolo tranſitu tam celeri, confeſtim in cruorem mutari. Quocirca nullatenus potuit perfecta ſanguificatio fieri in ipſo jecore,eo quod hepar non eſſet culina: ſed œconomus, ſuo fermento ſanguificativo, per quod tanquam per mandatum,inprimis per diſpoſitiones ſucceſſivas,exſequitur injunctum ſibi à Creatione munus. Igitur pluralitas venarum Meſenterii,eſt ipſius ſtomachus,jecoris,& officina præparativa cruoris, ejusque perfectionem jecur ſpirat in cruorem adhuc nudum, poſtquã in venam cavam eſt reconditus. Equidem ut ſanguificatio eſt exquiſitior quædam digeſtio, transmutatioque rei manifeſtior, quam eſt liquatio cibi, in chylum: non potuit commode contingere,in amplo aliquo vaſe? ſed in multis anguſtioribus, quæ ſimul capacitatem aliquam inſignem adæquent, quo ſcilicet, Archeus ille fermentalis, ſtrictiſſimè, arctiſſimè, & proximè attingat, comprehendatque ſingula,& ſuum jecur fermentum communicet, commutando, & inſpiret vim vitalem. Splen namque in ſtomachum, vas amplum, ſui fermentum inſpirat, neque enim Splen cibos immediatè attingit. Sic quoque hepar ſuæ ſpiraculo vitæ,ſive fermento, in ſibi ſubſtratas venas, inſpirat actum ſanguificationis. Et prout cibus ab ore labitur in ſtomachum,ibique finem digeſtionis exſpectat: Sic ab inteſtinis, immediatè cremor rapitur in ſtomachum hepatis.

21. Sed cum ille cremor ſit multus, & magna ſui parte excrementitius (etenim in ſe adhuc urinam continet,) debuit, ut convenientius ſanguificetur, prius ſuo excremento exonerari. Quippe is cremor, eſt adhuc totus indiſtinctus, nec ideo excrementum agnoſcit: quid ergo aget jecur,univoca ſanguificationis actione! An enim ſegregatio excrementi, degeneratio cremoris, & cremoris ſanguificatio,una eademque opera fient, & abſolventur? minimè. Cremor ſanè, transmutatore fermento opus habuit, diſtincto à fermento ſanguificativo, quo ſcilicet pars ſui, minus idónea, commutatur in merum excrementum, non enim actio ſanguificationis poterit facere ex non excremento excrementum.Diſtant enim nimium ambæ ab invicem.

22. Actio enim, quæ è cremoris maxima parte parat excrementum, non fit per cruoris coagulationem, & ſeroſioris partis ſeparationem, cum cruor in meſaraicis nedum non coaguletur, ſed ne quidem adhuc coagulabilis ſit,quamdiu in illo ſtomacho verſatur, ut patet in dyſenteria: ſit ergo ſeparatio excrementi ſeroſi, à cruore, in ipſis meſaraicis, & quidem ab alio longe agente fermento, & viſcere, quam quod ſanguificationi incumbit. Eſt nempe actus quidam, qui cremoris partem condemnat in excrementum, cruorem autem præſervat, & intactum relinquit. Præcedit ergo ſanguificationem, productio ac ſeparatio excrementi.

23. Adeoque uterus lotii, ante meſaraicas incipit. Nondum tamen ibidem eſt uterus Duelech, eo quod fermentum renis ſpiritum urinæ mutat, in jecore, & circumcirca. Fellis ergo fermento mutatur, quicquid in cremore fuit acidum, in ſalem urinæ.

24. Fellis autem ſtomachus eſt duodenum, & ſequens arundo inteſtini vicini, deſinitque in principiis venarum Meſenterii. At quia hic partium & fermentorum uſus, Scholis hactenus inauditus, longiori ſermone ideo dilatandus eſt.

25. Inprimis ſtante Scholarum doctrina, in jecore fit cruor, & cum cruore ſimul fit fel; Ergo neceſſario quoque fellis ſeparatio erit, motu & natura, poſterior ſanguificatione. Quapropter deberet cyſtis fellis ſupra jecur, & non infra juxta venam portæ eſſe. Per ſuppoſitionem enim, nunc dono figmenta quatuor humorum. Saltem ren, longe commodius ſanguinem, à ſuperfluabile purgaſſet, quam cyſtis fellis, (cum ſcilicet bilis immediate urinæ adhuc immiſta eſſet,) maximeque, quod doceant, urinam iterum felle (atque ideo fruſtra,) debere tingi. Cur enim tam præciſe ſepararetur fel ab urina, ſi iterum illi mox addi debebat?

bat? In omnem eventum, fruſtranea & importuna ſarcina, jecor onuſtum conjicio, appenſo folliculo fellis. Folliculo, inquam, abjecti tantum ſtercoris, ciendis urinis dicati. Tantoque infeliciore veſica, quippe quæ cum ſit membrana, primæ & ſpermaticæ conſtitutionis, debeat tamen nutriri ſolo felle, cum vena careat per veſiculam, tranſcurrendo propagata. Etenim cum nutriamur iisdem, quibus conſtamus; ubi reperiet ſpermaticum alimentum folliculus iſte, ex felle, quod in ſe nil niſi excrementum eſſet? Quod ſi vero, abſtergendis alvi fæcibus, fel in cyſtim ſubter hepar colligi dicatur: ſaltem Agens, quod procreat in lotio, ſalem ex non ſalibus ſui partem urinæ eluendis, detergendisque inteſtinis, ac ciendis horum recrementis, commodius reliquiſſet, ut fœtido tædioſoque fellis onere, ac contubernio, jecur liberaſſet. De fide tamen eſt, corpus noſtrum, tam affabre à Deo conditum, ut nihil fruſtra, nihilque in eo diminutum ſit. Quin longe artificioſius atque commodius factum, quam noſter capiat intellectus. Ergo ſi fines fellis, à Scholis dati, eſſent veri, utique renes longe commodius ſatisfeciſſent illis, (ut dixi,) quam quod inutili ideo pondere, jecur gravaſſet rerum opifex. Sed conſequens convincit ſuum antecedens falſitatis: ergo tota doctrina eſt falſa. Si aves renibus, veſica & urina careant, quo commodius volitent: fel vero duntaxat inſerviret emungendo cruori, ſaltem cruor depuratione fellis libentius caruiſſet, quam depuratione lotii: id eſt: *Si natura queat potum in ave, ſine urina ſequeſtrare, itemque proinde renibus, atque veſica carere: nonne multò illi facilius foret, aliquantillum fellis cum urina & alvi recrementis ſegregaſſe, quam quod nobile viſcus oneraſſet cyſtide, adeoque inutili exctementi ſarcina, ſanguificationem moleſtaſſet, etiam in volucribus?*

26. Certè natura plus ſaltem indulta cenſetur bili, quam pituitæ, quod illi peculiarem veſiculam condiderit. Inſulſum nempe, quod pro alvi & veſicæ fæcibus, fel jecoris in gremio locaſſet; cum alioqui bilem cruori permiſceri abundè diſſimulaſſet natura. Quocirca penitius introſpiciens, obſervavi, cyſtim fellis eſſe velut hepatis nucleum in ejus cavo, curioſe ab injuriis ſervatum: Jecur verò, eſſe velut fellis corticem. Deinde, quod fel, tanto vicinius alligatum ſit duodeno, eo quod ejus digeſtio ac fermentum præcederent digeſtionem jecoris, ſive ſanguificationem.

27. A vivido nempe cremore, ſeparari debebat ſeroſa pars recrementitia, quæ ſeparatio proinde, non eſt comparanda ſero, & lacti, quæ ab invicem non ſequeſtrantur, niſi cum lactis corruptione. Siquidem in cremore contingit ſeparatio ſeri, cum rectificatione, & præſervatione cruoris: id eſt: Fermentum fellis, eſt perfectivum cremoris, præſervativum cruoris & corruptivum ſeri; Quæ tria ſimul in puncto concurrunt, quod fel, acidum ſalem ſtomachi, (præterquam in ſtomacho noxium, & corruptivum,) convertit in ſalem ſalſum.

28. Porro quanquam dixerim, ſanguificationem eſſe poſteriorem, reſpectu ſeparationis lotii, & transmutationis acidi, in ſalſum: Attamen utrumque fermentum, tam fellis ſcilicet quam hepatis, ſimul incipit, quia neutrum feriatur unquam. Hepatis enim, ut eſt majoris operæ atque perfectionis: ita tardius ſuum abſolvit penſum, quam fellis fermentum. Præcedere nempe debebat cremoris præfata transmutatio, ut ſublevatum inutili onere jecur, commodius incumberet ſanguificationi.

29. Eſt itaque ſecunda, ſive fellis digeſtio, diſtincta à prima, & tertia, fermento, viſcere, utero, guſtu, effectu, & fine. Quam totam neſciunt Scholæ hactenus, quia errantes in uſu fellis. In prima namque ſtomachus eſt receptaculum. Splen verò fermentum de ſe inſpirat acidum in cibos, fitque inde cremor acidus. In altera verò, gracilia inteſtina, ſunt ſtomachus: fermentum vero à felle inſpiratur ad corruptionem & ſeparationem aqueæ partis. mutaturque acidum volatile in ſalſum volatile: quod autem hoc fieri poſſet, celeri attactu, quandoque per aliquot mechanicas oſtendam. Quod ſcilicet oleum vitrioli, ſolo attactu Mercurii, convertatur in merum alumen, acetum & ſalem, &c. Sæpè etiam mox à potu, mictio fit aquoſa, (ſalſa tamen,) vixque concepta primæ digeſtionis nota, quin elabatur notabilis

 pars-

pars potus, ſub errore Pylori, & per conſequens non facta fuit ſeparatio lotii, à cruore in hepate. Quippe nondum in hepate factus eſt cruor, ſi ipſe chylus adhuc conficiatur è cibis in ſtomacho. Puta dum potatores, à paſtu mejunt ſæpiſſimè. Itaque etiam fit urina à potu aquoſo, imo è potu, unde non factus fuit cruor, adeoque ſanguificationem ibi præcedit generatio lotii. Tertiæ tandem digeſtionis, venæ ipſæ meſenterii ſunt ſtomachus, quorſum jecur, fermentum cruentum inſpirat, eſtque rubicundus ſalſus cruor, ejus effectus.

30. Sunt enim fellis vulnera confeſtim mortalia, non autem ita hepatis. Si ergo fel ſaltem bilis eſſet, mors ſequeretur quamlibet fellis effuſionem de neceſſitate. Attamen icterus non eſt mortalis, licet fel (ut eædem Scholæ docent) nedum ſuper inteſtina, ſed per totum corpus, æqualiter, longè, latè, profundè, ac per minima ſit diffuſum. Ergo vel vulnus fellis plus importat, quam bilis effuſionem, vel icterus non eſt bilis effuſa, vel utrumque eſt neceſſarium. Vulnera veſicæ quoque ſupra pubem inflicta (teſte Felice Wurtz, moderniorum Chirurgorum meo judicio Anteſignano,) curantur, tametſi urina cum ſuo (ut volunt) felle, eo ipſo, non poſſit non eſſe effuſa. Ergo cyſtis fellis, habet vitæ alligatam neceſſitatem, integritatemque, ob repentinam mortem. Nec eſt ſolius recrementi fellei offenſio, quæ celerem mortem iſtam neceſſitat.

31. Denique aves, ſine veſica & renibus vivunt felices, non tamen ſine felle. Quare conjunctior eſt neceſſitas fellis, quam renum, quippe quod petroſis, atque carioſis renibus, vita ſoſpes ſit.

32. Deinde piſces (pro Scholarũ doctrina) plurimo phlegmate abundant, & calore actuali deſtituuntur: ſanguine frigido, & aqueo dumtaxat aluntur victu: Tandem illorum excrementa, facile gliſcentia, non opus calcare felle habuerunt.

33. Quapropter cum fellis fines, materia, & efficiens, per Scholas attributa, in piſce deficerent: fruſtra ſanè, felle, ac per naturæ, imo & Creatoris errorem, fatigari jecur credemus, niſi malimus errores, in Scholis perpetuos agnoſcere, & in felle, viſceris neceſſarii, majus aliquod momentum contemplari.

34. Hinc itaque ſtatuo, fel eſſe viſcus vitale & ipſum corpus eſſe ejus liquorem amarum, ex optimo cruore paratum: balſamum jecoris, & ſanguinis continentem. Quicquid autem fortè ſui in duodenum inteſtinum rejicit, excrementum ſui eſt, & liquamen jam à felle ſpretum.

35. Hæc autem ſic ſe habere, quandoque ſub bilis impoſturis oſtendi, exemplo vituli, cui maternum, atque dulce lac, aceſcit, & coagulatur in ſtomacho, datque proin coagulum pro caſeis. Fit nempe lac, cremor aqueus, parum autem lactis coagulari. Cremor verò iſte, urinam & cruorem continet: coagulatum verò aliud, quod ex pallido flaveſcere incipit, ſtercus fit. Mox autem in duodenum cadens iſta farcina, pergit ad Ileon coagulatum, & citrineſcit magis, quo longius à ſtomacho abierit, ac tandem virideſcit. Non eſt tamen in flavo amaror, ſed guſtus nitroſus. In viridi vero, jam fimi odor eluceſcit. Seroſus autem cremor, mox à venis meſeraicis avidè trahitur & ſorbetur, in uſum ſanguificationis. Lac pariter, in infantibus agitatur, undè & recentiores flavum totum cacant, non ex copia bilis, neque ob cyſtis felleæ dominatum: At ſanè, quia fermentum ſtercoreum languet. Non igitur fellis fermentum, acidum ſtomachi in amarum, ſed in ſalſum mutat, ob rationes de ſpiritu vitæ expoſitas.

36. Parcite teneriores aures, quod de ſtercoribus agere debeam. Oſtendam ergo quod ſapor ſtercoris fel excludat, uſum fellis à Scholis inventum eludat, bilemq; convincat figmenti. Puer quadriennius lectum cacaverat. Flagra autem extimeſcens, ſuum ſtercus comedit; ſigna tamen è linteis delere non poterat. Quocirca interrogatus per minas, tandem caſum narrat. De ſapore autem quæſitus, dixit, eſſe fœtidi & ſubdulcis. Inter cætera enim, ex piſis olus comederat: conquerebatur autem indigeſta piſorum putamina, ſive furfures eſſe acidos inſigniter: Non enim eſt æqua vigilantia fermenti fellei, ſuper opaca, & ſtercorea indigeſta, quanta eſt ſuper tranſparentia, quæque in cruoris dignitatem præparanda ſunt. Caſu ſuperveni eodem die, & ſedulo ſciſcitatus ſum,

addito

addito etiam pretio, an quæ comederat, amara eſſent. Reſpondit negativè. Et idem quod ante. Item moniales alebant ſat ſobriè puellas nobiles commenſales; concionabantur autem jugiter, quod qui lautè comederent, cum divite epulone partes haberent: ſalvarentur autem ſoli, qui per omnimodam mortificationis abjectionem comederent viliſſima quæque. Nobilis ergo virguncula, ſalutis ſuæ avida, præfata perſuaſione commota, proprium ſtercus edit, & infirmabatur. A parentibus autem domum revocata eſt, ac tandem caſum narravit. Petitum fuit ab illa, cujus ſaporis eſſet? ac reſpondit, eſſe fœtidi, & aquosè dulcis. Tertio: Pictor Bruxellenſis, & per intervalla furioſus, ſub furoris initio aufugit in nemus vicinum, ibique longè à conſpectu hominum, repertus eſt 23. dies, proprio ſtercore vixiſſe. Mox domum relatus eſt, inviſi illum, & ſanavit illum Dominus. Erat autem perfecte memor omnium ſub furore præteritorum. Interrogavi illum, an reminiſceretur, cujus ſaporis eſſet ſtercus. Ait, ſapit, ut olet. Ac dein per guſtus capitales à me examinatus, reſpondit, non eſſe acidum, non amarum, acre, ſalſum, ſed aquosè dulce. Imo dixit, quod quo ſæpius recomediſſet, eo ſemper dulcius fuiſſet. Interrogatus autem, qua de cauſa ſtercus mallet comedere quam domum repetere? Dixit, ſe toto furore homines horruiſſe, perſuaſus proprio furore, quod homines quærerent illum, ut laqueo perderent. Patet ergo, ſtercori non ineſſe vel fellis guttulam: nam felle ſemel diſrupto, utcunque deinceps piſcis abluatur optimè, conceptus tamen ex tactu tantillo fellis amaror nunquam deponitur.

37. Etenim ſi flavedo fel proderet, infantium ſtercus maximè felleum eſſet, quod à canibus tamen lingitur, quia lactis ſaporem aliqualem adhuc retinuit. Quicquid autem in ſtomacho non plenè ſubactum eſt, neque diaphani pulchritudinem aſſumſit, non ſperet in inteſtinis à fermento fellis digeri, quamvis tingitur colore flavo. Quia non itur ad ſecundum aut tertium, niſi per abſolutum primum. Quicquid ergo opacum, & colore tinctum, in Ileo eſt, id totum proſcribitur in excrementum, & ſub dulcedine quadam, putrilaginis ſaporem acquirit. Non ſecus atque fructus acidi, modico calore dulceſcunt. Quicquid autem ante acidum in ſtomacho, id in duodeno ſalſum fit, & ſequeſtratur à ſtercore: ſin verò acidum aliquid perſeveret, quod fellis fermento reſiſtat: ſtatim ſequuntur tormina, *&c.* Putreſcit autem humanum excrementum, quia iſti loco præſidet fermentum ſtercoreum. Indigeſtum autem, quod è ſtomacho elabitur, etiam in inteſtinis non digeritur. Integrum ejicitur, aciditatis autem partem, quam in ſtomacho aſſumſit, ſervat, ac ſubinde auget. Furfures enim hinc, in pane ſedem promovent, propter acorem: alia vero magis aceſcunt, atque tormina cieunt. A duodeno ergo mox incipit chylus, ſuum ſalem acidum volatilem commutare in ſalſuginem parem, reſolutam in cremore. Reſidua autem & corporalior cremoris ſubſtantia, in venis meſenterii à jecoris inſpirato fermento ſanguificationem exſpectat. Latice interim ſalſo à renibus, trans hepar attracto, ipſe committitur renibus, & veſicæ ad expellendum.

38. In vaſis ergo meſenterii, incipit tertia digeſtio, quæ in jecore terminatur. Cruor enim quamdiu in meſenterio eſt, nondum digeſtus, nondum fibroſus, aut perfectus. Cruor enim meſenterii, in dyſenteria non concreſcit ideo. Alias verò diſrupta ſtomachi vena, cruor protinus in ſtomacho grumeſcit. Fermentum enim hepatis, in tantum inclinatur ſanguificationi, (eſt namque ejus munus univocum & unicum,) quod venæ etiam jure feudi, illam ab hepate, proprioque inde inſito Archeo confirmante retineant: ita ut cadaveri, dudum à morte, non coaguletur cruor in venis: qui alias effuſus, illico grumeſcit.

39. Cremor enim per inteſtina deinceps decurrens, ſiccior evadit, aſſuctoque in venas ſurſum ejus liquido. Inde verò reliquum magis, magiſque, putreſcit, adeo, ut cum ad fines. Ilei deventum eſt propemodum, jam non parum liquidioris ſtercoris, ſit generatum, quod antequam ſaturate putruerit, ad menſenterium rapitur, ut lotio permiſceatur, ad ſuos fines utile. Prout alibi de febribus. Itemque de Duelech, quod flavum ſtercus Scholæ bilem & fel credidere: adeoque è ſtercore ſuam fundarunt demon-

monſtrationem, pro uno è quatuor humoribus,& patuit oſtium inde, ad miſerandos errores, & nefandas jugulationes. Parum enim referebat adhuc, ignorata tincturæ lotii ſubſtantia, falſam Tecmarſin exſtruxiſſe: At bilem & fel, feciſſe humores noſtri conſtitutivos, omnium morborum patratores, flavam nimirum bilem, eamque parum digeſtiorem, finxiſſe aduſtam, æruginoſam, atque inde aridam, & retorridam melancholiam: fel ipſum autem, eſſe cloacam bilis ſupervacaneæ; cruorem verò, non niſi eſſe corpus artificiale, connexum è pluribus, quæ rurſus ſeparata, idem eſſent poſt mortem eorum, quod ante in vita: non autem corpus natura matre genitum, per veram transſmutationem chyli in univocum cruorem: atque tandem ſanationes inſtituiſſe, circa remotiones cauſarum patratarum, quæ nunquam erunt, aut fuerunt in natura. Id ſane ſuperat opimam ignorantiam, & ſtertores facit inexcuſabiles Scholarum.

40. Sed mihi objicient forſitan: Venas, (dicis,) ſugere cremorem, è ſtomacho, in inteſtina lapſum: ergo, idem munus competit venis ſtomachi, ut attrahant in ſe acidum illum cremorem, abſque interceſſione fermenti fellei, id eſt, ſine mutatione acidi in ſalſum. Et per conſequens, ſomniarium tuum eſt fellis fermentum, ac inventum; Imo poterit juſculum enemate injectum, ad jecur penetrare inſcio felle: (de jure enematis hanc quæſtionem libro de febribus diremi.)

41. Reſpondeo: Veterem eſſe Scholarum abuſum, quæ ex æquo, eundem uſum cunctis tribuere venis. Quaſi venæ in brachiis diremtæ, trahendo cremori incumberent? Inprimis oſtendi jam cruorem in venis ſtomachi, eſſe coagulabilem: non item cruorem meſenterii. Sciendum deinde, omnem cremorem acidum, eſſe venis hoſtilem, has vero nil hoſtile ad ſe trahere; unde ſequitur, venas ſtomachi nequicquam de cremore ſub ſe allicere, & cruorem omnem, antequam à venis meſenterii attrahatur: toleraſſe manum fermenti fellei, in ſuo inteſtinorum ſtomacho. Imo quanquam arteriæ, per ſtomachum diſperſæ, ſugant ſpiritum vini: ſuccum tamen nullum hauriunt. Nam quorſum traherent arteriæ ſuccum, cum inde nil boni faciant unquam? cum ſanguificatio non competat cordi, ſed hepati? cum attractus ſuccus, in arteria, neceſſariò impedimento eſſet, & corrumpi deberet? Si itaque arteriis dos ſit vitandi noxia, ac ſaltem trahendi ſibi vitalia, & à rerum Domino ſibi deſtinata: An venis iſta diſcretio denegata erit in ſtomacho? Etenim equis malè à natura conſultum foret, qui unico hauſtu contenti, manè, toto deinceps die, ſtramine, fœno, palea, avena, vel hordeo veſcuntur. Siquidem arida, vel exſucca, ſitum mox in ſtomacho contraherent, ſi venæ ſtomachi potum ad ſe haurirent. Sitirent toto die equi. Potus ergò neceſſario permanere debuit in ſtomacho, tantiſper, quod finem digeſtionis futuræ ibidem exſpectet, ne acidus liquor in venas trahatur, planè hoſtilis, nevè ſemicoctus cremor, ante terminum, à venis ſorbeatur. Eſt ergò uſus venarum ſtomachi alius, quam qui eſt meſaraicarum. Ideoque ruit objectum argumentum, quia meſaraicæ, ſunt ſtomachus jecoris, & non eſt alius præter illas: non item id ſunt venæ ſtomachi, quæ ſaltem nutriendo ſtomacho dicantur. Denique ubicunque Pylorus non exactè clauditur, (ut contingit longis potationibus,) ut ſtomachus continuò fere, infernè filo, tanquam micitet, ſtillando in inteſtinum: in febrientibus verò, quorum Pylorus nimia errat ſtrictura, potus quandoque toto triduo perſeverat, atque tandem plus unico vomitu rejicitur, quam biduo ſit aſſumtum. Quod ſane pugnat cum eo, quod venæ ſtomachicæ ſuccum attrahant. Sæpè mihi contingit, in rheda jacenti ſupino, quod audirem per viarum ſucceſſionem, ſtomachum, inſtar lagenæ ſemiplenæ, mihi fluctuantem, chylum continere: iviſſe autem frequenter cubitum deinde, abſque cæna ac potu: Imo, quod manè, ut pridiè, ſtomachum ſentirem. Quare curioſulus, proritavi mihi nauſeam, ac evomui cruorem acidulum, copioſum, diaphanum, ſic ut dentes mihi præ acido obſtupeſcerent, & licet gravamen non ſentirem ante vomitum: à vomitu tamen levamen percepi. Unde obſervavi primò, quod ſi jam 20. horis, venæ ſtomachicæ ſuxiſſent chylum, non potueram tantundem, adhuc à moderato heſterno

pran-

prandio rejeciſſe. 2. Quod cremor acidus, à venis non alliciatur. 3. Quod acidulus ille cremor, nondum è ſtomacho eſſet dimiſſus, non quidem vitio digeſtionis, ſed errore Pylori. 4. Quod digeſtio differat ab expultrice, ſi una perficiatur, abſente altera, aut deficiente. 5. Quod ſubinde digeſtio inſontem culpam gerat expultricis, & viciſſim. 6. Quod ut ego peccabam nimia clauſura Pylori: ita potatores peccant nimis negligenti obice Pylori. 7. Quin etiam initiis morborum, non rarò rejiciuntur, quæ triduo ante aſſumta ſunt. 8. Quod non ſit venarum ſtomachi, attrahere cremorem. 9. Quod nihilominus perſiſtat doctrina, quæ ſtultum fecit enema, per anum injici, ad alendum ægrum. 10. Quod ſupernum ſtomachi orificium, in febribus peccet, nimia apertura, ac ſiti, Pylorus vero erret, ſtricta ſui clauſura. 11 Quod in febribus peccet digeſtio ſimul, & expulſio. 12. Quod clavis orificii ſtomachi ſit in ſplene, & Pylori, in felle, propter duplicis fermenti ſedes diverſas. 13. Quod ſitus ratio, pro ſplene, & felle, ſit ex ratione muneris.

42. Enim verò Scholæ ab uno extremo, ab ore, uſque in anum: alteroque extremo, uſque in cavum hepatis, primam corporis regionem extendunt. Ego vero, regiones, per digeſtiones conſcribo, cum extra has alioquin ipſa regio ſit ens rationis. Quid enim digeſtionem attingit, excrementi exitus? quid attinet ad ſtomachum, quod ejus ſcoria ſecedat per anum? Non enim ſtercus inteſtini, plus eſt ſtomachi excrementum, quàm eſt ſudor. Itaque ſi anus ſit primæ regionis propter excrementum ſtomachi: Ergo & cutis erit primæ regionis ob ſudorem, & veſica propter lotium. Non ergo excrementum, non denique exitus hujus: ſed ſola digeſtio, regioni conſcribit limitem. Atque proinde totidem ſunt Regiones, quot digeſtiones.

43. Denique officina ſanguificationis, non ipſum hepar eſt in ſui ſubſtantia, quia & jecur piſcium etiam illorum cruorem faceret: ſed cum tamen unumquodque generet ſibi ſimile, neceſſe eſſet, aut jecur piſcium rubeum eſſe, aut illorum cruorem eſſe album, Quorum unumque eſt falſum. Unde diſcimus, ſanguificationem ipſam fieri in ſuo jecoris ſtomacho, qui eſt ipſum vas multiplex meſenterii. Alioquin hepar paucas nimis & exiles habet, pro tantæ molis ſucco, debitè perficiendo. Extra ſe nempe, in venam cavam ultima cruori perfectio ſanguificationis inſpiratur à fermento jecorario.

44. Putantque Scholæ, ſanguificationem fieri per fotum actualem jecoris & cremoris: eo quod ignorent alias actiones, quam quæ per attactum diutinum, ſive comprehenſionem contingunt.

45. Ideoque & omne agens neceſſario pati debere, propter renitentiam, reactionem patientis: eamque noſtri interitus eſſe cauſam inexcuſabilem, ac continentem, eo quod ſenſim radicalis calor, (univerſa nempe, caloribus & frigoribus attribuiſſe, ratum ducunt:) reactione patientium fatigatus, extingueretur. Quæ duo Ariſtotelis axiomata, magis locum in Matheſi, quam in natura habentia, fefellere Scholas, quod alibi abunde probabo.

46. Ad ſcopum redeundo, concludo, fel & jecur perficere ſua munia, non quidem corporali contactu, congreſſu, aut commiſſione ſui, nec denique amplectendo, aut recipiendo intra ſuum gremium. Aſt vel dimittit ſuum fermentale Blas, in inteſtina, & jecur, in venas meſenterii. Quas actiones etſi in Scholis inſolitas, ſuo loco demonſtrabo.

47. Porro ſtupent Scholæ, cur venti non tranſeant inteſtinorum tunicas in torminibus, dum tamen tanta affatim liquoris congluvies, quotidie trans inteſtina rapiatur in vaſa meſaraica, non cernantur tamen in inteſtino pori, per quos tot liquoris indies in venas properet, imo ne quidem quanquam à morte, inteſtinum vento turgidum, fortiter, & ad ſui crepaturam uſque comprimatur: Quoties nimirum per calores, & frigora, figuras, & artificiorum ſimilitudines, (quæ Scholarum ſunt organorum, atque ſacræ anchoræ,) rem non aſſequuntur: ſtatim ad miracula, vel ſaltem, ad occulta rerum myſteria confugiunt, rei ſtupefactæ magnitudine, vel inſolentia deterritæ, cum indaginis ignavia quieſcunt, in admiratione proprietatum occultarum.

48. Paracelſus ad fabricam vitrioli medici,

ex ære,

ex ære, jubet dec repitatum ſalem, veſica ſuilla ſuſpendi, in aheno aquæ fervidæ, totúmque ſic mox ſalem, diſſolutum iri. Quo jubet æris laminas inungi, & naſciturum in aere ſpondet vitriolum. Eram quidem adhuc in Tyrociniis, ſciebam tamen ex Philoſophia, ſalem non poſſe in ſui pondere reſolvi in aquam, abſque ſui ſubſtantiali tranſmutatione: hanc vero non poſſe contingere per aquæ humectationem: attamen ex altera parte, ſuadebat oppoſitum, Paracelſi authoritas, quod ſcilicet citra adjunctionem aquæ, (fruſtra namque alias eſſet veſica,) ſal liqueſceret in aquam. Quapropter Tyro, temerarium tantum viri aſſertum portentum, experiri decrevi. At mox lento fervore, expertus aquam in aheno, non multo minus ſalſam, illa, quæ in veſica erat, cujus cervix anſæ cacabi erat alligata prominens extra aquam; unde ſcivi aquam intra, & extra veſicam penetrare: veſicam nempe, ſale, & aqua calente perviam, non autem aere. Aquæ pluviæ enim partes 77. reſolvunt ſalis ſiccati partes 23. ubi vero una de aquæ 77. partibus evolat, cruſta ſalis innatat muriæ. Fruſtra ergo per veſicam imperat Paracelſus, quæ commodius citra eam fiunt. Idque præter falſi ſuppoſitionem adhuc. Adverti itaque in fervoris gradu, veſicam poroſam: non autem in noſtræ œconomiæ calore. Collegi hinc ergo, per ductum venarum, inteſtina pluribus ſcatere & minutulis poris, quam alibi: quibus poris reſponderent alii, per ductum venarum pervii. Cremor ergo tranſit inteſtina, partim ſui imbibitione, prout aqua ſalſa veſicam, partimque proprio ſympathiæ ſuctu per præfatos poros, apertos quidem in vita, (prout & in fervore, aquæ veſicam penetrant,) clauſos vero in morte. At ventus, non humectando imbibitur ab inteſtinis, neque à venis ſugitur: ideoque nec hactenus inteſtina penetrat. Idque potiſſimum, quod deficiat tractus congruentiæ, ac Blas motivum, quibus ventus trahatur repugnetque trahendorum diſcretor. Venæ ergo, inter duplicem tunicam ſtomachi diſperſæ, carent præfatis poris: poroſæ ſaltem, qua exteriore circumdatæ tunica cruorem transſudant alimentarium. Adeoque culina ſive digeſtio ſtomachi propria eſt ab extra introrſum: coquina vero quæ in ejus cavo, univerſalis fit, ibidem quoque tota conſcribitur. Idque, ne amborum digeſtio confuſionem pariat. Coquus nimirum in ſtomacho duplex, unus ab liene, & alter ſibi proprius, diverſas digeſtiones edit.

49. Porro acidum fermentum in ſtomacho, diſſolvit cibos in ſuccum: ſed fellis fermentum acidum chylum ſaliendo ſeparat, chymum pro cruore, atque inde ſubtrahit laticem, urinam, ſudorem, ſtercus, flavum liquidum, & partes craſſioris ſaburræ. Nec eſt proinde digeſtio in ſtomacho, formalis ciborum tranſmutatio. Per exemplum: Magiſteria namque apud Chymicos, corpus quidem rei liquefaciunt, aperiuntque cum quarundam fæcum etiam ſegregatione, non tamen proinde involvunt ſui transmutationem. Prout neque ſal, reſolutus à ſeipſo exſiccato, ſubſtantialiter differt, eo quod idem Archeus ſeminalis, utrobique adhuc præſideat. Sic nec in novo, eſt formalis transmutatio, etſi ſub fotu, vitellum liquefiat & fœtorem contrahat: ſed ſunt materiales diſpoſitiones dumtaxat ad formalem transmutationem, inde tandem reſultantem, requiſitæ. Denique, nec fellis digeſtio, reſpectu vividi cremoris, adhuc cenſetur formalis transmutatio, licet reſpectu excrementorum, formaliter transmutet. Etenim diſſimilares partes cremoris, quarum non intenditur alimentalis ſibi applicatio, putreſcunt per fermentum ſtercoreum, & privantur vita media, ut & Archeo. Aſt cremoris homogenei, ſola prætenditur transmutatio, ut & ejusdem fruitio.

50. Cibi igitur, verè, & eſſentialiter non commutantur, niſi dum in una parte cruor, ac in altera parte ſtercus plenè putridum fiunt. Viſcus etiam cruori faciendo deputatum, non poteſt vacare parandis ſtercoribus flavis in Ileo & colo. Differtque ſtercus, à manſo cibo eſſentialiter, non autem ſolo calore putrefieri credendum, paucis horis, quod nec à calore, in cremorem aliqualem verſum eſt: ſed à fermentis propriis culinarum. Ergo cibus nondum plenè eſt transmutatus, niſi dum ſubacto ſuo Archeo, noſter vitalis eſt introductus, cum plena vaſallatione prioris. Sic namque totum vinum mutatur in acetum, totum argentum vivum in aurum

rum

rum, totum ovum in pullum, totuſque ſanguis in ultimum alimentum.

51. Unde falſum conjicio, non eſſe alimentum ſine excremento. Stercora enim meditatæ ſunt Scholæ : nec attenderunt, quod ad generationem tantum concurrant homogenea : idcircò licet antè tranſmutationem cibi, fiant fæcum ſeparationes : tamen deinceps, non fiunt fæces amplius in tranſmutando, nimirum poſt homogeneitatis adeptionem. Impoſſibilis nempe eſt ſeparatio fæcum ex homogeneo, in quo unum nil quicquam diſcrepat ab altero. In cibis verò, ſive ſub fermento primo, eſt heterogeneitas, propter ciborum partiumque eorundem differentiam, maſticationis inæqualitatem, & recepti fermenti imparem applicationem. Cibus enim, partim facilius auſcultat fermento, partimque rebellis reluctatur, unde diſſona fermenti oritur capacitas.

52. Falſum eſt & illud Scholarum; Quod ſtomachus ſibi primario coquat : ſecundario tantum pro toto, adeoque vere alatur ipſe chylo acidulo. Adeoque ſi non nutriretur ſuo chylo, nec velle cocturam incipere aut attingere, eo quod ex philautia naturæ, unumquodque pro ſe intentionaliter agat. 1. Id ſi locum habeat in agente totali : non ſanè, in partium ſingularum directione : 2. Quia nulla pars agit quicquam proprio nutu Philautiæ, in corpore: multoque minus agunt officinæ, dicatæ miniſterio totius. Sed natura paret utrobique deſtinationibus Creatoris, quæ ex uſu, atque neceſſitate dimenſæ fuerunt, Penes rerum Dominum. 3. Iiſdem nutrimur, quibus conſtamus: nullatenus autem conſtamus cremore. 4. Stomachus nutritur, non alia materia, quam reliqua membranarum claſſis, quæ cremore deſtituitur. 5. Cremor non ſuſcipit vitam, niſi per gradus cruoris : ſtomachus autem nutriri nequit, alimento nondum vitali 6. Cremor eſt cibus liquefactus, habens adhuc Archeum & proprietates cibi; nequeunt autem ſpermatica & primæ conſtitutionis ſimilaria nutriri liquore, nondum ad humanam ſpeciem determinato. 7. Venæ non diſperguntur in ſtomachum, ut cruorem ſugant, ſed ut alimentum diffundant. Non continent autem cremorem. Ignorata igitur membrorum œconomia, paſſim elenchi in Scholis pullulant, à non cauſa, tanquam ad cauſam, pariuntque capitales errores, & ſurdas experientias, in pelle aliena piandas.

53. Fran. Alvares, teſtis oculatus, ſcribit Primates Abyſſinos delectari in epulis, carne cruda bovina, cum ſalſatura, ſive condimento fellis proprii : ſunt tamen robuſtiſſimis Europæis nequicquam debiliores. Si ergo fel ſit excrementum, (ut Scholis placuit,) tantæque truculentiæ, (quod putent,) ut in ſtomacho detentum fel, deliquium animi parere, imo paucos intra dies per morbum Choleram nos jugulare poſſit. Quomodo fel crudum, & cadaveroſum, ſanos & robuſtiores efficiet?

54. Objicient forte, ſi fel, viſcus adeò neceſſarium; columbæ illo carere non poſſent. At non ſciunt, quod membrorum & cordis ſitus ſit inverſus in Columba. Nam ſi formicæ ſua bilis ineſt, columbæ quoque fel ſuum habent; licet non amarum, nec folliculo diſtinctum, ut neque in formicis. Sufficit namque, Blas ſecundæ digeſtionis ſtabulari in alia parte. Etenim cor colimbæ ſedet in quatuor lobis cavi hepatis ſurſum immerſis, ejusque gibbus propendet deorſum. Columba pugnax uſque ad cruorem, fellis folliculo caret: Agnus verò, fel amplum habet, prout & piſcium quiſque minutiſſimus & manſuetiſſimus.

55. *Dederunt in eſcam meam fel; & in ſiti mea me potaverunt aceto.* Erat vinum iſtud myrrhatum, cum felle miſtum, quod offerebant mundi Salvatori, jam doloribus inſolitæ paſſionis delinquenti, & pondere crucis propriæ exantlato, non quidem ut ſtatim ſyncopizaret, prout alioqui Lipopſychin minatur iis, qui amaros vomitus, (quos felleos falsò vocant Scholæ,) tolerant. Igitur Judæi fel pro balſamo, vitam conſervante, agnoſcebant : & procul diſtat à flavo illo veneno, vomiturientibus rejecto. Itaque ſacrilegi offerebant fel, quo Dominum Jeſum diutius ſub pœnis ante mortem cruciarent.

56. Fel ergò, ſi viſcus, ejusque actio ſit vitalis prorſum, reſtaurari vix poteſt; nulloque ſaltem modo oblectatur materialibus remediis, ut neque ſolutivis : ſed fermento æquivalente,

de natura Blas. Eſt namque poteſtatum in poteſtates immediata, ac mutua quædam traductio, faciliſque operatio: eo quod attactus invicem, & mutuus, in ſymbolo: ideoque & penetrans. Memini enim me vidiſſe diſſectum cadaver, cujuſdam Computoris regii, & alterius Ludimagiſtri, Ictero extinctorum, neutrius tamen emunctorium fellis, ad duodenum erat conſtipatum: ſed in quibuſdam meſaraicis erant globuli, quos cenſui ſtercus liquidum, ibi detentum, actionem fermenti fellis infeſtans. Triſtitia quoque non raro Ictero dedit initium, fovetque inceptum. Si ergo triſtitia, in Splene, melancholicæ ſede, habitat, (juxta Scholas,) cur ergo oppilaretur ex mœſtitia fel? & non Splen? Ergo triſtitia impedit digeſtionem nedum ſtomachi, ſed etiam fellis, cujus errore ſtercus liquidum, quod potiſſimum fertur per anum, in venas immoderatè, atque intempeſtivè ſurgit. 2. Ergo fel viſcus eſt nobile, ac vitale.

57. Tandem Cremor, è Pyloro in duodenum labens, confeſtim intra ſphæram activitatis, à fellis inſpiratione correptus, aciditatem ſui in ſalem commutat, & aquoſior ejus pars à meraciore fit ſegregabilis, quæ à renibus trahitur. Undè urina eſt ſalſa ſatis, cruor autem parum: quod autem Paracelſus velit urinam, non per renes, atque ureteres; ſed per carnis habitum ferri in veſicam: id ſuo indulgeatur Idiotiſmo. Prout & iſtud: quod olea & emplaſtra ſint verus vulnerum cibus, adeo ut vulnus verè iis alatur: cujuſque nutritionis pus ſit excrementum. Cremoris ergo ſal acidus, cum deſtituatur objecto, qui cum per actionem diſſolventis migret in ſalem fixum, (ut ante de ſpiritibus volatilibus docui,) commutatur adæquatè in ſalem lotii volatilem. Idque non per actionem, ac reactionem aciditatis, in aliquod objectum: ſed per veram fermentalem metamorphoſin. Eſt namque ipſe ſpiritus vitæ, de natura ſalis volatilis, & ſalſi. Adeoque vel ex hinc ſolum arguitur vitalis actio fellis.

58. Etenim ſal marinus eſitatus, fere totus in excrementis manet. Quod ſalis petræ coctores, ſe invitis, experiuntur. Nam è ruderibus latrinarum, ſeparare coguntur ſalem, quandoque comeſum à ſale petræ, per iteratam ebullitionem, & infrigidationis coagulationem. Adhæret nempe ſal marinus, coagulatus, ſpondilibus vaſorum, nequicquam mutatus à ſeipſo pridem eſitato. Idque antequam ſal petræ, ſuæ coagulationis ſufficientem exſiccationem nactus ſit. Ideoque hinc ſcitur, ſalem marinum promtius coagulari, ſale petræ. Humana idcirco excrementa, ſunt minus opportuna ſali petræ, quàm alias caprarum, ovium, aut armentorum. Quantum tamen illius ſalis marini ſubigitur à fermento ſtomachi, tantundem quoque acidum eſt, ac volatile. Conſequenter quoque, etſi nullo quis ſale utatur, non proinde ejus urina ſale careret, quippe qui nova eſt creatura, atque productum novum, ex acido cremoris. Sal lotii ergò non habet ſibi, in toto naturæ ſyſtemate, ſimile. Non enim marinus, fontalis, rupeus, gemmeus, non nitrum, non petræ, aluminis, aut boracis: non denique naturalium ullus, ut neque ſal urinæ gregum, vel armentorum. Quibus etſi in modo fiendi conveniat: diſſentit tamen ſal urinæ humanæ ab illis, per genera & ſpecies: non minus quam fimi, per ſpecies brutorum variant, licet communi paſcantur bruta pabulo, propter Archei nimirum, atque fermenti diverſitates. Ex cibis ergo, & potibus non acidis, aut ſalſis, fit ſal acidus, & demum ſalſus: faciliuſque eſt ex ſale acido fieri ſalſum, quam ex non ſale, ſalem acidum fieri.

59. Memini me Chymicum vidiſſe, qui cadum aceti ad duas tertias quotannis implebat aqua Rhodani, exponebat Solis ardoribus, & ſic aquam, in ſe inſipidam, tranſmutabat in verum acetum, concepto è cado fermento. Hoc inquam ſic ſolitus facere, ob ſingularem aceti illius proprietatem. Siquidem è vini aceto, primum ſemper debilior pars ſtillat: meracior autem ſub finem, cum fæcibus aſſurgit: Hoc autem acetum factitium, ex mera aqua, ut fæce caret, ita ſemper æquale ſtagma, ab initio in finem uſque, miniſtrat. Quapropter ut fermentum vaſis, ſolo ſui odore, aquam in acetum mutat: ita nimirum Splenis odore, in ſtomachum ſpirato cibi fermentali, fiunt cremor acidus, qui dein vertitur in ſalem urinaceum,

imo

imo & in vitalem. Hæc quia Scholæ nunquam ſomniarunt, nec earum ſequaces, in antecedentium lucubrationibus legerant: ideo ignorarunt fermentorum, & partium uſum, & transmutationum celebrationes, bilem verò utramque introduxerunt in ſanguinis maſſam, contenta urinæ demum, & lotii indicia, neſcivere. Tertia igitur digeſtio, fit præſide fermento hepatis, quod cæco Gas odore, ſanguificationem in ſuo meſenterii ſtomacho incipit, ac tandem in vena cava perficit.

60. Quarta porro digeſtio completur in corde, ejusque arteria, in qua elaboratione, rubens, craſſiorque venæ cavæ cruor, elaboratur, fit flavior, & planè volatilis.

61. Cor enim utrimque auritum dicitur, habetque ad ſiniſtrum ſinum, pulſantem arteriam unicam, magno ſibi trunco inſertam, ut duplici remigio fortius trahat cruorem transſeptum, quod inter utrumque ſinum, in medio cordis eſt. Huc refer quæ ſuperius adnotavi de poroſitate ſepti, quod ſinus cordis diſtinguit, & cur non remeet ſanguis à ſiniſtro ſinu, in dextrum, ſed tantum ſpiritus vitæ, tanquam per exile cribrum. Differt itaque cruor hepatis à ſanguine arteriali, per quartam digeſtionem, colore & conſiſtentia digeſti manifeſtam.

62. Quinta autem digeſtio transmutat ſanguinem arterialem in ſpiritum vitalem Archei, de quo ſub Blas humano diſſerui, ut & ſub ſpiritu vitæ.

63. Non potui mihi ſatisfacere, quod in cruore jecorario, (licet perfectionis ſuæ gradum acquiſiverit, poſtquam meſenterium ſuperarit,) eſſet aliquis ſpiritus: ſed mihi ſemper viſus eſt cruor ille, tanquam maſſa quædam mumialis, & materia ex qua: at nondum pro perfecto vitali ſanguine habenda. Nam ſi cruor venæ cavæ à jecore ſpiritum mendicaſſet, fruſtra eſſet auris dextera cordis, quæ non alio fine operatur inceſſanter, quam ut à ſinu ſiniſtro, aliquid ſpiritus transſeptum cordis trahatur, ut cruor in vena cava, juxta cor, participatione illius ſpiritus, vivificari incipiat. Cum autem à ſiniſtris ſit auris, & præterea inſignis truncus arteriæ, hinc quoque fortior ſuctus fit à ſiniſtro ſinu. Hincque conſequenter quoque parum ſpiritus vitalis cruori venali communicatur. Siquidem cruor hepaticus, ſemper per ſui totum nimio madet latice, quo orbari debuit, priusquam fæcundum & dignum ſpiritus fiat ſubſterniculum. Neque demum jecur cavitatem aptam in ſe habuit fabricando ſpiritui.

64. Quare unicum dumtaxat, ut in ſemine fabricatorem & rectorem vitæ ſpiritum, vidi intellectualiter per totam generationis ſcenam: ita & unicum dumtaxat admitto ſpirituum, œconomiæ vitalis. Cruor enim labitur quidem intra muſculorum ſtamina, & fit caro: ſed ad alenda viſcera, & fibras carnis, non facilè tranſcendit. Infirmus enim longo morbo extenuatus, etiam poſt adoleſcentiam, convaleſcens, facile priſtinum carnis ſtatum reſumit: at non proinde, qui vitio cujusdam viſceris emaciatus eſt, ſimiliter ad priorem ſtatum reſurgit. Hæcque eſt tabis ſanandæ, inteſtinorumque ulcerum medelæ difficultas. Ubi interim ulcèra externa longè pejora, per pharmaca oretenus ſumta ſanantur: tametſi ab ore longius diſtent quam interna, eo quod viſcera, atque membranæ internæ alantur ſanguine, plus quam cruore. Cæterum vita, à Deo ſuum accepit terminum; ideo & quæcunque vitali aluntur ſanguine, certis dierum numeris, ſiſtunt ſuum incrementum. Ubi interim caro muſculorum, (quæ cruore dumtaxat alitur, & fibræ muſculorum quæ ſanguine nutriuntur,) indeſinenter creſcit, quoties deficit, & in perniciem quorumdam, immenſum excreſcit. Sic & oſſa fracta, poro oſſeo ſolidantur, quavis ætate. At cum viſcera creſcere ſiſtunt, ſiſtunt quoque creſcere fibræ omnes ſpermaticæ, atque primæ conſtitutionis: *Quis enim ex vobis cubitum ſuæ ſtaturæ adjiciet?* Obſervavi enim prægnantes, inſigni mœrore dudum afflictas, fœtum dediſſe minorem. Inprimis ergò, non admitto ſpiritum hepaticum cruori ineſſe.

65. Deinde, nec animalem à vitali diſtinguo. Siquidem in unica navi, unicus tantum

clavo Rector aſſiſtit, nec plures abſque confuſione ſeſe compatiuntur: neque in ſinu cerebri, novam digeſtionem, pro animali ſpiritu admitto. Perinde ut ſpiritus non differt ſpecie à ſeipſo, in ſingulis ſenſuum organis, & motuum exſecutoribus: quanquam ſenſus inter ſe, ſpecie, ut & à motu, diſcrepent: Ita confuſum argumentum exiſtimo, quod plures Archeos in homine comminiſcitur. Gas enim, licet ab organo ſingularem diſpoſitionem hauſerit; non arguit hæc tamen ſpecificam diverſitatem.

66. In quarta ergò & quinta digeſtionibus; non ſunt, nec proveniunt excrementa, nec diſſimilaria. Ideoque falſum, quod in omni alimento ſit excrementum. Sanguis enim & ſpiritus, univoca & vitali unitate conſonant. Verum, ſi qua è prioribus digeſtionibus recrementa, in arterias irruant vel innaſcantur; morboſum id eſto, turbulentum atque confuſum imperium. Ego jam de digeſtionibus ordinariis loquor.

67. Sexta tandem atque ultima digeſtio, in culinis ſingulis membrorum perficitur. Suntque totidem ſtomachi, quot membra altilia. In hac nimirum, innatus cuique loco ſpiritus, ſuum ſibi coquit alimentum.

68. Sub qua digeſtione, ut variæ incidunt diſpoſitiones, ita & diſpoſitionum iſtarum contingunt varii errores. Adeoque morbi, quos Scholæ quatuor fictis humoribus ſuis attribuunt, potius transmutatis deberentur. Transmutata autem dico, diſpoſitiones, quæ in ſanguine deinceps, usque in verum nutrimentum ſolidorum conſecutivè ſuccedunt. Scholæ dividunt transmutata hæc, in quatuor ſubalternas diſpoſitiones, & quaſi in his nunquam error obvenire poſſet, oblitæ ſunt morborum, quos huic Claſſi tribuere debebant. Primam nimirum ajunt, quia cruor intra venarum extremitates, crudi ſeminis mucilaginoſam ſubſtantiam acquirit; mox roris modo, in ſpatia inania carnis diffunditur vel excidit; tertiò, dum jam partibus ſolidis apponitur; ac tandem cum aſſimulatur alito, & ab hoc verè informatur, partis ſolidæ naturam aſſumit.

69. Quæ ſanè ſcotia Scholarum non vacant. Nam inprimis ſanguis vel cruor non albeſcunt in extremitatibus venarum, cum extremitates non alia polleant poteſtate officinæ, quam totus ſuus anterior venæ canalis non habeat, Adeoque vena, licet vas ſit alimenti præparati pro culinis ſolidorum: non tamen vena eſt culina ſolidorum. Solida ſcilicet ſingula, ſuam & propriam intus culinam fovent. Igitur cruor & ſanguis non alterantur, niſi appoſiti ſint ſolidis, eo quod convertantur à proprietate ſolidorum, in crudum ſemen, non autem propria ſponte in extremitate venarum. Secundò, non irroratur mucilago ſpermatica, à venis in ſolido. Eſt quippè rori malè conſona mucilago, ſed tenuis allabitur, intra ſingulorum culinas, fluidusque ſanguis & cruor, qui à fermento loci tantum transmutantur. Tertiò, nec ſunt inania loca carnis, quæ comminiſcuntur roris avida. Quartò, nec apponitur alimentum ſolidis, roris more, qui antea pauliſper mucilago erat. Quintò, nec tandem unitur, & aſſimilatur hic ros ſolidis, ſed quicquid illis aſſimilatum cedit, hoc eſt intra annos accretionis: deinceps verò, ut cruor & ſanguis in ſolida perreptarunt, ſuctu naturæ continuato: ita ibidem digeruntur, atque tandem per diaphæreſin exploduntur. Quatuor ergo has diſpoſitiones, fictas à Scholis, ac malè concinnatas, in numerum quaternarium, (nam fortaſſis intercedunt centum diſpoſitiones, antequam ab ovo, pullus à ſanguine inquam, pars ſolida conſtituatur,) digeſtas, meditor, cum labe Scotomiæ Scholarum. In qua nil rectum aut verum, ſed ipſam rei hiſtoriam maculoſam adſpiciunt, eſtque iis verum, quod nullum habeant veri nutrimentum, absque fabularum excremento.

70. Ergò, & venæ ipſæ, quatenus primæ conſtitutionis, nutriuntur ſolo ſanguine arteriali, adeoque & hactenus fortè, arteria venam paſſim comitatur. Fit enim hinc, quod per crudeliores ſanguinis miſſiones, tandem non cruor, at albugo effluat, ſive venarum proximum nutrimentum præ penuria cruoris.

71. Cæterum Paracelſus, naturam utrobique traducens ad ſuos lubitus, ait, in digeſtione ſtomachi, ſulfur putridum à duobus aliis initiis ſeparari. In jecore autem ſeparari ſalem à

Mercu-

Mercurio. Cruorem verò eſſe Mercurium, verumque totius integralis alimentum. Nec operæ pretium eſt, hunc virum irridendo, diutius in ſcenam trahi, dum ipſus hanc ſuam doctrinam infringat. Etenim originem ulcerum indagans, ait, totum cruorem nil præter ſalem eſſe, (Mercurii jam non meminit, niſi Mercurium cum ſale, nomine & re confundat) quamquam ulceroſorum urina ne micam ſalis minus contineat, ſe ipſis non ulceratis. At ſanè turpe eſt, reputare tria prima cruoris, tanquam ſi eſſent excrementa, quorum ſanguis ſit unum è tribus. Comparat etiam ubique lac ſanguini. Neſciens, quod tranſmutatum non ſit ſibi non tranſmutato amplius ſimile, ut neque pullus ovo ſimilis eſt aut vitello. Butyroſam ſcilicet lactis partem, lacti ſupernatantem, vocat lactis ſulfur (nuſpiam interim ſanguini, ne analogicè quidem ſupernatat pars butyroſa.) Caſeum verò, ſive grumos vocat ſalem lactis, ergo & lactis ſerum, erit & lactis Mercurius: & per conſequens, optima pars ejus, optimumque lactis alimentum. Ac ſerum lactis erit Mercurius, è Mercurio ſanguinis. Ego lubens, ridensque, Paracelſo cedam ſerum, & mihi coloſtrum aſſumam. Quia butyrum refert odorem florum, quibus vacca paſcitur: non autem ſerum.

72. Fernelius verò putat, butyrum eſſe non niſi ſpumam agitati coloſtri, ignorans præſuppoſitionem fermenti acidi, in coloſtro, ut verè transmutetur in butyrum, per concuſſiones. Hic namque ſi coloſtro, parum cineris, saponis, ſacchari, aut illorum, quæ participant de lixivio, immiſceatur, nunquam inde fiet butyrum, propter alcali, omne fermentum acidum interimens. Ideo enim hyeme, tædioſior eſt coloſtri conquaſſatio ante natum butyrum: eò quod æſtus, acida, & putrefactiones omnes, promoveat.

73. Paracelſus vero alibi, ſuæ doctrinæ immemor, præfert coloſtrum ſero, & caſeo, tam ad ſanitatem, medelam, quam ad cibi bonitatem. Galenicæ Scholæ autem, tenue & aquoſum lac, pinguiori anteponunt. Hactenus ovillum viliſſimum, deinde vaccinum, tertio caprinum ſtatuunt. Ac tandem aſininum reliquis antefe-runt, ob ejus tenuem ſubſtantiam, ac ſeroſitatem plurimam.

74. Ego autem hoc unicum ſcio, lac beſtiarum, ſiccis paſcuis paſtarum, eſſe optimum, tam in medendo, quam edendo, minimeque ſeorſum. Hircum enim (idem judicium de lacte ubi par ratio gliſcit) cujus cruorem officinis Scholæ præſcribunt (& paſſim ovillus pro hircino venundatur) jubent prius diureticis alendum. Ergo vires lactis ſunt metiendæ ex ſanitate beſtiæ, vita, & cibis, nequaquam vero ex craſſitudine, aut pinguedine ejus. Medenteſque, accerſiti ad dijudicationem lactis, in nutrice, accedunt malè inſtructi, nec ſecus quam judicaturi de cruore, per phlebotomiam educto. Id eſt, animæ per ignorantiam cæcæ, apertis non vident oculis. Obſervavi quoque, quod ejuſdem vaccæ, ex pari quantitate lactis, diſpar ſit coloſtri quantitas, licet iiſdem paſcuis gaudeat. Idque nempe juxta vaccæ diſparem ſanitatem.

75. Ego verò, pro cruore, hircum ſuſpendo cornibus, & crura poſteriora reflecto ad cornua: teſtes abſcindo, & recepto indè cruore, exſanguem dimitto, pro lanione. Hic cruor autem, ſiccatus, eſt inſtar vitri, difficillimæque triturationis, atque longiſſimè ab hircino ſanguine officinarum differens.

76. Aſſumtus autem drachmæ pondere, confeſtim ſopit, & curat pleuritidem, &c. Abſque venæ ſectione: nec te deferet unquam.

77. Aſininum lac enim plus reficit, & recreat, imo & hactenus nutrit, non quatenus ſeroſius ſit. Id enim eſt cortice tenus judicaſſe de viribus nuclei, nunquam anteà viſi. Aſt aſina, quatenus longæva, lac cæteris quadrupedibus præſtantius habet. Neceſſe eſt enim, quod & lac ejus, Archeum, longæva vita dotatum, habeat. Et ob hoc ſcilicet, non niſi longè poſt ſuum ſeparat coloſtrum: quia tardius corruptioni auſcultat. Sequeſtratio nempe iſta, ad dualitatem, & deſtructionem tendit.

78. Hinc patet, quod cum in pueritia, alimentum convertatur in ipſa noſtri conſtitutiva, aſininum lac pueris vitam longævam, atque ſaniorem præ cibis cæteris conferat. Quapropter etiam lac muliebre, quanquam nobis ſit

ſimillimum, proximum, mumiale, & nutritium, attamen cedit aſinino, ob longævitatem. Aſina autem pectenda eſt, inſtar equorum: adeoque ex lactis guſtu, dignoſci poteſt, an aſina pexa fuerit iſto manè, an non.

79. Diſcant ergò Scholæ, melius de nutricibus, de lacte, & diæta judicare, item de urinæ contentis cenſere, nec bilem, aut fel, in lotiò vel ſtercore, agnoſcere. Sciant, inquam, urinam cruoris, ab urina potus, diſtinguere.

80. Deindè, quod tractus laticis, è venis meſenterii, cauſet ſitim naturalem, non autem ab minorum venarum exhauſtione, propter cruoris depauperationem. Alioquin enim phthiſici ſemper ſitirent, & plusquam hydropici, iterataque ſitis proderet iteratam ſanguinis conſumtionem, paucis intervallis diſtinctam.

81. Sciendum etiam, ad finem Ilei inteſtini, ſacculum eſſe, quem inteſtinum cæcum dixere, in quo ſedet fermentnm ſtercoreum, quod cum ſit opus corruptionis, & non nutritionis, nequaquam ejus putrefactio, inter digeſtiones alimentorum computanda eſt. Steicoreum enim fermentum, non procedit ab aliquo viſcere, aut facultate vitali, atque ideo in hoc termino mutationis, ſecuriora contingunt tormina, dum ſtercoreo fermento imbuta materia, retrocedit, aut ſubitas inquinatæ putredinis labes contrahit. Eſt porro cæcum inteſtinum exiguum, neceſſarium tamen receptaculum omnis ſtercoris. Quod patet. Lupus nimirum, infra medium inteſtini, duos membraneos utres, ſive ſacculos rotundos habet, qui ipſi ſunt in vicem cæci inteſtini. Eſca enim ipſi cadit ab inteſtini longo ductu, ad unum ſacculorum, mox vero in alterum, ac tandem hinc in ſequens inteſtinum ducitur.

82. Lumbrici autem non generantur in duodeno, multoque minus in ſtomacho, imo ſi diutius ibidem perſiſterent, per modum cibi conficerentur. Quo nempe fermentum fellis non attingit, ibi lumbricorum eſt patria. Fiunt enim ex alimento ſemidigeſto, quod dum ad loca ſua delatum èſt, tanquam lac tepidum, pelle incruſtatur, palpitatque, ac ſenſim vita donatur. Vix enim lumbrici, extra vitalem nidum ereptant ſurſum, niſi ob ſibi horridum, ac malæ contagionis obſtaculum, adeoque vix bonum aliquod præſagiunt, qui ſpontè ſurſum ejiciuntur. Lumbrici autem præſupponunt fermentum fellis. Alioquin enim in cœliaca paſſione, continui vermes ſuſcitarentur. Putreret enim ſtatim cremor, ſtatim niſi fel cremorem ſale ſuo condiret.

83. In recto inteſtino, circa finem coli, proveniunt Aſcarides, qui non ſunt lumbrici ex ſubſtantia humana, aut cremore geniti: ſed ex putridis quiſquiliis, prout in carne, caſeo, piſcibus, atque ulceribus proveniunt vermes. Cadaveroſi ergò ſunt Aſcarides, non item lumbrici. Denique lumbrici ſunt in nobis abſque prolificatione. Aſcarides vero ſua pariunt ova. Aqua communis bullita, cum argento vivo, pauco & innoxiò potu, omnes interimit vermes, tam in inteſtinis, quam alibi. In ulceribus autem, ſi aqua iſta affundatur.

84. Tandem pro corollario addam: Cum inteſtina, quibus lumbrici naſcuntur, nequeant eoſdem digerere: conſequens indè quoque eſt, clyſteres ad nutriendum immiſſos ſpe fruſtrari, citiuſque clyſter, lumbricos & Aſcarides, quam hominem, nutriet. Sex ergo conſtituit natura mecum digeſtiones vitales. In ſeptimo autem numero, ipſa ſabbatizat.

PYLORUS RECTOR.

1. *Vſus Pylori à veteribus traditus.*
2. *Primi morbi Pylori.*
3. *Moderator primæ digeſtionis.*
4. *Clauſula Pylori qualis.*
5. *Imperium Pylori.*
6. *Qualiter contingat vomitus.*
7. *Blas Pylori.*
8. *Digeſtionis primæ clavus.*
9. *Pylori excentricitates.*
10. *Origines aliquot morborum, à Scholis neglectorum.*
11. *Theſes aliquot.*
12. *Diverſitas materiæ evomitæ undè.*
13. *Quid ſit iſtud felleum, quod vomitu ejicitur.*

14. *Oſci-*

14. *Oſcitantia Scholarum.*
15. *Admonitio illarum ridicula.*
16. *Clauſura, & apertio Orificii.*
17. *Ratio ſitus fellis.*
18. *Unde diarrhœa, tormina, dyſenteria, hæmorrhoides, &c.*
19. *Error circa famem, & ſitim.*
20. *Aliquot abſurda, conſequentia, ad poſitiones Scholarum.*
21. *Demonſtratur ſenſus appetituum in Pyloro.*
22. *Remedium Dyſenteriæ, & Diarrhœæ, aperuit Pylori officium.*
23. *Vertigines unde.*
24. *Exemplum in Gallo.*
25. *Porraceus liquor ſtomachi, non eſt fellis.*
26. *Situs non dicit neceſſarium defectum humidi.*
27. *Unde vomitus flavus, & amarus, initiis Tertianæ.*
28. *Hiſtoriis quatuor confirmatur uſus Pylori.*
29. *Tredecim notabilia inde reſultantia.*

1. QUa ſtomachus ſupernè patet, gulæque ſubjacet conjunctus, per antonomaſiam, ejus orificium dicitur. Infernus vero ejus exitus, Pylorus nominatur. In bene valentibus enim, Pylorus clauditur, dum ſtomachus cibos potuſve recepit, donec peracta ſtomachi digeſtione chylus, ſive cremor factus eſt. Tum enim, nec antè, Pylorus ſeſe pandit. Orificium autem ſtomachi clauditur, inſtante ſatietate ſaltem, (ſi non ſat ingeritur,) dum ſtomachus incipit vacare ſuo muneri. Hæc ſunt, quæcunque hactenus comperi de Pyloro à Scholis tradita.

2. Ego vero deprehendi magnum ſanitatis, & infirmitatum cardinem volvi in Pyloro. Inprimis namque vidi ſubindè in febribus, evomi hodiè indigeſta, quæ nudius tertius fuere ingeſta. Ex oppoſito verò, in cœliaca paſſione, Pylorus numquam clauditur, imò quidam, poſtquam cibis opiparè ſatiati ſunt, non deſiſtunt in totam noctem pergræcari, me juntque ideò continuò. Neceſſe eſt ergo, Pylorum illorum, inſigniter pervium nedum guttatim, ſed per filum continuum ſtillare, nec exſpectare ullam coctionis metam: Mox enim vel ab initio, non adæquatè clauſum fuiſſe, vel ſaltem aliquatenus diductis rugis patere, poſtquam ſtomachus, intranti potui non fuit ſatis. In ſanis id nempè, quando defectus clauſuræ Pylori fuit. Sunt alii quoque, quibus Pylorus pertinacior cuſtos eſt, vomunt potus poſt ſemiconfectos. Utpote digeſtiva non æquivalens aſſumtis potibus totum, laceſſita ejicit. Nimia nempè Pylori obſtinatio eſt, ubi triduarii cibi ejiciuntur.

3. Quæ ſanè convincunt, Pylorum nedum janitorem eſſe, ſed & moderari digeſtionem primam & evidentiſſimam, atque adeò ſomnolentam hac in parte Scholarum incuriam.

4. Etenim ut inſufficientiæ illarum ſatisdem, dico, claudi inprimis Pylorum non quidem per muſculum, de more ani aut veſicæ, non enim voluntarii motus cliens eſt: Nec denique clauditur per fibras contractas, inſtar Crampi, aut torminum. Fungitur namque ſuo janitoris munere, ſine ſenſu, & moleſtia. At non alias ac uterus, à conceptu, circumquaque Pylorus ſuum os inferum claudit, proprio Blas motivo: ita conſidero utrumque orificium ſtomachi claudi; ita tamen, ut orificium ſuperum, ſemel à paſtu clauſum in bene valente, ad unamquamque boli importunitatem vel hauſtus pertinaciam, facile de integro ſeſe pandat, cum vix queat tolerare, quod ſibi quicquam ſuperne in gula impendeat. Quanquam in infirmis & inediam paſſis, patefactio ejus, cum dolore & magna anxietate, contingat, eò quod in iiſdem, iſta orificii clauſura ab inordinatione pendeat. Obſtinatior itaque & accuratior eſt Pylori clauſura, quam orificii. Denique eſt indubium, motivam utriuſque partis non parere voluntati, adeoque eſſe naturalem vel morboſam.

5. Pylorus, retentivæ ſubeſſe dicitur in Scholis. At certè potentiam oſtendit abſolutam, dum invita expulſiva, deficiente digeſtiva, nauſeante attractiva, adeoque peſſumdatis aliis, pertinax Pylorus non raro ſit, tam in ſui clauſura, (ut ſupra in febribus evenire dixi,) quam in apertione, (qualiter cœliacis evenit.)

6. Etenim vomitus ſit, dum clauſo Pyloro ſeſe ſurſum contrahit, non quidem per corrugationem ſtomachi, ſed motu totali ſtomachi ſurſum ad gulam, adeoque Pylorus vomitum imperat, & retentivæ non auſcultat.

7. Cum

7. Cum ergo Pylori poteſtas non ſit aliarum facultatum pediſſequa, nec fibris ſubjecta: ſed Monarchalis, adeoque fibræ, ipſius nutui obſecundare debeant. Neceſſe eſt, hanc poteſtatem abſolutam eſſe vitalem, & habere proprium Blas motivum, inſtar uteri, independens ab arbitrio humano. Idque tanto potentius, quo Duumviratus ſtomachi jam in lucem venerit. Et quamquam pylorus laſſetur ſæpe à cauſis externis, & occaſionalibus (à pharmacis puta, venenis, aut ſordibus) attamen Blas eſt ipſi liberum, parti inſitum ſive Archeo ejus. In quo tamen admiror, vim quandam ſuperam, influentiis aſtrorum ſimilem. Blas enim Pylori, quam proxime exprimit Blas arbitrii: ſiquidem irruente externo concitante, ad clauſuram, vel apertionem, poſſit nihilominus pro lubitu adverſum ire, ut quantiſper benè valet Pylorus, moveatur ob fines legitimos, vel ſibi ſaltem apparentes, ad ſtringendum, vel laxandum exitum.

8. Dum tamen homo inordinatus, contra iſtos fines prævaricat, ſæpe Pylorus, ut ſolus digeſtionis moderator, hominem plectendo piare cogit.

9. At cum in iſto Blas, quodammodo tanquam arbitrali, poſſint eſſe defectus, non ſolum à cauſis occaſionalibus: verum etiam in proprio principio motivo amente, adeo ut præ furore ſeſe præpoſtere pandat, aut claudat liberè, inſtar uteri: Certe mirum eſt, hæc à Scholis cum reliquis medendi initiis ſtetiſſe neglecta. Poteſtas quælibet, & potiſſimum motiva, facile extra-vagatur, concita tam à cauſis contingentibus, quam proprio amentiæ nutu, cum ſint liberæ ac velut independentes, in cujus motivæ errore, Pylorus, plerumque ac facile ceſpitat. Quemadmodum uterus non aliunde conquaſſatus, ſe præcipitat, adſcendit, vel furioſus in latera ſeſe torquet, guttur, gulam, imo & nervos arbitrio inſervientes, contra officium alienat, ſtringit, pandit, contrahit, motuſque atroces ſubinde exhibet, magicis vix abſimiles, quatenus excentricum Blas motivum, diverſas tempeſtatum ſcenas, eſt excitando. Hæcque à Medentibus attendenda ſunt ſedulo, ut quoties occaſione laceſſentis, Pylorus aberrat à ſcopis, confeſtim cauſæ remotioni ſtudeat. At ſi proprii Blas errore velut furore, Pylorus exorbitat, cogitet, ſibi cum poteſtatibus excentricis, & non cum materia dimicandum: minimeque evacuantibus eſſe fidendum.

10. Cogitemus enim, in ſtatu temperato, hominem mediocriter paſtum, Pylorum ejus adæquate clauſum, ne quid ſuis è rimis ſtillet; tandemque abſoluta digeſtione, Pylorum ſeſe pandere; Certè nec hoc fit, ab exotica chyli qualitate ſtimulante; ſed quia gnarus eſt Pylorus, rerum agendarum in ſtomacho, ideoque cenſendus eſt moderator digeſtionis, apud quem nempe ſunt fines regiminis, & claves cuſtodiuntur. Nam alioqui ſi juſto diutius, Pylorus claudatur; cum, quod ſat digeſtum erat, non proin ulteriorem ceſſet tolerare digeſtivi fermenti vim, ideoque juſto plus coquitur. Non quidem quod chylus inſtar vitri, in fornace proinde excellentius coquatur, quo diutius; ſed mora nimia alienetur & corrumpatur. Quod dein difficultates plurimas, tam in ſtomacho, quam ſuis viciniis parere neceſſe eſt. Veruntamen ſi Pylorus, minus exquiſite claudatur, certe recens potus non poteſt non unà cum priſtinis ſuis cruditatibus, ferri in inteſtina, quibus ſane cum non incumbat digeſtio ſtomachalis, ſuſcepto fellis fermento, in alienam mutatur ſubſtantiam, varias tandem in venis infirmitates procreat. Quia itur ad ſecundam digeſtionem, omiſſa prima. Sic nempe tremores & jectigationes manuum, cordis palpitationes, deliquia, febres acutæ, Tumores, Arthritideſque inſpiratæ proſiliunt. Sic vini acor, nondum prima digeſtionis maturitate correctus, venis alienus, cum ſibi innata aqua vitæ, venarum proprium alimentum ſecum degenerare facit, paritque anonymus & incognitus hoſpes inſolitas & incognitas infirmitates. Perinde ferè, ſi chylus bene maturus, in Duodenum elabatur, eodemque inſtanti novus ingeratur victus supernè, certum eſto, Pylorum bene conſtitutum ſtatim claudi, nondum plane dimiſſa priore ſarcina. Pars ergo chyli detenta corrumpitur, plus juſto aceſcit, novumque victum fermento præmaturo contaminat. Fitque totus exoticus, niſi ante exactam coctionem, à Pyloro proſcribatur,

tur, qui varias orexes, tormina, atque diarrhoeas eſt excitando. Error itaque Pylori, ſive proprius ſit, vel ab inordinatione concitatus, multas cauſat difficultates. Quod autem illabente novo victu, ſtatim claudatur Pylorus, patet, Alias namque novus cibus ac crudus, unà cum chylo elaberetur, qui in excremento appareret, tanquam ab effectu cœliaco partus. Quod alioquin in voracibus pueris quandoque ſpectatur, nondum Pyloro ſat potenti, ad ſuos fines obtinendos. Conqueruntur itaque debiliores ſtomachi, ſibi oboriri magnas aciditates: quas manè, cum heſterno victu ejiciunt, vel noctu, cum præcedentis meridiei chylo, ciborumque ultimorum quiſquiliis.

11. Porrò ad pleniorem horum cognitionem, repetendum, quod venarum ſtomachi non ſit, chylum in ſtomacho detentum ad ſe ſugere; quod item vomitus clauſo Pyloro fiat, totaque longitudo ſtomachi, ab inferis ſurſum, ad orificium contrahatur. Quod denique hic motus à Pyloro fiat, qui ſi aperiretur, minori certè moleſtia ſtomachum exoneraret. Sed cum non ſe aperiat, cenſet ſanitati eſſe inconveniens, infernè iſtas fæces dimitti. Adeoque rector digeſtionis mihi viſus.

12. Dupliciter autem iſte vomitus contingit. Scilicet proprio Pylori Blas. Atqui tum eſt indolens. Alter vero fit ab laceſſentibus; atque ille, etſi quoque per Pylorum fiat, non tamen proprio nutu. Ideo etiam eſt moleſtus, & anxius. Saltem non fit vomitus, niſi clauſo Pyloro. Alioquin in Duodenum decideret, quod vomitu expellitur. Cum enim proprio Pylori motu, vomitus fit, primo vomitu totum abſcedit, quicquid ſibi obeſſe judicat. Sin autem laceſſatur Pylorus, repetito vomitu, ejiciuntur alia, quam quæ primo vomitu prodierunt. Flava nempe vitellina, dein, quæ magis diaphana flavedine inſtar olei ſeminum rapi, ſequuntur, creditaque fellea, propter amarorem: atque tandem ſubindè cœrulea, & viridia, quæ aſſumtis truculentioribus pharmacis, mox ab initio veniunt.

13. Fuit heic Pylorus apertus, inter primum, & ſequentes vomitus, adeò ut quicquid in jejuno, & viciniis latitat, ſurſum Pylorus ad ſe vellat, quo velut impreſſam à pharmaco notam eluat. Amaricant autem iſta plerumque, cum quia iterato fellis fermentum, idque exorbitans, ac indignatum tolerarunt, tum etiam, quod præter conſuetum ſurſum rapiantur in alienam meſſem, ubi corrumpuntur in excrementum, inſignitum qualitate fermenti, quod immediatè hauſit. Chylus ergo ibidem ſit felleus, & amarus.

14. Cæterum hoc loco cum admiratione Scholas intueor, præſcribere cibos facilioris digeſtionis, præmittendos iis, qui durioris ſunt cocturæ, immemores ſuæ doctrinæ, perhibentis, contenta omnia ſtomachi, verti in chylum univocum: Pylorum verò, ſic vel ab initio claudi, ut ne quicquam, vel guttatenus, ſinat elabi, ante peractam digeſtionem. Coctionem denique fieri ab indeſinenti calore ſtomachi, adeoque hactenus etiam continuatam à principio digeſtionem incipere, nec unquam feriari, quamdiu ejus Vulcanus calor perſeverat. Singula autem contentorum, recipere iſtum calorem digeſtivum, per modum recipientis. Qua nempe doctrina ſtante, cum omnia reducantur in liquidum chylum, & exquiſitè in unica olla ſtomachi, permiſceantur: ſequitur, in paſtu, præmittenda, quæ durioris ſunt digeſtionis, eo quod tanto longiori caloris ſpatio coquantur.

15. Sorbilia, (inquiunt Scholæ,) & promtioris coctionis, ſi poſtremo ſumantur, putrerent, ſi metam ultimam exſpectent duriorum aſſumtorum. Quaſi vis digeſtiva, eſſet putredinis parens, nec fieret commiſtio comeſtorum! vel converſio, in chylum fluidum! ſed per fundos ſecreta jacerent, quæ ſunt buccellatim aſſumta. Quaſi, inquam, Pylorus ſe aperiret per ſtatas periodos, ſive vices, ut ordo ſervetur in dimittendo chylum, qui fuit accipiendis cibis. Quæ ſi crediderint Scholæ poſſibilia, ſaltem Pylorus, majori polleret diſcretione, prioritates ciborum obſervando, quam quod Scholæ tam ignaviter ejus munus negligerent.

16. Cæterum clauſura Orificii non conducit digeſtioni, nec regit appetitum. Pylorus autem utrique imperat. Quia ſatietas ſufficiens quidem adeſt plerumque: attamen inſuper adhuc edimus, & bibimus ex vitio. Ergo clau-

ſura Orificii, non ab appetitu, ut neque à ſaturitate eſt. Verum tædia, nauſeæ, & averſio à carnibus, mox incipiunt à febribus, ortuque morborum ſtomachi, habentque orificium clauſum. Ergo orificium nec clauditur ob ſatietatem, nec ob concoctionis neceſſitatem, ut neque continenter aperitur propter appetitum: ſi nempe claudatur citra appetitum, ſatietatem, & concoctionem: & apertum maneat, poſt ſaturitatem inter coquendum. Ructus namque eduntur mane, jejuno, vacuo, & appetente ſtomacho: ructus tamen, orificii clauſuram denunciat. Clauditur denique orificium in iis, qui longa preſſi inedia, languent, & qui diuturna abſtinentia à cibis infirmi fuerunt. Quibus perdifficilis, anxia, dolenſque eſt orificii recluſio. Si itaque à fame, appetitu, ſatietate, & coctione, orificium non neceſſariò claudatur: ergo ortificii clauſura vel apertio, non reſpicit coctione famulantium facultatum neceſſitates: ſed orificium potiſſimum inſervit, ne decumbenti chylus in fauces regurgitet

17. Undè inprimis liquet, auguſtius eſſe Pylori, quam orificii miniſterium. Siquidem eſt rector totius œconomiæ ſtomachicæ, uſque in ultimum inteſtinorum gyrum. In qua ſiquidem, cum fellis operatio perficitur, proinde quoque fel, Pyloro ſuperſtrui, & incumbere debuit.

18. Quorum amborum, ſi non plenus ſit conſenſus, oriuntur diarrhœæ, tormina, Dyſenteriæ, hæmorrhoides, atque varia abdominis clades,

19. Erroneum quoque eſt in Galeno, ſuiſque modernis Scholis, nos tantum eſurire, & ſitire, ob cruoris penuriam, adeoque tot uncias cruoris debere repleri, quot deplentur. Inprimis ſi iſtud perpetuum, eligant ergo Scholæ, nimirum, vel ſe facere vanas carnificinas in venæ ſectione, vel appetitum non excitari ex ſuctu venarum, defectum cruoris accuſantium Quod inprimis ſub valetudine eſt indubium: nam ſi ob carentiam cruoris fames ſit: ergo male inſtituitur phlebotomia in cruoris penuria. Sin verò in morbis id conſideretur, puta in febri, ubi nullus eſt appetitus, etiam nullus erit defectus cruoris. At ſi quotidie tot unciæ cruoris ſuppeditentur, quot conſumtæ ſint, cujus conſumptionis fames indicium eſſet: Ergo in febri vel non eſt conſumtio cruoris, vel fames non eſt ſenſus conſumti cruoris. Sin autem cruor in febri quoque abſumatur, fruſtra erit phlebotomia. In omnem ſaltem eventum, poſt biduum, triduumve, à febri, jam tantundem cruoris erit conſumtum, (cum plus febris conſumat & extenuet, quam recta valetudo,) quantum phlethora, (phlebotomiæ unica indicatrix.) depleri juberet. Et per conſequens, poſitis theſibus famis, phlebotomia fruſtranea ubique erit.

20. Supponunt namque Scholæ, cruorem à vena cava, diſpenſari in minores, (quaſi vena eſſet diſpenſatrix, & non eſſet differentia inter ipſum vas & diſpenſatorem, ſive vim proportionaliter diſpenſantem,) ac tandem in exiguos ramulos, per quos in habitum diſpergatur ultimo. Atque ideo ex ſolo ſenſu inediæ, ſugere ramulos poſtremos venarum, majorem truncum, hunc verò deinceps ſugere venas ſtomachi, & meſenterii. Unde tandem famem, & ſitim ſentiri. Quo poſito, inprimis quorum venæ turgent, nulla fame premerentur, aut ſiti: deindè, non eſſet ſuctus illius ſenſus, niſi prius venæ majores ſint depletæ. Repugnat itidem tertio hæc theſis, doctrinæ Scholarum, docentium, ſtomachum, ſibi tantum coquere primariò; ſecundariò autem ſive per accidens, pro toto corpore: ut ſtomachus communi philautiæ ſubſit. Nam eo dato, ſtomachus non coquet, non appetet, eſurietque pro corpore: ſed tantum pro ſe: ergò neque, ut penuriam venarum ſuppleat, ſentiet; ſed venæ primario ſitient, ac eſurient: ſtomachus tantum per accidens: nec pro ſe, ſed propter venas.

21. Ignorantia enim veri, Scholas ubique præcipites fecit. Non noverunt, inquam, famem à Splene, in ſtomachum inſpirari: Splenem nempe, noviſſe rerum agendarum ſcopum, ut viſcus regendis decoctionibus princeps: ideoque appetitibus præfectus, effective, cui tamen Pylorus aſſiſtit, Rector & Exſecutor. Pylorus nempe, adhuc placitum habet, Blas liberum, aperiendi ſe, vel claudendi. Quod ſub ſanitate movetur, ob cognitionem finium,

cogni-

cognitorum ſtomacho, propter quos coctio, & appetitus creantur à Splene, tanquam Pylorus, conſcius ſit ſecretorum finium Splenis. In adverſa autem valetudine aperit ſe Pylorus, clauditque præpoſtere, atque inverſo ordine, tanquam furore percitus ſymptomatico. Enimvero emturus villam, obambulabam cum inſigni appetitu, tum fortuito diſtorſi pedem, lapſus ſum, rigor ſtatim obvenit, cum nauſea, vomitu, & ſuffocato edendi priore appetitu: mox vero diſtortum pedem, ac ſemidislocatum repoſui: atque eodem inſtanti, redditus eſt mihi appetitus priſtinus, ceſſataque eſt nauſea. Erat nempe orificium apertum, tam in appetitu, quam in nauſea; Pylorum verò clauſum habui in appetitu, & mox in nauſea apertum, & iterum in vomitu clauſum. Nam ut dixi, vomitus non fit niſi clauſo & ſurſum inverſo Pyloro: In ſingultu vero, fit inverſio ipſius ſtomachi ſurſum, quæ proinde à præfata inverſione Pylori vomiturientis longè diverſa eſt. Quod autem iſta ſic ſe habuerint, patet: quoniam cum ſtomachus ſub inſigni fame, non haberet quod vomeret, cibi avidus, Pylorus conſenſu ſuo, ſe illicò clauſit. Qui rurſus, vel ut ex diſtorſione ligamentorum pedis, velut furibundus ſe pandit, & ſordes ab duodeno ad ſe vocavit. Etenim ſub vomitu, ut conceptam ſaburram expelleret, clauſit ſe Pylorus, iterumque ſeſe aperuiſſet, ad novam ſordium accumulationem, niſi reſtituta dislocatiuncula, furor Pylori ſopitus fuiſſet. Cum clauſura ergò Pylori, ſi mox ſublatus appetitus rediit, quis non videt appetitum à Splene ſuppeditatum, gubernari à Pyloro? Dixi, Pylorum, è Duodeno ſurſum ſordes in ſtomachum rapere; ut qui anteà janitor ſoli detentioni & expulſioni putabatur dicatus, cogitet de attrahendis noxiis. Quæ tametſi vi communi accidant, qua cunctaſemel proſcripta, characterem hoſtilem induunt, & inde mox deteriorantur: attamen furente Blas Pylori ad ſtomachum, inverſo ordine trahuntur.

22. Deprehendi ſaltem in hoc, quod Pylorus, nedum appetitus, nauſeæ, vomitusque cauſa ſit: ſed etiam choleræ, dyſenteriæ, diarrhoeæ, patrator unicus: parvoque ſæpe adhibito remedio furorem Pylori ſedari, præfatasque clades corrigi expertus ſum. Dolendum ſane à Scholis, nil quicquam hactenus de hiſce penſitatum: totumque illarum ſubſidium in enemate poſitum; nec ad nidum mali itum eſſe. Dumtaxat ad tranſitum producti, ſe convertunt inſtar canis, projectum lapidem mordentis. Vidi namque juvenem, optimè valentem, & inſigni appetitu fretum, manè aliquot recentia mora matura, benè elota comediſſe, cum pane butyrato, moxque inde ſenſiſſe, ſuave in ſtomacho oblectamentum refrigerii. Dein conſternato fortè, inde à ſemihora appetitu cum dolore colico incidit in diarrhœam, habueratque indies fortè 70. ſeceſſus, coloris lactei. Statim enim à Medentibus exhibita reſtringentia cordialia tam intus quam extrà. Nimirum ſuccus cydoniorum, cum confectionibus alkermes, diarrhodonis, de Spodio, exhilarantibus, diahyacinthi, atque ſimilibus. Interim plurima enemata, è ſero lactis chalybeato, paribusque quisquiliis injecta, & fruſtrà omnia. Tandem & opiata aliis adnexa ſunt, riſitque natura doctam ignorantiam ad ludicra tentamina, doluit vero æger vana remedia. Ac tandem in ſupremum vitæ diſcrimen conſtitutum ſanavit Dominus. Exhibui nimirum, bina ovorum vitella dura, aceto roſaceo temperata. Pylori vitio diarrhœam obortam fuiſſe, teſtantur dejecta appetentia, & aſſumtis vitellis reſtitutio appetitus. Senſit namque apertum juvamen medela adhuc intra ſtomachum detentâ. Memini quoque frixis equorum ungulis in butyro, iisdem dein pulveratis, ſedatum fuiſſe frequenter Pylori furorem, ſtetiſſe dyſenterias, atque medelæ benignitatem ſenſiſſe, olido illo remedio adhuc intra ſtomachum detento. Sin autem ungula jumenti laſcivientis luxuria ſit: dyſentericis certam perniciem allatura dicitur.

23. Pylorus ergo, Rector clauſuræ, digeſtionis & appetitus in ſtomacho: etiam gubernat per longum inteſtinorum iter, tam contenta

Ee 2 quam

quam venarum vicinarum exorbitationes. Teſtantur namque, ciborum excrementorumque indigeſtiones, corruptiones, celeresque tranſitus, indignationem ſolius Pylori, à remediis confirmatam. Sic enim heſterna crapula, non tam noctu quam manè, vacuo cibis ſtomacho, vertigines ſuſcitat, ceſſantque illæ plerumque mox aſſumto jentaculo, eo quod tum Pylorus patet, & ſorde obſitus: ac dein ſe clauſit adventu jentaculi, priorisque incommodi velut obliviſcitur.

24. Gallus noſter biennio furfures & avenam mane pro more eſitat: ſub veſperum verò recuſat cubare conſuetis baculis, humi cubat ac cibum ſequenti manè averſatur: vertiginoſus lateratim decurrit ac retro ſæpè concidit. Tandem criſtam atque frontem durius in terram quatit, moriturque ante meridiem. Per diſſectionem vero reperti ſunt aliquot minores ſilices, non quidem in priore ſacco, ſive ſtomacho: ſed in interiore atque vero ſtomacho. Major autem ſilex Pylorum clauſerat, qui ſilici minori ſpem transeundi obtruncarat. Etenim nec ulla alia cauſa tantæ vertiginis, ac inſolitæ mortis reperta fuit, niſi quod Pylorus, quia vi & ſe invito clauſus, loco coctionis, porraceum liquorem ſupra ſilicem majorem confecerat.

25. Qui ſane non è felle veniſſe eo potuit, cum è felle per duodenum, intra ſtomachum felli advenienti ſilex tranſitum præcluſiſſet. Ergo viridis porraceusque ille liquor natus eſt in ſtomacho, vitio occluſi Pylori.

26. De ſiti ſimiliter, obſervavi ſæpe febrientes ſiticuloſos, potum iterum, cum ejus quadruplo, evomuiſſe. Non ergo ſitis ob defectum humidi neceſſario, neque etiam ob penuriam ſanguinis. Ut eædem venæ eadem de cauſa nunc famis, nuncque ſitis cauſæ ſint, & nunciæ defectus cruoris, imo ſubinde utriusque ſimul, tam famis quam ſitis. Sed viſcus fermentum ſtomacho inſpirans, famem & ſitim concitat. In febribus enim alcaliſatur cauſa febrilis, hinc nec ceſſat ſitis, licet potu proprio ſtomachus affluat; etenim nec ad iſtud alcali potus pervenit. Sic nempe ſalſa, piperataque, ſitim parant, non aliter atque alcalia putrida; eo quod excludant acidum è ſtomacho fermentum: Quatenus ſal impedit reſolutionem, & transmutationem cibi, id eſt, introitum fermenti digeſtivi à ſplene ſpirati. Sic quantitas potus meracioris, piperata, dura & indigeſtibilia, ſiticuloſa ſunt: non enim quia calida, & ſicca ſunt, in mediis undis ſtomacho detentis: ſed quia reſiſtunt prædicto Lienis fermento. Acida verò, ex oppoſito quatenus fermento Splenis vicina ſitim ſolantur. Sitis ergo in ſimilibus, non ob defectum humidi nutritivi, ſed ob impeditum lienis fermentum, quod tandem longiori ſomno ſuperans præfatas difficultates; tollit ſomnus ideo ſitim. Sitis etiam in febribus oritur propter nidoroſa putrida, coagulataque, non autem quod appetatur humidum nutritivum, & refrigerans, (ut putant:) ſed reſolutivum nocui. Adeoque non tam nutrimentum indicat & expoſcit, quam remedium. Ideoque nec ſitis ceſſat per potum, niſi hic medium attulerit capeſſendo fermento conſymbolum.

27. Cum ergo Pylorus coctionis ſit Rector, & ſitis non minus moderator, quam appetitus, tam cibi quam potus, erunt ſenſationes quoque ejusdem Rectoris, fines digeſtionum diſtinguentis. Initiis nempe Tertianarum, copioſus vomitus flavi excrementi, ſimul cum multa ſiti infeſtat, illaque duo concurrunt cum clauſura Pylori furentis, atque hactenus loco cremoris acidi fabricat flavum vel æruginoſum iſtud, quod in ſtomacho Galli detentum, mortem cauſavit.

28. Quatuor inſuper hiſtorias addam, quæ energiam Pylori, in actione regiminis confirmabunt. Uxorius frater, Mechliniæ forte per octiduum malè ſe habuerat è convivio ſolemni & crapuloſo. Medicus urbis autem illi offert vomitorium, vomuit indè bis quotidiè. Adeoque ſcripſerat pridiè, ſe Mechlinia, poſtridie Bruxellam ad nos venturum. Ocreatus itaque & itineri jam accinctus ſequenti die, ante meridiem extinctus eſt, poſtquam præcedenti ſub nocte malè ſe habuiſſet, vomuiſſetque ſæpius ut antè, liquorem ſubnigrum, ſive cruorem illic corruptum. Diſſectum autem ejus cadaver, nullum oſtendit virium, præterquam in ſtomacho liquamen ſubnigrum fluctuaret clauſo Pyloro. 2. Puella triennis & nobilis, à Medico Italo ſten-

lo ſtentante, vomitorium febrifugum, paucula grana cujuſdam pulveris capit. Altera etiam filiola nobilis, idem ſumpſit nondum bimatum excedens. Utraque verò mox à ſumtione vomuit, utrique enim oculus contortus, dexter, totumque latus quaſi obſeſſum Paralyſi. Brachium quidem ex toto, crus vero non omninò. Major enim tota garrula, oblæſa tamen lingua; Minor vero ſopore & vomitu, ſubinde interpellante, extinguuntur ambæ. Advocor ad utramque, & fruſtra aliqua tentavi. Fortè enim quia ſero etiam deficiente vita. Aperitur autem utriuſque cadaver. Atque idem putidum liquamen ſtomacho detentum, occurrit homicidii cauſa, Pyloro exacte clauſo. 3. Gallina, cum granum carpere vellet humi, retorſit collum ad latus, & carpendo, in gyrum per latus ſiniſtrum volvebatur, ac labeſcentibus genibus, ſingulo hordei ſumto grano vel mica panis, in poſticam partem, ſuper caudam lapſa eſt. Idque ſic per octiduum fortè duraverat, priuſquam mihi denunciatum foret. Accurri ad inſolitum ſpectaculum. Deplumavi pectus macilentiſſimum, & novacula priorem ſive membranaceum ſtomachum, quædam vetula aperuit. Inveni autem, quod deglutiviſſet globulum ex cryſtallo rupea. Mulier autem illa filo ſuit ſtomachum rurſus, ac deinde plena valetudine ſupervixit. 4. Famulorum meorum unus, circa diſtillationem acerrimo igne carbonum foſſilium, vitrum ludendo liquavit, aliquot vaſa formans, fragmenta & vaſa ipſa opaca erant & alba è vitro viridi, & mearum diſtillationum quiſquiliis, Fragmenta autem novorum vaſorum ſuorum, in angulum areæ projecta, Gallinæ voraverant deluſæ in albedine vitri. Benè valebant, contigit autem à quindena inde, duas pinguiores, occiſas pro menſa: Inventa vero fuiſſe in priore illarum ſtomacho præfata aliquot fragmenta, quæ facile conjiciebantur multos dies ibidem hæſiſſe. Erant autem imminuta, (adeo cum vitrum non frangatur niſi punctatim,) tam lateraliter, quam juxta angulos: fragmenta illa evaſerant undequaque obtuſa.

29. Notabilia enim hinc mihi collegi. 1. Quod clauſo Pyloro, ſemper vomeret frater meus. Siquidem & à morte reperiebatur fœtidum iſtud liquamen in ſtomacho clauſo, quod alias in inteſtinis abſque notabili damno fuiſſet. 2. Quod clauſura iſta Pylori, furioſa eſſet: alioqui ſe pandiſſet, non ita nocuiſſet. 3. Quod motus Pylori ſint alterius Reipubl. quam cæteri omnes. Contracturæ enim quævis cum morte ceſſant: non ita Pylori. 4. Quod in vomitorio vis veneſica indignationem, & contracturam Pylori concitaſſet. Non enim ſolum contrahebatur, ſed è venis ſtomachi prolicuit cruentum laticem, qui illicò ater & cadaver oſus factus eſt. 5. Quod idem contigerit in duabus puellulis. 6. Quod Pylori indignatio Paralyſes etiam pariat. 7. Æruginoſus autem liquor necem. 8. In Gallo ſola pertinax præcluſio, à veſpere vertigines fecerit. 9. Fortius hoc probat Gallina, quæ cryſtallum deglutiverat, præter quam nil aliud in priori ſtomacho repertum fuit. 10. Quod detentio vitri in ſtomacho cum ſanitate perſiſteret; ſiquidem Pylorus non indè obſtiparetur. 11. Quod vitrum facilioris ſit digeſtionis cryſtallo rupea. 12. Quod æruginoſus, vel ater liquor, fieret ab indignatione, & clauſura Pylori, non autem à detentione corporis præter naturam ſive vitri. 13. Quod vitrum paulatim conſumeretur in ſtomacho Gallinarum.

TARTARI HISTORIA.

1. *Tractatum de quatuor fictitiis humoribus, hoc loco jungendum eſſe, pro operis integritate.*
2. *Poſt qualitatem abjectam intemperiem elementalem, etiam dein agendum de Tartaro, ac tribus primis Chymicorum.*
3. *Ortus & vita Paracelſi.*
4. *Is Tartarum primus in morbum introduxit.*
5. *Ceſſit infeliciter lucta Humoriſtis cum Paracelſo.*
6. *Uſi ſunt deinceps remediis mutuatis, à ſervis noſtris fugitivis.*
7. *Humores obmutuere dudum, quos ego tandem nunquam in natura fuiſſe, demonſtravi libro particulari.*

8. *Epitome eorum, quæ Paracelſus ſparſim de Tartaro ſcripſit.*

1. DEcere mihi viſum, phyſicalia præmittere in ordine ad rem medicam; utpotè qui cognitionem naturæ totius, non niſi pro humana ſpectare valetudine ſemper exiſtimaverim. Igitur tractavi de elementis dumtaxat, quo abigam Scholarum figmenta, de compoſitione quatuor elementorum in uno quolibet corpore, quod miſtum reputatur hactenus. Oſtendam, inquam, non eſſe miſtiones eorundem, nec luctas, nec intemperies, aut complexiones: prout nec morborum catalogum, ex fictis temperiebus qualitatum elementariarum cum veritate ſtare poſſe. Id eſt. Scholas hactenus neſcire cauſas morborum, quos pænè omnes ejuſmodi qualitatibus inſcripſere. Idem porrò nunc ſupereſt labos mihi, de fictis quatuor falſiſque, humoribus, horumque deviis corruptionibus ſcribendum erat, atque oſtendendum, nunquam fuiſſe ejusmodi humores in natura: Idcirco & æquè perniciosè hactenus erratum, tam in doctrina, cognitione, ſubſcriptione cauſarum morbificarum, quam in deviis conſequenter remediis, horumque directionibus & applicationibus univerſis. Idque cum libro peculiari jam à me præſtitum, Anno 1644. impreſſo Coloniæ apud Jodocum Calchoven, directo in prodromum hujus operis; ac juxta ediderim alios duos, de Lithiaſi nimirum, atque tumulum Peſtis, quibus oſtendi, hactenus in Scholis ignorari cauſas illorum morborum. Igitur hic id atteſtatum fuiſſe ſat eſt. Quanquam libri iſti, pro operis integritate huc transferendi ſint. Itaque cauſæ & eſſentiæ morborum, in hodiernum uſque diem, in Scholis ſtetere neglectæ, neglectique proin magis infirmi remediis juſtis deſtituti.

2. Nunc demum, quia Paracelſus nuper eſt auſus, cauſam generalem pænè omnium morborum in Tartarum relegare; Ac quanquam primus Paracelſus id temerè ſatisfecerit, incertus tamen, & inconſtans manſit, an potius tria, (quæ ſuo jure vocavit, tria rerum cunctarum corporalium principia,) Salem ſcilicet, Sulfur, & Mercurium, in generalem cunctorum morborum cauſam, quam ſuum adductum Tartarum ſtatueret. Ideoque utramque aſſertionum præfatarum adhuc litigare reliquerit: attamen Medentum illuſtriores hodie ſe Tartaro dedere. Quapropter cum nec in neutro hodie ſit veritas cauſarum & remediorum morboſorum, operæ pretium ac pro bono proximi, duxi, utrumque Paracelſi errorem è Scholis evertere & averruncare. Ut medentes, qui jam dum in Tartari doctrinam inclinant, tandem ablegatis erroribus cunctis, ſeſe ad veram morborum atque remediorum cognitionem recipiant, atque inde proximus emolumentum, (quod unicè optavi,) recipiat. Rerum namque cognitio, juxta jam à me tradita principia, per definitionem hauritur: Definitio vero è cauſarum notitia ſumenda eſt. Ideoque in tantis undique tenebris & rei medicæ inſcitiis conabor poſteros, imo & modernos Tyrones, ſaltem deducere in veram morborum, atque remediorum ſcientiam. Nam jamdudum ſpem amiſi, ſeniores diſcere recuſaturos, eo adducendos, tam præ ignavia aſſentiendi, inventis paganorum jam potatis, & in alimentum converſis, ac laborandi circa fornaces: quam verecundia diſcendi à miſello me homuncione, Philoſophorum poſtremo.

3. Pater Paracelſi, Equitum Teutonicorum Magiſtri nothus, in medicum trivialem evaſit Bibliotheca inſigni divitem. Qui filium Aureolum Philippum Theophraſtum à Bombaſt, Spanheimienſi Tritemio commiſit. Undè arcanorum ſupellectile opulentus, ad opera Spagyrica ſub Sigiſmundo Fuggero ivit. Non enim ibi Veneri deditus, (trivium nempe ſus caſtraverat,) non denique ignaviæ, aut aſſentatione vitam ſuam trivit ſcientiæ avidus. Sub annum vigeſimum namque varias minerarum Germaniæ fodinas, inquirens, in Moſcoviam tandem venit, in cujus finitimis à Tartaris captus ad Chamum, Sanuchus noſter deducitur. Inde cum Principe Chami filio Conſtantinopolim ablegatur. Tandẽ circa annum ætatis 28. lapide potitus chryſopœjo ſibi donato. Cujus ergo Baſilæã divertit, ubi cũ jam multis morborũ ſanationibus clarus eſſet, cathedram Medico-Philoſophicam obti-

obtinuit, ut laboribus Spagyricis ſe totum daret. Equidem ut lapis chryſopœjus animum ſuum erexit, viditq; auguſtam medentum ſupellectilem, vagosque eorundem errores, jam dudum in Principatum medendi aſpiraverat. Docuit nimirum toto triennio, expoſuitque librum de Tartaro, itemque de gradibus & compoſitionibus. Utrumque nimirum ſui inventi opus, ac multis anxietatibus gravatum. Interim ut ſua quemque voluptas trahit, juſto nimis compotationibus indulgens, cœpit ſpernere cathedram, imo Latinitatem, unde penè exciderat, ratusque eſt veritatem dumtaxat Germanicè loqui debere. Itaque quanquam ingenio raro natus, tamen dono Azoth, quam indagatione theoriæ felicior.

4. Is, inquam, nobis Tartarum primus in omnium ferè morborum cauſam obtruſit, accuſavitque, cum nec in Scholis Veterum, ut neque in ſuis tribus primis ſibi ſat confidendum perſpiceret. Cui patrono hodiernæ Scholæ ſubſcripſere. Ego quoque tanquam de reperto theſauro, mihi quandoque gratulatus totus conſenſi, donec Dominus me aliter inſtruxerit.

5. Inprimis diſputarunt Galeni & Paracelſi aſſeclæ, an Tartari & phlegmatis non eſſent eædem res, puraque tantum ſynonyma.

6. At tandem coagula ſtupentes, nec unico phlegmati tantam morborum catervam audentes adſcribere, doctiores Galeniſti Tartarum admiſerunt, & remediis, quæ à ſervis fugitivis mendicarunt, uti cœperunt. Quæ etſi venenoſa omnia, ſordida & adulterata eſſent, ſintque hodiè adhuc magis; tamen cognitionem cum thecis invenere, ut indies in uſus deprompta ſint.

7. Saltem oborto Tartaro, humores penes emunctiora ingenia, propemodum defecere. Itaque medentum ignominia ex infelicitate curandi, retroſpicere ad chymica remedia ſuaſit, neglectisque artis ſuæ fundamentis, indifferenter tam remediis iſtis chymicis ac miſerrimis venenis, quam quæ deſcribunt illorum diſpenſatoria, uti promiſcuè cœptum eſt, tam ad deliniendos ardores, quam abradenda phlegmata ſtomachi, adeo ut ignavia remediorum & theorematum Galeni perſpecta, paulatim deflectant Galeniſtæ ad Tartaros.

8. Ex multis itaque libris, quos Paracelſus de Tartaris ſcribit, in breve ſyrma contraham quæ legi. Natura primum virgo venuſta à peccato polluta eſt, non quidem ſuo, neque idcirco ipſi in ſupplicium, ſed cum in ingrati uſum creata eſſet, velut incolæ culpa fuit inquinata, ut ſaltem defectu naturæ, reatum aliquatenus piaret. Pœnituit quodammodo Creatorem, quod naturam inobedienti parere juſſiſſet: Itaque ſtatuit, quod terra deinceps tribulos atque ſpinas produceret; ſub quorum allegoria Tartarorum maledictio & ortus nobis deſignantur. Materia nimirum illorum quæ nos pungerent quam acerrimè. Terræ nempe progeniem verba referunt, cujus uſu nobis tandem morbos incorporari ſignificant. Primò enim, cum cibis ac potibus proditoriè hoſtes Tartari intrant, penetrant in profundum, commiſcentur radicaliter, & clauduntur ſigillo occulto. Itaque ſeſe, vel à puro alimento intus ſeparant aliqui ſtatim: alii verò unà cum alimento, manent, quo abſumto, ſuperſtites coagulantur ſub forma mucilaginis, luti ſive boli, arenæ demum ſive lapidis. Quæ tum nedum incapacia, ut recipiant vitæ ſpiraculum, verum inſuper ſervantia agreſtem ſpinam, evaſere omnium morborum cauſæ intimæ proximæ, calamitatis mortalium nutrices quotidianæ. Etenim ſimul atque ſanguis, in ſubſtantiam aliti eſt converſus & conſumptus, deinde, remanet ſæpe hæc ſpinarum proles, exotica ſanè coagulatione, ſi non quoque acrimoniis inepta. Induréſcit enim quotidie magis, & mille hoſtilitatibus ſuum hoſpitium maculat. In eo vero Tartarus, ab humanis ciborum excrementis, diſtat, quod hæc putreſcant, ille vero coaguletur. Felix ergo ſolus ille ſtomachus, & jecur, quæ Tartari quiſquilias à putidis excrementis, in limine, ablegare norunt. Ut ab antiquo hoſte tartareo, hæc nobis ſpinæ ſunt procuratæ: Ita lapis, cadorum vini ſpondilibus adhærens, propter manifeſtam ſui prærogativam, cæteris ſuccorum coagulabilium claſſibus dans nomen, Tartarus dicitur.

Vinum ſiquidem, in vaſe, quaqua verſus lapidoſo cortice incruſtatur, qui eſt Tartarus, à fæce diverſus. Hæc namque ad fundum decidit, coaguli neſcia, ille verò circumquaque diſtentus, vas loricat, & à putredine æternum intus præſervat. Hoſpes ille cæterum, per alimenta, advena, vocatur Tartarus peregrinus, ad diſtinctionem illius, qui intra nos, lege microcoſmica, concreſcit ſpectaculo fatali. Etenim quo violentum aliquod in nos irruit, eo ipſo humores alimentares vita deſtituti, hoſtiles evadunt, coagulantur, & cruoris Tartarus dicuntur. Unde apoſtemata, oppilationes atque calamitates cæteræ, juxta juvatam cujusque Tartari proprietatem ac voluptatem. Adeoque Tartarus ab ore, usque in ultimas oras harundinum ſe inſinuans, omnium quoque morborum eſt cauſa principalis. Hæc ſunt quæ de Tartaro, ex Paracelſo ſparſim in unum colligere potui.

TARTARI VINI HISTORIA.

1. *Piſcatio Balenæ.*
2. *Spiritus vini deprimitur ad centrum vaſis propter frigus.*
3. *Acetum quî diſtet à vino.*
4. *Vinum in vaſis ſuperficie, cur minus bonum.*
5. *Modus fiendi Tartari in cadis.*
6. *Cur ſe affigat vaſis.*
7. *Coagulatur in affigendo.*
8. *Probantur præcedentia.*
9. *Error axiomatis chymici.*
10. *Coagulati vini in Tartaro, non eſt par hiſtoria, cum excrementorum in nobis coagulatorum.*
11. *Differentia Tartari & Duelech.*
12. *Tartarus non eſt prorſus aut vere recrementum vini.*
13. *Primus error Paracelſi.*
14. *Totaliter differt vini Tartarus, à coagulato recremento in morbis.*
15. *Alia temeritas ejusdem.*
16. *Cur Tartarus non incruſtetur ſuper fæcem fundi.*
17. *A tartaro diſtinguuntur vina.*
18. *Tartarus, nec vinum eſt, nec ejus fæx.*
19. *Cur alcali è vino vel Tartaro, Tartarum diſſolvat.*
20. *Fæx vini, pro parte, eſt materia ad Tartarum.*
21. *Quam male quadret Tartarus noſtris coagulatis.*
22. *Tartarus eſt inter ſales coagulatos, non inter lapides, ut nec inter excrementa.*

ANtequam rejecero neceſſitatem, quam ſibi Paracelſus finxit ad conſtituendum Tartarum, in omni alimento, pro cauſarum morbificarum inventione, utque commenti iſtius vanitas manifeſta fiat, juverit ante omnia modum exponere, quo Tartarus modo, in vino ſubnaſcitur, ſiquidem (prout credi cœptum eſt) inde morborum cauſæ omnes, familiam ſtabiliant atque nomen deſumant. Cantabi, quos Baſcones vocant, priuſ, quam noſtris aſſociarentur Batavis, in venatum Balenæ, ſæpe ſub Groenlandia, (quæ hodie defeciſſe putatur) ſubter Syrtes (Atalayas vocant) frigore præventi, vina cocta alias ſat generoſa, habebant conglaciata. Circulis ideò à cado ademptis, nudam vini glaciem, forma vaſis priſtini, ſub dio expoſuerunt. Ut unica deinceps nocte reſiduum penitus congelaretur.

2. Quo facto, glaciem terebrabant, ac circa glaciei centrum occurrebat liquor colore Amethyſti, vini merus ſpiritus & igneus vitaliſque liquor glaciari neſcius. Glaciem itaque vini liquatam igni bibebant, reddito ſibi liquoris illius vitalis tantillo. Hiſtoria eo fine adducta, quo conſtet ſpiritum in vino, naturaliter fugere à frigore, ſeſeque è proprio domicilio, ad centrum vini ſenſim recipere.

3. Contra vero, vina inſolantur, ut aceſcant, avolatque ſpiritus vini, & relinquit inſolatum poſt ſe ſui cadaver acetum.

4. At cum ſit longè optatius, ſpiritum in vini centrum concedere, quam evolando evaneſcere; Ideò neceſſitas, in vinorum conſervationem, frigida, atque profunda cellaria inveniri fecit. Auſtriaca quidem, continuo velut fermenti æſtu operantia, viſcida ſunt. Hinc namque Viennæ Cellaria, centum non minus gradi-

gradibus plerumque profundantur. Hiſpanica vina idem tolerarent, niſi admiſto gypſo cautio adhibeatur, dum ſub torculari premuntur, quod *Hieſſo*, vocant. Itaque in cellariis frigidis, vini ſpiritus præ frigore ad vini penetrale recurrit, ſeſeque abdit. Vinum ergo, in cortice circumcirca quia frigus vas verberat, minus ſpiritus habet quam in ſui interioribus. Unde conſequens, quod uti vini ſpiritus defectu, vina inſolata aceſcunt: ita quoque proportionaliter, vini extimus cortex, in frigore penus, ſit acidior, quam in ſuis centralibus.

5. Itaque dum muſta in penum ſunt allata, & dum deferbuerunt, mox ſpiritus illorum intro fugit, vitans frigora, atque ideo vini cortex, jam parum factus quoque acidulus, incipit agere, ſuper fecem, turbido adhuc vino innatantem. Impoſſibile eſt ſiquidem aciditatem ullam eſſe, quin reperto ſibi proportionato objecto, etiam confeſtim non operetur in illud. Hæc nimirum eſt naturalium lex & neceſſitas. Per exemplum. Acetum, utcunque flaccidum, ſi reperiat lapidem Cancrorum, non poteſt ſe continere, quin confeſtim non operetur ad illius diſſolutionem, commutetque in liquorem diaphanum.

6. Acidum ergo in vino, jam ſaturatum fæcula, & ſua activitate jam exutum, ad coagulandum ſe inclinat. Non poteſt autem coagulari, in mediis undis, odore, ſed parietis fermentante, opus habet, quo velut putreſcat. Ergo coagulatio fit ad vaſis latera, quibus ſe affigit. Juxta tritum Chymiæ axioma: *Omnis ſpiritus diſſolvens, eâdem actione, qua corpora diſſolvit, coagulatur.* Acidius ergò vinum, in ſui cortice, fæcem diſſolvit, quia mox ſal acidus, diſſolventis ſpiritus acidi ſimul cum diſſoluta fæce coagulatur, apponitque ſe, vicinari vaſis lateri ſive concavo. Idque ne ambo (diſſolvens nempe & diſſolutum) à coagulando impediantur: ſed ſaltem altero latere, à liquore non circumdetur. Affigitur ergo, nova coagulationis proles Tartarus.

7. Intellige etiam, priuſquam coaguletur, nondum eſſe coagulatum, atque ideo acidulum iſtud vinum, fæce jam à ſe diſſoluta, in inſtanti antequam coaguletur, vas arripit, ſeſeque ibi propria coaguli colla, affigit, & agglutinat. Alias ſideret ad fundum. Hoc ipſum vini eſt Tartarus, de quo noſter ſermo.

8. Hæc ſic ſe habere, probat acetum ipſum; Inſolatum enim vinum, & calefacto per ſolem vaſe, nunquam acetum, tartarum in vaſe habet. Eſt tamen eadem materia, ſolo frigore, vel calore differens. Illic quidem cum tartaro, heic verò abſque illo.

9. Imprimis notabile ex prædiductis elucet, quod Chymiæ præfata Maxima in eo erret, quod diſſolutionem corporis, ſimul cum coagulatione ſpiritus, eadem numero actione, fieri velit. Etenim ſi non intercederent diverſa motuum momenta, ipſum coagulatum non adhæreret tenaciter cado agglutinatum, quaſi ex liquato, ibidem foret affuſum: ſed ſi coagularetur in ipſo motu diſſolutionis, decideret ad fundum, ſpecie coagulari, non autem lateribus adhæreret. Vice verſa autem in regione fæcis non reperitur tartarus.

10. Alterum & majoris momenti notabile eſto, quod prorſus impertinenter vini tartarus, ad ſimilitudinem coagulatorum in nobis ſit aſſumtus. Quare impertinentes tartari vini nomen, hiſtoria, modus, atque finis, in cauſas morbificas ſunt introducta. Fientque iſthæc manifeſta, ubi tartari in cibis, atque potibus, commentum palam fecero. Saltem quod Tartarum vini attinet: is enim non eſt vino peregrinus advena, exotica matre materia productus, contra aut præter vinorum naturam: ut neque ad pianda ſcelera, à vino patrata, adjunctis in maledictionem.

11. Deinde nec coagulatur tartarus vini unquam, coagulo ſibi proprio, (quanquam alias Paracelſus ſic ratus ſit) ſed coagulatur tartarus, poſtquam aciditas diſſolutiva vini, exantlata, & ſaturata eſt per fæcem. Id eſt, Aciditate, à diſſoluto contento ſuperata, meditatur coagulationem facere: non quidem verum efficere lapidem, ſed fictitium, utpote qui denuo in aqua fervida diſſolvitur, tanquam ſal acidus in liquore, qui vulgò proin cremor tartari vocatur. Quæ cuncta ſanè noſtris coagulatis male quadrant. Quæque tamen per tartari ſimilem identitatem, in alimentis ſingulis, vinolento commento intruſa ſunt.

12. Denique & iſtud violentum, quod tartarus non ſit vini excrementum niſi, pro una parte, quæ eſt fæx ſoluta.

13. Quod ſane Paracelſum quoque non latuit, qui ſubinde vini tartarum, longè ſupra vinum extollit, ceu majorum virtutum hæredem. Quocirca malè accommodat tartarum vini, per identitatem entis & formationis cum tartaris morboſis, quos excrementum, imo maledictionem è tribulis, & ſpinis conſurgentem, ſive hoſpitatum ens Cacedonium, in puro Saphyrico ente rerum vocat.

14. Tartarus ergo vini, etſi quis eſſet alius, in morborum materiã erectus, male ſimul conſonarent, etiam juxta Paracelſi mentem, ſumendo morboſos tartaros. Adeoque & morborum cauſam, non niſi impertinenter in tartarum retulit. Cum non conveniant ullatenus in materia, efficienti, modo, cauſa coagulationum, in coaguli termino, objecto, ut neque in principiis. Non enim arena aut calculus, elixando reſolvuntur, prout alioqui tartatus vini.

15. Tota eſt ergò metaphorica, nominis, & proprietatis transſumtio, frivola, & audax aſſerendi temeritas, conſpurcando omnia creata, maledicto, ſic ut totum per totum, nil niſi tartari eſſent: atque eò audacia eſt progreſſa, quod fingant tartarum, etiam in medullis, non tamen coagulabilem, quem nec vidit unquam Paracelſus: ſed ſolo auſu aſſeruit. Tartarum jam fabricat non tartarum, nec coagulabilem. Adeoque ut omne nedum coagulabile, & ſoliditatem habens; ſed ut liquoroſum quodlibet: id eſt, univerſa creatura, nil niſi tartarus foret in peccati pœnam deſtinatus.

16. Dum jam muſtum deferbuit, dulcedinem amiſit, & vini qualitates aſſumſit, fæx tota in fundum cecidit: tuncque incipit transmutatio acidioris partis vini, in fæcem agere. Siquidem ſenſim, quod magis ſpiritu vini fœcundum eſt, interiora petens, deſtituit ſuperficiem cadi, hoc autem indè aceſcere incipiens, nec reperiens objectum, in quod agat ſibi vicinum, niſi tantum in fundo illud ibidem ſenſim disſolvit, ſic nimirum aciditas ejus, ſenſim ſtabilitur magis. ~~Atqui cum~~ omne acidum corrodendo velut ebulliat, hinc fit, quod cum acidum, quod circa fundum eſt, ſuper fæculam egerit, indè aſſurgat, aliudque loco ſubſtituatur. Lenta proinde eſt tartari generatio: Ac nequit ergo tartarus affigi in fundo, ob inquietudinem continuæ ebullitionis illius.

17. Quapropter generoſa, nec facile à fugiente ſpiritu deſtituta vina, non promtè aceſcunt, nullumque aut paucum edunt tartarum. Annoſa autem Rhenana, flacceſcunt quidem in guſtus vinoſi gratitudine, quatenus illorum acidum, in fæce combibitum eſt, attamen fiunt ſtomachica, quippe quod illorum ſpiritus non ſint abſumti, ad fæcum & aciditatis proportionem. Rubea verò Gallica, niſi fæcem ſervaverint, quamque ideo matrem ſive nutricem ajunt, propriam tincturam diſſolvunt, ſuaque aciditate eam combibunt: atque ideo bima evadunt diſcolora, niſi valde generoſa. Eſt ſiquidem vinorum tinctura quoddam corpus ſeparabile. Generoſa autem rubea, quia tardius aceſcunt, ad plures ſervantur annos. Alba vero oligophora, niſi à fæce ſequeſtrentur, mox flacceſcunt. Etenim ablata fæce, cum illorum acidulum non reperiat objectum, quod diſſolvat, manet vinum in priſtino ſuo ſtatu.

18. Non eſt tartarus ergo vinum, aut fæx amplius, ſed ex ambobus conſtitutum neutrum. Quod autem ſic ſe res habeat, patet, quod tartari plus diſſolvatur in aquæ pluviæ unciis decem, quam in vini unciis ducentis, utcunque bullitione agitetur. Ob aciditatem vini nempe, qua tartarus coagulatus eſt.

19. Denique unciæ ſex ſalis tartari, diſſolvunt uncias ſeptem crudi tartari, eo quod lixivium ſalis iſtius combibat aciditatem tartari.

20. Quod autem tartarus conſtet fæce vini & non ex ſolo vino, probant Typographi, qui vel fæcem vini, vel tartarum par ſibi atramentum parant. Et utrumque horum diſtillando, eructat ſimilem omnino odorem atque par oleum. Tartarus autem non diſſolvitur in aqua frigida, eo quod fæx vini in tartaro cingat ſalem ſic, ut frigida nequeat penitius penetrando diſſolvere.

21. Itaque cum nativitas tartari non alibi conſiſtat, niſi in ſuccis vinoſis, ſpiritu vini actualiter conſtantibus, & leviter aceſcentibus, propter fugam ſpiritus intro: Cognoſcant hinc

Para-

Paracelſi Scholæ, quam malè quadret tartari ſpeculatio, morbis etiam iis, quorum ergo eſt inventus. Siquidem calculus noſter nullatenus aquis bullientibus ſolvitur.

22. Eo quod Tartarus potius inter ſales, ſive ſuccus ſale coagulatos, quam inter lapides ſit annumerandus.

INVENTIO TARTARI, IN MORBIS TEMERARIA.

1. *Nullum morbum oriri à Tartaro.*
2. *Inſulſus Galenus circa Lithiaſis materiam.*
3. *Galenus in hoc ſæpe deceptus.*
4. *Putavit calculum in nobis, per elementum ignis indurari, in medio lotii.*
5. *Aliquot ejuſdem ignorantia.*
6. *Appellatur ad judicem neutrum.*
7. *Inexcuſabilis humoriſtarum torpor.*
8. *Explicatio dati.*
9. *Paracelſus acceſſit propinquius ad lapidum naturam.*
10. *Sed ceſpitando etiam lapſus.*
11. *Recantat Paracelſus.*
12. *Prorupit ejus temeritas, ex ambitione Monarchiæ.*
13. *Stoliditas comes ambitionis.*
14. *Paracelſi nutans inconſtantia.*
15. *Per Metaphoram microcoſmi deceptus.*
16. *Occulta ejus jactantia.*
17. *Par Ariſtotelis auſus.*
18. *Microcoſmi Metaphoram diſtare à veritate.*
19. *Paracelſus non ſat fiſus invento tartari.*
20. *Duæ ejusdem inſcitiæ demonſtrantur.*
21. *Ortus morbi hæreditarii.*
22. *Utroque extremo erratum eſſe in Scholis.*
23. *Agreſtis eſt Paracelſi Philoſophia de Tartaro.*
24. *Probatur error illius.*
25. *Incongruentia Paracelſi.*
26. *Paracelſus ignarus formalis transmutationis rerum.*
27. *Pergit ſtolidè.*

1. QUandoquidem Tartarus ad calculi conſiderationem primitus in Medicinam intraverit, tractatum de Lithiaſi expedivi, atque ſub prælo, oſtendi, Tartarum, à natura Lithiaſis eſſe alienum. Nunc demum patefaciam nullum planè morbum è Tartaro oriri: ſed ejus meditationem, in morbis, eſſe fruſtraneam.

2. Cognoverat Galenus hominem in renibus & veſica, calculis & arenis gravari: neſcivit autem, cui cauſæ tantam in nobis duritiem adſcriberet, tandem non reperi, quicquam condenſari poſſe, excepto unico excremento, quod mucum dico, ille vero phlegma vel pituitam indigitat. Cumque deprehenderet, calculum in remotis, adeoque in ultimis exitus oris ſuccreſcere, eoque nil præter ſuos humores acceſſum habere pútaret; audacter affirmavit, idem in lotio accidere, atque ideò calculum non aliunde, quam ex nudo phlegmate poſſe conſtitui.

3. Quod quia aquæ elemento, & proprietatibus aqueis inſignivit, ideò ab aquæductis in nobis concreſcere debuiſſe. Arriſit ipſi inventio, potiſſimum quod oblato in veſica calculo, continua mucci, ſimul cum urina eſſet excretio.

4. Cogitavit itaque ignem noſtrum, unum quippe de quator elementis, quæ in noſtri conſtitutionem concurrere credebat, neceſſarium pro calculoſæ materiæ induratione, & phlegma exſiccaturum, vel mediis in undis, cum alios præter calorem & frigus, operatores in natura neſciret.

5. Non enim ſcivit, quod univerſa quandoq; ex nihilo orta eſſent: nunc demum, neceſſitata continuitate in natura, ex quadam ſeminum genealogia deinceps res quæque profluerent; non autem caſuali elementorum confluxu, ſupervenientisque caloris aut frigoris virtute, tam affabrè ornari poteſtatibus vitalibus. Neque conſideravit ejusmodi qualitates primas ad ſummũ & extremum, nil quicquam generare poſſe, aut contribuere ad novum ens: ſed ſaltem occaſionaliter vitales ſeminum diſpoſitiones promovere vel retardare in ſui ſimplicitate, non autem quatenus combinarentur elementa.

6. Me ſanè ſui laboris miſeret, & quod ſuæ credulitatis pœnas luat, omnis hactenus poſteritas ægrotorum, quod

Lithiaſis cauſas nunquam ex condigno ſit menſus, aut à ſeipſo ſemel petiverit, (ut alias debebat,) antequam medendi methodum erigeret. Anima ſic fit pediſſequa ſuorum appetituum, *plauſibileſque ſibi fingit rationes juxta appetitum* perturbationis, quæ illam loco dimovit ad conſenſum ſui. Idcirco peregrinus Judex, ad rationes à nobis inventas advocandus eſt, ne creduli noſtra adoremus figmenta, & tanquam filios amemus, ac pro iisdem contra æquum, ut parentes pugnemus. Ignis igitur, ſit iſte Judex, rationum trutina.

7. At ſub Galeno nondum Pyrotechnia nota, ſed inter ſynmiſtas, Pythagoræ ſilentio ſub ſacramento occultabatur. Nunquam enim Galenus, vel rhodoſtagma vidit.

8. Igitur excuſabilis eſſet in tanta cognitionum egeſtate, ſua forte ambitio ad medendi principatum, ſi ſemel ſaltem muccaginem è naribus vel calculoſa veſica manantem ſub tepore noſtri ſimillimo, coxiſſet in urina, vel per ſe, citra lotium exſiccaſſet. Etenim reperiſſet haud dubiè phlegma iſtud quod rebatur in nobis ad lapidis conſiſtentiam indurari, nullo penitus gradu caloris, unquam aut uſpiam lapideſcere, muccaginem nullam (niſi alias lapidis ſemine gravidam) unquam indurari: ſed in levem tophum atque friabilem conſtringi, vel collæ inſtar iterum reſolvi. Sic enim oportuerat Medicinæ Monarcham proceſſiſſe, & non ſe ludibrio, poſteritatis & emunctæ naris coætaneis, expoſuiſſe, quod tam lurido contentus commento, de morbis, de ægrorum ærumnis, vita & ſanatione ſua impleviſſet ingentia volumina. Non equidem inficior, quin aliqua muccilago, ſubinde lapideſcat: ſed conſtans nego, id fieri, in quantum viſcida, aut muccida eſt: at dumtaxat, ſi ſemine petroſo ſit gravida. Nam ſaxa friabiliora non puto diaphanoque liquore: ſed lutoſo, muccilaginoſoque conſtant. Quapropter Galeni doctrina muccida tota ac pituitoſa, ſeminata in petra exaruit, ſterilis ſine ſpica & fructu manſit in Scholis, ibidemque ſub Cathedra ægrotavit, & jamjam mox diſcuſſa in pulverem, friabilis evaneſcet. Equidem ſequentes ætates ad credendum, quam inveſtigandum proniores, ſecutæ ſunt antecedentium gregem, euntes non qua eundum, ſed qua itum erat, avorumque inſcitiis ſub ignaviæ ductu, faciles Scholæ ſubſcribunt hactenus tantæ ignorantiæ.

9. Quare Paracelſus ad novam venturi Heliæ Artiſtæ Monarchiam adſpirans, ſtertentium tepidis, torpidisque ſomniis non acquieſcens, firmiora quærens lapidum principia, finaliter inter ſuas diſquiſitiones admirans tartarum vini, animo ſpem grandem concepit, fovitque; putans omnem lapidem, tam in magno univerſo, quam in Microcoſmo, eſſe merum tartarum.

10. Temeritate audendi dein progreſſus cœpit affirmare, omne corpus ſuam depromere ſoliditatem, eodem cum tartari coagulo.

11. Ut quos antea è maledicto rebus ſuperveniſſe dixerat, nunc ſeminum deſtinatione ab exordio fuiſſe, poſſit recantare. Hocce ſuum de Tartaro, & ſat ingenioſum intentum deinceps traducens, ubertim collegit, quod prout tartarus erat lapis è vino, (lapis inquam metaphoricus, quia reſolubilis aquis,) ita calculus, conſimili coagulo induraretur ex potibus & cibis. Sic enim certa calculi initia ſe habuiſſe ratus, leporem auribus ſe tenere credidit.

12. Placuit illi auſus, & ſpe Monarchiæ indè erectus, cœpit omnes propemodum languores multis voluminibus & Scholiis ſuo commendare Tartaro, ita ut & Peſtem è Tartaro oriundam crederet. Felicis, faciliſque hujus inventi tanta porrò fuit conſecutio, ut inde ſibi ſponderet Monarchatum in medendo.

13. Verum cum ſatis perſpexiſſet elementa, complexiones & humores defeciſſe, nec morbis ſatisfacere, atque adeo nondum morbi veram cauſam enotuiſſe in Scholis, quamque ſibi cum tartaro enucleaſſe pollicebatur, tandem ut morborum cauſas ſtabiliret, aſſeruit cuncta ſolida aut merum eſſe tartarum, aut eundem pro magna ſui parte, in noſtri perniciem continere. Quaſi immenſa Bonitas, in creationis objecto, morti, & morbis noſtris, ſollicita ſaltem inhiaſſet. Labor Paracelſi & æmulatio inveniendi cauſam morbificam nobis gratificando ſunt, qui Scholarum ſciens inanes nugas & turpia otia, totus contendit in bonum publicum. Ac credi-

credidero, ſi ambitionis fuiſſet negligentior, quod in vera medendi fundamenta per munificentiſſimam Dei gratiam perveniſſet. Sed ut ambitio eſt tumida, ſuſpenſaque ſemper ex alienis arbitriis, ideo Deus permittit in incertum ſemper fluctuare ambitionem.

14. Incoſtans ergò Paracelſus, nunquam potuit ſibimet ſatisfacere per tartari inventum, quocirca nunc ad complexiones, dein ad Aſtra, tum verò ad tria prima tranſcurrit, & ipſa elementa invocat, ut morborum cauſas ſtabiliret. Etenim accuſat nunc cryſtallum, in quarto gradu caloris, ut ignis prolem; tum verò, ut aquæ filiam, ait ſummo frigore induratam. Dein ingentem vitri cumulum, continuo igne exuſtum, ac (frivole imminutum,) in beryllum tranſire affirmat, tartari ſui oblitus, & primis qualitatum complexionibus per gradus elementales addictus, beryllum Cœli & altioris ignis prolem affirmat. Immemor ſe in ſuis Helvetiorum rupibus vidiſſe, glaciem immani frigore, forte à mille annis conſtrictam jacere, non tamen cryſtallum eſſe: ſed permanere glaciem, ut ab initio.

15. Nondum ergò plena requie, in tartaris quievit, ſequacium oculos & credulitatem perſtrinxiſſe, ſibique glorioſum nomen fabricaſſe, confidens ad aliam anchoram, ſpei ſuæ poſtremam confugit. Metaphoram microcoſmi, in ipſam nempe veritatem tranſſumſit. Volens nos omnifariam & plene, totum ad amuſſim univerſum exprimere, atque reipſa continere in omnibus differentiis terrarum, montium, fontium, lapidum, fodinarum, plantarum, piſcium, avium, quadrupedum, reptilium, ſtellarum quoque, cum omnibus proprietatibus, motibus, tempeſtatibus, morbis, defectibus, & alteritatibus eorundem.

16. Aſſervans, niſi hoc penitus funditusque ſciamus & credamus, ſcienter, perſpicaciter, diſtinctè, certiſſime, profundiſſimè, propriiſſimeque, in unoquoque creatorum nos fore inhabiles ad Philoſophiam, ad exercendam Medicinam, vel ad diſputandum contra ſuas hypotheſes. Quinimò hanc particulam indubiam, opticamque ſcientiam, decuplo facilius addiſci ait, quam inſalutiferum Latinum. Quo elogio apud ſuos creditur, horum ſcientia præfulſiſſe, qui nupero orbis teſtimonio incurabiles morbos ſolus expugnavit.

17. Sic & Ariſtoteles, ad Philoſophi autonomaſiam aſpirans, ſprevit contradicentes ſuis & falſis quidem initiis. Non ſecus atque nigromantici ſibi fidem poſcunt, citra demonſtrationem.

18. Sit æterna Domino meo laus, & gloria in omni benedictione, qui nos non ad imaginem impuriſſimi mundi; ſed in typum divinæ ſuæ imaginis plaſmavit, in filios electionis & cohæredes ſuæ idcirco gloriæ per gratiam adoptavit. Dolenda certe, atque nimium miſeranda illius ſimilitudinis eſſet conditio, quæ nos ſubter legem omnium calamitatum hactenus ſubegiſſet, à creatione usque adeo & ante peccatum dumtaxat, ut tam abjectæ rei ſculptrum eſſemus: quaſi mundus pro ſeipſo, non autem pro nobis tanquam fine ultimo conditus eſſet: nos autem pro mundo, cujus nimirum tantum icones eſſemus! deberemus nimirum calculoſi fieri, ut ſaxa & rupes repræſentemus. Adeoque omnes omninò eſſemus calculoſi ex æquo, leproſi, &c. Vel non omnes æqualiter Microcoſmi. Enimverò cum ſimus ex creatione, id quod ſumus, & calculus fieret, ut rupes repræſentemus: Jam mors, & morbus erant ante in nobis, quam eſſet prævaricatum. Faceſſant hæreſes. Neque enim caducum omnes patimur, nec qui eo laborant, illum habent, ut quandoque tonitru vel terræ tremorem aut ſuæ inconſtantiæ ignotum aeris Lorind repræſentemus. Nunc autem ſi hujus ſaltem tantillum verum eſſet, utique ſecundum juſtitiam qui patitur damna, deberet quoque percipere utilitates Microcoſmi, usque adeo, inprimis volare deberemus: cum rationabilius ſit, nos aves referre citius, quam ſaxa, aeriſque aut aquæ procellas. Faceſſant ergo è natura ſenſus allegorici & morales. Natura pertractat entia, qualia revera & actu ſubſiſtunt, in entitate ſubſtantiali, ac profluunt à radice ſeminis, usque in tragœdiæ epilogum. Nec aliam interpretationem admittit, quam per fieri & eſſe, ex cauſis ordinatis.

19. Adverto etiam, Paracelſum invento

 Tarta-

Tartaro, ac in morbos introducto, nondum ſat ſecurum ſtetiſſe: ſiquidem etiam Tartarum, primis noſtræ conſtitutionis initiis immiſcet, adeoque nec ipſa rerum ſemina, à Tartaro eximit, ſed radicaliter, intime, atque penitiſſime Tartarum ſeminibus immiſtum vult, quo morborum hæreditariorum ſeminarium inveniat.

20. Cujus denuo miſtionis oblitus, ridiculum dicit. Mulierem, inquit, à virili ſpermate conceptum Tartarum ſeparare, in ſe rapere, recondere, & velut anatomizato ſemine, ſe Tartari illius hæredipetam conſtituere. E converſo, nunquam vini ſpiritum ſic per circulationes poſſibiles depurari, quin non adhuc in ſe ſuum contineat Tartarum. Quaſi Tartarus foret univerſi radix præcipua, vel illi immediatus comes. Ego vero ſcio, ſi quid peregrini materialiter in ſemine eſt, nullam ſequi generationem. Deniq; quod ſemen Adami, materialiter in Paradiſo paratum, non generaſſet perfectiorem prolem, quam deinceps quod à lapſu factum fuit in illo. Probant id inprimis Cain & Abel.

21. Tandem ſi Tartarus, tam intimè ſeminibus inoleſceret, ut materialiter poſt multos à generatione annos, ſe à toto ſeparando, cauſaret morbos hæreditarios: non ſanè ille Tartarus, per Magnetem muliebrem tam citò ſeparabilis eſſet: cum ſi quid è ſemine ſepararetur, Gas ſit, diametraliter Tartaro oppoſitum. Etenim ſi uterus, aliquid è ſemine ſepararet, id trahendo contingeret; trahentium autem ea eſt conditio, ut pro ſe, & ad ſe trahant, & tum ceſſent: ſin autem ad ſeparandum, uterus extraxerit, jam non erit metus de malo hæreditario, ſiquidem uterus, ſequeſtrandi noxii vim habet. Denique, tametſi morbi ſenſim in paleſtram venerint, nunquam tamen ſemini permiſtos fuiſſe materialiter, per modum Tartari, non Tartarum, non cretam podagricam in ſemine præexſtitiſſe: ſed morbos à parentibus traductos, latere characteraliter, in vita media, Archei, cujus ſigillum, tandem ſua dierum ſub maturitate erumpit, corpuſque ſibi idoneum fabricat, adeoque fit Archeus morbi, cum omni proprietate requiſita ſeminum. Nam & morbus eſt naturale conſtitutum de ſemine proveniens, Archeo conſtans, ut efficiente cauſa.

22. Ruſticè alioqui cenſum eſt in Scholis, corpora morboſa materialiter confluere, ad generationem hæreditarii defectus. Idiotiſmum quoque continet, morbum, extra numerum agentium naturalium, & entium corporalium excludere, cum & materia (quam ajunt morbificam,) ſubinde ad digitum obvia ſit, ſi oculis luſtretur. Si ergò morbus, jam inter entia naturæ cenſus, quid ni proprii ſeminis neceſſitate ſtabiliretur.

23. Agreſtis eſt Philoſophia, quod Tartarus ab initio in ſemine fuiſſet, & triginta poſt ſolidos annos, inciperet prima coaguli principia, ſibique augmentum ac velut particularem Remp. meditaretur, idque totum, absque ſeminis directione. Deus non fecit mortem, nec ideo ſeminibus connexuit Tartarum, morborum materiam. Si enim Archeo ſeminali tam ſtupidi errores obvenirent, jam Rector naturæ habenas ejuſdem deſeruit, & genus humanum propediem ruet.

24. Abſurdum quoque dictum Paracelſi, quod ne quidem vini ſpiritus ſuo careat Tartaro. Nam etſi per ſeculum circularetur, reverà nullum tamen unquam ſeponet Tartarum. Paracelſus enim, qui illum ſpiritus vini Tartarum nunquam vidit aut reperiit, bonæ ſuæ fidei idcirco credi vult, non ſecus atque alibi, ubi putat aquam, quoties videri deſivit, omninò in nihilum abire, & de novo aliquando creari, Non enim ſequitur: è ſpiritu vini fit ſal, in ſale Tartari coagulum ſuſcipit: ergo ſpiritus vini continet Tartarum. Quoniam etſi omne coagulatum Tartarus eſſet. (Quod non.) Non tamen corpora continent illa, quæ tandem ex iis fiunt. Puta ex gramine lac, ex lacte ſanguis & ex hinc ſemen humanum fit. Non tamen gramen hominem in ſe continet, ut nec gramen lac vaccinum.

25. Prodit ergo Idiotiſmum ſuum, quod velit omne corpus, quomodocunque ocagulabile, eſſe Tartarum, ad introducendam morborum cauſam, etiam ex defæcatiſſimis liquoribus. Perinde enim fuiſſet, dixiſſe materiam morbificam ſumi de corporibus creatis: at

quid

quid tum, præter ſe ridiculum feciſſet? nonne idem nunc? dum omne corpus tam coagulatum, quam unquam coagulabile, ſub Tartarum ſtringit, ad morbi cauſam inveniendam? Quid enim novi adfert, quod antè non ſciebatur, præter nomen Tartari? Nonnè Galenus ſcivit morborum cauſam materialem eſſe coagulatam, vel coagulabilem? Per nomen Tartari ergo, ſaltem oculos perſtrinxit. Cum corpora coagulabilia, non aſſumant duritiem, aliunde, quam ex proprii ſeminis deſtinato, non autem per modum, quo vinum & fæx, agendo ſe conſtringunt. Inprimis hæc repugnant ſacris, & ſuæ ipſius theſi, quæ docent, morbos à peccato ad veniſſe in hominem: & theſis, eſſe virgini naturæ inſperſum Tartarum. Ac per conſequens ante transgreſſionem, corpora in ſe habuiſſe coagula ſua, & non à Tartaro. Etenim in naturæ hiſtoria reperiſſet, ſi non Idiota, nullum liquorem ſubire coagulationem vi Tartari: ſed Creaturas intentione, in ſeminibus elucеſcente, ideoque quicquid condenſatur, eſt nova generatio: non autem præexiſtentis Tartari maturatio. Alias namque Tartarus ante peccatum in cibis nedum fuiſſet, ſed tota natura nil niſi morbus fuiſſet, mortiſque cauſa ſupplicium ante offenſam, & mors à Creatore orta eſſet.

26. Paracelſus enim, alibi perpendens, ſapores in transmutato permanere, longius adhuc aberrans, putavit, eſſentias non mori, non corrumpi, non denique transmutari: ſed in fimis animalium ſoſpites permanere, perſuaſitque ſibi, ubi ſaporum nulla vel tenuia fortè veſtigia remanerent, priſtinas quoque eſſentias, ſoſpites ſupereſſe; male à Scholis edoctus, quod idem accidens non migraret de ſubjecto in ſubjectum. Adeoque & transmutationes rerum negaſſet, ſi preſſus fuiſſet. Voluit nempe ſtercoratos agros fertiles, quod in fimo, ſoſpites vegetabilium eſſentiæ, radices ſatorum ſubintrarent, interitus neſciæ. Suæ non amplius doctrinæ memor, qua fimum animantum omni proprietate concreti orbatum, ſolamque eſſe ultimam materiam ſalium. Alibi vero vult, fimum continere potiſſimam Tartari materiam, & hactenus non ſtercoratos Bohemiæ agros, fructus edere minus tartareos, quam qui ſumine lapideo, ſive terreo, vel demum fimis animantum impinguati eſſent. Quibus nimirum ſub diu, longa annorum ſerie, hoc ſumen terreum ſpontè liqueſcit. Quoniam hoc ſumen magis agreſtem atque petroſum Tartarum in herbis produceret, quam fimi toties recocti & depurati in ſalium materiam. Quorum reſpectu fimi aliquot inſtar ſaponis è linteis eluunt.

27. Eoque inſolentiæ, cum ſuo Tartaro devenit Paracelſus, quod quoties aliquid veſicam roderet, aut ſtranguriam afferret, confeſtim id calcem Tartarum pruinoſum, vel ſimile quid nominet. Quaſi calx & tartarus, jam eſſent ſynonyma! quaſi in medio lotii aliquid absque uſtione calcinaretur! quaſi calx non præſupponeret materiam ex qua, lapidum! Cum cinis non ſit, qui non anteà carbo. Tandem agnoſcit & Tartarum medullæ, non coagulabilem, Quomodo autem hunc novit, quem videre nunquam potuit; Sibi enim in cunctis credi vult, qui Microcoſmi entia, & proprietates omnes, perfectiſſimè novit. Sed cur Tartarum jam vocat ens non coagulabile? niſi ut omnes morbi, velint nolint, ſuo obediant Tartari figmento. Etenim ſomnia microcoſmica non potuit Chriſtianus admittere, ut à Paracelſo tradita ſunt: id eſt, literaliter, & non metaphoricè intelligendo, qui ſenſus à rerum naturalium hiſtoria ſemper exulat. Nec Tartaros ejus tolero, ſed juxta eundem Paracelſum dicam: *Nemini credendum, quod per ignem probare non poteſt.* Ideoque calcem in nobis non conſentiam cremari, ut neq; in nobis Tartarum naſci, qui non niſi in liquoribus vinoſis Tartarum agnoſco: Materiam autem Tartari permanere de generatione in generationem, per digeſtionum officinas, ceu fabulam rejicio.

ALIMENTA TARTARI INSONTIA.

1. *Medici hodierni paulatim aſſueſcunt doctrina Tartari.*
2. *Argumentum contra Tartarum.*
3. *Tartarus morboſus non eſſet creatura.*

4. *Triba-*

4. *Tribulos & ſpinas non ſignificare Tartarum.*
5. *Duæ ſorores uterinæ in natura.*
6. *Quo medio fiant transmutationes ſolidorum,*
7. *Apiſticum.*
8. *Adynaton, impertinentia aliquot.*
9. *Inconſtantia Paracelſi.*
10. *Frivolum.*
11. *Abſurda, ad Tartari poſitionem conſequentia.*
12. *Archeus ſibi præparat materiam, dum eandem non reperit.*
13. *Error Paracelſi, circa Microcoſmi Ideam in pane, circa anatomias eſſatas in cibis, & pharmacis.*
14. *Abſurda alia.*
15. *Notabilia aliquot contra Tartarum cibalē.*
16. *Virilis ætas minus obnoxia lumbricis.*
17. *Decepit Paracelſum, lapis denti adnatus.*
18. *Hinc natum aliud figmentum.*
19. *Probatur præfata aſſertio, & aliquot abſurda teguntur.*
20. *De lapide dentali aliquot abſurda.*
21. *Frivolum Paracelſi.*
22. *Quid ſit lapis dentalis.*
23. *Ortus, & fiendi modus.*
24. *Oeconomia dentium.*
25. *Ætas ſua dentibus.*
26. *Frigida cur denti hoſtilis.*
27. *Error circa duritiem calculorum.*
28. *Cur renum calculus tandem pallidus oriatur.*
29. *Inconſtantia Paracelſi.*
30. *Ejusdem neglectus.*
31. *Inſtantia axiomati illata.*

1. EMunctiores Medentum, paulatim ſic à Scholis humoriſtis recedunt, ut cum Paracelſo omnes propemodum jam morbos uni adſcribant Tartaro.

2. Quare oportuit, meæ depingere pœnitentiæ exordia, & quousque me ſeduxerit olim juvenilis, & inconſiderara credulitas. Interim, cum judicii conſilium emanet ex intellectu per gratiam Dei, cum libera aſſentientis voluntatis electione, nolim quenquam cogere. Quisque incoactus eligat, quantum recepta in intellectu charismata veri oſtenderint. Ergo ſaltem veritatis naturalis & avidus, licet hebes indagator meditari cœpi, ſi Tartarus aliquis ſit in nobis, cum proprietate ſubſiſtendi, neglecta nimirum atque peracta omni in nobis digeſtione, à retenta poteſtate, reaſſumendi coagulum invitis nobis; ille vel erit miraculoſus, ſive ſupernaturalis, vel plane naturalis, vel præſtigioſus, ſive diabolicus. Qui licet non ſit ſupra naturam, propter inconſuetum tamen in natura ordinem, ſequeſtratur in claſſem peculiarem. Quicquid autem ſolum per artem ſubſiſtit, cum formæ eſſentiales ſint ſecluſæ ab Artificum poteſtate, ens artificiale inde oriens, non cadit ſubter conſiderationem medicam. Ergo à ſufficienti enumeratione partium commendatur præfata Tartari diviſio.

3. Denique etſi Tartarus eſſet morboſus, & hactenus præter intentum naturæ humanæ, non eſſet tamen in ſui entitate præter naturam; cum omne ens materiale gremio naturæ claudatur. Itaque ſive Tartarus ſit ſupernaturalis, ſivè merè naturalis, ſaltem eſſet creatura: creatus ergo Tartarus eſſet ab initio, cum nullus deinceps à peccato creatus legatur, neque materia ulla formaliter per maledictionem transmutata. Ergo Creator feciſſet ſupplicium ante culpam, & mortem in materiâ. Quod repugnat veritati & Textui. Quomodocunque ergo ſumatur Tartarus, non fuit creatus à Deo: ergo non eſt ullatenus.

4. Semina quidem tribulorum & ſpinarum Agricolis primis ſunt promiſſa, non quod exin per maledictionem nova creatura, ſingulis alimentis in Tartarum eſſet transmutata aut immiſta, quæ ante lapſum non fuiſſet: nam maledictio peccatum prægreſſa eſſet, & pœna illata ante reatum.

5. Paracelſus enim noſcere debuiſſet, in natura duas ſorores uterinas inter tangibilia: Reſolutionem nempe & coagulationem; quæ alternatim ſe mutuo recipiant. Liquor namque ſolideſcit, & ſolida liqueſcunt viciſſim, eo quod viciſſitudo ſit lex ſcripta in ære corporum.

Siqui-

Siquidem nunquam corpus ſolidum tranſmutatur in aliud, quin prius per reſolutionem reducatur in primam ſui materiam, quæ liquor eſt, quam nempe habebat, antequam coagularetur.

7. Nec credendum, aliquod corpus eſſe hodie, cujus materia non ſit ab initio creata; nec poſt primum ſextiduum aliquid in corpore fuiſſe vacuum, quod nova deinceps Tartari creatione poſt peccatum fuerit repletum. Multoq; minus, quod Deus Tartarum nobis in tribulos & ſpinas creaſſet, quem Protoplaſtus, & capitalis transgreſſor, non multo magis principaliter, originaliter, & capitaliter ſenſiſſet, & conſequenter omnes pariter morbos, quos inde oriundos comminiſcitur Paracelſus. Cum Deus non ſit perſonarum exceptor: ſed juſtus atque ſeverus vindex, pro meritis uniuscujuſque.

8. Denique plurima me impediunt credere, Tartarum aliquem proditoriè in nos ingredi, quodque licet noſtra digeſtione rite ſit ſubactus & tranſmutatus; poſtea tamen ſuæ malignitatis memor, ſeſe à boni alimenti conſortio ſequeſtret, retineat antiquam ſuam nocendi inclinationem, & antiquas coagulandi hoſtilitates. Enimverò quantumvis Adam non peccaſſet, non tamen proin vinum abſque Tartaro, lac abſque caſeo, fluvii citra lapides, & cibi abſque excrementis fuiſſent. Stercorum nimirum emunctoria erant antè peccatum, nec deſtinata, ut ſaltem poſt prævaricationem ſuis uſibus ſervirent. Sanè ipſe vini Tartarus, hunc inventorem Tartarorum primus deluſit, neſcium, quod ille Tartarus ex creatione, tanquam utilis atque bona creatura proveniſſet, habens proprios fines, juxta intentionem Dei. Quanto magis, quod hic Tartari morboſi inventor fateatur Tartarum vino præſtantiorem: excrementa autem non ſunt præſtantiora corporibus, quorum ſunt recrementa. Saltem non eſt rationabile magnam virtutem poſſidere ens, quod à peccati maledictione emerſiſſet in natura. Sin autem corpus in quantum coagulabile Tartarus ſit, jam totus univerſus ab hoc reatu non erit immunis, quin ſit filius maledictionis,& non creationis.

9. Denique vini Tartarus, ebullitione aquæ reſolvitur, atque evaporata aqua, rurſus in pulverem concreſcit, qui cremor jam dicitur. Aſt ſemel noſtra ſubactus digeſtione, non amplius dein in pulverem coagulatur. Prout enim aquæ bullientis eſt diſſolvere, ita digeſtivæ opus eſt, tranſmutare. Impii ergo conſilii Medicus eſſet, qui Tartarum potandum daret, ſi intus iterum coagulari poſſet, atque proditor vaſis adhæreret. Etenim ſi abſoluta digeſtione quicquam retineret vim coagulandi priſtinam, atque eatenus aliquot morborum centurias pareret, id omni prærogativa ipſemet vini Tartarus eſſet, ſub cujus ſigno jam cæteri ſua dedere nomina, penes Paracelſum. Atqui vini Tartarus à digeſtione cæterum non coagulatur amplius in priſtinum, quinimò ſpem omnem indurationis ſeponit, adeò ut muccagines è ſtomacho detergat: ergo multo minus Tartari ciborum id poterunt.

10. Porrò, ſi quis è terra Tartarus in cibos ingreſſus, in nobis rurſum coaguli terreni hauſta concilia reſumeret, is ſanè prius in herbis, & pecoribus, adeoque in cibis ipſis eaſdem tranſmutationis leges ſubiens, aut Tartari inſtar, ab iiſdem relegatus & ſeparatus fuiſſet, vel alioquin in illis agreſtem coagulandi naturam amiſiſſet. Atqui cum in cibis iſtam indurandi proditionem non exercuerit, neque Tartari proprietates retinuerit, aut habeat: quo pacto, quæſo, eam potius in nobis reſumet, quam prius, dum herba, aut poſtea dum pecuina caro fieret? Quomodo enim ſuæ proditionis obliviſcetur prima ſui tranſmutatione in herbam, & ſecunda dein in belluam, eamque tertia ſui tranſmutatione, prius reperet in nobis, cum olere, cum lacte? Verum ſi formaliter tranſmutatus fuerat, Tartarique eſſe, atq; proprietatem amiſerat, dum ſpiritum vitalem & ſubſtantiam braſſicæ, graminis, lactis & carnis indueret, vereque vitalis factus in hiſce, depoſita feritate Tartari, quomodo,inquam, & unde coagulandi Tartari morboſi, inveniet in nobis ſua antiqua & immutata principia? vel ſi non depoſuerit Tartari proprietates, dum herba, dum chylus, cremor, ſanguis, ac tandem lac fieret: quare ſe non oſtendit hoſtem palam?

Nec enim Philoſophia permittet, quod & Tartarus ſimul & braſſica eſſet, aut tandem ſanguis vivens & ſimul Tartarus.

11. Quocircà, ſi Tartarus ſuam amiſit eſſentiam, atque in alienam abivit, non potuit ſuam retinuiſſe, multoque minus, à privatione ad habitum, potius in nobis tranſiſſe, quam in herbis, quam in brutis. Tandem ſi ſit Tartarus realis in rebus, certè is eſſet perſeverans, per omnes corporis tranſmutationes, nec à ſublunarium poteſtatibus quicquam patiens, qui tot ſibi invicem tranſmutationibus ſuccedentibus, nil prorſus pateretur, niſi à ſolis nobis ſumtus. Aſt hoc eſt abſurdum, excrementis aliquid perpetuitatis donare, quod illorum enti puro non eſſet familiare. Imo vel ager, quarta vice rapis in eo natis, ſtercoratos fructus proferret, nullo prorſus Tartaro onuſtos, vel abſurdium eſt, quod tertia, aut quarta vice, ſaltem Tartarus ſe manifeſtaret, anteà occultus. Porro ſi unumquodvis creſcens proprium ac inſeparabilem in ſe Tartarum haberet, ut in nobis dumtaxat, non autem in brutorum lacte, & ſanguine, fieret Tartarus ex deſtinatione; neceſſe eſſet, Tartarum, à Creationis exordio, & non ab increpatione peccati incœpiſſe. Sin autem Tartarus, non aliis creaturis, ſed nobis ſaltem Tartarus fieret: jam eſſet ejus origo ſupernaturalis, nullusque morbus naturalis, ſed omnis morbus miraculo orietur: eſſetque noſtra digeſtio vilior ac vita brevior, quam viliſſimæ beſtiolæ, cujus nempe digeſtio ad veram tranſmutationem eſt, illorumque reſpectu omnes Tartari ciborum permaneant miraculosè in prima materia immutati. Hoc inquam deſtruit philoſophia, docens, nunquam fieri tranſmutationem abſque morte, & occaſu prioris entis, & termini à quo deſtructione, ne ſcilicet unica res conſiſteret ſimul in duobus terminis. Ut enim herbæ ſuccus cruor fiat, neceſſe eſt, prius perire eſſentiam ſanguinis herbalis, cum proprietatibus Archei ſui, & hactenus etiam perire omnem Tartarum, in tranſmutatione rerum ſingula. Quid ſi lapides in ceraſis, perſicis, meſpilis, piris, &c. ſint fructuum illorum creati Tartari, ſanè debuiſſent potius deduci in tartarorum ſcenam, & in morborum cauſas, quam ipſemet vini Tartarus, qui in aqua bulliente reſolvitur. Medicæ quoque Scholæ, nequam, & pernitioſæ eſſent, quæ ejusmodi fructuum putamina, pulvere tenus, ſuis propinant ægris, quatenus quicquid per noſtras liqueſceret digeſtiones, Tartarum contineret, noſtrosque calculos propterea neceſſario augeret. Quinimo, dato Tartaro in cauſam morborum, neceſſariò nucleus, ſine putamine in ceraſo, antè peccatum fuiſſet, adeòque omne creatum, usque ad ſcientias & ideas ſeminum, prioremque indolem, & figuram exuiſſet, ac modò creſceret ex maledicto, non autem virtute benedictionis, *Creſcite & multiplicamini.* Fruſtra itaque ejusmodi fructuum teſtæ, tanto decore ornantur, providentia ſignantur, ſervantque ſpecificam identitatem ubique, ſi excrementorum ſive Tartarorum ſint proles, atque reliquiæ, ſi non ſint opera deſtinata ſeminum; ſed accidentales tartari ſtructuræ. Sic quoque trans ceraſi ſtipitem (exiguum ſanè filum) liquor mearet, tantæ indurationis futurus Tartarus, qui in caudice, aut corpore ceraſi, ſui nequicquam concreviſſet, at ſaltem circa nucleum. Quinimo Naturæ deſtinatio potior eſt, & prior circa pellem, & putamen ceraſi, quam circa ſuccum vinalem ejus. Adeoque natura excrementum intenderet, antè rem ipſam. In nobis vero, ſolo dentium contactu, mox Tartarus indureſceret.

12. Inſigni quoque ſcientia tartarus polleret, quod nondum per plantam aſſumtus vagatur, nec etiam dum à bruto maſticatus conteritur; ſed penes ſolum hominem in Tartarum formaretur, alibi verò coagulari nolit, aut neſciat. Equidem ſi in fructibus, tartarus ſuas non ſequatur deſtinationes, ſed prius tantum in homine; vix credam, hoc mandatum ipſi divinitus injungi, dum cibo tenus in nos intrat. Sed potius, ſi quicquam ciborum à proſcripto conſueti in natura intus degeneret, id vitium noſtrum eſto: non rerum tartaro gravidarum. Sin autem in rebus tartarus lateret, error eſſet in Archeo, ex inſcitia legum naturæ ſuæ. Abſurdum id eſto. Negare videlicet per digeſtionem poſſe digeſtum atque transmutatum à priſtino

ſtino vultu & propenſione ſui ſeminis mutari in naturam digerentis. Enimvero ex unico & homogeneo ſucco quadringentæ herbæ, ac totidem diverſæ arbores opiparè nutriuntur. Non quidem quod ex ſimilari illo ſucco pro ligno ſeparetur id, quod plus reſinæ & fortioris coaguli continet, totidemque ex eodem ſucco terræ ſeparationes fiant, quot diverſitates in præfatis plantis. Abſit. Indignum id Archeo, qui plenariè novit munus vitæ ſuæ, mediaque ſortitus eſt, ad perficiendum, quæ ſibi ſunt agenda in materia ſibi ſubſtrata. Etenim ex ſeminibus nil quicquam ſeparatur pro radice, caudice, folio, carne, oſſe, cerebrove. Diverſitas membrorum non trahitur ex veritate univoci liquoris. Non enim Archeus indignus eſt pauculæ & imperceptibilis diverſitatis illius in ſeminibus, penes quem pendet omnis alteritas, & cujus videlicet præexſiſtentis diſpoſitionis ipſe Archeus principalis & unicus faber eſt. Ab eodem ſcilicet Vulcano dimanant rerum diverſitatum proprietates. Alias namque Archeus non eſſet transmutator: ſed tantum maturator & coquus. Nonnè enim lignum fuit ſuccus in ſui initio? adeoque merus herbaceus liquor induruit vi ſeminali? non autem præexſiſtente duritie in materia.

13. Abſurdum quoque iſtud Paracelſi, quod etſi non actualiter exiſtant materiales diſpoſitiones membrorum heterogeneorum cauſæ, ſaltem inſit ſpiritualis idea humana pani, ſine qua cibus non verteretur in alimoniam. Hancque ideam vocat anatomiam eſſatam, eamque arte viſibilem jactitat. Arbitror in eodem pane ſic una fore, ideam paſſeris, carpionis, ſuis, bovis, canis, equi, ſimiæ, &c. Quæ ideæ penetrarent humanam in eadem buccella panis, adeò ut Paracelſus non oſtenderet ideam humanam ſemper, quin ſubindè ſuillam offerret: niſi ſpiritualis ſeparator adeſſet, qui ideas cæteras ab humana, quoties vult, removeret, qui nempe ſe viſibilem in idea humana, quibus vult, patefacit. Apage cum ſeriis nugis in Medendo.

14. Porro fabâ ſatâ ſub lucem mox prodit faba, nec amiſit partes heterogeneas in radicem, caulem, germen & folia propagandas. Sed dato quod in rerum ſeminibus fieret ſeparatio, juxta conſtituendarum partium varietates, quanto ergo curioſius Archeus invigilavit ſeparandis Tartaris è cibo.

15. Verumtamen ſi detur Tartarus aliquis in cibo, ille ſanè nunquam in venas intromittetur, niſi dum in verum chylum fuerit converſus, id eſt, poſtquam deſierit eſſe Tartarus. Ideoque ſublata coagulatione non eſt amplius materia tartarea: alioqui totus univerſus nil niſi Tartarus eſſet. Adoleſcens enim quidam nobiſcum Caleto ſolvens, dies octodecim integros navigavit Bilbaum usque, atque indies non minus edebat, quantum ſex diebus in terra comediſſet: ſemel autem nono, atque iterum decimo octavo, ad exonerandam alvum ſeceſſit: excrementum autem vix ſuperabat duorum ovorum magnitudinem. Unde infero, tantam ciborum molem mutatam, & conſumtam in ſuccum, mox alendo difflabilem. Si itaque cibi Tartarum continerent, nec adoleſcens ille hunc excerneret, neceſſariò ægrotaſſet: cum nimirum Tartarus non digeratur aut vertatur in bonum ſanguinem: ſed prorſus juxta leges Tartari, in venas raptus coagulari debuiſſet: attamen deinde ſupra quadriennium ſanus vixit. Concidunt igitur tartareæ nugæ. Iterum. Vir diuturniore morbo non parum emaciatus convaluit: non potuit autem à multo cibo abſtinere, quod valdè famelicus eſſet, nec tamen ſexageſimam ſumti cibi partem dejecit per inteſtina, ita ut quicquid pridem per excrementa ſolet dejicere, tum ſibi in carnem reſarciebat: ſic namque robuſtior ſtomachus duriores etiam cibos facile coquit, absque nocumento aut Tartari memoria, quos tamen ſeipſo pridem factus ignavior, foras ut verum excrementum ſecernit. Archeus ſcilicet, quandoque intus luxuriat, dum minus ſibi volupe corrumpit ſuperflua, quæ alias ſibi ſunt innoxia, atque proſcribit, quicquid ſibi placet minus, licet enchymum. Nam quicquid ſuperare non vult, non id intentat, non aggreditur: ſed à ſe repellit & condemnat. Quantum autem non reſolvit, ſpecie liquoris diaphani, ſed turbidum, vel colore imbutum relinquit: id totum ut inutile decurrere deſinit. Plenè autem reſolutum, ſibi idoneum eligit, retinet, ac conformitate adaptat,

intrò trahit, peneſque ſe hoſpitat, omnis tum coaguli propenſione exutum, eamque non niſi à membrorum alendorum Archeo mutuat. Quantum autem Archeus ſemel ſpreverit, aut eſt recrementum in ſe ipſo, aut tale evadit mox, propter repulſam. Quicquid verò ſemel repulerit, id poſtmodum nunquam aſſumtum iri ſperet. Patet igitur, ſi cibi non in bonum cruorem mutentur, id digeſtionis vitio, non autem alicujus Tartari ergò, evenire. Tardior namque ac delicatior digeſtio, quæque multo velut mangonio nauſeat, parum ſibi ab enchymo cibo multo reſervat: reliquum vero, non ſecus ac proprio indignata torpore exterrita per affluentiam contemnit. Memini enim gallum furfure triticeo ſaturatum, excreviſſe furfures integros, abſque farinæ flore, mox autem fame preſſum, egeſtos furfures iterato comediſſe, & in fecundo fimo, omnem furfurem in liquidum excrementum rediiſſe. Undè didici, ſi quicquam inter excrementa appareat minus comminutum, aut mutatum: id non eſſe vitio Tartari, ſed digeſtivæ errore.

16. Quocirca etiam conjeci, virilem ætatem minus lumbricis obnoxiam, quam ſit ſenilis aut puerilis. Unicus enim panis, in hoc, totus ferè reducitur in cruorem, qui in illo in excrementum cedit. Cruor item fit os, caro, jecur, cartilago, &c. variasque ſubit indurationes, non Tartari ergo, ſed transmutativæ virtutis Archei.

17. Finaliter igitur nullum Tartarum in cibis mittere cogimur aut poſſumus. Paracelſum enim decepit, quod cerneret ſubflavum lapidem dentibus adnaſci, qui quanquam nec alibi in corpore neque foris in mundo ſibi parem haberet; quia tamen calculo veſicæ in duritie quodammodo reſponderet, temerè affirmavit hunc dentium lapidem, eſſe ciborum Tartarum. Duriorem inſuper, quo propinquior cibis & ori eſſet.

18. Denique putans, nil cibalis Tartari ad veſicam pertingere, dixit, renum, & veſicæ calculos, tantum eſſe Tartaros potuum, non ciborum. Ejuſque apprimè proprietatis, ut durior eſſet, quo longius ab ore pergeret. Commentum ſane facetum, quod etiam eo durius illi impoſuit, quo diutius in eo perſeveravit. Nam patefacit in eo, ſe nec Tartari, nec calculorum, imo neque lapidis dentalis originem, materiamque ſciviſſe. Ideoque & perperam Tartarum, in morborum quorumvis genitorem attuliſſe.

19. Quæ ſanè heic largius explicanda ſunt. Inprimis ergo ſupponam, cereviſiam ex optima ſaluberrimaque aqua, (puta pluviali, & ab omni Tartari ſuſpicione defæcata,) & granis fieri, ac bibi à calculoſo ſive in Lithiaſin prono; non utique tamen proinde hic erit à calculo immunis, eo quod ſuus potus non habeat niſi materiam cibalem, non autem Tartarum potuum. Quocirca ſi Paracelſus fabulas non dictavit, nunquam illa cereviſia ſuppeditaret materiam calculo. Imo Tartarus (quem fingit) in granis cerealibus, amitteret ſuam proprietatem cibalem, coagulandi ſe procul, & aſſumeret proprietatem Tartari potus, ſola ſui coctione. Et per conſequens, idem accideret pani ignem experto, ut & cibis reliquis, eſſetque regula præfata Paracelſi dumtaxat pro cibis crudis, adeo ut qui ſolis coctis veſcitur, non eſſet aptus pro lapide dentali. Quaſi qui bibit aquam puram diſtillatam, non eſſet ſubnoxius calculo. Quod, de Imp. Frederico Tartarum horrente, ipſe Paracelſus negat: vultque & aqua pura, coctaque potos, Tartaris ſubnoxios, eo quod aqua bullita ſemel facilè putreſcat. Putredo ergò, cujus ratione Tartari fatiſcunt, jam Tartari mater fiet, quæ unica alias ſolet coagulatorum eſſe inimica. Quaſi vero decocta ſive juſcula carnium, aut non eſſent putredini obnoxia, aut inſalubria, quatenus bullita, aut Tartarus in aquis non coctis balſami loco eſſet. Cur ergo Paracelſus præſervativa præſcribit, paſtu ſingulo maſticanda, ne tartareſcat potus, ſi hic amiſerit Tartarum per ebullitionem, vel ſi per ebullitionem aqua nil paſſa fuerit, cur illam ait inſalubrem, cito putreſcibilem, & anhelitus fœtentis cauſam? Quod ſi lotium fiat è potu ciborum miſtione ſaturato; quomodo ergo vult calculos renum, & veſicæ, ex ſolo potuum Tartaro, non item & ex promiſcuo Tartaro cibali? An forte dicere intendit, neminem mejere cibos ſolidos? At ſtultum id, ſi ſerio dicatur.

Si

Si vero illam eſſe velit potui proprietatem, ut Tartarum eo duriorem efficiat, quo longius delatus fuerit: Atqui ſaltem tum male contra ciborum Tartaros diſtinguet Tartarum potuum, cum cibalis æquè benè immiſceretur, atque innati potibus Tartari, ſi qui eſſent. Quid enim iter aut mora darent Tartaro potus? aut quid hic acquiret decurrendo pro ſui induratione? Siquidem calculus non à calore, curſu aut digeſtione coagulatur, (ut ſuo loco patefiet,) ſed à ſeminali radice, interni ſui coaguli. Neceſſe ergo eſſet, quod Tartarus, minus exquiſite cibis, quam potui inhæreret: Inprimis huic contradicit cereviſia, quæ etſi aqua conſtet, non tartaroſa, tamen non minus calculos, & lapidem dentium gignit, quam aqua ſimplex. Secundo contradicunt aquæ, quæ cadendo, mox ad obvia quæque lapideſcunt, eoque minus, quo longius, à ſui ſcaturigine deflexerint. Quapropter cum ſub digeſtione contingant recrementorum ſeparationes, quæ digeſtio deeſt fluenti aquæ: potus certè ſub primo digeſtionis examine, omnem exueret calculum, longeque duriſſimum atque ſinceriſſimum, ac nimium laxè Tartarus in cibis appenderet, qui ſola maſticatione, quamprimum dentibus ſe affigeret, ſeque è cibis ſegregaret, in quibus per tot annorum circulos, & formarum (in plantis, belluis, lacte, &c.) metamorphoſes, clanculum delituiſſet antea.

20. Sed ſodes, quænam vis ſeparatrix ineſt dentibus, quæ nuda molari contritione ciborum, nedum Tartarum in ſanis deſumeret extra cibos: ſed & ſimul groſſum à ſubtili, & durum à minus ſolide indurabili ſit ſegregando? Quod ſi hoc non evenit, partium tartarearum ſequeſtratione & electione, ergo totus cibus ejusdem eſſet conditionis, & quicquid ciborum eſt, id totum adæquatè eſſet tartareum. Hactenus ergo Deus fecit mortem, & non omnia quæcunque vidit, erant bona, ſi omnes cibi Tartari & excrementa ſint. Quare ſaltem ollæ culinariæ non affigunt dentalem Tartarum, ad craſſitudinem aliquot digitorum? eumque fœtidum atque olidum pro more dentium? Quomodo enim Tartarus ciborum ſolo morſu à cibis ſeparatus, poterit affigi mordendo, ſi dentes mordendo ſeſe abſtergant & madeant? Imo Tartarus iſte omnium dentibus æqualiter absque exceptione adnaſceretur, eo quod concurrant æqualiter omnia; dentes, nimirum, cibus & maſticatio. Atqui plures etiam incurii ſuos dentes ab iſto lapide immunes habent. Etenim præter Æthiopes, quorum gingivæ deſinunt in acutum cuſpidem ſuper dentem, hi inprimis non facilè lapidem dentibus affigunt. Contra verò, quibus gingivæ tument cruentæ, in obtuſum finiunt, & malè dentibus aſſociantur, iis frequens coacervatur ejusmodi lapis. Princeps Radzivilius narrat, millenas mandibulas in Ægypto obſervaſſe cadaverum jam à bis mille annis balſamo mumiali conditorum: & nullam reperiſſe, cui dens defecerit, carioſus, aut denique ater eſſet. Ea eſt nempe climatis bonitas pro dentibus & nitore eorum, quæ ſanè luit aliunde, quoniam ibidem vix tertius hominum caret lippitudine, aut notabili oculorum vitio. Denique ſi dentium ea eſſet proprietas, ut Tartarum ejuſmodi à cibis ſegregaret, jam omnium prorſus dentes æqualiter fœtido Tartaro obſiti eſſent. Itemq; ſi aliqua ſeries dentium concatenata, & manu detenta per cibos contuſos duceretur, vel cibi cum illa ſerie, velut piſtillo contunderentur, ablueretur que ſeries tantundem, quantum unicus hauſtus, ex profeſſo ſumtus, nobis dentes eluit, non tamen unquam ullus lapis iſtis dentibus adnaſceretur, multoque minus, qui fœteret inſtar lapidis dentalis; quippe qui anhelitum cadaverizat. Febricitanti dein, qui quatriduo nil edit aut maſticat, non deeſt ſua proin dentibus mucilago tandem lapideſcens. Imo ipſi copioſior eſt, quam bene valenti. Patet ergò, quomodo mucilago lapideſcens, primum circa radices dentium, qua extra gingivam emicant, non ſit Tartarus ciborum. Deinde, quod merus potus etiam cauſaret in propinquo eandem duritiem, quam fingit propriam Tartaro ciborum. Alius demum edens nihil, bibenſque per cannam ob defectum oris, palati, linguæ, faucium &c. maſticans ergo nihil, adeoque nequicquam alimenti ſuis attingens dentibus: attamen quotidiè lapidem dentibus affigit, non alius, quam comedens.

Item à ſingulo paſtu, tametſi os atque dentes exquiſitè abluantur, tamen manè nova lapideſcens mucilago, fœtensque circa dentes verſatur, quæ ſaltem ex cibo remanſiſſe nequivit: quæque ſi Tartarus ciborum eſſet, toties hic etiam diverſus eſſet, quot ſunt ciborum alteritates. Quem Carthuſiani eundem & æquè olidum habent, ac carnivori. Item qui ſimplici pane & pomis veſcuntur, non alias quam qui caſeum ſaltem, atque panem edunt. Vel Hyberni illi, qui trifolio (quod Ciambroch vocant,) loco panis & aqua vivunt, cum Norwegiis, crudo ſiccatoque piſce contentis. In eodem lapide conveniunt omnes, exceptis paucis felicioris diſpoſitionis,

21. Frivolum ergo inventionem Tartari pro morbis fundaſſe ex Tartaro ciborum, propter lapidem odontalem. Qui certe inprimis non ex microcoſmica ſomniata proprietate defluxit, quod Macrocoſmus nuſpiam fœtentem lapidem ſuis maſticando dentibus adfixerit. Si itaque non ex Tartaro ciborum lapis ſit, nec certè etiam ex Tartaro potuum erit, quippe qui raro dentes attingit, celeriter transfluit, citiusque Tartarum eundem ablueret, quam apponeret,

22. Dicam ergo, unde Lithodontos materiam & efficientem habeat. Utpote exinde adhuc conſtabit, rationes Tartari eſſe vanas. Indubium eſt ergo, linguam tunica fimbrioſa inſtar Holoſerici veſtitam eſſe; & ſi quid de cibo aut potu in ore commaduerit, hoc intra fimbrias iſtas obtineri, donec eodem madore ſint repletæ. Non eſt attamen iſtud ciborum ullus aut potuum Tartarus, tanquam eſſet ſeparatum coagulabile, à non coagulabili: ſed eſt tota in ſolidum ſubſtantia cibi, quæ per ſalivam forte commaduit, detentaque eſt intra iſtud holoſericum. Quinimo deraſa iſta ſorde, abs lingua non acquirit tamen duritiem lapidis dentalis, quocunque demum tepore areſcat. Fœtet quidem, nec tamen omnino pro odore cadaveroſo lapidis dentalis. Nam ſi mox à paſtu, lingua abradatur ſcalpro, vel duriore fricetur linteo: manè quidem minus mucilaginis, iterum abrades: ſed non proinde minus olidæ. Simile invenies de dentibus. Intellige ergò hanc linguæ ſaburram, non ex ſolis cibis, ſed ex ſaliva, linguæque recremento naſci. Si enim cavo dentis detentus cibus, idem cujus recrementum in linguæ tunica eſt imbibitum, pernoctaverit: fœtidiorem longè halitum exſpiravit, quam præfata linguæ abraſa mucilago. Sic quoque inter gingivas & maxillam, utut à cœna os abuleris, ſingulo mane, alba quædam mucilago coacervatur, quæ inde per linteum abſterſa, & aſſiccata, olet, proprio fœtore. Obliquè ergo tranſeundo, annotabo, hanc linguæ mucilaginem, potiſſimùm eſſe cauſam difficultatum in faucibus orientium, conſequenter quoque, hiſce malis ſubnoxios, ſe liberaſſe frequenti ſcalpro, ut à ſingulo paſtu videlicet atque mane linguam ſcabant. Partes ſiquidem teneræ atque vicinæ hanc horrentes mucilaginem, dum putret, excandeſcunt, horrido ſibi contagio, ideo phlogoſin tenuem accendunt, ob præſentiam ſibi hoſpitis exotici. Non eſt autem dentalis ille lapis, filius ſalivæ, aut ciborum; cum neutra, nequidem utraque ſimul, unquam queant coagulari, in ejusmodi duritiem, multoque minus in odorem adeo putidum, infectantem decies millies quotidie, totam oris putidique anhelitus auram.

23. Dudum mecum admiratus, generationem tam frequentem, olidam, manifeſtam per tot ſecula & virorum ingenia ignotam manſiſſe. Pavens itaque ingemui, quid ergò circa abſtruſiora, à Scholis actum eſſet! Dicam quid me rerum Magiſtra docuerit: In ore nil verſatur præter ſalivam, cibum & potum. Dentalis autem lapis ex nullo horum eſt; ſed primo ortu eſt albæ muccaginis inſtar, quæ cras flaveſcit pallida, inde tandem in duritiem lapidis veſicæ accreſcit dentibus, à quorum gingivis incipit lutea, & in dente non raro nigris maculis manifeſta, imo & carioſum atque nigrum dentem efficit. Adeo quod totius corporis duriſſimum, atque ſicciſſimum, (id eſt dens) citiſſime etiam putreat.

24. Cognovi quidem, quod ciborum ac ſalivæ mucilago concreſceret; at nunquam in lapidis conſiſtentiam. Notandum ea propter, dentem, nedum in ſui fundo ſive radice nutriri, ſed etiam lateraliter, ex ipſis gingivis,

Teſtes

Teſtes ſunt ipſæ gingivæ cruentæ, vel minus ſanæ, dentibus non aptè cohærentes, quod caveas ſive foſſulas, ad dentem male nutritum, abinde ab ſuæ indiſpoſitionis exordio, relinquant, dentemque nigrore, extravenati ſui cruoris tingant. Tum poſtremo etiam, quod dens, ſubter gingivam, acutiſſimi ſit ſenſus, quo extra eam caret. In tanta ergo ſenſus vivacitate, dens vivit, ideoque & nutritur. Excrementum itaque gingivarum, ut erat ex præparato cruore, pro nutritione dentis; ita quoque aliqualem ſuſcepit determinationem, ſive potentiam dentalis duritiei. Quod ſanè dentium excrementum, ubi muccaginem ciborum & potuum combibit, mox quoque feſtinat indureſcere ad deſtinatam duritiem. Quod enim libro de Lithiaſi, de ſemine petroſo, adeoque de petreſcentia, ſive modo fiendi in lapidibus dixi; Id quoque non incongruè denti, pro fabrica lapidis dentalis, totaliter convenit. Semel enim ſigillum coaguli, ſemenque lapideſcentiæ pro dente ſuſcepit, quod etſi recrementum jam factum eſſet, adhuc retinuit: non quidem ut Tartarus proinde eſſet, ſed à determinatione Archei, qua jam ad dentificationem deſtinatum fuerat. Cuſpidalis gingiva autem optimæ ſanitatis ibidem ſignum eſt, ac ideo vix dentalem lapidem creat. Etenim usque in ſui finem denti contigua gingiva, non admittit dentem parere excrementa, ſed dentem conſervat. Prout detectus gingivis dens facile dolet, putret, & lapidem affigit. Oculi enim ichor plorant, quod manè in palpebris ſuccinum refert, quodque hactenus Germanis Augſtein per ſimilitudinem dicitur. Aurium verò excrementum, inſtar flavi unguenti nervorum punctionis magnum ſolamen. Non ergo inſolitum eſt, dentes proferre excrementum, hocque olidum è putido cruore reſolutum cadaver. Siccatur namque muccago cibis linguæ impacta, nec petreſcit niſi admiſta fuerit excremento, quòd inter dentem & gingivam inſenſiliter prorumpit. Id enim ut eſt dentis excrementum, duritiei determinationem hauſit ab initio. Adeoque cruſtæ lapideæ ſpecie illudit denti adnatum.

25. Obſervavi quoque dentem accreſcere usque in annum quadrageſimum vera accretione. Nam qui oppoſitus eſt denti evulſo, attritionis penuria ſuam ſeriem ſuperat, ac in oppoſitam intrat, usque in præfatum terminum. Dens igitur, poſtquam creſcere deſinit, vix indigus alimento, vel pauculo (eo quod ſit ſubſtantia vix diſſlabilis) tum ergo gingiva pluris recrementi ferax eſt, pluſculum alimenti rapit, cruenta fit, tumidaque mox minuitur, ac velut carioſa evadit. Hinc enim crebra odontalgia, caries, cavitas atque putredo, præcipuè quibus in juventute mox tempeſtivè accretionem ſuſpendunt. Dentes ergo, ut peculiari vivunt œconomia, ita & ſuas habent ætates, quas ſic notanter diſtinguo. Dens enim qui poſt octennium hominis candorem vitri opaci, (quod à colore lactis, *Lattimo* Artifices vocant) vel lapidis limacis refert, adoleſcens eſt. Splendidus & politus eſt colori albus. Deinde ſenſim palleſcit, mox dein ſurdè albeſcit, tanquam ebur. Juventus eſt dentis. Tum poſtea obſcurè pallet, ut in ſyncopizatis & defunctis virginibus ſpectatur. Eſtque ejus ætas virilis. Atq; tandem pallidè flaveſcit, oſſis inſtar, priſtinumque admittit nitorem. Senilis tum ætas dentis incipit. Quantum enim diſtat cartilago à membrana, unguis à cornu, tantundem quoque dens ab oſſe differt, frequens autem eſt odontalgia, dum decreſcit gingiva, & dens oſſicolor eſt. Poſtremò autem dens carioſus, cavus, niger, verminoſus & olidus eſt ætas caduca dentis.

26. Proinde frigidum dentibus hoſtile. Nam ſenium eorum accelerat. Pilorum canities ſenium eorundem arguit, etiam præter hominis ſenectutem, unusque pilorum, dudum ante alium caneſcit. Sic & ſeneſcit dentium unus præ alio. Unde conſpicuum eſt, Dentium unumquemque propria vivere quadra. Auſtrales borealibus dentes habent nitidiores: fruuntur quippe aere dentibus benigniore. Puerorum dentes ante ſeptennium facilè cariem ſentiunt, quia à ſuccreſcente alio propulſantur è fovea, alimento privantur, & excremento dentali onerantur. Juxta læſionem ergo gingivarum dentium læſio: ab excrementi nempe pluralitate & feritate eſt æſtimanda. Non ſecus atq; cerebrum oblæſum plurimum mucci, & quævis alia pars incommodata, ſordes multas accumulat:

mulat: ſic dentes, horumque nutrices partes, ſi ſint oblæſæ, non modicum lapideſcentis, ac putidi recrementi obtrudunt. Quia vero, iſtud excrementum non eſt tam ciborum exuvium, quam humanum excrementum: ideo omnibus nationibus peræquè putidus lapis dentalis, qui Paracelſum circumvenit, Tartarique ſuſpicionem in nobis auxit.

27. Hinc igitur manifeſtum, cur ex eadem urina idem lapis in renibus primum friabilis concreſcat, & in veſica deinde longè duriſſimus. Non quidem quod in urina ſit Tartarus, qui quo longius delabitur, eo ſit durior. Puerile iſtud eſt. At ſanè quilibet ſuccus petrificabilis ſuam habet determinatam & non alienam duritiem ex vi ſeminis proprii. Hic enim, ſæpè miſtus rei non petreſcenti, in immenſum dureſcit. Puta, farina ſecalitia non lapideſcit: ſed tandem reſoluta in fimum, cariem aut vermem fatiſcit. Veruntamen ſi calci, quæ ſuæ eſt arenæ conjugata, jungatur, lapideum, & non periturum cæmentum præbet. Sic pariter veſica, ſub calculo hoſpite, plorans ſui alimenti muccaginem, eam lapidifico lotii ſucco commiſcet, durumq; dat veſicæ calculum, longè à renum lithiaſi ſecretum.

28. Quapropter & renes diutino calculo vexati, non amplius ſubrufum & ſabuloſum calculum proferunt: ſed ſubalbidum atque durum. Cum nempe abſumta renum parenchymatis ſuperficie, partes fibroſæ & ſtamina ſpermatica, conſimilem albam muccaginem, de ſucco ſpermatico alimentario ſuppeditant. In quo non minus erratum hactenus, quam ſi farinam ſecalitiam per ſe lapideam dixeris. Quæ ab adjuncto mutuat, quod ex ſe non habebat. Mucilago ergo in calculo non pituita eſt, ſed alimentum ſpermaticum, ſub onere ſecretum, non per ſe petrificabile: at ſolum ex adjuncto. Sic nempe cauſas per ſe, à cauſis per accidens, ſufficientes à coadjuvantibus, primitivas à transſplantatis diſtinguendo, devenitur ad cognitionem rei.

29. Plerumque enim Paracelſus, corporum duritiem fictis Tartaris adſcribit, alibi verò duritiem omnem ex ſale eſſe, ſive ex uno de tribus. Utrumque ſimul ut ſtare nequit, (cum unum de tribus primis non ſubſiſtat ut initium, nec abſque igne: etiam ſi ſubſiſteret, differret à Tartaro, tanquam cauſa principalis materialis, ab effectu formali:) ita neutrum verum eſſe, jam ſat ſuperq; probavi. Neſcitum eſt enim hactenus, omnia corpora materialiter ex ſola aqua eſſe.

30. Viderat quidem Paracelſus metalla, & ligna lapideſcere, & immediatè in ſalem reduci: Neſcivit tamen duritiem rerum, ut & earundem ſoliditatem, compactionem, atque pondus, non eſſe ex natura edoctorum principiorum, (quippe quæ ſunt non entia demonſtrata in natura principiandi) ut neq; ex virtute elementaliter materiali, ſed ex ſola ſeminum deſtinatione.

31. Duo colligo ergo: Unum, quod ſibi ſit inconſtans Paracelſus de coagulo corporum & Tartaris. Alterum verò, quod axioma Ariſtotelis cadat, nec perpetuo verum: *Propter quod unumquodque eſt tale, illud ipſum eſſe magis tale.* Non enim etſi durities proveniat è ſemine, & deſtinationibus ejus, ſemina proindè duriora eſſe debebant, rebus conſtitutis. Non enim Archeus, qui oſſa ad ſui duritiem diſponit, oſſibus proinde durior eſt; imo nec media ad finem directa duriora, ſolidiora, aut compactiora ſunt rebus conſtitutis. Ariſtoteles enim proclivis in axiomata, ab artificialibus traduxit ſuas experientias, in naturam. Proinde in natura ubique lapſus eſt, quia totus naturæ ignarus, miſer rixatur.

TARTARUS NON IN POTU.

1. *Aliquot ſuppoſitiones anteà probatæ.*
2. *Rebus conſtitutis non ineſſe Tartaros.*
3. *Tres Monarchiæ rerum, unde lapis triplex.*
4. *Longè diſtat à Tartaro vini.*
5. *Duelech ex errore: non autem ex intentione naturæ fit.*
6. *Non valet argumentum à ſimili.*
7. *Argumenta aliquot tollentia Tartarũ è potu.*
8. *Argumentum oppoſitum.*
9. *Inadvertentia Scholarum.*
10. *Hiſtoriæ duæ.*
11. *Jactantia Paracelſi.*
12. *Struma non ex Tartaro.*
13. *Vinum inſons Tartari humani.*
14. *An aquæ petroſæ contineant Tartarum.*

15. *Vn-*

15. *Vnde ſtrumæ in collo humano, & non brutorum.*
16. *Remedium contra ſtrumas.*
17. *Remedium contra ſcirrhos & Bocia.*
18. *Præoccupatio.*
19. *Diſtinctio per axioma.*

1. Quæcunque tollunt Tartarum e cibis, ſint præmiſſarum inſtar, hoc loco. Sed cum aquæ, immediatè lapideſcant, fortiori ariete, propoſitio confirmanda eſt. Inprimis docui, quod omnis lapis ſit immediatè filius aquæ, non autem Tartari. Deindè, quod cujuslibet corporis concretio ſit ex ſemine, non autem ex lege Tartari. Tertiò, quod concretio deſtinata à ſemine, ſit à naturæ integritate, adeoque ex dono creationis; non autem ex Tartaro, qui juxta Paracelſum nil niſi rei excrementum eſt.

2. Productum autem naturale eſt ex matre materia, non autem noverca: ac deinde ex ſeminali ſive efficiente initio, cui inſunt à Creatione omnes typi. Ideæ & ſcientiæ rerum agendarum. Tandem quod à Creatione non inſint rebus typi Tartarorum, in noſtri perniciem conditi, ut neque medicamentum exterminii in terra. Quid ergò ad Tartari naturam, in morbos introducendam facit, quod lapis ſit fructus aquæ, ſi lapidi non inſit conditio Tartari? Vel quod Tartarus ſit fructus vini, ſi nil tale in rebus aliis. Quid enim præjudicat naturæ, ſi phantaſia lapidem aut calculum nomine deludens, vocaverit Tartarum? ſatiſque impotenter ac ſine probatione affirmet, lapides & omne corpus ſolidum, cum Tartaro vini, in omni proprietate ſimul convenire? ſiquidem iſta ſua aſſertio gratis eſt, abſque veritate & probabilitate. Calculus namque in nobis, alio ſemine medio atque progreſſu generatur, quam Tartarus è vino, aut lapis ex aqua.

3. Tres videlicet in univerſo, ſunt corporum Monarchiæ: Animalis, Vegetabilis & Mineralis. Lapis ideò triplex eſt, totaque Monarchia diſtinctus. Differt namque ſaxum, à capſa nuclei meſpilorum, perſicorum, &c. & utrumque iterum à lapide cancrorum, bezoar, limacum, piſcium, calculo humano, &c.

4. Tres iſti lapides longè iterum ſimul diſtant, à Tartaro vini, qui non inter lapides eſt reponendus, cum ſit liquor ſalis concretus. Minerale enim, vel ſaxum eſt, quod in calcem verti poteſt: vel lapis, qui non calcinatur, ut gemmæ, marmora, ſilices. Utrumque autem unico nomine petræ nunc concluditur, Vegetabilis verò lapis, cum ſit cremabilis, ut, gagates alioquin, & petra minerales ſulfuroſæ, potius nodoſum lignum eſt, quam petra. Animalis autem petra eſt potius ſaxeum os, (quia partim crematur) quam petra.

5. Ad diſtinctionem quoq; calculi humani à cæteris, ille à Paracelſo Duelech vocatur, eo quod petræ, tam minerales, quam vegetabiles, ſint fructus naturales, neceſſarii, ac primæ intentionis in creando.. Solum autem Duelech morbus eſt, monſtroque ſimile. In cæteris vero animatis, deſtinationem proficuam lapis obtinuit. Unde palam fit, licet aquæ petram gignant; non tamen proinde eſſentiam, ſemen, modumque generationis, è Tartaro vini conſequantur. Duelech enim, poſt peccatum excremento morboſo; non autem intentione naturæ, neque ex materia petroſa aut tartaroſa: ſed per accidens, errore videlicet facultatis, morboſum ſemen naſcitur, neceſſitate agentis connexi.

6. Quare non admitto Tartarum potius in potu, quam in cibo: ſin autem ſit potentialiter in vino, id neceſſitate connexi, & per accidens fit, nec locum nec vires agendi, aut actuandi in nobis habere poteſt, ut à poteſtate videlicet, Tartarus potentialis, in nobis actuetur.

7. Adeoque non admitto tartaream in potu generationem, à Deo deſtinatam in noſtri interitum: quid enim ſi oſſa reperiantur in carne, & petræ mineralis ſemina in aquis ſtabiliantur, an proinde oſſium ſemen, & proxima materia erunt in fontibus? aut petræ mineralis ſemen, & proxima materia, in carne, aut cruore? Si non in cruore, ergo neque in potu & cibo. Non eſt enim mors, opus manuum Dei. Viditque Deus quæcunque fecerat, erant bona, tam in ſua bonitatis intentione, quam in creaturæ eſſe. Igitur nulla eſt in aquis materia, quæ ad Tartari vel Duelech tragœdiam in nobis concitandam ſit creata. Si quid porrò mali nunc ſit, aut

fiat, inter digeſtiones, id ſanè non ex materiæ creatione, deſtinatione, proprietate, efficiente & intentione finali Creatoris: ſed noſtri prorſus errore, & naturæ corruptione defluit. Recepta nimirum peregrinorum ſeminum importunitate, defectuoſa altilium tranſmutatione; aut non ſat ſevera nocuorum expulſione; ejuſmodi contingunt. Tartarus præexſiſtens, atque in potu ſolutus, ſi eſſet, utique ſua deſtinatione in nobis confeſtim putreſceret, ante digeſtiones, putrefactiones & reſolutiones, neque coagulandi conſilia exſpectaret, in ultimum urinæ exitum. Idemque potius in omnibus æqualiter lapideſceret. Veruntamen cum calculus non ſuccreſcat in potu, ſed ſaltem in excrementis per admiſſionem ſalis urinæ, aliorumque cooperantium adjutorio, (prout abundè libro de Lithiaſi:) præſumitur Duelech non ex præexſiſtente Tartaro potus conſiſtere. Quod palàm fit per mechanicam ejus reſolutionem in igne. Diſtillatum enim Duelech clauſis & vitreis vaſis profert oleum fœtidum, ſpiritum denique & cryſtallos ſalis urinæ, qualis ex urina humana diſtillando eliciuntur. Certum eſt namque, quod ſtomachus, inteſtina, venæ, jecur, & renes non generent Duelech ex natura ſui, multò minùs idem contineant, multoque adhuc minus ex præparato præexſiſtenteque in potibus Tartaro. Alioqui namque omnes pariter, quæ urinam humanam generant, & in quovis homine abſque exceptione, non ſecus atque in cancris abſque exceptione lapilli creſcunt, Duelech procrearent. Sed Duelech petreſcit ex ſemine, tandem in lotio, per materiæ tranſmutationem generato. Id ſemen adeo validum eſt, ut quamvis calculoſus non bibat niſi aquam diſtillatam, non proinde ceſſaret Duelech generare.

8. At ajunt: Vina rubea, plurimum ſabuli in calculoſis generant, ergo Tartarum arenoſum continent. Ego inde inferrem: Si Tartarum arenoſum continent, ergo nedum in calculoſis, ſed in omnibus prorſus ſabulum proderent: Atqui cum tantum id contingat in defectuoſis, hinc palam fit, quod non materia tenus: ſed aliunde ſabulam fiat. Siquidem defectuoſorum ſtomachus ſepararet arenas, antequam ad renes pervenirent.

9. Ignorantia Scholarum exhinc nata eſt, quod neſciant, aut non perpendant, multa per tranſmutationem fieri, quæ nullatenus materialiter inerant. Siquidem non niſi ridiculus dixerit, oſſa ineſſe gramini. Ceſſabit hæc diſputatio, dum oſtendero Duelech formari è rebus, longe à coagulatione alienis. Nec ſequitur enim: Quædam vini plus ſpiritus urinæ, vel terræ volatilis continent: ergo continent Tartarum lapidem, vel ergo Tartarus vini generat materialiter per ſui ſeparationem humanum Duelech. Zingiber profert multum ſudoris: ergo zingiber continet plurimum ſudorem materialiter. Scholæ enim ruſtico more de rebus naturæ judicium ferunt, ignorantes, quod multa fiant opera efficientis tranſmutationem, ſemina inquam coagulantis, & inter tranſmutandum operantis. Quæ neutiquam materiæ debentur, nec illarum caloribus, fictisque elementorum congreſſibus.

10. Vidi enim duos gemellos, eadem quoque nutrice, ac cibis educatos, quorum major calculoſus, non item minor erat. Lac namque non plus Tartari pro uno, quam pro altero continebat. Item puer cujuſdam Præſidis, parente utroque incolume editus, quatuor præ ſe fratres ac ſorores tres ſanas habebat, ſolo autem trimeſtri à calculoſa nutrice alitus, ſemel ſeptennis, dein iterum decennis, & tertiò binis annis poſt, lithotomum toleravit. Ac ultima vice ſub novacula exſpiravit. Saltem hæ duæ hiſtoriæ non ex Tartari peregrini adventu evenère.

11. Cum ergo non ſit materiæ in aſſumtis exſiſtentia, veritas, cognitio, neceſſitas, aut conſequentia; quæ Tartaro quadrare poſſint: ſtentoriè nimis à Paracelſo gloriatum eſt, ſe omnem morborum cauſam primum inveniſſe, Monarcham arcanorum atque Medicinæ Principem, cæteroſque ignorantiæ hac ſua inventione accuſaſſe.

12. Quin etiam inſuper, ex Tartaris regionum, ſe deprehendere, quibus morbis incolæ ſint ſubnoxii. Etenim ſi Tartarus, neque ex creatione, neque ex maledictione fuerit unquam, qui ſit morborum origo: frivolum ſanè, ſe eundem inveſtigaſſe diſtillando, & reperiſſe, quod nunquam fuit. Viderat nempe ſaxa, in aquarum fundo generari.

In

In Stiria quoque, Sabaudia, Valeſia, ſtrumas horribiles, miſerando ſpectaculo, humanam ſpeciem deformare. Deceptusque hinc concluſit, ex Tartaro aquarum, calculos,ſtrumas, & conſequenter omne oppilans, eſſe. Malè enim, atque in ſequacium perniciem, neſcivit, cuncta ex agentibus ſeminalibus oriri, iisque datum, materias ſibi ſubſtratas traducere, juxta ſeminum deſtinationes, ac fines. Enimverò tametſi potus aliquis, nocentior ſit calculoſis: ille tamen nec Tartarus eſt, nec hunc continet, nec Tartari formæ quippiam condenſatur in Duelech, (ut ſuo loco docui,) ſed eſt opus operantis ad petram, vel bolum, quicquid actuali ſemine aquis ineſt.

13. In vino autem ſi quid ſit, ad fæcem erit per ſe, ad Tartarum verò per accidens; non autem ad Duelech. Fruſtra enim aquas diſtillando interrogabis, an potentialiter fiant petra. Id namque ſine labore, & expenſis, docent flumina, & fontes. Ex vino autem nunquam petra, Tartarus, multoque minus Duelech fit. Nec fæcum etiam pluralitas Tartarum accuſabit, ut nec calculum. Quia Duelech eſt alterius familiæ, quam Tartarus. Hinc quo vina Tartaro ditiora ſunt, eo ſaniora contrà Duelech eſſe deberent, ſi Tartarus alioquin ab abſtergendis ſordibus propinetur.

14. Aſſentior quidem, petroſas aquas eſſe agreſtis indolis, conditionis mineralis, & factrices indigeſtionũ,quatenus aliena continent. At non proinde materialiter Duelech continent in ſe, quam occaſionaliter deſtruant digeſtionem, imprimant petroſam vitam mediam, unde hominis vegetatrix enervata, ſylveſtram illam induit inclinationem. Atqui iſtud nil pro Authore Tartarorum facit. Longè ſiquidem aliud eſt, calculoſum fieri occaſionaliter, ex vi petrifica vitæ mediæ rerum in Archeum introducta, impreſſionaliter & ſigillariter: & calculoſum fieri ex Tartaro liquato, & reſoluto in aquis,qui tandem dierum periodo priſtinam reaſſumat in potante coagulationem. Hoc namque poſterius in natura nego: prius verò, inter ordinaria aſſero.

15. Quantum autem Strumas, ſive Botia attinet, plerique ex mineralibus aquis potis, Paracelſus quoque uſu cachimialium aquarum provenire putant. Ego vero optarem juxta ſuam viri doctrinam, per ignem iſtas cachimias in aquis oſtendat, quibus proprium ſit,duntaxat in ultima noſtri digeſtione, nec alibi quam circa jugulum coagulari. Scio autem ſe nunquam inventurum in aquis ejusmodi Tartarum. Ergo propria lege damnetur, qua cavet; nemini credendum, niſi quantum per ignem demonſtrare id valeat. Fateor quidem aquæ ineſſe vitam mediam, cui ſit proprium Archeum excitare,& inficere in commutatione boni alimenti, (non autem Tartari peregrini illi inexſiſtentis materialiter,) in duritiem petroſam. Ad ſtrumas autem requiritur materia, quæ proprietate ſui Archei, nata ſit præcludere nobis fauces, ac quaſi præfocare, idque citra guſtum adſtrictionis aut terreſtris acerbitatis, (nam aliàs guſtus hic,hærens in ſinu materiæ, prima digeſtione maturatus, interit:) transmutataque in alimentum,retinensque priſtinas vires vitæ mediæ, perfungitur ſua poteſtate, circa guttur magis, quam alibi. Quæ poteſtas jure ſibi hæreditario in alimentis, & hinc in cruore relicta,convertit proximum ſolidorum alimentum in petroſum excrementum, quod directoris facultate ſtrangulante ad guttur concedit. Idque trutinans Seduni, reperi fungos præfato præfocandi veneno pollere: illosque frequentes è radice Laricis, Abietis & Pinorum, in rupibus ad ſeptemtrionem declivibus ſuccreſcere, ubi niger Agaricus, ejusdem criminis hæres, in trunco frequens. Didici ergò totum terræ Leſſas, fungoſa indole, ibidem contaminari. Credidi itaque Strumas naſci uſu herbarum & aquarum, quæ hujusmodi Leſſas imbiberunt. Porrò, quod Archealis vitæ mediæ poteſtas in rebus gignat ſtrumas, non autem redivivus Tartarus cachimialis aquæ, res ipſa loquitur. Aliàs namque non minus in abdomine & jecore, Struma, nec ſegnius, quam in gutture prodiret. Non enim rivales aut cachimiales aquæ, guttur reſpiciunt, aut tantam duritiem ſponderent.

16. Nec ſanè liqueſceret Struma, aſtrictivo terreſtrique remedio, quo pluries unico menſe Strumas evanuiſſe prægrandes vidi, ac

ſubitò præfocationem, à veneno ſo fungo illatam curari. Quod ſic habet: Recipe Spongiæ marinæ in carbonem combuſtæ uncias 3. Oſſis Sepiæ uſti, piperis longi, zingiberis, pirethri, gallarum, ſalis gemmæ, calcis teſtarum ovorum ana unc. 1. miſce cum aqua ſtillata ex præfatis ſpongiis. Et exſiccetur paulatim. Accipe hujus pulveris ſemidrachmam, cum ſacchari ſemiuncia, decreſcente Luna, ut paulatim liquatus deglutiatur. Vel fac illinctum. Et Bocium diſparebit. Alii defectu ſpongiæ ſumebant piloſam excreſcentiam ſilveſtribus roſetis innaſcentem, exteriori cortici caſtaneæ perſimilem, hirtam hiſpidamque, cujus ſolius pulvere utebantur feliciter.

17. Item uſus ſum unguine, in ſtrumis & ſcirrhis. Olei laurini (non per axungiam ſuillam adulterati) unc. 8. Olibani, maſticis, gummi arabici, reſinæ abiegnæ an. uncias 3. diſtilla: tum iterum diſtilla cum cineribus clavellatis. Si ergo ſtruma, vel durus alibi ſcirrhus, ex tartaro peregrino coaleſceret, calidis remediis magis indureſceret, nec tam facile liquaretur. Eſt itaque ſtruma defectus transmutatoris Archei & non coagulatio tartari: prout de Duelech clariùs & abundè demonſtravi. Archeus namque omnem ſibi ſubſtratam transmutat maſſam, niſi à vita media potentiore victus ceſſerit. Struma itaque eſt ex bono cruore, cui ſtrangulans poteſtas vitæ mediæ eſt relicta. Peritque Bocium, aſſumto remedio, quod petroſam materiam non eſt diſſolvendo, ſi ex tartaro eſſet. Impoſſibile alioquin eſt prorſus, tartarum (ſi quis foret) vitæ noſtræ ſpiraculum concipere, vividum fieri, membris coaptari, & ad ultimam digeſtionem intro admitti, fermentum ſanguinis concipere, difflari autem per inſenſilem tranſpirationem ut & ſcirrhos cruore vitali natos, adhibito præfato remedio.

18. Cæterum rixa non eſt de aſini umbra: ſiquidem non eſt perinde negaſſe, tartarum ineſſe materialiter in eduliis & potibus, itemque permanere per digeſtionum officinas, atque proinde tandem coagulari in miſeris: & procul inde remotum eſt, admittere in nobis transmutatum ex bono cremore, chylo, vel cruore, in pravum virtute vitæ mediæ, tranſplantantis, directione Archei. Alius ut enim generationis; ita alius quoque præcautionis atque ſanationis ordo utrobique. Nullum ergo tartarizationis fundamentum, veritas, apparentia, vel neceſſitas. Quorſum namque conducit, comminiſci tartarum, pertinacem coagulationum principem, qui ortum ſuum debet figmento? Siquidem rerum diſpoſitiones, coagulationes & reſolutiones ſuis pendent ſeminibus. Ex puriſſimis cibis & potibus, Duelech non fit minus, quam de minus exquiſitis, ſi vita media Archeum malè imbuat. Quorſum deinde convenit, cibos potusq;, quos Dominus bonos cenſuit, tartaroſæ proditionis infames reddere? Reor ſanè è tartaro ſive inferno inventum eſſe, dum Satan jam propediem conjiceret humorum exilium futurum è Scholis medicis.

19. Enimverò cum res unaquæque diſſolvatur per vinculorum rupturam, quæ eandem ſtringunt, juvat monuiſſe, coagulata in nobis non fieri per exſiccationem, (excepta creta podagrica,) neque per tartarum, inexſiſtentem clam: multo ſanè minus, ex microcoſmi conditione ſaxoſa, aut calcinatoria. Creta nempe illa, poſt acquiſitam opacitatem ſynoniæ, deinceps paulatim exſiccatur. Prout alibi de podagra. Alioqui, ſui initio, prout & ſcirrhoſum quidlibet, bolus, lutum, muccago, arena, & Duelech, ſeminalibus initiis coagulantur & reſolvuntur, atque longè aliter ſolvuntur, & coagulantur, quam ſi pertinax & immutabilis rerum quarumlibet Tartarus, ſua ſponte in nobis peregrinum coagulum dediſſet. Sophiſmus eſt non cauſam, in cauſam accuſaſſe, vel cauſam, ut non cauſam neglexiſſe. Qui ſophiſmus, ſi ſolet uſpiam magnas adferre anguſtias, in medendo ſanè quam maximas, periculis vitæ & damnationis, ut & damnis plenas. Etenim unus probè digerit, difficulterque ſeparat. Alter verò feliciter excernit, ac moleſtè digerit. Tertius denique digerit ſuccinctè, & liquefacit, at vitioſè ſibi transmutat, ſub imperio ſeminis exotici. Aliud ergò eſt caſtigare alienigenam vitæ mediæ impreſſionem, (quæ in concretione digeſti conſiſtit:) atque aliud eſt, excernere, quod alias retentum noceret.

Idque

Idque diſſolvendo, & expellendo conſcribitur. Finaliter, ſi quis Tartarus in aſſumtis eſſet, deſinens in pertinacem tandem coagulationem, quam proditoriè ſecum attuliſſet intrò: utrobique ſaltem ſanationis deſperationem contineret, & hactenus medicamentum exterminii in terra, à rerum Domino, in natura ab initio conditum eſſet. Poſtremo non eſt Tartarus in cibis, ut neque in potibus cibalibus. In aqua verò ineſt quidem ſemen lapidum: at lapis non eſt magis Tartarus, quam ſaxum eſt panis: quare etiam ex ſemine petrificante, nullatenus poteſt concludi præſentia aut potentia Tartari. Pariter, etſi in recrementis, vel cruore degenerato, ſit poteſtas ad Duelech, vel ſcirrhum, non tamen ad Tartarum, multoque minus, quod naturaliter tam cruori, quam recrementis inſit Tartarus. Quidquid enim peregrino è ſemine & alienato, per accidens naſcitur, & per metaphoram propter ſui coagulationem aſſimilatur ſali coagulato in vinis, abuſiva tantum alienatione, ad tartarum revocatur. Odit enim natura metaphoricas & poeticas libertates. Non eſt ergo Tartarus morborum occaſionalis materia interna.

CUSTOS ERRANS.

1. *Scholæ nutant de quatuor humoribus.*
2. *Authoris reſipiſcentia.*
3. *Theſis, cum probationibus.*
4. *Quid muccus, & qua theca generetur.*
5. *Quis ſit cuſtos in terminis propoſitis.*
6. *Cuſtodis neceſſitates inexcuſabiles, hactenus neſcita.*
7. *Probatur, quod muccus non ſit cerebri excrementum.*
8. *Concluditur miſerimum inde cerebrum.*
9. *Vanitas morborum Catarrho dicatorum.*
10. *Muccus non è cruore factus.*
11. *Argumentum, à ſimili adæquato.*
12. *A Coriza.*
13. *A paritate reliquorum viſcerum.*
14. *A ſuppoſita Scholarum doctrina.*
15. *Ab Archei identitate.*
16. *Ab anatome.*
17. *Ab abſurdo.*
18. *A neceſſitate oppilationis.*
19. *A conſtitutione cerebri.*
20. *A ſcopo.*
21. *Ab experientia.*
22. *Notatur Scholarum inadvertentia in re tanti momenti, & tam conſpicua.*
23. *Excrementum aurium per aporrhœam efferri.*
24. *Neceſſitas cuſtodum.*
25. *Probatur per Corizam.*
26. *Per raucedinem.*
27. *Per tuſſes.*
28. *Cuſtos eſt inaudita poteſtas.*
29. *Vtramque poteſtatem Scholæ putarunt quandam intemperiem in ſanis etiam.*
30. *Probatur diverſitas ab aliis poteſtatibus.*
31. *Teſtimonia Cuſtodum.*
32. *Gravedo nunquam ſana eſt.*
33. *Tuſſis examinatur.*
34. *Cuſtos errans.*
35. *Tuſſis ſicca.*
36. *Difficultas curandi, unde.*
37. *Remedia notantur.*
38. *Incogitantia Scholarum.*
39. *Remedia è ſulfure.*
40. *Duplex Aſthma.*
41. *Sanandi difficultates.*
42. *Cuſtodis uſus.*
43. *Pernicioſior eſt cuſtos errans Laryngis.*
44. *Muccus differt à ſcreatu.*
45. *Cuſtodem differre in cerebro, ab aliis facultatibus.*
46. *Diaphragma eſſe poroſum.*

1. SCholæ, muccum è cerebro, ſputumque tuſſium, digito monſtrantes, dixere: Ecce phlegma, unus de quatuor humoribus, noſtri conſtitutivis. Atque deinceps ſemper ſucceſſive ſibi ſubſcripſerunt. Crevit iſte laſciviendo auſus, tot ſeculorum præſcriptionibus, & Scholarum ſubſcriptis authoritatibus firmatus. Quaſi cerebrum tres alios ſuppoſitos, fictosve humores in ſui alimoniam conſumſiſſet, excluſo ſolo phlegmate, ſibi licet ſimillimo, & alioqui juxta Galeni mentem, aptiſſimò, ut in cruorem totaliter transmutetur. Nonnunquam quoque doctrinæ de quatuor humoribus oblitæ, eundem muccum, non am-

plius phlegma, vel pituitam propriè: ſed recrementum cerebri, velut proſcriptum hoſtem, à digeſtione reſultantem ſuperfluitatem relegarunt. Suæ illas illius doctrinæ meritò puduit: quia muccum agnoverunt excrementum ultimæ digeſtionis: non autem humorem amplius in hepate productum, velut cruoris partem unam de quatuor. Repugnat quippe excrementum humori vitali. Nutant ergò ſæpius, atque vacillant, hæſitantque iterum, dum muccoſum hominem (ab iſto videlicet ſtercore, morboſoque affectu,) phlegmaticum promiſcuè indigetant, ejuſque deinceps vires, ingenium, mores atque fortunam, inde metiuntur, & augurantur: Interim infauſta ſunt initia Scholarum, quæ ab excremento ſibi cognito, pituitæ eſſentiam, exſiſtentiam, proprietates, elementorum & humorum conſtitutivorum noſtri denominent. Phlegma enim quod ſub Corizæ initium, depluit è naribus aquoſum (ut ajunt) & tenue, poſt dies aliquot, ſpiſſius atque flavum fit, eo quod aſſiduata caloris coctura inſpiſſetur. Quaſi integro forte quadragenario abſque corruptione ſui, vacuo cranio, inſpiſſationem, ut ſummum bonum, exſpectaſſet! nec alioqui tenuius, ſat rimarum pro exitu reperiret! Hæc ſomnia non merentur redargutionem, niſi ſeria credulitate, medendi methodum, in mortalium perniciem tranſtuliſſent.

2. Fateor equidem, me ſub tyrociniis crediſſe, muccum, ſi non unus de quatuor humoribus oriundus, eſſe ſaltem excrementum digeſtionis cerebri. Aſt dein liberiore indagine à Scholis deſciſcens, cœpi contueri, quod æſtate mungam raro, hyeme verò frequentiſſimè. Attamen cerebro utraque ſtatione, ejuſque functionibus ex Dei gratia, æquè validis potior. Conſideravi enim propterea, cruorem hyemalem, æque vividum, atque illum, quem æſtate conficio, (vita nempe in ſanguine per Sacra locatur:) & digeſtionem tam cerebri, quam aliarum partium, æque ſalubrem, quia completam, eſſe. Quæ non ſic ſe haberent, ſi cerebrum quatuor ad minimum uncias, quotidiè excrementi, ac proinde uncias ſedecim de cruore depromeret, pro ſolo ſui nutrimento, & tantæ pituitæ abundantia, (præter illam nempe, quæ in alito remanſit pro alimenti pignore) quas uncias alioquin æſtate, in cruore relinqueret. Vel ſi id rentur fieri exquiſitiore digeſtione Cerebri: vel ſi malint, Cerebrum ob aeris hyberni injuriam, male diſpoſitum: ac quomodocunque ſumatur, neceſſe eſt ſaltem muccum cauſari ab indiſpoſitione aliqua: non ergo ab abundantia pituitæ, adeoque à vitio jecoris, ut neque ab exquiſitiore ſeparatione pituitæ hybernæ, & æſtivalis neglectu. Nec demum indiſpoſitio iſta obvenit cerebri vitio, ut neque cruoris. Quippe id repugnat propoſitæ theſi. Ergo aliunde idipſum manat. Etenim ſi iſta recrementa remanerent in cruore, vel cerebro per æſtatem, quæ ſecus hyeme excernuntur: Locus deficeret hoſpitandæ pituitæ, tota æſtate collectæ.

3. Hinc in Theſin pono: Muccus narium aquoſior, ac copioſus, & proinde continua ejuſdem emunctio in hyeme, non autem in æſtate. Unde conſequens, id cauſari ob ſtationem intemperatam. Quæ ſi occaſionaliter lædat cerebri digeſtionem, id erit, vel per totum cerebrum, vel in inferiore ejus plano, quà frigus ferit. Si per totum noxa ſit, læderentur unà cunctæ cerebri functiones, imaginatio, diſcurſus, &c. Quod eſt falſum. Nam denotaret ambientis ſuperioritatem ſuper ſpiritum, functionum omnium fontem, atque rectorem. Deberetque tum muccus fieri & deſcendere à cunctis intimis, connexis, minimiſque cerebri particulis, & non tantum ab iis, quæ immediatè ab intrante quatiantur aere.

4. Unde liquet, muccum eſſe dumtaxat excrementum infernarum partium cerebri, degeneratum ex totalitate alimenti, priuſquam aleret. Non autem eſſe excrementum, digeſtionis ultimæ ſuperſtes, quod roris modo per minima diſpergi in partes ſolidas aſſerunt. Nam & hoc, à cerebro non minus, quàm à toto, æqualiter vapore tenus exhalat.

5. Si ergo muccus naturaliter à cauſis occaſionalibus externis, & noxiis tempeſtatibus ſuſcitetur, habeatque cauſam ſui effectivam circa planum cerebri, qua via aerem attingit: Non autem à frigore: Id namque ſonaret,

cere-

cerebrum victum, ſuperatum, ejusque poteſtates velut extinctas: ergo convertitur materia mucci, (quam laticis, ſimulque alimenti docebo ſuo loco,) ob bonum & ordinarium finem. Quæ materiæ illius converſio, cum naturalis ſit, obtenditur, tanquam lorica, parti à frigore perculſæ. Cumque materia ſit vitiata, per aeris injuriam, non ſanè adhæret: verum ut continua aquæ gutta ſtillat. Hanc ergo poteſtatem, mucci effectricem, cuſtodem voco. Quod ſic jam ſuppoſuiſſe, ſat eſto.

6. Porro excrementa alvi, & veſicæ, ſunt totius, & partium quibus fiunt & gliſcunt, ſuperfluitates quidem, ab intrò ſui ſuperfluæ, atque inutiles. Sudor vero & inſenſile effluvium, ſunt recrementa, jam ultima digeſtione facta, expulſaque poſt extremam finium ſuorum defunctionem. At muccus eſt, generis neutrius. Fit enim à cuſtode tantum; laceſſito quidem: ſed qui partem ut defendat & obliniat, crudiorem laticem, & ſimul cruorem ſic commutat: eſtque ejuſdem illa commutatio planè naturalis, ad bonum finem ordinata quamdiu à benè conſtituto cuſtode oriunda. Equidem magnopere ſaltem demiror Scholarum per tot ſecula ſomnolentiam.

7. Quod quia cernerent muccum ſtillare per nares, idcircò repente ſtatuto indubio decreverint, eundem nil aliud, præter cerebri excrementum eſſe. Imò quicquid per ſcreatum, tuſſimque extruditur (quia colorum paritas oculos illarum falleret,) dictarunt, nil niſi deciduum cerebri excrementum. Nec enim ſemel obiter inquiſiverunt: Si ſit excrementum cerebri: ergò debet eſſe reſiduum ultimæ digeſtionis. Quando ſcilicet ſanguis, poſtquam factus eſt humor alimentarius, diſtributuſque roris more, per æqualem cerebri maſſam, ibidem non quidem conſumeretur, jam prius licet aſſimilatus ſubſtantiæ cerebri, ac per inſenſilem tranſpiratum, abſque omni ſui reſiduo expulſus per poros abiret: Sed labe prorſus heteroclita, poſtquam muccilaginis ſpermaticæ (iiſdem nempe nutrimur, quibus conſtamus,) ſortem induiſſet, quaſi revocatus muccus, è longinquis heterogeneitatis anfractibus, collectuſque tandem in abacum propè nares expelleretur. Etenim qui tantoperè de uſibus partium, ſibi odaxiſmum beneplacidi riſus concitarunt, ne ſemel quidem attigerunt, quæ tanti abuſus cauſa, in hac digeſtione eſſet. Quoniam ſi excrementum ſit ſuperflua pars digeſtionis, cur ſenex, plus ſanguinis (quia plus excrementi emungit,) quam dum eſſet juvenis, conſumeret in ſuo cerebro? Ergonè ſanguis jam ſemicoctus, ac vitalis, in ſimilarem ſpermatis ſubſtantiam, tum demum corrumpitur? Indeque revocatus à diſſitis, undecunque cerebri, minimiſque reliquiarum atomis colligitur? Itanè hæc quotidie in ſanis peraguntur? eſtque alienata ſanguinis corruptio, ſimul cum ſanitatis fruitione? Quidni idem contigit reliquis viſceribus, quod capiti? Quid ſi unciæ tres dietim emungantur mucci, an fortaſſis ſanguinis boni decuplum (puta uncias quadraginta pro cerebro, totidemque pro reliquis ad minimum partibus,) remanſit, ut ibidem roris modo conſpergatur? Quo enim privilegio, quavè neceſſitate exlex cerebrum gaudet, viſcus adeò nobile, ut citra noxam, tantam toleret ſuæ Oeconomiæ quotidianam ſtragem? Confuſionem corruptionis & alienationis? Quo pacto in media transmutati cruoris via, ad ſpermaticam vitalemq; muccilaginem, tam ordinaria exorbitatione cerebrum deviabit, atque digeſtionis abundantis errore corrumperetur? An non enim vel indè liquebat uſus alterius, nondumque ſciti neceſſitas, quæ non undecunque ex abditis (paritate nempe identitatis ſubſtantiæ ipſius cerebri & digeſtionis per totum æquabilis) minimiſq; cellulis, ordinato motu, ſuum ac proprium alimentum corrumpentibus, retrorſum, eadem vi, qua intraverat, remearet, ut jam in excrementum abiens, intra abacum adunaretur? Id enim ſi medio digeſtionis, laborisve metu, contingat, jam id non poteſt non inexcuſabilem prodere corruptionem, cerebro natalem, Vel ſi in fine illius digeſtionis id accidat; præter enim heteroclitam, eandemq; & ordinariam tam alienatæ digeſtionis normã, jam quoq; curſus, tractuſq; cruoris in remotiſſima, ſimiliariaq; cerebri, recurſuſq; excrementi, à ſanguinis relicto reſiduo, erunt vani prorſus labores, crudelis digeſtio, intolerabilis error, quotidianuſque atque ſtultus cerebri labos.

8. Si enim quicquam horum ſit verum, reor cerebrum miſerrimâ totius corporis tabernam: majore nimirum alimento egere, intentius moleſtias atque labores cerebri augeri, quo minor tardior, ſegniorque eſt capitis vis, efficacia & digeſtio. Quid enim cerebrum eò compulisſet, quod dum viliores partes, ſuum ritè conficiunt alimentum, probeque abſque ulla reſiduitate, totum in aera diſpergunt: ſolum verò miſerumque cerebrum, tam copioſa mucci alluvione, ſuum alienaſſet, vividumque alimentum?

9. Tranſeo adhuc Catarrhorum nugas, depluentium tam largo continuatoque imbre in thoracem, totumque corporis habitum. Quo pacto enim conſtabunt ſalvæ principes poteſtates, quas in capſa cerebri morari volunt; dum tantus rumor, confuſio, digeſtioniſque tam abundans eſt diverſio, tumultus nimirum redeuntis mucilaginis & ſanguinis euntis expreſsè ad ſui corruptelam?

10. At ne ſemel hucuſque cogitatum eſt, undè tanta prodiret mucci copia: ſed Epimenidis ſomnium dormiverunt Scholæ, velut loto paſtæ, modò lucellum è credito Catarrho theſaurizent. Nec eſt enim ordinarius muccus è cruore. Idque facilè notare potuiſſent Scholæ, ſi ſubſcribendo nugis non eſſent aſſuetæ. Siquidem à magna ſiti, largus potus ſtatim in gutturè ſtagnantem parit, loco ſalivæ, muccaginem. Sicque gutturis affectus morboſi, ſtatim omnem ſalivam inſpiſſant.

11. Ideoque facultates, quas à neceſſitatis ſuæ uſu, Cuſtodes voco, non mirum à tota harundinum noſtrarum propagine, naturaliter ad ſe alium liquorem, præter cruorem (quem ideò primus laticem voco, & deſcribam particulari ſyrmate,) allicere, ſuoſque in fines adoptare: non infelicius nimirum quàm renes, à cruore lotium ſeparant, & ad ſe trahunt. Lotium enim hic inculco, eo quod non ſit excrementum renum, quaſi reſiduum foret renis alimenti, vel ſuæ digeſtionis patratus error. Idem proinde judicium de mucco fero.

12. Itaque in Coriza, quamdiu malum ſævit maxime, eſtque ferocior boreas, eo quoque muccus eſt aquoſior, ſub pari tamen cerebri digeſtione, ſenſuumque tam internorum, quam externorum valetudine. Laudatur igitur ſpiſſior, tenacior, parcior, flaviorque muccus ſub finem digeſtionis (aut ajunt.)

13. Tum demum conſidero, è pauco cerebro noſtro tantum excrementi quotidie ſequeſtrari non poſſe propter ineptitudinem cruoris nutritii, maximè quod hepar, nullum de ſe excrementum, deque ſuo nutrimento proferat. Nutritur tamen, deberetque par digeſtionum fortuna & excrementorum æquale pondus proportionaliter gliſcere in cuncta viſcera.

14. Tandem memini, ſolidorum nutritionem fieri, cum totius cruoris transmutatione in alimentum, citra ſegregationem puri ab impuro, (quippe quæ nimis moleſta eſſet oſſibus, nervis, viſceribus, &c. nec ſolida proin aliud in ſui alimentatione excrementum præbere, niſi poſtquam fami partium, liquor alimentarius ſatisfecerit, totus æquabiliter conſumitur, in perſpirabilem aporrhœam. Id eſt: Excrementum ſolidorum omnium non fit, dum nutritio eſt in fieri, ſed tantum in facto eſſe. Nimirum tum exhalat totum, juxta Scholarum conſenſum. Ergò ſiquidem cerebrum teneatur legibus ſolidorum & viſcerum cunctorum, quas præſcribit Archeus: Cerebri non erit muccus, nec aliud edet loco excrementi, quam quod per diaphæreſin, totum aliorum more exhalat.

15. Denique excrementum eſt relativum ad digeſtionem in alito factam: eo quod eandem ſupponat. At nihilominus, muccus non eſt præfatæ digeſtionis excrementum, vel deſineret vitalis Archei univoca eſſe in digeſtionibus ſimilarium opera.

16. Quin etiam ſi muccus eſſet excrementum cerebri, colligeretur à toto undequaque, & ad ſimilem cellulam ſeſe reciperet; non autem ad pelvim. Sed difficilis eſſet mucci (id eſt, excrementi communis, & totius cerebri,) collectio ab imperceptibilibus ac minimis partibus ſingulis cerebri, quin plurimas poſt ſe relinqueret obſtructiones, &c. quæ tamen nunquam obviam veniunt: præſertim quod cerebrum, paucis & exilibus venis, per ſuum corpus nutriatur,

tur, nec appareant ductus, vel canales, quibus muccus deducatur.

17. Similiter & medulla ſpinalis ſuum pariter haberet muccum.

18. Eumque dum evacuare niteretur, id fieri deberet vel ſupernè per quartum cerebri ſinulum, vel deorſum cadens, (ut corpus alioqui fluidum vita orbatum, natum eſt decidere ſemper,) oppilaret nervorum moventium commune principium, ac potiſſimum, quia muccus lentorem muccilaginis habet, non eſſet ſequax, quin de ſe ſemper relinquat triſtem oppilationum fortitudinem.

19. Denique muccus, quomodocunque ſumtus & tepore agitatus, nunquam citra reſiduam ſui fæcem totus avolat aut inſenſiliter diſpergitur, ſed aſſumto ejus vapore, planè induratur in tophum. Adeoque eſt inutile, imò impoſſibile excrementnm ſolidi cerebri, ſive de toto ſimilari ejus. Repugnat nempe prorſus denſitati cerebri, quod cum non ſit canalibus apertum, undequaque deberet tamen tenaci excremento ubilibet eſſe continuò refertum.

20. Tandem ad fines reſpiciendo, quorum ergo res quæque à Creatore eſt condita: Non apparet ſanè ſcopus ullus, quare cerebrum muccum, & ſuæ digeſtionis ſuperfluum excrementum paret, & à reliquis viſceribus ſe exlegem faciat hactenus. Nam totus liquor alimentarius tandem ſequeſtratur è toto corpore per inſenſilem tranſpirationem, abſque ullo ſui reſiduo.

21. Cum ergò tam conſpicua mucci ſit imparitas in hyeme & æſtate: non potuit ea, ab interno miſtionis fundamento, ſed aliunde venire. Adeoque muccus non eſt ſtercus cruoris, multò minus cerebri. Contingit enim benè valenti & dormienti, per octo & amplius horas, nequicquam mucci ejicere: ſub qua tamen periodò, cerebrum integram abſolvit digeſtionem: quantò magis, quod facultates naturales cerebri, ut & totius corporis, nunquam ferientur. Non ergo muccus eſt excrementum rei, nec ſit digeſtionis naturalis intento. Nec excrementum peregrinum, ſparſim per cerebrum collectum, relatumque in pelvim, ſuum naturale emunctorium, nec digeſtionis vitio fabricatum. Cum alioqui morbum continuum, ac præſertim hyeme, cerebrum pateretur.

22. Ergo concidunt Scholarum teſtimonia pro pituita, dein catarrhi fundamenta, atque tandem, quæ à methodo medendi ab utroque præcedentium depromuntur ſubſidia. Erratum ſcilicet in indicationibus cauſarum, atque remediorum de mucci materia, efficiente, exordio, loco, ductu, lapſu, ſive decubitu.

23. Quocirca opportunè notandum, inprimis oculos ſanos nulla habere excrementa aut ſordes. Amarum autem quod aures ſudant, exiguum eſt benevalenti, eſtque exhalatum ultima digeſtionum periodo. Quod ſatis obvium ſit: ſiquidem quo profundius intra aurem ſcalpſeris, eo minus ſordium reperies; in ſignum, quod fuligine tenus foras properet. Non ſecus atque pedum digiti ſuum colligunt diffluvium, pelli furfur adnaſcitur, &c.

24. Enimverò aer qualibet tempeſtatum procella & alternatione debebat immediatè intro trahi, tam ad pulmonem, quam ad odoratus organum. Proindè rerum parens, fines atque diſpoſitiones accommodans ſuis uſibus, neceſſitatibuſque, tanquam ſcopo directo, ſtatuit infra, in confiniis ultimis cerebri cuſtodem unam, atque alteram in larynge: Poteſtatem, inquam, ante me neglectam, cui proprium eſſet, quoties aeris inexcuſabilis injuria partem utramque adoriretur, quod toties è latice & cruore crudiore muccum, tanquam veſtem utque interſtitiam objiceret: in quem aer ferociens partim depoſita primi ictus inclementia miteſceret, partimque conceptam ab aere labem, intra ſe conciperet: partimque ſtigma, ſi quod fortè parti impreſſum foret, ſufficienti mucco elueret.

25. Idque inprimis Coryzæ inſcriptum legitur. Non offendiculum veſpertinæ auræ, aut frigidioris boreæ ſtatus ſuppono occaſionem dediſſe, ut cuſtos objiceret ſuum muccum, qui exorbitans os ſpongioſum, (per quod odoratus organum ſuos odores recipit,) obſidet. Quem errantem & aquoſum muccum, primum copioſo latice eluere cuſtos conatur. Dein ubi hoc ſibi irritum ſit, parit tenaciorem muccum, dum nimirum alter in oſſe ethmoides glutinoſior factus eſt.

 26. Pa-

26. Pariter & raucedines objecto per cuſtodem mucco contingunt. Etenim cuſtos poteſtas delegata, ut aeris injurias frangat, partemque muniat à veritate per errorem, jam laryngem afficit, eique affigit muccum pro tunica. Tum tanquam ſui errores pœniteret, primum aquoſa ac dein glutinoſa parit excrementa, quibus eluere intendit ſordes oppoſitas.

27. Id autem quod de raucedine in initio gutturis jam ſtatui, idem cenſeatur, ſi demſſius aſperæ arteriæ truncus ſit obſeſſus. Ubi nempe per tuſſes expectoratur, quod ante jam de raucedine dixi. Muccus ergo narium ſupernè ſtillans, prout & is qui per tuſſes exſcreatur, à cuſtode facultate ortum capit, excrementum quidem in ſe utile, ut ab errore cuſtodis nocuum. Has autem poteſtates ad utramquæ januarum aeris valvam collocatas, cuſtodes voco, & errantes ſæpius, dum ob frequentem cum exteris injuriis luctam non ritè exſequitur ſua cuſtos.

28. Non eſt tamen cuſtos ſub quaternione facultatum (attractiva nempe, digeſtiva, retentiva & expulſiva) numeranda. Siquidem nedum ſua expellit, ſed & ſua fabricat, & quidem ſola excrementa, quæ nec fiunt per digeſtionem, ſed per abortivam vim.

29. Propterea Scholæ hanc utramque facultatem, cerebro atque pulmoni ante fores præfixam neglexerunt, penitus, & utramque ſoli cerebro dicarunt, hujusque intemperiem etiam in optimè ſanis accuſarunt duntaxat.

30. Quamdiu cuſtos rectè valet, atrocitatis, aeris victrix ſuperat, dum verò ob perfractum robur primæ ſuæ deſtinationi ex voto ſatisfacere nequit, ſaltem multum mucci fabricat, ut conceptam eluat labem, quam primitus non fuit ſeparando. Cuſtos ergo differt à digeſtiva & œconomica proprietate cerebri. Atque unum lædi contingit, ſoſpite permanente altera. Quam veritatem nobis ſternutatoria detegunt, quæ ſtatim poſt expeditum vicinum muccum concitant meras aquoſitates, à cuſtode irritata partas celerrimè, adeò ut tandem, ſi acrius fuerit ſternutatorium, cum tenui mucco procidant cruoris fibræ, emungaturque aqua ſalſa è rubro palleſcens, Juxta Proverbium: *Qui nimium emungit, tandem ſanguinem elicit.* Rubens enim cruor, cœpit ſubpalleſcere, qui per ſternutationis moleſtiam præcociter prolectus eſt, alioqui muccus fuiſſet.

31. Cuſtos ergo inprimis teſtatur, Divinam providentiam utrique viſcerum proſpexiſſe, in tam prompta atque frequenti neceſſitate. Effectus quoque produnt, non quidem digeſtionis cerebri ac pulmonum: ſed propriæ poteſtatis, quæ nec morboſos parit effectus, niſi à ſcopo deviet.

32. Falſum eſt itaque, Coryzam ſanam dixiſſe; tanquam ſordium emunctricem. Jam enim cuſtodis utriusque officia, atque errores obiter tetigi. Nunc porrò in confirmationem datæ Doctrinæ exorbitationes errantis cuſtodis explicabo, ut præcipuè propter atrocitates aeris occurſantis, cuſtos ſuam ſuſcepit præfecturam, ita easdem quoque moderatur, materiam aſſumens ſuis parentem functionib. ex maſſa nempe totius, laticis videlicet, & cruoris. Quæ Doctrina quantumvis novitatem dicat, & ob id difficultates ſecum gerat, attamen ſeculorum ignorantia, nequaquam veritati præſcribere valet. Inprimis enim prompta materiæ multiplicitas ſub errore cuſtodis, oſtendit eandem non eſſe excrementum cerebri, ſani alioquin & fortis. Aliunde ergò ſuſcitatur inſtinctus parandi muccos celeres, promptos, & diverſos. Sunt nimirum poteſtates, ad eluendum ſordes atomorum aeris, ideo ad fores, vel limen viſcerum, aeri perviorum, collocatæ. Bellè ſanè ac ordinatim ſingula procedunt, quamdiu cuſtos non ſuos excedit limites. At cum humana omnia ſint ruinis expoſita, ubi quotiescunque cuſtos deviat à ſcopo, ſtatim Coryzæ, raucedines, tuſſes, &c. miſerum in modum nos invadunt.

33. De gravedine Coryzæ jam ſat dixi, nunc porro de tuſſi dicam. Tuſſis oritur ex ſenſu noxii infeſtantis laryngem ab ſui initio, usque in pulmonum profunditatem. Infeſtant nempe fumi, fuligines, exhalationes acres, minerales, itemque vapores uliginoſi, fœtidi, &c. Superat demum vim hoſpitii, frigus atrox, quaſi tendens ad exſtinctionem hoſpitis vitalis. Tuſſis ergo, effectus eſt ſenſationis, etenim mox atque ſpiritus, partibus illis inſitus, gravatur moleſtia forinſecus inſiliente, ſtatim cuſtos ſuo fungitur munere. Anonyma quippe iſta facultas, promtè è maſſa laticis advocat, quantum ſibi opportunum

num videtur, idque transmutat in muccum, quem roris more extundit ad laryngem, quo minus injuria aeris ipſam partem ſolidam nude atque immediatè afficiat, verum frangat ſeſe ad præfatam mucci tunicam.

34. Sed ah! ubi vel externa injuria major eſt quam quæ ſe ſinat ſic deliniri, altiusve ferit ipſam laryngis, aut pulmonis ſubſtantiam, jam titubat cuſtos. Nec ſolum deſumit auxilium abs latice, ſed ipſam proximi alimenti ſubſtantiam alienat, deviatque in muccoſam collam, tantum ſc. viſceris proximo alimento viciniorem, quanto altius ad colorem ex flavo rutilantem, & rubedini vicinus acceſſerit, reditque ab illo lapſa, in priſtinum, dum à ruſo, ad flavedinem paleæ, atque inde demum ab albuminis ovi ſimilitudinem propius appropinquarit. Hinc vice verſa in hecticis, cruentus evadit muccus, & cinerum obſcurorum colorem aſſumit. Dum ipſamet alimenti ſubſtantia abſcedit transmutata, deficientemq; ibidem vitæ integritatem pandit. Tunc nimirum fœtidus cadaveris incipientis odor in anhelitu, deliquia prodit Archei pulmonarii.

35. Muccus itaque interſtitio inſervit inter adventans noxium & vires hoſpitii. Quare ſtimulum ſuæ expulſionis habet advexam ſalſedinem, ut ſenſationem laryngis proritet. Suntq; tuſſes ſiccæ, in paucitate mucci ſalſi.

36. Quia autem ſenium æquiparatur defectui, eſtque pulmo primum deficiens (ut ſupra,) hinc tuſſes ſenio, velut ex proprietate geniales, vixq; ſilent, ceſſant, aut compeſcũtur, reſtauratione non admittẽte natura exoleta. Hæc de Tuſſi.

37. De remedio illius, nil ſomniatum, quod proficuum ſit. Primò namque decocta herbarum, Tuſſilaginum propinarunt, at quam infauſto eventu, quæque domus luge ſua propemodum deteſtatur. Decocta demum minus feliciter uſurpata, medentem meditari fecit de tabulis ſaccharo confectis, in ſyrupos denique atque illinctus receſſerunt, ſperantes (ridiculum id ſuo loco oſtendi,) lentè deglutiendo, ſalivam cum eclegmate delabi per rimam vocis, in laryngem. Nec retroſpiciẽtes, majoris fore ærumnæ ſtricturã anhelitus, tuſſes, præfocationẽ, atq; expectorationem, ob alieni hoſpitis admiſſionem, ipſa quam ſit tuſſis, proritans tam infauſta juvaminis figmẽta. Quæ alibi ex inſtituto ad longũ aperui.

38. Ah! & miſerum ſubiit remedium de pulmone vulpis, quo animalculum diuturni ſui curſus poteſtatem, quam vivum poſſidebat, ſaccharo poſt ſuam mortem impertiatur. Neſciæ enim penitus Scholæ, harumque diſpenſatoria, quod pulmo ſit tantum aeris cribrum, nec quicquam prorſus adminiculi ferat, ad motus diuturni inſpirationes. Neſciæ inquam quod claudicanti, vel paralytico, nil tribuat ſolaminis, & ſi pedibus leporis, aut cervi veſceretur quotidie.

39, Succeſſit demum turba chymica, quæ dum cerneret ſolum areſcere, & ſterileſcere, ubi ſulphur vivum creſcit, (vivum autem voco nudum, quodq; non è pyrite, vel aliunde exigitur,) ſperavit pariter muccum, cuſtodis prolem, exſiccari per ſulphur, quod Scholæ flore ſulphuris peragere ſperarunt. Illud alii itaq; ſublimarunt ab Aloe, croco, myrrha, & toſto vitrioli. Alii vero calce & alcalibus ſolvere deinceps tentaverunt, quod lac ejus (fœtidum ſanè) nominarunt. Sed id fidem amiſit, poſtquam lac, imò ſulphuris flavus liquor calce paratus, affuſo aceto rurſus ad ſe priſtinum ſulphur rediret. Varia nempè larva ſtomacho impoſuere, ut defectus cuſtodis in limine laryngis ſitæ, apprehenſasque nocuorum lituras reſtaurarent. Sic nempe ægrorum ſpei, & crumenæ diverſimode deluſum eſt.

40. Non nego quidem ſulphur aptè reſolutum Aſthmati ſubvenire. At iſtud Aſthma, non eſt hoſpes pulmonis, ex idiopathica epilepſia ejus oriundum, quorſum nempè iſta ſulphura non habent introitum. Sed illius Aſthmatis nidus eſt circa ſtomachum: (Quod infrà docebo,) quorſum quoque auxiliatori ſulphuri eſt introitus. Porro ſulphuris flores venales, ex vena æris. Lento quippe igne uſtulantur venæ, ut ſulphur indè furtivum abigant. Nam alias ſulphur magnam æris prædam raperet. Valorem ergo ejusmodi remedii quisque trutinet, qui noverit, cur Arſenicum nomen fumi metallorum adſciverit.

41. Profecto pulmo, feſtinus, in ſui perniciem auſcultat, difficilisq; eſt admodũ labentis vitæ reſtauratio. Pulmo quoque ab alimentis vix opem nanciſcitur, quæ per tot digeſtionum officinas nativæ ſuæ indolis dotes dudum depoſuere, antequam ad pulmonem intrent. Parumque eſt, etſi tantillũ priſtini odoris, è ſuo concreto, in vita ſui media, reſervarint. Eſt nempe id ſat inefficax, &

 reſtau-

reſtaurandæ debilitati impar. Idque in pulmonis potiſſimum diverſorio tantò eſt apertius, ubi vis cuſtodis, pro lubitu, propria alimenta proximè aſſimilanda retorquet, alienat, & corrumpit. Quapropter ab hoc ſcopo abdicavi mineralia (exceptis majoribus arcanis) utpote quæ nec aditum habent, nec familiaritatem contraxere, cum pulmonum Archeo inſito. Remedia alioqui per claſſes examinavi ſingulas, & ſingularitates ſpoponderunt vulneraria illa, quæ Archicū pacant, à corruptione demum divertunt, hincque furores vulneri ſolitos compeſcunt. Non autem quod illa ſperem in priſtina ſui potentia, pertingere poſſe ad pulmonem aut laryngem, (prout alibi ex inſtituto commodius propalabo.) Aſt ſaltem meditabar, quod etſi tuſſium defectus, non eſſent continui ſeparationes, ut neque ſputa eſſent pus: Attamen potio vulneraria, quæ toti hoſpitio humano cederet in alimentum ejusmodi, quod per ſe reſtaurandæ exorbitationi tam Archei, quam cuſtodis materialiter & efficienter incumberet.

42. Cuſtodis ergo utriusque neceſſitas magna fuit, ad detergendum inſpiratas ſordes, quæ alias intro adductæ, libenter ſe humidis coſtarum parietibus affigerent, totusque thorax inde luto mox oppleretur. Quocirca tam in limine laryngis, quam ante olfactus organum, exſudare debuit muccus, qui ſordes illas oppoſitas exciperet. Muccus inquam, fuit neceſſarius, & non aqua, quia mox guttatim in fundum properaret. Debebant autem partes internæ madere, ne continuo aeris inſpiratu dehiſcerent. Idcirco continuum madorem vis quædam diſtributiva, qualis eſt, quæ ſalivam diſpenſat, adeſſe debuit. Madorem inquam moderatum ac lentum, è maſſa laticis mutuatum eſſe oportuit in ſanis: Sed ubi cuſtodes malè ſe habent, continuo plorant partem proprii alimenti, quod ſibi aſſimilare debebant. Id nempe diverſimodè alteratum in forma aquæ, vel etiam muccilaginis diaphanæ vel opacæ, juxta varietatem paſſionum, quibus auſcultarunt cuſtodes.

43. Difficillima eſt autem cuſtodum reſtitutio è debilitate, pernicioſiorque laryngis, quam narium, quia tabem minatur, ſemper hiat & copioſo aere infeſtatur.

44. Tandem mihi nunquam ſatis fecit, quod muccus narium, quanquam colore, guſtu, & adſpectu à mucco tuſſium non multum diſſimilis, idem eſſet, qualis ab internis pulmonum calamis expectoratur. Non potui enim mihi perſuadere, quod è duobus viſceribus tam diverſis, idem muccus prodiret, (etenim ſi idem atque conſimilis, ergo unicus muccus ille non amborum eſt recrementum:) Itaque ut cuſtos bene ſe habens, vix aliquem producit muccum, illumque ſaltem juxta opportunitatem, ita laceſſita parit muccum ſecundum ſuam indignationem, & recipientis viſceris proprietatem. Arrepto ſcil. furore in ſuo mucco parit ſalſum, mordax, acre, virulentum, in quali & quanto modum excedens. Hinc namque laryngis eroſiones atque inde tabes, cruenta ſputa, &c. Etenim etſi vomica pariat varia apneumata, & pectoris ſtricturas, vix tamen tuſſes tabidas. Has itaque ſuſpicatus ſum ex læſione aſperæ arteriæ proſilire.

45. Quod autem cuſtos non attingat cerebri quidditatem, conjicio ex juvene robuſto mihi noto, qui manè ac ſerò quotidiè miſeris ſubeſt ſcreatibus per annos aliquot: Interim cerebro, nervis & muſculis ſat validus. Ubi autem una facultatum eſt inſigniter læſa, altera verò nequicquam, neceſſe eſt ambas proprietate & eſſentiis diverſas. Quapropter ſaltem cuſtos laryngis & capitis longe diſſident.

46. Aer ergo poſtquam per pulmonem in thoracem deductus eſt, ipſumque ſeptem transverſum (quod diaphragma nominatur) deorſum in formam circularem detrudit, ejus poros penetrat, transcolatque bibitum aerem diaphragma ideo. Quod ſat docent odores aliquot naribus hauſti, ac tandem per ructum redditi. Sic namque fumus carbonum vomitum citat, citiusque ſtomachum quam cor affectat. Imò odor cadaveris longè poſt ſentitur circa ſtomachum. Sic & prægnans fœtum mortuum geſtans, ipſum cadaver olet anhelitu. Odor enim ille per uterum atque diaphragma tranſiens, docet anhelitum, non ſolo cordis refrigerio, ſed toti inſervire. Sic quoque ex tabaci fumo ſtomachum flavedine tinctum, propter fuligines, oſtenderunt alii. Ita & laxantium perceptorum odores, licet ipſa pharmaca ſaccharo & aromate palliata

ta

ta ſint, horret ſtomachus, quia odoratu ſuo eosdem odores percipit. Ergo ſi odor, etiam aer ad ſtomachum recta pergit, peſtis ipſa per inſpiratum anhelitum introducta, plerumque circa ſtomachum cuditur, idcirco vomitus, dolor capitis, ſopor, &c. ſtomachum affectum incuſant, & oſtendunt.

IMAGO MENTIS.

1. *Timor Domini, initium, & charitas eſt finis Sapientiæ.*
2. *Homo, ad Dei imaginem factus.*
3. *Tres Atheorum claſſes.*
4. *Optatus Authoris.*
5. *Intellectio mentis intellectualis.*
6. *Mentis integritas intima, à caducis tolerat absque paſſione extinctionis.*
7. *Actio mentis vix ſentitur in nobis.*
8. *Imagini divinæ irriſores Athei primi.*
9. *Athei ſecundi, noviter ſurrexere.*
10. *Manifeſtatur Athea horum inſcitia.*
11. *Varietas luminum vitalium.*
12. *Mens ut differt ab Angelo.*
13. *Intellectualis viſio Authoris.*
14. *Vanus optatus omnis extra Deum.*
15. *Miſeria Authoris.*
16. *Viſio animæ ſeparatæ à corpore.*
17. *Mentem eſſe figuratam.*
18. *Mens eſt ſubſtantia immortalis figurata figura Dei.*
19. *Error vulgaris, circa Dei Imaginem.*
20. *Error putantium Dei Imaginem in ternario poteſtatum ſitam.*
21. *Contra Tauleri opinionem.*
22. *Imago Dei in homine hactenus non deſignata, quia eſt incomprehenſibilis.*
23. *Mens damnatur per acidens.*
24. *A morte non eſt amplius memoria vel reminiſcentia.*
25. *Voluntas eſt menti ſup raddita accidentaliter poſt creationem.*
26. *In Cœlo Voluntas fruſtranea.*
27. *Voluntas in Cœlis apparet, non quidem poteſtas, ſed ſubſtantialis eſſentia intellectualis.*
28. *Si Mens ſit Dei Imago, hæc fuit Platoni cognita.*
29. *Mentis definitio.*
30. *Rationem non eſſe imaginem Dei.*
31. *Authoris opinio.*
32. *Deliteſcunt hæ duæ quidditates in animæ per naturæ corruptionem.*
33. *Tantum per extaſin ſuſcitatur hic amor: nec alias in hujus naturæ ærumnis.*
34. *Præciſio Intellectus.*
35. *Solvitur objectio.*
36. *Triplicitas iſta, ſive ternarius in mente in omni mundi ſyſtemate explicatur.*
37. *Eſt alia longè, quam Ternarii ſimilitudo, pro Imagine Dei.*
38. *Deſcriptio iterata Mentis.*
39. *Mens quomodo ſeipſam intuetur.*
40. *Phantaſiæ ortus conſtitutivus.*
41. *Longè aliter Mens intelligit.*
42. *Mentis prærogativa.*
43. *Amoris vivi explicatio.*
44. *Diſcrepantiæ intellectionum in mortalibus.*
45. *Cur iſtud deſiderium non ceſſet in Cœlis.*
46. *Deſiderii deſcriptio.*
47. *Quomodo peccatum in deſiderio Mentis.*
48. *Amor mentis ſubſtantia etiam in mortalibus.*
49. *Quantum tenebrarum obtentum Menti, ex naturæ corruptione.*
50. *Imago Dei peſſundata in damnatis.*

INitium Sapientiæ, timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis & vitæ æternæ. Sapientiæ verò finem, modernorum plurimi, rentur cum Stoicis, eſſe cognitionem ſuiipſius. Ego, finem ultimatum Sapientiæ, totiusq; vitæ noſtræ curſus bravium voco charitatem, quæ nos comitatur, poſtquam cætera nos deſeruerint. Quapropter etiam cognitio ſuiipſius juxtaime, eſt duntaxat medium ad timorem Domini. Et cognitio vitæ, cognitionem animæ præſupponit. Siquidem vita & anima ſunt velut ſynonyma.

2. Enimvero de fide eſt, hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo in creaturam viventem, ejusque mentem nunquam perituram. Animas vero reliquas, cum vivere deſinunt, ab-

ire in nihilum. Cujus differentiæ pondera, alibi de ortu formarum.

3. Aſt hactenus non ſat conſtat, in quo iſta ſimilitudo cum Deo, noſtri Archetypo conſiſtat. Dicam quæ ſentio, ſub humili ſubjectione Eccleſiæ. Nulla eſt cognitio onerosior ea, qua anima ſeipſam comprehendit, licet nulla ſit utilior. Eo quod tota fides baſim ſtabiliat ſuper animæ indelebilem ſubſtantiam. Reperi quidem plures demonſtrationes, circa hanc veritatem libris divulgatas, at earum nullam prorſus propter quid, reſpectu Atheorum, unicum & conſtans ab æterno Numen negantium. Plato equidem tres ſtatuit Atheorum claſſes. Unam nimirum, quæ nullos credit Deos: Alteram dein, quæ Deos quidem admittit, noſtri tamen incurios, rerumque parvarum ſpretores, ideoque & neſcios: Tertiam tandem, quæ quamquam Deos ac rerum minimarum gnaros credat; tamen minima precatiuncula flexiles atque indulgentes ſupponit. Creberrimum hoc genus Atheorum, inter Chriſtianos hodie, præſertim qui ſe profitentur perfectiſſimos. Audent nimirum quidlibet. Onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito attingunt; credentium loculos emungunt, ac morientibus, cœlum venale exponunt, rebuſque ſæcularibus, atque ignotis politicis ſeſe ubique immiſcent, quatenus Religionem rebus politicis nupſerunt. Seque ludimagiſtros, ut puerorum claſſibus inſtruendis præfectos cernunt: ita & Reipubl. clavo ſe aptos ingerunt neſcii.

4. Supremus utique optatus meus eſſet, ut Atheis permiſſum eſſet, unico ſaltem momento deguſtaſſe, quid ſit intellectualiter intelligere, quo mentis immortalitatem, velut tangendo, ſentiant. Ego ſaltem regulas, aut modum lubens ignoro, quibus poſſem intellectum alterius illuſtrare. Contriſtor tamen merito, quod qui ſtudendo inquirunt ſemper veritatem, nunquam tamen ad ejus ſcientiam perveniant. Quia littera inflati, charitatem non habent: ſed avaritia & ambitio in illis occultat Atheiſmum.

5. Jamdum autem didici, quod mens noſtra nequicquam intelligat per imagnationem, nec demum per figuras, aut imagines, niſi miſer atque ærumnoſus vacillantis rationis diſcurſus acceſſerit. Aſt ubi anima ſeipſam, vel in ſeipſa intellectualiter comprehendit, deficit ipſi ratio, & ſui ipſius imago, qua ſibi ſeipſam repræſentet. Id eſt, anima nequit ſeipſam apprehendere per rationem, ut neque per imagines. Poſtquam cognoviſſem, quod veritas eſſentiæ, & veritas intellectus, ſe penetraverint in unitate & indentitate: ſcivi intellectum eſſe rem quandam immortalem, procul à caducis ſeparatam.

6. Equidem mens non ſentitur; credimus eam tamen eſſe intus, non fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietaſque non ſunt mentis immortalis læſæ ſymptomata: ſed aſſeclæ vitæ, animæ ſenſitivæ paſſiones dumtaxat. Nam & bruta, ejuſmodi paſſiones etiam tolerant. Nec enim exiſtimo æquum, rem immortalem pati à caducis, hiſque ſubſterni aut ſuperari: Etenim mens ſentit, & tolerat cruciatus inferni: non tamen ſuperatur, ut neque exſtinguitur. Ita caduco lumini nexa, patitur à caducis.

7. Verum, ut mens eſt in nobis, nec tamen à nobis ſentitur: ita ejus continuæ & inconcuſſæ operationes, ſunt inſenſibiles. Nam quod in ſe eſt ſenſibile, nequit prorſus eſſe ſpirituale, ac merè abſtractum. Enimverò tamen etſi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem diſcurſuum abſtractionem, & ſequeſtrationem ab omnibus, quæ ſub ſenſum, ſub mentem intellectumque cadere poſſunt,)idq; ſubter initia contemplationum,) agit tamen in iſtis mens, ſuo modo inſenſili, & efficacia ſpirituali. Quod ſic percepi. Confitens namque, ſæpè non ſentit contritionis effectus, doletque apprimè illius ſuæ inſenſilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet: reſponderet fortaſſis, ſe malle mori. Eſt ergo confitendo, inſenſilis mentis operatio, ſupernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius ſunt Magiſtratus clientes, Proin nempe docent myſtici, in ſola fide, abſque diſcurſu & cogitatione, mentem plus operari, ac operando, etiam plus proficere: quam is, qui multis verbis orat & diſcurſibus ſibi compunctiones excitat. At felix ille, cui permiſſum, iſtas inſenſiles mentis operationes percipere, eaſdemq; reflectere in & ſuper poteſtates animæ ſenſitivæ: ſicut orditur fides opera-

tiva

tiva. Utpote hæc plerumque ſui veſtigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem, cum gratia.

8. Athei & Chriſtianorum libertini, primi rident in nobis, ceu fictam Dei imaginem, vel nos ad Dei imaginem creatos.

9. Alii verò ſecundæ claſſis Athei, credunt non ſolum nos ad Dei imaginem creatos: ſed in nobis, identitatem cum immenſo atque increato Numine fingunt. Nec hominem à Deo, in ſubſtantia alias differre, quam partem à toto: quodque initium habuit cum non principiato. Non autem in eſſentia, aut proprietate interna.

10. Id quod ſanè præter blaſphemiam, ſtoliditates habet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo ipſo eſt creatura. Involvit autem impoſſibilem imperfectionem in Deo, poſſe aliquid præter ſe creare in ſubſtantia, aut eſſentia ſibi compar. Nam etiam per Philoſophiam conſtat, ſingulas partes infiniti, neceſſario omnino eſſe infinitas: non poteſt autem creatura, ſecundum ſubſtantiam, eſſe magis infinita, quam fuit ſecundum eſſe, exſiſtere & durare, compar æterno enti: ſtultumque eſt ergo credere, animam eſſe partem ſubſtantiæ divinæ, aut illi eſſentialiter ſimilem, quæ poteſtate, magnitudine, duratione & gloria, ex nihilo incepit. Si ergo Deus, non potuit facere animam humanam, tanquam ſuæ divinitatis partem, cum infiniti nullæ ſint partes, aut minoritates: non eſt igitur anima ejuſmodi à Deo facta. Ergo ex nihilo ſponte effluxit, ſeſeque aliàs feciſſet, antequam fuit. Immenſum ergo errant, credentes quidditatem imaginis divinæ, ſitam in mente, per ſubſtantiæ, eſſentiæque identitates. Cum diſtent ab invicem undecunque, termino infinitudinis. Sponteque in nihilum mens humana laberetur, unde incepit, rediret, ac diſſolveretur iterum: niſi per divinam bonitatem in eſſe conſervaretur. Habetque mens permanentiam æternam deinceps, non à ſui eſſe, ſed ab eſſentia æternitatis, ſibi gratis donatæ, & conſervatæ. Itaque aliundè, & infinities ſe potentiores.

11. Sat ergo, Quod mens ſit ſubſtantia ſpiritualis, vitalis, & luminoſa creatura. Cumque luminum vitalium ſint plura genera, atque ſpecies: lumen iſtud mentis, in eo à cæteris vitalibus diſcrepat: quod ſit ſubſtantia ſpiritualis ac immortalis: reliqua autem lumina vitalia,* non ſint ſubſtantiæ formales: quanquam ſint formæ ſubſtantiales, ideoque per mortem in nihilum recedant, non ſecus atque flamma candelæ.

12. Mens autem ab Angelis differt, quod ſit ad imaginem, ac Dei æterni ſimulacrum. Habet namque mens iſtud lumen, ſubſtantiamque luminoſam, ex dono creationis, cum ipſamet ſit lumen iſtud vitale. Aſt Angelus non eſt ipſum lumen, nec habet lumen geniale ſibi internum: ſed eſt ſpeculum luminis increati. Adeoque in eo deficit, à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioqui namque, cum Angelus ſit ſpiritus incorporeus, ſi ex ſe eſſet luminoſus, perfectius Dei imaginem exprimeret, quam homo. Porro, quicquid Deus plus diligit, id eo ipſo eſt nobilius: ſed Deus dilexit plus hominem, quam Angelum, qui ad redimendum naturam Angelicam non eſt factus figura Cacodæmonis: prout Agnus ter glorioſus, Mundi Salvator, aſſumſit naturam ſervi, ut hominem redimeret. Nec etiam his obſtat, quod minimus in Regno Cœlorum, ſit major Johanne. Nam Filius hominis, non eſt minor in dignitate & eſſentia, Angelo; etſi etiam paulo minus ab Angelo ſit minutus. Quoniam filius hominis, ſorte vivendi, minutus eſt paulo minus ab Angelis, dum homo eſt factus. Sic & Johannes. Idcirco etiam Angelus ſemper manet ſpiritus miniſtrans: nuſquam autem legitur amicus, aut filius Patris, deliciæ filii hominis, templumque Spiritus Sancti, in quo Ter glorioſa Trinitas ſuam fecit manſionem. Iſta nempe eſt auguſta prærogativa imaginis divinæ, quam lux æterna imprimit in omnem hominem, venientem in hunc mundum.

13. Anno 1610. poſt longam contemplationis laſſationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiſcerer; quodque tum adhuc putarem, cognitionem ſuiipſius eſſe Sapientiæ comple-

complementum aliquod, lapſus forſitan in ſomnum, extra rationis ſemitas raptus, videbar eſſe in aula ſatis obſcura. A manu læva menſa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me: Visne honores & opes? Obſtupui ad vocem inſolitam. Obambulavi mecum penſitans, quid iſtud deſignaret. Ad dexteram interim rima viſa eſt in pariete, per quam lux quædam inſolito ſplendore oculos perſtrinxit, quæ me liquoris, vocis & prioris conſilii fecit immemorem. Quia vidi, quod ſuperat cogitatum verbo exprimibilem. Actutum dein rima illa diſparuit. Inde ad lagenam iterum, ſed mœſtus rediens, hanc mecum abſtuli. Conabar autem liquorem deguſtare, longoque labore phialam aperui; ac horrore perculſus, ſomno excidi. Remanſit autem præcedens, ingensque deſiderium cognoſcendi animam, quo deſiderio per 23. ſolidos annos anhelavi. Quia tandem anno 1633. in anxiis fortunarum afflictionibus, cum vitæ meæ tamen Sabbatiſmo ex inſontis vitæ ſecuritate propinato, vidi in viſione mentem meam figura humana. Erat autem lux, cujus homogeneum totum erat activè cernens, ſpiritualis ſubſtantia, cryſtallina, proprio ſplendore lucens. Obvolvebatur autem in altera nubiloſa parte, tanquam ſui ſiliqua, quæ an ſplendorem aliquem ex ſe haberet, non potui diſcernere, propter fulgorem ſuperlativum ſpiritus cryſtallini intus contenti. Iſtud tamen facile adverti, quod nota ſexualis non eſſet niſi in ſiliqua. Cryſtalli autem ſigillum, erat lux ineffabilis ſic reflexa, ut ipſa cryſtallus fieret incomprehenſibilis. Idque non per negationem alias, quam quod verbo non ſolum nequeat exprimi, verum inſuper, quod neſcias quidditatem rei, quam cernis. Et tum ſcivi, quod iſta lux eſſet eadem, quam 23. annis ante per rimam videram.

14. Ergo ſaltem inde comprehendi vanitatem longi deſiderii. Nam utut pulchra eſſet viſio, attamen inde nequicquam perfectionis ſibi mens acquiſivit. Cognovi namque, quod mens in ſomniali viſione, velut perſonam tertii egiſſet, nec eſſet tanto optatui digna repræſentatio.

15. Quod autem ad Dei imaginem ſpectat, nil potui unquam concipere, ne quidem in abſtracta intellectus meditatione, quod non eadem opera, aliquam præ ſe ferret figuram, ſub qua ſtaret in conſiderante. Nam ſive rem concipiam per ſui ideam imaginando, ſive verò intellectus ſeſe transmutet in rem intellectam; ſemper conceptus ſtetit ſub aliqua figura. Nec enim potui quidditatem mentis immortalis, cum exiſtentia individuali, conſiderare omni orbatam figura: nec quin ſaltem reſponderet figuræ humanæ.

16. Nam quoties anima ſeparata, videt aliam animam, Angelum vel cacodæmonem, fit iſtud cum ſcientia, hæc ſibi adeſſe, dum animam ab Angelo, itemque Petri animam, à Johannis diſtinguit. Siquidem ejusmodi diſtinctio, ſola viſione animæ propria contingit, quæ viſio animæ alteritatem externam ideoque & figuralem includit. Siquidem Angelus ita eſt in loco, ut ſimul non ſit alibi. In quo neceſſario includitur tam localis, quàm figuralis circumſcriptio.

17. Dein: Corpus humanum, ut tale, nequit ſibi dare figuram humanam, ſculptore ergo opus habuit, qui intra materiam ſeminis, clauderetur atque in eam aliunde deſcendiſſet. Is tamen, in quantum ſortis eſſet materialis, non magis ex ſe quam ipſa corporis maſſa vim habet figurandi. Ergo præcedit aliquid in maſſa, quod immateriale planè, reale tamen, & effectivum initium eſſet, cuivis figurandi ineſſet per impreſſionem ſigillarem. Patrantis ergo anima, dum extrorſum labitur, luſtratque corpus ſeminis, in aura quadam, ſui ſigillum atque figuram adumbrat, quæ ſeminum fœcunditatis cauſa eſt. Alioqui, ſi anima non eſſet figurata, ſed figura ipſa corporis velut ſponte naſceretur: jam truncus aliquo membro, niſi truncum quoque generaret, eo quod corpus illius generantis non ſit integrum, at ſaltem in ſpiritu inſito illius membri deficiat. Si itaque figura ſemini inſeratur, à vitali extra ſe initio & priore iſtam ſuſcipiet imaginem. Sin autem anima figuram ſemini inprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem, ſed ſuiipſius depinget Iconem. Sic namque brutorum animæ, ſpeciem ſuam ſervant generando. Mens autem, licet ſuæ originis ergo ſit ſupra naturæ leges, quo tamen pede ſemel

mel eſt ingreſſa naturæ limen, aliique incorporata, atque ſociata, deinceps quoque ſuis legibus coërcetur. Eo quod vitalium generationum ſervetur univocus progreſſus, aſcenſus, deſcenſus, limitatio, ac finis. Nec enim alioquin abſurditatibus caret, quod tanti operatio, (qualis eſt generatio humana, ac ſpeciei continuatio,) citra Mentis cooperationem contingeret. Neceſſe eſt ergo, ſemini dari fæcunditatem, per vitalium principiorum participationem, & determinationem ſpecificam. Quod ſanè non alias contingit, quàm per ſigillationem animæ, in ſpiritu ſeminis, unde materia requiſitam maturitatem & adumbratam figuram nanciſcitur: ut tandem à creatore formalem lucem vitæ, ſive animam ſuæ ſpeciei, cujus ſimilitudo in figura exprimitur, impetret.

18. Porrò de fide eſt, mentem noſtram eſſe ſubſtantiam nunquam interituram, cujus ſubſtantiæ nova ex nihilo fabrica, ſoli competat Creatori. Qui ſi ſibi complacuerit, ſolam mentem in ſui imaginem adoptare, videtur etiam conſequens, immenſum & ineffabilem Deum eſſe figuræ humanæ, idque argumento à poſteriori, ſi argumentorum aliqua ſit vis hoc objecto.

19. At quia corpus non rarò fit defectuoſum: putarunt glorioſam Dei Archetypi imaginem, in Mente repræſentatam, conſiſtere duntaxat in poteſtate rationali, neſcii, quod vis rationalis ſit intellectui ſerva, non autem de eſſentia, ut neque ſocia inſeparabilis. Quod jam Tractatu de venatione ſcientiarum expoſui.

20. Alii verò tenent, animam Dei imaginem proximè exprimere, per ſuæ ſubſtantiæ ſimplicitatem univocam, & ſuarum poteſtatum ternionem: Intellectus nempe, Voluntatis, & Memoriæ. Quæ ſimilitudo ſemper viſa mihi fuit anilis, ut Mens ſingulari valore eſſet Dei imago: Siquidem imago ſimilitudinem eſſentiæ, atque figuræ, non autem ſolam numeri paritatem, involvit. Imò ſi anima, in ſui ſubſtantia, repræſentet ipſum Deum, jam intellectus, voluntas, & memoria, non erunt poteſtates, proprietates, vel accidentia animæ. Adeoque ceſſabit ſimilitudo ternionis, maleque quadrabit ejuſmodi imago Typo, cujus creditur imago, Deinde abſurdum, perſonas Trinitatis comparare memoriæ, aut voluntati. Cum nulla perſona Sacroſanctæ Trinitatis ſolam voluntatem, aut voluntas ſeparatam in Deo perſonam repræſentet. Tres etiam poteſtates in anima nequeunt ullatenus imaginem, aut propinquius ſuppoſitum exprimere, quam nudum ternionem accidentium, in ſubſtantiam animæ congeſtum. Quo ſenſu, anima minus Dei imaginem denotat, quam fruſtum quodlibet ligni, quod nempe per ſui analyſim, ſalem, ſulfur, & liquorem exprimit: non autem, (inſtar mentis, in præfata ſuarum poteſtatum, & perſonarum divinarum ſimilitudine,) tres dumtaxat poteſtates, ſive nudum ternarium. Quodlibet lignum enim habet tres ſubſtantias, ſub concreti unitate concluſas, ſeparatas quidem in ſuppoſitis, quæ in ſui connexione unicam tantum ligni ſubſtantiam faciunt.

21. Taulerus verò animam, non quidem in tres poteſtates, ſed in duas diſtinctas partes, ſecernit. Inferiorem ſcilicet, ſive exteriorem, quam peculiari nomine animam: atque alteram ſuperiorem, interiorem, quamq; fundum animæ ſive ſpiritum vocat. Qua parte ſola ſpecialiter Dei imaginem contineri ait, ad quam Diabolo non eſt acceſſus, quia ibidem Regnum Dei eſt. Utrique autem parti longè diſpares actus, atque proprietates aſſignat, quibus utramque invicem diſtinguit. At ſaltem, ſanctus vir ille, animæ delet ſimplicem homogeneitatem, qua tamen potiſſimum Dei ſimilitudinem exprimere debet. Vel ſaltem, negat hactenus, Dei imaginem propagatam, per totam animam hominis. Certè non facilè credam animæ immortalis dualitatem, aut binarii alteritatem, ſi in ſui ipſius eſſentia unitatem exhibere debeat. Quin potius, credam in ſimpliciſſima unitate, indiviſibili homogeneitate ſpiritus, ſub immortalitatis, & diſſolutionis, identitatiſque ſymbolo, extra omnem connexionem, mentem Deo magis aſſimilari.

22. Non eſt ergo glorioſa imago Dei, ſeparata ab anima, ut nec ſeparabilis: ſed ipſa mens eſt glorioſa imago, tam intima animæ, quàm ipſamet anima ſibi. Idcirco enim dici aut cogitari nequit ſimilitudò, inter mentem & Deum, cum

Deus ipſe totus ſit incomprehenſibilis, nec unquam cogitari poſſit ideo identitatis unitatiſque character, in quo fundetur iſta ſimilitudo. Sat eſt, quod mens ſit ſpiritus, Deo dilectus, homogeneus, ſimplex, immortalis, in Imaginem Dei creatus, ens unicum, cui mors nil addit, aut ab eo aufert, quod ſibi in ſimplicitatis eſſentia ſit geniale.

23. Et quia à ſui conſtitutione,& deſtinatione, eſt beatitudinis particeps: idcirco damnatio illi eſt per accidens ſuperveniens, præter inſtitutum nempe, propterque defectum poſterum.

24. Ergo mens, ſeparata à corpore, non utitur plus memoria, neque inductione reminiſcentiæ, intuitu loci, aut durationis: ſed unicum nunc illi & ibi continet omnia. Ideoque ſi qua ſuperſtes eſſet illi memoria, fruſtranea in æternum, & oneroſa eſſet. Ut & reminiſcentia: quippe quæ non niſi per rationis diſcurſum jam mortuæ in actum deducitur. Adeoque in æternitate non amplius locum habent, ubi ſcilicet nudæ veritatis aſpectu, ac fruitione ſine occaſu, defatigatione, atque defectu, ſtat anima extra memorandi neceſſitates. Saltem ſtaret anima beata extra præfatum poteſtatum ternarium, ideoque nec amplius Dei imaginem repræſentaret: cujus ſolius ergo tamen eſt condita. Imo penitius inſpiciendo, non reperio in homine mortali memoriam ſingularem, aut ſeparatam animæ poteſtatem; ſed nudum reminiſcendi modum: quo immemores, per ſubſidium imaginationis, (quæ eſt intellectus vicaria,) memoriam artificialem concinnant, longeque fortiorem, quam illorum alias memoria eſſet naturalis.

25. Quinimo cum vita, ſimul recedit voluntas ab anima: videturque ideo accidentaliter, velut animæ adjecta. Nam Deus, poſt creatum hominem, eandem conſtituit in manu arbitrii ſui. Quod denotat, nedum poſterioritatem: ſed etiam proprio modo, voluntatem non eſſe mentali initialiter eſſentialem, quæ ex conceſſione, talenti inſtar, eſt adjecta, ut homo viam, quam eligere mavult, ſequatur.

26. Alioqui ſanè in tota rerum ſcena, nulla ſt homini poteſtas pernicioſior, voluntate libera, quippe quæ ſola omne parit diſſidium, inter Deum & hominem. Quapropter ejuſmodi facultas, in æternitatis beatitudine, locum ſaltem habere nequit. Sublata autem volendi libertate, perit quoque ipſamet voluntas, aut tormento erit fruſtranea. Voluntatem idcirco ajunt in Cœlis confirmatam, ſeu potius proinde ablatam. Id eſt, cœtites non poſſe velle, aut velle, niſi quod vult Deus. Quique ſunt in charitate & gloria, non poſſunt non velle, quæ ſunt charitatis. Ceſſat itaque voluntas hominis, dum volendi libertas eſt liquata, ac per conſequens, voluntas eſt poteſtas animæ caduca. Quia nequit animæ beatæ inſervire aut prodeſſe. Dum nec amplius in actum deferri poteſt, poſſetq; duntaxat optatio, quæ in Cœlis non eſt, ubi optabilium eſt plena ſatietans & poſſeſſio, cum omni abundantia. Eſſet ergo voluntas animæ beatæ, oneroſa appetentia. Sat eſto, in hac vita poteſtate volendi, theſaurizaſſe.

27. Perit itaque cum vita, poteſtas volendi, ac ſe manifeſtat voluntas ſubſtantialis, ab intellectu, mentiſque eſſentia, nequicquam diſtincta, ideoque ab accidente volendi libero, diſtinctum habens eſſe. Nam ſicut vis phantaſtica, per deliria alienatur, delirat, & cum vita perit: ita ceſſat volendi poteſtas libera.

28. Platonis Parmenides, aliquouſque intellexit, quod in Deo non ſint accidentia, nec ſit dualitas, ab ejus eſſe diſtincta: quocirca concludo, ſi mens ejus imaginem referre debeat, ſaltem omnis mentis proprietas colliqueſcere debeat, in ſubſtantiam intellectivam ſimplicis lucis.

29. Perinde ut fumus, per flammam accenſus, in figura materiaque, eſt idem cum flamma: Sic anima eſt nudus & purus intellectus,& imago increati luminis. Adeo ſicut oculus nil verius aut propius aſpicit quam Solem, cæteraque cuncta propter ipſum: ſic anima beata non intelligit quicquam verius quam lumen, quo intus illuſtratur & potitur, unde ſcilicet totaliter atque immediate dependet. Sed ſicut oculus non fecit Solis obtutum: ſic mens nequit intelligere Deum, niſi quantum Charitatis habuerit, ad cujus menſuram quoque Deum intus glorioſe poſſidet. Intellectus enim ejus liber, intelligendo acquirit rei intellectæ uſurpationem, quatenus commigrando transformat ſe in beneplacito

cito complacendique ſtudio, ad unitatem lucis, quæ ipſum penetrat penetrandoque beatificat. Sic nimirum mens, principaliter atque primario, Deum contemplatur intelligendo, illuſtratur penetrativè, ſicque Dei imago, quam refert, eàndem transformando, ſibi aſſimilat.

30. Qui verò imaginem Dei in ratione locarunt, argumentantur: Quod lex ſit imago Dei, lex autem ſit inſcripta animabus noſtris per Rationem: adeoque animam putant ſimulacrum Dei, quatenus rationalem. At non conſiderant, quod anima ſic contineret quidem Dei imaginem: ſed non proindè, ipſa mens eſſet eſſentialiter ipſamet lex. Non aliter quam lex & anima differunt eſſentiæ ſuppoſitionalitate. Nondum enim erat lex, dum anima hominis jam erat creata. Ego autem de venatione ſcientiarum oſtendi, blaſphemum eſſe, in Rationem imaginem Dei retuliſſe. Cum nulla ſit rationis ſimilitudo, vel comparatio facultatis incertæ & caducæ, cum Deo.

31. Dicam ergo mea. Intellectus etenim habet ſibi coæqualem & ſubſtantialiter colliquatam, & unitam voluntatem intellectivam, non quidem quæ ſit poteſtas vel accidens; ſed ipſum lumen intellectuale, ſubſtantia ſpiritualis, eſſentia ſimplex, indiviſa, ab intellectu ſeparata, per ſuppoſitionalitatem ſui eſſe, incomprehenſibili modo; & non in eſſentia. In mente pariter eſt tertium, quod defectu etymi, dico amorem, ſive deſiderium perpetuum. Non quidem habendi, acquirendi, poſſidendi, aut fruendi: ſed amandi, ſeu complacendi: duobus præfatis æquale, æqualiter ſimplex in unitate ſubſtantiæ. Quæ tria, ſub unica animæ & indiviſibili ſubſtantia, in unitatem colliquata ſunt. Non eſt autem amor ille actus aliquis voluntatis: ſed procedit ſimul ab intellectu & voluntate ſubſtantialibus, tanquam diſtinctus, & glorioſus actus. Nec demum amor ille, eſt paſſio: ſed eſſentia dominans, & actus glorificans. Voluntas ergo & amor hujus loci, nequicquam commune habent, cum voluntate viri, aut carnis: quia ſunt tituli eſſentiales, quibus ſub egeſtate verborum, imaginem Dei quodammodo mens repræſentat: Eo quod intellectus Deum intelligit, intendit, ac omni mente amat, indiviſo amoris unicoque complacentiæ, ſeu deſiderii actu, in omnimoda ſimplicitate ſui.

32. Ab initio autem creationis fuere hæc duo cum intellectu, nempe voluntas & Amor, intellectualia: nec putandum ab obitu eadem de novo ſuſcitata: cum ſint de eſſentia mentis ſive imaginis Dei. Sed mox ut intellectus ceſſit turbidus phantaſiæ ſenſitivæ: ſic & voluntas, & amor intellectualia, per corruptionem naturæ voluntatem atque memoriam admiſerunt, quæ cum anima caduca in nihilum abibunt, perſtite integritate mentis.

33. In ecſtaſi enim ſæpè obdormiunt, intellectus, voluntas & memoria, ſolo ſuperſtite amoris actu igneo, ſic autem à tribus illis diſtincto, ut tamen non ſit ſine intellectu & voluntate ſubſtantialibus, ſibique alioquin adæquatis. Amor ergo, ſopitis velut aliis, ſtat in ſuperficie, quamdiu alia in ſe ſorbuerit. In hac vita autem, amor eſt deſiderio prior, quia eſt paſſio facultatis amativæ, quæ ab illa mentis ſuppoſitionalitate, (quæ ſubſtantialis amor eſt,) procedit, atque corporeæ facultatis iconem refert in hac vita: Ideoque in ataxiam, atque in diſſolutionem, prona ruunt ſingula. Sed in cœlitibus, amor ille nec prioritatem, ut neque diſtinctionem, à deſiderio conſtituit, nec poteſtatis naturam habet, ut nec eſt habitus, aut actus volendi, nec ſubſiſtit extra intellectum.

34. Itaque intellectus eſt lumen formale, atque ipſamet animæ ſubſtantia, quæ intuitivè cognoſcit, absque oculorum ope, prout & ſine oculis diſcernit, vult, amat, atque deſiderat in ſui unitate, quicquid in ſeipſo comprehendit, & volendo indicat. Nec enim tum amplius recordatur, per repetitionem ſpecierum, rei ſemel ſcitæ, in imagine: nec per circumſtantias inducitur amplius ad cognoſcendum. Sed omnium intellectorum eſt unica ſimul cognitio, & adſpectus intuitivus, intra ſe. Ita tamen, ut unum cognoſcat magis perſonaliter quàm aliud, dum intellectus ſuper intellecta ſe reflectit in veritate diſtincta unitate. Non ſecus atque modo, in memoria artificiali, ubi recordativa illa memoria non eſt

diſtinctus actus, ab inductivo judicio intellectus. Itaque iſtud eſt magis geniale menti, jam à turbulentiis phantaſticis intelligendi ſemel expeditæ.

35. Neque enim his obſtat, quod in vivis memoria intercidat, ſoſpite judicio, vel contra. Sunt nempe heterogeneæ facultates animæ ſenſitivæ, diſtinctæ in corpore, quia per modum recipientis conceptæ ſunt, per animã mortalem.

36. Prout & non animatis ſurdam quandam objecti cognitionem competere annoto: ſenſum item, & objecti affectionem, quæque ideo ſympathetica dici cœperunt. Quæ ſurda objectorum perceptio, eſt illis inſtar viſus & intellectus. Nam ineſt illis præterea, etenim quæcunque à mentis ſimplicitate longius recedunt, eo ipſo in multiplicitates functionum, magis prona, virtus atque dos quædam vitalis, alicujus bonitatis valoris & energiæ, ad fines à Creatore deſtinatos. Prout eſt & tertia poteſtas, ex utraque præcedentium reſultans: quæ eſt jubili ad occurſum juvantium, aut averſionis à nocivis. In quibus ſpectatur quædam affectio erga objecta, itemque metus, fuga, &c. Qui triplex gradus adhuc manifeſtior, in ſtupidioribus inſectis, & hominibus veſanis, quibus nullus præſidet intellectus, ſolaque viſualis luminis poteſtas, gubernatrix elucet. His tamen præterea adeſt actus virtutum ac functionum vitalium, propter quas exiſtunt. Ac tertio ineſt illis longè clarior actus jubili, vel averſionis. Quæ in aliis ſenſitivis adhuc longe potentius explicantur. Quibus nimirum competit ſenſitiva quædam imaginatio, cum rationis aliquali diſcurſu, illis loco intellectus, plus minusve in ſingulis eluceſcens. Adeo ut ſagacitas, voluntas, memoria, illis ſubter apprehenſionem intellectus cadant: mutatis tamen continuo objectis & functionibus, juxta materiam, in diremtiones ac ſingularitates proclivem. Quæ ſcilicet recipientium diverſitates ideo accuſat. Eſt & his poteſtas bonitatis ac virtutum emanativa, qua animæ plus minuſve propendent, in ſuarum virtutum ſeritatumve exercitia. Eſtque tandem & illis ſua complacentia, tædium ac thymoſis, in objectorum conſiderationes, ita animabus ſenſitivis counita, quod vix ſit poſſibile, duas contueri perſonas, quin mox uni magis quam alteri addicamur. Hæcque in corporalibus, per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata.

37. Finaliter, nolim itaque imaginem Dei in homine conſiderari, ob ternarium aliquem facultatum, qui aliis rebus in Mundi ſyſtemate hactenus competit. Quia dignitas imaginis Dei, non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem imago Dei eſt duntaxat intima menti, tamque illi propria, quam eſt ipſa ſua ipſius eſſentia. Proprietates verò reliquæ, non ſunt ipſa mentis eſſentia: ſed eſſentiarum producta, ac poſteriora. Quia non eſt condignum majeſtate imaginis divinæ, ex qualitatibus deſumi. Nam aliarum rerum proprietates colliqueſcunt in animæ eſſentiam, ex vi imaginis divinæ.

38. Sin autem tanquam attributa, vel producta cenſeantur: id propter miſerum vulgo intelligendi modum, aſſuetumque abuſum. Siquidem meus eſt unus actus, purus, ſimplex, formalis, homogeneus, indiviſus, & immortalis, in quo proxime Dei imago incomprehenſibilis, incomprehenſibiliter eſſentialiterque conſiſtit, mentemque format. Adeo, ut in iſta imagine, etjam omnes poteſtates, nedum deponant naturam attributorum; verum etiam ſuas ſuppoſionalitates colligant in unitatem indiſtinctam.

39. Eo quod anima ſit in ſe lux quædam ſubſtantialis, ſive ſubſtantia ita lucida, quod ſuppoſitis non ſit diſtincta ab ipſamet luce: Ejuſq; intellectus, eſt ita lux mentis, ut ipſa mens ſit merus intellectus lucidus. In hac enim ſui ipſius luce mens, ſeparata a corpore, tota per totam ſe videt, intelligitque: quorſum nec cerebro, nec corde opus habet.

40. In quibus nempe organis ſubſtantia mentis, proprietatum proſapiam tantum aſſumere videtur, in corpore, nimirum, dum ipſe intellectus abſtractus, utitur corporalibus organis, quibus obligatur, & per ſuam ſedem animæ ſenſitivæ in profundum corruptæ illius naturæ, ut demerſus eſt, vim qualitativam repræſentet, ac aſſumat, quæ imaginatio dicitur: quæ ex ſocietate poteſtatis phantaſticæ, ipſius animæ ſenſitivæ & intellectus ſplendore, in organis degenerato, quadam combinatione conſurgit, in poteſtatem qualitativam præfatam. Proinde iſta facultas laſſatur imaginando, ſuccumbit, non raro quoque demens

fit, ac

ſit, ac imaginando caneſcunt pili. Aſt mens ſemel ſeparata, intelligendo fatigatur nunquam. Quinimo imaginatio in vivis nedum laſſatur, ſed etiam à ſeipſo non habet ſpecies intellectivas, quas non hauſit ab objectis ſenſibilibus. Ideoque vis intellectiva, quæ cum animæ ſenſitivæ functione phantaſtica concurrit, ſequitur organi indolem, atque vitæ ſenſitivæ arbitrium, non ſecus atque alibi in naturalibus effectus, ſequitur debiliorem partem ſuarum cauſarum.

41. Sed anima, quidquid ad noſcendum volendumque, pro ſemel, aut pro ſæpius, requirit, id totum à ſeipſa, & non ab alieno extrinſeco, habet. Non enim animæ beatæ oritur voluntas bona ſubſtantialis, à re intellecta, ſed eſt ſua bonitas amoris, per quam mens beata ſubſtantialiter, & non qualitativè eſt bona.

42. Quam prærogativam habet, quia typica imago Divinitatis. Corpora verò perpetua labuntur ſponte, in formarum attributa hederogeneitatem, viciſſitudines & diſſolutiones.

43. Ergo amor deſideriumve mentis, non eſt functio poteſtatis appetitivæ, ſed eſt ipſa mens intellectualis, & volens. Quæ ſub unitatem indiviſibiliter ſunt copulata, in identitate & ſimplicitate quam maxima.

44. In mortalibus tamen ſeparata, tam propter organorum neceſſitatem, functionum diſparitates, quam animæ ſenſitivæ miſturam. Siquidem nunc ſæpe deſideramus, quæ intellectus judicat non deſideranda, & voluntas optaret non adventura. Neceſſe eſt autem res, quarum operationes ſunt diſcretæ, eaſdem in radice ſui eſſe diſtinctas per modum, quo ſingula ſeparantur. In mente quidem ſola ſuppoſitionalitate relativa: In anima ſenſitiva autem, juxta corpoream & qualitativam naturam.

45. Ideoque mentis iſtud deſiderium amoroſum, eſt animæ ſubſtantia. Et licet in Cœlis ſit deſiderabilium plena ſatietas, fruitioque perpetua, non ceſſat tamen proinde mentis deſiderium, quod eſt ſtudium complacentiæ, nec hoc paſſionem menti infert, plus quam ipſa Charitas, quippe quæ in radice, ſunt unum ac idem. Alioqui ceſſante præfato deſiderio, vel mox ſatietas, vel inſenſilitas fruitionis, oboriretur in cœleſtibus.

26. Eſt itaque iſtud deſiderium, ſive amor, fomes delectationis interminabilis. Pater ergo, in mente intellectum, voluntatem atque amorem, ſubſtantialiter cognita: in anima verò ſenſitiva, operationes diſtingui, è radice facultatum diverſarum, dum intelligimus non deſiderata, deſideramus quoque quæ nollemus, nec planè noſcimus. Volumus denique (dum quis tendit ad ſupplicium) quæ non deſideramus: ſed nollemus. Unde contingit, deſiderium ſuperare voluntatem, ac viciſſim voluntatem cogere deſiderium, adeoque eſſe mutua atque pugnantia imperia. Quæ cuncta contingunt in mortalibus, quamdiu ſenſitiva trahit poteſtates ſuas, in multiplicem diviſionis ataxiam. Sic ſtultè deſiderantur impoſſibilia, præterita item optantur præſentia, vel non accidiſſe.

47. Sed deſiderium, de quo loquor, occultatum cum mente, niſi de mentis eſſentia eſſet, non peccaret, qui vidit mulierem ad concupiſcendum eam ante voluntatis conſenſum. Deſideramus ergo nunc, per æmulas mentis facultates in ſenſitiva, quorum effectus à voluntate & judicio recuſantur. In modo etiam, nunc aliter enim operatur deſiderium, ſive amor, atque aliter voluntas. Pariter in motu diei ſive duratione, deſiderium ſæpe præcedit, ſequiturve velle, ſuperatque unum viciſſim alterum, ut quid diſtinctum à ſe coerceat, idque totum in caducis, quia ex animæ ſenſitivæ thymoſi.

48. In cœleſtibus verò reſurgit amor ille, tanquam mentis ſubſtantia, nil enim eſt ibi deſideratum, quod non volitum. Idque tam quoad actum, quàm ſubſtantiam, in unitatem eſt collectum. Quamquam habeant ſuppoſita in radice diverſa. Quod planè ſuperat modum intelligendi in mortalibus. Quia in homine, Regnum Dei, nunc eſt quidem, ſed incomprehenſibili modo: poſt mortem verò, idem Regnum cuncta in unitatem ſui colligit. Ergo primaria imago Dei eſt in mente, cujus ipſamet eſſentia eſt ipſiſſima Dei imago. Quæ imago nec corde cogitari, nec verbis in hac vita exprimi poteſt, quia Dei ſimilitudinem refert, extra

quam non eſt alia in nobis imago, quæ conceptui offerri poſſit. Proin nempe ipſa mens eſt ſibi totaliter ignota.

49. Dein, in ſiliqua mentis, ſive ſenſitiva atque vitali forma, eſt eadem imago in poteſtatibus relucens, per modum recipientis: quia per brutalem generationem obumbrata eſt, caduca & deturbata per impuritatem. Corpus tandem, non tam Dei imaginem, quidditativam lucis; ſed ſolam figuram mutuavit.

50. Aſt miſera mens, devoluta in tenebras exteriores, à lumine increato, à quo ſe ſeparavit, nativum lumen imaginis, ita amiſit, propter appropriationem, quaſi ſibi ex condigno proprium: quo deinceps nil intelligat, velit aut amet, præter ſe, ac propter ſe, Ideoque imaginem Dei, in ſe ſuffocatam, reſurgendo non repræſentabit, niſi corporeo Adamicæ propagationis modo. Id eſt, figura tenus. Quapropter etiam cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cæca apprehenſione, ſibi ſemper addicta. Novit enim ſuam immortalitatem, ſicut damnationem ſentit, eamque queritur ut injuſtitiam ſibi factam. Quia ſui amor tantum eſt ad excuſandas excuſationes in peccatis, velut patratis inſcitiæ, & innocentiæ diebus, cum multa fragilitate, hoſtium inſidiis, & gratiæ ſufficientis defectu. Nec deberi ex condigno æternum ſupplicium, pro transgreſſione momentanea. Furit itaque, Deumque odit, quod præſertim ſciat, damni arreſtum immutabile, & evadendi libertatem, præcluſam in æternum. Spe ergo truncata, in ultimam ac perſeverantem deſperationem, ab ipſo introitus initio, tranſit ad locum, ubi nulla pietas, compaſſio, conſolatio, aut revocatio. Et quia intellectus, naturaliter ſeſe transformat, in ideam rei intellectæ (quod ethnicis notum, Protheique figura depromtum,) id eſt, in objectorum cacodæmonum ſimilitudinem: Hinc intus ſemper eſt præſens odium Dei, & beatorum; deſperatio, maledictio, damnatio, & furiales infernalium cruciatus. Omnipotens dignetur ſua bonitate, conterere laqueos, in via, nobis ex odio infernali extentos, Amen. Sufficiant hæc de anima, pro phyſica ſui ipſius cognitione. Nunc igitur ad naturam ingredior, ut animæ ſedem in corpore propalem.

DEMENS IDEA.

1. *Dubium Authoris circa toxica mortalia.*
2. *Inſcitia Authoris, ex ignorata Idea.*
3. *Idearum iſtarum præpotens vis.*
4. *Medentum ductrix Ignorantia.*
5. *Alia inſcitia.*
6. *Authoris hæſitantia.*
7. *Confeſſio & agnitio ejusdem.*
8. *Oratio Authoris.*
9. *Mentis exſiſtentia in nobis.*
10. *Fluctuatio Authoris.*
11. *Hiſtoria Authoris circa toxicorum examen.*
12. *Quid ad hanc Authorem incitaverit.*
13. *Quid inde didicerit.*
14. *Intellectum de eſſentia animæ eſſe.*
15. *Voluntatem & memoriam noſtram habitare in vita caduca; & cur requiratur dilectio ex toto.*
16. *Intellectus quomodo vibret in caput.*
17. *Diſtinctio quorundam luminum.*
18. *Poteſtatum Duumviratus quædam ſenſatio, & modus proprius animæ in ſuo luminum ſtatu.*
19. *Cognitionum differentia quoad locum.*
20. *Elucidatio remediorum Cephalicorum.*
21. *Quid circa hæc Scholæ benè, quidve defectuosè doceant.*
22. *Diverſitas intellectionis ſtatus innocentiæ, & nunc.*
23. *Difficultates Authoris.*
24. *Mentalium cognitio procul avia eſt ab aliarum quarumcunque.*
25. *Difficultas indagandi pro amentia, & modus Authori propoſitus.*
26. *Colligatio Mentis, cum ſenſitiva.*
27. *Cur mens non in Corde, ut nec ſit in Capite.*
28. *Quod ſit in Duumviratu, probat dilemma.*
29. *Gloria miſerationis divinæ è noſtris luceſcit languoribus.*

30. *Pri-*

30. *Primus Amentiæ gradus.*
31. *Secundus in ſopore eſt.*
32. *Senſitivæ interna obſtacula.*
33. *Primo memoria labaſcit.*
34. *Subſecutivi defectuum adventus.*
35. *Conceptus tam ſani, quam dementis, fiunt cum Ideis.*
36. *Ideæ amentes quædam ſemper & ubique æquales: aliæ non.*
37. *Læſo ſpiritu inſito præcordiorum, dementiæ in vitam durant.*
38. *Notatu digna.*
39. *Amentium ſanatorum confeſſiones.*
40. *Ideæ conceptuales, quid patrent pro Amente.*
41. *Ideæ excentricæ & venenoſæ, in quo coincidant.*
42. *Vis in Amente, quæ ſuperat frigora.*
43. *Probatur hinc Mentis immortalitas.*
44. *Quorſum deferatur Tractatus de Amentia.*
45. *Ideæ Amentis extinctio intenditur.*
46. *Modus extinguendi connatam maculam; duplexque contra Amentiam.*
47. *Hiſtoria aliquot facti.*
48. *Remedium Hydrophobiæ, & morſus rabidi ante Hydrophobiam.*
49. *Iterata Amentis hiſtoria.*
50. *Submerſionis conſiderationes.*
51. *Ridiculum in remedio Galeni addito.*
52. *Miraculoſa ſanatio rabiei.*

DE Actione regiminis, itemque de Duumviratu, prout Phyſicum decet, ſcripſi, ut ſedem phantaſiæ detegerem, litemque de facultatum mentalium diverſorio deſinirem. Attamen ſuſpenſus dudum neſcivi, quomodo intelligens degeneraret in amentem. Sciebam quidem, rebus ſordidis ac venenis ineſſe quaſdam poteſtates dotales, non quidem intelligentes, ſed quæ agnatione illis reſponderent, ſic ut noſtram nobis invitis intellectionem ſeducerent, in ſui obſequia: ut morſus rabidi, ictus tarantulæ, eſus ſolani, &c. Cogitabam etiam in ſordibus febrilibus ſuas habitare conſimiles facultates, in quo confeſtim me turbavit caſus, quod ſcilicet in eadem febri, atroces furiæ ridiculis ſucceſſiſſent. Perſuadens inde mihi, quod in Amentiæ concordia non eſſent diſcordes effectus. Neque enim prima fronte ſat attendebam venena, per maturationem miteſcere vel exaſperari.

2. Dein, reſpexi in Lunaticiſmum, quod invaderet atque recederet, cum ſua aſtri ſyzygia, citra omnem veneni ſodalitatem: Maniam quoque repetere atque ſilere, citra ullum intercurrentis vitæ vitium.

3. Totus hæſi neſcius adhuc, præter corporalia venena eſſe & virulentas imagines, impreſſiones, ſpirituum vitalium abſolutiſſimas & efficaciſſimas magiſtras: quibus tam lubenter, quàm promtè, obedirent poteſtates noſtræ intellectuales, quamdiu corporis carcere claudimur. Interim per fidem ſcivi, mentem eſſe immortalem, eoque jure intellectum ſuum permanere impollutum à corporis contagiis: quia non decebat, quod immortale atque infinitum erat, minui aut lædi à caducis.

4. Ex una parte itaque, lubens fatebar humiliter meam ignorantiam. Ex altera vero, contemplabar furioſi ærumnoſam, nec unquam indagatam conditionem, & tam penurioſa remedia in malis maximeque commiſerandis: Eo quod medentes, inani doctoratu, mundo imponentes, perſuaderent ſe perluſtraſſe univerſa, nec medelam tanto malo eſſe: quia cerebrum intemperiem inæqualem æqualiter induiſſet, quaſi veſtem, quam tamen primariam qualitatum intemperiem, rogati, non potuerunt condigno etymo adhuc exprimere.

5. Quapropter ſpretis Scholarum ſuſurris ſterilibus, poſtquam annotaſſem, Amentias hypochondriacas extra controverſiam eſſe præcordiales, dubitare primum cœpi, an dirum illud virus per ſingulares quaſdam arterias deferretur ad cerebrum?

6. At ſaltem ſtatim diſplicuit mihi iſta ſuſpicio, quia quilibet inexcuſabili laboraret inſania, niſi fortè in ſapientibus iſti canales perpetuo obturati manerent, adeoq; morbidi eſſent, ne tales evaderent. Saltẽ notavi differentiam inter deliria febrilia, & maniã, quod hæc ſcilicet, per longam ætatem perſæpè, abſque ſanitatis diſpendio, etiam in ſeros nepotes, citra ſeminis atque vitæ incommoda, perſiſteret incolumis.

Rem

7. Rem ſanè tum mihi inſcrutabilem ſæpè deſerui, ſæpeque iterum ex commiſeratione ad manus deſumpſi. Atque tandem vidi clarè, falſis me inniti principiis, abduci credulitate & authoritatibus ethnicorum, deludique me morborum ignotis qualitatibus. Idque primum ſic concepi, ſenſimque magis confirmatus, me denudavi Doctrina, quam ſorbueram in Scholis, de anima & de morbis.

8. Dein, mentem meam à ſcrutinio functionum intellectualium, in quiete & paupertate Domino commiſi, ut de me, quod ſibi beneplacitum eſſet, perageret. Non ita tamen etiam indifferens, quin ſemper deſiderarem, proximo prodeſſe. Rogavi itaque Dominum, ut ego mihi innoteſcerem, nedum agnoſcendo meum abyſſale nihil, moraliter, ſed tanquam Phyſicus, ipſas mentis poteſtates intueri poſſem. Nil ſiquidem æque placitum, atque utile rebar, poſt divinorum Sapientiam, quàm ſemel intueri animam meam, velut Dei imaginem.

9. Quare ego revolvi quæſtionem de ſede, aut thoro animæ immortalis, mecumque diſquirebam ideo, An ſic eſſet tota in toto, ut absq; dependentia thori, vel centralis throni, exſul vagaretur, certis non adſtricta laribus? ſicque tota in digito, ut hoc amputato, tota à toto decederet, vel feſtino metus caſu, intrò recederet. Itaque reperi animam homogeneam, ſimplicem, & indiviſibilem: alias nec fore immortalem. Dein cognovi, tantum radialiter totam partibus ignobilibus affulgere, per modum luminis Solaris, quæ interim velut in ſui throno deliteret, & inde luceret per totum, penitus ignota animæ ſenſitivæ; cujus tamen vita eſſet ipſamet mens. Perinde quaſi, ut Deus omnium eſſentia intimè cuique noſtrûm adeſt, à nobis tamen naturaliter ignoratur, nec ſentitur.

10. Dein ſubiit in animum diſceptatio, An plura eſſent centra, illaque, juxta radicalium viſcerum vitales neceſſitates, diremta. Sed tandem ſcivi, mentem uni plus adſtrictam viſceri, quam alteri, tam quoad videndi, quam intelligendi munia. Ac tandem, ſemper ideo redactus ſum ad unius viſceris thorum individuum. Dumque inquirerem caput & cor, authorumque ambiguitates librarem, comperi ſtatim, me (quod ante adhuc deteſtatus,) recidere in ethnicorum placita, quibus ut fuit Dei veri cognitio denegata; ita & cognitio divinæ imaginis, quæ medendi tamen objectum eſt.

11. Neſcivi itaque unde inchoarem tantæ molis arbitrium, authoritatibus & ſodalibus deſtitutus. Donec tandem, permittente Domino, humana ope, & opera deſtitutus, ſub multorum annorum diſquiſitione, & ſpe cognoſcendi thorũ animæ, caſus inſolitus mihi acciderit, cujus hiſtoriam narrabo. Invigilabam enim circa venena vegetabilium, credens, quod tanti toxica non eſſent Adamo noxia ante peccatum: cum nec mortem, nec medicamentum exterminii, creavit Omnipotens, adeoque emiſiſſe tam atrocia, non quidem ut hominem interimerent, ſed quia in ſudore vultus cogebatur panem edere, quibus morbis obnoxius erat factus: etiam in ſudoribus, medicamenta pro morbis depromeret.

12. Ideoque pollicebar mihi, toxicum iſtud, per modum cuſtodis & ſiliquæ, inſignem aliquam & virginem poteſtatem, in magnos uſus creatam tegere, quodque per artem & ſudores toxica miteſcerent & evaneſcerent. Quapropter cœpi diverſimodè Napellum agitare. Ac ſemel, cum ejus radicem ruditer præparaſſem, deguſtavi in apice linguæ. Etenim quanquam nil deglutiveram, multumque ſalivæ ſputitaveram, ſenſi tamen mox abinde, cranium velut zona forinſecus ſtringi. Tum demum præcipitanter aliquot mihi negotia familiæ obvenere, computum quendam ſolvi, per ædes oberravi, atque ſingula pro requiſito peregi. Tandem obvenit mihi, (quod nunquam aliàs,) quod ſentirem, me nil intelligere, concipere, ſapere vel imaginari in capite, pro more alias ſolito: Sed ſenſi (cum admiratione) apertè, dilucidè, diſcurſivè, atque conſtanter, totum iſtud munus obiri in præcordiis, & expandi circa os ſtomachi, idque adeo ſenſibiliter & clarè ſenſi, imò attētè notavi, quod quamvis etiã ſentirẽ ſenſum & motum, ſoſpites, à capite in totũ diſpenſari: quod tota diſcurſuũ facultas notoriè & ſenſibiliter in præcordiis eſſet, cũ excluſione capitis, quaſi tunc mens conſilia ſua ibidem meditaretur. Admirationis itaque & ſtuporis, inſolitæ illius ſenſationis plenus,

plenus notabam mecum meas notiones & examen earundem, atque meiipſius, præciſiori modo, inſtituebam. Et luculenter inveni, ac trutinavi, me, illo toto ſpatio, intelligere & meditari, longè perſpicacius. Adeoque non poteſt ſenſus ille, quo percipiebam me intelligere vel imaginari in præcordiis, & non in capite, ullis exprimi verbis. Eratque gaudium quoddam, in iſta intellectuali claritate. Etenim non erat res exiguæ durationis, nec mihi dormienti, aut ſomnianti, aut alioqui morbido, advenerat: ſed jejuno & benevalenti acciderat. Imò quamvis ecſtaſes aliquot antea expertus fueram, notavi tamen, illas, nil commune habere cum hoc præcordiali diſcurſu & ſenſu intelligendi, omnē capitis cooperationem excludente. Quippe quod cum reflexione ſenſibili (tanquam antea præmonitus eſſem.) caput prorſus feriari, reſpectu phantaſiæ, deprehendi: quia mirabar, quod phantaſia extra cerebrum, in præcordiis, ſenſibili operationis feſtivitate celebraretur. Interim quandoque in gaudio illo ſuſpenſus timui, inſolitusne caſus ad Amentiam duceret: eò quod à veneno incepiſſet: ſed præparatio veneni & ejuſdem levicula tantum deguſtatio, aliud inſinuabant. Interim quanquam claritas, ſive illuminatio gaudioſa mei intellectus, inauſpicata, ſuſpectum illum intelligendi modum redderent, attamen reſignatio liberrima mei, in voluntatem divinam, me reſtituit in ſabbatiſmum priorem. Tandem poſt binas circiter horas, levicula quædam vertigo, bis repetita, me invaſit. A priore enim rediiſſe intelligendi facultatem percepi: & altera, ſenſi me intelligere more ſolito. Deinde tametſi poſtmodum aliquoties de eodem Napello deguſtaverim: attamen nunquam amplius quicquam tale mihi contigit.

13. Perfectè enim multa exinde didici. Ac primum quidem, quod ſicut per ecſtaſes eluceſcunt animæ quædam præludia: ita per præfatam notionis normam apparet, quod noſtra intellectio, quamdiu corpori alligamur, originaliter formetur in Duumvitam. 2. Tantoque id eſt inauſpicacius, quod ordinaria fabrica diſcurſuum ſit circa os ſtomachi, non autem in viſcere aliquo: ſed velut in membrana, ſive, in quaſi indiviſibili loco. Nec multò ſecus, habitat in uteri membrana, quædam totius Monarchia. Sic tamen, ut vulnus ſtomachi ſtatim vitam importet; non autem ita Uteri. 3. Quod per duas circiter horas, ſentirem inſperato modo, nil agi in capite: indicibilique modo, totam animam, clariſſimè cogitare in præcordiis. 4. Quod ſimile ferè contingat in oratione ſilentii: magisque & manifeſtius, in ecſtaſi.

14. 15. 5. Quodque ideo anima intellectualis centraliter hoſpitetur ibidem. 6. Tum etiam, quod ſicut Amentia eſt defectus intellectualis: ita proin ſuſcitetur ex hypochondrio. Cum eadem facultas, quæ ſanam functionem edit in ſanitate, patizat ſub morbis defectum ejuſdem: quoties nempe intellectio, in ſua ſede eclipſatur. 7. Comperi quoque, in Corde habitare volendi poteſtatem. A corde enim manant homicidia, adulteria &c. 8. In cerebro ſedere memoriam, ab anima ibidem impreſſam: ideòque facillimè præ cæteris, per morbum, & ſenium, oblædi. Imò ſi quis laboret, ut reminiſcatur rei oblitæ, ſenſibiliter percipit hunc ſibi laborem in ſincipite. 9. Denique cum voluntas & memoria, procul diſtent ab ſede animæ, ſive intellectus, concluſi mecum, intellectum eſſe de eſſentia animæ, inſeparabilemque: voluntatem vero ac memoriam, quatenus habentur in vita caduca, eſſe facultates caducas & vitæ ſenſitivæ. 10. Fieri nimirum peccata in corde & voluntate, in carne peccati, in voluntate carnis & hominis. Dilectionem ideo requiri totalem ex tota mente, quæ (propter inſeparabilitatē) pro intellectu ſumitur, ex toto corde ſive velle: ex tota anima imaginativa, & poteſtatibus ejus per totum corpus diſperſis.

16. 11. Inveni intellectum radiare luminaliter in caput, medio tamen corporalis connexionis, per ſpiritum aereum, qui dum feriret capitis ſinus, vertiginem quanquam & nubiloſam intellectionem induceret. Sic quanquam pro ſenſu & motu, à cerebro ſpiritus opulenter diffunderentur, in illo ſtatu: viciſſim tamen opus fuit ſingulari lumine, quod à præcordiis aſcendens, illuminaret medium ſpiritum, per quem tranſibat. Qui luminoſus radius, non aliàs exprimibilis

eſt, quàm quod ſit intellectualis, & ſuperans contextum ſublunarem. Quippe qui debet à ſola anima fabricari, quæ in ſe, non niſi merus intellectus eſt, ſive lumen ſubſtantiale & intellectuale.

17. 12. Quod, quia ſenſus & motus, liberi ſtarent, ſuſpicabar, aliud lumen aliunde allatum; ſive denotabant liberum in illo ſtatu fuiſſe tranſitum ſpirituum per nervos. Vertigines verò ſignificabant obſcuritatem quandam fuiſſe in capite, prius non perceptam, eamque novo lumine infernè luceſcente, in cerebri ſinibus diſparuiſſe. 13. Quod jecur rectè vegetaret, cor etiam ſpiritus indeſinenter efflaret in cerebrum, itemque voluntas agendi requiſita, perſiſterent quidem: ſolæ autem poteſtates intellectuales, ſopitæ in cerebro, velut dormirent, ſi non à præcordiis illuminarentur. Hoc autem lumen penetrat totum, quorſum radiat. Perinde atque lumen candelæ, trans oſſa digitorum, in junioribus, rubicundè ſplendet, tanquam ſi ipſa oſſa diaphana eſſent. 14. Quod ab illo tempore, ſoleò quoque judicioſiora ſomnia habere, cum diſcurſu formatiore, & clariore, quàm antea. Nam ſemel mens, velut munia ſui corporis reaſſumens, deinceps melius intelligit. Unde tum deinde aſſecutus ſum, quomodo dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam. 15. Certior factus ſum, alium tum fuiſſe ſtatum meum, alium verò inſaniæ, lethargi, apoplexiæque. Etenim cum circumſpectione meipſum tum ſerio expendi, an iſta eſſet via, qua ſtulteſcerent homines. Quandoquidem in pleno judicio mei tam expers eram omnis metus, quod res meas, non ut meas contemplarer. Reſpexi enim eas, ex obliquo, velut in caput alterius ſæculi viri vibratas.

18. 16. Didici etiam quod vita, intellectio, ſomnus, &c. ſint opera cujusdam lucis, non requirentis canales: cum lux lucem vitalem penetret. Proinde etiam anima ſe retrahit, diffundit, ſubtrahitque motu ſibi proprio, prorſuſque diverſimodè in ſomno, vigilia, contemplatione, extaſi, ſyncope, mania, delirio, rabie, propriis perturbationibus, ſpontaneis confuſionibus, imò & ſimplicium quorundam violentis impreſſionibus. Quia mens integram Monarchiam in ſpiritualibus complectitur, multis generibus atque ſpeciebus diviſam; non minus quàm ipſa corpora inter ſe differrent, ita & luces.

19. 17. Tandem, quod intellectio orta per inventionem atque judicium, cum reflexione ad loca, ad circumſtantias, ad præterita, præfata, præmiſſa, adeoque ad abſentia tanquam abſentia, fiat ultimatâ operâ in cerebro, per affluxum radii è præcordiis, quatenus memoriam præſupponit ejusmodi intellectio. Sed illa quæ eſſe de futuris, vel abſtractis, citra reſpectum circumſtantiarum, tanquam præſentia eſſent: tota cuditur in præcordiis. Atque hactenus amentes, cuncta, tanquam præſentia aſpiciunt, garriuntque: tanquam de præſentibus.

20. 18. Proinde venena, quæ vim habent dislocandi imaginationem, non afficiunt primarium cerebrum: ſed duntaxat præcordia. Quod ſat probat hiſtoria Cauſidici, qui biberat ſemen hyoſciami, alibi à me recitata. Etenim quicquid ſtomachus concipit, idipſum planè transmutatur, atque prorſus in aliam eſſentiam migrat, priuſquam inde tantillum ad cerebrum pertingat, ac quicquid ejus eò pervenit, jam eſt cruor, qui prioris ſortis qualitates cunctas, in limine primarum officinarum exuit. Vel demum labitur extra ſtomachum, & cum ſcoriis, foras protruditur. Adeoque nulla ſimplicia, quomodo libet ſumta, materialiter applicantur cerebro. Falſum eſt ideo, quicquid de pilulis Cephalicis, lucis, &c. Scholæ venditant. Siquidem nec pilulæ è capite quicquam eliciunt, nec aliquid caput dat, quod non habet, præter muccum, quem ad ſuam pelvim, neque aliò mittit. Sin autem aliqua caput feriant, alterent, juventque, ratione præcordiorum totum contingit, quibus eſt inconcuſa actio Regiminis in caput, prout jam ſat ante probatum eſt.

21. Recte quidem docuere, vertigines, & commata, ob inferiorum conſenſum ſuſcitari; ſed nec granum ſine palea. Nam vapores craſſos ' fuliginoſos, acreſque introduxerunt Scholæ. Deinde, & plerumque in ejusmodi, cerebrum primaria lue affici volunt. Stolidumque idcirco, capiti remedia applicuiſſe, ſcopo inquam & non ſagittatio. Quia videlicet, non nove-

noverint veram efficientem internam, ejusque connexiones, neque modum fiendi, morbis ſolitum, quodque actionem Regiminis, lucisque conſpirationes planè neglexerint.

22. 19. Intellexi & hinc tandem, quod anima immortalis, & infatigabilis, dum ante peccatum, ſuum corpus gubernaret ex condigno, intelligere cuncta intimè, opticè, citraque laborem, tædia, & laſſationem. Quia penes ſe, in ſui centro, & unitate, absque organorum adminiculo, cuncta intelligebat: Nunc vero alieno hoſpito detenta, tota; impedita velut, munium diverſitates tradidit ancillanti animæ ſenſitivæ.

23. Hoc loco de cogitationibus aliorum rationem reddere præſumo, qui de meis non ſat ſpondere, aut dolere poſſum. De occultiori nempe cogitationum fonte, deque abſtractiſſimis, philoſophandum propoſui, de vitiis, & exorbitationibus fluctuantium & incertarum cogitationum. Imò profundius penetrandum eſt, ubi ad ipſas vitiatarum cogitationum poteſtates collimandum, vitiorumque hujusmodi fontales & occaſionales cauſas veniendum. Res eſt ſane ardua, obſcura, & invia, in qua ante limen deficiunt Scholarum theoremata, adjumenta corporum, imò & morborum, quorum cauſæ & effectus ſub ſenſum cadunt, aut per cadaverum diſſectiones probantur. In qua inquam patiens imaginatio, ſeipſam pandit quidem: ſed occultatur agens.

24. In aliis diſquiſitionibus, ex integri notione, vitiatum cognoſcitur: ſed in mentalibus longe adhuc facilius conciperetur violatæ intellectionis cauſa & modus, quam ſanæ: quippe quod facultas ſane adſcendat ad DEI ſimilitudinem magis: defectuoſa verò, ad naturæ corruptæ meditationes ſe magis inclinet. Ideoque integrum in mentalibus, non demonſtratur à priori: deficiens verò, ex ruptura connexionis cauſarum quodammodo enoteſcit.

25. Inſania quoque ſemper eſt longè difficillimæ doctrinæ, quod negationem cum privatione in ſe complectatur. Quocirca alia via in propoſito caſu eundum cenſui. An fortè inveſtigaro modo fiendi, in una quapiam de inſaniis, invenirem egreſſum pro aliis. Propoſui itaque Amentiam, quæ ex forti & aſſiduata contemplatione, metu, paſſioneque oritur. Exin deinceps concluſi agnoſcendam rei venenoſæ qualitatem & diſpoſitiones organorum, quæ concurrerent, ubi aliquod ſimplex aſſumtum, vel intus generatum, dementiam concitaſſet. Habita vero unius Amentiæ cognitione, facilius erit, earundem dein diverſitates metiri, in amplitudinem modorum, fortitudinis, appropinquationis, applicationis & varietatis ſpecierum, deſcendendo.

26. Idcirco enim primum cenſui, inveſtigare ſedem animæ ſenſitivæ, cujus exorbitationes ſcilicet, Amentias faciunt. Siquidem conſideravi, quod qua ſede moraretur forma animalis, eàdem quoque cohabitaret ipſi alligata mens immortalis, quæ dualitatem, diſcrepantiam & diverſitates manſionum recuſaret. Nec enim decebat, Mentem iſtam, absque medio corpori alligari, ubi ſemen humanum, non minus quam belluinum, ſponte defluendo, terminaretur usque in animam viventem excluſive. Adeoque condignum erat, mentem alligari ſociali formæ, formalique lumini, cum quo conveniret optimè, ut capite de formis, & lib. de vita longa, de mortis introitu.

27. Decrevi itaque inprimis, animam immortalem non ſibi elegiſſe domicilium in corde, viſcere nimirum tam inquieto, totque agitationibus & corporis diverſis muniis diſtento. Caput etiam non aptum menti immortali hoſpitium judicavi, quod regendis motu & ſenſu occuparetur: ac potiſſimum, quod præcluſa ab inferis conſpiratione, unico inſtanti, mentales facultates, velut abciſſæ, pereant, nec minimum meditentur: atque ideo non propriam inhabere mentis principis operationem.

28. Imò potius, Duum viratum male diſpoſitum, bene diſpoſitum caput alioquin, in Amentias plerumq; conturbare vidi. Ideoque Splenis quietem admi ratus, itemq; abſtractionem ejus à regimine corporeo, conſideravi intentè hoc dilemma: Si mens imago Dei centraliter ſit in capite, erit vel in ſinibus, vel in ipſa cerebri ſubſtantia. Non enim in hac, quippe quæ ſenſu & cruore caret, deſtituta commercio, per quod toti corpori, cui obligatur, præſens ſit. Regere quidem caput per ſenſū, & motū à nemine eſt cōtroverſū,

at brutale illud munus & pecuinum regimen. Regi autem caput aliunde,in ſuſpenſionibus, & exorbitationibus mentalibus, per ataxias morborum edocti, credere cogimus. Hoſpitari autem animam in cavo cerebri, indecens cenſui, immortalem animam nupſiſſe vago & fluxili in momenta ſingula ſpiritui, è cruore indies, ſurgenti. Quapropter ſtabilius diverſorium optabat & quietius, quam quod in horas labile foret. In centro corporis, ſive medio,in parenchymate viſceris potius quievit, undè cum omnibus colloqueretur pariter membris, ratione unitatis & continuitatis Archei inſiti. Sed cum corporea organa, reſpectu mentis, ſint ſordes & ſiliquæ, nucleum corporis ſibi delegit, leviculam nimirum igniculi lucem formalem, ſive animam ſenſitivam, cui videlicet mens nupſit mandato Domini. Et quæ Deus conjunxit, homo non ſeparet abſque reatu.

29. Dolendus interim ærumnoſus mortalium ſtatus, quod Mens nimirum ſit alligata animæ ſenſitivæ. Enti nimirum impuro, concupiſcentiis, illecebris & voluptatibus dedito, eique tam facilè Mens immortalis aſſentiatur, quaſi propria ſui incuria jam æternum dormiret. Aſt non. Tantò nempè major eſt gloria, miſerationis divinæ quæ ſua dumtaxat gratia, gratis reſuſcitat, ſuſtinetque è veterno mortis, quos vult ſalvandos. Alioqui ſanè anima ſenſitiva, morbis & Amentiis ſubnoxia, prona ſemper in voluptates quaslibet.

30. Primus enim Amentiæ gradus in ſomno elucet; naturalis attamen, dum honeſtæ recreationis & vacationis titulo, ſe immergit cum voluptate quietis, in proprium hoſpitium.

31. Somni naturalis excentricitates porro, vitia,, defectus, ac expreſſæ dementiæ, ſunt ſopores omnes. Qui ſcilicet, jam non amplius, è propria ſenſitivæ libertate, & voluptate promanant, ſed excrementitiis ſordibus, velut febrilibus, oriuntur. Perinde enim, atque naturalis ſitis eſt ſenſus deficientis humidi: febrilis verò ſitis, ab impoſtoriis excrementi verſutiis: Sic ſopores non fiunt à naturali facultate, qua anima ſomnum ſibi concitat: ſed ab alienis impuritatum impoſturis ſeducta, vel ſuperata. Sopores ergo, itemque Apoplexia, Aphonia &c. non ſunt tam vitia animæ errantis, quam ejusdem debilitates, organorum vitiatorum conjugio contractæ. Impuritatum namque collegia, ſtatum monarchicum quamprimum invadunt occaſionaliter. Non quidem, quod ſit neceſſum, ſeſe in lumen animatum ejusmodi impuritates materiales diffundant per connexionem. Sufficit namque, quod vim habeant narcoticam, venenoſam, animæ ſenſitivæ exitialem: quia imaginativam alienant perinde, qualis rabientis ſalivæ, in metu aquæ: ita quoque incuriæ Amentia introducitur, per illa ſoporifera. Vis iſta potentialiter, atque ſeminaliter ineſt ſordibus illis, ab initio, à ſeipſa, poſtquam maturuit, valde diſſimilis: non ſecus atque glans à quercu. Exoticam ergo phantaſiam imprimunt ſordes invitæ animæ ſenſitivæ, quod manifeſtò, apparet in opio, hyoſciamo &c.

32. Quæque impuritatum colluvies, obſidens animam ſenſitivam, in ſuo viſcere originali, ſopit actum intellectionis Mentis, non potentis in ita obſeſſam ſenſitivam liberè lucere. Quapropter ſenſitiva, rectrice deſtituta, procellas movet tumultuarias, ſuamque tempeſtatem ſenſim in voluntatis capſam attollit, undè & iraſcibilis, præcipiti atque inverſo ordine fertur.

33. Caput demum, ſuas ſcitarum rerum imagines præpoſtero nexu depromit. Unde fit, quod plerumque conſumtis deliriis, nulla ſuperſit actorum recordatio; quod ſenſitiva, præcipitanter per obſeſſionem perculſa, cuncta præpoſterè moverit. Ubi aliàs maniæ, ſordium ejusmodi expertes, plerumque memores ſunt actorum. Comperi namque pluries, deliros præſenſiſſe, dimiſſas infernè imagines intellectuales, turbidas ſurſum, atque primum infirmari circa memoriam: adeoque & hinc collegi, vim intellectivam procul à capite ſitam. Non ſecus atque partes à corde remotæ, vitalis irrorationis defectum, omnium primæ ſentiunt. In deliriis ideo obſervavi, primam vacillare memoriam rerum olim conceptarum.

34. Dein, in ejus vicem ſuboriri importunam unius rei, & continuatam recordationem, quæ ſe habet per modum repetiti ſomnii, cum inverſione moleſtiſſima, & labore ſomnii.

mnii. Quem laborem mox vigiliæ ſequuntur, dum ſcilicet præcedentes imagines ſomniales, cerebri memoriam labefactarunt: ſubit tum ex præcordiis, vigilans quoddam ſomniũ cum expreſſo delirio. Neque enim delirium fit cum ceſſatione intellectuali, prout in apoplexia, ſopore, ſyncope, &c. Sed eſt confuſa, indeſinens, Idearum in præcordiis formatarum propagatio, ſurſum vibrata.

35. Cumque in ſanitate alioqui non fiat conceptus abſque Ideis: neceſſariò, & in delirio, ſuæ ſunt amentes Ideæ: Sed omnino ſub hac diſtinctione. Quod Ideæ in ſanitate formentur à libertate animæ. Inſanæ verò ſint ſigillares notæ, invitis nobis, in ſenſitivam delatæ, ideoque & hanc violenter extra orbitam abducunt. Tantum abeſt, quod in ſanæ Ideæ formarentur à mente, ſtulteſcere neſcia.

36. Nam patet, quod Ideæ ſequantur perturbationes rerum, unde fiunt. Quod maximè clarum eſt in Rabiente & Tarantula: quorum virus, propriam, determinatam, æqualemque amentiam producit, & Ideas ſibi perpetuo conſimiles. Sic quoque, fortis perturbatio noſtræ imaginationis imaginem cudit, eamque imprimit in ſordes aliquas, ſin minus in ipſum alimentum, vel etiam in partem ſolidam & noſtri conſtitutivam. Unde videlicet, continuata eſt Idearum novarum propagatio, ipſaque diverſitas & amplitudo, in maniacis. Siquidem à metu, agonia, invidia, ambitione, amore, ſtudio, cura, pudore, avaritia, aliisque conſimilibus perturbationibus, dementiæ fiunt.

37. Tantoque miſeriores, quæ ſuſcitantur abſque excrementorum infamia, quia vel continuo perſeverant, vel ſtatis recurrunt recidivarum periodis. Alioquin abſumtis ſpurcitiis, ſponte ceſſant labes prognatæ. Sed inſaniæ, ſive continuo æſtu ferociant, vel per intervalla repetant, ſaltem ſpiritum Duumviratus ſic inquinarunt, quod ſuſceptam imaginum furioſarum procellam, eodem modo radicitus impreſſerint, quaſi macula fœtui, à prægnantis matris exorbitatione inuſta, in vitam durabilis. Perinde nimirum, ut ſtigma ceraſi in fœtu quotannis viret, flavet, rubetque cum arborum fructibus; ſic & Ideæ maniacæ, perturbationibus ortæ, habent in ſpiritu præcordiorum, ſua incentiva repetitionum, periodorum, acceſſuum, & exacerbationum intervalla: vel etiam continuationum fomenta indeſinentia. Quod clarè nobis exprimit Lunaticismus, aſtri videlicet illius ſyzygiam ſervans. Nec mirum utique Amentias illas ſe habere per modum maculæ in Duumviratu: nam ſpiritus eſt viſivus in oculo, nec alibi in toto. Proinde cum Duumviratus, ex radicali ordinatione Domini, continuò incumbat phantaſiis, ideo incidentiæ in illum latæ, debent imaginationis œconomiam ita vitiare, ut recidivarum replantationem ſuſcipiant conceptæ Ideæ.

38. Notandum interim, Lunaticum ſanari non potuiſſe, niſi ſimul ejecto ſpiritu immundo, ſive hic comes fuerit aſtri nocturni, ſive demum principalis effector. Ego ſaltem in omni mania, reperio egregiam arrogantiam, immortificatam aliquam paſſionem aſſumendo ſocialem, quæ & in vitam perſeverat, & in ſeros nepotes traducta elucet: quia idea amens penetravit ſpiritum inſitum, unde demum ſemen violat, ſibi genialis facta.

39. Curioſus enim inquiſivi plures Amentes, & non paucos ſanavi, tam qui à magnis perturbationibus, paſſionibus, aliisque morbis, quam qui aſſumtis dementes facti erant, narraruntque mihi, ſe incidiſſe ſenſim in maniam, cum prævio ſenſu ex hypochondrio illis aſcendere ſolitam, velut obſcuram phantaſiam & nubilam tentationem amentiæ, quâ primum velut inviti premebantur, donec Idea tandem plenum ſibi dominium acquiſiviſſet. In ſe autem reverſi, erant actorum omnium memores. Fidenter enim conqueſti ſunt de omnibus. Quod nimirum ſpoliarentur primum omni diſcurſus conſecutione, ſeque manſiſſe in punctuali immerſione unius conceptus, extra quem nil aliud cogitarent, cum mœrore, moleſtia, & importunitate. Cogitarent enim non ſecus, ac ſi in ſpeculo illum ſemper conceptum fuiſſent intuiti. Imò nec ſciebant ſe tum iſtud cogitare, vel ſuo conceptu ſic aſpicere: quanquam ſic immobiliter cogitarent, ut tandem ſub ingreſſum & dominium maniæ, ſi contingе

tingeret illos ſtare, ſtetiſſent per dies aliquot, abſque laſſitudine, nec ſcirent ſe ſtare. Contigit enim ſic, quod fatuitatis illa Idea, quæ diſcurſum abegerat, (per quem alioquin ab immoderata & inordinata penſitatione, ſublevati fuiſſent;) ſpiritui, intellectioni præfecto, cum dominio fuerit impreſſa. Imò quod hi, longa mora & continuata cogitatione, fecerunt in ſe, aliis per ſubitam violentamque perturbationem acquiſitum fuit, brevi morula. Interim quidam conquerebantur inter fiendum, quod invita & importuna cogitationum turma opprimerentur, velut ſuſcitato infernè fumo: quem ſi per diſcurſum ſupprimerent, redibat tamen æquè moleſta & importuna conceptum eorundem repetitio. Alii autem, qui ſui non erant juris; vel alioquin extra conſolationem, ſubindè à forti & fixa contemplatione avertebantur, quoties dormirent, aut aliàs vacarent, cum plauſibilitate, in vetitam ſpeculationem, prorſus tamen moleſtam, recurrerunt: ſolitudine ideo gaudentes, ſe abſtrahebant aliorum colloquiis.

40. Eo quod Ideæ conceptuales, adhuc carentes corpore, ſe habent & tenent ex parte lucis intellectualis, ideoque penetrant prima noſtri conſtitutiva: quod cibis, aliiſque corporibus non item eſt licitum. Penetrant igitur & ſe veſtiunt aereo corpore ſpirituum, hujuſque medio inficiunt formas vitales partium.

41. Hac tamen ſub differentia, ut Ideæ, quæ ab excentricitate conceptuum cuſæ erant, potentius quidem ingrederentur & admitterentur; ſed tardius imprimerentur: Ubi alioqui venena dementifica, mediante morbo, ſuum fermentum in objecta propria, ſenſim ſeminabant: ſed tandem pertinaciter imprimebant, velut in naturam ſigillata.

42. Eſtque ſingulare maniacis, quod utcunque nudus cubet humi, vel in marmore pernoctet, ſeveriſſimo Boreæ flatu, non glacietur, vel artus commoriantur ſibi, quorſum non ſufficit dixiſſe: Maniacus non ſentit frigus, nec ſcit ſe frigere. Siquidem privatio, vel negatio ſcientiæ, aut ſenſus, nil reale dat, multoque minus calefacit, vel frigori vires adimit, ut proinde deſineret carnem glaciare. Etenim etſi puer in cunis peſtem non timeat, nec ſciat eam adeſſe: non proinde peſtis jus in illum amiſit. Eſt ergo vis aliqua, quæ frigora ſuperat, nec ſublunari tempeſtati ſubjacet.

43. Et hinc maximè elucet, mentem in nobis eſſe immortalem ac impaſſibilem. Nimirum advertens ipſa mens, quod anima ſenſitiva, non pro requiſito noſtræ ſpeciei hominem gubernet, velut ex commiſeratione inſontis cæcitatis, ſua virtute, qua elementis ſuperior eſt, diffluit radium inſenſibilem, qui corpus Amentis, mortali frigoris importunitati eximit.

44. Porro, cum omnis Amentia oriatur ab efflorеſcente Idea, conceptuali, peregrina, inſerta in alienum agrum, ſitque tota hæc ſpeculatio, ad finem aliquem utilem, & nedum ad curioſitatem vel oſtentationem directa.

45. Conſideravi quoque Ideam amentem, jam ſcilicet impreſſam, in radicalia vitæ principia (adeoque & hinc propagari in familias,) non poſſe auferri, unà cum ſubjecto, quod veſtivit. Idcirco inveniendum erat remedium quod poſſet occidere, necare, tollere, ſive obliterare præfatam illam Amentiæ imaginem, ſive maculam jam characterizatam.

46. Non ſecus atque macula fœtui impreſſa, admota manu cadaveris, longa tabe extincti, omnique vitæ proprietate exuti, donec frigus partem maculatam penetraverit (quod fit ſpatio unius miſerere:) de cætero ſponte evaneſcit. Eodem modo & maniæ Ideam perire debere, ſoſpite interim ſubjecto immediato, cui inhæret. Sive id fiat introducendo mortem Ideæ, vel ingenerando æquivalentem Ideam, aut præpollentem fatuæ Ideæ. Hinc factum eſt enim, quod hactenus Amentiæ ſit deſperatum remedium. Quod nemo hactenus Amentiæ naturam, vel proprietates, ſupra primatum qualitatum ametriam evexerit. Imo ipſe Paracelſus, alioquin in calores & frigora injurius, maniam calori, & Phlebotomiæ, totam emancipavit, ſeſeque in eo ridiculum præbuit. Difficilis (fateor) viſus fuit ſanationis ſcopus, eò quod non ſolum in intimum intellectionis punctum introducta ſit, & impreſſa, corruptæ phantaſiæ Idea, notaque ſigillaris, & macula: verumetiam, quod reſtau-

reſtauratio ſpiritus innati reputetur planè impoſſibilis. Imploratum fuit quidem Arcanorum optatum auxilium: at lentus horum fuit progreſſus, quod hoſtis intus contumax reſiſteret. Sed adhibita ſunt medicamina, quibus inhabitat ſymbolum: id eſt, ſanioris judicii imaginatio fermentalis. Enimverò ut ſunt venena Mentis, alienativa pro ſpatio, vel in totam vitam: quæ ſcilicet propriam phantaſiam in nos introducunt: ut rabioſus, Tarantula, &c. Ita ſunt ſui etiam fructus, ſcientiæ boni & mali, in ſimplicibus, prima quidem facie venenoſis: ſub quibus attamen cuſtodiuntur ditiores mentalium theſauri, & redintegratines. Sed cum non tutum ſit, illa remedia in vulgus medentum projicere, ob multiplicem abuſum ingeniorum hujus ſeculi: denique nec ſit opportunum cuivis, adire Corinthum: itaque altera via, quæ eſt mortificationis ſtultarum imaginum, hoc loco gradiendum cenſui.

47. Conceptam verò conſiderationem confirmarunt mihi aliquot hiſtoriæ, quas ut imitandas hic recenſebo. Eſt caſtrum ad mare ſitum, quatuor leucis Gandavo diſtans, quod Cataractam vocant. Vidi transnatantem navem, & in ea ſenem nudum, funibus vinctum, habentem pondus in pedibus. Subter axillâ zona cingebatur, qua ad antennam ligatus erat. Rogavi, quid ſibi vellet iſtud ſpectaculum. Unus è nautis dixit, ſenem illum jam hydrophobum, & à rabiente demorſum fuiſſe pridem. Petivi quorſum illum ad mare veherent? an necem ſui intenderent? Quinimò (ait nauta) mox ſanus rediturus. Illamque eſſe maris benedictionem, quod ejusmodi rabiem extemplo ſanaret. Arrhā obtuli, ut me ſocium & Teſtem aſſumerent. Navigatum itaq; per milliare Italicum, cum nautæ panderent foramen in fundo, quo tota navis usque ad marginem ferè ſubmergebatur. Utebantur ſcilicet illa muria, ad recoquendum ſalem Hiſpanicum. Cumque jam iſtud foramen exquiſitè iterum clauſum eſſet: duo viri ſubducta cauda antennæ, elevarunt ejus cuſpidem, & ſenem in altum ſuſtulerunt, inde verò in mare præcipitem dedere: eratque ſubter aquas, ad ſpatium Miſerere. Quem dein adhuc binies ſubmerſerunt, ad ſpatium Salutationis angelicæ. Tum verò collocarunt illum ſuper vas teres, ſupino dorſo, chlamyde tectum. Ego ſuſpicabar illum obiiſſe, ſed metum riſit nauta. Nam ſolutis vinculis, cœpit omnem muriam rejicere, quam inſpiraverat. Et mox revixit. Erat vietor Gandavenſis, qui dein rabie liberatus, ſoſpes vixit. Hinc, ut anima noſtra eſt pediſſequa, ad inveniendas rationes, antea incognitas, ſtatim intellexi, Ideam rabiei, & impreſſi veneni notam, tanquam maculam in fœtu mortificatam. Sciebam namque verrucas, itemque ulcera, & ſupervenientia exotica, poſtera, & peregrina primæ conſtitutioni, eſſe ſeparabilia, manente individui vitali radice.

48. Referebat etiam nauta, Batavos crude halece ſalſa, triduo renovata, & ad morſum rabientis applicata, omnem auferre metum rabiei. Ubi verò id negligentia impediviſſet, ſpectato ſaltem ſubmerſionis modo omnes ſanari. Qui enim aquas horrent, non mirum, per aquam ſanari.

49. Manſit dein id mihi alta mente repoſtum: perſuadens id in aliis Amentiis non fore inutile. Contigit itaque Antverpiæ, quod faber lignarius, ſibi perſuadens, ſe noctu ſpectra horrida vidiſſe, quorum terrore eſt totus Amens factus: Miſſusque ad tumulum S. Dympnæ Virginis, ubi ſolent obſeſſi à Cacodæmone, liberari: Res inde in abuſum detorta, ut indifferenter Amentes omnes eò mitterentur. Quaſi obſeſſorum, & amentium eadem eſſet ſors. Faber ergo toto anno alitur, & amens, utcunque ſolita implorarentur remedia: cumque nummi non mitterentur Antverpia, pro ſemeſtri ultimo, remiſerunt maniacum in curru vinctum. Qui cum vincula ſibi ſolviſſet, è plauſtro diſſiliit, in ſtagnum profundum & vicinum. Tandem extractus, pro cadavere, in currum depoſitus. At deinceps per annos 18. à mania liber vixit. Quo exemplo, in ſpem erectus, cognovi, quod nedum rabies, ſed & mania ſanaretur inveterata. Idque aliquoties deinceps tentavi, nec me fefellit eventus, niſi quoties formidine, præcociter Amentes ex aqua extraherem. Saltem fabri exemplo didici, perinde fore, ſive in aqua dulci, vel ſalſa præ-

fita ſubmerſio, ſive Ideæ amentis ſuffocatio, contingeret.

50. Mulier quædam mihi nota, multa probitate commendabilis, menſe Novembri, alto veſpere, præceps è ponte ruit in rivum, cum carro duarum rotarum. Cumque intenti eſſent circa equum, vetulam neglexerunt. Manſit autem ſubter aquam, donec currum exonerasſent aliquot mercibus. Tandem memores illius vetulæ, illam, velut ſubmerſum cadaver, ad vicinum pagum detulerunt. In quo, uxor hoſpitis, illam mulierem in menſa, prono ſitu, & capite declivi poſuit. Factumque eſt, quod ſic aquam in pulmone hauſtam dimiſerit. Fabulæ inſtar mihi viſum, donec Montibus Hannoniæ adfertur adoleſcens natando ſubmerſus, ad nobilem matronam, itineris mei ſociam, quæ matri ejulanti, ſuper morte filii, juſſit bono eſſe animo. Extendit ergo adoleſcentem prono ſitu, ſuper genua ſua. Cumque flaccidus ſic penderet prorſus nudus, cœpit tandem, rejecta aqua, reſpirare, & revixit nobis aſtantibus. Iterum memini, quod veſpere anno 1606. rediens è Caſtro de Perla, duabus leucis diſtante Antverpia, offendi turbam in ripa canalis Rotomagenſis, quia querebatur adoleſcens ſubmerſus, viduæ divitis unigenitus. Quæ accerſita eſt, & reperit cadaver, humi jacens in ſtramine, gremio excepit, oſculataque eſt flens amarè. Juſſi, inverteret corpus capite & humeris declivibus, ſupinoque dorſo. Cœpitque adoleſcens poſt quadrantem horæ reſpirare. Didici itaque non facilè mori ſubmerſos, cum uterque adoleſcentum præfatorum, forte per dimidium horæ ſubter aquam delituerit. Nec ceſſandum ab oratione, mox atque, qui defunctus creditur, ceſſat reſpirare.

51. Galenus, pro rabie, ante metum aquarum obnatum, calcinatos gambaros, vel cancros propinat, per dies quadraginta. Si tamen non ſtatim initio calx iſta detur, nil proficit, adeoque & ſic ejus uſus obſoletus manſit. Ridiculum interim, quod urendo cancros, addant myrrham, &c. Vel dum argentum pro Seplaſia liquant, ut ſcyphum parent, quod Theriacam addant. Quorum antidotum vorax flamma abſumſit ante toſturam animalis. Paracelſus verò hydrophobiam per ſolutiva acria curari affirmat. At ſanè ſuis promiſſis non reſpondit eventus.

52. Catholici ergo deſperantes, nec fidentes hujusmodi remediis Academiarum, noſtrates ad S. Hubertum confugiunt, ubi per aliquot ritus ſanantur. Hoc tamen in eo eſt notabile: Quod ſi ritus non præciſe obſerventur, rabies, quæ alioquin adhuc dudum lateret, extemplo adoritur, & ſine ſpe deſeruntur hydrophobi. Eſt ſtola S. Huberti, in arca ſex diverſis clavibus obſerata, à diverſis quoq; clavigeris cuſtodita. Quotannis autem præſcindunt ſtolæ illius partem, remanente interim ſtola ſemper integra, ab octingentis jam & amplius annis. Nec eſt impoſturæ locus, quod neſciatur hodiè, an ſtola ſit ex byſſo, lana, lino, vel bombace, adeoque nec poſſet quotannis nova ſubſtitui. Præſcindunt autem de ſtola partem, ut filamentum ſingulis demorſis à rabido, intra cutim frontis incarnent. Inde enim aliud miraculum. Quod qui ſemel ſuſcepto filamento è ſtola, per ritus ſuos convaluit, poteſt alteri demorſo differre terminum, & ſopire rabiem adventantem, per quadragenarias, idq; in annos aliquot, dum tandem ſuo commodo adire queat Sanctum Hubertum. Ea tamen conditione, ut tantillum, ſi quis ſupra quadraginta dies exſpectet, nec prorogationem termini (ut dictum eſt) ante impetraverit, confeſtim in rabiem incidat deſperatam. Longobardi enim ſic ad Sanctos Bellinum & Doninum confluunt. Adeoque præſervationem petunt. Et ſanationem poſtulant à rabie à facto eſſe. At non pro Amentia hactenus, quod ſciam, Patronum aliquem invocant cœlitem.

SEDES ANIMÆ.

1. *Lis adhuc ſub Judice.*
2. *Opinio tertia.*
3. *Mortuo capite ſupervixit quædam ſponſa ad octo horas ad minimum.*
4. *Percuſſum os ſtomachi repentinam, atque totalem mortem attulit.*

5. Para-

5. *Paradoxon Authoris de ſede Animæ.*
6. *Creatio hanc ſedem docet.*
7. *Medentes occultè conſentiunt ipſis inſciis.*
8. *Dominus confirmat Paradoxon Authoris.*
9. *Rationes aliquot.*
10. *Contra exiſtentiam animæ vegetativæ.*
11. *Cor famulatur ſtomacho.*
12. *Sedes fixa manet.*
13. *Conceptuum primos impetus ſentiri in ore ſtomachi.*
14. *Inviti collocant concupiſcibilem facultatem in ſtomacho & hepate.*
15. *Quorſum tendat hæc ſpeculatio.*
16. *Inviti etiam, aſſenſi ſunt paradoxo Authoris.*
17. *Sedes mentis eſt eadem, quæ animæ ſenſitivæ.*
18. *Modus exſiſtendi in ſede.*
19. *Animarum penetratio.*
20. *Quid anima ſenſitiva.*
21. *Similitudo exſiſtentiæ.*
22. *Calor non eſt fons luminis vitæ: ſed vitæ Archealis, ſive producti lumen.*
23. *Quid mens.*
24. *Per adventum ſenſitivæ, mors intravit.*
25. *Comparatio dignitatis amiſſæ & acquiſitæ.*
26. *Splen, pro duumviratu.*
27. *Dignitates officiorum.*
28. *Cunctæ Amentiæ hinc ortum ducunt.*
29. *Notabile de remediorum examine, negato ulteriori itinere.*
30. *Quomodo ſtabat immortalitas.*
31. *Status mutatio.*
32. *Corollarium dictorum.*
33. *Scholarum error.*

1. DUumviratus nomenclatura, Lectorem novitatis terrore conſternat, quare primum etymi rationem daturus ſum, ac dein regimen exponam. Ante omnia, ſedes animæ inquirenda eſt. Nam etſi anima ſit ubique, ubi vita ejus eſt: attamen ſicut Sol propriè non eſt niſi in ſuo loco, in cœlo, tametſi lumen ejus ſit, quocunque adſpicit, idem eſt prorſus de loco centrali animæ judicium. Eſt autem de animæ centro, ſive palæſtra in corpore certamen: atque Anteſignani, velut in aëre ſuſpenſi, ſuper hac re digladiantur, non habentes baſim, quâ pedem figant. Plato enim certat pro corde, cui videntur Sacra ſuffragari, dum ex corde homicidia, adulteria, &c. manare docent. Medentes autem caput reſpiciunt, tanquam diſcurſus atque intellectus hoſpitium. Præſertim quod cor, tam indefeſſo agitati pulſus motu, non poſſet non animam turbidam & inquietam efficere. Sequuntur Baptiſantes Medentum opinionem.

2. Nec deſunt interim, qui mentem immortalem ita ubique & æqualiter in corpore ſtatuunt, ut nuſpiam certa ſede morari velint, non magis quam à corpore ſtringi, vel ligari poſſe. Adeoque rentur animam vagam, gliſcentem, incerti laris in colam, diſperſamque quoquo verſus vita præſens eſt.

3. At non reſpiciunt, quod partes quædam ſoſpite vita amputentur: aliæ vero leviter percuſſæ ſtatim mortem totius adferant. Sæpe aliquis conciſo vultu, & capite velut imminuto, mortem adeſſe ſibi teſtatur; cujus tamen cor tepore & pulſu ſuo, animam adhuc præſentem promittit. Idque in dudum agonizantibus eſt quotidianum. Sponſa quædam, volens ſuas nuptias celebrari in Opdorp, prope Scaldim, quia ibidem Toparcha eſſet, à clientibus ſalutatur bombardarum ſtrepitu. Unus autem illorum, bombardam ſphærula plumbea onuſtam exonerat, rhædam autem & tempora ſponſæ penetrat. Statim concidit, & mortua cenſetur, Diſtat autem Opdorp 7. leucis Vilvordia, quò cum deducta eſt, pergens Bruxellam, Caput ejus cadaver erat, tenue conciſum, ac plane frigidum. Juxta cor tamen teporem & pulſum notavi. Item: Statua quædam cecidit è ſublimi, in verticem mulieris, ſic ut ferè binis digitis, totus cranii vertex, cerebrum depreſſerat. Obiiſſe cenſa eſt: ſex tamen horis inde, pulſus in utroque bracho exilis erat, fuitque à pluribus notatus.

4. Studioſus quidam robuſtus, alterum menſæ aſſidentem, pugno percutit circa ſtomachi orificium, qui ſtatim corruit ſpumante ore, erectuſque à nobis in ſedem, confeſtim pulſu orbatus & ante lectas litanias Lauretanas, toto corpore gelidus. Auriga pugione circa os ſtomachi

transfoſſus, ſtatim ſpumante ore moritur, omni quoque orbatur pulſu & calore.

5. Dicam ergo ſub humili Eccleſiæ cenſura novum Paradoxon: Quamvis vita ſit Index animæ, ſitque hæc, ubicunque vita, attamen ſicut abſciſſo digito, vel pede, non evolat anima, nec vita totius: neque tamen anima, aut vita, in partes dirimi queat, ut anima in ſui toto integrali ſit ullatenus diviſibilis, videaturque mors propinqua læſo membro nobiliore: Certum interim, quod ſtatim pereat vita, in abſciſſo membro, licet à toto animæ pars non ſit proinde ablata. Ergo patet inde, quod non ſedeat anima centraliter, in quacunq; parte eſt operatio & præſentia vitæ. Eſtque neceſſe, alicubi ſedem animæ eſſe, velut proprium, atq; centrale domicilium ejus. Inde namq; dimittit radios luminares atq; vitales, per Archeum, vitalis lucis organum. Quippe anima ipſa eſt quædam lux, ſubſtantiaq; lucida in mente, in aliis verò animabus, eſt quidem lux, non tamen ſubſtantia. Ut alibi de ortu formarum.

6. Creator (cui ſit omnis honos) ſervavit quendam progreſſum à ſimili, qui nos animæ ſolium inſtruit, ut à craſſioribus conſideremus magis abſtracta. Etenim cernitur in arbore (argumentum ab arbore peculiariter deſumtum, ob prærogativam arboris vitæ:) radix, initium vitale ſui. Siquidem in radice, velut culina, peregrinus ſuccus terræ coquitur, alteratur, à priſtina ſimplicitate aquæ alienatur, ſubitque diſpoſitionem fermenti vitalis, ibidem locati. Coctus autem inde diſtribuitur, ut magis magisque cogatur, ſimilis evadat, juxta ulterioris cujusque coquinæ neceſſitatem, quæ inhabitanti ſpiritui ſanxit leges. Sic in hominis medio corporis trunco, eſt ſtomachus, qui nedum ſaccus vel pera eſt, ut ciborum olla: Sed in ſtomacho, præſertim ejus Orificio, tanquam centrali puncto, atque radice, ſtabilitur evidentiſſimè principium vitæ, digeſtionis ciborum & diſpoſitionis eorundem ad vitam.

7. Quicquid enim Phyſici, de corde, magni momenti pependere unquam; id totum, velint nolint, ſtomacho commune fecere. Ut Cardiogmus, cordis morſus, cardialgia, dolorve cordis, à ſtomacho transmutativo atque mutuato nomine seducta ſint. Itemque ſyncopes, deliquia, inſultusque epileptici, quæq; vitæ frenos geſtare videntur, ab ore ſtomachi originem ſumant. In phlebotomia enim id quotidianum eſt, in qua perſæpe ſtatim vena aperta vertigines, itemque viſus hebetudines & offuſcationes ſentiuntur manifeſtè, è ſtomacho manare, ceſſareque iterum, quoties digitus apertæ venæ impoſitus, atque inde remotus, iterum eadem ſentiuntur ſymptomata, è ſtomacho oriunda, atque inde ſuſcitata.

8. Denique paradoxum meum in limine confirmat authoritas verbi, dum interrogat: *Quæ cogitationes aſcenderunt ad cor veſtrum?* Non dicit, deſcendunt ad cor veſtrum. Ut neque, quæ cogitationes naſcuntur, vel ſurgunt à corde veſtro. Nam & multoties ideo ſtomachus, cordis nomine vocatur, dum à corde adulteria & peccata oriri cenſentur.

9. Nam cogitatio omnis, prima ſui origine, alibi quam in corde, naſci debet. Pulſus enim, motusque vehemens cordis, atque indeſinens, id vetare voluit, quippe quod cogitatio, in quiete fieri debeat. Quoties ideo cogitatio cordi tribuitur, iſta locutio eſt juxta captum vulgi; cor pro ſede animæ ſumendo. Et quamvis ſeminum neceſſitas in plantis, tendat ulterius ad multiplicitatem functionum, ac conſequenter etiam pergat in partium heterogeneitates; non tamen proin vis vegetans è priſtino vegetalique toro abſcedit, quo ſemel ſibi ſedem fixit, nec migrat, dividitve ſe, propter diſperſionem culinarum. Id longè formaliori ac manifeſtiori modo contingit, poſtquam ſeminis diſpoſitio belluinam figuram ornavit, varietatemque membrorum ordinavit. Tum enim anima ſenſitiva motivaque datur, eaque nec alibi ſtabulatur, quam in radice, quâ omne ſibi deinceps fomentum præparat.

10. Propriè quidem loquendo, & diſtinctim intelligendo, non eſt quædam anima vegetans in plantis, aut brutis: ſed eſt poteſtas quædam vitalis, ac tanquam animæ prodromus. Anima autem ſenſitiva, habenas illius poteſtatis Archealis in ſe ſumit, vitaliſque illa præcurrens poteſtas diſpoſitiva in Archeo liqueſcit, ac deinceps ſe ſubmittit animæ ſenſitivæ. Non enim

caput

caput adhuc occupatur diſcurſu animali, vel cor pulſibus agitatum continuis, operansque inceſſanter in fabrica ſpirituum vitalium, cruorisque in ſanguinem tranſplantando, apta ſunt organa animæ belluinæ. Sed hæc ubi in radice reperit hoſpitium ſibi præparatum, ibidem reſidet, permanet, nec inde aliò migrat.

11. Nam revera cor famulatur ſtomacho, dum tota vita tantum incumbat fabricæ ſpiritus vitalis. Etenim novelli fætus vitæ limen, à ſuctu & ſomno incipit, atque aliquamdiu perſeverat. Quæ ambo contingunt in ſtomacho: ubi nimirum per animam ſtabiliuntur, ac conſervantur vires vitales in radice, qua potiſſimum nutriri, foveri, fomentari, atque increſcere eadem impoſterum, ſperat anima.

12. Nec enim animæ ſtudium, vel officium fuit unquam, vagari, aut migrare de loco in locum, ut proprium ſibi torum deligat, utpote quæ dirigitur ab intelligentia non errante, ſua, & certa ſede ſtabilitur ab initio vitæ. Idque ab initio Creationis ſeminum origini eſt deſignatum centrum, cum mandato & vinculo, ne ſedem anima mutet, aut aliena loca inquirat, velut ſibi commodiora. Novit namque fines deſtinationis cujusque, qui regit omnia fortiter, & diſponit ſuaviter. Eſt quidem in animantis cerebro vis motrix, & officina ſenſitiva. Non autem quod proinde anima diſcuſſa originali primordialique ſede, migraverit à radicali hoſpitio, ipſi per Creatorem deputato, ad caput. Facultates namque, & functiones animæ ſenſitivæ, in partium pluralitatem ſunt quidem diſtributæ: Interim ipſa anima inconcuſſa manet priſtino loco, ubi vincta prius fuit, & alligata. Nec enim propter munium diverſitates diſcerpta eſt: quippe per miniſtrum organum Archei cuncta perficit, radioque illo vitali, ubivis velut præſens, adſiſtit.

13. In primis facile ſentitur, omnem primorum conceptuum impetum, omnemque perturbationum liminarem atque primitivam agitationem, contingere circa ſtomachi initium. Etenim ſi ex improviſo bombarda fragorem emittat, eodem ictus rumore, circa os ſtomachi percipitur concuſſio. Sic, ſi repentè nuncium triſte deferatur, nuſpiam ſentitur repentina, acceleratаque alteratio, quam centrali illo animæ hoſpitio.

14. Adeo ut inviti atque inadvertentes ante me, ibidem locaverint concupiſcibile animæ diverſorium. Quod quia eſt duratione prius, diſcurſu, motu, atque ſenſatione externorum ſenſuum: ita denotat, imò convincit, Animæ primordiale hoſpitium ibidem eſſe.

15. Idque ſummopere viſum mihi fuit ſcitu neceſſarium in Morborum medelam, ut ſuo loco de Morbis demonſtrabo. Manſere namque plurimi absque ſpe emendationis, eo quod remedia fuerint adpoſita membro functionibus deputato, non autem radici, undè error promanaret. Ignorata nempè habitatione, & aula, ubi edicta formantur, perperam ad loca exſecutionum adhibita fuere pharmaca. Ignorato namque animæ ſenſitivæ loco, neſcitum fuit hactenus, quod anima illa ibidem ſuſcipiat primitivam morborum plurimorum labem, perturbationem, & contagium. Atque ibidem deberi medelas appropriari, ſi à radice, morborum medicamen ſit inſtituendum. In quo ſanè graviſſimè eſt erratum hactenus.

16. Saltem primi motus, ſive impetus, qui in noſtra non ſunt poteſtate, jamdudum admittuntur contingere circa orificium ſtomachi, & ſurſum ad caput ſcandere. Certum eſt autem omnem motum primum à centro incipere, adeoque centrum animæ eſſe, ubicunque ſentitur conceptuum initium. Dicuntur autem impetus, qui non ſunt in noſtra poteſtate: eo quod ſint animæ ſenſitivæ primi conceptus, adhuc in ordinati, nondumque Mentis imperio luſtrati.

17. Id autem quod de ſede animæ ſenſitivæ ſcribo, intelligo etiam pro Mente immortali. Siquidem Mens non habet propinquius, aut ſimilius ſibi ſubjectum, in quo hoſpitetur, quam illud lumen vitale, quod dicitur anima ſenſitiva, in qua ſcilicet Mens involvitur, & mandato divino ligatur vitæ vinculo. Pereunte autem ſenſitiva, per ſui annihilationem, non poteſt Mens diutius in corpore ſubſiſtere. Ideoque ad Ens entium properat, ut ad deputata ſibi loca tranſeat.

18. Itaque animæ ſenſitivæ radicalis torus, eſt in Archeo vitali ſtomachi, ſtatque manetque ibidem tota vita. Non quidem quod ſenſitiva hoſpitetur in ſtomacho

macho tanquam ſacco, pelle, membrana, olla, carcere, cellula, vel cortice: nec eſt in iſta ſede comprehenſa pro more clauſorum corporum, intra crumenam: ſed exorbitanti modo, ineſt in puncto centraliter, ac velut in atomo, unius membranæ ſpiſſitudinis meditullio. Eſtque in loco nihilominus non planè localiter.

19. Sed quia omnis anima eſt lumen, à Patre luminum, rerumque Creatore, datum: lumina autem, alibi probavi eſſe immediatè in loco, & mediatè in aere locato. Sic quoque ſenſitiva eſt in loco, ſive ſede, de qua impræſentiarum ſcribo. Mens autem cum ſit ſubſtantia luminoſa, penetrat lumen creatum, quod anima ſenſitiva eſt, & viciſſim hoc penetrat Mentem, eamque obtundit ſua corruptelæ contagione Adami. De qua lib. de vita longa, de mortis introitu in hominem.

20. Eſt ergo anima ſenſitiva, caduca, mortalis, mera lux vitalis, data à Patre luminum, nec alio modo verbove explicabilis: cum in univerſo nil ſibi habeat ſimile, præter lucem candelæ, quæ quia urit, adhuc analogica tantum: ac multum diſpari ſimilitudine, ac velut per exteriorem ſiliquam, comparari igniculo poteſt.

21. Idcirco nimirum ſenſitiva illa, quanquam in loco, localiter ſit præſens, atque hoſpitetur; non comprehenditur tamen à loco aliter, quam ſicut eſt flamma candelæ in exhalatione accenſa, eſtque lux, in illa flamma, tanquam vita, in præfata anima.

22. Sunt tamen lumina vitalia nequaquam adurentia, ſed totidem diverſitatibus ſeparata, quot ſunt animarum differentiæ. Atque inde à S. Jacobo vocatur Deus, Pater luminum. Calor itaque animantum, non eſt fontalis luminis animæ: ſed vitæ vitalis lux calefaciens: adeoque eſt productum vitæ, non autem ipſa vita. Ideo que & lucis ſolaris æmula: prout in piſce, lumen vitale friget actu, quia de natura Lunæ. Atque ob id, duo tantum, & ſufficientia, fecit Deus lumina magna, ad vitam ſublunarium. Quorum tamen luminum luces, ſive ipſæ animæ, ſunt ſubjecta inhærentia, atque prorſus creaturæ neutræ inter ſubſtantiam & accidens, quia de patria mundi intelligibilis. Ergo in anima ſenſitiva (neque enim alibi uſpiam in caducis;) tanquam luce ſpirituali, à Patre luminum facta, conjungitur mens immortalis, quæque etiam per manū Omnipotentis, utrobique præſentis, vel per Angelum connectitur ſenſitivæ animæ per vinculum vitæ, id eſt, luminis vitalis, quæ præfatæ lucis eſt inſeparabilis proprietas.

23. Ipſa autem Mens immortalis eſt ſubſtantia lucida, incorporea, immediatè Dei ſui imaginem referens, quia eandem in creando, ſive in ipſo empſychoſis inſtanti, ſibi inſculptam ſuſcepit. Utraque namque anima ſimul creatur, & conjungitur à Deo, qui ſuum Creatoris honorem nulli tribuet unquam creaturæ.

24. Ante lapſum Adæ autem, non erat anima ſenſitiva in homine: quo modo autem illa, cum morte ſimul in naturam humanam deſcenderit, id ſuo loco. Saltem per adventum ſenſitivæ animæ intravit mors, & totius noſtræ naturæ corruptio, obliterataque eſt prioris naturæ majeſtas & integritas. Siquidem dum mens immediatè vitæ munia obibat, nec ſenſitiva adhuc eſſet, etiam immortalitas aderat, neque intellectum tenebræ belluinæ adhuc occuparant.

25. Adeoque naufragium homo in natura ſua quidem paſſus eſt, atque irreſtaurabile: ſed per renaſcentiam, ſubter tribulationum calamitates, longè excellentiori modo exaltatus eſt homo, dum ab imagine Dei aſſumitur adoptatus pro filio ejus.

26. Porro eſt prorſus neceſſarium, quod omnis motus impetus primi, primique conceptus animæ, contingat in cubiculo animæ: quod etiamſi maximè ſentiatur circa orificium ſtomachi, ſitque Deus admirabilis in operibus ſuis, quod nimirum in membranis ſtomachi, uteri & menyngum, ſibi complacuerit, diſponere adeo admirandas poteſtates, quod velut quandam Reip. imaginem præ ſe ferant: attamen reperi Splenem inſervire pro fermento ſtomachi, ejusque Sole, coctore & directore. Idcirco amborum viſcerum conſpirationem decrevi vocare Duumviratum. Nam quanquam fermentum digeſtivum, atque ſimilia ſubſidia, videantur famulatum referre, in vitalibus tamen famulatus, ut poteſtatem atque vires continet, ita etiam dignitatem & authoritatem ſpondet: adeo ut ſicut in ſtomacho ſunt ſenſus, deliquia totius, atque coctionum privilegia maximè ſenſibilia,

manifeſta & aperta: nihilominus ſpiraculum vitale, tam multiplicium arteriarum, tamque potenter ſtomachi digeſtiones cauſſans, juſſit abſque dualitate, diſſidio aut præferentia potentiali, unam utriuſque viſceris fieri debere œconomiam, diverſis quidem officiis, in unum ſcopum conſpirantem, licet utrumque ſingulariter operi ſuo attendat, idcirco & loco ſeparatum. Unicus nimirum eſt Duumvitalis niſus, concors conſertaque intentionis chelys.

27. Vicinus ergo Splen ſtomacho foris incumbit, quaſi eundem foveret vitali arteriarum contextu. Non quidem quod arteriæ omnem dent vim Spleni: ſed ſe habent viſcera per modum Aſtrorum. Nam quamvis Aſtra à Sole lumen mutuent, ineſt tamen ſingulis peculiaris ſua proprietas & agendi robur, quod in Luna eſt longè evidentiſſimum, circa maris receſſus, æſtus & exundationes. Eſto ergo, quod arteriæ Splenis vices Solis habeant, ipſe tamen Splen geminam at natalem dignitatem ſibi peculiarem obtinuit, licet cordis famulitio in præparatione ſanguinis & ſpiritus vitalis gaudeat. Ergo Splen ſedes Archei eſt, qui cum ſit organum immediatum animæ ſenſitivæ, determinat actiones vitales animæ, in ſtomacho reſidentis. Vix enim anima ſenſitiva meditatur quippiam, citra opem Archei, quia non gaudet abſtracta, ſicut mens, quæ in ſui receſſu, per ecſtaſin quandoque, citraque Archei, corporaliſque auræ adminiculis intellectualiter multa & magna contemplatur.

28. Subminiſtratur quoque in exorbitationibus Archei, averſio, confuſio, exorbitatio, indignatioque. Ipſaque ſenſitiva anima, tanquam mentis ſiliqua, ſemper Archeo, velit nolit, utitur. Hinc nimirum Amentiæ omnes, (quarum aliquot tantum enotuere,) dictæ præcordiales, hypochondrioque adſcriptæ. Quæ tamen ab eadem ſede, ut & eodem animæ fonte, velut unici puncti læſione, promanant.

29. Remedia quoque vix extra ſepta ſtomachi, materialiter exeunt. Ideoque rara ſunt, quæ ad Lienem traducantur, quod in quartanæ difficultatibus ſatis eſt obvium.

30. Mens enim immortalis, citraque conjugium animæ ſenſitivæ, Adamo per omnipotentiam inſpirata legitur. Illudque vitæ ſpiraculum ſubſtantiam dicit: ideoque nec illud brutis inſpiratum reperitur. Mens ergo Archeo primitus, ut organo ſuo alligatur immediatè, quem proinde quotidie novum, pro lubitu, è cibis ſufficienter ac ſemper ſubſtituere poterat, ac perpetuò æquè validum, atque hinc vitam immortalem, ſe condignam, ſuſcitare. Siquidem Mens immortalis utrobique præſens, cuncta vita muniæ immediatè per Archeum (quique ideo à Mente ſuam mutuat vitalitatem,) peragebat, qui etiam proinde rebus mortalibus quodammodo ſuperior, excellentioriſque Monarchiæ, quàm ſublunaris alumnus videbatur. Hæc ſic ante Adami lapſum.

31. At quandoquidem eadem transgreſſionis die facti fuere mortis rei, advenit anima morti ſubnoxia, Mentis vicaria, & ſocia, cui videlicet ipſa Mens diſpoſitiones regiminis corporis mox transtulit. Etenim primùm erat immediatum connubium Mentis immortalis, cum Archeo. Mox à lapſu, & ſenſitivæ ſuſcitatione retraxit ſe Mens inſtar nuclei, in centrum animæ ſenſitivæ, cui per vinculum vitæ alligata eſt. Mens non alitur cibis, poterat cibos pro ſuo Archeo eligere, & præparare: qui nunc indefeſſo ſtudio cogitur pro ſuo vigilare alimoniæ ſuſtentaculo. Idque ſenſim minus minusque appoſitè ſibi parat, & applicat, ob defecturam animæ ſenſitivæ durationem, & poteſtatem. Sic ergo de Sede Mentis, de mortalitatis occaſione materiali, morborum & ametriæ neceſſitatibus, primum dicere debui: Siquidem quæ hic requiruntur, in Tractatu de mortis introitu in naturam humanam, ad longum demonſtratur, cum explicatione Textus: *Ab aquilone pandetur malum ſuper omnes habitatores terræ.*

32. Pro Corollario ergo. Locus animæ centralis, eſt orificium ſtomachi, non ſecus atque radix vegetabilium eſt locus vitalis eorundem. Mens ſedet in anima ſenſitiva, cui vincta eſt deinceps à lapſu. Cerebrum autem, eſt membrum executivum conceptuum animæ, quatenus præſidet nervis, & muſculis, quoad motum: ſed quoad ſenſum, poſſidet in ſe facultates memoriæ, voluntatis, & imaginationis. Deficiente

ergo ſtomacho, pallores, tremores, ſiccitates, atrophiæ, tormina, aſthma, icteri, paralyſes, contracturæ, vertigines, apoplexiæ, &c.

33. Mirantur quippe Medentum celebriores, quod ſæpè defectus extremi ſuperentur non aliàs, quam per remedia ſtomachica, quodque malum ſtomachi pariat diſſitos procul à ſe morbos. Et Moderniores ſtupefacti, quod potiones vulnerariæ ſanarent feliciter vulnera artuum: quodque apud Paracelſum, cancer, lupus, ulcusve eſthiomenum, per potum ſanentur. Error ergo partes exteriores malè affectas curantium, tanquam ſi eſſent fundamentales, quique circa caput, ab inferis læſum, totam medelam transferunt, provenit hactenus, propter inſcitiam Sedis animæ, vitæ, atque regiminis.

A SEDE ANIMÆ AD MORBOS.

1. *Probatur major ſenſus in ore ſtomachi, quam in oculo, aut digitis.*
2. *Ubique incoactæ Scholæ conſentiunt Paradoxo de Sede animæ, licet apertè inde diſſentiant.*
3. *Planctus multa Venere exorbitantium.*
4. *Vita ſtomachi præſidet cæteris digeſtionibus.*
5. *Fermentum ſtomacho amicum, eſt hoſtile deinceps ſingulis digeſtionum officinis.*
6. *Diverſi morbi è tranſplantato fermento ſtomachi, ſuſcitantur.*
7. *Catarrhorum decipula.*
8. *Morborum baſis.*
9. *Probat id Arthritis.*
10. *Plurimi morbi fluunt centraliter è ſtomacho, qui è capite metuuntur, & medicantur.*
11. *Commixtio characteris morborum quorundam qualis ſit.*
12. *Periapta quomodo operentur.*
13. *Probatur ſedes Animæ non eſſe in ipſo corde.*
14. *Notabilia circa characterem morborum.*
15. *Effectus pavoris, cur varient effectus ſuos?*
16. *Idem conſideratur pro cauſa occaſionali venenoſa.*
17. *Appropriantur lumini vitali.*
18. *Objectio.*
19. *Intentio Authoris.*
20. *Dogma notabiliſſimum circa remediorum directionem, potentiam, progreſſum, &c.*
21. *Sanatio remoti vulneris, & notabilis vis alcalium, è ſtomacho inhibentium acores remotos.*
22. *Deceptæ Scholæ circa remedia vulnerum.*
23. *Alcali, potentialiter latens in herbis, rebusque aliis præſtat, quæ Alcali crematorum non ita facilè.*
24. *Vulneris & ulceris diverſitas in remedio, unde.*
25. *Examinatur vis diuretica in vulnerario, potentiali Alcali.*

PErſæpè os ſtomachi non fert manum adpoſitam, licet coſtis utrimque innifam, certo indicio, ibidem ſubeſſe ſenſum acutiſſimum ac præciſum, qui alioqui magis in digitorum extremis, ad diſtinguendum palpabilia requiri videbatur. At non poſſe pati incubantem manum, utut grato tepore obviam, neque ſuo pondere gravantem, idipſum prodit vitam ibidem, omnis ſenſationis fontem: qui tamen ut primario ſe ſic affectum accuſat, ita quoque palam facit, ſe eſſe animam ſenſitivam, primario nocivis obviam, menti immortali obvolutam.

2. Sed ecce ad Scholas retroſpicio, quæ incoactæ fatentur, Orificii ſtomachi teneritudinem, ſive nimis acutum, acuratum, ac præciſum ſenſum, cauſare omnem pæne animi ſyncopem. Hæcque ſic ajunt, nec interim ad ſua ſeſe reflectunt axiomata, de corde ſtabilita, nec conſiderant quod acutus ille ſenſus, ſic ab illis nuncupatus, nil aliud arguat, præter vitalem promtitudinem: non autem quod uni magis, quam alteri, plures vel magis aperti nervi, contigerint. Non interim ſemel conſiderarunt, vitam, ſive animam illa ſede hoſpitari: Nolentes in ſacco, vel membrana, animam ſpeculari, eamque potius in aurium cordis follibus, deſideve cerebro, depoſitam credere maluere. Etenim etſi manus vinctas traderent, dum animadverterent in membrana uteri, vires totum turbantes, aut conſternantes: nondum tamen Scholis datum eſt,

eſt, privilegium intuendi & fatendi, pariter id ſtomacho conceſſum eſſe.

3. Multorum quidem querelis compellebantur, ſtulta Venere laſcivientium: quod ſerotino ululatu ſe oppreſſos, anxiatoſque circa os ſtomachi plangerent. At non proin Scholæ revocarunt in dubium ethnicorum tradita, nec ſaltem obiter compunctæ, ambigere ratum duxere: An fortè ibidem vitalis initii lumen, ſive introitus eſſet, qui primario laceſſentibus cauſis affectus, primus ſentiret ſui incommoda. Neque enim decernitur mandatum, niſi ex aula: ut neque vitæ poteſtas delegatur, quàm à vitæ præſide, id eſt, anima. Quippe exin primo manifeſtatur, quod niſi character ab anima ſenſitiva conceſſus, imprimatur ſemini, idipſum ſterile ſit permanſurum, ac monſtroſum. Non ſecus atque peponis flos, cui à tergo exiguus pepo non cernitur adnatus. Igitur ſi anima hoſpitaliter ſedeat, unde ſemina originaliter ſuæ fœcunditatis characterem mutuant: poteſtates tam vitales, quam propagativas, ibidem quoque latere, eſt indubium.

4. Atque inſuper, quod animæ ſenſitivæ iſta ſedes, nedum moderetur ſtomachi digeſtivam facultatem, & ad hoc ſuſcitet fermenti ſtomachici anonymam aciditatem, eamque ſinat ſibi juxta legum naturæ vigorem præcidi, & termino accurtari. Verum, ipſa vita ſtomachi, præſidet cunctis totius digeſtionibus, utcunque in abditas vel etiam remotas latebras diſperſis. Id nimirum animæ, ſingulari radiatione, vitæque ſuæ velut participatione, eſt proprium, tanquam ſi ſolo nudoque nutu, atque Duumviratus mandato, quoquoverſus obedientiam, & à quovis ſibi deberi cogeret.

5. Unde pariter ſequitur, eundem vigorem vitalem dilatari quoquoverſus: erroneoque ductu, ejuſdem quoque exorbitationes transplantari morbifice, uſque ad ultimos digitos. Ita nimirum hoſtile illud acidum, quod licet ſtomacho ſit gratum, imò & peræque requiſitum: jam tamen in fundis alienis evadat inimicum. Neque enim eminus mutuanda eſt probatio hoſtilitatis illius. Siquidem in canicularibus ſat obvium, carnes, ſtatim atque corruptionis initæ lumen ſubintrarunt; juſcula acida dare & colore inſueto tincta.

6. Ergo delato hoſpite peregrino ſtomachi, per vitale initium, ad agrum peregrinum, ſequitur eo ipſo ſtatim aliquis defectus peregrinus: qui ſui præſentiam, plerumque etiam ſtatim prodit. Morbus eſt ſcilicet, qui ſi in venas delatus ſit, errore Duumviratus male accenſi, febres parit. Sin verò in habitum corporis, vel ad artus deferatur aciditas hoſtilis, mox adſunt diverſa apoſtemata & Arthritidis errores. Apoſtemata, inquam, quæ minima materia, non ſecus atque ſpinæ, aut ſpicula adacta, mordicant; in pus denique, ichor, ſaniemve properant.

7. Hæc nimirum eſt catarrhorum fallax decipula, quæ Scholas uſque in modernum diem irretivit, per varios humorum non exſiſtentium decubitus, defluxiones, caſus & lapſus. Ac facilè fuit Satanæ, eo proclives mentes, per paganiſmum ſeductas præcipitaſſe; non ſecus ac Aſtrologi animadverterunt Lunæ ac Planetarum inexplicabilem ſitum, finxere excentricos ſecundum quid, & ſimpliciter, quos quidem ſciebant eſſe vanos, atque victos ad neceſſitatem ſituum, dimetiendo repertorum. At in medendo id propinquius fuit Satanæ, ſic decepiſſe ſuos, id eſt paganos, quod ſenſus ad manum eſſet ſuaſor induſtrius, & importunus. Cui obvenire neglectum eſt, dum ars ad lucrum feſtinans trahi cœpta eſt. Siquidem facile è diductis, Tractatu de Catarrhis, concludi demonſtrative, atque neceſſario, eſt obvium cuivis, quod nulla ſit materia pro catarrhis, non locus item culinarius, in quo, aut ubi pararentur, ut neque canalis, per quem tam diverſimode defluerent, etiam ad diſtantiſſimas corporis oras.

8. Quin longè facilius ac propinquius ſit, (obſtat autem ſola ſemel manus tradita gentilitati, perque credulitatem ſibi præcluſiſſe viam inquirendi vera:) meditari, à principio vitæ, vitam quoquo verſus continuari; à vitali quoque demum errore, ſpargi errores per totum, in totum quoque, vel in partem tam continentem, quam contentam. Hic denique fundamento ſemel præterito, irritum fore quodlibet remedii genus, à Poſteris Satanico aſtu deinceps deceptis, temere ac frivolè excogitatum.

Quod

Quod utinam Poſteri ſat mecum contemplarentur, nam exin etiam magnam mortalium cæcitatem, tam in medentibus, quam paſſim in medicatis, facilè cum lacrymis deprehenderent.

9. Succenturiantur enim primi podagrici, accuſarentque ſtomachum, ſeque ibidem primos ſentire motus, ac velut agitationes febriles, tanquam præcurſores acceſſus: ſolo nimirum adſpectu, vitalisque luminis irradiatione conceptus, natusque ibidem acor, erroneè transfertur in ſeminale gluten, quod Synoniam jam appellant, eſtque articulorum transparens ſemen nutritivum, ibique copioſius depoſitum, ob motuum frequentiam, & oſſium fortem compreſſionem: ſiquidem alias, quamprimum oſſa mutuo confrictu æſtuarent, & ſiccarentur. At fœcundius quanquam multò hæc ſint, Capite de Podagra, delineata: juvat tamen me planius dilatare.

10. Occurrunt nimirum diverſi morbi, qui ſuam originem centraliter è ſtomacho deſumunt, quorum ortus atque remedium infauſto hactenus omine ignorantur. Sunt namque in concavo ſtomachi, acidum, amarum, falſum, nidoroſum ſive putidum, virulentum, inſipidum, *&c.* Ac inprimis acidum, fermentale ac digeſtivum, ſive transmutativum, non eſt ſtomacho proprium, aut geniale: verum ipſi præparatur, & inſpiratur à Splenis vicina ſibi ad hoc culina. Quo nimirum fermento deficiente, eo ipſo, eſt apepſia domi, bradypepſia, appetitus dejectus, ciborum nauſea, quæ febribus ſtatim conſpiciuntur vernacula atque ſtipata: quapropter dixit Senex: *Acidos ructus nidoroſis ſupervenientes, bonum.* Nonnunquam etiam contingit, parcum fermentum affluere ad ſtomachum: inde quoque atrophiam ſuſcitari, ciboſque evadere coctu difficiles. Imo ſtomachus, qui ordinario ſenſu orbatus videtur, nec ſentit niſi noxia, quotiesque afficitur indignè, à peregrinis intra ſe contentis: ſtatim ſub exiguitate fermenti, aquoſum liquamen parit, & cum nauſea extrudere ſatagit. Aquoſum autem dico, quod ſubinde nil niſi mera aqua, viſcida item mucilago, etiam inſipida ſæpè, ac non raro peregrino acore imbuta, qui à fermento vitali ſic diſcrepat, ut mortuum à vivo. Adeo etſi participent in guſtu, longiſſimè tamen ab invicem diſtent, quod videre eſt in amaritudine abſynthii, & cucumeris aſinini, vel colocynthidis. Etenim dum potus, ſimul que agglutinandum alimentum in ſtomacho, peccant penuria, vividi fermenti, ſtatim fatiſcunt in amarum flavum liquamen, quod Scholæ hactenus fel viſcus, imò etiam unum de quatuor conſtitutivis cruoris falsò dictarunt, neſciæ interim, quo authore & ductore, bilis in Jecore ſepararetur mera à cruore ſibi connato, ac intimè permiſto, deferreturque ſolitaria iſta bilis (multum certè mutata à bile cruori innatante,) ad ſtomachum: cum non ſit iter ab hepate ad ſtomachum, niſi per tot devia, quæ hanc Scholarum inventionem ſtupiditatis meritò accuſent. Dum autem alimentum appropinquat ſtomacho, ut ipſi aſſimiletur, eumque alat, deficitque præ penuria fermenti, vel alias oborta in ſtomacho procella, ſtatim putret, & nidore infame fit. Nam tepido loco detentum, quod jam limen vitæ intravit, ſuſceptumque eſt in numerum mox vitalium: ſtaitm quoque putret, nidoroſum fit, imò ſi mora acceſſerit, cadaveroſum evadit. Undè cholera. lienteria, Cæliaca, &c. ſubinde quoque Archeus ſtomachi, vel fermenti acidi paucitatem ſupplere volens, indignatur, paritque acidum acetoſum, crudele; indè orexes, itemque tormina, tam in ſtomacho, quam ipſis inteſtinis, plerumque crudelia. Sin verò acidum moderatum affluat, & ſuperfluat cibi copia, vel aſperitas, tum cibus totus amaricat, flavum iſtud craſſumque excrementum per ejusmodi degenerationem ſuccreſcit, ac varia inde malorum ſeges, in diarrhœam ſuccenſa oboritur, niſi totum ſimul ſtatim dejectum ſit. Nonnunquam etiam Archeus ſtomachi concipit furorem, accenditurque ſponte propria, ſic ut acor non in cibos feriat, ſed erabundè ipſum Archeum inficiat. Tum ſcilicet concepta eſt Arthritis, & Archeus per totum diffuſus, proximè tamen ſua aciditate afficit ſynoniam; ſive ſemen crudum, proximè aſſimilandis oſſibus adjudicatum, ideoque intta juncturas depoſitum. Contaminat verò ſynoniam partis debilioris in robore naturæ. Cenſeturque ideo Arthritis, pro lubitu, partem

partem quam apprehendit, eligere. Et quia acor ille, in ſtomachi centro ſuſceptus, per Archeum ad remota diſpergitur: ideo falſum eſt, defluxiones à capite, per nervos ac venas propagari. Sic nimirum ingentia ventris tormina, partium ſynteresi, acorem in ſtomacho proritant nocuum, qui dein manus pedesq;, non raro portento, contractura vibrat, itemque mox dein quoque paralyſi reſolvit. Indebitus itaque ſtomacho acor, ſi alimentum roridum, ſpermaticumque ejus ſumen apprehendat, utut tenuiter, vertigines proritat, eoque turbidiores, quo hæc magis poſticam ejus partem aſpiciunt. Apoplexia verò ſuboritur, dum alieno planè motu, ac hoſpitio, à cavo ſtomachi, in venas ejus intrat mucilago inſipida circa orificium, ſervatque lateris ſui rectitudinem, magnamque à minori diſtinguit, carentia, vel præſentia virulentiæ.

11. Eſt autem plerumq; chronicis ejuſmodi morbis, character aliquis ſigillaris. Sic nimirum podagra profluit ſæpè à parentum initio, in prolem, ibidemque plurimos patienter exſpectat annos, antequam illius fructus proprius ſuam nanciſcatur maturitatem. Ergo in initiis vitalibus, & radicalibus organis ſtomachi, (quæ ſunt ipſe Archeus localis, ſive inſitus,) hæret poſthumus ille translatusque hæreditario jure character podagricus. Ac conſequenter pariterque etiam, qui per vitæ inordinationem ſollicitatus acquiritur, ſedet is in Archeo orificii ſtomachi, qui dum tædio affectus, hoſpitis peregrini inſolentia, ſeſe acuit pro ejuſdem expulſione, atque inde etiam fructus apoplexiæ emergit. Nec eſt enim character ille podagricus ſilens, materialiter aliquo intus depoſitus nido, ſegregatoque ſtabulo in plicis aut rugis ſtomachi exceptus, tanquam Tartarus aliquis exoticus adhærens. Sed eſt in ipſo vitæ Archeo concreditus character. Fingamus nempe ſuppoſiti proprietatiſque unitatem, qua character ille, ad podagram, apoplexiam, vel epilepſiam jacet tumulatus, excitaturque ſtatis ſtationibus maturitatis propriæ, vel commovetur quibusdam aſſumtis cibis, vel odoribus. Dein conſideremus acorem naturalem ſtomachi jam degenerem, itemque teneritudinem orificii ejus, ſyncopes & epilepſias ſuſcitantem, (quæ nil teſtatur, præter facilem ſenſum, læſionem, paſſionem, ac perturbationem vitæ, adeoque præſentem hoſtem, à rebus plurimis tumultuantem:) itaque ſi excitetur acor præter naturam, qui commiſceatur Archeo, cumque hic præſit digeſtionibus ſingulis, radialiter defertur acor iſte ad peregrinos lares, quibus eſt totus hoſtilis: atque inde Arthritis proſilit. Sin verò cibo aut potui connectitur, adſunt dolores colici, tormina, aliæque partium exorbitationes occaſionaliter. Quod ſi verò acor ſtomachi degeneret, ſeque aſſociet veneno opiato, cum penetratione verſus ſedem animæ, ſtatim adeſt epilepſia. Sin autem ſuboriatur mucilago putida, ad amarorem prona, vertigo; & fortius inſurgens, apoplexiam ſuſcitat. Nec etenim opportunum eſt, præcisè illa invicem diſtinguere, dum materiam ſive occaſionem exhauriri præſtat.

12. Saltem quædam externa periapta cuſtodiunt à caſu, & acceſſu epileptico, quod ſigno eſt, vel impediri fructum characteris, vel applicationem occaſionis, ad Archeum: utroque ſcilicet modo præpediri, extingui, vel annihilari noccum, ne Archeo commiſceatur. Quinimò ut Vegetabilia plerumque ſolent hyeme dormire, ac velut excitari ſub ver, ut gemmam, frondes, flores, aut fructus edant: ita character podagricus, epilepticus, &c. ſtata quoque periodo concitatur in maturitatem, niſi anticipet eam importunitas proritantium. Saltem vertigo, & apoplexia, &c. quanquam intra occaſionales cauſas referantur: ſedent tamen proximè intra ipſum vitæ nidum, in Archeo, qui nimirum inſitus eſt ventriculi orificio. Quam facili enim compendio, per appenſa, Caducus ſuſpenditur, ac detinetur? Eò quod impeditur cauſæ noxiæ in animam ſenſitivam introitus.

13. Eſt nempe penetratio cauſæ noxiæ in Archeo latitantis, ad intrò, quæque idcirco Mentem prorſus tollit: Cordis ſcilicet pulſum quidem relinquit, at ſenſum, imaginationem, omnemque animæ principem poteſtatem ita peſſumdat, ut pro illo ſpatio planè ſublatæ videantur. Unde &

 ſtylo

ſtylo ferreo notandum, animam ita peſſumdatam non habitare in Corde, nequicquam titubannte.

14. Podagra autem, ſicut extrorſum tendit, ita character ejus non tam penetrale, ſive ſedem animæ, quam Archeum digeſtionibus præſidem, affectat. Quæ ideo contingunt, eò quod character podagricus hæreditarius, ab generationis initio, & dudum ante empſychoſin fœtui inuſtus eſt: Ideoque ſolum ſpectat Archeum, non autem animam, qui ſolus totum in ſe onus tum ſuſtulit. Ille verò, qui per vitæ exorbitationes, podagræ character acquiſitus eſt, tametſi annoſo viro advenerit, ſervat tamen naturam ſuæ proprietatis.

15. Unde manifeſtum fit, cujusvis morbi characterem eſſe promiſcuè, in animæ ſenſitivæ gremium admiſſibilem. Adeo ut ſicut pavor ingens plures fecit epilepticos in vitam: ita conſimilis pavor plures à podagra deinceps reddidit immunes. In uno ſcilicet pavor generavit in ſyndeſmo, vitæ, & animæ ſenſitivæ, characterem epilepticum: qui pavor necuit; uno vel altero gradu dimiſſior, & exterius, characterem podagræ, eumque reddidit vel congelatum à pavore, vel ſaltem oppreſſit ejus radicem.

16. Atra bilis apud Hippocratem, (quæ cum nuſquam unquam exſtiterit, pro effectu bili illi tributo, eſt ſumenda,) in præcordiis ſubſiſtens, (ſedem enim animæ ſive Duumviratum reſpexit, nondum notum:) ſi in corpus ſpargatur epilepſiam provocat: ſin vero in animam, dementiam. Fuit nempe iſta primi ſeculi planities, quæ res quidem candidè trutinabat: ſed defectu luminis ſuperni, non adivit ad rei fundos. Sunt quædam ſimplicia, quæ citra ſenſualem abhorreſcentiam; quæ ſuo eſu pariunt veram dementiam, alia verò ſomnum faciunt, quædam quoque dementes in vitam, alia autem tantum deliria, velut ebrietates quaſdam proferunt; Ad quorum quoque paritates, velim characteres morbidos computari. Utpote nedum aſſumtis hoſtilibus ejuſmodi rebus, ſanitas, Mens, aut vita alienantur: ſed intus conceptis, partis procuratisque materiebus noxiis, vel etiam ſolis characteribus, introducuntur in vitam, aut vitæ organum Archeum, diverſæ proprietates. Eſtque nedum bonæ, Patrum aut Avorum inclinationes, in ſemen propagatæ: ſed & morboſa quædam ſeminaria, qualia in ſimplicibus, velut nobis comminata, connaſcuntur.

17. Quæ quidem ut animadverſionem ſeriam merentur: ita multò magis, quoties illud hoſtile ac morboſum virus diverſimodè copulatur, nunc fermento ſtomachico, nunc Archeo inſito, tum demum ſpiritui arteriali: non rarò quoque radialiter ipſi vitæ, quæ nimirum nil niſi lumen centrale eſt, à radiali quoque lumine quovis penetrabile. Sic videlicet, lumen vitale animæ ſenſitivæ, penetratur à copulato ſibi lumine peregrino, non ſecus atque lumen, trans vitrum coloratum, tingit lumen ſimplex in pariete. Equidem in Monarchia vitalitia, quæque deſcendit à Patre luminum, ſunt lumina iſta viventia quæ aliàs in ſimplici ſolari, aut in lumine colorato lucent, tributo prorſus caduco. Eſtque combinatio luminum viventum, planè viciſſim tolerabilis nedum, ſed & in invicem activa. Adeo ut hinc conſpicuum ſit, quod Pater luminum frenos cohibeat vitæ, totiusque naturæ. In arteriis itaque lienaribus, vel in ipſo parenchymate illius viſceris, jam inuſta eſt proprietas (quam characteriſticam morbi voco) vel demum in ipſa ſtomachi membrana, venis, nervis, ſive etiam in corundam Archeo vitali, quæ proprietas ſeſe in animam ſenſitivam per intervalla propagat vel continuo fomite translucet, cogitque animam iſtam ſibi fore pediſſequam. Adeo ut anima ipſa, ejusve vita, aut Archeus vitalis, per vices ſollicitata efferantur in aliquem motum furoris, amentiæ, ſyncopis, vertiginis, epilepſiæ, apoplexiæ, paralyſis, contracturæ, &c.

18. Accuſabit (ſat ſcio) pars adverſa, diſcendi incupida, nebulam quam ſpargo, dum ad vitam, ad lumina vitalia, ſive ad mundum inviſibilem, ubi Pater luminum præſidet, hæc ſublunaria detorqueo.

19. Sed quæſo reminiſcantur, hanc eſſe viam rectam, quæ aliàs à priori inveſtigari nequit. Sciantque, vitales motus non niſi cieri, & dependere à vita. Sive interim vitam noſtram contem-

contemplemur, ſive demum vitam, vitalesque proprietates, quæ nobis morboſæ, mortales, ac exoſæ appareant. Equidem ubique intueor niſi bonum commune proximi, aperire feneſtras, quibus lumen naturæ hactenus obſcuratum, adventare queat in Scholas, & feliciora me ingenia. Submovi propterea complexiones qualitatum elementariarum, itemque humores, tartaros, atque hujusmodi ſomnia Scriptorum: optarem in vicem illorum, introduci veram naturæ cognitionem, noſtrique, indaginem. Denique catarrhos de medio ſuſtuli, ut vana figmenta, fractosque baculos, quibus inniſi fuere mortales hactenus. Adeoque quicquid hos decepit, fraude doloque defluentis humoris, tanquam cauſæ morbificæ, id totum in fructum atque productum cauſæ vitalis referendum eſſe: quodque materialiter è capite defluere, putatum eſt in Scholis: id à ſede animæ vitali jaculari, ſagittari, radiari, & propagari, communi Archei ductu, vel vitæ participatione inſtillari. Bone Deus, quantum diſſentio ab Antiquorum traditis? Utinam ſint, vel ſaltem utinam facias, qui me capiant, & ditiore talento ſpem ægrorum foveant! Sed tu Deus, facies in his, juxta beneplacitum tuum, cui omnia & ſingula, quæ habeo, ſcio, video ac poſſum, totaliter refero & offero.

20. Redeo ergo ad orbitam: Inprimis herbas vulnerarias operari virtute cujusdam innati alcali, aliàs oſtendi. Docui nimirum Mercurium, tam præcipitatum, quam ſublimatum, facilè revivificari, imbibito per bullitionem ſucco clarificato vulnerarium. Undè conſequens, herbas excellentiores in hoc gradu eſſe, quarum ſuccus ille bullitus cum præcipitato, & dein ablutus, facilius atque copioſius Mercurinm revivificaverit. Quapropter & in medendo præcellit lapis cancrorum, ſi cum vino, quam ſi in aqua potetur; eò quod is lapis in vino, facillimè vim atque ſaporem lixivii induat. Nec quæſo proinde horreat Medicus vini uſum in vulnere, febri, &c. Nam eo ipſo, ut ſapit alcali, vini vires atque proprietatem amittit. Sic nempe propinatur feliciter alcali è tilia, non ſecus atque pulvis ille cancrorum. Invitavit nos enim Dei bonitas ut propter raritatem, qua pauco ſpatio lapis iſte ſubſiſtit, mortales trahantur in admirationem illius, atque inde etiam diſcant vires, tutinentque proprietatem æquè mirabilem qua vulneratis, contuſis, ac ex alto præcipitatis proficit.

21. Mirumque hic eluceſcit ſtatim, nondum explicatum. Quod nempe ſanatur vulnus in pede, etiam & crure, ſive in maximè remotis ab ore partibus: quorſum tamen nullum alcali acceſſum impetravit unquam. Quatenus ſcilicet alcali hujus lapidis corrigit acetoſitatem, quæ in membris extimis, ſive habitu corporis accenſa eſt, & parata accendi. Neque enim à ſtomacho tranſit vis alcali, per venas, usque in digitos pedum. Sed neque eo admittitur, & quanquam admitteretur, non tamen poſſet per prævias digeſtionum quæſtiones, atque examina, pergere libera, & infracta. Nemo enim eſt, qui hoc neſciat, mihique non permittat, quæ dixi. Ergo inde prorſus liquet, quod alcali iſtud, etſi non vadat materialiter usque ad habitum corporis: attamen ſufficiat, ut ſui proprietatem radialiter eo usque diſpergat, modo in ſtomacho, digeſtionum fonte, vitæque Archivo, acididatem vetuerit. In quo manifeſtatur vis ſtomachi in omnes digeſtionum familias.

22. Quapropter à contrario ſenſu, percepere quondam, quod vinum, quia facilè nobis intùs aceſcit, accendat atque pervertat vulnera, niſi adhibito vulneraro alcali, vis iſta acida vini miteſcat. Siquidem vulneris detrimentum, internus & fermentalis ſolus acor eſt, quo abſente, feſtinant labra continui concurrere. Quapropter Scholæ deceptæ, univerſaliter vinum vulneratis vetuere. Quod hodie uſus remedii vulnerarii, in Scholarum dedecus improbavit. Nec materialiter enim vadit alcali ad longinqua, ut acorem inhibeat: cum nec quidem ad lienē, quartanæ ſedem, penetrare queat. Sufficit itaque, quod in ſtomacho, digeſtionum omnium Rectore, acorem cohibeat. Non quidem quod fermentum acidum ſtomachi peſſumdet: ſed quatenus corrigitur, impedi

pediturque fermenti translatio ad longinqua. Quod & ipſum confirmat præfatum paradoxon, nempe, quod digeſtio ſtomachi præſideat mille culinarum digeſtioni particulari: Dein quod materialiter non fiat alcalium peregrinatio.

23. Ac præſtet alcali horum lapidum potare, quam calcinata conchylia: eò quod etſi juvent, ſitque alcali longè in calcinatis potentius; attamen quia ſub actuali vigore, fermentum ſtomachi vitiant, vel ſaltem inclinant: ubi lapis cancrorum, non tam in fermentum, quam in fermenti productum feratur.

24. Obvia quoque ratio, cur lapis iſte, illique herbæ ſimiles, ſanent ingentia etiam remota vulnera: ulcuſculis tamen in gula, laringe, aut veſica nequicquam opitulentur. Nam & hinc confirmatur, quod omne vulnus ſtatim aceſcat, ſi impediatur quoque acor, è ſtomacho vitali digeſtione ad vulnus diradians, remedio eſſe. Sed quia ulcus non ſuboritur è ſtomachi acore, ſed ex proprio Archei partium vitio, & ſuſcepto contagio. Quod etiam proinde non ſedatur aſſumto alcali: & arcanis opus eſt, quoquo penetrantibus. Cibi namque, potus & pharmaca, vim ſuam amittunt circa primam ſtomachi digeſtionem, nec altius vadunt aut feruntur, quia tantùm nutriunt ſimpliciter, atque ideo omnem larvam nutritioni horridam, ibidem exuunt, & planè deſpuunt, vel alioquin in excrementa mutantur. Atque ſic etiam inutilia fiunt conceptæ ſanationi.

25. Quod ſi verò lapis cancrorum ſit diureticus, non eſt, quod proinde ſperandus ſit adventus ejus, uſque in veſicam, aut quod vis ejus maneat intacta, & infracta. Abſit. Sat enim eſto, ſi lapis ille totum potum ſpoliet vi aceſcente: quippe quæ ſola eſt, utut minimum ejus in lotio deferatur, pariendi ſtranguriam, dyſuriam, ardoreſque Lithiaſi familiares. Acor enim, tametſi à felle ſano optimè ſubigatur: attamen tantillum ejus, poteſt hoſtile eſſe in lotio, partibuſque illi ſubſervientibus, non minus reſiduæ toti digeſtionum familiæ. Nunc tandem redeo ad jus Duumviratus, ut conſtet, quo pacto anima in ſuo corpore ſua mandata diverſimodè exerceat, agatque per modum juſſus, moderaminis, regiminis, ut etiam truculentiæ, furoris, & tyrannidis, nec ad hoc indigeat canalibus, ventis, vaporibus, fuligine, ac omnium minimè ope calorum, frigorum, & defluxionum. Scholæ cernentes effectus Duumviratus, ſingulisque cauſas nectere arbitrantes, cuncta in ardores, vel humores, horúmque decubitus transtulere, quaſi ea quæ in nobis naturaliter obveniant, tantum per urgentem ponderum, calorum, humorumque imaginariorum neceſſitatem contingerent. Cumque ab anima, à viribus viventibus retroceſſerint ad artificialia, vel demortua Matheſeos exempla, tandem fruſtra ſe operari cum admiratione invita experientia, & ſolita vulgi obſervatione, pleroſque morbos in catalogum incurabilium, vel numerum ſponte ſub cura culinæ ſanari ſolitorum, quieverunt, modo venam & alvum aliquoties uſque in necem, vel ſpontaneam laſſationem ægrorum deſeruiſſent. Ac poſtremò plerumque Agyrta, vel annoſa anus curat, quos ipſæ Medentum experientiæ deſeruerant.

JUS DUUMVIRATUS.

1. *Illuſtratur Alphoriſmus Senis.*
2. *Epilepſia & Mania probantur è Duumviratu prodire.*
3. *Somnum è Duumviratu eſſe.*
4. *Argumentum contra capitis prærogativam.*
5. *Idem confirmatur ab invito Galeno.*
6. *Subterfugium Scholarum pro capite.*
7. *Quid Sexus ſinguli tribuant generato.*
8. *Vegetans poteſtas in & ex Duumviratu.*
9. *Fœtus diverſimode vivit.*
10. *Phantaſia cerebri ſtatim interit, niſi ab inferis foveatur.*
11. *Anima cur dicatur in ſanguine.*
12. *Conceptus aſcendentes ex hypochondrio cernuntur ſtatim in vultu.*
13. *Probantur primi conceptus, formari in ſede anima.*

14. *Somnum & ſomnia eſſe ex Duumviratu.*
15. *Incubus eſt in ſtomacho: ergo ſomnus & ſomnia ſunt inde.*
16. *Scholarum opinio circa Incubum.*
17. *Notatur abſurditatis.*
18. *Aſinus Bileam, non eſt locutus verbum Angeli.*
19. *Hiſtoria præcipitis mei caſus.*
20. *Recenſentur aliquot Pylori dignitates, & ſtupenda propter facilitatem remedia.*
21. *De ſede animæ pro Duumviratu.*
22. *Hiſtoria amentiæ ex pharmaco adhuc exſiſtente in ſtomacho.*
23. *Idem per lipothymiam.*
24. *Ab axiomate Scholarum*
25. *Ex tollerantia famis.*
26. *Perturbationes ſpectare Duumviratum, non caput.*
27. *Studium nimium parit amentiam, ſenſibilem primum in ſtomacho.*
28. *Error Scholarum.*
29. *Per axioma Scholarum certatur in Scholas.*
30. *Somnum è præcordiis.*
31. *Remedium opiatorum.*
32. *Galenum carpit Veſalius.*
33. *Status innocentiæ qualis.*
34. *Primos conceptus malè vocari eſſe extra noſtram poteſtatem.*
35. *Memorandi poteſtas in cranio, atque aliæ alibi.*
36. *Memoria Mentis, alia quam phantaſia.*
37. *Sedes concupiſcibilis & iraſcibilis Scholarum.*
38. *Splenis otia.*
39. *Caput ſequitur præcordia.*
40. *Vis narcotica.*
41. *Vaſa paraſtata.*
42. *Salacitas non reni, ſed ſtomacho tribuenda.*
43. *Vitam caducam intraſſe, & ſtabulari, ubi & anima.*
44. *Os ſtomachi eſt centrum totius trunci corporei.*
45. *Quid ſit Meſſiam in ſuis lumbis geſſiſſe.*
46. *Remedium enitenti mulieri.*
47. *Ruit Judiciaria Aſtrologia.*
48. *Exterus lien quam vim habeat.*
49. *Cur prægnantis tempore infeſtetur miris conceptibus.*
50. *Mens non fit amens.*
51. *Conceptus lienares.*
52. *Morbi ſanabiles, & deſperati, qui ſint.*
53. *Simplicium dotes.*
54. *Concluſiones ab inſcitia præcedentium deducta.*
55. *Soporifera non medentur amentiæ.*
56. *Cos Lydius pro medente amentiis.*
57. *Objectio ignarorum.*
58. *Obeſitas terminata.*
59. *Admiranda Dumviratus majeſtas.*
60. *Riſibilitas quid, & unde ſoli homini adveniat.*
61. *Odaxiſmus eſt à ſola ſenſitiva tantum.*
62. *Dominium Duumviratus in pulmonem.*
63. *Origo ſputorum.*
64. *Determinatur vis ſulfuris.*
65. *Cur ſtomachus imperet pulmoni?*

HIppocratis eſt: *Quibus vena fortiter in hypochondrio pulſat, iis mox mens ægrotat.* Frequentiſſima enim eſt arteria lienis: ejus tamen pulſus non eſt manifeſtus, quantiſper rectè valet & imaginatur. Dum autem perperam, mox forti pulſu, usque in aurem ſiniſtram, non rarò etiam ab aſſidentibus audibili, amentiam denunciat. Id verò in ſpina digito impreſſa liquet, cujus pulſus antea ignotus, mox dein ante digiti tumorem moleſto duroque pulſu agitatur. Ergo è liene ſpinoſo denotatur prodire amentia.

2. Idem Senex atram bilem in præcordiis ſtatuit, (nomen enim præcordiorum, ſonat ſtomachum cordis vicem ſubire:) & inde præſagit epilepſiam, ſi in corpus: amentiam verò, ſi in animam ſubierit. Ergo utramque mentis impotentiam è præcordiis deſumit. Vigent autem potiſſimum, ubi earum cauſa occaſionalis præſto adeſt. Adeoque teſtantur Scholæ, ubi officina amentiæ latet, ibidem quoque in ſanitate, recti judicii eſſe ſedem, juxta axioma: *Eſt functio vitiata ejusdem partis, cujus eſt in ſanis functio integra; & contra.*

3. Etenim Amentiæ omnes, (exceptis ſoporũ ſororibus,) tollunt vigilias, certo argumento, quod ſomnus, ſopor, vigilia, dementiaque eodem

dem degant hoſpitio. Utpote ſomnus, vigilia, phantaſia, ſomnium, ſunt poteſtates verſantes circa idem ſubjectum, fiuntque eodem organo, & hoſpitio. Fateor quidem ſomnum, vigiliâ poſteriorem: ſed iſtud non arguit ſubjecti hoſpitii varietatem.

4. Indubium eſt namque, quod in momento ceſſet omnis Mentis operatio per ſuſpendium &c. Itaque ſi caput eſſet proprius imaginationis locus, perſeverarent Mentis operationes, quæ tamen intercidunt, ſtatim atque lux ab inferioribus eſt denegata.

5. Galenus proponit cinerem, è combuſtis cancris contra rabiem à cane profectam. Quæ rabies, in concupiſcibili, ſive metu liquidorum æſtuat; undè illi nomen Hydrophobiæ. Ergo rabies jacet in parte concupiſcibilis poteſtatis. Nec enim lixivium è cancris, ad cerebrum deferri eſt aptum. Nihil enim eò vadit, quod prius in ſtomacho non ſit transmutatum, nec itur ad 5 aut 6, niſi per primum & ſecundum. Itaque eſt illa rabies per intervalla, oblato nempe poculo, in concupiſcibilem furit, nemo autem potuum concupiſcibilem cerebro dicavit. Ergo dum canis rabidus Doct. Baldi digitum momordit, iſtud virus à digito in ſtomachum ſerpſit, tanquam primum animæ ſenſitivæ organum. Ut etiam ad Splenem ſibi convexum; quorſum lixivii illius remedium, ut paſſioni hypochondriacæ ſubjectum ſit.

6. At ne detrahant Scholæ dignitati cerebri, concedunt iſtam amentiam habere quidem terminum à quo, in liene: terminum tamen ad quem, volunt eſſe intra cranium. In quo nil dicunt excuſabile. Nam ſaltem etſi ceſſet pro tempore dubium: ſufficit, quod in termino à quo, ſit primus motus vitiatæ phantaſiæ.

7. Reſpondebunt ocius: cauſam humoralem atque occaſionalem in liene non accuſare, proinde fabricam imaginationum fieri debere extra caput. Sed mox plurium argumentorum robore id ſenſim propalabo. Petrus BorChriſtiani, in annalibus Belgii, refert, anno 1564. Bruxellis ſuem peperiſſe ſex fœtus, quorum primus (qui generando enim ultimus, ſemper primus paritur à brutis) haberet caput, vultum, brachia, & crura humana, à collo verò totus corporis truncus ſuillus eſſet. Sus enim, mater erat indubia. Ideoque Cor, Splen, & reliqua etiam vegetativæ organa, matri ſimilia. Ergo etſi caput hominis illi eſſet, ſolam dumtaxat habuit animam ſenſitivam. Eſt nimirum monſtrum Sodomiticum matri magis ſimile, quam patri. Sic ex ove matre, & patre hirco, prodit agnus, qui præter lanam, & caudam, cætera ovina habet. Sic mulus patre aſino, & matre jumento. Sicque equus è tauro & jumento. In cuniculis ſeptem demum, à patre glire & cuniculo matre, nil præter caudam, patranti erat ſimile. Si ergo monſtrum iſtud ſuillam animam habuit, ſequitur ergo anima conditionem non quidem capitis, ſed inferiorum membrorum, Ipſaque prærogativa animæ phantaſticæ, habitat in Duumviratu, quanquam caput ſit pars conductrix conceptuum formatorum in inferioribus, ſit nimirum in corporis centro, ac meditullio.

8. Demonſtravi enim alibi, Splenem inſpirare fermentum digeſtivum ſtomacho: Id eſt dicere, lienem vegetationis exordium. Potentiam vegetantem autem, eſſe animæ ſenſitivæ, id eſt, Duumviratus. Siquidem non eſt ſingulariter anima vegetans; ſed eſt poteſtas vitalis, animæ æmula.

9. Fœtus autem vegetatur ante empſychoſim, ſolo influxu participationis è matre, quamdiu ejus velut eſt pars integralis: ſed mox ab animatione propria vivit culina. Ideoque ſola eſt anima ſenſitiva in brutis. Quæ quia eſt & in homine, illique eſt Mens alligata, idcirco conceptus animæ ſunt primi in ſede animæ, qui fortè etſi depurentur in capite, non tamen fontem negant ſuum.

10. Imo tametſi in cerebro recuderentur, non tamen ad hoc motuum ſucceſſione, ab anima in caput, opus habent, tanquam peregrinatione. Nam voluntatis, quàm conceptuum ſunt craſſiora longè imperia: attamen concepto vix motus mandato fidicinis digitus, celerrimè illud exſequitur. Itaq, actiones Regiminis, non interrupta luce radiant in objecta ſua. Ideoque diſcurſus ſuis officinis adæquatus, utrobique leges ſumit, ac viciſſim alias ſtatuit. Laxa alioquin ac confuſa ſunt cerebri phantaſ-

taſmata, ſi Splenis noxa intercurrat. Quod patet in ſuſpendio, delirio febrili, hypochondriacis, rabioſis, apoplecticis, epilepticis, &c. Undè ſat liquet: Cerebrum obedire deſiro Duumviratui.

11. Veritati namque maximè eſt conſentaneum, quod ſapientia carnis & ſanguinis (quæ eſt animæ ſenſitivæ) ſitum ſuum habeat in viſcere omnium maximè ſanguineo. Idcirco in Sacris legitur, animam & vitam eſſe in ſanguine. Etenim ſi viſcus lienis, ejuſque ſubſtantiam attendas, cenſebis ejus parenchyma eſſe cruorem noviter grumefactum, pelle obductum, tamque multiplici venarum & arteriarum contextu locupletatum, ut non ſit aliud in toto viſcus, quod in ſubdecuplo totidem arteriis dives ſit. Cerebrum vero, in tota vix ſui mole, venam, aut ſanguinem aut parcè, habet. Menynges quidem, ſive cerebri opercula, ſuas habent venulas. Ac licet in ſinu cerebri, vas ſit arteriale, tranſpirandis ſpiritib9 in corde laboratis aptum: Cerebri tamen moles ferè tota eſt exſanguis. Non mirum eſt ergo, Splenem, ſub hoſpite exotico, peregrinas formare ideas, & conceptus alienos. Cujus hoſpitis expulſionem dum lien meditatur, fortem pulſum excitat, prout adacta in digitum ſpina, præſentem exoſumque hoſpitem nunciat.

12. Obſervavi enim ſeriò oculos, torvumq; vultum hypochondriaci, ſtatim quoties ſtultos primoſque conceptus mihi referret: quem dum à delirio incepto interrumperem, ac ſtatim eo ipſo oculi ac vultus, in priſtinum ſanitatis redibant. Mirabar compatiendo, tam celerem totius vultus, toties repetitam, tantamque innovationem, ab actione inferioris regiminis, in arcem cerebri propagari. Porro neque enim dumtaxat rudes atque incompoſiti conceptus, ſplenis ſunt: ſed ſaltem & conſopita cerebri intellectione ſubter ſomnia, non ſpernendum donorum lumen, Mentem attingit. *Et erit in novisſimis diebus: effundam de ſpiritu meo, ſuper omnem carnem, & prophetabunt filii veſtri, & filiæ veſtræ. Et Iuvenes veſtri viſiones videbunt, & ſeniores veſtri ſomniabunt ſomnia.* Nimirum ſignificativa. Nox nocti indicat ſcientiam, ſi vigil prædiſcat cogitata ſua à rebus, loco, motuq; ſubducere.

Act. Ap. cap. 2. verſ. 17.

13. Non etiam gratis aſſerui primos conceptus perturbationum ſentiri in præcordiis. Quandoquidem ſi eſurienti adfertur triſte nuncium, ſtatim perit appetitus. Ergo nuncium, & appetitus, in idem cadunt hoſpitium. Docui etiam alibi, ſtomachum hepatis, non eſſe inſignem aliquam cavitatem, intra ſuum viſcus patulam: ſed ipſas meſenterii venas, eſſe ſanguificationis thecam, in quam jecur prima ſanguiſicationis radiat ſpiracula. Lienis verò ſtomachum eſſe ipſum ſtomachum, quem ideo amplectendo fovet, ut digeſtionis Vulcanum illi inſpiret. Splenis tamen alius eſt & proprius ſtomachus, multiplici arteriarum tortuoſitate admirabilis, quo lien ſibi ſoli coquit. Sub qua digeſtione, minimus error ſi irruat, ſplen digerendo ceſſat, debitaque ſtomacho externo fermenta denegat. Quod in febri evidens eſt, dum loco acidæ digeſtionis, obveniunt teſtes ructus nidoroſi, putredinis cujuſpiam æmuli. Cerebrum quoque ſua inſenſibilitate, lienem, ut & Menynges cerebri, ipſum ſtomachum hac in parte referunt.

14. Actio namque ſtomachi poteſtativa eſt, & Cordis vicariatum in ſe habet, ejuſque munia, invitis Scholis, exſequitur. Nec enim ſplen anfractuoſo, vital, locupleteque arteriarum numero, ſuis floret conceptibus fruſtra: ſed quoties ſuos conceptus alterius alimenti deliciis ſopit, dat ab opere inducias: id eſt, ſomnum. Quæ ſi minus perfectæ fuerint, vel nimia ſolicitudine ſtomachi turbatæ: ſomnia quoque profert confuſa.

15. Nemo Medentum hactenus dubitavit, quin ephialtes, ſive Incubus ſuſcitetur è præcordiis: Advenit enim plerumque, ſumpta durioris cibi largiore cœna, vel alias laborante ſtomacho: ideoque id contingit, non quidem cubanti latere dextero; ſed tantum dormienti in lumbis ſupino, vel ſaltem latere ſiniſtro, dum ſcilicet penè eſt dormitum ſatis. Sentiunt namq; obſcurè, ratiocinantur, putant ſe manibus tangere, & oculis videre: non tamen ſe movere valent. Sentiuntur enim audiri, & ſentiri oppreſſiones. Alioqui dormiendo, alii (etiam ægroti) ſe movent liberè. Eſt nempe onuſtus, ac oneratus ſtomachus, ejusque nondum

abſo-

abſoluta concoctio, ideoque contingit ſiniſtro latere cubantibus, quorſum nempe os ſtomachi contortum eſt. Unde inprimis obvium fit, & ſtomachum imperare motui, ac præcipuè in hoc ſomnum, ſomnia, ſimul & motum moderari. Sunt nempe ſomnia incubi, ſemper ferè eadem, ut & movendi impotentia, quamdiu ſtomachus ſic malè affectus, ſomno diſtenditur.

16. Scholæ enim cauſas incubi aſſignant, craſſos vapores medullam ſpinalem invadentes. Et quidem invehuntur in vapores, ob momentaneam noxæ illius ſolutionem. Nam ſi protinus expergefiant ſomniatores, ſtatim quoque ceſſat incubus.

17. Adeoque ad lubitum excitantis, vapores illi ceſſare deberent. Deniq; obaudio in plerisque cauſis, morborum accuſatos vapores craſſos: ego hactenus fateor, me nunquam 50. ſolidis annis diſtillationum vidiſſe adhuc vaporem craſſum. Sunt quidem exhalationes corporeæ, in quibus res volatilis ſublimatur, ſcanditque ad latera vaſis. Sic nimirum è ſulfure, auripigmento, lignis, arſenico, ſale armoniaco, caphura, urina, itemque è mercurio, plumbo, cadmiâ, ære &c. craſſæ fuligines ſurſum aſcendunt; ſed vapores, aqueos ſcilicet, craſſos nondum vidi aut novi, niſi inter Academicos, vaporum ignaros. Imò utcunque craſſi eſſent, ſaltem ad excitatoris lubitum, aut craſſitiem amitterent, ſiſtereturque calor extemplo, qui ejusmodi vapores excitaſſet. Utrumque ſanè ridiculum. Denique medullam conjiciunt affectam, ob denegatum in ſomnio motum. Adeoque ad excitantis lubitum, omnis affectus medullæ, omniſque oppilans vapor ceſſaret. Quod æquè frivola incogitantia plenum. Sed quomodo ſupinus jacens, vapores craſſos mittet è ſtomacho in lumbos, atque medullam, intra vertebras concluſam, & membranis tectam? quo nempe aliàs nè ventos tenuiores penetrare ajunt? Potiſſimum quod talis cubantis ſitus, ſui natura vapores è ſtomacho potius in inteſtina proſcriberet, vel ſurſum trans ſtomachum in umbilicum efferret, quàm deorſum ad medullam clauſam, inteſtiniſque oneratam? Quid commune intercedit loquelæ cum ſpinali medulla? Curve vapores craſſi è ſtomacho petent dumtaxat nervos recurrentes? Incubus enim nedum audire facit internos ſuſurros, & diſcurrere permittit, etiam pavere: ſed etiam audiuntur externa, vera, & apparentia. Linguam autem movere nequit, quantumcunque alii ſomnia inter loquantur. An fortè cogitant Scholæ, motus linguæ fieri è medulla ſpinali? Vapores craſſi illi longè diverſi ergo erunt à ſomnialibus, linguæ uſum & motum, imò totius corporis non impedientibus. Etenim dum nervos intendunt, ut darent immobilitatis cauſas, ipſæ Scholæ evadent mutæ, & immobiles, dum nunquam intelligent quæ dicunt, ut neque, qualiter iſti craſſi (id eſt, impoſſibiles vapores,) penetrabunt ſtomachum, abdomen, venam cavam per dorſum cum pulſante comite arteria extentam, itemque ligamenta vertebrarum. Et quomodo iſta ad momentum ſilebunt, pacabuntur, atque ceſſabunt, ſi fortè excitetur, qui Incubum patitur. Rectius ſanè dixiſſent actionem regiminis Duumviratus, impedimentum nempe ſtomacho oblatum, ſolo ſui vitali regimine, abſque vaporibus, aut tubis, turbare cerebrum, nervos, conceptuſque primos vitiare; quatenus interrumpit lienis ſolatia. Sic nempe accidit apoplecticos, & paralyticos edere, audire, dormire, &c. non poſſe tamen loqui. Scholæ enim accuſant recurrentes nervos oppilatos. Cur ergo Incubus non potius hos nervos, quam ſpinalem medullam aſpexerit? Cur remedia pro Duumviratu, juvant apoplecticos, vertiginoſos, gradi & loqui neſcios, ipſis inquam pharmicis in cavo ſtomachi adhuc præſentibus: nervis autem recurrentibus & capiti evanida? An fortè pica, ante ſermonem nervos iſtos habet conſtipatos? An vacca linguam exſerens mobilem in nares, habebit linguam ligatam? nerviſque caret recurrentibus? Vel aliàs, fruſtra habebit, ſi perpetuo & naturaliter obſtructos. Juſſus quidam voluntarius à capite defertur ad linguæ nervos. Id quadrupedi denegatum; non autem quibusdam volucribus: item illud non prima vice, ſed ſenſim conſueta itione. Hunc autem juſſum non dimittit apoplecticus ad executionem, quia ſtupet propemodum ut quadrupes.

Equi-

18. Equidem conceptus aſini, permittente Deo,ſemel ad ejus linguam tranſivit. Non quidem,quod aſinus eſſet Angeli organum. Nam tunc judicia Dei: non autem proprios conceptus locutus eſſet, nec eſſet de verberibus conqueſtus.

19. Occaſione aſini, dicam mea. Sedebam Anno 1643. pridiè Kal. Januarii, ſcripturiens clauſo cubiculo, erat autem frigus ingens, & juſſi adferri teſtam prunis accenſis, ut quandoque rigiditatem digitorum ſolaret. Advenit filiola, quæ ſtatim ut redoluit noxam, teſtam abstulit, & niſi ſuperveniſſet, ſuffocatus perieram. Nam ſtatim ſenſi circa os ſtomachi minitatam ſyncopen, ſurrexi è muséo, dum foras pergerem,cecidi inſtar baculi recti, & pro mortuo ablatus ſum. Erat enim duplex affectus, unus contuſi occipitii, qui ſuffurabatur guſtum & olfactum, auditum autem obtenebrabat. Alter erat ſyncopticus, è ſtomacho proritatus. Primis diebus enim rotabat vertigine caput, quoties in latus aſpicerem,multò magis ſi ſurſum. Putavi id mihi è concuſſione caſus, nudo occipite repentè & ex tota ſtatura in durum lapidem advenire. At paulatim certior factus ſum, multiſque diebus penes me cuncta revolvebam. Scivi itaque tandem, quod vertigo è ſtomacho prodiret, & ibidem eadem radice, qua ſyncope provenerat, ali. Nam aliquot cibi iſtam mihi vertiginem promovebant, & peculiariter circa veſperum, dum nempe nondum cocti eſſent, adeoque idem Incubo contingere, à concoctis propemodum cibis: Memineram quoque quoties mare transfretaſſem olim, etſi rectè valerem, & edaciſſimus eſſem; tamen multos dies poſtmodum rotabat, vacillabatque caput, donec leviculo vomitu abraſiſſem ſordes è ſtomacho, quibus Idea illa rotans, eſt impreſſa. Comperi enim, quod vertigo comitaretur nedum cibos noxios, ſed inſuper horam fermè abſolutæ digeſtionis, quodque aſſumto cibo, & vino moderato, ſtatim ſemper mitigaretur vertigo. Quinimo dudum inde, quantum vis liber penitus evaſiſſem, nihilominus eſu quorundam ciborum, recidivam patiebar circa veſperum. Experto ergo, (ut dici ſolet,) credidi Roberto, omnem vertiginem ab inferis ſcandere, citra vaporem aut fumum: ſed per ſolum actionis regimen, caput auſcultare ſtomacho. Et quod amplius eſt, ſub vetigine quæ caſum minabatur, diſcurſus omnis rotare incipiebat, qui ſtatim aſſumto vino, reſtituebatur. Adeoque comprehendi non quidem cibum in ſtomacho relictum: ſed primarium ſyncopes fomitem, ſuſcepiſſe ab indignioris cibi labe, nocuam impreſſionem. Unde per ſulfur Vitrioli quoque immunis factus ſum.

20. Alibi rectorem Pylorum cum ſuis dignitatibus expoſui, quò conſtet, ſtomachum undequaqué omnique angulo eſſe ſedem animæ. Ita tamen,quod ſicut os ſtomachi præeſt, atque dominatur capiti, ac principibus facultatibus: ita & Pylorus inferioribus imperat. Obſervavi namque atrociorem colicam tranſire nunc in paralyſim, aliàs verò contracturam manuum, pedum, brachiorum & crurum peperiſſe. Vidi quoque ſtomachi dolores, præ dolorum acerbitate, motum omnem abſtuliſſe, & affectum Tetano ſimilem cauſaſſe, quem ruſtici noſtrates in jaculationem, tanquam à Sagis ſuſpectam & immiſſam, (Geſchor,) vocarunt: Eaſque non rara paſſio Iſchiatica comitatur. Quorſum vidi venæ ſectiones, ſolutiva item, enemata, emplaſtra, unguenta, cauteria, atque ſimilia adhibita, & evanido eventu. Conatus enim obriſi illorum, qui ad poſteriora, ſive producta remedium ſancirent, præterirentque fontes è Pyloro ſcaturientes. Obſervavi namque ſemina minora calida plerumque procellam ſedaſſe, eo quod Inteſtinorum Archeo intimo ac domeſtico remedio ſuccurrant, eumque indignatum placent. Quocirca lectorem moneo, advertat Scholarum ceſpitationes, ſuis catarrhis, ac pituitæ defluxionibus in ſacram inſcitiæ anchoram tribuentes. At certò notatu digna eſt Hiſtoria. Quinquagenarius hemioſus, vinculi incuria enterocelem paſſus, quæ ad capitis magnitudinem mox increvit, & induruit mirum in modum. Tota nocte lacte & ſtercore vaccino fomenta calida renovabat, ac reponere tentabant. At fruſtra: ſiquidem unicum durum tuber, inſtar ollæ continuum evaſerat, tollebatque ſpem regredi poſſe, per foramen decuplò minus. Obtulimus ergo hauſtum vini ſemel

ebulliti cum ſeminibus contuſis, (Aniſi nempe, Carvi, Fœniculi & Coriandri ana,) & ſtatim emollita eſt durities, & paſſa eſt hernia retro impelli. In quo ſtrenuè conſideranda eſt durities cum tanto tumore. Quæ nempe non vento, nec ſtercori ſuam exiſtentiam debebant. Sed durities Pyloro ſubeſt. Ideoque non videbatur corpus contiguum, ex ductibus Ilei: ſed continuum unicum videbatur. Dein non cadebat Ileo decumbenti, nec proruebat ſpontè in tantam molem: ſed eo à vi regiminis potentiore protrudebatur. Denique non in mulieribus tanto tubere, tantaque duritie prominet. Quapropter Teſtis injuria, Pylorum in furorem concitat. Totumque ideo remedium in mitigatione furoris ejus conſiſtit. Vidi autem Magnates aliquot miſerè periiſſe, abductos ſpe, in Medentibus topicis juxta Galenicas abſurditates collocata.

21. Porro hinc redeo ad Duumviratum, in quo ſedet anima. Plato enim ſtatuit Cor ſedem animæ, tam in homine, quam in brutis. Scholæ Galenicæ verò, omnem intellectum, & amentiam ideo capiti tribuunt, putantque ſe confirmatas ab Eccleſia, quæ caput baptizat, non Cor. Nec retroſpiciunt Scholæ, quod à Corde homicidia & adulteria veniant. Mecum autem ſentit Vulgus, quod pro initio vitali, ſive animæ ſede, manu oſtendit orificium ſtomachi, quoties premuntur anguſtiis, tam ſcilicet corporis vitæque anxietatibus, quàm afflictionibus mentalibus. Conſidero namque in fœtu ſenſitivam primum occultam, in viſcere nutritioni dicato, eſſeque notionem juvantium atque nocentium. In infante demum & puero ſenſim diſtinctiores conceptus formari, quibus motus obediant. Ideoque cerebrum ſuique clientes ſenſus moventur, ut obediant conceptibus principiantibus. At non proin anima receſſit à viſcere, quod primò vegetationi præfectum fuit. Tota nempe ſpiritualitas ſpectat animam ſenſitivam. Caput namque baptiſatur, quia ſenſitiva brutalis, per organa, ibidem pro ſpectatore poſita, ibidem primam Evam fefellit, ac mors invaſit. Scholæ enim ex una parte irrident vocabula Cardialgiæ, & Cardiogmi, tanquam ruſtica, aut barbara: ſed dein ſpectarunt ex altera parte, Syncopen immediatè ab ore ſtomachi ſic manare, quaſi ibidem tota conſiſteret. Inde nimirum proficiſceretur, ibidemque ſtatim quoque injectis liquoribus aromaticis reſtitueretur: in Syncope autem animadverterunt intellectum, ſenſum, motum, & una quoque pulſum concidere: adeoque è functionibus, quæ capiti & cordi ſimul adſcribuntur, è ſtomacho repente ſcandere: attamen abſque profundiori indagine, totam vitæ, intellectus, & animæ craſim capiti tribuerunt: Non potentes concipere, principia vitæ Duumviratui competere, quanquam per ſubminiſtra organa traderentur in exſecutionem. Quaſi principium motus eſſet in muſculis, & oſſibus, quia moventur!

22. Cauſidicus quidam acceperat binas drachmas ſeminis Hyoſciami contuſas, loco Anethi, quod in Colica ipſi præſcriptum erat. Confeſtim enim inde ſic inſanivit, quod ne verbum intelligibile proferret: atque ita inſanus, ut nil ſtolidius, magiſque fatuum viderim. Sedebat quidem juxta focum erectus, ſed totus inſanus, ac demens, ſtolidus. Per vomitivum itaque infra ſemihoram convaluit. Fruſtraque fuiſſent errhinni, ſternutatoria, & cucuphæ capiti, ut & cordi epithemata. Quinimo quicquid illius ſeminis per Seplaſiæ errorem biberat, adhuc erat in ſtomacho, totumque mucilagini involutum, mox per vomitum rejecit, nec quicquam ejus, inde vapore tenus, ad caput effumare valuit. Erat tamen totus innocens ac veſanus, quod nil prorſus intelligeret, motrices tamen capitis functiones ſtabant validæ. Unde collegi vires intellectuales in Duumviratu collidi. Habui autem convivam mecum in prandio.

23. Lipothymici enim aſſerunt ſe ſentire, omni vaporum activitate celerius, comminatum in præcordiis deliquium, citraque ſomnum ſuſpendi omnem conceptum. Unde quilibet non pertinax clarè cernet, primodiales conceptus animæ formari in præcordiis, iiſque ademtis, ſtatim quoque intercidere intellectionis lumen.

24. Sic quoque meticuloſus, ſubito in terrore, ſentit in ore ſtomachi pavoris indicium, ſi

repentè

repentè magnus aliquis, ex improviſo, (puta bombardæ ictum propinquum,) fragor excitus ſit, qui omnem diſcurſus actionem præcedit & præcidit. Itaq; ſi verum ſit Scholarum axioma, quod ex læſione actionum enoteſcat pars læſa, reperieturque tam amentiæ, quam ſyncopes, ac defectus cujusque ſedes ſub diaphragmate. Sunt nempe amentes proinde famis & ſitis tolerantiſſimi.

25. Vidi enim Anno 1615. Aloſti puellam novennem, ſat petulantem, filiolam villici Xenodochii, quæ jam à triennio nil prorſus comederat, niſi quod fortè per octiduum, aut amplius biberet quatuor circiter cochlearia aquæ puræ. Etenim à Tonitru, primum inſigniter terrefacta, edere ceſſaverat.

26. Eſt namque extra controverſiam, quin terror, triſtitia, &c. primario præcordia afficiant, tollantque confeſtim omnem eſuriem. Reflectunt ſe nimirum in ſtomachum ſenſibiliter, nec poſſunt proin ad caput referri, eò quod nulla ejuſmodi perturbationum ſentiatur caput petere, neque cor: niſi os ſtomachi pro corde ſumatur. Nec eſt etiam veroſimile, quod ſi caput primitus apprehenderet, ac ſentiret triſtia, & repentinos pavores, eos in ſtomachum ſtatim dimitteret, & non potius ad nervos quibus intimius præeſt. Præter abſurdum, crudele enim eſſet, non ſubjectam ſibi partem torquere, & ſubjectam ſoſpitem relinquere. Spectatur nempe major authoritas ſtomachi in caput, quam capitis in ſtomachum: quod jam multis ſuperius demonſtravi. Siquidem ſopor, ſomnus, vigilia, deliria, & quæcunque ſymptomata, capiti ſolent tribui, remediis ſtomachicis, non autem cephalicis mitigantur, abolentur. Hinc enim adagium: *O caput helleboro dignum.* Etenim quanquam non deſint multiplicia vomitiva: attamen helleboro tribuitur vis peculiaris pro amente cerebro. Non quidem quod qualitas toxica, atque nocua ad caput pertingat; ſiquidem præſente helleboro intra ſtomachum, illoque dein rejecto, contracturæ ſuperveniunt, quales è torminibus ſupra notavi. Sublevat ergo Amentias eò, quod Helleborus niger, præcæteris vomitivis, vulgo cognitis, veteres præcordiorum febres, atque lienem exoneret. Nam per arterias, aut vapores, nil caput ferire, jam ſupra ex pleno multiſq; eſt demonſtratum. Præfati ergo morbi, eorumque remedia, Duumviratum aſpiciunt, nec cerebrum afficiunt, niſi per regimen, ſive per deuteropathiam.

27. Studentes enim inordinatè, intrò ſentiunt ſatietatem, compoſitam ex vertigine, & anxietate cum ſuſpiriis, & manu os ſtomachi demonſtrant. Inde verò dolores capitis accuſant. Quod ſi demum perſeverando inſtent, percipiunt circa os ſtomachi, lipopſychin quandam, ac dein imaginationem ſibi inverti. Ideoque niſi prompte à ſtudendo deſiſtant, tota vita amentiam per intervalla recurrentem ſervant. Itaque ubi noxa ſentitur, ibidem labes intellectus eſt, & anima principaliter reſidet.

28. Scholæ è contra, contendunt Splenem atræ bilis cloacam, eamque ſe in ſtomachum exonerare ſuis ſtercoribus. Quodque fermentum digeſtionis in ſtomachum inſpiratum voco: id Academiæ excrementum pernicioſi humoris volunt, adeoque ſtomachi digeſtionem, ab ejuſmodi ſcoriâ excitatam.

29. Sed poſtquam certo ſcivi, non eſſe atram bilem in natura, facile fuit mihi, tam ab humoribus, quam uſu partium à Galeno traditis, recedere, & atrabiliarias Scholas deſerere, per axioma illorum concludens: Si amentiæ cauſa ſit in Splene: ergo eidem loco, debetur hoſpitium judicioſi intellectus. Si ejuſdem facultatis, functionis, & organi ſit actio læſa, cujus eſt ſana, & viciſſim.

30. Unde quoque ulterius concluſi mecum, poteſtatem ſomniferam, locandam in parte, cujus munus fuit prius, vigilia, & fabricari inſomnia, ubi & vigilando ſuſcitantur phantaſmata. Hinc nempe eſuriens ſomniat de conviviis. Et febres priuſquam in deliria deſinant, primum fiunt ſomni cum labore: dein veniunt noctes inſomnes, ac tandem deliria, quæ teſtantur Duumviratum malè affectum, eumque eſſe ſomni & ſomniorum fabrum. Senes enim quibus coctrix eſt debilior, licet parcior ſit cruor; tamen ſobria cœna melius dormiunt. Ac juniores, ſub cœna parca ægerrimè quieſcunt. Nemo tamen unquam putaverit, ſenes plures ad caput mittere vapores, ſi exigua cœna abſtemii ſint.

31. Sopores tam morboſi, quam artificiales ſive opiatorum, optimè debellantur per lixivia, quæ tamen nullatenus agnoſcuntur pro remediis cephalicis. Micturiens enim ſomniat ſe veſicam laxare,& ad angulum mejere, (contingit namque quosdam, eodem conſenſu ſua perminxiſſe ſtragula,) inhiberi tamen conſenſum in ſomno datum. Nam etſi cerebrum per omnium ſenſuum organa plene dormiat, diſcretrix tamen animæ ſenſitivæ vis, non ſopita eſt in hypochondrio. Sæpè namque in oculis ſomnum ſentimus, nullum autem circa ſtomachum, atque exin inſomnes pene noctes labi. Duo etiam eodem vino poti, & ebrii, diverſas tamen conditiones explicant. Hic nempe devotus fit, alter tripudiat, tertius rixatur, &c. etiam adhuc vino exſiſtente in repleto ſtomacho. Eò quod phantaſia Duumviratus, variat conditiones juxta animæ ſenſitivæ peculiares affectus.

32. Galenus finxit arteriarum quendam plexum, ſive reticulam in finibus cerebri, quam Anatome nondum reperiit. Ideoque Veſalius convincit pluries Galenum, nunquam cadaver humanum diſſectum vidiſſe, utcunque ingentia volumina anatomica ediderit. Ac idcirco ſuſpicandum, eadem aliunde verbotenus deſcripſiſſe, qui ſimiam diſſecuiſſet, ut probat idem Veſalius: quippe quæ præfatum plexum in cerebro habet. Utque ſaltem Galenus in plexu iſto, temere deluſus eſt; tamen judicium in Capite ſtatuit, propter illum plexum, non exſiſtentem. Quidni potius à plexu arteriarum in Splene, à Saturno Splenis, (unde Saturnia optantur redire Regna, primorum innocentia conceptuum,) phantaſiæ initia deſumenda ſunt? Ut ſua reſcripta, Splen cerebro communicet, per influentiam regiminis, citra vapores & tubos, atque in inſtanti, prout ſupra per fidicinis promtitudines demonſtravi.

33. Non enim erat Protoplaſtus præſumendus neſcius ſtupidusve ante lapſum: quippe qui cunctis animantibus nomina propria, & eſſentialia indebat: ſed ſtatus innocentiæ erat inſons circa luxuriam, quæ neſcio nuditatis vocabulo, tegitur. Etenim nondum erat ſenſitiva, adeoque Mens immortalis, in Sede ſua cuncta intuitivè intelligens, in ſeipſum reflexa aſpiciebat, atque in Dei Imagine, ſubſtituta ſub pedibus animalia, intimè intra ſe cognoſcebat. Sed poſtquam viam corruptionis homo eſt ingreſſus, tanquam è ſilice ignis, ita poſt peccatum cooperante Creatore prodiit anima ſenſitiva, hincque conceptus Mentis ſunt obſcurati.

34. Quales autem conceptus ſint moderni, inprimis, dum primos conceptus, ſive primos impetus, dico in præcordius formari, non intelligo impetus poteſtatis iraſcibilis, quos falsò Scholæ negarunt eſſe in noſtra poteſtate, quaſi criminis inſontes plane eſſent. At conſidero ſubinde, per diſcurſum, in conceptibus animæ rem prorſus ponderoſam, qui formari ſentiuntur, circa os ſtomachi, atque interim Mens eosdem conceptus ad caput, tanquam memoriæ thecam relegat in depoſitum. Deinde memoria meminit quidem conceptus aliquos ſibi concreditos: ſed oblita eſt diſtinctionis eorundem. Proinde etiam anima in ſuo toro, non poteſt amplius formare eosdem conceptus, quandoquidem memoria eosdem amiſerit. Sunt ergo ejusmodi primi conceptus, primi motus, motuumque impetus, & qui non amplius in noſtra ſunt poteſtate, nimirum quos anima non habet in lubitu, nec recudere eosdem poteſt, ſi à memoria non iterum producantur ad conſpectum animæ. Adeoque hinc dicuntur primi, quod ſemel tantum cudantur, non ex lubitu voluntatis, ſed ſolius intellectus: qui niſi in cerebro, ſive capſa memoriæ ſerventur, pereunt, donec fortaſſis anima quandoque ſponte eosdem conceptus ſibi formet. Tum nimirum memoria, lapſus ſui memor, per reminiſcentiam in mente refricat, quaſi diceret: Ecce hi ſunt conceptus, quos à me, memoria petebas, & eosdem tunc amiſeram.

35. Undè cerno, quanquam anima ſedeat in præcordiis, memorandi tamen poteſtatem in capite, & volendi alteram in corde collocaſſe: adeoque ambas has, eſſe in hac vita caducas, animæque ſenſitivæ comites: quæ licet centraliter ſit ſyndeſimon mentis in præcordiis: nil vetat tamen, ſuas poteſtates, per organa diſtributas, locataſſe habere. Non ſecus atque viſiva, eſt in oculo, guſtativa, in linguai, nec alibi, & tactiva ferè ubique.

ubique. Quippe cum ſint caducæ, atque belluinæ animæ poteſtates: ipſa, corporum more ſe regulis corporeis ſubjecit.

36. Alioqui Mens indiviſa tota eſt, ſuamque memoriam atque voluntatem, ſubter unitatem intellectus continet: at mirum in modum obvolutas, & ſopitas ſubter vinculum animæ ſenſitivæ, cui alligata & connexa Mens, legem ſentit, ubique repugnantem legi ſuæ, id eſt Mentis.

37. Scholæ enim concupiſcibilem jecori aſſignant: Iraſcibilem autem Cordi. Imò ſi plura reperirent viſcera, ſingulis Mentis perturbationibus, ſeparata dediſſent diverſoria, in ataxiam prona: Cum alioquin iſthæc ſentiantur in Duumviratu egregiè, primiſque motibus fervere. Abſonumque eſt, concupiſcibilem & iraſcibilem ſedibus ſegregare. Nam, dum concupitæ rei quis reſiſtit, ſi quis iraſcatur, una ſaltem eademque eſt potentia. Nec enim abſque injuria aliarum potentiarum duæ præfatæ viſceribus ſequeſtrantur. Non enim metus, amor, deſiderium, odium, torpor, gaudium, ſua habent diverſa ſtabula. Utpote ejusmodi omnes potentiæ, ſunt unius animæ: non autem perturbationum quarumcunque diſgregatæ famulæ. Siquidem dum anima iraſcitur, dumque gaudet, vel amat, licet diverſimodè affectetur, variaſque velut larvas in Ideis depingat: non hoc tamen organorum eſt munus vel fabrica: at unius & ſolis animæ paſſiones. Quæ quia ſunt opera carnis, & alteritates conceptuum animæ ſenſitivæ, Duumviratus in ſede fabricantur ab anima.

38. Splen ergo ſuis per intervalla intentus reflexionibus, deliciis, & laſſationum remediis, tertiam vitæ partem, nobis per ſomnum ſuffuratur; utque ſomnia dormiendo parit: ita vigilans, paulò diſtinctiores, minuſque ſomnolentas cognitiones conceptus propagat. Profectò niſi Dominus ſua nos foveat gratia, per totam vitam confuſo conceptu prorſus ſomniamus, imò nec nos intelligere ſentimus, dum turbato ceſſanteque Splenis lumine, cerebrum primos Idearum conceptus, vix amplius condignos, excipit.

39. Somnus ergo in præcordiis ſuſcitatur, & in capite notabiliter ſeipſum manifeſtat, adeoque caput ad conſenſum præcordiorum parere non erubeſcit.

40. Suntque ideo mentiti vaporum, atque frigoris conſtipationes ſomni parentes. Eſt namque in ſulfure vitrioli Veneris, vis narcotica, ſoporifera calida, & melle dulcior, quæ in opio amara. Unde obvium fit, quod non ſit vis privativa, obſtipans & infrigidans (præſertim à paſtu potuque vini,) ſed facultas creata, ſupereminens vigiliæ in Splene. Sic & quædam venena, Mentem alienant, ſuamque vim phantaſticam nativam, qua noſtram diſponunt, (ut in pomo Adæ, rabidi ſaliva, Tarantulæ punctura, juſquiamo, &c.) ad ſui placitum Sic & narcotica ſuſpendunt lienem ab operoſa phantaſmatum ſeriorum exercitatione, in cerebrum præter memoriæ capſulam dimiſſa, vi lucis regiminis animati.

41. Enimverò Deus ultimum creationis apicem formavit, non è pelle, ſanguine, aut axungia viri: at è coſta circa lienem. Vas quoque Paraſtaton ſiniſtro latere non derivatur in teſtem virilem, prout dextero. Unum ſiquidem ſumitur è vena emulgente, ante renes, alterum verò ex ipſius venæ cavæ trunco. Non quidem (ut deceptus alioqui cenſuit Galenus) ad titillationem ſeminis è ſale lotii mendicandam, ſed ut vas renis ſemini geniale eſſet. Quis enim dubitat, quin ſal lotii, ſive excrementi, non tollat omnem ſeminis fœcunditatem. Potiſſimum ſi ſetæ equinæ fruſtulum, utut exiguum, intra teſta movi intruſum, ſpem pulli extinguat? Totus excrementitius & ignarus Galenus, qui noſtri primordia titillatione indigere putavit, ab excrementis ultimumque complementum fertilitatis mendicavit.

42. Paradoxon itaque, hujus ignorantiæ intuitu, ſuperaddam: Scholæ Venerem, ac ſalacitatem renibus nuncupant, ſubſcribitque Paracelſus, & tota Antiquitas. Quos omnes me tacente convincunt erroris ſtatim ipſi piſces, & volucres. Carent enim renibus, & urina volucres, ſuntque aves ſalaciſſimæ: ergo ſaltem credo, Venerem eſſe animæ ſenſitivæ officium, adeoque in parte, qua primi motus, etiam dormientibus nobis, fiunt, collocandam. In nullo

quippe natura plus ſolicita fuit, quam in ſexuum diſcrimine. Adeoque ab initio adumbrationis fœtus, confeſtim occupatur in organis Veneris. Adeoque & hoc fortè voluere Veteres, dum Saturno ſplenem, Deaſtrorum primo, primam aſcripſere paternitatem. Imo proin Faunos, & Satyros (genus ſalaciſſimum atque ſcurrile,) figura Saturni depinxere. Semper enim horrui, velut turpe, in rene, lotii cloaca, Venerem ſtatuiſſe, Aſtrum poſt Solem maximum. Profectò aves hac in parte longè eſſent nobis nobiliores. Pollutiones etiam non contingunt inter vigilandum: quia ſomnus eſt effectus ſplenis, huicque à deliciis. Alioqui ecquid renibus cum ſomno commune intercedit? Annon frequentius vigilando, quam dormiendo mejitur? Quatenus (juxta Scholas) ſomnus ſuſpendit quaſvis excretiones, excepta ſudoris, & inutilis ſeminis? Certe vigili ſpontanea alioqui pollutio pronior, quam dormienti eſſet. Profluit autem ejusmodi excretio, cum laſciviæ ſomno, ut pandat, ſomni, ſomniorum, & pollutionis idem eſſe organum, ut ſunt unius animæ opificia. Etenim ut ſanguificatio incipit in venis Meſenterii, tanquam jecoris ſtomacho: ſic ſpermatis coctio fit in teſtibus à ſplene. Memini namque calculoſos utroque rene; attamen ſalaces. Abſurdum eſſet autem, ſanam & petulcam poteſtatem, conſtare ſub morbo ſui radicalis organi. Non enim jecore malè affecto, proba emergit ſanguificatio, nec oculo arenis conſito, apta eſt viſio. Nec credam unquam, renes lotio continuo madentes, & expulſioni excrementi occupatos, & nunquam feriantes, luxuriæ intentos. Viſum eſt igitur dogma excrementoſum, ſpeciei propagandæ motus, citationes vitalium facultatum, & Mentis characterem, cudi in ſtabulo ſordium peregrinorum,

43. Primi enim Veneris motus, ſentiuntur manifeſtè circa os ſtomachi, non ſecus atque ſalacitatis feræ pœnitentiæ. Nam ſi mors introiverit per primos motus: conſonum eſt, & vitam caducam, degenerem, iſthac radicitus initium ducere debuiſſe.

44. Nam in corporis trunco, orificium ſtomachi, centri locum obtinet: unde radii tam ſurſum, quam deorſum commodiſſime ſparguntur.

45. Quod autem Abraham Meſſiam in lumbis geſſiſſe ſcribatur, id ineptè à ſplene, ad renes abductum, à viſcere inquam maximè vitali, ad officinam, & cribrum excrementoſum. Notavi quoque plurimos, qui à quartana ſplenem male affectum retinuerant, in ſalacitate admodum decurtatos.

46. Mulieres quoque obſervavi, in partu difficili, aliquot dies periculoſo, oblato poculo, mox ad ſummum ante ſemihoræ ſpatium enixas. Idque ducenties, & amplius probatum. Pharmaco nimirum adhuc in ſtomacho exſiſtente, apertum fit os pubis, & valvæ oſſis ſacri in lumbis, fœtuſque ſtatim propulſus. Notavi ſcilicet ſtomachum claves uteri gerere. Hocque medicamen lubens in bonum proximi evulgavi, ne deinceps parturiens periculum vitæ ſubeat. Eſt autem Jecur ſimul cum felle anguillæ ſiccatum, pulveratumque in vino potum, ad magnitudinem avellanæ. Donum Dei in hoc ſimplici. Ut cum mulier jam parere debuerit in dolore, propter ſerpentis invidiam, Deus, cujus Spiritus ſuper aquas latus, eas benedictione replevit: Anguillam ſive aquæ ſerpentem, viſceribus poteſtatis ſanguificandi, voluit pacare illius maledicti rigorem. Idem fortè atque melius hepar ſerpentum efficeret; ſed in Anguillæ experimento, nunquam fefellit eventus.

47. Saltem ruit ex nunc judiciaria Aſtronomantia, Trutina Hermetis, ac quicquid nativitatis puncto innititur.

48. Hujus autem occaſione paululum digrediar: qua parte fœtus nectitur Utero per Acetabula, & extra Secundinarum, ſive involucri fœtus tunicam, habet ſubſtantiam lieniformem, teſte Veſalio: adeoque velut externum lienem habet, in quo ſcilicet tanquam culina cruor, & ſanguis matris recoquitur: (mihi ſuſpicionem exactioris ſanguificationis, quam hepatis, lien hac in parte concitat, ut ſcilicet recoctus ibidem cruor, tantuplici arteriarum tortuoſitate, velut ſtomacho, ad cor retrocedat. Perinde ut aves & ruminantia duplici gaudent ſtomacho.)

49. Saltem manifeſtum eſt, quod externus ille lien imperet prægnantis conceptibus. Mirantur nempe ipſæ matres, tam inſuetis ſe conceptibus, appetitibus, veſanis terroribus & turbationum

bationum procellis tunc affici. At non mihi mirum: cum nil ſit lienare, aut lieni ſimile, ſi non lienis proprietatibus turgeat. Sed iſtud mirum, quod hæc lienaris caro, non ſit informata ab anima matris aut fœtus, ſed vita fruatur propria, utrimque participata. *Non eſt enim* ei ſenſitiva, cum etiam ſit dudum ante empſychoſim: ſed ſe habet per modum zoophyti. Quales ſunt Spongiæ atque etiam denſiores mucilagines, mari noſtro innatantes, quæ ſe dilatant, amplexantur, ſtringunt, ſugunt, & rara præſentis ſibi vitæ edunt teſtimonia. Porrò ſi virus rabidi aut Tarantulæ determinatam, ſibique parem faciat dementiam: non mirum eſt etiam, hanc lienarem molem, participative illuminari, balſamice vivere, ac mentem prægnantis diverſo motitare pathemate. Tam quia culinæ funguntur officio, quam quod rebus ipſis ſua inſunt phantaſmata. Ut in rabido patet.

50. Cæterum mens humana, imago propinqua Altiſſimi, tota immortalis, ſenſitiva quidem, at non paſſibilis, à puſillo liquore delirat. Quia paſſiones animæ ſenſitivæ, mentem affectant, quam intra ſe tegunt, obvolvunt & vinculo connectunt. Mens quidem propriè non ægrotat, quanquam animæ ſenſitivæ caducitati auſcultet. Unde manifeſtum fit, Quod cogitationes ſenſitivæ, à carne & ſanguine ſint, juxta illud: *Non enim caro aut ſanguis hæc tibi revelarunt.*

51. Eſt itaque diſcurſus conceptuſque à liene, tanquam viſcere omnium maximè ſanguineo, plurimiſque arteriis opulento. Probavi autem alibi, quod conceptus fœmineus, etſi formetur in Splene, recta tamen plerumque deferatur ad uterum, ſive fœtus inſit, ſive non: ac proinde principatus uteri ſub peculiaribus inſigniis militat, nec ideo in ſui quiete conſpicuus; at duntaxat dum clientes, pro nefario lubitu atque furore ſtringit, torquet, hebetat, ſuffocat, reſolvit, laxat, cruorem profundit, &c. Sed Duumviratus vitæ ſymmetriam utrobique cuſtodit, idque tam ſuavi vitæ modulamine, quod hactenus propterea, à Scholis ſit præteritus. Aſt ſimul atque ſuum ſubtrahit regimen, extemplò partium (quantumcumque principum) eclipſantur vires. Sic namque deliquia, apoplexiæ, epilepſiæ, palpitationes, vertigines & amentiæ.

52. Sicque nimirum, ut defectuum, quorum radix occaſionalis ſponte conſumitur & evaneſcit, (prout in febribus mitioribus,) eorundem circuitus & durationes ſic etiam ſponte ſileant, ut redire obliviſcantur: utut medentum in hoc varient jactantiæ. Etenim quorum radices contumacius adhærent, penitius contemperantur, alioqui proin ſpontaneæ reſolutioni omnino refragantur, illique idcirco conſeneſcunt, una cum ſtomachi alimentis, ſuoſque in vitæ epilogum recidivos fructus exſpectant. Horumque non ſponte ceſſantium proinde incurabilitatis epitaphium jam ubique adſcriptum legitur. Quia condigno arcano, quo exſtirpentur, hactenus caruere. Horum autem morborum radices, quamdiu ſpiritum influum tantummodo affectant, proles producunt, ſemini ſuo, hoſpitioque proprios. Sic nempe epilepſia, quia utrumque obſidet ſpiritum, collidit tam corporis quam animæ ſenſitivæ facultates. Sicque magnam apoplexiam à parva diſtinxit: quod minor, ſpiritum influum: major vero, inſitum obſederit.

53. Pariter in ſimplicibus ſunt, quæ inebriant, ſomnum, ſoporem, oblivionem, ſtupiditatem, amentiam, furores, veſaniam, vel deliria adducunt: quia in ſe continent. In pomo enim ſcientia boni & mali erat: ſuntque alia, quæ in amores, iras, imò erga certas tantum perſonas feruntur, ita ut conſtante vitæ atque corporis Monarchia, ſolas animæ turbent functiones. Suntque præterea & quæ gradus ſervant. Ut qui pridem conquerebantur de obverſantibus moleſtis, tædioſis & triſtibus invitis: tandem & dementiis obediant. Suntque ideo quæ puſillanimitates addant, ac terrores certorum duntaxat objectorum. Alii quoque cunctorum ſub furore actorum recordantur, ſolumque judicium mentis conquaſſatum cernitur. Hæc inquam ad caput cuncta ferire, non autem à capite oriunda, unica docet paſſio hypochondriaca. Procellam nempe, & acceſſum præſagit, ſi vena fortiter inſuetoque turbine pulſitet. Stetit autem hactenus neglecta actio regiminis, ipſaque animata facultas Duumviratus peregrina oberravit, ſoliſque atræ bilis mentitis purgationibus, id eſt, virrum liquationibus, fruſtra eſt inſudatum. (Interea

terea ſemper ſpem Scholarum, harumque jactantias riſit, & abtruncavit quartana:) vaporibus itaque atrabilariis tributum eſt amentiarum, morborumque reluctantium omne imperium.

54. Igitur luce meridiana clarius eſt, in Amentiis ſcitum nil, nil actum in apoplexia, nil in uteri præfocationibus, nilque demum in epilepticis inſultibus cum fruge cogitatum, præter inanes corporis torturas, lanienas liquefactivas, & vanas virium jacturas.

55. Sæpè namq; per inania ſoporifera, maniæ ſuccurrere, & fruſtra eſt tentatum. In quadruplo ſui nempe vix ſomnum conciliant: ideoque terrore plena eſt eorundem exhibitio. At non minuitur furor per ſopores, aut vincula. Narcotica namque dant ſomnum, ſomniaque moleſta. Nam dementia nil niſi vigil eſt ſomnium. Ideoque opiata, ſomnum nocuum & cum labore adferunt.

56. Quicunque enim non poteſt quartanæ cauſam occaſionalem è Splene reſolvere: is multo minus ad ſanandum dementiam ſe convertat. Dementia namque abſque materiali errore, in hypochondrio ſedet plerumque, & ob id tradux eſt in poſteros. In hoc nimirum differt mania à delirio, quod illa ſordibus careat.

57. Ridebunt, diſcere recuſantes, quod unum, vel pauca arcana Paracelſi, in omnem morbum valere aſſeram. Quibus ſuo quandoque limite ſatisfaciam. Nunc autem ſat eſt repetiiſſe, unam in homine eſſe animam in ſtomacho, tanquam lecto ſuo, undè vitales univerſim poteſtates deſumendæ ſunt. Ac quicquid hanc animam turbat, laceſſitve: idipſum per remedii unitatem recedere compellitur, ſi vires atque eſſentiam omnium membrorum in ſe contineat.

58. Quod ut tanto fiat manifeſtius, hiſtoriam adducam. Vidi nempe obeſum corpus, cujus tota pinguedo reſoluta fuit in laticem, qui dein per lotium excretus fuit. Non enim arbitrari potui, renes ſuum habuiſſe munus tranſmutandi adipem, ſub pelle diſtentum, in aquam: quin potius credidi, id illi concedendum facultati, quæ cruorem in adipem formavit. Ut ſcilicet ejuſdem ſit facultatis læſæ, convertere adipem in laticem, cujus antea officium fuit, è cruore adipem conficere. Non eſt autem iſta renum dignitas, quod nos pingnes aut macilentos faciant. Dum non rarò tabidis ac calculoſis renibus, pingueſcant plures.

59. Verum exin liquet manifeſto, ſtomachi principatus: quodque ut radix totam arborem, hujusque digeſtionum comœdiam tam in frontibus, fructibus & corticibus, quam in ligno, medulla & ramulis gubernat: ita & idem in nobis pariter contingat, vi Duumviratus. Sæpè namque occurrit Capuccinus, longo jejunio gravatus, potuque pauco, & parvæ cereviſiæ ſaturatus, craſſo tamen corporis habitu dòtatus. Ex adverſo autem, cernuntur edaces, lautoque mangonio educati, inſigniter macilenti: Sanè utut utrumque hunc caſum rumino, reperio fontalem ſtomachi digeſtionem, gubernatricem cæterarum velut ſibi ſubalternarum. At mirum ſaltem, quo pacto reſolutus adeps oleoſus, in priſtinum aquoſum laticem retromigret, imò in venas, ac tandem ad renes per claſſicam retrahatur. Quod ſanè totum in ſe eſt tenebroſum: niſi unius vitæ, à ſede ſua, in univerſum corpus ſit plena poteſtas, authoritas, & facultas; qua Hippoc. totum corpus ἄπνουν καὶ ἔκπνουν ὅλον dictavit.

60. Cujus contemplatione, alibi dixi hominem, non niſi injurioſo nomine, vocari animal. Etenim qui cunctis animantibus indidit nomina propria: non autem ſibimetipſi: eò quod ſua ſuiipſius deficeret cognitio, quippe quæ intra animantum latitudinem non reperiretur, nec eſſet: ſtatim conſpexit, etſi non reſponderet aliquis character, qui ſe ſibi repræſentaret. adeſſe aliquid, in natura humana, quod ſupra animatorum ſortem ſcanderet. Idque cum Adamo, Scholæ ſat indagare potuiſſent, ſi ſaltem ſemel conſideraſſent, cur ſolus homo rideat. Equidem non eſt riſus ex admiratione præſentium, aut præteritorum. Nam infans ſæpè ſalutat ſuo riſu, alloquentes. Itaque fit riſus ex nexu duplicis animæ, quo belluæ carent. Anima quippe ſenſitiva, primorum conceptuum fons & origo, conſiderans aliquid ſibi placitum, illud unà cum brutis concipit in gaudio: ſed dum mens in penetranti lumine, ſentit ſe

animæ

animæ ſenſitivæ ſociam, in jucundis conceptibus animæ ſenſitivæ velut admirabunda condeſcendit; quaſi admirans, aliquid eſſe, quod gaudio ſit dignum : atque inde riſus.

61. Idem quippe mens facit in riſu, quod alioqui ſola ſenſitiva agit ſuo in corpore, per titillationem odaxiſmi. Nam quis quandoque ſubſilit, ſi ſaltem titillatorem minantem viderit. Intelligit nimirum, novitque anima, ſua in ſede rem, cujus nomen perſæpe non poteſt reperire in capite, licet illud aliquoties diſtinctè noverit, pronunciaverit, & in thecam memoriæ reſulcaverit. Conſtat nempe Duumviratus intellectu proprio menti immortali, atque inſuper intellectu, ſive vi phantaſtica animæ ſenſitivæ, utentis ſuis organis, diverſimodè diſtributis : quorum tamen collegium intra ſedem animæ celebratur.

62. Expoſui jam, quomodo Duumviratus jura ſua in inteſtina, in cor, in caput, nervos, vertiginem, imò & in mentis principes facultates exerceat: reſtat modo explanare, quantum in pulmonem virium habeat. Ubi inprimis obvium eſt, Quod qui propter vitam nimis ſedentariam anhelitus facilè ad quemvis motum interceptus eſt, eoſdem ſæpè & unico vomitorio liberavi, ita exindè confirmatus manſi, totam illius difficultatem ad ſtomachi contermina loca ſitam eſſe, ac inſontem pulmonem haberi.

63. Quod autem tuſſes ſpectat, patet ſanè, licenter opiata quædam operari, atque mandare non ſolum, ut melius longiusque aut quietius dormiant, ſed memini, quod aſſumtum Paracelſi Laudanum, etſi inſomnes propemodum tuſſienti noctes præberet; ita tamen tuſſim pacaſſe, & copioſa flava, compactaque ſputa compeſcuiſſe, quod mox nedum in quanto, ſint immunita: verumetiam in ſputa muccoſa ſubpallida, ac dein in alba ſint mutata. Potiſſimum etiam quod manè, per vomitum rediens opiatum, ſerò aſſumtum, teſtaretur ſuſpenſam tuſſim, ſimulque generationem ſcreatuum, copia & colore horridorum ſtetiſſe. Inprimis ejuſmodi ſputa, ſive ſcreatus, non è capite in laryngem deflua, alibi ſub deliramento catarrhi, à me demonſtratum abunde antumo. Ergo in ipſo aſperæ arteriæ ductu indeſinenter confici, ſatis eſt apertum. Ac per conſequens, pharmacum adhuc in ſtomacho, aliis cœnæ cibis permiſtum, compeſcere, ne liquor alimentarius laryngis degener evadat, atque in ejusmodi muccum adeo copioſè recedat. In quo conſpicua eſt vis reſtaurans ſive fortificans, ſtomacho impreſſa, ad pulmonum œconomum jam deferri, atque inibi jus ſuum diſtendere.

64. Quæ quidem ut primis annis cum jubilo & admiratione ſic evenire conſpexi, ita deinceps ſtudui, vim iſtam reſtaurantem detinendo augere, ſuppreſſa interim vi opiata narcotica & nocua. Statim enim inde certior factus ſum, ſolutum ſulphuris florem efficere hoc caſu, quæ ab ipſo ſulphuris corpore pariter ſoluto, nequicquam contingunt. Idque totum ſcilicet, non in quantum ſulphur ut tale, ad pulmonem intret, nec quidem florum ſub privilegio admitteretur, vel poſt omnem digeſtionum metam, conſtans, atque immutatum ad reſpirationis organa quoquo modo deveniret, ſed duntaxat, quatenus vis anodyna in ſulphure ſic aperto elucეſceret, quæ adhuc intra ſtomachum detenta, indè jure Duumviratus, ad pulmonis regimen ſpirituale contenderet. Felix itaque æger cujus auxiliator Medicus novit lerhalia è papavere ſeparare, retento auxilio excitatore poteſtatis in Duumviratu. Alioqui ſanè nocuum cum proficuo ſimul aſſumuntur, unumque impedit alterius profectum. Itaque opiata non ſomnum inducant, at ſaltem cohibeant receſſum ſpermatici & alimentarii liquoris, in degenerem exſulemque, atque proſcribendum ſcreatum, ſputumque tam frequens atque horridum. Quod nimirum quo copioſius exſcreatur, expedirique videtur, eo quoque abundantius ſuccreſcit de novo. Quapropter cohibitio generationis degeneris, non niſi vi reſtaurante ſuſcitata intra Pulmonis cannas contingere, ſat evidenter noſcitur. Scilicet vis opii noxia retunditur, ſicut citra ſomnum (ſaltem non vi ſomniferâ) in pace, quiete, & citra tuſſim, ſibilum & ſtertores, introducatur libertas reſpirandi.

65. Valet autem ſtomachus compeſcere

productionem tot phlegmatum ſcreatu rejectorum, quatenus ejus digeſtiva vis præſidet digeſtionibus cæteris. Ideoque ſanant opiata præfata productarum mucilaginum, quamdiu defectus ille promanat vitio fermenti digeſtivi. At non ubi pendet è corruptione roboris innati. Nam tunc etiam invito ſtomacho in tabem properat: non ſecus atque ſtomacho eſt impoſſibile reſtaurare vitam jam in occaſum vergentem.

MENTIS COMPLEMENTVM.

1. *Cæca de Mente notitia.*
2. *Quæ ſit potiſſima Mentis operatio.*
3. *Quidditas animæ ſenſitivæ.*
4. *Sagacitas, non eſt ſolius Mentis filia.*
5. *Probatur.*
6. *Ab animæ fructibus petenda ejus notitia.*
7. *Propinquior mentis notitia.*
8. *Differentia ſenſitivæ humanæ à brutali.*
9. *Fructuum ſenſitivæ diſpenſatio.*
10. *Fluunt è præexſiſtente cognitione ſenſuum.*
11. *Hortatus.*
12. *Abſtractiores ſunt Mentis operationes.*
13. *Requiſita ad puritatem operationum mentalium.*
14. *Qualitas operationum mentalium.*
15. *Commendatur oratio ſilentii, pro Mentis notitia.*
16. *Additur ratio.*
17. *A Sapientia Patris diſcitur Mentis majeſtas.*
18. *Tres optatus explicantur.*
19. *Illorum excellentia.*
20. *Novum & inauditum eſt, quicquid claudit oratio Domini.*
21. *Optatus amoroſi faſtigium.*
22. *Locus ſenſibilis fomitis.*
23. *Sentiuntur, & non eſt verbum par, ad exprimendum abſtracta arcana Mentis.*
24. *Illuſtratio amoroſæ Mentis.*
25. *Author, lubens fatetur ſuum nihil.*
26. *Nuperi directores Mentis, qui per feneſtras intrarunt, expleduntur.*
27. *Hi cadent in temporis maturitate.*

De ortu, ac muniis animæ ſenſitivæ jam quædam dixi: at nondum ſatis, multoque minus de Mente immortali ſat dictum: utpote quibus duobus verbis ferè explicantur, quæcunque de humana Mente ex fide habemus, nihilque eſt prorſus, quod nos in ejus apertam cognitionem deducat. Quapropter quicquid de illa ſcrutamur, adhuc obvolutum eſt tenebris, ac planè ignotum.

2. Nec enim quicquam de Mentis quidditate commentari poſſumus, niſi quod operando didicimus, quodque nobis gratuitò datum noſcimus. Etenim jubemur, hominem ex operibus ejus noſcere atque diſtinguere. Nec eſt autem potiſſima Mentis operatio iſta, quam poſt præmiſſarum hauſtam notionem, ex concluſione humanum ſibi judicium format & concipit. Quia nec ipſum hominis judicium, propriè ad Mentem ſic ſpectat, ut hujus ſit immediata proles. Quippe tam arcto in nobis vinculo adhæret Mens animæ ſenſitivæ, ut earundem diſtincta officia vix ab invicem hactenus ſeparent humanæ conſuetudinis commercia. Equidem abſtracta omnis ſpeculatio, ſolius hucuſque Mentis opificium creditur, ſub quo ſcilicet ſentiuntur labores in capite. Præſertim quod belluis peregrina iſthæc credantur. At jam alibi demonſtravi apes numeros obſervare, & ſingulo mane ſuum diſtinguere alveare à viciniis, per numeros: itemque proin & redeundo renumerare, ne in ignotam, ingratamque Rempubl. ſuam deponant mellis aut ceræ ſarcinam. Nil eſt autem brutis tam exoticum, ac numerandi exercitium. Sic quoque in beſtiis quandam obſervamus phantaſiam, & non obſcuras diſcurſuum notas, & ut delectum, ſelectivè unius præ altero. Idque nimirum etiam in contingentibus non aſſuetis, nec unquam antea viſis, multoque minus à genitore edoctis. *Serpens* namque *callidior cæteris animantibus erat.*

3. Quare ſi inter bruta ſagacitatum noteñtur differentiæ, locus relinquitur ſuſpicandi in homine, eaſdem operationes longè adhuc ſolertiores,

ſertiores, potentiores, eminentiores, & frequentiores, quam in brutis, hominumque animam ſenſitivam ſagacitate ſuperare animalia: niſi ſenſitiva hominibus eſſet advena, atque ſuæ naturæ prorſus exotica. Quippe qui totus in Dei imaginem dilectus, & erectus erat, non autem ut in ſpecificam brutalemque animam degeneraret, atque ſic imaginem Dei deturbaret. Inanis ergo tabula manſit anima ſenſitiva in homine: quippe quæ à lapſu, corruptæque naturæ macula, ſuum deſumſit exordium, adeoque etiam vix ita propriam nacta eſt phantaſiæ dignitatem, quæ non undequaque à mentis operationibus dependeat, ut mox clarius patebit.

4. Et quanquam ſagacitas filia judicii atque diſcurſus ſit, non tamen propterea adhuc propria Mentis operatio vel fructus eſt. Etenim quæ jam à primo lapſu, animæ ſenſitivæ cuncta vitæ munia abdicavit, juſto quoque merito judicium ſagacitatis ſuæ, ita animæ ſenſitivæ phantaſiæ complacuit, ut facultates, quæ in hoſpitio cerebri exercentur, hominumque differentiam in acumine, celeritate, & hebetudine judicii conſtituunt, non injuſto titulo credantur delegatæ animæ ſenſitivæ, & huic velut propriæ, quia inquilinæ.

5. Quamobrem quæcunque in nobis diſtinguunt Terræ climata, variant, patrantque ingeniorum inde diverſitates: non eſt ſanè veriſimile, eadem ex homogenea mentis immortalis ſimplicitate promanare. Ac ego inprimis dudum in his hæſitavi, donec amentias, deliria, ac fatuitates, vidiſſem introduci per ſimplicia, tam externa, quàm domeſticis laribus prognata. Utpote, quæ ſcirem non habere acceſſum, ad mentem, quam ne quidem attingunt, multoque minus penetrare valent, atque omnium minime eandem ſuperare tentant.

6. Certè in hoc itinere multæ occurrerunt ſalebræ, & nulla diſtinctionum ſubſidia. Quæ ſcilicet anteriorum ignavia, nos arcet à cognitione mentis, imò & ſuſpendit à vera notitia operationum ejus, citra quas nimirum impoſſibile eſt judicare de vocatione, deſtinatione & directione mentis, in unoquoque noſtrûm. Adeoque iſta negligentia, nos brutis hactenus pares fecit, ſervatque in nobis ſpiſſas belluinas tenebras, ſi eas omnipotens bonitas per fidem non illuminaſſet. Quare nec mentis operationes proprias diſtinctius ante oculos proponere potui, quam per orationem ſilentii, utpote quæ propriiſſime genialis mentis operatio, planè abſtracta eſt & creditur. In cujus nempe ſplendore, eluceſcit diverſitas operationis mentalis, ab animæ ſenſitivæ judicio, diſcurſu & phantaſiæ decretis, noſque, filios tenebrarum, judicioſiores, atque ſagaciores facit, inſtar ſerpentis, ac filiis lucis hac in parte longè præponit. Vivit enim anima ſenſitiva in nobis, vitæque edit ſuæ non ſegnia teſtimonia: attamen quia brutali, ſpecificaque ſuppoſitionalitate caret; idcirco indiſtincta tantum luminis vita gaudet, & operationes mentis concipit in ſe vitales, eaſque appropriat ſuis poteſtatum exercitiis: non ſunt tamen veræ, atque propriæ functiones mentis: Quippe uti mens nunc à lapſu, obvolvitur lumine animæ caducæ, ac proin velut planè ab omni corporis regimine ceſſat, diradiatque ſuæ vitale lumen in ſui vicariam Senſitivam. At non proinde ejus actiones ſunt ipſius mentis, quæ idcirco tantum functiones abſtractas, ſibique in hoc conſimiles edit.

7. De venatione ſcientiarum, aliqua ſum contemplatus circa mentis operationes, ac potiſſimum quæ concernerent Intellectus dignitates. At non ſat ſunt iſta, pro mentis aliquali cognitione. Quocirca ut ejus aliqualem cognitionem per abſtractas ſui operationes hauriamus, repetam, quæ jam ſupra de divina in nobis imagine ſcripſi: Nimirum intellectum, voluntatem, & amorem, deſiderium inquam, vel optatum, eſſe poteſtates, menti tam intimas, ut ejusdem deſignent ſubſtantiam. Amor inquam ille procedens ſubſtantialiter ex aliis duabus. Atque hinc omnem proximè, totamque mentis functionem ſentio inchoari in nobis.

8. Cæterum demonſtravi quoque alibi, aliam nunc & corruptam eſſe vitam noſtram, poſtquam per carnem peccati ſuſcitata eſt anima ſenſitiva, terrena, mortalis, caduca, animalis & diabolica: cui mens immortalis alligata fuit à peccato. Recordandum tamen, juxta doctrinam de ortu formarum traditam, quod

ſenſitiva in brutis non ſit ſubſtantia formalis: ſed forma ſubſtantialis, vitalis, quæque in nihilum abit, non ſecus ac lumen candelæ. Eſſe nimirum lumen vitale à Patre luminum creatum, & creaturam neutram, inter ſubſtantiam & accidens. Quæ nimirum in brutis ſubſiſtit in ſe, abſolutè, & determinata in ſpeciem brutalem. In homine verò, quia poſterius advenit jam corrupta natura, non eſt determinatæ ſpeciei brutalis, ſed lumen vitale duntaxat, & non vita ipſa, prout in brutis, quia vita ipſi à mente, quam obvolvit, radicaliter inſpiratur, ac velut mutuatur, non ſecus atque Luna à Sole ſuam lucem ſuſcipit.

9. Et quanquam hæc hominis Senſitiva, ſagacitate animas brutorum longè ſuperet, nihil tamen agit absque mente. A qua enim vitam deſumit, non poteſt non & inde vim cogitandi mutuare, cui tam intimè eſt alligata, quod mens Senſitivam prorſus penetret. Cogitat quidem ſenſitiva humana, vi propria: ſed illuſtratur à mente. Ac propterea tota cogitatio noſtræ Senſitivæ, eſt totius hominis. Perinde enim accidit, prout in Luna & Sole. Illa quidem habet proprium ſibi lumen, at Solis reflexo lumine ſplendet (prout alibi de meteoris,) magis, ſuumque in Luna lumen velut perit. Senſitiva igitur in nobis, diverſimodè cogitat, ac gradus amplitudinis ſentiuntur cogitando. Nam inprimis in mania, amentia, fatuitate, delirio, furore, ebrietate, & ſomniis, ſunt quidem diverſæ cogitationes totius hominis, attamen cum tam exiguo mentis lumine, ut hæc non niſi nitorem adferat, quem ſaltem recuſare nequit, propter arctam vinculi ſui neceſſitudinem. Igitur ipſa Senſitiva, quia mortalis, ab injuriis rerum caducarum imperita, illarum ſuccumbit importunitatibus, propemodum ſola cogitat, puſillo mentis lumine, ut vitæ adminiculo adjuta. Quapropter cogitata illa, ſunt peccati expertia, eò quod mens in iis non cogitet, ſed à Senſitivæ contracto contagio obnubilatur. Porrò quantum cogitationes, ab inſonti illo contagio recedunt magis ad diſcurſus abſtractos, tantum plus de vita mentis, quam de propria Senſitivæ vitalitate, participant.

10. Senſitiva nimirum omnis cogitatio, de neceſſitate, ſenſuum Miniſterio adducta eſt, neque eam excedit, utut ſe ſplendidè ab iis abſtrahat. Quidquid namque ſenſibus percipi poteſt, id nondum ſolius mentis fundum attingit. Hæc itaque cogitandi varietas in Senſitiva, judiciorum noſtrorum tantam parit latitudinem, & varietates.

11. Denique prout in Luna, Solis lumen ſuum amittit calorem manifeſtò, ac peregrinum ſibi frigus induit: Sic & in vitali Senſitiva, radius mentis, licet nuditer ſit intellectualis, transmigrat in dominium Senſitivæ: adeoque & invenit ibidem legem terrenam, legi mentis oppoſitam. Quare ſedulo procurandum, ut quantum eſt poſſibile, abſtrahamus nos ab omni eo, quod ſenſibus concipi poteſt. Sic namque ad montem Domini itur, quorſum noſtri itineris ſcopus eſt.

12. Neque enim hoc dixiſſe ſic obiter, ſat docet nudas operationes mentis, nec via cernitur, qua mentis aliquam cognitionem acquiramus. Nam ſunt adhuc ejusmodi cogitationes, totius hominis, quamdiu eſt aliqua egoitas, vel mens aliquid apprehendit extra ſe, cum dualitate, & nondum rem, ut ſeipſam transfiguratam intuetur. Proprietates ſcilicet hominis, vel rerum aliarum, ſic adſpicit totum ipſum: non autem eſt nudum intellectuale mentis lumen: quod tum operatur; ſed eſt combinatio amborum luminum vitalium, ſe mutuò penetrantium. In quo actu, eheu, ut facile, ita & plerumque mala aſſuetudine, lubenter paret mens immortalis, caducæ, Senſitivæ ſuæ pediſſæque.

13. Uſque adeo, ut ad optatam puritatem mentis, in abſtracto purè ac nuditer cogitantis, deveniamus, aſſumenda primum eſt Doctrina S.Dionyſ. ad Timoth. *Etenim ut divina intelligantur,* (divina enim ſunt, quæcunque imago Dei nuda intuetur) *& adhuc tenui modo, & ad inſpiciendum divina arcana, rejiciendi ſunt ſenſus, & quæ ſunt ſenſuum, & quicquid ſenſibus percipi poteſt. Rationem inſuper, actiones Rationis, & quidquid ratione cognoſci ac percipi poteſt, ſive id creatum ſit, ſive increatum: utque ex teipſo, & ex omni cognitione, omnium earum rerum excas, & venias in unam unitatem ejus, qui eſt ſuper omnem naturam & ſcientiam.* Hæc ille.

14 Etenim

14. Etenim mens, eſt proxima Imago Divinitatis: idcircò ſicut oculus nil abſolutius aſpicit, quam ipſum Solem, (cujus tamen luminis claritatem non tolerat,) cætera verò cuncta, propter illum: ita mens, nil propriè, principaliter atque intimè cogitat, contemplaturque, præter illam unitatem, & reliqua cuncta propter eandem. Unde manifeſtum evadit, quod quamdiu quippiam cogitatur, quod ſenſibus vel ratione percipi poteſt, nondum ſit pura nudaque abſtractæ mentis cogitatio.

15. Modus autem eò perveniendi, ſupra quidem deſcriptus legitur, at adhuc eſt procul remotus, & propemodum invius, propter omnimodam abſtractionem, & proſcriptionem omnium rerũ creatarum, imò & increati omnem conſiderationem, id eſt, abnegationem, per ſequeſtrationem progredientem, uſque ad omnem mentis activitatem, quæ nempe proin excludit mentis omnem cogitationem & contemplationem, exſpectatque supernè influum lumen gratuitum, nihil agendo: ſed tantum tolerando poſt exhauſtam omnem egoitatem. At cum ſic liberari penitus, non omnino conſiſtat in noſtra poteſtate, adeoque potius gratiam raptus monefaciat, quam veras mentis, nudaſque, atque puras operationes, quas hoc capite ſpeculari intendo, pro complemento Tractatus de Anima: Id circo juxta meam judicii pauperiem, non propinquius agendo ſcanditur ad ſupereminentem ſolius mentis, & abſtractam lucis intellectualis denudationem, quam per Orationem ſilentii in ſpiritu, in quo deliciæ Dei ſunt adorari.

16. Eo quod iſtam mentem, ut ſui denudatam imaginem, ſic in ſpeculo ſuæ divinitatis reflexam, illuſtret tum emanativè. Hoc eſt nimirum, quod glorioſiſſima Bonitas optat.

17. Ut autem fructus, ſive exercitia, prodant quidditatem Mentis, id potentius nec aliunde haberi putavi, quam ab exercitiis ſpiritualibus, quibus ipſa mens ſeſe extricat à connexis conceptibus rerum creatarum, cognitarumque ſenſuum miniſterio. Liquet enim, quid ſit ipſa mens, dum ſe abſtraxit à conceptibus, qui illam maculare ſolent, poſſentve, vel ſaltem impedire, ne ad nuditatem puritatemque ſui perveniat, in qua unitatem præfatam adorare queat. Dominus Jeſus itaque via eſt, veritas & vita. Via, inquam, ad ſe veritatem, & ad vitam Patris luminum. Via ergo dirigitur ad conſecutionem abſtractæ veritatis. Cujus optatus eſt, ut abſtruſa veritas, quam in mente ſui imagine depinxit, à nobis cognoſcatur, & adoretur in ſpiritu. Ubi ipſe eſt Præſens Regnum Dei, cum omnibus ſuis chariſmatibus.

18. Atque ideo non poteſt modus, mediumque adorandi in ſpiritu, propinquius ſciri, vel addiſci, quam à via & veritate ipſa, adeoque ab oratione, quam nobis dictavit, in qua ſunt primum tres amoroſi optatus, ſive amoris deſideria, ac totidem petitiones. Optatus enim iſti, ſunt abſque omni egoitate, & nudi reſpectus in ipſum Deum, & puriſſimi idcirco eorum omnium, quæ optari ex amore, & cogitari queunt. Ac primus illorum eſt, de quo veritas dicit: *Quærite primum Regnum Dei, & Juſtitiam ejus, & reliqua adjicientur vobis.* Non eſt autem Dei Juſtitia, ut nobis fiat Juſtitia, (*nam non juſtificabitur in conſpectu Dei omnis vivens.*) Sed ut nomen ejus ſanctificetur, quod nedum eſt ipſi debitum, adeoque juſtum; ſed optatus ille amoroſus nos iuſtificat. Præſupponit enim primum fidem ipſam Chriſtianam, dein & infinitam ejus bonitatem, qua dignatur eſſe Pater noſter. Ac quidem in verbo, (*noſter,*) egoitas pro Dei bonitate, & obligatione noſtrorum omnium ponitur, quæ alioqui nuſquam in tribus cernitur optatibus. Ac tertiò, exhibet immenſam ejus majeſtatem, commenſurandam ex habitaculo Cœlorum, quod eſt opus manuum ſuarum. Adeoque iſtis talibus præmiſſis, accenditur in nobis optatus amoroſus, qui non deſiderat, ut ſanctificetur ejus nomen, ſolummodo per filium ejus unigenitum, & noſtri mediatorem, ubi Abyſſus Abyſſum invocat: nec etiam duntaxat, ut Cœlites, & tota militans Eccleſia, ineffabile ſuum nomen adoret: nec etiam ideo ſenſus eſt, ut ſanctificetur nomen ejus in terra, ſicut in Cœlis; ſed ut ſanctificetur in nobis, & per nos: renunciata tamen in hoc omni egoitate & nihilitate. Utque ſit nuda & puriſſima reflexio honoris, & deliciarum Dei, in eo, quod eſt eſſe nobiſcum, & adorari in

in ſpiritu amoris: Ideoque & alter ſuccedens optatus, non petit ſibi Regnum Cœlorum; ſed Regnum Dei, quod in nobis eſt, ut adveniat propinquius. Non quidem nudè atque ſimpliciter propter nos, ſed quia ſuæ eſt bonitatis, eſſe cum filiis hominum in deliciis. Quamobrem etiam optatur, ut ſua voluntas fiat in nobis, ſuper nos, & per nos, cum plenaria reſignatione noſtri velle.

19. Tres ergo optatus procedunt ex anima, citra hæcceitatem, aut reflexionem in nos, quia excedunt omnem creaturæ perſonalitatem, ut Deus propter ſe adoretur. Ideoque excellunt omnem vim orationis, petitionis, laudationis, gratiarum actionis, imò & ipſius glorificationis. Nam agere gratias, beneficium notat, & complicat recipientem. Glorificatio autem, laudatio, vel ipſamet ſanctificatio, quatenus egoitatem meam ante Dei conſpectum defert, (quanquam interim ſit debita & obligatoria,) procul recedit à puriſſimi & amoroſi optatus excellentia, quo deſideratur ſanctificatio nominis divini in nobis, in qua Abyſſus Abyſſum invocat. Nam quis ſum ego, qui præſumam reſpectu infiniti, ſanctificare illud? qui nempe non niſi vermis ſum, peccator miſerrimus? Ideoque optatus amoroſus ſanctificationis, tantum excellit, ſanctificetur nomen tuum per me, quantum miſer peccator diſtat à filio Deiparæ virginis.

20. Laudes enim, & orationes, tam in lege Moſaica, quam hodie, per hymnos, pſalmos, & orationes fiebant. At nunquam ante edoctam veritatem aſſecutus eſt homo vigorem, altitudinem & profunditatem optatus amoroſi, ſanctificandi incomprehenſibilem divinitatem in nobis, in quo plus eſt excellentiæ, quam omnes ſimul creaturæ queunt comprehendere.

21. Non enim ſanctificatio iſta optatur, quia Deus eſt optimus, maximus, liberalis, &c. nam iſta includunt laudantis egoitatem, incompatibilem cum nomine divino, Deſiderium itaque, optatuſque animæ amoroſæ ferventer deſiderantis nudè & ſimpliciter ſanctificationem nominis divini, non fit quidem per creaturam intra Deum, ſed per liquationem mentis, deſiderantis in amore Dei: minimum enim, quod in ſe continet, eſt cum reſignatione ſui totius, ſe offerre Deo, itemque velle agere, & pati quidlibet, cum cordis, animæ & virium totali oblatione amoroſa, in obſequium voluntatis divinæ. In qua oblatione amoroſa, incompatibiliter excluduntur omnes cogitationes, præter nudum amoris optatum. Eò quod tranſcendat omnem reflexionem. Etenim quia nudus eſt, veſtem omnem ſpernit, quam Ratio ipſi poſſet ſubminiſtrare.

22. Amor enim iſte, tam nudus & excellens, oritur in ſede mentis, ſentiturque ibidem, ubi omnis primus conceptus fit abſque imagine & phantaſia.

23. Quamdiu vero verbis exprimi poteſt, nondum eſt mentis abſtracta cogitatio nuda, quæ ſcilicet à B Dionyſio deſcribitur ſupra omne id quod Ratione, ſenſu, ac verbis concipi poteſt. Sentitur quidem, at citra diſcurſum, & imaginationem. Quia nudo veritatis amoroſæ conceptu, ipſa veritas inexprimibili tum mentis attactu feritur, fruitur & appropinquat, imo mox penetrat. Alioqui quoties formantur Ideæ, aut conceptus verbis exprimibiles, retinent maternam Senſitivæ caducitatem, inconſtantiæ fragilitatem, incertitudinem, ac perturbationes. Paſſionibus ſubjectas.

24. In vi igitur Intellectus, nativoque ſcilicet Mentis vigore, & amantis Animæ cupiditate, generatur in nobis, tanquam in fœtu appetentis gravidæ, ens quoddam Deiforme, ſive purificatur ipſa Mens, adeoque Mentem, ipſamque Dei imaginem rectificat. Id enim non fit per viſum, ſenſualemque appetitum, qualiter in prægnante, nec concipitur corporeis latebris, ut neque in alieno fœtu notatur: ſed omnem facultatem Mentis, Animæ, Cordis & virium, requirit: ideoque Ideale iſtud ens, amoroſo optatu partum, manet in ipſa Mente, quam ſic diſponit, ut ſeſe transmutet in imaginem Deiformem, per gratiam divinitus affluentem.

25. Sed quis ſum ego, qui hæc ſcribo? Profectò vereor ne ſim campana, fideles ad Templum convocans, quæ ipſamet manet in celſitudine turris, foris. Sed tantum ſpero, ſi in præfatis profecero optatibus, quod meipſum ſim inventurus, quo magis meipſum humiliando neglexero.

26. Por-

26. Porrò ſurrexere nuper directores conſcientiæ, in ſe transſumentes omnem Mentis libertatem, præſertim in ſexum devotum diſpenſandam, hunc ſexum ad ſe intra vocarunt, dicentes quod Chriſtus unctus nedum: ſed & Jeſus Salvator cum illis eſſet.

27. Atqui hi ſtatim primo errant limine. Nam convocant ſuas devotas, in exercitia contemplativa, gregatim facienda, quæ ipſa Veritas alioqui clauſo poſt ſe cubiculi oſtio, fieri commendat. Dein ſibi honorem, reverentiam atque opes ſub obedientia, & voto multiplici, debere poſtulant. Adeoque inimicus homo ſua ſpargit ſemina pro zizaniis, ut quæ erant etiam ſemina bona, ſupprimat. Atque idcirco Vates Hildegardis prædixit, quod tandem ſecreta luxuria illis commiſcebuntur, & cadent velut Simon Magus, per orationem Apoſtolorum, ſive Epiſcoporum & fidelium. Cæterum, dum quis ſemel ſaltem in optatus illius vigorem deductus fuit, ipſe propriis punctus calcaribus feſtinabit eò redire, ac quaſi jam factus viarum gnarus, facilior ipſi erit aditus poſtmodum. Interim quia non quilibet eò pertingit, fecit Deus varias uti manſiones in ſuo palatio: ita quoque diverſa ad hoc media ordinavit, per Charitatem, quæ lubens omitto, eò quod non ſint noſtræ facultatis Medicæ objecta propria. Sufficit itaque mihi, propoſuiſſe Mentis in agendo amplitudinem, & vagam formandarum Idearum potentiam, tam ad conſiderationem morborum, & vitæ ſanæ: quam ad virtutum exercitia.

SCABIES ET ULCERA SCHOLARUM.

1. *Cur Author de ſcabie & lepra hoc loco.*
2 *Repetit dilucidius ſuæ pœnitentiæ exordia.*
3. *Error in cauſis, indicatione, & remedio.*
4. *Quæſtio Medentibus & Scholis propoſita.*
5. *Credulitates in Authore.*
6. *Seræ conſiderationes.*
7. *Ex mea hiſtoria xiij. Concluſiones.*
8. *Theoremata Scholarum eſſe ſcabioſa.*
9. *Scabies ſtetit in me, ante intemperiem hepatis.*
10. *Puſtulæ in Scabie, ſunt ſigna, & fructus Scabiei; non autem Scabies.*
11. *Notantur radices graminis in apozemate.*
12. *Cauſa occaſion ales ulcerum.*
13. *Scholarum ſomnia.*
14. *Galenus notatur ulceroſus.*
15. *Inconſideratio Scholarum & Galeni.*
16. *Abſurda aliquot.*
17. *Sanies, & Pus, non ſunt excrementa, quanquam ſordes.*
18. *Corruptor in ulcere, eſt ulcus.*
19. *Cruor non vitiatur in cavitate ulceris.*
20. *Inanis Scholarum labor.*
21. *Vlcerum radix.*
22. *Vlceris cavum non eſt ipſum ulcus.*
23. *Puris conſiderationes.*
24. *Puris & saniei differentia.*
25. *Inſcitia Galenica.*
26. *Dogmatis Galeni aliquot abſurda.*
27. *Cauſa occaſionalis in Corruptore.*
28. *Quàm ridiculus Catarrhus in ulcera antiqua, quamque ſtultè Cauteria eò applicata.*
29. *Fermentorum ignorantia quid pariat.*
30. *Quomodo tot ulcerum diverſitates in unico cruore.*
31. *Corroſiva ſi ſanent ulcera, magis tamen ſedata illorum corroſione.*
32. *Nugæ Paracelſicæ, de microcoſmico ulcerum ortu.*
33. *Vrgetur Paracelſus cum Microcoſmi identitate actuali ac vera.*
34. *Idiotiſmus ejuſdem de alimonia vulnerum, ac ulcerum ab extra.*
35. *Vlcerum medela arcana.*
36. *Vulnerum ſanatio.*

1. HActenus oſtendi cauſas morborum, a Galeno & ſequacibus traditas, erroneas atque fallaces eſſe: deceret modò tranſire ad doctrinam morborum veram, licet hucuſque ignotam, niſi quædam me detinerent, atque aliò diverterent, quæ præmittenda jure videntur. Poſtquam enim

enim de morborum Regina Peſte, edito codice tractaverim, & ſimul de Lithiaſi, tanquam monſtro, tam in nobis, quam in matulis extra nos genito, ſub prelo locutus eſſem: atque ibidem occaſionaliter de Lepra, Apoplexia, Paralyſi, Sopore, Spaſmo, atque cognatis morbis obiter egiſſem; nil verò penitus de cutaneis defectibus: operæ pretium æſtimavi, priuſquam de morborum eſſentia, tam in genere, quam in ſpecie, ex profeſſo hunc meum laborem abſolvam, quædam particularia præmittere, quæ fores, ad introitum cognitionis morborum, pandere putavi. Atque inprimis morbos pellis, vel ut magis obvios attingam.

2. Quamobrem libro de febribus, recitavi quidem pœnitentiæ meæ principia, quibus à Methodo atque doctrina Scholarum recedere ſum coactus, ut oſtendam axiomatum futilitates, quibus Mundus fallitur, tam à potu purgantium, quàm æſtimatione morbos fieri, atque liberari, per ejectionem liquorum, quos Scholæ perſuadent eſſe noſtri conſtitutivos, & errantes in debita ſui quantitate & qualitate. Idcirco eadem reſipiſcentiæ meæ primordia huc referre, atque reperere, non piguit. *Conf. Part. II. p.* 115.

3. Adoleſcens cuidam doncellæ valedicturus, chirothecam, atque manum aliquantiſper detinui: occulta ſiccaque ſcabie laborantem. Ego verò inde, non quidem ſiccam, at ſanioſam ſcabiem mox contraxi, ſolo nimirum ſobroque attactu. Ac dein obſervavi pluries, mantilia ſcabioſorum pſoras, & tineoſorum pileos, tineas peperiſſe ut & leproſorum, atque venereorum contagia, participato fermento, propagata. Idque ſonat proverbium in Incorrigibiles relatum: Quod ſcilicet, unica ovicula totum gregem ſua ſcabie infectet. Etenim ejuſmodi vitia, vitulento fomite tranſplantata, abſque diſtinctione tamen, cenſentur à Scholis in reatu Jecinoris, deque ejuſdem intempeſtivo calore excitata. Quaſi unius ovinæ pellis contagium, hepata cæterarum ovium distemperet. Profectò hæc unica conſideratio, primum lucis adeptæ mihi fuit exordium. Unde nimirum maximæ Scholarum apud me ſcabies fuit manifeſtata, meque aliò compulerunt, poſtquam cernerem remedia Scholarum vana eſſe, futileſque earundem maximas.

4. Equidem accerſivi duos Medicos noſtræ urbis celebriores, gaudens propemodum, quod in me jam reſcire poſſem, an ſtudia reſpondeant praxi. Medentes autem viſa ſcabie, purulenta, illico cenſuerunt, in me abundare bilem aduſtam, cum phlegmate ſalſo; adeoque ſanguificationem in Jecore diſtemperatam eſſe. Gaudebam ſtatim, quod quæ mihi ceciniſſent Authores, confirmarentur ab expertiſſimis Dominis; utpote qui in matheſi didiceram, cuncta theoremata eſſe longè veriſſima, credebam id pariter medendi regulis, ſivè axiomatibus commune, atque inſeparabile: putans quod eſſent, id quod eſſe deberent, & ſpondebant. At ſtatim pro avita mihi curioſitate interrogabam, quænam iſta eſſet intemperies Jecoris, quæ uno & eodem actu, bilem flavam juſto iniquius accenderet, ſimulque plus juſto pituitæ progigneret: cum ejuſdem radicis, ejuſdemve ſanguificationis actus, non poſſet eſſe eodem tempore & viſcere, generatio bifurcata, atque adeò diſpar, quæ ſcilicet igneam bilem, ſimulque frigidam aqueam pituitam, abundanter ederet? Hæſitarunt expertiſſimi Domini, & arcuatis ciliis ſtupentes, ſeſe ſunt dudum intuiti, ac tandem illorum junior reſpondit: eandem igniti Jecoris intemperiem ideo non dare veram pituitam; ſed ſalſam abundantem: ſalis autem temperiem eſſe calidam & ſiccam. Cui ego: An ergo urinæ ſal, Jecoris vitio, abundanteque igne fieret: juſcula autem carnium non ſalſarum, ſalem minime induerent, etſi calore bullirent? Reſpondit ſenior: Hæc in Scholis mihi proponenda, non autem Practicis, quibus horas in lucrum familia deſtinarat.

5. Rogavit autem ſtatim, quos mihi Authores conſuluiſſem? quidve faciendum didiciſſem? Dixi ad hepatis, atque cruoris refrigerium, venam incidendam brachii dexteri ſubter Cephalicam: dein per apozemata refrigerantia, bilis torridæ reſpectu, progrediendum: ita tamen, quod incidentia, & extenuantia temperata eſſent miſcenda, propter ſalſedinem pituitæ. Oſtendi ex Rondeletio, apoze-

apozema, quod fortè 50. ingredientia contineret, in amborum finium ditiſſimam ſpem faciens. Et dum neſcirent, in lectionibus aſſiduum, atque impigrum omnium notatorem: voluerunt, ut ipſius mihi cuncta deſcriberem. Itaque poſt cruoris emiſſionem ſat opulentam, in verè Adoleſcentiæ & ſanitatis alioqui ſaturitate factam, ſumſi triduò præfatum apozema, cui quarto, quintoque mane, indidi Rhabarbari, atque Agarici, quantum ſatis: ut videlicet, natura inciperet obedire vocanti pharmaco, ipſique peccantes ambo humores redderentur ſequaces. Laudarunt univerſa, ac potiſſimum, quod diſcendi & parendi avidus eſſem. Veſpere autem quintæ diei proferebam Catapotia de fumaria, eo quod Cordus (qui Codrus mihi fuit poſtmodum) utrique humori peccanti conducere ſcribat: (nondum enim tum noveram ficto nomine pillulas ægris imponere: quaſi propter fumariam & non virulentorum ſolventium feritatem, ſedes movere.) Sexto ergo die, habui quindecim ad minimum ſeceſſus. Laudabant interim providentiam meam, qua corpus adeo fluidum præparaſſem. Mox à biduo inde, quod Scabies nequicquam ferocitatis depoſuiſſet, idem pharmacum aſſumo, cum inſigni ſtomachi averſione, parque ſucceſſit ſeceſſus. Dicebant ætatem 18. annorum floridam, bili generandæ pronam. Cumque cernerent, nil quicquam ob id pruriginis & puſtularum minui: poſt biduum tertiò ſumendum purgans decreverunt. Tum enim, ſub veſperum, jam venæ mihi exhauſtæ erant, genæ conciderant, vox rauca, totus corporis habitus concidens tabuerat; deſcenſus quoque è cubiculo, atque greſſus, erant difficiles, quia genua me vix ſuſtinebant.

6. Hæc ſano mihi à contractu ſcabioſæ manus, contigerant. Primis enim vicibus, cum tam amplas ſordes, tamque putidas adverterem, gaviſus ſum: Sed ſero nimis conſideravi, me ante pharmaca bene valuiſſe viſceribus, nunc autem dejecta appetentia, & digeſtione, multam comparaſſe maciem: manſiſſe Scabiem verò ſoſpitem, cum voce acuta & rauca. Denique ut cernerem, quantum bilis, quantumque pituitæ ejicerem, minxeram in matula & comperi per aſſumptum ſolutivum, ternis vicibus duas penè ſitulas, putidæ atque cadaveroſæ bilis ejeciſſe, ramentis muccoſis conſperſæ ejectas: quæ Medentes aſſerebant eſſe illam pituitam ſalſam. Atque interim dum toto corpore ferè, potiſſimum in cruribus, purulentas, amplaſque puſtulas alerem: interrogabam, an pus non deſignaret cruorem in reatu eſſe, non minus quàm bilem, & pituitam. Dixere, cum jam mihi vires flacceſcerent, ſilere ſe de literata venæ ſectione, alioquin opportuna, in puris perſtite abundantia. Ego autem conſiderabam pœnitens, quod antea rectè valerem, excepto contagio pellis, aliunde hauſto, quodque ex nihilo, non fieret aliquid: nec aliquid corporeum locaretur, niſi in loco: tarde ergo inquiſivi, undè tanta mihi bilis copia profluxiſſet? & ubinam latuiſſet? Venæ namque ſimul omnes, vix decimam ſordium partem continere potuiſſent, etiamſi nil boni cruoris continerent. Sciebam inſuper, tantum pondus nec in capite, nec in thorace, neque in abdomine, hoſpitari potuiſſe, quanquam viſceribus cunctis vacua fuiſſent.

7. Igitur ſeria cum pœnitentia, meoque damno, ex Matheſi collegi: 1. Quod nomen purgationis, eſſet impoſtorium. 2. Quod ſelectio particularis, educendi talem, aut alium humorem, pariter eſſet falſa. 3. Quia humorum ortus, & exſiſtentia, etiam falſa eſſet. 4. Quod cauſa Scabiei eſſet mentita, pro bile adusta, atque pituita ſalſa. 5. Quod jecur eſſet inſons, in contagionibus pellis. 6. Quod Scabies mea adhuc perſeverabat à purgationibus, licet non æquo furore. 7. Quod ejus furor non eſſet remiſſus, eò quod aliquis humorum aut plures putati, eſſent educti, & hactenus eorundem abundantia peccaſſet: Siquidem mox recuperato cruore, perſtabat eadem Scabies. Adeoque defectu plethoræ Scabies parum minuta fuerat. Tandem poſt tres menſes fortaſſis, ſulfuris facili unctione, à Scabie convalui. 8. Quod Scabies ſit affectus ſolius pellis. 9. Quod Scholæ, tam bilem quam pituitam, malè

affectos humores, tam in venis quam extrà, tam noxios quam innocuos, nominarent. 10. Quod purgantia quævis, cruorem & carnem promiſcuè liquarent, reſolverent & putrefacerent, etiam dum in ſtomacho, & inteſtinis morabantur. 11. Quod falſum ſit, cruorem redire in humores, unde genitus eſſet. 12. Quod in hoc contingeret regreſſus impoſſibilis, à privatione ad habitum. 13. Quod impoſtorium ſit, humores illos tres remanere in cruore, carne & ſolidis, ut per purgantia redintegrarentur in id, quod fuerunt ante carnis ſtructuram, &c.

8. Quæ cuncta cum invenirem pungantia, cum veritate naturæ, & cum congruentia philoſophica, manifeſte ſcivi, Theoremata Scholarum eſſe ſcabioſa, atque falſa. Adeoque non potui amplius dubitare, an bilis, vel pituita, cauſa Scabiei eſſent. Idque paulatim cum DEI Gratia, certo certius ſic intellexi, quod æqua pariter, per intellectualem certitudinem, ac velut opticam ſcientiam, ſciverim, nullam eſſe in natura bilem, nec tres humores cum cruore unitos. Quod autem pituitæ ac billis utriusque larva oſtenditur à Scholis, demonſtravi peculiari libro, eſſe ſordes morboſas præter naturam, atque producta vitioſa functionum.

9. Saltem in me, ſolo attactu contracta & nata Scabies, in plena valetudinis fruitione, antequam vel hepar unquam incaleſcere potuiſſet: nam Scabies mea concepta fuit quadrantis horæ ſpatio.

10. At puſtulæ ſcabioſæ ſucceſſu aliquot dierum mora poſt erupta, non tam Scabies ipſa fuere: quam fructus ejusdem. Si ergo Scabies è Jecoris intemperie oritur, ſaltem in me, ipſa Scabies prior fuit ſua cauſa.

11. Ovis gramine tantum paſcens, Scabiem ſponte acquirit. Si id ex intemperie calida hepatis: profectò inique gramen præſcribitis, pro hepatis refrigerio. Denique Scabies in me, ove, & cane, ſolis curantur unguentis, ſive ope externa, nec attenditur calor hepatis. Imò pharmaca è ſulfure, baccis lauri, & in helleboro albo nequaquam valent ad fervorem hepatis. Denique Scabies, attactu lintei, repente acquiſita, ejusdem eſt indolis cum ſpontanea: at ſaltem illa non oritur ex calore hepatis: ergo neque hæc: ſi rei ejusdem ſint cauſæ eædem in ſpecie, objecto, & ſubjecto. Etenim eo ipſo quo Scabies attactu manus, vel lintei ſcabie infecti concipitur in pelle tangentis: jam adeſt Scabies; cujus ſemen ſive fermentum, eſt in pelle præfata, vel linteo: embryo ejus dein, conceptus eſt in pelle tangentis. Cujus productum tandem viſibile erumpit.

12. Pariter quoque ulcera fiunt, vel è vulnere malè curato, vel à contuſione, ut cancer in muliere; vel ab apoſtemate erumpente: vel tandem à veneno intus genito, quod ſui malignitatem plantat in externa parte, ibique fermenti ſui virulenti proprietates figit. Unde quoque, quicquid cruoris alendæ parti in horas diſtribuitur, id totum in virus vertitur, juxta fermenti ſui proſapiam.

13. Non autem humores, iterato à morte reſurgunt corrupti, qui ab hepate eò mittantur. Scholæ itaque per Galenum creduliter abductæ, ſuis conſignarunt ſomniatis humoribus, è cruore & carne reſurgentibus, propter importunam viſceris cujusdam intemperiem, elementali pugnæ debitam.

14. Galenus enim in Therapeuticis vult, ulcus naturaliter conſtare debere duplici excremento: (hanc enim doctrinam poſuiſſe & non probaſſe, ſibi ſat viſum fuit:) liquidiore nempe uno ichore, ſive ſanie, & craſſiore altero, id eſt, pure. Hinc demum concludit, omne ulcus indicare, exigere & ſanari debere, duplici pharmaco (cujus nimirum peccato, pleraque à Scholis inſperata, ad anus relegantur, in Galeni deſpectum) uno nimirum quod exſiccaret, atque in ſe ſaniem combiberet: altero denique, quod eſſet puris abſterſivum.

15. Quàm ſerio enim hic vir ſuas texuit fabulas? & quam illibatæ ſervantur hæ næniæ adhuc hodie? Jam enim quadruplicis humoris, & quadruplicis excrementi inde reſultantis à corruptione illorum nimirum non amplius recordantur. Vult quidem Galenus, pus eſſe cruorem putridum, nec meminit ſui, dum ſanguinem, in corruptione, totum in bilem verti docet. Denique ſi purgantia è cruore ſeparent ſigil-

ſigillatim tres humores ad Medentis lubitum, deberet meminiſſe, id contingere per cruoris corruptionem, dum nempe in ſui conſtitutiva autecedentia dehiſcit: (aut falſum eſt, quicquid de purgantibus & humoribus commentum eſt) quapropter in ulcere', non duo ſaltem, at quatuor prorſus emergere deberent.

16. Imo apud Galenum erit ulcus absque pure (puta Cancrum, Cacoëthes, vel exedens ſola ſanie fluidum) curatu facilius, quam alioqui purulentum. Quippe quod ſolis exſiccantibus (puta creta, aut combuſtis oſſibus) opus habebit. Quam enim eſt ſtupidum atque inſanum, docuiſſe, ulcus curandum, per excrementorum fructuum, ſive productorum abſterſionem, & ſequeſtrationem? Non autem per præciſionem radicis, quam nuſquam ac nunquam, præter calorem intemperatum, noverunt.

17. Quandoquidem omne excrementum neceſſariam dicit relationem ad digeſtionem & partem, quarum reſpectu eſt excrementum: ita ut verum excrementum ſit ſupervacanea moles, relicta à digeſtione & à parte, cui eſt inutilis, ideoque ſequeſtrata: Quia excrementi nomen expulſionem continet, impuri à puro. Ideoque ſanies & pus, non ſunt ulceris aut partis excrementa, ut neque digeſtionis naturalis: ſed ſunt producta ſeminum, ſive radicum ulceris. Ideoque plerumque & in pleriſque fruſtra laborat, qui emungit ulcus, juxta præſcriptum Galeni, præſertim in malignioribus.

18. Itemque neceſſum eſt, quod quæ non nutriuntur, etiam excrementis careant. Nam natura nuſquam laborat, ut nutriat ulcus. Dum in ulcere habitat proprius corruptor, qui cruorem alimentarium vitiat, antequam digeri ſit aptus. Fæx quoque propriè loquendo, non eſt vini recrementum, ſed reſidentia mera; eo quod vini nulla ſit nutritio, nullaque digeſtio. Ulcus igitur, ut tale, non nutritur, nec natura intendit nutrire illud. Sanies ergo & pus, non ſunt excrementa ulceris, ſed producta Corruptoris: ſuntque cruoris in noxiam materiam depravati indicia, ſigna, producta, effectus, ſive fructus.

19. Etenim ſingulis partibus alendis, quotidiè deſtinatus cruor mittitur, diſtribuitur Juſtitia diſtributiva. Nec ſecus ulceroſæ parti, quam ſi adhuc rectè valeret. Quò cum deventum eſt, nec poſſit ibidem in veram aliti ſubſtantiam commutari, ſubit aleam, quam ulceroſum fermentum imperat: degeneratque ideo, & transmutatur cruor in radice partis, qua Corruptor locatur, reſidetque; non autem in ipſa ulceris cavitate, ſive alveo. Alioqui namque neceſſe eſſet, merum atque innocuum cruorem, decidere ſemper in ipſam ulceris cavitatem, atque ibidem corrumpendo degenerare. Quod oculus & quotidiana experientia falſum aſſerunt.

20. Ergo ſi Scholæ ulcus abſtergant, ſive linteo, ſive demum pharmaco, quanquam idem faciant ambo: non tamen niſi productum ultimum auferunt, nequaquam verò cauſam radicalem, vel originem attingunt. Quod ſi quandoque grumus cruentus, vel mucilago alias cruenta in ulcus decidant: id fit, quia in circumſtantibus (quibus nempe eſt ipſa ulcerum radix,) tanta eſt torturæ procella, quod venula aliqua propinquior exeſa, proprium cruorem nequeat comprimere. Adeoque cruor, qui forte ſic in ulceris cavitatem decidit, non cernitur in pus mutari. Unde manifeſtum evadit, cruorem non in ulceris cavitate, ſed in ejus marginibus degenerare: quapropter etiam vanitas Galenicæ doctrinæ ſpectatur, quæ ſanationem ulceris, in ablatione producti collocat.

21. Radix ergo cujusque ulceris, eſt in fundo & labris, ſive margine, id eſt, partibus cavitati finitimis habitat. Quibus nempe ſua eſt coquina, qua cruor alteratur in corroſivam ſaniem, pus, &c. Sanies verò ipſa, eſt productum, ſive effectus poſitivus ulcerum.

22. Ipſa autem cavitas ejus, quæ vulgò medentum ulcus æſtimatur, eſt productum privativum, atque deficiens. Sicut enim pagus crematus, aut deſtructus, non eſt bellum; ſed eſt effectus defectum, privationem, deſertionem, factamque deſtructionem accuſans: Sic nec ulcus eſt devaſtata carnis cavitas; ſed hæc eſt ſignum, ab ulcere relictum. In oris ulceris enim circumquaque habitat hoſtilis Corruptor, & hoſpes fermentum virulentum, ad quod cernimus oras, atque fungum, diverſimodè alterata.

23. Attendant ergo Scholæ, quid doceant dum ulceris ſanationem in ablatione poſteri producti tradunt. Pus imò non fert indolem excrementi, nec ut excrementum naturæ ab ulcere prodit; ſed eſt fructus ulceris, exotici ſcilicet Corruptoris, cum malignitate depravatus fermentaliter. Idcirco degenerat, exedit, rodit, atque depaſcitur.

24. Enimverò majora ulcera pure carent, ſaniem duntaxat plorant continuam, & ſubinde decuplo plus, quam juſta alioqui cruoris diſtributio requirit, atque in aquas acres, atque depaſcentes transmutatum ichor diffluit. Quæ Galenici nunquam ſuis ſiccantibus, etiamſi inſuper ſua ſupperaddant cuncta abſtergentia, & utcunque Catageni & Catatopus ſtentoriè glorientur de ſuis experimentis. Pus enim non niſi in carne clauſa, & aperta procreatur, iiſque nondum prorſus malè affectis: ubi interim cartilagines, oſſa, membranæ, venæ, nervi, viſceraque non niſi ichore madent atque liquantur, ſi ulcus tolerent. Itaque horum, quam carnis eſſet longè mitior, manſuetiorque corruptela & ulceris tempeſtas, quam quæ aliàs in carne tumultuantur. Eò quod remedii diverſitas finem, in quem deſtinatur, diſtinguat. Ideoque ſiccans medicamen imitiorem affectum denunciat, quàm quod & inſuper deberet eſſe adſtrictivum.

25. Ergo Galenus & ſequaces ſui, quia ignorarunt hactenus ulcerum cauſas, fomitem, uterum, ſubjectum, efficiens, modum fiendi, ſemen atque fermentum, non niſi ridiculas curationes, remedia, axiomata atque doctrinam tradidere. Quocirca nec mirum, cacoëthica, phagedæniaque ulcera non ſanari ſolita, remediis Scholarum: quæque ob id potiſſimum ſeſe ab operibus Chirurgiæ, magno Galeni, ſuorumque coætaneorum Græcorum, atque ſequacium Arabum dedecore, exemerunt; prout de Tumulo Peſtis ex profeſſo tetigi.

26. Mitiora etenim ulcera, quibuſque ſua eſt ademta malignitas, dumque ad incarnationem & reſtaurationem relictæ cavitatis feſtinant, ſolo ſtillant pure, adeoque difficiliora cenſerentur, juxta Galeni regulas, quam dum ichore fluerent. Ulcera autem jam mitigata, irritantur abſtergentibus, tantum abeſt, quod iiſdem ſanentur. Sanè, ſi exſiccantia & abſtergentia cunctis ſatisfacerent ulceribus, facilis foret quorumcumque ſanatio. Cur enim tàm anxiè Galenica Schola turbatur, circa electionem pharmacorum, ubi ſicca lintea utrique ſatisfaciunt indicationi abundanter? Nimirum unicum linteum exſiccat, & abſtergit unà pariter: Pudeat ergò, atque ſeriò illas pudeat, è Cathedris, è prelis, & ore illarum ejusmodi nugas, Adoleſcentiæ & Chirurgis, pro axiomate medendi ſuffundere: hoſque proinde ſic inſtructos, in necem mortalium, ſibique fidentium torturam, paratos dimittere, ſpecioſo Medentis & Doctoris titulo.

27. Non itaque pus & ſaniem abſterſiſſe, atque exſiccaſſe ſat eſt; ſed hoſtilis fabricator, partique inſidens corruptor, delendus: quippe qui nil exſiccando, abſtergendoque remittit, miteſcitve. Seminalis videlicet deleterii qualitas, venenoſaque impreſſio Archeo partis exotica, bonum cruorem ſibi diſpenſatum pervertens, ſui dumtaxat ablationem naturaliter indicat. Eſt ergo virtus, fermentum quoddam atque contagium, fundo inſitum, cruoris atque carnis corruptivum.

28. Videant ergo Scholæ, an eidem Catarrhus vaporetenus è ſtomacho in capitis planum ſublatus, initium atque fomentum dare queat; & an Cauteria ad lubitum injecta, eundem ſolitum Catarrhum, loco remediorum nedum exſiccantium, & abſtergentium, verum etiam vice revulſionum ſatisdare queant, propter connexionis continuitatem in radice eorundem, proportionem, applicationem, conſonantiam, imo & dependentem ſymphoniam.

29. Equidem quotquot fermentorum activitatem atque varietatem ignorant, neceſſe eſt, omnia creduliter cæcutiendo tentent & explorent.

30. Sunt nimirum totidem ulcerum fermenta, quod ulcerum diverſæ corruptiones, corruptorumque diſtantiæ. Quorſum unius panis teſtimonium plurimum conferet: quippe qui etiam diſputationis hujus judex eſſe poteſt. Qui nimirum in homine, cane, fele, equo, vacca, gallina, anſere, anate, ove, &c. totidem determinationes ſuſce-

ſuſcepit, quot fermenta ſanguinum, ſtercorumque ſpecificè (imò & genericè) emanant differentiæ. Sic & unicus ſpecie cruor, plura ſpecie ulcera, atque transmutatas ſui corruptiones ſuſtinet, pro fermentorum peregrinorum alteritate. Atque quantumvis unicus ad generationem ſatis ſit Archeus; varia tamen media vitæ, atque modi ſunt corruptionum: quot nempe corrumpentium ſunt familiæ. Eſt ergo plena atque exacta ulcerum ſanatio, fermenti ſui ablatio: non autem hepatis refrigeratio, non bilis ſomniatæ, vel ſaniei abſterſio.

31. Denique nec curantur ulcera, per applicationem abſterſivorum, adeo ut pro illorum malignitate, gradus corrodentium abſterſivorum, ſui augmentum optet. Non enim realgar fixum, per ſalem petræ, atque in adſtringens ſulfur dulcoratum, ſive mitigatum, ſexaginta fortè ulcerum diverſitates extinguit: quia rodit, exeditque, (etenim ſic non ſui dulcorationem cum repetito ſpiritu vini expoſceret:) ſed quia venenum mite jam habet, quod ipſum ulceris fabrum, cruorisque corruptorem eſt enecando. Quo videlicet ſemel in totum demortuo, non ceſſat deinceps caro ſpontè, è fundo ſuccreſcere. Itaque cavitas ulceris, carnis ſuccretionem, pellisque cicatricationem indicat, ut ablata ſcilicet fiat reſtitutio. Quæque ideo poſterioris relationem habent, reſpectu necis Corruptoris.

32. Porro quæ in ſeminale, toxicumque fermentum refero, Paracelſus ſuo more, in Microcosmi fodinas minerales, atque ſalinas tranſtulit. Nam ut ulcera, plerumque ſale odioſa putavit ſecundum ſuum Idiotiſmum, ulcera progenie mineralium, diſtinctisque eorundem familiis adſcribendo. Non enim in rixas me compono, ut neque me ideo natum ſcio. Quapropter viri inanitatem, & incircum ſpectam oblivionem doleo. Ut hominem, quem aliàs etymo, ſive limbo, totius univerſi epitome, deſumtum gloriatur: magisque illius extracti dignitate, quam Creatoris Imagine glorioſum fingit, calamitoſiſſimum ait monſtrum, ſolis mineralibus undequaque plasmatum. Is inquam, alibi, horum immemor, corpus humanum vocat per totum, Cagaſtricum: non quidem diverſis conſtans amplius ſalium texturis; at unius ſolum ſalis petræ ſtructura ſuperbum. Unde homines nati durum genus, ergo agæ terræ. Voluit nempe cuncta ſalia, lapides, mineralia, herbas, &c. in homine, velut ſeminariis ſuis, delitere. Prorumpere autem in actum, non quidem fotu confuſorum ſeminum, in Chao delitentium; at ſola ſeparatione liquoris vitalis, à ſibi connatis, retroire ſponte, in priſtina mineralia. Non attendens, quod abſonum ſit, cum Macrocosmus non minus Aſtris & plantis conſtare velit, quàm mineralibus, quod potius in ſalia, quam in plantas & quarupedia ſeſe reſolveret. Itaque nedum ſeminum, vegetabilium, Aſtrorum, & animantatorum: ſed ſui ipſius eſt oblitus in hoc Paracelſus? Quod ſeminis proprii, unde cruoris iſta moles, à vitalibus humanis ſeparata initiis, potius in hoc, quam in aliud minerale, retrocederet.

33. Ut enim Galenus caloribus omnia donans, febricitanter delirus, per aliquot ſecula medendi principatum in ſe traxit: ita Paracelſus, cuncta in ſubterraneam ſobolem redigens, ſupellectile pretioſa ſuperbiens dementavit aliquantiſper, atque proin in eundem principatum aſpiravit. Sed ſodes, quis ille Separator, qui à vitali balſamo, partem ſui adimit, & avellit? Ecquis demum Corruptor ille, qui partem à vitali ſorte avulſam, ſimul in ſalem mineralem (in ſe putrere neſcientem,) vel in occultum metallum, ſola fide credibile, mutaſſet? Annon de vita longa, mortem vocas balſami dominium? Quomodo ergo nunc mortem vocas balſami ſeparationem? Quisve in limbo humano diſtinctor ſeminalis, qui unicum & eundem à balſamo vitali liquorem, nunc in alumen, nunc demum in arſenicum torqueat? Profecto, Paracelſe, poſtquam operoſa & ridicula indagine magnas ſtruxiſti fabulas, quia fermenta neſciviſti, (ad quæ tamen velut principia activa & ſeminalia veniendum erat,) naturæ initia præteriiſti: ludensque cum Microcosmi limbo, ad tui beneplacitum, te ridiculum poſteritati exhibuiſti. Fermentorum namque plenaria cognitio facilem invenit viam, ad ulcerum

quorumcunque venenum cognoſcendum, tollendum, ſuperandum, ſeparandumque. Nam quicquid in naturæ curſu fit, id ſeminum neceſſitate atque ductu fit, moveturq; ad ſui ultimam periodum. Non autem ſorte reſoluti cadaveris, aut procumbentis partis nudo arbitrio. Quæ ſcilicet à privatione, in priſtinum ens reſurgendo, feſtinaret. Apage cum tuis nugis. Non enim nobis ſunt fontes ſalini; non reductiones cruoris, in ficta latentiaque metalla. Nec ſunt in nobis mineralia, laſciviendo ſeſe ſubtrahentia ab initiis vitalibus, aut horum ſubtractionum exſpectantia: ut nempe ab eſſe humano, in priſtina atque deſtinata redeant mineralia, ut ſic fiant ulcerum matrices, fonteſque. Nec etiam in nobis ſunt leges microcosmicæ magis, quam elementorum quatuor in nobis correſpondentes humores, horumve pugnæ vel ſimultates. Cum Nazianzeno enim, non poſſum hominem ad microcosmi regulas ludicras conſtringere. Malo enim infinities, me imaginem Dei, quam corruptibilis tortoriſque mundi. Nam licet homo vegetet & creſcat cum beſtiis & plantis: non tamen beſtiæ proin erunt plantarum imago. Sic licet homo ſentiat atque moveatur, imo diſcurrat unà cum belluis; nil tamen niſi homo loquitur. Angelus quippe nec loqui indiget, ut neque ſeminis organis. Sin autem avis loqui videatur, non niſi loquelæ tonum, aut articulationes imitatur. Non ſunt enim in nobis grandines, nives, rupes, ſaxa, metalla, marmora, ſilices, gemmæ; ut neque centrum mundi; ad quod cuncta ponderoſa deflectant. Nec eſt in nobis calculus ex creatione, nec ſunt ſpecies Porphyri, Jaſpidis, &c. diſtatque calculus in homine à vero lapide, non minus quam Pyrum à vacca. Pyrum namque mutatur quidem in carnem vaccæ citius, quàm calculus, in petram mineralem deflectat. Poeticum itaque, gentile ac metaphoricum nomen microcosmicum, non autem phyſicum aut verum. Phantaſticum pariter eſt, hypochondriacum, atque demens, omnes univerſi proprietates, atque ſpecies in hominem, artemque medendi intuliſſe. Aſt ſeria nimis eſt vita humana, ejuſque medela, quam quod Parœmiæ & metaphora nobiſcum ſuam ludant ſcenam.

34. Poſtremò totus eſt Paracelſus ridiculus, docens ulcus & vulnus ali herbis, balſamo, unguentis: adeo ut vera nutritione, & excrementorum ſecretione hos defectus per remedia nutriri, deperditamque ſui carnem inde verè, actualiter, & immediatè reſtitui, idque feriò ſcripſiſſe viſus. Quod ſanè ſuo lubens indulgeo Idiotiſmo.

35. Tandem pro ulcerum medela, eſt uſus Colcotaris, diverſimodè applicatus, juxta ulceris differentiam. Sæpe namque vinum macerationis lotione ſua id facit, aliàs pulvis ejus, poſt accuratam ſalis ſeparatioem: ac nonnunquam in oleo lini coctus uſque ad nigredinem, qui pro baſi eſt ungenti Felicis Wurtz in vulneribus. Sat enim dico curioſis, quod nempe Colcotar enecet omnem ulcerum Corruptorem.

36. Tandem pro vulnere ſcias, ipſam continui ſeparationem eſſe quidem immediatam atque ſufficientem cauſam, occaſionem, quatenus nempe aperit, contundit, &c. quæque etiam conſolidatione eget, ac per collam in vino ſolutam (eſt quippe è pellibus animantum parata,) mox conglutinatur. Præſertim ſi colla è corio hominis violenta morte, id eſt, integris viribus interemti ſit. Aſt alterationes Archei à profuſo cruore, conceptaque vindictæ aut indignationis alterius Idea, genitæ, quas proprio nomine noſtra voca vulnera, & non aliena: ſive quæ forinſecus infliguntur, non ſola indigent diſcontinui conglutinatione; ſed alterati Archei ſedatione. Huc nempe ſpectant olea, balſama, emplaſtra, quæ injuriati Archei inſiti, & localis pacem concilient. Quorſum nata ſunt balſama reſinarum, florum, herbarum: itemque quæ parantur è minio, ceruſſa, vel Colcotare. Huc facit etiam ſal Tartari per ſpiritum vini rectificati, donec adſtringentem guſtum nanciſcatur. Eſt namque balſamus Samech Paracelſi, prout ex Arſenico pro ulceribus, de quo ſupra, eſt ejus balſamus fuliginis: eo quod apud Peritos Realgar habeatur fumus metallorum. Non quidem, quod non ſit ſimplex per ſe natum atque ſubſiſtens; ſed à ſimilitudine: eo quod fumi metallici malignitatem arſenicalem imitentur. Sic claudo doctrinam externorum.

IGNO

IGNOTA ACTIO REGIMINIS.

1. *Impugnatur Axioma: Quod contrariorum ſint remedia contraria.*
2. *Fundamentum illius axiomatis.*
3. *Axioma de reactione patientis, ſive ſui defenſione ſub pugna, examinatur.*
4. *Argumenta in oppoſitum.*
5. *Idem per robora moventia, per generativa & anomala.*
6. *Ponderis nulla eſt reactio.*
7. *Actio reſiliens veteribus neglecta.*
8. *Ferrum candens agit, & non reagit.*
9. *Celeritas moventis, non eſt actio: ſed actionis modificatio.*
10. *Agentia alterantia propriè non repatiuntur.*
11. *Id probatur per actiones ſpirituum ſalium.*
12. *Axioma aliud notatur falſitatis.*
13. *Vnde falſitas illius defluxerit?*
14. *Agentia Heteroclita & Anomala quæ?*
15. *Pergit probare, quod probandum ſuſcepit.*
16. *In quo poſſit ſalvari dogma Ariſtotelis.*
17. *Explicatio actionis, in tarditate ignis.*
18. *Actiones in objectum ſuppoſito ſepoſitum.*
19. *Actio fermentalis & radialis.*
20. *Actiones hujusmodi, non referendas in vaporum culpam.*
21. *Ignoratum hactenus Blas regiminis.*
22. *Falſitas Axiomatis.*
23. *Nil patitur ignis ab objecto cremabili.*
24. *Differunt determinare actionem & reagere.*
25. *Actiones novæ.*
26. *Scholarum ſcotomia.*
27. *Illarum vacillatio.*
28. *Item earundem neglectus aliquot.*
29. *Actio regiminis ignota, non eſt quam vocant per conſenſum.*
30. *Error unde.*
31. *Anatome cur in tantam curioſitatem ſurrexerit.*
32. *Quantum ab Anatome requiratur.*
33. *Neglectus potiſſimæ partis Phyſices.*
34. *Scholæ putando deluſa.*
35. *Multa in nobis contingunt per actionem regiminis, citra canales deferentes.*
36. *Ad cæcos halitus, cæcitas cæcos deduxit ignorata actione regiminis.*
37. *Admiſſiones Authoris.*
38. *Actio regiminis eſt abſtracta à colligante medio.*
39. *Actio naturalis Spiritibus incorporeis.*
40. *Actio præſtigiatoria quæ.*
41. *Remedium ungulæ equinæ tollit luxuriam.*
42. *Regiminis exemplum.*
43. *Vteri regimen in totum integrale.*
44. *Regimen agit in ſuos ſcopos, intactis interſtitiis.*
45. *Facultates actionis uterinæ.*
46. *Furores uterini.*
47. *Modus fiendi, in nativitate morbi, ex actione regiminis.*
48. *Cur barbata non ſit frons.*
49. *Morbos capitales, non oriri per fumos è ſtomacho.*

Ex principio, quo Scholæ poſuere contraria in natura, confeſtim univerſaliter ſanxerunt, nil absque litibus, bello, pugna & disſidiis, agi in ſublunaribus. Usque adeo & jurgia, odia, æmulationes, fuere naturæ fundamenta ſive principia æſtimata, non minus quàm Philautia: quinimò & in aſtrorum Choreas, eadem odia creduli introduxerunt, Aſtronomorum ſuaſu.

2. Saltem ſtatuerunt, in toto ſublunari pegmate, nequicquam fieri, aut generari, niſi per relationem ſuperioritatis Agentis, ad patiens. Ita quidem, ut patiens cum violentia cogatur, dometur, alteretur, perdatur, atque in naturam Agentis transferatur penitus, per ſolam relationem potentioris in debilius.

3. Dum autem Scholæ Agentia, vel ætate, vel laſſatione agendi, cernerent ſenſim elanguefcere, decreverunt inde ſimiliter, id quidem non tam contingere ſeminum, poteſtatumque exantlatione: ſed reactione ſolius patientis. Itaque ſtabilivere omne patiens, viciſſim reagere neceſſario, atque eatenus ſimiliter omne Agens repati, nec etiam aliunde debilitari.

4. Unde per conſequens mihi omnem feci quandoque naturaliter rerum ſemina penitus indubiè,

dubiè exſtinctum iri, niſi miraculosè conſerventur. Veruntamen utrobique in doctrinis Scholarum perpetuum rus, & continuatam indagandi pigritiam contemplor uſque. Idque unicum repulit à me priorem formidinem. Enimverò poſtquam è natura ſubmoverim contraria, non potui deinde, ſano judicio, in Patiente ullam reactionem invenire, ut nec admittere hoſtilitates alibi in natura, niſi inter animantata. Illis nempe ſolis ineſt contrarietas, quibus eſt actualis defenſio in velle Patientis, contra injurias ab Agente illatas & ſenſatas. Quare: Nuſquam eſt reactio patientis in Agens, niſi ubi eſt contrarietas concepta in anima. Hoc autem ordinarium ordinatumque in natura ſic eſſe, demonſtrabo protinus: Inprimis namque permaneret Univerſus, prout modò ſubſiſtit, infinita vi verbi, ſi ità juſſus eſſet. Infinita inquam eſſent in ſuis ſucceſſionibus, & duratione, non autem unitatis actuali vi infinita creaturæ. Idque quia eſt fidei, probationis non eget. Nullum eſt igitur ſublunarium, ſui poteſtate infinitum. Hinc ſequitur, quod tandem omne Agens particulare, ſenſim etiam propria ſponte quandoque fatiſcat, exſolutiſque muniis, defungatur, per virium diſſolutionem, in ſpatio loci, durationis & roboris poteſtate, circumſcriptarum: niſi fortaſſis anticipatione termini, vel objecti impedimentis, ſtatutus dies, proprii & limitati defluxus, eludatur.

5. Sunt autem Agentium naturalium, quædam habentia vim motivam, quam Blas motivum dixi: ipſa verò Agentia, voco robora moventia. Reliqua autem moventia, Blas alterativum dico, quæ videlicet operantur per fermenti vim ſeminalem. Atque ejuſmodi Agentia, plerumque generant ſui ſimile. Sunt denique tertiò, Agentia quædam anomala, ſive heteroclita.

6. Dicam ex ordine de tribus illis. Equidem robora agentia, agunt in ſua objecta. 1. Per pondus prævalens. 2. Per figuram rotundam, angularem, acutam, cavam, &c. 3. Per corporis duritiem, mollitiem, &c. 4. Per Blas impreſſivum, à manu, malleo, acu, &c. 5. Per celeritatem. Etenim niſi aries cum celeritate, ad murum, vel malleus, ad clavum concutiatur, licet vis impreſſiva ſit robuſta: Blas tamen ejus erit ignavum. 6. Per impedimentum vacui. Et 7. tandem, per timorem penetrationis dimenſionum. Quod autem robora moventia, nequicquam repatiantur à ſuis objectis, patet: nam in primis, in præfatorum 6. & 7. natura univerſi potius operatur ne ſint, quàm ut, dum eſſent, operentur: multò minus repatiantur. Quia non repatitur Agens ab objecto, quod nondum eſt. Cum id quod nondum eſt, nondum agere, aut ex actione repati poſſit. Quoad primum autem, quod nempe pondus majus, à minori repati nequeat, per aliquam reactionem minoris, patet. Quia pondus minus, appoſitum ex oppoſito, non arguit ullam reactionem in agens; ſed fit iſtud, propter determinationem factam, vel à ſpatio loci, uti in elongatione ab axe: vel propter modificatam actionem ponderis majoris. Quod non eſſe veram reactionem, ſic probo. Pondus minus, ſimpliciter, & abſolutè, nil patitur à majori, à quo elevatur: ergo neque pondus minus reagit quicquam, quanquam elevetur, & cedat. Siquidem pondus minus tantum determinat actionem & gravitatem præpollentis ponderis, quatenus unumquodque agens eſt finitæ & determinabilis actionis. Quod autem ejuſmodi determinatio, non ſit reactio ponderis minoris, patet: nam idem pondus minus, remanens, quantum eſt, fit majus, dum elongatur ab axe. Itaque ſi qua eſſet actio, aut reactio in ponderibus, in præfato caſu, tribuenda eſſet ſpatio loci, & non gravitati ponderis. Cum unum, atque idem pondus, ſolo ſpatio loci, ſit varium, multiplex, ad lubitum Artificis. Spatium autem loci, vel elongationis, eſt quid externum eſſentiæ ponderis, & plane accidentale per accidens. Adeoque nec poteſt dare veram, & propriam actionem, aut reactionem in ponderibus. Determinatio itaque actionum in ponderibus non eſt eſſentialis atque propria actio, vel reactio, ponderis in pondus. Perinde quoque, ut ſpatium, ſive loci diſtantia, non habet vim aliquam internam, aut eſſentiale Blas motus localis

calis in globum, à bombarda emiſſum: ſed tantum determinat vim finitam impreſſi motus, ſic ut neceſſariò, per diſtantiam, ſenſim globi Blas acquiſitum langueſcat. Certum eſt namque, quod globus in medium diſtans operatur: quod intelligo, globo nullam eſſe activitatem, in ipſam loci intercapedinem, licet hæc tamen Blas globi ſic determinet, ut tandem pereat, quia finitæ eſt potentiæ. Pariter & in ponderibus: pondus majus determinatur quidem ad certam menſuram, & potentiam, per pondus minus: ſed illa determinatio, non eſt actio vera agentis alicujus, ſi motus localis, per locum ipſum (qui totus eſt externus, & accidentalis motui,) abſque reactione limitetur, aut ſi per durationem motus ſponte langueat. Sin autem locus, & duratio, non patiantur à motu, qui in illis fit, id eſt, quod modus reagat in locũ, & durationem: ergo nec loci, aut durationis, ulla erit vera actio in motum, etſi motus finitus in loco & tempore ſponte ceſſet. Nil refert ergo ad reactionem, quanquam pondus minus limitet majus ad certum, & definitum ſuum terminum. Igitur hinc luculenter ſat patet, plurima cenſeri agentia, & reagentia in ſe invicem, propter noſtri inteſtinam intelligendi fragilitatem: quæ revera in ſe invicem nec agunt, nec patiuntur, itemque nec reagunt, nec repatiuntur reciprocè. Siquidem actio, qua pondus majus elevet minus, & hoc cedit majori, itemque qua majus determinatur, atque minoratur, per oppoſitum minus, quod alias majori oppoſitum, hoc auget: Non eſt vere actio naturalis, aut proprietatum ſeminalium vis: ſed relativi reſpectus Matheſeos juxta locum, durationem, magnitudinem, &c. quæ agentibus naturalibus ſunt externa planè, & per accidens. Actiones verò & repaſſiones in natura, conſiderantur in vera & intima virium conſertione, quæ in ſupradictis locum non habent. Ut autem oſtendam, ejuſmodi Matheſeos reſpectus non habere actionem, manantem à poteſtatibus rerum; ſed tantum relationem Matheſeos, (cujus omnis mera actio, quanquam per corpora fiat; non eſt tamen ipſius corporis, ut talis:) ſufficit oſtendiſſe per præfata, determinationem motuum diſtare procul motum activitate interna, juxta quam cenſentur res à veteribus repati & reagere, in omni actione. Sic namque plura ſunt in natura impedimenta, quæ etſi determinent, imò etiam plantè tollant vim agentis; non tamen reagere cenſenda ſunt. Adeoque propriiſſimè loquendum, ubi de rerum proprietatibus & actionibus illarum, Philoſopho naturali diſtinguenda eſt eſſentia rerum, potiſſimum ubi de vitæ neceſſitatibus agitatur. Pondus enim minus non reſiſtit, multoque minùs reagit in majus. Sed unumquodque pendet liberè, quantum ponderat, ſine reſpectu unius ad aliud. Sin autem homo unum pondus alteri opponat, id eſt, humanum: nec actio ponderis reſpicit invicem. Hinc namq;, quæ contra contrarietates activorum ſupra demonſtravi, clarius eluceſcunt. Siquidem unumqnodque agens, per modum ponderis majoris, agit libere, & ſine relatione contrarietatis; ſed agit, quod agere eſt juſſum in natura, & quantum ipſi permiſſum eſt agere. Pondus itaque, ſeu potius res ponderoſa, pendet in ſe, quantum librat, abſolutè & abſque reſpectu ad aliud majus, minus, æquale, proportionatum, &c. nam ejuſmodi reſpectus, ſunt humanæ induſtriæ, quæ propter contrectationes, menſuras invenit, tam juxta extenſionem in longo, lato, cavo, &c. quàm in diviſione ponderum. Axes nimirum ſtatuit, & elongationes, ita ut artificialis, ideoque & mutabilis in identitate & unitate unius corporis tota ſit inde conſideratio. Ac proinde pondera, ut talia nequaquam agunt, aut reagunt in ſe invicem naturaliter, ſive proprietatum ſuarum commiſtione, licet artificialiter aliquid agere videantur. Sic nempe nil patitur lumen, etſi à patiente muro impediatur continuitas luminis. Etenim alioqui ſi minus pondus revera aliquid reageret in præponderans, ipſum pondus, in re ponderante magis, minoraretur pro ſemper, actualiter, & non ſolum reſpective ad ſtateram: ita ut libra deinde non penderet amplius librã, ut priùs. Et cum de ponderibus utrimque nil ſit mutatum, aut ademtum: patet, quod ſint tantum artificiales moventium roborum relationes; non autem vera ponderis levioris reactio. Quamdiu enim libra pendet libram,

 nil

nil acquiſitum, aut paſſum eſt in illa, per aliud pondus oppoſitum; ſed utrimque unum alteri eſt externum, peregrinum, per accidens, relativoque fundamento determinabile, ut inſerviat conſiderationibus humanis. Et quicquid ſic penes nos agit, aut reagere videtur, revera nil agit.

7. Ad reliqua autem robora moventia quod attinet: Si vis impreſſiva roboris agat per ſe quidem: ſed interim determinetur ſpatio loci, durationis, vel per impedimenta debilitetur, vel tandem ſi agat modificatè, propter figuram aut duritiem: nulla ſaltem unquam in his eſt reactio patientis, aut agentis repaſſio. Per exemplum: Si quis pugno ferit incudem, & inde vulnus aut contuſio: Non eſt in illo verbere, ulla incudis reactio, vel operatio duritiei, aut anguli in ferro. Nam licet durities reſiſtat, renitens percuſſori pugno, videanturque termini reſiſtentiæ, ſive renitentiæ, aliqualem reactionis vim, de neceſſitate includere: attamen impropria eſt locutio, ab errore populari veterum promanans. Nam non eſt reactio iſta incudis, ſed eſt ipſamet pugni actio, quam voco reſilientem. Nam ſi incus per duritiem verè reageret, cum non ſit ratio, cur incus pro parte ageret in pugnum, & exſpectaret percuſſionem, ut ageret: Deberet namque tota ſui duritie, & pondere ſimul, in manum etiam quietam agere, eamque de facto, planè atterere. Nec eſſet actio incudis limitata, à fortitudine verberis, ſi eſſet incudis ipſius reactio. Siquidem idem pugno accideret, ſive fortiter, ſive demum modeſte percuſſiſſet, ſive demum tantum oppoſitus pugnus quieſceret: quia in utroque actu eadem fuit incudis durities. Quare durities illa ferri nil agit, aut reagit, propria agendi vi. Nam incudi eſſet vis, quæ in reagendo per ſui duritiem ſita eſſet, in qualibet percuſſione, æqualiter atque juxta plenariam ſui potentiam ageret: non autem juxta modificationem verberantis pugni, incudi prorſus alienam. Igitur vere pugnus ſimpliciter agit in incudem, & incus patitur ſimpliciter, etſi inde nullam tolleret offenſionem. Pugnus verò patitur per accidens, ſi fortius verberet. Cujus tamen paſſionis agens, non eſt incus; ſed ipſe pugnus. Quia verberationis & læſionis eſt tantum unica & ſingularis actio, quam ideo reſilientem voco. Adeoque pugnus patitur, læditurque per ſe, à ſemetipſo: per accidens verò, à fortitudine verberis, & occaſionaliter à duritie, aut figura ferri. Quæ tria in unico ictu ſunt notanda. Siquidem quod per accidens, & occaſionaliter, externè agit tantum, revera non agit propria actione. Ideoque nec incudi eſt aliqua reactio, ut neque actio. Sed percuſſio & durities, ſunt media occaſionalia vulneris. Quorum unum (nempe durities) eſt occaſionale proprium, & internum: alterum (nempe percuſſio) eſt accidentale per accidens.

8. Eſt demum alia actio roboris moventis, quæ multos titulo reactionis fefellit: ut dum manus apprehendit ferrum candens: manus enim apprehendendo, reverà & per ſe agit, patiturque in apprehenſione ipſum apprehenſum ferrum: hoc verò viciſſim agit, nova quidem; ſed longe alia actione, cremando manum. Nec enim iſta ambuſtio, eſt ferri, quatenus comprehenſi (licet ille attactus, ſit occaſio immediata, & cauſa ſine qua non,) ſed eſt actio propria ferri, ut candentis. Sic namque attactus & ambuſtio, ſunt entia prorſus diſtincta & ſeparabilia in radice. Adeoque & objectis differunt ambæ illarum actiones, quamquam inter agendum ſubinde coincidant. Ambuſtio ergo non eſt reactio ferri, ut comprehenſi: ſivè, non eſt reactio comprehenſionis. Etſi alterius claſſis actione, actrix manus fiat patiens, quia concurrunt duæ actiones prorſus diſparatæ, una ſcilicet manus comprehendentis, & altera comburentis ferri.

9. Denique celeritas, dum aries ad murum concutitur, non eſt propria agentis activitas, ſed eſt modificatio roboris impreſſionaliter moventis: adeoque externa, & per accidens.

10. Nunc quod attinet agentia per Blas alterans, ea nequicquam reactionis tolerant à ſuis objectis, quia generant per abſolutam potentiam diſpoſitivam objectorum, quæ poteſtas, cum divinitus ſit collata naturæ, etiam agit ſine reactione. Per exemplum. Si totus globus terræ & aquæ, farinacens eſſet, tandem tota illa moles fermentaretur à fermento panis ſemel indito. Quod

Quod utique non fieret, ſi vel minima corporis fermentabilis reactio eſſet. Pauculum enim fermenti ſtatim ſuffocaretur à majore mole objecti: Perinde quoque ſpiritus ſeminales molem ſubſtratam, pro facultate ſibi collata, & innata, diſponunt, & alterant inſigni prærogativa, & citra ſubjectæ molis reactionem. Nec obſtat, quod ſtomachus, duriores cibos coquens ſentiatur velut repati, ac tolerare reactionem digeſtibilium. Quia ruſticus nimis eſt ille medentum ſermo. Quoniam niſi digeſtibile coquatur perfecte, ſtatoque termino, fruſtra digeſtio ejuſdem ſperatur. Nam diutius in ſtomacho morans, corrumpitur, adeoque tunc ſuboritur agens novum, nec amplius digeſtibile priſtinum, dum corruptum eſt. Nec etiam iſtud agens novum reagit, per modum ferri candentis. Quia ſunt in illo digeſtibili, partes incapaces digeſtionis, reſpectu illius ſtomachi. Neque etiam fermentum panis fermentat pulverem vitri, aut arenam ſilicis; quia eſt objectum alienum, & incapax, ſibique indomitum. Sic namque fermentum ſtomachi digerens, fermentat florem farinæ, non autem furfures. Interim nil patitur fermentum farinæ, à pulvere vitri, ut neque ille pulvis reagit, reſiſtit, aut verè renititur. Siquidem fermenta alterantia nequaquam agunt, niſi in habentia ſymbolum: ſed quieſcunt, ceſſant, dormiuntque, ſi non habeant objectum ſibi proprium. Impedimenta ergo agentium, per Blas alterativum, ſunt incapacitates, durities, impuritates, inæqualitates & ſpatii requiſita moventia. Itaque horum actio terminatur in objectum proprium, illudq; diſponit decretis ſibi periodis & modis. Impedimenta autem intercurrentia, non ſunt reactiones patientis, ſed ejuſdem incapacitates.

11. Neque enim reagit Argentum, dum à Chryſulca tanto fervore ſolvitur: quanquam hæc interea fatiſcat agendo, vimque ſuam amittat; verùm eſt ſpirituum innata proprietas atque dos, qui operantur agendo, ut ad deſtinatum ſcopum pertingendo ſeipſos perficiant, deducantque ſua objecta ad fines ſibi naturaliter injunctos. Quod ſat docet acetum diſtillatum, dum ſolvit lapidem cancrorum, limacum, coralla, &c. Acidus enim aceti ſpiritus ſeſe agendo coagulat, quique alias penitus erat volatilis & liquidus, conſtringitur nedum; ſed & ſaporem mutat. Cogit namque & conſtringit ſe, forma tangibili, quaſi magis gauderet ſolidioris corporis, quam liquoris ſpecie permanere. Ejuſmodi autem coagulationem atque ſaporis mutationem contingere, proprio ſpiritus aceti motu, non autem reactione corporum in diſſoluto fieri ſtantium, patet. Quia corporum illorum non fit, vel unius ſaltem grani, in pondere diminutio. Dum interim aliquot menſuræ ſtillati aceti, mutationem præfatam ſubeunt. Adeoque propter ſolam lapidum comminutionem id fieri, non videtur rationi conſonum; ſed ob propriam ſpirituum dotalem explicationem. Propemodum idem fit, dum ſpiritus vitrioli cum Mercurio incaleſcit. Mercurius namque manet impermutatus, in Mercurii eſſentia atque materia; niſi quod nivis faciem aſſumat: nil quicquam interim de ſui ſubſtantia amittens, attamen ſpiritus vitrioli tranſit in verum Alumen. Sin autem ſpiritus aquæ fortis (qui pro altera medietate ſui, & ſpiritus vitrioli,) Mercurio combinetur, non fit nix iſta Mercurii, ut neque ipſe liquor tranſit in Alumen. Adeoque hinc apparet, non eſſe actionem propriam Mercurio, ſed ſpiritus vitrioli ſeipſum ſponte propria diſponentis diverſimode, juxta innatam propenſionem, ad varia objecta, differenter ſeipſum mutantem. Quapropter ſpiritus vitrioli, qui eſt in aqua forti, forti bullarum excitatarum fervore, atque tempeſtuoſa ebullitione, Mercurium diſſolvit: ac longè ſecus, quam dum nudus, atque ſimplex eſt vitrioli ſpiritus. Quæ ſanè varietas in agendo, vires varias ſpiritus agentis, potius quam ipſius Mercurii manifeſtat. In una quippe actione, Mercurius fit inviſibilis, qui in altera, nivis inſtar albeſcit. Etenim ſpiritus ſalis marini, etſi acutiſſimus; attamen nequicquam mutatur à ſocietate Mercurii, ut neque etiam in Mercurium agit. Adeoque videntur effectus actionum, & non reactionum. Sic Chryſulca agit in cuncta metalla, demto Auro.

Cum ſale autem armeniaco, agit dumtaxat in Aurum: non autem amplius in Argentum. Adeoq; ſunt proprietates ſingulares Spirituum; non autem corporis patientis reactiones: quippe quod in ſui ſubſtantia, aut pondere ſuſtinet, niſi meram unicamque ſui diviſionem. Ergo ſpiritus, diverſis paſſionibus agendo agitati, varias ſubeunt metamorphoſes: ſin autem ſopiti, atque dormientes maneant, nec agant in objectum, etiam in priſtinis manent qualitatibus. Primum enim apparebat, id contingere ob attactum Mercurii, quippe qui etiam quidam eſt Spiritus: at poſtmodum, in Argento & Auro, id totum ſiluit. Quin etiam memini, calcem Argenti imbibiſſe liquorem ſulfuris, quem ſtagma vocant, qui ſtatim in Argento omnem depoſuit auſteritatem & acorem, huncque in felleam amaritudinem diſtillando commutavit. Nam Argentum manſit idem, quod ante, in ſubſtantia, pondere & pulvere: itaque ille amaror dari non potuit ab Argento: atque ea propter, nullatenus ex reactione Argenti; ſed ſponte propria factus fuit, à proprietate ſpiritus ſulfuris: nec eſt enim minor ratio, cur idem ſpiritus vitrioli, diverſimode agendo, etiam ſeſe variformiter mutet: quam quod idem Argentum, ſub diverſorum ſpirituum ebullitione, in hos diverſimodè reagendo ferociret. Præſertim dum ſpiritu fit varia agendo transmutatio: nulla autem Argenti in patiendo fiat ſubſtantiæ alteritas, aut ponderis ſui diminutio. Quæ longe clarius per Adeptos demonſtrari poſſunt: quibus ſcilicet unicus & idem liquor, Alkaheſt, omnia totius univerſi corpora tangibilia perfectè reducit in vitam eorundem primam, absque ulla ſui mutatione, viriumque diminutione. A ſolo autem ſuo compari, ſubter jugum trahitur, atque permutatur. Senſus nempe quidam rebus, ſingulis ineſſe hinc apparet, quo mediante, circa diverſa objecta, ſeſe aliter atque aliter movent; & explicant: non autem, quod periodus motuum, & explicationum iſtarum, varietasque agentium, proinde reactioni patientium, ſit tribuenda. Perinde nimirum, dum tepor externus, ova ad pullum perducens: neutrum enim repatitur reciprocè. Neque enim ſpiritus vitalis in ovo, quicquam à tepore, ut neque à ſpiritu vitali ovi, ullatenus repatitur tepor ille. Huc facit, quod ante probavi: Nempe alterantia non agere per contrarietatem. Non ergo patientia, ſe defendendo, pugnant; nec reagunt, per contrarietatem.

12. Falſum eſt quoque axioma, quod omne agens agat neceſſariò in inſtanti: quodque ejus actio retardetur duntaxat, per reſiſtentiam & reactionem patientis. Quoniam ſeminibus ſingulis, eſſentialiter incluſa eſt durationum & diſpoſitionum ſua atque certa periodus.

13. Fluxit enim falſitas illius axiomatis, quod Scholæ per Ariſtotelem deluſæ, ignem putarint comparandum cæteris agentibus: quem cum cernerent alicubi ferè momentaneum; idem credidere, ad alia agentia, pariter retorquendum.

14. Cujus occaſione, nunc de agentibus anomalis & heteroclitis dicendum. Manifeſtum eſt imprimis, ignem nil prorſus pati, aut tolerare, per reactionem cremabilis objecti. Puſillus enim ignis alioqui ſufficeret cremando toti univerſo, ſi cremabilis eſſet. Quod non fieret, ſi res cremabilis vel tantillum reageret. Equidem nil patitur amnis, ſi eidem baculus innataverit, & minus adhuc patitur ignis, ſi Saguntum cremet, vel accendatur pulvis pyrius. In natura quoque nullum ſeminale initium patitur à materia, in quam operatur, quia eandem diſponit absque reactione, prout in negatis contrariis incepit eluceſcere.

15. Porrò ut magis cernatur falſitas præfati axiomatis, nota, quod ſemina ſingula ſuas habeant periodos, ſtataque à Creatore momenta, quibus curſum ad maturitatem provehant. Cuniculi enim, canes, volucres, homines, equi, elephanti, ſtatutis terminis ſuos intus fœtus fovent, perficiunt, & pariunt. Non quidem, quod ſeminalis materia in homine crudior, frigidior, rebelliorque ſit, ſemine felis. Aſt Deus terminos ſingulorum, pro ſui beneplacito diſpoſuit, cujus rationem inquirere, non eſt judicii humani. Si enim diſpoſitio materiæ ſeminalis diuturnioris ſit operæ, id non ob ejus renitentiam, vel

vel robur reluctans, ut neque ex agentis debilitate, laſſatione, feriis, aut paſſionum perturbatione provenit. Siquidem omne agens in natura, operatur abſque labore & paſſione; ideoque & ſine ceſſatione, requie, intermittentia, & moleſtia. Cum nimirum fiant ſingula ob fermenti communicationem, & determinationem deſtinationis. Purè namque operantur ſingula per reflexionem ſuæ deſtinationis, ad deſtinantem voluntatem ſui Creatoris. Sic nempe Chriſtianis philoſophandum erat.

16. In motu autem locali, viribus motricibus, adeoque & in exercitio Matheſeos, axiomata Ariſtotelis inſerviunt quidem, quæ violento Scholæ imperio, atque importune, in naturam introduxere.

17. Nam ſi lignum madidum non tam obedienter comburatur, atque ſiccum: id proin non fit ligni reactione, aut cum paſſione ignis. Non enim etſi lignum ceſſaret ab omni combuſtione, propterea ignis plus à ligno pateretur, quam ab Auro non cremabili. Imò ſi in ligno madido, ut tali, eſſet quædam renitentia operativa, ſcilicet reactionis: certè aqua quoque diutius, & fortius reſiſteret igni, quam reſina ligni, vel carbonis. At conſequens eſt falſum. Nam aqua citiſſimè, atque omnium prima evolat è ligno madido, antequam ignis reſinam ligni accendat. Tarditas itaque in ligno madido, non arguit materiæ reactionem, vel robur patientis ligni. Sed ignis ſuas ſequitur deſtinationum leges, quibus volatiliora primum, ac dein ex ordine, minus fugacia ſeparat. Sic enim etſi ignis ſubdatur reſinæ madidæ, quæ per ſe alioquin eodem igne mox flagraviſſet; attamen propter prædictas leges patienter expectat ignis torturam, & aquæ illius diſceſſum. Ferrum quoque, poſitum inter ſtipulam & ignem, impedit quidem conflagrationem ſtipulæ: at non proin ulla eſt ferri reactio in ignem aut paſſio ignis à ferro.

18. Quod ſane non ſat fuit à Scholis indagatum. Nam quanquam hæc illarum axiomata locum habent in actionibus corporalibus, quibus agens, de neceſſitate, fovet, & tangit ſuum objectum, atque hactenus ſuam eidem inſpirat vim: attamen id prorſus eſt impertinens in agentibus, quæ in ſuppoſita, loco eminus ſepoſita, agunt. Siquidem præter cœlorum actiones (quæ influentia, irradiatione, & motu feruntur citra attactum agentis; ſed ſolo Blas virtutum ſuarum, diſpergunt ſeminaria,) ſublunaria non ſunt propriè Blas privata.

19. Quippè odores fermentales, maximè activos, atque ſeminales effectus producunt, & objectum ſui ſuffitu, in natura transmutant, atque trahunt poſt ſe in clientelam. Pariter & concurrit in naturam actio radialis: Ungula enim Alcis ſic tactu ſuo cor & caput à caſu præſervare dicitur. Non tamen in digito ſedes mali, ut neque iter de termino ad terminum. Nec ungula ideo robore minuitur agendo: quin potius confirmatur, ut & magnes alloquio ferri confortatur: in ſignum liquidum, quod Agens nequicquam à reactione patiatur, in actionibus ſeminalibus, aut radialibus, & per conſequens nec patiens proinde reagat. Periapta itaque, ſive amuleta Blas habent, quo ſibi parere objecta cogunt, cœlorum inſtar, aguntque in ſuum duntaxat, & non in alienum viciniuſque objectum. Citraque omne corporale effluvium, motum, paſſionem, aut debilitationem, ſua depromunt merita.

20. Scio quidem hæc Scholas non ferre, ſed referre hos effectus, in vapores ab utero, vel minimo pedis digito elatos, utpote qui fæculentæ Minervæ luto ſeſe demerſere. Sed ſi virgo hyſterica perfectè omnia cernat, ſaltem uno latere, vel altera tantum medietate, acumque quam premit digitis, tantum dimidiam cernat, utut volvat oculos, & caput. Plures (inquam) in turbam collectos videat, ſed tantum ad zonam uſque vel ſemilateres. An forte tum erunt vapores dimidiati, integra apparente nihilominus pupilla: Multa, inquam, hi vapores ſimul permittant cernere atque diſcernere: ſingula autem altera tantum medietate ſui?

21. At neglectum fuit in Scholis incorporale Blas regiminis, agens citra effluvium corporale, prout Luna mare tumefacit. In ſuffocatione enim uterina, queruntur quamdiu loquelæ ſunt compotes, tenſionis intercoſtalium, ſtrictamque

que coſtis zonam cinctam arbitrantur, vel baculum ab inferis, ad guttur exporrectum, &c.

22. Attendite quæſo mecum Scholæ, duplicem in nobis vim motivam, & ab tritto veſtro hoc axiomate declinate: Quod nimirum *ejusdem ſit poteſtatis actio læſa, qua ſana exercetur.* Siquidem in nobis eſt Blas voluntarium, & ipſum Blas partium, (ut alibi de convulſionibus.) Notate ſaltem hoc loco: Si motus voluntarius ſit naturalis, voluntatem quoque nil pati à muſculis à ſe motis, imo nec à muſculis moveri recuſantibus. Nec demum proin fit laſſatio facultatis; at ſolius corporis, ſive organorum. Denique quod muſculis per Blas importunum partium motis, non fit laſſatio partium, licet dolor ſit intenſus, laſſationemque ſui non ſentiant: eo quod modus convulſivi, à Blas partium exciti, fiant à facultate dementante, & hactenus vix ſentiantur.

23. Nec etiam arguit, quod humiditas in ligno, vel interpoſitio carbonis, inter flammam, & intrinſeci ligni reſinam, retardent ignis actionem, ne lignum ſui voracitate celerius abſumat.

24. Siquidem impedimenta non agunt propriè, ut nec reagunt, ſed purè, ac ſimpliciter patiuntur. Determinant quidem aliquatenus ipſam ignis actionem, vel eandem ſecludunt, tanquam interſtitia incapacia, & nihil amplius. Igni nempe proprium & geniale eſt, aquam, & leviora difflabilia, primum in vapores abſumere, antequam oleoſa cremando accendat. Tandem, poſt oleoſa, pingue quod in carbone fixius remanſit, conſumere. Nec enim aqua reagit contra ignem, aut patitur ignis. Nam ſive aqua ſit in ligno, ſive non, ſemper ignis univoce, & pro inſtituto ſuæ naturæ, agit liberè, & per modum, quo præfatum axioma falſitatis convincit. Aurum quoque, talcum, marmor, &c. non reagunt in ignem, quanquam non abſumantur ab igne. Obſtat nempe horum manifeſta incapacitas, propter quam ignis non agit in illa per ordinariam conflagrationem. Siquidem ignis intendit illa corpora in ſe opaca illuminare, ſic ut fiant quodammodo pellucida, quod tandem in candeſcendo conſequitur. Nititur quippe ignis ſua forma, cuncta penetrare. Quod dum inflammabilia non ſuſtinent, abſque ſui ruina: ideo cremando inflammantur, conſumtaque recedunt. Nec etiam prætendit ignis, lapides & metalla illuſtrare in momento, juxta alioqui præfatum axioma; ſed ignis in ſua agendi natura ſe accommodat, juxta determinationem cujusque objecti. Adeoque perpetuo verum eſt, quod unumquodque agens naturale agat, & recipiatur, per modum ſui recipientis objecti. Actio ergo primaria ignis, eſt producere in objecto ſuo ignem ſibi ſimilem, in quo quædam conflagrant ſub ignis intentione: alia verò perſtant, exſpectantque ultimum ignis intentum. Adeo ut ſi quædam non ſint cremabilia; ſaltem ignis agit in illa, quantum poteſt, ut reddat ignita. Similiter & lumen nil patitur quicquam, etſi à Sole eminus, unico inſtanti, vibret terram, vel, etſi non transmittatur per medium opacum impediens. Nil equidem lumen patitur à corpore opaco, ſive tranſiverit illud, ſive non. Semper enim ſuum intentum aſſequitur, quod eſt illuminare, ſive impedimentum interim intercurrerit, ſive non. Reſiſtentia enim, ſive renitentia objectorum impedimentorum, non ſe habent per modum reactionis, (quippe agentia nil repatiuntur,) ſed meræ ſunt incapacitatis. Itaque ſive fixa illuminentur tantum ab igne, & penetrentur à lumine, ſive non, eſt illis agentibus plane indifferens, & per accidens. Perinde enim hæc ſe habent, ut fermentum farinæ, reſpectu pulveris vitri. Nil namque fermentum patitur, tametſi incapacitas vitri obſtet, quo minus fermentum agat. Nam ſaltem nulla eſt reactio, ubi nulla eſt actio. Hæc ſuper negativum reactionis, luctæ, odii, bellique, inter agens & patiens: qualem nimirum ſolam actionem Scholæ agnoverunt.

25. Addam & alia nova. Dixi libro de febribus, excrementum venenoſum in febribus, præcordiis includi, producens ſopores, deliria, &c. ergo virus anodynum eſt, & amens. In caducis pariter eſſe venenum inſenſitivum, & amens, pro ſpatio affligens, in præcordiis ſtabulatum. In amentiis hypochondriacis, venenum furioſum, vel cum joco deli-

delirans. In vertigine, virus rotans. In apoplexia, tollens ſenſum & motum. In ſyncope tandem venenum anodynum, diſperſivum ſpiritum, hincque tollens ſtatim ſenſum & motum.

26. At cum Scholæ ſe non ſupra rus, extendant, cogitarunt horum morborum materias occaſionales eſſe materiam morborum ex qua, illamq; deferri per venas & arterias, infernè ſurſum ad cerebrum. Quod tamen alibi refutavi, ad expoſitionem Aphoriſmi: *Si in continua febri, poſt flavas urinas, confeſtim aquoſæ ſupervenerint, futura deſignant deliria; ob raptam* (ut vult Galenus) *bilem in cerebrum.* Alibi verò Scholæ, dum notarent ab heſterna crapula, manè vertigines obortas, maluerunt per anonymos tubos, & gulam, rectà è ſtomacho in cerebrum deferri morborum materiam, ſpecie vaporum. Adeoque atram bilem, juxta Hippocratem, deferri, nunc in corpus cerebri, & parere epilepſiam: aliàs verò in animam ipſam, & tunc facere paſſionem Amentiæ hypochondriacæ. Idque per incertos ductus, ductores, & ad incertos ſcopos, ſive objecta.

27. At cum unicus humor melancholicus tantis malis impar eſſet, hæſitatum deinceps fuit in Scholis, (non quidem, in ſtabilito humorum jam antiquitus quaternario,) in humorum malitia, adhuc non explorata; ſed indiſcreta. Etenim ne viarum anguſtiis,& identitatibus, tantæ varietati non ſatisfacientibus, premerentur, ad fumos & vapores confugerunt, ut unius atræ bilis varii fumi in ſinus cerebri penetrarent, variaſque atrocitates moverent. Tutoque credulis tyronibus has prætexerunt nænias: ſecuri, nunquam ad deſignationem, & conſpectum fumorum iſtorum, ſe compulſum iri. Interim commiſeratione dignæ Scholæ, in tanta hactenus veritatis indagandæ ignavia, ad tam miſeras anguſtias compulſæ: at ſanè commiſeratione ægri digniores, qui tales auxiliatores, magno ære conductos, in vitæ ſuæ perniciem paſſi ſunt. Quia tales patientes, talibus agentibus inferiores & miſeriores ſunto.

28. Neglexerunt itaque Scholæ, materiam tam diverſorum venenorum, capiti, & vitæ inſidiantium. Applicationem autem illius materiæ, ad vitam, ut nempe morbifica occaſionalis excitaret morbificam agentem, & immediatam: adeoque totam hujus hiſtoriæ mentionem, non minus quam conſiderationem, incautæ tranſtulerunt. Pariter quoque poſthabuerunt, ideo, modum fiendi morbi, deferendæque activitatis virulentæ, ad objectum vitale, quia videlicet ſentinam, unde venena illa deducerentur, ignorarunt penitus, & tanquam rem prorſus inauditam, præterierunt. Quia neglexerant actionem propriam regiminis œconomiæ humanæ. Citra quam tamen cognitionem, nil planè eorum, quæ intus in nobis obveniunt, ſciri poteſt. Sola enim actio agentis in patiens, fuit cognita in Scholis, quam ſcilicet voluerunt circumventione quadam, cum lucta & reactione patientis, cumque debilitatione, & repaſſione agentis, fieri.

29. Sed eſt actio quædam à priore longè diverſa, cujus nunquam meminere Anteriores, quam voco actionem regiminis. Quæ ſcilicet non ſolum fit ſine reactionis ſuſpicione, ſed etiam absque contactu corporeo, habetque ideo ſuppoſitum diſtans, atque ſepoſitum. Magnetica & ſympathetica dicitur, à modernis Scholis deriſa, ubi inter objecta loco diſtantia conſiſtit; ſed ubi in noſtro circumſcribitur corpore, ad differentiam magnetiſmi, actionem meri regiminis dico. In qua agens diſponit de proprio patiente, ſive objecto ſuæ ſphæræ, tanquam de cliente juris hæreditarii, juxta innatam ſibi legum ordinationem, ex ſymbolo ſubjectam. Agens nimirum tutor hic, & patiens minorennis eſto. Eſtque conſimilis in univerſo actio aſtrorum, tam in ſe invicem, quam in ſublunaria. Quæ cum citra controverſiam ibi ſit influentialis, in ſublunaribus tamen fuit ſuſpecta immeritò, adeoque hactenus jejuna, & neglecta. Non eſt autem actio, quam per conſenſum partium, ſive per conſpirationem officiorum, atque neceſſitatum, agnovere Scholæ, præſens noſtra actio regiminis. Siquidem regimen non petit conſenſum.

30. Eſt ergo inprimis nomen fallax, & ideo vel larvam continet, vel præter impoſturam fabu-

fabulam,id eſt, nihil continet. Nam in reipſa, volunt hunc conſenſum excitari, peti & retorqueri per fumos, canales, ductus, vel fibras: quæ ut in natura non ſunt, nec requiruntur: ita quoque cum actione regiminis, nil habent commune. Scholæ enim nuſquam admittunt agentis actionem, niſi medio, velut catena, patienti applicetur continuato canali. Negant inquam continuationem virtutis, per identitatem medii, diſtentam, niſi quodam tubo, ad proprium objectum patiens deferatur. Ac præcipuè in corpore humano, abſque viarum communicatione nil fieri decernunt. Hæcque fuit illis revulſionum, ac derivationum continuata, ridicula tamen neceſſitas.

31. In corpore humano equidem, hac inductione, exculta eſt Anatome, quaſi morborum omnium indicatrix indubia, & ſanatrix. Hactenus namque in ea, tantopere eſt inſudatum, ut verum Medicum (Galeni ſui oblitæ Scholæ,) metiantur, qui in cadaverum ſordibus plurimum digitaverit, quique ea, quæ ab Anterioribus hac in parte, in ſuperſtitionem uſque evulgata exſtant, propria compererit novacula. Tantæque curioſitatis ſuperfluæ error, ac inſanæ doctrinæ faſtus, ab ignorantia Scholarum laudatus, per vertiginis ſpiritus, & ſcotomiæ Authorem, introductus cenſendus eſt. Quippe cui gratum eſt, quocunque titulo, tempus infrugiferè perdamus.

32. Sufficiebat namque pro Anatome, ſitum, colligationem & uſus partium noviſſe: non autem tota vita cadaverum lanienam, ad minimæ venæ ductus inveniendos, exercuiſſe. Siquidem ad inanem, & ſordidam jactantiam ſpectant, in qua pretioſiſſimum vitæ ſtadium infrugiferè conſumitur.

33. Nam revera cognitio, & philoſophica præparatio ſimplicium, totam totius hominis vitam propemodum ſibi requirunt.

34. Enimverò cum unus muſculorum moveri deberet, quieſcente interim altero, ſtatuit rerum ſummus Arbiter, organorum alteritates, adeò ut mandatum noſtræ voluntatis, per deputatos dumtaxat nervos, muſculis denunciaretur; per muſculos autem, & oſſa, exſecutioni demandaretur. Hinc Scholæ autumarunt, omnes proinde actiones noſtras, non niſi concatenato filo organorum, per ſequeſtratas atque diremtas membrorum eminus familias fieri. Nec attenderunt, quod inſecta, unico liquore, per longum ſui diſtento, officia expleat promiſcua venarum, arteriarum, nervorum, & viſcerum. Sic ut muſca, abſciſſo adhuc avolet capite, caputque crabronis (quem cervum volantem indigetant,) cornuti abſciſſum ſextiduò poſt vivere & moveri viderim.

35. Non igitur ex neceſſitate poteſtatum atque organorum varietates dependent: at ſolum, quia Conditor ſibi complacuit, per organorum cæcam atque mutuam dependentiam, quædam munia, & fines diſtinguere, in perfectioribus animalibus. Interim non propter hanc membrorum dependentiam, atque viciſſitudinem reciprocam, ceſſat in homine actio regiminis: quam in inſecta jam accuſavi: Verum in ejuſdem œconomia, non pauca adminiſtrantur, citra omnem canalium deferentium connexionem.

36. Quod quia ſtetit ambiguum, ideo maximam vitæ & ſtudiorum gloriam, Anatomiæ conſignarunt Scholæ. Atque ubi ſyndesmon incognitum ipſis eſſet, ad cæcos ideo ſtatim halitus aſcendentes, vel procumbentes ſine ordine humores, cum ſtupore rei inſolitæ, ad ſacram ignorantiæ anchoram confugerunt. Quandoquidem, poſtquam præfocatos ex utero, ſyncopizatos, vel epilepticis inſultibus, vel tremoribus cardiacis exſtinctos, ad libidinem diſſecuiſſent, nullumque vitæ prædonem in viis inveniſſent, cui homicidii reatus imputaretur, ad cæcos vapores, tetroſque halitus in Cor & Caput delatos, ſe retulerunt. Ut ſaltem tunc, nullo viarum continuato commercio, vapores illos funeſtos, quaqua verſus ferri, admittere debuerint.

37. Admitto lubens actiones corporales, qua calor ſibi admotum deinceps calefacit, & viam qua ructus è ſtomacho, per gulam, in guttur ac nares adſcendit, excrementa demum ſuis gliſcunt conductibus, & à quibus exorbitare, vel titubare, luctuoſum: Spiritus vitales quoque, ordinariò ſuorum viſcerum vaſallis canalibus, in corpus diſpergi. Amens ſim,

niſi

niſi hæc fatear. Admitto denique actionem, qua viſcerum fermenta, in culinas digeſtionum, certis velut radiis defluunt, nec obliquo feruntur motu.

38. Sed non prætereа tertiam, quæ influentialis, ſive regiminis dicitur, in humano corpore, quæ quamvis non extra corpus vagetur ordinariò; eſt tamen abſtracta, à colligante medio. Etenim nec agit ſolo radio directo, ac Solari: ſed etiam altero, inſenſibiliter nempe penetrante, totam partium compaginem, perque modum Lunæ, quicquid obliquè etiam adſpicit, id afficiat, prout jam ante, in noſtris meteoris novis. Hæc eſt inquam actio regiminis, ſive dependentiæ, quaquaverſus radians, penetransque, absque colligationis lenocinio: attamen non niſi ad objectum proprium. Nota hic, quod alibi dixi, barbam à teſtibus generari in viro, quẽ ab caſtrato diſtinguũt.

39. Præter hanc enim regiminis actionem, duas abhuc naturales, ſed portentoſas agnoſco. Eſt ergo tertia actio Spiritibus incorporeis propria: qui non requirunt ad agendum, radium directum, nec aſpectum objecti, nec ejusdem propinquitatem, diſpoſitionẽ, aut colligantiam; ſed agunt ſolo nutu poteſtativo, (carent nempe extremitatibus, quibus tangant tam corpora quæ movere prætendunt, quam etiam ipſa media, quibus corpora moveant) longè vi influentiali efficaciore. Appropinquat actio iſta illi qua anima arbitrium ſuum, ſive nutum ſignificat ſuis organis, quibus alligatur. *Minuiſti enim Domine hominem paulò minùs ab Angelis*, per corporis obligationem: alioqui dignior eſt ille, quem majoris æſtimas, qui æſtimando non deciperis. Incarnatus es propter hominum redmetionem: non propter Angelorum.

40. Eſt & actio quædam mendax, nefariis ſpiritibus uſualis: præſtigiatoria ſcilicet, & effaſcinans. Quæ, licet veram in ſe contineat actionem; non tamen edit verum effectum, ſed viſum dementat effaſcinator, dum uni, quæ non ſunt, vel quæ non alteri, aut non pariter apparent eadem. Dementat oculos, ut falſa ſibi repræſentent, & nutu ludificat ſuo. Perinde ferè, ut in febribus naturaliter deliria objiciuntur, quæ non ſunt coram oculis, videturq; ſæpè etiam extra delirium, febrilis materia deferri per ſpinam dorſi, ad loca affecta. Imposturæ enim ſunt, ex contagio ſpiritus influi, participatio labis, tincturæ alienæ diſperſio; non autem corporalium vaporum diapnœa. Regimen eſt, qua una pars paret alteri. In Arthritide id clarè elucet. Quippe præcedit quædam ſtomachi indiſpoſitio, cum febricula, antequam ullum ſignum in artubus eluceſcat. Sic in Syncope, morte repentina, Epilepſia, Vertigine, Apoplexia, &c. ſcena peragitur circa orificium ſtomachi, ut hactenus nomen cordis meruerit, & remediis ſtomachicis repentè oblatis, plerumq; reſtituantur. Adeoque præſtigiorum inſtar, alibi fiunt, & aliò deferri videntur. Quicquid nempe de vaporibus è ſtomacho & utero elatis ſcribitur, tenebras effaſcinantes, tam circa materiam, viarum ductus, & media, quàm ipſum vitæ regimen ſuffundunt. Alioqui ſunt veræ actiones, & veri effectus. Prout alibi tractatu de Catarrhis diſtinxi.

41. Paradoxum actionis regiminis altius nunc inquirendum. Enimvero inprimis, quod ira, metus, atque alia animi pathemata, nedum arteriis atque nervis delatum ſpiritum, ipſo ictu oculi celerius diverſimodè affectent, ut genua labaſcant, appetitus pereat, ſtent comæ, vox hæreat, ſpumet ſaliva, ſudores aliaque excrementa ipſa, perturbationum procella contaminent, vulgo id pernotum eſt. Jumentum enim ungulæ fragmenta dat, quæ frixa & ſumta, ſanant dyſenteriam; ſed ſi beſtia laſciviat, tunc ejus ungula eſt dyſentericis lethalis. Saliva canis, vulnera lambendo curat; ſi rabie verò ſit corruptus, lethale amentiæ ſuæ venenum in alias ſpecies, imò in genera, propagat.

42. Habemus exempla domeſtica. Eunuchi ſunt imberbes, ſtrictioris colli, genubus intrò retortis, &c. Ergò ſaltem barba, à maturis teſtibus efficienter dependet. Imo totus corporis habitus, animæque propenſiones, in caſtratis, differunt ab integris individuis. Quod in bove, tauro, capone, & gallo eſt evidens, & quotidianum. At tamen teſtes, non in cutem menti, in plumas galli, vel in cornua

 tauri,

tauri, ut neque in animoſitatem, aut crines, ſuos habent canales, fibras, ſatellitia, vaporesve. Sed eſt teſtium inſenſilis, velut alter Lunæ influxus, vel ab infante, ante pubertatē incipiens, ſub pubertate quoque vocem mutans. Eſt ergo teſtium actio regiminis, non ſecus atque Luna medullas imprægnat. Sic cerebrum præeſt accretioni, quod luxatio vertebrarum in gibboſis, aut oſſium exarthroſis, ſat indicant.

43. Quod etiam in utero non ſegniùs occurrit: propter ſolum uterum, eſt mulier id quod eſt: barba caret, & licet humidiore habitu, celerius tamen pubeſcit. Alias perturbationes & animoſitates patitur, aliamque carnem & cruorem à viro diverſum facit. Adeoque ut & uteri ergo, ſexus devotionem ſibi quadam prærogativa aſſumat. Rector harum actionum ſedet in utero, qui concuſſus, vel orbita ſua turbatus, morbos univerſum omnes eſt producendo. Ideoque Icterus, Apoplexia, ſtrangulans Aſthma, &c. non ſunt à retentis; aſt à ſublimiore Monarchatu originem trahunt. Etenim non raro, unicum in pede, gutturenve tendinem ſtringit uterus, vel gulam totam planè comprimit, tanquam ſi morbus topicus eſſet: cum interim nulla exhalatio ad iſtum nervum, vel locum mittatur, dirigatur, vel recipiatur. Solo enim aſpectu pulmonem contrahit, ut anhelitu in totum privet. Nugæ ſunt, quæ de vapore nocuo huc feruntur. Quippe qui propinquius inteſtina, ſtomachum, & diaphragma convelleret, quam ad pulmonem ſolum perveniret. Alibi quoque guttur, ad menti altitudinem ſurgit, ſiditque iterum, nec eſt vaporum iſta merces. Sed dominium, regimen, adſpectus, influxuſque, & præceptum uteri ſic habet. Partem enim, quam vult, afficit, & totum quandoque perimit: quia ſubeſt.

44. Quamdiu enim à peturbationibus animæ non quatitur, recto ſtat pede, imò dormitat uterus, at ſemel à perturbationibus impetitus, de cætero ſuas parit exundationes per totum corpus, & ſubinde in mortem durabiles. Quoniam ſi uterus, ſua Monarchia, totam mulierem à viro diſtinguat, ſitque illius diſtinctionis promiſcuns parens, non mirum quoque, eodem regimine omnes, etiam remotiſſimas partes, non ſecus atque propinquas, exagitare, ubi volet, poteſt.

45. Certumque eſt penitùs ſcrutanti, operationes animæ ſenſitivæ, conſimilis ordinis, & progreſſuum in operando, ut ſi uterus ſpiritali regimine feriat ſanitatem, pari privilegio, hoc eſſe indultum animæ, agendo in uterum. Nam ſi prægnans, citata deſiderio (ut alibi repetii) ceraſum aſpiciat, frontemque ſibi attigerit: fœtus confeſtim ceraſum ſuſcipit. Non quidem nudam ceraſi maculam; ſed ceraſum, quod virideſcit, albeſcit, flaveſcit, & rutilo colore rubeſcit quotannis, unà cum fructibus arboreis. Imò quod longè eſt mirabilius: Quod enim in Brabantia fœtui accidit, id longè præcocius eidem in Hiſpania accidit; ubi ſcilicet ceraſa citius proveniunt. Ergò cogitatio petit recta via fœtum: non ſanè per fibrarum, aut rectorum radiorum directiones, ductumque pronitatis, proclivitatis, ut neque per conſenſum cerebri & uteri; ſed ſola reciproca actione regiminis.

46. Cæterum ſi non adeſt fœtus, non proinde ceſſant Ideæ imaginationis depingi in parietibus uteri. Quæ cum ſint utero exoticæ, is facilè furit, impatiens exoticarum tabularum. Eſt ergo via pervia, ab anima ſenſitiva, in uterum, & viciſſim. Quod Hippocrates primus annotavit. Nempe totum corpus exſpirabile, & conſpirabile eſſe. Undè fit, quod uterina quædam ſymptomata, ab incantamentis vix diſcernantur. Sic namque pulmonis tunicam tàm arctè ſtringit, ut nil aeris prorſus transmittat in thoracem. Nulla hic vaporis communicatio, via, acceſſus, ſcopus, aut modus, multoque minus Catarrhis hac parte eſt affinitas, cum abſque materiali affluxu, vel effluxu incipiat, & terminetur. Sola eſt igitur actio regiminis, qua furens uterus cuncta exagitat. Non autem colligatio, vicinitas, pronitas aut conſenſus; ſed poteſtatis monarchalis ſuperioritas, & partium dependentia vitalis, ſpectantda ſunt. Agunt enim partes rectrices, poteſtate abſoluta, non locorum vicinitati aut ſupinitatibus obligata, quolibet corporis ſitu, æquè truculenter.

ter. Et quod longè anguſtius eſt, abſque mediorum inquinatione, ad terminum, ſive ſcopum illibata pertingit vis rectrix. Vivit ſæpè uterus, tumultuaturque à morte muliebri, quam intulit. Adeoque Monarchia ſingulari potitur, quam dualitas explicat; nec corpori obedit, cui tum leges præſcribit. Neque enim aliàs, quam à perturbationibus animæ, violenter ſuccutitur. Quocirca præter ſenſationes odoratus, guſtus & tactus ſingulares, pollet & quodam brutali intellectu, unde furit, fremitque, ſi cuncta ſuis non reſponderint arbitriis. Furit, inquam, ſurſum, deorſum, ante, poſt, vel ad latera ſe torquendo, indicibili doloris cruciatu. Quamdiu autem is furor ſuo coërcetur hoſpitio, dolores locales quidem excitat. Partes enim, quas eminus arripit, vel aſpicit, velut crampo ſtringit & ſtrangulat, non aliàs quàm furore in illas concitatus. Memini, me quondam ſtrangulatas ab utero vidiſſe, quorum cadavera livebant, nigricantia iis partibus, quibus doluerant ante mortem. Neque etiam profluvia profundit, niſi inordinata amentia venas ſuas panderet, ad evertendum inſontem vitæ theſaurum. Sic neque nervos & muſculos contrahit, artus claudos efficit, tendines diſlocat, muſculos reſolvit, & membranas criſpat corrugatque, niſi ſola regiminis actione, & niſi furore agitatus, dualitatem cum vita muliebri cuſtodiret, alioquin, unumquodque quamdiu unitatem ſervat, permanere in eſſe deſiderat. Cum ergo furor extra uterum agit, ſyncopes, apoplexias, ſtrangulatus, tremores cordis, mortemque repentinam pro ſuo penè lubitu cauſat. At furor ſolius uteri, minus malum. Aſt cum in animam ſenſitivam (cum qua ipſi ſymbolum eſſe oſtendi) transvolat, veram ſui furoris maniam, ex hypochondrio transfundit. In juvenculis primùm minore voluptate turgidis, menſtrua detinet, ſupprimit, decolorat, & inordinata parit. Tum demum paralyſes, ſpaſmos, palpitationes, tremores, & ſyncopes profert, nervos contrahit. Quæ per Coralli tincturam volatilem, oleum ſuccini, ſalem chalybis, & his ſimilia indies ſano. Mitiora eadem Narcoticis obediunt. Atrociora quoque, majora Chymiæ arcana requirunt.

47. Quæ de regimine teſtium, & uteri jam dixi, non ſegniori privilegio competere ſtomacho, tractatu de Catarrhis, itemque de Duumviratu, multis demonſtravi argumentis, nec adſcendere fumos, ut neque vapores è ſtomacho, ad caput: adeoque impoſſibilem hac in parte fabulam doceri in Scholis. Tractatu item de febribus, & alibi, oſtendi, quo fumo ebrietas fiat: quaque via, in ſinus anteriores cerebri deferantur fumi. Docebo nunc modum fiendi in apoplexia, caduco, ſopore, &c. ut cum per colligatam aporrhœarũ catenam negaverim fieri: ſaltem ſubaudiantur actioni regiminis ſubeſſe.

48. Quorſum repetendum, quod obiter antea dixi. Nimirum à teſtibus barbam naſci, hujusque diſtinctiones, ætates, varietates & colores inde pendere. Quod cum vulgo notum ſit, ſaltem intelligi debere moneo, non fieri vaporem adductum particularium miniſterio; ſed vim conſiderandam, quæ lucis inſtar, totum corpus, vel objecta ſaltem ſua, afficit & diſponit, juxta donum & fines ſibi à Creatore ſeminaliter implantatos. Diradiat ergo à teſtibus, vis quædam per corpus, in Archeum, adeoque & in animam ſenſitivam, cum fœmineum ſexũ devotione naturali commendet Eccleſia. Cur ergo barba in mento, & non in fronte, aut alibi ſuccreſcat? cum ſit teſtium univerſale iſtud luminis effluvium per totum? Res hæc occultiſſimam Philoſophiæ radicem gerit, Tractatu de mortis introitu in hominem demonſtratam. Nam ſciendum eſt, animas agere in ſuum corpus, poteſtate vitalis ſui cujuſdam luminis, quod cum ſit per vitam (in qua præſens ubique eſt ipſa anima,) quoquo verſus extentum, anima depingit in illo ſui lumine, ſui conceptus & mandati ideas, ut deinceps per ſpiritus adminiſtros, exſecutioni demandentur in organa. At lumina illa animata, ſive luminares animæ ipſæ, non directo conceptu à nobis comprehendi poſſunt, cum ſint alterius & intelligibilis mundi, velut immediati clientes, quapropter Altiſſimus ſe Patrẽ Luminum vocat. Nihil enim ſenſus nobis deforis adportant, quod conceptũ animæ depingat in phantaſia. Quare Tractatu de formis, hanc materiam pro mea exiguitate, in novitate tanti Paradoxi attigi, quàm potui

tui luculentiſſimè, alibi, adhuc potentius ruminandam. Itaque ne repetitio tædium pariat, ſufficit hic obiter dixiſſe, animas & formas ſubſtantiales, prout item & ſubſtantiam formalem, (quam diſtinguo alibi à prioribus,) eſſe quædam anonyma lumina, à patre luminum immediate condita. Poteſtates idcirco ab animabus dependentes, & miniſtra quædam lumina ſatellitia, hactenus etiam luminoſa eſſe. Oſtendi idcirco per matheſin, ipſa lumina penetrare ſe invicem, reſervare tamen priorum luminum eſſentiam atque proprietates. In rebus verò inferiobus, quibus formæ inhabitant, & poteſtates formales, has ſuum habere lumen actualiter, vel à noſtro Archeo excitabile, non ſecus atque in ovo poteſtas ſeminis actuatur per fotum. Ineſt ergo radicibus pilorum in mento, poteſtas accretionis, durationis, aliarumque diſpoſitionum, quarum rectrix vis maſcula, unius licet teſtis. Quæ ſane teſtium poteſtas, licet abſoluta, non tamen niſi diverſimodè in locis recipitur, pro modo ſcilicet & capacitate cujuslibet recipientis. Quantum autem conducit hæc ſpeculatio, pro re medica, transſumam poteſtates venenoſas, in locum vitalium. Quippe non ſunt minus luminares, quam quæ ſalubres alioqui, ſi à formis ſuis venena immediate profluant. Sunt enim dona vel exteriorum ſimplicium primæ creationis, vel demum deinceps in nobis errore vivendi genita. Eodem privilegio, & poteſtates naturales (puta uteri, ſtomachi, teſtium, &c.) partium, radiant ſua lumina per totum, ac penetrant lumen Archei, Actione etiam regiminis, à ſuo lumine pendentis: unde ſcilicet, hic confortatur, infirmatur, alienatur, diruitur, imò perit. Venena ergo in præcordiis, vel alibi nata, agunt vi poteſtatum ſuarum formalium, & luminoſarum, juxta ideam dotalem ſibi impreſſam, afficiuntque lumen vitale animæ ſenſitivæ, Archeo, adeoque partibus in ſitum, atque penetrant ſe mutuò, radicali unione, idque vel contagio veneni permanente, & transplantante innatum partium formale, atque vitale lumen: vel tantum pro exiguo ſpatio, ut in caducis: cum libertate redeundi vel non, juxta radicis ſuæ exigentiam. Ergo caput nedum præſidet organis in feris; ſed etiam hæc præſident viciſſim capiti, quod manifeſto alibi exemplo per ſuſpendium declaravi. Siquidem medulla ſpinalis, cincta in medio vertebrarnm, ſtringi per funem nequit, ut tranſitum ſpiritui motori anhelitus deneget. Pereunt tamen eodem inſtanti memoria, intellectus, ſenſus & modus, propter arteriarum gutturalium occluſionem, etiam ante omnimodam aëris præcluſionem. Unde ſat liquet, lumen aliquod intellectuale manare continuò ab inferis ad caput cujus interceptione, ſtatim in ſuſpendio, & ſubmerſione, quanquam cerebrum, medulla ſpinalis, ac nervi non lædantur, perit tamen omnis animæ virtus, poteſtas, ac lumen. Ut & in delirio febrili ab inferis ſuſcitato, perit diſcurſus rationis.

49. Eſt itaque reciprocum regimen inferiorum. Fateor lubens, & ab inferis, Scotomias, Vertigines, Surditates, Apoplexias, Epilepſias, cæteraque id genus mala oriri: non tamen per vapores ad caput delatos. Etenim ſi per œſophagum adſcenderent, ſaltem non niſi aquam ſtillatitiam, & inſipidam darent. Oſtendi autem alibi, ne aqueos quidem halitus ferri poſſe ad planum cerebri, multoque minùs, in ejusdem ſinus. Vana ergo vaporum, in præfatis morbis, culpa ac reatus eſto. Deinde, neque vapores feruntur è ſtomacho, ad cor ac caput, per arterias & nervos, os ſtomachi cingentes. Cum ipſæ Scholæ fateantur, nervorum officium non eſſe, trahere ab exteris. Arterias quidem trahere aërem volunt, ad cordis refrigerium, & fuliginum expreſſionem. Quorum neutrum verum eſſe oſtendi. At ſaltem non iſta heic locum habet, in arteriis deſinentibus in ſtomachum: cum nec è ſtomacho nec ex abdomine aërem frigidum, non fuligine pariter gravatum, inſpirare ſperent unquam, ut nec recentem. Imò neque demum, eò ſuas fuligines explodere conveniret, ubi multò nocentiores eſſent ſtomacho, quam detentæ propriis ſedibus. Nam os ſtomachi non ſibi nomen gratis accepit, ut ſit os cordis. Quia potentiora de ſtomacho indicia, ſigna vitæ, ac procellæ perturbationum horribiliores emergunt, quàm

quàm aliunde: ergo nec aër hauriendus erat è ſtomacho, multoque minus vapor, toto malorum fomes, & initium, per arterias, vel fuligines in ſtomachum explodendæ, id eſt: Non trahuntur vapores vertiginoſi, epileptici, apoplectici, &c. neque ſponte adſcendunt per arterias. Siquidem ad neceſſitates, & exigentias uſuum Creator ineffabilis, omnes rerum ſcopos direxit. Tandem itaque, ſi præfatæ arundines, non trahant noxios & morbificos vapores; multò ſanè minùs ſtomachus mittet, vel explodet illos, per arterias, vel nervum. Cum citiſſimè aliàs ſe poſſet per ructum liberare. Neque enim ſtomachus follis eſt, ut invitis canalibus ſibi conceptos vapores noxios deferre debeat in arcam vitæ. Quinimò paucæ ſunt ſtomacho venæ, hisque peregrinum eſt, quicquam è ſtomacho mendicare, (ut ſuo probatum loco:) quare vapores non feruntur per venas. Quorſum enim allicerent, & reciperent, quod præter naturæ eſt inſtitutum? quomodo vapores inſufflaret ſuos ſtomachus in vaſa anguſtiſſima, cruore repleto, præſertim quæ non valent trahendo? Conſidero enim ſtomachum, non quidem per modum Galeni, ut ſit ſaccus, vel ahenum nudum coquendis cibis dicatum; ſed viſcus vitale, quod guſtu pollet, olefacit, ferturque diverſis appetitibus, tanquam ſi animal eſſet: & ſubinde quædam ita adſpernatur, ut homo ſæpè mori mallet, quam unam buccellam invito ſtomacho deglutiat. Toti quidem ſtomachus inſervit neceſſario, & vili famulitio etiam cacabi. Sed hactenus, cætera ipſi obtemperant diverſimodè, & niſi auſcultent ſeriò, vapulant atrociter. Juxta illud, *qui veſtrûm maximus fuerit, tanquam minimus eſto:* Humili certè miniſterio, ſtomachus occupatur ſedulò: non eſt tamen ſtomachi proin vile famulitium, non magis quam Judæorum Pontifici Laneonem egiſſe: ſed ſtomacho collatus, vitæ quidam perſonatus, cum auguſta majeſtate. Si nervus, arteria & vena ſtomacho inſerta videantur: clientelæ nimirum, & retributionum potiùs ſigna, quibus ſe viſcera ſtomacho obſtricta fatentur, quàm quod illi ſint addita in gubernaculum, malum & carbaſa. Imo nec ſanè velim hunc principatum ita ſtomacho deferri, quaſi ipſius membranæ totum competat illius Reipublicæ imperium. Ex Splene namque & ſtomacho unicum facio connubium, & thorum unum. In quo, Spleni vices mariti tribuo, primorum motuum, & ſtomacho, primi ſenſus. Eſt ergo ſtomachus lienis, & lien ſtomachi complementum, ſub unico thoro amborum, eſt principatus unius Duumviratus. Non ſat tamen admirabile unquam, quid rerum Dominus in nudis Menyngibus, utero, ſtomacho, pericardio, &c. in membranis inquam præviderit, contemplari ceſſo: niſi quod in abjectis coram homine, conſueverit Deus, ſua conſtituere mirabilia. Cujus nomen ſanctificetur in æternum!

DUUMVIRATUS.

1. *Somnus Opinio à poteſtate ſomnifera, & non à defectu eſt.*
2. *Opinio Scholarum de ſomno.*
3. *Oppugnatur.*
4. *Contradictiones.*
5. *Opiatorum quidditas.*
6. *A nervorum ſitu oſtenditur impoſſibilitas Theſeos.*
7. *Opiato ſtante intra ſtomachum, ſomnum advenire.*
8. *Ab opii effectu.*
9. *Sulfur è vitriolo docetur.*
10. *Aliquot abſurda, theſin Scholarum comitantia.*
11. *Subterfugium ridiculum.*
12. *Somnus quando fiat?*
13. *A crapula cur dolor capitis?*
14. *Dolor à contractura menyngum, absque vapore.*
15. *Theſis pro Duumviratu.*
16. *Concluſio.*

POETA ethnicus, moraliter, imò cenſu ruſtico, ſomnum vocat gelidæ mortis imaginem. Aſt ego, cum ſciam ſomnum poteſtatem naturalem, à ſtomachi principatu, in cerebrum dimiſſam, & vi Regiminis deman-

mandatam, ut traderetur in exſecutionem, Chriſtianus credo Deum, ſemper ſanctificabilem, dum intenderet fabricare mulierem è coſta, immiſiſſe in Adam ſomnum. Non quidem tanquam ens privativum; ſed facultatem actualem, realem, ac merè poſitivam. Ideoque poteſtatem dormiendi eſſe vitalem, neceſſariam, & deinceps naturalem. Non credam enim, Deum in homine feciſſe mortem, ejusvè imaginem. Nec decebat mortis imaginem præcedere peccatum, mortisque occaſionem.

2. Equidem Scholæ docent, ſomnum cauſari à vaporibus, è ſtomacho ſublatis in cerebrum, oppilantibus, ſive intercipientibus meatus ſenſuum, motus, loquelæ, judicii, &c.

3. Quæ ſanè adhuc adoleſcens, ridicula cenſui. Nam revera, ſic morbus ante peccatum fuiſſet. Quia ſomnus morbus eſſet. Flatulenta nimirum, & vaporaria fuiſſet paralyſis, & temporanea amentia, in corpore tum adhuc impaſſibili, atque vita immortali. Turpe eſt itaque, adhuc doceri ſeriò in Scholis Paganiſmi ſtoliditates, præſertim à Chriſtianis, melius inſtructis.

4. Imo Scholæ in propoſita ſua Theſi errant. Nam dormientes ſub ſomno ſeſe movent, revolvunt, deambulant nonnulli, pulicis & cimicis ictus ſentiunt dormiendo, ſicut indè expergiſcantur: alii etiam loquuntur, atque appoſitè non rarò reſpondent. Tandem ſicut Scholæ malè ſibi conſonant, dum ſomnum, & inſomnes Catarrhos, eadem radice, cauſis, atque fiendi modo confundunt: Ita poſtquam Catarrhi deliramenta exploſi, aſſignatas quoque ſomni cauſas, tanquam inanes fabulas rejeci.

5. Poſtremò, & Scholæ ſibi manus inferunt, dum ab opiatis, rebus (ut ajunt) frigidiſſimis, omnemque potius evaporationem cohibentibus, (plus ſaltem, quam Coriandrum, vapores pro Catarrhis fingitur compeſcere, &c.) ex ſui natura promtiſſimè ſomnum, ſoporem, imò & necem, adferri docent: eoque celerius, quò opiatum fuerit provectioris frigoris in qualitate & quantitate. Adeoque quo plus ſincerioris opii fuerit ſumtum, pluſque intus frigefactum: eò copioſiores, magisque continui vapores à ſtomacho, (etiam clauſo licet œſophago,) ferentur in caput. At ſtupidum ſanè commentum eſt, quod ſomnus à frigore fieret. Nec intelligibile, quomodo unicum opii granum ſat frigoris in ſtomacho cauſet, ſatque vaporis actualiter frigidi in caput egerat? Quomodo item frigoris erit, vapores ciere potius quam compeſcere.

6. Sed hæc per regulam falſi donata ſupponamus: Ac vapores ſomniferos, à cibis ſurſum deferri: nervos quoque ſenſuum atque motuum authores, his vaporibus oppleri. At utinam prius conſideraſſent, quod nervorum radices, ſive primæ extremitates, ſint cerebro continuæ, & medullæ ſpinali: quodque alteræ nervorum extremitates, deſinant in muſculos exteriores, vel in ipſa ſenſuum organa: atque adeò idcirco vapores ſomnolenti priùs deberent materialiter penetrare, & planè imbibi, in cerebri, & ſpinalis medullæ ſubſtantiam, & utramque obſtruere, priuſquam quod ſomnum, ſub Scholarum theſi, patrarent. Et qua via hujuſmodi vapores vergerent à ſtomacho, penetrarentque trans totam cerebri ſubſtantiam, quo uſque ad ipſam nervorum penitisſimam atque prorſus continuam radicem, cerebro inſeparabiliter connexam, pertingerent? Denique quomodo expergefactus, ad excitantis lubitum, ſolvi atque liberari poſſet tam celeriter ab iſtiusmodi impedimentis? quidve illos vapores ibidem detineat per tot horas, abſque ſui conſtrictione, ſive condenſatione in aquam, ſiquidem ſemel conſtrictis iſtis vaporibus, pateret aditus ſpiritibus, qui ſomnum ſtatim excuterent? Quidve demum impediat, ne continuò novi vapores, ad eadem nervorum principia contendant, ibidemque coagulati, pariant neceſſarios Catarrhos quotidianos, & indubias paralyſes? Certè ſi Anatomicus, aut vir ſanæ mentis hæc ſemel ruditer ſaltem contempletur, debet neceſſariò has ethnicorum fabulas cum ſtupore admirari, præſertim quod nullam cum conſtitutionis noſtræ principiis connexitatem habeant. Contingit etiam quempiam multoties unica nocte expergefieri, ſurgere, & rurſus indormire: adeoque fermè ad lubitum totidem eſſent nervorum unius noctis, imò unius horæ obſtructiones.

7. Trans.

7. Tranſeo interim, quod ſomnus excitetur adhuc materialiter exſiſtente opiato intra ſtomachum: prout invita ſæpius commonſtravit experientia. Ergo vel tantillus, ſolusque odor opii, deberet effumare in cerebrum: vel ſe ibidem detento, transmittere vicarios ſomnolentos vapores. Non enim prius. Quia ante quam opium, ſeuſum guſtus, vel odoratus feriret, opium in lingua, palato, naribus, atque faucibus perciperetur continuò, & ante ſomnum Quod non fit. Quin etiam ſulfur vitrioli, ſummè ſoporiferum, fixum cum ſit, vapores in caput vibrare nequit ſuos, ut neque vicarios à ſe dimittere ſui compotes. Profecto ſuſpicor, Græcos ſomni authores, ſive pergræcatos, dum ſe ebrios perciperent ſomno deditos, æſtimaſſe, omnem ſomnum non aliunde derivare: nec niſi à cibo & potu, ne quidem ſummo mane, digeſtisque jam cibis amplius ſomnum obrepere poſſe. Reperio quoque in Scholis, cauſas materiales vertigines, nequicquam à cauſis ſomni naturalis differre. Quæ cuncta alibi de Catarrhis, probavi meras inſcitias, inſulſosque conſenſus, indagandi ignavia, & ſubſcribendi promtitudine ortos.

8. Sed ſodes, quænam vis tam frigida ineſt opio, que me invito, & ſatis calefacto, ſomnum faciat? Si frigiditas vaporum: cur vina a prandio ſomnum cient? An ergo frigidi & calidi eſt unica identitas ad conciliandum ſomnum? Cur ergo opio ſingulariter addicitur frigus? Cur calida non æque cenſentur narcotica, & dormitiva? Cur lethalia papavera ſomno à Poëtis decantata, non aliam præter frigus vim recordari ſuaſere? Cur amaricat opium? & amaror in Scholis prædominans calidus cenſetur? Itaque alterutrum eligant Scholæ, eſt neceſſum: nempe; vel quod frigus opii non ſit excedens, & per conſequens opium ſomnum non faciat per frigus: vel quod amaror ſit fallax caloris indicium in Scholis. Cur enim frigida portulaca ſuo tertio gradu, non eſt ſomnifera? Cur manipulus portulacæ non æquivalet binis opii granis; cum opulentius frigus ſit ac potentibus refrigeret, in tanta particula, quam in tantulo opii? Quare Solanum dementat, non autem ſuo frigore ſomnum parit?

9. Ego autem in opio, ſalem acrem ſudoriferum, & amarum oleum in venio, longe ab opii odore recedens, attamen ſoporiferum. Sulfur vitrioli verò, eſt dulce, mallis inſtar absque odore, vapore, & furore opii: quia in ignis cruciatu fixum, excellens, calidum, & ſomniferum. Sunt enim qui è Colcotare pulverem ſua ſalſedine privando abluunt. At propemodum eſt inefficax, utcunq; vana promittendo, ſtententur Tyrociniorum Scriptores. Fit enim legitimum, & quod Philoſophorum vocant, è ſpiritu viridi vitrioli: qui per repetitam cohobationem, ultima ignis tortura expreſſus, & inſigniter volatilis, coagulatur, atque fixatur. Quod præſtat: vulgaris ſal armeniacus, qui inde poſtmodum auferri debet, per ſpiritus vini repetitas diſtillationes. Id ſulfur inter Arcana, ad vitam longam, & catervam aliquot morborum fugandam commendabile.

10. Multos itaque adhuc loquentes poſt trium momentorum ſuſurrum, ſomnus occupat. Quomodo ergo in his, tam repente, omnium nervorum conſtipatio præſto erit? quare demum ſomnus citius obrepit jacentibus, quam ſedentibus, cum alioqui motus vaporem ab inferis longe facilior eſſe debeat in corpore erecto quam in cubante lateraliter? Quin etiam etſi donetur, omnes æqualiter nervos, & ante ſomnum conſtipari, (quod tam eſt inſulſum, quam ridiculum:) atqui unde poteſtates mentales per ſomnum ſopiuntur? niſi animam neceſſariò ſuum hoſpitium in arca cerebri, ac prope nervos, poſuiſſe mandaveris? Atque ſinus cerebri proinde toto ſomni intervallo, non quidem ſpiritu animali: ſed peregrinis, crudis, craſſis, & morboſis vaporibus repletos, ipſosque diſcurſuum Authores tantiſper feriari, dormire, vel procul evagari? Liberari autem omnia confeſtim inde organa, ad ſonitum, aut lubitum excitantis.

11 At audivi, ſomnum excuſari per titulum ordinarii effectus, quicque alioqui morboſus eſſet, niſi quotidianus, atque ſolitus. Inventum iſtud anile obriſi, quod primus ſaltem ſomnus, ſive peccati pœna, ante crapulam, in hominem miſſa eſſet. Dein, quod nuſpiam malum quod in ſe morbus aut malum eſt, minus malum ſit, quia ordinarium. Eoque dato, nunquam

quam ſomnus viribus languentibus ferret ſolamen, ſed perpetuum laborem.

12. Ego autem, poſtquam ſemel animæ cujusdam lucem, aliqua repræſentatione viderim, aut ſenſerim: intellexi ſomnum fieri, dum Splen propriè inſudat nutritioni, cum recreatione ac voluptate. Tum nimirum veniam dans ſeriis ſuis imaginationibus, ſe totum demergit oblectando in plenam fruitionis quietem, ex ſaturitatis nempe ſuæ percepta ſuavitate, & reſtituti ſibi fermenti ſtomachici libertate, incumbit perfruendis deliciis: ideoque & digeſtio in ſtomacho, eſt infelicior inter dormiendum, quia tardior. Quapropter fruitio, & ab opera feriatio, primus in tota natura ſenſitiva optatus ſemper fuit. Vanæ idcirco atque ludibrio plenæ, cogitationes primo ſomno. Dum phantaſia Splenis, ſive ſtomachi abſtrahitur à cogitando, de vegetante neceſſitate. Quæ mox hoc tractatu clarius elucidabuntur.

13. Interrogatus humoriſta à crapuloſo, cur manè ſibi caput doleat, ſiniſtro cornu, ſupra frontem, ad majoris thaleri fortaſſis amplitudinem? Promtus ille reſpondet, conſtare per Anatomen, orificium ventriculi inclinari ad ſiniſtrum latus: doceri quoque per multa jam ſecula; quod vapores doloriferi ferantur è ſtomacho in caput: doleant autem, quia acuti, acres, atque mordaces, è vino relicti: itemque quod ejusdem lateris ſervent perpendiculum, nec extravagari permittantur. Quo dicto, Galeniſta attollit ſupercilia, chlamydem ſuccutit, ſuæque animæ gratulatur, quod credulus alter, tam mendoſa fabula ſibi ſatisfactum autumet. Etenim quod dolor frontis à ſtomacho rectitudinem lateris obtineat, eximium aliquid pro actione Regiminis & Duumviratu occultat. At nemo cogitavit, iſtud fieri non poſſe, absque vaporum commercio actuali. Nam inprimis vapor nullus, è ſtomacho ferit caput; ut neque ullus etiam acer eſt, ſalſus, amarus vel ponticus, prout alibi de Catarrhis. Quoniam dolor, de quo jam, eſt continuus, tam jacenti, quam ſtanti, aut ſendenti, & citra ructus neceſſitatem. Sin autem hic quandoque comitetur, nihilo tamen minus, magis veinſeitat dolor: nec etiam vaporum ulla proinde ſentitur acrimonia, ſalſedo, amaror, niſi quod in orexi ructus ſi acidus, ac tum præcipuè vix dolor adeſt unquam in capite. Quinimo ſuppoſito vapore, juxta Scholas, ſaltem gula tenet medium ubique colli & faucium. Eapropter ergo vapores, ſi qui eſſent, ferirent rectà mediam baſim cerebri; non autem frontem, multoque minus ſiniſtrum latus ejus; nec adſcenderent in decumbente, ſed per os, & nares efflarentur vapores. Quia etſi darentur adſcendere usq; in planum (quod nullum eſt,) infra cerebrum, attamen non penetrarent ad ſinus, absque lethali ſpirituum confuſione. Atque omnium minimè pertingerent vapores indeſinenter ad menynges: quarum tamen ſenſatio dolorifica cenſetur; non autem cerebri. Imò ſentiretur dolor, odorque ferentis vaporis, magis mox ſupra palatum (ubi falſò ſupponitur cerebri planum,) quàm in fronte, aut ſub cranio. Quod falſitates tamen arguent, quotquot unquam hoſce dolores ſunt paſſi.

14. Ignorarunt ſcilicet Scholæ actionem Regiminis, citra vapores contrahere menynges, qua parte placuit animæ Duumviratui (ut libro de Lithiaſi cap. de ſenſatione:) itaque nonne potius doleret ſummus vertex, quàm frontis latus? prout in hemicrania? Quippe eſt vertex gulæ perpendiculum. Unde clarè conſtat, caput non magis à ſtomacho per vapores aqueos lancinari, quam mentum à vaporibus teſtium in barbatis, non autem in caſtratis. Denique doleret potiſſimum cerebri baſis, quam vapor primum attingeret: & non menynges, ſive cerebri membranæ. Dein nervi recurrentes palati, linguæ, &c. afficerentur truculenter, priusquam ſiniſtrum cornu frontis, ſub cranio. Nec tandem iſti vapores, ſeſe clauderent ſub pericranio, vel ſupra menyngum alteram, unius taleri circino. Nec imò uſpiam hemicranium pro capitis ſemiſſe, multoque minus ſubinde pro dextero latere cauſarent: quin potius rectà adſcenderent, æqualiterque ſemper è gula totum pariter caput afficerent: cum deſint porticus, quæ iſtos vapores, tanquam per tubos, nunc hac, nunc iſthac, deducant. Cur enim lac febrienti dolorem capitis adfert juxta Hippocratem, ſi ſeri lactis vapores deberent hi-

potius

potius lenire dolores? Cur cephalalgiam pacat novus cibus, cùm à recenti cibo (præcipue comitante vino) deberent acres potius, quam mites inſtar lactis, exhalare vapores? ergo conſtituto jam ſemel dolore, paſtus non ſedaret dolorem, ſed potius excitaret, novumque conderet. Quæ cuncta cum refragentur Theſi,& experientiæ: convincunt etiam, præfatum dolorem citra vapores, per nudam actionem Regiminis, è Duumviratu procedere. Miratus ſum pluries,neminem hæc ante me,ſeriò adhuc meditatum, ſed veterum traditis fabellis, ſubſcriptum continuò per omnes omnino, & per omnia. Verùm tractatu de Catarrhi deliramentis oſtendi, nugaces has vaporum è ſtomacho propagines,ergo etiam ſomno dicatas vaporum cauſas. Probavi denique jam ſuperius, eſſe actionem Regiminis in ſuperiora non minus, quam hactenus putatæ ſunt ſuperiorum actiones in inferiora. Tum quoque obiter dixi,è præcordiis emanare potentiſſimam agendi craſin in morbis, quos vetuſtas hactenus ſoli dicavit capiti.

15. Nunc pro Theſi ſtatuo Duumviratum actionis Regiminis præſidem, habitare in hypochondrio, Splene ſcilicet atque Stomacho: partibus, inquam, quas cloacam teterrimi humoris, & ſaccum impuriorum ciborum æſtimarunt Scholæ. Quatuor itaque in tanto Paradoxo probanda veniunt,ſcilicet,

1. Quod Duumviratus toti imperet.
2. Quod Spleni & Stomacho, ſit Phantaſia, Venus, &c.
3. Quod ipſi ſit Somnus, Vigilia, &c.
4. Quod ibidem ſit Animæ hoſpitium.

Quæ quatuor quaſi in unicum punctum coincidunt.

16. Philoſophi unà cum Aſtrologis, Splenem dicaruntSaturno, Deaſtrorum parenti,ceu vitæ principio inchoativo. Galeniſtæ verò, qui ſibi in pleriſque contradicere ſoliti, Splenem partim fecere cloacā perverſiſſimæ, excrementoſæ,atque mentitæ bilis atræ: partimque receptaculum amentiæ, non quidem ob materiā in ſe melancholicam; quinimò propter conceptualem quandam irrationalē, atq; pecuinam concitationem: quandoq; ideo hypochondriacam paſſionem nominant. Atqui cum juxta illorum Axioma,ejusdem partis atque poteſtatis, ſit functio ſana, cujus eſt vitiata; ac vicis, ſim: Concludam inde, etiam invitis Scholis imaginationem quandam ſanam atq; integram deberi Spleni,ſi vitiata atq; præcordialis melancholia inde promanet. Intelligunt nempe plures ſe dementare, ac velut incipere, dolentq; ſe non poſſe inhibere ejuſmodi phantaſias, noctu diuq; importunas. Adeoque velut duplici mentali conceptu æſtuant. Sic nempe, quos rabioſus momordit,atq; in aquarum metum (quem morbum hydrophobiam proin dixere,) delapſi ſunt, accuſant invitam rabiem, quam præſentiunt,prædicunt,atque monent adſtantes,ſibi caveant. Reſpondent, id contingere, non quidem, quia ibidem hoſpitetur aliqua vis imaginatrix: ſed quod inde fumus atræ bilis in caput, thecam poteſtatis phantaſticæ, efferatur. Quæ ſanè,cum ingentis ſint momenti,decet peculiari tractatu de anima, ejusque ſede, throno, ac hoſpitio, examinari.

TRACTATUS DE ANIMA.

1. *Commendatur animæ Tractatus.*
2. *Quid Scholares averterit ab hac meditatione*
3. *Cognitio animæ non pro epilogo tradenda.*
4. *Difficultates putatitiæ Scholarum.*
5. *Cognitio rerum cur poſtponenda.*
6. *Per exemplum ex aqua petitum.*
7. *Actiones mentis in corpore.*
8. *Quid deceperit Anteriores.*
9. *Deſtitit Author ab incepto.*
10. *Conſiderabilia circa mentem.*

IMperium ergo Duumviratus integrum, cum ex anima vitali vigeat, poterunt profectò tres præfatæTheſes probari abundè per quartam. Modo enim conſtet, ipſam animæ ſedem eſſe in Duumviratu: hujus principatus quoque ſupra reliqua membrorum atque viſcerum ſtationes, obviam venient. Quocirca hic obiter

de anima tractabo, quanquam aliis ante me Scriptoribus, animæ tractatus extra Phyſicam ſit relegatus, potiſſimum in ordine, ad cognitionem Theoriæ medendi: ac tametſi tot undique amentiarum acribologiæ nos infeſtent. Enimvero cum nullam opem ex prædeceſſoribus meis ſenſerim; ſed labor & dolor tranſierint intima mei, priusquam quæ ex gentilitate hauſeram, deponerem: cenſui eapropter omninò, me non ſtringi ad methodum eorum, penes quos nondum quicquam reperi, quod in naturæ initia, vel proprietates, rapi poſſit, aut debeat. Meopte ergo libertatis intuitu conſideravi, quod ſcibilium nil æquè nobilè, ac eſt ipſa animæ cognitio, à qua, ut omnis reliqua cognitio ſuum obtinet fulgorem: ita etiam termini omnes diſtinctam ſuam metam. Quicunque enim ineptus eſt initio, comprehendere mentis immortalis motus, exercitia, effectus, & quidditatem: inhabilis quoque erit, ad intelligendum naturæ arcana, à mente remotiora, quam eſt ipſamet à ſeipſa: ideoque vix poterit ire ad ea, quæ ſibi intuebitur aptiora: Ille verò, qui prius hauſerit animæ præludia, combibitis poſtmodum naturæ ſuccis, in reditu majoris erit capacitatis, quam erat priore obiter lectione. Ne tamen videar ut exlex, gratis calamum in mentem ante morborum explicationem torſiſſe, dicam quæ me ad hoc moverint. Inprimis namque (etiã pro conſideratione phyſica,) meditatus ſum, quod mens ſit naturæ humanæ apex, & conſtitutæ humanitatis perfectio: quodque ideo eſſet decentius, ſuam cognoſcere animam, id eſt, ſemetipſum ex anima, quam inquirere rhapſodia proprietatum corporearum, harumque è notione, cognoſcere velle ipſam mentem. Siquidem eſt mihi viſum, quod ſemel cognita tenuiter ſaltem anima, reliqua inferiora, & ſubſtituta pedibus noſtris, adjiciantur nobis. Nulloq; quaſi negotio, aut labore ſaltẽ ſobrio, comprehendantur, quæ antea ad ſingulos paſſus, de vero, licito, ſimili, juſto, proportionato, agente, paſſione, prioritate, appropriato, mutatione, vel alteratione, ſuſpiciones ſuſcitabant, vel deſperationem movebant, vel tandem nimio conſenſu in fallaciam, clauſis oculis ducebant ſuos ſequaces.

2. Unde deterrebantur ab indagandi labore, non tam per ignaviam, quam per metum ſuſpenſi progreſſus: ideoque januæ ſciendi clauſuram ad ulteriora obſerabant.

3. Clarum enim atque indubium eſt, quod homo nequeat ſeipſum cognoſcere, niſi prius animæ cognitionem hauſerit. Quippe ſine anima, eſt homo merum velut cadaver. Itaque & ipſamet cognitio animæ, ut timorem Dei in anima ſigillat: ita & Sapientiæ initium adducit. Si ergo initium Sapientiæ, à cognitione animæ ſuſcitetur, non eſt tradenda animæ aliqualis doctrina, pro Phyſices epilogo, pro more olim ſervato. Nam falſum eſt, quod rerum caducarum cognitio, facilitet nobis mentis noſtræ intelligentiam. Quin potius ſciant experti, quod mentis cognitio, etſi procul abſceſſerit à conceptu corporum ſublunarium; attamen ſe extollat, quoties ſeſe applicuerit ad ſcientias humanas, vel artes quaslibet. Nam qui ſemel, ac obiter tantum, expertus fuit animæ introverſionem, ſive extaſin, novit poſtmodum, ad quæ animam ſuam adpoſuerit cum deſiderio. Non contra. Quoniam etſi quis multarum rerum nactus ſit ſcientiam: non tamen proinde aptus erit introverſionibus mentis. Itaque cum pace cunctorum ante me, dico, meditorque planè neceſſarium, quod homo primũ cognoſcat ſeipſum, exin diſcat timorem Domini, qui illum ad veram ſapientiam erigit, ad quam cognitio caducarum rerum harumque defectuum adjicietur, tanquam conſequens ad præmiſſas, vel tanquam adjacens ad principalia.

4. Prædeceſſores poſt rerum quidditates, reſpexeruut tum prius in animam præpoſtero modo, ob duas præſertim rationes. Quarum prior eſt, quod animæ cognitio ipſis viſa ſit longe difficilior, quàm aliarum rerum quarumcumque. Altera. Quod mentis cognitio ſperari atque haberi poſſet, ab indagine rerum externarum, proprietatumque corporalium examen. Sed tametſi horum prius ſit verum: alterum tamen nullatenus eſſe poteſt. Nam ſi animæ cognitio ſit entis abſtracti, & ſpiritualis: ſaltem ea nequit ulla rerum corporalium ſpeculatione, in nos traduci. Quippe ſolus Deus, immediatus faber, & Princeps mentis, ac vitæ vita ipſa,

ipſa. Ergo aliunde cognitio noſtri ſperari nequit, quàm à ſuo fonte, & Rectore. Siquidem cognitio abſtractorum ſpirituum, toto diſtat cœlo, à caducorum ſpeculatione: cum non participent in ullo principiorũ, ut proprietatum communi ſymbolo. Igitur corporum quidditas nequicquam ſcientiæ vel luminis continet, ut anima ſeipſam agnoſcat, aut intueatur, niſi per abnegationem, quæ cognitionis quædam eſt deſperatio & proſcriptio. Undè quoque nullum ſibi lumen acquirit deſurſum, vel è contra ſui, vel etiam tamquam è chalybe & ſilice, ſibi lumen intelligentiæ excutit. Eo quod modus cognitionis animæ ſit mendicandus à Patre luminum, nec aliundè. Quia divinæ voluntatis beneplacitum fuit, quod homo ſui cognitionem non aliunde peteret, quàm ab initio & fonte ſui: qui eſt totius Philoſophiæ principium, medium, finis, ſcopus, & ſummus verticalis apex, ad quem omnis cognitio eſt adjectitia. Quinimo ſunt rerum ſublunarium cognitiones eſſentiales, & à priori æquè tenebroſæ, tectæ, & difficiles, atque eſt ipſa mentis immortalis conceptio, ſi eſſentiæ rerum à priori, earumque cauſæ ſint ſoli Deo cognitæ. Ergo ſimpliciter falſum, quod cognitio Mentis ſit rerum nuda cognitione difficilior; aut poſtponenda ideo. Quippe omnes ſunt nobis æqualiter ignotæ. Quia entium quorumcunque quidditas, eſt eorum veritas præciſa, clauſa verſus nos, & patens ad Infinitum.

5. Idcirco ad ſtateram dimenſa rerum eſt cognitio. Omnes res corporeæ, ſunt Menti noſtræ primariò extraneæ, ac peregrinæ. Ideoque remotiores à mente, quam mens à ſemetipſa. Quinetiam cætera, non niſi per mentem, & prius in mente, ſunt cognoſcenda. Proinde enim rerum quarumcunque cognitio, eſt tantum quædam obſervatio, unde formamus diſcurſus, pro cujusque capacitate. Quare etiam omnis ejusmodi obſervatio, hincque petitus diſcurſus, utcunque politus, eſt tantum à poſteriori, longeque minus illuſtratus, quam ſit obſervatio habita de mente.

6. Quippe quis unquam mortalium novit, quid ſit aqua? quæ tamen creatorum eſt maximè obvia, aperta, viſibilis, & translucida? Tantum enim de ea ſcit ruſticus, vel Idiota, quantum Philoſophus. Nempe æqualiter illam concipiunt, per obſervationem ſenſuum: quod ſit corpus grave, liquidum, humidum, digito cedens, fluidum, amotoq; digito ſe recludens, caloris ſuſceptivum, extenuabile in vaporem. Nemo tamen novit internam aquæ quidditatem, vel quare liquida ſit, aut humida.

7. Perinde videlicet ſcimus mentis circumſtantias, vitales, & intellectuales, quæque ſuum hoc ergaſtulum diſponunt in varias alterationes, producuntque non raro aliquid ſeminaliter extra ſuum concretum. Qualiter dum prægnantis appetitus, producit ceraſum in fœtum ſuum, quotanis effloreſcens. Quod etiam adhuc plus de anima ſcimus, quam de aqua, eſt quod per fidei revelationem ſcitur. Videlicet quod mens ſit ſubſtantia ſpiritualis, incorporaliter etiam per ſe ſubſiſtens, immortalis, vivens ad imaginem Dei condita, immediatè per ipſum Deum, dans ſenſum organis, ut & modum; quæque ſeparata à corpore, ſentit absque organis pro nutu, potens etiam movere extra ſe, & coërcita corpore, producere poteſt ens extra ſe (ut de prægnante jam oſtenſum eſt,) intelligens, etiam volens, ac memorans, &c. Quarum proprietatum & functionum obſervationes, longè fortiores ſunt, quàm ſit aquæ cognitio. Alioqui res omnes, atque ſingulæ, intrinſeca intellectione, nobis æque ſunt ignotæ ac imperviæ.

8. Quod autem ſeduxit Anteriores, exiſtimando aquæ cognitionem faciliorem eſſe, quàm mentis, proceſſit ab opinione, quòd viſibile neceſſario ſit notius inviſibili. Sed non diſtinxerunt notionem obſervationis, à cognitione interna quidditatis, juxta quam res cunctæ nobis æqualiter ſunt ignotæ. Neſciverunt, inquam, quod cognitio obſervationis non introducat intellectum, in rei quidditatem: ſed tantum erigat ſcientiam putativam. Alioqui namque Intellectus, cauſas anteriores in eſſentia perciperet. Tum etiam à ſimplicitate aquæ ſunt deceptæ: quam ſimplicitatem cum unitate cognitionis, nobis ignotæ, confuderunt. Dum interim mentis obſervationes ſint numero plures, atque fecundiores, quarum cujusque proprietas negat cognitionem à priori: putarunt idcirco,

plures impoſſibilitates in mentis cognitione ſubeſſe,quam in corporis ſimplicis. Adeoque tam ſolus numerus in mente,quam viſualis frequentia corporum, difficultatem illis peperit. Cum tamen alioquin, in entis entitate, tam ſit intellectualiter ignotum viſibile, quàm eſt inviſibile.

9. Intendebam enim mentis doctrinam intellectivam tradere, ut homo primordialiter ſemetipſum agnoſceret, quantum poteſt, ac dein ex ſimulacro divinitatis diſcat contemplari res ſe inferiores. Sed cum id conarer explicare, per actus mentales orationis, id non fuit mihi liberum: quod teſſeram meæ objectionis ſuperare cenſerentur, obmiſi illum tractatum lubens.

10. Aliis idcirco me fœcundioribus,ſat eſto digito demonſtraſſe, Chriſtianam naturæ Philoſophiam non admittere velle res caducas, alienas, procul remotas, quarumque cauſæ à priori ſunt abſconditæ, & neſcire interim, quis ſim ego contemplator, qualis ſit intellectus, quomodo formetur atque ſubſiſtat actus intellectualis. Præſertim quod res quælibet non concipiatur, qualis in ſe eſt: ſed per modum recipentis, id eſt, concipientis. Itaque ante omnia ponderandus mihi videbatur recipiens, affectans rerum intellectionem, quis, qualisve, qualiterque diſpoſitus intellectus in actu comprehenſionis. Quæ demum theca ſit intellectus, ejusque capacitas, vigor, & modus. Quomodo denique potentia, à ſe quidem indiſtincta trahatur, atque deſcendant in functiones, & organa ſibi alligata, & ſuppoſita. Poſtremò, priusquam ſciam,an ipſum intellectum ſit verum & bonum: an vero in me, aut propter me, non ſit in ſui entitate mutarum concipiendo, alienatumve à ſuo eſſe, unde ipſa entitatis veritas larvam peregrinam aſſumſiſſet: Cenſui omnino, iſta elucidari debere per actus intellectuales: quos nec alibi promtius, vel felicius mendicari poſſe ſtatui, quam per praxin, id eſt, ex mentali oratione ſilentii. Illam verò decernent, ac poderabunt alii juſtius, quam ego. Atque in hanc proinde arenam nolui lubens deſcendere.

DISTINCTIO MENTIS AB SENSITIVA ANIMA.

1. *Commendatur Tractatus de mortis introitu in naturam humanam,tanquam neceſſarius pro mentis cognitione habenda.*
2. *Remittitur lector quoque ad Tractatum de ortu formarum.*
3. *Mentis ab Evangelio probatur immortalitas.*
4. *Orditur telam contra hodiernum Atheiſmum.*
5. *Leon. Leſſius tantum deſcribens, reſcripſit ex Auguſtino de immortalitate animæ.*

INprimis Libro de vita longa, ad longum demonſtravi, mortis introitum in naturam humanam ſuas habuiſſe cauſas in natura, per media vetita, & extra intentum Creatoris tergloriosi: ſemelque intrò perreptatam, admiſſamque mortem, licet ea non eſſet ex creatoris intentione, deinceps fuiſſe continuatam, atque inexorabilem, neceſſitate naturæ: atque inde à Creatore nedum permiſſam ac conſentitam, ſed & mutato naturæ ſtylo admiſſam, imò etiam velut mandatam, ſub melioratione introducta, regenerando per divinam baptiſmatis gratiam. In quo Tractatu demonſtravi neceſſitatem animæ ſenſitivæ, quæ alias ſub immortalitate erat fruſtranea. Unde nimirum introducta eſt lex in membris, contradicens legibus mentis immortalis. Receptaque eſt tota totius naturæ centralis, atque inexcuſabilis corruptio. Quam ideo novam atque inauditam prioribus ſeculis doctrinam, præſuppono inde petendam, ſi modo mentis noſtræ cognitio deſideretur. Etenim ut modo ſic eſt à ſemetipſa ſuoque eſt initio alienata, quod videatur modò animæ ſenſitivæ imperiis auſcultare, quæ tamen in ſui eſſentia, ſubſtantia, atque realitate, eſt immutabilis: ita ſanè incipientibus,vel reſipiſcentibus, ut addit cognitionem mediorum,

quibus

quibus eſt lapſa atque penitus degener facta: ita quoque præſupponit eandem doctrinam, velut baſim cognitionis ipſius.

2. Denique de Ortu formarum oſtendi pariter, quantum hæc anima caduca, ſenſitiva, atque mortalis, in nobis diſtet à mente immortali. Quod certè nonminus, quàm infinito modo fieri, eſt indubium, dum Mens nimirum ſit ſubſtantia, non mortalis; ſenſitiva verò, nec ſubſtantia ſit, ut neque accidens; ſed creatura neutra mortalis, & in nihilum periens, deque natura luminum.

3. Quæ doctrina pro parte eſt Evangelii, de vita & morte æterna animarum loquentis: ſive quæ cenſet animam humanam Dei Imaginem, nec in poſterum interituram: ad diſtinctionem animæ pecuniæ, quæ ſcilicet cum vita ipſa, in nihilum revertitur, non ſecus atque lumen candelæ. Pro altera autem parte, eſt præſens doctrina planè paradoxa, in quantum anima ſenſitiva relegatur extra prædicamentum ſubſtantiæ, & accidentis. Inprimis enim, demonſtratione animam ſenſitivam, atque belluinam, tam in brutis; quàm quæ in nobis eſt, non eſſe infinitam, atque immortalem, vix neceſſe eſt, cum nemo ambigat, quin omnis res naturalis genita, etiam ſit corruptioni obnoxia, per legem naturæ. Mentem autem humanam eſſe immortalem poſthac, de fide tenemur credere.

4. Adeoque quod mens humana ſit ſubſtantia permanens, ſive ſpiritus poſt ſeparationem à corpore, in ſe ſubſiſtens, atque vivens, non eſſet Chriſtianis inculcandum, aut demonſtrandum, quibus intellectus eſt in obſequium fidei ſubactus, niſi in medio noſtri, & Eccleſiæ hypocritis potentiſſimus nuper Atheiſmus conſurrexiſſet, qui per fidei omnimodam abnegationem ſe extricat principiis, quibus inſolens ejuſmodi temeritas pacari poſſet. Atque illorum præcipuè, qui omne Numen negant.

5. Alioqui nec meum eſt de mentis immortalitate tractare, ab Auguſtino conſcripta, demonſtrataque, & à Leſſio verbotenus piè deſcripta, atque reſcripta; quippe qui idem ſat probarunt: at nondum contra negantes omne Numen. Deſiſterem ergo idem reculcando ruminare, ſi ſat contra primæ claſſis Atheos ab ipſis demonſtratum eſſet. Et niſi ſtatuiſſem in natura, differentiam Mentis, ab omni viventium anima. Niſi inquam ad naturæ cognitionem ſpectaret ejuſdem integritas: illaque integritas, differentiam hominis, ab aliis quibuslibet creatis deſignatam optaret: idque univocè atque principaliter dumtaxat juxta præcipuam vividamque ſui partem, citra quam homo nil niſi fœtidum cadaver eſt, ſilice vilior, atque quovis vitro citius deſtruitur ac rumpitur. Alioqui ſtante Chriſtianiſmo, ſtat Mentis immortalitas, ejuſque ſubſtantis ſubſtantia, prout ſimul & aliarum animarum mortalitas, ſive in nihilum reductio. Quæ eſt annihilatio proprii nominis. Atque exin vera, ac propriè dicta differentia earundem.

DE ANIMÆ NOSTRÆ IMMORTALITATE.

1. *Atheiſmus, eſt Idololatria pejor.*
2. *Religioſi Athei, omnium peſſimi.*
3. *Vita novorum religioſorum, ſe cæteris anteponentium, Atheiſmum introduxit de novo: ſub Pelagiani doctrina.*
4. *Hypocritæ Scripturâ abutuntur.*
5. *Atheorum perfectorum argumentum.*
6. *Prævíſus ab olim Atheiſmus ille modernus.*
7. *Futilitas argumenti.*
8. *Qualis fides Atheorum.*
9. *Ab admiſſis argumenta aliquot, in Atheos.*
10. *Omne intellectum mendax eſt, dum intellectis per fidem adæquatur.*
11. *Vlterius demonſtratur per Scripturæ auctoritatem.*
12. *Panis, qui de Cœlo deſcendit, prophetatus.*
13. *Ex B. Auguſtino reliquum.*
14. *Mens non poteſt generari à diſpoſitione corporum.*
15. *Neutralitas entium, Scholis ignota.*

Iudæi antiquitus, mox atque ceſſabant miracula, ſtatim ad Idololatriam, & Idolomaniam rapiebantur. Sæculum autem modernũ verpis ſceleratius, ſponte ſenſim labitur in Atheiſmum,

2. Laici enim peccatis quotidianis exſecrabiliter obvoluti, nedum Deum, omnis boni fontem, inviſibilem negligunt: ſed & aliquot oppignorati Eccleſiæ, in medio noſtri peccata populi comedentes, Deum irrident, nihilque illi ſe debere proteſtantur. Quia nil credunt. Exiſtimantes merum phantaſma politicum, ipſam fidem, adeoque omnes religiones eſſe indifferentes: quippe quas credunt tantum ad coërcendos populos ſubter legem civilem vivendi, introductas: illaſque proinde ubivis ferè locorum eſſe diverſas, & æquè juſtas, ſtatutorum Principum, ſive conſuetudinum receptarum jure, promulgatas. Alias namque fore liberum, quidlibet credere, ac facere, niſi inde hominum perirent commercia. Illi enim qui hæc credunt, & effutiunt, quod ſuis nefariis abuſibus ipſimet Sacerdotes & religioſi clam profitentur, putantes ad fundum veritatis pertigiſſe, ſe gloriantur ingenia politiſſima, ac ſublimata, & ideo reliquos ptobos ſub fide, ſpe, & charitate gratiam Dei implorantes, rident ceu ſimplices, ac penè fatuos, ſeque fruſtra ut aſſum piſcem torrentes. Perguntque indies in pejus, excitante eos Diabolo, qui circuit tanquam Leo rugiens, quærens aſſiduè quem devoret.

3. Potiſſimum autem Atheiſmos fovent mala quorundam exempla, concionantium & jurantium voluntariam paupertatem, obedientiam, hũmilitatem & charitatem: qui tamen ſunt penitus extra humilitatem, charitatem: prorſus ambitioſi, invidi, & avari, opibus effluunt, ſectantur proprias commoditates, ut nedum venter, ſed ipſimet toti ſint Deus ſibi. Siquidem ſub hypocriſi eleemoſynas pauperibus deſtinatas atque deſtinandas, in ſe detorquent. Sic ut illorum vita, in deriſum religionis detorta, etiam judicioſiores, & debiliores ideò in Atheiſmum præcipitarit. Hanc autem erroris utrimque amentiam, quandoque reformabit S. Spiritus, qui ſolus poteſt inteſtinas ſordes ab Eccleſia ſua abſtergere, & evertere.

4. Denique Atheiſmum confirmavit, intrans in malevolam iſtam animam ipſa Scriptura, quæ alias movere deberet ad filialem erga Deum obedientiam, & amorem debitum, obliquo ſenſu abripitur.

5. Argumentantur enim primùm disjunctivè, ac mox inde copulativè concludunt pro Atheiſmo. Ajunt nempe, Biblia profitentur unicum, atque æternum Numen, omnipotens, & immutabile. Igitur vel Chronica Bibliorum ſunt meræ Ebræorum fabulæ; vel Numen, quod hodiè Chriſtiani adorant, vel Turcæ, eſt longè aliud à Judæorum Deo. Nam ſi arborem à fructibus, & hominem ab operibus, cognoſcere, ſit æquivocum, etiam Numen, quod Chriſtiani cum Turcis, unà cum Judæis unicum, jugiter immortale perſeverans, adorant & credunt, à ſuis operibus, ſeque dignis cognoſcendum, atque credendum erit. Etenim quotquot hoſtes olim in populum Iſraelis irruiſſe leguntur, pauco fuere numero ſtrati, conſternatiſque terrore animis, mutuave cæde ſunt interfecti. Quantumvis eorundem caſtra, inſtar locuſtarum numeroſa, & cameli eorundem innumerabiles, tanquam arena litoris: attamen panico terrore ululantes aufugiunt à ter centum buccinantibus Ebræis, ſeſeque ſubinde mutuo trucidant gladio, ſic ut non fuerit ſuperſtes, qui univerſam illam ſtragem domi denunciaret. Imò citra pugnantium opem, unicus Angelus 180. millia unicoque gladio morte peremit. Etenim ſi vera ſint, quæ ibidem leguntur, & coluntur: ſitque hodie idem quod olim, & æquè potens Numen: deberet Chriſtianos (jam ſuos) æquè potenter juvare contra ſuos hoſtes, quibus obſidentur, & ſubjugantur indies. Ceſſat namque hodie publica Idololatria, olim in depreſſionis cauſam accuſata: agiturque hodie cauſa ipſius Numinis: ſi ejuſdem ſponſa Eccleſia, & Sacramenta ſui corporis vituperoſe conculcentur, jugeque Sacrificium ſuſpenditur, atque magno opprobrio irridetur. Quorum amborum disjunctivum utut ſumatur, ſaltem convincit, antiquum iſtud Numen defeciſſe modo, in eſſe, & poteſtate, novumque, vel quod modo adorant Chriſtiani, (quorum tam Numinum, quàm credentium ſunt toto orbe magna diſſidia, ſe invicem hoſtiliter demolientia,) non ſit æquè potens, vel æquè benignum ſuis fidelibus, atque fuit priſtinum ſuo olim Iſraëli: quoniam hodie amplius non apparent Angeli, gladii: neç amplius mutua ſeſe trucidant cæde ingentia caſtra. Ut neque territi

territi ejulando aufugiunt à Chriſtianis armatis, in curribus, equitatu, & machinis igneis: concluduntque hinc Athei noſtri, deceptos vivere, quotquot immortale, & omnipotens, id eſt, Numen credunt. Atque inde ſubſequenter ulterius rectè inferunt: Si Numen aliquod tandem intercidat, vel deficiat: multo magis mens hominum, parentibus caducis prognata. Hæc enim ſunt, quæ Chriſti populum primò ad divini cultus negligentiam, ac tandem ad apiſticum Atheiſmum abducunt: poſtquam Diabolus, animadvertit Idololatriam, atque Deaſtrorum multiplicitatem, apud judicioſos, tanquam laxa ac frivola ſperni media, quibus populum in ſuũ alliciat hamum: ſubtilius hoc rete Atheismi ſparſit, numeroſioremq; prædam collegit.

6. Quem Atheismum futurum, Deus prædixit per Prophetas ſervos ſuos. *Dixit inſipiens in corde ſuo, Non eſt Deus, Corrupti ſunt* Athei, *& abominabiles facti ſunt in iniquitatibus: non eſt qui faciat bonum: Deus de Cœlo proſpexit ſuper filios hominum, ut videret, ſi eſt intelligens, aut requirens Deum.* Dixit nempe Atheus in corde ſuo: ſi viderem Deum, Angelum, vel Cacodæmonem, imò vel ſpiritum hominis: crederem utique illos eſſe. Sed nolo credere, quæ non video, vel audio, quæque mihi inſueta, ideoque incredibilia, videntur. Sed ſentio cum Ariſtotele, quod omnis ſcientia, omnisque doctrina intellectiva, tantum è præexiſtente ſenſuum cognitione fiat. Cui reſpondet Diabolus: Bonum eſt ſe ſic manere. Et dicit Deus: Qui enim videre ad hoc optat, ut credere poſſit, jam eſt peccati reus. In animam autem peccati reã, non intrat Spiritus veritatis, atque idcirco non convenit, quod videas, quæ videre optas, ut credas. Nec eſt enim peccatum medium pro acquiſitione fidei. Blaſphemum atque impium eſt judicium, negaſſe Deum, vel Diabolum: eo quod ipſi non ſit permiſſum vidiſſe alterutrũ, quorum neuter eſt viſibilis, niſi in forma arrepta.

7. Carioſum denique, ac puerile eſt argumentum: Non præſtat Deus Chriſtianis hodie, quæ olim præſtitit quandoque Judæis: ergo non eſt idem qui olim, vel minutus eſt à priſtina poteſtate. Siquidem res, nõn tam à poſſe, quam à velle divino mutatur. Cur autem non velit modo, quæ olim voluit, noſtrum non eſt, à Deo ſui arbitrii rationem percontari. Stultumque ideo argumentum: Non facit modo Deus, quæ olim: ergo non poteſt. Exiguus erat populus Ebræus, ex quo Chriſtus ſurgere debebat, eratque hoſtibus populus ille undequaque cinctus, quique niſi brachio Dei extento, continuoque velut ſuffultus miraculo, mox in rapinam victori ceſſiſſet annihilatus. Unde tamen Meſſiam ſurgere decretum erat. Sed Chriſtianorum longè alia ſors eſt, & lex. Populus enim Iſraeliticus in duritia cordis, gratiam Dei ab affluentia opum, prolium, fœcunditate fructuum, eorumque pacifica poſſeſſione metiebatur. Nos autem novimus, neceſſaria fore ſcandala, in Eccleſia, tribulationes quoque utut magnas; non condignas tamen exſpectationibus venturi ſeculi. Itemque Deo ſic placitum, ut propter injuſtitiam transferantur Regna de gente in gentem.

8. Atqui ad oſtendendum, eundẽ eſſe Deum Chriſtianorum, qui fuit olim Ebræorum: nam retrò ad Chronica ſcripta non eſt recurrendum, apud quos nec Biblia ipſa, ſunt alicujus fidei: colliſum eſt Atheorum argumentum, cum eorum intellectus admittat, quod non per ſenſus exterius ſit introductum. Tota illorum fides eſt ex ſcientia: ſcientia verò fundatur in præſenti ſenſibili, præterita obſervatione, & abnegatione hiſtoriarum, atque ſucceſſione ætatum. Alioqui namque non minor deberet eſſe Sacrorum, quàm profanorum Scriptorum authoritas. Imò Atheorum omnis ſcientia deſcendit ad oculos, ad viſum, numeros, lineas, figuras, tonos, pondera, motus, odores, tactus, attactus, & guſtus. Id eſt, totum pendet ex initio brutali, ſuntque inepti ad intelligendum, quæ ſuperant ſenſum. Id eſt enim, cur ſe excludant è mundo intelligibili, & calcitrant contra lapidem Angularem.

9. At ſaltem fatentur ſe videre & ſcire, quæ neſciunt. Quod contingit in Theoricis Planetarum. Aſt utinam demetiantur Athei mundi ambitum, Saturni inquam realem diſtantiam à nobis. Fatebuntur namque eo ipſo, etiam nolentes, tot millenorum milliarium diſtantiam, quod ipſe illorum intellectus contradicet viſis

dimen-

dimenſionibus: Vel neceſſario ſe inclinabunt ad fatendum triplicatum Saturni circuitum, reſpectu ſuæ diametri, non potuiſſe ex ſe, aut ſua ſponte ſurrexiſſe; quin potius aliquem eſſe horum Authorem infinitæ poteſtatis, ſapientiæ, magnitudinis, adeoque etiam durationis, &c. Sin verò putet Atheus, tam in comprehenſibilis magnitudinis orbes, tamque regularem viciſſitudinum conſtantiam, ſua ſponte ab æterno ſic fuiſſe: ſaltem illius æternitatis infinitæ perpetuitas, legem quandam, ordinem, atque ordinatam gubernationem ſequi debet, quæ aliquod ens præſidens, ſempiternum duratione, magnum atque potens requirebat. Miſerrimi ergo ſunt, qui per abnegationem univerſorum, excludunt fidem, & fidei merita. Etenim conſideremus orbem terræ veſtitum aquis: vel locum illum, absque terra & aqua, ut nempe omnia ſuopte impetu cadunt centrum verſus, adeò ut ſi duo homines ibidem eſſent, ab Oriente ſcilicet & Occidente, hi pedibus ſeſe contingerent, & capitibus ſurſum adſpicerent, prout hodiè nos & Antipodes. Hoc inquam credit Atheus, quanquam non ipſi ſuggeſſerit ſenſus. Corpora enim gravia docent quidem propenſionem ſuam decidendi deorſum: at cælum undique ſurſum eſſe, reſpectu unius centri, hancque centri eſſe proprietatem, cui non eſt ſimilis altera, nec tamen illam Atheus vidit, aſt nihilominus credit: imò quidcunque unquam fabricet, contrarium ſemper invenit, & absque illa centri proprietate, credit inquam unicam ejusmodi naturalem proprietatem in univerſo centro; ſed non intuetur uſpiam authricem ejus cauſam, aut illi ſimilem in minimo, eamque mavult per infidelitatem à ſe excludere. Aſt ſaltem ſi Deus non ſit, nec ubique præſens, & omnia dans omnibus, perinde eſſet, ſi cuncta confunderentur, ſurſum deorſum caderent, gravia deorſum, vel ſurſum ruerent, perirent plantæ & belluæ, vel non. Ergo conſtantia ordinis & perſeverantia ſpecierum, requirunt de neceſſitate aliquod ens primitivum fontale, unde incepere, ſunt, filoque continuato propagant, quodque cuncta ſuo nutu gubernat, datque continuitatis conſtantiam, ac ſucceſſionem, ne cuncta corruant, & confusè commiſceantur. Univerſalem nimirum curam gerit, cuſtoditque res in ſuo eſſe. Conſideret denique Atheus, fluxum & refluxum aquæ. Quod nulla ſcilicet aqua adſcendat ſponte: attamen aqua maris, tam in fluxu, quam refluxu maris adſcendat ſemper. Credit hoc quia videt; ſed ejus cauſam non credit, quia non videt, nec ejus ſcientia intravit per ſenſum, quippe quæ ſenſibus contradicit. At ſaltem credere deberet, iſta contingere per cauſam, quanquam eandem non noverit, per quam tamen res quæque hauſit ejusmodi proprietatem. Nam etſi ſpecies ſingulæ ab æterno haberent ſeminum, & donorum hujusmodi poteſtatem, nihilominus in univerſo non eſt aliqua univerſalis proprietas, quæ ad ſingula reſpiciat, ut ſint ordinata, cognoſcatque ſingula noviter orta, aut oriunda, niſi ſit extra, & præter naturam ſingulorum. Alioquin eſſent innumeræ Deitates, quæ olim: atque inſuper eſſent continuæ diviſiones, atque ſpecierum diſſolutiones. Negat enim Atheus, credere, quæ non cognoſcit per ſenſum: Aquam verò cernit humidam, at non cognoſcit, quid ſit humidum in aqua, aut cur ſit humida. Credit itaque, quod non cognoſcit, quodque non penetrat, id eſt, tanquam beſtia.

10. Nec enim ſcientia humana, ſe eriget unquam ſupra limites, niſi illuminetur à lumine, quod Atheus excludit, ſolaque conceptus ſui contemplatione cuncta definit, quia cuncta ad ſe ubique reflectit. Totus ſcilicet carnalis, & vanus, quamdiu credit intellectum, ſenſuali ſubjecto oriundum. Quicquid enim per conſequentias, numeros, figuras, proportiones, & adæquationes percipitur, eſt mendax, quoties eadem intellecta præfert, vel æquat intellectualibus per fidem & revelationem.

11. Quid ſi Matheſis abſtrahat ab objectis realibus, & ſenſatis omnibus, & tamen creduntur. Cur difficilius erit credere non viſa, modo revelata ſint ab Ente, quod actibus transſcendentalibus oſtendit pleniorem mereri fidem? Si Atheus hiſtoriis profanis aſſentiatur, cur non etiam Sacris? Moſes enim multis claruit miraculis à toto Iſraele cognitis, hiſtoriam ſcribit creati mundi, progeniem hominum ſucceſſivam denique per Abrahamum dilatavit edu-

eductionem Iſrael è ſervitute. Legem denique præſcriptam divinitus tradit, multis miraculis confirmatam, ante populum infidelem: Viſis nimirum in conſpectu populi, centeni mille coætanei. Scriptis Moſis ſubſignarunt filii & nepotes, dein confirmatis ſcilicet per Avos traditionibus. Idque per cuncta ſecula ſubſequentia indubiè creditum. Illaque Gentiles traduci ſolicitè curarunt, & miraculosè quidem Septuaginta duo tranſtulerunt, abſque ulla verborum diſſonantia. Hactenus autem tam Judæi & Chriſtiani, quàm hoſtes horum fidem dedere Sacris.

12. Per Prophetas demum leguntur prædicta multis ſeculis, antequam ab hiſtoriis profanis poſtmodum probentur eveniſſe. Abrahamo enim divinitus pollicitum fuit, quod Meſſias è ſtirpe ſua ſurgeret. Idem Melchiſedech ipſi prædixit, & novum ſacrificium panis atque vini illi idcircò obtulit, qui è lumbis ejus quandoque propagando egrederetur. Nuſquam autem offertur Sacrificium, niſi ſoli Deo. Poſtmodum, in diviſione terræ promiſſionis, erat Bethlehem, ſive domus panis. Inde nempe naſciturum ex Virgine Meſſiam prædixerant Prophetæ. Gentiles quoque viderunt, de Cœlo deſcendere panem, qui caſtra Madian deſtrueret: & Deus Gedeon dictus fuit, quem tamen nondum Gedeon pro Deo agnoverat. Hunc quoque Meſſiam David dein, è ſtirpe ſua naſciturum prænovit divinitus, eumque idcirco Dominum ſuum, ſive Deum nominavit, & futurum ſacerdotem juxta ordinem Melchiſedech: in pane ſcilicet, ac vino, divini flaminis inſpiratione prædixit. Hunc Deum, ſtellam è Jacob prædixit Balaam, quam poſtmodum didicerunt Magi ab Eoo venientes, naſci debere in Bethlehem, ſive domo panis, ejuſque ſtellam præeuntem viderunt, cujus monitu ab extremo ortu venerant, ut adorarent puerum, qui ſolus eſt adorabilis. Etenim qui illos de ſtellæ ſignificatione prædocuit, potuiſſet locum deſignare, in quo puer eſſet natus, quem tam remoto itinere quærebant, niſi ſtatuiſſet id è ſcriptis Prophetarum eruendum, in honorem Dei, & populi doctrinam. Ergo ſi qua fides ſacræ hiſtoriæ, ea convincit, eſſe Deum unum; Gentium Deos eſſe Dæmonia. Hunc Deum Meſſiam, Filium ſuum, ex Abrahamo tandem ſuſcitatum iri, abſque voluntate viri, ex ſola Virgine, eſſe panem Angelorum, qui de Cœlo deſcendit, qui ſalvandos ſalvat gratis. Cumque Intellectus humanus hæc myſteria nequeat comprehendere, multóque minus per ſenſuum adjutorium prævidere: ideò neceſſum eſt, Intellectum trahere in obſequium fidei, quam ex ſe nullatenus concipere poteſt. Quia cum is ſit limitatæ potentiæ, & fides profundæ ubique obſcuritatis: nequit Intellectus comprehendere infinitum durationis terminum, ſive animæ ſuæ immortalitatem. Itaque tandem conceſſis, creditiſque ſacris, ſaltem per modum Chronicorum, elucet eo ipſo Deus unus, æternus, immutabilis, immortalis, infinitus, omnipotens, bonus, verus, ſapiens, Creator, Author, Suſtentator, Gubernator, & Vita rerum.

13. Conceſſo demum hoc Numine, concludunt argumenta S. Auguſtini pro immortalitate animæ, & concedenda eſt vita æterna, æternus ignis, gaudium, pax, luctus etiam interminabilis. Suntque Angeli, Cacodæmones, Pythoniſſæ, ſive Diaboli mancipia. Horum autem deſunt conceptus Intellectui, qui è ſolis tantum ſapit ſenſibus, juxta Ariſtotelem: Deſuntque verba linguæ, deficiunt & Idiomatibus ſermones poſitivi, ut explicarent, quæ auris nondum audivit, nec Intellectus potuit capere, quod in cor hominis nondum deſcendit, quodque in ſe eſt indemonſtrabile per diſciplinam ſenſuum, & intellectualem. Nam fides, fidei meritum, & exſpectatio juſtorum, ſuperant omnem ſenſum, & quicquid per intellectum concipi unquam poteſt.

14. Porrò ſi mens eſt immortalis, & fruitura gaudio æterno, ſeparata per mortem à ſuo corpore mortali exſiſtit, & vivit revera: Ergo non generatur à corpore, quod in ſe cum omni ſua diſpoſitione, eſt caducum, mortale, & cadaver, quotidianis, & quibuslibet viciſſitudinum importunitatibus obnoxium. Ergo mens eſt ſubſtantia immortalis, vita, de natura luminis æterni, inextinguibilis. Ideoque nec generatur, aut provenit ab homine, parente, aut ſemine caduco. Multò minùs ſurgit, aut producitur à

ſeipſa, ſed ab initio aliquo æterno, quod in ſe eſt vita, lux æterna, infinita, non alterabilis aut extinguibilis. Verba autem hæc ſunt fidei, & revelationes hujus lucis æternæ, ideoque in æternum vera ſunt. Carnalis autem homo non percipit ea, quæ ſunt Dei: ideoque ſapientia ejus eſt ſtultitia apud Deum, qui eſt ordo, integritas, eſſentia, Pater luminum, rerumque omnium cauſa totalis, independens, abſoluta, abſtracta. Cui idcirco debetur omnis honor, ab omni creato.

15. Creavit autem non ſolum ſubſtantiam Mentis, ut ſit lumen ſubſtantiale, ad ſimilitudinem ſive imaginem ſui; ſed etiam fecit animatorum lumina viventia univerſa. Quæ quidem non ſubſiſterent extra ſuum concretum in abſtracto: ideo & peritura, cum morte eorundem, Ideoque nec ſubſtantiæ, licet ſubſtantiales, ſive per modum ſpirituum ſubſtantialium. Nec proin etiam de numero accidentium, prout alibi tractatu de origine formarum demonſtravi. Vita ergo belluina eſt ex lumine vitali, vivente, & creatura inter ſubſtantiam & accidens neutra. Quæ entium neutralitas, Scholis hactenus ignota, data eſt ab etymo Patris luminum. Ita quidem, ut nedum, faciat adurentem lucem Solis, ſplendoremque nitedulæ: ſed & omnium omninò animatorum animas, quarum ipſe ſolus vult manere uſque conditor & herus.

NEXUS SENSITIVÆ ET MENTIS.

1. *α & ω.*
2. *Corpus eſt cadaver nihili, circa mentem.*
3. *Phyſica Authoris longe remota ab Ariſtotelis traditis.*
4. *Oſtendit veritatem hanc intellectus Adamicus.*
5. *Per Orationem Abſtractionis Mens explicari deberet.*
6. *Narrat Author ſuas profeſſiones quinque.*
7. *Ex quinto educit quinque concluſiones.*
8. *Connexus mentis tanquam nuclei, inſenſitiva tanquam putamine.*
9. *Defectus ex anima ſenſitiva.*
10. *Objectio. Contra peccatum & meritum.*
11. *Reſponſio ad præfata argumenta.*
12. *Per exemplum Solis.*
13. *Corrupta natura, perpetuò gratiæ auxilio eget.*
14. *Mens quatenus Dei Imago, nititur aliquid velut è nihilo creare.*
15. *Differentia conceptuum admirandorum in gravida.*

1. PRæmiſſis jam, quæ ſuperius pro immortalitate animæ ſcripſi, deinceps pro animæ cognitione ad Dominum meum JEſum redeo, qui ſolus paternæ ſapientiæ principium, interminans finis α & ω, ſive ſcopus unicus, in quem tota omnium intellectionum claritas eſt, & terminari debet.

2. Cognita namque mentis immortalitate, anima ſibi debet innoteſcere, quantum poteſt. Siquidem cum anima corporis clavo Rectrix aſſideat: nil ſane in corpore, (niſi cum Anatome ſola ſpectent cadavera,) operæ dignum examinari poteſt, abſque vitæ ſive animæ cognitione. Enimvero multoties mecum indignatus ſum, velle concipere res externas & alienas: atque interim neſciri, quis ſim ille, qui extera & ſublimia contemplari audeo. Nondum intellecta enim imagine, quam mens præ ſe fert, nec quis, qualis, quantuſve ſit intellectus: atque tandem, nec quomodo formetur actus intellectualis.

3. Quapropter mecum ſtatui, longè aliam animæ cognitionem tradendam Chriſtianis, quàm quæ hactenus à Gentilium Scholis edocta. Quantum enim verbis explicari poteſt: tantundem quoque Sacra tradunt. Ac reliquum exercitando acquiritur gratis, per ipſam gratiam: Nec alium mens Doctorem admittit, quàm illum, qui ſolus Pater atque Magiſter vocari præcepit. Quia reverà omnis doctrina, quæ è præexiſtente ſenſuum cognitione hauritur, procedit ab anima ſenſitiva, carnali, ſive terrena, (quamque ideo Apoſtolus Diabolicam vocat,) illuminata quidem, at non ab ipſamet.

Men-

Mente, quæ ſcilicet dumtaxat optat illuminari à ſui initio, quod eſt ſupra naturam, & non à ſenſuum obſervatione.

4. Quorſum ſpectat ſtatus intelligendi in Adamo, ante ſuſceptam doctrinam ſenſuum. Noverat quippe eſſentias, & nomina animantum: quia Mens, in divina ſui imagine, hæc intus contemplabatur dum volebat, ipſoque adſpectu eadem memorabat. Sed poſtquam anima ſenſitiva ſubnata eſt, in quam Mens obvoluta immortalis, hujus ſuſcepit vicariatum ſola ſenſitiva, vix autem ab inde ſoporata mens expergiſcitur: ſaltem non apertius, aut vivacius, quam dum mentali orationi incumbit: ſive id fit, quod interim de ſe disjiciat frenos ſenſitivæ, vel demum quod Deus in ſolo ſpiritu adorari poſtulans, ſuas vocat delitias colloqui cum filiis hominum.

5. Equidem oratio ſilentii, profundæque humilitatis intellectualis, alium, quàm jam me ſenem, ignarumque Medicum poſtulabat. Sed cum Mentis phyſicam explicationem ſuſceperim, ſitque Mentis eſſentia, quidditas, & natura phyſica, planè ſpiritualis, atque reſpiciens ſui initium immediatum, & ſupernaturale: debui omnino Mentis doctrinam edere, & explicare per ejus exercitia, ut homo ab operibus prodatur. Itaque veniam rogo, & mereor, ſi non pro rei dignitate rem declaravero. Supplebit divina bonitas meos defectus per alium me digniorem.

6. Antequam autem progrediar, ſciat Lector, quod hactenus Scriptorem non invenerim, qui de penitiori Mentis vacuo fundo, & fabrica, ſive de creatione idearum, entitate, veritate, aut quidditate aliquid cogitaverit; ſed potius hujuſmodi doctrinam, velut anomalam, ignotam, atque deſperatam, ſolaque admiratione in fumum tenebricoſum ſublatam, à tergo ſuſpenderunt, nec amplius retro, ut neque introſpexere. Primum enim meos errores, putando commiſſos, detegam; ac circumſtantias narrabo, quæ me quandoque fefellere. Sciebam enim inprimis ex fide, eſſe nobis Mentem immortalem, excedentem ideo quaslibet naturæ poteſtates. Quippe quæ à Deo immediate Adamo inſpirata fuit: eadem quoque hodie fœtui ab eodem Principe inſpiratur. Utpote in qua Regnum Dei ſedem ſuam ex beneplacito ſtabilivit, & hactenus *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, ſuiſque Deitatis chariſmatibus locupletavit, præſentiaque ſui, cacodæmonem excluſit. Pro qua nimirum Mente, mori dignatus eſt; non autem pro Angelo lapſo. Sciebam ſecundo, ex naturæ cognitione, Bruta habere animas, plus minuſve prudentes, & ſagaces: caducas tamen omnes, atque in nihilum properantes, eaſque perire, non ſecus atque flatum. Lumen candelæ extinguitur, & in nihilum abit. Ideoque belluarum animas, non eſſe proprii nominis ſubſtantias ſpirituales: ſed lumina tantum viventia vitalia animantatorum. Quæ attamen à ſolo Deo Patre creantur, diſpenſanturque juxta exigentiam ſeminalium diſpoſitionum. Sciebam tertio, quod omnis anima caduca atque ſenſitiva, à ſeminibus occaſionaliter & diſpoſitivè tantum emanaret: ideoque nil ſimilitudinis aut unitatis ſortiretur cum Mente humana. Nam etſi à Deo creatæ ambæ, non ſecus tamen dirimerentur ambæ, quam ſicut ens caducum, ab immortali deinceps. Vel ſicut lumen per exſufflationem interiturum, à ſubſtantia, quæ eſſet Deitatis lucens imago. Sciebam quarto, quod in ſemine humano ſubeſſent diſpoſitiones, & ſpes, ad ejusmodi animam caducam: non minus quam in ſemine canino, ad viventem catulum. Sciebam quinto, animam ſenſitivam, (prout de vita longa, tractatu de introitu mortis in naturam humanam probavi:) in nobis ſubortam à peccato, atque permanere naturaliter deinceps, per ſucceſſivam ſexuum copulam.

7. Nec Mentem immortalem à natura, homine, ulliſve mediis naturalibus fieri poſſe. 1. Eo quod eſſet ſubſtantia. 2. Quodque eſſet permanens, ideoque. 3. Quod ab ente perituro nequaquam fieri poſſet. 4. Quod Mens idcirco è nihilo fieri debeat, per modum omnium ſubſtantiarum, abſq; auxilio naturæ cooperantis. 5. Quodque propterea ſenſitiva, ante peccatum non fuerit in nobis, ut neque neceſſaria.

8. Sciebam denique ſexto, quod à transgreſſione deinceps, Mens eſſet alligata animæ ſenſitivæ, eo quod in corpore, morti obnoxio, nil

nil eſſet menti propinquius, magiſque affine in quo ſederet. Quodque ea propter in lucido illo, vitalique initio, ceu diverſorio ſeſe demerſiſſet Mens, divinituſque annexa fuiſſet uſque in vitæ periodum. Contuitus enim ſum ideo tot amentias, fallacias, defectus, errores, hominumque perfidias, imo & cunctas inſanias, quæ omnem penitus Mentis uſum denegarent, ejuſque totalem abſentiam potius, quàm præſentiam ſuſpicari facerent.

9. Cognovi ſeptimo, Animam mortalem à lapſu deinceps, ita Mentem ſuo obtenebrare hoſpitio, eamque cooperire deſidem, atque velut ſoporantem detinere: ut nedum actiones regeret corporales; ſed ita plerumque ipſam Mentis præſentiam obfuſcaret, ut nil prorſus expedite hac vita, quaſi non amplius ſui juris eſſet, agere queat. *Lex enim eſt in membris noſtris, repugnans legi Mentis noſtræ.*

10. Tandem controverſam inquietudinem ſubnatam ſenſi, quæ libertatem ac gravamen peccandi nitebatur excuſare. Nam utcumque Mens vitalem continuo radium, (utpore quæ nunquam feriatur, laſſatur, dormitve;) de ſe ſpiret, in ſui vicariam ſenſitivam; nihilominus videbatur ſuis adeo facultatibus ſerva animæ caducæ, quod impotens ſit ſuo intellectu libere frui; ſed inſanum ſenſitivæ lubitum concedere. Quapropter facile morborum ſqualoribus ſeductus, pronus deſcendi, quod cernerem ſerpentes, atque ſimplicia quædam, imò etiam domeſtica nobis excrementa, alterare omnimodo uſum Mentis: Poteſtates verò harumque functiones, prorſus conculcatas, & amentes evadere, fierique beſtiis longe calamitoſiores, nos in tanta majeſtate, ſub imagine divinitatis conſtitutos. Incitabar enim ad hoc, quod non videretur æquitati, aut poſſibilitati conveniens. Ens aliquod virulentum, caducum, & Mentis immortalitati impar, calcitrare poſſe imaginem Dei: ut omne jus atque prærogativam, pro lubitu rabientis canis, amitteret: eſſetque infimi poteſtas dilatata ſuper excellentiam entis, deinceps duratione infiniti. Videbatur namque debere eſſe impaſſibile à caduco, quicquid per ſe eſſet immortale. Quinimo Mens Prudentis obſidetur plerumque à ſtultitia, quod quilibet ferè ſuo laboret vertiginis puncto. Irretitur namque quicunque amat, quod non eſt amabile, & qui inter amabilia non ſervat proportionem adæquationis, jam in hoc adſpicit plauſibilia, ut placita, cum affectu dementiæ. Sic enim Eva aſpexit pomum, ut pulchrum, ideoque ut placitum. *Statim tulit illud & comedit.* Idque tam eſt ſolitum, ut Sacra dicant, *Stultorum infinitum eſſe numerum.*

11. In has enim errorum fallacias præceps ivi quod adhuc neſcirem, quæ eſſet combinationis Mentis, & animæ ſenſitivæ neceſſitudo, atque vinculum. Enimvero, quia Mens connexa erat jam animæ mortali, ſtabat huic, jure hoſpitii, alligata. Adeo quod etſi Mens ex ſe eſſet impaſſibilis, attamen quia, conjugali unitatis vinculo, atque toro, ambæ ſimul erant combinatæ: ſic ut anima mortalis, Mentis immortalis ſola frueretur vita: neceſſum fuit penitus, quod quoties anima immortalis pateretur quicquam à rebus caducis, noxiis aut ſibi hoſtilibus: idipſum conjugii parilitate, unitate conjugali, & ſociali hoſpitalitatis jure, ipſa quoque Mens etſi immortalis, conſecutivè quoque pateretur. Non quidem quod propterea caduca, vim ſortirentur ſuper ens immortale, ſibi ſupereminens, & fori alieni: ſed voluit Deus ſic mentem pati, quatenus hoſpitii incommoditatibus impeditam, ſuæ amplitudinis libertate orbaretur, auſcultaretque anguſtiis, atque anxietatibus ſui domicilii. Etenim vita immortalis Mentis communicatur animæ caducæ, ſedi, atque hoſpitio. Quæ vita tamen, (ut alioquin omne recipiens per modum, & capacitatem recipientis, recipitur,) caduca fit in connexo, ſive in lumine caduco. Quæque ideo & à caducis conculcari poteſt, ut penitus vita exſuffletur. Ac tum Mens ſuo privata hoſpitio, non quidem extinguitur, vel annihilatur, ſed recedere cogitur, propter diſligationem & annihilationem ſyndeſmi. Quicquid ergo Mens ſubter vitam pati videtur, ſoſpes quidem ipſa manet; at non libere ſua munia exercet: quia ſenſatio eſt in medio vinculi.

12. Siqui-

12. Siquidem conſtans conſideravi lumen Solis,maritatum ſplendori intedulæ: ſic ut ex utroque unicum micaret. Ambo enim connexionis lumina, in nobis, non eſſe quidem lucentia lumina: ſed viventia ac plane vitalia. Unum nimirum cœleſte, ac conſtans: alterum verò vermiculare. Tum denique finxi, nitedulæ lumen maculatum,ſeu tinctum.Sive enim id proprio contingeret errore, ſive demum, quod cortex illi tinctus obtenderetur: Saltem lumen ſolare, quod perpetuo ſibi conſtat,quatenus tincto jam lumini nupſiſſet, translucens per nitedulæ lumen ejusdem labem atque tincturam velut aſſumit,ac velut patitur, non quidem quod Sol patiatur, ſed ipſius dumtaxat lumen: quod actiones vitales edit, juxta deturpatos nitedulæ colores.Extinctoq;tandem nitedulæ lumine, ſolare lumen perdit conjugem, & abit in primum ſui fontem,ut de præſtitis muniis rationem det. Sic nempe mens tolerat invita omnes inſanias ſenſitivæ, quas carnis ſordes illi obtendunt: clarumque intellectus jubar, nequiens penetrare ſordes, peſſumdatur. Etiamſi in ſui radice ſit penitus impaſſibile.

13. Quod autem jam de vita dictum eſt, id ipſum de aliis Mentis functionibus eſt interpretatum. Certum interim ac manifeſtum, quod ſenſitiva ut mentis ſedes: ita ejusdem immediata pediſſequa. Cui cum ſit delatum regimen à lapſu deinceps: ideo in ſe tranſſumit per indebitam aſſuetudinem, omnem mentis energiam. Non ſecus ac quis manu ſiniſtra panem ſcindere aſſuetus,vix poteſt dextera eundem dividere.Itaque mens ordinario aſſueta conſentit, quæcunque compatrici patino vitæ radio, anima ſenſitiva brutalis, amplitudine ſuæ libertatis & conſuetudinis licentia, patrat. Quapropter in omnibus & per omnia hujus peregrinationis itinera, egemus auxiliis gratiæ divinæ, pro quibus ſæpè indies orandum: Ne inducamur in hoſpitii noſtri tentationes.

14. Quod diſtinctius patet, ubi mens operatur, diſtinctis planè palæſtris, ab anima ſenſitiva procul diſſitis. Quorſum primò conſideratur vis animæ ſenſitivæ impraegnatæ: quomodo nempe ope radii mentalis, (nam ut mens eſt imago Dei: ita etiam aliquid ex nihilo ſoloque nutu,quandoque creare ſatagit:) creet, ſolo appetitu,verum ceraſum extra lignum. Imprimis indubium eſt, quod ejusmodi cogitatio ſit appetitiva, vel formidans, &c. nondum diſcurſiva, multoque minus nuditer ſoli menti ſubdita. Deinde ceraſum ſic productum, eſt verum, non autem ſola ceraſi macula. Siquidem quotannis colores mutat ſtatis circuitibus,quibus arbores ſuos fructus colorant. Inde enim actio imaginantis Gravidæ manifeſtior fit, ſeſeque extra cenſum ſolius maculæ extricat.Dum mulier, cernens Bruxellæ in foro aliquem capite plecti, mox parit fœtum decollatum,cujus caput juxta truncum reperiebatur. Idque alibi recitavi,accidiſſe in brachii & manus amputatione: ubi tamen brachium, vel manus,non fuere reperta. Saltem actualiter & verè operatur anima ſenſitiva in homine radio mentis illuſtrata: ideoque illud non uſque adeo in brutis eſt ovium. Quodque ſi non pluries contingeret,facile à Criticis in ſuſpicionem pacti impliciti cum cacodæmone conjiceremur. Etenim quia non ſola hæc operatur ſenſitiva: ſed radio mentis immortalis illuſtrata: idcirco eſt quædam creationis ſimilitudo, quæ ab imagine viva ſui creatoris editur: neque itidem bruta hunc æmulantur ideo effectum. Sola nimirum paſſionis conceptione, ceraſum ex nihilo creatur in fœtu, ea parte,qua prægnans foris manum admovet dexteram, ſi dextera eſt; vel ſiniſtram, ſi ſiniſtra fuerit. Eo quod iſta manus ſolita ſit deferre animæ imperia. Creaturque ſimul totum ens ſeminale ceraſi, extra ſuum lignum, & quidem perfectum: non autem ſenſim per ætates accreſcens, prout alioquin in arbore: ubi ceraſus poſt aliquot annos,ſuos edit fructus; aſt extemplo,ceraſum in utero, vel mus fabricatur,&c.

15. Quæ vis fabricans requirit viſum, & inſuper perturbationem, &c. ut deſignetur vis conceptus animæ, non autem diſcurſuum opus. Nec eſt enim vera iſthæc creatio. Quia non fit materia nova,vel ex nihilo, ſed eſt creatio transmutativa unius in aliud, ac penè inſtantanea. Quæque dum jam in conceptu eſt creata ente ideali, & veſtita in ſpiritu vitali ma-

tris, mox per manum deſignatur locus, quorſum deferri & depingi debeat. Cujus manus defectu, perit hauſtum ceraſi ſigillum, atque annihilatur creatio. Idque in appetitivis. Alioquin in geſtis formidabilibus, quippe tanto potentioribus, non requiritur directio manus maternæ. Amputatur ſcilicet manus, vel brachium fœtus, etſi manus matris quieta manſerit, nec reperitur inter involucra, prout caput. Prout & dum fœtus transmutatur in monſtrum. Sed in beſtis formidabilibus requiritur manus, loci deſignatrix pro fætu ut totus immutetur. Eſtque in iſtis formidabilibus diverſa ratio. Eo quod in uno oſtendatur ſolus actus, & in alio ens creatum. In illo enim prætendit ablationem ſolam: in hoc autem æmulari cupit, aliquid creando. Eſt denique in hujusmodi iſtud univerſale, quod mater efficiens non intendat pro ſuo fœtu id facere: adeoque non in ſe, ſed in ſuo fœtu, has affigit imagines, pro lubitu manus, & non pro velle mulieris concipientis appetibile, vel horribile. Præcedit ſed conceptus aliquis plauſibilis, vel timoroſus, cum appetitu, vel averſione. Sequiturque inde ſtatim appetitus conceptuum, cum deſiderio vel pavore. Quæ hoc loco ſic dilatavi, ut imaginis divinæ poteſtas ſimilitudinariæ creationis, nos deducat in ſimilitudinem creandi amorem divinum in Mente. Dum ipſa nempe proprio motu, nec ſolo ſui radio in animam caducam diſperſo, (prout in gravidis jam relatum eſt fieri,) proprioque optatu, intus totaliter in Dei amorem fertur. Ah utinam eò ducamur!

ASTHMA ET TUSSIS

1. *Pori pulmonis, & nervorum patent, quamdiu vivitur.*
2. *A capite nil ad pulmonem depluit.*
3. *Capiti in Aſthmate male applicari remedia.*
4. *Quis Vulcanus Corruptor.*
5. *Quo errore dulcia remedia, & Illinctus, ſint introducta.*
6. *Probatur quod dictum eſt.*
7. *Cenſus medicamentorum uſualium ordinariorumque.*
8. *Remedia Tuſſis, & Aſthmatis, non diſtinxere.*
9. *Duplex Aſthma.*
10. *Calamitas ſexus muliebris.*
11. *Incogitantia Scholarum.*
12. *Vana tentamina.*
13. *Activitas uteri, in Aſthmate.*
14. *Quomodo regat & regatur Uterus.*
15. *Hoſtis in utero.*
16. *In diſtinctione erratum.*
17. *Mulier bis patitur omnem morbum.*
18. *Subdiviſio Aſthmatis.*
19. *Ignoratum Aſthma hactenus.*
20. *Cur Medici audiant, quæ audire nollent.*
21. *Hiſtoria Conſulis Aſthmatici.*
22. *Hiſtoria juvenis nobilis Venatoris.*
23. *Hiſtoria Canonici.*
24. *Hiſtoria Monachi.*
25. *Hiſtoria civis.*
26. *Hiſtoria ſexagenarii.*
27. *Indagatio nidi in Aſthmate ſicco.*
28. *Nidus cur in Duumviratu.*
29. *Aſthma cur Epilepſia pulmonis.*
30. *Qualitas veneni Aſthmatici.*
31. *Hiſtoria Comitiſſæ.*
32. *Locus veneni alius in Conſule, quàm in Venatore.*
33. *Semen & fructus Aſthmatis, quomodo differant.*
34. *Cur ſubitò invadat.*
35. *Cur Aſthma ſiccum ſit extra defluxionis ſuſpicionem.*
36. *Capiti non applicanda remedia.*
37. *Remediorum cenſus.*
38. *Notatur Paracelſi paragraphus de Aſthmate.*
39. *Remediorum dolus in quo ſit.*
40. *Propria Aſthmati remedia.*
41. *Cauſæ uterini Aſthmatis ſunt per accidens.*
42. *Hiſtoria Præpoſiti.*
43. *Aſthma inter ſiccum & humidum, ambigens.*
44. *Artificia Aſthma humidum cauſantia.*
45. *Aſthma humidum ab hauſtis Endemicis.*

46. Hiſto-

46. *Hiſtoria Aſthmatici ſtatim ſuffocati.*
47. *Iudicium erroneum adnati pulmonis.*
48. *Anatome malis fundata principiis, ſæpè ludicra.*
49. *Vnde mors, & repentina ſuffocatio.*
50. *Notabilia circa Aſthma ſexagenarii.*
51. *Probatur ad eſitatis nocuis.*
52. *Quod iſtud Aſthma ex Splene fuerit.*
53. *Ratio Scholarum rejicitur de motu acclivi in Aſthmatico.*
54. *Aporrhoë quadruplex.*
55. *Examen per Regulam ſuppoſiti falſi.*
56. *Subterfugium.*
57. *Conſiderationes aliquot, pro quæſtione propoſita.*
58. *Ratio per conjecturas ſumta.*
59. *Signa confirmantia.*
60. *Aſthma Humidum.*
61. *Differt à comite Tuſſi.*
62. *Quibus de cauſis ſurgat.*
63. *Aſthma promiſcuum.*
64. *Remedium appropriatum tam humido, quam ſicco.*
65. *De Tuſſi ex gravedine, ſive Coryzza.*
66. *Cur muccus in decurſu Coryzza variet.*
67. *Obſervationes aliquot.*
68. *Pro Tuſſi non deſcendere phlegma à capite ad pulmonem.*
69. *Remediorum altiorum cenſus.*
70. *Hiſtoria ſenis ſtertentis.*
71. *Authoris opinio.*
72. *Deciſio quæſtionis qualis.*
73. *Ad probationem occurrunt ambo cuſtodes, ſimul cum hiſtoria Laticis.*
74. *Quantum & quouſque Cauterii uſus reſpondeat.*
75. *Potuum deſiccantium applicatio.*
76. *Eclegmatum conſideratio.*
77. *Fumi ſulphurei connexio potui.*

AD Catarrhi nænias quia tranſlatum eſt Aſthma, ſitque affectus non cognitus, & vix ſanatus hactenus, idcirco particulatim de Aſthmate ſcribere cogor.

1. Quorſum repetenda ſunt quædam ex prædiductis. Nimirum pulmonem poris pervium, quamdiu vivitur, non ſecus atque nervos omnes. Quod inprimis patet in opticis, ſi uno oculorum clauſo, ſpectetur pupilla alterius grandeſcere. Aſt in morte clauduntur, quæ alioquin in vivis ſunt pervia, peritque viſibiliter, lumen ex oculis morientium, quod clauſis opticis ceſſet, deſitque ſpiritus viſivus eo defluere. Hoc ipſum jam ſua ætate noverat Hippocrates: ideoque corpus totum perſpirabile & conſpirabile declaravit.

2. Deinde, jam ſat demonſtratum reor, à capite nil decidere in laryngem, vel pulmonem, quod frequenter & copioſè tamen, per tuſſim exſcreatur, adeò ut nec locus fictæ deſtillationi, vel Catarrho, ſi integer. Verum quicquid Tuſſis ejicit, id fieri in cannis pulmonis, vitio proprio. Itaque hactenus eſſet erratum, propter ignorantiam partis mandantis, patrantis, & recipientis, & propter materiæ, modique fiendi, incogitantias.

3. Nec mirum idcirco, & in ſanando actum nihil. Quippe capiti adhibita remedia, ne faceret, nevè mitteret, vel ſponte propria, laberetur in pulmonem materia, quæ nunquam in capitis fuit poteſtate, at penes ipſum pulmonem conſtanter fit.

4. Steteruntque ideo ægroti abſque medela, quod omnis Medentum cura verſaretur partim circa inſons in hoc morbo caput, partimque circa præcautionem, atque faciliorem ſordium ejectionem. Non autem circa emendationem illius Vulcani Corruptoris, qui fabricat ex bono pulmonis alimento, præfata phlegmata.

5. Nimirum cauſarum priorum ignorantia, fecit Scholas perpetuo ad effectum, ac poſterius, ſuas dirigere medendi intentiones. Nam dum animadverterent, potus & cibos rectà ad ſtomachum deglutiri, nil autem pulmonem verſus deflectere, excogitarunt dulcia, quæ expectorationi inſervirent, quatenus faucium glabritiem facerent. Tum dein ſyrupos craſſiores invenere, utpote quos putarunt ſenſim illingendo, majore jure ad pulmonem pro parte illabi.

6. Atqui iterum oſcitanter omnia. Nam inprimis in hoc capitis, ac dein ſuarum theſion, oblitæ Scholæ ſunt. Tum denique non conſiderarunt, quod ſi ejuſmodi eclegmata ad pulmonem

nem intrarent, plus anguſtiarum & moleſtiarum cauſatura, quam ipſæ ſordes ibidem reſtagnantes & fabricatæ ſenſim. Saltem malum malo accumularent novo. Non enim quicquam proficerent ibidem, niſi quod obſtipationem, multa viarum anguſtia, augerent, anxiamque redderent de cætero.

7. Eo præſertim titulo, quod roſæ, farfara, pulmo vulpis, ſaccharum, &c. nequicquam reſpondeant Indicationi curativæ. Utpote quæ oblæſæ facultatis commutatricis redintegrationem dumtaxat poſtulat. Quæ verò faciliorem expectorationem reſpiciunt, morbum à tergo, ejuſque effectus tantum adoriuntur. Cum igitur, qua parte arteriæ aſperæ extrema deſinunt, ſpirantque in thoracem, pulmo pateat: ſatis liquet, quod in Aſthmate eorundem pororum ſit ſtrictura.

8. Inſuper adhuc errant, quod remedia Tuſſis nequicquam differant à remediis Aſthmatis: dum tamen ambo immenſum & omnifariam diſtent in radice, & cauſis.

9. Eſt itaque duplex Aſthma. Unum quidem muliebre, ex ſolo uteri regimine pendens, alterum verò promiſcuum, utrique ſexui commune.

10. Miſera certè utrobique fœmina, quæ negotiis penè omnibus excluſa, ſimplici tamen cujuſque ſpeciei morbo, non ſat luit. Eſt enim Aſthma hoc tam frequens huic ſexui, quod omnem uteri Arithmum (qui permultiplex eſt,) Scholæ dicaverint uteri præfocationibus, unoque velut capite, ingens volumen morborum præteriiſſe voluerint. Vidi enim frequentes, quæ ſuave olentium odore, præter Cephalalgias, & comminatas Syncopes, confeſtim in extremam reſpirandi difficultatem inciderent. Alias quoque obſervavi, quæ ſpirante Borea, ſtatim vel in hypocauſtis, Aſthmate plecterentur inſontes. Denique & alias, quæ ex ira, nuncio, triſti, potu ſacchari, vini Hiſpanici, &c. vel etiam objurgatæ, luctuoſo mox Aſthmate corriperentur.

11. Etenim Scholæ, ſemper tantum circa actiones corporales verſatæ, ſuoſque proin venerantur perpetuo humores, pituitam utrobique incuſarunt, depluentem ſcilicet in pulmones. Quod ex utero tetri adſcenderent vapores, qui tam de ſe, quam aliunde è ſtomacho, ſuſcitarent conſocios halitus, unde exprimerent omnem muccum expectoratum, Aſthmatis authorem. Scholæ enim dedere vaporibus tam noxiis ſalvum conductum, quaqua verſus penetrandi, quorſum nempe aeri non eſt liber tranſitus. Quod patet in anhelitus voluntaria compreſſione, ſive detentione.

12. Imo quanquam hæc locum tantum habeant in Aſthmate humido, eadem tamen ignorantia non deſtiterunt, fruſtranea quælibet tentare, per enemata, phlebotomiam, cauteriaque, & ſolutiva, ut fictorum vaporum revulſioni ſatisdarent, etiam in Aſthmate ſicco.

13. Neglexerunt itaque, quod uterus, actione regiminis, modoque penè influentiali, ad nutum iræ, triſtitiæ, pavoris, &c. præfatos pulmonis poros, qua in thoracem deſinunt, obſtipet, mortis inſtar, perinde atque Luna, ſolo adſpectu aquis præſidet, eo quod uteri vita atque poteſtas toti imperet mulieri. Cui videlicet proin, aliud quam viro, mentum, ingenium, caro, pilus, ſanguis, &c. Iterumque ceſſantibus furiis, & exundationibus præfati regiminis, confeſtim libera reſtituitur reſpiratio, ac plerumque citra notabilem exſcreationem.

14. Nec enim uterus vaporibus tenus: ſed mero regiminis imperio, totam regit mulierem, cum ſit peregrini hoſpitis inſtar, à corpore non niſi alimentaliter dependens, prout viſcus ab arbore, cui innaſcitur.

15. Cæterum uterus quadra vivit propria, nullumque ſibi, præter animi pathemata, hoſtem novit. Quapropter non ſervit animæ, ſed in importunum perturbationibus animum, non ſecus atque in corpus furiendo, ſævit. Solæ namque perturbationes animæ, uterum in diverſos furores agitant, adeo ut nunc in nervos, tum in inteſtina, oſſa, viſcera & membranas crudeliter ferociat, cor item, caputve, ſenſus ac mentem ſuccutiat. Vidi namque non raro tendines, magno cruciatu convulſos, ſponte extra locum proſilire, miras quoque muſculorum convulſiones, ingenti ejulatu concitaſſe, reſolviſſe, imo & ipſamet oſſa ſerio dislocaſſe. Obſervavi ſic quoque Apoplexias, Paralyſes, Caducos,

ducos, Icteros, Hydropes, Tormina, Hemicraniam, Amentias, multamque morborum tyrannidem ex utero proveniſſe.

16. Quæ prout à Scholis, virilibus remediis ſunt fruſtrà tentata, neglecta dicam, atque ad ſolam Aſthmatis præfocationem relata quodam modo, quaſi ſingulari prærogativa ſolum guttur utero obediret.

17. Multa profectò commiſeratione dignus ſexus, in adjutorium magnarum neceſſitatum nobis datus: ac quaſi proindè multiplici ærumnâ dignus. Siquidem ſemel omnes propemodum morbos patitur ex utero, iterumque eosdem quatenus homo, duplices corruptæ naturæ pœnas, inſons atque devotus ſexus, per miſera individua muliebria tolerat. At felix ſaltem, quod tribulationes patienter ferat, atque Dei filio hactenus propinquior.

18. Eſt ergo Aſthma alterum, utrique ſexui promiſcuum. Subdividitur autem iterum Aſthma, in ſiccum & humidum, ſic ab excretis cenſum.

19. Steterunt hactenus cauſæ Aſthmatis, ejusque fiendi modus, in Scholis ignorata. Ac conſequenter manſit inſolita Aſthmatis ſanatio.

20. Sit teſtis atque judex Deus inter me, & Humoriſtas, quantum commiſerer ægros malè exceptos, ſub infauſtis inſcitiæ obſequiis, atque tandem ſpe truncos, nummoque emunctos miſerè deſeri, id eſt, ſæpè deludi. Agitati namque fruſtraneis tentaminibus, ſtupuere mecum, tam ignavam opem, à tot ſeculis & bibliothecis peti. Ubi interim non raros à vetula, vel agyrta, ſanatos vidimus. Obdormiunt quia Scholæ ad querimoniam ægrorum. Etenim horum ejulatus audiunt quidem; ſed cum Levitis transeunt in Jericho: quodque audire nollent, audiunt idcircò inviti. Infauſtas nempè indies ſibi fieri morborum clientelas. At nec proindè vel unguem à prædeceſſoribus recedunt, ut ſemel, de proximi vita ſibi tradita, ſerio penſitent. Adſtipulari enim veteribus, atque cæcis ductoribus, in ignaviam ceſſit: proindè nec erubeſcunt amplius, incurabiles decernere, quotquot phlebotomo, ſolutivo, ſudore, clyſtere, cauterio, thermis, potu acidulorum, id eſt, vires diminuentibus, non palliaverint.

21. De Aſthmate autem nunc, atque primum hiſtorias aliquot notas deſcribam. Qui autem me ſequentur, eadem ſcrutabantur melius atq; felicius.

Conſul magnæ urbis, quinquagenarius, liberalis potator, & vir fortis, de ſcala in navi, lapſus in humeros, & occiput dudum ſyncopizavit, rediens in ſe, per menſes octo benè ſe habuit. Inde febrim leviculam paſſus, per dies aliquot compotationes deſerit, quia febri Aſthma illum corripuit. Acceſſus ſinguli, per dies & noctes aliquot, continuò minabantur ſtrangulatum. Finiunt autem, citra manifeſtam exſcreationem. Aſt nox, inſultum Aſthmatis præcedens, inſomnis, inquieta, cum oris ariditate, febrili admonitione, lotii mira abundantia, ac plerumque tribus ſeceſſibus, importuna. Sequenti dein manè, unico velut inſultu, anhelitus quaſi præciditur abrupto filo, humeros reſpirando ut alas attollit, utramque manum ad lecti ſpondam premit, quo humeros facilius altiusque elevet. Vultus rubet, & oculi prominent. Sicque inſomnes aliquot dies & noctes tranſigit, & cum ſuffocatione inſtanti continuò luctatur. Tandem exacto paroxyſmo, rectè valet, edit, ambulat, ſcandit, venatur, equitat & itinerat. Imò nec meminit ſibi unquam in vita doluiſſe caput, aut tuſſibus obnoxium pectus.

22. Juvenis annorum 24. nullo ſanitatis aut vitæ errore contaminatus, ſtudioſus, nobilis & venationi quoque incumbens. Hinc nempè pedibus curſuque velox. Hic enim Bruxellas veniens, itinere trium leucarum, à cœna moderata cum ſorore, primum corripitur Aſthmate, totoque triduo, ſuffocationis metu, laboribus & ſudoribus inter mortem agonizat. Mox dein reſtituitur ſine ſputo, celerque bene valens ſuam repetit domum. Dein toto biennio decumbere non fuit auſus; ſed ſedens juxta focum, totis pernoctat annis. Etenim ſi decumbat, mox ſopitum Aſthma expergiſcitur. Subinde etiam paroxyſmus minatur, imò incipit; at non pergit, una quoque vice crudelius affligit, quàm altera. Exacerbatur, lunæ ſtationibus, ut & aeris tempeſtatibus, quas etiam ideò præſentit, atq; præſagit. Æſtate ſaltem ſævius atque ſæpius infeſtat acceſſus quam hyeme. Imò hodiè frequentius

atq; crudelius urget, quam primo ſui initio Diebus autem intercalaribus ambulat, currit, equitat, venatur, atque cætera ſanorum munia ritè obit; ſed noctu non audet decumbere. Montanis locis pejus ſe habet, idcircò Bruxellis vix pernoctare audet. Porro ante paroxyſmum aliquot horas, ſaliva ipſi ſalſa evadit, ſentit dentes, ac gingivas ſibi contrahi, inteſtina quoque magno mugire murmure: dolere utrimque latera, itemq; copioſam, frequentem, & aquoſam reddit urinam, ac liquidior ipſe alvus ſolvitur ter quaterve, poſtremo, ſtatim velut ſibi injecto laqueo, Aſthma illum apprehendit, vice ſingula, minantur præfocationem toto acceſſu. Sub finem tandem, quatuor aut quinq; ſpumoſa ſputa, facile abſque tuſſi exſcreat, liberaturque mox velut ablato laqueo.

23. Futuram autem paroxyſmi feritatem, ex magnitudine prægreſſorum ſignorum, dimetitur Canonicus quidam, vir conſiſtentis & viridis ætatis, tota æſtate propemodum Aſthmaticus: totaque hyeme liber. Sed qua ſtatione Aſthmate premitur, toto prurit corpore, ſquamas dejicit albas, ac ſpeciem Lepræ exhibet. Matrem pari pruritu laboraſſe, ut & ſororem dicit. Illam quidem ſic occubuiſſe: Hanc vero ſponte curatam à ſecundo partu.

24. Monachus quidam Ord. S. Franc. de Paula Laicus, occupatur diruendis ædibus. Atque deinceps, quoties locus aliquis verritur, vel alias ventus pulverem excitat, mox concidit fere præfocatus. Mente quidem conſtat: ſed pene præcluſo anhelitu jacet moribundus: tantumque deinceps cubat ſedens. Dumque piſces oleo frixos (pro ordine, & appetitu ſuo) edit, ruit extemplo, anhelitu privus, ſicut vix à præfocato diſtinguatur. Dicit ſe ſentire ſigna inſtantis Aſthmatis, quæ alter venator refert: Parique ſe ſymptomatum prænuncio certiorem fieri, de futuro acceſſu, ejusque atrocitate. Id ſcilicet, dum Aſthma ſponte, & non à cibis aut pulvere irruit.

25. Civis quidam, vir cordatus ac pudens, à Magnate opprobrio & publica injuria affectus; cui ne verbum reſpondere poterat, absque timore ultimæ ruinæ: Subticens diſſimulat, atque tolerat contumeliam: ſed mox abinde Aſthma oboritur, quod alioqui benè valenti, magis in dies ingraveſcebat toto biennio. Tandem ſub finem Hydrops moderatus, illum paucis diebus extinxit.

26. Puer quidam, mox à cunis cum quartana toto biennio dimicat, præterque ſpem omnium, per criſin, multasque ſedes convaluit, licet arduo comitiali, pro mortuo habitus. Adoleſcens & Juvenis, ſat agilis fuit, ſed teneræ valetudinis. Mox à Juventute ſenſit in curſu, ſe juſto nimium anhelaſſe, quod vitæ, commoditatibus ſaturæ, tribuit. In virilitate ſenſit moderatum tripudium, anhelitu breviore juſto ſe luere. Circa annum quinquageſimum autem, manifeſtè ſuſpicatus eſt ſe Aſthmaticum: Idque manifeſto auctum ſenſit circa ſexageſimum. Etenim ab infantia, lienem habuit notabiliter offenſum atque ſubindè dolentem, ita ut equitatio unius diei moleſta foret, ob ſuccuſſionem Splenis, atque potiſſimum defatigabatur, ſi curſu veredarii diem transegiſſet. Porrò comitialis ille, quanquam non niſi gravioribus de cauſis ſe proderet, alias per aliquot annos ſopitus, non erat tamen convulſivus, verum inſtar deliquii animi. Sentiebat autem, gaudium quoddam, circa orificium ſtomachi, mox corruebat. Rara ipſi quidem tuſſis, ſed imò ab adoleſcente exſcreatio frequens. Sputum autem habebat, guttulas ſubcæruleas, liquato tragacantho ſimiles. Sputa rara, tota æſtate: frequentiora ſub frigoribus, adeò ut ingraveſcente ſenio, tota hyeme ſcreatus plurimus ipſi eſſet. Tandem jam totus Aſthmaticus, uno anhelitu totum pſalmum de profundis perlegit, non citato ſermone, modo ſederet. Deambulat etiam in plano per leucam ſat celeri paſſu; ſed ſi plateam, vel ſenſum acclivem, moderato ſcandat greſſu, confeſtim ſalivat, anhelat, thorax anguſtiatur, cor ſubinde palpitat, inordinato interruptim pulſu. Lingua retro ad fauces areſcit, & circa dentes ſpumeſcit. Cæterum genua penè labant, cum Aſthmate, & juxta menſuram ejus, magis minusque: cum tamen ante Aſthma, totum crus agile & validum eſſet. Cæterum ſedendo, aut ſtando, imò domi obambulando, nunquam anhelat, ſi non ſcandat. Quoties largiori cœna refectus eſt, noctu anhelat, contrahitur thorax & ſtertit larynx murmure quaſi continuo, ſputoque gurgulio tinni-

tinniret. Quæ cuncta ſedendo mox ſopiuntur, exſcreatque longe facilius aliquot phlegmata, quibus expeditis,recumbit iterum. Parca autem cœna,ut ſtomacho quietem dat, ita & pulmoni pacem. Percipit autem, ſibi hoc Aſthma nidum habere,ac primitivum fontem,loco inter os ſtomachi & umbilicum medio. Hæc ſic ad longum protraho,quo ſemina Aſthmatis ſint manifeſtiora.

27. Enim vero tam in Conſule, Cive & Venatore, quam in canonico,ſtat Aſthma in ſemine virulento, quod ſpiritum alicujus viſceris pro radice atque diverſorio eſt nactum. Seminis autem illius proprietas eſt, contrahere poros pulmonis, quibus anhelitum in thoracem transmittit. Cujus conſtrictionis neceſſitas apparet ſtatim in dentibus atque gingivis. Afficit namque totum, quia diſpergitur in organum toti communem Archeum. Renes ideo enim emulgent lotium, alvus ſolvitur, mugiunt inteſtina, ſanguificatio ceſpitat, cor palpitat, atque tandem pulmo contrahitur, non ſecus atque Scrotum ſub aſſelandi cupidine.

28. Eſt autem nidus Aſthmatis in Duumviratu, (de quo agam tractatu ſingulari) unde videlicet totius moderamen pendet: nam alioqui malum non ſedet immediatè in ſpiritu influo, quod ſcilicet unica acceſſione terminaretur, etenim niſi ſtabilem intus radicem obtinuiſſet, non repeteret, uti nec perſeveraret. Tum denique character mali, qui in ſtabili parte tantisper dormit, non videtur alibi ſtabulari poſſe, quam unde regimen corporis pendet, adeoque & cordis prærogativam aſſumſit.

29. Eſt ergo Aſthma, in hoc Epilepſiæ ſimile,quod licet non mentem feriat,non contrahat nervos, aut ſyncopen concitet; dormit tamen in aliqua ſede, unde tandem, contagione quadam Archeum inquinans,ſi non nervos,ſaltem pulmonem contrahat. Reſpicit nimirum ſingulariter illud viſcus: Imò licet pari paſſu venas, renes, & jecur contrahere videatur; non eſt tamen horum tam manifeſta læſio, qualis in præfocando ſentitur. Quæ cuncta adhuc clarius conſtant in Cive & Sene ſexagenario. Hic namque ab infantia, lienem male affectum, ſimulque epilepticos inſultus retinuit, pulmonem aliàs ſat liberum. Ille vero, per agoniam pudoris, iræ, vindictæ & rationis imperantis modeſtiam, oſtendit viſcus ſibi læſum, in quo primi conceptuum motus ſtabulantur. Licet itaque libertate philoſophica, Aſthma nominare caducum pulmonis. Eſt quidem nidus ejus in Duumviratu, morbus totius quoque quatenus membra cuncta commovet, ante acceſſum, adeoque & ſpiritum, totius rectorem, concutiat: attamen,in area thoracis fructificat, reſpicitque ſingulariter ipſum pulmonem velut ſuæ proprietatis ſcopum & objectum proprium.

30. E veneno fit iſte caducus pulmonis, quod proprietate ſua pulmonem afficit, non ſecus atque cantharis loti organa. Venenum ſc. aliquod eſt, quod caput, totumque hominem in epilepſiam ſternit, multoque inſolentius atque mirabilius, quàm quod pulmonem ſtringeret. Affectus tamen raritas, non auſa eſt compellere ad epilepſiæ cujuſdam poſitionem. Cum tamen interim, quicquid epilepticum adultum ſanat, ſanet etiam Aſthmaticum.

31. Ex utero etiam vidi ſurrexiſſe virus,quod nil præter gulam ſtringeret, ſicut à trimeſtri vix quicquam deglutiret matrona illuſtris. Acceſſi, malum cognovi, & confeſtim ſanavit illam Dominus. Præ macie enim & fame,continuo caduco infeſtabatur,& a 37. diebus ſeceſſum unicum habuerat ad glandis magnitudinem. In Conſule quidem conſiſtit virus in liene, ideoque cum febri incepit, incipitque ſemper, quod febrilibus initiis fuerit ibidem confermentatum. In venatore verò circa os ſtomachi, cumq; eum apprehenderet, fuit à febrilibus initiis immunis: Adeoque & ſuum paroxyſmum inchoat per modum caduci, eſtque, etiam quotidianus ejus inſultus,quod cordis rhythmum exprimenti viſceri, ſit concentricum fermentum ſui Aſthmatis. In hoc ideo confabulatur cum excentricitatibus tempeſtatum,in eo autem,non tam promte illis auſcultat: utrobique enim exſpectare debet ſui maturitatem, & commiſtionem cum ſpiritu totius: Ideoque montana & æſtiva loca maturant, feſtinantque eruptionem illius ſeminis,quod in alio hybernis & paludoſis conditionibus facilius erumpit,alias dudum ſilens, utpote requirens ſedem frebrilem,quæ impactum venenum feſtinat, maturatque ad ſuæ eruptionis periodum.

33. Quare propriè loquendo, ipſum ſemen eſt Aſthma, & caducus pulmonis, licet ſileat dudum. Dum autem ad maturitatem provectum eſt, jam eſt pomum illius arboris, radicis, fruct9, acceſſus & productum latentis Aſthmatis.

34. Et quia in actum ſurgit vi regiminis vitalis, atque per modum influentiarum, hinc ſubito, non ſecus ac collo injectus laqueus, invadit. Aſthmaticum namque æſtimo, tam extra paroxyſmum, quam intra: eo quod ipſi inſit verum Aſthma: prout pyrus tam pyrus eſt hyeme, quam in autumno, dum pyra habet.

35. Reor interim ſatisfactum unicuique, quod ſaltem præfata Aſthmata, ſuam non debeant originem defluæ pituitæ in pulmonem, aut putatitio Catarrho, cum repente invadant, & ſolvantur absque manifeſta exſcreatione, quæ pulmonem ſic potuiſſet exercuiſſe: imo ſi quid forte ſub finem exſcreetur, atque tantillum, id non prioris, aut cauſæ occaſionalis rationem ſubire debet? ſed potius producti vicem habet? ex magna ſcilicet coarctatione, & intempeſtiva injuria pulmoni illata.

36. Quapropter crudelis ſim, ſi capiti catarrhoſo, vel ſtomacho evaporanti remedium propoſuero.

37. Diſcet hinc ergo, quisquis vir cordatus & Chriſtianus eſſe volet, fruſtraneas in Aſthmate (præſertim ſicco) expectorationum ſollicitationes, per illinctus, loch, ſyrupos, per phlebotomiam, ac ſolutiva, per chinæ, zarzæ aut ſaſſafras potus (quos falſo exſiccantes nominant) perque diætæ parſimoniam, ſudores, balnea, cauteria, ut ſcilicet antecedentem, aut conjunctam Aſthmatis cauſam, è ſtomacho ſublatam, vel alioquin è capite depluentem materialiter, ſiſtant, revellant, evacuent, conſumant, vel avertant. Fruſtraque ideo indiſtincta remedia quælibet, tuſſibus hactenus pari indiſcretione tributa, atque fortunæ evanidis eventibus explorata, vanas demum in tanto malo, florum ſulfuris mendicationes, utut variè ſublimatorum, hincque extracti lactis, & tincturarum fucata remedia, licet cæteris hæc audentius, & ſpecioſius promittant, ſpemque injiciant, tanto apparatu veriſimiliorem. Intellexi itidem, vini cum tuſſilaginibus, & pneumonicis remediis, vanas confermentationes, & pollicitationes.

38. Cognitaque mihi cauſa, tum demum Paragraphum Paracelſi de Aſthmate, in Authoris jactantiam ſtabilitum perſpexi, cum ſuis medelis, è tartaro, ſulfure, meliſſo, &c. Sed his inſulſiora inveni, errhina, veterum apoplegmatismos, cucufas, & id genus alia. Immania ſaltem, ſolutiva, & phlebotomiæ: quia virium dejectiones.

39. Fateor quidem ejusmodi technis, acceſſus leniri ſubinde, vel protelari, & dilatari, idque me olim fefelliſſe, at poſt, mearum ſtoliditatum me ſerio pœnituit, agnoſco me larvas, & pallia tum morbis obtendiſſe, ſanaſſe neminem, deluſiſſe verò quotquot meæ ignorantiæ confiſi ſunt.

40. Poſtquam ergo ab ignorantiæ vulgaris procellis, ut inutilis ſpuma ad litus ejectus ſtarem, ſum impenſe demiratus, quod Scholæ, tantorumque ingeniorum acumina, falſis priorum perſuaſionibus, nondum valedicere potuiſſent. Cum Aſthma nullo unquam remedio circumcidatur, niſi remedio arcani, quod per totum penetret omnes corporis ſemitas, ut nil relinquat intentatum: adeoque unico medio caducum cum Aſthmate everrat, & quicquid immediatè in corporis latebris alicubi ſedem fixit. Podagram, & ſimiles morbos excipio, immediatè in vitæ ſpiritu diverſoria nactos. Cumque interim meam vilitatem, coram tam magnis ab olim ingeniis, ſerio ſtupefactus perpenderem, non potui non, quin ſtatim procidens in faciem, laudarem, in oratione ſilentii, Patrem luminum, quod parvulis dediſſet ſcientiam, quam ſapientibus hujus mundi occultarat. Cum non ſit volentis, currentis & laborantis; ſed ſolius miſerentis Dei. Cui in æternum ſit omnis honos & gloria.

41. Quod autem odores ſuaves, triſtitiam, item dulcedines, Aſthma facerent; nolim intelligi, quaſi ex illis cauſis per ſe Aſthma fieret: cum in aliis mulieribus, eadem ſint grata, & innoxia; in aliis vero, loco Aſthmatis, hemicraneam, palpitationes, & ſyncopes pariant. Nam ſingula ejusmodi proveniunt ex ſingulari amentiæ uterinæ furore.

42. Pres-

42. Presbyter quidam dives, & bonæ vitæ, annos juveniles nunquam Venere, aut Baccho triverat, anno 38. repente raucefcit, ſenſim tonum & vocem amittit, verbaque tantum formata per anhelitum expresſit. A raucedine, totus anheloſus, poſt annum moritur.

43. Diſſecto pulmone, invenitur ſiniſtri lateris lobus poſterior, durus, & è pumice lapideſcens: intuſque, quaſi grumus per pulmonem occalluiſſet. Ubi autem aſpera arteria in quatuor lobos diſpergitur, grumi caſeoſi erant, inter cartilaginem, & pumicem medii, pluresque ejusmodi lapilli, ſparſim per pulmonis regionem viſi. Perpetuum hic bonus vir Aſthma, non autem recurrens tolerabat. Sputa tamen non excedebant. Ultimæ enim digeſtionis alimentum, à fermento alieno coagulatur, undè Aſthma rarum, inter humidum & ſiccum, ambigens.

44. Foſſores, Fuſores metallici, Separatores, Monetarii, Chymiſtæ, itemque Artifices, Chryſulcæ, Ceruſſæ, Minii, Viridis æris, Cinabrii, Deauratores, &c. mox omnes Aſthmate corripiuntur, quia inſpiratum Gas, cum aëre, canales laryngis vitiat in ſexta digeſtione. Unde fit, quod loco aſſimulationis nutrimenti, totum degeneret in excrementum, juxta conditionem fermenti transmutantis. Quo detento, atque ſubſiſtente, clauduntur præfati canales. At quia ipſa digeſtio ſexta labem contraxit in ſui poteſtatibus vitalibus, ab endemici impresſione, vel ejusdem adhæſione reali, ideo quotidie, imo & in horas, novum ejuſmodi excrementum ſubnaſcitur, in mortem uſque, quæ præ foribus adeſt, ubi excremento nato non ſufficit vis expulſiva, explodendi per tuſſim. Ideoque tum Aſthmate præfocantur. Nam & quorundam mineralium Gas, ex proprietate ſtatim ſuffocat, non ſecus atque crypta Sicula canem. Fumus namque Mercurii (qui utut larvatus, ſemper eſt tamen Mercurius,) laryngem ſtatim præcludit & conſtringit. Etenim, quia veneno horridus, ſtatim ſeſe fauces contrahunt, ab hoſtis præſentia.

45. Saltem omne Gas nocuum, ſuo inſpiratu, pulmonis digeſtionem vitiat: ſordeſque iſtæ, teſtes illatæ injuriæ, ſtatim tragœdiam ad Epilogum traducunt, ſi tenacius adhæſerint, quia nova ſordium ſoboles continuò ſubnaſcitur. Hauſto igitur veneno EndemiciGas, ſuccumbens pulmo, mox Aſthma parit. Sic quoque inſigne frigus, quatenus viribus pulmonis ſuperius humidum Aſthma parit, quia digeſtionem ibidem totus perdit.

46. Aſthmaticus alius repentè ſuffocatus, licet ſputa rectè ejiceret. Quæſita eſt cauſa per Anatomen. In pulmone non reperiebantur excrementa, niſi pauciſſima: ſed lobus dexter pone, plevræ adnatus erat. Medentes nodum rei reperiſſe contenti: Ecce, inquiunt, necis repentinæ cauſa. Non enim pulmo ſe movere potuit, ideò & ſuffocatus periit.

47. Obriſi adhuc adoleſcens, non credens, quod pulmo, (quem neceſſariò, & continuo moveri, tum adhuc credebam) una forte horula, tam firmiter plevræ adnatus fuiſſet retro: (potiſſimum ſedenti) ipſa vero hernia, intro compulſa, ſtrictimque compreſſa, tam invito concreſceret ſuo conſocio labro, etiam ſub quiete lecti. Interim continui hæc divulſi accretio, eſſet ab indicatione naturæ: non item plevræ ad pulmonem, utrumque quorum diſtinguebat ſua membrana, & ſcopus naturæ. Diſpexi has Scholarum temeritates, deinceps magis, poſtquam milites repentè cæſos illius ergo diſſecuiſſem. Vidiſſem nempe pulmonem retro coſtis adnatum, bene valentibus, quouſque nulla ante preſſerat difficultas ſpirandi: Cæteros inter, velociſſimus quidam Hybernus, à pedibus Marchionis de Wincheſtræ, pugione nectus, diſſectuſque, utrumque pulmonis locum coſtis adnatum oſtendit. Sin vitium formativæ aut monſtrum incuſaveris, ſaltem avibus conſonum, fateberis.

48. Anatomici enim, dum fictos humores nuſquam offendunt, tamen per novaculam, omnem mortis cauſam ſubſternere promittunt. Primo mirantur, tum etiam ſerio indignantur mortem abſque venia illorum adventaſſe. Etenim quaſi in cultro, ſpem & remedium haberent, gaudent in cadavere partem reperiſſe, cui necem attribuant. Tuncque clamant: Ecce nobile viſcus jam dudum putrendo defecit. Nec eſt in Medico ſemper relevetur ut æger. Sicque medentes errorem plerumque tegunt, & hæredes conſolantur per nugas. Agnati ſtupent, & ſolamen ex necis neceſſitate concipiunt.

Quaſi viſceris putredo, multis antè menſibus præextitiſſet, quæ in externis gangræna paucis diebus interimit. Nidus quidem undè mors advenit, ſenſim quidem ad interitum diſponitur; ab inſtanti autem, morti propinquo, putrere incipit, (citiuſque, quam alioqui cadavera,) putret: quia tepore fovetur.

49. Conjeci, Aſthmaticum illum obiiſſe, quia dudum anteà palpitationibus, etiam cum pulſu intermittente vexatus, virus Aſthmatis proprietates tandem acquirens, poros conſtipaverat, qua pulmo in thoracem ſpirat. Nuſquam enim actio regiminis in Duumviratu magis elucefcit, quam in Aſthmate, Epilepſia, Vertigine, Sopore, Apoplexia, & ſimilibus. Ubi ſcilicet nulla in viſcere labes occurrit, nulla demum viſitur peregrini detentio ejus, quod poros effarciat.

50. Notavi enim ſenem, qui ſi in lecto diutius meditaretur, mox difficulter ſpirabat, ſtertor aliquis cum phlegmatum murmure obaudiebatur, cogebatur rectà ſedere, ut miteſcerent cuncta. Alioquin etſi jacens expectoraret plurima, nihilominus alia dein ſtatim ſubnaſcebantur. Nimirum, ſtatim atque os ſtomachi vexabatur, anguſtia pulmonis aderat, fiebantque indeſinenter ſordes illæ à pororum clauſura. Nam erecto thorace, major pororum eſt libertas, & proindè orthopnœa levamen adfert: adeoque ea propter, multa ſputi progenies ſubſtituebatur, quamdiu pororum ſtrictura durabat. Hæc ſic ſenſus diſcurſivam facultatem docuit.

51. Porrò quòd eſitatis quibuſdam nocuis, ſtrictura illa oriatur: ſignum nobis eſt, non ex pulmone, ſed aliundè, pendere excitatricem cauſam illius ſtricturæ, & phlegmatum progeniem. Ab ore ſtomachi, inquam, (quod jam nomen cordis poſſidet, quia & ſymptomata paria infert,) primi motus conſurgunt. Quapropter vigiliæ, cum ſollicita meditatione, ſopitum Aſthma excitant, propter difficultates partibus in meditando occupatis, cauſatas. Sic etiam vertigines ab heſterna crapula, vel è maris conquaſſatione ſuperſtites, vomitu tolluntur: non enim, quod ipſæ ſordes rotationem in ſe contineant; ſed quia in ore ſtomachi Duumviratum impediunt.

52. Nunc de Sexagenario dicam. Hic enim initio nunquam patiebatur ſpirandi moleſtiam, niſi in motu acclivi, & celeri. Eſtque alias illi reſpiratio aperta, libera, & pro optatu. Quapropter proprii nominis Aſthmate caret. Pulmonem enim licet tenerum, & frigoris impatientem, multique excrementi feracem habeat, frigoribus; horum tamen reſpectu, potius tuſſi, quam Aſthmati ſubeſt. Sed cur illi arcta reſpiratio ſub motu? An à vomica, vel concluſo apoſtemate? Patet autem, quod non ex horum alterutro: eo quod extra motum, nec dolorem in pectore ſentiat, nec coactum ducat aerem in requie. Quod in ipſo notandum, eſt quartana, à puero in Splene reſiduum faciens, ſuas quandoque ſyncopes ſuſcitans. In tam tenera valetudine, & pulmonis conſternatione, quæ ſomno deficiente, cogitationum laborem non fert, quin ſtertoria phlegmata fabricet; eluceſcit enim, quod aliàs dixi pulmonem eſſe in homine membrum primò moriens, magiſque in hoc viro, ab adoleſcentia ſputoſo. Quid ſi pulmo, mille poris aërem in thoracem ſpiret, & 50. eorundem ſint obſtipati; indè verò, nonne frigidis ſtationibus occaſionaliter ſuccreſcent exſcreationes?

53. Aſt ſaltem non ſolvitur dubium, cur celeri paſſu, per declive, aut in plano deambulans, non æque atque lento gradu ſcandendo, anhelet. Curve tùm ſibi cor palpitet? Scholæ enim cauſam addidere promtam. Quod nempè motus omnis ſui natura ſuſcitet fuligines, graviorémque motum proinde comitentur plures fuligines: quibus explodendis, citatior anhelitus requiritur. Sed nil dicunt. Siquidem præter ſuppoſitionem falſi, adhuc idem quod ante, dubium ſupereſt. Nimirum, cur celer motus in plano, celeriorque cum totius corporis ſuccuſſione in deſcenſu, non tantundem fuliginum ſuſcitet, quam tardus motus ſcandendo plateam ſenſim acclivem? Nam moleſtia tardi adſcenſus, non eſt viſcerum, aut pulmonis; ſed tibiarum. Fientnè ergò in muſculis crurum copioſæ iſtæ fuligines, quæ thoracem laceſſant ad anhelandum, & cor ad palpitandum? Repetentque fuligines viam, ab ſuperficie ad centrum, quas natura per poros mallet expellere, quàm intro revocare?

54. Dein

54. Dein explicent, quid etymo fuliginum ſubaudiant. Illorum enim Ariſtoteles duas tantum recenſet: humidam ſcilicet, quam vocat halitum aqueum, & ſiccam ſive oleoſam, quam nuncupat exhalationem. Chymia quoque tertiam addit, Peripateticis ignotam. Dum ipſum corpus, à connexis fumotenus aſcendit, & vaſorum ſpondis ſe affigit; Sublimatum dicitur. Sic ſulfur, arſenicum, camphora, mercurius, marcaſite, zinetum, ſal armoniacum, &c. ſuas dant aporrhœas, à priſtino corpore indiſtinctas. Ego demum quartam fuliginem adjunxi: dum ſcilicet corpus ſolidum, vi fermenti, diſponitur in flatum, ſive Gas ſylveſtre. Verùm cum Peripatetici tantum agnoverint duas priores, Scholæ Galenicæ quoque fuliginum nomine utramque indiſtinctim intellexerunt. Sed inprimis, non poſſe ſumi vapores aquoſos, vel hinc colligo: quod nempe tum ſudores æſtate copioſius effluentes, etiam quieto corpore, neceſſariò plus hunc Aſthmaticum augerent, vel quam adſcenſus ſurſum frigidiore aura, quod falſum eſt. Quod ſi igitur ſub fuligine, exhalationem intelligant, certum eſt inprimis, eas non ſuſcitari, niſi prius defecerint aquoſæ: id cum in vivis non ſic fiat, neceſſario quoque ob defectum fuliginis, Scholæ ſeipſas non intelligunt, in præfata illarum ratione, ut neque in altera pulſuum columna, Cap. Blas pulſuum, demonſtrata. Nec tandem fuliginum nomine intelligi utramque ſimul aporrhœam, patet. Nam ſi pari gradu caloris nequeant pariter ſicca cum humidis ſcandere, aut ſeparari, à ſuis totis integralibus, ſequitur, fuligines in cauſam aſſignatas, non dari, neque eſſe.

55. Sed agedum, ſupponantur fuligines impoſſibiles, & anonymæ, quas volunt inſenſili transſpiratione è nobis exſpirare, nondum tamen examinatas, an ſubter vaporum, an verò exhalationum claſſes militent; quia ignorarunt Scholæ, ſanguinem totum, in nobis difflari, alia longe ope quàm caloris. At ſaltem per regulam falſi examinemus, ubinam iſtæ fuligines ſuppoſitæ excitentur per aſcenſum ſurſum, ac moderatum, quæ alias in celeriori greſſu quieſcunt. An enim in ipſo pulmone? adeo ut hunc ſtimulent ad difflandi neceſſitates? At pulmo nunquam movetur, ſive crura aſcendant, ſive deſcendant: ſupponiturque pulmo alioqui liberè ſpirans, in præfato ſene. Quid ergo aſcenſus pulmonem tangit, ut copioſiores fuligines eructet? Sin autem fuligines, in cruribus, tanquam fortius laborantibus, excitentur, cur ſaltem à paſtu, aſcenſus anheloſior quàm ore jejuno? Ergone ciborum fuligines intelligunt Scholæ? At cur illæ crura infeſtabunt à paſtu? Quod ſi cenſeantur fuligines fieri copioſiores in corde, vel viſceribus officinis: At hoc eſt confundere ſpiritum vitæ, cum fuligine, viſcus, cum emunctorio, & nihili duxiſſe, rationes Capite de Blas humano allegatas. Quod ſi fuligines ergo cenſeantur odores & vapores è cibis, atqui illos volunt recta ad caput ferri, adeoque parere catarrhos: ſaltem nullatenus feruntur in cor: neque enim opportunum eſt, ſed novum eſt inventum, cor laceſſi odoribus ciborum. Nec eſt membrana ſtomachi tam pervia, ut alium exitum præter gulam & Pylorum admittat, pro ructu & flatu, qui ſunt tamen longè tenuiores vaporibus. Cur ergo per adſcenſum, cruribus motis, tot fierent fuligines, quæ Cor petunt? anhelationem poſtulant? quæque celeriori alias motu declivi, non oriuntur? Si enim fortè in venis & arteriis, vel extra eaſdem formentur, nondum exin tamen conſtat, cur tardior aſcenſus, motusque, plures in vaſis fuligines pariat, quā celer motus eorundem muſculorum, deſcendendo. Si verò extra vaſa fuligo prædicta naſcatur, præter jam antè commemoratam abſurditatem, ſaltem qua via, tam repente inde, ad cor & pulmonem pergent fuligines? cum alias non Aſthmatico, celeriter currenti, ſi quæ eſſent fuligines, unà cum ſudore per cutim citius foras exhalent, quam retrogrado motu interna peterent? Quapropter alia eſt cauſa, cujus ergo thorax ſtringitur, cor palpitat, areſcunt fauces, licet clauſo ore tantum per nares anhelent, ſpumeſcit vero lingua circa dentes, & genua labant: eadem nempe cauſa, diſtinguuntur omnes recte valentes pulmone, & ab omni Tuſſi atque Aſthmate liberi, quorum tamen unus alteri præfertur, celeriter & longius currendo, absque anhelatione.

56. Noſter

56. Noſter ergò ſexagenarius difficilius acclivia ſcandit, & à paſtu difficillimè, & quoties anhelat, flacceſcunt genua. An ergo cibus potuſque facient fuligines, quibus robur genuum labaſcit? Si hoc verum; at tum iſtud accidet etiam non Aſthmaticis, qui ſumto tamen cibo robuſtiores ſunt. Sed dicent, repleto ſtomacho vacuum in thorace minuitur. Rectè. Sed hoc eſt receſſiſſe à fuligine, & ad loci anxietates confugiſſe. Cur ergo pariter non omnes à cibo anhelant, in aſcenſu moderato, ſi omnibus ex æquo locus thoracis minuatur ſumto cibo? An fortè deſcendendo, vel ambulando in plano, locus thoracis extenditur?

57. Data quidem eſt ratio minoris reſpirationis à cibo, quam ante; ſed non quadrat quæſtioni, Cur videlicet ſcandendo, modeſto greſſu quis anhelet, qui celeriore quovis motu, per planum iter non eſt ſuſpirioſus? Quod autem à paſtu id magis torqueat, rectè argumentatum eſt, à loci impari anguſtiâ: Sed pulmo non comprimitur à ſtomacho moderatè repleto, ut inde anheloſus fiat. Alias enim, cur lotio & ano ſolutis, flatibus ſimul expeditis, Sexagenarius hic tamen æquè anhelans, atque ſuſpirioſus in motu acclivi? Sentit nimirum jejunus, (& à paſtu fortius,) in motu ſurſum, velut zonam in coſtis, pulſum palpitantem, & interruptim incidentem. At nihilominus pro lubitu inſpirat longum anhelitum ſine obſtaculo, id eſt, pulmonem habet apertum liberumque, licet anheloſum, tuncque ſunt illi ſputa frequentia & ſpumoſa; tota verò ſtatione frigida, ſputum multum, cum exſcreatione liquato tragacantho ſimillima; cæterum tuſſit rariſſimè. Equidem ut ex anterioribus ad nitorem non habui, pro morborum cognitione; conſideravi primum, aliquod omnibus Aſthmaticis ſubeſſe pulmonis vitium. Obſtruens externum, ibidem concretum, vel internum, quod ſcilicet aſperæ arteriæ externis oſculis, qua in thoracem ſpirant, ſit condenſatum. Sed neutrum arriſit deinde, eò quod repentè quoſdam Aſthma invadat, deſeratque abſque ſputo notabili. Præfatus quoque Sexagenarius, celeriter, liberè, & longum ducit flatum, abſque obſtaculo. Imo ſedens, & quidem in fumo, non minus liberè reſpirat, ac ſanus quilibet. Conſideravi ergo, an fortè muſculi crurum, aſcendendo altius contracti, elevatique, & qui alias in plano, vel declivi ambulantes velut pendent, globoſus interim muſculi venter, in aſcenſu ſuam arteriam comprimens, cauſam anhelationis propinquiorem continerent. Ergonè in hoc motu, muſculi arterias, ſimulque pulſum earundem, per vices alternatim impediunt, ut hinc adſcenſu ſit anheloſior? Denique conſideravi, an in adſcenſu anhelitus paulo magis retineatur, quam alias in plano, vel declivi motu? quiſque nimirum anhelitum magis comprimit, dum aliquid movere intendit robuſtius. Tertio conſideravi, quod in aſcenſu, anhelitus ad paſſus ſingulos ferè interrumpatur, non ſecus ac ſi quis ad paſſus ſingulos diceret, Ha, ha, ha: ubi alioquin in declivi vel plano motu eſt unicum ac continuum Ha, non quiete interfectum. Dubitavi quoque, an pulmo Idiopathia laboret, motuque acclivi intentum ſit viſcus, non ad explodendas fuligines, quantum ut conceptum errorem ſuperet. Inſpexi quoque, quod facilius quis per horas ſeptem ambulet, quam ſtet quinque. Quod ſtando, muſculus utriuſque patellæ, utrimque tendatur continuò, qui gradiendo gaudet alterna quiete; at magis tamen anhelat gradiens quam ſtans: eò quod plures muſculi eundo alternatim laborent; ſtando verò etſi tendantur, non tamen moventur. Unde didici, quod alacer plurium muſculorum motus, faciat anhelare magis. Denique quanquam ſingulæ harum conſiderationum aliquid haberent ponderis, omnes tamen ſimul connexæ, nondum potuerunt ſatisfacere propoſitæ quæſtioni. Nempè Cur motus acclivis tardior anhelet, non autem declivis celerior. Quapropter his addidi, quod in motu ſurſum, utut tardiore, muſculi abdominis recti ſeſe tendant, nec ſinant ventrem ſat elevari. Pectus quidem ac coſtæ, anhelando, latius quidem diducuntur; ſed (ut de catarrhis docui,) motus coſtarum non eſt primarius, ac principalis, pro anhelitu; at tantum auxiliaris, dum principalis non ſat eſt. Ventre itaque non ſatis diſtento, mox anhelitus accurtatur, compenſare nimirum volens errores, & defectus præcedentes.

58. Verumtamen quamvis ex præfatis conſidera-

ſiderationibus, liceat anhelandi neceſſitatem majorem arguere; at ſaltem nil convincunt, cur in noſtro Sexagenario ſit arcta anhelatio: in ſano autem alioqui, nequicquam. Cumque Sexagenario pulmo obſtructione careat, prout ex ſuppoſitis ſignis liquet, neceſſe eſt, & ſuam labem aliundè peti, præcipuè, cùm ſentiat in abdomine, loco ſtomachi, compreſſiones, ſui Aſthmatis cauſas. Eſt ergo ſuum Aſthma ex Splene male affecto, idque ex Duumviratu, ſuſcitaturque motu acclivi cauſa, (alias dormiens,) ob conſiderationes ſuperiores, quæ regiminis actione, debilem alioqui pulmonem ſtringit, ſolo aſpectu, non ſecus atque de Aſthmate ſicco eſt narratum. Quo faciunt, latens Comitialis, dolor Splenis poſt æquitationem, totius corporis concuſſio equitando, &c. Porrò ut ſecurius judicium facerem, an pulmo per Idiopathiam, an verò per Deuteropathiam laboraret, ſciſcitatus ſum, an Venerem ſibi ſentiret moleſtam. Faſſuſque eſt mihi, antè manifeſtatum Aſthma ſibi Venerem nocuiſſe, à Venere ſenſiſſe frigus in thorace, laxitatem in muſculis, & comminatam ſibi Lipopſychin. In ſpontaneis verò pollutionibus, ſe nil ejuſmodi expertum. Tandem in ſenio, mox à rara Venere, ſtertorem phlegmatum in aſpera arteria, alias ſilentium ſe percipere. Unde certo conjeci, quòd cum ab infante lienem à quartana & comitiali infenſum retinuiſſet, ſitque lien Veneris nidus, quod in caſu propoſito, Duumviratus rectà feriat Pulmonem, præcipuè robore inæquali peſſumdatum; proritantem, & radicalem Aſthmatis cauſam, in Splene eſſe. Sic tamen, ut pulmo non prorſus culpa careat, licet non primario affectu Aſthmatis laboret? Sufficit namque, quod robore inæquali ſit peſſumdatus, ut Duumviratus in illum ſuam exerceat morboſam tyrannidem: Etenim ſi pulmo, primario affectu Aſthmate laboraret, continuo anhelaret, & difficilem ſpiraret auram. Latet nimirum in Duumviratu tenue virus, hujus Aſthmatis ſicci cauſa, ſopita in ſe ordinario, nec niſi per motum nimium expergefacta: adeoque ſcandendo, citius quam deſcendendo, ob conſiderationes muſculorum obliquorum abdominis prætactas. Nec virus iſtud exhalatione, vapore, aut fuligine tenus, cor & pulmonem ferit materialiter: ſed actione regiminis. Cumque cor palpitet, pulſus inordinatus ſit, ſimulque anhelatio magna atque frequens deſideretur, & locus inter umbilicum & os ſtomachi anxietur, unica de cauſa, unicoque motu, parique modo excita: indubium fit, unicum virus eſſe, quod vitalem cordis poteſtatem, atque pulmonem afficiat. Tum etiam angitur quotannis gravius, manifeſtius, & atrocius, eò quod inſidens Spleni ingratus hoſpes, per ſenium indies fiat moleſtior.

59. Hæcque concluſi mecum validius, quod iſte Aſthmaticus conqueratur, ſibi à multis annis ſiniſtram manum ſubinde ſtupere, & frigere ſubter auricularem in vola, itemque humerum ſiniſtrum, immenſum dolere, levi licet chlamyde gravatum, ſi longius, (etiam modeſtè,) obambulet. Obſervavi namque lienares omnes, dum præ ſenio lien defungi incipit, anhelare. Hoc ergo de Sexagenarii Aſthmate dictum ſatis. Unum tantùm hic notabo: nimirum, manum ſiniſtram, in longitudine volæ, penetranti frigore dolere, itemque digitos ſubinde ſtupere à Splenis incommodis, id fieri actione regiminis: Sin autem jubeant Scholæ, id fieri ob cæcos vapores, viam ſaltem ſternant Scholæ, qua eò uſque vadant. Sagittator ergo hujus Aſthmatis eſt in Duumviratu. Scopus vero ejus eſt Pulmo.

60. Eſt ergo duplex Aſthma, humidum & ſiccum. Illud quidem à copioſo ſcreatu nomen invenit, & plerumque fit vitio proprio pulmonis, adeoque continuum eſt, magiſque infeſtat ſtationibus frigida, vel humida, ſenio, debilitati, ac morti affinibus. Siccum verò Aſthma plerumque eſt interruptum. Et pro ut totum corpus, (dentes uſque,) tumultuoſè concutit, cum vitalium confuſione, neceſſariò eſt caducus pulmonis, in quo pulmo ſolus conſtrictionem ſui, ſive convulſionem patitur, quia facit conſtrictionem pororum. In hoc Aſthmate enim Archeus totalis, in radice eſt inquinatus; pars aliqua, (uterus nempe, vel lien, &c.) primario affectat ſpiritum innatum pulmonis, actione regiminis. Ideoque ex inviſibili & immateriali ſubita procella, totum corpus concutitur, &

inſperatæ valetudini rurſus repente reſtituitur.

61. Fruſtra ergo tentantur in Aſthmate ſicco pororum apertiones, neſcitæ hactenus: fruſtraque expectorationes multæ, ac faciles, quia palliativa atque vana ſunt auxilia, quotquot productis, ſive poſterioribus ſunt intenta. Vana ſunt nimirum remedia, quæ tuſſibus adhiberi ſolent, cum tuſſis ab Aſthmate ſicco differat longiſſimè. Aſthma humidum autem, etſi plerumque tuſſim pariat, ut productam mucilaginem expectoret, tota tamen ſpecie à tuſſi ſecretum eſt.

62. Quoniam pluribus de cauſis naſci ſolet. Etenim vel habet vomicam, vel ſecretum aliquod phlegma obſtruens, in ipſo viſcere, vel alicujus frigoris, alteriuſve injuriæ impreſſum ſtigma, undè plures mucilagines procreet, propriumque ſui alimentum corrumpat: ſæpe etiam non tam viſceris malo, quàm Cuſtodis errantis debilitate, ſuſcitantur ejuſmodi mucilagines.

63. Quanquam hoc vitii genus, potius tuſſim quàm Aſthma pariat, facilè tamen coincidunt, in Pulmonis inæquale robur, & obſtructionem ejus. Succumbit facilè debilis Cuſtos, ad oblata quælibet adverſa. Qualia ſunt fumi, & Gas mineralium, metallorum, aquarumque Chymicarum fortium, quæ ſcilicet ipſam viſceris poteſtatem ſic lædunt, ut de cætero non ceſſet, parere continua phlegmata, ex propriis alimentis. Quorum præſentia cogit ejuſmodi artifices luctari cum perpetuo Aſthmate, tuſſi, & exſcreatione. Eſt denique Aſthma partim ſiccum, partimque humidum, quod ſcilicet, propter ſuſcepta Endemica, tenui ſorbitione hauſta, tenerum pulmonem affectat. Idque non niſi oblatis quibusdam endemicis injuriis, aut alias vitæ ſub inordinatione emergit, & exaſperatur. Tandem Scirrhus, Hydrops, &c. etſi affectus anheloſos pariant, tamen graventur alieno pondere, non ſunt Aſthmata. Icterus verò, proprio veneno Aſthma ſiccum profert.

64. Poſtremò, remedia Aſthmati debentur ſicco quæ Epilepſiæ inveteratæ. Magna autem confortativa, & reſtaurativa tam reſpectu pulmonis, quàm cuſtodis, requiruntur pro Aſthmate humido.

65. Nunc de tuſſi meas obſervationes addam, ob Aſthmatis propinquitatem, & Catarrhi crudelitates. Soleo namque facilè corripi gravedine, ſive Coryza, quod caput mihi ſit diſtillationum injuriis debilitatum, roburque inæquale patiatur. Coryzam autem deprehendi, quoties cuſtos errans, muccum circa, vel intra os ethmoides, ſive ſpongioſum impegiſſet. Oborta ergo Coryza, ſi eodem veſpere, ſternutatorium ex helleboro nigro, & ſaccharo æqualibus inſpiravero, ſequenti plerumque manè melius habeo. Sin autem inveteratæ Coryzæ id fecero, non ita facile cedit. Imò profeci tantum illo ſternutatorio, quod innocuè nunc veſpertinam auram tolerem, quocirca nec fruſtra à Poëtis indiget helleboro fatuus. Nam etſi vomitiva ſint plurima; attamen helleborus videatur capiti peculiariter prodeſſe.

66. Muccus ergo, initio inſtar aquæ ſalſæ, per nares & fauces, eodem latere, (ſi non utrimque,) ſtillat, quo os ſpongiæ obſeſſum eſt: fauces verò inſuetum muccum ægrè ferentes, ſolent inde cum adjacentibus, mox phlogoſi rubere, & tumefieri. Deinde, muccus craſſeſcit, & flaveſcit: quaſi is, qui oſſi ſpongioſo eſt infarctus, fermenti vice, deciduum continuo inficiat.

67. Cuſtos errans nimirum, ſentiens impactum hoſtem, primo conatur illum, tenui mucco eluere. De tuſſi dicturus, de Coryza incepi, quod hæc, ſi ſit valida, tuſſim proritet, & præcedat: idque ſic perpetuum obſervavi. Primis itaque diebus Coryzæ, tuſſicula quædam ſicca, cum aſperæ arteriæ prurigine infeſtat, quandoque raucedinem facit; at non rarò ſolam titillationem in larynge, uno aut altero digito ſubter mentum. Si ſit remedii incuria, flavus muccus, tenax, & multus emungitur, imo & facili tuſſi extunditur. Spes inde fuit, brevi, affectum ſua ſponte ſolutum iri. Creſcit negligentia, inſtatque externa injuria. Interim canalis ad organum olfactus, ſive os ſpongioſum, totum alieno hoſpite obturatur. Inde muccus flavus copioſus, & glutinoſus, per nares, alioqui ſat patulas, effunditur. Mox dein muccus ſimilis per tuſſim exploditur. Hunc

Hunc autem in pulmone generari, non autem de capite ſtillare in aſperam atteriam, jam de Catarrhis convici: Et addo; quod quantumvis per tuſſim, totum quicquid intra laryngem, ejusque viciniores ramos detinetur, mane ſit ejectum. ſitque libet dein anhelitus: imo attentus, è regione ſpeculi, pluries ſuppreſſa lingua contemplatus ſim, an minima mucilago, caſum in fauces minetur, & ſcreatu expediatur: Comperi nihilominus mox inde, quod ſtertor in larynge, & tinnitus è pectore, obaudiantur, ſubſequaturque per intervalla croceus ac tenax muccus. Imo quo plus tuſſivero, eò labor in tuſſim pronior, & tuſſire plus cogor. Comperi namque aſſiduam ejusdem mucci generationem in pulmone.

68. Secundo, quod Coryza, nedum odoratum, ſed & guſtum lædat, & tollat, licet peculiari organo, diremtum, ſicut ſubinde non caryophyllum deguſtarem. Didici itaque meo malo, defectum non ſolum verſari circa organum odoratus, ſive in oſſe conſtipato, ſed etiam in vicinum cerebrum, labem ſenſiſſe propagatam, unde nervi guſtativi, contagii conſortes fierent. Quocirca ulterius deprehendi cerebrum, arrepta labe ſic contaminatum, inficere ſuum cuſtodem, qui alterum vicinum cuſtodem in larynge, ſua debilitate afficit deinceps. Quapropter ſic tuſſis è Coryza ſæpe naſcitur, illaque, pro tenore hujus extenditur, promovetur, ac continuatur. Sæpe tamen, eadem injuria, tam cuſtodem cerebri, quam laryngis, pari actione ſimul afficit. Quod autem cerebrum immediate pulmonem, in hanc labem, actione regiminis inficiet, patuit mihi, eo quod præfatus ſexagenarius, ſi mentem ferventiore contemplatione offendiſſet, noctisque dimidium inſomne feciſſet, mox absque cuſtodis offenſione, ſtertorem obortum, phlegmataque ſibi nata, compererit; quæ non ſiſterentur ſubnaſcendo, niſi per ſomnum, prius pacata animi inquietudine. Juris enim œconomici eſt, iſi Duumviratus queat caput, pulmonem, aliasque partes male imbuere, quod caput infernas ſibi partes in clientelam ſuam rapiat. Item & hoc obſervari, quod quoties tuſſis è Coryza prodiret, toties remedia, quæ Coryzam ſanant, medeantur etiam tuſſi. Facileque ejusmodi tuſſis dignoſcitur ex febricula lenta, urina coloratiore, & continua magis mucci eſt tum propagatio. Eſt namque febris iſta, male diſpoſiti capitis, ſuamque triſtitiam inferis communicantis. Eſt nempe capitis in hoc prærogativa, quod licet tuſſis Coryzæ ſupervenerit, tamen utraque terminatur ſimul: deinde etſi nares omni prorſus mucco munda veris, oborta tamen tuſſi, extemplo è nare muccus fluit abunde. Capitis ergo, & pulmonis, magnum eſt actionis ſymbolum. Non quidem, ut caput in pulmonem ſuas ſortes deponat; ſed uti ad olfactus læſionem, cerebrum unà & guſtatum tollit: ita & in ſui unionem, pulmones torquet. Quod ambo viſcera ex uno alimento, conſimilem quoque ambo cuſtodes, eorundem muccum generent, tamquam Principis caſum fleat vaſallus. Tum denique eſt ſtrictior capiti cum pulmone neceſſitudo: quod ambo viſcera conſpirent in regimine cuſtodis inſervientis ad eundem finem. Hæc ſic radicitus ſunt inculcanda, ut ſanatio ad radices, ad Antecedens, id eſt, ad liberationem oſſis ſpongioſi dirigatur. Siquidem tuſſis, actione regiminis prognata, quæque in pulmone eſt per accidens, ceſſat ſublata Coryza. Tuſſiens ſi ſedeat, minus ſtertit muccus in larynge, flatus eſt liberior, faciliorque expectoratio (hinc enim orthopnœæ nomen:) cum alioqui ſi muccus ſuperne in laryngem ſtillaret, properaret magis deorſum, ſedendo, quam cubando. Quod falſum eſt: ergo & Antecedens. Etenim ſi de capite in pulmonem decumberet, minori moleſtia deſcenderet, & in pulmone reciperetur facilius, quamdiu Coryzæ initio per modum aquæ emungitur: pulmonem inquam, tum facile impleret, & flatum, ſui quantitate interciperet. Atqui initio Coryzæ, nulla eſt adhuc tuſſis, nulla denique ſpirandi difficultas. Ergo non eſt mucci è capite in pulmonem decubitus, in tuſſi. Cæterum de tuſſi quæ proprio pulmonis malo, & non à Coryza fit, jam ante tractavi. Quod autem remedia attinet: Soporifera inprimis, Tuſſim & Coryzam ſublevant, quatenus utramque ſymptomaticam affectionem ſedant. Tuſſimque ſupero remediis,

quibus pleuritidem. Sunt & aliæ denique tuſſes, nequaquam à Coryza oriundæ; ſed à Pleuritide à deleteria aëris, etiam ſummi frigoris intempeſtiva impreſſione, quatenus pulmo in ſui vegetatione offenditur, non ſecus atque præ foribus Cuſtos errans. Excrementum autem, quod juſto diutius circa extremitates aſperæ arteriæ reſtagnaverit, induratur, & difficilem porrò anhelitum præbet. Pulmoque hujus hoſpitis pertæſus, dat indicia ſui tædii, per ſcreatum vitiati excrementi. Idque ſi non per tuſſes profligatur, vel intus in vomicam, atque tabem deſinit. Vita autem ſedentaria hoc malum ſæpè attulit. Quocirca ſuaſi ſemper exercitia anhelitum citantia, quibus excrementa expectorentur, & reſtagnatio, vi aeris, impediatur. Non ſane alias quam maris portus, ac retrò fluentes aquas poſtulant, arenam inde eluentes. Nam alioqui ſorde ſubſiſtente, non poteſt non pulmo læſionem vegetationis ſuſtinere, parere ſputa multa, atque diverſa, juxta indolem ſuſceptæ labis. Tuſſes ejusmodi adhærentem ſordem, ac peregrinam habent, aliamque ſucceſſive progignunt. Quæ deinde inſpirandi anguſtias Aſthmata, vaſorum exeſiones, & parenchymatis viſceris finiunt. Plerique horum defectuum, quia vitalis roboris in viſcere debilitatem teſtantur, difficulter reſtaurantur: minuſque in ſenio. Aſthma vero inde natū tot cataractas aëris clauſas habet, quot oſcula reſpirationi dicata. Hæcque eſt graduum differentia, in majore atque minore reſpirandi anguſtia. Sordes vero ſive ſputa, quæ his prodeunt affectibus, non tam cauſæ originales tuſſis ſunt, quam producti rationem habent, ad novas continuo tuſſes. Succreſcunt enim ſemper ſibi de novo, eò quod exoſus intus hoſpes non ceſſet novas ſuſcitare ſordes ex ultima digeſtionum. Tanta nimirum hujus viſceris ſupinitas, & externorum, in Cuſtodem errantem, imperium.

69. Remedia autem, tam quæ Epilepſiam Pulmonis, ſive Aſthma ſiccum, quam quæ humidum ſanent, debent eſſe renovativa, & ad generis amplitudinem aſſurgere. Quippe quæ reſtaurationem debilitatis contractæ, continere debent. Hæc nempe ſunt Arcana, Paracelſi majora, de quibus alibi. Itemque quæ ſympatheticè morbum omnem ſuperant. Arcana namque per omnimodam depurationem morbos quoslibet tollunt: At cum non infundant novum robur parti vitiatæ, ut neque malam impreſſionem ſpiritus inſiti tollant: certe non niſi per ſympathetica, robur perditum quadantenus eſt reſtaurandum.

70. Ut autem fructus aliquis ex prædictis decerpatur, Exemplum unum ex ordinariis atque domeſticis referam. Senex quidam ſtertebat mirum in modum, adeo gurgulione canere nunc, nunc quoque ſtertere videbatur, quod non rarò tota nocte erectus, ac ſedendo dormire cogeretur, minuſque murmuris, & parciorum phlegmatum ederet ſedens, quam jacens.

71. Medentes illum ideo juſculis conſummatis, fortiori copioſiorique alimento reficiebant, ne multa exſcreatione deficeret, aut Phthiſin, quam minari dicebant, pateretur. Melius ſubter jejunia tamen ac ſub quadrageſima ſenſit, quam mox à Paſchate. Medentes autem nunc boream, tum vero pluviam accuſabant; at non alimenta anchyma & potentiora. Ego vero occaſionaliter inviſi virum, cumque ſingula penes me ſerio computarem, oſtendi ſtatim generationem iſtam phlegmatum, habere domeſticam ſibi cauſam in pulmone; non autem, quod ſuperne in pulmonem delaberetur, aut quod pulmo deuteropathia langueret. Quin etiam, ut generatio phlegmatis in ipſo fiebat pulmone: ita quoque copia, ſive abundantia ejus, non prodibat ex augmento cauſæ morbiferæ, quin potius ex affluentia alimenti boni, & enchymi. Sic ut malum proveniret certiſſime, unde bonum venturum hariolabantur alii, qui me cachinno ſecreto obriſerunt.

72. Cumque meam aſſertionem vino abſtergere, & roborare niterer, quod ſcilicet moderatus vini potus fortificaret, quem exceſſus ejuſdem vini, alias multo ſputo obnoxium redderet: At cum nec uno icti telo cadere vellent, deſcendi ad experientiam quadrageſimæ, & Paſchatis jam elapſi. Quodque nimirum à

Paſcha-

Paſchate deincepus copioſius exſcrearet,& moleſtius ſterteret.In jejuniis verò vix, aut ſaltem parum memor fuiſſethorum. Quapropter ad deciſionem quæſtionis, proba opus eſſe dixi, mihique ad minimum tantum deferendum fore, quantum aliis infauſtis hactenus auxiliatoribus. Quare ſub parciore & duriore cibo (qui eſurienti ſtomacho ſatisfaceret quidem in digerendo, quanquam non adeò deſideratæ cruoris plethoræ,) ſtatim minuta eſt orthopnœa, quæ dein continuata mediocritate abſtinentiæ, noctis tranquillitates dedit.

73. Nam ut malè affecto pulmone, plus excrementoſi phlegmatis gignitur: ita quo materia copioſior adeſt, idem excrementum magis abundat: Quia non fit hoc aliquid, niſi ex materia vicinius diſpoſita.Nec enim phlegma illud, ſive tenue & aqueum, ſive demum caſſius vel tenacius fuerit, niſi ex maſſa materiæ magis affinis & diſpoſitæ. Qua nimirum quoque deficiente, ipſe cruor vitalis transmutatur, ac transmigrat in hujusmodi excrementa. Eſt nimirum latex aqueus in corpore ac per venas omnes oberrans, varias aquoſi excrementi larvas ſuſcipiens, & induens ideas: non ſecus atque aqua, cui cortex tiliæ, vel radix conſolidæ immaduerint,mentitur phlegmatis ſpeciem: ipſum quoque ovi albumen,primo die lacteum eſt, quod mox glutinis ſpiſſitudinem ſpontaneo motu arripit. Quod in Coryza clarius ſpectatur, ubi qui latex primis diebus diſtillat inſtar aquæ ſalſus, dein ſequentibus muccoſus evadit. In Phthiſi autem, dum è cruore ſputum incipit mucceſcere, primum flavus atque ſpiſſus videtur muccus, qui dein cinereus, ac tandem ad atrum magis vergit. Quia tum ſunt cruoris transmutati excrementa, non amplius laticis commiſtiones. Hoc pacto ſcilicet uterque cuſtos, qui primum è latice fabricat ſpiſſum muccum: dein cuſtode errante, ſtatim in aqueam myriam faceſſit, iterumque inſpiſſatur, mox ut error cuſtodis corrigitur. Cuſtos etenim tam Cerebri, quam Pulmonis variis objicitur aeris injuriis ac inclementiis, ideoque laticem undecunque advocat, errore turgidus, ut eum in excrementa, ſuæ paſſioni paria, retroire, vel abſcedere cogat. Ergo ex maſſa laticis, formantur ejusmodi muccoſa excrementa, cui maſſæ quandoque imprimitur nocua quædam erroris macula, ſic ut liquidior & immaturior cruor, una tranſmutetur in muccum. Violenter nimirum,ab utroque cuſtode errante, tam in Pulmone, quam in capite, ipſe cruor alienatur in muccum, non aliàs, quam cruor in ulcere puris ac ſaniei formam aſſumit. Itaque præter cuſtodes utriusque præfati alterationes,ſingulis partibus inuritur non rara impreſſio,qua cujusque membri digeſtio potenter læditur, aut intro vertitur. Quo caſu, voco ejusmodi malam impreſſionem, membri tortorem, digeſtionis impeditorem, atque alimenti ultimi depravatorem. Circa quem nempe totus ſcopus atque cardo medendi verſari debet. Cuſtos ergo laryngis, tam ſuperius laceſſitur injuriis aeris, quam infrà, atque domeſtica indiſpoſitione proprii Pulmonis.

74. Hæc de maſſa, dicata Cuſtodibus, deque maſſa, irrorata pro ultimo artuum alimento, ſic ſunto. In quibus quicquid defectu integritatis eſt vitiatum: id quoque multarum creſcit in infirmitatum occaſiones. Et quo deterior maſſa ſive materia immediata ex qua, allueris, eo quoque eſt potentior morborum indè natorum ſtimulus. Et per conſequens,abſtinentia, & ſatietas multi cibi euchymi, fœcunda ſunt, tam ad ſanandum, quam infirmandum media. Non ergo ruit præceps è capite omnis latex, qui etiam ſpecie mucci, albuminis, ſaniei,puris, melicerisque nobis imponit. Nam digeſtionum aliarumque impreſſionum errore, contingunt peccata ac vitia in membris diverſis faciebus obvia.Quod ſanè diligenter ac ſtylo chalybeato notandum, ubi infirmitatum intenduntur ſanationes, atque medelæ. Confirmatur hinc error Cauteriorum. Fontanellæ enim alicubi juvant, non ſane, quod deſcendentem Catarrhi materiam evacuent, alio divertant, diducant, aut trahant; ſed quatenus totalem maſſam minuunt tam laticis, quam cruoris alimentarii. Nequicquam interim fontanellæ, de errore membrorum, morboque ibidem characterizato detrahunt, aut cogitant. Quia deſtructorem domeſticum,ſive morboſam indiſpoſitionem, non ſunt tollendo,aut moderando. Ac proinde nec

decidunt Catarrhi deorſum; ſed dumtaxat creantur defectus, à deſtructore, in parte qua hic habitat, ſuumve habet objectum, ac regimen.

75. Conſiderantur hoc paſſu, ptiſanæ, zarzæ, chinæ ac ſimilium, quæ præterquam elementalem, potum exhibent longè alienum à vera nutritione, ciboque enchymo ſubſtantiali, atque ſpermatico. Ideoque non poſſunt non detrahere de maſſa imbibitionis. Hæc namque eſt ſiccitas, quam Medentes intendunt adducere præfato potu & decoctis. Non quatenus humores deſcendentes, aut pituitam exſiccent, (madida namque apud Philoſophos, non ſiccant humores:) ſed in quantum maſſam nutritivam cruoris imminuunt, quam plurimo aliunde ingeſto cibo enchymo, rurſus reſtaurant, adeoque ſe reddunt ludicros, per ſubſequentem plerumque effectum. Poſſent nimirum parſimonia ciborum plus efficere, quam omni pellis laceratione, aut truculenta ignium ambuſtione, vel lignorum, radiculumque barbararum potu. Hæc igitur quæ dixi, ſuccenturiantur tractatibus de latice, de cauteriis, de cuſtode errante, ac de catarrhis.

76. Interim demiror impenſe, quod dulcibus, & eclegmatis illinctuque putarint pulmoni ſubvenire, hæſeruntque circa pulmonem vulpis, quam indefeſſe currentem ſcirent, & tuſſilagine cocta, macerata, bibita, ac variis modis lambendo illincta ſanationes inſtituerent, per media ſcilicet ad locum affectum nec immediate admiſſa: & mediatè, ſui priſtino valore orbata. Nunqnam autem cogitarint Scholæ, quod ſi æger quotidie remedia ipſemet ſibi contuderit obtuſis ſibi naribus, poterit quædam remedia ad ipſum pulmonem attrahere, inſpirando ſcilicet minutulum contuſorum pulverem. Hacque methodo ſibi queat ad locum affectum immediatè adplicare ſuos balſamos; At fruſtra: ergo adhuc fruſtranea amplius eclegmata, ad pulmonem non delata.

77. Itemque neglexerunt proficuum hactenus modum, per quem immediatè fumum ſulfuris connectant potui, qui fumus deinceps una cnm potu ſe paulatim explicat in omnes venas: non quidem ſpecie alimenti, ſed ſolius condimenti: non ſecus atque idem fumus cadum vini à corruptione liberat, & præſervat. Nil enim cogitatum hactenus, quo pacto, & viarum ſocio remedium, quod alioqui per ſe non penitiſſimè intrò admittitur, penetrare faciant. Et quanquam per ſyrupos & eclegmata cernerent in millibus nequicquam profeciſſe, niſi ſuæ crumenæ; attamen abſque ulteriore diſquiſitione, eâdem lutoſa orbita ſemper hactenus perſtitere.

LATEX HUMOR NEGLECTUS.

1. *Diſpoſitio docendorum.*
2. *Quid intelligatur ſub Latice.*
3. *Nomenclaturæ ratio.*
4. *Effectus Introductorum quatuor humorum.*
5. *Diſtinctio lotii & ſudoris à Latice.*
6. *Errores hinc orti.*
7. *Quid Scholas deceperit.*
8. *Implicat contradictionem.*
9. *Laticis neſciti abſurditates.*
10. *Serum cruoris, quod ſic vocant, differre ab urina.*
11. *Inſipiditas & qualitatum indifferentia in Latice, propter uſuum ſuorum amplitudinem & libertatem.*
12. *Primus laticis ſcopus.*
13. *Alter.*
14. *Tertius.*
15. *Sudor eſt è materia Laticis.*
16. *Quomodo ſudor promanet*
17. *Sudor morientium quorſum conferat.*
18. *Probatur ſudoris exitus in forma aquæ ſalſæ.*
19. *Quartus ſcopus*
20. *Quintus.*
21. *Excuſatur Latex.*
22. *Scholarum abuſus.*
23. *Partus inſcitiæ Laticis.*
24. *Scholæ ſi non ſoporatæ, potuiſſent ſuum errorem agnoviſſe per numeros, & pondus.*
25. *Semper Angina deluſit Catarrhos.*
26. *Concluditur Laticis neceſſitas, etſi neglecta.*
27. *Sitis quid prodat.*

28. Quid

28. *Quid in febri nunciant ſiccitas, fiſſura, & conſpurcatio lingua.*
29. *Itinera & clientelæ Laticis.*
30. *Magnes Laticis.*
31. *Errantis Laticis aliquot incommoda.*
32. *Error Scholarum circa Laticem, quæ pepererit.*
33. *Effectus aliquot errantis Laticis.*
34. *Cur Latex facilè auſcultet peregrino fermento.*
35. *Author tranſit idiotiſmum Paracelſi de Latice.*
36. *Sitis in Hydrope unde.*
37. *Sudor potius vocatur, quam ſua feratur ſponte.*
38. *Balnea & Cauteria neſciuntur, quorſum applicentur.*
39. *Catarrhi origo, ex inſcitia Laticis.*
40. *Error Scholarum de uſu Glandularum.*
41. *Quorſum tam multiplex glandula in nobis.*
42. *Unde Anginæ tam facilis muccago, & ſaliva.*
43. *Morborum curatio hactenus conjecturalis, palliativa, & vada tentans.*
44. *Author Medentes hortatur.*
45. *Siccatio Chinæ ex inſcitia Laticis prorupit.*
46. *Applicatio præcedentis digreſſionis.*

DE Latice humore unico, & hactenus neglecto dicturo probanda eſt primum quæſtio, An ſit, ſive quod ſit? dein ejus uſus, atque neceſſitates, ſive fines ac ſcopi, quibus inſervit. Ante hæc tamen omnia juvat obiter explicuiſſe, quid illo inſolito nomine ſignificatum velim.

2. Enimvero præter unicum liquorem alimentarium apertè & palam cognitum, quem cruorem vocant, innatat ei liquor quidam aquoſus, nedum ſalivæ, lacrymis, ſudori, tenui mucco, œdemati, etiam aliis morbis materialiter ſubſtratus; ſed & variis uſibus illuſtris. Meminerunt Scholæ quidem illius, ſub nomine ſeri ſanguinis, illumque tam urinæ, quam ſudori communem fecere: At ſane oſtendam, eundem procul materia, & uſibus diverſum: ac per conſequens noninter excrementa, ſed utiles ſuccos referendum.

3. Laticem enim voco, non autem humorem, ut tollatur abuſus nominum, poſtquam ſat per librum expreſſum demonſtraverim, nunquam in humana natura exſtitiſſe quaternarium humorum, quos Scholæ per repetitas commentariorum centurias dilatarunt, adeoque humores, ceu actores, in omnium morborum tragœdias introduxerunt. Qui liber intitulatur Scholarum Humoriſtarum paſſiva deceptio: ad diſtinctionem activæ, ne ſcilicet in pertinacia reſipiſcentiæ malitiam accuſaſſe videar.

4. Quamobrem præpoſtera cruoris eſſentiæ ignorantia, totam medendi tabulam obtenebravit.

5. Itaque cruori partem lotii relictam volunt, poſt ſequeſtratam adhuc urinam, vocantque tam lotium, quam ejuſmodi reſiduum illius, ipſum ſanguinis ſerum. Illamque indiſtinctionem indolui ſerio, eo quod calamitatis humanæ ærumnoſa fotrix eſſet. Lotium namque, ejuſque reſiduum, quod per ſudores erumpit, uno pariter nomine vocarunt ſanguinis ſerum. Cujus tamen præcipuos ſcopos præteriere. Etenim mox ab iſta ſua hypotheſi deflectunt, dum quicquid extravenato cruori ſupernatat, non amplius ſerum, ac bilem, choleram, ſive fel, unumque ex quatuor cruoris partibus conſtitutivis nominant: rem ſcilicet fictam, amaram, acrem, calidiſſimamque, in nobis nullatenus ſeri, aut lotii qualitatibus conformem dictitarunt.

6. Verum quid ex Scholarum confuſionibus ejuſmodi, adeo fundamentalibus, rebuſque tanti momenti, conjiciendum ſit, præfato libro ex profeſſo, & ad longum, ſum dimenſus. Ante me enim illas expugnavit, tanquam expilatæ hæreditatis reas primus Paracelſus; ſed admonitæ, recuſarunt ſapere velle, etſi titionem perniciei humanæ, ad promtius urendum admoviſſe hortatæ ſint.

7. Atque inprimis ſat demonſtravi, non eſſe utramque bilem, ut nec pituitam in natura. Nunc porro oſtendere decrevi, non ſat Scholis eſſe, neſciviſſe laticem ejuſq; particularem ſcopum; ſed & penitus erraſſe in ejuſdem conſtitutione, utpote

utpote quæ à propoſitis laticis terminis procul recedunt, per lactis ſimilitudinem deceptæ Quoniam ſerum nunquam à lacte ſegregatur, niſi poſt ſui lactis corruptionem, adeoque cadaver comparant latici. Denique ſerum, quod non niſi à lactis caſeatione fit, & apparet, erat de nativa lactis conſtitutione; non item urina aut ſudor ſunt de materia ſanguinis.

8. Ergo ſaltem in eo fatentur, ſi quod in cruore extravenato natat, eſt ſerum, ejusdēq; ſpeciei cum corpore ſeroſo urinæ: ergo jam ſerum à bile formaliter diſtat. Nam quod à re permanente abeſſe poteſt, non eſt de ejus indole eſſentiali. Adeoque plane implicant, eſſe de interna ſanguinis conſtitutione, & quidditate: itemque non eſſe de intrinſeca conſtitutione ſanguinis. Ergo absque abſurditate, laticem in cruore fluctuantem vivo, non poſſe jure vocari ſerum cruoris, multoque minus bilem felleam, partemque igneam ejus.

9. Mandarunt itaque Scholæ, partem cruoris, quam ſerum vocant, ſive urinam, potius ſeparatricis incuria, quam eſſentiæ inexcuſabilis neceſſitatis ergo remanſiſſe in cruore. Quippe non rarus cruor extravenatus cernitur absque ſero. Ideoque nec ſerum, cruore relictum tradunt, quam ob faciliorem tranſitum trans exiguas venarum hepatis fibras, dilutiorem nempe cruori conſiſtentiam dando. Ideoque dicunt: ſuperatis exilibus iſtis arundinibus, ſtatim natura meditata eſt ſeri ſeparationem, illudque deferri juſſit in ultimam lotii thecam. Relinquendo ejus reſiduum, cruori conſocium, ut facilius quoque penetret trans exiles venularum extremarum tubulos. Qua ſanè doctrinâ, mere excrementitia, polluunt digeſtionum puritatem: utpote principales laticis ſcopos ignorarunt, & pueriles uſus ſero cruoris finxerunt.

10. Ego autem pro baſi indubia faſſus ſum ſemper, naturæ Parentem non poſſe fruſtrari conceptis finibus, nec quicquam lotii, ordinario naturæ errore, cruori reliquiſſe permiſtum. Dènique, quod quicquid liquidi in ſubſtantia ſanguinis eſt, idipſum non eſſe de conſtitutione ſanguinis, nec ejus excrementum, ſed eſſe laticem, ſuis utilem finibus. Nec enim eſt latex pars urinæ, ut nec pars ſudoris. Nam imprimis ſal ſudoris diſtinctus eſt ſuis proprietatibus, à ſale urinæ. Eſtque latex manifeſti adhuc ſalis expers. Idque non mirum. Quippè urina, jam fermento ſtercoreo renum, quatenus imbuta, etiam ab eodem eſt transmutata. Fit enim lotium ſuis officinis, ſuisque completur proprietatibus formalibus, ad ſuas functiones, atque ſcopos utilis. Differt itaque lotium, nedum à ſudore: ſed & à ſeipſo quantisper nondùm renum fermento, atq; ſtercoris liquidi inteſtinorum eſt particeps. Idque ſane nec alias, quam ſtercus coli, à cremore ſtomachi differt, vel chylus à cruore. Non ineſt ergo pars urinæ ſanguini, nec alimento jam depurato commiſtum eſt, excrementum actu corruptum, & alterius corruptivum. Nam iſte error eſſet nimis quotidianus, & directus, pro cujus averſione, natura ubique non ſegniter ita inſudavit, quod in nullo paſſim laboret operoſius, quam ut moleſta ſibi recrementa proſcribat ociſſimè. Siquidem excrementa cuncta, & ſingula, jam ſunt fermenti ſtercorei impreſſione à ſeipſis prioribus alienata, ideoque non poſſent non eadem dote ulterius tabefacere, optima quæq; ſibi admiſta.

11. Profecto latex in cruore oberrat permiſtus, non quidem ut pars cruoris, aut reſiduum lotii excrementum; ſed ad varios ſcopos utilis: Ideoque & laticem vocavi, ſive humorem peculiarem è cruore diſtinctum: eſt nimirum in ſe pene inſipidus.

12. Et pro primo ſcopo, contemperat cruoris aciditatem, ut eandem arceat. Potiſſimum namque poſt labores, æſtus, ſudores, balnea, &c. nam in tanta perſpirabilitate cruor valde condenſaretur, niſi haberet aquæ eam partem admixtam pro ſudore.

13. Alter laticis ſcopus fuit, ſc. dum in omni crudiore chylo, cremore, & cruore, ſit aliquod excrementum, & cruor ſub digerendo ſale excrementitium reſervet, etiam dum impurum alimentum convertitur: fuit ipſi proin latex opportunus ſocius, qui in ſe reciperet hunc ſalem eumque everteret.

14. Tertius laticis acceſſit ſcopus, ut materialiter cauſet, ne ullum denſioris compaginis reſiduum, in ultima alimoniæ evaporatione remaneat; ſed ſimul per diapnæam explodatur, ratione fermenti arterialis (ut ſupra in Blas humano) vel ratione ſudoris eluatur.

15. Su-

15. Sudor namque materialiter nil niſi latex eſt, cui acceſſit ſal ſuperfluus. Quod apparet. Nam à potu aquæ, aut cereviſiæ tenuioris, mox ſudor copioſus æſtate profluit: non quidem quod halitu tenus, ſalſus ſudoris latex, per corpus feratur, ut ſubter pellem ſalem prius induat, ſimulque oleoſum quiddam:

16. Sed ſudor expellitur, in forma aquæ (ut in ſanitate,) vel ſpontè ut aqua profunditur in meticuloſis, ſyncopizantibus, & morientibus.

17. Ubi per impertinens obiter annoto, Quod morientium ſudor, non ſit tam latex in ſui natura, quàm ros alimentarius reſolutus, cui mors imperat. Quod patet. Nam ſtatim corporis habitus ſidit, prout & in ſyncope. Habetque ſudor ille mirificas vires mortificandi hæmorrhoides, & excreſcentias poſſidet.

18. Porro quod ſudor non feratur per calorem, vaporis ſpecie, patet. Nam cum vapor centuplo majorem locum occupet, quàm aqua: tumeret ſudando corpus centuplo magis, quam alioqui propria eſt ejus extenſio. Non eſt enim ſubter pellem locus vacuus, qui vaporem excipiat; ahenum quoque aquæ fervidæ, nullum intra ſe vaporem habet, & quem emittit, è ſuperficie tantū exhalat. Non oberrat ergo vapor, ſub pelle: ſed liquoris ſola ſpecie propellitur.

16. Sudor ergo eſt latex materialiter è culinis partium, per quas fertur, abradens vel abluens ſordes, ideoque plerumque olidus, idque magis in morbidis, quàm ſanis. Adeoque & in Criſi ſæpè terminat morbos, quatenus ſecum effert ſordes pro ſcopo ſuo ordinario. Cadaverum diſſectiones admiratæ ſunt Scholæ; ſed ſudoris anatomiam nondum per digeſtiones, fuligines, electiones, admiſtiones, reſolutiones aut expulſores, introſpexerunt.

20. Quintus laticis ſcopus fuit magis intimus. Etenim cum oculus liquore opus haberet, ut ejus palpebra innocue moveretur, & lingua ſalivâ eguit, ut maſticatos cibos madore temperaret; abſurdum autem foret, totum cibum è maſſa cruoris humectari: idcirco per venas latex delatus eſt, unde ſaliva, lacryma, &c. fierent. Nam dum in anginis, & infami Mercurii ſalivatione, plus juſto ſaliva profluit, alvus ſeipſa ſiccior fit.

72. Latex ergo in cruoris maſſa innoxius vagatur, ad loca opportuna defertur, diſtributivæ facultati promtè auſcultans. Qui quidem ſicubi ſalem cerebri (ut in gravedine) ſecum rapuerit; non eſt tamen latex ſui natura noxius, nec illi piandum in culpam, quod ipſi inſonti, per accidens, importunè aſſociatur. Pariter licet in morbis obſequioſus abundet, œdematoſa cura inflet, id ſorte contingit. Natura namque generali niſu, odioſum ſibi hoſpitem parit, eumque excrementis ſarcinat, quæ abigere optat. Nocte frigidiſſima linteamen invenio mane tentum & congelatum à nocturno anhelitu, cujus aquæ quadruplum adhuc exhalavit, ad minimum. Eſtque anhelitus, æſtivis diebus non minus, ſed multo magis vapidus. Igitur aliquot unciæ inſipidi liquoris è ſolo pulmone efflantur. Sed non eſt illa aqua, excrementum pulmonis, ut neque cruoris reſoluti materia. Quapropter è latice petitur, ſive mittatur à poteſtate diſtributiva Archei, ſive demum pulmo eundem ad ſe alliciat. Saltem continuò ſuppeditatur: quodque alibi præbent glandulæ miniſterium, hoc idem præſtat pulmonis parenchyma. Adeoque laticis velut ſcopus eſt, quod ſuo madore compeſcat, ne pulmo dehiſcat, ſiccitate attacti aeris.

22. Abuſus eſt etiam docere, laticem initio Coryzzæ eſſe crudum & incoctum, illumque dierum numero, per calorem inſpiſſari ſub fine digeſtæ maturitatis. Nam ſemel expulſus, coqui non exſpectat, ut neque ſui coagulationem, ut concreſcat. Nec latex ab initio Coryzzæ ſui inſpiſſationem, in vacuo cranio unquam potuit exſpectaſſe.

23. Ergo laticis ignorantia multa medendo ſomnia in catarrhis, & œdematibus ſuſcitavit. Turgidis nimirum ſerò cruribus, foſſulam prementis digiti retinentibus, & manè evaneſcentibus, pituita eſt putata, nocturna digeſtione in cruorem verſa, Inſcitia ergo obſequioſi laticis, fabulas putati rheumatiſmi peperit.

24. Verùm ſi ſemel ſecum in computum deſcendiſſent, vidiſſent nempè ſerò, crus, ûtrumq; 4. fortaſſis librarum pondere œdematis gravatū. Quod ſi fuiſſet (ut ajūt) crudior ſanguis, pituitoſus

 toſus

toſus: cum non ſunt crura cloacæ pituitæ, à Scholis cognitæ: neque ideò ratio, cur pituita potius in crura decumberet, quam alius ex tribus reſiduis humoribus, vel quam pituita illa in ventrem, femora, lumbos, &c. decideret. Profectò proportionis juſta diſpenſatio expoſceret quotidie 40. fortaſſis libras, in cruoris nòn maturi diſpendium, in totum conſumi. Sæpè pelves, atque matulæ, unicâ nocte ſalivis replentur, & ſtragula cum induſiis, madore ſtillant: quæ niſi è latice petantur, & non è maſſa vividi cruoris, corruunt quæcunque de cibis, digeſtionibus & ſanguificatione ſunt credita. Ipſa nempè Arithmetica, & ponderis ſtatera, Medicaſtros deludunt, in ſuis pituitæ figmentis.

25. Sed quis naſutus credet unquam, ſalivam, lacrymas, ſudores, præterque lotium copioſum, ex ipſa ſanguinis hereditate peti, abſque vitæ inſtantaneo detrimento? præſertim quod idem chronicos terminos usque perſeveret? fingamus enim parvam cœnam, ſtomachum, ac pylorum, benè munere ſuo functos, ſalivationem autem copioſam in angina feroci, exquiſitisque amygdalorum gutturis inflammationibus. Certè iſta ſpiſſior continuaque muccago non è cerebro defluit, faucium jam obſtructo meatu, multoque minus è ſtomacho vacuo aſcendit, & ſub faucium obſtipatione: Itaque linguæ & faucibus opificium ordinarium ſalivæ eſto, cujus materia è latice petitur, quem juxta ſui fermenti varietatē diverſis larvis commutat. Sunt nempe ſalivæ aqueæ, muccidæ, ſalſæ, acidæ, amaræ, tenacesque, fili inſtar.

26. Fuit igitur neceſſaria quotidiana laticis copia in venis, promtaque ejus obedientia ad vocationem Archei: nam etſi nutriendo latex ſit ineptus, ſuis tamen uſibus accommodus eſt.

27. Poterant nempe cibi in ſuccum redigi, (quod mures & cicadæ docent) citra potum, niſi à latice ad majora obſequia opus fuiſſet. Eſt ergo ſitis, præco deficientis laticis, non autem cruoris egeſtas (ut alioqui mandant Scholæ,)

28. Febrientium quoque ſitis, à ſumto potu perſeverans, laticem alieno contagio ineptum ad ſua munia factum, denunciat. Siquidem quoties amaror, ſalſedo, nidorvè ſalivam inficit, ſtomachus apepſia fatigatur, & lingua (indolens alioquin, & nil mali in ſe habens) ariditate finditur: ſignificatur latex non tranſire ad venas, debito inſtructus viatico: quia in ipſo ſtomachi hoſpitio, ejusve viciniis, ineptus evaſit pro ſuo munere. Non eſt ergo linguæ ariditas, cruſtataque ejus ſordes in febribus, effectus, ſive indicium exhalationis, è ſtomacho (etiam potum non coquente,) ſurſum delatæ; ſed eſt defectus laticis deturpati, vel egeſtate penurioſi.

29. Non ſatis eſt laticem, ejusque uſus aliquot & officia dixiſſe, per neceſſitatum diſtributionem: Juvat & ſua detegere itinera, & exorbitationes commemoraſſe. Lex enim & neceſſitas uſuum totidem quoque peccata invexere, ſi non quoque utrimque bina. Cum enim latex non ſit de ſubſtantia cruoris; ſed liquor fatuus, innocuus, concurrensque viarum ſocius: ideo namque unà cum cruore, per venas fertur: Non tamen eſt ſerum cruoris, nec bilis, nec urina; ſed poſt lotii ſeparationem, ſuam latex recipit determinationem, ſimul atque intra venarum lares aſſumtus eſt. Ac quodammodo extra catalogum excrementi adſcribitur, dum tam facile vocanti; aut mandanti obtemperat Archeo. Deſunt enim latici ſal, tinctura lotii, & bilis fictus amaror. Renes namque emulgent ſalſum lotium; quod jam vel in Meſenterio ſalem ſibi adſcivit. Alioqui ſi quis tenuem & pernoctatam cereviſiam jejunus potet (ut Anglorum eſt mos) mirum quam ſubitò, ſæpe & affatim mejat. Id eſt, per ſtomachum, Meſenterium & jecur transvolet.

30. Habet quoque carnoſa pellis, ſive membrana, proprietatem attrahendi laticem, ut ſe, ſubjectamque intra ſe ſupellectilem eluat, multus idcirco ſudor confeſtim ſitim propagat. Hincque etiam vulnera ſynoniæ, ſive aquæ glarealis incredibilem ſæpe copiam effundunt, quaſi latex aptaret eluere conceptam in dolente, maléque curato vulnere noxam. Corporis nimirum extima veſtis, ſua proprietate, ſponteque, ſudorem laticemque allicit: ut cum loturæ inſtar eſſe debeat, calcar vocationis ſuæ à pelle recipiat. Cujus tractionis lenocinio, ipſa pellis facilè axungia repletur.

31. Cum

31. Cum ergo latex pluribus deſtinetur uſibus, & officiis, ſequitur etiam eundem exorbitantem, totidem & plurium adhuc morborum cauſam fieri occaſionalem. Salſuginem nempe, acredinem, ac putridi commiſtiones ab internarum partium ſordibus infectas ſuſcipit, multasque ideo ulcerum & exiturarum diverſitates tolerat. Prout & in pelle ſuas atque varias prurigines excitat.

32. Errant itaque Scholæ inſcitia laticis, quæ hos defectus in jecur inſons referunt, ejusque intemperiem incuſant, ſuisque ſtoliditatis pharmacis inſons hepar lædunt. Nec advertunt, quod unica ovis totum gregem ſcabie inficiet, absque jecoris labe ulla. Quodque abſterſiſſe manum linteo, quo ſcabioſus eſt uſus, ſcabiem propaget, circa jecoris contagium aut defectum ullum. Quapropter iſta Scholarum inſcitia, cruorem & hepar ut rea caloris agitant, imo & innocuum cruorem, ideo cum vitæ occurtatione prodigaliter, ac repetitim, ſed fruſtrato eventu effundunt.

33. Sin vero latex intus aliquid ponticum, acidula ſalſedinis myria infectum reperit, vel cum occulto virulenti fermenti contagio obpignoratum: jam ulcera cacoëthica varia emergunt, ac cauteria ad divertendos catarrhos, falſo invenit. Synonia autem tam largo imbre pluit ſæpe, quod ſi cruor vel humor alimentarius, ſive ſpermaticus ros eandem cauſarent, paucis certe horis homo cruoris penurioſus intercideret neceſſariò. Adeoque ſtupore abundantiæ illius neglecto, quia laticem neſcivere, aliò ſuas nænias falſaque auxilia deportarunt. Saniem ergo vel ichor ulceris neſcivit Galenus, an ad pituitam, vel ad bilem referret.

34. Non mirum eſt autem, laticem in alienam imperii ſobolem transſumtum, varias ulcerum excitare catervas: dum cruor diverſis ſerpentum ictibus, morborumque transplantationibus laceſſitus, in tam numeroſam varietatem exorbitat.

35. Relinquo autem Paracelſo ſuos ſontes ſalinos microcoſmicos, ſuæque indulgeo libertati lubens, etſi laticem ignoret cum Scholis.

36. Latex itaque facile alienam intus qualitatem combibit. Hinc in hydrope, multa ſitis, etiam à potu frequenti. Non enim liquoris penuria; ſed ſalſuginis confectione, ſitis fit.

37. Mali quoque ſudores ſunto, ſi particulares. Nam quod membra ſingulariter laticem in auxilium vocent, à malo eſt. Duo ergo præcipue hic adhuc ſpectantur, quod latex non tam ſua feratur ſponte, quam vocatus à ſuperficie, cui deſtinatus alioqui opitulandæ: tum etiam quod illarum partium ſudores earundem defectum teſtentur. Quapropter injecta ſtragula ſudorem promovent, quia externè adhibita opera vocatur. Atque ideo non rarò fruſtra propinantur ſudorifera, & tegmina multiplicantur: quia tractrix laticis foris languet.

38. Quod ſi latex abundet, nec à pelle alliciatur, quia aliena labe eſt inquinatus, ad partes decumbit, & indolentes tumores excitat, ſi non etiam qualitate ſit moleſtus. In quibus tam balnea quam cauteria ſubindè opem dedere: non quod tam cauſam effectricem, quam productum, id eſt, laticem minuant. Adeoque remedium palliativum & ad poſterius applicatum eſt.

39. Denique tota mali ſcaturigo hujus, in inſons caput humanum, in catarrhos depluos è capite relegata fuit. Cujus cauſam ſi erraverint, conſequenter debuere & in remediis aberraſſe. Memini namque incipientem plevritidem, copioſo ſudore mox deſiiſſe. Quale eſt diaphoreticum, è floribus papaveris erratici, ſtercore caballi, ſucco bellidis, ac ſimilium adjutorio prolectus ſudor.

40. Poſtremo etiam notavi glandulas inſignes, ſubter axillam, in inguine, & ponè aures, itemque in ductu urinæ prope veſicam, ac circa duodenum inteſtinum, & innumeros pene alias, ad cujuslibet venæ bifurcationem ſuppoſitas. Quarum unicum uſum, Scholæ jubent eſſe: ne vaſa ſcilicet lacerationi ſint obnoxia. At ſane in nominato uſu error manifeſtus adeſt. Nam fruſtrà poſt aures, glaudulæ inſignes eſſent, ubi nullus eſt timor lacerationis, ut neque intus: quin etiam ipſa carnoſa membrana non diſtenditur, adeoque non potuere niſi fruſtra, evanido uſu atque fine, glandulæ ibidem apponi. Id eſt, erravit naturæ arbiter in uſu glandularum: vel errant Scholæ. Cum nusquam

præfatis locis, quibus glandulæ ſitæ ſunt, vaſa ab invicem abſcedere poſſunt, Meliusque ac commodius rupturam vaſis tenue ligamentum, quam lacerabilis teneraque glandula præſervaſſet.

41. Ego ubique animadverto perpetuam Scholarum indagandæ veritatis incuriam. Non enim animadvertunt, glandulas præfatas non eſſe niſi ad emunctionem laticis è venis, ut ſudores in habitum corporis diſpergant.

42. Quod in lingua ocülariter eſt manifeſtũ: ubi glandulæ ſalivam efficiunt, atque ideò laticem alliciunt. Subter axillas, & in inguine verò ſudores proferunt. Non autem lacerationi vaſorum prævident. Prius nempe officium eſt quotidianum. Alterum vero, non niſi inſolens, rarum, atque potius ridiculum, Reſtagnans nempe latex, venas gravat, oppreſſione, eodemque ſi liberentur, Archeus velut reſpirans, novas ſibi vires inſperato reſumit.

43. Itaque laticis ignorantia, cauteria invenit & ſuſtinuit, Catarrhos finxit, atque inconcinna remedia ſive præſidia univerſalia ſomniari fecit. Nil enim ſolidi, adverſus morbos penſitatum. Utpote oſtendam ſuo loco, morborum initia adhuc hodie incognita latere: ideoque & remedia eſſe vana tentamina, nec certi quicquam continentia, niſi ſpecifica proprietate certis morbis dotata ſint. Alioquin incertitudo conjecturalis, ſibi ſubterfugia parabit, medentesque credulitas ægrorum munivit. Quod quidem remedium, etſi morbo diceretur appropriatum non quemlibet juvet. Imo nec purgantia, tametſi indubie alvum ſolverent, ſolari ægros propter diverſitatem complexionum, humorumque fictorum pertinaciam. Supponunt enim talem videlicet ex humoribus peccare, ſpectantque poſtmodum per ſolutiva eductum: attamen cernunt nil de morbi feritate remiſſum. Ergo cum deberent ignorantiam in humoribus & purgantibus fundatam agnoſcere, reflectunt ſeſe ad varietatem complexionum, & intemperierum incertam ignotamque differentiam.

44. Quæ ſanè ſi æquo ſpectentur animo, non alio terminabuntur fine, quam in plenam principiorum medendi hactenus cognitionem, inſcitiam, & everſionem. Quapropter medentes adhortor, & exoro ſuppliciter, tempeſtivè addiſcant Medicinæ inaudita exordia, themata, & axiomata inſueta.

45. Quapropter hoc loco parum divagari opportunum cenſui. Etenim ut Atrophiam vidi occaſionaliter è latice ſuſtentatam, ita & pinguedo, ſive obeſitas me ſpectante, unico bimeſtri, per potum diureticum, loco cereviſiæ ſummum abacta eſt. Pharmaca autem peregrina chinæ, zarzæ, guajaci. &c quod laticem per ſudores profunderent, ficto mentitoque titulo, exſiccantium nomen acquiſivere.

46. Enimvero jam ante demonſtravi, omne corpus viſibile, quodque elementorum miſtura conflatum creditur, fieri materialiter ex ſolo aquæ elemento, quod primordialiter in rebus conſtitutis, cunctis, ſe habet per modum laticis, quodque & hic ſuppoſuiſſe, tanquam ſemel ſat probatum, ſat eſt Dein axioma Philoſophiæ habet: Quod corpora non mutentur in invicem, niſi prius reducta ſint in primam ſui & ſequacem materiam. Id enim quantumvis applicari velint metallicis transmutationibus, attamen ex ſublunaribus quorumvis notatis transmutationibus, eſt deſumtum. Non tamen, quod velint corpora, in primam materiam Ariſtotelis, imo nec etiam in primam elementorum ſeparationem, eſſe reducenda, (nec enim cibos in ſua elementa putant remeare debere, ut inde cruor fiat: ſed volunt corpus transmutandum in proximam ſui materiam, ſeu prioris vitæ ſubjectum retrocedere debere, antequam de transmutationis acquirendæ termino ſpem fixerit. Quorſum certum eſto, cibos atque potum in ſtomacho aſſumere naturam chyli, cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. Deſtrui quidem priſtinam ciborum materiam, & approximari ad materiam latici, ſive elemento aquæ viciniorem: ſatagente nimirum ad hoc fermento ſpecifico ſtomachi, non ſecus atque fermentum hepatis chylum in cruorem transmutat, cujusque comes ac ſocius, non item pars, eſt latex. Fermentorum autem in natura adeo diſcrepantia atque ſingularia dona exiſtunt, ut quædam viventia ex ſola aqua ſibi faciant cruorem, carnem, &c.

imo

imo & oleoſam axungiam. In Sulmonis namque ſtomacho, nunquam repertum edulum ajunt piſcatores. Sunt præterea animalcula aquatica in aquis ſalſis, quibus vix aliquid innaſcitur, quæ ſemen quoddam potatæ à ſe aquæ communicant, undè ſibi ſuum corpuſculum augent, & ſuſtentant. Adeò ut aliis piſcibus hujuſmodi animalcula edentibus detur, ingeneratum aquis ſemen, ad vitam transgreſſum, & ad vitam mediam participatam deductum. Animacula autem, quæ ex ſola aqua, immediatè ſibi cruorem, totamque ſui ſupellectilem patrant, exemplum habent in omni propemodum vegetabili: præſertim in ſaxoſis, arenoſiſque montibus, procul ab hominum ſtercoratione ſemotis, in quibus forte 60 ſpecies reſinificarum arborum notantur, ex ſola aqua pluvia, niveque, ſive Leſſas ſaxoſi odoris, ex pleno nutriuntur, & adoleſcunt in ſummam altitudinem arbores adeò pingues, quod ſuffocarentur, niſi eandem effuderint circumcirca. Fermentum ſtomachi in homine facilius cibos in chylum, quam illorum pinguedines transmutat, eo, quod pinguedo remotior ſit à latice, ſive prima materia, quam ſit cibus.

47. Quæ digeſtio transmutationis in ſuccos aquoſos, eo huc adducta eſt, quò conſtet, laticem facilè concepto in nobis peregrino ſemine, membrorumque fermento, transmutari in alienam prolem. Adeoque è latice, omnium proxime transplantari in mucum excrementoſum, jam ſupra oſtendi, ubi memini, à potu æſtivo affatim ſumto, ſputum (quod arida ſub ſiti deficiebat) ſtatim poſt ſcreari mucilaginoſum. Hæc eſt nova laticis hiſtoria, ad Tractatum de Catarrhis referenda, eò quod illius ignorantia, Catarrhis conceptis, ſingularem confirmationem dederit, ut & concipiendis dedit temeritates.

CAUTERIUM.

1. *Cauterium nil niſi vulnus permanens.*
2. *Cauterii igne facti nulla prærogativa.*
3. *Nomen Fontanellæ, impoſtorium.*
4. *Quæ Deus integra vidit bona, à Scholis laudantur lacera.*
5. *Pollicita Cauteria, puerilia.*
6. *Catarrhi negatio, negat Cauterii uſum.*
7. *Ridicula tutandis Cauteriis neceſſaria.*
8. *Theſis Scholarum oſtenditur abſurda, & impoſſibilis.*
9. *Quid purgetur per Cauteria.*
10. *Concluſiones nomen contra Cauteriorum ſtatuta.*
11. *Stulta in Cauterio deſideria.*
12. *Cauteria quibus noceant.*
13. *Scholarum indiſtinctio.*
14. *Scopus ſive finis Cauterii ceſſat.*
15. *Mundum per Cauteria circumvenere.*
16. *Cauterio non eſſe communionem cum Cerebro.*
17. *Abſurda, ad doctrinam de Cauteriis conſequentia.*
18. *Vnicus Scholarum aſylus.*
19. *Reſponſiones.*
20. *Adiguntur Cauteria in ſcopulos.*
21. *Quid reſpondeant Scholæ in difficultatibus poſitæ.*
22. *Multiplicatio, electioque Cauterii, quo auſu ſurrexerit.*
23. *Hiſtrionicæ aliquot Scholarum nugæ.*
24. *Podagra Medentum ludibrium.*
25. *Stulta Cauteria.*
26. *Fruſtranea in ſuis deſperatis.*
27. *Nondum à Scholis ſtatutum, quibus caſibus juvent Cauteria.*
28. *Caſus in quo Cauterium prodeſt.*
29. *Crudele atque putidum Cauterii remedium, ut antevertatur.*
30. *Cauterium Medico indignum.*

Catarrhi invenerunt Cauteria. Illis ergò de medio ſublatis, horum Tractatus videretur fruſtraneus, niſi initiandis hæc ſcriberem, diffidens eruditis quicquam profuturа mea ſtudia. Quare Cauterii fines, & effectum declarare ſtatui: Cauteria itaque inprimis fiunt igne, ferro candenti, corroſivo cauſtico, imò ipſa novacula, vel forcipe, aliquid abſcindendo. Sat: modo carnosa membrana pertundatur vulnere.

2. Alii verò præferunt vulnus igne, vel cauſtico paratum illi, quod ſcindendo potuit: eo quod actuali calore, & ſiccitate, fluxum humorum melius præpediri putent. Quaſi unico momento, ignis ureret aliquid, præter ipſam eſcharam, aliudve exſiccaret, quod poſtmodum fluiturum ad vulnus fingunt.

3. Utrobique ſcilicet in Scholis, magni fiunt ſomnia. Quippè Fontanella, (ſic enim vulnus cauterizatum vocant, ut quaſi per fontem morbos exhauriri vulgus credat:) nil juvat, priuſquam demta ſit eſchara, ablatoque prius caloris & ſiccitatis veſtigio: eo quod Cauterii inſtitutio pro objecto habet excretionem, quæ non ante eſcharæ decidentiam incipit: minuſque ſemper exhalare poſſit trans eſcharam, quam alioqui ſanam per pellem. Perindè ergo poſteriores cenſuerunt, quomodocunque Fontanella facta fuerit, modo continuum diviſerint, & diviſum cuſtodiverint.

4. Quod enim Deus fecit integrum, ut eſſet optimum Scholis videtur melius fore, ſi vulneratum ſervetur. Vulnerari ergo ſæpe, vulneraque aperta cuſtodiviſſe, ad Scholarum ſanitatem confert. Mirum ſane, quod vulnerari, non tranſtulerint ad præcepta tuendæ ſanitatis, prout nimirum Cauteria, ſive vulnera conſtantia eo ſunt relata. Inter vulnerari autem, aut uri, tantum intercedit ſanguinis emiſſio: quæ illo titulo præminere in Scholis deberet, niſi phlebotomiæ fraus ſe manifeſtaret.

5. Cauterium eſſe novum emunctorium, per quod medentes queunt naturam pro lubitu coërcere, ad ſe exonerandum; non quidem qua fingunt aliàs per Catarrhos defluere, ſeque exonerare, aut quaquaverſus; ſed dumtaxat per factum foramen: id eſt, citant Catarrhos, ut perſonaliter compareant in loco, ad lubitum Medentis. Lepidè ſanè, ſi æque vere. Attamen hæc prodigia in tantum profecere, ut pueris etiam ante trimatum jam Cauteria fiant. Aſt ego, inprimis ſemper in Cauterio intuitus ſum implicitam blaſphemiam, qua Creatorem inſufficientiæ in condendis emunctoriis palàm accuſant. Etenim ſupra mille fontanellas incarnari juſſi, cujus hactenus, quod ſciam, neminem pœnituit. Denique conſideravi, puerilem Medentum præſumtionem, quod naturam ſuis illorum juſſibus auſcultaturam ſibi ſeriò perſuadeant: etiam ſuppoſito defluxu & procubitu humorum, quem jubent, longè abſurdiſſimum.

6. Ad fundamentum autem meum ſat ſit, quod nempe nulla ſit miſſio, aut ſpontanea defluxio Catarrhi. Quo negativo ſubſiſtente, vanum fit fundamentum Cauteriorum.

7. Docent namque Scholæ, per fontanellas elici malos, imo exitiales humores, qui alioquin aliò vel mitterentur, vel ſpontè deſluerent. Belle ſane, quod natura laxo freno exſpectet arbitrium Medentis, & apertionem cutis, ut iſthac ſarcinam deponat, quam alias innobilius membrum declinaret. Quaſi mittens natura minaretur, niſi carnoſam membranam, ubi vobis viſum fuerit, mihi vulnere apertam ſuſtinueritis, ut per revulſionem me à furore placaveritis, & à conceptu dimisſionis avertatis, væ vobis: nam quod aliàs ſubter cutim expurgarem, ad nobile membrum, in vindictam retrotraham.

8. Sed ſodes, quo centro, quave fontis ſcaturigine, malus ille humor paratur? An in jecore, humorum quatuor (ut volunt) officina? At ſanè difficilis, longa, & ſalebroſa via, ut malus iſte humor à jecore per venam cavam, adeoque per cor, ad extremam brachii, cruris, vel cervicis pellem deferatur, cruorem non incontaminans, ſed ipſe malus humor ſincerus. Crudele ſanè emunctorium, quod trans fontem vitæ malum humorem ducit. Adeoque crudelis Medicus, atque Scholæ crudeliores, quæ noxium humorem per cor deferri jubent. Quod ſi verò adhuc hodie ignotus malus humor fontem habeat cerebrum: Ubi quæſo? An quavis capitis ſentina malus ille humor naſcitur! an in ſinibus? vel in pelvi? non quidem inprimis in uteribus cerebri ſine præſentaneo necis metu, quotidiana maligni humoris illius fiet collectio, & nidus. Sin vero in pelvi fiat malus, qui anteà bonus fuerat; jam per nares, atque palatum ſponte ſolita defluet, nec egebit Cauterio. Aut quis ille Corruptor, qui aliqua capitis parte, humorem anteà bonum ſtudio vitiet, ut jam inde deferat malignum, ad partem aliquam intercutaneam, quam Medicus

feriri juſſit? Quam obediens enim ille, qui malus humor (mortuum nimirum jam excrementum,) ſe aliò torqueri & mitti patietur, qui aliàs, non amplius ſollicitus de vitæ œconomia, ſolo ſui pondere ſituum legi paret? Quod autem malus humor, per cauterium emungendus, non ſit vapor à ſtomacho in caput, per cerebrum, menynges, & cranium translatus, collectuſque, & inde dimiſſus inter muſculos externos & cutim: id antè de Catarrhis peremtoriè exploſum eſt. Denique iis conceſſis, etiam careret eſſentia, & etymo humoris, per conſequens etiam mali humoris, pituitæ ſcilicet unius è quatuor: nam quicquid ſemel vapore tenus à ſtomacho elevatum eſſet, & in guttas concreviſſet, nec ſpiſſum eſt, nec tenax, nec unus amplius de quatuor humoribus factis in hepate, ſed eſſet liquor poſthumus ſtillatitius. Quapropter ſi humor malus, Cauterii cauſa finalis, non generetur in hepate, cerebro, aut ſtomacho, quæ tandem erit officina malorum humorum pro catarrhis? quævè pars mittens, & excelſa, unde ad Cauterium declivius ferantur.

9. Etenim in tanta nugarum anguſtia coguntur Scholæ fateri, non malum aliquem humorem dimitti ad foramen Cauterii; ſed cruorem degenerare in ipſo vulnere, labriſque male diſpoſitis. Nam & hoc vulneribus, quibus deficit balſamus, geniale eſt cunctis.

10. Profectò ſi Scholæ Aphoriſmum examinent, *Dum pus ſit, major dolor, labor, & febris, quàm facto pure*: cognoſcerent, pus produci materialiter ex ſanguine, per laborem facultatum, ac conſequenter in fontanella, iisdem finibus pus optari. Quo ſtante, 1. labitur theſis, ſupponens, per Cauteria deduci malos humores. 2. Puris in vulnere facti eductionem, non eſſe è centro corporis. 3. Non eſſe deflui Catarrhi excrementum. 4. Cauteria non purgare malos humores, quæ bonum cruorem in excrementum, cum labore digeſtivæ facultatis præparant. 5. Cauteria nequicquam facere ad præcautionem maligni humoris, qui topicè fit in ipſis labris vulneris. 6. Pus & ſaniem, foramine ulceris, non poſſe retrocedere, ac labi in partem nobilem, multoque minus, cruorem bonum, unde pus fit. 7. Si cruor ſit humor malus, antequam ad fontanellam deveniat; natura deſtinat ergo de cruoris maſſa, malum aliquem, ad ſauciam dumtaxat partem, ut eam nutriat, vel hoc ipſi eſt ordinarium, in partibus ſingulis: Jam tota natura vitio laborat fatuitatis. 8. Stultum eſſe, quod multum puris feciſſe, ſit bene Cauterium purgaſſe. Cum iſtud pus, dicat boni cruoris corruptionem. Adeoque dum homo male valet, fontanella, loco puris, plorat ichor. 9. Si ergo Cauterium faceret ad malorum humorum evacuationem, oporteret melius ſe habere hominem, dum ichor fluit, quam dum pus fit: quod in theſi eſt falſum. Hinc ergo recte infertur, non ſelectum malum humorem, aut excrementum pernicioſum, quod alioquin aliò decideret, evacuari per fontanellam; ſed totum iſtud, ſive pus ſit, ſive tenue virus, nil aliud eſſe, quam merum cruorem alendæ parti cauterizatæ deputatum, ibidemque vitio partis corruptum: adeoque corruptionem ſui, metiri bonitatem, & malignitatem digeſtionis, in loco fontanellæ. Atque proindè dum Archeus totalis, quoquo modo laborat, major quoque infirmitas digeſtionis eſt in fontanella, viciniuſque pus eſt putredini. Et hactenus fontanella, propter potentiorem ſolito digeſtionis læſionem ichor plorat.

11. Scholarum ergò optatus eſt, ut de cruore innocuo, pus fiat plurimum & album. Idque vocant bene purgaſſe, ſi plurimum cruoris corrumpatur in ultima digeſtione. Quod ſi rectè conſideretur; jam palam fiet, Cauterium non imprimi ad expurgationem maligni humoris, nec exſiſtere humorem malum; ſed dumtaxat ad abundantiam ſanguinis diminuendam. Adeoque intuitu ſolius Plethoræ.

12. Unde conſequens, non convenire adoleſcentibus, non remaciatis, non morbo aliquo depreſſis: ut neque ordinatè viventibus, minimeque omnium, abſtemiis religioſis.

13. At nondum diſtinxerunt, an pus in fontanella ſit ſolius cruoris, ſive unius de quatuor fictis? an verò, ex commiſtione quatuor? Si

Si prius ſit verum,tunc pus non eſſet ex humore malo, ſed ex optimo de quatuor humoribus, adeoque fruſtranea erit fontanella, atque optimum pus, ſive effectus fontanellæ, erit peſſimum, cum non eſſet niſi optimi corruptivum. Quod ſit malint commentari: quod ſcilicet cruor non ſit ante malus, ſed fiat malus, dum à tribus ſociis ſecernitur: Saltem tres reſidui, in iſta ſecretione, erunt cruore adhuc deteriores, & in omnem eventum, non niſi malo fine, fiet fontanella, ut bonum & inſontem cruorem corrumperet.

14. Sin verò velint ex quatuor commiſtis humoribus pus fieri: Ergo Cauterium errat in fine, cum non ad expurgandos humores nocuos, ſed ad corrumpendum bonos, ſibi à natura non errante, in alimentum dietim miſſos, Cauterium valeat. Denique, non poterit Cauterium cenſeri inſtitutum, ad Catarrhi præcautionem: vel alias Catarrhi materia non eſſet vapor, non etiam pituitæ; ſed ipſe cruor, quem fontanella in ſe corrumpit. Pus namque non è pituita; ſed de ſolo fit cruore,ut ſat in Scholis edoctum eſt. Itaque per eſſentiam puris, benè indagatam, in materia & efficiente, ceſſant fines Cauteriorum, Catarrhorum,& humorum malorum expurgationes.

15. Enimverò ſublato quovis ſymptomate vulnerum, in Cauteriis, & ſuppoſita valetudine, neceſſe eſt, quod continui ſolutio in fontanella pus proferat, idque non defluat aliunde, ſed in ipſa ſit parte generatum. Archeus quoque, proportionaliter tantundem quotidie cruoris partibus diſpenſat, quanto pro ſui nutritione opus habent. Ergo pus eſt cruor vitiatus in illa parte qua vulnus eſt, effectuſque vitiatæ ibidem digeſtionis. Vitiaſſe ergo partium integritatem, continuitatem, atque digeſtionem, cruorem denique in pus convertiſſe, dipſum eſt in Scholis reputatum, Catarrhis obviam iviſſe: ſive à capite (undè omnes Catarrhos originaliter petunt,) humorem excrementoſum (qui alioquin ad partem nobilem comminatus erat decumbere, per foramen Cauterii extraxiſſe: ſive interim capiti, cum parte vulnerata ſit conſenſus, vel non: perindè enim eſt, modo cutis ſaucia detineatur, ſive humor ille excrementoſus, ſit cruor, ſivè pus fiat, vel ſanies; perindè, modò per trita vocabula Catarrhi, præcautionis, derivationis, revulſionis, & fontanellæ mundo ſit circumventum. Contueor enim hornotinum infantulum, jam dentientem ac pati febrim, ſpumam oris, atque indeſinentem ſalivam: ac tandem adeſſe tormina,& ſeceſſus ex viridi-flaventibus. Saltem dens ille eſt capitis pars: quapropter diarrhœa erit Catarrhus capitis. As quis eſt dentis erupturi, vel tumidæ gingivæ conſenſus cum inteſtino? quæve poteſtas ejus gignendi, immittendi Catarrhi, è ſtomacho infantuli ad caput? atque indè in Ileon? quo jure ſtillatus è ſtomacho vapor, fiet æruginoſa bilis in capite? fortenè ab vitæ initio jam bilis officina migravit ad caput? An Cauterium poſſet (ſi infans eſſet tolerando,) diarrhœam porraceam in ſe aſſugere? paucisque puris guttulis compenſare aliquot librarum bilem porraceam? Cur fabricat infantuli ſtomachus Catarrhum, propter dentis dolorem? Cur mittitur in inteſtinum, & non ad dentem dolentem? An nondum cernit lector, diarrhœam non eſſe Catarrhum? Sed indignatum Archeum ubilibet, in inteſtino promtum eſſe, ad transmutandum alimentarium cremorem in excrementa,quæ à Scholis putantur bilis, pituita? &c. Si itaque diarrhœa non ſit Catarrhus poſſitque Archeus indignatus transmutare quidlibet in infeſtum liquorem, ſi modo gingiva affligatur; annon poterit quaqua verſus ſe exonerare per ſtatuta emunctoria? nec præſtolari apertam pellem cauſtico.

16. Ah crudelis hebetudo ferocire Scholas fecit in mortales ſibi agnatos! Neque enim conſiderant, quod in mulieribus, & obeſulis. carnoſa membrana ſit circa ordinaria loca Cauterii, mera axungia ad duorum ſaltem digitorũ ſpiſſitudinem, quibus tamen perſonis frequentiora, magisque proficua, perſuadentur Cauteria. Quare etiam vix in medietate axungiæ fundus fontanellæ erit. Non eſt ergò via, quà è cerebro, vel inter cranium, & cutim, ruat malus, Catarrhi proſcriptus humor fictitius, per medium adipis.

17. Sed quis demum humor ille ſolitarius,

ſuo

ſuo qui peccato à parte mittente proſcriptus, per axungiæ ſubſtantiam, impermiſtus deſcendens, in pus degenerat? Si ſit exhalatio vaporum è ſtomacho, cur non erit frequentior junioribus, & calidis ſtomachis, quam debilibus, ſenibus & frigidis? Quo pacto aqua iſta, è vapore ſtillatitia, formam puris induet? Quomodo per cerebrum, menynges, & cranium, feſtinabit invenire factum foramen à cauterio, ut iſthac tantum defluat, & purgetur? Cur centies non prius in auras vapor evolat, antequam ad locum cauterio lubenti deſignatum pertingat? Quomodo aqua ſcandens à ſtomacho, jam erit cruor, & puris mater? Quomodo cruor (materia puris, juxta Galenum) erit Catarrhi materia? Quare Cruor redigendus in ſeriem malorum humorum, qui nondum contaminatus, à natura diſpenſatur ad locum vulneratum? Quare, facto vulnere, ceſſabit natura damnatam materiam, per & in loca ſibi conſueta, deturbare? An enim aperta, ad medentis lubitum, cute, fiet dein viarum neſcia? An forte laboravit tantum, ut exitum alicubi reperiret? eoque jam facto, deinceps in obſequium vulnerantis veniet? Itaque falſa ſunt hæc quatuor nempè, pus eſſe materiam Catarrhi: Catarrhum eſſe materialiter è ſtomachi vapore: Per fontanellam excerni materiam catarrhoſam; hancque in partem nobilem diverti, niſi per foramen revellatur aliò.

18. Unum ſaltem Scholæ habent aufugium, nimirum, quod Cauteria, in morbis chronicis, itemque in pinguioribus, & plethoricis, non rarò profuerint. Ergo neceſſe eſt, malum ſaltem humorem, facto vulnere purgari, corpusque exonerari.

19. Cui ſubterfugio dico: Materiam Catarrhi, eſſentiam, modum, vias derivationis, & affectum, itemque malum humorem, & fines Cauterii, ficta eſſe ſomnia, turpis ignaviæ & ignorantiæ vela. Adeoque eventuum exempla, non ſat eſſe deſtruendis apicibus veritatis.

20. Quid ſi cauteria juverint quandoque: id ſaltem non è radice & eſſentia Catarrhi, in ſe nulli penitus: ergo ſi profuerint, fateantur Scholæ, prodeſſe Cauteria à mediis, & finibus, ſibi ignotis: ſeque conjecturale remedium, incertum, & per acidens, tanto encomio extollere. Etenim admiratæ merito ſunt, Cauteria profuiſſe ab eventu: Si enim aliquis affectus, ſponte, vel dierum mox maturitate, ceſſurus perierit; An proin jus ſibi natum autumant, ducentos miſerè torquendi fruſtra, ſi uni per accidens cauterium non fuerit infauſtum.

21. Quidſi in adverſum hiſtoriæ multorum conferantur, quibus Cauteria male ceſſerunt: confeſtim ajunt, non ſumus Empyrici, nec exemplis movemur. Rationales enim ſunt Scholæ, nituntur que præterea Veterum authoritatibus. Idque ſic alte intonant, quoties rationibus deſtitutæ, & experientiis convictæ, deſinunt eſſe Domini expertiſſimi, nec per contrarias ſuis experientias, flecti volunt. Ad rationes autem anteriorum confugiunt, quas luridas, ignavas, falſas, & primo veſtibulo ceſpitantes, oſtendi.

22. Siquidem cum deprehendiſſent Scholæ, aliquos forte fortuna ſenſiſſe juvamē poſt Cauterium, mox ſeton, ſive funis per cervicis pellē traductus utrimque, creditur ophthalmiæ, lippitudini, imò ipſis catarrhactis, & vitiatæ digeſtionis oculorum remedium. Cauterium in oppoſito crure, creditum eſt dolori Iſchiadico medela.

23. Tentarunt varia Cauteria, fabrique ferrarii longam fecere ſupellectilem, uſtiones etiā Arabicas, (ſtercore nimirum non niſi hircino, frixato in ſartagine,) in pollice pedum eminus, iſchiadicis, & arthriticis inſtituerunt. Hiſtrionicas nimirum medendo ubique nugas, & ſomnia pro veritate venum dedere.

24. Sed admiratæ tandem Scholæ, quod unica Arthritis Catarrhis deputata, riſerit cuncta illarum theoremata, & Cauteria. Videlicet falſum oſtenderit, quod Podagra defluente fieret Catarrho, quodque Cauterium eſſet irritum commentum, derivationis & revulſionis pro humore decumbente.

25. Deliraquoque Cauteria in tabe, defectibus pulmonis, capitis, oculorum, renum, Catarrhoſis nempe defectibus inanibus, adeoque lanienam, cum impoſtura magis admiror, quàm vana tentamina æmulor.

26. Sic namque in epilepticis, citra ſpem ſanatio-

nationis, Patavini, Hetruſci, & Montiſpeſſulani, candens ferrum usq; ad cranii ſuturam adigunt, promittuntq; fumos epilepticos, è cerebro iſthac ceſſuros, non ut paroxysmi durationem ſaltem minuerent; verum ut ſæpe de cætero ſuſpenderent. Sed hæc ægri tolerant, ſpe ſurda valetudinis: at ſine exemplo. Nec ſemel expendunt, ſomniatos halitus non afficere cerebrum, defectu exitus; ſed vice verſa, morbi tempeſtatem cauſæ concitent, antequam ad comarum cutim pervenire queant. Quapropter luridam & vanam eſſe cauterii operam & opem, quæ inchoat à poſteriori, ſanandis morbis.

27. Nondum enim à Scholis determinatum, quibus affectibus Cauteria conveniant, eò quod raro, & per accidens tantum juvent, adeoque quod impoſſibile ſit, ſtantibus hypotheſibus ſuis, Cauteria fore proficua, idcirco etiam rationes, modos, media atque ſcopos Cauteriorum, invenire.

28. Cæterum poſthabitis Scholarum decretis, de Catarrho & Cauterio, facilè quoq; inveniri poteſt caſus, quo Cauteria juvent. Enimverò propter innovationes cruoris neceſſarias, ſingulis lunæ ſtationibus (prout de lunari tributo alibi: videlicet quicquid de veteri cruore, ſupra præcedentis lunæ periodum, abundanti, fuerit reſiduum; id totum vel in adipem, vel in excrementum ultimæ digeſtionis faceſſere debere. Quod quia per Cauterium, ſupra quotidianam Diaphæreſin diſſipatur, & educitur, idcircò corpora obeſa, edacia, plethorica, & ſedentaria, juvamen ſubinde à Cauterio ſentiunt, & non alia: Eò quod cruoris maſſa, verſus juſtum pondus & proportionem requiſitam dematur: cujus abundantia alioquin Archeum, partes, harumque digeſtiones, & diſtributiones, onerat, & aggravat. Hactenus namque præcavetur mali inſtantis formido.

29. Totum ergo Cauterii ſperatum beneficium, ſitum eſt in contemperatione abundantiæ cruoris, per hujus quotidianam atque minutulam diminutionem. Crudele aliàs, & putidum Cauterii remedium, quod exercitio, juſta parcimonia, vitæque temperamento, anteverti facile poteſt. Quicquid parcior victus mederi nequit, non ſperetur per Cauterium levamen adferri. Eadem namque, quæ ad vitæ ſanæ & longæ contemplationem faciunt, excuſant Cauteria.

30. Palliativa ſaltem, ſemper eſt Cauterii medela, & tantum in aliquibus, hactenus nempe Scholis medicis indigna. Etenim dici ſolet, niſi continuetur fontanella ſemel impreſſa, metus grandioris mali incutitur. Sed mera Scholarum eſto ignorantia, quæ Cauterium, in omnem eventum, non ad prius, ſive ad cauſam, atque radicem morbi; ſed ad poſterius ſive productum applicarunt. Quod nusquam fuit mederi ex condigno. Neſcitum eſt ergo à Scholis adhuc, quibus theſibus, & morbis, cura hæc Cauteriorum palliativa valeat. Quia fortè fotuna, ac duce ignorantia, tentarunt omnia, tentantque modo. Sic ut alternatim jubeant, ſi non heic, non ibi, nec repetitum Cauterium juverit, nec multum puris & ſaniei effundatur: conſultò claudantur Fontanellæ.

VOLUPE VIVENTIUM MORBUS ANTIQUITUS PUTATUS.

1. *Gutta falſum hujus morbi nomen.*
2. *Podagra quotidie increbreſcit magis.*
3. *Podagra mox diſtinguet electos Medicos ab aliis.*
4. *Propria Podagra.*
5. *Scholarum inconſtantia.*
6. *Podagra calida non differt per ſpeciem à frigida.*
7. *Hæreditaria, non ſaltem eſt à Catarrho.*
8. *Determinatio ſigilli in ſemine, qualis?*
9. *Characteris, cum ſemine corporeo diverſa ſodalitia.*
10. *Catarrhoſi nil in Podagra.*
11. *Cur abuſiva Scholarum remedia, & præcautiones.*
12. *Quantiſper erunt infauſta medela.*
13. *Podagram non eſſe in pede, ut neque Chiragram in manu.*
14. *Modus fiendi in Podagra.*
15. *Cur perpetuus Podagra locus ſit, inter oſſium contactus.*

16. *Cur*

16. *Cur Podagra infeſtet parentum ſemen ?*
17. *Cur procul à Corde incipiat.*
18. *Aciditas Podagræ nondum eſt in ſui ſemine.*
19. *Quo pacto fermentetur illa aciditas ?*
20. *Synonima quid?*
21. *Creta podagrica unde formetur?*
22. *Vnde, & quis affluxus ad loca Podagræ?*
23. *Juvantia & nocentia quos inſtruant ?*
24. *Objecta in ſanando.*
25. *Verum Podagræ remedium.*
26. *Repetitio dictorum.*
27. *Nomen guttæ, fecit errorem in ſuppoſito ſenſationis.*
28. *Podagræ definitio.*
29. *Ortus & progreſſus ejus.*
30. *Depingitur à prima in vitam ultimam.*
31. *In quo decipiantur ægri.*
32. *Cauteria vana in Arthritide.*
33. *Nil materiale mitti, labi, aut dirigi, in loca Arthritica, quod humoroſum ſit.*
34. *Vana remedia Scholarum, tam Europæa, quam barbara.*
35. *Irridentur potus exſiccantes.*
36. *Propria temeritate ſuccumbunt Scholæ, in Podagra, Tabe, Catarrhis, & Cauteriis.*
37. *De humido & ſicco quædam primo vera.*
38. *De remediis Heteroclitis Podagræ, alibi.*

ARthritis, Articularis morbus, Podagræ nomine intellectus, ita Catarrhis tribuitur, quod multis Europæ nationibus vocetur Gutta, per Antonomaſiam. Cui etymo adſtipulantur ægri, operamque ſuam tantæ mortalium, cæcitati dedere: eo quod ſibi videantur alicujus ſtillæ lapſus inter oſſium connexus ſentire. Scholæ enim; quæ univerſum docere præſumunt, ab indiſtincto vulgi ſenſu didiciſſe gaudent, ſimulque ſine indagine euntes, catarrhoſæ factæ ſunt.

2. At cum jam totam Catarrhi fabulam everterim, detegam etiam errorem ſenſus vulgaris, in Podagra. Quod alias fieri non poſſe cenſui, niſi ab ovo Podagræ ſcenam expoſuero. Podagra primis ſtetit ſeculis incognita, licet genus humanum vel à mundi incunabilis in omnem deflueret luxum. At ſenſim in hominum debilitatem creſcente ærumna, primis ſaltem Scriptoribus tam fuit rara, quod illorum calamo vix digna cenſeretur. Magis vero deinceps invaleſcente mortalium carie, luxu maximè diſſolutos, primum adorſa eſt. Hinc namq; Veneri Bacchoq; emancipatorum, lues credita, in noſtros usque dies. Verumtamen cum jam operarios, & maxime abſtemios Capuccinos, frequenter infeſtet, omen feci, mox paſſim florituram populariter Podagram, niſi noſtri miſertus Deus, hæreditariam partim, partimque acquiſitam cladem anteverterit.

3. Denique & inde præauguratus ſum, Podagram fore, quæ poſt Quartanam indicium latura ſit, inter electos & putatitios Medicos. Nam dum ſemel radices jecit, non ſolum vitæ comes adſiſtit, ſed in ſeros quandoque nepotes transfertur inexorabilis. Adeoq;, ut multipliciter propagationis ſuæ fæcunditatem in futurum erectura, Medicaſtros ſpernendos diſtinguet.

4. Multa enim ſunt, quæ hæc morborum Princeps, ſibi ſervat ſingularia. Nam præter pervicaciam, non ſolum per parentum genituram, in aliquot generationes ſuccedit, ſed & inſuper, in patientia exſpectat triginta & amplius annos, antequam prodeat. Quin etiam Generans, nondum podagricus, ſuæ hæredem Podagræ ſæpe conſtituit, eodem fere anno, quo pariens, poſt generationem, prima Podagræ initia paſſurus eſt. In parente ergo ſilens, nondumq; lues nata, generat ante ſeminis ſui juſtam maturitatem quod aliis in natura ſeminibus denegatur: quaſi humanæ naturæ labefactatus ager, ſponte propria, Podagram jam gignat. Transeo, quod calculos, cretam calcemve, alienis à Duelech initiis, proferat, & monſtrum petroſum extra ſolitum locum, & debitum, hominemque ſuis mutilatum membris, & truncum, à tam ſuperba, ſtructura in monſtrum deformet.

5. Scholæ enim extra controverſiam, Podagram defluxibus donant; at nondum definitū ab illis, an Catarrhus ille â ſtomacho ſublatus ſit more aliorum; an vero à jecore, perangusta & impeditiſſima venarum receptacula, Catarrhus tam heteroclitus, deducatur per venas, non quidem recta, qua deſinunt venarum oſcula; ſed inſuetis, ſolique naturæ cognitis viis, inter arthroſim & ligamenta ſiſtatur. Ego vero de fabulis parum ſollicitus, utram-

que opinionem decertare ſino. Pudendum eſt interim, cauſas morborum tantum problematicè diſſeruiſſe,& diſputabiles reliquiſſe.

6. Interea certò ſcio,Podagram,ſive per parentum ſemina labatur in hæredes, ſive demum proprio vivendi errore contrahatur, unius & ejusdem ſpeciei eſſe cum omni proprietate illam ſtipante. Nec referre quicquam,ſive calida infeſtet, doleatque immenſum, ſive denique ſegnior mitiorque frigore cenſeatur. Siquidem iſta ſunt vexilla graduum, quibus materia inſignitur; non autem variant ejus eſſentiam.

7. Scio tum etiam, atque didici inprimis, hæreditariam ſaltem Podagram non derivari è Catarrho: ſi in ſemine, hujusque conſtituto, per triginta annos inſenſilis latuit. Enimvero cum in ſemine, externi nil contineri queat,quin eo ipſo fœcunditatem prolificationis amittat: certum eſto,nil catarrhoſi in ſemine permanere, nullique materiæ hoſtili ibi locum eſſe.

8. Ratum eſt ergo, in ſemine,nil præter characterem ſigillumve rerum in conſtituto agendarum remanere: illudque ſigillum ne quidem eſſe tanti,ut fertilitatem ſeminis excutiat, ſi inde morbus hæreditarius in filio aut nepote reſurgere debeat. Denique, nec poteſt iſtud ſigillum in ſemine fœtum monſtroſa de formatione fœdare, quanquam alii ſeminum characteres, pro indole ſua ſemen figurent. Quocirca, etſi Podagræ ſigillum revera inſit ſemini, dormit tamen, ſilet, latitatque, in decurſu figurationis, ac tantiſper, dum tandem nacta materiæ maturitatisque opportunitate ſeſe explicet. Eſt ergo Podagræ character in ſemine, tanquam vita prima, cum determinatione ſilentii, ut dormiat usque in paroxyſmum primum, velut hirundo tota hyeme, Virtus ergo formativa in ſemine, nondum defectum ſuum ſentit: ob crimen materialis indiſpoſitionis. Character ſiquidem in ſemine,non natus eſt generare ſuam Podagram, ante ſui maturitatem, quæ characteris maturitas ſubinde non niſi in nepote explicatur.

9. Equidem licet arcta ſint humani ſeminis cum ſemine podagræ connubia,ut velut indiſſolubilem unitatem inpoſterum ſpondeant; attamen certum eſt, morbos non radici ſpeciei adhærere, niſi cui à conditione creati inſunt, (ut Epilepſia Alci, hirundinique: ſed duntaxat initiis individualibus, quibus velut per accidens alligantur.

10. Ideo ſi catarrhoſi nil, in ſemine Podagrico, actu inſit: ergo neque etiam in Podagra inde oriunda. Cum effectus proprii ſuis ſemper cauſis reſpectum referre debeant. Denique ſi Podagra hæreditaria careat catarrho, ergo etiam quælibet alia. Cum unius rei in ſpecie ſemper ſint eadem ſpecifica conſtitutiva initia.

11. Porrò ſi labefactans character ille podagricus tam inſigniter domeſticus ſit ſemini, tam intimè ipſi ſocialis, tam patienter ſuſpenſus dormiens,totque annorum circuitibus ac tempeſtatum procellis ineluibilis, omninò neceſſum cenſui, eundem ſpiritui vitali copulari. Unde primum liquet, fruſtraneas cruoris & fictorum humorum putatas, ſubductiones,ut præcautioni Podagræ eatur obviam: quippe non eſt cruori character Podagræ ille commiſtus, at bene moderatori partium ſolidarum. Mutatur nimirum multoties cruor, totaque alimenti ſupellex,ante Podagræ hæreditariæ venturum adventum.

12. Pariter indè conſequens eſt, ſi Podagræ Character, vel cum parentum ſemine tranſlatus in fœtum, vel per inordinatas vitæ procellas adeptus, ſit cauſa connexa, & efficiens Podagræ, adeoque ſit is vera Podagra formalis: fabuloſum eſſe, quicquid de Catarrhis guttisque commentum eſt. Dato namque abſurdo, quod Catarrhus depluens faceret acceſſum Podagræ, ſaltem quicquid telorum in hunc morbum eſt retortum, id totum ad effectus productum poſterius, ſive fructum directum eſt; nil autem ad cauſæ ſucciſionem. Atqui cum cauſæ veræ in Podagra, Scholis fuerint ignotæ, ſtabuntque ignotæ, quantiſper deliria humorum prævaluerunt: neceſſe eſt,infauſtas ac crudeles medelas hactenus in non viſum ſcopum delibutas.

13. In digito namq; non eſt Podagra? at duntaxat pomum, ſive fructus radicis.Ideoq; etſi digitũ abſcideris, non proinde Podagrã ſanaveris. Hinc enim duo ſequuntur: Prius quod Podagra immediate conſiſtat in ſpiritu vitæ, neque ideò fructũ Podagræ eſſe Podagrã, ſive radicem ejus.

Alterum,

Alterum, quod Podagra non defluat materialiter, ſive, (ut volunt) humore tenus, catarrho pons ad juncturas.

14. Quapropter ſi progreſſum podagræ, in fieri eſſe explicuero, arbitror, ab ingeniis liberis, necdum ullo præjudicato contaminatis, aſſenſum iri. Principio etenim, poſtquam character podagricus ſeminalis eſt conſtitutus, (perinde nunc eſto, ſive à ſemine parentum inoleverit, ſeu demum vivendi ametria ſit comparatus:) neceſſe eſt eum, juxta legem fati, rerumque viciſſitudini parentium, habere præſcriptos durationis ſuæ limites, tam in emergendo, quàm in continuando. Dum itaque inſtat initium hujus motus podagrici, confeſtim ſpiritus vitalis, corruptivo characteri obtemperans cliens, induit aciditatem fermentalem, prorſus ſibi hoſtilem, atque nobis exoticam. Denique, prout aciditas omnis, tam in cruore, quam carne, demonſtrata eſt putrefactionis initium indiciumque continere: hinc fit, quod natura, perſentiens illam aciditatem in ſpiritu, quam concepit ex ſemine, ſive charactere podagrico, confeſtim excitet febrim ephemeram, ante Podagræ acceſſum.

15. Mox quoque loco, ſive utero proprio (ſcilicet ubi duo ſe ſimul oſſa contingunt,) perſentitur dolor: leviuſculus primum, deinde vero quaſi ardentis ſtillæ. Auctus, deinceps dolores, ardores, ac tandem ſæpe, tumores excitat. Tum nempe conceptus in ſpiritu acor, ſpirituali fermentatione, activa nimirum alteratione, inquinat gluten ſpermaticum, quod inter ligamenta & oſſium congreſſum eſt. Jam ante demonſtravi, characterem podagricum indole ſua natum eſſe, inficere, & transferri cum ſemine, (prout nimirum Mercurius inficit os, atque dentes; ſaliva autem canis rabidi, cerebrum:) tanquam hoſpitio, in quo per longam ſæpe annorum ſeriem latitet. Quapropter vi ſymboli conſonum eſt, characterem podagricum, primordialiter reſpicere ſpermata. Veruntamen cum natura tota ſit ſexu anxia, & conſervandarum ſpecierum ſedula conſervatrix, atque ſalvatrix, peculiariter, quantum poteſt, proſpicit, ne character ille ſpeciem inficiat, neve in teſtes procumbant. Quocirca, non potuit ſaltem præcavere, ne pro ſua indole infectet immediatè liquorem ſpermati finitimum, quem Paracelſus ſynoniam vocat, ubertim inter ligamentorum capſulas, oſſiumque contactus effuſum.

16. At ſub illo momento concubitus, Podagræ character alioquin obdormiens in ſpiritu Arhceo ſub tanta libidinis agitatione excitatus, cum ſpiritu unà ſemini contemperatur, anomalo planè modo, quod natura, tum regendis habenis impotens, non potuit cohibere, quin venenum characteris, libidinoſum ſemen fermentaliter inficiat. Itaque cum regulariter ſemen, ſive character Podagræ ſpermatica contaminet: ideo quam promtiſſimè ſynoniam, quæ nuſquam ſolitaria occurrit, quam ubi duo oſſa ſe mutuo tangunt. Hinc locus ſive nidus Podagræ in articulis.

17. Quæ cùm jam conſtitutis cauſis ſuccedere debeant, ſaltem natura ſuæ conſervationis indiga, non ſinit characterizatum ſpiritum inficere ſynoniam, niſi procul diſſitis à corde oris. Hinc namque Podagræ, & Chiragræ nomen mutuatum. Sed tandem, ubi morbus vires acquiſivit eundo, & natura ſua amiſit; etiam propinquiora loca infeſtat Podagra.

18. Conceptus itaque Podagræ acor in ſpiritu, eſt potentialiter, atque in ſemine, abſque actuali acore. Prout nempe ſemen pyri, guſtum fructus non exhibet.

19. Dum verò tempus maturitatis inſtat, actuatur aciditas in ſpiritu, huncque contaminat, qui parvo ſpatio dein contaminat ſuo fermento ſynoniam. Non ſecus atq; odor teſtæ acidæ, paulo poſt, recens lac infuſum coagulat. Interim autem dum hæc intus contingunt, totus corporis Archeus in ſe alteratur. Norunt namque Podagrici plures, ſibi inſtantem acceſſum prædicere, ex mutato excremento, intra pedis digitos naſcente. Quod ſanè non defluxum tam humoris, quam ipſiſſimam ſudoris laticiſque alterationem prodit. Synonia ergo, ex quo ſemel acida devenit, non poteſt non dolores ciere. Quapropter majoris atque minoris aciditatis ergo, tantum diſtant

Podagræ dolores, calores, immanitates, proprietateſque.

20. Eſt autem Synonia, mucilago quædam pellucida, qualis vitulo mactato, amputatis pedibus, è tibiis ſtillat.

21. At mox concepta aciditate, Synonia grumeſcit, caſeiformis, & opaca fit: adeoque & indè inepta redditur, ut juxta ſolitum tenorem ſanitatis tota exhalet, abſque capitis mortui reſidentia. Fitque hinc degener morboſus partus infelix nodorum mater. Suffert enim tum aquoſarum partium difflationem, retentis ex opaca & indurata Synonia reſiduis. Hinc illa monſtra, calx, & creta.

22. Eſt igitur acor ille, doloris cauſa, dolor vero, cauſa effluxus cruoris vicini, boni & inſontis. Non eſt autem affluxus cruoris, deffluxus è capite, aut jecinore, eo miſſus per ambages viarum intellectui impoſſibiles. Ac licet incautos ſenſus decipiat, videanturque ſentire defluxum ſupernè; ſenſuum tamen dumtaxat ſunt fallacia judicia, prout dolente dente, in totum capitis latus deplüere videtur argumentum cauſæ dolenti. Non ſecus atque ad dolorem Paneritii, glans ſub axilla apparet. Topico enim remedio, Odontalgia abit, vel eradicato ceſſat, & glans evaneſcit, ubi digitus dolore levatur.

23. Hæc eſt origo & radix Podagræ, hicque fiendi modus. Qui ſanè per juvantia & nocentia confirmatur. Non ſanè quod iſtud axioma approbem, in ſe pudendum, aut quod indè indicationes curativas deſumi velim: ſed quandoque admiſſi errores, errantes inſtruunt, judicioſos in charitate ſapere volentes, ſicut bona remedia bene operantes confirmant. Ideoque quicquid ſubtilem aciditatem in ſpiritu principiat, maturat, auget, aut promovet; illud etiam Podagræ acceſſus ſtimulat. Cujuſmodi ſunt vina alba, acidula, parum vini, multum aceti continentia, largius hauſta; Itemque quæcunque ſunt corruptiva laticis, ut Aſparagus, &c. Pariter quoque, quæcunque acorem, è ſpiritu vitæ, ac latice, ante acceſſum demunt, introſumpta, vel foris appoſita, acceſſum amovent, antevertunt, vel præſervant, ſaltem mitigant dolores, nodoſque inhibent.

24. Aſt in ſanando Podagram, non eſt ſpectanda aciditas producta, (quæ fructus & poſterioris vices habet,) ſed meditandum eſt, quomodo è ſpiritu vitæ, character ſeminalis Podagræ ſit abolendus. Quo alias perſtite, nil actum eſt, electo Medico dignum.

25. Neque enim ad intima ſpiritus vitalis ſcrinia, quivis tabellarius accedit, niſi legatus amicus. Ideoque purgatio per Arcanum corallinum, Podagram in ſui ſemine interimit. Non eſt autem Arcanum iſtud, color ſive tinctura coralli, (ut rerum Chymicarum ignara turba, irridendo interpretatur:) quia appoſitiva verba Paracelſi, (quod de eſſentia auri eſt) aliud ſonant. Non etiam auri color, ſulfur aut tinctura, alvum ſubducunt; ſed Arcanum hoc, eſt materia metallicum: colore, corallinum: ſapore, melleum, & eſſentia aureum. Non quidem, quod unquam fuerit corpus malleabile; ſed eſt auri horizon, inconcluſum corpus, & fixum: cujus ſulphur dulce eſt, & noſtris conſtitutivis commiſtibile. In hoc ſulfure enim, omnes vires Solis congregavit Omnipotens, cui ſoli omnis debetur honos & gloria. Qui me intelligit, rarus eſt; attamen ſcit, quod quæ de Podagra dixi, ſint vera.

26. Verumtamen cum non ſat dicatur, quod non ſat intelligitur, juverit fortè, Podagræ ortum, & progreſſum in Epitomen repetiviſſe.

27. Queruntur inprimis Podagrici, ſe perſentire humoris ardentis defluxum. Atqui, jam ſat ſuperque docui, nullum in natura unquam fuiſſe humorem noſtrum, præter cruorem, laticem, & ſecundarium ſive nutritium alimentum; ac præterea degener excrementum: nullumque horum defluere, multoque minus defluxum ſentiri poſſe: Humorem nuſquam niſi in Galenicis libris exſiſtentem. Ergo in ſuppoſito ſenſationis, neceſſarius error eſt.

28. Itaque Podagra eſt character morbidus, ſeminaliter in ſpiritu vitæ inſertus, qui ſuæ maturitatis terminis fructum acidum fermentalem gignit, ſpermaticis partibus confermentabilem.

29. Non exſiſtit ergo podagra, in cruore, multoque minus in excrementis. Verùm Podagrici primum agitantur in præcordiis, & tam internas potuum atque ciborum, quam exter-

nas

nas aëris viciſſitudines ſentiunt, imò & ſæpe has futuras præſagiunt.

30. Quare patiuntur febriles motus primum, circa officinam ſpiritus vitalis, ac quidem paroxyſmi initiis. Etenim primi motus è præcordiis aſcendunt, ſedem animæ ſenſitivæ adoriuntur. Conceptus namque in præcordiis character, Lunæ atque Mercurii typos explicat: atque deinde in corde perficitur. Formatus autem ſive maturatus character, ſpiritum ibidem febrilem induit, quatenus inficit. Qui ſimul atque acorem ſymboli vitæ ſive fermentalem concepit, motu febrili abigitur ſquallens, & ad loca deſtinata (crudi videlicet ſpermatis in ſynonia articulorum,) febriliter defertur. Spiritus, inquam, ſic infectus, & non humor (quod notandum) ſynoniam in ſe tranſparens, cum aciditate fermenti coagulat in grumum opacum. Adeò ut præ ponticitatis conceptæ gradu, calores, dolores, tumoreſque Podagræ diſtinguantur.

31. Laticem vero advocati doloris buccina, & per venas dimitti, ad eluendum, certum eſt, in Scholis confirmaſſe defluxionum errores, jecur accuſatum, caputque immeritam luiſſe culpam, & ſuſtuliſſe fruſtraneas mille medelas. Itaque non quod dolet, quodque tumet vel ardet, Podagra eſt; ſed hujus ſunt producta. Neque enim per pilam bombardæ, ſublato pede ablata eſt Podagra, ſive Arthritis; ſiquidem in ſenſatione, per organum ſenſus, fit tantum conſenſus partium. Quod fefellit ægros, & medentes, illis credentes. Nec interim deſcenſum tumor arguit. Qui enim dolorem ſequitur, illum præcedere deberet, ſi humoris deſcenſus, ſive tumor doloris cauſa eſſet. Adde, quod ardentiſſima Podagra abſque tumore ſit. Id enim in Odontalgia, in ſpina parti infixa, ſpectari ſolet, quod localis dolor mentiatur ſupernarum partium defluxiones. Sed quid hæc cum Catarrhi fabula commune habent?

32. E contrà, perſiſtunt Scholæ, Cauteria infligunt oppoſito latere, ut humorem defluentem in oppoſitum crus revellant, & per foramen emungant. Sed bona fide, quid Cauteria exſugunt: nil niſi pus & ſaniem. Hæc autem ſunt vulneris fructus, cruoris degenerationes. Ergonè materia Podagræ pus eſt, aut ſanies? aut ulceris purulenta ſordes? An pus uſpiam in cretam tranſmutatur? An pus abſque corroſione quieſcit? Somnium itaque ſuum Scholæ vendunt Tyroni: pus inter articulos deſcendere, aut eſſe aptum in cretam verti: at bene, corrodendo ſibi aperturam facere. Magiſque puerile eſt, quod purulentum aliquid, defluens in dexterum pedem, à ſcopo ſibi inſtituto deflecteret, ſi in ſiniſtro crure vulnus ſit.

33. Quod ſi defluit, ſponte propria decumbit, vel à mandante mittitur, & dirigitur. Tranſeo interim abſurditates fiendi, & viarum, quas alibi eventilavi. Itemque humorum è cruore ſeparatorum decubitum, jam antea cum ipſis humoribus, extra rerum naturam & ſpem relegavi, deſtinato libro. Inprimis nullam eſſe partem mandantem, mittentem, ſagittantem, aut dirigentem, ſat alibi confectum eſt. Sin autem ſua ſponte decumbat in latus ſibi perpendiculare: certe dormienti non caſurus humor, ſi totum corpus dormiat lecto plano, quoniam deeſt linea perpendiculi. Nec humor ſui pondere labens, avocabitur ab inſtituto, licet in oppoſito crure foramen ſit.

34. In Podagra ideo ſanè irriſit natura vanas Medentum purgationes, extenuationes, venæ ſectiones, ſcarificationes, thermas & cauteria, quæ viribus ſaltem detrahunt, vitamque abbreviant. Certum eſt enim, quod ruinam ſibi procuratam præſentiens natura, atque formidans, non rarò præfata ſymptomata ejuſmodi remedia mitigent; ſed crudeliori mox dolore & nodorum atrocitate, perſolvenda eſt pacatio illa. Ergò cuncta infauſto tentata eventu hactenus. Inſtituunt denique ſudores ſiccos, minore quidem vitæ jactura, at pari ſucceſſuum infelicitate. Tandem, potus ex ultimo terrarum angulo, barbaro fundamento, propinant, dumque noſtratia ſenſerint irrita, ſaltem barbaris remediis humores (nunquam viſos, nominatos, natoſque) exſiccari ſpondent.

35. At cur hos potus, & in tabe propinant arida? nonnè ut defluum, & exorbitantem humorem cacochymum areſaciant? At primo ſatisfaciant quæſtioni, an ſit. An

An decocta aquea ſint exſiccando. Deinde doceant, quod hi potus, certo privilegio non exſiccabunt cruorem, ut neque humores, quos vocant ſecundarios. Sed ſolos tres alios ſomniatos, in cruore: vel demum ſola excrementa pituitoſa: denique quod non vitiabunt requiſitam in cruore compoſitionem, & compoſiti ſymmetriam. Quod ſi hujuſmodi decocta tantum exſiccent viſcida & acria, ſaltem augebunt grumos & nodos, relicto auſteritatis coagulo.

36. Quod ſi hæc faciant in catarrhis, quare non in Podagra? Aut ſi non in Podagra, quare etiam non in catarrhis? Si exſiccent pituitam inter articulos? cum in præcautionem Podagræ propinantur, quomodo pituitam labentem in venis, vel in via intercutanea, ad tophum, & nodos non conſtringent? Si tenax pituita, in tophos exſiccatur per decocta: nonne noxam in pulmoniacis auctura ſunt? Ideoque cum ſcelere præſcribuntur, & propinantur.

37. Si ſicca imbibant humidum, ſaltem non video, quomodo humida exſiccabunt, potiſſimum ubi decocti potus ſemper perſtet humidus. Denique, ſaltem humor catarrhoſus, non poſſet non excrementum eſſe; at non conſiderarunt Scholæ, excrementoſa non poſſe difflari ſine capite mortuo, ut neque exſiccari. Aliàs docui enim, deſiccationem eſſe dumtaxat caloris & frigoris. Quorum hoc, in aucto gradu, viventibus vix tolerabili, aquea convertit in Gas; illud verò in vaporem ſiccitantem, non eſſe qualitatem operativam, ut neque humiditatem: ſed ſiccum combibere humidum, & viceverſa, humidum, humectare, quatenus imbibitur. Exſiccatur verò humidum, non à ſiccitate; ſed abſcedente humido, per calorem, vel frigus abſorpto. Scholæ in defluxibus calida vetant, vina prohibent, ptiſanas ſuadent, adeoque mediis in aquis, nunc humectantibus, nuncque deſiccantibus (ut ajunt) exſiccare nituntur; at neſciunt quid, quo modo, & medio, quia hactenus anonymus eſt humor, tantorum malorum author. Ego itaque nec motum, nec modum, nec media novi, quibus hujuſmodi potus queant exſiccare, vera exſiccatione, multoque minus nocua tantum, præſtentque minimum illorum; quæ Medentes pollicentur. Natura itaque ſpernit hæc Medentum ſomnia, irritaque ſemper fecit, facietque illorum promiſſa. Oro opt. Deum, ut ignoſcat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, ſed humana contraximus fragilitate. Timeo tamen, ne medentibus obveniat, quod cæteris hominibus: quibus ignorantia juris hæreditatem aufert.

38. Poſtremo, prout Podagra verè eſt morbus primarius: hinc ejus cognitio pendet ex ſcientia morborum primariorum, ſub quorum finem quædam de cura Podagræ annotata ſunt.

FURENS PLEVRA.

1. *Plevritis Scholarum.*
2. *Errores definitionis & obliviones ſui.*
3. *Obmiſſiones aliquot ſomnolentæ.*
4. *An pondus pituitæ decidentis, plevram à coſtis avellat.*
5. *Aliquot craſſiores obmiſſiones.*
6. *Vena azygos, non ſpectat plevritidis eſſentiam.*
7. *Revulſionis ac derivationis vana ſpes.*
8. *Quorſum conducat phlebotomia in plevritide.*
9. *Deceptæ Scholæ per Artificialia.*
10. *Cauſæ morboſæ ambæ, manent in ſuis effectibus.*
11. *Paracelſi inadvertentiæ aliquot.*
12. *Scholarum incuria.*
13. *Authoris conſideratio in Plevritide per exemplum explicata.*
14. *Aciditatis contemplatio in terminis Plevritidis.*
15. *Probatio.*
16. *Phlebotomiæ vanitas.*
17. *Requiſita in remedio.*
18. *Acor probatur in Plevritide.*
19. *Quomodo avellatur Plevra à coſtis?*
20. *Vnde pulmonia?*
21. *Evulſa ſpina, locus ſæpe fit ſpinoſus.*
22. *Vndè Plevritis?*
23. *Culina Plevræ ubi?*
24. *Naturæ pœnitentia in Plevritide.*
25. *Veteres hyſteron proteron aliquid de dolore Plevritidis dixere.*

26. Di;

26. Dyſenteria ut ſe ſeparet à Plevritide?
27. Peripnevmonia, & vomica, in quo diſtent à Pleuritide?
28. Quid agat Clyſter in dyſenteria?
29. Notatur Eclegmatum uſus.
30. Scholæ ubique circa curam palliativam morborum occupatæ.
31. Medentum atrox incuria.
32. Remedia torta in Plevritide.
33. Notabilia circa dyſenteriam abſurda.
34. Cur Clyſter Dyſenteriæ ſit nocuus.
35. Obſervationes Authoris plevritici.
36. Venæſectio, tempeſtiva, quomodo à procraſtinata differat.

1. PLevritis inter defluxiones, ſive Catarrhos à Scholis numeratur, eamque definiunt cruentum apoſtema, in quo plevra, ſive ſuccingens coſtas membrana, à coſtis avellitur, cum febri continua, & dolore loci.

2. Apoſtema, eſt genus definiti. Adeoque, quæ ſemper morbum definiunt diatheſin, & inter qualitates ponunt: jam plevritides productum, ſive effectus, ad deflui Catarrhi poſitionem conſequentes, morbum cenſent, interque ſubſtantias locum parant; non autem amplius inter intemperiem, diatheſin, & actionis læſionem; verum jam materiale productum & apoſtema aſſerunt.

3. Incertum denique relinquunt, an phlegmatici catarrhone ſalſo, an verò cruori iſthuc expulſo, plevritidem adſcribant.

4. Ac ne minimum quoque explicant, quæ ſit illa furioſa diſpoſitio, quæ ſua thymoſi divellit pleuram à coſtis. Attamen iſta thymoſis eſt natura & motu prior defluo Catarrho: & Catarrhus, prior iſta divulſione: eaque divulſio præcedunt Apoſtema. Effectum itaque definiunt, putant quoque Catarrhum defluum, ſuo pituitæ ſalſæ pondere, actualiter pleuram à coſtis avellere. Delinquunt præterea Scholæ, quod in pleuritide nequicquam pro pituitoſo Catarrho remedii decernunt, ut etiam laceratæ jam plevræ obliviſcuntur: quippè ſolis expectorationibus per ſaccharatos illinctus provident. Equidem ſat cernunt Pleuritidem morbum eſſe repentinum, cui pituitæ ſalſedo non potuit eminus corroſionem in loco produxiſſe, vel cavitatem feciſſe, quam cruor eò decumbens impleat, atque ulterius diſtendat. Volunt ideò ipſum defluens phlegma, ſolo ſui pondere plevram à coſtis avellere. Quaſi non deflueret guttatim, pondusque defluxuræ ſupernè pituitæ, jam perpendiculariter ſuperincumbens, aliquot librarum ſimul, vim faceret.

5. At nondum declararunt cavitatem, in qua iſtud pondus pituitæ accumulatæ reſideret. Nam etſi æger tam cerebro vacuus eſſet, atque eſt inſulſa Scholarum præſens aſſertio, non poſſet tamen tanta pituita in cranio, plevram à coſtis lacerare. 2. Nondum docuerunt vias, quibus è capite continuitas in tranſitu Catarrhi eſſet à Cerebro ad intercoſtalem membranam, multoque minus, qui ſuo eminus pondere id præſtaret. 3. Nec etiam iſtum Avulſorem adhuc denominarunt, tamque potentem laceratorem, qui plevram, coſtis pertinaci, multaque undiq; fibra adnatam avellat. Vel qui aquam in ventrem hydropicum, inſtar tympani tendat. Nec tandem oſtendunt, cur iſte Catarrhus depluat, ad deſtinatum parvumque locum, qui communi in cerebro factus, aut detentus eſſet. Nonne enim ex tot tantiſque in cogitantiis Scholarum ſubſecutiva invicem ſubſcriptio ſuſpectæ fidei eſſe meretur? Nam majoris eſt violentiæ opus, quam decumbentis pituitæ, plevram à coſtis avulſiſſe.

6. Quotquot enim ad nonum Almanſoris ſunt commentati, longè latéque de vena azygos, ſive abſque pari, inter coſtas diſtributa, ſeſe ſcabunt, adeoque deflui catarrhi obliviſcuntur, pro-ut & ponderis ejuſdem, duntaxat ad cruoris depletionem converſi. In hoc enim potius conſiderant remedium, quod unicum habent, & ruſticis æquè notum, per ſolam nempe venæſectionem iteratam, quam ipſam morbi naturam, aut ſuppoſitas Scholarum cauſas catarrhi. Quin etiam eò abſurditatis omnes omnino declinaverunt, quod rejecta catarrhi conſideratione inter curandum, putent ea parte primò cauſam appuliſſe, qua cruor velut per accidens, è vena impari illapſus eſt inter pleuram. Tantopere namque ignaviæ ſemper ſuccubuere, quod cauſas plerumque effectuum meditatione

tione obumbrent. Nec attenderunt unquam, cruorem à venis non deferri ſponte, ut neque proprio illabi decubitu. Plevram enim à coſtis lacerare, cruorem eo mittere atque ſimilia, ſunt vitæ munia: non autem labentis liquoris crimina. Sed quid agent Scholæ, quæ tantum Paganis ſubſcribere aſſuetæ, quorum doctrina non naturam, ſed ipſam Matheſin in artificialibus imitari eſt ſolita? Etenim venam azygos, per coſtas utrimque dilatatam, ac deductam cernunt: ergo & hinc omnem mendicant cauſam. Non ſecus ac ſi viator dormiens, circa amnem, & in proximo nemore occiſum cadaver à latronibus reperiatur, proindè dormiens ille, ut reus omnem, capite ablato, ſanguinem effundere debeat.

7. Ergo inſtituunt phlebotomiam, & cruorem educere tentant per revulſionem, è vena azygos rea, tanquam cauſa proxima immediata, & continente. Aſt ubi jam veſter manet Catarrhus pituitæ, vel bilis, è capite defluus? quique ſuo duntaxat pondere plevram à coſtis lacerat? Cruorem ſaltem retro revellere intendunt à vena impari nedum fluentem; ſed etiam poſſibiliter fluiturum. Eſtque ob id dicta revulſio, prout & pertuſa vena aliqua proximiore, velut mali mediatrice, dicitur derivatio. Ah! quam circumſpectæ ſunt Scholæ in ſermocinalibus, & artificialibus? quæ in natura nil niſi ludicra ſunt? Quoniam etiamſi vena cubiti, uſque in cavam, totum depleat cruorem, & hæc conſecutivè è vena azygos, cruorem extrahat; ſcire tamen deberent Scholæ, ſtatim poſt, totum iterum cruorem æqualiter in venas reſtitui: adeo, licet vena cubiti tota poſſet evacuari, (quod nunquam) tamen mox iterum totus cruor æquaretur per totum venarum contextum. Unde manifeſtum fit, vanas eſſe Revulſionis & Derivationis nænias: quippe quibus conceſſis, adhuc non niſi pro paucula mora inſervirent intentioni.

8. Quæſo ergo Medentes conſiderent, in Plevritide phlebotomiam non eſſe uſui, propter Revulſionem & Derivationem; ſed propter meram ſanguinis viriumque extractionem, & diminutionem. Ut ſcilicet natura, evacuationem iſtam exhorreſcens, deſiſtat, ceſſetque mittere cruoris augmentum circa plevram. Attendant, inquam, an hoc non ſit, cum virium jactura tam inſigni, & repentina, (in morbo, quo totum onus vires ipſæ ſolæ bajulant,) à poſteriori mederi, per præcautionem, præventionemque incrementi? An iſtud inquam ſit itum ad cauſam connexam & foventem, dum non ad faciens, ſed ad factum eſſe, totam convertunt operam?

9. Stulta prorſus miniſteria ab artificialibus depromta. Torrens quippe fluens ad quendam terminum minuitur, ſiſtiturque, ſi ripa ejus ad latus aperiatur, & propinquiore, magiſque prono itinere, ad declivem locum labatur. Sed quid iſtud juverit; ſi tantum ad aliquot uncias cruor depleri queat, & quidem cum notabili virium jactura? nonnè obſtipata vena, cruor fluet iterum ad locum deputatum, quamdiu motus initium perſeverat? An non convenientius fuerit, fluxus principium ſtitiſſe? cum ex vena ſecta, non aliud bonum in Plevritide queat exſpectari, quam quod enervatis viribus ſperari, poſſit? Scilicet, quod natura virium avida, indiga & egena cruoris, ceſſat à ſymptomatico motu verſus plevram, quamdiu debilitata permanet. Adque ideò, non accreſcente Pleuritide pro mora, natura velut tumoris & procellæ pœnitens, cogitet de maturatione puris ab extravenato cruore fabricandi. Quæ cuncta felicius ſequerentur, retento cruore, in quo habitat vita, id eſt, vires. Utpotè vita eſt natura, quæ ſola eſt morborum medicatrix, eaque deficiente, humeros attollit Medicus.

10. Ergò Scholæ hactenus non attenderunt ad cauſam impulſantem, quæ cruorem extra venas profundit in loca indebita, ſupra metam modumque, quæque plevram à coſtis avellit furioſè, vulnus & cavum parat. Quæ cauſæ ſimul connexæ, ſunt quidem antè effectum, in eodem tamen effectu perſeverant adeò, ut materialiter & efficienter ſint ipſimet effectus. Ad quem ſcilicet tardus & impotens eſt pituitæ ſalſæ & ſalſæ è capite, (per non exſiſtentes canales, aut viarum continuitates,) decurſus, ac ſomniati defluxus Catarrhoſis.

11. Paracelſus autem hanc plevræ avulſionem meditans, volenſque illi adaptare cauſam, alias addu-

adduxit inſulſitates, ut inſanas microcoſmi leges ſuas in nobis tutetur. Fingit namque novum, & alias nunquam à ſe nominatum ſalem Ogertinum: utut variè in ulceribus & apoſtematibus,uſque ad excoriationem, de ſalibus ſibi pruriat. Ac inprimis hunc Ogertinum,de proprietate Arſenicalium, (ſulfurum,) docet: Interim ejus fodinas, venas,proprietatem, hiſtoriam,etymon, & etymi rationem ſubticet, quia à ſe ſomniatum.

12. At ſaltem in hoc nil egiſſet ſplendidius cum eodem luto quo ſordent Scholæ, ipſe non minus impingat. Siquidem nemo hactenus declaravit, quare recedat plevra à coſtis, quibus continuato fibrarum filo adnata eſt. An videl. ſponte ſua?an vero per alium laceratorem avellatur? ſatisfactum dubio contenti, ſi dixerint à pondere devolventis Catarrhi avelli à coſtis. In cujus tamen dubii, tanquam radicis ſedationem, tota conſiſtit Plevritidis ſanatio, & præcautio. Digna eſt nempe cujuſque morbi radix Scholarum muto ſilentio, (oſtendam nimirum, peculiari tractatu, ipſam morborum quorumcunque eſſentiam hactenus in Scholis neſcitam,) ſufficere illis viſum eſt, ſi ad extera,ad artificialia,ad ſymptomata poſteriora, ad conſequentes fructus, ſive producta doctrinam ſuam contulerint; quaſi ſcena cauſarum, & radicum eſſentialiũ eſſet ridicula,vel fruſtranea. Paracelſus quoque ſi aliquid ſoliti ad tanti morbum, ejuſque doctrinam addere ratum cenſuit: ſi non ipſum ogertinum ſalem è cruore,de potentia ad actum deducere ſtatuit, ſaltem inſolitus, anonymus & incognitus ſal ille deberet attuliſſe neceſſitatem ſui inventi, ſuæque generationis, ut aliquis ſaltem præcautioni locus daretur.Hoc nempe poſtulatMonarchæ Arcanorum prætentus titulus. Sed cuncta manſere neglecta, eo quod ſuper inanes ſtipulas medendi principatus ſtetit fundatus. Corruiturum itaque ſpondeo, quicquid illi fuerit ſuperſtructum. Nam ſive ignis, veritatis explorator ſubſtruatur, ſive demum ſpontanea dierum putredo ſtipulas conſumſerit. Saltem tandem ædificium iſtud corruiturum ſcio.

13. Ego autem in plevritide conſidero primum Motorem internum ſive calcar: Ac dein Laceratorem plevræ. Et utrumque unum idemque efficiens ſui,ipſam voco pleuritidem. Cruorem autem eò affluentem, & effuſum, indeque natum apoſtema, tanquam productum conſidero, quorſum communem adducam experientiam in exemplum. Sit ſpina parti alicui infixa: Cui ſuccedit in inſtanti dolor, à dolore, mox pulſus à pulſu,cruoris affluxus: unde tumor,febris,apoſtema,&c.Spina ergo poſt ſe movet cætera. Metaphorica ergo ſpina Plevritidis, & propriè loquendo, ipſa Plevritis, eſt peregrina aciditas concepta in Archeo, quam ſi fuget, aut deponat in cruorem venæ cavæ: ea certè ad venam azygos, imo vel in ipſam propinquam coſtarum carnem expellitur: undè apoſtema tanquam Plevritidis productum. Denique ſicut apoſtema, natum ab infixa digito ſpina, non niſi temere curatur per venæſectionem; ſed propter ſolam ſpinæ evulſionem ſanationem promittit: ita contingit in Plevritide.

14. Etenim ut acor in ſtomacho, eſt gratus, & ordinarius ſapor: Sic extra ſtomachum,omnis aciditas eſt præter naturam & hoſtilis.Quod hactenus neſcitum in Scholis. Sic nempe tormina ab acido inteſtinorum,in lotio ſtranguria, in ulceribus corroſio, in pelle ſcabies, in artubus podagra,&c. Quodqueſi experiri velis ad manum,emictæ noviter abſque dolore urinæ, aliquot ſaltem guttas vini aciduli immiſce, & per ſyringam injice.Experieris te invito, quod vera doceam.

15. In latice,(de quo poſtea ſuo loco,)quoque plevritidem notham,(quam ventoſam vocant eadem prorſus cum reliquis indagandi incuria) ſuſcitat. Aſt ſi Archeus in cruoris gremium, leviculam ſibi ſiniſtro applicatam aciditatem depoſuit; ſtatim extravenatur, ejicitur à venis ſpreta, & apoſtema parit,ubicunque id locorum contigerit: Sin vero profundius id in venis eveniat, peſtilens aliquot pathema inſurgit. Quod probo. Quippe cruor aut caro nunquam aceſcunt, abſque actuali putrefactionis conſecutione,(quod alibi per carnes belluarum, ſub canicula ociſſime putrefientes, ideo juſculum acidum dantes, probavi ex inſtituto,) Cruor etenim aceſcens, mox contra naturam venarum, totiuſque carnis indolem, (quamdiu vivit) coagulatur. Nam dudum in cada-

vere cruor à coagulatione præſervatur à vena, è qua ſi exciderit, ſtatim grumeſcit. Quod alibi latius.

16. Hinc ſequitur, quod facti apoſtematis in plevritide, non poteſt ejusdem cruor per venam ſectam evacuari, utcunque nomen revulſionis aut derivationis, in morbi metum, & ægrorum deluſionem jactetur.

17. Itemque nec venæſectio impedit, ne quid deinceps amplius aceſcat. Cum phlebotomia privationis tantum vim habeat. Nec poſſit eductus cruor inhibere, ne, qui intus aciditatem hauſit, eandem deponat. Aſt condignum Plevritidis remedium tenetur in Archeo cauſare averſionem ab aceſcendi conceptu. Si itaque acor cruoris ſit ejusdem putrefientis indicium, certum eſt, quod vena nec putrefientem cruorem in ſe recipiat, nec putrere ſinat, ſi adhuc à morte, eandem à coagulatione defendat.

18. Ergo exorbitans aliqua peſtilensve impreſſio in cruore eſt, ſi aceſcat utut tenuiter. Sin autem ab endimico, in thoracem ſpirato, vel alias intus nato veneno acido, Archeus infectus ſit, isque venarum cruorem, vel alium, in alimoniam deputatum affecerit: ſtatim eundem cruorem, quævis pars putredinem extimeſcens, à ſe repellit. Hoc inquam eſt calcar efficiens, atque vera Plevritidis. Idque videtur primus Medentum Hippocrates ſenſiſſe, dum ſcribit: Non calidum, frigidum, humidum, ſiccumve, morbi ſunt; ſed quod acre, amarum, acidum, & auſterum eſt. Eſſe autem acidum in Plevritide, ex eo patet: quod in Plevritide lotium, & cruor vena ſecta elicitus grumeſcant etiam exeundo, ſive ante cruoris condenſationem, quæ grumeſcentia, ſive caſeatio eſt acoris effectus. Latex autem aceſcens, in intercoſtales carnes incidens, facit dolorem Plevriticum, non autem verum aut conſtantem affectum, quemque idcirco flatulentam nominant (quamquam flatus eo nunquam attingant, niſi aſſumto toxico transmutante, prout de flatibus) producit, mox leviculo remedio difflabilem: per inſenſiles nimirum tranſpirationes.

19. Igitur aciditas confeſtim dolorem parit, doloris autem proprium comitem, ac cauſam (Lib. de Lithiaſi Cap. de Senſatione) dixi convulſionem. In qua convulſione, pulſus antea latens manifeſtatur, indureſcit arteria, & comitatur dolor. At quia convulſio plerumque per intervalla tenditur ac remittitur (quod parturientium dolor teſtatur) hinc fit, quod quoties pleura ſpaſmum ſuum, proprio motus Blas intendit, toties aliquid fibrarum dilaceratur à coſtis: dumque ſe vel tantillum remittit, accurrit cruor vicinus, in locum rugarum, contrahendo fracturam. Hocque iteratis vicibus, cauſa eſt apoſtematis magni, juxta frequentiam & aſperitatem contracturarum. Cruor autem extravenatus, aut alioqui juſtam doſin ſuperans, ob ſymbolum fermenti acidi conceptum, hoſtilis fit, & præſto coagulatur.

20. Quod ſi vero acor in venam arterialem, vel arteriam venalem (quæ ſunt vaſa pulmonis) diſpergatur ab infecto Archeo, neceſſitata advenit Peripnevmonia pulmonis.

21. Cernant ergo diſcernantque Scholæ, an cauſæ continenti, ac radici medeatur phlebotomon. An vero totus illarum conatus ſaltem ſe ſe extendat, ut cum procurata virium jactura, incrementum pleuritidis (quando multum) præcaveant. Sic namque modus fiendi morborum per cauſas motivas, atque vitales, explicari debuit, ſi rectè Tyrones inſtrui ſit neceſſe, Medentibusque ſic eſt conſulendum, ut deinceps quilibet rite ſuo fungatur munere, utque æger proximus inde fructum deſideratum carpat. Spina enim evulſa, facilè ceſſat reliquum. Niſi forte diutina mora, apoſtema ipſum fecerit ſpinoſum. Nam ſemel formato apoſtemate vel ulcere, licet à tergo nec radicem in corpore ſint nacta, nec aliunde foveantur, per ſe ſtant deinceps, ſubſiſtuntque absque alia ſui tutela. Incumbendum ergo ſpinæ evellendæ. Eſtque tabidi ulceris pertinacia, quod ulcus non ſpinam jam habeat, ſed ſpinoſum evaſerit.

22. Gignitur itaque in nobis ſpontè plevritis, dum primæ digeſtionis hoſpes in alienam meſſem peregrinus involet: vel alias inſpirato endimico virulento. Tumque eſt plevritis popularirer frequens.

23. In multo enim æſtu repentinus, multusque affatim frigidæ hauſtus, plevram, non ſecus atq; aliud acidum irruens, contrahit. Non eſt etiam

iam culina plevræ in tenuiſſima, ac indiviſibili ejus membranula; ſed in contigua ſibi intercoſtali carne: Nimia namque ejus tenuitas non permittit intra ſe culinam abſcondi. Mortificatur ideò citiſſimè, plevræ ipſius cruor per violentum irruens externum, ſive acidum fuerit, ſive repentinum frigus. Eò quod in externa illa culina, alimentum non ſibi digeratur, atque præparetur. Vitiato ergo cruore, dum in fieri eſſe eſt, ad alimentum plevræ, illico aceſcit, fitque vera plevritis. Plevritidem autem non quidem advenire: ſed adveniſſe, & adeſſe ſentiunt, dum ab externo irruente ea generatur: Nam generationes naturales velut in inſtanti fiunt: ideoque degeneratio cruoris in præfata exteraque plevræ coquina, eſt quaſi inſtantanea. Sed plevritis contingens ab acido cruore, aliunde contaminato, morbos plerumque habet alios prænuncios.

24. Eſt autem plevritidi quoque proprium, quod mox naturam ſui peccati pœniteat. Adeoque horrore admiſſi erroris, delictum ſuæ digeſtionis libenter corrigat. Ac proinde ad ſanationem exigitur tantum, ut ſpina & confuſæ digeſtionis productum auferantur, in ipſo cruore circumſtante, imò & in ipſo apoſtemate. At plevritis, quæ per phlebotomiam eſt reſtituta, ſæpè poſt annum recurrit, ſæpiuſque tabem poſt ſe relinquit: quia reſiduæ ſpinæ negotium relinquitur ſolius naturæ humeris ſuperandum, abſque adjutorio, reſtaurante characterem ibidem morantem.

25. Veteres quidem ſenſere, *ubi dolor & calor, eò affluere cruorem.* Sed ſpinam præcedentemque motricem aciditatem, ut neque ſpaſmodem dolorem, nemo (quod ſciam) adhuc attigit, unde tamen duntaxat ſolatium ſperari debebat. Dubitari jure poſſet, quare plevra, à contractura remittens paulisper, non rurſus repellat contentum intra ſe cruorem, ad loca unde venit. Sed jam liquet, cruorem ab acido grumeſcere ſtatim, & huic quoque conſtanter loco inhærere didicit. Alioqui non raro tumores ſæpè diſparent alibi, eò quod illorum cruor non eſt ab acido alienatus.

26. Porro dyſenteria ſe ſeparat à plevritide, non tam acore cauſæ materialis, quàm ſubjecti varietate. Neque enim inteſtina à tergo carnem habent pro culina: Ideoq; inteſtinum ſuam habet ſpinam, ſuis infixam membranis: etenim præter duplicem inteſtini tunicam, tertia obvallatur Meſenterii toga. Et quia extra ſe non habet culinam in carne: idcirco ejus membrana, apoſtema non fert: quapropter adveniens cruor ad Torminum ſolamen, non induratur aut grumeſcit, nec fibras cruor Meſenterii adhuc nactus eſt, quibus coaguletur, aut in apoſtema tuberet. Quare in dyſenteria affluens ille cruor, in ſolamen pungentis doloris ex acido, effluit non grumefactus. In plevritide autem, pro una parte cruentum ſputum, non coagulatum (quia nondum acidum) velut ad ſolamen doloris miſſum accurrens, nec ille, nec tale ſputum, eſt cauſa occaſionalis morbi illius: pro altera autem parte cruor, intra plevram & coſtas ſiſtitur acidus, grumeſcit, apoſtematur: atque idcirco pus fit. Plurimus itaque cruor feſtinans pro ſolamine doloris (ubi dolor, eo occurrit cruor) trans plevram, in thoracem penetrat, qui moleſtiſſima exſcreatur tuſſi.

27. Quare plevritidis à peripnevmonia cauſis occaſionalibus, ut neque remedio differt. Suffunditur nempe cruor in pulmonis parenchyma, juxta ſpinam plevriticam. In vomica namque, licet pulmo cruorem, ac diverſa in ſe contineat hoſtilia, defectu tamen acidæ ſpinæ, non eſt peripnevmonia; ſed alii ſunt defectus, procedentes ab excrementis propriæ digeſtionis.

28. Idcirco plures morbi non differunt materia occaſionali; ſed membrorum atque functionum diverſis agentibus ac proprietatibus. Quæ plerumque non tantum variant remedia, quàm adjacentia à proprietatum poteſtatibus dependentia. Liquet inde enim, quam irritum in dyſenteria enematum remedium. Quippe dyſenteria eſt tantum tenuium inteſtinorum, aliquot ulnis diſtantium, à craſſioribus, clyſteriorum capacibus. Itaque in plevritide, & peripnevmonia utuntur phlebotomo, ad neceſſariam cauſarum (ut ajunt) ablationem. Quaſi ſola plethora ſanguinis (quam tamen dicunt uni-

unicam & adæquatam ſectionis venæ indicatricem) eſſet illarum genetrix.

29. Cæterum illinctus præſcripſere igitur, non quidem ad cauſæ remotionem; verum ad faciliorem ſputorum expectorationem. Illinctus nempe ex farfara, è pulmone vulpis, &c. Nam cum hoc animal pæne ſit indefeſſum, putarunt, quod moriens (nam extra putationem deficit Scholis authoritas valida) ſuo pulmoni, legaſſet remedium ſanandi ſuſpirioſos, licet viſcus, ſpinæ in nobis author, remaneat male affectum, perſtite apoſtemate pus comminante. Quodque, niſi ſtato dierum numero (authore Galeno) integraliter ſanetur, phthiſis indubia ſit exſpectanda.

30. Quocirca totum Scholarum ſtudium, non tam collimat ad ſanandum, quam ad præcavendum duntaxat incrementum: Id eſt, non cauſæ radicalis reſpectu, ſed producti poſterioris obtuitu: ne ſcilicet vergat in deterius. Eſt nempe Scholis perpetuum, onus relinquere ſuum naturæ, in diem criticum ſperare, & differre. Nam cum præter purgationem, & cruoris emiſſionem, vix agnoſcant remedia; tantum ad diminuentia liquoris & virium procedunt, ſicque ſolam curam palliativam circa effectus, & producta poſteriora occupatæ. Ut nimirum reſiduum in culinæ mangonia, atque præſcriptam diætam relegent, ſive quos beatior diſpoſitio virium cuſtodit, ſive aliter in difficiliores morbos ruerint, ſpeque deſtitutos in incurabilium numerum redegerint. Pariter namque atque de loh è pulmone vulpis dixi, commendant in Paralyſi cerebrum cuniculi, & leporis, quod veloces ſint curſu. Virgam cervi pro frigidis, eò quod fera ſalaciſſima. An ergo ſi ruſticus manum fidicinis coctam comederit, fortè teſtudinem pulſitet artificioſe? At requirunt Scholæ, ut tractim deglutiantur eclegmata, ideoque illinctus nomine dotata, ut ad locum tuſſis, remedium materialiter deſcendat. Miror interim, cur loh ſanum pariter non paraverint ex cauda equi, tota æſtate verrendis muſcis agitata.

31. At nil à Scholis cogitatum, pro ſpinæ Pleuritidis ablatione: unam tantum ob culpam. Nimirum, quod eandem neſciverint, & indagare neglexerint, invicem ſubſcribendo contentæ. Vires infirmi interim infirmiores reddunt, & poſthabent, tamquam volentes perdere, per iteratas venæſectiones; quaſi ſtratis viribus aliquid opportuni deinceps ſperandum ſit. Doleo interim mortalium ſortem, qui tam dolenti morbo tales nacti ſunt auxiliatores, qui cauſam neſcientes, quælibet abſurda tentant, modò prius ægrum cruoris & virium penuria debilitaverint, naturam interim ſuis natantem remigiis deſeruerint. Quod ſi interea infirmum juventutis proprium robur juverit: ſibi honorem (id eſt, vi præmium) deberi poſtulant & adſcribunt. Alioſque ducentos trucidandi eodem medio, jus acquiſiiſſe prædicant. Vel ſi robur exantlatum, deplente chirurgo, ſuccumbat, longa tabe, luctuoſoque quotidie ſpectaculo extinguatur: ſaltem ſe excuſet Medicus per morbi ſævam ac inſuetam magnitudinem, quod adhibitis optimis remediis, nihilominus in tabem declinaverit. Quorum nil tale contingeret (ſpondeo enim, atque promitto ad pœnam experimenti) ſi ſpreta maledicta venæſectione, balſamo vitæ, ac naturæ viribus ſervatis, radicalis ſpina evellatur. Sic nempe ſtatim dolor, ſputum cruentum, atque febris ceſſant placidè, ipſumque divulſum continuum mox incarnatur. Aſt neſcitæ hactenus cauſæ peperêre remedii ignorantiam.

32. Sunt nempè mea remedia, quæ neminem in pleuritide & Peripneumonia derelinquunt. Pulvis de virga cervi, vel tauri, vel cruor hirci, vel ſuccus cichorii ſylveſtris, flores papaveris ſylveſtris, ac plura talia. Potiſſimum laudo cruorem hirci, non quidem venalem; ſed hircum ſuſpendo cornibus, alligatiſque pedibus poſtremis ad cornua, abſectis teſtibus caſtratur. Cruor inde emanans, usque in ejus mortem excipitur, & ſiccatur. Et à venali cruore (qui nil niſi ovillus eſt) dignoſcitur, quod venalis facilè teratur, ejusque pulvis ſit puniceus, hircinus autem verus difficillime atq; tædioſiſſimè teritur, eſtque picei coloris pulvis illius. Contritio autem tam moleſta eſt, non quidem ob ſui lentorem, ſed propter meram & incredibilem duritiem. Hujusmodi namque præſidia, Archeo amica, atque domeſtica naturæ humanæ, cauſam immediatam in Archeo corrigunt, tolluntque acorem, & ad diaphæreſin diſpo-

diſponunt cruorem, dolorem pacant, quia aciditatem extinguunt. Ablato quoque acoris fermento, reſolvunt quantum poſſunt cruoris extravenati, reliquumque, neglecta puris deſtinatione, tempeſtiva dejiciunt per tuſſim. Quapropter eadem remedia propinantur devolutis ab alto, quatenus contuſione grumefactum cruorem diſpergunt, id eſt, ſpinam auferunt, venenum tollunt; & eatenus locum incarnant. Sicque omnibus ſimul indicationibus, unica ſpinæ emendatione ſatisfaciunt. Quibus plura ſimilia condidit divinæ Clementiæ largitas inexhauſta.

33. Non enim dyſenteria poſcit aſtrictiva: nam ſub judicatione ordinaria, ſive ſub conſtipatione, & adſtrictione, mors mox adeſt. Etenim me præſente, & attonito poſt 426. clyſteres fruſtraneos, tandem emplaſtrum diapompholigos, in oleo cotoneorum diſſolutum, cum enemate injectum ab Archiatris noſtris viro nobili. Inſigni Scholarum ſtupiditate. Siquidem abſque enemate, poſt 16. centenos & amplius receſſus, per me ſanatus eſt, remedio oretenus aſſumto.

34. Itemque Scholæ docere pergunt adhuc modo, dyſenteriam non conſiſtere, niſi cum ulcere inteſtinorum: cui ſanando proinde præfatum emplaſtrum infundebant Medici. Quaſi ulcus inteſtini eſſet ſanabile per emplaſtrum illud, dum ejus vulnus ſimplex cenſetur incurabile. Itemque ſi dyſenteria ſit in gracilibus inteſtinis, quare longa non emplaſtrant? Quis enim Galeniſtarum ſanavit unquam ulcus gulæ, laryngis, vel inteſtini, per clyſteres? cum fiſtulam ani, quam ad manum habent, neſciant ſanare per emplaſtra? Meminerint quæſo Medentes, quod oculum non mordicet ejus naturalis lacryma, ut neque lotium veſicam. Sic & ſtercus in inteſtino inſenſile eſt, uſque prope exitum. Quia excrementum naturale. Clyſterem verò, quia inteſtino peregrinum, dolere. Idcirco in dyſenteria nocuum. Error iſte fluit à Scholis, definientibus dyſenteriam ulcus inteſtinorum. Quam utut inveteratam, ac pænè deſperatam ſanari vidi ſæpiſſimè, & quidem cum multa ſecuritate. Exhibendo ſcilicet remedia quædam ſpecifica. At certè cruentum Moloh, Cathedris præſidere conſpicio medicis. Retroſpicite ergò confratres. Nam dirus mundo ingruet horror, ad ſonum tubæ, dum quiſque daturus eſt rationem ſuæ villicationis.

35. Finaliter dicam, quid obſervaverim pleuriticus. Tertio Kal. Januarii invaſit me repentè febris cum rigore leviculo, ſic ut dentes quaterent. Dolor punctilis in latere anteriore circa os ſternum, qui inſpirationem præpediret: mox dein ſputum cruentum adfuit: tandem merus cruor prodiit. Sumſi ſtatim cervi genitale carptum (nam ad manum erat) & dolor ſtatim imminutus eſt, mox bibi drachmam cruoris hircini. Quatriduo igitur ceſſavit ſputum cruoris, perſtite tuſſicula rara, cum aliquot exſcreationibus. Perſeverabat autem febris. Nam ſecunda die dolor, circa zonam, latere ſiniſtro ſeſe pandit, cum reſpiratione difficili, febris augmento, & pulſu intermittente. Abſolveram jam annum 63. exſpectabamque, in ſplene coagulari apoſtema. Quippe lien globatus in molem, pondus faciebat. Si enim genua in ſublime attollerem, vel in latus dextrum decumberem, gravis ponderis cadentem globum ſenſi. Adeoque ſuſpicatus ſum, Plevritidem è ſplene ſuſcitatam, quæ cum juſtis remediis abacta eſſet è coſtis, lienem demum afflixit. Cui ſtatim obveni, potu vini, bulliti cum lapidibus cancrorum. Et infra paucos dies, omnis dolor ac ponderis moles evanuêre. Interim viſitabar à nobili, qui ocreas è corio Prutenico ſuaveolente calcaverat: Quarum odore ſtatim ſenſi dolorem lienis, & febris recruduit. Unde collegi Archeum lienis, Authorem totius Tragœdiæ.

36. Denique notavi, in plevritide incipiente ſectam venam ſiſtere quidem internam hæmorrhagiam, & videntur ægri ſe melius habere. Ac quanquam cruoris emiſſio debilitatem auxerit; eandem tamen non phlebotomo, ſed plevritidi adjudicant. Sin verò tardior venæ ſit apertio; coagulatus jam cruor, & indè conceptum apoſtema, deſtinatumq; pus ad ſuum properant terminum. Hinc namque frequens, à ſanatione per venæ ſectionem tabes, aut plevritis recidivat anniverſaria. Quæ alias remediis præfatis, non ſpectantur obvia.

TRIA

TRIA PRIMA CHYMICORUM PRINCIPIA, NEQUE EORUNDEM ESSENTIAS DE MORBORUM EXERCITU ESSE.

1. *Schola cur cedant foro?*
2. *Cur Paracelſus quæſierit alia morborum initia.*
3. *Tranſtulit in ſe furtivè Baſilii inventum.*
4. *Paracelſicorum lapſus facilis.*
5. *Abuſus ſenſim detectus.*
6. *Ab chymicis regulis, malè intellectis, deceptus Paracelſus.*
7. *Aſpiravit ad Medicinæ Principatum.*
8. *Sub ſarcina defecit.*
9. *Deceptus quoque ab ulceribus.*
10. *Aliquot ejus incogitantiæ.*
11. *Peccatò peculatus obruitur.*
12. *Aliquot incogitantiæ ejus.*
13. *Doctrina elementorum Archidoxeos notatur.*
14. *Ad aſtra confugit, ne fugientem ſequantur curioſi.*
15. *Adeptum medendi.*
16. *Iactantia Paracelſi.*
17. *Diſtillatio perfectisſima Artis.*
18. *Mirabilis carbo mellis.*
19. *Paracelſus de prætento Monarchatu deturbatus.*
20. *Fabuloſa morborum media.*
21. *Cruor difflatur abſque capite mortuò.*
22. *Quæ natura ſemel reſpuit, nunquam denuò reaſſumit.*
23. *Aqua etſi milleſies diſtilletur: non proin tamen ſubtiliatur.*
24. *Aliquot abſurda.*
25. *Figmentum microcoſmi, in modo fiendi morborum.*
26. *Paracelſi ambitiò.*
27. *Vnde ejus auſus ad invadendum Monarchatum?*
28. *Tria prima non eſſe in nobis.*
29. *Ignoravit trium primorum vinculum.*
30. *Ignoravit originem ſalis.*
31. *Aliquot illius incogitantiæ.*
32. *Error in febrium cognitione.*
33. *Exemplum. Quod totus cruor liqueſcat per purgantia.*
34. *Morbi non produnt illa tria prima.*
35. *Tria prima quomodo fiant.*
36. *Galenum & Paracelſum ferè pares audendo, atque errando.*
37. *Impugnantur tria prima.*
38. *Error Paracelſi circa morborum eſſentias.*
39. *Tria prima non eſſe, nec operari in morbis.*
40. *Paracelſus propinquius acceſſit ad veritatem quam Galenus.*
41. *Tria prima immediate non ſubſunt vitæ.*
42. *Tria prima etiamſi non morbi, ſunt tamen remedia.*
43. *Modus operandi remediorum, malè perpenſus in Scholis.*
44. *Quinta eſſentia impugnatur.*
45. *Inconſideratè ſubſcriptum eſt Antecedentibus: quia ignorata manſit morborum eſſentia.*
46. *Tria prima eſſe nuperum inventum.*
47. *Tria prima non præexſtitiſſe ante ſui ſeparationem: ſed de novo naſci.*
48. *Aquam tranſire in oleum.*
49. *Tria illa mutari in invicem, repugnat principiis.*
50. *Probationes Theſium.*
51. *Contra Ariſtotelem, quod duo tantum ſint corporum initia, quæ etiam ſunt cauſæ initiantes.*
52. *Paracelſiſtarum incogitantia.*
53. *Tria illa non ineſſe quibuslibet corporibus.*
54. *Aquæ, ut nec Mercurio, ineſſe tria prima.*
55. *Objectiones quorundam Scriptorum Tyrocinii Chymici.*
56. *Pergunt ulterius.*
57. *Adducitur Paracelſus in palæſtram.*
58. *Reſponſio.*
59. *Mercurii immortalitas unde?*
60. *Axiomata Chymiæ principativa.*
61. *Baconis veritas.*
62. *Reſponſio ad objectum Paracelſicum.*
63. *Quid ſint tria prima in corporibus.*
64. *Alia inſtantia in arena, ſilice, &c.*

65. Salem

65. *Salem in calce, non eſſe contenti extractum, probatur per Mechanicam.*
66. *Quomodo officiorum neceſſitas invenerit tria prima.*
67. *Tria prima, non eſſe corpori vernacula, ut corpus eſſet.*
68. *Per Mechanicam, quod ignis ſit faber trium primorum*
69. *Inſtabilitas trium primorum.*
70. *In digeſtione ciborum non contingere Trium ſeparationem.*
71. *Cur morbus non ſit trium primorum.*
72. *Tria prima non eſſe corporum principia.*
73. *Sunt ultima, id eſt, principiata.*
74. *Paracelſi inconſtantia.*
75. *Neſcius fuit, unde ſal urinæ.*
76. *Eſſentia diverſis modis dicitur.*
77. *Eſſentia chymica.*
78. *Quædam homogenea non edunt quintam eſſentiam.*
79. *Vis major quibusdam eſt ſimplicibus, quam illorum extracta eſſentia.*
80. *Paracelſi temeritas.*
81. *Putredo etiam alibi fragrantiam generat.*
82. *Quid propriè ſit quinta eſſentia.*
83. *Liquor fœcundans plantas.*
84. *Oleum eſſentiale aromatis, ſive craſis ejusdem, quomodo fiat Elixir ejus, centuploque potentius.*

POſtquam jam Elementa, complexiones, qualitates primas, & tandem Tartarum, perperam in cauſas eſſentiales morborum eſſe introducta à Scholis tam Antiquorum, quàm Modernorum demonſtraverim. Pergo docere tria initia Chymicorum, nuperque introducta in artem medicam, falsò in eſſentiales morborum cauſas intruſa. Quid ergo agent emunctiores Medici, dum ſat liquido, nedum remediorum ſuorum miſeram adſpiciunt ſupellectilem; ſed etiam infauſtas ægrotorum ejulantium opitulationes? Adeo ut ſerio, ſecretoque mihi faſſi ſint pluries, nil amplius ferè ſuis conatibus obedire, omnemque tam acutorum morborum (de Chronicis namque jamdudum animo deſponderunt omnes paſſim) quam minimorum quorumvis ſanationem, revera nil niſi curam palliatricem, ſive meram ægrorum impoſturam eſſe, ad quam nimirum niſi ſpontanea ſuccedat, ægrorum naturæ quædam velut reſurrectio, remediorum deſtinatum, certumque ſolamen fruſtra exſpectatur. Quinimò hinc factum, quod multa anus, paſſim curando quoſdam defectus ſit longè felicior, quam ſit tota Schola medica cum cunctis ſuis theorematibus ſermocinalibus, præſcriptionibus theoricis, diætæ culinariis præceptis, longa interitus proximorum experientia, & diſpẽſatoriorum ſuorum multiplicitate confirmatis. Igitur cum jam dudum laſſati ingenioſiores, in correctione intemperierum, humorum expulſione vana, jam aliò vergunt, quærentes à naufragio portum, facile à Theophraſto Paracelſo ſeducti, inclinarunt ſua ſtudia, ut quod apud Græcos, atque Arabes nondum repertum eſt, inveniant alibi felicius. Hinc nempe ad Tartari figmenta, prono caſu devoluti ſunt, at ſanè illorum curioſitas magni habenda eſt. Nam etſi ad optatum non pervenerit: Non eſt volentis, nec currentis, ſed ſolius miſerentis Dei. Itaque jam Scholæ jure & foro cedunt: nam quid agent, ſi non ex elementis, qualitatibus, contrarietatibus, humoribus, aſtris, ventis catarrhisq; conjuncta radix morborum, & ſanandi methodus, ſit depromenda.

2. At cum moderniores Paracelſi aſſeclas, alii medendi typi poſſederint: ſedulo adhuc inveſtigandum eſt, ſi morborum cauſæ Paracelſo enotuerint. Etenim cum ipſe rejectis Veterum documentis, ſatis deprehendiſſet, nil fundamenti aut veritatis eſſe in complexionibus & humoribus, cœpit variè nutando cauſam proximam morborum inquirere, ipſique poſteritas proindè laudem debet. Etſi rem acu non tetigerit, id vitio verti nequit, ſi Altiſſimus donorum Diſpenſator, diebus Paracelſi, nondum veritatem dignatus ſit aperire mortalibus.

3. Hic vir ergo à Baſilio Valentino didicerat, per diſtillationem à plerisque corporibus ſeparari aquam, oleum & ſalem, cœpit hæc tria vocare, nedum entium corporalium prima initia univerſalia; verùm etiam intra morbos, & medendi neceſſitates, ſic introduxit, ut omnes morbos immediatè in aliquod è tribus illis primis referret. Idque ſic ſuos pæne dementavit,

 quod

quod abjecta veritatis indagandæ ſpe, cuncta, tribus primis conſecraverint.

4. Quæ doctrina ſuas fixius radices egit, quod actualiter è plerisque corporibus ſeparentur tria, adeoque non inſtar humorum, fictis initiis ortorum, eſſent indemonſtrabilia.

5. At ſane abuſus fuit detectus, dum ad morborum quorumvis primordia, hæc tria initia detorta fuere. Enimvero, quia multa corpora, per ignem diſſoluta, ſalem, ſulfur, & liquorem (quem Mercurium indigetant,) de ſe darent, putatum eſt, morbos omnes, illis initiis conſtitutivis, ſuam debere nativitatem.

6. Hermes inprimis ante natam Græcorum induſtriam, quia in Pymandro, omne trinum perfectum notaverat, conſequenter quoque in Chymicis, metalla duobus conſtare extremis, (corpore nimirum, atque anima) prævidit, quæque non niſi lenocinio cujusdam tertii, ſive ſpiritus, cohærere voluit. Diſtinctius deinceps ſcripſit Baſilius Valentinus, Monachus Benedictinus, Animam metalli ſulfur, ſive tincturam nuncupavit, corpus vero ſal; ac tandem ſpiritum dixit Mercurium.

7. Quæ ſic à Baſilio mutuata, deinceps in cuncta corporum principia, mirifica indagine, tranſtulit Theophraſtus Paracelſus, uno plus ſeculo, Baſilio junior. Cujus doctrinam, ſuppreſſo Auctoris nomine, in ſe rapuit, & in ſpeculationes medicas propria introduxit licentia.

8. Ita nimirum, ut poſtquam omnem morbum in catalogum Tartarorum relegaſſet, nondumque ſuo ſatisfeciſſet ſcrupulo, tandem ſuum Paramirum, de tribus entibus primis, multa audacia adornat. Confingit quidem hæc tria omnium velut initia, ac multa in genere, de morbis declamat; at neceſſitate coactus dum morbos in claſſes primorum trium redigeret, ſub ſarcina depreſſus ſiluit.

9. Præterquam in ulcerum familia, ubi ſalem ſibi viſus erat reperiſſe: ſaltem utrobique in duobus aliis initiis, manſit penurioſus, ac penè ridiculus.

10. Juſſerant enim ubique credi, quatuor elementa, non niſi matrices incorporeas, ac velut corporum hoſpitia: prima autem initia, ſic vices corporum ſupplere, ut & mundi elementa, ex iſtis tribus, omnem ſubſtantiam & ſubſiſtentiam dumtaxat habeant. Alibi quoque horum immemor, totus elementis inhæſit, horumque complexionibus, aſtrorum denique atque hominum inclinationes, proprietatesque addixit. Singulis quoque elementorum ſuos dicavit fructus, fructuumque gradus, non autem uni elemento omnes: neque amplius ab incorporalibus, tanquam matricibus prodeuntes fructus; ſed quod hi ſua mutuarent corpora, ab elementis ipſis materialibus. Tandem eadem mutui libertate, & inconſtantia, corpora nunc in quatuor, nunc verò in tria tantum, per Analyſin fatiſcere docuit.

11. Pyrotechniam equidem ſic in Medicinam introducendo decoravit, æternum ut nomen ſibi anhelans, & futurum ſperans, quod Monarchæ Arcanorum titulo quandoque ſuperbiret. Prævidens Baſilii doctrinam, non vulgo notam, ideo Auctoris tacito nomine, ſuam fecit, hactenusque ſuos tomos ampliavit. Quapropter ſuus Tartarus, ſubinde Dominium univerſale in morbis amittens, ſuppreſſus incurrit, trium primorum legibus ſubactus.

12. Quæ tandem ſua tria prima, auſus incremento voluit, ut etiam omnium morborum matres, atque matrices, tam mentis quàm entis fierent. Hoc ſcilicet duntaxat ſuum, & non Baſilii inventum fuit: quodque dum turmatim in morborum ſeries ſpargere niteretur, quandoque confuſe eſt aggreſſus; ſæpius tamen iterum prætergreſſus, latæ ſuæ doctrinæ ubique oblitus.

13. In Archidoxis namque libellum dicavit ſeparationi elementorum, ex flamma, aëre, aqua, & terra, educendi. Atque hactenus ſuam, de tribus primis, deque matricibus elementorum doctrinam impugnavit, quod jam quatuor eſſent initia, non amplius tria prima, & ultima, in quæ longo tandem labore, tria prima, velut elementis poſteriora, nec ſic jure prima amplius deducerentur. Etenim & ſic uno ditata numero, longè plures, quàm nuper, morbos gignerent, quam dum Monarcha ille prætentus, tantum

tum tria mandabat, tàm cordorum,quam morborum eſſe principia. Enimvero ſolum atque tandem unicum tartarum, omnium pæne morborum cauſam,ut reum accuſat.

14. Alibi vero, peculiaribus aliquot tractatibus omnium morborum fabrum, aſſiſtentem, & cooperantem vocat Cœlum, parentem iratum atque vindicem. Incognitam enim ſtellam (zedo) immediatam, & continentem hydropis cauſam ait. Sic tabis,podagræ, apoplexiæ, &c. ſuam peculiarem (anonymam tamen) ſtellam, ſuamque cuique epilepſiæ propriam conſtellationem affirmat. In Paramiricis vero tria prima omnium morborum immediatas cauſas affirmat,id eſt, omnia confuſa. Explicet, & excuſet qui volet: Ego enim non dicavi vitam meam interpretandis aliorum ſomniis.

15. Indagavi itaque ſerio naturam, & ſpecies morborum, & contingit mihi non ſecus, quam aliis ante me omnibus, donec exutis omnium Authorum doctrinis, gratiam divinam ſeriò imploraſſem. Tum enim repente ſcivi, cuilibet morbo ſuam obtigiſſe materiam, quæ proprium ſibi Vulcanum foveat intus, qui etſi ſiderum curſus quandoque imitetur; non tamen ab Aſtris enormontica cauſa ejus dependeret. Poſſident namque ſemina quæque, velut ſuam Remp. lumen præcipuè ſuum vitale, quo, virtute propria, ſiderum analogiam referunt. Ridiculum eſto: Tabem, aut hydropem, licet ſub diverſis poſitionibus ſeverius mitiusque concitentur, ab ſiderum motu atque lumine patrari: quas alioqui tam clara ſordium collegia, manifeſta occaſione generant, quibusque ſublatis, ſanitas, etiam extra ſiderum veniam, ſequitur. Cujus doctrinæ exegeſin libro de Peſte, atque alibi apud me leges. Materias autem morborum,cum ſuis ſeminariis Vulcanis, à prima usque ad ultimam, ſum proſecutus cum omnibus dualitatibus, & alteritatibus, reſpectu vitæ humanæ. Faxit Omnipotens, ut quantum mihi elargitus eſt, in ſui honorem, & proximi utilitatem nude referam, aliumque me potiorem Mundo donet.

16. Paracelſus enim varios libros de vita longa condidit,ſibi mortem elegiſſe, ex privilegio divino, ſenectutem ſuam ſe ſolaturum, Elixire proprietatis, non autem remediis ad vitam longam à ſe præſcriptis; qui extinctus eſt anno 47. ſuæ ætatis. Tanta ideo hujus viri jactantia, & inconſtantia, me parum ſollicitum habuere hactenus.

17. Interim plures difficultates me dudum anxium tenuere circa tria prima, donec divina ope fretus ſciverim, ligna & herbas ſine omni capite mortuo diſtillari.

18. Mirabar enim pridem, quod è carbone mellis nullus cinis,& per conſequens, nec cineris ſal haberi poſſet. Quæ poſtmodum per univerſalem corporis analyſin,lubens aſpexi.

19. Satis enim fuit Paracelſo, omnia ſub dubio involuta deſeruiſſe, qui tenui hauſtu alterius inventum biberat, ac nondum in alimentum converterat, ſuumque è peculatu faciens,è nido, ante plumas ſufficientes, volare ad Monarchatum contendens,lapſus eſt. Inventi enim gloriam ad ſe rapiens,complacuit ſibi, unum idemque pluries ſparſim redixiſſe, licet interim in ſuis parvum progreſſum faceret.

20. Ridiculum eſt quippe, ac fabulæ inſtar, ſulfur in nobis diſtillari, ſublimari, reverberari, calcinari,reſolvi, & hinc varios morbos cauſari, ſolo nempe viri auſu, ſine pignore,aut vade, majoris ſe authoritatis. Non novit enim, nec audet morbes in Eximologeſin trahere, nondum plene ab Inventore ſuo ad hoc commiſſus. Puerile eſt quoque ſomnium, quod ſal in nobis diſtilletur, ſublimetur, calcinetur, circuletur, aliaque tormenta ſubeat: aut quod Mercurius hæc in nobis examina ſuſtineat, atque pro ſingula variationum alteritate, alios morbos, dolores & defectus, pariat ſingulariter, aliosque rurſus, cum aliis ſodalibus duobus initiis complicatus, vel diverſis gradibus atque doſibus larvatus. Nugæ ſunt idem, quod Mercurius, propter eximiam ſubtilitatis circulationem, foret mortis omnis ſubitaneæ cauſa: quam ſuis cauſis conſtitui, curare, & præcavere novimus.

21. Inprimis namque, quotidie aliquot unciæ cruoris, alendo diſſlantur, ſine capite mortuo, dolore, & defectu, imo absque ſenſu, duum tranſeunt, & quà tranſeunt: Quicquid verò ſpecie aquæ, Mercurii, ſudorisve

 inſtar,

inſtar, ſemel expulſioni dicatum eſt, quicquidve ſemel alendo cenſum fuit ineptum, vel præſtitis jam ſemel alimoniæ muniis, eſt difflationi deputatum: id nunquam deinceps in nobis diſtillatur, ſublimatur, calcinatur, aut circulatur.

22. Naturæ enim opera, ſunt nimis ſeria, quia Deum ultimatè reſpiciunt. Non enim natura pila ludit, ut excrementa, ſemel à vitæ commercio avulſa, iterum in gratiam recipiat. Nunquam in idem punctum redit, quia pergit, & non feriatur.

23. Denique ſi liquor aliquis centies rediſtilletur aqueus, proinde acrior erit, aut ſubtilior, quin potius ſenſim exantlato ſemine vitæ mediæ, magis magisque ad ſimplicitatem elementi migrat. Non enim aqua pluvia, quæ modo decidit ſuperne, ſubtilior eſt, quam quæ initio creationis pluit. Quod ſi aqueum aliquid noſtro exhalaret tepore, & ſomniatis reditibus acrimoniam nanciſceretur, ea non eſſet ſubtiliationis Mercurii, ſed adjuncti culpa.

24. Demiror ſane, quod tantus Chymicus ignoraverit, quod cruor non circuletur, nec ſubtiliationum circulos ferat in nobis, quodque non ſupra lunæ curſum unicum in nobis perſeveret, quodque ideo mulior perſolvat effœti cruoris vectigal. Quippe quæ plurimo cruore abundare debebat, tam ad fœtus augmentum, quam lactis ſuctum.

25. Ut autem Paracelſus figmentum ſuum melius obumbraret, ſupponit unum ex tribus primis ſeparatum, illico ex natura microcoſmica aſſumere actualitatem in fortuito alicujus, & unius entis de infinitis, quorum myriadum ſemina, in unum collecta, continebat; ideoque propter monſtroſam, & peregrinam nativitatem, hoſtile nobis eo ipſo eſſe, & morborum cauſam fieri. Adeoque ad minimum decuplo plures morbos in nobis poſſibiles, quam ſint ſpecies earum in animalibus, plantis, mineralibus atque ſtellis, nimirum totidem, quot ſunt ſpecies ſalium, ſulfurum, atque mercuriorum, illorumque complicatorum in natura.

26. Edicto inſuper cavens, ne quis ſe temere ad medendum ingerat, qui non ſigillatim, certò, propriè atque diſtinctim, cuncta intime & extime noverit, per cauſas, eſſentias, ſpecies, proprietates, proportiones, alteritates, atque defectus. Ut quisque credat, ſe Paracelſum, qui hæc docet, ſigillatim hæc quoque univerſa ſic noviſſe. Præterea vult nos microcoſmum ad amuſſim referre, atque ideo tria corporis noſtri initia totidem morbis, morbos parere, quot ſunt creatorum entium ſpecies? Præcipitat namque medendi ſcientiam & Tyrones, in millenas confuſiones, obſcuritates, ignorantias, & impoſſibilitates, unam tantum ob culpam, ut videatur ſcilicet omnium gnarus, & ſomnia ſua putentur vera.

27. Cognovit quidem facile, Scholarum medicinam inniti falſis fundamentis; neque enim ideo difficile ſibi fore, ratus eſt, funditus Scholas evertere. Quocirca nomen Monarchæ in medendo ſibi meditatus eſt: ſed cum ad deſtructionem facilem viam putaret, ad ædificationem ſaltem tanti principatus, ſibi defuere vires in tanto idiotiſmo.

28. Tria ergo initia propterea in morbos introduxit. Ita eſt: Inveniuntur quidem illa tria in multis corporibus: aut (ut diſtinctius loquar) ſaltem è multis ſepararantur tria; ſed virum deluſit abſurditas quædam inconſiderati auſus, quia non conſideravit rei impoſſibilitatem pro morbis. Eo quod nuſpiam, ſive in nobis, ſive alibi ſint ſeparata, vel ſeparabilia illa, niſi cum integri corruptione, & quidem per ignem. Quorum tamen ſequeſtratam œconomiam morbos parere nobis cenſuit.

29. Quippe primorum eſſentiæ connectuntur in nobis, per vitam mediam eorundem, cujus, attamen ſub dominio coërcentur, manentque ſemper, id quod ſunt.

30. Inprimis enim ſal ipſum fefellit, ut inſulſus fieret, eo quod ſuum conceptum Paracelſo confirmaret, in lotio, ſudore, & lachrymis. Nil attendens, iſtum ſalem non eſſe ex tribus primis noſtri corporis; ſed merum excrementum, tranſmutatorum ciborum ac potuum. Hinc itaque erectus in credulitatem, putando eſt abductus in errores. Adverterat enim, vulnus male medicatum fundere aquam ſalſam, proprium corporis laticem, ſale alieno imprægnatum, vel

ipſum

ipſum cruorem per ſui totum degenerare, ut in ulcere, hydrope,&c. atque hinc copioſam meſſem ulcerum, & morborum, pro ſale collegit, quem deceptus exiſtimavit unum eſſe ex tribus, & non totum ſimul cruorem, in ſalſam aquam converſum,citra ſulfuris aut mercurii ſeparationem,per transmutationes erroneas.

31. Cenſuit itaque, quot ſalis, totidem vices mercurii, & pars quoque ſulfuris eſſe, ſibique ſupellectilis ſatis fore confidens, prædicamentum morborum lubens deſignaſſet. Sed impar oneri manens occubuit. Atqui errorem ſuum detexiſſet, niſi audendo magna deceptus. Etenim ſive ambitionis ſpe, præoccupationumque præcipitio examinare debuiſſet, ubi ſulfur reſiduum moraretur,ſi ſal in ulceribus,in hydrope, &c. tam copioſa ſeparatione, à toto cæterisque duobus ſodalibus avelleretur. Suæ quoque doctrinæ (licet erroneæ) oportuiſſet eſſe memorem, qua ſalem è nobis fluidum, & intus præſentem, merum ſalpetræ Cagaſtri vocat. Adeoque nedum carnes,& cruorem; ſed & totum corpus, cum vita eſſe ſalispetræ, & Cagaſtrica perſuadere conatur. Cruor enim (ut aqua omnes fructus edit) totus ſimularis, venenoſo aut peregrino fermento imbutus, nunc in ſalis, tum verò in varias ſtercorum proles degenerat,ſine ulla mercurii poſthumi, aut ſulfuris memoria.

32. Denique ut Paracelſus ſuam morbis inveniat cauſam. Per exemplum: febrim non raro definit terræ motum microcoſmi, quem tremorem terræ quandoque definit, eſſe caducum noſtrum. Alias autem terræ tremorem, tremoribus ſuffito mercurio natis attribuit. Alibi iterum febrim definit morbum ſulfuris ac nitri: jactitans cauſam,ſimul ac remedium,ſuæ iſti eſſentiali definitioni ineſſe.

33. Enimvero ſub apoſtemate ulcerato, non raro totum corpus in ſe obeſum, fit velut ſceleton, nec quicquam præter pus excernit. Sic vi laxativorum, ſæpe totus repente habitus liqueſcit in putrilaginem. Quod per Medentum artem,ſit, hoc in Diarrhœa per defectum. At ſaltem idem utrobique venenum, aliter tantum applicatum, & contemperatum. Hydropicus quidam zonam habebat octo pedum, per empiricum autem uno die, & potu ſolvebatur hydrope, pendebatque aqua fortè lib.40. perendie autem venter ejus mox rurſus, ad priſtinum tumuit,& poſt paucas horas obiit. Reſiduum nimirum, nil niſi pellem & oſſa præ ſe ferebat: quia caro & ſanguis confeſtim in aquam ſalſam hydropis ſimul migraverant. Idque mirum in hoc homine vidi! quod hodiè venter planè detumuiſſet & cras iterum ad tumoris, tenſionis, & duritiei priſtinum terminum rediret, & tum moreretur. Si itaque ſalis iſta myria unum erat ex tribus initis, neceſſario ſaltem 40.lib. ſulfuris ſuperfuiſſent ſpectabiles. Ulceroſa quercus continuam plorat aquam ſalſam, & carie tabeſcit; ſi vero ſal iſte,unum ex tribus initiis quercus eſſet: ſanè inſtar tædæ quercus pingueſceret, nec tabeſceret exſucca, carioſa, & culinis propemodum repudiata.

34. Non itaque deſtructiones morboſæ teſtantur hæc initia; ſed totum corpus variè affici, liqueſcere,atque putrefieri,pro ductu variorum ſeminum, & fermentorum.

35. Didicerat enim id ex Galeno, putante, quod cruor conſtaret ex totidem ſimplicibus,in quot reſolveretur. Miror ergo in conſiderationem Paracelſi, quod non ſciret,tria prima nunquam ſeparari,niſi per ignem, deſtructa eorum vita ultima, retento ſymbolo ſeminis vitæ mediæ. Non autem eſſe tria ideo initia dicenda, nam fiunt, adeoque naſcuntur. Multoque minus initium corporum cenſenda ſunt, dum integrum ductu alieni ſeminis retroit per transmutationem in aliam naturam. Neque enim vir ille vidit unquam tria prima alicujus concreti, ullo caloris gradu, in vivis apparuiſſe, nec alias, niſi per ignem facta, & extorta. Indignor etiam, quod neſciatur, manentibus iisdem primis, materialiter ſub eodem pondere, eſſe tamen variis transmutationibus ſeminum obnoxia.

36. Relapſus eſt quodammodo in errores Galeni, putantis eſſentialiter elementa in miſtis permanere. Sic nempe tribus deluſus principiis ſuis.

37. Utriusque enim idem defectus utrobiq, in principiis philoſophicis: quæ docent,vitam ſolam operari in corpore vivente, & in corpus.

Formas vero ſubordinatas partium integralium, etiam trium primorum, (ſi hæc inſint, antequam fiant per extractionem,) à forma ſive vita ſuperiore, coërceri ſub unitate Archei: quod tria prima nunquam appareant, operenturque, multo minus peccent diſtemperie, aut morboſa ſint, niſi prius ſoluta obedientia, Archeo debita, id eſt, ſeparata fuerint per ignem, eorumque vita ultima deſtructa, cum perſeveratione non totalis ſeminis, ſed tantilli, vitæ mediæ concreti illius, cujus proprietates æmulantur ſingula illorum quodammodo, dum ſunt facta ens per ſe ſubſiſtens.

38. Hoc enim ignorato putavit Paracelſus, omnem poteſtatem, atque operationes formales rerum, immediate dependere ſic ex eſſentia trium primorum, quod vegetabilium proprietates deſcripſerit, quatenus continerent talem mercurium, ſalem aut ſulfur, eaque cuncta pro ſuo lubitu. Quaſi hæc initia, ſub Archeo formali clauſa, operarentur, feriante vitali Archeo. Galenus enim omnia elementis: cui ſuccenſus proindè Paracelſus, cuncta tribus adoptivis ſuis initiis tribuit. Inſtar Agyrtarum, qui oleum, vel emplaſtrum unicum nacti, illud efferunt ad omnes prorſus morbos, atque alios inſuper plurimos valere. Non inquam attendit Paracelſus, plumbum, quamdiu plumbum eſt, alias vires habere, quam dum in ſulfur atque mercurium mutatum eſt.

39. Etenim aqua, oleum, & cinis, clauſa in lagena, non operantur extra vas continens. Lagena quidem ut talis operatur; non autem quatenus tria continet, quæ ex ſe poſſent ſeparari. Sic quoque cenſe de tribus, quantiſper ſub vita communi clauſis.

40. Paracelſus itaque, tametſi propinquius Galeno naturam indagaverit, quatenus è corporibus multis tria quædam actualiter eliciuntur, quod fictitiis elementis ac humoribus non evenit; uterque tamen in hoc ceſpitavit, quod ſuas putationes in morbos introduxerit.

41. Cum alioquin in nobis nil ſentiat ægritudines, præter ipſas vitales poteſtates. Vita autem per ſuum Blas ſeminale, materias movet, & alterat, nihilque materialiter nos intus lædit, quod non ſit hoſtile, alienum, & excrementum reſpectu vitæ, adeoque nequit eſſe ex ſuis primis adoptivis. Nec enim tria illa ſubſunt originaliter ac immediate vitæ totius; ſed vitæ mediæ ſeminis illius, cujus fuiſſe dicuntur tria initia corporalia. Nempe, tria prima carnis, ſanguinis, cerebri, &c. non ſubſunt immediate, imperio totalis Archei; ſed mumiali concretorum balſamo ſeminali. Idque non ante illorum manifeſtatam nativitatem. Morbi itaque non debent originem, aut nativitatis ſuæ cauſam, nativitati trium primorum, aut alicujus ex iis. Quippe nequeunt eſſe, agere, aut lædere, niſi ſeparata prius ab invicem, deſtructaque integritate totius, (per mortem,) in quo continentur potentialiter. Si autem eſſent ſeparata, ut queant lædere, ac nocere: certè id factum eſſet ab aliquo morbo & agente interno præter naturam, & priore. Itaque ſeparatio illorum trium ab invicem nunquam poſſet eſſe niſi productum, adeoque & morbo poſterius: nec prius appareret, niſi ſuppoſito morbo. Ergo non eſſet morborum cauſa occaſionalis proxima.

42. Etenim tametſi tria prima non ſint cauſæ morborum, hoc tamen non arguit, quo minus ſal, ſulfur, ac mercurius rerum, ſint morborum pharmaca.

43. Non eſt enim requiſitum, ut remedium, & cauſa externa morbi, ſymbolum habeant. Utut ſic tamen Paracelſus juſſerit, quo oppugnaret Galeni axioma: contraria contrariis curantur. Toxica namque non ſymbolo veneni; ſed vincetoxico ſuperantur. Dona enim Dei ſunt illæ poteſtates medicæ, quæ nec in ſe mutuo, neque in morbos contrarietatem, aut hoſtilitatis characterem gerunt. Sed unumquodque agit ex dono, quod agere juſſum eſt. Quinimo corpora mole, clauſura, ſordibus, & impedimentis liberata, nobiliſſima dona explicant, & præſtantiſſimas dynames. Prout alibi copioſius.

44. Porrò ſat jam, ſuperque demonſtratum, naturam non pati quatuor elementa: nec illorum admittere congreſſum, ad corporum concretorum conſtitutionem, & conſequenter nullam eſſe elementorum contrarietatem, & velitationem, ad morbum vel remedium. Sequitur indè etiam, nullam proprio nomine dici quintam eſſentiam, ſi quintum dicat neceſſariam relationem

nem ad alia quatuor. Eſt ergò inventum quintæ eſſentiæ chymicum quidem; ſed Philoſophorum, qui ante me ignorarunt elementorum numerum, eſſentias, & miſtionis nullitatem. Quæ ſi Paracelſus ſciviſſet, haud dubiè eſſentiam, quam quintam vocat, quartam nuncupaſſet, reſpectu trium primorum. Putavit nimirum corpus unum quodlibet conſtitui, prout & reſolvi, tam arte, quam naturâ, in hæc tria, & nil præterea ſupereſſe. In tanta enim novitate inconſtans neſcivit, cuinam lateri ſe præcipitem daret. Subindè namque elementa negat corpora; ſed vocat inanes vacuaſque matrices, loca & ſedes corporum; corpora autem omnia eſſe nil niſi tria prima, non autem elementa. Alibi verò antecedentium gregem ſecutus, docet elementa in ſingulis corporibus ſupereſſe, reperiri, atque inde ſalva educi, ita ut illorum eſſentiæ & corpora in miſto permaneant, tantum per miſtionem conglomeratæ.

45. Certè tam in tribus primis, quam eſſentia quinta, non minus jejunè Paracelſo hodiè eſt ſubſcriptum, quam fuit hactenus elementorum, miſtionum, & complexionum fabulis.

46. Nupero enim ſeculo cœptum eſt ſine indagatione, novitatibus plauſibilibus invento Paracelſico, fidem atque nomina dari. Quanquam hactenus neminem viderim, legerim, vel audiverim, qui potuerit, multoque minus auſus fuerit, tria prima è corporibus adæquatè ſeparare. Quapropter hanc propoſitionem ſtatuo:

Tria prima in ventum ſunt nuperum, contra naturæ & rei veritatem.

Theſis prima.

47. Licet è quibuſdam tria prima, pro parte per ignem eliciantur; non tamen id fit per ſeparationem eorundem præexſiſtentium; ſed quatenus per tranſmutationem ab igne factam, ibidem generentur, tanquam nova entia, fiatque, quod non erat antè.

Secunda.

48. Surculus arboris adhuc herbaſcens unius libræ, vix dabit olei drachmam: qui ſub Octobrim ligneſcens dabit circiter drachmas ſeptem olei. Ac tandem in Februario poſt, dabit fere binas uncias olei: & quintuplo plus carbonis ac cineris, quàm antè in Auguſto.

Tertia.

49. Quæ ab initio conſtitutiva non inerant, non poſſunt eſſe prima; ſed ipſamet fiunt, & commutantur in invicem, ut poſteriora, ſeminum directionibus factitia, atque oriunda.

Quarta.

Aqua elementalis fit oleum in vegetabilibus, animalibus, & ſulfuribus: item omne oleum cum adjuncto, facile reducitur in aquã. Principia autem cæterorum prima, non poſſunt commutari in invicem, aut eſſe deſinere, id quod erant antè.

Quinta.

Quædam corpora non continent tria, ſed unico vel duobus tantum ſunt contenta.

Sexta.

Sunt corpora quædam, undè uſitatis hactenus artificiis nunquam fuerunt ſeparata tria, quæ adæquato pondere, corpori, undè ducuntur, æquilibrent ſemper.

Septima.

Quædam corpora ſunt omnino immutabilia, & inſeparabilia, nec continentia dualitatis.

50. Juvat hæc, in gratiam Tyronum, alienis commentis facile ſubſcribentium, paulo accuratiùs explanare. Inprimis enim ligna continent aquam, & oleum, non carbonem: qui non inerat, ſed producitur per artem: nec inerat niſi materialiter, potentialiter, remotè. Nec unquam niſi per ignem indè fieret. Carbo denique, niſi aperto flagret igni, nunquam tantillum mutatur, tantum abeſt, quod in cinerem aut ſalem vertatur. In carbone flagrat quidem pingue aliquid, quod immediatè & materialiter reducitur in Gas, nunquam ſpectatum. Hoc Gas tandem migrat in aquam. Sed quamdiu Gas eſt, & ex concreto, ſive carbone eſt ſeparatum, non eſt ſulfur, (nam per cremationem abſumtum, & transmutatum;) non ſal aut mercurius (nam iſta non in Gas incoagulabile, ſed in mercurium & ſalem redirent, ſi prima & conſtantia eſſent rerum primordia:) ergò aliud quiddam, extra tria illa. Cæterum nec totus cinis è carbone reſiduus, ſal eſt: Quoniam demto ſale lixiviali, id quod remanet, nullo poteſt igne calcinari, ut neque verti in ſalem, ſulfur, aut mercurium. Sin autem per additamenta in ſalem verta-

vertatur: ſignum eſt, quod fiat, non autem ſit ſal, adeoque principium naſceretur. Ergo ſal in cinere, non per extractionem, aut ſeparationem, abſumtis per ignem duobus aliis conſurgit; ſed per tranſmutationem in novum ens quod antea non erat. Non enim rei ineſt, quicquid ex ea fabricatur. Sic enim pani ineſſent ſanguines, & oſſa, diverſorum generum, & ſpecierum. Nec enim marmor continet vitrum, licet ex marmore, cum adjuncto, vitrum fiat. Aliud eſt namque diſputare de tribus iſtis, tanquam totali rerum materia, actualiterque rem conſtituentibus; atque longè aliud, quod in ſemine inſit arbor vel in pane piſcis, os, vel cartilago. Non enim corium, aut lignum lapis ſunt, etſi quibuſdam fontibus petrificentur. In tranſmutatis namque finis, ſpecie ſaltem à ſeipſo in initio motus, differt. Demonſtravi quoque alias, Alcali fixum in vegetalibus non præexſtitiſſe; fixari verò cremando. Quapropter doctrina Primorum non ſatisfacit, quod nedum naturam ſubter violentas regulas cogat; ſed quod ſi prima ſint, & initiandi meritum obtineant, debent eſſe ſtabilia, (quod nec Ariſtotelem latuit,) neque unum in aliud mutari poteſt. Etenim ſi lignum, ſale, oleo, aqua & cinere conſtet, ex cinere, per ſalem ipſum cineris, ſal paretur, oleum etiam omne diſtillatum, in ſalem ſit mutabile, ut & in aquam per adjuncta, ſitque iſtorum trium tanta inconſtantia; ergo potuerunt quoque fieri per ignem in ſeparatione, & concreti deſtructione.

§ 1. Neceſſe eſt in corporibus unum primum atque ultimum, materiale, reale initium ſtabilire, quod eſt aqua; non autem tria, quippe quæ ſoboles ſunt ſeminum, corporum ex aqua concretorum. Alterum deinde principium motivum, & effectivum, quod eſt ſemen eſſentiale, ſive ſeminis ipſa eſſentia Archealis, differens à forma rei: quod hæc non habeat initiandi rationem, quippe quæ ipſamet generando generatur, tanquam generationis ſcopus, qui ſenſim per diſpoſitiones pervias perducitur ad perfectionem entis, ſimul cum generationis fine. Hæc ſunt duo corporum omnium principia, ut & cauſæ. Nam ſi res quæque per cauſas eſt, & principiatur, vanum eſt, alias cauſas, atque alia rerum principia, more Ariſtotelis credere. Principia ergò ſunt, quæ nulla unquam viciſſitudinum rotatione, in ſe invicem labuntur. Prius namque eſt ſtabile, perpetuum, corporum reale initium, ac fulcrum, ſeminariumque. Eſtque ultimum, in quod defunctæ rerum Tragœdiæ redeunt. Non autem ficta, ignava, & impoſſibilis hyle quæpiam. Alterum verò eſt initiandi motus principium, cum omni proprietate rerum, ſub ſcena ſua agendarum.

§ 2. Enimverò cum ſpecies in genera nuſquam ſolitaria exſiſtant, ſintque ſola individua, quæ ſunt, & actu reali ſubſiſtunt: oportuit principia eſſe realia, & individualiter exſiſtentia. Ita quidem, ut materiæ univerſalitas ab efficientis activitate individualiter determinetur. Quamobrem dato falſo, quod nimirum cuncta corpora in tria illa reducerentur, propriæ diſſolutionis motu; non tamen inde adhuc conſequens, hæc tria eſſe corporum initia. Quia immediata corporum reſolutio non arguit principia, ſed materiæ ultimatæ heterogeneitatem. Eſtque ultimæ materiæ poſtrema reſolutio, teſtis duntaxat ſeminum corporis concreti: non autem principiorum. Nec denique ratio ulla eſt, cur tria dicantur prima, ſi tria in duo, ac denique in unicum redire, aut reduci poſſint. Imo, etſi in initio tria ſpectarentur corpora, in ſe mutuo tranſmutabiliter tranſeuntia, proinde tria cenſenda eſſent, potius quam duo: ſi mox abinde de tribus, duo tantum fieri queant. Tria ergò ubi inveniuntur, non ſunt materialia corporum initia; ſed thori ſeminum. Quibus exantlatis, cuncta ſponte redeunt in primævum aquæ elementum.

§ 3. Cæterum quod non in quibuſvis corporibus contineantur illa tria, adeoque non ſint principia neceſſaria: patet, quod Mercurius è metallo eductus, ſit ita univocus, homogeneus, ſimplex, & indiviſibilis, quod ſit impoſſibile per artem & naturam, ut inde ſal aut ſulfur trahatur. Diviſibilis autem eſt Mercurius nunquam ulla ratione. Ex ſola videlicet aqua elementali, & virtute ſimpliciſſimi ſeminis mercurialis, coaluit in corpus indiviſibile, impenetrabile, & inſeparabile, quod inter generata par non habet.

§ 4. Alio-

54. Alioquin aquæ ſimile, quæ in ſe nullo conſpurcata ſemine, conſimilem habet undequaque ſimplicitatem, & ſeparationis impoſſibilitatem. Quod autem quandoque elemento aquæ ſua tria tribuerim, id analogice locutus ſum, quatenus præter ſpiritus abſtractos, nihil in corporibus ita ſimilare eſt, ut non juxta varias diſpoſitiones diverſimode affici intelligatur, illaſque diſpoſitiones reſpicere aliquam heterogeneitatem entis, eſt neceſſarium. Sufficit enim, ibidem quoque monuiſſe, partes heterogeneas aquæ eſſe in ſimpliciſſimo elementi corpore, arte, natura, omnibuſque ſeculis indiviſibiles, atque realiter impoſſibiles, conſtantes ſimplicitate extrema. Itaque, licet ibidem tria prima aquæ vocaverim, non ſunt tamen tria compoſitionis, quaſi anteriora, aquæ initia; ſed tria heterogeneitatis. Quam heterogeneitatem, licet aqua lege qua corpus eſt, contineat, ad minimum in diverſa mentaliter partibilem; cum tamen actualiter à ſe invicem diſtrahi ſit impoſſibile, tantum conjecturæ locus eſt, ut quamvis iſta non ſint, verum ſulfur, ſal, & mercurius, ſaltem iis quodammodò reſpondeant. Ergo in aqua non minus quàm in mercurio, adeſt inſtantia, qua tria prima exin haberi ſeparata negantur.

55. Suſurros audire videor, quod plurimos artificum offenderim, qui mercurii oleum, ſalem, vitriolum, & aquam plenis ſtentantur buccis; quodque illos mendacii arguam, vel impoſturæ, dum præfata pollicentur. Reſpondeo, impoſturam activam parere ſuum impoſtorem, vita & felicitate indignum; impoſturam autem paſſivam commiſeratione dignam.

56. Sed qui fallaciam, qua circumveniuntur, nondum deprehendunt, argumentantur primo. Aurum (inquiunt) corpus inter ſublunaria longè conſtantiſſimum, diſſolvitur in heterogenea: ergo potiori ratione etiam Mercurius. Stringunt nimirum à Minori ad majus. Iterum urgent: Natura novit ex primis elementis componere mercurium: ergo novit etiam deſtruere. Viam autem compoſitionis, non eſt immediatè ex aquæ elemento facere Mercurium; ſed per diſpoſitiones intermedias materiæ, quæ diſſimilares ſunt: ita quoque via corruptionis in mercurio procedet per eaſdem diſpoſitiones retrogrado paſſu, & materiæ heterogeneitate.

57. Quare tertio dicit Paracelſus. Materia rerum, quæ non poſſunt per artem deſtrui, ſaltem deſtruitur per naturam. Qua cuncta ſublunaria, quæ non ſunt morti, ſunt ſaltem termino ſubjecta.

58. Ad primum reſpondeo: quod aurum quidem ſit corporum conſtantiſſimum in igne; ſed ſuæ conſtantiam ſeparationis mutuat à mercurio: adeoque ſi ſulfur ejus includat dualitatem heterogeneam, id mercurium minimè attingit. Mercurius enim purus, diſtinctus à ſulfure combuſtili (quod Mercurio vulgari plus minuſve ineſt) reſpuit planè omnem dualitatem. Id eſt dicere: Natura mercurii includit perfectam homogeneitatem.

59. Ad alterum autem dico, quod natura proceſſerit quidem à puritate elementi aquæ, ad compoſitionem mercurii; nequeat tamen, ſemel admiſſo ſemine mercurii, incluſo in penetralibus aquæ, redire ad deſtructionem illius compoſiti. Eo quod iſtud ſemen non ſit mortale, nec caducum, nec ſublunaribus legibus obnoxium, ut inquit Paracelſus in vexatione Chymiſtarum. Ratio autem immortalitatis in mercurio eſt: Quod ſemen & fructus ejus, in conſtitutione mercurii, ſint jam unum, & idem Mercurius, in mercurio. Nec novit natura invenire modum deſtructionis, in re tam homogenea, ubi ſemen fructus evaſit, unione perfectiſſima, & anatica. Quandoquidem natura non poteſt penetrare ad dividendum, ubi nullus eſt nodus, aut heterogeneitas. Admitto quidem, quod Mercurius per compoſitionem tranſmutationis, & maritationem ſulfurum metallicorum, fiat metallum; & hoc ſit deſtructibile, ratione dualitatis ſui ſulfuris; attamen Mercurius illius metalli manet indeſtructibilis. Hinc Paracelſus in vexatione præfata: Etſi metallum deſtruxeris decies millies: attamen à deſtructionibus ſemper reſurget longè perfectius. Et in Archidoxis, lib. de ſeparat. elementorum cap. de metallis. Unumquodque elementorum in ſpecie olei deſtructionis metallicæ, poteſt reduci iterum in metallum album priſtinum, & malleabile, excepto elemento

 ignis,

ignis, quod tincturam ſive ſulfur continet. Igitur quanquam pars mercurialis in metallis, adeoque & in ipſo mercurii corpore, propter adjuncta, ſuſcipiat larvas vitrioli, olei, ſalis vel aquæ:non ſunt niſi oculorum impoſturæ.Quippe ſemper Mercurius inde redit,quia ſecundum naturam,& omnes proprietates ſemper ineſt.

60. Teneo ergo cum principiis abſtruſioris Philoſophiæ: *Si Mercurius eſſet diviſibilis in partes heterogeneas,ars Chymica non eſſet vera: ac ipſe Mercurius ineptus operi eſſet. Etenim niſi mercurium vidiſſem, ita ſubſiſtentem, negarem artem eſſe veram. Natura enim nequit deſtruere ſemen,quod mori non poteſt,nec à materia ſua ſeparari.* Nec mori poteſt per machinamenta ſublunaria hujus ſeculi. *Item,facilius eſt aurum conſtruere, quam deſtruere: ſic & facilius natura,mercurium conſtruere,quam deſtruere.* Quotquot ergo promittunt auri vel mercurii ſeparationes, nec tamen aurum peculioſa quantitate conſtruere ſciunt, cum neſciant, quod eſt longè facilius, credant etiam ſe neſcire, quod longè eſt adhuc difficilius.

61. Ideò Bacon, inquirens primam artis materiam, perque omnia mundi corpora diſcurrens: Negat aurum,& argentum, eſſe materiam artis: eo quod ſit plane impoſſibilis eorundem reductio in ſulfur & argentum vivum,unde fiat filius ignis,tantus in amore Philoſophorum.

62. Ad tertium tandem dico. Quod quæ non morti, ſeparationi, mutationive ſunt ſubjecta,ſaltem ſunt termino obnoxia. Id verum concedo,ſi de diſſolutione mundi & igne Gehennæ in conſummatione ſæculi intelligamus, de quo nil ego. Alioqui præfata adſtructio Idiotiſmum continet. Nam terminus nil naturaliter operatur;ſed peracta eſt operatio ab agente, in ipſo termino ad quem. Deficit autem ejuſmodi agens, circa indiſſolubilia. Denique nec tempus, vel duratio aliquid operatur per ſe; ſed tantum operantur mediæ diſpoſitiones mobilium in tempore contingentes. Ideo quicquid mutabilium diſpoſitionibus non auſcultat, multo minus tempori,aut termino durationis: qui terminus incluſus eſt rebus mutabilibus tantum, non autem immutabilibus.

63. Si jam mercurius metallicus caret omni prorſus ſulfure, nobiliſſimum inquam conſtantiſſimæ unionis corporum, licitum eſt conſiderare hanc trium primorum legem, inſtar catenæ diſruptæ,defeciſſe.Cætera proinde corpora, non eſſe tria prima; ſed unicum prorſus materiale initium, diverſis ſeminum deſtinationibus, finibus, ſcopis,& neceſſitatibus inſerviens, ludensque varias ſuppoſitionalitates. Sunt ergo illa tria, ubi reperiuntur, non prima, ſed facta per diſſolutionem ignis illorumque materia, non juxta ſalis, ſulfuris & mercurii principiationem, ſed ſecundùm fines ſeminum deſponſata. Nec quidē initia; ſed media ad vitam ultimam ſubordinata.

64. Denique ſcio ex arena, ſilicibus, & ſaxis non calcariis, nunquam ſulfur aut mercurium trahi poſſe. Fuerunt nempe illorum ſemina,contenta aquæ petrifica coagulatione, abſque deſtinatione pinguedinum,aut mercuriorum.

65. Lapides autem qui calcinari poſſunt, ſalis naturam & calcis acrimoniam acquirunt. Sed idipſum eſt ttanſmutatio in novam generationem, ab igne promotam; non autem contenti extractio, eductio, aut ſeparatio. Quod Schola chymica ante me ignoravit. Quod probo. Quia novi ſaxum, & lapides omnes, in merum ſalem, ſuo ſaxo, aut lapidi æquiponderantem reducere,abſque omni prorſus ſulfure, aut mercurio, adeoque quicquid urendo ſaxo deperit, unius ſalis potius,quam trium eſto. At quia unitas iſta concreti reſpicit viam ad primam reductionem in aquæ elementum, nec ſic cuilibet operario obvia: eapropter conſuevimus inter chymicos generatim loquendo,de rebus loqui, ſub nomine trium,ſalis nempe,ſulfuris, & mercurii. Non quidem quod putem illa eſſe rerum principia; ſed quia è pleriſque ſeparantur per ignem, utimur illorum etymo, ad diſtinguendum heterogeneitatis corporum concretorum. Idem ſaxo, quod carboni evenit, niſi ambo namque aperto igni crementur, in calcem aut cinerem mutantur nunquam.Et licet carbo,per flabellum edat, flammam, & hactenus quicquid è carbone perit fit ſulfuris; attamen cum in ſaxo nil accendatur aut illuminetur, ſalis potius quam ſulfuris eſto. Igitur dum lapis, gemma, ſaxum, vel arena, in ſalem artificioſe ſunt reducta, non poteſt ſal ille, propter omnimodam ſui homogeneitatem,

ab

ab igne relictam, ſulphur edere, vel continere, aut in diverſa trahi.

66. Si denique vitrum per ignem è cinere & arena fiat, non eſt extractio vitri è cinere: ſed fabrica artificii, novaque generatio. Etenim corpora quælibet, cum immediatè ex aquæ elemento materiam deſumant, ſeminum virtute deſponſatam, ſulphur quidem eſto actus ſeminis: ſal vero, ex aquæ propenſione ſpontanea, in concreto naſcitur, immutatus tamen à diſpoſitione ſeminalis ſulphuris. Itaque duo illa entia proſiliunt immediate è duobus principiis corporum: Rerum Mercurius autem, non eſt niſi mera aqua, non ſat adhuc à diſpoſitione ſeminis & propenſione materialis initii, maturata. Idque è profeſſo, aut ſtudio naturæ ſic eſt deſtinatum, ut ratione principii aquei, adhuc nondum plenè immutati, accretio ex ſuo elemento, & collocutio cum ſua matre, per ſymbolum concedantur opportunius.

67. Non admitto itaque tria prima eſſe corporum conſtitutiva, ut neque univerſalia. Quod ſane auſteritati meæ eſt vernaculum, qui non ſoleo è particulari quopiam axiomata univerſalia condere. Id autem faciat, qui volet, malo diſtinctus eſſe, ut diſtinctius intelligam. Reperi enim plerumque tria illa non prodire è corporibus, quibus trahi putantur, niſi adjuncto tertio, transmutativo, vel per compoſitionem, quod potius ſupervenienti ſemini, atque inde natæ transmutationi, tribuendum eſt; non autem in exiſtentibus primis, ut neceſſariis, immediatis, atque univerſalibus naturæ principiis, è quibus, & in quæ corpora rurſum reſolvantur. Non enim certam fidem facere queunt, ſe eſſe in corpore, ante ſui ſeparationem, prout per ignem exprimuntur, multoque minus præexſtitiſſe ante corpus, cujus partes videntur fuiſſe.

68. Patet quoque res pleraſque mutari, diſtillando, nec eſſe in concreta ſui heterogeneitate, quales ac quantas, prout dum per ignem fiunt, quod unico exemplo Tartari liquet. Siquidem diſtillando unicas 16 tartari optimi, elicitur vix unica aquæ; ſalis vero, ad ſummum, unicæ duæ cum ſemiſſe. Reſiduum totum, eſt oleum, i.e. ex 16 ſunt fere tredecim partes oleoſæ. Tartarus tamen crudus non eſt, nec agit ut ens oleoſum, nec ardet ut cortex betulæ; ſed ſalis acidi naturam habet. Quapropter per diſtillationem, ſalis acidi natura mutatur in oleum. Deinde iterum, ſi ſal Tartari ſponte ſua fiat lixivium, eique jungatur oleum, conficietur quidem inde ſmegma, quo diſtillato, habebitur pro maxima parte aqua, oleumque priſtinum deſinet eſſe, & mutabitur in aliud. Quid enim clarius hac mechanica, ut eluceſcat, ignem eſſe confectorem primorum, adeoque nec eſſe in ſe prima, neq; præexiſtere talia in concreto, qualia ſeparantur indè per ignem: Siquidem non eſt nuda ſeparatio diſſimilium; ſed transmutatio concreti per ignem, juxta activitatem, quam heterogenea inter ſe peragunt.

69. At ſane ſi ſingulis corporibus ineſſent tria illa, ita ut nullum corpus illorum expers eſſe poſſet, imò ſi ſingula, priſtinam ſervarent indolem, ſal, inquam, nunquam Mercurius fieret, neque hic viciſſim ſulfur, &c. Tum quidem apparenter Paracelſus putaſſet, corporum unumquodlibet originaliter componi è ſale, ſulfure, & mercurio: ſed cum ſit rerum indubia viciſſitudo, per res rerumque partes minimas, prout & per triplicis vitæ tranſitum, non poſſunt viciſſitudines illæ denotare identitatem trium, nec conſtantium, quorum ipſemet decurſus eſt omnino inconſtans, & inſtabilis perſeverantia ejus. Etenim à Paracelſo deinceps propemodum quisque ſuæ ſubſcripſit inventioni, nemo auſus eſt penetrare conditionem trium illorum; ſtupuerunt viſis heterogeneis, quæ per ignem ſæpius extrahantur, undè velut loto paſti, abduciſſe ſiverunt, quorſum illos Paracelſus vocabat.

70. Sed diſcat Paracelſus, dum ex cibo cruor fit, contingere quidem ſeperationem puri ab impuro: ſed nullum trium. Quoties enim ens per vitam ultimam tranſit in vitam novam, mutatur quidem maſſa in ſuccum, cum diviſione heterogeneorum, extinctione formæ, ac proprietatum vitæ mediæ, non tamen in, vel ad tria prima, ſed proceditur ad deſtructionem radicalem, cum ultimata vitæ prioris annihilatione. Sub quam tandem ſemen novum hauriunt, ad novam generationem. Iſta nempe eſt via recurſus, ſive regreſſio noctis Hippocratis, ad diem Orphei.

71. Saltem perpetuo eſt verum, quod iſta tria nunquam ſeparentur abſque igne, adeoq; ante

excultam Pyrotechniam, veteribus illa fuere incognita; cumque deſit ignis ille, gradusque ejus, ſeparator in nobis, & quicquid per caloris noſtri gradum è nobis difflatur, tendat ad caput mortuum, niſi per Blas & fermentum præcautum ſit (prout ſupra de Blas humano docui) non poteſt ſane morborum origo ullatenus alicui, aut pluribus ex tribus ejusmodi, imputari.

72. Nego denique, ſalem, ſulfur, & mercurium corporum principia univerſalia. Quia nec ante corporum compoſitionem exſtiterunt, nec confluxerunt ad miſtionem faciendam, neque tandem per naturalem corporum reſolutionem in vitæ ultimæ terminum, apparuerunt unquam in natura; ſed duntaxat per artem ignis, & tantum è quibusdam educuntur, quatenus ſemina rerum materiali principio aquæ veſtiuntur, & proprii efficientis energia roborantur, partim ſalis, & partim olei proprietates aſſumunt: Mercurius autem corporum, non eſt niſi pars aquæ, nondum ſufficienti maturitate efficientis ſeminis gravida. Nusquam ergo per ſe exiſtunt, nuſquam principiandi vires obtinent: Eo quod ſuas naturas, conditiones, proprietates non habent ex alteritate, qua præexſiſterent, ſed partim ex diſpoſitione ſeminum defluentium in proprietates concreti: partimque ex ignis digeſtione, & uſtione inter ſeparandum nacta. Siquidem manifeſtum eſt, quod mutua transmutatione, reciprocè ex ſe invicem fiant.

73. Ultima ergò ſunt, non autem prima, utut ſumantur. Cuncta enim vegetabilia, quamdiu non lignoſa, ſpiritum vini continent, quatenus ex illis, per fermentum apertis, ſpiritus vini educitur. At ex eadem materia jam lignum facta, non educitur amplius aqua vitæ. Fit inquam in vegetabilibus, per artem ſpiritus vini, qui antea iis non inerat, ex diſpoſitione materiæ ſucci putreſcibilis, & fermenti vinoſi ſymbolo. Non enim proinde ſpiritus vini erit vegetabilium principium, quatenus cuncta in ſe diverſa, in hoc conſentiant ſpiritu, & ex ſingulis educi poſſet; ſed ſpiritus vini habet effectus, & producti rationem: Sunt igitur ſimiliter tria illa principiata; non autem principia.

74. An enim ſanguis ſale carebit in diſtillando, quia ſecrevit lotium, quod Paracelſus ſalem cruoris vocat? Et ſi ſal unum de principiis, certe cruor erit æternus in ſuppoſito, ſi careat initio, vel aliquid ſine principio ſalis, poterit ſubſiſtere ex mercurio & ſulfure. Quod Paracelſo non viſum eſt alienum, luſtranti cum propria trium primorum doctrina. Ubi cruorem & carnem leproſorum omni ſale priva docet. Caditque hinc iterum ulcerum ſua hiſtoria, ſi leproſorum ſint ſpontanea, & non ſpernenda ulcera ſine ſale.

75. Male enim ſalem potus, à ſale cruoris diſtinxit. Nec cognovit differentiam ſalis in latice externo, à ſale qui è cruore per diſtillationem emungitur tortura ignis. Totus neſcius, unde ſal in urina eſſet, non eſitato ſale. Quia digeſtionum ignorata claſſe, naturalis ſcientia in Paracelſo tenebris fuit obfuſcata, & per Medentum inſcitiam abbreviantur dies mortalium, fiuntque gibboſa cœmiteria.

76. De quinta eſſentia quoque ſobrie eſt inquiſitum hactenus, quaſi glorioſum per ignaviam ſubſcripſiſſe aliorum commentis, & hæſiſſe in fabuloſis principiis. Eſſentia itaque diverſis dicitur nominibus. Principaliſſime enim intelligitur de Deo optimo max, qui omnium eſt vera, immediata, ipſiſſimaque eſſentia, à qua eſſe rerum defluit, & dependet, inſeparabile in natura.

77. Eſſentia autem pro eſſe rerum actuali, in abſtracto, eſt vita in viventibus, ſive animo. Alioquin eſt forma, propter quam unumquodque eſt id, quod eſt. Vita autem ſive fotma, à Chymicis non eſt in eſſentiam aſſumta, quod defuncta re, in nihilum redeat: proinde conſiderarunt præclariſſimam quandam ſubſtantiam, cui tota craſis, ac rei entelechia inhæret, quale eſt in aromatibus oleum leviuſculum, quo abſtracto, remanet corpus aromatis, velut ingratum. Cinnamomum puta, abducto oleo, ſapit corticem quercus ſua adſtrictione. In rebus tinctis vero, eſſentia eſt coloratus liquor à rebus exttactus. Qnæ ſubſtantiæ, ut ſunt magis activæ: ita ſe habent per modum vitæ, aut formæ, ad maſſam reſiduam.

78. Adeo ut nomen eſſentiæ ſit plane metapho-

taphoricum. Quapropter plurima non habent eſſentiam, prout de mercurio, cryſtallo,ſaxis, rebusque homogeneis demonſtravi.

79. Tum denique non raro, major poteſtas & energia eſt in re integra, quam in ſeparata eſſentia. Ut patet in magnete, carabe,&c. Plurima namque ſimplicia, ſpecificam proprietatem per præparationem, magisque per ſeparationem, & ignem amittunt. In ungula Alcis, ac bezoardicis quiddam eſt, quod crudis ſimplicibus proprium eſſe mavult. Herbarum autem formæ, ſive eſſentiæ, artifici ſubeſſe nolunt. Perinde enim multa valent, ſive vis (animam vocant) vegetativa oppetiverit, ſive adhuc inexſtiterit. Poſtquam autem planè exaruerunt, quædam eſſentiam proferunt; multæ verò, (inprimis hydropiper) eandem amittunt. Utut ergò ſumatur eſſentia, nomen improprium, & quinta, epithetum inſipiens eſt. Siquidem quam ſpondent eſſentiam, vel non ineſt æquè omnibus, neque paret Artifici, vel non trahitur undecunque. Sub aliis verò in cruditate rerum ridet operoſos labores. Nec omne generatim aroma ſedet in vita media, ſed in ultima. Nam flores Jaſmini, Lilii convallium,&c. putrendo amittunt gratum odorem, & vires medicas, aceſcunt, nec priorem fragrantiam reaſſumunt unquam. Alibi verò ſedet aroma, ſub vita media, quæ nempe ſub putredine ſervant odorem, quem diſtillando edunt, ut roſæ.

80. Res hæc fefellit Paracelſum, atque putare fecit, rerum eſſentias ſic putrere; Atque ſic neſcius, ut in fimo, ſtercoratisque agris, in perpetuum ſoſpites manſuras dictaverit. Neſcius, quod exſolutis, ac defunctis ſeminum muniis, cuncta ad quietem ſe dedant, primumque tandem aquæ hoſpitium repetant, vel ſaltem ſupervenienti ſemini robuſtiori parentia, in novas ſe colonias,novasque ſcenas, ſe iterum duci tolerant.

81. Imo ſunt plura ſimplicia, quæ fragantiam, quam ante ſua in ſpecie non habebant, inveniant in ſinu putredinum. Qualia ſunt moſchus,zibetta, ambarum, ſtercora quædam brutorum, atque ligna putrentia. Fracedo quippe varia illis ſuboritur, undè ſemnia fragrantiam ſibi hauriunt, transplantantque in novam generationem. Aroma ergo, ſi balſamo vitæ mediæ alligatum, per partium ſeparationem, in putredine non ſuperatur, commodiusque è corruptis ſequeſtratur.

82. Eſſentia ergò chymica, proprie non quinta, cum non ſint quatuor aliæ in concreto, neque eſt extractum è tribus; ſed eſt pars ſeminalis de ſulfure concreti. De ſulfure,inquam, quia ſulfur eſt proles efficientis, adeoque magis formalis. Cinnamomum enim, dum ſine aromate eſt, cinnamomum quidem adhuc, prout fœtus,aut fatuus, ſunt homines. Ego itaque optimam rei partem, ejus craſin nuncupo, ſive aroma oleat,ſive non. In herbis non fragrantibus verò, liquorem ſeminalem, illarum craſin dico.

83. Scio nimirum ex qualibet planta, vel ſemine, itemque ex trunco quarundam, extrahi liquorem,qui contineat ſeminis poteſtatem:qui liquor, licet non ſit ſationibus aptus, eo quod incluſum illi ſemen,moram in terra trahere non valens exhalet:attamen ſuæ conſimilis plantam, mirifica fœcunditate beat, ad radicem affuſus. Craſin namque ad propagationem continet ſeminalis liquor, ideoque & vere eſſentialis eſt; non tamen vulgo notus, imò ne quidem expertiſſimis quibusque. Proinde progreſſus educendi quintas eſſentias, ceu vanos commiſeror.

84. Non mirum ſane, ſi omnes vires generati luceant in craſi. Saltem aromatum olea, quatenus olea, digeſtioni noſtræ reluctantia, ac invicta, parum juvaminis adferunt, cum ſcilicet non niſi odoris gratia, intro aſſumta, reficiant, nos parvo ſpatio. At quando oleum cinnamomi,&c. ſuo ſali alkali miſcetur, absque omni aqua trium menſium artificioſa occultaque circulatione, totum in ſalem volatilem commutatum eſt,vere eſſentiam ſui ſimplicis in nobis exprimit, & usque in prima noſtri conſtitutiva ſeſe ingerit. Alias autem,ubi vis medica in odoribus occultatur (odores quidem fortes ac pertinaces ſuperant vires noſtras, & vix ab Archeo ſuperantur, atque digeruntur, adeoque importune in nos agunt; multum namque Archeus laborat, ut illos deſtruat, & in ſubſtantiam, cui inſunt, ſuos odores imprimat) & præcipuè ſi fermentantes fuerint,utut ſolamen promiſerint,

quia tamen non perſiſtunt, ut in prima conſtitutiva penetrent, conſtans non præbent in medendo ſolamen. Maximè quod facile in ſeipſis concidant, atque degenerent ſponte: ergo magis, ſi à noſtris facultatibus ſubigantur. Sic nempe muſcus & aromata moriuntur, ſi craſis abſceſſerit, licet corpus in ſe ſoſpes manſerit, adeoq; craſis rei nequicquã tangit rerũ ſomniata initia.

DE FLATIBUS.

1. *Blas ſive Flatus quadruplex.*
2. *Gas vitæ, & ventus mundi toto diſcrepant elemento.*
3. *Opinio Galenica de flatibus.*
4. *Gas quintuplex ignorarunt.*
5. *Pyrotechnia quid doceat?*
6. *Decepta Schola.*
7. *Sibi contradicunt.*
8. *Error Paracelſi de limbo Microcoſmi.*
9. *Ridicula ejus doctrina, de quadruplici colica, & microcoſmica identitate.*
10. *In nobis non eſſe Gas ventoſum, niſi inſpiretur.*
11. *Cur Paracelſus neglexerit in utero cardines univerſi.*
12. *Redarguutur Paracelſus.*
13. *Error ejus de contractura è colicâ.*
14. *Cauſa præfatæ contracturæ, & Paralyſis.*
15. *Vita muſculorum concluditur ex Blas illorum.*
16. *Cor non eſt ultimum moriens.*
17. *Inſana remedia in Flatibus.*
18. *Quale eſſet ventos pellens, aut diſcutiens.*
19. *Ignorantur adhuc proprietates Torminum.*
20. *Vterus propriis caret flatibus.*
21. *Flatus non extra metas excitantur.*
22. *Pleuritis flatulenta figmento ortum debet.*
23. *Conceptos ventos accuſaſſe pudendum.*
24. *Morborum quorumcunque initium, à pleriſque accuſatur ventus.*
25. *Qualiter adhuc occurat frigus?*
26. *Quid hac in parte noſcendum?*
27. *Quid deinceps agendum?*
28. *A quibus ſint inventa remedia uſualia in flatibus proficua.*
29. *Ileon non eſt inteſtini averſa contorſio.*
30. *Iſte affectus, in cauſis & modo fuit huc uſque ignotus.*
31. *Hiſtoria fraudem Scholarum detexit.*
32. *De flatibus doctrina nova.*
33. *Sextuplex in nobis flatus.*
34. *Nullus poteſt flatus in nobis eſſe halitus.*
35. *Quid Gas ſylveſtre?*
36. *Diſtinguuntur flatus.*
37. *Quidam flatus inteſtino neceſſarius, de quo nemo hactenus.*
38. *Probatur per monſtrum.*
39. *Sequelæ aliquot inde profluæ.*
40. *Conſideratio circa mediocritatem & affluentiam hujus flatus.*
41. *E cibis vitiatis, aut excrementis vitioſo fermento imbutis, dolores Torminum.*
42. *Contractura inteſtini.*
43. *Galenus ignarus uſus partium.*
44. *Schola neglectis aliis flatibus tantum peditum reſpexere, unde pedantiſmus.*
45. *Flatus tympanitidis.*
46. *Effectus fermenti ſtercorei, reſpectu flatuum.*
47. *Cur à Laxantibus flatus fœtidiſſimi?*
48. *Stercora non ſunt rerum ſpontaneæ putredines.*
49. *Differentia inter flatum Stomachi, Ilei, & Coli.*
50. *Schema flatuum in nobis.*
51. *Tympanitis lethalior aſcite.*
52. *Duæ conſiderationes de flatibus.*
53. *Conſideratio flatuum.*
54. *Flatus vitium noſtrum eſt, non rerum.*
55. *Alteritas flatuum quid reſpiciat?*
56. *Flatus in nobis fieri agente patrante, non autem ſeparante.*
57. *Impugnatur Galenus de flatibus.*
58. *Iterato aliquoties.*
59. *Error circa edulia Venerea.*
60. *Venus ſpectat ad lienem.*
61. *Generatio flatuum, unde & quomodo?*
62. *Paradigma flatuum.*
63. *Flatus non praexſiſtit in cibo.*
64. *Notabile de uva.*
65. *Notabile de fermento.*
66. *Reſpectus flatuum & ſtomachi.*
67. *Mechanica flatuum in triplici monarchia.*

68. Ne-

68. *Notabile Gas Tartari.*
69. *Flatus ciborum.*
70. *Sulphur docet materiam flatulentam; ſtercoreique fermenti ſuppoſitionem.*
71. *Tormina unde.*
72. *Cur venena tumefaciant plerumque habitum corporis.*
73. *Cur fermentata Judæis vetita.*
74. *Cadaver ſubmerſum, quando emergat.*
75. *Notabile de ſeminibus calidis minoribus remedium.*
76. *Judicium inſpecto cadavere generoſæ matronæ.*
77. *Vanitas nominis & remedii pellentis ventos.*
78. *Diſtinctio Volvuli à Torminibus.*

POſtquam Medentum judicioſiores, ab elementis, humoribus, & Aſtris opem fruſtra imploraſſent, Tartarum denique, nec non Chymicorum putata initia, incaſſum ad auxilia ſua invocaſſent, meditati ſunt deinceps, invitis Scholis Galenicis, quod cæphalalgia, hemicranii dolor capitis, & qui heſterna crapula relictus eſt, itemque vertigo, deliria, aſthmata, plevritides nothæ, ſpaſmus, crampus, ſatyriaſis, tympanites uteri, imò & Epilepſiæ furores, cum aliquot aliis affectibus, ſpecie diremtis, extra controverſiam ſua debeant initia flatibus, atque vaporibus: Quapropter & catalogum jure pari ampliantes ad librum περὶ φυσικῶν Hippocratis, ſuas deflexerunt inveſtigationes. Senex ille omnes omnino morbos ſic flatibus conſecravit, ut ventos promiſcuè confuderit cum vitæ principiis. Cœperunt ergo feliciora Scholarum ingenia non tam inveſtigare flatuum naturam, atq; proprietates, quantum datis & conceſſis flatuum hypotheſibus ulterius ſuperſtruere, atque ædificare omnium ferè morborum naturam, atque cauſas, eaſque dicare flatibus, vaporibus & exhalationibus infernè ſurſum ſcandentibus. Aut præceps deorſum deturbatis. At cum ſe penitus extricare anguſtiis nequirent nec tanti ædificium firmum ſtare poſſet, quod nullo fundamento ſolidioris diſquiſitionis inniteretur, quaſi filum incepti abruptum eſt nimia contorſione. Equidem Hippocrates flatum in prædicamentum conſtrinxit, ſive vitæ, ſive mortis, ſive demum interitus participes eſſent, & cauſas continerent, ſive cœlitus per Blas ſtellarum excitarentur, adeoque orbitæ cœleſtis analogiſmos pollicerentur, ſive demum ſublunari, ſive voluntariæ legi parerent. Totum nempe indeciſum reliquit. Adeoque diſruptam reliquit methodum. Stetitque, quia nondum tanta erat morborum neceſſitas, experientia, frequentia, atque perverſitas.

2. Nondum etiam ſciebatur, quod ſpiritus vitales lumen vitæ concepiſſent, quod animæ ſenſitivæ, quodque formarum Animantatorum eſſent proximæ ſedes, adeoque totius eſſentiæ craſin continerent. Nemo enim tum materiam illius Gas, aquam eſſe didicerat, adeoque toto elemento ſpiritum vitalem à vento mundi diſcrepare, nemo adhuc ſomniaverat. Enimvero Scholæ facile in hanc foveam flatuum decidiſſent, & pertinacius permanſiſſent, niſi purgantium & phlebotomiæ vana præſidia in ventis agnoſcerent, ſeſeque fruſtra futuros, citra amborum ejuſmodi præſidiorum opem præviderent.

3. Galenus quidem viderat, olea, & pinguedines, per ignem ſenſim exhalare, putavit idcirco, & ventos in nobis liquata pinguedine, vel digeſtionum inordinatione ſuſcitari, utpotè qui diſtinguere nequivit aerem, ſive ventum, ab exhalatione, à vapore, & à flatu.

4. Neſcivit inquam Schola Galenica hactenus differentiam inter Gas ventoſum (quod merè aer eſt, id eſt, ventus, per ſyderum Blas commotus) Gas pingue, Gas ſiccum, quod ſublimatum dicitur, Gas fuliginoſum, ſive endimicum, & Gas ſylveſtre, ſive incoercibile, quod in corpus cogi non poteſt viſibile.

5. Quocirca inexcuſabilis manſit tenebrarum naturalium obſcuritas, penes ignaros Pyrotechniæ. Quæ nos inſtruit, quo gradu aquoſa, quove gradu & ordine, quævis pinguedo evolet, qua demum ſeparatione, quove fermento corpora ab invicem diſcedant, putreſcant, quid ſecum ſingula per analyſin aſportent, quo denique medio ſeminum craſes, & concreti proprietates ſe referant. Qua tandem opera, totum quicquid in nobis eſt, citra partium ſeparationem, in diaphæreſin diſponantur.

6. Audi-

6. Audiverant quidem ventos in ventre, borborigmos innocuos, & doloroſa tormina dein in ſtomacho, atque colo animadverterunt, in hyeme verò, ventorum pluralitatem, quocirca ſomniarunt glaciale phlegma in inteſtinis, & calida remedia frigidis morbis apponenda.

7. In quo primum implicant ſibi Scholæ, dum vaporum & ventoſitatum originem tradunt, & has curare, contrariis (ut vocant) remediis profligare intendunt. Nam principiis, medio, atque modo ſibi contradicunt. Etenim ſi ventoſitates in nobis ſint vapores, aut exhalationes: certè, major dolorum atque flatuum excitatio, & partium diſtentio ſequetur, adhibitis contra ventos calidis, eo quod vapores augeri eſt neceſſe, cruciatuſque, tam propter diſtentiones, quàm ventorum acrimoniam, multiplicari. Idque per totum probat ars diſtillandi.

8. Paracelſus licet Pyrotechniæ Dynaſta, non fuit immunis à ventorum turbine. Quippe qui ignoravit ventorum, & aëris naturam, materiam vaporum ſive flatuum. Gas eſſe aquoſum, illorum cauſas efficientes, modos, media, ut & materiam, eſſe aquam ſemine imprægnatam. Utpote qui authoritates Philoſophiæ planè ſprevit, & naturam conatus eſt, ſubter ſuum idiotiſmum ligare, à naturæ lumine quoque derelictus eſt, permittente Deo, qui ejuſmodi conatus ubique facit irritos. Nemo quoque ad ſapientiam pervenit unquam, qui ſe perveniſſe putavit. Paracelſus enim conſtanter ubique perſuadet, nos omnium morbos ac defectus ſentire debuiſſe, quod ſimus extractum totius univerſi, hactenus omnifariam. Univerſum tanquam parentem filii exprimere debeamus. Ita namque ventos, eorumque varietates, nos continere vult, Tormina noſtra quoque tempeſtatibus aeris reſpondere. At nolim, ab auguſta Dei imagine, vel latum unguem homines diſcedere, ut macrocoſmum potius, quam Deum in imagine referamus. Credo enim, me non eſſe hominem, ut morbis ſubeſſem, & ſic referrem pirke olam, aut holam hapiroud, ſed potius ſcio me morbis ſubeſſe, ut depravatam naturam & mortalem oſtenderem, hominem autem me non alio fine eſſe, quàm ut ad Dei beneplacitum ejus repræſentem vivam imaginem.

9. Tormina itaque vir ille quadrifariam partitur, juxta quatuor conſuetos ventorum cardines. Quorum Septentrionem inprimis locat in lumbis, cujus ventus in ſua colica flaret contra umbilicum; In umbilico verò Auſtrum ponit, quia diametro ſua in dorſum flaret. Sic & orientem in dextris, ut occidentem in ſiniſtris diſpoſuit, ſinguliſque ventorum tandem propria adſcribit remedia, ſub hieroglyphicis ſibi nondum cognitis involuta.

10. Eheu! quam triſti pignore hæc cuncta, & quam ludicro medio, medendi principatum invaſit vir ille! ut nimirum microcoſmi ſinguli ſimus! quam enim caro pretio nobis vendit, hanc macrocoſmi ideam! & quam penurioſo argumento ſua fundat ſomnia! Cum revera in nobis nulli ſint venti, nec ventorum materia, quam non inſpiramus, & exſpiramus.

11. Aliàs neque Gas flatulentum in nobis eſſe, niſi una via, domo, & itione. Nempe à ſtomacho per inteſtina, in anum uſque. Noverat quidem Paracelſus hæc partim, ventorum denique in Utero, Plevra, Capite, & Muſculis eſſe aniles fabulas: Verumtamen majores adhuc texuit, ut ridiculos componeret hos ventorum cardines, quos potiori jure in uterum, quàm inteſtina tranſtuliſſet. Qui ingenti cum dolore, ſe nunc in ſiniſtrum abdominis latus, quandoq; in dexterum torquet, obſeditque vel umbilicum vel ſe ponè ad dorſum & lumbos inclinat. Sed dubius manſiſſet, ubinam quintum ventum, in præcipiti utero, & ubinam ſextum reperiſſet, dum rectà ſurſum uterus fertur. Ideoque etſi ad tædium, de uteri aſtro, libro peculiari declamet, cardines mundi tamen in exorbitationibus uterinis dormitans neglexit. Quamquam uterum etiam mundum, ſed Microcoſmo adhuc minorem, ſeriò vocitet.

12. Sed heus Paracelſe! ſupponendo aliquot ulnas inteſtini, vento diſtentas, illumque ventum utrimque concluſum, (ſi enim non concluſus eſt, nec dolebit, nec tendet; ſed ſuo emunctorio ſponte evacuabitur) adeoque neque ſpirare, nec lateraliter more ventorum ferri. Quæſtio mea eſt de nomine, eſſentia, origine, & remedio venti illius? Deinde, forte 40. vicibus, Ileon, tam à tergo antrorſum, quam laterali,

rali, utrimque ductu cum extendatur, quânam quotâ que inteſtini contorſione, quatuor ventorum cardines ſuum habebunt ſitum, nomen, nominisque proprietatem? Sic enim in ſingulis gyris jam eſſent quadraginta Auſtri, totidemque ſeptemtriones, &c. Si enim in vigeſima vel in ſingula contorſione inteſtini, rationem addere debuiſſes, cur non in decima, aut 12. ſi fidem tibi hæc ſominanti adhiberi optabas.

13. At ſanè non fuiſti illorum ventorum fidelis Æolus: quippe advertens colicam, contractos ſæpe musculos manuum, convulſiones inquam, atque paralyſes dediſſe, non erubuiſti dicere, ventos ab inteſtinis per omnes musculos & tendines ferri. Tantoque licentioſius id adſtruxiſti, quod pronas Scholas invenias in omnem vaporum atque ventorum famulatum, pro omnibus fortè morbis. Etenim dum in elementis, complexionibus, & humoribus, dictante intus veritatis teſtimonio, ſibi quietem non reperirent, confuſæ quæſiverunt modum, quo per vapores, & ventos cauſam morborum reperirent. Fortè enim dum humores ipſas fefelliſſent, optabant per ventorum inviſibilem poſitionem redargui non poſſe. Inventum ſanè fuit impoſtoris Satanæ, qui cum Dei ſimius conetur eſſe, per fidem inviſibilium, intellectum credulorum ſibi deberi prætendit. Ac pro omnibus morbis ſufficere, modo venter ſuos borborigmos auribus obſtrepet. Ideoque & de flatibus agere omnino debui.

14. Miſeror ſanè utrobique tantam Paracelſi inconſtantiam, & credendum inſcitiam, quibus ſibi prætentum Monarchæ Arcanorum titulum præcludit, & amputat. Nescivit nempe hoc loco, cujuslibet veneni, etiam ſpecie amica purgantium exhibiti, illam eſſe proprietatem, ut Archeum commoveant, ejusque Blas concitent, juxta Aphoriſm. *Spaſmus poſt helleborum lethalis.* Illamque colicam, quæ præter conſueta tormina, ex acido provenientia, inſuper veneni labem continere, eſſeque convulſionis authricem. Licet ventus interim non extra Ileon feratur.

15. Sic homo, cum totali virium extinctione moriens, relinquit ſuum cadaver generali Tetano utrimque tenſum; Aſt ubi violenta abripitur morte, eſt ejus cadaver flaccidum. Unde didici, vitam quandam, ſenſationem, & motum, ſive Blas, eſſe in carne, præter voluntarum. Vita illa nimirum venena & mortem cum extinctione apprehendens, utrimque tendit tendines.

16. Unde falſum eſt, cor eſſe ultimum moriens. Superſtes namque manet adhuc vita muſculorum, quæ inſectis eſt potiſſima, adeoque & avulſo capite, muſcæ adhuc avolant. Et muliere dudum mortua, non raro uterus profligavit ſuum fœtum. Omnis itaque muſculorum convulſio, ſive ex colica, ſive ſumto laxante veneno, vel alio, non eſt ex motu voluntario, ſed ex naturali ſenſatione, motuque muſculorū; non autem quod flatus tendens inteſtina, etiam muſculos efficienter tendat. Prout lib. de Lithiaſi, Tract. de ſenſu, ſenſatione abunde firmavi.

17. Inſanum igitur eſt decretum: Hoc eſt carminativum: Iſtud ventos pellit: Illud verò flatus diſcutit. Quaſi per carmina venti abſcederent, Medentibus ejurandi. Etenim ſi ductus & exitus patent, ventus nequaquam forinſeco auxilio eget, ut neque pulſore alieno, ut exeat. Imò quod magis eſt, non ſemper tormina ceſſant, etſi flatibus egreſſus ſit liber. Alioqui ſi via citra impedimentum eſt, flatus, velit nolit Medicus, illam inveniet: ſiquidem unica tantum, ſibique continua inteſtinorum eſt via.

18. Pellentia verò ejusmodi deberent aliquod medium habere, prout piſtillum protrudit contenta enemata. Illud autem, ut debitè ſit pellendo flatui, deberet adæquatè ductui inteſtinorum reſpondere, tam in gracilibus, quam groſſioribus: atque inſuper habere pulſivum Blas. Atqui ventus concluſus minus dolet, quamdiu quieſcit: ita pulſivum omne remediū, neceſſario torminum dolores augeret, adeoque natura indicat, à pellentibus flatus abſtinendum. Sed meditantur fortè, carminativis vim flagri ineſſe. Flatus verò inſtar pecudum eſſe. An enim piſtillo adæquato, ſe, ſuaque carminativa deſtitui agnoſcunt? vel fortè carminativa, vocis inſtar habere, pecudes abigentis? flatusque hortatui carminantium auſcultare?

19. Scio equidem hinc Scholas ignorare vim, proprietatem, cauſas & modum, tam torminum, quàm remediorum. Non enim venti ſunt pellendi, non denique diſcutiendi. Hoc enim eſt impoſſibile: illud verò puerile figmentum continet, nec etiam à probo flatus ſunt ullo carmine compeſcendi, cujus tamen etymon in Scholis religioſum hactenus manet.

20. Flatus internè in utero non ſuſcitantur, quia uterus materia flatulenta deſtituitur, ejusq; digeſtio non eſt opportuna creandis flatibus; externè autem, vix aër intrat in uterum: utpote qui ne vacuum patiatur, ſua membrana, totus concidit madidâ & flaccidâ: adeoque ſua ſpontè, aëri aditus præcluditur ſpiranti, niſi vi per organum is injiciatur.

21. Denique nec venti externi ab ore vim mutuant, ut intrent in regiones inſolitas, utque pertundant fortiter adnatam plevram, inter hanc verò, & muſculos intercoſtales, flatulam concitent plevritidem, atque dein mox plevram à coſtis lacerent, veramque plevritidis phlegmonem fabricent.

22. Quia aëri nulla iſtuc eſt via: imò ſi eò pertingeret, à tergo Blas non habet, quod alicujus noxæ eſſet. Quaque intraſſet, priusquam nocuiſſet enim, exſpiraſſet ideo. Internè quoq; flatus illis partibus nec fiunt, obſtante materia ex qua, & efficiente.

23. Anilis quoque eſt figmenti ſimile, quod externus ventus, ſive aëris flatus, pellem, utut poroſam, perforet, prout & carnoſam membranam, ſimul & muſculos ſubter eam. Juxta Medentum pudendam rationem, qua dicunt: Contraxit ſerò ventū, undè partes male habent.

24. Hanc nempe omnibus ferè morbis à capite in talum uſque, cauſam aſſignari, ſæpe cum mea verecundia audivi. Intemperies aeris, incapitis, oculorum, aurium, dentium, gulæ vitia incuſatur. In raucedines, tuſſes, item defluxiones omnes, apepſias, febres, adeoque pyxis Pandoræ, aer putatus eſt. Idque nedum frigoris attactu, ut cauſa extera, ſed ut intrò hauſtus flatus, ibidemque detentus indebitè. De quibus alias. Nunc autem de noſtris, & internis flatibus ſermo.

25. Concedo quidem frigus inſuetum, (ut mortis ſatellitem,) partem aliquam nobilem, vel ſervilem afficere quidem, quatenus ultimam ejus digeſtionem turbat, unde excrementa partium ſimilarium, dolores, imò & apoſtemata diverſimode ſequantur. Sed in his eſt frigoris facultas tantum externa cauſa occaſionalis; Præcautionem, non item curam, aut qualitatem remedii indicans. Valeant ergò Scholarum nugæ.

26. Cæterum ut aliquis Medentis rite fungatur munere, noverit primum, quid ſit ventus, quid dein ſit flatus, unde fiat, cur doleat: tum illi facile erit remedium.

27. Cauſa nimirum flatuum cognita, cavendum, ne illorum concretum in Gas vertatur. Gas autem, quod ſemel factum eſt, facilem ſibi viam parat. Sin minus, & inteſtinum, qua ſe eſt inferius, ſi ſit duriore obſtaculo obſtipatum, hoc eſt ſolvendum. Sed ubi nullum eſt excrementi interſtitium, & tamen tormina pergunt, nonne fruſtranea erunt, quæ ventos pellunt? & ſtulta quæ diſcutiunt? Siquidem non flatus, ſed materia, unde contrahuntur inteſtina, ipſaque inteſtina flatus generant, averruncanda eſt? Non inquam ad productum flatum, ſed ad cauſam producentem, cura convertatur.

28. Video itaque remedia, anethi, carvi, aniſi, cymini, dauci, &c. non à Scholis, torminum cauſas ignorantibus, eſſe inventa; ſed parvulis atque pauperculis, commiſeratione divina enotuiſſe, à quibus Scholæ, ut & reliqua plura experimenta, iſthinc mendicarunt. Siquidem flatuum origo, eſſentia, materia, proprietas, proceſſus & hiſtoria, Scholas latuere.

29. Denique nec eſt volvulus, Ileon, ſeu barbari nominis, Miſerere mei, minoris inteſtini aliqua contorſio, & apogæum. Nam præterquā quod eſſet perpetuum, ac neceſſario recidivum malum, repugnat Anatomia, quæ inteſtinum veſtiri meſenterio, amictu ſcilicet externo, veſte tertia, & ſuperpellicea, eoque meſenterio ad lumbos alligata, propendere. Itaque ſemel illo vinculo disrupto, ſpretaque ſocietate meſenterii, non eſt de cætero, ſpes reductionis inteſtinorum, in priſtinam capſam, à qua, disrupto carcere, ſe liberaſſent: Adeoque malum forte fortuna reſtitutum, neceſſario mox recurreret, atque in pejus ſemper deinceps rueret. Deniq; toto inteſtini tractu, nulla deinceps cum venis eſſet nutritio, nullaque in vitam chyli attractio; cum

cum tamen interim morbus iſte facili cedat remedio. Etenim ſi præter gyros ſolitos, inteſtinum contortum eſſet, quis eſſet ille motor; quisve tortor? Ab extrinſeco enim nullum habet, nullumque timet, quod glabro omento, & abdominis ſimplici veſica, contegitur inteſtinum. Ab interno quoque, ſi excremento obſtitetur, (hoc enim, neque aliud, illi accidere poteſt,) jam oppilatum eſt Ileon inteſtinum (in quo nondum ſolent excrementa indurari,) per ſtercus inſolitum; non autem contortum, non extra capſam meſenterii diſſolutum.

30. Adeoque ſtupentibus Scholis, iſte morbus eſt ignoratus in cauſis, & modo.

31. Memini enim Thomam Balbani Antverpiæ, me adoleſcentulo, volvulo ſive Ileo extinctum intra hebdomadam, octoginta mille libras Flandricas ſanaturo obtuliſſe, dimiſſis veredariis quoquo verſus. Antverpienſes Medici, tum Scholarum decreto, incuſarunt alto ſupercilio involutum inteſtinum, & velut nodo Gordiano intortum, ſuæ ignorantiæ eminus, per excuſationem, remedium, non autem ægro proſpicientes. Sed Anatome fraudem, & craſſam ignorantiam detexit. Repertum namque fuit durum ſtercus in gracili inteſtino, ſedecim digitis, ſupra monoculum hæſitaſſe, multamque ſolutam ſaburram per Ileon deſuper nataſſe. Rarum eſt enim, ſtercora induреſcere in gracili inteſtino. Quapropter deinceps neminem (malè vocato) vovulo perire ſivi. Potandos nimirum dedi aliquot globulos plumbeos muſquetarum, ut ſui ſolo pondere durum iſtud excrementum propellant. Quo enim plures hauriuntur & majores, eo tutior & celerior ſequitur ſanatio, modo æger ſtet, ambulet, vel velut ducatur erecto abdomine.

32. Nunc porro flatuum hiſtoriam, licet ſordidam, enarrabo. Eſt nimirum omnis flatus in ſtomacho, & inteſtinis. Prout venti tantum ſunt in aëre, non autem infra aquam & terram. Flatus nimirum nativitas præexigit acidum aliquod ſtomachale, & tamen non fermentale ordinarium. Quod quia alibi non reperitur, quam præfatis locis, etiam flatus nuſquam alibi generatur, prout poſthac patebit.

33. Denique omnis flatus, vel ſuſcitatur à cibis nondum digeſtis, vel à cremore, vel à ſtercore ciborum, vel ab alimento inteſtinorum ſpermatico, degenerante. Eſt ergo quadruplex flatus in nobis internus, quintus externus Tympanias, qui extra inteſtinum clauditur. Unus naturalis ac requiſitus, ſeu ordinarius. Septimus vero venenoſus in corporis habitu.

34. Illorum autem nullus eſt vapor, ſive halitus aquoſus: quippe qui ſponte, atque propria conſiſtentia, ſtatim & facile in aquam redit. Nullus denique flatuum eſt aër, aut ventus. Cum ventus, ſive aër, non ſit de compoſitione concretorum, prout longe lateque probavi.

35. Ergo reſtat, quod omnis in nobis flatus ſit Gas ſylveſtre, inter digeſtiones excitatum, è cibis, potibus, & excrementis.

36. Unus ergo eſt in ſtomacho, & ructus dicitur, eſtque inſipidus, acidus, ponticus, nidoroſus, fœtens, vel ſpecificus. Specificum voco cibi incocti: ſic nempe allium, raphanus, atque ſimilia, ſuos præbent ſapores in ructu. Inſipidus verò & acidus, eſt ructus cremoris digeſti quidem, ſed ſtomachi impotentia excitatus. Ponticus autem, qualis in Orexi, nidoroſusque fiunt è cibis, in ſtercoream propè indolem degeneratis. Eſt ergo & alter flatus, gracilibus inteſtinis ſuſcitatus, vitio fermenti fellei: eſtque vel inſipidus, acerbus, acer, amarus, ſtercoreus, cadaveroſus, vel putidus, juxta materiæ varietatem, & fermenti fellei poteſtatem. Hic flatus dicitur peditus, nec per pylorum adſcendit unquam in ſtomachum. Qui ſi putidus aut nidoroſus ſit, denotat fermentum ſtercoreum præmaturum, & in alienam meſſem ſublatum. Sunt præterea duo adhuc flatus in nobis: Unus plane heteroclitus, tam in inteſtinis, quam toto corporis habitu detentus, atque natus. Etenim ex fermento venenoſo, & ſtercoreo extrinſeco, oritur quidam flatus in ultima digeſtione partium ſimilarium. Dum nimirum aſſumto veneno, tumeſcunt cadavera, & inflantur: Corruptio enim acida in carnes intrat, modo heteroclito: moriturque pars ſolida, ac extinguitur nimirum ſpiritus inſitus vitalis, & toxici veneno pars afficitur, unde flatus ſtercoreus, cadaveroſus, naturæ noſtræ

abominabilis. Atque ſic proximum, ſeu ſpermaticum ſolidarum partium alimentum, mutatur in Gas ſilveſtre, tumetque totum corpus, vel pars peculiariter affecta.

37. Eſt & alter, Inſipidus flatus in Ileo, naturalis ſcilicet, & productum aliquod utile, ordinarium nempe idcirco, & naturale. Cumque fiat plurimus, & multa fame oppreſſus: concluſi mecum, quod ille flatus inſipidus, naſceretur ex ipſomet bene diſpoſito alimento immediato illius inteſtini. Alioquin enim impoſſibile foret, in cœliacis, aliisque ventris diſſolutionibus, tam repentinas celeresque fieri excretiones, ſi Ileon in ſui vacuitate clauſum concidensque, continuitate flatus naturalis, quodammodo non hiaret perpetuo. Id inquam Scholæ indagarunt nunquam. Quibus & ego majores anxietates addam, niſi nempe Ileon ſemper, naturaliter, & mediocriter vento turgeat.

38. Videbantur enim alioquin inprimis aliquarum fibrarum in inteſtinis operæ fruſtraneæ, ſi continuo flatu Ileon mediocriter non tumeat. Puer enim, qui herniam monſtroſam in umbilico patiebatur, (tenui namque velut epidermide, umbilicus totus pellucidus erat, ad ſesqui palmæ extenſionē:) hic enim monſtroſus planè puer, quoties tormina patiebatur, nobis Ilei procellam ſpectandam dabat. Adeo ut inteſtinum iſtud, tanquam ſibi obambulando ebuliiſſet, contorqueri, & convelli videbatur. Idque maxime, quoties nova tormina infeſtarent. Quæ cum ſub doloribus ſic ſe haberent, volui etiam ſubter ſanitatem contemplari, qualis eſſet inteſtinorum œconomia. Atque tum obſervavi alium ſucceſſivum planè motum, quo ſe inteſtina exercebant. Nam quoties aliquid supernè ad anum transmittebatur, erat autem in conſiſtentia liquidioris ſyrupi & obſcure flavum:) inteſtinum ſuis ſe transverſis fibris contraxit, tanquam penitus iſthac clauderetur, atq; excrementum infra ſe depelleret: fiebat enim hoc, ſucceſſiva fibrarum transverſarum contractura, non ſecus atque fidicen digitum poſt digitum aperit, & priorem laxat. Usque adeo propellebat quidem excrementum ſimul cum flatu, ſed hic retrocedebat illico ad priſtinum locum. Ingenti ſane admiratione dignum, Dei providentia, partes intus non feriari, ſed ſic ſine ſenſu & indeſinenter operari, etiam dormientibus nobis. Spectavi denique, quod quantiſper puer textero incumberet lateri, fibræ transverſæ, in inteſtino ſupino ejusdem lateris ſeſe comprimerent, ut excrementum pellerent ſurſum, in partem pronam; attamen, tum nequicquam laborantibus, aut compreſſis villis declivis inteſtini. Vidi itaque flatum non continuo propelli per Ileon ad anum; cum excrementis; ſed retrorſum reſilere & retrocedere ad partes Ilei, mox à ſecluſione excrementi reapertas. Unde conjeci, naturalem atque utilem eſſe ejusmodi flatum, minimeque oneroſum. Eſt namque exactiſſima Ilei iſthæc ſui clauſura, priusquam tenue, labileque ſurſum propelli queat.

39. Quo viſo, mox collegi, primum quod in cœliaca paſſione, nedum erret digeſtiva, propter corruptelam labentis fermenti, ſed & retentiva Pylori, ac præterea, propulſivam inteſtinorum tum ſymptomatico errore furere. Deinde, quod flatus aliqualis ſit Ileo naturalis, à proprio alimento ſpermatico excitatus: adeoque à ſexta digeſtione illius inteſtini oriundus, ſine fœtore, acrimonia, & moleſtia.

40. Atque adeo ſeſe dirigit in mediocritatem quanti. Quicquid autem hujus flatus, ut ſuperfluum, quantitatem ſuperat, mox foras expellitur. Vitium itaque in quanto, ſponte prodit, & facile præſcribitur. Ex ſuperfluo quidem eſt, ſed tamen nec dolet, nec mordet.

41. At ſi ex cibis vitiatis in ſe, vel vitiato fermento, inter digerendum imbutis, flatus ſuſcitentur, dolent ſui acrimonia & exotica impreſſione,

42. Aſt longè potentius, ſi inteſtina convellantur, præcipue ubi mucilago tenax, vitiato fermento imbuta, torminum mater, pertinaciter uſpiam adhæſerit, ad cujus nimirum (fruſtraneam plerumq;) propulſionem, inteſtina ſeſe cōprimunt, convellunt & corrugant. Voco autem contracturam, immanium torminum genitricem, quoties inteſtinum non quidem in transverſum, aut obliquum circuli, ſed prorſus in longitudinem ſui, potiſſimum, quod contracturæ per transverſas & obliquas fibras ſint quotidianæ, naturales, & indolentes.

43. Galenus de uſu partium triumphans, magni à Scholis habitus, à Veſalio oſtenditur 116. locis, ſive erroribus nunquam diſſectionem corporis humani vidiſſe. Quas illius Anatomici, demonſtrationes facti, ut nunquam Scholæ eluent: ita ſuſtineo præcipuos partium uſus, formatricis ſcopos, ſive delicias intactas, neque attentas; ſed ignoratas hactenus. Equidem poſt Galenum ſat viderunt, rectas, obliquas & transverſas inteſtini fibras, valere ad excrementi propulſionem; neſciverunt tamen quorſum, & quomodo illarum ſingulæ in ſuis miniſteriis ſeſe flecterent. Etenim qui in plexu choroide, in ludicris motibus pulmonis, & præteritis pulſuum uſibus, prolixè ſcribendo errarunt temere, ignaviter uſus pulſuum, & inteſtinorum in ſervitiis prætererunt.

44. Hactenus de ructu, & peditu. Itemque de heteroclito flatu, per totum corpus, deque naturali & requiſito flatu Ilei, determinavi. Siquidem nunquam cadaver diſſectum vidi, quod ſpectantibus non offerret Ileum flatu tumidum. Nunc porrò de flatibus torminum morborum, mortiſque authoribus pergam. Tertio loco eſt flatus in craſſioribus, à cæco deinceps inteſtinis genitus. Scholæ ſanè non alium attenderunt flatum præter hunc, quaſi non niſi in Recto, & Colo flatus conciperentur. Ideo & morbum flatuum vocarunt Colicum, diſtinxeruntque ſolidè, in colicam coli, & ſtomachi, in arenoſam, & ventoſam, ſimilesque confuſionum turpitudines. Tertius ergo flatus oritur à fermento ſtercoreo, & putrefactivo: eſtque duplex, à cibo nimirum jam putrefacto, per fermentum ſtercoreum; & ab alimento ſpermatico, degenere, cadaverato, & inſuper ſtercorizato. Hic eſt enim longè omnium fœtidiſſimus.

45. Eſt & tandem peregrinus, qui etſi non in torminibus locum habeat ut cauſa; ſæpe tamen ut eorundem effectus eſt ſubſecutivus, ac plerumque hydrope deterior, vocaturque Tympanias.

46. Stercoreum autem voco fermentum ut extra inteſtinum gignitur, ita & cui ſedes eſt in inteſtino cœco, ubi excrementa ciborum incipiunt putrere, ſub ſpecifica animantorum differentia, adeoque impreſſionem fermenti ſtercorei, juxta ſpeciem propriam, ibidem mutuant. Nec eſt ſanè otioſa, vel ſomniata fermenti hujus fictio, quæ ſpecificam utrobique diverſitatem parit: cum alias non ſit ulla rerum tranſmutatio, abſque peculiari fermento. In hoc itaque fermento, oleoſitates volatilizantur, excitaturque exhalatio inflammabilis è putreſientibus. Quapropter Chymici cuncta in putrefactionem præmittunt, ut quæ alias ponderoſa, occulta, atque clauſa in fæce remanerent, unà cum aquoſitate rei attollerentur. Carnes enim, ova, juſcula, & quæcunque ſponte cadaverantur, fætidiſſima dant excrementa, ut ut & flatus. Sic Ambarum, Muſcus, Zibetta, & aromata ejuſmodi, quia in ſui origine partim ſunt è carnibus, partimque quia fermentum, ſtercoreum illius ſpeciei nacta ſunt ſemel, facile deinde à noſtro fermento iterum ſubacta, fœtidiſſima pariunt excrementa, ac flatus.

47. Hoc titulo quoque excrementa & flatus, quæ à laxantibus proliciuntur, quia jam è cadavere tranſmutato immediatè ſtillantia, tam fermento putrefactivo laxantis veneni, quàm loci, ſive inteſtini, præter propriam adhuc cadaveratæ materiæ horribilitatem ſunt longè putidiſſima.

48. Adeoque vel hinc patet, quod ſit aliquod fermentum ſtercoreum in animantatis: quippe quod præter ſpeciei ſuæ proprietatem, adhuc totidem ſervet in ſe diverſitates, quot objectorum ſunt recipientium. Præcipuè quod ſtercora non ſint rerum ſpontaneæ putredines, aut putrefactiones artificiales; ſed determinatæ, atque ſpecificæ. Cujus energia, cum non procedat dumtaxat ab re ipſa, neceſſe habet authore externo, operante in eodem ſymbolo, ſemper, quoque eodem modo, & charactere. Potiſſimum quod impreſſio ſequatur diſpoſitionem cùm ſanam fermenti ſui, tum etiam ægram.

49. Quod exinde clarius liquet. Quod ructus, ſive flatus originalis in ſtomacho, prout & flatus Ilei extinguant flammam candelæ. Stercoreus autem flatus, qui in ultimis formatur inteſtinis, atque per anum erumpit, tranſmiſſus per flammam candelæ, transvolando accenditur, ac flammam diverſicolo-

rem, Iridis inſtar exprimit. Qui verò in Ileo, ſive inteſtinis gracilibus formatur, nunquam eſt inflammabilis, ſæpe inodorus eſt, niſi alterius miſturam ſecum deferat, non rarò acer, acutus ponticuſque lancinat in ano. Differunt itaque flatus in nobis, materia, forma, loco, fermento, proprietatibus, adeoque & tota ſpecie. Nec minus flatus ſuas habent genericas atque ſpecificas varietates, quàm corpora unde proveniunt. Nam flatus nullatenus ſunt aër. Imò flatus non ſolum diſtinguuntur per materiam ex qua, ſed etiam fermento & flatuum ſemine. Huc ſpectant quæ de ortu Gas, ſive ſpiritus ſylveſtris docui, qui ſanè in priſtino aliàs maneret concreto, niſi adjuncto fermento loci, & ſemine aciditatis hauſto, in flatum ſive Gas conficiatur.

50. Repetam hoc loco genericas diverſitates flatuum in nobis genitorum, ſpecificatas ſuis fermentis, & proprietatibus rerum, unde conſurgant. En Schema. Sunt enim duo in nobis flatus anomali, quorum unus eſt ordinarius, naturalis & neceſſarius in Ileo. Alter planè peſtiferus & heteroclitus, qui aſſumto, vel intus nato veneno, plerumque totum corporis habitum in tumorem extollit. Sunt deinde quatuor flatus in ſtomacho, & inteſtinis. Stomachi unus, qui ructus eſt. Hicque vel ſpecificus eſt, ex cibo indigeſto, duro & pertinaci: Alius inſipidus ex cremore fere digeſto, ſed digeſtionis debilitate natus: Tertius verò eſt acidus, ex cremore digeſto; ſed impedito: Quartus ructus, eſt ponticus, à fermento loci exaſperato productus. Secundus flatus eſt Ilei, habetque aliquot in ſe diverſitates. Quarum prima continet peditum, ex abundantia præfati naturalis oriundum. Altera amarum, qui à fæcibus alienis, ac malè digeſtis prorumpit: Habetque præcocis aliquid fermenti ſtercorei. Succedit & flatus coli, ex cibis non planè ſuo acido ſtomachali liberatis, ſed corruptis per anticipationem, accedente præmature ſtercoreo. Eſt & flatus ſtercoreus, cadaveroſus, ex reſolutione, & putrefactione vividi, vitaliſque alimenti partium ſolidarum.

51. Tandem extra canales inteſtini eſt flatus Tympanias, naſcens ex cauſa morbifica, intra convexum inteſtini, & concavum peritonæi. Quæ cauſa morbifica proprietatem habet toxici, ſed mitiorem. Flatus autem hinc genitus, non eſt de materia morboſica; ſed eſt ejus productum, ex eadem nempe materia eſt, qua naturalis & ordinarius flatus Ilei. Id eſt, ex ipſo alimento immediato inteſtini. Mortalis autem eſt, tam ex cauſa venenoſa, ſive ex morbo radicali, quam rationi loci, quod productus morbus augeatur abſque termino, & ægrum tandem ſuffocet inſtar Aſcitis.

52. Abſoluto jam Schemate, ſpectabis quod materia ex qua flatuum, ſit concretum illud, circa quod fermentum operatur. Deindè quòd qui propulſione, aut diſcuſſione flatus abigere, atque ſic morbum ſuperare contendit, non tollat cauſam, ſed ad ultimum affectum vadat.

53. Quod ut ad oculum clariùs enoteſcat, ſupponam tres fratres, iiſdem potu atque cibo nutritos, quorum unus nullum ferè flatum edat. Alter autem ac debilior multos ructus inſipidos, ac ſubindè acidos pariat. Tertius verò, patiens inteſtinorum amentiam, multos faciat crepitus. Undè inprimis conſpicuum evadit, flatus non fieri ex cibis flatulentis, quorum proindè uſus tantopere vetitus in Scholarum diætetice. Sed prout ſatietas, plerumque plures flatus cauſat, quos ſobrietas excuſat: ideo conſequitur, ſarcinam eſſe oneri; onus verò præſupponere laborem, ſive debilitatem digeſtivæ. Sic poma acidula, ſi torreantur, plurimum flatum afflant, quæ ſi à robuſto ſtomacho edantur, flatus ſunt expertia.

54. Unde ſat liquet, flatum eſſe vitium noſtrum, non autem rerum. Cui nil obſtat, quod quædam aptiora ſint producendis flatibus, atque hinc flatulenta dicantur. Quoniam maximè flatulenta flatus non gignunt, niſi in defectuoſis. Etenim ſi flatus per ſe ac materialiter cibis ineſſet, in omnibus ex æquo flatus prodirent, atque qui minus flatuum emitteret, retentis iiſdem eſſet debilior. Quorum utrumque falſum eſt.

55. Flatuum ergo præfata alteritas, agentem potius, quam materiam incuſat.

56. Denique ſi motus eſſet à materia principaliter, ſitque pinguedinoſus flatus in nobis; ille

ille verò nullatenus cieri poſſet à tepore noſtro, qui obligatur primum humiditatibus vaporalibus, quam exhalatibus ſiccis, & oleoſis queat eſſe ſatis. Itaque vel ex hinc quoque liquet, flatus fieri, agente patrante, non autem ſeparante.

57. Abſurdum denique & illud Galeni, quod quædam ſunt flatulenta in prima digeſtione, alia verò flatum emittant in ſecunda, quam vocat ſanguificationem, adeoque & hinc venerea nominat. Tertia verò flatulenta vocat in ultima digeſtione, prout de cuſtodibus ficulneorum ait, inflatas carnes, atque flatu tumidas, ex eſu caricarum. Nam omnis flatus, qui quomodolibet ineſſet cibis materialiter, ſaltem dum cibus elixatus eſt, ac deinde in cremorem formaliter reſolutus, cum cremor, liquor, ſive aqua flatum intra aut infra ſe neutiquam toleret, neceſſario exhalaret ſtatim per ructum.

58. Flatum autem è ciborum cremore, permanere in ſanguine, ſive peracta ſanguificatione, id ſi rectè trutinetur, contradicit Scholarum Theſi, per quam ſupponunt, ſanguini innaſci ſpiritum naturalem, ſive hepaticum, non quidem externum, è rebus ſuſcitatum atque retentum, ſed de novo factum poteſtate ordinaria hepatis. Eſſet nempe iſte flatus in cruore, flatus peregrinus, (puta paſtinacæ, piſorum, &c.) exoticus, contra formalem cibi in cruorem tranſmutationem rebellis & pervicax. Vel ſi à robore hepatis ponatur, tranſmutatus in naturalem, quam ſupponunt cruoris ſpiritum, inprimis ſpiritus agentis hepatis, non materiæ cruoris erit. Cum quoque flatus, qui alias, non niſi digeſtivæ errore ubique producitur, hoc loco erit privilegiatus, fietque digeſtivæ vigore. Adeoque erit robuſti hepatis, poſſe plurimum flatum è cremore excitare. Ego ſanè debilitatis notoriæ ſignum autumo, non poſſe reducere maſſam tranſmutabilem, in ſubſtantiam univocam, & æquabilem; ſed relinqui flatulentiam peregrinam & heterogeneam, à jecore ſuperandam.

59. Contendunt itaque Scholæ, Veneris robur mendicare ex flatu peregrino? Eritne ergo flatus ex alimentis peregrinis, ſpeciei, & ſpecificæ propagationi aptus? Vel ex phantaſtico jecoris ſpiritu, cruori adhuc immaturo, ingenito, per flatus externi aſſumtionem, in ſpiritum naturalem, aut in ſpermate humanæ generationi aptus? Non credam eò inſaniviſſe Scholas, quaſi ſpermatis atque teſtium primus motor ſit cruoris ſuppoſita aura. Multoque minus alimentorum crudior flatus. Tandem nec Scholæ ſibi in hoc ſatisfaciunt. Nam ſi flatus ciborum permanſiſſet in cremore, atque deinde adhuc in ſanguinis factione ſuperſtes eſſet, non enim actu flatum materialiter perſeverare poſſe putandum, ob rationes præfatas: ergo ſaltem volent, aptitudinem ſive diſpoſitionem materiæ ad flatulentiam permanere. Atqui hoc ipſum ſeriò impugnant, nolentes quod idem accidens ſit in genito, quod prius erat in corrupta. Sed hæc cuncta Scholarum commenta dormiunt modo, poſtquam plenè eſt oſtenſum, nullum eſſe in cruore ſpiritum jecoris, multoque minus piſorum, paſtinacæ, eryngii, aut ſeminis fraxini, retentos flatus. Sat enim oſtendi, Gas, quod in ſanguine vitale oberrat, non flatulentum eſſe, nec flatus, aut odores ciborum referre, ſed luminoſum, ſed formale ens, animæ ſedes.

60. Quod autem materiam, viſcus, proprietatem, alteritates & defectus Veneris Scholis nondum enotuerit, ſuo loco, de Splene docebo. Hic ſufficit, materiam, aut poteſtatem Veneris à flatibus ſeparaſſe.

61. Itaque debilis digeſtio plures parit flatus, quos fortior non reperit, etiam curioſius ſingula examinando, ac robuſtius tranſmutando. Aberrans fermentum namque trahit è re, quod in ea non eſt materialiter; ſed tantum poteſtativè, id eſt, flatus oritur errore fermenti, digerendo alienati. Enimvero flatus non educuntur ex materia, tanquam in illa præexſtitiſſent concreti, aut coagulati: neque ex ipſamet digeſtione, tanquam cauſa per ſe, prout calor ex aqua ordinariò elicit vapores; ſed quatenus ſub digeſtione oritur fermenti quædam diminuta diſpoſitio, unde ſpiritus digeſtivus flatum fugat, tanquam ſibi inconvenientem hoſpitem, & tanquam ſi errorem fermenti corrigeret Archeus.

62. Quocirca ſuborta indiſpoſitio rei, eſt nata mutare in Gas ſylveſtre. Quod per exemplum

cape.

cape.. Sal armeniacus enim, & aqua chryſulca, quæ ſingula per ſe diſtillari poſſunt, & pati calorem: ſin autem jungantur, & intepeſcant, non poſſunt non, quin ſtatim in Gas ſylveſtre, ſive incoërcibilem flatum tranſmutentur. Adeò ut ſi vas ſit optime clauſum, ac licet fortiſſimum & ampliſſimum, tamen diſſiliat, etiam in frigore. Sal petræ ſimiliter liqueſcit candenti igne, frigidum eſt, & anginarum remedium; adjuncto tamen carbone, utrumque ſtatim conſumitur, & in Gas flammeum evolat. Neque enim aſinus & jumentum vertuntur in mulum, ſed amborum initia ſeminalia, ex conjuncto producunt mulum. Sic namque plurima, quæ materialiter antea non inerant, de novo fiunt, per adjuncta, fermenta, digeſtiones, errores, alteritates.

63. Quæque ſub primis fermentis, non erant flatulenta materialiter; quia tamen non ex pleno digeſta erant, ac proindè ablegata, tanquam excrementa, ubi aliud fermentum ſubſequens tolerant, tranſeunt in flatus inordinatos. Ita quoque flatus non præexiſtit in cibis, multoque minus in cremore; ſed eſt nova quædam & monſtruoſa generatio, ex permixtis rerum ſeminibus, vel indebitè transmutata materia, ſuppoſita actioni alterius fermenti. Quod de digeſtionibus clarius patebit. Sic namque debilior ſtomachus cibos putrefacit ante, vel in chylo, paritque frequentes ructus, etiam nidoroſos, prout in febribus: ubi ex vacuo ſtomacho ructus frequens proſilit, ſanis inſolitus. Sic nempe putredo colorem roſarum, ſimul cum aromate & aqua, diſtillando effert, qui aliàs eodem calore non attollitur.

64. In inteſtinis ſimiliter ſua eſt fermentorum, ſuaque putrefacti alienatio, & gradus ſub quibus generantur flatus, & erumpunt. Quamdiu enim uva in ſua pelle undique clauſa eſt, citius ſiccatur, fraceſcit, vel in paſſam mutatur, quam flatum edat; Sin autem uvæ cutis tantillum lædatur, ſtatim à vulnere, fermentum putrefactionis aliqualis prævium concidit, ex quo nec deinceps ceſſat ſylveſtre Gas eructare, quamdiu fervor ebullientis fermenti duraverit: ſive, quantiſper ex ſucco uvæ, vinum non ſit perfectum.

65. Nam ut farina differt à paſta fermentata, & maſſa farinacea à pane: ita vinum à ſucco uvarum. Atque ut farina, ſi coquatur, non parit flatus, fermentata autem, ſponte flatus eructat: ita cibi flatum natura ſui non continent, quem fermenta eliciunt. Mirum ſanè, quod Scholæ de his hactenus nil ſenſerint, nil ſcripſerint; ſed cuncta caloris imperio, per manus tradiderint. Porrò de Gas muſti, ac ſpiritus ſylveſtris proprietatibus, alibi, ſatis. Nec ſunto importuna, quæ de fermentis, de digeſtionibus, de transgreſſionibus ſubter alienam meſſem, atque inde natis tranſplantationibus morboſis alibi ſcripſi, ad hunc de flatibus limitem traduxiſſe.

66. Stomachus ergo debiliſſimus, ructus dat inſipidos, minus autem debilis, acidos: vitioſus, nidoroſos, amaros & acres. Fortior verò enchymos cibos ritè conficit quidem, non item cepam, allium, raphanos, &c. Ructus ergo impotentiam aliquam teſtantur, ideoque ſapores ciborum referunt. Sub ſarcina autem multi cibi enchymi, prodeunt ructus pontici, etiam nidoroſi, præſertim ſi cadaveriſentur cibi. Ponticitas autem, exaſperato fermento concitata, orexin variam parit.

67. Quod porrò etiam ex non flatulentis generentur flatus, attende exemplum. Acetum ſtillatitium, dum lapides cancrorum ſolvit, vel chryſulca, argentum: eructatur ſpiritus ſylveſter. Pomum auſterum torrendo, plurimos flatus excitat; non item ſi diutius in arbore per maturitatem dulceſcat. Si igitur in eodem pomo, materialiter fuiſſet flatus; per maturitatem neceſſe eſt, ut maxima pars pomi, quæ flatulenta erat, & merus flatus, converſa ſit in dulcem & homogeneam ſubſtantiam pomi, id eſt, in non flatum. Ab ſimplici ferè elemento (ut ajunt) corpus miſtum factum eſſe. Quocirca totum pomum ſive maturum, ſive immaturum ſit, eadem conſtat materia; & quidem non flatuoſa. Pomum acidum vitro Hermeticè clauſo toſtum, cogit vas præ flatu diſſilire. Pomum verò conſimile, ſimili vitro clauſum, cum tantundem aquæ, ut bulliat, Gas nullum emittit; ſed dumtaxat halitum aquoſum. Chryſulca per ſe diſtillata, tota in vas recipiens tranſit

ſive

ſit, ſine Gas ſylveſtri; ſin autem metallum ipſi addatur diſſolubile, Gas profert, ſic ut vitrum etiam fortiſſimum, ſi cæmento bene claudatur, diſſiliat: cum interim nil de præfato metallo in Gas cedat.

68. Tartarus vini, ne centeſima quidem olei ſui diſtillatione, diſtillari poteſt, niſi rima in juncturis relicta. Alioqui Gas ſylveſtre, vas utcunque magnum, ſubitò diffringit. Quod ſi igitur Tartarus materialiter flatum contineret, eundem prima ſui combuſtione, ſaltem altera diſtillatione edidiſſet, qui tamen ſingulis dein diſtillationibus de novo fit, etiam ex ſolo ejus oleo, ſive ſulfure: Eo quod huic inſit occulta vini aciditas, & ſimul Alcali volatile. Unde ex amborum copula fit Gas ſylveſtre.

69. Cibus enim non ſat in ſtomacho ſubactus, putreſcit, & Gas facit. Putreſcit enim corruptione loci, quæ eſt ſtercoris ſtomachalis: ſive actione præter naturam. Minimi enim ciborum atomi, benè maſticati, benè in chylum vertuntur; majores verò in debiliori ſtomacho, tametſi in ſui circumferentia, & apparentia externa, per digeſtionem reſolvuntur in chylum; in centro tamen ſui, cum calorem quidem ſat perſentiant, non tamen æqualiter fermento fruantur, indigeſti manent, corrumpuntur, ſubflavo colore, plerumque negotium faceſſunt inteſtinis: vel ſi cum paucula aciditate priſtinam cibi mucilaginem retineant, in vermes mutantur, (qui ſemper nuncii debilitatis ſunt:) mox verò fermentum ſtomachi quædam reperiens ſibi reluctantia, ideoque ſemicocta, ſemiputridaque, exæſtuat, duplat, intenditque acorem. Unde ructus ex pontico rodens, Orexis comes. Quæ maſſa, in inteſtinum decidens, flatus excitat putridos, ac putidos, ex pingui putrefacto.

70. Per mechanicam. Accipe ſulfuris partem unam, bulliat cum duplo olei lini: mox ſulfur putreſcit, apparetque parenchyma pulmonis avium, odorem humani ſtercoris ſpirans, prout & diſtillando, par Gas eructat.

71. Maſſa ergò malè in ſtomacho digeſta, deſcendens per inteſtinum, flatus concitat acutos, ſi acor intenſus fuerit, unde Tormina. Si verò aliquid ejus muccoſum inteſtino adhæſerit, tormina pertinaciora, comitante ſubinde diarrhæa, fiunt. Et tantò atrociora, quò aciditas magis pontica fuerit. Ex flatu enim pontico, colica exigua, & fluxilis; ex cibis verò, pertinacior longè, & loca mutat, migratque. Sin autem ex muccagine pontica adhærente, & affixa, crudeliſſimè affligit, & convellit. Flatus igitur non ex materia propriè; ſed ex operatione fermenti, novam generationem præter naturam, molientis, & Archei irritati errore proveniunt. Hæc de flatibus naturalibus, & morboſis.

72. Venena autem pota, cur habitum corporis flatu tumidum proferant: Scito, ſub & poſt mortem iſtud fieri. Neque enim cadaver tumeſcit, ob novæ materiæ acquiſitionem; ſed quia vita eſt præcipuè in viſceribus, ideo habitus corporis à veneno primum contaminatur.

73. Corruptio autem carnis, ſemper eſt in ſapore acido (inſigni nempe myſterio fermentata, vetita leguntur Judæis:) ſubita ergo & atrox corruptio, in carnes impingens, etiam flatum & tumorem in illis gignit.

74. Sic cadaver ſubmerſum, illico fundum petit, tantiſper dum caro aceſcit, ſub putredine: tum ſcilicet emergit, flatuque eſt tumidum, & vita muſculorum à morte adhuc reſidua, flatum operatur. Solet namque dici cadaver emerſurum, dum fellis cyſtis rumpitur. Nec enim hoc caret ſuo veritatis vigore. Non quidem, quod literaliter verum ſit, quod ruptâ fellis veſica, ejusque eruptio, levitatem cadaveri attuliſſet: Sed fel eſt balſamus, cohibens in vivis corruptiones ex acido oriundas. Quocirca dum adeſt corruptio, conjicitur fellis defectus. Alvus recens ſidit: dum verò ſuccus in ea contentus corrumpitur, emergit arbor è fundo.

75. Porrò dixi, ſemina minora calida, ex commiſeratione divina mortalibus enotuiſſe, & à bono vulgo, in Scholas uſum eorundem introductum, neſcientes cauſam, & circumſtantiam flatuum. Semina ergò illa, corruptionem ſimul atque aciditatem materiæ inhibent, ſuntque ideo inteſtinorum ſolamina. Solamen autem iſtud hoc exemplo diſce. Hernioſus incurius, cui inteſtinum excidit in ſcrotum, mox ad capitis magnitudinem ſurgit, induratur,

ac tandem liveſcit. Etenim vario lactis fotu, & ſtercoris vaccini tepido fomento fruſtra tentatur. Videturque per foramen ſextuplo minus, quam ſit tuber ſcroti propter duritiem reditus ſui ſpem deponere. Dein ſeminum aniſi nempe, carvi, fœniculi, coriandri, &c. potu in vino, mox evaneſcit durities tuberis, ſinitque ſe intro repelli, quod clyſter & fotus extetus non dedere, ergo per ſe tacens defectus ille loquitur. Quod exorbitata circa teſtem inteſtina, ſtatim duritiem præter naturam induant, flatusque ſuſcitent. Quæ cuncta per ſolamen inteſtinali Archeo mox diſparent: quæ alias citam atque dolentem mortem cauſarent.

76. Cæterum aliquid de naturali flatu Ilei addam, quod à Scholis eſt neſcitum. Mulier nobilis dolore ventris puſillo tentatur, per cubiculum obambulat, pranſa erat, mox dolor ad dextram mamillam aſcendit, humerum invadit, eamque paulo pòſt necat. Diſſecto cadavere, nil oculis luſtratur, quod necem attuliſſe culpari poſſet. At opportunè, Ileum modico flatu diſtentum vident. Ventum, ventum, inquam, tortorem Doctores accuſant. Delatum ad me judicium, cenſui, dolorem ventris uterinum fuiſſe; adſcendiſſe ideo ad ubera, quibuscum ordinariò uterus loquitur: adeoque ſtrangulaſſe fœminam. Ventum verò in Ileo, nedum inſontem dixi, ſed in quovis cadavere naturaliter (etiam repentina morte interemto,) ſemper Ileon, vento modico diſtendi, quia is naturalis, inſeparabilis, ac proprius eſt. Absque vento namque inteſtina conciderent, excrementa difficilius transmearent. Etenim niſi à retrò pulſa ac liquida, facile retrorſum reciderent, & velut ibidem absque progreſſu, nimiam contraherent moram.

77. Si igitur ventus aliquis Ileo nativus incola, non eſt locus querimoniæ, de flatu in torminibus, multoque minus carminativis, pellentibus, & diſcutientibus ventos. Tormina ergo eſto mulcilaginis ponticæ, plus minusve acerbæ, ad cujus reſolutionem (ſi adhæſerint,) aut expulſionem (ſi fluctuaverint,) ſanitatis exſpectatur reſtitutio. Sin interim acerbus flatus ſubnaſcatur, aut Ileon plus juſto ventis turgeat, id facilè ſibi viam invenit. Sublevat quidem à compreſſione, ac diſtentione, flatuum dimiſſio; ſed flatus non facit magni momenti tormina, quin ſibi cito viam pariant.

78. Quod ſi verò infernè, à duriore excremento, flatus ab exitu præpediatur, jam Vulcanus dicitur, & à voce torminum diſceſſum eſt. Sat jam ergo patet, quod flatus non fiant ab aëre; ſed materialiter vel ab ingeſtis, ordinariis, vel à venenis ſimilarem nutritionis liquorem corrumpentibus. Dein non fiant alibi, niſi in prima digeſtionum culina: & ſunt ructus, in ſecunda quoque, quæ in inteſtino Ileo abſolvitur. Nullatenus autem in ſubſequentibus digeſtionum familiis, quibus omne acidum atque ponticum eſt exoticum, præterquam in aſſumto toxico. Quapropter flatibus pro morbo harum regionum non eſt occaſio, vis aut poteſtas. Quantum autem ſpectat flatum vel halitum à ſtomacho, ab utero, aut aliunde ſublatum: id ſuo loco frivolum oſtendam. Hæc itaque de flatibus ſufficiant.

CATARRHI DELIRAMENTA.

1. *Quis morborum atque naturæ hæres?*
2. *Suppoſitiones aliquot, loco præmiſſarum.*
3. *Concluſio.*
4. *Probatur ab experientiis.*
5. *Explicatio dati.*
6. *Pulmo primum moriens.*
7. *Author cur à Scholis receſſerit?*
8. *Ærumnarum ſenii præmiſſa.*
9. *Solutiva cur in his noceant?*
10. *Miſera medentum ſuæ ignorantiæ teſtimonia. Quia ſerò ſapiunt Phryges.*
11. *Pudendum axioma, quod à juvantibus & nocentibus deſumitur.*
12. *Errores Medentum.*
13. *Paracelſi inconſtantia unde?*
14. *Modus fiendi Catarrhi, anili fabulæ ſimilis.*
15. *Morbi Catarrhis tributi.*
16. *Quanta inde mortalium clades?*

17. Quæ

17. *Quo pacto ægros ſibi faciunt perpetua mancipia.*
18. *Ordinarium Scholarum ſubterfugium.*
19. *Tredecim theſes.*
20. *Novemdecim concluſiones è theſibus proſilientes.*
21. *Per ſufficientem partium enumerationem.*
22. *Dilemma.*
23. *Abſurda aliquot.*
24. *Sola matre ignorantia oriuntur Catarrhi in Scholis.*
25. *Ignorantia eadem fons eſt abſurditatum in ſanando.*
26. *Pudor Scholas facit inſtabiles.*
27. *Negatio principiorum datorum in Scholis.*
28. *Vnde calor hepati?*
29. *Probatio à remediis irritis.*
30. *Examinatur iterum Odontalgia.*
31. *Digeſtio dentis & unguis, ab omnium partium digeſtione differt.*
32. *Catarrhus ad interna oſtenditur impoſſibilis.*
33. *Coryza depingitur.*
34. *Abſurda, ad Catarrhum ſtomachi ſequentia.*
35. *Catarrhus in pulmonem ventilatur.*
36. *Quid initio Coryza ſtillet, & quid deinceps?*
37. *Argumentum ab impoſſibili, contra cauſam tuſſis Scholarum.*
38. *Demonſtratur origo materiæ in pulmoniacis.*
39. *Remediorum vanitas ab inſcitia.*
40. *Potus Chinæ, Zarzæ, &c. non ſiccare excrementa, ut nec impedire eorundem generationes.*
41. *Abſurda aliquot hinc patrata.*
42. *Quid ſit in pulmoniacis attendendum?*
43. *Doctrina de motu pulmonis falſa.*
44. *Vſus pulmonis neſcitur in Scholis.*
45. *Rationes peremtoriæ viginti & una, contra motum pulmonis.*
46. *Error Scholarum de uſu Diaphragmatis, octo rationibus ſtabilitus.*
47. *Septem concluſiones inde manantes.*
48. *Remedia Medentum cur ſint nihili?*
49. *Præcautiones ad inhibendos catarrhos, eſſe figmenta anilia.*
50. *Galenus libris de conſervanda valetudine totus ridiculus.*
51. *Ignorantia Scholarum miſeranda ac deploranda.*
52. *Decepit Scholas vivi canis diſſectio.*
53. *Novus error, circa Eclegmata.*
54. *Supponunt falſum.*
55. *Aliquot probationes.*
56. *Vnde catarrhorum error introductus?*
57. *Inſana perſuaſionis refutatio.*
58. *Quid ſit, quod ſentitur Catarrhi deflui larvam facere.*
59. *Quæ ſit materia poſtera & ſuccedens?*
60. *Ignorantia laticis Catarrhos confirmavit.*
61. *Præoccupatio.*
62. *Tortura noctis.*
63. *Paracelſi inconſtantia.*
64. *Liquida, quæ nondum vitalia in nobis, non colloquuntur cum Aſtris.*
65. *Medulla non eſt inter liquores.*

TEmpeſtivum eſt modò oſtendere magnum morborum cumulum, dicatum Catarrho è capite defluo, vel in ſummitatem digitorum pedis usque absque obſtaculo, eſſe anile figmentum, nonniſi pulſore hoſte humani generis inventum; ne videlicet cognitis morborum cauſis, remedia eorundem ſimul enoteſcant. Utut ſit, ſaltem exin manifeſtum eſt, Scholas etiamnum hodie abduci gentilium erroribus, in generatione Catarrhi, putatione, defluxione, modo, viâ, materiâ, mediis, locis, organis, itemque revulſione atque remediis, falſum nempe atq; abſurdum eſt, quicquid uni abſurdo, vel impoſſibili ſuperſtruxeris. Unde pariter ruit vana ſpes in cauteriis collocata, prout ſuo loco demonſtrabo. Naturæ ipſæ ſunt morborum medicatrices; Medicus autem, illarum Miniſter, juxta Hippocr. Sed id de morbis, quos Natura curat ſponte ſua. At ubi ſuccubuit, ut ſuis reſurgere viribus nequeat, Medicus à Domini benignitate electus, & apud quem omnes morbi fere ejusdem ſunt pretii, (talis enim eſt, qui aliquam univerſalem Medicinam, inter plures ejuscemodi, nactus eſt:) manet non amplius Miniſter; ſed Interpres, Rector, & Herus præpotens,

Sit nomen Domini mei JESU exaltatum in æternum, qui ſuam munificentiam ſemper dat parvulis, in ſua humilitate objectis. Natura enim ægri, impreſſionum morbificarum præcipua ſuſceptrix, ſenſitivaque in oppoſitum motrix, ſaltem ubi hoſpitati morbi prævalent, homo ſuccumbit, vel ſaltem in poſterum ipſa morte calamitoſius vivit, niſi à Medente in priſtinum reſtauretur. Non cuivis tamen Medico contingit adire Corinthum, niſi vocato, electo, exercitato, & commiſſo. Seculo enim Hippocratis univerſales medendi apices, quæ naturæ tonum in ſe continent, nondum enotuerant (jejunæ quippe & irriſæ à Medentum vulgo adhuc hodie;) veniam ergo Hippocrates meretur, ſi totum morbi negotium per naturam, ut Magiſtram, abſolvi putarit.

2. Porro dixi alias, vel à fœtus initio deinceps, cuique membro præſidere aſſiſtentem rectorem ſpiritum inſitum; alterum vero influum à corde manare, inſiti expergefactorem & conſolatorem, qui tamen nec determinatur, neque individualiter diſponitur, niſi prius ab inſito ſit ſubactus. Docui etiam alibi, unumquodque membrum vegetari, juxta virtutem inſiti fermenti, adeoque nec ſperari transmutationem, ad novam generationem, niſi mediante fermento. Conſequenter exinde ſubauditur, omnem vegetationem à ſpiritibus fieri, adeoque debilitatam membrorum digeſtionem pendere ex ſpirituum, horumque fermenti diminutione, juxta illud: *Spiritus* (fermenti theca) *meus attenuabitur*, (ergo) & *dies mei breviabuntur*: Sic ut membrum, quod in ſanitate etiam nullum viſibile excrementum profert, multum ejus atque indeſinenter faciat, ſi faucium, læſum, diminutum, vel impeditum fuerit in fermenti vigore. Denique & hinc ſequitur, quod pro læſione, & lædentum varietate, diffomitas ametriaque excrementorum gignatur.

3. Non ergo ex uno fonte, capite humano ſcilicet, (unde nimirum omnes catarrhos depluere comminiſcuntur Scholæ:) ſed ex propria cujusque partis idiopathia, ſive propria indiſpoſitione, fermentis topicis ſuperinducta, morbi oriuntur.

4. Ita nempe vulnera ſanata recidivam patiuntur, ulcera & apoſtemata non rarò patiunt. Et mutato ventorum axe, longo annorum curſu poſt recrudeſcunt, dolentque. Sic nempe tuſſes, pleuritides, ſputa ſanguinis, & eryſipelata recurrunt. Excellens namque montanum frigus, vel repentinum aliud irruens, nocturnus aer, aura paluſtris, aut eructatum fodinarum Gas, ſæpè cerebri, vel pulmonum fermenta unico inſultu peſſumdant, ut in vitam deinceps, pro variis excrementis fiant officinæ. Hoc pacto nimirum in oculis, auribus, dentibus, faucibus excrementa (non quidem muccoſa à cerebro,) proprio errore fiunt. Sic tuſſes & aſthmata primo incipiunt, & continuato fermento perſeverant.

5. Non quidem e capite defluo mucco, ſed intra pulmonem, generato, per violatum loci fermentum.

6. Pulmo enim ab externo irruente facillimè affectatur, præ cæteris membris: eo quod membrorum ſit primum ſeneſcens, atque moriens. Ut patet per tuſſim ſenum, & ſtertores morientium, licet alio, quam pulmonis vitio, afflictorum. Id enim pulmoni proprium, eò quod crudum ſemper potet aera, cordique vicinus oppreſſo, ſuas vires paratus reddat, citiusque ob id ſibi deficiant.

7. Enimvero à Scholis inprimis diſſentio, quod hoc vitii genus ſciam partium continentium, non autem liquorum contentorum. Sunt namque contenta ejusmodi producta quædam radices, quæ ab Archeo partium, male imbuto progignuntur. Deinde & in hoc diſcrepo, quod ſciam eſſe malum topicum, non autem impertitum à deuteropathia capitis.

8. Fiunt nempe tuſſes ſenii, ſub difficili reſtaurationis ſpe, quod extremis cannæ aëreæ ramulis, in pulmone innati, excrementi tantillum reſideat, quod nedum arundines obſtruit; ſed ſimul ſui præſentia, fermentum locale turbat, minuitque, unde in horas nova ſuſcitantur excrementa, tuſſium opulenta ſupellex. Quæ in ſenio vix curantur vulgo notis mediis. Utpote quæ ad loca affecta non penetrant; imò nec reſtaurandi robur nacta ſunt. Sunt ergo ejusmodi excrementa, partium defectus topici. Eſtque ſua cujusque partis debilitas, ſive innata, ſive acquiſita ſit, cum diminutione vege-

vegetantis fermenti. Adeoque & hinc ejuſmodi partium excrementa omnia profluunt.

9. Intelligo itaque inprimis fruſtraneas & nocuas eſſe, in his affectibus purgationum repetitiones: quippe quæ dumtaxat circa producta, non autem circa cauſas inſtituantur. Tum etiam atque primariò, quia ejusmodi excrementa non cedunt per laxantia. Utut eſt, nullatenus in nobis primitivam labem, nocuamque radicem attingunt, verum ſaltem meditantur poſteriora; priora verò ſive radices, non valent tangere. Adde, quod etſi laxativa quandoque pro biduo ſuccurriſſe videantur, quatenus demta mezaraici cruoris maſſa, parcior diſpenſatio, atque nutritio, ad pulmonem deferatur, atque hinc parcior ſcreatus. Verumtamen laxantia, totius generale robur magis magisque debilitando oppugnant.

10. Quod utique dum Medentes velut per ſetaceum cernunt, neque ægro profuiſſe per corporis, & exhauſtarum virium diminutionem cognoſcunt, tandem infirmos per diætæ regulas, & per culinæ ſobriæ unica auxilia tractandos dimittunt, modo cauterii ope, & leviorum laxativorum ſubſidio repetito, pergant medicè, id eſt, miſere vivere. Qua inprimis hypotheſi, ſaltem culinam, quibuslibet officinatum infidis pharmacis præferendam inſinuant, & facta experientia, ab his tanquam nocivis abſtinendum decernunt.

11. Atque utinam poſt tot virium emunctiones, id ſufficeret, neque iteratò amplius deinceps iisdem præſidiis tentarent exhaurire ſpem, corpus, venas, vires, & loculos, ægrorum. Utinam ſaltem ſui axiomatis eſſent memores, quod à juvantibus, ac nocentibus, potiſſimam ſumendam ſuam indicationem curativam. Quæ Regula etſi pudenda ſit, & Empyricorum dumtaxat, utinam ſaltem per eandem jam reſilirent ab erroribus patratis. Nec in tuſſi atque tabe redirent ad remedia, quæ hactenus nemini profuiſſe comperêre. Dormirent enim laxativa, venæ ſectiones, errhina, apophlegmatiſmi, illinctus, decoctum Chynæ, Zarzæ, Saſſafras. Cauterium in ſutura coronali bregmatis, aliaque id genus infida auxilia, à Medente adducta, ut aliquatenus videantur non gratis nummum recepiſſe. Utinam ſaltem ex ſua praxi didiciſſent, quod dum poſteriorum effectuum, id eſt, excrementorum ablationes, revulſiones, derivationes, & præpeditiones meditantur, oſtendant palàm illos cauſarum cognitionem latuiſſe, nec per cauſarum ablationē methodicè ſuos curaſſe ægros. Comperiſſent quoque victus rationem eſſe lautum, languidum, debile, atque deſperatum remedii genus pro tanto hoſte jam inquilino, imò & patrono. Non mirum itaque, quod vulgus, attendens harum curationum vanitatem, occaſionem dicendi ceperit: *Optimam eſſe medicinam, medicina non uti.*

12. Sæpe numero enim quadam commiſeratione indolui, centurias conciliorum medicorum perlegendo, ac præcipuè ad nonum Almanſoris omnes morbos à vertice capitis, ad pedis calcem dum perſequuntur, quod ab ovo cauſam (ut putant, & ſtentantur) catarcticam indagantes, ubique incuſant naturalem aliquam, vel acquiſitam ſingularem intemperiem, ſub incertitudine tamen dubii, an eandem, tanquam morbum, an verò tanquam cauſam antecedentem morbi, de quo conſultum eſt, ſtatuerent. At ſaltem ne errarent, in quibus vis morbis, calorem ſimul & frigus accuſarunt. Conqueruntur nimirum in omnibus pænè, de frigiditate ſtomachi ſolitaria, vel combinata, cum caliditate hepatis, unde catarrhos oriundos, ac in varias partes delapſos, earundem morbos multifariam ariolantur: nedum internos pænè omnes, ſed & uſque ad cutaneos defectus proſequuntur. Sic nempe theoricè & practicè Scholæ ſuos imbuunt. Sic enim oculorum, aurium, faucium, linguæ, dentium, thoracis, brachiorum, lumborum, & crurum defectibus rei ſunt catarrhi. Sic tuſſes, tabes, aſthmata, plevritides, peripneumoniæ, apoplexiæ, paralyſes, ſubitaneæ mortes, vomicæ, ſputa cruoris, cauſam in catarrhis ſuam jam ratam reperere. Sic denique ſtomachus vomiturit, nauſeat, apepſia laborat, jecur etiam & lien malè valent. Nam prolapſo è capite mucco non digeſtibili, obſtructiones, durities, hydropes, apoſtemata, ſcirrhi, febres, tormina locum inter clientes catarrhos fecere.

13. Quibus Paracelſus, tametſi in Tartaris, atque tribus primis aliàs triumphans inventione, plerumque tamen catarrhis ſubſcripſit, nomenq; defluxionis (Flüſſen) ſemper manifeſtè agnovit nutando ſub Domina incertitudine.

14. Hanc enim catarrhorum feriò deflendam fabulam ita adornant Scholæ, & de manu in manum invicem tradunt, ut veritatis vicem ſubeat? imo Idiotæ facti Medici paſſivi, de catarrhis ſuis, ad longum uſque tædium mecum declamant. Quibus ſane, cum mihi ſit difficile, atque nauſeoſum, ſingulos diſcere inſuetos è putata doctrina avellere, veramque Theoricæ lucem adferre: præcipuè, cum turba ejus ſit animi, ut inſtar teſtarum recentium vix primitus hauſtum deponat odorem: Silere ideo ſoleo plerumque apud magnates, non morbum, non cauſas, non ſpecies, nec medicamina declamo: taciturnus ad facilem iſtam Scholarum Theoriam, videor cunctorum neſcius, abire omnibus conſentiens. Alicubi tamen dico, me aliter inſtructum eſſe; ſed Idiotas non eſſe capaces Medicinæ, cum nec pædagogus ſim illorum. Admiror ſaltem quotidie neminem tantam medentum ignorantiam hactenus animadvertiſſe; ſed orbem Chriſtianum, Græcorum hæc ſomnia poſt ſe traxiſſe, in latriam ridiculam, mendacem, & humanæ ſocietati pernicioſam. Statuunt nimirum primigenium catarrhorum fontem, in frigida ſtomachi, & calida jecoris intemperie, maximamque mortalium infirmorum partem huic ſubeſſe tyrannidi. Modum quippe fiendi eſſe: quod ſtomachus inceſſanter inter coquendum ab hepate calefactus, non poſſit non jugiter vapores ad caput mittere; cerebrum verò, eſſe natura ſua frigidum, & inſtar operculi bullienti ollæ, aut fungi alembici vice, in quem vapores adſcendant, & cogantur in aquam. Quæ cum naturaliter defluere debeat, ſuggerit amplam materiam catarrhis, atque generalem.

15. Quæ ſi in oculos, aures, fauces, dentes, &c. decidat, dolent meritò partes, ſe cerebrum vicinum habere, & tyrannum ſuperiorem; ſin verò in pulmonem pluat, tranſmutantur in tuſſim, affectus ſuſpirioſos, in tabem denique, palpitationem cordis, adeoque & in inopinam mortem. Quod ſi vero in ſtomachum hi catarrhi depluant, jam ſuæ culpæ is pœnas luit, per apepſiam, cruditates, vomitus, orexes, cardialgias, deliquia, obſtructiones, diarrhœas, cœliacas, choleras, colicas, atrophias, hydropes, ſcirrhos, ventriſque defectus omnes. Imo febres, putredines in venis, ſplenis quoque, renum, atque veſicæ calculi, è muccore catarrhi ſua primordia deſumunt. Quod ſi vero in cerebelli ſinum derivent catarrhi, jam mors inſtantanea, apoplexia, & paralyſes præſtò adſunt. Sin vero per nucham, in nervos, arterias, muſculos forte fortuna divertant catarrhi, arthritides variæ, plevritides, paralyſes partium, ac convulſiones, mox adveniunt. Itemque chirurgicos defectus dolorum, apoſtematum, ulcerumque variam prolem, catarrhos gignere volunt. Sin autem non decidant, ſuoque ſe cerebrum levet onere per coryzas, & tuſſes: adeſt ſopor, coma, catochus, lethargus, vertigo, apoplexia, memoriæ & ſenſuum jactura.

16. Enimvero præter præfatas caloris & frigoris intemperies, atque inde neceſſario natum catarrhum, nil reſonant Medentum libri, ſermones, concilia, converſationes, cathedræ, & praxes: adeoque totus medendi cardo, in purgationibus, venæſectionibus, ſcarificationibus, balneis, ſudoribus, cauteriis, & in ſumma, non niſi in corporis atque virium diminutionibus, ſive catarrhorum exſiccationibus, hodie vertitur.

17. Quorſum nempe ab ultimo Eoo radices Chinæ, & Zarzæ, cum ligno Saſſafras ad exſiccandum propinarunt. Diæteticem verò & pharmaceuticen, plerumque per caloris & frigoris amuſſim metiuntur: atque hoc pacto ægros nunquam de manu ſua demittunt: ſed in clientes perpetuos detinent, velut acquiſita mancipia: ſub deſperatione tamen manifeſta.

18. Quod nimirum, cum cauſas & radices ignorent Medici, ſeſeque fruſtra operari cernant, impoſſibilem curam ſive ſanationem fore, eo quod naturale frigus ſtomachi contradicat calori hepatis: adeoque quæ ſtomacho profutura eſſent, nocitura ſint jecori, & è converſo. Quæ cuncta cum conſpirent in mortalium perniciem, item Reipub. atque familiarum

rum deſtructiones, mearum fuit partium, exſecrandam hanc doctrinæ Medicæ hæreſin funditus evertere: tantoque potentius id debui, quod omnes Europæorum animos iſta lues, inde à diebus Galeni poſſideat. Diſcunt nempe divites hanc doctrinam proprio didactro, quæque didicere, alios docent: ſicque omnes morbi catarrhis ſonant nati.

19. Dicam ergò per theſes in Scholis conceſſas: 1. Hominis ſtomachus, quamdiu in vivis eſt, actualiter calet, & ſua membrana aliquo madore eſt imbuta. 2. Impoſſibile eſt autem, aliquam humiditatem aquoſam in nobis actu calere, quin etiam de ſe vaporem ſuſcitet eo ipſo. 3. Via è ſtomacho ſupera eſt gula, ſive œſophagus, membrana cannæ inſtar extenta, è ſtomacho in fauces uſque, membranæ ſtomachi ſimilis. 4. Gula per ſe, tota actu madet, eſtque clauſa (cùm obliquitus præ vacuo concidat aliàs:) actu & ſemper, non ſecus atque veſica, carens proprio contento. Gula ergo ſeipſam lateraliter attingit, ob neceſſitatem naturæ, quæ non patitur vacuum. Gula nempe non habens in ſe cibos, potum aut aërem, eſſet neceſſariò vacua, ſi pateret. Quod autem non pateat, aut aërem contineat, liquet ex eo, quod alias unoquoque bolo deglutito, aër qui infra eundem eſſet, & adæquato bolo reniteretur, detruderetur ad ſtomachum deorſum, adeoque totidem ructus eſſent, quot boli deglutiti. Denique cum membrana gulæ madida ſit, ipſa in ſe neceſſario concideret, niſi vi quadam circumquaque tenderetur, quod in diſſectionibus neque occurrit, nec ulli ſerviret fini in viventibus. 5. Os ſtomachi naturali motu clauditur, non voluntario. 6. Gulæ autem non eſt alia ſcientia Anatomica, quam quod anguſta, inferius clauſa, per Pylorum ſive inferum orificium ſtomachi, & in collo humano à plurimis vaſis compreſſa. 7. Gula non haurit aerem, ut neque continet. Concidit nempe proprio membranæ madidæ motu, & contenti penuria. 8. Gula perlongum ſui non aperitur, niſi tranſmiſerit alimenta. Quæ ſi ſicciora ſint, hærent in meatu, nec facile deſcendunt, niſi potu ſuperaddito: quod fieri non poſſet, ſi ſubter bolum aërem contineret, niſi ſubſequeretur ructus. Gula autem circa laryngem patet initio ſui. 9. Gula infernè clauditur jure alieno, ideoque nec aperitur, niſi intrante externo hoſpite, vel erumpente, aut ſub fame, etiam pandatur arbitrio alieno. 10. Aër nullus, multoque minus vapor, è ſtomacho ſurſum prorumpit, ſine ſonitu ructus. 11. Si calor ſtomacho neceſſarius vaporem facit, non tamen proinde eundem protrudit ſurſum violenter, ita quod valeat ſerratum os ſtomachi & gulam diſtendere, ac aperire. Cum poſito aliquo contradictorio, eſſet unicuique continuus ructus. 12. In ſtomacho, non ſecus atque in aliis vaſis, tepidè calentibus, omnis vapor aqueus, minima compreſſione in guttas citius concreſcit denuo, quàm quod compreſſam membranam per ſui longitudinem elevet, & diſtendat. Ideoque nec vapores faciunt ructus: ſed duntaxat aer, & ſpiritus ſylveſtris, ſive Gas. 13. Quod ſuppoſito ſpiritu cruoris hepatico, venæ omnes per ſui calorem, vel circa partes jecoris, vel in extremis ramulis, parerent catarrhos, à Scholis neglectos.

CONCLUSIO PRIMA.

20. Ex hiſce theſibus plerumque confeſſis, & per Anatomen claris, ſequitur inprimis, 1. Quod nullus vapor è ſtomacho in caput feratur, putataque materia deficiat catarrhis. 2. Si tanta cæcitas mundum circumvenerit in manifeſtis; quid non ſuſpicandum de abſtruſioribus? 3. Quod ſtante Scholarum doctrina, ſanus atque calidus ſtomachus multo majores atque plures catarrhos generaret, quam æger, atque alioqui frigidior: quod jam adverſatur Scholis. 4. Quod potius refrigerando, quam calefaciendo ſtomacho incumbendum foret. 5. Quod omnes mortales neceſſariò eſſent catarrhoſi, atque continuò infirmi. 6. Eo quod eâdem gula, cerebro, ſtomachoque actu calentibus, madidis æqualiter conſtent omnes, & ejuſdem figuræ. 7. Quod omnis homo, porcorum inſtar, naturaliter ad ſingulos fere paſſus ructaret, eò quod indeſinens calor & mador continuum vaporem ſurſum neceſ-

neceſſario emitteret. 8. Quod tametſi vapor, à ſtomacho excitatus, diſtenderet gulam, imò citra ructum adſcenderet; attamen totus per os ac nares continuo difflaretur, antequam per arctam & concluſam membranæ viam ad cerebrum pergeret. Quod vapor ille à cibo, E ſtomacho adſcendens, neceſſario quoque in quolibet homine, cibos, horumque tranſmutationes oleret, ſibi & aſtantibus moleſtus eſſet: adeo ut ſi ructus ſubinde ſint olidi, continenter quoque omnis omnium anhelitus, admiſto ciborum flatu fœteret. 9. Quod cum ructus ſit Gas ſylveſtre, & longè ſubtilius vapore, nec tamen cerebrum feriat, niſi clauſo ore per nares elidatur: multo certè minus vapores ad cerebrum deferentur. 10. Quod ructus nunquam à Gula, recta via ad cerebrum deferantur, ſed tantum per organum olfactus; Ideoque non niſi ore clauſo, odorem præbeant, multo minus vapor ſponte è ſtomacho ad caput deferretur. 11. Quod, ut vapor, catarrhi materia, aliquatenus adhuc ad caput, ſive odoratus organum adſcenderet, oporteret hoc fieri non poſſe, niſi clauſo ore. Adeoque hianti non fore poſſibilem catarrhi materiam: eſtque proin facile catarrhi hocce remedium. Quod cum duo corpora naturaliter nequeant ſe mutuo penetrare, in eodem loco, ſitque via è faucibus ad cerebrum anguſta, oppleta (non enim datur in organis iſtis vacuum:) ſuperius clauſa, nec pervia, (anhelitus namque etſi compreſſus, non exſpirat ſurſum ad caput:) non poteſt ergo vapor, è ſtomacho ad cerebri baſim pertingere. Per exemplum. Canna, ſi ſit ſuperius obſtipata, tametſi ſuper vapores calidos teneatur; hos tamen non admittit adſcendere, ob aeris præſentiam, quo oppleta eſt. 13. Dato, quod vapor is poſſet ſurſum ſcandere; non offendet tamen planum aut concavum aliquod, ſuper quod concreſceret in guttas. Multoque minus ejuſmodi, quod Alembicum, aut ollæ operculum referat; ſed in baſi cerebri, quorſum vapor adſcendere donatur gratis, eſt pars anguſta, pelvi, ſive infundibuli fundus, qui habet binos tubulos, nares verſus, ac totidem verſus cervicem. Quæ duo poſteriora oſcula dumtaxat adſcendens vapor reperiret. Suntque continuo ferè mucco oppleta, madent ac ſtillant, ut cerebri propria emunctoria mucco eliminando deſtinata. Atque ideo, ultrò conceſſo vapore adſcendente; non tamen eſſet locus concretioni catarrhi. 14. Vapor, ſi quis è ſtomacho poſſibiliter factus, etiam eo uſque adſcendiſſet, imò & in guttas concreviſſet tam exili ſpatio, ac, ſimul cum mucco decideret, minus noxæ adferret, quàm ipſe muccus, ordinarium cerebri excrementum. Quæ cuncta per Anatomen Scholæ viderunt, & per Matheſin (ſi penſitent) cognoſcent inevitabilia: attamen eunt, oculos habent, & non vident; aures habent, ac timendum, ne nolint audire. 15. Quod licet ructus ſit ciborum Gas, eorumque odorem præ ſe ferat: vapor ciborum tamen quilibetcumque, inſipidam & innoxiam aquam dat. Per exemplum: Diſtilletur muccus, vel ſaliva lento tepore, qualis eſt ſtomachi viventis: certè non niſi inſipidam, minimeque glutinoſam aquam elicies: multoque minus ſalſum, acidum, acremve catarrhum. 16. Quod licet muccus labatur in fauces, haſque diverſimode ac malè ſæpe affectet, juxta diverſas mucci indiſpoſitiones; Verumtamen nec iſte muccus, neque ejus ſtillatio, rationem catarrhi habere poſſunt. Non magis quàm lotium è rene in veſicam labens, catarrhus eſt dicendus. Quapropter ſi muccus inſipidus, ſalſus, acer, vel acidus, fluidus, aut craſſus, labens ad partes, quibus naturaliter purgandus deputatur, tanquam emunctorio, non eſt dicendus catarrhus, utut etiam malè afficiat partes, prout & urina, veſicam ſi afflixerit. 17. Quantò minus cenſeri catarrhus debet, fluxus alicujus humoris fictitii, aut excrementi ſomniati, nati, & delati, per modum, media, loca, & itinera naturaliter impoſſibilia? 19. Si cerebrum in vivis actu non frigeat, ceſſat ratio condenſandi vaporis: ſin minus caleat reliquis partibus: ergone vapor quærit partem frigidiorem ſenſu, & electione? quia deſiderat magis coagulari, quam manere ut eſt? 9. Vel pellitur vapor is undique ab omnibus partibus calidioribus ad cerebrum, tanquam frigidius? At ſic continuata in ſanis eſſet tempeſtas inexcuſabilis penitus.

21. His tamen omnibus proſtergatis (quæ nihilo-

nihilominus neceſſitate naturaliter ſe habere nequeunt) at nihilominus catarrhi defluerent. Non enim inprimis extrorſum inter cranium ac cutim. Siquidem docent ipſæ Scholæ, vapores, ſive antecedentem catarrhi materiam, à ſtomacho ad fundum cerebri ſcandere, atque ibidem planum aliquod (imaginarium, nec per Anatomen adhuc repertum) offendere, in cujus cavo concreſcat illico, ſtatimque à concretione decidat guttatim.

22. Procul ſanè abinde, quod hoſtis advena, merum excrementum, cerebro peregrinum, ac tantarum infirmitatum cauſa, in infima cerebri planitie in aquam tranſiens, inde penetraret, trans ipſum cerebri corpus, ſive in forma aquæ, vel demum rurſus vaporis ſpecie, in præfato plano luſerit. Non enim ſpecie vaporis: quaſi vapor è ſtomacho ad cerebri fundum pertingit, locique frigore concreſcat (ut ajunt) certè eadem frigoris opportunitate, manebit aqua, neque fiet iterum vapor.

23. Si ergo vapor ille, jam ibidem aqua factus ſit præ loci frigore, non eſt credibile hanc aquam hoſtilem intrò ttahi, multoque minus tam ſubtilem evaſiſſe, ut nolentibus recipientibus, cerebrum, menynges, ſuturas, cranium, atque perioſtion pertundat, ut ſubter cutim ſiſtatur, atque decurrat. Præter enim inevitabiles atque plurimas abſurditates, erit aqua iſta, tanquam pluvialis, ineptaque catarrhis viſcidis, mucore perdurantibus. Imo catarrhi hinc oriundi, primo caloris ſenſu evaneſcerent, quovis ſudore citius, Galeniſtæ niſi doceant aquam, è vapore tepidi ſtomachi factam, deinceps fixatam. Salſam & acrem quoque evaſiſſe tactu ſolo plani, quod nondum novacula advertit. Deinde cutis cranii, calvaria longè poroſior, aquam illam ocius, quàm mala indè credita fiant, per diaphæreſin aut ſudorem exterminaret. Eſt porro cutis, quæ cranio obtenditur, huic tenacius adhærens, neque ſufficit loci declivitas ſola, diffluendo catarrho, & cuti avellendæ ab oſſe. Quinimo aqua hæc è vapore ſtomachi genita, neceſſariò haberet intus Pulſorem, qui illam trans cerebrum, menynges, os, & perioſtion duceret. Atqui iſte non eſſet calor aliquis: nam tunc ceſſaret eſſe aqua, & rurſus fieret vapor, qui fingitur frigore cerebri in aquam condenſatus. Denique catarrhi ſenibus, debilibus, & ſtationibus frigidioribus dicuntur magis ſoliti: ergo pulſor ille erit frigus, (quod alias ſolet partes conſtringere) jam aquam trans cerebrum & quidem in forma aquæ, everſo rerum ordine pellet. Eritque pulſus ille in aqua, è meris ſtomachi vaporibus nata, vel in cerebro, quod advenienti aquæ ſe aperiret cum menyngibus & cranio. Denique cum omnis ejuſmodi aqua, è vapore condenſata, dicta ſit pendula è baſi cerebri, nec poſſit ibidem detineri ſupra guttæ magnitudinem, quin neceſſario, ſtatim atque guttatim decidet proclivis, vel cerebrum ſordebit guttatim hanc aquam excrementitiam ſui muneris oblitum. Deinde præter Pulſorem, Ductore aqua opus haberet, qui pellem diſtenderet, & à coſtis avelleret, ut ſibi deorſum properanti, locum (puta in plevritide) paret. Eſſetque tam ductor, quam pulſor in aqua, potentior, quam Blas noſtrum.

24. Quocunque pretio tandem, Scholarum ſomnia de catarrhis proſtituam, nemo falſas merces emit, detecta ſimul credulitatis larva. Nec potui hactenus ſat admirari, quod mundus per catarrhos ſit circumventus. In re inquam tam ſtolida, futili, atque penitus impoſſibili, mortales tantam credulitatem poſuerint, unam tantum ob culpam, ſcilicet ignorantiam. Quod Scholæ, non reperientes cauſam, cui morborum catalogum adſcriberent, hæc ſomnia de catarrhis credi mandaverint.

25. At ſaltem ſudor ſalſus eſt, quocirca latex materiam catarrhi potius tribueret, quam fictus ille vapor, per tot ambages ducendus, ac mille vix abſurditatibus poſſibilis conſiſtens. Tum quoque laticis aſſueta ſalſedo, dolorum cauſas proximiores habet, qnàm inſipida aqua, fictis vaporibus ſurſum delata. Denique ſi aqua trans cerebrum, menynges, cranium, & circum oſſalē membranam vadat, an ergò jam fatigata, cutem perinde penetrare non poterit? vel viarum erit oblita? cur reſiſtet ſudorifera, & poroſa cutis aquæ, quæ cranium penetrare potuit? At ubi ſubter capillos colligeretur, tum vel ibidem in cataractam tumeret, vel ſanè tenui guttularum filo deflueret. Si pauca ſudoretenus difflaretur; aut

aut ſi collegium faceret, in temporibus mox digito ſe proderet. Quid ſi inde defluat, ſaltem non poſſet non in termino ad quem motus, tumorem aquæ dulcis diſtillatæ excitare. At ſaltem nunquam poſſet in muſculos decidere, vel citius inter muſculos aqua iſta colligi: quippe qui ſinguli ſua veſtiuntur membrana. Quin etiam nec locus, nec via eſt, defluendi inter cutem, & perioſtion cranii, ad muſculos intercoſtales, ut plevritidem aqua diſtillata faciat. Quæ enim indolens ſub cute & capillis erat, mox tanto furore dolorum plevritidem excitaret, ſoloque deſcenſu plevram coſtis per fibras inſertam & adnatam, nudo ſui pondere avellet: immanis certè trux defluendo adveniret. Tandem nequit catarrhus ad dentes, eorumque nervos decidere. Quia nervi, qui utrimque à fundo cerebri intrant ad mandibulam, foris ac intus, tam adæquatè foramen opplent, ut juſtam adeo thecam faciant, & tam æquam, quod loc9 non ſit intranti decurſuræ aquæ, eòque minus, quod aqua non ſubeat foramen exiguum, inferne clauſum. Multòque minus defluet ad unicum, ſolitum, & duntaxat carioſum dentem, quem affligat. Quin etiam catarrhus, ſubter comas collectus, in genas decurreret, non autem ſubter gingivas, trans harum carnes, & cruorem impermixtus, juxta nervorum ductum, ſubter carnem juxta mandibulæ os, ad unum fortè aliquem decumbet. Quin imò ſi aqua ſupernè deorſum rueret, deturque in doloris cauſam mandibulæ ſuperioris. At nullatenus nec unquam aqua non viva non poſſet infeſtare inferiorem mandibulam. Quid ſi catarrhus ad oculos vel aures declinet, ejus ſanè infeſta materia, à plana cerebri, & ficta baſi, in ſinum prius pergeret, conciliabulum ante feciſſet, imò mortem, quàm ophthalmiam, citius peperiſſet. Quin etiam recordor, plevritidem non eſſe inter cutim, ſive carnoſam membranam externam, atque muſculos intercoſtales, (quorſum tamen à calvariæ pelle rectà defluerent potius, & non introrſum) ſed vel in ipſis obliquis muſculis intercoſtalibus vel inter hos & plevram, coſtas ſuccingentem, undè nomen invenit. Qua via ergò catarrhus à capite huc decidet? Dono quidem per ſuppoſitionem, mucum per palatum, etiam in pueris ac ſanis in ſtomachum decidere. Non hoc tamen ad catarrhum pertinet. Nec mucus à decantato illo ſtomachi vapore oritur; ſed eſt inutile excrementum à cuſtode errante genitum, ut ſuo loco.

26. Dono inſuper, in Arthritide, atque aliàs, non raró ſubeſſe ſalſum liquorem excrementoſum; At ſolus latex horum eſt vulcanus, cæmentum, & fomes; non autem vaporum è ſtomacho in cerebrum aſcenſus, non humores plures, nec ficta pituitæ, bili conjugatæ diſtillatio. Ipſæmet enim Scholæ pudore correptæ, quod caput undique repletum cerebro, Catarrhorum eſſet collegium, atque inde omnes fere morbi depluerent, ſtomachum incuſarunt (eheu) continuis vaporibus fumantem, & materiam ſuppeditantem. At cum in ſanis comperirent ſtomachum inſontem, repente autem ad Arthritidem, in ſanis accuſant defluxus, pudoris umbra ſuffuſæ, ſuſurrant, nec clarè loqui è ſcientia audent. Etenim bilem acrem, & pituitam ſalſam, è cruore mutuant, litemque ſub judice relinquunt, an humores iſti è jecore ſint petendi, ſeparenturque in venis a cruore, ut ad articulos expellantur, an verò è capite aqua, vel aliquis mucus, vel anonymum aliquid inter cutim eo deferatur. Incertæ enim ſunt adhuc, eoque magis confuſæ, quod ignorent, quiſnam ille ſeparator humorum, quiſve delator eſſet, qui hos ſinceros à cruore incontaminatos ad artus tantum deferret, nunc hanc, nuncque iſtam partem deligeret: debiliorem autem magiſque ſupinam deſereret, novamque indies ſibi manciparet, imò nodoſam & oppilativam invaderet.

27. Quicquid ergò Scholæ de vaporibus è ſtomacho ſublatis, pro catarrhi materia garriunt, aniles fabellæ ſunto. Nunquam enim ſtomachus juſto frigidior eſt, digeſtivo fermento diminutior quidem, cui coctricem tribui debere, non autem calori, jam ex pleno aliàs docui.

28. Jecur etiam nunquam propria temperie peccat in calore: cum nullus ſit in nobis calor, quàm ratione vitæ: ideoque cadaver omne, extincta vita, friget repente. Moleſtus autem jeco-

rin.

ris calor, per accidens ſemper eſt. Per exemplum. Sit frigida ſpina digito infixa (exemplum alibi de febribus adhuc memoratum) mox pulſus à dolore, calorque & tumor. Non enim hoc, quia ſpina ſit calida, nec quia vicinus ſanguis, fervidus eſſet ante ſpinam; at calor propter ſpinam, per accidens adveniet. Sic de jecore cogita: ſi ferveat enim, ſpinam ſuam habet, quæ non indicat refrigerium, ſed ubi ablationem? Refrigerium namque nedum facit curam palliativam: ſed ipſum malum in deſperationem trahit. Idque ſerio notent Scholæ, vanumque de calore hepatis commentum, multiplicesque ſanandi errores hinc manatos.

29. Similiter ſerio notent, fruſtraneas & irritas fuiſſe medelas (eheu!) capiti, ſtomacho, & jecori pro catarrhis inſtitutas. Catarrhus itaq; materiam, locum, viam, conſuetudinem, admiſſionem penetrandi in cerebrum, per menynges, cranium, &c. non habet. Nunquam enim excremento locus aut jus eſt depoſiti: Tripano enim quotidie opus foret non minus pro catarrho, quam pro pure.

30. Sed cur catarrhus defluere ceſſat, mox eradicato dente? An enim, quia viarum oblitus? At ſi materia inferne ſuppeditatur, quorſum hæc quæſo fluet? vel qua parte decumbet, quæ antea intrare ſolita eſt per exilia foramina, quibus nervi, tam internum quam externum, tamque ſuperum quam inferum utriusque mandibulæ latus ſubintrant? An forte, evulſo dente, ſtomachus ceſſabit, vel non audebit amplius dare vapores, & materiam catarrhis? An evulſo dente ſimul effluit cum cruore omnis catarrhorum, etiam futurorum materia? Vel, an obturata cavea dentis, per confeſtim ſubnatam carnem, nec dato exitu foras, ceſſabit proin catarrhus? At non quærebat catarrhus exitum, per duriſſimum dentem. Cur enim in finitimis oris non ſuſcitabit neceſſarium apoſtema? Cur ad alium dentem, ſæpe uno evulſo, deſcendet? An canalis mutatur uno evulſo? neſcitque amplius defluere in nervum ſaltem dentis evulſi, & in carnem ſubnatam? faciliusque ſibi iter trans dentem, quam ſuccreſcentem ab evulſione carnem puta? Quipni viam quam paravit, tenet: & antequam ſuccreſcat caro, iſthac ſibi exitum ſervat: miſerè ſane deluditur per chirurgum iſte, qui putans in dentem defluere, illumque ſublatum reperiens, cogeretur eadem via redire ad partem nobilem, quam carnificet in Chirurgi vindictam.

31. Deus ergo non dolet ex catarrho; ſed vel detecta gingiva, nimium ſenſilis factus, vel alias male digeſta ultimi alimenti ſui materia, circa radicem dentis putreſcit. Hinc dolor. In hoc nempe differt digeſtio dentis, unguisque à digeſtione aliarum partium: quod hæc fiat in culinis radici illorum contiguis.

32. Quod autem catarrhus ad interna, ſtomachum, pulmonem, jecur, renes, veſicam, venas, arterias, muſculos & nervos non deſcendat, partim jam in communi, ſublata fictaque Catarrhi materia, via, à fiendi modo, ſatis conſtat; partimque quod è capite, inprimis ad ſtomachum, nil invitis nobis, decidere poſſit, quin exſcreatione ejici queat. Mucum enim è capite deſcendentem, nonniſi incauti deglutiunt. Nec eſt Catarrhus illius intentionis, ut exſpectet ſomnum, quo incautum opprimat. Fabulæ faceſſant in medio.

33. Quicquid igitur à capite deorſum ad fauces ruit, eſt mucus naturalis, vel alteratus, juxta Cuſtodis indiſpoſitiones. Sed is mucus tota excrementi ſpecie alienus eſt ab expectorato per tuſſim ſputo. Quid enim ſibi vult Scholarum inadvertentia: qua ſcilicet jubent, inſpicienda ſputa per tuſſim rejecta, an aquea, ſpumoſa, clara, liquida, alba, concreta, flava, cinereave ſint: an rotunda vel decurrentia &c. Cur, inquam, inde augurari jubent pectoris diſpoſitiones, ſive pulmonis affectus, ſi ſint ſputa ipſa capitis excrementa deflua, ſive Catarrhi: Sic nimirum rheuma oſſis ethmoidis ſive ſpongioſi, aliqualem conſtipationem à muco conſequens, crudo & aquoſo madet muco, eò quod natura mittat eò copioſum laticem, ad ablutionem illius obſtruentis. Etenim ſi materia hujus è ſtomacho adferretur, cur obſtipato oſſe ſpongiæ, ſtomachus vaporibus inſanit ſanus: quomodo vapores iſti, paulo ſupra palatum condenſati, ad frontem, juxta organum odoratus, ad eluendum noxam ab oſſe ſibi præfixo, in ſpecie aquæ ſalſæ deve-

devenient? Undénam vapores inſipidi, atque inſontes, tantùm ſuo tranſitu deſument ſalis, quod liquefaciant, ſecumque deorſum præcipitent, ut ſua acrimonia non raras anginas, aliasque faucium phlogoſes ſuſcitent?

34. Cur materia è ſtomacho ſublata, & ſola in aquam condenſatione (quippe quæ per mechanicam probata eſt, neceſſario inſipida) à ſeipſo prius vapore mutata, decidens in ſtomachum, tantas illi faciet moleſtias, quæ paulo ante, cum reliquo chylo, eidem erat grata? Unde iſti hæc hoſtilitas? An enim à cerebro, viſcere principe, vitalibus initiis divite? At ſi vapor tetigerit ſaltem infimam cerebri planitiem (ut ajunt) & mox inde confeſtim, atque ad guttæ completam magnitudinem devenerit, decidat, cumque non poſſit eſſe tertius alter, qui unamquamque guttam detineat: non ergo à paucula illa mora, non à contagio malignæ partis, nec demum à ſuſcepto ibidem ſemine nocuæ illius materiæ erit perverſitas: niſi forte oſtenderint, præter vaporis condenſationem in guttas aquæ aliquid aliud interceſſiſſe: quod hactenus neglexerunt probare.

35. At quandoquidem plurima ubique commenta, de catarrhoſis & pulmonariis defectibus in ingentia volumina, concilia, diſpenſationesque ſurrexerunt. Mei muneris eſt oſtendiſſe, à Scholis nil unquam negligentius, ſtolidius, & pernicioſius edoctum. Eo quod nullum peccatum minoris hactenus fecerint, quam homicidium, incuria patratum, modo terra culpam tegat, & excuſentur per tradita axiomata, homicidæ. Atqui inde conſideravi dæmonium Moloch Cathedris præſidere, & Catarrhis mundum hactenus gementaſſe. Quibus materia, nativitas, locus, efficiens, fiendi modus, capſa continens, iter, & colligationum ſocietas ſimul deficiunt, & falſa ſunt. Ideoque hæc, non niſi antiquus ſerpens, mendacii pater, docuit hactenus, in mortalium perniciem.

36. Enimvero quicquid è capite manat, mucus eſt, & merum excrementum, non autem è ſtomacho eò deductum. Mucus eſt albus, craſſus, & viſcidus, bene conſtituto cuſtode cerebri; ſed ejusdem revolutis, & perperam affectis, poteſtatibus, mucus eſt aquoſus, acutus, ſalſus, aſper, flavus, tenax, &c. & decurrit, qua ſibi via magis apta, è pelvi, ſive ſui infundibulo patet. Non enim qui Coryzæ initio ſtillat aquæ formis, merus mucus eſt, ſed ſalſus latex, quo natura conatur eluere, quod oſſi ſpongioſo, cerebri finitimo, inſedit ut hoſtis peregrinus, prout dixi. Deinde, quod declinanti Coryzæ defluit flavum & viſcidum, non eſt idem, qui prius latex, nec ibidem tantiſper detentus, & inſpiſſatus, (ut tamen Scholæ docent) cum alioqui totum cranium, cerebo licet vacuum, tanto excremento in capſam vix ſufficeret. Creatur nempe in momenta novus ejusmodi mucus, à ſano longe diverſus colore, fœtore, viſciditate, & acrimonia. Ridiculum porro, hunc putidum mucum, jam coctum, & à priori latice inſpiſſatum dici: qui denuo ſuccreſcit vitio alieno. Quod autem initio Coryzæ ſit latex, liquet: nam mox à biduo alvus ſiccior, & parcior urina. Denique latex ille, tepidè evaporatus, vix habet unde muceſcat, quantumcunque muci latex ſecum defert, tantundem mucilaginis habet, nec amplius.

37. Ut ut eſt, & quicquid id eſt, quod è cerebro deorſum ad fauces defluit, ejus ne unica quidem gutta ad pulmonem intrat, quin prius ſuffocationis metum, ad quamlibet guttam ſuſcitaret. Siquidem ſi unica aquæ gutta, incaute deglutiendo, in laryngem decidens, præfocationis metum potanti incutiat, quid non faceret tanti muci copia, quæ pelves parvo ſubinde ſpatio implet? Devium enim eſt, quod paucarum horarum ſomnus, integras muco pelves, in pulmonem ſine ſenſu deferat, citraque præfocationis metum intrent. Pridem enim ſub Tyrocinio deluſus à Scholis, hujusmodi ægros ſic collocavi, ut inter pulvinaria in vultum dormirent, ſperans per nares mucum delapſurum, qui in pulmonem alias laberetur, atque hactenus à catarrhi effectu immunitatem ſperabam. Sed ſubſequens mane, per exſcreationes meam irriſit inſcitiam. Tum enim exploravi orthopnoeam, quæ recta cervice ſpirantes collocat, parum morari doctrinam catarrhi, eamque ut frivolam convincere. Cum ſupino atque horizon-

rizontali decubitu ſtrangularentur, quo tamen antecedens catarrhi materia præcideretur.

38. Quapropter cœpi animadvertere, quodlibet membrum malè affectum, nedum plurimum excrementi ſui; ſed etiam adverſi fabricare. Sic namque oculo diverſimode affecto, plurima ſanies & lachryma acris emanant: faucibus quoque per anginam præcluſis, è lingua filum viſcidum continuò propendet. Hinc itaque credidi, pulmonem aliorum membrorum lege teneri: adeo, ut quoties irritatus, læſus, punctus, injuria aeris, aut per endimicum Gas oppetitus, oppreſſus, aut affectus eſſet: pareret diverſa tædii ſui teſtimonia, proprio errore: non quod proinde illa excrementa tam ſontia, à cerebro (plerumque ſano) labantur inſenſiliter, intra aſperæ arteriæ exiles conductus. Tunc demum mirari cœpi, quod Scholæ viderent quidem in Coryza proprium degenerare, & imitari excrementum capitis: nec interim ratæ ſint, id pulmoni, æquè ac cæteris membris accidere poſſe. Sic quicquid è pulmone effertur, id totum cerebro tribuendum: idque decidere, (ridiculum) in aſperam arteriam ſine ſenſu, & in decurſus exſilio ſenſim decoqui, ut plurimum citra anhelationem, ibidem uſque immaturationem detineri. Cum ſubinde uno menſe plus ejiciatur per tuſſim, quàm ſit ampla tota thoracis capacitas. Flava atque cinerea tabidorum ſputa igitur, vegetatricis in pulmone errores ſunt, & cruor degeneratus, quem ideo totius macies ſubſequitur.

39. Quare fruſtranea & deploranda adhibentur cephalica: vani ſunt potus refrigerantis ptiſanæ, loch, ſyrupi, & quicquid deglutiendo deſcendit in ſtomachum. Utpote quod in itinere multoties formaliter mutatur, antequam ad affectum partem deveniat.

40. Quid enim ſtultius, quam Indicas radices potandas exhibere ad Catarrhorum ſiccationem? quid enim Chyna, Zarza, aut Guajacum ſiccabunt, in forma aquæ pota? quid enim exſiccabunt, quod exſiccatum ſeipſo liquido non eſſet pernicioſius?

41. Cur ad exſiccationem appellant, quæ remedio, ne fierent, inhibitivo duntaxat opus habent? quæque cum facta ſint, non exſiccanda, ſed ejicienda poſtulant? Cur ubique Scholæ ad effectus reſpiciunt, & non ad radices? Quid ſi ejusmodi peregrina ac barbara remedia ſudorem cieant, & laticem cum ægri detrimento minuant, an proinde ad radicem itum? parca ſiquidem nutritione, atque copioſo ſudore cruorem minuunt primariò, ac ſecundariò maciem cum debilitate cauſant. Quod falſo Scholæ traduxere in ſuperfluorū exſiccationem, putantes cruoris competentem quantitatem, & excrementi morboſi generationem, ejusque expulſionem, uno exſiccationis ſynonymo comprehendere. An enim propterea indiſpoſitio, & commutator Vulcanus, qui in pulmone de bono cruore ſputa parit tabida, ſuperabitur? dormiet? minuetur? miteſcetque? deſiſtet? qui Vulcanus interim ſub extrema Maraſmi macie, ne quicquam de ſuo furore remittit. Averte Deus bone ſtragem, quam ignara paganorum Schola & turba in lucellum inhians patrat.

42. Tollenda eſt morboſa duntaxat impreſſio erronea (quam voco corruptorem pulmoni internum) quæ membranas venarum, aſperæ arteriæ cartilagines, atque pulmonem integrum ſuo alimento deplet, & in varias ſordes inceſſanter ac continuo filo tranſmutat. Quod ſi autem ſputum cruentum præceſſit, ulcusque ſit præſens, diſce parare pharmaca, quibus Paracelſus tabem curavit. Oretenus inquam ſumtis cancrum & eſtiomena quævis ſanantia, quod eſt ulcus pulmonis curaſſe. Quidque enim ulcus fæmoris aut pedis ſuo potu ſanat: quidni etiam idem in pulmone faciet? Sed quid agent Scholæ? ignorant cauſas, ignorant remedia, & ſuſpenſo naſo irrident mercurium diaphoreticum dulcem inſtar melis, & fixum: & Lilii tincturam volatilem. Itemque lac, ſive elementum perlarum.

43. Etenim niſi univerſaliter totum corpus tingatur ſuper eminenti balſamo, nunquam interna ſolidantur ulcera. Pulmo enim primo ſeneſcens, primum moriens, à minitata morte difficillime recuperat, reſilitve, atque vulgi proinde ſpernit remedia. Quocirca Scholarum continuatus ſuccedit error, quæ citius, quam

inſulſidis ſuis pharmacis defectum agnoſcant. Naturam defectuum, ejusque glorioſiſſimum Authorem ſomnolentæ obmiſſionis accuſant. Decernunt nimirum quatuor pulmonis lobos inſtar follium, quoad vivitur, inceſſanter diduci, & comprimi, pro uſu anhelitus, adeo ut flatus, ſive inſpiratus aer, duntaxat intra pulmonem trahatur, neque ad cavum thoracis pertingat ulterius. Quod ſanè in ſanando non inſontem inſcitiam dedit: Prout & Medentis ludicrum ſubterfugium. Conantur namque inceſſata, atque inexcuſabili dilatationis & compreſſionis neceſſitate, ſive pulmonis irrequieto motu, excuſare ſibi impoſſibiles ulcerum, Tabis, ac cæterorum miſerias. Ah! quaſi de cætero cancrum ulceratum, quietamque fiſtulam, ani vel oculorum, pro libitu curarent!

44. Cui errori ſic vado obviam: In aere obvolitat tenuis pulviſculus atomorum; neceſſitate autem continua trahimus anhelitum, cum pulverulentis atomis: ideoque & mox totus thorax oppleretur luto, niſi pulmonem haberemus, cujus in anfractibus affigerentur præfati pulveris atomi, atque hactenus pulmo non aliàs ſuis ſe excrementis deſarcinat, niſi per creationem, ut conceptus nimirum pulvis, una cum quotidiano excremento pulmonum irretitus efferatur. Uſus eſt ſane, qui à Scholis fuit neglectus, unanimiter pulmonem pervium negantibus. Pilus quidam in naribus, fibram omnem in aëre volitantem detinet, arcetque ne intro trahatur: multiplex deinde cannarum aſperæ arteriæ diductio facit, quo minus tenuior alioqui pollen penitus vadat.

45. (A.) Porrò ut conſtet pulmonem eſſe prorſus immotum, nedum ex uſu jam patefacto id ſat liquet: (B) Sed inſuper multo magis, quod pulmonis ſubſtantia ſit diductionis & compreſſionis prorſus incapax. (C) Itaque eatenus avium pulmo, (volucri atque nobis inſerviens iiſdem uſibus,) quia coſtis firmiter annexus, omnem follium dilatationem & compreſſionem reſpuit. (D.) Denique pulmo conſtat tribus vaſis adæquatè per totum diſperſis, (vena nempe arteriali, arteria venali, ac aſpera arteria,) circum affuſo cruois parenchymate, & membrana tanquam toga. Tria autem vaſa ſunt canales, æqualiter per totum diducti, quorum duo priores ſunt ſanguine repleti, adeoque incapaces, ut intra ſe novum aera inſpiratum recondant. Tertius verò canalis ſemper patet, aere repletus, ideoque & incapax alterius novi & inſpirati aeris, niſi contentus aer ceſſerit advenæ, in thoracem intraverit, adeoque tertius ille canalis ſit perforatus, unà cum membrana pulmonem veſtiente. Eſt namque hic tertius canalis annulis cartilagineis, ſibique invicem contiguis, ſemper diſtentus & patens, non ſecus atque ipſæmet aſperæ arteriæ truncus. Quarta autem viſceris pars, eſt caro ejus parenchymatica, aeris adventantis æquè incapax. Quinta tandem eſt membranula, ſive tunica pulmonis. Itaque horum nihil capax eſt novi aeris, nihil anhelitus novi ſuſceptivum, nihilque quod dilatationem atque compreſſionem ſuſtinere poſſit, vel motum. Mirum ſanè, quanto nihilominus ſopore ſtertant Scholæ, quod ſingula jam dicta ſciant, & admittant, nondum tamen ceſſent docere adhuc hodie, pulmonem follis inſtar continuò agitari motu. (E.) Porrò tertium vaſorum, ſive prædictorum canalium, (conceſſo adhuc,) quod non aere eſſet plenum, ſed plane omni prorſus aere vacuum à reſpiratione, (cum tamen pateat alioqui, nec in ſe concidere valeat, inſtar veſicæ, annulorum vetante id cartilagine,) ſaltem tantundem duntaxat aeris in ſe conciperet novi, quanta eſſet alioqui viſceris pars. Veruntamen cum ad lubitum unica vice magis aeris inſpiremus, quam totus pulmo ſit amplus. Neceſſe eſt omnino, aerem non ſaltem inſpirari in canales aſperæ arteriæ, ad concidendum & dilatandum alias impotentes: ſed ab his intrò pergere in pectoris cavitatem. (F.) Denique, ſi cui muſculi intercoſtales per pugionem terebrentur: mox vulnus penetraſſe proditur: nam flatu extinguit flammam candelæ. Sin autem deindè vulnus claudatur inſpirando, & exſpirando aperiatur iterato, ſemper candelæ lumen efflat. Quod fieri eſt impoſſibile, niſi ductus inſpiratuſque aer, trans pulmonem in thoracem pergat. Et per conſequens ſit pulmo quietus. Maximè quod in pectore duplex ſit mediaſtinum, ſive membrana interſtitia à ſummo ad imum thoracis, cordis tutandi

cauſa,

cauſa, ab aëris injuriis. Quod mediaſtinum, thoracis dexterum à ſiniſtris dirimit. (G.) Liquet ergò mechanica neceſſitate, anhelitum recta in thoracem ferri, trans pulmonem, adeoque & hunc quieſcere. Quod æquè manifeſtè per plevritidis expectorationes eſt obvium. Quippe per tuſſim rejiciuntur, quæ prius in coſtis,& pectoris cavo,erant extravenata, & putrefacta. Oportet itaque membranam pulmonis eſſe valdè patulam, quæ cruori & puri transſmittendo ſufficiat. Hæc vident, ſciunt, fatentur, & ſcribunt Scholæ: negant tamen, anhelitum extra pulmonem,in thoracem difflari; ſed ipſum pulmonem neceſſariò follium inſtar agitari. Concedunt equidem pulmonem poros habere, per quos cruor & pus in plevritide ſorbentur; nolunt tamen aërem per eoſdem poros transſmitti in thoracem; ſed ipſum pulmonem inſtar follium agitari, æquè pertinaciter jubent. Neque mirum. Eò quod non niſi cadavera, (quibus pori illius membranæ per mortem clauduntur,) meditentur, tam facta, quam facienda. Nam & idem nervis opticis, ſpinali medullæ, interſtitio cordis, & oſculis venarum ad inteſtina contingit. Pulmo brutorum ſupernatat aquis, quibus bullitur integer, ac fruſtatim diſſectus ſidit, quia aere eſt impleta aſpera arteria. Quorſum,(per impertinens ſit additum,) ſi aqua bulliens acceſſum non habeat, dum elixatur: quomodo catarrhus eò aditum nanciſcetur. (H.) Per mechanicam idem. Effla anhelitum è pectore, quantum potes, metire filo coſtarum circumferentiam: tum rurſus, quantum potes, inſpira aerem,atque iterum metire: Reperies per cubum, plus aeris attractum, quàm ad magnitudinem pulmonis humani. (I.) Quantò magis,quod magna pars anhelitus hanc fallat menſuram. Nimirum quantum diaphragma deorſum tetenderit ſtomachum. Experire ergò iterum. Attrahe anhelitum, quantum potes,& inſpira in veſicam,& reperies idem quod ante: aeremque inſpiratum excedere integri pulmonis magnitudinem (K.) Interim memento, poſt omnem exſpirationem, adhuc canales aſperæ arteriæ, apertos ſuis annulis manſiſſe, & aere adhuc, ut antè, repletos. Indubium eſt, quin pectus & venter, inſpirato aere intumeſcat; quod ſi ergo pulmo extendi poſſit, (quod nullatenus,) at ſaltem non ad ſubdecuplum, quantum thorax extenditur, eſſet locando aeri inſpirato. Ergo motus thoracis arguit motum pulmonis non neceſſarium. (L.) Quod ſi pulmo totum pectoris cavum impleret, (quod manifeſtè non rationi conſonum eſſet,) quod coſtarum elevatio pulmonem dilatare poſſet: ſed cum aer dilatationem & compreſſionem ſuſtineat, (ut dici ſolet, ergo coſtarum elevatio non traheret adæquatum aerem. Imò cum iſta attractio adhuc eſſet violenta, (timore vacui nimirum,) naturali atque vitali motui adverſa, ſequitur etiam motum coſtarum non eſſe inſtitutum ad dilatandum pulmonem. Cumque pulmo nec in ſe, nec aliundè, motus ſui habeat principium ullum, niſi à motu coſtarum, (juxta Scholas.) Sequitur etiam, pulmonem nullo motore moveri, ſed plane ſemper quieſcere. (M.) Quæ eſt enim major fatuitas, quàm fateri, omnes aſperæ arteriæ ramulos, cartilagineorum annulorum contextu apertos; & tamen docere omnes eoſdem ramulos, attracto inſuper novo aere, ſemper ampliari diduci, & comprimi? (N.) Tandem Scholæ docent, diaphragma nobis ad ordinarium ſpirandi uſum ſufficere; attamen ejus officio muſculos intercoſtales ſubſtituunt. Tum inſuper non rarus eſt ructus è ſtomacho, qui odores in pulmonem hauſtos exprimunt. Ergo pulmo & diaphragma ſunt membra perſpirabilia. Deplorandum ſane tam noxiis negligentiis, atque ludibriis puerilibus inſudatum in Scholis. Siquidem ſi ſupino decubitu, unam manum ſuper abdomen, alteram verò ſuper coſtas poſueris; moderatum verò, ſive incoactum anhelitum duxeris: ſenties tum facile, ſolos muſculos abdominis operatos fuiſſe. (O.) Ventre nimirum ſublato, diaphragma deorſum trahi, & conſequenter, tantundem Abdominis cavum ampliari, quantum diaphragmatis planum, (in ſe laxum,) ſive diameter minor eſt ſemicirculo ſui, deorſum tracti, ac tanto amplius, quanta & plani diaphragmatis ductilis laxitas. Imò ſi ſtricta zona coſtas cinxeris, atque præfatum anhelitum duxeris:

ris: ſentiens ventrem attolli, & deprimi, coſtis prorſus immotis. Et per conſequens, pulmonem, etſi alias mobilem, (quod non,) toto tamen die ſic poſſe quieſcere. (P.) Sed in ſuſpirio, oſcitatione, ſternutatione, & forti anhelatione ſentiuntur, (nec enim antè,) muſculi intercoſtales ſuo quoque vicariatus, & adminiculi fungi officio. Sunt namque coſtæ ſemicirculi deorſum propendentes, quos muſculi intercoſtales ſinguli ſingulos ſurſum attrahunt. (Q.) Hactenus quoque majores fiunt attollendo, quatenus tùm fiunt rotundiores, & ſic pectoris cavitatem ampliant. (R.) Sic nempe rectâ tantùm cervice reſpirantes, alas & humeros in ſubſidium flatus diducunt, manus utrimque, ad elevandos humeros, ſedilibus premunt, ut pectoris cavum augeatur, ac majori tubere diaphragma deorſum promineat. (S.) Uxor Patritii, enitendo prolem (prodibat nempe in lucem natibus ſuis antrorſum,) fregit atque laceravit ſibi plevram, inter 7. & 8. coſtam, abſque ſenſu, (major enim dolor obfuſcat minorem,) apoſtemate, &c. Mox à diebus puerperii ſenſit, quoties comprimeret anhelitum, canendo, vel affellando, ſi thoracem exuiſſet, confeſtim protuberare ingentem tumorem, flatulentum, qui digito prementi cederet, atque intrò dimiſſo anhelitu properabat. Adeoque deinceps, non niſi ſtricto thorace, dormivit. Undè liquido conſtat, anhelitum per pulmonem rectà duci in thoracem. Quod & in muliere principe ſimiliter notavi, quæ à partu ſibi retinuerat, quod quoties anhelitum comprimeret, alterum gutturis latus inſtar veſicæ tumidum nobis oſtendit. (V.) Tum quoque huc facit, quod Pulmoniacos, itemque difficulter ſpirantes attentè conſideraverim, ac comperi plerumque illos laterum uno cubare felicius, atque altero vix reſpirare poſſe. Etenim indubium èſt, quin iſtud vitium ſit ipſius pulmonis quodque Pulmonis prono latere, (id eſt enim cui tum æger incumbit,) quaque parte tum coſtalem membranam tangit, pori ſint conſtipati, quibus aliàs reſpirare ſolet; quod etiam ſupini tum lateris lobus uterque pulmonis ſint pori morboſè obſtructi, ſi non omnes, ſaltem pro magna parte, idque metiendum à proportione deficientis anhelitus. Quo argumento manifeſtum eſt, pulmonem non attolli, & concidere inſtar follis; ſed poris pervium, per quos aer ad & extra thoracem perfluus, ejus diducti, vel contracti amplitudini æquatus reſpondet. Hinc nempe recti, quàm jacentes reſpirant melius. Eo quod pulmo pendulus, undequaque poros liberos habet, qui non vitio oppilationis ſuccubuere.

46. Error ergò Scholarum eſt, quod doceant diaphragma eſſe membrum pulmonis motivum unicum, adeoque proprium, & principiativum efficiens organum anhelitus. Nimirum, quod dum diaphragma ſe in ſui centrum contrahit, faciat exſpirationem: & quantum hanc contractione laxat, tantundem inſpiremus. 1. Etenim cum omnis motus voluntarius executivè fiat per muſculum, retracta cauda ad ſui caput, jam diaphragma, primus, heteroclitus, & principaliſſimus muſculus erit, ſuique caput erit in medio, ſive centro ſui. 2. Quod ſi ergo diaphragma ſit organum primariò exſecutivum motus, etiam ceſſante abdomine, & coſtis; diaphragma per ſe moliretur motum: Quod falſum. 3. Imo muſculi abdominis, qui ordinarii ſunt muſculi, non movebunt; ſed movebuntur à diaphragmate. 4. Sufficeret ergo huic muneri, ſua ventri carnoſa membrana, ac fruſtra illi muſculi facti eſſent. 5. Denique cum omne organum voluntarii motus trahat movendo, pectus deberet tractu diaphragmatis intrò trahi, & figuram clepſydræ foris circa diaphragma exhibere. 6. Imo exſpiratio non eſſet quies à motu; ſed ipſe motus diaphragmatis contracti. 7. Adeoque exſpiratio etiam in ſanis, ſemper eſſet difficilior inſpiratione. Cum 8. inſpiratio non eſſet motus; ſed relaxatio, ſive quies contracti diaphragmatis.

47. Undè concludo; 1. Uſum diaphragmatis hactenus ſtetiſſe incognitum. 2. Uſum quoque pulmonis latuiſſe. 3. Modum fiendi anhelitus fuiſſe incognitum. 4. Organa prima & principalia anhelitus fuiſſe incognita. 5. Pro modeſta anhelitus reſpiratione, & exſpiratione, ſufficere ſolos abdominis muſculos. 6. Quod Pulmo non moveatur unquam; quodque pro cribro inſerviat, ut aer purus in thoracem

ſubeat.

jubeat. 7. Quod difficultas ſanandorum defectuum pulmonis non conſiſtat, eo quod ſit quietis impatiens, & hactenus remedia reſpuat; ſed quod extremis orificiis obſeſſis & obſtructis inpoſterum ſpe deſtituantur, à vulgaribus remediis exſpectata. Cum eo rectà nil præter aërem deferatur, & quod aër præ occluſione infera ſit præpeditus, ergo & intercluſus, itemque tandem magis exſiccat oppilantes mucilagines, juxta quas alia ſuſcitantur producta quæ dierum tandem numero ariditatem. acrimoniam ac malignitatem aſſument. Undè affectus ſuſpirioſi, vomica, vaſorum exeſio, ſputum ſanguinis, ulcus, tabes, & mors. Supponamus enim, mille orificiis arteriæ aſperæ omnem aërem deportari ordinario in thoracem, &, totidem ſanitati ſatis eſſe, ſi ergò centum illorum ſint conſtipata, tunc ille homo celeri motui diuturno, vel adſcenſioni, decima parte erit impar, & ſuſpirioſus.

48. Hinc ergo patet, cur ſyrupi, illinctusq; cum ad loca affecta non pertingunt, ſint fruſtranea remedia. Imò ſi eo attingerent, malum aggravarent. Deindè cur nullus horum defectuum ſperet medelam, niſi Pyrotechnia pharmacum, in tonum naturæ graduarit.

49. Præcautiones verò à Catarrhis, quæ coriandrum, atque huic ſimilia, à cœna ſumenda jubent, ad vapores, è ſtomacho inhibendos, quanta ſanè ſunt commiſeratione dignæ! Si enim vaporum ortus, ex ſuis cauſis, (humiditate materiæ nempe, & calore loci,) & eorundem adſcenſio eſſent naturales, quid coriandrum efficeret, quo minus ejusmodi effectus ſuas ſequantur cauſas? An enim coriandrum aquæbullienti injectum, efficiet, ne vapores ex aqua fierent, aut adſcenderent? Similia ſunto, quæ pectendo, fricandoque præſcribuntur, ut nimirum non ſerò, ſed manè, non in ſinciput, ſed verſus occiput, Catarrhi ducantur. Nugæ enim aniles utramque clauſere medendi januam, quia cauſæ morborum latuerunt, nec iis inquirendis hactenus magnopere ſit inſudatum.

50. Quàm frivola eſt enim Galeni doctrina, quinque libris de tuenda valetudine? quæ tota balneo, frictionibus, atque Apoteraxia celebris! & quamvis in omnibus ac ubique egeſtatem Galeni ſim commiſeratus, in nullo tamen manifeſtius ingenium ejus deprehendi, quàm ubi diſtinctiones fractionum, in longum, transverſum, obliquum, & circulum tanquam Necromanticorum ceremonias, indictione pœnæ capitalis obſervandas, ſtricta ſub obedientia ſeriò præſcribit.

51. Sic namque mundus, à Medentum cunis in catochum actus, ſtupore paganico oblectatus, velut titillando obriſit. Pauciores enim primis quinque ſeculis, Romæ morbi erant, & pauciora cadavera, mitiores quoque morbi, quàm poſtquam devicta Græcia triumphaſſet. Quod omnes Europæi, quibus rarus adhuc aut nullus eſt Medicus, libenter confirmabunt. Seriò enim mirantur Scholæ vaſtam mucci molem, per Colocynthida exploſam, attamen nil minuiſſe pulmoniacorum ſputa: adeoque cum antecedentem Catarrhi cauſam ſe inveniſſe gauderent ſtupefacti tamen in effectu laxantium, noluerunt axiomatum pituitoſorum falſitatem agnoſcere. Plus enim Colocynthis, Scammonea, elaterium, &c. uno die corpus exſiccat; quam potus Chynæ tribus menſibus. Quid ergo ſperandum in Chyna, ubi fruſtra vobis ſunt ſolutiva? & horridus horum uſus? Quocirca antecedentium doctrinis inhærentes Scholæ, ſtatuerunt tandem nil altius indagandum, at curandum juxta antiqua ac trita artis theoremata, & utrumque aliter res ſemper ceſſerit in praxi, nihilque ſuis regulis cernerent reſpondere ſub torpore impoſſibilitatis: velum tamen obtenderunt ſuæ ignorantiæ tam atroci, miſeroſque ægros ſuſpenſos manere calamitatibus & evacuationibus maluerunt, quàm quod aliquid ſuper ærumnis proximorum cogitarent. Ac ſanè tot incogitantiarum, abſurditatumque myriades non manſiſſent in Scholis, viris inquam tam acutis, probis, ſagacibus, & exercitatis, (quorum ego me minimum lubens fateor,) ſi tantillũ ſemel ab axiomatibus paganorum recedere voluiſſent. Obſidentur inquam ab hoſte primitivæ veritatis, qui illos vel arrogantiâ, vel incuriâ, vel atrocitate, vel avaritia, vel

pigri-

pigritiâ, vel ſtupiditate, vel tandem reſipiſcentiæ verecundiâ ſibi devinctos tenet. Bone Jeſu! quando tandem è Scholis, hoc dæmonium tolles? quando tandem erit malorum iſtorum cumulus & maturitas, ut tantam cæcitatem, & mortalium cladem, tuæ veritatis lumine auferas? Reſpondes, remedium non eſſe oppugnanti agnitam veritatem. Igitur,

Juſte Deus, juſtiſſima ſunt quæcunq; probâris.
Tu pietatis fons, immotaque Regula veri.
Sed quia noluimus tua ſancta faceſſere juſſa.
Facti præda ſumus ſtolidi ludibria vulgi.

52. Sunt enim Anatomici, qui vivum canem diſſecuerunt, & dum ad laryngem eſt deventum, injecerunt oretenus juſculum, peregrino colore imbutum, ut cernerent, num ejus quicquam ad pulmonem ſubintret. Ac repertum eſt, ejus aliquantillum, aſperæ arteriæ tinxiſſe parietem. Clamarunt ergo, à cerebro in pulmonem inſenſilem, & ordinarium excrementorum decubitum: ſanxeruntque illinctus, extremum fore Tabis remedium, cum ferantur immediatè ad laryngem, atque inde ad exiles quoſque tubos ejus. Crudele quidem id cani fuit tentamen, at longè crudelius & infelicius mortalibus. Eo quod Scholæ ad ejus ſuaſum, de manu in manum tradiderint, & ſubſcripſerint tam pernicioſis nugis. Nam inprimis quid ſyrupi & illinctus patrarent in ramulis arteriæ aſperæ, præterquam obſtructionem noxam? quo fine ergò, naturaliter, atque ordinariò eò properarent, aut mitterentur, aut admitterentur? cum ibidem coqui nequeant, nec in bonum mutari: neque puri, aut mucoribus mederi. Denique ſi hoc fieret ordinariò, ſputa ordinaria ſanorum redolerent putrefacta juſcula, vel ſyrupos illinctos. Et quamquam prima ſubinde ſputa illinctus referant quandoque: ii non è pulmone, ſed è faucium viciniis veniunt. Neque ideo repetita ſputa amplius illinctus exprimunt, pro ut alioqui repetita ſputa fuligines exſcreant. Tum etiam qui uno veſpere aliquot uncias illingeret, neceſſariò mox abindè nedum Aſthmati, ſed & præfocationi ſuccumberet. Nam pars illinctorum magnam aſperæ arteriæ cavitatem impleviſſet. Mirum ſanè Scholas, tam lurido canis experimento ſeductas, non advertiſſe, quod per canis inadvertentiam, in tanto carnificinæ ejulatu, coloratum iſtud juſculum intra laryngem ſit abreptum. Non quod proindè id in ſanis fit ſolitum, vel in catarrhoſis (ut vocant) obſervatum. Equidem ſit calculoſus reddendo lotium, etiam nolens, anum ſolvat præ dolore; proinde id ſphincteri veſicæ erit proprium, quod ſe laxando, aperiat etiam ordinariò anum: Ob dolorem namque partes ſubinde malè funguntur ſuis muniis, aliaſque ſibi vicinas ſecum in errorem abducunt. Potiùs fidendum erat hiſtoriæ, qua quendam ob tenuem plumam, alium verò propter pilum, ſuffocatum fuiſſe ſcribitur. Ut ſciant, pulmonem, rerum peregrinarum nullatenus eſſe ſuſceptivum, ſine notabili noxa & anxietate, quinimo ut ſuſpirioſi ne quidem tollerent ſuffitus fragrantes (ob rationes, de Blas humano recitatas) Si itaque ſuffitus opitulantes, pulmoni ſint oneri; quid non erunt illinctus? etſi dentur ad pulmonem poſſe devenire? Idcircò enim quoties quid deglutitur, ſeriò larynx clauditur epiglottide, formam folii hederæ imitante, ne vel minimum quid ad pulmonem delabatur. Et aliquot ſuffocatos novi, qui uno ſaltem latere epiglottidem non ſat arctè clauſam haberent, ob convulſionem partis unius, vel alterius reſolutionem.

53. Atquè in eo Scholarum novus detegitur error. Quod videlicet aſſerant, illinctus ſenſim deglutitos, in pulmonem admitti; non autem illa, quæ affatim citòque deglutiuntur. An ergò canis diſſectus illinxit, & non ſorbuit juſculum herbarum injectum? quorſum enim potandum injecerunt, ſi ſcirent ſolo illinctu viam patere ad pulmonem? At ſtante hypotheſi, quod pulmo omnem omnium rerum peregrinarum ſpernat ſocietatem, præterquam aeris nudi, non fumis ſociati: Sequitur etiam neceſſariò, ſive aliquid illingendo, ſive bibendo ſit deglutitum, eandem ſemper epiglottidis cuſtodis curam agi, eandemque laryngis clauſuram obſervari. Siquidem ibidem non minor quàm vitæ agitatur jactura. Illinctus ergò, & ſyrupi, etſi reddentis ſcreatibus partes glabras faciant, tamen

tamen inprimis ſtomacho nocent, & pulmoniacis affectibus ne minimum proſunt abſolutè.

54. At dicunt, ſalivam ſpontaneo lapſu etiam absque ſenſu fluere in laryngem, & illinctus hoc titulo fore opitulatores. At neutrum horum ſubſiſtit. Quoniam utut diſponatur cervix, eadem ſemper eſt naturæ cautela, ne quid incautè in laryngem decidat, aut fluat.

55 Viſus eſt nuper Scenicus, manibus inviſus, pedibus atque corpore erectis, bibiſſe vini ſcyphum, habens caput propè terram. Ad Anatomen appello, & ferulæ manum ſubdo. Sunt enim, quibus dormientibus ingens ex ore ſaliva fluit; qui ſi ſupini dormiant, ſpontè actutum ſe in latus volvunt, vel expergiſcuntur, periculi imminentis pavore territa natura. At ſi quid tum in laryngem ſalivæ per incuriam deciderit, non ceſſat dein tuſſis id ſtatim explodere. Sed quid tandem juverit pulmonem illinctum ſaccharum, frixo pulmone vulpis cadaveroſo, vel farſaræ ſucco imbutum, ſi pulmo ipſe, peregrinarum omnium rerum horrens, nil niſi per incuriam eadem admiſerit, & confeſtim cum magna anguſtia explodat? An enim iſtud reſtaurandis facultatibus oblæſis ſat erit? An ſi catarrhis radix ſucciditur? Certè quoquò me vertero, non video Scholas oppugnare morbos, niſi fictis gentilium ſomnis in imagine, in effectibus, & à poſteriori: idque ob morborum & cauſarum inſcitiam. Sic enim nomen Medici, in Comœdorum facetias abiit merito, quod non cogitent, quid agant, quid dicant, quidve ſibi ſit agendum, ut præcepto ſatisfaciant. Eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter, qui in cœlis eſt, miſericors eſt. Et, prout S. Bernard. de Clero comedente peccata populi, quatenus eleemoſynis duntaxat vivit; non enim Medentes cogitant, an ſatisfaciant mandato, & charitatis exſpectationi, qui comedunt languores & infirmitates populi.

56. Non video autem has Ægypti plagas, in exteriores Scholarum tenebras eſſe introductas, niſi quod male imbutæ non raro affectus offenderint, quibus apparenter, & ſine indagine, catarrhorum ſcenam attribuerent. Utpote aliquis dolens capite, abindè ſenſit cervicem dolentem, motum difficilem, noctem inſomnem, mox dolor ſe manifeſtavit in lumbis, tradux inde ad fœmora, dein ſuras, atque pedes deſcendere viſus. Hinc ſurrexit decretum, dolorem, (cum ſit accidens inhærentiæ (non migrare de ſubjecto in aliud, niſi materiale aliquid, è cerebro per vertebrarum muſculos, labentis pronitate, catarrhi ſordibus locum dederit, etymoque recepto Catarrhi quadret.

57. Hanc Catarrhi perſuaſionem, per Anatomen detecta larva, cognoſci oportet. Enimvero ſi materia dolorifica è cerebro per cervicem ſucceſſivè ſtillet: ea ſanè vel per ſinus cerebri eò deferetur, vel per cerebrum & meninges, vel inter utramque meningum, vel inter duram meningem, & calvariam, vel tandem inter cranium & cutim. Conſequentia enim valet à ſufficienti enumeratione partium. Atqui non inprimis per utres cerebri, eò quod circa Apoplexiam atque indubiam Paralyſin totius id non ſubſiſteret: ſi modo horum morborum ſtet rata Scholarum doctrina. Etenim ſi ſucceſſivè à prioribus, ad quartum ſinum expellatur Catarrhi materia in medullam ſpinalem, non poteſt non peregrinum iſtud & acre excrementum illam obturare, Apoplexiam dein & paralyſin naſci. Secundò, nequit iſta catarrhi materia, trans cerebrum ſudando, inter cerebrum & tenuem meningem acumulari, & delabi, ita ut continuam ſervet ſeparationem utraque meninx, ab ipſa medulla ſpinalis nervi: eo quod labens catarrhus divulſionem atque continui ſolutionem pareret, in nervorum radice medulari, per longum ſui. Quod plurimis non caret abſurditatibus. Pariter ſi meningum inter utramque Catarrhus deplueret, eſſet inprimis utraque membranula, quæ loricaret ſpinalem medullam bina: quod oculus hactenus nondum luſtravit. Eoque poſito, non poſſet ſaltem muſculorum motum moleſtare, aut dolorem ſcire. Adeoq; eſt error in theſi. Eò quod nervus ſit quidem organum delativum imperii voluntarii; at non proindè exſecutivum motus voluntarii. Præcipuè, quod nervulus ſubinde vix excedat groſſitiem duplati fili: inſertusque externe in muſculum, non poſſet ſibi impactus

humor catarrhalis, niſi per paralyſin partis inferre, non autem moti muſculi immanes dolores. Denique ſi inter duram matrem, & calvariam Catarrhus deflueret, docet Anatome, tam adæquatam & anguſtam eſſe nervorum, lateratim per vertebrarum foraminula egreſſionem, quod nulla ratione detur aditus Catarrho, à ſpinali medulla ad muſculos. Demum ſi concederetur iſti commento locus, ſaltem quæ cauſa eſſet ſucceſſionis, ut humor ſemel lapſus, inter duarum vertebrarum nervulum, remearet ad alios nervos ſucceſſivos? An fortè Catarrhus, tædio unius muſculi affectus, alios deinceps optat deliciarum clientes? Quomodo enim per nervulum exiguum, ſine membri ſtupore, humor catarrhalis defluet? In muſculum inſitione peregrina intrabit uſque ad ejus caudam? inde verò rurſus recedet ad alios muſculos, qui deinceps proniori ſunt loco? Vel ſi novus fingatur Catarrhus ad alias & inferiores partes pari ſucceſſu defluere: quomodo ergo partes ſuperæ videntur à malo immunes? Etenim cum ex eodem fonte cerebro, & per eundem canalem ſpinæ dorſalis medullæ prodiret: cur non potius jam apertam ſemitam ſequitur? ad debilitatam, pronam affectamque partem ampliùs decumbit, novaque patrat adulteria? Cur nova quatit, quæritque hoſpitia? An iſte fortè lubitus naturæ, quod meretricio appetitu novas ſucceſſivè partes inveſtet, & diducat? Tandem quod locus non ſit refugii, pro Catarrho decurrenti inter cranium & cutim, & muſculos ſua membrana veſtitos, jam antè diſcuſſum eſt. Ergò nulla eſt via, modus, medium, connexio, aut dependentia, quibus Catarrhus in veritate ſubſiſtat.

§ 8. Cumque nil materiale decurrat in ejuſmodi affectibus, pro quibus temere Catarrhos finxerunt Scholæ: ſciant ergo veritatis amantes, quod quoties in ſpiritum impetus facientem aura peregrina, odor, fermentum, ſive ſemen exoticum ſuſcipitur, toties ab Archeo contaminatus ille ſpiritus à communione vitæ excludatur. Genius autem, ſive indoles ſeminis concepti illius, non minores partes habet, ut etiam ad diſſita potius, quàm ad propinqua loca mittatur fermento alieno deturpatus ſpiritus. Ut ſuo loco dicetur de Arthritide in Duumviratu, & alibi. Sic nempè Mercurius, etiam foris illitus fauces, linguam, & dentes afficit. Porrò cum hic deturpatus ſpiritus ad ſuæ miſſionis locum devenerit, confeſtim partis nutrimentum ſuo fermento imbuit, transplantat, atque traducit juxta ideam ſeminis, illudque ſucceſſivis hauſtis afflatibus, peregrinis diſpoſitionibus munia digeſtionum ibidem interturbat. Unde copioſam ſupellectilem demum ſuſcitat, ac non rarò impreſſionem ibidem ſpiritui inſito, in vitam ſtigmate durabili characterizat. Hæc in humores fictos primarios & in defluxionum decubitus Scholæ ab unico cerebro mendicant. Procul ergo à Catarrho ſum, qui materiam, officinas, efficientem, modum fiendi, & defluendi nego: ideoque & cauſas, effectum, ut & ſanationem longè à Catarrhi figmentis ſeparo.

§ 9. Non ergo decumbunt humores ſalſi, acidi, acres, pituitoſi atque bilioſi; ſed quoties deturpatus ſpiritus ad loca tranſiit, primus qui eò accedet, communi eluendi niſu atque ſtudio, eſt latex: Spiritus enim depravatus exotico contagio, per nervos, arterias, imò & per ipſum corporis habitum fertur: undè cerebrum culpam tulit, ſentiuntque ægri velut decubitum humoris deflui: & quia latex per venas eo deputatur, non ut cauſa primitiva mali, (quamquam per accidens non raro malum foveat diutius:) ſed in ſublevamen & ablutionem: Ideo adhuc dubiæ manſerunt Scholæ, an Catarrhi è capite per nervos vel inter cutim; an verò per venas, è jecore dimitterentur ſaltem in podagricis. Itaque non ex fonte, vel cataracta fluunt pituita & bilis Scholarum, quaſi caput horum unica cloaca eſſet. Deindè nec ob ſitum proniorem procumbunt, vel ob viarum facilitatem: Siquidem ut in cadavere nulli ſunt ejuſmodi defectus, ſed in vivis dumtaxat: ita quicquid horum fit, ab impetum faciente, & initio vitali procedit. In cujus œconomia non eſt difficilior adſcenſus ſuperus, quàm deſcenſus inferus. Cum nihil horum in vivis fluat ſuo gravitatis motu: at quidem dirigatur miſſum, ad certos ſui terminos. Fit & non raro, quod latex, pere-

peregrino ſale contaminatus, ſpiritum deinde inficiat, ut proinde ſemper non ab externa aëris injuria, vel à propria intus genita contagii aura, ſpiritus alienetur: quinimo à latice (utpote minus vivo,) thymoſin ſibi aſſumat ſuſcitatus, comitaturque latex, tam præfata aciditate, quàm quantitate moleſtus, ut miles importunus, invito hoſpite ſubintrat. Quocirca thermæ & balnea plures hujusmodi defectus reconciliant, & æſtuaria: latice nimirum conſumto, ſanitatem reſtituunt magis, quam Scholarum ſolutiva & exſiccativa.

60. Vana ergo Catarrhi è ſtomacho ad caput elati hiſtoria, & materia, vani quoque inter muſculos atque cutim defluxus, decubitusque, deplorandaque ignotis cauſis remedia. Vana quoque cauteria, ad revellendos conſumendosque humores fictos. Vana tandem potuum exſiccantium pharmaca, cum malum à latice, largiorique potu ſaltem occaſionaliter naſcatur. Patet ergo, quàm ſalubris potus ſobrius, latex namque pro ſui inſtituto inſipidus eſſe debebat; aceſcit vero, multo meracis & acidioris vini potu. Suo autem capite debetur laticis hiſtoria, & neceſſitas. Memineris ab aqua omnes concretorum corporum fructus materialiter naſci. Fingamus ergo & laticem inſipidum, mox parvulo ſeminis auxilio aceſcere. Per exemplum: Sub ver enim, è vite vel betula copioſus exſtillat liquor. Si cortex prope terram lædatur, inſipidum nempe terræ liquorem fundit. Sin autem in caudice, vel ramis vulnus fiat, idem jam ſuccus acidulus eſt. Sic fit in latice, ſui natura inſipido, recipientium contagio, tandem aceſcit, vel alienæ qualitatis hæres fit. Scholæ enim laticem neglexerunt, quia lotium cum latice confuderunt. Sed argumentum ſtolidum, generatum cum materia ex qua, colliquaſſe, quaſi mucus, ſaliva, aqua intercus, & urina, potus eſſent. Jecur ideo malè affectum, ſi ad ſe laticem revocet; non enim inde lotium parat, ſed œdemata vel anaſarcam.

61. Itaque non ſum ita homo, quod pleuritidem, odontalgiam, cæteramque furiarum rabiem, non-entia dicam. Scio enim, doleoque illarum nimis ſeria in nos imperia. Morbos quidem ipſos admitto; at Catarrhi cauſas, modum, media, vias, finem, ſive deſtinationes inficior, Cauſas iſtas nego, & indago illas, in quarum ablatione ſanitas conſiſtit. Agnoſco quidem rupta pulmonis vomica, quemquam confeſtim mori; nego tamen, vomicam eſſe Catarrhum, aut mortem Catarrho imputandam. Multoque acerbius nego, quod vomica è vapore ſtomachi naſcatur. Sic tabem, non defluxionem in pulmonem nuncupo; ſed interno pulmonis errore ortam ſcio. Concedo podagram, velut ferventi defluente gutta præſentiri; non tamen Catarrhum admitto, materia, modo, mediis, terminoque fiendi. Prout ſuo capite planius. Latex quoque everrendis culinis dicatus, in ſe quidem inſons eſt, ſed in via diſſolutorum ſalium copulam admittens, apoſtematum, ulcerum, atque pruriginum varias conſtituit colonias. Nego igitur vapores in caput fieri, qui trans cerebrum, atque meninges terebrent. Nec patior denique, anhelitum à thorace ad ſtomachum & viſcera directa via ferri, (ut alias Paracelſo placuit:) ſed tantillum ejus per poros diaphragmatis ſpirare. Neque enim compreſſo anhelitu, quicquam nota dignum ſubter diaphragma vadit, nec anhelitus loca, quæ ſubter ſeptum ſunt, olet. Pariter neque à ſtomacho vapores feruntur in caput, niſi per arterias, ſi inebriativi ſunt. Quicquid autem vertiginem, deliquia, & id genus alia facit, alterius, quàm vaporum, eſt Reipubl. cliens. Sic nec ab utero vapores in caput traducuntur, utut ferina inde capitis dicantur ſymptomata naſci: non enim ea perſpirabilitatis eſt obligatio, quæ alterius Monarchiæ eſt monomachia, quâque guttur ad menti altitudinem aſſurgit, non eſt dicenda vaporum actio: eſt nimirum actio Scholis incognita, quam Regiminis quandoque exponam, cui partes omnes in corpore clientelam debent. Etenim uteri in totum corpus non eſt aliud imperium, quàm illud, quo teſtes, gallum à capone, taurum à bove, & virum ab eunucho diſtinguunt, figura, ſanguine, carne, corio & animoſitate.

62. At quia in catarrhoſis putatis affectibus, contaminatus latex ſuum ſortitur dominium aquæ: hinc quotquot Catarrhis adſcribuntur, plerumque ſub noctem exaſperantur, Lunæ nimirum Blas viciſſitudinum operationes in nobis

bis molitur. Quæ maximè in cerebrum imbelle, vel defectuoſum, itemque in nervos, atque membranas ſeſe oſtentant, hæcque futuras tempeſtates præſentiunt ſæpè, ac præaugurantur, ideoque & Torturam noctis appello. Atque utinam hæc præſagiendi ſcientia, non tam caro nobis eſſet divendita, quod doloribus & anxietatibus perſolvi debent. Sæpè enim podagricus, ſuſpirioſus, imò qui vel callum ſub pede gerit, in lecto, vel hypocauſto, ſomno excitus, futuras præſentit temporum procellas, cœlo atram ſenſim nubem obtendi, ventorumque propediem mutandos apes.

63. Paracelſus autem voluit Mercurium liquori præſidere alimentario, per totum corpus, illumque proinde alibi (de morbis mineralibus) nomine atque re confundit cum terreſtri luna.

64. Scio tamen, quod humor imperia ſequatur ſeminalis partis, cui eſt proximè aſſimilandus, neque enim ideo liquida, aſtrorum collocutionibus adhuc gaudent, quamdiu ſpiritui vitæ non ſunt radicaliter inſita.

65. Hinc enim patet, quod medulla ſit pars corporis homogenea; non autem liquor ejus. Lunæ quippe manifeſtè reſpondet & cerebro, cui oſſa parent. Sic namque quæcunque defluxionum nomine ſæviunt, itemque Lues veneris, contractura, tormina, ſubter Torturam noctis recidunt, quia latici auſcultant, lunæ noſtræ dominio, ſubnoxia ad aſtrorum lationem auſcultantia.

VICTUS RATIO.

1. *Diætam pro morbis præſcribunt, qui morbos ignorant.*
2. *Suſpecta eſt Diætetica.*
3. *Errores aliquot circa victus regulas.*
4. *Sanatio non ſubeſt Diætetica.*
5. *Opinio Authoris.*
6. *Objectum Diætetices.*
7. *Probatio à communi eventu.*
8. *Fines obliqui.*
9. *Ab enumeratione partium.*
10. *Diæta clam accuſat remedii ignorantiam.*
11. *Juſta pauperum querimonia.*
12. *Obſervantia Authoris.*
13. *Ludibria Diætetices.*
14. *Panis non eſt tam cibus, quam obſonium.*
15. *Cur panis cibis miſceatur.*
16. *Cardo præcipuus Diætetices.*
17. *Regula quædam.*
18. *Cur infida Diætetices mandata.*
19. *Theſes Authoris decem.*
20. *Quouſque vis parſimoniæ ſe extendat.*
21. *Maſticationis neceſſitas.*
22. *Digeſtorum varietates unde.*
23. *Ptiſanæ examen.*
24. *Solitæ Authoris præcautiones aliquot.*
25. *Quæſtio de fermento ſtomachi.*
26. *Digeſtiones præſcribunt Diætæ regulas.*

POſtquam abſolviſſem tractatum de Digeſtionibus, lubens Morbos in pegma adduxiſſem; ſed abtruncata adhuc pone relinquebatur Actio regiminis; jejunia nimium in Scholis, ipſiusque Duumviratus majeſtas, & ſpiritualis plane radiatio καθ' ὅλον. Quamobrem intertexui tractatum de Anima, ut plenum duumviratui ſuum jus cedat. At nondum adhuc extra ſtomachum abire potui, quin aliqua de diætæ meæ opinionis examina, mox duumviratui ſuperadderem. Equidem demonſtrare promiſi Scholas præteriiſſe illa, quorum profeſſionem maximè jactitant: nondum ſcilicet morbum in genere noviſſe, aut per ſpecies indagaſſe, per cauſas vel per condigna remedia tractaſſe. Atque ideo conſequenter ſi qua medentum auxilio ſucceſſiſſe per conjecturas, ex propria naturæ bonitate. Quamprimum enim poſt univerſalia præſidia (ſic enim nominant venæſectionem & purgationem) ſtatim dimidiam ſanationis partem, dedere Regimini victus, & vitæ, quam plerumque per calores, frigora, & temperantiam horum, in reſpectum Euchymiæ æſtimarunt. Belle ſanè victus rationem præſcribent ad obtinendum finem ſibi ignotum, dum in elementorum caloribus & frigoribus volutantur.

2. Enimvero præter craſſam ignorantiam victus ratio mihi ſaltem ſuſpecta dudum fuit, & viſa

viſa miſera quædam medentum impoſtura, ægrorumque ſervitus, ſub indictione pœnæ capitalis præſcripta, in ægris crudelitatem fiduciamque pariens.

3. Nam inprimis quicquid carò venditur, id confeſtim maximè ſanum laudatur. Et in medicamentis aurum foliatum, gemmæ contuſæ, coccus baphicus, vermis cuchinillo, ſericum crudum, &c. (fortè enim araneæ, ſi procul peregrè deferrentur, magno venales eſſent, ut ſtercus, Crocodilia) in cibis verò, quicquid mangonii ergo linguæ gratum, nec ſtomacho adeo difficile, id univerſim, ac ſtatim, prædicatur euchymum, ſanum, & ſalubre. Quatenus quæ palato maximè arrident, debeant eſſe gratiſſima, ac ſaluberrima. Ideoque variant hæc juxta palatum Medentum. Nam quod uni ſanum laudatur, ab altero, cui id minus placet, vituperatur. Hoc pacto enim phaſiani, perdices, ſturni, merulæ, & capones ſaginati, quadrupedibus præferuntur: quamquam hæc una nobiſcum vivum fœtum proferant, & hactenus familiariora ſint nobiſcum, quàm aves, piſces, & inſecta, id eſt, animalia ovipara. Sic quoque piſces ſaxatiles antepontuntur marinis, & panis ſiligineus furfuraceo. Delicatuli enim, culinæ mangonio ſtudent, utque ægris placeant, qui remediis & ſcientia deſtituti, profeſſioni aliàs ſterili ſeſe emanciparunt, qui enim coquorum didaſcali evadunt. Quàm impigre luſtrant omnia, ut in culinis & tricliniis ſua exerceant imperia, utque videantur omnibus ſedulo prævidiſſe, in ægros tyrannidem exercere parati ſunt. Tanquam ſi cibi & potus graviorum morborum medelæ forent.

4. Profectò me hujus partis ſemper inſigniter puduit. Etenim vel ab adoleſcente jam intus augurabar, ſanationes eſſe medicaminum, non autem ciborum effectus. Quapropter ut languidam ciborum operam ſuſpicabar: ita quoque conjeci, ſtrictam victus obedientiam, tam in mandante, quàm obſequente, favore implicitam ignorantiam veri, & adæquati remedii, vel impoſturam.

5. E contra verò, qui ignem habet, is urere poteſt; & qui cultrum, is ſcindere valet. Sic & qui aptum habet curandi arcanum, is ſanare poteſt, regulas victus ſpernere, ac ſupervacaneam hac in parte Scholarum induſtriam ſive adulationem præterire. Error enim alioqui, qui à victus electione ſupervenire poteſt, præpotenti bonitate remedii facile anticipatur. Nam ſi Hippocr. aſſueta, licet in ſe minus ſalubria non aſſuetis præferat, nec facile, nec tuto, nec celeriter ab aſſuetis mandata ſit diæta, quid ergo non cenſendum de aſſuetis electis, optatis, deſideratiſque cibis & potibus? utpote qui dictante ſibi intus natura, remedium ſæpius præluxiſſe comperta ſunt, magno Medentum pudore, ubi præſertim eum antea vetuiſſent.

6. Diæta inprimis non tractat de apertè noxiis: Non enim diſputatur, an ſanum ſit comedere toxica, vel teſtas ollarum &c. Imò nec quidem ſi ſalubre ſit, ægrum repleri multo cibo, aut potu, etiamſi enchimus. Vel ſi crapula, ebrietas, & vita inordinata ſint actus ſani, & juvamina ad ſervandam, vel recuperandam ſanitatem idonea: ſed Diæta tota occupatur tantum in delectu ciborum, atque potuum. Qui tamen velut nutrimenta indifferentia, conſiſtunt intra limites bonitatis, differuntque tantum in latitudine neutralitatis. Adeoque idcirco Diæteticem, tanquam proditricem ignorantiæ cauſarum, veræ medicinæ, ac præpollentis remedii ſemper aſpexi.

7. Quotuſquiſque nimirum eſt ille, qui repudiatis regulis ſibi præſcriptis, ſæpè non convaluit? Medicus interim, ridente intra dentes inobediente ægro, laudem ſanationis ſuis arrogat regulis? Hinc nempe Ars iſta Medendi in omnes trahitur ſcenas, qui pauperiem judicii, tam in Medente quàm ægro, teſtantur regulæ Diæterices.

8. Unde non rarò ſperant Medentes nanciſci occaſionem excuſandæ necis, per ægrotorum inobedientiam, circa Diætæ regulas non ſtrictè ſervatas. Quanta proh dolor! committuntur hoc dolo abſurda, quæ mundo nondum ſat patent! Quod, dum nil ſciunt, aut habent, quo morbum pellant, ſibique obſequi cogant; ſaltem cenſeantur culinæ blandimentis, multaque ſollicitudine impedimenta augmenti velle tollere?

9. Si

9. Si utilis Diætæ obſervantia foret, ſerviret in morbo, vel in convaleſcentia. In morbo enim, quàm eſt importuna, moleſta, ac impertinens: dum plerumque appetitus jacet conſternatus, quique ſui complacentiam, ne totus pereat, ſuadet? cujuſque conſervatio tanti eſt momenti, quanti eſt vitæ indicatio! Statu enim vacillantis appetitus, natura ſibi plerumque ſuggerit convenientem cibum; idque non rarò, tum potiſſimum, dum maximè opis eſt indiga. Certant tum Medentes cum hoc naturæ placito, per regulas ſuas victus: à quibus abſtineat æger, ſi nolit necis ſuæ cauſam omnem ab infido auxiliatore imputari. Tum namque ſymptomatice furit Archeus, quod optatum denegatumque fortè ſibi familiarem cibum denegari ſentiat, adeoque in lite litem novam ſuſcitant. Perinde ut equus per aquam tranſiens, & non ſat pro lubitu bibens, inde ſervat ſibi in vitam ſpirandi difficultatem anxiam.

10. Diæta verò à morbo, aut convaleſcentia mirè quoque moleſta eſt, ſi non etiam irrita, cum jam natura ultro ſategerit. Siquidem præſcriptum Diætæ non poteſt non incuſare ſufficientis remedii defectum, adeoque confeſſionem implicitam infidæ ſanationis. Sanet enim Medicus ut decet, & natura ſpondet, pro ſatisdatione reſtaurationis.

11. Profectò vidit, & judicavit Omnipotens, quæcunque fecerat, erant bona. Id eſt, quicquid in cibum deſtinaverat, erat bonum. Quicquidve in venenum ordinaverat, erat bonum venenum. Aliàs enim magno jure conquereretur pauper, quod minus paternè ſecum partitus Deus eſſet, quod media denegaſſet, quibus egenus, lautis Diætæ regulis reſpondendo, ſanitatem potuiſſent recuperare; Divitibus verò, cum opibus ſanitatem quoque elargitus eſſet. Utpote media elargiens, quibus ſibi Diætæ pretia ſolveret.

12. Etenim jam à quinquaginta hinc annis mecum experior, me plures ſanare, etiam non viſos, ſpretiſque Diætæ regulis, quàm plures ſimul Medici, qui in noſtra urbe oberrant. Experior, inquam, me omnes febres continuatas & intermittentes curare paucis diebus, imò & plerumque paucis horis, non admiſſo phlebotomo; ſed permiſſo vino.

13. Potiſſima ſiquidem Diætæ pars Medentum opipara eſt in adulatione ægri, ad plauſibilitatem Medentis comparata: excepto plerumque vino. Sana quoque quiſque Medentum prædicat, quæ ſibi arrident magis. Id autem ne deprehendatur eſſe genus aſſentationis, ſtrictam injungunt obedientiam, ut iſthac legum ſeveritate frænos vitæ cohibere putentur.

14 Panis inprimis habetur victus primarius; cætera verò alimenta ſunt tantum concibi, vel obſonia. Ego verò ex oppoſito, cætera alimenta veros cibos voco; panem autem tantum obſonium. Multi namque ſolo lacte dudum vixiſſe reperiuntur. Hyberni quoque, celeres & promtiſſimi roboris viri ſolo Chambroch ſive trifolio, pro pane alicubi utuntur. Et ſeptemtrionales aliquot, ſolo piſce abſque pane vivunt longævi, pertinaceſque in frigora & morbos conſtant. Repletio panis peſſima in Adagio: non ſolum quia paupertatis ſit index; ſed quia revera in debili ſtomacho eſt oneroſiſſima.

15. Utpote panis, propter fermentum ſuſceptum, (nec alias enim niſi paſta eſt:) liqueſcens in cremorem, herbas & cibos quibuſcum eſt maſticatus, colliqueſcere cogit (quod in digeſtione fimi quotidie experimur,) & hoc dumtaxat nomine obſonium potius, quàm cibus eſt. At ne in nominalibus dudum verſet, ſufficit enim mihi, quocunque modo vocetur, modò ſciatur panis uſus, & neceſſitas ad liquefactionem ciborum valere potiſſimum.

16. Præterea ſemper ſobrietatem magni feci, tanquam totius Diætæ cardinem.

17. Tum etiam, ſi appetitus circa aliquot objectum ferretur, admiſi lubens, attamen cum moderamine mediocritatis. Non tamen is ſum, qui neſciam unum edulium altero præſtare, eſſe ægro convenientius; ſed parùm angor, utrum amborum æger ſumeret, modò ſimul bonum aliquod remedium nactus eſſet.

18. Ratus, ſi remedium non valeat obvenire malo, ex minus conveniente cibo longè quoque minus valiturum, ad ſuperandum vel expellendum morbos. Infida idcirco & languida duxi remedia, quæ è Diætæ præſcripto ſperantur: Quippe, ut dici ſolet, facilius eſt non admittere, quàm

quàm expellere hoſpitem. Et ex correlativo. Quicunque præſumit, virtute remedii ſuperari morbum, certus eſto, ſe supervenientia è ciborum incongruitatibus, eodem remedio longè facilius ſuperaturum. Signum ergo debilitatis atque diffidentiæ in Medico cenſui, quoties pudibunda culinæ cura angitur; is enim condigno carens pharmaco, ut interim aliquid agere videatur, neve ſtipendium fruſtra capeſſat, ſpem ſuam in criticum diem reponit, & delectum eduliorum præſcribit.

19. Mea enim hac perſuaſione didici primum, quod natura in nobis, ſapientior ſit quovis Medico, magiſque gnara ſuæ utilitatis, atque damni, quàm cuncta Scholarum ingenia. 2. Quod natura proinde ſibi ſeligat, optetque convenientiſſima. 3. Quod pecus nunquam oppetiit, quia ſiti ſuæ ſatisfecerat, niſi fortè venenum deglutiiſſet, nimiaque voracitate ſuccumberet, quod potus in febribus plurima ariditatis incommoda ſubvertat. 4. Quod bibere in ſiti, non eſſet minus naturale, quàm micturientem minxiſſe. 5. Ideoque cum hoc non exigat medentis conſenſum: illud etiam non egeret conſultatione. 6. Quod ſimul cum potu exhiberem aliquot guttas, quibus facilè penetrantibus, præſertim in ſiti, plurimas una cum ſiti febres, jucunda ægrorum voluptate, ſuffocaverim multoties. 7. Quod ingens appetitus erga rem, apparenter in regulis Diætetices nocuam, plerumque ab ipſa dictetur natura, cui ſuum enotuit remedium, non autem Scholarum libris. 8. Quod proin parum anxii eſſe debeamus, circa res optatas parum nocuas, minuſque ſolitas. 9. Quod ſi remedium debeat morbo prævalere, cibi, & potus in ſui latitudine nequeant continere robur entis pharmaceutici. 10. Quod cibi, ſi non remedium, ergo etiam vix noxam contineant. Loquendo de cibis, ut talibus, id eſt, indifferentibus.

20. Ego hæc mihi ſic perſuaſi, hæc ſic aliis præſcripſi: nimirum quod abſtinentia, atque parſimonia, ſint optima in Diætetice media. Magiſque, ubi ad lubitum aliquid manditur. Juxta proverbium: quod ſapit, nutrit. Etenim ſufficit appetitui per qualitatem, non autem per quantitatem. Alioqui ſi ſatietas gravet ſanos, multò magis ægros atque debiles. 2. Comedant ſcilicet, non quidem ad repletionem cavitatis ſtomachi, nec ad voluptatis ſive guſtus dictamen; ſed quantum ad vitam ſanam tuendam facilè ſufficit. Idque ſi aſſueſcenti primum ſit difficile; ſaltem non erit asſueto. Quàm enim ſtultum eſt, gementi per morbum, ſuas pridem ingurgitationes infectas optare. Nolim tamen, quiſquam perſuadeat ſibi hanc vivendi ſobrietatem, ac levem ſarcinam quènquam præcavere à Peſte, caſu, vulnere, fulmine vel calculo. Incidentia namque externa, digeſtionum œconomiam ſpernunt, quia ſuperant. Calculum nimirum etiam inter externa rejicio, quia à fermento jam alieno fit.

21. 3. Cum cibus omnis debeat mutari in cremorem, ſitque exquiſita maſticatio, quæ digeſtiones facilitet, hinc perpetuo maſticationem ſeveriſſimè commendo. Siquidem unicus bolus, non ritè maſticatus, plus negotii præbeat in corpore, quàm tres mandendo contriti benè. Aves enim ideo, quia dentibus carent, duplici ſtomacho opus habent, utut digerendo eſſent alioqui potentiſſimæ. Omne quoque pecus ruminans, ut magni in lege habitum, ita non ſpernendam maſticandi neceſſitatem nobis ſeriò inculcat. Imò ea de cauſa in Sacris pro puro brutum deligitur ruminans.

22. 4. Denique, Quæcunque in crapula ſumuntur, ſupra fermenti ſtomachici poteſtatem, caleſiunt quidem intus; at putreſcunt, nec etiam eatenus digeruntur, ut in febribus eſt luculentiſſimum. Quantum verò de tenerioribus cibis ſub crapula eſt aſſumtum, digeritur quidem, labiturque è ſtomacho; at ſecum magnam indigeſti molem præcipitat, tam propter vaſis tenſionem, quam naturæ onuſtæ, & frænos deſerentis incuriam. Sin autem digeſtum fuerit, quod eſt longè tenerrimum, idque juſto diutius in ſtomacho moretur, neceſſario quoque iſtud retentum, nimium aceſcit, vel planè putrefit: deducitur in amarum excrementum manè, non raro per vomitus rejectum. Quodque Scholæ falſo Choleram dixere. Tinctores enim, unica cortinæ tinctura, ſupra centum diverſos colores mutant, ſi panni

prius diverſimodè ſint affecti. Sic quoque unicum aberrans ſtomachi fermentum, univocum cremorem aliàs, ſi adhuc in ſe diverſitates non planè digeſtas contineat, pro partium diverſitate variformiter diſponit atque determinat. Adeo ut licet ordinario, non niſi partem cremoris digeſtam, tingat ſuo fermento; indigeſtam tamen partem, non deſinit afficere, & pro recipientis defectu perperam imbuere. Quapropter plurima ſic in primæ digeſtionis culina exorbitant.

23. 5. Quicquid aſſuetum, non malignum, ſed optatum aſſumitur; id quoque abſente ſatietate faciliùs digeritur, & tutò in morbis admittitur, ſi ſobriè ac moderatè ſumatur. Eò quod fermenta facilè ſubigant, quæ aſſueta ſunt, & præcipuè ſi deſiderata. Etenim tenuiſſimo victu, in acutis morbis utendum ſuadet Hippocrates, donec nimirum reſurgat appetitus. Laudo enim tenuiores cereviſias, quantum dulces potus, & ptiſanas ſperno verbis Galeni fretus. Hordeum (inquit) parum coctum, ventoſitates efficit; oppilationes verò, ſi meliuſculè bullierit. Quapropter Avi noſtri credentes, nullo modo hordeum decoctum eſſe innoxium, illud germinare cogunt (quod tum Maltham vocant) quo opere tam ventoſitates, quam oppilationes præpediunt. Ex Maltha vero & lupulo cereviſias conficiunt.

24. 6. Neminem quoque urgeo, juſculis conſummatis colliſiis, ovis, &c. ſi acuta febris adſit, memor præcepti illius: *Corpora impura quo plus nutris, eo magis lædis.* Nam etſi in acutis, abſque cibo, ſoloque vivatur potu, non tamen exinde vitæ diſcrimen ingruit. Imò ſic citius convaleſcunt, multoque minore obſtaculo vires & appetitus reſurgunt. Quoties nimirum putrefactibile, ſive cadaverizabile in ſtomachum ingeritur, carentem ſuo fermento digeſtivo: putrefit digeſtum, & non digeritur. Atque iſta eſt illius Aphoriſmi juſta explicatio. Nunquam enim optavi, ut ex acutis morbis ægri redirent pingues, aut ſaginati, at bene iſtud unicum intendebam: ſcilicet ut convaleſcerent, & quidem non multum viribus detruncati. Maximam itaque diætæ partem, in morbis ſtomachicis traxi ex Aphoriſmo: *Quod ructus acidus*, reparati fermenti, *ſuperveniens nidoroſis, ſit bonum.* Ructus namque nidoroſi, nauſeæ ſpontaneæ, averſio carnium, piſcium, & ovorum, imò ſtomachi gravamina juſſerunt ſolis potabilibus alendum ægrum: nam aliàs per cadaverizabilia, didiceram, exſpectanda accidentia peregrina, defectus animi, aliaque id generis incommoda. Quoniam tum potus humectant, ſolantur ſiti, caloríque ſatisdant, ariditates ac debilitates inde conſequentes arcent. Sub potu autem non hic intelligo ſorbitiones juſculorum, affatim nutrientium, eorum nempe, quæ in ſtomacho calente, citra fermentum digeſtivum, ſponte cadaverizantur; ſed omnino de iis, quæ minimè putreſiunt: qualia ſunt panata, itemque cereviſia vino tincta, cui mica panis ſimul commiſta ſit, ut ſint cibus ſimul & potus. Huc revoco, quæ aliàs prolixè docuit. Nempe digeſtionem à fermento proprio, non autem à calore fieri. Quoties ergo averſio carnis, & ructus nidoroſi, ſignificatur calor adeſſe, & deeſſe fermentum acidum. Attende ad hoc, quàm facilè recens caro pedi, aut capiti calenti alligata, putreat, & confeſtim fœteat. In febriente ſtomacho igitur, calente admodum, ſapiens natura cadaver in ſe fieri timet, ideoque ſtatim carnes averſatur.

25. Sed quorſum tum abiit fermentum ſtomachi in febriente? Anne migravit aliò? Anne extinctum? Quorſum enim abiiſſet fermentum, quod nuſquam niſi in ſuis latibulis gratum? nec periit etiam. Quoniam vitale eſt; quicquid autem vitale ſemel periit, non redit iterum à privatione. Fermentum verò redivivum eſt. Id ergo contingit: vel enim quandoque non pertingit fermenti dimiſſio è Splene ad ſtomachum, ob aliquem defectum alterutrius de Duumviratu: vel ſaltem receptum in ſtomacho fermentum, obtegitur alieno atque febrili odore. Quod ſic intellige. Eſuriens aliquis, atque optimè valens, importunis carbonum fumis diutius immorans, mox ſibi nauſeam oboriri percipit, & ciborum averſionem, dein quoque dolorem

rem ſyncipitis, atque tandem vomitum. Fermentum itaque ſtomachi, nocuo carbonum odore ut contegitur: ita pariter virulento febrium motarum odore, & nidoroſo contagio, contingit confeſtim naſci averſionem carnium, quatenus fermentum ſtomacho vernaculum contegitur illo nidore.

26. Hæc ſic de diæta mecum concluſeram, & rationem victus intra paucas ſupradictas regulas communes, juxta naturæ curſum metiebar, antequam remediis majoribus potitus eſſem. Sciens attamen, quicquid in ſtomacho convertitur, ſpecie cremoris diaphani, vi fermenti ſui, id initia vitalis ſucci ſuſcepiſſe, licet nondum vitam: atque ob id non ita ſponte putrere. Quicquid vero vel non diſſolvitur, vel ſi in ſe ſit diſſolutum, nec tamen ſuſcepit fermentum, ut latex, ſalis muria: idipſum vel excrementum eſt, vel facile tale fit, atque corruptioni eſt obvium. Igitur in victus ratione potiſſimum attendendum ad morbos, & cibos, quos ratione morbi æger aſpernatur, vel appetit. Quippe ancillandum eſt naturæ, nequaquam autem imperandum, Fermentum videlicet, quos cibos conficere debet, illos præſcribat, non autem Medicus pro ſuo appetitu, neque unam ex authoribus formam pro quibusvis calceis ſumat. Quaſi hominum natura varia non ſe haberet per modum relationis ad aliquid. Exercitia demum, labores, opera, quietes, ſomni, aerque pendeant ex regulis, quas nobis aliarum digeſtionum momenta dictitant. Ut ſcilicet ſucci de cremore generati, felicius ad ſuos perveniant fines. Hæc eſt diætæ veritas, quam natura ſponte indicat & docet. Illudque unum atque perpetuum eſto: Quod quicunque nactus eſt optima arcanorum remedia, uti ægros mox reſtituit, & à morbo quolibetcunque vindicat: ita etiam non aliam ægris, quam ſanis diætam præſcribit. Sanis namque omnia cenſetur ſana, eo quod fermenta digeſtiva potenter quælibet in ſui ditionem trahant, & coërceant.

Adeoque digeſtiones præſcribant regulas Diætæ.

PHARMACOPOLIUM AC DISPENSATORIUM MODERNUM.

1. *Ars medendi repſit in fabulas.*
2. *Barbari præcellunt Europæis in re herbaria.*
3. *Conſuetudo Galeni ſuffurandi aliorum inventis.*
4. *Herbarum ſexus ſcenicus.*
5. *Signatum in herbis, ridicule in Chiromantiam translatum.*
6. *Paracelſi temeritas.*
7. *Inane inventum herbas in Zodiacum retuliſſe.*
8. *Quam parum ſpectatum, quod maximè pendendum.*
9. *Pudendum dotalia dona ſimplicium à gradu caloris metiri.*
10. *Caſpitationes Herbariorum.*
11. *Vera ſimplicium depuratio, hactenus jejuna.*
12. *Cruor & ſanguis differunt etiam in plantis.*
13. *Quercetanum decepit glacies.*
14. *Pater luminum ſolus dator cognitionis infuſa, absque effectuum obſervantia.*
15. *Vana media ad noſcendum vires ſimplicium.*
16. *Specificus ſapor.*
17. *Deſiderata in ſcientiis ſimplicium.*
18. *Pyrotechnia viam pandit.*
19. *Diverſitas agentium in natura.*
20. *Remediorum Spagyricorũ diverſa activitas.*
21. *Balſamus omnes herbarum ſuccos præſervans à putredine, absque proprietatis alteratione.*
22. *Cenſus extractorum & magiſteriorum.*
23. *Horrenda ſimplicium confuſio, ac pluralitas.*
24. *Diſpenſatoria valent tantum ad expeditionem; non autem ad appropriationem.*
25. *Authoritate Magiſtratuum parta deceptio clientum.*
26. *Deus quadam componit, quæ homo non ſeparet, nec illis tertium ſuperaddat.*
27. *Quando conjunctio eſt admittenda?*
28. *Sententia de diſpenſatoriorum valore.*
29. *Dulcibus retunduntur multorum vires.*
30. *Reſponſio ad objecta pro dulcibus.*
31. *Syruporum vanitas.*
32. *Chymia præfertur aliis profeſſionibus.*
33. *Vſus transmarinorum.*
34. *Craſis, remediorum nucleus.*
35. *Vitia in decoctis.*

36. *Defectus in electuariis, pilulis & confectionibus.*
37. *Contra confuſiones ſimplicium.*
38. *Solutivorum exámen.*
39. *Qualis præparatio ſimplicium ſpernenda?*
40. *Bullitio odoriferorum damnoſa.*
41. *Cornu Cervi uſtura ridicula.*
42. *Multorum correctio fatalis.*
43. *Peccata ſimplicium.*
44. *Abſurda miſcellanea.*
45. *Tota terra venenum habet, & parit.*
46. *Sub venenis latent potentiſſima arcanâ.*
47. *Error de Aſari caſtratione.*
48. *Error de ejus cruditate.*
49. *Nullum venenum in Ente primo verum.*
50. *Nex Marchionis Spinelli, ex ſtulto hellebori.*
51. *Examen Viperæ.*
52. *Arſenicalia quo jurè ulcerum remedia?*
53. *Vt venena fiant remedia?*
54. *Remedia Chymica officinarum.*
55. *Examen auri, & gemmarum in Medendo.*
56. *Vſus oleoſorum.*
57. *Quid ſaccharo clarificato deceſſerit?*
58. *Modus applicandi externa.*
59. *Collectio ſimplicium.*

PAſſim Ars medendi in ſcenas, & vulgi ludibrium trahitur. Eò quod Medentes ſapere nolint, niſi ad conſuetum Scholarum. Quæ enim legunt, credunt: quæque credunt, exſequenda tradunt fidei Seplaſiæ, uxoris, & famulitii. Inde enim unguentarius quilibet, & vetula ſe in Medicinam ingerit, Medicos illudit, quia & non raro in multis excellit. Solent enim antiquitus olim quædam ſibi reſervare in pignus famæ, atque familiæ. At poſtquam ignavia vicit, & lucrum diſpoſuit Medicinam ut aratrum, juſto Dei judicio peſſum ivere omnia.

2. Ante limen officinæ non poſſum non indignari ſimplicium deſcriptores. Nam quamvis non ſit campus ſpatioſior, uberior, jucundiorque, in tota terrarum facie, & ubi animus magis oblectetur, quàm in re herbaria; vix tamen alibi minus eſt progreſſum. Siquidem Arabes, Gentiles, Barbari, Sylveſtres, atque Indi multò vigilantius ſua ſimplicia obſervarunt cunctis Europæis.

3. Quippe vel à diebus Platonis (quibus vixit Dioſcorides, vir miles,) nil fere rei herbariæ eſt additum; multum verò eſt diminutum. Galenus peculatus lubitu, hoc alterius ſtudium, ſuppreſſo nomine, Dioſcoridis verba, planè adioſcorus rapuit. Quæ interim Plinius multis conſperſit nugis. Utpote judicio egenus, veriſimile à vero, & falſo, non potens diſtinguere, multa undecunque corradens deſcripſit, ut tomi magnitudine nomen æquet. Cæterum, in hunc usque diem de herbarum dumtaxat faciebus, & nominibus, adhuc eruditior Medentum pars anxiè diſputat. Quaſi cognito vultu, vires non alloquerentur coram; vires inquam primo à Dioſcoride traditæ. Velut in primo Authore, vis medica ad finem pertigiſſet. Interim quæ maximi fuere momenti, neglecta ſtetere hactenus.

4. Moderniores verò cœperunt herbas in ſexus diſtinguere, multaque ſe inde deprehendiſſe rati, conqueſti ſunt hæc obvelata ſtetiſſe. Quaſi natura joco, & non ſerio laboraret, de ſexu ſolicita fuiſſet, ubi promiſcuo, & androgyno contenta fuit. Sexus namque generationem dumtaxat reſpicit, non autē operationem, aut objectorum parium relationem. Itaque ne fruſtra vel punctum jotæ conderet, quæ ad certos fines, ſuo creatori cognitos, totam ſe retulit, ubicunque ſexuum notis opus non fuit ad generandum: etiam eaſdem poſthabuit in operando. Verùm ſi duorum ſimplicium, unum ſit altero fortius, aut aſperius, id non ſane ſexum denotat, ſed gradum. Nam dum idem ſimplex putret, & in animalcula mutatur, ſunt hæc non unius quidem, ſed utriusque ſexus. Quod ſanè nequaquam fieret, ſi iſta ſimplicia jam intus ſexum, aut ſexuales vires haberent. Ex eadem enim numero herba naſcuntur promiſcuè tam maſculi quam fœminei ſexus inſectæ.

5. Fuerunt poſtea & alii, qui ſignaturas, velut Chiromantiam in herbis obſervarent: hancque meditationem Satyrionis radix inſigniter promovit. Atque adeo hujus præcipuè merito ſcientiam ſignatam, ſive anatomiam eſſatam, id eſt, nova nomina, & grandiloquos titulos, ſuis prætexta audaciis introduxere. Ego de fide credo, hominem non naturæ, & ideo viciſſim naturam non hominis eſſe ſimula-

ſimulacrum, icona aut ſculptrum. Deus ex Bonitatis & Sapientiæ ſuæ æterna providentia abundè futuris neceſſitatibus atque ſufficienter providit. Ipſe fecit dotavitque ſimplicia, ad deſtinatos uſus cunctarum neceſſitatum. Id eſt, compoſuit direxitque ad ſcopos neceſſitatum. Itaque credo, ſimplicia in ſui ſimplicitate, eſſe ſufficientia pro ſanatione omnium morborum. Ergo plus ſtudendum circa inquiſitionem virtutum, quam ad diſputandum quælibet problemata. Cum in ſimplicibus ſit perfecta cura, & ſanatio omnium morborum. Et per conſequens, Diſpenſatoria, volentia componere & nectere plurima, totum perdunt, & occulta blasphemia quaſi ſufficientiam divinam ſupplere contendunt. Hinc Paracelſus recte ſcribit Chirurgis; Quorſum Symphyto, ſive radici conſolidæ majoris ſuperadditis acetum, bolum ac hujusmodi lurida additamenta, dum Deus hoc ſimplex, contra oſſium rupturas compoſuerit prorſus ſufficiens? quicquid demum illi addideris, id quaſi Deum correctioni tuæ ſupponeres, facis. Erras graviter. Pariter quoque exiſtimo, Deum perfecte & ſufficienter compoſuiſſe in ſimplicibus completa morborum quorumcunque remedia. Scio denique infallibiliter, vegetabilium Archeo nullam nobiscum eſſe cognationem anatomicam, ſive totum ſive demum partes ſpectemus. Quippe ſimplicium dotes, ſunt ex creatione, non autem ex uſurpatione poſſeſſionis: nam proprietates jam ſuis inerant herbis, ante peccatum, mortem, & neceſſitatem. Tandem credo, Deum dare ſcientiam ſimplicium, cui vult, ex gratia ſupernaturali; non autem per ſigna naturæ! Quid enim cum plevritide cognationis Chiromanticæ habet dens Apri, ſanguis hirci, virga tauri, fimus equi, vel herba bellis? aut quam habent invicem ſignaturam iſta ſimplicia? Laudo equidem Dominum meum, qui omnia, antequam morbi eſſent, ad ſui gloriam primariò creavit: neque ſimplicia notavit, propter futuros à contingente morbos; ſed ad decorem univerſi, unde honos Domino ſcilicet.

6. Obriſi itaque Paracelſum, quod hujusmodi nugas ſerias in principia Medicinæ erexerit.

7. Non defuerunt quoque, qui immenſum catalogum morborum in ſigna Zodiaci, cujus numerus cum nimis auguſtus eſſet, unumquodque ſignorum in triplicem ſectionem ampliarunt. Ut ſcilicet omnes herbarum vires in 36. dividerent, & cogerent arcto ſtabulo. Terra enim ex ſe producendi herbas virtutem habet ſeminalem, quam proin non è Cœlis mendicat. Proprietas enim herbarum, tota, à ſemine eſt, & vis ſeminativa à terra deſumitur, ſecundum Sacra; non autem à faciebus luminum Cœli. Ponantur nempe 16 aut 20. ſtellas conficere conſtellationem, ſive unum de 12. manſionibus, atque extendi in 30. gradus: quo pacto enim poterunt tam paucæ ſtellæ continere eſſentias, ſemina, facies, & proprietates quingentarum fortè plantarum ſpecie, & internis proprietatibus diſcrepantium? præter adhuc inanes tot rerum tam humanarum, quam politicarum mille attributiones? Apage cum nugis iſtis! Seminibus herbarum inſunt proprietates, non autem Cœlo, vel ſtellis. Exoletæ ſunt Aſtrorum vires, quæ caloribus, frigoribus & complexionibus, veteri fabula, adfictæ ſteterunt. Multo enim magis differunt ſtellæ, quocunque ſumantur modo, à plantis, quam herbæ à nebulis & pruinis, vel piſces à gemmis pretioſis. Elenchus itaque eſto, effectus cauſis tribuiſſe, quæ nil prorſus cauſæ ſimile in ſe poſſident. Id vel vigilem ſomniare eſt, ſi tale crediderit, vel prorſus propria putatione evagari in dementiam.

8. Mathiolus, Tabernæmontanus, Braſavolus, Ruellius, Fuchſius, Tragus, d' Allichampius, cæterique herbarum obſervatores, hactenus occupantur tantum circa facies & cognitionem viſualem plantarum; virtutes autem earum, è Dioſcoride omnes pariter deſcribunt: ad gradus quoque caloris & frigoris conſtringunt, quaſi aliquid à fundamento demonſtrantes.

9. Pudendum ſanè, ſimplicium craſim è calore deſumſiſſe, non autem è fontibus ſeminum. Dodonæus Friſo, jam factus Batavus, Tabernæmontanus cum paucis aliis, quanquam iisdem graduum veſtigiis inſiſterent, aliquot tamen additio-

ditiones ſubjunxerunt è propriis, vel aliunde decerptis experientiis; ſed adhuc confuſa planè, incerta, & perperam diſtincta, utpote quod non è ſcientia, ſed vel è vulgi revelatione annotata, vel caſuali experimento hauſta ſcripſerint.

10. Nemo inter omnes eſt, qui ſcienter proprietates ſimplicium deſcripſit, prout ille, qui ab hyſſopo, usque ad Cedrum Libani, cuncta deſcripſerat. Certo ſigno, non aliunde petendas eſſe veras ſcientias, quam à Patre Luminum. Prout alibi de venatione ſcientiarum obiter attigi.

11. Animal integrum, & vivum contundi non poteſt absque ſuo ſtercore. Dolendum idcirco nondum penſatum, herbas multum ſtercoris habere, quæ nullum unquam de ſe ejecerunt: adeoque majori cautela eſſe depurandas.

12. Denique in homine, ſanguinem à cruore multis notis diſtinguimus: In plantis autem, ſat viſum fuit dixiſſe. Planta iſta unico in ſubjecto, diverſis & oppoſitis, conſtat proprietatibus, ac quietum eſt, nec profundius eſt ingreſſum quam per aliquot communes ſapores, & incertos eventus. Etenim e ſcavo papaveris læſo, ſtillat opium, Chelidonia plorat aureum, & Tithymallus lacteum ſuccum. Ex Petaſitide gummi, ex Chamæleonte, Ixia, &c. quorum ſimplicia ſi contuderis, alium & inferiorem longè ſuccum, ſtercus nimirum, cruoremque, ſanguini permiſta exhibebunt, utut clarificentur. Sanguinem enim à cruore, & parenchymate plantarum diſtinguere, & ſeparare diſcant Tyrones, ſi quicquam laude dignum per ſimplicia egiſſe meditentur unquam, ſit enim hinc, quod utcunque ſtrenue extrahendo ſis operatus, more a Neotericis edocto, plus tamen efficit drachma una Rhabarbari crudi, pulveretenus exhibiti, quam quicquid è ſesqui drachma extraxeris. Plus enim ſtomachus ſuo fermento reſolvit, quam quicquid extractionum mediatores ſucci auferant, quia fæci ſimilem, & aſpematum liquorem parenchymatis, absque diſtinctione reſolvunt.

13. Quercetanus enim, cum per Chiromantiam, & Anatomiam, quam vocant ſignatam, non ſatis examinari intimas rerum poteſtates animadvertiſſet, Pyromantiam vocat in auxilium, at in via defecit; Scilicet è cinere urticæ debile lixivium traxerat, quod in teſta, forte fortuna, parum conſtrinxerat glacies, (nam ſi lixivium fortius fuiſſet, glaciari non potuiſſet) mane miratus exclamat: Ehem frondium urticæ figuram, in glacie en conſpicio. Gaviſusque axioma fundavit. Quod nempe in cinere, ens ſeminale, figurativum herbarum, ignibus invictum, permaneat.

14. Bonus vir ille ſuam principiorum declarat inſcitiam, neſciens inprimis, quod omnis glacies incipiens, dentatas cuſpides, ad figuram folii urticæ faciat. Deinde, quod Archeus ſit figurator rei generandæ, qui per ignem conflagretur dudum, antequam carbo vel cinis fiat. Tertio, ſi ens ſeminale herbarum exprimeret lixivium, non ſanè folia; ſed radicem, caudicem, flores & fructus referre deberet. At ſeminum poteſtas figurativa, deliteſcit in Archeo, herbarum rerumque generabilium Vulcano, qui cum oculis carneis non ſubſit; a DEO ſolo impetrandum eſt, ut oculos animæ aperire dignetur, qui Adamo, quique Salomoni, rerum proprietates primo intuitu demonſtravit. Sancta Thereſia, mentaliter viſo ſemel crucifixo, ſenſit animæ ſuæ eſſe oculos, quos in vitam apertos ſervavit deinceps, & caro nobis occluſit, per naturæ corruptionem. Neque enim alias de cætero cognoſcimus naturas à priori, neque Archei alteritates modo ſcimus, niſi per nudam obſervationem. Multa quidem nobis ſimplicium legata ſunt; at falſa plerumque & incongrua. Nec librorum lectio nos facit cognitores proprietatum, niſi per obſervationem. Non ſecus atque puer, qui canit muſicen, non tamen eam componit, ut neque Symphoniæ primas rationes novit, ob quas ſic toni diſponendi erant. Hoc ſi accidat in ſenſilibus ſenſu notis, quorum rationem metitur auditus: quid non fiet in re medica, in qua vires ſimplicium nullo ſenſu

ſuperviæ ſunt? Medicaminum autem quorumcunque deſcriptiones, in officinis traditæ leguntur, cum defectu cognitionis proprietatum, & concordantiarum. Loquor enim de optica notione, qualem anima, ſeparata à corpore, habet, qualemque Deus largitur in hac vita, cui vult, atque hunc hactenus procul diremit à cœtu illorum, qui libris ethnicis omnem deferunt venerationem. Exorandus itaque eſt Pater luminum, ut dignetur nobis dare cognitionem, qualem olim dedit Bezeliel, & Ooliab, in nominis ſui gloriam, & nudam proximorum charitatem. Sic enim ſtaret in nobis Ars Medica, recta ſub quolibet pondere. Sed verendum, ne is, qui permiſit perire libros Salomonis, reſervet hanc ſimplicium ſcientiam in ævum Eliæ artiſtæ.

15. Scholæ enim per ſapores, ſive guſtus, introitum ad ſimplicium ſcientiam promiſerunt. Per acre, amarum, ſalſum, dulce, aſtringens, acidum, & inſipidum, calores & frigora ſe demetiri, tanquam proprietatum cunctarum opifices. At ſuperbæ oſtentationes effectu ridiculæ factæ ſunt. Siquidem & opium valde amarum, quod hactenus calidum volunt, ſummè tamen frigidum docent. Sic acrem Camphoram, juxta ſuas regulas, calidam eſſe debere, frigidam tamen abſque controverſia prædicant. Pariter & Chryſulca, oleum vitrioli, ſulphuris, &c. acida, juxta ſaporum regulas ſummè frigida eſſe deberent. At ſuo quandoque loco oſtenſurus, Scholas, facultates rerum nondum corticetenus adſpexiſſe, ideoque ſeminalium proprietatum fontes præteriiſſe.

16. Tandem eſt rebus ſingulis ſpecificus ſapor, qui proprietatem docere deberet, ſi quid aliud externorum ſignatorum. Eſt nempe præter acuitatem Cinnamomo peculiaris gratia in ſapore, quam in ullo vix præterea ſimplici reperias. Si Gentiana, ænula campana, &c. præter communes amarores, ſpecificum ſaporem habent, qui ſubter regulas, ob ſingularitatem propriam quorumcunque ſimplicium, redigi nequit, ſoluſque proprietatum ſingularum, eſt accuſator, ut & diſtinctor. Porrò quod ſimplicia deligenda ſint in ſtatione, qua in ſui vigore ſunt, hoc Scholis, ruſticis & mihi, eſt commune. Semina nimirum, dum propemodum ſunt arida: Caules verò & folia, dum ſucculenta pleno cruore madent, radices quoque, dum viribus tument, nondum generando & coquendo exantlatæ ſunt: ſed multa jam quiete ſaturæ, expergefacto Archeo germinaſcere meditantur. Alii ſuadent Autumnum: Ego plerumque amo Ver, quod in Polypodio, Bryonia, &c. expertus didici. Etenim ſuccus herbarum eſt cruor, qui magis magiſque maturatus, vel cogitur in ſe, vel in fibrarum naturam deſinit, vel ſaltem defungitur, dum vis vitalis de propagando ſemine meditatur.

17. Ergo indagandis, & deligendis ſimplicibus, nil manſit magis neglectum, quam quod maximè deſiderabatur, & in quo, vel ab initio hactenus nullus fuit profectus. Poteſtates nempe ſimplicium, earumque immediata ſubjecta, manſere incognita. Illæ enim præter claram ac velut opticam ſui cognitionem, deſideratam expoſtulant præparationem & appropriationem, Cognitio inprimis ſcientiam; non autem traditiones ad lubitum narratas, & ſibi invicem tranſcriptas præſupponit. Præparatio verò non ſolum ebullitiones officinæ, aut contuſiones exigit; ſed totam Pyrotechniam. Tandem adaptatio, applicatio, ſive appropriatio, requirit fundatam in lumine naturæ theoriam, hominis, morborum, & affectuum, deinde dependentias, mutationes, & alteritates. Non mirum itaque, deſertam ſtetiſſe ſimplicium doctrinam.

18. Sub tanta interim mortalium ſocordia, Omnipotens dignatus eſt ſuſcitare Spagyros, qui de tranſmutatione, maturitate, tinctura & promotione virium, velut de ſummè neceſſariis meritò cogitarent. Et ſic ſenſim progreſſi ad Medicinæ unitorum, voti compotes evaſerunt ſequaces. Non enim ad fictorum humorum ametriam, luctam, defluxiones, imò nec quidem ad producta, ſive fructus morborum iverunt (ad quorum nempe averruncationes noverant ſe qui duntaxat palliationes morborum recidivales,) ſed ad anteriora, ſive priora, ſtudium con-

converterunt: ſcientes, quod poteſtativa baſis multorum defectuum, characterizata eſſet in Archeo vitæ. Quocirca per puritatem, ſimplicitatem, & ſubtilitatem remediorum, ſymbolum habentium, tentaverunt ingreſſum ad vitam mediam. Ut ſi qua illorum, non ad prima noſtri conſtitutiva penetrent; ſaltem in horum limine dotem ſuam exponant, excitando noſtras poteſtates, grato ſui alloquio.

19. Siquidem natura nedum agnoſcit actiones agentium, quæ prorſus intrant in ditiones patientium, (corporalis nempe dumtaxat eſt actio ejusmodi, & nutricis facultatis obedientia:) verum eſt & agentium altera, non ſpernenda authoritas, quæ eſt dotis nativæ explicatio, in ipſam Archei vitam mediam, propter mortalitatis, fæculentiæ, & turbulentiæ ſequeſtrationes. Qua ſuperioritate, ejuſmodi agentia à ſuis patientibus nequicquam tolerant, multoque minus alterantur per renitentiam aut reactionem.

20. Nonnulla enim ſic præparata remedia, ſurdo ſui connubio noſtras ſic recreant facultates, ut certiores nos faciant, ſe ad hoc in mundum veniſſe. Quædam enim ſui fragrantia nos velut reficiunt. Sunt & alia, quæ clauſa impediuntur ſuam nobis benevolentiam oſtendere. Ut aurum, & gemmæ. Alia demum, ſolutis vinculis in gradum deducuntur, velut incrementi favore felicia, poteſtatum ſuarum adepta libertate & authoritate, nos erigunt à lapſu, & ſolantur. Non ſanè inertius, quàm alioqui lethalia Aconita noſtras vires peſſumdant. Abigunt nimirum corporale, imò & fermentale virus: Non autem, quod aliquod pharmacum queat extinctas, abolitas, & exantlatas de novo reficere poteſtates, partibus inſitas.

21. Cæterum error Scholarum fuit, ſuccos herbarum, cum ſuo parenchymate, fermento prius non ſubigere, antequàm optimarum partium ſelectio ſit poſſibilis. Tum quoque neglexerunt indagare, quod ſuccus rerum, prelo expreſſus, ſolo odore cujuſdam ignis ſulfurei, maneat deinceps abſque ſaccharo vel alio additamento incorruptus: cujus favore acquirit balſamicum aliquid, hauſtuſque æthereos ſibi incorporatos transfert ad magnam entelechiam.

22. Porro deſcendens ad officinarum labores. Inprimis enim, quanquam extracta videantur inertem ſtomachum, à labore ſublevare; illa tamen non magnifacio, ob errores jam ante notatos. Magiſteria verò lubens extremorum vice repono, quibus tota rei ſubſtantia in primitivum ſuccum redacta eſt. Qui præparandi modus Medentum vulgo manebit in ævum incognitus. In qua ſolutionis retroitione, ſponte ſeparantur ſucci heterogenei, diverſis plerumque fundis ſibi invicem ſupernatantes, ſiditque unus rector, diverſitate inſignis, ens ſeminale continens.

23. Secundò commiſeror in officinis, tot ſimplicium connexiones, & confuſas miſcellaneas, proditrices ignorantiæ, & incertitudinis. Sperant enim Scholæ, ſi non juvet unum, alterum juvaturum: ſicque multa aſſociant invicem, Herbariorum præconio exaltata in eundem ſcopum. Adjunctæ ſunt mangonii ſorores, elixatio, & condimentum.

24. Diſpenſatoria proinde commendantur à Scholis deſcripta, & à Medentibus uſitata, ad expeditionem, & promtitudinem, (hinc nempe promtuaria ſuum habent nomen:) non autem ad proprietatem, & exigentiam. Habentia videlicet dumtaxat generales ac univerſales intentiones, cum ſubſtitutione, & diſpenſatione unius, pro altero. Unde Diſpenſatoria dicta. In quibus omnibus, atque ſingulis, crudorum ſimplicium concurſus, & confuſio conjecturalem dant exitum.

25. Undequaque enim pro ſuo nummo decipitur æger, tam ſcilicet fide ac fraude ſeplaſiæ, quàm jurejurando Doctoratus. Putans errare, fallere, aut falli non poſſe, qui jurat ſe admiſſum gnarum, & ſufficientem. Ah utinam Magiſtratus tantæ clientum fallaciæ, & fraudi Medentum eant obviam.

26. Ego inprimis in ſimplicibus compoſitionem ſinceram admiror magnopere, quæ, componente Deo, facta eſt. In conſolida nempe plenum remedium oſſifragii reperio, habens cuncta, quibus opus habet. Quibus ſi bolum, acetum, aliave aliena admiſcueris: prout ſupra ex Paracelſo admonui: jam mixturam, à Deo ordinatam, corrupiſti.

27. At-

27. Attamen quoties res ſingulæ non habent intentum, adjunctiones ſubinde admitto, ſi res ſuo congreſſu copulativè acquirant, quod in ſingularitate non habent. Quod deinceps experimento docente confirmandum. Cujus exemplum in atramento & tincturis eſt luculentiſſimum. Enimvero ſub ſtudiorum pœnitentia ſæpè conſiderabam, quod cum in natura eſſet quædam proportio materiæ ad materiam, & formæ ad formam: eandem quoque ſervari proprietatū ad proprietates, ac per conſequens, effectuum ad effectus. Aſt defectum horum, mox me ſimplicium compoſitio docuit. Ubi alteritates ſtatim à commixto ſeminis initio intrant, & ſeſe demoliuntur plerumque, non ſecus atque multorum ſemina ſimul contuſa, & confuſa ſpem ſeminalem excludunt. Scivi deinceps, multis laboribus, & expenſis, materias remediorum, dumtaxat præparatione ſui ad nobiliorem dignitatem evectas, adſcendere ad gradum perfectionis, libertatis, ſubtilitatis, & puritatis, & longè antecellerent officinarum decoctis, ſyrupis, atque congeſtis ſub melle pulveribus.

28. Quiſquis enim Pyrotechniæ exercitiis bene inſtructus eſt, mecum clarè intuetur, nullum in Diſpenſatoriis pharmacum reperiri, quod non plus nocui, quàm proficui contineat.

29. Scholæ namque, quæ Hippocratem profitentur, ſi morbos ex acri, amaro, ſalſo, vel acido proficiſci agnoſcant, quod uno melle, unicoque ſaccharo omnia prorſus larvent, condiant, remediorumque alias ſat in ſe debilium proprietates retundant; quaſi morborum omnium unica medela, & apex in dulci ſtaret.

30. Reſpondent enim, quod laxativa nihilo infelicius operentur, etſi ſaccharata; tum quod gratiora ſint palato; ac tertiò, quod à carie atque putredine ſic præſerventur. Quod ad primum attinet. Venena quidem admitto, æqualem habere effectum ſive ſaccharo comitata, ſive ſolitaria deglutiantur. Siquidem laxativorum poteſtas tota ſigillata eſt in liquefactione corporis, ut & in putrefactione liquefacti; adeoq; veneno infamis eſſe debeat Impertinens ergo eſt Scholarū reſponſio, per venena, ad quæſtionem de morborū remediis, quatenus amarorū, acrium, &c. Ad ſecundum dico, futilem eſſe reſponſionem, donec ad primum non eſt ſatisfactum. Neſciunt ergo adhuc, vires remediorum ſaccharo immutari, & retundi. Quod multis guſtus aloës gratior ſit, potu mellis. Deniq; linguæ cupientes blandiri: nequeunt tamen ſtomacho, qui cooperta dolo ſacchari pharmaca, ſolo aſpectu horret. Quod res paucis guttis facilius ſumatur in aliquo liquore, intusq; conficiatur libentius, quàm copioſo ſaccharo condita: quod denique convenienti liquori immiſta, penitius introëant, amicabilius coaleſcant, quàm multo obtecta ſaccharo. Quod ſaccharum ſanis licet gratum, mox tamen ægris horridum fiat, in pleriſque morbis ſtomachi, & uteri hoſtile; in aliis verò, adjunctæ medelæ opem non raro faciat ridiculam. Saccharum enim fermento acido ſtomachi, adverſatur è diametro, ideoque digeſtiones facit difficiliores. Saccharum enim lixivio calcis vivæ, & argilla figulina clarificatur. Etenim ſi acuitatem ſpiritus mellis, & ſacchari putidas fæculentias noviſſent Scholæ, parciori illorum uſu apud ægros contentæ fuiſſent.

31. Ad Tertium tandem dico. Scholas in hoc fateri ſuam ignorantiam, quod neſciant medicamina à corruptione præſervare, ſine condimento & virium caſtratione. Syruporum ergo ſat eſt fraus detecta, qui non niſi decoctis ſimplicibus fiunt, addito melle, aut ſaccharo. Huc demum facit, quod vegetabilia dumtaxat ſuccum, & mucilaginem bulliendo in aquis deponant. Quæ cruda atq; impura ſuas ſtomacho irrogant moleſtias, priusquam cum melle digeſta, nos ſuarum virtutum hæredes inſtituant. Præſertim quod herbarum gummoſitas, melle & ſaccharo frixentur, ingrata, & moleſta evadat ſtomacho, fiatque bulliendo inſigne virtutum diſpendium.

32. Laudo benignum mihi Deum, qui me in Pyrotechniam vocavit, extra aliarum profeſſionum fæcem. Siquidem Chymia principia habet non logismis parta; ſed quæ per naturam ſunt cognita, & per ignem conſpicua: præparatq; Intellectum ad penetrandum occulta naturæ, ponitq; inveſtigationem in natura ulteriorem, quàm aliæ ſcientiæ omnes ſimul, & penetra-

trat usque ad ultimas profunditates veritatis realis. Quia operatorem intromittit ad primas radices illarum rerum, cum dearticulatione operationum naturæ, & poteſtatum artis, cumque maturatione virtutum ſeminalium. Laudabilis enim & ſupergloriofus Excelſus, qui hanc ſcientiam parvulis dedit gratis.

33. Rarò quoque tranſmarinis, & ab ultimo Oriente petitis remediis utor: ſciens, quod Omnipotens fecit ſanabiles omnes nationes terræ, nec advectas Indo de littore merces exſpectandas voluerit: ut neque ante cognitas Indias, minus mortalibus propitius Deus fuerit. Bonitas ergo divina perſuaſit mihi, inquilinis morbis ſua domi reperiri remedia.

34. Docueruntque me theoremata Spagyrica, quod paretur liquor exiguus, cuſtodiens craſes ſimplicium incorruptas, absque condimento alieno.

35. Herbas igitur aqua, vino, vel ſtillatitio liquore, decoquunt ad tertias, medias, etiam duplici (ut ajunt) vaſe, ac ſub diplomate coacervatas. In quibus vires optimæ, ſi non pereant: ſaltem non elicitur, niſi moleſtus & ingratus herbarum mucus, ſtomacho digerendus, utut ovorum albumine depurentur decocta, & ſucci, atq; larventur ſaccharo. Utpote potantur absque ſeparatione puri, ab invalido, absq; reſeratione clauſarum virium, ſine vitæ radice, ac participatione, emendatione defectuum, cruditatum, excrementorum, & poteſtatum violentarum, quarum activitates natura noſtra, ſine gravi clade ferre nequit.

36. Electuaria deinde, confectiones, vel pilulæ, ſive ad confortandum, ſive ad ſolvendum, majoribus adhuc quàm ſyrupi ſcatent miſeriis: nam citra elixationem, ſola contuſione, ſeu pulveratione, connectuntur ex multis ſimplicibus ridiculè, neſcienter, & incogitanter, quæ ſibi invicem plerumque adverſantur, nocent, impediunturq; ipſimet, ne mutuam jungant, quam nobis debent operam.

37. Non eſt enim in natura, quod Scholæ ſpectarunt in numeris, in quibus vires ſimul in unum conveniunt, quia per unitates conſentiunt. In natura ſiquidem res quæque ſingularis eſt, propria vivit œconomia, nec conjugio gaudet. Hactenus quoq; medendi operatio procedit in vitam mediam Archei, quæ per confuſiones, & connexiones, ſi non planè intereat; ſaltem manifeſtè debilitatur. Plurium namq; ſeminum complexu, irriti ſucceſſus Scholas admonuiſſe debuiſſent, à confuſione tot tamq; diverſorum ſimplicium abſtinendum. Quantò magis, quod ſub iſta multitudine ſuppoſita, oppoſita, fruſtranea, pleraque cæterum ponderoſa, impertinentia, inepta, impropria, ideoq; languida, effecta, mala, mortuaq; confluant, aut ſaltem fiant. Etenim quamquam ſimplicium demerita, adulteriaq; ſint plus mercatorum, quàm Seplaſiorum; attamen illa non diſcreviſſe, tantum ignavi, ignari, vel avari eſt pharmacopœi. Certum eſt interim plerumq; omnia tandem cruda, dura, immatura, clauſa, venenata, impura, vincta, atq; inepta ad communicationem ſuarum virium aſſumi, & depravari magis per commiſtionem. Et quia ægrotantium ſtomachus eſt in limine, ideoq; & primò offenſus, quia debilis, & ineptus ad extrahendum vitam mediam, tot difficultatibus obſeptam, Laboribus itaq; & curâ ſingulari, omnino erat anticipandum, ut languenti ſtomacho, cuncta præparemus, ſi ad conceptos optatosq; fines jucundè pertingere ſperemus. Horridus ergò, nauſeoſus, & tædioſus confectionum cunctarum uſus. Adeoq; hinc proverbium: Tolle iſtud; nam Apothecæ odorem habet.

38. A Solutivis quoq; ſi Scammoneam, & Colocynthida demas, ruet totum officinarum in ſolutivis ædificium, ſublatis duabus iſtis columinis, quibus iſtud innititur. Nam ſolutiva præter ſcammoneam, colocynthida, Euforbium, elaterium, eſulam, adeoq; manifeſta venena, eaq; adhuc adulterata, ſordida, & horrida, diminutionis virium & roboris veſtri capita, continent planè nihil: niſi eadem venena, in aloë, rhabarbaro, ſena, agarico, manna, atq; ſimilibus mitigata, tantoque magis impoſturæ obvia ſupponamus.

39. Odi idcirco ſimplicium præparationes, quoties lotio, ebullitio, aſſatio, aſſociatio, vel calcinatio virium diſpendia facit. Nam Aloë, ablutione ſuccum amittit, meraque reſina manet reſidua, quæ ſui ad inteſtina adhæſione, torminum & hæmorrhoidum eſt concitatrix.

40. Deni-

40. Denique cum aromatum vis genialis, atq; præcipua ſit in odorabili, hoc ſi ultro evaneſcat, & ſponte odoratum feriat, quid tandem bulliendo & aſſando non fiet, præcipue ubi gradus acceſſerit? quod noſtræ nos docent odoriferorum diſtillationes.

41. Tandem quid in Scholis inſulſius dici poteſt, quam Cervi cornu, in inſulſum, & omni privatum virtute cinerem redegiſſe, ad magnos uſus? & loco præparationis, caſtrationem ſeu potius privationem ſubſtituiſſe? Etenim didici pleraque remedia, odore atque ſapore, tam intus quam extra noſtris auxiliari infirmitatib9; ideoque deteſtatus ſum ſimplicium multorum commiſtiones, eo quod ſi ad odorem ſanativum, alium deſuper adjunxeris, qui priorem ſupprimat, palliet, in ſe convertat, vel ſimul ex utroque neutrum ſuſcitet; ſcivi exin, vim ſpecificam ſanativam abolitam fore, irritumq; effectum ab ægro optatum. Suſpecta igitur mihi aromatum & dulcium aſſociatio.

42. Porrò odi confectiones cæteras officinarum pleraſque, quia futiles: quibus ſupereminentem ac violentam rerum poteſtatem, quibuſdam rebus ridiculis palliare, atque retundere ſtudent. Imò interim innatum hujuſmodi medicaminis favorem, tantumdem promoveri prædicant, quantum poteſtatum, adnexis viribus detrahunt. Pleriſque enim aliquot grana cinnamomi, aut aliarum futilitatum admiſcent, ut violentiorum furores ſubigant, quaſi furiæ laxantium aromatum aliquot granis cicurentur,

43. Quis etiam tenuiter in Chymicis inſtructus neſcit in confectionibus aromaticis, inprimis peccatum pluralitatis eſſe? Dein fruſtra pleraq; illa peccare in cruditate, duritie, clauſura, electione, & ſubſtitutione ſimplicium? Deniq; iſta confluere adhuc incerta doſi? unde nimirum effectus ſperatus prævertitur? Et quidem ex errore ſingulorum.

44. Utque uno exemplo abſolvam. Quid quæſo in Lithontribon, quod etymi promiſſis ſatisfaciat? Quorſum enim cinnamomum, caryophylli, tria pipera, acorus, coſtus, rhaponticum, caſſia, bdellium, maſtiche, amomum, peucedanum, ſpicamen, zinziber, lignum & ſuccus balſami, tragacanthum, chamedrys, euforbium, olea quoq; nardi, & moſchelini? Anne ſingula horum, in ſcopum etymó propoſitum conſpirant? vel nunquid ex ſimul commixtis, & intentiones mutuorum fragrantibus orietur nova virtus, quæ promiſſa compleat? nempe lapidem, in renes & veſica confrigat potenter? ſtatimque omnes urinæ defectus ſolvat? An non potius opobalſamum in cæteris excrementis atque quiſquiliis periret? Cæterum in confectionibus opiatis eadem ſurditas, quæ in Aromaticis, eſt obvia ubique. Quod ut unico quoque exemplo abſolvam: Quorſum enim in Aurea Alexandrina Nicolai, 65. ingredientium confuſio facit? Quorum ſimplicium nulla eſt cognatio cum opio & mandragora, columnis confectionis? Profectò congreſſiones ſimplicium, ad ignari lubitum factæ, Scholas in fatuarunt, ægroſq; exanimarunt: injecta ſpe fruſtrarunt, occaſioneſque medendi in momenta labiles, incertis conjecturis venum expoſuerunt, atq; præterire fecerunt. Compoſitiones itaq; officinarum, ſi ſine mentis præjudicato examines, utrobique in ſyrupis, electuariis, pilulis, eclegmatibus, trochiſcis, atque aliis utili admiratione ſtupebis, mundum, garritu Medentum Scholarum ineptis ſtoliditatibus, & noxiis deluſum præſumptionibus.

45. Chriſtiani enim cum Stoicis credimus, Mundum in humanum uſum coaluiſſe. Idq; cum olim mecum impensè contemplarer, mox viſum mihi fuit, humanum uſum commodè carere potuiſſe tantis venenis. Etenim frigidiora climata noſtra, in hoc ſaltem feliciora eſſe comperi, quod reptilibus monſtris, virulentis atq; lethalibus careant, quibus alioqui calidior zona ſcatet. Certe non multa nobis eſt venenorum neceſſitas, familiaritas, abundantia; nec illorum uſus, ulla ratione compenſabit tot calamitates inde oriundas. Imò ſi terra proferat tribulos & ſpinas, in peccati maledictionem: profectò majores longe calamitates in dorſo fert, nobis tam in animantum, quam vegetalium claſſe, importunas vitæ mortalium: Quocirca minimum quid per tribulos & ſpinas textus minatur, quod jam maximum in calliditate hoſtilis ſerpentis homo exploraverat. Sanè ſi bene inveſtigetur, vix aliquid immune natura habet, quod

quod ſuum toxicum ſibi clanculum admiſtum non habeat. Non enim roſas aut violas habemus, quæ nobis non imponant; quin ſub tanta odoris fragantia non occultent veneni contagia: putrefactionis nimirum inſignia, corporis noſtri colliquationem, ac virium ſuffurationem. Idcirco ſimplicium cenſum ingreſſi, paucula reperiemus inſontia: imò ſi campos aſpexeris, totus terræ globus, non niſi unica atque contigua aranearum tela eſt. Quin etiam penitus attendendo, eadem hodiè videtur eſſe rerum facies, quæ erat tante unicum peccatum. Adeoq; fortaſſis ab initio plura venena, nocua, & ſontia, quàm bona in terris; non tamen medicamentum exterminii pro homine: Quia Paradiſus venenis carebat ejusmodi, etſi ſerpentes adeſſent: vel fortè immortalitatis ergo, venena homini eſſent nihili futura in Eden. Sed contra, vidit Omnipotens, quod quæcunq; (etiam in mundo extra Paradiſum) fecerat, erant bona in ſe, & ad fines ſuos. Quare dudum mecum hallucinatus ſum, exiſtimans venena indigna ut eſſent. Cum quia honos Dei non requirebat illorum exſiſtentiam, tum etiam, quod homo lubentius multis venenis indiguiſſet, adeoque venena, nec in DEI gloriam, nec in humanum uſum condita rebar. Paucula nempe ſunt inſontia, quibus abſque cautela uti tutum ſit: pleraque verò horrenda tyrannide nobiſcum pugnant. Alia quoque ſua nos acrimonia uſtulando rodunt: plurima ubique alia, ſub amica ſpecie nos illudunt, occultumque intus hoſtem deleterium gerunt. Univerſum autem nil non ſcatet ſordibus, ac impuritatibus eſt horridum: cruditatibus demum, ametria, ac invicta perverſitatis pertinacia conſtans. Nam quanquam homo in paradiſum delatus eſſet, præſcivit tamen ab æterno rerum laudabilis Opifex, mundum homini domicilium fore: terramque ut dedit filiis hominum, ita & eandem cum cunctis contentis ſuis pro homine condidit.

46. Tandem per Chymiam univerſa clarius intuens, me prioris temeritatis pœnituit, ac ſtolidæ ignorantiæ meæ. Siquidem utrobique immenſam Architecti Clementiam, & Sapientiam, cum admiratione ſupplex adoravi. Nam venena noluit nobis eſſe venena, aut nocua. Nec enim mortem fecit, nec medicamentum exterminii in terra, ſed potius ut parvo noſtri ſtudio, mutarentur in grandia amoris ſui pignora, in uſuram mortalium, contra futurorum morborum ſævitiem. In illis nempe latitat ſubſidium, quod benigniora & familiaria ſimplicia recuſant aliàs. Ad majores & heroicos medentum uſus venena tam horrida ſervantur. Bruta enim vix iis paſcuntur, ſive quod venenum cognoſcant intuitive, quod odore vel ſapore alias non proditur: ſive quod rector brutorum ſpiritus aliquis ſervet iſta venena in majores uſus, velut maximarum virtutum hæredes. Sufficit ſaltem, quod bruta nobis potiſſima remedia relinquant, velut è mandato Altiſſimi, cui plus curæ eſt de nobis, quam de belluis.

47. Aſarum enim crudum, quanta cum anxietate vomitum ciet, eique præſens venenum teſtatur ſtomachus? & quam facile bullitione id recedit, mutaturque virus in deoppilans, diureticum, tardarum febrium remedium, quod occultatum in eo aroma prodit? Sic Aaron aceto bullitum miteſcit, magnorumque caſuum medela fit. Quapropter Scholæ correctiones inſtituerunt; atqui utinam illas non ridiculas, non caſtrationes, non virium ablationes potius! Putant nimirum ex Aſaro laxativum evolare, per ebullitiones, non ſecus atque languentibus annis, propria carie, res quæque tabeſcit. At ſaltem radix Aſari, non perinde vino incocta miteſcit, ſicut ſi in aqua bulliat. In pari tamen ignis gradu, evolaret ſuum laxativum pariter.

48. Alii proinde putant, cruditatem in Aſaro, ſolutionis effectricem; ſed hi olera negligunt Aſaro crudiora: helleborum vero coctione non maturari, ſi vomitus à cruditate oriundus ſit. Scammoneum rebus acidis incoquunt, ut mitigent; ſed novit jam medentum vulgus ſic Scammoneam caſtrari, ideo ut ſi acido ſulfuris vapori exponatur, planè orbetur ſua virtute; tantumque Scammoneæ decedere, quantum aciditatis hauſerit.

49. Aſt ego volens paterno animo corrigere furioſam medicaminum vim, intelligo rerum vires priſtinas manere debere, & in ſui radice introverti, vel ſub ſui ſimplici

plicitate tranſmutari in dotes alias, ibidem latitantes clanculum, ſub cuſtode veneno: vel de novo partas, ratione additæ perfectionis. Quo pacto Colocynthis, laxativam atque deleteriam qualitatem introvertit, emergitque ex imo vis reſolutiva, morborum chronicorum curatrix egregia. Id enim Paracelſus in tincturali Lili Antimonii cum laude attentavit, ſiluit tamen, vel neſcivit fieri idem in omnibus prorſum animantium, & vegetabilium venenis, per ſalem ſuum circulatum. Siquidem omne venenum iſtorum perit, ſi in entia prima redierint. Hunc cardinem non Scholæ; ſed electi Deo Medici, quos Omnipotens ex utero matris delegit, ventura ætate noſcent, facietque ovium ab hircis diſcrimen. Non caſtranda ergo, nec mortificanda ſunt magnarum poteſtatum ſimplicia; ſed melioranda per Artem: propter extractionem latentium, vel per ſuſpenſionem virulentiæ, vel ſubſtitutionem unius pro altera, per adjuncta ſpecifica imperativa. Hæc pro iis, quibus datum non eſt deguſtaſſe potentiam ſalis circulati majoris. Quædam enim depoſita ſui feritate, per adjuncta miteſcunt: neutra fiunt, aſſumtis videlicet utrimque viribus participativè.

50. Nec proin licet adjuncta hujuſmodi mutuare à receptis Diſpenſatoriis officinarum, quæ non meliorationem, aut ſaltem correctiones? ſed internecionem rerum docent, vel prorſus, non niſi ludicra corrigentia perhibent. Per exemplum, Marchio Carolus Spinelli Ligurenſium Imperator nuper, cum ſerò urbem pedes obambulaſſet, & cuncta mœnia perſcrutatus, Medicos vocari juſſit, illiſque dixit, ſe quandoque epilepſia laboraſſe, & à me curatum, & ſubinde adhuc vertiginem ſenſiſſe, poſtquam in transfretatione ab Aquitania in Liguriam deſcendiſſet. Corona medentum, ſequenti mane propinat illi ſcrupulum Hellebori albi, & pro correctione addunt ſeminis aniſi tantundem: mox à ſemihora vomit, ac dein fruſtra meam abſentis opem invocat, homicidas ſuos incuſat, dicens: Helmonte mio, voi me lo diceſti, gli medici t' ucciderанno. Siluit, ac poſt binas horas, convulſo ſtomacho primum, dein toto corpore ſpasmodes moritur: Medici excuſationes quæritant, & terra culpam eorum texit. Ita enim Scholarum confectiones, per diſpenſatoria correctiva, ſtulta, multa in ſarcinam ſecum vehunt. Opiata inprimis calida habent adnexa; laxativa autem, plerumque zinziber, macim, aniſum, ac quæcunque torminibus, à poſteriori ſolutivorum effectu, mederi poſſent. Vah quàm impuni licentia furit ignorantia in mortales! quàm parum intelligunt Hippocratem ſuum: *Si ea tollantur, quæ convenit*, (id eſt, quæ nocent & onerant) *æger melius ſe habet, & facilè fert.* Etenim cum ea, quæ nocent intus, ſubinde vix pendeant drachmam, oportet omnem purgationem quæ ad ſanitatem terminatur, eſſe evacuationem, vel imperceptibilem, vel ſaltem valdè moderatam, & cum reſtauratione virium. Hæc eſt namque, quam cùm juvamine ægri facile ferunt. Correctoria ergo pharmacorum ſunt ſarcinæ inutiles, atque ſine rerum cognitione, à Scholis deſcriptum pondus; adeoque deſtructiva ſaltem pharmacorum, ſi non ſimul etiam ægrorum.

51. Hæc medendi pars ſolertem requirit, ac gnarum Naturæ Secretarium. Quia in illa parte, ampliſſimæ medicaminum opes, & deaurata Glauræ ſupellex invenitur. Scholæ olim à noſtris Philoſophis didicerant, excellentiſſimas virtutes habitare in ſimplicibus, quibus venena deleteria in cuſtodiam præfecta eſſent: ſucceſſit illarum inde temeritas, quæ expreſſa venena, apertaque corroſiva antidotis commiſcuit: Sperantes, per bonitatem & quantitatem adjunctorum, ſuperatum iri malignitatem veneni, quaſi conveniens eſſet ſanitati, Chirothecam peſtilentem, in cubiculum, ſano aere repletum, deferri ad convivas. Non enim viperam in Theriaca hic accuſo, ſine qua nempe hæc velut mortua, ſimplicium eſt farrago. Caro viperina enim in ſe innocua, & abſque veneno eſt. Imò toxicorum antidotus. Paſtilli verò inde parati, elixando omnes opes in jure derelinquunt, quas cruda caro ſervabat. De arſenicalibus hoc loco conqueror, Alexipharmaco magiſtraliter ut vocant inditis. Præſumunt enim Scholæ, propter audaciæ raritatem fidem mereri, & ſtudiorum gloriam in authoritate poſſeſſionis locaſſe.

 52. Nec

52. Nec perpetuum eſt, circa deleteria morari in eodem ſubjecto, etiam virtutes excellentiſſimas, ſic ut hæc cooperiantur à venenis. Quippe Arſenicum, Auripigmentum, &c. quantumvis fixentur, ac dulcorentur, nunquam tamen ſunt intrò ſumenda, utut alii ſecus ſuaſerint. Foris tantum valent, aliaque ulcerum venena necant, domantque, ſi prius ipſamet ſubacta ſint.

53. Correctiones itaque medicaminum, ſunt abſque cognitione proprietatum partium, & conſonantiarum. Quid enim aroma ponderat reſpectu veneni? ſi totum corpus humanum robuſtum & vita plenum, ictu dentis viperini mox corruat? An miteſcet Napellus admiſtione caryophylli? An colocynthis putrefacere deſinet, cum ſuis torminibus, ſi jungatur Tragacantho? Correctiones ergo in diſpenſatoriis, gravamina ſunt, & ſtupida additamenta, quæ virulentiarum non faciunt moderationes, ſed virium diſpendia. Quemadmodum enim venena, promtitudinem agendi fermentalem habent, laborandum ita erat, ut medicaminum robur atque promtitudinem reſervemus, ſed per inſitiones Artis, illa ad neceſſitates chronicorum, & procul diſſitorum morborum, dirigamus. Hoc unicum reſtabat in hoc negotio, ut ſummam rei violentiam, cum fermentali propagatione, infringamus, atque domemus.

54. Quamobrem ut compoſitiones & correctiones officinarum in univerſum miſeror: ita magis adhuc deteſtor præcipitationes, vitrificationes, & præparationes Mercurii, Antimonii, Tutiæ, Sulfuris, &c. Itemque adulterationes ſpirituum, ex aromatibus, ſeminibus callidis, vitrioli, ſulfuris, &c. nam ad lucrum à fugitivis ſervis noſtris parantur, & apothecis comparantur, in Pyrotechniæ deſpectum potius, quam ægrorum defectum.

55. Pudendam pariter deploro ſimplicitatem illorum, qui foliatum aurum, gemmaſque contuſas, hominibus magna ſpe propinant, magno vendentes ſuam ignorantiam, ſi non dolum. Quaſi ſtomachus, inde vel minimum exſpectet ſubſidium. Subtilior, ideoque magis condolendus eſt error eorum, qui aurum, argentum, coralla, perlas, atque ſimilia per liquores acidos corrodunt, atque diſſolvere videntur, putantque hoc pacto intra venas admiſſum iri, verè ſuas proprietates nobiſcum communicatura. Neſciunt enim, ah neſciunt, acidum venis hoſtile; ideoque peregrina diſſolventium ſuperata & tranſmutata aciditate, ejusmodi metalla, & lapides, pulverem eſſe, ut ante. Qui utcunque in tenuiſſimum pollinem ſit redactus, nihil tamen à ſtomacho conficitur, aut nobis ſuas vires partitur. Quod ut coram videas. Affunde enim ſalem tartari rebus diſſolutis, in liquore aliquo pontico corroſivo, ac ſtatim diſſolutum cadet in fundum, in formâ pulveris. Si enim aquæ fortes metalla non mutent in ſubſtantia, licet facta ſint transparentia, quæ ante erant opaca, quin argentum inde ſoſpes recuperetur. Qua cæcitate ergo propinant lapides, & perlas, quaſi per corroſiva relinquerent priſtinam lapidum aut metalli eſſentiam? Subtilis enim fuit deceptoris inventum, ut ſua magno apud ægros æſtimet. Quia ignari deceptores putant, ſi diſſolvens à diſſoluto per viſum non diſtinguatur, etiam diſſolutum ipſum verè ſubſtantialiter eſſe tranſmutatum.

56. Olea denique & pinguedines non valent pro balſamis, unguentis & emplaſtris, niſi forte ut pharmaco conſiſtentiam dent. Nam primum, hominum magna pars non patitur in pelle unguina, quod pruritus puſtulaſque cum tumore excitent. Deinde, quia prædicta olea plerumque ex herbis parantur, quarum virtus in mucilaginoſo & gummoſo ſucco deliteſcit: ſuccus autem iſte per cocturas in jura trahitur, vel prælo exprimitur, qui vere non maritatur oleis, ſed tandem indureſcit fixatus. Ego verò in melle balſamos florum rectius cogo. Attamen oleorum ſimplicium ſimplicitates magis admitto, quàm compoſitorum. Unguentorum idcirco & emplaſtrorum inconcinnas & ſurdas compoſitiones officinarum potiſſimum explodo: quod nil ſit ſtolidius, quàm pulverem vegetabilium, ſub pinguedinibus variis, & ignoranter commixtis, fixando exuſtulari, ineptumque ſic fieri. Qui ſi mineralis fuerit, ſe pinguedini non admiſcet; ſed potius ita intra unguina obducitur & incarceratur, ut fiat nihili, & ponderi tantum. Nihil enim oleis, unguentis, vel emplaſtris miſcendum eſt, quod in iis nequeat per totum homogenealiter reſolvi.

57. Ca-

57. Cachinno etiam dignum, quod ſaccharum Tabarzet, ſive albiſſimum commendetur, non quia dulcius, & in ſuo vigore ſit dignius, ſed quia carius ſæpiusq; cum lixivio calcis vivæ bullierit. Ubi nomen puritatis fecit imposturam. Contuſi flores herbæ, &c. admiſto ſaccharo Tabarzet quieſcunt, dulciori quæ ſaccharo fermentum arripiunt, & effervendo vires Simplicis enodant. Mox autem deinde per caloris clauſam digeſtionem inhibetur fermentum, fiuntque longè potentiora. Diverſitas autem fermenti pendet ex lixivio, quo ſaccharum unum pollet, alterum verò illo caret.

58. Soleo quoque unguina foris apponere cum delectu. Scilicet in affectibus, quibus à centro foras eſt ſanatio, ut in vulnere, contuſione, combuſtione, &c. tepidè apponenda ſuadeo. Aſt ubi affectus internus externum petit ſubſidium, ut dyſenteria, Colica, Spaſmi nephritici, Scirrhus, &c. unguina deforis lapide calefacto, vel arena calida foveri jubeo. Idque didici contuendo paleam in aheno aquæ tepentis, ſursùm ac deorsùm velut à calore ſubter accenſo, deambulantem: Ideoque potenti calore appoſita unguenta animari, & ſpiritum ſuum cruori noſtro jungere, ſuſpicabar primùm: deinde comperi, ſic malum foras elici, ſiſti impulſiones ſymptomaticas. Et quæcunque balnea agunt in toto: hoc idem calefacta, fotaque unguina, abſolvunt in parte, ſine totius jactura. Later enim fovens, pellit odorem emplaſtri intrò, attrahitquē foras quæ aliàs pigriora hærent: Itèmque cum cruore ſpiritus impetus faciens attrahitur, diſpergitur à calore, aliusque ſuccedit ſuo loco, vim medicaminis haurit, & velut ebulliens intro revolvitur.

59. Circa collectionem Simplicium quoque, non ſat ubique conſtat. Determinant radices colligendas ſub Autumnum. Sed ut plurimùm multa ſub Ver potentiores radices dant. Polypodium vernum inprimis viret. In autumno autem canam atque nigram radicem exhibet: effœtam ſcilicet & ſenilem. Ego cenſeo ſingula immediatè ante ſtatum maturitatis decerpenda: nam plena maturitas declinationis initium eſt. Ideo maturitatum ſua ſingulis fructibus, floribus, radicibus, frondibus, corticibus, &c. ſunto determinata ſpatia. Nam & ſuccus in plantis primum affluit, qui in multis ſubinde mox areſcit, aut in frondes conſumitur. Varietas ergo maturitatum, collectionum varietatem parit. Sic namq; quædam folia à floribus vegetiora, alia verò ante frondes ſuccoſiora. Tum quoq; ſunt, quæ ante fructus augmentum validiora. Nonnulla perpetuâ fronte perſtant. Quocirca rectùs determinant: Qui demetunt Simplicia, juxta ſcopi exigentiam.

POTESTAS MEDICAMINUM.

1. *Conſolatio Authoris in ſuis perſecutionibus*
2. *Author depingit ſuos Adverſarios.*
3. *Somnium Authoris.*
4. *Senſit qualitates elementales.*
5. *Senſit Coagulationes.*
6. *Senſit Atrophias.*
7. *Senſit Siccationes.*
8. *Senſit Ariditates.*
9. *Error Scholarum.*
10. *Hepatis calor unde, & quomodo ſubſiſtat?*
11. *Senſit mercatorum adulteria.*
12. *Senſit duos rerum ſapores.*
13. *Notabilia de guſtu, & ſapore.*
14. *Senſit cauſas ſanationis.*
15. *Itemque duplicem modum.*
16. *Senſit ablatam immortalitatis ſpem.*
17. *Senſit bonitatem quandam in natura.*
18. *Senſit fermenta digeſtiva.*
19. *Senſit vera diuretica.*
20. *Senſit proprietates ſalium mutatrices.*
21. *Senſit ſalium ſpiritus à contactu connexorum commutari.*
22. *Senſit propinqua & tarda ſalium obſequia.*
23. *Senſit ſales torminum authores.*
24. *Apex ſalium viſus eſt in primo ente.*
25. *Senſit ſpecificos ſapores.*
26. *Definitio ſaporis.*
27. *Inſipida guſtantur à ſtomachò quæ non judicantur à lingua. (jactantias.*
28. *Senſit proprietatem occultam, & Scholarū.*
29. *Venatio occultorum, non propter quid: ſed per quid eſt. Ab effectu ad cauſam juxta Evangelium.*

30. Sen-

30. Senſit deoppilantia.
31. Senſit ſalium activitates.
32. Mineralium ſenſit ſpiritus.
33. Senſit purgantium laxans virus.
34. Triplex ſignum laxativi laudabilis.
35. Error Paracelſi.
36. Chymus. (*cretis.*
37. Non adæquata judicari diſtillata ſuis con-
38. Senſit multa transmutari ab adjunctis.
39. Senſit Hematinum Metalli.
40. Senſit diſtillationem plumbi, qua Paracelſus ſupra diverſos morbos curavit.
41. Senſit vires planetarias Metallorum, altiori Analyſi, quàm præcedenti, educendas.
42. Senſit diverſas auri ſoluti vires.
43. Senſit vires Alkaheſt. (*Lili.*
44. Senſit vires Mercurii vitæ in ſynonymo
45. Senſit actionem renovativorum.
46. Senſit radicem veneficii Sagarii.
47. Senſit venena.
48. Senſit actiones rerum, juxta Recipientis applicationes. (*tionem.*
49. Idiotiſmus Paracelſi circa vulneris nutri-
50. Salis uſus.
51. Oleorum varietas.
52. Vſus aquæ, & ſalis artificiatorum.
53. Elixir ex Aromate.
54. Laus Magiſteriorum.
55. Cibi conditi cur inſalubres?
56. Cenſura quorundam Mineralium.
57. Senſit ſextuplicem digeſtionem.
58. Senſit, quando cruor animantetur.
59. Quid axungia interna & illita patiantur?
60. Senſit actionem cantharidum & cauſticor.
61. Senſit vim amuleticam.
62. Vis lapidum.
63. Senſit, undè effectuum diverſitas in agendo.
64. Senſit mortis neceſſitates.
65. Operationum Chymicarum ordo.
66. Chymia parat univerſale ſolvens.

VExatio parit intellectum, ut nimia preſſura ſuffocat illum. Quanquam in acerbiſſimis adverſitatibus uterer Jobo, & Paulo: tamen Dominus JEſus, Dei filius, ſuis me exemplaribus anguſtiis præpotentius ſic juvit, ut nedum meos leniret labores; ſed in ſe velut ſuſtulerit. Sit ejus nomen mihi ſemper honorabile præ oculis. Senſi enim exempla Sanctorum, inductiva quidem, at non conferre ullam gratiam per ſe. Mens mea enim in maximis preſſuris plerumque doluit, quod humano quodam more, ac velut inſenſilitatis pigritia conſolaret: Stoicismum potius arrogantem referrem; quàm quod cum jubilo concentricitatis, tribulationes meas benigniſſimo Jeſu purè reſignarem. Timebam enim animæ ſabbatiſmum iſtum, quem innocentia ſuſcitabat, ne ex deſpectu, & arrogantia proficiſceretur, adeoq; tribulationes absque fructu futuras. Potius inquam prophetizati ſeculi, cōmuni bonorū ſorti; & ſodalitio immiſtus incidiſsē ipſe malus & inutilis.

2. In horas enim ſingulas formidabam, quod indolens eſſem, nec tantillum ſentirem ipſas perſecutiones, à Clero quodam, & Magnatibus illi Clero adſtipulantibus, ac demum à meliori parte populi, mihi illatas, alioquin in viro, tantillum judicioſo, valde ſenſibiles. Timebam enim, ne mihi contingeret iſta animi imperfracta quies ex deſpectu erga inimicos. Rogo itaque, ut clementer judicet Deus, boni omnis fons. Saltem ſæpe conſiderabam exſpaciando per anteacta ſecula, & futuras Chriſtianorum perſecutiones: quod prima perſecutio Eccleſiæ fuerit violenta, & Tyrannorum. Altera deinde, ſubſecuta eſſet fraudulenta, & hæreticorum. Noſtra autem ſurrexit quidem ab hypocritis; compoſita autem eſſet ex dolo, & vi, *Sunt namque* (ut inquit S. Hildegaldis Prophetiſſa) *qui primum prælatos, & ſubditos eorum potentes, decipient ſpecie pietatis: & tandem quotquot ſibi non faverint, per Magnatum potentiam opprimeят.* Bone Deus, quid non ſenſi, & quantum teſtari non poſſem? Sed vindictam totam tibi ſoli obtuli: & rogo ex charitate, quod illis parcas, neve illos damnes mea de cauſa. Quia à manu tua omnia ſuſcipio: & neſciunt quid faciunt.

3. Cogitavi tandem modum, quo omnes tribulationes meas in caput Neronis & Tiberii meditarer translatas. Itaq; ſemel defeſſus, refectusq; ſubitò magna conſolatione, velut in ſomnum delapſus, vidi me in quadam regia, artificiis humanis ſuperiore. Erat autem ibi excelſus thronus, circumcinctus inacceſſibili ſpirituū lumine. Qui autem, in Throni ſolio ſedebat, voca-

vocatur *Eſt.* Et ſcabellum pedum ſuorum, *Natura.* Janitor aulæ,dicebatur *Intellectus.* Qui ſine loquela, porrigebat mihi libellum; ex opaco electio, cujus nomen erat: *Gemma roſa nondum aperta.* Et quanquam janitor vocem non daret, ſcivi tamen, iſtum libellum mihi devorandum. Extendi manum, comedi illum. Eratque ſaporis auſteri & terreſtris, ut quaſi haryngem mihi præcluderet; ſic ut ingenti tarditate laboris illum deglutirem. Unde dein totum mihi caput viſum fuit velut diaphanum. Tum dein alter ſpiritus,ſuperioris ordinis,dedit mihi lagenam, in qua erat unius verbi, Ignis aqua. Nomen prorſus ſimplex, ſingulare, indeclinabile, inſeparabile, immutabile, & immortale. Neſcivi autem, quod mihi negotii eſſet cum eo. Nec aliquid de eo deſuper audivi, & præ pavore magnitudinis, fauces mihi præcludebantur,ac vox faucibus hæſit. Tandem juſta veneratione, ante thronum peracta,conatus ſum multipliciter experiri,quidnam lagena contineret. Ecce præ foribus aulæ erat pyrotechnia, anus alacris clavigera, quæ ſeras non aperiebat foris, niſi intus janitor prius peſſulum ſubduxiſſet. Quod non tentabat, niſi ſigno, à throni lumine ſibi dato. Pulſantibus autem ad fores reſpondebat,tacente clavigera,janitor: *Neſcio vos.* Qui vero per cancellos feneſtrarum inſpicere tentabant,à tenebris,percuſſi, decidebant dein veſani,plures circum oberrabant, magna pollicentes, ſine baſi.

4. Steti dudum ſilens, mox deduxit me manus(cujus reliquum de corpore non videbam) ad hortum amœnum. Ubi repentè me adoriebantur omnia ſimplicia, tanquam per ſe quodlibet eſſet ſingulare. In quo inſultu, ſentiebam univerſa mundi ſimplicia, non quidem quaſi qualitates illorum agerent in me) non enim unus ſatis fuiſſem omnibus tolerandis (velut illorum objectum; ſed ſingula in me,tanquam theatro, videbantur ſuas repræſentare ſcenas. Atque utinam illas benè calamo explicem: Senſi inprimis omnia calida,frigida, humida,& ſicca, tanquam qualitates momentaneas, rebus conſtitutis ſupervenientes, inſtar colorum. Quæ autem nos calefaciunt,refrigerant, humectant, vel exſiccant,ſenſi id non quidem contingere ratione exceſſus illarum qualitatum, quarum ſortiebantur nomina; ſed reſpectu appropriationis objecti. Hactenus enim cadaver humanum, languida morte extinctum, etſi juxta ignem violenter intepeſceret, tamen tactui videtur eſſe frigidiſſimum,adeo ut manus vix queat inde dudum poſt recaleſcere. Idque ſanè non fit,generata in nobis qualitate,quæ frigus nominatur:quæ ſcilicet ſui contemplatione, noſtrum calorem totidem punctis ſuperet, ut tanti frigoris exceſſum imprimat; ſed potius, eò quod vitalis ſpiritus, cadaver pertimeſcens, à manu recedat. Pariter namque Camphora, piperis ſaporem gerens, & Opium amarum, refrigerare dicuntur. Quatenus Archeum ſubigunt, aut fugant. Quo pacto etiam Blas febrile, idem numero frigus primò,ac dein calorem, in Archeo ſuſcitat. Senſi itaque, quod calida à primi gradus momento, in Eſcharaticum usque, non inurant noſtræ intemperici caloris exceſſum, producendo ſcil. in nobis ſui caloris ſupereminentiam,ſed ſalium acutorum miniſterio noſtrum ita accendant Archeum,ut eundem magis magiſque, exaſperent, atque tandem igneam violentiam, proprii Blas motu, exæſtuando aſſumant. Qualis eſt Prunus, & ignis Perſicus. Atque ideo nil ejuſmodi calidorum, calefacit cadavera. Senſi denique nil nos humectare, niſi per appropriationem; Ideoque nec aquam proprie nos humectare,ob defectum appropriationis, quæ approximationis & aſſimilationis cauſa eſt. Verum illa quæ obliniunt, infarciunt, reſolvunt, noſtrique corporis ſubſtantiam,velut per exigua puncta ſalinare faciunt,absque ardoris & acrimoniæ ſenſu,illa inquam humectant. Idque tantum occaſionaliter ac velut per accidens. Itaque humectare ſenſi, quæcunque diſſolvunt, reſolvunt, & glutinoſa colliquant. Quatenus ſcilicet coagulationis, & arefactionis impedimenta ſubmovent: Ideoque malva,althæa,& quæ humectantia creduntur, quatenus poros cutaneos claudunt, ſicque diaphæreſim ſiſtunt, errorem in Scholis peperere. Siquidem ejuſmodi humectatio, non niſi excrementorum eſſet detentio morboſa; non

autem humectatio rorida partium. Senſi quoque non alia ſiccare in nobis, quàm quæ extenuando diſponunt ad exhalationem. Sic enim ſudor, licet humectet pellem, & habitum turgidum faciat; attamen merè exſiccat nos.

5. Porrò quæcunque coagulant, ſenſi potius indurare, & grumefacere, quàm exſiccare. Ideoque coagulationis oppoſitum eſt reſolutio: non autem humectatio.

6. Quæ verò Atrophiam inducunt, atque tabefaciunt, ſenſi id non fieri qualitate ſiccativa; ſed quod liquor, aliàs nutritius, aliò ſubducatur furtim: cujus occaſione fermenta, calori connexa, veram ſiccationem perficiunt.

7. Senſi itaque non aliam in nobis exſiccationem, quam quæ fermentorum reſolutione, & caloris difflatione fieret. Senſi inquam ipſam coagulationem, ſeu indurationem, prodire ex ſuomet coagulo, ſive proprietate ſeminis, liquores in fructum ſolidiorem promoventis.

8. Senſi etiam quod arida, quæ liquores in ſe combibunt, licet actu ſint arida; tamen citò humidis ſatientur, à combibitione ceſſent, nec demum intrent in radicem miſtionis aridorum. Ideoque ſenſi ſitim, non eſſe introductam qualitatem ſiccitatis; ſed ſitim naturalem eſſe ſenſum diminuti laticis, non autem planè deficientis adeo, ut vel principiantem ſiccitatem accuſet. Sic ſenſi ſitim præternaturalem, non eſſe arefactionis indicium. Bibunt namque & abdomen diſtendunt, permanente ſiti ſoſpite. Provenit namque iſta ſitis, quatenus excrementum peregrinum, ſuccum alimentarium ſtomachi liquefacit.

9. Enimverò dum ſenſus meos deſcribo, non tam amens ſum, quod negavero exceſſum caloris externi urere, vulnus & ulcus efficere, vel excellens frigus mortificare, tanquam ſi ureret. Aſt in propoſito ſomno, ſenſi ſaltem, quatenus ſpeculationi medendi inſerviunt. Igitur caloris & frigoris exceſſivi exempla, ſunt enſis inſtar: non autem referenda inter occaſionales & internas cauſas morborum Medico conſiderandas. Si nimirum juxta theoremata per ablationem illarum ſanitas exſpectetur. Quapropter ſpeculatio cauſarum externarum, & antecedentium, non eſt curativa, ſed tantum ſubinde diagnoſtica, & directiva. Neque enim inflicto vulnere, etſi enſis auferatur, ſanatur vulnus. Nec ignis è foco auferendus, etſi quandoque ille, eodem loco aliquem ambuſſerit. Cauſæ ſiquidem morborum internæ, quatenus connexæ occaſiones: ideo illarum conſideratio, & ablatio eſt verè medica. Scholæ verò cum cernerent ignem comburere ſua objecta, ſimiliter & frigus mortificare, & perimere, adeoque corpus humanum per excellentes iſtas qualitates externas diverſimodè agitari: putarunt propterea effectus, qui ſibi haberent adnexum calorem, ſuſcitari ab igne. Atque hactenus in febribus, duo luctari in nobis elementa, quorum aqua ſemper potiretur priore parte victoriæ, ignis verò poſteriore. Ignem videlicet patrare eryſipelata, prunum, ignem perſicum, cauſam, &c. Indurare pariter exſiccando ſcirrhos, calculos, oſſa, & nodos. Remedia quoque talibus regulis digna, per contrarietates decrevere. Neſcientes, quo pacto ſpiritus vitæ calores ac frigora excitet, abſque igne & glacie: quia neque ex elementis noſtri corporis, aut ex fictis humoribus.

10. Aſt utrobique τὸ ἔνορμον Hipocratis neglexerunt. Prout quandoque exemplo uno, de ſpina digito infixa, demonſtravi. In quo calor, dolor, phlegmon, febris, non ab igne ſpinæ efficienter procedunt; ſed quia ſpiritus ſenſitivus, peregrinam ſpinam ægrè fert. Sic nempe calor & frigus, ſunt accidentia, impertinentia ad naturam febris, prout & in hepate, ſui ſentiuntur calores, quia ibidem ſuæ ſunt ſpinæ. Eſtque calor non cauſa, ſed effectus ſpinæ illius. Adeoque alterationes, quæ in vitali œconomia contingunt, & in cadaveribus ceſſant, non ex igne, aut glacie corporis, aut humorum; ſed ex vitalibus initiis dependent. Imò ſi Scholæ rem, ut eſt, attigiſſent, comperiiſſent thermas, balnea, &c. non arefacere & comburere nos; ſed potius humectare, niſi calores illorum inordinati ſint, & diuturni. Imò nec tunc quidem aliàs, quàm quia plus conſumitur, quàm aſſumitur, corpus accidentaliter areſcat.

11. Senſi demum ſtatim, poſt primas qualitates, furtiva adulteria mercatorum, quibus onerant, defœdant, alienant, & ſubſtitutivè mentiuntur exotica pharmaca. Quibus nō eſt opus mea doctrina: quippe qui metu inferni nō moventur.

12. Mox

12. Mox abinde ſenſi duos ſaltem rerum ſapores diſtinctos, ſi non ſubinde tres, aut quatuor: unum nempe per quem ſunt acria, amara, ſalſa, &c. Alterum verò, qui dicitur ſpecificus, appropriatus ſemini. Priorem itaque ſenſi, eſſe ſalium dignitates, & officia. Non quidem ſalium ſeparatorum è tribus primis, ſive (ut ajunt) initiis corporeis hauſtorum, ſed ſalium in concerto gliſcentium. Alterum vero ſaporum ſenſi eſſe ſeminalem, odorum naturam, in concretis officio formarum fungentem, vel ſaltem explicantem.

13. Salia namque, ut maximè ſenſibilia, primum ſe offerunt guſtatui, cui proinde Hippocrates tribuit notiones morborum. Amarum nempe, ſalſum, acre, atque ponticum morbos indigetans. Calores vero atque frigora, potius ſubaudivit eſſe pathemata ſubſequentia, quàm morbos. Guſtatui autem judicium adſcribo, propter præfatas qualitates guſtatiles, in quibus plerumque profundior ſedet dynamis, ſeminalem atque efficientem cauſam continens. Non autem quod proin linguæ, & palato judicium de morbis competat; ſed guſtatum nomino, ob qualitates guſtabiles: Alioquin eſt ſenſus, quo cuncta pollent organa, quorum, vis ſenſitiva, per attactus approximationem, indicia facit amicitiæ, vel hoſtilitatis, ſuper occulto ſenſibili.

14. Hoc igitur modo ſenſi, præpollentium ſalium eſſe officia, quæ vires ſubordinatarum formarum ſui concreti explicant, atque deferunt ad Archeum, velut ſuum objectum, in quod agant. Itaque ſenſi ſanationes, tam per medicamina, quàm per naturam, fieri per ſedationem agitati Archei & ablationem ſeminalis, & morboſi characteris, ab Archeo producti.

15. Hanc nimirum ſenſi proximam, tutiſſimam atque ſummam ſanationem. Quæ autem ope Arcanorum ſuccedit, verſatur circa ablationem producti. Ideoque ſenſi Arcana, operari, tanquam ſalia. Nimirum ſanationes hujuſmodi contingunt, auferendo noxium, vel addendo defectuoſum. Nam alioqui, quæ impediunt incrementa, vel appropriationes, ſpectant potius ad præcautionem, quàm ipſam ſanationem. Noxia vero tolluntur reſolvendo, abſtergendo, exhalando, vel expellendo. Quæ proprietates ſalibus ſunt congruæ. Non autem debitè fiunt nocui ablationes, per venenoſa, liquantia, & putrefactiva, ut neque per cruoris & vitæ ſubductiones.

16. Additionem autem deficientis, ſenſi proprio modo non fieri, ideoque nos retroire paulatim, penuria arboris vitæ. Quod de facultatibus vitalibus dictum eſto, non autem de cruoris egeſtate, qui per culinas reſtauratur.

17. Cæterum ſenſi naturam ſponte velut reſurgere, & aliquos ſibi defectus reparare, ſi à jacente ſedens facta fuerit. Quorſum etiam juvant balſamica, & tingentia.

18. Senſi quoque in ſtomacho naſci ſalem acetoſum, volatilem partim, partimque fixum.

19. Utrumque verò deinceps commutari, per ſua viſcerum fermenta, in varios ſales, qui emancipatus per arrepta fermenta, ſuam ſæpe ac ſucceſſive mentitur originem. Mumiali nempe fermento, fit ſal cruoris, noſtri œconomiam recturus: ſin verò in Rene diureticus fiat, jam conficitur urinarius. Senſi itaque, ſola duntaxat eſſe atque vera diuretica, quæ augendi ſalis urinarii habent facultatem, & facilem ſibi faciunt clientelam.

20. Senſi denique, nedum in organorum fermentis diſpoſitivis, ſed inſuper propter *Magnum oportet*, in ipſis ſimplicibus, ſuas eſſe ſalium propagandorum ac immutandorum proprietates. Quædam namque habent ſales craſſiores, & ineptos ſuſcipiendo fermento ſtomachi: ideoque permanent in victi. Alii denique ſunt, qui hoſtili adverſantur proprietate, poteſtatibus vitalibus, adeoque non niſi infeſtis finibus, ad hoſpitia vitæ ſubintrant.

21. Senſi ſaltem volatilem ſpiritus vitrioli, promta obedientia, prima diſſoluti actione, in merum alumen migrare. Etenim ſi corpus Mercurii coagulaverit in album pulverem, etſi nil de materia aut viribus Mercurii reſervet (id enim declarat pondus Mercurii priſtinum) attamen mox in alumen tranſit. Sin vero acidum vitrioli in ſtomacho obviam mucilaginem offenderit, eandem liquat, nec tamen proinde aluminoſum fit. Ut inde ſenſerim, unum & eundem ſalem tranſmutari diverſimodè à connexo.

22. Senſi itaque ſales quosdam, qui in ſtomacho ſordes abſtergerent, antequam ab ejus fermento ſubigerentur: alios vero, qui tarde ſuas ſalſedines aperirent, ac non niſi poſt alteram digeſtionem: idque cum jam diureticos, vel diaphoreticos ſalis manifeſtarent. Sicque venas ſuis obſtruentibus feliciter tum liberarent.

23. Senſi inſuper ſales, qui ſuam indolem, non niſi ſub ſtercorizatione inveniunt, ſuntque acidi & colici, vel hisce oppoſiti, inque eſſentiis oleoſis connexi.

24. Summus autem atque feliciſſimus ſalium eſt, qui ultimam puritatis & ſubtilitatis metam in natura attigit, cuncta pervadit, ſolusque agendo manet immutabilis; quique alia pro lubitu, promta reſolvit obedientia, rebellemq; omnem materiam, non ſecus atque aqua calida nivem liquat, & volatizat.

25. Senſi mox ſapores ſpecificos (puta macis, croci, &c.) tanquam proprietates, ſive officina formarum ultimarum, per ſales præpollentes edita. Non quidem, quod hi ſapores eſſent vis illius formæ propria; ſed potius fracedo illius ſeminis, procedentis ad ultimam iſtam formam.

26. Sapor ſiquidem ut talis, eſt qualitas ſolitaria medendo inutilis, fermentalis fracedinis ſuæ teſtis, cooperatrix ſanationis, quatenus ut nuncius Archeum diſponit, ut in latentis proprietatis cognitionem deveniat.

27. Nam niſi res per ſaporem & odorem Archeo arriſerint, non intro admittuntur. Imo pharmaca, in prima ſui facie inſipida, ut ſunt turbit, hermodactylus, zalappa, mercurius, ſtibium, &c. multo larvata ſaccharo, ſi tamen iterato ſumantur, horrorem atq; abominationem faciunt. Alius proinde guſtus eſt linguæ, & alius in ſtomacho, velut Archei extremo. Grati ergo ſapores ſtomachici, benignam vitam, noſtræ cognatam, rei ineſſe denotant. Quare felis magis delectatur odore fracidi, ac olentis piſcis, quam cinamomi. Perſentimus ſic nempe non raro occulta venena, propter ſaporem, & odorem ſpecificum, noſtris horridum præcordiis. Saltem quoties in veneno eminet guſtus placidus, ſenſi ſub eodem ſimplici latere ingens arcanum, quod depulſo veneno, ad effectus arduos natum & ordinatum eſt.

28. Senſi deinceps præter vapores ſpecificos, horumque gratitudinem, benevolentiam, vel horrores, proprietatem quandam formalem emanantem; lingua tamen imperceptibilem, ſoloque Archeo comprehenſibilem. Stupent Scholæ, dum ad qualitates occultas (ut vocant ideo) ventum eſt. Nam dum nequeunt ſuas nugas caloribus, frigoribus, horumque mendicatis complexionibus adſcribere: Scriptores quidem calamum reponunt, atque Medentes attollunt humerum, ac ſupercilia, quia proprietatem iſtam accuſant, ſibi notam in effectu, at ignotam in cauſa, ſeſeque hujus ignorantia tegunt, quod humano intellectui ſit impoſſibilis proprietatum illarum indagatio, quam jam dudum inquiſiviſſent alioqui. Quaſi dicant: Nos ſcholæ valemus determinare, quantum mens humana poteſt inquirere. Decernimus ideo, nullus rerum poteſtates poſſe intelligi, aut indagari humanitus, quam quæ ſunt primæ elementorum qualitates, aut ex his oriundæ. Fatemur ideo, facultates formales eſſe occultas, quia cognitu impoſſibiles. Certe Scholæ ſunt valde luteæ, aqueæ, aereæ, nebuloſæ & igneæ: quam ſe oſtendunt ſuorum objectorum inſcias, & exercitii, quod profitentur, impares: Ingenia enim ſua ignaviæ emanciparunt, ut nil ſit ipſis gratius quàm declinaſſe ad excuſandas excuſationes in ignorantia, & impoſſibilitate naturæ; qua quisq; ſuam in particulari velet. Primum enim Antiqui, dum viderent morbum aliquem curatum remedio ſpecifico, & appropriato, ſtupebant velut ad inſolitæ rei miraculum: At deinceps Scholæ ſuas ſtupiditates, in generalem ignorantiam relegaſſe; ſatisdatum arbitratæ ſunt. Neque enim, etſi cauſas diſtinxiſſent à qualitatibus elementariis ſibi notis, proinde aliquid incontaminatum, & absque oculi cataracta dixere. Nam quis unquam humiditatis cauſam in aqua; aut caloris in igne, magis ratione à priori inveſtigavit, quàm trahendi ferrum in magnete? Sunt ergo qualitates elementales, tam occultæ, quàm aliarum ulla.

29. Equidem in hoc cæcutitum eſt à Scholis, quia adverſus doctrinam Evangelicam proceſſerunt. Primitiva enim veritas vult, quod

Arbo-

Arborem cognoſcamus ex fructibus: Scholæ autem volunt fructum cognoſci debere ex arbore. Dicam ergo per fructus,quo pacto ad cognitionem arboris deveniendum. Inprimis itaque ad cauſarum occultarum cognitionem,ſupponitur effectus aliquis, itemque cauſa illius, nec dubitatur, quiſnam ſit effectus, quæve ejus cauſa, quæritur autem tantummodo nexus amborum, quo pacto ſcilicet effectus à cauſa procedat, vel vice verſa, quo modo atque medio, cauſa ejuſmodi effectum producat. Præſupponitur inquam cognitio arboris, & fructus ejus. Quæ ſi ad medendum componamus (etenim, ſi totus mundus propter hominem ſit, & tota naturæ cognitio phyſica medenti ideo ſubſerviet) præſupponendæ primum erunt cognitiones ſuiipſius: ſcil. ut verus Medicus ſciat arborem humanæ naturæ integræ, ejuſque fructum, ſanitatem ſcilicet, conſimiliter quoque Arborem vitiatæ ſanitatis, ipſamq; depravatæ ſanitatis, claſſem, tanquam fructum illius. Quæ cognitiones requiruntur quidditatis propriæ,cum adjacentibus ſuis. Ut igitur arborem cognoſcamus in ſui radice,& proprietatib9 id ex fructibus fieri oportet:quocirca etiam fructus primum cognoſcendi ſunt, fructus autem tam integræ, quàm vitiatæ ſanitatis,cum ſint ſcopi, ad quos referantur occultorum remediorum proprietates, ſe habent per modum arboris & trunci, in quem inſeri debeant ſurculi gemmæ,& ſemina rerum,tanquam earundem fructus. Hoc nempe requirit Medendi deſtinatio, ut remedia, licet ſe habeant per modum cauſæ, fiant tamen fructus ſive effectus in nobis, quatenus in noſtra arbore fructificant, adeoq; non ſolum ſunt fructus ſuæ nativæ arboris,unde in natura rerum deſumuntur ,quin potius fructus ſunt novi, ex inſitione producti, adeoque planè promiſcui,ex ramulo, ſive fructu arboris inſertæ, & ex vitali poteſtate trunci, in quem inſeritur. Ejuſmodi nimirum fructus produnt ſuam arborem. Adeoque ut in omni naturæ progreſſu dualitatis ſexualis requiratur ad fructus cujuſque productionem. Non mirum fuit ignoratam ſtetiſſe occultorum claſſem, & applicationes, ſi hactenus neglectum ſteterit, ſtatum ſanum & morboſum eodem naſci parente, adeoque & morbi eſſentiam totam, in externas, occaſionales, efficientes, bellantes non autem in veram, atque internam ægritudinem arborem retulerunt. Supponamus ergo Archeum irritatum, ac penè furioſum,qui à cauſis occaſionalibus laceſſitus, proprium profundit cruorem, facitque dyſenteriam, vel item fingamus Archeum in aliqua parte, ultimæ digeſtioni famulante, conceptum doloris ſtigma iniquè ferentem,ac velut furore percitum. Eryſipelas ſuſcitare. Quæſtio eſt inveniendi remedii ex occulta proprietate. Conſiderarunt ergo Scholæ, applicare Eryſipelati refrigerantia, quatenus fructui, & non arbori vitiatæ remedium applicare voluerunt. Rerum autem naturalium Symmyſtæ, attenderunt præfatos furores, per metum coercendos, adeò ut metus non ſit homini, ſed Archeo incutiendus. Pavidiſſimum ergo animal, leporem videlicet occiderunt. Non quidem telo, ut in inopina morte occumbat; ſed venando ut per canum morſum intereat, quo vis geminata pavoris, imprimatur in ejus totum. Itaque linteum cruentum in leporis ſanguine tinxerunt,& ſiccatum aſſervarunt. Idque in vino carptim exhibuerunt, & curata eſt dyſenteria. Itemque ſiccum appoſuerunt Eryſipelati,& ſanatum eſt. Imò milites Germani,leporem, fumo ſiccatum præbent in potu, & curatur dyſenteria non fallaci eventu. Undè didicerunt fruſtraneas venæſectiones & purgationes,ſive fictos humores ſpectes, ſive demum caloris & roboris unà cum ſanguine diminutionem: Ridiculas item refrigerationes: utpote quæ à poſteriori mederi conantur, radices nequaquam attingunt, eoque nomine naturam in majores plerumque furores concitant. Eryſipelas ergo & dyſenteria,punctum aliquod commune nacta ſunt,in quo convenirent. Idque eſſe venenum aliquod Ideale ab Archeo natum. Siquidem in arbore humana, omnis Archei exorbitans paſſio, tingit ſui Ideam in cruorem, imò & in excrementa,non minus quam in arbore canina,exorbitatione rabiei,naſcuntur fructus in ejus ſaliva, qui producant deinceps in nobis fructum rabiei transplantatæ. Proinde cognitio occultorum, perperam inquiſita eſt ex fructu. Cognovi enim quæcunque in mundo fiunt, neceſſitate ſeminum Archei cujuslibet, adeoq; in-

corporalis atque inviſibilis entis ergo fieri. Entia autem ſeminalia, vi phantaſtica animantatorum, vel Archei eorundem, conſimili perturbatione oriri ſcivi. Adeoque ut ex inviſibili quodam principio, viſibilis hic mundus continuetur. In ſubſtratis verò, ſive non animantatis eadem analoga quadam proportione conſimiliter ſeſe habere animadverti. Omnem autem exarthroſim Archei, per ſuas Ideas fabricare ſemina venena ſuo corpori, ſicque arborem integram ruere in vitiatam. Quarundam rerum, quæ nobis venena naſcuntur, conſideravi, ſemina gerere, non quæ exorbitatione ſui Archei; ſed noſtri Archei reſpectu, vitiatas producerent, ſibique naturales Ideas, nobis lethales. Undè videlicet ſi fructus, vel ſurculi inſerantur in arborem integræ valetudinis noſtræ: contingit, ex utroque, velut promiſcuo ſexu, nobis ſuboriri vitiatos ſive venenatos fructus. Venena autem utrobique ſunt inter proprietates occultas. Juvantia igitur adæquata, Ideas habeant ſummè extinctivas Idearum venenatarum: vel quæ bonitate eminenti, tam productorem veneni Archeum, quàm ipſum venenum productum transmutent: undè perſpicaciter didici, omne propemodum venenum, ejusque Antidotum, adeoque & totam occultorum, ſive formalium proprietatum proſapiam, depluere ſeminaliter ex luminis vitalis activitate. Sic namque venena animantatorum oriuntur ex perturbationibus, quæ quò atrociores fuerint, eò quoque ſæviora venena proferunt. Sic nempe ſerpentum venena, ex ira, invidia, furore, ſuperbia, metuque variegata naſcuntur. Mineralia verò corroſiva, & putrefactiva, è ſalibus, mercuriis & ſulfure, quibus ſuus furor à ſemine analogo propagatur. At quàm evidens iſtud in turba vegetabili? ubi perturbationes illæ ſeminales, ideoque & connaturales, per ſemina continuato curſu transplantantur. Venena enim quælibet, per claſſes perturbationum redacta, licet diſtinguendo pernoſcere. Conſequenter quoque per Quia eſt ſpecificarum proprietatum notitia hauritur, ſi ad certos ordines perturbationum & affectionum reducantur. Prout latius de Peſte alibi: ſic nempe multa indagantur, inventaque ſunt: Inde per effectus ad cauſas itum, déque una cognitione in aliam per manus ductis. In terminis, venena Eryſipelatis, & Dyſenteriæ, ex ira Archei, ſanatio eſt in lepore, cui timor, manſuetudo, fuga, & vita innocua. Nec valet argumentum contrarietatis: Nam inprimis contraria in viventibus admiſi, atque inde proprietates illorum, quaſi viventium Ideis ſigillatas, quodammodo contrarias, in prioritate arboris efficientis dico. Quatenus in hanc deſinunt ſigilla pathematum. Adeoque hujus Arboris fructus, non amplius per modum contrariorum pathematum: ſed ex vi accepti, innatique characteris ſeminalis, agunt. In quo unumquodque agit pro talento accepto, prout in ſe eſt: non autem ratione repugnantis dualitatis, ſive diſcordis contrarietatis. Cruor itaque, in quo eſt productum ſeminale, paventis manſuetudinis & efficiens, mortificat virus; ex incandeſcentia venenoſa natum. Etenim amores, odia, terrores, horumque ſeminalia producta, ſigilla, ideas & characteres, in rebus notavi: Undè plurium occultorum cauſas proximas adinveni; Inventas verò, mihique ſuggeſtas interpretatus ſum, cum veritate conſequentiarum poſſibilium, & apparentium. Hæc de proprietatibus occultis dixi extra ſomnium, ut occulti Philoſophi eſſe deſinamus, & manifeſtam doctrinam mitiorum ſequamur.

30. Nunc autem ſomnium proſequar. Senſi inquam Apium, aſparagum, & quæcunque ad deoppilandum ſumuntur, habere quidem ſalem ſpecifici ſaporis, qui cum vita media, factus ſtomachi cremor, ſuperſtes manet, licet infractus; languida tamen continere, ad deobſtruendum auxilia. Siquidem quæ ſui concreti ſaporem ſervant ſub fermento ſtomachi, ut cæpa, allium, macis, terebinthina, aſparagus, &c. ea vel cum recrementis præterlabi ſenſi, eò quod cum ſuo ſapore ſpecifico aceſcant, ſalis naturam dein ſub felle ſumant, atque tandem ſub ſtercoreo fermento renum, facultatem urinariam vel diureticam induant. At quorum ſapores ſpecifici, cum cremoris aciditate fraceſcunt, atque pereunt: illa ſenſi eſſe cibos indifferentes: verum quorum ſapores non planè concedunt in aciditatem cremoris, manentque in ſui quodammodo mediocritate (cremor

mor namque, ſi undequaque pariter fermentum ſuſciperet, & aceſceret: quovis aceto facile eſſet acrior) illa ſanè in Mezaraicis facilè pereunt vi fellis, ut unà cum tertio, ſive muniali fermento in cruorem mutentur. Idcirco languida ad diſſolvendum, ſive deoppilandum porrigere ſenſi ſubſidia.

31. Senſi tandem cuncta ſalia ſimplicia, (maris, gemmæ, fontium, petræ, &c.) ut talia, recedere per lotium atque inteſtina, atque interim reſolvere ſordes, in illis meatibus; ac expulſivam ſui memorem officii reddere. Salia verò, quæ in ſe mineralem fructum gerunt, ſenſi naturæ noſtræ aliena, ideoque vix intrò admitti. Salia autem, quæ ſunt pars compoſiti, ut lixivia, & alkalia, virtutibus ſeminalibus orbata ſenſi, ſolamque habere abſterſivam, ſaponariam & reſolutivam proprietatem. Niſi ſint volatilia, quibus ſenſi ineſſe initia concreti radicalia, & balſamos ſeminales. Senſi inquam hæc facilè in novum fructum tranſmutari, quia ſe rebus quibusque ſociant, aguntque juxta innatas ſibi dotes.

32. Mineralium ſpiritus corroſivos denique ſenſi à ſeipſis crudis longè differre, excrementa parietibus vaſorum primorum adhærentia reſolvere; non tamen prorſus noxa vacare, propter occultam arſenici infectionem ſibi admiſtam ab origine.

33. Senſi itaque occultas quas vocant proprietates, in Archeum ſeminaliter: à generante vel efficiente traductas, explicare objecti ſui præſentiam, & cognitionem ſympateticam, quatenus hoſpitantur immediatè in ſinu formarum. Quædam ſcilicet per Blas motivum locale, ut magnes, ſuccinum, gummi, lacca, heliotropium, Adamas, (nam & hic non aliàs quàm Carabe paleas trahit,) &c. ſe prodere: alia verò in alterationem terminari. Ut venena, item laxativa, periapta, antidota, &c. Laxativa peculiariter ſenſi operari duntaxat, propter latens intus ſibi venenum. Quæ ſemel intrò admiſſa ſecus limen; quicquid attingunt, fermentare, reſolvere deinceps fermentata, & reſoluta eò ipſo putrefacere. Senſi ideo laxativa putrefacere vitales ſuccos; rarò autem excrementa, morborum occaſionales cauſas. Etenim cum venena ſint, reſpectu noſtri, & non excrementorum: hinc nos potius, quàm morbos adoriuntur. Ac citiſſimè quidem putrefacere ſuccum crudiorem, ſive nondum vitalem cruorem, ſive heſternum cremorem. Quoniam autem vix excrementa debellant, neque hæc viciſſim illis parent, cum omnis actio ſive Blas nobis proficiſcatur à ſpiritu impetum faciente, quo orbantur excrementa: hinc Medentum nemo, per aſſumta laxativa ſpondere audet ſanationem.

34. Vera autem ſolutiva, nec putrefaciunt, nec ſelectivè humores fictos educunt, neque ideo vitalia reſolvunt; quæque triplici ſigno ſe prodere ſenſi. Primo; Quod nil à ſano corpore educant, nec moveant, alterent, aut infirment illud. Deinde, quod non exigant quicquam foras, niſi quantum peccat: ideoque non aggravant; ſed ab onere ſublevant: & mox inde æger ſe bene habet. Tertio demum, quod non per ſudorem, vomitum, aut ſedem eliciant morbum; ſed inſenſiliter reſolvant, quacunque parte hoſpitetur morbus, reliquum ſatagente natura. Senſi etiam laxativa ejuſmodi non electivè humores, (qui mentiti ſunt ipſe) educere; ſed (cum non niſi unico ſucco ſanguine nutriamur, ideoque non ſanguinis, ſed excrementorum morboſorum propulſionem intendamus,) reſolvere quicquid alienum intra vitæ diverſorium eſt inſertum, non autem vitalia: niſi indiſcreta doſi, aut frequentia ſint aſſumta. Alioqui tantum reſpiciunt excrementa; natura intus ad hoc præſente ſuppetias. Maximéque cum ſint à Deo, tam per creationem, quàm ſcientiæ donationem: deſtinationis ſuæ fines, duntaxat in bonum accepere.

35. Senſi igitur erraſſe Paracelſum, docentem, laxativa non aliàs operari, niſi quatenus à calcinatione, ſuperveniente que liquido, laxativum unà cum humoribus reſolveretur inſtar calcis vivæ. Inprimis namque qui humoriſtis bellum indixit, tam iterum humores agnoſcit. Tum etiam totum eſt ridiculum ejus aſſertum. Minus tamen, ſi vel laxativa prius calcinata aſſumerentur, vel intus calcinari potuiſſet, vel electiones tantum ad triplum aſſumtorum adſcenderent. Quid enim folia ſennæ calcinatio-

nationis in ſe habent? nonne Aſarum bulliendo à laxando deficit? & hactenus calcem neſcit?

36. Senſi præterea Chymiam dare operationes potentiores, & abſolutiores, & per eandem parari, quæ antea non erant. Neque enim oleum laterinum inerat formaliter in oleo olivarum, ut nec ſpiritus ſalis, ſali; vitriolive, vitriolo, &c. Nam per ignem acrimoniam ſumunt, ut mel, ſaccharum, manna, ros, terra, &c. Alia proinde corroſionem ſuam deponunt, ut ſuccus, citri, flammula, rapunculus, piper aquaticum, &c.

37. Errant ergo, qui adæquatè ſpiritus ex concreto æſtimant. Siquidem etſi Aromata, & odora ſæpè perſtent in diſtillando: ſeminales tamen concreti vires plerumque per ignem pereunt, & aliud fiunt. Quædam enim ſeparatis volatilibus fiunt alkali; calx, cinis, vitrumque, quæ antea non erant in concreto. Senſi enim nil concreto ineſſe, quod non manaret è ſuo ſemine. Ignis enim cum ſit mors rerum, ſemina rerum ſi non totaliter deſtruat; at ſaltem inſigniter transmutat. Itaque alibi præparatio transmutat materiam totam, ut in Magiſteriis: alibi verò propter ſequeſtrationem quorundam, relicta tantùm mutat, acuit, perdit, vel conſumit.

38. Tertiò denique per adjuncta ſubinde, res ipſæ ſimul adjunctis diverſimodè ab igne tranſmutantur, & neutrum fiunt, ut vitrum, quod non amplius cinis & arena eſt. Sæpè etiam citra ignem adjuncta radicem miſtionis penetrant, idque præſertim intercedente fermento, ac tum conſtituitur concretum neutrum. Sic namque ex pane ſecalitio & melle, generantur formicæ: ex melle & rore, anguillæ: ex baſilicone & fracedine lapidis, ſcorpiones: ex vitulo ſtrangulato & rore, apes. Quæ vero ſola fuſione miſcentur, ſæpe in priſtinum eſſe reduci patiuntur. Sic enim, etſi vitrum non amplius ſit arena; inde tamen per artem, imò & per ſenium fracedinis, arena eadem repetitur: quia adhuc ſemper materialiter ineſt, impermutata, quia abſque fermento. Senſi idcirco multa volatilia, ſociata volatilibus, ob mutuam invicem actionem tranſmutari in aliquod tertium. Volatilia demum à fixis fixari, & migrare hactenus in novum ens. Alioqui fixa, nexa fixis, permanere in priſtino eſſe.

39. Senſi quoque, remedia mineralia, in ſalis naturam mutata, (non intelligo, quæ per adjunctum condiuntur ſalem,) ſecum geſtare ſua ſeminá; in gradum tamen exaltata. Hæc de metallis hematinis Paracelſus ſat docuit. Quibus etſi totum metallum reſolvatur, in alienam diſpoſitionem, (quæ eſt magiſterii,) attamen, quia exin mox Mercurius currens elicitur: quicquid ſalis reſolubilis naturam verè aſſumſit, non eſt mercurius, ſive metalli interior, & immutabilis nucleus; ſed ſaltem ſulfur ejus. Quapropter ejuſmodi hematina, admirandas in re medica operationes perficiunt. Senſi ergo hematina Solis, & Lunæ, quod etiamſi ex puritate ſui balſami confortarent; tamen aliquid alieni in ſe continere, reſpectu noſtri.

40. Senſi inquam cruditatem Saturni, pinguedine fixorum ſalium ſolubilem, ſolo quandoque igne carptim delebilem, ſicque dividi compoſiti partes, crudumque argentum vivum currere permitti, Sulfur fugitivum ſuperans in Saturno, trahere ad volatum, fixum, inſeparabiliter junctum. Quodque expediet inprimis Saturni ſublimatio. Cujus expreſſione nulla eſt elevati ad reſidens, coloris aut ſubſtantiæ differentia. Unde etiam caloris, fuſionis, & mollitiei cauſis, poſt calcinationes & reductiones, reſiduis medullitus ſine igne fuſionem, ſolitamque mollitiem minimè refutat. Eadem cauſa dulcedinis, Saturni. Calcinata enim acerrima, ſi, ut in plumbo, temperantur, concurſu vitriolatorum, cum proprietatibus ſalis armoniaci reſoluti, & tartari putrefacti, dulcorantur. Quorum ſingulorum ſymbola, examinibus univerſis, plumbo maximè diſtillando, ſeparando in partes ſalſas fugitivas, ſulfureas, coloratas, pingues, acredine aluminis roche, à ſagaci & induſtrio Chymico, non ſine ingenti delectatione deprehenduntur.

41. Senſi inquam Metallis ineſſe vires planetarias, ſi in ſalis, aut ſulfuris naturam reducantur: attamen id fieri debet extra omnis adjuncti reſiduum; in quo non Stentor quiſque potuit adire Corinthum.

42. Etenim poſtquam ſcivi corpora denodare, per conſentanea ſuis principiis radicalibus: tum primum cœpi, cum ſalutari tædio irridere ſtoli-

ſtolidas credulitates meas, quibus aurum olim diſſolvi: ejus tamen potabili ſucco minus profeci, quàm ſimplicis alicujus decocto. Deinceps verò potui aurum diſſolvere, butyri, reſinæ, atque vitrioli facie ludere. At nuſquam inveni virtutes auro tributas, eò quod noſtris ſic etiam fermentis reluctaretur. Senſi ergo, aurum abſque corroſivo ſuo proprio eſſe mortuum. Mortuum, inquam, niſi radicaliter à ſuo corroſivo penetretur. Non quidem quod tunc Solis naturam referat, viribuſque vitalibus quicquam addat; ſed duntaxat quod totum corpus purgando mundet inſenſibiliter, in tono uniſono. Imò & uniones, in lac ſpermaticum, iſto corroſivo mutantur, primis noſtri conſtituentibus ſociabile, atque hactenus remedium Tabis, Paralyſis, &c.

43. Senſi tandem quod liquor Alkaheſt mundaret naturam virtute ſui ignis. Nam ut ignis omnes perimit inſectas: ita Alkaheſt conſumit morbos.

44. Senſi denique, quod Mercurius vitæ, à Paracelſo inter quatuor Arcana relatus, præter igneam gehennæ vim, clarificet organa, non ſecus atque ſtibium ab admixtis purificat aurum. Quod idem de tinctura Lilii, ſynonymo, cenſeo. Natura interim, optat velut novo Vere, reſurgere ſub his pharmacis; attamen extra ſpem reſtitutionis in priſtinum ſumus, cum nobis deſit infuſio novarum virium, immortalitatem arguens. Statutum eſt enim omni viventi, ſemel mori. Quia nil in natura eſt, quod æquipolleat templo imaginis Dei.

45. Senſi itaque cuncta renovativa, operari depurando, & hactenus exhilarando: alioqui non eſſe veram rejuveneſcentiam. Senſi deinde Arcana, quæ reſolvendo & expellendo ſanant, non niſi vires inditas, in nobis expergefacere, quæ ablatis impedimentis, quaſi ſub novo Vere regerminant.

46. Poſtremo ſenſi ſimplicia, quibus non propria formæ emanatio operatur: ſed ſupervenit alienæ formæ imperium, ac character, ut contagium facerent inter ſymbolizantia: & inde veneficia, ſive incantamenta naſci. Etenim quæcunque per Blas voluntarium præparantur, plerumque propagantur ad functiones motus localis, ad nervos inquam diriguntur, doloribus nempe ciendis, & indolentiis aptiſſima. Nec enim per ſe venena, aut fermenta habent, niſi cacodæmon illa addat, aut per ſibi devictas copulet. Tum enim cætera venena antecellunt, Peſtis veneno cognata.

47. Imò ſenſi etiam cuncta venena, (præter corroſiva) agere ob proprietatem ſpecificam, phantaſticæ æmulam, ſemini inditam, formaliter innatam, & fermenti æquivocè agentis potentias habentem.

48. Senſi porrò rem unamquamlibet, per modum recipientis, & applicationis variè diffundere ſuas activitates. Aliter namque panem intus in nobis, & brutis ſingulis operari: aliterque in ſtomacho, hepate aliisque culinis. Ob fermentorum diverſitates. Carnem ſic ſenſi externis applicatam, mox putrere, quæ intus à fermentis reſolvitur, ac tandem aſſimilatur noſtris. Polentam nimirum externis oblinire, & emollire ſenſi: quæ intus nutrit, calefacit, alvum obſtipat, & flatus movet. Simplex enim omne, applicatum exterius, ſub ſexta digeſtione, noſtri, ſuas explorare nobiſcum vires; quod intus primis ferè paſſibus plerumque domatur. Homo vivus, diu in aqua detentus putreſceret; caro autem mortua, novo ſemper gurgite diluta, balſami naturam induit. Sic ſtomachus etſi perpetuò madeat, non inde tamen putret.

49. Operationes enim naturæ ignoravit Galenus, quia fermentorum proprietates non olfecit. Paracelſus verò idiotiſmi ſolœciſmos fecit, aſſeruiſſe, in vulnere olea, & emplaſtra, non ſecus atque in ſtomacho cibi digeri ac tranſmutari in novam carnem. At neſcit, non iri in digeſtionem ſextam, niſi gradatim per præcedentes. Hactenus non fit cruor in ſtomacho; ut neque ulla fit nutritio ab enemate, in Colo, vel Ilei confiniis detento, utut ſuſurrent Scholæ in adverſum. Nam jura mox in inteſtinis putrent, nec ibidem eſt factio cremoris. Abſit autem, quod cruor fiat, ſi ante non fuerit cremor. Nec jecur eſt officina cremoris; multò minus incarnatio in ſtomacho. Minimè verò, quod ex emplaſtro materialiter caro, aut cruor fiant. Aperta enim cute, mox illi introducitur putredo, non ſecus atque læſo ovi cortice corruptio. Hinc namque

Ichor, ſanies, pus, aquā glarealis, latex, vermes, &c. quibus præcavendis tota cura Chirurgi navat, quibusque ſemotis, ſponte ſuccreſcit caro, non autem ex remediis applicatis.

50. Salia quoque nobis domeſtica ſenſi, condiendis cibis, diſſolvendis quoque & extergendis ſordibus eſſe aptiora, quam ut in alimentum promoveantur.

51. Olea verò, vix ſanguificationi propria; minimè autem illa, quæ per ignem aſcendunt.

52. Aquas autem ſtillatas, exiguas habere ſortes medicaminis. Eò quod natura gaudeat ubique alimento, è corporibus ſub ſua ſyntheſi exſiſtentibus parato. Ideoque ſalia artificioſa altius penetrant, quam olea Quæ ſanguificationi reſiſtunt, nec permiſcentur.

53. Ideoque ſalia aromatum, ex oleis illorum facta, primi entis illorum vices ſubeunt.

54. Magni habenda eſſe Magiſteria, quod horum ſit ſubſtantia integra, digeſtibilis, ac fermentis obediens.

55. Ideoque naturam reſpuere cibos eſſentiis conditos, ob fermentationis difficultates. Omnia enim nimis graduata, vitam mediam cruoris poſt ſe trahunt; non autem à fermentis facilè ſubiguntur. In ſumma. Quæ pertinacius vitam ſui mediam conſervant, non facilè ab Archeo ſuperantur. Nec ſolum digerendo contumacia; ſed pervicacia ſunt, & in nos agunt: quatenus non ſubacta.

56. Ærugo autem, crocus æris, ceruſſa, præcipitatus, ſublimatum, &c. aſcenderunt in virulentiam per additamenta. Hæc autem intra Mercurii radicem cum non admittantur, foris tantum circa ſulfur operantur, ibique per modum recipientis, variè diſponuntur.

57. Senſi tandem ſextuplicem digeſtionum in nobis differentiam, earumque tres priores occupari circa diſpoſitionem materiæ, ad alendum deſtinatæ: quam licet verè transmutent, tamen potius ad præparatoriam diſpoſitionem, quam ad vitalem ejus deſponſationem præmittuntur.

58. In quarta ſiquidem vis vitalis cruori communicatur. Sicque dirimitur lis, an ſanguis ſit animatus. Nam cruor non eſt vere animantatus, donec ſanguis ſit. Qui non alio fine per ſeptum Cordis in Aortam trahitur, niſi ut in illo condo vita dotetur & Mente informetur. Nutrimur autem utroque, non ſecus, atque ex duplicis ſexus ſemine orimur. Fortè enim myſterium Lithurgiæ hinc cognoſcitur, cur paucula aqua multo vino miſceatur. Ut aqua in cruorem & vinum in ſanguinem tranſeat.

59. Quintam ergo digeſtionem ſenſi planè occupari circa vitæ participativam communionem, Sextam verò tandem operari qualitate diſpoſitiva; ſed fermento gaudere aſſimilativo & humanitatem inducente. Alia ergo qualitate excitantur, operanturque externa quam interna auxilia. Obeſi tendinum doloribus & ſpaſmis corripiuntur; quos tamen humana axungia, foris oblita lenit. Etenim ſexta digeſtio eſt tota aſſimilativa, nititur ergo illatam axungiam in ſui vitalem auram mutare. Interna verò pinguium axungia, jam à fermento aſſimilante ſubacta, cuſtoditur abſque actione. Sed digeſtio ſexta intrat in vitam mediam, illitæ axungiæ externæ, quam Archeus noſter ideo ſibi appropriat. Quæ vita, ejusque proprietates occultantur in vita ultima axungiæ internæ.

60. Quin etiam ſenſi, quomodo Cantharis veſicet in vivis, non autem in cadavere, ut neque in cadavere cauſticum Eſcharam ſuſcitat, licet cadaver diſſolvat, non ſecus atque calx viva pulveratum caſeum reſolvit. Cantharis enim quamdiu ſicca manet, non agit; ſed inſenſili roris noſtri effluvio humectatur, tum prius prurire incipit, unde Archeus ſub Epidermide furioſè accenditur, non multum ſecus, ac ſub Eryſipelate, pruno vel cauſtico. Adeoque Cantharis incipit in Epidermide, & eſcharoticum in cute, idem quod tandem Gangræna in habitu abſolvit. Cauſtica enim primum criſpant pellem, quam dein in mucilaginem reſolvunt, poſtquam planè maduerint. Tum enim nedum calorem noſtrum acuunt, ſed & corroſionis propriæ robur aſſumunt. Tum inquam, nedum Eſcharam faciunt, quæ ex Archei accenſione conſurgit; ſed totum liquant.

61. Poſtremo ſenſi quoque, Amuleta, periapta, & appenſa agere vi influentiæ, & directivā; citra evaporationem illorum, quæ in corporibus fixioribus nimirum ſedent. Licet alia appenſa ſint, quæ ſenſim viribus minuuntur, quia aporrhoeam ex ſe dimittunt.

62. Sunt

62. Sunt autem periapta oſſea, cornea, animalia & plantæ. Alia vero metallica, lapidea, ſalia, transparentia, vel opaca. Matella autem raro amuleta ſunt, niſi ſint adhuc aperta, aut ab externo exaltata. Quia ſulphur habent in ſe diviſibile: In lapidibus autem eſt magna virtus. Lapidum autem quidam ſunt ſpecula diaphana quidam vero opaca. Ut Corallum, Cornalinus, Turcois, Jaſpis. In pellucidis autem, Eveſtrum vitæ, bene vel male affectæ, reverberat. Gaudet nempe vita ſpeculo lucido reflecti, quatum aſſimilatur intellectui, qui in ſuiipſius lumine alteratur ad objectorum, more Chamæleontis, aſſimilationem. Nec fruſtra quoque gemmas ſenſi velut ſpecula opaca bene polita. Quia nativa, ſibique naturalis dos, ex natura ſpeculi, potentius reflectit radium vitalem illi communicatum. Etenim continuò, ac neceſſariò, aliquid è nobis difflatur, vitæ participatione nondum plane deſtitutum. Idipſum circum nos ſervat ſphæræ ſuæ activitatem, quam dum reperit in ſpeculo polito, facile reflectit in totum, unde manavit. Inde enim primum ſympathetica enotuerunt. Sed poſtea ubi notum fuit, quod periapta vi ſpeculi in operando applicarentur, mox proin excogitatæ ſunt ſpeculorum figuræ convexæ, concavo, &c. Quibus nexuit Gentilitas hieroglyphica; ut per figuram denotarent ſignum occultæ virtutis. Inde crevit in poſteris ſuperſtitio, qui Gamahen, Taliſmanica, atque id genus ſcurrilia dæmoniaca unxerunt. Putantes quod figuræ, non quidem ſigni; ſed cauſæ vires haberent. Specula autem transparentia, vim eveſtricam recipiunt, quam licet non reflectant, ut alioquin opaca, proprius tamen ad naturam vitæ, ſive ſpeculi lucentis appropinquant.

63. Senſi finaliter, quod effectuum diverſitas finis, & appropriatio medicaminum, non è complexionum quadripartito figmento prodiret; ſed ex ipſiſmet ſimplicium poteſtatibus, quarum propterea electio, doſis ac præparatio ſtetere neglecta, quod in radice, ac modo, hactenus non fuerint indagata.

64. Poſt horum omnium ſenſationes. Tandem ſpiritus alter à me abſtulit lagenam, quam mihi dederat; magno mœrore tum ſenſi omnes mortis in me neceſſitates, dictis impares, quibus mox in me redii. Nec ſolamen accipere potui, niſi dum vere ſcirem, omnia duntaxat per ſomnium acta. Quodque ſi deberem vires rerum recenſere, non melius peragerem, quam ſi ipſe illa omnia velut intus ſenſiſſem. Hoc unum ſaltem adhuc memorabar, quod Chymica potius artis, quam naturæ vi nativa agerent, eo quod illorum initia per ignem parta & immutata eſſent.

65. Separat nimirum Chymia fixa à non fixis, quæ prima heterogeneorum, obviaque eſt ſequeſtratio. Non pauca etiam quæ ante volatilia erant, fixat: vel vice verſa. Dein inter volatilia quædam, ſeparat odora à non odoris. Quæ diſtinctio putata falsò eſt, puri ab impuris. Siquidem actio ignis eſt, urere. Uritque ideo tam purum, quam impurum. Tertia dein ſeparatio, per digeſtiones & propria fermenta fit. Ut partes, pertinaci continuitate hærentes, fermenti diſcordia invicem diſcedant. Sic namque ſponte, corpora in plenitudine vitæ ultimæ fatiſcunt, & hoſpitatæ vires ſub lucem prodeunt. Quin etiam coquendo ac liquando, partes prius uno fræno rectæ, jam in ſe invicem agunt, ſub quo gradu alias vires acquirunt. Profert ergo Chymia, quæ alias in natura fierent, aut haberentur nunquam. Idque nedum inſeparatis volatilibus, ſed etiam in reſiduis. Quæque ideo calcinantur. Verum ſi per commiſtionem, & confermentationem compoſiti novæ ſurgant vires idipſum in Spagyricis magis eſt ſpectabile, non ſolum, quod omnibus prorſum operationibus, naturam Ars imitetur; ſed etiam peculiari Epyrevmatis, & liquationis energia, quæ varias operationes ludunt ſub igne, naturamque mutant. Sic nempe Salis petræ ſpiritus, elevat ſulphur humidum, & embryonatum vitrioli, aquæ venenoſæ unde: quorum tamen amborum ſpiritus ſeparati, erant medendo apti, ac ſtomacho grati. Tandem Chymia mitiora quædam in gradum adducit, ut venena fiant è melle, manna, &c. Plurima ut violenta, ſub igne etiam manſueſcunt. Adeo ut fixa Alcalia, ſi volatilizentur,

magnorum pharmacorum poteſtates adæquent. Quippe vi inciſionis, reſolutionis, & abſterſionis, delata usque ad limen quartæ digeſtionis, tenacitatem coagulatorum in vaſis fundamentaliter tollunt. Duriſſima namque, & compactiſſima ita Chymia reſolvit, ut nedum oblita prioris coaguli, & conſtantiæ contra ignem, in ſuccum domabilem retroeant, occultaque palam fiant; verum inſuper nobis evadant ſocialia. Imò nedum res ipſas ſic præparat; ſed & media efficit, quibus corpora aperiantur. Sic enim coagulata in familiam reſolutorum abeunt, fixa in volatilia mutantur, ac vice verſa: cruda maturantur; heterogenea in claſſes dividuntur. Torpida denique virium gradus acquirunt: ac nova multa emergunt, quæ Scholis Gentilium ignorata ſtetere. Tandem, ac tandem Chymeia pro ſui apice, universale ſolvens parat, quo cuncta remeant in primum ens, præbentque dotes nativas, abſterguntur labes originales corporum, feritateque inhumana deſerta, magnas & inexplicabiles poteſtates nanciſci, eſt opportunum. Quantum autem puritatis acquirat intellectus ſub hac opera, ſolus novit Adeptus. Ah utinam mihi lagena, ſemel poſſeſſa, non ablata! Sed novit Deus, cur capræ caudam tam brevem dederit. Sit nomen ejus in ſecula exaltatum: fiatque ejus ſolius ſola ſanctificans voluntas.

PRÆFATIO.

1. *Intentio Authoris.*
2. *Excuſatio Authoris.*
3. *Suſpicatur eventus ordinatione divina.*
4. *Optatus Authoris.*
5. *Ratio dubitandi de fallacia dæmonis.*
6. *Quomodo author ſciverit, ſe non falli.*
7. *Ratio, docens hoc talentum à Deo eſſe.*
8. *Trutina Sagacium.*
9. *Unico momento totum medendi lumen apparuit.*
10. *Quid inde Author ſuſpicatus ſit.*
11. *Cur Author contra Cathedras acerbè ſcripſerit.*
12. *Eventus præviſus intellectualiter.*
13. *Abſente cauſa occaſionali ſuſcitari febres frequenter.*
14. *Relatio terminorum cum non ens ſit, non cauſat ens in actu.*
15. *Quorſum in ſomno rememorata diſſectio Sexagenarii.*

DEliberavi in beneplacito divino palam facere, quod hactenus coram mundo, & potiſſimum in Scholis, occultæ fuerint morborum cauſæ, quidditatum illorum cognitio, atque remedium. Scilicet à tot ſeculis, hominumque judiciis, nondum penetratam morborum eſſentiam.

2. Dolui quidem ſanè, atq; inſigniter, veram hanc eſſe præteritorum, atq; præſentis ſeculi inſcitiam, adeoque eam per me inutilem ſenem detegi debuiſſe.

3. Piguit me ſeriò, quod tam pro vita propria, quam proximorum fuerint incurii, ſolique lucro viderentur ſtuduiſſe Medici, niſi illa eſſet divini Numinis ordinatio, quod quamdiu Scholæ adhærerent doctrinis paganicis, etiam perſeverarent in præfatis tenebris, donec tandem ſub plenitudine temporum eſſet aliquis, qui morborum eſſentiam & quidditatem proximis aperiret; & quidem coram ipſis Medendi Cathedris, ut nimirum tanquam in fonte abactis erroribus Ethniciſmi, luceat veritas poſthac, & reſipiſcant, quotquot pertinacia oculos non clauſiſſet.

4. Rem profecto toti mundo, noſtræque poſteritati propono novam atque plane admirandam. Et ah utinam ſolus ego, qui primus hæc patefacio, proinde contumelias in me contraham, & ſuſtineam, nec patiatur vita & ſanitas proximi. Nam lubens ſubticuiſſem, nec meum talentum propalaſſem, niſi hoc unicum ſcirem datum, pro vita proximi.

5. Dumque adhuc rei magnitudinem penes me contemplor, in tot ſeculorum conſecutione, & fatali ignorantia, ac continuata corporis ignavia, ſive negligentia, in re inquam, tanti momenti, quanti eſt vita humana, non poſſum non præ ſtupore multoties retroſpicere, calamũ reponere, ac de meatemeritatis fallacia addubitare. Quod nimirum in ipſis Academiis, quibus re-

cen-

centia, ferventiora, ac nondum lucro deturpata exercitantur ingenia, adhuc prorſus ignoretur morbus, adæquatum ſcilicet facultatis medicæ objectum inquam tot lectionum à Principibus fundatarum.

6. Sane prorſus addubitaſſem de mea temeritate, niſi is qui dat talentum ejuſmodi, eſſet intus diſpenſator ejuſdem, daretque claritatem ſupra omnem demonſtrationem, & erroris formidinem. Durum fuiſſet alioqui mihimetipſi perſuadere, ac credere, niſi majoris tituli authoritate & ſecuritate compulſus intus, me debuiſſem omnium cenſuris fidenter objicere.

7. Erit enim primum incredibile, apud viros ſagaces, quod doceo, ſi me ad tribunal tot ſeculorum ſteterint, qui lubens me inidoneum fateor ad tantum luminis apicem attingere, niſi mecum vivacius gnari contemplentur divinæ Majeſtatis ſolitam ſuperabundantiam. Nemo namque lucidius cognoſcet honorem Dei, in hoc caſu, ac præſens donum venire gratuito à Patre luminum, niſi in abjecta parvitare, & ignorantia mea, cernant conſuetam orbitam Deo eſſe, quod parvulis revelet, quæ majoribus mundi denegavit ordinario. Unam ſcilicet ob culpam: quod continuato errore, ſeſe omnes, in placita pagnorum demerſerint uſque.

8. Sagaces enim hinc diſcernent, primùm non in me, tanquam in hominem eundem. Tum demum ponderabunt ſuo judicio, rationes ſcholaſticas, meo ſinu depromtas. Undè tandem ipſi tanquam ducti per principia, ac theoremata naturæ, ad longè ſublimiora, & clariora medendi initia ſponte feſtinabunt, quorſum judicii mei teneritudo aſcendere non potuit.

9. Enimvero moneo, hortorque Sapientes hujus mundi, quod errores & inſcitiæ medentum, non ſe mihi paulatim aperuerint, ac ſenſim intrarint in animam meam; ita quod unum ante aliud conceperim, aut meditatus ſim. Nimirum quod primum conſiderarem Scholas deceptas; circa miſtionum elementariarum congreſſum, temperiem, complexiones, morboſaſque diſtemperaturas, inde verò provolutus eſſem circa errores Catarrhorum: ac deinceps demum quæſiiſſem radices, cauſas, & quiditatem morborum, atque remediorum. Nil ſane horum.

10. Nam ſi unum poſt aliud mihi enotuiſſet, exiſtimaſſem omnem hujuſmodi progreſſum, eſſe rationis & phantaſiæ inductiones, erroribus atque fallaciis opportunas.

11. Sed poſtquam totum ſimul (nempe Medentum inſcitiæ, tam in cognitione cauſarum, morborum, quam remediorum & applicationum) unica lucis fulguratio, conceptum intellectualem obumbraſſet, indubie cognovi hoc talentum ad proximorum utilitates datum, ideoque propinandum Cathedris (à quibus correctio expetitur, exſpectaturque) iiſque ſub indictione gravioris pœnæ, ſerio proferendum.

12. Cum ergo jam ſtatuiſſem demonſtrare, quod nondum ſciretur eſſentia morborum, per intimas atque proprias ſui radices, nox erat ante quartam mane, nona Auguſti, & viſum fuit mihi, quod ſicut quandoque de cantu galli formantur ſomnia, me audiviſſe, ex præconcepta ſcribendi cura, quod recordarer Anatomes, cujus paulò poſt mentionem faciam, dumque hæc videret monitorie intellexiſſe, dubitavi ſemivigil, quorſum iſta cadaveris diſſectio tangeret tractatum, quem de eſſentia morborum ſcribere ſtatueram. Itaque incurius ſomniavi, quod viderem virum gravem externum, menſæ meæ accumbentem, edentemque Sulmonem recentem in ſalſatura aceti piperati, & tam avide, quod quaſi ſe ſaturaret inde (in patria ſua quippe non reperitur recens) & vidi, quod biduo inde, circa veſperum febricula illum arriperet, dentesque illi quaterent: ac deinde typum ſervaret tertianæ. Id eſt, quatriduo à digeſtione cibi illius.

13. Adeo ut nil de ejus reſiduo putruiſſet, multoque minus ſupereſſet, quod febrilem tumultum ſtatis proritaret intervallis.

14. Nam quod vulgo ſonat, elementalem intemperiem relictam, quæ morboſam impreſſionem pararet. Id enim præter intemperierum, atque complexionum abſurda, à me alibi demonſtrata, non niſi merum Ens rationis ſignificare videtur. Eo quod imprimens, & impreſſum, ſint quidem res actu, & termini relativi; ſed ipſa impreſſio, cum non ſit niſi relatio, reſul-

reſultans è terminorum coaptatione: tantum entis rationis vicem continere poteſt. Quapropter ſaltem impreſſio, vel intemperies, ſuperſtes manere nequit, ubi intemperans, ſive imprimens ipſum deſiit eſſe, & per conſequens deſiit nocere. Neceſſe eſſet ergo, quod ipſum imprimens, produxiſſet extra ſe qualitatem nocuam: eamque in impreſſionis ſubjectum, tanquam ſuum productum depoſuiſſet. Idque cum fieret in organo vitæ participe, oporteret ſaltem illud productum, omnino atque immediatè intra ipſius vitæ ſinum demergi ſive hoſpitari: magisque ſi recurrere ſtatis debeat periodis, ſilentemque ſanitatis quietem interrumpere, imò agendo hoſtiliter, quodammodo deberet turbatæ vitæ ſigna exhibere. Usque adeò morborum quidditatem, hoc ſomnio perfectius confirmavi. Nam prout citra & extra vitam hæc non contingunt: ita ipſamet vita, eſt ipſa cauſa enormontica, poſtquam ſemel loco, pace vel quiete eſt diſturbata.

15. Ecce eodem die, à præfato ſomnio vir patritius, quem à multis non videram annis, ad menſam meam hoſpes advenit, cumque eſſet vigilia S. Laurentii, contigit etiam quod bullitus Salmo recens appoſitus fuerit, comederitque ille, non ſecus atq; in ſomno videram: Imo biduo inde, in febrim tertianam lapſus ſit. Diſſectum autem cadaver, cujus monitionem acceperam, ſpectat & eoſdem fines. Siquidem Sexagenarius, ab ineunte ætate tenera vixerat valetudine, ac facile febricitabat leviculi erroris occaſione. Quem poſt tandem mors repentina abſtulit, & volens indagare, an cauſam pronitatis febrilis reperirem, locis quibus ſe plangebat dolere, quoties febricitaret. Erat nempe hypochondrium utroque latere, tam ubi jecur, quàm ubi lien aſſervantur. At ne minimum, circa has partes præ oculis viſum, quod opportunè accuſari potuiſſet. Quare collata hac diſſectione, cum viſione ſomniali Tertianæ, ex eſu nimii Salmonis: percepi ſtatim, cur ſimul utrumque in mentem revocatum, dum præſens caput eſſem ſcripturus. Nimirum ut opportunitate utriusque rememorari fortius inſtarem circa veram quidditatem morborum, concentratorum in gremio ſpiritus vitalis: fæculentias autem, quas ſcholæ pro immediatis ac continentibus morborum cauſis reputarunt, non eſſe niſi externas occaſionales, utcunque intra venas ipſas intimè eſſent admiſſæ.

IGNOTUS HOSPES MORBUS.

1. *Actorum hactenus exomologeſis.*
2. *Objectum, & intentio Authoris.*
3. *Artem medendi paganorum Cacodæmonis inventum.*
4. *Oratio pro perſecutoribus.*
5. *Author ex ſuis perſecutoribus ſcrutatur Cacodæmonem Inventorem paganicæ doctrinæ.*
6. *Labores Scholarum hinc vani.*
7. *Autoris anxietates.*
8. *Prolegomenon quidditatis morbi.*
9. *Cauſæ morborum proximæ, continentis, & eſſentiales.*
10. *Colligitur neceſſitas Ideæ ſeminalis.*
11. *Quam procul doctrina hæc à Scholis recedat.*
12. *Vera cauſa rerum, & morborum.*
13. *Morbi antiqua definitio Scholarum.*
14. *Prima Scholarum contradictio.*
15. *Altera titubatio.*
16. *Tertia.*
17. *Author docet (Tract. de Elementis) non eſſe corpora miſta in natura, ut neque humores, unde tota baſis medendi Scholarum corruit.*
18. *Quarta ceſpitatio.*
19. *Quinta.*
20. *Sexta.*
21. *Septima.*
22. *Contra intemperiem qualitatum elementarium in nobis.*
23. *Octava vacillatio.*
24. *Nona.*
25. *Decima.*
26. *Undecima.*
27. *Error Scholarum detegitur.*
28. *Ceſpitatio duodecima.*

29. Ab-

29. *Abſurdum ad Theſim Scholarum conſequens.*
30. *Incertitudo prædicamenti pro morbis.*
31. *Argumenta in oppoſitum, & contra fictam Diatheſim.*
32. *Vera morborum efficiens.*
33. *Materia occaſionalis.*
34. *Tota morbi quidditas, in quo ſita ſit.*
35. *Vnde ſint ſeducta Scholæ.*
36. *Duo Scholarum axiomata falſa.*
37. *Alia Scholarum deluſio.*
38. *Generatio naturalis, quid?*
39. *Scholæ ab Ariſtotele deceptæ.*
40. *Aliquot ignorantiæ hinc ortæ.*
41. *Morbus conſtat materia & efficiente.*
42. *Quicquid generatur, id fit per Ideas ſeminales.*
43. *Omnia prædicamenta ſunt in morbo ſingulo.*
44. *Lapſus Ethnniciſmi in medendo.*
45. *Ignoratam hactenus fuiſſe Morbi definitionem.*
46. *Morbus non eſt ens primæ conſtitutionis; attamen in cenſum naturæ intravit.*
47. *In quo diſtinguuntur Morbi à cæteris creatis.*
48. *Error Scholarum ex ſubjecto inhæſionis morborum; & abſurda plurima inde manantia.*
49. *Chriſtianis non eſſe connivenda ejuſmodi abſurda.*
50. *Pertinax ignorantia.*
51. *Fames non eſt morbus.*
52. *Scholæ diſcedunt ab Hippocrate ſuo.*
53. *Aliquot neglectus Scholarum.*
54. *Incogitantiæ ſcholarum.*
55. *Non ſpectandam actionis læſionem pro eſſentia morbi.*
56. *Vnde manaverit iſtud figmentum.*
57. *Conſequens ad confuſionem cauſæ cum ſymptomate.*
58. *Ablatio cauſæ non reſpicit neceſſario materiæ occaſionalis ſubductionem.*
59. *Scholæ ab artificiis, deluſæ, artificiis deludunt ſuos Tyrones.*
60. *Quomodo ſemen differat à ſuo conſtituto.*
61. *Ceſpitatio decima tertia.*
62. *Sententiæ aliquot primo veræ in Authore.*
63. *Productio morbi qualis fiat per Blas.*
64. *Efficiens in morbo.*
65. *Morbus penetrat vitam lumine formali in puncto.*
66. *Efficientium differentia quædam.*
67. *Exemplum in calculo.*
68. *Calculus non eſt proprie morbus.*
69. *Dum effectus concluſit occaſionale efficiens, non eſt morbus priſtinus.*
70. *Attinguntur producta morborum à Scholis neglecta.*
71. *Error ſcholarum circa objecta contrarietatum in morbo.*
72. *Argumenta aliquot in Scholas, ut ipſa pigeat.*
73. *Reſumuntur morborum Producta, morbi ſecundarii, cum ſymptomatum & fructuum diſtinctione.*
74. *Debilitas quid.*
75. *Impropria morborum diviſio per partes organicas.*
76. *Diverſa diverſorum actio, unde?*
77. *Ex mechanica ignis, piperis, eſcharotici, & cauſtici tredecim concluſiones paradoxæ Scholis, ac varia illuſtrantur notatu digna.*
78. *Ignis ſpeculationi ſanandi parum proficuus.*
79. *Notabilia aliquot de noſtro calore.*
80. *Occaſionum morboſarum claſſis varia.*
81. *Explicatur Hippocrates cum conniventia.*
82. *Quod natura ſemel aſpernatur, id poſt nunquam recipit in gratiam.*
83. *Morbus eſt materia Archei.*
84. *Productorum explicatio.*
85. *Natura noſtra regitur ab intelligentia errante, poſtquam eſt corrupta.*
86. *Scholæ iterum per artificialia deluſæ.*
87. *Producere differt à generare.*
88. *Scholæ tantum cogitarunt de ablatione cauſæ occaſionalis.*
89. *In nobis eſt natura ſtans, ſedens, & jacens.*
90. *Explicatur decretum Hippocratis, cum moderamine illius ætatis.*
91. *Anatome, ad excuſandas excuſationes in peccatis frequens.*
92. *Supina ſcholarum negligentia.*
93. *Quomodo mors & morbus evaſerint entia naturæ, poſt creationem, ſuſceperintque cauſas ſecundas, ſui productrices.*

94. Duæ

94. *Duæ objectiones Scholarum refutatæ.*
95. *Omen ex bonitate inſeparabili.*

1. JAm conſtituta primùm naturæ integritate, intra materiam Archeum nempe, & vitam, ſive formam lucis vitalis, cum ſeminalibus atque vitalibus initiis; fermentis item tranſmutationum authoribus, noviter detectis: rejectis quoque elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque miſcellaneis, pugnis, lucta, & alternatis victoriis: humoribus item & Catarrhis defluis, extra naturam relegatis; flatibus demum, tartaris; & tribus Chymicorum principiis extra morborum exercitum proſcriptis reſtabat nunc ipſos naturæ defectus, & alteritates medullitus conſiderari.

2. Quocirca priuſquam profundius ingrediar, probandum ſuſcepi, morbos in Scholis hactenus neſciri, non ſolum in particulari: horumque idcirco ſanationem radicitus latuiſſe, ſed inſuper ipſam morbi eſſentiam in generali occultam.

3. Dolendum quidem in reliquis profeſſionibus, tam ingenioſè elaboratum, in ſola autem Arte medendi adeo ſurdis principiis ceſpitatum hucuſque. In qua tamen charitas in proximum pœnaliter commendata eſt. Omnia enim obſcuriſſima manſere, pleraque falſiſſima, & intacta, quæ maximè ad ſcopum ſanandi conducerent. Nuſquam enim ſubtilitas obvia eſt: utrobique verò ingens hebetudo. Adeo ut ex præfatis nemo non colligat facilè, cacodæmonis inventum eſſe, quicquid juxta doctrinam Paganorum, & contra charitatem mutuam eſt edoctum hactenus. Idcirco nimirum theorematum paganorum permanſit ſtabilitas, Diaboli perſuaſu. Quæ tamen theoremata ſola ſui facilitate, primo intuitu, cuique ſanæ mentis ſuſpecta eſſe debuiſſent. Itaque nil durius, inhumanius, & crudelitate plenius, inter mortalium artes per tot jam ſecula ſuſceptum, arte illa, quæ per mortes hominum ſub concentrica ſubſcriptione, experimenta de novo facit.

4. Quorum Profeſſores dum claves Scientiæ ſe cuſtodire præſumunt, nec ipſi adyta intrant, nec alios intrare volentes admittunt, ſed arcent omnes, omnibus technis. *Semper diſcentes, & nunquam ad veritatis ſcientiam pervenientes.* Juxta Apoſtolum: *Lux mea Ieſu mea vita, mea gloriatio, & adjutor mea imbecillitatis, ac corruptæ indolis, qui in rebus tuis facilem exitum invenis, apud quem eſt facile, quod apud mortales eſt tanquam impoſſibile. Tu, qui me cuncta adverſa ſubire feciſti: offero tibi meas calamitates, atque depreſſiones juſtitiæ. Tu me invicta nihilominus ſemper confortaſti dextera: præbe mihi manum, ut ſi de profundo tot tribulationum barathro me eripere non digneris; ſaltem tua fortitudine, ne peccem tibi, & reſipiſcant, qui me oderunt gratis; quique adorant potentiam tuam, agnoſcant in me, quod tu es ſolus Deus, adjutor oppreſſorum, ſpeſque indubia illorum, qui in te fidunt. Induantur contritione, & apud te inveniant gratiam, & cantem ego miſer laudes tuæ magnitudinis poſt hoc ſeculum. Eſt nempe hujus ſeculi caries, quod occulto tuo judicio, hypocriſis potentum, fidem fraude faciet, & pietatis ſub umbra nefas ſuum legat.*

5. In tanto autem ærumnarum mearum turbine, ad mortalium miſerias, & errores Medentum ante mentis meæ conſpectum defectos, annotare ſum aggreſſus, ſub tuo mandato. Ut ſicut hypocriſis me, meaſque peſſundedit fortunas, cognoſcam pariter, & primariò, quod mendaciorum pater in paganicas Scholas poculum inſcitiæ, aconitumque Charitatis, & ſanitatis, lucro ſternente viam, ſub trita Tritonum procelloſa calle.--- Etenim mecum mirabitur omnis Tyro venturus, nil æquè imperitè tractatum, ac ea, quæ vitam mortalium concernunt. Siquidem juxta Thomam à Kempis, Diabolo perindè eſt, modò te incapacem ad ſerviendum Deo reddat: ſive id ſit per res veras, vel apparentes. Sufficit itaque ipſi, modo hominem ſanitate fruſtraverit, vitamque ejus accurtaverit, in qua Deo potuiſſet ſervire, modo ſe effecerit ſpretorem auxilii divini, per apparentes Paganorum doctrinas.

6. Scholæ namque ſcripſere myriades voluminum, de qualitatum temperatura, & lucta, multum denique, diuque per Galeni poſteros ſuper ejuſmodi nugis interpretatum, commentatumque, repetitum denique, atque indies in novas centurias, & rhapſodias eſt relapſum. Tandemque

demque iſtis qualitatibus adaptarunt fictos humores atque excrementitios, qui hominem tam ſanum, quam ægrum prorſus ita regerent, ut rebus humanis præeſſent: quaſi mortalium conditiones, mores, ſanitates, appetitus, inſtinctus, propenſiones, lapſus, fortitudines, valores, defectus, eventus fortunæ, imò & merita damni ſupplicia, & vitæ æternæ adoptiones inde dependerent. Horrendum ſane, atque intolerabile, has nænias tamdudum ſtetiſſe, quodque de rebus non exiſtentibus, & nunquam futuris, quæque ab Aſſertoribus ipſis habentur pro excrementis, tam ſeriæ & perniciosæ fabulæ ſint confictæ, & creditæ. Adeoque ab ipſis Scholis vix unquam eſt indagatum quicquam, quod re ipſa ſub talibus principiis revera ſit verum, aut bonum.

7. Doleo interim (iterum teſtor) non quidem, quod ex longa in proximum commiſeratione lucem veritatis ſim nactus, ſed quod hos errores propalare me oportuerit. Id eſt, doleo quod Diabolus Scholas deceperit, & decipiet, quam diu paganicis fabellis ſe ſinent deludi, & à veritatis Scholis ſeparari.

8. Id autem ut conſtet, velut per Prolegomenum declarabo obiter, ac velut poſitiva demonſtratione. Enimvero Deus non fecit mortem. Idque eſt fidei. Ergo homo mortalis evaſit aliunde, quam ex Deo. Cumque morborum plerorumque ſcopus, aut terminus, ſit ipſa mors, (quippe quæ nil aliud eſt, quàm vitæ extinctio) idcirco morbus, & mors, ſunt diametraliter oppoſita vitæ. Unde ſequitur: quod omnis morbus immediatè agat in vitam. In vitam autem nil agere valet, niſi illi applicetur, permiſceaturque. Non applicatur autem promiſcuè hoſtis morbus ad vitam, niſi partem vitæ obſederit, adeoque in ipſamet vita totaliter, vel partialiter ſederit. Quo facto, pars ipſa vitæ obſeſſa, vel devicta, recedit à vitali aura, quæque ſic devicta, & degener facta, fit hoſtilis, vitæ adhuc reſiduæ, ſive adhuc in ſui integritate conſtitutæ.

9. Sequitur hinc neceſſariò, quod omnis morbus, ut materiam invenit in aura vitæ organica, qua proximè atque penitiſſimè ipſam vitam adoritur, ita in eadem vitali luce, cauſam efficientem reperit. Adeoque ſic morbus materia & efficiente inſtructus, hoſpitatur circa vitam. Nec refert interim ſive illa morbi contagio, ſit hauſta ex cauſis occaſionalibus, ſive demum errore vitæ, intus in Archeo genita. Saltem ſufficit hoc loco, quod vita ipſa utrobique ſit principale objectum hoſtili morbo. At cum ipſa vita ſit ens luminare, non agit niſi per organum auræ vitalis, ſive per Archeum, tanquam medium, inter lumen vitæ, fluens à Patre luminum, & corpus.

10. Non agit autem hæc aura ſive Archeus, niſi per modum, quo omnis ſpiritus ſeminalis agit in maſſam ſibi ſubſtratam. Id eſt, niſi per impreſſam notam, vel Ideam ſigillarem, quæ novit, quid, & quorſum ſibi ſit agendum. Ergo omnis & quilibet morbus, habet notam ſigillarem, ac velut actum ſeminalem, gnarum rerum ſibi agendarum.

11. Procul ergo hæc declaratio recedit ab elementari intemperie, ab humoribus, horumque ametria, à pugna, & contrarietate elementorum noſtræ compoſitionis. Utpote omnis morbus, non niſi eſt vitæ gladius, vulnerans, vel amputans totaliter. Nam ſicut enſis vitam exhaurit, unà cum ſanguine & aura vitali, in quibus, juxta Sacra, ipſa ſedet anima. Ita morbus conſumit eandem auram vitæ, in quam de novo ſigillat hoſtilem characterem, tam à cauſis occaſionalibus depromtum, quàm propriæ indignationis errore partum.

12. Hac data morbi teſſera, en accedo ad morbi explicationem. Ac primum demonſtrabo ex ipſis Scholarum theorematis, morbi quidditatem neſcitam hactenus. Unde demum quiſce facilè judicaverit, quid in remediis & morborum expugnatione ſit patratum huc usque. Promiſi multoties me demonſtraturum, Scholas hactenus neglexiſſe (id eſt, neſciviſſe) eſſentiam, radicem, ſive naturam morbi, in ſua univerſali quidditate; idque, cum ab Elementis, in Epilogum usque, per omnia ſubterfugia illarum jam ſim proſecutus, jam demum per particularium Anatomen ſtabo etiam promiſſis, ſi in univerſali idem detexero, ac præſertim ſi non amplius, per figmenta elementorum, temperamentorum, humorumque id oſtendero; ſed per

ipſa verba Authorum, quibus ſuos tyrones, tanquam contagio corrumpunt lethali. In præmiſſis jam à me demonſtratum eſt, ſecula ante me, Peripatheticis nugis deluſa, ignoraſſe rerum naturalium cauſas, materiam ſcilicet, & efficientem. Tum quoque rem ipſam nil eſſe, præter cauſarum ambarum connexum, hocque idem eſſe in morbis. Præcipuè cum morbus, licet à peccato adveniens, jam pro filio prodigo naturæ ſit admiſſus: Equidem compulit me ad hoc univoca cauſarum homogeneitas, in entibus naturalibus, qua efficiens denominatur ab efficiendo, non autem ab effectu, qui efficientia ſit poſterior.

13. Itaque Scholæ morbum inprimis definiunt Affectum, ſive Diatheſin, quæ primariò actiones facultatum noſtrarum lædit.

14. In quo adhuc plurimum titubant. Siquidem primò, hunc affectum nominant intemperiem unius, aut duarum qualitatum primarum elementariarum. Ita nempe recinunt: quod fateantur, morbum eſſe ipſam qualitatem elementalem, quatenus juſtam excedit temperiem. Itaque morbus non erit amplius iſta diatheſis reſultans ex qualitatibus primis, quam ſupponunt lædere immediatè functiones ipſas. Adeoque fingunt morbum totum deinceps non niſi in gradu, ſive exceſſu qualitatis elementariæ, conſiſtere.

15. Iterum. Subinde ipſam qualitatum intemperiem vocant, non quidem morbum; at bene, ejusdem cauſam antecedentem. Quatuor inquam ſolitarias illas qualitates, volunt eſſe morbos, ſive proceſſerint à conſimilibus ſibi qualitatibus externis, ſive vero in corpore, ſuum ortum ex aliena ametria debeant.

16. Porrò illas qualitates, dein thoro combinant. E quarum congreſſu, tum morbum prolem deducunt. Sic nempe ſuis ſomniis elementa ſubſervire credunt. Ut & elementis totidem ſociatis ad lubitum qualitatibus, reſpondere juſſerint. Adeo ut nudas iſtas qualitates, vel fictis elementis, ſomniatisque humoribus ſtipatas, finxerint eſſe ipſos morbos.

17. Hoc loco enim narro ſcholarum intempeſtivas, imò ludicras varietates earumque pauperem, egregriè pugnantes. Alioqui ſanè, à demonſtratione primo vera, alibi ſat probavi, in rerum natura, non eſſe quatuor elementa; ideoque neque miſceri; ut inde corpora, quæ mixta vocarunt, conſtituantur, & per conſequens, nec intemperies accuſari poſſe in morbos. Ut neque unquam in rerum natura fuiſſe quatuor humores, noſtri conſtitutivos. Quibus ſat ſuperq; conſtat, cauſas morbificas, imò morbos, & morborum Prædicamentum, hactenus ignorata in ſcholis. Attamen jam diſſimulanter cum illis, per ſuppoſitas earundem theſes agam.

18. Itaque quandoque Scholæ dictorum pœnitentes, qualitates elementarias, atque non infrequenter ipſis pares humores volunt eſſe, non quidem morbos; at ſaltem omnium fere morborum cauſas continentes.

19. Aliàs iterum, quod ex illis qualitatibus, juſto intenſioribus, oriatur tertia, ſive neutra, quam Diatheſin ſive ipſum morbum dixere. Adeoque utut negotium volvant, hactenus morbum inter qualitates habitare juſſerunt; humores autem, licet intemperatos, plerumque extra claſſem morborum abegerunt.

20. Cataracta ſcilicet in oculo, quanquam ut ſubſtantia immediatè viſum intercipiat, attamen morbus eſſe non poteſt. Finxerunt ergo quoddam Ens rationis, ac Imaginariam relationem, ſive obſtructionem, quæ morbi omnem proprietatem contineret, vereque morbus eſſet rejecta cataracta. Atque ita ſenſim morbus, ad non entia & privationes devenit.

21. Jamque ridiculè pro morbi eſſentia, diſtinguunt intemperiem ſimplicem à conjugata, & utramque iterum ab humoroſa. Cum humor eſſet ſubſtantia graduum expers. Diſtinxerunt nimirum qualitatum primarum ſocietates, ſymmetrias, & ametrias in ſtemmate, dein ſpecioſa inde ſchemata erexere, tandemque integra volumina ejusmodi fabellis implevere.

22. At nunquam ſaltem malum, aut vitiatum in nobis humorem naſci, admiſerunt, qui non præſupponat intemperiem aliquam elementariam, ſibi matrem. Quocirca Intemperies in Scholis, tantum erit cauſa cauſæ, & cauſati; non autem erit ipſum cauſatum, ſive morbus, nec demum cauſa connexa, immediata, & connexa morbi.

23. Sæpè

23. Sæpe iterum mutata animi ſententia, ejusmodi qualitates, extra morborum atque cauſarum cenſum abſtulerunt, atque duntaxat in ſymptomatum, ſ. coincidentium catervam, indiſtinctim relegarunt: dubiæ prorſus, quid morbus, quid cauſa patrans, quidve ſymptoma foret.

24. De morborum vero occaſionalibus internis (quas libro de febribus, primus in medium adduxi) deque morborum productis æquivocis, nil auditum in Scholis. Etenim præter calores, frigora, dolores, debilitates, ejusq; generis coincidentia, non alium cognovere morbi fermentalem effectum, quibus tandem pro epilogo, mortem attulere. Atque ita privativa poſitis confuſè nexuerunt.

25. Interim hæſitarunt, cuinam Prædicamento morbos inſcriberent. Sæpe namque morbum qualitatem denominant, alias quoque habitudinem quandam relativam: non raro quoque qualitatem de numero actionum: ſæpe de Prædicamento quantitatis ajunt, dum ſcil. non ipſas primas qualitates, ſed duntaxat illarum intemperiem, ſive gradum, vel exceſſum, morbos ajunt. Dumque ſextum digitum in numeros adducunt.

26. Prædictorum autem immemores volunt reſulbantem quandam diſpoſitionem, at noxia humorum qualitate utramque morbi paginam implere. Sic nempe, ut iſta diſpoſitio ſit filia illius noxiæ qualitatis, velut cauſæ morbificæ. Adeoque tum morbus, potius læſæ actionis, quam lædentis actiones, vicem haberet. Itemq; morbus non eſſet amplius Intemperies qualitatisve exceſſus: ſed aliud productum (adhuc anonymum) ab ipſa intemperie (puta noxia humorum qualitas) generabit Diatheſin: quæ ſola atque unica tandem verè morbus eſſet.

27. Enimverò Epilepticus, Maniacus, Podagricus, & Quartanarius, præter & extra paroxiſmum ſunt morboſi, morbumque intus fovent; non tamen habent ejusmodi diſpoſitionem, ſive Diatheſin (etenim ſi Scholæ credant morbos eſſe mera accidentia, hæc ſanè dormire neſciunt, nec ſunt dum non agunt) tempore quietis ab invaſione. Ergo ſaltem in ejusmodi ægris, nullatenus morbus erit ejusmodi diſpoſitiva Diatheſis.

28. Iterum ſui immemores jubent, ſi iſta Diatheſis ſit exigua, quod non ſit habitura rationem vel eſſentiam morbi; ſed idcirco tum ſtatum pariat neutrum, ſive ens hermaphroditicum inter morbum, & non morbum: adeo ut ejus eſſe medietatem participet de non eſſe. Idque jam in ſtatu decidentiæ, quam convaleſcentiæ. Quin imo ejusmodi exiguam Diatheſin, non inter morbos; ſed cum debilitatibus ſtatus neutralitatis, interque ſymptomata referunt. Utque ibi patienter exſpectet, donec gradum nacta, ex ſymptomate fiat morbus.

29. Sicque Diatheſis morboſa non eſt, morbus, ſi exceſſu ſuo nondum manifeſtè læſerit. Quare etiam non ipſa Diatheſis, ſed ipſius exceſſus eſt proprii nominis morbus in Scholis. Cujus correlativum eſt, quod ſolus qualitatum quarumvis gradus faciat, atque mutet ſui ipſius eſſentiam, & ſpeciem: nec ſpecies proinde, in eſſe ſpecifico, ſuam habebit quidditatem; ſed tantum in puncto exceſſus,

30. Sic tandem morbus migrabit de qualitate, in Prædicamentum relationis.

81. Denique ſi morbus ſit affectus, lædens immediate actionem: utique exinde ſaltem agnoſcere deberent, quod Archeus ipſe, ſive impetum faciens, dum irregulariter movetur (puta, dum flammula veſicat vivum corpus, non item cadaver) partemque ſui ad hoc deponit, & amittit, debeat eſſe univerſalis, & primarius omnium morbus. Prout de febribus demonſtrare minatus ſum. Agnoſcere debebant pariter, ſi cauſæ materiales per ſe & primario ſufficiant ad lædendum immediatè ipſas functiones (ut puta, cataracta ante pupillam, per ſe, ac immediate parit cæcitatem: prout detruncatio tendinis modum tollit, abſque interventu Diatheſis, realiter diſtinctæ, à vulnere abtruncante) quod non ſit opus, fingere ejusmodi Diatheſin. Quippe non eſt oppilatio ulla, ſive Diatheſis, quæ intercludit meatũ urinæ: ſi ſolus calculus id immediatè faciat ac materialiter oppilet, totũq; fundamentum relationis ſic in ſe perfecte atque realiter continet, quod Diatheſis, ſ. actio oppilativa, procedens ab oppilante calculo non ſit niſi

relatio, ac merum Ens rationis, quæ in morbis inter medendum, ut & in entibus veris, vereque exiſtentibus, locum non habet. Quare *Morbi* extrinſeci, quales ſunt vulnera, & quæcunque meatum aliquem intercipiunt, cum non oriantur ſeminali initio, nec cauſam foveant, quæ Archeum concitet, alterius ſunt Monarchiæ clientes.

32. At pro morbis ſeminalibus, propinquius eſt in natura, ac motu, ſupponere ſpiritum Archeum, quatenus ſenſationis, motusque initium efficiens, immediatè atque proxime affici à noxiis, cauſamque illam occaſionalem, atque Archeum, ſe mutuò contingere in puncto. Unde Morbus.

33. Materia namque occaſionalis, ſive intrò allata, ſive intus genita, ſive coagulabilis ſit, ſive putrefactibilis, difflabilis demum, vel indureſcens: ſemper tantum occaſionaliter concitat Archeum, ut inde expaveſcat, ac diverſimodè excandeſcat.

34. Sub ejus ſcilicet perturbatione naſcitur Idea, informans aliquam partem Archei. Iſtudq; compoſitum ex materia Archei, & præfata Idæa ſeminali, tanquam efficiente initio, eſt verè morbus omnis ſeminalis.

35. Seductæ ergo Scholæ per proprias ſomniorum libertates autumarunt, quod quia conſideratio cauſarum ac principiorum differt à conſideratione rei, per illa productæ; quod proinde de neceſſitate formaliter cauſante cauſæ omnes deberent in fiendo, eſſendo, operando, ac permanendo, in perpetuum manere ſeparatæ à rebus cauſatis. Non attendes, quod plerumque conſideratio cauſarum, & principiorum non differat alias à conſideratione cauſati, quam per relationem entis mentalis, quæ etſi recepta ſit in Matheſi, & ſermocinalibus; minimè tamen in curſu naturæ.

36. Itaque Scholæ deluſæ per ejusmodi elenchos, credidere cauſam omnem efficientem, de neceſſitate externam, nec proinde cum cauſato uniri poſſe. Ideoque nec generans eſſe partem generati. Cum alioqui id natura, ens proximè generans, ſemper ſit moderator internus, vitalis & aſſiſtens Architectus generationis, adeoque qui in finem dirigit cuncta ad ſcopos, ſibi omnia patrat, & pro ſe egit univerſa.

37. Idcirco & deceptæ in morbis, crediderunt cauſam morbificam eſſe externam reſpectu corporis humani, vel ſaltem intuitu œconomiæ vitalis.

38. Neſcitum eſt enim, quod generatio nil dicat aliud, quam fluxum ſeminis ad perfectionem, maturitatem proprietatum, explicationem occultorum, & conſummationem ordinum, ad ſuos fines.

39. Scholas ergo decepit primus Ariſtoteles, docens interruptim corruptionem ac generationem ſibi invicem, per totam naturam, & ſemper ac neceſſario ſuccedere. Atque idcirco ens mentale, merum non ens negativum (nudam privationem) fecit principium in natura, immediatum inter generationem & corruptionem.

40. Nec unquam Scholæ potuerunt intelligere, quod idem faber, qui è ſemine plantam facit, non defecerit in plantæ generatione, non proſcriptus abierit, non exoletus obierit, nec alius deniq; in ejus vicem ſit ſurrogatus ob formæ adventum (cujus faber ille manet organum immediatum exſecutivum, ad fines à Deo præcognitos) aut vitæ participationem; ſed is ipſius in vitæ regimine ſolus & ſemper usque perſtet. Hinc nimirum neque intellexerunt, quod generatum proveniat à cauſis, realiter atque ſuppoſito, ab eſſe rei non diſtinctis: imò nec quidem cum aliqua cauſalitatis alteritate. Quia Scholæ hactenus plus ſpeculatæ ſunt, operationes demonſtrabiles, per ſenſum (matheſim inquam, & artificialia, à natura aliena) quam ipſas rerum naturas, in condo eſſentialitatis ſitas. Nunquam enim attenderunt, quod artis organum, ipſus artifex, imò ipſæ menſuræ menſurabilium nequeant aliquid in natura ſeminaliter generare, aut introducere diſpoſitionem ſeminalem, ſubſtantialem, aut eſſentialem, ad transmutandum producta. Conſequenter quoque nec intellexerunt morbum, ut ens reale, atque ſubſtantiale, ſed tantum per modum accidentis. Cum alioqui morbus non ſit Diatheſis, non accidens actiones lædens; multoque minus ipſamet læſio, procedens ex duello cauſarum nocuarum cum po-

poteſtatibus noſtri rectricibus. Sed morbus eſt ens reale, habens cauſas materialem, & efficientem, à cauſis occaſionalibus proritatas. Etenim ſi morbos, & natura, ſive facultates noſtræ ſtent in diametro (ſic enim volunt) non poſſunt morbus & vita ſana ſimul eſſe in eodem ſubjecto immediato: ergo morbus nequit eſſe Diatheſis, quæ ſaltem poteſtatibus detrimentum adducit; ſed ejuſmodi Diatheſis eſſet potius morbi fructus, & conſequentia morbo poſterior, debilitatumque mater, atque nutrix. Hanc ideo diſtinguo à cauſis occaſionalibus, & morborum productis. Sed fructus morbi cum reſpiciant terminum ad quem, morbus ſua iſthæc producta generat, poſſunt ſimul cum vita coincidere, ideoque aliquot fructus ſymptomatici inter Diatheſes ſunt, quod ſcholæ nondum explicuere. Defectus nimirum digeſtionum, motuum, &c. Itemque debilitates Diatheſes ſunt, quæ à morborum productis proveniunt quidem, (prout mox ſuo loco) non tamen ſunt morbi. Quia incidunt in naturam, in quam ſunt introductæ, per alienas ſeminum morborũ violentias, hoſpitanturq; hactenus univerſaliter in vita. Nec proinde morbi naturam habere poſſunt, eo quod morbus nequeat cum vita, in eodem ſimul puncto identitatis commorari. Sed recedit morbus è vitali condo, non ſecus atque extra ſanitatem ſeſe ſeparat. Eſt autem vita in ſe quædam luminis integritas, cum qua morbus cohabitare nequit: ut neque morbus ſubſiſtit, niſi in vitio vitæ, ſive vita degenere. Quæ quidem eſt ſeparata ab ipſa vitali luce, adeoque & à puncto centrali ipſius vitæ. Sicut enim lux, quæ eſt ipſa Anima, non ipſa vita: ſic nec ipſa lux vitæ eſt ipſe morbus. Sed hic ſedet in abſceſſu Archei vitalis, adeoque & hujus lumen vitiat: & proinde ob ſymbolum, participat de vita, eamque ſibi conformem quandoque reddit, & integraliter vitiat. Quod in Peſte ordinarium atque manifeſtum eſt.

41. Neſcitum ergo in Scholis, cui Prædicamento morbum darent. Ego autem dico, quod morbus conſtet materia, & efficiente, non ſecus atque reliqua naturæ entia.

42. Efficiens namque Archeus, laborando per ſuas paſſionum exarthroſes, & parturiendo ſuarum perturbationum Ideas (quæcunque nam in natura fiunt, per Ideas ſeminibus incluſas oriuntur, & propagantur: Alias enim fatui eſſent naturæ progreſſus, qui ductore carerent interno) procurat de ſui ſubſtantia portionem aliquam diſponere, juxta fines, quos in ejuſmodi iſta ſui alienatione propoſuit, ſibi atque toti hoſtiles. Ac eo ipſo, quo materia ad terminum efficienti Ideæ propoſitum devenit, natus eſt morbus. Usque adeo, quod omnis morbus ſeminalis conſiſtat in actu reali cauſante indiſpoſitionem materiæ ſibi genialis, id eſt, ipſius impetum facientis, nobisque applicatæ.

43. Ego itaque didici, omnem Prædicamentorum ambitum in morbis revera eſſe, per modum verum aliorum entium, in natura per ſe ſubſiſtentium. Hoc pacto enim non morbos in Prædicamentis: ſed Prædicamenta omnia in morbis reperi. Siquidem in cunctis morbis ſeminalibus, materiam reperio occaſionalem, quæ inſtar violenti hoſpitis, impetum facientis, hoſpitium atque jus violat, & œconomiam turbat. Indè invenio ipſum Archeum turbari in ſingulis morbis; hinc namque & alteram materiam morbi internam conſidero, partem videlicet Archei, quam deturpavit propria exorbitatione: in quam partem Ideam finxit ſuæ perturbationis, ſeminalemque cauſam morbi efficientem. Sic nimirum ens verum & reale, omnium Prædicamentorum reſpectus in ſe colit.

44. Cujus vel ſolius puncti ignorantia medendi ſcholas, cæcitatis contagio, Ethniciſmus obruit. Creditaque eſt omnis ſanatio, qualitatibus nudis, graduum exceſſibus, reſpectibus relativis, & actionibus ſubeſſe. Hinc etiam contrariorum contraria finxere remedia, nullumque morbum demulceri bonitate naturæ, medicaminum manſuetudine, pacationeque, ac reſipiſcentia Archei, turbati prius. Sola ſed pugna, velitatione atque bello, reduci in medium, ſive temperiem primarum qualitatum. Ita ut cum putent omnem morbum diatheſin, remedia pariter cuncta debeant eſſe nuda diatheſis, aut theſi falluntur. Unde ſequitur, quod ablatio calculi è veſica, ex ſe nunquam poterit importare ſanationem ægri. Siquidem cum ſit remedium ſaltem privativum, ad quod conſequitur pacatio Archei; non autem ſit Diatheſis, calculo cõtraria.

Multoque minus prohibitiva materiæ antecedentis, quam ſupponunt de neceſſitate aliunde ſuppeditari, indeſinenter affluere, nec ceſſare, ablato per cultrum calculo, ſi nempe prius non ceſſaverit Diatheſis, generans materiam ex qua. Itaque juxta ſcholas, cæſus à calculo, pro tantillo temporis tantum ſanaretur, quatenus videlicet auferuntur impedimenta functionum, à calculo alioqui præſente producta, & fota: ſimulq; quatenus Diatheſis mentaliter intercurrens, deletur ſecundario, caſualiter, & per accidens.

45. Sed longè ſecus ſe res habet. Siquidem morbus ſeminalis eſt creatura, quæ in nobis ſuas materias, ſuaſque Ideas, Archei jure hereditario, poſt peccatum fecit, ac invenit; nec originaliter in natura habuit. Ideoque toti Ethniciſmo, radix morborum totaliter ignota eſſe debuit. Cumque definitio eſſentialis, non à genere definiti, & differentia conſtitutiva, (prout lib. de febribus docui) ſit petenda, ob multiplices errorum anxietates, & theſes ridiculas; ſed prorſus à connexa ambarum cauſarum, entium in natura: morborumque ideo cauſa primitiva, atque idealis ſteterit hactenus ignota: ſequitur, etiam ignoratam manſiſſe definitionem, cognitionem, eſſentiam, ac radices morbi. Atque demum ſanationes fuiſſe per accidens inſtitutas; cum ignorantia univerſæ habitudinis internarum proprietatum, efficaciæ, & alteritatis.

46. Scio equidem, tanquam Chriſtianus, quod morbus non ſit creatura primæ conſtitutionis; quippe qui ex peccato in naturæ impuritate radices egit: quæ dein ſuo Vere, tandem germinarunt in individuis. Nec enim creata venena morbi ſunt, quamdiu extra nos; ſed tum, quando eorundem Archeus, nobis factus domeſticus, per peregrinam vitæ ſuæ mediæ indolem, ſuſcitavit in Archeo noſtro Ideas ſeminales, non ſecus atque è ſilice excutitur ignis: Tum inquam fiunt nobis morbi, mortis præcurſores, ex veneno occaſionali. Perennant ergo nobiſcum morbi, cum habeant occaſiones ſuſcitativas, in natura noſtra ſubſiſtentes, donec vel abſumatur occaſionalis illorum materia, vel ſaltem Archeus defungatur perturbationibus ſuis vel ſuo munere. Etenim morbi ſupervenere quidem ex peccato; atque dein in natura, jam corrupta à peccato, adoleverunt: fermenta, & promta materiæ obſequia, ſicque penetrarunt in cenſum & catalogum naturæ, atque etiamnum hodie ſingulari modo, penitiſſime penes nos perſeverant.

47. Diſtincti attamen ſemper à creatis reliquis in hoc, quod primæ conſtitutionis creata habeant in ſe propriam exiſtentiam; morbi verò nec eſſe, nec ſubſiſtere queant extra nos. Utpote procedunt quaſi à lumine formali, & vitali initio, noſtri conſtitutivo. Ideoque naturalis Archeus, & morbus, ſeſe invicem penetrant, quia materiale ſymbolum habent.

48. Scholæ etenim dum attenderent, morbos nusquam extra nos exiſtere, ratæ ſunt corpus noſtrum eſſe ſubjectum inhæſionis morborum: & conſequenter, morbos tantum eſſe accidentia: ac idcirco ſuſcitari ab intemperie elementali, eo quod promtiſſimo ruſticoque ſenſu caperent: Etiam ob id ſperarunt ſe ſatis ſuperque ſuperaturas morbos, per calores & frigora. Itemque ideo decreverunt, omne ſolamen, opem, & auxilium, quæ natura informata à medente poſceret, non eſſe ſpecie juvaminis, in pace & tranquillitate ſubminiſtranda; ſed in hoc valere duntaxat, & deſtinata fore bella, luctas, contraria, & diſcordias: quibus confractæ hoſtiles in nobis qualitates elementales, in ſymmetriam coactim retrocederent. Ut ſic naturæ jam corruptæ injurias, contrariis injuriis compeſcant, vindicandoque ſubigant. Quod ſanè ita cenſuerunt, nec aliter intellexerunt: utpote quod in natura non aliam actionem ſciverint, quam quæ ex agente ſuperioritate in patiens dominatur.

49. At ſanè non ſapiunt iſta juvamen, nec eſt lex Chriſti, (per quem omnia facta ſunt) conformis legibus iſtis ſcholarum. Adeoque, (ut alibi latius,) vel Chriſtus non eſt naturæ parens, vel ſibi in natura adverſarius, vel gentilitia ejusmodi medendi theoremata ſunt carioſa. Non conſiderarunt itaque Scholæ, entium multorum materias non conſiſtere niſi in hoſpitio alieno, ad quod erant deſtinatæ. Quare propter heteroclitum exiſtendi modum, putarunt morbum eſſe merum accidens; Materiam verò, quam

quam morbus præ ſe ferret, à morbo prædicamentaliter ſegregantes. Quaſi embryo accidens eſſet, quod nuſquam niſi in utero. Placuit nimirum peccati vindici, quod morbi, cum materiis, tam occaſionali, quam gemina, ſibique interna, non ſubſiſterent, niſi in illis, quorum morbi & piaculum eſſent: Idque abſque reſpectu eſſendi unius ad alterum. Neque enim cogitarunt Scholæ ethnicæ unquam, ut neque modernæ, Paganicis initiis ſtabulatæ, hanc exiſtentiæ relationem ſibi veniſſe ex conditione peccati, & procreationem ejus ab Archeo, perturbationibus commoto. Quia ejuſmodi cogitationes nunquam ſubintrarunt in ethniciſmum. Nec mirum, Gentiles neſciiſſe tranſgreſſionis valorem, licet per fabulam Promethei & Pandoræ, prodant ſe aliquid ab Ebræis didiciſſe. Mirum eſt tamen, illos ignoraſſe morbum, antequam noſter fieret, ex intimo vitæ initio procedere, atque nobis incorporari debere, nec ideo cauſas occaſionales poſſe eſſe connexas, conſtitutivaſque morborum: ſiquidem permanent illæ cauſæ adhuc poſt vitam: & tamen ceſſant morbi. At Chriſtianis nullatenus indulgendum, edoctis per Sacra, quod etiamnum nunc honori putarint, vinctas tradidiſſe mentes noxiis Gentilium ſtupiditatibus.

50. Animadverterunt quidem eam quorundam morborum nobiſcum cognationem, quòd occaſionali materia tenus, ſic noſtro eſſent corpori connexæ, ut vix ſuffragio mentis dirimerentur, vel à læſa actione ſepararentur. Ut in vulneribus, morbis inſtrumentariis, ſeminum robore orbatis. Eſt namque unguis ſupra corneam, lædens immediate viſum: ut & calculus abſque medio, meatum urinæ obturat. Obſtructio autem inde manans, relatio, & ens rationis eſt. Quod ſicut nil agit; ita nec morbi rationem, nec conſiderationem in natura habet. Maluerunt nihilominus Scholæ modernæ, eſſentias morborum concredere diſcordiis elementalibus; quàm quod faterentur, corpora naturæ nil aliud dicere, præter ignotum ſibi connexum ambarum cauſarum conſtitutivarum. Hactenus ob id, miſeri mortales ſub hoc cæcitatis onere gemuerunt, ſanationem exſpectantes ab iis, qui cauſas morborum conſtitutivas ex pleno ignorarent.

51. Quocirca cum morbus debeat continere cauſam ſui efficientem, intra ſe ſuamque materiam. Hinc facilè liquet, quod fames, licet inſtar morbi peracuti paucis diebus jugulet, non ſit morbus: eò quod non conſtet cauſis morboſis, ſive conſideretur ut ſenſus triſtis, de claſſe ſymptomatum: ſive demum, ut conſtat realibus defectibus. Quippe in quantum fermentum ſtomachi acidum, (prout Tractatu de digeſtionibus) carens objecto in quod agat, nec tamen proinde feriari poſſit, reſolvendo aggreditur humorem ſecundarium, & proximum alimentum ſtomachi: eſt nempe Archeus tam in fame, quam in ſaturitate, nedum morbi; ſed ipſiuſmet ſanitatis cauſa. Carentia autem materiæ cibalis, privationem; non autem morbum dicit. Quamobrem prorſus accuratè notandum, quod fames, quanquam crudeliter enecet, quaſi morbus eſſet: non ſit tamen morbus, eo titulo, quia videlicet Archeus nullatenus ſit morboſus in fame. Unde luculenter conſtare deberet, quod omnis morbus primariò & eſſentialiter reſpiciat ſui efficientem Archeum.

52. Ob id ab Hippocrate in ſcholarum incuriam rectè eſt decretum, calidum, frigidum, humidum, ac ſiccum, (ne quidem quatenus talia, & concreta) non eſſe morbos, horumve cauſas: ſed acre, amarum, ſalſum, ponticum, &c. Fortaſſis enim ætate Hippocratis, nondum diſtincta erat cauſa occaſionalis à vero morbo. Sciebat quidem in nobis duplex excrementum. Unum quidem naturale ac ordinarium, adeoque noſtrum; alterum verò matre errore, & propagine hoſtili, morbidum, quoque Chriſtiani à peccati vigore proveniſſe ſcimus. Hoc enim cum Senex per exoticos ſapores diſtinxiſſet, ratus eſt, ut ſi non eſſet ipſe morbus; ſaltem eſſet morborum adæquata occaſio, tum nondum à morbo diſtincta. Cujus ſaltem ablatio utramque medendi valvam aperiret. At ſtupendum, quòd quem ducem ſequi gloriantur Scholæ, hunc textum per ignaviam tranſilierint: ut & alterum Anteſignanum ejuſdem. *Quo omnem motum, ad morbum, mortem, atq; ſanitatem, efficienter fieri ab impetũ faciente ſpiritu*, declaravit. Itemq; quo dixit: *Ipſas naturas eſſe morborũ medicatrices*, & per conſequẽs, *etiã morborũ factrices*, ſi enormò ille ſpiritus,

ſui

ſui agitatione, omnia quæcunque in vivis fiunt, operetur.

53. Præterierunt nempe Scholæ plura ejuſmodi, quæ oraculorum inſtar haberi merebantur: quia fictitiis quatuor humoribus deluſæ, & effaſcinatæ, alto ſoporis, torporis & ignaviæ navigio traductæ neglexerunt liquores, quos ipſemet nominat ſecundarios: quaſi in illis non æque poſſibilis foret morbus, atque in quatuor fictis primariis. Itaque neglexerunt etiam morbos ex retentis digeſtionum, & tranſplantationum: quippe & ipſas digeſtiones & fermentationes, (prout ſuo loco docui,) funditus neſcivere. Eheu! quàm penurioſa ſcientia hactenus medentes decoravit, quos alioqui, ſi veri eſſent Medici, honorandos præcepit Altiſſimus.

54. Conſiderarunt nempe, morbum diffluere, ut accidens, productum ab Agente, materia morbifica, (cui itaque ſuum efficiens ineſſe, ignorarunt in limine,) & patiente: quod ajunt corpus humanum. Inprimis non diſtinguunt Agens à materia, quod huic eſt intimum. Tum morbum negant materialem, quippe quem rentur meram qualitatem. Tertiò, nec diſtinguunt occaſiones irritantes, ab efficiente interno. Quia cum Ariſtotele rentur omne efficiens externum. 4. Scernunt cauſas conſtitutivas à conſtituto. 5. Catenam cauſarum efficientium, cum ſuis productis, neſciunt. 6. Plerumque confundunt cauſas occaſionales, cum ſuis morbis ac ſymptomatibus. 7. Subinde morbum aſpiciunt, tanquam Diatheſin, velitantem, inter cauſarum ſeries, & corpus humanum. 8. Malunt ipſam diſpoſitionem poſteriorem, ex pugna cauſarum, (ut ajunt) ortam, eſſe morbum, quæ nempè immediatè, (ſic ajunt) læderet actiones, ſive interim actioni vitali ſit contraria, ſive verò effectus illius contrarietatis, quæ functiones offenderit.

55. Aſt ego non attendo functionum læſiones, pro eſſentia morbi: ſed perturbationes operativas in Archeum diſtentas, contemplor in morbis. Nam non rarus moritur, ſine ſenſu actionis læſæ, qui repentè quidem concidit, intus interim dudum morboſus, vel qui ſolo naturæ defectu perit. Quare & inter cætera impertinentia reputo, morborum eſſentiam ad functionum læſiones adſtrinxiſſe. Cum id morbis ſit accidentale, poſteriuſque: non autem concomitans perpetuò.

56. Enimvero quia ſanitatem conſequitur, debilitatarum virium reſtitutio ſpontanea. Hinc ſcholæ dimenſæ ſunt morborum eſſentiam, reſpectum debere inſeparabilem ad læſionem & lædentia functionum. Sic nimirum, ut hæc includerentur ipſi eſſentiæ morborum. Utpote totum medendi cardinem volvi circa contraria putarunt. Cum alioqui totum ſit per accidens, ſi functiones in morbis oblædantur. Alioqui quotuſquiſque eſt, qui negaverit morbum non realiter adeſſe, in ſilentio Quartanæ, Caduci, Maniæ, ac Podagræ? quando tamen nulla ſpectatur functionum læſio? Quis eſt, qui non animadvertit in convaleſcente majores ſubinde actionum & debilitatum obices, quàm in morborum flagranti initio? Stupidum itaque mihi ſemper viſum fuit, definiri rem eſſentialiter, per effectus poſteriores, & ſeparabiles. Cumque morbus fiat primario ab impetum faciente Archeo, (aberrante tamen) certè multò propinquior erit hujus actio in facultates ipſas, quàm in earundem actiones. Maximè, quod quamdiu vires ſunt convaleſcenti quaſi adhuc devictæ, & conquaſſatæ; adſunt quidem impedimenta virium, læſio item, atque ſuppreſſio actionum; nullo tamen ſuperſtite morbo. Cumque alibi ſat demonſtraverim, cauſam utramque in naturalibus non differre ſuppoſito, ab ipſomet conſtituto: ergo ſi morbus eſſet cauſa læſioni actionis, tanquam differentia conſtitutiva ejuſdem: neceſſe quoque eſſet, morbum ipſum à læſa actione nequicquam diverſum. Quod jam patet eſſe falſum. Falſumque eſſet, quod cauſa, & morbus, unico titulo lædentis actionem, comprehenderentur indiſtinctim: aut malè decernunt ſcholæ, quod lædens actionem ſit ipſa cauſa morbifica. Læſio autem actionis eſſet morbus; & læſa actio, ipſum ſymptoma. Commentum enim & iſtud nimis puerile. Nam primò eſſet morbus merum ens rationis, conſurgens mentaliter ex habitudine terminorum cauſæ ad effectum. Lædentis nempe, & læſi. Deinde deprehenditur error in definitione morbi, à ſcholis tradita; Nimirum, quod morbus ſit diſpoſitio,

tio, primariò lædens actionem. Quippe quæ cauſam, & non ipſum morbum, ſive cauſæ effectum definiret. Tertiò, Si remedium debeat removere ipſum lædens actionem: illud vel habebit ſingularem monarchiam, qua evocet, & concutiat ipſum lædens: vel remedium ſe junget naturæ ipſi, idque tam unitiſſimè, quod connexis viribus, & tanquam unitum jam unum, ſe ſtatuat in termino oppoſito, adverſus ipſum lædens. Non enim verum eſt prius horum. Quoniam remedium eſſet tam exoticum naturæ, quàm eſt ipſe alioqui morbus, propter particularem directionem, & arbitrium motuum, ab Archeo noſtro ſpretum: Nam ſi juvare deberet, haberet poteſtatem natura humana ſuperiorem, tali modo, quod nec legibus morbiferis, nec mortiferis pareret. Adeoque cauſam morbiferam, tam è cadavere, quàm languente, expelleret. Nec item locum habet poſterius. Quia ſi remedium uniretur naturæ radicaliter, ac miſtione unitiva, haberet privilegium ſupra ſortem alimenti. Non cadit ergo in definitionem morbi ipſa læſio actionis. Peculiariter, quod remedium non tam reſpiciat cauſam occaſionalem, quam ipſum efficiens morbificum internum. Undè verificatur axioma: *Quod naturæ ipſæ ſint morborum curatrices, ut effectrices.*

57. Utrobique ſcilicet morbum cùm ſymptomate confundunt, in ſanandorum perniciem. Cum ſanatio in ablatione cauſæ occaſionalis frequenter, nunquam autem in ſymptomatum remotione ſita ſit.

58. Et quia ablatio cauſæ occaſionis exiſtimatur materialis eductio, hactenus non niſi ſolutiva & diminutiva contentorum viguere. Ubi alioquin ablatio cauſæ occaſionalis plus reſpicit correctionem, vel pacationem efficientis proximi quam materiæ occaſionalis avulſionem: utpote quod à correctione, etiam circa materiæ occaſionalis ablationem, mox ceſſatio, inſperataque quies, imò & ſanatio plerumque obveniant. Quod in cura ſympathetica frequenter occurit, & manifeſtò liquet.

59. Scholæ itaque, per artificialia deceptæ, quodque putarint omnem generationem inchoari à puncto privativo corruptionis, neſcivere: quod id, quod jam in materiali quorumcunque initio ſeminali fluit, habeat jam eo ipſo ſuum eſſe reale, licet immaturum, ſitque per hoc, hoc aliquid in ſeipſo, ac deſtinctum à quolibet alio: quodque acquirat per naturalem generationem duntaxat maturitatem, & illuſtrationem in ſui apice, ob novum agendi lumen formale.

60. Nec equidem ſemen proinde à ſui conſtituto differt, per cauſam efficientem internam, & materiam; ſed duntaxat per individualem perfectionis alteritatem luminis formalis, prout alibi de ortu formarum. Semen namque, quod prius excitatore opus habebat, adepto hoc lumine formali, eſt deinceps ſeipſum movendo.

61. Scholæ quoque ſubinde conſiderant morbum, velut ac ſi eſſet productum neutrum, profluens per activitatem cauſæ, & reluctationem naturæ noſtræ.

62. Aſt ego ſcio, tam formale agens, quàm patiens in morbo eſſe nobis in illo actu peregrina. Scio nimirum Caducum, diebus ſilentii, non minus realiter eſſe in nobis, quam dum in pleno acceſſo fuerit. Scio quoque, morbum eſſe ens reale, ſubſtantivum; non autem relativum, non nudam habitudinem agentis & luctantis ad patiens, tanquam extremorum ad medium. Nec demum eſſe conformitatem proportionis, aut diſproportionis inter extrema. Licet hic reſpectus formandæ relationis, inter entia rationis, ſit propinquior effectu nato.

63. Scio præterea, omne agens naturale natum eſſe producere ſui ſimile, excepto eo quod agit per Blas, (vis autem tam localiter motiva, quam alterativa, quia nomine carebat, viſa mihi eſt vocari Blas, in initiis Phyſicorum) Sic Cœlum meteora, non cælos generat. Et homo per Blas voluntarium; itemque Archeus per Blas ideale, atque ſeminale, diverſas ſuſcitat alterationes. Agens vero ſeminale inordinatum, per Blas peregrinum abortit monſtrum, quod propriè morbus eſt. Nam etſi morbus, juxta ſui cauſas, ſit naturalis; noſtri tamen reſpectu non deſinit eſſe contra naturam, tam quatenus à Blas exotico incepit, quàm quod Blas hoſtile gerat, ac de ſeſe ſuſcitet. Ideoque neque hoc monſtrum generat fœtum ſui ſimilem,

niſi per fermenta transferat ſeminale ſuum contagium, faciatque ſic morbos in aliis per accidens.

64. Quod autem ad efficientem morborum cauſam attinet: Eſt quædam intus partu abortivo nata cauſa efficiens, (qualis cataracta in oculo, calculus, materia febrilis) quæ licet à Scholis dicatur cauſa efficiens morbifica, immediata & continens; eſt tamen duntaxat occaſionalis morborum, & externa reſpectu vitæ, in qua ſemper omnis morbus eſt. Ideoque nec poteſt ejuſmodi viſibilis materia, non ſolum veri efficientis rationem obtinere; ſed nec etiam eſſe de materia intrinſeca ipſius morbi pars ulla.

65. Permanet itaque concitatrix, & occaſionalis cauſa morborum, eò quod efficiens ſeminalisque materia, ſi facultates vitales, adeoque & vitam immediatè attingere atque penetrare debeat, utique & in puncto vitæ ſymbolum continere, eſt prorſus neceſſarium. Uſque adeo & illud in morbis ſeminalibus perpetuum eſt, quod morbus, ut nunquam eſt in cadavere: ita non poteſt non eſſe in vivo.

66. Porrò efficientium cauſarum quædam eſt atque manet externa. Ut ferrum vim impulſivam nactum, morbum facit in materia diviſa, qui vulnus dicitur. Pariformis eſt attritus veſicæ à calculo factus. Nam quanquam efficientia quædam externa ſua habeant initia ſeminalia, quibus generantur, (ut calculus) reſpectu tamen morbi, quem pariunt, carent ſeminibus, ideoque ſunt ipſi morbo externa, ac peregrina. Interna verò occaſionalia ſemen habent, quo fovent morbum à ſe excitatum, clauduntur que etiam ſæpè in facto eſſe; Ut patet in febri, apoſtemate, &c. Sunt demum efficientia occaſionalia, quæ continua atque fermentali propagatione contaminant: Ut ulcera, Icterus, &c. Suntque interna occaſionalia, quæ dudum ſubinde dormiunt; Ut in Caduco, Podagra, Mania, Aſthmate, Febribus, &c. Internorum quoque occaſionalium quædam inceſſanter laborant, ut materiam noſtri corporis, à vitæ communione alienent. Quibus ſi acceſſerit fermentum, (quod Hippocrates in morbis vocat divinum) fiunt colliquationes. In febri verò occaſionalis materia efficiens, juxta geminam ſibi proprietatem concitat Archeum, ad propulſionem, in conſumtionem ſui. Quare nec aliud poſt ſe productum relinquit: niſi nova idea, ex Archeo irrito profluxerit per accidens: Qualiter Hydrops febres ſequitur, &c. Dolores autem, ſopores, vigiliæ, debilitates, &c. ſymptomata atque diatheſes eſto.

67. Sic quoque efficiens ſeminale alienum patrat calculum, ibique ceſſat, licet deinceps in momenta moleſtias excitet, novoſque motus. Productum autem calculi ſunt excoriationes, & novi morbi, qui monſtra ſunt parenti ſuo abſimilia.

68. Nam propriè loquendo, generatio calculi non eſt morbus; pluſquam ipſe calculus, qui in ſe eſt compoſitum naturale, noſtri autem reſpectu morboſum. Quapropter & in matula, & extra vitam generatur ſuis cauſis petrificationis. Adeoque eſt monſtroſus, & anomalus morbus utpote qui per accidens, & extra vitam in nobis naſcitur.

69. Denique ſimulatque effectus, ſive productum in facto eſſe, amiſit ſuum occaſionale efficiens, illud productum non eſt amplius ipſa ambarum cauſarum connexio, ſive morbus priſtinus; ſed ſuas ſibi habet cauſas, primarum cauſarum connexione poſteriores.

70. Sic namque Apoſtema peperit ulcus: hoc verò plorat virulentum Ichor: hoc denique non raro excoriat, priſtinum ulcus mutat, vel novum ſuſcitat. Nil autem attingit patrans ulcus, ſive ſuum Ichor deinceps ulceret, ſive non: quia non eſt illi intentio effectiva, ad producendum ulcus ex Ichore. Quia ipſa ſanies, ſive Ichor eſt productum ulceris patrantis, quod ſuam intentionem effectivam, atque ſeminalem, ſuſcepit in ſui eſſe; non autem in propagationem novi ulceris, quæ Ipſi ideo per accidens eſt. Calculus quoq; eſt productum ſuarum cauſarum conſtituentium, quas in ſe claudit, ac terminat. Quia cauſæ ejus, ad finem effectionis delatæ, ceſſant in producto, & clauduntur tanquam ſepultæ. Licet is calculus ſit occaſionale medium, ad quod novi calculi generatio accreſcendo contingit. Interim calculo per accidens eſt, ſi producat alios morbos, ſe, imò morte

ipſa

ipſa, atrociores. In Hydrope autem, efficiens Archeus renum, in conceptu Ideæ, à perturbatione ſua genitæ, claudit renes, & fit hydrops. Non ceſſat tamen priſtinum efficiens, uſque in perſonæ ſuffocationem. In patrato iſto, productaque & miſſa aqua, non eſt ulterior intentio, ad quicquam aliud producendum. Alioqui ſæpe productum morbi, cum ſit monſtrum innatum, vim habet occaſionalem propagativam, ex proprietate efficientis Archei, non clauſi, aut vincti in producto; ſed liberi in organis vitæ. Unde nimirum alia ſubinde producta ſucceſſivè efflorefcunt. Saltem facultatum atque vitæ diſpendia, non tam cenſeri debent morborum producta, quàm illorum deſtinati fructus, atque ſymptomata, horumque periodi. Nec interim minori privilegio morbus eſt, qui à fermento morboſo producitur, quam fuit morbus, producti illius parens, Scilicet, nec ignavius corrumpit aliquod vitale, per aliena ſuſcepta efficientia, quam id, in cujus actionis efficiente primario, eſt ipſe morbus.

71. Cæterum ſupponunt Scholæ contrarietatem morbi, cum ſanitate, cum vita, atque iterum cum ipſo remedio.

72. Itaque uni termino apponunt plures contrarios, contra naturam relativorum, & contra ſuum illarum axioma. Quod unum contrariorum totidem dicatur vicibus, quoties alterum. Etenim ſtante doctrina contrariorum in remediis: deberet ſaltem de medicina exire ſanitas, tanquam de ovo pullus. Vel cum contraria ſe invicem ad nihilum deberent reducere, debere de morbo prodire ſanitas, prout alioqui de morbo exit debilitas. Etenim ſi morbo ſit remedium contrarium: utique facultates noſtræ vitæ, nequeunt eſſe contrariæ morbo: & per conſequens: morbus non poterit lædere facultates, aut harum actiones. Erraruntque Scholæ, dum in criſi, morbum cum facultatibus monomachiam toto ſui curſu ſuſtinuiſſe, contendunt. Sin morbus contrarius ſit facultatibus, ipſique remedio: ſaltem incongrue frigida febri apponent, facultati vitali non minùs quàm morbo oppoſita. Imo ſi à contrarietate Diatheſis naſcatur morbus: actio noſtra non deberet tota pendere ab impetum faciente ſpiritu, ſed à mera cauſa morbifica: quæque ideo cum motus ſui principium in ſe haberet, deberet tam in cadavere quam in vivo operari: Eſſetque adeo tota velitatio duntaxat inter Diatheſes alienorum accidentium, ſe mutuò debellantium. Cujus luctæ, ipſa vita eſſet tantum ſpectatrix odioſa, abſque ſui incommodo. Quid hoc aliud, quam inertem ac frigitam finxiſſe Philoſophiam vitalem; frigidosque eſſe Medentes febrium? Quid ſi morbus ſtet in qualitate, cujus bellatricem contrariam, ſenſu notam volunt, & elementalem: cur ergo tam incerta, languida, tardaque comminiſcuntur morborum remedia? cum manifeſtarum qualitatum contrariarum, tam aperta, atque promta in Scholis jactentur indicia, remedia & ſimplicia?

73. Itaque penes me morbus eſt ens ſubſtantiale, cauſis Archealibus, tam materialiter, quàm efficienter genitum. Calorem autem, ac frigus, idque genus concomitantium ſignatorum, voco fructus, atque ſymptomata, à productis morbis longe aliena. Sæpe namque morbus contra nos furioſè movetur, in quo multa intercurrunt ſymptomata; qui tamen non raro abſque producto ceſſat: Ut patet in intermittentibus. Nec enim inde conſurgit novus morbus. At ſaltem natura intendit excutere tædioſum hoſpitem: ſub quo niſu producuntur fructus, & ſymptomata, ſopores, calores, frigora, dolores, vigiliæ, inquietudines, vomitus, debilitates, &c. Aliàs quoque morbus ſæpe convertit materiam hoſpitii. Dum ſcilicet Archeus, à fermento occaſionali ſuſcitatus, profert novum productum: Sive interim morbus prior claudatur in termino producti, ſive non. Nec raro quoque morbus producit occaſionaliter monſtrum ſibi abſimile. Dum febris cauſat hydropem, cataractam, ſcirrhum, &c. quia ſunt Producta morborum per accidens: quorum ſcilicet nova Idea ex Archeo eſt genitrix: Ut infra ſuo loco patebit.

74. Eſt autem debilitas fructus univerſalis morborum, horum pediſſequa. Quæ ſcilicet nil aliud eſt; quam diſpoſitio, conſequens virium diminutionem. Eſtque vel totalis, propter notabilis, vel nobilis partis afflictiones. Contingit etiam, ob adhærentiam morboſæ occaſionis, ad partem aliquam ſolidam. Unde tandem, extincto

ibidem Archeo, partis illius ſideratio,& totius mox inde mors quoque profluunt. Vel eſt debilitas particularis, ob Blas particulare,affectans per ſui thymoſim, aliquod membrum. Sic enim è ſtomacho vertigo,dolor capitis,&c. ut ex utero, partes per aſpectum diverſimodè & miſerè languent.Quæ certè ſymptomata ſunt&fructus Archei, non autem morbi ejus: qui alias naturaliter ſua recondunt in ſe efficientia; Prout alibi de actione regiminis. Diſtat denique morbi productum à ſymptomate in hoc, quatenus hoc eſt fructus, mitigationem quidem ab ipſo archeo; non autem curationem poſtulat, quantum ex ſe eſt. Quia una cum morbo evaneſcit pariter. Producti autem morborum nullam in Scholis invenio mentionem; ſed vel cum ſymptomate confunditur, vel novæ cuidam intemperiei, novoque humorum affluxui tribuitur.

75. Alii quoque ſolent morbos dicare partibus continentibus: cauſas item, partibus contentis: ſymptomata verò, in impetum facientem ſpiritum relegare.

76. Malè imprimis memores,quod contentis humoribus primarum calorem, ac frigus attribuant, tanquam morbos. Denique ſi morbus in Continenti & cauſa in Contento. Quis quæſo cauſam,& morbum movebit, ſi non ſpiritus nobis innatus? Quis patrabit è cauſa morbum,ſi non ſpiritus? Etenim ſicut ira,verecundia, & agonia calefaciunt,per Blas: ita timor, dolor, & triſtitia refrigerant,citra humorum opem.Piper autem & calefacientia calefaciunt vivos; non autem cadavera: ut neque cantharides,flammula,vel apium, hæc veſicant. Cauſtica verò etiam abſumunt cadaver: idque non effectu proprii ardoris; ſed ſola vi ſalis cauſtici, qui partes ſolidas reſolvit in ſalem abſque calore. Prout nimirum calx viva, reſolvit caſeum in mucilaginem. Cauſtica itaque Eſcharam in vivo generant, non autem in cadavere: ſed hoc reſolvunt, ſimplici reſolutione ſui ſalis. At quia in vivo, intus ſimul accenditur Archeus, Eſchara ab utroque agentium (Cauſtico nempe, & Archeo) producitur. Tandem ignis indifferenter tam vivum,quam mortuum cremat: & celerius ipſum vivum. Qua ignis ab extra conſumit ardendo: & intus fit ſpiritus ipſe cauſticus, ſui accenſione.

77. Ex quadruplici ergo mechanica, ignis nimirum,Piperis, Veſicatorii, & Cauſtici, Notabilia quæ ſequuntur,ſponte defluunt. 1. Quod calefacientium calor efficiens ſit noſter. In pipere ideo eſt tantum occaſionalis excitativus. 2. Quod febris non ſit eſſentialiter calor,ſed ex proprietate Blas alterativi, tam frigus,quam calorem genialia habeat. Idq; non efficienter; ſed tantum occaſionaliter,incitative,&accidentaliter. Solus autem Archeus eſt efficiens caloris & frigoris. Nec enim materia febrilis, in corpore alias calido,jam fit frigida,tum deinde calida,ut ad ejus alternitatem totum corpus frigeat, & caleat. Sed ſunt opera,& ſignaturæ vitæ: non ſeminum in materia morboſorum proprietates;ſed meræ paſſiones corporis, à calore & frigore Archei, ſic commotæ per Blas. Ideoque nec amplius contingunt in cadavere, ut neque poſtquam morbus potitur victoria,nec etiam dum morbus ceſſat, remanente interim materia occaſionali. 3. Quid ipſum,quod in nobis efficit calorem, etiam efficienter pariat frigus. Non quidem privative, reſpectu caloris: quia frigus eſt reale, & actuale Blas Archei. 4. Quod nulla ſanatio per contraria, ut neq; propter ſimilia fiat:Quia morbus conſiſtit in Idea ſeminali eſſentialiter, & in materia Archei: At ſaltem ſubſtantiæ non admittunt in eſſe ſui contrarietatem. 5. Quod morbus ſuperetur primitivè, extinctione Ideæ, ſive ablatione materiæ eſſentialis. 2. fontaliter, per ſedationem, & pacationem Archei turbati. Ac 3. à poſteriori. Si nempe auferatur materia occaſionalis, quæ Blas motivum,atque alterativum hoſpitii excitat, ut Idea ſive morbus efficienter fiat. 6. Quod utraque cauſa interna, connexa in Archeo, ſit ipſe ſubſtantialis morbus,habens in ſe propriam radicem. Materia autem occaſionalis, utut in corpore recepta, ſemper ſit externa; quia non eſt de radice interna, & eſſentia morbi. 7. Quod ſymptomata ſint accidentia per accidens, per excitationem proſilientia, juxta varietatem recipientis cujusque.

que. Eſtque potius error avius, aut furor poteſtatum noſtrarum. 8. Quod Archeus, qui nos in utero formavit, cuncta dirigit etiam, moderatur, movet durante vita. Idcirco cauſæ occaſionales percipiuntur duntaxat in Archeo. Quid dein, juxta conceptam inde perturbationem, parit ſuas Ideas, quæ immediatè Blas habent, quo movent, dirigunt, commutantque, & peragunt, quicquid in ſanitate & morbis contingit. Partes autem corporis, tam continentes, quam contentæ, itemque morborum cauſæ occaſionales per ſe ſunt mortuæ, atque deſides, nec ſe, aut aliud quicquam movere poſſunt. Cum nil moveatur à ſeipſo, quod per ſe ac primariò vitale non eſt. Excepto pondere naturaliter decidente deorſum. 9. Quod producta, & morborum effectus, ſint generationes ſeminales, dependentes ſic à ſeminibus, quod horū proprietates referant. 10. Quod calor, frigus, calores, &c. cum non ſint cauſæ propriæ morbi, neq; morborū vera producta; ſed tantū accidentia ſymptomatica, & ſignaturæ morborū, ideo nec per ſe ſubſiſtunt etiam; ſedita à morbis dependent, ut unà cum illis, umbræ inſtar, recedant. Utpote ſunt errores luminis vitalis, ſive Blas erroneum, è morbis concitatum. 11. Quod morbi ſint entia ſeminalia (exceptis extrinſecis, vulneribus, attritu, combuſtione, &c.) ideoque effectus Archei, reſultantes in vera actione, ab occaſionalibus excitantis, accidentaliter in noſtrarum poteſtatum Archeali errore obnati. 12. Quod etſi extra velle animale, in natura reperirentur contraria: per hæc tamen, nulla poſſibilis eſſet læſarum virium reſtauratio, ut neque Archei pacatio: & per conſequens nulla ſanatio, ſi verum uſque ſit: *Quod naturæ ipſæ ſint morborum Medicatrices, earumque miniſter Medicus.* Probatur id equidem per ignem. Qui præ aeris frigore intenſiſſimo (quod alibi probavi, frigore aquæ longè immanius) fortius flagrat, & urit. Tantum abeſt, quod ignis per frigus (quod falsò ſibi reputatur contrarium) extingueretur. Quin imo nec Scholæ ſciverunt ignem non extingui per aquam, quia frigida, humida, aut contraria ſit; ſed ob ſolam ſuffocationem. Quod in noſtris fornacibus quotidie videmus. Nam ut ignis eſt momentaneus, ſibique filo continuo exhalationum connexus, hinc unico propemodum ſuffocatur momento. Sic namque aqua, quia fluida, intrat in poros rei ardentis, obturando ſuffocat ignem. Sic quoque metallum, vel vitrum, ignita & candentia, ſplendent dudum in aquæ frigidiſſimo fundo: & interim carbo ignitus, in inſtanti ſuffocatur ſub aqua. Quia ejus pori ſtatim obſtipantur. Cuprum candens ideo citius extinguitur argento, & argentum auro. Vitrum autem ignitum, quia poris caret, pari auro ſplendet ſub aqua diutius: Imò aqua fervens, celerius ignem ſuffocat, quam frigida, quia citius poros penetrat.

78. In eo quoque hebetes manſere: quod calorem noſtrum ſemper collatione ignis facta, conſiderarent. Nam etſi ignis ſit ens naturæ; attamen quia in uſus mortalium ab Altiſſimo directus eſt, ut in naturam velut deſtructor intraret, & eſſet velut mors artificialis: ideo ſuos fines artificiales proſequitur; non autem habet quicquam in ſe, quod ſit vitale, aut ſeminale: Nullus eſt ideo in natura ignis, ſi prius in debitum deſtructori gradum non ſurrexerit. In quo ſpeculationi medicæ, nil, aut parum eſt proficuus.

79. Sanè calor noſter non eſt graduatus, ideoque nec igneus, nec tanquam refractus ab igne procedit; ſed eſt calor luminis formalis, ideoque & vitalis, nec proin ultimo ſui gradu, perinde atque ignis ſubſiſtit: latitudinem enim admittit, ejusque gradus diverſificatur pro concitatione Blas. Nam etſi ſit è lumine formali, eoque vivat: attamen tam in ſanis, quàm in ægris, per Blas ſæpe ultra aſcendit, vel citra premitur. Denique altius exorbitat per furores, tumque confeſtim lumen vitale, tanquam combuſtum exuit, & Alcali cauſticum aſſumit. Quod cernitur in fœno madido, & compreſſo, ubi ignis conſurgit ſpontaneus. Sic in affectibus eſcharoticis calor noſter, vitæ prioris oblitus, tranſit in gradum ignis. Radiorum namque luminarium congreſſu, ſpirituumque ſalis degeneratione, prout in fœno, verus ignis naſcitur, nosque conflagraret, ſi Archeus hunc

ſcenæ terminum, ante mortem exſpectaret, Calor quidem noſter eſt in igne, quatenus in quadragenario eſt binarius; non tamen ignis eſt in noſtro calore. Adeoque nec calor noſter dici poteſt igneus. Ut nec binarius eſt quadragenarius.

80. Cæterum morboſa occaſio, quandoque ſolo gravat pondere, ſuique exoſa præſentia: qualis eſt odioſi hoſpitis. Dein ſæpe è mitioribus cunis, poroſa adoleſcit qualitas, de claſſe guſtuum. Tertio, vel tandem putret. Quarto, Fermentum arripit peregrinum. Ac poſtremo, infamis veneni contagio, nobis minatur exitium. Peregreque vel advenit, vel intus ſuboritur morborum ſeminalis dira occaſio. Sæpe nequoque in ultimis degenerat, quas Scholæ neglexerunt, quia ſuis humoribus primis contentæ ſoporarunt. Separatur inquam à vitalibus infontibus, aliquid nocuæ zizaniæ, & commiſta occaſio morbi fluctuat inter alimenta proba, iiſdemque vel tenacius nupſit, adhæſit, totumque localem elegit. Utrobique autem proprietates hoſtiles morboſorum ſeminum, ſua diverſoria variè ludendo exagitat. Non ergo à calore & frigore; ſed ab excellenti guſtus qualitate, & peregrino ſodalitio afficitur Archeus, & Ideam ſeminalem morbi effingit.

81. Demirorque, quod Scholæ Hellenicæ Anteſignanum profiteantur Hippocratem, hunc tamen medendi cardinem, in illo ſpreverint, ſeſeque in meros calores, ac ſtulta qualitatum connubia, uſque demerſerint. Morbus namque Hippocrati fit ex bono, vel antea damnato liquore, in excrementum verſo. Ego verò condono hoc, illius ætatis adhuc indiſtinctioni. Ideoque ejuſmodi recrementa non morbos ipſos, ſed horum cauſas occaſionales dico. Excrementum enim ſuis digeſtionum, vel ultimis culinis vitiatum, vel alibi diutius hærens, ſuæ tarditatis mora primùm pigritiæ notatur: ac dein adſpernantis ſtabuli activitate, ut moleſtus hoſpes corrumpitur. Ex titulo, quatenus deſtitutum balſamo vitali. Faber enim Archeus noſter, cum ferietur nunquam ſine crimine, nec unquam deſtituatur fermento locali commutativo; igitur calore, fotuque continuo, excrementa intus nata, vel aliunde allata magis magisque exagitat, inque fines deſtinatos conturbat. Ideò nec poteſt dudum aliquod excrementum priſtino in ſtatu ſui permanere.

82. Deſperandum quoque omnino, quin ſemel aſpernatum, iterum unquam natura in verū civem recipiat, initave reconciliatione rurſus adoptet (quale eſt figmentum, quod è pituita fiat ſanguis, è cruore torrido, bilis flava: & ex hac porracea, æruginoſa, atque tandem humor melancholicus) Natura namque non poteſt non contentum hoſpitem exoticum, ſorte ſui alterabilem, alterare, & ad fines ſuos promovere. Idq; ſi intra diverſoria propriæ digeſtionis contigerit, erit excrementum longè mitius, quàm ſi ſemel ad alienos lares, & extra ſuos limites delatū. Tum nempe fructus iſte adulterinus, iſtiq; parti ſuppoſitus fœtus recuſatur, ut hoſtis advena, ominoſus, ac tumultuarius, in quem ideo peregrinum alterius meſſis fermentum, de neceſſitate irrequietæ alterationis introducitur. Unde ex Retentis, primùm ſimpliciter moleſtis, fiunt noxia, ac tandem Retenta tranſmutata. Quibus ſi inſignis ſapor non inſit, plerumque ſaltem mox oboritur, ab Hippocrate, loco citato deſignatus, pro morboſa ſignatura. Etenim quamdiu liquor alimentarius, fræno balſami naturæ coercetur, ſaporibus ſanguinis, & aſſimilabilis nutrimenti jure potitur: bene ſe habent ſingula: At ſemel ab Archeo repudiatus, mox quoq; ut indolem exoticam: ita & ſaporem aſſumi, dierumque agitatione malignitatis gradus variat. Eſt nimirum iſtud acre, amarum acerbumque, de quibus Senex per ſua oracula quæritur, omnes propemodum morbos ſcaturire. Hoc enim, licet in quanto, puſillum in pondere, leve, & viſu vix perceptibile; eſt vera tamen morbi occaſio. Morbus autem penitius ſedet: nempe in initiis vitalibus, magiſque activis, ac imperativis, quàm quæ excrementa vocantur. Omnis namque morbus ſeminalis, cauſaque occaſionali fotus, ut ab ente, immediatè ſenſitivo, & concupiſcentiæ ſubjecto, paſſionibus, perturbationibus, atque inordinationibus pleno incepit: ita quoque non in alio ullo ſedet quàm in motuum omnium fonte, principe, ac rectore. Senſim tamen non unico malignitatis telo certat, quin contaminata ſui mora, ipſam quoque oppleat partem,

partem, ſaltemque vitæ continuitate ac communione orbet: ſi inſuper ſuæ impreſſionis noxa non gravet: vel ſimilari in parte hauſtô fermenti tabo, extinctionem non minetur.

83. Morbus ergo de materia Archei incipit, quatenus per Ideam exoticam in nos furit ex concepta injuria, quam cauſas occaſionales feciſſe ſibi æſtimat. Actio autem concomitans, reſultansque ex efficientis propria exorbitatione (ut cephalalgia, delirium, &c.) ſymptoma eſto. Quicquid verò de morbo patratum manat, ſive ob dolorem, ſpaſmum, partium regimen, vel actionem fermentalem; ſi in ſui radice realiter id ſubſiſtat, eſt id morbi productum.

84. Productorum verò quædam ſunt ultimati effectus, à morbo relicti, ut ſcirrhus, vel hydrops à febri. Vel in fieri eſſe, proſiliunt, ut mictio mucilaginis calculoſis. Quæ nec propagationem alterius mali, ut nec morboſæ materiæ, vel deinceps productorum meditantur. Hæc iterum ſunt ſimilia ſuis patrantibus, quippe quæ à fermenti contagio ulterius ſerpunt: prout ſcabiei, lepræ, lui veneris, &c. familiare eſt. Alia verò intrò progrediendo, ſe penitus dilatant, generantque modo anomalo. Uti Apnœa, convulſio, &c. ex utero, ſtomachove. Sicque tormina ex acidis facta, diarrhœam, hæmorrhoides, dyſenterias, aliaque id genus mala proferunt. Imò quieſcente morborum ſemine, per intervalla, ex occulto Archei ſeminario, aliquid inſuetum atque diſcontinuum germinatur. Quale Caducus, Podagra, Mania, &c.

85. Profectò in his omnibus eſt manifeſtus Scholarum error, docentium totam naturam regi à rectore, ſive intelligentia creata non errante, noſcente omnes fines, & propter hos, agente optimo modo. Siquidem indubium eſt, quin vulnus poſſet ſolidari, abſque labiorum tumore, dolore, pure, & inflammatione: quin ſpina queat è digito, majori compendio excuti, quàm quòd digitus proinde in purulentum apoſtema ſurgeret. Nam leporis pinguedo uncta, ſpinam una nocte extrahat: non deſunt Archeo modi, quibus idipſum ſecurè, ac citò peragat (prout in quibuſdam facit ſponte) niſi Archeus noſter, quibuslibet ſubjectus paſſionibus, quaſi pueriles indignationes conciperet, de minima corporis læſione. Nec mirum itaque, quod ens naturæ ſublunaris, nullatenus juſtitiæ ſe ſubdens, inordinatis paſſionibus ſuis ſuccumbat: cum & totus homo, cui mens præſidet intellectualis, juſtæ rationis orbitam in multis excedat.

86. Illud demum notabile, quod in artis operibus, efficiens ſit ſemper extra: Illiuſque errore deceptæ Scholæ neſciverunt, in naturalibus ac ſubſtantialibus generationibus, agens eſſe internum. Idcirco enim naturalium cauſarum catalogo, efficientem, ut externam relegarunt. Imò neſcitum eſt, ambas naturalium connexas cauſas (ut ſuo loco demonſtravi) non differre ab ſuo effectu, niſi fluxus prioritate. Quæ res decepit, quotquot per artificia naturam ſimilitudinarie ſunt contemplati. Neque enim alibi cæcutitum amplius, quàm dum iſtam ſuæ ſpeculationis inconcinnitatem, in morbos introduxere. Nam non ſolum artificialia, ſeminalibus fecere paria, theoreticè: quin etiam conando ſanare, totam medendi praxin, contrarietatibus magna conſpurcarunt falſitatum confuſione.

87. Putatum eſt enim, producere & generare eſſe prorſus eadem. Dum interim generans dicit, aliquid de ſui ſubſtantia proferre: Producit verò is, qui activa ſaltem copulat paſſivis, licet de ſuo contribuat nihil. Facit etiam, qui quomodolibet quicquam agit.

88. Porrò ſæpe etiam admiror, quod dum Scholæ ſanationis beneficium in ablatione cauſarum conſtituant, quo pacto potuerint Intemperies intra morborum ſeriem collocare; cum calidus, atque notiſſimus morborum repente, atque ſua ſponte in frigus labatur, & valeamus confeſtim caloris intemperantiam, pro lubitu amoliri, abſque febrium ſublevamine. Dein, cum cauſam vitalem, in morbis enormonticam, nunquam ſuſceperint pro efficiente morborum; non niſi de cauſa occaſionali auferenda ſtatuerunt. Nam Archeus, licet ſit vera & immediata cauſa, tam ſecundum materiam (quam vitiatam, & de ſinu ſuo profert) quàm etiam ſecundum Ideam ſeminalem, atque efficientem, tamen Archeus ſui ablationem non indicat. Contra verò Scholæ agunt, dum phlebotomo, purgativis, omnique demum medio, vitam muniente,

ſuas

ſuas moliuntur ſanationes. Qua autem id baſi ipſæ viderint.

89. Porrò in morbis eſt natura ſtans, ſedens & jacens. Natura ſtans ſuis ipſamet medetur morbis, ſpontanea bonitate: ut febres ſalubres. Itemque quartana, quæ proprio naturæ ductu; non autem Scholarum adminiculis ſanatur. Et natura ſtans, mox quoque ambulare poteſt, quod ſolius eſt ſanitatis. Sedens vero natura, etſi ſua ſponte ſtare, atque tandem ambulare poſſit, ſurgere tamen cogitur, antequam ſtet, atque ideo ſurgit difficilius. Quod ſi verò tentetur remediis inordinatis ad ſurgendum, è ſede proſtratur, jacetque humi, nec inde parum conquaſſata dolet, & qnandoque ex lapſu ſuccumbit. Imò etiam dum multi, ne male valeant, utuntur conſiliis, quæ ſenectutem & mortem accelerant plerumque, ac non rarò etiam privant vita. Aſt natura jacens, nunquam ex ſe ſurgere poteſt; ut Lepra, Caducus, Aſthma, Calculus, Hydrops, &c. Nec imò ſat eſt ſurgere: nam niſi nervi firmentur, facilè recidivant.

90. Porro Hippocrates Medicum vult naturæ duntaxat miniſtrum: naturas autem ſui ſolius medicatrices. Idque ſuo ſic ſeculo juſſit. Alioqui naturæ jacentis eſt Medicus patronus, atque herus. Qualem ſi Senex nondum agnoverat: multo certe minus ſchola ethnica poſtera, in huncuſque diem.

91. Poſtremo cadavera diſſecantur, quod fit ad excuſandum excuſationes in peccatis. Vix namque poſt mille annorum Anatomen, moderni aut melius morbos agnoſcunt, aut felicius abigunt. Gaudent quidem imminentem in parte cujuspiam corruptionis notam offendiſſe, infida illorum ſubſidia, impoſſibilitatis clypeo tegentem. Mundo ſcil. ſic imponitur alto ſupercilio. Neque enim iſta corruptio ante biduum ibidem erat, etſi locus doleret dudum ante: tantum abeſt, quod medentem, tempeſtive aceerſitum excuſet; quin potius ejusdem culpam pandat: qui ſcil. alligatum excrementum opportune diſcuſſiſſet. Nihil enim partium continentium deſtruitur in vivis, quin vitæ commercio prius ſit orbatum. Quin etiam nec poteſt vitæ balſamo dudum privari, nec pars demortua multas exſpectat horas, in corporis tepore, quæ non pariter feſtinanter putreat, fæteat, atque totum in ſui conſpirationem trahat. Liquet itaque inde, quod corruptio, in diſſecto cadavere obvia, paucis ſit horis ante facta, paucisque ante obitum diebus inceperit. Vomicæ enim, malignis conciliabulis excitatæ in pulmone, morborum quidem continent ſemina; at partium internarum morbificatio, obitus diem non multis paſſibus anticipat.

92. Admirandum ſaltem unice, Scholas quidem agnoviſſe ſpermaticum alimentum, quo immediate nutrimur: utpote, quod in quatuor humores partiuntur ſecundarios: neſciviſſe tamen, eoſdem non rarò in via digeſtionum degeneres fieri, atque multorum morborum occaſiones. Verùm quod in vitiis cutis tantum hepar culpam luat immeritam, id ignorantiæ plenum, ac commiſeratione dignum.

93. Unico tandem adhuc argumento Chriſtianos Medentes alloquar. Nimirum fidei eſt: Quod Deus non fecit mortem pro homine; Quia Adam ex creatione erat immortalis, & morborum expers. Nam de vita longa expoſui, quomodo morbus, ac mors, ad eſum pomum, tanquam effectus ad cauſam ſecundam, introierint in naturam. Itaque hoc loco commonefeciſſe ſat fuit: concupiſcentiam carnis, à transgreſſione ortam, peperiſſe quoque carnem peccati: ac proinde naturam corruptam per concupiſcentiam, produxiſſe morbum. Optarem itaque, ſcholæ aperiant colligantiam & connexionem cauſalem, inter vetitum pomum, & elementa, vel horum complexiones: ſive interim ſpectentur tanquam cauſæ morbiferæ; vel tanquam morbi ipſi. Doceant nempe. Si corpus humanum, à prima ſui creatione, conſtabat miſtione quatuor elementorum: quomodo naturaliter ipſæ cauſæ ſecundæ, ſ. commiſta elementa quæ nunquam alias præliatura fuiſſent, per ſolum pomi eſum, diſruptis pacis vinculis, & naturæ humanæ repagulis, demum hoſtilitates, omnemque tyrannidem exercuerint. Quid inquam pomo commune intercedit cum elementis conſtitutivis noſtri? Quod ſi hoc miraculosè ac ſupernaturaliter factum, quod peccati pœna, mors facta ſit. Ergo Deus feciſſet mortem efficienter: homo tantum dediſſet occaſionem ad mortem.

mortē. Sed hoc eſt contra Textum: imò & contra rationē. Utpote mors cùm belluis facta eſt initio, prout & hodie cuiq; ſua obtingit, i.e. Curſu naturali, nexuq; cauſarum ad effectum. Neceſſe eſt ergo juxta fidem, quod mors irrepſerit naturaliter in naturam. Adeo ut homo factus fuerit mortalis, per modum brutorum. Certum eſt namque ad eſum pomi, introductam eſſe brutalem carnis concupiſcentiam: nec aliam demum ſcientiam boni & mali introductam legimus, ſub apertione oculorum deſignatam, quàm quod ſcirent ſe eſſe nudos, & ſuæ ipſos tum primum puderet nuditatis. Quocirca dudum obſtupui, ſcholas præfatum textum examinaſſe nunquam, ut habitudinem cauſæ morbificæ naturalem ad effectum explorarent. In quocunque die comederitis de fructu vetito, morte moriemini. Quod non quidem ſumendum eſt, ac ſi Deus dixiſſet per modum minarum: Si comederitis de ligno vetito, ego vobis creabo aut faciam mortem, morbos, dolores, ærumnas, &c. in pœnam peccati. Sive per condignam maledictionem indignationis meæ, vos & poſteri veſtri moriemini. Iſta ejuſmodi interpretatio namque repugnat bonitati divinæ: quod pro peccato duorum parentum maledixiſſet æqualiter omnibus poſteris, irrevocabili maledictione ſuæ indignationis: qui poſt perpetratum peccatum & diluvium ipſum, benedixit promte Noacho, per Creſcite & multiplicamini, &c. quapropter verba illa: Morte moriemini; admonitionem paternam continebant. Quod ſcilicet per eſum pomum contraherent omnimodam naturæ impuritatem, tanquam ex cauſa ſecunda, ſitam videlicet in concupiſcentia carnis peccati. Aſt cum ejuſmodi concupiſcentia nequaquam conſiſtat in qualitatibus elementalibus: ſat liquet etiam, quod morbus & mors non connectantur ut effectus elementis, horumque qualitatibus. Sed concupiſcentia carnis, ut unicè Archeum infectabat: ita & eundem unicè quoque reſpiciebat. In Archeo igitur omnis morbus ſibi deinceps ſtabilivit, ac invenit hoſpitium unicum, & immediatum. Adeoque & hinc Archeus totus eſt factus irregularis, inordinatus, impetuoſus, & immorigerus. Quippe qui exinde ſibi fabrefecit imagines & ſigilla inordinata, cum deperditione propriæ ſuæ ſubſtantiæ, tanquam illius ſigilli ceræ. Imagines enim primùm quidem mera entia mentis, incorporalia; ſed mox ubi in corpus Archei ſunt impreſſæ, corpus ejus ſibi induunt: fiuntque entia potentiſſima, ſeminalia, dominæ ſigillares, magiſtræ, & architectrices quarumcunque paſſionum, & inordinationum. Quod tractatu de morbis poſthac clariùs elucidabo.

94. Tandem poterunt adverſarii objicere. Perinde fore, ſive morbus cenſeatur Diatheſis, intemperiesve primarum qualitatum, vel ametria humorum, vel demum ſive vocetur indiſpoſitio, vel confuſio: Itemque quale eſſe, ſive cauſa morbifica, vocetur occaſionalis, vel morborum cauſa materialis, interna atque conjuncta. Siquidem unica utrobique naturæ atque Medentum eſt intentio, circa ablationem illius materiæ, pro ſanitatis conſecutione. Itaque me non moveri niſi inutilem rixam, de nomine. Reſpondeo negativè, & quidem, quia utrumque ſuppoſitorum eſt falſum. Nam quoad prius, id enim manifeſtum nedum continet elenchum non cauſæ ut cauſæ, & non entis pro ente. Verùm inſuper inde ſequitur clades, & nex mortalium. Nam eo ipſo, quo adhibetur remedium ad corrigendam intemperiem, diſcraſiæ, aut diſproportionis humorum (rerum quippe non exſiſtentium in natura) ſaltem inficiari nequeunt, nobis diſputationem eſſe de rebus; non autem de ſolo nomine. Ubi videlicet morbum pro cauſa, aut viciſſim accuſant, curant, aut ſanare ſuſcipiunt. Res inquam vanas nunquam poſſibiles attrectant, tanquam ſi coram eſſent. Dein & falſum obtrudunt. Quia ſcilicet nusquam dixi, nudam confuſionem vel indiſpoſitionem Archei eſſe morbum; ſed affirmo materiam immediatam ac internam morbi, deſumi ex mole ipſiusmet Archei. Efficientem verò, impreſſam ideam ſeminalem voco, à perturbationibus Archei natam. Quod autem alterum ſuppoſitorum attingit. Procul quoque invicem diſtant, cauſa occaſionalis, ſive incitativa, à cauſa continente interna, ſive

ipſo corpore morbi. Per exemplum: Adeſt cauſa occaſionalis intermittentium, extra paroxysmum. Quod non eſſet, ſi cauſa occaſionalis eſſet ipſa febrium materia interna. Vidi nempe centenos aliquot curatos, à variis morbis, per appenſa quædam ſimplicia, citra ullam materiæ occaſionalis migrationem. Natura ſcilicet reliquum ſatagente. Tertiò, morborum acceſſus ſæpe terminantur, præſente atque permanente cauſa occaſionali. Id autem præſente continente, & interna morbi materia, eſt prorſus impoſſibile. Sunt demum morbi, quibus nulla eſt materia occaſionalis. Quibus tamen ſub periodum ſua excutitur materia connexa, velut ignis è ſilice: non habentes, inquam, aliam ſibi occaſionem præter inpreſſiones ideales. Qualis eſt Podagra, Caducus, Mania, Aſthma, &c. Quorum ſcilicet perfecta ſanatio conſiſtit in characteris ſeminalis, & incorporei fermenti ablatione, non item in materiæ cujuspiam ſequeſtratione. Sic namque odor aliquis per nares hauſtus, multos ſtrangulavit, absque aporrhœa materiali ad uterum miſſa. Utut ergo luctentur mecum, deprehendent, ſecumque fatebuntur, antehac neminem ad morborum cognitionem perveniſſe, cæcutitumque hactenus in ſanando. Sit veritati venia. Sat fuit ergo mihi, demonſtraſſe morbos in nos ſuum ducere exercitum, per ignorata ſeminaria, & initia inviſibilia, juxta illud antiquum: Quod omnis directio ſublunarium dependat à mundo inviſibili. Hinc factum eſt, quod tametſi ſub incertis tentaminum curis ſæpè ſiluerint morbi, atque eſſe prorſus deſierint: hactenus tamen nil actum ex præcognitione mediorum, ac finium, in morbis ſtantis, aut ſedentis naturæ. Quia & perſæpe ſua ſponte atque ultro ad terminum metæ decurrunt. At in morbis jacentis naturæ, nil præter deſperationes incurabilium miſerorumque ejulatus, auditum hactenus. Quæ igitur de natura morbi prælibata ſunt, prolegomena ſumto ad illa, quæ de morbis mox dicenda reſtant. Ubi ex profeſſo morborum omnium cauſas in puncto unitatis attingam. Obiter hic tantum propinans, in naturam depravatam atque impuram, eodem nunc planè modo morbos defluere, quo olim primum inceperunt fabricari, atque manare. Atque iſtud Scholæ non inficiabuntur, Ethnicos latuiſſe, ac ſequaces illorum.

95. Poſtremò nuper ad nos venerunt morbi novi, & antiqui; deinceps vix amplius reſpondent ad nomina, & deſcriptiones Avorum. Quia ſigna & proprietates alienas induerunt, quibus larvati incedunt, ac medentibus ſub antiquorum præcepto imponunt. Conjicio enim inde ſummam fere morborum perniciem futuram: atque adeo & hinc tanto propinquiorem fore Dei miſericordiam mortalibus. Placuit nempe Altiſſimo, Paracelſum transacto miſiſſe ſeculo, qui medicaminum altiores præparationes, quantum licuit, mundo proponeret. Hodie verò deindè, etiam morborum cognitionem aperire dignatus. Quapropter propediem exſpecto venturum alium, cujus non ſum dignus eſſe diſcipulus. Neque enim ideo ejusdem adventum me exſpectare permiſit Altiſſimus, qui me ejus ebuccinatorem præmiſit. Siquidem penes ipſum omnis ex æquo morbus ſua inveniet remedia ſub unitatis tono: cum intuitiva morborum ac remediorum ſcientia. Rogo Deum ter optimum maximum, ut eundem præſervet ab arrogantiæ vanitate, & morte repentina, ab oſoribus minitata.

IGNOTUS HYDROPS.

1. *Tandem oſtendit Author eandem inſcitiam Hydropis eſſe, quæ aliorum.*
2. *Diſtinctiones nominum Scholis uſitatorum.*
3. *Primùm circa cauſarum occaſionalium differentiam cum Scholis luctandum.*
4. *Damnoſa ignorantia Laticis.*
5. *Error Scholarum digito monſtratur.*
6. *Crudele remedium.*
7. *Opinio ridicula.*
8. *Comitantia abſurda aliquot.*

9. Hiſto-

9. *Hiſtoria.*
10. *Anatomes abſurda.*
11. *Hiſtoria aliquot notabiles.*
12. *Examinatur radix graminis.*
13. *Titubatio Scholarum ut labantur.*
14. *Octodecim argumentis reſpondet Author.*
15. *Ruminatur cauſa occaſionalis.*
16. *Probatur cauſa occaſionalis.*
17. *Notatur Paracelſus.*
18. *Remedium è mercurio ſecuriſſimum à Paracelſo deſcriptum.*
19. *Notabilia aliquot.*
20. *Deſcribitur Hydrops per cauſas, perquè, novendecim theſes.*
21. *Objectio Paracelſi refutatur.*
22. *Virulentus furor Archei renum.*
23. *Salvatur axioma.*
24. *Incuria Scholarum admiranda.*
25. *Author indagat quædam occulta.*
26. *Examen rei, quæ Matheſi repugnare videtur.*
27. *Laticis diſcrimen ab urina.*
28. *Neglectus uſus renum peperit Hydropis inſcitiam.*
29. *Quæſtionis novæ dilucidatio.*
30. *Furor renum, cauſa Hydropis efficiens.*
31. *Modus fiendi in Hydrope.*
32. *Probatur per ſanationem ſpontaneam.*
33. *Quid efficiat abſtinentia potus in Hydrope?*
34. *Sitis nullatenus exſiccat Hydropem.*
35. *Quomodo abſtinentia potus ſanaverit Hydropem?*
36. *Omnis ſitis oritur à rene; non autem ab hepate, ut ab exilibus venis, juxta Scholas.*
37. *Ignorantia cauſarum Hydropem neglectum reddidit.*
38. *Vanitas* Hydragog*orum.*
39. *Remedium* Hydropis.
40. *Notabile de bryonia.*
41. *Regimen renum hactenus ſtetiſſe ignotum.*
42. *Definitio* Hydropis *per cauſas & modum fiendi.*
43. *Tympaniæ examen.*
44. Hiſtoria *probavit ad nares, quæ dicta ſunt.*
45. *Vanitas carminantium.*
46. *Cur Paracelſus fimos ſuadeat?*
47. *Commendatur Mercurius.*
48. *Hydrops ſpurius & novus.*
49. *Præcipioli præparatio, & arcanorum Hydropis remediorum.*
50. *Arcana univerſalia, & pacifica, potentius adhuc operantur.*

DE febribus Tractatum dedi; Cumque non rarus Hydrops ſit malignarum febrium metamorphoſis, viſum mihi erat, Tractatum Hydropis febribus ſubnectere. Tamen dein, cum cernerem, Hydropem ſolvi per renes, dubitavi, an potius poſt Tractatum de Lithiaſi conſiderandus Hydrops eſſet: An verò per modum exempli, ſubjungerem tractatui de morbis. Siquidem ſi defectu lotii tumeat venter, itaque ad oblivionem renum referendus Hydrops videbatur. Sed Calculus expulit Tractatum Hydropis: ſingularem ergo ſibi fecit. At minùs de ordine ero ſolicitus, modò propoſitus mihi ſcopus ſanationis cum fructu attingatur. Palam feci neſciri cauſas Febrium, Lithiaſis, Apoplexiæ, Paralyſis, Lethargi, Lepræ, Spasmi, Peſtis, Icteri, Colicæ, Diarrhœæ, ſimiliumq; aliorum. Tum deniq; jam abſolvi demonſtrare, eandem inſcitiam circa morbi cognitionem in univerſali. Nunc porrò idem circa Hydropem velut plurium morborum hæredem contingere, oſtendam.

2. In Scholis triplex obſervatur Hydrops, Anaſarca nimirum, Aqua intercus, quamque Leucophlegmatiam dicunt, quaſi è pituita oriundam, eamq; plerumque cum œdemate topico confundunt. Aſcites dein ſequitur, qui proprii eſt etymi Hydrops, in ventre, & cruribus ſubinde manifeſtus. Atq; tertius eſt Tympanias, ſive ventoſus Hydrops, ſolo ventre concluſus. Quia ſcilicet ex flatu ſolitario, vel pauculæ ſeroſitati miſto, utq; non ſecus atque aqua, abdomen diſtendat, atque tandem miſerè præfocando trucidet. Rarior atrociorque eſt Tympanites Aſcite, facileque ab initio, ab Aſcite diſtinguitur. Quod patiens, in latus revolutus, non ſentiat aquam fluctitare, prout alioquin id in Aſcite eſt manifeſtum. Enimvero Authores vix diſtinguunt Anaſarcam ab Aſcite, cauſis vel loco, præcipuè dum hic incipit circa malleolos, eodem cum Anaſarca, & œdemate, ſeminario loco.

Quæ ſi altius in ventrem ſubeant, tum Aſcitem nominant, ceſſante œdematis & Anaſarcæ appellatione: ſicque ſolus gradus ſpeciem morbi in ſcholis variat. Sin verò totus habitus, velut ſumto veneno, turgidus appareat, ſtatim pituitam crimen feciſſe putant, & Leucophlegmatiam dicunt. Quare Aqua intercus, ſolo videtur gradu ab Aſcite iterum diſtingui, ideoq; amborum unicum fontem hepar accuſarunt.

3. Cum Scholis ergo loquar de cauſis occaſionalibus: quippe cum ignorantia cauſæ efficientis immediatæ, hactenus Hydropem ignotum fecerit in nobis hoſpitem. At nunquam potui capere, quod jecur cauſa foret Hydropis, ſi totus Hydrops ſolvatur per urinam: adeoque non peccat hepar, generando urinam (quippe quæ eſt conſtitutionis naturæ noſtræ productũ naturale) quantum renes peccant, non emulgendo eam. Quapropter vitium potius in Rene mihi ſubſiſtere viſum, quam in hepate. Adeoque totus vel ab initio ſcholis deficio, in ſeminario, atque fonte Hydropis. Nam quod pituitam in Anaſarca, Leucophlegmatia, œdemate, & cacochymia culpent, non videtur id Aſcitem tangere, quem ex accumulata urina, vel ſanguinis quodam ſero naſci putant. Cum revera totis principiis urinam (quam ſerum cruoris quoque indigetant) à pituita, plenis buccis diſtinguant. Dum ſcilicet urina, ſui origine excrementum ſit: pituita verò dicatur cruor, nondum ad maturitatum coctus. Hæc enim ideo in cruore per totum natat (ſic enim jubent) hujusque pars integralis eſt. Ubi interim urina, ſeroſus latex, & excrementum, nunquam nutritioni aptum aut dedicatum fuit. Non eſt enim jocandum in principiis Medicinæ, in tegulis, in cauſis morborum. Siquidem de pelle humana, de evertendis familiis, imò & de damnatione animarum agitur ſeriò. Non eſt enim perinde, Hydrops ex pituita, vel ex urinali liquore pendet, & utrobique vitium unius hepatis accuſaſſe. Segniter enim atque ceſpitanter progreſſum in morborum indagationibus, dum unius hepatis intemperiei, fortè ducentos morbos referunt. Interim oblitæ modi fiendi & mittendæ pituitæ, aut lotii ad abdomen, & non alio peregrè.

4. Autumarunt itaque aquam Hydropis eſſe meram urinam, vel metamorphoſin pituitæ, inaudito hactenus modo, liquatæ in urinam. At ſaltem laticem ignorarunt, inter principia Phyſiologica, ab urina diſtinctum. Perinde enim ut cibus ſtercus non eſt, licet hoc ex cibo poſtmodum fiat. Ita nec latex urina eſt.

5. Porrò, Hydropem univerſaliter tantum ex errore jecoris oriri, ſic in confeſſo eſt, quod cum quondam ſcripta conſultatione cenſuiſſem Comitem Deſtaires ſive Stegrium, laborare Hydrope pulmonis, à ſiniſtro mediaſtino, in tumidum brachium diſtento, Archiatri paradoxũ hoc meum cachinno exploſerunt, quod ſedem Hydropis extra jecur quærerem. Attamen cum à morte pectus ejus aperiretur, fortè binæ ſitulæ aquæ profluxere, quæ inter ſiniſtrum mediaſtinum, & thoracem, in brachium & digitos excurrerat.

6. Anaſarca ergo, cum eſſet velut minor ac incipiens Hydrops, per aperitiva in jecur dilata eſt. Itemque reſiduum, album phlegma, crudiorem cruorem, urinam, & ſerum hydropicum (quatuor iſta confundunt hoc loco) unica à potù abſtinentia capitali remedio, exſiccatum iri ſperant.

7. Veſpere enim cernunt tibias tumidas, mane gracileſconcidiſſe. Ajunt ergo, cruorem dormiendo concoctum, abſumtum autem, vel conſumtum dein in alimoniam, nec audent aſſerere, nec dicunt quò abierit. Neque etiam auſint dicere, tam parvo corporis, & durationis ſpatio tantumdem pituitæ in cruorem verſæ, per inſenſilem cutis tranſpirationem, è tibis abactum, ſi non pari proportione, unius ac ſingulæ noctis, & totius corporis, duas ſitulas cruoris conſumtas indies adſtruxerint.

8. Adiguntur ergo fingere, cruorem crudiorem, ſive phlegma, jam ſemel in habitu tibiarum extravenatum, circa malleolos recoqui in probum cruorem, extra officinam ſanguificationis, atque jecoris dominium. Id eſt, Exotico agente, atque organo inidoneo, ſemel extravenatum coctumque cruorem demum recipi in gratiam, retrogradi inſpirato motu in venarum oſcula, & muniis vitalibus parem aſciti. Sed quorſum tantum operæ inſumunt, in exſiccanda Hydropiſi, ut vix poſſibilem unius anni abſtinentiam à liquidis

quidis imperent. Si hydrops unius digeſtionis hepaticæ ſit vitium? Cur inter morbos, humiditate ſola peccantes, referunt, quod digeſtioni ſemiplenæ adnumerandum erat?

9. De jecore enim primum diſputabo, ac ſub eodem parergo, cauſam occaſionalem hydropis detegam. Vidi ſimplex quoddam inſipidum (nec ullatenus manifeſtandum) à Medente exhibitum in ſuſpicione calculi renum, ſuſpendiſſe urinam per octiduum, & usque in mortem, quæ mox ante obitum ſolveretur, atque tum ſtragula permejeret. Aliud ſimile morbus peperit. Siquidem nec in uretere, aut veſica, ullum obſtaculum apparuit à diſſectione. Habebat autem Renem ſiniſtrum triangularem, ab omni obſtructione & calculo indemnem. Dexter vero Ren, illi planè erat monſtruoſus, & vix avellanæ magnitudinis. Non impedito ergo Rene ſiniſtro minxerat 76. annos.

10. Itaque inſons hepar eſſe in hydrope, meas experientias narrabo. Quia enim Scholarum placita minus mihi ſatisfacerent in hydrope: idcirco ſoleo, adhuc juvenis, etiam non vocatus, accurrere ad hodropicorum diſſectiones, ut hydropis natalitia examinarem. Cogitabam enim: Quorſum jam à bis mille annis Anatome, ſi hodie non ſit felicior hydropis ſanatio, quam olim? Quare enim cadaverum laniones ſimus, ſi à veterum erroribus non diſcamus? Si non emendemus præterita? Cum præjudicato enim ad Anatomen confugimus, loculosq; hæredum emungimus, ſi cauſas mortis non inſpicimus, ut ſanationes diſcamus. Siquidem diſſectio nil prodeſt mortuo. Hæredes quoque non expendunt pecunias, ut mortuo per Anatomen medeantur; multoque minùs; ut eundem vulnerent, ne forte reſurgat. Nec etiam ut ſanare alios diſcant, qui mederi nolunt. At ſolum pro medente aperitur cadaver, utque addiſcat, hæres didactron ſolvit. *Sic vos non vobis fertis aratra boves.* Medentes autem cum vix amplius diſcere ſperent, adſtant, nares obtundunt, ſperantque hæredum expenſis, plerumque necis notam evadere.

11. Jurisperitus, poſt diuturna tormina, obiit hydropicus. In diſſectione vero vidimus ejus hepar, absque labe. Anglus mihi vicinus eſu porcelli aſſi ſatur, in diuturnam diarhœam, mox dein lapſus in hydropem, obiit, diſſectusque, viſum ejus hepar innocuum. Huc ſpectat etiam Tragœdia Comitis Stegrii. In autumno anni 1605. ex Anglia Antverpiam rediens, reperi aliquot centenos, poſt malignam atque popularem febrim, hydropicos: multos ſanavi, multique ſub infauſtis aliorum tentaminibus interim perierunt. Populus autem iſte perſuaſum ſibi habet, niſi omnis aqua è cadavere hauriatur, in proximum hæredem hydropem migraturum: adeoque ſoliciti ſunt de diſſectione, Et certò affirmo, quod neminis hepar labefactatum reperirem. Civis quidam dudum inter nothas coſtas doluit, nec citra dolorem reſpirabat, tentatis medentum conjecturis tandem hydropicus obiit: jecur autem absque noxa viſum fuit. Fiſcalis Brabantiæ, à mictu cruoris repentino, dudum per medicos agitatus fruſtra, ideoque ad fontes ſpadanos à ſuis ablegatus, rediens, cœpit duritiem ſiniſtro abdominis latere ſubter coſtas oſtendere, tumuitque inde tibia illius lateris. Archiatri verò, atque Lovanienſes, etſi urinam illius ſanis ſimilem cernerent, indicarentque inde ejus hepar inſons: non deſtiterunt tamen à continuo uſu ſolutivorum, deoppilantium & diureticorum: imò chalibem contra hepatis obſtructiones, diverſimodè larvatum, propinarunt, tandemque immenſo abdomine, hydrope periit. Nec enim ſe tardè vocatos dicere, excuſationi locus, qui ab hora cruentæ mictionis adfuerunt. Diſſecto autem ejus cadavere, fuit hepar inventum inſons; ſed Ren ſiniſter grumo cruoris extravenati (qualis farcimini elixato ineſt) intumuerat, & juſto major. Tribunus militum, à dyſenteria tandem pacata, hydrope extinctus, cujus hepar tamen absque labe, utut ſcholæ ringantur. Mercator quidam quadrimeſtri Colica, lecto affixus, in hydropem incidit; diſſectus verò, jecur citra culpam habuit. Sexagenaria, noctu audiens fures ad cancellos, ſurgensque, ventrem ſupra os pectinis in angulum menſæ impegit. Primum enim doluit; dein menſtruum erupit, (ut putabat) quod etſi paucum, non fierit tamen, niſi ortu hydropis, & in tympani majoris molem excrevit. Diſſecta

autem, hepar incontaminatum præbuit. Alia anus, crudeliore marito vexata, poſt inordinatum menſtruum, periit hydropica, ac hepar inculpatum oſtendit. Ancilla quædam lotas telas ſupra ſtaturam altius ſuſpendens, lapſa in uteri profluvium, tandem hydrope obiit, nec reum hepar ſpectantibus obtulit. Sacellanus Bruxellenſis ætatis. 31. annorum, conqueritur apud me de anguſtia anhelitus: tibias oſtendit inflatas, & ventrem tumidum. Dicitque ſibi ſcrotum ad capitis magnitudinem tumidum. Videbam enim, quod vultum punctis rubeis velut vibicibus maculatum haberet. Miſſam adhuc celebrabat, cum difficultate tamen: mox triduo abinde repente moritur. Disjectus autem venter repertus absque aqua. In pectore verò multis cruor illum præfocaverat. Adeoq; venula diſrupta anhelitum difficilem fecerat, ſimulque hydropem mentiebatur. Ubi autem ruptura venæ, lacera magis, cruorem profudiſſet, virum ſuffocavit. Hydropicus quidam & unicus mihi viſus, bullam nigram & fætidam in cavo hepatis oſtendit. Barth. Cabrollius Anatomicus Montiſpeſſ. ſe plurimos ſanaſſe hydropicos ait, per paracentheſim in ipſo umbilico prominente, idque in utroque ſexu. At ſanè, ſi error in jecore eſſet, non poſſet cum aqua per umbilicum emanaſſe. Vel jecur mortaliter contaminatum, reſtitutionem admitteret; Quod Scholæ non admittent. Quapropter memini, me ſupra bis mille hydropicos, etiam quorum lotium jam è cruento nigricaret, & tota nocte vix cochlear unum minxerant, in priſtinam ſanitatem reſtituiſſe, quorum hepar, ſi vel mediocrem (& non mortalem) culpam habuiſſet, fateor non illos ſanaſſem. Vidi quoque vulnerato inſigniter hepate, evaſiſſe, qui quanquam deinceps aeris procellas præſentirent, non tamen hydropem.

12. Vidi inſuper, quibus lenta febris ultimum diem clauſerat in quorum hepate lapilli ſuccreverant, non tamen hydropem monſtraverant. Boum hepati familiare, ſcatere lapillis, licet continuo paſcantur gramine. Undè ſaltem didici, radices graminis nequaquam tollere obſtructiones hepatis.

13. Dicunt Scholæ adhæc. Non fit ſanè hydrops ex viſibili hepatis corruptione, vel obſtructione; ut neque ex ſale ficti Jameni aluminis (ut alioqui viſum fuit Paracelſo) ſed à mera ejus intemperie frigida & humida. Sic nempe largum cruoris profluvium, quia adducit intemperiem præfatam, hydropem cauſat.

14. Atqui hic totus garritus, aniles fabulæ, & inanes fiſtulæ. Nam inprimis miſtionum ac temperierum nullitates ſat demonſtravi, non amplius repetendas. 2. Plures vidi, quibus tabes omnem cruorem evulſerat, ſic ut vix binæ unciæ ſuppereſſent, evulſis corde, pulmone, & hepate: hepar autem ſubflavi coloris, quia exſangue erat. His tamen nulla intemperies frigida & humida, ut neque fictæ matris ſuppoſitus filius hydrops. 3. Si multa Hæmorrhagia generaret intemperiem frigidam & humidam, id ſanè non aſſerunt ſcholæ fieri, niſi ob ablationem ſpiritus vitalis, qui ſolus cauſa eſt caloris noſtri. Cujus autem defectus, cum includat privationem, non poteſt inducere ens poſitivum, quale eſſet intemperies frigida & humida & Hydrops. 4. Itemque cum velint contraria ſub eodem genere; non poteſt calor vitalis (quem volunt reſpondere elemento ſtellarum) habere frigus elementale ſibi contrarium. 5. Inſignis hæmorrhagia neceſſario facit frigus. Ideoque ſi frigida intemperies, orta ab hæmorrhagia, eſſet neceſſaria mater Hydropis, ad quamlibet inſignem hæmorrhagiam neceſſariò adeſſet hydrops; ſed Conſequens eſt falſum: ergo & Antecedens. 6. Quin etiam, cum frigus ex hæmorrhagia ſit univerſale, non eſt ratio, cur potius abdomen, quàm pectus, aqua oneretur, quorſum nempe continuus aer inſpiratus frigus auget. 7. Si Hydrops filius illius intemperiei in hepate; unde ergo ſitis inceſſata? 8. Si expulſio aquæ in abdomen, ſit actio intemperati jecoris; cur ſua non utitur hepar expulſiva eadem, dum venæ lotio turgent, intercluſæ per exitialem calculum? 9. Item cruor hydropicorum, prout & urina, eſſent valde aquoſa, ſi Hydrops frigidæ intemperiei jecoris eſſet. Non autem eſſet urina adeo ſubrubens & cruenta.

10. De-

10. Denique inter Hydropem, & frigidam intemperiem, ab hæmorrhagia ortam, intercederet neceſſario cauſa poſitiva tertia à frigore: quam ſcholæ hactenus nominant, quia non entis nulla eſt indagatio. 11. Neque etiam ejusmodi intemperies, cum aqua ſalſa in abdomine, pariunt ſitim. Cum non ſitiant qui urinam ſalſam per omnes venas confertim detinent, in calculo utrimque renes obturante. 12. Si Hydrops ab intemperie frigida: nunquam ergo à febri, aut torminibus exſpectandus eſſet Hydrops, ſi cauſarum non ſit inuſta confuſio. Fruſtraque ad intemperiem frigidam pro Hydrope confugiunt, quia à cauſis etiam oppoſitis veniret æqualiter. 13. Omnis ſenex & decrepitus jam neceſſitatem Hydropis foveret. 14. Intemperies frigida cum ſimilis ſit in radice, morti, extinctioni, ſenio, atque privationi, Hydrops omnis contineret neceſſariam ſanitatis deſperationem, non ſecus, atque ejusmodi intemperies reſtaurationem negat. 15. Si jecur eſt jecur, & non pulmo, ob ſui elementalem contemperationem (ut ajunt Scholæ) adeoque ex unico ſemine, confuſa elementa ſingula vadant, vagenturque hinc inde, ut deſtinatorum organorum ſint conſtitutiva; Ergo jecur recedente ſua naturali temperie, deſinet eſſe jecur, eritque Ren, pulmo, aut lien. 16. Saltem membrum paralyſi ictum, non abſumeretur, ſed Hydrope quadantenus turgidum eſſet. 17. Tandem, ſi cruor reſolvatur in quatuor, aut tres humores iterum, undè vel naturaliter componitur, vel inſunt appoſiti, & commiſti in cruoris ſubjecto: nunquam cruor poterit in aquam hydropicam mutari. Cum hæc non ſit humor aliquis, ex conſtitutivis cruoris. Vidi tamen ruſticum, cui omnis aqua 12. horarum ſpatio per Circumforaneum ademta erat; irriſit enim me, mihi factus obvius; ſed ſequenti mane, priſtina ventris mole turgidus, extinctus eſt. Non enim ſenſim ſuccrevit Hydrops, prout initio ſui creverat; ſed ſtatim ad extremam tenſionem properavit, atque devenit. Obſervavi enim, quod caro ejus atque cruor, liquata in aquam, ad abdomen ſeceſſum fecîſſent. Nam unica illa die, in extremam maciem devenerat. Ergo caro & cruor jam in humorem hydropicum, ſive quintum migrabunt, per intemperiem jecoris frigidam. Condonarem fortaſſis, quod jecur refrigeratum deinceps frigidiorem cruorem (orbatus enim ſpiritu vitali, omnis naturaliter cruor friget, quia cadaver eſt) generet; ſed quod carnes, in aquam hydropicam, hepar frigidius liquet, id nulla ratione ſtabiliri poteſt. 18. Scholæ negare nequeunt, quin Hydrops quandoque ſolvatur per renes: atqui nulla eſt ratio, cur renes tam pertinaciter in mortem uſque ſe claudant, quia jecur juſto frigidius eſſet. Hæc argumenta intemperatis frigore humoriſtis, adhuc modò ſufficiant, ut ſalvetur jecur à peccato lethali.

15. Nunc aliqua de cauſa occaſionali ſuperaddam; Reſumam ergo factum noſtri fiſcalis, qui nil præter extravenatum, atque induratum in Rene cruorem, in diſſectione exhibuit memorabile, Hydropis, & mortis cauſam occaſionalem. Dum tamen calculus, Renem confertim opplens, non pariat Hydropem, imò etſi totus Ren occalluerit lapillis, ac præter pellem, nil parenchymatis reſervarit. Ergo obſtructio Renis ut talis, non eſt cauſa occaſionalis Hydropis; ſed cruor extravenatus. Sic namque Sexagenaria, ad menſæ angulum colliſa, Hydropem contraxit. Sic vulnerati in abdomine, & malè ſanati, hydropici fiunt. Sic cruor extravenatus, menyngi incumbens, vultum hydrope tumidum mox reddit. Sic tandem ingentia tormina cruorem extra venas profundunt, in ſpatium convexo inteſtino conterminum. Sic dyſenterici, ſicque potatores Hydropem induunt, quatenus aliquid cruoris in convexo inteſtini accumulatur.

16. Hoc autem didici in crani fractura, inque Hydopre pulmonis. Illic enim reſtitans cruor, totum caput & vultum velut Hydrope Inflat. Heic verò, circa ductum venæ arterialis conſtitiſſe cruorem animadverti. Nec enim forma puris cruor degenerat, niſi in cavitate carnis coctus; extra carnem verò in loco libero, cruor ſtatim grumeſcit, mox dein aridior factus induratur, fermentumque virulentum ſtatim concipit, undè Archeus

Hydro-

Hydropem ſuſcitat. Docuit me nimirum noſter fiſcalis, quod cruor extravenatus, & grumefactus, faciat hydropem ventris; atque inſuper, quod Ren ſit adæquatus artifex, patrator, exſecutor, & arbiter veri hydropis. Confirmavit id mihi quod ſubter hydropem Ren vix lotium faciat: & viciſſim quod excitato Rene, ad reddendum lotium, ipſe è ventre totum depleat Hydropem. Quapropter & aquam in abdomen relatam, Rene arbitro.

17. Vanum ideo eſt Paracelſi commentum, quod ſtella zedo, unicus ac ſingularis ſit architectus hydropis. Cauſa enim in noſtris penetralibus eſt, ac ipſis vitæ initiis, non autem tam procul petenda, & medenda eſt. Non eſt enim hydrops ſtellarum opificium, neque ſtellarum iſta eſt deſtinatio.

18. Nec refert, etſi Mercurius, ſeparatus mortuus à ſua vena, verè & perfectè curet triplicem hydropem. Mercurius enim, nomen analogon eſt fictumque, nec ſtellam deſignat; ſed metallum currens. Quid enim nomen metaphoricè fictum, ad fictum zedonis aſtrum attinet? Mercurius enim metallicus, nec aſtrum eſt, nec ſtellam necat, nec ejus operationem impedit, nec ſtellæ nobiſcum conjunctionem (ſi qua eſſet) diſligat. Stellæ enim meteororum occaſiones ſunt; morborum verò, duntaxat occaſiones per accidens. Primariæ enim ſunt cauſæ temporum, & Blas meteori; Secundariò verò atque per accidens corpora noſtra exagitant, morbos cieunt, vel maturant occaſionalem materiam. Cauſæ autem per accidens non ſpectant ſanationes; ſed præcautiones, potiſſimum ubi cauſæ per ſe penes nos operantur, proprio ſeminum ſuorum motu, ac deſtinatione.

19. Enimverò Ren ſiniſter fiſci cruore aridiore conſtipatur: ſiniſtra pars abdominis tenditur, & indureſcit ſtatim, ſoſpite dextera. Tumet quoque ſtatim crus, & fœmur deinde, ſiniſtro latere; Ideoque ventris tenſio, non ob aquæ quantitatem ſolum; ſed ab ipſo morbo membranæ tenduntur, non ſecus atque arteria, ſub pulſo duro. Tenduntur autem & contrahuntur membranæ, etiam ante copioſam aquam, ab eodem opifice, qui Hydropem gignit. Contrahit nimirum omnes membranæ poros, ne ventum vel liquorem tranſmittant. Cum alioquin in vivis (id eſt, ſanis) corpus ſit totum perſpirabile, & conſpirabile. Fiſcus ergò primum parum mejit, mox ſenſim Hydrops ingruit, incipitque illi à latere ſiniſtro. Ideoque ſtatim ab initio crus ſiniſtrum ab œdemate obſidetur, atque dein totum tumeſcit. Sed cur dexter Ren lotium non trahit, non tranſmittit, quod aliàs Rene uno, per lithiaſim obſeſſo, accidit? Duplex enim propterea Ren à natura, & ſimplex eſt Lien. Ut unus alteri ſubveniat? in ſuis moleſtiis, & excrementi proſcriptionibus. Imò & hinc ſat conſtat, lienem non eſſe cloacam, nec emunctorium. Ergo in cruore extravenato, detento, & condenſato, eſt fermentum excitativum, quale calculo deeſt.

20. Dicam ergo totam rei ſeriem, quatenus me mea obſervatio docuit. Latex enim ſcholis ignotus, quamdiu cum cruore in venis vel ad glandulas fertur, communi vita potitur, nec regulis hydraulicis paret. Surſum verò atque deorſum neſcit: quia non habet. Aſt extra vitæ conſortium ſemel rejectus, jam excrementi naturam ſubit, deorſumque properat, proprio gravatus pondere. Vilis itaque pretii latex eſt. Ideoque quoties unumquodque viſcus malè afficitur, ſtatim laticem negligit, eumque à cruoris ſui conſortio excludit: ſatiſque ſibi negotii in ſui tutelam reperit domi. Ergo latex ſemel alibi repudiatus, vitæque ſodalitio ſpoliatus, excrementi ſtatim indolem ſuſcipit: quia ſuam, ſibique nativam. 1. Hæc eſt cauſa Anaſarcæ. Vel præciſè loquendo, aqua non eſt Hydrops, ut neque ipſa Anaſarca: Nec ventus eſt ipſe Tympanites; ſed aqua in abdomine, & latex in Anaſarca, ſunt producta Hydropis. Ut ventus in Tympania. Hydrops ſanè interiore contubernio hoſpes recipitur, magiſque nobis intimus eſt, qui vitalia principia, facultateſque vitæ aggreditur, ante natam aquam: adeoque omnis morbus per cauſas occaſionales, immediatè vitalia alloquitur initia, in quibus tandem materiam & efficiens invenit. 2. Notavi dein, quandoquidem omnibus univerſim hydropicis pauca ſit, & ſaturati coloris urina, quod latex eſſet materia, ut urinæ, ita & Hydro-

Hydropis: nec enim formaliter urina; ſed hujus materia, antequam inde lotium, per aliorum commiſtionem,& fermenti urinalis ſuſceptionem fieret. 3. Intelligo autem in hydrope triplicem materiam. Primam nempe occaſionalem,qualem dixi cruorem extravenatum. Alteram deinde, quæ eſt ipſa aqua, ipſeque latex in abdomine: Qui eſt productum quoddam. Et tertia demum materia habet ſuum internum efficientem, in internis vitalibus principiis Archei Renum ortum. 4. Sicuti deficiente potu, nihilominus adhuc Renes urinam cruoris eliciunt, licet parcam. 5. Ita & in hydrope, urina eſt cruoris, non potus, non laticis. Renes actualiter hydropem concipiunt, fabricant, & continent. Abdomen verò, per actionem regiminis renum, diverſorium præbet, & Ren laticem, tanquam ſcenæ productum, eò mittit. Non enim,quatenus per aliud viſcus, latex furtim abripiatur: ſed ſolus Ren laticem proſcribat, ad loca ſibi ſubjecta. 6. Latex autem in œdemate & Anaſarca, minus vitæ conſuetudine primus, quam in Aſcite: etiam rurſus ſorbetur in venas, & ad Renes labitur, ut ultimam lotii determinationem ſubeat. 7. Aſcites regulariter ſanatur, ſi Ren multum & affatim minxerit ſponte, vel per remedium. Recidivam autem patrat: ſi non penitus ſublatus è Rene morbus. 8. Aqua intercus, retrogrado motu laticem trudit in oſcula venarum; inde per venas in Renes fugitur, & lotiotenus excernitur: cujus tantillum duntaxat per diaphæreſin exhalat. Ideoque abuſivè docent, laticem eſſe pituitam in œdemate, eamque recoqui in legitimum cruorem. 9. Itaque imperium & actio regiminis Renum ſe extendit nedum in renes, ureteres, & vaſa urinaria; verùm inſuper in cavitatem ventris, inter peritonæum, & muſculos abdominis: itemque in venæ cavæ divaricationes, ſe inferiores, usque & in pedes ac tibias. 10. Non ergo Renes cadere ſinunt laticem, proprio pondere; ſed verè mittunt, non ſecus atque verè iterum trahunt eundem, trans omnem venarum cruorem, dum ſcilicet ſanatur hydrops per mictiones. 11. Quinimò Ren ſemper cooperatur, & principaliter operatur, in fabrica hydropis; de neceſſitate igitur primariò afficitur: ſiquidem devius à finibus agendi. 12. Cumque Ren ſit principalis effector hydropis, quanquam aliud ſubinde membrum cauſam occaſionalem contineat. 13. Sanatio idcirco incipiens, vel inſtituta per ablationem aquæ, ſemper eſt ſubjecta recidivæ, & plerumque fruſtra tentatur. Quia nunquam ſanatio condigna inſtituitur ab ultimato agente. 14. Hydrops itaque Aſcites, ſemper eſt effectus immediatus Renum adeoque exigit ejusdem ſanatio reſtaurationem expulſivæ Renum, ſive defectus occaſionaliter ſuſcitetur, ſive demum in ipſo Rene conſiſtat. 15. Quapropter procul recedo à doctrina Scholarum, quæ præteritis neglectisque Renibus, continuò jecur aſpicit, eoque vota ſanandi dirigit. 16. Non eſt autem hydrops abuſus devius, ſive Archei exorbitatio in rene, occluſio ejus per calculum aut mucaginem; ſed vis quædam anodyna virulenta, in cruore extravenato, aut ſimili materia hoſpitata: cujus importunitate Ren primò ſui muneris obliviſcitur, habenas ſeparandi laticis abjicit: mox inde quoque furorem arripit, dum laticem in abdomen inordinato motu relegat. 17. Perinde ut dixi ante quod ob lotium ſimplex, Renem clauſiſſe, usque in obitum excluſivè. 18. Conſimilem ſcilicet meditor in hydrope, deviam qualitatem cruoris extravenati, cujus contagio occaſionali Ren ſui muneris fit obliviosus: cujusque veneni tempeſtiva ademtio Renem à ligatura, adeoque abdomen ab aqua liberat. Errorem enim à ſe commiſſum dum cernit Ren, probéque admonitus per juſtum medicamen, pœnitet ſeriò, ſorbetque iterum dimiſſum ad ſe laticem, & foras expellit. 19. Ergo verus hydrops Aſcites eſt in Renibus: Sive, ſolvere pertinacem feram Renum, eſt ſolvere hydropẽ: prout ſolvere cruorẽ congelatum, eſt ſolvere cauſam occaſionalẽ ejus: Id eſt, cauſa immediata, tam materialis, quàm efficiens veri hydropis, eſt Archeus Renũ errans, quatenus ſcilicet exorbitat, ac in furorem velut percellitur à cauſa occaſionali, Ideã gignit, ſive ſpeciem, quam ipſe inſitus Renum Archeus contumax fovet, atque alit; per quam ſcilicet non, aut vix ſeparat urinam, aut cura illi incum-

cumbit ſui officii, ſuæve deſtinationis. Imò nec ſolum ſua munia præterit atque negligit: quin etiam velut furioſus dimittit laticem ad abdomen, ut ſui velut internecionem procuret. Solvendum eſt itaq; pertinaciæ vitium Archei, ita ut mictio ſequatur, ſi ſperanda ſit ſanitas.

21. Paracelſus fingit in hydrope, cruorem per ſtellam zedonis verti in mucilaginem; hinc verò in aquam: ſanationem verò conſiſtere in aquæ abductione, & materiæ primæ, ſive illius præfatæ mucilaginis ſubductione. Sed quid hoc eſt aliud, quam à poſteriori mederi? dono quidem lubens, quòd, quoties latex non ſuppetit ad manum, Archeus Renum, ut ſuo furori faciat ſatis, citius cruorem liquefaciat quàm ab errore incepto deſiſtat. Sed ubi copioſus eſt latex, non eſt operæ pretium, liquefactio carnis & cruoris in laticem. Nam revera quantum poteſt ocyſſimè, omnem laticem ad loca hydropis abigit, nec feriatur, quia furit tanquam ſi in laticis abactione ad abdomen ſibi finis utilis expectandus eſſet. Nec enim lotium detineret, ſi ſtudium Archei eſſet carnem aut cruorem liquefacere.

22. Quibus uterque Renum obſtipatur à Calculo, moriunturque tandem præfocati à lotio, non ſunt tamen proinde hydropici: quia lotium manet in venis, quo nimirum Ren ſe exonerare intendit; ſed non poteſt. In Hydrope verò valet; ſed non intendit ſe exonerare. In Hydrope ergo furor virulentus eſt Archei, non item in obſtructione à calculo. Ideoque uno Rene, per cauſam occaſionalem virulentam agitato, ſimul ſemelque & alter pariter furit. Quod in occluſione à calculo non item evenit. Requirit autem hydropis eſſentia, ut nedum Ren negligat laticis ſeparationem, claudatque ſeram urinæ; verum inſuper neceſſe eſt, ut ſimul etiam laticem ad loca abdominis dimittat, imò & poros membranarum arctè claudat, ne ſcilicet quippiam laticis aut ventorum tranſpiret ac erumpat. Magna profecto ſtultaque ſolicitudine furit Archeus Renum, ut hydropem faciat. Stultaque pertinacia ejus furor fovetur, quod dum vires naturæ conſternatas ſentiat, nihilominus ne quicquam tamen de concepto furore remittat. Si ergo occluſio à calculo, morbum atque mortem inducat, non hydropem. Hydrops quoque morbum atque mortem adferat, ſine totali, imò vel materiali obſtructione Renum: manifeſtum fit, eorundem morborum diverſitatem pendere duntaxat à luxu, & intentionali furore Archei, veneno cruento ſuſcitati; non item à materiali laticis errore.

23. Axioma eſt, quod omne ens eſſe atque permanere deſideret. Quod ſanè intelligendum eſt de ente gubernato per Deum, per naturam communem, ac ordinatam, ſive regularem; non autem de ente ſtulto, atque per virus furibundo, quale eſt Archeus à corruptione ſui per peccatum, & concitatus per cauſam occaſionalem morbi virulentam. Perinde enim eſt atque homo furioſus, equus aut bos, qui ſe è ſublimi præcipitat, ſuique finem procurat. Sic namque Archeus, in ſuis furoribus velut ſtudio pertinaci ſibi exitium procurat. Quod ſcilicet in multis morbis eſt perpetuum, in quibus proinde, licet dementias, atque furores Archei accuſare: furioſas quoque imagines, & dementes effingi, quibus ſeminaliter ſuos furores potenti fermento communicat. Undè quoque dici ſolet, hominum à nemine immediatè potentius lædi, quam à ſemetipſo.

24. Porrò quanta incuria, & quàm levi pede, Scholæ humoriſtarum conſiderationem morborum tranſilierint, non ſolum ſpectari poteſt ex intemperie frigida hepatis, quam unicam & ſolam ſupponunt in præſenti morbo, adeoque quaſi eo poſito, plenariè ſatisfactum eſſet, altumque dixiſſent oraculum, ſe quieti reponunt: abſque conſideratione tamen, quod frigida ejusmodi intemperies, reſtaurari nequeat; hydropici autem, paſſim ſanationem admittant. Sed maximopere incuria Scholarum ethnicarum eluceſcit, quod inter tot myriades Scriptorum adhuc primus deſit, qui cogitare auſus fuerit, qua via, quove modo poſſibili jecur ſuam aquam inter abdomen & muſculos deponeret. Nemo inquam hactenus novit, laticem differre ab urina. Cumque ſubinde hydrops, per multos menſes languidos ad feretrum ducat, urina neceſſariò putreret, ſi ſibi ſtercus liquidum ſive ſcoriam (quam de Lithiaſi, de

de Febricus, atque alibi copioſo ſermone explicui) vel pro tantillo comitem aſſociaret: quæ tamen ſcoria ad urinæ integritatem requiritur. Si quam autem Hydropicus ab inteſtino in Mezaraicas aſſumſerit: ſaltem illa cum tantula urina remanet, nec Latici commiſta ad abdomen mittitur. Omnes itaque Scriptores hactenus hunc nodum Gordianum ita formidarunt, quod ne verbum quidem ejus meminerint.

25. Conſideremus ergo quod alii ante me neglexerunt. Enimverò naturaliter, regulariter, ac ſemper omnis ſuccus, ſive chylus ſtomachi, per inteſtina delabens attrahitur, & ſugitur à venis mezaraicis, quarum ſcilicet oſcula, ſive extremitates deſinunt in inteſtinum. Hactenus quoque jejunum manſit, quomodo transeat quotidie, tam copioſus Chylus, trans inteſtinum in oſcula venarum mezenterii, absque ullo foramine: itemque quare venti ab inteſtino preſſi, non per eoſdem poros, in venas mezenterii pergant, cum chylo tanto ſint rariores & ſubtiliores, quanto levius eſt corpus, quod nullum pondus habet, chylo ponderoſo. Sed hæc paulatim ſub explicatione ſe manifeſtabunt, quæ quia velut impoſſibilia, ſaltem vel inſcrutabilia naturæ miracula cenſa, omnem Scriptorum calamum ſuſpenderunt, per excuſationem cauſarum occultarum, cuncta ſuſpendiſſe contentæ ſunt Scholæ. Eja ad examen mecum. Omnis liquor ab inteſtinis aſſugitur (id enim absque controverſia dono lubens) rapiturque in venas mezenterii, tam is ſcilicet, qui in cruorem deſtinatur, quam qui quomodo libet excrementis quandoque deputatur: Deinde verò non eſt ulla via venarum mezenterii, niſi ad venam portæ, quæ in hepat inſinuat. Ergo materia, ex qua hydrops usque in hepar fertur, non ſecus atque omnes fibræ radicum tandem deſinunt in truncum ipſum, qui radix dicitur. Sed qui ſunt canales, quibus hepar materiam ſive aquam hydropis, tanquam per manum deferat ad ſpatium abdominis? Si ſunt venæ illæ ſobriæ, quibus membrana illa abdominis, aut Peritonæi nutritur: Cur ſaltem hepar has potius venas delegit, hæcque loca affligit, cum longè commodius ejusmodi ſuperfluam aquam, antequam jecur ſua importunitate ac pondere gravetur, per hæmorrhoides abigeret? quippe quæ ſublevandis oneribus nuncupatæ videntur. Interim certum eſt laticem, ſive materiam hydropis natare in venis, quæ infra jecur ſunt, cum non ritè ſecernatur tum per lotium.

26. Saltem utut ſumatur, non valet hepar ad abdomen, jam in immenſam molem atque duritiem tenſum (propter aquæ cumulum) vel unicam guttulam amplius ſuperaddere, quia apertis illarum venarum oſculis, velut diffracta cataracta, aqua hydropica toto ex abdomine retrocederet, regurgitaretque in hepar. Nam inprimis oſcula venarum, deſinentium in abdominis membranam, non habent appoſitas ſingula valvas, inſtar pilarum ventoſarum, inſufflatum ventum, ac laticem, intus cohibentes. Deinde, ſi ejusmodi valvas haberent, jecur ſaltem caret vi expulſiva tanti roboris, quin potius ipſum jecur, & venarum canales citius dehiſcerent creparentque, quam quod contentam aquam ſuperaddant abdomini hydropico, in immenſam duritiem tento. Denique ſi quæ ejusmodi vene ad hydropis carcerem deſinunt, pro ſui nutritione, ſaltem ſunt filiæ venæ cavæ. Adeoque omnis hydor eſſet in jecore, & vena cava, antequam in abdomine, eſſentque in immenſam duritiem turgida viſcera. Imò omnis cruor hydropicus, nil niſi mera aqua eſſet. Quod falſum eſt. Mihique ultrò concedent Scholæ, quod aqua hydropica per renes eſſet emuncta, priusquam ad abdomen veniret, niſi vitium atque peccatum potius eſſet Renum, quàm hepatis. Etenim ſanguificatio eſt jecoris: ſeparatio autem laticis à cruore prior eſt, & alterius opificis, quàm hepatis. Ineſt quippe ab initio latex cibis ac potibus, ſeparaturque eſſentialiter per fel, dum ſalis alicujus naturam aſſumit, mutatque aciditatem ſuam in ſalſedinem, permanetque localiter permiſtus cruori, donec lotii ultimum nactus ſupplementum, à renibus attactus, expellatur. Sunt ergo Renes moderatores laticis, ut jecur cruoris.

27. Dein aqua hydropica latex eſt, non item adhuc urina; cujus fermentum cum ſit ſtercoreum, & à Renibus imprimatur,

latex ille nondum urina eſt. Expulſio igitur laticis in abdomen, potius eſt officium Renum, quàm hepatis. Ideoque Renes velut poſtliminio reſipiſcentes, non rarò quoque depoſitam in abdomine aquam repetiverunt, & ſanitatem ab Hydrope ſponte reddiderunt. Tum quoque non oblæditur in Hydrope ſanguificatio, nec areſcunt hydropici, penuria cruoris, quantum laticis copia ſuffocantur. Sin autem in hydrope cruor non abundet, non fit tamen id, quod jecur cruoris fabricam deneget; ſed quia exotico fure, etiam cruor minuatur. Imo nec jecur à ſe factum cruorem vitiat: cum ſint oppoſitæ, & incompatibiles actiones, ſanguificatio, & cruoris deſtructio. Ren enim aquæ dominium ſuſcepit; adeo ut deficiente potu, cruorem vitiet, & in urinam tranſmutet.

28. Quibus ignoratis, infauſtæ ceſſerunt medelæ jecori intemperato. Quid enim ſtolidius dictum eſt unquam, quam quia hepar eſt officina cruoris: ergo & officina aquæ eſt, & venti, pro Tympania? Aqua frigidior eſt cruore: ergo hepar in hydrope laborat intemperie frigida? Non enim tam aqua generatur in hydrope, quam reſervatur, quatenus non expellitur. Sed unde in toto morborum ſyſtemate, tam ſupina cæcitas Scholarum? unde tam luridæ experientiæ circa ægrotos? An non repeꝛiunt ſe à veritate DEI deſertas, quia ſe tradiderunt doctrinis gentilitiis cum pertinaci ignavia? Equidem in modo fiendi hydropis, quandoque hæſitans, credebam olim Aquam in ipſo abdomine fieri; non autem eo deferri, cum per eoſdem canales alioqui, quibus deferretur, regurgitaret, ob nimiam tenſionem: ſcirem cutem, omni folle fortius ſpirari aquam, vel ventum in abdomen, ſi per canales eò duceretur. Præcipuè, quod ſucceſſivè, & frequenter meatus iſti aperiri deberent, & hiare, quoties guttatim nempe aqua ad tentum abdomen ſecederet. Sed poſtquam vidi ultro, hydropem ſanari perfectè per lotium totamque remedio aquam per renes expelli: indubitanter quoque credidi, per eaſdem vias, aquam deferri in abdomen, per quas repetita ad Renes pergit, in ſanatione hydropis. Ergo debui alias agnoſcere vias, & deſerere opinionem priorem. Potiſſimum etiam, quod parcas urinas in hydrope ſiticuloſo, & potatore reperirem. Laxatur ſcilicet aqua per eoſdem meatus, quibus delata erat in abdomen. Hæc ſcivi, & credidi, quia vidi; ſed non potui devenire ad cognitionem viarum illarum, ut neque illius violentiæ, quæ folle fortius abdomen tenderet, & nihilominus continua adhuc ſtilla illam adaugeret. Viæ illæ Anatomicis hactenus incognitæ, modusque, quo tumor in tantam tenſionem ſurgit, à nemine tactus, vel leviter perveſtigatus. Magnalia Dei in natura ſupplex veneror, & immenſum admiror. Furores enim Archei ubique excentricos horumque varietates ſtupeo, quibus jam aquam, alias venarum carcere abdominis claudit, in totius uſque ac propriam perniciem.

29. Rem ergo aperiam, quantum me mea induſtria capere permiſit. In natura enim eſt duplex actio, una ſcilicet, qua corpus corpore clauditur, ut vinum in lagena, & Aqua hydropica inter Peritoneum & Abdomen. Imo morboſè pori clauduntur harum membranarum. Corpus enim perſpirabile in ſanitate: & ſudor laticem per totum minuit. Adeo ut potus aqueus in æſtu, mox per ſudorem trans pellem affluat. Sed ſudor plerumque inutilis in hydrope, adeo, etſi ſudet venter, non minuat tamen aquam hydropis, multi multa utcunque vanum circa has nænias tentarint. Eſt & altera actio regularis, & heteroclita in natura: per quam, alibi pluribus oſtendi in nobis, corpus aliquod ſolidum (puta cultrum, ariſtam, acum, ſpicula, oſſa, conchas atque ſimilia) tranſmitti trans ſtomachum, uterum, venas, abſque horum læſione aut vulnere. Adeoque in natura corporum penetrationem ſolitam, & neceſſariam. Prior enim iſtarum actionum, ut eſt paſſim cognita, fit quatenus corpus ſuis repagulis ſuperficiei, duritiei, ponderis, canalium, &c. omnino obedit, unumque reſpectu alterius velut mortuum eſt. Altera vero actionum tota eſt vitalis, ſpiritusque vitæ, qui non eſt veſtitus corporis craſſioris amictu; ſed is ipſus eſt ipſiſſima veſtis illius corporis. Quodque ideo traducit per aliud corpus vitale, ſibi ſubjectum.

Sic namque Chirurgi abſceſſus notarunt per ipſiſſima oſſa fieri. Sicque Authores fide digni (quos allegavi capite de injectis admittunt penetrationem dimenſionum corporearum, quoties culter per ſtomachum tranſit, & cum apoſtemate purulento per coſtas, abſque ſtomachi vulnere, redditur. In Hydrope igitur duplex præfata actio occurrit, circa eundem laticem. Nam hic, quamdiu vita quodammodo venali potitur, per ſolida ducitur, veſtitus ſpiritu vitali lucido, vias negligit, cum ſibi nulla ſit invia. Deducit autem ad carcerem hydropis, ibique tam per ſtricturam pororum in membranis, quàm ſingulariter atque præcipue propter veſtientis ejuſdem ſpiritus deſertionem, deponit tanquam excrementum jam mortuum. Quodque nec inde ideo repetit, niſi iterum ſpiritus vitalis illud veſtiat, & circum amiciat. Hæc eſt nimirum vis iſta ſpiritualis, quolibet folle potentior. Quam in penetralibus gerimus, cujus potentiam quotidie admiramur, nunquam ſcivimus, & vix per demonſtrationes admittere adacti, credimus.

30. In Hydrope ergo furorem Renum, errantesque poteſtates reperi, qui furor claudit, & vix eſt, qui aperiat, & qui aperit & deponit, nec eſt qui regurgitare faciat.

31. Cum itaque actiones iſtæ furoris, in propriam perniciem conſpirantis, ſint planè ſpirituales (etenim ſpiritum ubique ut Medicus contemplor, ut auram vitalem è ſanguine ſuſcitatam, non autem mentem immortalem attingo) nec agant ejusmodi ſpiritus, niſi per imagines, à ſe fabricatas, compellantur. Ideo ſanè furores voco Archei, dum Ren ceſſat, ac penè obliviſcitur ſui muneris atque deſtinationis, in ſeparando laticem à cruore, proinde ſe claudit, & velut indignatus exorbitanſque laticem aliò deponit. Huc autem furoris tenorem, analogicè concipere & exprimere ſi debeam, Primò conſidero cruorem extravenatum in Rene detineri, vel ſuper convexum inteſtini latére, &c. qui cruor, dum malignitatem fermentalem induit, mox Ren, laticis moderator, indignabundus ſuſcipit anodynum virus illius cruoris. Laticis autem deſtinatio eſt, eluere ſordes, ſi quæ alibi in corpore detentæ ſint. Cumque Ren nequeat per laticem eluere extravenatum iſtum cruorem, eo quod latex eò non deveniat, accumulatur hic in venis, faſtidio ergo, tædioque Ren inde adeò afficitur, quod munus ſibi injunctum nequeat obire. Ideoque mox claudit exitum urinæ, ut quod copia regulari laticis nequit, per abundantiam ejus perficiat. Quaſi cogitet. Tu latex non vadis, quò te velim mittere ad eluendum cruorem extravenatum: ego te non dimittam per conſuetos ureteres. Ejuſmodi ergo eſt furor indignati Archei Renum, qui tandem aſſurgens in gradum veſtit laticem, eumque deducit, quò vult.

32. Cæterum hunc furorem Archei confirmat nedum eventus in fiendo; ſed & in ſiccando, præſertim dum ſponte propria quandoque hydrops ſanatur. Siquidem id fit, quaſi reſipiſceret Archeus, atque pœniteret actorum.

33. Novi Comitiſſam de Falaix, quæ dum juvencula hydrope tumeret, ſuaſu cujuſdam Medici (quippe à cunctis deſperata habebatur) abſtinuit ferè per ſolidum annum à potu, ſolidiore cibo, & juſculis contenta. Et evaſit ſana, vivitque modò ſeptuagenaria.

34. Inprimis ſitis, ſive ſumatur pro ſenſu deficientis, vel pro ipſo defectu humidi; ſaltem neutro modo exſiccat aquam hydropicam. Nam etſi nil potus bibatur, ſaltem juſcula, quæ cruorem ſufficientem præbent, etiam urinæ tantillum dant, & laticis, quantum ſubſiſtentiæ hydropis ſat eſt. Denique nec ſitis, nec ipſe potuum defectus, cauſam occaſionalem hydropis (quæ plerumque eſt cruor extravenatus) tollit, quin imo magis arefaciunt, & pertinaciùs ſibi reſervant, ut reluctetur reſolutioni, per abſtinentiam fictæ.

35. Sed ſitis iſta continua, cum ſpe & perſuaſione ſanitatis, errorem ſive indignationem in Archeo Renum conceptam pacabant.

36. Unde didici, quod ſitis oriatur à Rene regulariter; non autem ab hepate: multoque minus à ramis minoribus venarum, ſugentibus majores, donec defectus humidi ad orificiū ſto-

machi delatus ſit. Sed ut cruoris defectus reſtituitur per cibos, potusque meraciores: ita laticis defectus compenſatur per aquoſa, id quod experientia docet. Sitis ergo à moderatore Laticis, & non à viſcere ſanguificante procedit. Eſt nempe tanta Laticis neceſſitas, quanta fuit hactenus hebetudo in ejus præteritione. Authores aliquot commendant bufones vivos, utrimque renibus alligatos, ſolvere Hydropem per lotium. Saltem vidi ruſticum Hydropicum ſanatum, alligata anguium ſenecta per ventrem & renes. Inducitur nempe Idea metus renibus, qua indignationem amittant. Eodem videlicet titulo, Sitis Ideam triſtitiæ, ſive denegatæ appetentiæ ſuſcitat: unde Ren ſuæ indignationis obliviſcitur.

37. Ex præfatis igitur ſat liquet ignorantia cauſarum in Hydrope, quanta demum obſcuritate, circa intemperiem hepatis, & aquarum depletionem ſit ſudatum. Quàm inaniter cogitatum de diureticis, de veſicatoriis, deque ſolutivis.

38. Eſtque hoc loco advertendum, quod impiè Cholaloga cathartica propinarint hydropicis; utpote quæ carnes & cruorem in fætidam flavamque ſaburram transmutant, ſine juvamine Hydropis; ſed cum deſtructione Hydropici. Hydragogum autem differt à Cholagogo. Quod illo epoto, venter detumeſcat, nec fætida excernat; niſi vis Cholalogi adjuncta ſit Hydragogo.

39. Mercurius igitur præcipitatus juxta præſcriptum Paracelſi, curat omnem Hydropem, non quatenus purgat, ſed in quantum materialiter tranſiens per inteſtina, reſolvit extravenatum cruorem. Sin autem una vomitum, vel alvum creat, id Hydropi eſt per accidens.

40. Nota hujus ergo. Quod brionia alba, raſa, ſuperpoſita contuſioni, in qua cruor ſubter pellem nigricat, paucis horis cruorem illum reſolvat in aquam, quam pariter per cutim exigit. Quocirca vim Hydragogi in Brionia proficuam attende, ſi virus ſolutivum ab eadem abſtuleris. Obſervavi nimirum, ſi Antimonium in liquorem vertatur, ac poſtmodum in pulverem, qui tantum per ſudorem purget, haberi remedium, quod omnem Hydropem modeſtè tollit, extra metum recidivæ. Siquidem tollit tam cauſam occaſionalem, quàm ipſam furientis Archei ametriam. Ejusmodi namque remedia, quæ permanente illorum & ſoſpite dote, per inteſtina feruntur, quæque apta ſunt reſolvere ideo cauſam occaſionalem, liberant naturam impedimentis. Unde Archeus Renis propriam præteriti furoris ſui amentiam advertens, venas aperit, affugit, ac tranſcolat aquam, pro debito atque ſolito, excentricoque & oppoſito Laticis motu, pertinaciam præteriti furoris ſedulitate piat, dolens, quod propriam impar intenderit perniciem.

41. Unde conſpicuum evadit, Renis regimen in abdomen, ac venas, hactenus ignotum.

42. Eſt ergo Hydrops, morbus ex cruenta materia depravata, occaſionaliter oriundus, velut initio fermentali: ad cujus incitamenta Archeus Renum, Ideam indignationis format; cujus poteſtate ureteres venaſque occludit; affluum Laticem corrumpit, ac divertit, huncque in abdominis ſpatium tranſmittit: abdominis interim membranas, harum poros ita ſtringit, ut nihil penitiùs tranſmittant in mortem usque.

43. Tympanites autem plurimum ab Hydrope differt: nam alia eſt ipſi cauſa occaſionalis, alius modus fiendi, materia demum alia, necnon efficiens: alia itaque diſpoſitio: & productum aliud. Non enim generatur aqua, ſed ventus. Dein, nec arbitro Rene fit Tympanias: ut ſolum præſide fermento toxico alimenti ſpermatici, in convexo inteſtini hærentis, atque deturpati. Neque etiam venas vento turgidas hactenus luſtravit Anatome. Nec propter tormina inteſtini piare hepar debet, licet tormina ſequantur tam Hydrops, quam Tympanites. Sic etiam flatus inteſtini fierent ab hepate, remedium Jecori, non autem carminativum inteſtino dandum; vel Scholæ aliter medendo, ſe reas faciunt. Etenim ſi theorematis ſui memores eſſent; Quod ejusdem ſit facultatis actio ſana, & infirma: cognoviſſent ructus atque flatus ab inteſtino, & ſtomacho generari. Adeoque convexum inteſtini, non minus aptum generandis flatibus, quàm ejus concavum. Ex aſſimilandis, ſed degeneribus liquoribus infeſtat Tympanias. Fit enim ventoſitas ſive flatus in inteſti-

inteſtino, à quadam indiſpoſitione localis Archei, qui tum cibos ſubinde ne quicquam flatulentos in flatum mutat. Cum ergo in Tympanitide eſt extra, ſive in convexo inteſtini: conſideranda eſt eadem indiſpoſitio flatulenta foris, quæ intus eſt in inteſtino. Fit nempe à ſimilari alimento degenerante, quo fermentum ſtercoreum adveniens, ipſe Archeus loci indignatus, & malè affectus vertit, non quidem præfatam cauſam occaſionalem, ſed proprium membranarum alimentum in flatus. Ad hoc autem pars fermenti ſtercorei, à cavo ad convexum inteſtini migrat. Ideoque flatus ille non eſt inſipidus aut acidus ructuum, ut neque ſtercus olet, quia non fit à materia ſtercorea; ſed ab alimento degenerato, & cadaveroſo.

44. Vir quidam, ſuaſu Medentum, paracentheſim à latere umbilici ſuſtinens, qui hydropicus cenſebatur, utque aquam elicerent: me juvene ſpectante, extracto Chirurgi phlebotomo: repentè ſidit abdomen, & quamprimum periit, editus autem flatus immensè putidus, & cadaver olebat. Patet ergo: quod materia occaſionalis, denique vera materia, internusque effector, cum omni cognitione Medicum honeſtante, ignota ſteterint.

45. Patetque vanitas remediorum, atque inprimis carminantium, quæ convexum inteſtini non reſpiciunt. Fruſtraque fingunt ventos diſcuti per extenuationem. In quam namque vento ſubtiliorem materiam, ventos extenuari ſperant? quidve profuerit, ventum ſe ſubtiliorem donare, ſi majorem tum locum requirat, & moleſtias tenſionis augeat? Vernaculum eſt namque ſtultum remedium, ex fabulis hauſtum.

46. Cabrolius, Anatomicus Montiſpeſſulanus narrat, ſe ſanaſſe octuagenarium, qui Rondeletii ſuaſu non niſi ſalſa ederet, ac ne ſiti obrueretur, ſalſaturas, ſive condimenta ex aceto & ſaccharo, cibis miſcebat. Fomentabat quoque bis indies lixivio, cui ſal, alumen atque ſulfur incoxerant. Ac inde, fimo vaccino pro cataplaſmate utebatur. Et tandem evaſit, & ſupervixit centenarius. Non fruſtra enim dantur, quæ conſumant cauſam occaſionalem, neque ideo fruſtra commendat fimos Paracelſus: cum ſint ſalia ciborum putridorum, quibus datum eſt reſolvere materiam occaſionalem hydropis. Mira certè utrobique Archei actio, tam ubi claves detinet, quam ubi clauſtra reſerat, ſuumque expellit hoſtem.

47. Paracelſus autem ſuum præcipiolum, ſive mercurium, è ſua minera mortuum eductum, præ reliquis approbat remediis; cætera autem ſimplicia, pro gradu affinitatis, quo mercurium hunc metallicum attingunt. Phraſis eſt ſuæ libertatis. Ego Simplicium dotes, ut à Deo oriundas, non autem quatenus conſanguinea fiunt mercurio minerali, veneror atque ſuſpicio. Fateor interim, quod votis meis ille mercurius ſemper obſecundaverit. Difficilis quidem eſt ejus acquiſitio; ſed duorum granorum doſis ſufficit, ter quaterve exhibita. At ſemel nacto mercurio diaphoretico, multis ægrotorum myriadibus ſufficit, tam pro ſe medente, quàm pro poſteris ſuis.

48. Tandem vidi notham Hydropiſim, cujus nemo ante me meminit, quod ſciam. Vidi enim frequenter, ex jecoris inordinata accretione, ventris tenſionem mentiri Hydropiſim. Imò & in tabe extinctis, ſumméque macilentis, vide jecur ſupra modum excreviſſe, penitus ſicet exſangue.

49. Vim ergo creſcitivam mercurius ille enecat, non ſecus atque argentum tremulum, in arborem, terebra uſque in medullam foraminatam injectum, eandem occidit. De proprietate itaque mercurii eſt, vim accretricem hepatis extinguere. Id autem ut pro voto ſuccedat, oportet mercurium mori, abſque ullo ſalium externorum ſodalitio, aut ſpirituum alienorum conſortio. Sic tamen mori convenit, ut vivum maneat in plauſtro, quod queat in vita media mercurii deferre ad loca deſtinata. Gratulor illi, quem ignis docuit me intelligere. Huc refero remedium ſtibii ſolutivi. Siquidem remedia ejusmodi omnem cauſam occaſionalem alibi latentem, detentamque reſolvunt, conſumunt, evertunt. Iſta nempe eſt Arcanorum ſanatio, quæ per ablationem cauſæ occaſionalis acquiritur: ſufficitque unum aliquod ex Arcanis, quod indifferenter, quicquid in

corpore

corpore (duelech excipio) præter naturam eſt concluſum, reſolvit, abſtergit, diſpergit. Morborum ſiquidem quoruncunque, etſi duæ ſint columnæ, quibus ædificium morboſum innititur (materia nimirum occaſionalis, & materia cum efficiente Archeali) alterutra tamen columnarum ſublata, ruit totum, quod illis ſuperſtructum erat. Arcana itaque Paracelſica omnem morbum à conſequenti tollunt, quatenus cauſam occaſionalem demetunt.

50. Atque deinde occultior via eſt alia alterius arcani: per quod ſcilicet inducitur pax, quies, & ſolatium Archeo, ne ſcilicet indignatus morbum pariat, partumque potius deleat: imò etiam profligationem cauſæ occaſionalis ipſus meditetur. Perinde enim, ut infixa ſpina pinguedine leporis extrahitur, trito manſuetoque remedio. Alioquin Archeus mox intranti ſpinæ velut iraſcitur, tumultuatur, tumet locus, ſuſcitaturque varia ſymptomatum exorbitatio, ut ſcilicet facto tandem pure, putrefactoque loco, ſpinam excludat, quàm, ſi mitiùs aggrederetur, eruiſſet, prout ſub ſuaſu pinguedinis leporinæ. Pariter inquam eſt in natura Arcanum, quod omnem ferè ſanat morbum, quatenus indignationem & confuſiones Archei tollit, pacemque huic imperat. De quo Arcano, primus conabor viam aperire. Laxet ergo vias Archeus Renum, & inſurgat in cauſam occaſionalem profligandam, non ſecus atque pertinaci furore ſuiipſius exitum quærit in Hydrope. Et verificabitur axioma Hippocratis. Quod naturæ ipſæ ſint morborum medicatrices: Medicus verò tantùm illarum miniſter. Ergo ex præfatis concludo, Arcani ſedativi, adhuc longè pacatiorem, & optabiliorem fore ſanationem, quàm Arcanorum Paracelſicorum, Magis namque faciunt pro cuſtodia vitæ longæ. De qua peculiari libro.

PUERILIS HUMORISTARUM VINDICTA.

1. *Finis paradromi emiſſi.*
2. *Authori accidit prout æſtimaverat.*
3. *Clamores eorum qui vapulant.*
4. *Non propalanda ſecretiora arcana.*
5. *Reſpondet literis ad ſe ſcriptis.*
6. *Decem contumeliæ.*

EDideram jam aliquot inaudita hactenus Opuſcula. Nimirum de heteroclitis fontibus acidulis, ac potiſſimum de Spadacrenis, atque origine fontium. De febribus, de lithiaſi, de deceptorum humoriſtarum ærumnoſo ſtatu, & de Peſte. Ut paradromum totius Phyſices referrent, tutoque inde diſcere mortales ortum, modum, medium progreſſumque medendi poſſent. Inprimis reprehendit liber de febribus ignaras medendi Scholas circa cognitionem infirmitatis tam vulgaris, quo reſipiſcerent, hujuſque voluminis editionem excuſarent. De lapide autem monſtro in nobis accidentaliter nato, deque peſte, velut irregulari mentis parergo, ut diſcerem ego, quale judicium eſſet doctiorum, de rebus hactenus ignotis.

2. At comperi, quod major numerus ſpreverit, quæ docui, præſumensque ſcire omne ſcibile, contemſerit diſcere ex alienis laboribus, eò quod acerbius carperem errores, non quidem viri alicujus infamiam: ſed Scholarum in univerſali inſcitiam. Errores inquam, qui in ipſis Cathedris pœnæ infernalis indictione, caſtigari aliquando debebunt, & criminis rei apud Principes gnaros cenſebuntur; potiſſimum ubi admonitio fruſtranea, conatus charitatis vanos effecerit.

3. Delicatiores itaque judicium tulere juxta ſuam cujusque intenſionem, & extenſionem. Atque illorum plerique offendebantur, quod nova, inauditâ nedum adferrem & demonſtrarem, ſupra captum multorum; ſed quod antiqua medendi initia deſtruerem, nec alia meliora edocerem, quaſi tantum laboris onus, unius eſſet diei menſura.

4. Multi autem optarunt, ut clanculum ſemel à me præmaſticata, buccellatim in fauces intruderem: ut citra laborem meliora dogmata, & remedia addiſcerent. Quapropter aliquot curioſiores ad me ſcripſere, laudantes quidem operam, inſumtoſque labores, & ſumtus; ſed non tolerantes, quod arcana remedia ſub denſis tenebris obvoluta reliquiſſem, nec totam Chymiæ, abditamque Philoſophiam propalaſſem contra Evangelii præceptum, quodque margaritas ante porcos, id eſt, immeritos, non projeciſſem. At

ſanè

ſanè utrobique præſtiti quantum potui, & fieri lubet. Nam per experientiam ſecurè didiceram, quod anno 1602 in patriam redux, curarem inſperatos aliquot, per ſpiritus ſalis, ſulfuris, vitrioli, perque vomitoria vitriolata, &c. quorum nullum apud Belgas fuerat veſtigium memoriæ. Ideo Archiatri, & celebriores alii decipulam meis obtenderunt remediis. Nam ſi cui aliquid dediſſem præfatorum, ſtatim procurabant ad ſe deferri, ut me imitarentur, ac ſuperarent. Ipſe ergo in publicum propoſui medicamina chymica per ſervos meos, jam uxoratos venalia; quippe qui jam ſe meo famulatui ſubduxerant. Hi itaque panem ſuum lucrabantur. At ut cuncta mox ruinis ſunt obnoxia, ſeſe alii interſerunt fugitivi externorum, qui hujusmodi venalia obtruſerunt viliori pretio. Sicque mille fallaciis adulterata ſuppoſuere: optima quæque habita ſunt, quæcunque viliori pretio venderentur. Hinc nil hodie reperitur è factitiis pharmacis, quod non ita ſit adulteratum, quodque majoris lucri ſpes, non adhuc magis labefactet indies. Ideoque hinc edoctus didici, non amplius hac orbita eundum; ſed quicquid rarioris Philoſophiæ eſt evulgandum, id omnino ſub hieroglyphicis peritiorum eſſe præſtandum.

5. Ignoſcant ergo mihi, quotquot ad me ſcribunt hæc verba: Sodes explica te, loquere apertius, de Arcanorum præparatione. Quia iſta eſt nova addiſcendæ Philoſophiæ methodus, quam addiſcere oportet, modo quo eam didici. Vendit enim Deus ſudoribus artes. Etenim nil in Spagyricis ſcriptum ea intentione, ut intelligantur promiſcuè ab omnibus, ſed duntaxat ne intelligantur. Idque Chymia præ cæteris diſciplinis ſemper ſervavit ſingulare, è mandato Domini: ne roſæ ante homines & porcos ſpargantur. Scripta namque noſtra ſunt exhortationum loco, ut quisque propriis proficiat laboribus, quantum ſupernè ſibi indultum fuerit.

6. Tandem contumaces, & indoctiores contumeliis agunt, inſultantque in me, dicentes: 1. Quo vultu audet temerarius hic ſenex moroſus, nugator, indoctus, aſtruere unum idemque remedium calidum, valere contra morbos frigidos? frangere etiam antiquorum axioma primò verum? Contrariorum contraria duntaxat eſſe remedia? 2. Quo auſu dicit, citra purgationem & venæſectionem tolli affluentiam humoris noxii? 3. Si juſtam temperiem elementorum ad pondus Paracelſi arcana adferre putet, an proinde os fractum dislocatumve reponent? aut herniam ſanaverint? 4. Quid, ſi arcana materiam peccantem abſtergant, hoc juverit, ſi non unà efferatur per pharmacum ſolvens. 5. Quidve hoc commune habet cum morbis Amentium, ut uno Arcani velut cultro, omnem amputati morbum credamus? 6. Itemque in hæreditariis, quibusque nulla reſidet amurca; ſed connata quædam atque incorporata nuda remanſit intemperies, per quam ſtatis intervallis, ſuſcitantur inſperatæ nebulæ, novorum paroxiſmorum authrices, quid ſolaminis ferent Arcana, unum ſemper cuculi tonum unius qualitatis ſonantia? 7. Annè virorum & ſeculorum tot induſtriæ fuerunt nihili, quibus nempe melior tutiorque Minerva placuit? 8. Sanamus & nos morbos quoslibet, abſque phlebotomo, quoties volumus; ſed timemus recidivas pejores: dum intus relicto humore nocuo, imponeremus ægris, per ſoporifera & ſedativa. Ideoque non procedimus ex præſcripto jactantiarum fumivendulorum: dum ſalus infirmorum nobis cordi, perque rationalem methodum ab hiſce empyricis nos ſeparamus. Solus enim Helmont. cuncta novit, nosque ſtipites fuimus hucuſque. 9. Ad ſe enim cunctos convocat, ut creduli autument, Medicinam, quam de terra creavit Altiſſimus, ab igne dimanare. Non enim ſic viri docti ſtudiis Academicis valedicunt, longa annorum ſerie medendo roborati. 10. Melius enim viris Principibus perſuaſum, qui alios præter Academicos non admittunt, quibus vitam fidant ſuam, &c.

RESPONDET AUTHOR.

1. *Quod unum aliquod omnes ſanet morbos.*
2. *Reſpondet demum appoſitè ad ſingula.*
3. *Verum laxativum quale?*

4. *Solutio objectionis.*
5. *Retorquetur axioma* Hippocratis *in Scholas.*
6. *Dictum Scholarum in Scholas reflectitur.*
7. *Cur laxativa ſtulte exhibita?*
8. *Sat isfacit directe & regulariter ſuis injurioſis contumeliis.*
9. *Author provocat Humoristas totius mundi, in certamen actuale.*
10. *Ad larvas formidinis, per Humoristas objectas, reſpondetur.*
11. *Itur obviam adverſariis.*
12. *Intentiones Authoris.*
13. *Vetus abuſus non dat jus.*
14. *Principum ærumnas eſſe vivere cinctos adulatoribus, & ideo extra veritatem.*
15. *Aulæ carent optimis Medicis.*

PRobabo primo, quod liquor Alkaheſt, ens primum ſalium, lili, primus metallus, Mercurius diaphoreticus, ſive aurum horizontale, unum inquam, qualecunque ex illis (nam cuncta unius diſſolventis conſanguinitate, conſpirant in uniſonum,) ſat ſit ad quorumlibet morborum ſanationem, utut momis crepent ilia. Inprimis norunt Adepti mecum, quantum hinc diſtent diſpenſatoria Seplaſiæ, imò & quàm remoti abſint Scriptores, qui Baſilicas, & Tyrocinia chymica ingenti gloriolæ pruritu, adhuc ipſimet Tyrones ediderunt. Probato autem aſſumto hujus capitis, ſponte inſtar nivis liqueſcent reliquæ in me ſuſcitatæ calumniæ. Quapropter Spagyrorum poſtremus præfatum aſſumtum ſic probo. Ipſa ſanitas non conſiſtit intemperie juſta corporis; ſed in vita integra. Nam temperies corporis alioquin eſt adhuc in cadavere, recens mactato, ubi tamen jam mors, non autem vita, non ſanitas. Eſt autem ſanitas unica, homogenea vitæ integritas, & inculpata diſpoſitio, requirens illius integri conſervationem in ſanis, & reſtitutionem in ægrotis. Idq; Hippocrates ex tunc olfecit, aſſerens ſolam naturam (quæ unica eſt) eſſe morborum medicatricem: Medicum autem miniſtrum, ut & pharmacum medium reducendi naturam exorbitatam. Itaque ſanitatis integritas eſt in uniſono, & unicus tantum eſt vitæ moderator, nec plures. Hic ergo ſolus in morbis malè ſe habet. Is enim ſolus eſt impetum faciens, tam in ſanis quàm in ægris, ejusque ſolius ruptura œconomiam vitalem lacerat. Etenim etſi nil foris laceſſat, nihilque à parentum ſemine nos turbet, ſponte tamen propria ſubinde Archeus ille faticit, diſſolviturq; hinc noſtra integritas, multisq; inde modis, poſtliminio ſubnaſcuntur impuritates Monarchiæ vitæ inſidiantes. Equidem cum natura ipſa, teſte Hippocrate, ſit mediatrix morborum, ergo ejus unitas conſervanda, & reſtituenda integritas. Id autem unico remedio ſat ſuperq; fieri poteſt. Eſt namq; unitas alteratæ naturæ, unitas ſanitatis læſæ, & unitas ideo ſpiritus, ſubter morbum agitati, duntaxat conſideranda; non autem multiplicitas varietatum occaſionalium morboſarum. Cumque unum è præfatis Arcanis opulenter habeat in ſe cuncta requiſita, ex dono Dei perque præparationes Artificis: Ergo unum ex illis Arcanis eſt ſufficiens pro omni, & quolibetcunq; morbo. Atque ideo non dicit Textus, quod Omnipotens creaverit de terra medicinas; ſed medicinam, numero ſingulari. Quam alioqui medicinam, jam præparatam, pro Arte medendi non creavit de terra. Medicina ergo iſta penetrat corporis penitiſſima, quæ ſuopte Bonitatis dono membra quælibet confortat, & confirmat. Ac demum potentiſſime reſolvit, quicquid alicubi ſordium congeſtum fuerit. Quo ſemel liquato, natura ſatagit per cognitum ſibi iter diſpergere nocuum.

2. Notent hoc loco Tyrones, quod pro conſueta ſtoliditate petant principium, poſtquam jam abunde conſtare fecerim, non eſſe contraria in natura, non temperiem elementorum, multoq; minus qualitatum elementalium intemperiem: nec item humores, quibus ſanitas, & per conſequens infirmitas, juſto titulo patrationem debeant.

3. Similiter etiam de febribus, ſic abſtuli fidem ſolutivis, ut non niſi cum Scholarum tædio, eadem iterum commemorem. Perfecta nimirum purgatio ægros duntaxat, non autem ſanos laxare deberet. Eſtque ob id perfectiſſima, quæ primo inſenſibiliter conſopit, pacatq; Archeum, qui

qui poſtmodum (cum ſit natura ſola medicatrix,) morbos, horumque cauſas occaſionales, demetit. In tono enim inauditum, coram diſcere recuſantibus, Tyronum diſcere cupientium impeditoribus. Ac ſoli me capiunt, quotquot prius jam annotata intelligunt.

4. Objiciunt enim pro ſuis purgantibus: Nil referre, tametſi laxans pharmacum laudabilem è venis Chymum ejiciat, potiſſimum quod fortiori jure, & breviori compendio abiget fæcem morboſam. Nec magnopere curandum, etſi ſolutiva vires cum crudiore cruore parum diminuant. Negant at libri de febribus & humoribus, ſub conſenſu experientiæ, quòd purgativa tollant humores nocuos, aut morbum ullum iisdem humoribus dicatum. Tum, quia non ſunt in natura ejusmodi humores, nec itidem morbi ulli reſpondent iisdem. Tum, quicquid profligant exterminantque catharctica, non eſt unius de tribus humoribus, quos peccare ajunt, ſed eſt cruor, per virus pharmaci mactatus, cujuſque cadaver fœtens per anum ejicitur.

5. Ideoque nec audent propinare purgantia, ne quidem in acutis febribus, niſi poſtquam natura victrix evaſit: quando nimirum fortaſſis, devictus hoſpes morboſus, ſponte ſua mox receſſurus, pro parte, cum aliis ſordibus à pharmaco patratis excidet: niſi indignatus Archeus ingeſto pharmaco virulento, morbum recidivum ſuſcitet. Quod ſæpiſſimè accidiſſe memini, & ſcriptis catalogis annotavi.

6. Idque non ignorant Scholæ, quæ dudum jam ſerio charactere aſſerunt, ſolam Aloem eſſe innocuam. Ergo omne laxans, abſolutè nocuum, ſi non etiam ſimul fruſtraneum.

7. Reus ſim itaque coram Deo, ſi non prorſus ſuadeam, omnino à laxativis abſtinendum. Neque enim, ſi non ſtulta ſit natura, laxans pharmacum ad venas aſſugitur: nec abſque diſcrimine in diſcrimen ſe præcipitaret, quæ virus intra venas nocuum traheret. Igitur ſolutivum virus adhuc tantiſper ac in ſtomacho detinetur, putrefacit & contaminat, quicquid in meſenterio eminus, ad meliores uſus erat depoſitum: trahitque in vicem putrefacti theſauri depuratum cruorem è vena cava, eumque ſenſim contagio virulento contaminat, & fœtido fermento cadaveris liquat. Hinc nempe virium jactura à Laxantibus, & Monarchiæ vitalis turbatio, citra ſpem ſanationis inde. Durat autem laxantium furoris non ſolum, quantum illorum præſentia; ſed & quantum lugubre virus, ſuo contagio ſtomachum & inteſtina aggravat. Sic nempe artificioſa conſurgit Diarrhæa, quæ ſubinde in necem uſque perſeverat, ridetque adſtringentium pollicitam opem, tentataque ſubſidia.

8. Ad 2. & 3. &c. dico pariter, ſat alibi demonſtratum, nec temperari elementa pro miſtis, falsò creditis: nec ob temperiem ergo eorundem, multoque minus juſtam, & ad pondus adæquatum. Ergo præſupponunt Scholæ falſa. Imò & ſophiſmate certant. Nam etſi Arcana os fractum curent, tanquam Symphytum, vel lapis Oſſifragus; requiritur tamen utrobique reponi oſſis fracturam. Herniam item bene ligatam, ſanatam memini citra exſpectationem, quod ex oſſifragio quis dudum lumbis decubuiſſet. Nec igitur Arcano indiget Ad 4. ſimul & 5. ſufficit, quod Arcanum cauſas occaſionales abſtergat, reliquum nempe ſupplente natura juvata. Ad 6. cohibeant linguam Scholæ: nam Arcanum ſanat morbos, quos incurabiles ſub blaſphemia adſtruxerunt. Quod pro me teſtantur hoſpitalia incurabilium, ſi cum epitaphio Paracelſi conferantur. Septima autem contumelia, prorumpit neſciis è faucibus proprio ſcilicet conſciæ mentis teſtimonio. Ad 8. & 9. certum eſt, quod clamantes doleant, dum vapulant: ex ſenſu enim doloris, os contumelias loquitur. Sin autem è myriadibus Spagyrorum, vix unus ad optatum finem ſurgat; vitium id non eſt artis: Quia dos non pendet ex arbitrio volentis & currentis; ſed quia nondum eſt dierum plenitudo, qua hæc magis erunt vulgaria. Sat eſto mihi, quod nuſquam appareant ſigna, niſi inter Potitos Arcanis, id eſt, Adeptos, quodque Humoriſtarum nullus eò unquam pervenerit, nec etiam perveniet. Itaque locus contumeliis contra ſcientiæ Medendi

veritatem, nullus eſt, niſi ubi nullus eſt ordo, & ſempiternus horror inhabitat. Fugiunt enim veritatis lucem noctuæ, & veſpertiliones monſtruoſi. Quia paſcuntur decumano mendacio, nempe quod norint curare febres citra evacuationem: cum nec quidem utroque tam venæ ſectæ, quam laxati alvi præſidio febres ſciant certò atque tutò ſanare. Sanent enim febrim, ut adſtruunt: an ſaltem eo ipſo non adferent requiem ægro? tutoque dein, quod reſiduum ajunt, tollent? quod non ita commodè licebat, quamdiu vita cum morte, & morbus cum ſanitate confligari credunt. Aſt fugiunt lucem veritatis, ſub pallio mendacii: ſic dictante ignorantia, ſicque jubente lucro, ſeſe miſelli tutantur.

9. Medicina enim non eſt nudum verbũ, inanis jactantia, aut ſermo vanus: poſt ſe namque opus relinquit. Quocirca ſperno contumelias, jactantias ambitionis, & vanitates miſeras. Eja mecum ad rhombum. Si verum dicitis, Scholæ, quod poſſitis ſanare quaslibet febres citra evacuationem: ſed nolle, præ metu deterioris recidivæ, Ad luctam deſcendite Humoriſtæ. Sumamus è Xenodochiis, è caſtris, vel aliunde 200 aut 500 pauperes febrientes, plevriticos &c. partiamur illos per medium: mittamus ſortes, ut mihi illorum una medietas cedat, & altera vobis. Ego illos curabo citra phlebotomiam, & evacuationem ſenſibilem; vos verò facite ut ſcitis (nec enim vos adſtringo ad jactantiam phlebotomi, vel ſolutivi abſtinentiam) videbimus quot funera uterque noſtrum habiturus; præmium autem certaminis ſint 300 floreni, utrimque depoſiti. Hic veſtrum agitur negotium, O Magiſtratus, quibus cordi eſt ſalus populi! pro bono publico certabitur, pro veritatis cognitione, pro vita & anima veſtra, filiorum, viduarum, pupillorum totiusque ſanitate populi. Ac tandem pro methodo curativa, in actuali contradictorio diſputata. Superaddite præmium, honorarii loco ex officio. Compellite nolentes intrare in certamen, vel palæſtra obmuteſcentes cedere. Oſtendant tum, quod modo oblatrando ſtentantur. Sic namque diplomata oſtendenda ſunt. Cedant verba, & jurgia, agamus amice, & per experientias mutuas: ſciatur poſthac, utra methodus ſit vera. Siquidem in contradictoriis, non ambæ quidem propoſitiones; ac tantum altera vera eſt.

10. Sed jam Humoriſtæ pavorem incutiunt, dum quis ſe mihi ſanandum committit. Ne nimirum novorum dogmatum authori ſe dedant; potius autem vias Ethnicorum eant, ne cenſeantur novitate dogmatis, vitam in ancipiti poſuiſſe, fretique potius veteri abuſu, tritas calles ingrediantur. Ah utinam ex altero ſeculo, mundòque intelligibili redirent, ut teſtarentur, quibus ſua debeatur nex. Statim, qui jam naſutuli vitæ tuæ conſulere videntur, agnoſcerent ſe incurrere in vitæ perniciem, & jacturam: dum malunt vitam ſuam credere pluralitati ob ſolam veteris erroris, & abuſus conſtantiam, quàm velle flecti ad monita veritatis: Quaſi adhuc modo ſagittis & fundis bellandum foret: quia iſtud armorum eſt genus antiquiſſimum. Veruntamen ſed nec noſtra adeo ſunt nova, ut milleſima tantum ſint in ſe experiente: quæ centies millies veritate experientiis ſunt facta conſona. Medentes ergo quotquot hujusmodi objiciunt debiliori animæ, & artis ignaræ, ſunt truculenti impoſtores, hoſtes Chriſtianorum, invidi propter lucellum. Siquidem augent timores in ægris, ægrosque angunt, ut ſe & ſua extollant.

11. Et dicunt. Libenter enim ignoramus, quæ mala ſunt: quoniam remedia chymica (utimur enim iis quandoque, ubi opus fuerit) nova atrocia, nocua, æſtuantia, & periculoſa. Chymicum autem ſi admiſeris, tu ſolus eris cum tuo Chymico: nos omnes domi manebimus. Quia Idiotæ ſunt, ſtentoresque, qui nobiſcum non conſentiunt. Mementote interim, quod plus cernant oculi, quam oculus. Ergo in lacera puppe naufragium quæris, ſi á tuto littore abſceſſeris. Adducunt in confirmationem turbam Chymiæ apoſtaticam, itemque Judæos, ac viros nequam. Quaſi pariformiter omne meretricum & nebulonum ſedimen, & ſpuma, non ſe ingerat ſub nomine Medentum Humoriſtarum.

12. Ete-

12. Etenim ſi rixæ apud me valuiſſent, non fuiſſem compulſus ad ſcribendum. Nam ſi vos charitas, aut veſtrarum animarum cura angit, eamus ad provocatum certamen! Promitto enim, ſi viceritis, quod lubens meo malo, poſtmodum in veſtram totus ivero doctrinam. Denique dum depurata medicamina præfero veſtris, & vera medendi principia Paganicis nugis: non fit hoc intentione lucri captandi, aut alliciendi. Nec enim decet me ex avara mente veſtra judicari. Ego enim pura intentione veritatem medicam concionari inſtitui, ut Medentes reſipiſcant, & diſcant quæ neſciunt, tutiorem viam ingrediantur, atque male vitam proximi tractando ceſſent: ceſſent inquam perdere viduas, orphanos, & proprias animas. Scio namque, quod ſub dierum maturitate (*nil enim tam occultum, quod non revelabitur*) manifeſta fiet doctrina, quam modo per hoc volumen evulgavi. Opto ſaltem tempeſtivius id accidat, ob animarum ſalutem, & familiarum cuſtodiam. Ad me autem quod attinet, jam à multis annis ægros non inviſo; nec quenquam invito, ut mea utatur opera, quod noſtratibus ſat cognitum. Quippe qui quæſtum ex alienis miſeriis non paro; ægrorum autem neminem citra conſolationem à me dimitto.

13. Ceſſent quoque Scholarum ſtentamina, authoritatem à poſſeſſionis vetuſtate implorantia. Siquidem non cadit præſcriptio in naturam. Dono namq; paganiſmum Chriſtianiſmo ſeniorem. Præſuppono quoque Scholarum errores mox cum paganiſmo incepiſſe. Nova & inaudita, quæ doceo, quia Deus noſtri generis miſertus, ſub hac dierum plenitudine, theſaurum veritatis aperuit, quando ſibi placuit. Pro cunctis paganicæ Scholæ alumnis, ut diſcant deinceps tutiori aſſentiri doctrinæ. Etenim præ veteri abuſu marcida, carioſa, & verminoſa ſunt, quæ veri ſucco demonſtrantur orba. Quia univerſaliter & ſingulariter verum eſt, quod falſum & tenebroſum ſit omne donum, quod non deſcendit à Patre luminum; non eſt autem credibile, Adeptum medendi illuminaſſe Scholas Gentilium, quarum poſteritas tanta theorematum cæcitate adhuc medetur, orbataque eſt medicaminum favore, vigore, honore.

14. Faceſſant & jactantiæ, quod à Poteſtatibus mundi celebrentur, quotcunque ſermocinali doctrina præfulgent. Non enim auloedi ſunt Medici, quos creavit Omnipotens; ſed in compaſſione charitatis medentur peculiariter pauperibus, eoque ſymbolo agnoſcuntur. Pater autem pauperum benignis oculis adſpicit, qui obſequiis miſerorum ſuorum vacaverit, in ſui Chriſti memoriam. Subtrahunt ſeſe populi, & magnatum adulationibus, ſuo jure vivunt, injurii nemini. Unicoque ſigno à medicaſtris diſtinguuntur, quatenus bene agendo, ab his vilipendium patiuntur; & lubentes tolerant. Imò populus (cui ſunt benefici) obloquitur, & obgannit. Quia iſta eſt ſors, quam ſuis perpetuò reſervat Dator luminum. Etenim abſque ſpe lucri, procurant eſſe miſericordes. Sin autem illis ſponte detur nummus, recipiunt quidem; ſed non niſi in priores uſus reponunt. Sunt autem rariſſimi, nec obvii in aulis principum. In epitaphio Imperatoris olim ſcriptum erat; *Turba Medicorum periit*: Adeo hominum ſunt infeliciſſimi Principes, quibus nemo veritatem dicit; ſed adulatoribus ſtipati, nil niſi blandimenta audiunt, ac deceptionibus aluntur.

15. Non ſaltem eſt Principum, noviſſe eligere optimum Medicum, cui vitam fidant; ſed hunc commendatum, vel adſcitum à priore Medico, ſuſcipiunt. Sicque in aulis continuata ſerie perſeverant. Ac proinde Princeps plerumque non eſt numerandus inter vita longa dotatos. Nam etſi honoraverit partem ſuum; longævitate tamen ſibi promiſſa ſpoliatur ab infidis auxiliatoribus.

T A N T U M.

TRACTATUS.

DE MORBIS.

INTRODUCTIO DIAGNOSTICA.

1. *Reſumtio totius operis.*
2. *Cur tanta Authori reprimendo auſteritas?*
3. *Deum invocat, dum ſe humano ſentit privum ſubſidio.*
4. *Pauperies & fucus Logices detegenda erant.*
5. *Nuditas auſcultationis Phyſices Ariſtotelis.*
6. *Inaudita inveſtigandi methodus.*
7. *Cur Scholæ caruerint morborum cognitione?*
8. *Morbus è prævaricatione fluxit.*
9. *Eiſagoge in Morbi cognitionem.*
10. *Morborum ſchema ex Hippocrate.*
11. *Scholæ Loto paſtæ, deſeruere ſuum Hippocratem.*
12. *Medullaris contemplatio morborum.*

NEceſſarium viſum fuit, ab Elementis, qualitatibus, miſturis, complexionibus, contrarietatibus, humoribus, & Catarrhis incepiſſe; ut demonſtrarem, Scholas morborum naturam attendiſſe nunquam: ideoque ignoraſſe rei medicæ veros ſcopos, ſive morborum principia, theoremata, modos fiendi, cauſas adoptationis, conſanguinitates, conſenſus, alteritates, atque proprietates, remediorum item inventiones, delectus, præparationes, exaltationes, appropriationes: Id eſt, ægrorum ſcientificam ſanationem neſciviſſe. Credidi namque per ejusmodi initia procedendum mihi: eò quod ægritudines omnes (paucis forſitan exceptis) retulerint in qualitates elementales, atque innata naturæ diſſidia. In humores, catarrhos, flatus, fumos: adeò ut in fumum & vapores ablata Scholarum ſcientia, in fumum evaneſcat. Tandem per Tartari errores, ad Tartaros devenit, ut oſtenderent ſe tenebris involutas, ceſpitaſſe in viis ſuis.

2. Detegere enim impigrè illa debui: ſi reſipiſcendum Tyronibus poſthac. At non ſatis fuit, errores, inſcitiam, ignaviam, & pertinacem conſtantemque ignorantiam oſtendiſſe: niſi doctrinam veram in nugarum vicem rependero. Etenim per plurimos annos ſuſpecti mihi remanſerant axiomatum abuſus, (quod lib. de febribus ad vivum depinxi:) priusquam ad ſolidam veritatis cognitionem pervenerim: dudumque Theoriæ veritatem perluſtraveram, priusquam juſta aliquot medicamina, quæ initiatis ſat eſſent, quærendo inveniſſem.

3. Quamobrem cum de morbis, ſub tanto paradoxo, rerumque pondere, dicturus eſſem; apud veteres, & juniores modernos autem offenderem neminem, adjutorem Deum ſeriò invocavi, ac etiam propitium inveni.

4. Statui itaque antequam ſcriberem invocare Logicen, ut per ſuas mihi definitiones, morborum eſſentias demonſtret; per diviſiones verò, ſpecies atque alteritates illorum; ac tandem per Argumentationem cauſas, proprietates, media, atque remedia ſuggereret, cognoſcendi atque ſanandi. Sed ad meas acclamationes, etiam in os ejus factas, ſurda fuit, ſtupuit, nil audivit, muta manſit, nec minimum juvit me miſerum. Quia tota impotens, ſine ſenſu.

5. Dein igitur in ſubſidium vocavi Scholarum auſcultationes Phyſicas. Tria nempe illarum jactata principia, cauſas quatuor, fortunam, caſum, tempus, infinitum, vacuum, motum, imò & monſtrum. Unde tandem detexi totam Phyſicam verè monſtroſam, habentem initia ficta, falſa, ludicra, non principiantia, multò minus vitalia, in conſpectu *Regis, cui omnia vivunt*: Cauſas item non cauſantes: Phantaſtica quoque entia Rationis, milleque abſur-

abſurditatibus obſepta dogmata obtrudentem. In quibus ne veſtigium ullum naturæ adhuc integræ reperi: multoque minus defectus ejusdem, alteritatesve facultatum, aut functionum vitalium. Minimè autem ex tali principiorum ſtrue, notitia cauſarum naturalium, vitalium, morborum, remediorum, ac ſanationum petenda fuit. Quorſum tamen ſcientiam naturæ, ceu in objectum ſpectare ſcopum, ſum ratus. Quicquid namque à Scholis peterem, & per Theoriam contrectare aggrederer; id totum ſtatim natura riſit in Praxi, habitumque eſt pro pedantismo. Me inquam ridiculum (diſtinctius loquendo) cum Scholis riſit. Ac tandem mecum conqueſta eſt tam invictæ ſtupiditatis. Tum logica ſuam penes me deploravit impotentem nuditatem, vanamq; Scholarum jactantiam. Quippe quæ mediorum, cauſarum, terminorum & ſcientiarum repertrix ac ſcrutatrix hucusque ſalutabatur, doluit fateri debuiſſe, quod in morbis non minus, quàm in tota naturæ compagine, muta eſſet, ſuosque etiam profeſſores in tanta ærumnarum neceſſitate deſerere deberet. Imò riſiſſet ſimul uno cachinno Phyſica Ariſtotelis, ſtolidas mundi & tot ſeculorum credulitates, ſi ipſamet non fuiſſet figmentum non-ens, ſolo ſuperbiæ flatu turgidum.

6. Quapropter, cum natura nuſquam, niſi in Individuis exſiſtat, aut cernatur; mihi de morbis ſcripturo, opus eſt particularium cauſas apprime noviſſe, prout & Medenti neceſſum, illas, ſub reatu pœnæ infernalis, individualiter perſpexiſſe. Viſum itaque fuit mihi, rerum tam integrarum quàm læſarum quidditates inveſtigandas fuiſſe, per modum de venatione ſcientiarum traditum. Atqui cum ſic hauſta cognitio queat explicari Tyroni, ſtatui quod per cauſas, harumque proprietates, definitio eſſentialis ſit exponenda. Quæ nil aliud eſt, præter cauſarum connexum. Non autem genus definiti, & differentia. At inaudita eſt hæc explicandi Methodus, prout mentita eſt Logica ſcientiarum repertrix. Simulque cum ea omnis facultas, ſermocinali Philoſophiæ inſerviens. Fruſtra namque ad genus definiti, & differentias ſpeciei conſtitutivas recurritur pro morbis, quæ nunquam & nusquam cognita fuere.

7. Itaque cum hactenus ſit ignoratum, quod res ipſæ nil ſint extra vel præter connexum materiæ, & efficientis. Conſequenter quoque caruerunt Scholæ verâ definitione: id eſt, juſta morborum cognitione. Si ergo morborum quidditas, ac proprietatem morbidarum conditio, ex cauſis ſuis immediatis, eſſentialibus profluant: neceſſariò quoque præfatorum cognitio ex iisdem cauſis eſt deſumenda. Eo quod conſideratio cauſarum prior ſit conſideratione morborum. Itaque rerum naturalium eſſentias, jam ad tædium usque oſtendi, eſſe materiam & efficientem, connexas in agendo: ergo & morbi cujusvis eſſentia, duabus iſtis conſtat cauſis, ex iisdem petenda eſt cognitio, per juſtam definitionem.

8. Inprimis morbus eſt quoddam malum, vitæ reſpectu. Ac quanquam è peccato oriundus, non tamen eſt malum, inſtar peccati, ex cauſa deficientiæ, cui deeſt ſpecies, modus & ordo: Sed morbus eſt ex cauſa efficiente ſeminali poſitivo, actuali & reali, cum ſemine, modo, ſpecie & ordine, Et quanquam intuitu vitæ ſit malum, habet tamen ex ſuo ſimplici eſſe naturam boni. Nam quod in ſe bonum eſt, per accidens producit aliquid, ad cujus poſitionem, facultates partibus innatæ occaſionaliter læduntur, & pereunt per Adaſtriam.

9. Sunt ideo defectus à cauſa externa, facientes impetum ſupra vel præter vires vitales, in partibus celatas: Suntque ab hoſpitibus peregrinis, intro receptis, & valentiore Archeo dotatis. Atque hinc importunitate temporum, quantitatum, roboris, ſuperioribus. Sunt denique defectus occaſionales, qui (cum bonum parturiat malum per accidens, profluatque ſæpius à noſtriſmet poteſtatibus vitalibus,) propriis ſunt proprietatibus præditi, tanquam in initiis ſuis ſeminalibus; ideo tendunt immediatè ad expugnationem noſtrarum poteſtatum tanquam finem. Quos ideo morbos poteſtativos voco alibi. Nec eſt autem ens poteſtativum illud, quod Scholæ vocant morbū per conſenſum, perque vaporum colligantiam fieri putant; ſed ens poteſtativum continet regimen coactæ facultatis, tam ſcilicet reſpectu authoritatis vitalis, quàm ipſius morbifici entis: quod ſcilicet mo-

tu proprio natum eſt, ſuſcitare morbum poteſtativum ſuæ claſſis. Perinde ut Cantharis ſuſcitat ſtranguriam. Idque etiam fit internæ authoritatis poteſtate, & vi partium, in partes: Sic ens Apoplecticum Epilepticumve in ſtomacho vel utero adhuc præſens, animam quatit, imò & inde cerebrum, cum pediſequis potentiis, in ſui famulatum, velit nolitve, traducit. Poteſtativum ens itaque nedum deſignat functionum læſionem; ſed & regimen partis, & entis morbiferi vim occaſionantem, prorogatam in facultates ſubordinatas, tanquam imperii in vaſallos. Perinde etiam ſive partes procul invicem diſtent, ſive prope ſint. Nam ſunt debita proprietatum tributa.

10. Enimvero primus Hippocrates, inſinuavit morbos diſtingui per hoſpitia & ſapores. Atque utinam poſteri hunc ſervaſſent tenorem. Sed œſtro velut afflatus Senex ille, futuros præſagivit ſequacis Scholæ auſus, monuitque præciſè, ne crederent calores, frigora, humiditates, acrimonias vel amaritudines eſſe morbos; ſed ipſum amarum, acre, ſalſum, ponticum, &c.

11. Aſt coram ſurdis, vel egregie perforatis auribus hæc cecinit. Si quidem anteacta ab olim ſecula, in inquirendi ignaviam & facilem credulitatem prona, arripuere caliditatum & frigiditatum ſcabioſa theoremata, iisque ſubſcripſere ob plauſibilem facilitatem, ſuoque valedixere Magiſtro: qui morbos juxta diverſoria dividendos ratus, corpus noſtrum in tres diviſit claſſes: nimirum in continens ſolidum, ſive vas ipſum; In contentum, ſive liquidum: & in Spiritum, quem dixit impetum facientem. Qui nempe Gas æthereum ac vitale eſt, nobiſque concitat omne Blas in utrumlibet finem. Quam morborum diviſionem licet expreſsè non dictaverit; ſat tamen eandem inſinuavit. Etenim paucula tantum ſcripſit, quæque circumferuntur omnia penè ipſis ſunt ſuppoſita. Atque ideo utinam poſteritas ſua ingeniorum acumina juxta Senis illius mentem direxiſſent! fortaſſis cauſarum morbidarum intellectum Dei permiſſu hauſiſſent. Sed unius poſtmodum Galeni authoritati ita ſubſcripſere, quod velut in ſoporem obdormiverint, attonitæ dum à me excitantur.

12. Cauſarum autem nomine, in ipſa morborum medullari integritate, materiam, ſuo efficiente proprio inſtructam, intelligo, internam ſcilicet, proximam, vitalique initio oriundam. Quare etiam externas & occaſionales nomino, quotquot non ex ipſa vitæ radice fluunt. Ideoque de cauſis ago, quæ ſunt ipſe morbus. Panis namque maſticatus & deglutitus, adhuc externus eſt, quia rejici poteſt. Sic & chylus inde in ſtomacho coctus, adhuc externus eſt. Quin imo poſtmodum domeſticus factus, atque interior noſtræ œconomiæ licet ſit factus civis: dum tamen à vivo ſeparatur, & in morborum culinam ruit, eo ipſo ut hoſtile factum; ita & externum vitæ reſpectu cenſendum. Sic & aër peſtilens intrò attractus, licet intus venenum ſparſerit, & internum ſit reſpectu corporis: nondum tamen internum eſt reſpectu vitæ: adeoque nondum eſt morbus ipſe: cujus videlicet duntaxat occaſionem in ſe continet, nec eandem occaſionalitatem deponet unquam. Sed peſtis eſt, dum Archeus applicato ſibi contagio, partem ſui infectam à toto ſegregat. Ad cujus proſcriptionem reſiduum Archei collaborat anxietaturque ſeriò, ne ob ſymbolum penetretur, & pereat. Conſimile occurrit propemodum in morbis reliquis. Siquidem vita proximè non læditur niſi à veneno quodam ſuo, ſibique proprio, quod ſibi applicari permiſit.

IN PUNCTO VITÆ SUBJECTUM INHÆSIONIS MORBORUM.

Vita perfectè ſana non habet morbum: quia ſanitas integritatem præſupponit, quam morbus lacerat. Adeoque ſanitas & morbus ſibi contradicunt. Vita quoque extincta, non eſt morbus, nec morbum in ſe admittit. Eò quod propriè loquendo, vita illa eſt merum, nihil, nec amplius exſiſtens; morbus autem eſt hoc aliquid. Tertiò deniq., cadaver, utut virulentum, aut tabo infectum, attamen nullatenus capax eſt morborum. Quapropter tametſi corpus, dum vivit, ſit domicilium morborum

rum; non tamen eſt verum morborum efficiens internum. Multò etiam ſanè minus ſordes, ſive excrementa (quæ humores noſtri conſtitutivi putantur) jus habent aut proprietatem morborum. Verùm ſi qua pars morbi adſcribenda ſit inordinatis fæculentiis: illa profectò tota vergit ad cauſam occaſionalem. Siquidem morbus eſt ens verè ſubſiſtens in corpore, conſtructumque ex materia & efficiente interno ſeminali, adeoq; etiam hactenus ſeſe ſequeſtrat longè à cauſis occaſionalibus. Præſertim quod interna rerum initia conſtituant ipſum ens, ſintque inſeparabiliter de ejus eſſentiali quidditate. Sic nimirum ut ſi loquamur de corpore, vel anima hominis: rectè utrumque dicitur homo licet non integer.

Sic nempe materia morbi, verè eſt morbus: prout & efficiens ejus ſeminale eſt verè morbus: licet non propriè integer ſit morbus. Itaque quandoquidem morbus ſi duntaxat in vivo, non autem in mortuo, neceſſe eſt vitam eſſe immediatum morbi domicilium, ſubjectum internum, imò & opificem ejusdem. At cum vita non ſit corporis, nec corpori eſſentialiter propria; ſed corpus citra vitam ſit cadaver, ſitque morbus in vita: neceſſario quoque omnis materia ſive domicilium & efficiens morbi, non excedit vitæ limites: id eſt, neceſſariò omnis morbus habitat intra capſam Archei, qui ſolus eſt immediatus vitæ teſtis, exſecutor, organum, ut & hoſpitium. Apoſtemata autem, ulcera, ſordes, excrementa, &c. ſunt tantùm vel occaſiones mortis ac morborum: vel eorundem producta poſteriora, in novam tragœdiæ ſcenam ſuſcitata. Nec ſanè ideo mirum, quòd unà cum vita, morbi omnes in nihilum abeant, ſi vita ſit immediatum ſubjectum domiciliumq; morborum; ſed dudum admiratus ſum, quod hactenus nemo medentum ſciverit, in quo eſſentia morborum gliſceret. Sed circum qualitates elementales, humores, complexiones, contrarietates, & diatheſes vagati ſint. Nec ſemel quidem animadverterint, quod ſicut ſordes non ſunt morbi; ita nec morbi in ſordibus: at tantum in ipſamet vita degant, atque in eadem ſic incluſi oriuntur, adoleſcunt, & pereunt, quòd cum nullibi ſint extra vitam, debeant eſſe vitæ intimi atque domeſtici fures. Hæc de morborum proprio receptaculo.

Porrò cum morbus citra controverſiam admittatur ens exſiſtens in nobis tanquam hoſpitio, potiaturq; ſuis ac ſingularibus proprietatibus, ac ſymptomatibus diverſis, neceſſariò morbus non eſt de numero accidentium: eò quod accidens non eſt accidentis ſecum combinati, & à ſe tota ſpecie diſtincti: Siquidem aciditas, vel amaror, non eſt proprietas albedinis, nigredinis, levitatis, aut caloris; ſed ſingula quæque ſtant pro ſeipſis.

Quapropter ſi morbus eſt ens, & non accidens, ſi deniq; de ſe proferat, nedum alterationes, varias diſpoſitiones, debilitates, &c. verùm inſuper generet ſubſtantias, degeneres ab ordinario naturæ ſuæ inſtituto: neceſſariò debet conſtare materia, & efficiente ſuo interno, ſive ſeminali.

Denique cum morbus ſit internus ipſi vitæ, de neceſſitate quoque conſequens eſt, quod materia morbi ſit Archealis, & ipſius efficiens ſit vitalis. Ac ut clariùs loquar, Morbus neceſſariò omnis eſt vitalis poteſtatis actus Idealis effiaiens, induens ſibi veſtem ex Archeali materia; atque acquirens formam vitalem & ſubſtantialem juxta differentiam tarditatis, & celeritatis ſeminum idealium. Quæ quidem hactenus fuerunt à mortalibus ignorata, & magis longè adhuc quæ ſequuntur, nituntur theſi huic: Deus non fecit mortem. Atque tantundem à morte ſemper eſt alienus, quod recuſet vocari Deus mortuorum. Inprimis etiam licet mors quandoq; invadat, absq; morbo; plerumq; tamen mors morbos ſequitur, quod nemo addubitet, quin mors iſta ſit morborũ filia, ſive cauſa ſecunda ex qua, & propter quam vita extinguitur: Id eſt, mors adeſt. Sed cum Deus non eſt ullatenus mortis author, per quem ſcilicet mors in hominem, alioquin immortalem introiverit, idque non magis, aut potiori jure in initio mundi, quam hodie: Inquirendum eſt ſedulo medenti, unde mors ab initio, & etiamnum hodie cauſaliter irruat, ut inde conſtet, unde morbus ſui integritatem hauſerit. Siquidem quanquam ſat obvium ſit, quod mors, velut privationem ſive exſtinctionem vitæ continet; ita nec in ſe

aut pro ſui exſiſtentia non requirit formam ullam ſubſtantialem, multoque minus vitalem. Ac certè morbus non dicit, ut talis, privationem; ſed ens verè ſubſiſtens, agens, actu nocuo vitæ, & vitæ inſidians: ita quoque oportet morbum conſtare formâ ſuæ quidditatis, quam vita in ſe capere queat, illaque informari. Sed cum morbus eodem ſurrexerit initio, quo mors; nec Deus ſit mortis author unquam: Sequitur omnino, quòd Deus non ſit author vel creator morborum. Neque idcirco licet morbus habeat formam aliquam ſubſtantialem, non habet tamen vitam, nec lumen vitale, niſi quod à vita ipſa mutuavit: quatenus ſcilicet in lumine vitæ noſtræ, vel pecudum gliſcit. Non autem quod morbus pro ſui ſeminis eſſe requirat, aut impetraverit à Patre luminum, lumen vitale: quod in ſe potius lethale nuncupandum eſt, ac prorſus à Dei creatoris bonitate alienum. Itaque tametſi Deus ſolus creet omnes omnium rerum formas, & Pater luminum det omnem formam eſſentialem, ſcilicet vitalem, ſubſtantialem, adeoque & ſubſtantiam formalem, absque competitore ſecum ullo: Attamen id locum non habet in morbis, quibus videlicet formandis ſolus homo præſidet. Quia hominis vita cauſas ſecundas ſola continet morborum, & mortis. Idcirco quia creator Deus negat ſe feciſſe mortem: ideoque & morbum. Stat enim morbus in vita hominis, adeoque omnis ejus quidditas è vita hominis dependet; idque nedum ſeminaliter, prout alioqui proprium eſt cunctis rerum quarumcunque ſeminibus: verum inſuper & formaliter, adeo ut vita archealis, ſive caro & ſanguis, ſint & maneant morborum totalis cauſa formalis, ſive effectiva formarum morbi. Nam qui ab initio recuſavit mortem, aut morbos effeciſſe, deinceps demum nec mortem nec morbos feciſſe volet unquam. Pater enim luminum ſuum honorem nulli tribuet creaturæ, creandi lumina formalia: exceptis formis lethalibus morborum, quorum, ut neque mortuorum Deus vocari voluit. Itaque homo manet mortis ſuæ (qui pridie immortalis erat) ut & ſuorum morborum opifex: quaſique mortis creator. Sic quidem, ut ubi fecerat Deus lumina vitalia, homo creet Ideas morboſas, obſcuras & lethales; tantumque diſtat ejusmodi Idea, à lumine vitali, quantum calor ater à luce. Actus ergo formalis mortis, atque morborum, ex actione peccati originis manavit, & manabit uſque in ſeculi conſummationem. Eadem enim cauſa, quæ initio mundi fecit mortem, ſive cauſa eadem, ſecunda naturalis, quæ dedit introitum mortis naturalem in humanam naturam: eadem prorſus & hodie facit mortem & morbum. Cum gloria namque Creatoris pugnat, non feciſſe mortem ab initio, eamque factam per hominem, deinde ſibi aſſumſiſſe gloriam ſciendi fabricare eam: quaſi ab homine id didiciſſe debuiſſet. Quod autem jam de morte dictum eſt, id de morbis pari jure intelligendum: quippe cum ex eodem ortus puncto mors & morbus profluxerint. Itaque ſi dicatur Deus dare morbos, vel mortem: non eſt quod jam velit eſſe Creator eorum, quorum antea fabricam penitùs recuſavit: Sed dicitur permiſſivè Author, & Princeps vitæ & mortis. Quod ſicut eſt verus ac ſolus vitæ Author, eamque ideo moderetur, & tollat pro ſuo lubitu: ita permittit, ut hic cedat, & alter cadat, & quod cauſæ ſecundæ tam directè, quàm irregulariter incidant, undè homo oppetat, vel morbus vigeat. Aſt creatio morbi, ut entis ſubſiſtentis, ex materia & efficiente, ſeminali atque ideali, malo & lethali: nequaquam ex Deo procedit. Nam dum hominis in arbitrium collocaſſet, poſſe citra mortem permanere, vel eadem die morte mori: eodem paſſu quoque in hominis manu poſuit, fabricare mortem & morbum ipſum, tanquam mortis præcurſorem, ac præparatorem. Introitus mortis in naturam hominis conſideratus, prout illum alibi paradoxo notabili explicui, probat exquiſitiſſimè, morbum non ſolummodo conſiſtere in parte vitali hominis, ſed & morbum ipſum, naſci ſeminali Idea ex ipſo Archeo. Breviter autem id probabo. Ex concupiſcentia carnis, orta eſt caro peccati: ideoque & mortaſis Archeus in illa, & per conſequens quoque inde Archeus, in quantum eſt vitalis, in carne peccati, agit omnem actionem, producitque omnem actum formalem nocuum atque lethalem, quem Deus recuſavit facere, permiſitque hominem ſibi cudere cauſas mortis, & morborum. Non eſt tamen homo proinde creator,

licet

licet faciat ſibi actus formales, ſive formas ſubſtantiales morborum; ſive vitæ nocuas: ſiquidem illi id conceſſum fuit vi verbi, quod quacunque die comederet de fructu arboris ſcientiæ boni & mali, morte moreretur, & ſatellites ad mortem deſtinatos ſibi faceret. Idq; ex natura ipſamet mortis, in carne peccati neceſſario partæ. Actus itaq;, qui eſt de eſſentia, exiſtentia & ſubſiſtentia, prout etiam de propagatione, contagionisve fertilitate morborum, pendet omnino in vita, ex vita, per vitam: intra quam etiam clauditur. Miſeri ſanè mortales, atq; longè miſerrimi infirmi, qui hactenus Medentes magno caroque pretio ſtipendiarunt, ignorantes, quid ſit morbus à quo oriatur, in quo conſiſtat atq; ſubſiſtat. Admiror autem, hæc ante me non olfeciſſe priores, ut nec Neotericos: utpote quorum ſacra anchora plerumq; eſt in ſpe Criſeos, & de Criſibus, ad excuſandum ſuas ignorantias plurima commenti ſunt. Siquidem Criſis in morbis nil præter Archeum probat: ſi credant ſuo Hippocrati, dicenti, Naturas ipſas morborum medicatrices, & auxiliatrices unicas. Luna namq; non facit Criſes cauſativè, ſed ſolus Archeus Lunæ inſequens rythmum. Dies namq; metitur Luna, magisq; in probationem actionum Archei, quam in cauſalitatem ſpectat. Semper enim Luna 14. die, eſt oppoſito loco, quo erat prima die: ergo & vires oppoſitas Archeus habet, qui Lunæ rythmos æmulatur. Sic & de 7. die. &c.

Concludo itaq; pro notitia morbi, quod morbus vel habeat fomentum, vel duntaxat excitamentum à cauſa occaſionali: vel ſponte motuq; proprio ſurgit, ſuoq; ſeminis contagio perſeverat, ut dum epilepſia ſemel concentrata eſt, vel podagra radices egit, propria nempe ſponte quoties lubet expergiſcitur. Perinde quoq;, biduo triduoq; vel amplius ceſſat morbus, atque iterum ſtatis recurrit periodis, licet cauſa occaſionalis interea perpetuo ſit præſens, ſicque poſt aſſumtum ſolutivum nocuum, licet poſt paucas abinde horas expellatur, inquinato tamen inde Archeo furit obeditq; hauſtæ veneni labi. Sic quoque connaſcuntur nobis proclivitates, hæreditariique toti alicui familiæ vernaculi morbi. Quia vitæ ipſi concentrati ſunt, ac velut notæ characteriſticæ, impreſſaque noxiorum ſigilla.

PROGREDITUR AD MORBORUM COGNITIONEM.

1. *Medicina ſcientiarum occultiſſima.*
2. *Præteritorum ſeculorum ignorantia ideo excuſabiles.*
3. *In quo habitent morbi.*
4. *Ortus morborum.*
5. *Vnde inceperit morbus.*
6. *Morbus immediate, cur in ente primorum motuum.*
7. *Ignorata cur fuerit morborum eſſentia?*
8. *Morbus nupſit enti vitali.*
9. *Semina cuncta quomodo profluant è mundo inviſibili?*
10. *Ortus efficientium, & proprietas Idearum ſeminalium.*
11. *Ab inviſibili Idea, rerum cunctarum ſeminalia initia.*
12. *Ens ſeminale quomodo ſuſcipiat ſui complementum?*
13. *Explicatur vis idealis ſeminum per claſſes.*
14. *Mors, & morbus quanquam eodem initio orta ſint; differunt tamen, quod morbus Ideas habeat, non autem mors.*
15. *Ridebunt Scholæ Ideas; ſed Scholarum ignorantiam carpit Author.*
16. *Probat inſcitiam earum, uno ſaltem exemplo.*

IAm aliquoties, nec fruſtra aſſerui, artes & ſcientias in faſtigium properaſſe; ſolam autem medendi artem, ſi non retroiiſſe, ſtetiſſe ſaltem, ac circa idem fallax punctum circumiiſſe. Hinc quoque conjeci difficillimam humanitus fuiſſe morborum cognitionem, atque inde dependentem medelam. In quam tot felicia ingenia per tot ſecula ſuos conatus fruſtra impendere, idque non hoc à ſolo contingenti, ſive eventibus conjicio, quod nimirum neglecta hucusque fuerit morborum notitia; ſed quia ex parte cauſarum, tota ſit inviſibilis, & invia.

2. Quapropter etſi ignorantiæ Scholas taxem, non id à me factum velim vanæ gloriolæ ergo, ut neque animo conviciandi totum corpus facultatis: utpote quod in me non peccavit: verum ſolo ſtudio docendi mortales. Non quidem quod mihi perſuadeam, Dei bonitatem humanæ invidere ſanitati hanc doctrinam. Dum vel ab initio per mundi ætates diſperſit ſuum donum per quosdam, medentem quoque ſummopere commendent Sacra.. Aſt plerique per ignaviam indagandi, & credulitatis promtitudinem, in ſe ſuffocarunt lumen iſtud dotale: adeoque ſtruente diabolo ſemper falſis ſuperſtructum fuit Gentilium initiis. Itaque difficillima ſcientiarum medicina, ob morborum inviſibilitatem, & dolim, ethnicis theorematibus inoletum, nullo ingenuorum acumine penetrabilis fuit. Quas auxit difficultates inventio, & cognitio tantorum ſimplicium, remediorumque inde petitorum præparationes, appropritationes, & applicationes, juxta labentium occaſionum varietates, & celeritates, in quibus ſingulis utrobique ſuiſunt ſcenæ Actores inviſibiles. Quos niſi quis perfecte noverit, vel remedium ſuperexcellens ſit adeptus, tela ſua profecto ad poſteriora, non autem ad ipſas radices perdet. Stetit ergo medendi janua, ab mundi cunis clauſa, quam mihi aperire mandavit acceptum talentum (hujus enim jactantiæ me inſigniter puduit. Teſtis ſit Deus) quare cardines, & poſtes prius à ferrugine ſolvere debui, ut fores panderem intrare volentibus. Clavem itaque unicam & auream, in Archei archivis hactenus occultatam, ad ignem pyrotechnicum, lumenque veritatis exponere debui. Ut quisque introeat in aulæ abdita, quantum ſibi deſuper conceſſum fuerit.

3. Morbum inprimis non appello diatheſim; ſed ipſum ens prævaricans, quod ex ipſo Archeo cuditur vitali. Non ergo intueor morbum, velut abſtractam qualitatem. Idque mihi ſic ab olim induxi, ut inſtar vitæ, ſit vitæ ipſi ens vernaculum. Ratio, cur morbus tam celeri paſſu penetret in vitam propter ſymbolum. Quare apoplexia, Lepra, Hydrops, vel Amentia, quatenus qualitates in abſtracto, penes me non ſunt morbi; ſed quatenus ens Apoplecticum, Leproſum, Maniacum, &c. ſcopum & cauſas ipſas morborum in ſe complectitur.

4. Morbus quidem à peccato incepit. Non enim in naturæ noſtræ integritate, puritate, & innocentiæ vigore mors erat, multoque minus morbus. Mors enim comminata erat, non morbus, niſi quod comiter intelligerentur ad futura. Ergo morbus non aliter quam ipſa mors, ſui natura vitam oppugnat, ejusque poteſtates, quas ideo vitales dicimus: quod illarum deperditione, lenta vel ſubita mors adveniat.

5. Fide credimus mortem, idcirco omnemque infirmitatem, à peccato intraſſe in hominem & per concupiſcentiam carnis peccati, propagatas in poſteros omnes. Idcirco neque à Gentilitio morborum ac mortis introitum diſci potuiſſe.

6. Utpote rationabile fuit, ægritudinum omnes claſſes radicatas in eadem concupiſcentia carnis, per quam morbus intravit. Etenim ut concupiſcentia in conceptu non peccat ante conſenſum, fingentem plauſibilitatis ideam: Ita neceſſe eſt omnem morbum in carne peccati oriundum, conſiſtere in peregrina imagine, ſive idea ſeminali corruptæ naturæ, Legi, inquam, erat conſentaneum, ut ens quod ſub voluptate concupiſcibili conſenſit, & peccavit, primariò quoque morbis plecteretur. Ita quidem, ut nedum externis ſuccumberet, violentiis; ſed ſuis exorbitationibus propriis, vindicias peccati in carne experiretur. Ut ſcilicet ipſe Archeus, rector carnis peccati, paſſionum ſuarum eadem libertate erroneas ſibi fabricet imagines, quæ ſibi tanquam veneno forent. Nimirum ex concupiſcibilis voluptatibus, paſſionibus iraſcibilis, procellis, item turbulentiis etiam ſpontaneis ſubjectus ſtaret propriæ ruinæ, quam ſibi cuderet. Quæ nimirum imagines, ut entium morboſarum ſemina, ſibi prorſus deinceps eſſent intimo vitæ thoro nubiles.

7. Durus hic ſanè ſermo, in auribus non ſupra nugas calores, & lutum audire aſſuetis.

8. Quapropter ſi quis miretur tantam Archei ideati, idearumque ſeminalium efficaciam, ut morbos, ipſam pariant mortem: is non-

is nondum agnoſcit, omnium omnino rerum naturale initium ex parte ideali in ſemine quovis pendere. Quare conſideret, ſicut lumen unitum in ſublunaribus, ſiquidem vix aliquid eſt lumine ſpiritualius, utpote quod ſolidum vitrum, (imo etiam ipſum locum) penetrat, accendit ligna & ædes: ſic & idea quævis ſit lumen, tam quatenus à ſpiritu, vitalis luminis participe cuditur, quàm ex proprietate eſſentiæ ſuæ ſit luminoſa.

9. Alioquin ipſæmet ideæ, quatenus conceptæ, nil ſunt, præter lumina vitalis animæ, reflexæ in ſui cogitationes: quæque ideo nec concipiuntur, niſi in ſpiritu luminoſo, in quo ſuſcipiunt figuram rei conceptæ: Id eſt, fiunt ibidem ipſa intellectualis idea. Itaque quamvis ipſa cogitatio ſit merum non ens: attamen ex ipſo ſuæ nativitatis jure, quælibet res concepta conſtat materiâ concepta, & lumine vitali, intelligibiliter in illam reflexo. Cumq; imaginatio ſit intellectus ſimia, licet non ſe transformet in rem conceptam, pro more intellectus; tamen hanc concipiendo, ſingulariter in ſe transſumit, ſigillatque ejus conceptum, depingitque quandam rei imaginatæ ideam ſeminalem, cùm lumine, efficacia, & omni operandi modo. Idq; totum ſub unitate atque ſimplicitate ſui maximâ. Adeò ut ſi in ſeminibus prolificantibus, & continuantibus univerſi perpetuitatem, hæc contingere appareant, atque operari per lumen, ingenti efficacia. Quidni hæc eadem non ſecus fieri in morbis cognoſcemus? Præſertim dum fortiori iſthæc apprehenſione ſculpuntur?

10. Nam concepta nos docent, ex paſſionibus, vel perturbationibus, non-entibus, oriri imagines veras, reales, actuales: non ſecus atque prægnantis cogitata, imaginem realem, quantumcunque peregrinam atque exoticam cudunt. Quamobrem ſic nempe venena parit phantaſia, quæ hominem proprium interimunt, variiſque ærumnis affligunt. Uſque adeo ſicut imagines iſtæ primariò procedunt à poteſtate imaginativa, cujus organum immediatum eſt ipſe Archeus: ita prorſus neceſſum eſt, qui picem tangit, inquinetur ab ea: Id eſt, oportet ipſum Archeum primariò & immediatè concipere, atque novam illam induere imaginem, eâdem affici, & afficere vi ſymboli cætera à ſe dependentia, juxta ideæ illius nocuæ proprietates. Illudque fermentum ſemel in illo, impetum faciente æthere, depictum, eſt morbus. Qui exinde in cruorem, liquorem proximè aſſimulandum, atque in partes denique ſimilares, atque in ipſa corporis recrementa ſe diffundit, juxta proprietatemve ſuæ illius ideæ. Hinc nempe morbi diſtributionum, atque digeſtionum; Quid ſi ſpiritu inſito, cerebri aut lienis hoſpitio, ideæ formentur imaginando, quæ & in brutis ſint omnium motuum Blas principale & organum: Nil vetat, quin ipſe Archeus, partibus inſitus ſingulares fabricet & ſubinde exorbitantes ideas, vi imaginativæ non abſimiles. Sic nempe ſaliva Rabidi, Tarantulæ, vel Serpentum, itemque Napelli, Aconiti, vel Solani ſuccus, nobis invitis, ſuam furoris imaginem communicat. Quocirca nil vetat pariter, primarium imaginandi organum formare ſibi inquilinas imagines, ſeminales, fermentales, venenoſas, &c.

11. Quicquid natura ſui, per ſe atque immediatè poteſtates vitales affligit, debet eo ipſo eſſe de proſapia, & conditione illarum poteſtatum. Non enim alioquin haberent ſymbolum, aditum, conſonantiam, vires, aut penetrationem in invicem: ut neque per conſequens applicationem, & activitatem. Etenim cùm poteſtates ſint ſigilla inviſibilia & intangibilia Archei, qui ipſus eſt inviſibilis, & intangibilis, non poſſunt illæ attingi, multoque minùs penetrari, aut ſuperari à corpore. Quia ejusmodi poteſtates, utcunque vitales, carent tamen extremitatibus, quibus tangantur. Unde ſequitur (quod hactenus eſt neſcitum) quod omnis morbus (utpote gliſcens in vita) quia de vitalium poteſtatum indole, debeat immediatè cudi, & oriri ab ente quod natum eſt producere ſeminales ideas.

12. Cumque nil inter conſtituta fiat à ſeipſo originaliter, neceſſario tam morboſarum, quàm vitalium poteſtates pendent ab ideis, vel ipſius generantis (undè morbi hæreditarii) vel generati Archei. Verùm ut id clarius conſtet: In ſemine brutorum & hominis eſt poteſtas formativa, ad ſimilitudinem generantis. Utpote quæ

cum ſit diſpoſitiva, ac diſtributiva totius regiminis in figurando, ejus activitas à nemine eſt controverſa. Scientiam ergo à generante infuſam habet ſemen, ad fines ſibi agendos accommodata. Alioquin enim ſemen, quod in ſui ſubſtantia eſt ſterile, fæcundum fit per imaginem, in libidine concitatam. Nimirum imaginativa generantis, primò parit ideam, quæ ſui exordio prorſus eſt non ens; veſtiendo autem Archei amictum, fit ens reale ac ſeminale. Idque tam in plantis, quàm ſentientibus. In vegetabilibus namque ſemen ab initio prodit inviſibili, plantæ ſiquidem data vis eſt prolificandi per ſemen, adeoque conceptum habet analogicum, qui format ideam ſeminalem propagando ſuam fæcunditatem, vitæque primordia mutuat, non autem vitam ipſam, (prout alibi de formis:) Itaq; ſcientiam, dona, radices, diſpoſitionesque materiæ ſibi deſponſatæ ad vitam, ſemen mutuat ab idea ſeminali, omnis nempe fæcunditatis cauſa. Idque olim ſubodorati, dixere omnem generationem à mundo inviſibili ſuam trahere originem.

13. Tergloriofus Omnipotens ſuæ cogitationis nudo puroque mandato, conceptoque verbo (fiat) totam creaturam ex nihilo fecit: illique vires ſeminales, in ſeculum durabiles, indidit. Creatura autem deinceps receptum propagat donum, non quidem ex nihilo, ut neque proprio mandato; ſed potentiam à Deo recepit creandi imaginem ſui ſeminalem, transferendi, ſive depingendi eandem in ſuiipſius Archeum. Hæc ſcilicet eſt vis ſeminalis, hominis, brutorum, & plantarum. Non autem quod in plantis hic conceptus ſit pecuinus, nec à libidine ſuſcitetur. Sat eſt namque, quod modo analogo contingat, quo Veteres conſenſere omnia in omnibus eſſe. Quem modum, deſumta à nobis ſimilitudine, oſtendunt ſympathia & antipathia rerum. Sentiunt enim mutuam præſentiam, excitantur mox illo ſenſu, in dotium ſuarum explicationem. Quippe quæ aliàs manerent immota. Senſus autem, non poteſt non virtuti imaginativæ quodammodo æquipollere. Quod de Peſte alibi ex profeſſo latiùs. Aſt mihi jam ſcopus, non de plantis philoſophari: ſed duntaxat de morbis noſtris. Sufficitque ideo, quod ipſa imaginatio, à formatione imaginis dicta, ideam cudat, cujus ergo ſemen omne fertile. Cumq; in nobis vis illa phantaſtica ſit quaſi brutalis, terrena, & diabolica, (juxta Apoſtolum,) ideo eſt ſuis morbis obnoxia, poteſtque cudere imaginem in ſuiipſius immediato Archeo organo. Hinc nobis materialiter, ac efficienter omnis in nobis morbus.

14. Etenim quicquid naſcitur, aut fit, id totum contingit cujusdam ſeminis neceſſitate: habetque omne ſemen ſuum hoc aliquid ab idea, ſpiritui indita ſuo; morbus autem eſt ens reale, fitque in vivo duntaxat. Unde conſequens, quod etſi morbus vitam oppugnet, ut mortis præcurſor, naſcitur tamen à vitali, eodemque in vita initio, nimirum à carne peccati. Veruntamen mors, & mortua quæque carent radicibus, quibus producant. Atque adeò cum mors interitum dicat, ſive privationem, caret imagine ſeminali, in quo à morbis diſtinguitur. Vita quidem eſt ab anima, ideoq; & primæ conſtitutionis præmiſſus character; ſed morbus à confuſionibus ac perturbationibus impuri Archei prodiit, ſibique radicaliter inſertus, ſic permanſit deinceps inſeparabilis, nimirum quoad potentiam formativam idearum infirmarum. Morbus itaque coaleſcens ab ideis, tamquam ſui ſeminali initio efficiente, induit materiam ſibi aptam ab Archeo mutuatam, & in ens reale conſurgit, per modum aliorum entium naturalium. Cumque in Archeo formata jam ſit idea, confeſtim quoque hæc agere incipit, nec feriatur, quin partem Archei contaminet. In qua ſubinde fermentum, tamquam cauſæ efficientis medium, ſuſcitatur per averſionem à vitæ integro: hujusq; tandem adjutorio craſſiorem corporis molem vel contaminat, vel ſaltem turbat digeſtionum œconomiam.

15. Ridebunt (ſat ſcio) Scholæ Platonicam doctrinam, quod ideas ſeminales, poteſtates ideales, & activitates formales morbis aſſignaverim. Mallent namq; quatuor qualitates, fictis humoribus ſtipatas, agnoſcere, ringunturq; has nugas à me peſſumdatas, neſciæ, cui cauſæ morborum quidditates atque medelæ deberentur. Neſciæ inquam, quod potentius, vicinius, magisq; domeſticum ens, exercitum in humanam vitam conſcripſerit, de quo etiam dictum fuit divinitus, quod hominis domeſtici ſint inimici

ejus

ejus. Etenim obſtructiones, ab injuriis ſpurcitiarum occaſionaliter inductas, tanquam morbos, ubique inſigniter accuſant: quæ non tam ipſum obſtruens, vel etiam obſtructum tam notabiliter arguunt, quanctum actionis, paſſionis, atque relationis majeſtatem in obſtruente repertam, alto ſemper notarunt ſupercilio. Quaſi ipſa obſtructio, ſive ipſamet relatio eſſet morbus; fundamentum autem illius relationis, cauſæ morbificæ rationem clauderet. Totus videlicet Scholarum error ex ignorantia morbi, conſiſtentis immediatè in ipſamet vita; non autem in ſordibus, atque ſpucitiis erroneis, vitæ peregrinis, & extrinſecis.

16. Bone Jeſu, Sapientia Patris luminum! quanta tenebrarum confuſione ceſpitant humana judicia, niſi tu illa regas! Siquidem dum veſicæ calculum, omnes denique rerum ſordes, miſturas, poteſtates, proprietates, effectus, effectuumq; libertates, agilitates, & alteritates, ſolis elementorum congreſſibus & bellis conſecrarunt, eadem methodo ſignificarunt, ſe non ultra calores & frigora ſapere velle, ac poſſe. Sic nempe calculum in medio lotii areſcere, ſiccari, atque indurari per calorem, abſque pudore & judicio docuere hactenus, eodemq; quidlibet audendi privilegio, totam naturæ hiſtoriam, ac rerum nativitates neglexerunt, ſeque ventura ætate miſerandas, quia ridiculas fecere. Quamobrem tecum ſæpe conqueſtus ſum, Bone Jeſu, ô vitæ Princeps, quàm difficile foret Scholis, tanto nugarum lenocinio, & nebularum præſtigio, à puero conſtanter nutritis, vera rerum principia aſſumſiſſe. Niſi clavum navis teneas, veliſque ſecundum ventum inſpires, ominor, quod inimicus homo mea ſcripta in chartas Voluſianas ſit traditurus. Aſpira Deus, pro bono imaginis tuæ, ut ipſa ſemina teſtentur ſibi adeſſe Archeum, qui niſi ſola generantis concepta idea fœcundetur, in molam atque informe monſtrum recedunt, cui non minus figurandi quàm proprietates explicandi vigor deeſt. Teſtentur inquam, me tacente, morbi, ſe eſſe entia activa, in naturam admiſſa à principiis naturalibus. Fateantur juxta Triſmegiſtum, ſupera & infera ferri eadem proportionis lege, ac principiis conſimilibus. Meditatione unius olim inchoata univerſa, eadem adhuc hodie ſubſiſtere, & perpetuari. Unius illius meditatione atq; idea recipere ſuperiorum & inferiorum entelechiam. Verum eſſe, quod dixit, eamque veritatem victuram omnem fortitudinem fortem, & penetrare omnia ſolida.

DE IDEIS MORBOSIS.

1. *Diviſio dicendorum.*
2. *Splen ſedet in trunco medio corporis.*
3. *Formatio realium imaginum phantaſia. confirmatur exemplo.*
4. *Cur idea deſcendat à matre in fœtum?*
5. *Conſequentia inde deducta.*
6. *Menſura modicitatis vini.*
7. *Penetratio idearum.*
8. *Puer declinat à nativa indole.*
9. *Quid intelligatur per Agoniam?*
10. *Idea atrociſſima.*
11. *Potiſſima educationum cura.*
12. *Diſcrimen in motibus Animi.*
13. *Doctrina deſideriorum.*
14. *Ortus & progreſſus deſiderii.*
15. *Diverſitas peccati commiſſionis & obmiſſionis.*
16. *Cur Deus peculiari favore ſexum muliebrem dotaverit.*
17. *Donum devotionis ſexualis, quid ex ſe operetur?*
18. *Cur Author egerit de moralibus?*
19. *Repetit Author octo ſuppoſitiones de Ideis Archealibus.*
20. *Vegatur Author circa Ideas peregrinas.*
21. *Fundamenta Phyſiognomiæ.*
22. *Ratio, cur Ideæ tam potentes in nobis.*
23. *Quid ſit abolitio cauſæ morbificæ?*
24. *Cauſa morbifica eſt inviſibilis.*
25. *Locus natalis morborum.*
26. *Author deducit ad diem illud Hippocraticum divinum in morbis.*
27. *Cur morbi æmulentur proprietates & activitates vitæ?*
28. *Exemplum in calculo.*
29. *Duabus ſuppoſitionibus opus, ad introductionem notitiæ morborum.*

30. Con-

30. *Concluſio inde tracta.*
31. *Probatio mechanica in faba.*
32. *Eadem in Cancro.*
33. *Progreſſus Cancri.*
34. *Entia creationis quomodo differant ab entibus prævaricationis.*
35. *Quidditas Cancri.*
36. *Quædam morborum producta cauſalitatem occaſionalem amittunt.*
37. *Methodus ſanandi erronea, hactenus ſervata.*
38. *Cauſa Cancri erronea Scholarum.*

CUm ergo ad morbi eſſentiam requiratur materia, & efficiens, ſitque idea ipſum efficiens morboſum: utrumque explicandum eſt. Ac primò quidditatem idearum, efficaciam, & fabricam deſcribam, ut morbi efficiendi actio & nativitas eluceſcant. Ac primùm declarabo ideas ab homine conceptas, dein tractabo de ideis Archealibus, atque tandem de ideis peregrinis. Poſtremo atque tradam materiam morbificam, ut ex utriuſque cauſæ connexu conſtet quidditas morbi, ejusque immediata eſſentia.

2. Primò nimirum docui alibi, quod vis primorum motuum ſit effrænis quædam imaginativa, in arbitrii poteſtatem non redacta, ſtabulata in ſplene. Quodque Omnipotens tanti facultatem, etiam in meris membranis, atque propemodum exſanguibus marſupiis hoſpitaverit, ſic ut tam ſtomachi orificium, quàm ipſe uterus, jure meritoque cordi æquiparentur, ob inſignem videlicet agendi craſim, ſibique viciſſim ab aliis viſceribus præſtitam obedientiam. Cujus poteſtatis prærogativa, ſplen ſituatur ferè medio inter utrumque loco; paulò tamen demiſſius inclinatur, quia radicis integralis vices ſubiit. Attingit nempe ſtomachum ſui amplitudine, cujus reſpectu duumviratus ſubſiſtit; uterum verò altera ſui extremitate attingit, ſuis nempè ligamentis annexum lumbis.

3. Dein dixi, quod quanquam in principio imaginatum non ſit niſi merum ens rationis; non tamen tale permaneat. Siquidem phantaſia eſt virtus ſigillifera, vocaturque hactenus imaginativa, quod formet rerum conceptarum imagines, ſive ideas, easque in ſpiritu ſuo vitali characterizet. Fiatque proinde iſta idea ens ſpirituale, ſeminale, potensque ad penetrandum res magni momenti. Quod juvat prægnantis exemplo oſtendiſſe. Prægnans namque, ſi ſua imaginativa concepit magno deſiderio ceraſum, ideam illius in fœtum, (prout de Peſte alibi) ideam inquam ſeminalem, ſigillarem, atque ſponte indelebilem imprimit. Utpote cujus idea virideſcit, flaveſcit, rubeſcitque quotannis in carne, iiſdem anni ſtationibus, quibus alioquì ceraſa hæc dant ſuæ viciſſitudinis indicia in arbore.

4. Cur autem idea ceraſi, aut muris, non in matrem, aut in fœtum imprimatur, atque jam ſtatim in alienum ab imaginante migret ſubjectum: quod etiam propria ſæpè quadra vivere incepit: Cauſa eſt indeſinens, neque ficta matris affectio, qua naturaliter plus pro fœtu, quàm pro ſeipſa vigilat. Matris itaq; interna, naturalis, & inexcuſabilis ſolicitudo, fœtui velut continuò incubans, ideam à paſſionibus genitam, uno radio ad fœtum ſuum dirigit. Et quia manus eſt organum activorum principale: ideo ſolicitudo, deſcendens ad manum, quaſi ad defenſionem ſui fœtus, conceptam ideam recipit, pergitque ulterius in fœtum. Atqui cum ideæ ſint quædam lumina ſeminalia: ideo penetrant ſe mutuò, absque unionis ſtupratione. Ergo concepta ceraſi idea, ſuperveniente idea curæ maternæ, dirigitur ad partem fœtus, qua manus matris corpus attigerit. Enimvero cura quælibet eſt ſemper propter finem, ad quem manus operatur. Manus ergo, tanquam organum exſecutivum voluntatis, depingit concepti ceraſi ideam, parte ea, qua mater ſibi manum admoverit.

5. Undè ſaltem in limine conſtat, quomodo cogitatio, quæ merum non-ens eſt, fiat ens reale, & qualificatum. Deinde liquet hinc, quod ſpiritus primariò imbuatur illa imagine, ſemelque aliquapiam idea imbutus, deinceps impar fiat exſequendis aliis muniis; eo quod ſemel concepta idea, ſit ſigilli ad determinatas tantum res agendas. Itaque character ille imaginis ſeminalis, ſemel in parte aliqua Archei impreſſus, facit, quod ad alia deinceps officia ſit incapax. Nam propter æthercam ſimplicitatem illius ſpiritus, ſe ita iſti ideæ maritant, ut inpoſterũ ab invicem non ſeparentur materia ejuſque efficiens,

quam

quam diu ſuppoſiti fuerit Identitas. Cum ipſa Idea ſit ſemen in illo ſpiritu, qui proinde illa Idea ſpoliari nequit abſque ſui diſſolutione. Neque enim perinde Archeo, atque metallis contingit, quæ liquando redeunt in priſtinum, ſolamque amittunt artificis operam. Aſſimile eſt, dum prægnans terretur ab anate. Eo ipſo enim Ideam entis à quo terretur, imprimit imaginativa in ſpiritum: ita ut Idea iſta fiat ibidem ſeminalis. Atque ita quidem nedum embryonem jam formatum deſtruit; ſed hunc transformat in anatem. Unde ſaltem liquet, nedum poteſtas & authoritas imaginativæ; ſed etiam, quod Idea ab imaginatione hauſerit vim figurativam, atque habeat vim ſeminalem & figurativam; imò & potentiam metamorphoſis.

6. Sequiturque ex præfatis, quod vir multæ phantaſiæ, neceſſariò etiam viribus enervetur. Quoniam non ſecus laſſatur, quàm qui operoſo labore diem transegit, totusque tam mente quàm corpore deficeret, niſi refectus grato colloquio, ſociali deambulatione, converſatione amœna, & potu meraciore, juxta illud. Vinum modicè ſumtum acuit ingenium. Nec eſt modicitas illa ſub tetrica medentis criſi per uncias libranda, dum à Sapiente cuique pro capacitate eſt reſoluta. Vinum, inquit, ad hilaritatem; non autem ad ebrietatem, eſt conditum. Triſtibus ergo, defeſſis, exhauſtis, oppreſſisque ſuccurrendum eſt vino, usque ad hilaritatem.

7. Ergo Ideæ, tanquam lumina formalia ſe invicem penetrant, ſuique ſimulacra inprimunt in partem Archei, cujus ſunt imago atque ſemen. Itaque Ideam ſeminis prolifici primùm penetrant Ideæ inclinationum, ad mores ſcilicet, ſcientias, affectiones, morbos atque defectus. Idcirco namque Ideis conſtituentibus, connectuntur facilè Ideæ gravidarum: quæ bonos alioquin ut mores ſæpe corrumpunt, imò & ſtultos quandoque gignunt: ita non rarò alios quoque ab utero emendant.

8. Alioqui plerumque fortes gignuntur fortibus & bonis. Puer enim per educationem rigidam, vel mollem, incipit deflectere à nativis inclinationibus. Tum demum, ubi diſcretione aliquali præditus eſt, per exercitia & conſortia in varias incidit affectionum Ideas, quibus plerumque in vitam obedire cogitur, quia à teneris unguibus implantantur. Mox deinde in adoleſcentia Ideæ æſtimationis vigere incipiunt, quæ licet plerumque ſint adhuc inſontes; ubi tamen his ſe aſſociaverint Ideæ paſſionis cujuspiam, inclinationum manu introductæ: tum priores Ideæ penetrantur à fortioribus, puta odii, amoris, vindictæ, luxuriæ, &c. Verùm ſi timor, inſignis acceſſerit: inde tam vehemens Idea conſurgit, quod ægritudinem violentam cum perpetua puſillanimitate incutiat.

9. Sunt autem Idearum mitiſſimæ, amoris, gaudii, & deſiderii, quæ tandem ſua oblectant ſuavitate, totamque ſic irretiunt animam, ut delectationibus ac voluptatibus continuò inhient. Violentiores ſunt Ideæ iræ, triſtitiæ, agoniæ, invidiæ, metus, arrogantiæ, deſpectus, terroris, vindictæ, temulentiæ, zelotypiæ, & deſperationis. Ubi & hoc notandum: Agoniam non eſſe colluctationem ſolius ſpei & timoris; ſed etiam iræ & metus, iræ & diſſimulationis, ſpei & iræ, odii & timoris, ſpei & triſtitiæ. &c. Etenim ut in ſolis conceptibus eſt contrarium: ita & in Ideis inde genitis. Quæque non ſunt contrariæ, complicantur, & ſeſe penetrant. Contrariæ autem ſe deſtruunt viciſſim, quod quandoque in ſanatione morborum per hiſtorias palàm fiet. Conſurgunt igitur in unitatem, quotquot Ideæ ſe mutuo penetrant, & compatiuntur; retenta potioris Ideæ prævalentia.

10. Sunt autem repentinæ omnium atrociſſimæ, & maximè lethales, quia ex improviſo imaginativam quatiunt, adeoque totalem velut Archeum contaminant. His dein ſuccedunt diuturnæ: quia quadam aſſuetudine fiunt fures domeſtici, noverunt theſauros, horumque clauſtra. Hinc fortis conſuetudo ligat animam, quatenus Ideæ, in Archeo influo conceptæ tandem & inſitum partibus ſpiritum contaminant.

11. Enimvero Ideæ inclinationum ad virtutem, ſupernaturaliter dantur, poſtquam natura tota corrupta eſt à peccato. Ad mortalitatem verò, artes, & defectus, nobis ad Ideis ſeminalibus parentum implantantur: vel à puero, per educationem inſtillatæ, abeunt in naturam, quatenus nativas penetrant, & iisdem coaleſcunt.

12. Sunt autem affectiones, proprii nominis producta inclinationum, paſſionum, & affectionum exercitia, & non abſque idearum nova propagatione contingunt. Quæque ideo vitæ inſtar vernaculam in nobis parant habitationem & habitudinem. Paſſiones autem ſunt internæ animi motiones, circa quarum frænos totus verſatur Stoiciſmus. Perturbationes tandem ſunt paſſionum, plerumque à cauſis extrinſecis ſuſcitatæ ideæ.

13. Paſſionumque cunctarum communis mater deſiderium. Hoc enim in ſe bonum vel malum eſt. Nam quod indifferens, ſive neutrum eſt, facillimè naturæ corruptionem induit, & pervertitur.

14. Deſideriorum autem malorum unicum remedium, voluntatis reſignatio. Quia naſcitur deſiderium hoc modo. Corrupta enim natura jam naturaliter in ſe verſa eſt, ideoque libenter meditatur ſibi plauſibilia. Quatenus continuò verſatur circa objecta concupiſcentiæ peccati. Et ſicut ignis è ſilice: ita à plauſibilitate objecti, deſiderium. Cui niſi per ſurculum inferas timorem Domini, (qui ideo eſt initium Sapientiæ) pro fræno, ſucciderisve conceptuum plauſibilitatem, in primo ſui germine primorum conceptuum : jam fomitem in natura corrupta reperit, accreſcit malitia, nondum præ ſui exiguitate patens: trahitque ſub ſe mox totam animam. Adeo ut ſerva adveniat illi appetitui; per quem de majeſtatis throno fuit expulſa. Puta ſi ambitio, vel concupiſcentia major ferveant in deſiderii ſartagine; illa vel ſunt ſpe poſſibilia, abſque ſpe, vel contra ſpem. Si homo perſeveret in deſiderio, hæc duo poſteriora ipſum dementabunt. Cum omne deſiderium corruptæ naturæ, ſemper aliquid fatuitatis & anxietatis annexum habeat. Sin verò deſiderii finis cum ſpe eſt, fertur ſaltem in objectum nondum præſens, & tum impoſſibile, adeoque habet exſpectationem faſtidioſam, atque moleſtam comitem. Deſideramus namque de ea, quæ non ſunt. Pœnoſum ergo deſiderium, malum plerumque quoque ex ſui natura, & ex ſuo affectu longe pejus. Ac tandem ex conſequentia, malum. Quia ſtatim deſideria ſponte declinant in iram, odium, vindictam, moroſitates, tetricitates, intolerantiam, arrogantiam, contemptum, &c. Semper enim deſiderium naturale ruit in pejus, eo quod deſcendat à philautia, formetur à corrupta natura, circaque objecta peccati plerumque verſetur, anxietates, exſpectationes, & moleſtias comitetur, atque libertatem volendi incurvet: quatenus autem ſupra ſe & in futurum reflectatur, parit impatientiam, libertatem affectat, mortificationi reſiſtit. Moroſitates, anguſtias, intolerantiam, & ſubinde deſperationem adfert.

15. Deſiderium bonum ſemper ex gratia datur ſupernè, cujus productum eſt amor, nitorque animæ producens perfectionem. Virtutes ergo, quatenus ex gratia obveniunt, tranſcendunt ab imaginativa, cum ſuis ideis in intellectum: adeoque tingunt animam: Prout & vitia paſſionum, exercitia peccati, & ſubductionis à timore Domini tingunt animam, ut quaſi belluina fiat. Hinc lupi rapaces: Genimina viperarum, dicite vulpi, &c. Idcirco in anima quandoque erunt conſpicua peccata commiſſa, abſque indagationis ſcrutinio. Sed peccata merè negativa, quia non entia, nec quicquam actualitatis habent, non tingunt animam, (qualia ſunt obmiſſionis) ideoque hæc ſola in judicio extremo improperabuntur: cum cætera, ſolo viſu diſtinguentur.

16. Porrò licet Deus non ſit perſonarum exceptor; quia tamen omnia ex ſui beneplacito diſponit ſuaviter, mulieres peculiariter diligit; nedum quia eas plurimis morbis, (ex utero oriundis) anguſtiis, miſeriis, & tribulationibus circumdedit: (dicit namque Deus mulieri: *Multiplicabo ærumnas tuas*): ſed potiſſimum quia eas, in ſolamen, dono devotionis compenſavit.

17. Hinc namque oriuntur ideæ compaſſionis miſeriarum in proximos, manſuetudinis, contritionis, & compunctionis, quæ pro fundamento, timorem Domini & charitatem præcedunt. Eſt nempe devotio iſta (licet ſexualis) donum gratiæ, gratiam lucrans, deſiderium orandi, loquendi ſuo Deo, cum humilitate amoroſa, fide perfecta, & perjucunda. Hæc enim mundus ignorat.

18. Medicum enim moralem hic agere debui ex inſtituto, utut rideant alii. Idque non ſolum quatenus indiſpoſitiones animæ, valetudinem inqui-

inquinant, & labefaciunt: Sed illo potiſſimum titulo, quod cum morbus ſit filius peccati, nequeat cognoſci perfectè, ſi ignoretur facultas concupiſcentiæ peccati, unde omnis ad morbum impetus, per ideas, in Archeum derivat.

19. Hactenus autem de ideis, hominis cogitatione conceptis, & genitis, de quibus ſub capite conceptorum adhuc liberalius agetur. Reſtat nunc explicare, unde ideæ humanitus factæ, tantæ ſint fortitudinis, ut ſæpe morbum, imò etiam mortem accerſant imaginanti. Ex præmiſſis ergo reſumendum: 1. Ideas cudi in imaginativa per cogitationem. 2. Imaginem ſui imprimere in ſpiritum vitæ. 3. Eſſe media operativa, quibus anima corpus movet, & gubernat, 4. Eſſe imagines ſeminales. 5. Graduari autem juxta potentiam & fortitudinem imaginativæ. 6. Quapropter embryonem humanum, mutari in varia monſtra. 7. Omnem hominem, per imagines triſtitiæ, terroris, &c. formare ſibi ſeminalia venena, quæ peſte tenus, vel violento alias languore conſumunt. 8. Quod etiam extra corpus imaginantis egrediantur. Quia concepta imago à prægnante regulariter migrat in fœtum; etiam ultima die geſtationis, tum tamen extra controverſiam eſt, quin fœtus propria potiatur vita, anima & quadra vivat propriâ.

20. Conſtat ergo ex præfatis non tantum de quæſtione, An ſit; nimirum ideis ineſſe vim potentiſſimam, ad operandum: verum etiam, quia ſeminales ſunt, penetrare, & operari naturaliter quælibet. Siquidem ſi materiæ ſeminum non inſit idea aliqua rectrix, & formatrix, à Generante formata, ſemen per ſe ſterile prorſus permanet. Denique ideæ iſtæ debent immediate eſſe non quidem in anima humana; ſed immediatè in Archeo impetum faciente, ſiquidem absque idea ejusmodi planè omnis actionis, operationis, & propagationis exſors Archeꝰ maneret. Ergo & ab ideis, omnis motio naturæ, & actio, tam in remediis quam venenis, omnisq; poteſtas naturalis ſeminaliter à parente quolibet cunque eſt impreſſa: imò introducuntur ideæ exoticæ, alienæ, aſcendentesq; in jam conſtitutas: quia ideæ, non ſecus atque lumina, ſe mutuo penetrant, & ſymbolum Archei, cum Archeo perpetuum atque ſyngamicum ſervant. Quæ ideæ, dum materiam capeſſunt, jam morbus natus eſt.

21. Etenim ut ideæ ſeminales, & primitivæ, in ſemine plantatæ à parentibus, figurant hominem, brutum, plantam, *&c.* ita quoque ſupervenientes ideæ inclinationum, affectionum, *&c.* determinant vultum humanum ad Phyſiognomiæ declineamenta: quæ dein quoque variantur per ideas poſteras morum, conſuetudinum, &c. Bruta enim per ideas moleſtas libidinis non pingueſcunt prout caſtrata. Eunuchi verò, ſi incurii, pingueſcunt: qui alias per ideam tædii etiam macileſcunt.

22. Undè autem ideis tanta ſit potentia, ſcitu dignum, quod tabula, ſive materia, ſuper vel in quam Phantaſia ſuas depingit ideas, ſit ipſamet Archei ſubſtantia; quæ ſemel per ideam conceptam deturpata, & tanquam ſeminali principio inſtructa, deinceps ad alia munia eſt inefficax. Ideo nimirum incurii tardè caneſcunt: & à ſenſu contrario, ſolicitudines autem multæ ſenium præcipitant, ac maturant. Juxta illud: *Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur.*

23. Rectè ergo ab Antiquo dictum, quod morborum perfecta ſanatio conſiſtat in ablatione cauſæ, radicis. Quæ ſi eſſet ipſa materia viſibilis peccans (prout nihilominus ſcholæ eam indigetant,) jam febris, aut conſimiles morbi ſanari non poſſent, niſi omnis materia occaſionalis prius ſublata eſſet. Quod tam manifeſtè falſum eſt, ac ſilere febres, perſtite cauſa eadem occaſionali, eſt longè veriſſimum. Sic nempe non rarò colicam, choleram, diarrhœam, dyſenteriam, aliosque morbos perfectè ſuſtuli, per verum Laudanum absque opio, reſidua licet maſſa intus adhuc hoſpitaretur.

24. Omnis itaque materia viſibilis, atque peregrina, deforis vel adveniens, vel ſponte ſua intus prognata, quantumvis fuerit de ipſa ſolidorum nutritione degener, atque ſeparatus liquor, proprio nomine ſemper ſe habet per modum occaſionis, & cauſæ irritantis; ſive id fuerit pro morbo primario, ſive vero fuerit productum & conſtitutum à morbo primario, conſequenter deinceps ſtimulans Archeum ad novæ procellæ ſive morbi erectionem.

25. Adeoque omnis morbus, de ſpiritu enormontico, per Ideas conceptas, in proprio Archei ſubjecto patratur. Cujus ſolius culpa vivum, non autem cadaver morbos omnes patitur. Quod ſi autem hæc morbi ſoboles in familias digeſtionum ſpargatur, producit materias occaſionales quidem, ad morbos ſecundarios, quæ natæ ſunt, irritare deinceps eundem Archeum ad nova morborum ſeminaria.

26. Sic nempe ubicunque Hippocrates non reperiit viſibilem aliquam materiam, morbi occaſionem, divinum in morbis incuſat initium, quia inviſibile, ex occulto ſeminum promptuario ex mundo inviſibili, ſive ex orco Plutonis aut ex chao viciſſitudinum. Itaque in omnibus prorſus admiror, hoc divinum (ſit licentia Hippocratica dictum) in morbis initium, ut puritatis diſruptæ judex: ita vindex latentis impuritatis, & concupiſcentiæ, in carne peccati. Ideoque etiam perſeverantis, in radicali ataxia vitalis principii.

27. Quatenus autem immediate ſedet, atque ſuſcitatur à principio vitali, atque ſeminali: conſequenter hinc etiam morbi habent proprietates, directiones, proportiones, durationes, affectiones, atque reſpectus ad membra & loca. Quæ certè in bono intellectu nequeunt attribui ulceroſis calorum & frigoris prædicamentis, ut neque diſtillationibus, & catarrhis ſpontaneo ponderum decubitu fluentibus.

28. Juvat autem hanc morbi hiſtoriam uno exemplo palàm feciſſe: in calculo enim, morbo maximè materiali, manifeſtoque. Non eſt enim calculus morbus; ſed primaria Lithiaſis, & verus morbus Duelech eſt ipſamet Idea, in poteſtatibus Archei renum, vel veſicæ radicaliter inſita. Quæ ſcilicet deeſt in ſanis, ideoq; neque in ſanis regulariter ex urina (quæ tamen omnia in ſe materialiter continet ad Duelech actu neceſſaria) fabricat, actuat, aut ſeparat, inexiſtentem potentia proxima calculum vel arenam. At ſemel fermentis in renum, partiumque ſubordinatarum Archeum introductis, ſtabilitur ibidem Idea actuans, & efformans ejus, quod propinqua potentia in materia latebat. Sicque fit calculus, vel arena, quæ ſunt productum veræ lithiaſis. Idea inquam ejuſmodi in Archeo inſito illarum partium habitans, eſt morboſus ſeparator, & faber, imperans facultati inſitæ illius organi, eamque ducit vinctam, ad lubitum ſuum erroneum. Superinducitur enim facultati inſitæ, & vitali Renum, eminentior poteſtas, ſeminalis & fermentalis Ideæ. Productum verò, ab hoc primario morbo procedens, in via generationis, eſt ipſum monſtrum Duelech.

29. Item in aliis æque manifeſtè, ex duabus ſaltem ſuppoſitionibus. Una ſcilicet, quod omnis morbus ſit in ente vivo, adeoque in Archeo motore; non autem in ente per ſe mortuo, & immoto. Altera, quod morbus ſit ens ſubſtantiale, per ſe in nobis ſubſiſtens.

30. Unde concludo. Quod morbus, per modum aliorum entium naturalium, procedat de non ente ad ens, & naſcatur ſeminaliter.

31. Quod ſic probo mechanicè. Faba, ut ſeminum notiſſima, ſit demonſtrationis ſubjectum. In hac enim concurrunt Ideæ umbratiles, concreatæ mox à mundi initio, & per propagationem ſeminaliter illi connatæ. Quia inter binas ſquammas, quæ fabæ corpus conſtituunt, invenitur germinis præludium, habens bina folia cum radice: In quibus Idea ſeminalis umbratiliter dormit. Eſtque alligatum utriq; fabarum ſquammæ, tanquam utrique ſexuali initio. Non ſecus atque vitello ovi adhæret craſſius albumen, ſeminis entelechiam continens. Faba ergo, terræ commiſta, ſtatim combibit terræ liquorem vel actualem vel vaporoſum: atque illo intumeſcit. Terra autem in ſe ſuam habet fracedinem, ſive vim imprimendi odorem fermentalem: reſpectu cujus, illi collata eſt poteſtas motrix, abſque viſibili ſemine commiſſo ſibi ſponte germinandi. Per conſequens imbibito terræ ſucco, eadem huic vis fermentalis traditur, quæ eſt alias terræ. Qui ſuccus, habens in ſe fermentalem fracedinem, determinatam ab odore ſpecifico fabæ, excitat latentem ſeminis Ideam in faba, quæ dein ſponte propria pergit agere. Quapropter non naſcitur germen, quod alioqui terra illius loci ex ſe produxiſſet; ſed ex idea ſeminali intrinſeca, & inviſibili fabæ, naſcitur germen, quod eſt herba

faba

faba. Sic tamen ut vis ſpecifica fabæ flectatur juxta indolem fermenti fracedinis terræ. Hinc nimirum vinum variat diverſis locis, licet vitis eodem palmite plantata ſit. Sic nempe fluunt ſemina, in deſtinata munia, fructus, ac fines, quod in Carcinomate explicabo. Inprimis verus cancer, nuſquam niſi in ubere, & utero mulierum oritur. Non autem inſunt, & dormiunt in utero ideæ cancri; prout alioquin Ideæ fabæ, in germine fabæ. Quia morbi naturaliter quidem fiunt; non tamen inſunt. Niſi fortaſſis à ſemine generantis connatæ, ut in morbis hæreditariis. Atque iſta eſt differentia entium creationis, ab entibus morboſis. Suppono igitur pro occaſione cancri, quod ubera mulieris, compreſſionem aut contuſionem patiantur & glandulæ, lactis effectrices, conquaſſentur. Dein, ſtatim Archeus ſenſitivus, organo iſti inſitus, dolorem, velut ſpinam pungentem concipit. Ergo conquaſſatio, & dolor, ſe mutuo contingunt in ſenſatione: & tanquam è ſilice & chalybe, anonyma paſſio furioſa, loco fermenti, exſurgit. Hinc ignea Idea ſeminalis; furens (atque ideo venenoſa) excutitur, ſucco loci imbibitur, & confermentatur. Unde tum demum tumor dolens, punctilis pulſatilis, quia etiam venenoſus, à furore. Excitatus ergo, & indignatus Archeus, pro indole conceptæ indignationis (neque enim omnia paſſim ubivis; ſed heic injuſſa vireſcunt gramina, illic felicius uvæ, arborei fœtus alibi) ſic neque Archeus in digito, prout in oculo, videt. Iſto ergo ſpinoſi doloris tuberculo, conglomerat Archeus venenum, à ſua indignatione partum, quatenus ibidem Archeus ſe mamillis ita nupſit, quod harum pars nulla illo careat. Iſtud autem tuberculum eſt productum cancri, in indignatione ſeminati, tam eſſentialiter cancri, quàm is, qui poſtea ſanie diffluit fœtidus. Neque enim ulcera, aut apoſtemata in uberibus, cancroſa unquam ſunt, niſi furor ille Archei adfuerit. Imago ergo ſeminalis, ab Archei turbulenta tempeſtate exſurgens, & in loci Archeo depicta, eſt verus cancer; ſive apoſtema adhuc, ſive demum ulcus fuerit. Nam Archeus mamillarum, vitalis motor, illa ſcil. parte ſatellitium uteri furioſi agens, agitatus furiis topicè cudit Ideas virulentas, ſibique imprimit eodem jure, quo imaginativa imagines ſuis paſſionibus conſentaneas fabricat. Non aliter inquam quàm uterus, cor, cerebrum, ſtomachus, quàm ipſamet vis ſeminalis vegetabilium propagatrix: imò nec aliter quàm ipſis in ſimplicium excrementis (puta Rabidi ſaliva) elucet. Sic inquam naſcitur cancer, ſuasque propagat Ideas, proximum in alimentum ſimilare.

33. Primarius enim cancer, in Archeo topico, per contagii dependentem connexionem ulterius in partem conterminam diſtenditur. Prout autem ab initio, usque in ultimam maturitatem unicus tantum eſt idealis ac ſeminalis fabæ rector; ita ab initio conceptæ Ideæ cancri, in mortem usque, non eſt niſi idem venenum. Atqui cum cancer ſit in ſubjecto ſenſitivo, Archeus proinde quotidie de novo furiat, novas Ideas atque venena antiquis ſubſtituat. Non item faba. Quæ ſingulari initio incipit, & per fluxum pergit in continuitatem ſui fili.

34. In creatis ſiquidem primæ conſtitutionis, quamvis idem cum morbis ſit Ideale initium & fiendi progreſſus à non ente ad ens; in facto tamen eſſe morborum progreſſus diſcrepat. Proinde quoque faba quotidie, exteriori vultu mutatur creſcendo, licet floreſcens à germinante non differat vitali initio. Pariter & morbi ſigillati in Archeo, vel topico, vel influo, ab hujus varia inſania venenum diverſificatur. Etenim quamvis fundus cancri exulcerati, aeri expoſitus, fuerit objectum primum, ubi conceptus & natus fuit; attamen fundo illo per corroſionem abſumtó, ſemper penitior alter ſuccedit, novo contagio infamis, velut ac ſi nova faba indies germinaret: Ideoque morbus, nedum à Matheſeos locali centro prodit; ſed à centro phyſico, quod eſt furialis & ſeminalis Idea Archei. Idem judicium & paritas eſt de cunctis aliis venenis, intus genitis, quale eſt jam præfatum in Chirurgicis. In brutis namque (prout alibi de Peſte) omne ſpecificum virus nonniſi ab imaginis Idea profluit. Unde in Adagio: *morta la beſtia, morto il veleno.* Sic nempe procedunt lepra, lues veneris, caducus, apoplexia, itemque morbi primarii omnes. Veruntamen aſſumta venena non proin morbi ſunt, aut ſurgunt: donec Archeus mutuato illorum contagii

 fermen-

fermento, ſibi injuriam fecerit. Tum quidem non tam ſibi cudit proprio furore peregrinas Ideas: quàm eaſdem à ſimplicibus ingeſtis mutuat, iiſdemque tandem ſuccumbit. In quo agone miras ſibi format Ideas, quas per ſymptomatum varietatem tragicè explicat.

35. Itaque Cancer non eſt ulcus cavum, quod cernunt oculi, nec cruſtata ejus lividaque labra, quæ tangit manus: non denique eſt ſubnigricans, putredine olidus ulceris fundus, aut ſanies inde ſtillans, quam nares olfaciunt: abſque his namque, jam Cancer erat adhuc ſua pelle veſtitus. At hæc ſunt effectus, ſigna, ſymptomata entis, cujus ſunt fructus. Enimvero cum effectus, ſive productum dicat inſeparabilem reſpectum, ad cauſam ſui producentem: Ideo morbus debet eſſe ens, continens cauſas, & proprietates ſuæ entitatis. Ideoque tam Cancer Apoſtema, Cancer eſt, quam dum jam ulcus factum eſt. Ideo namque plerumque morbi primarii in Archeo gignunt productum æquivocum. Ut eſt calculus reſpectu primariæ lithiaſis. Moleſtum enim Duelech vulnerat, læditque digeſtionem veſicæ, obſtipat urinæ meatum, &c.

36. Eſt etiam ſubinde productum, ſola ſui præſentia moleſtum, ut pus in Apoſtemate, Vulnere, &c. Aqua in Hydrope, coagulatum in Scirrho. Atque ejuſmodi producta magis naturam effectus morboſi, quàm morborum occaſionis habent: niſi fortaſſis veneni compendia in fermento hauſerint. Tunc enim vices aſſumti veneni agunt, in Archeum compellunt occaſionaliter, & novi morbi concilia. Ergo morbus eſt ens verè ſubſiſtens, in principio inviſibili, proprietatibus variis dotatum: non autem intemperies, vel diatheſis, ex contrarietatis pugna, miſtione, gradu, & humorum fictorum comitantia ſurgens.

37. Verùm primarii morbi ignorantia, ut remedium ignorare fecit, ita & ſpem ſanandi ademit. Quia non niſi in mundandis productis erroneis & occaſionalibus cauſis incubuere, potiuſque palliativæ præcautioni conſultum eſt, neve morbi increſcerent, aut redirent, ſubſtructo à retro remedio. Nil autem cogitatum fuit, contra ſpontaneas furoris procellas, quibus Archeus à nemine majorem patitur injuriam, quàm à ſemetipſo. Interim nil actum, niſi furor ille Archei Ideas germinans ſiluerit, natumque inde perſtans virus ſuffocetur. Neque enim occiditur per corroſiva: imò ne quidem in ulceribus, niſi & corroſivis vis necandi inſit. Utpote quæ furorem aliàs magis accendunt, quam placant, aut interimunt.

38. Vir quidam meis diebus, in tractu Juliacenſi, Cancrum unum quemlibet ſanabat, inſperſo pulvere indolente: atque tum demum emplaſtro incarnante ſolidabat. Cujus ars ſecum ſepulta eſt. Etenim ſcholæ attonitæ, quoties Cancer & phagedæna non pacantur ſuo Ægyptiaco, menſtruum accuſant, ſive humorem atrabiliarum. Interrogatæ autem harum utrum cauſæ adhæreant, nutantes, ad utramque ſe tenent. Jam viri à Cancro prorſus immunes, ut & fœminæ menſtruo defunctæ. Fœtus in utero nutrietur mero veneno. Menſtruum peccabit non ſola quantitate. Imò nec inſons erit detentio menſtrui in prægnante, nutrice & emaciatis; longaque infirmitate ſubactæ, nutrientur veneno. Citraque convaleſcentiæ ſpem omnes peribunt. Cæterum ſi Cancer non à menſtruo, ſed atrabile oritur: Cur ergo ad offenſionem uberum Cancer advenit? Cur non minus Jovalibus advenit fœminis, quam triſtibus? Quidve lien cum uberum contuſione habet commune? Vel ſi atra bilis ad mammas peregrè adſcendat, cur lac non atrabilioſum? cur lactentibus ordinariò non eſt cancroſum? Cur aſſumtis purgativis epitymo, lapidibus Lazuli, armeno, &c. ne minimum unquam miteſcit Cancer? Morbos enim per idiopathiam & deuteropathiam quidem olim diſtinxerunt, tantoque infelicius, quanto indiſtinctius. Adeo ut ad collem alliſæ Scholæ, hos affectus, de morbis, ad ſymptomata tranſtulerint. Ut dum ex utero hemicrania, ſtrangulatioque, vel ex dolente apoſtemate pedis, glans in inguine. Conſenſuales ſive ſecundarios affectus quidem nominarunt; ſed non prout è ſuo ſemine prodeunt, agnoverunt unquam. Prout alibi latius de ignorantia eſſentiæ morbificæ à me demonſtratum eſt.

DE MORBIS ARCHEALIBUS.

1. *Idearum Archealium ultro irruentium neceſſitates.*
2. *Scholæ utrobique in nobis neglexerunt motorem primum.*
3. *Ariſtoteles, Galenus & Paracelſus circa hanc Tragœdiam dementarunt.*
4. *Explicatio dati.*
5. *Demonſtrationis præparatio.*
6. *Quæſtionis dilucidatio.*
7. *Explicatio idearum Archealium.*
8. *Solvitur objectio.*
9. *Archei paſſiones, alterius fori excentricitates habent.*
10. *Ignorantiæ Au horis.*
11. *Ideas Archeales probat quadruplex morborum caterva.*
12. *Hæreditarii morbi Ideam præſupponunt cum Idea prolifica connexam, non tamen à generantis intentione productam.*
13. *Voluptas reflectit Archeum in ſeipſam.*
14. *Mors incepit à concupiſcentia carnis.*
15. *Cur truncus brachio non generet truncum?*
16. *Cur non omnes parentum morbi æqualiter transplantentur jure hæreditario?*
17. *Morbi ſilentes probant Ideam Archealem.*
18. *Idem probant morbi Aſtralis ſyzygia.*
19. *Qui morbi pertineant ad robur inæquale?*
20. *Robur inæquale fecit initium figmento Catarrhi.*

1. JAm ſatis dictum erat, Archeum etiam bene diſpoſitum alienari à paſſionibus, atque perturbationibus humanis: itemque ab alieni Archei exotica imagine, illum penetrante, quodque ab aſſumtis pharmacorum & venenorum poteſtatibus deleteriis, cito peſſumdetur. Aſt dum nullum premit aſſumtorum vitium, nec externorum in nos procellæ ruunt, nec demum quatiunt perturbationes; nondum enotuit, quo fœdere, via, modo, quove perſuaſore & ductore Archeus ſponte declinet, ut bonum in ſe, tanto labore eatenus deductum, humorem inquam alimentarium, atque ſpermaticum, inconcuſſa ſub valetudine deturpet, quidque quod in vitalem ſocietatem præparatum & aſſumtum erat, confeſtim corrumpat, & ſcoriam tam hoſtilem inde fabricet, ut ſe, cum hoſpitio in vitæ detrimentum Archeus ducat.

2. De his nil ſcholæ, niſi quod catarrhos, proprio pondere volubiles & ad ſuum illarum lubitum ductiles excogitarint: non inquam de humore alimentario; at ſaltem de diſtillatis muccis mentionem faciunt. Abſque conſideratione enim tranſilierunt hunc torrentem, ſimulque neglectum manſit medendi negotium, dum horum corruptorem ipſum neglexerint hactenus. Rectè quidem cenſuerunt, nil moveri à ſeipſo: agnoverunt quidem Motorem primum, ſuasque intelligentias, cœlorum motrices formas; ſed Motores proprios, ſeminibus inhabitantes qui ſuum Blas, inſtructis ſibi Ideis, ſponte propriâ, mobile primum in nobis efficerent, non ſat conſiderarunt. Multoque minus in morbos & negotium medendi, hanc Philoſophiam traxerunt. Nunquam enim cogitatum eſt, quomodo ens ſeminale, Rector vitæ perniciem ſui intendat, ac ſibi mortale Blas excitet. Cum unumquodque eſſe & permanere optet.

3. Apage Ariſtoteles, cum meretricio appetitu tuo materiæ impoſſibilis. Nugis enim iſtis alibi ad tuum pudorem uſque eſt ſatisfactum. Galenus ad hujus campanæ pulſum, in catochum modò devolutus ſtertit, ita ut ne quidem de tono hoc unquam ſomniarit. Paracelſus tandem, qui putavit rerum eſſentias, harumque liquores perire nunquam, diſſolutionem vitæ à trium primorum ataxia inchoavit. Vix enim credidit Archeum fatiſcere, qui ne quidem in fimo agrorum, eſſentias herbarum, in pabulo aſſumtas interire aſſeruit. Imò Archeus, (inquit) nunquam diſſolvitur propter ſenectutis deliquia; ſed ſuffocatur tantum, per corruptiones, penes naturâ adultas. Adeoq; nec tum interire putat Archeum; ſed alienis rebus obvolutum obfuſcari, & ab agendi munere violenter ſuſpenſum abire, ac redire

redire ad primum ens ſacramentale. Riſu ſanè, & commiſeratione magis, quàm reprehenſione hæc digna. Circa enim producta morborum, & occaſionalia intrò allata, tantum verſatum hactenus. Paracelſus enim cum ſequacibus tartaros, in cujusque morbi efficientem intimum introduxit, fortè nec ante nocuos, niſi dum ad ultimam ſui lineam perducti coagularentur. At viri illius errores antehac rejeci, credulamque poſteritatem jam detecto mendacii fuco meliùs inſtruxi.

4. Quia ſcio; Archeo ſuum eſſe Blas motivum, & alterativum, naturaliter ſibi datum, & vi ſeminali proprium. Utpote qui vel à primo conceptu, tam animal, quàm vegetabile unumquodque, ad nutum propriæ deſtinationis movet, figurat, alterat, auget, &c. Adeoque Archeum eſſe impetum facientem, apud Hippocr. extraque, vel præter quem nil moveri, ſentiri, vel alterari in animantatis. Denique ſcio, quod Archeus ſe regulariter moveat, juxta Ideam, vel ſibi à generante relictam, vel aliam aliunde aſcititiam.

5. Undè quoque credidi ejusdem entis & facultatis eſſe, qua per ſanitatem omnis motus & alteratio fiunt in regularitate ordinata, & qua hæc eadem irregulariter fiunt. Ergo neceſſum, à ſolo Archeo naturaliter non minùs morbum, quàm ſanitatem derivare. Ita ut ſi per imagines ſemini impreſſas ſit vita, ſitque ſanitas: per conſimiles quoque, ſed præpoſteras ideas fiant morbi.

6. Sed undè hoſpites illæ imagines proſiliant, ſi nil externum quatiat, nihilque internum, ne quidem labe hæreditaria turbet.

7. Enimvero de Ideis humanis affectionum, inclinationum, paſſionum & perturbationum jam egi; ſed ſat nondum de Archealibus, dùm proprio luxu ſponte exorbitat Archeus, & Prothei inſtar, ſeipſum voluptuosè transformat. Etenim ut regulares Ideæ, (undè Archeus omne ſuum Blas habet) ſemini, à libidine generantis implantantur. Sic quoque ab impuritate naturæ, luxualem voluptuariamque inordinationem omnem reſervavit concupiſcentiæ; quæ planè nunquam deponitur, quamdiu vivitur in carne peccati: quia deturpatæ in paſſionibus naturæ eſt prorſus vernacula. Sic namque Archeus contriſtatur quodammodo, iraſcitur, odit, angitur, deſperat, ſibique fit tædioſus: tametſi homo nil tale ſibi procurarit, aut in ſe ſenſerit. Fiunt nimirum exundationes in Archeo hactenus anonymæ, quia ſibi propriæ, & humanis perturbationibus non uſque adeo cognatæ, undè quoque excentricæ atque virulentæ imagines mera pariunt venena. Spontanei enim veluti mœrores ſunt, qui vitam, ut tinea veſtem, rodit, juxta Sapientem. Hæ ſunt ſcilicet anonymæ Ideæ, quæ latentem aliàs morbum, vel hæreditarium characterem, in medium proferũt. Verùm ſi cerebrum, cor, lien, &c. ſint aulæ, quibus Princeps Archeus ſua celebrat concilia: Quid ni ipſum principale, originale ens, motivum imaginativæ, ſibi etiam genialem phantaſiam habet? Et in natura, per concupiſcentiam corrupta, dant irregulares exorbitationes in ente, potiſſimum dum ſe animæ imperiis velut ſubtrahit, ſuique juris mavult eſſe.

8. Nec obſtat, quod in homine non ſentiantur Archei propriè ejusmodi paſſiones: quæ alioqui requiri viderentur, ſi ideas morbificas & ſigillares depromere debeant. At certè Archei propriæ inconcinnitates, absque organi & animæ commercio contingentes, nequaquam ſentiuntur in homine. Neque nimirum, cum ſomnia pleraque neſciamus; imò neque ſciamus nos ſomniaſſe, niſi facultatum quædam ſit facta mutualis traductio in hoſpitium. An enim generans ſentit ſe formare Ideam, quæ tam ſuperbum ædificium mox ſtruet? An enim ſemel cogitat de formando ſaltem fœtu? de rebus agendis? In libidine enim mens alienatur quodammodo, ſeſeque velut ſubtrahit, interim dum Archeus ſui imprimit imaginem, absque imaginativa.

9. Archeus itaque retractus, absque ſuæ aulæ comitiis, penes ſe, intus quodam velut tædio conflictatur, (nec enim irregularitates Archei ſe ſtringunt ad regulas paſſionum, & Idearum mentalium, dum præcipuè à ſuis muniis, imò & à mentis imperio violenter exorbitat.) Undè Ideæ, ignaviæ authrices; Hincque digeſtionum tarditas, negligentia, obmiſſio, cum quadam vitæ inappetentia, &c. Ejuſmodi ſunt luxus eſſendi, dominandi, ſciendi, habendi, domandi,

mandi,ulciſcendi,fruendi, &c. Adeoque horum conceptum ideæ, gignunt diſſolutiones, deſideria, profuſiones, & intolerantias. Unde deinunt digeſtionum, diſtributionum, & regiminis incuriæ diſpendia, titillationes, irreſolutiones, gravamina, tetricitates.&c. Undè tandem Peſtes, etiam ignota toxicorum monſtra, itemque morbi diſſoluti, & Atrophiæ inopiæ. Sunt quippe ideæ ejuſmodi, conſilii inopes, & extra curias ſolitas formatæ. Ideoque illarum matrimonia, & miniſteria, non magis regularia, quam earundem nativitates. Ergo Archeus in proprias luxualesque irregularitates lapſus, totus ſymptomaticus,atque impatiens velut furit, habenas regiminis, (quod alioqui feriari nunquam poteſt,) nunc deſerit, nunc iterum interruptas arripit,quandoq; tardior operatur,tædioque ſui corripitur. Imò media voluptatum ſatietate tormenta ſibi excitat, ens planè irrationale. Interrupto namque digeſtionum excercitio,humor alimentarius in ſexta, per nimiam detentus moram, exoticum exuberantis digeſtionis concipit fermentum, ſuoque fruſtratur fine. Hinc namque iterum,velut perterritus Archeus ſuæ velut incuriæ pœnitens, præpoſterè cuncta movet.

10. Sed nequeo dignè media explicare, quibus Archeus ſuas ſpontaneas excentricitates facit,neque harum ideas proprio etymo depingere, ſi ſint inviſibiles, imperceptibiles, & in abſtractione Archei à muniis corporalibus factæ. Non enim modum novi, quo initia ſeminalia ſuas dotes exprimunt,qui planè ut à priori mihi ignotus eſt. Conjecturis enim tantum à ſimili aſſecutis,ludo. Equidem per regularia in homine,conjecturas feci,quas alter me judcioſior explicet.Mihiq; autem viſum,non fore operæ pretium, penitus hæc ſcrutari jam ſecundum individua; ſufficere vero tam in cognoſcendo, quàm medendo generatis ideis obveniſſe, & ſuſtuliſſe ab Archeo omnem ataxiam, unico fortaſſis Arcano, de quo poſtea latius.Pacem ergo optatam ſtudiis, & infirmorum querelis daturi quærite, & invenietis.

11. Cæterum doctrinæ jam traditæ adſtipulantur morbi omnes poteſtativi, quique velut abſque ſordium omnem contactum incrudeſcunt. Atque ejuſmodi ſunt inprimis morbi hæreditarii, à generante cum ſemine infuſi. Quorum videlicet ideæ aliquot annos patienter exſpectant, antequam in prole, imò & quandoque in ſero nepote manifeſtentur. Secundo idem convincunt morbi, per longa dierum ſilentia dormientes, atque ſubinde recidivi. Tertio Morbi concentrati, quos Torturas noctis alibi voco. Et quarto idem explicant morbi virtutis diſproportionatæ, quos inæquale robur voco.

12. Quantum autem hæreditarios & poſthumos morbos concernit: Certum eſt transplantari Ideam morbificam in ſemine parentum depictam. Non quidem quod Generanti ſit conceptæ alicujus paſſionis, aut morbi character, generando ſibi propoſitus,ex fine deſtinato; ſed (ut dicere jam ceſſo,) Archeus in generationis actu concipit voluptatem, per quam à corpore, in ſui centrum abſtractus, debet tanto vicinius, in animam,velut alterum à corpore extremum, ſe reflectere. Unde non poteſt non vitale lumen ſuſcipiens vigorari, atque ſuſcipere ſui imaginem ſeminalem, fœcunditatis ſcilicet cauſam.

13. Eſt namque voluptatibus univerſis proprium, cum beneplacito ſeipſum in ſui ſpeculo contemplari, & cum jucunditate plauſibili, quæ philautiam, & quandam arrogantiam, in primis naturæ cunis,uſque peperit, diverſam tamen in ſe, pro voluptatum varietate. Etenim dum Archeus ſe ſubtrahit, abſtrahitque, ut dixi; attamen non poteſt non eſſe in corpore, tanquam loco. Abſtractum ideo voco, non quidem à corpore; ſed ab aula, ſive trono ordinario. Non fit autem abſtracta Archei contemplatio in corde, quaſi fluctuaret,continuo agitationis & pulſuum motu: ut neque ſinus cordis, ſunt aula conſilii Archei abſtracti. Imò neque in ipſo cordis parenchymate; at penitius ipſa regia eſt. Nimirum in ipſo ſtabili ſpiritu, ſpleni inſito. Concepta nempe iſthæc,ſub libidine, imago ſuiipſius,Particulam ſpiritus, à quo patratur,induit: quæ ſub ſyntereſi Chymiæ,eſt 8200. pars totius. Quæque particula minima ejus ſic depicta, tranſit deinceps in ſpiritum influum, cordi domeſticum, unà cum Idea libidinis

dinis ac deſiderii; Sunt autem ideæ deſiderii, ſolæ directrices motivæ (prout alibi de ſympatheticis) atque proinde concepta Archei humani imago, per iſtam directionem, ſemini materiali inſeritur.

14. Quare mors à venere ut incepit: ita quotidie acceleratur, prout & defunctio plantæ incipit à concepto ſemine: quatenus inde minuitur potenter vis vitalis.

15. Deinque id ſanè veraciter, & non per dolum phantaſticum fit, quo ejuſmodi idea nedum ens integrale humanum repræſentat; ſed individuales ſimul propenſiones, proprietates, & defectus. Hinc enim uno truncus brachio, non proinde mutilum generat. Quia idea formativa non aliunde quam à viſcerum inſito Archeo, in generationem tradux eſt. Ergo morbi hæreditarii inoleſcunt fœtui, ab ente morboſo. Idea nimirum, ſpiritui ſeminali impreſſa (cum ſit ipſe morbus, adhuc in vita prima ſeminis deliteſcens, & ſigillatus) adhuc dormit, & ſui maturitatem exſpectat, donec expergefactus ab Archei agitatione, prorumpenſque, producta ſua parere ſit apta. Sic nimirum furores innaſcuntur, ac propagantur in proles, cum tota inclinationum ſeminalium proſapia.

16. Porrò & inde conſpicuum, non omnes morbos parentum in proles transferri; ſed illos duntaxat, quorum ideæ contaminarunt Archeum viſcerum in parentibus. Neque enim aliqua podagræ, aut furoris materia occaſionalis, cum ſeminis genialis integritate transfertur ſocialis. Nam præterquam quod alienigena dualitas ſterilitatem ſeminis continet; etiam ſuppoſita illa morbi tranſlati materia putreret, loci & fermentorum importunitatibus, digeſtionumque iterationibus victa, fæteret putreret, vel dierum ſucceſſiva multiplicitate evaneſceret. Non autem in periodum vitæ comitaretur, ſuaſque excitaret recidivas.

17. Quantum autem morbos ſilentes, licet acquiſitos attinet, etenim id habent vernaculum: quod ſtatis periodis importuni reſurgant. Sic namque Comitialis, per menſes & annos ſubinde dormit, imò & nunquam excitatur, niſi per Venerem, Iram, Mœrorem, Partum, &c. Neque eſt enim ulla materia fomes caduci, alicubi detenta. Quia vel putreret, areſceret, conſumeretur, vel priſtinam veneni labē amitteret: quod cum non fiat, verum in vitam perennet: aliud proin exordium, atque hoſpitium immediatum, quam recrementa delegit. Sigillatur quippe in idea entis activi, & conſtantis per totam vitam. Itaq; ſpiritus vitæ, in organis concluſus, ſuas patitur procellas, ab ideis ſuis morboſis: quas quoties ſpiritus influens inde recipit, earundē toties contagia ſtatim in actum deducit. Etenim ut Comitiale virus inebrians eſt, ſoporiferum, & quodammodo furioſum; primitus circa ſtomachum eluceſcit, ac dein maximè in capite percipitur, ejusque clientes ſingulariter afficit. Ita Archeus capitis cudit imagines virulentas, quæ ipſi Archeo inſito ſunt exoſæ, & venenoſo contagio ſuſpectæ, facileq; inde totus fit apogeus.

18. Sunt tertiò, morbi quidam concentrici in materia, & efficiente; attamen cum ſint fœtus, concepti in irregularitate Archei exorbitati: hinc ſunt excentrici quoad ſanitatem, concentrati autem in penitiori. Archei fundo. Hactenus namq; aſtra reſpiciunt, & ad lunæ præſertim ſyzygiam moventur. Ventorum item apes in futurum prænunciant. Neque enim Archeus ſe Aſtris obligari oſtendit, niſi per morborum importunitates. Quapropter morbi illi vocantur vulgo Ephemerides ægrorum. Rectè ergo valentibus, Archeus non regitur ab Aſtris: Quia verò lunam ſingulariter ſectantur (quæ Aſtrum nocturnum eſt) noctuque ideo magis ferociunt, ideo Torturam noctis appello, quod per conſimile Blas ferri, & cum Aſtris confabulari videatur. Idque ſanè non competit niſi Archeo: cum craſſior corporis compages nō ad hoc idonea ſit. Sunt ergo ſigillati in ſpiritu vitali, organis principalibus inſito. Nil autem ſigillatur ibidem, præter characteres ideales. Archeus eſt ens fontale, quod ſuo Blas omnem in nobis impetum concitat, juxta Hippocratem. Permanet autem ens fontale, utcunque nitidè ablatis productis morboſis. Nam etſi ſubinde tam contenta, quàm continentia vitiet; attamen Archeus reſervat ſibi ſolitarium vitium, impreſ-

ſum,

ſum; quo omnem procellam ad lubitum concitat.

19. Morbi tandem, quos quarto loco voco ſub robur inæquale, ſunt innati, vel adepti. Et quia robur dicunt, palam quoque ſubter poteſtates ſe ſcripſerunt.

20. Difficile autem ſemper fuit in natura, ſingulis organis deſideratum robur, absque aliquorum querela partiri: quin perpetuo unum alteri prævaleat, debiliusve ſit. Ad quam equidē non defluunt aut decurrunt ex inſonte capite humores, vel mucoſa recrementa: prout alioquin in Scholis, fictitiis humoribꝰ atq; Catarrhis tributum eſt. Quin potiùs inſitus debiliori parti Archeus, diſtributionis penuriam advertens, & injuſtitiæ inæqualitatem ſentiens, fit querulus ac ſeditioſus, velut in novercam. Cujus in paſſionis ideas, cum alio mittere non ſit opportunum, in ſeipſum tetricus torquet, triſtitiæque effectus in ſuis digeſtionibus parit. Ergo ipſamet ſeminalia morborum initia in diverſos fines diſtrahuntur, licet unico ſubjecto immediato inhæſionis gliſcant; quia recipiuntur per modum recipientis, id eſt, humani corporis, partiumque diverſitate diſſormitatem in manſionibus ſuſtinent. Quin etiam Archeus ipſe pro motuum diverſitate variam concitat ſymptomatum ſupellectilem. *Spiritus* (inquit Hippocrates) *tres in nobis motus fecit, intro, extra, & in circuitum*: tecumque movet & transmutat ſingula, etiam dum ordinatus eſt. In ſui autem irregularitate quicquid peregerit, ſuæ ataxiæ quoque memores effectus edet.

ORTUS IMAGINIS MORBOSÆ.

1. *Morbi deſcriptio per enumerationem abnegatorum.*
2. *Quid morbus?*
3. *Vana Medentum putatio de morbo.*
4. *Hoſpitium vitæ eſt morbi.*
5. *Probatur vis ideæ morboſæ per vegetabilia.*
6. *Per Blas meteoron.*
7. *Ex præmiſſis probatur idea Archealis, Blas in nobis.*
8. *Morborum ſedes ordinaria.*
9. *Perturbationum imagines citantur.*
10. *Ex non ente mentali fit hoc aliquid.*
11. *Duplex idea morbifica Archealis.*
12. *Idea delata ad cruorem.*
13. *Regula Iuris in medendo.*
14. *Cur author ſervet veterum nomina.*
15. *Probativa idea ſolo Archeo fabricata.*

INauditam doctrinam entis morboſi; à me promiſſam, jam ad longum deſcripſi, ut medentes diſcant, fontaliter morbum introſpicere, & deſueſcant, ſeduci paganis opinionibus. Quapropter morbus non eſt qualitatum elementalium quæpiam intemperies, horumve e lucta continua promanans victoria, prout hæctenus ſomniarunt Galeniſtæ, nec idem eſt morbus unus è quatuor fictis humoribus, craſim ſuam ſuperans, & quatuor elementis æquiparatus. Nec demum morbus eſt materia aliqua degener, ab elementorum impreſſione ſuſcitata. Sed omnis materia excrementitia, vel eſt nuda præcedens morbum materia, morbique ideò cauſa occaſionalis: vel eſt morbi productum, ab errore partium reſultans, adeoque morbi effectus quidam poſterus: licet dein occaſionaliter morbum alium ſuſcitet, vel antecedentem aliam cauſam foveat, augeatve. Nec demum morbus eſt qualitas noxia, è veneno aut contagio alterius, & nocuæ materiæ pullulans. Veruntamen iſta ejusmodi peccata, accuſant duntaxat ſui præſentiam; non autem effectum inde tantum occaſionaliter dependentem.

2. Eſt itaque morbus, ens quodam naturn, poſtquam nocua quædam poteſtas peregrina violaverit vitale initium, hujusque vim penetraverit, ac penetrando excitaverit Archeum ad indignationem, furorem, metum, &c. quarum ſcilicet perturbationum anxietates, ac moleſtiæ ideam ſibi conſimilem, imaginemque imaginando debitam excitant. Promte ſcilicet iſta imago cuditur,

 expri-

exprimitur, ſigillaturque in Archeo, eoque veſtita; mox morbus in ſcenam intrat, corpore ſcilicet archeali, & efficiente idea conſtructus. Archeus nimirum ſibi noxam parit, quam ubi ſemel admiſit, mox dein quoque importunitate illius cedit, fugit, alienaturve, aut deturbatur, vel inquinatur, cogiturque ſubire alienum imperium, domeſticeque ſibi excitatum bellum civile ſuſtinere. Eſt nimirum Icon aliena ejusmodi materialiter impreſſa, ſurgensque ex Archeo, verum inquam ens morbificum, quod morbus appellatur.

3. Etenim quanquam Medentes ſolummodo occupentur circa diſſolutionem, abſterſionem, & expulſionem noxiæ materiæ occaſionalis; non valet tamen putatio noſtra variare morbi eſſentiam, ut nimirum, Quia Medicus laborat in proſcriptione nocui occaſionalis, proinde etiam morbus debeat eſſe id, quod præpoſtero ordine deceptus ille medens expellere intendit. Morbus namque eſſentialiter eſt id quod eſt, ſive abſit Medicus, ſive adſit. Nec enim medentis initio magis morbum determinat, quam ipſum terminat. Utpote qui ſe non accommodat ad putationem aliorum; ſed eandem irridet quotidie.

4. Quare ut ſanitas conſiſtit in vita integra: ita morbus in ipſamet vita oblæſa. Vita autem ſubſiſtit unicè atque proximè in ſede animæ, anima verò non operatur extra ſe, niſi vi organi officialis ſui quod eſt aura vitalis Archei. Ideoque mirum, quod hactenus ignoratum fuerit, quod morbus ſedeat immediate eodem hoſpitio vitali, quo vita fruitur: De quo poſt latius.

5. Vix etenim credent Oſores, omnem ſublunarium potentiam excitari, & contineri in ideis. Id enim obiter jam ante perſtrinxi, juverit tamen id fortius ligari. Novimus enim, & fide credimus, herbis datam vim propagandi ſibi ſimile. Eſt autem iſta vis proprietaria, ens reale, actu exſiſtens, quod in ſemine jugiter & ſucceſſive manifeſtatur. Nec eſt ejusmodi vis quæpiam accidentalis poteſtas, ſive nuda qualitas; ſed eſt vis ſeminalis, qua planta parens in ſuo ſemine depingit ideam, continentem figuram & proprietatem, juxta quas ipſum ſemen excitabit, delineabit, & creſcere faciet plantam filiam. In ſeminibus namque manifeſta cognoſcitur imago, gnara rerum, in propaginem novam agendarum.

6. Pariter mare non facit, ſed patitur horridas tempeſtates, quas ventus efficienter concitat. Et ventus quidem non à ſeipſo, ſuaque ſponte movetur; verum ab inviſibili Aſtrorum influxu, juxta illud: *Erunt vobis ſtellæ in ſigna, tempora, dies, & annos.* Tanta nempe primariorum elementorum procella prorumpit ab ente, quod lucis inſtar eſt. Non eſt autem Blas elementorum concitatum, à mera luce Aſtrorum: Etenim quantumvis ſit incorporale, & immateriale Aſtrorum lumen, non eſt tamen lux quædam ſimplex; ſed quæ præter lucis ſolitariæ proprietatem (quæ eſt duntaxat illuminandi) habet Blas motivum in ſe, itemque durationes directionesq; ſecundũ loca, fortitudines, & debilitates, non minus quàm Blas alterativum, ad omnem temporum viciſſitudinem, & periodos. Hæc ſolent antiquitus adſcribi adſpectibus diverſorum luminum, quid tamen ut tales non ſuperant efficaciam ſuam quæ eſt luminaſſe. Sed excitare temporum tam diſſimiles ſtationes, & tempeſtates etiam prævifas, id eſt, ante ſtellarum adventum, ad loca adſpectuum illorum, majoris ſanè ponderis effectus eſt, quàm ſolius luminis ſimplicis. Reor itaque, per adſpectuum diverſitates condi imagines ſpirit. aſtrales, inviſibilis mundi, quas in aerem deponunt, ad excitandum Blas, juxta imaginem illarum proprietatum. Siquidem momentaneus eſt tantum ſtellarum aſpectus, ut & inſtabilis locus, effectus autem perſeverant aliquamdiu. Ergo neceſſe eſt luminares aſpectus, præter lumen momentaneum, depoſuiſſe in aere ideam Blas, operantem, usque in ſui conſumtionem, temporum irregulares regulas, repagula, obices, calcaria & periodum. Eſt ergo ejusmodi imago de natura luminis, ut ſtato tempore operetur: nam alioqui multorum annorum curſu vix ad nos pertingeret, niſi de natura luminis eſſet.

7. Itaque ſicut plantis ineſt vis ſuſcitativa imaginis ſeminalis, ad prolificandum: ſic & Aſtris vis eſt fabricandi ideam motivi luminis, quæ eſt inchoativum motus initium, faciens quic-

quicquid ſibi in exſecutionem eſt demandatum. Archeus autem noſter, ſive habeat vim Terræ, vel Aſtris ſimilem, perinde eſt, modò intelligamus ipſi proprium eſſe, Blas tempeſtuoſum in nobis excitandi, poſt inobedientiam Protoplaſti. Sive illi ejusmodi proprietas à peccato inoleverit, vel demum illa proprio nutu, adſpectuque ſuæ perturbationis de novo ſuſcitet, perinde & ſat eſt. Modo agnoſcamus, quod omnis vis, tam regularis vitæ, quàm inordinati regiminis, non niſi ex initio hoc vitali promanet.

8. Suntque idcirco omnes morbi, horumque typi conceptus quidam depicti, ab inviſibili hoc Rectore, ad perpetrandas noſtrarum calamitatum procellas. In æthere ergo Archei depinguntur ideæ aſpectuales, tam ex profunditate ſtellati Cœli ipſius animæ, quàm ex erronibus ſeptem viſcerum inſitis ſpiritibus formatæ.

9. Sic enim pavor Peſtis, Peſtem creat. Pavor ſubitaneus mortis, ſæpè podagram necuit. Pavor item amiſſi, vel amittendi honoris, ſi per diem unum duraverit, Epilepſiam fecit ſubinde. Triſtitia paupertatis, inſaniam adduxit: aliis vero ſcrophulas peperit. Maniaci omnes plerumque è ſuperbia devoluti ſunt.

10. Et Sapiens teſtatur: Quod triſtitia vitam hominis, ut vermis veſtes, rodat. Triſtitia autem eſt triſtis cogitatio: hæc autem eſt non ens, quia ens mentale. Quod quia non ens, nullam ideo ex ſe agendi potentiam habet. Ergo cogitatio triſtis parit ideam activam, fitque hoc aliquid ex nihilo, non ſecus atque in prægnante perturbatio monſtrum parit, & fœtum humanum in belluinam transmutat. Eo quod imaginativæ poteſtati ſit vernaculum, imagines condere, tam in mentalibus, quàm Archealibus. Triſtitia igitur, quæ eſt lenta perturbatio, parit ideam, quæ vitam conſumit, roditque: eo quod ejusmodi idea, pro ſui materia habeat auram vitalem Archei degenerem: quæ idcirco prætendit reſiduum Archei, ſui ſimilitudine pervertere. Hæcque aura degener in duumviratu corrumpitur, ideoque mox à triſtitia, continua ſunt ſuſpiria. Hæcque ſic accidunt viribus phantaſiæ triſtis.

11. Idem quoque contingit in poteſtate phantaſiæ propriæ Archei, ſive influi, ſive inſiti: quorum uterque (prout de tumulo Peſtis alibi) phantaſiæ imagines potentiſſimas condit. Quapropter duplicis Archei, duplex quoque Archealis idea morbifica morbum tranſientem à Chronico diſtinguit. Quapropter qui poſthac ritè attendent, reperturi ſunt omnem animæ perturbationem, quæ fortis eſt, diuturna, nec deſcendit emanatione extra Archeum viſcerum, dicatorum muniis phantaſticis, ſive extra duumviratum, parere amentiam diverſam, ſive diſtinctam, per idearum varietates. Reperient ſimiliter ſimplicia, tam intus degenerata, quàm forinſecus aſſumta, modò ipſum Archeum forinſecus affectent. Duumviratus parere parem Amentiæ Ideam. Quod manifeſtum fit in Rabidi leviſſimo contagio. Quales etiam morbi concentrati in membris vitalibus, colloquentibus cum Aſtris, unde robur inæquale, Tortura noctis, hæreditarii, repetenteſque periodicè, cernuntur promtuarium inviſibile intus habere, principiumque inchoativum tragœdiæ, undè pro maturitatum, vel apogææ excentricitatis juſſu, repetuntur Ideæ, tot procellarum Authrices.

12. Ideæ autem, ſi cruorem informent, vel liquorem proximè aſſimilandum, & alimentarium, naſcuntur tempeſtates, conformes tam Ideis perturbationum, quàm hoſpitali Archeo. Proprio ergo luxu, tædio ſpontaneo, corruptela, defectu, Blas furioſo (nomina enim deficiunt, ubi res à priori incognita latet) intus ſic laſcivit Archeus, quod etſi foris nil quatiat; attamen habenas regiminis vita deſerat, ſuſpendat, ſpernat, averſetur, furiatque neſcio homine. Sic nempe ſurgunt Ideæ, quæ in omnem diſſolutionem, ac morborum effrænem tyrannidem liberæ prorumpunt.

13. Cumque medenti occulti motus ſint laſcivientis Archei, adeoque nequeamus abjectas ſemel habenas in manum ejuſmodi Archei reponere: à poſteriori univerſale quoddam Arcanum conſopitivum, & ſedativum Archei eſt adhibendum. In caſſum ideo plerumque laborat, quicunque deſtitutus Arcano univerſali, non pacato prius Archeo, averruncandis

cauſis occaſionalibus operari locat ſuam. Quod ſanè ſtylo aureo accuratè notandum eſt. Contingit enim ipſi non ſecus,ac qui non obſtipato jugi fonte, exhauriendo aquam, rivum exſiccare præſumit.

14. Interim cum ignoto tramite Archeus procedat in ſuis imaginum fabricis, cogor in morborum explicatione antiquata ſervare nomina, & nomenclaturas ſequi, ut cauſarum occaſionalium trita via, deveniamus ad cognitionem occultarum quidditatum morbidarum.

15. Sufficit autem mihi hoc parergo oſtendiſſe,quod Ideæ ſeminales, in toto mundi ſyſtemate ſint inchoativum principiũ omnis Blas ſeminum, generationum, viciſſitudinũ & procellarum. Attamen priusquam ad morborũ ſchema contendam, cum adhuc nimis ſit jejunum, Ideas ab Archeo formari, non minùs quam à vi phantaſtica, juverit id Tyroni uno argumento oſtendere. Etenim cadaver humanum, ſpontaneo fluxu mortuum,friget ſuper omnem glaciem,non quidem quod revera frigidius ſit cadavere vaccæ, ſpontè demortuæ (id namque per organum qualitatũ ac gradus ambientis diſtinguens, clarè demonſtratur) quanquam tamen id noſtro attactu ſic cenſeatur. Contingit id enim,ſolius Archei pavore,qui contactu mortis in cadavere pavet. 1.Sentit mortem quam fortaſſis phantaſia adhuc ignorat. 2.Pavet. 3.Retrocedit ſpiritus influus. 4.Inſitus autem manui pavore turbatur & concidit,adeoq; initium mortis ſibi è pavore concipit. Non inconcinne ideo Sacra,ut qui mortuos tangeret, impurus & ſemimortuus cenſeatur. Quam mortis imaginem Archeus, velit nolit, concipit, eamque ſic mordicus aliquamdiu retinet, quamdiu ſuperſtes eſt illa pavoris Idea: quod intra horam vix ad focum recaleſcat. Ergo pavoris Idea realiter ibidem eſt: ſiquidem operatur effectum, eſtque formata ab Archeo, & non ab imaginativa hominis.Igitur ſi Archeus pavore fugiat tremens: pari quoque ratione triſtabitur, iraſcetur,furore aliisque paſſionibus concitabitur. Et quarumcunque perturbationum Ideis conflictatur, ſibi fit moleſtus, & noxius, juxta idearum lubitum, quas ſibi finxit propriâ vi & libertate.

ADITUS PRÆCLUSUS AD CONDUM VISCERUM.

1. *Concluditur è ſede animæ ipſa ſanandi morbi difficultas.*
2. *Quartanæ exemplum.*
3. *Notabile de remediis hactenus contra quartanam uſitatis.*
4. *Purgantia in quo incautos hactenus fefellerunt.*
5. *Quandoque per accidens, purgantia ſanarunt. Atque hoc dolo permanſere.*
6. *Cenſus incurabilium.*
7. *Diſtillatio parit nova generata.*
8. *Singularitates in rebus per ignem productis.*
9. *Decocta differunt à ſtillatis.*
10. *Scopus authori quis olim.*
11. *Deceperunt Authorem quædam remedia.*
12. *Remediorum examen.*
13. *Digeſtionum examen.*
14. *Hydro-remediorum examen.*
15. *Valores ſtomachi.*
16. *Prima conditionum varietas unde?*

POſtquam deprehendiſſem, ſtomachum radicem arboris,ſive radicem tam digeſtionis univerſalis, quàm particularium quarumcunque: cognoviſſem æquè ſeriò, ibidem habitare animam mortalem ſeu ſenſitivam, actionum in nobis quarumlibet heram, ac vitæ diſpenſatricem per totum. Sitam videlicet quoque ibidem primorum conceptuum fabricatricem, ſomni item, non minùs quàm vigiliarum & amentiarum officinam: Duxi rationi conſonum, nusquam decentius mentem immortalem, ſive Dei ſimulacrum ſtabulari, aut connecti potuiſſe, quàm in præfato formali, atque vitali lumine: principio ſcilicet ſpirituali,ſibi ob id quoque propinquiſſimo: quin agnato. Cumque tandem perveſtigata vitali monarchia cernerem, opticeque cognoſcerem, morbum o-

mnem eſſentialiter in vita conſiſtere, atque ex eadem conſurgere, ſeſe obtulerunt mihi cauſæ difficultatum in ſanando morbos, præcipuè, qui ſponte ſua non ſilent, aut qui ſuopte impetu ad periodi finem non feſtinant; ſed vitam, quam acerbè infeſtant, comitantur.

2. Quapropter è morbis diuturnioribus, vidi quartanam, atrophiam, cacochymiam, debilitates item, ac dein tam qui in extremo corporis habitu cubile delegerunt (quales ſunt lepra, paralyſis, iſchiadica, ſpaſmus, podagra, &c.) quàm qui alligantur alicui viſcerum (ut apoplexia, epilepſia, aſthma, lithiaſis, hydrops, amentia, &c.) non ſanari, non quidem defectu deſiderii ſanandi; verum ſolius remedii penuriâ. In remedio autem illo dudum laboravi, ac retroſpexi multoties, donec cognoverim, quod ipſum vitæ fontem reſpiceret, ſive animam ſenſitivam. Quapropter primò ante manus ſumſi ipſam quartanam, utpote obviam, tædioſiſſimam, ac planè cognitam: quæque dum ſperneret Medentum uſitata remedia, irritam redderet eorundem ſpem.

3. Inprimis per eandem certior factus ſum, quod ubicunque lateret aliquod materiale productum morboſum, requireretur pariter remedii convenientis applicatio: vel alioqui ſoſpes formidaretur permanſurus effectus, à cauſa illa occaſionali ſuſcitatus. Atque idcirco ab hujus enunciationis correlativo comperi nulla hactenus Medentum remedia: utcunque fama ſui jactentur deoppilativa, reſolventia, abſtergentia, vel purgantia; eadem tamen tantum devenire, aut deferri, ad ſummum ſolummodo uſque ad limen lienis: qui ſenſibili teſtimonio ſe prodit quartanæ hoſpitium. Itaque hinc certò inſtructus conjeci, vim illam remedii deoppilativam &c. mox vel in ſtomacho perire, miteſcere, domari, vel per inteſtina proſcribi, ſi prius ſaltem non interierit. Sin verò qualitas aliqua remediorum, ex vita ſui media, ſoſpes perſtiterit, aliquantulum perfracta, penitiusque aſſumta penetraverit (qualiter macis, vel terebinthina, in lotio ſaporem ſui, ex neceſſitate magni oportet, retinent.) At ſaltem eadem ſic caſtrata ac delumbata occurrit, ut ne quicquam eorum efficiat, quorſum, & propter quæ, deglutiuntur pharmaca. Ova quidem & carnes belluarum referunt ſapores alimoniæ, quæ ipſas ſaginarunt. At ſanè, dum in œconomiam vitalem tranſeunt, tametſi guſtus prioris veſtigia retineant: adeoque ſanitatis quædam teſtimonia contineant; ſunt tamen tam ſegnia horum auxilia, ad eradicandum productum aliquod morboſum, quod diuturni lentique morbi; jam dudum, irritam hujusmodi remediorum jactantiam patefecerint, imò & ſpem ſuſtulerint.

4. Sola autem purgativa maximopere fefellerunt, falluntque tam Medentes, quàm incautos Medicatos hactenus, quia cæteris auxiliis ſubtilius impoſuerunt. Etenim ut ſunt de venenorum proſapia (quod lib. de febrib. ex inſtituto oſtendi) confuſionem ſtatim circa primas radicet, digeſtionisque matres ſuſcitant: atque adeo, quicquid pridie eſt aſſumtum, vel aliàs etiam ritè ſubactum, id ſolutiva ſtatim quoque corruptionis charactere contaminant, totumque foras confeſtim propellitur, attracto crudiore cruore, è Meſenterio, in vicem ejecti liquoris contaminati. Quod nimirum ibidem confeſtim pariter corrumpitur, donec virus ſolutivorum agendo ſaturatum & extinctum ſit. Putatum eſt hactenus, quòd hoc putidum liquamen cruoris & carnium, eſſet ipſa morborum materia. Sive procul per ſolutiva evocatum liquorem, jam cadaveroſum ac fætidum, eſſe humorem unum de quatuor, præ aliis ſelectum, ac magneticè attractum.

5. Potentiſſimè idcirco hæc perverſa doctrina hucusque mortales decepit: eo quod effectum aliquem ſolutiva ſponderent, & exhiberent, evanidum licet plerumque, ac ſubinde truculentum; non tamen ſanitatis authorem, niſi quandoque per accidens, natura ſuam ſarcinam, primo limine detentam, unà excidere permiſerit. Qui effectus per accidens, etſi rarus, tamen nomen fumoſum ſolutivis dedit purgationis, fecitque jus, ſolutiva, tanquam aſylum implorandi, eorumque opem impendendi.

6. Interim intacti manſere morborum plurimi, & atrociores. Nam quotquot ſua ſponte non decurrunt ſtatim ad terminũ, habiti ſunt incurabiles, & ſolutivorum ſpectata vana tyrannide quieſcere ſunt juſſi. Interim quotquot remedia conabantur inſigni truculentia naturam in ſui

lubitum

lubitam cogere, extemplo ſenſere vitæ noſtræ reſiſtentiam, atque eo ipſo noxia: quia vitæ inſidiantur, dum cruorem in virus cadaveroſum mutant. Nocua inquam evaſere, & periculoſa auxilia. Nam ſi veneni, aut graduum tyrannidis ſuſpecta erant: ſtatim ut aſſumta, rejiciebantur tanquam infamia, eo quod inſignem perturbationis, confuſionis, & lipothymiæ procellam, nilque præter comminatam turbulentiam aut ſtragem excitare viſa.

7. Sola autem atque unica, majora Arcana, quibus vis naturæ dotalis ſupernè eſt inſtillata, vel puritatis atque ſubtilitatis encomio glorioſa, omnem morboſam tyrannidem ex æquo ſupplantarunt, uno reſtaurantis vitæ compendio, in univerſalem ſic medicinam ſurrexere. Dixi alibi, omne diſtillatum eſſe novam creaturam, per ignem productam: adeoque non ex primo ſui concreti inſtituto. Perinde ut ignis eſt, res quædam pro artificiis facta, naturalis tamen: ita quicquid per ignem prodit, etſi ſit naturale; tamen profluit è principio naturæ obliquo, ſeminalia initia detorquente, ad ignis lubitum.

8. Hinc quicquid per ignem conficitur, vitam primam, mediam, atque ultimam ſimul acquirit, liquanturque ſimul junctim. Quatenus unicum ſeminale principium, quod in materiam confluxit, variis terminis antea ſubjectum, ac diſtinctum, per ignem coadunatur, ſimulque inde fit nova creatura, ſurgens quidem ab initiis, concreto inexſiſtentibus; attamen ſic iſta initia ſeminalia per ignem alterantur, quod quadam colliquatione ens novum inde ſuſcitetur, & tres vitæ proprietates unà conſurgant.

9. Quapropter etiam cuncta diſtillata à corruptione ſunt immunia: quæ alioquin in vitarum trium ſuſcepta ſucceſſione, rebus familiaris eſt. Liquet hinc enim, decocta non eſſe entia, qualia per diſtillationem proliciuntur. Sed tantum translationes unius entis, in medium ſibi peregrinum; atque ideo facilè putrent, & alterantur.

10. Porro inter ſimplicia quædam ſeſe manifeſtarunt, nullo quidem ſignato prodita: quæ tamen proprietatem particularem nacta ſunt ad vitæ exorbitantis reſtringendos in morbis typos. Illa enim, quamvis ad generum amplitudinem non aſcendant; videntur tamen à rerum Datore glorioſo, ſpecificè directa in morborum quorundam eradicationem. Etenim qui jam dudum deflexeram ab horrore purgantium, & circumquaque perluſtrando, remediorum propemodum nullitates, vel infauſtas applicationes notaveram, ac interim dum arcana Pyrotechniæ, ſuo tenebrarum velamine tecta forent, ac ſpecifica ſimplicium ejuſmodi energia lateret: Inquiſivi ſedulus, an non poſſem, (dum per ignem renaſcuntur ſubnaſcendo novæ creaturæ) per artem remedia parare; quæ vel profundè penetrarent in venarum propagines: vel ſaltem leviculam ſui proprietatem, unà cum cruore vel urina ſpargerent, ſigillarentque inter vitæ œconomiam. Quæ quidem levicula qualitas, non intelligitur guſtu prodire; ſed quæ in digeſtionum culinis ſic maneret ſoſpes, & imperfracta; quod abſque notabili ſaporis inclementia poſſet ad ſcopum, in creando medicinam de terra habitum pertingere.

11. Arriſit inprimis diureticorum contemplatio: quæ ſcilicet ab ore, per renes, uſque in veſicam diſpergi videbantur: Perſuaſit idem potus vulnerarius, uſque in externos artus, ſuos edens fructus.

12. At tandem manifeſte cognovi, ipſa diuretica, non quidem materialiter deſcendere in veſicam, ut nec potus vulnerarios in vulnus remotum; verùm omnem diureticorum & vulnerariorum opem, fabricari in ipſo ſtomacho. Per exemplum lapidis Cancrorum, vel fixiſſimi oſſifragii, auxiliaris tam vulnerum, quàm lotii difficultatibus. Hic enim non diſſolvitur à ſtomacho humano, nec proinde etiam penetrat ad procul diſſita, in materia ſui lapidea, aut lactiformi. Verùm ſi non in primum ſui ens reſolvatur, etiam nec in lactis ſubſtantiam remigrat. Sed acor ſtomachi, ejuſque nativum fermentum, reſolvit quantum poteſt de ingeſtis lapidibus, non quidem reſolutione retrograda, verſus ens ſui primum; ſed duntaxat per modum acidorum, diſſolvit lapides iſtos: Id eſt, in pulverem. Prout lib. de febribus ex profeſſo mechanicè demonſtravi. Hinc namque ſi prius diſſolvantur in aceto, potentius præbent auxilium, quàm ſi vino prius ebulliantur. In vino etiam

etiam acidulo, quia plus diſſolvuntur, quàm in aqua, aut cereviſia: ideo etiam potentius ſuccurrunt, quàm ſi in jure carnium aut aqua potentur. Eo quod acida comminuant lapides iſtos in ſubtiliſſimum atomum, cumque cremorem adhuc nativum in ſe habeant à ſtomacho domabilem: ideo & quò ſubtilius moliuntur, eò etiam ſtomachi fermentum, plus illius cremoris nanciſcitur. Saltem etſi aſſumantur macis. terebinthina, &c. & odorem lotii mutaverint; non tamen niſi languida ſunt illorum auxilia, in dyſuria, & lotii ſuppreſſione. Nam revera cuncta intra ſtomachum annihilantur prioris vitæ ſimplicium teſtimonia: & non niſi flaccida guſtuum remanent veſtigia. Adeo ut nux myriſtica, & terebinthina, (quæ plurimum ſaporibus ſuis diſcrepant,) unicum tamen ſimilemque ſpirant in lotio odorem. Quod ſignum patefacit, in prima ſtomachi officina perire quidem primitivas rerum aſſumtarum craſes, ſed exſurgere novas, coquendo acquiſitas. Nam alioquin ex terebinthina, ejuſque oleo & mace, non poſſet reſultare odoris Identitas in lotio, ut neque violarum inde gratus odor. Sic Aſparagus fœtet in lotio, quatenus putredo aliqua ſibi adnata, eundem in exilium feſtinat. Potus autem vulnerarii non alias ſubveniunt vulneri: niſi quatenus in ſtomacho acorem injuſtum ſic minuunt, ut etiam è vulnere aciditatem,) quæ omnis extra ſtomachum noxia eſt, morboſa, putrediniſque comes: ut alibi demonſtravi de digeſtionibus,) inhibeant, atque arceant. Siquidem generalis ſtomachi digeſtio, præeſt quibuſque ſingularium digeſtionum coquinis.

13. Enimvero aves, toto corpore actualiter & inſigniter calent, adeoque nocturnos hyemis rigores ſubdiu tolerant. Non mejunt autem: quia renibus & veſicâ carent. Ergo quicquid potatrix columba bibat, totum recedit per inſenſibilem diapnœam. Hinc ergo liquet, quod ſoli renes faciunt urinam, quæ alias eſſet ſudor differtque urina in homine, non quidem materia primi laticis; ſed ſolo efficiente renum fermento. Patetque etiam quod aves citra ſudorem, omne ſupervacaneum excrementum inſenſiliter ejiciant. Lotium itaque differt à ſudore, pluſquam ſola materia: nam præter propriam lotii eſſentiam formaliter à rene ſuſceptam, recipit in ſe ſtercus liquidum & tingens. Quod ſurſum non attrahitur ad venas in ave, nec ſudant, etſi laſſatæ. Ergo quod ſudor in homine non diffletur inſenſiliter, prout alioquin in ſue, Ren humanus culpam habet: prout etiam, quòd ſtercus liquidum ſeparetur, & trahatur ab inteſtinis ſurſum, intra venas, Ren culpam habet. Uſus verò illius tractionis, propter Duelech, alibi oſtenſus. Non autem tingitur lotium, ut promtius ejiciatur: nam acrius lotium eſt, magiſque pungit, quoties eſt abſque tingente ſcoria.

14. Ut ergo Ren eſt cauſa lotii, ac præfatorum: ita & eſt cauſa Hydropis, quatenus Ren ſe claudit indignatione proprii Archei. Cujus indignatio, ſi compeſcatur debito remedio ſtomachi, in quantum ſuus Duumviratus præſidet Reni: certè ſubvenitur mox Hydropi. Etenim ſeroſitates Hydropis non raro abiguntur è timido, tenſoque abdomine per hydrocatharctica, ipſis ſolutivis adhuc intra ſtomachum tantiſper, morantibus. Sed mox repetit idem Hydrops: quia Ren, ut ante, indignatus perſeverat in clauſura, & lotii diverſione. Aquam enim, quam Ren in abdomen depoſuit, ſtomachus inde repetit, & per alvum dejicit, adeóque oſtendit ſerenum ineptiis & indignationibus imperare poſſe, ut etiam per ignotas vias reducere ſeroſitates ad inteſtina.

15. Non ſanè quod ejuſmodi ſolutiva, materialiter & præſentialiter adeant, uſque in abdomen, ac vi catharctica virulenta, ſecum reducant depoſitam Hydropis ſarcinam: Minimè. Sed unius ſtomachi ſunt hæc facinora, & vitæ vitaliſq; Duumviratus privilegia. Canales quidem ignoti nobis: ſed vita, horum directrix & magiſtra, ſeſe ad ſedem, ſive centrum ſui, id eſt, ad animam reflectit. Ideoque ab ipſamet vita animæ petendæ ſunt poteſtatum functiones, munia, vigores, valores, horumque defectus ſinguli: Anima quippe officia cuncta partibus diſtribuit, eaque per vitam moderatur. Nec ſolum officia diſcriminat per partes, adeò ut in ipſo vaſe ſtomachi diverſitates tam in orificio, quàm in pyloro ſejunxerit; verum etiam ipſas poteſtates connexuit, homoiomero

initio quidem; ſed quæ ſingulæ ſuas præbeant ſcenas.

16. Quod ſanè nuſpiam apertiùs cernitur, quàm in morbis, adeoque in facultatum defectibus. Utpote quod ſternant viam ad ataxiam unitatiſque diſcerptam diſcordiam. Quandoquidem mens immortalis creditur unicovæ Identitatis: atque ideo conditiones, inclinationes, ferocitates, &c. animæ mortali aſcribendæ veniunt. Quæ nimirum ſequitur materialem diſpoſitionum varietatem. Hinc itaque ſtupidites, barbaries, furores, amentiæ, ut & ſalacitates, ſagacitates, ac denique ſcientiarum interitus, memoriæque extinctiones, &c.

CONFIRMATUR MORBORUM SEDES IN ANIMA SENSITIVA.

1. *Supponuntur decem paragraphi alibi probati.*
2. *Repetuntur duodecim ſtomachi proprietates.*
3. *Aliquot morbos habitare in vita ſtomachi.*
4. *Solvitur objectio.*
5. *Vita muſculorum.*
6. *Apoplexiæ conſideratio.*
7. *Poteſtatum vitalium incomprehenſibilitas.*
8. *Somnus eſt poſtrema facultatum.*
9. *Cur ſomnus ante peccatum immiſſus?*
10. *Sedes morborum univerſalium.*
11. *Boulimi, & ſitis inextinguibilis conſideratio.*
12. *Potiſſimas morborum Ideas fabricari in Duumviratu.*
13. *Repetitur Idearum poteſtatis amplitudo.*
14. *Remedia plerumque non ſe dilatare extra ſtomachi lares.*
15. *Scholæ hæc non attendentes, errarunt in remedii applicatione.*
16. *Delectus medicaminum.*
17. *Oſſifragi lapidis notabilia.*

Ut autem clarius pandantur radices vitæ, aliquot præludia alibi à me fundata, indeque mutuata, in Theſes conſtruam.

1. Mens immortalis, proxima divinitatis imago, poſtquam vitæ regimen delegavit animæ ſenſitivæ, mortali & caducæ: etſi mortali huic lumini poteſtatem ſuam tradiderit; manſit tamen eidem connexa, per vitæ ſymbolum, tanquam cognitionis proximæ ſyndeſmon, colligata. Quod ſenſitivum lumen vitæ, quia ſedet hoſpitatum in ſtomacho, tanquam radice vitæ mortalis: idcirco & ipſa mens ibidem torum ac thronum ſuum delegit. Quod alibi de anima ex profeſſo fortius confirmavi.

2. Anima ſeminavit ſuas facultates, pro vita neceſſarias, per organa corporis. Quapropter non videt talus, nec auris ambulat, ut nec hepar aſſumtos cibos in chylum tranſmutat.

3. Facultas vitalis organorum in ſanitate, edit actiones ſanas, eademque quoties vitiatur, edit actiones vitiatas.

4. Non vitiatur autem facultas vitalis, niſi à morbo.

5. Qui proinde non eſt, niſi facultatis reale & actuale vitium: ens inquam poſitivum, atque ob id conſtans materiâ & efficiente, per modum entium aliorum naturalium.

6. Cum autem ipſamet facultas vitalis claudat eſſentialiter in ſe ipſum morbum: ſequitur hinc, quod ipſe morbus in formalitate ſui efficientis ſit facultas, non quidem vitiata, ſed vitioſa: quæ nimirum vitiat ſive lædit facultatem vitalem. Adeoque eſt morbus, facultatibus vitalibus poteſtas perſimilis, atque ſic intima, ut & in quibuſdam caſibus, tam lethalibus & hæreditariis, quàm centraliter radicatis unita ſit.

7. Vitiata verò ſive oblæſa facultas, vel eſt particularis alicui organo propria, ut cæcitas, ſurditas, paralyſis, &c. vel communi Archei influentis vehiculo quoquo verſus diſpergitur, idiopatheticè, deuteropatheticè, vel ſympatheticè. Ac ſanè utcunque, & quomodocunque facultas lædatur; diſcernitur ſaltem, atque clarè cernitur, ubique ſubeſſe vitium vitale, morbumque omnem proximè hoſpitari in principio vitali, id eſt, Archeo ipſo.

8. Univerſales nempe ſedent in univerſali vitæ initio, ſive interim Archeus particulatim ab aliquo organo ſit infeſtatus, vel ſive à fonte vitæ, ac animata radice ſuſcitatus, atque indigna-

dignatus. Etenim id quanquam morbi ſpeciem variet; non tamen ejusmodi varietas aufert morbificum.

9. Anima ſenſitiva præfecta eſt omnibus ſuis facultatibus vitalibus, ſive ſint per organa diſtributa, ſive demum communi Archeo fomentatæ. Saltem inde pendet, quod morborum penè omnium ſanatio conſiſtat, & perficatur in radicali vitæ diverſorio, id eſt, Animæ ſede, ac vitæ centro. Niſi quandoque fortaſſis pars organica quæpiam ſibi combiberit genialem morbum, eidemque facultas vitalis, hoſpes ejus, ſeſe nupſerit.

10. Unde conſpicuum evadit, omnem propemodum ſanationem morborum, (vulnera, itemque ejusmodi chirurgicalia non excipio,) in ſtomacho, ejusque Duumviratu ſolicitandam: adeoque nec ibidem incongruè ſolicitari: Nam ſic etiam non raro defectus exteriores interno ſtomachi remedio tolluntur, alioquin externis pharmacis fruſtra tentati. Non mirandum itaque, quod remedia vix ſuperent ſtomachi imperium, claſſem, aut materialiter longius diſpergantur.

2. Quibus ſic obiter præmiſſis, ſubdam nonnulla ſtomachi privilegia, 1. atque inprimis iſtud ſtomachi jus geniale, & particulare, quod ſibi primario coquat: pro toto autem, tantum per accidens, indirectè atque extraordinario jure præ cæteris membris. Quia ſic tulit ordinatio divina, ut præparet pro aliis omnibus, ex rudi ciborum materia alimentum. Ipſe autem ſtomachus immediatè alitur chylo, à ſe confecto. Non ſecus atque radix vegetabilium, ſucco terræ Leſſas alitur. Non autem, quod ſtomachus ſanguinem à jecore, pro ſui nutrimento alliciat: ut neque radix vegetabilium, ſuccum à ſe ſemel dimiſſum, ſurſumque diſperſum, repetit à cortice iterum, ut inde nutriatur. Quapropter ſtomachus paucis venis, pro tantæ molis officio, ac tantæ capacitatis vaſe fruitur. Quia nempe cruore non nutritur, per conſuetum aliorum membrorum modum. At ſolo chylo paſcitur, quem dein in ſpermaticum liquorem, ſibi congruum adaptat. 2. Venæ autem ſtomachicæ non diffundunt idcirco cruorem extra ſe, nec læſus vulnere ſtomachus cruorem plorat. Idemque jus ſibi reliquæ membranæ à ſtomacho mutuarunt. 3. Venæ ſtomachicæ nequicquam de ciborum confecto chylo tranſmittunt, vel aſſugunt, ut eundem ad venam portæ deferant, pro conſueto alioqui venarum mezaraicarum. Idque alibi de digeſtionibus fortius confirmavi. 4. Denique nec venæ ſtomachicæ incumbunt nutritioni ſtomachi. 5. Ideoque venæ ſtomachicæ, puro cruore plenæ, vim habent liberam, vitalem, non perturbatam, aut ſuctui chyli, diſpergendove cruori deſtinatam. Quorum tamen alterutrum, venis cæteris omnibus eſt domeſticum. 6. Non fruſtra tamen venæ & arteriæ, nexæ ad orificium ſtomachi, diſtenduntur; ſed anima hoſpitata in tenuitate membranæ ſtomachi, quaſi ibidem non eſſet, imò vix alligata loco, ſpirat vitæ ſuæ ſpiraculum in organa, (cor ſcilicet, lienem, jecur, cerebrum, renes, teſtes, &c.) modo inſenſili, atque incredibili canalium anguſtia, & tenuitate. Hinc nimirum repentinæ eclipſes, apoplexiæ, epilepſiæ, vertigines, ſyncopes, &c. quoties nempe anima ſenſitiva ceſſat radiare ſuum lumen in organa. 7. Ineſt namque arteriæ ſtomachicæ canali, vis vitalis illius animæ, diradiantis ad cor, quantiſper bene ſe habet. At ubi perperam ſe gerit, ſuſcitantur ſtatim quoque palpitationes, deliquia, vertigines, apoplexiæ, epilepſiæ, ſopores, vigiliæ, amentiæ, cephalalgiæ, convulſiones, &c. Denique & ſua ſpiratur vis vitalis ab anima, vitalium facultatum moderatrice, per venas ſtomachicas ad jecur, adeoque ab unitate animæ defluunt variæ dotes, ad organa ſingula: ſiquidem ſemper, & utrobique ab uno puncto, cuncta tam in univerſo, quàm in nobis manant. Etenim anima iſta mortalis, & ſeminalis, corporis conſtans rectrix, cum ex ſanguinis diſpoſitione occaſionaliter impetretur: neceſſariò quoque in organis habitat: tam in cruento ſplene, quam exſangui membrana ſtomachi. Perinde ut cerebrum, ſenſationum fons, atque judex, ſenſu potiſſimum caret. Ideoque & in Sacris pluries occurrit, quod anima hominis in ſanguine habitet. 8. Sufficit proinde hoc loco, quòd

anima ſenſitiva, hiſce ſedibus locata, vires ſuas ibidem explicet, atque inde diverſimode emittat. 9. Enimvero ſomnus, vigilia, appetitus, digeſtio, fermentum, alacritas, &c. detegunt ſua functionum pluralitate ſanitatem: prout & eodem ſtabulo, ac centrali fonte, hoſpitari apoplexiam, epilepſiam, vertiginem, maniam, furorem, oblivionem, &c. Siquidem unica anima ſenſitiva eſt cauſa immediata, centrum, nidus, fons, & origo, facultatum & actionum vitalium quarumcunque. Cæterum hoc tramite ſufficit recitaſſe (quod alibi ex profeſſo demonſtravi,) in penitiori tunica ſtomachi, velut thalamo, habitare animam mortalem, eamque intra ſinum ſuum obvolvere mentem immortalem. Poteſtates autem ejusmodi omnes eſſe vitales, in functione quidem diſtinctas, licet non in vitalitate, adeoque animæ ipſi tam proprias atque peculiares; quod etymon proprietatis inde manarit. 10. Quare extra controverſiam etiam reor morbos univerſim omnes, (utpote in poteſtates animæ inſurgentes, adverſarios atque hoſtiles,) adoriri quoque immediate animam caducam, atque mortalem. In quam videlicet ſua ſpicula vibrare queunt, eandemque penetrare, ob paritatem ſymboli ſublunaris. 11. Quæ lucta nimirum contingit primum in ipſo Archeo, animæ janitore, atque inde penitius deferuntur, penetrantque usque ad nucleum ipſius animæ. 12. Morbi quoque, qui forinſecus ac peregrinè intro adducuntur, ſtant tam clienter obnoxii huic juri, quàm qui intus ſponte propria efferveſcunt, vel Archeali ſilice excutiuntur. Quapropter quanquam remedia jam pleraque accuſaverim impoſſibilitatis penetrandi: ſufficit tamen Medenti, ſi medicamen in ipſo animæ memorato diverſorio, eandem penes ſeipſam alloquantur.

3. At certe nova, inaudita hæc atque inſperata eſt medendi Philoſophia. Verum novitas ipſa parum deterrere nos debet, modò vera demonſtretur. Inprimis difficillimum eſſet perſuadere, amentias omnes è ſtomachi regione manare, niſi ultro ac ſponte mihi conceſſum eſſet: Maniam aliquam eſſe præcordialem, itemque ſtomachum ipſum eſſe ſedem concupiſcibilis facultatis: ſomnum idem atque vigilias inde ſuſcitari, &c. Niſi inquam Epilepſia frequentius ſentiretur è penu ſtomachi, in Cor & Caput attolli, adeoque ſuperas partes, plerumque deuteropathia inferarum languere. Sin autem Epilepſia quandoque à pedibus ſuſcitari videatur; at ſaltem nunquam absque ſyncope irruit, nunquamque ſenſus tollit, niſi prius ipſam animam ſenſitivam, ejusque facultates principes conſternarit; ejusque conſternationis proportio, acceſſus proportionem determinaret. Adeo ut, etſi in capite aut pedibus putetur nidus occaſionalis; nunquam tamen recedit paroxyſmus epilepticus, qui poſt ſe non relinquat ſitim, eoque ſigno prodat ſtabulum ſuum fixaſſe in ſtomacho, animamque ſenſitivam feriri, ea potiſſimum parte, qua ſiticuloſam poteſtatem plantavit. Cum autem mentales poteſtates univerſas ſternat epilepſia, cum ancillante ſibi inſenſilitate, ſpaſmo, atque ſubſultu: certo deſignatur, ipſam animam ſenſitivam penetrari loco ſuo nativo, atque ſolito; eamque ibidem & inde eſſe rectricem ſenſuum omniumque facultatum principum. Quinimo cum non contingat ejusmodi facultatum ſpoliatio, velut per manus; ſed unico ictu, omnium ſimul conſternatio, idcirco regimen illarum facultatum in centro percuſſum denotatur, membraque longius à ſtomacho remota, deteguntur per deuteropathiam, ut pati morbi illius inſultum: ita patiter quoque, nec poſſidere ex proprio, ejusmodi poteſtates vitales, quas amittunt. Nec ſtupeat aliquis, putetve inane doctrinæ genus, quantum vis Duumviratus majeſtatem intra tenuitatem membranæ ſtomachicæ locavero. Id nempe animæ proprium eſto, quod in loco quaſi ſine loco detineatur. Itaque epilepſia doloſè ac improviſè irruens, omnem ſuperioritatem animæ ſenſitivæ, in ſtomacho ſedentis, ibidem arguit ipſam animæ ſedem; non autem à fumis, aut vaporibus lentè ſurſum ſublatis, contingere epilepticos inſultus. Quod de Catarrhis, atque alibi pluries opulenter confirmavi. Contingunt namque ejusmodi eclipſes, non ſecus, atque ſi foramen ſubito claudatur, per quod lumen in locum obſcurum alioqui diradiatur. Repente enim lumen intercluditur,

ditur, ac ceſſat: adeo quod id ſit tam vernaculum Apoplexiæ, quod apud Germanos, & Belgas, nomen ictus ſit ſortita; quam tamen recentem multoties procurato vomitu ſuperavi: vel diſtillatis ſtomachicis validioribus rebuſque aromaticis.

4. Porrò quod in Epilepticis concidat omnis ſenſus, non item motus: id enim proinde non arguit, animam ſenſitivam non eſſe fontem utriuſque. Nam etſi intercidant omnes intellectuales poteſtates, ſolaque concuſſivi & ſubſultantis motus permaneant teſtimonia, quantiſper iſta eclipſis durat; attamen deſignantur omnes iſtæ poteſtates, ab anima defluæ in corpus, tanquam ſibi propriæ; ſed quas ipſa plantavit in Archeo, organis inſito, eſſe ſub eclipſi, & animæ conſternatione tumultuentur; ſubſiſtunt tamen obſcuratæ, quia vita non tollitur, nec pulſus ideo ceſſat.

5. Quod autem motus ſpaſmodes involuntarius etiamdum perſtet, id non tam animæ, quàm vitæ muſculorum ſingulari tribuendum. Quam nempe alibi oſtendi, adhuc à morte aliquamdiu perſeverare, Tetanumque inchoare dudum à morte: adeo, licet vita muſculorum ab anima ſenſitiva promanet; ſortitur tamen peculiarem quandam energiam, ut & loci ſtationem. Ideo minus mirum, vel abſurdum, proinde proprio motu tumultuari muſculos, ſi citra mortem ſenſerint vitam communem eclipſari.

6. In Apoplexia autem, & Syncope, etiam motus muſculorum planè intercidit, excepto motu intercoſtalium; quippe totales tenebras ſubit tum anima ſenſitiva. Itaque juxta diverſas ſuarum perturbationum ſcenas, directrix vitæ anima multipliciter ſuos ſatellites, in organa ſibi ſuppoſita dimittit.

7. Vita autem quævis, cum ſit de indole luminum, à Patre luminum deſcendens, ſuperat humanum intellectum. Adeoque inepto vocabulo vocatur Pater luminum à Scholis; Mundus intelligibilis, qui minimè ſub intellectum noſtrum cadit. Nec enim ſolum Pater luminum glorioſiſſimus, ipſiusque Reſpubl. tota nobis eſt incognita prorſus, juxta teſtimonium Veritatis ad Nicodemum; ſed & eſſentia; quidditas, directio, diſtributioque poteſtatum vitalium captum noſtrum excedunt. Quàm ſtupenda eſt enim intellectus, memoriæ, imò vel ſolius loquelæ privatio, ſtante præſertim motu, ſenſu, appetitu, imò & ſanitatis integritate? Quamque terribilis eſt horum intercedentia, ad quemlibet epilepſiæ, ſyncopes, vel ſoporis inſultum? Quantumque ſuperat humanam induſtriam, tam diverſas facultates oriri, & habitare uno in ſtomacho? Eo quod adeo diverſa ſymptomata eaſdem facultatum læſiones prodant? Singula enim nos ad ſtuporem miraculi, vel portenti præcipitant. Ideoque tot undique procellis ignorantiæ, atque ineptitudinis noſtræ admoniti, fatemur unicam iſtam ſenſitivam animam, vitæ fontem, vitam quoque, multiplicium poteſtatum ſcaturiginem, & diſtributricem tam in ſanis quàm in ægris. Proinde etiam (ſi ſecurim ad arboris radicem admovere debeamus Medentes,) itenti ſumus, pro Arcanis univerſalibus, quæ vitam conſervent, præſervent, plantent, & ædificent, in ipſo vitæ fonte, mortis morborumque non minùs, quàm ſanitatis authore. Specto enim jam animam caducam; non autem Mentem incorpoream, & immortalem: quam credimus originaliter æqualem, ac æquè perfectam omnibus inſpirari. Ideoque conditiones, inclinationes, domeſticæ aut ſylveſtres, mites aut feroces, dociles, humiles vel ſuperbæ, nobis inſtillantur ab anima mortali. In qua, tanquam ſubjecto locove, localiter diſponente, varietatum inclinationes explicantur: quæ alias à mente, ſive imagine DEI exſultant naturaliter.

8. Somnus itaque non inerat naturaliter homini, ex parte mentis, niſi poſtmodum à Creatore fuiſſet immiſſus. Ante natum verò ſomnum, ſenſus, motus, atque appetitus aderant. Quia mens, quatenus deinceps immortalis, etiam infatigabilis erat, ſomnoque aut quiete opus non habebat.

9. Fuit tamen ſomnus ante lapſum miſſus in Adamum, non tam quod ſomno indigeret, paucis horis, præſertim mox à creatione; quàm potiſſimum, quòd per ſomnum nondum co-

gnitam mortem expaveſceret, ipſi comminatam propter eſum pomi, Somnus alioquin otia inertia, ſtultaque inſomnia de ſe profert, mediæque propemodum vitæ jacturam cauſat. Undè etiamum hodie, ex priſtino ſomno, in Adamum miſſo, ſomnia adhuc retinuerunt, *quod Senes ſomniabunt ſomnia, juvenes prophetabunt & nox nocti indicabit ſcientiam.* Poteſtas enim ſomnifera, quæ ante lapſum menti immiſſa fuit, eandemque quoque, velut à mortalis animæ connubio, quadantenus liberam, in primævam quodammodo prophetandi prærogativam trahere vellet, niſi obnatæ & ſuccenturiatæ animæ tenebræ eandem obfuſcarent.

10. Dum antem ſtomachum ſenſitivæ animæ hoſpitium declamo, morborumque eatenus ſentinam, ſtomacho nuncupo: Conſideravi quidem occaſionales cauſas ibidem vicinas, ſedere tam in cavo, convexoque ejus, & velut peregrina duntaxat ibidem hærere, itemque in duodeni inteſtini (quod eſt fellis, & Pylori ditioni deputatum ergaſtulum,) contubernio, vaſorum & glandularum complexu Anatomicis moleſtiſſimo, tam in Archealis innati non minus, quam influi theeis. Quorum nempe conſpirante ametria, diverſimodè agitati ſenſitivam animam, hujusque pediſſequas facultates conquaſſari omnes vitales, adeoque iisdem labefactatis conſurgere exercitium morborum, tam radicalium ſive Chronicorum, quàm citò feſtinantium, jam dudum multis experientiis edoctus cognovi.

11. Adeò ut Boulimon, & ſitim inextinguibilem febrientium, cernerem non tam proprie, ex materiæ acrimonia irritante, quam ex ipſo ſenſitivæ furore prodire. Alioqui namque thorexis, ſive generoſi vini potus non ſolveret famem, niſi fames, pacando velut inebriata obdormiret. Sitisque proinde in febribus, non niſi ſuis ſtationibus affligit, licet eadem materia, imò & atrocior calor, in vigore premat, quam aliàs.

12. Jam utcunque dilatatum eſt ſtomachi imperium; tum etiam oſtenſum ſenſitivam ibidem morari, tanquam in prima ciborũ culina, vitamque ibi habitare. Siquidem potentiſſimæ transmutandi atque digerendi poteſtates, ſuâ illic exercent officia: Nedumque ergo ſordes ibi colliguntur culinariæ; ſed & fabrica noxiarum imaginum cuditur, ſiquidem nullibi promtius fabricari queunt, quàm ab anima iſtarum partium inquilina. Nemo enim non ſentit horrores, timores, pavores, iras, excandeſcentias, triſtitias, ſuſpiria, omnemque concupiſcibilium perturbationem, ſibi circa os ſtomachi ſuboriri, & agitari. Etenim ſi inopinè bombarda explodatur, quis non ſentit repentinum alicujus formidinis ſubſultum? quis demum eſt, qui paratus menſæ accumbere, inſigni edendi appetitu inſtructus, non percipit aliquando, triſti nuncio ſibi allato, ſuſpendi actutum omnem edendi aviditatem? Igitur vigent facultates ibidem, quarum effectus ſentiuntur. Vidi enim ſæpius mulieres, quibus metus ſubitaneus, alias quoque quibus inſignis mœror, epilepſiam ſuſcitaverat. Alias denique, quibus lenta continuataque triſtitia amentiam hypochondrii moverat, imò & alibi ſcrophulas cauſaverat. Sic peſtis pavor, peſtem ſæpiſſimè creat. Prout & ſubitus mortis pavor, quandoque podagræ characterem enecuit. Superbia quoq; frequenter amentes fecit. Novi & alios, ignominiam paſſos, nec vindicare eandem potentes, incidiſſe repentè in apepſiam, in aſthmatis auguſtias, cordisque palpitationes, anguſtias, & oppreſſiones. Alios, qui repentino contumeliæ ſenſu, ſtatim in Apoplexiam ruerunt. Itemque longo defeſſos mœrore, novi in Hydropenm, Icterum, lienaresq; tumores proruiſſe. Perplures item utriusque ſexus, qui ex ſubita ira in Apoplexiam; alios verò, qui in varias contracturarum ærumnas præcipites ivere.

13. Quorum morborum fabricæ ſentiuntur manifeſtò, circa ſtomachi orificium. Podagræ enim proinde paroxyſmos præcedit quædam febricula, tanquam diaria, ſub qua character emergit, qui à ſtomacho in artus dimittitur, ut ibidem ferociat. Apoplexia proinde ſive ex vita inordinata, ſive demum ex ira, vel mœrore erumpat; at ſaltem ſemper è ſtomacho ſurgit ſagittaturque in caput. Icterus namque nuſquam alibi viget magis, quam in atrio ſtomachi, unde ſuas excitat anxietates, & ſuſpiria, deſignans ibidem teſſeram ſuæ ferociæ verſari.

14. Quæ

14. Quapropter enim docui ante, quantumvis potus vulnerari cohibeant, in extremitate pedis, puris fabricam, accidentiumque formidinem; non tamen idcirco ampliori privilegio potus vulnerarios potiri, quam alioqui reliqua pharmaca. Non enim materialiter ad vulnus properant remotum: ubi interim reliqua viam ad ſplenem pro ſuffragio quartanæ ignorant.

15. Quæ Schola medica hactenus neſcivit, quanquam ſint artis medicæ fundamenta. Utpote quæ nedum vim medicaminum horumque expeditionem, applicationem & appropriationem reſpiciunt; veruntamen præter modum agendi, & ſpem inde reſultantem, principale morborum efficiens declarant. Cujus ideo ſolius ignorantia, deſidiam atque torporem in Medente; in ægro verò deſperationem, cum triſti dolorum & incommoditatum apprehenſione, cauſarunt; tandemque (proh dolor) tot viduas, cum luctuoſis orphanis, peperere; in rei medicæ vilipendium.

16. Quantum autem delectum medicaminum ſpectat, vagari lubuit per mineralium, vegetabilium, & animalium claſſes, illasque ſumere in ſui ſimplici integritate, qualiter à natura promanarunt, easque iterum per ignem diverſimodè agitare, atque adeo in ſalem, ſulfur, ſive pinguedinem atque Mercurium, ſive ſuccum ſeminalem dirimere. Ac inprimis vires dotales rerum, quas divina bonitas ex dono pro ægris dedit, plerumque carent guſtuum teſtimonio, adeo quod vel ſolo iſthoc ſigno prodant, ſe dotaliter à Deo inſtillari pro uſu mortalium: nec eluceſcere, niſi quibus Deus ſua dona S. Spiritus dedit, atque hactenus ab indigna Medentum cognitione ſubtraxit, qui parvulis hujus mundi atque ignaris revelat ea, quæ magnatibus occultavit. Sunt quippe in ſimplicium exercitu diſperſa dona, per quæ ad amplitudinem generis adſcendunt: adeo ſanè, ut appropriata atque ſpecifica agnoſcantur à Deo directa ad omnimodam quorundam ſanationem.

17. Eſt enim lapis oſſifragus nuperæ inventionis, qui oſſifragii ſanationi ſuum nomen debet. Eſt autem ignibus invictus, nec calcinabilis; ſed guſtu ſuo inſipido inſignis, ſtomacho indomitus. Mirum tamen, quantum tam circa viſcera & interna vulnera, quam in extremis oſſium fracturis victor edat: Ex hinc primò liquet, ex digeſtione & cura ſtomachi, pendere curas & regimina digeſtionis ſextæ, per totum. 2. Non neceſſum eſſe, pharmacum deferri ad locum affectum. 3. Pharmacum ſolo attactu Archei ſtomachalis, poſſe longinquos ſanare in corpore morbos. 4. Non opus eſſe, quod ad ſanandum agens tangat remotum. 5. Quod ſicut oſſifragus, vel lapis cancrorum, in ſtomacho ſuam perſolvunt curam: eodem modo & pharmaca purgativa.

Atque reliqua quæcumque.

MOR-

MORBORUM PHALANX SECUNDUM CAUSAS OCCASIONALES.

Ens morboſum, in Archeo inordinato: Nam ſive ex idea hominis primariò ſuſcitetur, ſive ex idea Archeali immediatè conſurgat, ſemper tandem in Archei hoſpitium recidit.

- Primarium.
  - *Recepta.*
    - Injecta à ſagis.
    - Inſpirata ab Endimicis.
    - Suſcepta ab irruentibus.
    - Aſſumta
      - potu.
      - cibo.
      - veneno.
      - pharmaco.
    - Heteroclita
      - Tortura noctis.
      - Robur inæquale.
      - Sterilitas.
- Secundarium.
  - *Retenta.*
    - Relicta ſive excrementa in 1. 2. 3. vel 6. digeſtionibus.
    - Transmutata in 1. 2. 3. vel 6. digeſtionibus.
    - Transmiſſa ab una digeſtionum in alteram.

Horum fit mentio à Veteribus ſub nomine qualitatis abſtractæ, vel relationis terminorum: adeoque nominetenus duntaxat agnoſcuntur, quatenus cauſam occaſionalem, id eſt, remotam agnoverunt. Cujus ratione hâc diviſionem retentis nomenclaturis manere juſſi.

DIVISIO MORBORUM.

1. *Morbi eſſentia repetitum depingitur.*
2. *Methodus explicando ſervata.*
3. *Diviſio morbi.*
4. *Recepta quæ dicantur?*
5. *Recepta injecta quæ?*
6. *Quænam retenta?*

Hactenus de morbis, velut proœmii loco dixi. Nunc deinceps eorundem ſchema attingam. Nam & diviſio dat membra, quæ ſigillatim explicata lucem adferunt. Morbus quidem omnis (quod ſemel dictum ſufficiat in poſterum,) fabricatur quidem ab Archeo in ſemetipſo: in parte autem ſui, qua ſigillariter conſtituitur, etiam materialiter ibidem, tanquam hoſpitio proprio, ac ſeminario conſiſtit. Plerumque autem habet vel materiam occaſionalem excitantem, vel parit de ſe productum, ſecundarii morbi excitativum occaſionale. Pro cauſa autem efficiente, habet ideam morbificam: cujus ut materia deſumitur, mutaturque ex ipſomet Archeo vitali: ita etiam non ſecus Idea inde prognaſcitur, quippe quæ ab Archeo ipſo cuditur, & limatur.

2. Sunt itaque inprimis tot morborum ſpecies, quot idearum morboſarum. Non enim plu-

plures, uti nec pauciores: eò quod morbus quilibet ſuam hauriat ab idea morboſa quidditatis entitatem. Conſequenter itaque totidem idearum morboſarum ſunt ſpecies, quot ſordium diverſitates in nobis. Sive enim illæ deforis intrarint, vel intus prius explicatæ ſint, digeſtionumque erroribus ſurrexerint, vel demum ſive ab alimentario, ac vitali ſucco inchoaverint, perinde illud eſt hoc loco. Denique & totidem ſunt ideæ morboſæ in nobis, quot ſunt entium poteſtativorum hæredes. Puta, aſſumto ſolutivo nimis violento: etenim etſi ipſum mox per alvum ſecernatur; non tamen deſinit ejuſdem toxicum, ſtomacho & inteſtinis domeſticum permanere: adeo nempe ut in obitum uſque fœtida perſeveret diarrhœa. Sic quoque inſuper venena quævis, amiſſa materia primitiva, lenta quandoque cæde, longaque in poſteros lue relicta, jugulant. Tàmque id ſi extrinſecè ſint aſſumta, quam ſi intus patrata. Tandem ſic & morbi hæreditarii, eorumque conſortes, ſeminaliter nobis connaſcuntur, è ſuis ideis profluì. Sic nempe Podagra, Epilepſia, &c. citra viſibilem ſordium materiã ſuos explicant rhythmos, & in vitam protelantur. Eo quod ideas firmatas ſunt nacta Archeo, ſive ſpiritui inſito rectori velut intimè cognatas, & adhærentes. Quæque ideo ſuis tantum terminis, ſibique nativis periodis infeſtant.

3. Quibus poſitis, ac ſcitis jam, conſequenter dico, quod in expeditione Diviſionis morborum, varietatem morborum occaſionalium ſequar: ne ſcilicet nomina, omnemque morborum determinationem, velut ab ovo invertere vellem, multo lectorum tædio. Qui ejuſmodi omnimodam novitatem, vel ægrè ferrent, vel cum nimia moleſtia aſſequi poſſent. Ideoque cauſam occaſionalem etſi pro morbis nominem; nolim tamen id intelligi, quaſi cauſa occaſionalis foret ipſe morbus; ſed potius quod morbus, ut ens viſibile, ſubaudiatur cudi occaſionaliter à materia externa.

4. Itaque duo inprimis ſtatuo morborum genera: Recepta ſcilicet, & Retenta. Sunt autem Recepta, injecta, concepta, inſpirata, vel tandem ſuſcepta. Quæ quatuor prius ſigillatim exponam. Ac tum prius demum de Retentis agam, tam ex parte corporis, & diſtributionum, quàm digeſtionum, & transmutationum.

5. Sunt ergo Recepta, quæ proditoriè forinſecus intrant in nos, Archeum commovent, vel affectant, ſic ut damnoſo ſibi concilio ideam morboſam intra ſe fabricet, eamque in ſui materiali parte ſigillet, atque ſic veri morbi verus parens fiat. Recepta enim ante introitum & applicationem ſui, indicabant præcautionem & præſervationem; non autem ſanationem: quia ſcilicet nondum erat morbus. Nec eſt ſanatio, niſi à morbo ſolo. Sed ex quo ſemel Recepta fecere vel clanculum ſaltem ingreſſum, fuerintque vel obiter admiſſa; totam mox Archei œconomiam & quietem invertunt.

6. Retenta verò noſtri vitio, & defectu proveniunt. Sunt namque utplurimum recrementa, vel aſſumta, vel intus penes nos prognata: quæ tanquam è Republ. noſtra expulſi cives, ut unitatis & concordiæ hoſtes, non habent partem in hæreditate vitæ nobiſcum.

RECEPTA INJECTA.

1. *Cur Schola de injectis nil?*
2. *Triplex Atheorum turba inter Chriſtianos hic reperitur.*
3. *Carichteri ſtatera.*
4. *Perſuaſio Diaboli.*
5. *Quantum Diabolus in exercitiis diabolicis agat? Theſes octo huc adducta.*
6. *Diabolus non habet liberum; ſed à pravitate ſua coactum arbitrium.*
7. *Satanas ſuos deludit miſerrimè.*
8. *Diabolica media ſolius pacti vi operantur; non autem vim operativam in natura habent.*
9. *Solvitur objectum argumentum.*
10. *Apex operationis in effectibus ſagariis.*
11. *Cur Diabolus impotens.*
12. *Diabolus duntaxat poteſt liberè, malè velle.*
13. *Probatur actus hominis in operibus ſagariis.*
14. *Hominis prærogativa in operando.*

15. *Quod operetur in hoc deſiderium.*
16. *Sepulta, vel ſuſpenſa, quomodo noceant primo intranti ignoto.*
17. *Vilibus animalculis ineſt vis directiva ſua voluntatis.*
18. *Quomodo per nudum attactum transferantur incantamenta?*
19. *Cur repercuſſio attingat conceptum carmen, vel maleficium?*

Recepta injecta autem ſic voco, quæ ſunt portenta velut ſpiritualia, cooperatore Satanæ perpetrata. De his ſilent Veteres. Quippe qui & manifeſtiorum tractatus pleroſque neglexere, eo quod nullum ex fundamento noverunt. Malunt ſiquidem ſcelus inhumanitatis & crudelitatis admittere, quàm Injectorum ſcientiam indagare, agnoſcere, vel ejus inſcitiam fateri. Eliguntque citius, aſpicere proximum, extremis ſub ejulatibus deficientem: quàm quod tantillo remedio, tam atroci malo opitulari diſcere vellent. Theologi quidem & Juriſconſulti diſquiſitiones ſuas quidem tractarunt; ſed Scholas medicas obmiſſionis accuſo. Etenim id factum cenſeo, quod Cacodæmon ſit hujus mundi Princeps, qui ideo in Cathedris, Curiis, & Aulis, ſuos ubique nactus eſt patronos, per quos velut ipſus præſidet: totuſque revera mundus in maligno poſitus.

2. Horum enim quidam, in Atheiſmum proniores, Diabolos, præſtigias juxta atque incantamenta negant, aſſeruntque ſe non induci poſſe, ut contrarium credant, niſi viderint. Unde tandem immortalitatem Mentis, Deique timorem, tanquam inventa politica, ad coërcendam plebem, penes ſi rident. Alii dein, Sacrorum decreto, Diabolos quidem eſſe credunt, & inferni ſatellites; non tamen cacogenios humanæ ſodalitati, quin potius ſodales, atque affines amicos. Adeoque præſtigias ſagarias, pro fabellis fallacibus, hypochondriacis nugis, atque anilibus ſomniis habent. Suntque inter literatos demum alii, qui diabolica opera, Sagarum quoque incantamenta, Sacrorum authoritate admoniti, admittunt quidem; artes meras tamen æſtimant, nec alio titulo damnandas, niſi quod Satana edoctæ, & ad malum duntaxat ſint inſtitutæ. Et hi audaciſſimi ſunt in omne ſcelus, fidemque hodiè hypocriſi velant. Ego itaque à diebus Platonis, jam tres Sagarum patronos, conſtanter floruiſſe inter Atheos, conſpicio, ominorque tam diram labem, non niſi eodem Præſide perſtitiſſe hactenus.

3. Nemo Medentum interim, quod ſciam, unico Carichtero excepto, hanc materiam tractavit. Qui quidem modum fiendi, atque remedia ſanandi aliqua propoſuit, at non parum ſuſpecta vanæ ſuperſtitionis. Theoriam quoque nec attigit: quia ignoraſſe viſus.

4. Trementibus interim Medicis, ne conſcii Magici criminis haberentur, dum opem, (quam neſciunt) ſub tantis ærumnarum ſtricturis, proximo forte fortuna impendiſſe æſtimarentur, ſubterfugium tamen iſtud aſtu Satanæ, ſic vulgo perſuaſum: ut remedii indaginem, in propriæ famæ & conſcientiæ ſatisdationem neglexiſſe viderentur. Proximum verò languentem, tanquam infideles Scribæ, atque Phariſæi tranſeuntes, in ſummis deſerant deſolationibus. Etenim nullus reputatur alioqui morbum procuraſſe, vel ejuſdem ſtructuram noviſſe, pro quo deſcribit remedium. Nemoque creditur venenum propinaſſe, qui inquirit cauſas, atque remedia decernit. Minimeque æſtimatur vulnus inflixiſſe, qui accerſitus, manum auxiliarem, commiſerando, ac gratis attulerit. Ut nec fur eſt, qui furum latibula & concilia detegit. Abſit ergo ſubterfugium, pro infami haberi, noviſſe incantamentorum media, progreſſum, fines, atque medelam: Cum aliunde hæc ſciri & haberi debeant, quàm Doctore Diabolo. Etenim cum Diabolus intra aream naturæ coërceatur, non eſt deſperandum, quin benigniſſimus Jeſus remedia ſurrogarit pro tam attocibus malis, in ſui gloriam. Qui nuſquam bonitati, gloriæ & ſapientiæ ſuæ defuit. Vir bonus itaque recta graditur via, nec ponè ſe reſpicit, quidve mundus de ſe judicet, non curat: cujus nimirum pleraque judicia, ſtulta ſunt & mendacia. Sufficit namque viro bono, quod impeditor vel deſtructor mali, vacent crimine.

5. Dicam ergo pro mea capacitate, quantum Diabolo competat in actionibus Sagarum. Quodque ut fundamentaliter contingat, repetam

tam per Theſes octo: 1. Quod omnis forma vitalis ſit lumen vitale ſui corporis. 2. Quod quantumvis inanimatorum formæ diſcrepent ab animabus in gradu, & indole illius luminis: ſaltem omoes conveniant in aliquo eſſentialiter luminoſo. 3. Quod luminis ergo ſeſe attingunt immediatè, & penetrent. Sicque connexæ formæ in invicem operentur, prout unum lumen aliud interſecat. Nam radii ſolares, collecti per vitrum in conum, licet enim in punctum coierint; inde tamen rurſus procedentes qui in vitro erant à dexteris, usque ad conum, transeunt deinde, refracti in vitro ad ſiniſtram: ſervant tamen illibatam prioris luminis identitatem: ut neque proinde ob penetrationem in cono factam, contagio laborent. Quod alibi mechanicè, per figuram demonſtravi. 4. Quod idcirco diverſa in genere aut ſpecie lumina formalia, ſe mutuo, inſtar luminis immediate penetrent, operenturque comunicativè, & absque laſſatione. 5. Quod omnes corporum formæ ſint vera lumina, non tamen ſubſtantialia, licet entitata, ob rationes alibi de creaturis neutris allegatas. Sola autem Mens humana, ſit ſubſtantia formalis, immortalis, atque indelebilis. Hactenus etiam operetur cum ſuperioritate, attingat, penetretq; omnem aliam formam ſe inferiorem, (ut de venatione ſcientiam alibi:) illo præſertim titulo, in fidem & naturam recepto, quod ſit vera Dei Imago, eique inhabitet Regnum Dei. Quique ideo cuncta ſubſtituit pedibus ejus. 6. Quod ideo Cacodæmon ex ſui creatione non habeat potentiam attingendi aliquam formam, ut in ea, abſoluto ſui nutus imperio, perficiat velle ſuum. Eſt namque ſpiritus abſtractus ab ente corporeo, & ligatus, ac deinceps à peccato, ſcurra miſerrimus. 7. Sola autem poteſtas locomotiva corporum illi remanſit, quorumq; motus non cedit in damnum mortalium. Nec enim unicam feneſtram per ſe poteſt diruere, absque adjumento libertatis ſuorum clientum. 8. Nec enim movet elementa per attactum (quandoquidem extremitatibus caret, quibus corpora tangat, ne quidem illa quæ aſſumit;) quo aliquid apprehendat aut moveat; ſed ſolo nutu movet aſpectu intuitivo, qualis eſt Aſtrorum in Meteora, per ideas, vel noſtri velle in ſua organa. Quæ mutualis poteſtas, ut naturaliter fuit Angelicæ naturæ indita: ita & Diabolo relicta. Blas nimirum natale habet, quo aeris procellas, æſtusque maris concitat, quoties Deus illi permittit.

6. Inprimis namque adeo malus eſt Diabolus, noſterque hoſtis, quod nequeat vel tantillum benè velle. Quare nec habet liberum volendi arbitrium in malis. In bonis vero nullum, niſi invitum & coactum. Nam ens, unum, verum bonum convertuntur. Ideoq; à ſenſu contrario apparens, falſum, malum, ac multiplex ſunt proprietates Satanæ. Ac per conſequens, ex ſuo nutu, naturalique poteſtate, ne quidem poteſt libere, & absque permiſſione divina operari quicquam, vel absque cooperatione liberâ Mentis humanæ. Cerberus namque ligatus eſt, nec operari poteſt in formas, harum corpora, vel proprietates, niſi cooperatricem ſibi adſciſcat mentem humanam, cujus pedibus ſubſtituta ſunt ſe inferiora.

7. Hactenus itaque dolo ſua miſere circumvenit mancipia, pactoque obſtringit, ſaltem ut ſic magis à Deo recedant. Quaſi in predium icti fœderis, ſit edocturus Arcana, per quæ, ſub certis ſtatisque formulis, fictis verbis, invocationibus impiis, exſecrationibus, conjurationibus votisque, lineis demum, figuris, notis, ſigillis, characteribus, numeris, horis, momentis, vegetabilibus, imò & rebus ſpurciſſimis, horumque omnium litationibus, conſecrationibus, depuramentis, inquinamentis, vanisque & irritis ejusmodi ſuis nugamentis ſint effecturi incredibilia. Et quidem mala omnia, in Dei deſpectum, atque hominum perniciem. Quibus poſt fœdus, ſuos facilè infatuat, ſuique crudelitate dementat. Utpote quos ex pleno poſſidet, iisque mandata ſua committit. Perſuadet enim quicquid vult, his, qui gratiæ divinæ renunciarunt, pollicetur que nefaria præſtiturum per vires, quas ſibi mentitur geniales. Etenim ſuas ſcrofas, in hirci adorationem infandam rapit, quaſi omnium moderamen penes ipſum ſtaret, ſolusque operandi miracula donum conferret. Quia ab initio ſemper mendax impoſtor. Interim vituperoſiſſimus ſemper ille, mera tantum operatur ludibria, & præſtigias duntaxat inanes.

8. Alioquin enim ſi media à ſe præſcripta, aliam operandi vim in ſe haberent, quam apud ſuos jactitat, de neceſſitate quoque naturali ſemper, ubique in cujusque manu, & æqualiter idem efficerent, absque reflexione in pactum, vanasque circumſtantias.

9. Nec valet argumentum: Satan ſuis præſcribit vana verba, ſuperſtitioſa, & in ſe omnino impotentia: ergo totus illorum effectus, qui incantatis accidunt, ex ſolo ſunt Satana. Siquidem licet media in ſe ſint vana, nulliusque momenti, potentiæ vel efficaciæ, (qualia ſunt verba non ſignificativa, figuræ, characteres, numeri, Gamahen, Taliſmannica, adorationes, cum omni vanarum obſervantiarum ſuperſtitioſo exercitu:) attamen concurrunt inſuper alia media operativa, quæ non ſunt Satanæ.

10. Quandoquidem Diabolus non habet vim idealem, ſeminalem, & ſigillarem, qualem habet homo ex dignitate imaginis divinæ, qua ipſius pedibus ſubſtituta ſunt bruta, &c. Ergo Diabolus has mutuat Ideas mentales, & operativas Sagarum, quas poteſt ſigillare in ſordibus, & venenis.

11. Ille ergo maledictus, totusque miſerrimus, & à gratia Dei derelictus, per ſe eſt inefficax eorundum operum, niſi adjutus per animam ſui mancipii. 1. Quia non habet vim formativam Ideæ operativæ. 2. Nec attactum immediatum, acceſſum, multoque minus introitum ad lumina formalia, (quibus ſcilicet nihilominus omnes rerum proprietates typica Idea ſunt inſcriptæ,) ut per hoc agat. 3. Imò nec habet ullam potentiam liberam agendi, multoque minus, ad damna eorum, qui ſibi non parent. 4. Ipſe enim ſuperbiſſimus totus, nollet petere permiſſionem à Deo, ut homini, ſibi non obedienti, nocere poſſit: Sciens Bonitatem infinitam hoc illi nequaquam conceſſuram. Licet Cacodæmone utatur ſubinde, tanquam carnifice, ut in hiſtoria Jobi. Etenim iſtud hoc loco notandum ſeriò, quod in inferno, & penes omnes damnatos, non ſit ullus honos, aut ſanctificatio nominis divini! ſed continua maledictio. *Non enim mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui deſcendunt in Infernum. Attamen in nomine Ieſu flectuntur genua inferiorum civium.* Videlicet, quoties Deus utitur Cacodæmone, ut carnifice: toties id illi ſuperno mandato injungitur, in nomine Jeſu tremendo, eoque nimirum audito, totus infernus ſua flectit nolens genua. Alioqui namque quod dici ſolet, per miſſione Dei Diabolum nocere homini: id eſt intelligendum, vel per præfatum mandatum, tanquam Tortori datum: vel mutua vi operativa naturali, quam Deus contulit Imagini ſuæ.

12. Ipſe autem creaturarum miſerrimus Diabolus, ex ſe nil poteſt, niſi male velle. Quia quicquid à Deo receſſit, id eſt malum, & ideo non poteſt non male velle. Quia qui per velle à Deo abiit, in ipſa voluntate fontaliter debet eſſe malus.

13. Ergo diabolus ad omnem alteritatum fabricam in natura, per ſe totus impotens, quia incapax eſt. Et per conſequens, neceſſe habet ad operandum mendicare naturalia, habentia in proprietate poteſtatem liberam, quam optat abplicare. Imò nec quidem eandem idcirco abſolutè ac immediatè adminiſtrare valet, niſi per devinctorum ſibi animas & manus. Attingentes ſcilicet ex dono Creationis, lumen formarum immediate ſibi ſubſtratarum. Ideoque prima operatio per Sagas, in armenta & greges ferocit. Utens nimirum Satan poteſtate illa libera, & mutuata exigit contactum alienum, ut formatas à cliente ſuo, & mendicatas mutuatasque Ideas connectat in medio, atque ſic, vi aliena, diradiet in formas homini ſubſtratas. Adeoque impoſtor mendax opus ſuum mentitur, ac pro eo adorationem expetit: quod planè eſt humanum, & in quo ipſe Scurra minimum operatur.

14. Profectò miſerrima alioqui mortalium conditio, ſi mala cognita à Satana exequi poſſent. *Non eſt enim inferorum Regnum in terra.* Per exemplum. 1. Homo poteſt ſuis perturbationibus nocere ſuæ prudentiæ, valetudini, & vitæ. 2. Ejusmodi tempeſtates, quæ ſunt mentis, non permanent entia rationis; ſed cadentes ſeminaliter in materiam, imprimunt ſuarum perturbationum Ideas conſtantes. Quæ probantur à prægnante, ob murē horrida, quæ ſi

mar

manum alicubi apponit, ſtatim murem hirtum eadem in fœtu parte ſigillat. Imo ſi ejuſmodi perturbationes præmaturè fiant, non raro totum embryonem in monſtrum transformant. 3. Quicquid autem prægnanti eſt naturale, & ordinarium, id nemo dubitat, quin ſagæ non gravidæ, naturale eſſe poſſit. Nimirum poſſe formare Ideas quaslibet. Quas ergo impreſſiones, quasve Ideas, & ſemina ſigillaria Cacodæmon ſuſcitat in ſuis, & inde mutuat, easdemque imprimit in ſordes, quas ſuis ſubſternit, ut illas infectent. Adeoque jus, illas Veneficas, ſive factrices venenorum vocat. Non enim quod venena propinant potanda tantum; ſed potius, quod ex non-venenis venena conficiant.

15. Illa autem applicantur, tam per, locomotivam Diabolo vernaculam, & liberam: quàm etiam, quod transferantur ad intentum objectum, ſolo deſiderio motore, & directore. Ut poſtea latius. Saga itaque, illas ſordes, à ſe, per ens Ideale contaminatas, ſuſpendit, ſepelit, propinat, imò & manus ſuas ungit, lavatve iſtis ſordibus, dirisque venenis imbuit, ut per contactum illa venena transferat in objectum, cui nocere voluerit. Enimverò Ideæ illæ ſeminales, monſtruoſæ, & venenoſæ, cum jam ſint alterius, & peregrini Archei cives, introductæ in corpus incantati, adeoque extra locum & ſubjectum proprium, confeſtim per illas contaminatur atque corrumpitur Archeus incantati. Quapropter cum hoſtis naturæ ipſam applicationem complere ex ſe nequeat, (alioqui namque miſeri mortales incantati omnes ſuccumberent voto Diaboli,) ſuſcitat Ideam fortis deſiderii, & odii in Saga; ut mutatis iſtis mentalibus, & liberis mediis, transferat ſuum velle per quod, quodque afficere intendit. Quorſum inprimis etiam exſecrationes cum Idea deſiderii, & terroris odioſiſſimi, ſui ſcrofis præſcribit. Eſt namque homini liberum nocendi arbitrium, per quod hominem homo occidere valet cultro, atque inſontem quemlibet ſic perdere: quod Diabolus non item poteſt. Ideoque ut cultri, ita & veneni applicatio, eſt Diabolo æquè vetita pro ſuo lubitu. Atque ideo etiam prorſus impoſſibilis: id eſt, abſque homine libero, ſive mancipio ſibi devoto. Etenim nec homo quidem occidit alium cultro, niſi acceſſerit deſiderium, in conſenſu libero, & reſolutæ voluntatis imperio. Unde ſat patet, quod imprimis Diabolus non habeat creationem Ideæ ſeminalis, actualiter & poſitivæ ſubſiſtentis, qualis imagini divinæ conceſſa eſt. Itemque quod nec Diabolus nactus ſit naturalem applicationem Ideæ ejuſmodi, niſi aliunde ſortitus ſit facultatem liberam, non ligatam, & per deſiderium accenſam, ſive proritatam. Quippe deſiderium iſtud, ut eſt paſſio imaginantis: ita quoque creat Ideam, non quidem inanem; ſed exſecutivam atque incantamenti motivam. Idcirco nimirum Scurra ille hoſtilis exigit attactum ad corpus incantandum, vel ſaltem ad aliquid, quod primariò ſit affectum: & corpus incantandi demum, ut in illud vi ſympathetica ac naturali, (qualis eſt qua Chalcanthum naturaliter abſens vulnus ſanat,) Ideæ receptæ agant, atque deinceps in corpus, cujus ſympatheticum commercium, ejusmodi effluvia naturalia tenent, tanquam media.

16. Denique ſepulta ſub limine, vel ſuſpenſa nocent: imò & in primò intrantem duntaxat, ſuam explicant virulentam feritatem, abſque Sagæ contactu ad corpus incantandi, citraque notionem, odium aut deſiderium nocuum contra intraturum primò. Sed eſt difficilioris reſolutionis negotium; ſubtilioris nempe noxæ, & propagationis, quæ in natura viſum Baſiliſci vel Torpedinis directiones, ſibi pro approbatione adſcivit. Nam perinde ut Baſiliſcus radio viſivo ſuum virus ſpargit in objectum, non in locum, & non in aliud corpus quodcunque licet ſibi vicinius; ſed in illum duntaxat, in quem primo oculi acumen direxit ac vibravit: & ſicut Torpedo, non in propinquiorem quempiam, fortè jacit viſus ſui venenum, ſed potius atque ſolummodo in trahentem eminus funes. Sic nempe Ideæ ſeminales connexæ ſordibus ſuſpenſis vel ſepultis, vigorantur ab Idea deſiderii accenſi, tanquam à voluntate Baſilici vel Torpedinis, exercentque illam in objectum determinatum duntaxat.

17. Ac licet ſimilitudo non uſquequaque reſpondeat in amborum terminorum identitate, ſufficit ſaltem demonſtraſſe, homini nedum, ſed vilibus animalculis naturaliter ineſſe vim attributivam, ſed executivam intentionis illorum, quibus ſolo viſu, intentione, deſiderio, vel odio nocere inſtituunt.

18. Quippe dos iſta ſe extendit etiam ad quæcunque quæ magneticè vel ſympatheticè ſua commovent eminus objecta. Quæ media adhuc excellentiori modo, homini naturaliter tributa inexſiſtere, non eſt abſonum, dum cuncta ſuis ſubſtituta pedibus legimus. Quapropter pariter attactu, vel ictu ſimplici, ſua incantamenta ſagæ transferunt in objectum; at longè craſſiori modo, quàm præfato. Ideoque & medio ſympathetico quid ſimile in ſe tegit. Longéque adhuc ſtrictius, dum ad cruorem, pus, vel aliud effluvium obligantur ejusmodi incantamenta; ſed imò etiam ipſum objectum neceſſariò tangunt, aut feriunt. Nec verò ſympathetica huc adduxi, ut eadem infamarem: quatenus modum applicationis ad medium per illa demonſtraverim. Quin potius ut oſtendam, Sagas uti naturalibus modis & mediis, alioquin in Torpedine & Baſiliſco conſuetis: ut omnem fraudis diabolicæ ſpem à ſympatheticis extinguam. Ac per naturalia ſcilicet conſtet, quàm falsò atque mendaciter ſibi ſerpens infernalis, adorationes & Liturgias præſcribat pro iis, quorum penes ſe nulla eſt poteſtas.

19. Cæterum percutientem Sagam repercutere, ut naturaliter reflectit incantamentum in ſui Authorem: ſic fortè poſſet ab indiſcretim ſcrupuloſis ſperni pro medio ſuperſtitioſo. At ſanè ut naturali jure licitum eſt vim vi repellere, præſertim ſi id non tam ex ira aut odio, quàm ex defenſione ſui, & noxæ averſione contingat: quod moderamen inculpatæ tutelæ ſecernit. Quamobrem prout jam demonſtravi, quod vis incantamenti potiſſima pendeat ab idea naturali Sagæ: ita & conſequens eſt, præfatam repercuſſionem eſſe prorſus licitam, propter naturalem ideam deſiderii, quo quis ſe eximere optat, ac ſtudet incantamento. Adeoque in repercuſſione nemo ſequitur, aut proritatur vi pacti cum Cacodæmone. Imò ſola iſta repercuſſio, vim incantamenti prorſus naturalem manifeſtat, ſicut & Dæmonis impotentiam. Interim infeliciſſimus ille, totusque ſuperbus, pudibundus ſuam fateri impotentiam, ſuos decipit credulos, putantes illum iſtius malignæ atque nocivæ activitatis ſolum herum datorem & rectorem.. Quare & eundem ſerio cultu adorant, & in omni ſcurrilitate obediunt. Venena ergo ſic parta, cum Satan nequeat, pro optatu ſuo inficere & conficere, ut neque pro lubitu adaptare, multoque minus applicare: Jubet id totum compleri per ſua mancipia, ut fiant venena emanativa, in proprium deſiderii objectum. Sic namque venena, quæ ante erant vel prorſus materialia, vel res omnino indifferentes, nec niſi aſſumta fortè nocere poterant: jam jactis ideis formaliter, ſeminaliter, atque fermentaliter virulentis.

HÆC QUÆ SEQUUNTUR, RELIQUIT AUTHOR IMPERFECTIORA, INDIGESTIORA, ET INCORRECTIORA PRÆCEDENTIBUS.

POſtquam jam demonſtratum eſt, morbum omnem conſiſtere in vita animæ ſenſitivæ, hujusque organo vitali Archeo, hic autem unitatem atque identitatem in ſe concludat; deinceps hinc quoque docendum eſt, in unitate remedii conſiſtere ſanationem, & à morbis cunctis reſtaurationem. Argumentabuntur autem Scholæ Humoriſtarum in adverſum, dicentque, &c.

Jam ergo probatâ neceſſitate convaleſcentiæ ex pace cauſarum occaſionalium cum vita: adeoque univerſalia arcana propemodum ſingula valere ad præfatam vitalis Archei ſedationem & pacificationem: jam demum oportet ad ipſamet arcana deſcendere, eaque non ſolum denominando propinare; ſed etiam quantum charitas in proximum permittit, eadem gnaris Philiatris deſcribere. Non licet autem illa propalare, ut ignari ſolique inhiantes lucello diſponant

de

de iis, Seplaſiæ autem ejusque uxori committant. Abſit! nam edoctus ſum, &c.

Dicam ergo, quantum ordo charitatis permittit circa Arcanorum revelationes. Inprimis itaque natura produxit ex bonitate Dei remedia ſingularia in Monarchia vegetabili, quibus morbi quoque ſingulariter reſtaurantur & ſanantur: (N.) quæ hactenus per indagandi ignaviam, lucri avaram cupidinem & invidiam Dæmonis manſere occulta. Sic enim Elixir proprietatis apud Parac. curat Aſthma, Epilepſ. Apop. Paralyſim, Atrophiam, Tabem, &c. At quia non paratur iſtud Elixir, niſi à peritiſſimo Philoſopho, qui non putando, ſed ſciendo perfectè, atque adhuc dupliciter ad hoc ſit electus, adeoque Adepti titulum conſecutus eſt: Hinc ego ex commiſeratione mediam viam exponam. Accipe aloës lucidæ, myrrhæ opt. & croci optim. ana unc. j. ſi enim plus ſumſeris, fruſtra id factum reperies. Duo priora terantur accuratè; crocus verò quia non teritur niſi exſiccatus, potiùs conglobetur tundendo. Potantur in vitro capaciſſimo & forti, ſigilleturque liquato collo vitri. Et diſtilletur moderato calore, ne vas diſſiliat, donec videris totam offam in fundo coaluiſſe, & circulari oleum clarum cum aqua in parietibus vitri. Tum aperiatur collum vitri, & infunde lib. aquæ cinnamomi, & diſtilla per arenam madidam, cui aqua bulliens ſenſim affundatur. Donec non ampliùs è roſtro alembici quicquam ſtillet, & hoc medicamine tam quartanam quàm continuam ſtatim abſolvi. Adeo quod qui noctu ſuſceperat ſacroſanctum viaticum, & olei extremam unctionem, me in prandio convivam circa lectum habuerit.

Natura produxit etiam in Monarchia ſubterranea minerale quoddam, quod ob ſui ſingularitatem vocatur à Parac. Metallus primus ſive maſculus. Qui ab indole metallica neceſſariò veſtitur mercurio & ſulfure metallicis. Mercurio nempe liquido nec digitis adhærente, & ſulfure cremabili in flamma cœrulea. Hoc ſulfur autem cum ſuo corroſivo diſtillatur, totieſque cohobatur, donec in forma olei rubei per alembicum tranſcendat. Quod tum demum accuratiſſimè ab omni prorſus corroſivo mundatum eſt oleum, non quidem per ſeparationem ſui ſalis & Mercurii paratum: ſed anaticè totum in formam olei redactum. Id enim quatenus adhuc oleoſum eſt, à tota tamen poteſtate animæ ſenſitivæ non eſt alterabile aut applicabile vitæ. Quapropter debet tranſmutari in ſuccum mercurialem, quem Parac. docet vocatq; vinum vitæ. Eo quod non per modum reliquorum Arcanorum ſanet morbos, per abſterſionem & proſcriptionem noxii cujuslibet: verùm inſuper renovat vires deperditas in univerſali, ac roboris inæqualitates reſtaurat. Ideóque nec fruſtra Paracelſo vocatur membrorum eſſentia, ad vitam longam ſolus apex nimirum, & culmen ſpei. Quantum autem lucis attulerim ſcriptis Paracelſi, ſolus ille novit, qui Paracelſum mecum intelligit. At cum non transfertur ſulfur iſtud, ut poſſit in ſanguinem verti, imò ſpiritum inſitum membrorum ac viſcerum reſtaurare & renovare, licet ſit in ſe mirabilium naturæ culmen; tamen tum tantum velut transeat per duas digeſtionum priores, non ſatisfacit ſuæ vocationi, ob quam tam anguſtis dotibus fulget. Adeóque vel hinc obvium eſt, vitam longam non eſſe niſi pro electis viris: iiſque nec quidem omnibus, non tam quia Principum juventus in Venere & voluptatibus filum vitæ abbreviant, adeóque remedium vitæ longæ per modum recipientis recipitur, & vitæ applicatur; ſed potiſſimum quia deſunt Adepti; quibus datum eſt ſolis hujuſmodi Arcana è ſiliquis enucleare. Suppono nimirum, quod hic metallus maſculus, quia facilè ſinit ſulfur à ſe ſequeſtrari, ſeparatumque hoc ſulphur in oleo cinnamomi, nucis myriſticæ liquatur; vel in oleo, quod ſtillat è reſina abiegna, dum in optimum colofonium coquendo coagulatur. At ſaltem quanquam inſignes vires ſic ſulfur reſolutum habeat: quia tamen odorem fœtidum haurit, reſervatque liquati ſulfuris reſiſtentiam, nec poteſt ad intima tranſire; ſed tantum agere velut tranſeundo, per ſui attactum obiter ſui doni reminiſcentiam ſuperficialem excitare: Idcirco plus diſtat à vino vitæ, quam carbunculus à ſilice. Attamen ſi liquatum iſtud ſulfur in oleo aromatis ſic uniatur, ut per alembicum

cum utut fœtens tranſierit, ac dein cum alcali debito modo circuletur: atque tandem in Elixir ſalis volatile tranſeat, quodammodo æmulatur vires & virtutes vini vitæ & eſſentiæ membrorum. Siquidem Elixir iſtud rectificatum in opt.ſpiritum vini omnem fœtorem amittit, reſumitque aliquid de geniali dote, ut difficiles chronicoſque morbos ſaltem adimat: tametſi non ad ſummam entelechiam viſcerum aſcendat, ut ſit renovata membrorum eſſentia.

IN VERBIS, HERBIS, ET LAPIDIBUS EST MAGNA VIRTUS.

Locus eſt in Sacris, qui Lapides pro corporibus mineralibus ſumit. Verba quidem, quatenus mandantia ex poteſtate ſupernaturali, imperant creaturis; quæ quia ſubſunt, etiam parent. Virtus dein herbarum, eſt pharmacorum, non autem comprehendit cibos herbaceos. Eſt itaque plantarum vis medica, ſimplex quidem; at plurimùm excellens, ita ut plerumque in gradum virulentiæ aſcendat, quia amplitudinem noſtræ naturæ ſuperat, ideoque & infeſta nobis. Etenim olera, legumina, cerealiaque debent prorſus ſubigi, & reſolvi in ſtomacho, id eſt, ſede animæ, in quam dum infractis viribus incidunt, eandem quoque recenti ſua hoſpitalitate legibus comprimunt. Sic nempe ipſa ſedes circa rudia adhuc ſimplicia laborat, ac operando tolerat vegetabilium hoſpitatorum cruditates, noxas,& moleſtias. Hactenus namque quidcunque non ritè ſubigitur in ſtomacho, poſt præfatas ſui moleſtias,foras per inteſtina mandatur, ut excrementum inutile & nocuum. Quamobrem plantæ atrociores, dum non ſpondent alimentum; nec directè in cibos trahuntur, ſi non nocuerint notabiliter, ſaltem totaliter ſequeſtrantur, ac foras cum labore & anguſtiis pelluntur. Quod hactenus patuit in quartana notabiliter, quæ medentum pollicitam opem ac ſpem medicaminum irriſit. Nam etſi materia occaſionalis quartanæ tantum circa Splenem,ac in viciniis ſtomachi hæreat; nondum tamen pharmaca vegetantium, ad quartanæ limen pervenere. Interim robuſtiora, cum gradus ſupra vires naturæ noſtræ ſortita ſint, plerumque ob id ſpernuntur, aut caſtrantur: adeoque per media correctiva planè alienantur atque degenerant, & ſic in peregrinam tranſeunt familiam. Incaſſum quoque plerique tentarunt ſeparare poteſtates virulentas ab appropriatis, ſubter illas latentibus. Ut ut hodie aſſuetum eſt, ſunt pharmaca ejusmodi robuſtiora, horrida, moleſta, nec admittuntur in penitiora noſtri, quia adoriuntur & labefactant vitales vires, atque omnifariam anxietates comites adducunt. Nam quantumvis non nobis in alimenta abeant, nec admittantur penitiùs, quàm ipſum limen intrare; ſolo tamen attactu, nudoque ſui tranſitu, imò & velut ſurdo aſpectus inquinamento Archeum alterant, huncque in ſui clientelam ſubjiciunt,& abripiunt. Hæc eſt cauſa, cur vegetabilium remedia robuſtiora, plerumque atrocitatis & virulentiæ ſuſpecta ſint. Quæ adhuc longè dilucidiùs ſpectantur in mineralibus arcanis, altioribusque pharmacis. Quippe quæ nulla ſui commiſtione; ſed ſolo velut aſpectu peragunt munia ſua, & ſcopos dotium ſuarum aſſequuntur. Sic namque matres intingunt laneum fruſtum commiſturæ argenti vivi, idque intra zonam veſtium conſarciunt: ſcientes nimirum, etſi argentum vivum non effumet quicquam extra ſe, (eſt namque tam homogeneum, quod non ſit diviſibile in partem heterogeneam, ac à ſe diſſimilarem,) per totum tamen corpus impedire pediculorum præſentiam & generationem. Deſcripſi etiam .... quomodo argentum vivum vulgare reducatur in offam niveam, ſi ab illo ſpiritus vitrioli diſtilletur. Qui nimirum ſupra Mercurium coagulatur, & in alumen transmutatur; ablutione verò ſeparabile ab argento vivo. Quod nempe fit pulvis flavus, qui facilè redit in priſtinum, ſibique æquiponderans argentum vivum. Sic nimirum totus ſpiritus vitrioli, in ſe acidiſſimus, nudo attactu Mercurii, & abſ-

& abſque ulla amborum commiſtura radicali, vertitur in ſalem aluminoſum. Idque fiet millies, nil namen argento vivo de pondere vel natura deperit. Argentum vivum namque abſq; ulla ſui aut de ſuo participatione, imò & citra ullam de ſe commiſturam radicalem, commutat quicquid ſpiritus ſulfurei attigerit. Quæ radialis commiſtio argenti vivi, adhuc magis admiranda eſt. Si nempe argentum vivum maceretur in magna aquæ communis quantitate, hæc namque, etſi ne minimum quid de argento vivo in ſe ſorbeat, aut ad ſui naturam convertere queat; attamen ab argento vivo proprietatē, non item ſubſtantiam mutuat, ſic ut pota aqua ejuſmodi necet lumbricos univerſos & aſcarides, exſiſtentes etiam, quo potus iſte nunquam pervenit: quippe qui mox totus in lotium rapitur. Fitque aqua iſta contra lumbricos validior, ſi ſemel cum argento vivo bullierit. Sic unica uncia argenti vivi millies poterit menſuram aquæ inficere, attamen permanere in pondere & proprietate priſtinis. Sic nempe Scholæ etiam invitæ addiſcunt, quod quædam agentia, citra paſſionem, aut reactionem patientium, liberè, ſemper, indefeſſisque viribus agant, & perſtante eodem ſui ſemper pondere. Argentum vivum nempe agit in aquam, eique imprimit ſui characterem; non tamen viciſſim quicquam ab aqua repatitur. Manifeſtum eſt itaq;, quod vis quædam medica transferatur mutetq; ſuum ſubjectum naturale, & abeat in objectum peregrinum, ſolo velut radio, vel aſpectu ſui. Ita tamen, ut licet objectum peregrinum acquirat exoticam ſibi vim, agens tamen inſpiransque initium nequicquam de ſuo priſtino robore aut pondere amittat, remittaque. Fit nempe id absque ulla argenti vivi paſſione, diminutione, mutatione, debilitate, aut alteritate. Exemplum ſanè hoc loco adductum inſervit argumento, poſtmodum de virtute propemodum infinita remediorum celebrando. Quæ res poſtquam in mineralibus ſæpè ac diverſimodè ſubter experientiam tracta fuiſſet, me edocuit tandem, quod antehac nemo mortalium fortaſſis, adhuc opticè atque intus perſpexiſſet, qualiter remedia abſtruſiora operarentur: quodque nimirum citra ſui diſſolutionem aut interitum, citra ſui penetrationem, introadmiſſionem, commiſturam, & commutationem liberè etiam eminus agant in ſopitum, vel ſucenſum Archeum: ſolo quaſi ſui aſpectu, irradiatione, vel ejaculatione ſuarum virium, in medio productarum, retentis adhuc priſtinis, & non mutatis, pondere & proprietatibus. Adeoque teſtantur ejusmodi arcana, ſe infinitæ bonitati propinqua, dum propemodum ac quaſi infinitas ſenſim vires ſpargant. Quapropter non impunes manebunt Medici, dum pauperes quandoque ſe neglectos ejulabunt in Judicio noviſſimo, qui absque impenſis ullis facilè atq; obiter ſanari potuiſſent. Igitur arcana nequeunt unquam abire in alimentum: quia ſervant ſuos fines, ut quæ non in cibos, ſed in pharmaca ſunt deſtinata, pharmaca perſeverant etſi intrò aſſumta. Incipiunt namque in ſtomacho, (quem animæ ſedem alibi exprofeſſo demonſtravi,) radium directum ſuarum virium, ac virtutem dotalem exponere, & quorſum à Deo ſunt deſtinata. Unde demum in totum corpus ſpargitur hauſta in Archeo vis radialis irrorata, & ſanitas inde ſuccedens avidè ſuſcipitur. Sic nimirum oblatis hujusmodi univerſalioribus remediis contingunt ſanationes, quales prodidi in fonte naturæ contingere, ac eidem deberi, qualesque Paracelſus pollicitus eſt, ac dein Butlerus, me ſpectante, minimâ videlicet confermentationis applicatione, eſt exſecutus. Certè poſtquam hæc ſpeculatio penitiori contemplatione me ſub ſe attraxit, clariſſimè ac opticè quaſi cognovi in cauſis occaſionalibus, atque in productis excrementiis quidem hærere ſordes, peculiarium morborum ſuccitatrices; attamen ipſum morbum totum, ejusque remedia, conſidero in Archeo ſcilicet atterato, vel pacato: adeoque minimo attactu, vibratione, jaculatione, imò ſola radiatione, ſive illuminatione, (modò in ſede animæ, ſenſitivam vitam attigerint,) perfici ac compleri ſanationes, non habito cauſarum occaſionalium reſpectu. Idque potentius adſpicio in mineralium remediis ſulfureis, puta in ſulfure Veneris, ſtibii, ac potiſſimùm in ſulfure Glaure Augurelli, quæ Nympha

alio nomine proprio caret hactenus. Etenim hujusmodi ſulfura, quia longiùs diſtant ab humana natura, quàm tota vegetabilium cohors, atque interea inſignes dotes à Datore obtinent: ita quoque peniſſimè & pertinaciter reſiſtunt, ne à digeſtiva in alimentorum rempubl. deflectant, atque ideo ſervent geniales ſui poteſtates liberas, & infractas, manet nimirum mineralium craſis integra, aptiorque ad diſpergendum radium ſui in duumviratum, ſedem animæ. Sic nempe Mercurius diaphoreticus ultimatum ſuæ entelechiæ ſcopum acquirit, per ruborem ſulfuris adſcendentis, cui ſulfur mercurii, unione indiſſolubili nectitur. Hactenus enim mineralium ſulfura ſub Vulcano adipiſcuntur extremum intentionis medentum complementum. Hortor itaque Tyrones, addiſcant ſulfura ſpoliare vi peregrina ac virulenta: ſub cujus nimirum cuſtodia abditur ignis vitalis, Archeum in ſcopos deſideratos placidiſſimè deducens. Sunt videlicet ſulfura quædam quibus correctis atque perfectis tota morborum cohors auſcultat: utpote quorum pluralitas in unitatem Archei, tanquam in pugnantem pugnum contrahitur. Hoc pacto in ipſa animæ ſede combinatoque duumviratu Amentiæ, Apoplexiæ, Caduci, Paralyſes, Vertigines, Aſthmata, Hydropes, Atrophiæ, immanesque defectus annihilari vidimus: ſtupente ſcilicet ipſa natura. In lapidibus ergo magna virtus à Sacris prædicatur, quæ hactenus tam in Academicis quàm Chymicis Scholis occultatur, donec Reges atque Reſpublicæ in Scholarum reformationem proſpexerint. Laboris piget, qui lucrum per abuſum venari ſperant. Laborare neſciunt, nec optant, nec volunt: qui virtutum Studioſos derident: Etenim ſi unquam antehac, nunc ſaltem totus mundus in maligno poſitus, deterruit calamum meum, ne margaritas ante ſues ſererem. Dicam filiis noſtris, ut ex ungue Leonem. Extrahe ſulfur antimonii, quod vix à vulgari diſcrepat viſu, niſi quod parùm in viriditatem vergat. Fac Cinnabarim hanc adhuc ſexies, per ſe ſublimabis, ut ſublimatio inſerviat pro reverberio Lili. Accipe ſemi-unciam tritæ hujus Cinnabaris, ſuſpende per horas 24. in dolio vini, cujus unicum cochleare per aliquot dies ſumtum, miraberis affectum. Eſtque eadem Cinnabaris ſufficiens multis centenis doliis, iterum æquivalens, ſi iteratò reſublimetur.

De magna virtute verborum quædam ingenuè dixi, quæ plus admiror, quàm applico. Herbarum quidem notiſſimus uſus, non tamen valor illarum ſat notus, ut nec ædequatè circumciſus. Idque nedum ob poteſtatum ignorantiam; ſed præcipuè propter inconcinnam cauſarum morbidarum adaptationem, defectus ſcientiæ cauſarum ad effectum, complexionum graduumque ridicula, atque fabuloſas dimenſiones, quas alii ante me ſat exſibilarunt. Non enim hic commemoro mille ſimplicium confuſiones, facultatumque de vaſtationes, & omnimodas extinctiones. Sed potiſſimùm deploro defectum ſcientiæ applicationes cauſarum ad effectus: ſive adæquationis rei applicabilis & applicandæ. Nam ante omnia ſciendum, rerum ut tardè quarundam ſunt nativitates ac promotiones: ita proportionaliter quoque habent virium exſpectandas magnitudines, æſtimationumque varietates. Nam prout ex proverbio: quod citò fit, etiam citò perit: ita nec res in longam protrahi valet maturitatis ſpem, quæ ſuæ conſtantiæ non habeat occaſiones intimas. Fruſtra ſiquidem per octingentorum annorum exſpectaretur moram, ut aliquod metallum ritè in uſus humanos maturaretur, ſi aliquot menſium curſu vegetabile aliquod illi ſit æquiparandum. Enimverò ſubter cenſum herbarum, arbores ac frutices quoque intelligo: adderemque lubens animalia, niſi fortè per textum Legis, pleraque animalia, horumque partes, inter impura corpora abdicata legerem & abominata. Inſectarum namque totum genus, ad medicamina magnarumq; poteſtatum commoda directum, quam pro hominum ſervitiis, extra uſus fuit proſcriptum, abdicatumq; quodvis remedium inde mendicatum. Tantumq; ideo de verbis, herbis & lapidibus facta fuit commendatio. Certum eſt etenim herbas digeri poſſe, & à noſtro ſtomacho ſubigi, niſi malignitatem comitem habeant. Exiguus ſanè olerum atque cerealium eſt numerus in claſſe

her-

herbarum: quæ paucitas ſanè malignitatem aliqnam accuſat, qua ritè ſequeſtrata, tum prius nec ante, proderint poteſtates, tanquam ſcopi ſuæ miſſi onis, quos venenoſi cuſtodes ſub ſe tegebant. Profectò agunt in nos vegetabilia duntaxat tantiſper, atque ſtomachus opereatur circa illa. Nec ulterius pergunt quin prius omne deponant ferme remedii robur. Etenim male alias ageretur nobiſcum, ſi ſtomachus, non valens domare aſſumtum vegetabile, illud nequeat ſubigere ſubter Archei ſui regulas. Alioqui namque, ſi vegetabile integris pergeret viribus, excrementorum conſors quoque fieret, vel alias turbaret ſanguificandi œconomiam. Alioquin enim quod reſtitiſſet actioni ſtomachi, jam aſſueti crudis ſimplicibus: quomodo poſſet transmutari, ac domari, in digeſtione ſecunda, inſueta crudis cibis. Majoris utique difficultatis, atque operoſioris operis effectus talium remediorum eſſet, quam fructus inde exſpectandus. Denique eo dato, concedenda eſſet indiſtinctio, confuſio, ac perpetua œconomiæ noſtræ turbulentia, ſi quippiam prius non ritè in ſtomacho ſubactum, ſequeſtratoque inde prius excremento, intro pergeret ad vitalia. Siquidem indifferenter inde quidlibet, abspue repulſa intrò vel ſponte pergeret, vel gratioſè abſque delectu admitteretur. Ergo neceſſariò debet vegetabile pati digeſtiones, harumque transmutationes formales: ipſæque facultates digeſtivæ, operando etiam patiuntur ordinariò à peregrinis (id eſt, non cibiformis) vegetalium facultatibus Res ſanè plerumq; periculoſa, difficilis experimenti atque judicii. Tum demum inſuper, omnibus ad amuſſim libratis, vis omnis vegetabilium aſtricta eſt determinataq; ad ſuum gradū, poſtquam nempe ſub digeſtione ſe flexit proſtratam Nec iſtos egreditur limites, habetq; interim difficultates, virulentarū ſcilicet atq; vitioſarum tyrannidum imperia. Quæ certe ſive in ſuarum virium cuſtodiam, vel tegmen, ſive verò in defenſionem, denegationem atque impedimentum ſint addita: ſat eſt ſaltem, quod illorum pleraque ſuam habeant annexam crudelitatem, infamiam, immaturitates, ſcabiem, cariem, exantlationes virium, præter adhuc multiplices ſordes, ac impuritates: quippe cum emunctoris, excrementi vacuationi dicatis, priventur: totum ſuum alimentum excremento plenum eſſe, eſt neceſſum. Longeque eſt crudeliſſimum, nullum in Scholis excogitatum fuiſſe remedium adverſus hoc defectus, præter ſimplicem decoctionem. Tandem extra horum cenſum, ſequeſtratisque plantarum injuriis (quarum tamen gravamina, abſque ingenti clade natura noſtra ferre nequit) tanta præter inſuetam proterviam, illorum eſt debilitas, quod vix aliquid laude dignum ſperandum ſit è ſinu vegetabilium. Cum nedum ferocitatem in limine ſeponere cogantur, ſi intro penitius admittenda: verum etiam prorſus formaliter denudari, ab omni illorum benignitate, antequam cives noſtræ evadant Reipubl. Univocus nempe naturæ noſtræ ſcopus, unicam intendit ex ingeſtis ſanguificationem, ad nutriendum. Quæ cum non ex quolibet promiſcuè; ſed tantum ex vere transmutatis, atque in ſeminalia, ſpeciei noſtræ congruis procedere debeant: certe fruſtraneum eſt quicquid pro digeſtiorum penitioribus familiis, de vegetabili proſapia propinatur, ſic ut priſtinam ſuorum parentum poteſtatem retinere putetur. Quod inprimis quartana, morbique omnes excrementis occaſionaliter ſollicitati, qui Scholas opprobrio habuere hactenꝰ, confirmant ſatis. Quippe quæ non ſupra lactucas coctasque herbas meditatæ ſunt. Obvia quidem ſunt vegetabilia, primorum ſeculorum morbis reſpondentia. Sed pro Chronicis, vegetabilium infami truculentia plerumque auctis, longeque ab ore, ſua corporis atque ſpirituum penetralia nactis, quàm difficiles ſunt per vegetabilia reſolutiones, integra ſpondent hoſpitalia, quibus continui infauſtorum planctus ejulant. Quare hinc quisque domi ſuæ, protervum ferè ac indeſinentem morbum inter ſuos àſpicit quotidie, medentesque pegmatum fabula facti, quà vix aliquid gratiarum actione dignum egerunt. Fatentur enim illorum aliquot ſuas, ſuorumque Authorum imbecillitates, pluresque clanculum ad remedia chymica incognita confugiunt inviti, pleraque illorum adulterio,

Zzz 2 ſtupro-

ſtuproque ſcatentia. Ad libros, non idem ad fornaces refugiunt: Tyrocinia enim pollicentur ampliſſimos fructus, ſtentanturque illegitima atque ridicula quæque. Quæ dum non intelligunt Academici, atq; ex altero latere, marcidum Galenum tam inopem aſpiciunt, nutabundi ad cauteria, fontes acidulos, atque balnea transfugiunt. Vali quàm infauſtum ægris, ſibique inane refugium, tanta peperit in Scholis tenebrarum offenſio! Dicam ergo. Textum, nomine lapidum, ac magnam illam jactatam virtutem, intelligere omnia penitus mineralia, horumque medullam metalla, præ cæteris. Utpote quæ vix alia imagine quàm lapidum, aut ſaxorum ſe oſtentant. Enimverò ditiſſima hæc eſt, ac conſtantiſſima naturæ proles, & theſaurus præcipuus: adeò ut in eo conditæ ſint Aſtrorum ſyzygiæ. Quinetiam proprius, ac extra Gentilium profundum idiotismum loquendo, Aſtra duntaxat meteoris præſunt cauſaliter, metella verò, ſuis remediorum excellentiis, longe aſtra ſuperant. Docui ſiquidem, juxta Textum ſacrum, Stellas nobis non eſſe in cauſas; ſed dumtaxat in ſigna, tempora, dies & annos. Nec licet homini munia Aſtrorum longiùs protendere. Quapropter nusquam meo voto, numerum Aſtrorum nupſi erronibus aſtris, & nec utrorumque illorum officia atque dignitates parillitate compeſcui. Quippe ut procul invicem diſtant: ita & diſparata habent munia, ac officiorum fines invicem diremtos. Hoc autem lubens unum admitto: Metalla ſcilicet, longis paraſangis ſuperare plantas atque mineralia medendo. Ideoque metalla eſſe quædam ſpecula lucentia, non quidem ratione nitoris, ſed potius, quod quoties aperiuntur, liberantur, que eorum virtutes, agant lumine dotali, & contractu vitali. Operantur itaque metella per modum Aſtris tributum, nempe per aſpectum, atque attactum Blas alterativi, quæ per mechanicam lucidiora evadent. Nam metalla ipſa ſunt ſpecula, optima inquam proles inferioris globi, ſuper quam videlicet tota vis centralis, per aliquod prius ſecula, prodigaliter ſuum profudit theſaurum, ut hoc terræ liquamen, hoc fumen, hancque divinæ Providentiæ ſobolem ditiſſimè deſponſaret ad fines, quos naturæ debilitas requirebat. Sunt itaque ſpecula Auri, Argenti, Mercurii, Saturni, Veneris, Martis & Jovis, horumq; marcaſitæ, nondum clauſa, &c. Voco autem ſpecula lucentia, quæ ita vim habent penetrandi, illuminandique Archeum, à ſuis erroribus, furoribus, atque defectibus: quod illum reſtituant in nitorem, tinctura dotalis perfectionis. Etenim quanquam hujusmodi mineralia non ſint cibalia, vel de ſorte corporis humani; habent attamen internam vim ſpeculi, maximeque efficacem poteſtatem, Archeo humano integro, ſedatoque contiguam, qualis erat Archeus ante conceptam Mentem, quæ ſcilicet poſtmodum à recto ſui tramite alienata eſt, poſtquam anima ſenſitiva (cui mens in ſidebat) in ſe regimen corporis traxit, quæ nempe tota in ſe caduca atque brutalis fuit. In ſpeculis autem lucentibus, (ad diſtinctionem vegetabilium, ſcilicet non lucentium,) adhuc typus quidam prioris immortalitatis reſiduus manſit, & hactenus modo imperceptibili, nedum communicantur ejusmodi ſpecula; ſed & ſuſcipiuntur libenter ab Archeo. Quinimo diutius perſeveraret Archei reſtauratio, ſi ipſa ſpecula non proſcriberentur actutum. Quod patet in præparatione mechanica Veneris, Martis, &c. Hæc de arbore vitæ, libro de vita longa proſequor, ut ſit remedium ſtabile, in humanam naturam transmutabile, aſſumendum à pueritia, præcipuè quamdiu accretrix viget. Hoc inquam, ſuperat vim ſpeculi lucentis ad vitam longam, non item pro vita ſana. Porrò quicquid de lapidibus ulterius dicendum eſt, id fuit, vel quatenus participant de tinctura aliqua metallica, ſulfurea, vel de ſale minerali. Quatenus autem ens minerale eſt, nec cibale, nec nutritium, nec vitale eſſet potuit: Priusquam autem ad Arcana (quæ hoc loco dicitur lapidum virtus magna,) tranſivero, juvat ſane intrare in ipſam corporis ſedem, ac introſpicere, ibidem quantum remedium quodlibet operetur. Quorſum inprimis ob viam eſt, quod jam ſupra dixi. Stomachum nimirum non coquere quicquam, niſi ut univoco ſcopo inde tandem ſuo toti alimentum fabricet, atque eo ipſo intentionem habet inde facere li-

re liquorem alimentarium, cruorem videlicet, ac dein ſpermaticum humorem primis conſtituentibus alendis aptum. Adeo ut verti queat in ſubſtantiam, alendis atque augendis partibus idoneam: quamdiu nempe apponuntur intra terminum accretioni depuratum. Unde neceſſario quoque conſequens, non niſi materias aptas, ac cibales, à ſtomacho confectas atque digeſtas, transmitti in ulteriores digeſtionum officinas. Quare inprimis ſemovi plantam omnem, qualicunque truculentia infamem, à Mezenterii limite: eo quod omne ineptum his finibus, eo ipſo per ſtomachum depellatur, excrementisque aſſocietur. Quicquid autem jam in chylum tranſivit, depoſuit actutum omnem peregrinam qualitatem, per quam velut per delectum agat. Si qua verò, ex Magno Oportet, qualitatis ſpecies, priſtini ſui concreti, adhuc perſtiterit, certè ea torpens, languida, ſegnis, laxa, atque vana eſt; ideoque Medentes plerumque fallit in chronicis, longeque per venarum obliquitates latentibus morbis. Quam ut pro me veritatem tueatur, quartana præſto ſe offert. Spagyrica quidem Schola languidam admirans, ſperanſque remediorum opem, dudum animadvertit quidem, in mineralibus nobilem latere medendi theſaurum; ſed hæſitavit dudum, qua ratione poſſent diducere penitiſſimè, ad internum partium ſimilarium condum. Inprimis vanum atq; irritum priores ſperarunt, ad prima noſtri conſtituentia, per ſua remedia devenire; cumque in vegetabili regno deſperarent, fruſtra quoque mineralium claſſem torſerunt, quippe quæ nequaquam in cibos noſtro arbitrio transmutari poteſt: cum artifex nequeat inducere pro lubitu formam eſſentialem, imò neque natura id unico ſaltu digeſtionis, ſuoque immediato nutu id unquam aſſequitur. Quidam enim fallaci metallorum ſpe abducti, nedum etiam guſtantes, aut ſcientes, quantum in ſpeculis lucentibus, apertiſque metallorum liquoribus energiæ ſitum ſit. Ideo quidam è ſuis laboribus quandam propemodum immortalitatem polliciti ſunt, ac Paracelſus ſubinde in annum Aniadim, in annum Ignis; ac dein ſaltem in annum Mathuſalem ridiculus ſe extendit; alii dein ſui ſequaces, ad annos ſexcentos prolapſi ſunt. Ubi deinceps poſteriores ad renovationem virium perveniri poſſe ſpoponderunt: aliis duntaxat ſanatione morſa contentis. Quieverunt nempe in abſterſione puri ab impuro. Ac quamvis ſubinde corpus juxta ungues, dentes, ac pilos renovari daretur; non tamen intellexerunt appoſitè, haud quaquam pyrium à ſenio ſuo revocari, quantumvis quotannis frondes renovaret. Interim temeritas horum, atque ignorantia œconomiæ noſtræ, vana præfatorum ſtentamina ſuſcitavit, & quisque in tenebris vanæ ſpei, ad proprium tactum, absque viſa cognitione progreſſus eſt. Itaque dum quisque ſua penitiſſimè introducere ſperaret remedia, nec tamen poſtmodum introrſum admitterentur; utpote quæ morbi graviores, & carentia nutritionis, viriumque refocillationis excluderet, cogitarunt deinde Arcana aliquot levioris ponderis, in ſpeciem ſalis larvare mentitam, ut ſaltem non poſſent ſeparari à Latice, imò hactenus licentiam acquirerent vagandi per totam venarum provinciam. Ac quanquam quædam remedia ſic adaptarint, quòd naturæ congruitati non eſſent prorſus aliena, aut deteſtabilia: utut eſt, non potuerunt ſaltem eò devenire, ut introrſum prorſus admitterentur. Sin autem errore ſecretionis tantillum eorum intro penetraſſe; id confeſtim ſtuporem in penitioribus culinis viſcerum induxit, ut & Archei pœnitentiam. Similiter qui arborea remedia tentarunt, abſtinuere confeſtim: utpote quod duriora difficilioriaque eſſent herbaceis, minusque penetrationi opportuna. Caro ſiquidem ac cruor non ſunt pinguia; arborea verò, ſunt pinguia, reſinoſa, & infracta à noſtris poteſtatibus. Paracelſus inprimis ratus eſt, quod cum fixa igni reſiſterent, etiam eadem operâ, digeſtionum inſumtos illuderent labores; ideoque ſanxit univerſali decreto, ne ullum minerale fixum, oretenus aſſumeretur, eo quod ſalibus, quæ iſtud redderent potabile, abſumtis, per digeſtionem, illud idem fixum corpus, membrorum internis parietibus, atque arundinibus, quibus iſta ſalia commutantur, affigeretur tenaciter, atque inſperata deinceps adnexione, in vitam continuaret. Voluit itaque nedum cuncta mineralia remedia,

..dum fore potabilia, ſed & inſuper volatilia. Quæ admonitio licet non prorſus vana: exceptis croco martis, plurimiſque lapidum aſſumtorum præparatis pulveribus. Attamen mineralia iſthæc non proinde aſſumunt naturam cibalem, nec etiam è conſequenti digeruntur, aut penitiùs intro ad ſedes morborum intrinſecas adeunt. Nec etiam ſat conſideravit, volatilia mineralia habere in ſe vim prorſus activam, (prout alibi de lithiaſi demonſtravi) ac plerumque adeo peregrinam, ut non promiſcuè queant, absque inſigni errore intrò admitti, niſi dixerimus, non eſſe amplius ullam in natura electionem, aut delectum, quo reſpuuntur ab Archeo, quæ ſuis minus conveniunt finibus. At non quodlibet potabile, indiſtinctè intrò admittitur, imò nec quicquam, quod non fuerit cibale, digeſtumque in ſtomacho, atque transmutatum in chylum humanum. Neque per hepar tranſcendit quicquam, quod prius in Mezenterii venis (utpote quæ ſunt ipſius jecoris ſtomachus) non fuerit obſequioſa diſpoſitione ſubactum. Atque idem de viſceribus ulterioribus eſto judicium. At cum ſtatim tam vegetabilia, quàm mineralia aſſumta, ſuam exerceant tyrannidem (quod ipſa ſolutiva, prompta teſtantur obedientia) adeoque & hinc conſtet, venena quævis poteſtativè intrare penitius, ſi nimirum in diſtantia loca ferociant. Proin reconciliandæ ſunt duæ opiniones: ex una nimirum parte, quod nil, non cibale, priusque per digeſtiones elaboratum, intrò ſcandat: & ex altera parte: quod tam ſimplicia, quàm arte elaborata remedia, utcunque exotica, aut ferina, etiam procul ab ore, atque eminus, ſuam exerceant operationem. Ad quam controverſiam ſpectat illuſtris actio regiminis, ſimulque præpotens duumviratus præpollentia. Neque enim fruſtra antiquitus Cardiogmus & Cardialgia connotant, ipſumque ſtomachum, cordis ac vitæ etymo deſignarunt. Nam revera, in membrana ipſa ſtomachi anima ſenſitiva, ipſeque Archeus habitant, diſtinguens rerum cunctarum convenientias, proportiones, ſimilitudines, ac adaptiones. Quarum dum ipſa ſenſitiva apprehenſiones haurit, eaſdem quoque per totum diſpergendo communicat, cuique nimirum pro neceſſitatis exigentia. Etenim ſolutiva purgant, attrociterque infeſtant, quamdiu in ſtomacho prioribusque inteſtinis detinentur: ideoque ut citò ac celeriter penſum abſolvant ſuum, propinantur juſcula, quo promtius nimirum eluantur è ſtomacho. Enimvero Arcana mineralia (in Lapidibus namque eſt magna virtus) potentiſſimè quidem operantur; at non proinde materialiter prorſus at viſcera intrant, ut cives vitæ noſtræ comparticipes fiant. Neque enim itur ad tertiam aut ulteriorem digeſtionum officinam, niſi prius per primam itum ſit. Quocirca inprimis ſedulo conſideravi cuncta remedia operari juxta dotem, quam illis omnipotens contulit, ſive vegetalia fuerint, ſive mineralia. Atqui cum vires remediorum potentiſſimæ, non ſint de ſubſtantia cibari & cruoris; multoque minus de ſubſtantia excrementoſa (inteſtina ſiquidem tantum ſacces & cloaca ſunt) nec detur opportunum medium inter cibale & excrementoſum: idcirco requiritur, ut remediũ, quod adeo illuſtres dotes habet, ſit quidem non cibale, quoniã cibale jam ante docui, debere eſſe languidũ) attamẽ remedium, quantiſper inter non-excrementum & excrementum abigit: Id eſt, quamdiu in via, ſive in fieri eſſe ad excrementum in ſtomacho detinetur. Ut ſcilicet, cum non detur medium finale, inter ens cibale & excrementum; ſaltem ſit medium mediativum in eſſe remedii. Quantiſper nempe indeciſa eſt determinatio, an aſſumtum remedium ſit profligandum; unà cum excrementis. Hoc enim eſt, quamdiu detinetur in ipſo ſtomacho, in quo diſcretor Archeus potentiſſimè lucet, & imperat. Quin etiam nonnullam hac taberna acquirunt vires, quas antea non erant in nucleo ſui. Quod alibi oſtendi, per laticem decurrentem è ramo betulæ, potentiorem ſcilicet, quando jam inter alimentum ſuæ arboris, atque exortæ mox corruptionis initia vagatur. Ergo jam hinc elucet abſtruſa hactenus remediorum veritas. Nimirum omne remedium immediatè atque principaliter duntaxat agere in Archeum ſtomachi (qui ideo etiam cor dicitur) hunc verò ſucceſſivè deinceps, juxta hauſtam diſpoſitionem, ſibique generatam ex dono dotali remediorum.

Ulterius

Ulterius quoque ſequitur, quod remediorum unumquodque, excedens limites cibales, agat ſuo attactu, per modum ſpeculi. Siquidem citra commiſtionem ſui materialem, ſolo attactu ad Archeum agit. Archeus ipſe nimirum hauſtam à remedio dotem primum ſentit. In ſenſatione autem iſta, ſibi fingit Ideam rerum ſibi agendarum, ſequendo dotis illius diſpoſitiones: undè ſibi conſequenter pacem, requiem, aut iram ſuſcitans, harumque partas Ideas aſſumens, easdem mox in viſcera, actioni regiminis auſcultantia, ſigillativè diſpergit, peragens munia fauſta vel oppoſita, juxta imperium vitalis Archei. Remedia igitur quævis, ſunt ſpecula & quædam lucentia, alia ſuo tantum contactu, odore, guſtu, atque potentia. Cæterùm cuncta atque ſingula remedia manent reſpectu vitæ externa: hactenus quoque eluunt, abiguntque innatam, vel conceptam labem ex Archeo. At nunquam proinde valent vitam à continuo defluxu detinere, vel novas vires ſuggerere, novasve ad immortalitatem potentias creare, aut ſuſcitare Quia remediorum vires nequeunt cum ſui ſubſtantia penetrare, aut transmutari in materiam noſtri vitalem, ita ut primis conſtituentibus admiſceatur per accretionem. Quicquid namque agunt, id totum occupatur circa Archeum ſtomachi, atque vitæ principem, clavique gubernatorem. In quem ſcilicet clavi rectorem, centrum vitæ, ac duumviratus nauclerum omnes quoque morbi ferociunt primariò, vel per devteropathiam. Hactenus namque nec antiqua medullitus radicata podagra, è ſinubus inſiti ſpiritus vitalis, quibus ſigillata eſt, erumpit, quin ante ſui acceſſum infeſtet circa os ſtomachi, totalemque inde integri diſpoſitionem violet, concitetque: quam adventantem podagram quædam præcedens febricula plerumque prodiit. Quocirca hactenus quoque remedium atque morbus, ſe invicem contingunt, imò etiam penetrant. Nam quis non obſervavit aromatum odores, duntaxat guſtatorum, confeſtim Lipothymicos reficere, non quidem quòd iſti odores, acri com miſti, ſint additamentum auræ vitalis, ut novum de ſe velut ſpiritum vitalem, in locum deperditi ſubſtituant. Quoniam operoſioris molis eſſet, ipſa ſpiritus vitalis reſtitutio ex aromate, quam è ſanguine. Nec eſt odor placidus aromatis, quatenus ſimilis ſit ſpiritui vitali, è ſanguine parti; ſed ob dotes remedio innatas. Pariter nec olea Cinnamomi, Caryophyllorum, &c. materiali ſuo nexu reficiunt ſpiritum vitalem partium: (neque enim ſpiritus vitæ oleo nutritur) ſed quæ odore aut ſapore grata ſunt, totidem ſunt ſpecula, quæ ſuæ attactu adſpirationis, vel reflectionis, tanquam dotali munere, ſpiritum vitæ gravatum reficiunt, ſolanturque. Etenim prout quorundam ſpectra movent nauſeam, vomitum, inappetentiam, iram, indignationem, &c. quatenus ſunt ſpecula viſualia. Ita ſunt dotalia ſpecula, concitantia Archeum in pacem, tranquillitatem, ſoporem, gaudium, ceſſationem à mœrore, contractura, dolore, &c. Sunt ejusmodi dotalia ſpecula, quæ rectam ſuorum officiorum, ac ordinatam ſollicitudinem in Archeo admovent, & occaſionaliter movent. Prout viceverſa, ſunt venena, deleteria, ſuntque exaltatæ rerum poteſtates, quæ labem, ac tabem, omnemque in Archeo concuſſionem ſuſcitant. Superantque venena in hoc remedia quævis. Quod hæc nequeant ita connecti vitæ, quod hæc ſcilicet inde reſuſcitetur, aut creſcat in indolem perfectiorem. Ubi venena interim partes necant, privant penitùs innato robore, atque prórſus in ſuam trahant ſimilitudinem, veréque transmutent ideo partes vitales. Quod remediis nullis eſt datum, ut partium defectus renovent in priſtinam juventutem, & immortalitatem pariant. Quoniam remedia penitiſſima unione non identificatur cum Archeo, vel membro malè affecto. Adeoque nec valet præſtare ſtabilem effectum, ex unione agentis cum paſſo, quod venenis alioquin eſt conceſſum. Sunt igitur ſpecula tangentia, quæ ſolo tactu dotem, quam gloriatur Omnipotens, ſe rebus de terra diſcerptis, ac erutis elargitum eſſe, diſpergunt, integro manente illius ſpeculi concreto. Etenim ut quædam appenſa, forisque geſtata, vel ſtrictiùs alligata, plurimos planè tollunt languores, vel ſaltem ſuſpendunt. Ita præclara quædam remedia ſtabilia ſunt, ac ſtabilem de ſe effectum proferunt.

Sunt

Sunt etiam alia, quæ non tam vi ſpeculi tangentis, ac foventis, quàm tranſitorii facilè odoris, magnos proſternunt morbos, ſola ſcilicet Archei indignatione ortos atque fotos. Sunt nempe etiam multa, quæ inſignem aliquem guſtum, per quem licet à ſtomacho non digerantur paſſivâ transmutatione; tamen ſeparant purum ab invalido, licet longiùs à ſe remotum: quatenus Archeum quaſi vinctum, atque obligatum ſuis dotibus, trahunt ad tales effectus patrandum. Sunt tamen ſpecula, quæ tangentia nomino, plerumque fixa abſque odore ideo, & guſtu, commoventque Archeum, non tam mundando, ac ſequeſtrando impura, quantum ſedando ejus dolores, turbationes, ac continuam Idearum, ſucceſſivamque foventum ſubſtitutionem. Paracelſus enim fixa remedia metallica, ac mineralia univerſa vituperans, commendat tamen ſui immemor Mercurium diaphoreticum, apprimè dulcem, fixum tamen, atque in igne non mutabilem. Quique tametſi aſpernetur omnem digeſtionum laborem; facit tamen in morbis, quantum Phyſicus atque Chirurgus optare jure volent. In ſuperficie enim ludit dulcedo ſulfuris ejus; pars autem Mercurii, per ſulfur obtecta externum, latet, nec operatur, niſi per ſpeculum, lucens trans ſulfur, & ſic Archeum ſui ad lubitum affectans. Alioquin illa diaphoretici dulcedo eſt ſulfuris, ex igne Veneris hauſti, qui eſt ejuſdem ſaporis cum diaphoretico. Quapropter ignis ille eſt anodynus, ſoporiferus innocuè, doloris pacator, ſedatque omnem iram, dolorem, motionem, turbationem, tempeſtatemque Archei. Itemque imprimit in Archeum voluntatem reſolvendi omnia coagulata. Quo reſpectu tollit omnem morbum occaſionaliter, materialiter, & enormonticè, excrementis quibuscunque tributum. Saltem hic obvium eſt, quòd iſte Mercurius diaphoreticus, permanens quidem in ſtomacho indigeſtus, nec intrò penetrans, quia immutatus perſeverat, fixus & formia pulveris pervicax ac indomitus, cauſet præfatos effectus omnes, non quidem quod ipſemet illa operetur effectivè efficienter, ſed quod Duumviratum cuncta peragentem concitet. Hæc enim ſic fieri debent, non quidem actuali excrementorum contactu, quæ vincta proſcribuntur, & educuntur; ſed impreſſione dotis ſuæ (lapides nempe habent virtutem magnam:) in Archeum; qui omnis ſanationis eſt effector: prout eſt ipſa origo & fons morborum: undè nimirum oſtendi ſuperiùs, quod omnis morbus immediatè promanet à peccato deinceps indies.

Vulneratus curavit ſe ſolano hortenſe, & citra ſtigma.

Nota, quomodo id contingat. Ergò, apponendo circa ſedem animæ.

Quid & qualiter interne ſedet, & pacet Idem aſarum.

Citra ignem debent iſta fieri.

In lapidibus eſt magna virtus.

Oſſifragus. Lapis fixus ut non calcinabilis, curat os fractum aſſumtus per os, & quomodo id fiat? 2. Annon curet Lithiaſin, podagram, &c.

BUTLER.

JAm præcedenti tractatu demonſtravi ſatis, quod morbus non exſiſtat niſi in vivis, ac nedum proprium ſibi ſubjectum elegerit corpus vitale: quinetiam quod intrinſecum vitæ organum ipſum ſit faber morbi, efficiensque internum. Imò demonſtravi, & materiam, ſpiritualemque auram ipſius Archei, nedum eſſe objectum, in quod primùm omnia morborum ſpecula acuuntur; verùm etiam eſſe ipſam materiam, ex qua, & circa quam, illius fabri æſtuationes, exundationes, atque exorbitationes, circa propriam perniciem contingunt. Illam nimium eſſe peccati ſtultam ſobolem, dum ſe homo à Deo avertit, non niſi deinceps omnia ſtolidè in proprium exitium convertere. At cum res quæq; in natura ſubſiſtat, ex materia & efficiente duntaxat, (quod & aliàs proprio tractatu ampliſſimè docui,) resque in natura ideo tantùm definiri requirat, per immediatam ac propriam materiam, ejusq; efficientem cauſam internam, (ſiquidem tota rei eſſentia, atque exſiſten-

ſtentia, nil præter connexum earundem cauſarum ambarum ſunt:) certè jam ſat liquet, morbum eſſe ipſam materiam vitalem Archei, in quam ſeminalis Character, ſive idea malè affecti Archei natus, aut inſertus eſt. Sive interim Archeus perſeveret in ſua illa abominatione à recto tramite, noxia inquam exarthroſi, ſive demum in aliquod productum ſparſerit easdem iræ ſuæ Ideas, ac deinceps ceſſaverit: id perinde morbo eſt, cum huic ſit per accidens, foveri, aut non à cauſa enormontica. Siquidem Archeus ſubinde ſigillat ſtatim conceptam à ſe Ideam, in excrementum aliquod ſui corporis, quod parat, ſi illud non invenerit antea ſibi paratum, unde & in quo morbus deinceps per ſe ſubſiſtere valeat. Alibi verò Archeus, non peregrè, extra deturpatam à ſe materiam vagatur: ideoque vel continuo fotu eandem vegetat, vel in ſpiritum inſitum organorum, conjunctione ſymboli, admittitur, indeque velut ex arce, vel continuò vires membrorum oppugnat, vel ſaltem ſtatis dormit, expergiſciturque periodis, eo quòd ſibi inuſſerit in principio vitali, hoſpiti & œconomo vitæ inſito, & non ſolum fluxerit in ſpiritu Archei fluidi. Quicquid porrò ſordium ingeſtum, admiſſum, aut vivendi errore obnatum eſt, ſive id cauſæ procatharticæ, ſive demum producti familiam ſectetur: totum prorſus nil niſi occaſionale eſt: ad cujus ſcilicet importunitates Archeus ipſe commotus, veram morbi repræſentat ſcenam. Undè inprimis perſpicuum eſt, tam eſſe morbos reales, dum ſilent, dormiuntque: quàm quos contingit expergefactos in ſuo meditari paroxyſmo. Debui nimirum hanc morborum tragœdiam ſic inculcare repetitim, ſi fructus è re tam inaudita, tantique momenti ſit ſperandus poſteris. Arbore ergo & fructibus morbi cognitis, cum connexu & progreſſu cauſarum concurrentium, contemplanda deinceps eſt arbor remediorum, tantopere ſuſpirata atque ignorata hactenus. Inprimis ſanè conſideravi ſextuplicem morbi invaſionem, & capeſſendæ poſſeſſionis ſuæ libertatem: quaſi à Cacodæmone primum proritatus, proinde quoque creationis hebdomadam ſectaretur. Unde continuò ſextuplex etiam remediorum in natura ſupellex conſideranda eſſet, niſi divina ſupereminens bonitas ſuæ unitatis typum, ubique in natura emananter erectæ, intellectui humano maluiſſet communicare. Quippe quæ potentiſſimè, unitate ſimplicitatis, remedia ditiſſima paſſim erexit in morborum ſtragem. Quibus proinde natura intellectus humani imbecillior, per ignaviam fota, facileque auſcultans, Paracelſica inquiſivit Arcana, quibus poſſet omnibus naturæ lapſæ erroribus potenter ſubvenire. Hoc jam potiſſimùm fulcro tutiores poſthac tentabimus morborum expugnationes, poſtquam unicum vitæ fontem jam à ſcopo aberrantem, conſpexerimus, integrum infirmitatum prædicamentum ex aſſe erexiſſe. Non diffiteor interim, quin diverſimodè morbus quotidie intret in noſtram meſſem: quin inquam diverſis hoſpitiis cauſiſque occaſionalibus proditionem molientibus, exceptus ſit indies. Primo nimirum irrumpunt neceſſariò, ſpontaneo naturæ decurſu, per defectum atque extinctionem virium vitalium, undè demum functionum difficultates, & illarum poſtmodum ſuſcitata recrementa oriuntur. 2. Adveniunt ex robore membrorum inæquali. Undè mox ametria, ſive ataxia, præfatæ perſimilis. 3. Ex vitæ inordinationibus aſſumtis, immodicitate ſua gravantibus facultates, harumque munia. Sub quam vitæ lubricitatem Venus, phlebotomia, viriumque qualiacunque diſpendia militant, præcocemque mortem tandem à morborum exordiis accelerant. 4. Proveniunt morbi à perturbationibus, ſeu paſſionibus animi maniſeſtiſſimè. Et longè occultius à perturbationibus ipſius Archei luxualibus, ſpontaneiſque, vel proritante materia occaſionali hauſtis, ac ſubnatis. Horum eſt inprimis ampla ſeges, ac numeroſus in nos ductus exercitus, hucusque propriis ſuis non attributus, quia ignotis. 5. Prorumpunt morbi ex Cœli inclementia, injuriis inſtabilium tempeſtatum & endemicorum infauſtis hauſtibus, quibus hoſtis intro adducitur, admittiturque hoſpes, ut familiarem ſe faciat. 6. Tandem intrat morbus per irruentia externa, vulnera ſcilicet, oſſifragia, lapſus, contuſiones, combuſtiones, glaciationes, aſpidum puncturas, &c. At ſaltem

cuncta uni inſidiantur vitæ, tutorique Archeo, unde principium deducunt. Itaque ad unitatem perpetuo collimando, Deum contemplabimur, ut vitæ unicum fontem glorioſiſſimum, Præſidem, unicumque morborum quorumcunque permiſſorem: ita & eundem datorem remedii in unitate ſui typi, occaſionaliter, ampliterque magis venerabimur. Quocirca licet obiter aliàs de Arcanis ſcripſerim, quorum unumquodque in ſingulari, omnes penè morbos, unica falce demetit, per ſeparationem ſcilicet, ac mundationem à ſuperfluo; attamen ejusmodi arcana, prout difficillimè parantur, imò & in occulto, in ævum penes ſymmyſtas manere debent: Ita quoque ſanatio, eorundem ope inſtituta, non ita reſpicit immediatè morborum, quantum inprimis vel ejusdem cauſam occaſionalem antecedentem, vel morbi ſaltem poſterum productum. Itemque parciſſima ſunt ejusmodi remediorum Arcana, quibus pleraque mortalium pars privatur, ac ſpe deſtituitur. Adeoque non mihi videtur, quod infinita Dei Bonitas, tam parco remedio communicari ac emananter notificari voluerit. Quapropter conjicio inſtare tempus, quo omnipotens Bonitas ſuis fidelibus, morborum hactenus incognitam ſcientiam & eſſentiam manifeſtabit. Sed præfata Arcana, non niſi in gloriam ſuæ potentiæ, pauciſſimis tantum detexit, ne mundi commercia ſecus pereant. Nec enim aliàs credibile eſt, divinam Bonitatem, poſt detectam hanc morborum intimam eſſentiam, deinceps etiam ſuæ unitatis dotalia remedia fidelibus abſcondituram; morborumque medelam in ſola Arcana deberi deferi. Opportunum itaque mecum indagare remedium, quod univoco conatu ſpectet arborem vitiati Archei, quomodolibet alterati. Siquidem natura prius eſt quid integrum, quam corruptum. Ideoq; vita & Archeus, quatenus ſunt, ſimpliciter cauſa ipſius eſſe, antiquiora ſunt, quam virium in iis conceptum. Etenim ut immediata cauſa quarumvis indiſpoſitionum, eſt vita ipſamet: ita ſane principalior, magis intima, jure prior atq; nobilior eſt ſpeculatio ſanationis & redintegrationis vitæ alteratæ, vel debilitatæ, absq; omni incommoditate ac gravamine: quàm ſanatio, quæ per Arcana, ſive per excellentiſſima mundificativa perficitur. Etenim Arcana ejusmodi, quanquam ſæpè occaſionem anteriorem, magis ſpectent, ac abſcindant; eſt tamen velut ſecundaria, ad ſanationem, quæ procedit à cauſis internis primariò alteratis, & affectis: quæque ideo primum, atque principaliſſimè, ſui ſedationem requirunt, indicatione naturali, atque omnium capitaliſſima. Siquidem naturæ ipſæ vel ab olim fuerunt cognitæ, morborum medicatrices: prout & ſub tecta nube etymi, ſpiritus impetum facientis, venerata fuit natura vitalis, tanquam quorumlibet morborum factrix ac procreatrix. A diebus tamen Hippocratis, ad Galenum, & poſtea, dein neglecta manſit ſtetitque morborum ſpeculatio. Jejunum ideo, ac impervium eſt hactenus, quicquid dixi de ſanandi modo, pacando atque ſedando Archeum, ſubmovendo ſcilicet ejus alteritates. Quapropter de Synarthro, pace, quiete, ac docilitate Archei, principaliter contemplando, primùm per hiſtoriolas aliquot me explicabo. Hybernus quidam Butler nomine, magnus olim apud Jacobum Regem Angliæ, detentus in carcere Caſtri Vilvordiæ, miſertusque cujusdam Baillii, monachi Franciſcani, celeberrimi concionatoris Gallo-Britanni, etiam incarcerati, formidandum Eryſipelas in brachio habentis: quodam veſpere, cum penè deſperaret æger, in cochleari lactis amygdalini intinxit celeriter quendam lapillum, ſtatimque inde retraxit. Dixit autem cuſtodi carceris: Porrige iſti monacho hanc ſorbitionem; & quantumcunque inde cœperit, ſaltem infra horulam ſanus erit. Quod etiam ſic evenit, cum ſumma cuſtodis admiratione; ægroque inſcio, unde ſibi tam repentina ſanitas alluxiſſet, cum ſe ignoraret aliquid aſſumſiſſe. Brachium namque ejus ſiniſtrum, immensè antea tumidum, concidit, ſicut ſtatim ab altero vix diſcerneretur. Sequenti manè à Magnatibus rogatus Vilvordiam veni, ut teſtis actorum ſim. Contraxi itaque cum Butlero amicitiam, vidi dein ſtatim vetulam, lotricem, ab annis ſedecim, aut circiter, intolerabili hemicrania labo-

laborantem, ſtatim etiam curatam, me præſente. Nimirum eundem lapillum obiter intinxit cochleari olei olivarum, atque lapillum ſtatim abſterſit lambendo, atque in thecam thoracis repoſuit. Iſtud autem cochleare olei, infudit in lagenulam olei. Cujus unicam guttam juſſit inungi capiti præfatæ anus. Quæ inde confeſtim ſanata eſt, ac ſana remanſit in annos aliquot, quot atteſtor. Stupui, quaſi alter Mydas factus. At ille me obridens dixit: Chariſſime, niſi eò devenias, quod unico remedio queas curare quemlibet morbum, manebis in tyrocinio, utcunque ſenex evaſeris. Adſtipulabar facile, quia de Arcanis Paracelſi jam id viſu ac ſpe certior factus, didiceram. At novum ſanandi illum modum fatebar lubenti animo, mihi inſolitum, & incognitum. Dixi itaque, quod princeps juvenis aulæ noſtræ, Vice-Comes Gandenſis, frater principis d'Epiſuoy, de domo molum, torus ita podagra decumberet, quod deinceps jaceret unico tantum latere, multiſque nodis miſer, ac deformis, Ille itaque dexteram meam apprehendens dixit, Vir' ſanem iſtum juvenem. Sanabo in gratiam tui. Aſt ego. Eſt enim ejus pertinaciæ, quod malit mori, quam pharmacum vel unicum bibere. Eſto, inquit Butlerus, neque enim aliud exigo, quam quod lapillum quē vides, ſingulo mane atttingat apice linguæ. Poſt tres namque inde ſeptimanas, proprio lotio dolentes, indolenteſque nodos lavet quotidie, & videbis ipſum mox deinde ſanatum atque incolumem ambulantem; Vade & gaudens nuncia illi, quod dixi. Lætus itaque Bruxellam redeo, atque nuncio quæ dixerat Butlerus. Dynaſta verò reſpondit. Eja dic Butlero, ſi me reſtituat, ut dixiſti, dabo illi quantum poſcet, Pete pretium, ac lubens depoſitatum ſequeſtrabo in ſui ſecuritatem. Cumq; id Butlero ſequenti die denunciarem, excanduit, dixitque: Inſanus & miſer ille Princeps. Ideoque nec unquam illum juvero. Nec etenim ſuæ pecuniæ ſum indigus, nec illi cedo, aut inferior ſum. Imò nec unquam potui inducere illum, ut præſtaret quæ antea fuerat pollicitus. Quapropter cœpi dubitare, ne præcedentia, quæ viderā, velut ſomnia eſſent. Contigit interim, quod amicus fornacis vitriariæ Antverpiæ præfectus atq; herus, valde obeſus, à Butlero obnoxiè petiverit liberari à moleſtia pinguedinis, cui Butlerus obtulit fruſtulum illius lapilli, ut lingeret ſemel, ſive celeriter attingeret apice linguæ ſingulo mane. Et infra tres hebdomadas, vidi thoraces ejus, uno ſpithamo ſtrictiores factos atq; abinde non minus incolumem vixiſſe. Quapropter rurſus cœpi credere, idem in præfato podagrico evenire potuiſſe, quod ſpoponderat. Interim miſi Vilvordiam ad Butlerum, pro remedio, in caſu oblati mihi veneni, per occultum hoſtem. Miſerè enim languebam, dolebant artus omnes, atque pulſus dicrotus, tandem intermittens factus, deliquia animi, atque virium extinctionem comitabatur. Confeſtim Butler adhuc carcere detentus, juſſit famulo meo, quem miſeram, ut ad ſe deferret lagenulam olei olivarum, intinctoque præfato ſuo lapillo, (ut alias) iſtud oleum ad me miſit. Juſſitque, ut unica olei guttulā ungerem unicum ſaltem doloris locum. Vel ſingula loca, ſi vellem. Quod feci, nil tamen ſubſidii inde ſenſi. Interim hoſtis meus moribundus ſua ſorte, juſſit peccati ſui veniam peti à me, ſicque quod ſuſpicabar, venenum aſſumtum agnovi. Ideoque etiam omni curā extinguere procuravi lentum toxicum. Et favente Dei gratia evaſi. Uxor mea, jam ab aliquot menſibus, dolore lacerti dexteri premebatur, ſic ut nec attollere manum poſſet, multoq; minus aliquid attollere furſum. Quin etiam præ dolore & triſtitia mei, jam ſenſim utroque crure à pede usque in inguina, atroci œdemate languebat, quod intinctum digiti veſtigium, ad ſecundum usque articulum, ſua fovea oſtendebat. Etenim quia præ mearum tribulationum mœſtitia hæc contraxerat, medicamen aſpernabatur, quamdiu mœror non ceſſaret. Videns ergo operam olei Butleri irritam in me, volensque coram domicellis aliquot meam irridere credulitatem, unicam illius olei guttam unxit in brachio dextero. Et confeſtim ille liber motus, cum robore priſtino eſt reſtitutus præter ſpem. Mirabamur omnes tam repentini eventus prodigio. Quapropter utriusque tibiæ inunxit malleo-

malleolos, unica utrimque guttula, in orbem malleoli circumducta. Et mox infra horæ quadrantem evanuit omne œdema. Etenim annis 19. poſtmodum adhuc divino favore vivit ſana. Ancilla quædam ut in hera id audivit contigiſſe, popoſcit aliquod illius olei guttas, quia in tibia dextera ter eryſipelas malè curatum paſſa, oſtendit crus plumbeum atque tumidum à genu usque in digitos pedum: Veſpere ergo, eundo cubitum, quatuor guttas illius olei, parti oblæſæ affricat, ac manè nullum apparuit prioris mali veſtigium, adeò ut quæ jam antea, vix uno die in forum ire poterat eodem mane, ad ædem Divæ virginis Deiparæ in Laken profecta ſit, alacrisque redierit, mihique de fonte D. Annæ aquam attulerit, procul inde remoto. Quo audito, domicella quædam, vidua utroque brachio jam à multis menſibus afflicta, quod nunquam manum surſum elevare potuiſſet, paucis guttis illius olei, unico mox veſpere in plenam ſanitatem reſtituta eſt, atque manſit. Dein interrogavi Butlerum, cur tot mulieres confeſtim ſanarentur: ego vero dum attrociſſime conflictarer cum ipſa morte, omnium artuum atque organorum doloribus quoque ſtipatus, nequicquam levaminis ſentirem? Petiit autem, quo morbo laboraſſem? Cumque venenum intelligeret morbi ortum dediſſe, dixit: Quia cauſa ab intrò foras venerat, debebat oleum aſſumi, vel tingi lapillus. Quod dolor internè fotus, non eſſet topicus, vel externus. Obſervavi quoque, quod iſtud oleum ſenſim exueret medendi energiam, quia lapillus, obiter illi intinctus, non medullitus oleum, per totum commutaverat, ſed delebili tantùm odoris aſperſione beaverat. Siquidem lapillus iſte oculis & lingua, ſalem marinum fuſum exhibebat: ſatisque notum eſt, ſalem non permiſceri intime oleo. Sanavit Butler quoque Abbatiſſam ſatis cognitam, quæ annis 18. brachium dexterum, inſolita motus privatione tumidum habuerat, digitosque extentos, ac immobiles, ſolo attactu linguæ ad lapillum. Perplures enim horum prodigiorum teſtes, ſtatim ſuſpicabantur latens aliquod veneficium, pactumque diabolicum. Vulgus namque pro more habet jam ab olim, quod quicquid ſibi ignorantia ſtatuit pudibundum neſcire, id pro ſubterfugio inſcitiæ, ad præſtigias Cacodæmonis referat. Sed non potui eò declinare, quia remedia ſupponebantur naturalia, nec quicquam præter quantitatem inſolitam habentia. Non enim ritus, verba, vel quicquam aliud ſuſpectum requirebatur. Neque enim licet, pro humana intelligendi potentiâ, Gloriam Dei, in natura oſtentatam, referre in Cacodæmonem. Nulla enim iſtarum mulierum petiverat à Butlero, tanquam à ſuſpecto ullatenus nigromantia, auxilium. Imò primitus tentata fuerunt obridenda, citraque fidem ac confidentiam. Suſpecta attamen apud plures hujusmodi ſanationis facilitas, atque celeritas permanebit adhuc dudum. Vulgi namque labile & otioſum ingenium, in arduis ac inſolitis, ad judicia, ejusdem ſemper tenoris promtum, ob facilitatem, ideoque & flaccidum eſt. Diabolicæ enim fraudi tantam reſtitutionum benignitatem libentiùs conſecrat, quam divinæ bonitati, humanæ naturæ Conditori, Amatori, Salvatori, Refectori, pauperumque Patri. Idque ſane nedum vulgo; ſed etiam literatis ſequentibus, perperam medendi initia inveſtigantibus, nondum inſtructis, aut communem ſtolidamque normam obſervantibus. Quia ſapiunt ſemper ut pueri, nunquam limen maternum egreſſi, ad ſingulas fabulas pavidi. Enim vero qui neſcivere hactenus totum morborum ambitum concludi intra impetum facientem ſpiritum vitæ, vel ſi obiter lectis meis ſtudiis poſthac ſibi hoc momentum medendi impreſſerint, quia nihilominus jam antea, ab ipſis ſtudiorum exordiis aſſuefacti humoriſtarum præceptis, facile demum à me recedent, reſilientque ad conſueta & antiqua Scholarum dogmata.

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem Teſta diu. Ad decumbentium humorum importunitates ſe denuo facilè recipient. Ego verò propinquius inveſtigando, nolens beneficia Dei in Diabolum referre, comperi inprimis, res omnes in natura conſtare ſemine inviſibili. Oriri, inquam, ſuſtentari, atque regi ab ente, quod primum ab imaginante libidine, vel traducta potentia, magnus incepit, ac ſtat deinde per

per totam ſui eſſe durationem. Fieri autem dein viſibilia, ſive hoc aliquid, ſolo veſtitu, & apparatu corporum ſibi deſponſatorum. Morbos autem potiori ratione, inviſibiliori ſemine oriundos docui. Quapropter Ideam morbificam dumtaxat expugnandam, abdolendam, & extinguendam. Quia morbus monſtroſum & æquivocum eſt generatum, & peccati proles, non ſpeciei humanæ ideo, ſed tantum individuis adhærens modo anomalo. Quia cum à prævaricatione, propemodum à non ente inceperit. Penitiùs enim inſpiciendo, inprimis plurima cedunt mala, propter appenſa foris amuleta. Prout in Peſte, Caduco, aliiſque morbis obvium fit. Denique quotuſquiſque eſt ille, qui linteolum à peſtilenti ulcere detractum, vel ſudore peſtilentis contaminatum ſibi apponi gaudebit? nec timeat ſibi confeſtim inde ſibi naturaliter communicari peſtem poſſe; atque ſanitatem vidimus reſtitutam uncto olei Butleri? Siquidem nuper patefactum eſt remedium ſympatheticum, quod ſanat eminus. Doctor Theologus quidam retulit mihi, quod cum non poſſet aſſequi, ſubeſſe in Chalcantho vim naturalem ſanandi vulnus abſens, ſi linteo cruento adſpergeretur, ideoque reputaſſe opera Diaboli iſtam ſanationem contingere: ex altera autem parte, vidiſſe aliquod experientias, à viris probis factas: Itaque in re dubia, & caſu conſcientiæ, ſe feciſſe experientiam rei, hoc modo: Inſperſit nempe pulverem optimi Chalcanthi linteo cruento, cum proteſtatione expreſſa, ſe nolle quicquam experiri, aut ſanatum iri, ſi vel minima eſſet pacti aut Cacodæmonis cooperatio; ſe vidiſſe tamen, vulnus ſolito citius ſanatum, cruorem quoque ſtatim ſedatum. Adeoque deinde ſe credidiſſe, cauſas naturales, quanquam nobis ignotas, operari in præfata ſympathetica ſanatione. Quæ nihilominus ab aliquibus nondum ſat intellecta, per cauſas, adhuc modo in Satanæ illecebras rejicitur, hoc argumento: Agens naturale ut agat, debet eſſe applicatum, & approximare ad patiens: ſed remedium ſympatheticum non debet eſſe patienti approximatum. Ergo remedium ſympatheticum non eſt agens naturale. Reſpondeo: Si intelligantur, quod agens naturale debeat immediatè attingere, immediatione ſuppoſiti, patiens, in quod proximè agit; remotè autem, mediantibus aliis corporibus interjacentibus, per quæ communicatur iſta objecto diſtanti; conceditur Major, quia ſat eſt, quod agens tangat patiens, ſive objectum proprium atque diſtans immediatè, immediatione virtutis: ideoque tunc negatur Minor, quia remedium ſympatheticum adeſſe debet immediate, immediatione ſuppoſiti, illi ſubjecto, in quod primùm recipitur actio; non autem parti affectæ, in quam ſecundariò ac ultimatò recipitur, mediantibus organis ſuppoſitis, per intervallum vagantibus, aut diſtentis. Non enim ignis in manu calefacti, nec Sol Cœli in cubiculo. In hoc autem ſympathetica, influentiis paria eſſe, enotuerunt hodiè: Quod ſcilicet nedum aer, ſed rupes tecta, corporaque opaca, ſint ſubjectum ac organum capax hujus actionis, non minus quàm aſtralis influentiæ: Nec enim quicquam obſtat ſublunaribus, quo minus Deus non potuerit, aut voluerit illa in hoc, quodammodo paria feciſſe. Cum avi mores non in filio; ſed quandoque in ſero nepote eluceſcant. Sonus quoque, per clauſa adæquatè corpora, procul penetret, &c. Quare ſi ſphæram activitatis in ſympatheticis ſtupeas, ac in aſtralibus dones, doleas vel de tua inſcitia illorum, vel de credulitate horum. Siquidem principium actionis ſympatheticæ, eſt facultas influentiis affinis, agens per irradiationem in objectum ſui appropriatum. Novitque Deus, cur iſta ſic fiant: qui ſua creata dotavit pro ſuo lubitu. Liberum namque illi fuit, tradere ſuas dotes, etiam rebus abjectiſſimis, nec impunè ejuſmodi dona in Diabolum traducere poteſt Chriſtianus. Nec enim hoc loco ſympathetica ſpeculor, ut credam Lapillum Butleri agere vi ſympathetica. Siquidem hic demit diſtantiam objecti, donatque applicationem ad objectum. Remedium ſcilicet eſt humano Archeo familiare, eſtque vis ejus graduata in millecuplum ex Dei bonitate. Adeoque reſpicit pacem ac quietem Archei in,

 ſui

ſui ſimplicitate. Reſpiciant namque Tyrones, ante judicii ſui terrores, quod ad morſum anguis ſtatim membrum tumeat in immenſum, cum ingenti dolore propter exacerbati Archei procellam, quodque irata apicula, ſuo ictu ſtatim tumorem excitet durum, dolentem atque conſcriptum. Quid enim ſi lepra, Peſtisve nos ſuo inquinet celeriter contagio, quid impediet, quo minus Archeus noſter contagium tam præpollentis remedii ſuſceperit lubens, ſi invitus venenis contaminetur? Si ad minimum par authoritas remedii & veneni, bonitatis divinæ, & malorum in natura eſſe debeat? Cogitet quæſo, quod fluxus tam ſubitus malorum, oppoſito refluxu ſedatus, pariter ſtatim queat retrocedere. Vidi namque, cui paneritium digitus ſpoponderat, diſtinctus fortè ad brachii amplitudinem, perque noctes aliquot inſomnes torſerat miſerè, cui cruor, & recens pellis talpæ circumducta, mane craſtino digitum, cum nocturna quiete reſtituerant. Ratio namque poſcit, quod Antidotus ſaltem ad minimum æquivalere debeat veneno. Celeberrima namque Ornietani antidotus, ſumto & in convulſiones usque ferociente veneno, ita omnes anxietates, atque inſtantes ſyncopes ſtatim conculcat, ac ſi nullum intro admiſſum virus foret. Quoniam ſic ut morbus eſt naturæ, prævaricantisque Archei defectus: ita remedium eſt meræ bonitatis Divinæ, quæ etiam in naturam delapſa, omnem defectum ut compenſare, ita & ſuperare prorſus debet. Igitur ex parte longè potentius atque auguſtius eſt remedium, quàm delictum, ideoque & quantitate minus, & mora celerius longè eſt. Illaque potentiæ amplitudo atque nobilitas, non tam concernit ſuperioritatem, quæ cum accretione, paulatim per maturitatum conſequentias acquiritur: quàm præſentem & effectivam rerum majeſtatem, per quam res ipſa medica, dotali virtute explicata, impedimentis, atque furoribus Archeum ſolvit atque compeſcit: ſimulque imprimit excellentiam eminentem facultatis opitulativæ, cujus ergo eſt creata. Hæc modo & celeritate operandi. Cæterum quod attinet ad tantæ bonitatis remedia, horumque efficaciam, imprimis liquet, quod lapillus ille Butleri, utut leviter cochleari unico olei intinctus, ſi choleare illud olei in cantharum, imò in cadum olei effundatur, totum fiet remedium. Non ſecus atque peſtilens odor, totum vas inficit ſuo contagio. Quid ſi odor ſympathetici remedii, paucis guttis cruoris in linteo aſperſus, queat vulneri, oſſifragio, imò & ulceri ſubvenire, totumque Archeum eminus agitatum pacare, quid mirum, ſi remedium ipſi ægro adhibitum id faciat? Quinimo nec remedia Chirurgorum aliter ſanant, quàm ſolo attactu ad partem vulneratam. Quoniam emplaſtra, vel olea non intrant in compoſitionem vitalem fundi, aut in alimentum partis vulneratæ. In ulceribus autem topicalibus, natis, factisque in loco, qualia ſunt Cancer, Lupus. &c. ſolus enim attactus remedii potentis, ſat eſt ad extinguendum virus, ab indignato ibidem Archeo ortum. Idemque atque par eſto judicium de apoſtematibus, excreſcentiis, exituris, & ſigillatis in ipſo loco, licet aliunde prius natis, ſed devolutis, atque tandem depoſitis in loco. Quia externa remedii oblinitio, quædam conſecutione contiguitatis, totum domat Archeum non ſecus atque dens rabidi, etiamſi optimè in vento deterſus, tamen rabiem quandoque adfert. Ita & remedia lapilli noſtri internis medentur affectibus. Plus tamen citiusque ſuos vibrant effectus, ſi oretenus aſſumantur. Non ſecus atque venena quædam ſunt irrita, niſi in apertam cutim deferantur. Sin autem vel obiter linguam attigerint hujusmodi remedia, non mirum, quin ſtatim totum Archeum, potenti ſui benevolentia afficiant, deviumque Archeum à furore ſedent, leniantque ab omni exacerbatione. Quoniam Lapillus ille eſt de natura ſalis, qui nullatenus oleo illiquatur, nec quicquam illi materialiter decedit, quod oleo cui intingitur, excipiatur, præter lenem odorem, qualis eſt odor peſtilentis veſtigii in peſte. Viſumque mihi fuit in Sacris hujus lapilli præludium. *Quod unguentarius conficiet pigmenta ſuavitatis*, nec conſummabuntur opera ejus: Id eſt, quod etſi lapillus oleo intingatur, vix tamen centrum virtutis medicæ minuitur. Idcirco ſi hoc excellens remedium intrò aſſumatur, tum nedum commutat cruorem in medicamen, balſamo ſimile; ſed ipſamet

met hominis excrementa (puta lotium) tincta remanent ſupereminenti bonitate ſui. Non ſecus atque ova gallinæ fagopyrum comeſtum ſapiunt, lactantiſque infantis lotium redolet aniſum, ſi nutrix oleum aniſi oretenus ſumſerit. At prout lotium redolet eſum aſparagum: ita & lotium, propria lotione vel unctione, ſanat unumquemque morbum in habitu corporis ſedentem. Tanta nimirum eſt Dei bonitas, quod unicus lapillus multis ſufficiat myriadibus, ne ſe Medicus excuſet circa pauperes, ſumtuum impenſas exagitans. Breviter, Morbi omnes ſanantur unico remedio, unctione ſcilicet, vel linguæ attactu, ſive ſolo guſtatu. Eo quod lingua ſit ſimilis apertæ pelli, potiſſimùm, ſi mox ſuccedens ſaliva deglutiatur. Quod autem tanta hujus remedii ſit poteſtas, non ſolum à venenis, adeoque à ſimilitudine peſtilentis auræ demonſtrandum; ſed quod quia longè potentius debeat eſſe remedium, omni malo, ſi illud operare debeat, & quidem velociter, adeoque ſigillum divinæ Bonitatis aliquatenus exprimere debeat. Quamobrem ex indicatione ipſius Philoſophiæ ſtatim conjeci, iſtud remedium inprimis requirere, ut ſit corpus ſemel reſuſcitatum, ſemelque deſtructum, ac deinde quaſi à reſurrectione quodammodo glorificatum. Adeoque nec ſit amplius deinceps inquinabile à ſublimariis vitiis, atque maleficiis. Hinc ſequitur, quod ideo debeat millecuplo quolibet veneno peſtilenti eſſe potentius, & operativum abſolutiori modo. Cum venenum Peſtis ſit ſimplex, ſedeatque in aura corporali. Venenum enim peſtilens conſermentatur quidem familiarius, propter ſymbolum humanum, ſed non eſt proinde potentius virus. Virus namque producit quidem virus, juxta prioris veneni normam, atque fermentum; ſed nequit ſupra ſe exaltare potentiam ſui producti. Aſt in remedio reſurgente à morte, benefica ſui ſimplicis bonitas adaugetur in millecuplum, tenuique contactus odore diffunditur, dilataturque in medium; ſtatimque in objectum Archeum imperat. Ut ſcilicet juxta pacem atque virtutem ſe componat. Sic nempe introducit arcanum, ſuæ poteſtatis alumnum, ſpes atque jubilus Archei, verè exſiſtens, vitæque ſupereminens. Conſideravi denique, hoc remedium non eſſe de monarchia vegetabili, utpote quæ facilè obnaſcitur, labileſque nimium ſortitur propagines, quæque ideo per Artem vix renaſcuntur. Utpote quæ inſtar animalium, facilè ſub artiſta moriuntur; vix tamen à morte reſurgunt, cum ſub ignis tentamine vel prorſus pereant, vireſque priores omittant: vel ſi quaſi reſurgere videantur, nova tamen ſunt potius entia, à priorum ac parentum orbita omnino ſecluſa. Quicquid autem Paracelſus de quatuor ſuis Arcanis Archidoxorum, ſpondet, quod vim habeat ſupra elementalem, ac propemodum infinitam: pro primo, quod homunculum ſupponit, infandum, & ſodomiticum eſt, diabolicum, & nullâ ratione commemorandum. Reliqua autem tria Chymica ſunt, quibus non competit promiſſio extendendi ſe in decimam uſque generationem. Aſt loquor hoc loco de pigmento, cujus opera non conſummabuntur; nec erit morbus, aut venenum illi reſiſtens, ſive ut habet Textus: Non erit medicamentum exterminii in terris, fecitque Omnipotens ſanabiles omnes nationes terræ. Penitiùs autem inſpiciendo, morbi omnes, quia ab Archei fonte manant, cedunt vel propter appenſa amuleta, periaptaque, vel propter balnea, unguina, emplaſtra: quorum ne minima ſit unitio, cum corpore morboſo; ſed duntaxat odor offertur vel ſi intrò aſſumantur, digerantur ut pharmaca; attamen vel mox in ſtomacho tranſmutantur, alienoſque ſapores ac qualitatum typos ſtatim induunt; ut plenè omnem prioris vitæ ſortem vel exuant, niſi ingrata, vel virulenta malint cenſeri. Imò dein, ita verè tranſmutantur prorſus, ut prorſus prioris entelechiæ ſimulacrum ponè relinquant, aut vix poſſediſſe reputentur. Hac parte ſcilicet magnâ ob id copia aſſumuntur, ut tantillum aliquid in hominem penitiùs ſpirare videantur. Quantoque id damno fiat, nôrunt, qui quandoque explorârunt, medicè vivere, eſſe vivere miſerrimum. De aſſumtis ergo vix aliquid priſtinum ens refert, ac ſi referat, væ aſſumenti. Quapropter ſi qua vis pharmaco infuit, fuit ſanè illa, priuſquam propriam ſui naturam, atque ens priſtinum deponeret. Defecit nimirum ſtatim atque ſui odorem dum-

duntaxat repræſentavit. Ergo cujuslibet medicaminis vis, propemodùm in contactu odoris, ac ſuffitu quodam ferè momentaneo concluditur: nec eſt proinde tanta ratio commoti rumoris, quod ſcilicet per lapillum condita olea, ſuo ſtatim odore ſanent. Sunto ergo murmura Tyronum, circa aſſueta alitorum, vana prorſus, tametſi mira videbitur ingeniis nondum inſolita meditantibus, verùm ſoli ſubſcriptioni aſſuetis, quomodo ſcilicet Archeus in furorem actus, tam repente vel caduceo attactus obdormiat, vel correctus abſtineat ab incepto ſui nocumento. At certè minus id mirandum. Cum naturaliter unumquodque eſſe, atque permanere optet, faciléque à ſua ipſius noxa abſtineat, modò docile fiat, aut ſit ad pacationem mœroris aut furoris concepti. Quid ſi hæmorrhagia, ulcus, vulnus, oſſifragium ſtatim compeſcantur, ac tutò ſanentur, ſi extravenatus cruor, pus, ſaniesve, remedio abſente obtegantur: annon poterit lapillus oleum ſuo contactu imbuere, ut queat illitum ſubter ſe ſanare morbum latentem? Siquidem nil aliud his denotatur verbis; *Vnguentarius conficiet pigmenta ſuavitatis, nec conſummabuntur opera ejus.* Cur enim minus ſanaverit lapillus attingens linguam, quam Aconitum linguam ſuo contactu tumefacit? Paria ſaltem in authoritate fecit Deus beneficia reſpectu morborum, ſi non multò anguſtiora atque plura. Tantum abeſt quod Diabolo hujusmodi effectus conſecrarem: quod movear potentiùs admirando divinam Bonitatem, ad adorandum Jeſu Chriſti Domini mei paratiſſimas miſericordias, quibus, abſque medentum Pharmacopæorum aliorumque opera, qui inſtar pediculorum, alienis duntaxat ſaginantur ærumnis, ſcilicet miſeris ſubventum eſt tutius atque celerius. Patefecit nimirum nuper horum exempla in externis, vulneribus ſcilicet atque ulceribus, ut honorem Deo debitum è medio noſtræ ignorantiæ cauſarum rependamus, ceſſemusque ad nefarias præſtigias, atque ſuperſtitiones incertas, adeoque ad opera Satanæ referre, quæ ſunt amoris divini emanantia pentacula, afflictiſſimis profundæ ignorantiæ medicæ tempeſtatibus divinitus manifeſtata, in miſerorum pauperumque ſolamen, qui nempe Pater pauperum vocari voluit, quia debuit. Prodiit inquam, Deo permittente primum, atque jam noviter, in vulneribus hoc genus ſympathetici remedii, ut ab externis ſcilicet magisque apparentibus, ſenſim manu ducamur ad internorum abſtruſiorùmque morborum ſolamina. Quod autem minimo fere puncto medicaminis morbi profligarentur, Butlerus ſcilicet vi propemodum infinita aliquot myriades quotannis ſanare poſſet, perſuaſit mihi Textus, quod opera unguentarii illius non conſummabuntur. Atque dein teſte oculo id credere debui, quod attactus ſui lapilli, primò olei cochleare, atque deinceps lagenulam integram olei beaverit vi medica. Multa ſanè diuque ſum expertus, ac tentavi circa lapilli illius fabricam. Didici quidem in vegetabili familia eſſe Chamæleontem, itemque Perſicariam, quæ ſolo attactu dolores atroces confeſtim tollunt, vel ſaltem ſublevent: vidi inquam, os brachii Bufonis ſtatim primo contactu odontalgiam tollere, nonnulla caducum, ſimilesque calamitates auferre. Credidi itaque, & in herbacea familia remedium latere pro omni morbo, at ſanè particularium tantum energiam obtinere, nequaquam autem adſcendere ad univerſalem anguſtamque in omnem morbum gubernationem. Quapropter transcurri ad mineralium proſapiam, longo ætatum fluxu ditatam. Inprimis magnam eſſe lapidum virtutem, Sacris admonitus credere debui. Atque inprimis ſcivi, quod omnis gemmarum color atque potentia, è metallicis mendicetur. Quod etſi in gemmis claudantur vires metallicæ, præ cryſtalli duritie, ſint tamen in Sacris commendatæ pro magnis. Conſideravi itaque, quod in metallicis corporibus eædem vires gemmarum, familiarius confabulentur nobiſcum. Picus enim ad uxorem aliquot libris rimatur, cur pretium tantum ſit auro, etiam jubente atque æſtimante Domino? At nequivit ſuam denotare quæſtionem. Certum eſt enim atque indubium, ſeptem metallis, nomina planetarum indita, quibus vires cœleſtes tam luculenter collatas credamus. At ſaltem totius globi terreſtris ſumen ſumto: ideoque & rerum pretia, & contrectationum deſideria, atque

que præmia. Sed pater pauperum non Solem & Lunam, aurum inquam & argentum, in uſus morborum diſpoſuit pauperibus, pro quibus tamen eminenter ſollicitus fuit, ideoque aurum & argentum tam firmiter clauſit, quod omnem plerumque illudant Artificum operam: adeo ut quando maximè pandita putantur, nil quicquam de priſtinis obicibus remiſerint. Argentum autem etſi videatur quoddam tremulum, adeoque & hactenus pervium, nil attamen in tota naturæ ſerie æquè eſt concluſum, prout alibi longo ſyrmate, in ſervos fugitivos noſtros demonſtravi. Vix ergo centeſimo milleſimus Artificum, (nedum ſervorum laborantium,) potitur Arcanis è Sole, Luna, atque Mercurio parabilibus. Sunt ergo præterea quatuor metalla, quæ facilius ductui, & optatui Artificum parent. Adeo ut non fruſtra Paracelſus glorietur, ſolo plumbo, fortè ducentas morborum claſſes ſuperari poſſe. Nihilque æquè victorioſè in humidum radicale agere, atque primum ens cupri, vel ad vitam longam ſulfure vitrioli eſſe benignius, utpote quod idcirco Sulfur Philoſophorum indigetat. Mars demum quanquam pretio viliſſimus, numeroſaque prole ſpretus, non proſtremus tamen pugnaci natura à Paracelſo reputatur. Profecto metallica corpora, juxta ſuos Mercurios clauſa ſunt ſigillo anaticæ homogeneitatis æqualiter: Sed ſulfura illorum nequaqam nobis indignata colloquia præbent, modò familiaria reddantur. Porrò circa lapillum Butleri diu, anxièque ita meditatus ſum, quod nil ſecus, ſub ſomnio cogitarem. Sæpè namque videbam juvenes Chimiæ inſudantes, qui trochiſmos effunderent candentes lapillo Butleri ſimiles. Quapropter dudum deinceps tentavi illius fabricam: ac tandem quanquam intus mihi aliquid adſtrueret, eſſe indubiè eundem, quem videram lapillum penes Butlerum; attamen non ſucceſſit pro voto negotium. Ac tandem cognovi meos errores proceſſiſſe ex ſolito & antiquo Scholarum errore. Nam quotcunque hactenus mederi per cauſæ occaſionalis ablationem intenderunt, hi conſequenter atque neceſſariò opus habuerunt certa mora, ac remedii quantitate, qua ſcilicet ſuperioritatem acquirerent. Aſt qui deinceps, ſola reſtauratione, & alteritatis Archei reſtitutione, morbum conculcare intendent, fermentum ſcil. placabile inducere contendentes: hi ſanè ſpreta quantitate remedii, ſoloque fermentalis odoris attactu ſcopum attingent. Itaque adhuc ſeductus antiquo errore, eſſentiæ morbificæ neſcio, credebam quod magnus morbus quilibet, non niſi magna remedii quantitate, longaque medendi mora profligandus eſſet. Magnitudinem remedii ſcilicet, non quidem ex poteſtate dotali; ſed ex mera, ſolaque quantitatis abundantia dimetiens. Pro more Scholarum namque ex artificialibus exempla deducens, etiam erravi cum earundem doctrina. Seductus putavi enim, ſicut duo equi fortius trahunt unico, potentiuſque alit panis integer quam ejus mica, putavi ſimiliter pro remedio reſtaurativo Archei requiri unciarum & drachmarum quantitatem, quæ viribus ac pondere, morborum producta ſuperaret. Nondum ſcilicet depoſueram contractam antiqui erroris labem, qua metiuntur morbi dumtaxat ex cauſa occaſionali, ejuſque pondere; non autem ex vero morborum efficiente. Nondum enim adhuc ſat confirmatus memorabar, quod omnis morbus à vitali Archeo, vita nempe ipſa, fabricaretur, ac regeretur. Multoque minus adhuc perpendebam, errantem vitam vinci atque ſubigi nolle, per remedii quantitatem. Quapropter mox conſiderabam iterum, quæ ante dixi. Nimirum quod dens rabidi, viperæ, colubri, etſi ſaliva prius in veſte eſſet abſterſa, occideret tamen ſolo attactu, extra omnem ſui quantitatem. Conſiderabam item notum mihi liquorem, quo leniter inuncta manus, & exſiccato, ſi mentum viri attingeret, paulo poſt excidere pilos barbæ, ſuperciliorum, ac totius capitis. Etenim ſi hujuſmodi venena, leviculo attactu vitam, imò & pilorum, (qui non raro in funere accreſcunt,) vegetativam extinguant: quod & remedia poteſtativa, quæ ſcilicet ſolo attactu compeſcent vitæ errores, facili compendio, citraque ullam perceptibilem quantitatem, Archeum oblinirent ac pacarent. Serius equidem id potui apprehendere, partim erroribus præfatis Scholarum præventus, partimque quod cernerem, ſi vena unico grano occiderent, id una drachma

ma efficere potentius atque celerius. Nondum enim ſat perpenderam, quod morbi omnes procederent ab Archeo errante, vel irato, adeoque remedium poteſtativum, habere ſuperemi- nentem, & non vulgarem bonitatem, qua reſtaurat errores irati, ac ſucceſi Archei. Multòque minus adhuc perpenderam, ideo poteſtativam medelam admitti intro debere, velut inſcio Archeo. Alioqui ſi ſuſpiciat ſuam indignationis & alterationis turbulentiam, per remedia attentari, ſive peſſundari tentari, certè mox in furores concidet, non admittet juvantia, qui apagæus jam ipſus proprio errore exorbitat, ac in majorem excandeſcentiam, ac pertinaciæ conceptus, ſuæ morbificæ Ideæ fabricam, exſurget. Quapropter approximavi ad Butleri attactus ſolo linguæ apice, vel dimidii grani pondere exhibita remedia. Lapillum namque Butleri, atque ejuſmodi poteſtativum, fermentaleque remedium, defectu nominis, noſtra vernacula, Drif, vocavi. Quod denotaret arenam, ſive terram virginem; Itemque in ſenſitivis, ſimul propulſantem animoſitatem, non ſecus atque ſabulum bulliens, excutit quicquid peregrini ſibi eſt inſertum. Itaque 1. dicam requiſita Drif, ac dein compoſitionis modum, quantum Philoſopho permiſſum eſt, declarabo, ne roſas ante porcos proſtravero. 1. Drif igitur inprimis, prout dixi, exigit, ut ſit corpus quoddam metallicum. Utpote quod longa ſui mora conſtantiam, non autem acceleratam corruptionem ſignificat. Cœlique longo favore, ſuam complevit generationis orbitam. Quodque particulari deſtinatione, ab Omnipotente directum videtur, pro miſerorum pauperumque ſublevamine. 2. Non eſt Drif, de arcanis illis inſolitis, à Deo non niſi pauciſſimis Adeptis, cettis tantum ſuis electis diſcipulis elargitis. Siquidem noſtrum Drif, dumtaxat in pauperum ſolamen deſtinatum videtur. 3. Requirit Drif, ut ſit è corpore naturali quidem, metallicæ benignitatis participe, ſe quod antea, prius ſit per mortem obſequens, apertumque. Non quidem cum extinctione ſuarum virium, velut ſpontè defuncti cadaveris inſtar; ſed rerentis ſuarum dotium beneficiis ſit ab Artifice reſeratum, repagulis liberum, ac velut reſuſcitatum: imo ens ditatum ac plane novum, recenſque ab igne ſurgens. 4. Adeoque debuit reſurrexiſſe velut à morte omnino volatile, atque ſpirituale, ſive bis terve ſublimari, cum ſibi additis aliis. 5. At quia volatilia cito pereunt, diſſipantur, ac diſſolvuntur, etiam antequam intro admittantur penetrent, ſuaſque excellentias de ſinu depromant, aut ſic Archeum pacificare queant. Idcirco requerit Drif, ut poſt ſui volatilitatem adeptam, alicui corpori amicabili connectatur, quo detineatur, ſuique toro, ſit corpori humano communicabile, noſtroque Archeo gratum, ac familiare. Idque proin debet inter facile, & non facile diſſlabile, medium velut ſortiri locum. Itemque debet medio connecti, dum jam ejus fervor maximus penè, manſuetus fuerit, ne ſcilicet volatile connectendo, magna ſui parte evolet. 6. Debetque hactenus, nedum ſua corporis conſtantia, ſed virium ſuarum extenſione, eſſe planè fermentale: adeò ut minima ſui odoris participatione, queat extendere ſuas vires in Archeum, eundemque ſopire, ac demulcere. Quo ſenario ut deſcribitur Drif: ita pari numero ejus detegitur confectio. Inprimis libro de Lithiaſi, in ferculo Tyronum, expoſui diſtillandi modum, quo ſpiritus ſalis marini, cum terra figulina exſiccata prolicitur. Eſt nempe ſal maris nobis affinis, & deſiderabilis, nec ullo ſui tenore adverſus. Ergo pro Drif requiritur ſal maris reſiduum, in fæce remanens, extractum ſcilicet à fæce, quæ caput mortuum dicitur. Sal inquam iſtud, jam ſuorum ſpirituum noxia, appetit alienos, eoſque intra ſe recondit; non tamen prorſus pertinaciter fixat. 2. Docui ſimiliter, Veneris ens primum non poſſe ſequeſtrari, niſi per mortem ac ſeparationem Mercurii ſui, à ſulfure. Quin imò, nec haberi iſtud ſulfur, niſi penes Adeptos, quorum numerus ut electus, & rariſſimus: ita & prorſus exilis eſt. 3. Docui inſuper in vitriolo, utut venere jam depravata, ſæpiuſque diſtillata, adhuc tamen ſupereſſe ipſam venerem actualem. 4. Quamobrem ipſum Drif poſtulat ſaltem ſequeſtrationem Veneris à fæce vitrioli, quæ nec aliàs, quàm per ſublimationem completur. 5. Quæ ſublimatio neceſſatiò quoque fit, & adimpletur per ens peregrinum.

num fermentale, Archeo tamen omnino amicum. 6. Ergo fuſo ſale marino, è fæce extracto, ante omnimodam ejus condenſationem illi commiſceatur ſub triplum entis veneris, reſuſcitati ſublimando, & comitati ſuo peregrino fermento: ſtatimque tigillum cooperiatur. Dum autem prorſus refrixerint, contunde in pulverem ſub marmore, illique adjunge Uſneæ ſub decuplum reſpectu entis Veneris. Quem pulverem cum Ichtiocolla ſoluta, in trochiſcos ſuper lapide compinge. Et habes medicamen Nobile.

DE INJECTIS MATERIALIBUS.

1. *Injecta materialia quæ?*
2. *Aliquot hiſtoria.*
3. *Res facti admttitur; diſputatur tamen de injectionis modo.*
4. *Penuria judicii in diſquiſitore rerum magicarum.*
5. *Non ſuperare naturam, quod corpus ſolitum abſque comminutione traducatur per viam ſe longe anguſtiorem.*
6. *Hiſtoria per Gemmam recitata.*
7. *Aliquot hiſtoria, penetrationis corporum.*
8. *Probatur penetratio corporum in tranſitu ad locum.*
9. *Item in tranſitu è corpore.*
10. *Humana natura fuit genialis penetratio dimenſionum.*
11. *In rerum ſeminibus modo perſtat eadem proprietas.*
12. *Quomodo illa contingant naturaliter?*
13. *Exemplo ſimili, in corporibus opacis, quæ deſinunt videri.*
14. *Ratio per conjecturam.*
15. *Vis præcipua concurrens incantando, & libera, ideoque & homini naturalis.*
16. *Homo quatenus Imago dei, creat quædam entia, quæ aliquid ſunt amplius quam nonentia.*
17. *In ente imaginato, ſive idea formata ineſt jus entitatis.*
18. *Quomodo excitat Idea ab imaginatione?*
19. *Quomodo anima humana creat Imagines.*
20. *Solvitur objectio.*
21. *Aliquot paradoxa imaginantis animæ ad Ideæ conſtitutionem.*

1. SUnt deinde etiam Injecta, quæ materiam ſupponunt viſibilẽ. Cujusmodi ſunt ſpicula, ſpinæ, aciculæ, paleæ, pili, ſerraturæ, lapilli, teſtæ ovorum ollarumque, putamina & ſiliquæ, inſectæ, lintea, acus, artificum organa, quæ inſenſiliter quidem injaculantur, & inviſibili prorſus modo intrant; diris tamen cruciatibus detinentur, & ejiciuntur. Sintque licet non raro majora ſuo foramine, per quod intromitti potuerunt.

2. Nam nuper per poros cutis pelle integram ſervante, injecta fuit pars corii bubalis, quem Chirurgus forcipe extraxit, ad volæ magnitudinem. Prius tamen maturato apoſtemate. Saga autem Brugis cremata, faſſa eſt, ſe in virum bonum corium iſtud injeciſſe. Sic olim vidimus Liræ pueros orphanorum, per vomitum rejeciſſe equuleum, manibus aſtantium extractum; Scamnum ſcil. quadrupes, ſua rota atque funiculis inſtructum. Quocunque autem ſitu locaretur equuleus, erat facile duplo major gutture. Vidi Antverpiæ, Anno 1622. puellam, quæ conglomeratim forte, bis mille aciculas, pilos unà & ſordes vomeret. Alteram virginem Anno 1631. Mechliniæ, quæ, nobis præſentibus, quisquilias ligneas, dolabra lævigando deraſas, cum multa mucilagine vomebat, ad duorum pugnorum magnitudinem.

3. Res eſt frequens, paſſim viſa, à viris doctis admiſſa. Hærent tamen naſutiores, quod nequeant intelligere, per exignum ductum exire longe majora. Quidam enim excuſant rem, adeo ut licet per vomitum rejecta videantur; volunt tamen nunquam intrò admiſſa, ludibria inquam æſtimant, ac oculorum effaſcinationes. De novo apparere, dum exeunt, atque adportari

 emi-

eminus. Res quidem veras admittunt. Nam infectæ vivunt, metalla liquantur, & ligna ardent: cuncta ſenſim egrediuntur ſponte, vel manu extrahuntur. Alii verò autumant, revera ejusmodi intro injici, & ſagittari in corpus; ſed neſciunt modum.

4. Delrio cum ſuis, admittunt intro inferri, & eſſe revera, qualia apparent, ac proin præcedentem opinionem refellunt. Quo ad modum introitus autem & exitus, aſſerunt, illa prius comminui à Diabolo in tenuiſſimum pulverem, reſtitutui intus in corpore, in priſtinam integritatem, figuram & conditiones. Dum autem foras prodeunt, iterum teri aſſerunt in pollinem eumque in inſtanti egreſſus, & cis angiportum, iterum reduci in priſtinum ens. Bis nimirum ligna, acus, bufones, viva animalia comminui in pulverem, totiesque reduci ad priorem habitum, & reviviſcere. Hi enim negant ſe præcedenti opinioni conſentire, dum tamen idem cum illis dicant, pro exitu & introitu. Nimirum non illa revera intrare, aut exire, prout adſtantibus alioqui videntur. Cum non integra intrent, & exeant; ſed prius pulverata. Supponunt eandem oculorum effaſcinationem, putantium integra, quæ tantum ſunt pulveres. Id enim Martino Delrio frequens, ſua nempe infringere judicia. Etenim de disquiſitionibus magicis, tractatu de Chryſopoea, cum furtim è Gebro, & bono Ferrarienſi, ad verbum argumenta deſcripſiſſet, 18. contradictoria tandem, ubi ſuum depromit judicium, concinnat.

5. Credo equidem cum pietate pugnare, ſi Diabolo tribuatur poteſtas naturam ſuperans. Nempe facere, deſtruere, iterum reficere, totiesque à privatione ad habitum reducere eandem rem, cujus ſemen diſpoſitivum ad finem jam deveniſſet. Verum naturæ ignari, præſumunt ſe naturæ ſecretarios, per librorum lectionem: quicquid autem ipſos latet vel adynaton, vel falſum, vel præſtigioſum, atque diabolicum eſto. Quaſi Satanas ſupra naturam eſſet, operareturque naturæ impoſſibilia. Dono quidem modum operando exoticum; at ſanè adhuc intra naturam coerceri oportet. Itaque oſtendam, non planè opus eſſe auxilio Satanæ, ut corpus aliquod ſolidum, absque ſui comminutione, traducatur per viam ſe longè minorem. Quia & hoc conſtans, quod ſcilicet omnes ejusmodi injectiones, immediate fiant per hominem, non autem per Satanam. Cacodæmon namque etſi Blas motivum habeat; contra pietatem tamen eſt, quod inſontibus nocere poſſet pro lubitu. Quod ſane fieret, ſi paſſim ejusmodi injiceret pro nefario lubitu, puerulis, inquam, inſontibus virginibus piis, atque Deo ſingulariter dicatis, hæc eveniſſe vidi.

6. Corn. Gemma de Coſmocriticis meminit, fruſtum lib. 3. ſive unciarum 48. ſe vidiſſe, de bombarda ænea, quod virgo, vietoris filia, per anum excreverat, cum ſuis characteribus ſive literis, ſimul cum anguilla, ſuis ſecundinis obvoluta. Eſt autem naturæ impoſſibile pulveratum in nobis metallum liqueſcere, priſtina figura, tantoque menſium intervallo in inteſtinis detineri, anguillam cum ſuis involucris toties conteri, & à morte reſurgere: fruſtaque ligni, & corii, toties comminui, iterumque reſtitui in priſtinum. Bruxellæ enim vidi anno 1599. quod bos ſumtis tribus herbis, evomuerit draconem, cauda anguillari, corpore coreaceo, capite ſerpentino, perdice non minorem. Neſcitur modus, quo id natura faceret. Æque neſcitur modus, quo id Satanas faceret. Lucrantur ergo nihil, qui opus naturæ in Diabolum referunt. An verò peccent, viderint alii. Pigritiæ ſaltem enim immenſæ inventum fuit, omnia in Diabolum retuliſſe, quæ non capimus.

7. Invenio equidem naturæ contiguam dimenſionum penetrationem; licet non ordinariam. Nec velim Diabolum invocatum, ut noſtris ſatisfaciat quæſtionibus, per temerariam poteſtatum attributionem. Et hiſtoria ruſtici Poloni, nuper à filio D. Ericii Puteani viſa. Agreſtis homo tentaverat ſibi anguinam in gutture aperire, brevi cultro, quem incautus deglutivit, eundemque tandem dextro abdominis latere, cum multo pure, poſtque multas anxietates reddidit, & incolumis ſupervixit. Item Vilvordiæ anno 1636. ruſticus mihi notus, volens ſaginare vaccam, illi quotidie poculum dedit, cui incoxerat olera, cum furfuribus. Tandem emaciatur indies magis, cœpitque dextero crure claudicare: cæſa vacca, inventus eſt brevis culter

ter uxoris ſuæ,in capulum buxeum retortus, inter coſtas & homoplatam abditus: ruſtica enim, concidendo rapa,cultrum inter olera reliquerat, eumque vacca bibendo deglutiverat. Item Ambroſius Paræus refert de quodam,quem latrones coegerant deglutire cultrum, quem dein ſoſpes reddidit, per apoſtema lateris. Alex. Benedictus alterius meminit, cui ſagitta in dorſum penetraverat, cujus uncum dein, latitudinis trium digitorum, per anum excrevit absque læſione. Idem narrat de puella Veneta, quæ acum deglutiverat, eamque poſt biennium eminxit,calculo incruſtatam. Idem Ant. Benevenius, quod mulier Hetruſca, acum cupream deglutiverat, quam Triennio inde, juxta umbilicum ſana excreverat. Valeſius de Taranta, de puella Veneta (fortè eadem) quæ acum trium digitorum, cum urina rejecit. Capucinus quidam Eburo, dictus Bullonius,cognomine Hampteau araneam ingentem, quam decidiſſe viderat in calicem, ſub jugi Sacrificio, vivam cum multa animi averſione bibit. Infra paucos dies illi oborta eſt phlegmone in dextero femore,ac ſub primo pure, inde araneam integram (mortuam tamen) reddidit. Mercator juvenis civis Antverpienſis, Venetiis ludens immatura ſpica hordei in ore, ingenti ſuffocationis metu, eandem deglutivit. Poſt tres inde hebdomadas, ſiniſtro latere ſupra zonam, apoſtema apparuit, ac tandem cum pure eadem ariſta, jam lutei coloris, extracta eſt integra. Ipſe autem ſoſpes evaſit. Apud Fernelium ſtudioſus ab ipſo legitur reſtitutus, qui ariſtam per coſtas dedit. Commemorant quoque Scriptores, fœtum, quandoque in utero mortuum & conſumtum, ſua oſſa dimiſiſſe trans uterum & abdomen, per umbilicum, & quandoque per anum. Plura apud Authores paſſim ejusmodi occurrunt, fide digna. Quibus conſtat corpora ſolida, ſatis magna penetraſſe ſtomachum, inteſtina, uterum, omentum, abdomen, pleuram, veſicam, membranas inquam, tanti vulneris impatientes. Id eſt, absque vulnere, cultros per iſtas membranas transmiſſos. Quod æquivalet penetrationi dimenſionum, factæ in natura, absque ope Diaboli. Quod autem corpus humanum ducatur per exiguum foramen, quo ſaltem felis tranſire queat, non tamen trans murum. Imò quod Diabolus nequeat frangere feneſtram chartaceam, absque conſenſu heri, videri eſt ex proceſſu, & arreſto, contra Ludov. Goffredi Sagum, pronunciatum Aquisgrani Narbonæ ultima Aprilis 1611. Tandem ubi delituerunt lib. 3. æris, tormenti bellici, notati per ſua grammata? quomodo tot menſibus gliſcent ſcotiæ, qua parte fruſtum æris, inteſtino majus detinetur? Etenim dum neceſſarium in aere vacuum tractarem, promiſi me declaturum, quod etſi corporum penetratio, primaria lege naturæ, & vulgari artificum modo, ſit vetita; attamen dum corpus totaliter in ditionem ſpiritus tranſit, ac tranſumtum eſt, eoque velut infirmatur, tum corpora ſe mutuo penetrare naturaliter, quà ſaltem parte ſunt poroſa: eo quod ſpiritus tum corpus ſub ſe claudat,adeoque dimenſiones velut adimat.

8. Præmittam aliqua. Prægnantem libido invaſit edendi conchilia nigra. Edit autem aliquot præcipitanter, ut & teſtas crudas,bis tervè dente conciſas devoraret. Dein mox infra horam, fœtum parit ſanum & adultum, cum iisdem ſemimanſis teſtis, & vulneratum in abdomine. Ergo teſtæ, absque apertura membranarum, ſtatim penetrarunt ſtomachum, uterum & ſecundinas: vel novæ teſtæ generatæ ſunt ſuper fœtum. Neque enim hoc poſterius verum eſſe poteſt. Nam fuerunt vera fragmenta conchiliorum, non autem ad imitationem figuraliter æmulata. Dein appetitus non fertur in incognitum: ergo appetitus edendi conchilia non erat fœtus, ſed mulieris. Igitur non erat neceſſe, conchilia nova generari circa fœtum. Appetebantur namque à matre, ut ſibi, & non fœtui nutrimentum fierent. Alioqui eodem identitatis argumento, quæcunque appetuntur, ſemper circa fœtum generantur; à quo cum nequicquam digererentur, ſemper vel circa fœtum reſidua fierent,vel ibidem putrerent. Quod utroque modo eſt falſum: nam ſi putreret, abortum faceret, quod eſt appetitum, vel ibidem conſervatum, reperiretur regulariter. Etenim fœtus duntaxat nutritur per umbiculum: qua-

propter illa conchylia externa, nec fœtu optata, nec eidem proficua erant. Et per conſequens, neque à natura de novo ob finem facta ſunt; ſed dimiſſa ad fœtum, quatenus appetitus fuit uterinus. Appetitus à fine ſemper dirigitur; prægnans autem appetit conchylia, non teſtas, nec etiam ut conchyle animal integrum maneret in priſtino ſtatu, in quo matri eſt inutile, nec ſuo ſatisdat appetitui. Ergo multo minus occaſionem habuit generandi novas, ac inutiles teſtas circa fœtum. Tandem utut ſumatur, appetitus non erat at teſtas bis terve confractas. Nam ſi conchylia conchis exciſa fuiſſent, mandiſſet ipſa conchylia, relictis teſtis. Adeoque appetitui fuit accidentalis teſtarum, comitantia & conciſio. Reor ſane, quod ſicut deſiderium, terror, &c. generant Ideas ſeminales, quas manus prægnantis ad fœtum dimittit, ſtatoque loco depingit: ita gaudium reperti ejus quod fuit appetitum, deducit illud ipſum ad fœtum. Sic nempe deglutiti cultri mœſtitia, horror bibitæ araneæ, ariſtæque devoratæ, repellit eadem, trans membranas vulneris impotentes abſque nece.

9. Hæc de injectis, intrantibus vi ordinaria naturæ, extra ſuſpicionem diabolicæ cooperationis. Simile quid in ablatis interne foras, quæ unico aut altero exemplo claudam. Sartoris uxor Mechliniæ, præ foribus vidit militem, in conflictu, manum amittere: ſtatim perculſa horrore, peperit filiam una manu, altero autem cruentoque brachio exſtinctam, quod manus ejus non reperiretur, & hæmorrhagia infantem interimeret. Uxor Marci de *Vogeler*, Mercatoris Antverpienſis anno 1602. videns militem mendicantem, cui pila ferrea in obſidione Oſtendana dextrum brachium abſtulerat, illudque adhuc cruentum circum ferebat: mox abinde filiam peperit, orbam brachio, & quidem dextero, cujus cruentus adhuc humerus per Chirurgum ſolidari debuit. Nupſit mercatori Amſtelodami, cui nomen Hoochcamer, illa adhuc anno 1638. ſuperſtes. Cæterum nuſpiam reperibile fuit brachium dexterum, nec oſſa, nec ulla apparuit putrilago, in quam brachium contabuiſſet parva horula. Attamen nondum conſpecto milite, fœtus bina habebat brachia. Nec potuit brachium avulſum annihilari. Ergo clauſo utero ablatum eſt brachium. Quis autem avulſerit naturaliter, & quorſum ablatum ſit, certè non quadrant triviales rationes in tanto portento, aut paradoxo. Non ſum qui hæc dicam. Hæc dicam ſaltem: non fuiſſe brachium ablatum, ut neque avulſum à Satana. Deinde minoris operæ eſſe, deferri alio brachium avulſum, quam fuit brachium à toto avulſiſſe, abſque nece. Uxor mercatoris cognita nobis, ut audivit quod uno mane decapitarentur 13. (tempore ducis Albani contigit Antverpiæ) ducunturque inordinatis appetitibus prægnantes, ſtatuit ſpectare detruncationes. Adſcendit ergo cubiculum familiaris ſibi viduæ, in foro morantis. Viſoque ſpectaculo, ſtatim illam adorſus eſt dolor parturientis, peperitque maturum infantem cruento collo, cujus caput nuſquam apparuit: Non invenio ſaltem, humanam naturam abominari penetrationem dimenſionum, cum ſeminibus rerum ſit frequentiſſima.

10. Paries in dolore filios, pœna eſt peccati. Ante peccatum ergo, naturaliter peperiſſet citra dolorem, fœtus proceros, illius ſaltem magnitudinis, qua modo naſcimur. Non autem, quod mulier ante peccatum fuiſſet inſenſilis; ſed quod utero clauſo exiiſſet. Ergo geniale à creatione fuit humanæ naturæ, dimenſiones ſe invicem penetrare. Quia erat conditus, ut ſecundum ſpiritum in carne viveret. Sed corrupta natura, periit iſta authoritas ſpiritus ſuper corpus. Atque ideo brutorum more, deinceps parit mulier.

11. Imò commemorant Scriptores, trans oſſa fieri abſceſſus, ſusque deque ferri cuncta abſque vaſorum ductu, vel commercio. Equidem in rerum ſeminibus adhuc conſiſtet primæva illa penetrandi corporum energia, non autem vi, arte, aut arbitrio humano ſubjecta. Nam multa ſunt corpora pluries ponderoſi, quàm materia, unde conflantur. Neceſſe eſt, inquam, concidere partes plus quindecim aquæ, in unum, ut unica pars auri inde fiat. Etenim pondus non fit ex nihilo; ſed arguit ponderantem in æquilibrio materiam. Ergo aqua naturaliter toties penetrat ſuum corpus, quoties aurum

rum aquæ præponderat. Domeſticus ergo, & quotidianus ſeminum progreſſus in generationibus, requirit corpus per condenſationem ſeipſum penetrare. Quod artifici eſt prorſus impoſſibile. Demus aquæ ineſſe poros; hi tamen nequeunt decies quater tantundem ſui integri continere.

12. Eſt ergo ordinarium in natura, quod aliquot partes aquæ ſe penetrent in unicum locum. Hocque agunt ſemina, vi ſpiritus cujusdam Archei. Archeus enim tam in præfatis ſeminibus, quàm in nobis, tametſi corporeus ipſemet, dum tamen agit actione regiminis, & materiam in ſe abſorbet, edit plures effectus, incantamentis non abſimiles: quia propriè loquendo Archeus non imitatur incantamenti, ſed incantamenta ſequuntur normam ab Archeo præſcriptam, quatenus ſcil. operatur longè aliter quàm corpora in invicem. Ut in uterinis affectibus, nervi ſponte diſtenduntur, diſſiliunt tendines extra locum, rurſusque reſiliunt. Oſſa item dislocantur nullo motore viſibili, collum ad menti altitudinem, tumidum ſurgit, præcluditur aere pulmo: venena inauſpicata obnaſcuntur, cruorque inſolitos ſordium vultus ludit.

13. Quantum autem penetrationes corporum ſpectat, Archeus noſter corpora in ſe abſorbet, ut fiant quaſi ſpiritus. Per exemplum, aqua fortis ſuo ſpiritu æs, ferrum vel argentum, manantia in ſui natura opaca, facit ita transparentia, ut videri nequeant, & per chartam emporeticam, quæ aliàs ne tenuiſſimum pulverem transmittit, metallum, adhuc in ſpecie metalli eſſentialiter manens, traducit.

14. Non autem quod ſimilitudo penetrationis dimenſionum, cum propoſito metalli exemplo uniformiter quadret. Quia (ut dixi) non quadrant rationes tanto paradoxo, ubi modum, à priori, indemonſtrabilem lubens agnoſco. Prout nemo ſcire poteſt, quo pacto impreſſa ſeminibus Idea figuret, dirigat, atque diſponat ſua conſtituta. Ideoque à poſteriori idem venabimur. Inprimis ratum eſto, diabolo nullum in nos invitos jus aut imperium eſſe, niſi peculiariter permittente Domino. Neſcitis enim, quia templum Dei ſumus? ipſumque regnum Dei habitet in nobis? Quæ res eſt ab origine reſulcanda. Primò ergo de fide eſt, nos eſſe ſanctuarium Spiritus S. Sacroſanctam Trinitatem apud Juſtum ſuam facere manſionem. Delicias Dei eſſe cum filiis hominum, quibus dedit poteſtatem filios Dei fieri.

15. Sunt autem pueri baptizati, inſontes, juſti, ipſorum eſt regnum Cœlorum, accommodatum templum Dei. Pueri tamen, cæteris facilius, incantamentis necantur. Ergo neceſſe eſt id contingere ex facultate aliqua libera, cum excellentia Chriſtiani (præcipuè juſti) concludat diabolo nullum jus intrandi, aut introducendi ſua media. Cum perinde ipſi ſit, per medium nocuiſſe, aut per ſe. Eſt ergo alia longè poteſtas incantamenti, præter diabolum: atque proinde naturalis & libera. In virum juſtum non ulli eſt imperium. Poteſtas autem, ſi libera eſſet incantandi diabolo, etiam illi æque liberum eſſet, occidendi per cultrum vel malleum. Et ſic nemo immunis. Imò ſi diabolus poſſet, nollet in pellem juſti intrare, ob divinam Regni cœlorum præſentiam. Alio nimirum modo, Deum in juſto præſentem intuetur diabolus, quam ubilibet alibi: Quæ cauſa ſempiterni in nos odii. Nec ergo intrat, etſi poſſet, ſed circuit ut Leo rugiens. Ergo Saga per ens naturale imaginative format ideam liberam, naturalem & nocuam, quam nequit formare Satanas. Eo quod formatio Idearum requirat Imaginem Dei, ac poteſtatem liberam: atque idcirco Sagæ operantur virtute naturali, non minus in juſtos atque inſontes, quam in viros nequam. Imò cum facilius inficiant incantamenta pueros, quàm adultos; mulieres, quàm viros ſtrenuos: ſignificatur quædam naturalis potentia, limitata incantamento, cui per pugnacem, & robuſtum animum facilè itur contra. Diabolus ergo offert ſuis clientibus ſordes, vel venena, ut Ideas in Imaginativa horum formatas, fermentaliter connectat. Imò iſtud Ideale virus præſervat, ne per ventum diſfletur, aut terra coopertum, fracedine deſtruatur. Defert autem iſtud virus localiter juxta objectum incantandum: applicare tamen, aut in hominem ferre nullatenus valet. Itaque deinde homo etiam dimittit medium aliud exſecutivum, emanativum & mandativum, ad incantandum hominem, quod medium eſt Idea fortis deſiderii. Eſt nẽpe deſiderio inſeparabile, ferri circa optata. Quibus omnibus, Diabolus tantum ſpectator

in commeatu aſſiſtit. Quia revera, ipſa media operativa demonſtravi jam eſſe ſolius hominis.

16. Etenim ſolus Deus eſt Creator ſummè glorioſus in infinitum laudabilis, qui univerſum creavit ex nihilo. Homo autem, quatenus eſt ſimulacrum Dei, creat ex nihilo quædam entia rationis, ſive non entia in ſui initio, idque in propria virtutis phantaſticæ dote. Quæ tamen ſunt aliquid amplius, quàm merè ens privativum aut negativum. Nam inprimis dum ejusmodi conceptæ Ideæ, tandem ſe corpore veſtiunt, ſpecie Imaginis, fabricatæ per imaginationem, fiunt entia jam ſubſiſtentia in medio illius veſtimenti, cui per totum æquabiliter inſunt. Et hactenus fiunt entia ſeminalia, atque operativa: à quibus videlicet ipſa ſuorum aſſumta ſubjecta totaliter mox diriguntur. Hæc autem poteſtas data eſt ſoli homini. Alioqui virtus ſeminalis, ad propagandum, data eſt terræ, brutis, plantis, &c. Itemque canis poteſt per rabiem, ſalivam ſuam in venenum transferre, quia ſuæ ſpeciei eſt vernaculum. Quod etiam in diverſis animalium venenis eſt obvium. Sed formare Ideas, abſtractas à ſua ſpecie, & proprietatibus adjacentibus, id nemini præter hominem eſt datum.

17. Penitius id quoque intuendo, videtur, ſi in Idea, per Imaginativam formata, non præeſſet jus alicujus entitatis, quod non poſſet ſe veſtire, aut corpus aſſumere: imò nec poſſet per imaginativam corpori Archei aſſociari. Siquidem quod merè in ſe nihil eſt, nihil efficit. Jus etiam ad nihilum negativè habet. Adeoque conceptus mox à conceptu periret, nec Ideam patraret: Imò ſi merum nihil eſſet, mox quoque in nihilum migraret.

18. Sed cum Phantaſia à conceptu ad Ideam, ſive Imaginem formatam, procedat, & hinc ad ens ſeminale ſequitur, conceptum fieri hoc aliquid, in Imaginativa. Id eſt, Imaginativam creare aliquod Ens ſeminale, quod ſit initium diſpoſitivum ad formalitatem entis in potentia. Prout ex chalybe & ſilice oritur ſcintilla, undè incendium maximè operativum. Sic imaginativa objecto, per conceptum, ſe confricat, undè Idea: Ideoque Imaginationis actus non eſt tam nihili, ut non habeat aliquod in ſe fundamentum, accedens ad realitatem principiantem.

19. Habet enim Imaginativa ad hoc, vel proprias ſibi conformatas imagines cum anima (ut multi credunt) vel ſaltem, quandoque præſentes, per memoriam excitatas, & revocatas iterum reminiſcendo. Ego autem conſidero hæc, non quod præexiſtant præludia Idearum in nobis, ante id quod imaginativè concipitur: ut ſint imagines proprii nominis conceptæ; ſed quod fiant per contactum poteſtatis actu imaginantis (id eſt, formantis imaginem) & objecti imaginati. Adeoque de ſinu ſuo, anima nuditer format imaginem, quam niſi ſtatim liget in Archeo, perit quoque, & ſterilis fit eó ipſo.

20. Nec obſtat, quod in febribus aut vigiliis morboſis, umbras imaginum inviti experiamur. Quæ ſcilicet fatuæ umbræ imaginum obambulant, absque connexione & diſcurſu, coram imaginativa. Quicquid autem nobis invitis, nec volentibus imaginari, obambulat ſponte, imò & labores adfert, idipſum præexſiſtere eſt neceſſe. Quaſi umbras reconditas, ante reflexam ſuper illas vim phantaſticam.

21. Sed confuſæ ejusmodi Ideæ, ſunt è penu memoriæ recurrentes, quandoque impreſſæ; non autem quod ante omnem imaginandi actum præexſtitiſſent. Itemque nec arguit. Quod præfatæ Idearum umbræ ſint confuſæ, ridiculæ ſæpè, & falſæ, adeo nec unquam antea conceptæ, per ſanam imaginativam: Siquidem naturaliter deciſis ſemel imaginibus & conſtitutis ſeriò, ſuperinducitur altera, tertia & ulterior, complicantque & penetrant ſe mutuo: unde confuſio. Alioquin ordinatim ſubſequens imago, deſtruit priorem ſi ipſi eſt oppoſita: ſin minus, ſique priori conſentiat, confortatur: vel ſi aliqua obliquitas inter utramque eſt, utraque confusè indeterminatur, vaganturque umbratiles. Quod ſanè nullatenus opem fert ſuppoſitæ Idearum præexſiſtentiæ. Mihi ſemper id viſum fuit, Ideas de novo cudi per actum Imaginativæ, inſtar ſcintillæ, per confrictum chalybis & ſilicis de novo factæ. Nec hoc activitati Idearum quicquam derogat, non amplius

quàm

quam ſcintillæ ad magnum incendium. Reſpondeo itaque primæ objectioni. Quod ſicut non præeſt ignis in chalybe & ſilice, ante concuſſionem: ita neque ullum entitatis præludium, vel imaginis veſtigium ante conceptum, & confricationem imaginativæ ad objectum præexſtitit; Sed oritur omnis primordialis entitas Ideæ, in actu conceptus. Fitque vera Idea, dum ſcintilla (quæ aliàs ſtatim periret) cadit in fomitem, & concepta imago cadit in imaginantem fomitem Archei. Undè ſequuntur potentiſſima incendia morborum. Veruntamen quia Tractatus Idearum tangit proximè Concepta, differo & ſuperſedeo ulterius de Ideis diſſerere.

INJACULATORUM MODUS INTRANDI.

1. *Unicum medium, quo Diabolus cooperatur injaculando, eſt oculorum præſtigium, ut inviſibiliter intrent.*
2. *Blas motivum, & determinatum competit Diabolo.*
3. *Quantum homo ad hoc contribuat?*
4. *Sanatio injectorum primaria.*
5. *Sanatio naturalis.*
6. *Varietas donorum in ſimplicibus.*
7. *Nominatim procedit Author.*
8. *Karrichterus commendatur.*
9. *Præcautio in herbis.*
10. *Modus, quo injecta ſemel foras expulſa, accelerant rejectiones.*

PErgam nunc ſupplere modum, quo injaculata, injectave intrant, vel admittuntur: ſimulque illorum remedia ſubnectam. Injecta inprimis introëunt inviſibiliter. Et hoc unum eſt merè Diabolicum. Siquidem miſerrimus ſcurra, cum nihil habeat reale, quod ipſi ſit relictum in libertate, tantum habet vanas apparentias: quippe pater mendacii, res ipſas mentitur, & falſo apparere facit, ab mundi initio. In præſtigiis hujusmodi, nil cooperatur homo Diaboli mancipium. Quo autem modo Satanas res in ſe viſibiles faciat non viſibiles, ſive illas involvat ſuo ſpiritu inviſibili, ac res ipſas circum apprehendat, vel demum id agat per oculorum effaſcinationem: vel etiam eo ipſo, quo res aliqua corporaliter aliam penetrat (ut jam ante profusè per exempla eſt oſtenſum) ſit fortaſſis eatenus inviſibilis (quidquid enim dimenſiones corporis amittit, poteſt etiam viſum fallere) ſaltem curioſus indagator non ſum operum Satanæ, quæ ſibi in proprietate competunt. Sufficitque mihi, quod quæ credita ſunt illius eſſe, oſtenderim homini propria, detexerimque omnimodam Satanæ pauperrimamque miſeriam.

2. Res igitur injiciendas, factas inviſibiles, transfert Diabolus ad objectum, dirigente iter Idea deſiderii humani. Etenim quia Diabolo non eſt permiſſum ullatenus, introire in hominem, multo minus ut eum lædat, atque omnium minimè, cum onere inviſibili, quod ipſius circumvolveret: ideo utitur Blas libero hominis ſibi devincti.

3. Homo ergò ſuum Blas motivum liberum imprimit in corpus, inviſibile factum; Diabolus autem defert, usque ad hominem in quem injicitur. Et ſicut culter, per deſiderium atque conſenſum vulnerantis, infigitur in carnem vulnerandi: ita hoc corpus, factum inviſibile per Diabolum, injicitur in corpus incantandi, per Ideam Blas motivi Sagæ: conſpirante ad hoc Satana, propter directionem ferientis hominis.

4. Sanatio injectorum abſolvitur, partim remediis ab ortu Eccleſiæ primitivæ celebribus. Quæ operantur, non niſi miraculosè: Cur autem non regulariter ſemper, ubique & apud omnes ſuum ſortiantur effectum, aliis relinquo. Ego autem inſcrutabilia Dei judicia non attingo: ut neque remedia, quæ ſunt extra forum naturæ.

5. Partimque etiam habetur ſanatio, per quædam ſimplicia, quibus Omnipotens Bonitas dotem à Creationis initio indidit, reſiſtendi, præcavendi & corrigendi veneficia; itemq; exigendi injecta: Quale legitur ſuffumigium jecoris apud Tobiam: Qualeque illud Salomonis, vel Eleazari, apud Joſephum lib. 8. c. 2.

6. Quædam namque ſimplicia, cacodæmones arcent (miſera hominum turba, quæ dulomaniam exhibet diis, reſiſtere non potentibus ſimplicium efficaciæ naturali) Alia demum tollunt penetrationem luminis formalis, alligati excrementis. Nonnulla item ſaltem impediunt attactum, introitum, vel applicationem. Multa tandem, quæ ejusmodi venena corrigunt, interimuntque.

7. Inprimis electrum minerale immaturum Paracelſi, collo appenſum, liberat, quos ſpiritus immundus perſequitur, quod ipſus vidi. Illius potum verò, plures à veneficiis ſolviſſe, memini. Nemo autem, qui appenſo illo ſimplici, non præcaverit, ne injecta intromittantur: vel ab importunis ligationib. confeſtim non ſolvatur.

8. Barth. Karrichter, Maximil. 2. Archiatrus, inter medentes primus, (quod ſciam) Germanicum Tractatulum, proximum miſeratus hero ſuo dicavit. In quo paucis herbis, quoslibet & quomodolibet incantatos ſanat. Anteſignanum ſuum Daurant (Phu eſt Dioſcoridis) floribus purpureis (ultima Valerianæ ſpecies, in ultima editione Matthioli eſt) omnibus prætulit. Magnifacio quoque verbenam flore purpureo, Hypericonem herboſiorem flore minuto, Abrotanum, Adiantum, Rutam, &c. Itemq; Corallum rubrum, ejusque eductam tincturam, multum ſolaminis attuliſſe, ſum expertus.

9. Utendum eſt herbis crudis, conciſis, non autem coctis. Quoniam poteſtas illarum integra, conſiſtit in integritate concreti. Contuſione ideo petit vis Idealis herbarum. Decerpuntur autem herbæ, & radices effodiuntur, ſtatione, qua magis vegetæ, ideoque etiam mox oriente Sole.

10. Propelluntur nempe Injecta foras, non ſecus atque anguis ab igne. Theologi verò ſolent Injecta, quæ rejiciuntur, igni abſumere, in vituperium cacodæmonis. Rectè quidem ſic illa pereunt; non ſic tamen impediuntur illorum recidivæ. Rectius ergo, expulſa Injecta involvuntur ſimplicibus; quibus vis expulſiva ineſt, & aſſervantur. Pari cum ratione, qua ſympathetica abſens vulnus ſanant, hæc ſimplicia dotalia arcent Injecta, detinent, cohibentq;, ne injiciantur, vanamq; magi operam deludunt. Infirmitas ergo entis injaculantis, meritò ſuſpecta eſt, quæ Injicienda non poteſt intromittere, quia adeſt, & præeſt herba quædam impediens. Vis ergo quæ Injecta intro defert, non eſt Principis hujus mundi, & potentiſſimi ſpiritus, ſed entis cujusdam Idealis, & infirmioris, quod tam facilè præpedit omnem introitum deinceps.

DE CONCEPTIS.

1. *Splen priorum conceptuum ſedes.*
2. *Ideæ tam Imaginationis, quam Archeales è fonte Splene manant.*
3. *Ideo & hypochondriam olent.*
4. *Peſtis ſemper circa ſtomachum incipit.*
5. *De conceptis animantatis.*
6. *Ideæ ex utero.*
7. *Dementia.*
8. *Irreligio demens.*
9. *Realitas conceptorum ex parte materiæ & efficientis.*
10. *Præſumtio omnes ferè occæcat mortales.*
11. *Occulta inſania.*
12. *Concepta morboſa.*
13. *Vterini morbi.*
14. *Phantaſtica uterina.*
15. *Inſtructio Monarchiæ cujusque.*
16. *Dupex regimen in muliere.*
17. *Vterus non malè valet, niſi à conceptis.*
18. *Miſer ſexus muliebris.*
19. *Differunt morbi uterini à ſuis productis.*
20. *Sanatio furoris ultimi.*
21. *Conceptorum Idea duplex.*
22. *Ortus & progreſſus delirii febrilis.*
23. *Progreſſus Idearum in maturitates ſuas.*
24. *Limen omnis boni in fide.*
25. *Paſſionum efflor eſcentia.*
26. *Paſſionum hyſtericarum ſanatio vera traditur, & rejicitur curatio à Scholis hactenus uſurpata.*

INjectis porro ſimile eſt ens morboſum, quod conceptorum dico. Nam etſi hoc non extrinſecus adventet, nec aliunde foveatur,

atur, imò neque illi cooperetur Satanas; attamen quia ſui radice, fiendi modo & effectuum quadam paritate, ab injectis quibusdam non multum diſcrepat, non inconſulto retuli Concepta, inter ſpiritualia Recepta. Ad quorum dilucidationem, multa jam præmiſi prolegomena. Quamobrem, in Splene, jam alias demonſtravi, Imaginativam primorum conceptuum, eamque inde ad ſtomachum, duumviratus ſocium, etiam & hinc facilè ac primordaliter (in altero ſexu) ad uterum diſtendi.

2. Splen ergo tam fons eſt Idearum conceptarum in Imaginativa hominis, quam ipſius Archei. Archeus ſuas habet & peculiares Imaginationes, ſibi proprias (ſive enim veri nominis ſint phantaſiæ, vel ſaltem metaphoricæ, mihi perinde hoc loco) quarum ergo antipathias & philautias continuo ſentit, atque inde deductos motus ſuſcitat.

3. Certè concepta Archei extemplo, præfatis locis potentiſſimas aſſequuntur determinationes. Quia locum natalem olent, hypochondriacæ ſunt, primorum & indiſcretorum motuum monumenta ferunt. Et quanquam Imaginatio animantata, quæ absque fortitudine impreſſionis, vel alicujus præjudicati inclinatione ibidem cunctatur tandem velut ſominalis, indiſtincta, & penè confuſa fiat, quapropter nimirum raro tempora caneſcunt in curiis: attamen quæ in ipſis primorum motuum officinis ſuſcipiunt alicujus paſſionis deliberationem, etiam ſpiritus in cerebro antiquatos ad ſe alliciunt, contagium loci ſubeunt, fiuntque, ac cuduntur judicio orbatæ Ideæ, ſeminaliterque pariunt affectus, ſuis cauſis conformes. Hypochondriacæ nimirum amentiæ, confuſionis, ac perturbationis ſuſpectos. Ideo nempe ſuos patimur ſinguli manes.

4. Archealis tamen jam dicta Imaginario, ut conſenſum animæ ne optat, ita nec exſpectat: contingitque ideo inſenſibiliter, ac nobis inſciis. Ideo nimirum Peſtis, ſive ex terrore in anima concepto fiat, vel demum proprio Archei vitio, ſemper tamen circa orificium ſtomachi prima tenet conciliabula. Potentiſſimæ namque ſunt Archeales Ideæ, morborum quicque feraciſſimæ, quia irrationales, nobis inſciis, atque invitis contingunt, ideoque & incorrigibiles, atque exleges plerumque ſunt, nosque ideo inauſpicato modo invadunt.

5. De conceptis animantatis, utpote diſtinctioribus, atque ſenſibilibus nunc agam: quicunque primorum motuum perturbationibus, harumque conceptis Ideis ſeipſos velut infirmant, infatuant, atque ſubinde incantant, aleam ſubeunt præfatis cauſis debitam.

6. Ac licet hoc vitii genus, etiam viros doctos & judicioſos ſubinde invadat, moroſitates, atque tetricitates pariat; attamen mulieri eſt magis ſociale, ob uteri conſonantiam, & propinquitatem. Eſt nimirum uterus licet mera membrana, Lien tamen alter. Ideoque proprio velut ſeminis inſtinctu, ſtatim ſecundinis fœtus, velut alterum Lienem externis obducit. Ut ſuo loco alibi.

7. Non quidem quod mulier, hoc naturæ vitio cudat Ideas hypochondriacas, exſecrabiles in aliorum perniciem, per modum ſagarum: ſibi verum ſunt nocuæ duntaxat, ſeſeque tanquam incantant, infatuantque ac infirmant. Cudunt nempe ſibi Ideas, quibus ſæpe non ſecus atque deſperationis maligno ſpiritu circumactæ ſagæ gubernantur, abripiunturve ad ea, quæ aliàs nollent, propriamque & invitam nobis plangunt dementiam. Sic namque teſte Plutarcho, juvenculas omnes arripuit deſiderium mortis per ſuſpendium, in Inſula Chio: nec niſi per verecundiam, poſt mortem, minitando, ſiſti potuit.

8. Cum ergo conceptorum vitium etiam viros tangat, avertat Lector tædium, ſi diutius in his morari debuerim, qui primus hunc tonum in medendo tangam. Itaque ſi mortales impegerint in præſumtionem fidei, abſcedant à verbo Dei, & ad proprii placiti explicationes, velut in ſpeculo complacentiæ ſui ipſius, ſe contueantur: Jam inde ſibi cudunt Ideas vacillantes, & incuriæ religionis, ex uno primum puncto dubii, diſputant incerti de pluribus, ad Atheiſmum vadunt, per apiſticam irreligionem.

Sin verò in ſuperſtitiones ceciderint, Ideas nigromantiæ conformes cudunt, unde in ſtygias vanitates animam pronam parant. Quibus perfacilè (ut dementatis) jam ſe aſſociat hoſtis mortalium. Præſertim ſi ſuperſtitio pertinax, fortique deſiderio odii, vel alterius peccati eſt ſtipata. Cudunt nempe ſibi Ideas, voluntariæ cæcitatis ſecundas.

9. Cumprimis hoc iterum memorandum: Imagines ideales omnes eſſe ſeminales ex parte entis realis,per imaginationē parti. Dein ex parte ſpirituum (quatenus vitaliū,& concepto ſemini nuptorum) cujus aſſumunt materiam, ſive tabulam,in quam depinguntur, fiunt organum, exſequendis Idearum finibus aptum. Hac igitur prærogativa utraque penetrant Archeum, eumque alienant, ad peregrinos ſuarum perturbationum ſcopos.

10. Si ergo fides, confidensque ſuperſtitio peccent ſola credulitate, jam cudunt Ideas, per quas ſe exiſtimant incantatos,incurabiles,& deſperatæ amentiæ ſervi fiunt. Proſternatis enim viribus emaciantur, palleſcuntque dementes. Sin verò ſcrupuloſitas indiſcreta, atque inordinata angat; ipſa ſibi fabricat Ideam anxiam, timore Inferni turbidam,unde ipſis vita horrida, omnium converſatio formidoloſa, penè atque ſi diabolica eſſet. Fatuitatem enim generant, quam agnoſcunt,fatentur, plangunt: quia non ſe ab illa liberare valent. Ac tandem ira ſuccumbunt impotentes, ut Ideam tanquam animam arripiant. Sin autem ſcrupuloſitas, ante totalem victoriam, pro deliberatione recurrat ad mentem, & nihilominus interim novas inordinatasque cudat Ideas:migrat inſtabilis facile in oppoſitum,quaſi jam prioris ſcrupuli horrens,libertatem ſpiritualem, cum præſumptione meriti, & aliorum deſpectu,aſſumit. Quoquo enim ſurgere nititur altius, mergitur eò profundius. Eſt namque præſumtio, nil niſi vana dementia, alienis ſemper ſuſpenſa arbitriis;attamen pleriſque mortalium velut genuina. Nam propter virtutes,ingenium, doctrinam, genus, divitias, formam robur, audaciam, artes, loquacitatem aut vocem, cudit quiſque Ideas ſibi applaudentes, quæ totum pene mundum dementant: De quibus dicitur: Stultorum infinitus eſt numerus. Nocentiſſima autem præſumtionum dementia, eſt in Politicis,eſtque audaciæ, quippe quæ ſuos non raro ſubſternit tortori. Rara ſanè inſania abſque præſumtione eſt, ſi non cognata ſit ſtupiditas.

11. Enim verò Ideæ fidei, deſperationis, ſcrupuli, irreligionis,arrogantiæ,æſtimationis, &c. quia potentias magis abſtractas & intellectuales reſpiciunt,gratiamque infuſam magis oppugnant, dementiam plerumque tam occultam patrant, quod à viris ſpiritualibus, multumque exercitatis,non niſi tarde deprehendatur.

12. Quas dementantes Ideas ſubſequuntur ex ordine, quæ turbationum ſunt magis corporearum. Dura enim inprimis,ut infernus, eſt æmulatio zelotypiæ, quæ hominem in ærumnas quam plures præcipitat. Tum dein libidinis atque fornicationis Ideæ præter dementias, etiam complures excitant ægritudines. Omnes autem exorbitationes perturbationum,ſi ſubitæ,fortes, crebræ, aut diuturnæ,cudunt Ideas & infirmitates ſibi pares,etiam in vitam ideo durabiles. Sunt nimirum qui rectè ſapiunt, in materiam autem, cujus Idea illos demētavit, ſi inciderint,confeſtim occultatam produnt amentiam. Repentinus inquam terror & mœror ſæpe aliquos morte improviſa extinxere, aliis quoque ſaltem ſyncopem fecere. Pleriſque mulieribus profluvium ſuſcitarunt,in vitam durabile. Sin autem vis Ideæ non ferocierit in cruorem, huncque ideo non, ut exoſum, proſcripſerit; ſed penes ſe, in hypochondrio cuſtodiverit: ſigillat ibidem morbum comitialem. Mœror lentus verò, quique per intervalla, ſolatio tantillo interruptus, Ideam cudit,unde melancholia hypochondriaca in mulieribus,in viris autem Icterus,ſi in cruore ſigillentur Ideæ; ſin autem in viſcere Lienis ipſo, Aſthma & præfocationem molitur. Sin mœror cum idea deſperationis connectitur, Paralyſin, aut Contracturam parat, præſertim virginibus. Sed mœror lentus, cum præmeditata ira,vel odio jungatur, ſingultum, cordis tremorem, vel menſtrui ſuppreſſionem contumacem edit. Imo ſi ejusmodi paſſiones fortes fuerint, caducum faciunt & abortum,vel prævocant geſtantes uterum. Si ira ſubita eſt,quæque tamen coërceri,aut diſſimulari debuit: Ideam cudit, unde

unde uteri decubitus, vagantiæ ad latera, cum dolore intolerabili; viris autem aſthmata, apnœam, atque febrim, quæ demum in Icterum, vel hydropem tranſit. Si violentus terror, vel timor irruat: cuduntur Ideæ epilepticæ, quæ in vitam perennant. Odium autem; & avaritia maciem, ſive atrophiam generant; cudunt inquam Ideas ſuis deſideriis reſpondentes: eoque fatuitatis declinant, quod propriam vitam, atque ſuorum fortunas parvi pendant, credentes turpi vindictæ ſatietate, nihil obvenire in vita jucundius. Emaciant enim ejusmodi Ideæ, & quia lentis naſcuntur reſolutisque perturbationibus, in creſcunt indies, & in vitam plerumque perſeverant.

13. Nec etiam ſemen corruptum, detentave menſtrua; morbos uterinos ſuſcitant; ſed ſunt hæc producta poſteriora, & defectus ſupervenientes Ideis alterationum. Uterus namque ut particularem habet monarchiam: ita & morbos. Quippe omnis exorbitans uteri affectus, eſt inſania quædam ſive dementia Archealis in utero. Perinde enim atque ſalivæ canis rabidi, ineſt fermentum furoris dementis, Idea inquam, quæ demorſum paulo poſt dementat: ita non nullis ſimplicibus ineſt facultas ſigillifera dementiæ, ſigillataque, quibusdam excrementis detentis, aut utero furiente genitis amentia furoris ineſt, quæ conceptam maniam vel in proles propagat, vel cum ſterilitate perſeverat, in radicalis furoris conſummationem.

14. In utero nimirum contemplari lubet poteſtatem phantaſticæ, primorum motuum parem. Blas velut ſtellarum, potentiſſimum, vertens, evertens ſusque deque omnia. Uterus enim ſuum regimen usque habuit, & ſervavit in totum integrale, imò exercuit crudeliter in miſerandi ſemper ſexus conſternationem.

15. Ad inſtructionem autem Monarchiæ cujuslibet, ſemper primario requiritur rectrix quædam facultas (qualis in malacia, & uterinis affectibus elucet prodigioſa) & iraſcibilis altera, quæ per varias affectionum thymoſes, ſub vita muliebri explicatur. Quarum facultatum perturbationes, indeque natæ, exundationes, certè nil minus quam uteri furorem præſupponunt. Quid namque dementius fieri poteſt, quam quod uterus collum mulieris ſtringat, & ſuum ſubjectum miſerè perdat? poros pulmonis contrahat? totum cruorem præcipitanter profundat? Siquidem ad ſuæ mulieris internecionem, neceſſario ſubſequatur propria uteri mors? ergo hoc ipſum eſt ſui excidium, per conſequens, vi deliberata cauſare.

16. Unde ſpectatur ſaltem duplicis Monarchiæ argumentum in fœmina. Ex dualitate nempe uteri cum corpore mulieris, hoſte unitatis, fomite diſcordiæ.

17. Quanquam autem plerumque, ex animi perturbationibus, & inde ſuſcitatis Ideis, initia ſumat ejusmodi ſuffocatio, quæque funeſta totius ortum, decus, vitamque, crabronum inſtar excitatorum, delet; ſupervivit tamen uterus mulieri, adeo ut defuncta parturiente, uterus, poſt multas quandoque horas, ſuum fœtum expulerit. Itaque thymoſis, furorque quidam, eſt utero à conceptis Ideis, ab ente quodam vicariatum mentis exercens, eſtq; utero pro vita ejus ſingulari. Eſt ergo morbus omnis uteri poteſtativus, ab uteri regimine directus, vel in ſeipſum, vel in corpus mulieris. Unde non ineptè integræ à corruptis diſcerni poſſunt. Etenim cum gubernet ſeipſum uterus, vivatq; è cruore alieno, proprio orbe: ideo vix malè valet, niſi infirmatus ab ente conceptorum: Imò ſemper quodammodo inſanit, quoties malè valet. Nam ſive ſteterint menſes, ſive immoderatè fluxerint, decolores ſunt, aquoſi, nigri, grumoſi, paucitate peccent, gonorrhœæ promanent, vel uterus ipſe loco motus deleat immenſum excentricus, ſive demum immotus Blas pariat alterativum, producatve effectus incantamento conſanguineos, ſive tandem ſuſcitet ens apoplecticum, epilepticum, paralyticum, vertiginoſum, hemicranicum cardialgiacum, ictericum, hydropicum, ſyncoticum, aſthmaticum, ſpaſmodes, cardiacum, &c. perinde eſt. Quoniam non niſi per ſcenas furor ſuus variat, quibus ſua abutitur poteſtate, luditque uterus libertate monarchali in totum integrale. Siquidem absque aporrheis materialibus claves gerit, quibus pandat venas, hæmorrhagias incredibiles ſuſcitet, citraque ſui motum ullum, poros pulmonis ex voto claudat, imò totius corporis diapnœam tollat ſuo

 nutu.

natu. Etenim lunæ præſidet in corpore, ætatem, naturam, maturitatem, præcocitatemque ſpernit. Itemque abortus facit, & fœcunditatem tollit, atque interim ſuum furorem voluptuarium complet, tyrannide deſpotica Jectigationes artuum, loquelæ privationes, exarthroſes condylomatum pro furoris luxu perficit. Et licet mulier tantis ſub malis non dementet, inſanit tamen uterus in præfatis omnibus exorbitationibus.

18. Miſera ergo, quæ tali ſubjacet imperio: ſubeſt inquam tot morbis, quatenus homo: & iiſdem paret iterum ex ente uteri. Duplex enim & hodie luit piaculum, quaſi in Eva duplicis peccati rea. Non eſt attamen uterus, pars hominis, ut homo eſt. Ineſt quidem homini, vivitque ex ejus cruore, non ſecus atque viſcus ex arbore: totique pars illa ſexualis imperat, multò potentius, quam teſtes in gallo taurove, qui in ſuis caſtratis inſignes varietates exprimunt. Siquidem nedum quælibet pars auſcultat utero; ſed inſani uteri violenta imperia corpus muliebre, unà cum vita, luunt. Paſſiones ſcilicet animæ dumtaxat uterum, velut dormientem canem excitant, & uterus inde ſævitiam ſumit, ſuæque inſaniæ mox inſontem mulierem pœnitere cogit. Quin imò & non rarò in ipſas poteſtates mentales, à quibus pridem fuerat irritatus, ſuum reflectit furorem, ut abſolutum in omnia ſibi imperium jactitet. Ideæ namque paſſionum animæ, quoties utero importunæ, ſi in vim iraſcibilem uteri introducantur, eamque penetrent, confeſtim ut peregrinæ & exoſæ illam turbant. Undè impatiens, in varios furores ſeipſum concitat, quod & Platonem vel inde non latuit, dum uterum, animal furioſum nuncupavit.

19. Denique quamvis ab uteri furore, propria tam ejus coquina laboret, quam aliarum partium, à ſe apprehenſarum, atque inde varia ſuſcitentur excrementa, ſeminalibus furiarum Ideis inſignita; ſunt attamen iſthæc dumtaxat producta: Id eſt, Quanquam amentiæ à Conceptis ortæ, pariant ſtultas ſuas Ideas, eaſque depingant in alienis excrementorum tabulis, ſui in ordinatione partis, (pro ut rabies canum tranſit in ſalivam) attamen per ablationem occaſionalis producti, licet morbi allevientur, non ſanatur furor uteri. Quia iſtud productum ablatum poſterius erat, nec priorem in radice inſaniam cauſans: ita nec attingens; ſed tantum aggravans.

20. Etenim ſanatio amentiæ è Conceptis in utero conceptæ requirit Ideæ furoris extinctionem, per arcana appropriata, (nam per oppoſitas Ideas ſuperari nequeunt, cum jam mulier inhabilis eſt, ad formandum Ideas ſibi ſalubres, tantiſper atquè à furore uteri compeſcitur,) atque deinde, organi rectificationem: Alioqui namque, perfacilè repetit inſania. Helleborus quidem, (qui Amentiæ ſingulariter commendari antiquitus ſolet) alleviat Conceptorum gravitatem, in quantum aufert aliquid de producto aggravante; at certè non ſanat eam, niſi in natura ſedente, ipſaque ſibi opituletur: ut amens, qui proprio ente deliro, ex propriis ſui excrementi Ideis dementavit. Veruntamen quæ ex repentina eſt nata perturbatione fatuitas, quanquam ſæpe ejuſmodi remedio abeat, ſatagente Natura reliquum ſui bonitate, fomentatis ſcilicet Liene, & Cerebro, ſi pigrius ad convaleſcentiam proceſſerint; ſed quia Conceptorum amentiæ ſurgunt ex Ideis mentalibus, hinc ita profundè penetrant, ut etiam ſemen prolificum radicaliter in ſpiritu contaminent, traducaturque inſania generantis in poſteros.

21. Concepta ergo Idea, in vitæ ſenſitivæ imaginatione, eſt duplex. Quædam enim è morboſis ſeminibus rerum proficiſcitur. Cernimus namque vitulum dementare, canem rabie mori: Lupum ſimiliter quotannis rabidum, incredibili jejunio reſtitui. Quod Paracelſus tardo Orionis aſtro ridiculè adſcribit. Proficiſcitur inquam occaſionaliter introducta potentia ſeminis exotici in nos, donec Archeus noſter inde mutuet Ideas furoris, quas ſibi ipſe ſuſcitat, & ipſus induit. Sunt quidem in quibuſdam ſimplicibus, naturaliter Ideæ infatuantes; non quidem quod Cerebri temperiem deſtruant. Quippe quod abſque temperie clarè intelligit: ſuntque ejuſmodi temperamenta mera ſomnia; ſed quod ſuum characterem Idealem conferant, & in ſpiritum, phantaſiæ organum, occaſionaliter imprimant, & conformes ſuis Ideis ſuſcitent. Sic

nempe

nempe Tarantulæ, vel canis virus, determinatas, ſuaſque tantum, atque proprias fatuitates propagant. Sicque incurii aſſumtis quibuſdam, dementant, juxta illorum innatas Ideas. Altera ergo Conceptorum amentia, ex intus genitis conſurgit. Sic inprimis deliria in febri, non ex aſſumtis; ſed ex degeneratis intus Ideis ſunt excrementalibus. Eſtque intus conceptarum Idearum bipartita adhuc varietas. Una quidem amentia, ex Ideis inſanis prognata, per devium Imaginativæ abuſum, ſe ſigillat in Archeo; adeoque ex ſymbolo altius penetrat, & in vitam ſe diſtendit continuò; vel repetitim: Altera verò naſcitur in excrementis febrilibus, & hoſtilibus, quatenus in iiſdem aliquid ſimile occurrit, quod in præfatis ſimplicibus novimus naturaliter inhabitare. Ac proinde hujuſmodi amentiæ, quia in ente corporali, exotico, & odioſo hoſpitantur, non tam profundè in Archeum innatum imaginativæ penetrant.

22. Primò namque ſordes febriles pariunt inſomnietates, dein ſomnia interrupta vigiliis, ac tandem magis continua, quorum labor atque tædium ſuas pariunt Ideas in excrementis, undè deliria videntur ſomnia, vigilantibus obverſantia. Etenim ſi ex ſimplicibus, vel excrementis, analoga ſimilitudine ludentibus, furores deliri in febribus naſcerentur: certè primo acceſſu deliria nobis exorirentur, nec dierum expectarent cumulum. Niſi Ideæ tædii, & laboris ſomniorum manifeſto delirium progignerent.

23. Quid ſi Ideæ ſomniales Judicii tendines præſcindant, quid non patraverint Ideæ apprehenſionum? affectionum? paſſionum? atque æſtimationum? maximè quoties in faſtigium delatæ, Archeum defœdant? violenter corrumpendo, vel fermentaliter conſpurcando?

24. Tres enim priores, vix ſponte commoventur; ſed prævia paſſione aliqua, agitantur & commoventur. Etenim perſuaſio abuſiva, & credulitas, ſive æſtimatio falſi, primò hominem ſeducunt, in præſumtionem deſpectivam aliorum, ſive in indignationem philautiæ, iræ, odii, vel excandeſcentiæ in proximum. Undè nimirum quoque religio apiſtica, ſuperſtitio, ſcrupuloſitas, impœnitens arrogantia, & temulenta deſperatio, cum incuria. Etenim ut fides eſt janua ad humilitatem, quæ eſt veritas intellectus: Ita credula falſi æſtimatio, eſt præſumtionis & arrogantiæ introitus, & prima animæ inſania. Vix enim ideo, inter miracula legitur fatuus ex imaginatis, reſtitutus ſanitati: quippe ex ſuperbia impœnitente, & recuſante redire in veritatem, plerumque tales deſipiunt.

25. Perturbationes verò, ut amor, deſiderium, triſtitia, metus, terror potiſſimum excitantur ab extrinſecis: ideoque non ſolum in anima; ſed & in corpore, ſuos proferunt effectus. Initio namque paſſiones ſingulæ ſomnum tollunt, deinde appetitum edendi, actum prius infirmant. Tandemque per longam, immodicam, fortem, vel repentinam inordinationem, Ideæ Archeum infatuant. Quarum fortitudo dementienda non eſt aliunde, quàm à penetratione & commiſtione exquiſita, cum multa vel pauca Archei quantitate. Senſim enim anima apprehendens, vel diſcurrens, aſſueſcit ſine lucta ſequi, quò ſæpè atque violenter abducitur, volens cum plauſibilitate, vel nolens, propter ſuperioritatem apprehenſionum. Anima nempe itineris illius, licet avii, conſcia fit: quia aſſueti. Suntque deviationes manifeſtæ, latenteſque, vel incognitæ, continuæ, vel interpolatæ. Manifeſtæ quidem ſuam produnt ſtatim amentiæ excentricitatem, in omnibus, ac circa omnia conſpicuam; occultiores vero, latenteſque, non niſi in quibuſdam punctis, ac conceptibus apparent: per quos nimirum anima ſemel loco diſcuſſa fuit, conquaſſatumque judicium. Quorum ſcilicet Ideæ in organum fuerunt impreſſæ, propter diuturnitatem, vel plauſibilitatem: id eſt, propter fortitudinem ac ſuperioritatem. In reliquis verò punctis, videntur rectè ſapere.

26. Quantum autem ſpectat ſanationem Conceptorum, eandem trado ex profeſſo poſtea ſingulari capite, & themate planè paradoxo. Nunc autem hyſtericas ex directo aſpicio. A poſteriori namque ad credendum inducor, in Incantamentis potentiſſimam totius ſcenæ partem pendere ab Ideis mancipiorum Diaboli, adeoque à Conceptis originaliter procedere, prout ſuo loco demonſtravi: eò quod naturaliter quæ juvant incantatos, ſanent etiam paſſiones hyſtericas, & vice verſa.

Ute-

Uterum autem aliàs quietum in thymoſim excitari per iram atque mœrorem, tam eſt extra controverſiam, quod ipſis cognitum ſit mulierculis, & vetulis. Nec lædit quicquam virtutes utero inſitas, quod planè eſt non ens (ut eſt cogitatio) niſi in formam entis approximetur, ad originem omnium motuum in nobis. Hunc autem progreſſum in Ideis multò verborum ſyrmate convincere ſtudui: quapropter etiam in incantamentis parem nativitatem adſcribere cogor. Enimverò etſi odora & grata aromata multas infirment mulieres; non tamen idcirco olida ſive putida quævis, illas ſanare debent. Per exemplum, non enim Aſſa, aut odor fumantis ſulfuris recreant hyſtericas, quatenus fætent: neque enim ex æquo omnes pariter fœminas reficiunt ſemper, aut ſimpliciter; ſed quia cohibent ſive interficiunt Ideas, extra utero impreſſas. Sic etſi infirment dulcia; proinde amara, ut talia, illas ſanant. Docui namque inprimis non exſiſtere contraria in Natura. Quare argumentum à contrario ſenſu, etſi in Jure valeat; minimè tamen in natura, quia litigia & jurgia Juris non reperiuntur in natura. Nec putandum interim remedia uterina conſiſtere in temperato, quaſi extremorum medio, qualitatum mutuò confractarum aſylo, ab extremis exemto; ſed prorſus in Arcano libero. Ita quidem, licet nullum ſimplex ſit exors primarum qualitatum, minimè tamen, illarum reſpectu, appropriata ſanant hyſtericas. Eſt autem ejuſmodi Arcanum Ignis, ſive dulcedo ſulfuris, è Vitriolo Veneris: Itemque tinctura Coralli volatilis, eſſentia Succini, Gagatis, urtica non pungens flore albo cucullato: Ribes nigrum, Ballote, Ruta, Abrotanum, Salvia, Nepetha, grana Sambuci, Ebuli, Aſſa fætida, verruca poplitis equini. Corallus rutilans ergo eſt herba lapidea, vel lapis herbaceus in veneficiorum deſtructionem natus. Nam prout veneficia fiunt ab Idea, irregulariter transplantata in ſordibus, quæ videlicet Idea jam ante erat ſeminalis in ſuo ſpiritu: dum tamen ſordibus inſeritur, migrat in virus. Sic nempe vis ſeminalis in Corallo inſeritur in materiam petrificam; Si ſit ergo qui vegetabile ſeparet à lapide Coralli, jam acquiſita eſt dos naturæ, ſive Idea illius ſimplicis vindicans, tranſplantanſque Ideas tranſplantatas in virus. Obſervavi namque, quàm invito hunc lapidem Diabolus toleret. Quod noverim nobilem incantatum, cui etſi armillaria è globulis corallinis fortiter alligarentur, ſtatim tamen inde diſſilirent. Cujus ſimile occurrit in eo, quod fœminis malè valentibus, rutilans Corallum mox palleſcat, velut compatiens illis; qui tamen priſtinum ruboris nitorem reſumit, cum muliebris uteri ſanitate. Cæterum non quævis ſimplicia ex æquo incantatos ſanant, ut neque omnes pariter hyſtericas: Nam ſuas ſingula dotes habent Ideas, tolluntque compares nocuas. Abrotanum ſcilicet, Salvia & Ruta, Ideas timoris abigunt. Artemiſia, Urtica, Ballote & Ribes nigrum, valent in caſibus à mœrore contractis. Aſſa autem, Caſtoreum, grana Acitis, Gagatis eſſentia: in caſibus ex Ira patratis. Nepetha autem, Valeriana & Adiantum: in caſibus ex Idea odii reſultantibus. Prout Hypericon, & Phu tertium in Ideis furibundis, ſic Lepus ſiccatus, teſtes quorundam beſtiarum, fumo arefacti, virga Cervi, Agnus caſtus & Succinum in Ideis, per libidinis ſuggeſtionem natis. Electrum autem minerale, corallus præparatus, & majora Arcana adſcendunt ad univerſale quodammodo. Quibus approximant ſecundini maſculi primogeniti, fel anguis, &c. Profecto majora Arcana præparata per artem, aut appropriata per dotem naturalem, vix aliquem deſtituunt. Porrò quantùm propoſita Methodus, à Scholis deviet, ipſæ judicent. Morbos namque uterinos agnoſcunt more ruſtico. Nimirum duntaxat noverunt menſtrui inordinationes, & gonorrhœas. Quoniam malaciam, & præfocationes inter ſymptomata referunt. Retenta enim menſtrua, ex oppilatione ponderant, atque aperientibus fruſtra ſanare intendunt. Tam enim aſſueverunt non ſanare ſuos, quod ſanationis nomen in oblivionem iverit, ejuſque vicem obtinuerit Curatio. Immodicos enim ſic menſes per inordinatam venarum apertionem curari volunt, indiſtincta cum plebejis obſervantia. Denique ludibrio plenum: quod per ſolam phlebotomiam, tam retentis, quàm profluentibus ſubveniri nitantur. Modo venam malleoli in retentis; In profluis vero Jecorariam in brachio

brachio tundant. In utroque caſu inquam, cruorem æquabiliter detrahant. Quod compererint quandoque, naturam tam periculi, timoriſque plenam, quàm cruoris atque roboris vacuam, ab incepto fluoris furore ſubinde pro ſpatio deſtitiſſe. Simile fortaſſis fuerit, ſi nimis petulantem equum, tendinis læſione claudicare fecerint. Deficiente autem menſtruo, oppilationum oblitæ jam Scholæ, ac quaſi ſuppreſſio neceſſariam involveret plethoram, jubent incidi venam: quod eſt effectum, non autem cauſam oppilantem oppugnaſſe. Neſciunt inquam detenta menſtrua, furore poteſtatis rectricis peccare. Subinde ſolutiva iterato propinant, & quæ calida tertio finguntur gradu. Immemores interim horum, Chalybem, diverſimodè vexatum, propinant. Utinam noviſſet mundus, quàm vanis præſidiis mulieres exagitent, quantùm deoppilationibus toto orbe Chriſtiano deſudent, & quàm occupatæ ſint Scholæ, ut ignorantiæ ſuæ errores, in aliorum obmiſſiones traducant. Strictam enim diætæ obedientiam injungunt, cui mandato, ſi vel odoretenus ſemel non paruerint per omnia, declamant ſe fruſtra laboraſſe, & ſtuduiſſe. Picam interim ſive Malaciam per ſuas purgationes fruſtra tentari etſi deprehenderint: dum tamen melioribus deſtituuntur, purgationes nihilominus ubique uterinis curationibus adhibent. Præfocationibus quoque, diris lethi ſpectaculis obvenire nituntur per fætida naribus appoſita, alii Theriacam olfactui objiciunt; plerique verò conſervam rutæ, cum caſtoreo per os violenter intrudunt. Neſcii ſaltem, quantum ſacchari dulcedo, ſopitũ uteri furorem concitet. Tandem in tanto agone per fætida & beneolentia, diverſis locis applicata, ſperatur cõjecturalis locis applicata, ſperatur conjecturalis ſanatio. Ah immane ſcelus, furibundum uterum revulſione phantaſtica pacare velle! Vana Medentum conſilia & auxilia, ignoratis cauſis immediatis adhibita. Ne digitũ enim ſublevando malo apponere ſciunt, totumq; humeris mulierib. onus relinquũt, doneç vel ſponte deficiant ſtrangulatæ, vel forte fortuna in ſe redeant, circulo furoris emenſo. Crebri interim viſitatores, loculos & vires exhauriũt. Mitiſſime Jeſu, qui vivus tantam viduarum atque virginum curam geſſiſti, jam cœli terræqueMonarchatum ſolus adminiſtrans, miſerere medentum, ut inſontioris, & ærumnoſioris ſexus poſthac condignam gerant curam, ac remedia inquirant debita; flecte illorum animos, ut diſcere non recuſent, ac ſub beato uniſono, unum meditemur pariter omnes, prorſus neceſſarium, quod eſt, amabiliſſimam voluntatem tuam complere adorando, cum annihilatione noſtræ voluntatis, in empyreum oceanum ſanctificantis voluntatis tuæ, Amen, ah utinam! amen.

VIS MAGNETICA.

PRo actione inlocaliter diſtans, vina nobis demonſtrationem ſuggerunt. Vinum namque quodlibet, licet extra provincias conterminas natum, itemque tempeſtivius alibi floreſcens; attamen turbatur, dum floret vitis noſtras, nec ceſſat ejuſmodi confuſio, quamdiu flos viti non deciderit. Quod ſanè contingit vel à cauſa motrice communi vitis ac vini: vel à particulari diſpoſitione vitis, quæ vinum ſcilicet turbat, ac velut ſurſum deorſum confuſa tempeſtate commovet. Aut viciſſim, quod ipſum vinum ſua ſponte ſe ita turbet, propter flores vitis. Quorum amborum poſteriorum ſi ſit prætacta conformitas, conſenſus, condolentia, vel congratulatio: ſaltem non poteſt non id fieri, per actionem in diſtans. Puta, ſi vinum turbetur in cellario ſubterraneo, cui fortè per aliquot milliaria nulla vitis vicina eſt, nec ulla collocutio aëris ſubterranei, cum flore abſentis vitis. At ſi cauſam communem, pro tali effectu incuſare velint: Oportet vel ad Aſtra recurrere, quæ à noſtris voluptatibus, & audendi libertatibus nequeunt redargui: vel inquam, recidimus in confeſſionem actionis in diſtans. Videlicet quod unus aliquis idemque atque adhuc ignotus motor ſpiritus, vinum abſens,

ſens, & vitem longè diſſitam regat, eaque colloqui & compati faciat. Quantum autem ad Aſtrorum potentiam attinet: nolim, uti nec auſim ex mea licentia vires, potentias, aut fines Aſtrorum extendere, ſupra aut præter textus ſacri authoritatem. Qui dicit, elogio divino pronunciatum: Quod Aſtra nobis erunt inſigna, tempora, dies & annos. Qua regula, nequaquam vis Aſtris tribuitur ut vitis, vinum peregrino ſolo natum, eminuſque advectum, turbet, moveat, ac confuſum reddat. Etenim vitis aliquando receperat potentiam creſcendi & multiplicandi ſe, ante natas ſtellas. Erantque vegetabilia ante ſtellas, harumque putatum influxum. Quocirca etiam in eſſentia nequeunt eſſe conjuncta, quorum unum abſque alio conſiſtere potuit. Imò floret vitis alibi tempeſtivius: anniſque pluvialibus aut frigidioribus tardius floret vitis noſtra, cujus tamen florem ac ſcenas efflore ſcentiæ vinum imitatur, adeoque nec Aſtra reſpicit, ut ad illorum nutum ſe turbet. Denique nec vinum auſcultat effloreſcentiæ capparum quorumlibet, at ſolius vitis. Adeoque non in cauſam univerſalem mundanæ viciſſitudinis œconomicam rectricem auram confugiendum, ut ſcilicet potius ad adynata & abſurda recurramus, quàm ad proxima ſymboli, unitatiſque commercia, licet hactenus Scholis impervia. Porrò in Cereviſiis id longè maniſeſtius adhuc apparet. Cum olim avi noſtri vidiſſent ex hordeo, quomodolibet ebullito, non niſi inanem ptiſanam, vel pultem etiam coqui; meditati ſunt hordeum, prius germinari debere, (quod tum Maltam vocant) undè demum cereviſias ſuas vinorum æmulas coxerunt. In quo inprimis aliquot notabilia coincidunt. Nimirum excitatur in hordeo germen vegetabile, quod ſiccato deinceps hordeo interit, ſpemque creſcendi amittit, tantoque magis per commutationem in farinam, ac dein per poſteram ebullitionem, deſpondet à virtute creſcitiva; attamen his non obſtantibus retinet ſpiritum vinoſum, aquæ vitæ, ac inebriantem, quem tamen nondum actu poſſidet; ſed tandem dierum numero vi fermenti acquirit. In unico ſcilicet unius grani gremio, unicus ſpiritus diverſis poteſtatibus inſignitur, caſtraturque una, relicta altera: Quod ſanè adhuc longè mirabilius eluceſcit. Ubi cereviſia ex malta, ſeſe, non ſecus atque alias vinum ſolitum eſt, turbat, dum hordeum floret. Adeoque hinc conſpicua eſt poteſtas in abſens longè diſſitum. Siquidem ſunt urbes, à quibus amœna prata arcent hordei ſationem per multa millaria, tantoque potentius probant cereviſiæ conſonantiam ſui, cum abſente hordeo florido: quantum caſtratio potentiæ germinandi, creſcendique ſpes abſtulêre: ac demum aqua vitæ, detenta ac recluſa intra cereviſiam, cadum, carceremque cellarii, non poteſt ſoſpite cereviſia divagari per aliquot leucas ad florentem hordei ariſtam, ut inde redux procelloſa, reſiduam cereviſiam multa turbet confuſione. Certè longè tranquillius eſt iter, pro conſenſu magnetico inter quædam agentia procul invicem diſtantia, quàm eſt ſomniare peregrinantem aquam vitæ è cereviſia cellarii ad florens hordeum, indeque redire ad priſtina pennarii & cereviſiæ receptacula. Atqui opportunè, æquè lucidè magnetiſmum, ſui operationem in diſtans confirmat, ſignum à prægnanti appetitu fœtui impreſſum. Eſto ſcilicet gravida, quæ ceraſum appetat alienum, digito ſibi frontem ſcalpat. Extra dubium fœtus in fronte ſignatur ceraſi imagine, quæ deinceps ſingulis annis virideſcit, albeſcit, flaveſcit, ac tandem rubet, juxta tenorem arborum. Et adhuc multo mirabilius eaſdem viciſſitudines maturitatum exprimit: quod idem fœtus, in Hiſpania, (ubi ceraſus floret ſub finem Februarii) imitatus ſit præfatas ceraſi ſcenas longè citius, quàm penes nos. Adeoque confirmatur per hòc nedum actio indiſtans; ſed & conformitas eſſentiarum ceraſi, in trunco ligneo & carneo: conſanguinitas entis, parti per imaginationem inſtantaneam, & per nuclei ſucceſſivam annorum ſeriem explicati. Sanè non debent doctiores ad cacodæmonem rejicere, quæ ſua debilitate ignorant: nam ſanè utrobique occurrunt in natura, quæ noſtra tenuitate explicare non valemus. Non enim inſolenti temeritate caret, ad Diabolum referre dona Dei in natura, quæcunque noſtra exiguitas non capit. Præſertim ubi omnis cauſarum demonſtratio à priori exſulat à nobis, ac potiſſimum ab

Ariſtotele, qui totius naturæ ignarus fuit, privuſque dono bono, quod deſcendit à Parte luminum, cui omnis ſit honos & ſanctificatio!

DE SYMPATHETICIS MEDIIS.

DIſtuli ſuperius claudere Tractatum de Injectis, donec de conceptis ſat ſuperque conſtaret. Conjunxi namque Injecta conceptis, quod in Imaginativæ radice connexa ſtarent. Utrumque autem oſtendi, quantum nos lædat & infirmet; unum quidem tanquam ens peregrinum, aliunde deſumtum, eminus delatum, variam calamitatem accumulans; alterum vero domi penes nos natum. Reſtabit modo ſcrutari, an furfures nihil haberent adhærentis ſiliginis? an ab iiſdem initiis peti non poſſet, quod tantis compenſaretur pro malis? Deprehendi itaque inprimis, media ſympathetica ſimul colligari, Anno 1639. exiit libellus, cui titulus: Ericii Mohy Eburonis pulvis Sympatheticus, quo vulnera ſanantur, abſque medicamenti ad partem affectam applicatione, & ſuperſtitione: Galenicarum & Ariſtotelicarum rationum cribro eventilatus. In quo Ariſtotelice ſat probatum, quæ pollicetur titulus; ſed vim directricem neglexit, quæ ſympathetici pulveris vires, in cruento linteolo receptas, deferat ad vulnus diſtans. Cruor quidem è vulnere, vel pus, saniesve ab ulcere, linteo excepta, recipiunt quidem balſamum, ab ente ſanativo, pulvere inquam vitrioli, poteſtatem medicam, connexam in præfato medio determinatam; at diriguntur vires accepti balſami, ad objectum vulneratum, non quidem vi Aſtrorum influentiali, & multo minus ſponte evolant ad objectum diſtans. Ergo Ideæ applicantis remedium ſympatheticum connectuntur in medio, & fiunt directrices balſami, ad objectum ſui deſiderii. Prout ſuperius de Ideis deſiderii, in Injectis adhuc meminimus. Mohyus potentiam ſympatheticam ex Aſtris dimanare retur, quia influentiarum æmulam. Ego vero ex propinquiori longe ſubjecto deſumto. Nimirum ex Ideis dirigentibus, matre charitate, ſive deſiderio benevolo genitis. Hinc namque felicius operatur iſte pulvis ſympatheticus per manum unius, quam alterius applicatus. Optimè idcirco ſemper proceſſum obſervavi, ubi cum amoroſo deſiderio, & cura charitatis inſtituitur remedium; parum autem feliciter ſuccedere, ſi operans incurius ſit, aut ebrius. Adeoque hæc aſtra mentis deinde pluris feci, in ſympatheticis, quàm Aſtra cœlorum.

Quod autem conceptæ Imagines, in diſtans ferantur, probat prægnans manifeſtè. Quippe quæ ſuorum conceptuum Ideas illico omnes transfert in fœtum, à matre non aliàs dependentem, quam communione univerſalis alimenti. Equidem cum deſiderii directio ejusmodi ſit planè naturalis, non mirum, quod cacodæmon exigat ſuarum ſcrofarum Ideas, deſiderii in medium à ſe oblatum connexas. Ideæ ſcil. deſiderii per modum influentiarum cœleſtium, jaciuntur in proprium objectum, utcunque localiter remotum. Diriguntur nempe à deſiderio objectum ſibi ſpecificante, non ſecus atque viſus Baſiliſci, vel nutus Torpedinis, reflectitur in objectum volitum. Oſtendi namque jam in prædiductis, ne quidem Diabolum aliquid in directionibus, Injectorum tribuere; ſed opus habere directrice & operatrice libera. Non enim quod velim infamare remedia ſympathetica eo quod Diabolus operetur aliquid circa injecta. Quid enim commune habent ſympathetica, licet Diabolus in Injectis cooperetur per nefaria media naturalia, à ſuis petita mancipiis? Res enim quæque à finibus & intentis rea vel bona cenſebitur. Sufficitque, quod ſympathetica cum Injectis, conveniant in mediis naturalibus.

DE INSPIRATIS.

RErum indiſtincta novitas me dudum in mentalibus Receptis detinuit. Nunc demum proſequor tertium Receptorum genus. Inſpirata voco. Forinſecus enim in nos intrant, & plerumque unà cum aere. Ex antris nimirum, paludibus, fodinis, montibus, ventis provincialibus, ſerpentibus,ſordibus, cadaveribus,vel creſcentibus. Sunt enim rerum exhalationes, quæ proditoriè atque inſenſiliter vitam noſtram ſuffurantur. Etenim Illyricum, Dalmatia, provinciæ olim populoſæ, itemque celeberrima olimAlexandria, quanquam fertilis glebæ ſolum habeant; nunc penè deſerta, ob dirum virus,quod confeſtim ad vitæ tendit epilogum. Spagyrus ſic quotidie, ſylveſtre atque perniciosſum Gas, è carbonibus,aquis ſtygiis, & fuſionibus mineralium haurit, ſemelque intro attractum, Archeum turbat juxta indolem cuique veneno propriam. Sic aer loci importunis fermentis infectus, Gas profert, quod locis ſolitas ægritudines dat. Quas perperam alii in locorum Tartaros retulere. Enimvero per moram, fuligines quævis ſuos inquinant vaſorum parietes,unde videlicet ſub ſexta digeſtionum, diverſa excrementa cuduntur, putrefaciendis ultimis alimentis, corrumpendisque vaſis,aptiſſima. Quoniam ſi fuligines ſalium, nocua miſtura ſtipantur, mox intus liquata,teneritudinem harundinum penetrant atque rodunt. Mitiora tamen, quàm quæ ſicco fumo ibidem collecta ſunt. Nam ſi tenues aſperæ arteriæ ramos obſederint, illos occludunt,ſpem reſolutionis præſcindunt, quibus ſi excrementa loci ſubnaſcantur, ſic ut à retro aerem præcludant; continui hoſpites fiant, partemque ſic ſarcinant, ut & ipſe corrumpatur, & vomica fiat. Quæ verò una cum vaporibus intrant conſumtis aqueis,atrociter partibus ſimilaribus ſociantur. Sic nempe plura endemica,provincias fecere inhabitabiles. Quin imò mare ùtut ſalſum, à tantis malis nondum immune: Quod littora per Scorbutum, variamque febrium cladem teſtantur: atque omnium manifeſtiſſimè linea æquinoctii. Miniſtri ægrorum demum crudelia inſpirant, jam per ſymbolum fermentata. Sic qui deaurant, plumbum, cuprum marcaſitas &c. liquant, foſſores, item ſeparatores,& coctores mineralium. Nam etſi ſtatim vitam non tollant; breviant ſaltem, eamque variis cladibus ſubjiciunt. Sic qui Cinnabari, Arſenico, Auripigmento, ſublimatis, ſtibioque laborant: quive Minium,Ceruſſam,viride æris, Zaffaris lazurium parant, pictoribusque inſerviunt. Sunt namque Subterranea longè conſtantiora, quàm quod noſtro calori auſcultent, domentur,expellanturve: multoque minus, ut in alimentum cedant. Solent enim ideo horum producta in vitam durare, niſi aſcendente nitore benignioris ſulphuris,ipſimet hoſtes convertantur in amicos, aut tempeſtive recedant. Morbi Mineralium enim à nemine præter Paracelſum tacti; ſed à Scholis neglecti,quæ ſemper ſuper avorum commentaria novas ſomniarunt Iliadas, ideoque tranſeuntibus Levitis in Jericho perſimiles: quippe vix extra calores & frigora caput extulere. Enimvero quandoque probavi, quod ſtomachus odores rerum hauriat in ſcypho propinatarum. Contremiſcant nempe hypochondria, ad oblata pocula, utut grato aromate larvata. Ergo & aer,odores ad ſtomachum deferens, per diaphragma tranſit. Hinc enim omne endimicum, natum eſt afficere immediatè convexum ſtomachi, ibidem imprimere odores, fuligines, & fermenta: ſic ut liquori alimentali nupta, digeſtionis miniſteria confundant, & excrementa varia pariant. Sic nempe Peſtis, cum endimicis Inſpiratis, circa ſtomachum primordialiter plerumque furiunt. Ductus Laryngis namque cum aeris inclementiis ſubjectus ſtaret, ſua armamenta, à Dei bonitate ſuſcepiſſe credendum, non minus quàm veſica contra lotium, cyſtisque contra ſuum fel, ſunt loricata.Sed ſtomachi magnæ molis membrana, plurimum ſuis digeſtionibus occupata, cum endimicis interpellatur, ente endimico turbatur.

batur. Tuſſis ergo, aſthmata, vomicæ, palpitationes, atque plurimæ anxietates, ab endimicis occaſionaliter pendent, impreſſis ſupra ſtomachi convexum. Eadem eſt ratio febrium malignarum, caſtrenſium, aliorumque morborum populariter infeſtantium. Fernelius non contentus Galeni doctrina, ſedem omnium febrium infra Pylorum quærens, fictitiis humoribus ſe non extricavit; nec quicquam de convexo ſtomachi ſomniavit unquam, quodque leve endimicum inſpiratum ſufficeret transplantando alimento ſextæ digeſtionis. Cedo, quid aer, tempeſtas temporum tangat humorum ametriam? An enim calidus aer æſtivæ diei bilem, vel excrementum pariet, quod dies temperatior, in vitalem transmutaſſet cruorem? Sic ergo in pulmone omni Juris prærogativa, conſtituetur officina humorum primaria? Ego didici, digeſtiones eſſe transmutantis Archei generationes ſubſtantiales, non caloris interni, ac minimè externi aeris. Digeſtionesque turbari hauſto endimico nocivo, aut ſaltem moleſto: errores quoque digeſtionum vix carere producto morbifico: eo quod digeſtioni proprium, digerendo aliquid producere. Non nego quidem intenſum frigus, vel calorem lædere tenerum pulmonem, vel cerebrum: cum & cutim amburant. Sed noxa ejusmodi, tantum in gradu, natura humana ſuperiore conſiſtit; eſtque quædam amplitudo in gradibus ſingulis, quæ infra noxam conſiſtit. Nunc Inſpirata reſpicio. Mineralia autem inſpirata, nullam exſpectant remedii ſpem ab Vegetabilibus. Admitto quidem ſuffitus, fuliginum citam adhæſionem in cannis noſtris impedite. At ſemel poſſeſſionem intus nacta, illam per Vegetabilia non recuſabunt. Vix enim medelam, niſi per arcana ejusdem Monarchiæ ſuſcipient. Quapropter nequicquam auxilii, à manna urticæ, itemque à decocto ſempervivi in coloſtro lactis, &c. reperi. Quod cum venia Paracelſi ſic aſtruo, & qui volent experiri, mihi ſubſcripturos confido.

X o X

SUSCEPTA.

QUartum Receptorum genus, Suſcepta voco. Qualia ſunt vulnera punctim, vel cæſim, jaculando, verberando, jaciendo, lacerando, mordendo, contundendo, congelando, amburendo, vel ſtringendo facta. Item oſſifragium, dislocatio, vinculatio, conſtipatio, atque in ſumma, quæcunque Chirurgo proximè ſubjacent. Siquidem ulcera, quæ non à vulnere perperam curato nata ſunt; cum aluntur à principio interno, ſpectant ſingulariter ad Phyſicum. Eaque evidentius, quod ulcera quævis, & quantumcunque maligna, perfectè ſanentur per Arcana oretenus ſumta. Nactis igitur Arcanis, Chirurgus quandoque penurioſus deſes erit, manuali dumtaxat labore circa Suſcepta occupandus. At quia dierum plenitudo nondum Arcana in uſum traduxit, hinc Chirurgis licentia invadendi in Phyſicum. Interim non moror differentiam inter morbos membrorum ſimilarium, & organicorum, tantopere in Scholis dilatatam. Quia morbum ex cauſis Archealibus & immediatis, non autem ex functionum læſionib. metior. Potiſſimum quod omnes partes utut organicæ, non egrediantur ſui homogeneitatem. Neque enim referre arbitror, ſive plura in unam partem concurrant officia, ſive ſingularium munium ſit ſingularis defectus: Quia effoſſo oculo, non morbus ſuccedit; ſed mors viſivæ poteſtatis. Ideoque ſuperinducta incarnatio ſanitatem vulneris facit, mortem autem non reſtaurat. Nec item mecum pugno, etſi alibi omnes morbos oriri atque foveri ſeminalibus principiis dixerim. Suſcepta verò hoc loco, vulnera enſe, per modum artificialium operari intrando doceam. Quia morbi Suſceptorum non ſunt, quamdiu ſunt in fieri eſſe; ſed tantum à ſuſcepto eſſe. Habent enim Suſcepta iſtud peculiare, quod per ſe potiùs mortem, quàm morbum introducant. Per accidens enim eſt, quod vulnus partem carnoſam, vel ipſum Cor, arteriamve præſcindat. Ad-

eoque vulnus,ſui initio, minitatur mortem parti, cui infligitur : ſemperque Suſcepta ſapiunt naturam artificialium. Suſcepta enim deceperunt primitus Scholas ; Argumentatæ enim ſunt hoc modo : Enſis vulnerat, diviſum continuum vulneratur. Diviſio autem non eſt niſi relatio terminorum : & tamen vulnus eſt morbus. Ergo morbus omnis tantum in relatione conſiſtit, vel ſaltem in Diatheſi, ſive effectu illius relationis. Quod eſt dicere, vel morbum eſſe ens rationis ſive non ens (quale eſt relatio terminorum (vel oriri ens reale ab ente rationis. Ego verò, qui cauſas internas connexas, non diſtinguo ab re ipſa: Venena, cibos,enſem,&c. voco occaſiones: vulnus dico mortem continui abſolutam, vel minitatam. Dum autem vim ſuam in Archeum intulerunt, adeò ut hic excanduerit per ſibi applicata, inter primarios morbos refero, quod à Suſceptis eſt impreſſum. Statim enim ut enſis diviſit continuum, adeſt actio cauſæ occaſionalis violentæ, in Archeum vibrata, & hic ſuas mox orditur tempeſtates, id eſt, Morbos.

RETENTA.

Receptorum abſoluto Tractatu, ad Retenta jam pergo. In Retentis autem hoc ſemel atque ſeriò monuiſſe ſat eſto. Quod quanquam ſint duntaxat cauſæ occaſionales morborum, morbos tamen juxta Retenta volui diſtinguere, ut nomina morborum antiquata retineam. Sufficere autem in præcautionem eorum,quæ de Retentis ſunt dicenda, caput,cui tit: Hactenus ignoratam ſtetiſſe cognitionem morbi in ſuo univerſali. Quorſum lectorem remitto. Siquidem Retenta ſingula ſuas in Archeum invaſiones, atque inde morborum quoque differentias ſuſcitant. Sunt autem Retenta, quæ vel forinſecus aſſumuntur, vel intus domeſtica naſcuntur per internam inordinationem. Seminalia namque ſive peregrina fuerint, ſive domeſtica, utrobique ſuæ ataxiæ morem effectum in Archeum ſuſcirant : Quod vel in ſimplici oculi lachryma eſt obvium. Utpote quæ ſano motu ſpiritus tota difflatur abſque ſenſu ac moleſtia, malè diſpoſito ſpiritu oculi,tota denſatur,grumeſcit,vel in ichor rodens mutatur. Retenta denique non ſolum ſui difformitate variant; verum etiam propter corporis diſpoſitiones mutantur. Corpus enim, quatenus perſpirabile plus minuſve, morbos variat. Quædam enim retenta difflantur, nec poſt radicem recidivæ ſuſcitandæ relinquunt. Subinde quoque hujus benignitatis obliviſcuntur, materiam occaſionalem, & cum hac non rarò impreſſiones, fermentales adulteras relinquunt,ut ſoboles, quæ novos de ſe hæredes,ſive producta in Archeo ſuſcitant. Sudant quippe etiam pori interni, quatenus totum corpus perſpirabile eſt,atque in alienam meſſem deportantur liquida. Quæ quia extra proprios lares delata, vita proinde mox communi ſpoliantur, citiſſimè coagulantur, (ut dixi de oculi lachryma) vel in liquidum virus reſoluta permanens. Sic nempe tuſſim materia, Hydrops, Coryza, Diarrhœa, Diabetes, Apoſtemata & ulcera naſcuntur. Quorundam enim Retenta coagula pertinacius hærent,tardè, aut nunquam reſolvuntur; vel ſponte de reſolutione ac liquatione cogitant. Vel ſymptoma impreſſionale in Archeo deſerunt,ſubſtitutum in recidivarum perpetuam memoriam. Sic namque morborum ſemina aliò ire parata, diſtorta abeunt. Sicque variant demum morbi, ex parte digeſtionis ſextuplæ, impeditæ, inverſæ, ſuſpenſæ, extinctæ, vel vitiatæ. Variant quoque morbi Retentorum ex parte diſtributionis digeſti. Proportionata enim diſtributio, vim juſtitiæ diſtributivæ, cuique parti debitæ, exercet. Sin autem diſproportionantur, jam eſt infirma & neceſſitata diſtributio: idque tam reſpectu naturalium functionum nunquam feriantium,quàm continuæ perſpirationis atque inde indeſinentis neceſſitatis ergo. Ea autem diſproportio eſt ſpontanea, ac velut exundans diſtributio, ratione ſymptomaticæ expulſionis,propter conſpirabilem thymoſim agitantis Archei. Vel demum diſproportionatur diſtributio, quatenus neceſſitata eſt ex parte penuriæ,

nuriæ, undè tandem etiam toti non rarum damnum ingruit. Puta dum in parte aliqua degenerat aliementum, ejiciatur, & ſic abſumatur. Quale eſt ſputum tabidum in pulmoniacis, mucoſum gluten in Calculo, in gonorrhœa, &c. Etenim cum pars, deturpato, degenereque ſemel alimento, nunquam alatur deinceps; ſed illud aſpernetur, atque detrudat, ob penuriæ ſenſum tamen id non ceſſat continuo, novum à diſpenſatrice alimentum efflagitare, atque ſua importunitate obtinere, ut ſuæ neceſſitatis ſiti ſatisfaciat. Ergo novum illi multoties alimentum ſubminiſtratur, aliiſque contubernalibus detrahitur, quia deficit ſufficiens pro omnibus. Inde ergo macies, atrophia, tabes, totiusque neceſſarii depauperatio. Sic nimirum Diarrhœa, Dyſenteria, apoſtemata, ulcera & purgativa nos emaciant, & exhauriunt. Partes enim infirmæ ſunt inſtar filii prodigi, quia abſumunt, & inutiliter projiciunt, quæ male perdiderunt, quicquid illis eſt diſtributum, lugentq; iſtam deperditionē partes cæteræ. Aſſumta Retenta paccant ſola qualitate, vel quantitate, vel indiſcretione, ſive inordinatione. In quanto enim ſi immodica, ſi frequentia, vel nimis rara (nam numeris in quantis eſt) unicusque error quandoque morbo initium dat, ubi interim aliquamdiu alias natura reluctatur. In qualitate autem nocent primariò aſſumta venena, pharmaca ſolutiva, itemque alterantia nimis graduata. Diſcretio etiam in aſſumtis peccat, ſi præpoſtera, extra horam, & modum aſſumantur. Ut ſi menſes proritentur prægnanti, aut profluo utero; Indiſcretio enim inordinationem frequentem parit ubique, ubi ignoratis cauſarum & indicationum ſcopis indebitum aliquid ingeritur, aut poſtulatur. Vitiantur etiam innocua ingeſta, ſola ſui mora, & detentionis diuturnitate; fiuntque hoſtiliora, quo magis familiaria, aut ulterius promota fuerint. Siquidem propter conceptum quandoque ſymbolum fermentant citius, penitiusque ac potentius ſuas imprimunt inimicitias. Et ut ab aſſumtis tandem ſubinde fiunt Retenta innata: ita ab Inſpiratis fiunt ſæpè morbi Retentis ſimiles. Nam inſpirata quædam retinentur, easdemque partes, quas Retenta, affectant. Differunt alioqui radice interna, quantum anhelitus à potu, quantumque cibus è cruore.

Antequam verò ad Retenta innata deveniam, neceſſe eſt primariorum morborum ignotam Tragœdiam repræſentare. Quod Retenta innata, plerumque à primariis morbis initientur. Enimvero jam ante diſtinxi morbos omnes, quod vel afficiant Archeum partibus inſitum, vel influum; quanquam utroque caſu procedant morbi per formationem Idearum: Quod de primariis intellectum volo: è quorum ſinu videlicet oriuntur vel degenerationum recrementa anſam facientia novis Ideis ſive morborum inſultibus. Vix enim poſſibile eſt Archeo inſigniter per ideam hominis vel Archei ſpontaneam perculſo, non oboriri in inferiore corporis œconomia adraſtiam, undè inprimis ipſæ digeſtiones à ſcopo aberrantes ſibi fabricent pernicioſa recrementorum collegia, quibus foventur primariæ Archei diſcraſiæ (ſi nempe proceſſerint ex eadem radice: Id eſt, ſi radix primarii produxerit ſibi ſimile, perſtite videlicet priore exorbitationis Idea) vel novæ morborum ſuſcitantur propagines. At ſaltem utroque modo, præfata excrementa, producta ſunt primariorum. Primarii autem vel ſunt Ideæ Archeizatæ, ex propria ſcilicet ſubſtantia Archei influi, defluentis in corporis compaginem, quam nimirum pro rabie ſua devaſtat. Atque ejusmodi morbi non rarò per opiata ſedantur, imò etiam funditus evelluntur. Utpote ſunt plerumque ignavioris turbulentiæ proles. Flamma paleæ, vel ſpontaneo motu deficiens, vel ad conſumtionem Archei, vitiata Idea informati, ſilens. At Ideæ ex inſitis vitalium ſpirituum afflictionibus oriundæ, ſive ſimilarium partium, ſive organicarum ſint moderatores ſpiritus, totam plerumque vitæ œconomiam turbant, præſertim ſi in viſcere aliquo principe, Archeus malè commotus, Ideas ſuæ læſionis formaverit. Potentiſſimas enim tum parit afflictiones, imo quandoque in vitam ſoſpites. Etenim ut majoris ſunt nobilitatis, eminentioriſque poteſtatis rectores: ita & efficaciores Ideas depromunt, jacentiſque

que

que naturæ morbos propagant. Quippe ipſæ partium nobiliorum inquilinæ poteſtates iisdem imaginibus, tanquam ſigillis contaminantur, quas producta inde morboſa, velut ſuſcepto ſigilli in ſe veſtigio, catenatim deinde per claſſes digeſtionum exprimunt. Sic nempe viſcerum morbi primarii ſcaturiunt, nec remediis, niſi penitioris ſyngamiæ, auſcultant, imò & in nepotes hæreditates legant. Cujusmodi arcana lib. de vita longa recenſui, quæ nimirum univerſalis medicinæ majeſtatem repræſentant ſingula. Quanquam inficiari nolim defæcatioribus ſimplicibus quibusdam ineſſe quæ particularibus morbis primariis medeatur. Rident Galeniſtæ generalitatis ſponſionem; Sed avis quæque juxta ſui roſtri modulamen vocem edit. Loquiturque quisque de nundinis, juxta atque in iis profecerit. Ex prædiductis jam patet: 1. Fruſtra intendi ſanationem morbi ſecundarii, niſi averruncato, peſſundatoque prius primario, qui illum foverit. 2. Quod tum ſecundarii ſanatio, in ſola ablatione producti verſetur. 3. Quod primarii perſeverent, etiam à generatione ſecundarii, ſi ex inſitis ſpiritibus Ideæ promanent. 4. Quod primarii etiam ſpontè ceſſent, quorum Ideæ in primis inſultibus deſierunt. 5. Quod neſcita hactenus cauſalitate, ſucceſſione, & propagatione morbi, de morbo ignorata ſteterit eorundem ſanatio. 6. Quod Scholæ æſtimarint, ſecundarios, imò & morborum producta, eſſe eorundem cauſas; adeoque totam medendi operam ad poſteriora direxerint. 7. Quodque rectius proceſſiſſent per ablationem producti, quam per qualitatum contrarietates, debitaque exquiſiviſſent remedia, quæ virtute ſoſpite, ad loca affecta penetrare poſſent. 8. Quod quicquid ſub ſanando feliciter ſucceſſit, id conjecturæ & ſoli naturæ bonitati ſit adſcribendum: quia falſis ſeductæ perſuaſionibus, circa intemperies, humores, catarrhos & tartaros oberrarunt per ſolutiva, non electivè educentia; ſed quidlibet furioſè putrefacientia. 9. Quod quædam remedia à vetulis, vel ruſticis didicerint, quæ præter Scholarum axiomata ſpecifico dono morboſis Ideis mederentur. 10. Quod incurabiles cenſuerint, quotquot primariorum ex ſui fermento perſiſterent, neque ſuos vigores transplantarent in ſua producta. Etenim plerumque morbi primarii ſpectant transmiſſiones cauſarum ſeminalium in Ideis, turbantque actionem regiminis. Undè nedum morborum fabrica; ſed & eorundem liberationes emanant criticæ, ſponte per inſolitas expulſiones, devias conſpirationes, labores, anxietates, ac impetus convulſivos, præſertim ſi ſemine, efficienteque fermento in materia ſubſiſtant: quibus videlicet ſignis, ſeſe à ſymptomatum familiâ diſtinguunt. Primariorum autem doctrinam confirmavi ſuperius, per hæreditarios. Robur inæquale, Torturam noctis, & Silentes, qui ſcil. nedum Idearum neceſſitates; verum inſuper & primarios præſupponunt. Equidem natura non minus in defectibus, quàm in integro variè luſit: ſed & ubique per Univerſi ſyſtema conformis ſibi, viſa eſt obambulare, ut & in heteroclitis, analoga congruitate ſeipſam ubique repræſentet. Feci jam, quantum promiſi initio operis. Demonſtravi errores Scholarum in Phyſicis, quatenus medendi facultatem concernunt: quodque nihil ignorarint magis, quam principia, media & fines: quidditatem ſcil. & cauſas, modum procedendi, ac fiendi, media præparandi & remedia. De Retentis aſſumtis, utpote per ſe notis, aliquid dixi. Nunc ad innata, morborum producta, domeſtica, intraque lares degenerata veniendum. Peccant enimvero retenta noſtra, abundantia, qualitate, intimitate loci, ſive ſui peregrinitate, diuturnitate moræ: & quia in alienam meſſem, vitio diſtributivæ perreptarint, quæque ideo Transplantata vel Transmiſſa voco. Reliqua verò Retenta Transmutata dico, ad diſtinctionem Aſſumtorum. Equidem Retenta, ſive ſint Transmutata, ſive verò Transmiſſa, ſemper tamen intrinſeca inſigniuntur Idea, ente inquam morboſo, undè degenerationis hoſtilitatem ſuſceperunt. Quare & radix primarii morbi plerumque ipſis adhæret, eandemque ideo æmulantur, ac repræſentant: quatenus ipſius ſunt producta. At quia Retentis domeſticis, inprimis ſingulæ digeſtiones ſuos contribuunt cives, nimirum liquores alimentarios, ſuis culinis præparatos, inq; ſolidam noſtri corporis ſubſtantiã alioqui deſtinatos. Ideo Retenta dome-

domeſtica degenerarunt à ſcopis naturæ. Retenta autem domeſtica adhuc ſeco, ut quædam ſint aſſumtorum ſtercora, quæ Relicta dico, vel ex bono cive degenerarunt in proditorem. Undè nimirum Transmutata, atque Transmiſſa deſumſi. Quæ nempe deſcendunt digeſtionum ac fermentorum è vitio, ſpiritus videlicet influi peccato univerſali, vel particulari inſiti errore, laſcivientis Ideæ ſpontanea deturpatione, ab humanis vel Archealibus paſſionibus productæ. Ad hoc etiam non infrequenter ſuppetias ferente, Aſſumtorum, Inſpiratorum, Suſceptorumque Relicto. Itaque in palæſtram Productorum, primò poſt Aſſumta, ſe offerunt Relicta. Etenim quanquam Aſſumta & Relicta, non ſint primariorum morborum Producta; imò non rarò producant primarios: conſuevi attamen illa ſecundariis & Productis annumerare. Non enim quod neſciam, nullam illorum fore relationem ad primarium tanquam parentem; ſed inter Producta refero, propter ſtrictam affinitatem cum illis. Ubi iterum ſeriò monendum, abuſum eſſe, cauſas intimas à morbis diſtinguere. Siquidem cauſalitatis quidditas obſcuratur, ſi tantillum è ſerie morborum proſcribatur. Externæ enim, quamdiu externæ, ſunt tantum occaſiones per accidens: poſtquam autem admiſſæ & digeſtionum vi transmutatæ ſunt, quanquam videantur internæ; attamen non morbi, ſed occaſiones per ſe fiunt, quæ Archeum turbant, Ideam excitant, partemque materialem Archei deturpant ſigillo Ideali. Sic enim Aſſumta in Relicta migrant, ſuique infeſtam memoriam deponunt in Archeum, ut confeſtim tumultuetur: morbumque prolem ſuſcitet. Non enim ſunt Producta, licet Productorum inſignia mentiantur; ſed Relictorum ſub nomine foras proſiliunt. Etenim ſi proprio malignitatis vitio, jus hoſpitii violaverint, ejiciuntur plerumque cruda, ſemidigeſta, maleque imbuta, per vomitum, ſedem, urinam, imò & ſubinde per absceſſum, in Transmiſſa migrant. Unde dolores, tormina, apepſiæ, diarrhœæ, lienteriæ, ſtranguriæ, & partium, quibus tranſeunt, miſeriæ. Sin autem vitium in officinis digeſtionum ſubſit, nec ab Aſſumtis prognatum: Jam ſupponitur primarius confuſionis parens, qui Aſſumta neglexit, deturpavit. Non rarò quoque Aſſumta in Relicta vix mutata perſeverant, quæ Cæliaca, ſive ventralis dicitur; ſtante edendi voluptate, non minus, quam dejecta appetentia ingruens. Ut cognoſcamus in lienari fermento, latêre diverſa munia, ac proprietatum diſpenſationes: digeſtionis ſcilicet & appetitus Aſſumta quoque minus grata, vel convenientia, ſi fluctitent, diaria fiunt, nidoroſa, anonyma contenta, orexes item, &c. Sin verò contumacius hæſerint, varias unius ſtomachi & pertinaces clades pariunt. Unde ſingultus, ſyncopes, lipothymiæ, convulſiones, tormina, alvi diſſolutiones, vomitus, Atrophiæ, &c. quæ ſat manifeſto apparent in Duumviratus labore. Quod ſi verò fermentum in prima digeſtione fuerit minutum per ætatem, aut progreſſas morborum difficultates: Aſſumta, quantumvis bona, vitiantur. Siquidem fermenta non ſecus regunt Aſſumta atque Relicta, quàm ipſas digeſtiones. Quare Lienteriam, Diarrhœas, Choleram, quia tam Aſſumtorum, & Relictorum, quam Transmutatorum hæredes ſunt, ad digeſtionum vitia refero. Stranguriæ autem tametſi ex Transmiſſis primæ ad Tertiam, contingant ſæpius, quatenus nativæ rerum aciditates, in Aſſumtis permanſerint pertinaces, (prout inprimis conſpicuum in potu cereviſiæ novellæ:) attamen contingunt defectu fermenti ſecundæ, eſtque proinde ejusmodi Strangurìa, ſenio familiaris. Idcirco Stranguriàs tam Relictis, quàm Transmutatis in ſecunda adſcripſi. Obiter quoque monuiſſe ſat eſto, quod ubique de nitore ac ordine diviſionis, minus accuratus fuerim in tantis paradoxis, quàm de rei quidditate. Nec enim Aſſumta peccant ſola duplici delicto, Relictorum nempe & Topicorum fermentorum errore. Verum etiam ipſa digeſta, dupliciter malè afficiuntur. Etenim ſtomachus, non ſolum pro toto; ſed & pro ſe coquit. Sic etiam de organis pluribus: in quorum diverſis digeſtionum atque functionum officiis, ſui errores Producta alienant. Stomachus tamen manifeſtè duplici calamitati ſubjacet, Propriæ nempe digeſtionis, & Sextæ. Quippe pars quælibet,

propria vivit culina, quæ in ſtomacho, irruenti Aſſumto ſubjecta, turbatur facillimè, etiam qualibet animi concuſſione. Itaque in Prima, Secunda, atque Tertia, obviæ, manifeſtæ, atque frequentes digeſtionum ceſpitationes, obmiſſionesque contingunt. In Sexta verò, quanquam propalam utrobique Producta delinquant; Hæc tamen Scholæ ad fictas quatuor heterogeneitates cruoris retulerunt. Imò & longè adhuc abſurdius, vitia Sextæ plerumque dicarunt mucco, per ſtomachi mentitum vaporem ſublato, ac inde diſtillato. Quapropter Catarrhos in Rempubl. Sextæ, decidere commentæ ſunt; ſed & pituitam, quam vitali origine, in Jecore unà cum cruore generatam contendunt, jam caſuali artis diſtillatione Relictam, inverecundè aſſerunt. Aſt in Quarta & Quinta (utpote prorſus vitalibus, ab inquilinis cuncta ſordibus, multa cura prius depurantibus,) quanquam tam aperta non ſint Aſſumtorum recrementa; attamen non eſt abſonum ibidem procreari Retenta innata, quod natura mortalium, jam tota corrupta, nusquam omni vacet labe. Authores recitant ulcuſcula in ſinu Cordis reperta: itemque mulierem quadrimeſtri dyſuria exſtinctam, duos calculos in Cordis parenchymate, cum aliquot puſtulis, oſtendiſſe diſſectoribus. &c. Quanquam ſanè hæc potius vitium Sextæ, quàm Quartæ, aut Quintæ, convincant. Sed quotidianæ palpitationes Relicta accuſant, vel Transmutata potius, licet non planè aperta. Sufficit, Ideas veneno tinctas, in ſpiritum vitæ quàm maximè atque ſæpè vigere inopinæ mortis cauſas. Neque enim canum rabies, aliàs per dentem, ſpiritus diſcurſuum authores corrumpit, quod ſui indole vitiatus, capſas tam Cerebri quàm Lienis infectet, qui relicti virulenti naturam aſſumſit. Simplicia quoque licet ſemel tantum aſſumta, ſæpè in vitam dementant: quatenus viſceris ſpiritum ſic contaminant languido veneno, ut ipſus in Relicti veneni ſortem degeneret. Quinimo & ipſe odaxiſmus, ſive titillationis teneritudo, in nudo ſtabulatur ſpiritu ſenſitivo, ut quoties ſemel emancipatus retrogrado motu in arterias fertur, iſtam ſenſationem cauſet, in ſanis, quatenus extra proprium cardinem raptus, peregrino ac infatuante veneno luxurit. In ægris verò præfata titillationis origo, jam aperto veneno luxuriante ſatur, per arterias in caput traductas, choream S. Viti, ac Tarantulæ tripudia proritat. Idem quoque Spiritus, quia ſalinæ eſt proſapiæ (ut de vita longa alibi) in hoc puncto degener in ſe virulentiam ſuſcipit, propriam in ſe ſuſcitat Ideam, ac proin in cutim fugatus, labem pruritus in ſe ſuſcipit, undè pſoræ, ſcabies, imò eryſipelata, ulcerumque varia caterva emergit. Quorum aliquot proprio dein fermenti veneno ſe ibidem ſuſtentant, & ſubinde propagant. Ergo ſuas quoque labes ſpiritus influus per Quartam & Quintam patitur. Interim occaſione devii ſpiritus, ſi is qui ſemel motui eſt dicatus, iteratò in caput remeet, atque inde in nervos rurſus diſpergatur; quia duplata exercendi motus Idea inſignitur, (quas ſe mutuò penetrare ac compati docui,) jectigationes membrorum parit: ac fatui ſeipſis quadruplo fiunt fortiores. Enimvero ſi in Prima, ſi Aſſumtum non reſpondet fermento ſtomachi, (multi namque plurima non appetunt, non ferunt, non coquunt:) utut bonum in ſe fuerit, degenerat in Relicta, ſuique non mediocres ſæpè parit moleſtias, easque in partibus ſigillat. Suntque quorundam delicta, dum nimium, nimis durum, fœtens, vel rebelle eſt ingeſtum. Sunt autem rebellia, quorum vita media per fermentum ſtomachi domari ac tolli nequit. Quæ quisque invitus experitur, & agnoſcit. Dixi dein duplex ſtomacho eſſe fermentum. Unum quidem pro Prima, quod ipſi ex Liene affluit: aliud verò proprium pro Sexta, quod ſibi ex inſito ſpiritu vernaculum, ac ſuæ coquinæ proprium. Utrumque autem minuitur, alteratur, alienaturque per morbos, mœrores, ætatem, &c. Infuſum enim à Splene fermentum peculiariter ſilet, alteraturque in febribus. Pro acido namque ſtatim nidoroſum ſubſtituitur, quo ova, carnes, piſces, & jura averſantur, putrentque citius intus, quàm verè coquantur in chylum. Hæcque vocat Hippocrates corpora impura, quæ quo

fortiori

fortiori refectione recreare ſtudueris, eò magis lædes. Etenim calor fortius tum in ſtomacho æſtuat; ſed fermentum à ſtomacho retro trahitur: ergo ingeſta non digeruntur, ſed putrefiunt. Sic ſub canina fame duplatur lienis fermentum. Denique ſi non ipſum fermentum, ſed aliena aciditas increſcat, dolores acres, ſtomacho, compreſſiones thoraci, orexes, Cephalalgiæ, Choleræ, &c. Similiter exorbitante fellis fermento, deficiente, vel alioqui vitiato per exoticam virulentiam, mox prodeunt producta illis radicibus conformia. Hinc nempe Vertigines, Syncopes, Apoplexiæ, Diarrhoeæ, Choleræ, itemque amaræ, vel cruentæ Vomitiones, Atrophiæ, &c. Iterum moneo, quod etſi nomina morborum antiqua relinquam; intelligam tamen abſtractis nominibus Ideas patrantes horum. In prima ergo, Secunda, Tertia, vel Sexta vitioſas transmutationes fieri intelligo ab Ideis morboſis ibidem genitis, ac transmutatis. Excernuntur autem ejusmodi Relicta vel Transmutata, per ablutionem à ſudore vel lotio factam, vel per alvum, inſenſilemque tranſpiratum excernuntur, primæ nempe Relicta, per conſueta emunctoria: Secundæ vero atque Tertiæ regulariter cum lotio abiguntur. At quia in plerisque inordinationes obveniunt, ideo Transmutatis, atque Transmiſſis locus eſt. Sunt autem Transmutata, producta primariorum morborum excrementa, vel fructus Aſſumtorum. Quæ quia ſemel fuerunt domeſtica, ideo à transmutantis Archei vitio parta. Enimvero Retenta Secundæ, fiunt vel præ debilitate fermenti, vel ejusdem luxuali exorbitatione. Hinc acor primæ reſiduus, nec ſat correctus, ad inteſtina pergit pro torminibus. In venas porro tranſiens, febres varias excitat, contracturam abdominis, Hydropes, Meſaraicarum obſtructiones, Paralyſes item artuum, & Stranguriæ. Sin autem fermentum Secundæ nimis increverit, aut vitiata qualitate ſociatum: Hinc icteri, amara vomitio, deliquia, vertigines, &c. Sin autem digeſtum Tertiæ, nimis cunctatur ſub Tertia: quanquam enim cruor in ſe deliquerit nihil, increſcit tamen duplatum officinæ fermentum, & hactenus alienatur per inordinationem. Siquidem, intus feriatur nihil; pergunt cuncta ad ſcopos ſibi deſtinatos, non ſecus atque aqua defluentis rivi. Cruor ergo, etſi humanæ vitæ theſaurus, ſupra juſtum terminum detentus, degenerat in menſtruum, hæmorrhoides, &c. Ac generatim quæcunque Scholæ atribuunt atræ bili, non ſunt niſi Retenta Tertiæ in Tertia. Cæterum cum membra non alantur, niſi ſub quadam proportione, mortalibus incognita, videlicet cruoris venarum, ad ſanguinem arterialem: neceſſe eſt in Sexta inordinationem ſubnaſci, quam Scholæ calori hepatis attribuunt, ac falsò per refrigerantia ſanare intendunt. Jecur enim in ſe cadaver eſt, & friget, niſi per ſpiritum vitæ foveatur. Adeoque omnis calor, hepati advena, exoticus eſt. Perinde enim ſe habet, prout digitus, in ſe ritè temperatus, cui ſi ſpina infigatur, etſi actu & poteſtate ſit frigida; tamen mox tumet, pulſitat, caleſcit, & inflammatur digitus, &c. Ita quoque nunquam calet hepar, niſi moleſtam ſpinam in ſe conceperit. Quo circa etiam evellendæ ſpinæ, non autem refrigerandæ, ſedulò incumbendum. Duplex ergo ſpina hepati eſt: Una nimirum ex Retento noxio: Altera verò ex Retento moleſto, ſcilicet aggravante cruore. Sæpe enim ſic hepar ex Retento noxio Apoſtemata & vitia cutis foras ſagittavit, quæ multipliciter in via ratione Transmiſſi degenerant, pellemque ſic coinquinant, ut quidquid demum ad eam cruoris pro alimonia diſtribuitur, in eadem contagii titulo corrumpatur. Cujusmodi ſunt ulcera, quæ ſi ſolidentur, majorem intus noxam minitantur. Itaque in Retentis Tertiæ, non raro Cauteria opem præſtiterunt, in Scholis ex fundamento ignoratam, nitentibus conjectura, & ſpe eventuum incertis. Rari namque defectus ſunt ex pluralitate cruoris boni, non vitiati: (prout lib. de febrib.) facileque binorum dierum parcimonia, cruorem abundantia ſuſpectum, in ſymmetriam reducit. Peccat itaqne cruor, ſi co-

mitem ſpinam habeat: dein, ſi ſupra debitum intus moratur, ut dixi. Atque tertio, ſi disproportionatur cruor cum ſanguine. Ingluvies horum trium plerumque mater. Unde dici ſolet: *Plus ferit enſe Gula.* Naſcitur etiam plerumque cruoris pluralitas, non quod plus juſto cruoris gignatur: ſed quod juſto minus conſumatur, ob defectum exercitii, vitam deſidem, axungiæ abundantiam, &c. Podagra enim, & qui Catarrhorum ſpurii, partus putantur, ab hac ſerie ſe eximunt. Quippe quod ſemen habeant proprium, adeoque & ſub cruoris penuria non raro ſæviant. Aſt hoc caſu viget robur inæquale, cum debiliora organa cito ſaturentur, onerentur, nec affatim nutriri optent, juxta atque robuſtiora. Hinc namque debiliorum Archeus contriſtatur, mora & impatientia excandeſcit, varioſque ſibi morbos cudit; in quibus dum fontanellæ copioſum pus & Ichor plorant, malleoli ſero tument, muccus è capite copioſior, & inauſpicata è pulmone phlegmata extunduntur, ſub conſenſu Cuſtodis errantis: nimirum totale Archei cataclyſma, juxta cujusque debilitatem prona excrementa ſubnaſcuntur. Legem enim quantitati cruoris præſcribit terminus lunaris, ut in utroque ſexu abſumatur, nec moram diuturniorem faciat. Hinc namque quia ſub frigore pauca diaphæreſis, ſputa frequentiora. Plus etiam ſub frigore cibi ingeritur, non tamen proinde plus cruoris conflatur. Summatim, in morbis Roboris ſemper adeſt diſtributivæ vitium. Saltem ex præfatis conſtat, vim appetendi non commenſurari à ſanguificatione, ut neque à cruoris conſumtione.

Cæterum Transmutata Sextæ fuerunt neglecta à Scholis, ſuisque humoribus & Catarrhis dicata. Quaſi omnes morbi, ex vitio hepatis, & capitis deflua pituita orirentur. Neglexerunt inſuper continentium membrorum peccata primaria, Archei inordinatis impulſibus tribuenda. Non autem Retentis. Vidi nempe hepar libras 16. pendiſſe Brabanticas, in Duce Cataphractorum abſtemio. Conquerebatur enim de tumore ventris: Acidulos fontes biberat, ac tandem vinum chalybeatum, qui cum à Medicis pro hydropico variè agitaretur, & per plateas pridie obambulaſſet, repente occubuit. Vidi mulierum cælibem, perpetuò ſiticuloſam, morboſaque ſiti preſſam: putabatur enim hydropica, multisque torta ſolutivis obiit. Sed cum à morte perforatus venter aquam non daret, eviſcerata ſoſpes intus apparuit, niſi quod innoxium viſu hepar penderet libras 21. & paulo amplius. Vidi virum, qui à longo ventris cruciatu, membranas multas excerneret, quæ exſiccatæ, & clavis aſſeri affixæ, pergamenum mentiebantur. Stomacho cujusdam Præſidis adnatum ſacculum lapidibus refertum vidimus. Item ſaccum novum abdomini mulieris accreviſſe, cui inerant aquæ libræ 14. & amplius. Sic perſæpe alterum renum, calculis obſtipatum monſtroſè excreviſſe. Qui morbi primarii, topico ſpiritui partium continentium attribuendi ſunt. Credidi aliquando, ceſſante accretione, poteſtatem creſcitivam extingui, quia ſingula ſiſterent augeri. Sed poſtquam viderem multa per errorem creſcere, quæ eſſent primæ conſtitutionis, putavi accretricem detineri à progreſſu ſuo, ſola materiæ oſſalis inobſequentia. Sed pori fractis oſſibus obnaſcuntur, & coſtæ longiores evadunt, thoracis ampliatione, dudum à ceſſata accretione. Varicoſa hernia denovo naſcitur, ſenſumque nervi inſtar nanciſcitur. Lobus quotannis hepati lupino accreſcens, ætatem ejus prodit. Quare carnis excreſcentias inſignis magnitudinis, dolore moleſtas, & pulſatili motu dotatas, inter morbos continentis, à Scholis neglectos, refero. Sicut & muſculis novas fibras ſubortas, paralyſin attuliſſe, iisque ſublatis, hanc ſanatam obſervavi. In axungia enim non ſola duntaxat pinguedo naſcitur, ſed ſimul fibræ, ſive favi ejus, qui de ſorte ſolidorum ſunt. Sic cartilaginum & ligamentorum ſupercreſcentiæ ſunt notabiles, quæ Chirurgo ſubſunt, non tanquam morborum cauſæ occaſionales; ſed tanquam erronea producta auferenda, ſuis quandoque morbis primariis annexa. Sæpe etenim ex oſſe injuriato liquor depluit alimentarius, qui oſſis duritiem mentitur (cum carie tamen,) quatenus coaguli oſſalis particeps. Continentis ergo morbos ſi inter Retenta recenſuerim, id factum puta, quia radice aluntur propria, nec niſi per

mor-

mortificationem auferuntur. Ad hos ſpectant quoque ſpontaneæ excreſcentiæ, gibboſitates, luxationes & exarthroſes. Quæ quia innatam roboris inæqualitatem ſequuntur, ſemini parentum plerumque, vel nutricum defectibus acceptum referunt. Hinc nempe integræ familiæ in Hecticam, Aſthma, Podagram, Lithiaſin, Icterum, Hydropem & amentias propenſæ. Nam ſi non è parentibus, è nutricibus hauriantur. Facilè namque fœtus, defectus aliquot cum lacte bibit, traducitque in partes ſimilares. Etenim cum poteſtates noſtræ operentur indeſinenter, hinc nequeunt Retenta in priſtino ſtatu & loco dudum moram facere, quin ſui peracto motus termino, à priore deſciſcant indole, ac in pejorem alienata declinent. Sic namque Retenta degenerant in Transmiſſa, tam quia peccant inordinatione propriæ materiæ vitiatæ, quàm exorbitatione diſtributionis ab Archeo laceſſito patratæ. Inter Transmiſſa enim, primus ſe offert tabellarius Latex, qui fluctuando multipliciter errat. Etenim cum ad eluendas partium ſordes ſit deſtinatus: peccat primùm vitio alieno, quod ſibi contraxit. Undè aliquot cutis vitia; quæ demum adſcito fermento frequenter perſeverant. Atqui ſi attractrix laboret, fiunt œdemata, reſtagnatque latex in hepar & venas. Unde dyſuriæ, diabetes, variaque morborum ſupellex. Uti & in anginis, odontalgia, & alibi ſæpe eſt obvium: præcipuè ſi ſingulari lenocinio ad partem quampiam deferatur Latex. Sic quoque Coryza, Cataractæ, ſuffuſioneſque, aurium atque dentium defectus oriuntur, ſi latex vel digeſtionum vitia reperiat, vel aliena ſecum eò deferat, quippe qui ex inſtituto alienos partuum defectus combibit. Sic & Latex propria libidine, in Synoniam labitur, undè Torturam noctis ſuſcitat. Fluctuat enim juxta ſtationum ſubalternas viciſſitudines, Lunæque moderamini ſe ſubdit. Quare nervos, tendines, ligamenta, ac membranas affligit, tam ſuæ transmutationis ergo, quam hauſtu ſeminis exotici. Denique ſi ſcoria (quam alibi ſtercus liquidum voco,) ab inteſtinis cum latice jungatur ſupra juſtam proportionem, & intra venas fluctuet, jam aderit Duelech. Vel demum ſi putreat, deliria, variaſque febrium claſſes adornat. Pro-ut alibi de Hiſtoria Laticis, de febribus, itemque de Duelech. In Transmiſſis quoque præſertim ſpectantur Transmutandorum errores, illorumque effectus æſtimantur juxta qualitates, qualitatisve gradus, ſive potentias. Quæ potiſſimum ſcilicet varietates morborum occaſionaliter utrobique determinant.

Porro. Si Transmutata Primæ, deferantur ad Secundam, peregrini hoſpites & exoſi nimium, pariunt Febres, Tormina, Nauſeas, Lipopſyches, &c. Sin verò pergant uſque in Tertiam: ſubſunt Hydropes, Cachexiæ, Icteri, lotii difficultates, dolores hypogaſtrii, &c. Quod ſi verò Primæ defectus delati ſint in Sextam, oriuntur Febres repentinæ, Pleuritides, Peripneumoniæ, &c. Quod ſi Transmutata Secundæ regurgitent in Primam, excitantur Apepſiæ, Vomitus amari, Ileon, Cholera, Lienteria, Cœliaca, Diarrhœa, &c. Sed ſi Secundæ pertigerint in Tertiam, jam præſto ſunt Cachexiæ, Febres, Icteri, oppilationes variæ, &c. Denique ſi Transmutata Tertiæ deferantur in Primam, prodeunt Vomitus cruenti, Dyſenteriæ, Hæmorrhoides, &c. Sin verò in Secundam; naſcuntur Diarrhœæ, Febres variæ. Etenim Retenta utrobique ſunt hoſtilia, ac multò magis Transmutata Transmiſſa, adeoque non poteſt non Archeus procellas febriles ſuſcitare. Quod ſi verò Transmutata Tertiæ in Quartam pergant, mox ad palpitationes, Syncopes, ac mortes repentinas ventum erit. Sin autem Transmutata Primæ, in Sextam ſtomachi eant, hinc vertigines, Apoplexiæ, Paralyſes, &c. Itemque ſi Transmutata Retenta Tertiæ in Sextam, mox apoſtemata, & mala topica ferè omnia; ſiquidem errore ſextæ culinæ contingunt morbi tam proprii Transmutati, & Tranſmiſſi alieni, quàm quidquid falsò defluxionibus è capite eſt attributum. Sunt autem Tranſmiſſa, quandoque mitia, & quæ unico errore, velut facti ſui pœnitentia, reſipiſcunt, unicaque ob id importunitate ceſſant; aliàs verò fontalia ſunt, quæ ſuæ continuitatis ſubſtitutionem debent parti tranſmittenti; ſi non etiam cum ſpiritu inſito loci ſint concentrata. Hauſto namque inde ſuæ deturpationis fermento, venenoſa ſunt, partemque permanente quodam contagio contaminant: ſic

ſic ut ibidem ſui depoſito fomite, unico velut ictu, ſibi centrum ſtabilierint: Coloniam inquam deinceps lationibus Aſtrorum importunis auſcultantem erigunt. Errant ergo devii, quotquot per venæ ſectiones, ſolutiva, diaphoretica, cauteria, veſicatoria, balnea; corporis viriumque diminutiva, ſperant fontalia transmiſſa ſanari. Ejusmodi enim Arcana renovativa deſiderant, per modum Lepræ, ut de Lepra ſuo loco. In Sexta ergo, vel alimenta mox ante aſſimilationem degenerant, acceptumque à loco, ſoliditatis ſuæ coagulum, deinceps deponunt in morbum durabilem: (Tartaros cruoris incuſant moderni:) vel ſi transmiſſum, loco eſt exoticum, nec dumque venenum adſcivit, ſtatim poteſtates conſpirant in ſui exilium, cum virium plerumque multa conquaſſatione. A Scholis autem, quanquam ſtatuantur quatuor liquoris alimentarii gradus; in nullo tamen errorem, degenerationem, aut morborum cauſam invenere. Et quanquam vomicam in pulmone, atque alibi magnam obſtructionum meſſem advertant, cuncta tamen in quatuor primos atque fictitios humores referunt, quaſi neſcirent, humani corporis liquores, in horas eſſe labiles & corruptioni obnoxios. Ego verè multam occaſionum morboſarum ſupellectilem ſtatuo, in liquorum immediatè alentium numeroſa averſione & degeneratione. Itemque numerum non pono, non ſcio, quia ſcio non ſcibilem, ubi unica res continuo decurrit filo, per ſubalternarum diſpoſitionum multitudinem. Demiratus ſaltem, in transmutando, nullum errorem à Scholis excogitatum creditumve hactenus, dum tamen degenerationes aliquot viſui ſe offerant, & quælibet degeneratio ſuos occaſionet morbos. Sic enim vertigo ſenſum atque motum ceſpitare facit, quia liquor alimentalis degener, vim inebriantem aſſociavit. Sin etiam ſoporiferum fuerit, finitimum evadit Apoplexiæ. Quodque ſi ſtupefactivum quoque fiat, jam Caduci conditiones gerit. Advertant quoque, qui amentes per ſoporativa ſanare intendunt. Nam Narcotica vix ſomnum amentibus conciliant, quadruplata doſi, ſed amentiam augent; nam dementia non eſt niſi vis ſoporativa errans: quia omnis amens, vigilans ſomniat. Narcotica ergo ſomnia adduntur ſomniis deliris in vigilia. Semper enim character ſigillaris in demente, præſupponit membri reſtaurationem atque veneni correctionem, ſua antidoto; non autem narcoticum venenum. Interim nil vetat transmutata naſci erronea, itemque aberrare digeſtiones importunitate transmiſſorum, ac parere prolem condolentiæ ſuæ impedimento conformem. Unde diarrhœæ dolentes ab acido Primæ chylo, comotæ, itemq; febres complicatæ, atq; duplices. Nec vetat etiam morbũ primariũ complicari cum ſuo, vel aliunde nato ſecundario. Qualiter febris primaria, pariens productum, undè reſolutio cruoris in putrilaginem malignæ diarrhœæ, fermento frebrili adæquatam. Tandem nec eſt neceſſarius tranſitus trium Primarum ad Sextam per Quartam & Quintam, eò quod maxima cruoris pars nunquam ad cor deveniat, multoque minus in ſiniſtrum ſinum rapiatur. Quia partes ſingulæ aluntur cruore non minus, quàm ſanguine. Hinc contingit nempe vitia trium primarum, non raro immediatè tranſcendere in Sextam. Ideoque transmutata trium primarum, ſi ad Sextam pertigerint; non peccant proprii nominis transmiſſione; ſed ſola transmutatione: eo quod transmiſſio de Tertia in Sextam, ſit regularis, legitima, & ordinaria. Addam de ſplene. Si de Prima aciditas chyli, immediatè deferatur in Splenem, adeſt mox quartana, è coagulato ſcilicet ibidem peregrino. Sin vero Sexta in Splene turbetur, cum ſit conceptuum primorum cubile: excrementa, ſive transmutata, quæ ex proprio alimento fiunt, plerumque vi imaginativa (qualis in multis ſimplicibus, & oculatiſſimè in ſaliva rabidi occurrit,) dotantur: quæque ideo voco inebriativa, ſomniativa, vel infatuantia. Ideo nempe unius vini, multiformis eſt ebriorum conditio. Id eſt, unicum vinum diverſas ſuſcitat amentias. Claudicat namque venenum amens, cum vini ſimilitudine. Nam venenum amens præ excellenti poteſtate, non ſequitur conditiones hominis; ſed ipſæ hominis conditiones coguntur

guntur

guntur obedire veneno. Ut luculenter in veneno demorſi à cane rabiente. Venena ergo, quæ ex degenere alimento in Sexta naſcuntur, ſequuntur naturam ſuam. Quo enim propinquiora fuerint aſſimilationi, eò infatuant potentius. Nam quo propinquius fermentum viſceris, ſpiritusque inſiti irradiatio ipſi adfuerint, eo quoque vicinius cujusdam imaginativæ Ideam ſibi adſcivit, quam demum transplantat in venenoſum virus, non quidem tam exitiale vitæ, quàm poteſtati illius viſceris. Poterit autem deinceps ex prædiductis, quisque ſibi morborum ſcenia erigere. Mihi autem oſtendiſſe ſat fuit, omnem morbum primarium, objectivè ac ſubjectivè cadere in Archeum, adeoque in vitam ipſam. A qua videlicet immediate formatur. Secundarium verò morbum objectivè quidem in Archeum; ſubjectivè verò in materiam: vel ſolidam continentis, vel fluidam contenti. Sicque nimirum morbos, per cauſas, radices atque eſſentiam, juxta hoſpitia, in natura diſtributos oſtendiſſe, calamũ repono.

Sterilitas quoque cum inter defectus præter naturam ſit, huc ſuum dilatavit tractatum. Quamobrem non eſt frigiditas, calor, humiditasvè in alterutro ſexu, cauſa ſterilitatis, utut altum hoc vociferentur alii. Siquidem inprimis nullâ eſt in vivis ſiccitas poſſibilis: humidumve uteri vitioſum, non eſt complexionis; ſed merum digeſtionis vel transmiſſionis recrementum. Sic denique calor & frigus ſigna ſunt defectuum in natura, non autem cauſæ. Quia hæ qualitates carent ſemine, proprietatibus vitalibus, ac poteſtativis conditionibus. Ideo nimirum ſterilitas & fæcunditas in unoquoque mundi climate eſt. Eſt tamen Æthiopiſſa longè calidior calidiſſimâ muliere Moſcovitica. Humiditas autem excrementitia, & ſupervacanea uteri, eſt effectus morborum: imò ſi fuerit comes ſterilitatis; non tamen ejus cauſa continens. Nam cauſa interna non differt ab ente ipſo. Sic nec menſtrui defectus eſt cauſa ſterilitatis: ſi defectus iſte negationem contineat, procedatve ut effectus propinquioris indiſpoſitionis. Impuberes, vel etiam ante menſtrua, non raro concepere, & maturiores ſilente menſtruo. Non rarò quoque hyſtericæ, multis peſſumdatæ anguſtiis, feliciter concipiunt juxta atque pariunt. Interim ſteriles aliquot rectè valent. Inſtanti quoque menſtruo plures concipiunt: ut & ſilente deinceps menſtruo, multas conceptus decepit. Aliquæ toto geſtationis curſu; plures verò aliquot tantum menſibus, ſua notant menſtrua. Enimvero quanquam ſterilitas reſpectum quodammodo dicat privativum; eſt tamen ens merè poſitivum atque morboſum. Nam oritur ex ſingulis poſitivis defectibus. Quia per ſe, & in ſe eſt malum naturæ. Prout fæcunditas dicit cauſam integram. In viro enim non caſtrato, non ſpadone, non impedito, non maleficiato, vix locum habet ſterilitas. Hinc namque adhuc ſenex generat. Undè ſequitur, non tantundem perfectionis tribui, ut neque requiri in mare, quantum in matre. Impeditos autem mares voco, qui gonorrhœa laborant, aut inde vitium retinuerunt: Itemque qui notabili alicujus viſceris vitio laborant. In fœmina, menſtruum ſuperans, deficiens, irregulare, aquoſum, flavum, nigricans, viſcidum, putridum, dolor in lumbis, ventre, coxis, motuſque uteri ſurſum, deorſum, laterales, ſunt quidem languorum uteri teſtes & ſigna, adeoque & conceptum retardant, reſtagnant, abortus movent, & profluvia; attamen prorſus non tollunt conceptus ſpem, nec morbus ſunt, qui dicitur ſterilitas. Nam vetulæ ſanè ſine omnibus iſtis ſteriles ſunt. Enti enim poſitivo, quod dicitur ſterilitas, unicam adæquatam, & coævam cauſam in Sacris deſcriptam invenio his verbis: *Deus uterum Saræ aperuit*. Etenim eſt donum Dei, in naturam delatum: quo pergamenum uteri, ſuis plicis optimè clauſum aperitur, & dilatatur congruo congreſſus momento. Blas eſt inquam magneticum, trahens: per quod, metu vacui iſtam apertionem ſequitur attractus ſeminum, & adæquatè repletio apertarum rugarum. Apertio nempe præfata, ſuctum facit metu vacui. Qui ſi indebito momento fiat, jam fruſtra fit. Uterus enim virginis, vix duorum digitorum amplitudinem oſtendit: quippe qui per minimas plicas in ſe rugatur. Sui

Sui autem apertio non conſiſtit in hominis arbitrio, ut neque in titillatione aut luxu, at prorſus in divino beneplacito; unde dotes in naturam quoque diſperſæ aperiendi, & claudendi; adeo ut ſimplicia quædam hanc vim obtinuerint. Nec ſat eſt uterum ſtato aperiri momento, niſi adveniens hoſpes loco gratus ſit. Nam ſi labe ſit inquinatus, de cætero irrita cum illo viro generandi eſt ſpes: quia indignatus uterus abhorreſcentiæ furorem vix placabilem concipit.

PRÆFATIO.

Demonſtravi jam alibi, Scholas præteriiſſe cognitionem morborum, rerumque, quarum negligentia, crimen: nec mirum ideo, ſi de inauditis nil hactenus. Etenim à Scholarum opinionibus recedendo ſapere velle, inſolitum atque difficile fuit, dum deficerent, quæ pro agnitis erroribus invicem ſubſtituerem. Pauci quoque, qui ſolius proximi charitatis ergo philoſophantur. Plerique provectiorum diſcere recuſant, quaſi cuncta ſciviſſent Græci & Arabes, deſperantque plura ſciri poſſe: Ideoque ignaviam, ut pellem induerunt ſuam. Frequens eſt autem, qui mox à promotione de domo in domum tranſcurrit, ſoli lucro intentus venalem ſanitatem pro viſitationibus proſtituit. Rariſſimus ideò qui ad penetrale admittitur. Multus interim ad fores Chymiæ ambulans, magna ſtentatur, vanâ deluſus ſpe. Enimverò vitæ ac mortis hiſtoriam primus (ni fallor) ſcripſi, ſperans, quod Deo inde ſuus cedet honos ex dono gratuito arboris vitæ atque uſusfructus illis, quos ipſe ad vitam longam reſervat poſt me. Nam qui ante me de Vita longa tractavit Paracelſus, titulum quidem dedit, at materiam prorſus ignoravit. Interim niſi Dominus averterit, juſto metu ominor, vitam mortalium indies accurtatum iri, ac tandem in viridi ſpica ad funus tranſituram, peccando venæ ſectione & purgationibus. Niſi inquam Deus nova penè faciat omnia. Eſt quippe acquiſitio arboris vitæ difficillima, multum operoſa, & paucis revelata. Oportet namque ut per Montem Domini adſcendat innocens manibus & corde, qui non accepit in vanum animam ſuam, nec ſtruxit dolum proximo ſuo. Is enim ſolus accipiet hanc benedictionem à Domino. Donec tandem extremis temporum confuſionibus, homo hominem docere audebit, quæ alioquin ob hominum contrectationes conſervandas manent in occultis. Hodiè enim Medentum plerique ſe ſat ſcire rentur, ſi paganicam doctrinam avorum initiati diteſcant ſaltem, ac per regulas Scriptorum excuſentur à nece apud vulgus. Plerique eorum quoque vitam longam irrident, quia neſcii; ſed horum quandoque ſua erit ſatietas, eorumque ludibria in ſuos cadent authores. Quia venturâ ætate tædebit Deum tanti in proximum & pauperes neglectûs. Vitia quoque catenatim per ætates ſibi ſuccedunt invicem. Quandoque jam honori fuit plures hauſiſſe ſcyphos, aliàs Monomachum plures occidiſſe. Fraus & dolus floret hodiè titulo ſagacitatis, & virtus inter paucos rara latitat, licet jugiter nominetenus æſtimetur. Invaleſcet iterum, dum pernicioſorum ingeniorum numerus à lautis ſtudiorum otiis & malis curioſitatibus ad artes & opificia recedet. Temporum nempe naſcetur tranquillitas, abacta vermium ex otio & alieno viventium turba, pietatis pallio tecta. Ventura tandem reſipiſcentia reformationem ſperare jubet. Cui felici ætati de Vita longa ſcribere decrevi, laudans Dominum, quod incolatus meus propediem ad periodum ſit devolutus. Inaudita autem dum pando, anteriorum errores ſicubi detexerim, id coactus egi, ne qui me ſequentur, in ſalebras impingant, & ſcopo veritatis orbentur. Nam ipſe ab adoleſcentia ſenſim intuens vanas ſiliquas, quibus naturæ initia incruſtabant, Apoſtata à Galeno haberi cœpi, ac Medentum vilipendio me lubens expoſui, ratus laudabile meas ſtupiditates rideri, ab ignorantibus: quia totâ vitâ auram vulgarem neglexi. Etenim ab Oſoribus Paracelſiſta vocor, Scholarumque deſertor, æſtimorque tamen arcanorum aliquot Adeptus. Et quanquam à binis Imperatoribus hoc titulo invitatus in aulam, honores tamen & aulœdam

vitam recuſavi, qui totâ vitâ ſprevi odores ambitionis; ac multo jam magis (ad marginem foſſæ per ſenii ripam detentus) devito incurius & negligo, quicquid de me vivo aut defuncto ſenſerit poſteritas, quia moriendo animæ opto meæ tranquillitatem. Proteſtor itaque ubiq;, quod Scholarum errata, neglectus adnotaverim nunquam, niſi ut meæ ſatisfacerem vocationi, ac prodeſſem credulis mortalibus.

DE TEMPORE.

1. *Cur primum de tempore agat Author?*
2. *Propoſitio Tractatûs.*
3. *Profeſſio autoris.*
4. *Tempus nil commune habere cum ullo motu.*
5. *Negationes temporis.*
6. *Error Scholarum.*
7. *Abſurda aliquot inde conſequentia.*
8. *Quid deceperit Scholas?*
9. *Differt conſideratio Matheſis à natura veritate.*
10. *Error tertius.*
11. *Quartus.*
12. *Quintus.*
13. *Sextus.*
14. *Emanant inde aliquot abſurda.*
15. *Concluſio inde deducta veras temporis proprietates contra Scholarum nutum explicat.*
16. *Septimus error probatur.*
17. *Falſa temporis definitio.*
18. *Motuum duratio eſſentialiter includitur rerum ſeminibus.*
19. *Tempus nequit eſſe motuum interna menſura.*
20. *Octavus error.*
21. *Aliquot abſurdi errores inde ſequentes.*
22. *Vnitatis encomium.*
23. *Schola per ſuam indagandi ignaviam decepta.*
24. *Quid Auguſtinum in tempore decepit?*
25. *Autoris aliquot conſiderationes circa tempus.*
26. *Quid ſit in Geneſi dixiſſe, in principio?*
27. *Error Ariſtotelis de loco.*
28. *Duratio magis intima rei, quàm ſit locus aut res ſibiipſi.*
29. *Temporis vera eſſentialisque proprietas.*
30. *Cur tempus non ſit de prædicamentis?*
31. *Malè inſtituti etiam malè aſſueſcunt.*
32. *Quid Heroës deceperit in temporis conſideratione?*
33. *Demonſtrationes aliquot etiam è Sacris pro Autore.*
34. *Difficulter prioritas abſtrahitur à tempore.*
35. *Duratio non dicit reſpectum ad res.*
36. *Probantur jam ſolidatè hypotheſes.*
37. *Lex fati.*
38. *Conſequens ad poſitiones Scholarum.*
39. *Prioritas in reſpectu fati; non autem temporis.*
40. *Quid ſit ſucceſſio?*
41. *Tractatus de ævo, reſpectu temporis.*
42. *Reſpondetur objectioni è Sacris allatæ.*
43. *Demonſtratur error per Angelorum operationes.*
44. *Argumentum Scholis contradicens.*
45. *Probat autor multipliciter.*
46. *Profeſſio Autoris de tempore.*
47. *Hebetudo quædam in vera motuum diviſione & menſura, quoad motum diei.*
48. *Horologia.*
49. *Error Horologiorum.*
50. *Menſura ab Autore excogitata.*
51. *De diebus Criticis.*
52. *Notatur Paracelſus.*
53. *Criſis medenti parit infamiam.*
54. *Frivolitates.*
55. *Anni climacterici conſideratio.*
56. *Aſtrologorum pertinax ſubterfugium.*
57. *Numeri Sabbatharius, Iubilæi, enneaticus, &c.*
58. *Iam deficiunt pro mediate ab aſſerto numero climacterico.*
59. *Hebdomas non tàm ob numerum, quàm ob perfidiam Iudaicam introducitur.*
60. *Concluditur Tractatus pro vita longa.*

De vita longa ſcripturo viſum fuit Tractatum de tempore præmittere, eo quod vita longa inſeparabilem debeat reſpectum ad durationem. Nec tamen id à me ſic primo loco ſtatutum, quaſi vellem vitam metiri per tempus, quin potiùs propriè loquendo, Durationem vitæ computo, in relatione ad dies & annos, quos mox demonſtrabo, non eſſe tempus. Paradoxa quidem (fateor) at nihilominus vera doctrina. Etenim Ariſtotelem alibi oſtendi initiorum naturæ penitiùs ignarum, & materiæ Phyſices penurioſum, ac proin tempus, locum, vacuum, infinitum, fortunam atque ejuſmodi abſtractas conſiderationes, planeque peregrinas in ordine naturæ, tanquam Inſtituta Phyſica eſſent, totus ridiculus expoſuit. Ego autem vitæ longæ præmiſi ſpeculationem Temporis hactenus ignoti.

2. Quapropter in ejus elucidationem hanc ſtatuo

PROPOSITIONEM.

Tempus non aliter, ab Æterna duratione ſeparatur, quàm lumen diei, non apparente Sole à lucidiſſima luce corporis ſolaris.

3. Credo enim viam, veritatem, vitam, & rerum omnium eſſentiam eſſe Deum ſummè glorioſum. Item eſſe Principium, in quo univerſa ſunt principiata, vivunt & moventur.

4. Dico itaque, quod etiam non dato corpore vel motu; attamen tempus, locus, ſitualis habitudo invicem, atque diſtantia eſſent eadem, quæ modo ſunt. Siquidem extra cœlos creditur locus interminatus, omni privatus corpore & motu: repletus tamen Spiritu, ſuâ magnitudinis infinitudine illi adæquatus. Pariter tempus intelligo non loco, non corpori, non denique motui alligatum: ſed ens ab iiſdem ſeparatum. Proin nec tempus mendico ex circumſcriptione motus cœli primi mobilis. Nam prout motus cœli fit in loco, ac ſi eſſet loci quædam menſura; tamen ſicut locus non eſt motus, quanquam in loco fiat: ſic neque motus eſt tempus, quanquam in tempore contingat. Neque enim tempus poteſt generari per motum, vel in utero motus, ſi generatum ſit in ſpecie ſimile ſuo generanti.

5. Enimvero Annus, Dies, Menſes & Nox non ſunt tempus; ſed menſuræ & accidentia rerum in tempore contingentium, planè peregrina & externa tempori. Sic nempè dies noſtra, alterius nox eſt. Interim ubique idem Tempus in toto univerſo. Ver, æſtas, autumnus, hyems, non ſunt tempus; ſed alterationes aëris, ordinatæ in alteritatem & viciſſitudines rerum. Pueritia item, adoleſcentia, juventus, vigor & ſenium non ſunt tempus; ſed nomina alteritatum corporis atque vitæ.

6. Etenim Scholæ, præterquam quòd doceant, Tempus, vel eſſe ipſam menſuram primi-mobilis, vel ſub eadem ſaltem concludi (nondum enim id determinatum) volunt inſuper, quod indiviſibile quodlibet punctum temporis phyſicum in ſe haberet actu & realiter infinita puncta mathematica.

7. Quandoquidem poſitivum reale infinitum, prout & indiviſibile actu, quod in ſe non eſt poſitivè intelligibile, quodque ideo Scholæ negant poſſibile: jam in quolibet temporis minimo puncto donant ultro, id eſt, meris ſomniis conſpurcant naturæ cognitionem. Neceſſariò itaque ex datis illarum ſuppoſitionibus ſequitur, unamquamlibet partem temporis non eſſe temporis, ſed punctum aliquod mathematicum, indiviſibile, atque adeo ſine duratione extra & præter tempus. Itaque quod etiam tempus conſtaret vel ex indiviſibilibus partibus, vel tanquam aliquod productum eſſet, ex connexione indiviſibilium & infinitorum punctorum durationis. Ut nec ſic quidem reverà eſſent indiviſibiles atomi ſive puncta durationis; ſi per ſui connexionem in aliquid diviſibile conſurgerent. Non attendunt, inquam, quod indiviſibile negativum nunquam poſſit per connexionem coaleſcere in eſſe aliquod præſens, actuale, longum, breve, magnum vel parvum, eo quod in ſe comprehendat merum nihil in ente phyſico, id eſt, reali. Itaque ſibi in verbo (indiviſibile) contradicunt.

8. Aſpexerunt quidem longum & breve Tempus: atque hactenus ſubter quantitatem reduxerunt. Demum etiam temporis eſſentiam ac totam circumſcriptionem conſtituerunt in ſucceſſione, quæ actualiter infinitis & infinitè indiviſibilibus durationis punctis, in

mini-

minimo quoquo inſtantis Phyſici puncto connexa ſtaret.

9. profecto utrobique ſe nimium addixerunt Matheſi, dum naturam inculcâſſe ſibi ſunt viſæ. Matheſis nimirum ſupponit in quoquo continuo infinita ſubdiviſionis poſſibilia puncta, quas ſuppoſitiones interim natura neſcit, negatque Phyſica : quippe quæ attendit res, prout ſunt, & non prout inſerviunt ſpeculationibus menſuræ ſituum.

10. Separarunt dein Scholæ, conſiderationem magnitudinis à conſideratione numeri, voluntque Tempus numero ſimilius, quàm continuo; quaſi ſpecies ſimiarum, quatenus homini ſimiles ſunt, eſſet inter homines referenda, non autem inter belluas. Ridiculum itaque, Tempus à numero non ſeparâſſe toto cœlo.

11. Putarunt tandem numeros ejicere unitatem: dum tamen unitatum connexio omnes pariat numeros. In quo & iſtud ſtolidum, quod zero pro unitate habeant, dum mille zero ſubſcripta ne unitatis principium contineant.

12. Poſtremo & hoc frivolum, quod Binarius à ternario ſpecie differat, ut & hic à quaternio; licet duo binarii qua ternarium faciant & fiant: Idque non quidem per generationem novi entis; ſed per colliquationem utriusque binarii: quare nec ſpecies in numeris agnoſco; ſed tantum ſolas alteritates, commiſcibiles & reductibiles. Non enim patitur natura ſe ad Scholarum lubitum ſubter regulas coërceri: ut ſcilicet numeri ex ſe generarent Species ſpecificas, quarum ſingulæ eſſent mera totidem individua. Species itaque ejusmodi atque metaphoras à natura alienas ſcio.

13. Tempus itaque, quod in puncto infinitè indiviſibili conſiſteret, a Scholis pro columna Phyſices reputarunt. Quapropter magis confirmor, quod quicquid Scholæ à Gentilibus deſumunt, ſit inutile Sophiæ labumen.

14. Etenim ſi alioquin in actu indiviſibilibus & infinitis durationis punctis, aliquod infinitè correſpondens minimum, ligaret proportionata infinitudine puncta Temporis per ſubſecutionem durationis (præter plurimas abſurditates) tempus neceſſario ſuum actuale eſſe haberet antequam eſſet, id eſt, eſſet non quidem in eſſe, ſed totum ſimul in fieri: imo nec quidem ſic fieret, eſſet, aut eſſe poſſet, ut eſſet, ſed ut periret, antequam eſſet.

15. Igitur Tempus (contra Scholarum præſcriptum) nec longum nec breve, nec ante nec poſt, nec menſura nec menſurabile eſt. Piguit ſanè detegere, debuiſſe, quod in tota Ariſtot. auſcultatione Phyſica, nil reperiam, niſi craſſam inſcitiam abſurditatibus atque impoſſibilitatibus ſtipatam. Quare compulſus fui vera ſcribere ex commiſeratione Juventutis per credulitatem abductæ.

16. Inprimis itaque Scholæ jubent, tempus ſuæ conſiderationis eſſe motuum menſuram, cum jam ex ſuppoſitis falſitatis convictis conſtet quod tempus nequeat metiri, nec judicare de duobus motibus eadem duratione (ſic loquar) factis, uter altero ſit celerior. Nam ſecundum præfaras ſuppoſitiones tempus neceſſariò ſe ſemper propinquiùs jungeret motui celerrimo: eò quod ſit indiviſibili propinquior ac ſimilior. Denique ſi ſucceſſio temporis concurſu & auxilio indiviſibilis infinitudinis contingeret, & quod omnis motus juxta durationem conſcriberetur termino, & quod nulla ſit adæquatio ſive proportio finiti ad infinitum, minimeque, ubi utrumque ejusdem durationis obtuitu conſideratur: neceſſe eſt ex Scholarum doctrina, Tempus fore Primi motûs aut mobilis menſuram incommenſabilem, vanam, mendacem & incomprehenſibilem.

17. Quippe definiunt Tempus, ut ſit menſura motuum, in relatione ad durationem, ac velut per accidens appropriaretur motui & ſucceſſioni per ſe, nempe propter durationem.

18. Enimvero ſi motus ſit ita, ſuper aliquod immobile, ut hinc Ariſt. conjecerit (licet falsò) Primum Motorem neceſſario immobilem: quidni ſtabilitatem etiam durationi donent? ſub qua nimirum omnes motus & ſucceſſivorum proportiones debeant commenſurari; Seminibus quippe univerſis ab initio ineſt, nedum principium cujusvis motus, ſed & ſua durationum determinata periodus, cuique motui propria: cum omnis varietas quarumcunque alterationum pendeat ex

ex tarditate vel celeritate motuum. Igitur motuum duratio includitur ſeminibus eſſentialiter, intime, originaliterque, velut principium formale atque directivum eorundem.

19. Non autem quod tempus ſit extera quæpiam conſideratio menſuræ motuum, reſpectu durationis: cum ejusmodi conſideratio ſive habitudinis relatio ſit tantum externa accidentaliſque, rebus ipſis, adeoque merum ens rationis, non autem primordialiter eſſentialiterq; inſita ipſis ſeminibus, prout eſt duratio.

20. Denique Scholæ ſupponunt ſpecies naturales in quantitatibus continuis; cum tamen continuum vel diſcretum non ſint res, ſed nudæ conſiderationes rerum ſecundum menſuram. Res habent quidem ſuas ſpecies re ipsâ, ſed illarum conſideratio tanquam ens rationis caret eſſentialibus ſpeciebus in Phyſicis.

21. Pudeat igitur, quod tempus inter menſuras & entia rationis ſive non-entia ſtatuerint. Pudeat, inquam, Scholas Phyſicas, plus ſe contemplatas Matheſin, quàm ipſam naturam.

22. Futile eſt itaque, ſpecies in numeris, per quas in rerum natura diſtinguerentur, agnoviſſe? neſciiſſe tamen unitatem eſſe numerum: Utpote unum, in ſui alteritate non minus eſt diſtinctum per unitatem à quovis alio numero, quàm eſt denarius. Neque enim ulla eſt ratio, propter quàm duæ unitates magis conſtituerent numerum quàm unica; ſiquidem in binario adhuc ambæ unitates ſunt diſcretæ & diſtinctæ, imo integræ in ſuo illarum eſſe, nec deſierunt aut abierunt in aliquod tertium propter earum connexionem: nam binarius nil deſignat præter binas unitates. Ulceroſum eſt itaque, duas res permanere in ſui priore eſſe connexa, attamen ob ſolam iſtam connexionem generaſſe ſpeciem, à ſe utraque diverſam. Quocirca unitas propriiſſimè eſt omnis numerus, eo quod ex illa fluat omnis numerus, eſtque omnis ideò numerus nihil præter unitatum connexionem. Unde ipſa unitas Divinitatis typus eſt: eo quod exin omnes fiant numeri, atque iterum in eandem reſolvantur.

23. Equidem Scholæ, quoties per Matheſin aliquid concepere, id ſtatim ſubter regularum generalitatem in naturam contorſere. Sic namque ex quatuor putatitiis elementis quatuor qualitates, complexiones ac humores confusè adæquando, hæ rixæ translatæ ſunt usque in aſtra, cunctaque ſuis figmentis conſentientia ſtatuerunt.

24. Qua nimirum methodo continuum ſpeculatum in Matheſi aptarunt punctis linealibus. & tandem quoque tempori. B. Auguſtinus fatetur quidem, tempus aliquid eſſe, ſed neſciri temporis quidditatem; quia ſcilicet falſis è Paganiſmo theſibus imbutus. Quare erubeſco etiam atque etiam, temporis eſſentiam velle explicare. Sed hunc oſorem non timeo, qui jam in cœlis veritatem adſpicit.

25. Inprimis namque à tempore ſucceſſionem omnem abſtuli, qui jam magnis authoritatibus Ethnicarum Scholarum jugum excuſſeram. Siquidem initio meditabar, ſtetiſſe cœlos, non tamen aliud tempus fuiſſe ſtante Sole, quàm modo. Itaque cœpi iſtam durationem absque ſucceſſione motus cœli dimetiri: Et conſequenter ſenſim didici, omnem à tempore ſequeſtrari ſucceſſionem: & hanc duntaxat motui accommodare: Tum dein inſanum reputare, Solem quandoque ſtetiſſe, & nihilominus adhuc hodiè tempus intra cœlorum motum demergere. Nam etſi detentio iſta Solis ſit miraculoſa, attamen duratio proin non fuit miraculoſa.

26. Dein conſpexi, quod ab initio tempus jam eſſet, nondum exiſtente die, ſive ante natam lucem & ſegregationem ejus à tenebris. Cœlum ergo, Terra, aquarum abyſſus, tenebræ, & dies ipſamet erant, antequam cœli orbita definiret diem. In principio inquam creaturarum, non autem in principio temporis. Quia iſtud rerum initium includit aliquod Dum, ut ſenſus ſit: Quanquam Deus ab æterno ſtatuerit res creare: Dum tamen infinitæ bonitati placuit emanare in operationem ad extra, tum *in principio creavit Deus cœlum & terram*. Atqui ante creaturam erat illud Dum, quia Deus non habebat opus creaturâ, vel creatâ duratione, nec res creandæ habebant opus creatâ duratione, imparis concurrente dignitatis principio ullo cum Creatore infinitæ poteſtatis.

Nam

Nam ſi creatura non dependeret originaliter, totaliter, abſolutè ſcilicet & intimè à Deo, tanquam à durationis ſuæ initio & fine, utique nec Deus etiam eſſet immediatum ac totale principium, ut neque immediata vita rerum, id eſt, non foret α & ω illarum; Igitur intellexi inde, ſi natura quandoque ſtetiſſet radicata in duratione profluente citra medium ab ipſamet æternitate: illam & hodiè ſic ſtare debere ob easdem neceſſitatis regulas. Scivi namque mox inde, quod Duratio, quam tempus nominant, ſit ens reale: Itemque ſi tempus ab initio fuerit ante factam creaturam, non poterit utique reputari inter creata. Nec enim eſt facta mentio creati temporis.

27. Perpendi etiam, quod ſicut mobile eſt ita in loco, ut locus nedum exteriùs circumdet mobile (utut interim ſic putet Ariſtoteles) ſed quaquaversùs locus penetrat ipſum mobile, ita ut intima quæque pars corporis non minus ſit in loco, quàm ejus ſuperficies; non tamen proinde vice versâ locus à mobili comprehendatur.

28. Ita ſcilicet & adhuc multò abſtractiùs. Duratio eſt quidem rebus intima; non tamen à rebus afficitur, clauditur, vel apprehenditur. Locus etiam certam atque determinatam poſitionem quidem, mutabilem à mobili; penitùs tamen ab omni prorſus loco inſeparabilem. Atqui ipſa Duratio ſic eſt à rebus inſeparabilis, ut ab his nullatenus unquam migret aut mutetur.

29. Itaque cum duratio ſit ſupra & intra eſſe rerum, & ab his inſeparabilis; imò magis intima rebus, quàm ipſæ res ſint ſibimetipſis: Hinc igitur in tempore durationem planè divinam ſum meditatus, adeoque illo reſpectu ab æternitate non diſtinguendam; diſtributam tamen rebus, pro modulo cujusque recipientis. Atque ſic ſat probavi præfatam propoſitionem.

30. Quamobrem tempus nec partes habet, nec admittit diviſionem ſui, & per conſequens neſcit ſucceſſionem. Neque etiam ſomnia probat: quæ ſcilicet puncta actu infinita, copulata vel disrupta in ſe recipiant. Imò nec tempus eſt duratio magna vel parva, magis quàm plana, rotunda, longa, profunda, brevis aut lata. Quia revera non eſt intra prædicamentorum ambitum; eò quod infinitum actu exſiſtens eſt tantum unicum, Deus nimirum, qui eſt omnia. Etenim ſi bonitas, vita, veritas, eſſentiaque abſtracto modo ſint Deus ipſe in creatis, negari pariter nequit, quin in iiſdem ipſa duratio Deum repræſentet. Credo itaque verum tempus impermiſtum, ſine macula creaturæ, ubique & ſemper immutabile, nec ullo modo ſucceſſivum. Utque hoc propinquius conciperem, abſtrahebam à tempore cuncta corpora, atque omnem ſucceſſivorum alternationem ſive motuum ſuccedentes viciſſitudines. Tumque primùm clarè intellexi, quod Tempus in ſuo eſſe nullam ferat aut debeat reſpectum ad motuum inſtabilitates, varietates aut menſuram. Siquidem tempus eſt id quod eſt, ſive motus atque mutationes fiant, ſive non: quippè non inveni Durationem relativam ad motum aut viciſſim, motum ad durationem niſi per accidens, & propter mentalem menſuram unius ad alterum. Quod prorſus eſt impertinens: Siquidem tempus non habens ſucceſſionem, non poteſt inſervire commenſurationi.

31. At quia ſublunari loco concluſi, Scholisque Ethnicis perperam imbuti ſoliti ſumus in temporis duratione prioritates & celeritates cum ſuis correlativis indefinitè conſiderare, eo quod frivolo abuſu, mortuum atque mobilium determinatio attributionis juxta ſpatium conſueta ſit menſurari. Quæ tamen relationes prioritatis, ſi in trutina veritatis ponderentur, ſunt duntaxat attributa motuum, nequaquam autem Temporis vel durationis; Eò quod prioritas, tarditas, &c. dicant tantum relationem inſeparabilem ad partes motuum inſequentes, & tarditas comparat motuum celeritates invicem, adeoque prioritas, tarditates, &c. non tàm metiuntur tempus ſive durationem, ſed tantùm in reſpectu motûs diurni. Humana ſiquidem & indiſtincta imbecillitas peculiares omnes motus cum diario ſive diurno, emenſa eſt per quandam ignaviam & hebetudinem. Utpote non reſpiciunt motuum prioritates, non propriè ipſam temporis durationem, ſed potius motus generalis univerſalem diſtantiam. Ac quan-

quanquam in cunctis inſit & adſit ipſa duratio temporis, hæc tamen eſt prorſus aliena à ſucceſſione motuum: Hinc proinde cœptum eſt, tempus velut ens ſucceſſivum atque caducum per inſtans ſingulum conſiderari. Præſertim quod Scholæ ſtoliditates vulgi imitatæ tempus tandem cum cœli motu confundere conſuevere.

32. Non mirum igitur, ſi talibus initiis magni Heroës, temporis quidditatem conſiderantes, eandem concipere non potuerint. Quippe cum involvat actuale infinitum (quod unicum eſt æternum) ex ſeipſa eſt neceſſario per finitum incomprehenſibilis.

33. Etenim tempus putatum eſt ſuccedere ac partes habere, quia partes in motibus ſeſe ſubſequerentur. Cum tempus & motus ſint res diſparatæ, & tam procul diſſitæ ab invicem, quantum res caduca & finita ab infinito. Non enim etſi motus fiat in tempore, plus poteſt motus per tempus commenſurari ab homine, quàm poteſt homo metiri per Deum ipſum hominem, qui in Deo eſt, vivit, & movetur. Si enim Deus vellet impoſterum omnem cœli curſum inæqualiter ſic inordinatum, ut ad illum nullus motus adæquari poſſet, proinde & tempus in ſeipſo fieret inæquale? Vel an deſineret eſſe, quod modo eſt? Imò ſi ceſſaret (ut olim ceſſabit) motus cœlorum, an proinde ceſſabit tempus pariter? An ipſum nunc non amplius nunc eſſe? Quid enim ad tempus attinet, quod in tempore contingit? Siquidem ſuum eſſe habet liberum, ſine reſpectu, reflexu vel reciprocatione ad aliquid aliud. Tempus ſanè non eſt nobis datum in menſuram, vel ut in ſeipſo ſit menſurabile, ſed habet eſſe liberum in eo unde omnis eſſentia. Per exemplum; Deus ineſt unicuique creaturæ. Etenim bonum quatenus omne bonum, non autem hoc & iſtud eſt Deus: In quantum vero eſt hoc vel iſtud bonum, non eſt omne bonum; atque in tantum habet eſſe in creatis. Equidem ut Deus eſt unicum in omnibus bonum, ita viciſſim & omne bonum eſt eſſentialiter hoc unum verum bonum: Similiter Deus omnibus ubique præſens, & ſua duratio eſt duratio omnium ac ſingulorum. Pariter quoque lumen Solis eſt ens & aliquid in ſeipſo (illuminat quippe & calefacit) extra tamen aut citra Solem eſt nihil; Eodem modo æterna duratio in creatis eſt tempus: quod extra vel præter æternam durationem eſt merum nihil, privativè & negative. Quapropter *quamdiu* erunt ulla creata, nunquam deſinet eſſe tempus. Dixit Dominus: *Tu es Filius meus; hodie genui Te.* Quia æternitas non eſt, niſi unicum nunc, unicum hodiè. *Ex utero, ante Luciferum genui Te.* Chriſtus ex utero natus in tempore, & tamen ante Luciferum. Quia in tempore nulla eſt prioritas vel ſucceſſio. Ante ergò deſignat prioritatem ſucceſſionis motuum & excellentiam dignitatis; non autem prioritatem temporis. Quia ab initio in conſumtionem ſeculi non niſi unicum nunc. Sic nempe agnus ab origine mundi immolatus, ejusque mors ſalvat defunctos ante incarnationem Domini; quatenus incarnatio beatifica motum reſpicit. Salvat nimirum anteriores, juxta curſum vitæ præcedentes, ac reſpectu motuum inter ſe invicem collatorum; non autem obtuitu durationis. *Vt non rapiat eas leo, nec infernus devoret.* Preces enim illæ pro defuncto dudum poſt mortem, cum tamen mox ab exſpiratione plerumque ſuum judicium ſubeant animæ. Quare preces ejuſmodi fruſtra eſſent, ac ſerò nimis inſtitutæ, ſi tempus eſſet ſucceſſivum. Eccleſia ductore triumphat Paracleto, novit proin, omnia futura eſſe in eodem temporis nunc, ac ſi antequam oppeteret, contigiſſent preces. Sapiens enim adſtruit, Deum omnia ſimul feciſſe; Geneſis verò ſextidui hiſtoriam ſcribens totidem quoque dies conſumtos ait: Quæ proin contradicerent, ſi tempori detur ſucceſſio. Sex ergò dierum ſpatio cuncta ſunt creata: Unico tamen temporis permanente puncto. Sic namque Diabolus futura prænovit, in ſucceſſione motuum; quatenus præſentia in unico temporis nunc. Stellæ quidem ſunt in tempora, id eſt, ad temporum viciſſitudines ſive motuum varietates; non autem ad durationem vitæ noſtræ, cujus eſt ſtatutus terminus ab Omnipotente.

34. Enimverò prioritas difficillimè ſeque-ſtra-

ſtratur à tempore. Nam quamvis abſtrahamus tempus à loco, motu & corpore; attamen propter oppoſitam conſuetudinem, reique novitatem, perquam difficile eſt à prioritate in tempore deſueſcere, non ſecus atque quis ſiniſtra panem ſcindere, id illi eſt dextra moleſtum, licet plura alia per dextram ritè obeat. Proinde tamen difficultas vel diſſuetudo intelligendi nil quicquam in rebus mutat, aut temporis eſſentiam obligat, ut noſtris ſe accommodet erroribus. Quid enim ad tempus attinet ipſa prioritas motuum in corporibus? Quidve nocet tempori prioritas, quæ ſoli debetur motui? ſi per inſcitiam in tempus ſit translata? Quia autem motuum prioritas in ordine ad durationem dicit immediatum reſpectum ad alium motum (dierum ſcilicet & annorum) per quem omnes alios metimur motus, idcircò prioritas abuſivè eſt traducta in Durationem. Alioqui ſanè prius conſtare deberet, quod ideò iſte diei motus eſſet tempus, eo quod in tempore contingat: quo probato, prioritas tum poſſet referri ad Durationem, & non aliàs: ergò nunquam. Mihi autem in rerum diſtinctionem ſat eſt, quod duratio ex motu in ſui eſſentia nequaquam dependeat, ſed in ſe ac præ ſe ferat quandam Divinitatis uniformem conſtantiam, per quam nempè ita ſit permanens, quod ab omni viciſſitudine ac prioritatis ſucceſſione maneat prorſus libera, aliena atque à rebus rerumque ſucceſſivis motibus planè independens: Ergo in nullo prædicamento collocanda eſt duratio.

35. Cumque nullo modo in relativorum ſeriem pertineat, ideo per conſequens duratio nullum dicit internum reſpectum ad res, niſi per accidens; idque etiam non niſi juxta miſerum deceptumque rationis diſcurſum, facientem proportiones inter mobilia; & adhuc duntaxat in quantum ſunt mobilia, in ordine ad motum localem vel alterativum; non autem in ordine ad eſſe reale illorum. Spectant nempe ad caduca mobilia, certi fluxus prioritatum & poſterioritatum in ſuis motibus, cum quibus ad deſtinatos periodi fines, adeoque ad interitum ſuum properant. Sed totum iſtud quid refert ad tempus? An enim propterea etiam Tempus currere debet cum omni atque ſingulo motu? Utique ſic tot eſſent tempora ac durationes, quot motus. Vel ſi unicum tempus currat univerſaliter cum omnibus & ſingulis motibus, cumque ipſum ejuſmodi tempus celerrimè omnibus aliis motibus præcurreret, tardus curſus vitæ corvi fluet inæquali tempore cum gyro volubilis rotæ. Quapropter non ſub unica duratione ſimul fluere poterunt. Itaque tempus ſuum eſſe vel eſſentiam habet immobilem, immutabilem, impartibilem, ac impermiſtam rebus, non ſucceſſivam, ſed ſimplicem & liberam ab omni reſpectu ſui intrinſeco ad creaturam. Quantumvis tempus ſit magis intimum rebus, quam ſint res ipſæ ſibiipſis.

36. Suppono itaque tempus in Deo ter glorioſo eminenter & eſſentialiter; In creatura verò dependenter, ſubjectivè & ab emanatione ad extra participativè.

37. Lex fati quidem permittit motus vitæ inſequi juxta inhærentem mobilibus diſpoſitionem affixam ad certum præſcriptumque deſtinationum ordinem. Sed ejuſmodi affixiones & ordines non ſunt ipſius temporis; conſequuntur videlicet ſuum ante & poſt, ſuum tempeſtivum, opportunum & ſerò ad ſubſecutionem motuum & mutationum eorundem, non autem temporis.

38. Nil namque poteſt cogitari abſurdius, quàm quod unicum tempus ſucceſſione quadam moveretur, ſubſequeretur, atque ſeipſum faceret Vaſallum ad infinita puncta, indiviſibiliter quidem in ſui prioritate, & diviſa inter ſe per ſuppoſitionalitatem; quæque tamen in inſtanti minimo ſingulo eſſent conjuncta, & quæ abſque ulla ſui extenſione perirent ſucceſſivè ante ſui connexionem: Et quod talis chymæra eſſet menſura certiſſima cunctorum motuum. Imò quod tempus per ejuſmodi indiviſam punctorum copulam mutuamque atque indeſinentem ſucceſſionem cogeretur moveri atque ſubſequi ſucceſſivè: & hunc tandem infinitis indiviſibilis puncti motum eſſe diſtinctam omniū motuū regulam & temperamentum. Hæc tamen

adeo

adeo ſtolida dogmata propinantur adoleſcentiæ ſub primo ætatis Vere pro naturali Ariſtotelis auſcultatione.

39. Prioritas igitur nequaquam terminatur reſpectu temporis, ſed fati, relati in ordine ad motus: ſine reſpectu unius motus ad alterum. Nam motus localis non tangit eſſentiam loci, ſed res quæ ſucceſſivè movetur per locum, dicit duntaxat reſpectum per accidens ad locorum ſitum; Interim reſpectus ſituum ſive loci ad locum manent ſtabiles, immoti, immutati, nec in minimo tangunt locum, ſive res ſit mota in ſitu, ſive non; Cùm ſucceſſio motus localis ex parte motus ſit peregrina loco. Potiori profectò jure hæc intelligo fieri cum tempore, eò quod tempus non ſit relativum ullâ ratione internâ, ſed ſit quid abſtractius æternitatique propinquius in intellectu & in re, quàm ſit locus.

40. Tempus igitur neſcit ſucceſſionem nec ex parte motûs nec rei motæ: quippe ſucceſſio nil aliud eſt, quàm proportio ſucceſſivorum in ordine ad motum; & quanquam inſit motui ipſa duratio, non proinde tamen hæc induit naturam ſucceſſionis motuum.

41. Quotquot autem putarunt tempus ens ſucceſſivum partibileque; illud quoque laſſatis habenis cum mundi interitu occaſurum & periturum credidêre: ævum verò ceu novam creaturam in ejus vicem, absque ſucceſſionum medio ſubſtitutum iri. Hoc nempe ſic autumatum, neſcita temporis quidditate. Etenim dum hoc de tempore dicunt, manifeſtant, ſe non loqui de tempore, & ignorare ſui durationem: quia tantùm loquuntur de motibus, horumque viciſſitudine, in durationis contingentia. Siquidem etſi duratio rebus inſit & adſit, nil tamen habet cum rebus commune, ſive comburantur, ſubmergantur, putreſcant, moveantur, dormiant, incipiant vel eſſe deſinant; quia duratio non retroſpicit ad res, ſed imperfracta, ſemperque ſibi æqualis perſiſtit.

42. Forſitan enim illos abduxit Textus. Poſthac non erit tempus amplius, non attendentes tempus ibidem ſumi pro diebus anni, pro meteoron viciſſitudine, & opportunitate pœnitendi, juxta tritam nimirum locutionem. Non autem quod cum mundi interitu ceſſaret duratio, quæ modo eſt, ſemper fuit, & erit. Nam ævum, quod Angelis deputatur, nullatenus diverſificatur à duratione, quam temporis vocant. Cogita nempe animam corporis inquilinam, diem, noctem, nec item ſenium experiri, ut neque ſucceſſionem habere; Eſt tamen in unica & eadem duratione, & in eodem nunc, quo altera anima, à corpore ſeparata exſiſtit. Quippè loci & mutatio conditionis animarum nequicquam tangit, afficit durationem, aut eandem ſibi obligat, ut proin in ſui eſſentiam migret. Sed eadem duratio æternitatis fluit emanativè in omnia, & ſuſtentat ſingula: ſui proinde tamen ſimplicitatem non amittit, quanquam res eam participantes eandem aliter atque aliter ſuſcipiant. Res enim in & ſub duratione ſubſiſtit: à qua ſi exciderit, in nihilum abit. Angelus enim ideò in ſui ſubſtantia & eſſe fruitur tempore continuo ſine ſucceſſione & partibus, cujus nihil eſt magnum, parvum, longum, breve, prius, poſterius, menſura & menſurabile.

43. Cum igitur juxta Scholas ſit ejusmodi duratio pro Angelis, quàm ævum dicunt, & à tempore ſublunarium diſtinguunt, idque ſive in Cœlis exſiſtant, ſive in terris: admittuntque opera Angelorum commenſurari tempore ſucceſſivo & diſcreto, concludo, cum Angelus nequeat eſſe ſimul in duabus durationibus, toto cœlo & genere differentibus, quarum una ſcilicet competat ſibi & altera ſuis operibus, quorum utrumque interim unicum durationis nunc continet, neceſſarium fore, quod ambæ iſtæ durationes in unicam prorſus liqueſcant, diverſam tantùm accidente reſpectuum, id eſt, ficto mentalique non-ente: unicam, inquam, neceſſario reali actu exſiſtentiæ numeri. Adeoque tempus eſſe idem planè re ipsâ cum ævo & manere immutatum in æternum.

44. Sat autem mihi, quod Scholæ agnoſcant aliquod tempus continuum nec ſucceſſivum, quod ævum vocant. Ego non cogor ob illarum mentales diverſitates tempus ab ævo disjungere. Nam ſi viciſſitudo rerum motuumque tempus ab ævo ſeparent, eo ipſo reſpiciunt magis ipſam viciſſitudinem, quàm durationem, cujus tamen determinationem ac definitionem atten-

attendere ſe putant. Siquidem id convincit, quod, ignorata hactenus temporis quidditate, fruſtrà tempus diſcretum ſegregaverint à continuo ſive ævo. Cum nulla uſpiam ſit neceſſitas ſucceſſionis in duratione, eoque magis, quod aſſignent utrique præfatæ durationi quoſdam reſpectus, qui toto, ut ajunt, cœlo exulant à natura durationis. Utpote qui duntaxat pariunt differentiam rationis ſive non-entis, quod æquivalet, ac ſi durationum ambarum diverſitas ſit in re ipſa merum commentum.

45. Id quod ſic convinco: Tempus eſt ens: Ergò Creator vel creatura: Si ſit ens ſucceſſivum, ergo non eſt ſubſtantia Creatoris vel creaturæ. Sin autem velint eſſe accidens (nam de ente neutro inter ſubſtantiam & accidens Scholæ nondum mentionem fecêre) ſaltem ſubjectum inhærentiæ pro tempore deſcribere debuiſſent. Conjiciam itaque: non ſubjectum temporis erit cœlum, nam ſic caduca & ſublunaria non haberent temporis durationem ſibi propriam: eſſet duratio peregrina advena, præſtitaque caducis. Itemque ſi Sublunare unum de Tempore, ut de accidente ſibi proprio participaret, non proinde & aliud ſibi vicinum de tempore gauderet. At ſi malint caduca ſingula participare de Tempore cœli: ſaltem creata ſingula non haberent differentem durationem, ſed ſingula permanerent in eadem cœleſti externa duratione participativè. Imò citiùs Sublunaria haberent reliquas omnes manifeſtas cœlorum qualitates atque proprietates, quam eorundem durationem. Ergò non participant de mutuata cœlorum permanentia in duratione. Quod ſi verò ſua competat duratio ſingulis propria, adeò ut res ipſæ ſint ſubjecta inhærentiæ, durationis non aliunde petitæ, ac tanquam eſſentialiter initiis ſeminalibus incluſa eſſet durationis determinatio, jam apparet lumen Divinæ providentiæ in tempore, ut ſit regula creati, non autem ipſum creatum; in Deo quippe ſumus, vivimus & movemur. Sic etiam in duratione, quæ nec etiam eſt creata. Alioquin enim ſi tempus velut accidens aut concomitans inhæreat rebus ſingulis, præter innumera enim abſurda, ſaltem tot erunt diverſa tempora, quod rerum atomi. Et quicunque nunc ſimul in eadem duratione ſubſiſtunt, habebunt totidem diverſas durationum eſſentias & exſiſtentias, eritque tempus actu diviſum in infinitum: Et omne accidens, naturaliter alicujus ſenſuum objectum non erit ullo ſenſu perceptibile in duratione temporis.

46. Quamobrem cogor in tempore agnoſcere univerſalitatem quandam, ſimulque & ſingularitatem ſingulis rebus propriam, & rebus magis intimam, quàm res ſint ſibiipſis. Item fateor regulam atque determinationem propriam, quæ rebus ſingulis largitur durationem præciſam, viciſſim tamen à rebus impaſſibilem, inapprehenſibilem aut coërcibilem. Quapropter agnoſco tempus eſſe ens, quod dat & diſtribuit omnia omnibus, juxta deſtinatam participationem Durationis æternæ, idque in confuſionem atheorum. Conſidero itaque tempus tanquam æternitatis emanantem ſplendorem, quique citra vel extra æternitatem non magis ſubſiſtit, quàm ſplendor lucis citra lucem. Tempus itaque nobis eſſe debet manuductio ad ſuperintellectuale unum, æternum, infinitum, intimum cuilibet rei, nullatenus tamen permiſtum, concluſum, apprehenſibile, aut detentibile; in quo omnis rerum eſt quidditas, cui ſit laus & gloria in ſui æternitate!

Paganica ergo locutio eſt barbara & abſurda, quod tempus nos conſumat aut devoret, quoniam nulla eſt actio aut paſſio temporis in nos, aut à nobis: Non temporis vitio perimus, nec mors eſt facta à tempore magis quàm à Deo. Motuum enim diſpoſitiones cauſæ ſunt ſecundæ mortis, non autem tempus eſt de natura motuum. Judicia quippè divina diſponunt quælibet ob rationes ſibi notas.

47. Mirandum interim, quod dies ſit menſura motum, tamen diei nullam præſcripſerint præciſam menſuram. Subdiviſiones quidem fecerê horarum, minutorum, ſecundarum, &c. per ſexagenarium. At nemo hactenus oſtendit præciſum ſpacium unius ſexageſimæ minuti; Hæſitatum nempè in praxi. Imò præter meridiem, nullum eſt diei ſtabile momentum. Id etiam ferè ubique variat, adeo ut puncti meridionalis certitudo non tam ex Solis Cœlique motu,

 quàm

quàm ex reſpectu ſitus ſphæræ pendeat. Nemo itaque certum definitumve nunc vel conſtans punctum edocuit, quo aliquid contigerit, niſi habito Eclipſium reſpectu.

48. Imitati globum mundi, dum Sphæram diviſerunt per punctum meridiei & poli altitudinem: at cum Sol non ſemper nec ubique pro voto conſpicuus, rotas excogitarunt, aliquot vicibus per diem circumvolutas, quæ quia ſeipſas non eſſent movendo, pondus appenſum eſt, ſicque diem menſi ſunt.

49. In quo mox error obortus, eo quod pondus ob funium longitudinem accreſcens inæqualitatem faceret. Incertior adhuc dierum menſura per invitam chalybis contorſionem; quia hactenus nondum certo conſtat exquiſita proportio inter robur, cujus intorti chalybis renitentis, & intra cochleam ſive funis tendentis elongationem ab axe. Eſt namque flante Boreâ, ſeipſo, ſolitoque contumacior. Nondum ergo proportiones minimorum minutorum in motu. Semifuſa Muſices adhuc eſt incerta, eo quod ad pauſam integri reſpiciat, quæ ad lubitum citatior eſt.

50. Ego ex menſura motuum in duratione primùm dimenſus ſum bombardarum & cujusque pyrii pulveris robur ac bonitatem. Nam ſi catapulta diſtet à muro demoliendo 200. paſibus, emittens pilam 22 librarum, cum pulveris notæ bonitatis libris 10. Notetur autem, quantum pilæ ictus tardet poſt accenſum pulverem; jam verò diſtando per 250 vel 400 paſſus cum ejusdem ponderis pila non excavata, ejusdemque pulveris æquo pondere, notetur an ictus ſegnities reſpondeat proportioni diſtantiæ. Idem periculum fiat in bombardis majoribus & minoribus. Itaque ſegnites ſive tarditas ictus detegere, quantum renitentiæ aëris diſtantia pariat, quantumque bonitas pulveris acceleret, quantumque cavitas in pila ferrea demat, vel ſi ponderato plumbo repleatur. Ego autem ejusmodi motuum celeriates, poteſtates atque proportiones, diei item minuta ingenti quandoque jucunditate ſum dimenſus. Appendebam ad clavum pondus libræ unius tenui filo, longitudinis unius pedis, pendebatque pondus liberum in aëre; Movebam autem pondus, ut pulſaret in aëre batilli campanæ inſtar. Dico igitur, quod omnes ac ſinguli pulſus conſequentes ad ultimum uſque erunt ubique locorum primo pulſui æquales. Nam quantum primus pulſus major eſt, tantò conſequentes ſunt minores, atque ideo tanto poſſunt eſſe tardiores in motu, non autem in initio aut eorundem fine. Item ſive filo appendatur unica libra ſive plures, non tamen proinde erunt inæquales. Sed ſi filum ſit bipedale, erunt ſinguli pulſus præciſè duplo tardiores; Igitur juxta fili longitudinem accelerantur aut retardantur pulſus. Sicque mora cujusque motus præciſè notari poteſt. Æqualitatem autem pulſum iſtorum notabit Muſicus. Denique cum vis motiva ſit utrobique unicum initium motus æquale, moderativum celeritatis juxta loci diſtantiam: idcircò neceſſum eſt, pulſum tàm unius libræ, quàm plurium eſſe æqualem. Suppono itaque pulſum bipedalis longitudinis eſſe mediocris pauſæ, poterit ergo ille pulſus in 16. minores diſtinctos ſubdividi, poteritque in gnomone obſervari, quot pulſus fili pedalis dederit horæ quadrans: ſicque annus præciſe commenſurabitur.

51. Quantum autem ad dies criticos attinet, obſervatio quidem in natura baſin habet, quatenus Archeus noſter cœlorum rhythmum explicat. Equidem Luna ſemper 14 die proceſſit ad locum ſibi oppoſitum, quo ferebatur primâ die. Cenſetur idcirco natura Archei vires oppoſitas nacta: Pariter ſic & ſeptima dimidium oppoſitionis habet, ut & lunæ aſpectum quadratum ad punctum initii. Proinde namque 7 & 14 dies ſunt mali reſpectu morbi: boni autem reſpectu Archei humani.

52. Rara ergo dies critica extra morbos acutos; utcunque aliter ſenſerit Paracelſus. Sedulo tamen notavi, quod nuſquam fit criſis, ubi Medicus artis ſuæ gnarus morbum ante criſis exſpectationem ſuſtulit. Enim ut natura ordinariis gaudet motibus, iisque aſſueta eſt, & unitate virtutis motricis gubernatur lubens: ita quando totum morbi negotium ſuis incumbit tantum humeris, ſtatas ipſas cit criſes, quas alioqui medelæ anticipat bonitas, pravitasque retardat vel perdit: Sic nempe dies criſeos 14. in quadrageſimum protelata eſt. Boni ergo & fidelis Medici eſt negligere criſes; Præſtaretque

que ægros Medente caruiſſe, quotquot per criſin evadunt, multo magis, quorum cryſis tardior eſt.

54. Glorientur enim Scholæ de Criticis, criſin ſtatuant, doceant naturam præliari cum morbo, ſit ipſis criſis ſine lite & judice. Mihi ſaltem viſa impertinens ſimilitudo prælii illius & ineptæ criſeως transſumtum nomen. Commenta enim hujusmodi de manu in manum tradita, quibus omne agens ob ſolas contrarietates litem ſuſtinere creditur; Uno enim abſurdo dato, plura mox ſubſequuntur catenatim. Docui namque alibi, naturam neſcire contraria, nec morbum præliari. Naturam ſcilicet plus morbo, ut ovo, incumbere, quàm quod ſit contraria: ſi natura ſola ſit morborum medicatrix Sicque cuncta maturat, ut ad finem perveniat, adeoque ſic etiam morbi finem intendit maturando media. Ita nec morbus repugnat naturæ, dum maturatur, non magis, quàm ovum, dum fovetur, cun fovente gallina pugnat. Morborum namque ſeminibus deſtinata eſt ſua periodus? non quidem quæ myſticis dierum numeris debeatur, ſed ſolis maturitatem exigintus. Nam ſi cocta & non cruda ſint movenda juxta Hippocratem; Sagax ac mitigatus naturæ Rector ſtatis momentis ſuas novit maturitates, quas ipſe ſolus perficere, cogitur, non quidem ob diſtinctam morborum animoſitatem in certamine: ſed maturatis ſordibus, deſiſtunt adhærere ſolidis partibus. Aſt quorſum tantus criticorum dierum commentarius (Junior quinque libros de criticis conſcripſi, quos dein Vulcano obtuli) ſi oporteat ſic eſſe inſtructum Medentem, ut morbum periculoſum reddat inſontem, & longum abbreviet, id eſt, præcidat, ne in criſin proteletur? Cryſis ergo, ut judicium ſonat, eſto judex & accuſatrix medentum & bajulandis ſolius naturæ teſtimonium: quia tantum contingit Criſis, ubi viſcidum adhæret vel ſonticum concluditur, & ultimatâ maturitate ſequeſtrari optet.

55. Quantum vero ſpectat ad annum Climactericum, tractum ex productione numeri ſeptem in novem, nimirum in annum vitæ 63. ſtolidum eſt inventum: quippe 70. anni, dies hominis &c. ergo impoſturam falſi incuſant Sacra apud Chriſtianos, adeoq; Dæmonis eſt in ventū qui hoſtis vitæ noſtræ procurat mortis metu ſenes ante ſtatutam horam percellere. Alioqui namque quid facit numeri in numerum productio ad curſum vitæ? Anni quidem in ſuas meſſes atque maturitates properant & recurrunt. Quare & annorum revolutiones revolutionumque numeri potius recurſuum identitatem, quàm numerum aut vitam reſpiciunt directè nulloque modo ad numerum præteritum ſe referunt, eò quod anni ſinguli deſinant in præciſam ſui ſingularitatem, nec ſe reflectant ſuper præcedentium pluralitatem.

56. Inter reliquos aliquis ſtupide ad numerum numerantem. Profecto ut pium eſt & Chriſtianum vitam agnoſcere à manu Conditoris, principis vitæ: ita perditorum eſt vitam à Planetis & numeris mutuaſſe. Etenim quanquam DEUS certo ſpatio cuncta diſpoſuerit ex ſuo lubitu & beneplacito, ſtultum tamen eſto cauſalitatem attribuere numeris. Si plantæ prolificandi vim habuerint ante natas ſtellas, & vi verbi vegetent, eſt pudendum Chriſtiano, vitam humanam ſuæque durationis & exſiſtentiæ poteſtates dediſſe numeris numerantibus. Annus ergo climactericus, ſive aſtrorum numeratos recurſus, vel numerum recurſivum ſive demum numerum numerantem ſpectemus, inanis eſt garritus, Sacris repugnans, quæ vitam à 70. ad 80. annos miſeram vocant, non ob annos præteritos, ut neq: ob illorum numerum numerantem, ſed quia inoletæ ſunt ſeminibus neceſſitates à Principe vitæ ſic ſtatutæ.

57. Sed ſtentantur de numero Sabbatario, quia ſeptimus eſt. At id repugnat quinquageſimo, qui eſt Jubilæi totusque ſabbatarius, atque adeo annus ſeptuageſimus, quia ſepties decimus plus ſabbatizat, quam ſexageſimus tertius; quia annus nonus eſt enneaticus, qui nil ad Sabbatiſmum confert. Si namque dies ſeptimus eſt Criticus propter poſitiones Lunæ, ergo non ob numerum; nec Lunæ cum numero annorum 63. climacterico quicquam intercedit commune.

58. Etenim Aſtrologi jubent annum 56. in nocturnis nativitatibus propter Saturni (pudibun-

dam ſanè) frigiditatem duplatam: annum verò 63 in diurnis genituris, propter ridiculas ſiccitates Mercurii & Martis, maxime periculoſum: Sed hi præterquam quod pro medietate ſaltem climacterico anno valedicant, contradicunt texturi: *Septuaginta anni dies hominis, &c.* denique deſciſcunt à numeris, dum qualitates elementorum in opem vocant, easque, delirando, in aſtra traducunt.

59. Si mors in valle miſeriarum ſit calamitatum finis, deberet annus Climactericus eſſe quinquagenarius, qui Sabbatarius eſt ac jubilæi. Deus quidem hebdomadem in dies 7. diſtinxit, non ob numeri myſterium aut dignitates; ſed quia prænovit, vix ſibi vacatum iri, niſi mandaſſet, quamobrem ſaltem ſeptenum diem ſibi deberi voluit, ut toti vacaremus ſemel ſaltem in ſeptimana.

60. Non enim quod numerus ſacrum vel myſterium contineret, ſed ſuæ benignitatis teſtabatur indultum, quod de ſeptem ſaltem unicum poſceret: Eja, ſi ſeptimum ſibi conſecravit, cur addis & nonum, non ſibi conſecratum; Cur ſacro numero (ut ais) nubitis profanùm, ut inde fabricemini climactericum? An tibi licitum eſt dies Deo ſacros feciſſe? Quomodo demum ſi ſeptem & novem myſterium in ſe haberent, facies, quod numerus ex producto ſeptem in novem ſacer erit? cum ſpeciebus numerorum juxta vos nil poſſit addi vel demi, quin continuo ipſa mutetur ſpecies: Dies decem pro pane azymo ante & poſt feſtum præcepit Deus; ſed quid authoritatis iſtud dat pro denario? Vacandum ſibi imperabat Dominus diebus, quibus beneficus illis fuerat, nec nobis obſervandi ſunt propterea. Ideoque nec ſacrum numeris addixit. Itaque poſteras Judæorum perfidias condinet iſta doctrina, quæ dein ex Aſtrologorum futilitatibus, melancholicisque ſive amentibus putationibus artes atque regulas ad inanem lubitum accommodatas finxêre, quorumque aliquot maniacis remediis jam curavi, cum ejusmodi obſtinatio ſua non careat amentiâ. Finaliter ergò conſtat, quod vita longa, quam tracto, non ſit reſpectu Durationis ſive temporis? ſed motuum ab initio uſque in finem defluentium, quorum ſcilicet menſura in Durationis conſtantia non ſit ipſa Duratio, ſed motus alter, qualis eſt dies, qui ſolà ſui pluralitate vitæ metitur longitudines, quare Sacra disjunctim dicunt: In diebus illis, Itemque per dies virorum rerum contingentias deſcribunt, non autem per temporum ſucceſſiones, quas paganiſmus introduxit, locutione penitus fabuloſâ, quia temporis nulla eſt pars, ſucceſſio vel alteritas.

VITA LONGA,
ARS BREVIS.

1. *Vita abbreviari debuit merito.*
2. *Conſideratio vitæ longæ ex dono Dei profluit.*
3. *Aliquot factiones diſcipulorum Paracelſi circa vitam longam.*
4. *Objectio pro diſperatione de vita longa.*
5. *Quanta ſit vitæ longitudo penes autorem.*
6. *Cur terminus vitæ longæ tam diverſus.*
7. *Probatur vita longa.*
8. *Notatur Galeni inſufficientia.*

De vitæ brevitate conquerimur ferè omnes ad ſpatium vitæ ſat longum, dierumque pluralitas ſatis magna, ſi tota bene collocetur. Perpende enim, quantum ſomnus, otia, vanæ occupationes, parentes & amici tecum de vitæ ſpatio diviſerint, actum diſcernes, noſtram de vitæ brevitate querimoniam eſſe mendacem. Hæc Seneca quandoque cenſuit. Chriſtiani verò, qui mortem introitum ad vitam ſperant, de vitæ brevitate nequaquam plangere debent. Nam certus eſt Electorum atque reproborum numerus, qui ut citius impleretur, propter multorum iniquitates dies vitalis accurtari debuit, ut & numerus accelerari ob feſtinantiam diei noviſſimæ. Alioquin enim, licet mundus totâ ſui amplitudine eſſet fertilis, non tamen ſufficeret alendis omnibus, ob præfatam feſtinantiam editis & edendis, ſi horum quisque ad vitæ longæ terminum attingeret.

2. Porrò

2. Porrò quantumvis Juſti meritò gauderent de vitæ ſuæ brevitate, & à contrario ſenſu injuſti plerique optent vitæ longævitatem (forte namque in ſenio emendabuntur) attamen cum nemini conſtet, an in Dei conſpectu juſtus cenſeatur; potiſſimùm quod *in conſpectu ejus non juſtificabitur omnis vivens*: Judicavi proinde, incumbendum unicuique ſeriò pro antiquæ benedictionis adeptione, obedienti parentibus pollicita. Vita ergò longa viſa eſt mihi totius Philoſophiæ apex, eò quod jucundam atque utiliſſimam pendat meditationem. Dolenda inprimis ſummoperè mors perſonæ, quæ mortalibus, patriæ ſuæve familiæ columna foret, niſi propter aliquod melius ex mandato vel permiſſione Dei obiret. Quiſque enim idcirco in vitæ longæ amorem, deſideria & optatum ſuâ fertur ſponte, ſolàque valetudinis aut fortunarum ærumnoſa jactura optatum mortis ac vitæ tædia adducit deſperatis. Aſt vitæ longæ adipiſcendæ ſola deſperatio indagantes terret, eo quod anteactis ante Paracelſum ſeculis Scholas, de vita longa meditatas nihil, docent muta illarum ſilentia. Utpote aſtu Satanæ mors irrepſit, ejusdem proin dolo quoque vitam longam hucuſque ſuppreſſam non immeritò auguror, cum generis noſtri ſit juratus hoſtis. Quem tamen vitæ longæ ſcopum Omnipotens nuper in mentem humanam inſtillare eſt dignatus, ut de his tanquam nomini ſuo glorioſis, nobisque neceſſariis, poſt novorum morborum conſcriptum in nos exercitum, ſeriò penſitemus. Licet donum arboris vitæ maneat in manu Domini, quamdiu ejus diſpenſator manere decreverit.

3. Adepti nuperi ſpernentes qualitatum primarum connubia, humorum collegia, prærogativas, decubitusque, ſenſim ad medendi unitonum aſpirarunt, ſub quo remediorum ingreſſum ſe inveniſſe primùm rati, ſe voti compotes factos gloriati: quibus ſucceſſere, qui reperirent rerum ſubtilitates, ſeu medicinarum puritates nondum ſufficere ad tantum faſtigium, quod nempe ad vitæ longitudinem ingredi poſſent, eo quod peractis accretionis noſtræ muniis ad prima noſtri conſtitutiva non ampliùs penetrarent, ſeſeque commiſcerent. Dotem, inquam, quam accreſcendo res ſunt adeptæ, ſi non intus ad primum limen exuant, ſaltem non procul intro verſus radices homogeneorum deferant: Longè autem adhuc abſunt, ut poteſtates vitales à fluxu ſuo ad interitum detineant. Idcirco enim doctiores à Paracelſo deinceps in varias opinionum factiones atque in deſperationem vitæ longæ defecêre: Alii quoque majori animo & ſpe allecti, per pollicita Paracelſi magis quàm rerum teſte experientiâ ſuffulti, multa promiſerunt, quibus non reſponderunt poſteà eventus: eo quod vitæ longæ radicem una cum Paracelſo neſciverint.

4. In arduis quoque deſponderunt ignaviores dicendo: *Conſtitutus eſt vitæ terminus, quem nemo præteribit*. Fruſtraneum itaque cenſentes, quicquid audaculi de vita longa promiſerint. At non rite perpendunt, quod qui vitæ deſtinavit terminum, eadem opera etiam quælibet media ad iſtum vitæ terminum requiſita ſimul deſtinaverit; Fruſtra alioquin arbor vitæ in Paradiſo, fruſtraque de terra medicinam creaſſet ab initio, niſi rerum termini naturales prolongari medendo poſſent. Etenim ſi non utar remediis, ſtatutus eſt mihi terminus, quem non præteribo; juxta illud: *Hei mihi, quod incolatus meus prolongatus eſt.* Si Adam non edat de ligno vitæ, ſtatutum habebat vitæ terminum: at ſi comediſſet, utique nec fuiſſet mortuus.

5. Eſt ergo ſpes ad vitam longam, ſola autem defuit cognitio medii. Nec enim loquor de vita longa è Scaiolis deflua, ejusmodi fabulas Paracelſo relinquo. Nec denique is ſum, qui annos vitæ longæ ad dies Mathuſalem extendo. At magnifacio Neſtoris ætatem, aut Johannis de temporibus. Sed Paracelſus vitam tercentum annorum, deſpecto nomine, brevem, phyſicam & accurtatam vocat, imò ſi non ad annum ignis prorogetur, ſe indignam æſtimat, polliceturque ſuorum arcanorum vi vitam Neſtoream, nullo quaſi negotio ſecuturam. Aſt apud me vita longa terminum habet 120. annorum, ultimum verò trecentorum annorum, utpote quos aliquot animalia quotidiè ſponte attingunt, homo autem rariſſimè, idque non niſi inſolitis quibusdam locis.

6. Cur autem vita longa tanta exſpatietur amplitudine, fit, quod utrobique recipiatur per modum Recipientis. Non enim arbor vitæ moderna me amplius nunc capacem redderet minimæ dignitatis vel termini, ob depravatam, per multas procellas, vitæ meæ lucem, cujus filum adhuc in lino præſciderunt. *Implebit in bonis deſiderium tuum, & renovabitur ut aquila iuventus tua.* Nec enim dicitur ut aquilæ, quia aquilæ non redditur juventus priſtina. Sed aquila renovatur non ſecus atque ſerpens ſenectam & cervus cornua exuunt, licet interim non ceſſent ſub iſtâ renovatione ſeneſcere, adeò ut aquila feſtinet in canas plumas. Igitur ſic de vita longa loquor, non quidem quæ usque in noviſſimum diem, juxta Paracelſi temeritatem, extendatur: Ut neque loquor de vita ſana. quæ ſit à morbis planè immunis. Sed de illa, quæ ſub virium aliquali protectione finem vitæ dilatat aliquandiu. Quæ media ſi puero & robuſto infanti exhibeantur, eosdem ad præfatum terminum ſunt deductura, ſi iisdem uti pergat.

7. Quid ſi demum climata quædam vitam protrahant, an pharmaco, cui vitæ longæ dos eſt, id denegabitur? Sæpè namque qui anno 50. perpiſcillis uti cogitur, ſponte dein propria 80. ætatis ſuæ anno clarè denuò videt. Quidni ergò in toto fiet per artem, quod in oculis contingit ſpontaneo vigore. Ego autem ſemper ratus ſum, quicquid ſemel fuit naturale (puta in Neſtore) poſſibilitati naturæ non repugnare.

8. Nec etiam me movet, quod Archiatri hunc locum intactum mutumque invenerint, ideoq; & reliquerint: Quoniam Scholæ jamdudum deſperant ſapere ſupra Galenum, qui tamen inſtar Seplaſiæ quid pro quo ſubſtituit, & quidem pro vita longa libros, de conſervanda valetudine edidit ridiculos. Hanc enim totam circumſcribit frictionibus rectis, obliquis, transverſis & circularibus, magnum nempè in his, quæ ſuæ ſunt inventionis, agens morionem & circulatorem, prout & ignarum exſcriptorem aliorum. Etenim quoties deficit, unde exſcribat feria, miram ſic detegit ingenii pauperiem, ut in figurali frictione per aliquot libros delirâſſe ſit viſus. Atque ideò poſterorum nemo hactenus libros Galeni de tuenda valetudine commentario dignos cenſuit, aut de ſolo elevare eſt aggreſſus: quin potius poſtera interpretatione Galeni iſtam doctrinam quisque in culinæ mangonia, atque diætæ obedientiam ligavit. Sic nempè aſtû Diaboli vita longa in ſanitatem tuendam, atque inde in culinas migravit. Ars ergò aliquot annorum, brevis, & vita longa, ſi ad ſpem reſpiciendum vitæ, quam laxa Ethnicorum doctrina neglexit.

MORTIS INTROITUS IN NATURAM HUMANAM DECUS VIRGINUM.

INDEX CONTENTORUM.

1. *Cur de morte prius, quàm de vita actum?*
2. *Cauſa finalis non eſt in naturalibus, ut nec cauſarum primâ.*
3. *Abſurda aliquot Ariſtotelis.*
4. *Autor ſubſternit hunc Tractatum cenſuræ Eccleſiæ.*
5. *Mortem quidem fecit Deus brutis; non autem pro homine.*
6. *Quid etymo mortis deſignetur?*
7. *Diabolus non potuit facere mortem hominis.*
8. *Homo effectivè ſibi paravit mortem.*
9. *Qualis Protoplaſtorum immortalitas.*
10. *Quo medio ſtabat in homine immortalitas?*
11. *Quare mens ſit impaſſibilis.*
12. *Animæ ſenſitivæ neceſſitas.*
13. *Pomi ejus continebat in ſe cauſas ſecundas ad mortis neceſſitatem.*
14. *Interni pomi illius proprietates.*
15. *Homo ante lapſum carebat animâ ſenſitivâ.*
16. *Mens imprimit ſui imaginem in ſemine.*
17. *Catena ex eſu pomi fluens.*
18. *Autor quorſum hunc Tractatum ſcripſerit?*

VIta quidem erat, priusquam mors eſſet: adeoque quanquam naturâ & duratione prior

prior ſit vita morte, attamen pro hoc Tractatu mortis introitus in vitam humanam præcedit vitæ, eò quod non de vita immortali (qualis erat ex intentione Creatoris ante peccatum Protoplaſti) ſed de longævitate ſeu de prolonganda vita duntaxat agerem, cujus quia finis morte clauditur, terminatur ac definitur, debuit mors, tanquam tranſpoſitiva termini vitæ, ſuis primùm cauſis determinari.

2. Equidem non ſtudui imitari Ariſtotelem in hoc, docentem, finem eſſe cauſarum primam. Nam alibi opulenter demonſtravi, quod Ariſtoteles totius naturæ fuerit planè ignarus: quamobrem iſtud axioma ſuum tàm intra quàm extra naturam eſt falſum.

3. Quoniam ſi de primo motore Deo, omnium Archetypo, deque mundo inviſibili ſit ſermo, certum eſto, quod apud eum non ſit ulla cauſarum prioritas, ſed omnes coincidant in unitatem, apud quem omnia tantùm ſunt unum. In natura pariter, cum, quicquid fit aut generatur, ſeminum neceſſitate fit aut generatur: adeoque hactenus ſint ſemina rerum primordialia principia & cauſæ naturales, agantque ob fines, non quidem ſibi, ſed ſoli Deo cognitos: neceſſitate Philoſophiæ Chriſtianæ cauſa finalis locum non habet in natura; verùm duntaxat in artificialibus. Adeoque & hinc verificatur (quod alibi ſat probavi) Ariſtotelem nil minùs quàm naturalia intellexiſſe, ſuasque Scholas fefelliſſe per artificialia: Eſtque totus impertinens hoc loco, quod artificialia ſubter catalogum cauſarum naturalium reduxerit. Imò penitiùs introſpiciendo manet Ariſtoteles æquè ridiculus. Siquidem ædificator, ante finem ſive ædium figuram ex charta factam, præſupponit cognitionem loci, acquiſitionem mediorum, calcis demum, laterum, lapidum, lignorum & ferramentorum: quorum mediorum computatio figuram ædium antecedit. Adeoque nec etiam finalis (ſi qua ſit) cauſa eſt prima cauſarum artificialium in mente autoris. Stultum eſt itaque inter cauſas naturales recenſere ens rationis, ens mentale, ſive non-ens.

4. Porrò lubens ad metam properaſſem, quam de vita longa mihi propoſui, niſi mors intentum filum præſcinderet, prioritatem ſuam velut remoram intercalariter præfigens. Cujus etiam paradoxon lubens inter arcana detinuiſſem, niſi Tractatus de vita longa jus ſuum à morte exigeret, per quod naturaliter ingreſſum in hoſpitium humanum ſtabilivit. Paradoxon certè, inauditum hoc Dei myſterium, quodque idcircò humiliter cenſuræ Eccleſiæ ſubſterno.

5. Loco propoſitionis autem eſto: quod Deus non fecit mortem. Id enim protinùs intelligo negatum pro homine duntaxat: Nam alioqui brutis ante creatum hominem jam mors deſtinata erat naturaliter, & quidem ex eadem radice, per quam mors in hominem intravit. Siquidem pleræque belluæ non niſi mutua vivunt cæde.

6. Denique mors hoc loco non ſignificat nudam ſeparationem animæ à corpore, ut meram privationem deſignet, ac ſi ſenſus eſſet: quod DEUS non fecerit non-ens, quod mors dicitur; nam ejusmodi enunciatio eſſet in Sacris ridicula. Ipſum namque verbum (fecit) ejusque negatio idem eſt, ac reſpicit, quod *ipſe fecit & facta ſunt.* Adeoque ejus negatio dicit entis poſitivi & non privativi abſentiam: & æquivalet huic propoſitioni: Deus condidit hominem absque inclinatione ad mortem: nec cauſas in eo fecit naturales, quibus mortalis eſſet.

7. Denique nec Cacodæmon fecit mortem: *quia non eſt inferorum regnum in terra*, multoque minùs in Paradiſo. Nec poteſt Satan ullo modo mutare eſſentias à Creatore inſtitutas, eas invertere, abolere, vel occidere, quas Deus feciſſet mortis expertes. Incepit mors in nobis à Cacodæmone quidem ſuggeſtivè & excitativè, modo planè per accidens & externo: Nec potuit producere cauſam mortalitatis in ſubjecto per gratiam creatoris incapaci.

8. Itaque ſi nec Deus nec Cacodæmon faceret mortem hominis efficienter, ergò à ſufficienti partium enumeratione, ſolus homo ſibi fecit mortem, cauſasque ſibi applicuit, tanquam ens poſitivum, unde mortalis evaſit, & mors naturalis facta ſit.

9. Quod

9. Quod namque Diabolus non potuit, potuit homo habens moriendi poſſibilitatem, non autem neceſſitatem. Erat enim in poſſeſſione immortalitatis, poteratque non mori, ſi voluiſſet, quia mors erat ipſi contingens liberum; enimverò quia corpus Adami opus habebat arbore vitæ, ideo ex parte corporis non erat abſolutè immortalis, ideoque & alimento indigebat: erat autem futurus immortalis ex gratuita Creatoris bonitate. Et ille qui præſervâſſet Adamum à morte per gratiam, dotemque ligni vitæ dederat, eundem quoque à quibuslibet injuriis defendiſſet: Itaque immortalitas in homine per lignum vitæ continuata fuiſſet, fuitque ideo è Paradiſo proſcriptus, ne etiam poſt eſum pomum *extendat manum ad arborem vitæ, & comedat*, &c. Nam ſicut pomum includebat cauſam mortis: ſic lignum vitæ continebat ſuperioritatem vitæ ſupra cauſas mortis. Non conveniebat enim hominem, qui mortem ſibi ediſſet, non mori, mortemque comminatam illudere, atque idcirco exulari debebat in Paradiſo.

10. Erat autem homo immortalis, quatenus mens ejus immortalis, cuncta munia corporis immediatè præſtabat, dabatque vitam de ſe immortalem. Etenim cum ſit interitus neſcia, nec rerum caducarum ideò importunitatibus ſubjecta, oportet, ſi immediatam corporis œconomiam ſic rectura eſſet, quod ſuo corpori parem quodammodo immortalitatem communicaret, ſaltem quoad præſtantiam poteſtatum rectricium: licet quoad alimenta corporis ſenſim defeciſſet homo, niſi ligno vitæ ſuffultus fuiſſet. Imò diſtinctè loquendo: Omnis poteſtatum pluralitas erat in unitatem mentis abſorpta.

11. Et hodiè mens impaſſibilis eſt duratione & alterationibus rerum caducarum, eo quod his deſit ſymbolum, per quod mentem immediatè attingant aut penetrent.

12. Itaque ut mors acceſſum atque introitum ſuum faceret in hominem, oportuit mentem prius deſtitiſſe ab immediata priſtinaque functione munium corporis, aliamque animam, caducam ſcilicet, ſenſitivam ac ſeminalem velut corporis ſyndeſmon ſubintrâſſe. Quæ ſanè longè à mente diſpar, per auram vitalem, naturæ curſu, à Patre luminum, vitæ datore impetratur (prout alibi de ortu formarum) peritque cum hominis interitu. Etenim ſi ſemen canis ſpontè defluat usque in animam viventem, excluſivè, decebat ergò hominem concipi abſque ſemine congreſſuque virili, vel ſaltem ſemen humanum non fore citra vitæ ſeminalis diſpoſitionem: ſed communi creatæ naturæ ductu terminari, in animam viventem, excluſivè, cujus modum explicabo poſtea.

13. Porro in pomi eſu ſitam fuiſſe mortem, id eſt, mortis cauſam naturalem, productricem (diſpoſitivo modo) animæ ſenſitivæ (qua alioqui caruiſſet homo) per ſemen, & quidem brutorum more, & mentem proinde deſeruiſſe corporis regimen, tanquam horrentem contractæ inde belluinæ impuritatis, manifeſtum fiet in ſequentibus. Nam ex quo momento homo fecit intra ſe ſemen ad ſuæ ſpeciei propagationem, adumbravit (ſaltem diſpoſitivè) eâdem opera, occaſionaliter primordia animæ caducæ, tegumentum & involucrum mentis, ut totum corporis miniſterium in ſe ſuſciperet.

14. In natura ſiquidem jam Creator ſe obligaverat rerum ſeminibus, ut, quoties ſenſitivorum ſemina ad metam multiplicandi perveniſſent, ipſe quoque vitalium luminum Parens animas ſeminibus ſingulis condignas influeret: quod & alibi de Ortu formarum ex profeſſo proſecutus ſum. Adeoque in pomo erat vis producendi ſemen prolificans, brutalique more ſeminalem Archeum diſpoſitivum fœtus continens, animamque caducam à Datore vitæ ſibi impetrans. Eadem enim die, qua de fructu arboris ſcientiæ boni & mali ederent, morte morerentur, quia animæ ſenſitivæ appulſu facta fuit, altera novaque generatio, propter quam mens conſternata ſeſe à vitæ clavo ſubtraxit. In hoc ſcilicet ſtabat mortis & immortalitatis neceſſitas.

15. Caruiſſet enim homo anima mortali, quamdiu immortalis eſſe optâſſet; non ſolùm quia unica mens immortalis ſatis erat regendo corpori, nec conveniret, quod ſimul duobus dominis corpus inſerviret; ſed inſuper, quia non erat opus ſemine, quod in ſe diſpoſitionem

ad

ad animam caducam contineret. Itaque tota diſpoſitio ſeminalis, ad propagandum ſemen fuit in Protoplaſto, mox ab eſo pomo, & ante natam ſenſitivam tàm in ſe, quàm in ſuis poſteris. Inde nimirum patet, quod Mens, quantumvis à corporis clavo manum abſtraxerit; nihilominus non minùs in qualibet ſeminis prolifici productione ſit rea, quàm fuit olim ab eſo pomo. Id ſcilicet continent verba textus: *In peccatis concepit me mater mea.*

17. Quomodo autem ſub medio diſſuaſi pomi, caſtiſſima definiretur innocentia, immunis à carnis concupiſcentia & à brutalis impuritatis contagio, poſtmodum ex profeſſo demonſtrabo. Sat ſit autem jam obiter dixiſſe, quod per concupiſcentiæ carnis libidinem ortum ſit atque conceptum ſemen vitale, ad animam ſenſitivam impetrandam, more brutali, in quod Mens imprimit ſui ſigillum: ideoque nec cum ſpecificæ brutalitatis ſimilitudine aut determinatione. Abſque quo ſigillo omne ſemen ſterile eſt, in molam aut monſtrum alioqui deſinens. Itaque à concupiſcentia carnis, ut ſemen, ita & anima caduca, ejusque vita ac per conſequens caro peccati ſum traxêre ortum: & per conſequens etiam mors.

18. Enimverò Athei & Libertini etiamnum hodiè textum diſſuaſi pomi cum origine pro allegoria ſumunt. Quod Eccleſia pro hæreſi jamdudum proſcripſit, & ab olim damnavit. Ergo vera eſt facti hiſtoria, quam Geneſis deſcribit. Sed quare & quomodo ille pomi eſus naturaliter mortem in poſteros omnes, æqualiter continuatam patraverit in evitabiliter, irremiſſibiliter & irrevocabiliter, ſic ut unica monitionis transgreſſio inter nefandiſſima peccata commiſerit crimen originale, ac deinceps cauſæ ſecundæ rationem propagando in ſe clauderet de mortalitatis inexcuſabili neceſſitate: Sive, quomodo in unius pomi manducatione vitæ ablatio, mortisque cauſa ſint neceſſitata, optabam Divini beneplaciti rationem, decretique motum à priori vel à conſequenti non indagâſſe, cum mihi abundè ſufficiat, quod ſciam & credam, ſic à Deo eſſe ſtatutum, niſi profectò ad ejus gloriam, caſtitatis ſplendorem & Libertinorum inſtructionem fore ſperâſſem, hoc paradoxon penitiùs trutinâſſe, ideoque & Tractatui meo de vita longa applicuiſſe. Jam namque hora, quâ ex Aquilone pandetur iſtud malum ſuper omnes habitatores terræ.

THESIS.

1. *Subſtantia theſeos.*
2. *Objectio ſummaria ex lege, peccato & maledicto conglobata.*
3. 4. 5. 6. 7. *Argumenta ſunt contra objectionem.*
8. *Nova objectio.*
9. *Solvitur objectio.*
10. *Qualitas peccati in Protoplaſtis.*
11. *Serpens cur adorſus ſit mulierem?*
12. *Non maledicitur viro.*
13. *Non maledicitur mulieri.*
14. *Textus, qui putatur continere maledictum confirmat theſin.*
15. *Paritas conceptus & partus à lapſu, & non ante lapſum, roborat theſin.*
16. *Textus probat theſin.*
17. *Octavum argumentum contra maledictum.*
18. *Nonum.*
19. *Decimum.*
20. *Vndecimum.*
21. *Duodecimum.*
22. *Decimum tertium.*
23. *Decimum quartum.*
24. *Oſtenditur, quod peccatum non cauſaverit mortem, multo minùs, ſi qua fuiſſet lex.*
25. *Qualis ſcientia eſſet pomo incluſa.*
26. *Duo elenchi non-cauſæ ut cauſa.*
27. *Quibus cauſis natura orta ſic corruptio?*
28. *Vnde originis peccati continuatio?*
29. *Errores aliquot circa abuſum elenchorum iſtorum.*
30. *Corruptio naturæ, quæ ex causâ immediata proceſſerit, quæ occaſionali, & quâ cauſâ mediatâ.*
31. *Argumentum decimum quintum contra maledictum.*
32. *Decimum ſextum.*

33. *Decimum ſeptimum.*
34. *Decimum octavum.*
35. *Decimum nonum.*
36. *Vigeſimum.*
37. *Viceſimum primum.*
38. *Viceſimum ſecundum.*
39. *Viceſimum tertium.*
40. *Viceſimum quartum.*
41. *Quo pacto mors pomo inerat.*
42. *Conjectura è præcedentibus.*
43. *Probatur conjectura.*
44. *Iurgia de lana caprina.*
45. *Viceſimum quintum.*
46. *Concluditur ex veritate textus.*
47. *Mors non exſpectat hæccitatem, ut neque peccatum.*
48. *Intentio Creatoris in Textu poſita probatur, eò quod nuſpiam admiſerit inceſtum inter præcedentem & ſubſequentem in generatione.*
49. *Indagatur locus corruptæ naturæ humanæ octo argumentis.*
50. *Additur & nonum.*
51. *Caſtitas textus celebratur.*
52. *Præcellentia Renatorum ſupra felicitates Adami.*

OMnipotens ex ſui immenſa & ſpontanea amoris bonitate, hominem ad hoc peculiariter dilexit & erexit, ut ſui imaginem intimè & quam proximè exprimeret. Quapropter eandem ſui imaginem tanto D. Majeſtatis ſuæ decore ornavit, tamque benigno amoris ſui intuitu prævenit, quod ex ſui beneplacito Evam creaverit, deſtinaveritque ut eſſet totius humanitatis futura mater (& vocavit Adam (poſt lapſum) nomen uxoris ſuæ Heva: eo quod mater eſſet cunctorum viventium) ſuas conceptura proles, non quidem ex copula carnali, ac brutorum more, neque ex concupiſcentia carnis aut voluntate viri, ſed ex Deo, ſive ex obumbratione ſolius S. Spiritus, per modum, quo concepta eſt & nata humanitas, in qua & per quam regenerari oportet omnes ſalvandos: Id eſt, manente matris virginitate integra, & utero clauſo peperiſſet abſque dolore, eratque Eva conſtituta ſupra virum.

2. Hoc nimirum eſt magnum at novum paradoxon, quod hoc Tractatu ſuſcepi demonſtrandum. Quapropter in limine ſunt removenda obſtacula obvia & devia. Ac inprimis objiciunt textum: *Terra proferet tibi tribulos & ſpinas. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos. In dolore paries filios tuos, maritus dominabitur tibi. Morte morieris*; Et per conſequens, morborum ſeniique calamitatibus conflictabimini. Quæ cuncta ex maledicto peccati inobedientiæ profluxêre in poſteros, uſque in mundi interitum, cenſu irredimibili, nulloque actu ſanctitatis piabili. Quia Deus legem Adamo ſtatuerat, ne de fructu arboris ſcientiæ boni & mali comederet: cujus tranſgreſſio uti in peccatum originale defluxit: ita quoque in maledictionis perpetuitatem æqualiter à Protoplaſtis in poſteros omnes ſuſcitavit.

3. Hæc ſic edocta ſunt hactenus: quibus tamen ſub pace & cenſura Eccleſiæ, meos conceptus humiliter ſubjungam.

Primò itaque negativè affero contrà. Quoniam verba textûs non continent præciſè maledicta ulla, niſi in ſerpentem, & terram; nequaquam autem in hominem: Cui ſi ſemel maledixiſſet ille, apud quem non eſt viciſſitudo aut mutatio, manſiſſet verè ac ſemper maledictus inſtar Cacodæmonis.

4. Ineptum enim eſt credere, quod Deus nunc malediceret homini, cui dein mox à peccato, & abſque interventu contritionis aut actu pœnitentiæ benedixit multâ fœcunditate, totam dedit terram, & ſubſtituit pedibus ejus cuncta animantia.

5. Imò in medio maledictionis ſerpenti prolatæ, benedictione ſexum muliebrem replevit, dicens: *Mulier conteret caput tuum. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & ſemen tuum, & ſemen illius.* Quod cum non intelligatur de ſemine viri, ſpondet futurum Meſſiam mundi Salvatorem ex ſemine mulieris. Tantum abeſt, quod homini ibidem maledixiſſet.

6. Secundo nego latam legem, & per conſequens, etiam contraventionem legis. Sequitur enim, ubicunque non eſt lex, non intervenit

venit transgreſſio, nec inobedientia: & per conſequens non cadit ibidem maledictio.

7. Probo autem quod non fuerit lex, per ipſa verba textus: *Præcepitque ei dicens: Ex omni ligno Paradiſi comede; de ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas.* Verbum (præcepit) præceptum, adeoque & legem includere videtur; attamen unicum iſtud verbum non magis pro affirmativo (ex omni ligno Paradiſi comede) quam pro negativo (ne comedas) vim legis aut præcepti ſortitur. Non enim peccatum involvebat, etſi non ex omni ligno Paradiſi comediſſent. Adeoque non legem aut mandatum continebat magis pro inhibitione unius arboris, quàm pro licentia cæterarum omnium. Itaque textus paternam licentiam pro affirmativo & conceſſione pariter, ſicut & paternam admonitionem cautelæ pro negativo continebat. Non ſecus ac ſi ruſticus viæ gnarus viatori dixerit: Si iſthac iveris, peribis & morte morieris. Sic monitio Creatoris (ne comedas; & quacunque die comederis, morte morieris) non legem, ſed ſuaſum & optatum dicunt. Tranſgreſſio autem, ſpretæque monitionis actus peccatum quidem continet, ſed non inobedientiæ: tantumque inobedientia à ſpreta monitione diſtat, quantum lex à monitu ipſo. Prohibitio ergo (*ne comedas*) admonitionem ſonat, ne videlicet mortem ſibi comederet & poſteris reatu inextinguibili, eo quod in pomo, non autem in contraventione manducationes mors ſita eſſet. Eſſetque ideo mors iſta ex pomi eſu naturalis, ad monita, non autem comminata ex lege maledictio. Minæ enim mortis, quæ Adamo erat incognita, eundem terrere non poterant: adeoq; irritæ fuiſſent comminationis, non autem admonitio. Etenim Adam nondum cadaver viderat, & qui antequam videret animantia, ignorabat eorum nomina: multò minùs ſcire poterat, quid mors eſſet: ac longe minimè Eva ſciret, quid eſſet mori in Paradiſo. Itaque apud Protoplaſtos mors adhuc erat non ens & ignotum; non entis autem & ignoti nullus reſpondet conceptus, & nulla penitus eſt formido. Idcirco nec Deus in minas terroris aut legis pœnas prædixit mortem; ſed ex mera ſui bonitate. Ut, dum comediſſent de pomo diſſuaſo, ſcirent, quod DEUS non feciſſet mortem, ſed ipſimet ſibi.

8. Nec his obſtat Textus c. 3 *Quia comediſti de ligno, ex quo præceperam, ne comederes*, &c.

9. Verba enim bonitatem præcedentis moniti aperte denunciant, non autem legem. Nam idem verbum (*præceperam*) quod ante c. 2. (*præcepitque ei dicens*) monitionem duntaxat, & non legem ſignificat. Alioqui ſub æquali peccato originis edere obligati fuiſſent ex omni ligno Paradiſi: quod nemo ſanæ mentis unquam aſtruet.

10. Peccatum enim grande fuit in ſuſpicione doli, falſitatis & fallaciæ DEI, quodque plus crederent ſerpenti, quam Deo, quodque ſpreverint paternam & benevolam monitionem. At non erat inobedientia, quia non erat lata lex. Erat quidem actus contra gratitudinē, amorem erga Deum, debitamq; & rationalem obligationem. Non ergò maledixit ipſis DEUS, quoniam ſibi pœnas morborum, mortis & ærumnarum in ſupplicium comedendo contraxerant. Non autem poſt lapſum loquitur DEUS de morbis: quia ſat erat ſemel mortem prædixiſſe futuram, dum admoneret, ne comederent.

11. Denique callidus ſerpens non adorſus eſt mulierem tanquam fragiliorem; ſed quia admonitio ex ore Dei data fuerat Adamo, mulieri tantum ſignificata ex viri relatu. Ideoque primo DEUS ab Adamo computum exigit.

12. Inprimis maledictionē viri non continet, *quod terra eſſet maledicta in opere ſuo, & pareret zizania, quodq; in ſudore ſui vultus panem totâ vitâ ederet*; Sed reminiſcentiam continent prægreſſæ ante lapſum monitionis amoroſæ.

13. Denique nec maledictionem ſonat, quod *mulier deinceps marito* obediret, ſubeſſetque, quanquam in eo eluceſcat intentio Creatoris, quod mulierem ſcilicet deſtinaverat, ut caput eſſet, apex & ultima creatura, ſupra virum; nunc autem ob geminum peccatum ſubeſſe deberet marito. Id enim potius commeritam pœnam, quàm maledictum ſignificat; Prout non maledicitur ſuperiori, qui ob commiſſum errorem deponitur.

14. Aſt ubi dicitur: *In dolore Paries filios tuos*; textus expreſsè myſterium paradoxæ theſeos

confirmat. Nam exin apertè conſtat, 1. quod Eva non eſſet creata,nec deſtinata,ut peperiſſet in dolore. Quapropter hoc unicum non dicitur illi in maledictionem; ſed ipſi ob oculos ponitur, quantum calamitatis ſibi cauſata fuiſſet, quod conciperet,deinceps & pareret more brutorum in dolore. Indubium enim eſt, quin bruta non ſint peccati rea, pariant tamen in dolore; non quidem quod peccaverint in Adamo, tanquam patre, aut peccati ipſius ſint participia: quia peperiſſent in dolore, ſive Adam peccâſſet, ſive non. Nec etiam Divinæ eſt bonitati conforme, quod immeritam pœnam bruta ferrent, dum vi naturæ & ex creationis ſtatuto in dolore pariunt.

15. 2. Si pariant bruta in dolore, denotatur paritas conceptus & partus in brutis & muliere poſt lapſum; quæ paritas cum non fuerit ante lapſum, roborat ideò hic textus theſin.

16. 3. Si non comediſſet Eva pomum, & ex pomo conſecutivè concupiſcentiam carnis ex ſeminis corrupti titillatione, utique peperiſſet citra dolorem. Ubi textus virginitatem concipiendo & pariendo, adeoque perpetuam propagando virginitatem deſtinatam ſpondet: quod nimirum clauſo utero concepiſſet & peperiſſet. Quid enim hoc aliud eſt, quàm id quod reliqui putant eſſe Evæ maledictionem; ſit revera duntaxat commemoratio deperditi boni per copulam viri, ſeminis & concupiſcentiæ carnis in carne peccati brutorum more deinceps? amiſſa, inquam, ſpes concipiendi ex S. Spiritu, poſtquam ex voluntate viri concepiſſet, ut omnis mater in peccatis.

17. Etenim ſi alioqui mors ex pœna infractæ legis eſſet, & non ex concupiſcentia carnis, totidem eſſent mortes novæ quotidie, quot ſunt prævaricationes: Vel Deus non tanti faceret ſua Decalogi mandata, quanti admonitionem cautelæ ab arbore ſcientiæ boni & mali. Non enim æquè ſeriò obſervandas leges voluiſſet quas non æquo ſupplicio caſtigandas voluit. Itaque ſuppoſito adhuc, quod lex fuiſſet de negato pomi eſu, prout lex eſt prohibitæ adorationis idolorum, adulterii, &c. Hæ autem leges non puniuntur continuata in poſteros ineluibili impuritate, qualiter contraventio illius manducationis. Ex hinc ergo facillimè liquet peccatum originale non fuiſſe tam ex vi inobedientiæ mandati, quàm ex effectu deturpatæ generationis Divinæ, commutatæ in belluinam. Alioqui namque non eſt juſtitiæ diſtributivæ paritas, nec idcirco in Dei bonitate conformitas, ſive Protoplaſtorum ingratitudinem, ſive demum inobedientiam contra legem ſpectemus: quod prima inobedientia lucret pœnam traductam in omnes, etiam inſontes poſteros potius, quam decima vel centeſima quævis deinceps, quàmque innumera & longè immaniora peccata. Equidem arbitror, quod eadem juſtitiæ regula penes eundem Legiſlatorem,cujuslibet mandati, præceptivè & defenſivè lati & pronunciati infractio ſemper æqualem poſt ſe trahere deberet culpam, nec proinde poſteris cunctis & inſontibus luendam, ac tum nemo mortalium in pœnas originales ſuorum avorum morteſque centuplatas (ſi nempe mors, à contraventione legis originem ſumſiſſet effectivè & immediatè) nec quilibet ſatis unus futurus erat, vel Deus immutabilis ſua mandata poſtera non æque atque primum obſervanda ſtatuiſſet, ſi mors ſuam in natura radicem non haberet, cujus radicis applicatio ex ſolo fuiſſet homine.

18. Itaque ſi mors ex maledicto peccati, immediatè ex ſolo Deo eſſet; Jam mortem feciſſet DEUS, adeoque ex fide falſum crederemus.

19 Denique ſi mors ex maledicto provenisſet, eſſetque è radice ſupernaturali, adeoque nec hodiè noſtra mors cauſas naturales in nobis reperiret, vel mors noſtra non eſſet ejuſdem generis cum morte Adami.

20. Imò quod longè abſurdius eſſet, mors noſtra non prodiret ex eodem primitivo initio, quo Protoplaſtorum mors incepit. Ac per conſequens,mors noſtra non eſſet effectus peccati originis.

21. Adeoque niſi aliunde, quàm ex pœna legis & peccati maledictio mors obveniat, id eſt, niſi carnis generatio Adamica ſive belluina ex carnis concupiſcen-

piſcentia & copula mortem naturaliter in ſe contineat, parem belluis, reverâ inſontes poſteri luerent pœnam immeritam.

22. Denique ſi mors ex maledicto vel ex peccato immediata cauſata eſſet; nonnè inappoſitè textus diceret, *eâdem die morte morieris*; dum non diceret: ſtatim, eodem momento morieris. Quippe maledictio non indiget 24. horis ut operetur, ut neque pariter peccatum pro reatu pœnaque ejuſdem commerita intervallum expedit. Quod expreſsè viſum fuit, dum homo impurus, conans currum vacillantem, quo Arca fœderis vehebatur, à caſu vindicare, repentina morte auſum ſuum piavit. Sed cum mors in procreatione ſeminum vetitorum & concupiſcentiæ carnalis conſiſteret, pomi eſum ejuſque digeſtioni præſupponebat. Ideoque verba illa: (*eadem die morte morieris*, ſive, mortalis fies,) & morte duplata in te & poſteris lues. Theſis noſtra propoſitam veritatem roborant.

23. At peccatum nullum, à primo deinceps, habitum eſt originale, vel in omnem poſteritatem irremiſſibiliter delatum, niſi quod ab eſo pomo deinceps totam deturpavit naturam, quia propagationem generis humani in carnem peccati tranſtulit, de qua dicit Deus? *Spiritus meus non permanebit cum hom. ne, quia caro eſt.*

24. Illud autem peccatum, ſi à Prædeceſſoribus non ſat ſit indagatum, addam liberè, quæ ſentio.

Enimverò in hac Geneſis hiſtoria ſimul concurrunt. 1. Peccatum diffidentiæ ſive ſuſpicionis malæ fidei, doli, fallaciæ & falſitatis in Deo. Eva enim inquit Diabolo: *Ne fortè moriamur*; Adeoque dubitavit mortem admonitam, neceſſariò adventuram. Itemque peccatum ſpretæ admonitionis, quodque plus fiderent ſerpenti, quàm Deo, nec erat inobedientia, ubi nondum lex. 2. Actus comeſtionis pomi, non tam vetiti, quantum de cavendo admoniti.

25. 3. Effectus comeſti pomi. Nam in medio Paradiſi arbor erat, cujus proprietas dicitur vitæ: *Nec comedat & vivat in æternum*; eratque arbor altera, cujus proprietas erat ſcientiæ, boni & mali, cui non erat par alia: Sed reliquæ, exceptis his duabus, inſerviebant ſoli alimoniæ. Proprietas ergo & effectus hujus poſterioris arboris erat ſuſcitare pruriginoſam concupiſcentiam carnis ſive luxuriæ amentiam. Dicitur autem ſcientiæ boni amiſſi & mali adepti. Neſciebant enim, ſe nudos eſſe, erantque ſine pudore, id eſt, ſine carnis concupiſcentia inſtar puerorum; quia carebant ſemine. 4. Concurrit copula carnalis: Inde tandem generatio quædam bellui̇na, caduca, mortalis, contra intentum Dei, nolentis hominem concipi in peccatis. (In peccatis concepit me mater mea) non quidem, quod omnes dein matres ederent de illo pomo, ſed quod mox ab eſo pomo omnis conceptus non fieret niſi ex voluntate ſanguinis, carnis & viri; adeoque inde neceſſariò prodiret omnis caro peccati.

26. Itaque dum peccato inobedientiæ adſcribitur immediata cauſa corruptæ naturæ & mortis: vel dum peccato, ſuſpecti doli in Deo attribuitur cauſa immediata corruptæ carnis, elenchi ſunt non cauſæ ut cauſæ.

27. Nam propriè loquendo, ipſa noſtræ naturæ totalis corruptio & carnis degeneratio non ex maledicto, ut neque immediate ex peccato commitante profluxit; ſed ex his tantum occaſionaliter, & tanquam ex cauſa ſine qua non; At natura noſtra totaliter corrupta, & incapax æternæ gloriæ reddita eſt, propter concupiſcentiæ & brutalis generationis cauſalitates; effectivè & immediatè cauſantes virgineæ ablationem caſtitatis, & ſpem omnem generatum iri ex S. Spiritu deinceps, & ex Eva virgine.

28. Eſtque ideo originis peccatum in omnes omnino poſteros defluens, eo quod poſt ablatam Evæ virginitatem hominum propago, non eſt poſſibilis, niſi ex voluntate viri, carnis & ſanguinis, quos alioqui Deus ſtatuerat ex S. Spiritu generandos.

29. Eſt ergo cauſarum indiſtinctio, ſuaque inepta effectuum ad cauſas proprias applicatio, quæ nondum attendit antehac 1. quare iſtud pomum, tam alto tono præcautum ſit, ne de illo ederent. 2. Quod maledictum æſtimarint, quod non erat. 3. Quod peccatum originis uni adſcripſerint inobedientiæ, tanquam cauſæ proximæ & continenti, immediatæ,

4. Quod inexcuſabilem mortem conjecerint in maledictionem & pœnam infractæ legis.

30. Etenim tametſi peccatum grave concurrerit cum originali declinatione generationis à Deo intentæ, cum impuritate carnis, naturæ corruptione per carnalem copulam; non tamen corruptio naturæ, degeneratio generationis, ut neque mors ex peccatis originalibus parentum diffidentiæ, &c. tanquam ex cauſa immediata proceſſerunt: verùm ab effectu manducati pomi, tanquam novo producto neceſſariò inde naturaliter dependente; Id eſt, mors proceſſit ex ſuis cauſis ſecundis naturalibus, pomo inexſiſtentibus: Prout & naturæ corruptio totalis inde promanavit; quia ambæ nituntur unica & eadem neceſſitatis radice.

31. Cauſæ autem harum cauſarum naturalium per accidens in unitono comeſtionis colligatæ fuerunt peccatis diffidentiæ, &c. Nam peccato ſuſpicionis malæ fidei, fraudis & fallaciæ Dei ſuus manebat reatus piabilis per Protoplaſtos per modum peccati, per contritionem ſcilicet & actus pœnitentiæ pro more aliorum peccatorum. Non autem quod proinde tota natura depravari debuiſſet, mors & omnis corporis ærumna deberet intrare & perpetuare in omnes poſteros, etiam quantumlibet an mas haberent inſontes. Deus enim peccata parentum ſubinde punit in unam aut alteram generationem: at nusquam legitur, in omnem dein poſteritatem caſtigâſſe peccatum avi, qui ante quinies mille annos malè egiſſet. Excedit enim iſta punitionis pœna amorem Dei erga hominem, cui mox à peccato tantopere benedixit: Excedit, inquam, regulas juſtitiæ, ſi ad ejus ſtateram referatur ſupplicium inſontis in illo peccato.

32. Quin imò opinor, ſi Deus ex ſua bonitate non admonuiſſet Protoplaſtum mortis, ſi comederet de ligno ſcientiæ boni & mali: ſin verò Dæmon propriâ atque innata ſibi hoſtilitate tranſtuliſſet pomum de illa arbore ſubter aliam quamlibet, & comediſſet de pomo uterque hominum ſexus; quod æqualiter ſucceſſiſſet concupiſcentia carnis & copula: adeoque etſi ſine ullo peccato id contigiſſet, attamen generatio inde ſecuta de neceſſitate & proprietate eſi pomi ſuſpendiſſet intentum Creatoris, nolentis de Spiritu Sancto concipi filios Dei & poſteros Evæ poſt corruptam ejus virginitatem. Adeoque mors, morbus, ipſaque naturæ corruptio ac belluina inverſio originalis fuiſſent, & non tamen ex peccato: eo quod pomum continebat cauſam naturalem efficientem luxuriæ.

33. Etenim quàm ineptè concordent ſimul: Mors proceſſit ex peccato infractæ legis, adeoque ex maledicto ſupernaturali: Et illa verba textus poſt eſum pomum & ante proſcriptionem è Paradiſo Prolata: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de illa, & vivat in æternum.* Nam contra maledictum Divinum non valet ulla creatura reſiſtere. Hinc ergo conſpicuum evadit, quod pomum contineret cauſam naturalem deturpatæ generationis & ſuæ mortis: quodque arbor vitæ pariter contineret naturaliter vitæ æternæ conſervationem; id eſt, ſuperioritatem ſuper mortis neceſſitates.

34. Tandem ſi ex lege, peccati ſupplicio & maledicto mors adveniſſet, falſum eſſet, quod Deus non feciſſet mortem; quia reverâ & immediatè mors ex Deo proceſſiſſet, & non ex cauſa naturali, ſive naturæ corruptæ. Ac jure tanto potiore, ubi Nomotheta, juxta & exſecutor ſunt eadem perſona, Creator omnipotens.

35. Poſtremò: Peccatum eſt ens mentale, ſive non-ens, quod non poteſt producere ens reale & actuale.

36. Atque idcircò non proceſſiſſet mors ſui initio è cauſis naturalibus, prout hodiè in brutis æqualiter atque in nobis ſurgit mors, eſſetque proinde mors ſui initio, toto genere alia ab hodierna.

37. Ac propterea ridiculum Textus diceret: *Deus non fecit mortem*, ſi propter inobedientiam maledixiſſet naturæ, ut moreretur.

38. Eſt itaque neceſſum, quod mors hominis, ſui initio inceperit & facta fuerit, cauſis ſecundis prorſus naturalibus, quibus hodiè morimur. Reciprocè quoque hodie ingruit mors cauſis naturalibus deturpatæ naturæ, prout olim in ſui principio.

39. Equi-

39. Equidem etſi eſo pomo Adam mortalis evaſerit, tamen ejus mors, non niſi poſt aliquot ſecula evenit naturaliter & ex ſenio velut cauſis ſecundis. Abeſt ergo lex, contraventio, peccatum, maledictio in origine mortis poſt tot ſecula apparentis ex cauſis ſecundis, coram velut loquentibus.

40. Omnem ergò cauſam atque totalem, qua homo ſibi mortem immediatè condidit, in theſi videre eſt. Etenim etſi ſimus jam mortales, non tamen morimur dum volumus, dumque optamus: quia non ex voluntate, vel ex peccato, ſed ex pomo mors prodiit.

41. Nec quidem quod in pomo ipſa eſſet mors, tanquam in lethali veneno, ſed inerat pomo concupiſcentia carnis, incentivum libidinis, inebriativum luxuriæ, ad generationem belluinam in carne peccati, quæ caro ſecum vehebat cauſas naturales defectuum, & mortis neceſſitates.

42. Quocirca veriſimile eſt, ſi ſerpens non potuiſſet obtinere ab homine, ut peccando ederet pomum, quod decerptum inde pomum ad radicem alicujus arboris licitæ projeciſſet, ut hoc medio mortem introduxiſſe gauderet hoſtis vitæ noſtræ.

43. Idque ſatis colligitur ex textu, qui non dicit, ſi comederis de arbore illa, ſed dicit: *In quacunque die comederis, morte morieris:* Quaſi denunciaret iſtud mortis venturæ periculum fore prædeſtinatum. Ad hoc enim creatum mundum, & generationis organa viro data, eo quod præviſa eſſet naturæ corruptio, regenerationis neceſſitas in Salvatore, virgineaq; ejus puritate.

44. Ceſſent ergò jurgia, an Eva comederit pomum, an verò ficum. Textus enim pomum vocat, viſu placidum; ficus autem non ita ſui viſu allicit. Fuitque unica illius proprietatis arbor, cujus par tùm non erat nec hodiè, inter creata, altera exſiſtere legitur.

45. Finaliter verba Textus: *Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos*; tantùm abeſt, quod Dei indignationem, multoque minùs illius maledictum ſignificent: Denotant imò ejus amorem erga devotum ſexum. Siquidem nemo neſcit, quo ærumnoſior vita devoti ſexus fuerit, eò etiam vitæ filii hominis viciniorem eſſe; alioquin enim tribulationes, quas Deus mittit Sanctis ſuis ipſumque martyrium eſſent maledicta pari jure.

46. Addam poſtremò, quod ſicut opera carnis ſunt diabolica; ita Textus: *Ponam inimicitias inter ſemen mulieris & ſemen tuum.* Hanc theſin ex aſſe confirmo. Nam inprimis mulier, de cujus ſemine Deus ibidem loquitur, eſt Deipara Virgo: quæ ut Virgo nullum aliud ſemen reliquit, inimicum ſerpenti, niſi filios lucis, filios Dei & renatos ex S. Spiritu, qui nullas inimicitias habent cum ovis reptilis alicujus, ſed tantùm cum filiis Diaboli & tenebrarum, in quantum cuſtodiant ſemina peccati. Promittit ergo textus ibidem regenerationem futuram in Deipara virgine; vocans non-renatos ſemen Diaboli; quia caro ſunt Adamica.

47. Itaque, attentis quæ ſupra jam demonſtravi, Peccatum originis non propriè exſpectat empſychoſin aut hæccitatis momentum. Etenim quamvis anima nequeat rea eſſe peccati, antequam ſit; attamen cum peccatum originis ſit in contagio carnis, ipſum eſt ſtatim in ſuppoſito concreti per modum ſui recipientis, ſimulatque eſt miſtura ſeminum ſexualis; juxta illud: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum* (ante animæ adventum, quia) *in peccatis concepit me mater mea*: Eſt nempè peccatum in eodem puncto, quo mors conſiſtit: quod ſanè eſt in ipſa ſeminum miſtione. Mors enim in Archeo immediatè eſt, non autem in anima; quod probat ipſa quandoque Archei indiſpoſitio mortalis, unde conceptus fit irritus, qui ante jam vitalis erat totâ ſpe. Et quanquam impuritas materialis ſuppoſiti ſit ante carnem inde generatam, ideoque & ante animam, non eſt tamen propriè peccatum, niſi anima illud induerit. Eſt proinde alia longè peccati originalis infectio, quàm aliorum quorumcunque, requirentium animæ conſenſum. Cætera namque peccata perpetrat ipſa anima: Originale verò contaminat animam non conſentientem, quia quidditas originalis ejus eſt ipſa caro peccati. Neque enim proinde vocatur anima peccati, ſed caro peccati, quia anima à carne contaminatur.

Diabo-

Diabolus autem non aliunde, quàm ſe ipſo. Ideò homo miretur miſericordiam, non autem Diabolus. Itaque ex Creatoris beneplacito pomum in ſe nedum gerebat carnis concupiſcentiam, ſed etiam conſequenter generationem ſeminis: At non proinde pomo vis inerat propagativa animæ ſenſitivæ. Arbiter mundi in creando ſe voluit obligare ad creandam omnem animam viventem in quolibet corpore animantato, dum diſpoſitiones corporeæ deveniſſent ad terminum animationis. Idcirco enim pomum, ſtatim poſtquam manſum eſſet, diſpoſuit ſanguinem ad ſemen, atque inde in animam ſenſitivam. Idque nulli alimento geniale, quod iſti pomo, adeo ut Protoplaſtis paucis abinde horis genuerit nedum ſemen, ſed etiam diſpoſitiones ad impetrandam animam ſenſitivam à Creatore. Quodque ſtatis dierum terminis alioquin in fœtu contingit, certiſque digeſtionum gradibus perficitur; id mox in ipſo vitali Archeo parentum primorum completum eſt. Idque peculiare in pomo textus inſinuat, quod eadem die, quâ de pomo comederet, morte moreretur: eo quod pomum, etiamſi terminum anticiparet; aliquem tamen exigeret, ut poſtquam in cruorem verteretur vitalem, etiam ſtatim animâ ſenſitivâ eſſet dotandum. Nam qui ipſo creationis puncto in virum & fœminam formati fuerunt, & non in pueros, brevi quoque ſpatio in maturitatem ſeminum, omnemque mortis neceſſitatem & cauſarum ſecundarum proprietates conſenuerunt eodem die. Rectâ enim viâ hoc totum cadit perpendiculariter in poſtem fundamenti meæ theſeωs, quo rotatur noſtræ mortalitatis hucuſque vertiginoſum negotium.

48. At ſaltem cum Eva facta ſit de coſta viri, idipſum innuit notam pudicitiæ, vetitamque carnis copulam: quippe quæ inceſtum præter ſtuprum continebat, quod nec Adamum latebat; de quo tamen Omnipotens poſt peccati lapſum diſpenſaſſe viſus eſt, concedens matrimonium.

49. Itaque ſupereſt hujus occaſione indagare, an actus libidinis fuerit in Paradiſo completus. Multi volunt Paradiſum fœditatis immunem, eo quod Textus dicat cap. 4. *Adam verò cognovit Hevam uxorem ſuam, quæ concepit & peperit* Cain, *dicens: Poſſedi hominem per Deum.* Sed hi mihi agnoſcant. Nam contrarium ex ipſo textu apparet: Inprimis nil convincit citatus textus, niſi quod ſtuprum veræ virginitatis (quia cruentum) non admittat comitem conceptum. Ideoque non prima vice conceptus ſit Cain, ſed extra Paradiſum. Alioquin enim 1. eadem die morte morieris, juxta veritatem theſeωs deſignat ibidem commiſſam turpitudinem. 2. Mulier non vocatur ante lapſum Uxor Adami, ſicut immediatè pòſt. Nomen autem uxoris non datur, ne quidem rato matrimonio, ſed tantùm conſummato. 3. Dictum fuit ſoli viro; *De hoc ligno ne comedas.* Proinde de exilio hominis faciundo legitur in ſingulari, non quidem, quin uterque ſexus peccaverit, ſed quia vir ſingulariter ob ſtuprum exulari meritus erat. 4. Idcirco dicitur: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de ea, & vivat in æternum.* Non autem dicitur: Ne conjuges comedant. 5. Primo beſtiarum conſpectu novit Adam eſſentias & proprietates illarum, iiſque juſta quoque indidit nomina. Viſâ autem muliere, primùm *vocavit illam viraginem; quia de viro eſſet ſumta.* Poſt lapſum autem *vocavit illam Hevam, ſive matrem omnium viventium.* Quod primo conſpectu nondum neſciebat; ut neque adhuc illam proprietatem ex viro habebat, eamque non niſi à peccato didicit, quia indidit ac ſuſcitavit. Cur enim mulieris eſſentiale nomen mutaſſet, ſi non ſimul totam mutaſſet *ejus* naturam? 6. Ac demùm illam potiùs ad patrandam ſuam fœditatem ad arbuſta deduxit, quàm ob tegmen pudoris. Poterat ſiquidem ficulneis frondibus pudorem texiſſe, & abſconſionem per arbuſta neglexiſſe, ſi non habuiſſet ſimul corruptæ caſtimoniæ ſigna. 7. Siquidem ſi vera eſt theſis mea, quod ſola carnis luxuria mortem cauſata fuerit, non eſt ſubſecutum exilium, niſi poſt turpitudinis actum. 8. Is enim qui jam ſtatim antè neſciebat ſe nudum, quomodo ſciebat mox uxorem, omnium viventium matrem, niſi quid perpetrâſſet?

50. Ac

50. Ac tandem textus dicens ſerpenti : *Ponam inimicitias inter ſemen mulieris & ſemen tuum* : denotat clarè mulierem, quæ ante carebat ſemine, ejusque omni prorſus titillatione, jam habere ſemen.

51. Utut eſt, ſaltem non poſſum non inſigniter admirari excellentiam caſtitatis textus, qui nuſpiam, ſurdam ſaltem aliquam mentionem concupiſcentiæ carnis fecit, verum ſummo utrobique tegit ſilentio carnis fœditatem per acquiſitam ſcientiam pudoris, & obvolvit ſummo myſterio mortis inductam neceſſitatem & regenerationis exigentiam : Statuens, quod tandem dierum completa maturitate, *ex Aquilone pandetur malum* ſuper omnes habitatores terræ. Quod mox manifeſtabo.

52. Tandem degenere jam natura, complacuit ſibi Omnipotens lapſum Adæ erigere per renaſcentiam : & quanquam non reſtauraverit nobis intellectus claritatem priſtinam, mentisque expeditam cognitionem intuitivam, attamen dignitatem noſtram longe altius erexit. Siquidem intellectus in obſequium fidei reductus per gratiam pergit in humili reſignatione ad bravium amoris, quo innitimur & compellimur, Eſtque minima amoris illius morula longe glorioſior, quàm deſes tota vita Adami in Paradiſo. Ante lapſum enim ignorabatur fides, virtutum proſapia, potiſſimum quoque amoris Divini ſuperexcellentia, ſolaque vivebatur puritatis innocentiæ felicitate. Ideoque Deus permiſſione ſuæ præſcientiæ & deſtinationis inæqualitatem beatitudinis, à renaſcentia emergentis, cum quadam præpollentia delegit : quia non ſunt condignæ hujus vitæ tribulationes ad immenſa, quæ nobis renatis Divina bonitas præparavit. Malim namque ſcire, quæ Deus per unigenitum mundi Salvatorem revelavit, quàm noviſſe claro intellectu animantium & herbarum facultates. Abunde mihi ſufficiens habere in Deo humanitatem, qua nos in filios Dei adoptavit, & ſimiliores ſibi longe fecit, quàm fuiſſet Adam in ſumma ſui felicitate.

DEMONSTRATUR THESIS.

1. *Prima Theſis probatio.*
2. *Secunda.*
3. *Modus generandi Divinus nequit ab homine concipi.*
4. *Conjectura à pari.*
5. *Repetitio Demonſtrationum.*
6. *Argumentum pro Theſi.*
7. *Alterum.*
8. *Tertium.*
9. *Quartum.*
10. *Quintum.*
11. *Sextum.*
12. *Mentem non creare animam ſenſitivam, ut nec aliam mentem de lumine mentis ſumi.*
13. *Septimum.*
14. *Mens imprimit in ſemen imaginem corporis : non autem Dei, id eſt, ſeipſam.*
15. *Probatur.*
16. *Octavum.*
17. *Quid à peccato per parentes generatum.*
18. *Vsque ad art.*
74. *Ratio è Sacris.*
75. *Repugnare Chriſtianiſmo, quod homo vocetur animal.*
76. *Patrum aliquot conformitates cum theſi.*
77. *Dilemma pro theſi ex Auguſtino.*
78. *Argumentum ſolidum pro theſi.*
79. *A regula Falſi.*
80. *Progreſſus Satanæ.*
81. *Faunorum & Nympharum ortus.*
82. *Tudesquillos in Canariis.*
83. *Objectiones contra theſin usque in art.*
88.89. *Anomala piſcium propago.*
90. *Aqua nulla eſt figura, nec decidit orbicularitier.*
91. *Trutarum prolificatio.*
92. *Seminis maris invaliditas.*
93. *Piſcium felicitas theſin roborat.*
94. *Vermes reſurrectionis monſtrantes, absque materiali maris ſemine.*

95. *Pullus è vitello formatur, & ſemen galli manet materialiter extra.*
96. *Septima objectio cauſas diluvii explicat.*
97. *Vulgata textus hujus explicatio confirmat theſin.*
98. *Interpretatio circa motivum diluvii.*
99. *Gigantes non de prima creationis intentione.*
100. *Probatio Prophetiſſa.*

SUblatis ergo nunc legis, inobedientiæ & maledicti ſuſpicionibus, ad theſeos demonſtrationem procedo. Pro qua in frontiſpicio præmiſſa eſt glorioſiſſima Filii Dei incarnatio, ex puriſſimo ſanguine immaculatæ ſemper Virginis ſuæ genetricis.

2. Dein mihi viam ſtravit textus: *Niſi regenerati fueritis ex aqua & Spiritu* S. id eſt, niſi comparticipes ſitis, in nova regeneratione ſalvandorum, illibatæ & caſtiſſimæ Incarnationis Domini Jeſu, ſitisque tanquam membra illius capitis, & velut filii adoptivi, non eritis palmites illius vitis. *Nam quicquid de carne peccati* & ex carnis concupiſcentia *naſcitur, caro eſt, incapax vitæ æternæ & regni cælorum. Et qui ſeminat in carne, in corruptione metet.* Et quicquid meſſuerit, caro eſt, ipſaque corruptio.

3. Etenim quomodo S. Spiritus generaſſet in Eva omnem hominum poſteritatem, id humana mens aſſequi non valet, niſi viam ejus ſacer textus manifeſtaſſet in Deipara virgine.

4. Quæ nimirum non concepit ex, ſed de S. Sancto, quem proinde Gabriel prædixerat duntaxat obumbraturum ipſam virginem perpetuo illibatam. Ideoque Eccleſia Patrem æternum, ſacræ Trinitatis perſonam primam vocat Patrem Filii æterni; nec permittit S. Spiritum vocari humanitatis Chriſti Patrem, eo quod materialis generatio Chriſti ex ſola ejus matre ſumta eſt, quare nec ejus conceptus de Spiritu S. includit ullam paternitatem. Atqui ut iſta generatio proceſſit abſque patratione S. Spiritus, (qui nimirum circa conceptum Chriſti occupatus fuit abſque patratione:) ita contemplari nobis integrum eſt eodem pr[illegible]ius ſupernaturali atque divino modo obumbrationis in Eva ſtabilitam fuiſſe generationem adoptivorum & divinæ Imaginis. Itaque Pater luminum ſolus eſt Creator omnium animarum, ut & ſupereminenter mentis immortalis: Ergo generatio humana ex Patre luminum, datore vitæ, in mentis creatione abſoluta fuiſſet ex ſubſtantia Evæ & de cooperatione S. Spiritus concipiendo. Etenim ut ille hominum conceptus fuiſſet planè ſupernaturalis: ita & caſtimonia matris ſupereminens in ſtatu Innocentiæ, qualis modo in regeneratione ex aqua & Spiritu Sancto.

5. Quamobrem ſtatutam theſin primùm ratione phyſica conabor ſtabilire, eamq; dein ratione & authoritate è Sacris petita confirmare, ac tandem per dogmata Patrum fortificare.

6. Inprimis eſt rationi conſentaneum: Si Deus volebat in carne facere ſui imaginem, eamque per poſteros beare, id debuiſſe fieri in Virgine matre; non autem in muliere per Adamum ſtuprata, ne Deus virum competitorem haberet in intenta ſuæ imaginis incarnatione. Alioqui ſi hanc ſanctam & impollutam humani generis productionem (propter quam univerſum condidiſſe eſt viſus,) contingentem in obumbratione S.Spiritus, vir anteverteret & præveniendo everteret, etiam dein omnis hominum ſic producendorum generatio brutali modo eveniret, quicquidque ex illa naſceretur, eſſet æternæ gloriæ naturaliter incapax. Rationi nempè eſt conſentaneum, quod Mens immortalis ante eſum pomum nunquam feciſſet prolem immortalem duratione, eò quod nihil queat de ſe vel ex ſe producere infinitum duratione, niſi Deus ſolus, quem proinde adhuc hodie in Adamica generatione, Eccleſia fatetur eſſe animæ immortalis unicum Creatorem.

7. Alioqui ſi mens, infinitæ deinceps durationis poſſet extra ſe producere infinitum aliquid & immortale, quodque ideò eſſet ſubſtantia, jam neceſſariò deſineret eſſe creatura, eſſetque creator.

8. Ergo mens nunquam potuit aut poterit producere ſubſtantiam immortalem, & per conſequens, pugnat cum Divinitate, quod Mens, quæ ante eſum pomi immediatè totum corporis regimen in ſe ſuſceperat, de ſe generaſ-

ſet

ſet imaginem Dei infiniti; generaſſetque ſubſtantiam duratione infinitam: quapropter eſt diſpar penitus ratio, qua lumina mortalia vitæ ſive animæ mortales proſiliunt,& qua ſubſtantia immortalis creatur.

9. Adeo naturæ toti eſt impoſſibile, quod mens generaret ſubſtantiam ſibi ſimilem: cum producere ſubſtantiam ſpiritualem, immortalem, ſoli reſervetur Deo, etiam omnium omnino conſenſu. Siquidem ejusmodi productio præſupponit creationem ex nihilo. Alioqui ſi mens intendiſſet ante lapſum producere ex nihilo ſubſtantiam ſibi ſimilem,cum id ſibi ſit penitus impoſſibile, ſeipſam debuiſſet partiri atque in partes ſeparare.

10. Denique nec unquam fuiſſet mentis intentio generare animam caducam ſeu ſenſitivam, quippe quæ eſt præter & contra deſtinatum ſuæ vitæ regimen.

11. Quare ex ſufficienti enumeratione concludo, quod ante eſum pomi nec immortalem mens animam generare potuerit,nec mortalem generare intenderit, ne quidem diſpoſitionem ullam ſeminalem aut ſubſtantiam ſeminis:Ideoque nec proinde ulla per virum facta fuiſſet generatio nec ullam ad generandum in ſe ſenſiſſet proclivitatem. Atque hactenus neceſſario in pomi eſu latuit cauſa mortis naturalis per carnalẽ generationem explicata: In qua generatione eſt ſeminalis diſpoſitio cooperans ad animæ mortalis impetrationem: Eaq; Creatoris intentionem circa propagationem ſuæ imaginis prævertit & pervertit. Sic nimirum anima mortalis per brutalem concupiſcentiam carnis ſibi ſemen diſpoſitivum produxit,ad animam brutorum more perituram: quæ ſcilicet brutalem quoque conditionem mortalitatis ſecum introduxit. Nam mors brutis indubie à creatione fuit connaturalis, quæ ſcilicet animas duntaxat habent mortales,

12. Atqui licet per regulam ſuppoſiti falſi confirmare,quod ex fide tenemur credere nimirum, Mentem à Deo immediate creari:non autem à parentum anima velut lumen de lumine ſumtum accendi. Nam ſi anima generati fiat ab anima generantis, erit hoc vel à patris anima, vel à matris anima, vel ab utraque. Sed nullum horum eſt verum: Ergo nullatenus anima generati ſit aut deducitur è ſpiritu parentum. Probatur quoad primum: Siquidem cum de progreſſu naturæ ſit ſermo, qui proinde ordinarius eſſe debet, ideoque & in brutis id conſtanter contingeret: atqui hoc non contingit:Ergo non à progreſſu naturæ. Probatur Subſumtum per fœtum ex patre glire & cuniculo matre, qui ſcilicet excepta cauda glirina, totus eſt cuniculus, tam intus,quàm extra,etiam in belle & pilis. Sed ſi à patre vis ulla animæ manaret, in ſe vim neceſſario haberet paternam & non maternam. Sed dato exemplo pater contrarium: ergo non à patre; Nec tamen proinde animæ prolium mendicantur ab anima materna. Nam alioquin à quo procedit anima, ab eodem ſaltem & ad minimum procederet quoque vis formativa: Et per conſequens,nedum ſemper fierent proles ſexus materni ac matri perpetuo ſimiles;ſed etiam nunquam fieret mola, ubi effœta vis ſeminis maris defluit. Ut neque prægnantis imaginario transmuttaret fœtum jam in utero matris formatum, in monſtruoſam,alienamimò & brutalem figuram: quia ſemen jam habens animam mutuatam à parente, non eſſet amplius obnoxium ſtultæ imaginationi maternæ, præſertim dum jam fœtus proprio orbe ac culina ſua alitur. Idem argumentum quoque valet ſupponendo, quod anima gigneretur ab utriusque parentis anima: nam quicquid negatur disjunctivè,recte negari poteſt copulativè. Quorſum etiam ſpectat hæc concluſio; nimirum, quòd eo poſito, jam ſemen actualiter eſſet animatum ab initio ſui: Itemque quod ex duabus animabus quoddam compoſitum atque mixtum lumen animatum atque ſpirituale fieret: quod repugnat ſimplicitati formali propter concretam dualitatem. Itaque univoca animæ homogeneitas adverſatur dualitati & heterogeneali compoſitioni animarum. Unde concludo, ne quidem in brutis deſumi à parentibus, tantoque minus in homine. Quapropter animæ omnes immediate creantur ab ipſamet vita & Patre luminum, qui ſuum Crea-

toris honorem nulli tribuet creaturæ: quare hinc obvium eſt, quod homo nequeat producere mentem immortalem, nec ſimulachrum divinum. Adeoque & hinc patet, quod vir ulla ratione ſeſe immiſcuiſſet in generando: Sed quod omnem fœtum ſola manus Creatoris perfeciſſet, quæ ſola creat omnes animas, potiſſimum autem atque ſingulariter æternam illam deinceps, quam in ſui imaginem deſtinatione eſſentiali direxerat.

13. Denique naturaliter neceſſum eſt, quod vera imago fieri nunquam queat, niſi à ſculptore proprio; nullus eſt autem ſculptor proprius, qui non perfecte cognoverit illum, cujus iconem ſculpere intendit. Sed homo creatus eſt ad imaginem & ſimilitudinem Dei; nequit tamen Deum cognoſcere, ut nec ejus ullam ſimilitudinem mente aut verbo exprimere, quam ignorantiam quisque fateri debet: Ergo nequit eſſe ſculptor proprius imaginis divinæ; ac ideo quamcunque ejus imaginem fabricaretur, eſſet planè monſtruoſa & durationis finitæ. Et per conſequens in Creatoris intentione homo non fuit conditus, ut generaret hominem. In natura quidem omnis ſpiritus generantis ſeminis comprehendit (quia continet) ideam rei generandæ; homo autem, cum ſit Dei immediata ac vera imago, non poteſt ullo modo in ſuum ſemen transfundere Divinam imaginem, quam in ſe & extra ſe plane ignorat.

14. Sed cum in natura ſimile generet ſui ſimile, poteſt homo in ſemen ſuum imprimere imaginem corporis humani, facti etiam ad imaginem Dei. Poteſt itaque homo generans imprimere in ſemen ſigillum ſive umbram ſui; non autem imaginem Dei: ſubſtantiamque mentis immortalis: quin imo demonſtravi alibi, quod cæteræ animæ univerſæ ſint tantum lumina formalia, non autem ſubſtantiæ.

15. Idcirco ſi mens deberet aut poſſet imaginem Dei producere, jam vel mens ceſſaret eſſe imago ipſamet Dei, vel Deus non eſſet Creator mentis. Quamobrem eſſentia pura imaginis Dei, in conceptu creandi vel generandi requirebat omnifariam ipſum Deum, immediatum ſui Creatorem & Patrem unicum, qui in Cœlis eſt, & præter quem nulla eſt paternitas in Cœlis. Alioqui paternitas carnalis eſt in homine & brutis, ideoque textus ait: *Honora patrem.* Et alius: *quòd nulla ſit paternitas, niſi in Patre cœleſti.* Ergo deſignatur; quod pro homine non ſit paternitas mentis, niſi in ſolo Deo: ejusque proinde primordialis generatio ac propagatio penes Deum creatorem reſervata fuerit.

16. Ac præſertim, dum menti immortali infinitæque in duratione deſit ſua ipſius cognitio, qua ſibi ſeipſam repræſentet, ut videlicet ſignatam ſimilitudinem ſui in ſemine depingat. Idcirco nempe nec mens immortalis poteſt unquam ſemen humanum, ad id deducere, quod ipſamet in ſe habebit nunquam, ut nempe extra ſe depingat imaginem Dei. Eſt namque ſic homo factus ſimulacrum Dei, quod ſit indumentum Deitatis, theca regni Dei, id eſt, templum S. Spiritus.

17. Homo itaque eſſentialiter in Dei imaginem creatus, poſtquam ex ſe imaginem Dei non quidem per aliquod monſtrum, ſed per aliquid ſibi umbratiliter ſimile generare, cum Evæ ſtupro, temere præſumſit, non generavit quidem Dei imaginem, ſimilem illi, quam Deus voluit ideo inimitabilem (quatenus Divinam) ſed in aura ſeminalis vitali generavit diſpoſitiones ſolicitaturas quandoque animam ſenſitivam, diſcurſivam & motivam à Patre luminum, fonte omnis paternitatis; mortalem tamen ac perituram, cui tamen ex ſui bonitate inſpirat ordinariò ſpiritum ſubſtantialem mentis ſui imaginem referentis. Adeoque homo hactenus brutorum non niſi more per ſeminum copulam generare eſt anniſus imaginem ſuiipſius, quæ tandem impetraret à Creatore lumen animatum, quodque animam ſenſitivam vocant. Proceſſit nempe inde generatio altera, more bellulino concepta, mortalis, æternæ vitæ incapax, beſtiarum ritu, doloribus partus, morbis mortique obnoxia, tantoque ærumnoſius, quantum iſthæc propagatio in Protoplaſto intentum Divinum invertere auſa fuit.

18. Præmonuit idcirco ineffabilis bonitas, ne de ligno illo guſtarent, prædixitque alioqui eadem die morte morituros, ſenſuroſque omnem cala-

calamitatum turbam, quæ mortem comitatur. Meritò itaque Dominus parentum utrumque beneficio ac ſede immortalitatis privavit. Succeſſit videlicet mors ex conjugali brutalique copula: nec manſit Spiritus Domini cum homine, poſtquam caro eſſe cœpit.

19. Porro quia iſtud Evæ ſtuprum deinceps continuabitur in propagatione poſterorum in mundi usque exitum: hinc peccatum ſpretæ admonitionis paternæ & naturalis prævaricationis, jam in impuritatem per generationem inverſam, carnalem ac propemodum brutalem, inter cætera peccata eſt, & appellatur verè originale, id eſt, proinde homo, ſeminatus in voluptate concupiſcentiæ carnis, neceſſariam mortem in carne peccati metet ſemper.

20. Scientia autem boni & mali, quàm Deus in pomo diſſuaſo conſtituit, continebat concupiſcentiam carnis, id eſt, occultum vetitum congreſſum, diametraliter oppoſitum ſtatui innocentiæ, qui ſtatus non erat ſtatus ſtupiditatis; utpote cui ante prævaricationem jam notæ erant eſſentiæ quorumcunque animantum, juxta quas ex proprietate erant nominanda, primoque intuitu eſſentialiter diſtinguenda. Quin imo S. Hildegardis ad Moguntinenſes ait: *Adam digito Dei (qui Spiritus Sanctus eſt) formatus, in cujus voce ſonus omnis harmoniæ & totius muſicæ artis, antequam delinqueret, ſuavitas erat; Ita ut ſi in illo ſtatu, quo formatus erat, permanſiſſet, infirmitas mortalis hominis virtutem & ſonoritatem vocis illius ferre non poſſet. Cum autem deceptor ejus audiſſet, quòd homo ex inſpiratione Dei, tam ſonorè cantare cœpiſſet, & per hoc ad recolendum ſuavitatem canticorum cœleſtis patriæ imitaretur* (ecce quàm procul nunc inde vir diſceſſerit rauca ſua voce) *machinamenta calliditatis ſuæ in irritum ire videns, ita exterritus eſt, ut non minimum inde torqueretur; & multifariis nequitiæ ſuæ commentis ſemper deinceps excogitare & exquirere ſatagit, ut non ſolum de corde hominis, ſed etiam de ore Eccleſiæ Divinas laudes perturbare non deſiſtat.* Hæc illa. Myſticorum devota eſt opinio, quod volucres canant laudes Deo. Ego ſub humili correctione aliter cenſeo. Nam ſi iſtud verum eſſet, canerent toto anno, nec ceſſarent mox expleta generandi libidine. Quod argumentum inſervit noſtræ theſi. Siquidem cum mares ſoli cantent, non autem fœmellæ: quod ex natura communi Adam ſalacior atque incontinentior fuerit, & ex ſexu ſuo libidinoſior, quàm Eva, cujus proinde caſtitas, Deo dilecta, videtur ſexui propria. Acquiſivit ergo homo per eſum pomum ſcientiam, quod amiſiſſet innocentiam radicalem, & pro ea cambium feciſſet ſordidæ concupiſcentiæ carnis. Nec enim ante eſum pomi tam erat hebes aut ſtupidus, quod ſe neſciret aut non ſentiret nudum, ſed cum pudoris & concupiſcentiæ brutalis effectu tum prius ſe declaravit nudum.

21. Etenim textus ſacer tam caſtus ubique eſt, quod Altiſſimus noluerit ipſam carnis concupiſcentiam ſaltem nominare proprio nomine, imo nec etiam accuſare, dum eſum pomi in mortis neceſſitatem præmoneret: ne homini brutalis iſta concupiſcentia vel nominetenus innoteſceret; ideoque nec concupiſcentiam in Geneſi nominari voluit ob promtam populi illius perfidiam; ſed vocavit amiſſam innocentiam ex acquiſito pudore, quod ſuis circumſtantiis tandem in Eccleſia pendi voluit. Adeoq; proinde Adamum mox à creatione de terra in paradiſum tranſtulit, ac mulierem quoque ob id in Paradiſo formavit, ne illa, quam fecerat atque deſtinaverat virginem permanſuram, adſpiceret brutorum copulam in terra.

22. In initio enim creavit Deus cœlum & terram, omnemque creaturam in ea contentam. Fecit autem ac formavit materialiter iſta per verbum paſſivum & imperativum (fiat) dixit nimirum iſtud Verbum, & creata ſunt omnia, ſextiduo autem deinde fecit formas rerum conditarum, & facta ſunt ordinatim omnia in vitam & animam animatorum. In eo nempè diſtabant, dicere fiat & facere. Etenim ſexto die ſive ultimò formatus eſt Adam. Septimò autem Deus quievit: Poſteà demum tranſtulit Adamum de terra in Paradiſum, deliberavitque facere mulierem de coſta viri, non autem de renibus, fœmore aut ventre ejus. Ergo die octava, ut eſſet initium novæ hebdomatis, ad novam & ſupernaturalem venturæ prolis generationē. Quapropter colligi poteſt, quod mulier tota

exlex adſcenderit in novum electionis cumulum, vas electionis.

23. Qualitatem autem generationis humanæ ante lapſum in Eva virgine, quodammodo conjicere licet ex glorioſiſſima Incarnatione Domini. Enimvero Pater, cui omnis paternitatis nomen ſingulariter ac ſolùm debetur, & quem Filius ſuus ut Patrem ſemper adorat, ab æterno generavit quidem ſemper Filium ſuum, qui tamen non legitur ſuæ incarnationis Pater. Quod pro immenſo Myſterio uſque veneror, magisque poſtquam ejusdem bonitatem infinitam tàm à primo creationis virginali conceptu, quàm in reſtauratione, per hominis regenerationem ſum aſſecutus. Voluit nimirum Pater omnipotens, quod glorioſa incarnatio Chriſti conciperetur de perſona Spiritus S. quæ ſcilicet ipſamet proinde non eſſet generata; ſed ab æterno procederet ex Patre & Filio. Divinus nempè Spiritus in virginis Evæ ſanguine arteriali cordis cauſatus fuiſſet conceptum humanum prolium, ſimulacrum Divinitatis cum cunctis chariſmatibus ſuis absque carnis voluptate. Mens autem ſic in veſte ſanguinis, concepta in utero virginis in ſpecie humana, incrementum ſumſiſſet ac plenariam inde maturitatem. Ille enim, qui clauſo utero, clauſiſque janųis in mundum venit, & ad ſuos etiam è capſa cordis, in qua conceptus eſt, conſenſu præeunte, virginis ad uterum delatus, ſervatuſque uſque in corporis maturitatem: Omnia nempè membra penetrans delatus eſt in uterum. Ideo namque Dominica incarnatio prorſus præter naturæ ordinem nunc conſuetum contigit. Nam 1. non contigit incarnatio Domini in utero, ſed primum in ipſa cordis virginalis theca. 2. Ex ſanguine puriſſimo & vivaciſſimo cordis; non autem ex ſemine Virginis; Siquidem Deipara virgo illo ſingulari reſpectu non ſolùm mundata fuit à peccato originali, ſed concepta prorſus libera à peccatis, ut ſcilicet tanto amplius expers eſſet omnis ſeminis, quàm puer recenter natus. Etenim ſemen ex miſtura cruoris & ſanguinis, ſive ex commiſtione ſanguinum conficitur, quæ miſtura nullatenus, ne quidem materialiter, fuit in conceptu Filii Dei: *qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis aut viri*: ſed ex ſolo Deo conceptus, & ex virgine natus. 3. Non habuit virum Patrem, nec materiam maſculinam, unde fieret; quod ſanè confirmat, materiam fœmininam, excellentiorem præfectam, & ab initio ſolum prælectam. 4. Prælegit caſtiſſimam & illibatam virginitatem matris, quam Divinâ manu plaſmavit. 5. Ex ſolo puriſſimoque arteriali ſanguine materialiter conceptus eſt: in quem nempe ſigillum S. Spiritus mentem humanam ſuique puriſſimum ſimulacrum à Patre Deo conditum inſpiravit. 6. à corde in uterum Virginis, cum penetratione dimenſionum delatus eſt iſte conceptus. 7. Tandem incrementum ac juſtam nativitatis maturitatem, velut in Sabbatiſmo, exſpectavit.

24. Porrò quod ſcientia boni & mali, nil niſi carnis concupiſcentiam ſignificet, apertè teſtatur Apoſtolus, vocans eam *legem atque deſiderium peccati*. Unde ſcilicet primum, brutale atque originale peccatum, reliquorum fomes, immediatè profluxit, & duraturum deinceps, in continuatum mortalium ſemen, 8. ad Rom. *Deus Filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne, ut juſtificatio legis impleretur in nobis.* Originale, inquam, quod ſit originis, humanæ generationis initium, per quod omnis impuritatis lues in poſteros traducitur, & mors facta fuit homini, prout belluis naturalis. Adeò quanquam eſus pomi contineret notam diffidentiæ & ingratitudinis, quæque etiam cuilibet peccato comes eſt, etiam tamen propterea unumquodlibet deinceps peccatum eodem ſupplicio, neceſſariò quoque ad poſteros deberet deſcendere: niſi inſolita amoroſæ monitionis transgreſſio non tam conſiſteret inobedientia comedendi, vel abſtinendi, quantum in horrida dubitationis diffidentia, & fidei Diabolo adhibitæ confidentia. Adeoque generatio carnis peccati, (quæ eſt effectus concupiſcentiæ carnis) in mortem neceſſariò defluxit, etiam ad poſteros omnes.

25. Placuit nempe rerum Domino, inſerere pomo incentivum concupiſcentiæ carnis, à qua ſcilicet tutò abſtinere poterat non edendo pomum, diſſuaſum propterea. Alioqui namque nullo unquam momento tentatus fuiſſet à carne aut

ne aut membris ſuis genitalibus, quæ ideo Aquilonem vocari in Sacris poſtmodum oſtendam. Itaque paſto pomo mox concepit vir ex naturali proprietate libidinem luxuriandi; atque inde factum eſt ſemen animale, quod in animæ ſenſitivæ diſpoſitiones prævias properans, legemque aliarum cauſarum ſubiens, ſe reflexit in vitalem Spiritum Adæ: qui idcirco ſtatim ignis fatui inſtar Archeum ſive Rectorem Spiritum animalemque auram, latronem, inquam, domeſticum ſuſcipiens, poteſtatem propagandi ſeminis animalis & caduci, in vitam deſinentis concepit: Cujus demum appulſu, Mens immortalis vitæ atque corporei gubernaculi habenas exuens, pediſſequam ſibi ſenſitivam ſubſtituit. Hinc igitur belluarum more concipimur, naſcimur & morimur.

26. Pridie enim antè Mens immortalis omnia in omnibus agebat, eratque ipſamet vita immortalis in toto: quia ſola & tota in toto immortalis. Sed ipſa tanta naturæ pulchritudo in Protoplaſto mox vitiata eſt, poſtquam brutalis generationis ſimilitudine induta fuit. Tum enim Mens immortalis loco mota deſcendit, ut ſui ſigillum imprimat in ſemen vetitum. Tunc etiamſi Senſitiva nondum nata eſſet; adfuit tamen præſto omnis diſpoſitio naturalis, requiſita ad illam à Creatore impetrandam. Cumque duæ ſimul animæ unico corporis plano præſidere perfectè nequeant absque diſſidio, non magis quàm eſt licitum duobus ſimul heris inſervire: Ceſſit ideo in intima mens immortalis: Sive id fuerit mandato Creatoris, vel impuritatis corporeæ tædio pigens, deinceps ſaltem ſui corporis regimen delegavit animæ Senſitivæ, in qua modo ligatur, quia obvolvitur, quamdiu vivitur. Hinc nempe deinceps brutali more plerumque adoleſcimus, ac vivimus.

27. Mens autem in animæ caducæ hoſpitium ſeſe recepit, ac inde in hanc ſua inſpirat chariſmata, quanquam plerumque alioqui dormiat: (Perinde fortaſſis atque corallus ſubinde colorem amittit, eundemque iterum recuperat:) unde corpus omnem impuritatis ataxiam ſubiit. Mortalis autem animæ connubium, deſtinationi mentis peregrinum, occaſioni eſt, cur Mens in abdita ſeſe locaverit, ſic ut ſub judice adhuc lis ſit, ubinam principalem thorum elegerit. Sitque apud Atheos non credita Mens, eo quòd animæ caducæ tàm in profundum penetrando ſe demerſerit; quòd mentales notiones adhuc hodiè ſubeſſe imaginationi appareant, quorundam quoque ſimplicium veneficiis ita obedire, ut ad morborum voluptatem atque imperia Mentis principatus videatur conquaſſari; quod febrium deliria, mania lienaris, rabidi morſus, atque punctura Tarantulæ pro Atheiſmo fortiùs perſuaſere; In priori enim vita immortali Mens per ſe ac immediatè condebat immortalitatem, perfectamque dabat quoque animantum & herbarum cognitionem. At poſteà in brutali generationis fœditate, icon Dei in mente quidem remanſit ſoſpes, ejusque figura extera in corpore; ſed tanti corruptio Mentem ad penetrale animæ caducæ coëgit recedere. Itaque ſub Mentis felici imperio degebat immortalitas ejus: atque ideo exſulabant morbi, ætatum declinationes & mortis minæ. Atque ideo ante lapſum homo à beatitate diſtinguebatur per poſſe peccare, cadere & mori: Sed in glorificatione Mens iterum immediatè vivificabit corpus, idque in ſe transſumet: quæ nimirum ante lapſum tantùm lucebat ſuper corpus, per immediatum ſui nitorem, mox à reſurrectione per transmutationem abſorbitivè corpus clarificabit. Etenim idcirco ſtatus fidelium, etſi per totam vitam, etiam in ipſa morte, ſit primitivo ſtatu longè ærumnoſior; eſt tamen eo felicior, quanto eſt majeſtate plenius eſſe ſimiliorem Filio Dei, incarnato, mortuo & glorificato: quam cum Adamo vixiſſe liberum à morbis, & tandem ſublatum abſque prælio: quia *nullatenus ſunt condigna retributiones vitæ pro gloria aut exſpectatione futuri ſeculi.*

28. Porro ad perfectam theſin compulit me paſſim textus ſacer, faciens Evam adjutricem Adamo ſimilem, non quidem ut conjugis nomen vicemque ſuppleret; prout mox à peccato nominatur. Virgo enim erat in Creatoris intentione, & poſtea ærumnis repleta. Necdum enim, quamdiu ſtatus puritatis præſidebat innocentiæ, voluntas viri ſuperabat, nam translatio viri in Paradiſum aliam vivendi ſortem, quàm belluinam præfigebat. Adeoque pomi eſus caſtiſſimo nomine tegit concupiſcentiam carnis, dum

ſcien-

ſcientiam boni & mali hoc nomine complectitur; ejusque ignorantiam ſolam ſtatum vocat innocentiæ; Siquidem illius præfatæ ſcientiæ adeptio nocentiſſimam mortem vitæque æternæ privationem irrevocabilem fovebat.

29. Nam ſi homo non deguſtaſſet pomum, vixiſſet expers concupiſcentiæ, & proles prodiiſſent ex Eva virgine de Spiritu Sancto. Manſo autem pomo, ſtatim aperti ſunt oculi eorum, cœpitque Adam libidinosè concupiſcere nudam virginem, eamque ſtupravit, quam Deus ipſi in nudum adjutorium deſtinaverat, non ſecus ac Princeps in adjutorium eſt ſuis miniſtris. Sic enim vir prævertit intentionem Dei per alienam generationem in carne peccati: Ad quam proinde prioris naturæ eſt inſecuta corruptio, ſive caro peccati comitata eſt concupiſcentiam. Nec ſanè textus aliam inſinuat ſcientiæ boni & mali notam, quàm quod cognoſcerent ſe eſſe nudos, illosque puderet ſuæ illius nuditatis, ſive (propriè loquendo) corruptæ ſuæ virginitatis. Tota nimirum boni atque mali ſcientia clauditur circa pudorem & intra ſola pudenda. Ideoque Levit. 18. & alibi paſſim, ipſa pudenda non alio etymo vocantur, quam turpitudinis: à copula enim carnis ſtatim oculi illorum aperti, quia noverant bonum amiſſum attuliſſe degenerem naturam, turpitudinem, fæditatem, mortisq; inteſtinam atque inevitabilem obligationem, etiam in poſteros relegatam.

30. Ah ſerò nimirum intellexerunt ex concupiſcentiæ illius inſueta novitate & turpitudine, cur Deus tam amoroſæ eſum pomi vetuerat. Pudebat videlicet illos magis corruptæ caſtitatis & transgreſſæ monitionis, quâm ſuæ nuditatis. Adam namque qui beſtiarum naturas ſolo aſpectu judicaverat, nec eandem ſcientiam legitur deſeruiſſe, ſuæ quoque corruptæ naturæ fæditatem ignorare non poterat: atque adeò potius hujus pudore, quàm nuditatis ergò ſe abſconderant. Fuit nimirum tanta pudoris tam multiplicis confuſio, ut parum defuerit, quin in dementiam ruerent: quod ex inappoſitis reſponſis Adæ ſat liquidò eſt notabile. Vocat enim illum Deus, & interrogat, ubi eſſet; & reſpondet accuſando ſociam & adjutorium ſimile ſibi, ut ſe nondum accuſatum excuſaret. Stultoque prorſus niſu, frondibus nuditatem oſtentabant notam Creatori, ſperantes corruptionem caſtitatis tegi poſſe frondibus, modo ſe abſconderent. Nuditatem ſuam accuſat, non audens mentionem amiſſæ caſtitatis facere. Craſſioris namque ſtupiditatis eſt, credere latitare poſſe à facie Domini, quam neſciiſſe, ſe eſſe nudos: præſertim apud eum, qui illos creaverat nudos. Itaque velle latere accuſar reatus, & effectum concupiſcentiæ, delinquendo patratum. Alioqui mera nuditas non pudibunda eſt coram Deo, ſi non corrupiſſet caſtitatem, quam cognovit læſam, & ſub pomo vetitam. Non enim in extremo judicio erit pudor nuditatis: ideoque pudor nuditatis involvebat potius commiſſum caſtitatis errorem, irreſtaurabilem, in pomo velatum; Cujus effectum niſi perfectè jam ſentirent & agnoſcerent, potius in pœnitentiam comeſtionis, quàm in ſui occultationem & tegmen pudendorum ſe convertiſſent. Pudor ergo nuditatis involvit caſtam textus locutionem coram populo Iſraelis.

31. Alias enim ex textu ſat liquet, quod iſta ſcientia boni & mali ſit *carnalis, terrena, & diabolica*, ſolius concupiſcentiæ carnalis & mera quædam corruptæ naturæ ſtultitia, reſpectu ſcientiæ, qua paullo ante nomina propria indebat beſtiis.

32. 2.c.Gen.17. *Soli viro vetatur fructus arboris illius* & 2. c. Geneſis 25. *Erant ambo nudi ac ſine pudore.* 3.c.Geneſ.7. *Manſo pomo, oculi eorum ſunt aperti.* Etenim licet Eva prior de pomo guſtâſſet, virumque ad edendum proritaſſet: attamen Omnipotens virum, nondum caput mulieris, alloquitur, & hic ſe excuſare annititur, quia illam primò concitaverat ad congreſſum, ſenſitque membrorum inobedientiam: quod patet. Nam ſolus accuſatur, nondum caput mulieris, quem diſſuaſum utrique ſignificavit mulieri. Nam Eva ad ſerpentem dicit, utrique æqualiter injunctam arboris illius abſtinentiam.

33. Significans hic locus in textu, quod etſi idem caſus ſpectaret utrumque ſexum, prænoverat tamen Deus ſalacitatem viri atque pruriginem caſtivam: & quia voluntas carnis non erat propriè in virgine, quàm ſibi caſtitatis decorè

decorè adornaverat Omnipotens; Idcirco per antonomaſiam vocatur iſta concupiſcentia à Joanne voluntas viri, quæ eſt carnis & ſanguinis. Unde didici, Evam tenacioris pudicitiæ, imò & perfectiorem fuiſſe creatam in ſuo corpore, & ſtupratam à viro; quia pomum cum eſſet medium ad præfatum finem, & ab Eva prius deguſtatum, in Evam tamen tardius operari potuerit. Sed priorem deliquiſſe Adamum, Evam verò, ut facti pœnitentem, diutius reſtitiſſe, & ab Adamo vi ſtupratam dudum reluctatam; quod inde ſat liquet: Siquidem voluntas viri (& non mulieris) pro occaſione æterni damni reputatur, idque Ethnicis non fuit incognitum, qui ſeculo argenteo pudorem mulieribus, ut dotem nativam adſcripſerunt, à viris tum dudum neglectum.

34. Levit 3. & 4. jubet Dominus *hoſtiam cum cauda offerri*, ut turpido tegatur, neve aliquid non tectum pudore offeratur. Ideoque tanti fuit ſemper & ubique oblati agni æſtimatio.

35. Etenim Adam creabatur juvenis, imberbis, floridus, qualis Raphael foribus Tobiæ adſtitiſſe legitur. Quamobrem ut primus verecundiæ infractor virginisque ſtuprator enoteſceret, Deus mento, genis atque labris Adami pilos obnaſci voluit, ut multorum quadrupedum compar, ſocius & ſimilis eſſet, eorundem ſignaturam præ ſe ferret, quorum more ut ſalax, ita & vultum pilis hirtum oſtenderet. Etenim ſignavit Deus primum homicidam in fronte ut conſpecto ſigno ſtatim horridus fieret & infamis fratricida. Sic & primum caſtitatis infractorem fabrumque primum peccati originalis, ſignare voluit caſtitatis Amator, circa os, guttur, buccas, &c. quibus ſcil. primas illecebrarum voces ac dein minas locutus fuerat: Evam verò pudoris ac pudicitiæ tenaciorem vultu polito decoram retinuit.

36. Sic barba etiam cadaveri inhumato ſuccreſcit, ſi in vita libidinoſus fuerit, & repentina morte vivere deſierit, id eſt, retentis adhuc menti ſui viribus ſuccreſcit mortalitatis ſignum, etiam poſt mortem. Sic & vox rauca Adamo oboritur, circa juventutem, qui immediatè ante amiſſam caſtitatem ſuaviſſimè cantabat.

37. Inter ſigna namque, quibus Angeli in apparitionibus diſtinguuntur, unum capitale eſt. Si apparuerit barbatus Angelus, malus eſto. Eudæmon enim nunquam barbatus apparuit, memor caſus, ob quem viro barba ſuccrevit. Barbam igitur, quam horrent Angeli, viri ſibi in ornatum datam credunt, quam tamen non ignorant ſibi cum fœtidiſſimis hircis communem. Nec ideò homini barba naſcitur, niſi circa annos incontinentiæ: ut certò conſtet, non niſi propter carnis concupiſcentiam inſtar larvæ turpitudinis adductam. Adeò ut non niſi pudenda ruptumque pudorem deſignet in vultu. Ideò nimirum Eunuchi quoque barba deſtituti ſunt, ut & pueri ac adoleſcentes; quanquam bruta, quibus congreſſus ſexuum à natura inditus, primis ſtatim diebus ſint barbata.

38. Denique bruta parturiunt hodie non ſecus ac ſi non peccaſſet Adam: in dolore nempe ſuos edunt fœtus, quia cum carnis concupiſcentia eos concipiunt, exceptis piſcibus, qui proinde Monachis caſtitatem amantibus in cibos deleguntur.

39. Et Eva poſt conceptum peperit carnem peccati in dolore, *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia caro eſt*: id eſt, homo jam caro peccati eſt, non autem amplius caro primæ creationis.

40. Plerumque enim mulier à conceptu nauſeat dudum, variiſque circumagitur miſeriis, quibus bruta carent; quod ſanè arguit, mulierem concipere ſeminaliter à viro præter primum intentum creationis.

41. Quare ſi homo creatus fuit, ut (ſaltem ex præſcientia conſequentis,) Cacodæmonum locum in cœlis adimpleret, debuit vel magno ſimul numero creari ab initio, vel ſucceſſivè. Si ergo qui ſalvandi erunt, non poſſint naſci ex voluntate viri, carnis aut ſanguinis: eratque unicus tantum vir creatus, ergo debebant ex ſolis mulieribus ſucceſſiva continuatione naſci in paradiſo, loco ſcilicet natalitio mulieris, ac neceſſario concipi à Deo, & naſci de muliere virgine omnes poſteri, quibus deinceps dedit poteſtatem filios Dei vocari, & fieri cum excluſione voluntatis ſanguinis, carnis & viri; quæ caſtitas

ſemper placuit Deo, placet hodiè, ac placebit ſemper. Et quicquid ita ſemel placuit fonti caſtitatis, nunquam illi denuo diſplicere poteſt.

42. Adeoque *ſoli mundo corde Deum videbunt, & Filii ejus vocabuntur*; quare Propheta canit: *Cor mundum*, (quale Adamo ante lapſum,) *crea in me Deus, & ſpiritum rectum* (caſtæ & priſtinæ innocentiæ) *innova* (per Sancti Spiritus & aquæ regeneratione) *in viſceribus meis.* Quia viſcera mea jam impura contraxerunt ſpiritum concupiſcentiæ carnis peccati. Enimverò homo, quamdiu immortalis & purus erat, vidit faciem tuam, Domine, & allocutus es illum: *quam faciem deinceps non videbit homo, & vivet.* Poſtquam autem homo conſpurcavit ſua viſcera per concupiſcentiam, projeciſti illum à facie tua extra paradiſum. Quæſo itaque, *ne projicias me à facie tua, & Spiritum Sanctum tuum* (caſtitatis) *ne auferas à me. Redde mihi lætitiam* (regenerationis) *ſalutaris tui, & ſpiritu* (Paracleto) *principali confirma me* (contra innatam carnis impuritatem (Siquidem *Docebo iniquos vias tuas* (regenerationis tuæ: quas inter) *occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi, & impii ad te convertentur.* Saltem *libera me de ſanguinibus,* (de ſexuum concupiſcentiis, Tu qui es) *Deus* (caſtitatis) *Deus ſalutis* (ut novæ regenerationis) *& exaltabit lingua mea juſtitiam tuam* (juſtumque judicium, quo damnaſti hominem è ſanguinibus & voluntate viri natum in concupiſcentia & è carne peccati, quatenus ſe fecit incapacē tuæ hæreditatis.) *Ecce enim in iniquitatibus* (præfatis) *conceptus ſum & in peccatis concepit me mater mea,* (ſub legitimo licet thoro.) Fateor itaque quod præter primitivum Creatoris ſcopum generatio Adamica ſurrexerit in mortem naturalem, ſitque in peccatum originale devoluta.

43. Mulier ergo ut more brutali concepit, etiam in dolore parere incepit. Maſculus etiam in lege ſolus circumcidebatur, tanquam in myſterium ſtupri Evæ. Uterque tamen ſexus piare debebat commiſſum peccatum in pudendis, quibus nempe deliquerat. Quod licet caſtè in textu ſit inſinuatum; attamen tectum id coram Iſraël, in omnem alioqui perfidiam promtiſſimo, ne ſcilicet Deus matrimonii deinceps à lapſu inſtituti ſpretor videri potuiſſet. Mulier itaque non circumcidebatur, & tamen ſalvabatur: Non autem quod dolor partus aut obedientia mariti piâſſent peccatum originale in ea: nam & cælebs virguncula moriens ſalvabatur, uti & uxor ſterilis. Itaque hinc pateſcit myſterium, quod ſcilicet Eva, quantum potuit, reſtiterit inſolentiis Adami, fueritque per vim in Paradiſo ſtuprata.

44. Adeò & primi parentes fuerant homicidæ omnium poſterorum per concupiſcentiā: ita & primus natu fratricida fuit. Etenim ablatum præputium neceſſariò occalleſcentiam glandis cauſabatur, quo ſcilicet minoris voluptatis, concupiſcentiæ & titillationis particeps fieret, quicunque in catalogum populi Deo dilecti adſcribi optaret. Rabbini quoque fatentur circumciſionem inſtitutam proprer virtutes immundas, ambulantes in circuitu; quod interpretor, Diabolica concupiſcentiæ ac primitiva ad mortalitatem incitamenta non latuiſſe Hebræos, ſaltemque ſenſu obſcuro inſinuatum peccatum, inde ortum.

45. A templo quoque olim arcebantur illegitimi, & cœlo, qui eſſent adulterino conceptu nati, quia penitùs generationem Adamicam referebant; qui autem legitimo thoro naſcebantur, impuri adhuc erant, donec ablato præputio, renunciare viderentur concupiſcentiæ carnis: Et hactenus repræſentabant in umbra & à longe, renaſcendos Divino Spiritu & lavacro regenerationis.

46. Porrò theſin ex profeſſo confirmat ipſum veritatis verbum, 1. Joh. 3. a *Niſi quis renatus denuo, non poteſt videre Regnum Dei.* b. *Niſi quis renatus ex aqua & Spiritu S., non poteſt introire in Regnum Dei.* c. *quod natum eſt ex carne, caro eſt: & quod natum eſt ex Spiritu, ſpiritus eſt.* d. *Spiritus ubi vult, ſpirat: vocem ejus audis, ſed neſcis, unde veniat, aut quo vadat.* e. *Sic eſt omnis, qui natus eſt ex ſpiritu.* f. *ſi terrena dixero vobis, & non creditis, quomodo, ſi dixero vobis cœleſtia, credetis?* g. *Nemo adſcendit in cœlum, niſi qui deſcendit de Cœlo.* h. *Et ſicut Moſes exaltavit ſerpentem in deſerto; ita exaltari oportet Filium hominis.* Chriſtus Jeſus deſcendens de Cœlo non aſſumſit carnem peccati ex generatione Adamica, aut

exvo-

ex voluntate viri; ſed *formam ſervi accipiens* in ſimilitudinem Adamicorũ factus, *habitu inventus ut homo.* Adamicus, verus tamen homo, qualiter Adam noviter creatus. In ſimilitudinem autem hominis Adamici factus ſeipſum *exinanivit, formam ſervi accipiens.* Non eſt autem ſervus, aut impurus factus. In hoc Evangelio autem viſionem Dei negat, ſive viſionem Regni Dei, & introitum in Regnum Dei. Non enim, quod videatur gloria beatifica, non introeundo in cœlum, aut fruſtra idem bis dicatur: aut quod a exigat aliam renaſcentiam, quàm b. ſed a continet negationem participationis cœlorum ante reſurrectionem pro animabus defunctorum, quam b. negat etiam corporibus poſt reſurrectionem: oportet ergo renaſci ex aqua & Spiritu S. Etenim ſicut ab initio homo erat creatus, nec proceſſerat regeneratione carnis: Sic quicquid deinde naſcitur ex carne, eſt caro. *Aqua vero*, ſanguis & ſpiritus ſunt unum & idem in Chriſto, Joan. 5. & tria hæc indifferens & unicum in valore baptiſma denotant. Quapropter ſola ad vitam renaſcentia eſt ex aqua & Spiritu in ſola participatione virginalis corporis Chriſti. Siquidem introire & videre Regnum Dei eſt carni æquè impoſſibile atque in cœlum proprio motu aſcendere. Idque nemini permiſſum, niſi Filio Virginis, qui eo fine deſcendit de cœlo, quique erat in cælo, dum idem hæc loquebatur Nicodemo, quique paulo poſt adhuc debebat eadem de cauſa exaltari in cruce. Idem ergo, qui de cœlo deſcendit, ut de materia virginis incarnaretur, eſt is, in quo aqua, ſanguis virginalis & S. Spiritus unum ſunt. Spiritus itaque, qui ex aqua hominem corruptum & Adamicum facit renaſci, hominem internum de nova generatione in ſpiritu ſic regenerat, ut fiat verus Spiritus glorificandus reſurgendo, cujus vocem audient Adamici, neſcient tamen, unde veniat, aut quò vadat, quia ſpiritus regenerator eſt Deus ipſe glorioſus, qui ſpirat ubi vult, vocemque illius per fidem & Sacramentum audis nunc. Sic omnis, qui renaſcitur ex Spiritu S. fit Spiritus, & unitur illi, qui neſcitur, unde veniat, aut quò vadat. Terrena hæc voco, etſi generationem ſpiritualem atque renaſcentiam attingant: quia habent in natura ſublunari quædam ſibi ſimilia, quæ non quiſque paſſim novit, ideoque nec credit. Nam ex aquoſo liquore & ſpiritu ſeminali contingunt brutorum generationes. Non ſunt ideo tamen iſta terrena planè atque intelligibilia naturaliter vulgo, quæ Dominus loquitur Nicodemo: quia non magis concipitur ratio amoris Divini in hac renaſcentia, quàm ſuæ bonitatis infinitæ. Impervium ſcilicet permanet, cur voluerit hominem adoptare in filium & cohæredem ſui Regni, imò redigere in Spiritum Deiformem, qui materialiter fuerit ex aqua renatus. Nam iſtud amoris myſterium ſuperat omnem Angelorum intellectum. Imo credere ac contemplari actualem perſonam Chriſti in ſene, muliere, juvene, morbido, paupere, miſero homuncione atque nudo, intelligere nemo poteſt naturaliter, niſi per fidem compulſus intellectum fidei ſubſtraverit. Sic nec concipere poſſumus nos per iſtam baptiſmi renaſcentiam, in Chriſto, quid unum omnes fieri abſque ſexuum aut nationum diſcrimine, niſi juvemur per fidem. Tandem non ſat fuit amori Chriſti naſci in forma ſervi, & ſic ludibrio exponi: quin inſuper debuit pati mortem acerbiſſimam & longe ignominioſiſſimam: quam ipſe mortem adeò immanem atque vituperoſam in amoris ſui exuberanti bonitate vocat ſuam exaltationem. Adducit autem in ſimilitudinem exaltationem ſerpentis Nehuſtan. Non quidem quod ſerpens plus repræſentaret formam Filii hominis quàm furca crucem; ſed dumdaxat ſimilitudinem impuri hominis, lapſi in mortem, ſuaſu ſerpentis, cujus ſervi ſimilitudinem Dominus erat aſſumpturus. Exaltari itaque debebat Filius hominis non quidem in furca illæſus, aut tanquam inſenſilis æneus ſerpens, quique vivus alioqui ſat erat reperibilis ad ſuſpendendum aptiſſimus. Sed filium hominis exaltari oportuit vivum, amore plenum, ſimulque tandem in cruce illa mori, ut commerita renaſcentia poſſet per ſuam mortem effectuari. Siquidem aliàs abſque morte & exaltatione Crucifixi non ſucceſſiſſet participatio renaſcentiæ ex aqua & Spiritu Sancto, nec mors periiſſet: Adeo ut alto planè myſterio petita ſit furcæ ſimilitudo, crucis & Salvatoris, in ſimilitudinem ſervi incarnati & comparati cum æneo ſerpente.

 Nec

Nec etiam Iſrael adorabat in ſerpente Deum (alioqui Moſes, juſſu Dei, author idololatriæ fuiſſet) nec furcæ ideo alligatus vivens ſerpens, ut neque ejus ſaltem cadaver: Sed ejus ænea tantum imago, vitæ incapax; ut hoc myſterio conſtaret, totam ſimilitudinem in exhalatione furcæ & crucis conſtitiſſe, nobisque luceret, carnem peccati (quam ſimilitudinariè repræſentabat Filius hominis) planè eſſe vitæ incapacem ac regni Dei, non ſecus atque erat ſerpens æneus.

47. Eſt igitur ſimpliciter atque abſolute verum, niſi homo renaſcatur ex Deo, ac participet de immaculata virginitate, quam Dominus Jeſus traxit in glorioſiſſima Incarnatione de ſubſtantia materiali Virginis matris, in æternum ſucciſa eſt ſpes ſalutis. Quapropter & hinc patet, à creationis intento, non niſi deinceps generationem virginalem requiſitam: Et per conſequens generationem ſeminalem, impuram, belluinam & Adamicam, aſtu Dæmonis è pomo, cui inerat fomes libidinis; hauſtam eſſe, ac depromtam: ergo niſi iterum caro Adamica moriatur, reſtituaturque pro ea in nobis per favorem Sp. S. (qui ſalvandos ſalvat gratis) immaculata caro Virginea, primi intenti Creatoris noſtri, certum eſt, fruſtra fore, quicquid fiat aut ſperetur ſecus. Etenim in initio ſat erat naſci, quippè & tum ex Deo nati fuiſſent; à lapſu autem deinceps oportet mori atque interire carnem Adamicam, iterumque renaſci ex carne Virginea, quam nobis ſuſcitat Sp. S. ex aqua, dum membra illius capitis & palmites vitis illius eſſe optamus. Regeneramur ergo in corpore Dominico per gratiam ad vitam immortalem venturi ſeculi, utque reſuſcitemur in virginitatis participatione, oportet intervenire mortem, & deleri, quicquid in nobis eſt Adamicum.

48. *Omnes quidem reſurgemus, at non omnes immutabimur.* Soli enim mutati reſurgent, qui in virgineo regenerationis corpore reſurgent glorificati: quam mutationem intellexit Apoſtolus, quod quoniam qui non eſt renatus, non poteſt intrare in regnum Dei. Ideoq; qui reſurrexerit non renatus, etiam ex conſequenti non erit mutatus à priſtino ſuo eſſe, ſi reſurrexerit à morte, nec proinde etiam ingreſſum habebit ad regni Dei; quia per renaſcentiam totus homo fit Spiritus; Ideoque qui à renaſcentia reſurget, reſurget in natura ſpirituali. Alioqui natus ex carne, & non renatus ex ſpiritu, audiet quidem vocem renati ex ſpiritu; ſed neſciet, unde veniat, aut quo vadat. Hæc ſcilicet eſt corporum mutatio in Spiritum, & mutatio corporum in reſurrectione, ſive eſt glorificatio ſalvandorum à reſurrectione.

49. Cætera vero peccata per pœnitentiam expiata, ſunt quidem cum victoria & triumpho agni; ſed amiſſio illius virginitatis ac primitivæ puritatis abſque regeneratione æternam reſervat impuritatis & incapacitatis maculam: Non ſecus atque conſervatio integritasque Virginalis fidelium renatorum Aureolam ſive Laureolam dat renatis virginibus, martyrio adæquatam. Chriſtus igitur ut hujus virginitatis Pater, ita & futuri ſeculi Pater; Salvandi autem ſunt ſua nova creatura, novaque regeneratio. Qui nempe ipſis *dedit poteſtatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine ejus, qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri: ſed ex Deo nati ſunt*, modo caſtiſſimo Spiritus Sancti per quem ante natam brutalem concupiſcentiam carnis omnem prorſus hominem ex matre Virgine naſci debere decretum erat.

50. Chriſtus ergo caſtitatis apex & amator, homines tam hoc ſeculo, quàm in cœlo diſtinguit per caſtitatem, eosque inimitabili atque æterno privilegio decorabit. *Sequebatur enim turba magna agnum, quocunque iret, & cantabat canticum, quod nemo alius cantare poterat.* Hi ſunt autem, *qui cum mulieribus non ſunt inquinati.*

51. Sunt nempe utriusque ſexus virgines, *Quia non erit ibi Iudæus, aut Græcus: ſed unum omnes in Chriſto. Delegit nempe Omnipotens ſuos caſtratos, qui ſe propter regnum Dei caſtrarunt, quorum eſt regnum Cœlorum.* Idcirco cenſentur conjugati, cum mulieribus inquinati, & matres concepiſſe ſuas proles in peccatis: Ac virginibus in hoc longè inferiores.

52. Enimvero quia Evangelium promittit mortalibus, non ſolum, quod Dei filius ſit incarnatus, & paſſus pro ſalute illorum; ſed quod inſuper hæc duo myſteria (ne alias fruſtra ſint) indi-

individuis ſunt applicabilia, ego ſanè hanc applicationem ſic contemplor: quatenus homo per libidinis peccatum non minus fregit intentum, quàm monitum Dei, quodque humana natura ideo deinceps fuerit radicaliter corrupta, ſecutaque ſit inde altera ac propemodum brutalis degeneratio illius. Ergo lætum nuncium incluſit abolitionem tam peccati originalis, quam aliorum inde conſecutivè defluentium: *Qui mortem noſtram* (non ſuam: quippe quam non habebat) *moriendo deſtruxit.* Quod non de morte temporali intelligitur (nam moritur adhuc hodiè Juſtus perinde, ut ante paſſionem Domini) ſed de morte æterna.

53. Igitur cum homo poſt lapſum non amplius ex Deo, ſed ex ſanguinibus ſexuum ex voluntate carnis & viri naſci, creſcere & multiplicari deberet, nec amplius inde ex ſe unquam poſſet reſurgere, amiſſamque ac priſtinam puritatem reaſſumere, nec deſinere, ut iterum aliter atque melius eſſe inciperet; Ideò lætum nuncium nobis certificationem attulit, quod Baptiſmus eſſet in remiſſionem peccatorum per renaſcentiam ex aqua & Spiritu ſancto. Ut mens noſtra tanquam nova hoſpitii ſui nativitate ex regeneratione particeps fieret illibatæ virginitatis & humanitatis Dominicæ. Quæ renaſcentia animam quidem in priſtinum ſtatum reponit, tollendo ſcilicet peccatum ſive debitũ, ejusque fœtores; ſed ob continuationem Adamicæ carnis, in qua degit mens immortalis, non tollitur antiqua poſſeſſio ſive inclinatio ad peccatum, nec translatio corruptelæ, hauſtæ ab impura ſanguinis Adamici origine. Hoc autem realiter ſic eſſe, perſuademur credere. Nam manifeſto Deus quotidiè permittit, ſenſibiliter traduci in corpus baptizatorum, teſtimonium actualis illius gratiæ & puritatis, acquiſitæ per veram & ſubſtantialem regenerationem tam in corpore, quàm in anima. Siquidem hoc ſolo fine atque titulo baptizantur Mahumetani in proprium opprobrium, eo quod de facto baptiſmus; utut illegitime datus & receptus, tollat ab ipſis impoſterum innatos ipſis fœtores, alioquin in vitam duraturos; quales in Ebræis omnibus paſſim, cum nauſea, & tædio quotidie obſervamus. Relucet ergò regenerationis verus effectus, ejusque compromiſſus character, in baptiſmo etiam exterius, in defectuoſo corpore. Nobisque ad hoc in invitos teſtes inſerviunt, ipſi nominis Chriſtiani hoſtes. Imò perpetuitas ejusdem effectus confirmat, baptiſmi indelebilem characterem ac ſcelus repetiti. At nondum renaſcentia ex baptiſmo ob id tollit mortis neceſſitatem. Baptiſmus nempè ſuos deſerit, cum ſarcina inquinati & Adamici corporis, geniti ex voluntate viri. Atque eatenus & animam vitiis corrupti corporis, corruptæque pridem voluntatis, obnoxiam. Quamobrem ob fragilitatem impuræ naturæ, inclinationem quoque, frequentiamque obviam peccandi, vix fuit ſat baptiſmus adultis: Junioribus alias abundè ſufficiens. Idcircò Sacramentum Altaris *vinum eſt germinans virgines.* Quod ſonat, quaſi finis atque ſcopus Incarnationis Dominicæ, ſive inſtituti Sacramenti Euchariſtiæ eſſet germinare virgines: demonſtrans intentionem Creatoris ab initio ſolam æſtimaſſe virginitatem, quantæque (Num. 25.) abhorreſcentiæ ſit luxuria in conſpectu Domini. Nam licet olim bigamus, itemque uxoris dimiſſio multaque laxatio matrimonii diſſimularentur; *Phinees* tamen, non Judex, nec Princeps, ſuopte zelo, *occidit fornicatorem Zambri, & Coſbi meretricem,* eoque facinore nedum *avertit iram Domini ab integro populo Iſrael;* ſed etiam quamvis homicida, eſſentque homicidæ repulſi à ſacrificiis; attamen propter ſimplicem iſtam necem datum eſt illi ſacerdotium perſeverans in prolibus ipſius.

54. Theſin denique confirmat ager figuli, akeldama dictus, acheldamah, ſive ager ſanguinis, quamdiu agri nomen retinuit, eo quod nimirum ſupernaturali miraculo cadaver inhumatũ unico ſic die conſumat, quod præter oſſium ſceleton, nil maneat ſuperſtes: quem effectum eſſe ſupernaturalem probo. Nam alioqui ſi naturaliter contingeret, id extra dubium fieret propter vim corroſivam terræ: quæque proinde tota eſſet ſal corroſivus, vel ſaltem plurimo ſali commixta vena mineralis quæpiam. 1. Atqui inprimis non ſolum iſta carnis corroſio Hieroſolymis accidit, quamdiu ager fuit, ubi ſuſpicio eſſet ſuccreſcentis alicujus mineralis, ſed etiam

delata inde terra idem in Cœmiterio Romæ (dicto ob id campus ſanctus) accidit; In quo nimirum ejusmodi terra vix altitudinem unius pedis adæquat. 2. Sive autem ſupponamus ſalem corroſivum, ſive demum terram ipſam ſalſam: cum ſali ſit proprium atque à ſale inſeparabile liqueſcere per aquam affuſam. Ergò dudum à tot ſeculis vis iſta ſalis corroſivi, per pluvias, nives & grandines liquata uſque in ſabuli fundum commigraſſet: magisque Romæ, ubi natalem ſibi locum non reperit: ceſſaret etiam propterea, nec ſoſpes usque continuaret, vis iſta corroſionis. 3. Eoque magis, quod ſalium corroſio rodendo paulatim ſaturetur, atque deſiſtat. 4. Denique non reperitur uſpiam terrarum ejusmodi corroſivum terræ, ſive venam arſenici, auripigmenti, aliamve quamlibet ſpectaveris. Nam omnis ejusmodi corroſivorum activitas mox ſubdiu miteſcit ac ſaturatur. Igitur à tot ſeculis perennans proprietas illius agri clare commonſtrat (invito atheiſmo) quod ager comparatus pretio vitæ, ſanguinis & mortis Salvatoris; carnem Adamicæ generationis ſtatim abſumat. Utpote ad cujus abſumationem & renaſcentiam ex corpore Chriſti, quod venundatum fuit 30. argenteis, in pretium illius agri ſolutis adventus glorioſiſſimæ Incarnationis, tanquam ſcopus unicus divinitus directus creditur. Incompatibilitas ergo illius terræ cum carne peccati per tot jam ſecula continuò perſeverans (utut rumpantur ilia Archeo) convincit honorem Salvatori ceu Filio Dei debitum in æternum.

55. Denique cadaver humanum ſepeliiſſe ſemper fuit honori & merito; in lege tamen cauſabatur impuritatem pro tempore: quia nec labefactabat animam, ſed corpus duntaxat pro facto meritorio. Iſtaque impuritas indifferenter quemlibet affectabat, non quatenus cadaver vermibus deputatum eſſet, (nam vermes ſuo contactu non leguntur impuritatem cauſati eſſe) ſed quia caro Adamica horrida eſt in conſpectu Domini, qui nimirum promittit ſe reſuſcitaturum in noviſſimo die, quotquot reverenter Euchariſtiam ſumſerint. Etenim omnes quidem reſurgent digito Dei, vi. ſc. ſupernaturali. Igitur quicunque reſurgendo immutabuntur, cenſentur tantum reſuſcitati à Domino Jeſu; in quantum nempe corpore, quod ex vino germinante virgines acquiſiverunt; reſurgent participes immaculatæ virginitatis Jeſu: *Reſuſcitabo illos in noviſſimo die.* Quid quæſo aliud deſignat iſta promiſſio, niſi quod electi reſurgent mutati & reſuſcitati à Domino, non quidem in carne peccati; ſed in carne Dominica, quam participarunt per Baptiſmum & Euchariſtiam. Horrida ergò & damnata caro peccati, non immerita impuritatis labe, tangentes ſuos conſpergit. Eſt igitur diſtincta virginalis puritatis diverſitas: Prima obviam venit Adami ante lapſum, quæque ideo quandam ſuffragio arboris vitæ immortalitatem continebat. Secunda autem eſt illorum, qui in utero matris fuerunt ſanctificati: quæ in ſe adhuc duplex eſt. Nam ejusmodi ſanctificatio licet originis peccatum dimitteret, reſtitueretque integritatem ablatæ puritatis; quia tamen ex voluntate viri & ex ſanguinibus ſive ex carne peccati concepti erant, erant adhuc mortales. At ſanctiſſima mater Virgo mox à miſtione ſeminali parentum præſervata fuit à nexu, noxaque peccati originis, ante hæccitatem ſive animæ adventum. Hieremias vero & Johannes idem obtinuerunt, ſed poſt empſychoſin: In hiſce duobus fuit quidem peccati admiſſi remiſſio; In Deipara autem virgine fuit præventio antequam peccatum animam ejus tangeret, ideoque in cœlum cum corpore aſſumta eſt: Non autem Joannes, aut Hieremias. Tertia demum puritas eſt in renaſcentia ex aqua & S. Spiritu; quæ etiam dupliciter advenit: Puerulis nimirum & adultis; In his enim regeneratio remittit nedum originale, ſed etiam quodlibet grave peccatum: In parvulis verò remittit ſolum originale, quia nondum invenit aliud. Utrobique autem mortem relinquit & carnem in cadaver properantem, quia ex congreſſu Adamico ſuſcitatam. 4. Spectatur puritas illorum, qui ſe caſtraverunt propter regnum Dei: Idque bivio adhuc itinere. Nam vel à puero virginitatem ſuam devoverunt Agno, & obſervarunt eam: Ideoque & eundem ſequuntur, quocunque vadat, canunt hymnum, &c.

&c. ſed id totum poſt mortem. Alioquin enim ex carne peccati ſunt, ideoque neceſſario etiam mortis & putredinis rei. Qui verò puritatem amiſerunt proprio errore, ac deinceps reſurgentes voverunt aut obſervarunt caſtitatem; hi quanquam caſti, tamen inter virgines non ſunt referendi; quinimo poſtquam generatio matrimonialis eſt conſtituta à Domino, regeneratio ex S. Spiritu & aqua non præexigit virginitatem. 5. Apex omnis puritatis & caſtitatis eſt ipſe Dominus Jeſus, qui non conceptus ex ſexuali congreſſu, verè enim erat immortalis (primusque, qui ideo vi propria ſurrexit à mortuis) niſi legatio amoroſa, ob quam venerat, feciſſet ipſum electivè naſci in forma ſervi. Deciſa ergo jam mihi viſa eſt quæſtio, quæ multos circa Deiparæ Virginis immaculatam conceptionem anxios in malas rixas pepulit.

56. Porrò injungitur nedum regeneratio per Baptiſmum: Sed etiam, *niſi manducaverimus de pane ſubſtantiali, non habituri ſumus vitam in nobis.* Quod puritatis vitalis beneficium, ſupremum eſt *pignus datum pro mundi vita*, ſive pro vita caduca, Adamica, miſera, & mortali: quia panis ille cœleſtis, qui de Cœlo deſcendit (qui eſt vinum germinans virgines, idemque ſuppoſito) de libera ſui proprietate tollit labem ex Adamo & perfracta Evæ virginitate contractam; quia paſſionis merita in iſto pignore participato de illibata virginitate corporis Dominici communicantur. Communio itaque caſtiſſimi illius corporis, unit nos ſuo myſtico corpori, redditque nos participes incomprehenſibilis & amoroſæ ſuæ Incarnationis, quatenus renaſcendo virginitatem ejus (in qua ſalvari debemus) participativè induimus. Natus eſt enim Chriſtus, ut pro nobis crucifigeretur. Mors ergo ejus erat, ut nobis daret vitam, idque in univerſali pro tota hominum ſpecie: In individuo autem, quoties ex pane fit corpus Domini, quaſi iterum Chriſtus renaſcitur, non quidem ut denuo crucifigatur; verùm ut iſti individuo humano, quod ibidem manducat renatum Agnum, tribuat ſuæ Incarnationis intentum ſcopum, id eſt, paſſionis ſuæ merita. Duo nimirum principales fines ſunt ſacroſanctæ Euchariſtiæ, videlicet, ut nobis unitivè communicetur natura virginea Chriſti, & merita ſuæ paſſionis. Equidem pueri baptizati reſurgent quidem in corpore glorificato, tanto tamen minùs luminoſo, quantum à beatifici corporis unione fuerunt remoti. Et tametſi non appareant modo ſigna viſibilia tanti effectus, qualia ſuperius de baptiſmo retuli, reverâ tamen communicantur menti immortali. Utpote quæ proinde quandoque ſuum corpus in formam ſpiritus reducet. Alioqui namque de novo non ſuccreſcit regeneratio in reſurrectione, quæ in ſeculo non præexſtitit renaſcendo. Nec fides eſt de fictis non-entibus; ſed de rebus primo veris, licet non continuo viſibilibus, eo quod primario operantur in mentem immortalem, quæ eſt inviſibilis.

57. Quare etſi ſymbolum unionis cum Deo per Euchariſtiam ſit prorſus inſcrutabile, ejusdemque fructus ſint nobis inviſibiles: attamen myſtica atque realis renaſcentia cenſetur in ſermone ad Nicodemum adhuc terrena ac tanquam naturalis: quo titulo ſanè inter phyſicas conſiderationes hanc puritatis dotem gratuitam transtuli; ut ſcilicet ſub doctrina de vita longa etiam loquar de immortali, quatenus à veris Chriſtianis intelligitur, & in verum uſum actualiter reducitur.

58. Contemplor nempè ſalvandorum regenerationem vitæq; participationem in communione Euchariſtiæ contingere & cenſeri inter terrena, eo quod alibi in terrenis quippiam ſibi ſimile offenditur; Perinde propemodum ac in projectione lapidis chryſopeiji. Etenim illum aliquoties manibus meis contrectavi, & oculis vidi realem transmutationem argenti vivi venalis, proportione ſuperantis aliquot mille vicibus in pondere pulverem chryſopeijum. Erat nempe coloris, qualis croco, in ſuo pulvere ponderoſus, & micans inſtar vitri contuſi, ubi minus accuratè tritus eſſet. *vid. p. 697. it. 746.* Data autem ſemel mihi fuit quarta pars unius grani. Voco etiam granum ſexcenteſimam partem unciæ. Hunc ergò pulverem ceræ ab Epiſtola quadam abraſæ involvi, ne projiciendo in crucibulum per fuligines carbonum diſpergeretur: quem dein ceræ globulum ſuper libram argenti vivi ferventis & recen-

recenter emti, in vas triquetrum crucibuli projeci: ac confeſtim totus hydrargyrus cum aliquanto murmure ſtetit à fluxu, reſeditque inſtar oſſæ. Erat autem fervor illius argenti vivi, quantus prohiberet, ne liquatum plumbum recoagularetur. Mox dein aucto igne ſub follibus liquatum eſt metallum, quod everſo vaſe fuſorio reperi pendere octo uncias auri puriſſimi. Facto igitur computo, granum ejus pulveris convertit 19200. grana impuri ac volatilis metalli per ignem delebilis in verum aurum. Pulvis nempe iſte ſibi uniendo præfatum hydrargyrum, eundem uno inſtanti præſervavit ab æterna rubigine, carie, morte ac tortura ignis, quantumcunque violentiſſimi, ac quatenus fecit immortale, contra quemlibet artis ignisque vigorem atque induſtriam, tranſtulitque in virgineam auri puritatem. Unicus ſaltem in hoc requiritur prunarum ignis moderatus. Sic nempe modo juſtus fervor fidelium adfuerit, tantillum hujus myſtici & Divini panis ſupercœleſtis regenerat, reſtaurat atque innovat immenſum electorum numerum. Qui ſanè ſcopus fuit unicus tanti Sacramenti. Ideoque dicitur: *Deſiderio deſideravi paſcha manducare vobiſcum.* Ignoſcat mihi Theologus de mundi vita ſcripturo, ſi ex terrenis demonſtrationem per ſimilitudinem ſuaſu Domini ad Nicodemum hauſerim ad confirmandam realem at cœleſtem puritatis regenerationem & humanæ recidentiæ reſtaurationem, argumento quia eſt à terrenis deſumto. Illum autem, qui ſic eſt regeneratus, & contra ignem ac mortem præſervatus, reſuſcitabit idem Dominus in noviſſimo die, qui *vitam ſuam dedit* manducanti juſto, *pro vita mundi* Adamica. Sic nempe amoroſæ Incarnationis Dominicæ unitio nos facit participes ſuæ integritatis, quatenus virginitatem Chriſti, in qua ſalvari debemus, participativè acquirimus per regenerationem. Hæc nempe eſt propriiſſima periphraſis verborum: *Vinum germinans virgines.* Ac citra hoc remedium reſurgent aliquot non mutati in priſtino ac ponderoſo corpore Adami, ſola mortis optata neceſſitate illis ademta.

59. Redeo ad puritatis illius privilegia, ut conſtet, quàm proximè cælibatus accedat ad primitivum innocentiæ ſtatum: adeoque etiam inde diſcamus, Creatoris intentionem fuiſſe in cœlibatu. Subinde enim mihi in mentem ſubit vox illa veritatis, quæ in ſalvandis ſub indictione pœnæ infernalis exigit parvulorum ſtatum: deſperandumque ſit de ſalute, niſi fiamus illis ſimiles. In quibus tamen reperio ſubitam celerem, indiſcretam, frequentemque iram, verbera, calcitrationes, mendacia, inobedientias, murmura, convicia, paratum in luſu dolum ac mendacium, gulam inſatiabilem, inverecundiam, moleſtias, faſtidia, inconſtantiam & ſtupidam innocentiam, nullos denique devotionis attentionis aut contritionis actus. Cæterum non ſunt autem iſta in parvulis, quæ requiruntur pro ſalvandis, ſub pœna æterna damni. Denique nec carent parvuli ſua vitæ ſuperbia, deſpectuque aliorum, ac præſertim pauperum odio, vindictæ quoque frequenti cupiditate, atrocitate, acquirendi prurigine, & oculorum concupiſcentia, totique ac perpetuò ſunt in autophiliam dediti demerſique. Aſt neque ſunt iſta, quæ in ſalvandis exiguntur ſub Dei indignatione. Sola ſed carent carnis concupiſcentia. Hæc nimirum nota eſt, quæ tam altis tonis requiritur pro ſalvandis. Quippe quæ fuit primitivæ intentionis in creando. Atque ideò à ſenſu oppoſito argumentor, præcipuum crimen lapſus eſitati pomi verſari circa illius caſti pudoris infractionem, id eſt, quod peccatum originale ſitum ſit in virginitatis fractione, actu concupiſcentiæ, & propagatione ſeminis; non autem in ipſo actu inobedientiæ ac ſpretæ monitionis & diffidentiæ de veritate ſermonis Divini.

60. Nam & B. Hildegardis l. 3. vitæ ſuæ idem teſtata videtur. *Matronam* (ait author) *Sibyllam de civitate Lauſanenſi trans Alpes, quæ ejus adjutorium per nuncium expoſtulavit, miſſis ei ſubjectis literis, à profluvio diuturno ſanguinis liberavit. Hæc verba inter pectus & umbilicum pones, in nomine ejus, qui omnia rectè diſponit. In ſanguine Adæ orta eſt mors, in ſanguine Chriſti extincta eſt mors. In eodem ſanguine Chriſti, impero tibi ô ſanguis, ut fluxum tuum contineas, & matrona his ſcriptis verbis eſt ſana: ac*

quod

quod alii pluries experti ſunt. Ergo mors eſt exſtincta per effuſionem ſanguinis Chriſti, ejusque participationem in renaſcendo, id eſt, per oblationem puræ caſtitatis, Deo Patri, pro renaſcendis in ſuo ſanguine.

61. Quinimo ſi bene attendamus, agnoſcitur, quod Deus prædilexerit mulieres, præ viris, in ſuo ſexu, ob innatum pudorem. Cui ſexui ideò devotionem, ut naturæ donum gratis dedit, quo eſſet aliqualis ei vis naturalis atque virtus propria ſexui, mediatrix ad ſalvationem. Prima namque Apoſtola, ante adventum Paracleti, unica concione Samariam, caput Iſraelitici regni (pertinaciſſimum alioqui) convertit. Solæ mulieres à Galilæa in mortem ac ſubter omnem ignominiam conſtanter, licet vituperoſe, inſervientes adhæſerunt Chriſto, derelicto à Diſcipulis, tot miraculorum teſtibus; idque primo adverſitatis flatu. Gaviſæ enim mulierculæ opprobriis, modò Chriſtum crucem bajulantem ſequerentur. Magdalena prima quoque Evangelium reſurrectionis, non credentibus ſuis concionata eſt, dubitantesque in fide confirmavit, meruitque eſſe prima adſpectrix Chriſti à morte, quia maximæ devotionis fervore eundem quæreret: Deus inquam, hunc ſexum plurimis morbis, adverſitatibus ac ſubjectionibus cumulavit, ut filio ſuo eſſet eatenus ſimilior ac vicinior. Mundus autem ſpernit mulieres, & mares præſupponit; ſed in plurimis judicia Dei oppoſita ſunt judiciis mundi; adeò ut & mundus ſpernat pauperes, quorum ſe patrem, non autem divitum, vocat Chriſtus.

62. Tum deniq; Chriſtus ſe vocat Filium hominis; cum autem virum patrem non habuerit, ergo mulierem Virginem per Antonomaſian vocat hominem abſoluto dignitatis nomine, & ſexui muliebri condigno; quaſi ob id nomen (Homo) à peccato deinceps debeat eſſe analogon, ſtetque pro muliere in famoſiore ſignificato. Oſtendens ſaltem in hoc, Matrem-Virginem fuiſſe à peccato Adami, unicum hominem, qualem ſibi Divinitas in univerſi creatione deſponſaverat, ad replenda loca à Cacodæmone deſerta. Quodque Eva deſiit eſſe per caſtitatis infractionem, id Maria, Virgo glorioſiſſima, fuit, nimirum ſalvandorum mater unica, in regeneratione puritatis.

63. Nec enim ſexus illius panegyrim ſuſcepi. Sat modò oſtendiſſe, quòd Deus dilexerit ſexum muliebrem ob caſtitatis amorem. Nam *virgo, quæ Dei ſui ſunt, cogitat. Viduas quoque, quæ verè viduæ ſunt, honorandas præcepit Apoſtolus.*

64. Et antiqua lege cenſebantur impuri, quotquot (etiam conjugaliter) cognoviſſent ſuas uxores, ſi non ſeriò abluti; erant & templo arcendi, niſi debitè priùs eloti.

65. Morte quoque lapſus ruit ſubitanea, quod impurus ejusmodi (quanquam bono zelo) manum vacillanti currui apponeret, quo Arca fœderis (Deiparæ Virginis imago) vehebatur. Utrobique ſcilicet ſibi conformis veritas deteſtatur atteſtaturque fæditatem impuræ generationis Adamicæ: Etenim impuritas, quæ à menſtrui ac ſeminis quocunque profluvio naturali, ſoloque attactu contagium conceperat, cenſetur æqua illi, quæ à contactu cadaverum ſerperet, ac pianda eodem ritu. Ut textus conformiter denotaret mortem à carnis concupiſcentia in fructu pomi latitante inchoaſſe; Idcircò unica quoque tantæ impuritatis ab attactu contractæ medela in ablutione conſiſtebat, cujus imagine fides ſpesque, quæ in Baptiſmo affulsêre, roborantur.

66. A fratricidio enim, ut Adam cognoverat, quem generaverat in concupiſcentia carnis, mortalium primogenitum, inſontem fratrem atque juſtum occidiſſe, prævidensque inde venturos mortalium errores nefandos, in ſe tum quoque proprias perſentiens ærumnas; ſciens certò ex concupiſcentia carnis hauſta à pomo ſibi adveniſſe has omnes calamitates, in poſteros inevitabiliter defluas: conſultum ſibi putavit, deinceps prorſus ab uxore abſtinere, quam violaverat, luxitque ideò in caſtitate ac mœrore centum annos ſolidos. Sperans ſtultè proprio abſtinentiæ illius merito, tanquam concupiſcentiæ carnis oppoſito in priſtinam ſe denuò rediturum puritatis majeſtatem. Sed peracta ſeculi unius pœnitentia, probabiliter ipſi revelatum fuit Incarnationis Dominicæ myſte-

rium. Nec hominem unquam ſperare poſſe ad priſtinæ puritatis fulgorem vi propria retrocedere, multoque minus ab interitu ſuos ipſum poſſe poſteros reſtaurare. Ideoque beneplacitum eſſe matrimonium, moxque à laſpu divinitus ſibi indultum, quia nempe ſtatuerat ſuæ juſtitiæ ſic ſatisfacere ſub temporum plenitudine. Quod genus humanum ad nominis ſui gloriam; & Satanæ confuſionem eveheret ad eminentiorem beatitatem. Abinde ergo cœpit Adam cognoſcere uxorem, & terram multiplicando implere, juxta benedictionem ſibi olim datam & injunctam legem.

67. Sic nihilominus, ut quamvis matrimonium ob propagationis penuriam, ac Divinæ generationis primitivæ impoſſibilem alioqui alteritatem ſit admiſſum, tanquam fidelium Sacramentum; attamen quia tandem ob neceſſitatem tanquam diſſimulando, indultum videretur: proinde ab Eccleſia, dictante Paracleto, contra Græcos ſtatutum eſt, quod Sacerdos (cuj9 opificio corpus Domini in ſacrificio incarnatur) debebat eſſe prorſus alienus ab actu, per quem mors & impuritas naturæ ſunt introducta. Neceſſitas enim propagationis ſic quidem olim excuſavit alteritatis delictum in generando. Nam, teſte Auguſtino, *ſi alio modo hominum propagatio poſſet fieri, actus conjugalis eſſet illicitus*. Quare non immerito bigamus arcetur ab Epiſcopatu: uti conjugium actuale à Subdiaconatu. Nam utut ſit Sacramentum, eſt tamen Sacramento. Altaris indecens, per quod nimirum caſtitas primæ conſtitutionis & intentionis Creatoris compenſantur. Sprevit enim Deus ſibi cruorem offerri, etiam in Holocauſtis, & hominem cruore veſci, memor, quod cruor (in quo anima ſenſitiva) è pomi eſu prodiiſſet.

68. Cæterum bruta timent quidem, iraſcuntur, blandiuntur, lugent, condolent, inſidiantur, eaſque paſſiones homo ab anima ſenſitiva cum brutis communi poſſidet. Imò & Elephantos pudet, ſi quid minus generosè improperetur à ſe factum. Sed nullum animal pudorem ſentit ex ſenſuali congreſſu. Hinc manifeſtum fit, quod concupiſcentia carnis ſoli ſit homini diabolica. quæ brutis eſt terrena & naturalis. Si igitur utrumque parentum mox eſo pomo puduit, ſola ſibi ideo pudenda cooperuit: ergo pudor iſte præſupponit & accuſat aliquid patratum contra juſtitiam, intentionem Creatoris, adverſusque propriam ſui naturam: ex conſequenti, generationem Adamicam non eſſe de primitiva naturæ ſuæ conſtitutione, ut neque de primordiali intento Creatoris, ergò dum Deus prædicit, quod *terra producet tribulos & ſpinas*, quodque *vir in ſudore vultus veſcetur pane ſuo*, prout jam ſuprà probatum, non erant exſecrationes, ſed monitiones, quod ejusmodi obvia eſſent in terra, quodque bruta in dolore parerent, in ſudore ararent, pabulo ſuo cum labore & metu veſcerentur, terra quoq; præter agricolæ intentum produceret plurima, adeoque quod brutorum inſtar ali deberent, qui brutorum more generare cœperant.

69. Dein ſi penitùs conſideretur Textus, nunciatur Evæ à transgreſſione, quod eſſet paritura proles ſuas in dolore. Indubitatò enim inde ſequitur, quod ante peccatum abſque dolore peperiſſet, hoc eſt, clauſo utero ut concepiſſet, ita etiam peperiſſet. Quid ergò dolor partus commune habet cum eſu pomi, niſi pomum operatum fuiſſet circa conceptum ſive concupiſcentiam carnis? Et per conſequens niſi pomum congreſſum incitâſſet; eumque diſſuadere intendiſſet Creator, dehortando eſum pomi? Cur enim plectuntnr genitalia membra mulieris doloribus partus, ſi oculus videndo pomum, manus decerpendo, & os edendo peccaverint? Nonne enim ſat erat vitam morte & ſanitatem plurimis morbis caſtigâſſe? Cur inſuper uterus (qui edendo inſons eſt) dolor partus per modum brutalem affligitur, ſi conceptus beſtiis permiſſus, homini non eſſet vetitus? Poſt lapſum ergò oculi eorum ſunt aperti, eoſque puduit. Deſignat quod ex tæditate concupiſcentiæ cognoverint vetitam ſibi fuiſſe in naturæ innocentiſſima caſtitate copulam carnis, ipſoſque pudore ſuffuſos, dum turpitudinem commiſſam apertis oculis intellectus cernerent.

70. Aſt in ſerpentem & Cacodæmonem tantummodò fuit caput totius maledictionis, prout & mulieris privilegium, ac benedictionis prærogativa myſterioſa ſuper terram. Quod nempe mulier (non autem vir, etſi in caput mulieris eſſet

eſſet jam conſtitutus)caput ſerpentis aliquando contereret. Adeoque non eſt poſſibile, quod parere in dolore eſſet maledictio, ſiquidem eodem ore Domini ſtatim pronunciatur mulieris benedictio & victoria ſuper infernum. Quin imò ſubeſſe viro non exſecrationis loco fuit muliere injunctum. Sed humilitatem in nova lege electam, aliamque vivendi methodum à Filio hominis de novo ſtatutam in mente Di vina denotabat. Humiliavit nempe ſeipſum Filius hominis usque in mortem. Ignominioſâ quoque morte extingui, exaltari vocavit. Ergo dum mulierem deprimit ſub viri poteſtatem eandem coram ſe exaltavit Dominus, ſibique ſimiliorem effecit. Alioqui quod ſerpens in poſterum per terram reperet,id non ex maledicto, ſed ipſi à condito reptili fuiſſe proprium, nomen ſerpentis arguit; idque Adamo ſat conſtabat. Etenim in hoc non tam ſerpenti,quàm Cacodæmoni ceſſit maledictio, quod in viliſſimo reptili ſe occultaſſet mendax impoſtor;Cujus caput proinde, & non alicujus reptilis, conculcavit mulier.

71. Quod autem bruta quævis, olim pro impuris cenſa,culinis etiam atque humano uſui interdicta ſint,quæ diutino coitu generant (inter quæ non poſtremo loco ſunt reptilia) &c. &c. Theſis noſtra continet & viciſſim confirmat myſterium: Scilicet quod noſtræ naturæ impuritas à concupiſcentia carnis ortum ducat, ideoque in beſtiis congreſſus Deo videtur notatus, diſtinctus & impuritate contaminatus.

72. Demum etiam in lege menſtrua mulier, eamque tangens quidlibet impuritatem adferre cenſebantur. Quod alioqui jam in cauſam ſecundam & naturalem verſum debere eſſe plane inſons; niſi menſtruum naturali curſu derivaret ex iiſdem cauſis, unde mors nobis advenit. Adeoque & hac de cauſa; horridum DEO, cenſebatur in lege,plane impurum.

73. Quod autem ſola mulier præ brutis patiatur menſtrua,nullam ſane generis noſtri prærogativam, ſed omnimodum potius defectum atteſtatur; Nimirum in pœnam caſſæ pudicitiæ & in cauſas ſecundas eſſe relatum, inſigni planè myſterio noſtræ theſis. Nec his obſtat, quod caſtæ virgines menſtruo pareant, ſitque monſtruoſa, quæ data opportunitate non eſt menſtruoſa; quia generatio ipſa Adamica cogitur portare non minus importunitates naturæ ſuæ, quam ipſam mortem. Imo cum caſtitas non excuſet virginem à menſtruo,indicio eſt, menſtruum non ex maledicto,neque à pœna peccat i eſſe,ſed prorſus ex cauſis naturalibus:Non ſecus atq; ipſa mors à cauſis ſecundis incepit pomo diſſuaſo inſertis, licet antehac ignotis, neq; perpenſis.

74. Menſtruum itaque in ſola duntaxat muliere,non autē in brutis accuſat prævaricationē ſpretæ monitionis paternæ contigiſſe in ipſis pudendis, perpetuo ſigno propterea ſtigmatizatis, tanquam ſigillo ſanguineo immundo. Quæ ſanè non locum haberet, ſi congreſſus ſexualis in hominis propagationem non invertiſſet intentionem Creatoris, magis quàm in brutis.

75. Hoc loco occurrit paradoxa ac impertinens conſideratio,velut per parentheſin interjecta, quod Adam cum ſit creatus in poſſeſſione immortalitatis, non intenderit Deus, quod homo eſſet animal,nec naſceretur, conciperet, viveretve ut animal: ſiquidem creatus eſt in animam viventem, utque eſſet imago Dei proxima. Diſtabat igitur tam procul à natura animali,quantum immortale à mortali, atque Deiformis creatura à bruto; Quod ſane eſt amplius, quam toto prædicamento. Summeque eſt admirandum, & indigne ferendum merito, quod Scholæ Chriſti hæc credant & fateantur; attamen hominis eſſentiam adhuc modo,ab animali natura, eſſentialiter deſumunt: quoniam quantumvis homo mortem ſibi dein conſciverit,ac naturæ animantum proinde vicinior factus videatur, non ſtetit tamen in manu ſua poſſe imaginis Divinæ ſpeciem invertere. Prout nec Cacodæmon de ſpiritu eſt factus animal,etſi odio vitiisque brutalibus propinquior animanti evaſerit. Itaque homo manſit in ſua ſpecie, qua creatus eſt. Etenim quoties homo vocatur animal, & talis ſerio putatur, totidem vicibus falſificatur textus, qui dicit: *Sed & ſerpens erat callidior cunctis animantibus terræ,quæ fecerat Dominus Deus.* Siquidem loquitur de calliditate naturali illius reptilis. Denique ſi vera eſt theſis, homo non fuit dire-

ctus in ſeminis aut carnis propagationem, nec proinde in animam ſenſitivam adſpirabat. Ideoque generationis Adamicæ anima ſenſitiva non eſt ſpeciei brutalis; quia ſuſcitata per ſemen, carens origine, deſtinatione & determinatione alicujus ſpeciei. Adeoque ut anima ſenſitiva in homine præter intentum Creatoris & naturæ ſurrexit: ita nullius eſt ſpeciei brutalis, nec ſubſiſtere poteſt, niſi continuo ſit alligata menti, unde in vita ſuſtentatur. Quapropter dum homo nullius ſit ſpeciei brutalis, non poſſet eſſe animal ex parte mentis, multoque minus ex parte animæ nullius ſpeciei. Prægnans enim dum ob repentinum pavorem mutat fœtum humanum in brutum aliquod, non quidem mens in animã brutalem migrat; ſed mens abit, & ſubſtituitur anima ſenſitiva à Creatore impetrata. Cumque ſit ab idea prægnantis promota duntaxat absq; primordiali deſtinatione, ideo hujusmodi generata citiſſimè moriuntur. Et proles Adami pariter ſtatim periiſſent, niſi conſenſiſſet Deus illi matrimonium. Quapropter in nativitate Cain dixit verè: Poſſideo hominem per Deum. Abſit ergo hominem inter animantia locaſſe. Indulgendum profectò eſt paganis illud neſcientibus; at non æque Chriſtianis paganicam doctrinam nimium adorantibus. Fatentur ſaltem Scholæ progreſſum naturæ ordinarium, à non ſentiente in animal ſentiens; ſed vitam atque ſenſum hominum immediate infundi à manu Omnipotentis. Fatentur denique conditiones eſſendi, vivendi & ſentiẽdi in homine tota diſtare ſorte ab animali natura, eo quod ſequatur vim formæ rationalis ſive mentis immortalis. At turpiter credunt hominem tam primæ conſtitutionis, quàm modo per Sacramenta divinitus regeneratum eſſe eſſentiale animal. Vah pudeat neſcire, hominem, Cacodæmonem, totam ſimul naturam non poſſe eſſentiam ab æterna Conditoris præſcientia ſibi datam ullatenus mutare, quin continuo is maneret, qualis fuit creatus: quanquam interim alienas ſibi proprietates induerit, ut naturales ex vitio ſui arbitrii. Ut enim abſurdo non caret, hominem glorificatum inter animalia cenſere, quia non eſt absque ſenſu; ſic eſſe ſenſitivum, non dicit inſeparabilem eſſentiam animalis. Cumque alias cujusvis rei definitio ſit ab ipſa rei eſſentia (ut volunt) homo vero juxta ſui eſſentiam factus ſit in plena poſſeſſione immortalitatis ac æternæ deinceps durationis juxta ſuam animam: non potuerunt Scholæ hominem ob ſolam ſenſitivam credere eſſentialiter animal: præſertim dum ejus eſſentiam crederent pendere ab æterna duratione, & incorruptibili anima ſive forma. Quæ abſurda cuncta in Scholas irrepſiſſe & permanſiſſe agnoſco propter ignoratam noſtræ theſeos veritatem.

76. Theſin huc usque è Sacris ſtabilivi. Nunc idem iterum per Patrum Authoritates. Quam materiam præ ceteris intellexiſſe viſus eſt B. Auguſtinus inquiens: *quomodo ante legis* 14. *de*
transgreſſionem hominem puduiſſet, cum *civit.*
ipſa membra pudorem non noviſſent? quaſi *Dei*,
diceret, membra concitata ad concupi- 17.
ſcentiam atque actus pudendos mox ab eſu pomi. *Patebant oculi eorum: ſed ad* *lib* 4.
hoc non erant aperti, ut cognoſcerent, quid *cont.*
eis indumento gratiæ præſtaretur, quando *Iul.* 10.
membra illorum voluntati repugnare neſciebant. Et non erubeſcis morbum illum, vel quod tu quamvis pudibundus, fateris iſtam libidinem in Paradiſum introducere? Et tribuere conjugibus ante peccatum? *lib. de*
Sine carnis concupiſcentia naſci voluit, *nupt.*
qui futurus erat ſine peccato. Non in car- 12.
ne peccati: ſed in ſimilitudine carnis peccati. Quaſi dicat: Quicquid ex concubitu naſcitur etiamſi in Paradiſo & ante peccatum natum fuiſſet, fore atque eſſe carnem peccati. *Cum ſola, quæ non eſt nata ex concubitu, non ſit caro peccati. Quæ-*
cunque proles naſcitur ex concupiſcentia, *c.* 24.
ſive ex carne peccati, eſt originali peccato obligata, niſi in illo renaſcatur, quem ſine
concupiſcentia Virgo concepit. Caro Chriſti *lib.* 5.
mortalitatem de mortalitate corporis ma- *cont.*
terni traxit: quia concumbentis concupi- *Iul.* 15.
ſcentiam non invenit. Enimverò ut peccatum originale non traducitur in poſteros alio modo, quam per carnis concupiſcentiam: ita neceſſe eſt in pomo incluſam fuiſſe concupiſcentiã, unde ſtirps humana generando degeneravit ac vitiata
eſt. *Siquidem ſi proles aliter, quam per* *lib.* 5.
copulam carnalem generari poſſent, eſſet *contr.*
actus matrimonialis illicitus. *Iul.* 12.

77. Cui

77. Cui ſervit hoc Dilemma: Actus ille ante eſum pomum vel erat illicitus, & non cogitatus; vel erat licitus. Si illicitus; jam probata eſt theſis noſtra. Sin autem licitus; ergo falſum, quicquid ſuperius ex Auguſtino deſcripſi. Cum ergo comeſti pomi effectum ſive concupiſcentiam carnis actualiter in Paradiſo jam ſenſiſſent in membris, ſtatim illos puduit, quod membra, quæ ad nutum ante regere poterant, proprio dein libidinis incentivo moverentur. Tandem quantopere ſemper virginitas placuerit ſponſo animæ, ex variis Sanctorum hiſtoriis ſat dilucidè apparet. Et quidem in Cana Galilææ ſponſus ſecutus eſt Dominum Jeſum, ſponsâ relictâ, eſtque diſcipulus ille, quem tantopere dilexit, idcirco Jeſus. Idem Alexio, Ægidio, pluribus aliis, præſertim mulierculis Virginibus familiare.

78. Enimvero infinita bonitas proprio complacentiæ motu ab æterno hominem tanto amore creavit & prædilexit, quod ſtatuerit ſuam Divinitatem illi connectere, eumque illuminare luce, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; & adoptare in filium Dei, dans illi poteſtatem filium Dei fieri per renaſcentiam, quæ renaſcentia ante peccatum non erat neceſſaria. Cum itaque requirat ex Deo renatos, ergo ante peccatum fuiſſent omnes ex Deo nati: quod cernens Lucifer cum ſuis, pulchritudinis pridem ſuæ ſuperbia, totusque factus poſt caſum invidus, ratus eſt, ſe ſapientiorem Deo, qui vilem creaturam eo altitudinis evexiſſet. Quapropter adſpiravit, ut Deum (quem nondum viderat) ſuperaret, ac de Majeſtatis ſede dejiceret: Mox dein atrocius indignatus, poſtquam peccatorum ſuorum pœnas lueret, cerneretque Evam virginem absque omni merito ex ſola bonitate Dei, gratisque jam deſtinatam in adoptionis illius præfatum organum & hominum matrem. Conatus itaque eſt impedire amorem Divinum per manducationem pomi. Utpote cernens, eidem implantatam eſſe laſciviam, atque carnis concupiſcentiam, diametraliter oppoſitam intentioni Divinæ. Itaque pomi manducatio non fuit homini vetita per legem, ſed per paternam admonitionem. Nec eſt peccatum originale ex transgreſſione Legis, ex comeſtione pomi, tanquam cibi vetiti, ſed propter effectum è pomo ſurgentem & proprietates pomo inſertas. Alioquin transgreſſio ſive comeſtio tantum peccabat in actu voluntario; non autem pro poſteris, niſi naturaliter, & per cauſas ſecundas brutalis inde congreſſus (Alioquin in Protoplaſtis impoſſibilis) ſecutus intentionem generationis Divinæ invertiſſet. Imò non tam propriè peccatum originale cecidit in poſteros inſontes, quàm effectus generationis, qui ſcilicet peperit generationem adulteram, belluinam, diabolicam, ac planè incapacem regni cœlorum, unitionis & fruitionis Divinæ. Propter cujus ſimilitudinem adulterio nati à cœli participatione excludebantur.

79. Fingamus autem oppoſitum, nempè legem pomi vetiti latam, conſciis parentibus, à Deo creatore univerſi, & pro tali habito, mortem ſibi ac poſteris omnibus prædictam, & indubiè adventuram: At ſaltem enorme peccatum tam audax ſcelus, tamque impium atque atrox in omnem poſteritatem dimitti non poterat absque magna contritionis nota. Nec Deus utcunque miſericors atque bonus, mox tam repente tantâ benedictione hominem iſtum fœcundâſſet, ſubſtituiſſetque cætera viventia pedibus ejus: non ignorans, quod neuter eorum doleret, pœniteret, oraret, ſed tantum ipſos puderet, niterenturque ut ſtulti ſe abdere à Deo & tegere pudenda frondibus. Colligo itaque exin, eadem die nedum mortalitatem intraſſe per concupiſcentiam: Sed inſuper intraſſe & in conceptam mox ſtatim genituram: Cujus reſpectu eodem quoque die è Paradiſo abacti ſunt. Igitur peccatum originis effectivè natum ex concupiſcentia carnis; occaſionaliter tantum in manducato pomo ſpretaque admonitione. Venenum autem concupiſcentiæ ſitum erat in arbore monita (vel potius diſſuaſa) eique radicaliter erat inſertum proprium atque implantatum.

80. Dum autem Satan præter ſpem ſuam, non obſtante ſtupro virginis, cerneret hominem de medio non tolli, juxta præmonitionem (neſcius namque, quod Dei Filius ſe vadem coram Patre pro homine conſtituerat) corru-

ptam quidem ac degeneratam introſpiciebat naturam humanam, adeoque ſublatam poteſtatem uniendi ſe Deo infinitæ majeſtatis, gaviſus eſt ſummoperè; ſed indoluit, poſtquam ſciret jam matrimonium conceſſum: Divinam ſcilicet bonitatem adhuc in hominem propendere, & ſuas Satanæ ſic illudi fallacias, dolos & putationes: adeoque & hinc conjiceret, Filium Dei reſtauraturum omnem labis defectum, & proinde fortaſſis incarnatum iri: Rimatus eſt, an poſſet ſtirpem è matrimonio ſurrecturam anima mortali ſic contaminare, ut omnem Dei conceptum redderet vanum. Idcircò ſuſcitavit nedum ſuos fratricidas atque facinoroſos, ut *multum mali eſſet omni tempore*; ſed procuravit, ut ſurgeret atheiſmus, & cum gentilitate coaleſceret ac invaleſceret indies, quo ſcilicet ſi non poſſet impedire mentis immortalis connexum cum anima ſenſitiva, ſaltem hominem ſub lege naturæ interimendo, infernali pœna ſecum abduceret.

81. Sed potiſſimum meditatus eſt, quo pacto mentem immortalem ſenſim è ſtirpe poſtera expungeret. Suſcitavit itaque concubitus nefarios in ſuis Atheis libertinis. At vidit quod exin non niſi feralia monſtra prodirent, ipſis parentibus horrenda, eſſetque hominibus congreſſus cum mulieribus longè plauſibilior, hacque methodo æqualiter conſtanterque perpetuaret hominum generatio. Nec enim ſatis erat hoſti infernali hominem reddidiſſe incapacem cœlorum, ſed inſuper conabatur præpedire, ne unquam ſpes eſſet reſtaurandi reſidua, id eſt, impedire Incarnationem Filii Dei; Intentavit idcirco, num poſſet per applicationem activorũ fabricari ſemen virile, juxta nefarium ſuum lubitũ. Quod cum reperiſſet irritum atq; ſibi impoſſibile, tentavit iterum ac ſcrofa ſaga non eſſet prolifica per Sodomiam; Cumque nec ſic eventus omnifariam ſuæ reſponderet intentioni, cerneretque aliunde ex aſino & jumento naſci mulum, matri magis, quàm patri affinem: Ex cuniculo pariter & glire patre naſci verum cuniculum, ſola cauda glirina à matre diſtinctum, ſuas deflexit technas. Enimvero horum reminiſcentia lex vetus adhuc perhorreſcens ejuſmodi commiſtiones ſpecierum declaravit Deo horridas: quanquam hodiè inter Chriſtianos ſic admiſſas ut Eccleſiæ Primates in monſtris equitent Deo horridis. Inſtituit itaque Satan connexionem ſeminis virilis, (priùs aliquantiſper foti) cum ſemine, & in utero junioris ſagæ, ut diſpoſitiones ad mentem immortalem, (quam Deus, inſtituto à ſe matrimonio, promiſit ſe creaturam in verbo multiplicamini) ab ejuſmodi interpolato conceptu excluderet. Ac dein prodiit adultera quædam generatio Faunorum, Satyrorum, Sylphorum, Gnomonum, Nympharum, Dryadum, Nereidum, aliorumque monſtrorum juxta variam diſpoſitionem, quam ſemen virile ſubibat. Cumque Fauni & Nymphæ ſylvanæ cæteris præferrentur pulchritudine, generarunt deinceps inter ſe ſuas proles, harumque poſteri iterum inter ſe ſuos concubinatus contraxerunt, ac tandem cum viris connubia inſtituerunt, mentientes, ſic ſe animam immortalem nanciſci, (teſte Paracelſo credulo,) pro ſe atque prolibus ex illo congreſſu naſcituris. Id autem mentiebantur, ſuaſu Diaboli, ut homines, tanquam opus pium facientes, illa monſtra ad copulam carnalem admitterent. Quod ignaris facile etjam fuit perſuaſum, quaſi creatio animæ immortalis ejuſq; nexus ad animam caducam penderet ex libero velle & ſemine humano: quod falſum eſſe infra docebo tàm ex Sacris, quàm ex relatu D. Antonii in vita Pauli, primi Anachoretæ per Hieronymum deſcripta. Ideoq; ejuſmodi Nymphæ antiquitùs ſuccubæ nuncupatæ ſunt. Quanquam Satan dein ut nefas pejeraret, ſe utroque ſexu, incubi & ſuccubi ſimulatis perſonis frequenter transmutet. At non concepêre à maribus verum fœtum, niſi ſolæ Nymphæ, quas ſcilicet cum jam indiſtinctim atq; paſſim Filii Dei, (id eſt homines) ſibi duxiſſent in uxores, coactus fuit Deus totam ſtirpem, hujuſmodi nefariis nuptiis genitam, per aquarum diluvium delere, ut Cacodæmonis intentum fruſtraretur.

82. Mercator Oenopola, noſtras, vir probus, aliquoties ad Canarias ſive Fortunatas inſulas navigans à me ſciſcitatus eſt ſerium judiciũ ſuper creaturas quaſdam, quas ibidem pueri è montibus domum, quoties vellent, referebant, eaſq; *Tudesquillos* ſive Germanulos nominabant. Erant enim cadavera exſiccata, ferè tripedalia,

quæ

quæ uno palmo facilè quilibet puerorum portabat, erantque forma humana;ſed totum iſtud cadaver inſtar pergameni pellucidum, oſſaque erant, tanquam cartilagines, flexilia. Cernebantur quoque Sole adverſo viſcera atque inteſtina. Quæ cum poſt ab Hiſpanis inde natis ſcirem vera, conſideravi quod hodie ibidem ſit deleta Pygmæorum proſapia. Voluit nempe Omnipotens vanas atque irritas reddere Cacodæmonis exſpectationes, ſubſtructas generi humano. Etenim ſalvavit nos ideo multipliciter ab aſtu circumeuntis leonis, cui in extrema jugique confuſione debetur æternum ſupplicium ad æternam Divini nominis ſanctificationem.

83. Nunc autem contra theſin noſtram aliquot dubia proponam:Primò itaque,nil obſtat, quod meritiſſimum conjugatorum opus ſit ipſa carnis copula. Quia inde non ſequitur matrimonium ab initio creationis fuiſſe licitum. Imò nec id alio ſenſu verum eſt, niſi poſtquam non procreantur liberi citra copulam carnis. Si quis nimirum conjugatorum vixerit, ut decet, & habentes uxores ſint tanquam non habentes, & uxoribus nunquam utentes, niſi ad prolificandum,in honorem Dei. Hi ſanè merentur gratiam peculioſam. At longè adhuc diſſident ab iis, quibus ſolo caſtratorum titulo promittit Deus regnum cœlorum. Conjugatis verò dicitur, quando cuncta hæc feceritis, eritis adhuc ſervi inutiles. Sed abſtinenti à licitis (in patientibus & non agentibus) id nuſquam legitur: minimeque id tangit virginitatis florem. Abſtinentes enim, & caſti quadam præelectione videntur ſanctificati,ad ulteriorem gradum perfectionis etiam promoti : adeoque ſequuntur agnum, quocunque vadit. Etenim bene agentes ut ſpem præmii ſupponunt: Ita virgines abſtinentes & tolerantes ſeſe continent intra amorem & humilitatem.

84. Nec arguit in contrarium, quod 1. cap. Gen. 27. *Deus creavit virum & fœminam*, & 1. c. Gen. 18. quod illis benedixerit, *ut creſcerent & multiplicarentur, ac terram implerent.* Quaſi conjugium de inſtituto ac prima intentione Creatoris fuiſſet. Nam cap. 1. Geneſ. totam hiſtoriam creationis ſuccinctè abſolvit. c. 2. verò atq; 3. proſequitur creationem mulieris in Paradiſo, peccatum item,&c. Ideoque benedictio generationis non fuit deſcripta c. 1. Gen. 28. Non ſiquidem ante creatam mulierem tanquam data fuiſſet benedictio generationis initio creationis,quæ nec data fuit in Paradiſo poſt conditam mulierem; ſed à peccato, & poſt proſcriptionem è Paradiſo in terram. Nam dicitur,quod replerent terram prolibus non autem Paradiſum, Datumque eſt illis plenum dominium in bruta terræ. In quo manifeſtatur Creatoris bonitas,quod Creaturæ reæ,nec adhuc pœnitenti benedixerit in prolibus, etiam corruptis ac impuris. Præſcius nimirum reſtaurationis, pro qua filius ſuus ſe vadem ſtatuerat coram juſtitia Patris. Alioquin enim eadem die, qua de pomo guſtaverant, actualiter ac neceſſariò oppetiviſſent,niſi pater filii ſui mortem in remiſſionẽ peccati ſuſcepiſſet.

85. Tertio objici poſſet: Deus nil fecit fruſtra. Parentibus autem ab initio condidit ſexualia generationis organa, quæ dum deſtinationis neceſſitatem denotarent, etiam Deus ab initio ſuam intentionem & modum generandi modernum ſat expoſuit in corporibus illorum. Reſpondeo, concedendo, quod Creator ipſis membra atque libertatem arbitrii contulerit fruſtra,alioqui peccandi libertas per concupiſcentiam carnis collata eſſet, ſi organis caruiſſent. Ut igitur Dei intentio,pro futura regeneratione non rectè vertitur ad arbitrii peccandi libertatem:Ita multo minus rectè eadem intentio propter organorum fabricam infertur. Argumentum enim hoc ſimile eſt, ac ſi diceretur: Deus fecit remedia contra morbos & mortem, ergo Deus fecit mortem & morbos. Conſequens eſt falſum, ergo & Antecedens. Ab æterno namque prævidit Omnipotens Adæ lapſum : nec ideo ſolo Paradiſo contentus terram inſuper creavit, & de terra medicinam contra mortem & morbos. Sic & genitalia fecit primis parentibus. Sat erat Adamo,quod nec à membris,nec à conſpecta mulieris nuditate,ullum unquam ſibi ſenſiſſet ſtimulum,ut neque viciſſim mulier à viri ſocietate,quæ inſenſibilitas vocata eſt ſtatus innocẽtiæ. Alioqui pariter concludi poſſet:Deus creavit hominem, ut in Paradiſo viveret felix, ergo fruſtra creavit terrã ante prævaricationẽ;præſertim,ſiquidem peccatũ erat ex contingenti libero.

Utrum-

Utrumque enim præfatorum argumentorum eſt à non præmeditato contingentium fine; Ideoque implicitam continet blaſphemiam. Non enim Deus pro ſe & brutis terram creaverat; ſic & organa ſexualia, futurorum quidem præſcientiam, non autem in creando divinam intentionem denotant.

86. Luctantur demum Athei, voluntque textum fabuloſum & ridiculum, quod effectus vel inobedientia eſi pomi iret in poſteros omnes. Cui argumento jam itum ſat eſt obviam.

87. Itemque argumentatur: Si pudor ſit à peccato originis, etenim ut peccatum omnes æqualiter tangit: ita & pudor pueros, adultos, Atros, Americanos, Ægyptios, Abyſſinos, &c. Atque ne quidem Chriſtianos ſacerdotes Abyſſinos puduit hactenus: Ergo pudor non ab eſo pomo, non ab inobedientiæ peccato, ut neque à generandi inſolitâ novitate vel carnis concupiſcentia. At neſciunt Sophiſtæ, pudorem ſenſim in Barbaris oblitum, obnatamque verecundiæ amiſſionem per ſcurrilem aſſuetudinem, veſtiumque præviam penuriam. Quem pudorem ne ideo amitteret populus Iſraël, (pro magna ſui parte nequam) non permiſit Deus, quod 40. Annis veſtes ejus attererentur in deſerto. Illo inquam miraculo continuo Deus avertit pudoris amiſſionem, eoque ſigno oſtendit, nil ſibi æquè exoſum fore atque eſt pudoris amiſſio. Unde conſpicuum evadit acquiſitum pudorem per eſum pomi non fuiſſe Deo moleſtum nec vetitum; ſed ſub pudoris etymo latere caſtum Sacrorum ſermonem, quo tegebat carnis vetitam concupiſcentiam. Denique, quotcunque barbariem deponunt, etiam viciſſim amiſſum prius pudorem reaſſumunt. Imò neque mirum eſt, pudorem populos amiſiſſe, illius ſcurræ monitis, qui pudorem docet, in ſcientia mali eſſe.

88. Oppugnant tandem Athei, quod ridicula ſit fabula, ſi credatur ſerpens humana voce locutus, ſuadensque Adamo, qui propria brutis nomina dederat, nec ideò ignorare poterat, ſerpenti loquelam deficere. Nam ſtupere debuerat Adam, non autem credere ejusmodi perſuaſori. At falluntur miſeri. Vultum hominis mentiebatur ſerpens, cujus portento ſi monſtri nomen nondum Adam dederat, non mirum: Idque ſi ex eſſentia, (ut cæteris brutis) dare debuiſſet, illum ſerpentem vocaſſet animal rationale ſcholaſticum & loquens: Cui non abſimile B. Antonio in eremo apparuit. Primò enim ei venit obviam monſtrum quadrupes, quod loqui cum incepiſſet, imperfectè locutum eſt & aufugit. Ac dein aliud, quod ſatyri forma, perfectè loqueretur idioma patrium: Nec enim æſtimandum, monſtrum iſtud fuiſſe Diabolum, (quippe qui pro ſe apud Deum preces nunquam expetit) adeoque ab Eccleſia, ejusdem authoritate, qua Paulus, Eremitarum primus in Sanctorum numerum relatus, animal: Non autem Diabolus aut Spiritus dicitur; ſuisque depingitur per B. Hieronymum indiciis, à B. Antonio mutuatis. Poterat ergò Adam ſerpenti loqui, non ſecus atque Antonius Satyræ. Textus præſens ideò Geneſeos neminem hactenus, poſt Origenem & Atheos, hæreſiarcham habuit, quia veram ac literalem hiſtoriam refert.

89. Addam poſtremò quædam, velut per impertinens. Enimverò dixi, piſces generare quidem, at non per ſexualem copulam, quanquam genitalia organa habeant. Inprimis exiſtimo generationem piſcium oviparorum eſſe univocam. Unius ergò exemplo ſat dixero: Nec enim mihi opportunum fuit, piſces ſubter aquas per ſpecies indagare. Piſcis quidam ſaxatilis, carnivorus, piſciumque facilè velociſſimus, truta noſtratibus dictus. Prope rivolum enim, qua Tiberis de excelſa rupe perpendiculariter cadit, cernitur rectà ſcandere linea totam rupis altitudinem, ad minimum quingentos pedes: triplo ergò celeriùs natat adverſo gurgite, quàm præceps aqua deorſum decidat.

90. Falſum hîc inprimis Scholarum dogma, aquam ſcilicet ſemper decidere figura orbiculari, nam ibidem cernitur quælibet aquæ guttula cum cuſpide ponè, eſtque cuſpis retrò acuminatior, quò altiùs decidit. Idque convincit aëris renitentia. Nam etſi velint aquam orbem imitari, quia ſphæra eſt figurarum capaciſſima: ob eandem ſuæ magnitudinis rationem difficillimè findit aërem, qui proinde impedit feſtinantiam caſûs.

91. Porrò fœmella truta, grandeſcentibus intus ovis, ſentit membranam ſecundinam frangi, ſenſim-

ſenſimque dehiſcere, quâ ova, ut marſupio hoſpitantur, moxque ova enititur, deponitque fundo arenoſo. Imò ipſa trutæ imaginatio ova perdit. Nam ſi ſolum habeat fundo ſaxeum, (ut in noſtris fontibus calce cæmentatis percepi,) non prolificant ſua ova; ſin autem fundus ſabulo ſubſternatur, pariunt ova. Mas autem parta ova ſemine adſpergit, idque ovis inſtar telæ aranerum foris incubat. Ac tandem loricata ſic ova in piſciculos migrant. In hac igitur ſpecie non eſt copula carnalis, eſſetque copula fruſtranea, quæ intùs ne milleſimam quidem ovorum partem attingeret.

92. Denique nec cernitur ovis annexum ſemen incubans: adeoque nec maris ſemen de conſtitutiva piſcium parte. Quanquam ova deſtituta ſeminis tegmine nunquam fiant vitalia.

93. Videtur namque, quòd piſces in hoc penè ſervaverint umbratilem imaginem pro generatione humana ante lapſum deſignatam. Eſt autem oviparorum piſcium ut innumerabilis fertilitas, ſic & vitæ longæ poſſeſſio, licèt adeò facilè acquiſita longævitas, tenaciſſimè tamen hæret. Quin imò plures in totam vitam creſcere videntur. Etenim quò longiùs recedunt à carnis copula, eò fœcundiores ſunt & diuturnioris vitæ. Sic in lacu Lemano truta non rarò ad libras centum adſcendit. Lucius quoque appenſo ſigno ad tercentum annos vixiſſe notatur & excreviſſe ſtupendam in magnitudinem, ac tum nec dum obiiſſe, niſi nece violenta, Anguilla in fluvio Lirano prope pagum Rumſt, Bruxellam ad Cæſarem Carolum V. miſſa obſervatur longitudinis pedum 17.

94. Vermes (in bombyce, claro exemplo,) poſt mortem aut bimeſtrem ſomnum degenerant in papiliones. Umbram reſurrectionis figurant, (quia enim nunquam congreſſi antè, reſurgunt mutati) nec fœmella præter chaos inſpiratum concepit, dum mas exſanguis planè totaque fœmella in ova ſua liquatur. Vermis is ſuo ſe velut funere claudit in goſſypio contextim, mortis & fidelium reſurrectionis imaginem exhibet, dum ales inde evolat non anteà volare edoctus, nec ciborum poſtmodùm indigus. Abjectis quippe reptilibus docemur, quanti ſit apud Deum à congreſſu totâ juventute & virilitate abſtinuiſſe.

95. Quin etiam ſi penitùs introſpexeris, ipſum volucrum ſemen maſculum vitello foris adhæret, propemodum pro more piſcium) attamen è ſolo vitello materialiter formatur pullus, utut ringantur Ariſtotelici contrà: idque poſt 12. dein, confracto quotidiè ovo, ſpectare & contra idiotas probare licuit. Profectò galli coagulum vitello adhærens ſenſim liqueſcit, ac putrenti albumini permiſcetur, pullo interim ſe formante de vitello. Inde enim didici, quod Galli coagulum, ſpiritum quidem, vitæ excitatorem, at non formatorem ſpiret; Idque nobis cuniculus caudâ glirinâ planiùs confirmavit. Saltem fœcunda eſt piſcium multitudo, atque felix benedictio, minorque requiſitorum ad partum exigentia, vitæ longævitas, frigoris & famis tolerantia conſtans ac facilis. Agilitas quoque & motûs velocitas, pariunt demum abſque dolore, quod non item belluæ maris congreſſum admittentes, adeoque explicant aliquid de primo Dei intento in homine.

96. Ultimo tandem Sophiſtæ Athei ſe opponunt per textum Geneſeos, quod Deus cataclyſmate mundum deleverit: *Quia Filii Dei delegerunt & ceperunt uxores ex filiabus hominum, quæ pulchræ eſſent: Quodque hæ generaſſent Gigantes fortes & famoſos à ſeculo viros.* Idque ibidem recenſetur pro multa malitia, quæ literaliter tamen nulla in verbis textus ſpectatur, poſtquam jam matrimonium ſtabilitum eſſet & licitum. Imò præcipuè quod dudum poſt concubinatus diſſimularetur in lege, quam pro illa potiſſimum impuritate Moſaicam, non autem Dei Legem nuncuparunt. Siquidem textus non meminit peccati Davidis, niſi in nece Uriæ, Bethſabeæ adulterio, & computo populi ſuperbo. Quapropter hunc Gen. textum ſolent referre ad Filios Dei religioſos ac filias hominum liberas. Sed fruſtra viſum eſt mihi confugiſſe ad cœlibatum ac vota monaſtica, Evangelicaque conſilia, dum ex mandato requirebatur hominum pluralitas. *Creſcite & multiplicamini, terram adimplete*; quæ verba nempè concubinatum excuſabant. Tum demum cum Virgines ſint longè proniores in cœlibatum, verecundiam, item in pudicitiam ac vota monaſtica, quàm viri; potiùs inverſo ſexu diluvium eveniſſet,

ſcriptumque fuiſſet, quia filiæ Dei filios hominum in maritos duxiſſent. Quin etiam nec probabiliter doceri poteſt ullus cogitatus ſervandæ caſtitatis, qui filios Dei tum à virginibus ſegregâſſet, nec Apoſtaſia ulla, illis ſeculis, quæ Dei indignationem ad diluvium provocâſſet.

97. Id tamen ſi ita ſit, (quod nullatenus per ſomnium mihi perſuadere poſſum) ſaltem exin probatum eſt pro mea theſi, ſolam pudicitiam diſtinguere filios Dei à filiabus hominum, & Virginitatis ſtuprum ideò procreâſſe originis peccatum.

98. At cum nulla fuerit ante diluvium cœlibatus aut caſtitatis promiſſio, votumque monaſticum nondum in mentem venerit, quamdiu multiplicatio in mandato & benedictione ſtetit: ſuſpicatus ſum, (ſub humili cenſura Eccleſiæ) filios Dei fuiſſe poſteros, ex viro & fœmina genitos, veram Dei imaginem habentes: filias autem hominum fuiſſe filias, procreatas ex filiis Adæ & Nymphis, quarum ortum Satanicum Deus plurimùm ſemper horruit. Erat autem horum incredibilis multitudo in deſerto, quorum unus ad B. Antonium miſſus eſt. Diebus quoque Conſtantini vivus Satyrus circumlatus, oſtenſus ac dein ſale conditus monſtrabatur. Sic quondam ab Oceano etiam diverſa monſtra hauſta ſunt loquentia, diverſis artibus inſtructa, adeoque rationalia: Inter noſtrates etiam vixêre. Animalia nempè rationalia tàm in aquis, quàm deſertis ex nefario coitu concepta. Cum igitur prima monſtra ex filiis Adæ genuiſſent proles ſexu muliebri, diſtinxerunt filios Adæ nomine filiorum Dei, & hujuſmodi monſtra nuncuparunt filias hominum: haſque deinceps à diluvio paganiſmus Nymphas, Dryades, Nereides, Najades &c. nominavit. Quæ cùm eſſent pulchræ aſpectu, haſque ſibi in uxores duxiſſent homines, Deus à tanta turpitudine & ſpeciei humanæ devaſtatione, (quam textus vocat multam malitiam omni tempore) abhorrens, ſtatuit mundum cataclyſmate abluere. Ex illo monſtrorum atque Nympharum concubitu generarunt Gigantes fortes, atque famoſos à ſeculo viros; Quoſque ideò gentilitas dudum adoravit ceu Deos & Heroas. Alioquin namque frivolæ rationes diluvii videntur ſecundùm literam. Nempe quia viri cum mulieribus conjugati eſſent, & hæ generaſſent Gigantes, fortes & famoſos à ſeculo viros. Ergo textus indignationem Dei, & cauſam diluvii adæquatam complecti debuit. Eſt monſtroſitas nedum in figura & corporis formatione, prout initio degenerationum; ſed ſenſim ablata diminutaque deformitate ſtetit monſtroſitas in anima ſenſitiva, quam non comitabatur mens immortalis, utcunque exterius eſſent animalia ratione utentia.

99. Saltem ex præfato textu patet, poſteros Adæ veros non fuiſſe gigantes, ſed de ſtatura Chriſti Domini, eodemque ſtatuario fabricatos. Exſecrabilis autem in facie Domini ſemper fuit omnis diverſarum ſpecierum copula, ne homo ad imitationem ſequatur. Vetuit ideò lex, ne eodem campo plura ſeminarentur, neve telæ ex lino ex lana combinarentur. Ampliſſimæ nempe multæque illius malitiæ memor, ob quam mundum delere debuerat Deus. Fuit autem tam ſolita ac ordinaria ante diluvium ejuſmodi virorum cum nymphis commixtio, itemque Faunorum cum puellis congreſſus, quod paucis tantum exceptis atque in Arcam ſalvatis, tota ſtirps Adamica eſſet contaminata, & ideò ſub ſilentio præterita. Omnem ideo viventem creaturam Deus delere ſancivit, ut rationale monſtrum ſons pariter extingueret. Præter paucos enim, quos Arca recluſit; non erat, qui cum diabolica progenie iſta conſanguinitatem non contraxiſſet.

100. Scribit namque B. Hildegradis vates, (Prophetiſſa enim hujus libri in Synodo Trevirenſi canonizati) ad Clerum Trevirorum: *Plurimi etiam populi ex filiis Adæ ſurrexerunt, qui oblivionem Dei habebant, ita quod ſe homines eſſe ſcire nolebant. Unde turpiter peccando ſecundum mores pecorum vivebant, exceptis filiis Dei, qui ab iiſdem hominibus & amoribus eorum ſe ſeparabant: De quibus Noa natus eſt.* Hæc illa, quæ filios Dei in utroque ſexu agnoſcit, meamque interpretationem hujus textus clare approbat. Tentaverat nempe Satan hoc medio delere ſpeciem humanam, mentemque immortalem præpedire, ut non eſſet unde filius Dei naſceretur. Itaque nedum ad peccatorum correctionem, ſed ad to-

ad totius ſpeciei ſalvationem diluvio opus fuit. Alioquin enim Cham non erat ſalvandus per Arcam : nam totus ab atheiſmo jam perverſus erat. Quapropter textum, (ſub humili tamen Eccleſiæ cenſura) interpretor: Ut ſcilicet filii Dei (qui ſimulacrum Dei in anima immortali & in corpore gerebant) duxerint filias hominum (quæ duntaxat ſimulacrum humanum in animæ ſenſitivæ rationalitate & venuſtâ pulchritudine oſtendebant) in uxores, quia pulchræ erant: Et *ex illis generarunt gigantes, fortes atque famoſos à ſeculo viros. Multa enim fuit malitia omni tempore, ſic ut Deum pœniteret, ſe creaſſe hominem*, juxta illud: *Omnis caro corruperat viam ſuam*, id eſt, omnis homo nedum reliquerat vias Domini; ſed viam, quam ſibi delegerat, adhuc corruperat. Deus enim propoſuerat adumbratione Spiritus S. generare hominem, Deitatis ſuæ proximam imaginem, eique ſe intimè conjungere: Homo autem divinum intentum prævertit. Quare dein Deus totus bonus conjugium permiſit. Dein iterùm homo maculavit generationem Adæ: atque ad interitum ſpeciei penè devenerat, niſi diluvii miraculum acceſſiſſet. Ac tandem Diabolus per paganiſmum Dei intentum prævertiſſet iterum, niſi in plenitudine temporum commiſeratio Dei obſtitiſſet, mittents Filium de corde ſuo, cui ſit omnis ſanctificatio. Deus utut non eſt exceptor perſonarum, ergò neque ſexuum; complacuit tamen ipſi ſexum muliebrem anguſtiore tribulationum menſurâ ſarcinare ob judicia ſua imperſcrutabilia. Etenim capilli capitis numerati ſunt, & frons de arbore non cadit, niſi permiſſa; multoque minus naſcitur muliercula ſive puella, quam digitus Dei non plaſmavit. Ego pluries inquiſivi per Parochias poſt paradoxi hujus cognitionem, & ubique inveni in libris annuè baptizatorum, ad minimum duplo plures filiolas naſci atque baptizari maſculis. Duplo quoque ad minimum plures maſculos extingui morbis, peregrinationibus, bello, duello, naufragiis, &c. quam puellas; unde ſequitur, Deum plures creare quotannis filias, pluresque adoleſcere, ac hinc demùm patet, adeò completum puellarum numerum non ſtatui à Deo, niſi ob virginum electionem. Quandoquidem qui luxuriam & adulterium vetuit; nihilominus copioſiorem puellam creat & conſervat, parcumque marum catalogum: Deſignatque in eo, gratam ſibi eſſe cœlibatus in muliere conſtantiam: quatenus nempe eò proprius accedit ad primæ intentionis in creando puritatem atque innocentiam. In concluſionem hujus Tractatus adducam, quæ S. Hildegardis ad Griſeos Monachos pag. 186. ſcribit: *Virginitas ſolem ſignificat. qui totum illuminat mundum: quia Deus virginitatem ſibi adjunxit, quæ, viro relicto, illam genuit, quam radius Divinitatis perfudit, qui & omnia regit. Rex namque qui cuncta regit, Deus eſt, & virginitas eſt illi conjuncta, quando Deus & homo de Virgine natus eſt. Sic adſtitit Regina à dextris ejus, in veſtitu deaurato, circundata varietate: quoniam Diabolo repugnans adſtitit virginitas virtuti Divinitatis in opere fulgente, ubique comprehenſa multitudine diverſarum virtutum. Divinitas quippe virginitatem ſibi deſponſavit, cum primò Angelus ad ſiniſtram partem cecidit, & nunc etiam populum ſalvationis in Adam ſibi elegit, quem dexteram ſuam nominavit: de quo populo virginitatem ſibi adjunxit, quæ maximum opus protulit. Quia ut Deus per verbum ſuum omnia creavit: ita & virginitas per calorem S. Divinitatis, Filium Dei genuit. Sic virginitas abſque fœcunditate non eſt. Quoniam virgo Deum & hominem, per quem omnia facta ſunt, genuit. Sed & hoc modo omnes virtutes Veteris & Novi Teſtamenti, quas Deus in Sanctis ſuis operatus eſt, velut veſtimentum auro decoratum, deauratæ ſunt: Et has Virgo ad ſe liberè colliget: quoniam ligatura viri eam non conſtringet. Rota quoque, quam Ezechiel vidit, virginitatem præſignavit: quia eadem Virginitas ante Incarnationem Filii Dei in lege præfigurata eſt. Poſt incarnationem autem Ejus illa mirabiliter plurima miracula operatur; Quia Deus per ipſam omnia piacula purgavit, & unamquamque Inſtitutionem rectè ordinavit. Virginitas quippe vetera ſuffert, & nova ſuſtinet, & ipſa radix & fundamentum eſt omnium bonorũ: Quia ſemper & ſemper cũ illo fuit, qui ſine initio & ſine fine eſt. Nã natura hominis, quæ propter peccata perdita fuit per*

Virginitatem in ſalvatione revixit, cum per alienam naturam peccata hominibus abſtraxit, Hæc Vates. In quibus ſanè confirmantur, quæ hactenus de mortis introitu in naturam humanam dixi.

SUPPLEMENTUM.

DE SPADANIS FONTIBUS.

PARADOXUM PRIMUM.

1. *Qui fontes ſint dicendi?*
2. *Opiniones diverſa circa expoſitionem hujus.*
3. *Fundorum in terra diverſitas.*
4. *Semina incorporea ſunt Rationes, in elementis hoſpitata.*
5. *Rupium radix metallorum hoſpitium.*
6. *Vltimus fundus fontium verorum ſcaturigo.*
7. *Terra virgo.*
8. *In ultimo fundo vivunt aqua.*
9. *Quando velut mortem aqua ſubeant?*
10. *Quomodo ultimus fundus in ſupremis ſit montibus.*
11. *Ratio vitalis fontium ſimilitudine microcoſmi.*
12. *Quid mare ſit in Geneſi?*
13. *Mare externum fructus maris majoris eſt.*
14. *Bulliens ſabulum milleſies majus eſt ipſo mari.*
15. *Explicatio paradoxa textus ſacri.*
16. *Fundus ultimus eſt mare internum. Explicatio paradoxa textus ſacri.*
17. *Explicatio paradoxa textus Eccleſiaſtis.*
18. *Regreſſus aquarum è mari interno ad externum, & viciſſim.*
19. *In hoc regreſſu aquarum & mineralium beneficia nobis dantur.*
20. *Nox, Tenebræ, Oromaſis, Iliadus, idem.*
21. *A Simili, vita interno mari ſua attributa.*

FOntium originem ante omnia generatim perſtringere neceſſe eſt. Fontes equidem nomino, non aquarum quoſcunque, cum vulgo, etiam continuos, & indefeſſos prolapſus. Etenim tametſi fatiſcens nix, iterataque pluvia, manantem aquæ, per cæcos ſcopulorum ductus, ſaxorumque intervenia, vel anfractus declives, aſſiduum jugemque decubitum dederint, fontes proinde nomiro. Caſualis ſiquidem nimium, & accidentaria, adeoque demortua aquarum iſta congeries eſt.

2. Itaque quò conſtet, vitale aliquod in fontibus principium & ſcaturiginem eſſe, conſiderandum initio venit Iheſu Sirach hactenus obſcurum, veriſſimum attamen elogium. Quò flumina univerſa (per conſequens etiam fontes) à mari prodire, ac manare, & in mare poſtremo ſuum finire curſum voluit. Anxiam hactenus profecto Philoſophorum poſteritatem Sirach reliquit, qualiter nempe à mari, aquæ ſurſum contendant. Quandoquidem maritimum terra ubique labrum conſtituens, victoriam retinuit: quia ſuperioritate ſitus compeſcuit. At nondum proinde ſatis conſtat, quinam mare (cum aquarum congeſtarum in imam terræ vallem proluvies ſit) quiret altiſſimos præterea conſcendere ſcopulos, fonteſque ibidem concitare. Hydrauliſis certè hic ſilent regulæ, *ſi ſervanda, ut fieret debet, Scriptura ſit.* Intactum idcirco quidam hunc locum negligunt, alii verò cum modulamine explicandum ſuſcipiunt. Ut nimirum ex mari flumina, vapore-tenus elicita ſcilicet, pluviis tandem, nivibus, & imbribus, ſcenâ metamorphoſis larvatæ interjecta, mare repeterent. Atqui hoc eſt contendere, fontes omnes ex pluvia ortos eſſe, aut ſaltem ex aëre condenſato. Deinde ex terra nequicquam vaporum, ſed ex ſolo mari peti, inique jubent, aut fruſtra ſacra pagina, ex ſolo mari flumina, & non pariter è vultu terræ non ſpernendo halitu-tenus, mendicata aſſeret. Quæ anguſtiæ, cum multis inextricabiles viderentur, in ſcopulos quendam Spadanorum Authorem fortè adegerunt & colliſerunt. Etenim quanquam humanum quidvis in eodem diſſimulavero, Chriſtiana tamen pietas in viro probo publicam non patitur blaſphemiam, non admonitam tranſire. Quem idcirco obteſtor, meæ indulgeat libertati. Ariſtoteles (ait) ex aere

in

in aquam reſoluto naſci, omnes fontes, flumi- " naque voluit. Non legerat, credo, etſi Plato- " nis diſcipulus in Phædone quater illa paradiſi " flumina, juſſu Dei proſiluiſſe. Quidni ſodes, ſi & hodie ingentia flumina, ſola aeris conſtrictione nata ais, etiam Phædone lecto, virgine adhuc natura, eadem à creatione deinceps emanaſſe? eumque, qui mundum ab æterno credidit, Phædonem neglectum reliquiſſe? nec aeris ullam concretionem exſpectaſſe. Niſi forte ante Goropium Becanum deliravit. Quatuor " illa flumina nil aliud fuiſſe, quàm Oceanum " in quatuor orbis plagas fluvios emittentem: " quo ſenſu etiam Siracides Eccleſiaſtes ait, " omnes aquas venire ex mari, rurſusque emen- " ſo curſu ſuo mari ſe reddere. Quæ ſic ſonant " in Scholis. Goropius deliravit, & Plato ante eum, ſi ſine ulla aeris concretione. Oceanum quatuor fluvios in oras mundi diſpergere dixerit: quo eodem ſenſu tamen Eccleſiaſtes id aſſeveravit: ergo eodem ſenſu Eccleſiaſtes deliravit.

3. Atqui nondum ſatis dictum, nondum inquam ſatis obvia Sacrorum interpretatio? Fundorum itaque in terra diverſitatem & ſtrata, ob oculos inprimis ponere neceſſe eſt. Alibi enim terra nigra, fimis & ſordibus ſcatens, lutea, argilloſa, pinguis, ſterilis, paluſtris, metallica, arenoſa, ſaxea, varioque decore ornata in vultu occurrit juxta ſoli Cœlique temperiem, ſtellarum influxus, imbriumque adaptationem: quia nimirum fructus, non autem elementum ſunt. Quam ſi pertuderis primam naturæ ſoleam, plurimis locis ſaxa, metalla rurſus, aut minerales ſuccos deteges; nonnusquam verò arenam, eamque hic flavam, alibi cineream, ibi cæruleam, inde parum viridem, juxta latentis ſpiritus protheam ac multiformem azygiam (quippe ſolo natura ſubeſt) Archeique hypogei deſtinationem à condente Verbo acceptam.

4. Latent videlicet in elementorum condo, ac ditiſſimo promtuario, hoſpitatæ ab initio Rationes, in ævum durabiles, ſcientia rerum, ſibi in tempore futurarum, pro uſibus ingrati hominis inſtructæ, patienterque à condito orbe, rerum completas digeſtiones, temporumque plenitudinem, ſeu maturitatem exſpectantes, quibusque chaos architectonicum, τὸ ἔνορμον chaos ſpiritus inquam, noſtris limitatus neceſſitatibus, ideis rerum, in progreſſu ſuo futurarum, repletus aſſiſtit.

5. Porrò fundorum, non par ubique profunditas exiſtit. Alibi namque multa arenæ, alibi verò terræ plurima occurrit. Mox autem ſub ſabuli fundo, alter plerumque ſaxeus eſt. Is enim noſtris Keybergh/cui rupium propago innixa, metallorum hic, deniq; atque mineralium ditiores claſſes, ſua habent diverſoria.

6. Ac tandem ſub longam multamque ſabuli difformitatem, ſcopulorum rudimenta ſubter, ſabulum illud, illud ſabulum inquam nitidiſſimum occurrit, metallicæ qualitatis, & inquinamenti peregrini expers. Quod inquam, naturæ fundus eſt ultimus, & impenetrabilis, non raro tamen in terræ ſuperficie obvius. Adeo namque natura ſuæ indulgens libertati, noſtras ridet leges, ac prædicamentorum repagula, univoco fundo ſpernit. Ultimum illum naturæ fundum, noſtri Quellem, Galli verò *Sable bovillant* nominant, quem ligo hactenus non tranſivit. Quoniam utut multum arenæ, multumque inde aquæ depleveris, mox alia indeſinenti, celerique curſu advolant, priorem defectum ſuppletura. Hinc itaque concludo. Fundum prædictum, ut ordine ultimum in natura: ita continuare in centrum uſque, niſi fortè Infernus aliquot meditullii milliaria teneat.

7. Sequitur deinde, ſabulum illud materiam terræ eſſe, non viciſſitudini obnoxium; ſed perpetuum & conſtans cribrum, quo natura indeſinentes aquarum theſauros, fontesque limpidiſſimos, in Univerſi comunionem tranſcolat.

8. In hoc inquam vigorem vitalem ebullientis aquæ eſſe. Quamdiu enim in eodem verſantur fundo, vividæ ſunt aquæ, non reſpectibus ſuperioritatis, aut inferioritatibus locorum obnoxiæ, nec demum legibus Hidraulicis parentes. Quia enim vivæ ſunt, vitalem proprietatem non minus quàm centrum ipſum cuſtodiunt illæſam.

9. Attamen quam cito inde decurrunt, non aliàs quàm ſanguis extravenatus, aut amputata

nimus actutum moriuntur. Tum enim primum corporum breviorum legibus, locorum ſituumque poſitionibus importunis obedire coguntur. Ut ſcilicet non ceſſent abinde, per declivia, in mare ruere, tanquam priſtinæ hoſpitium quietis repetentes.

10. Quarto notandum: Quod prout fundus hic, aeri expoſitus in ſuperficie terræ, non minus vernaculas proprietates exprimit, quàm qui inde centenis aliquod ulnis, infra terræ horizontem latitat: ita quoque memineris idem ſabulum, per ſaxorum commiſſuras, lataque intervenia in ſummam montium altitudinem, ipſumque ſubinde apicem aſcendere, atque inde fontes vertere aſſiduos, caloribus æſtivis nequicquam imminutos.

11 In homine enim, quamdiu ſanguis venis fluctuat, tam in fronte, quam in pedibus, par reſpectus ſituum eſt; tamque ſupra, quam infra ignorat; extravenatus verò illicò gravium ſortem induit. Ita quoque in Macrocoſmo, quamdiu aqua priori in hoſpitio communi vita fruitur ſurſum deorſumq; ſine labore properat, quia neſcit. At ſemel vitali diſcuſſa hoſpitio, non ceſſat feſtinare, donec beatos quietis receſſus, in Iliado recuperet. Aquas itaque ſpiritus intus alit, vaſti quoque marmoris æquor, totam diffuſa per artus mens agitat molem.

12. At hinc nondum ſatis enotuit mare, quod fontes rigat, & flumina evomit, quorſumque eadem tandem indefeſsè properare Scriptura dicit. Quod etenim Scriptura mare vocat, aquarum omnium, in conum ac continuum abacum congregatio eſt.

13. Cujus collectionis, ſpectabile hoc & externum navigabile mare, non niſi eſt fructus, in umbellam diſpoſitus.

14. Quocirca omnium omnino aquarum receptaculum, congregatio, radix, & collegium bulliens iſtud ſabulum continet, milleſies utique locupletius, majus & proinde totidem plus aquæ continens, quam Oceanus. Utpote totum ferme terræ diametrum adimplens, ad cujus duntaxat extimum labrum externum mare, uni 9 aut alterius leucæ ad ſummum, profunditatem adimplet.

15. Separavit namque Archetypus aquas ab aquis. Non quidem mare à fluminibus (vel mare non omnium aquarum eſſet congregatio) aut hæc utraque, à nubibus; ſed mare verum & internum ab externo hoc navigabili, primis disjunxit diebus.

16. Hoc mare, internum inquam, inviſibile (hactenus abyſſus) & magnum, ſunt aquæ illæ, quibus Vates mundi fundamenta inniti cecinit: quæque hactenus etſi neglectæ ſteterint, à rerum Conditore in Geneſi mare vocantur.

17. Abinde ſcil. quoque Eccleſiaſtes pariter fontes & flumina petivit, eò reverſura.

18. Decurrunt itaque ex hoc fundo, metuq; vacui mare externum, rurſus penetrat idem ſabulum velut colando, & ſalſuginem ſuam mox primis ferè paſſibus ſequeſtrat.

19. At quia fontes & flumina, paulatino decurſu mineralium omnium (quæ in gremio antea cuſtodiebant, quorumque commercio humana vita vix carere poteſt) ſemina, ac materiam diſpenſarunt.

20. Celeriter proinde ad mare externum properant, quo rurſus ad mare internum, Orphei noctem, Plutonis tenebras apud Hippocratem, Oromaſim Perſarum, Iliadum Paracelſi (ubi Rationes, ac Dona, mineralium inquam adhuc nondum corporibus ſociata ſemina, jacent) fœcunda repetant hoſpitia, ſeminibus iterum aquæ imprægnandæ.

21. Non eſt itaque otioſus aquarum in Oceanum delapſus. Intelligentia quippe gubernantur, & tanquam ſi intellectu pollerent, ſua munia Bonitatis, & Providentiæ infinitæ teſtimonia, non ceſſant edere. Mirabuntur certè hanc prima fronte quotquot Cabalam aſpicient, veriſſimā tamen. Neceſſe eſt utpote, plurima ignorantes admirari plurima Atqui conſentaneū, quippiam Oceanus quotidie: ante oculos bino fluxu & receſſu propinat. Aſcendentem ſc. aquæ umbilicum, contra Hydrauliſin, tumenteſq; pro ſyzygia lunæ fluctus. Vivit namq; propemodum ſuo quodam jure mare: ſilente nimirum vento, ſpontaneos æſtus concitans, lunæ analogum ſitum curioſè obſervans, fluctibuſque turgidum, eidem obviam vadens, variegata demum temporum, luminis ac motuum viciſſitudine, continua-

tinuataque aquarum mole, nunc hic, nunc alibi, per ſtata intervalla, ſuas in altum exundationes attollens. Itaque naturæ portenta, tametſi quotidiana in Oceano quisquis vides; interioris, veri, vividique maris, ac longè anguſtioris abyſſi, vitales, fontalesque concitationes, uſibus humanis dicatas, mirari deſine.

PARADOXUM ALTERUM.

1. *Fontes nulli ex aere denſato.*
2. *Elementa non mutantur, aut pereunt.*
3. *Quicquid generatur, ex ſemine generatur; & quicquid fit, ſeminis neceſſite in natura fit.*
4. *Duo tantum ſunt primitiva elementa, & duo ſecundaria.*
5. *Explicatio paradoxa.*
6. *Probatio mechanica.*
7. *Cœlum peribit & terra, non aqua & aer.*
8. *Ars diſtillatoria Phyſicam explicat.*
9. *Quid vapor.*
10. *Probatio contra Ariſtotel.*
11. *Probatio 2. mechanica.*
12. *Quid ſit magnale, & quale.*
13. *Cur guttulæ in vapore & nivibus non decidant, & quando cadant.*
14. *Probat contra Ariſtot.*
15. *Proba.*
16. 17. *Mechanica.*

De fontium ſcaturigine, proximo generationis ortu, ac nativitate brevius, quam paradoxon, ac tædioſius (fateor) quam Spadanorum doctrina exigeret, egimus (difficilè nimirum in cunctis modum tenuiſſe) quatenus ſcil. à ditiſſimo aquarum diverſorio, ad ſuas deſtinationes aquæ pergant. Etſi interim quam primum aera petant, ſubinde, nonnunquam verò per longa terræ, ſaxorumque itinera, & tubos præcipites decurrant, antequam luci ſe dedant; eadem tamen fuit utrobique inſtituti Ratio, neceſſitas & finis. Voluntas ejus nempe, qui noſtris cuncta uſuris creavit. Reſtat cæterum, veniam petere, noſtræ ut indulgeant libertati manes Ariſtotelici, ſi fontes ex condenſatione aeris naſci, æſtimavero ſomnium, naturæ impoſſibile.

2. Enimvero & iſtud primò verum eſt. *Nullis aerem unquam ſeculis aquam fuiſſe, aut futurum: prout neque aquam, aeris formam aſſumturam.* Elementa nimirum primigenia ſunt, & rerum conſtantes matrices, à condito orbe ſtabiles, & in terminum perſeverantes.

3. Quicquid autem viciſſitudini, per generationum claſſes ſeſe ſubſcripſit, ſive terreum videatur, ſaxeum, vel liquoroſum, id totum ex maſſa trium principiorum, ſcenæ generationis dicata, derivat, non autem ex elementis primis, non niſi ſtabili perennitate gaudentibus, & quæ demeritos ſuos fœtus, in priſtina receptacula denuò condunt, donec ad novæ ſobolis generationem matura ſint ſemina, quæ eadem corporum principia, digeſtionibus interim permutata, iterum veſtiant, & reaſſumant. Ex inviſibili namque & incorporeo ſemine, in elementorum matricibus hoſpitato, corporumque principia induente, omnis fit in univerſo generatio, quæ ſpontanea dicitur. Id alii fluxum de non ente ad ens dixêre.

4. Quæ, quo dilucidiora evadant, notandum ad rei cujusque productionem, duos tantum ſexus, ſi non unum ſaltem promiſcuum, cucurriſſe. *Proinde etiam eadem mundana harmoniæ lege, primordialiter duo tantum in univerſo eſſe elementa, aerem videlicet, & aquam*, à Textu ſacro ſatis inſinuata, per Spiritum, in mundi incunabulis, aquarum abyſſo ſupernatantem. Terra igitur & ignis ſive cœlum, elementa ſi ſint, ſecundaria duntaxat appellanda, à prioribus prodeuntia.

5. Quicquid namq; terrarum ſaxorum, gemmarum, ſabuli, &c. exſiſtit, vel in vapidam aporrhœam effluit, vel in cinerem, calcem vel ſocietate ſaltem alicujus additamenti, in ſal primò commutatur, (aquæ ſobolem) mox dein cuncta ſumma volatili, ſummam fixi ſuperante, *aerea fiunt effluvia, & vaporoſa, in aquam feſtinato impetu ruentia.*

6. Adeoque quicquid terreum, durum, ſolidum, compactumque eſt, id totum ad ſimpliciorem

ciorem, tenuiorem, puriorem, prioremque ſubſtantiam permanentem, reductibile cum ſit (da veniam novitati, PRINCEPS SERENISSIME) neceſſe eſt, nullam prorſus habere elementi energiam; ſed aere & aqua eſſe poſteriora.

7. De cœlo itidem dicimus, quod cœli mutabuntur, veteraſcent, & peribunt: adeoque cœlum & terra tandem peribunt, cujus internecionis ſimile nuncium de aere & aqua non reperies. Denique nullis unquam ſeculis, aqua vel aer, in aliud corpus prius potuerunt arte aut natura redigi. Hæc itaque elementorum eſt facies, hæc deſtinatio, hoc denique officium, combinatio, fatum atque finis. Ut nimirum immutata duorum ſimpliciſſimorum eſſentia, & inpermixta ſubſtantia, ſeminibus, fructibusque vitalem præbeant uterum, ſive fulcrum, donec tandem generabilium expleto numero, principiorum moles, ſimul cum ſeminibus, familias, & colonias alienas, toro ſeparato, beatiori ſede conſtituant.

8. Plurima nempe ſomnia, quibus mundus ſe hactenus circumveniri paſſus eſt, Mechanica ars Vulcani illudit cachinno.

9. Aquam equidem in vaporem facilè mutari, quis negaverit? At vapor ſive halitus tantum deeſt, ut ſint aer, ut citius pulvis marmoris, aut ſilicis aqua ſint: ut oſtendimus. Etenim vapor reipſa nil aliud eſt materialiter, & formaliter quàm atomorum aquæ, in altum ſublata congeries.

10. Quod Schola noſtra, luce meridiana clarius oſtentat. Aer itaque ſive calidis, ſive frigidis vitris exceptus, atque compreſſus, nunquam aquam dabit, niſi quantum in ſe vaporis, id eſt, extenuatæ aquæ continuerit.

11. Separatur verò aqua in guttulas minutulas, adverſo ſole, trans vitrum, initio diſtillationis, quamdiu parietes frigent, conſpicuas; dum ſcilicet caloris vigore, in halitum extenuata evolat.

12. Idque nimirum contingit non aliàs, quàm per proprium magnale (quod in rebus mixtis, adeoque etiam in aqua ipſa, æther eſt, aere rarius, & ab eodem diſſociabile, ejusque compreſſionem atque dilatationem ſuſtinens, inter corpus, & non corpus, medium ambigens, externorum ſoli ſui natalitii aſtrorum impreſſiones ſuſcipiens, omnibus prorſus rebus intimum, ratione cujus ſolius, & non aeris, anhelitum ducimus) proprium inquam magnale, & ens ſpirituale in aqua, in altum nimirum aquam ſuſtollit, alleviatam calore, magnalis divulſionem procurante.

13. Quod idem divulſum magnale, proportionatam ſibi aquæ quantitatem, divulſam ſurſum detinet, tam in vitris, quàm in nubibus, & à caſu præſervat, donec ſuccedentium fortè atomorum compreſſione (ut fit in diſtillatione) priores guttatim concreſcant, & priſtinum magnale, ſive ens vitale in ſe concludant. Vel calore idem aquæ magnale rarefactum, mox dein, externi frigoris ope condenſatum, intra ſui imperii limites cogat, ſuosque eosdem coerceat guttularum atomos.

14. Ad te Stagyrita redeo. Si aer frigore in aquam condenſetur, cum aerem aqua in humiditate excellentiorem doceas, cedo, cur frigus aeri geniale, aeris naturam mutaverit in materiam ſuaptè natura nimis humidam?

15. Denique jam frigus, & non amplius calor vitale generationis principium habebit.

16. Quocirca etiamſi vapor ſit aer, ex aqua formaliter transmutata generatus, atque ex eodem rurſus par aqua concreſcat, jam à temetipſo diſcrepas, qui receſſum tam frequentem, & facilem, à privatione ad habitum admittis.

17. Tandem & hoc mechanicum ſuſtine. Aer in canna ferrea unius ulnæ, comprimi vi poteſt, ut vix quinque digitorum ſpatium oppleat, qui dein, in ſui expanſione, inſtar ſclopeti ignibus acti, ſphærulam explodit. Quod utique non contingeret, ſi ferri frigori compreſſus aer, aqua fieri poſſet.

PARADOXUM TERTIUM.

1. *De dictis.*
2. *Semina, à quibus libera?*
3. *Probatio.*

4. *Optimi*

4. *Optimi fontes qui, ubi, & quales.*
5. *Flumina ab acidulis.*
6. *Eudæmon fontium cuſtos.*
7. *Calculum generantes fontes. Unde rupes in ripis.*
8. *Plures fontes, pluralitatem mineralium faciunt.*
9. *Ab inviſibili fit viſibile.*
10. *Sal eſurinum hermaphrodita eſt.*
11. *Duplex excrementum in nobis.*
12. *Quid Tartarum.*
13. *Multiplex ſal eſurinum.*
14. *Optimum vitriolum ut fiat.*
15. *Alterum vitriolum optimum.*
16. *Ferrum non mutatur in æris fontibus.*
17. *Tertium Vitriolum.*
18. *Quartum Vitriolum.*
19. *Aciditas eſurina non eſt vegetabilium.*
20. *Sulphuris ſal fixatur.*
21. *Sal eſurinum eſſe fontium.*
22. *Naturale cur ſit nobilius artificiali. Error quorundam.*
23. *Manna aluminis.*
24. *Unde materia Vitrioli? Error neglectionis.*
25. *Vitriolum in aliis metallis.*

AD Spadanos jam propiùs accedentes, reaſſumere inprimis, quæ dicta ſunt, convenit. Metalla ſcil. lapides, ſaxa, ſulphura ſalia, atque adeò totam mineralium claſſem, in aquarum matrice, ſua reperire ſemina, rationes, dona, ſcientias, progreſſiones, deſtinationes, officia, & durationes eorundem continentia. Quæ dum ſui ortus exſpectarunt digeſta ſatis tempora, ſub diem erumpunt cum aquis matricibus, quæ in terram, ſuos paulatim fœtus, aeri aſſuetos deponunt: non ſecus ac terra, ſuam etiam vegetabilium familiam, in alienum aeris uterum exponit. Ergo jam ex Iliado aquæ, emergentia ſemina (quæ in finem durabilia, vox Verbi ibi depoſuit) ſuo prout exordio ſunt proximiora, ideo etiam nobiliora. Natura ſcilicet eſſentia, exſiſtentia, donum, ſcientia, duratio, deſtinatio, primùm in radice ſeminum connexa fuerunt, quæ poſtmodum donorum explicatione, ac functionum neceſſitate, in pluralitatem ſenſim diſtracta, ataxiæ obnoxia evadunt. Hinc admirando elogio Hippocratis oraculum continet: auctis numeris videlicet (in generando) diminutas eſſe proportiones, & viciſſim, auctis in decremento proportionibus, imminui numeros. Unde indubiè conſtat, quo corpus entibus primis & ſeminalibus ſive in natura, ſive per artem vicinius fuerit; eò eſſe potentius, nobilius, & auguſtius.

2. Quocirca ſemina, mundum ingredientia, initio à colorum, ſaporum, imò & quantitatum dimenſionibus adhuc libera.

3. Humanum idem ſemen verbi gratia nunc ſimplicem, nunc multiplicem fœtum patrat, ſola locorum ſimplicitate, vel numeroſitate receptum, adeoque numerorum & quantitatum imperio, primis nondum momentis ſubnoxium.

4. Hinc nempè fit, quod in ſummis rupibus, longè à fæce, & inter ſaxa, ſabulumque oriantur acidi fontes, cæteris cunctis præſtantiores: ſic autem vocati, non quòd acorem præ ſe ferant (ſunt namque inſipidi) ſed quòd acidorum inſtar, ſint medicati, ideò acidulis nobiliores, quo gratiores & potiores, ſemen ſalis eſurini, à ſaporum explicatione adhuc liberum, amplectentes. Etenim cum natura noſtra fœdus amicum fontes illi pepigere, quod palati bibentium cum ſuavitate, intimaque ventriculi benevolentia, licet maxima quantitate, hauriantur. Refocillatione autem naturæ, tam proxime univerſalem illam medicinam, ſanitatem nimirum tutelando, propagandoque poteſtates vitales æmulantur, *Moly* Homericum, quod in apicem quaſi medicinæ, aſcendiſſe viſi ſint. Talem Paracelſus, lib. de morbis tartareis in Veltlin, paguloHelvetiæ, ſcaturire voluit, qualem totus mundi ambitus, vix alterum continere in valle (nam in excelſiſſimis rupibus plures ſunt) credidit.

5. Danubius ſiquidem, Rhenus, Rhodanus, Sanus, Padus, &c. ejusmodi fontem ſcaturigine prima obtinent.

6. Amplius addam. Quid ſi Gargani antro exercitus cœleſtis Præſes, in cuſtodiam præfectus fuerit, non è re erit credere hujusmodi fontibus Evdæmonem aliquem præfixum; non ſecus ac vetuſtas ſuos ſemideos, pocula in ori-

 gine

gine fluminis vertentes, apponebant. Utut ſit, fontes illi ſunt Iliado proximi, enteque primo eſurinorum referti.

7. Contrà, alii ſunt fontes, quibus ſuccus petreſcens commiſtus eſt, qui delabente paulatim undâ, tam in fundo, quàm alvei parietibus, ſaxa, & ſilices, perque cæcos venarum conductus, rupes in ripis diſſeminant. Moſa enim exemplo erit, hic namque ab ortu ſuo, margine longè latèque lapideſcentem ſuccum imbibente, colles ſternit hinc inde Viſetum uſque. Quo ſucco jam abſumto, ſuamque deſtinationem permenſo, Moſa deinceps rupes non adſpicit.

8. Nec enim lapis ſimplex eſt, verum hic carbones, ibi fodinas ferreas, propiusque adhuc ſulfureas marcaſitas, juxta riparum decurſum diſſeminat: alibi verò plumbi mineras, vel meras, vel cæteris permixtas androgyno ortu exhibet juxta fontium originem. Quam fodinarum diſpenſationem per Trivalem lineam, in ſuos Peroledorum fundos Adepti deſtinguunt.

9. Porrò hæſitatum eſt, cur fontes acidi vocentur, & unde acor iſte petendus. Breviter dicam. Semina enim ſalium, ut diximus, cuncta in aquis ſita ſunt; attamen nondum ſaporem induerunt, niſi dum corporum principia conſentanea, uteroſque terræ debitos repererint. Tunc enim, nec ante, ſalſuginem exprimunt, & ſal veſtiunt. Hic enim in alumen, ibi in marinum, fontale, alibi verò in nitrum, &c. prorumpunt.

10. Quocirca notandum, ſal quoddam exſiſtere hermaphroditicum metallorum, quod defectu nominis eſurinum ſive acetoſum, re & nomine vocari cœpit. Generale equidem; & ad omnia metalla accommodabile: adeoque ſi non primam, velut & remotiſſimam, eorundem materiam putare placeat, ſaltem eſt metallorum ſecundina, quibuslibet metallis congenialis.

11. Sal iſtud itaque alienæ commiſtionis expers, acidum eſt, corporique noſtro debita quantitate gratum, eò quod omnem omnino humorem non vitalem tartarumque detergat & conſumat. Eſt nempè duplex excrementum in nobis. Unum noſtrum, quod putredini, & fœtori ſubjacet.

12. Aliud autem rerum, quod hoſtili coagulatione, ſuam proditor perficit tragœdiam, generali etymo, tartarum dicitur.

13. Sal acetoſum itaque, ſubinde embryonis inſtar, in ordine ad metallum conſideratur: non raro quoque velut individuum ſolitarium, at nondum ſua in deſtinatione completum.

14. Exemplo vitrioli ſive chalcanti rem exponam. Optimum enim artificialiter, pro medicina, ex cupro fit, ad naturæ imitationem: eſtque proinde longe optimũ, quod ex ſolo cupro, ſine terrenis ſordibus, & peregrinorum miſtura confletur; quæ tamen non nequeunt in naturæ uteris confluere. Fit autem hoc modo. Liquato æri ſulfur injicitur, donec totum flamma abſumſerit; confeſtim vero æs fuſum, aquæ pluviæ infunditur, unde vireſcit: idque toties repetitur, quoad æs omne in aquam tranſactum migraverit. Exhalata tandem aqua, vitriolum habes. Etenim quod antea cuprum erat, nunc inſuper ex ſulfure ſalem acquiſivit.

15. Secundo, vitriolum præſtantiſſimum naturaliter creſcit fodinis, quibus natura ſal iſtud eſurinum peperit, venam æris feracem corrodẽs, & fontis lambentis liquore diſſolutum, quẽ poſtea cortinæ in chalcantum coquunt. Laudatur Cyprium, Hungaricum, Roman. & omnino, quod in ſui examine plurimum æris contribuit.

16. At ſuccus ille vitrioliferus, putatus eſt ferrum in æs mutare, deluſionem ſcilicet viri metallarii vix agnoſcentes: eo quod ferri abſumit locum, æris ſuccedentes atomi explerent. Nec animadvertentes, uti æs argentum ſolutum, aliàs in chryſulca inviſibile, reddit ſpectabile, & corporeum: ita ferri proprietatem eſſe, ſolutum in chalcanto æs, ad ſe rapiendo manifeſtare, ſimulque eodem actu ferrum ipſum diſſolvi, atque in fonte evaneſcere. Teſtes ſint mihi fontes. Siquidem aquæ vitriolatæ longè ſeipſis pauperiores in cupro fiunt, poſtquam ferrum, recuperati æris beneficium receperint. Propterea quoque nimirum extra fontem (ubi, quotiesque continuum novi, è gurgite, æris alluvium deficit) putatitia alioqui ferri tranſmutatio, haud contingit.

17. Tertiò demum fit arte vitriolum, ex pyrite ſive marcaſita æroſa, ſulfure imprægnata. Equidem abſtracto inde ſulfure, reſiduum corpus

æro-

ærosum aere expoſitum, currente dierum numero, ſal acidum, & ſenſim ſuis medullis reſolvit, quod eadem reſolutionis acuitate, ærosum quippiam in ſe diſſolvit; quodque inde, aquæ juvamine depromptum, mox etiam coctum, vitriolum fit. Adeoque quicquid prima vice ſalis eſurini roſioni reſiſtit, repetita ſulphuris crematione, totum tandem concepit, ac in vitriolum evadit.

18. Quartò denique ſal eſurinum connaſcitur, concretum in pyrite, quod concrematione, & reſolutione, ærosum quippiam inde ſecum fert, & vitriolum fit.

19. Unde manifeſtum fit: Primò, quod ſal eſurinum, etſi acidum, differre tamen plurimum à quavis alia aciditate, quantum differt vitriolum ab ærugine, quæ per aceti auram, adeoque concepto intus ſale aceti, fit.

Secundo, quod etſi ſulphur totũ ſit pingue, & φλογιςὸν, attamen in æris penetratione, ſal quoddam acidum (quod alias inter comburendum avolat, & per campanam in ſuccum cogitur) ſemifixum relinquat.

21. Tertiò, ſal acidum & eſurinum fontium, in viſceribus terræ ortum, ſal eſſe cujuſpiam ſulphuris, embryonatum.

22. Eatenus tamen artificiali ſale, è ſulphure petito nobilius; quo primo enti, & ſeminibus Iliadi propinquius eſt: ut ſupra legitur. Idcirco procul vagari agnoſces, qui dotes Spadanorum, ex contentorum mineralium proprietatibus, prout in ultimam jam ſunt progreſſa materiam æſtimant. Siquidem patet ex ſuperioribus, ſalia eſurina ſulphuris, longiſſimè à proprietate ſulphuris diſcrepare: quin imò quod magis eſt, artificiale ſal eſurinum ſulphuris tantum diſtat à naturali, quantum hoc embryonatum, primis ſeminibus eſt propinquius in radice. Toto inquàm cœlo errant, qui ſalia eſurina plumbi, cum plumbo comparant, quod inde immenſum diſtinctum eſt.

23. Salium namque perfectorum, puta aluminis, nitri, vitrioli, atque eorundem nondum perfectorum, peregrina admodum eſt ſimilitudo, Exemplo patet. Sal enim eſurinum aluminis, ſaccharo quovis dulcius (manna dicitur aluminis) aſtrictionem neſcit, primo enti ejus ſimile.

24. Quartò. Cum itaque præſtantiſſimum vitriolum ſit materialiter nil aliud, quam ſal eſurinum ſulphuris embryonati, quod æris partem quampiam eroſit, vilioris vero vitrioli ſal è perfecto hauſtum ſit ſulphure; rerum idcirco analogia ducti, idem vitrioli etymon transſumſimus ad omnes metallorum conſimiles diſſolutiones, quod ab aliis, de Spadanis ſcribentibus, nondum annotatum reperio.

25. Siquidem tam in artis, quam naturæ progreſſu, ex quovis metallo, vitriolum (excepto auro) fit quotidie. Quatenus ſc. ex metallo, & cujusdam ſalis eſurini connubio, liquor metallicus, coagulabile inquam vitriolum efficitur.

PARADOXUM QUARTUM.

1. *Contenta in Spadana juxta aliorum opinionem.*
2. *Probatur poſitionis falſitas.*
3. *Ingredientia Spadanorum. Quid ſit vitriolum Martis.*
4. *Coagulatio nunquam fit ſine diſſolutione, & vice verſa.*
5. *Corpora non agunt in invicem.*
6. *Inter actionem eſt odor ſpiritus diſſolventis.*
7. *Spiritus diſſolvens coagulatur.*
8. *Qui ferri vena ſit in aquis inviſibilis.*
9. *Cur aquæ ſulphur oleant.*
10. *Cur aciditas in aquis pereat, & quando.*
11. *Manifeſtum ſit occultum, & occultum manifeſtum.*
12. *Cur non ferrum, ſed vena dicatur ineſſe?*
13. *Sal fontium non creſcit in vena ferri.*
14. *Cur unus fons altero ſit fortior.*
15. *Differentia contentorum in fontibus.*
16. *Cur non transferatur Savenirius alio.*
17. *Cur aqua ſit levior Savenirii.*
18. *Aliquamdiu ſpiritus ſalis operatur ſuper venam.*

Continens Spadanorum, aquam fontium Scriptores univocè aſſerunt. Diſcrepamus vero ab iis duntaxat in origine: ut-

 pote

pote quæ non parum momenti, ad nobilitatem eorundem adferat. At contentorum in aquis ratione, procul nobiſcum diſſident. Aſſerunt nimirum Spadanæ ineſſe vitriolum, & deprehendiſſe, calchitim, myſy, ſory, melanteriam, ſalnitrum (ineſſe inquam nitrum, diſtillationis examine ſibi repertum, quod alibi ſe nunquam vidiſſe, quippe quod inde poſt Hippocratis ævum defeciſſet, teſtantur) bitumen, ſive ſuccinũ liquidum, carbonem foſſilem, alumen, bolum, ochram, rubricam, matrem ferri, viam ferri, ferrũ æruginem, calchantum aſſatum, alumen exuſtum, æris etiam florem, & ſulfur. Hæc inquam ab Authoribus Spadano fonti legimus tributa, ſub incertitudine Domina: adeoque nutantes, cuinam Duci tantum fidant exercitum, concludunt, fontes quosdam eſſe in quibus eminens ſubterraneum ægerrime dignoſcas. Alibi chalcãti fervorem, frigore rubricæ & æris in Spadanis temperari. Alibi Spadanos frigidos & humidos actu; poteſtate vero ſeu virtute (quam unam examinant Medici) calidos atque ſiccos, ideo potiſſimùm, quod ſitim extinguant. Tandem ajunt, his fontibus ferri, ſulfuris, chalcanti, aliorumque foſſilium vim ineſſe, qualitatum tamen primarum proportione manente incerta, ſive varietatem ſubterraneorum conſideres, ſive bibentium diſpoſitionem diverſam. Atque illud notandum etiam lego. Quod fons Savenirius vires foſſilium magis quàm ſubſtantiam ſibi induat (id eſt, vires ſupra, extra, vel non ſubſtantiales) Alibi namque ajunt, ſolo vitriolo fontes aceſcere, eſſeque chalcantum ſaporis acidiſſimi: alibi cum Dioſcoride in chalcanto plus ingratæ & terreæ adſtrictionis, quàm aciditatis reperiunt. Denique prout non niſi extrema ignium tortura oleum è vitriolo (ſale videlicet eſurino & ſulfureo, ſpiritus æroſos elevante) acidiſſimum elicit: ſic fontes hinc, nec alias aceſcere rentur: in terra videlicet ejusmodi ardorem ſpiritus chalcanti acidos, ad terræ ſuperficiem concitare, qui ibidem à frigore coacti, & in acidam mutati vicino fonti commiſceantur.

2. Quam poſitionem multæ comitantur anxietates, Primo eo quod nulla ſit ejusmodi ſpontanea diſtillatio in Univerſo. Deinde, quod ſaltem æſtate frigeant intrinſeca terræ, juxta Hipp. quando Spadana nimirum optima: Tertio, quod ſpiritus chalcanti, terram aut ſaxa quæ attingit, nequeat non erodere, atque idcirco aciditatem omnem exuere, fruſtra dicatam fontibus. Quarto, quod æſtate, terræ frigus non ſit in ſuperficie tantum, quod ſit condenſando ſpiritus magis, quam interiora, unde caloris vi fugatos ſpiritus comminiſcuntur. Quinto, quod ſpiritus vitrioli aquæ, tametſi negligenter obſeratæ, immiſti, nec aciditatem deponant, nec rufo colore tingantur: quod attamen fontalibus aquis prorſus eſt ſociale.

3. Hactenus aliorum me detorſit opinio. Meam fatebor cæcitatem. *Diſtillavi aliquando ſerio Savenirium, & Pouhontium: & ſanè non tantum mineralium catalogum, imò nil quicquam in iis offendi, præter aquam fontanam, & vitriolum ferri, ab aliis ante me ſcriptoribus neglectum.* Conſtat autem martis vitriolum ſale eſurino embryonati ſulfuris, & vena (non ferro) ferri, quam ſal eſurinum, adhuc volatile, lambendo corroſit.

4. In quo corroſionis actu fit aliqualis diſſolutio ipſius venæ, & coagulatio ſive fixatio ſalis volatilis.

5. Sal inquam quamdiu volatile eſt, id eſt, aptum, ut ab igne preſſum evolet, inter ſpiritus recenſetur. Corpora autem non corrodunt corpora, quatenus talia, neque fixa in invicem agunt; ſed duntavat, quatenus alterum eorum volatile eſt i. e. ſpiritus, ſive is concretus ſit, ſive liquidus.

6. In omni denique ſolutione (uti videre eſt in activitate aquæ fortis, aceti ſtillatitii, &c.) excitantur aliquot exhalationes, antea quietæ, quæ uti ſylveſtres, iterum coagulationi non parent, aquæ ideo evolant neceſſario, vel vas coercitæ diffringunt.

7. Cæterum & illud deinceps notabile eſt, quod quantum ſpirituum corporis ſolutionem complevit, tantundem quoque in corpore ſoluto corporalitatem aſſumſit.

8. Patet igitur hinc ratio, cur Spadanæ in tanta perſpicuitate, corpus opacum venæ ferreæ in ſe abſcondant.

9. Denique cur in activitate ſalis eſurini, ſulſur redoleant, abſente tamẽ corporali ſulfure.

10. Tan-

10. Tandem quoque obvium eſt, cur ſub finem activitatis (illa enim ſolutionis feſtivitas, plus minusve temporis, in diverſis fontibus perſeverat) aquæ aciditatem amittant, ac vena, antea tranſparens, tum rufa appareat.

11. Fugatis nimirum jam partim ſpiritibus, vel iisdem ad finem activitatis delumbatis, & coagulatis, imbibita vena ſidit, ac manifeſtatur, quod antea occultum ſteterat genuinam interim, aquis recuperantibus ſimplicitatem.

12. Porro non otioſè negatum, ferreum, aut ferri ramenta Spadanis ineſſe, ſed ferri venam. In vena ſiquidem plus virtutis, quàm in ferro occurrit, earum ſcil. partium ſubtilium, quas fornax inter fuſionem ſuffurata eſt.

13. Quocirca ſuccus, ſpiritus, ſive ſal eſurinum (voca ut lubet) non creſcit intra venam ferri, ita ut ſit par amborum colliquatio in aquis: abſit, alios nactum eſt ſal in terra uteros, unde præterlabens unda, illud liquat, & ſecum rapit, tanquam germanum nepotem, alterius olim filium undæ.

14. Quod ſi itaque inſigni cavitate circa venam detinetur diutius plus venæ in ſe ſorbet ut Pouhontius, hocque adhuc amplius fons Geronſter.

15. Tonneletius verò, ſale eſurino præcedentibus duobus ditior, iisdem tamen in vena pauperior eſt. Hinc namque friget, & ſtomacho moleſtior. Quicunque ergo magis alvum cit, venæ feracior eſt. Equidem nec illud Antiquis incognitum, qui ſquamma ferri ad ventris ſubductionem utebantur. Virgines quoque, ſtomoma, ſive aciem ſumentes, primis quoque diebus vomere aſſolent. Geronſter igitur plus venæ aſſumſit, quam Tonneletius; ſalis autem tantundem, ſed mitigati propter activitatem venæ in ſe receptæ: ideoque ſal iſtud craſſius, & corpulentius evaſit.

16. At Savenirius, aquis longè dilutior, venæ, ſalisque eſurini minimum, ideoque citius abſolvit actionem ſalis eſurini & venæ, citiusq; medicata unda emoritur. Atque eadem de cauſa, facillimè ſtomachum tranſit, conficitur, & penetrat citius.

17. Spirituum itaque agentium in venam præſentia, poros in aqua dilatat, & leviorem ad libellam efficit fontis aquam.

18. Amplius notandum eſt, quod prout in vinis & omphacio ebullitio fermentalis fit: ita ſua ſit actio ſalis eſurini. Ac nedum ſuper venam, dum eandem rodit & permeat: ſed etiam ſuper eandem ſecum raptam, aliquandiu operatur. Pouhontius inquam, longè diutius, quam Savenirius, &c. donec exantlatis ſpirituum activitatibus, tam agens, quàm patiens, diſſolvens inquam, pariter & diſſolubile, fatiſcant eadem opera.

PARADOXUM QUINTUM.

1. *Virtutes ſalis eſurini.*
2. *Effectus obſtructionis.*
3. *Quousque fontes agant in homine.*
4. *Quos non juvent.*
5. *Effectus per ſe & per accidens exemplum.*
6. *Mulier duplicibus ſubeſt morbis.*
7. *Vires venæ ferri.*
8. *Objectio.*
9. *Solutio.*
10. *Quomodo ferrum aperiat, & quomodo ſtringat.*
11. *Probatio per affine exemplum.*
12. *An calculo conveniant, & quousque.*
13. *Palliativa cura tantum, quæ pellit calculos.*
14. *Spadanæ in cauſa, ut facilius recreſcat calculus.*
15. *Cura calculi vera in quo ſita?*
16. *Unde petendum remedium & quale.*
17. *Qualitates primæ in fontibus.*
18. *Aqua, non aer, eſt internè humida.*
19. *Vires relollei & Cherionii.*
20. *Objectio.*
21. *Dilutio.*

NUnc de viribus Spadanorum brevi complexuri methodo, ſupplementique norma dicturi, reſumemus non alias invenire do-

 tes,

tes, niſi quæ ex eſurino, & ſoluta ferri vena depromùntur. Quapropter cùm ſal eſurinum diſſolvat mucilagines, abſtergat, conſumat, forasque amandet; ideò inprimis obſitis muccore ſtomachis opitulatur: eandem quoque viſciditatem præternaturalem, (quam coagulabile rerum in nobis excrementum vocavimus) altiùs atque penitius paulùm, tam in venarum, quàm viſceris cujuſpiam penetralia proreptam, eadem opera expedit, ſed tardiùs eò, quò longius ab ore iter inſtituit.

2. Hinc ortis hepatis, lienis & renum obſtructionibus, atque inde natis febribus, hydropi, ictero non ſegniter ſuccurrit. Etenim obſtructio, obſtruente conſumte ceſſat; quæ aliàs cùm impediat, quo minùs vitæ ſpiritus per omnia liberè gliſcat, muniaque ſua obeat: idcirco partes, quæ poſt ſe ſunt deinceps, vitali communione privat, ac conſequenter putrefactiones accerſit. Igitur omnibus prorſum morbis epotæ Spadanæ conveniunt, qui ex hoſte tartaro, præter naturam intus recepto, & coagulato conſcendunt. Modo conſtante vitæ radice ſufficiente, id eſt, ſatis tempeſtivè hauriantur.

3. Determinatione attamen illa adjuncta, quod poteſtas aquarum non tranſcendat hypochondrium.

4. Non enim ſupra renes, ad cor videlicet, pulmonem, aut cerebrum aquæ attingunt: quocirca etiam affectibus illis ex idiopathia genuinis, niſi per accidens ſuccurrunt Spadanæ. Ratio eſt: Siquidem cùm minerales ſint, ad alendum prorſus ineptæ, ultimo cum ſalium excremento urina è corpore proſcribuntur, cujus nempe commercium, vividus amplius ſanguis non patitur. Proinde ſi quicquam capiti, cordi, aut pulmoni juvaminis adferre videantur, id totum, ſublatione affectus, diſcraſiam in ibi per deuteropathiam, & conſenſum cauſantis, evenire putandũ eſt. Deniq; nec potæ Spadanæ in epidemicis endemicis, & aſtralib. morbis, ut ſunt Peſtis pleuritis, prunella, &c. ut neque conferunt plurimum, quibus venenum ſubeſt, vel aſſumtum, vel intus genitum, vel contagio, participatum. Ut etiam neque in morbis tincturæ, quales ſunt lepra, lues Veneris, morphea, cancer, epilepſia, &c.

5. Quocirca non bene convenimus cum illis, qui ad omnes omninò morbos Spadanam commendant ſine delectu. Adeoque eandem in blaſphemiam uſque extollunt. Scilicet, *Non eſſe, quod jam deinceps, nactis Spadanis, veterum aquarum miracula, vel Siloës piſcina, vel Iordani Naamum ſanantis ſtupeamus: cum hic & attonito morbo, convulſione, paralyſique laborantes, leproſosque curari videamus.* Apage! Miracula inimitabili conſtant digito: præterea effectus per accidens, ab iis, qui per ſe ſuis debentur cauſis, ritè diſtinguere oportet. Qualiter ſi deficiente menſtruo virgo, ſuffocatione, epilepſia, vel paralytico affectu laboret: prodeuntibus autem bibita Spadana menſtruis, ab annnexa diatheſi liberetur, non eſt quod proinde apoplexiam, aſthma, epilepſiam, aut veram paralyſin, Spadanis fontibus curandam commendemus.

6. Morbi namque in univerſum ex utero prodeuntes, alterius ſunt monarchiæ clientes, & aliena conſtant radice, quàm qui ex conditione microcoſmi, tam in uno, quàm in altero ſexu prorumpunt. Quos equidem ſi quis non diſtinxerit, cachinnum à diſcretiore ſibi parat.

7. Cæterum jam dictum, quantum ſal eſurinum in fontibus proficiat: deinceps autem quid ferri corroſa, atque ſoluta minera agat, dicendum. Ea itaque manifeſtè adſtringit inprimis, ideoque ſtomachum, ac vicina quæque roborat. Laxis ergo, & diſſolutis morbis Spadanæ congruunt, puta lienteriæ, diarrhœæ, cœliacæ, atque dyſenteriæ &c.

8. Quibus objectum iri exſpecto, quod menſes provocet, quicquid ferreum offertur, jecinoris atque lienis effractus levet, atque adeò hinc potius aperire, quâm adſtringere Spadanas, conſentaneum. Ob quas fortè ſalebras, nonnulli ad diſpares, in marte partes potiùs nutantes confugiunt.

9. Reſpondeo ex adeptis. In nobis non raro oberrare ſal quoddam reſolutum, & minerale, planè excrementitium, tartarum inquam reſolutum, vel in prima, vel in materia ultima exiſtens; cujus ſive uterus, hepar, lien, renes, pancreas, meſenterium vel ſtomachus fodina ſit, perinde nunc cenſemus: modo conſtet, inſignes parere laborantibus moleſtias.

10. Epo-

10. Epoto itaque ſtomomate, id eſt, chalybe, vel ferro, pulveretenus: quamprimum ſal iſtud nocuum (quod purgantium mandatis non auſcultat) ad ferrum præceps accurrit, eique adhæret, ut illud diſſolvat, & vim exſerat ſuam: adeoque juxta illud coagulatur, ſimulque cum ferro foras vadit. At ſi ferrum vel acies in liquore acri, nobis tamen non hoſtili, diſſoluta potentur (puta Spadanas) natura abſumtis, & penitius intrò admiſſis iiſdem liquoribus, ferrum mox (utpote ad alimoniam ineptum) à commiſto ſeparat, & per inteſtina amandat. Ut videre eſt in ſtercorum Spadanorum nigrore.

11. In qua ferri ſequeſtratione, confeſtim ſalium mineralium confluxus ſpontaneus fit, non ſecus atque argentum in chryſulca, ad æs appoſitum, & æs ſolutum ad ferrum advolant. Liberat itaque ferrum ſumtum ab obſtructione, & aperit per accidens, ablato ſc. ſecum obſtruente victo; non tamen quod per ſe, proinde deſinat eſſe conſtrictivum, Aperit inquam poteſtate ſpecifica & appropriata, conſtringit verò qualitate ſecunda.

12. Jam porrò, quandoquidem animum & ſpem auxit miſeris, potiſſimùm calculoſis potus aquæ, meum dicam judicium. Certum eſt Spadanas eluere urinæ regionem, cum quia facilè tranſeunt, tum quia multæ, affatimque hauſtæ, & minerales, earum ſal eſurinum impedit, quominus ſpiritus lotii (ſolus calculorum architectus) quicquam ingenita ſibi proprietate petrificet. Quippe ſal aliud potentius, jam eundem in ſui ditionem velut vinctum traducit.

13. At quia iſta duntaxat eſt cura palliativa, etſi facti calculi & arenæ expellantur, quaſi labentis aquæ abſterſione: imò quamdiu aquæ fuerint ebibitæ, impediant nova calculi collegia, attamen ſiquidem mox abinde recreſcunt, infida cenſemus calculoſis remedia.

14. Etenim eo quidem promtius accreſcere feſtinat calculus, quo uterus ille, alter calculi parens, nitidior fuerit. Nonne enim lotium, facilius calculum ad nitidam matulam, quam ad oleo inunctam agglutinabit? Hinc namque fortè renes brutorum plurima ſcatent axungia.

15. Curam itaque perfectam calculi, optatamque requiem longè aliam ſcimus: In qua exturbatis ſuaviter calculis minoribus (quod minimum eſt) majores verò in ſuccum priſtinum retrograda concretionis analyſi redeant.

16. At neque id ſatis fuerit, niſi tollatur inclinatio petrifica, reſtaurantibus remediorum nempe paucorum collecta meſſe, quiſque integram, ex calculo non minus, quàm febre, & optatam, ſperare poteſt valetudinem. De quibus in aliis ſcripſimus, & remedia dedimus. Virtus etenim medendi ſtat recta ſub quolibet pondere, id eſt, omnes morbi apud illam unius ſunt pretii, à nullo morbo minui poteſt. Deſiderantur tantum nobiliores remediorum poteſtates, quæ in Cœlum ad Conditorem clamant, ſe vel ut fruſtra veniſſe, nec eſſe pænè quenquam, qui vincula earum ſolvat. Maturè à querelis abſtinendum, ulceroſo ſeculo.

17. Itaque quod ad primas qualitates Spadanorum attinet: quanquam de iis, utpote momentaneis, & anatomiam vitalem non habentibus, minimum anxii ſimus, quoties non admodum infeſto gradu infames ſunt; decernimus tamen, ſal eſurinum in primo gradu caliditatis & ſiccitatis eſſe: ſolutam verò ferri venam, frigiditatis & ſiccitatis ſecundum attigiſſe.

18. Aquam verò ipſam, humidam ſummè, frigidam verò remiſsè indulgentia Ariſtotelis ſentimus, & ſupradictis deductionibus oſtenſum fuit.

19. At quia tam aquæ, quàm mineralium illæ qualitates ſunt relolleæ, ne quicquam curationis habent; ſed rebus conſtitutis præpoſterè adveniunt, inſtar colorum: idcirco illarum ſpeculationem aliis relinquimus, contenti adeptione qualitatis cherioniæ.

20. Poſtremò tamen objectioni reſpondendum eſt. Quamobrem videlicet Tonneletium ſalis eſurini, & calidi copia, frigere magis, & ſtomacho moleſtum dictum?

21. Satisfaciam Sal eſurinum etſi primis qualitatibus ſit calidum; non ſecus atque oleum chalcanthi, ſulfuris, aqua fortis, &c. frigefacere tamen tertia, & propria qualitate cherionia, quatenus ſc. vel nimietate noxium calorem noſtrum debilitat, potiſſimum, quod ſecundarium humorem, ſ. alimentum proximum ſtomachi ſua aciditate diſſolvat, & alendo in idoneum reddit: cujus liquoris vividi penuria, non mirum eſt, ſi influens ſtomachi, & mendicatus calor patiatur.

PARADOXUM SEXTUM.

1. *Qualiter cibi non nocituri?*
2. *Contra diateticem paradoxum ex textu ſacro.*
3. *Probatur etiam experimento. 2. ex Iuſtitia diſtributiva Dei. 3. ex indicatione rerum. 4. ex regula.*
4. *Vnde diata venerit neceſſitas?*
5. *Vnum praceptum.*
6. *Sobrietatis encomium.*
7. *Vt aqua celeriter tranſeant per pracordia.*
8. *Purgatio.*
9. *Modus & requiſita potandi. Quantum bibendum?*
10. *Enula campana praparata commendatio.*
11. *Celeriter bibendum, & quare?*
12. *Rediens quomodo?*
13. *Quando prandendum?*
14. *An Spadana mero miſcenda?*
15. *Et quidem à prandio.*
16. *Tres digeſtiones.*
17. *Cur non dormiendum ſit à prandio Spada?*
18. *Hora cubitus.*

1. DE Diæta, & modo utendi Spadanis, nunc paucula ſubnectam.

2. Iſtud inprimis in diætetice, experientia duce, vicimus: *nuſquam qualitatem ciborum, quatenus talium, nocumentum adferre,* niſi ubi delumbatum clinicum ac defectuoſum adeſt remedium. (Vidit namque Deus, quodcunque fecerat bonum eſſe, & conſequenter, quodcunque in cibum ordinaverat, bonum eſſe cibum) *ſolam vero quantitatem obeſſe poſſe.*

3. Ede enim cibos quoſcunque voles, exempli gratia, & ſis vulneratus, modò in quanto non exceſſeris, ſintque tibi apti balſami, & potiones vulnerum conſolidatrices, nullam preſſuram ſenties ex cibis, nullumque detrimentum, non ſecus ac delicatiſſimo delectu ciborum alitus. Cujus rei teſtimonium milites ac pauperes dabunt: quibus ſeverus viſus fuiſſet rerum Arbiter, ſi phaſianis, perdicibus, ac cætero culinarum mangonio in morbis veſci debuiſſent. Spernit enim curioſitatis regulas natura, eo ſubſidio tuita, quod fruſtra opem, & præſidia contra morbum optatura ſit à remedio, quod præveniendis defectibus, à ciborum exigua quantitate non ſit ſatisfaciendo. Quidquid enim morbi monomachiam aggredi debet, potiori jure ſanè ſymptomata à cibis oriunda, avertere debet, id inquam, quod averruncandis læſionibus propinatur, vel inſtituitur.

4. Diætæ igitur neceſſitas, à penuria altiorum medicaminum, non cibariorum lenocinio invecta creditur.

5. Unum iſtud diætæ præceptum ſervandum, Spadanas bibenti conſulto, ut ſobrietati ſtudeat, edatque parcè inſtar accolarum.

6. Quid enim juverit, ſanitatem accolarum ex Spadanis accuſare, ſi lautiores & nimis ſaturi vivamus. Supremum itaque longævæ vitæ præſidium, (etſi inſuetis crudele) eſto ſobrietas. Quæ ſapiunt aliàs, optimè nutriunt. Et concocturus facilè, quæ ſapiunt maximè, famelicus.

7. Ea ſola diætæ norma aquæ permeabunt tutò, celeriter ac jucundè.

8. Cæterùm juverit, ſordem à ſtomacho, à meſaraicis verò crudiorem, & minùs ſincerum chylum verrere. Quod commodè fiet, ſi triduo continuo ſumatur ante aquas doſis una in aurora, pilularum rufi, debitè præparatarum, & non ſuaſu lucri. Vel, ſi non lubet triduum exſpectare, infundat conſervæ roſarum ſeſcunciæ, Pouhontii uncias octo, addito ſcrupulo ſalis tartari. Bibat colaturam.

9. Spadanam bibiturus, conetur primùm ventrem exonerare, diluculo ac ſub crepuſculis, uncias duodecim Pouhontii bibat, & montem ſcandat: quo cum deventum erit, 20. aut 30. primò manè uncias Savenirii bibat. Etenim ad non conſueta paulatim transeundum. Ubi etiam Pouhontius, non onuſta quantitate, primarios meatus præmeditatim aperiet. Addendum quantitati indies, ad tolerantiam uſque: ut quiſque ſibi ſit judex. Quod exinde facile conjicietur. Quoniam ſi quantum oportet biberint, bene ſe habent, & facile ferunt, Hippocratis imitatione.

10. Inter

10. Inter bibendum autem, loco aniſi, myvâ ex enula campana aſſumtâ, facile epota aqua per præcordia tranſcolatur.

11. Bibatur autem ſtatuta doſis celeriter, cùm fontis feſtinatus ſit progreſſus, ideoque prima aqua cocta (ſi modò verè coqui dicendum, quod non in alimentum cedit) & expulſa, antequam ultima adveniat. Quod interpolatam nativi calidi reddit, fruſtratamque actionem.

12. Rediens ad pagum à fonte, lentè procedat, ut non ſudor, ſed urina, quæ in votis eſt, cieatur.

13. Sit autem hora prandii, cùm ſtomachus aquis fuerit expeditus, ne reſiduum aquæ, penè concoctæ, crudum ſuccum præcociter in venas auferat.

14. An Spadana mero miſta conveniat, dubitatum. Dicam. Sic vina fient facilè meabilia, & meatus ſervabuntur meabiles, ideoque cum accolis, cibis (id eſt, potibus) fontes admiſcere conſulam.

15. Atque adeò quia parcè commedendum, circa decimam aut undecimam, hora tertia Pouhontius adeundus; quia non ſaginationem, ſed ſanitatem itendimus; ſi cœlum permitat nempe, non chartis aut aleis, non deniq; ſomno pomeridies emancipandus venit; ſed deambulationibus.

16. Siquidem tres in homine complentur concoctiones: prima ſcilicet in ſtomacho; altera in hepate: tertia verò in ſingulis membris. Quandoquidem partes ſingulæ nutriri debeant.

17. Prima & ſecunda decoctio, feliciùs in vigilia & motu ſuccedunt, ideoque excrementorum omnium uberior expulſio, quàm Spadæ præcipuè attendimus.

18. Tertia verò ſub ſomnum, dum nempe vitale lumen, ſeſe humori cocto, propter aſſimilationem inſpirare debet, eſto. Qui etiam omnem excretionem compeſcit, præterquã ſuam, quæ eſt ſudoris. Horam autem ſomni, præcedentis auroræ maturatio, & ſequentis crepuſculi feſtinatio, per ſomnum ipſum admonebit.

Benedicite fontes Domino: laudate & ſuper exaltate eum in ſecula.

SUPPLEMENTORUM PARADOXUM NUMERO CRITICUM.

1. *Cauſa duæ calculi apud Veteres.*
2. *In veſica calculo multa prodit mucilago.*
3. *Curatio antiquorum triplici coſtat præſidio.*
4. *Sollicita cura Veterum.*
5. *Varia ſupellex ſaxifragorum.*
6. *Cur ſaxifragia irriſa à plurimis.*
7. *Abſurdæ objectioni reſpondetur ſub finem.*
8. *Deſperatio apud Veteres.*
9. *Qualis curatio Veterum.*
10. *Moderna opinio paradoxa.*
11. *Cur à veteribus deflectere quis poſſit?*
12. *Cur Veteres in cura errârint?*
13. *Materies lapidum.*
14. *Tartari, & pituita differentia.*
15. *Tartari hiſtoria.*
16. *Paradigma mechanicum.*
17. *Vnde nomen Tartari?*
18. *Ratio eſſentialis in paradigmate.*
19. *Cur non è viſciditate ſit coagulatio.*
20. *Generationes ſubſtantiales determinatiè abſolvuntur ſeminibus, non cauſalè qualitatum primarum congreſſu.*
21. *Quæ, & ubi ſemina lapidum?*
22. *Phyſica, per Analyſin, optima docetur.*
23. *Ratio altera contra Veteres.*
24. *3. Ratio.*
25. *4. Ratio in macrocoſmo.*
26. *Objectio.*
27. *Pro nobis.*
28. *Gemmæ viſcoſitatem neſciunt.*
29. *Contra efficientem Veterum.*
30. *Vnde in rene calculoſo calor.*
31. *Exemplum.*
32. *Cur in calculo veſica non conquerantur calores?*
33. *Cur mucus in calculo veſica?*
34. *Ratio prior Altera.*

35. *Incognitis cauſis removendis incognita fuere r media.*
36. *Salutaria remedia coindicationibus opportuna.*
37. *Remedia exteriora cujus ſint pretii?*
38. *Paradoxum in diſtinctione effectus per ſe, & per accidens.*
39. *Quatenus juvantia ſint?*
40. *Quid ſolum ſit aperitivum pharmacum.*
41. *Non fieri ureterum dilatationem per potus.*
42. *Quid dilatet ureterem?*
43. *Objectio ſyncopizans.*
44. *Diſtinctio effectuum ſecundùm cauſarum pertinentiam.*
45. *Ratio.*
46. *Cenſura remediorum veterum.*
47. *Methodus curativa.*
48. *In omni urina calculus. Quis ſit dicendus calculoſus?*
49. *Quid ſit inclinatio ad calculum in rene, aut veſica?*
50. *Quid ſpes in curationem dederit?*
51. *Quomodo auferatur inclinatio?*
52. *Qualitas remedii, inclinationem tollentis.*
53. *Aroph medicamen.*
54. *Oblatratio.*
55. Hermetica *& Pythagorica Philoſophia congruunt.*
56. *Remedii qualitas calculum reſolventis.*
57. *Reſponſio ad objectum abſurdum.*

QUandoquidem frequens in homine monſtrum lithiaſis, pleroſque ad Spadacrenas vocet, perfectæ ſanationis ſpe; juverit profectò hunc paragraphum liberaliùs explanare, ne compendium obſcuritatem pariat. Dicendum itaque, quid Antiqui, quidque Moderniores, Hermeticæ Scholæ diſcipuli, de calculorum ortu & curatione ſentiant. Materiam calculi inprimis, phlegma, pituitam, mucilaginem, ſeu excrementum humanum: Efficientem verò cauſam, calorem actualem, excedentemque in membro incuſavêre.

2. Quidnî, inquiunt, cùm è calculoſo rene multum ſedimen, è veſica verò, calculis obſeſſa, continua mucago turbetur præceps? & quanquam nullus in veſica calor, ſufficit ſaltem, eundem in lumbis manifeſtum calculoſos experiri: Ergo cum contra manifeſta, ac ſenſu nota, nemo niſi cæcus ad ſolem reluctetur, rata calculi permanere debebunt jam data cauſarum teſtimonia, authoritatum, & dierum numero approbata.

3. Cæterum his poſitis, ad curam itum eſt. Ubi humectantibus, aperientibus, & detergentibus, confiſa ſunt præſidia. Clyſteribus inquam, balneis, fomentis, unguentis, & potionibus, madefacientibus, aperientibus, & abſtergentibus, utraque ſunt innixi manu. Quo ſcilicet jam partus calculus exploderetur, atque venienti ſaburræ fortuna coagulandi adimatur conciliabulum. Venturæ autem nil quicquam eſt proviſum.

4. Non ſegniter nimirum amygdalinum, aut huic ſuccenturiata, ad ureterum ampliationem, primo curationis introitu, propinanda arbitratum, ut deinceps ſequentibus abſterſivis expellendo facilius calculo locus ſit.

5. Hiſce nempe hypotheſibus, facilitate artis non parum ſuſpectis, in tanto naturæ incommodo, ac diſpendio, calamitati noſtræ atque adeo indicationi curativæ abundè ſatisfactum, arbitratum eſt: niſi fortaſſis quædam ſaxifragia, tam ex herbis, radicibus, ligno, ſeminibus & fructibus, quàm ex certis lapidibus in pulverem contritis, glorioſo titulo, à Primoribus accepto, in lithontribon petita medicamina, prioribus adnectenda videantur. Sic autem dicta, eo quod nonnulli calculum confringere; alii imminuere; plurimi neutrum crediderint.

6. Pulchro quidem arrident nomine à Veteribus tradito; at ſic exhibita hactenus infido eventu, atque promiſſis nequaquam reſpondente auxilio.

7. Alii proinde longiùs deflectentes, citiùs ſtomachum, venas, reneſque pertuſa, ac perforata iri, vel corroſioni inſigni, vel confrigendi poteſtati violentæ ceſſura, quàm quod lapis, illis longè durior, & fodina ſua ab ore ſeparatior, ſiccitatis, & conceptæ duritiei innatum recuſet veſtigium, illiſque remediis in clientelam nomen dederit.

8. Ideoque quicquid ſecundis, & tertiis quæſita

ſitatibus repugnans; Pharmaco non paruerit, id velut Alcide indomitum, velut monſtroſum, clava durius, ac fatale, incurabilium catalogo, addicatum.

9. Unde intelligere eſt, totam calculos curandi methodum, non ſanationi perfectæ, at palliationi ſaltem ſtare concreditam. Siquidem non inſudatum hactenus, niſi excludendo calculo, jam facto: fiendo autem nullatenus obviam itum eſt: ut neque impreſſionis, ſive proclivitatis in calculum exſtirpationi, quicquã eſt conſultum. Manſit itaque imperfecta, recidivas minantium calculorum curatio: Triumphum quaſi ob id clamantes cæteri morbi, eò quod omnes in fines ſufficiens Providentia, ſecum videretur liberaliùs egiſſe; uni autem inſidiatori calculo, ut hoſtilior & proditoriè ingreſſo, recuſaſſet remedia.

10. Nunc autem, per claſſes, Juniorum decreta dabo.

11. Ac primum quidem de ſtatutis deflexiſſe canonibus, vitio non erit, ubi huc usque, incerta plerumque, advertamus eorum auxilia, languidamque non niſi experiamur opem; deque proximorum vita & incolumitate propoſitum ſit. Etenim ſi artes cæteræ proficiant indies, non eſt, quaſi in nobis effœta ſit virtus animi, cur ab ulteriori indagine Veri, nos priorum canones deterreant, inque deſperationem conturbent. Solo namque Ariſtotelis ſtatuto, quod contra negantem principia non ſit diſputandum, Philoſophia in obſcurum delata manſit. Etenim ſi non imperandum, ſaltem nec ſerviendum, liberrimis judicii muneribus eſt, antecedentium gregem ſequentes, non quia ſic eundum, ſed quia ſic ſit itum.

12. Artium itaque inventor ignis, mechanico, ac manifeſto opificio, Hermeticos edocet, calculorum originem non conſtare aſſignatis, materia & efficiente. Etenim nec ob id mirum, quod non ſat cognitis cauſis; improviſa, & imparia huic languori, hactenus deſcripta ſint conſilia.

13. Quantum itaque materialem cauſam attinet, ea ſuccus quidam petreſcens eſt, (deficiente enim etymo, à me ſic vocatus) permultis liquoribus ita intimè aſperſus, ut iiſdem propemodum genialis videatur, neque ſecus divortio obnoxius, niſi ea calamitatum de cauſa, ut noſtræ fragilitatis millecuplæ, nos reddat perpetuos memores.

14. Proinde non mucus, non pituita, non denique excrementum aliquod noſtrum & putrefactibile, materiem calculo ſubrogaſſe putamus.

15. Sed eſt excrementum rerum, hoſtili coagulatione, ſuam proditor intus perficiens tragœdiam (tartarum diximus) quod ubi non ritè ſeparatum, in thecis, ſeparando excremento dicatis, intrò ſanè cum ſuccis genialibus ac vitalibus mixtum ſerpit: Tandem autem ad examen revocatum (quippe ad aſſimilationem, & animæ informationem ineptum planè, & inefficax) vel unà cum lotio foras exit, velut conceptæ proditionis pœnitens: Vel ſi ſubtiliùs, vitali nutrimento nupſerit, penitiùs ſubit, paritque mox digeſto tempore, ſuæ in nobis familiæ exſortes affectus, & conditiones monſtroſas, ac inſignia planè tyrannica, quibus, peſſundata tandem natura, auſcultare cogitur.

16. Quæ cuncta vel unico patebunt, & non exotico exemplo. Obvium enim eſt, unumquemque noſtrum, etiam optimè conſtitutum, urinam edere ſanam, fulvam, lucidam, ſediminis & mucoſitatis expertem: quam ſi diutius contingat, etiam limpido vitro, aſſervari, aliquot tamen abinde horarum emenſo ſpatio, calculoſam exinde dicimus, eò quod per totam urinæ ditionem, quaquaverſus, ſusque deque, tenui ſabulo, matula ſit infecta, parietibus adhærente.

17. Ehem planiùs quid, vinorum Tartaro, coagulabilis excrementi in nobis, ſecus peregrini, nomen dederit? attamen nec ulla proinde erat craſſioris amurcæ viſibilis præſentia, nec caloris ulla aderant teſtimonia, præſertim dum ſabulum iſtud conſpicuum evaderet. Siquidem jam antea dudum deferbuerat lotium, priusquam coagulandi iniiſſet conſilium.

18. Atqui tamen par utrobique ratio, eſſentia, cauſa, & proprietas calculi in nobis orti, cum eo, qui ejusdem identitatis, & ſubjecti materialis, in urina foris circum matulam coagulatur. Addam prætereà, nonnullos ſanos detinere urinam honeſtatis ergò, per aliquot ho-

ras, ſine ulla arenarum apparentia: quam tamen urinam vitro receptam, æquali tempore ſuum ſecreviſſe calculum,eſt prorſus indubium.

19. Sequitur hinc ergo ſaltem, viſciditatem materiæ, non im materialem cauſam eſſe calculi.

20. Occultioris profectò, atque adeò altioris indaginis in natura propagine conſtat, quam qnod limoſitatibus, ſolisq; primis qualitatibus, generationem naturalem conſcribi putemus, Quæcunque namque in natura fiunt, ſeminis neceſſitate, & fluxu fieri,putandum eſt.

21. Semina idcirco lapidum in ſuccis latent; quoad tandem, fluxu ſeminum maturato, in actum erumpat poſtrema deſtinatio, ſeu finis eorundem.

22. Calculum itaque non niſi lapideſcibili ſucco debere familiam,ſimilitudine fontium in majori mundo ſupra docuimus. Erantque idcirco,qui in aquis limpidiſſimis & diaphanis, ſuccum, lapideſcente potentia inſtructum, ut non cernentes, ſic ignorantes, lutoſitatibus, atque mucoſitatibus pituitoſis oriri calculum contendunt. Profectò id enim non ſupra ſenſum, non ſupra ruſticos quicquam ſapere eſt. Quapropter Analyſis per ignem adeunda eſt, quæ ſane, ut recluſionem corporum,ita eorundem compagem certam ante oculos proponit, certioremq;ſpondet ſtudio, quàm, quæ de materia prima, privatione, fortuna, caſu, infinito, & vacuo, inſomnia, jejuno adhuc ore, Adoleſcentum verterit doctrina.

23. Cedò, amabò, ſi pituitoſum quicquam, calculo eſſe materiale daret neceſſario,& per ſe, illudque actualis calor & excedens in lapidem coqueret; iſtud utique fieri putandum, eò quòd calor exſiccaret phlegma in lapidem.Atqui iſtud in homine eſt impoſſibile, qui nusquam non, nunquam non, (imò adhuc pluſculum in renibus & veſica) ſuo actuali madore, tantam excludit exſiccationem. Eoque fortiùs qnod in ſubitaneo tranſitu urinæ per renes nequeat inſtantaneò, mucaginem quampiam, urinæ permiſtam, in lapidem exſiccare, & quam urina ſuccedens, non à ſiccitate vindicet inſuper.

24. Tæderet profectò, hiſce diutius immorari, niſi usque iisdem ſomniis deluſi eſſemus. Reſumam igitur. Expediamus idcirco, num arefacta per calorem mucago ulla in lapidem, an verò in tophum abeat. Muco enim narium,omnium videlicet tenaciſſimo, exſiccato, tophus friabilis, at non lapis unquam editur.

25. Vetat inſuper exemplum pridem datum, de urina perſpicua,à viſibili viſcoſitate prorſus expedita,& tamen granulatim calculum ſpondylibus affigente, ejusmodi cauſam agnoſcere materialem; obſtatque tartatorum in macrocoſmo univoca, itemq; lapidum par progenies.

26. Quod ſi verò dicamus, calorem non exſiccare mucaginem, dum calculum patrat, ſed cogere ſeu coagulare proprietate non quidem ſiccativa, ſed calefactiva, ſive pepaſmo: cujus nempe ſolius imperio, coërcita materies, poteſtatem coaguli, ſibi interni per calorem excita induat.

27. Atqui iſtud aliquid pro nobis dixiſſe, nobisque ultro datum eſt. In materia videlicet, proprietatem coagulationi ſubſcriptam agnoſcere, ſive viſcida illa interim fuerit, ſive clara atque diaphana.

28. Alias ſiquidem obſtreperent gemmæ, viſcoſitate materiæ ſe non indiguiſſe, quo tantum robur & fulgorem aſſumant.

29. Attamen nec proinde ſcopulos effugies. Quippe nec propterea calor ullus actualis in matula calculum concrevit, ſed longè, poſtquam detepuiſſet lotium. Denique, cùm in calculo veſicæ deſit exoſus caloris ſenſus; ubi tamen calculus plerumque durior eſt, quàm in renibus: ſequitur omnino, efficientem neceſſariam calculi,non eſſe calorem. Vel alias in veſica,fabricæ calculi,potentior præſideret calor.

30. Moderniorum itaque ſtudia decernunt, calorem in renibus, haud calculorum parentem; ſed ſymptoma, ſed effectum, ad poſitionem, odioſi hoſpitis calculi in viſcere ſubſequentem.

31. Uti enim ſpina digito infixa, nec calida eſt, nec calore indurata, nec ob calorem carni intruſa, calor tamen læſionem comes ſequitur: ita quoque læſioni viſceris, à calculo inexſiſtente factæ, & continuo fotæ, ſupervenire calorem, ſeriò animadvertendum.

Ubi

Ubi enim dolor, ibidem morbus eſt, juxta Hipp. atque eò etiam calor, ceu quicquam poſterius, affluit.

32. Id autem, quod in renum parenchymate læſo contingit, non propterea itidem in veſica fit, ſe habente inſtar receptaculi, & cloacæ lotii, per renem duntaxat præterlabentis; ſine cunctatione.

33. Sin autem tam renes, quam veſica, juxta indolem quæque ſuam, quid mucidum, præſente calculo excernant, deſine mirari, partem utique ab hoſte obſeſſam, depreſſam in vegetativa, quicquam de ſuo alimento amittere continuò, ac velut plorare (oculi inſtar, inimico pulvere obſeſſi) humorem alimentarium.

34. Perſentiunt quippe ſingula in nobis, quæ conſentanea, quæque peroſa, & exſecranda, ejusque ſenſationis nec obſcura quidem indicia ubique exprimunt. Alioqui namque, exciſo calculo veſicæ, nondum ceſſaret continua mucoris emanatio, ſi nempe mucus cauſæ, & non effectus calculorum rationem haberet.

35. Ad curam autem quod attinet, advertendum ſedulò, eam hactenus incompletam eſſe debuiſſe apud eos, quibus veræ calculi cauſæ non enotuêre: ſi nimirum in cauſarum ablatione, nec aliàs morboſa diatheſis migrare debeat.

36. Admitto equidem inprimis, enematibus exonerata inteſtina, ureteribus incumbentia, calculo egreſſuro faciliorem omninò exitum præbitura. Fomenta quoque ſimiliter, inunctiones, & balnea plurimum profutura ſpondeo. Utpote corpus noſtrum, ut unicum in conſenſu omnium: ita juxta Hipocratem *tam intus, quàm foris conſpirabile & exſpirabile totum.* Item *intus & extra, ſupra & infra, dies & nox, ignis & aqua, tres in nobis fecere circuitus, ſicque huc hac permeant, & viciſſim.*

37. Verùm enimverò non perpendicularia; verùm obliqua tantùm ſunt ſubſidia exteriora.

38. Denique cùm nihil proximè calculum attingat, niſi quod urinatenus renem lambit, humectantia idcirco, viſcida, atque mucilaginoſa (puta malvam, altheam, pſillium, &c.) ejusmodi qualitates corporeas exuiſſe prioribus digeſtionum officinis; certum eſt, tanquam urinariis qualitatibus planè difformes.

39. Eatenus interim calculoſos opitulari concedimus, quatenus ſuaviore ſucco, urinæ acrimoniam demulceant, ac temperent.

40. Vel ab actis prioris vitæ mucoſitatibus, intus in radice, deterſivi aliquid vel diſſolutivi (*quod unicum ceu aperitivum admittimus*) cuſtodiunt, quod uſui eſſe queat. Prout in ſucco limonum, cydoniorum, ciceribus, parietaria, &c. At ſanè utrimque, non niſi languida usq; horum, & ignava pro tanto hoſte poteſtas.

41. Demum nec ſatis comprehendimus pollicita. Qualiter oleum amygdalinum ampliare, vel diſtendere ureteres valeat, cujus vix unquam guttula, & non niſi per ſecretricis errorem, ureteres attingit. Ita eſt res. Madida ſanè ureteres conſtant membrana, quam ut nihil, quod de ſuo non eſt alimento, penitiùs intrat: ita oleum tametſi totum eò allueret, in viva membrana non præſtaret, quod aliàs in arido & mortuo pergameno. Tantum abeſt, quod ureteres proprio alimento & urina præoccupati atque madidi, oleoſum quiddam aſſumant. Olei ſiquidem cum aqua non facilis eſt combinatio, & celer nimium tranſitus olei tardus veniret ad ureterum dilationem.

42. Miſſa igitur faciamus ſomnia. Ureteres ſiquidem ampliantur aut diſtenduntur nunquam, niſi craſſiore corporis compage, non autem olei aut liquoris id munus fuit. Laxè nimirum, & molliter ex ſe ureter madet, ſuaque contentus urina alios porrò liquores reſpuit. Dilatatur itaque tantum à calculo, id eſt, à cauſa morboſa; ſemelq; ampliatus iterum non concidit. Ut videre eſt, ſenſim auctos calculos facilius explodi quàm pridem minimos.

43. At dicent, epotis laxantibus, iſt eſt, ureteres diſtendentibus, juvari ſubinde miſeros: quocirca accidere etiam ureterum dilationes.

44. Careat ſucceſſibus opto, quisquis ab eventu facta notanda putat in Philoſophia, quæ effectꝰ per ſe nunquam ſolet tribuere cauſis per accidens. Etenim ſuavior quisquam liquor urinam fortaſſis infecerit, ſuaque miſtura dilutiorem dederit: oblectamento iſthæc quidem erunt, & ſolamini, in reprimenda ſymptomatum feritate, at non proinde inferre licet, epoto ſuaviore ſucco, ſtomachum, venas,

aut ureteres vel ampliatos eſſe, vel ſaltem amplificationi aptiores.

45. Nam ſi quid potum ureteres in latum diductiliores redderet: id profectò ſtomachum diſſolvet, & ampliabit, eo quod majori ciborum ponderi ſuſtinendo deputatus, quaquaverſum extenſionem patietur: eoque adhuc magis, quod ſub inſtantis calculi præcipitium, multa ſtomachum vomitio nimiopere infeſtet, ac idcirco ad lacerationem usque divellicaret.

46. Hactenus nil remediorum, in tanta calamitate auditum. Quapropter, ad cenſuram propius accedentes, eorum, quæ levicula abſterſione, etiam quæ proprietate quapiam calculum exterminare viſa ſunt hactenus: Cum venia dicemus ingenuè. Tametſi enim pulveres tam herbarum, ſeminum, fructuum, liquorum & aquarum, quàm lapidum & foſſilium, ſedatis ſymtomatum crudelitatibus, tandem calculum & arenas extulerint: Quid quæſo inibi actum eſt auguſtius, quàm præſentem paroxyſmum curaſſe? Sanè nil ſecus fecimus, quàm qui epilepticum inſultum ſedavit. Morbi inquam utrobique ſingularem duntaxat fructum avulſimus, intacta ſecuri arbore, radiceque manente ſoſpite.

47 Itaque quæcunque calculoſis profutura ſperamus maximè, duobus capitibus edocebimus. Prius, ut non expulſio calculi intendatur (Medicum namque aliquid minus crudele decet, quam quod ipſa ſub pondere fatiſcens ferè natura, ſponte ſatagit, ſymptomatum agitata equuleo) ſed unica reſolutio. Solutis inquam coaguli repagulis, calculus in liquorem, converſione retrograda, in materiam nempe, unde per ſyntheſin concrevit, per analyſin reducendus eſt. Alterum eſto, & quidem auguſtius: Ut tollatur inclinatio petrifica. Qua etiamnum videlicet perſtite, factum eſt nihil gratiarum actione dignum.

48. Enimvero conſtat exemplo urinæ ſupradicto, quemvis hominum, potentialem in urina calculum habere (id enim microcoſmi ſors exigebat, ſi undequaque majorem exprimere debebat) at ſolum eum eſſe miſerum, cujus nempe in urina, latens petrificandi poteſtas in actum, intra pellem ſuam, explicatur.

49. Itaque neceſſe eſt prorſus, poteſtatibus rerum illius miſeri, impreſſionem aliquam, Gorgonis inquam ſigillarem notam ineſſe, ratione cujus & ipſæ poteſtates, nimium exactè, exquiſitè, hæſitanter, atque perſcrutanter, lotii ſecretioni, & examini incumbunt: unde tum, in illa officina, illius tartari fit actuatio, quod antea, per totam urinam, aqueum gliſcebat.

50. At quandoquidem notæ ſigillares, & morborum impreſſiones, non ſpeciei, ſed individuis tantum cohæreant, nequaquam deſperandum eſt, quin allata impreſſione, aſcendentis alicujus fortioris & benignioris loco; ceu victa cedat, hoſpitium modo tenens, tyrannis.

51. Inclinatio itaque in calculum penitus tolletur, ſi non amplius deinceps inſudet ipſa poteſtas, actuali ſecretioni tartari, ab urina. Sopienda eſt igitur vis illa ſecretrix, nimium exquiſita.

52. Idque nullatenus ſane, inducto ſopore opii, aut ſimilium narcoticorum pigritia, negligentia, ac quiete. Abſit. Sed poteſtas eſt in remedio, planetaria, caſtæ veneris, proprietate ſpecifica, omnem in renibus elaborationem urinæ ita cohibens, quod deinceps, ſuavi otio, tanquam ſomno occupati renes, ſe dent quieti, ſuæ tantùm indulgentes alimentationi. Hæc ergò pax aurea in nobis eſt, quæ in Politicis, quemque ſuis ſaltem muniis vacare, non autem alienis intentum eſſe, jubet, ut quietem ſortiatur. Ubi notandum: non corporum, ſed potentiarum nempe in poteſtates expeditam eſſe actionem, & permanentem operationem, ſi victrix victam ita ſuperârit, ut in victricis

cis exercitum ea ſe deinceps dederit. Sub quo par ergo ſatis obvium eſt, non niſi defæcatiſſimis liquoribus, ſummas medicaminum craſes ineſſe, ſiquidem ſpermatica, & conſtituentia prima, nil quicquam commercii cum craſſiore corporum compage habent.

53. Porrò ad pacem illam optatam, in renibus capeſſendam, feliciter hactenus uſi, & potiti ſumus medicamento *Aroph.* à Paracelſo, libris *de viribus membrorum* deſcripto.

54. Suſurrantes hîc audio, qui non niſi præmaſticata deglutire ſolent, inauſpicatam verborum tenebritatem incuſantes. Carbonarii iſti, ajunt, ſua nobis pharmaca exponant cominus, & demonſtrationes nobis præbeant oculares.

55. Verùm iſta addiſcendæ Pythagoricæ Philoſophiæ nova norma eſt. Carbones emant, & vitra, diſcantque priùs, quæ nobis dedere vigilatæ ex ordine noctes, atque nummorum diſpendia, dii vendunt ſudoribus, non lectionibus ſolis, artes. Idcirco nec auſum quidem, Dianam veſte ſpoliatam propalare, exemplum Acteonis abſterret. Qui poteſt capere, capiat. Abſcede igitur à temetipſo, & à conſuetis abi, qui facili lectionum compendio, naturæ penetralia inveſtigare præſumis.

56. Cæterum quo priori, plenariæ curationis capiti, ſatisfactum ſit, reſtabat indagatio pharmaci, ad calculi omnimodam, tutam, ſecuramque diſſolutionem. 1. Aptum itaque ſit, in urinam mutari, ut ſcilicet, locum affectum tangat. 2. Habeat in ſe poteſtatem ſolvendi repagula calculi. Donum Dei namque eſt, quod ars non parat, at duntaxat ſequeſtrat, eruitque. 3. Poſſideat iſtud in proprietate ſpecifica, & appropriata, non autem in ſecundis qualitatibus, caduca quippe plerumque ſunt, inter præparationem deficientia, vel qualitatum truculentia infamia. 4. Sit ſubtile, ut quaquaverſus eat, ſuumque eminus objectum demoliri queat. 5. Amicum ſit naturæ, ne ſcilicet cuncta pervertat. Etenim non quilibet nuncius, lapidum fodinas accedit; ſed is tantùm, qui vinculis ſolutus, vias novit, itineri accinctus, locis amicus, & vires habet.

57. Errant proinde qui ſolis corroſivis hanc conſcribunt monomachiam: ſecundis nempe qualitatibus nimium fidentes, indormiunt malè ſecuri, & proprietatibus ſpecificis neglectis, poſthabitis quoque appropriatis, in objectum proprium tantùm diſtentis, in obſcurum ivêre. Non enim Struthio ferrum; aut aviculæ ſilices, uniones, lapillos, corroſionis qualitate æmula conterunt. Virtus eſt ſolvendi repagula obiceſque tartareos. Hanc meditari, hancque imitari convenit. Dixi.

Benedictus ſit Deus mirabilium, qui modò aquas in rupes, modò rupes in ſtagna aquarum convertit!

INTEL-

INTELLECTUS ADAMICUS.

ADAM juſta nomina indebat cunctis animalibus: horumque ideò intimam, ſive intuitivam ſcientiam habebat, quæ Adeptum naturæ dicitur, fortè pariter herbarum, mineralium, imò & aſtrorum pleniſſimam cognitionem habebat. Siquidem oblato objecto non antea viſo, noverat penitiſſimas ejus proprietates. Concludunt hinc plerique eandem nobis datam cognitionem, proprietate vernaculâ: tanquam poſteris Adami hæredibus; ſed per peccatum obſcuratam. Alii verò penitùs ſublatam eſſe contendunt, eſu pomi ſcientiæ boni & mali. Hæc dudum malè perſuaſus, etiam credidi eheu! quid enim intentatum reliqui, ut ad ptomiſſum laborem Sophiæ, Paradiſum vitæ longæ, per ſcientiam Adamicam pertingerem. Sed tandem multa obſervavi, quæ iſthæc principia ſubverterent. Nam inprimis vix mihi perſuadere potui, quòd Adam in ſtatu innocentiæ ſciret illa, atque plura quæ poſtmodum per eſum ſcientiæ boni & mali neſciret. Id quidem, ſi pomum oblivionis, ſoporis, vel ignorantiæ manducaſſet. Non autem ubi pomum ſcientiæ ediſſet. At ſi in peccato originali, ipſe originalis transgreſſor & naturæ humanæ deturpator adhuc ſcivit, quæ prius ſciebat: quomodo enim per ſuperacquiſitam novam, & alterius indolis ſcientiam, velut in vetito fructu depoſitam, poſteris omnem abſtuliſſet ſcientiam? quin imò ipſe, qui ex creatione omnem ſcientiam habebat, præterquam quæ occulta paraphraſi, ac paronomaſia à Spiritu divino vocatur ſcientia boni & mali, ſaltem hunc in poſteros non traduxiſſet? ſi enim eſu pomi oculi ejus ſunt aperti, quod ſaltem innotuit, antea quodammodo clauſos fuiſſe, factuſque ſciens bonum & malum, & vidit ſe eſſe nudum: cur ſaltem in ſuo ſemine, non tantundem ſcientiæ fuit atque in pomo? Cur ſi per ejus ſemen, translatum ſit peccatum, non transferatur & pudor, ut Indos naturaliter puderet ſuæ nuditatis? ut triennem puerum ſaltem puderet ſuæ nuditatis? non ſecus atque Adamum ſtatim à manſo pomo. Denique ſi noviſſe animalium naturas, ſocietates, ac proprietates, fuerit ipſi à creatione inditum, atque hinc illi medullitus eſſentiale: quomodo Deus, noſtri tantùm amans, ſuſtuliſſet eſſentialia, intellectualia, atque vernacula dona, quibus adorari vult in ſpiritu hominis, naturalia verò cacodæmoni, creaturarum viliſſimo, deſpectiſſimo atque peſſimo reliquit? Spiritum noſtrum tantopere depauperaſſet, faviſſetque diabolo, pluſquam filiis hominum, cum quibus eſſe, vocat ſuas delicias? ego ſanè poſtquam cognitionem vitæ longæ, cauſaſque mortis in anima concepi, ſcivi, quod quamdiu Adam eſſet immortalis, ejus mens immediatè corpus ſuum vivificaret, & regeret: imò eatenus quoque perfectè intelligeret, quæcunque pedibus ſuis ſubſtituta leguntur. At poſtquam anima ſenſitiva, ſeminaliter introducta eſt media, inter mentem & corpus, Adam, deinceps vixerit in anima, vitaque mediâ, id eſt, more moderno. Ac mens ſua, ad ſuſtentationem animæ ſenſitivæ, dunthaxat tenebroſum de ſe ſpargebat lumen, per carnis nebulas, ſuper vitam novæ & impuræ generationis. Scientiæ autem priſtinæ, quas ante lapſum habebat, fuerunt in vita ſenſitiva depoſitæ per reminiſcentiam; caliginoſo tamen, miſeroque rationis diſcurſu obtenebratæ. Cum Brutorum more jam generaſſet, vitamque mediam ſeminaliter tranſtuliſſet, tum omnis ſua ſcientia, tam priſtina, quàm poſtera (boni & mali videlicet) earundemque recordatio, fuerunt in ſemine obliterata: & homo inde natus, inanis tabula. Surrexit quidem abinde in poſteris vis ſenſitiva, ſive vitæ mediæ eadem quæ in Adamo. Quæ, ubi juſta maturitate in ſemine adoleverat, tandem in verum lumen, vitalemque formam à Creatore perducta eſt. In quam dein Mens humana ſuum transmiſit vicariatum. Manſit tamen mens, velut in ſui fundum retracta, horreſcens naturæ impuritates, nec potens amplius (niſi per gratiam) in animalem ſenſitivam ſe immediatè diffundere: Deo ſic diſponente ob ſui beneplacitum;

ut

ut poſtea dicetur. In homine itaque actualiter eſt quidam naturalis & formalis actus, qui eſt anima, ſive vita ſenſitiva, à mente plurimùm diſtinctus. Etenim ut ſemen canis tendit in vivum canem, obſcurè ratiocinantem: ſemen humanum certè non in cadaver, at ſaltem adſpirat in vitalem animam, fluitque nempe in ſenſitivam, & diſcurſivam, longè perfectiori modo quàm in cane, vulpe, &c. Utque firmiùs hanc realem in nobis ſenſitivæ animæ à mente diſtinctionem aſſequerer, finxi juvenem deperditè deperire puellam. Hic namque pleno ſenſu, atque conſenſu animæ, optat poſſe ſolvi faſtidioſo amore: itemque nollet, ſe ſic adamare, & amore liberari. Non quidem quòd per vices nunc unum, nunc verò alterum impensè velit, ſed ſimul, eodemque motu atque impetu, optat, & non optat illo amore liberari: felicem ſe, & infelicem unius amoris ergò prædicat. Atque id genus multa ſimul contradictoria patitur. Quæ cum ſimul ſubjecto, & reſpectu, non hoſpitentur iiſdem; dudum hæſitavi, unde unico in homine ejusmodi paſſim contingerent, donec tandem Apoſtolus hunc mihi nodum ſolveret. Videns aliam legem in membris noſtris, oppoſitam legi mentis. Quas ſanè leges, non ſolùm inclinatione atque deſiderio; verùm etiam diſcurſu atque conſenſu ſtipatas intelligit. Tum clarè intuitus ſum alias eſſe affectiones animæ ſenſitivæ, atque alias mentis; aſt hæ, (quia mentis operatio propemodum eſt obtenebrata à perturbationibus animæ ſenſitivæ) ideò ſunt languidæ. Hoc ſenſu nempe Apoſtolus iram, invidiam, ſimultates, idolorum cultum &c. vocat opera carnis; nam licet videantur conceptus ſpirituales, quia tamen ſunt operationes animæ ſenſitivæ, quæ & ipſa ex voluntate carnis & ſanguinis ſeminaliter in natura ſuſcitatur: idcirco ſunt mera opera carnis. Importunis ergo ſocialis animæ illecebris afficimur indeſinenter: quia deinceps à peccato degeneres facti, immortalitatem amiſimus. Quapropter Deus pauca duntaxat nunc à nobis exigit, ut ad vitam ingrediamur. Scilicet ut baptizatus integram credat hiſtoriam Symboli, utque ſervet mandata Dei, mediante ejus gratia. Quotusquiſque verò adſpiraverit ad altiorem charitatis gradum, ſtudeat, quantum ex talento ſuo poterit, per actus amoroſos excurrere ad abſtracta, per fidem credita, donec per gratiam aſſiduitatis exercitii ſenſerit lumine ſupernaturali mentem ſuperfundi, in omni humilitate & charitate continuando. Quippe formarum naturalium meditatio juvat multum in limine, ad intelligendum animæ ſenſitivæ quidditatem. Formæ enim omnes, præter mentem, cum ſint lumina vitalia, in nihilum reditura, certò didici, mentem longiſſimo intervallo diſtare ab anima ſenſitiva. Quandoquidem mens immortalis, utut in ſe retracta, ne connubio ſocialis animæ caducæ deturpetur: attamen cunctis in actibus præſidet, quatenus aſſidet, ac tota toti animæ ſenſitivæ inhæret: adeoque ſurdo modo cum hac operatur. Hunc autem ordinem Omnipotentis, deinceps à lapſu Adæ ſic ſe habere, collegi primum, quòd cœcos, itemque veſanos aliquot, non propter proprium, aut parentum peccatum; ſed in ſui beneplacito, pro ſui gloria creaverit. Omnia namq; ut voluit, fecit, ac longè optimè. Deinde quia in Spiritu adorari voluit. Atque tandem, quòd in domo ſua multæ ſint manſiones; fruſtraneæ jam, ſi omnis homo, in gratia æqualis in anima, ac vita eſſet. Unde collegi diverſitatem ſpirituum inter homines eſſe debere, & diverſos in gradu charitatis odoratores divinitatis. Siquidem creavit Angelos, ut abſque corporum turbulentiis, in Spiritu intelligentiæ ipſum adorent. Hominem verò minuit paulò minùs ab Angelis; tamen primario ad gloriã & adorationem ſui, in ſimulacrum Divinitatis elegit, atque filios adoptivos, tamen infelici ac calamitoſo vivendi generi ſubnoxios: utpote qui intra corpus nunc demerſus, vix ſe intelligere intelligit, penè ſuæ immortalitatis oblitus, morborum tyrannicis clientelis ſubditus: ita ut immortalis intellectus in amentibus, & rabioſis, ferè extinctus appareat. Complacuit ſibi namque Omnipotens, ùt tanquam per meritorum ſcalam, diverſæ illæ manſiones habitentur, utque homines, erecti per characterem gratiæ, ad excelſiores intelligendi dignitates perveniant. Ad illud videlicet: Fulgebunt Docti, ut Sol. Primum itaque eſt, in fidei operativæ ſimplicitate

vixiſſe abſtemium à malis, & feciſſe bonum. Deinde ut adorent Deum in nudæ veritatis ſpiritu,& fide operativa pergant perAdeptum paterni amoris, juvantibus meritis in charitate, etiam nobis non intendentibus, in intellectu magis magisque illuſtrari. Sicque tandem mens in tenebroſo hoc ſanguinum carcere ſolvitur, ſeſeque intellectualiter adſpicit, cum humilitate miratur non antea viſum lumen, graditurque tum ſine difficultate ad abſtractiores oſculi contemplationes, per ignotas ducta ſemitas. Ubi in veritate, juſtitiâ, & virtutum unione, ſub abſtracti ſpiritus lumine Deum, quaſi è ſopore reſurgens,felix adorat. Neque enim, licet Deus alias recognitiones ab homine, quàm ab Angelo, volet, proin minùs gaudere debet in divino beneplacito; ſed laudando pergere, in humili adoratione, in qua omnis ſapientiæ intellectus, omniumque ſpirituum claritas, velut in Centro vivali abſorbentur. Hoc itaque graduum merito, poſt lapſum, Ineffabilis coronavit gloriâ & honore hominem, licet degenerem, ſubſtituitque pedibus ejus cætera: neque enim ante lapſum,homo unquam eò adſpiraſſet. Debuit ergo homo, nec omnium quæ ſcivit initio Adam, neque etiam ſuiipſius ſcientiam habere, ſi meritum eſſe debeat. Quia corona præſupponit certamen, meritum, & victoriam. Etenim nonniſi è pugna, gratiæ incrementum pro victoria reportare poſſumus. Concludo itaque, nos in vita media ac ſenſitiva conſtitutos, nil ſcire, habere, eſſe, aut poſſe; ſed tantùm ex gratia,cooperante merito: quodque, ut Deus ſtabiliret, graduum momenta, in intellectu adorante,præſupponenda erant. Innocens ergo manibus, & mundo corde, Deum in veritate Spiritûs adoret. Eſtque ſtatus illius hominis mortalis longè felicior, quàm fuit Adæ immortalis. Paupertas enim iſta ſpiritûs ſcit in veritate ſapienter, cognoſcit ſcienter, credit confidenter, ſentit verè, & humiliter fatetur, ſe merum omnium defectuum ſubjectum, id eſt, inutilem ſervum & malum. Hoc itinere occurit homini ineffabile Regnum Dei, oceanus lucis, qui dat intellectûs claritatem non petitam, & auguſtiora multò, quàm vota Angelorum optent. Hæc ſuperant Philoſophiam ethnicam, & Atheorum modernorum. Sic eſt. Sic ſe habet Intellectus & Veritas, in qua Philoſophia noſtra ſuum Alpha ponit. Quod niſi fecerit, inutilis vita longa, tot ſeculis ignorata, tot ingeniis neglecta, & usque in ſeculi finem non niſi ſolis Adeptis nota.

IMAGO DEI.

INitium ſapientiæ timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Finem verò Sapientiæ, multi cum Stoicis, rentur eſſe cognitionem ſuiipſius. Ego verò finem ultimatumSapientiæ, & totius curſûs vitæ noſtra bravium,voco charitatem, quæ nos ſola comitabitur, ubi cætera nos deſeruerint. Et quanquam cognitio ſuiipſius, juxtame, ſit duntaxat medium ad Timorem Domini; ab hac tamen eſt auſpicandus Tractatus de vita longâ. Eò quod cognitio vitæ, cognitionem animæ præſupponat. Cum vita & anima(ut iterum dixi)ſint ſynonyma. De Fide eſt: Hominem ad imaginemDei creatum, ex nihilo, in creaturam viventem,ejusque mentem nunquam perituram. Ubi interim animæ brutorum in nihilum pereunt, cùm vivere deſinunt. Cujus differentiæ pondera, de ortu formarum docui. At hactenus non ſat conſtat, in quo iſta ſimilitudo cum Deo, noſtri Archetypo ſita ſit. In anima enim ſola plerique hanc excelſum Iconem ſtatuunt. Dicam quæ ſentio, ſub humili tamen proteſtatione & ſubjectione cenſuræ Eccleſiæ. Ita eſt. Cognitâ jam aliqualiter formarum origine, & mentem humanam apprimè inquirere æquum eſt. At certè nulla cognitio eſt oneroſior eâ, quâ anima ſeipſam comprehendit: Imò & vix ulla eſt utilior. Eò quod fides baſin ſtabiliat, ſuper animæ non perituram ac non delebilem ſubſtantiam. Reperi quidem plures demonſtrationes circa hanc veritatem, libris divulgatas; at

at nullam prorſus earum propter quid, reſpectu Atheorum, unicum, & conſtans ab æterno numen negantium. Plato equidem tres Atheorum ſtatuit claſſes; Primam quidem, quæ nullos credit Deos. Alteram quoque, quæ quidem admittit Deos; noſtri tamen incurios, rerumque parvarum ſpretores neſcio. Tertiam tandem, quæ quanquam Deos, rerumque minimarum gnaros credat; putat tamen minimâ precatiuncula flexiles. Creberrimum hoc genus inter Chriſtianos, etiam qui ſe profitentur perfectiſſimos hodie; atque ideo audent quidlibet, creduntque religionem duntaxat ad coërcendum populum, timore legum, obligationis fidei & inferni mulcta. Hi enim onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito quidem attingunt, loculos ſuorum emungunt morientibus cœlum venale proſtituunt, rebusque ſecularibus ubique ſeſe ingerunt, quatenus religionem non citra ſtatum ſubſiſtere ederent. Supremus meus optatus eſſet, unico ſaltem momento deguſtarent, quid ſit intellectualiter intelligere, ut mentis immortalitatem velut tangendo ſentiant. Equidem non inveni regulas, aut modum, quibus poſſem alterius intellectum illuſtrare. Conteſtor itaque merito, quod qui ſemper ſtudent, de veritate velut inquirentes, nunquam tamen ad ejus ſcientiam perveniant: quia literâ inflati nullam habent charitatem, Atheiſmum occultum fovent. Hoc unum autem didici, quod mens jam nequicquam intelligat per imaginationem, neque per figuras & imagines, niſi miſer & ærumnoſus rationis diſcurſus acceſſerit. Aſt ubi anima ſeipſam comprehendit, deficit ipſi ratio, & ſuiipſius imago, quâ ſibi ſeipſam repræſentet. Ergo anima ſe per diſcurſum rationis nequaquam poteſt apprehendere, ut neque per imagines. Etenim poſtquam cognoviſſem, quòd veritas eſſentiæ, & veritas intellectus ſint unum atque idem: ſcivi intellectum eſſe rem quandam immortalem, procul à caducis ſeparatam. Anima quidem non ſentitur; credimus tamẽ eam eſſe intus, non feriari, nec fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietasq; non ſunt immortalis animæ læſæ ſymptomata; ſed affectæ vitæ, & animæ ſenſitivæ paſſiones duntaxat. Cum bruta ejuſmodi paſſiones tolerent etiam. Non enim æquum eſt, rem immortalem pati à caducis. Etenim ut mens in nobis, nec tamen à nobis ſentitur: ita neque ejus continuæ & inconcuſſæ operationes ſunt ſenſibiles. Quia ſi eſſent ſenſibiles: utique non eſſent ſpirituales ac mere abſtractæ, enimverò etſi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem diſcurſuum ſequeſtrationem, & abſtractionem ab omnibus, quæ ſub ſenſum, ſub mentem intellectumque cadere poſſunt, idque ſubter initia contemplationum; agit tamen anima interim ſuo modo inſenſili, & efficacia ſpirituali. Quod ſic intellexi. Confidens enim ſæpe non ſentit contritionis effectus, doletque apprimè illius ſuæ inſenſilitatis; Interrogatus tamen, an peccare vellet? Reſponderet forte, ſe malle mori. Inſenſilis eſt ergo confitendo animæ operatio, ſupernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales alterius ſunt, & indeſinentis Magiſtratûs clientes. Proinde namque docent myſtici, in ſola fide, absque diſcurſu & cogitatione, animam plus operari, & operando etiam plus proficere, quàm is, qui multis verbis orat, & diſcurſibus ſibi excitat compunctiones. At felix ille, cui permiſſum, iſtas inſenſiles operationes animæ percipere, atque emanativè eaſdem reflectere, ſuper operationes aut poteſtates animæ ſenſitivæ. Utpote plerumque ſui veſtigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem cum gratia. Libertini Chriſtianorum & Athei primi rident in nobis, ceu fictam Dei ſimilitudinem, aut nos ad Dei imaginem fabricatos. Alii verò ſecundæ & tertiæ claſſis Athei credunt, nedum nos ad Dei imaginem creatos; ſed in nobis identitatem cum immenſo increato Numine fingunt: neque hominem in ſubſtantia aliàs differre, quàm partem à toto. Vel id quod initium habuit, cum non-principiato; non autem in eſſentia, & proprietate internâ. Quod præter blaſphemiã, ſtoliditates habet plurimas. Siquidẽ quicquid incepit, eo ipſo eſt creatura. Involvit autẽ imperfectionẽ in Deo, poſſe extra ſe aliquid creare, in ſubſtantia ſibi compar.

Siquidem ex Philoſophia conſtat ſingulas partes Infiniti neceſſario eſſe infinitas. Non poteſt ergo creatura in ſubſtantia magis eſſe infinita, quàm fuit in duratione compar æterno. Multoque minus anima eſt pars ſubſtantiæ divinæ aut illi eſſentialiter ſimilis, quæ poteſtate, magnitudine, duratione, gloria, ſapientia, &c. in ſe & ex ſe eſt merum nihil. Si ergo non ex Deo facta, multo minus ex ſe; ſed ex nihilo. Immenſum ergo errant, qui credunt quidditatem imaginis divinæ ſitam in anima, per ſubſtantiæ identitatem. Cum diſtent invicem per infinitum. Imò ſponte propria in nihilum, unde incepit, denuo diſſolveretur, niſi divina bonitate in eſſe conſervaretur. Profectò animæ damnatæ optarent, in priſtinum nihil reſolvi, quas ſervat Juſtitia divina in eſſe. Habet quidem anima permanentiam æternam deinceps, ab interna ſibi æternitate gratis donata, & conſervata. Sat ergo ſit, quòd mens ſit ſubſtantia ſpiritualis, vitalis & luminoſa. Cumque luminum vitalium ſint plura genera, atque ſpecies: lumen iſtud mentis in eo à cæteris vitalibus diſcrepat: quod ſit ſubſtantia ſpiritualis; reliqua autem lumina vitalia non ſint ſubſtantiæ formales, quanquam ſint formæ ſubſtantiales, ideoque & in nihilum per mortem rediguntur, non ſecus atque flamma candelæ. Mens verò ab Angelis differt, quod ſit ad imaginem & ſimilitudinem Dei æterni. Habet ergo anima iſtud lumen ſubſtantiamque luminis, ex dono creationis: cùm ipſamet ſit lumen iſtud vitale. Aſt Angelus non eſt ipſum lumen, neque habet lumen geniale atque internum; ſed eſt ſpeculum luminis increati: adeoque in eo deficit à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioquin Angelus, cum ſit ſpiritus incorporeus: ſi ex ſe luminoſus eſſet, perfectiùs Dei imaginem exprimeret homine. Porro quicquid Deus plus diligit, id eſt nobilius: Sed Deus dilexit plus hominem, quam Angelum. Neque enim ad redimendum naturam Angelicam, factus eſt figura cacodæmonis, prout Agnus ter-glorioſus, mundi Salvator, aſſumſit naturam ſervi. Neque enim his obſtat, quòd minimus in regno cælorum ſit major Joanne. Nam filius hominis non eſt minor Angelo: etſi paulo minus ab Angelo ſit minutus: Sorte enim vivendi, dum homo factus eſt, minutus eſt paulò minor ab Angelo. Ideo namque Angelus ſemper manet ſpiritus miniſtrans; nuſquam autem legitur amicus, aut filius patris, deliciæ filii, templum Spiritus ſancti, in quo ter-glorioſa Trinitas ſuam manſionem facit. Iſta nempe eſt prærogativa imaginis divinæ, quam lux æterna imprimit in omnem hominem venientem in hunc mundum. Enimverò anno 1610. poſt longam contemplationis laſſationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiſcerer, in ſomnum forte lapſus, extra rationis uſum raptus, videbar eſſe in aula ſat obſcura. A manu læva menſa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me: Vis honores & opes? obſtupui ad vocem inſolitam. Obambulavi, mecum deliberans, quid iſtud deſignaret. Mox ad dexteram rima in pariete erat, per quam lux quædam oculos perſtrinxit, quæ me liquoris, vocis, & prioris conſilii fecit immemorem. Quia vidi, quòd ſuperaret cogitationem verbo exprimibilem. Actutum rima illa diſparuit. Inde ad lagenam mœſtus rediens hanc mecum abſtuli. Conabar autem liquorem deguſtare, multoque labore phialam aperui, & horrore percuſſus ſomno excidi. Remanſit autem ingens deſiderium cognoſcendi animam, in quo deſiderio per 23. ſolidos annos anhelavi. Tandem anno 1633. in anxiis fortunarum afflictionibus, in viſione vidi animam meam. Erat autem plusquam lux in figura humana, cujus totum erat homogeneum activè cernens, ſubſtantia ſpiritualis, criſtallina, & lucens. Continebatur autem in altera nubiloſa parte tanquam ſui ſiliqua, quæ an ſplendorem ex ſe faceret, vix potui diſcernere, propter fulgorem ſuperlativum ſpiritus cryſtallini, intus contenti. Iſtud tamen adverti, quòd nota ſexualis non eſſet niſi in ſiliqua, non autem in cryſtallo. Cujus ſigillum erat Lux ineffabilis, ſic reflexa in cryſtallo, ut cryſtallus ipſa fieret incomprehenſibilis. Idque non quidem per negationem aut privationem (quippe quæ reſpectu noſtræ imbecillitatis ſic vocantur) ſed

ens

ens auguſtum repræſentabat, quod per verbum nequit exprimi. Et dictum fuit mihi: Hoc eſt, quod per rimam vidiſti quondam. Vidi autem iſta intellectualiter in anima, quæ ſi oculus videret, dein videre ceſſaret. Somnium itaque oſtendit mihi, animæ humanæ pulchritudinem ſuperare omnem conceptum. Saltem comprehendi vanitatem longi deſiderii mei: deſtiti itaque ab optatu videndi animam. Nam utut pulchra eſſet ſpiritualis iſta cryſtallus: attamen anima mea nil perfectionis ab ejusmodi viſione ſibi retinuit, prout alioqui poſt viſionem intellectualem mens adornatur multâ ſcientiæ perfectione. Cognovi itaque, quod mens in illa ſomniali viſione egiſſet perſonam tertii, adeoque non eſſet tanto optatui operæ pretium. Cæterùm quòd ad imaginem Dei in mente ſpectat, fateor juxta meam exiguitatem, me nil unquam concipere potuiſſe, ſive id ſpiritus eſſet, ſive corpus, ſive intellectu, vel demum in phantaſia, aut in mera intellectuali viſione, quod non eâdem operâ aliquam ſui repræſentet figuram, ſub qua ſtaret in conſiderante. Quoniam ſanè rem concipiam per ſui imaginem: vel ſive intellectus ſeſe transmutet in rem intellectam: ſaltem nequivi conſiderare hoc fieri, niſi migraret de ſe, in rem intellectam cum alteritate ſui, quæ cùm eſſe aliquod habeat actuale, ſemper mecum ſtetit ſub aliqua figurâ. Enimverò quamvis mentem incorporalem, & immortalem ſubſtantiam conceperim; non potui tamen, ſimulatque individuam ejus exſiſtentiam cogitarem, eandem conſiderare omni orbatam figurâ: imò nec quidem, quin reſponderet figuræ humanæ. Nam quoties anima ſeparata videt aliam animam, Angelum, vel cacodæmonem, oportet quòd illa ſciat, hæc ſibi adeſſe, ut animam ab Angelo diſtinguat, itemque animam Petri ab anima Judæ. Quæ diſtinctio non poteſt guſtu, odore, auditu, tactuque fieri; ſed ſola viſione animæ propria: quæ viſio figuræ alteritatem neceſſariò includit. Nam cum Angelus ita ſit in loco, ut ſimul non ſit alibi. In eo quoque includitur neceſſariò quædam circumſcriptio figuralis, non minùs quàm localis. Deinde conſideravi mentem humanam figuratam hoc modo. Etenim corpus humanum, ut tale, nequit ſibi dare figuram humanam: ideò enim ſculptore externo opus habuit, qui intra materiam ſeminis clauderetur, atque in eam deſcendiſſet aliunde. Is tamen in quantum materialis ſortis eſſet, nec ex ſe, neque ex maſſa corporis, figurandi virtutem, ut neque imaginem hauriri poterat: oportet igitur aliquid præcedat, quod planè immateriale, reale tamen, & effectivum initium eſſet, cui deberetur poteſtas figurandi, per impreſſionem ſigillarem, in ſeminis Archeum. Patrantis anima ergo, dum deorſum labitur, luſtratque corpus ſeminis per libidinem, ſigilli ſui figuram, atque figuræ ſuæ ſigillum ibidem adumbrat (quæ unica fœcunditatis ſeminum cauſa) unde tam ſuperba ſtatura fœtus. Nam ſi anima ipſamet in ſe non eſſet figurata; ſed figura corporis velut ſponte oriretur, truncus aliquo membro non poſſet niſi truncum generare. Eò quòd generantis corpus non integrum, ſaltem in ſpiritu inſito, illius membri deficiat. Si itaque ſemini figura inſeritur: certè à vitali magis, prioreque initio, iſtam ſuſcipiet imaginem. Si verò anima quandam figuram ſemini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem; ſed ſuiipſius depinget ſimilitudinem. Sic namque & brutorum animæ faciunt. Ac licet noſtra, ſuæ originis ergo, ſit ſupra naturæ leges; quo pede tamen ſemel eſt ingreſſa naturæ limen, illique eſt incorporata, deinceps ſuis quoque legibus ſtare cogitur. Eò quòd generationum vitalium univocus ſit progreſſus, atque finis. Nec enim alioquin abſurditatibus caret, quod tanti operatio (qualis eſt humana generatio) citra conſenſum & cooperationem mentis contingeret. Quod ſi ita eſt, neceſſe quoque eſt, ſemini fœcunditatem dari ab anima, per figuræ ſuæ, aliarumque vitalium determinationum participationem. Unaquæque nimirum anima, ad hoc ſui imaginem, in ſpiritu ſeminis ſigillat, ut materia ad requiſitam reducta maturitatem, adumbratam pulchritudinem oſtendens, ſimulque patrantis ſimilitudinem, queat à Creatore formalem

lucem impetrare, ſive animam illius ſpeciei, cujus ſimilitudo in figura exprimitur. Credimus etenim de fide, mentem noſtram eſſe veram ſubſtantiam, non interituram: Subſtantiæ autem novam ex nihilo creationem, ſoli competere Deo. Unde non plures; ſed unicus omnium eſt Pater ſpiritualis, qui in cœlis eſt. Qui ſi ſibi complacuit, quod ſolam mentem adoptârit in ſui imaginem: videtur & conſequens, immenſum atque in effabilem Deum etiam eſſe figuræ humanæ: idque argumento à poſteriori. Cum corpus ceræ inſtar ſit, cui ſigillum imaginis mentis eſt impreſſum; mens autem habeat ſuam imaginem, eſſentialemque perfectionem ab eo, cujus ſimulachrum præ ſe fert. At quia corpus ſubinde defectuoſum, ac monſtro ſimile eſt: putârunt plerique glorioſam Dei imaginem totam conſiſtere in poteſtate rationali. Non conſiderantes Dei imaginem proximo, ac perfectiori modo conſiſtere in anima, atque inde quoque in corpore, ad animæ exemplarem characterem formato. In qua figurandi operatione ſi error, is non imagini, ſed aliis cauſis aliundè irruentibus, tribuendus ſit. Porrò quantum facultati rationali, ad denominandum Dei ſimulachrum ſit concedendum, ſuo limite de Ratione docui. Doctior tamen Chriſtianorum pars tenet animam, unius & trini Dei imaginem proximè exprimere, per ſuæ ſubſtantiæ ſimplicitatem univocam, & ſuarum poteſtatum ternionem. Intellectus nempe, voluntatis, & memoriæ. Quæ ſimilitudo ſemper mihi viſa eſt impropria, ut mens excellenti, propinquo, & ſingulari valore ſit Dei imago. Siquidem imago figuræ ſimilitudinem; non autem numerorum paritatem involvit. Quin imò ſi anima in ſui ſubſtantia repræſentet ſacroſanctam Trinitatem; intellectus verò, voluntas & memoria, ternionem perſonarum: neceſſe eſt, tres poteſtates animæ non eſſe proprietates, vel accidentia animæ, imò eſſe ſubſtantiam unicam ipſamet mentis: vel malè quadrare ejuſmodi imaginem typo, cujus creditur imago. Conſiderabam itaque, quod non quidem ſola mens hominis; at totus homo conditus ſit in imaginem Dei. Quapropter anima licet hôc ſenſu aliquem ternarium exprimat in ſuis potentiis, nullatenus tamen perſonalitates. Deinde, quòd nulla perſona Sacroſ. Trinitatis repræſentet ſolam voluntatem, aut voluntas perſonam: nulla memoriam, ut neque ulla intellectum ſeparata ab aliis duabus proprietate referat. Tum etiam, quòd tres mentis poteſtates conſiderentur plerumque tanquam accidentia animæ: hæc ſanè nequeunt ullatenus imaginem, vel propinquius aliquod ſuppoſitum exprimere, præterquam nudum ternionem accidentium, in ſubſtantiam animæ congeſtum. Quo ſenſu anima minùs Dei imaginem denotat, quàm quodvis fruſtum ligni: Quod per ſui analyſin, ſalem, ſulfur, & mercurium tantum exhibet; non autem (inſtar mentis in præfata vulgi ſimilitudine) tres duntaxat poteſtates. Tres inquam ſubſtantias ſub concreti unitate concluſas, atque diverſas, quæ tamen in ſui connexione unicam tantum ligni ſubſtantiam faciebant. Præterea Taulerus animam dividit in duas partes: inferiorem ſcilicet, ſive exteriorem, quam vocat animam: & alteram ſuperiorem ac fundum, quem ſpiritum vocat. Qua parte ſpecialiter Dei imaginem repræſentare & continere ait: eò quod ad illam diabolo non ſit acceſſus: quia Regnum Dei ibi eſſet. Utrique autem parti longè diverſos actus atque proprietates aſſignat, quibus utramque diſtinguit. At ſaltem bonus ille vir ab anima delet homogeneitatem, quâ potiſſimùm tamen Dei ſimilitudinem exprimere debet. Imò hactenus Dei imaginem nedum negat propagatam in toto homine; verum etiam in tota anima. Certè non facilè credam dualitatem in anima, nec alteritatem binarii admittere, ſi in ſui eſſentia, ſimpliciſſimæ naturæ divinæ imaginem exprimere debeat. Quin potiùs oportet ſtet in ſimpliciſſima unitate, & indiviſibili homogeneitate immortalitatis & indiſſolutionis ſymbolo, extra omnem connexionem vel alteritatem. Dico ergo, quòd glorioſa imago nedum eſt in anima; ſed ipſamet mens eſt eſſentialiter glorioſa Dei imago. Ideoque tam intima animæ eſt Dei imago, quàm ipſamet anima ſibi; conſidero nempe men-

mentem, ſpiritum homogeneum, ſimplicem, immortalem, impartibilem, ens unicum videlicet, cui mors nihil addit, aut ab eo aufert, quod ſibi in ſua ſimplicitatis eſſentia eſt geniale. Dein verò, ut beatitudinis participem: eò quòd damnatio ſit illi per accidens, præter inſtitutum, ac propter defectum poſterum. Ejuſmodi ergo anima ſeparatâ à corpore, non plus utitur memoria, neque reminiſcentiâ, intuitu loci, ubi fuit, aut durationis: Sed unicum nunc continet ibi omnia. Idcirco ſi qua illi ſuperſtes eſſet memoria, fruſtranea in æternum, imò oneroſa eſſet. Idem de Reminiſcentia: quippe quæ non niſi per rationis diſcurſum, in actum proſilit: adeoque in æternitate non ampliùs locum habet. Ubi nudæ veritatis aſpectu, ſine occaſu, defatigatione, atque defectu, anima ſtat extra memorandi neceſſitates. Staret ergo anima beata extra præfatum ternarium poteſtatum: ideoque nec ampliùs Dei imaginem repræſentaret, cujus ergò duntaxat eſt condita. Imò penitiùs inſpiciendo, non reperio memoriam ſingularem atque ſeparatam animæ poteſtatem; ſed nudum reminiſcendi modum. Etenim immemores, ideò ope imaginationis (quæ eſt intellectus vicaria) ſibi memoriam artificialem concinnant, diſcuntque longè fortiorem, quàm illorum aliàs eſſet memoria naturalis. Quin etiam recedit voluntas ab anima, ſimul cum vita, eo quòd accidentaliter animæ advenerit. Cùm Deus poſt creationem conſtituerit hominem in manu arbitrii ſui. Quod ſanè denotat, voluntatem proprio modo non eſſe menti eſſentialem; ſed ex conceſſione, ut ſit inſtar talenti, ſequaturque viam, quam eligere ſibi malit. Alioqui cum nulla res ſit perniciosior liberâ voluntate: quippe quæ ſola omne diſſidium inter Deum & hominem patrat: certè ejuſmodi facultas locum in æternitatis beatitudine habere nequit. Quippe ſublatâ volendi libertate, perit ipſamet voluntas. Quid enim alioqui conducet volendi poteſtas, ubi nullum eſt liberum ampliùs poſſe velle? Sed (ajunt) in cœlis eſt voluntas confirmata: Id eſt, Cœlites non poſſe velle, niſi quod vult Deus. Qui enim in charitate ſunt, non poſſunt non velle, quæ ſunt charitatis. Quod ſonat: Cœlites non ampliùs poſſe velle: ſolum autem Deum ibidem velle ac nolle. Ceſſat ergo voluntas, dum volendi libertas eſt liquata. Siquidem voluntas animæ beatæ in æternum inſervire, aut prodeſſe nequit, dum nec in actum deferri poteſt. Eſſetque ejuſmodi voluntas duntaxat optatio. Quæ ſanè in Cœlis non eſt, ubi omnium optabilium eſt plena ſatietas cum omni abundantia. Eſſet ergo voluntas oneroſa potiùs animæ beatæ appendentia. Sat eſto igitur poteſtate volendi in hac vita eſſe bene promeritum, & in lucrum ſua theſaurizâſſe talenta. Notanter quidem loquor de poteſtate volendi: nam poſt hanc vitam aſſurgit atque manifeſtat ſe voluntas ſubſtantialis, à poteſtate & accidente illo volendi libero diſtinctam habens eſſentiam. Nam ſicut vis phantaſtica cum vita interit: ita etiam ceſſat illa volendi poteſtas libera. Itaque credidi ipſam animæ ſpiritualem ſubſtantiam, referre imaginem Dei, non autem in poteſtatibus. Nominatim in hoc proximè: Deus eſt ens increatum, unum, incomprehenſibile, æternum, infinitum, omnipotens, bonum, ſuperſubſtantiale lumen, & ſpiritus. Anima vero eſt creatura, una, indiviſa, dependens, immortalis, ſimplex, & deinceps æterna, ſubſtantia ſpiritualis, lucida. In Deo denique nulla ſunt accidentia; ſed ſingula attributa ſunt ipſamet indiſtincta, divini ſpiritus eſſentia ſimpliciſſima: quod & Platonis, Parmenides aliquo uſque intellexit. Sic anima; ſi Dei imaginem referat, nullum admittet in ſe accidens; ſed tota ejus ſubſtantia erit lumen ſimplex & ipſius intellectus. Perinde enim ut fumus, per flammam accenſus, in figura & materia eſt idem cum flamma: pariter ſic & anima eſt nudus, purus, atque ſimplex intellectus, lumen & imago increati luminis. Adeò ut ſicut oculus nil verius aut propinquius adſpicit, quàm Solem; cætera verò omnia propter ipſum. Sic anima beata non intelligit quicquam propiùs, quàm ipſum lumen, unde totaliter ac immediatè dependet. Et ſicut oculus noſter non fert Solis obtutum: ſic anima nequit intelligere Deum, multoque minùs, quantiſper poteſtatum mediis alligata, utitur. Alioquin intellectus liber acquirit intelligendo rei intellectæ figuram, ſeſe

ſeſe transformat commigratione ad unitatem (ut de Ratione docui.) Sicque nimirum, anima principaliter atque primariò Deum contemplatur intelligendo, in veram Dei imaginem eſt formata. Sunt tamen & alii, qui Dei imaginem in anima hoc pacto concipiunt: Ut cùm lex ſit imago Dei; Lex autem ſit inſculpta animabus noſtris per rationem: hinc volunt, animam eſſe Dei imaginem, quatenus eſt rationalis. At iſtud planè eſt improprium, imo & impertinens. Nam ſic anima continens legem, contineret quidem imaginem Dei; ſed ipſamet ejus ſubſtantia, non proinde eſſet condita in ipſam imaginem Dei. Non magis enim, quàm lex & ipſa anima differunt eſſentiâ, & ſuppoſitionalitate. Odi ſanè metaphoricas locutiones, in ſeriis. Ut, Deus creavit hominem in ſui imaginem, denotaret, quòd Deus dediſſet homini rationis uſum. Et veſanum nátum atque deformem, non in ſui imaginem proinde feciſſet. Quin etiam dum anima crearetur, nondum erat lex. Præterea, tribuere rationi imaginem Dei, eſt eſſe Deo injurium ac blaſphemum. Prout de Ratione aliàs docui. Nulla eſt enim ſimilitudo vel adæquatio rationis cum Deo, facultatis caducæ, & incertæ cum ſubſtantia æterna. Relictis ergo aliorum opinionibus, meam dicam. Intellectus habet ſibi coæqualem voluntatem, non quidem quæ ſit poteſtas, vel accidens; ſed ipſum lumen intellectuale, ſubſtantia ſpiritualis, eſſentia ſimplex, atque indiviſa, ab Intellectu duntaxat ſeparata, per ſuppoſitionalitatem ſui eſſe; nequaquam autem in eſſentia. Reperio inſuper in anima & tertium, quod defectu etymi, amorem, ſive deſiderium non quidem habendi, poſſidendi, aut fruendi; ſed complacendi nuncupo. Duobus aliis æquale, æqualiter ſimplex in unitate ſubſtantiæ: ſuntque tria ſuppoſita, ſub unica animæ & indiviſibili ſubſtantia. Non eſt autem is amor, actus aliquis voluntatis; ſed procedit ab intellectu atque voluntate ſubſtantiali tanquam diſtinctus actus. Nam & in hac vita contingit, quod amemus, quæ intelligimus non amanda, & quæ vellemus non amare. Amamus quoque, quæ intellectum & voluntatem ſuperant. In extaſi namque intellectus & voluntas pereunt, ac ſoporantur, tantiſper atque ſuum regnum amori tradunt. Etenim nec amor ille eſt paſſio; ſed eſſentia dominans, & actus glorificans. Ergo voluntas & amor hoc loco excedunt potentiarum ambitum, nec commune quicquam habent cum voluntate carnis, aut viri; ſed ſunt tituli eſſentiales, quibus (ſub egeſtate nominum) imaginem Dei repræſentat mens. Eò quòd intellectus Deum tunc intelligit, intendit, & omni penitùs mente amat, unico & indiviſo amoris actu, propter omnimodam ſimplicitatem ſuæ ſubſtantiæ. Quamdiu verò in carne degimus, vix ſubſtantiali, ac purè intellectuali intellectu utimur; ſed potius poteſtate phantaſtica, qualitate ſcilicet ejus vicaria. In extaſi enim ſæpe obdormiunt intellectus, voluntas & memoria, ſolo ſuperſtite amoris actu, ſic autem à tribus illis diſtincto, ut tamen non ſtet ſine intellectu, & voluntate ſubſtantialibus, ſibique adæquatis. Siquidem cum anima ſit tota homogenea in ſui ſubſtantia: ſimplicitatem iſtam planè amitteret, ſi unum trium eſſet extra vel præter alia duo. Amor ergo, ſopitis aliis duobus, eſt velut tum in ſuperficie, aut potiùs, duo alia imbibuntur, abſorbenturq; in amore. In hoc mundo, amor eſt deſiderio prior: quia eſt paſſio facultatis amativæ, quæ ab illa animæ ſuppoſitionalitate (quæ verè verus amor eſt) procedit, & corporeæ facultatis iconem in hac vita repræſentat, non ſecus atque intellectus & memoria modo, quamdiu corporis conjugium, in quod Mens immortalis demergitur, tertium quoddam conſtituit. At poſt mortem, amor prioritatem, ut neque diſtinctionem à deſiderio facit: nec poteſtatis naturam habet, neque habitus aut actus volendi eſt, nec ſubſiſtit extra intellectum: neque memoria, diſtincto habitu ab intellectu, ſupermanet. Itaque intellectus eſt lumen formale, & ſubſtantia animæ, quæ intuitivè cognoſcit, diſcernit, vult & deſiderat in ſui unitate, quicquid in ſeipſo comprehendit, & volendo judicat. Etenim non ampliùs tum recordatur per repetitionem ſpecierum, rei ſemel ſcitæ, nec per circumſtantias ampliùs inducitur ad cognoſcendum;

dum; ſed tum eſt omnium intellectorum unica cognitio, & adſpectus intuitivus intra ſe. Ita tamen, ut unum cognoſcat magis præſentialiter quàm aliud, dum intellectus ſe reflectit ſuper intellecta; quia videlicet eſt in ipſa Veritate,& diſtinctâ Unitate. Quid ſi idem nunc ſat quotidianum in memoria artificiali, quod recordativa illa memoria non ſit diſtinctus actus, ab inductivo judicio intellectus. An hoc ergo non magis erit geniale menti, à turbulentiis phantaſticis intelligendi ſemel expeditæ? Neque enim his obſtat, quod in vivis memoria pereat,ſoſpite judicio,vel contrà. Ebrius namque, vel inſanus, non raro recordatur omnium ante ebrietatem patratorum, omniumque ſub amentia geſtorum perendie rediens in ſe memorat. Sunt nempe iſta heterogenealiter diſtincta in corpore, per modum recipientis. Non animatis quoque quandam ſurdam cognitionem competere annoto: ſenſum item & objecti affectionem, quæ ſympathetica dici cœperunt. Surda verò ejusmodi objectorum perceptio, illis viſus, & intellectus inſtar eſt.Ineſt præterea illis virtus, dos ſcilicet quædam vitalis, alicujus bonitatis ac valoris, ad fines à Creatore deſtinatos. Eſt & tertia poteſtas, ex utraque præcedentium reſultans: quæ eſt jubili ad occurſum juvantium, & averſionis à nocivis. In quibus ſpectatur quædam affectio erga objecta. Item metûs fuga, &c. Qui triplex ſcalæ gradus manifeſtior eſt in ſtupidioribus inſectis, prout & in hominibus veſanis, quibus nullus præſidet intellectus, ſolaque viſualis luminis poteſtas gubernatrix elucet. His tamen præterea adeſt actus virtutum, & functionem vitalium, propter quas & per quas inſectæ ſunt. Tertio ineſt illis longè manifeſtior actus formalis jubili, & averſionis. Quæ denuo in aliis ſenſitivis adhuc longè clariùs explicantur. His nimirum competit ſenſitiva quædam imaginatio, cum rationis aliquali diſcurſu,quæ illis loco intellectus eſt,plus minusve in ſingulis eluceſcens. Adeo ut ſagacitas, voluntas, memoria, atque reminiſcentia illis tanquam ſub apprehenſionem intellectûs cadant: Mutatis tamen continuò objectis,& functionibus,juxta materiem, in diremtiones & ſingularitates pronam. Eſt & illis poteſtas bonitatis, atque virtutum emanativa, qua animæ plus minusve propendent in ſuarum virtutum, aut feritatum exercitia. Eſtque tandem & illis ſua complacentia, tædiumque ac thymoſis in objectorum conſiderationes: ita animabus ſenſitivis counita, quin vix ſit poſſibile, duas contueri perſonas, quin mox uni magis, quàm alteri addicamur. Hæcque in corporalibus per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Nolim tamen Dei imaginem conſiderari in homine eſſe ob ternarium facultatum aliquem, qui aliis rebus in mundi ſyſtemate hactenus reperiantur, competere. Certè dignitas imaginis divinæ non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem imago divina eſt duntaxat animæ intima, & tam propria, quàm eſt ipſi ſua eſſentia. Proprietates tamen animæ qualeſcunque, non ſunt mentis ipſa eſſentia; ſed eſſentiarum producta, poſterioraque. Neque enim condignum eſt majeſtati imaginis divinæ, ex qualitatibus deſumi. Non proprietates aliarum rerum colliqueſcunt in animæ eſſentiam, ex vi imaginis divinæ. Sin autem tanquam attributa cenſeantur,id propter miſerum vulgo intelligendi modum. Siquidem mens eſt unus actus, purus, ſimplex, formalis, homogeneus, & indiviſus, in quo proximè imago Dei, eſſentialiterque ſubſiſtit. Adeò ut in iſta imagine, etiam omnes poteſtates nedum deponant naturam attributorum; verùm etiam ſuas ſuppoſitionalitates colligunt in unitatem indiſtinctam. Eò quod anima in ſe ſit lux quædam ſubſtantialis, atque ſubſtantia ita lucida, quod non ſit diſtincta ſuppoſitis ab ipſa luce: ejusque intellectus ita eſt lux animæ, ut ipſa anima, quæ nil niſi lux eſt, ſi tantum merus intellectus. In qua ſuiipſius luce anima ſeparata à corpore tota per totam ſe videt, intelligit: nec cerebro, aut corde opus inhibet: in quibus organis ſcilicet ſua ſubſtantia, proprietatem proſapiam tantùm aſſumere videtur. In corpore nimirum ipſe intellectus abſtractus, corporalibus organis demerſus, iisdemque cum utitur, vim quali-

qualitativam repræſentat ac aſſumit, quæ dicitur Imaginatio, quæ ex ſocietate poteſtatis phantaſticæ, ipſius animæ ſenſitivæ, & intellectus ſplendore, in organis de generato, conſurgit quadam combinatione in poteſtatem qualitativam. Proinde namque imaginando laſſatur iſta facultas, & ſuccumbit, ſic ut demens fiat, & pili caneſcant; mens autem ſemel ſeparata, nunquam intelligendo fatigatur. Quin imò in vivis nedum laſſatur imaginatio; ſed etiam à ſeipſa non habet ſpecies intellectivas, niſi quas ab objectis haurit: adeoque vis intellectualis, quæ imaginando cum animæ ſenſitive functione phantaſtica concurrit, ſequitur indolem organi, atque vitæ ſenſitivæ arbitrium. Juxta atque regulariter in natura, effectus ſequitur debiliorem partem ſuarum cauſarum. Sed anima, quicquid ad noſcendum memorandum, volendumque, ſive pro ſemel, aut pro ſæpius requirit, id totum à ſe ipſo, & non ab alieno habet. Neque enim in anima abſtracta oritur voluntas à re intellecta: imò nec ineſt animæ voluntas ad rem intellectam; ſed eſt bonitas amoris formalis. Quæ quidem non eſt propria paſſio animæ, non habitus, non propenſio, neque ulla qualitas; ſed ſubſtantialis actus bonitatis, per quem anima beata ſubſtantialiter, univocè, & homogenealiter eſt bona; non autem qualitativè. Hancque prærogativam habet, ex quo eſt imago typica divinitatis. Corpora verò tam quæ creduntur compoſita, quàm mere ſimplicia, perpetua labuntur ſponte in formarum attributa, in heterogeneitatum viciſſitudines demum atque diſſolutionem prona. Conſtat jam ergo, unde animæ ſtatus, dignitas, conditio, atque imaginis divinæ prærogativa in vivis obnubilentur. Cæterum deſiderium, ſive amor, de quo hic loquor, non eſt functio poteſtatis appetitivæ, nec ipſamet deſiderandi poteſtas qualitativa; ſed eſt pars ſubſtantialis mentis, vel potiùs ipſamet mens, fluens ex intellectu & voluntate. Quia illa tria ſub unitatem à Creatore ſunt indiviſibiliter conjuncta, ſimplicitate quàm maxima. In vivis tamen ſive mortalibus, eſt ab intellectu & voluntate in functionibus ſeparata, propter organi conditionem, & animæ ſenſitivæ naturam. Siquidem nunc ſæpe deſideramus, quæ intellectus judicat non deſiberabilia, & voluntas optaret non deſiderari. Neceſſe eſt autem res, quarum operationes ſunt diſcretæ, easdem in radice ſui eſſe diſcretas, per modum quo ſingula ſeparantur. In anima quidem, ſola ſuppoſitionalitate relativa. In corpore verò, juxta corpoream & qualitativam naturam. Ideoque ſubſtantiale iſtud deſiderium ſive amor, eſt animæ intima eſſentia, eidem conſubſtantialis & coæva. Adeò licet in cœlis ſit deſiderabilium plena ſatietas, & fruitio perpetua; non ceſſat tamen proinde iſtud deſiderium in anima, quod eſt ſtudium complacentiæ: nec paſſionem propterea infert animæ, plusquam ipſa charitas: quippe in radice ſunt conjuncta ut unum & idem. Nam ceſſante deſiderio amoroſo, neceſſariò vel mox ſatietas, vel inſenſilitas fruitionis oboriretur; quod in cœleſtibus turpe foret. Eſt itaque iſtud deſiderium amoris, fomes delectationis interminabilis, quâ conſideratione mens refert Spiritum Paracletum. Creator enim ineffabilis hominem poſuit in libertate ſui deſiderii, ut in ſpiritu vivat ad Imaginem Dei, in deſiderio ſancto, & charitate perfecta. Patet ergo, operationes eſſe diſtinctas à radice facultatum, dum intelligimus, quæ non deſideramus, deſideramus vero, quæ non planè noſcimus, & quæ nollemus. Volumus deniq; (dum volens vadit ad ſupplicium) quæ non deſideramus: & deſideramus, quæ nollemus (dum quis ſibi crus amputari jubet.) Itemque deſiderium exin quandoque ſuperat voluntatem, vel voluntas deſiderium non rarò cogit, & viciſſim ſe trahunt ſubter mutua imperia: ſed totum in mortalibus, eo quod anima ſenſitiva intellectum: & corpus animam ſenſitivam trahat in multiplicem diviſionis ataxiam. Sic namque contingit deſiderari impoſſibilia, & præterita optantur præſentia. Etenim niſi iſtud deſiderium eſſet de radice mentis, non peccaret qui videret mulierem ante concupiſcendum eam, ante plenæ voluntatis conſenſum. Deſiderantur ergo plurima, quorum cauſæ non ſunt volitæ; multaque, quorum effectus à voluntate atque judi-

judicio recuſantur. In modo etiam aliter operatur deſiderium, atque aliter voluntas. In motu quoque diei, ſive in duratione, deſiderium ſæpe præcedit, & ſubinde ſequitur voluntatem, ſuperatque viciſſim unum alterum, ut quid à ſe diſtinctum coërceat. Idque totum, in caducis. In æternitate verò, ubi conſurgit amor, ſive deſiderium amoroſum, tanquam ſubſtantia animæ, nil eſt deſideratum, quod non volitum: idque tam quoad actum, quàm ſubſtantiam & eſſentiam. Quia ob ſubſtantiæ ſimplicitatem, collecta ſunt in unitatem, quanquam in radice habeant ſuppoſita diverſa, quod planè modum intelligendi in mortalibus ſuperat. In homine denique eſt Regnum DEI ineaffabile, id eſt, DEUS ipſe, cujus perpetuo ſplendore cuncta in veritatem colliguntur. Ergo Imago DEI primaria eſt in ejus anima immortali; utpote cujus ipſamet eſſentia eſt ipſiſſima DEI Imago. Quæ Imago nec verbis exprimi poteſt, ut nec corde cogitari in hac vita, quia DEI similtudinem aliqam refert. In ſiliqua verò mentis, ſive in ſenſitiva, atque vitali formâ, eſt Imago eadem relucens; attamen per modum inferioris naturæ recepta, deturpataq; per transgreſſionem ſive mortem. Unde tandem corpus etiam non quidem DEI Imaginem, ſed figuram illius mutuat. Aſt anima, devoluta in exteriores tenebras, prout à lumine increato, & à virtute Imaginis ſeſe ſeparavit, ideoque nativum lumen, propter appropriationem, tanquam ſibi ex condigno proprium eſſet, ita amiſit; quod deinceps nil intelligat, velit, aut amet præter ſe, & propter ſe. Damnati enim reſurgent non mutati. Quia corpus illorum reſurgens, recipiet determinationes ab anima. Quæ cum modo ſit cum omnibus depravatis affectionibus, in ſe duntaxat reflexis, per modum corporeum: Imaginem DEI velut in ſe ſuffocatam, in corpore reſurgendo non adumbrabit, niſi corporeo modo: id eſt, figuratenus. Denique privata per mortis catarractam, ab Imaginationis, memoriæ, & voluntatis liberæ adjumentis: cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cæcâ apprehenſione ſibi duntaxat addicta. Scit enim ſuam immortalitatem, damnationem verò ſentit, eamque queritur ut injuſtitiam ſibi factam. Eò quòd ſuus amor ſit tantùm ad excuſandas excuſationes in peccatis, tanquam patratis inſcitiæ & innocentiæ diebus, cum multa naturæ fragilitate, hoſtium inſidiis, & ſufficientis gratiæ defectu. Nec deberi ex condigno æternum ſupplicium, pro momentanea transgreſſione. Tum enim furere incipit, & odiſſe Deum perſeverat. Maximè quod ſciat damni arreſtum inviolabile, & evadendi impoſſibilitatem æternam. Spe ergo truncatâ in ultimam deſperationem, vel ab ipſo introitus initio tranſit, in loco, ubi nulla pietas, compaſſio, relaxatio, aut retractatio hoſpitatur. Accedit etiam, quod cum intellectus naturaliter ſe transformat in ideam rei intellectæ, & ideò in objectorum cacodæmonum ſimilitudinem. Ideò ſemper eſt intus præſens odium Dei, deſperatio, maledictio, damnatio, & furiales inferni cruciatus. Omnipotens ſua bonitate, dignetur conterere laqueos, in nobis in via extentos! Amen.

EXTERNORUM PROPRIETAS.

ABſoluto jam ſpirituali vitæ initio, priusquam ad corporea & ſenſibiliâ organa, atque alia vitæ ſuſtentacula deveniam, de locis aliquid proponam. Inprimis itaque cœlum poſt transgreſſionem, non aliam legem ſuſcepiſſe, certum eſt, quòd ſola terra maledictionem omnem in ſe ſuſtulerit. Hinc namq; cœlum à noſtris peccatis eſſe immune, nec vindicem iniquitatum agere, ſat alibi demonſtravi. Sin verò loca quædam morti, certisque morbis ſunt opportuna: id non cœlorum rotationi, aſtrorumq; cæcis influxibus tribuendum; ſed omnino terræ diſpoſitionibus eſt vernaculum. Non enim etſi provinciæ orientales videantur feliciores, id cœlo tribuendum. Cum in orbita quæque pars ſubjecta, ſub eodem circulo ſit æquè orientalis. Alioqui circulus non careret initio, fine, & extremitatibus. Ergo ſolo innata eſt bonitas, glebæque fertilitas, adjuvatur ſiderum continuata fomentatione, &

viſitationis perpetuâ familiaritate. Equidem ſub orbita Solis climata calorem habent ordinarium & æqualem: adeoque quotquot fructus per maturitatem ad perfectionis gradum adſcendunt propter calorem, ibidem ſunt feliciores, qui alibi ob caloris defectum non æquè perfecti. Sed Solis calor reſpicit fructus, non autem vitam longam, quæ non minùs longæva in frigidis, montanis, & borealibus locis, quàm alioqui ſub zona fervente Certè Soli favores non ex aſtris pendent, ut neque vitæ protelationes. Aſtra rotantur indies, & ſub ſe quotidie terræ climata æqualiter propemodum afficiunt, hyemem autem & æſtatem per Solis acceſſum & receſſum quotannis recipiunt. Interim tractus terrarum propinquiorum, longè à ſe invicem variant. Sunt ergo ſingularis Soli, non autem cœli dona, quæ idcirco ſtabilem bonitatem iisdem tractibus velut provincialem ſervant. In Sacris quidem terra promiſſionis melle & lacte fluit, vino fertilis. Cerere, legumine, & fructibus arboris dives: itemque ſtercorationem, laborisque tædia vix requirens. Video dein, cæteras mundi plagas tributum debere & ſolvere promiſſionis terræ. A polis namque utrimque continuæ pluviæ terras macerant, ut promiſſum ſolum, abſque pluviarum moleſtia, aquam ſibi debitam aſſumat, rependatque Ægyptus, duplici frugum fœnore, ſoli cœlique favores. Maria enim & flumina certatim feſtinatio curſu ad loca iſta properant. Imò & ad ultra capricorni tropicum, Nilus ſuas liquatas nives, per Ægyptum ad Mediterraneum, tanquam annuum tributum naturæ, defert, ut tractus feliciores ſi non pluviâ, ſaltem rore, ac nubilibus Nili aquis nitreis irriget, ſublatisque per ſolum vaporibus à mari, rorem copioſum circumcirca copioſiſſimè rependat. Adeoque totus mundus inſervire videtur felicioribus iſtis regionibus. Sub linea æquinoctii quotidie pluit pluries, eò quod aquæ tributales non eò pertingant; ſed abſorbeantur in tractibus, quos Deus olim ſuo populo, nunc autem Barbaris deſtinavit, ob prævaricationes à Prophetis præmonitas. Non igitur terram promiſſionis ob populum Iſraëliticum ab initio beavit; ſed ob rationes ſibi ab æterno præcognitas, quasque in naturam fixit ſtabiles. Imò non ſolùm totius mundi tributum ad has terras deſtinavit; ſed plerisque addit rationes, ideas, ſemina, atque dona, quibus intemperantiora deſtituuntur climata. Nec id totum ob alios fines, quàm quod ſibi ſic ſit beneplacitum propter occulta judicia. Sed hæc non ad vitæ longæ conſiderationem faciunt: in Islandia namque longævioris vitæ reperiuntur, quàm in Palæſtina, Phœnica, Ægypto, &c. Sæpe etiam in montanis, aſperisque collibus ſeniores occurrunt, quàm in amœno agro. Ut ſcilicet cognoſcamus vitæ Principem vitæ longævitatem dediſſe, tam miſeris locis, & tractui ſingulari, quam denegavit amœniſſimis opulentiſſimisque quibuscunque. Solo ergo natura ſubeſt, etiam ad ſtabilitatem vitæ. Etenim ex Eudemis dimetimur vitam morboſam, brevemque. An forè eudemicum ens exſpirat è terris, quibus vita prorogatur; non ſanè. Sufficitque quod malignitate locus careat, ut vitæ diuturnitas acquiratur, quantum eſt ex natura loci. Denique fontes ſunt inſipidi, vel minerales, non qui vitæ longævitatem poſitivè habeant; ſed qui quotidianas amurcæ ſuccreſcentias inſenſiliter demetunt, atque hactenus vita non ex obliquo, præcox tollitur. Neque etiam ad hoc valet aeris multa ſuaviſque temperies: ſiquidem in aſperis Arduennæ, Scotiæ, & Cantabriæ collibus in Campinia noſtra, vita longior plerumque occurit, quàm in Aquitania. Hieres enim, vallis eſt prope Marſiliam, præcluſa montibus, fructuum ſuaviſſimorum ferax. Ubi continuatur ferè veris ſtatio ſuaviſſima. Brevioris tamen vitæ habens incolas, pallido vultu deformes, adeò ut in proverbium ægrotis, & convaleſcentibus irrepſerit. Videris nobis ab Hieres advena. Fructuum enim amœnitas eudemici mineralis ſuſpicionem tollit. Nedum etiam frigora montana vitam extendunt; ſed inter Abyſſinos ſenium frequens. Loca ergo ad vitam longam opportuna ſunto, quæ nullâ labe eudemiorum polluta, cæterùm aquas non inſalubres habent, neque vento procelloſo infamia.

HUMI-

HUMIDUM RADICALE.

UNo oris tono Scholæ humidum radicale vitæ proficiunt. Ex eo enim, & in eo nos vivere, illoque non niſi abſumto nos mori declamant. Etenim qui una cum Ariſtot. cuncta calori, velut principio activo tribuunt: humidum radicale non ferunt initium vitæ, ut neque hoſpitium, niſi primatum calori, in humido deferant. Aliis verò magis placuit humidum. Unde perterriti indagandi ignavia, ne errarent, indiſtinctè, tam ab humore quàm calore, vitam noſtram pendere, & protelari volunt. Adeoque non quidem calorem; ſed concretim calidum radicale, ſive humidum primigenium denominant. Ut ſcilicet primigenium humidum in nobis, & calidum radicale, pro ſynonymis ſint. Cæterùm univocè omnes vitalem calorem, defuturum nunquam augurantur, ſi humidi, illiusque pabuli ſat, ſemper, ſuperque foret. Quod humidum, quia neceſſariâ caloris actione depopulatum iri credunt, vitæ longæ ſpem, & tractatum per negationem abſolvunt. Sed eheu! quam pernicioſa cæcitate Schola Medica putando ceſpitavit in omnibus! etiam viderat flammam lampadis oleo nutriri, hujusque defectu & illam deficere, continuari verò affuſo oleo: quocirca arriſit plauſibile inventum, atque illud proinde in vitæ hiſtoriam traxêre. Præſertim quod in quadrupede, & ave, non minùs quàm in homine, calorem ſenſu notarent. Calorem uſque adeò ſub vitæ etymo confuderunt, cum Ariſtotelis patrocinio. Dein mox è calore indicium veri & præſentialis ignis hauſerunt. Sub lite tamen manſit quæſtio. Ariſtotelici quidem hunc ignem elemento ſtellarum attribuunt, ac contra ſublunare ignis elementum ſpecie diſtinguunt. Alii verò elemento ignis ſublunaris attribuunt. Habentque hinc inde ſua rixarum argumenta: Interim de mutis ac frigidis piſcibus tota obmutuit Schola. Et quanquam piſces non infeliciùs, quàm quadrupedia vivere, moveri; & ali fateretur: imò longè fœcundiori propagine prolium ditari, ſaniori vitâ demum vivere ſciret, atque deficere tamen ſubter pelagus (præſertim glaciale) ignes, ac calores, ubi interim maxima & populoſiſſima eſſet Respubl. nihilominus hauſtas à teneris annis igniculi vitalis favillas deſerere noluit, etſi veri patrocinio ſe deluſam animadverteret. Quocirca ad Jura eo fugiunt miſeræ Scholæ. Voluerunt itaque hominem, aves ſimul & quadrupes, terno videlicet numero, quartum & conſocium piſcem involvi poſſe, ac ſubter latam doctrinam cogi. Ut de piſce, tanquam abſente, æquale jus ſtatuerent, in participatione calidi radicalis. At quia anima ut ſerva ſancitis voluptatibus advenit, & rationes etiam non-enti ad lubitum ſubminiſtrat: ſubterfugium commentæ ſunt. Statuuntque ſcilicet calida animantia, actu calere igne palpabili: piſces verò duntaxat potentialiter calere. Quaſi proinde piſces duntaxat potentialiter viverent, ſi cauſis datis non malè quadret effectus. Calorem inquam fingunt Scholæ, actualis vitæ cauſam totalem, qualitatem nimirum æquivocam ſubſtituunt, calori parem; ſed anomalam, anonymam, quia incognitam, fictam ac mentitam, ſub nomine potentialis caloris receptibilem. Subire namque in profundum æquoris imaginando, horruerunt Scholæ. Quapropter piſcium ſpeculatione ut ſterili, derelicta (quod plauſibili commento refragaretur) calentibus animalibus, velut ſomnio palantes, ſibi complacuêre, cum applicatione lampadum & vitæ. Itane humidum radicale non ampliùs cum Ariſtotele ſpermaticum, ſpumoſum, & mucilaginoſum erit; ſed oleoſum nunc, pingue, atque conflagrabile in Scholis eſto? Siccine ergo pinguis venter, qui multa axungia humido radicali fomentum dederit, ſolus neceſſariò longævus erit? Capuccinus, noſtris tractatibus, toto anno ferè frigidus, ſaltem utroque crure & brachio, quia minus humidi amittet, diutius ſuum oleum in lampade retinebit neceſſariò. At ſaltem ſubeſt hîc lurida quædam Scholarum ſtupiditas, alibi à me demonſtrata. Nimirum quod actio caloris (præſertim ſi viva flamma non fueris ac-

cenſus) univerſim omnia quidem humida exſiccet in tophum, & carbonem: nequaquam autem conſumat abſque reſidui remanentia, prout in nobis eſt obvium: usque adeò conſumtionem in nobis non à calore ſolo fieri, mirum quod hactenus non animadverterint. At ſaltem lychnio (quod etiam nondum Scholæ conſiderarunt) opus eſſet in corde: ne alioqui ficta humidi & halituoſa pinguedo, (utpote quæ in corde tota ſpiritualis eſſet) inſtar aquæ vitæ, parvo momento, magnoque compendio ſimul tota conflagraret, ac eſſe deſineret. Alias namque ſine lychnio (à Scholis neglecto) malè quadrabit ficta vitæ hiſtoria, ſtructis ex pri migenio liquore ignibus, ſimul undequaque accenſis. Utut dixerint, ſaltem unico è vitæ latice abſurdo, anxietates plurimæ. At fingamus gratis, hoc Scholarum otioſum commentum ſtare poſſe. Vitam nempe eſſe ignem aliquem, depopulantem radicale humidum, quod pingue ſit, & inde vivat, ſoloſque macros brevioris vitæ. Sed unde iſtud humidum in novis? An non ex alimento materialiter, & à vitali Archeo efficienter? Certè nunquam extinguetur lampas, ſi caloris conflagrantis poteſtas (ut volunt) ſit conficiendi olei è pane & potu, nihilque reſidentiæ remaneat in lychnio a pinguedine, quod lychnium obſtipet aut ſuffocet. Prout nempe è cruore nil remanet tandem in adultis, quod ſuperflui carbonis inſtar habeat. Enimverò epulo nonne ſua abunde habet alimenta? & intus inde reſultantem calorem fabricatorem humidi illius pinguis? cùm lumen de lumine, & ignis de igne procedat in conflagrabilis nullo negotio? cur ergo moritur? etenim reperio ex poſitis Scholarum, motum perpetuum in Theoria; non autem in praxi. Ergo fraus atque dolus ſubſiſtunt in Theſibus, vel ſaltem pudibunda incogitantia. At dicent, poſt accretionem, nil ampliùs de humido radicali apponi ad partes ſolidas: proinde neceſſe verum humidum radicale cùm jam amplius radici non cohæreat, ideoque ſolida ſenium areſcere, atque ſic deficiente caloris pabulo eundem interire. Inprimis enim hinc elicitur, mortem ſenii non evenire, niſi ob ariditatem ſimilarium. Cum cervus unius anni ſiccior ſit viro octuagenario, & facile tamen in unum atque aliud ſeculum vitam extendit. Denique ſi humidum deſinat eſſe radicale, eò quod attingat finem, ſive applicationem ad radicem. Id enim humido eſt per accidens, ideoque ejus eſſentiam non immutat. Neque enim calor ignis deſinit propagari in ligno vicino, tametſi ardens lignum non ſuſceperit fomentum pinguedinis ab extra. Denique nec ſubſiſtit præfata excuſatio. Siquidem in omnem eventum ſolida ſe habebunt inſtar lychnii: quod ſufficit ardere, quâ parte oleum ſibi ſuppeditatur, adeoq; ſuppeditato oleo forinſecꝰ, ignis victurus eſſet in perpetuũ. Docent namq; calorem ſolidorum eſſe ex elemento ignis, quod in miſtionem corporum eſſe putant & accendi in pinguedine humoris radicalis. Inprimis humidũ iſtud eſt ſpermaticum mucilaginoſumque, non autem unguinoſum. Deinde ſi ignis è ſolidis tranſeat ad humidum, quod accendit: ſufficiet humidum conſumi, & ſemper deforis apponi, nec radici per totum incorporari. Siquidem ſi è ſolidis tranſeat ad non ſolida appoſita, durante totâ vitâ? poterit ſemper ad non ſolida ſibi appoſita tranſire: nec valet excuſatio, quod deſinat eſſe radicale, dum intimæ radici non ampliùs unitur. Quoniam tunc ab accretione deinceps ſtatim vigor vitalis extingueretur, eo quod humidum tum non ampliùs unionem cum ſolidis non ſuſcipiat. At cur diutiùs refellendis abſurditatibus immoror? tam ſatis ſuperque oſtenſum eſt, ignem non eſſe elementum, falſam eſſe ejusdem miſtionem ad corporum quorumcunque ſubſiſtentiam: quia corporum miſtorum meræ ſunt & antique fabulæ. Ignis ergo ſi quis in nobis eſſet, primariò in vitali ſpiritu eſſet, cui ſemper humidi ſatis è cruore ſupetit. Quamobrem ſanè doleo, in ſubjecto vitæ, atque integri doctrinâ tam ſegniter ceſpitatum hactenus. Etenim exinde conjeci ab adoleſcentia, turpiter omnino erratum, commiſſum, & omiſſum eſſe in coſideratione defectuum & morborum. Quia nemo obliquum rectè cognoſcit, qui rectum prius non noverit. Hæc igitur eſt ficta Scholarum de vita doctrina, quam ſuppoſitâ Hippocr. ficti libelli de natura humana authoritate ſtabilire

lire nituntur, dicentis, nos primâ die ortus noſtri eſſe calidiſſimos, ac viciſſim ultimâ tandem frigidiſſimos. Quaſi caloris noſtri, quàm aliarum quarumvis rerum, diverſa ſors foret! etenim quæcunque aliàs oriuntur, mox dein incrementum aſſumunt, & ſtatim, tandemque declinant atque deficiunt. Quare ſi ex mente Senis prima die abundaret maximè calor: nec ſit tamen vita calori alligata. Siquidem calorem potiùs vitæ effectum in animantibus calidis demonſtravi, quàm vitam ipſam, aut vitæ cauſam: atque idcirco piſces calore tutiſſimè carere poſſunt, jam eo ipſo elenchum non cauſæ ut cauſæ committit. Equidem ſoleo ſemper calorem ut calorem, utque qualitatem aſpicere, indagare, credere, & metiri, nec alios adhuc teſtes vel judices implorare, præter ſenſum tactûs, & organum vitreum, quod ante docui, ad explorandos gradus atque momenta caloris in ambiente. Quo ſenſu reperi virum triginta annorum, quovis puero calidiorem: utut interim inſaniat de ſpeciebus calorum diverſis. Diſputent enim de qualitatibus ſenſu notis, tanquam de fabulis, ac ſub conſiderationitus potentialibus; ego autem aſſuevi, res prout in ſe ſunt, diſſecare, aperire, inſpicere & æſtimare. Cæterum Paracelſus humidi radicalis Scholarum ignarus, illud ſubinde cum Mumia noſtri corporis confundit; alias verò reputat velut corporis noſtri umbram internam, unde Phlagas umbratiles circumluceſcere voluit. Nimirum humidum radicale eſſe hominis ſimulacrum, per totum hominem extenſum, & vitam deferens. Alibi quoque mercurium, ſive unum è tribus ſuis initiis (non diviſibile in vivis) humidum radicale, per totum æqualiter participatum, æſtimat. Etenim extincta per peſtem vita (mors enim mumialem bonitatem tollit) Mumia quidem deſiit, perſcitè eodem humido in corpore. Tandem quanquam Scholæ fateantur, juniores non raro extingui, nondum abſumto humido radicali, ut neque caloris penuriâ: atque hactenus pro ſua theſi non admodum ſint ſollicitæ, quâ vitam calore, & humido radicali adæquatæ metiantur; manent tamen in terminis avorum, propter aſſentiendi conſuetudinem, indagandi ignaviam, & diſcendi deſperationem. Siquidem ignorarunt vitalia lumina luminoſa quidem; ſed indifferentia eſſe, propter binorum luminarium majorum diſtinctionem. Calida enim juxta atque frigida eſſe poſſe. Id eſt, non didicerunt formas & vitas eſſe ſynonyma. Ego verò ſemper confuſam hujus humidi traditionem tanti momenti, inſigniter miſeratus (licet in humido radicis fateantur volvi utrumque medendi cardinem) multum laboris impendi junioribus annis, per corporum analyſes, ut certum radicalis humidi nuncium aliquem offenderem. Ac tandem divino favore, tandem certior factus ſum, nil quicquam eorum eſſe in natura, quæ à Scholis hac in parte elato ſupercilio promittuntur. Agnoſco quidem humidum ſeminale primigenium, noſtri conſtitutivum; ſed ejusdem prorſus ſpeciei, proprietatis & identitatis, cum eo quo creſcimus, & inceſſanter alimur deinceps. Adeoque oſſa, viſcera, nervi, tendines puerorum, indifferenti humido conſtant, creſcuntque ſimili, quo juvenes, abſoluto jam incremento aluntur. Juxta axioma Scholarum. Nutrimur iisdem, quibus conſtamus. Conſtamus autem primigenio: ergo & eo nutrimur. Deprehendi tamen humidum alimentarium, quamdiu is intra radicem miſtionis, homogenialiter pro incremento admittitur: eſſe prorſus idem cum radicali. Sin verò poſtmodum per accidens, in conſortium inſeparabile non ampliùs admittatur: quia ceſſat accretio: hoc tamen ne minimum mutare, vitiare, alterare, aut alienare naturam prioris humidi. Utpote quod quavis præclare, per ſomnia abundans ejicitur, ejusdem ſpeciei, cum primigenio ac radicali. Quæ duo nomina in hoc ſaltem diſtinguuntur, quod è primigenio formetur fœtus. Radicale verò ſit illud idem, & inſuper illud, unde creſcimus atque nutrimur. Etenim quantiſper augemur, fit nedum humidi, at ſolida appoſitio, appoſitique aſſimilatio. (Id namque ſub quavis nutritione contingit indies) ſed inſuper fit radicalis unio aliti cum alimento: quæ mox dein per ſpiritum vitæ ſigillatur, & vitialiter illuſtratur à forma. Itaque ſigillatio characterem continet, qui iſtud humidum fixat, ſolidatque in partis ſimilaris (à cujus nempe

pe Archeo ipſum nutrimentum eſt converſum & aſſimilatum) homogeneam ſubſtantiam: adeoque transmutando abit in familiam continentis, quod antea contentum duntaxat erat. Sub quo fluxu contingit vera animæ informatio. Sorte igitur tantum atque felicitate diſtinguitur humidum radicale à rore ſecundariorum humorum; non autem in natura. Nimirum quòd ros, velut recens atque novellus humor, pro magna ſui parte, ſub accretione, & pro toto, poſt accretionem abſumatur: nec unquam in radicem miſtionis uniatur, ut fiat prædictæ ſigillationis particeps, dignitatemque continentis aſſequatur. Per exemplum. Calx viva, ubi reſtinguitur, fit puls, quæ aquam calci penitiſſimè copulat. Sin autem plus juſto aquæ affundatur, eadem mox abundans reſpuitur, ac ſupernatat. Interim tamen dierum numero, etiam mediis ſub undis, calx iſta ſiccatur atque lapideſcit. Semel verò acquiſita illâ duritie, licet dein exquiſitiſſimè teratur in tenuiſſimum pollinem; attamen in poſterum pulveris ſpeciem ſervat, & intima aquæ connubia aſpernatur, priſtinæ pultis indolem non aſſumit, nec aqua radicaliter ipſi deinceps commiſcetur. Eſt attamen ipſius aquæ humidum individualiter idem, ſive à calcis commiſtione ſecludatur, ſive admittatur. Idque quia eſt aquæ per accidens, contingens contingenter non tam aquæ, quàm calcis, ſive radicis defectu. Cæterum tardiùs præfata puls calcis planè ſiccatur, quàm deforis madoris pulvis, aquis undequaque alluitur. Conſideravi itaque, utut Scholæ multa de radicali humido reſonent; humorem ætatem alimentarium nequaquam à ſeipſo differre radicali, quamdiu intra radicem miſſionis pulteſcit, & ſolidatur, radicali unione primis conſtituentibus conjunctus. Quippe quod uterque liquor materiâ, virtute, ſubſtantiâ, puritate, formali identitate, & vitæ participatione idem eſt: qui, cum ſolida noſtri non ampliùs pulteſcunt, admittuntque intimam connexionem radicis, ſaltem deinceps impedit, quantum poteſt, retardatque continentium ſolidorum ariditatem, propter continuam ſui irrorationem. Nam cum iſta ſolidorum puls juſtam ſoliditatem nacta eſt: ſcilicet quia poteſtas creſcendi, è cerebro defluens, eſt exhauſta. Tum alimentale dumtaxat humidum fit, quod antea radicale fiebat. Etenim utcunque ſenectus faciat ariditatem; mors tamen non ex ſicciore habitu eſt. Siquidem conjicere licet potiùs ex defectu poteſtatum vitalium ariditatem, quàm ex ariditate præfatum defectum. Nam humidum ſolidorum, utcunque in atrophia & morbis diuturnis ex æquo ac per totum integrale conſumtum; facile tamen debito alimento reſtituitur, ac magnificentius aſſumto elemento perlarum lacteo. Sic & pulmonum ulcera ſolidantur per corollatum dulce mercurii diaphoretici: cujus virtute nempe Paracelſi epitaphium ſonat, tamen ſæpius reſtitutam fuiſſe. Memini enim, me ſub ingenti æſtu menſis Julii, acuto baculo caput bufonis terebraſſe, alteraque extremitate baculum fixiſſe in terram, ut ſuſpenſus bufo exſiccaretur. Contigit autem, quod toto quatriduo poſt, rediens ad eundem locum, invenerim bufonem vivum, fœmora contrahentem, tanquam ſi pridie tantum ibi fuiſſet: eò quod foramen non recta in medio capitis, ſed parum ad latus ſiniſtrum magis vergeret. Quare baculum in medium capitis adegi, & circa veſperum rediens reperi bufonem nedum mortuum; ſed penitùs exaruiſſe. Unde firmiùs mihi perſuaſi, non quidem vitalium defectum ex ariditate ſolidorum; ſed potiùs ariditatem eſſe, & increſcere in nobis, juxta proportionem paulativæ exſtinctionis poteſtatum vitalium. Faceſſat itaque radicalis Scholarum ignorantia, quâ per irreparabilem (ut volunt) radicalis humidi penuriam, ſuam tegunt culpam ſub humo cœmeterii. Sola namque donorum, ſive poteſtatum vitalium, in ſpiritus inſiti œconomia ſigillatarum diminutio ſenium, ut & extinctio mortis inteſtinas calamitates advehit. Quod eſt dicere: Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur. Faceſſat itaque humidi radicalis conſideratio, pro vitæ longæ ſtudio. Siquidem Hippocr. naturas ipſas, ſive poteſtates vitales, morborum medicatrices dicit, quibusque ideò languentibus, quotidianæ infirmitatum ærumnæ invaleſcunt, & recedentes, elatis humeris de vita deſperatum conclamant, quoties vires ſive poteſtates deficiunt: ſive

ſive interim copia humidi radicalis adſit, vel ejusdem parcitas. Corvum enim & cervum, quovis edentulo ſene ſicciores, non deſinunt in aliquot ſecula exſpatiari, & operoſo venerationis quæſtui incumbere. Etenim quia ſiccitas incipit ab oſſibus, huic ſagax atque provida natura, largiori alimento medullæ eidem ariditati obviam venit, voluitque eſſe pingue, ac minùs per calores difflabile, ut unctuoſo humido ab ariditate oſſium ſenectutem vindicet. Eſt namque ideò annoſis quadrupedibus copioſior medulla, quam juvenculis: quia ejus neceſſitas major. Ego itaque humidum radicale irreparabile, pro vitæ fundamento, non magnifacio ampliùs, ut neque ariditate ſtupefactus in quantum tali, nec etiam vitam ad placitum primarum qualitatum dimetiri ſoleo. Quia novi vitam non ſicceſcere, ut neque à gremio elementorum hauriendam, poſtquam vitæ longæ & brevis alteritates in centro vitæ conſpexerim.

AURA VITALIS.

NOn ſat egerunt Scholæ docuiſſe, alimenta primo in chylum, hinc dein in cruoris chymum tranſmutari, adeoque in hepate ſpiritum naturalem fieri, qui repetitâ in corde digeſtione, in vitalem formetur, ac tandem in cerebro animalis fiat. Sic ut ſpiritus naturalis eſſet utendis partibus aptus; vitalis verò, vivificandis atque conſervandis iiſdem: ut & animalis tandem, ſenſus, motus, mentisque functionibus deſtinatus. Quin meo judicio quidditatem, & facti hiſtoriam ampliùs detegere debuiſſent in tam longa ſtudiorum ſerie, & ſcriptorum repetitione. Equidem ſciunt ſpiritum eſſe aliquem, illud impetum faciens Hippocratis, vitæ clavum manu ſuâ tenens. Quærendum & pronunciandum erat, quibus ſpiritus iſte organis fieret, quidve ageret, ſimulque omnem ejus indolem, ſubſtantiam, atque ſubſtantiæ proprietates, ſimul & fiendi modum explicuiſſe: dicam igitur, quid mihi hac in parte occurrat. Ut igitur in ſpiritus vitalis cognitionem ducamur, prima Blas humanum hoc loco repetendum eſſet; ſed hic, ne tædio ſim, omittam, ac lectorem aliò remittam ad volumen de ortu medicinæ. Modum quoque alibi tradidi, quo ex quacunque planta, fructuque, per indita fermenta fiat aquæ vitæ. Quem modum vulgus novit, exercetque, dum è granis, fructibus, cereviſia, hydromelite, aquam vitæ non minùs quàm è vitis ſucco fabricat. Eſt autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleoſus quidem (quatenus totus inflammatur) totusque pariter ſalſus, in quantum aër mordicat, imò & paululum in ore detentus, comburit ac veſicat gingivarum epidermida. Obiter hoc loco annotans, unicum ac indiviſibile ſimplex, duo eſſe initia chymica. Oſtendi quoque alias, quomodo lib. una aqua vitæ, combibita in ſale tartari ſiccato, vix fiat ſemunica ſalis, cæterum totum corpus fiat aqua elementalis, ut prius erat. Adeoque & hinc obvium, aquam eſſe corpus per naturam prius atque ſimplicius ipſis initiis chymicis. Dum aqua, quæ priùs non inerat actu, in aqua vitæ deflegmatiſſima, fiat tamen per ſui reductionem inde primum aquæ elementum. Quam porrò mechanicam traducendo ad vitæ ſpeculationem, reperio quòd vinum, parte ſui vinoſâ, aquam vitæ contineat. Ideoque facilè, citò, & absque hepatis atque fellis digeſtis maturitatibus; rapi per arterias ſtomachi, ad cor, ſive advocari immediatè in ſupplementum, & defectum ſpiritûs vitalis, atque hactenus eludere Scholarum opinionem, quæ præſupponit jecoris ſpiritum præcedere debere. Etenim ſi juſto plus ſpiritus vini inſit, ſtomacho, ſequitur ebrietas, quatenus ſcilicet ſpiritus vini largiùs attrahitur, quàm queat commodo intervallo in ſpiritum vitalem commutari. Quod ſanè inprimis ſui commutationem arguit, ſimulque digeſtionis & fermenti operationes. Denique & illud notabile: In vino nimirum eſſe ſpiritum quendam mitiorem, alterius ac nobilioris qualitatis participem, quam qui immediatè per diſtillationem elicitur, diciturque aqua vitæ dephlegmata, quod facilè in ſimplici olivarum oleo ad oculum ſpectatur. Quippe diſtillatum oleum absque laterum aut tegularum additamento, quodq; oleum

um Philoſophorum dicitur, multum differt ab ejus oleitate, quæ elicitur priùs reducto oleo ſimplici in partes diſſimulares, ſolà digeſtione & ſalis circulati Paracelſici appoſitione. Siquidem ſal circulatum, idem in pondere, & qualitatibus priſtinis, ab oleo ſegregatur, poſtquam oleum olivatum in ſui heterogeneitates eſt diſpoſitum. Dulce enim tunc oleum olivarum ex oleo, prout & ſuaviſſimus vini ſpiritus à vino, hoc pacto ſeparantur, longeque ab aquæ vitæ acrimoniâ diſtinctus. In nobis autem, etſi cibus cum potu quadantenus putreſcant (nimirum iſta putredo eſt modus atq; medium tranſmutandæ rei in rem) attamen in digeſtionibus noſtris, per ejusmodi putrefactionem, actionemq; fermenti lienaris, non educitur ex oleribus, leguminibus, frumentalibus aut pomis, ſpiritus aquæ vitæ. Siquidem naturæ noſtræ intentio, non eſt ſibi procreare aquam vitæ; verùm longè aliud in nobis eſt fermentum, quo res reſolvuntur in chylum. Atque aliud, quo res putreſcunt, atque ſeparantur in aquam vitæ. Hoc namque pluribus mediis fermentum introducitur; illud verò, non niſi ſpecifica cujusvis ſpeciei proprietate fermentali acquiritur. Etenim dum herbæ in aqua per macerationem longam, fermento ſuo, aut vicario putrefiunt pro extractione aquæ vitæ, manent caudex, rami, ac folia integra; in figura & duritiè; quæ tamen manſa, deglutita, & bene intus confecta, paucis horis in chylum abeunt, primamque herbarum naturam amittunt. Quocirca alias adhuc inculcavi, tot nempe eſſe fermenta digeſtiva ſpecifica, tot putrefactionum varietates, & totidem ſtercora unius panis, quot ſpecies animalium panè aliorum. Imò & adhuc plura ſunt fermenta in corruptionem panis: ſiquidem adhuc pluribus modis tam ſponte, quàm odore locorum, & agentium impreſſionibus, panis putreſcit. Quodque de pane eſt dictum: idem de cibis aliis intelligatur. Scholæ quoque animadvertentes, nil nobis profuturum, quin in ſui radicæ contineat vitæ præludium, atque ideo voluerunt in cruore, hepatis ſpiritum, naturalem actu, auræ inſtar gliſcere. Putàruntq; eſſe vaporem, adeoque & cum halitu confuderunt. Neſciæ, quòd vapor ſit aqua: non autem ſit Gas, ſpiritus ſilveſter, incoagulabilis aura; ætherque. Putàrunt itaque, quòd vapor è cruore extra venato exhalans, prout aliàs è quolibet tepente liquore ſpirat, eſſet ille cruoris ſpiritus, unde materialiter ſpiritus vitalis deinde fabricaretur. De quibus alibi ex profeſſo. Enimverò quicquid in ſanum ſtomachum deſcendit, ſi conficiatur à Splenis fermento, aceſcit fermentali ac ſpecificâ aciditate noſtræ ſpeciei. Ac tandem in cruorem vertitur, prius abinde ſequeſtratis ſuperfluitatibus. Qui cruor poſt metam ſuæ digeſtionis in cor transfertur, & ſanguis fit, qui in Sacris dicitur ſpiritus rubeus, cui anima inhabitat. Aptus enim fit in ſpiritum vitalem transmigrare, ejusque reſiduum pati ultimam ſolidorum digeſtionem, atque tandem absque illa ſui reſidentia, in auras exhalare. Itaque & eo ipſo oportet eſſe volatilem, & ſpiritus indolem aſſumſiſſe in corde. Porrò iſtud acidum ſtomachi, totum vi fermenti fellei convertitur in ſalem, prout alibi de digeſtionibus. Separaturque actualis ſalſedo, cum urina & ſudoribus, quia evaſit excrementitia. Cruoris verò ipſa maſſa, cum nequeat in ſpiritum tranſire, niſi fermento vitali cordis. Cruoris, inquam, in ſanguinem, & ſanguinis in ſpiritum traductio ſubſtantialis fit tota per totum, ſine ulla reſidentia, & ſeparatione heterogeneorum: eo quòd excrementa priùs inde ſint abducta. Eſtque cordis irrequieta ſubſtantia, continuò circa hoc transmutationis munus occupata, ut indeſinenter è cruore ſanguinem arterialem, & ex hoc ſpiritum vitalem efficiat. Uſque adeò non præexſtitit aliquis ſpiritus naturalis in cruore, unde velut è materia ex qua, ſpiritus vitalis fiat. Sed ipſe totus cruor, ſi opus fuerit, fit ſanguis arterialis, atque inde ſpiritus vitalis. Differunt ergo cruorificatio in hepate, & ſanguificatio in corde. Nam unum eſt chyli in cruorem vera transmutatio, & generatio novi entis. Aliud verò eſt cruoris in ſanguinem volatilem, & in auram vitalem extenuatio. Cruor enim fit cum ſui inſpiſſatione, & liquidi excrementi, ſine lotii ſeparatione. Spiritus verò vitalis fit cum inſpiſſati liquatione, & aërea extenuatione, ad quam ſanguis ſcilicet præbet gradum ſive medium. Fateor equidem, ſpiritum vini, rapi, ut ſpi-

ſpiritum, in arterias, tanquam aliquod ſimplex ſymbolizans, atque prævie diſpoſitum, ut facilè in ſpiritum vitalem tranſcendat; ſed ex hinc Scholæ nil pro ſuo hepatico conficiunt. Cruor ergo ipſius eſto ſpiritus hepaticus coagulatus, & vitalium ſpirituum præexiſtens materia. Qui ſanè ſpiritus corporis naturam habet, cum potentia ut ſpirituatizetur. Itaque prout à cordis fermento cruor fit ſanguis arterialis ac ſpiritus volatilis: ita in arteriis tanquam cordis ſtomacho, deſumtoque fermento cordis, ipſe ſanguis in Rempubl. ſpiritum tranſit. Imò & ſecundarii humores, ſive proxima ſolidorum nutrimenta fiunt ſenſim volatilia, ne poſt ſe reſiduam reſidentiam relinquant; ſed totali ſui tranſpiratione egreſſum faciant. Cor ergo fabricat ſuo fermento è cruore ſanguinem, quem eâdem opera aptat extenuatque ſic, ut porrò in arteriis tanquam ſuo ſtomacho, tantundem vitalium ſpirituum è ſanguine fiat arteriali, quantum ſanguinis groſſities, renitensque ſubſtantia permittit, tantulo ſpatio, quo in arteriis agitatur fieri. Eſtque univoca propemodum actio, dum cruor in ſanguinem, & ſanguis in ſpiritum tranſit. Quia non differunt officinis itemque digeſtionis, extenuationis & ſubtiliationis gradibus. Tantundem namque ſanguinis naſcitur è cruore, tantundemque è ſanguine ſpirituum vivalium eodem cordis fermento conficitur, quantum ſibi cuique opus eſt, & vires conficiendi valent. Nec ſufficit adhuc noviſſe, cruorem in ſanguinem arterialem adſcendere; ſanguinem verò partim in ſpiritum vitalem tranſmigrare, partimque abire inſolidorum nutritionem. E ſpiritu vitali quoque tandem fieri animalem, quique in ſuis nervis ultimatam recipiat determinationem. Ita quidem, ut ſpiritus viſivus fiat in nervis opticis, inde autem exorbitans, & in linguam delatus guſtatui eſſet planè inutilis: prout & ſpiritus animales tactuum authores, metui ſunt impares, & viciſſim. Quin inſuper ſpiritus vitalis medullam noviſſe oportet. Enimvero ex acido chylo partim fit cruor, partimque urina & ſudor. Salſedo verò illa urinæ excrementoſa eſt ſpiritus volatilis & ſalſus, qui terræ confermentatus, tandem ſal petræ formatur: quapropter ſpiritus ille ſalſus eſt excrementoſus. Cruor verò per diſtillationem nobis monſtrat etiam ſpiritum ſalinum, plane volatilem, odore nequicquam, ut neque guſtu diſtinguibilem â ſpiritu urinæ. In eò tamen eſſentialiter diverſum, quod ſpiritus ſalis cruoris curet epilepſiam; non autem ſpiritus ſalis lotii. Hinc ſaltem conſtat, in cruore eſſe ſpiritum ſalſum, & volatilem. At quo modo totus cruor homogenealiter à fermento cordis transmutetur verbis explicari nequit. Eo quod naturæ ipſæ à priori non ſunt demonſtrabiles. Fermentorum namque ſunt eſſentiales operationes, in rerum transmutationem; non autem accidentariæ accidentium propagationes, ad diſpoſitiones faciendas duntaxat. Eſt ergo ſpiritus vitalis plane ſalſus; ideo balſamicus, & cuſtos à corruptione. Ut quanquam aqua vitæ facilè in ſpiritum vitalem migret; non eſt tamen hic oleoſus, aut combuſtibilis inſtar aquæ vitæ: ſed ſpiritus vini, ſolo fermenti attactu, facile totus in ſpiritum ſalſum mutatur, & indolem inflammabilem extemplo amittit. Prout docui libro de Duelech, quomodo per ſpiritum urinæ, aqua vitæ unico inſtanti in offam ſubtilem coaguletur. Quod de ſale ſanguinis volatili, multò evidentius fermento cordis effectivo licet argumentari. Quapropter, qui cordis palpitationem aliquantiſper tolerant, licet affatim tum multumque vini meracioris hauſerint; attamen non facile inebriantur. Eò quod propter urgentem neceſſitatem, citiſſimè ſpiritus vini in cor, & arterias, ſpirituum penurioſas, attrahatur, ſubitoque in ſpiritum vitalem formetur. Reſtaurat inquam vires, nec tamen tum inebriat: eò quod non amplius peregrinus; ſed facile domeſticus factus, in cor tractus, dein per arterias quoquo verſus diſpenſetur. Non arguit enim in adverſum, quod ſpiritus ſalis petræ ſit acidus, ac quod proinde vitalis ſpiritus acidus eſſe debeat. Neque enim ſpiritus, unde ſal petræ in terra fiebat, acidus tum erat. Eſtque ideo ſpiritus vitalis ſalſus, viciniorque ſpiritui lotii, quàm ſalis petræ, quipropter aduſtionem & extractionem, ſemper nova ſui concreti eſt creatura. Quod ergo per fermentum fellis jactum eſt fundamentum, volatilizando & ſalſum faciendo:

hoc deinceps in cordis officina perficitur. Etenim præviæ digeſtiones ſunt totidem diſpoſitiones ad vitales functiones, & neceſſitates. Membro enim ſemel ſtupefacto, ſi ſenſus redierit, id ſanè cum ſenſibilibus ſtimulis & punctionibus fit, quæ veræ ſalſedinis ſunt indicia. Quod autem totus cruor ſit merus ſal, non aliunde clariùs deduci poteſt: quàm quod homogenealiter totus in aſcite, & in ulceribus, in ſalſum ichor mutetur per facillimam degenerationem. Condecens autem fuit ſpiritui vitali qualitas ſalſa, acuta, & materia ſubtilis, ſi conſervandis membris ſufficere debebat. Rubedo quoq; cruoris flavedinem aſſumit, dum ſanguis ſit arterialis, eo quòd rubrum per ſalis acredinem flaveſcit in ſui diſſolutione. Nec tamen ſanguis omnem rubedinem amiſit, ſiquidem pars ejus permanere debebat in ſolidorum membrorum nutrimentum. Mortuum eſt quicquid hactenus dixi, ſpiritum vitæ eſſe ſalſam aporrhœam, acutam, & è ſanguine factam per ſua membrorum vitalium fermenta. De vita ergo ſpiritûs dicam. Etenim cum vitæ muniis fungi debebat, non requirebatur, ut eſſet in ſpecie liquoris ſalſi, aut ſanguinis, vel ut illudat ſub imagine ſalſæ exhalationis: at quia vivere primariò, vitamque ſuſcipere debebat, illuminari ipſi fuit opportunum. Non ſanè lumine urente, inflammante, aut igneo; ſed lumine ſimplici, vitali, de natura formarum animantatorum, vitæ & animæ ſenſitivæ: & quidem de ſpecie humana. Finge enim ad illius intelligentiam, vermes nitedulas nominatos, lucem noctu in ventre habere, quæ nedum ſplendeat inſtar oculorum felis, ſed & circumcirca tenue lumen effundat. Lux iſta extinguitur cum vita nitedulæ. Par lumen finge, quod ſpiritum vitalem illuminat, quoad vivit, lucet, & propagatur in recenter factum ſpiritum, debitè elaboratum. Et quò impurior, minusque elaboratus fuerit, eo lumen iſtud eſſe tenebroſius. Exſtinguitur autem in nobis lumen iſtud, perſtite ſpiritûs materia in peſte, venenis, &c. prout per ſyncopen & palpitationem lumen exſtinguitur, & ſpiritus evaneſcit. Sub mortem quoque, oculi membrana manifeſta luce deſtituitur, planè viſibili. Non eſt tamen par lucis illius eſſentia in nitedulis, quæ in nobis, ut ſolo videlicet gradu à nobis diſcrepent. Sed ſunt tot luminum horum ſpecies, quot vitalium creaturarum. Divinæ id nobis largitatis indicium, quòd luminum, quæ nobis unica ſub notione comprehenduntur, tot ſint ſpecies, & vitales differentiæ. Utpotè quòd illæ luces ſint ipſæmet vitæ ac formæ vitalium. Adeò patrem luminum ter glorioſiſſimum ludere abundantia genericorum luminum, non minori prodigalitate, quàm in vultu humano unico, tot propemodum varietates effinxit, quot homines. Eſt quippe penes ipſum quædam luminum vitalium Reſpubl. & innumerabilium civium cohors: cujus ſimilitudinem quandam in vitalibus animantatis exprimit per vitam, formam, id eſt, per lucem vitalem. Eſt ergo ſpiritus vitalis ſanguis per vim fermenti & motus cordis, reſolutus in auram ſalſam, illuminatam vitaliter. Quod lumen in nobis eſt calidum; In piſce verò friget actualiter ſic, ut nunquam, quamdiu vivit ac ſubſiſtit, queat ad caloris potentiam adſpirare. Non eſt igitur calor noſter, humidi primigenii conſumtivus: ut neque proinde defectu caloris, piſces mortem effugiunt hactenus: licet humidum illorum non efferatur in exhalationem: atque omnium minimè in mari glaciali. Neque enim Capuccinus noſtras, maxima parte anni, à pedibus in ventrem uſque frigens, nec ſentiens ſe pedes habere, proinde humidi alimentarii non tolerabit quotidie transſpirationem, aut recuſat alimentorum refectionem, aut Capuccinus illius partibus mutatus eſt in piſcem: quod alioquin eſſet neceſſarium, ſi calor eſſet fundamentum vitæ primarium, non autem adjacens, & comitans. Abſit, neſcire aliam eſſe conſumtionem humidi à calore; aliam verò quæ à fermento extenuante promovetur. Hæc ſiquidem nullam fæcem, aut reſiduum aliquod poſt ſe relinquit; illa verò tophum, vel carbonem. Adeoque prior tendit in inſpiſſationem; poſterior autem in extenuationem. Sin autem in nobis ingens quandoque calor inſurgat, qui membra pruno, & igne perſico adurat; gangrænetque, eſcharam moverat, & ſubinde gliris inſtar carnes erodat. Ita nempe ſunt opera corroſivorum

vorum ſalium, actus degenerationum exlegum à Republ. vitali proſcriptorum. Perinde enim per laxativa venena totus cruor in putrilaginem reſolvitur. Errores enim alienigenorum ſeminum violentis adſcribendi, ſub quibus vitale lumen degenerat, non ſecus atque compreſſio fœni ignem excitat Porrò ſpiritus vitalis, per aortas arterias in caput ſcandit. In cerebri meditullo autem eſt unicus ſinus, qui ſuperné inſpectus, duplex videtur, ſed elevatâ ſurſum camera, unitatem oſtendit. In hoc autem ſinu deſinit arteria in vas rugoſum, & alterius texturæ, quam cætera arteriarum compago. Hac ergo diffluit ſpiritus vitalis in ſinum cerebri pro miniſterio imaginationis, memoriæ, & pediſequarum facultatum ſpiritualium: quæ omnes pariter fundatæ ſunt in ſpiritu inſito, cerebri incolâ. Hinc autem, ſi ſpiritus influens pergat in oſcula nervorum incipientium cerebro, vel cerebello, proprietates acquirit ibidem deſtinatis partium functionibus aptas. Hunc alibi dixi à ſpiritu vitali eſſentialiter non differe; ſed in eſſentiæ ſuæ latitudine plurimarum proprietatum eſſe capacem, juxta idearum ſibi impreſſarum latitudinem. Qui namque ad linguam defluit, guſtatum efficit; qui tamen in digito non guſtat. Quia particularem organi determinationem induit, abſque naturæ ſuæ transmutatione, ne tot eſſent ſpiritus animalis ſubdiviſiones, quot officiorum pluralitatibus diremta miniſteria. Interim rem voca, ut lubet.

VITA MULTIPLEX IN HOMINE.

OStendi alibi in utero monarchatum, adeoque & vitam ſingularem: quia ſcilicet poſt mulieris mortem prolem adhuc enititur. Vidi & mulierem, quæ nunquam caduco corripiebatur, niſi inſtante partus dolore; nec ceſſabat etiam niſi poſt partum. Oſtendi quoque vivere quidem lieniformem quandam carnem inter ſecundinas & acetabula uteri obnatam: ejuſque vitam ſibi propriam, ſic ut non vivat vita matris aut fœtus; ſed quadam promiſcua, non quidem vita ſenſitiva, quanquam vegetetur vi quadam vitali; non autem animæ cujuſdam herbaceæ, aut vegetantis favore. Tandem quoque venis ſuam à morte hominis adhuc permanere vitam, quâ multos dies ab obitu perſonæ, cruorem in ſe detentum à coagulatione præſervat, & hactenus vitâ quâdam illuſtrat. Quapropter venarum eſſe aliam vitam qua nedum vivant; ſed & in vita ipſum cruorem conſervent. Poſtremo & demonſtravi, vitam quandam peculiarem muſculis ineſſe, cum facultatibus ſenſitiva & motiva, per quam ſe tendunt pavido ſpaſmo omnes ad ſenſationem mortis. Ut patet in tetano, rigoribus & convulſionibus, in quibus tam in vivis, quàm à morte, muſculi moventur invitâ voluntate, etiam poſt vitæ extinctionem. Et quanquam hæ vitæ variis ſubjectis diſtinguantur, & munium diverſitate manifeſtentur, omnes tamen originaliter à ſemine oriuntur, veſanæ ſunt, ſubjectis ſuis implantantur, & vitæ integrali ut partium formæ inſunt totali. Quare nec conſiderandæ ſunt in Tractatu de vita longa. Utpote quæ ſine ſpe fomitis pereunt, ſaltem mox à morte hominis. Memorabiles tamen in morborum alteritatibus & indicatione curativa.

FLUXUS AD GENERATIONEM.

GEnerationis noſtræ initia ſomnio tenus vidi & calamo deſcribam, quantum verbis poteſt. Inprimis vidi uterum plicis, inimitabili artificio contractum, ſeſeque ſub conceptum pandere, per proprium Blas magneticum: idque adæquatè ad ſeminis extenſionem. Quæ ſcilicet plicarum diductio, vel apertio, cauſat ſuctum, & attractionem ſeminis, ratione vacui. Atque in eo rhombus conceptionis jacet pro ſexu femineo. Siquidem continet cauſam immediatam complacentiæ, &

attractionis ſeminis in uterum. Neque enim alias in congreſſibus, utut voluptuoſis, ſit ulla unquam plicati uteri expanſio, niſi in ipſo conceptus inſtanti: hinc namque brutorum ferè infallibilis conceptus. Siquidem non eſt ulla uteri diductio voluntaria, ut neque artificiis ſubjecta. Quin potius quodammodo ſuperans naturam, oſtentat Deum humanæ generationis Præſidem, continuatæ in poſterum juxta verbum benedictæ propagationis. Creſcite, & multiplicamini. Eſt quippe Dei digitus, qui hos diducit loculos, ſine medio organico. Quod in Sacris dicitur: Deus aperuit uterum Sarai. Profectò tota generationis hiſtoria naturam excedere videretur, niſi acquiſitæ propagationis jure & continuata ſui frequentia intra naturam eſſet recepta. Quiſquis ergo prolium exſpectationem meditatur, non venerem ſalacem, non ſeminis abundantiam, imò nec ſanitatem exſpectet; ſed omnino atque primario præfatum uteri magnetiſmum. Et ex parte virilis ſexus, ſemen nullo infame contagio. Alioqui namque uterus ſemen malè imbutum ſemel recipiens, illud rejicit, nec deinceps ſe aperit, ut intro ſugat in vitam iſtius viri ſemen. Sæpe namque in ſecundis nuptiis concipit uterus, qui primo thoro fuit ſterilis. Debet autem idcirco extenſio uteri ſemini adæquata eſſe ratione vacui vitandi. Deinde omne alienum eſt generationi hoſtile impedimentum. Tum demum, poſtquam virile fœminino ſemini ſociatum eſt, in præfato concavo uteri confeſtim ceſſat illius magnetis ſuctus, clauditurq; uteri oſtium prope ejus cervicem. Uterus verò contentum undequaque & adæquatè, excluſo omni aëre, benevolo favore amplectitur, incipitque amborum exactior commiſtio, propter occultam ſyngamiam, utrimque in ſeminibus explicatam. Mox dein, tametſi conceptum ſemen initio turbidum ſit, atque opacus liquor; attamen biduo abinde, tranſparentis albuminis ſimilitudinem aſſumit. Sexto autem die (neque enim prius) apparuit mihi ſeminum incola Archeus, tanquam vapor nubilus, qui poſt, decimo tertio die, hominis figurâ umbratiliter dotatus fuit, cum aliqua clarificatione ſuæ ſpiſſitudinis. Tum enim ſemen decimâ forte ſui parte accreverat, ſibique primigenio nupſerat liquorem alimentarium. Mirabar interim egoitatis inceptam philautiam, quæ vel in ſeminibus inciperet meditari mox ſui incrementum. Etenim ut tepens lac ſeſe ſtatim incruſtat pellicula: ita & ſemen mox à triduo ſeſe pelle loricat, quæ tamen ſenſim evadit manifeſtior. In eo tamen utraque toga differt, quod lac pellem, ſaltem contra aërem obducat; ſemen verò, undequaque. Quia lacti non obtenditur pellicula à ſpiritu formatore; ſed à calore, ſeparante lactis alteritates. Hinc namque fit, quod è lacte viſcidiores, pinguioreſque & viciniores ſemper partes, ad pellificationem deligantur, per ſeparationem a reliquis: quibuſque abſumtis, ceſſat lactis pellificatio. In lacte igitur in corruptionem tendente, fiunt materiæ diſparitates. Quod in ſeminibus ad generationem collectis ac diſpoſitis, non accidit. Porrò quamvis aura ſub hominis figurâ cerneretur; nondum tamen character ſexualis notari à me potuit. (Poſt aliquot dies à viſione incidi in locum Apoſtoli, non erit Græcus aut Ebræus, non mas aut fœmina; ſed unum omnes in Chriſto) Circa diem 17. vidi, quod hæc aura figurata ſeſe demergeret, atque planè deſponſaret intra albumen, ac quaſi dormiret toto triduo, & horis circiter 12. eratque in ſemine rurſus quoddam chaos opacum. Quo intervallo ſibi ſecundinam viſibilem obduxit: atque duritiem membranæ, quam in materia non reperiebat, ſibi fecerat, per vim formativam & transmutativam. Aura nimirum hæc formatrix, dum ſculpit corpus, non utitur ſeparatione, nec ideo opus habet materiæ diverſitate, qua ſibi in typo propoſitas organorum alteritates fabricet. Quo triduo exacto, tum priùs apparuit ſpiritus ille formator, ſexuum ſignaturâ inſignitus, non tamen ampliùs per totam ſeminis molem obambulans indiſtinctè; ſed quadam ſub confuſione, illi triduo propria, tota iſthæc aura, ſingulis in partibus (licet nondum apparentibus) coaluerat. Neque enim tam adhuc alter erat vagus, & fluctuans in iſta maſſa. Sed unicus inſitus, ſibi per partium rudimenta continuus, totam generationis repartitionem abſolvebat. Fuitque ſuus iſte labor, indefeſſus, ſine labore tamen atque tædio. Et quanquam in opera non laſſaretur,

vica-

vicarium tamen ſibi adſcivit. Etenim magis magiſque partium diſtinctio explicatur, & totius fit accretio, ex materno & puriori ſanguine, ſibique format humidum radicale, ſolidarum partium conſtitutivum: quapropter & à materni ſanguinis ſpiritu vitali, ſibi incrementum atque fomentum haurit, quod nimirum ſibi mox aſſimilat unione perfectiſſima. Alitur nempe, & creſcit ſpiritus in ſeminis adumbratione, non ſecus atque ipſa embryonis corporea moles. Influens tamen ſpiritus, non mihi viſus ante diem 32. à conceptu. Tenuis quidem tum adhuc, & ſanguine materno deſumtus, in vicinam ſpeciem traductus. Hic verò circa 41. diem lucem aliqualem ſive ſplendorem vitalem adeptus erat, ſimul & ſtaturam humanam; ſed conglobatam expreſſit. Deformem tamen, ob capitis disproportionatam magnitudinem. Quæ lux erat tanquam fulgor, è flamma, quam aqua vitæ ardendo exhibet. Ac non multò poſt aliquot momenta, ſubitò, hæc lux ſeipſa eſt facta lucidior. Senſitiva anima, quanquam in brutis ſpeciem faciat, ideoque per ſe ſubſiſtat; in homine tamen, non ſpeciem, ſed luminis tantum ſubordinatam alteritatem, ſive gradum ad mentem, continet. Ideo vix ſubſiſtentem absque mente. Ac licet in homine ſit vita ſenſitiva, ac non eſt ens ſpecificum à creatione, ſed ſeminale, per libidinem Protoplaſti occaſionatum, cujus character à mente totus coërcetur. Vita ergo ſenſitiva ſub ſplendore cœruleo & obſcuro, informat ſtatim ſpiritum ſeminis: informaturque à mente, & luce clariore. Intercedunt tamen 4. 5. 6. aut 7. puncta funis pedalis. Quia ſemina diſtant diſpoſitionum perfectione: diſtantque ideò ſeminum formatores ſpiritûs perfectione, & agendi alacritate. Hinc namque quod uni conceptui una fit quadragenaria, id alteri ſecunda obvenit, vel tertia, nec tamen propterea empſychoſes tardiores vel ſegniores, imperfectiores velocibus, non ſecus atque præcocia ingenia, ſunt non rarò tardioribus poſtponenda. Tota ſaltem generationis noſtræ ſeries ſpirat auguſtum aliquid. Etenim quantumvis opifex formator Archeus humanam in ſe figuram contineat, & corpus ad ſui ſimilitudinem figuret; non eſt tamen fabrica humana ab initio, in ſtatura erecta, ut neque confusè globata; ſed curvata, quomodo caret fœtus in utero. Falſum eſt ergo, quod natura ubique ſit circularis. Quippe quæ ubique ſuis voluit ſatisdare finibus, qui ab Opifice glorioſo naturæ, & non à natura induatur. Neque enim alioquin à generante, recurvata reflexio inditur ſpiritui ſeminali erecto; ſed procedit à digito ejus, qui à fine usque in finem diſponit omnia ſuaviter. Confeſtim itaque concepto ſemine, uterus clauſit oſtium infernum, ne quid irruat peregrini, quod conceptum conturbet. Denique vaſa uterina imperio ſubjecta, ſupernè etiam, velut addito hoſtiario, clauduntur: quia tum nova oritur in utero Respubl. nova futuri fœtus œconomia: ideoque & in confinibus vaſis ſingularis culina erigitur. Usque adeo ut embryo, non è cruore hepatis; ſed puro putoque ſanguine arteriali, dudum alatur, & creſcat. Mox verò dein, atque hæc coquina, pro embryone (qui victurus eſt proprio orbe) eſt inſtructa, uterus cruorem præparat, quem embryoni propinet, everriturque proinde, quicquid minùs utile occurrit. Adeò ut toto illo motu, plerumque mater ſe malè habeat. Siquidem cum non ampliùs per emunctorium uteri expurgari poſſint ſordes, quæque nec partus maturitatem queant exſpectare: ſordes in bonas retro eunt, conditionem excrementi nanciſcuntur, & foras, per vomitum, aliasque ſentinas extruduntur. Id quod in brutis non æquè fit, cum menſtruo careant, & importunum congreſſum non admittant. Denique conceptus hominum, non ex prima Creatoris intentione erat, per modum, quo in peccatis concipimur. Tandem etiam, quia pro brutis, non æquè purus in alimentum ſanguis requireretur. Sola itaque prægnans mulier, dira, multarum pœnarum piatione uniùs congreſſus pruritum, præ brutis pendet. Embryo ergo, ſanguine arteriali, in culinis utero vicinis præparato, primum alitur, donec poſt primam quadragenariam, vivente potitus animâ, ſui ſit juris. Culina verò præparatoria, in carne lieniformi, quæ utero adhæret ſecundina, exercetur. Tarda ideò & ſæpè irrita ſunt fœtui auxilia, & oretenus matri exhibita: eò quod ante introitum

ad

ad embryonem, recoquantur ſingula. Iterumque in ipſo fœtu, antequam eundem augeant. Infans autem editus, antequam duriores cibos ſit ferendo, blandioribus aſſueſcit. Ita namque dudum paſcitur ſanguine arteriali, qui nulla poſt ſe ſtercora deponit. Nam quæ nato infantulo, mox primo vagitu excidunt, ſunt cruoris jecorarii reliquiæ, qui non niſi plerumque poſt tertiam quadragenariam, primum in præfatas culinas admittitur. Suntque hæc nimirum excrementa, quæ partûs neceſſitatem maturant & ſolicitant. Enimverò inſitus ſemel ſemini ſpiritus, in ſemina demerſus, ſtatim corporis neceſſitates, ſi non prænoſcat, ſaltem addiſcit, & dein conſanguineum ſibi ſpiritum, quadam cognationis ſymphonia in alimoniam trahit. Uterus tandem, fœtus maturitatem ſentiens, ſeſe corrugando contrahit, quod eniti prolem veteres dixerunt. Sæpe etenim abortum detinui comminatum atque inceptum; quandoque verò non potui. Detinuiſſe verò me agnovi, quoties abortus cauſaret ex ſymptomatica thymoſi ſine præmatura expulſiva, aberrante ſcil. utero. Remediumque operabatur cohibendo, ſopiendo, ſedando, & placando præfatos uteri furores. Sed abortum præcavere non potui, quoties caſus matris exalto, multaque perturbatio terroris, mœroris, iræ, &c. inordinatorum. Itemque ſic fœtus monſtroſitatem inſignem haberet, quæ non ſegne ad expulſionem calcar addit. Vel ſi fœtus moriatur, aut inſigni debilitate tabeſcat, aut deficiat. Itemque ſi mater perculſa validè, antequam propria viveret quadra, ad ſe retraxit ſpiritum arterialem. Qui ſi abinde mox redierit, tamen eundem velut ſyncopizatum invenit, cui ita tenellæ, vix vita reconnectitur. Hoc facto ſemivitalis conceptus ſubinde molam, aut fatuum germen abortire aſſolet. Ad id vix paterni ſeminis defectu evenit: eò quod ſemen ſterile aut fatuum, vel non attrahatur, adeoque nec concipitur. Vel ſi attrahitur, iterum mox ſtultâ uteri libidine excidit, irritatque conceptum. Degenerat autem ſemen in molam, propter externas incidentias, ſemini ſupervenientes: quibus Hippocrates ait ſemina abduci, quo nolunt. Mola ergo, fit dum ſpiritus in corpus ſeminis demergitur, ſpoliaturque figurâ humanâ, retinens tamen vegetationem priſtinam. Demerſio itaque ſola poteſt figuram è ſpiritu formatore præcipere, ſi nimis dudum ſopitus intus ſoporatur. Viſio autem ſomnialis quanquam vix ſemiquadrantem horæ expleret, omnes tamen generationis ſucceſſivas periodos, ſimul velut in ſpeculo rei repræſentabat. Momenta nimirum, fluxus, motus, aſpectus, alteritates, ſimulque errores in unitatem collecta ſtabant. Erpergefactus autem, eheu quantum ingemui ſimilitudinem noſtræ propagationis modernæ, cum brutali! Adeoque non immeritò Adam planxit per ſeculum mortem Abel. Exoſam tantiſper dolens brutalem generationem, totoque illo ſeculo uxorem non cognovit. Perpendens, quod natura in ſui radice jam deturpata, ærumnas originales, & neceſſariò durabiles paſſura eſſet.

LUNARE TRIBUTUM.

Cum ſola mulier inter animalia (demtâ fortè ſimiâ) patiatur menſtruum, videaturque ob hoc ſideris lunaris operationes experiri: garriant autem Scholæ plurima de menſtruo, tanquam fœtus ordinario alimento: oportuit ſanè illarum jactantias, in Tractatu de vita longa detegere. Inprimis namque luna, non accumulat vel expellit hunc cruorem: licet uteri purgatio coincidat cum curſu lunæ. Nam iſtud coincidere utrique termino eſt per accidens. Etenim alioqui ſi iſta muliebris purgatio, à Luna ipſa eſſet, omnes fœminæ utique eodem die, ſaltem quæ in eodem habitarent climate, eſſent menſtruæ. Vel ſaltem juvenculæ omnes cum novilunio idem pariter paterentur, quod falſum eſt. Etenim ſi aliquot naves prætoriam aut tribunitiam unam ſequantur, obſcura nocte laternam pro funali habentem: laterna quidem ſignum duntaxat ſequelæ præbet; ſed ventus, clavus, clavique rectores, erunt cauſa immediata efficiens inſecutionis. Sic luna inſtar facis ſeptimanis quatuor & horis ſex abſolvit penſum

circuli:

circuli ſic etiam mulier ob rationes mox addendas. Mulier enim conceptam genituram, de ſuo augere atque alere debebat, in juſtam fœtûs proceritatem, editumque infantem ſuo cruore in lac verſo paſcere: ergo neceſſe habuit copioſiore cruore, ideoque, dum in ejuſmodi fines non abſorberetur, ſuperfluus quoque fieret, & per conſequens excerni. Imò quanquam mulier multò minùs edat bibatque, quam vir; pluri tamen cruore ſcatet: Id eſt, officina cruoris plus ſanguinis efficit in muliere, quàm in viris, etiam è parciori edulio atque potu. Unde neceſſariò demum conſequitur; Plus in muliere in alimentum utile verti: & plus in viro in excrementa mutari. At ut conſtet, quis qualisvè ſit cruor ille ſuperfluus, ſciant omnes. Quòd cruor humanus renovari debeat dierum ſpatio, quo luna per zodiacum ſingulos metitur curſus. Iſtud nempe eſt ſpatium, quo cruor ſuo cuſtoditur balſamo, & diutius reſervatus, corrumpitur Siquidem qui cruore abundat, neceſſe eſt, ut in vitæ familiam eundem alendo abſumat, vel in pinguedinem, phlegmata laticis, ſcoriasvè alias, ſudorem vel excrementa morboſa tranſmutet. Mulier enim poros habet exiguos, carnoſa membrana, ſubter epidermida, ipſi multo adipe dives eſt, neque ideo poteſt in alimoniam conſumere, quantum ſuperabundantis in ſe cruoris indies conficit. Nacta ergo meta curſus cruoris, effetus fit omnis ſuperfluus, quem proinde ejicere ſatagit natura, eumque ad venas uteri tanquam deſtinata emunctoria ſequeſtrat. Ad loca quippe illa propria, nec item aliena, cruor recedit, eò quòd ob fines jam narratos menſtruum, ſolius ſit muliebris cruoris ſuperfluitas. Fitque oneroſus ipſo titulo, quo ſuperfluus: eoque adhuc magis, quod tum exuat ſpiritum vitalem. Non ſecus atque vina quædam, exacto anno, vappa fiunt. His igitur finibus & modis, cruor fit excrementum, dein vires, viresque in pejus acquirit eundo. Tandem autem recentis cadaveris proprietates horridas aſſumit. Propterea nempe menſtruum primorum dierum magis eſt infectum, quàm quòd ſubſecutivis diebus effluit. Nam tametſi expulſio menſtrui ſit venarum proprium munus, attamen ejuſdẽ collectio, prout & renovatio, ac ſequeſtratio, pertinent ad monarchalem uteri Archeum. Ideò nempe exoſum maximè celerius foras ejicitur, quo prius à bono cruore ſecreverit, & hactenus diutius circa uteri venas detentus, atq; ob id virulentior magis. Denique etſi hoc virus ſpecie cruoris ludat, depoſito vitalis balſami favore tamen, per gradus, ad liquaminis cadaveroſi malignitatẽ adſcendens, aſſumit veneni indolem, & à priſtinis cruoris natura & proprietatibus degeneravit, quod probat mechanica. Siquidem linteum menſtruo tinctum, ſi demergatur in aquam bullientem, maculam contrahit in poſterum indelebilem: quæque tertia ſaltem elotione excidit è linteo foraminato, non ſecus ac ſi ſpiritu ſulfuris acido corroſum foret. Id quod cruori humano aliàs eſt exoticum, ſive per nares, vulnera, hæmorrhoides vel dyſenteriam profluxerit, vel demum ſi lividioris grumi inſtar ab ulceribus exciderit. Unde quoque conſtat, menſtruum habere proprietatem aluminoſam tinctoriam, ac præterea cadaveroſum virus acutum, eroſioni aptum. Quatenus autem ſemel ſigillo vitalis Archei potiebatur, quo dein privatum, vim fermentalem, potenti contagio plenam, hoſtileſque acerbitates nanciſcitur. Cruor enim iſte, diverſis malitiæ gradibus, varia intus miſeræ mulieri pathemata concitat. Nam ubi ſemel ad venarum uteri hoſpitia, à cætero cruore ſequeſtratus, malignitatis præfatam acrimoniam ſuſcepit, atque inde tetrogrado revulſionis motu, (qui fit vel per largas venæſectiones, vel uteri ſymptomaticas excandeſcentias profluviorum concitatrices) intra venæ cavæ caudices reſorbetur: ſyncopes, palpitationes, convulſiones, & non raro ſtrangulationes horribiles efficit. At ſi cruor menſtruus, nondum ad uteri venas deductus, aut planè à reliquo ſecretus, adeoque necdum ultimam perniciem habuerit: Inordinatione quapiam detinetur, variaque ſymptomata paſſim conſpicua excitat. Ex præfatis igitur liquet, prægnantes, nutrices, infirmas, exſangues, emaciatas, impuberes, & vetulas, carere menſtruis, quia & ſuperfluis. Falſum quoque eſt, omnem cruorem menſtruum, abſque diſtinctione eſſe venenoſum,

vel innocuum. Itemque, quod in utero nutrimur, grandeſcimus ex menſtruo. Siquidem cruor muliebris non ante conditionem habet menſtrui, quam dum nutritioni ineptus, vita effetus, vinctuſque ducitur ad cloacam. Neque enim qui vinum potat, bibit acetum, licet hoc ex illo fiat. Ut neque excrementis veſcitur, qui cibos edit. Imò quod amplius eſt, Cruor, qui in vel mox à partu excernitur, non eſt menſtruus, defectu conditionis, eò quòd non ſit à præcedenti lunæ curſu ſuperfluus. Dein etiam, quia non coacervatus, carnoſus, non aluminoſus, non tingens lintea, nec à toto ſegregatus, nec ad loca uteri proſcriptus in expulſionem. Ille enim, qui copioſus ſub & poſt partum excernitur, quoque retento, mox dein febris delira interitum minatur, cruor quidem eſt; non tamen matris menſtruum: relictus enim eſt à fœtu, qui cum ab empſychoſi proprio victitaret orbe, culinam habuit extra ſe, in vaſis uteri. Quapropter aliam ſibi adſcivit proprietatem, quàm matris, & quàm menſtrui. Hoſpes enim ille, cruoris menſtrui quidem habet ſpeciem; alienæ tamen familiæ adoptivus, & matri factus exoticus, ſerò eſt expellendus, non alias ſanè quàm ipſæmet ſecundinæ. Omiſſus verò atque derelictus corrumpitur, & mortem infert. Cæterùm cùm in prægnante nullum prorſus ſit menſtruum, per conſequens nec fœtus ille alitur; ſed puro ſanguine matris, putoque cruore dein, prius adhuc ſuis culinis depurato: falluntur ergo Scholæ, docentes exanthemata, morbillos, ſeu variolos, unicuique propemodum mortalium deberi, propter tributum alimenti menſtrui. Etenim obſervabant, raró aliquem bis feriri iſto morbo, rariuſque fortè ab illo excuſari: quapropter communem indagantes cauſam, effectum, unde fœtus nutriretur initio, in menſtruum retulere. Aſt in omnibus citra rerum cognitionem, ſibi mutuo ſubſcripſere, in fabulas & conjecturas lapſæ ſunt. Inprimis namque non conſiderârunt, impoſſibile ferè iſto morbo immunem fieri quempiam, ſi pariter menſtruo nutriantur indifferenter omnes. Deinde quod certo, uno, ac ſtatuto velut criſeos termino affligerentur. Fateor quidem, variolos è veneno ſcaturire, viruſque ſecum ducere, ſuo fermento cruorem inficere, alioſque adſtantes, (præcipuè verò pueros contaminare, quodque venenorum interna eſſentia non ſit demonſtrabilis à priori: adeoque per effectus proprietatem veneni metiamur, prout à fructibus arborem. 1. ergo venenum variolarum eſſe dumtaxat humanæ ſpeciei proprium. 2. Naturam facile pronam, ad fabricandum illud. 3. accendi autem circa ſtomachum, adeoque in centro corporis. 4. Partes ſemel hoc veneno obſeſſas, illud à ſe repellere ociſſimè verſus ſuperficiem. 5. Officinas illius veneni, poſtquam ſemel ejus tyrannidem ſenſerunt, hoſtili deinde averſione & horrore edoctas; magna præcautione illius generationem vel ab ipſo initio præpedire, ne, uti prius, incautè in illud incidant. Ergo venenum fit in homine, non autem illi connatum ex menſtruo. Quale autem iſtud ſit, deſcribi nomine nequit, quia proprium nomen extra effectus non habet. Sufficit hoc loco, non poſſe menſtruum in cauſam trahi, ob antedicta. Igitur primum menſtruum peccat in materia, propter ſolam abundantiam. Dein gradum ſubit. Ut primus ſit, quo cruor ille, à præcedenti lunæ curſu, eſt ſuperfluus. Alter verò ſimulatque ſeparatur à reliquo. Tertius autem, dum circa uteri vaſa deputatus reſedit. Quartus, qui aliquantiſper ibidem hæſerit, & viam mortis intraverit. Ultimus tandem, dum jam ut cadaver, & in auras elapſus eſt. Peccatur ergo à Scholis, per venæ ſectiones, dum virgines ex parte menſtrui, palpitationem ſentientes, ſuccurrere ſatagunt, ſine diſtinctione. Nam quanquam menſtruum primi gradus, per phlebotomiam revulſam, palpitationes ſedet: In tertio tamen menſtrui gradu, exitiale remedium prædixi Archiatris noſtris. Eò quod inanitis brachii aut poplitum venis, retro tractum menſtruum à viciniis uteri, in venas obſervaverim. Siquidem, quæ non manent inanitæ; ſed communione continuitatis replentur iterum: ſicque poſt ingentes palpitationes, pulſuumque intermiſſorum paulas, vel poſt ſubſequentes laterum dolores acutiſſimos ex utero, (propter nimirum virus aluminoſum tertii gradus,)

virgi-

virgines repente extinctas propter phlebotomiam me invito inſtitutam. In primo quidem gradu, demitur abundantia cruoris. At minus malum, licet pars effeti cruoris ſuperſtes relinquatur. Malim equidem naturam in ſequeſtratione & expulſione juvare: quàm indiſtinctum cruorem hauriendo, naturam debilitâſſe. Iſtud adhuc notabile, quòd licet morbos, per digeſtionum claſſes diſtinxerim; menſtrui tamen mentionem vix fecerim. Eò quod menſtruum nec digeratur, neque digeſtionis ſit recrementum, adeoque alterius eſt conditionis. Nam primò peccat abundantiâ bona, dein ſuperfluitate onerosa; mox privatur vitâ, & virus evadit. Porcos tamen ſanat in lepram vergentes: prout & confeſtim equos, ex potu intempeſtivo contractos, ſi tantillum menſtrui potitent. Itemque menſtruum alterius mulieris virulentum atque verũ, paucis guttis exhibitũ, confeſtim ſtrangulavit mulierem profluvio laborantem. Cruor autem, qui tandem in profluviis copioſus excernitur, paucis guttis potus, profluvia ſiſtit. Porrò quod ſola mulier (demtâ fortè ſimiâ) menſtrua patiatur: ac licet menſtrua ſolam accuſent abundantiam; vacca tamen ubere arefacto, non patiatur menſtruum, aliàs plurimo diffluat lacte: denotat, quod cruoris abundantia ſit quidem cauſa materialis; at non proinde finalis, quamque ideo inter naturales non redegi: eò quod ſolus Omnipotens omnes omnium fines cauſales intra ſe claudat, qui cuncta ſuaviter diſponit pro inſcrutabili judiciorum ſuorum abyſſo. At ſi lubeat cauſam hujus inquirere, certum eſt Evam poſt eſum vetiti pomi, prurigini libidinis ſe ſubnoxiam feciſſe, virum in congreſſus excitaſſe & admiſiſſe: hincque conceptam naturam humanam corruptam, atque degenerem deinceps perſeverantem. Cujus corruptionis ergo, poſteri incomparabili puritate orbi ſunt. Unde conjecturæ locus, quod Eva per membrum, quo multis ærumnis ſubnoxia evaſit, teſtetur apud poſteros, lapſus ſui ſucceſſivam culpam, & cruentam deturpationem in natura. Etenim pars qua imago Dei, ex ſancto Spiritu concipi debebat, cloaca ſordium evaſit, teſtaturque abuſum & culpam peccati indelebilis: ideòque & tolerat. Quia in dolore paries filios brutorum inſtar, quia deinceps brutorum more concipies. Sic namque iſta maledictio introivit in naturam, & permanebit. Atque eâdem lege etiam menſtrui neceſſitas. Ante peccatũ enim clauſo utero egreſſus fœtus, dolorem non cauſaſſet. Quò circa ex præmiſſis argumentari licet: Incomparabilem Dei genitricem virginem, Arcam fœderis, corruptionem nullam in ſe unquam admiſiſſe, & per conſequens, nunquam menſtruo obnoxiam, ut neque muliebres in commoditates paſſam. Quippe quæ meritò lunam, lunæque proprietates, divinò nutu pedibus ſubſtratam habet. Cui poſt Deum, honor & laus.

VITA.

SI de vita longa tandem mihi philoſophandum, intuendum primò, quid vita; dein, quæ hominis, quæ immortalis & Adamica, quæ deinceps ſenſitiva & brevis, quæ morboſa, quæ ſana, quæ mundi vita, & quæ vita æterna. Quorſum ex meis præmiſſis repetere convenit aliquot documenta. Inprimis ergo vita eſt lumen & initium formale, quo res agit, quod agere juſſa eſt. Hoc autem lumen à Creatore rebus infuſum datur unico inſtanti, prout à ſilice ignis excutitur, ſub formæ identitate ac unitate clauditur, perque genera & ſpecies eſt diſtinctum. Non eſt autem lumen igneum, combuſtivum, humidi radicalis conſumtivum. Tam in piſce eſt vitale, quam in leone; tamque in papavere quàm pipere. Nec etiam in nobis calor deficit. ob humidi radicalis conſumtionem: nec viciſſim humidum deficit, caloris defectu; ſed ſola duntaxat poteſtatum vitalium, adeoque & luminis diminutione, & extinctione. Ignis, lumen, vita, formæ, magnale, locus, &c. ſunt creaturæ neutræ, non ſubſtantiæ, ut neque accidentium catalogo comprehenſæ. Nec formam ideo in vitalibus à vita diſtinguo, excepta utrobiq; mente humana. Quædam ſcilicet vita muta eſt, & vix apparet, qualis occurrit in mineralibus; quæ tamen vivere ac defungi ſe, per ſuas declarant notas, & virium vitalium inſignia. Altera

de inde paulo eſt explicatior. Qualis in rerum ſeminibus,ad periodum ſuæ ſpeciei tendentib9. Tertia demum viſitur in plantis,ſeipſas augentib. & ſucceſſiva multiplicatione prolificantibus. Quarta denique per motum,ſenſum arbitralem que electionem manifeſta in brutis,cum aliquali imaginationis diſcurſu. Poſtrema tandem,in mente immortalique ſubſtantia nunc obſcuratur, & per animam ſenſitivam ſui vicariam, quadantenus explicatur. Non eſt igitur vita balſamus, non mumia, non denique ſpiritus ſanguinis,licet hic ſit corporis conſervator. Eo quod vita non ſit materia, imò nec ſubſtantia, ſed ipſiſſima rei forma. Porrò de vita hominum immortalis dicturus, textum ſequar. Enimverò quia infracti præcepti pœna, mors erat:Mors enim non ex Deo,ſed ex conditione legis advenit.Mortem inquam non fecit Omnipotens, ut neque medicamentum exterminii in terra. Idque duntaxat reſpectu hominum eſt intelligendum. Neque enim univerſi tota natura & conditio, ob peccatum Adæ conſpurcari debuit : adeo ut bruta,noſtri generis prævaricatione ſint morti facta obnoxia. Siquidem vel ante peccatum bruta mori debebant, quorum nempe quædam, aliis in eſcam & pabulum ſubſtituerat rerum Dominus. Naturaliter enim mori debebant. Cuncta quorum ſaltem annihilabilis vita atque forma unum quid erant. Perire ſcilicet formas illas fuit neceſſe,quæcunque corporali ſeminum connubio,primas ſui antecedentes, & ſubſequentes diſpoſitiones nanciſcuntur.Mors ergo brutorum, digna non fuit vocabulo mortis, quæ extinctionem & annihilationem luminis,non autem ejuſdem ſeparationem cum ſeparati conſervatione includebat. Complacuit itaque ſibi immenſus, quod hominem conderet in proximum divinæ majeſtatis ſimulacrum vivens,nec morti obnoxium. Ideò nec mortem feciſſe dicitur. Creditum eſt itaque Adamum,ante transgreſſionem, fuiſſe immortalem,ex creatoris bonitate: ergo cognovi, Adamum quidem fuiſſe immortalem, ante legis prævaricationem ; attamen illi non fuiſſe naturalem ex radice vitæ;ſed arboris vitæ ergo. Fruſtranea namque alioquin hujus arboris plantatio in Paradiſo, ſi ætatum alteritates, & calamitates homo pati non potuiſſet. Fuit ergo arbor creata in renovationis, rejuveneſcentiæ, imò in præcautionis ſenii poteſtates atque neceſſitates. Nam etſi corpus ex creatione non eſſet vulnerabile nec morbis obnoxiū ; attamen paulatim ætatum viciſſitudines ſenſiſſet, niſi ex arbore vitæ continuatus vigor fuiſſet. Neque enim credibile rerum Dominum mundi Salvatorem deterioris conſtitutionis fuiſſe Protoplaſto.Quod autem mundi Redemtor ſit mortuus, ætatumque calamitates ita ſenſerit, ut 32 anno cenſus ſit quinquagenarius.Id non ex ſui natura,neque ex radice vitæ ſuæ contigit: Mors namque,ut & annorum caries,nil juris in ipſum habebant : Sed ex infinita ſuâ bonitate, quâ ſe vadem conſtituerat pro peccatis noſtris, voluit ærumnis, adeoque & morti ſe ſubjicere in glorioſiſſima ſui nativitate , in qua formam ſervi aſſumſit Dominus. Quantum verò receſſerit ab humanæ naturæ ſuæ priſtina,ac genuinâ illi dignitate, qua in utero erat conceptus : ipſus oſtendit. Quippe qui clauſo virginis utero ſpretisque dimenſionum repagulis,in mundum prodiit, ſtatim ſe deſtinatæ mortis conditioni ſubſtravit, ſenſitque lubens,omnem ſervilis naturæ neceſſitatem. Uterque nimirum Adam, initio ſui fuit immortalis. Prior enim ex ligno vitæ conſervari debebat. Alter vero arborem vitæ prorſus in ſe continebat.Uterque nimirum elegit mori, præ vivere poſſe. Prior enim ex vitio; alter vero ex charitate, Arbor vitæ itaque & loci Eden ſalubritas, Adamum in priſtino vigore à morte vindicaſſent : donec exacto annorum numero, felix ad patriam gloriæ,abſque morte translatus abiiſſet. Inſuper de fide eſt,Adamum de arbore vitæ nunquam deguſtâſſe: & ne de illa ederet,fuiſſe ejectum è paradiſo, qui mortem jam oppetere debebat. Imò tam perfectæ erat conſtitutionis, jam horto voluptatis proſcriptus, quod ad aliquot mille annos vixiſſet (qui immediate à manu Omnipotentis plaſmatus citra naturæ commercium)atque longè ætatem Mathuſalem ſuperâſſet ; ſuæ naturæ ſponte, niſi unius continuato ſeculi luctu, ac mœrore,filum longiſſimæ vitæ ſibi præſcidiſſet. Non eſt igitur deploranda mors Adæ (ut alioqui ſibi malè perſuaſit Paracelſus) eo quod vitalis

taliſ ſpiritus, atque ſcientia vitæ longæ unà ſimul cum eo corruiſſent. Contradicunt nempe, vita longa potiri ex ſcientia: itemque ex plaſmatione manuum Dei, arboriſque vitæ ſuffragio eſſe immortalem, etiam à peccato, retinuiſſe donum vitæ longæ ob perfectiſſimam & nobiliſſimam vitæ atque corporis conſtitutionem. Unde tandem ſpiritus floridæ & exuberantis vitæ, in poſteros tranſlatus, declinante ſenſim vigore, per generationum traductionem, vitæ atque morborum injurias, perque annorum cariem, cooperante maledicto, ſeſe manifeſtavit ut magni oportet: quæ ſemel viſcera mortalium ingreſſa, mox eorundem poſſeſſionem cepit. Etenim quorum vita, prius per arborem erat citra interitum, mox quoque citra illam, brevi conſcripta termino languit, augmentum, ſtatum, declinationem & occaſum, aliarum rerum more, ſubivit. Sic nempe mors ſuadente Diabolo, in ſuum imperium ſtabilivit. Venena enim ſub arbore vitæ innocua, dein in medicamentum exterminii ſuffulta ſunt. Opinor enim, Adamo occultatas fuiſſe arboris vitæ conditiones, ac præſentiam. Alioquin ad hanc citiùs, quam ad arborem ſcientiæ boni & mali, extendiſſet manum. Et licet arbor vitæ, quam nuper detexit Creatoris munificentia, præparari queat ita, ut ad prima noſtri conſtitutiva pergat, cum facultatum veteraſcentium refocillatione; non tamen illam intelligo quæ, Paradiſo voluptatis implantata legitur, ad quam mortalium nemo extendet unquam. Sed noſtra eſt umbratilis, & vicaria alterius. Quæ ſcilicet nil habet eximium & auguſtum, niſi ſub retentione proprietatum per artem reducta ſit in ſuccum ejuſmodi, qui poſſit ſe commiſcere ſolidis per minima. Nec quidem noſtra (de qua primus ago) impaſſibilitatem, morborum indolentiam, mortiſque incapacitatem, ut altera, continet. Quin imo etiamſi arbor vitæ è Paradiſo hodie nobis adeſſet, non tamen immortalitatem cauſaret. Quia mutata eſt recipientis condicio. Factus eſſet nimirum homo alterius generationis, corruptæ naturæ, & longæ alterius vitæ ſyndeſmo conſtructus. In quo non amplius mens immortalis immediate omnes vitæ actiones in ſe ſuſtulit; ſed ſucceſſit caduca anima ſenſitiva, obiens vicariatum mentis, vitæque neceſſitatibus providens: ipſamet, inſtar flammæ in horas labilis, & extinguibilis.

VITA BREVIS.

Aura formatrix, in ſemine, ſenſim ad ſui maturitatem adſcendens, tandem lumen ſuæ ſpeciei concipit ſive formam eſſentialem, quæ à Patre luminum immediate fit, & eſt proprii nominis vita. Quot enim ſpeciebus res differunt, quæ tenebris obvolvuntur: totidem quoque ſub luminis ſpeciebus formas eſſe oportet. Si enim propter formam res eſt id quod eſt, in alteritate ab aliis quibuſcunque. Forma autem viventium (excepta mente) & vita ſunt ſynonyma; neceſſe eſt totidem vitas eſſe, quot vitales formas. Lumen ergo vitæ, per ſe ubique ſimplex eſt, & ſpecificum; non autem igneum: quia vitale, formale & eſſentiale. Quod autem lumen vitæ calidum vel frigidum ſit, denotat vitam non niſi accidentaliter calori, aut frigori nupſiſſe. Sicut calor, vel frigus è vita: non autem è calore vel frigore proveniat. Vita ergo aliter intelligi nequit, quam ſub luminis conceptu. Neutrumq; magis à priori eſt demonſtrabile quàm ipſe rerum formæ, & quicquid immediatè profluit è ſinu Omnipotentis. Lumen ergo vitale per ſpecies, proprio caret nomine. Poſſumus quidem facere lumen igneum, nobis ad magnas neceſſitates datum; ſed non eſt artificis producere de ſe, vel immediate lumen vitale. Quod Chymici ajunt: Artifex nequit introducere formam ſubſtantialem. Generans quidem patrans atq; auræ vitalis productor eſt, in quantum ad ſibi ſimile materiam contribuit, ejuſq; diſpoſitiones in ordine ad vitam; nullatenꝰ autem vitam, ſ. ultimatam entelechiam producere poteſt. In morbis etiam quandoq; lumen vitæ ad gradum ignis aſcendit: quia comminata diſtinctione Archeus excutit lumen igneum: non quod ille hoc, ut generans ſui ſimile, producat, ſed per furorem Archeus fœnum madidum comprimit, & accenditur: quod ſiccum non

item fit. Alio quoque modo ligna confrictione, & ferrum attritu, ignem,quem non habent,concipiant. Siquidem non poſſunt à rebus toto genere differentibus, iidem in ſpecie effectus prodire, niſi per accidens, ſive actionem æquivocam.Sic nimirum ſpiritus ſenſitivus propter dolorem,ſive Archeus per venena, propria iræ excandeſcentia per accidens igneſcit præter ſui naturam. Nam Blas habet, quo recedens à vitali lumine, ad deſtructionis alterum extremum reclinat: in quo radii ſui luminis, velut à ſilice, ignem excutiunt, de materia corruptibili, ubi lumina ambo, Archei & rei corruptibilis, ſeſe penetrant, uniuntur, & in lumen igneum promoventur. Quippe ignis utrobique mors rei eſt, ex proprio deficientiæ effectu ſuſcitabilis in rebus, aliquo pingui inflammabili conſtantibus.Enimvero quamvis unicus ſit in ſemine ſpiritus,planè uniformis,ac ſingularis, embryonis Architectus, in ſcenæ exitum durabilis; attamen id naturæ materialis vitium & exitium fuit, ut officiorum pluralitate diſcerptus ſpiritus,ſenſim ad ſingularitatum heterogeneitates multiplices deflectat. Vitiumque revera eſt,quatenus in Ataxiam viam ſternit. Alias namque cum finium neceſſitatibus ſpiritus ſervire debeat,certè in munium numerum diſtrahi,ſibi fuit nobile. Servilia quippe organa ipſa ſibi fecit neceſſitas, quæ ideo plura atque diverſa condidit ſibi, & hactenus ſe ipſam ad eandem neceſſitatis legem traduxit. Imitata nempe ſtatum monarchicum, in quo eſt Princeps aliquis independens, legum & regiminis moderator: quapropter & Cordi, ſolarem quandam vitam, emanativam, ac velut aliunde independentem effingens, radicalis vitæ fontem ibidem ſtatuit. At quia Reſpubl. dudum ſubſiſtere nequit,niſi alatur; ideo poſt Reges, primi ſunt Agricolæ, & Piſcatores, qui grana, armenta,greges,piſces,lanas, lina,vina,ligna, mella, olea, & coria nobis proferunt. Quia & ante cogitatos Reges, jam greges ſuos habebant paſtores & agricolas felices. Ea propter enim fingitur Saturnus Deaſtrorum parens, cui in nobis, nutritionis neceſſitatem à Splene, commutativo labente fermento ſplendidam vegetationis vitam, Ethnici tradidere. Agricolis demum ſuffragantur, qui grana in panificium, lanas quoque, linum, & coria in veſtes ornarent: mox Jupiter patris loco ſuffectus,aſtu & vi ſucceſſit;Ideòq; & alter nutrimenti diſpoſitor, in hepate domicilium fundans, vitæ nutritivæ adjunctus eſt, è loco in monarchiam neceſſariò adæquatè reſpondet. Mars denique diſſidentes in prioribus digeſtionibus reliquias amovens, in felle ſuccenturiatus militi conformis eſt. Tribus his tantum opus atque ſatis viſum fuit, Sole nempe, Saturno, & Jove, quamdiu in concentu conſonarent ſingula. Sed martialis deinde vita ſubjuncta fuit, non quidē ut reſpubl.& ſtatus ſimpliciter eſſet; ſed ut pacem, mutuaque officia ſervent ſingula invicem, neve ut ſuccreſcente impuritatū turba, deſtinatur unitas. Porro creſcere, ſequitur adeſſe. Priùs namque res eſt, antequam creſcat. Imò cum altile eſſe nequeat, niſi nutriatur, ali præcedit creſcere. Luna enim erronum ultima, reſpectu altilium, telluri proxima. Immediata ergo & inexcuſabilis ejus neceſſitas, hanc cerebro œconomiam dicavit, Judici in Monarchia ſacram. Vivitur nimirum ex Corde, Alimonia autem ex Splene, & Hepate: Correctio digeſtionis è felle; ſed accretrix à cerebro eſt. Differunt itaque initiis juxta atque organis vegetari & creſcere. Idque ſanè non per accidens, vel ob partium contumaciam, creſcere deinceps recuſantium. Sed propter ſingulares Viſcerum dotes. Enimverò quod dixi,vel in ortu embryonis ſpectatur. Siquidem quia creſcitiva (quod nemo antehac putavit) è cerebro fluit,caput embryonis, ipſiusque fœtus, cæteris membris proportione longè majus eſt. Etenim ſi di locetur manus,ea non ſolum creſcere ceſſat, quin inſuper decreſcit etiam in adultis.Gibboſi quoq; creſcere ſiſtūt,licet vertebræ ſenſim diſtortæ, tantū protuberēt extrorſū vel ad latus:non ſanè quod gibboſis ſenſus ſit ſublatus, aut minutus: qui non minus aliis quibusque ſentiunt. Quocirca defectus accretionis non pendet ex ulla dislocatione nervorum, venarum aut arteriarum; ſed ſolius obliquitatis intuitu in medulla,per quam rectus influxus cerebri eſt parum incarnatus. Nec eſt fluxus iſte humoralis,per venas ſcil. & arterias (ſiquidem in retortis arborum ramis, prout & in tibiis curvis non cernitur accrementi defectus,) ſed

ſed eſt fluxus luci cerebri. Prout de actione regiminis alibi. Caro in cavo ulcere ſuccreſcit, creſcuntque menſtruatim medullæ, quanquam cæteræ partes creſcendo ſiſtant. Adultis quoque creſcunt cum thoracis amplitudine coſtæ, fracturis ſupercreſcunt pori; hepar per morbum ſuccrevit mirum in modum. Senibus non rarò obnaſcuntur dentes. Idque totum, quia vix accretrix paret cerebro. Aſtrologi vim creſcitivam lunæ tribuunt; nemo tamen cerebro: Oſſa veterum animalium (ut dixi) ſingulari arcano, plus medullæ continent, quàm juniorum. Eò quod luna ad transmutationem, quietem, interitum, & reductionem in primam materiam facit. Præpotens idcirco luna in veteribus, medullam augeri non impedit. Porrò cum unumquodque eſſe accreſcere deſideret, ſuique propagationem vel ab initio meditetur, deque nullo alio plus ſolicita ſit natura, quàm de ſexu: adeò ut inſectas, quas corruptis ab excrementis ſuſcitat, ſexuum diſcrimine notaverit; Venere quoque opus fuit. Quorſum renes ſervire putant Scholæ. Diſſentio autem, quia utroque rene calculoſos, plus juſto petulcos obſervarim Nec enim alioqui credere poſſim, parte fundamentali Veneris oblæſa, ſalacitatem ſubſiſtere poſſe. Eò quod hoc ſit partium neceſſitas, ut læſa organo proprio, ejus functio quoq; neceſſariò intercepta. De Venere Splenis quandoque dixi. Saltem hic ſat ſit, muliebre genus, in Reipubl. ſubſiſtentiam apprime neceſſarium, ac ſummè utile, divino elogio eſſe. Sed tandem cum non omnis ferat omnia tellus, hactenus ad bene commodeque vivendum, mortalium conſuetudo, colligatas provincias, & mercaturæ conſpirationes introduxit. Pulmonem itaque Mercurium, & mercaturæ, cum exteris conformem, fecit ſibi utilitas. Ut poſtquam jam fœtus auctus eſſet, haberet reſpirationis, vocisque vitalem vigorem. Vitam inquam participativam, & diſtributivam per totum, æquabili aura difflabilem. Sine qua nempe cruor omnis in tophum nutritione denſaretur, creſceretque corpus mox vel in immane monſtrum, vel mox ab initio ſufi focaretur. Prout alibi de Blas humano. Aſt hanc Rempubl. & harmoniam ſic erronibus aſtris comparatam, nolim tamen peregre à cœli ſideribus aliunde ſibi ſeminis Architectus mendicet. Analoga enim ſyzygia æmulatur aſtra, quia ens cœlicum Archeus in ſe habet. Is enim, qui verbulo aſtra fecit de nihilo, conſimilem Verbi poteſtatem (creſcite, & multiplicamini,) in ſecula durabilem, intra ſeminum penetralia conſtituit. Itaque ex dono gratuito hauſit ſemen ſibi, poſſe ſiderum analogiſmos in ſuo Blas ciete, atque imitari. Quare contingit, ut ſtatis periodis feliciores innatis ſubſequantur æmulationes, quia potentiores clarioresq; ſigillationes. Neque interim ea aſtris poteſtas eſt, quod mortalium formationi, moribus, valetudini, atque fortunis præſint. Qui enim omnia in omnibus eſt, cunctaque immediato fine ad ſui gloriam creavit, noluit ſui imaginem aſtris ſubditam, ne ſe per ſiderum importunas revolutiones criminis excuſent. At bene. Ineſſe enti ſeminali analogon, quod aſtris, totique univerſo quadantenus reſpondeat. Quapropter primum in homine ſemen ſe veſtit ſecundinis, mox dein propriæ inſudat œconomiæ, denique Rempubl. præfatam meditatur, variè ſingula diſponit, legibusque coërcet municipalibus. Tum vero Regnum quoque, & imperia cogitat. Tandem totam terram, ac cœlos poſtremò. Adeoque vi verbi totum univerſum in ſe adumbrat, quatenus Imago Dei. Subſtituit enim pedibus ejus volatilia cœli, piſces maris, oves, boves, & pecora campi. Quia conſtituit illum ſuper opera manuum ſuarum. Cœli autem ſunt opera manuum Dei. Quæ certè conſtitutionis dignitas, cum alioqui juſſum contineat, non fictam quidem aut remotam, & allegoricam poteſtatem quandam: neceſſe eſt ergo nos quodammodo referre cœlos in imagine Archetypi. Juſſus autem ille, cum jam ſit in naturam plantatus, erit homini ſua amplitudo ab ovo genialis; non autem ab Aſtris ſibi ſubſtitutis. Cum autem Scholis & ruſticis, plus conſiderati ſunt defectus, qui in deformitatibus vitiataq; formatione erunt, quàm qui erroneis facultatibus eſſent oriundi: hinc dedere occaſionē, ut Aſtrologi pro lubitu cuncta ad ſuas aſtrorum choreas traherent. Sed poſtquā officiorum diverſitas cognita fuit ab emunctiorib. implicare heterogeneitatem facultatum & organorum, ceperint ii proinde alteritatem, numerum,

diſſor-

diſſormitatemque ab aſtris repetere, & in ſeminum directiones referre. Etenim nec poterant ſub natura jam ſemel corrupta radicitus, dudum ſemina cuſtodiri felicia ſubter unitatem neque per hanc compleri tot organorum diſtincta officia, quin penè ab exordio roboris diſparitas in viſceribus; imò & in ſingulis, fortitudinis inæqualitas ſubreperet,& ſigillaretur in locis. Unde tandem diſruptio fili, diſſolutio, infirmitatum ſoboles, atque lues multa. Quæ cuncta cœli augures, non reluctantibus, ac ſtupentibus Scholis, impune ad ſua ſiderum tripudia transtulere. Quare velut anteſignano hirco per barbam arrepto, tota admirata eſt ſubſequens poſterorum caterva. Eſt tanta quippe in ſinu materiæ heterogeneitas, ut vix filum aureum fiat, quod non aliqua ſui parte ſit infirmius, citiusque diſſiliat. Itaque neque mirum, in tanta membrorum ac functionum diſtractione robur membris inæquale inoleſcere. Quocirca integræ familiæ tabe vel hydrope pereunt. Aliquibus greſſus à quinquageſimo deficit, quibus viſus in octogeſimum perſiſtit. Aliis vero à quadrageſimo viſus hebes, quibus greſſus longævitatem promittit. Quippe ex ſimplici univerſalique ſeminis ſpiritu, ſui inoleſcunt ſingulorum organorum rectores. Qui ſanè ibidem, vel vitio recipientium,vel errore diſpenſationis, non rarò recedunt à ſcopo alienati. Spiritus enim, qui partes ad invicem diſtinxit,& formavit, mox & in ipſis partibus determinationes omnes ſuſcepit. In oculo enim opticus ſpiritus videt, & in lingua guſtat: quia influens ſpiritus, ab inſito ibidem determinatur. Ut præterea quædam vita principians in ſplene, alia in muſculis,atque alia demum in utero muliebri,prout ſæpe alias demonſtravi. Quæ ſingulæ in tantum à vita communi hominis ſunt diremtæ, quantum illa quæ diverſas habent exſiſtentias. Cum ergo pluralitas dualitatem aliquam includat,non mirum vitam,multis diverſis rectoribus agitatam, facilè in diſſolutionem ruere, poſtquam mens immortalis habenas regendæ vitæ, in collum ſenſitivæ labi ſiverit.

VITA ÆTERNA.

EVangelium promittit mortalibus, non ſolum quod Filius Dei incarnatus & paſſus pro ſalute humana; ſed quod hæc duo myſteria ſint applicabilia individuis,quæ alias velut fruſtra eſſent. Conſideravi autem iſtam applicationem hoc modo. Enimvero per peccatum non minùs fregit homo intentum, quàm decretum Dei; unde natura humana in ſui radice fuit corrupta, quia inſecuta eſt generatio altera, penè belluina, vitæ æternæ ex ſe incapax. Quapropter Evangelium debebat includere abolitionem peccati originalis, aliorumque omnium, ex naturæ corruptione defluentium.Itaque cum homo deinceps non amplius ex Deo;ſed ex ſanguinibus ſexuum, ex voluntate carnis, & ex voluntate viri tantum naturaliter naſci deberet:nec tamen ejus corpus poſſet reſurgere ulla ſui potentia,in priſtinam dignitatē multoq; minus, deſinere eſſe,ut iterū aliterq; eſſe inciperet.Idcirco lætum nuncium nobis allatum fuit,quod unum baptiſma datum eſſet in remiſſionem peccatorū, per quod homo ita renaſceretur, ex aqua & Spiritu S. quod ejus anima, tanquam nova nativitate renaſceretur, & fieret particeps illibatæ humanitatis Chriſti Salvatoris, fabricatæ per Spiritum ſanctum.Quæ renaſcentia animam in priſtinum ſtatum innocentiæ reponit, tollens peccatum ſimul. Idque ſic omninò realiter ſe habere credimus; non autem quaſi allegorias aut metaphoras, pro vero amplecteremur; ſed revera & actualiter hæc in baptizatis ſic contingunt, ut ſenſibiliter permittat Deus traduci in corpus teſtimonium actualis illius gratiæ, quæ per baptiſma confertur. Quo nimirum reſpectu Mahumetani baptiſmum recipiunt, quatenus tollit innatum fætorem illis alioquin in vitam durabilem, quemque in Ebræis omnibus alioquin obſervamus hodie. Adeoque baptiſmi effectus interior, etiam extra relucet. Imò & id

& id confirmat unici baptiſmatis eſſe perpetuum,atque indelebilem. At iſta renaſcentia non tollit mortem, ſedChriſtianos deſerit cum ſarcina corrupti corporis,ex voluntate viri,generati: atque hactenus animam nihilominus relinquit vitiis corrupti corporis ſubnoxiam. Quapropter adultis non ſatis fuit baptiſmus, quanquam junioribus, quamdiu inſontes ſunt, abunde ſufficiat. Privilegium itaque aliud promulgatum, per quod adulti vitam æternam habere poſſunt: Quod qui non indignè manducaverit corpus Dominicum, Chriſtus illum reſuſcitabit ad vitam in noviſſimo die: Si vero non manducaverit, non habiturus ſi vitam in ſe. Nam hoc myſterium nobis datum eſt pro mundi vita. Eſt nimirum mundi vita Adamica, caduca, & propemodùm brutalis. In cujus permutationem datur nobis pignus, itemque actualis & realis participatio vitæ æternæ. Merita igitur paſſionis dominicæ nobis communicantur per participationem illibatæ virginitatis Chriſti Domini. Communio n. puriſſimi & caſtiſſimi corporis ſui unit nos ſibi, & nos in ſe regenerat actualiter: ſicque nobis dat vitam ſibi conformem. Datur corpus Domini pro mundi vita. Et quanquam non ſtatim pereat corpus hominis, conceptum ex ſanguinibus; eo ipſo tamen, quo cum corpore Domini, ejusque humanitate unimur nos reddit participes incomprehenſibilis ſuæ incarnationis, reſtituitque in priſtinam naturæ humanæ integritatem:quatenus virginitatem puriſſimam Chriſti, in qua ſalvari debemus acquirimus participativè. Adeòq; propter amoroſam unionem ſui tribuitur nobis participatio meritorum paſſionis ejus. Eſt ergo principaliſſimus effectus S. S. euchariſtiæ participatio puritatis,& naturæ virgineæ incorruptæ, Domini Jeſu. Adeòque ob hoc propriâ periphraſi prædicatur vinum germinans virgines. Porrò ineffabilis divini amoris hocce myſterium, operari præfatos reales effectus regenerationis, in natura humana. Docet Apoſtolus: Omnes quidem reſurgemus; ſed non omnes immutabimur. Quaſi dicat: Mortales omnes quandoque à morte reſurgent. Damnati quidem reſurgent, nequicquam immutati: ſed in priſtino corpore Adamico, ponderoſo, non penetrante,&c. ſola videlicet mortis optata neceſſitate illis ademtâ. Pueri verò, ſolo baptiſmi lavacro regenerati reſurgent, in corpore aliquatenus glorificato; ſed tanto minùs perfecti, quanto à tanta felicitate fuerunt remoti. Qui autem in communione corporis Dominici fuerunt uniti, reſurgent planè glorioſi, per totam ſui naturam: quia perfectiſſimè fuerunt in vita regenerati. Cujus regenerationis, quanquam non apparuerint viſibilia ſigna; revera tamen inerant; neque enim de novo fiunt in reſurrectione, niſi prius in ſeculo, per omnimodam regenerationem præexſtitiſſent. Fides noſtra non eſt de non-entibus; ſed de rebus veris, non viſibilibus, quia vult nos promereri per fidem. Quapropter quantumvis amoris,& unionis, cum Deo ſit hoc ſymbolum prorſus inſcrutabile, prout & effectus inviſibiles modo; attamen præfata myſtica, & realis renaſcentia cenſetur adhuc terrena apud Nicodemum, atque eo titulo huc transtuli. Ego itaque renaſcentiam ſalvandorum contemplor in natura ſublunari, & terrena fieri, perinde atque in projectione lapidis Chryſopœi. Enimverò vidi illum aliquoties, meisque contrectavi manibus. Erat enim coloris, qualis croco in ſuo pulvere, ponderoſus tamen, & micans, inſtar vitri pulverati. Datum mihi ſemel ejus fuerat $\frac{1}{4}$ unius grani. Granum autem voco ſexcenteſimam partem unius unciæ. Hunc ergo quadrantem unius grani, chartæ involutum, projeci ſuper uncias octo argenti vivi fervidi in crucibulo. Et confeſtim totus hydrargyrus cum aliquanto rumore ſtetit à flexu, congelatumque reſedit, inſtar offæ flavæ: poſt fuſionem verò ejus, flante folle, repertæ fuerunt unciæ octo auri puriſſimi, granis undecim minus, *v. p.* 631. Itaque unicum granum illius pulveris transmutaſſet in aurum optimum partes argentii vivi, ſibi æquales 19186. Inter terrena ergo reperitur præfatus pulvis, quoddammodo ſimilis, qui ferè infinitum metallum impurum transmutat in aurum optimum, ſibique uniendo ab ærugine, rubigine, carie, & morte defendit, ac velut immortale facit, contra omnem ignis & artis torturam, transfertque in puritatem virgineam auri: requirit ſaltem fervorem. Anima ergo, & corpus ſic regenerantur per baptiſmum,& commu-

Tttt

munionem illibati corporis Dominici, modo juſtus devotionis fervor fidelium adfuerit. Ignoſcat Theologus mihi, ſi ultra crepidam de vita æterna per parentheſin dixerim. Fateor enim lubens; non eſt corpus regeneratum mei fori. Tantùm de vita mundi proroganda ago. Hoc ſaltem dixi, Baptiſmum realem effectum ſenſu perceptibilem, puritatis adferre, & ſacroſanctam Euchariſtiæ communionem in terrenis habere aliquid ſimile, quo facilius credamus regenerationem.

MORTIS OCCASIONES.

IGnem lucemque vitæ comparavi, quia aliquid præ ſe fert quod vitale videtur. Etenim formæ vitales, ſive rerum vitæ, ſunt luces. Ergo totidem mortis erunt ſaltem occaſiones, quot lucis ablationes. Primò ergo lux exſufflatur, itemque compreſſione flamma perit, quod vocant defectu aeris. Ego verò demonſtravi, id contingere, defectu novi Magnatis; non autē, quod ignis aere nutriatur. Sic & conſtrictione fumi alieni. Sic nimirum in cryptis, & cuniculis lāpades extinguuntur, exſufflatur autē Lux vēto vel alia flamā. Sæpe enim cādelæ, flamā, pulvere colophoniæ, vel pyrio ſuſcitata informe, extinguuntur. Tandem alimenti defectu ignis interit. Mors ſimiliter multifariam irruit. Vel enim corpus vivens ſubitò colliditur, conquaſſaturq, à pondere Cita etiam profuſio cruoris, ex amplo vulnere, vitam profundit, vitæq; lumen efflant. Sic puris, aquæ, vel venti affatim facta prodigalitas inordinata: balnea item, fames, ſolutiva, intempeſtivam mortem introducunt. Item per compreſſiones anhelitus in cuniculis, aſthmatis, laquei, ſubmerſionis, fumi, & uteri ſymptomata, reſolutiones item & paralyſes nervorum, anhelitui ſubſtratorum. Item per combuſtiones, deſtructiones, carbonizationes, gangrænas, & conglaciationes frigoris. Item per venena, alcalia, rodentia, eſcharotica, putrefacientia, vel fermentali contagio peſſumdantia; Item per retenta excrementa, obſtructiones, & abnegata partium commercia. Item per defectum digeſtionis alicujus, atrophiam, & conſumtiones, partis aut totius. Item per ſuffuſſiones cruoris intra cranium, thoracem, abdomen, vomicas, pleuritides, pulmonias, &c. Item per dislocationes vertebrarum, contracturas partium expurgandis ſordibus deſtinatarum. Tandem propter effætam ſeminum, poteſtatumque defunctionem, decrepitam, exantlatamque. Itemque propter pathemata animi graviora, & incantamenta. Mors ergo tot modis quotidie furatur mortales, quorum vita tamen ſemper ſimplex & univoca eſt. Nam eſt ideo vitæ atque mortis aliena, & diſcrepans conſideratio. Etenim enſis vitam tollit, eſt tamen longè alia vitæ ſpeculatio conſervandæ, quam ſanandorum morborum, per cauſæ ablationes, & præpeditiones. Siquidem cauſæ partim ſunt externæ, ut vulnus, peſtis, ambuſtio, &c. quorum proinde ſanatio, à cauſarum ablatione non pendet. Neque enim ideo ignis à foco delendus, qui aliquem combuſſiſſet, ut ſanetur: prout nec enſis eſt frangendus, ut vulnus ſolidetur. Sed in vitæ longæ conſervationem, non minus externarum cauſarum contemplationes & ablationes, quàm fomenti vitalis occurrunt. Enimvero tametſi nullæ infeſtarent infirmitates, non tamen ob id mors deſineret in dies, viam ad ſuum introitum ſternere. Nam etſi ſanitas vitam, ut baſin reſpiciat; non tamen vita ſanitatem includit. Cæcus enim, claudus, podagricus, &c. non minus vivit, quàm ſanus. Quid ſi vita per morbum deſinat, id vitæ eſt peregrinum ac per accidens. Sicut gladius mortem continet; at non niſi per applicationem. Alioqui mors per ſe reſpicit vitam; cauſæ verò morbificæ tantum per accidens, ſive per applicationem ad ſpiritum vitæ, evadunt mortales. Hinc namque impedimenta vitæ longæ ſunt ſeriò attendenda, avertendaque, ſi longævitatem exſpectemus. Initio itaque vitæ meditatio conſiſtit, non extra, ſed in vita ipſa. Qualiter nimirū vita in corpore conſervetur. Etenim anima ſenſitiva, jā deinceps à peccato (ut dixi) proprietatē vitæ totā ad ſe traxit, & vitæ vinculum cum corpore evaſit. At cum ipſamet anima ſit in ſe mortalis: neceſſe eſt inprimis omnes poteſtates vita-

vitales, vitæ coævas, labiles eſſe & caducas. Hinc tandem mors. Ad vitæ igitur longævitatem primum requiritur morborum ſanatio; tam illorum qui vitam totius attingunt, quam qui partis & functionum damna, vel conſervationem ſpectant, & hactenus inſidiantur vitæ. Siquidem cum membrorum ſit univoca conſpiratio, principales certæ poteſtates non poſſunt non tandem labaſcere, etiam diminutis tantum ſubalternis. In quo à Paracelſo diſcedo, quod putaverit morbum omnem, per pharmacum ad vitam longam neceſſario tolli. Quoniam bonus vir ille, medicamen ad vitam longam, uſumque, non minus ignoravit, quam ipſam vitæ longæ eſſentiam, proprietatesque. Ideoque ſua arcana plurimum conferunt ad vitam ſanam ſive ad impuritatum ablationem; directe tamen atque primariò ad vitam longam, tanquam ad finem ultimum, nequicquam facere. Eò quod ut vita: ita & arbor vitæ, concernit primariò conſervationem, & redintegrationem; ſive rejuveneſcentiam facultatum vitalium, partibus inſitarum. In hoc itaque arcana ſuperfluorum ablativa, ab arbore vitæ diſtant. Quod illa quidem morbos ſanent, etiam quos natura parens, per ſe nunquam curat. Puta lepram, calculum, paralyſin, tabem, hydropem, &c. ſed arbor vitæ hos morbos jam admiſſos non ſanet. Etenim ſi Hippocr. dictitaverit, quod naturæ, ipſæ ſint morborum medicatrices: id ſuæ ætati & arti incipienti condonandum. Alioquin arcana (quæ tum nondum enotuerant, & hodie penè latent) naturæ vires ſuperant, prout perſæpe ars naturam vincit. Idque nedum in arcanis morbos ſanantibus; ſed & in arbore vitæ, naturam deficientem reſtaurante, verum eſt. Arboris ergo deſtinatio, eſt vitæ conſervatio, cum aliquali rejuveneſcentia; ſed cum remedio arboris perſeverat lepra, calculus, &c. Eſt ergo planè alia conſideratio arcanorum Paracelſi, & alia arboris vitæ. Quod ſic confirmo: Conſideretur Juvenis cum alioqui morbo prædictorum: non enim florida atque vivida ejus juventus ſanat hos morbos: ergo neq; etiã arbor vitæ. Eò quod hæc tantum ſpectet fomentum floridæ illius vitæ. Quæ ſane adhuc recipitur per modũ recipientis. Ergo in parte recipiente morboſa manet ſemper roboris diſproportio, reſpectu partiũ benevalentium, quæ erat ante aſſumtum pharmacum ex arbore vitæ. Nam etſi ſingula participarent æqualiter de illo pharmaco; non tamen æquo robore reſarcirentur. Primum ergo impedimenta vitæ longæ, in univerſum ſunt removenda. Inter impedimenta autem, quædam vitam abbreviant active, ut ſunt morbi, vitæ inordinationes, &c. Alia vero arborem vitæ in ſuâ bonitate determinant, accurtantque, ne ſuæ deſtinationis ultimatum finem aſſequatur. Hoc quidem de arbore vitæ noſtra, non autem de Paradiſi; deque vita corrupta, non de vita Adamica ante lapſum. Morbi itaque aliquot, itemque multa profunda ſpeculatio fortis, & non jucunda, & perturbationes, imò & incantatio. Prout ſuo loco. Felices ergo & plerumque longævi, qui procul à curis, uſuris, negotiis, atque ſeculi ſui tempeſtatibus paterna bona bobus poteſt arare ſuis, in pace & hilariter vivere. Quicquid ergo pro vitæ longæ conſecutione cogitandum, cogitandum in pace incuriâ, cum plena reſignatione in placidiſſimam Dei voluntatem. Cogitandam ejus ergo, quantum ridiculæ cogitationes laſſent in febribus, quantum ſeria ſtudia enervent, quantumque anxietates dierum numerum peſſundent. Quia ſic ſpiritus attenuatur, & dies abbreviantur. Porrò Venus ſuum primatum inter impedimenta vitæ longæ obtinet. Quia vitam affatim exhaurit. Sequitur Venerem crapula multa, intempeſtiva: magisque ſi potus ſit noxius. Nocent quoque Tabacum, fungi, & quæ propter occultum virus, late ſerpens, vires vitales conſternant. Non enim Nicotiana famem ſedat, quaſi ſatisfaceret defectui, ſed in quantum defectus ſenſum tollit, ſimulque functionem exercitia. Impedimenta denique vitæ ſunt frequentes thermæ, phlebotomiæ, vulnera, ſolutivorum quoque uſus frequens. Quæ ſcilicet patrantis generationem faciunt minus floridam, ideoque & ſenium accelerant. Denique ut climata faciunt ad vitam longam: ita & quædam officiunt. Sunt enim, quibus rarus eſt ſenex: alia quibus ſenectus in honore eſt. Endemica enim arſenicalia, ſubterranea vitam adhuc viridem in floſculo demetunt. Sunt &, quibus tractuum inundatorum eſt

vicinitas. Etenim debet quicquid ſpontè à putredine in aqua efferbuit,& reſolutum eſt,ſimul cum vapore offerrit, & à nobis ſorberi. Pernicioſi ergò paludum halitus putridum ſpirantes: dein qui ſalem ſemiputrefactum cum ſordibus, ac reſoluto luto efflant. Vidi enim Antverpiæ, poſtquam ager Auſterweelius undas concepit, tiliaram folia in mœnibus ab Auguſto ſiccata, & velut carie eroſa. Quæ ante inundationem in Octobrim usque viridia in arbore ſervabantur. Item Amſtelrodami viſitur : Quando Lugduni Batavorum, folia arborum adhuc Majum mentiuntur. Hanc enim cladem frondes patiuntur à vapore ſemiſalſo;quid tandem non in teneram pulmonis tunicam,atque ſui parenchymatis ſpongiam factum iri putandum ? Profecto tot undique noſtræ vitæ hoſtes inſidiantur, ut niſi longè à nocuo aeris contagio receſſerimus:vix erit ſub arboris vitæ plena conceſſione, optata vitæ longæ participatio. Nam originalis arbor vitæ in Eden,erat pro habitantibus ſuis ; non autem pro vallis miſeriarum indigenis. Itaque quicunque volet bonitate arboris vitæ potiri, & ex labore Sophiæ proficere, deligat tractum, qui paſſim multos alit ſenes. Et in quo rari ferociunt paſſim morbi. Tum denique à puero (rectius ſi puer in utroque primum parēte,mox dein & in nutrice)arbore vitæ uti incipiat, dum alimentum, in augmentum ſolidorum ſtaminum abripitur. Quæ verò medicamen arboris vitæ impediunt, & diminuunt, ne ad apicem aſcendat, ſunt hæreditariæ, atque innatæ debilitates, totales vel partiales ; quibusque acquiſitæ ſuccedunt per inordinationem hauſtæ, quæque per indebita dolorum, morborum atq; laborum tormenta advenere. Etenim quicunq; injuriam notabilem vitæ paſſus eſt,deſperet per arborem vitæ plene redintegrari. Qui verò puer medelam vitæ primis admiſcuit conſtitutivis, ſicque adolevit ; ſiquidem arbor vitæ non eſt plusquam perfecta, ut queat decrepita in priſtinum reſtituere : ſperet ſe acquiſiturum,quod regum medentes aulici vix credant.

DE MAGNETICA VULNERUM CURATIONE.

Diſputatio de Magnetica vulnerum naturali, & legitima curatione, contra R. P. Joannem Roberti, Theologiæ Doctorem Societatis Jeſu, Presbyterum non minus, quàm etiam Rodolfum Goclenium Profeſſorem Medicinæ.

1. *Faſcinus, ſympathia, & magnetiſmus differunt.*
2. *Vnum unguentum ſympatheticum, aliud magneticum dictum.*
3. *Quid mumia ?*
4. *Philoſophia rationibus tantum immediatè redarguitur.*
5. *Differentia Iuris & Philoſophiæ.*
6. *Ex ignorantia cauſæ magnetiſmus putatur Diabolus.*
7. *Qui ſint interpretes naturæ ?*
8. *Cur ſoli Spagyri naturam interpretentur ?*
9. *Superbit,qui ex ignorantia cauſæ rem credit Diabolicam eſſe ?*
10. *Qui ſint Dæmonis adulatores?*
11. *Magnetiſmus non eſt novum inventum.*
12. *Vnguentum armarium ?*
13. *Intentio, ſcopus, remedia, & modus in unguento ſint bona.*
14. *Cur unguentum non illegitimum, nec ſuperſtitioſum ?*
15. *Quid ſuperſtitio ?*
16. *Cur modus unguenti incognitus Cenſori nil improbet?*
17. *Quid magnetiſmus.*
18. *Aliquot effectus magnetis.*
19. *Objectionis à Cenſore traditæ ampla refutatio.*
20. *Magneticâ cura morborum incurabilium perfecta.*
21. *Lac combuſtum mammas ſiccat.*

22. *Vitrio-*

22. *Vitriolum per magnetiſmum moritur.*
23. *Mumia ab Italia Bruxellam usq; operatur.*
24. *Carlina ſub umbra trahit mirificè.*
25. *Idem numero morbus ſubjecta mutat.*
26. *Flores ſoliſſequos ex magnetiſmo eſſe.*
27. *Filtra mumialia quomodo ſint magnetica.*
28. *Arcanum ſanguinis ſpagyrorum, magnetem eſſe.*
29. *Herbæ cur & quînam magneticæ?*
30. *Aſarum & ſambucus magnetica.*
31. *Pactum implicitum anchora ignarorum.*
32. *Sympathia præſupponit ſenſum.*
33. *Fratris mortui mumia olim impreſſa ſedi, adhuc magnetica.*
34. *Sapphirus in magnetiſmo unguenti æmulus.*
35. *Sapphirus tactu unius carbunculi cæteros ſanat.*
36. *Cur Eccleſiæ antiſtites annulos cœruleos geſtent?*
37. *Eſt magnes homini.*
38. *Zenexton peſtis.*
39. *Neceſſe eſt accidens migrare idem de ſubjecto in ſubjectum.*
40. *Magnetiſmus qualitas cœleſtis.*
41. *Fur, latro, & vir aut mulier proba eandem dant uſneam.*
42. *Vnde & quid uſneæ ſemen?*
43. *Fructus æeris.*
44. *Vſnea fructus ex igne.*
45. *In uſnea dorſum etiam magnetis, mutato ſcopo.*
46. *Deus in miraculis ſequitur naturam.*
47. *Deus per reliquias magnetiſmum unguenti approbat.*
48. *Magnetiſmus ſupernaturalis probat naturalem.*
49. *Vſnæ flocculus in fronte contra enſem, ſtola verò contra dentem.*
50. *Flocculus in fronte in totam vitam præſervat, à dente impreſſio ſanguinis eadem in zinzilla.*
51. *Piper degenerat in hederam.*
52. *Quomodo de perſonis judicandum?*
53. *Paracelſus monarcha arcanorum.*
54. *Objectio contra vim influentialem in ſublunaribus refellitur.*
55. *Res quæque habet ſuum cœlum particulare.*
56. *Vnde inclinatio?*
57. *Vnde morbus aſtralis in nobis?*
58. *Vnde ægroti præſentiant temporum procellas.*
59. *Quid in mari fluxum & refluxum cauſet? Vndeque venti concitentur?*
60. *Cœlum non cauſat, ſed enunciat futura.*
61. *Ens ſeminis cujusque habet firmamentum, & virtutem influentiæ ſuæ.*
62. *Aliæ Inſtantiæ contra Magnetiſmum in ſublunaribus ſatis fit.*
63. *Vitis turbat vina, non cœlum.*
64. *Antimonium obſervat influentiam.*
65. *Magnes ſe dirigit, non autem trahitur.*
66. *Vitrum magneticum.*
67. *Reſina magnetica.*
68. *Album contra magnetem quid agat, & cur idemque de Mercurio?*
69. *Virtus ad diſſitum objectum eſt naturalis, etiam in ſublunaribus, & eſt magnetica.*
70. *Omnis creatura vivit ſuo modo.*
71. *Quid unguentum trahat è vulnere abſente?*
72. *Effectus ſatanicus omnis eſt imperfectus.*
73. *Cur Satanas non cooperetur cum unguento noſtro?*
74. *Quæ dicatur voluntas & phantaſia carnis & exterioris hominis?*
75. *Duplex ecſtaſis.*
76. *Vis ecſtatica ſanguinis.*
77. *Corruptio potentia latantem manifeſtat.*
78. *Eſſentiæ rerum non putreſcunt.*
79. *Ad quid putrefactio ſpagyrica?*
80. *Cauſa Magnetiſmi in unguento.*
81. *Cor à theſauro trahitur magneticè.*
82. *Necromantia unde?*
83. *Quid ſit homo animal, & quid homo imago?*
84. *Quomodo aquila per magnetiſmum cadaveris alliciatur.*
85. *Quomodo cruor in unguento trahatur ad theſaurum ſuum. Cur aquila ad cadaver magnetice?*
86. *Senſatio naturalis & ſenſatio animalis differunt.*
87. *Sagarum effectus nefarii.*
88. *Poteſtas ſagæ eſt naturalis, & qualis ea ſit*
89. *Vbi ſita ſit poteſtas magica in homine?*
90. *An homo cæteris corporibus imperet?*
91. *Cur homo agat per nutum?*

92. *Quæ ſit facultas magica?*
93. *Poteſtas magica diverſimodè latet in homine.*
94. *Homo internus cum externo fundamentaliter unum, materialiter autem diverſa.*
95. *Quid ſit ſpiritus vitalis, ejus ſcientia & donum.*
96. *In cadavere ſponte mortuo non eſt ſpiritus inſitus.*
97. *Diviſio ſpirituum juxta Medicos.*
98. *Anima in corpore ſolo nutu agit magicè.*
99. *In corpore ſolo nutu ſomnolento, extra verò nutu excitato agit anima. Impedit ſcientia pomi ſcientiam magicam.*
100. *Initium cabalæ in ſomniis hauritur divinitus.*
101. *Defectus intellectus in homine exteriore.*
102. *Quid faciat Satan in Sagis?*
103. *Quæ ſint vera ſolius Satanæ opera?*
104. *Peccatum dona gratiæ abſtulit, dona naturæ obſcuravit.*
105. *Quorſum exercitia pia catholicorum?*
106. *Effectus potiſſimus Cabalæ.*
107. *Duo ſubjecta rerum quarumlibet.*
108. *Homo tam ſpiritu quam corpore agit.*
109. *Quinam radius à Saga in brutum?*
110. *Quomodo Saga prodatur?*
111. *Quomodo alligetur Saga in corde equi?*
112. *Intentio opus bonum depravat.*
113. *Virtus ſeminalis eſt magica naturalis.*
114. *Cur cruor præſente homicida effluat?*
115. *Cur peſtis in obſidionibus frequens?*
116. *Opera miſericordiæ ſaltem reſpectu peſtis evitandæ exercenda.*
117. *Peſtes vindictæ & exſecrationum ſunt exſecrabiles.*
118. *Cur corpora à patibulo eſſent tollenda?*
119. *Cur excrementa non cauſent peſtem?*
120. *Cur ſanguis tauri ſit deleterius?*
121. *Cur pinguedo tauri ſit in ung. ſympathetico, ut cat nempe unguentum armorum?*
122. *Cur Satan non concurrat ad unguentum?*
123. *Baſis magiæ.*
124. *Vnde vanitates pro magia habeantur?*
125. *Magia bona in ſacris.*
126. *Quæ dicatur magia vera?*
127. *Cauſa idololatriæ ſagarum.*
128. *Exercitatores magiæ.*
129. *Satan excitat imperfectè.*
130. *Vnde belluæ quoque magicæ?*
131. *Regnum ſpirituum litem alit, & amorem.*
132. *Cur microcoſmus homo.*
133. *Mens generat entitates reales.*
134 *Entitas iſta inter corpus & ſpiritum media.*
135. *Deſcenſio animæ velle conformatum patrat.*
136. *Cauſa fæcunditatis ſeminum.*
137. *Cur libido mente velut alienet?*
138. *Pater per ſpiritum ſeminis generat extra ſe, in objecto mox abſente.*
139. *Quis ſit ſpiritus patronus magnetiſmis.*
140. *Voluntas mittit ſpiritum ad objectum, niſi voluntas aliquid reale produceret, dæmon eam non agnoſceret; & niſi extra ſe dimitteret, dæmon abſens eò non concitaretur. Vbi ergo theſaurus, eò tendit ſpiritus hominis magicus.*
141. *Magnetiſmus fit per ſenſationem.*
142. *Plures eſſe ſenſationes in ſubjecto unicō.*
143. *Ex phantaſia ſuperiore ipſi imperante.*
144 *Cur vitrarii utantur magnete?*
145. *Mutatur trahentium phantaſia.*
146. *Inanimata habent ſuam phantaſiam.*
147. *Cur aliqua eſu amentiam inducant?*
148. *Cur morſu canis rabiem introducat?*
149. *Tarantula ictu amentiam facit.*
150. *Cur contra catellum rabidum bruta reliqua ſe non tueantur?*
151. *Sympathia inter dyſſita medio ſpiritus cujuſdam mundani fit, qui etiam ſolem titaniaque aſtra gubernans, ſenſu pollet.*
152. *Phantaſia in electivis eſt varia ad lubitum; in aliis vero eſt determinata ſemper identitatis.*
153. *Primus gradus poteſtatis magicæ habitat in formis trium principiorum.*
154. *Alter gradus eſt per phantaſias formarum mixti, quâ deſtructâ nempe adhuc manent principia.*
155. *Tertius gradus ex phantaſia animæ oritur.*
156. *Quæ bruta ſint magica, & agunt extra ſe ſolo nutu?*
157. *Quartus gradus magicæ poteſtatis eſt excitato intellectu hominum.*
158. *Vox magiæ analogon multorum ad unum tertium.*
159. *Omnis magica vis excitatione gaudet.*
160. *Quod dicatur ſubjectum capax magnetiſmi.*

161. Quo-

161. *Quomodo differat magnetiſmus ab aliis formalibus proprietatibus ?*
162. *Humores & ſordes ſuam habent phantaſiam.*
163. *Cur ſcriptura ſanguinem potius, quàm alios ſuccos animatum dicat.*
164. *Semen habet traducem patris phantaſiam. Vnde nobilitas orta.*
165. *Pelles lupi & ovis phantaſiam inimicam vitæ prioris impreſſione retinuerunt.*
166. *Phantaſia ſanguinis recenter allati in unguento quid efficiat? Modus magnetiſmi in unguento.*
167. *Differentia inter curationem magneticam, quæ per unguentum, & illam quæ per ovum putridum fit.*
168. *Notabile myſterium humanæ imaginationis fundamentum magiæ naturalis.*
169. *Intellectus procreatam entitatem inprimit in objectum externum, & ibi realiter perſeverat.*
170. *Quomodo parentur ſigilla efficacia ?*
171. *Phantaſia per clavum ceu medium ſpiritum Sagæ nectit.*
172. *Si Satan naturaliter movet corpus ſine extremitat, ecur non & homo interior? & cur non potius adhuc ſpiritum Saga ?*
173. *Virtus unguenti non ab imaginatione componentis, ſed à ſimplicibus in unum coalitis eſt?*
174. *Author profeſſionem fidei dat.*

1. ANno octavo hujus ſeculi, allata eſt mihi oratio declamatoria habita Marpurgi Cattorum, qua Rodolf. Goclenius, (cui noviter demandata erat profeſſio Philoſophica) primitias exſolvens, conatur vulnerum ſanationem, per unguentum Sympatheticum & Armarium à Paracelſo inventam, oſtendere eſſe merè naturalem. Quam orationem legi totam, & ingemui, naturalium rerum hiſtoriæ tam debilem patronum obtigiſſe. Complacuit ſibi nihilominus author eo ſcriptioni, argumento, & continuata probationis ſterilitate idem opus Anno 1613. nonnihil auctius edidit: nuperrimè oblata eſt prædicti libri ſuccincta anatome, à Theologo quodam in ſpeciem lepidæ cenſuræ potiùs, quàm diſputationis concinnata; petitum ergo meum utcumque fuit judicium, eo ſaltem nomine, quod res Paracelſo inventa, eundem ſpectaret, & me ſuum ſequacem. Dicam ergo, quid de Medico Goclenio, & quid de cenſore Theologo ſentiam. Medicus inprimis proponit, & oſtentat ſe probaturum, magneticam curam vulnerum eſſe naturalem; ſed promiſſorem ad tantum munus imparem inveni: utpote quod nuſpiam vel tenuiter ſaltem titulo aut pollicitis ſatisfaciat. Multa hinc inde rhapſodia colligens, quibus vires quaſdam formales, quas ſympathiam & antipathiam vocant, eſſe in rerum natura: atque ex earum poſitione, magneticam curam naturalem probaſſe ſat ſe putat. Multa inquam ex Ægyptiis, Chaldaicis, Perſis, conjuratoribus, & præſtigiatoribus in unum cogit, quo ignotum ſibi magnetiſmum comprobet. Partim ut rerum novitatis avidos animos oblectando ex ſcopo ſeducat, partimque ut authorem admirentur, nedum triviales ſcriptores, ſed & quoſvis rariores alios triviſſe. Quocirca perperam Medicus ſympathiam, (quam diverſimodè, & fabuloſè ſæpius adfert) cum magnetiſmo confundit; & hunc naturalem eſſe, ex illa concludit: nam & unguentum illud vulnerarium, nedum homines, ſed & equos curare vidi: quibus certè non tanta eſt affinitas nobiſcum, (niſi aſini ſimus) ut proinde ſympatheticum unguentum nobis & equis commune dici mereatur. Malè itidem confundit Medicus ſympathiam cum faſcino & ligatione, & utrumque cum magnetiſmo. Abſtruſiores ſcilicet quoſque effectus indiſtinctum adfert anxius, quò rationibus deſtitutus, ſuum magnetiſmum comprobet. Exemplo faſcinum à ſympathia, & utrumque à magnetiſmo diſtinguam. Canis antipathiam, (ſunt namque ſympathia & antipathia ejuſdem generis filiæ) cum gallina habet: hanc nempe vorat ille, & hæc canem fugit. At ubi noviter pullos excluſit, hæc canem fugat, quamvis generoſum: faſcino nempe anima gallinæ, canis animam ligante; non obſtante antipathia priore, diſparili armorum præſidio & robore inæquali; nuſquam tamen in his magnetiſmus eſt. Quæ porrò Medicus adfert de ſigillis, charactes-

racteribus gamaheu, ceremoniis, vaniſque ut plurimum obſervantiis! ſunt prorſus huc impertinentia, & potiùs magnetiſmum ceu ſuſpectum, deſtruunt quàm aſtruunt: meum non fert ingenium, de his quicquam decernere.

2. Errat deinceps Goclenius, & quidem temerè juxta ac ignarè: ſomnians ex præſcripto Paracelſi, telum quod ſauciavit, ſi unguento armario obligetur, vulnus curari. Fruſtra namque telum aut mucro præſcripto à ſe unguento inungentur, niſi cruentum, idemque cruor prius in dicto enſe exſiccatus fuerit. Aliud namque unguentum Paracelſo eſt ſympatheticum, ratione cruoris habiti è vulnere; atque aliud certè unguentum, quo arma nullo ſanguine tincta emplaſtrari debeant: vocatque idcirco prius unguentum magneticum & ſympatheticum, poſterius verò magneticum armarium: quod inſuper mel & pinguedinem taurinam idcirco, (nec fruſtra quidem) recipit.

3. Poſtremò, quo ſuo genio ſatisfaciat, deſcriptum Paracelſi immutavit Goclenius, aſſeverans uſneam è ſolis craniis ſuſpenſorum deligendam eſſe, cujus ſui & falſi inventi cauſam quærens, non veretur ſomniare, ſpiritus vitales ſtrangulatu in calvariam intraſſe, & ibi tantiſper manere, donec ſexennio abinde revoluto, ſub diu uſnea ſuccreverit. Paracelſus contrarium expreſsè docuit, & uſu comprobatum eſt, uſneam è cranio rota interemtorum non minùs laudabilem eſſe, quàm laqueo ſuſpenſorum. Ex animalibus ſiquidem non quintum eſſe, (quod ſimul cum ſpiritu influente & vita, pereat eſſentia principalis) ſed ſola virtus mumialis, id eſt, ſpiritus inſitus & confermentatus, in vi enectis corporibus ſuperſtes educitur. Quæ de memoriæ inſtaurandæ remediis prodidit Goclenius, ut fini concepto nequaquam congruentia agnoſcimus, ſic & impertinentia oſtentacula eſſe, probare nequicquam diffidimus.

4. Inter Theologum & Medicum non eſt quæſtio facti: concedit nimirum uterque ſanationem vulnerato accidere: in eo tantum lis eſt, quòd Medicus ejuſmodi ſanationem adſtruat naturalem; Theologus verò velit eſſe ſatanicam, idque ex pacto primi inventoris. Cujus cenſuræ non aliquam in ſua anatome poſitivam adfert rationem: ſatisfactum arbitrans, ſi penes ſe reſciderit, etſi reſectionis rudimenta nulla coram attulerit, in eo videlicet quieſcens, quòd aſſerentis elumbes rationes ſubmoverit: quod nullius eſt operæ, nullius eſt artis, nec ullius etiam eſt authoritatis. Nam quorſum facit, ex futilitate rationum alicujus imperiti, de re ipſa judicare? eamque impiam declarare, ſi ſuæ ſententiæ ne unam quidem ratiunculam ſomniârit? Quid ſi presbyterium laicus incomtis laudem rationibus, easque aliquis velut immeritas rejiciat, an propterea ipſum ſacerdotium rejiciendum erit? quid quæſo res ipſas attingit imperitia aut temeritas alterutrius? Certè non ſe cenſuris Philoſophia ſubſtituit, niſi cenſorum adſit pondus rationibus ſtabilitum.

5. Ego itaque, qui contra Theologum curam magneticam velut naturalem ſuſcepi probandam: inprimis Goclenium excuſandum ratus ſum, ſi fruſtra laboraverit in inventione cauſæ proximæ hujus inſoliti effectus. Quid mirum, cùm Theologus eandem ſe neſcire fateatur, atque idcirco ſatanam authorem conjiciat? ea namque eſt infirmitas noſtra, quòd plurimarum & præſtantiſſimarum rerum notitia deſtituti ſimus. Idcirco etenim plurimas res ad ſacram ignorantiæ anchoram, inviti deflectimus, & catalogo cauſarum occultarum referimus. Quis enim Theologorum unquam cauſam riſibilitatis, vel alterius proprietatis formalis, puta caloris in igne, demonſtrationem ad plenam ſcivit? An non committitur petitio principii, ſi dixeris: Calor ſummus igni competit, quia de ejus eſt natura? equidem formarum eſſentiæ; quia ignotæ ſunt nobis à priori, ideo & formalium proprietatum proſapia tota jejuna eſt, & incognita: atque ubi advertimus, aliquam paſſionem formalem ſubeſſe, mox ab indagine ejus, mens velut fatigata fruſtra, ceſſat, ſeſeque reponit, contenta nomine occultarum proprietatum: eia ſodes, an forte anatomicus cenſor cauſam novit, cur canis lætus caudam vertat? leo verò itidem, quando iratus? felis quoque applaudens eandem erigat? Quid itaque, ſi ipſius ne caudæ motus rationem novit, mirabitur Goclenium magnetiſmi rationem dediſſe inſolidam? ejusque

que refutatione præſumet curam ſatanicam, quæ magnetiſmi eſt, ſe ſat ſuperque demonſtraſſe? abſit tanta judicii temeritas. Agedum, cur Diabolicam dicis curam? debueras equidem rationem cenſuræ addidiſſe, niſi eadem facilitate, qua Diabolicam prædicas, negatum ab aliis exſpectes. Juriſtæ ſolam affirmativam confirmatam expetunt: at Philoſophi utramque, negantium quàm aſſerentium major videatur aut ignorantia, aut etiam protervia. An fortè Diabolicam aſtruis, quia non poteſt intelligi, (à te) ſubeſſe rationem naturalem? non credam ex infirmitate tua de virtute, tam inertem ferres ſententiam. Scis etenim, quòd vitium noſtrum infirmitas intelligendi ſit, non rerum.

6. Satage ergo unde ſcis, Deum ejuſmodi virtutem magneticam non direxiſſe in uſum vulneratorum? Oſtende literas: an te Deus ſui conſilii Secretarium elegerit? ſanè utcunque vageris vario, tandem reperies non aliâ ratione apud vos eſſe curam Diabolicam, niſi quia tenuitas & vocatio veſtra eam non capit.

7. Quid mirum, ſi Theologus nullus hæc ſubolè verit? Poſtquam enim Sacerdos & Levita tranſiiſſent in Jericho, ſucceſſit Samaritanus laicus, qui omne jus Sacerdotibus inquirendi rerum cauſa eripuit.

8. Natura idcirco abinde, non Theologos in ſui interpretes vocavit; ſed ſolos Medicos in filios optavit, & quidem tales duntaxat, qui pyrotechnia inſtructi, rerum proprietates examinant; ſeparando poteſtatum delitentium impedimenta, cruditatem ſcilicet, venenoſitates, & feces, id eſt, tribulos & ſpinas è maledictione naturæ virgini paſſim inſertas. Nam cum natura quotidie diſtillet, ſublimet, calcinet, fermentet, ſolvat, coagulet, fixet, &c. nos certe iiſdem adminiculis, rerum proprietates ab occulto eruimus in lucem, naturæ ſoli interpretes fideles. Theologus autem, quo judicet præſtigioſum à naturali, à nobis prius definitionem hauriat neceſſum eſt: ne ſutor nempe ultra crepidam labatur turpiter. De Deo Theologus, naturalis verò de natura inquirat.

9. Multa certè ubique Conditoris bonitas fuit, qui omnia creata in ingratum hominum uſum condidit: nec Theologorum quenquam Aſſeſſorem admiſit: quot quantaſque rebus virtutes inderet; neſcio ſanè interim, quomodo à ſuperbiæ peccato excuſari poſſit, qui quia non percipit rationem naturalem, tanquam univerſa Dei opera ſuo metiens acumine: idcirco audacter negat, Deum ejuſmodi rebus virtutem dediſſe; quaſi homo vermis, Dei & conſilii ejus compos eſſet: omnium animos ex ſuo æſtimat, qui putat fieri non poſſe, quod intelligere non poteſt.

10. Mihi profectò nullatenus nimirum videtur, ſi extra magnetis corpus conſimile, & ſolo magnetiſmi nomine explicabilem virtutem rebus Deus dederit. Nonne ad magnetiſmi poſitionem ſufficere deberet, unicum ſaltem dari exemplum, (per plura & appoſita mox adferam) naturale iſtius lapidis, ad cujus normam, cætera quoque diverſimodè diſtributa intelligantur in creaturis? An proinde quia novum paradoxum & tibi incognitum, idcirco & ſatanicum eſſe debebit? Abſit tam demerite de divina Conditoris Majeſtate ſentire: neque certè, iſto honore deferendo, Satanæ blandiri debemus: quid enim ipſum uſpiam ſuavius afficit, quàm ſi bonorum operum gloria ita deferatur ei, quaſi ipſe eorundem author exſtitiſſet?

11. Naturam materialem quotidie magnetiſmo ſuo, à ſuperis formas trahere, cœleſtiumque favorem expetere, conceditis, & cœlos quippiam ab inferis viciſſim allicere inviſibiliter, ut ſit liber & reciprocus aditus; & in unicum totum membrorum concinna chelys. Magnetiſmus itaque, quia paſſim viget, præter nomen, nil novi continet, nec paradoxus, niſi iis, qui cuncta derident, & in Satanæ dominium ablegant, quæcunque non intelligunt. Profecto quærenti deriſori ſapientiam ea non exſtat.

12. At quæſo, quid ſuperſtitionis habet unguentum armarium? an quia uſnea ſanguine mumia, & adipe humanis conflatum? atqui innoxiè his utitur Medicus, & ad hoc impune venundat ſeplaſia. An fortè quia modus utendi tibi novus, vulgò inſuetus, utrique verò admirabilis, idcirco effectus erit ſatanicus? Subde te, nec æſtua; mox melius habebis.

13. Etenim modus utendi, nil mali continet. Intentio inprimis bona ac ſancta eſt, & tantum in bonum cedit finem: nempe ſanare dolentem, proximum ſine dolore, periculo, & ſumtuum emaciatione? Hoccine Diabolicum dicis? Denique ipſa quoque remedia, res naturales ſunt, quibus eam facultatem à Deo conceſſam mox argumentabimur. Utinam tu quoque tuam nobis negativam ſic firmaſſes: Deum nempe ſummum bonum, non dediſſe unguento ſympathetico vim naturalem, & mumialem magnetiſmum.

14. Hoc remedium magneticum nullatenus ſuſpectum reddi poteſt: cùm nullos ritus habeat, nulla verba, nullos characteres aut ſigilla poſcat, ceremonias nullas admiſtas, aut vanas obſervantias: non præſupponat horas, non profanet res ſacras; imò quòd amplius eſt, ne quidem præexigat imaginationem, confidentiam aut fidem, neque veniam à vulnerato petendam: quæ cuncta curis ſuperſtitioſis annexa ſunt.

15. Superſtitio quippe dicitur, quoties ſtatur fide, aut imaginatione, aut utraque, ſuper virtutem aliquam, quæ talis non eſt, aut non eò à Creatore directa. Nihil igitur cura Magnetica ſuperſtitionis habet.

16. Quocirca Theologe Cenſor, ſaltem deridendi Satanam ergò periculum unguenti, ſarcaſmo plenus, facito, quo pactum illud implicitum eruas: effectum nihilominus eundem planè nobiſcum, velis nolis, reperies: quòd ſuperſtitioſis cauſis nequaquam evenit.

17. Quicumque magneticam vulnerum curam Diabolicam putat, non quia ſine & mediis illicitis conſtet; ſed quod modo ipſi incognito procedat. Is etiam eodem convictus argumento, omnium quæ de magnete dicturi ſumus, cauſas quidditativas dabit: vel fatebitur, magnetis operationes præſtigias eſſe Satanæ: vel ſaltem, (quod tutius erit) magnetiſmum, id eſt, proprietatem quandam occultam, hac appellatione propter manifeſtam illius lapidis prærogativam à cæteris abſtruſis, & vulgo ignotis qualitatibus diremtam, nobiſcum cogetur agnoſcere.

18. Magnes dapi impoſitus ligneæ, atque innatanti, confeſtim uno & certo latere ad Auſtrum, altero ad Aquilonem vertitur. Pars ejus auſtralis, ſi ferrum tetigerit, illud ad Aquilonem vertit, & borealis magnetis pars, ferrum attactum ad Auſtrum inclinabit. Boreali parte, id eſt, ventre ſuo, ferrum allicit, & dorſo illud ante ſe propellit: aquilonare latus, à dextra in ſiniſtram fricando acus compaſſi cuſpidem, eandem ad Auſtrum diriget: ſin vero frictio, à ſiniſtra in dexteram inſtituatur, contraria cuſpidis directio erit. Similiter auſtrale magnetis latus variatur. Imò quod magis eſt, ſi magnes affrictu ſuo ferrum magneticum efficiat, id eſt, ferri alterius attractivum, idem ferrum jam magneticum, ſurſum deorſum inverſum, rurſum ad magnetem fricetur, tractoriam poteſtatem confeſtim exuet. Quæ ſi ſapiant, inquire Guilielmum Guilbertum, Londinenſem Medicum, de magnete, quo nemo melius de hac materia ſcripſit, & cujus operâ variatio pyxidis reſtaurari poteſt. Acus quæ nunc ad Aquilonem vergit, ſub æquinoctiali ambigit; ultra eam verò ad alterum polum tendit. Hoc medicum addam: dorſum magnetis ſicut ferrum; ita & inteſtinum pellit, curat herniam, omnemque catarrhum de natura Martis; omnes nempe magnetiſmi ad uſum hominis ordinantur: vis trahendi ferrum, ſi mumiæ muliebri materitata fuerit, tunc dorſum magnetis in femore, & ejus venter in lumbis emplaſtrata, abortum jam minitantem tutò præcavet: venter verò magnetis in femore, & dorſum lumbis appoſitum, partum mirificè facilitat. Quæ cuncta de magnete, noſter Anatomicus rationibus à priori illuſtrabit, modumque velut ipſi cognitum nobis exponet: vel pariter Satanæ eſſe illuſiones, & non naturales effectus, parili ignorantiæ argumento, decrevero.

19. Exempla aliquot conſimilis magnetiſmi jam proferam, ut tandem ad rationem poſitivam, omniumque oppoſitionum refutationem, animo imbutiore accedamus. Quid agam amplius? quas non attuliſti rationes pro te, ipſe comminiſcar. Omnis, inquies, effectus, vel immediatè à Deo opifice procedit, & miraculum eſt: vel à Satana, & prodigioſus eſt;

vel à cauſis naturalibus & ordinariis, & tunc naturalis eſt: atqui magnetiſmus non eſt miraculũ, neque effectus naturalis: Ergo Satanicus Reſp. Quanquam hanc dictam enumerationem inſufficientem queam oſtendere, quatenus homo interior etiam agit, nullo dictorum modorum (quod poſtea ſatis luculenter dicturi ſumus) nihilominus ſicco pede aſſumtũ nunc tranſimus, ſubſumtum negaturi, qua nimirum parte, effectum non naturalem, aſſeritur. Id enim prius probandum erat, ne petitio principii committeretur: verum in hoc fuit, & erit defectuoſus noſter Cenſor, dicere non eſſe naturalem, niſi dicere putaverit idem eſſe & probare, & authoritatem ſuam vice rationis locaſſe. Multi namque effectus naturales ſunt, qui non ordinario contingunt: rarius nempe incidentes.

20. Itaque in gratiam Anatomiſtæ, ubique partem affirmativam nedum tuebor; ſed & declarabo rationibus, & exemplis conſolidabo. Sic nempe propria ruet mole argumentum jam allatum. Eſt liber impreſſus Franekeræ anno 1611. apud Uldericum Dominicum Balk, de lampade vitæ. Ubi reperies ex Paracelſo, veram magneticam curam plurium morborum, puta hydropis, podagræ, icteri, &c. ſanguinem calentem ægri, includendo teſtæ, ovique putamini, quod fovendum exponitur, & carnibus admiſtum ſanguinem hunc, cani eſuriendi vel ſui dabis, mox ægritudo abs te in canem trahitur, & abit: non ſecus atque in Gehaſin lepra Naamani, exſecratione transmigravit. An & hoc diabolicum cenſebis, ſic proximum ſolius ſanguinis mumialis magnetiſmo reſtituiſſe? reſtituitur autem prorſus & indubitatò.

21. Mulier ablactans infantem, quo citius ubera ſibi ſterileſcant, in prunas lac emulget, & mox ubera flacceſcunt. An forte Satanas exſuget ea? Si quis ad oſtium tuum cacaverit; idq; prohibere intendas, ignem ferri recenti excremento ſuperſtruito; mox per magnetiſmum natibus ſcabioſus cacator fiet: igne videlicet torrente excrementum & toſturæ acrimoniam quaſi dorſo magnetico, in anum impudentem propellendo. Forte hoc Satanicum dices, quia finis læſio. At certe abuſus poteſtatum in libertate hominis eſt; attamen uſu non minus naturalis.

22. Fac tabulam ex biſmuto, & una extremitate pone ſuccini fruſtum, tribus inde ſpithamis colloca vitriolum viride: mox hoc colorem & acredinem viſibiliter amittet. Quæ ambo in ſuccini præparatione reperiuntur.

23. Saltem hocce omni Satanæ illuſione carebit. Bruxellenſis quidam in pugna naſum amiſit, adivit Chirurgum Tagliacozzum Boniæ degentem, ut naſum præſtolaretur: & cum inciſionem brachii ſui timeret, bajulum ad hoc conduxit, è cujus brachio naſum tandem dato pretio eruit. Mox tredecim circiter menſes, à reditu in patriam, repente naſus inſititius friguit & abinde aliquot diebus, putrilagine cecidit. Cujus rei inopinum caſum inveſtigantibus inventum fuit, eodem forte momento, quo naſus friguit, exſpiraſſe bajulum. Superſtites ſunt horum teſtes oculati Bruxellæ. An non eſt mumiæ magnetiſmus ille planè conſimilis, quo naſus vita communi, ſenſu & facultate vegetativa tot menſibus, inſitionum jure gaudens, repetente trans Alpes mortuus eſt? Cedo quid ſubeſt ſuperſtitioſi? quid phantaſtici?

24. Radix Carlina (quæ Chamæleontis eſt) plena ſucco & viribus evulſa, mumiæ humanæ contemperata, tanquam fermento ex homine, cujus umbram premis, vires & robur naturale in te trahit. Sed hoc præſtigioſum dices, quia paradoxum.

25. Quaſi non eadem lepra è Naaman in Gehaſin eſſet traducta & icterus idem numero, in canem transplantatus, non enim morbus in prædicamento qualitatis eſt; ſed omnia ſunt prædicamenta, in morbis ſingulis. Siquidem licuerit non res nominibus, ſed nomina rebus accomodare.

26. Solis ſequi flores magnetiſmo quodam, feruntur ad ſolem: non ſanè propter ejus calorem, quem optent (nubilo namque & frigidiore die, ſolis quoque rhythmum imitantur) nec etiam propter ejus lucem ſolis ſunt pediſſequi: nam nocte opaca, ab occaſu, ubi ſolem reliquerant, ad ortum tendunt; Non hoc diabolicum cenſebis, quia aliud ſubterfugium paratum eſt; nempe eſſe harmoniam ſupero-

perorum cum inferris & facultatem tractricem plane cœleſtem, nullatenus ſublunaribus communicandam. Quaſi vero microcoſmus, cœleſtis fortis indignis, nullam in ſuo ſanguine & uſnea notaret aſtrorum revolutionem.

27. De philtris dicerem, quæ mumialem conſermentationem requirunt, ut ad certum objectum trahatur dilectio. At conſultius eſt præterire; ubi hoc unum ſaltem prius dixero. Novi herbam paſſim obviam, quæ ſi teratur, & foveatur manu, donec intepuerit, mox alterius manum detinueris, quoad & illa tepeſcat amore tui ille totus continuo ardet, ad aliquot dies. Detinui pedem cujusdam catuli, hic confeſtim peregrinum me ſecutus adeo, quod noctu ante cubiculum ejularet, quo eidem aperirem renunciata hera ſua. Adſunt Bruxellæ mihi hujus facti teſtes. Calor etenim prius herbam calefaciens, calor inquam non ſolitarius, ſed effluvio quodam ſpirituum naturalium concitatus, herbam ad ſe determinat, individuatque ſibi: & aſſumto hoc fermento; per magnetiſmum alterius ſpiritum trahit & ſubigit in amorem.

28. Relinquo curas multarum ægritudinum, quas arcanum ſanguinis humani magnetice perficit: niſi etenim ſanguis, imò pus, urina & perſpirabile effluvium, continuò aliquid ſecum de ſpiritu vitali demerent, hisque ineſſet participatio quædam totius, extra concretum naturale: ſanè non adeò brevis dies hominis foret, Hæc nempe inteſtinæ fuit calamitatis cauſa.

29. Perſicaria ſive piper aquaticum, conſolida, ſophia, ſerpentina, braſſatella, atque plures aliæ iſtud habent peculiare, ut ſi frigidæ, demergantur in aquam (flante enim borea, excisa quercus verminoſa erit, niſi confeſtim ſubter aquas demergatur) & ſuper vulnus aut ulcus aliquantiſper intepeſcant, mox defodiantur cœnoſo loco: ubi putrere incipiunt, etiam attrahere ſatagunt ex ægro, quicquid nocuum eſt. Idque peragunt herbæ, non quamdiu in terra creſcebant, neque etiam quamdiu in forma manent priſtina (oportet namque granum emori, ut fructum ferat) ſed in corporis putrefactione, virtutes jam quaſi corporis repagulo ſolutæ, liberè magnetiſmum, ſecus dormientem & impeditum, exferunt, & juxta contagionem, impreſſionemque à vulnerato aut ulceroſo loco acceptam, reliquum mali, vel eminus multum exſugunt.

30. Si quiſquam folia Aſari decerpendo, ſurſum, vellicaverit, purgabunt aliam, id eſt, tertiam perſonam tractionis neſciam, per vomitum tantum: ſin verò deorſum carpendo torqueantur, ſolam dejicient alvum.

31. Hic ſaltem nulla ſubeſt ſuperſtitio. Nam quid hic, imaginationis commemorem: cum illa in tertium objectum nil operari concedatis, maximè ubi iſtud ignarum ſit modi, quo decerpens fuerit uſus? An forte pactum implicitum rurſus, & ſacram ignorantiæ anchoram incuſaveris? Atqui hic nulla latet vana obſervantia, præſertim ubi inſcio aſſumente decerptor, ſurſum vel deorſum folia vellicaverit. Profectò præter aſarum & ſambuci extremitates, id cætera non habent purgantia, quæ quomodolibet decepta, univoce operantur continuo. Sed in aſaro, planta integrali, proprietas eluceſcit magnetica, adeoque ad carptionis ſenſum variè ſua dotat folia.

32. Habere autem nedum plantas, ſed & creata fere ſingula ſenſus quandam adumbrationem tam antipathia, quàm ſympathia (quæ ſine ſenſu conſiſtere nequeant) latius conprobant, quod mox docebimus.

33. Matronam nobilem mihi notam, abeunte podagræ paroxyſmo uno, novus ſubinde alius excepit, ac per multos menſes podagra ſine remiſſione, inſolito, infeſtavit recurſu. Neſciens verò, unde tanta ſibi, inauſpicataque morbi recidiva? tandem quoties remiſſo acceſſus fervore è cubili jam ſurgens, ſederet ſede, qua frater ejus olim, & in alia urbe, podagricus ſedere ſolitus erat, extemplò nimirum abinde morbũ repullulare reperit. Effectus utique nullatenus imaginationi aut ſcrupulo adſcribendus: utpote quæ duo effectu longè fuerunt poſteriora. Qua autem ſede, ſi contingeret alium ſediſſe podagricum, nulla ei accidit morbi reincrudatio. Itaque jam fratris mortui mumia, ſedem contagio ſuſpectam meritò reddidit, quæ ſorori & non alteri podagrico, fluxus illos ſecus quieturos

turos moveret, trans omnes veſtes penetrans. Magnetiſmus fuit ad uterinam ſororis ſcilicet mumiam: idque longo poſt funera luſtro. Cedò, quid hic eſt pacti impliciti cum hoſte Satana?

34. Saphirus cœruleo colore ſatur, ſi anthracem, quo peſtis ſeſe prodit, attigerit, & aliquamdiu affrictus fuerit, mox vero auferatur, non ceſſat magneticè jam abſens gemma, virus totum è contaminato attrahere: modo id viribus nondum debellatis fiat. Solent idcircò (nobis in majorem magnetiſmi fidem) locum apoſtematis ſapphiro in circinum paulatim aucto conſcribere: ne ſcilicet exiens virus, qua inſenſiliter evolat, latius exſpatietur, & nobilem aliquam vicinam partem latius proinde infectet. Qua enim virus magneticè è corpore tabido, tanquam per tubum attractũ exhalat, totus circinus mox nigreſcit, & tandem in eſcharam combuſtus, excidit: corde interim, à mortifera contagione præſervato. Nec locus eſt ſubterfugio, dicere virus attractum eo momento, quo locus à ſapphiro tangitur, vel etiam tum temporis intus edomatum figurare, & non magnetiſmo abſentis gemmæ id tribuere. Veruntamen ægri fidem dabunt, ſe non confeſtim percipere ſublevamen, ſed multò poſt; abſcedente paulatim ſcilicet, per tractum magneticum veneno. Imo locus ipſe pro magnetiſmo certius teſtimonium dabit: qui non nigreſcit ſubductu, vel per ductum ſapphiri; ſed mox abinde areſcit, combuſtus immediatè per auram peſtiferam, id eſt, arſenicalem, iſthac, & non alia egredientem. Qua etenim virus continuo exhalat, nimirum in conum reſumtis radiis venenoſis, ibidem neceſſum eſt locum impetum pati, areſcere & comburi, quæ prout ſucceſſu temporis contingunt, virus quoque ſucceſſivè effluere, ad tractum abſentis gemmæ, edocent. Reſpondebis fortè, unumquodque agens requirere impreſſionis ſuæ certam durationem: huic ſapphirum non inſtanti juviſſe, ſed impreſſionem reliquiſſe, quæ paulatim reliquum mali evictura eſſet, non autem abſentem gemmam quippam deinceps trahere. Ubi notabis, omne agens naturæ in inſtanti agere, niſi ſit in patiente obſtaculum. In corpore vero contaminato non eſſe impedimentum, utpote quod citiſſimè auxilium expoſcit, & omnibus ad id venis anhelat. Aliud prorſus eſſet, ſi ſapphirus in loco dolente præparandus, concoquendus aut alterandus eſſet ut ex illo educeretur obſoratum agens, quod deinceps in corpus ſpargeretur. At cum is maneat integer & in corruptus, certum tempus duntaxat exigit ad hoc, ut radium ſuum influentialem, per attactum mumiæ copulet radio auræ peſtiferæ, quo eam mox abſens exigat. Ad dictam inquam copulationem, ut fiat alligatio virtutis ſapphiricæ, ad venenum, requiritur certum tempus (puta unius octavæ horæ) quo circumdatur anthraci circin9: nam ſi eſſet aliqua ſapphiri impreſſio, quæ paulatim intus venenum edomaret, & non tractio magnetica gemmæ abſentis; nulla eſſet ratio, cur atreſceret & combureretur certus iſte locus circini, neque etiam quò minus virus latius ambularet, quam dicto circulo.

35. Quod amplius eſt, ſi anthrax recenter pluribus in locis ſe ſimul oſtentet; ſolus tamen ille, qui ſapphiro circumſcriptus fuerit, amburitur, ſidentibus & pereuntibus cæteris. Itaque quam obſecro impreſſionem attractivam poſt ſe ſapphirus relinquet abſens, ſi non magneticam, maximè quod attractum, dicat inſeparabilem reſpectum ad attrahens, & viciſſim? Imò ſi ſapphirus de ſe virtutem in corpus ægrum dediſſet, una aut altera vice ſeipſo imbellior eſſet (ſic nempe ungula alcis, epil epticos arcens inſultus, paulatim effæta redditur) amiſſa facultate, quam impreſſit, quod planè in ſapphiro verè exſors eſt: eò namque potentior laudatur, quo ſæpius venenum exſuxerit. Dices fortè, ſapphirum generaſſe qualitatem in ægro, ratione cujus incepit attrahere, & virus iſthac evellere: & quamquam ſapphirus tunc removeatur, naturam nihilominus ſemel commotam perſeverare in expulſione, idq; qua virus expelli cœpit. Primo quæritur, an ſapphirus trahat prima ſua qualitate (puta calore) vel formali & magnetica proprietate? atqui hæc non deſiderat præviam generationem, novæ qualitatis intus; ſed tantum copulam virtutis tractricis ad

trahendum. Tractionem itaque fieri,per abſentem gemmam. Probatur ſubſumtum : quia omne trahens naturale trahit adſe. Etenim ad hoc ſcilicet duntaxat trahit: quocirca nova qualitas intus generata, ad ſe virus intrò traheret, & neutiqnam foras per tractum educeretur. Secundò, An fortè ſapphirus genuerit virtutem de ſe, eamque in pellem tantum impreſſerit? enimverò neque illud conſtare poteſt: quoniam tunc non eſſet neceſſe, circum anthracem duci circulum per gemmam: ſed ſufficeret qualemcunque remotam & commodiorem pellis partem attingi: quod falſum eſt. Tertiò, An ſapphirus fortè aperiat poros?& an natura non potuiſſet eadem ſua expultrice uti, citra attactum ſapphiri?quod ſi non:tunc ſapphirus non attraher; ſed tantum expultricem in ægro roboraverit. Huic contrarium eſt,quod non ultra neque citra circinum locus amburatur; quodque incipientes etiam non attacti, anthraces ſidant & pereant.Siquidem roborata expultrice tantum, ipſa quaquaverſus expelleret, & non ad certum & electum vinceretur locum. Quartò, Natura ante tactum ſapphiri, jam denotaverat ſuum robur validum in expellendo anthracem. Unde quoque falſum eſt, naturam ſemel in expellendo commotam, deinceps per ſe perſeverare, cum ad expulſionis initia tardus alioquin ſapphirus venerit.Igitur utut dixeris,abſente gemma virus attrahi magneticè neceſſum eſt.

36. Viſne ergo clarius oſtenſum tibi unguenti armarii magnetiſmum naturalem? vel an tractum gemmæ calumniabis, & calumniatori quoque ſcribes? Judicabis (reor) præſtare & longè præſtare, nobiſcum ſentire, quod ſicuti mors,vulnera,morbus, cædes, per Diabolum irrepſerunt, unde nil niſi malum:ita omne donum bonum deſurſum eſſe à patre luminum. Bonum univerſim cenſentes iſtud, quod neque ſubjectum,neque objectum, neque media, neque intentus finis inculpare pravitatis auſint. Solent proinde pridem,Eccleſiæ proceres annulos ſapphiro ditatos geſtare, ignorato apud illos penè illius gemmæ uſu. Etenim quibuſcunque data eſt animarum cura, iiſdem quoque incumbit ex lege & officio, contaminatis peſte adſiſtere: caligine nimirum ignorantiæ, præclariſſimam rerum naturalium ſcientiam hodie inumbrante: in cujus vicem, dicendi lepor inflantis & mortuæ literæ nitor,& præſumens garrulitas ſucceſſere : quod dolendum ſummopere, atque admirãdum magis, artes mechanicas proficere quotidie;ſolum verò naturalium ſtudium, cenſuris iniquis terreri & retroire: prolixior de ſapphiro fui,quia ſimilem cum armorum ungento,paremque caſum prorſus continet.

37. Eſt igitur hac in parte,ſuus quoque homini magnes,quo tempore peſtis, per inſenſibilem tranſpiratum à contaminatis venenum forinſecus haurit. Natura etenim,quæ ſolet alias benignum ſuccum duntaxat admittere, eumq; ab excrementis ſolerter ſecernere,hoc ſuo nunc magneti ſuccumbens, nocuam auram allicit, mortemque intro vocat.Contra quem magnetē ſuus eſt magnes contrarius(ne videlicet diſputatio, ulla ſui parte, cedat ſterilis) ipſe nempe ſapphirus,vel etiam fruſtrum ſuccini lucidum,prius per ſeptem planetarios pulſus confricta (ſunt autem in gutture, carpis manuum, prope pedum malleolos,& ad cordis thronum)& collo, periapti vice appenſa, humanum magnetem præcellunt, impediunt,adeòque diræ luis amuleta certiſſima;alioqui planè inefficacia,ſi pulſuū confrictio non præceſſerit.

38. Quæ enim prius ſapphirus & ſuccinum erant,ab affrictu, mutatâ familia, nomen prius amittunt, & zenexton deinceps appellantur. Hæccine quoque diabolica cenſebit, & inito pacto attribuet aliquis?

39.Sat eſt paucula;ſufficientia tamen exempla, &unguenti armarii parem caſum continentia attuliſſe: nunc tempeſtivè nos ad tua argumenta volvemus. Arguis Goclenium de inſcitiaAriſtotelicæ doctrinæ,eo quod idē accidens migrare de ſubjecto in ſubjectū innuet(utinam tam præſto eſſes probando, ac es refellendo)utpote & hoc pertinacitatis eſt ingētis,putare,cicatricē in cadavare non eandē eſſe,quæ in homine heſterno fuit.Fruſtra etēim nos ſanctorū reliquias veneramur, ſi ſola materia impoſſibilis Ariſtotelicorum ſuperſit, & non accidentia quædam in corrupto remanſerint, quæ olim erant

erant in vivo. Ecce, quò Paganicus error præcipitet improvidè carpentes. Putare inquam impoſſibile, quod prorſus eſt neceſſarium, denſiſſimæ eſt ignorantiæ officium, lumen ſcilicet, à ſole uſque in terram, vel ictu oculi celerius per minimos quoſque atomos aëris, producere novas ſpecies, & ſpecierum ſpecies luminis: Cæcutire nempe hoc eſt ad ſolem, nam ſi non haberemus lumen, & virtutem ſolis apud nos, ſed milleſimam, millenorum millium ſpeciem luminis & virtutis duntaxat; ne quicquam creſceret, & refractione vel unione radiorum, nunquam ignis produceretur. Etenim ſpecies ſpecierum luminis, cùm lumen non ſint magis, quàm colorum ſpecies, colores ignem nunquam cauſarent. Ego certè mihi gratulor de ignorantia talis doctrinæ, de qua Goclenius velut rudis accuſatur. Nonne trans vitrum, candenti fluxu ſigillatum, (in quo nullus invenitur porus) ligula compaſſi ad polum ſeſe flectit? & ad ferrum vicinum trahitur, polo interim neglecto? Igitur idem accidens, trans vitrum migrat, de magnete in aërem, & ad polum ipſum, fortaſſis attingit.

40. Et magnetiſmus quoque, qualitas cœleſtis eſt, aſtralibus influentiis perſimilis, nec loci diſtantiis coërcita, prout neque unguentum magneticum, de quo diſputo.

41. Rides, quos uſneæ herbulam, ex cranio hominis trium literarum, legat Goclenius. Nec eſt ſanè, quod hic putaveris anguem in herba, ſuperſtitionis vanitatem latere: nam etſi Jeſuita, ſuſpendio, alioque martyrio enectus, ad ſiderum influxum & obedientiam exſiccari relinquatur, ejus caput, conſimile furis cranio, uſneam oriundam, peræquè utilem, & ſimul corradendam exhibebit.

42. Siquidem uſneæ ſemen de cœlo cadit in agrum calvariæ, interdum enim ſpuma pluit, quæ aurora dicitur: ſubinde mucilago tenacior, quæ ſperma ſiderum vocatur, decidit. Nonnunquam ranis, araneis, &c. pluit cœlum, quæ decidendo ſubſtantia fiunt tangibilis & vitalis. Alicubi in montanis lacte pluit, non minùs quàm ſanguine: non rarò quoque in lapides & oſſa, incumbit alba & bituminoſa ſubſtantia, cœlitus demiſſa, quæ uſnea fit. Hæc alibi cruſtam lapidibus inducit, ubi lapideſcit, & alibi in muſcum degenerat.

43. Huc ſpectant ros, manna, throni, thereniabin, noſtoch, nebulgea, laudanum, & his ſimilia.

44. Quanquam hæc aeris ſubſtantiam magis participent: ubi interim ſiderum excretiones uſneæ altioris ſunt proſapiæ, & flores cœleſtes nuncupatæ; multa moliri ſunt ſuper eas; utpote cum cœlorum favore, & influentia continua ſint ditatæ, fundamento egregiarum virtutum non carent. Uſnea igitur cranii, cum cœlitus ſemen acceperit, uterum autem & ſuum incrementum ex medullis mumialibus cranii humani, & arcis microcoſmi: non mirum, ſi inſignes, & ſupra vulgarem vegetabilium ſortem, poteſtates obtinuerit aſtrales & magneticas, quanquam non deſint herbis, qua herbæ ſunt, ſui magnetiſmi.

45. Dicam quæ vidi, Miles quidam, & Nobilis, fruſtulum aliquod uſneæ cranii humani, intra cutem & carnem capitis, conſolidatum gerebat; qui amicè intercedens, inter duos fratres, invicem de vita dimicantes, gladio in capite cæſus in terram cecidit, quo ictu pileus & coma ad cutim uſque, velut novacula, diſciſſa fuerunt, pelle tamen illæſa evaſit. Vos conjicite, cuinam cauſæ, pellis tutela dedicanda ſit? Ego conjecturis, non aſſuevi animum incertis torquere: fulgur ſiquidem enſe potentius, ſi laurum, non ſaltem vitulum marinum quatit, nec equum attingit, cujus chamus, vituli marini pinguedine inunctus ſit; nec ſtabulum ferit, cujus poſtes tali adipe pingues ſunt.

46. Experientia eſt trivialis. Tranſeo attamen, & aliis hanc arenam relinquo, ubi ſimile paradigma prius monuero. In Arduenna D. Hubertus colitur, quo omnes à cane rabido demorſi tendunt (prout ad ſancti Domini, & Bellini ſacella alii confluunt) flocculus ibidem de ſtola D. Huberti, intra frontis cutem, demorſi à rabido ſolidatur, & in poſterum à nulla fera rabida feriri poteſt, denteſque arcet flocculus. Reſpondebis id miraculum eſſe Dei, per reliquias: eſto miraculum. Deum tamen in miraculis, ut plurimum ad latus naturæ ire, hujuſque morem obſervare, ipſi ſuo flocculo oſtendunt. Nam qui ſolo verbo poteſt omnia, etiam mediis ſubinde utitur.

47. Sic

47. Sic ſudor in ſudario D. Paulo, eſto unguentum magneticum: ſudor verò ægrorum, vel etiam inſenſibile effluvium, ab iis effluens, eſto ſanguis vulnerati, intra unguenti pyxidem, bacillo poſitus, è veſtigio tota undique noxa ex ægro magneticè trahitur. Idque eo fit potentius, quo magnes ille ſupernaturalis majoris eſt efficaciæ: par eſt ſcilicet utrobique ratio, & par modus; niſi quod in mundo materiali, ſanguine & unguento, ſeu mediis corporalibus contingat, in ſupernaturali verò, per amicorum Dei reliquias, multum ſaltem hoc nomine venerandas.

48. Quæ ut unguento magnetico proximiores evadant, è quibusdam fontem olei, liquoris balſami indeſinenter ſtillantem excitavit noſtri miſertus Deus; quo ſcilicet magnetico remedio utrobique ſuffulti, certò ſciamus, curationem magneticam Deo acceptam & in utroque mundo, conſimili ordine, pari paſſu, unoque ductore ire. Hinc nempe reliquiæ recentes, plura & auguſtiora edunt miracula, vel ubi transferuntur, tanguntur, &c. quia neceſſe eſt magnetem fricari, moveri, ſi ipſum trahere oporteat.

49. Ad te uſnea cœlo ſata redeo: qui enim à rabie per floſculum, & alios pios ritus convaluerit, nedum liber à cane furente in poſterum relinquitur; ſed quod magis eſt regium, alteri poteſt demorſo à cane rabioſo, tempus differre ad multas quadragenarias, donec queat D. Hubert. ſuo commodo adire, ſilente interim & ſuſpenſo veneno rabidi.

50. Conſanguineum natura quoque dedit Zinzilla (quæ eſt excrementum diaphragmatis in phlegmonem abiens) occidit, ubi Jonæ inſtar circumierit; Curatur autem tutò & celeriter, ſi ſanguine cujusdam, qui ſemel illo morbo laboraverit, foris vel tenuiter locus inungatur. Nempe qui ſemel à morbo illo convaluerit, ſanguinem nedum balſamicum obtinuit, unde in poſterum ab eodem morbo tutus ſit; verumetiam eundem affectum curat in proximo, ejuſque ſanguinem cutaneo attactu, vi magnetiſmi, in balſamum ſimilem transplantat.

51. Dices, ſi magnetiſmus ſit in uſnea, fruſtra erunt reliqua. Reſpondent Medici, quædam eſſe principalia, alia verò minus, aliqua eſſe contrarietates impedientia, nonnulla verò excitantia, quædam quoque augendo promoventia. Hanc ſcilicet fuiſſe compoſitionis neceſſitatem. Quamobrem prout fuit impertinens dicere: Si uſnea magnetiſmum habet, ergo pro reliquis fruſtra exenteratur homo: Ita quoque abſurdum eſſet inculcare: Si uſnea per ſe non habeat ſufficientem magnetiſmum, neque adeps, neque ſanguis, &c. Ergo neque toti compoſito inerit, is magnes unguento attributus. Cum ſingula nequeant adferre in compoſitionem, quod antea in ſimplicitate non habebant: cogar ſubinde tuas explere vices, & pro te cavillationes ſomniare; veruntamen debueras prius ex ruſticis experimentis didiciſſe, in compoſitione ſæpius novam atque inſolitam qualitatem emergere, quæ in ſingulis antea ſimplicibus latebat minimè: noviſſe nempe conveniebat, nec vitriolum, nec gallas eſſe nigra: juncta tamen atramentum efficere. Objicies rurſus: ſi uſnea in ſe magnetiſmum cuſtodiat, ex virtute mumiali oſſium, & cœleſtium orbita: ergo eadem non ex ſolis craniis, ſed ex oſſibus quoque cæteris ſceleti, colligenda erit; ridiculum & illud: quippe ſolo natura quoque ſubeſt; & piper recens in Italia plantatum, idcirco hederam patrat. Veratrum in Tridentino tractu vi purgante orbum eſt. Et papavera apud nos lethali qualitate privata, utcunque patria noſtra decuplo gelidior quam ipſæ Thebæ. Ideo varia eſt uſnea, vario oſſium ſolo ſuccreſcens. Si etenim fulgur in tactis loculis nummos liquefaciat, & ex decem ſodalibus compreſſim aſſidentibus, unum de medio tollat & collidat; idque inquam non caſualiter; ſed permiſſu ejus, qui ne frondem de arbore injuſſam decidere voluit, contingat, & cujus ſolius ope virtutes omnes ſtabilitæ ſunt: non mirum quoque fuerit aliud uſneæ ſemen magneticum ſuper cranium, & alterius claſſis ſuper oſſa cœlitus depluere cætera. Saltem os capitis valet ad epilepſiam; non item oſſa reliqua: tum demum, cerebrum totum in cranio conſumitur & liqueſcit, cujus liquoris (viſceris inquam) irroratione continua, vires cranium acquirit alias, quas aliis abeſſe oſſibus animadvertimus.

52. Novi

52. Novis ſatis contradicentium mores. Cùm enim nil in rem ipſam momenti habent amplius, contumelioſiores fiunt, & in hominem impingunt: quocirca dicet fortaſsè aliquis, Magnetiſmum eſſe qnid novum, à Paracelſo ſolo inventum: eum autem fuiſſe hominem improbum & ignarum. Tum quod ſi fuiſſet uſpiam talis virtus naturalis, illam non tot ſeculis occultam ſtetiſſe, & exſpectaſſe in adventum Paracelſi.

Reſpondeo quoad ſcommata, & multorum ſubſannationes, in virum Germaniæ decus inſtillata, ne nuce quidem digna eſſe, & aſſerentem eo ipſo reddere indigniorem: utpotè qui nedum vivos, ſed & mortuos judicare annititur. Nam quæ de literis, ſapientia, adeptisque donis perhibent ejus monumenta, non eſt quod impar laudem ego, qui neminis encomium ſuſcepi; ſed res ipſas trutino. Eſt itaque objectio ſuperbia ſua ſterilis, quæ nimirum præter vivos & mortuos, etiam DEUM ipſum judicandum aſſumit: non debuiſſe nempe in Paracelſum; ſed in aliquem alium (Jeſuitam fortè) infudiſſe, nec ſeculo Theophraſti, ſed citius multò aperuiſſe tantam naturæ conſonantiam: atqui cedò, cur Ignatius tam ſerò venit, ut ſocietatem toti orbi tam proficuam ſtabiliret? Cur non multis antea ſeculis ea emerſit? Eheu quò te præcipitas præſumendo miſer homo. An non DEUS, ſui beneficii liber dator? & in immerita donatione ſibi complacet? cotem, juxta quem de perſonis judicemus, præbuit: nempe quod ex operibus cogno cemus eos. Quæ autem ſint Paracelſi opera, & quam omni exſpectatione naturæ & linguarum mordacitate majora, ipſius Epitaphium ab Illuſtriſs. & Reverendiſs. Antiſtite Principe Salisburgenſe, illi benemerito funeri appenſum ſatis invita invidia declarat.

EPITAPHIUM PARACELSI,

Quod Salisburgi in Noſocomio apud S. Sebaſtianum ad templi murum erectum ſpectatur lapidi inſculptum.

Conditur hic Philippus Theophraſtus inſignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera, lepram, podagram, hydropiſim, aliaque inſanabilia corporis contagia, mirificâ arte ſuſtulit: ac bona ſua in pauperes diſtribuenda collocandaque honoravit. Anno 1541. die 24. Septembr. vitam cum morte mutavit.

53. Paracelſus igitur, tantum abeſt, quod malè ſit meritus, quia antiquitati ignotum manetiſmũ, & loco naturalis ſtudii, quod paſſim in Scholis ſterile docetur, reale aliud, corporum analyſi & ſyntheſi, ad manus probabile, & longè uberrimum attulerit, quin proinde potius denominationem Monarchæ arcanorum, juſto titulo, præcedentibus cunctis eripuerit, niſi cum oſoribus, bene geſta, & in bonos uſus congeſta, ignari judices vituperemus omnia. Ita ſum homo: ſordent apud me, quæcumque ſola conſuetudine fidem merentur? Cum nil ſit, quod majori nos implicet caligini, quam quod ad conſuetudinem componimur, rumoti ſomnioque aſſentientes creduli. Eundum eſt itaque ad libertatem, fruendum, non ſerviendum judicii muneribus.

54. Objicies; In ſublunaribus non eſſe vim influentialem, cœleſtibus impreſſionibus parem: atqui ſi hac impegeris, omnes rectè philoſophantes una reprehendes, qui ſuperam rationem in inferis eſſe, modo inferiore, & inferiorum analogiam in ſuperis rectè adnotarunt. An non herbæ, animalia, & æger homo, mutationes temporum futuras præſentiunt & præſagiunt? An non rana, quò profundius ſibi inſtantis brumæ hoſpitium excavarit, eò immanior hyems exſpectanda eſt? Hinc etenim auſpicia meteorica: non quidem, quòd iſta contingant motu cœleſtium præcoci, & adhuc futuro, quippe priusquam adſit, cauſet eam ſenſationem præſagam in ſublunaribus. Abſit: futura enim tantum nunciat firmamentum, non autem cauſat.

55. Verum enimverò creatis ſingulis ſuum ineſt cœlum, cœlique rotatio, dependens ex ente ſeminis, in cujus ſpiritu (utpote qui univerſi celaturam continet) ſuum eſt cœlum, & ſua ſunt inſuper adſcendentia: nec eſt quod nos Aſtrologiam peſſundare putes: at elucidamus; res ſiquidem unaquæque ſuum cœlum,

cœlorumque ob id ſyzygiam continet: cœlorum tamen motus, quia notiſſimus, quia communiſſimus particularium cœlos (ſic dicam verbi defectu) dirigit juxta ſe.

56. Hæc nimirum cauſa eſt, cujusque naturalis inclinationis.

57. Atque ubi creatura à motu illo cœli, tanquam norma communiſſima, proprii cœli perſuaſu exorbitat, confeſtim adeſt ægritudo & defectus.

58. Nam ovis ſine ductore, incerta oberrat; propterea nempe ægroti præſentiunt tempeſtates, temporum futuras mutationes, non itidem ſani.

59. Mare namque ſi flueret & reflueret, ductu Lunæ cœleſtis, id eſt, pyromantiæ ſolius, & non Lunæ ſuæ hydromanticæ: venti quoque ſi concitarentur ductu Mercurii cœleſtis, & non aſtri chaomantici ſui, profectò nec eſſent uſpiam venti ulli provinciales, & per totum orbem (quia unicus eſt tantum Mercurius, & ſimplex Luna in cœlis) conſimilis flaret ventus, & mare fleret ubique, ſi non eodem tempore: ſaltem rhythmo eodem, quod neoterica navigatio improbat. Sat eſt itaque, hic obiter oſtendiſſe, naturam cœleſtem & enormonticam rebus ipſis ineſſe, quæ tamen ad rhythmum ſuperioris lationis ſeſe concitet ac moderetur, quamdiu non refractaria haberi velit.

60. Firmamentum quoque non cauſare futura, niſi remote, idque primis tantum qualitatibus, vice cujuſpiam copi: alioquin opulenter enunciare opera manum Dei.

61. Res ipſas aurem continere in ente ſeminali firmamentum particulare, ratione cujus ſymbolizant ſupera cum inferis, lege amicitiæ & philautiæ: ex quibus ſaltem nunc colligere eſt magnetiſmum & vires influentiales paſſim rebus inſitas atque proprias: quas qui à ſublunaribus arcet, ſubterfugium inane quærit.

62. Inſtabis propius accedendũ eſſe, nec ſatis adhuc conſtare, in ſublunaribus cœlorum qualitatem æmulam, & quidem talem, quæ ad longè diſſitum & abſens objectum influat; quod tamen in unguento armorum præſupponitur: adeoque magnetiſmum eſſe quidem virtutem cœleſtem, nullatenus tamen ſublunaribus tribuendam, multoque minus confictо unguento armorum. At quid eſt aliud (quæſo) quam negare magnetiſmum, extra vel præter magnetiſmum? nam ſi univerſim omnem ſublunarium influentiam ad invicem vocitemus magnetiſmum, eamque occultam coaptationem, qua abſens in abſens per influxum agit, ſive, trahendo vel impellendo fiat, etymi defectu magnetiſmum nuncupemus; profectò quicumque negat extra magnetiſmum, influentialem vim ſublunarium ad invicem, & dari ſibi inſtantiam ex adverſo poſcit: is abſurdum requirit magnetiſmum nimirum extra magnetiſmum, neſcitque quid neget aut petat. Siquidem in ſublunaribus exempla facti attuli, & inſtantias plurimas, appoſitasque de naſo nempe inſititio, de ſapphiro, de perſicaria, aſaro, & herbis plurimis. Sed negabis (ſat ſcio, quia neſcis) vel ea non ſic accidere, vel ope Diaboli (quod paratus eſt) evenire aſſeres. Moris non eſt, nudis authoritatibus diſputare Phyſicos: ad manus, experientiam ſcilicet, eundum eſt nobiſcum certantibus. Explora igitur, & nos mendacii arguas; ſi nequis, ſaltem credas: idcirco inſolentis eſt petulantiæ, negare facti eſſe, quod paſſim triviale, quia nimirum non exploravit, nec explorare annifus ſit: multoque inſolentius dæmoni indifferenter à ſcribere, quod naturæ ubique conſonum eſt, ut mox docebitur: idque unam tantùm ob culpam ſcilicet: quia nimirum à noſtro Cenſore modus per cauſam intelligi nequit: à Cenſore, qui intelligendi ſuo acumine, & Phyſices Ariſtotelicæ ſtudio, ambitum totius naturæ undequaque ſe luſtraſſe præſumit: à Cenſore inquam, qui etſi, in unguento nil deprehendat ſuperſtitioſi, nihilque illiciti; propter applicationis tamen modum ſibi paradoxum, illud ceu improbum damnat, execratur, & diabolicum neſcio quid continere aſſerit. At cujus obſecro? quia nempe enſis vel paxillus cruentus, unguento mumiali & magnetico emplaſtratur: quia ſanguinem ſemel extravenatum cum eo, qui adhuc venis fovetur, concor-

cordantiam ſervare neſcit: Et quia ad longè diſſitum objectum, extendi actionem unguenti non credit.

63. Sed redi à te: quia mox ea intelliges, & credes, niſi pertinax: nunc in gratiam tui, magnetiſmi actionem in ſublunaribus ad lucem revocabimus. Enimverò extra immerito ſuſpectam tibi, rerum & herbarum claſſem, influentiam rerum quarundam, ad invicem eſſe, & ſervari inter objecta diſtantia, nunc oſtendam. Vitis quæ in flore eſt, turbat vina procul. Excuſabis eandem motationem fieri impetu cœlorum: probatur, quod non: ſi etenim cœlum cauſaret flores in vite, & vinorum in cadis turbulentiam, neceſſe eſſet, utrumque annis ſingulis, ſtato fieri & definito quaſi momento: quod falſum eſt. Nam ſubinde vitis floreſcit, & turbatur vinum ante ſolſtitium, atque in eadem regione, alio anno, longè poſt; ſed paucis minutis exceptis, ſol & ſtellæ fixæ, ſingulis annis ad idem punctum redeunt: ergo vitis floreret, & vina turbarentur, eodem ſemper tempore. At ſi diverticulum quæras, & alios, præter ſolem, planetas, hujus rei cauſam dixeris, qui non ſingulis annis in ſolſtitio parem habent ſitum, ſaltem uti communiſſimus eſt cœlorum motus, vineæ florerent eodem anno omnes ferè ubique ſimul; quod falſum eſt. Nam ſicuti ſolo natura aſtralis ſubeſt: ita & viti eadem natura particularis ineſt; quæ & ipſa per ſe (non ſecus ac terræ data eſt vis germinandi per ſe) florem, fructum, & ſemen profert, ſeſeque ad rhythmum generaliſſimi motus cœlorum componit & movet: Aſſerunt ad hæc, vina neutiquam turbari regionibus, quibus nulla vitis naſcitur; ergo vitis flos, & non cœlorum motus, vina turbat, idque multis inde milliaribus; cæterum eo quidem potentiùs, quo vina viti ſunt propinquiora.

64. Studiis publicis gratulor, illique benè faveo, qui novit quod quodammodo antimonium vulgare, inter præparandum, ad influentiam ſe continuo dirigat.

65. Menſuram confectam metiri volo; itaque poteſtatem quandam influentialem, loci diſtantiis non obnoxiam, ſublunaribus familiarem ſatis probavero, atque eò violentiùs in favorem magnetiſmi, ſi ipſum magnetem ſua ſe ſponte ad polum dirigere, nullatenus autem à polo trahi, docuero. Etenim magnes unus, ad tres, alter ad ſex, ſeptem & undecim gradus à polo declinat: nullus autem (quod ſciam) rectà polum ſignat; igitur ſi traheretur magnes, vel à polo, vel ab aliquo poli vicino velleretur: non enim à polo ipſo: quia quicquid trahit, ad ſe per lineam rectam, & non per obliquam trahit. Quocirca ſi magnes traheretur à polò, rectà quoque polum oſtenderet; igitur magnetes, ſaltem quod vidi hactenus, non à polo trahuntur: neque etiam ab aliquo vicino circa, nam cum illud ipſum quieſcat nunquam, ſed indeſinenter in orbem feratur: igitur ſi traheret, etiam magnetem inquietum redderet, trahendo ipſum nunc aliquot gradibus ad ortum verſus, mox totidem gradibus ad occaſum, nunc verò ad zenith ſurſum, aut deorſum velleret: quod falſum eſt. Ergo non trahitur, ſed ſua fertur ſponte magnes. Quod autem alioqui magnes per ſe ſurſum feratur ad zenith, inſtrumentum eſt quoddam à Guilielmo Guilberto inventum, cujus inventi gloriam Ludovicus Fonſeca, nuper apud majeſtatem Catholicam ad ſe rapere annifus eſt: hoc inquam poli altitudinem, ubique locorum ſpontanea elevatione in annulo æneo ſuſpenſo oſtendit, nedum latus poli. Pro polo certabis, viam fugæ luſtrans: polum quidem trahere magnetem, ſed juxta variam certamque magnetum diſpoſitionem materialem, eoſdem non recta ad ſe (ea nempe eſt trahentis conditio & voluntas) ſed ad locum vicinum vellere; hoc eſt dicere: Polus trahit quidem rectà magnetem ad ſe, non tamen magnes trahitur recta ad polum, propter impedimentum aliquod ignotum (quod vocas certam ejus diſpoſitionem) in exiſtens magneti, quod poli tractioni reſiſtit, eaque potentius & ſuperius eſt: quanquam ſoſpes à tot millenis milliaribus, eadem ad magnetem pertingat. Vides, quantum veri ſubterfugio ſis deditus? & quam recuſas ineſſe magneti, diſpoſitionem tamen certam quandam motricem, invitus magneti inhabitare aſſeris (certam dicis, fictam tibi, & omnibus in toto incertam) præter, & ſupra tractum poli? quod idem eſt, ac ſi

dixeris, magneti ineſſe directricem virtutem ad aliquem diſtinctum locum; non autem trahi à polo. Recalcitrabis pro vicino poli, dicendo magnetem trahi, non ſemetipſum dirigere: trahi non ab aliquo puncto, aut aſtro, ſed à toto circulo quodam, prope polum. Reſpondeo, longè petitum eſſe ſubterfugium; nam iſte circulus ſaltem latitudinem habebit ad minimum octo graduum, à tribus nimirum ad undecim gradus. Quia tantæ variationis magnetes vidi. Ergo ſi toti circulo ineſſet poteſtas trahendi, idem magnes continnò variaret, nunc ad tres, tandem ad octo vel undecim gradus à polo deflecteret eadem hora, quod falſum eſt. Ergo ſaltem in tantæ latitudinis circulo erunt diverſæ orbitæ, quarum ſua quæque ſuum magnetem alliciet. Quo conceſſo recides in idem barathrum: eſſe nempe diſpoſitionem quandam in magnete, cur potius ab hac, quam ab alia ſolicitetur orbita; & per conſequens, figmentis ad lubitum deductis, erit virtus nihilominus motrix in ipſo magnete.

66. Nondum ſatis eſt, ſi polus traheret magnetem; hoc fieret vel ob elementalem & materialem temperiem lapidis, vel propter ejus formam: atqui vitrum optimè elotum, utcunque multis frictionibus mundatum, in quo fuit magiſterium magnetis præparatum, in poſterum ſuos etiam obſervat polos: ob impreſſionem ſcilicet vitro circa reliquias corporeas communicatum. Chalybs quoque poſt magnetis attactum, probè elotus & abſterſus, polum notat nihilominus: quæ duo, cum neque partem invicem, neq; cum magnete contemperationem vel formam habeant; commonſtrant ob neutrum finem polum magnetes trahere.

67. Dices affrictu, participationem magnetis factam in poris chalybis, aut ſpondilibus vitri: miſera excuſatio! nam reſina abiegna, per ſe coagulatur in lapidis duritiem, quæ tum ferrum non aliàs, quàm magnes allicit. Hic ſaltem fictitia magnetis participatio ſubſidit.

68. Magnes ſolo allii affrictu polum negligit, ſervata ſibi interim forma, materia, & proprietatibus: quia nempe per allium obdormiſcit ſpiritualis illa ſenſatio in magnete: quam ſenſationem, cauſam unicam actus proprietatum formalium, jam antea perhibuimus, debilis utique poli tractus foret, qui per tot cœlorum orbes, vaſtamque aëris regionem, per tecta, per muros tranſiret, ſolum verò allii ſuccum (aut Mercurii fuliginem) penetrare neſciret, conſtante radice materiali eâdem, & forma lapidis unica.

69. Natans magnes, parte certa ad Boream, altera ad auſtrum fertur. Igitur ſi iſtud à trahente polo fieret, totum latus boreale lapidis, ſemper à polo boreali duceretur, quod falſum eſt. Nam boreali latere ſi ferrum tetigerit, non illud ſecundum ſuam proprietatem ad Boream, ſed ad auſtrum inclinabit, etſi lapidis pollen ferro adhæſerit; ſin vero auſtrali ferrum tetigerit, illud ad boream vertet. Item magnes qua ad boream parte ſe ſemper inclinavit, ultra lineam æquinoctii ad auſtrum tendit. Adhuc pauliſper. Magnes ſcutellæ innatans, ſtagno quieto, ſi boreali parte verſus fuerit ad auſtrum violenter: ſtatim boreale latus Aquilonem repetit, velut impete ductu: igitur ſi à polo ipſo magnes velleretur ad polum, & non eſſet ſpontanea lapidis directio, neceſſariò eodem tractu, tota ſcutella fluctitaret & traheretur ad ripam aquilonarem, quod falſum eſt; directione namque borealis lateris acquiſita, ſtant ſuper aquam, magnes & ſcutella immobiles. Eſt igitur in magnete virtus influentialis, quæ citra reſpectum propinquitatis objecti, cœleſtium more, liberè ad polum uſque fertur, cum ſit ſpontanea magnetis ad polum eradiatio: itaque ſi unica naturalis eſt jam reperta virtus in ſublunaribus, ad objectum longiſſimè diſtans, diradians (puta in magnete) ſatanæ nequaquam adſcribenda: ſufficienter quoque probatum erit, & pares plures eſſe poſſe prorſus naturales, ut in exemplis allatis & unguento armario.

70. Magnes itaque, vel ferrum à magnete contactum, cum ſponte ſe ad polum convertant, neceſſariò extenditur qualitas quædam à magnete ad polum: quam quia novimus fieri citra effluvium aliquod corporeum, idcirco eandem ſpiritualem denominamus, in hoc à Theologo noſtro diſſentientes, qui ſpiritum contra omnem natu-

naturam corporeum, velut quid præter naturam diſtinguit. Medici verò, duntaxat contra craſſiorem corporis compaginem; hoc pacto dicimus, ſolis lucem, & cœlorum influxum, torpedinis jaculationem, baſiliſci viſum, &c. eſſe qualitates planè ſpirituales: quod ſcilicet non communione ſubſtantialis evaporationis in diſtans diſpergantur; ſed tanquam imperceptibilis lucis medio, diradientur à ſubjecto in objectum debitum. Quibus ſic ſuppoſitis & probatis, ſatis liquet, quod nondum intellecto Goclenio, ipſum Theologus nihilominus carpſerit, multoties immeritum. Primò, quia qualitatem ſpiritualem in unguento corporeo ſtabularet Goclenius. Secundò, quòd radialis lucis iſtar, ſeu medio ac vehiculo tractus feratur in objectum appropriatum. Tertiò, quod ſpiritus mundani ſenſatione quadam (omnis ſympathiæ conſatrice) deferantur ejusmodi qualitates, ad longinquum & deſtinatum objectum. Hunc ſpiritum Theologus cacodæmonem interpretatur ſuo, at neſcio quo jure; cùm ſit aura ætheris purior, & vitalis, qui ſolem, titaniaque aſtra, ſpiritus intus alit, totamque diffuſa per artus mens agitat molem: adeoque mundum communione quadam, partium ac virium conſpiratione moderatur, juxta conſenſum omnium rectè Philoſophantium: verbi gratia, Soliſſequi flores ſentiunt ſolis iter, mare lunæſtitium utrumque notat. In ſumma omnis creatura, per vitam (Regem cui omnia vivunt adoremus) eſſentiam, exſiſtentiam, & ſenſationem, Creatoris majeſtatem, liberalitatem, & præſentiam atteſtantur. Quocirca Cenſor noſter meritò redarguendus eſt, quod antequam medicum Philoſophico ſtilo ſcribentem intellexerit, carpſerit auſu plane intolerando. Adeo namque fuit difficile, modum tenuiſſe in cunctis.

71. Rogas, quid trahatur è vulnerato? & quomodo fiat tractio per unguentum abſens? At ſane non injurius reſponderem: quando ipſe nobis oſtenderis, quapropter magnes ferrum traxerit, ſeſeque ad polum converterit: tunc tibi quìnam mumiâ tactam mumiam per mumiam ſanet, indicavero: at quia inſufficientiæ Goclenii hac in parte reparandæ, ſubſtituti fuimus, mox quoque quînam tractio magnetica unguenti contingat, didactico analogiſmo oſtenſuri ſumus, ſi tamen quid trahatur, tibi ſatis fecero. Notandum igitur in vulnere, non ſolam continui fieri ſolutionem; ſed ſimul introduci exoticam qualitatem, unde labra vulneris indignata, mox æſtuant, apoſtemantur, imo totum abinde corpus febribus; ac varia ſymptomatum ſyndrome conflictatur: ſic namque ovum, cujus putamen vel tenuiter ſaltem læſum eſt, putreſcit, ubi alias potuiſſet conſervari. Magnetiſmus igitur hujus unguenti, trahit peregrinam illam diſpoſitionem ex vulnere, unde labra, nullo demum accidente prægravata, ſine dolore ſunt, & mox accreſcere feſtinant, nullatenus impedita: Naturæ ipſæ vulneris medicatrices ſunt; medicus illius tantum miniſter; nec pharmacum in vulnere carnem gignit, ſat agit, ſi obſtacula removerit: quæ alias unicum armorum unguentum, arcet ſatis ſecurè, & opulenter.

72. Objicies, unguentum armorum non debere potiùs allicere, alienam jam dictam Qualitatem; quam naturale robur, & venarum vires: quodque ſanguis, in unguento cum ſit ſanus, adſciſcere deberet ſanitatem vulnerati, non autem indiſpoſitionem; prout nempe de Carlina ſcriptum eſt. Reſpondeo, diverſos eſſe magnetiſmos: quidam enim trahunt ferrum, quidam paleas, plumbum; quidam carnem, pus, &c. nonnullorum vero ea eſt gratia, ut peſtiferam duntaxat auram extrahant, &c. imo ſi effectum ſanationis, in unguento noſtro, cum tuo argumento copulaveris, telum te ſauciabit proprium. Exinde etenim, quod effectus unguenti ſit ſanare perfectè, breviter, abſque dolore, ſumtibus, periculo, & virium jactura: hinc inquam linquet, virtutem magneticam unguento, à Deo naturaliter, & non à ſatana ineſſe.

73. Quoniam ſi hic cooperator eſſet dictæ ſanationis (quod aſſeris) eadem eſſet imperfecta, cum roboris amiſſione, debilitate, vitæ jactura, difficili convaleſcentia, vel animali alicujus majoris, & infortunii recidiva. Quæ ſingula prout diabolicis curis ſunt annexa: ita procul à cura noſtri unguenti abſunt. Pro nobis

fidem facient, quotquot unquam hoc unguento curati ſunt. Satanas nunquam veridicus eſt, nunquam boniſuadus, niſi ut decipiat, imò nec dudum in vero perſeverat: ſemper namque, ſi quippiam boni attulerit, pluſculum mali ſubmiſcet hoſtis. Eandem ſanè legem & in hoc unguento pro ſua conſuetudine ſervaret, ſi author aut fautor eſſet: ſaltem tunc deficeret hoc remedium, quum velut ab inferis revocatur vulneratus, qui ſecus mortali peccati labe, vitam mox cum ſanguine, periculoſo vulnere eliſurus eſſet: niſi Satanam tunc noſtri miſerum fortè dixeris; & quod jus in talem vulneratum jam ſibi acquiſivit, ipſe in ancipiti ponat, curando nempe per unguentum magneticum, quem perire mallet, fortaſſis quia anguſtus verbi & pacti obſervator jam apud vos eſt Satanas, nec ampliùs verſipellis, fraudulentus, impoſtor, mendax totus. Præterea negamus ſuppoſitionem, & ſanguinem extravenatum perfectè ſanum; ſed potiùs vita communi jam privatum, & initia alicujus corruptionis ingreſſum eſſe. Obtinere ſaltem vitam mumialem. Huc facit cruor putridus, & tamen magneticus in ovo. Tranſeo itaque objectionis abſurditatem, quod magnetem unguenti ad placitum torquere auſit, non quorſum à Deo datus eſt.

Rationes poſitivæ magnetiſmi propinquius per metaphyſicam & magicam deductæ.

74. TEmpeſtivum eſt nunc, prodere cauſam proximam magnetiſmi in unguento. Conſenſu inprimis Theologorum myſticorum, hominem dividimus in externum & internum, utrique aſſignantes mentis cujusdam poteſtates: ſic nempe carni & ſanguini voluntas competit, quæ non ſit voluntas viri, nec voluntas Dei; & Pater quoque cœleſtis quædam revelat homini interiori; quædam revelat caro & ſanguis, id eſt, homo externus & animalis. Quomodo enim idolorum ſervitus, invidia, &c. inter opera carnis rite numerarentur (cùm in imaginatione tantum conſiſtant) ſi & carni ſua non eſſet imaginatio, & voluntas electiva?

75. Porrò eſſe ecſtaſes miraculoſas, homini interiori competentes, in confeſſo eſt. Eſſe quoque ecſtaſes in homine animali, propter intenſam imaginationem, extra dubium eſt: imò Martinus Delrio, Societatis Jeſu Presbyter, admittit in ſuis diſquiſitionibus puerum quendam, tam violenta cogitatione in civitate Inſulenſi ductum, quod flagranti eodem deſiderio, vivendi parentem, quaſi per ecſtaſin raptus, eam multis inde milliaribus abſentem inviſerit, & ad ſe rediens, omnium quæ viderat memor, multa quoque ſigna, apud parentem veræ præſentiæ ſuæ dederit.

76. Plura occurrunt quotidie ſimilia, quæ brevitatis ergò omitto. Iſtud autem fuiſſe deſiderium exterioris hominis, ſanguinis ſcilicet & animalis, certum eſt: nam anima, alioqui disligata ſemel à corpore, nunquam niſi miraculo reunitur. Igitur in ſanguine eſt quædam poteſtas ecſtatica, quæ ſi quando ardenti deſiderio excita fuerit, etiam ad abſens aliquod objectum, exterioris hominis ſpiritum deducendo ſit; ea autem poteſtas in exteriori homine latet, velut in potentia; nec ducitur ad actum, niſi excitetur, accenſa imaginatione ferventi deſiderio, vel arte aliqua pari.

77. Porro uti ſanguis quodammodo corrumpitur, tunc ſe ejus poteſtates omnes, ſine prævia imaginationis excitatione, quæ antea in potentia erant, ſponte in actum deducuntur.

78. Corruptione namque grani, virtus ſeminalis, alias torpens & ſterilis, in actum erumpit: utpote cum eſſentiæ rerum, earumque ſpiritus vitales putrere neſciant, diſſolutione inferioris harmoniæ, ſoſpites emergunt.

79. Proinde nempe omnis occulta proprietas corporum compagine, digeſtionibus præviis (quas putrefactiones vocamus) jam diſſoluta, ad manum venit libera, expedita, & in actum manifeſta.

80. Igitur cùm vulnus, aëris ingreſſu, qualitatem adverſam admiſerit, unde mox ſanguis in labris æſtuat, & aliàs purulentus evadit; contingit ſanguinem in vulnere recenti, propter dictam qualitatem exoticam, aliqualis corruptionis jam initia ingredi (qui etiam in paxillum tunc aſſumtus, unguento magnetico oblinitur) quo

quo mediante corruptionis initio, poteſtas ecſtatica in ſanguine, latens potentialiter in actum ducitur, quæ quia ad corpus ſuum redux eſt, ratione latentis ecſtaſis, hinc ſanguis iſte ad ſanguinem totius ſui individuum reſpectum gerit. Tunc nimirum magnes in unguento operari ſatagit: & mediante potentia ecſtatica (ſic voco etymi penuria) exſugit noxam è labris vulneris, & tandem virtute mumiali, balſamica & attractiva in unguento acquiſita, magnetiſmus perficitur.

81. En habes nunc rationem poſitivam magnetiſmi in unguento naturalis, ex magia naturali depromtam: cui aſſentitur lux veritatis. Ubi theſaurus, ibidem, cor, inquiens. Si etenim theſaurus in cœlis ſit, tunc cor, id eſt, hominis interni ſpiritus, in Deo (qui paradiſus, qui ſolus vita eſt æterna) eſt. Sin verò in caducis theſaurus configitur: tunc quoque exterioris hominis cor & ſpiritus in caducis eſt. Nec eſt quod myſticum ſenſum adferas: ſumendo non ſpiritum, ſed cogitationem & deſiderium nudum pro corde; frivolum etenim contineret, quod ubicunque homo ſua cogitatione theſaurum collocaret, ibidem ſua eſſet cogitatio: ipſa quoque veritas textum præſentem non myſticè interpretatur, adjunctoque exemplo oſtendit realem & localem præſentiam aquilarum ad cadaver. Sic etiam hominis interni ſpiritum eſſe localiter in regno Dei in nobis, quod Deus ipſe eſt; & hominis animalis cor, ſive ſpiritum, localiter circa theſaurum eſſe.

82. Quid mirum? aut hominum animalium ſpiritus aſtrales, poſt funera, circa theſaurum defoſſum adhuc ſeſe oſtentent oberrantes: quibus necromantia veterum tota ſeſe emancipavit.

83. Dico itaque, hominem externum eſſe animal, ratione & voluntate ſanguinis utens; Internum verò, non animal; ſed imaginem Dei verum. Videant ergo Logici, quàm defectuosè hominem à ratiocinii poteſtate definiant. De his plura alibi.

84. Adjungam ergo magnetiſmum aquilarum ad cadavera: nec etenim volatilia tam acuto ſunt odoratu, ut ab Italia in Africam ad cadavera concedant. Nec enim odor tam largè latéque ſpargitur; obſtet namque maris ampla latitudo interjecti, & quædam conſumtionis proprietas elementalis: nec eſt quod viſu arbitreris, has aves percipere cadavera tam eminus, maximè ſi ponè montem, ad meridiem ea jacuerint. At quid opus eſt, avium magnetiſmum inculcare pluribus: ſi Deus ipſe, Philoſophiæ initium & finis, eundem proceſſum cordis & theſauri, cum avibus & cadavere, atque viciſſim expreſsè ſtatuat? Si enim aquilæ ad eſcam, cadavera ducerentur eodem appetitu, quo quadrupedes ad paſcua feruntur, certè dixiſſet uno verbo, quod animalia ad eſcam confluant, ſicuti hominis cor ad ſuum theſaurum, quod falſum contineret. Neque etenim cor hominis ad theſaurum pergit, ut ſaturetur eo, ſicut animalia ad eſcam. Itaque non eſt comparatio cordis humani, & aquilæ in fine, propter quem ad deſiderium tendunt: ſed in tenſionis modo, nempe quod alliciantur & ferantur per magnetiſmum realiter & localiter.

85. Igitur ſpiritus & voluntas ſanguinis è vulnere habiti, & in unguentum paxillo intruſi, tendunt ad theſaurum ſuum, id eſt, reliquum ſanguinem, adhuc vita interioris hominis potientem. Aſt aquilam peculiari elogio trahi dicit ad cadaver: quia à ſpiritu inſito & mumiali cadaveris vocatur, non autem ab odore corporis putreſcentis. Iſtud nempe animal, ſolum ſpiritum mumialem, in aſſimilando, ſibi appropriat. Hinc nempe peculiariter de aquila dicitur: *Iuventus mea ut aquila renovabitur.* Si quidem juventutis renovatio, ab elixire ſpiritus, probè depurato, per quandam digeſtionem ſingularem, iſti volucri propriam, & non ab eſu carnium prodit. Alioquin etiam canes, & picæ renovarentur, quod falſum eſt. Dices, longè petitam eſſe rationem, pro magnetiſmo. Quid tum poſtea? ſi quod longè ab intelligendi capacitate tua remotum fateris, illud tibi è longinquo deducendum fuerit? profectò in ſanguine omnium animalium, animam ineſſe perhibet Geneſis. Inſunt nempe ſanguini vires quædam vitales, tanquam ſi animatæ eſſent, è cœlis vindictam, imò & à judicibus terrenis, in homicidam animadverſionem poſtulantes: quæ cum ſanguini ineſſe naturaliter negari nequeant, non video, cur ſanguinis magnetiſmum in Satanæ ridiculos actus

rejici-

rejiciant. Ampliùs hoc dicam ; ambulantes nempe in ſomno, non niſi ductore ſpiritu ſanguinis, id eſt, exterioris hominis ire, peragere, ſcandere, vigilibusque alioqui impoſſibilia tractare: virtute inquam magica, exteriori homini naturali. Divum Ambroſium, exſequiis divi Martini, viſibiliter tamen adfuiſſe, etſi corpore longe abeſſet. Spiritualiter tamen exſequiis interfuit, ſpiritu externi hominis viſibili & non aliàs; nam quod in ecſtaſi illa, quæ eſt interioris hominis, ſanctorum plerique, multa & abſentia viderint, hoc fit extra tempus & locum, in unitate collectis viribus ſupernis, & viſione intellectuali; non autem præſentia viſibili. Alioquin anima non ſeparatur à corpore, niſi ſeriò, nec reconnectitur; quæ tamen reconnexio, exterioris hominis ſpiritui eſt alias vernacula.

86. Non ſatis eſt in tanto paradoxo, rem ſemel attigiſſe: ulterius propaganda eſt, & explicandum, quomodo tractus magneticus, inter res etiam inanimes, per ſenſationem, non quidem animalem, ſed naturalem quandam contingat.

87. Quod quo magis ſeriò fiat, dici prius oportet, quid ſui ſatan adferat, & quomodo cooperetur in actionibus merè nefariis & impiis ſagarum; exinde namque apparebit, cui cauſæ quis effectus tribuendus veniat. Denique quæ ſit illa vis ſpiritualis, ad longè remotum objectum tendens: quæve actio, paſſio, & velitatio ſit, inter ſpiritus naturales: quæve ſit ſuperioritas hominis, ad alia inferiora: Et per conſequens, cur videlicet unguentum noſtrum, mumiis humanis compoſitum, etiam equos perſanet, exemplo rem explanabimus. Ponatur itaque ſaga, quæ abſentem, per figuram ceream, imprecationem, incantationem, vel etiam ſolo attactu prævio, validè excruciet (nam de veneficiis, utpote quæ ſolo veneno necant, nihil hic: quod hæc imitari quilibet poſſit ſeplaſia) hunc actum eſſe diabolicum, nemo addubitat. Juvat tamen, quantum huc Satan, & Saga quantum adferant, diſcernere.

Suppoſitio prima.

INprimis notabis, Satanam, juratum & inconciliabilem hominum hoſtem, apud omnes æſtimari, niſi eundem ſibi quis amicum malit eſſe: idcirco quantum mali cauſare, vel optare nobis poſſit, id ſine dubio & negligentia, procurat paratiſſimè.

Altera Suppoſitio.

DEinde, quanquam ſit ſagis inimicus, in quantum toti humano quoque generi infenſiſſimus hoſtis eſt: ſaltem quatenus ſua ſunt mancipia, & de ſuo regno, eas nunquam prodit, aut detegit judicibus, cæterisque hominibus, non niſi invitus, ludibrio exponit, ob tres rationes. Prima, cum ſit ſuperbiæ parens, multum ſuæ famæ, ditioni & dominio, per hoc decedere non ignorat. Secunda, cum ſit ipſe inſatiabilis animarum perſecutor, per animadverſiones & ignes quoſdam, aliàs in ſuam tutelam, labi promtos & paratos, terreri novit, & plane averti. Tertia, quam obtorto collo, aut clauſis faucibus optaret tortor perimere ſagam, ſubinde vel ante ignes pœnitentem, adeoque ſuis unguibus ereptam, vidi multoties.

88. Ex priore ſuppoſitionum concludo, hominem peccati mortalis reum, ſi Satan per ſe poſſet occidere, nequaquam procraſtinaret: atqui non occidit: ergo non poteſt. Veruntamen, eundem ſaga ſæpius occidit; hinc etiam, eundem occidere poteſt: non ſecus ac ſicarius enſe quempiam, libertate ſui arbitrii, interficit: eſt itaque ſagæ quædam poteſtas in hoc actu, quæ non eſt Satanæ, & conſequenter, non eſt Satanas principalis efficiens, & exſecutor iſtius homicidii; alioquin enim, ſi exſecutor eſſet, nullatenus egeret coadjutrice ſaga; ſed maximam hominum partem de medio, ſolus mox abſtuliſſet. Miſerrima certè mortalium conditio, quæ tali tyranno ſubeſſet, & ſuo ſubnoxia ſtaret imperio: Fidelem nimis habemus Deum, quam quod opus manuum ſuarum, arbitrio

bitrio Satanæ ſuppoſuiſſet: ergo in hoc eſt aliqua vis ſagæ planè propria, & naturalis, quæ non eſt Satanæ.

89. Porrò quænam, quanta, & qualis ea ſit, trutinandum eſt exactius: conſtat inprimis, non eſſe corporale maſculorum robur; nec etenim concurrit attactus extremorum validus, ſuntq; enerves, & effectæ ut plurimum anus maleficæ: idcirco aliam vim eſſe oportet, corporea mole longe ſuperiorem, homini naturalem. Hæc igitur in illa parte, qua Dei imaginem proxime referimus, collocanda fuit.

90. Et quanquam, univerſa quoque, quadamtenus venerandum illud ſimulacrum referunt; verum quia homo elegantiſſimè, propriiſſimè, atque proximè, ideo imago Dei in homine præpollet, dominatur, & imperat ſimulacris Dei aliarum creaturarum. Fortaſſis etenim, hæc prærogativa, pedibus ejus ſubſtituta ſunt omnia.

91. Quocirca ſi Deus agat per nutum, per verbum: ſic oportuit hominem, ſi verum debeat dici ejus ſimulacrum, agere nonnulla ſolo nutu: nec etenim id novum, id parum tranquillum, id ſoli Deo vernaculum: Satan namque creaturarum abjectiſſimus, ſolo quoque nutu corpora loco movet, cùm non habeat extremitates, quibus tangat, moveat, vel etiam novum corpus ſibi arripiat.

92. Privilegium iſtud itaque non minus homini interno, quà ſpiritus eſt, competere debuit, ſi Dei repræſentare debeat, & quidem non otioſum ſimulacrum; hanc facultatem ſi magicam appellemus, hocque vocabulo malè inſtructus terrearis, ſpirituale robur vocitaveris, per me licet: de nominibus ſiquidem nil ſoliciti ſumus, rem ipſam, quam proximè poſſum, ſemper aſpicio.

93. Vis igitur iſta magica eſt in homine interno, ſive hoc etymo animam intelligas, ſive ejus ſpiritum vitalem, nunc nobis perinde eſt.

94. Cum hominis interni ad externum ſit quædam proportio in omnia, ſuo gliſcens modo, diſpoſitio appropriata, & proprietas proportionata. Quapropter neceſſe eſt hanc vim, per totum hominem diſperſam eſſe: in anima quidem vegetiorem, at in carne & ſanguine longe demiſſiorem.

95. Spiritus vitalis in carne & ſanguine, animæ vice fungitur, id eſt, in exteriori homine is idem eſt, qui in ſemine totam hominis figuram, ſuperbam illam conſtructionem, & perfectam adumbrationem, fineſque rerum agendarum novit, quia continet: & qui jam conſtitutum fœtum, usque in vitæ periodum comitatur præſul; quique tametſi cum ea abſcedat, ejus ſaltem tantillum, in cadavere vi interemto, tanquam eidem confermentatum optimè, remanet.

96. De cadavere autem ſponte, & fatiſcente natura mortuo, tam inſitus quàm influens ſpiritus, migrarunt ſimul.

97. Hunc ſpiritum propterea medici in inſitum ſive mumialem, & influentem, cum vita ſcilicet priore abeuntem, dividunt. Et hunc deinceps in naturalem, vitalem, & animalem ſubdividunt, nos uno pariter vocabulo, omnes hic ſimul comprehendimus.

98. Anima igitur prorſum ſpiritus, nequaquam poſſet ſpiritum vitalem (corporeum equidem) multò minus carnem & oſſa movere aut concitare, niſi vis illi quæpiam naturalis, magica tamen & ſpiritualis, ex anima in ſpiritum, & corpus deſcenderet. Cedo, quo pacto obediret ſpiritus corporeus juſſui animæ, niſi juſſus ſpiritum, & deinceps corpus movendo foret.

99. At extemplo, contra hanc magicam motricem objicies, iſtam eſſe intra concretum ſibi, ſuumque hoſpitium naturale, idcirco hanc etſi magam vocitemus, tantum erit nominis detorſio, & abuſus, ſi quidem vera & ſuperſtitioſa magica, non ex anima, baſin deſumit: cùm eadem hæc nil quicquam valeat, extra corpus ſuum movere, alterare, aut ciere. Reſpondeo: vim, & magicam naturalem illam animæ, quæ extra ſe agat, virtute imaginis Dei, latere jam obſcuram in homine, velut obdormire poſt prævaricationem, excitationiſque indigam (quæ cuncta mox ſuo loco probabimus) quæ eadem, utut ſomnolenta, ac velut ebria, alioqui ſit in nobis quotidie; ſufficit tamen, ad obeunda munia in corpore ſuo: dormit itaque ſcientia & po-

poteſtas magica & ſolo nutu actrix in homine, poſtquam ſcientia pomi manducata fuit, & quamdiu hæc (quæ eſt carnis, ſanguinis, exterioris hominis, & tenebrarum) viget, peſſundata eſt nobilior poteſtas magica.

100. At quia in ſomno ſubinde tota promi ſcientia dormit: hinc etiam quandoque inſomnia prophetica ſunt, & Deus ipſe, in ſomniis, ſæpius homini per effectum propinquior idcirco eſt. Ubi videlicet interior magica, jam per ſcientiam pomi, non interpellata, usquequaque ſeſe exſerit intelligendo, prout nempe, quando ſeſe in poteſtates inferiores demergit, movendo euntes in ſomno, tuto ducit, qua vigiles ſcandere non poſſent. Igitur principum cabalæ, inter dormiendum hauriri aſſerunt, conſopita ſcilicet pomi ſcientia.

101. Intellectualis animæ actus, clarus ſemper & inconcuſſus eſt, ac quodammodo perpetuus; attamen, quamdiu principale agens vim ſuam usque ad ſenſus limites non traduxit, nondum per totum hominem iſtiusmodi actio propagata eſt. Etenim qui una cum ſentiendi virtute, cum carnali intelligentia ſumus, perpetuò per eandem, à ſcientia & magica ſuperiore, proh dolor, diſtrahimur, in umbra cognitionis potius, quàm in veritatis luce, retinemur. Nec enim advertimus nos intelligere tenebrarum incolæ, niſi quando facta eſt facultatum mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli, diverſis agentibus prorogati, circa medium complicantur.

102. Satan itaque vim magicam hanc excitat (ſecus dormientem, & ſcientia exterioris hominis impeditam) in ſuis mancipiis: & inſeruit eadem illis, enſis vice, in manu potentis, id eſt, ſagæ. Nec aliud prorſum Satan ad homicidium adfert, præter excitationem dictæ poteſtatis ſomnolentæ, & compulſæ, ut plurimum, voluntatis in ſagis conſenſum: propter quæ duo, tanquam ſibi totum deberetur officium, ſcurra poſtulat ſibi per pactum, jugem, tenacem, & irrevocabilem oppignorationem, ſervitutem perpetuam, & devotam adorationem, ſi nihil adhuc amplius. Cum alioquin ejusmodi poteſtas ſit collata gratis à Deo opifice, homini planè naturalis.

103. Enimverò præſtigia, oculorum effaſcinationes, utque falsè appareant larvæ, ac his ſimilia, ex ſolo ſunt Satana, ejusque ſolius ſunt actus proprii: adeo namque duntaxat ridicula ſunt ſua opera, & falſæ tantùm apparitiones: quia miſericors Deus, eundem latius quippiam poſſe, non permittit, ſed vinctum tenet: cum alioqui reales, & nefarios actus, ſaga de ſua facultate naturali exſerat.

104. Siquidem per peccatum Adamo non dona naturæ, ſed gratiæ, obliterata eſſe, nemo ambigit: eademque adhuc dona naturalia quanquam non ſublata fuerint, ſtetiſſe tamen velut ſomno coërcita, ac ſopita. Sicuti enim ex tunc mortalitati obnoxius evaſit more ſociorum animalium: ita obſcuratæ fuerunt antiſtites poteſtates in homine, quæ proinde excitatione, & è tenebris eductione opus habent.

105. Huc nempe ſpectant contemplationes, continuatæ orationes, vigiliæ, jejunia, & mortificationis actus, ut devicta nempe carnis ſomnolentia, poteſtatem illam agilem, cœleſtem & expeditam in Deum nanciſcantur, eumque coram alloquantur ſuaviter, qui non niſi in ſpiritu, id eſt, interioris hominis fundo, adorari efflagitat.

106. Huc, inquam, ſpectat ars Cabalæ, quæ poteſtatem illam naturalem, & magicam, velut excuſſo ſomno, animæ reſtituat.

107. Per exempla more mathematico, me ulterius explicabo, & aſſumam ipſa ſagarum opera; quæ quanquam nefaria & horrenda ſint; eadem tamen radice, indifferente ad bonum & ad malum, poteſtate nempe magica nitantur. Nec enim maculat arbitrii majeſtatem, vel ejusdem tractatum, tametſi de fure, latrone, ſcorto, apoſtata, & ſaga ſubinde diſſeratur. Eſto ergo ſaga, in ſtabulo abſente, occidit equum; virtus quædam naturalis, à ſpiritu ſagæ, & non à Satana, derivatur, quæ opprimat vel ſtranguiet ſpiritum vitalem equi: puta duo eſſe ſubjecta morborum & mortis,

unum

unum nempe corpus, in quo morbus habitat. Et quia in hoc omnia entia agunt, tanquam paſſivum maxime; putatum eſt reliquum ſpirituale dominium fuiſſe Satanæ. Aliud verò eſt ſpiritus impalpabilis & inviſibilis, qui per ſe ipſum omnes morbos pati poteſt. Patiente ſpiritu, etiam corpus patitur; quia actio in corpus terminatur (mens namque poſtquam alligata eſt corpori, fluit ſemper inferius, prout dolente palato iſthuc continuò tendit lingua) ſed non contra. Sunt namque morbi materiales aliquot, qui tantum tinguntur materialiter. Adeò namque multiplex interitus occaſio, ut non ſit, unde ſuperbire queamus.

108. Actus igitur ſagæ prætactus, planè naturalis eſt: quanquam virtutis excitatio ſit facta Satanæ auxilio: non minùs quam ſi porrecto per Satanam enſe, ſaga equum trucidaret: actus iſte ſagæ, naturalis eſt & corporeus; prout alter præcedens eſt actus naturalis, & ſpiritualis. Siquidem homo non minùs naturaliter conſtat ſpiritu, quàm corpore: nec eſt ratio ideo, cur unus actus dicatur naturalior, aut cur ſolum corpus agere dicatur, ſpiritus verò feriari ſaltem actione ſibi propria (quatenus imago Dei eſt) omnino deſtitui: imò ſpiritus vitales, propriiſſimè loquendo, ſunt qui ſentiunt, movent, memorantur &c. nequaquam verò corpus, ipſumque cadaver: omnis idcirco actus magis propriè ſuum agens reſpicit, quàm agentis hoſpitium corpus.

109. Radius itaque aliquis ſpiritualis à Saga abit in hominem, aut brutum, quod interimentum ſtatuit juxta axioma: non fieri actionem; non debita fiat approximatio agentis ad patiens, & copula virtutum invicem, ſive eadem approximatio fiat corporaliter, ſive etiam ſpiritualiter.

110. Quod ad manum viſibili teſtimonio probatur: nam ſi recens cor equi, per Sagam mactati (eſt enim ſedes ſpiritus vitalis) clavo transfigatur: aſſetur veru, vel crate torreatur: mox ſpiritus vitalis ſagæ, citra alterius medii interventionem, & inde ſaga tota ipſa (ſiquidem non corpus, ſed ſolus ſentit ſpiritus) immanes patitur ignis cruciatus & dolores: quod ſanè nullo pacto contingeret, niſi facta fuiſſet copulatio ſpiritus ſagæ, cum ſpiritu equi: equus namque ſtrangulatus retinet quandam vim mumialem: (ſic voco quandocunque carni adhuc confermentata eſt virtus liquoris vitalis, id eſt ſpiritus inſitus, qualis in ſponte præ ægritudine, aliaque inferioris ordinis diſruptione, morientibus, non invenitur) cui comes eſt ſpiritus Sagæ, ipſi copulatus.

111. In corde itaque recenti, priusquam ad ſagam, diſſolutione ſuus retromeet ſpiritus, fit alligatio ſpiritus Sagæ, qui retinetur per infixum clavum, & toſtura utriusque ſpiritus ſimul, unde per magnetiſmum, extremo ignis termino, ſagam in ſpiritu ſenſitivo agitari contingit.

112. Effectus iſte ab intentione mutatur: ſi namque vindicta experimentatorem concitaverit, tunc effectus reprobus eſt. At ſi periculum fiat, ut Saga eo ſeſe prodere cogatur, judicibus ſubſterni, & proximo, ſibique hactenus beneficentia procuretur, quatenus ſublato tam impio blaſphemo, & nocuo Satanæ mancipio, Dei gloria, pax & requies major inter vicinos oriatur, tum certè effectus reprobari nequit.

113. Non eſt cogitandum, totum ſpiritum Sagæ abiiſſe in cor equi (ipſa namque ſic è vivis diſceſſiſſet) verum eſſe univocam quandam ſpiritus lucisque vitalis participationem, prout nempe in ſemine qualibet vice, totius hominis architectus ſpiritus, etiam ad multos fœtus ſufficiens, propagatur, manente tamen integro patris ſpiritu. Iſta nempe ſpiritualis lucis participatio eſt magica, virtute verbi (animalia & herbæ producant ſemen) locuples communicatio, & unum producit decem myriades ſeminum æquivalentium, & ſpiritus ſeminales integrales totidem, tanquam de lumine lumen accenditur. Quid autem ſit propriè ſpiritus magneticus, & entitas phantaſia parente genita, poſtea ſcribam latius: nunc ad propoſitos revertor terminos.

114. Nec eſt quod quiſpiam autumet hanc cordis in ſagam reactionem, putatitiam eſſe: aut

aut præſtigium ac ludibrium Satanæ plane ſuperſtitioſum & damnabile; cum illa infallibiliter hoc ſigno prodatur, & in apertum prodire cogatur, velit, nolit, quod intentioni Satanæ oppoſitum eſſe, altera ſuppoſitionum ſuperius ſatis oſtenſum eſt: effectus namque eſt perpetuus, nunquam fallens fundamentum in ratione & natura ſpirituali habens, minime verò ſuperſtitionibus niſum. An non ſimiliter confoſſum quoque cadaver ante judices, præſente homicida, ſeſe cruentavit, certumque ſæpius delicti judicium exhibuit? tametſi jam ante cruor reſtrictus ſtetiſſet? ſcilicet moriente præ vulnere homine, virtutes inferiores quæ mumiales ſunt (effrentes enim eæ, non ſunt in noſtra poteſtate) vindictæ faciundæ veſtigium ſibi impreſſerunt, hinc præſente homicida ebullit cruor, & effluit, quaſi & in ira, impreſſo ultionis ſimulacro agitatus, in ſanguine nimirum, etiam poſt mortem ineſt ſuus præſentis homicidæ ſenſus, ſua vindicta, quia ſua quoque phantaſia: ideo non ipſus Abel, ſed innocens ſanguis ejus, clamat tamen in cœlum vindictam.

115. Propterea in obſidionibus, peſtis plerũque comes incedit.

116. Quia nempe ſpiritus magicus exterioris hominis concepit in conflictibus arrham vindictæ impreſſam, nonnunquam verò ad deſperationem, præ paupertate, milites, eorumque conjuges, moriendo, pene adjunguntur, & multa ditioribus imprecantur infortunia, unde fortiſſimæ impreſſiones, in ſpiritum ſidereum morientis (gravidæ præſertim) relinquuntur poſthumæ: qui mox ab obitu in aëre oberrans, ſuæ claſſis, id eſt, ſpirituales nocendi ac ulciſcendi modos comminiſcitur, & promtus patrat.

117. Peſtes autem ejusmodi ſunt ferinæ, nemini parcentes, ac velut divinitus immiſſæ: & quia ſpirituales, remediis corporeis operam implorant fruſtraneam: ſileo; nec etenim tutum eſt ſatis, mumiarum ad invicem connexum, & concordantiam exprimere: inde nempe tota dimanavit necromantia veterum.

118. Ob id quoque DEUS in lege vetuit, corpora ſuſpenſorum (etiam ethnicorum) relinquenda in patibulo, neve ſol ſuper ea occidat.

119. Reſpondebis peſtem obſidionum oriri, propter multiplices excrementorum ſordes. Sed contra inſtant coriarii, coprofori, & qui collæ putrefaciendæ navant operam: omnes enim (tantum abeſt, quod peſti eſſent obnoxii) ut plurimum ſunt longævi, mirabilis Deus in ſpiritu microcoſmi.

120. An ſcire forte aves, cur ſanguis taurinus toxicus ſit, non autem fratris ſui bovis? occidendo ſcilicet obmurmurat taurus, & ſuo ſanguini vindictæ notam ac potens ſigillum inprimit: ſin etiam contingat, mactando bovem, uno ictu evaſiſſe furioſum, & diutius in eodem perſeveraſſe furore: carnes malè ſanas relinquit, niſi prius ſopita perturbatione, deſes & ſecluſus relinquatur jejunio in ſe redire.

121. Taurus igitur moritur, præ cæteris animantibus vindex excellentius: atque idcirco ejus pinguedo (non autem ſanguis, ne ſanguis humanus in unguento exotico taurini ſanguinis tinctura ſuperetur) pro unguento armorum prorſus eſt neceſſaria, ſi arma vulnerum authoris incruenta adfuerint, iisdemque oblitis, ſecura ſanitas exſpectanda ſit, profecto non ſatis ſunt, uſnea cum ſociis ingredientientibus, ut ſine ſanguine recenti è vulnere habito, ſanatio inſtituatur, violentior nempe taurina impreſſio exigitur, & floridi mellis aërea communicatio.

122. Hinc itaque ſatis liquet, non concurſu Satanæ (qui etiam ſine melle & tauri cruore ſanaret) ſed communione qualitatum naturalium, cum vindicta poſthuma traduce, in concreto relicta, conſcribi unguenti efficaciam.

123. Obgannient contrarii, gaudentes, vix potuiſſe probatam evadere magnetici unguenti poteſtatem, niſi per ſagam, Satanam, & ſpiritualem mundi inviſibilis magiam, ſcientiam putatitiam, plane nihili, & damnabilem errorem; veruntamen, non iſtud rei tractandæ, ſiniſtra quæpiã obliquitas, ſed aliorum craſſa ignorantia, & fragilitatis humanæ conditio miſera poſtulavit: quæ promtius in malum tendit, malum cognoſcit, & malo paratius docetur, quâm bono: at certe quæcunque de Satana & Sagis

gis huc attulimus, non eſt quod inde conformitatem unguenti cum Sagis ſperent alii: neque etenim doctore aut impulſore Satana, ſpiritualis virtus unguenti, & ſanguinis phantaſia excitantur. Sed iſtud volebam: habitare videlicet in anima virtutem quandam magam, à Deo datam, ipſi naturaliter propriam, & competentem, in quantum imago & ſculptrum ejus ſumus; hactenus quoque agere peculiari modo, id eſt, ſpiritualiter in diſtans, idque multo potentiùs, quàm corporeis ullis adminiculis, quia cum anima ſit pars corpore principalior: idcirco actio ei competens eſt, ſpiritualis, magica, & validiſſima. Animam virtute eadem, velut ſomnolenta, per ſcientiam pomi eſu acquiſitam, redditâ, regere ac agitate corpus ſuum: eadem vero magicâ nonnihil experge factâ, etiam extra ſuum ergaſtulum, in aliud diſtans objectum, ſolo nutu agere poſſe per media deportato.

124. In eo nempe ſitam eſſe totam baſim magiæ naturalis; nullatenus autem in benedictionibus, ceremoniis, vaniſque ſuperſtitionibus; ſed has omnes obſervantias nefarias invectas fuiſſe per eum, cujus ſemper ſtudium fuit, bona paſſim omnia ſuis conſpurcare zizaniis.

125. Nomen magiæ non expaventes, ſed cum ſcriptura bene interpretantes, in bonum tamen & malum apicem, indifferenter uſurpari poſſe, per uſum nimirum illius poteſtatis, vel abuſum, conceſſimus.

126. Adeoque ſub eo vocabulo, altiſſimam rerum cognitionem ingenitam, & potentiſſimam ad agendum poteſtatem, ſubaudimus, nobiſque cum Adamo æque naturalem, peccato non exſtinctam, non obliteratam, ſed velut ſomnolentam, idcirco excitamenti indigam.

127. Ideo oſtendimus magnetiſmum, non quidem per Satanam; ſed per id, quod Satanæ non eſt, exerceri, adeoque abuſivè poteſtatem nobis connaturalem, Satanæ, tanquam ſi is patronus foret, dedicatam ſteiſſe.

128. Poteſtatem magicam in nobis, à peccato velut dormire; ideoque excitatore opus habere: ſive is ſit Spiritus ſanctus per illuminationem, ut in coicis magis contingiſſe commemorat Eccleſia, & hodie in aliis ſubinde contingit: ſive etiam Satanas propter præviam oppignorationem eandem ſuſcitet.

129. Eſtque in hiſce ejuſmodi excitatio tanquam per ſoporem vigilantem, catochum, ideoque imperfecta, propter modum, mala propter finem obſcura propter media, & nefaria propter autorem: nec patitur verſipellis, quod Saga hanc vim cognoſceret ſibi eſſe naturalem quo eam ſtrictius devictam ſibi detineat, neve tam nobilis poteſtatis excitæ exercitium, aliò, quàm ad nefas propendat, frænum itaque is imperat, nec Saga novit excitare ad lubitum ſuum, quæ alterius tyranni voluntati ſe totam proſtravit; poteſt & ipſe homo ſibi, per artem cabalæ, excitamentum tantæ poteſtatis, ad ſuum lubitum cauſare, vocantur hi adepti, quorum etiam rector Spiritus Dei eſt.

130. Hanc eandem virtutem magicam, eſſe quoque in homine exteriori, in carne & ſanguine videlicet; ſuo tamen & longe effætiori modo: imò nedum in homine externo; ſed etiam proportionaliter in brutis (ſic nempe Geneſis, animam brutorum ſanguini ineſſe commemorat, eundemque hoc metito, extra cibum noſtrum conſcribit) & aliis forte rebus omnibus; cum ſingula totius univerſi adumbrationem in ſe contineant, eoque nomine ſaltem Deum, id eſt, omnia in omnibus eſſe, veteres ſeriò adnotarunt: exterioris hominis magiam, non minus quàm interioris, excitationis eſſe indigam; nec Satanam, aliam in ſuis ſcrophis excitare magiam, quàm quæ exterioris eſt hominis: in interiore nempe animæ fundo regnum Dei eſt, ad quod nulla creatura acceſſum habet.

131. Docuimus præterea, eſſe connexum inter res ſpiritualiter agentes, & ſpiritus cum ſpiritibus uti dimicare, exemplo Sagæ, ita & amicari oſtendimus, exemplis magneticis, & rationibus propriis, pro faſcino & ligationibus animarum, prout de Davide & Jonatha, &c. poſtremo oſtendere anniſi ſumus, hominem cæteris creaturis corporalibus prædominari, & magiâ ſua naturali domare poſſe aliarum rerum

virtutes magicas: quam prædominationem alii in jus carminum & incantationum tranſtulerunt falsè & abuſive. Qua hierarchia ſatis ſuperque elucidavimus, quæcunque hactenus in Satanæ dominium, non niſi ruſtice, corporaliterque nimis Philoſophantes retulerunt.

132. Univerſa quæ dicta ſunt ignorantes, de multis adhuc dubitare neceſſe eſt: igitur cuncta repetere ſtatuimus; inprimis quo lucidiora evadant, quæ ſupra de ſpirituum duello, vel amica invicem conſpiratione diximus: operæ pretium eſt ſpirituum arma, & eorundem Rempublicam definire: Quocirca ſeriò notandum eſt, exemplum prægnantis, quæ ſi ceraſum violenter animo conceperit, mox ejus veſtigium fœtui imprimitur, parte ea, qua ſibi prægnans manum admoverit. Nec eſt quidem otioſum duntaxat ceraſi ſimulacrum, ac macula; ſed quod ſuo tempore, cum cæteris arboribus floreſcit & matureſcit, mutatis nimirum colorum & figurarum ſignaturis: ardua ac ſacra profectò vis microcoſmici ſpiritus, qui extra truncum arboreum, verum ceraſum, id eſt, interioris ceraſi proprietatibus, & dynami, inſignitam carnem ſolo conceptu profert, unde duo neceſſariò conſequentia intelligimus. Prius, omnes omnium rerum ſpiritus, ac velut eſſentias, in nobis latere, & microcoſmicratrice phantaſia duntaxat naſci & educi.

133. Alterum, animam concipiendo generare quandam ideam rei conceptæ.

134. Quæ quidem prout antea latebat ignota, & velut ignis in ſilice: ita concitatione phantaſiæ produci quandam ideam realem, & eſſentialem determinationem quidditativam ceraſi: quæ non ſit qualitas nuda, verùm aliquid ſubſtantiæ ſimile, inter corpus & ſpiritum, id eſt animam, ambigens. Id eſt ita ſpirituale, ut non ſit planè corporeæ conditionis exſors: cùm actiones animæ, in corpus, & inferiores ſibi ordines propendentis terminentur: neque ita corporale tamen, ut dimenſionibus claudi poſſit, quod & enti ſeminali proprium quoque recenſuimus. Hæc igitur entitas idealis cùm ex mundo inviſibili, & intellectuali microcoſmi excidit, corpus induit: & tum prius loci & numerorum determinationibus clauditur.

135. Objectum intellectus, nuda ac pura, in ſeipſa, eſſentia eſt, non accidens, conſenſu Theologorum practicorum, id eſt, myſticorum. Protheus itaque intellectus, hanc conceptam eſſentiam velut induit ac veſtit. At quia quodvis opus, ſive externum, ſive internum in ſua propria imagine fieri habet: Intellectus agnoſcit, voluntas diligit & vult, & memoria recogitat, non niſi per imagines: hanc itaque eandem imaginem objecti ſui intellectus induit; & quia anima ſimplex eſt corporis forma, quæ quoquò ſe avertit, idcirco nec duas intellectus agens ſimul imagines habere nequit, ſed priùs unam, mox alteram, ſuper intellectum itaque, & comprehenſam imaginem adhuc lenem, tota deſcendit anima, & hanc eſſentiæ cognitionem format in imaginem perſiſtentem, ſive idealem entitatem: conſpurcata mens prolapſa fuit in indignationem Dei; & quia ſimul deturpata eadem, prioris ſortis exuta nobilitate, mors introitum invenit, non quidem creatoris mandato, ſed hominis degeneratione, propter eandem entitatem idealem jam indutam, in turpitudinem delapſi, & à ſeipſo degeneris, quam ſeriò ac ſedulò turpitudinem etiam in ſingulis peccatis emergentem, pœnitentia emaciare convenit hic, vel in futuro ſeculo. Entitas igitur, in intellectu adhuc levis eſt, nec alibi quàm in prægnante conſiſtentiam reperit, quam in nobis nonniſi per voluntatem nanciſcitur, id eſt, intellectus ſemper procreat entitatem, ſed eam non induit niſi per voluntatem, exceptis prægnantibus.

136. Sive igitur peccatum nihilum dicamus, ſive aliquid, ſaltem conſenſus in malum nunquam fit, ſine reali procreatione hujusmodi cujusdam entitatis, ejuſque aſſumtione ac indutione, hæc fuit cauſa fœcunditatis ſeminum: phantaſia nempe, libidine commota, entitatem lenem patrat; quam ſi anima per voluntatem induat (uti ſemper actio incarceratæ mentis deorſum & extrorſum vergit) hanc eandem entitatem in liquorem ſeminis diſpergit, qui aliàs nonniſi ſterilis foret.

137. Quæ actio velut per mentis alienationem fit: abeunte ſcilicet voluntate, per veram magicam exterioris hominis, in ecſtaſin quandam,

dam, in qua fit communicatio cujuſdam lucis, mentalis, ſuper entitatem, deſcendentem in corpus ſeminis.

138. Quotieſcunque igitur cogitatio ſenſum, & velle, in conſenſum trahit; turpis toties naſcitur & induitur pellis, idealis entitas ſpuria: quo partu, voluntas dicitur confirmata: illa quoque idealis entitas, quoquoverſus à voluntate dirigitur, eò vadit: hoc pacto, voluntas movet nunc brachium, mox pedem &c. porrò quando ſpargitur dicta entitas in ſpiritum vitalem, ad aliquid amandum, juvandum, nocendum; levi tantùm indiget excitamento ſive Dei, artis vel Satanæ opera, facto, ut nimirum peregrè abeat portiuncula ſpiritus, quæ entitatem jam induit, obeatque munus ſuum, ipſi à voluntate injunctum. Sic maſculus, ſemen extra ſe deponit, quod per entitatem quam hauſit fœcundum eſt longè, & extra ſuum truncum, ſuo fungitur munere.

139. Corpora profectò, vix mundi medietatem faciunt: ſpiritus etiam per ſe, ſuam habent medietatem, & quidem totum mundum: Itaque toto hoc contextu, Spiritus voco magnetiſmi patronos, non qui ex cœlo dimittuntur, multoque minus de infernalibus ſermo eſt; ſed de iis qui fiunt in ipſo homine, ſicut ex ſilice ignis, ex voluntate hominis nempe, aliquantillum ſpiritus vitalis influentis deſumitur, & idipſum aſſumit idealem entitatem, tanquam formam ac complementum.

140. Qua nacta perfectione, ſpiritus qui antea aura ætherea erat purior, inſtar lucis ſubtiliatur, mediamque ſortem inter corpora & non corpora aſſumit. Mittitur autem eò, quò voluntas ipſum dirigit, vel ſaltem, quo innata ſpirituum ſcientia infallibilis, juxta ſcopos rerum agendarum, eundem mittit: idealis igitur entitas, itineri jam accincta, quodammodo lux, & quaſi non ampliùs corpus nullis ſtringitur locorum, temporum, aut dimenſionum imperiis, ea nec Dæmon eſt, nec ejus ullus effectus, nec ulla ejus eſt conſpiratio, ſed ſpiritualis quædam eſt actio illius, nobis planè naturalis & vernacula. Hanc qui benè capit ſophiam, facilè intelliget, materialem mundum utrobique ab immateriali, & inviſibili, regi & coërceri; hominum autem pedibus ſubſtituta eſſe creata cætera corporalia, hæc eſt nimirum cauſa, cur etiam mumia, adeps, uſnea, & ſanguis humanus, phantaſia nempe eis inexſiſtens in unguento, imperet ſanguini canino, equino &c. in pyxidem per bacillum adportato.

141. Nondum de magnetiſmo unguenti ſatis dictum. Reſumam ergo. Magnetis nempe & rerum inanimatarum magnetiſmos fieri per naturalem ſenſationem ſympathiæ omnis authricem, certum eſt.

142. Si namque magnes ſe ad polum dirigat, eundem noviſſe oportet, ſi in directione ſua errorem non ſit facturus: & quomodo quæſo noverit, ſi non ſentiat ubi ſit? ſimiliter ſi ad ferrum eminus poſitum, ſe torqueat polo neglecto, ferrum ſenſiſſe prius, neceſſarium eſt. Varios igitur ſenſus imagines habet unicus.

143. Neque etiam ſenſiſſe ſatis erit, niſi amoris & philautiæ ſtimulos addamus, adeoque phantaſia quadam naturali dotatum eſſe, & cujus impreſſionis ergo, univerſi magnetiſmi conflati ſunt. Alia nempe phantaſia dirigitur in ferrum, quam in polum: tunc enim per vicinum duntaxat ſpatium, virtus ſua ſpargitur: mutata eſt ejus phantaſia, quando fætum, catarrhos aut inteſtinum cohibet.

144. Alia quoque phantaſia magnes trahit quippiam è vitro ignibus excocto: minutulum enim ejus fragmentum, in maſſam vitream injectum, dum coquitur, è viridi vel luteo candidum efficit. Quanquam enim ipſe magnes rubeo colore ſit ſaturatus, & igne conſumatur vitrario: interim attamen dum vivit, etiam è candenti vitro liquorem tinctum attrahit, conſumit: adeoque ejus attractio nedum ad ferrum eſt: ſed inſuper ad partem illam aëream, quæ difficulter è vitro abiret, hactenus vitrariis in uſu communi eſt.

145. Succini phantaſia paleas ac feſtucas trahit, tractione quidem ſatis otioſa, ſed tractionis ſignatura perfectili: nam mumiæ noſtræ maritatum, noſtro quoque magnete fortius, trahit in adverſum & zenexton evadit; gummis verò immiſtum ſuccinum, virus & plumbum, ſua imaginatione transplantata jam, è vulnere

trahit,

trahit, variata nimirum utrobique trahendi voluptate & voto.

146. At quid mirum fuerit (niſi apud eos qui omnia ignorantes, omnia quoque admirantur) res inanimes phantaſia pollere? cum is, qui totus vita eſt, res omnes creet, nullamque ideo è manu ſua mortuam exſpectandam promiſit? nulla quoque adveniet penitus, in qua & ipſe non eluceſcat præſens, Spiritus Domini totum replevit orbem terrarum: imò hoc quod continet omnia, vim vocis habet.

147. Nonne multam ſcientiam in pomo fuiſſe credimus? ejuſque eſu, protoplaſtos ſcientiam unà eſitaſſe, & intus concepiſſe? & an non ſcientia phantaſiam ſui generis præſupponit? ſic etenim aliquot ſimplicia amentiam, nonnulla inſaniam, aut furorem maniacum alia inducunt: non quidem cerebri deſtructione aut ſpirituum ejus diſſipatione (tunc ſaltem non conſtaret robur furioſi, & vires validiſſimæ) ſed introducta illorum ſimplicium alienigenâ ac furioſâ phantaſiâ, quæ victrix noſtram ſubigit, atq; eandem pro tempore (ut in delirio frenitide, &c.) nonnunquam & perpetuò, ſibi ſervâ effecit, ut in lunaticis & veſanis.

148. Nonne ſic canum rabies in hominem tranſit? phantaſia nempe furoris maniaca in ſalivam transplantata, quæ victrix mox triumphet de ſanguine illius animalis, quem aperta cute, utut tenuiter attigerit? Tunc ſcilicet phantaſia totius ſanguinis priſca loco cedit, & peregrinæ tincturæ phantaſiam hydrophobicam, velit nolit, aſſumit. Unde tandem mors binſica, id eſt, ex ſola ægritudine mentali, exaltata nempe, & excitata virtute magica canis, ſuper phantaſiam animalium non excitatam, ſed ſomnolentam.

149. Eodem planè modò phantaſia Tarantulæ, ictu exili imprimitur, & mente ſtatim alienati tripudiant, ſaliuntque immenſum.

150. In eo tamen differt tarantulæ venenum à rabidi, quod hoc agat poteſtate magica excitata, adeoque per magicam veri nominis: at illud per facultatem magicam ſomnolentam, prout & in napello & cæteris deleteriis, exili quantitate necantibus, patet differentia: quia contra canem rabidum, nullum animal ſe tuetur aut defendit, quoniam eſt poteſtas magica ligans, contra quem non valent dentes aut cornua: quod de tarantulæ veneno dici nequit.

151. In homine igitur externo, prout & in ſociis animalibus, vis magica velut conſopita eſt, nec in ſolo homine excitari poteſt (etſi quidem multò facilius) ſed in conſortibus animantibus quibusdam, imò nec ſatis eſt ſpiritus, cùm ſpiritus hanc ſervare concordiæ & monomachiæ legem, quin etiam in toto univerſo latet ſpiritus quidam, quem magnale magnum dicimus, qui ſympathiæ & diſpathiæ leno confabulator & actionum promotor exſiſtit; & ratione cujus, magnetiſmus, tanquam per vehiculum, ad diſtans objectum extenditur. Probatur id ad oculum, etenim ſi ſuper teſtudinis chordam ſive fidem lenem paleam, ancipiti extremitate in aëre, inſtar ſtateræ pendentem, poſueris, & alterius teſtudinis ſimilem fidem pulſaveris eminus, ubi toni in octavo conſonant, videbis paleam trementem: at ubi in uniſono concordant, tunc alioqui quietæ teſtudinis fides, moræ impatiens, ſubſilit, præ lætitia geſtit, & inviſam paleam ſubſultu excutit. An & hic Satanas vobis fidicen erit? quam paleam non contingit ſubſilire, etſi omnes fides alterius teſtudinis unanimiter, fortiter & cominus pulſentur, nec etiam nudus tonus, alteram & quietam chordam ſubſilire cogit: id nempe tunc quilibet tonus efficeret; ſed ſolus leno ſpiritus, in medio habitans, actionum naturalium fidus exſecutor, & adjutor, ſympathiam defert, promovet & concauſat.

152. Cur nomen magiæ perhorreſcimus? Siquidem tota maga eſt nec ullam habet agendi potentiam, quæ non à formæ ſuæ phantaſia, & quidem magicè proferatur. At quia hæc phantaſia, in corporibus electione carentibus determinatæ eſt identitatis, idcirco ignoranter & ruſticè nimirum, non phantaſiæ illius rei; ſed proprietati naturali adſcriptum ſtetit; loco cauſæ, effectum videlicet cauſarum ignorantiâ adferentes: cùm alioqui omne agens agat in objectum proprium, præſentiendo nempe illud,

quo

quo ſuam non temerè, ſed in objectum duntaxat, ſpargat activitatem: poſt ſenſum nempe objecti; commota phantaſia, diſpergendo idealem entitatem, & copulando eam radio entitatis paſſivæ: hæc nempe fuit magica actio rerum naturalium, proprii tamen nominis magica & phantaſia, eſt in electionis poteſtate dilatis creaturis.

153. Per claſſes ibo. Proprietates itaque formales, manantes à formis trium principiorum, ſalis, ſulphuris & Mercurii: ſive ſalis, pinguedinis, & liquoris, unde corpus unumquodq; conflatur, & iterum reſolvitur in eadem: eſtque Mercurius ſive liquor toties diverſus, quot rerum ſunt ſpecies: idem eſto de ſale & ſulphure judicium, proprietates inquam ejuſmodi manant à phantaſiis harum formarum, quæ quia corpoales valde, & in ſinu elementorum adhuc hærent: idcirco vocantur proprietates formales & occultæ, propter formarum ignorantiam, quæ alioqui ſunt effectus magici, à phantaſia dictarum formarum propagati; ſed ignobiliores ac maximè corporales; finibus tamen quos reſpiciunt, abunde ſatisfacientes. Hujus generis ſunt virtus ſubductiva alvi, ſomnifera &c.

154. Sunt præterea nobiliores aliæ proprietates, ex phantaſia formarum mixti oriundæ, ſuntque ejuſmodi in toto, ratione formæ, ut magnetiſmus magnetis, virtus tincturarum, item ſpecifica & appropriata omnia, quæ ratione vel totius homogenei, vel formæ alicujus partis integralis, non autem ſolius alicujus principii accidunt: qualia ſunt quæ in carne, radice, foliis, fructu ſita ſunt, & non in trium ſeparatorum inde ullo. Item antimonium quamdiu manet in ſua forma, ſummas obtinet: quas in ſuis principiis nunquam aſſequitur, & hæ ſunt quoque de gremio corporali: ideoque magica ſpiritualis in hiſce adhuc occulta eſt, & tota deberi putata eſt naturæ, hanc contra magiam ineptè diſtinguendo. Sic roſæ folium aliam habet virtutem, quàm non habet caudex vel anthra: eſtq; ea vis folio non ex tribus primis, ſed ex vita ejus natalis: quæ quando deſtruitur, tunc alias virtutes habet, ut puta granum in vita prima nutrit, quam ſi amittit, tunc prolificet.

155. Tertiò deinceps eſt virtus magica, quæ profluit ex phantaſia vitæ, totius integralis, ea eſt in brutis & homine externo: quæ magis abſoluta eſt jam ſpiritualis, nondum tamen ad ſummum deducta apicem, ſubindè tamen multa excitatione, forti phantaſia, per entitatem introducta, ad magnum culmen aſcendit, & hominis interni magiam veram æmulatur quàm proximè.

156. Cæterum cujuſcunque bruti anima vim habet creandi entitatem realem, & per voluntatem, dimittendi eandem longius: ejuſmodi brutum eſt magicum, ut baſiliſcus, canis, piſces multi apud Olaum, &c. talis quoque eſt virtus habitans in ſanguine multorum animalium: hinc nempe ſacra pagina dicit animam eſſe in ſanguine extravenato, etiamnum per ignem cocto, fortaſſis & per fotum planè putrido.

157. Poſtremo eſt virtus magica à corpore quaſi abſtracta, quæ fit excitamento interioris poteſtatis animæ, unde fiunt potentiſſimæ procreationes, impreſſiones auguſtiſſimæ & validiſſimi effectus.

158. Utrobique ſcil. natura maga eſt, & per phantaſiam ſuam agit: & quia quo ſpiritualior, eò potentior eſt, ideo quoque (magica) etymon eſt analogon.

159. Omnis propemodum virtus magica excitatione eget, infima nempe per teporem prævium; excitatur ſcilicet vapor quidam, ſive aura ſpiritualis, cujus ratione, denſè dormiens phantaſia expergeſit, incipitque velitatio corporeorum ſpirituum media, quæ eſt magnetiſmi, per attactum prævium excitatur. Summa autem, quæ eſt brutorum & hominum, conceptu intellectuali excitatur, & hominis quidem interni, non niſi per Spiritum S. & per donum ejus, cabalā externi verò, per fortem imaginationē, aſſiduam & intenſam ſpeculationem, imò & in Sagis per Satanam excitatur. Sanguinis autem extravenati, in quo anima habitat, excitatur magica, quæ in potentia adhuc eſt ad actum; vel per aſcendentem imaginationem fortiorem, puta magi, ſanguine tanquam medio utentis, & in illud entitatem ſuam accenſam ſtabulantis; vel puta unguenti armarii phantaſia aſcendente, laten-

tentis in ſanguine proprietatis excicatrice: vel per præviam deſtinationem ſanguinis ad corruptionem, per quam ſcil. elementa ad ſeparationem diſponuntur, & eſſentiæ (quæ putrere neſciunt) eſſentialesque phantaſiæ, quæ in potentia proprietatum latebant, in actum deveniunt.

160. Cujuscunque igitur ſubjecti phantaſia validum obtinuit appetitum, ad alterius rei ſpiritum, ad aliquid inquam loco movendum, trahendum, expellendum vel repulſandum: ibidem, & non alibi, magnetiſmum velut naturale ejus rei donum magicum, à Deo illi inſtabulatum, agnoſcimus.

161. Eſt igitur formalis quædam proprietas in eo, à ſympatheticis & abſtruſis qualitatibus, ſegregata: quod harum motrix phantaſia, non ad motum locale; ſed tantum ad alterativum directè fluat. Eſto itaque omnis magnetiſmus, ſympatheticus vel antipatheticus: non tamen omnis ſympathia magnetica erit.

162. Ad propoſitum nobis ſcopum revertentes: jam probè (opinor) intellectum eſt, ineſſe nedum ſanguini phantaſiam & appetitum magicum, ſed & humoribus, cibis, & excrementis: cum varia quoque id morborum proles patefaciat: prægnantes peregrina enim appetunt, & virgines, naturali uteri exorbitantis œſtro pallide, ac celeriter, quod appetunt, digerunt; non quidem ex ratione, nec conſanguinitate naturæ humanæ, id poſcentis; ſed exotica humorum phantaſiâ, ſic ſtultè imperante, ſeductæ, quibus ſordibus expulſis, ſubitam læſorum appetituum ſanitatem ſæpe numero reſtituimus: vel etiam ſaturata eorundem humorum amente phantaſiâ, compeſcuimus.

163. Igitur in ſanguine ſua eſt phantaſia, quæ quia potentius ibidem viget, quam in rebus cæteris, ideo ſcriptura alto elogio, ſanguinem adhuc coctum, & edi promtum, animatum vocat.

164. Et quia eadem phantaſia tradux ineſt, ob id nempe in poſthumo mores, geſtus & conditiones avi emicant. Nobilitas ex bene merita virtute ortum ſumſit: hinc nobilitas, immeritò continua ſtirpis propagatione augeri ſuſpicaretur, niſi avorum mores ac virtutes in ſeris nepotibus, eluceſcere ſperarentur probabiliter.

165. Nonnè etiam concepta lupi cum ovibus inimicitia, in eorum pellibus remanet? quocirca nedum phantaſia animalis in cruorem imprimitur poſt obitum pervicax; verum etiam quicunque ſtragulis, è pelle gulonis, (animal eſt in Suecia frequens & voraciſſimum) contegitur, ſomniare cogitur continuò de epulis, voracitate, & inſidioſa animalium venatione: pro indole ſcilicet viventis illius animalis; adeoque ſolo tegmine externo, traducitur phantaſia animantis, quondam vivi, pellibus hoſpitata, in hominem ſubter dormientem.

166. Itaque miniſterio phantaſiæ ſanguinum fit, quod extravenatus, in paxillum aſſumtus, unguento magnetico introducitur. Tunc namque phantaſia ſanguinis, aliàs adhuc ſomnolenta, lentaque ad actum, virtute unguenti magnetici excitata, ibidemque reperiens balſamicam & medicam unguenti virtutem, optat ſibi inductam qualitatem, impertiri ſuo toti, atque exinde elicere ſpirituali magnetiſmo omnem peregrinam tincturam: quod cum per ſe, non aptè ſatis queat efficere, opem uſneæ, ſanguinis, adipis & mumiæ implorat, quæ ſimul in balſamum coalita talem, qui non niſi ſua phantaſia quoque medicus, magneticus ſimulque omnis alienæ qualitatis è corpore tractivus eſt, cujus inquam recens ſanguis, ſpiritu abundans, apportatus eſt; ſive hominis fuerit, ſive alterius animantis: eſt igitur phantaſia redux & extatica ex parte ſanguinis recenter & noviſſimè apportati; tractus verò magneticus, in ſanguine inceptus, medica unguenti virtute perficitur. Non trahit autem unguentum vulneris infirmitatem ad ſe, ut fiat pyxis Pandoræ; ſed ſanguinem noviter allatum, in ſpiritu alterat, medicum reddit, ejusque poteſtatem excitat: inde illi virtus quædam medica, & magnetica, quæ reddit ad ſuum totum, curatura germanum ſpiritum ſanguinis, per totum hominem: exſugit ſcilicet triſtem impreſſionem è vulnerato, eamque, medica poteſtate, perituram expellit, foras exigit, quæ virtus medica, domatrix mali, eſt partim in ſanguine excita, partim etiam eidem ingenerata, per unguentum; ſpiritu nempe hujus in ſpiritum ſanguinis, ſic imperante ex ſua phantaſia, id eſt, dono creato.

167. Alio-

167. Alioqui ſanguis, integris putreſcens viribus, ſub teſta ovi, & jam quaſi compedibus per præviam putredinem liberatus ſpiritus, trahit mediante canis mumia, realiterque transfert ægritudinem, quæ ſedet in phantaſia & aſtro ſordium in ipſum canem, non aliam ſcilicet ob cauſam, quàm quia ſine balſamo unguenti interveniente, magnetiſmus perficitur. Notavimus etiam, ſi vulneratum contingat plura ſimul recepiſſe vulnera, ſufficere ſanguinem, ex unico ejus ſaltem vulnere haberi, & curari una nimirum opera quoque cætera: quia ſanguis ille concordem cum ſpiritu totius ſervat harmoniam, & ab eodem educit qualitatem infeſtam, nedum labiis vulneris; ſed & toti homini communicatam: ex uno nempe vulnere ſolet totus homo quoque febricitare.

168. Ingens myſterium propalare hactenus diſtuli, oſtendere videlicet ad manum, in homine ſitam eſſe energiam, qua ſolo nutu & phantaſia ſua queat agere extra ſe, & imprimere virtutem aliquam influentiam, deinceps per ſe perſeverantem, & agentem in objectum longiſſimè abſens; quo ſolo myſterio, quæ dicta ſunt hactenus de ideali entitate in fomite ſpirituali aſportata, & peregrè ad munia ſua abeunte, de magnetiſmo rerum omnium, tam phantaſia humana, quam cujusque rei propria genito, nec non de hominum magica, ſuper corporibus reliquis ſuperioritate, ad lucem venient.

169. Clarum eſt, conſtatque ſine controverſia, ex chalybe acum fieri, quæ magnetis attactu polum oſtendit navigantibus; chalybem verò irrito in acum cudi, & pixidi nautoriæ, ad deſignandum polum imponi, ſi magnetis affrictus debitus non præceſſerit. Quæ cum ſint extra dubium, nunc ſolo nutu, acum nauticam fabricare convenit: in incude igitur, qua cuditur acus ex chalybe, notatus ſit ſeptentrio, idque linea recta; ſtes faber, dorſo verſus ſeptentrionē, ut cum ducitur ſub malleo chalybs, ad faciendam acum eam verſus te & Boream trahas: dico igitur, quod talis acus, ſic facta, ſine ullo auxilio alio, polum notabit; & quidem ſine variatione ſolita, quod ingens eſt myſterium. Inſuper acus, quæ fit ſuper lineam dictam, cauſaliter, & inſcio fabro, eſt inanis, nec polum notat. Conſequitur hinc, quod imaginatio hominis fabricantis, illo momento quaſi nativitatis, cum jam maximus fervor ignis deſierit nempe, & ſub obſcura adhuc rubedine, imprimat hujusmodi facultatem magneticam, & quidem in chalybem, ſive ſubjectum appropriatum.

170. Non autem, quod cœlum tunc imprimat: quia tunc etiam influeret non intendente fabro, quod falſum eſt, ſi namque cœlum influeret ad certam horam & poſitionem: jam triumpharet characteriſtica, & ſigillaria ſiderum, quam tranſimus. Sed conſtellatio, quæ influit in chalybem (& omne fortaſſis ſigillum) ex cœlo microcoſmico, id eſt, ex olymbo noſtro fluit: irrita fuerunt idcirco ſigilla, quæ non à mago, in phantaſia ſua exaltato cuderentur? interiores nempe entitates & phantaſiæ cedere coguntur noſtræ; per quam ſapiens dominabitur aſtris: imperio cujus ſubjecit rerum parens, quidquid cœlo concluſum eſt. Quæ de phantaſia imprimente in acum nauticam allata ſunt, multorum teſtimonio, mea quoque experientia, & uniuscujusque experiri volentis, decies millies vera eſſe comprobabuntur. Sic aſarum nempe, & ſambuci extremitates, auſcultant imperanti phantaſiæ decerptoris, qui imprimit in plantam, hæc magneticè verò in folium abſens: cum alioqui cocto folio (ut recocta acu) & in potionem exhibito, periret, virtus phantaſiæ impreſſa, ſi à planta integrali magnetiſmus non foveretur: coctus ſanguis & edi paratus, animam adhuc continet, verum eſt. At vis iſta non ab impreſſione phantaſiæ humanæ & internæ, ſed à proprio ſuæ phantaſiæ dono conſiſtere.

171. Hoc pacto quoque clavus cordi equino infixus, ſpiritum Sagæ detinet, & nectit cum ſpiritu mumiali equi, quo ſimul torreantur, ut tormine illo, ceu equuleo, ipſa prodatur; utque tandem per judicem, Deo infeſta, mortalibus pernicioſa, de cœtu horum tollatur, juxta legem Dei. Etenim ſi opus ad aliquod objectum externum terminatur, id anima maga ſine medio nequaquam aggreditur: ideo clavo utitur jam dicto.

172. Probato nunc eo, quod homo habeat vim per nutum agendi, aut movendi aliquod objectum diſſitum: ſatis quoque confirmatum eſt, eodem naturali exemplo, & homini iſtam

 ener-

energiam à Deo datam, & naturaliter ipſi competere. Abſurdum fuit hactenus putaſſe, Satanam moviſſe, alteraſſe, aſportaſſe quicquam, & applicuiſſe activa paſſivis motu locali per ſolũ nutum: cum nempe non dubitent, ipſum in dictis motibus fuiſſe primum movens, extremitatibus quibus tangat, arripiat, aut transferat, vel aëreum (quod fingunt) corpus ſaltem, ullatenus moveat, attamen anima carentem. Abſurdum inquam, Satanam poſt lapſum retinuiſſe magicam dignitatem, qua ſolo nutu agit quælibet, quia ejus donum erat naturale; eandem verò naturalem homini ablatam eſſe, negatam & dæmoni datam, creaturarum deſpectiſſimo: ſi qui vero ſint effectus tales ab homine prodeuntes, pactoque cum eo ſupplicio ſaltem adtribuere. Aperi oculos, gloriatus opimè in tanta veſtri ignorantia hactenus eſt Satan, tanquam ſi ipſi thymiama gloriæ & dignitatis ſubfumigares, tibique dignitatem naturalem, ceu oculos erueres, ipſique offerres. Diximus, omnem fortaſſis vim magicam dormire, & excitatione opus habere: quod perpetuo verum eſt, ſi objectum in quod agendum eſt, non ſit proximè diſpoſitum, ſi ejus interna phantaſia non prorſus annuat agentis impreſſioni, vel etiam ſi robore patiens ſit par, vel ſuperior agente. At contra, ubi objectum eſt planè ac proximè diſpoſitum, ut chalybs ad recipiendum magnetiſſimum: vel planè debile, & ſibi conſcium (ut homicida, adulter, fur, Saga) tunc patiens ſine multa excitatione, ſola exterioris hominis phantaſia in opus deducta, & in medium aliquod alligata, ſuccumbit magnetiſmo. Medio inquam utitur ſemper magus: ſic etenim, niſi prægnans manum ad crus, frontem vel ſuos nates extenderit, fœtus non ſignabitur in crure, fronte, vel natibus. Sic enim verba ſive formæ Sacramentorum ſemper operantur: quia ex opere operato; at quia exorciſmi non ſemper operantur, defectus non eſt in Deo, ſed tantum, quia mens inexcita Exorciſtæ verba reddit torpida. Itaque nemo felix exorciſta, niſi qui virtutem magicam excitare ſuæ mentis novit: vel ſine ſcientia poteſt.

173. Dices fortaſſis, unguento armario non aliam, quam componentis phantaſia genitam virtutem magneticam obtinuiſſe: erras. Attamen ſi iſtud daretur, nec inde melius haberes ſiquidem non proinde ſatanæ veniret aſcribenda. Sic enim unguentum non ingenita, ſibi phantaſiâ, ſed exterius à componente impreſſa magneticum eſſet: cum non ſit própinquius dicti magnetiſmi medium, quàm ſanguis humanus cum ſanguine humano: profecto ſolus ſanguis, tanquam ſubjectum diſpoſitiſſimum, pro unguento ſufficeret, & reliqua ſimplicia eſſent fruſtranea, quod falſum eſt; præſertim ſanguis taurinus, & mel ubi per arma incruenta, unguento intrudentis, ſufficere ſine ſanguine taurino quod falſum eſt. Denique magnetiſmus unguenti eſſet plane generalis, quod componens, ad omnia cunctorum etiam brutorum vulnera, impreſſionem nimis liberalem, vagam, incertam & inſolidam, ſua phantaſia intendiſſet efficere. Quid ſi canem non intenderit: an unguentum propterea canis vulnus non eſſet ſanando? Apage. Quid Bolus Armenus, quid oleum lini, quid mel, quid denique ſanguis tauri, diſpoſitionis ad vulnus equinum aut humanum habet, ut in iſta tanquam medium proprium, & non in alia, componentis phantaſia imprimatur? quæ tamen ſi exulaverint, unguentum ſterile & irritum dabunt. Eſt igitur naturalis phantaſia unguenti, cauſa magnetiſmi, & cauſa curationis propria, non imaginatio componentis.

174. En habes noſtram, id eſt, Chriſtianam Philoſophiam, non Ethnicorum deliria, aut otioſa ſomnia. Cave quæſo, ne & me propterea in cenſuram injicias, qui in cenſuris promtior fuiſti. Tuus ſum & Catholicus Romanus, cui nil quod Deo, quodque Eccleſiæ contrarium, penſitare fuit animus: non in rixas, non in alterius commentaria aut patrocinia natum me ſcio. Idcirco quæ ſcivi, libertate Philoſophica vulgi facere volui: unum illud adhuc ſubnectam. Quicunque effectum naturalem à Deo ſic creatum, ſic datum creaturis, tribuit dæmoni; is alienat honorem Creatori debitum, & in Satanam eundem ignominiosè vertit: quod (pace tua dixero) ſi bene ſub tuam revocaveris anatomen, idololatriam expreſſam reperies. Rogo clementiſſimum parentem Deum, ipſe parcat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, & humanâ fragilitate contraximus. Amen.

Tries

Tres ſunt qui teſtimonium dant in cœlis, Pater, Verbum & Spiritus ſanctus; & hi tres tantum unum ſunt (mox de humanitate Chriſti loquens) Tres ſunt, qui teſtimonium dant in terris: ſanguis, ſpiritus, & aqua; & hi tres tantum unum ſunt. Nos igitur qui parem humanitatem habemus, mirum non eſt, ſi ſanguinem & ſpiritum conſimilis unitatis contineamus: ſitque ſanguinis actio merè ſpiritualis. Imò in Geneſi propterea non ſanguinis etymo ſit vocatus, ſed ſpiritus rubei nomine inſignitus. Abſcede igitur quisquis es, à pertinacia, & alium præter cacodæmonem in ſanguine ſpiritum agnoſce, niſi Scriptura ex adverſum eas.

IN SOLE TABERNACULUM.

SOlem Scholæ negant fervidum. Sibi enim & hoc credi volunt, absque demonſtratione. Quia putant hominem generari ab homine, & à Sole. Ideoque naturam decere. Ne ſi ſol ferveret, ſe, ſuum hoſpitium, & vicina quæque in favillam abſumeret. Etenim cum immenſus ſit, procul etiam calefaciat, quid non immane patraret, ſi in ſe ferveret? quomodo enim generaret hominem, ſimulque omnia ſublunaria? Quaſi inprimis Sole fervente immenſum, cœlorum ſubſtantia ideo eſſet cremabilis: Atque non eſſet decentius, Solem calidum citra alimentum admittere, quàm negare ſenſus omnes; effectum nempe exſiſtere, nulla productum cauſa propria! negare inquam calorem in re, quæ tanto robore, & tam procul calefacit! maximè quod juxta proportionem, qua propinquatur magis ad Solis radios directos, eò majores occurrant ardores. Ego credo vanam hanc Scholarum formidinem. Quod facta ſit Lux per Verbum, quòd totam lucem in duos contraxerit globos. Ut Lux diei eſſet Sol; & Luna, noctis. Globus luminoſus Solis, diametrum terræ & aquæ ſuperare dicitur 160. vicib. Extra quem globum Solis, luminis radii diſperguntur, tam ſupra quam infra ſe in univerſum. Cunctaque diaphana illuminant penitiſſimè; opaca verò, ſaltem in ſuperficie. Cæterum oſtendi Solares radios per vitrum unitos, eſſe verum ignem, proprietatibus ſuis fulgentem. Etenim ſive radii uniantur, ſive non, id Soli eſt per accidens. Ideoque ſi radii luminares connexi ſint verus ignis, & ardeant, Sol quoque neceſſariò tanquam connexorum radiorum centrum ipſum erit, longè ferventiſſimus. Perſtat enim Solis ignis absque alimento, ex juſſu Dei. Cum etiam ignis in medio coni, quo radii ſolares uniuntur, ſubſiſtat cine nutrimento. Solus ignis culinarius præ ſe fert; ſubſiſtentem per ſe lucem, abſque Solis interventu. In eo tamen à Sole ſeparatus; quod ali debeat, ut ſubſiſtat. Sol autem quia cœleſtis naturæ eſt, cibis non eget; quia vacuus ab uſuris, & ut ardeat ſic, à Deo conſtitutus. Sol igitur ignis fervidiſſimus, luminum creatorum centrum principale in natura. Fortaſſis, dum quandoque ſua dierum erit plenitudo, & rerum meſſis matura, Aquaſter cœlorum, aquæ inquam quæ ſupra cœlum ſunt, virtute divina, aſſument fermentum, & ſemen rei combuſtibilis, & pluet ignis de cœlo, cadent ſidera. Sol enim ſui globi cataractas & repagula diffringens, mandato divino, tam quæ juxta ſunt, quàm quæ procul eminus ardebit cœlos, & conſumet ſeculum in favillam. Cœli enim mutabuntur, veteraſcent, & ut cera, quandoque liqueſcent. Decidentque aſtra in terram, non quidem integra (quia plerumque globo terræ majora) ſed combuſtorum partes abyſſum ignis facient ſuper centrum. Itaque Sol ignis eſt in ſe & prope. Quo autem longius diſperguntur radii per univerſum rerum ſeminibus aptiora fomenta dabunt; quia generale atque commune lumen duntaxat ſuggerit Sol, excitandis ac promovendis ſeminibus aptum, atque hactenus vitale. Non autem, quod vitam, quodque eſſentiam ſeminibus rerum conferat. In Cairo Ægypti ova per ignem clibani foventur, & nulla fovente gallina, affatim pulli naſcuntur. Non tamen aut ignis clibani vim ſeminalem dat vel habet, aut ova adurit; aut quia fovet, deſinit eſſe ardenter calidus in ſui fonte. Sic radii ſolares diſperſi per univerſum, non ſunt ignis amplius; ſed ſimplex lumen. Culinarius ergo

ignis quodammodo ad Solis æmulationem ſe diſponit. Flagrat nempe, ardet & conſumit vicina. A longe autem tantum calefacit, & procul eminus tantum ſplendet. Imò neque verus cenſetur ignis, niſi ſummo gradu ferveat, connexis radiis in cono luminis centraliter hæreat. Nobilitate autem à Solis lumine differt, quod non ſit de creatis primis, non cœleſtis indolis, non citra fomenta ſubſiſtens, neque ideò ſit univerſalis. Solem ergo ut ſingularem creavit Omnipotens: ita in ſingula ſenſitivorum ſpecie unicum velut Solem creavit, qui in finem mundi uſque ſufficeret, ſeſeque propagaret deinceps, non quidem ſummè fervidum; ſed per puncta radiorum diſperſorum ſubſiſtens, non audeat ad ulteriora graduum momenta adſcendere. In minutulis ergo luminum ſpecificorum minutis, formale ſpecierum lumen cohibetur virtute divina, quæ unamquamque ſpeciem conſtrinxit ad particulare luminum momentum generale quidem ex parte Solis; individuatum tamen ex coordinatione Domini mei. Etenim Sol ſpecierum, non ſecus atque ſpecies ipſæ durabunt in ſeculum. At quia non ſubſiſtit niſi in individuis; ideo Sol ſpecierum eſt indies labilis in individuis, etiam per ſingula momenta, niſi continuato velut fomento alatur. Habet ergo lumen vitale aliquam cum Sole ſimilitudinem, partemque igni culinario conformem. In hoc ſcilicet, quod Sol noſter debeat habere pro indeſinenti fomento ſpiritus vitales, luminis ſubſecutivi dependentisque capaces, & adminiſtros. Non quidem, quod ſpiritus in ſe, & ex ſe, caleant magis quàm radii Solares, qui ablato Solis lumine, confeſtim calore & lumine intercidunt. Cum Sole tamen ſymbolizant, quod videantur accenſionem propagare, ſubſiſtantque centraliter in corde. Etenim cum Scholæ animadverterent cor ſponte & ex ſe feſtinare in frigidum cadaver, exſolutisque ſpiritibus confeſtim ſcilicet frigere, putarunt ſpiritus iſtos inflatos eſſe exordium, centrum, ac punctum primitivum Solare, & caloris, non retroſpicientes, quod ipſimet ſpiritus ex ſe ſint frigidi, pereatq; in inſtanti illorum calor, ſimulatque à cordis radio & ſubſidio dirimuntur. Mirum admodum, quod quibus tota vitalium & non vitalium tragœdia caloribus adſcribitur, neſcitum & indeterminatum ſit hactenus. Utrum alteri prævaleat in origne, & ſuſtentaculo caloris. Etenim cum nec Cor, nec ejusdem ſpiritus vitalis, ex ſui natura & ſubſtantia caleant originaliter; hactenus ne ſemel quidem cogitatum eſt, unde nobis calor adveniat, vel inſit ab origine uniuscujusque. Cum enim cognitio ſuiipſius ſit ſcientiarum potiſſima, tam in moralibus, quàm naturalibus ſaltem nunquam Scholas pudere debuiſſet, inquiſiviſſe caloris & vitæ fontem in rebus. Quantæ inde tenebræ remanſerint in ſanando, in cuſtodiendo vitam, novit Deus. Hanc proinde teſſeram, à juventute mecum diſcuſſi, hoc modo. Primum cognovi ignem prout limite deformis, non eſſe accidens neque ſubſtantiam. Multùque minus elementum. Quod alibi pleno Philoſophiæ velo demonſtravi. Dein quod Sol propria caleret dote; & Ignis culinæ ſimiliter datus licet, pro fabro, ac morte artificum manibus ſubſtrata. Ubi verò uterque nos deſerit, eſſe nobis ſilicem & chalybem, unde nobis Ignem ſtruimus. Ex duobus nimirum frigidis & mortuis ignem excutimus. Sic & aquas thermarum ſub terra, ex ſale & ſulfure volatilibus accenduntur, unde didici, quòd ſpiritus ſalis ideo debeat eſſe ſalſus & volatilis, & ſanguis arterialis ſit partim ſalſus, partimque pinguis, atque ſulfureus: tum demum, quòd deberet eſſe pulſuum concuſſio, non quidem ad refrigerium (ut alioqui ſomniant Scholæ) ſed ſcil. ut ſicut butyrum ex lacte fit per concuſſionem: ita ex ſanguine ſulfur vitale. Quod deinde per ejusdem operæ concuſſionem, in ſpiritu volatili lumen concipit, propagaturq; formale ſ. vitale lumen: tanquam lumen de lumine ſumtum. Spiritus ſalſi nimirum, & ſulfur ſanguineum, in theca cordis per pulſum ſeſe confricant, & accenditur lumen formale cum calore, in ſpiritu vitali: à lumine inquam ſolaris ſpiritus intimi & inſiti, in quo eſt tabernaculum Solis ſpecifici, uſque in mundi finem. In hoc Sole humano poſuit Omnipotens tabernaculum ſuum, ſuasque delicias, regnum ſuum, cum omnibus chariſmatibus ſuis. Lumen autem quod concutiendo concipitur, non fit quidem de novo, ut à ſilice & ferro; ſed propagatur per adoptionem materiæ, ex lumine Solari ſpecifico & humano, ſive accenditur & dilatatur. Univerſale

ſale

ſale quidem ibi, & vitale eſt, conſiſtens in punctis luminis temperati; eſtque ex parte productionis in natura quidem ſpecificum, ac determinatum pro vita humana; ſed individuatur omnifariam ab eo, qui poſuit tabernaculum vitale in ſpecierum Sole. Ex quo tabernaculo inde illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Quia Dominus Jeſus eſt incomprehenſibili modo lux, vita, initium, via, veritas, & totum omnium. Sicut enim non poteſt vita per momentum ſubſiſtere abſque luminoſo ſpiritu, à quo illuminatur & animatur inhabitatione Solis: Ita nec anima, nec vita ullatenus unico momento abſque gratia ejusdem æterni luminis ſubſiſtere queunt. Concepi autem qualitatem & intenſionem caloris, reſultantis ex iſto lumine, quatenus totum corpus humanum, pendens forte libras 700. calet actuali tepore, quodque ſine iſto vitæ lumine mox frigeret, eſſetque cadaver. Eſt ergo tantum caloris in corde, quantum ſufficit diffundendo tepori per libras totidem aquæ alias frigidæ. Vita ergo ſpecierum, ut in ſimplici, & non unito lumine conſiſtit; Myſterium providentiæ Divinæ continet. Etenim igneum lumen utcunque propter diſtantiam ſit mitigatum, inque teporem foventem reductum: naturaliter tamen nequit ſiſtere, quin ad culmen luminis connexi non conſpiret, adeoque ad ſui ruinam ſive interitum contendat. Providit ergo Pater & diſpenſator luminum, qui in Solis tabernaculo ſedens, lumina per ſpecies & repagula conſtrinxit. Hic ſufficit oſtendiſſe paganici erroris reliquias eſſe, ac plane blaſphemas dixiſſe: Homo hominem generat, & Sol. Cum vita non ſit Solis: ſed ſolarum actionum ſublunarium fomenta, excitamenta, ut & impedimenta, vitæ inſervientia.

INFANTIS NUTRITIO AD VITAM LONGAM.

LIquet jam, vitam non ex aſtris eſſe; ſed ex vi ſeminaria parentum, vitam eſſe brevem, morboſam, ſanam, vegetamque. Determinatur nempe pro indole ſeminis, & truncorum, non minùs quoque ſecundùm alimentorum & climatum bonitates. Inter vitæ longæ impedimenta eſt infirma fœtus conſtitutio, infantis mala nutritio. Generato ergo & parto fœtu, ſpectanda eſt alimenti quantitas qualitasque: cum ejus corpuſculum ali, & grandeſcere, adeoque conſtitui debeat: ſitque præcipuè jam notum, quòd ſuccus alimentarius in puero, adoptetur in hæreditatem radicalis. Natura enim deſtinavit lac in uberibus pro cibo & potu infantuli, quod ipſi alimentum cum brutis commune ceſſit. Putatum eſſet à quibuſdam, injurioſum Deo fore, ſi de alio alimento cogitemus: quaſi è mediis non ſemper elegiſſet, quod eſſet longè optimum. At ſanè erit ne Deus naturæ vitricus, & natura ipſa noverca, quòd non panem nec vinum, ſed grana & uvas duntaxat fecerit? Natura regitur digito Dei. Ita eſt. Lac ergo, ut alimentum ordinarium, ad vivendum ſufficienter præbuit; non autem ut vitæ longæ inſerviret. Non enim natura amplius de vita longa eſt meditata, poſtquam cognovit authorem ſuum vitam accurtaſſe, nec velle unumquemque longævum. Lac autem unicuique ex æquo in cibum dederit. Etenim morborum exercitum in naturam miſit, ut mille mortis præcocitates, ad vitæ fundamenta vergerent in ruinam. Natura ergo per lac ſatisdat finibus ſui authoris, deditque alimentum belluinum. Sed doctrina vitæ longæ valde eſt heteroclita: ſcioque illam inter divinitus electos filios artis uſque in occultis permanſuram. Doctrina ergo præſens non ſpectat curſum naturæ ordinarium; ſed novam metam. Non itaq; me naturæ injurium autumo, ſi inſolitum alimenta lacti prætulero. In lacte ſiquidem plurima ingruunt incommoda. Inprimis lac grumeſcens vomitiones frequentes, vermes, tormina, febres, diarrhœas, epilepſias, convulſiones perſæpe profert, multasq; necis inopinas occaſiones continet. Lac enim in ſtomacho proprio loci fermento obediens, neceſſariò aceſcit, antequam in alimentum vertatur; cui ſi novus ſuccedat lactis ſuctus, durus tenello ſtomacho lactis grumus incumbit, qui in glebas occalleſcens caſeũ mentitur tenacẽ, non ſecus multo atq; lac intra ubera nõ rarò concreſcit, & non

niſi

niſi cum apoſtemate erumpit. Quod cùm digeſtioni pertinaciter reſiſtat, ſi non etiam valdè nocuum fuerit, mox ſaltem putreſcit, amaricat, flaveſcit, virideſcit, nidorem contrahit, & pylorum alienat: unde præfato morborum clades ſæpe excitantur. Infans enim dudum ſugit, frequenter repetit. Lac primum eſt coagulatum, aliud recens intromittitur tertio ſextoque, fitque commiſtio omnium,acidumque præter naturam alienum concitatur ejulatibus, fitque coagulum commune ex omnibus. In quo heterogeneitatis manifeſta,ſequiturque recens ſuctum, ſymbolum caſeati, nidoroſi, & putrefacti. Hæc vitia fere ſunt inevitabilia, ſuntque peccata lactis materialia, quæ recens fœtus editus ex origine piare incipit, quaſi ab ortu mater inſidias, mortiſque comminationes ſuo infantulo ſtruat. Sunt inſuper alia lactis crimina, occultiori tabo pernicioſa. Nimirum nedum lues veneris, lepra,peſtes,febreſque contagio infames ſuguntur à nutricibus; verùm etiam inuritur puero à cunis propenſio morboſa nutricum,non ſecus ac ſi hæreditaria eſſet.Certè character in vitam deplorabilis. Novi quendam Præſidem ſextâ ſanaque prole beatum, cui ſeptima, (quod nutrice aleretur renum calculo ſubnoxia) luctuoſa lithiaſi anno ætatis ſuæ 13. tertia ſectione ſub lithotomo finivit. Denique non ſat eſt morbos materiales lactis, occultas tabes morborum, radiceſque hæreditarias per lac in ſugentem tranſplantari, & pertinaciſſimè in vitam incorporari; verùm etiam vitiorum quorumcunque ſementa moralia,cum lacte intro penetrant, ac in vitam perſeverant. Obſervavi ſic, nutricem ſalacem, furtivam, avaram iracundamque ſuam fragilitatem tranſtuliſſe in pueros. Sic inſolita in familias ſtupiditas, ira, dementia, multaque animi pathemata, (etiam præter defectus morales) dudum ſomniantia,ac tandem dierum ſub maturitate explicata prodeunt, à nutricibus mendicata, & per lac propagata. Tum demum lac in nutrice adhuc obnoxium eſt, ut cadaveſcat, ſi nutrix clanculum imprægnata eſt,participat de febribus, & malis, quæ nata ſunt lac quomodolibet inficere. Tandem in horas, lac varias impreſſiones ſubit, ex omnibus animi perturbationibus, unde nedum grumeſcit, putretque; ſed & non ſenſili qualitate, induit difformitates, quas inſons infans bibit, atque piare tenetur. Non enim nutrix uno ſemper tenore animum frenat;mille ſed apprehenſionibus,iræ, triſtiæ, agoniæ, invidiæ, laſciviæ, furti, avaritiæ,&c. perculſa ſuccumbit,quarum ſingulæ eſt indubium, quin lac malè diſponant tam quoad corpus, quàm animam. Inevitabiles enim ſunt pleræque, periculoſæ tamen. Quicunque ergo à nativitate, vitæ longæ ſtudere voluerit, ne exponat ſuos hujuſmodi voluntariis, inopinatis & certis periculis. Quanto magis, quod medicamen ad vitam longam, ut à cunis quotidie guttatim porrigitur, ad vitam longam & ſanam, non poteſt digeri, ut neque penetrare, ſi intra craſſos lactis grumos ſepeliatur. Utpote ſic etiam venena in lacte propemodum innocua evadunt, & velut caſtrata ſterileſcunt. Odi ergo infantis nutritionem per lac intentatam. Hactenus non ſoleo lac edere niſi merum, ſolum,abſque alio cibo potuque, donec plenè digeſtum è ſtomacho prolapſum ſit. Laudo pro puero noſtro alimenta,quæ pane, tantiſper in tenui cereviſia bullito, cum melle deſpumato, ſin minus, cum ſaccharo, inſtituitur, donec ſimul in mucilaginis, aut collæ ſpeciem, ſive gelatinam devenerint. Huic tum tantundem tenuis cereviſiæ miſcetur ac diluitur, quantum ſatis,ut potus loco inſerviat; à pane tamen ſecalitio abſtinendum, ſi melle nutriatur, quia lumbricos gignit. Imò injecto in vas mellis fruſto illius panis, tranſit in formicas. Hoc pacto filium Comitis, inter cæteros nutriri juſſi à nativitate, qui tres fratres robore, ſanitate, ſtatura, ingenio, omnique valore longè ſuperavit, adeoque niſi in bello pugnaci manu glande transfoſſus occubuiſſet, magnæ ſpei erat. Enimverò ut præfatus cibus potuſque eſt innocuus, non putreſcens, non coagulabilis, non contumax digeſtioni, (putreſcunt enim facile, quæcunque ab animalibus petuntur, tenerioribus ſtomachis) ut neque malignitatis particeps, vel alienæ perturbationis inſtabilis, aut inductæ vitioſæ impreſſionis hæres: ita ſemper ſibi æqualis, par & conſtans, naturæ fit familiariſſimus, non vermiculoſus, non acer, putidus aut nidoroſus, non denique acer, acutus, febriculoſus, imò

nec unquam nocuus, licet quantitatem exceſſerit, nam plus minusve dilui poteſt. Adeoque & ſine morbis creſcit, adoleſcitque infans, & fit capax remedii ad vitam longævam. Non ergo etiam male juxta literam de Meſſia ter glorioſo incarnato legitur, quòd mel & butyrum comedet. Unum ſiquidem continet gloriam roris cum extracto florum; alterum verò omnium pæne herbarum eſt magiſterium. Butyrum ergo, non autem lac comedet. Unde diſcretio boni à malo, & judicii acumen promittitur. Succreſcente autem dierum robore, paulatim puer noſter aſſueſcat vegitioribus atque durioribus cibis; apprime tamen mediocritatem laudo. Quotidie autem bis ſumat guttas quatuor de arbore vitæ.

ARCANA PARACELSI.

Enimvero de fide credimus, vitam hominum abbreviatam, ex voluntate divina; peccata autem mortalium occaſionem ad hoc dediſſe. Voluntas ſive juſſus Domini intravit in naturam, atque rationes mortis, quas non inveniebat, fecit, ante diluvium quaſi ſucceſſivo ordine, vita continuo per proles immutata eſt, tandem ad centeſimum & vigeſimum annum fuit externa. Atque poſtremo ſeptuaginta anni dies hominis: quod ſupra, eſt miſeria: præterquam in poteſtatibus, quas ad 80. pervenire voluit. Hæc eſt ergo vita brevis, vita ordinaria, ad quam homo ſponte naturæ, allatis impedimentis, fluit & pervenit: quam ex Sacris fuiſſe divino elogio ſtatutam. Radices ergo vitæ brevis locum in natura deinceps habent. Inprimis mens, quæ mori neſcit, non ſeneſcit. Senſitiva autem anima licet tandem inſtar lucis exſtinguatur; non tamen ipſa lux ſeneſcit, eò quod per partes aut gradus non adveniat. Si namque anima ſenſitiva, ſive ipſa lux vitalis ſeneſceret, cum pereunti huic nil addi poſſit, quod de ejus indole ſit, fruſtra de vita longa cogitarem. Seneſcunt ergo tantum poteſtates vitales, ſub generationis initiis, cuilibet organo inſitæ. Quas non contemplor ut nudas qualitates; ſed rectores adſpicio, deficientes ſenſim in corpore aëreo: ideoque & ſpirituum poteſtates ſequi naturam illius corporis, quod paulatim atteritur. Triſtitia enim, non ſecus atque tinea veſtem, vitam rodit; ſic & vitæ inordinationes vitam præcipitant. Homo denique homini lupus. Quæ ſanè vitam adhuc viridem multis demetunt. Hæ tamen non ſunt rationes naturales vitæ brevis, ut neque ſpeciei connexæ, vel innatæ brevitatis neceſſitates. Certè præter accidentarias contingentias, mediis in deliciis, circumferimus vitæ brevis cauſam. Prima namque omnium labaſcit memoria, viſus dein, guſtus, auditus & greſſus hebeſcunt. Sapere enim, non immerito tam guſtum, quàm judicium mentale indiſtinctim ſignificat, quod ſimul ſæpe intercidant; Guſtus autem primum deficit in ſtomacho, ob lienem. Quocirca alibi guſtum linguæ, & guſtum ſtomachi ſat diſtinxi. Mox propter inæquale partium robur, hinc inde ſenſim deficiunt officinarum innata fermenta; ſtupeſcente autem fermento lienis, conceptuum primorum poteſtas labaſcit, & pueraſcere ſenes dicuntur. Scholæ etenim memoriam pueris vividam concedunt, propter cerebri teneritudinem, facilè ſuſcipientis quælibet ſigilla; ſed cerebro per ariditatem duriore ſigillorum impreſſiones, tantò magis arduas fore, quanto ad retinenda conceptuum ſtigmata ſunt ex ariditate pertinaciores. At frivola eſt Scholarum æquiparatio, quod cerebrum ſe haberet per modum ceræ, ut neque cogitationes ſigilli vices exprimunt. Nam inprimis vix decem ſigillis aptus locus eſſet. Etenim ſi ſigilla ejuſmodi tam corporalia eſſent, ut deberent ſequi diſpoſitiones & alterationes cerebri, neceſſariò ſe ad extenſionem loci quadrabunt, eò quod locus à corpore difficilius ſequeſtretur, quàm eſſe durum aut molle: dicantque ergo Scholæ, quantam extenſionem ſingula conceptuum ſigilla in cerebro requirant? an memoria pro ſigillo concepti equi majorem locum in cerebro exigat, quàm quæ eſt muris aut muſcæ; ergo & conſequenter extenſio loci in cerebro pro equo quoque decies

millies major eſſet, quàm pro mure, adeoque cerebrum totum vix memorandis duobus ſufficeret equis: Ut cum locus deficeret, potiùs recordarer medii bovis, quàm integri. Imò longè meliùs recordarer rerum hinc ab uno anno præteritorum, quàm quæ quandoque in pueritia mihi obvenerint. Vidi enim puerum, qui ſecundum Æneidos memoriter didicerit, qui vix centeſimum verſum intelligeret. Adeoq; ſingula verba requirebant totidem ſigilla, & horum locos. Sin verò nullũ locum ſigilla conceptuum requirerent, nec extenſionẽ ſui in cerebro occupent. Ergo nil ſigillatur, nullumq; eſt ſigillatũ, & hebes eſt Scholarũ comparatio. Nimis enim lutoſæ ſunt Scholæ, quæ munia vitalium aut principum poteſtatum, qualitatibus primis aut ſecundis adſcribunt. Sed quid agent miſeræ, ſi vix digitum ab hiſce corporum accidentibus ſe offerre auſint? neglectis igitur duritiei, ariditatis & teneritudinis reſpectibus Scholaribus ad cauſam brevis vitæ devenio. Dixi nimirum ex labaſcente poteſtatum vitalium vigore, vitam neceſſariò ac proportionaliter diminui. Unde verò ipſæ poteſtates velut obducta ferrugine feneſcant, ac paulatim deſinant, repetam. Quod ſanguis atque cruor tandem ſucceſſivè transmutentur in nutrimentum alendarum partium, abſolutaque accretione adoleſcentiæ irroretur quidem ſuccus inde paratus in ſingulas partes ſolidas, iiſque agglutinetur mucilaginoſus aliquis atque ſpermaticus liquor; ſed non ampliùs dudum cum iis permanet: Sed conſumtus, confectusque partium fermento non ampliùs coagulante, (prout alias ſub accretione fieri ſolitum erat) exhalat totus abſq; reſidentia, fæce, aut reſiduitate reliquiarum. Iſte ergò eſt cruoris epilogus. Quod tandem in ſuæ Tragœdiæ finem, exhalationetenus totus expellatur, per inſenſilem tranſpirationẽ, poſtquam functiones humectationis obierit. Itaq; dum jam liquor ille per intima comiſtus, perfunctaq; digeſtione, effluviotenus exhalat non poteſt non indolem excrementi aſſumſiſſe. Unde æquè inevitabiliter conſequitur, vitalem inhærentem, & viſceribus conjugatum ſpiritum, ſimulq; ejusdem poteſtates inſitas, continuo neceſſitatoq; ſuffitu hebetari, alienari, atq; tandem exſtingui. Hæc eſt igitur vitæ brevis cauſa continens ac naturalis. Conſideratio ergo vitæ longæ tota, circa conſervationem poteſtatum vitalium verſatur. Non eſt enim ſat, cunctis membris cruorem adeſſe, volupe ſuo cruore deſiderato ali. Neque iterum ſufficit ſpiritum inſitum hactenus ab influo ſat recreari, continuata nutritionis ſubſtitutione. Nil enim in vitæ palæſtra actum, niſi poteſtates ſeminales, characteres inquam vitales, ab exitio præſerventur jam commemorato. Alioquin enim ſpiritus ad nuditatem reducuntur, & attenuantur, unde dies noſtri neceſſario abbreviantur. Siquidem ſenſim characterem poteſtatum, ſive dona ſeminis amittit, fit ſpiritus non animantati, ſive Gas inſtar. Non enim etſi in figuris & machinis deficiat motus perpetuus, eò quòd non ſit in viribus moventibus proportio ſubſecutiva majoris ad minus requiſita, ut aliquid moveat aliud; at ſanè hoc locum habet in rebus, quæ ſeipſum non moverit, neque movendo accreſcere aut roborari valent. Ideoque conſideratu indigna in rebus ſeminalibus. Siquidem generationes naturales in mundi uſque finem conſtantes ſufficient, ut nimirum ſpecies, harumque robora perſeverent integra, ſemenque nequaquam imminutum de ſe gignant. Per conſequens etiam, ſi quadragenarius generet ſibi pridem ſimilem: poterit vita quadragenaria continuari in vigore ſibi adoloſcenti coæquata, niſi vitium rupti fili aliunde irruat, ut dixi. Studioſè itaque indagandum, an in natura ſint ſperandæ reliquiæ arboris vitæ, vel ſuccenturiatæ ſubſtitutiones, per quas ſcilicet, quicquid demum è nobis evaneſcit, illis poteſtatibus ſit vice fomenti, nec amplius ſortem excrementi, triſti ſuo ſuffitu, præ ſe ferat. Qualitatem autem præfati noſtri ſuffitûs, nedum in odoribus ſudorum quorundam agnoſcere lubet; ſed præſertim, quod cimices, pediculi, culices, ſimileſque inſectæ inde procedant: mera nempe ſpurcitiæ & fætoris proles. Mihi inprimis inutilis quæſtio viſa eſt. An hortus Eden, ejusque arbor vitæ deſierint, an verò etiamnum hoſtie perſiſtant? & ubinam

ubinam locorum? An Enoch, Elias, & Joannes, ibidem ſub Angelorum conſortio etiamnum vivant felices, extra ſenii & infirmitatum incommoda. Sat mihi: Arborem vitæ à creatione incepiſſe, in natura fuiſſe; non autem fabuloſam, aut parabolicam. Sufficit illam mortalibus ignotam fuiſſe atque fore, adeoque & impoſſibilem ejus adeptionem nos ſpe privare. Interim ſuccedaneam plantam in veſtigio, licet multis numeris inferiorem. Imò dubium non eſt, quin, ſi aliqua ſit in hac valle miſeriarum, quæ vires primitivæ illius arboris vires refert, locus ad vitam longam ſuas contribuat partes, tam reſpectu plantæ, quàm hominis illa utentis. Eandem namque plantam pro varietate natalitii ſoli, nobilitari, vitamque noſtram per loca melioris ſucci alimentarii, ſuavioriſque aëris potu prorogari, ipſa pro me climata fidem faciunt. Nec enim credendum, id favore cœli prorſus contingere, eò quod eodem gradu diſtantiæ ab æquatore, atque eadem prorſus ſub orbita cœli, partes ortui ſuppoſitæ, nobiliores fructus proferant, quàm quæ ad occaſum magis declinant. Quin imo ſub eodem circulo multa ſæpe varietas propè conſita eſt. Quas ambas tamen partes idem cœli adſpectus eodem motu nunc quotidie afficit. Pro monente Paracelſo etenim erecta eſt medentum quorundam ſpes ad vitam longam. Quiſque enim ſibi pollicetur Adeptum vitæ longæ ex ejus ſcriptis, ſi non tanta tenebricoſitate verborum ſua deſcripſiſſet. Quapropter plurimi indagant nominum novitates obſcuras ſibi ſignificari: alii etiam operandi ſimplicem ejus ubique & accurtatam merito ſuſpicantes deſcriptionem, apertiorem methodum operandi exoptant. Nemo autem detecta larva ad fundum rei, promiſſæque veritatis baſin fodere eſt aggreſſus. Quiſq; enim vel irridet vel deſperat, vel nimium credulus ſuſpenſo naſo cuncta admiratur. Si tamen meliores illis, quod ſibi non præciderint viam ſpei; Nemo tamen mediam viam elegit: nempe dubitandi & indagandi, quantum veritatis pollicita contineant. Enimvero Paracelſus, ſe extremum ſenium, per elixir proprietatis aſſecuturam promittit, datumque cœlitus ſibi mortis deligere ſortem atque horam jactitat. Sed vana ſunt ejus vitæ longæ oſtentamina, cognitio, & mortis electio, qui interim anno ætatis ſuæ 47. exſtinguitur. Stupent ſui interim, miranturque, quo morbo, caſuve, adhuc floridus ætate ſit abreptus, lapidis illius chryſopœi verus compos, quique graviorum morborum myriades paſſim, velut falce demetendo Herculis clava trucidavit? equidem neminis apologum ago. Fateor lubens, me ex ejus ſcriptis profeciſſe multum: illumque potuiſſe per remedia ad unitatis ſymbolum adſcendentia, ſanare lepram, Aſthma, Tabem, Paralyſin, Epilepſiam, Calculum, Hydropem, Podagram, Cancrum, atque ejusmodi vulgo incurabiles morbos; attamen Paracelſum fuiſſe ignarum radicis vitæ longæ, tam ex ejus ſcriptis & medicaminibus, quam ex obitu collegi. Siquidē renovationes atque reſtaurationes, quibus paſſim, multoque ſæpe gloriatur merito, duntaxat ſunt purgationes partium continentium, cum contentarum correctione, & proſcriptione: Atque hactenus fuit morborum ferè omnium vindex, & ſanator. Attamen medicamina ejus arcana, non tam reſpiciunt vitam longam, quàm ſanam, hujusque commoditates. Etenim pili, ungues, ac dentes renovantur, hi etſi duriſſimi, primi tamen carnem ſentiunt. Adeoque non fruſtra ſcriptum. Moſen omnes dentes habuiſſe anno 120. ſuæ ætatis. Etenim quatenus obſcurè vivunt, ſuam extra ſe culinam habent, facillimè quoque putrent. Forte enim Ægyptus, & loca vicina id ſibi ex proprietate habent. Memini ſiquidem de Mumia Memphitica principem Radzivilium Polonum ſic ſcripſiſſe. A tribus annorum millibus, absque minimâ alicujus membri putrefactione, ejusmodi corpora in hanc uſque diem conſervantur integra. Tanta autem eſt horum cadaverum multitudo, ut pauci ſint, qui faſtidium omnia videndi perferre valeant. Aromatum & unguentorum pinguedine adeò condenſantur, ut in modum picis indurata reſplendeant. Cerebrum præſertim, muſculi, & ſcapulæ carnoſiores: nam pectus, manus & pedes, cum modicum carnis habeant, & in modum membranæ extendantur, mumiæ non deſerviunt. Quantum narium judicio colligi poteſt, myrrhæ multum hiſce unguentis admiſceri debuit. Saltem unguenta iſta oſſibus mirum

candorem conſervant. Circa antra extrinſecus magna vis oſſium projecta jacet, à quibus mumia ablata. Inter quæ non obiter, nec brevi tempore contemplabamur calvarias, & inferiores maxillas, ubi dentes fixi: nullam omnino invenimus, quæ vel unum dentem carioſum, aut aliquam evulſionis notam haberet. Ita in omnibus maxillis erant pleni, ſinceri, & candiduli Inter tot enim centurias maxillarum, erant & ſeniles, quibus dentes breves & attriti (quales in ſenibus videntur) at quæ dentem ullum putridum, cavum, foraminoſum, aut ſignum elapſi haberet, erat nulla. Unde colligo primum: Moſen potuiſſe naturaliter omnes dentes habere. 2. Quod ut frigida nocet dentibus: ita & aer frigidus noſtras dentibus ſit hoſtilis. 3. Quod ideo Æthiops & Hiſpanus candidos habeant dentes. 4. Conſolationem capio pro Belgis, ex ejusdem Principis verbis. In Cairo, ex vulgo recenſitis ad ſeptem milliones feruntur, ex Judæis ad unum millionem & ſexcentos mille, numerum adſcendiſſe: mulieribus & pueris computatis. In tanta autem hominum multitudine, vix tertia pars viſum integrum habet. Omnes oculis paſſim laborant ex eſu fructuum, & aquæ potu ſuperaddito. Cæterum 5. non prorſus fruſtra Paracelſus de elixire proprietatis, ex croco, myrrha, atque aloë, præparato ſibi ſiſus eſt, modo non erraſſet in ejusdem præparatione; ſed per modum arboris vitæ illud medicamen confeciſſet. Nam ut myrrha mumiam cuſtodit à putrefiendi aptitudine, ſi myrrhæ aditus ad noſtri conſtitutiva detur, non erit caſſa myrrhæ ad vitam longam authoritas. Quoad renovationem vero tantopere à Paracelſo laudatam, quæ pilos, ungues, dentesque renovat cum omnium morborum excluſione: Pili ſanè & ungues, ut ſponte quandoque decidunt: ita & quavis ætate facile ſuccreſcunt, eſtque illorum renovatio parvi momenti. Vidi quoque anno 63. ætatis ſenem, & vetulam, quibus quondam amiſſi dentes ſponte renaſcebantur, etiam cum doloribus puerilibus; Nullam tamen denotabat vitæ longævitatem: eo quod uterque eodem anno oppetierit. Multos enim in ſpem vitæ longæ erexit promiſſio Paracelſi, de renovationis repueraſcentia. Putarunt nimirū, ex dentiū & unguium renaſcentia, repueraſcentiam neceſſaria: potiſſimū quod canitiem ſenii indiciū exuerent, priſtinusq; capillitii color rediret. Sed ſuus error ex indiſtinctione fuit. Meminit nēpe Alexander, ſe vidiſſe octogenarium, cui novelli dentes, quotquot deficerent, at non proinde ejus longævitatem commemorat. Et quanquam potuiſſet per accidens ſimul longævus fuiſſe; cum tamen unum non contineat aliud in radice, ſive cauſis neceſſariis: elenchus fuit, ex uno aliud per ſequelam deducere. Natura quippe non rarò ſponte molita eſt ejusmodi renovationes, ſub quibus interim filum vitæ longæ abſcidit. Non abſimile eſt enim, quod pyrus quotannis renovetur frondibus; non tamen, quod proinde ſit iſta arbor longæva: terebinthus aut cedrus, aut abies, brevioris vitæ. Imò nec pyrum mutuatur ullam vim vitæ longæ, quod ſua arbor quotannis renovetur. Renovatio itaque medicaminum Paracelſum decepit. Quippe quæ tantum ſanitatem, propter intimam ſimilarium atque ſupremam mundificationem arguit; non autem radicem vitæ renovatam, aut vitæ inde prolongationem. Decepti enim ſunt, quod cervus cornua, & anguis ſenectam exuant, ſintque bruta longæva. Ideoque renovationem iſtam in cauſam longævæ vitæ retulerunt abuſivè. Nam cancri, araneæ, cicadæ, & inſectæ brevioris vitæ ſæpius contingit pellem exuere. Ex oppoſito autem cervus caſtratus cornua non mutat; quia nec facit nova; non deſinit tamen propterea eſſe æquè longævus. Cervus etenim non abjicit cornua ſub autumnum aut hyemem, dum ad majorem quietem ſe componunt belluæ; ſed dum novo ſurculorum germine paſcitur, cui renovativa ſui germinis ineſt: ut & in cervos non autem in boves transfertur. Eo quod ſtomachus cervi proprio ac ſpecifico fermento, conſervat germinativam ſurculorum vim, traducitque in vitam mediam cervi. Quod caſtrato cornubus carente non accidit, ut eunuchis barba negatur. Renovatio itaque hujusmodi, eſt quidem effectus vegetioris vitæ; non tamē inſeparabile vitæ longæ indicium, ut neq; cauſa conjuncta. Nam nec renovatio neceſſariā vitam longam habet adjunctā: nec viciſſim vitæ longæ eſt adnexa renovatio; Ut patet in cervo, anſe-

anſere, &c. Eſto ergo, quòd Paracelſi arcana ſingula univerſas propemodum tollant ægritudines: ungues, pilos atque dentes renovent; nequeunt tamen inprimis robur in æquale deficientis alicujus partis adæquare; multo minus poteſtates deficientes ab interitu vindicare, atque omnium minimè easdem reſtituere in vigorem juvenilem. Ergo ejusmodi arcana non reſpiciunt poteſtates organorum, ut neque vitam longam inde dependentem; ſed tantùm ſummam membrorum omnium depurationem: atque hinc natam ſanitatem. Morbi nimirum univerſi, qui vel è ſordibus emergunt, in ipſis ſordibus latent, vel demum ſordes ſuo contagio ulterius propagant, ſanantur per præfata arcana; non autem, qui primariò poteſtates vitales concernunt. Non inquam qui debilitatem innatam vel acquiſitam, è morbo vel ſenio continent cum poteſtatum diminutione. Hujusmodi namque non niſi per remedia vitæ longæ in priſtinum redeunt. Neque tamen perfecta & impleta redintegratione in priſtinum. Nam hoc immortalitatem abſolutam alioqui concluderet. Etenim quæ à crapula. Venere &c. debilitates ingruunt, per arcana Paracelſi tantillum reſtaurantur; at non niſi comite infirma naturâ. Inſanie enim ex mala conformatione ne quicquam reſtaurantur: Illæ autem, quæ ex inſigni ſuperbiæ thymoſi exortæ ſunt, continuo de recidiva metuunt. Alioqui vero phrenitis, delirium, caducus, uterina veſania, hypochondrii mania, & quæcunque ex impuritatis aliqua ſobole fit, perfectè & completè ſanantur remediis Paracelſicis. Maniæ ergo, quæ ab inſigni arrogantia prodeunt, ſanantur quidem confeſtim; ſed cum metu minoris alicujus recidivæ: qua iſtæc arguunt poteſtatis imaginativæ merum defectum: ideoque ita ſemen contaminant, quod in aliquot generationes deinceps translatæ non raro eluceſcant. Sic etiam ebriorum filii ſæpe vitiatarum poteſtatum retinent indicia, quaſi filii, paterni criminis hæredes, pœnas luere debeant. Hoc eſt fortes generantur fortibus & bonis. Et viciſſim mali corvi malum ovum. Sunt namque ebriorum filii plerumque ſtupidi, indagandis rebus ſomnolenti, conceptuum tenaces, temulenti in agendis, & facile in vitia abductiles. Saltem non dubito, Paracelſum ſuis arcanis uſum, utpote qui videret nedum felices ſanationes ſuccedere; verum etiam aliquot diutius uſos, fuiſſe renovatos pilis, unguibus & dentibus. Veruntamen cum illi non fuerit vita longa, teſtimonio nobis erunt ſua præfata arcana, de lato judicio meo. Enimvero circumfertur Teſtamentum Paracelſi, quod quia contradicit publicæ authoritati, ex ipſius epitaphio deſumtæ, quod ſpectatur in noſocomio Salisburgenſi, in muro ad S. Sebaſtiani aram, quodque bona ſua in pauperes distribuenda, honorandaque collocaſſe, memorat: ideo illud Teſtamentum à Paracelſi oſoribus fictum credo. Alii proinde iſtius farinæ aſſerunt Paracelſum, pacto cum Satana termino, plena in ſanitate obiiſſe. Quod contradicit præfato Teſtamento, ex ore hoſtium publicato. Quo videlicet dicitur, ipſum aliquot dies ante mortem morbidum fuiſſe. Actusque ille tanti reatus contradicit, quod pauperibus tam fuerit benivolus. Sunt & alii quoque, qui illam toxico ſublatum ajunt. Cui cum remedia non minus quam ad alios morbos cognita, & in promtu eſſent, ſupponunt illum adamantis pulvere, pereſis inteſtinis interemtum. Ego verò nullatenus admiror immaturam mortem viri, ab adoleſcentia ſolliciti, circa arcana chimica. Maximè ſi quos vitæ ſuæ incurios indagandarum ſcientiarū nimia curioſitas diu noctuque anxit. Quem enim mortalium non inficiant carbonum ſuffitus? aquarum fortium, gradantium, & arſenicalium? Itemque antimonialium nova indies examinatio? quæ per longa annorum tædia experiundi, nondum experti haurimus, de malignitate illorum, non niſi per experientiam ſerā admoniti. Quid enim ſecus agat curioſulus, nec trepidus tyro, in arte tam abſtruſa, aliumque recuſante didaſcalum præter torturam ignis? Ubi ſcilicet artis theoremata ex voto obſcurantur: non quidem ut ſciantur abrupta; ſed potius ut neſciantur? Intellectus enim datur electis tantum per longam dierum & operum præparationem, ſufficiente ſanitate & pecunia inſtructis, neque criminum gravamine indignitatem meritis. Concedo univerſales aliquot medicinas, quæ ſub uniſono naturæ longæ gratiſſimo, inſenſi-

ſenſiliter poſt ſe vinctum educunt hoſtem, cum egregia organorum depuratione. Concedo pariter appropriatas aliquot, quo univerſalis amplitudinem, in ſpecificis morborum directionibus æmulantur, peregrinam impuritatum ſocietatem demunt, contractoque jam vitio planè dominantur, non ſecus atque ſecuris ſecure arborem vellit, Index arcanorum Paracelſi eſt.

Inprimis tinctura lili, ab electro minerali immaturo in vinum vitæ redacta, cujus una pars eſt metallus primus; altera vero, membrorum eſſentia.

Sequitur dein mercurius vitæ, ſtibii proles integri, quæ omnem morbi nervum penitus abſorbet.

Tertio loco eſt tinctura lili, etiam antimonialis, ejusdem penè efficaciæ cum præcedenti, quanquam minoris efficaciæ.

Quarto loco eſt mercurius diaphoreticus, melle dulcior, & ad ignem fixus Solis horizontis omnes proprietates habet. Perficit n. quicquid medicus & chirurg9 poſſint optare ſanando: non tamen tam potenter renovat, ut præcedentia.

Eminentior eſt ejus liquor Alkaheſt immortalis, immutabilis aqua ſolvens, & ſal circulatus ejus, qui reducit omne corpus tangibile, in liquorem ſui concreti.

Succedit elementum ignis è cupro, elementum ſive lac margaritarum. Eſſentiæ autem gemmarum & herbarum ſunt præfatis longè minora. Tandem ſalia volatilia, herbarum & lapidum præciſam particularitatem referunt, neque univerſalium efficaciam attingunt.

Corallatus verò, qui unicum eſt purgativum per ſedem, ulcera pulmonis, veſicæ, laryngis, renum, purgando ſanat, adeo ut & podagram funditus evellat. Eſt nimirum mercurius vulgi, à quo liquor Alkaheſt ſemel diſtillatus eſt, reſidetque in fundo coagulatus & pulverabilis, ne quicquam in pondere auctus aut diminutus: à quo pulvere cohobanda eſt aqua albuminum ovorum, donec coralli colorem acquiſiverit. In ſpiritu abjecto laudo Dominum rerum, quod parvulis hujus mundi ſua arcana revelet, clavumq; perpetuo regat, ne in indignorum manus hæc ſua beneficia incidant. Deprehendi itaque arcana Paracelſi morbos tollere, ſed ad radicem vitæ longæ non attingere. Deprehendi quoque remedia mineralia, utcunque ad ſummum gradum deducta, inepta tamen eſſe, ut conſtitutivis primis cedant in alimentum, eò quod reſervent vitam mediam concretorum, unde educta ſunt. Eatenus namque non deponunt unquam prorſus indolem mineralem: imò & propterea recedunt à tenore vitæ longæ. Imò neque unquam facile inducar ut credam, lapidem philoſophorum nobis vitaliter uniri poſſe, propter ſui ſumme immutabilem ſubſtantiam, incredibiliter fixam contra ignis torturas, indiſſolubiliter homogeneam. Id eſt, propter ſeparationis, deſtructionis, & digeſtionis omnimodam impoſſibilitatem. Tantum abeſt quod ad vitam longam faciat. Subſcribunt mihi hiſtoriæ, Neminem qui lapide illo ſit potitus, vita longa fruitum, ſed multos, ob pericula laborando perpeſſa vitam brevem manſiſſe. Cæterum neq; ſperent mangones, cibos potenter nutrientes, vitam longam præſtituros. Etenim quamvis convaleſcentib9 robur præbeant; nutritos tamen dein enervant, quod Cæſar etiam teſtatur. Etenim teneriores cibi facile abſumuntur, carnes teneras efficiunt, & majori nidore poteſtates vitales ſuffumigant. Medentum ſtudia autem circa culinæ delicias, quas partem diæteticen nominant, verſantur, in errorem putando abducti enim ſunt. Ut ſi victus euchymus atque tener debita doſi convaleſcentibus proficiat: putarunt & robuſtiores eodem cibo multipliciter alitos, in ſummã roboris auctionem elatum iri. Non enim in cibando proceditur, ut in Arithmetica, ubi 10 libr. elevant novem; & per conſequens, 100 libræ nonaginta. At non proinde, qui plurimum edit, bibitque affatim, potentior fiet, quàm qui moderatior vixerit. Siquidem natura non tam ſervat proportiones numerorum, atque proportiones poteſtatum rerum alterabilium, ad poteſtatem ſui Blas. Utut eſt, ſaltem Medentibus ad vota ſuccedit. Quoniam copia cruoris excremẽta parit, advocantur Medentes, adeoque regulas victus ſibi ſaltem profuturas imperant, vitamq; abbreviant, in medice atq; miſere viventibus

MONS DOMINI.

QUis aſcendet in montem Domini? aut quis

ites

ſtabit in loco ſancto ejus? Innocens manibus,& mundo corde,qui non accepit in vano animam ſuam, nec juravit in dolo proximo ſuo. Hic accipiet benedictionem à Domino, & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo. Verba ſonant æternam beatitudinem. Sic eſt. Attamen nil impedit, quin iſta figuralis atque typica locutio, ſecundum literam etiam ſui veritatem explicet. Cum neceſſe ſit, typum correſpondere rei per typum ſignificatæ. Equidem ſemper obſervavi, omnia Dei myſteria ferè id montib. celebrata. Juſſus eſt enim Abraham ſcandere montem,& ibidem ſuum unigenitum ſacrificare, in typum ſacrificii oblati in monte Calvariæ. Juſſit Deus Moſi ad montem aſcendere, ut illum alloqueretur, deditq; illi Legem. Et collocutus Moſes facie ad faciem, per dies & noctes quadraginta. In Oreb transfiguratus eſt Dominus,&c. Quæ cuncta in deſerto fieri poterant, poteratq; Deus exercituum circundare Moſen fulgure & ignibus, tam in plano, quàm in monte, ne quiſquam mortalium appropinquaſſet, ſed mons ſemper electus ex privilegio. Et benedictio à domino promittitur in abſcenſu ad montem Domini. Etenim poterat Dominus breviori morà Moſi ſignificare ſua placita, nec opus erat diebus & noctibus quadraginta continuis, niſi etiam mora ſuo pondere (etenim mora in naturalibus requiritur ad juſtã rerum maturitatum efficaciam) aliquod occultum myſterium deſignaret. Naturaliter enim intelligo in montibus malignitate endemica carentibus eſſe nedum aerem puriſſimum, procul à fæce & corruptione remotum, à vulgo, erroribus, & defectibus ſegregatum, & propter frigora depuratiſſimum ab omni inquinamento, verum etiam ibidem eſſe locum, quorſum per magnalis continuitatem, expeditiſſima cœleſtium irradiatio eſt: quia ætheris puriſſimi potatio; Memini enim, uno mane me jejunum ſenſiſſe in Alpibus ſuavitatem inſpirati aeris, quem ante vel poſt, toto vita nunquam. Certum eſt etenim, quod Omnipotens tantum Gibbum in natura non fruſtra condiderit. Certumque eſt, omnes mundi divitias è montibus erui. Deinde optimi fontes atq; celeberrima flumina nobis è montibus ratione declivitatis verſantur. Denique omnes nationes monticolæ, durioris ſunt corporis, vitæque vegetioris, aliis qui campos amoenos colunt. Qui effectus ſuis cauſis conſtant, quippe ſuavior puriorque aer ibidem inſpiratur, & Gas omne ſuis privatum ſordibus, redit in materiam puram aquæ. Sed quod Deus in cumulum attollat tantam, vel ipſam terræ faciem, vel ſuper eandem conſtruxerit tot ſaxa, vel in unum ſaxum conjunxerit, nec tamen aliquo minerali ditaverit, cujus reſpectu videretur tantam molem congeſſiſſe, nec fontes depluat, nec fructus denique tantis finibus dignos refuderit; ſed ſupra omnem aeris atque nubium turbulentias, turbines ventorum atque fulminum portenta exaltaverit, in placidiſſimã aeris quietem; Certè id mihi inſigni myſterio dicatum videtur. Benedictio enim antiquitus promiſſa ſpectabat plerumque vitam longam, ejusque commoditates, & prolium fœcunditatem (ut ſis longævus ſuper terram &c.) Benedictio ergo adſcendentibus in montem Domini, juxta literam, in natura ad vitæ longæ dotes ſpectare videtur: Ille enim, qui ſolus totusque vita eſt, ac Princeps vitæ, nemini ſaltem dat vitam longam, ne quidem per media naturalia, qui in vano animam ſuam acceperit. Ergo benedictio adſcenſionis in montem Domini, vitæ longævitatem continere videtur. Singularem itaque Montis Domini imaginem atque vitæ longæ promittere videntur illi montes excelſiſſimi, qui nullius fructus ergo, naturæ donati leguntur, quiq; ad ſua vitatem imperterriti aeris pertingunt. Idque ſingulari aliqua præ cæteris montibus prærogativa, utque illo quaſi jure, montis Domini nomenclaturam habeant. Etenim ſi ſupra omnes incidentias inferiorum pertingat, ſingulariter mihi promittit, Deum ibidem eſſe peculiari modo, qui enim non erat in turbine venti, ſed in aura ſuavi, ab Elia eſt perceptus: ille, ille (inquam) ibidem ſuum habet domicilium, id eſt, Princeps vitæ ibidem ſuam benedictionẽ dat. Non quidem quæ paucis horis communicetur; ſed revolutione quadragenarii (per duo ſc. plenilunia) Moſi in monte Sinai ſignificata. Etenim qui ſingulis annis, circa feſtum Scenopegiæ in monte quietis, continuo morari per 40. dies poſſet, accerſitis ſibi aliunde vivẽdi commoditatib. multũ auguror ipſi profuturum in vitam longã, ſi ibid. præſertim, medicamento ex arbore vitæ parato, quotidie refocilletur, eo quod tali

mon-

monte, ob inſignem aëris puritatem, major ſit commiſtio alimenti ad alitum,& penitior ad prima conſtitutiva acceſſus. Denique, quanquam excelſiſſimi montes privilegium vitæ longæ præ ſe ferant, minus tamen alti, aliquid ſingulare promittunt, ex ſenſu in Alpibus percepto. Semper tamen rejicio montes, qui minerale aliquod ſpirant. Etenim in Chymicis, propterea arſenicum, nomen fumi metallorum eſt ſortitum. Quibus autem daretur commoditas viventi in monte ſano, & non fructibus mineralium gravido, illi certe gauderent beneficio vitæ longæ, quantum loci natura tribuit.

ARBOR VITÆ.

Cogor credere lapidem aurificum, & argentificum eſſe; quia diſtinctis vicibus manu mea unius grani pulveris ſuper aliquot mille grana argenti vivi ferventis projectionem feci, adſtanteque multorum corona, noſtri omnium cum titillante admiratione, negotium in igni ſucceſſit,prout libri promittunt. Non erat autem extractum ex auro, quod totidem argenti vivi pondera commutaret, quot erant auri, unde extractum fuiſſet. Inprimis eo dato, adhuc ſaltem ſtaret vera unius in aliud transmutatio, ac quidem multiplex. Secundò, norunt aurifabri,& monetarii, quod nihil,quod non eſt mercuriale, poſſit per fluxum ingredi in metalla, aut colliquari cum illis; ſed ſupernatet in fluxu. Igitur Tertiò, eſſet iſtud extractum pinguius, quàm ſit ullum metallum, ſi tot millenas partes debeat tingere. Quartò: Non eſſet illud extractum ampliùs metallum, cum tot mille vicibus ſuperaret perfectionem puriſſimi metalli. Non etenim metallum patitur totidem gradus amplitudinis in ſui perfectione, quot vicibus pulvis chryſopœjus convertit inferius metallum in verum aurum. Quintò: ille qui mihi primum dabat pulverem aurificum,habebat ſaltem & ad minimum ejus tantundem, quantum ad ducenta millena librarum auri commutanda ſat forent. Nemo autem eſt, qui decuplo plus auri habeat ac ſi haberet, deſtrueret ut inde demum auri tantundem conſtrueret. Sextò: Dabat enim forte mihi ſemigranum illius pulveris, & inde unciæ 9. atque $\frac{3}{4}$ argenti vivi, transmutatæ ſunt. Iſtud autem aurum dedit mihi vir peregrinus, unius veſperi amicus. Utcunque ergo lapis Philoſophorum ſit revera in natura; attamen ob rationes ante dictas, ſemper ratus nullum remedium metallicum continere benedictionem arboris vitæ, Fateor interim lubens, quod lapis ille vitæ zoophytæ in ſuis initiis ſit particeps, eamq; habeat diſtinctam à vegetante & ſenſitiva, quæ ſit vita hactenus anonyma. Nam juxta Sapientum univoca ſcripta: Principiis lapidis, ſemel ovo vitreo conjunctis, ſi vitio interrupti fotus, ſemel contingat vel pauliſper planè refrigerari: ita emoriuntur, ut non ſit ſpes reſidua futuri lapidis: quod & in ovorum fotu ſimiliter evenit. Adeoque hæc tum pari vita, cum initiis lapidis vivere credendum cenſui. Eſtq; vita vera, quam mors vera teſtatur. Quippe quod nullis unquam laboribus is error ſit corrigibilis, ſemel ſic mortuo, de cætero nulla reſtitutionis ſpes relinquitur. Scio denique arborem vitæ fruſtra ex animalibus utcunque longævis quæri. In quibus omnibus ſpontaneam mortem, corpus caducum, atque in horas labile, ſive viam omnis carnis inveni. Quomodo enim dabunt, quam non in ſe continent vitam longam? Cum ſi ſint longæva, vitam ſaltem ſuam exuerunt, dum in uſum aſſumuntur? Aliquando intuitus lapides, quod intra ſe quandoque viva animalia continerent, per luſtra vivant, cuſtodianturque abſq; alimentis, ab interitu. Paracelſus totum lapidum acervum, mundumque univerſum, quandoque unicum fuiſſe autumat lapidem, aut univocum ſaltem liquorem petroſum, qui in metalla, pyritem, ſaxa, lapides, & ſales ſenſim diſtinctus, vitalitatis initia, per multa reptilia dederit. Adeoq; ſi bufones & ſalamandras per ſeculum forte detineant viva, abſque cibo, ac velut alto ſopore ſtertentia, dubitavi, an lapides animantum iſtorum thecæ, & matrices, eſſent vitæ longæ participes. Sed ſuaſit Scriptura, reptilium vitam nobis hor-

horridam & odibilem. Quapropter ad pretioſiores gemmas reſpexi. Veruntamen nec in illis vitæ longæ veſtigia reperi, ſive eſſentiæ eſſent, ſive demum illarum magiſteria: quia immediatè primis noſtri conſtitutivis nequeunt aſſimilari, vel adjungi: vel ſi tandem adjungantur quadantenus, & quantiſper creſcimus: ſaltem ſpoliantur longævitate priſtinâ, more aliorum alimentorum, naturam à lite carnis induunt, & ſequi coguntur. Didici itaque gemmas, utut medicâ poteſtate dotatæ eſſent, ad vitam ſanam facere; nunquam tamen prorſus exuere mineralem indolem: adeoque nec commiſcibiles primis conſtituentibus. Imò tametſi commiſcerentur, tamen vitæ longæ non inſervirent. Quia quicquid non reficit poteſtates vitales, non obviat etiam inteſtinis mortis neceſſitatibus, multòque minus ſi reluctetur conjugio ſolidorum noſtri. Aſt herbæ aromaticæ, ſuis conſociis hanc palmam eriperent, ſi arbor vitæ herbacea eſſet: quatenus gratiores & ſpiritualiores. Defecatiſſimus autem liquor, & quicunque totam herbæ craſin continet; attamen ſingularitates, & ſanationem duntaxat reſpicit, eò quòd concretum, unde manavit, ipſum in ſe non ſit vitæ longæ particeps. Liquor enim, qui ſuum concretum, cui ab initio per minima nupſit, ab interitu præſervare neſcit, quo pacto vicibus ſuis ſpoliatus poterit carnem noſtram, mox feſtinanti putredine diffluam, à morte cuſtodire? Atque adeò hinc cœpit mihi arbor vitæ haberi immortalis, non ſenio, non ætatum incommodis obnoxia, quodque nulla contineret admitteretve excrementa, multòque minus progigneret eadem. Verum potiùs excellentia quadam averruncaret, ſi qua ſemel quandoque incidiſſent, propter propellendi & repulſandi virtutem. Atqui cum veneno ſit geniale, bonum in malum convertere corrumpendo, viſum fuit mihi arborem vitæ indagare, in qua ipſamet venena morerentur, ſuperata per bonitatem arboris: quare etiam reſpueret nondum admiſſa. Quæque ſemel admiſſa eſſent, corrigeret atque ſuperaret. Etenim ſi non deberet admittere excrementa, quæ infimi gradus quædam ſunt venena: multò magis avertet, retundet, & debellabit, quæ altioris ſunt & manifeſtioris hoſtilitatis. Id enim niſi fecerit, vanum ſibi nomen arboris vitæ aſſumet. Obſervavi, pullos jumento, & caballo vetere generatos, citò effætos, in vitæ vigore languidos, puteoſque ſupra oculos profundiores habere, quàm qui caballo juniore prognatus eſſet: Salicem verò veterem, nova dare vimina, nihilo ſteriliora ſi plantentur, viminibus novi trunci. Itaque reperi, unà cum animantium ſemine ire ſenectutem in proles, non autem id tam facile manifeſtum in fœtu arboreo. Imò ſi vita longa quibusdam beſtiis ineſt, ſic eſt concluſa, ut ſingularitatem non exeat, & non extra ſpeciem ſit communicabilis. Rorem denique per analyſin partium examinavi: ſalem enim ſaccharinum dabat, magnis morbis opitulantem, at ſanè ad vitam longam nequicquam proficuum; Propter indeterminatam enim ſuæ bonitatis generalitatem, non tam vitam, quàm alimenti proprietates continebat. Concluſi mecum tandem, arboreum eſſe fœtum, quisquis ille, qui arboris vitæ vicem gereret. Dein è ſaluberrimo, odoro, balſamico, ac pene immortali frutice, hoc medicamen petendum. Quodque ſubtiliſſimarum atque puriſſimarum eſſet partium, è propriâ ſui concreti dote, & conſtitutione nativa: quodque reſiſteret omnifariam quibuslibet corruptionibus, artis vel naturæ errore partis, aut conquiſitis. Tandem quod arte arque labore, ultimam perfectionis metam, & commiſtionis nobiſcum licentiam eſſet adeptum. Quocirca erat apprimè neceſſarium, ut naturalis dos iſta multiplex, nequicquam inter præparandum frangeretur, aut mutaretur per ignem. Adeoque opus eſſe igne non urente ad virium exaltationem, impedimentorumque ſequeſtrationem. Ut ſc. ad incorruptibilitatis complementum, ſive ad vitæ longævitatem nobis manutenendam, quantum naturæ corruptæ recipienti poſſibile foret, per communicationem ſuarum virium participes reddat quoſdam mortales. Certè non poteſt proinde ſingularem aliquam membri Idiopathiam ſentire, aut partialitatibus obedire. Sed neceſſum eſt, ſit vitæ balſamus integralis, ad ens ſeminale reductus, in dotibus ſuis permanens, odore gratus, per cuncta vitæ mediæ, atque magni oportet examina. Adeò ut cum tandem alimenta illi permiſta, ſint ſuo

munere defuncta: ſaltem fuligo eorundem, ſuo ſuffitu, ſpiritus inſitos non ampliùs conterat & extenuet; ſed potius recreet: atque hactenus incorruptibilitatis aliquam permanentiã æmuletur, cuſtodi atque ſub vita noſtri media, in nutritio humore continuata atque propagata. Gratia ergo dotis nativæ conciliet ſibi amorem cum ſpirituum inſitorum poteſtatibus ſigillatis: præparatio igitur recuſet alterationem nativæ virtutis, ac præſtet penitiorem ingreſſum, virtutisque applicationem. Adeò ut velut exlex, præterque conſuetum, admittatur ut conſcius intra ſecreta vitæ penetralia, ut informationem ibidem ſubeat. Quibuſdam enim climatibus, cuncta robuſtiora & præſtantiora producuntur, ob ſucci alimentarii nobilitates: quæque ideò certum eſt, ad vitã longam præſtare plurimum. Quorundam ſic enim ſudor olet hircum; aliorũ verò à fragrantia non longè diſtat. Iſtud inquam unicè in vita longa procurandum, ne humor alimentarius, poſtquam ſuis eſt defunctus muniis, delatus per diaphæreſin, amittat gratiam, cujus defectu vitam brevem deſcripſi: Docui enim aliàs, ſuem vel anſerem ſolis piſcibus alita carnes præbere, quæ piſcium axungiam deteſtabilem guſtanti referant. Quapropter arboris vitæ medicamen eſto balſamus odorus, aromaticus, naturæ gratus, condiens præpollenti bonitate cruorem, & alimentum jam roris modo appoſitum. Uſque adeò incorruptibilitatis ſuæ vigore continuetur vis balſamica in extremos uſque limites ſuæ exhalationis è corpore. Quapropter unicè cavendum, ne ignis hunc fructum ſeparante diſtillatione alteret; ſed inſtituatur propria heterogenei diviſio, in ſuos fundos ſequeſtrata, ad majorem puritatis & ſimplicitatis ſubtiliationem, viriumque ſuarum ſigillationem. Etenim in Eden, ſtomachus vigore proprio cibum ſubigebat: ſine vitæ mediæ lucta enim ſtomacho parebant cuncta libenter: id quod deinceps uſque ad aquarum cataclìſma, ſtomachi per decidentiam ſervarunt quadantenus incolume: donec annorum & propagationum ſucceſſione, univerſa ſenſim eruerent. Tum non ampliùs ens ſeminale è cibis eſt erutum, poſtquam vitæ terminus ad 120. annos, atque deinde ad 80. reſtrictus fuit. Etenim ens eſſentiæ, quod antea è cibis petebatur, non prodiit amplius: quia ſtomachus ſaltem ens nutrimenti educere ſategit. Hinc namque patet, tametſi arbor vitæ ex Eden nobis adeſſet, non tamen uti primis patrum profuturam. Conſequenter etiam balſamum noſtræ arboris vitalis non tam proficuam adultis quam pueris. Qui namque vitæ ſtadium penè decurrit, quiſque pro modulo juvamen ſentit. Cum omnia in natura recipiantur per modum recipientis perſonæ, loci, ac circumſtantiarum. Elegerunt namque amici Iobi cum eo ſeptem dies & noctes, abſque eſu, potu, & ſanitatis diſcrimine: Quod cuiquam mortalium hodie vix nunc eſt poſſibile. Ergo robora vitæ ejusmodi plus proficerent ex noſtra arbore, quam ſenex ego mille offenſionibus, laboribus Chymiæ, tribulationum perſecutionumque injuriis penè attritus. Sic nos nobis mella paramus apes. Cui accedit, quòd Eden ſalubritate loci, eſſet vitæ longæ cuſtos ex ſe; paucis verò abinde paſſibus mortis corruptionis atque infirmitatum imperium. Etenim ſi hiſtoriis fides eſt, ſunt & hodie loca, quibus tercentum annorum vita eſt ordinaria. Nam ubi longævi naſcuntur, etiam foventur. In propinquo autem ſunt loca alia, ubi viciſſitudinum interpolata tyrannis vitam abbreviat. Sic enim Provinciales aliquot morbi aſſueti ſunt. Montana id circo, quæ Gas mineralium non habent (ut Arduenna, Aſturias, &c.) nec uligini lacuum ſubjecta: quia ſiderum collocutiones beneficæ reflectunt, aëremque purum ſpirant, ad vitam longam faciant. Prout & ager planus, gulæ irritamenta neſciens, tantum vitæ longæ addit, quantum ſaturitas, vitæ longæ inimica. Fatigant nempe ciborum ſarcinæ miſeras poteſtates, ut videlicet tanquam exantlatæ labore ante diem concidant. Quibus ſic mecum revolutis toto triduo, undenam medicamen ad vitam longam petendum eſſet, arriſit mihi inſigniter opobalſamus, non quidem Peruanus, aut Copaibe Braſilianum gummi; ſed verus Ægyptiacus, Sacris notatus atque primitivus, pumilis fruticis regina lachryma, vix Regibus venalis. Etenim plurimum perfectionis huic

enim

enti attribui merito, fateor. Ac licet ſat eſſet reperibile; attamen adhuc ab arboris vitæ perfectione deflectit, quod frutex ille ſit adeo caducus. Dumq; variè in natura vagarer, ut arborem vitæ luſtrarem: tandem extra diem & ſupra fæcem iu ſomnio vidi totam terræ faciem, prout ſtetit deſerta & inanis initio creationis, tum deinde ut fuit, dum plantis undequaque ſuis vireſceret recens. Iterum quoque ſicut latebat ſub diluvio. Vidi namque omnes plantarum ſpecies ſubter aquas ſervari. Mox tamen à diluvio, cunctas ingredi viam viciſſitudinum ſibi injunctam, per ſpecies & ſemina continuandam. Vidi inquam in apice Libani, Cedros Verbo Dei glorioſiſſimi ſubter diluvium integras per manſiſſe, certoque numero adhuc ibidem ſupereſſe. Et ſtatim deinde ad me redii. Per moram verò deinceps conſideravi, quod Arca, quæ genus humanum ab interitu ſalvare debebat, juſſa fuerit fabricari ex ligno Cetim incorruptibili. Duraverat enim mundus forte 1652. annis. Noah autem pigrè in fabrica proceſſit per centum ſolares annos. Adeoque ligna & tigna ſumebat, quæ toto ſeculò ne quicquam damni eſſent latura. Leproſus è populo ſegregatus ad Sacerdotem accedens, in manu geſtabat lignum Cetim, ut mundaretur. In feſto Scenopegiæ, quilibet Ebræus Cedrum & ramos myrrhæ portabat, ut Deus memor eſſet in pluvia totius terræ, ut conſtitueret modos temporum, & aſtra. Intellexi itaque per Cedrum vitam longam, benedictiones item temporum & aſtrorum, itemque mundationem, myſtico ſenſu deſignari: in hoc ſeculo vero etiam obtineri. Nam vitalia cætera mox contabeſcunt ſenio; unica vero numero Cedrus, inſigni myſterio, incorrupta ligni ſubſtantia, & ſoſpire vegetatrice vitam longam promittit, quia continet. Valvæ enim templi Salomonis ex ligno Cetim per aurum, tanquam tegumentum vel vilius involucrum juſſæ ſunt fabricari. Porro extra controverſiam eſt in Eccleſia Dei Cedrum in Libano in Templo, in figura Arcæ, in mundatione lepræ, & feſto Scenopegiæ repræſentare Dei matrem, Reginam cœlorum Virginem, Vas incorruptibile, arborem quæ nobis vitam æternam in carne protulit. Patronam inquam pauperum, & meam. Locus autem Cedri in Libano frigidiſſimam aeris valvam, nivibus contectam ſuperans, illibatam Deiparæ Virginis integritatem deſignat. Adeoque ſi arbor Divam Virginem, præſertim tot myſteriis conjunctim deſignet, non mirum, & Cedrum, arborem hujus vitæ etiam in ſeculo ſignificaret. Enim verò diebus Davidis annoſa Cedrus erat in Libano, quippe quæ propter excellentem proceritatem myſtico ſenſu digna fuit ex tunc. Quare vel à diluvio ibidem plantata hactenus adhuc eadem numero ſoſpes perſeverat: vel dudum ante, & fortè à mundi cunis juxta ſomnii viſionem. Quod ſaltem quomodocunque ſumatur, oſtendit, Cedrum ſenii incommoda ſpernere. Non eſt autem à parente Cedro, poſt diluvium plantata: quoniam & iſta Cedri parens ſub diluvio conſervata fuiſſet, atque multo facilius deinceps, quam quæ à diebus Davidis hùc uſque perennat. Rideant qui volent iſtam Cedri ætatem in Libano, dicantque modernas novo germine, vel deciduo ſemine ſuſcitatas. At eo poſito, hodie & novæ indies in ſilvam magnam prodiiſſent. Ubi tamen nova nulla Cedrus ſuccreſcit. Quin imò exin colligo, eandem numero Cedrum modo perſiſtere, quæ vel ante diluvium fuit, imo vel à condito mundo. Quippe B. Virgini in ſymbolum datam. Cæterum pro noſtro magiſterio non eſt ſumendus fructus Cedri: eo quod ejus finis non eſt ad ſimpliciter eſſe in deſtinatione proprietatum Cedri; ſed tantum ad ſpeciei propagationem, quæ contradicit vitæ longæ ex fundamento. Sumendum eſt ergo ipſum lignum Cetim tam exaltatũ in Sacris. Non ergo cortex, non fructus, non radix, neque frondes ſunt finis ultimus, quorſum natura reſpexit ad vitam longam. Adeoque Cedrus, ab arbore vitæ Eden forte & in hoc diſtincta eſt. Eſt ergo reperta materia arboris mori neſcientis, cujus lignum imputrefactibile, & ob multas ejus proprietates, myſtico ſenſu Divæ Virgini deſtinata, vitam proferens mundo, ut mortem redimat. Sed ejus præparatio, omnium illorum, quæ ſubter laborem Sophiæ cadunt, eſt longè difficillima. Hac nempe de

cauſa Monarchæ carent vita longa: quia nullus eſt, qui eam præparare noverit. Nam nemo verè Philoſophus auloedus eſt, nec Principes ſequitur, iisque adulatur: quippe quia nullius rei indigus, ſpernit quæcunque Princeps dare poteſt. Sola ergo arbor vitæ vires lapſas recreat, detinetque aliquousque vitam in fluxu. Difficultas autem præparandi conſiſtit in eo, quod lignum, absque virium reſolutione, debeat reſolvi, per teporem, qualis ſolis martii, usque ad primum ens ſui. In quo ente duntaxat, conceditur illi fermentalis conſervandi, & condiendi poteſtas, cum ingreſſa ad prima noſtri conſtitutiva, ſeſeq; inſinuandi in familiaritatem ſpirituum inſitorum per organa ſingula. Eſt autem in ſucco hujuſmodi reſolutionis vis integra Cedri: vitalis ſcil. cum omni proprietate ſeminali, atq; formali vitæ longæ. Nam tota ligni moles reſolvitur in ſuccum: quæ alioqui diſtillata, transmutatur, fitque nova quædam creatura: quod comprobat aqua vitæ, è granis aut cereviſiis diſtillata, item oleum diſtillatum è lignis, imò ex ipſomet olivarum oleo. Praxis ejus eſt iſta: Reſolve fragmenta ligni Cetim, cum pari pondere liquoris Alkaheſt, in vitro ſigillato, ſub tepore fovente. Et infra ſeptimanam videbis totum lignum in liquorem lacteum migraſſe. Mox verò circa quindenam ſupernatat diſtinctim duplex oleum, quod in mentem usque augetur, & ſeparatur dilucidius. Oleum verò tum ſeparetur ab aqua per operationem manualem. Tum diſtilla aquam in balneo, & liquor Alkaheſt primævo ſui pondere manet in fundo. Oleum verò cum aqua toto trimeſtri, lento tepore foveatur, & totum oleum aſſumit naturam ſalis, & ſeſe permiſcebit aquæ. Eſtque ens primum Cedri. De vitæ autem longitudine, pauca adhuc: quia ſenex hæc aſſequor, & ipſe moribundus. Mens inauditum aliquid ſpirabat intus; ſed inutilis huic vitæ ſepeliar. Quia Spiritus janitor lagenam abſtulit mandato ejus, coram quo totus mundus tanquam fungus eſt. Sit ipſi laus, qui dedit, quiq; abſtulit, quod ſuum erat. Meritò ergo improperent mihi Scholæ: Tu miſer, parvæ notæ homo, magnæ ambitionis vir, ſenex paradoxe, tardus veniſti, ut cum tuo Cedri encomio, mundo obtendas nebulas. Herbariis noſtris notæ ſunt ſtirpium hiſtoriæ ac vires. Tu verò ut inauditum commentum de vita longa oſtentes, inſanire cum Cedro paradoxus pergis. Eja ſi Cedro tanta ad vitam ſit poteſtas, cur Reges omnes non longævi? Unde novus hoſpes advenis? profer literas & experientias, quibus crede vis. Ut enim Juriſconſultus rubeſcit ſine lege loqui; ſic Medicus, citra experientiam. Negare enim non potes, quin decocta frondium, nucleorum, ligni, corticis, radicis, vel reſinæ cedri, vitam continuatam jamdudum prodidiſſent. At nihil horum liquet per noſtros herbarios. Tu ergo occulto modo præparationis deterres, ſtyloque tetrico artis fumivendulæ, mentitum myſterium Cedri involvere optas. Quod, depoſita larva Alkaheſtica (aſſumta duntaxat ad occultandum tuam improvidam temeritarem) ridebunt Literati penè omnes, qui non patiuntur ſe abduci in nova placita per ſomnia, aut fictus ecſtaſes Argumentum hoc partim ex inveterato in nos odio, partimq; ex antiqua ſimplicitate emanat. Quantum enim attinet meam perſonam temeritates ſcribendi inſuetas: Novit Deus, quod ſcribam, quæ ſcio vera. Ago illi gratias, quod cum contuliſſet in me quinque talenta, feciſſemq; me indignum, & hactenus repudium coram eo factus eſſem, placuit divinæ bonitati, auferre à me tria, & relinquere adhuc bina, ut me ſic ad meliorem frugem exſpectaret. Maluit inquam me depauperare & tolerare, ut non eſſem utilis plurimis, modò me ſalvaret ab hujus mundi periculis. Sit ipſi æterna ſanctificatio. Quatenus autem argumentum Scholarum nititur apparentiis decoctionum & juſculorum, id ſanè ex ſimplici ruditate profectũ eſt. Siquidem hactenus nemo facultates rerum in agendo exaravit. Ratum ergo, quod quamvis multa diſtillando fiant acutiora, adeoque magis activa; tamen eo ipſo recedant & alienentur à genuina ſeminum proprietate. Quia ignis eſt mors artificialis, quæ ſi aperta flamma fiat, contingit per ſeminum & Archei exſtinctionem; Mors autem naturalis rerum præſupponit laſſationem ſeminum. Mors autem artificialis, quæ non fit per flammæ conſumtionem: ſeparat quidem volatilia à fixis, cum diſſolutione & morte vitæ ultimæ concreti. Sed & ideo alterantur & alienantur per ignem vires priſtinæ, & nova crea-

creatura reſurgit ex igne, ex materiali diſpoſitione, priſtinis entis proprietatibus, per inverſionem in morte artificiali obviam. Sic nimirum pleraque ſalia volatilia, per colliquationem facientia congreſſum cum oleo rei fixantur in carbonem, qui tandem exuſta pinguedine redit in cineres. Sunt & ſalia fugitiva, quæ intra oleorum pinguedines latitando agunt, novum moliuntur productum: ita ut olea alioqui ſat fluxa, combinatione ſalium commutentur. Quædam idcirco ſaponaria fiunt, nonnulla fuligines recondunt. Saltem aduſta omnia contrahunt empyreuma, & in aliud permutantur. Nil enim permanet antiqui. Eo quod illa ſit ignis proprietas, non quidem ſimpliciter ſeparare, ſed propria authoritate ſub ſe alterare, atque commutare. Proinde non licet diſtillatorum vires ponderare è concreto, unde dimanant; nec credere licet, quod etſi vires rerum non ſint abolitæ, non exſtinctæ, aut per ignem planè defunctæ, ideo rerum priſtinas virtutes per aduſtionem non innovatas. Quæ autem nova fiunt per ignem, ſæpe deteriora fiunt, ac etiam non ratò ita à ſeipſis prioribus diſtincta, ut centuplo meliora fiant. Simplicia deniq; quæ elixando ſuam mucilaginem vel gummi liquant, & hactenus in decocti jus ſuas vires transmittunt. Inprimis non proin tamen eandem facultatem, quam integro concreto habebant, retinent, ſed languida ſæpe illorum actio eſt. Inprimis namque debent ciborum more in ſtomacho confici. Quorum etſi pleraque, ex proprietate magni oportet, aliquid priſtinarum virium ſapore referant, attamen hæ vel una cum excrementis foras ejiciuntur; vel perperam confecta, appropriataq; nonniſi heterogeneitatis inaſſuetæ rixas movent, loco remedii. Vel ſaltem ſi ſanguinem atque carnem ſuo odore afficiant, non niſi languidam opem pollicentur, adeò ut & hinc quartana Splenis incola, hactenus in ludibrium Medentum intacta maneat. At, ut aliquid in œconomiam ſpirituum, & ſolitorum conſtituentium familiam admittatur, non eſt quod per decocta id ſperetur ullatenus. Ut neque per diſtillationem, quæ omnem prorſus vitæ longæ entelechiam, quam lignum in ſe claudit, exuit per mortis artificialis interventum. Succus autem, pulvis, aut condita, è Cedro petita, nobis adeò ſunt peregrina, quod niſi ſubigatur per methodum primi entis, nequicquam familiaritatis nobiſcum ſpondeat. Procul ſanè, quòd noſtram naturam ſuperet, ſuique incorruptibilitate donet. Nil ergo diſtillata, nihilque ſimplicia cruda, utut nobili facultate fulgeant, ad vitam longam momenti habent. Oportet namque ut ſervata ad amuſſim Cedri incorruptibilitate, mortis neſcia, nec tantillum deteriorata ejus in nos beneficentia, ſeparetur ab ea omne impedimentum peregrinum, quod alias per multam noſtri Archei luctam in ens nutrimenti, non autem in ens eſſentiæ reflectitur. Sic tamen, ut inſuper illi ſuperaddatur penetratio, communicatio, & conſpiratio cum primis noſtri conſtituentibus, & facultatum inexſiſtentium recreatione. Stupeant interim Galenicæ Scholæ, inſuetum præparandi & deſcribendi modum, measq; pollicitationes rideant, mera credant ſomnia, cantet avis ſingula juxta ſuum roſtrum, per me licet ab illis vilipendi. Siquidem ad annoſas lucri ſolius ergò effictas oblocutiones, jamdudum auribus callum obduxi. De Vita longa ſcripſi, quæ ſcio vera: non quidem tyronibus, ut neque lectionibus amplectenda: novit enim Deus, cui capræ curtam caudam dederit. Sua quandoque dierum maturitate erit, qui me verũ dixiſſe intelliget, Adeptus. Quod verò attinet ad ſententiam ſomnio acquiſitam, is legat ſomnium Nabuchodonoſoris, ſoli *Danieli* notum. Attamen juſſerat omnes ſuos Sophos igni conterminari, niſi ſomnii explicationem indubiam referrent. Certè ejusmodi ſomnia, certitudinem quandam intus pollicentur, nec vana eſſe. Sæpe is qui dat ſomnia, eodem quoque mox reſerat, cum tanta ſui certitudine, ut mors, nec infernus dubium queant invehere. Quanquam autem Cedrum omnibus præferam lignis; forte tamen Indica ab Palæſtini littoris Cedro nequicquam inferiora præbet. Ego tamen Sacrorum authoritati ſemper primatum dedi. Non tamen, quod ob id manus Domini ſe Cedro alligaverit. Quæ autem de Cedro ſcripſi in memoriale honoris ergà Deum mihi propitium obtuli. Cætera autem quæ de Cedro ſunt, mecum ſepelientur. Nam mundus capax non eſt. Quod autem moderni de elixire proprietatis jactitant, id juxta deſcri-

ptum Paracelſi non ſuccedit. Nam tria ſimplicia ampliſtimo vaſe vitreo , ſigillatoque concluſa, paucas ſaltem guttulas liquoris lactei & aliquot olei ſubpallidi dant poſt biduum, totidemque, nec amplius , poſt bimeſtre ; vix autem tertia pars materiæ patitur ab igne, quin empyreuma comminetur. Sin verò fortius paululum urgeatur : vas,utcunque ampliſſimnm, diſſilit. Sin verò ingredientia cum liquore medio connectantur, res ipſa tandem eſt nihili. Subticuit ſcil. Paracelſus (prout in plurimis aliis) additamentum liquoris Alkaheſt, cum quo tota materia mox ſolvitur per totum,& ſuccedit medicamen juxta illius deſcriptionem. Ineſt enim elixiri huic ſubtilis fragrantia. Ob quam præſervat materiam liquidam noſtri corporis à corruptione , tanquam balſamus. Sæpe namque febri contagioſa deploratos, unica guttula in vino propinata ſic recreavi , quod adhuc in meridie mecum pranſi ſint, qui media nocte unctionem poſtremam ſacri olei ſuſceperant. Profectò defectu Cedrini entis, ſubvenit elixir proprietatis. Sed quid? Requiritur Alkaheſt. Quod non datur putantibus ; ſed ſolis ſcientibus , & quidem duplatis. Quocirca aliquid triviale in uſum vulgi pro conſervatione vitæ longæ ediſſeram. Anno 1600. vir quidam annonæ militari inſerviens à computis, numeroſa autem & parva prole gravatus, conqueritur, quod annum ageret 58. ſi autē deficeret, contingeret liberos ſuos oſtiatim ſtipem petituros. Rogavit aliquod vitæ præſidium à me, Ego adhuc juvenis, ejus ſortem condolens, cogitavi, quod odor lychnii ſulphuroſi accenſi vina à corruptione præſervaret. Idcirco in animum induxi , quod acidum ſulphuris ſtagma, huncfumum ſulphuris atque omnem planè odorem neceſſario ſic contineret, ut ipſum eſſet nil, niſi ipſius ſulphuris fumus, in ejus ſalem mercurialem combibitus. Tum denique ratus ſum, quod cruor noſter eſſet vinum vitæ noſtræ, illoque præſervato , ſi non vitam daret longam, ſaltem à multis morbis corruptionum tutaretur, cujus efficientia, vita ſana, à morbis immunis,& à doloribus transquilla, ſaltem protelaretur quodammodo. Quapropter dedi illi lagenam diſtillato liquore ſulphuris plenam, & pariter docui artem parandi iſtud oleum è ſulphure accenſo. Juſſi porrò, ut ſingulo paſtu binas ſaltem guttulas illius liquoris, primo cereviſiæ hauſtu ſumeret , neque facile doſin iſtam petulans excederet. Ratus, binas guttulas multum fumum ſulphuris continere. Paruit vir ille monitis, & adhuc per plateas Bruxellæ Anno 1641. ambulat. Quodque auguſtius eſt, toto quadragenario illo , nullo penitus morbo unquam decubuit, etſi ſemel caſu ſuper glaciem, tibiam prope poplitem fregerit ; immunis tamen ſemper à febri, gracilis atque macilentus manſit, licet in penuria commoditatum ſenex vixerit. Nomen ſenis , eſt Joannes Maſs. qui ſervivit à cubiculis Epiſcopo Yperenſi Rythovio, dum Comites Egmondanus & Hornius capite plecterentur : eratque tunc ætatis viginti quinque annorum.

FINIS.

SEQUI-

SEQUITUR TRACTATUS NOVUS POSTHUMUS, COMMUNICATUS AB AUTHORIS FILIO,

FRANCISCO MERCURIO van HELMONT;

DE VIRTUTE MAGNA VERBORUM ac RERUM.

SAt jam probatum, morbos primarios non ſolum oriri ex perturbationibus animæ,ſed & ex ſimilibus paſſionibus atq; alterationibus ipſius Archei,dum ſc.aliquod vivens dat Archeo occaſionem, ſeipſum taliter alterandi. Igitur duobus capitalibus modis, ſub tranquillitate ſanitatis,morbi primarii invadunt. Primò ſcilicet dum mens ipſa,ſive anima humana,ſibi procellas excitat,ſuorumque conceptuumIdeas exoticas imprimit in ſpiritum, functionum executorem; Tum demum 2. ſic deforis, aliena quæpiam poteſtas intro adducitur,unde occaſionaliter *Archeo, functionum executori*, quæpiam malignitas inuritur. 3. Si ipſe,exæſtuans tædio, mœrore,luxu,impatientiâ, & ſponte,format ſibi prævaricantem perturbationem, ac furore, unde inimica quædam Idea, Adraſtiæ parens, conſurgit. Eſtque duplex ille modus pernitioſus,& extremæ activitatis, promptæque malitiæ, eo quod cadunt in Archeum,functionum explicatorem. Ipſe enim,per ejusmodi alienigenam Ideam,difformis à ſeipſo, & degener factus,nedum præpoſtere cuncta agit, ſed incontaminatum, ſibique conſocium, Archeum totum,diverſimodè turbat, ac poſt ſe trahit. Quarum paſſionum effectus proprii ſunt,producere intus è cruore,ſanguine, & liquore, aſſimilando, prolem degenerem, quæ fit productum,in quo ſigillum Ideale eſt impreſſum.Adeo ut morale proverbium in naturalia etiam tranſcendat ſcilicet quod raro nemo proxime lædatur,niſi à ſe ipſo. Nam certum eſt,quod in vivo Archeo, ſit primarium organum, director, & executor poteſtatis imaginativæ; ſenſuum internorum,& externorum; digeſtionum item, ac diſtributionum; itemque cujuslibet Thymoſis, ſuæ Blas, perque vivens à demortuo diſtinguitur. Atque hactenus Archeus habet omnia materialia ſui corporis in ſubſtratos clientes, pleno jure excitandi omnes motus, tam alterativos, quam locales. Hinc namque obvium eſt, quotcunque effectus contingunt in vivo, qui non accidunt in cadavere, ejusmodi omnes eſſe ab ipſomet Archeo, ſive illi ab occaſionibus externis incipiant, ſive vero primordialiter ab ipſis vitalibus initiis Blas acceperint. Quippe cum externa noudum ſint noſtra, donec in vitam ſuas vires exeruerint. At licet propriam quædam ſervent poteſtatum normam, (ut ſaliva rabientis) noſtræ tamen nondum ſunt, donec ſuam irregularitatem, vel in nos propagarint,vel aliam in nobis excitarint, furori Archei laceſſiti conterminam. Utut eſt, ſaltem utrobique exotica idea imprimitur in Archeum, præpotens eſt & materia activa;nimirum ſi inArcheum poteſtati imaginativæ inſervientem inducitur, amentias nobis profert;Sin vero in Archeum ſenſus, motûs, digeſtionis &c.vis iſta peregrina inducitur,etiam affectat ejusmodi poteſtates in nobis, extinguit nẽpe,alterat,& pervertit easdem. Sequitur ergo *omnem morbum primordialiter*, *immediate*,*& cauſaliter*, *dependere ex Archeo*, *totius ſcenæ rectore*, eò quod in cadavere nullus fiat morbus; Id eſt,morbos non procedere, niſi ex alienatione Archei, à vero deſtinationum ſuarum,rectaſque Oeconomiæ,ſcopo. Non contingit autem alienari eandem à ſcopis ſibi propoſitis niſi per aliquem conceptum furoris ſive amentiæ ſuæ, (non proinde etiam hominis) per quem à finibus rerum agendarum exorbitat, pingitque in ſe alienas imagines, & larvas, quibus omnia conturbat. Res quidem præter naturam,irruunt in nos, ſed vix tollunt (niſi ſimul obliterent, evertant, & perimant totum) rectum progreſſum Archei, niſi ipſemet, inde concitatus, ſibi terrores, aut furores pariat, quibus bonos ſuccos à ſe partos pervertit, juxta tenorem Ideæ, quam ſibi in iſtâ alteratione depinxit; adeò

adeò ut vis morbifica bini, procedat pedibus in exitium, intimo motu, ſcilicet propriæ alterationis Archei, per quam ſibi ſubjectos ſatellites & cives alterat, pro nefario lubitu, & motu Ideæ à ſe parto, in ſua Thymoſi. Nam peregrina ejuſmodi Idea operatur deinde ſeminaliter, quatenus entitata in eſſe reale, in ſpiritu Archei, tanquam in ſubjecto materiali, utroque ſcilicet pede, & incontenta, & incontinentia, ſævitq; in totum, ac introducitur in nos morborum exercitus. A peccato itaque manavit morbus, quia anteà in mente ſedatâ, nulliſque impuris affectionibus turbatâ, non erat; ut neque conſequenter in Archeo, corporis gubernaculo, mentiſque organo familiariſſimo. Hic enim qui anteà parebat menti abſque replicâ, jam impuritati, & ataxiæ alligatus, inobediens factus menti, proprio plerumque Blas exorbitat; unde facilè collegi, ſemper in naturam jam vitiatam receptum eſſe, quod omnes morborum concitationes primitivæ *aliquid menti ſimile* (puto *amentiæ*) in ſe habere promittant, ab inobedientia mentis; Et ipſe Archeus, menti inobediens factus, perturbationum propriam, & propriè quaſi Thymoſin, jam explicatam, oſtentet, patiatur, atque tandem fruſtrà ploret ſui exitii irregularitates ſpontaneas. Quibus ſic probatis, ac receptis, conſiderandum, (ſiquidem conceptus animæ ſenſitivæ poſſunt ita Archeum violentare, ut metus perſonæ generet peſtem) an non ſint media domandi, atque ſuperandi omnem morbum, à perturbationibus animæ, & Archei, ortum. Num vid. amentiæ animæ ſenſitivæ, & Archei, morborum patratrices, compeſci queant, remediis quibusdam abſtractioribus, quàm per ordinaria dona, in ſimplicibus ſigillata; ut ſcilicet anima ſenſitiva, & Archeus, ita curentur, ne ruant in diſſolutionem Thymoſis, vel ſi inordinatum jam patrarint, idipſum reſtaurent, ac corrigant; ut nimirum cujus fuit primariò condere, & principiare morbos, ejuſdem quoque ſit, illos delere, & prohibere. Etenim, ratio perſuaſit quidem, hanc eſſe proximam viam, ſed quæ ſentibus, ac ſpinis, horrida eſt, & inculta. Nam, ſi Acheus per ſui poteſtatem *victoriam*, excrementa non ritè fecerit; ſi intrò admittit, non expellit, non reluctatur; vel ipſemet, proprio indignationis, aut inſaniæ peccato, eadem facit; ſaltem poterunt, fores claudi, additâ ſollicitudine, ſordibus, ad exempla priorum intrare paratis, (quod eſt præſervativæ munus) vel ſaltem reſipiſcere poteſt Archeus, & ſe ab errore corrigere. A creatione enim ſunt media ſufficientia in natura, quæ per ſuas qualitates, compeſcunt quidem à poſteriori, quæ jam ſunt alterata, ſed ſunt pleraque incerta: Cognita autem, ſunt ignava, tarda, multis quoque impedimentis, & impuritatum obſtaculis obſepta. Inquiſivi ergo, an non eſſent aliqua, quæ immediatè colloquerentur cum Archeo, ita ut quædam ſimplicia, quæ potenter Archeum alterant, concitantque in diverſos furores, (uti ſpectatur in ſalivâ rabiei, Tarantulæ, ſerpentumque ictibus, omnibusque prorſus deleteriis Venenis,) an non ſint, quæ pari felicitate, virtute, ac brevitate, ſuccurrant, ita ut ſemel tenui contagio hauſtæ, deinceps reliquum ad veram ſanationis metam neceſſariam, *obiter ſatagant.* Quodque ratione aſſequi poſſum, bonitati divinæ non inſolens, id fidei, magnificentiæ, liberalitati, amori, & immenſæ bonitati, *juſſit tribuendum:* nec Deum Opt. Max. ullatenus nobis defuiſſe, aut penurioſum extitiſſe; ſi qua autem horum eſt ignorantia, noſtram ingratitudinem, immerita, & abuſus, culpam ferre. Enimverò, poſtquam deveni in fundamentalem cognitionem morborum, cognovi, ſi furor aliquis Archeum obſediſſet, quod convulſionem, ac dolorem immanē, excitaſſet, vel epilepticum inſultum in poteſtates principes, iiſdemque famulantes, pateretur, confeſtim appoſitis quibusdam extrinſecis, omnem ejusmodi morbum, veluti injectis repagulis ad exorbitationes Archei, evanuiſſe. Conſideravi enim & credidi non Entia mulctare, & vi reprimere, ſin autem commiſſo jam ſui delicto, aliquid degeneraverit, conglaciatum, conſtrictumve in meatum reſederit, quatenus Archeus malè pro bene egerit, poſſibile fore Archeo ſuperinducere Ideam, quæ iterum, omni ſerio molimine, coagulata reſolvat, *iterum* & mala à ſe patrata, malè perdat, præcipuè quod eſſent ubercula in ſuæ Veneris facili traductione. Itidem, quia coagulavit, reſolvat; certè non inſulsè, proinde, à primis Sapientiæ

pientiæ cultoribus cautũ, ut principiis obſtetur, quamdiu nimirum ſunt morbi primarii abſque ſatellitũ ſequelâ adhuc in Archei dominium vagante. Profectò in hàc palæſtrâ, variè, vel ab initio, in hunc usque diem, & confusè, certatum omnibus telis. Imprimis namque facultas medica, quæ inconcuſſa ſub quolibet pondere, & rectâ ire juſſa eſt, inter paucisſimos eſt inventa. Ac ubi aliquod ejus ſpecimen excitare debuit, tantùm per incertas experientias, ad cauſas indebitas conferendo proceſſit, totaque ideo conjecturalis remanſit. Supremum autem quod molita eſt, fuit, ut mediorum ſimplicium vim nativam imprimat in vitam, ut nempè Archeus commotus per illam, ducatur juxta præſcriptam qualitatem creaturarum. Atque in hoc adhuc variè eſt cæcutitum, ignoratis ſc. facultatibus mediorum, deſtinationibusque eorundem, atque præcipuè neſcitis conſtitutionibus morborum, cum remediorum appropriationibus; Utpotè putarunt hactenus Medentes, ejusmodi qualitates, humores fictos, complexionesque, quæ itidem morbos, effectus, imò & cauſas morbificas eſſe cogitarunt per vices. Cumq; morbum ſtabilirent in gradum qualitatum, decepti ſunt in ſua putatione, doctrina, & operatione; Unde quoque non niſi conjecturalem peperêre exitum. Neſcis, inquam, quod qualitates medicæ, quæ non agunt æqualiter in cadaver, atque in corpus vivum, non edant effectus à Medente intentos, niſi per accidens, id eſt, non quidem, quod qualitas medicaminis per gradum ſui, extinguat gradum qualitatis illius, quam putant morbum; ſed qualitates remediorum agunt duntaxat, quatenus inducunt Archeum ad operandum, juxta deſtinationem ſuæ alterationis, & motus; hoc eſt dicere, activitas non eſt primaria ac per ſe, ipſius medicaminis, ſed eſt primaria ejusdem operatio, ipſius Archei, quam à medicamine ſibi formavit. Hoc autẽ neſciiſſe, eſt neglexiſſe hactenus activitates rerum naturalium. Ita nempè eſt actio, ſive operatio naturalis, agentis in patiens vivum, quæ propriè loquendo, in re medica, eſt actio entis occaſionalis, in Ens entuale effectivum & vivum, quod ſui conceptu, alterationis, que mutata perturbatione, immediatè producit intentum effectũ. Deceptæ nempè ſunt Scholæ, quod putarint, res naturales perindè agere in cadaver atq; in vacuum, perindè, inquam, in invicem, prout *ut* in vitale Ens. Et quanquam Scholarum non ea hactenus fuit ſollicitudo, ut hæc indagarent; attamen paſſim applicando ſua remedia, quæ à vulgo, quæ à vetulis (quoq; fortuitò, à beſtiis ipſis) didicerunt, ac bene, ſimplicia, ceſſerunt, poſtmodum, inſanâ compoſitionis confuſione, remanſerunt ſopita, retuſaque, ſi non ex pleno extincta; Aſt interim, in eodem perſeverantes cantu, confusè agendo, qui omnes malè inſtructi erant, cernunt, aliquot ſponte feliciterque ſanatos, unde crevit uſus, confirmataq; eſt à paucis illis, eorum ignorantia, ſic ut, titillatione prætenſi honoris, ſuas experientias, malè cauſis tributas, conſtrinxerint in methodum, quam hactenus inſanum vulgus admiratur, ac quodammodo adorat. Aſt, quia facultas Medica erroribus, ſordibus, incertitudine, conjecturis, impietate, lucro, & invidiâ, eſſe plena, fuerunt etiam ab initio alii, qui intentarunt anomala remedia, quibus Archeum compeſcere, ligare, & corrigere ſtuduerunt. Ad hoc, inquam, plures excogitarunt verba, ritus multasque ceremonias, quibus ſe ſtatim facileque, mille artifex, humani generis perpetuus hoſtis, magiſtrum, comitem, ac cooperatorem aſſociavit, invidens nimirum, ne homo proximam morborum cognititionem, & ſanationem, ſimul perciperet. Itaq; factum eſt, ut quamvis in poſteriori ſanationis modo, nonnulla inſontia concurrerent paſſim tamen tota ejusmodi ſanationis methodus ſuſpecta apud probos evaſit atq; manſit, perennatque. Ideò Medica facultas, tanquam confuſa, ignara, conjecturalis, incertisque fundata columnis, (in hac enim, facultatum omnis indiſtinctio, & cauſarum ignorantia.) totam ſarcinam abjicit, & contenta ſua ignavia, traditisque hypotheſibus, à matheſi diſtinctis, quas per graduum ſuppoſitiones metiri ſe jactitat, quasq; alioqui ſola natura metiri poteſt, fruſtraque Medicus illarum menſuram, fictosque gradus, inquirit; nam etſi doſes gradum, graduumque momenta, includant, non fit tamen, ob inventionem graduum morborum inquiſitio gradus in doſi; eò quod in appro-

priato, & ſpecifico, ubi remedium conſiſtit, ita & remedii doſis. In conſolida nempe, gradus, & compoſitio, à Creatore diſpoſita ſunt, quas Medicæ Scholæ non poterunt metiri. Sunt nempè doſes rerum à Creatore; Doſes autem applicationis à Natura quas & Medicum diſcere oportet, non autem imperare, aut variare pro lubitu, multoq; minùs per Matheſin numerare. Sed in poſteriori methodo ſanationum primariarum, ſola ignorantia omnes confuſionum tenebras nexuit, & retinuit, ita ut tandem, ſine diſcrimine, etiam pars inſons ejus damnata ſit. Priorem enim jam, toto volumine, ab obſcuritatibus, & ignorantiis, quantum potui, vindicavi. Hanc autem poſteriorem elucidare aliquatenus, contendam. Etenim, imprimis tentata ſunt varia, quæ fuerunt attributa Operationi fidei, & imaginationis, cum multa tortuoſitate. Mirum enim quid non ex inferni barathro allatum ſit, ut miſeris mortalibus ſit permanſa innocentia talium remediorum. Vanæ enim & prorſus inſanæ, ad hoc ſunt adductæ ceremoniæ, quibus ſe hoſtis mortalium ſociavit lubens, introduxitque primùm adorationes, invocationes, abnegationes, conjurationes, execrationes, imprecationes, pacta, atque nefaria vota, impia ſanè omnia, quæve ſtatim ſuum produnt authorem; ideoque & in quovis ſeculo à cordatis hominibus odio habita. Hoſtis enim infernalis, dein cùm animadverteret, hominem tanti ſceleris, & ſervitii, ſuſpicione motum, ejusmodi impietates execrari, atque aſpernari ſeriò, neque ſe velle cum ſatana ullatenus implicare per actum, notare deinceps contendit, ſuggeſſitque mitiora quæpiam ſigilla, nimirum characteres, figuras, Taliſmanica, gamaheu, atque ſimiles vanitates, quibus aſtrorum poteſtatem allicere ad illas, & ligari ibidem, perſuaſit, ut crederent, illas totius univerſi, ac fortunarum rectrices, quæ ubi politiores homines contemnere vidit, atque devotione, ac religionis favore, quempiam viſco tenaci alligaret, abuſum rerum ſacrarum comparavit, itemque verba, nihil ſignificantia, vana, vel ſacra, detorta in reprobum ſenſum, adjunxit; indeq; tandem eos ſeduxit, ut cruore non baptizatorum, & cadaveribus impiorum, uti cœperint; itemque ſuſpenderint, ſepelierint, ligaverintque, aliqua ſubter limites in trivio, quadrivio, in trabibus, in ſtabulo, lecto &c. Satis enim Cacodæmoni, hominem vel tantillum ſui ſequacem habuiſſe. Hæc igitur omnia nefaria, certumque homini exitium, cui Dei indignationem comparant. Surrexerunt deinde, aſtrorum augures, quia *ſimplicia quædam certis momentis conſtellari prædicant*, quaſi aſtrorum influxus produceret rerum vires ſeminales, augeret, vel intenderet, quaſi ſimplicia liquata, polita, decerpta, connexa, vel applicata, arbitraliter, juxta præſcriptam Aſtrologorum vanitatem, ſuas naturales dotes augerent, mutarentque; & quaſi demum, aſtra propter ejusmodi regularum obſervationes, aliter atque aliter influerent. Sunt enim *nugæ aſtrologicæ*, multis titulis exſibilandæ. Hujusmodi ſunt verba, ſcripta in pergameno virgineo, metallis depuratis, ordine, ſerie &c. ſub certis poſitionum angulis, horis, corporis jejuniis, vigiliis, lectionibus, ſuffitu, veſte, &c. quæ cuncta convincuntur fictæ vanitatis, ſi non etiam impietatis, & occulti cum hoſte pacti, quæ ſanè attamen, quo majorem fidem ex authoritate hauriant, fortiusque perſuadeant incautos, mentiuntur Salomonem; Rabinos, & Cabalam, traditam Moſi in monte Sinai, & deinceps inter antiquiores populi reſervatam, & clanculum cuſtoditam. Quæ cuncta ſunt Judæorum impoſturæ veræ, atque ludibria, quibus Chriſtianos circumveniunt, pro lucro. Interim, verum eſt, *Regem Salomonem, deſcripſiſſe plantarum hiſtorias, poteſtates*, atque progreſſum longe aliter quàm deſcripſerit Dioſcordes, ab hyſſopo, *pumilâ* horti, ſc. usque ad Cedrum Libani. In quo ſanè plurima volumina neceſſaria implevit, quæ regnante filio ſuo, publico cremata incendio conflagrarunt, monitu Prophetæ, ne ſc. populus in atheiſmum, & Gentilitatis futilitates pronus, ad naturæ dignitates, nimio affectuum ſtupore deflexus, Dei Iſrael obliviſceretur. Maluitque Deus ſummè bonus humanam naturam carere commoditatibus & finibus, ob quos ſua ſimplicia deſtinaverat, quàm quod Dei oblitus homo, pro gratiarum actione, naturam ipſam adoraret ingratus. Joſephus etiam teſtatur, Salomonem aliquot mille libros (paragraphos fortè) ſcripſiſſe in ſanationem omnium morborum, & fugam Cacodæmonum; *Eleazarum nempe Pontificem*, Veſpaſiano Tito, Tribunis, totoq; exercitu Romano,

præſentibus, ab Evergumeno *expuliſſe Cacodæmonem, & colubrum everſum,* juxta requiſitum migrationis ſignum; Idq; totum, ad *odorem radicis, annulo geſtatâ*, & verba quædam obmurmurata, à Salomone præſcripta. Imprimis teſtimonio Evangelii patet, Diabolum non ejici per Diabolum, ne quidem principem Beelzebub; quocirca radix illa, ut & verba, à Salomone dictata, non ejiciebant Satanam, per pactum cum Satanâ. Profectò, ingentis eſt diſcretionis, & inuſitatæ hactenus doctrinæ, differentiam ſtatuiſſe, inter ſuperſtitioſa, & illa quæ non ſunt ſuperſtitioſa. Etenim, ut ignaviæ, & ignorantiæ, plenum eſt, ſtatim ut aliquid ſe offert, cujus ratio non eſt pervia, nec ordinario agentium curſu eſt limitatum, cenſuiſſe, id eſſe pacti impliciti cum Cacodæmone; Ita & periculoſum eſt, absque ſcrutinio cuncta, minus ſcabroſa, admittere juxta gregem. Nam, ut pacta explicita noviſſe, eſt longè facillimum, ita longè eſt facilius, omnium ignoratorum cauſas à ſe excutere, ac in implicita cum Cacodæmone pacta, referre. At ſaltem imprimis nuſquam legitur, vel habetur, Salomonem tot pacta, vel fœdera, cum Satana iciſſe, quot formulas ſcripſit ad fugandos morbos, & ſpiritus immundos. Iniqua ſane pacta pepigiſſet, fuiſſetque regnum Satanæ in ſe diviſum, ſi in deſpectum principis arrogantiæ, & tenebrarum, ejectus eſſet Diabolus, non potens odorem radicis, & murmur aliquot ferre verborũ, in conſpectu tot gentilium. Certumq; eſt, ejuſmodi verba non operata eſſe, ex opere tùm nondum operato. Certumq; deniq;, tot libros conſcriptos, nedum permittente Deo, verum etiam ex reali ſcientia, quam Salomoni infuderat. Sin autem jubente Deo, cremati ſunt, non id factum eſt, quod propter ſe, propriamque quam continerent impietatem, aut dolum, arſerint: multoq; minus, quod apud Deum ſit tædium, ſive complacentiæ viciſſitudo. Quod enim illi ſemel placuit, ſine ſui immutatione, deinceps diſplicere non poteſt. Ergo libri cremati, non propter ſe, ſed propter indignorum hominum abuſus, & perniciem. Tot ergo mille verborum formulæ etſi nobis hodie ignotæ, verè tamen bonæ ſunt, & aptæ, ad ejuſmodi effectus in ſanandis morbis, ſunt nimirum, odor ſimplicium, & verba quædam, fuſtes, quibus ejicitur vituperoſus Dæmon. Vires herbarum quidem pauculæ hodie innotuerunt, quæ in tantum faſtigium aſcendunt. Etenim, ubi ſtatim ad inſolitum effectum, plerumq; ſtolidè obviam itur, per ſuperſtitionis nomen; quidditatem ejus inquirere ante omnia eſt opportunum. Superſtitio enim juxta ſanum Etymon, ſonat actum confidentiæ, & credulitatis, quibus ſtatur firmiter ſuper re aliqua tanquam bonâ, verâ, efficace, quæ tamen in ſe nil horum habet. Eſt autem nomen analogum, ideoque ſtat pro famoſiori ſignificato, & debiliore parte ſuæ cauſæ. Traxit enim nomen incautæ credulitatis, levitatis, & falſæ confidentiæ, ex Diaboli conſortio, vel ſaltem, ubi non eſt concurſus Diaboli, ex ignaviâ & indiſtinctione hominũ. A deteriore ergo parte, ſumpta eſt ſuperſtitionis denominatio. Hujus etymon, ſi eſſentiã notat, certè ſuperſtitioſum eſſe nequit, quod non fidem, reverentiã, confidentiã, imaginationem, ceremonias, vanaſq; obſerv. in ſe contineat, non exigit. At ſanè, cum hodiè nullæ innotuerunt herbæ, quæ proximè agunt, atq; confabulantur cum Archeo, cum anima ſive ſpiritꝰ abſtractis, fuerintq; tamẽ olim, quandoq; Salomone manifeſtante, per ſcientiã infuſam, non a. per Diabolum. Sed cognitionis illius Dator glorioſiſſ. ingrato, ac abutenti homini, illa dona ſubtraxit, atq; denegavit, non quidem quia vires iſtæ malæ eſſent, rerumq; impius ac vetitus uſus, verum ob bonitatem Dei nolentis perditionem noſtram. Siquidem ſerpens æneus, jubente Domino, quandoque ſimpliciter adoratus fuit, & à ſerpentibus lethalib. demorſi evaſerunt tutiſſime, non quidem, quod ſerpens Deus eſſet, aut Deũ ſignificaret, ſed quia myſterium aliud continebat, Nehuſtam figuram, atq; myſteriũ Crucifixi, habuiſſe. Sed pace illorum, aliud credam, nec enim facilè inducor, Dominũ Jeſum voluiſſe ſignificari per figuram Diabolicam antiqui ſerpentis. Furca enim, furciferum ſerpentem, non autem crucis, aut Crucifixi imaginem repræſentat mihi. Perpetua eſt, eritque in Eccleſiâ Dei, S. Crucis veneratio; non autem pro tempore, ut neq; confringatur, ſicuti ſerpens Nehuſtan. Curabat n. Deus, per ſerpentẽ, à ſerpentũ morſu, quoties filii hominũ, pœnitendo, reminiſcerentur, depravatã ſibi naturã à morſu ſerpentis antiqui, cujꝰ erectionẽ in furcâ reſpicientes, ſpem in Deo figerent, qui illos

ab alius morſu mortali revindicaret quandoq;. *Porro certum eſt, & fide credendũ, quod in verbis, herbis & lapidibus, eſt magna virtus.* Quæ virtus non eſt moralis, neque parabolica, nec de mediis Diabolicis, remediis aut virtutibus Magicis (loquitur Sapiens) ut neque de ordinariis, mediocribusq; potentiis; ſed tantummodo de Magica Virtute indefinitâ, ut non quidem in unâ aliqua, ad unum aliquem tantum effectum, ſed dos magna inexplicata, vulgoq; incognita, intelligatur, Dos in verbis, herbis, & lapidibus conſtituta. Ideoq; primus ſanandi modus legitimus eſt, per magnam ejusmodi virtutem, quæ eſt in verbis, herbis & lapidibus, poſt quorum ſcrutinia, deinceps ad alios modos deveniendũ. Probatur autẽ imprimis methodus medendi per Verba, non ſolum ex præfato textu Sapientis, & canonica authoritate Salomonis; Sed quia in virtute Dei, ſanabant Apoſtoli omnes ægros, per verba nominis Jeſu Chriſti. Itaque remanſit in Eccleſia, inde vis ſanativa, non ſolum pro incantatis, obſeſſis, atque maleficiatis, quia quæ ſpectant ſpirituales poteſtates, requirunt remedia etiam condigna, atque majoris ordinis, ideoque Exorciſtam etiam Magiſtrum, ubi interim pro aliis morbis, quilibet Chriſtianus, & Vir bonus, ſufficit. Sic quoque contra ſpiritus immundos, nedum verbis, ſed herbis, lapidibus abſque rebus conſecratis, uteretur Eccleſia, per manum tamen ſolius Exorciſtæ. Magna ergo Virtus, de qua impræſentiarum, una eſt planè miraculoſa, altera verò formulis alligata, qualis in potu Zelotypiæ, in ſanatione Lepræ, &c. Qui effectus, etſi fluant immediate à Deo, omnium principio, attamen propter ordinarium motum, quo ſeſe jam ad formulas, ſimplicia, & utendi modum alligavit benevolus Deus, ejusmodi miracula jam quodammodo, intra naturæ, atque potentiæ, ſeriem fuêre. Non eſt autem ſpectabilis vita ſancta viri, etſi per verborum aliquot, ſimpliciumque formulas, effectus prodeat, quia non advenit exoratus per viri merita; quia ſunt ordinarie quædam Chriſti in homines miſericordiæ, quibus ex ſua pietate miſeris vult ſubventum. De verbis enim primum, quia maximi momenti, & magnæ virtutis, tantoque auguſtioris, quò ſe ille modus curandi magis abſtrahit à corporalibus. Etenim, ut verba ſignificativa maximè movent, imperando animæ, & formis rerum novarum, tam animatarum quàm rerum ſimplicium, & excremento furum; ſiquidem cuncta obedire debent verbo prolato poteſtativo, ita ut nedum externa vim ſuam amittant, flectantque genua, ſed etiam ipſe Archeus, morborum primariorum Architectus, ſe reprimat, & ſupprimatur. Cognoſcere autem, quibus verbis, herbis, & lapidibus, inſit magna illa Virtus, non eſt diſcretionis humanæ, ſed cœlitus, gratisque datur hominibus bonæ voluntatis, quos ſanè, non niſi ex operibus charitatis, uti arborem è fructibus, judicamus. Verba ergo quæcunque exorbitatione furentem Archeum compeſcunt; diplomata ſuæ authoritatis afferunt. Examen autem verborum eſt ejusmodi. *Rejicio imprimis verba* non ſignificativa, quia ſi non impietatem, ſaltem continent explicatam Vanitatem. Nam ut ſyllabæ iſtorum verborum non ſunt niſi inanes toni, absq; virtute; ita quoque integra verba, non ſignificativa. Dein, horrenda ſunt verba, quæ imprecationem, execrationem, adorationem, vel vanam tantùm reverentiam ſui, expoſcunt. Idem, quæ continent aliquam ſacrarum rerum irreverentiam, vel inſolitum uſum, ut ſi quis retrogrado ordine dicat, legat, faciat; Hactenus non ſignificativa, à Diabolo præſcripta, ut admirationem, ſive occultam latriam, ſuæ poteſtatis innuat. Itemque verba, è Sacris petita, impertinenter detorta, vel applicata; imò ſi ſocius aliquis ſpectetur in verborum combinatione, vel applicatione ad ſcopos propoſitos. Tandem etiam verba, quæ fidem, confidentiam, vel imaginationem fortem, præſupponunt, quia quod per gratiã, ſive virtutem verborũ, divinitus datum eſt, ſibi attribuiſſe, eſt occulti pacti ſeminarium, atque ſuperſtitionis Diabolicæ fermentum admiſiſſe: Verba enim quæ debitè operari debent in ſanationibus morborũ, imprimis carere debent omnibus præfatis reſpectibus. Tum demum verba curativa examinanda ſunt, primùm à fine, an vid. honos & Dei ſervi-

ſervitiũ,inde augeatur aut minuatur,cujus ſolius reſpectu libri Salomonis, alias utiliſſimi, conflagrati ſunt publico incendio. Tum demum conſiderandum,an ex charitate juvandi ægrum, an verò propter lucrum faciant; illa enim ut verba proſpera efficit,ita hoc impoſturæ plenum, adeoque cooperatorem habet Diabolum. Gratis enim quisque verba ab aëre format, gratisq; ſunt eroganda.Deindè,verba in ſe bona propter diverſionem abuſivã detorta,pervertuntur. Prout etiam,ſi ceremoniis vanis ſint conjuncta; adeoque circumſtantiæ, quales ſunt *confidentia, Fides, & fortis imaginatio*, reddunt effectum ſuſpicione plenum, eò quod (ut dixi) ſuperſtitio, à confidentia, per Diabolum requiſita, ſibi nomen invenerit, in qua vid. confidentia, eſt occulta quædam adoratio, & auſcultatio, ad mandata, perſuaſiones, exhortationes, media, atque remedia Diabolica. Nam ut plurimùm, confidentia requiritur in cauſis ridiculis, nullamque capacitatem habentibus pro ejusmodi effectibus. Porrò, quod jam imaginationem fortem rejecerim, ut ſuſpectam, id non velim extendi, quàm in Verbis ſacris, operantibus per virtutem magnam, illis datam cœlitus; alioqui, in mediis naturalibus, fortis imaginatio, Fides, ac Spes recuperandæ ſalutis, plurimum momenti habent. Siquidem Archeum confortant ejusmodi facultates, ut roberetur per ipſasmet Ideas, à ſe fabricatas. Etenim non ſecus atque Ideæ, primariorum morborum ſunt typi; Ita ſanè, & Ideæ facultatum, ſive conceptuum animæ, non poſſunt non magnam vim ſanandi continere. Tandem & verba, à materia ſunt exàminanda, antequam rejicienda, vel admittenda ſint. Nam ſacra ſignificativa, orativa, imò & mandativa ſunt, quæ à Sapiente dicuntur magnæ virtutis. Imperativa enim, quibus creaturæ mandatur obedire in virtute Dei, ſemper fuerunt, in Eccleſia, celebrata in ſpiritus immundos, & maleficia cuncta. Sic, in nomine Domini, jubetur *cruor ſiſtere* effluxum, ſic *dyſenteria* citò compeſcitur; *Similesque morbi* gradum ſiſtunt; præcipuè ubi nullus eſt jocus admiſſus, nihilque ludicri intervenit. Sic etiam, *Epilepſia è veſtigio* tollitur, compeſciturque multis formulis, *ceſſantque plurimi morbi, vulnera* ſanantur, & *ulcera*. Quia reverà Deus, in medio Eccleſiæ ſuæ, ſuis præeſt, à ſuis colitur, gaudetque, ſuis ſignis, Glorioſus adorari à ſuis. Quique hoc aliter interpretantur, videntur ab Eccleſia magnam ſuæ authoritatis dignitatem ſuffocare velle. Do enim Inquiſitioni, hactenus exploratis verborum formulis, earundem plurimas admiſiſſe in vulnerum, ulcerum, & ambuſtionum ſanationes. Nam ut ipſe *Martinus Delrio Ieſuita*, de diſquiſitionibus Magicis teſtatur, numerat, *recitatque fortè quinquaginta formulas*, ab Inquiſitoribus admiſſas, quarum ſaltem caput & calcem refert, totus adhuc ſc. dubio alligatus, non auſus fuit integram formulam conſcribere, adeoque viſus eſt, potiùs jactanter illarum cognitionem proſtibulare, quàm quod Inquiſitioni ſubſcribens, easdem ad longum declaraſſet; alioqui enim ſi Inquiſitioni ſubſcribat, vel invidia detinuit occultas; vel neſcivit; & aliundè tantùm, pro more ſuorum, illarum fragmenta deſumſit; vel ſi non, fiſus fuit Inquiſitoribus. Fruſtra ergò, per Inquiſitionis approbationem in formulas illas approbat; Mihi autem abundè ſat eſt, ex iiſdem formulis qualibuſcunque concluſiſſe, ſi ſaltem unica ex illis operetur absq; ſuperſtitione, quod verba operentur de neceſſitate, in ſanationem multorum morborum. Enimverò,quamquam omnes prorſus morbi, per verba ſanari poſſunt, (rationabile namque eſt, ſi Lepra, Epilepſia, vulnus, cruentus vomitus, dyſenteria, &c. ſiſtant curſum, & minores quoslibet multo facilius edomari.) Attamen in Eccleſia, uſus verborum nedum periit, ſed per indiſtinctionem ivit propemodum in abuſum, reputatusque eſt inter importatas Diabolicas, & ſuperſtitiones fœdas. Solus autem verborum vigor, aliquatenus, Exorciſtis remanſit. Unde autem tàm ſupina negligentia introducta ſit, meum non eſt dicere, viderit ipſe Clerus. Herbas autem & lapides,cum inter ordinaria medicamina Medentes contraxerit, connexeritque Clerus ſenſim gentilitatis omnia per rationales introitum intra Academias facere, in altum ſoporem negligentiæ, atque aliquot ante actorum ſæculorum ruditatem, oblivia verborum, & herba-

rum, & lapidum, quoad magnam virtutem, irrepſêre inter mortales, adeo ut ſuperſtitioſus quisque habitus ſit,qui non è præſcriptis Scholarum, herbis, & lapidibus, uteretur. Ad hæc namque eſt annisus hoſtis mortalium, ut dum medicinam, à Sacris laudatam, non poſſit penitùs tollere ex uſu humano, ſaltem potiſſimam partem, & præfatam verborum, herbarum, ac lapidum, magnam virtutem, tanquam ſuſpectam, ſenſim occultaret, quam ſc. quàm maximè mortalibus invidebat, reliquitque alteram viam ſimplicium, ſub mille theorematibus gentilium, falſisque Scholarum erroribus, caſtratam. *Quædam enim virtutes ſimplicium,* Scholis ignotæ, *adhuc ſervantur inter ruſticos, quaſi ſecreta Cabala,* à genitoribus tradita, potiſſimumque inter nationes, Medicis uti inſuetas. Atque ideo non rarò, ſæculorum longa carie, marcidæ evaſerunt, aut introductæ inadvertentia, fermentum ſuperſtitionis clanculum admiſerunt, inde & infamiæ notam contraxerunt, quæ alioqui, demptis adjectitiis, & ſpuriis inventis, illibatæ ſunt in ſua radice. Ideo nim. optima quæque in natura,ſunt adhuc hodie incognita,& per indiſcretionem, indiſtinctionemque Criticorum, in ſuperſtitiones relegata; Sunt equidem in natura, (quod nemo negaverit) ſimplicia quædam,quæ uti habent vim alienandi mentem; ita ſunt etiam, quæ pariter nacta ſint vigorem ſedandi furores tam animæ, quamque ipſius Archei. Sic nempè eſt unguentum armarium, quod intruſo cruento paxillo, ſanat vulnus abſens; & aliud, quo enſis non cruentus, quo quis ſaucius eſt, inungitur, ſanaturque abſens vulneratus. Sympatheticus optimi calcanthi pulvis, jam per milites in caſtra introductus, linteoque cruento, ſive purulento, inſperſus, ſanat vulnera, ulceraque abſentium, & cruorem ſiſtit. Sic propemodum, tabes, ſputum purulentum, plevritis,ignota methodo curari cœpta ſunt,quibus alioquin infauſta Medentium conſilia opem denegant. Quam enim ſibi blanditus eſt Diabolus, quod Dei omnipotentis magnalia, ſuperſtitionis indiſtincto terrore conſpurcarit, & mortalibus odioſa fecerit, narrabo factum. Adoleſcens quidam 16. annorum, jam à triennio herniam inteſtinalem paſſus,quod cum viator quidam ſenex reſciret, adduxit patrem ſimul cum filio, in proximam ſylvam, fiditque quercum quandam propè terram, quæ vix bipollicaris eſſet craſſitudinis, ligavitque eam, circa ramorum initia, ne ſc. penitùs finderetur, atque dehiſceret. Tunc autem parens, ex una parte, & viator ex altera, medietates quercus diſtraxerunt, juſſeruntque adoleſcentem tranſire per ejuſdem fiſſuram. Tum verò, aliquot nexibus quercum ſtrictim ligarunt,& rima conſolidata eſt, ſimulque puer ille, (zonâ interim ſtrictè munitus) ſponte convaluit, hodieque eſt vir quadragenarius, civis incolumis, paterfamilias, dives, & prole ſexta beatus; quod cum alter vicinus imitari contenderet, patremque illius adoleſcentis comitem adſciviſſet, egiſſetque cum alia quercu idem, ac ſimiliter,nō conſolidata eſt quercus rima,ſed quercus exaruit, & intra eundem annum ſuus puer febri extinctus eſt. Deinde, nobilis quidam Cauſidicus, in procinctu ſponſalitii, idem in querceto egit, & perfectè ſanatus. Iterum, Domicella quædam è ſede præceps, conata eſt ſe detinere, ruit tamen, & in inguine herniam paſſa eſt; pudore autem ut non auſa eſt fateri ſuum malum,ita neglecta zonâ per aliquod ſternutationes, dilatata eſt ruptura, in ſex digitorum amplitudinem. Cincta fuit, ſed ipſi greſſus moleſtior. Tandem poſt annum circiter, nuptias cogitans, menſe Martio, multo manè caſtrum egreditur, biniſque comitata ſororibus, querceta adiit, juvencula querculum cultro dividit, & per rima , tenentibus utrinque ſororibus, ſimplici togâ, perreptat, & mox abinde tota ſana evaſit,& menſeMajo deinceps, nupſit incolumis, nec amplius adivit nemus, ut ſciret, an creſceret vel areſceret arbuſtum. Sed jam videor ad aures prorepere ſuſurros ſuperſtitionis, eò quod tota virtus conſita ſit in tranſitu ſeminudi herniarii, per fiſſam querculum. At cum in judiciis, ante ſententiam, audienda ſit utraque pars, dico ſat imprimis eſſe, non ſubeſſe hîc verba, invocationes, impietateſque, finem eſſe, honorem Dei in ſuis magnalibus, à quo dos iſta creditur emanare in naturam, propter magnam virtutem herbarum. Quod autem iſte tranſitus operetur realiter, & ſympatheticè,

conſolidationem vulnerati abdominis, præcipuè ſi ipſa quercus non exareſcat, ſed conſolidetur, manifeſtum eſt imprimis, quod pulvis ſympatheticus, præſervans cruorem, vel pus in linteo, ne putreſcat, deferat ejuſmodi balſamicam vim ad vulnus abſens, & ſanetur, quid quæſo impediet, quo minus aporrhœa, à recenti quercus lethali, & medullari vulnere, transeuntem afficiens, & halitutenus inſpirata, non ſit ad inſtar pulveris ſympathetici, balſamique potiſſimum, quod quercus glandes, folia, cortex &c. ſint inter potiſſima potus vulnerarii ſimplicia. Quod autem è quercetis expiret fumus aliquis magnæ virtutis, alibi probavi. Sed dicent, ſi halitus quercus ille ſit alicujus virtutis, cur ergo non ſufficit aſtare? Ego ſane, aliter non reſpondebo, niſi quod non ſit humanum ſcrutari magnalia conſilia, ſive judicia Dei. Tranſitum tamen requiri, nec proinde involvere ſuperſtitionem mihi perſuadeo, non quidem per rationem à priori, in dotibus beneplaciti divini, ſed prorſus, à pari, & ut dici ſolet, argumento, quia eſt. Nam, *prægnans appetens ceraſum*, ſi manum fronti ſuæ admoverit, fœtum in fronte perpetuo ceraſo ſignabit. Sin autem manum quietam ſervaverit, non ſignabitur fætus. Ergo, ſic abſque ſuperſtitione, requiritur tranſitus per fiſſam quercum, ut vis vitalis conſolidandæ quercus, abeat in conſolidandam membranam abdominis. Non eſt autem animæ operatio, quæ imaginetur, aut velit ſignare frontem fœtus; ſed manus, per incuriam tangens ſuam frontem, id efficit; quia eſt Archei operatio naturalis, non autem animæ. Incuria eſt exhalatio Archealis è quercu fiſſa, tantum oppoſitionem, quæ ſit tranſitus, requirit; fiſſura enim quercus rupturam herniæ denotat, prout colligatio, & arboris reaſſeratio, ſolidaturam herniæ deſignat; tandem transgreſſus per arboris rimam, applicaturam intimam, atque medullarem, denotat. Quercus verò peculiarem ſignificationẽ gerit conſolidationis, eò quod potum vulnerarium, membris dicatum, ſupeditet. Colligantia tandem cauſarum, & ſimilitudo, connexum in Archeo oſtendit. Quædam ſiquidem ſunt, quibus ſolus atque unicus contactus, vinculum fecit inter agens, & patiens, (prout in Perſicaria lota, atque in ſympatheticis cunctis) ut deinceps in hominem, cujus ergo creata ſunt cætera, ſolvant ſuæ deſtinationis proprietates. In verbis, herbis, & lapidibus, eſt magna & excellens virtus, non quidem diabolica & ſuperſtitioſa, ſed magna, quæ teſtatur Deum opt. max. Hæc eſt nempe virtus magna, quam de terra creavit Altiſſimus, quam vir ſapiens non ſpernet. Sunt nimirum quædam, quæ ſemel ſaltem tangunt cruorem, pus aut vulnus, & reliquum, quod deſideratur, perficiunt. Quædam verò quæ requirunt continuum contactum, ut periapta, & appenſa. Nonnulla quoque unico odore confeſtim ſuam perficiunt deſtinationem. Sic nempè ſolo odore radicis, in annulo geſtatæ, fugatus eſt cacodæmon, in æternum ſui opprobrium, ſpectantibus famulis ſuis infernam, & miſeram, ejus impotentiam. Sunt denique alia, quæ ſolo contactu, ac putrefactione poſtmodum interveniente, ſive morte vitæ mediæ, transferunt conceptum in attactum mali characterem, è corpore, cui ineſt. Manus enim prægnantis admota brachio veſtito, transfert ſigillum rei conceptæ, in brachium fœtus, etiamſi id fiat per deſpectum. Si vero prægnans per deſpectum, ut deleat conceptus ſui characterem, natibus ſuis, veſte obductis, manum admoverit, non ſubſequitur ſigilli impreſſio in fætum. Admovere ergò manum, vel non, itemque admovere per contrariam, & deſpectuoſam intentionem, ut non eſt vanum, diabolicum, aut ſuperſtitioſum medium, ita ſanè aliqua feciſſe, quæ per ignorantiam cenſentur alioqui vana, ſuperſtitioſa, aut ſine potentia, non ſolùm non ſunt irritæ, atque vanæ obſervantiæ, ſed efficaciſſima media, magnique momenti. *Operatio ſanandi; à primordio, fuit in Eccleſia per verba, ritus, exorciſmos, aquam, panem, ſalem, herbas*, idque nedum contra Diabolos, & effectus Magicos, ſed & morbos omnes. Etenim ſanatio, in Chriſto Domino, incepit, per Apoſtolos continuavit, & modo eſt, atque perennis permanet. Sed poſtquam Piorum Eleemoſynæ

in ampliſſima beneficia, dignitateſque, ſurrexerunt, Leges ſunt inventæ; Juriſdictiones, cauſas, proceſſus aſſumſerunt per modum principum ſæculi; ſubductiones, immunitates quoque, atque privilegia, acceſsère. Neglectæ ſunt morborum ſanationes, proximorum opitulationes; caleſecerunt corpora, & refrixit Charitas. Phariſæi, & Levitæ, tranſierunt, nec vulneratum ſemel aſpexerunt, imò non ſolum denegarunt oleum vulneribus infundere, ſed per Leges cavetur, nec ſe rei medicæ ingerant Sacerdotes. Et rectè quidem, ſi de medendi methodo Galenicâ intelligatur, non autem de applicatione magnæ virtutis, quæ verbis, herbis, ac lapidibus ineſt, ſicque converterent infideles in Verbo Domini; Adeoque ſanatio ægrorum, de præcipuis ſcopis eſt in Eccleſia, quæ hodie ita eſt neglecta in converſione fidelium, ut rariſſima ſint miracula ejusmodi; putantque ſola concione, hæreticos, & infideles, convertere. Defectus eſt Cleri, incuria eſt, negligentia, & ignorantia, non autem debilitas Chriſti, aut impotentia Eccleſiæ. Dolui ſæpè mecum, quod in veteri, ac figurali Religione, ut Leproſi mundarentur, ad Sacerdotes mitterentur, (noſtri ipſos dedignantur, & effugiunt) & tantundem non fiat in Eccleſia Chriſti. Certè! ſpreta ſunt media, quibus Deus, tàm in Eccleſia, quam in natura, ſua reliquit pietatis ſtigmata, ita ut quoties, per ſuam debilitatem, non cognoſcerent aliquem cauſarum nexum, confeſtim ad Rempublicam Diaboli relegaverint, ſine omni ſcrutinio. Ego verò, (ſub meliori judicio Eccleſiæ) autumo, ubi honor Dei, proximi ſanitas, charitas agentis, media non impia, concurrunt, rem non leviter proſcribendam. Multa enim hodie adhuc ſpectantur in Eccleſia Chriſti, Deum noſtri non oblitum; nam per *formulas conſuetas*, naturalem *adventum locuſtarum, aliarumque inſectarum*, avertunt, vel in unum locum ligant, quoties nimirum, decimarum metus de remedio cogitandum ſuadet. Idem, de fulmine, & grandine, contingeret, ſed in oblivionem abierunt formulæ. Sic etiam morborum omnium curatio fuit in Eccleſia, ſed abiit in oblivionem, quaſi in deſpectum. *Rex Galliæ*, ſolo attactu, *ſtrumas curat*, per formulam verborum, non quidem, quia vir ſanctus, aut unctus, prout Epiſcopus Yprenſis, doctiſſimus Janſenius, in *Marte Gallico*, ſatis demonſtravit; nam *& Rex Angliæ*, *abſque* ampullæ unctione, idem facit. *Rex Hiſpaniæ* etiam id, ante Regem Galliæ, ſolitus erat facere. Quidni & hodie? Quidni, etiam in omnibus morbis, per certas formulas inter Chriſtianos, id fiet? Unde enim ſtrumæ privilegium excluſivum obtinuiſſent? Si remedium ex Deo eſt, an populi tantum miſerebitur, ſi ſcrophulas patiatur, & non cancrum? Scrophulæ ſanantur à ſeptimo filio, cur non à Sacerdote? Cur non à tertio filio? Quid enim numerus momenti habet? An ſcrophulæ ſunt ex Diabolo, an verè ex natura? Si naturalis morbus, quare pariter non curetur paſſim quilibet morbus à quolibet Chriſtiano, non ſecus atque à ſeptimo-natu, ex ordine interrupto? Multa enim ſe habent per modum myſterii, multaque ſe habent per modum naturalem. Myſteria non ſunt diſputabilia, non cognoſcuntur per cauſas, ſed creduntur, quia ſum revelata, habent tamen aliquid proprietatis, aut ſimilitudinis in natura. Sic in feſto ſcenopægiæ, Hebræus quilibet portabat ramum Cedri, ut Deus recordaretur temporum, quæ portabat leproſus, ut mundaretur &c. quia Cedrus utrobique, myſterio quodam, ſymbolum Deiparæ Virginis repræſentabat incorruptibilitate. In natura verò ſunt quædam tanquam myſterioſa, prout, dum manus prægnantis deportat ſigillum cogitatum, non intentum; ita ut ſunt formulæ verborum, herbarum, lapidum, & applicationis eorundem ad omnes morbos. Quæ univerſa, per incuriam, indiſtinctionem, attributionem Diaboli, adeoque per contemtum, interciderunt, hodieque ideò ignorantur. De Lapidibus autem nil pænè hodiè ſcitum, quare in pectorali, certæ gemmæ, ſingulæ Tribui deſtinatæ, quam vid. proprietatem conſimilem gemmæ in ſe habeant, quæ coram Deo offerent ſuam Tribum. In ſuperſtitionem relegatus eſt *effectus Turcoidis*; ſi non frequenter, conſimiliter & per incuriam, incogitantiamque accideret. Gemma eſt cærulei coloris, & per ignem cremabilis; naſcitur autem optima in Perſide. Si quis autem *Tur-*

coidem

eiodem geſtaverit nudam, vel auro incluſam, tangatque carnem, vel non, (perinde eſt) ruat autem præceps ab alto, gemma frangitur, & illæſus eſt, qui cecidit, adeoque gemma ictum in ſe transfert à cadente. Dubitare de effectu, jam eſt protervia meræ duntaxat. Denique id non accidit, ſi quis geſtaverit Adamantem, Sapphyrum, vel Jaſpidem. *Sic Corallinus* reſtringit cruorem. Vidi & *Iaſpidem*, qui inter ubera geſtatus, deficiens lac nutrici quamprimum reſtituerit. Denique fit effectus Turcoidis non credenti, imò non cogitanti ſe geſtare, vel neſcienti. Deinde contingit idem effectus non ſolum cadenti à præcipite loco ſuper terram, ſaxum, &c. ſed etiam cadenti in aquam, frangitur gemma. *Abbas enim S. Ioannis Baptiſtæ* Yprenſis, ordinis S. Benedicti, in periculo caſus è navi, à ſuis mirifice detentus, non cecidit in aquam, attamen gemma, quam aureo cingulo, in digito geſtabat, in fruſta dirupta eſt. *Marchio, Don Carlos Spinella* retulit mihi, ſe in venatione præcipitem ab alto devolutum, cecidiſſe à rupe, eò quod equus, cum veloci curſu, crus in foſſula rupis fregiſſet, ceciderat, mortem paſſus, ille verò, præ curſus impetu, ex ephippiis exiliens, de rupe lateratim cecidiſſet, ad minimum in petram decliviorem &c. pedibus, ſurrexiſſe autem illæſum, cumque dudum meditans caſum, & præſervationis cauſam, tandem vidit, ſe Turcoide digitum cinxiſſe, fractamque gemmam. *Georgius Sibers*, nobilis Toparcha in Mærebeko, retulit mihi, quod ſemel ex horto veniens, & obicem ab oſtio removens, audivit clamorem uxoris ſuæ, lapſæ ex alto in penarium, (matrona mihi nota fuit, ſtaturæ proceræ, filia Præſidis Van der Dais Hollandiæ) illæſæ tamen, & incolumis. Cumque admirans, Deo ſurſum tenſis palmis gratias referret, vidit Turcoidem fractam in quatuor partes. Poſſem adhuc decem caſus ſimiles referre; ſed dicta ſufficiant, quoniam exinde conſtat, gemmæ virtutem magnam eſſe præſervandi à læſione, & transferendi ictum in ſe. Etenim, ut quisque, inopinè devolvendo, non poteſt non percuti terrore, conſtat ergò in omni lapſu eſſe hujusmodi terrorem; hunc autem *terrorem frangere gemmam*, conſtat ex hiſtoria poſtrema, in qua ipſe, cujus gemma fiſſa eſt, non quidem cecidit, ſed uxor ejus: adeoque & hinc verificatur verbum Dei: Vos duo eſtis, in carne unâ. Lapſa verò uxor, incolumis præſervata, per terrorem mariti, & fiſſuram ſuæ gemmæ. Itemque, quod ſolus terror frangat gemmam, patet per hiſtoriam Abbatis. Sed quis dabit rationem, quare terror, frangens gemmam, transferat contuſionem cadentis, in Lapidem? Denique, quis hunc effectum excuſet à ſuperſtitione, niſi inſonti accideret? Eodem pacto, examinanda ſunt media, prout ſæpius; atque ubi inſontia ſunt, intellectus noſtri debilitas redigenda eſt in obſequium effectivum piorum. Qui enim putat, ſuo intellectu, virtutem magnam à Deo in natura conſtitutam, penetrare fatuus profectò, & ſuperbia plenus eſt. Etenim, ſi quis gemmã, auro incluſam geſtet, & ſe volens ex alto præcipitet, non ſalvatur à gemma, quia periculum amat, & tentat Deum ſuum. Adeoque certè hinc colligitur, dotem gemmarum ex Deo eſſe immediatè, licèt naturalem, adeoque dotem, ſive virtutem magnam, de quâ ſapiens, non eſſe ſpernendam, ac temere in ſuperſtitiones Diabolicas relegandam. Ah! quantum mali peperit hæc indiſtinctio, quantum damni oblivio potiſſimarum virium, in natura conditarum, attulit? Siquidem, ſicut duplex eſt operatio Animæ, & Archei, in corpus noſtrum. Non eſt autem probabile, minus obſecuturum quodlibet contentum noſtri corporis Ideis Animæ, & Archei, quàm fœtus auſcultat perturbationibus ſuæ matris; quippè, quod fœtus ſic vivit propria quadra, ut defuncta matre non raro exſiccetur. Itaque ſemel operatur prægnans per multam apprehenſionem, per quam ſæpè contingit, quod terrefacta mater fœtum transformet omninò, & ab humana natura transfiguret in belluinam. Aliàs verò prægnans operatur deſideriis maris; ita ut ſine advertentia, per incuriam, non totum fœtum transformet, ſed pars transformetur, quia mater ſuam manum appoſuerit. Pariformiter quoque morbi cuduntur ab Archeo.

Etenim, ut terror in anima, vel archeo, peſtem realem in corpore producit, ſive ideam peſtis virulentam, quæ totum poſt ſe, archeum trahit, atque transformat; Alibi vero, ſaltem in archeum introducit, non quidem venenoſam atque deleteriam qualitatem, ſed duntaxat detortam à finibus ordinariis, peregrinam quidem hactenus, at non proin, planè hoſtilem. Remedia ergo peſtis, ab animi conceptu oriundæ, ſint, quæ imperterritam conſtantiam ſuggerant animæ, atque deinceps conceptam Ideam virulentam excutiant, ſimulque à ſerpendi proreptione arceant. Ideoque cum omnis actio primaria morbifica à quadam Archei exorbitatione profluat, apprime neceſſarium erit remedium, quod alienationem Archei ad orbitam reducat. Virtus ergo magna rerum, de qua modo diſceptatur, neceſſaria eſt dos in natura, quæ de Monarchia, indole, & natura morborum, non autem contraria, ut neque ſimili, ſed ſaltem ejusdem prædicamenti, ut remedio ſit ingreſſus, penetratio, & actio ſuper morbum. Quapropter morbi, qui ab Ideis perturbationum excitantur, ſi non Ideis è contrariis perturbationibus confeſtim ſedentur, *reprimendus eſt Archeus per verba imperativa, ſedativa*, per herbas, aut lapides, quibus magna virtus ineſt, producendi in Archeum oppoſitam Ideam; Morbi autem, qui à deleteriis venenis introducti ſunt, defectu proprii alexipharmaci, quod Ideam producat transmutativam veneni in ſe, curantur verbis magnæ virtutis, quæ Archeum compeſcant, ne ejusmodi virulentas qualitates, vel aſſumat, vel earundem obtuitu, ſeſe ullatenus alteret; vel denique herbis, aut lapidibus magnæ virtutis, quæ ſint producendo Ideas conſumtivas præfatorum venenorum. Morbi autem, ab erodentibus (puta in ulcere phagedænico) proflui, unde videlicet Archeus, proprio velut concitus furore, de bono, ac ſuavi ſucco, producit corroſivam ſaniem, intus, vel extra, indigent remedio magnæ virtutis, verbo ſcilicet ſedativo furoris Archei, vel verbis producentibus oppoſitum affectum Archei, vel denique lapidibus, quibus vis inhibitiva inſit; ſic namque *terror hydrophobiæ tollitur*, ſubmerſione aliquantiſper afflictorum. Itemque, ſi *halec ſalita recenti morſui* applicetur: remedium nempe ab aqua, ſale marino, & piſce, ſymbolum habet in rabidis. Conſimiliter, ſunt *ſuæ verborum formulæ, venenum iſtud* cohibentes. In naturalibus enim laxis, atque languidis remediis ordinariis, occurrit quædam poteſtas refrenans, corrigens, & emendans, tam Ideas fientes, & factas, morborum; quàm ipſum efficientem Idearum archeum, furore percitum. Ideoque in omnibus morbis, adeſt aliquid ſimile maleficio, contra quod ſi herbæ, verba, & lapides, ſuis formulis, ritibus, atque applicationibus, connexa, non mirum, quod ſingula remedia ejuſmodi ſe habeant, per modum manus prægnantis admotæ, per tranſpoſitionem de ſubjecto, in ſubjectum transferentis ſuas impreſſiones, vel in ſe aſſumentis omne onus, in medium operativum, prout terra effectum lapſus, & contuſionis, tranſfert in gemmam, etſi diſtringat media; *quæ ſane ſunt media non minus naturalia*, *quàm* alia quælibet, quanquam illorum cauſæ hominem lateant. Sufficit enim abunde, quod examen mediorum excuſet illa impietatis: neque enim, etſi non ſemper cuilibet ſuccedant, ideo ſuperſtitioſa dicenda ſunt. Nam etſi, irrito effectu, unguentum vulneri, vel ulceri, applicetur, non tamen ſtatim proinde ſuperſtitioſum eſt. Etenim ſi media impietatis excuſentur, poterunt admitti ad experientiam liberam, cum ſpe ſanationis futuræ, vel indifferentis tentaminis. Sed dicant ad hæc, quod valvæ, & cataractæ, ſic aperiantur in omnem ſuperſtitionem, atque maleficia, præſterque omnia naturæ arcana, ſi quæ ſunt, conculcari, quam vel minimum angulum dare, quo ſuſpicentur. Reſpondeo negative quoad primum membrum, ſiquidem, primum, examinata remediorum innocentia,

(pro-

(prout fortè, Inquiſitores de formulis verborum ſanativis, rimati ſunt) ceſſat omnis ſuſpicio ſuperſtitionis. Quoad alterum verò objectionis membrum, id ſane Deo videtur injurioſum; conculcari namque arcana, & magnalia Dei, in natura, absque ſacrilegio fieri nequit. Ex ungue enim Leonem, ex cantu philomelam, ex fructu arborem, & ex operibus hominem, facile interſtingui. Non ergò magnalia Dei, ab uſu mortalium ſunt eliminanda, quia ignavia, examen approbationis, ſuperius commendatum, veretur aggredi. Vitium enim noſtrum eſt, & non rerum, quod tam pauci ſanentur; Vitium noſtrum, non autem Dei oblivio, aut denegata munificentia, ſit tot clamoribus, & ejulatibus, ſinamus ærumnoſum proximum perire miſerrimè.

F I N I S.

INDEX
RERUM ET VERBORUM MEMORABILIUM.
Quotquot in prima Operum Helmontii Parte occurrere poſſunt, locupletior, auctior, accuratior & plane novus.

Primus Numerus Folium, alter Paragraphum notat, Litera C. vero Columnam.

A.

ABLATA cauſa, tollitur effectus. 159.15
Abnegationes in morborum curatione Satanica. 756.c.1
Abortum præcavet Magnes. 706.18
Abyſſini vorant carnes crudas. 209.53
Aceti acidum volatile cum minio fixatur. 200.9
ſolvendo oculos cancri flatus excitat. 408.67
ex aqua Rodani. 200.59
illius ſingularis proprietas. ibid.
diſtillatum rodendo fit fixum, ex quo Alkali. 180.44
per minium dulceſcit. 200.8
rodendo ſaporem mutat. 315.11
in ſe tartarum non habet. 225.8
Accidens non mutatur in ſubſtantiam. 129.23
aſſumit gradus, non autem ſubſtantia. ib.
migrat de ſubjecto in ſubjectum. 145.7
(inter) Accidens & ſubſtantias medium ens non noverunt Scholæ. 129. à 22. ad 26
Accidentia mutare objecta. 145.7
Aceſcendi ſtatus. 200.9
Acida, fermento ſplenis vicina ſitim ſolantur. 220.26
quæ appetitum excitant. 195.24
Acidi fermenti ab acetoſis differentia. 111.26
Aciditas extra ſtomachum hoſtilis. 379.14
Aciditas cruoris generat pus. 182.52
Aciditas ſtomachi lateribus, &c. mitigatur. 195.22
Aciditas ſtomachi ſuperflua; compeſcitur argilla, &c. 111.26
Acidum extra ſtomachum corpori eſt hoſtile. 190.19
venis hoſtile. 446.55
Acidum ſulphuris chirothecam in ſuccum ſolvit. 195.24
hinc cibos in ventriculo transmutat. ib.
Acorita noſtras vires peſſundant. 440.20
Acor eſt fermenti organum; non fermentum ipſum. 201.13
Acria in febribus. 194.19

Acti-

Actio regiminis in periaptis. 129.28
ignota ſympathetica extinguit verrucas abſentes. ib.30.
fitque abſque corporeo contactu. 219.29
Actio fermentalis & radialis. 317.19
Acus phantaſtica. 731.169
Adamantum pulvis inteſtina rodit. 74.c.1
Adamas facilius in aquam mutatur, quam arena, dat pollinem flavum. 52.3
Additio deficientis non fit ob arboris vitæ penuriam. 451.16
Adepta ſcientia acquiritur labore. 153.50
Adepti laborem ſophiæ inſtituunt cum lunæ lumine. ibid.
Adepti ambulant per viſus objecta. 153.50
Adepti vocantur, quorum rector ſpiritus Dei eſt. 725.129
Adepti excitamentum poteſtatis magicæ per artem cabalam cauſare poſſunt. ib.
Adeptorum particeps Hippocrates. 7.2
Adorationes in curatione morborum Satanicæ. 756.c.1.& 758.c.1
Adoleſcens hernioſus per tranſitum per quercum fiſſum, poſtea ligatum, conſolidatum, curatur, ut poſtea liberos generaret. 760.c.2
Adoleſcens *navigans bis in* 18. *diebus alvum exoneravit.* 235.15
Adultis *creſcunt coſtæ.* 695.c.1
Aer *non eſt alimentum ſpiritus vitalis.* 185.9
intro per pulmonem attractus non refrigerat cor. ib.10
Aer *non fit ſpiritus vitalis.* 174.14
ſeparat aquas ab aquis. 105.38
ante diem creata. 51.12
compreſſionem ſui admittit. 80.4.& 5.
ſanguinem volatizat. 180.45
in aquam reſolvit tenax corpus. 178.35
in canna ferrea comprimitur, 648.17
ubique ſeparator aquarum ab aquis. 178.35
& fermentum volatizant cruorem. ib.
habet fundos ſuos, quos dicunt Peroledos. 74.25
aquarum ſeparator. 180.45
Aer *ut ſeparet neceſſe.* 181.51
volatizat ſal concreti in formam ſublimati, betq; totam rei craſin. 180.45
carni inimicus. 185.10
non fit ex vapore. 648.9
cruorem venarum abſque capite mortuo volatizat. 180.45
non humectat. 62.13
Aeri *& aquæ ineſt ordo producendi.* 35.27
Ægrotantes, cur tempeſtates & temporum mutationes ſentiant. 714.58
Æſtate raro mungitur. 246.2
Ævum reſpectu temporis. 600.41
Affectiones *animi ſentiuntur circa os ſtomachi.* 534.12
Agaricus *niger, venenum.* 243.15
Agentia *anomala.* 406.50
alterantia non reagunt. 314.10
ſeminalia quid efficiant. 46.6
Agonia. 269.36
Agricultura *prima Philoſophia fuit.* 158.7
Agyrtæ. 390.38
Albugo, *venarum proximum nutrimentum.* 214.70
Alcis *ungulæ virtus per ignem perit.* 397.79
Alexander *benedictus.* 565.7
Alexipharmaca *propria ubi ignorantur, magna rerum & verborum virtus eorum loco ſit.* 764.c.1
Algebram *loco oblectationis legebat author.* 16.3
Alimenta *per cutis poros expirant.* 108.4
Alimentum *ſine excremento.* 209.51
Alkaheſt *vocatur ſalium ſummus.* 452.24
ignis aqua. 449.3
reſolvit cetim in lacteum ſuccum. 750.c.1
exiguus liquor arte paratur. 442.34
cuſtodit craſes incorruptas. ib.
carbonem quernum diſſolvit in liquores, qui diſtillando aſcendunt, alkaheſt vero per balneum non aſcendit. 104.29
cuncta naturæ corpora penetrando, ſubtiliando transmutat. 65.7
ens primum ſalium. 498.1
ſat eſt ad morborum quorumlibet ſanationem. ib.
eſt liquor immortalis, reducens omne corpus tangibile in liquorem ſui concreti. 742.c.1
videretur arbor vitæ. 740.c.1
quædam in ſalem vertit. 191.6
Alkaheſt *ignis gehennæ.* 142.90

ſeparat lumen à vegetabili ſicq́ gradus earum poteſtatum manifeſtat. ib.
omnia vegetabilia in diſtillabilem ſuccum mutat ſine fæcum reſidentia. 104.27
arte non natura reducit terram in liquorem. 66.12
corpora in vitam primam reducit, abſq́ ulla ſui mutatione viriumq́ diminutione, nam permutatur à ſolo ſuo compari. 316.11
paratur labore ſophiæ. 111.28
& fit ex mercurio. 67.14
Alkali volatizat, & viciſſim volatizatur. 180.42
tartari, offuſa aqua non mutat colorē 179.39
quomodo fiat. 179.38. &c.
Alkali eſt, quod ante ſal non erat, tamen combuſtione per acta ſal reſiduum. 102.12
cum pinguedine fit aqua ſimplex. ib.
ſalis petræ ſpernitur à monetæ adulteratoribus. 179.40
Alkalia fixa ſi volatiſentur, ſunt magna medicamina. 460.65
volatilizata quartam digeſtionem attingunt ac tenacitatem coagulatorum fundamentaliter tollunt. ib.
Allium obdormire facit ſpiritū Magnetis. 716.68
Almanſoris nonum omnes exponit morbos. 413.12
Aloes multis melle dulcior. 441.30
ſola inter laxantia innocua. 499.6
lota ſuccum amittit & manet reſina. 442.39
Alpium calor inſenſilis licet cauſticus. 72.14
Alterantia non re agunt. 314.10
Altercari artificioſe didicit author. ib.3
Althea quomodo humectat. 155.4
Alumen ex ſpiritu vitrioli, corrodente Mercurium. 180.44
Aluminis manna quid. 651.23
Alvus ſiccior, & partior urina, in coryza. 420.36
Amarum in ſtomacho, eſt defectꝰ vitalis fermenti, & cibus coctu difficilis & copioſus. 280.10
Ambari fragrantia ex putredinis ſinu hauritur. 397.81
Ambroſius Paræus, de cultro deglutito ac per lateris apoſtema reddito. 565 7
Ambuſtionum cura per verborum formulas. 759.c.2
Amens, vigilans ſomniat. 590.c.2
tolerat famem & ſitim. 291.24
quare non ſentiat frigus. 270.42
Amens fit ſemper Archeus in perturbationibus ſuis. 753.c.2
Amentia, quare hypochondrio adſcribuntur. 277.28
quare deſperatæ ſanationis. 270.46
remedia rara. ibid.
omnes è ſtomacho emanant. 532.3
cauſa in ſplene. 291.29
Amentiæ virus, an deferatur per arterias ad cerebrum. 286.2. & ſeqq.
à liene ſpinoſo. ibid.1
Amentiarum author archeus imaginativæ inſerviens turbatur. 753.c.2
Amor veſanus notatur. 340.10
illum inducunt quædam ſimplicia. 295.53
Amuleta, periapta agunt vi influentiæ. 459.62
oſſea, cornea, animalia, plantæ & alia. ib.
ad cordis palpitationem, febres, uteri ſtrangulationem, &c. 168.45
multos ſanant morbos citra materiæ eductionem. 482.94
cœlorum inſtar in objecta agunt propria ſuo blas ipſa cogendo, citra ſui debilitationem. 317.19
curant peſtem, caducum. 557.c.1
Epilepſiam. 754.c.2
requirunt continuum contractum. 791.c.2
agunt ad modum ſpeculi. 459.62
quid illarum figuris tribuendum. ib.
Amylum glaciatum, in aquam redit elementalem. 178.35
Anachoretarum primus, Paulus, in divorum numerum eſt relatus. 24.35
Anas terrens prægnantes ſui ideam in embryonem imprimit. 513.5
Anaſarca quomodo fit ex latice, jecur male affectum. 429.60
laticem revocat. ib.
cauſatur à latice facilioris curationis. ib.
Anatomiæ finis. 320.32.36
vix morbos agnoſcit, aut felicius curare docet. 480.91
per ſomnium incitatur Author. 461.12
Aneti ſemen in Cholica. 410.75

Ange-

Angelus à mente differt. 255.12
Angina à mucilagine fœtente. 238.22
Angelus eſt ſpeculum increati luminis. ib.
Angina è faucibus filum viſcidum fabricat. 421.38
deluſit catarrhos. 304.25
alvum exſiccat. ib.20
remedium in ſale nitro. 408.62
latice corrupto. 589.c.1
Angliæ Rex curat ſtrumas. 762.c.2
Angli cereviſiam bibunt pernoctatam. 262.29
Anguillæ fel, & jecur pro parturientibus. 22.49
fel & jecur in partu utile. 294.47
ex melle & rore naſcuntur. 456.38
Anhelitus per pulmonem in thoracem ducitur. 424.45
ejus organum proprium non eſt diaphragma, ib. 46
cruorem volatizat. 361
difficultas in ſedentaria vitâ. 297.62
vomitu curatur. ibid.
per magnale ducitur. 648.12
Anima incognitum lumen. 28.53
ſenſitiva mentis vicariatum agit. 13.6
ſaltem tenuiter cognita. 331.4
hoſpitatur in ſtomachi membrana. 532.2
in cor, lienem, teſtes ſpiraculum ſpirat. ib.
mortalis, & ſeminalis in ſplene & ſtomacho habitat. ib.
Anima ſenſitiva eſt actrix quarumcunque actionum. 532.3
morborum motrix. 412.1
eſt de natura luminum. 333.2
ejus conceptus Archeum ita violant, ut ex metu generent peſtem. 754.c.1
ejus amentia, omnium morborum patratrices remediis abſtractioribus compeſcendæ. ib.
immortalis; quomodo c.2
Anima intelligit in pace ac quiete. 13.5
Anima plantarum eſt ens ſubſiſtens vitale, non tamen vivens. 141.85
Anima operatur ſola fide abſque diſcurſu. 14.5
ſenſitiva eſt in Archeo ſtomachi. 275.18
non habitare in corde epilepſia docet. caduca. ib.20.282.13
ſenſitiva furit alienatur ratione. 82.78
ration. non eſt divinæ particula auræ. 255.10
in ſtomacho tanquam lecto eſt. 296.57
in Duumviratu ſedet. 290.21
anima immortalis non eſt formatrix ſyllogiſmi, & quare. 22.20
ſenſitiva eſt creatura neutra. 300.8
Animæ cognitio difficilis ac utilis. 254.3
immortalis poteſtas. 140.75
Animalia noctivaga quomodo videant, 136.51
Animalia timida carnes & oſſa pavore quodam centraliter conſpergunt. 170.48
Animam ſexus diſcrimine liberam vidit Author in ſomnio. 13.4
Animæ perturbationes ſub tranquillitate ſanitatis, ideas exoticas in ſpiritum imprimendo morborum primariorum cauſæ. 753.c.1
Anima ante peccatum in ſe tranquilla non alebat morbos. 754.c.1
ab Archeo tunc ſibi familiari non perturbabatur. ibid.
poſt peccatum animæ inobediens Archeus propria vi morborum cauſa. ibid.
Anima immortalis hoſpitatur in ſenſitiva. 275.17
naturam 23. annis inquiſivit Helmont. 256.13
Anima non eſt operatio aut incuria quando prægnans fœtui ceraſum imprimit. 761.c.1
Aniſum redolet lactantis urina, ſi nutrix oleum aniſi aſſumſerit. 559.c.1
Aniſum flatibus utile. 402.28
Anni climacterici. 603.55
Anodynum ſulphuris ſpirituale agit in reſpirationis organa, adhuc in ſtomacho detentum. 297.64
Anſer renovatur. 741.c.1.73.9
Ante Scholaſtica. 13.2
Antidotum ad minimum veneno æquivalere debet. 558.c.1
Antimonii integri proles Mercurius vitæ. 42.c.1
Antimonium tollit hydropem. 494.40
in ſua forma laudetur. 729.154
vitrificationem deteſtatur Author. 446.54
ad influentiam inter præparandum ſe debet dirigere. 715.64
ſolutivum pro hydrope. 495.49
Apepſia ex fermenti ſplenis defectu. 280.10

Apepticis ægris arrident acida. 195. 24
Aperitiva quando nociva. 484.6
Aphonia non eſt animæ errantis vitium. 268.31
Aphoriſmus delirii. 319.26
Aphoriſmi Authoris. 476
Hippocrat. nonnulli laudantur. 318.24
de curatione morborum. 535.17
Apis numerat, quoto alveari egreſſa eſt. 24.34
ſuum alveare ab aliis diſtinguit. ib.& 298.2
ex vitulo ſtrangulato. 456.37
Apoplecticum ens in ſtomacho vel utero præſens animam quatit. 503. 9
Apoplexia ex utero. 323.46
magna ſpiritum inſitum, minor influum obſidet. 295.52
pulſus durus, & fortis. 181.50.51
Scholæ dicunt ex catarrho in cerebelli ſinu. 414.15
modus fiendi. 323 .47.&c.
ſedet in nudo vitæ. 281.11.282.12
Apoplexia ex vitiato fellis fermento. 587.c.1
ex vita inordinata, ira vel mœrore. 534.13
ex vitiatis animæ organis. 268.31
per ſulphura mineralia ſanata. 350.& ſeq.
ex ignominia. 12.13
ex ira. 534
ab actione regiminis uteri. 322.43
& epilepſia ab inferis. 324.49
quoties anima ſenſitiva ceſſat radiare ſuum lumen in organa. 531.2
nomen ictus cur ſortita apud Germanos &c. 533.3
recens vomitu curata. 532.3
ſtomachicis validioribus diſtillatis curata. ibid.
& aſthma &c. e Duumviratu. 350 49
è cruore inepto ad difflationem. 178.35
Apoplexiæ & Epilepſiæ ſcena circa ſtomachum præcedit. 321.40
Apoplexiæ remedia ſtomachica & ſplenetica. 288.17
Aporrhœa ſulphuris, ſalis armoniaci, & mercurii in ſublimatum condenſantur. 351.54
Apoſtema, è cruore ad afflandum inepto. 178.35
è latice infecto ſalium diſſolutorum. 429.61
quomodo fit ulcus malignum. 474.70
Apoſtematum fiendi modus. 379.15
Apoſtematum pus ex aciditate. 182.52
pulſus durus, & quare ceſſat. ibid.
Apoſtoli per verba nominis Ieſu Chriſti ſanavere ægros. 758.c.1
Hinc probatur curatio per verba. ib.
Apri dens antipleuriticum. 437.5
Appenſa quomodo agunt. 149.28
requirunt continuum contactum. 761.c.2
Appetitus dejectus à defecto ſplenis fermento. 280.10
ex imagine in Archeo depicta. 149.26
non à cruoris conſumtione. 218.19
excitatur acidis. 195.24
ſi fertur circa exotica admittendum. 432.17
Appetitus pravus virginum unde? 730.162
vult qualitatem, non quantitatem cibi. 433.20
Appetitus gravidarum circa peregrina. 730. 162
Appetitus Rectori ſpleni pylorus in operatione adſiſtit. 218.2
Appetitum per perdidit author ex pede diſtorto. 218.21
Appianus Hiſtoricus de Annibale. 115.8
Applicata exterius, ſub ſexta digeſtione agunt. 457.48
Applicationis remediorum doſes ſunt diſcendæ, non præſcribendæ. 756.c.1
Appropriata faciunt, ut natura reſurgat à ſuo caſu. 167.42
(in) Appropriato ut remedium conſiſtit, ita & ejus doſis. 750.c.1
Aqua ante diem creata. 51.12
Aqua tria prima analogice dicta. 293.54
Aqua motus à ſtellis. 173.5
Aquas intus ſpiritus alit. 646.11
ab aquis ſeparavit Archetypus. ib.15
Aqua ſalſuginem ſabulo deponit. ib.18
ponderoſior glacie. 76.44
tranſit in herbas mille calidas, acres, amaras, acidas, & frigidas. 166.38
fortis cum ſale armoniaco, addita creta, fit aqua inſipida. 105.37
Aqua penetrat corpus ſuum. 566.11
fontis fracido vaſis fermento muceſcit, vermes concipit. 112.31

Aqua

Aqua fortis ex ſale, nitro, vitriolo, & alumine merum ſal volatile. 105. 37
cum ſale armoniaco excitat Gas. ibid.
ſub linea æquinoctiali varias habet mutationes. 112. 32
quid ſit, nullus mortalium novit. 331. 6
fervens ignem ſuffocat. 477. 77
odoris expers, ſed ſulphur ejus fermentum concipit. 144. 2
Vitæ in ſale tartari fixatur. 179. 39
& fermentum initia, ex quibus producuntur ſemina. 34. 23
vadit quò illam abducunt ſemina. 65. 7
in eſſe tria prima. ibid.
Vitæ decima ſexta pars mutatur in ſal. 101. 9
actio, in tartari ſalem. ib. 11
(per) *Aqua primordialis in Eccleſia ſanandi operatio.* 761. c. 2
à Cleris in curioſis neglecta. 762. c. 1
Aquæ tria principia explicantur. 51. 14. & 71. 8
diſtillata exiguas habet vires & quare 458. 52
quare humida, nullus inveſtigavit à priori 452. 28
Aquæ calor eſt Relollæum tranſiens. 161. 24
Aqua vitæ eſt liquor volatilis, oleoſus, ſalſus. 187. 3
promovet digeſtionem (proverbium) 178. 36
in terra fraceſcens ſemen locale acquirit. 51 13
Aquæ dotantur vivida qualitate, quando à quellem combiberint. 52. 7
Aqua pluvia è nube fœtente fit ſuavis, & inſipida. 68. 24
Aquæ tria principia nunquam ſeparantur. 51. 15
Aquæ petroſæ ſunt aggreſtis indolis. 243. 14
eſt unica rerum cauſa materialis. 100. 3
in aquam reducuntur omnia miſta. 101. 3
eſt rerum Mercurius. 101. 3
ſicceſcit nunquam. 162. 29
Aqua quomodo oleum fiat. 391. 8
albuminum ovorum Mercurium corollat. 481 c. 1
Aquam vitæ natura in nobis non procreat. 187. 8
Aqua vitæ media Archeum diſponit. 243. 15
Aqua bullita facile putreſcit. 236. 19
Mercurio adæquatur. 65. 8
Vitæ cum ſale tartari ferè tota fit aqua elementalis. 101. 9
Regis ſolvit aurum, alia metalla non. 316. 11
fortis aurum non ſolvit, at alia metalla. 315. 11
mentitur Phlegmatis ſpeciem. 357. 72
Aquila ſponte rejuveneſcit. 195. 25
fertur ad cadavera magneticè. 719. 84
renovatur ab elixire ſpiritus ejus juventus, ibid. 85
Aranea, animal brevioris vitæ pellem exuit. 740. c. 2
Aranearum contingua tela eſt terræ globus. 444. 45
Araneam bibit Capucinus. 565. 7
Arbor vitæ videtur Alkaheſt. 748. & ſeqq.
morbos admiſſos non ſanat. ibid.
Arbor ex ſola aqua. 104. 30
Arboris vitæ medicamen. 750. c. 1. &c.
Arca Noe ex ligno Cedri. 749. c. 2
Arcana quæ ſympatheticè omnem morbum ſuperant. 356. 69
Arcanum unum Paracelſi omnes profligat morbos. 159. 15
Arcanum chymicum. 180. 45
quod omnem ſanat morbum. 742. c. 1
Arcana renovativa, ubi neceſſaria. 590. c. 1
Arcana quæ diabolus ſuis perſuadet, qualia? 539. 7
nequeunt in alimenta conſtitutivis cedere. 549. c. 1. 742. c. 1
Arcana enucleare datum eſt ſolis adeptis. 543. c. 2
Arcanum unum in omni morbo valet. 296. 57
Arcana Paracelſi renovant. 740. c. 1. & ſeq.
Arcanum Corallinum, Auri horizon eſt dulcior melle. 742. c. 1
ſanguinis humani magnetice curat. 708. 28
unicum, araxiam Archei tollit. 521 10
Arcana, quæ vitam conſervant in ipſo vitæ fonte. 134. 38
recludere docet ignis. 533. 7
quibus vis dotalis naturæ ſupernæ eſt inſtillata. 374. & ſeq.
Arcanum conſopitivum. 525. 13
Arcana univerſalia valent ad Archei ſedationem. 542. c. 2. & ſeq.
operantur tanquam ſalia. 451. 15
Paracelſi omnem tollunt morbum. 496. 49

Archeus à venenoſis morbis per magnam virtutem liberatur. 764. c.1
Archeo introducit peſtem Terror. ibid.
Archeus furioſus ex bonis corroſivum producens ſuccum in phagedænicis, compeſcendus magna rerum virtute. ibid.
Archeus morborum reprimitur verbis imperativis. 758. c.2
Archeus confortatur ab imaginatione in curatione morborum. 759. c.1
Archeus functionum executor. 753. c.1
Archeus Adraſtiæ parens. 753. c.1
Archeus perturbatus format inimicam ideam ib.
per quam præpoſtere cuncta nedum agit, ſed & in ſontem Archeum varie contaminat. ib.
ſicque fit amens. ib. c.2
agit in contenta ac continentia. 754. c.1
Archeus impreſſa remediorum vi in vita ducitur juxta præſcriptam eorum facultatem. 155. c.2
Archeus quomodo amentiæ Author. ib. c.2
Archeus ante peccatum non faciebat morbum. 754. c.1.
erat menti obediens. ibid.
quomodo peſtis Author. ibid.
Ab Archeo omnes effectus ſint in corpore vivo. ibid.
Archeus vitæ multorum morborum character. 140.18
impetum faciens Hippocrati. 520.4
ens cœlicum in ſe habet. 695. c.2
ſali armoniaco combinata cum ſpiritu ſalis petræ comparatur. 106.41
in guttas non cogitur. ibid.
Archeo arrident odorata. 452.27
Archeus aura corporalis. 137.62
mineralium materialis eſt. 141.82
Archeus rerum elucidatur. 144.3
Archeus contactu cadaveris pavet. 526.15
ſentit mortem, quam phantaſia ignorat. ib
ſeminali eſt fluxibilis aura. 108.8
Archeus animæ janitor. 532.c.2
Archei furores (tanquam morborũ cauſam) compeſcendi dantur medicamenta. 760. c.1 764. c.1
per verborum, lapidum ac herbarum virtutem. ibid.
Archei eſt operatio naturalis in prægnante per appetitum ceraſum fœtui imprimente. 761. c. 1
Archei & Animæ in corpus duplex operatio. 763. c. 2
Archei paſſiones ac perturbationes morborum primariorum ortus. 753. c.1
ſ. illæ deforis abducantur, ſi intus formentur. ibid.
qui modi pernicioſi. ibid.
in corpus &c. tam alterative, quam localiter agit. ib.
Archeum perturbatum medendi Methodus. ib. ſeq.
morbor. Author eſt etiam eorundẽ Corrector. ib.
Archeum alloqui debent medicamenta. ib. c.2
tales plantæ hodie non dantur, ut tempore Salomonis. 157. c.2
quomodo venena alterent. 753. c.2
Archeus Epilepſiæ cauſa. ib.
Archeo ſuperinducenda nova idea medicatrix errorum. ib.
Archeum compeſcunt remedia anomala. 155. c.2
Archei morbi cedunt mediis externis. 561. c.2. ſeq.
Arduenna Gas minerali caret. 748. c. 2
Arena ex ſilice, facilior quellem fit aqua. 523
ſolis ſubter terram producit nihil 144. 2
ſicca, combibit aquæ quadruplum. 52.5
ſaxa ſilices gemmæ, &c. in ſalem reducuntur, qui dein aqua fit. 51. 11
quellem difficile fit ſal. ib.
non dat mercurium vel ſulphur 394.64
Argentum ex Chryſulca ſolutum, facit amittere vim Chryſulcæ. 315. 11
vivum totum mutatur in aurum. 746. c.1
Argumentationis vanitas. 41. 10. &c.
Ariditas linguæ non à ſtomachi exhalationibus. ſed à defectu laticis in febribus. 326.28
Ariſtoteles notatur. 36. 38. ſeq.
ejus Philoſophia qualis. 146. 11. ſeq.
creationem ejusque finem ignoravit. 24. 35
miſer naturæ rixator. 240.31
Aron in aceto bullitum miteſcit. 444.47
Ars Medica unde hauritur. 9. 17
Arſenicum, auripigmentum, intus non ſumendum. 446 52
volatile cum nitro fixatur per colliquationem. 101. 10
eſt fumus metallorum. 746. c.1

Arſenicum

Arſenicum cur fumus metallorum. 251.40
ſexaginta forte ulcerum ſanat genera. 309.31
Artificialia ſolummodo habent finem. 607.3
Arteria arida nunquam re humectatur. 181.49
indureſcit in cauſam, non in ſignum. ib.
ſplenis, vices habet ſolis. 277.27
lienis, non pulſat, dum valet. 285.1
ſtomachi trahit ſpiritum Vini, ſuccum tamen non haurit. 206.41
Arteriæ apertæ propulſu debebant manere, ut lux vitalis non extingueretur. 175.24
hinc triplici tunica veſtitæ. ibid.
Arthritidi ſubeſt liquor ſalſus ex latice. 418.26
præcedit ſtomachi indiſpoſitio cum febricula. 321.40
accuſat primo ſtomachum. 279.6.28
Arthritis inſpirata digeſtionum errore. 216.10
Arthritis ab acido, archeum inficiente. 280.19
Aſarum auſcultat phantaſiæ. 731.170
fit diureticum. 168.45.169.46.48
Aſarum & ſambucus magnetica. 708.31
tartarum febrium remedium. 444.47
Aſcarides ex putridis quiſquiliis in inteſtino recto ſunt cadaveroſi, non ita lumbrici; pariunt ova, lumbrici non interimuntur mercurio vivo in aqua bullito. 214.82 ſeq.
Aſcites tandem ſuffocat. 406.51
ſanatur, ſi Ren multum, & affatim minxerit. 489.20
probat cruorem eſſe ſalſum. 190.20
Aſcites fit ex cruore ſalſo. ibid.
Aſinus, & jumentum producunt mulum. 408.62
Aſini conceptus interior ad ejus linguam ſemel tranſivit. 289.18
Aſina longæva lac habet præſtantius. 213.74
eſt pectenda, hinc ex lactis guſtu, an pexa ſit ſciri poteſt. ibid.
Aſparagus ſymbolum ſui in lotio depingit. 168.45
quare fœtet in urina. 152.48.529.12
Aſperæ arteriæ conſtipati ramuli ſunt ſuſpiria. 424.47
Aſſimilatio fit ſub acretione adoleſcentiæ. 108.4
Aſthmata, tuſſes incipiunt & perſeverant. 412.4
Aſthmati ſulphur convenit. 251.40
Aſthmatis remedia renovativa. 348.35
epileptica. 354.64
Aſthma non niſi arcano ſanatur. 348.40
& caducus unico remedio tolluntur. ibid.
è cruore ad tranſvolandum inepto. 178.35
locus in Duumviratu. 347.28
contrahit poros pulmonis. ibid.
caducus pulmonis. ib.
quod ſanat: ſanat & epilepticum adultum. ib. 30
duplex humidum, & ſiccum. 353.60
humidum plerumque tuſſim parit. 354.61
ſtrangulans ex utero. 322.43
muliebre ex uteri regimine. 344.10
è ſpirante borea. ibid.10
ex potu vini Hiſpanici. ibid.
ex ignominia. 534.12
ab endemicis occaſionaliter. 350.45
ex dulcibus & odoratis, ex uteri furore; & quæ facile corripiuntur. 348.41.&c.
ex mœrore. 572.12
ex ira in viris. 573.12
hiſtoria. 345.21.& ſeqq.
Aſtra non inclinant. 118.29.30
vocationi, atque fortunis non præſunt. 120.31
prænuntiant. 114.6
æmulantur vitalia. 39.8
Aſtra agunt per blas. 116.14
movent aerem per ſuum Blas. 173.5
eorum poteſtas. 675.& ſeq.
influxus non producit vires rerum ſeminales. 756.c.2
Aſtrale blas in viſceribus. 173.6.& ſeqq.
Aſtrorum poteſtates an ſigillis, characteribus &c. ſint alligatæ. 756.c.1
Aſtrorum augures ſimplicia certis momentis conſtellari prædicant. c.2
rejicitur. ibid.
Aſtrologorum ſubterfugium. 603.55
Athanar. 26.44
Atheorum claſſes tres Plato ſtatuit. 254.3
Atra bilis ſi in corpus ſpargitur epilepſiam provocat. 282.16
ſi in animam, dementiam gignit. ib.
ſcholarum, retenta ſunto tertiæ digeſtionis in tertia. 587.c.2

Atram bilem in præcordiis ſtatuit Hipp. 282. 16
Atramentum copulative tincturam acquirit ex vitriolo & gallis. 441.27
Atrophia à fermento fellis exorbitante, deficiente, vel virulento. 587.c.1
ex aſſumtis non convenientibus lienari fermento. 585.& ſeq.
ex organi phantaſia Binſicam vocant Rabbini. 28.51
ex parco ſtomachi fermento. 280.10
ex debili, & deficiente ſtomacho. 278.32
quando liquor nutritivus alio furtim ſubducitur. 450.6
ex mentis perturbatione. 34.9
ex deturbato alimento alicujus membri. 583 c.1
Avaritia non ex aſtris, ſed ſemine concitatur. 119.15
ſenium ſæpe comitatur. 102.ib.
Aves carent renibus. 233.25
frigus ſub dio tolerant. 529.13
non ſudant. ibid.
duplici ſtomacho opus habent, quia dentibus carent. 433.21
vivunt ſine veſica & renibus 204.31
non tamen ſine felle. ibid.
Augſtein eſt ſuccinum, Germanis. 239.24
Augurelli ſulphur Glaure. 545. c.2
Augures cœli. 122.47
Augurium eſt ſuperſtitio. 173.7
Avi inclinationes nonnunquam in ſero nepote reſurgunt. 121.43
Avicenna cum Cholcodea Pantomorph. 129.22
Aves carent renibus & Vrina. 293.42
Avis loquela tonum imitatur ſaltem. 310.33
juxta ſui roſtri modulamen vocem edit. 584. c.1
Aulis placere, & Magnatibus, renuntiavit Auctor. 11.9
Aurea Alexandrina examinatur. 443.44
Auri liquor. 65.6
Auri conſtantia à Mercurio. 393.58
ſemen tranſmutat aqua. 67.18
Auris dextra non eſt contraria ſiniſtra. 166. 38
Auritum cor per analogon cenſetur. 174.21
Auritum excrementum ſolamen nervorum. 239 24
ſordes vapore tenus exhalant. 249.23
Aurora dicitur ſpuma pluens. 711.42
Aurum, & argentum non ſunt materia artis. 394. 61
potabile. 65.6.446.55
Author ſervat nomina antiqua in morborum explicatione. 526.14
cur paradoxus. 31.1
contumelias refutat. 408.1.ſeqq.
in aliquibus à Scholis receſſit. 412.7.465 6
cur inaudita ſcribit. 10.5
unde ſcit ſe non falli. 465.7.ſeqq.
ſenſit omnes operationes naturæ. 449.3
tetigit iridem manibus. 86.8
ſanat fontanellas ſine noxio. 366.5
ejus vita. 16.1.& ſeqq.
intentio. 7.1
diligentia in perſcrutando. 17.13.ſeqq.
modus Philoſophandi. 160.18.ſeqq.
promotio. 12.7
Authores motuum, impares tactui. 189.14
Axiomata Chymica. 179.39.394.6
Philoſophica. 36.38.ſeqq.678
de intellectu. 30.63
à juvantibus & lædentibus falſum. 413. 11
Axungia humana obeſorum tendinum doloribus ſuccurit. 458.59
Azoth Paracelſi. 223.3 c.1

B.

BAconis veritas contra aurum & argentum non ſit materia artis. 394.61
Baldi digitum momordit canis rabidus. 286.5
Balnea laudantur in catarrhis. 429.59
Balſama putrere aut vermeſcere neſciunt. 109. 14
florum cogit Author in melle. 446.56

Bal-

Balſamus Samech ex alkali aquæ vitæ & tartari. 179.39
Balſamus verus. 748. c.1
Balſamus fuliginis Paracelſi eſt arſenici. 310.36
Samech ibid.
Balſamica vis in pulvere ſympathetico tranſit ad vulnus, etiam abſens. 761.c.1.
Baptiſmi effectus. 696. c.2. & ſeqq.
(non) Baptizatorum cruor per abuſum Satanæ in curationem morborum introductus. 756
Barba generatur viro à teſtibus. 321.38.42
à teſtibus cur in mento. 323.48
Barbæ, ſuperciliorum ac capitis pili excidunt cujusdam aquæ attactu. 61. c.2.
Barbæ, ortus. 625
Baſiliſcus quomodo necat. 717.70
Baſilius Valentinus docuit Paracelſum. 385.3 386.6
Bellidis ſuccus antipleuriticum. 437.5
Belluæ inficiuntur à peſte. 62.13.& ſeqq.
Belluinam formam induit mater terrefacta fœtui. 763. c.2
(a) Beſtiæ *rationales.* 24.34
Beſtiis Scholæ ſua didicere remedia. 755.c.2
quare calculo inſontes. 655.14
Bernhardus deterruit Authorem à Theologia. 16.6
Betulæ ſuccus duplex ex unico trunco. 429. 60
Bilis non poteſt ad ſtomachum regurgitare. 280. 10
Biſmuthi tabula. 707.22
Bitumen ſuccinum liquidum. 652.1
Blas quid. 79.1.399.4
motivum. 79.3
alterativum. 78
excitatur ab Archeo. 753. c.1
hominis motus duplex, naturale & voluntare. 173.9
cordis probatur. ibid.& 13.23
ventris i.e. flatus quadruplex. 399.1
Pylori. 216.7
generationis carnis. 173.8
frigidum lunæ. 135.40 ſeqq.
ſtellarum quid. 77.2
aëris, unde. 84.27
immotus aër quietus manet. 77.4
cit æſtum ſilente vento. 78.6
Blas humanum in infirmitatibus prænuntiat futuras tempeſtates. 173.5.& ſeqq.
Bombarda fortius explodit, ſi à tergo immobili reſiſtens corpus habet. 172.4
Bombyx eſt utrumque, volatilis & reptilis. 166. 38
Bonus Ferrarienſis. 564.4
Bos extincto vitæ lumine mox friget. 141. 87
vomuit draconem anguillari cauda, &c. 564.6
Brachium abſciſſum cur non renaſcitur. 552. 15
Brachio veſtito manus prægnantis admota communicat ſigillum conceptæ rei in fœtum, etiamſi fiat per deſpectum, contrario item natibus admota manu. 761. c.2
Bradypepſia ex fermento ſplenis deficiente. 280 10
Bryſonia Veris tempore colligenda. 439.16
cruorem diſſolvit. 494.20
habet vim Hydragogi. ibid.
Bruta nulla in paradiſo. 156.1
Bufo timidum animal. 170.48
Bufonis os brachii odontalgiam ſublevat. 560. c.2
humidum radicale non areſcere docet Bufo extinctus. 680. c.2
vivi renibus alligati, hydropem ſolvunt. 494 36
longævi. 746.2
Bulimus. 194.13
Bullæ, quas piſces eructant, ſunt flatus digeſtionis. 178.33
Bur quid ſit. 51.13
quale. 151.35
metallorum productor. 112.31
Butleri lapis deſcribitur. 557.c.2.ſeqq.
Butyrum, alkali injecto, non perficitur. 213.72
refert odorem florum. ibid.71
Fernelio eſt ſpuma agitati Coleſtri. ibid.72
quomodo fiat. 175.24
fit ex lacte per concuſſionem. 734. c.2
judicii acumen promittit. 737. c.1

C.

CAbala. 646.21
magicam poteſtatem excitat. 722.106
725.129
principium ejus inter dormiendum hauritur. 722.100
ars divina. 725.129
Caballi exemplum de vita longa. 747
Cacator quomodo fiat natibus ſcabioſus. 707.21
Cacadæmonem ad radicis odorem in annulo geſtatæ & murmurationem verborum expulit Eleazar. 757.c.1
(in) cacodæmonum fugam & morborum ſanitatem mille libros conſcripſiſſe dicitur Salomon à Ioſepho. 756.c.7
Cadaver confoſſum homicida præſente ſeſe cruentat. 724.114
Cadaveris manus fœtui maculam delet connatam. 270.46
Cadaver ſubmerſum quare emergit. 409.74
vi interemptum continet de interno ſpiritu. 721.95
ſponte mortuum nullum continet. ib.96
humanum friget ſuper glaciem. 526.15
igne calefectum non recalefacit. 449
Cadaveris odor ſtomachum ſubvertit. 252.46
Cadaver non habet formam. 48.15
Cadaver veneno interemptum tumeſcit. 409.72
Cadaver non eſt ſubjectum morborum. 753.c.2.
in cadavere non æque agunt quantitates medicæ ac in vivis. 755.c.1.ſeq.
Cadavera impiorum in curatione morborum ſunt ab uſus Satanæ. 756.c.1
Caducus. 479.84.480.89
Cæmentum ad obturandum vitrum. 105.37
Calcanthum ſanat eminus. 557.c.1.& ſeq.
abſens vulnus ſanat. ibid.
hæmorrhagiam ſanat. ib. ſeq.
Calculus diſtat à petra, ut pyrum à vacca. 310.33
generat novos morbos. 474.66
à cereviſia etiam clara per inclinationẽ. 236.19
Calculi curatio quomodo inſtituenda. 661.35 ſeq.
Calculi reſolventis remedii qualitas. 663.56
Calculoſi utroque rene, aliquando ſalaces. 293.42
Calidum & frigidum non ſunt morbi. 380.18
Calor à corde, nemo ambigit. 174.17
in ſemine à terra fraceſcente. 138.62
noſter eſt lumen. 734.c.1
piſcium eſt lumen quod friget. 174.16.275.22
quadrupedum ac volucrum ſolaris eſt. 142.88
piſcium lunaris. ib.& 174.16.& 276.22
primario non ineſt cordi. 174.15
eſt vitæ & animæ ſocius ex natura lucis ſolis. ibid.
igneus, Scholarum figmentum. ib.18
ingens qui erodit, eſt opus corroſivorum ſalium. 191.28.685.c.1
noſter quid ſit. 734.c.2
Calx viva pulveratum caſeum reſolvit. 458.60
in terra fit Leffas, & aqua ſimplex. 112.33
aqua extincta fit puls. 439
Camphora aëris. 439.15
Camphora Archeum fugat. 449.4
verus in ubere, & utero mulierum. 517.32.ſeq.
quomodo oritur. 154.55
Cancer (animal) combuſtus non vadit ad cerebrum. 286.5
pellem exuit, eſtq; vitæ brevioris. 740.c.2
calcinatur, pro rabie canina. 272.51
Cancer à pulvere certo, non dolente ſanatus. 518.38
& phagedænæ Ægyptiaco non pacantur. ibid.
Cancer morbus quomodo afficiat. 154.55.ſeq.
ſanatur à lapide Butleri. 558.c.2.& ſeq.
à contuſione in muliere. 306.12
Cancri remedium in rana. 137.58
Candelæ ſuperioris fumus illuſtratur à flamma qui deſcendendo inferiorem candelam accendit. 131.79

Canis

Canis lætus cur caudam vertat. 704.5
ſaliva ſanat vulnera. 321.41
ſaliva lethalis, ſi rabidi. ibid.
rabies quomodo in hominem tranſeat. 728.148
inclinationes caninæ in homine. 119.35
trahit morbos magnetice. 729.156
cum gallina antipathiam habet. 703.1
quare non renovantur ab eſu cadaverum. 719.85
projectum mordet lapidem. 219.21
Canina fames duplatur lienis fermento. 194.13
Canis conficit oſſa, ignis non. 139.7
Catharides cadavera non veſicant. 476.76
Capucinus non ſentit ſe habere pedes. 684.c.2
Capucinus bibit araneam. 565.7
jejunio gravatus craſſo cur ſit tamen capite. 296.59
Caput lancinatur à ſtomacho vi regiminis. 328.14
embryonis maximum. 694.c.2
regitur per ſenſum, & motum. 188.28
dolet in peſtis principio. 253.40
Carbo incluſo vaſe igne non conſumitur. 102.13
fit ex colliquatione ſulfuris, & ſalis agentium invicem. ibid.
Carbo in quibuſdam fontibus fit ſaxum. 103.24
quomodo fiat? 179.38
mellis myſterium. ib.39
Carbo nõ ineſt ligno ſed producitur per artẽ 391.50
Carbonis querni libræ, ſexaginta duæ unam libram cinerum dabunt. 102.13
ſpiritus ſylveſter. ibid.
Carbo addito Alkaheſt redactus in duos liquores, qui rectificati per cretam inſipida evadunt aqua. 104.29
Carbonum foſſilium igne vitrum liquavit. 221.28
fumus vomitum citat. 252.46
Cardialgia eſt cordis dolor. 177.7
ſtomachum notat. 372
vocabula rident Scholæ. 187.21
ejus cura. 110.22
Cardiogmus morſus cordis. 274.7
Carlinæ mirabilis virtus. 707.24
Carminativa an ſint neceſſaria contra flatus. 401.17.& ſeq.
Carnalis generatio proprium Blas habet. 173.8
Carnes glaciatæ in aquam redeunt. 178.35
(in) Carne una ſunt duo, Maritus & uxor. 763.c.2
Carnes ſub canicularibus aceſcunt. 279.5
Carnes inſito balſamo efflante corrumpuntur. 147.19
Carnis corruptio à ſapore acido. 409.73
Caro quare aceto, aqua vitæ, ſale &c. præſervetur. 147.19
porcina interdum ſapit axungiam piſcis. 145.4
Caro mortua quomodo naturam balſami induit. 457.48.
cruda alligata mox fœtet. ib.& 194.18
Carrichter commendatur. 570.7
Caſeus quare à multis averſatur. 164.37.111.25
Caſeum plures horrent ac ſpernunt, quia non conficiunt in ſtomacho in chylum. 195.37
Caſeus recens comeſtus ponticè aceſcit, & in ſtomacho tormina facit. 111.25
vetus putrilaginem redolet, & facile vermineſcit. ibid.
Caſei Anatomia. ibid.
Caſtitas celebratur in textu Gen. 617.51
Caſtranda non ſunt ſimplicia, ſed melioranda. 445.49
Caſtrata pingueſcunt, ideis moleſtis libidinis carentia. 515.21
Cataractæ cœli, aëris ſunt fundi. 74.25
quomodò patent planetis? ibid.
Cataractæ oculorum oriuntur, ſi latex digeſtionum vitia reperiat, vel eò ſecum deferat. 589.c.1
Cataractas, & repagula globi ſol diffringens, ardebit cœlos, & conſumet ſeculum. 733.c.2
Catarrhi à ſpiritu impetum faciente. 428.58
à ſede animæ vitali dixerunt antiqui jaculari. 283.19
oriuntur ex aciditate relicta. 279.7

Catar-

Catarrhi doctrinam ſcholarum ridet Author. 413 à num. 11
Catarrhi ſub torturam noctis recidunt. 430 65
Catarrhum declamant medici paſſivi. 414. 14
Cavitas non eſt ulcus, ſed ſignum vulnerationis. 307.22
Cauſa eſt initium, & origo cauſati. 23.25
Cauſa morbifica Hippocratis, acre, amarum, ſalſumque eſt. 478.82
Cauſæ ſunt duæ in natura, Materia, & Efficiens interna. 33.11
Cauſidicus bibit duas drachmas Hyoſcyami, inſanivit, & quomodo curatus. 290.22
Cauſtica criſpant pellem, deinde in mucilaginem reſolvunt. 458.60
Cauſtica quid agunt. 476.77
Cauteria fiunt vario modo. 365.1.ſeqq.
quandoque juvant. 344.12
quibus proficua. 357.74.370.28
opem aliquando præſtiterunt. 587.c.2
fontalia transmiſſa non ſanant. 590.c.1
Cedrus inter arbores non eſt brevioris vitæ. 740.c.2.
Cedri ramum portabant leproſi, ut mundareutur in feſto Scenopœgiæ Iudæorum. 762.c.2
Cephalica remedia. 291.26
Ceraſum fœtui imprimitur. 269.37. & 726. 132
ſi admoveatur ſolummodo manus, ſi autem firmiter detineatur, non inprimitur. 761 c.1
non fit per animam, ſed per archeum. ib.
Ceraſi imagine ſignatur fœtus. 578.c.2
per cogitationem. 331.7
productum verum in fœtum, omni anno floreſcens. ib.c.2.
Cerebrum oblæſum ſordes cumulat multas. 239. 26
Cerebri fermentum Gas frigoris peſſundat. 412.4
Cerebrum per deuteropathiam afficitur. 291. 26
in ſuo ſinu continet vas arteriale tranſpirandis ſpiritibus in corde laboratis aptum. 287.11
Cerebro paret accretrix vis. 694.ſeqq.
Cerebrum non ſentit in Epilepſia, ſed ſolis odoribus paret. 110.17
Cerebrum ſenſationum fons, ſenſu caret. 531.2
præeſt accretioni. 322.42
eſt executivum conceptuum animæ. 277.32
cuniculi, & leporis an paralyſin curet. 382. 30
Cerebri ut omnis facultas pereat, erit ex luminis diſcontinuitate. 175.24
Ceremoniæ verborum virtutem pervertunt. 759. c.1
Ceremoniæ in medicamentis anomalis. 755.c.2
introductæ ſunt à Satana, hinc odio habitæ. 756.c.1
quas deinde mitigavit per ſigilla &c. ibid.
an hiſce Authoritas haberi poſſit à Salomone. 756.c.2
Cereviſia quomodo fiat. &c. 107.2
tenuis convenit in acuta febri. 434.24
tenuis, & pernoctata urinam pellit. 362.29
turbatur inſtar vini. 167.2
Cervus ſponte rejuveneſcit. 195.25
Cervus longævus. ib. & 740. c.2
Cerci virga, pleuritica. 383.35.248.35
Cervi virga an coitu ſubveniat. 382.30
Chamæleon eſt Carlina, quam magnetica. 707 24
Chambroch eſt trifolium. 432.14
Chaos viciſſitudinum divinum in morbis cauſat. 516.26
Characteres in curatione morborum à Diabolo. 756.c.1
Charitatis opera manifeſtant homines virtutem magnam cœlitus ac curationem morborum Adeptos. 758.c.2.762.c.1
Charitas verba curativa efficit proſpera. 759.c.1
Charitas orat. 11.1
Cheronii vires. 655.19
China non deſiccet. 364.45.& 421.40
in catarrhis ſtultum ejus ſubſidium. ib.
laticem cum detrimento minuit. ibid.
non ſiccat. 348.37.358.71
Chirotheam domicillæ induit, & ſcabiem contraxit. 304.3

Chyro-

Cirotheca in ſtagno ſulphuris conſumpta. 195.24

Chirurchi cura debet eſſe de præcavenda putredine. 458.49

Choleram Scholæ falſo dicunt id, quod eſt excrementum amarum. 209.53.280.10

Cholera unde fiat. 280. 10

Cholica contraxit ſæpe muſculos. 401.13. ſeq.

in paralyſin. ibid.

per verum laudanum absque opio curatur 515.23

Vnguento calido foveri debet. 447.58

Vnguento ſuperatur. 110.17

aliquando fit ex acore præternaturali commixto cibo, & potui. 281.11

tranſit aliquando in paralyſin, vel contracturam manuum vel pedum. 280.10

Aniſi ſemen prodeſt. 410.75

ex ſale acido. 452.23

è moris comeſtis. 219.22

(in) Chriſti nomine ſanatio morborum, & expulſio Diaboli. 761. c.2

Chriſtianus quilibet vir bonus, per verba morbos curare valet. 758.c.1

Chryſopœi lapidis ſemen eſt vitale ferme. 128.21

Chryſoplycius pulvis univocè, ut natura, operatur. 167.40

plumbo dat duritiem. ibid

argento vivo, & ſtanno dat difficilem liquationem, ferro utramque qualitatem adimit. ibid.

Chryſulca non eſt frigida. 439.15

Chylum acidulum fluctuantem evomuit Author. 206.41

Chylus in duodeno fit ſalſus. 200.6.& 205.37

oſſis fixitatem aſſumit in adoleſcentibus. 188.12

Chylus fit cruor, urina, & excrementum. 189.15

ex cibo & potu cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. 364.45

(de) Chylo quid ſentiant Scholæ. 197.2

Chymia parat univerſale menſtruum 460.66

præfertur aliis profeſſionibus. 441.32

operatorem intromittit. 442 32

Chymiæ ſynthereſis. 521.13

Chymiæ arcana in magnis morbis requiruntur. 323. 46

Chymici potius artis, quàm naturæ vi agunt. 459.64

Chymicus aſthmate occaſionaliter perit. 121.45

Cibus & potus ſubeunt ſub motu cordis varias mutationes. 175.23

quomodo fiant ſpiritus vitales. ibid.

Cibus extra potum fit ſuccus. 362. 27

mutatur ſubacto ſuo Archeo. 208. 50

benè maſticatus, benè in chylum vertitur. 433. 11

Cibus non digeſtus parit vermes. ibid.

non benè maſticatus corrumpitur. ibid.

durus eſurienti ſtomacho ſatisfacit. 357 72

Cibi novus ingreſſus inficit chylum. 216.10

Cibi formæ pereunt, vitæ mediæ proprietas manet. 145. 10

enchymi quando fœcunda. 357. 72

parcimonia plus efficit quàm pellis laceratio. 358. 75

Cibi conditi inſalubres. 480. 55

potenter nutrientes vitam longam non præſtant. 742.

Cibos facilioris digeſtionis præmittendos juxta doctrinam Scholarum, improbatur. 217 14.

Ciborum ſarcina nocet. 280. 10

Cicatrix in cadavere eſt, quæ in homine heſterno erat. 710. 39

Cimices hoſpites noſtræ miſeriæ naſcuntur ex noſtris excrementis. 108. 9

Cinamomum, diſtillato oleo, ſapit corticem quercus. 396. 77

Cinamomi particularis gratia in ſapore. 439. 16

eſſentia. 397. 84

Cinis proprio ſuo Alkali fit merum ſal. 102.13

Cinis humana non dat terram. 53. 10

Cineres ex aqua, quia lignum ex aqua. 105 36

Cineres clavellati vertuntur in ſal. 179. 39

Cinabaris præparatores vitam abbreviant. 580. c.2

Claudicanti nil juvant leporini pedes. 251.38
Clavus cordi equino infixus detinet ſpiritum ſagæ. 731.171
Clericus non ſe immiſcere debet negotiis ſecularibus ex præcepto D.Pauli. 114.1
Clerici incurioſi negligunt ſanandi operationem per ritus, verba, exorciſmos, aquam, panem, ſalem, herbas &c. 761.c.2
Clerici improbantur. 762.c.1
miſcent ſe terrenis. ibid.
Climatum varietatis cauſa 84.30
Clyſter in dyſenteria nocuus. 383.34
Clyſter nutritivus non datur. 207.41.214.84. & 457.49
nutrit potius Aſcarides. 214.84
Coagulatio quid? 232.5.& 450.5.ſeq.
non fit ſine ſolutione. ibid.
Coagulata à ſe in morbis debet reſolvere Archeus. 754.c.2
Coagulatio quid, non fit ſine ſolutione. 162.5. & 450.5.& ſeq.
Coagulum lactis quid. 204.35
Cœcum inteſtinum continet fermentum ſtercorarium. 214.81
pylorum non claudere ſinit. 215.25.& 217.10
Cœliaca paſſio non à digeſtivo errore. 269.39
ex aſſumtis & vix mutatis. 585.c.2
Cœlum octavum. 151.36
Cœlum intus gerimus, hinc morbidi motum lunæ ſentiunt. 116.16.17
Cœli enarrant gloriam Dei. 114.2
mutabuntur. 733.c.2
Cœleſtis ſpiritus rebus ineſt. 713.59
Cœrulei coloris gemma eſt lapis Turcois. 762.c.2
Cogitationis varietas ab anima ſenſitiva, illuſtrata à mente. 300.8
Coheleth ſapiens. 56.11
Colchotar enecat omnem corruptionem ulcerum. 310.35
non fit ſulfur vitrioli. 237.9
Colica contraxit ſæpe muſculos. 401.13.ſeq.
in paralyſin. ibid.
per verum laudanum abſq; opio curatur. 515.23
unguento calido foveri debet. 447.58
unguento ſuperatur. 110.17
aliquando fit ex acore præternaturali, commixto cibo, & potui. 281.11
tranſit aliquando in paralyſin, vel contracturam manuum vel pedum. 280.10
aniſi ſemen prodeſt. ibid.410.75
ex ſale acido. 452.23
è moris comeſtis. 219.22
Colocynthis & Abſynthium non ſapore, ſed viribus differunt. 280.10
chronicorum curatrix egregia. 445.49
corrigitur ſale circulato. ibid.
Columba bibit, & caret renibus. 529.13
caret felle. 110.58
Compoſitio medicamentorum qualis eſſe debet. 440.19.ſeq.
à Deo optima. 440.26
Compoſitionis neceſſitas. 712.51
ſæpè nova qualitas emergit. ibid.
Compoſitio remediorum apud Scholas ſimplicium dotes retundunt. 755.c.2
Conceptio prægnantibus unde. 726.122
Conceptus fiunt ſemper cum ideis. 269.13
formantur in ſede Animæ. 287.13
Morboſus ſentitur primo in liene. 275.13. & 571.1.& 572.12
idearum duplex. 574.21
Conchylia naſcuntur ex fracedine fundi. 112.31
minus valent calcinata, ac alkali lapidum Cancrorum. 284.23
Concluſio ſeu conſecutio eſt ratio. 22.20
Concoctio quarta in corde ejusque arteriis fit. 211.61
Concoctiones in homine tres. 657.16.ſeq.
Confidentia in curatione per verba eſt ſuperſtitioſa. 758.c.2.ſeq.
verba in ſe bona reddit perverſa. 759.c.1
Confidentia eſt origo ſuperſtitionis Diabolicæ. ib.
habet occultam adorationem. ibid.
requiritur in rebus incapacibus. ibid.
Conjunctio medicamentorum quando admittenda. 441.27. (756.c.1
Conjurationes in curatione morborum Satanicæ.
Conſecratis rebus ſpiritus immundus fugatur ab Exorciſta. 758.c.1
Conſolida laudatur pro oſſifragio. 449.26
ejus gradus. 756.c.1
Conſolidatio herniæ inteſtinalis per tranſitum per quercum fiſſum quomodo fiat. 760.c.2.ſeqq.
Contagia pelli impreſſa odoribus recedunt. 110.16

Con-

Contractura maxime in virginibus ex mœrore cum idea deſperationis connexione. 572.12
Contractura à ſtomacho debili. 278.32
quæ ſævit defluxionis nomine, ſubter torturam noctis recidit. 430.65
cum morte ceſſat, Pylori non. 221.29
Contrarietas non in cibis. 164.37
Contrarietas per criſes Galenicas notatur. 159.12
Contrarium oppoſiti etymo larvare non contendit Author. 168.46.*ſeqq.*
Contraria, quæ hoſtilitatem belluinam exprimunt. 169.47.
Contraria poſitiva atque realia negantur 166.38
Contraxit ventum, unde dolor: eſt anilis ſententia, & figmentum. 402.23
Conus opticus luminis. 133.36
Convulſio ab Archeo furioſo. 754.*c.*2
curatur appoſitis. *ibid.*
Convulſio ex motu muſculorum, & naturali ſenſatione. 401.16
Cor Cruorem in ſanguinem volatizat. 211.60. 61
Cor per analogiam auritum cenſetur. 174.21
Sedes vitalis ſpiritus. 723.109
an fabricat è cruoris ſpiritu & aere vitalem ſpiritum. 174.13
Cordis palpitationem patiens, non facile inebriatur. 683.*c.*2
uterque ſinus ſepto disjungitur poroſo. 174.21
auris ejus dextera quid agat. 211.63
ſiniſtra. *ibid.*
in ſinu ſiniſtro vitale fermentum habitat, quod cruorem in ſanguinem, & hunc in ſpiritum tranſmutat vitalem. 175.23
irrequieta occupatio ut ſpiritum vitalem efficiat. 682.*c.*2. *ſeqq.*
digeſtio non continet ſordes. 177.28
nomen ad ſe rapuit membrana ſtomachi. 201.18
palpitatio unde fiat? 589.*cap.*2 141.19
Corallatum Paracelſi. 742.*c.*1
Corallorum tinctura paralyſim, & alios morbos ſanat. 323.46
Corallinus cruorem reſtringit. 763.*c.*1
Corallum } *ſunt corpora opaca.* 459.62
Corallinus }
Coriandrum non cohibet aquæ bullientis vapores, neque impedit flatuum ſtomachi aſcenſionem in caput. 425.49
Coryza ex mucco. 248.12.*& ſeqq.*354.65
ex latice. 420.36
Coryzæ convenit ſternutatorium ex helleboro, & ſaccharo. 354.65
Cornea membrana oculi ſub morte lumine privatur. 177.28
Cornelii Gemmæ ars Cyclognomica. 16.4
Cornu cervi uſtum inutile. 443.41.
Corpora cuncta ex ſola aqua conſtant. 35.11. 112.33.364.46
Corpora impura leviter nutrienda. 434.24
quænam ſint. *ibid.*
Corpus humanum in ſanitate eſt perſpirabile. 492.29
Corpus omne ſeparabile dividitur in tria. 93.15
ſolidum fermenti vi fit Gas. 351.54
patitur patiente ſpiritu. 722.107.*ſeq.*
(*in*) *Corpus duplex operatio Archei & Animæ.* 763.*c.*2
cui paret corpus, ut fœtus auſcultat perturbationibus Matris. *ibid.*
Correctio, ablatio, extinctio efficientis immediati, ſunt operationis Chirurgiæ. 159.15
Corroſiva in ulceribus ſedanda magnæ rerum ac verborum virtute. 764.*c.*2
Corruptio rerum unde. 147.16
unius non eſt generatio alterius. 48.15
differt à privatione. *ibid.*18.
Cortex quercus facit ad potus vulnerarios. 761.*c.*1
Cortinæ calcanthum coquunt. 650.15
Coſmopolitæ chymici fit mentio. 102.12
Coſtæ creſcunt in adultis. 695.*c.*1
Crabronis caput abſciſſum ſextiduo vixit. 320.34
Cranium humanum valet ad epilepſiam. 712.51
Crapula vitam abbreviat. 699.*c.*2
Corporis gubernaculum Archeus. 754.*c.*1

Craſis rei non tangit ſomniata rerum initia. 398.84
optima rei pars eſt. ibid.82
Creationis mundi explicatio. 50.4.70.2.ſeq.
Creatura omnis vivit ſuo modo. 719.84
Creaturæ neutra ſunt ignis, lumen, vita, &c. 691.c.2. ſeq.
Cremor tranſit inteſtina, ut aqua ſalſa veſicam. 210.58
Cremor tartari fit ebullitione. 233.9
eſt ſal acidus diſſolubilis. 225.11
Criſes non facit Luna cauſativè. 507.c.1
ab Archeo fit, Luna rithmum inſequens. ibid.
Criſis non eſt neceſſaria, ubi nulla lis. 167.40
Critica evacuatio quomodo ſanat. 584.c.2
Critica dies rara extra morbos acutos. 602.52
Croci ſapor ſpecificus. 452.25
Cruoris ſiſtere jubetur effluxus in virtute Domini per verba ſacra. 759.c.1
Cruentum vomitum ſiſtunt verborum formulæ. ib. c.2
Cruentum linteum intruſum in unguentum armarium ſanat vulnus. 760.c.1
Cruor hirci ad Pleuritidem. 382.32.437.5
quomodo paretur. ibid.
peccat, ſi comitem ſpinam habeat. 587.c.2
Cruor diſtillatus fit carbo. 195.28
Cruor in meſeraicis non dum coagulatur fibris. 202.21.205.38.
Cruor ſiſtitur pulvere ſympathetico etiam in abſentibus. 760.c.1
Cruorem reſtringit cōrallinus. 763.c.1
Cruor afficitur ab idea morbōſa Archei. 753.c.1
Cruor non baptizatōrum in curatione morborum Satanica. 756.c.1
Cruor in vaporem ſive Gas diſpergitur, & evaneſcit. 175.23
factus venarum civis lumen vitale participat. 189.13
eſt materia ſpiritus. ibid.
cum chyli inſpiſſatione fit. 188.12
ac ſeparatione liquidi ſive urinæ. ibid.
in vaſis meſenterii eſt ſpiritus expers. 188.11
in vena cava eſt vitalis. ib.
totus ſal volatilis. 190.20.682.c.2
Cruor per fermenta exhalat. ib.& 178.35
eſt ſpiritus hepaticus coagulatus. 188.13.682.c.2
in cruore non eſt ſpiritus hepaticus. ib. 186 13.ſeq.
qui ineptus fit, & exhalat, degenerat in apoſtema &c. 178.35
non informativè illuſtratur, ſed participativè luce ſenſitivæ. 175.22
quomodo à ſanguine differat. ibid. 22. 189. 13.14
fit caro. 211.64
non circulatur. 388.24
ſicut venalis differt à chylo, ſic & ſanguis arterialis à cruore. 190.21
in ſtomacho mox grumeſcit. 205.38
in cadavere non coagulatur in venis. ibid.
totus exhalat volatilis. 179.39
ſi autem concremetur dat fixum ſal. ibid.
fit ſanguis cum ſui volatiliſatione. 189.14 211.60
Cruōris pluralitas nocet. 590.587.c.2
Cruoris ſpiritus curat epilepſiam. 189.16
mutatio in ſanguinem feſtinata eſſe debet. 176.27
Crypta Sicula canem per Gas minerale ſuffocat. 349.44
per ſudores ſæpè terminat morbos. 361.19
Cryſtallum rupeum difficilioris digeſtionis vitro. 221.29
Cuprum citius extinguitur auro, & argento. 477.77
Cupri primum ens agit in humidum radicale. 561.c.1
Curatio morborum Satanica. 756.c.1.& c.2.
Cuſtos mucci effector. 247.5. & 250.20
benè ſe habens non producit muccum. 252.44
furioſus parit ſalſum, mordax, virulentum ibid.
detergit inſpiratas ſordes. 252.42
Cuſtodis defectus in Laryngis limine. 251.39

D.

DÆmon gloriatur in noſtri ignorantiam. 732.172
Daurant eſt Phu Dioſcoridis. 570.8

David

David & Ionathas alligati magnetite. 725.131
Debilitas, unde. 475.74. & ſeqq.
Decennium à promotione peregrinavit Author. 11.7
Decocta non ſunt entia, qualia per diſtillationem proliciuntur. 528.9
Definitio. 44.2
naturæ falſa. ibid.
hominis falſa. 24.35
hominis vera. 25.36. & 31.64
Deliri pluries infirmantur circa memoriam. 268.33.34
Deliria unde fiant. 291.30
Deliria Profeſſorum. 16.2
Deliria mitigant remedia ſtomachi. 291.26
Deliria per ſimplicia introducuntur. 799.5
Deliria ex ſcoria putrida. 589
Deliria per ſimplicia etiam tolluntur. 760.c.1
Del Rio notatur de injectis materialibus. 564.4
Delrio de non communicatis 50. formulis verborum, morbos varios curantibus, refutatur. 759.c.2
Dementia eſt vis ſoporifera errans. 590.c.2
à ſimplice ſemel aſſumto à ſolano. 327.8
in Hypochondriis plerumque abſque materiali errore. 296.57
ab agonia, metu, &c. 269.36
Dens lateraliter & in fundo nutritur. 238.24
rabidi, viperæ, colubri occidit attactu. 562.
Dens apri Pleuritim ſanat. 437.5
in annum accreſcit quadrageſimum. 239.25
Dentalis lapis ex alba muccagine. 238.23
Dente eradicato vix ceſſat catarrhus. 419.30
Dente dolente depluere videtur. ibid.
Dentes in Ægypto non ſunt carioſi. 237.20
Dentes ſuas habent ætates. 239.25
Dentes naſcuntur ſenibus. 695.c.1.740.c.1
renaſcuntur ſenibus cum puerili dolore. ibid.
Dentibus frigida nocent. 239.26
Dentibus caries, cavitas, atque putredo unde fiat. 239 26
Dentibus febricitantis non deeſt mucilago lapideſcens. 237.20
Dentium dolor ex detecta gingiva 419. 31
Deoppilantia, &c. vix ad lienem perveniunt. 527.3
Derivatio non conſideratur ex phlebotomia in pleuritide, ſed virium diminutio. 378.8
Deſiderii deſcriptio. 302.21
doctrina. 514.14
Devolutis ab alto remedia pleuritica conveniunt. 383.32
Deus exercituum, per quem reges regnant. 114.6
mulieres diligit. 514.16
è coſta circa lienem formavit Evam. 293.41
pauca exigit, ut ad viam ingrediamur. 665.c.1
Pater luminum dicitur à Sancto Iacobo. 276.22
Deus in remediis nunquam fuit penurioſus. 754.c.2
Dei honorem contineant verba in curatione morborum. 759.c.1
& cætera operantia per virtutem magnam 762.c.1.
Dei imaginem nos referre defenditur. 255.8. ſeqq.
difficulter hoc intelligendum. 256.15
Deitatem & independentiam rebus ineſſe dixere ſolertiores Ethnicorum. 9.15
Diabetes, & dyſuria fiunt, ſi attractrix laborat. 598.c.1
Diabolus non poteſt præcognoſcere ſortes, ſive eventus futurorum bellorum, quæ ſunt in manu Dei. 115.9
non habet liberam agendi potentiam. 540.11
Diabolus humani generis hoſtis immiſcet ſe anomalis remediis. 755.c.2
de Diabolicis remediis non eſt dos illa in verbis, herbis ac lapidibus. 758.c.1
Diabolus verba non ſignificativa introduxit ad ſui latriam. 758.c.2
quomodo magnas virtutes in Eccleſia reddiderit ſuſpectas? 760 c.1
Diabolum expellebant in Eccleſia primordialiter per verba, ritus, exorciſmos, aquam, panem, ſalem, herbas, &c. 761.c.2
neglecta hodie apud Cleros quare? 762.c.1
Diæta non tractat de apertè nocuis. 431.6
Diætæ regulas praſcribit digeſtio. 434.24
Diætæ cardo eſt ſobrietas. 432.ibid.
regulæ paucæ juxta naturæ curſum. 435.26

Diaphareſis pauca ſub frigore, at ſputa fiunt frequentiora. 588.c.1
Diaphareſin ſiſtit Althea, Malua, &c. 449.4
Diaphoretica in pleuritide. 383.32
Diaphragma, habet poros. 252.46
ejus uſus. 424.46.& 47
Diarrhæa ex inteſtinorum mucco. 409.71
ex acido fermento tumultuante. 102.17
ex diſſenſu pylori, & fellis fermento. 218.18
ex corrupto & detento Chylo. 217.10
ſanata binis vitellis ovorum duris cum aceto roſato. 219.22
ex retentis perſpirabilibus. 582.c.2
laudano absque opio ſanata. 515.23
è Catharro capitis in infante dentiente. 368 15
ex vitiato fellis fermento. 587.c.1
Diatheſis quid ſit. 474.66
Dies abbreviabuntur quare. 699.c.2
Digeſtio infelicior in ſtomacho eſt inter dormiendum, ac tardior. 320.12
(ex) Digeſtione, & cura ſtomachi pendent curæ, & regimina digeſtionis ſextæ. 535.17
Digeſtionis ordo. 586.ſ qq.
ſextæ errores ſunt catharri ſcholarum. 586.c.1 588.c.1
Digeſtiones cæteræ quietem exigunt, quarta vero indeſinenti motu perficitur. 175.23
Digeſtioni reſiſtentia ſunt noxia. 458.55
(ſub) Digeſtione ultima totus ſanguis perit, & exhalat. 178.34
Digeſtio tertia in vaſis meſenterii incipit & terminatur in cruore. 202.29
altera fit inteſtinis gracilioribus. 203.29
Digeſtio quarta in ſiniſtro cordis ſtomacho. 174. 21
tertia fit in venis menſenterii. 204 29
prima fit in ſtomacho. ibid.
genere differt panis digeſtio in homine, anate, cane &c. 194.14
Digeſtio quinta transmutat ſanguinem arterialem in ſpiritum vitalem Archei. 211.62
ſexta in culinis ſingulis membrorum perficitur. 212.67
quarta completur in corde. 211.60
(in) Digeſtionibus, quarta & quinta non ſunt nec proveniunt excrementa. 212.66
Digeſtionum executor Archeus. 753.c.1
Digiti obſtupeſcunt ob errorem ſpiritus cruoris, animalis facti. 189.14
Digiti pedum ſuum colligunt diffluvium. 249.23
Diluvii inveſtigatio. 642.97
Dimenſionum ſprevit repagula mundi Salvator, è clauſo virginis utero in mundum prodiens 692.c.2
Dimenſionibus claudi non poteſt ſpiritus. 726. 134
Dioſcorides miles. 436.3
Dioſcoridem & Matthiolum ſtuduit Author 17.10
Dioſcorides laudatur. ibid.&11
Dioſcoridis deſcriptio plantarum differt à Salomonis illa. 756.c.2
Diſcurſus frequentes reddunt hominem moroſum, iracundum, amentem, &c. 25.40
Diſcurſus, & conceptus à liene. 295.51
fœmineus recta ad uterum fertur. ibid.
Diſcurrendi ſermocinalis facultas quid. 22.22
Diſpenſatoria examinantur. 440.24
Diſtillandi modus cum alkaheſt. 104.29
Diſtillata per ignem, procul à viribus concreti recedunt. 187.7
Diſtillata vix corrumpuntur. 147.16
Diſtillatio fortis cum carbone foſſili. 221.28
Diſtillavit Author 50. annis. 288.17
Diſtributionum director Archeus. 753.c.1
Diverſa diverſorum actio, unde. 476.76
Divitias ſufficientes cum ſcientia habuit Author. 11.4
Diuretica quæ ſint. 451.19
Diuretica fabricantur in ſtomacho. 518.12
Diureticorum deceptio. ibid.
Diureticam virtutem acquirunt allia, cepæ, aſparagus, therebinthina. ibid.
Diureticus lapis cancri. ib.284.25
& vulnerarius. ib.& 182.53
Doctrina utraque imbutus lector judicet. 177.31
Dodonæi mentio fit. 437.9
Dolor capitis è ſtomacho. 476.74
à Crapula. 328.13
Dolor refrigerat. 476.76
Dolor è cruore in interioribus minus volatili, 1.178.3

Dolor,

Dolor à cruore extravenato. 180.47
Dolor capitis per nudam actionem regiminis è duumviratu procedit. 328.14
Dolor facit, utpartes male fungantur ſuis muniis. 426.52
Stom. cura 187.22
Dolores diatheſis unde. 474.66
Dolores ab Archeo furioſo. 754.c.2
curantur externis appoſitis Archeo quaſi repagulis. ibid.
Doſes ſimplicium in appropriato conſiſtentes ipſe Medicus diſcere debet. 756.c.1
non igitur metiri poſſunt. ibid.
non metiuntur ab inventione graduum morborum. 755.c.2
Drachmam, quæ nocent intus vix pendeant. 445.50
Draconis caput, & cauda ſunt nocturna puncta. 135.47
Drift lapis Butleri. 562.c.1.& 2
Duelech uterus ubi. 202.23
Duelech unde. 589.c.1
morbus monſtro ſimilis. 241.5
diſtillatum profert oleum fœtidum, & ſalurinæ. 242.7
Dulamania memoratur. 110.21
Duodenum eſt menſura duodecim digitorum. 199.2
ſubtus pylorum immediate. ibid.
Duratio, quid. 599.34
Duumviratus ſplen, & ſtomachus. 200.11
Duumviratus poteſtas in caput, inteſtina, &c. 297.62
in pulmonem. ibid.
Dyſenteria ab Archeo irritato à cauſa occaſionali. 454.29
ex acido fermento tumultuante. 102.17
ut ex uvis comeſtis. ibid.
ſanatur ſanguine leporis, et carne ſicca. 454.29
modus fiendi. ibid.
per verum laudanum abſque opio curata. 515.23
ſanatur ungulis frixis in butyro, & pulveratis equorum, & ungulis jumentorum. 321.41
219.22
emaciat & exhaurit. 583.c.1
nocet clyſter, nec poſcit adſtrictua. 283.33.34
(in) Dyſenteria, cruor Meſenterii non concreſcit. 205.38
Dyſenteria externum petit ſubſidium. 447.58
cauſatur à Pyloro. 219.21
unde. 381.28
Dyſenteria compeſcitur citò per verba Sacra. 759.c.1
ex acidis provenit. 479.84
ſi Attractrix laboret. 589.c.2
Dyſuria. 586.c.1

E.

Ebraiſmus ſuperlativo caret. 136.52
Ebrietas peſſumdat ſtomachi digeſtionem. 433.22
ex vinoſo ſpiritu in cor, & caput rapto. 189.13
Ebrietas non à læſa mente. 254.6
Ebrii quandoque futura prædicunt. 117.24
Ebriorum filii ſtupidi &c. 741.c.1
Ebrius in fluctuante navi demonſtrat, non eſſe veram propoſitionem Scholarum de neceſſitate primi motoris inſtabilis, 171.1
Eccentricum centrum Luna reſpicit ſuum in eclipſibus. 135.47
Eccleſia caput baptizat, non cor. 290.21
Eccleſiæ remanſit vis ſanandi ægros per verba ab Apoſtolis. 758.c.1
non ſolum quoad ſpiritualia, ſed etiam morbos. ib.& 759.c.1
quomodo id fiat? ib.
per ritus, exorciſmos, aquam, panem, ſalem, herbas. 761.c.2
quare jam periit, ac abuſus ortus. c.2.762.c.2
etiam quoad herbarum ac lapidum vim eminentem. ibid.
eſt de præcipuis ſcopis in converſione fidelium 762.c.1
Eccleſia per formulas locuſtarum & inſectarum adventum avertit. 762.c.1
Eclipſes futuræ, colores lunæ indicant. 135.46
fit quoties eſt concentrix in novo & plenilunio. ibid.47
Edaces ſumus ſub frigoribus. 178.36
Eden hortus. 156.1
Edulium unum altero præſtat ægro. 433.17
Effluxus cruoris ſiſtitur per verbalem curam. 759.c.1
Egoitas animæ. 14.7

Elementum ignis ſulphur continet. 394.59
Elementa duo primogenita. 51.7
non mutantur aut pereunt. 647.2
eorum pugna falſa. 53.12
Elementa non coeunt. 163.34.35
Elixir proprietatis Paracelſi notatur. 387.16
curat multos morbos. 543.c.2
Elixir Paracelſi deſcriptio. ibid.
in ejus præparatione erravit Paracelſus. 740.c.1
Elleborus albus cum ſemine anniſi correctus necuit Carol. Spinelli. 445.50
proveniens in Tridentino tractu non pugnat. 712.51
Emplaſtra quomodo agant. 447.58. & 457.49
Emplaſtris nil miſcendum, quod nequeat per totum reſolvi. 446.56
Emplaſtrum fragrans ſtomachi dolorem ſanat. 110.22
(*ante*) *Epſychoſim fœtus vegetatur.* 286.9
Endemica malignitate carente montes, habent aerem puriſſimum. 743.c.1
Endemica quomodo intrant. 186.13
noxia quæ ſint. ibid.
Endemicum omne afficit ſtomachum. 185.7
Endemicum ens an ab ambiente introtrahatur. 183.2.ſeqq.
Endemicis morbis non juvant aquæ Spadanæ. 654.4
Enema in colo non nutrit. 214.84.457.49
Ens reale, mentale, & rationis quid ſint. 23.27
Enſis, quod quem ſauciavit, etiam non cruentus inunctus armario unguento, rurſus ſanat. 760.c.1
Ens Fontale quid? 522.18
Ente rationis magis delectandum, quam ipſa veritate credebat. 15.14
Enterocele in quinquagenario quomodo curata. 289, 20
Enula campana ſpecificum habet ſaporem. 493.16
Ephemerides ægrorum quæ ſint. 522.18
videntur in ſe ferre ægri ad dignoſcendas futuras tempeſtates. 39.8
Epidemicis non juvant Aquæ Spadanæ. 654.4
Epiglottis claudit Laryngem, non ſat clauſa ſuffocat. 426.52
imitatur folium hederæ. ibid.
Epilepticus extra paroxyſmũ eſt morboſus. 467.27
odore cadit, & ſolo odore paret. 110.17
Epilepſia utrumque obſidet ſpiritum. 295.52
quandoque à pedibus ſuſcitatur. 532.3
poſt ſe relinquit ſitim. ib.
dormiens per venerem, iramque excitatur. 522. 17
eſt virus inebrians, & ſoporiferum, & circa ſtomachum eluceſcit. ibid.
illi valet os capitis, non reliqua oſſa. 712.51
evaneſcit appoſitis externis. 754.c.2
Epilepſia ab Archeo furioſo. 517.34
ex terrore violento. 572.12
ex cruore inepto. 178.35
ex menſtruis retentis. 323.46
ex ore ſtomachi. 274.7
Epilepſia à partu. 685. c.1
ex ſubtracto regimine Duumviratus, 295 51
non ſanatur cauteriis. 188.16
curatur appenſis. 168.45.281.12
Epilepſia mulieris ex mœrore. 534.12
ex pavore amittendi honores. 525.9
Epilepſiæ remedia in Alce, & Hirundine. 372.9
Epilepſia tollitur formulis verborum. 759.c.1
Epilepſiam adultorũ curat ſpiritus cruoris. 189.16
ſicut & ungula Alcis. 709.35
Equi fimus antipleuriticum. 437.5
Equi ungula frixa in butyro, ſanat dyſenteriam, & furorem Pylori. 219.22.
Equi cor ſi clavo transfigatur, & poſtea aſſatur, cruciatur ſaga. 731.171
Equina ſeta intra teſtam ovi incluſa ſpem pulli tollit. 293.41
Equus ſicca comedit, & unico hauſtu contentus. 206.41
Ericius Mobi de pulvere ſympathetico. 579.c.1
Eryſipelas apoſtema igneum aqua vitæ ſanatur. 167.39
Eryſipelate excandeſcit ſpiritus vitalis velut in iram provocatus. 177.28
Eryſipelatis ſanatio. 454.29
Eryſipelatis venena ex ira Archei, ſanantur ſanguine leporis. 110.17.ib.
Erodentes morborum cauſæ, ut in phagedænis, per magnam virtutem curandæ. 764.c.2
Error ſcholarum circa veſiculam fellis. 201.15.ſeqq.

Eſcho-

Eſcharoticum incipit in cute. 458.60
non in cadavere. ib.
Eſcharæ fiunt ſalium acidorum miniſterio. 449.4
Eſſentia quid ſit. 396.76.77
Eſſentiæ rerum putrere neſciunt. 718.78
Eſurina quæ ſint. 650.10.11.ſeq.
Eſurinorum virtus in fontibus ſpadanis. 659 1.ſeq.
Eva poſt peccatum excitavit virum ad congreſſum. 448
aſpexit pomum pulchrum. 342.10
Euclidis elementa veritatem continent. 18.4
Evergumeni cacodæmon expulſus quomodo ab Eleazaro. 757.c.1
Eveſtrum vita in pellucidis lapidibus appenſis reverberat, unde actio earum amuletica. 459.62
Eunuchi & incurii pingueſcunt. 515.21
Eunuchi ſunt imberbes, ſtrictioris colli, genubus intro retortis. 321.42.ſeq.
Excrementa fœditiſſima ex muſco, zibetho, ambaro, & ejusmodi. 405.46
pauca in multo cibo. 235.& 236.15
Excrementa alvi, & veſicæ qualia. 247.6
Excrementum in nobis duplex. 650.11.& 12
Excrementorum difformitas unde. 412.2
Excreſcentias, nattas, verrucas,&c.delere docet. 136.55
Execrationes in curatione morborum ſatanicæ. 756.c.1.758.c.1
Exhalata per calorem fæcem poſt ſe relinquunt, quam caput mortuum dicimus. 178.34
Exorciſmus quare non ſemper operatur. 732.172
Exorciſta in Eccleſia pro curatione morborum ſpiritualium requiritur. 758.ib.761.c.2
ſpiritus immundos expellit. ib.
non eſt neceſſario vir ſanctus. ibid.
Exorciſtis aliquatenus hodie adhuc remanſit vigor verborum. 759.c.2
Expulſiva ſtimulatur à ſalibus ſimplicibus. 455.31
(in)Extaſi ſi quis vitas formales vidiſſet, deſcriberet quid ſit lux formalis. 175.23
(de) Extaſi notatu digna. 264.265.12
extaſes eſſe in confeſſo eſt. 718.75.& 76
Extracta reprobantur. 440.22
Extracta varii generis. 438.12

F.

F*Aba ſeminum notiſſima quomodo naſcatur.* 516.& 517.31
Fabri lignarii amentis & ſanati hiſtoria. 271.49
Fama guſtæ terræ motus, & venti impetus quo pacto ſedata. 78.13
Fames à ſplene in ſtomachum ſpiratur. 218.21
veluti peracutus morbus. 167.43
Fames ſedatur cibo, non quantum fermento contrarius, nec quatenus ſimilis ei, ſed quia remedium appropriatum. ib.44
paucis diebus jugulat. 471.51
Farina ſecalitia non lapideſcit. 240.27
cum calce dat cæmentum forte. ibid.
Farina differt à paſta fermentata. 408.65
ſi coquatur, non parit flatus. ibid.
Faſcinum, ligatio animarum. 725.131
Faucium difficultas cauſat linguæ mucilag. 238.22
quomodo liberentur. ib.
Fauni, & ſatyri hiſtoria. 24.& 25.35
animal rationale non homo. ibid.
nec cacodæmon. ib.
figura Saturini depicti. 294.42
Febres ſalubres ſponte medentur. 480.89
Febres cito ſanavit Author concedendo vinum. 432.12
Febres è cruore minus volatili ad tranſpirationem. 178.35
Febribus inveteratis convenit helleborus niger, & lienem exonerat. 291.26
Febrientium cibus ſit facilis digeſtionis. 194.18
non conſummatus & juſcula. ibid.
Febrile Gas ſtomachi fermentum peſſundat. 434.25
Febrile Blas calorem quare ſuſcitat. 449.4
Febrilis calor non digerit. 194.17
Febrilis cauſa alkaliſatur in febribus, hinc nec ceſſat ſitis. 220.26
Febris ex unico vulnere totum hominem occupat. 731.167
Febris poſt eſum Salmonis. 461.12.& 13.ſeq.

Febris dum pus fit. 367.10
Febris accidentia ſunt calor & frigus. 451.13
Febris Ephemera ante podagræ acceſſum. 373.13.*ſeq.*
Febris ſilet perſtite cauſa occaſionali. 432.12
500.9
Febrium deliria, ab excremento venenoſo 319 (28
Fermentorum Laus. 107.6
Fermentum divinum, Hippocrati. 474.66
Fermentum maximè vitale, & luminoſum habitat in ſiniſtro cordis ventriculo. 75.23
Fermentum ſtomachicum per ſingulas brutorum ſpecies diſtinctum eſt. 188.9. & 194.14. & (195.26
ſpecif. volatile. 111.24.
Fermentum terræ replet ſemina. 51.13
Fermentum ſive initium ſeminale, per quod producitur ſemen in materia. 34.23
Fermentum ſtomachi benè diſpoſitum, non habens objectum in quod agat, conſumit proprium ſtomachi alimentum. 167.43
Fermentum ſtomachi delineatur. 434. & 435.25
Fermentum potens mitigatur lateribus, creta. 195.24
Fermentum digeſtivum conſiſtit in vitali aciditate ad transmutationes potens. ib.
Fermentum eſt ens formale creatum, quòd neque ſubſtantia, neque accidens, ſed neutrum per modum lucis conditum à mundi principiis in locis ſuæ monarchiæ, ut ſemina præparet, excitet, & præcedat. 34.24
Fermentum qua parte fermentum, eſt vitale, ac liberum arcanum. 200.12
in quo diſtet à ſemine. 109.13
lienis excrementum vocant Scholæ. 291.28.*ſeq.*
Fermentum ſtomachi à liene prodit. 196.30
chylificum differt à vinoſo. 187.85
Fermentum transmutationis parens. 110.23
Fermentum aeris balſamicum præſervat decocta omnia à putredine. 147.16
Fermenti ſtomachalis dignitas. 438.12
Fermento lienis reſiſtentia. 220.26
Fermenta à nobis aliena, noſi fatigant. 148.25
Fermentorum actio. ibid.
Fermenta duplicia in natura. 108.8
Fermenta totidem quot digeſtiones. 199.2
Fermenta igne potentiora. 112.33
ſtercorea. 405.46.214.81
Fermentorum operationes non ſunt à priori demonſtrabiles. 189.16
Fermentata Iudæis vetita. 409.73
Fermentata olim vetita, ac myſterium in litera occultatum. 107.1
notatur de opinione butyri. 213.72.
Ferrum quomodo laxat & reſtringit. 654.9.*ſeqq.*
Ferrum ſolidum ignitum plus urit quam carbo. 132.33
Ferula Mercurii. 71.9
Fæx non eſt vini recrementum, ſed mera reſiſtentia. 307.18
Fides tota absque diſcurſu plura operatur. 254.7
Fides Authoris. 125.2
Fidei operationes curare morbos. 756.c.1
Fide credend. in verbis, herbis & lapidib. magnas eſſe virtutes. 758.c.1
Fidem requirentia verba, in curationibus ſunt ſuperſtitioſa. ib.c.2.& ſeqq.
Figura, acſi aſtrorum virtutes continerent, Satanica. 756.c.1
Finis ſi ſit cauſarum prima, homo ex ultimato fine diſtinctionum proprietatibus in creando definiendus erat. 25.37
Firmamenti vires, & vices in Archeo universali influo apparent. 39.8
Fiſtula lachrimalis ſive ani, difficilis ſanationis, ac ulcus tibiarum. 37.40
Fiſtula ani, & oculi difficulter ſanantur apud Scholas. 422.40
Fiſtulam ani ſanare non poſſunt Scholæ. ib.
Fixa quomodo fiant. 179.38
Flamma eſt accenſa fuligo. 101.7
Flamma eſt exhalatio pinguis. 131.28.
candelæ ſuperioris illuminat fumum alterius inferioris, quam accendit. ib.29.
Flammula diſtillando deponit vim corroſivam. 456.36
Flammula non veſicat cadaver. 165.37
Flatus ſtercoreus flammam concipit. 405.49
qui corporis habitum in tumorem extollit. 409.72
& in ſtomacho, & inteſtinis. 403 32

nativi-

nativitas acidum præexigit. ib.
multiplex venenoſus. ib.33
unde proveniant. 409.71
in ileo eſt naturalis & inſeparabilis. 404.37. & 410.76
differentia. 403.34.35.36
movet polenta. 457.48
non flatus, ſed materia, unde contrahuntur, averruncanda eſt. 402.27
remedia anethi, & aniſi, dauci &c. non à Scholis, ſed à parvulis, & pauperculis enotuere. ibid.28
a vitio noſtro ſunt, non rerum. 406.54
fœtentes ex carnibus, &c. 405.46
oritur fermenti errore digerendo. 407.61
ex corpore ſolido. 351.54.408.62
Flatuum ſchema. 406.50
Fluctuatio nobis aerem recentat, unde fames. 178. & 179.36
Fluxiones à capite, quid. 419.32
ad loca podagra quales. 374.22
Fœniculum producit lac. 153.52
Fœnum quare incenditur madidum. 138.62
Fœtus auſcultat perturbationibus Matris. 763.c.2
mutatur in belluinam formam à terrore matris. 764.c.1
fit ex parte ſolius matris. ib.
Fœtui deletur macula manu cadaveris. 470.46
Fœtui quando prægnans appetens ceraſum imprimat, ac quando non? 761 c.1
Fœtum non raro profligat uterus, muliere dudum mortua. 401.16
Fœtum minorem prægnantes mœrore afflictæ aliquando dant. 211.64
Fœtus formatio à ſomno incipit. 275.11
quomodo degeneret in molam. 138.66
Fœtus conſiderandus ut ramulus arbori inſertus. 153.50
Fœtus diverſimode vivit. 153.50.680.c.2.ſeq.
Folia quercus conſolidant vulnera. 761.c.1
Fontes quouſque agunt in homine. 649.4. & 654.3
Fontes optimi. 648.4
non ex aere. 647.12
eorum aqua. 644.1
Fontium origo. 55.6
Fontium acidarum ſive acidularum delineatio. 649.ſeqq.
Fons unicus totam irrigabat terram. 55.3. &c.
Fontes in montibus quomodo fiunt. 56.10
Fontes calculum generantes. 650.7
Fontes acidi ſine acore qui? & unde? ib.4.6
ab Eudæmone cuſtodiuntur. ib.6
Fontanella plorat ichor, dum homo male valet 367.10
Fontanella ridicula. 363 2.& 3
mille in carnari juſſit abſque noxia ſubſequente. ib 5
Fontanellæ copioſum pus, & ichor plorant. 367.10
Fontanellæ alicubi juvant minuendo. 357.74
Forma cujuſvis ex nihilo. 25.2
eſt velut quoddam lumen. ib.
eſſentialis in rebus quibuslibet. 126.7
ſubſtantialis nulli, niſi homini propter mentem immortalem. ib.
Forma in puncto generationis adveniens, omnes caracteres ſui ſeminis non habet. 152.46
Forma, vita, lumen non ſunt ſubſtantia, neque accidens, ſed medium Ens. 129.12. ſeqq.
mentis ſola ſubſtantia eſt. ib.25.
Forma eſt vita rerum, lumen, &c. ib.22
Forma & vita viventium ſunt ſynonyma. 678.
Formæ nitent, ſplendent, lucent. 177.30
Formæ nunquam corrumpuntur. 95.17.
intereunt quidem, excepta mente humana. 147.17
Formæ ſunt quatuor. eſſentialis, vitalis, ſubſtantialis, formalis. 138.& 139.67.& ſeqq.
Formalē proprietatem (ut calor in igne) neſcimus 704.5
Formica ex melle, & pane ſecalitio. 456.38
Formicæ ſua bilis ineſt. 209.54
Formulæ verborum in curatione morborum. 759. c. 2.
in averſione locuſtarum ac inſectarum. 762 c.1
Fortunæ omnes tam proſperæ, quam adverſæ concernunt divinam diſpoſitionem. 120.41
noſtræ in manu Dei ſunt. ib.
Fortunarum rectrices, an continentur in ſigillis &c. ab Aſtris. 756.c.1
Fracedo quid? 78.12

ejus origo. ibid.
Fractura curatur ſymphyto. 44.26
Franciſci Alvares teſtimonium adducitur, de Abyſſinis carnes crudas manducantibus. 209.53
Fridericus Imperator tartarum horrebat in potu. 236.19
Frictiones Galeni deridentur. 424.50
ejus ingenium produnt. ibid.
Frigida affatim pota magno hauſtu aptius refrigerant, quam ſi eadem quantitas pluries pota ſit. 178.33
Frigus excellens mortificat tanquã ſi ureret. 450.9
Frigus principium non vitale, ſed extinctionis. 68.25
citius ſub frigore ligna conſumuntur igne. ib.
Frigus appetitum promovet. 179.36
lædit tenerum pulmonem, & cerebrum. 24.25.ſeqq.
inſuetum nocet varie partibus. 402.25
Fructus paradiſi memorantur. 156.3
Fuchſii & Fernelii inſtitutiones, ac ſi totam medendi ſcientiam continerent, riſit Author. 18.16.21
Fulgur non quatit vitulum marinum. 711.45
Ibi plura de ejus adipe à fulgoribus præcavente.
Fuligo eſt partim ſal volatile concreti. 105.33
Fuligo ſcholarum quæ. 351.54
Authoris & chymicorum. ib.
Fulmen an per formulas averti poteſt? 762.c.1
Functionum executor Archeus. 753.c.1
Fungi ſunt Leſſas terræ, obducta pelle. 112.32
Fungoſa fuligo ex lignis putreſcentibus. 138.62
caloris & corporis diſſoluti index. ib.
Fundus ultimus eſt mare internum etiam in ſupremis montibus. 646.16
eorum diverſitas in terra. 645.3
Fures ipſæ apes una nocte deſtruunt alvearia, dum ea transponantur. 24.34
Furfures in pane ſedem promovent. 205.37
Furor non eſt mentis læſæ ſymptoma, ſed animæ ſenſitivæ. 25.6
Furores non ſunt menti propria. 140.79

G.

Gagates, lapis vegetabilis potius eſt nodoſum lignum quam petra. 241.4
Galenus quingentis annis Hippocrate. 7.3
Hypotheſes conſtruxit humorum & graduum complexionum. ibid.
promiſit facili methodo demonſtrationes Mathematicas earum rerum, quas ſola natura metitur, quæ ſibi in occultis reſervavit, ac tandem nonnulla ſola Spagyris pateſcit. ibid.
ſua theoremata in ingens diſperſit, & Græciæ garrulitas auxit. ib.
Galenus totus excrementitius, & ridiculus de titillationis ortu in ſemine. 393.41
artificioſa indagine pulſuum differentias compilavit. 173.11
quam plurimos reos erroris fecit. 12.9
Quintium præceptorem ſuum carpſit ſæpius. ibid.
de pulſibus contra Ariſtotelem. 173.11
triumphat de uſu partium & pulſibus. 199.1
Anatomiam non inſpexit. ib.& 292.32
aliunde deſcripſit. ib.& 292.32
errat, tribuens omnem intellectum & amentiam capiti. 290.21
Galenus artem ex paucis regulis in immenſa volumina dilatavit. ibid.
Mercurium vivum non vidiſſe videtur, neq; aquam roſarum. 84.10
ejus doctrina mucida, ac pituitoſa. 228.8
Multa ſuffuratus, theoremata erexiſſe gloriatus eſt. 158.10
Dioſcoridem exſcripſit. 69.28.436.3
Galeni doctrina à ruſticis facile percipitur. 158.11.ſeqq.
Galeni ſtudium examinatur. 8.11
Galli coagulum ſemineum vitello foris adhærens continet ſpiritum vitæ. 641.95
Galliæ Rex ſtrumas curat. 762 c.2
non ut vir ſanctus. ibid.
Gallica lues corallato Paracelſi ſanata. 37.40
Gallina vertiginoſa ob cryſtallum deglutitum. 221.28
Gallinæ lien circa ſtomachum congeriem habem. 196.30
hinc fortius digerunt. ibid.
Gallus vertiginoſus ob ſilicem deglutitum, pylorum claudentem. 220.24.

Gallus excrevit integros furfures. 236.13
Gamahen ſcurrile dæmoniacum. 459.62.756.c.1
Gangræna ex ingenti calore. 191.28.& 684.c.2
quomodo fiat. ibid.
ex ſale corroſivo degenerante. ibid.
Gargani antro exercitus cæleſtis praeſt. 650.6
Gas quotuplex & quale ſit. 399.4
quomodo in priſtinam materiam redeat. ib.
ſalium non eſt niſi aqua. 105.37
velociſſimè in nobis operatur. 106.43
eſt ſpiritus ſylveſter, qui nec vaſis cogi, nec in corpus viſibile reduci poteſt, niſi prius extincto ſemine. 102.14
omne ſui concreti aliquam continet conditionem. 105.34
Gas vitale ſolis lumini adæquatur. 106.42
à quovis alio Gas potentiſſimè, & celerrimè afficitur. ibid.
ſulphuris in vitro extinguit flammam lychnii. 155.59
cryptarum necat homines. ib.
Geber de Chryſopæa. 564.4
de ſimplicitate Mercurii. 65.8
Gemellorum ab eadem nutrice, & eodem cibo nutritorum, alter calculoſus evaſit. 242.10
Gemma eſt Turcois Lapis. 762.c.2
Gemmæ non calcinantur. 241.4
Generans non cogitat de formando fœtu. 520.8
Generatio nova per fermentum. 408.62
Generatio fit ex ſemine. 109.12.& 13
differt à productione. 479.87
naturalis quid. 468.38
fit per ideas ſeminales. ib.
diſpoſitio illi præcedit. 148.25
Gentiana ſpecificum ſaporem habet. 439.16
Germanuli in Canariis æſtimantur Pygmei. 638 & 639.82
Geſchot eſt è dolore acerbo ſtomachi affectus tetano ſimilis. 289.20
Gibboſitas ſpontanea eſt excreſcentia. 589.c.1
cur non creſcant. 694
Glacies vini. 224.1.2
Glacies quomodo, & quare fiat. 72.12.ſeqq. 75.32.ſeq.
Glacies levior aqua eſt. 75.35
Glandem in inguine ex apoſtemate pedis non bene norunt ſcholæ. 518.38
Glandes plumbeæ ad volvulum. 403.31
Glandes quercus ingrediuntur potus vulnerarios. 761.c.1
(de) Glandularum uſu. 363.& 364.40
Glauræ deaurata ſupellex. 445.51
Globus terræ & aquæ ab Aquilone in Auſtrum non eſt rotundus, ſicut ab ortu per occaſum ad ortum, ſed ovalis. 56.13
Gloriam ſibi tribuere horridum eſt. 15.14
Gluten de aquatico valet in cancro. 137.58
Gluten de aquatico Paracelſi quid ſit? ib.57
Goclenius de magnetica curatione. 703.1.& ſeqq.
Gonorrhæa laborantes impediti ſterileſque ſunt. 591.c.2.& ſeq.
ex utero furioſo. 573.17
Gravidarum appetitus fœtui ceraſum quomodo imprimat, ac quomodo non? 761.c.1 & c.2
Gradus ſimplicium. 436.4.755.c.2
vana eſt diſtinctio ſexuum in eis. ib.
Gradus ignis à Philoſophis diſtincti, ſunt mera & ridicula figmenta. 196.33
in chymicis verò quot ſint? ib.34
Authoris ignis gradus. ib.36
Gradus calorum ſecundum Scholas. ib.36
Graminis radices non tollunt hepatis obſtructiones. 486.12
neque refrigerant hepar. 306.11
Grandines an per formulas averti poſſint. 762.c.1
Granum in terra moritur, ut per vitam mediam novas proles excitet. 145.10
Granum nutrit. & prolificat diverſo modo. 729.155
Gravedo nunquam in ſanis. 250.32
Gravitas, qualitas activa. 95.22
Gula plus ferit enſe. 588.c.1
Gulam & guttur uterus comprimit. 322.43
Gulo animal in Suetia notum. 730.165
Gumma oſſium liquor alimentarius. 588.c.1
Guſtu carent vires dotales rerum. 535.16
Guſtus alius ſtomachi, alius linguæ. 452.27
placidus veneni. ibid.
Gutta per antonomaſiam appellata podagra. 371.1
Guttur ad menti altitudinem ſurgit ex uteri aſpectu. 322.43

H.

HA, Ha, ex anhelitu in aſcendente. 352.57
Halec tollit hydrophobiam. 764.c.2
Halitus hiſtoria. 71.7.& ſeqq.
Haruſpicia unde? 173.7
Hæmorrhagiam internam ſiſtit ſectio venæ. 38.36
Hæmorrhoides ex diſſenſu fellis, & Pylori. 218.16
Hæmorrhoides mortificat ſudor morientium. 361.17
ex retento ſupra juſtum terminum cruore. 587.c.2
Hæmorrhoidum dolorem ſanant Amuleta. 168.45
Hebræorum feſtum Scenopægia. 762.c.2
Hectica mucum facit cruentum. 251.34
Heer in Apologia de Spadanis aquis impertinenter uſus eſt inſtrumento Authoris. 61.12. ſeqq.
Helleborus alleviat conceptorum gravitatem. 574.20
Helleborus quomodo capiti ſit proficuus. 291.26. 354.65.& 574.20
coctione non maturatur. 444.48
Helleborus Archeum in ſpaſmum concitat. 401.14
in Tridentino tractu natus non purgat. 712.51
Hematinum Metalli. 456.39
Hepar & ſplen alimoniam ſuſtentant. 694.c.2
Hepatis quod pendebat lib.16.& alius quod 21. Hiſtoria. 588.c.2
Hepar non facit ſpiritus, contra ſcholas. 188.12.& 13.682.c.1.ſ.qq.
per morbum ſuccreſcit. 695.c.1
Hepatis calor ſcholarum eſt per modum ſpinæ. 450.10.587.c.2
Herba philtrum amatorium memoratur, ſilentio tamen præteritur. 708.27
Herbæ à ſtercore ſunt depurandæ. 438.12
Herbæ ſine capite mortuo diſtillantur. 387.17
Herbæ pentacula divini amoris nominat Author. 17.11
Herbæ magnæ virtutis requiruntur ad reprimendam ideam perturbationum in morbis. 764.c.1
in phagedænicis in morbis vindicantur. ib.
à venenoſis. ibid.
à ſuperſtitione. 764.c.2.ſeqq.
Herbarum ſucci cuſtodiuntur abſque ſaccharo &c. 168.45
Herbarum virtus eſt pharmacorum, non autem comprehendit cibos vernarios. 431.6
Herbarum vires excellentiores paucæ. 757.c.2
quæ confabulantur cum Archeo proxime nullæ dantur ut tempore Salomonis. ib.
quare Deus eas deneget? ib.
(in) Herbis, Verbis & Lapidibus magna eſt virtus. 758.c.1
qualis ſit? ibid.
eſt duplex. ib.
requirit Exorciſtam, qui proinde tamen non ſanctus. ibid.
quibusnam inſit herbis? c.2
hodie in oblivionem tradita. 759.c.2.ſ.qq.
quod fecit Diabolus. 760.c.1
& Cleri incuria &c. 762.c.1
rationem operationis intellectus aſſequi nequit. 763.c.2
Herba amatoria. 708.27
(de) Herbis natantibus. 112.33
Herbarii cœperunt authori vileſcere. 17.11
Herbis, qui non utitur è præſcriptis Scholarum, ſuperſtitioſus habetur. 760.c.1
Hermes in Pimandro tria principia metallis tradidit. 386.6
Hermodactylus in prima ſui facie eſt inſipidus. 452.27
Hernia ſanatur inteſtinalis per ægroti tranſitum per quercum fiſſum, rurſus ligatum, & conſolidatum. 760.c.2
non ſanatur, quercu exareſcente. ib.
Excuſatur à ſuperſtitione. ibid. & 761.c.1
quod fit per fumum aſcendentem balſamicum. ibid.
modus fiendi. ibid.
Herniæ in umbilico Hiſtoria pueri. 404.38
Herniam curat magnes. 706.18
Herniam quatuor ſemina calida, & duritiem pylori ſanant. 289.& 290.20
Herinioſi, cujus inteſtinum excidit in ſcrotum, ſanati Hiſtoria. 409.& 410.75
Heberni Chambrech, quod eſt trifolium, pro pane utun-

utuntur. 432.14
S. Hild galdis prophetia. 303.27 & 448.2
Hippocrates *rariſſimi doni vir.* 7.2
edidit ſine fuco experientiæ tædia: pleraque ejus opera ſunt quisquiliæ & adulter. ibid.
Hippocrates *omnes morbos flatibus conſecravit.* 399.1
noverat certe depopulantem curare peſtem, & cum illo obdormivit iſta ſcientia. 12.10
Hippocrates *primus in ſcripta redegit ſuas obſervationes, in quo labore divinam opem ſenſit.* 158.10
ejus cauſæ morbi quæ. 38.18
totum corpus perſpirabile tradidit. 322.45
venia dignus, dum putavit, abſolvi totum negotium morbi per naturam. 212.1
notiones morborum ex ſalium ſapore. 451.12
adeptorum fuit particeps. 7.2
Hippocratis *regreſſio noctis ad diem orphæi quid ſit?* 395.70
Hircus *diureticus alendus priusquam ejus cruor paretur.* 213.74
Hirci *cruor quomodo recte paretur.* ibid. 75
ſanat pleuritidem. ibid.
Hirudines *tota hyeme ſub limo conduntur, & vivunt.* 178.33
Hiſpaniæ *Rex ſtrumas curabat ante Galliæ Regem.* 762.c.2
Hiſtoria *eſt obſervatrix rerum contingentium regularium, & neceſſariarum; & eſt memorativa ſcientia facti.* 9.14
ſuffocationis. 121.45
Hiſtoriæ *admirabiles.* 54.17
raræ. 563.2
Hiſtoria *amentium.* 271.47
Homo *internus.* 721.91.*ſeq.*
externus, caro & ſanguis. ibid. 95
Homo *ſolus ridet.* 296.60
Hominis *definitio data à ſcholis eſt erronea, quia definit hominem juxta ejus cadaver.* 24. 35.37.719.81.*ſeqq.*
definitio vera. 25.36. & 31.64
internus ſpiritus eſt localiter in nobis ib.
Homines *religioſos abuſu rerum ſacrarum in curatione morborum decepit Satanas.* 756.c.1
Hominis *ſanguini ineſt phantaſia, & appetitus Magicus.* 730.160
Hominibus *voluntatis bonæ, ac charitativis calitus communitatur virtus cognoſcendi virtutem magnam verborum herbarum ac lapidum.* 758.c.2
Honorem *Dei debent reſpicere verba in curatione morborum.* 759.c.1
Hordeum *parum coctum ventoſitates efficit, oppilationes verò ſi meliuſculè bullierit.* 434.23
Hordei *ſpicæ, deglutitæ Hiſtoria.* 565.7
Horologiorum *error.* 58.17.602.49
Horrenda *verba ſunt rejicienda in curationibus.* 758.c.2.
Humana *natura corrupta, qualis.* 628.49
Humectatio *fit per appropriationem.* 449.4
Humectare *quæ humanum dicantur corpus.* 449.4
Humidum *in ſiccum nullam habet penetrationem.* 162.29.197.36
radicale quid. 677. & *ſeqq.*
ſicco non commiſcetur in radice. 162.29. & 197.36
& ſiccum gradus non admittant. ibid. 37.
Humores *ſecundarii fiunt ſenſim volatiles.* 683.c.1
Humoriſta *reſpondit captioſè crapuloſo.* 328.31
Humoriſtas *Author provocat ad certamen de curatione febris.* 500.9
Hydragogum *fœtida non excernit.* 494.38
Hydropicus *ab Empyrico curatus obiit mirabili modo.* 390.33
Hydrops *ſolvitur per renes.* 487.14
aliquando fit à pulmone. 484.5
Hydrops *ſanatur abſtinentia à potu.* 493.33
triplex. 483.12 488. & 489.20
ex malignis febribus 483.1.
renes cum fabricant, & ibi plura de Hydrope ibid. 3. & *ſeqq.*
ex ſanguine extravenato. 487. & 488.15. & 16
ſanatur argento vivo præſcripto à Paracelſo, & aliis modis. 494.39.40
natura eſt jacens. 480.89
ex mœrore. 534.12
febres ſequitur. 474.66

Hydro-

Hydropis definitio. 494.42
Hydropis cura magnetica. 707.20
Hydropicorum ſitis ex latice alienam intus qualitatem combibente. 186.& 87.14
Hydrophobia accuſat initam rabiem. 329.16
initium examinatur. 154.54
nomen unde. 286.5
Hydrophobiæ remedium, S. Hubertus. 711.46
Hydrophobia tollitur terrore ſubmerſionis. 762.c.2
halece ſicca ſubito applicata. ibid.
Hydropiper poſtquam exaruit, amittit ſuam eſſentiam. 397.79
Hyeme plus comeditur quàm æſtate, & quare. 183.56
Hyles impoſſibilis meretricius appetitus. 146.13. & 14
Hyoſcyami ſemen imaginationem dislocat. 267.20
Hyoſcyamus exoticam phantaſiam imprimit. 268.31
Hypercatarſis exemplum. 445.50
Hypochondriaca *paſſio.* 295.53
Hypochondriacæ *amentiæ ſunt præcordiales.* 263.5
Hypochondriaca *conceptio quæ.* 571.3
(*in*) Hypochondriacis *amentiis eſt venenum furi*ſum. 318.25
Hypochondrii *exorbitatione mens non alienatur.* 140.80
amentia cauſatur à lenta, & continuata triſtitia. 434.12
ſulphure veneris medentur &c. 574.20.ſeqq.
Hyſterica *media.* 575.& 576.26

I.

Jacens natura eſt, ubi morbus in gradum ſurrexit, & nupſit intime, & tunc altiora requiruntur remedia, quam quæ natura ſponte produxit. 168.45
Ianſenius notatur de curatione ſtrumarum per Regem Galliæ. 762.c.2
Iaſmini flores putrendo amittunt odores, & vim medicam. 397.79
Iaſpis eſt lapis opacus. 459.62
Iaſpis non præſervat labentem ex alto à læſione, ut Turcois facit. 763.c.1
Lac nutrici reſtituit inter ubera geſtatus. ibid.
Ichôr fit è toto cruore. 190.20
Iconem Dei qui rationem putant eſſe, refutantur. 23.24
Icterus non eſt mortalis. 204.30
unde fiat & cur non à felle. 210.ib.
non eſt à retentis, ſed à ſublimiori monarchatu. 322.43
ex mœrore. 210.534.12
nullibi magis viget, quam in atro ſtomachi. ib.13
per venena. 191.28
ex ſtomachi debili. 278.32
proprio veneno Aſthma ſiccum profert. 354.64
Idea inducitur metu renibus, quæ indignationem amittant. 494.36
Idea peſtis virulenta, transformans corpus fit à terrore. 764.c.1
à quali remedii excutiatur. ib.
Ideæ perturbationum contrariis ideis ſanandæ; ſi non, per magnam virtutem. 764.c.1
Ideæ formantur ab Archeo non minus, quàm à vi phantaſtica. 526.15
Ideæ exoticæ tam mentis quam Archei, morborum cauſæ. 753.c.1
debent imprimi in Archeum. ibid.c.2
introducunt morborum exercitum. 754.c.1
Ideæ aſpectuales depinguntur in æthere Archei. 525.8
ſequuntur perturbationes, unde fiunt. 269.36
Ideæ ab imaginatione fabricatæ reſiſtunt Ideis morboſis. 759.c.1
Iecori incumbit ſanguificationis labor. 189.13
Iecoris ſtomachus vena meſenterii. ib.& 204.29
Iecur dimittit ſuum fermentum in venas meſenterii. ib. & 207.46
Iecur anguillæ valet in difficili partu. 294.46
nunquam propriâ temperie peccat in calore. 587.c.2

calidum eſt per accidens. ibid.
Iectigationes manuum ex pyloro male clauſo.218 10
(per) Ieſu Chriſti nominis verba Apoſtoli ſanant ægros. 758.c.1
Igne non eſt cremabilis Lapis Turcois. 762.c.2
Ignis non calefacit aquam per contrarietatem, ſed per generationem Rolollei alieni.162.26
non ſuſtollit aquam in vaporem per contrarietatem. ibid.27
neque extinguitur ab aqua per contrarietatem. ibid.
cremat fortius ſub flatu Boreæ, quam Auſtri, perit ſuffocatus, non victus. ibid.
Ignis, lumen, vita, forma, &c. ſunt creaturæ neutræ, non ſubſtantiæ. 130.24.25.691.c.2
Ignis ens anomalum. ibid.
artificialis docet recludere arcana. 134.38
natura monſtratur. 132.31
convertit carbonem in Gas ſylveſtre. ibid.
Ignis vegetabilis qualitates & figuram recognoſcere facit. 142.89
Ignis eſt mors artificialis. 105.34.132.30
Gehenna artificialis mutat terram à prima vaſui ſubſtantia. 51.15
non producit ſemina, ſed abſumendo illa tranſmutat. 105.34
tranſmutat ſemina rerum. 179.38
aerem in aquam mutare non poteſt. 105.34
non habet in ſe aeris ſemen. ibid.
indiget aere ad expellendas fuligines, non ut alatur aere. 131.26
conſiſtens in remiſſo gradu luminis, eſt plerumque vitæ comes. 134.38
non eſt elementum, ſed mors in manu artificis, & quomodo. 100.2 & 105.34 132.30
Fit, ubi non eſt, per motum. 694
Ignem non eſſe ſubſtantiam, nec acidens probatur. 129.24
eſt creatura neutra à Domino in hominum uſus deſtinata. ibid.25.& 26
ejus proprietates. 132.34
Ilei flatus habent aliquot in ſe diverſitates.406. 50
Ileon non eſt minoris inteſtini aliqua contorſio. 402.29
Remedium & Hiſtoria. 403.30.31
Ileum ſemper vidit Author flatu tumidum in ſectis cadaveribus. 405.44
Iliadus Paracelſi quid. 646.20
Imaginatio quædam ſana, & integra debetur ſpleni. 329.16
Imaginationis operationes curare morbos. 756.c.1
Imaginationis perturbatio alimenta inficit.269. 36.
unde oriatur. 509.10
Imaginatio fortis in curatione per verba eſt ſuperſtitioſa. 758.c.1.2.ſeq.
etiam verba in ſe bona pervertit. ibid.
præcipue ſacra. 759.c.1
in rebus naturalibus admittitur. ibid.
Imaginatione mens noſtra nihil intelligit. 254 5
Imaginativa, intellectus animalis Ariſtoteli cognitus, tantum res extrinſecus aſpicit. 30 61
cernit corticem, ad nucleum non attingit ibid.
Imaginativa idea contra ideam morbi vim ſanandi habet. ibid.
Imaginativæ poteſtatis organum in Archeo.753. c.1
affectuum amentiarum Author. ibid.c.2
Imaginem furoris communicat vipera. 509 10
Imaginem nemo novit perfecte, an bene reſpondeat ſuo typo, ſi typum non agnoverit prius. 25.36
Immortalitas quomodo in nobis erat? 277. 30.
Imperativa verba ſacra in virtute operantur? 759.c.1
ſpiritus immundos ejiciunt, & maleficia. ibid.
morbos ſanant. ibid.& ſeqq.
Impetum faciens, eſt ſolus, qui œconomiam, tam inſanis, quam in ægris vitalem lacerat. 498.1
eſt Archeus. 520.4.
Impetus ſunt. conceptus animæ. 275.16
Impiorum cadavera à Satana in curationem morborum adducta. 756.c.1
Impoſtura eſt oleum Mercurii. 393.55

Imprecationes in curatione morborum Satanicæ. 756.c.1.& 758.c.1

Impuberes non raro concipiunt ante menſtrua, & maturiores ſilente menſtruo. 591.c.1 ſeq.

Inanimata habent phantaſiam. ib.

Incantamenta unde naſcantur. 457.46

Incantatis per Exorciſtam opitulatur Eccleſia. 758.c.1

Incantamentis itur contra animo robuſto. 567.15

Inclinatio moralis eſt, de intimis animæ ſenſitivæ proprietatibus. 121.45

Inclinatio vocationis eſt quæ naturaliter quis pendet in aliquam profeſſionem. 120.36

tres aliæ inclinationes delineantur. ib.

Inclinationes animalium & hominum brutales unde? 119.35

Incubus ſive Ephialtes ſuſcitatur è præcordiis. 288.15.16

Incuriis raro tempora caneſcunt. 22.22.& 699.c.2

Incurabilium conſideratio. 8.7.& 295.52

Indicationes naturales morborum per ſolas contrariorum oppoſitiones fieri; dixit Galenus. 159.12

Indicationi curativæ non reſpondent ſæpè remedia. 344.7

Indigeſta fiunt ex pyloro malè affecto. 216.10

Induſia, & ſtragula madore ſtillantia è latice quid indicent? 362.24

Induſium in mures mutatur. 109.9

Infantium quare flavum ſtercus. 204.35

Infantulus dentiens febricitat. 368.15

Inferentia includit neceſſitatem. 114.5

Infernus exteriores ſive extremas habet tenebras. 136.52

fortè aliquot milliaria meditullio terræ tenet. 645.6

Influentia lunaris veterum eſt proprium Lunæ lumen. 136.49

Influentia quid & unde. 116.15

Ingluvies mater plerumque eſt ſpinæ cruoris. 588.c.1

Injaculatio ſive Geſchot eſt ſtomachi acerbus dolor, cauſans affectum te tario ſimilem. 289.20

Injecta materialia. 563.1

ſanatio. 569.4 ſeq.

Initia prima ſunt duo; cauſarum corporalium & corporum. 34.23

Inquiſitio admittit 50. verborum formulas in curatione morborum. 759.c.2

Inſania generantis traducitur in poſteros. 574.20

Inſania occulta recrudeſcit. 572.12

Inſaniam quandoque adducit triſtitia paupertatis. 525.9.ſeqq.

Inſecta cur tempeſtatem norunt. 116.18

aquatilium generatio. 112.31

Inſectarum adventum Eccleſia per formulas avertit. 762.c.1

Inſomnia unde. 291.30

Intellectus quibus mediis datur 25.40.& 41.ſeqq.

novo perfectionis rore perfunditur, quoties intellectualiter contemplatur aliquid ſupercœleſte, eo quod pro merito transmigrat in illud; illudque deguſtat. 27.48

Author plus profecit per figuras, imagines, & viſiones phantaſiæ ſomniales, quàm per rationis diſcurſus. 25.40.& 41

cognoſcit res, prout ſunt, ideoque viciſſim verificatur intellectus de rebus ipſis per ipſas. 24.32

purificatur per chimiæ labores. 459.65.ſeqq.

Intellectus non valet examinare virtutem magnam in Lapidibus, Herbis ac Verbis. 763.c.2

Intellectum ſuffocat nimia preſſura. 448.1

Intellectualiter intelligere Atheos optat author. 254.4

Intelligentia gubernantur aquæ, intellectualiter quaſi agendo. 646.20

Interſeptum cordis habet poros triangulares. 174.21

Inteſtina foraminata non reperiuntur. 197.4

Inteſtinum cæcum eſt exiguum, neceſſarium tamen receptaculum omnis ſtercoris. 214.81

Invocationes in curatione morborum Satanicæ. 756.c.1

Iocus debet abeſſe in curatione per verba. 759.c.1.

Iohanne major eſt minimus in Regno cœlorum, & quomodo intelligendum. 255.12

Ira diverſimodè ſpiritus afficit. 321.41

Iris ante diluvium nunquam viſa. 85.2
 eſt ſignum fœderis divinæ bonitatis. ib.3
Iſciatica à Pyloro malè affecto. 289.20
Itali ſingulis in pagis habent medicaſtros, qui cruore miſerorum vivunt. 13.2
Judæi lucri cauſa circumveniunt Chriſtianos circa Authoritatem verborum ac ſigillorum ceremonialium. 756.c.2
Juniores ſub parca cœna malè quieſcunt. 291.30
Jura carnium & herbarum ſuccos, absque ſale, aceto, melle, ſaccharo, &c. condire, & à putredine per annos vindicare, diſcant ii, qui ſudores herbarum ſtillando præponunt ſuccis. 168.45
Juris & Philoſophiæ differentia. 705.5
 vanitas. 17.15
Jus verſatur circa traditiones humanas, incertas & veritatis expertes. ib.
Juſſus à capite defertur voluntarius ad linguam. 288.18
Juvenis amans deperditè puellam, eſt ſimilitudo ſive imago realis diſtinctionis animæ ſenſitivæ à mente. 665.c.1.ſeq.
Ixia ex Chamæleonte. 438.12

K.

Karichterus Medicus laudatur, de remediis contra veneficia. 538.3.& 570.8
Keyberg ſive mons ſiliceus quid ſit. 52.4
Keyberg eſt fundus ſub ſabuli fundo, cui rupium propago innixa, ubi metallorum ditiores claſſes. 645.5

L.

Labens ex alto præſervatur à læſione, ſi geſtaverit Turcoidem. 763.c.1
Labor ſophiæ anomalum in natura fecit. 111.28
Lac beſtiarum ſiccis paſcuis gaſtarum, optimum. 213.74
 Lactis ſecundum Scholas delectus. ib.73
Lac deficiens reſtituitur Iaſpide inter ubera geſtato. 763.c.1
Lac plures horrent, quia non conficiunt. 195.27
Lac febrienti affert capitis dolorem. 328.14
 aſinium optimum ſecundum Scholas. 213.73
 ratio Authoris. ib.76
Lac cadavereſcit in muliere prægnante. 735.c.2
 in horas varias impreſſiones ſubit ex animi perturbationibus. ibid.
Lacte ſolo multi dudum vixere. 432.14
 in prunas emulcto, ubera flacceſcunt. 707.21
Lactis vires ſunt metiendæ ex ſanitate beſtiæ, vita, & cibis, non autem ex craſſitudine aut pinguedine. 213.74
Lactis nutrimentum quale. 735.c.2.ſeq.
 muliebris examen. 213.74.78
 qualitas productiva in fœniculo. 153.52
Læditur nemo, niſi à ſeipſo. 753.c.1
Lampas vitæ, Liber de magnetica cura Balcki. 707.20
Lapis omnis, immediatè eſt filius aquæ. 241.1
Lapis cancrorum in producta fermenti agit. 283.21.ſeq.
 quamvis ſit diureticus, non penetrat in veſicam. ibid.25
 ad lienem præſtat calcinatis Conchyliis. ib.22
 in medendo præcellit. ibid.20
 potus in vino potentior. ibid.
 lienem ſanat tumidum. 383.35
 diureticus eſt, & vulnerarius. 182.53.
Lapis Chryſopœius contemplatur quoad exiſtentiam &c. 697.c.2
 Philoſophorum vitaliter nobis uniri non poteſt. 742.c.2
 vegetabilis cremabilis eſt, ut Gagates, & potius eſt nodoſum lignum, quàm petra. 241.4
 animalis eſt ſaxeum os, quia partim crematur. ibid.
 Chryſopœius tractatus ab Authore. 631.58 697.c.2
Lapis omnis in ſal Alkali ſponte, vel per adjuncta migrat, omnis qui calcinari poteſt talis ſalis acrimoniam Calcinatu acquirit. 395.65
Lapidis Chryſopœi Paracelſus compos. 739.c.2
 donatus Paracelſo. 22.3
 donatus Authori. 697.c.2
 ſemen. 128.21
 eſſe creditur. 746.c.2
Lapidibus ineſſe magnas virtutes.
(in) Lapidibus, verbis ac Herbis magna eſt virtus. 158.c.1
 deſcribitur. ib.

communicatur eorum ſcientia hominibus charitativis cœlitus. ib.c.2
eſt jam in oblivionem, etiam in Eccleſia tradita. 759.c.2.& 762.c.2.& ſeqq.
cujus cauſa Diabolus invidens. 760.c.1
& cleri negligentia. 762.c.1
Signa ejus virtutis. ib.
intellectus eam aſſequi nequit. 763.c.2
vindicatur à ſuperſtitione. 764.c.2.ſeq.
Lapidis Turcoidis mirabilis virtus. 762.c.2.ſeqq.
Lapidibus qui non utitur juxta Scholas, habetur ſuperſtitioſus. 760.c.1
Lapides magnæ virtutis requiruntur ad ſedandam ideam perturbationum. 764.c.1
ad morbos à veneno. ib.
ad ulcera phagedænica. ib.c.2
Larynx clauditur epiglottide. 426.52
Laryngis eroſiones, & tabes unde. 252.44
Later vovens pellit odorem emplaſtri intro. 447.58
Latera, & vitrum poſſunt in liquidum redigi. 54.14.
(de) Latice in humano corpore plura. 359.ſeqq. 429.59
Latex nobis ſpecie mucci, albuminis, ſaniei imponit & mutatur. 357.73.&74
aſſimilatur ab Authore primæ materiæ. 365. 45.
facile fermento transmutatur in alienam prolem. ib.
non eſt pars urinæ, neque ſudoris, ſalis expers. 360.9
pluribus officiis, & uſibus deſtinatur, ideo eſt cauſa occaſionalis plurium morborum 363.31
pro ſui inſtituto inſipidus eſſe debet. 428.59
aceſcit multo potu. 429.60
diſſolutorum ſalium copulam admittens, apoſtematum, & ulcerum, &c. cauſam conſtituit. 429.61
Laticis tractus è venis Meſenterii, cauſat ſitim naturalem. 214.80.362.27.ſeq.
Latinum Paracelſus dixit inſalutiferum. 229.16
Latria ridicula, & Græcorum ſomnia. 414.14
Diabolica in verbis non ſignificativis. 758.c.2
Laudanum abſque opio, ſanat plures morbos. 515.23
Paracelſi ſanat tuſſes. 297.61
Laudibus quibuscunq; renunciat Author. 15.14
Laus dum non datur, non capere eſt facile. ibid.
Laxativa novellum cruorem è meſaraicis venis emulgunt. 8.9
operantur per latens venenum intus. 455.53
vera quæ ſint. ib.34
(de) Laxativis notatur doctrina Paracelſi. ibid.35
Laxativarum vis. 729.153
Lazurius lapis fit aqua. 102.12
Lectorum benevolum non requirit Author. 11.9
Leſſas ex aqua fracida. 51.13
eſt liquor ad omnem plantam tranſiens. ib.& 112.31
ad plantarum radices trahitur. ib.31.32.33
Leo irritatus caudam vertit. 704.5
Leporis venati ſanguis curat eryſipelas, & dyſſentariam. 454.29
pinguedo ſpinam è digito una nocte attrahit. 479.85
Lepra ſanatio per magnam virtutem. 758.c.1
verborum formulas. 759.c.2
cur hodie in Eccleſia Chriſti non ſanetur, ut olim apud Iudæos. 762.c.1
in feſto Scenopœgiæ. ib.c.2
Lepra arcana renovativa popoſcit. 590.c.1
Lepra è Naaman in Gehaſin traducta. 707.25
Libani in apice Cedri integræ permanſerunt ſubter diluvium. 749.c.11
Libera Saturnalia quid ſignificent. 200.1
Libri omnes cum inſtitutionibus eandem canunt cantilenam. 18.16
Librorum lectio non dat cognitionem, niſi per obſervationem. 438.14
Lien amplectitur ſtomachum. 287.13
ſibi ſoli coquit. ib.
Lien ſtomacho incumbit. 196.30
Lienem gallinæ circum ſtomachum congeſtum unitiſſime habent. ib.
Lieniforme corpus, quod aliis hepar uterinum dicitur, explicat Author. 294.48 ſeq.
Lienis remedia rara. 277.29
LIBERTAS, Philoſ. 659.11.713.53
Lienis remedium, lapis cancrorum bullitus cum vino. 383.35

Lienis

Lienis viſcus eſt ſanguis noviter congelatus. 287.11
tumor ex mœrore. 534.12
Lienteria unde. 280.10
Ligata ſubter limites in trivio &c. ſunt à Satana inventa. 756.c.1
Ligna & herbæ ſine omni capite mortuo diſtillantur. 387.17
Ligna carioſa atque putrida cremata vix in cineribus habent ſalem. 180.41
Lignum cetim. 749.ſeq.
Lilii tinctura Paracelſi. 421.42
volatilis. 742.c.1
eſt Antimonii tinctura. 445.49
Lilii convallii flores putrendo amittunt odores. 397.79
(ſub)Lineæ æquinoctiali quare putrent omnia. 137.55
Lingua indolens ariditate finditur. 326.28
ariditas indicat laticem impeditum. ibid.
Lingua tenditur ex palati dolore. 723.107
ſimilis eſt apertæ pelli. 559.c.1
Lingua opifica è latice. 362.25
Lingua tunica fimbrioſa inſtar Holoſerici, veſtita eſt 202.2
Linguæ recrementa, mucilago latens. ib.
Linteamina congelantur ab anhelitu. 361.21
Linteum correſum à menſtruo virulento. 689.c.2
Lipothymicus fragrante odore reficitur. 106.43 1.c.155
ſentit omni vaporum actuitate celerius in præcordiis deliquium. 290.23
Lipopſychin circa ſtomachum ſentiunt inordinate ſtudentes. 291.27
Liquor plantæ ad radicem ſuæ conſimilis effuſus, mirifica fœcunditate beat. 387.83
Liquor Alkaheſt ad arborem vitæ. 750.c.1
Liquor aſſimilandus ab idea morboſa læditur in morbum. 753.c.1
Pilos delens. 561
(in) Liquore paucæ guttæ intus conficiunt libentius, quam res ſaccharo obducta. 441.30
Lithiaſis ex nutrice contracta. 242.10.736.c.1
Lithodontos materia, & efficiens unde. 237. 20. 21.ſeq.
Lithontribon examinatur. 443.44
Lithurgiæ myſterium ex nutritione per ſanguinem ac cruorem. 458.58
Lixivium opiatorum remedium. 292.31
Locis inhabitant lumina, colores, & fermenta. 151.38
Locus non circundat mobile exterius. 597.27
Locuſtarum adventum Eccleſia per formulas avertere valet, ac in unum locum ligare. 702.c.1
Loca ad vitam Long. 636. & 676
Logica nullam ſcientiam in mediũ protulit. 43.24
Logica & ejus finis, inutilis. ib.
Longævus, qui procul à curis, & uſuris. &c. 699. c.2
Looh ridentur. 382.§.30
Lorind aeris ignotum notatur. 229.18
Lotii uterus ante meſaraicas incipit. 202.23
Lotium quando ſalutiferum, & medicamentoſum 559.c.1.
Lovanii promotus ad Medicinam Author. 12.7
Lucentia noctu ex ultima ſalium materia. 190.21
Lucrum commiſerationem delevit medentium. 7.3
Lucrum pervertit virtutem verborum in curatione morborum. 759.c.1
cooperatorem habet diabolum. ib.
Lues veneris eſt tortura noctis. 430.65
Luis venereæ progreſſus eſt inſenſibilis. 517.34
à nutricibus ſugitur. 736.c.1
Lullii magna ars efficit, ut de quoquo ſcibili homo tanquã omniſciens diſcurrere poſſit. 21.15
Lumbrici non generantur in duodeno. 214.82
neque in ſtomacho. ibid.
fiunt ex alimento ſemidigeſto, qui ſponte ſurſum ejiciuntur, vix bonum præſagiunt. ib.
Curantur aqua Mercurial. ib.
differunt ab aſcaridibus. ib.
Lumbrici minus in ætate virili, quam puerili, & ſenili ætate producuntur. 236.16
Lumen vitale friget in piſce. 276.22
non ſubſtantia, &c. 130 29.25
Lumen candelæ trans oſſa digitorum radiat in junioribus. 266.17
eſt ſubter terram quoddam etiam media nocte. 136.52
Luminoſitas Specifica ſpir. vitalis. 177.30

Lumen accenſum, ſeu exhalatio ſplendens ſine igne & calore, ubi, 142.88
Lumen ſtabile ſub ventorum Blas. 150.35
eſt revera ens extra lucem. ib.
Lumen ineffabile Authori breviſſimo ſpatio per ſomnium cunctabatur. 22.17
Lumina vitalia non ſunt urentia, ſed totidem diverſitatibus ſeparata, quot ſunt animarum differentiæ. 276.22
ſunt creaturæ neutræ inter ſubſtantiam accidens. ib.
Luminaria duo, ſic duo elementa. 143.95
Luminum vitalium tot ſunt ſpecies, quot vitalium creaturarum. 190.23.684.c.2
ſunt plura genera. 255.11
Luminum tot ſpecies in natura ſunt, quot rerum 139.72
ſunt tamen longe plures luminum ſpecies, quàm rerum materialium. ibid.
Luna & Sol quare creati. 135.42
Luna minor plurium ſtellarum, quæ tamen magnæ non reputantur. ibid.
Luna præſidet matricibus aquis. 142.95
Luna ſi ſuper vulnus ſplenduerit, labra liveſcunt, & ſanationi reſiſtit. 137.56
Luna trahit in adverſum ad materiam rei primam. 137.57
aquas, & altilia trahit in ſuccum leſſas. ib.59
putrere facit. ib.55
Luna dat vitam piſcibus, ut ſol animantibus. 276.22
Lunæ parent oſſa, & medulla, medullas impregnat. 322.42
Lunaris terminus præſcribit legem quantitati cruoris, ut in utroque ſexu abſumatur. 58.c.1
Lunare lumen in cono non habet ignem, ut ſol, imo frigidus ſentitur. 134.39
Lunares radii non recta feriunt terram. 135.47
ſed ſuum centrum eccentricum, terram vero per accidens. ibid.
per actionem regiminis influit. ibid.
Lunaticiſmus exprimit repetitionem acceſſus, & exacerbationum intervalla. 269.38
Lupi, & ovium inimicitia remanet in pellibus. 730.165
Lupi ſolertiæ diſcurſivæ hiſtoria deſcribitur. 24.34
Lupus quotannis rabidus incredibili jejunio ſanatur, cujus falſa Paracelſi cauſa. 574.21
Lupus loco inteſtini cæci duos membraneas habet utres. 214.82
Lupus eſt morbus factus in loco, ideo ſolus attactus remedii potentis ſufficit ad extinguendum virus. 558.c.2
Lutum ſapientiæ. 105.37
Lypothymia docet ſpiritum vitæ Gas vitale 106.41
Lypothymici ſuffitu recreantur. ib.43

M.

MAces ſunt ſaporis ſpecifici. 452.25
Machab. 2. c. 1. fit mentio aquæ craſſæ, quæ eſſet ignis perpetuus, forte non abſimilis noſtræ Alkaheſt. 104.28
Macies naſcitur ex alimento ſubtracto. 583.c.1
Macilentia & pinguedo ex ſtomachi, & Duumviratus dignitate fiunt. 296.59
Macula fœtus quomodo tollatur. 270.46
Macrocoſmi ſimilitudo ad morbos. 281.12
Madida non ſiccant humores. 358.75
Magi Eoici habuerunt ſcientiam per ſtellam & per ſomnium. 117.23
Magia ſpiritualis quæ. 729.154
Magia ſpirituale robur. 721.92
Magia unde habeat potentiam. 728.152
Magiæ vocabulum quid ſignificet. 725.125.126
naturalis ratio poſitiva. 719.80
Magica virtus excitatur. 729.159
ab adeptis. 725.120
excitatur à Sathana ſecus dormientem. 722.150
Magica facultas ſomnolenta in Napello. 728.120
in carne rabido eſt ligans. ibid.
Magica virtus indefinita, inexplicata in herbis, verbis ac lapidibus. 758.c.1
Magicos effectus antiquitus Eccleſia per verba, ritus, exorciſmos, aquam, panem, ſalem, her- ſanabat bas. 711.c.2
Clerici id hodie negligunt. 762.c.1
eorum proba. ibid.
Magiſteria, & extracta frequenter debilitantur, ſi fiant ex ſimplicibus. 108.45
quomodo fiant à chymicis. 208.49

facta

facta per acida ſunt venis hoſtilia. 446.55
vide quoque. 528.12
*vice extractorum loco reponit Author.*440.22
laudantur. 458.4
Magnale eſt aere rarius. 648.12
magnum quid ſit. 728.151
eſt forma aſſiſtens aeri ejusque velut ſocia ipſique certo connubio velut conjugalis. 83.21
ſub frigore contrahitur. 84.28
eſt capſa, in qua omne Gas reducitur in primam materiam aquæ. 151.37
eſt optimum in montibus. 743.c.1.
Magns non dat eſſentiam. 723.13
*Magnes abortũ præcavet & partum pellit.*706.18
Magnes cur ferrum trahat nullus inveſtigavit. 452.28
per Blas locale trahit ferrum. 455.32
allii affrictu polum negligit. 716.68
Magnetica curæ plura exempla. 707.20.21.*ſeq.*
Magneticum & ſympatheticum non idem, quod Magneticum armarium. 704.2
Magneticus ſpiritus propriè quid ſit. 723.113
*Magnetiſmi ſpiritus patroni qui dicuntur.*727.140
inteſtinum cohibet. *ibid.*143
trahit è vitro quidpiam ignibus excocto.ibid.
*Magnum oportet eſt vitæ fluxus & refluxus.*144.1
vocat Author neceſſarium remanentiam proprietatum vitæ mediæ in alito, & conſtituto. 148.22.
Mahumetani quare baptizantur. 696.c.2.
& Calviniſtæ ſacrificio carent. 157.5
Maledictio negatur. 613.29.*ſeq.*
Maleficiatis per verba ab Exorciſta prolata medetur Eccleſia. 758.c.1.759.c.1
*Malleoli tument non obſtante cauterio etiam copioſe fluente in Archei cataclyſmatibus.*588.1
Malta ex hordeo conficitur ad parandam cereviſiam cum lupulo. 434.23
Mandativa verba operantur in virtute Domini 759.c.1
Malva humectando poros claudit. 449.4
*Mania differt à delirio & ſordibus caret.*296.57
plerumque ex ſuperbia. 525.9
ex utero. 323 46
Maniæ opio non ſuccurritur, nec vinculis nec opiatis minuitur. 295.55
Maniaci actorum memores plerumque. 268.33
Maniacus non glaciatur. 270.42
Manna & mel fiunt venena. 459.65
Manna, mel & ſaccharum per ignem acrimoniam ſumunt. 456.36
Manna urticæ non prodeſt mineralibus inſpiratis. 581.c.1
*Manus ſiniſtra ſtupet in ſplenis incommodis.*353.59
dislocata decreſcit. 694.c.2
Manus prægnantis appetentis ceraſum quomodo fœtui imprimat, ac quomodo non item. 761.c.2
per deſpectum. *ib.*
Mare ſanat rabiem ſubmerſione. 271.47
Mare non fluit, & refluit ductu Lunæ cæleſtis, id eſt ſolius pyromantiæ, ſed lunæ ſuæ hydromanticæ. 714.59
Maris fluxus & refluxus à Luna. 646.21
Maris bullæ noctu lucent, habentes nocturnum nitorem. 190.21
refluxus poterunt hiſtoricè ſcire ſcholæ paganica. 9.14
exundatio ex Luna. 135.47
Maris deſideriis operatur prægnans in fœtum. 764.c.1
Maritus uxorem labentem ex præcipiti præſervat, Turcoidem in digito habens. 763.c.1
& uxor ſunt duo in carne una. c.2
Martinus Delrio notatur de formulis verborum morborum curatricibus. 759.c.2
*Matris perturbationibus auſcultat fœtus.*763.c.2
perterrefacta fœtum in belluinam mutat formam. *ibid.*
quod fit ex parte matris. 764.c.1
Marmor non calcinatur. 241.4
Mars à Paracelſo laudatus. 561.c.1
Maſculum vel gemellam generare eſt in patrantis manu. 120.35
Maſticationis neceſſitas. 433.21
Materia corrumpitur, non forma. 147.17
non eſt accidens, neque annihilabilis. 129.23
Materia prima ſive hylen non ſubſternitur, aut immediatè præcedit generationi. 152.44

Materia ſecunda fuit ex univerſali quadam materia. 129.21
Matheſis conſiſtit in menſuris commenſurabilium. 23.30
eſt ſcientia applicationis rerum ad menſuram. 9.14
Matthiolus & alii occupati fuerant circa facies, non virtutes herbarum. 437.8
volvebat Author. 7.10
Meatuum obſtructiones, quas fecit Archeus, debet rurſus reſolvere. 754.c.2
Medendi methodus pro Archeo exorbitante, morborum omnium patratrice. 754.c.1.ſeq.
eſt difficilis. ib.
Medendi facultas inter pauciſſimos inventa. 755.1
per incertas experientias ad cauſas indebitas conferendo proceſſit. ib.
Archeum tamen per remediorum ſimplicium vim reddidere quietum. ib.
in hoc etiam errores, ib.
fit per accidens. ib.
eſt erroribus, conjecturis, &c. plena. ib.c.2
Remedia ſua à vulgo, vetulis, imo & à beſtiis didicere. 755.c.2
quæ poſtea confuſe in Methodum *conſtrinxere.* ibid.
quam ſi quis in uſu herbarum & lapidum non obſervat, habetur ſuperſtitioſus. 760 c.1
Medendi puritas migravit in linguas, jactantias, rixas, controverſias, & conjecturas. 8.3
ſcientia eſt occulta, & poſtrema omnium ſcientiarum. 9.15
artem pro impoſtura reputavit Author, à Græcis introductam. 12.7 & 18.18
apex per contraria adoratur à vulgo, & Scholis. 159.12
cardo in extinctione efficientis cauſæ. 159.15
Medendi univerſalis apex tempore Hippocratis nendum innotuerat. 411.1
Medentes ſciſcitabantur ab Authore, quare non ſequeretur artem Galeni. 11.4
Medica facultas debet inconcuſſa & recta ire. 755.c.1
Medicæ qualitates non æque agunt in vivum ac in cadaver. ib.
earum activitas qualis? ibid.
neglecta à Scholis. ib.
Medicæ rei Sacerdotes non ſe ingerant. 762.c.1
Medicus diſcere debet remediorum gradus. 756.c.1
non metiri poteſt. ib.
Medicamentorum gradus. 755.c.2
ac doſes. ib.& ſeqq.
per fortem imaginationem acuuntur. 759.c.1
Medicamenta archeum compeſcentia. 760.c.1
Medicamentum non agit per contrarietates, neque per ſimilitudines; ſed proprie, immediate, atque indeficienter conſiſtit in competenti ſive appropriato. 167.42
perfectum quale. 145.10
Medicamen proprie conſiſtit in competenti, & in quibus Archeus ſuas reperit delicias. 167.42
Medicamentum quale eſſe debeat. ib.44
Medicaminis vis in odore conſiſtit. 558.c.23
Medicina operatur phyſicè, non ſtat matheſi. 159.12
creavit eam de terra Omnipotens, dicit textus, non medicinas. 498.1
ergo ſatis pro morbis omnibus. ib.
Medicina optima, Medicina non uti. 413.11
Medicinæ dator manet continuus ejusdem diſpenſator. 17.13
origo. 158.10.11
Medici in Hybernia præferuntur Italis. 152
ex cruore miſerorum vivunt. ibid.
Itali oſtentantis Hiſtoria. 221.28
Medicos Pyrotechniæ inſtructos natura elegit. 705.7.8
Medicus Moralis. 514.18
Medium, quo Diabolus agit in jaculando. 569.1
Medulla ſpinalis conſtringi per funem nequit, pereunt tamen memoria & intellectus, ac motus eodem inſtanti. 324.48
Medulla eſt corporis homogenea pars. 436.65
Medullæ plus habent oſſa veterum animalium, quam juniorem. 695 c.1
Medullas imprægnat Luna. ib.& 3.22.42
Menſur frequentius vigilando. 294.42
Mel & Butyrum comedere, quare fuit dictum de Chriſto Domino. 737.c.1
Mel pro unguento armario. 704.2

Mellis

Mellis carbo non dat cinerem. 387.18
florida aerea communicatio requiritur in unguento armario. 724.121
(ex) *Melle & pane ſecalitio fit formica.* 456.38
Melancholia unguentis aliquando ſuperatur. 110.17
Melancholia Hypochondriaca in mulieribus aliquando lenta. 572.12
Meliceride quomodo evaneſcant. 137.56
Membranæ ſtomachi dignitas. 324.49
Membranis ſtomachi Deus indidit admirandas poteſtates. 276.26
Membro cuique ab initio fœtus præſidet aſſiſtens ſpiritus inſitus rector. 412.2
Memoria unde &c. 671.c.1
Memoria *artificialis, quomodo ſit in anima noſtra.* ib.& 258.24
ſedet in cerebro ab anima ibi impreſſa. 265.14
eſt facultas caduca animæ ſenſitivæ. ib.15
ſenio & morbo læditur. ibid.
Memorativa *ſcientia facta dicitur hiſtoria* 9.14
(In)Mente *ante peccatum non erat morbus.* 754.1
Mentis *organum eſt Archeus.* ibid.
Menti *parebat ante peccatum, poſt vero inobediens factus Archeus.* ib.
Menti *aliquid ſimile continent morboſæ concitationes.* ibid.
Mentem *alienare poſſunt ſimplicia quædam.* 760.c.1
compeſcere itidem valere alia. ibid.
Mens *immortalis obvolvitur in anima ſenſitiva intra ſtomachi orificium.* 532.2
Mens *non furit, non delirat.* 140.80
Mens *non ægrotat, paret tamen animæ ſenſitivæ.* 22.15
ſermocinalia deteſtatur. 295.50
& ratio diſputat. ibid.7.8.9
poſt mortem habebit omnem cognitionem ſimul plenam, non faciet demonſtrationes, ut unum ex altero concludat, apprehendit rationem chlamyde, illamque omni veſte usque in nuditatem ſpoliavit. ib.10
Mens *noſtra debet eſſe intellectualis, non autem rationalis, ſi Dei ſimulacrum proximum referre debeat.* 20.1
Quomodo intelligat. 254.4
immortalis hominum animæ ſenſitivæ involuta eſt, quæ à morte avolat, pereunte altera. 175.23
Mens tantum functiones abſtractas, ſibique conſimiles edit. 299.6
Mens eſt in nobis, nec tamen à nobis ſentitur, neque ejus continuæ, & inconcuſſæ operationes ſunt ſenſibiles. 665.c.2
Menſura temporis. 602 49
(*ſola*)*Mens inter formas eſt ſubſtantia.* 129.23
Mentalis ægritudo binſica vocatur. 728.148
Mentem alienant quædam venena. 295.50.53
Menſtruum univerſale Chymia parat. 460.66
Menſtruum ſanat porcos in lepram vergentes. ib.
naturæ aluminosæ. 589. (& 691.c.1
Menſtruus cruor. 688.c.2.ſeq.
Menſtrua retenta morbos uterinos ſuſcitant. 573.13
ſi detinentur ab utero in juvenculis, minore voluptate turgidis, quæ mala pariant. 313.(46
V. gradus. 690.
inordinata diſcolorant &c. ibid.
Menſtruorum retentorum remedia ſunt: coralli tinctura volatilis, oleum ſuccini, ſal chalybis & ſimilia. 323.46
mitiora narcoticis obediunt. ibid.
atrociora majora requirunt arcana. ibid.
(de)*Menſtruis plura ſcitu digna in titulo.* 688.c.2.ſeq.
Mercatores furtive adulterant, onerant, defœdant, & ſubſtitutive mentiuntur pharmaca. 450.11
Mercatoris Belgæ hiſtoria, qui montem altiſſimum in Canariis aſcendit. 73.20
Mercurius metallorum. 456.9
Paracelſi quomodo agat. 552.c1.
Metalli manet indeſtructibilis. 393 59
Mercurius in Mercurio. ibid.
Mercurii immortalis ratio. ibid.
Mercurius præcipitatus ſublimatus eſt venenum per additamenta. 458.56
è metallo eductus eſt ita ſimplex & indiviſibilis, ut ſit impoſſibile ex eo ſeparare ſalem & ſulphur. 392.53
nunquam ulla ratione eſt diviſibilis. ib.
inter generata par non habet. ibid.
Mercurii, antimonii &c. præcipitationes vitrificationes, & præparationes horret Author. 446.54

Mercurius tam præcipitatus, quam ſublimatus facile revivificatur imbibito ſucco herbarum vulnerario. 283.20
Mercurius fugat pediculos. 544.c.2
Mercurius diaphoreticus quomodo acquirat ſuæ entelechiæ ultimatum ſcopum. 552.c.1
Mercurius foris illitus fauces, dentes, linguam afficit. 428.58
Mercurium diaphoreticum irrident Scholæ. 421.42
Mercurius diſſolvendo manet. 315.11
Mercurius tremulus arborem necat. 495.49
oportet mori abſq; ullo ſalium exteriorum ſodalitio. ib.
Mercurius habet quoddam ſulphur externum originalem metalli labem continens. 67.14
qua ſpoliata qualitate dicitur Mercurius de Mercurio. ib.
& non ſinit ſe amplius à furfuribus apprehendi. ib.
eſt nociva ejus unctio. 186.13
Mercurius laryngem præcludit. 349.44
Mercurius præcipitatus juxta præſcriptum Paracelſi curat omnem hydropem. 494.39
curat etiam illam notham, ex inordinata accretione hepatis ortam. 495.48
Mercurius corollatus. 742.c.1
dulcis diaphoreticus pulmonum ulcera ſolidat. 680 c.2
eſt Mercurius vulgi, à quo liquor Alkaheſt ſemel diſtillatus eſt. 742.c.1
curat triplicem hydropem. 448.18
non trahitur è ſilice. 394.64
vitæ Paracelſi purificat organa. 457.44
præcipitatus laudatur. 495.47.ſeq.
vel totus evolat; vel totus permanet in igne. 66.8
Mercurius intuitu ſulphuris diſſolvitur. 67.15
Mercurii natura explicatur. 66.9
dicitur aquæ filius. 66.11
Mercurii homogenea ſimplicitas. 42.8
Meſaraicarum oſcula ſive extremitates deſinunt in inteſtina. 491.25
Meſpilorum nuclei capſa differt à ſaxo. 241.3
Metalla gemmarum vires habent. 560.c.2
quatuor, quæ ductui parent. 561.c.1
Metalla ſunt medulla mineralium. 546.ſeq.
ſuis remediis aſtra ſuperant. ib.
raro ſunt Amuleta. 459.62
non deſtruuntur, ſed perfectiora fiunt. 393.59.
difficilime in ſalem reducuntur. 51.11
quare planetarum nomine indigitata. 560.c.2
Metallis ineſt vis plantarum. 456.41
Metallis puris inſcripta ſub certis ceremoniis verba, cujusnam effectus. 756.c.2
Metallicum fermentum ex aqua Bur efficit. 112.31.
Metallum ignitum ablatâ ignis candeſcentis præſentia redit ſemper in ſtatum primum. 132.31.
Metallus primus 543.c.1.742.c.1
Metallus maſculus. ibid.
Metaphoras odit Author. 108.7
Meteora prognoſtica hauriuntur ex belluis. 173.7
Methodus medendi in ſacris nota eſt. 168.45
Metus affectat ſpiritum, & quomodo. 321.41
Metus quomodo generet peſtem. 754.c.1
Methodus medendi Scholarum unde? 755.c.2
per anomala medicamenta. ib.
cur ſuſpecta ac damnata? ib. & 756.c.1.ſeq.
Author eam explicat. ib.
quomodo Diabolus ſeſe immiſcet ceremoniis, &c. ib. & ſeq.
per verba, herbas ac lapides primus fit modus. 758.c.1.& ſeq.
eorum variorum varia operatio. 761.c.2
Microcoſmi Tartarus Paracelſi. 229.15
Microcoſmi ſpiritus vis, & facultas delineatur. 725.131.ſeq.
Microcoſmicum cœlum dat conſtellationem, omni ſigillo. 371.170
Micturiens ſomniat ſe veſicam laxare, & tamen inhibet conſenſum; quidam tamen permingunt ſtragula. 292.31
Milites in caſtris pulvere ſympathetico vulnera curant. 760.c.1
Mineralia tres vitas diſtincta ſerie oſtendunt, & quomodo. 150.32
& ſeq. ſemina. ibid.33

Mine-

Mineralia remedia, in ſalis naturam mutata ſe cum ſua geſtant ſemina. 456.39
Mineralia quomodo fiant. 55. & 56. 67. & *ſeq.*
Mineralium quædam à vita ultima in primam redeunt. 150.31
Mineralium formæ diſpoſitor eſt fermè vitalis ac ſenſitivus. 128.21
Mineralium omnium ſemina à fontibus paulatino decurſu diſpenſantur, quæ in gremio antea cuſtodiebantur. 646.19
Mineralium vita eſt muta. 691.*c.*2
Miniſtri ægrorum crudelia Spirant. 580
Miſerere mei, barbarum nomen pro volvulo. 402.29
Mixtio qualis ſit oppoſitio corporum. 53.13
Mœrores ſpontanei vitam, ut tinea veſtem rodit, ab Archeo originem habent. 520.7
Mola quomodo fiat. 609.17
quomodo ex fœtu degeneret. 138.66
Monarchiæ corpora, in univerſo ſunt tria: Animale, vegetabile, minerale. 241.3
Monetæ adulteratores multum circa ſal tartari laborant, ſpreto alkali ſalis petræ. 179.40
Monialis ſtercus comedit proprium. 205.36
Mons ſiliceus eſt ſub terras variis coloribus variegatus: & ſub illo ſabulum album. 52.4
Montes, malignitate endemica carentes, habent aerem puriſſimum. 743.*c.*1.*ſeq.* 784.*c.*2
(*ad*) *Montem Domini quomodo itur.* 592.*c.*2
(*in*) *Montibus fontes quomodo fiant.* 56.11
(*prope*) *Montes ad Zonam caro porcina ſapit axungiam piſcis.* 145.4
Monſtra matri diſſimilia. 286.7
Monſtrum ex fœtu quomodo fiat. 138.65
Moralis non eſt virtus magna verborum, herbarum ac lapidum. 785.*c.*1
Morbus quid? 465 8.*ſeq.*
Morbus eſt ex cauſa efficiente ſeminali, &c. & quamquam vitæ intuitu ſit malum, habet tamen ex ſuo ſimplici eſſe naturam boni. 503.8
Morbus omnis de ſpiritu enormontico per concepta in proprio Archeo paratur. 516.25
Morbus qui intimè nupſit, altiora remedia exigit, quam quæ natura produxit. 168.45
Morbus quilibet eſt venenoſus, ſi non toti, ſaltem parti ſuæ. 109.16
Morbus *eſt vitæ gladius.* 465.11
Scholæ dicunt eſſe affectum, qui primariò actiones facultatum lædit. 466.13
Morbi continent aliquid maleficii. 764.*c.*2
Morbi *ab ideis perturbationum, ideis contrariis ſedandi, reprimendi per verba, herbas ac lapides.* 764.*c.*1
à venenis defectu alexipharmaci per magnam virtutem compeſcendi. *ib.*
ab erodentibus itidem. *ib.c.*2
Morbi *primarii oriuntur vel à perturbationibus animæ, ideas exoticas in ſpiritum imprimentis, vel à paſſionibus Archei, ſive ipſum aliquid deforis introductum, ſive ipſe exæſtuans ſeſe in furorem commutaverit.* 753.*c.*1
Morbi *ab Archeo malitioſi ſunt, quia hic præpoſtere agens etiam inſontem Archeum perturbat.* *ib.*
Morbi *fiunt à cauſa vivente.* *ib.*
qualem effectum idealem in cruore &c. producunt. *ib.*
(*in*) Morborum *ſanationem mille libros ſcripſit Salomon juxta Ioſephum.* 756.*c.*2
Morborum *conſtitutiones neſcitæ à Scholis.* 715 *c.*1
Morborum *curatio, per verba, ritus, exorciſmos aquam, panem, ſalem, herbas remanſit à primordio in Eccleſia.* 761.*c.*2
quæ jam in oblivionem tranſiit. *ib.ſ.qq.*
Morborum Ideæ ab idea imaginativa an ſanari poſſint. 759.*c.*1
omnes per verba ſanari poſſunt. 759 *c* 2
probatio adducitur exemplo curationis ſtrumarum per Regem Galliæ. 762.*c.*1.& 2

Morbi ab ideis perturbationum, ideis contrariis ſedandi, reprimendi per verba, herbas ac lapides. 764.c.1
à venenis defectu alexipharmaci per magnam virtutem compeſcendi. ib.
ab erodentibus itidem. ib.c.2
Morborum cauſa externa, & occaſionales, licet ſint intra corpus, noſtra tamen nondum ſunt, donec in Archeum ſeſe propagarint, exotica quadam idea. ib.c.2
Morbus omnis primordialiter, immediate ac cauſaliter dependet ex Archeo errante. ib.
quod fit per amentiam propriam. ib.
Morbi in cadavere quare non dentur. 753.c.2
Morbifica vis per ideam ſeminaliter entitata in Archei ſpiritu in contenta ac continentia ſævit in exitum. 754.c.1
Morbus ante peccatum ob mentem quietam, ac Archeum ipſi obedientem non erat, ſed poſt peccatum ortus. ib.
Morbus, eosque omnes excitantes amentiæ animæ ac Archei in ruinam properantes, quomodo domentur, & inhibeantur. ibid.c.1. & 2
fit per collocutionem medicamenti cum Archeo. ib.c.2
hujus difficultatis & ignorantiæ cauſa non eſt Deus, ſed hominum ingratitudo. ib.
Morbus appoſitis quibusdam extrinſecus evaneſcunt, & quomodo? ib.c.2
Morborum principiis obſtand. quomodo? 755.c.1
in quo hactenus à Scholis erratum. ib.
Morborum cum remediis appropriationes ignorarunt Scholæ. 755.c.1
Morborum gradus non metiuntur doses graduum in ſimplicibus. 755.c.2
Morborum curatio per operationes fidei. 756.c.1
& imaginationis. ib.
per ceremonias ſatanica. 756.c.1
per ſigilla, &c. ib.
per influxus & conſtellationes aſtrorum. c.2
in verbis, herbis ac lapidibus primus eſt curationis modus. 158.c.1
Morborum ſpiritualium ſanatio in Eccleſia debet per verba ab exorciſta prolata fieri ib.
cæterorum autem à quolibet Chriſtiano. ib.
quæ verba admittenda, ac quæ rejicienda. c.2.ſeq.
uſus periit. 759.c.2
ac ſuperſtitioſus reputatus ex fraude Diaboli. 760 c.1.ſeq.
vindicatur à ſuperſtitione. 764.c.2.ſeqq.
Morbi origo ex variis vitæ rectoribus. 468.32
Morbi omnes ejusdem ſunt pretii apud Medicum à Deo electum. 411.1
Morbi prodeunt ab entibus conceptis, non à calore, vel humore. 13.1
Morbi poteſtativi qui ſint. 503.9
Morbi qui ſanentur arcanis Paracelſi. 739.c.2 ſeq.
Morbi novi. 482.95
Morbi hæreditarii. 509.12
Morbi lunares ſub novilunio noctu exaſperantur. 136.49
Morbi omnes adoriuntur animam mortalem ob paritatem ſymboli ſublunaris. 532.2
Morbi aliquando ſunt in gremio ſpiritus vitalis. 462.15
Morborum origo. 520.5 ſeq.
Morborum modus fiendi. 453.& 454.29
Morborum ſedes tam Chronicorum, quam cito feſtinantium. 534.10
Morborum omnium cauſas eſſe Catarrhos, dixerunt Galeniſtæ. 413.12
Morborum cognitio continet ſcientiam cauſarum dependentiæ, & appropriationis earundem ad poteſtates tutrices noſtri. 9.17
Morborum occaſiones degenerant in ſordes, unde morbi poſtea. 154.53.505.c.1
Morborum cauſæ ſecundum Hippocratem quales. 471.52
Morborum inveſtigandi modus inauditus. 503.6
Mors à Pyloro aliquando. 222.28
à venere incepit, & ab eadem acceleratur. 522.14
Mortis occaſiones. 698.c.1.ſeq.
Mors unde. 692.c.1.40
quomodo inerat pomo. 615.41
non eſt corruptio, ſed extinctio vitæ. 49.17
mors & morbus ſunt entia naturæ. 480.93
utriusque Adæ. 692.c.2
Mortis repentinæ ſcena peragitur circa ſtomachum. 321.40

Mor-

Mortuum eſt, quidquid dixerat Author de cruore ſalſo abſque ſpiritu. 190.20
bombicis eſt ſeminum fluxus à puncto ad punctum. 166.38
Moſes omnes dentes habuit anno 120. *ſuæ ætati.* 739.c.2
An cabalam in monte Sinai acceperit. 756.c.2
Moſes multis miraculis clarus. 336.11
ſcriptis ſubſignarunt nepotes. 337.*ib.*
Motor motum ſuum modificat per immobile, an recte? 173.4
Motum aliquando pars nobilis admittit; eo quod alieno ſpiritu partes irrorantur. 189.14
Muccus narium aquoſior, & copioſior in hyeme. 246.3
cauſatur ob ſtationem intemperatam. ib.
cujus generis ſit. ib.
à potu largo poſt ſitim fit loco ſalivæ. 248.10
Mucilago fœtens circa dentes. 237.20
Mulier celerius pubeſcit viro. 322.43
Muliebris ſexus devotione prærogativam ſibi aſſumit. ib.633
Mulier bis patitur omnem morbum. 345.17
earum ſexus laudatur. 514.16.17
duplici regimine prædita eſt. 573.17
Mulieris à flatu uterino mortuæ hiſtoria. 410.76
Multitudinem librorum rejecit Author. 12.6
(*de*) *Mumia Memphytica ſcripſit Princeps Radzivilius Polonus.* 739.c.2.ſeq
Mumia quid. 704.3
Mumialis ſpiritus, quis & quotuplex. 721.97
Mumialis vis eſt virtus liquoris vitalis, id eſt ſpiritus inſitus. 723.10.ſeqq.
Mumiali fermento fit ſal cruoris noſtri œconomiam recturus. 451.19
Mumiarum ad invicem connexum & concordantiam non eſt tutum exprimere. 724.117
Mundi creatio. 50.4.ſeq.70.2.ſeq.
Mundus intelligibilis ſcholarum quis ſit. 533.7
Mures edunt citra potum. 362.27
Mures ſola farina veſcuntur abſque potu, & in chylum ſuum reſolvunt. 196.29
Mures, ſues, glires phaſeolum non edunt ob fermentum appropriatum. 195.26
Mures ex induſio ab odore triticeo naſcuntur intra viginti & unum diem. 109.9
Mus animal timidum. 170.48
Muſca volat ablato capite. 320.34
Muſculis ineſt vita quædam particularis. 685.c.2
multiplex Vita. ib.c.1.ſeq.
Muſicen canit puer, eam tamen non componit; ſic herbis utimur, quarum Archeum à priori neſcimus. 438.14
Muti ſpiritum veſpertilioni ſimiles habent. 136.53
Myrrha conduntur cadavera apud Ægyptios. 739.c.2
valet ad longam vitam. 740.c.1
Myſterium magneticum acus polaris in quo conſiſtit. 731.169
Myſterium ingentis ponderis. 27.47
non cognoſcitur per cauſas. 762.c 2
habet aliquid ſimile in natura. ib.
Myſteria ſunt revelata. ibid.

N.

NAaman lepra eſt traducta in Gehaſin, ideo non eſt paradoxum, transplantare infirmitatem hominis in canem. 707.25
Napellum guſtavit Author, & inde mirabilis hiſtoria circa ſubjectum intellectus. 264.12
Napellus ſuam furoris in nobis imaginem communicat. ib.
Napellus non miteſcit admixtione aliqua aromatum corrigentium. 446.53
Naſus formatus ex alieno brachio cadit, moriente cujus erat brachium, & qua vi. 707.23
Natales dotes inſunt rebus, quæ diſtant à ſimili. 167.42
Natibus admota manus prægnantis per deſpectum fœtui non imprimit ſigillum rei conceptæ. 761.c.2
Nattas ſimileſque excreſcentias ſanare facile. 137.56
Natura jacens, ſedens ac ſtans conſideratur. 480.89
Natura jacens nunquam ex ſe ſurgit. ib.
Natura ex nihilo incœpit, ideo prope nihil. 84.30
Natura ſuccumbens ſponte non medetur, & tunc Medicus non eſt amplius miniſter, ſed Interpres ac Rector. 411.1
Natura ægri impreſſionum morbificarum ſuſceptrix, & ſenſitivarum motrix. ibid.

Natura diſtillat continuè, ſublimat, calcinat, &c. 705.8
Naturalia remedia, cum forti imaginatione ægroti operantur felicius. 759.c.1
Naturalia optima ac magnæ virtutis ſunt hodie adhuc incognita, & ſuperſtitioſa habenda. 760.c.1
Naturalia dantur, quæ vim alienandi mentem habent. 760.c.1
dantur etiam quæ vim habent compeſcendi. ib.
Naturæ definitio Ariſtotelica refutantur. 44.2
Natura jacens, ſi ſpontè ſit ſedens, reſurgit, & aliquot ſibi defectus reparat. 45 1.17
Naturalium activitates neſcivere Scholæ. 755.c.1
Naturæ concredita eſt virtus magna verborum &c. 758.c.1
Natura habet aliquid myſterio ſimile. 762
Natura optat reſurgere, volat novo vere, ſed extra ſpem reſtitutionis ſumus, cum deſit infuſio novarum virium. 45.44
Naturæ definitio vera. 45.3.& 166.39
diverſitas. 145.10
non ſunt à priori demonſtrabiles. 683.c.2
Naturæ cognitio per conjecturas pueriles tentata eſt ab Ethnicis, at non adepta. 9.15
ex eo deſumitur quod actu, & reipſa, non fictionibus. 32 1
Naturæ ancillandum eſt, non imperandum. 435.26
Naturam corporumque differentias noviſſe impoſſibile eſt ſine pyrotechnia. 106.40
Navigans in mari multum comedit, & parum exonerat ventrem. 178.36.236.15
Nebula quid. 68.24
Neceſſitas mater intentionum, ac ingeniorum. 158.6
Necotiana famem non tollit, ſed ſenſum. 699.c.2
Necromantia veterum quid. 719.82
Necromantia veterum unde. 724.117
Nemini credendum niſi per ignem. 231.27
Nervus eſt organum dilativum imperii voluntatis, at non executivum motus voluntarii. 427.57
Nicolaus Copernicus commendatur. 16.4
Nimbi tonitrui fracedine decuſſi, ſunt fertiles 114.33
Nitedulæ ſimilitudo eſt ſpiritus vitæ luminis. 190.21.684.c.1
Nitrum ex inundatione Nili copioſum adfertur. 103.21
Verum Veterum poſt Hippocratis ævum defecit. ibid.
Nives unde. 78.11.12
Nives generant vermes. 113.33
Nix minus frigida aere. 60.11
& guttulæ aquæ, quare condenſantur cadendo. 648.12.& 13
Nobilitas quomodo traducatur à Patre in liberos &c. 730.164
Noctambuli Hiſtoria. 136.54
Nodi concipiuntur ex cruore, in extetioribus diſſlationi inepto. 178.35
Noſtoch cœlitus dimittitur. 711.43
Nox quomodo nocti indicet ſcientiam. 266.17
Nox Orphei, Plutonis tenebræ, oromaſi, iliades, idem. 646.20
Nubes fœtent. 68.24
Numerus eſt mera unitas. 596.22
Nuntium triſte ſentitur circa ſtomachum. 275.13
Nuntium triſte, & appetitus in uno hoſpitio. 287.13
Nutricibus lac reſtituit Iaſpis inter ubera geſtatus. 763.c.1
Nutricis aſſumta redolent in urina lactantis. 559.c.1
Nutricis vitia per lac in infantem propagantur, ut & morbi. 736.c.1
Nutrimur unico liquore, quo conſtamus. 167.45
Nutritio parca cruorem minuit, & copioſus ſudor debilitat. 421.41
Nyctalopes ſpiritum veſpertilionum habent. 136.32.33.34
quare mediante nocte ambulant. ib.

O.

Obeſitas per potum diureticum abacta. 364.44
Obeſorum Spaſmi. 458.59
Obeſi corporis tota pinguedo reſoluta fuit in laticem. 295.58
Obſeſſi non ſunt amentes, ſed differunt. 271.49
Obſeſſis per verba ab Exorciſta obvenit Eccleſia. 758.c.1
Obſeſſi liberantur à cacodæmone ad tumulum. 8
Dympnæ Virginis. ibid.

Obſtru-

Obſtructio ſanatur aquis Spadanis, & quare 654.1

Occaſionales cauſæ quomodo afficiant Archeum. 753.c.2

Occultas herbarum proprietates ſtupent Scholæ. 452.28

Occultæ proprietates in Archeum traductæ, explicant objecti ſui præſentiam, & ſympatheticam cognitionem. 45.33.

Oceanus non recipit aquas à mediterraneo. 56.13.

Oculus liquore indiget, ideo per venas latex delatus eſt, unde lachryma fiat. 361.20

Oculi membrana ſub morte manifeſta luce deſtituitur. 684.c.1

Oculo diverſimode affecto plurima ſanies, & lachrymæ aeris manat. 421.38

Oculi morientis cornei apparent & defœdati. 190.21

Oculi ſani nulla habent excrementa aut ſordes. 249.23

Oculorum uno clauſo, alterius pupilla grandeſcit. ibid.

Oculorum vitium in Ægypto frequens. 237.20 *ex eſu fructuum, & aquæ potu ſuperaddito.* 740.c.1

(in) *Oculis ex repetino aere vel alio irrumpente fiunt proprio errore excrementa.* 412.4

Odaxiſmi titillatio quid operetur. 297.61

Odaxiſmus ſive titillatio in nudo ſtabulatur ſpiritu ſenſitivo: & quid operetur in ſanis, & quid in ægris. 586.c.1.ſeqq.

Odor quomodo per concuſſionem liquido ſe immiſcet. 176.24

Odor cadaveris longe poſt ſentitur circa ſtomachum. 252.46.

Odor peſtilens naribus non perceptus Archeum horrore quatit. 110.20

Odore, & lumine delectantur ſpiritus. ibid.19

Odore medetur aliquando, & plura odore ſanantur. 110.16

Oedema quomodo fit ex latice. 488.19.ſeqq.

Oedemata fiunt, ſi attractrix laborat, reſtagnatque latex in hepar. 488.20.ſeqq.

Oedemata ſanabat lapillus Butleri. 555.c.2 & 556.c.1

Oedematoſa crura inflat forte, ſi abundet latex 361.21

Odontalgia ſive dolor dentium unde. 239.24.

Odor Archeo arridens intrò admittitur. 452.27.

Odor radicis cujusdam in annulo geſtatæ &c. cacodæmonem expulit. 757 c.1.761.c.2

Odores & ſapores in corporibus ſeminum appetitum, acceſſionem, & neutralitatem pariunt. 149.26

Odores ſunt, qui mala movent, & alii, qui eadē ſanant. 110.20

Odores fracedinum rancidi tot, quot rerum proprii ſapores, horumque illi parentes promiſcui aut muntii. 112.32

Odores etiam attingunt ſpiritus abſtractos humani corporis. 110.20

Odoris poteſtas medicamentoſa. 560.c.1

Odor multarum ſpecierum eſt finis ultimatus, tam in condimentis, quàm pharmacis. 144 2

Odor multos ſtrangulavit. 482.94

Olaus magnus de voragine Maris Gothiæ. 55.3

Olea digeſtioni reluctant, & odoris gratia parvo ſpatio reficiunt. 397.84

Olea, & pinguedines vix ſuccis ſunt commiſcibiles. 446.56 *hinc rejiciuntur compoſita, admiſſis ſimplicibus.* ibid.

Olea vix propria ſanguificationi ac digeſtioni. 397.84

Oleum ſuccini medetur defectui menſtruorum in juvenculis. 323.46

Oleum aromatum eſt eorum eſſentia. 396.77

Oleum Cinamomi fit ſal volatile. 397.84

Oleum aſſumit naturam ſalis. ibid.

Oleum fervens prunam candentem extingit, 162.28

Oleum laterinum differt ab olivarum dulci. 187.6 *olivis non inerat, ſed per artem chymiam productum.* 456.36.682.c.1

Oleum per ignem ſeparatum, quomodo fiet aqua. 105.33.34

Oleum vitrioli ſolo attactu Mercurii fit alumen. 203.29

Olym-

Olympus noſter: Cœlum microcoſmicum. 731.170
Omnia corpora in aquam reſolvuntur. 162.31
Omnia in omnibus per Deum adnotarunt veteres. 725.130
Orvietani Antidotus laudatur. 558.c.1
Opera carnis naſcuntur ab anima ſenſitiva. 665.c.1
Operis reſumtio. 502.1
Opiata examinantur confectiones. 443.44
Opiata ſedant quoſdam morbos, & aliquando funditus evellunt. 383.c.2
Opiata ſomnium nocivũ adferunt in man. 296.55
Opiata ſuſpendunt lienem ab operoſa phantaſmatum exercitatione. 293.40
Opiata unde. 729.153
Opiatorum remedium in Lixivio. 292.31
Opii granum non poteſt ſat frigoris in ſtomacho cauſare. 326.5.ſeq.
frigidumve an calidum examinatur. 327.8
Opii optimè præparati laus. 297.62.ſeqq.
quomodo agit. ibid.64
Opii vis ſoporifera. 293.40
Opium ab effectu reputatur Scholis frigidum intenſivum ac calidum potentialiter. 165.37
continet ſeminalem dormitivam. ibid.
Opium amarum. 439.15
Opium, & flammula acrimoniam deponunt. ib.
Opium ſtillat è papavere læſo. 438.12
Opium ſubigit, & fugat Archeum, hincque illud refrigerare Scholæ deduxerunt. 449.4
Opopalſamus verus Ægyptiacus ſacris notatus. 748.c.2
ad arborem vitæ non aſcendit ib.& 789.c.1
Opobalſamum in excrementis, & quiſquiliis lithontribon perdit virtutem. 443.44
Oportet Authoris eſt neceſſarium. 154.10
Oppoſita admittit Author per modum relationis terminorum. 169.46
Opticam notionem habet anima ſeparata à corpore. 438.14
Opticus ſpiritus ſi per errorem in linguam ducatur, guſtatui eſt inutilis. 189.14
Orationis ſilentii in ſpiritu effectus. 331.15
Orativa verba ſacra in virtute Domini operantur. 759.c.1
in ſpiritus immundos & maleficia. ibid.
in morbos. ibid.& ſeqq.
Orbis eſt figura teretis, & alio reſpectu rotunda. 56.13 ſeqq.
Orcum Platonis incuſabat in morbis aliquando Hippocrates per divinum. 516.26
Orexis peccat in adultero acore. 201,14
ex corrupto chylo. 216.10
ex acido acetoſo crudeli. 280.10
ex pontico fermento. 409.69
orexis varia ex acido adulterino. 587.c.1
Organa cuncta pollent ſenſu. 451.13
Oriens & Occidens non ſunt contraria, ſed oppoſita. 166.38
Orificium ſtomachi eſt locus animæ centralis. 277.32
Orificium ſtomachi per antonomaſiam dicitur. 215.1
Orificii ſtomachi dignitas. 278.1.ſeq.
Orthopnœa, Aſthma, non ex Catarrho. 420.37
Oſſa aridiſſima ſunt, hinc medulla plena. 681.c.1
Oſſa fracta poro oſſeo conſolidantur. 211.64
Oſſa in adultis excrementum non ſuſcipiunt. 679.c.2
Oſſifragi lapidis virtus. 535.17
Oſſifragum non diſſolvitur à ſtomacho humano, tamen remotis medetur. 528.12
Oſſifragus curatos fractum. ibid.
Oſſifragus non calcinabilis. 535.17
Oſſis fixitatem aſſumit chylus in adoleſcentibus ac fracturis oſſium. 188.12
Os ſtomachi capiti imperat? 289.20
Os ſtomachi naturali motu, non voluntario clauditur. ibid.
Ova avium fœtent ante pulli conſtitutionem. 109.10
Ova in Clibano foventur in Cairo. 733.c.2
Ova referunt ſapores alimoniæ, quæ gallinas ſaginavit. 527.3
Ovi albumen primo die lacteum eſt, quod poſtea glutinoſius fit. 337.73
Ovi putamine ac lendibus non neceſſarium generare ſemper pediculos. 109.9
Ovi teſta intra ſe non claudit bellum, licet ſemen fluat per varias diſpoſitionum alteritates diſſimiles, 166.38
Ovis unica totum gregem ſcabie infectat. 363.32

Ovum

Ovum cujus putamen leviter eſt læſum, putreſcit. 717.71
(in) Ovo formalis transmutatio non eſt. 208.49
Ovum ſeminis Chryſopæi Philoſophicum eſt ſimile avium. 129.21
Ovum, cui ſanguis ægroti combinatus, quare transferat morbum in canem. 731.167
Ovum totum mutatur in pullum. 209.50.

P.

PActa in curatione morborum Satanica. 756. c.1
diſtinguenda ab aliis etiam in verbis conſiſtentibus remediis. 757.c.1
Pactum nullum in curationibus per verba Salomonis erat. ib.
Pallor ex defectu ſtomachi. 278.32
Palpitatio demonſtrat, ſpiritum vitæ noſtræ arterialem eſſe de natura Gas. 106.41
Palpitatio lumen extinguit ſpiritus vitæ. 684.c.1
Palpitationẽ tolerantes rarò inebriantur. 683.c.2
Palpitationes ex ſubtracto regimine Duumviratus. 295.51
quomodo ſponte ſanantur. 295.52
Palpitationes cordis aliquando ſedatæ fuere per appenſa. 168.45
Palpitationes quotidianæ in muliere ex calculis duobus in cordis Parenchymate contentis &c. 586.c.2
Palpitationes ſuſcitat anima ſenſitiva in ſtomacho habitans. 531.2
Panaritii dolor glandem ſub axilla excitat. 374. 22.
cura. 558.
Pandora pyxis aer putatus. 730.168
Panem obſonium vocat, cætera alimenta veros cibos. 432.14
Panis fermenta varia. 188.9
(per) Panem primordialis ſanandi operatio, jam ex defectu Cleri eſt oblita. 761.c.2.ſeqq.
Panis in debili ſtomacho eſt oneroſiſſimus. 432. 14
uſus.& neceſſitas. ib.
Panis maſticatus, & deglutitus adhuc externus eſt, quia rejici poteſt. 504.12
Panis perfermentum fit lapis. 162.31
Panis tot varia dat ſtercora, quot animalia pane veſcuntur. 188.9
Papaver apud nos privatur lethali qualitate. 712.51
Papilio ex bombyce. 641.94
Parabolica non eſt virtus magna in Verbis, Herbis ac Lapidibus. 758 c.1
Paracelſi Epitaphium. 713.52
Paracelſi libros obſcuritate obſitos dicit Author. 12.8.387.17.18.19.
honore nimio proſequutus eſt. 12.8
Arcanorum ſuorum index. 742.c.1
ſcripta citantur ac laudantur. 739.c.1.& 2
creditur fictum ejus teſtamentum. 741.c.2
Epitaphium. 713.52
Paracelſi ſcriptis lucem attulit Author. 543.c.2
Paracelſi vita, & ortus. 222.3
Paracelſus irriſit Galenum. 159.14
Paracelſus notatur. 385.1
à Baſilio Valentino edoctus. ibid.3.& ſeqq.
extinctus anno 47. ætatis ſuæ. 387.16.739.c.1
Paradiſus venenis carebat. 444.45
Paralyſis afferunt novæ fibræ muſculis ſubortæ. 588.c.2
Paralyſis ex mœrore cum idea deſperationis. 572
Paralyſin ſanat lac perlarum. 443.42 (12
Paralyſis ex Pylori indignatione. 221.29
ex colica. 289.20
ex utero. 323.46.& 344.15
ex ſpiritus animalis errore. 189.14
Paralyſis non ſanatur cerebro cuniculi, leporiſque. 382.30
Paramirum Theophraſti Paracelſi de tribus entibus primis. 388.8
Paraſtaton vas in ſiniſtro latere non derivatur in teſtem virilem, prout in dextero. 293.41
Parca cœna ſtomacho dat quietem, & pulmoni pacem in aſthmaticis. 347.26
Partes aluntur cruore non minus quam ſanguine. 175.23.211.64
Partes laxatæ ac dislocatæ non redintegrantur. 694 c.2
earum officiorum dignitas. 277.27
Partes infirmæ ſunt inſtar filii prodigi. 583.c.1
Partum facilitat fel anguillæ. 122.49
Partum facilitat magnes. 706.18
Parturiens laceravit abſque ſenſu pleurã. 424.45
Partus de collatus ex imaginatione. 341.14

Paſſeris guttur acidum ſtomachium notavit Authori. 111.26
ideo ſunt edaces. ibid.& 195.23
Paſſiones Archei à cauſa occaſionali vivente alterati, tam ab extra introducta, quam ab Archeo ipſo exæſtuante generata, alterati morborum patratrices. 753.c.1
Paſſivorum exemplum per arundinem accenſum. 31.59
Paſſiva deceptio ſcholarum Humoriſtarum. 359.3
Pathologica ſigna natura non edit per ſe. 181.49
Patavini Medici notantur de cauterio actuali in cranio inuſto ad epilepſiam. 370.26
Pater non eſt efficiens filium. 32.10
quomodo generat. 727.138
luminum dat cognitionem, ſine experientia. 438.14
Paulus Apoſtolus arcet omnem ſacrificatorem à negotiis ſecularibus. 114.1
Pavoris effectus. 282.15
Peccata opponuntur virtutibus privative. 169 47
reputantur non etia. ibid.
Peccatum per parentem primum quomodo generatum. 620.17.ſeq.
non cauſavit mortem. 610.2.&ſeqq.613.24.ſeq.
qualitas in protoplaſtis. 608.9
originis continuatio, unde. 613.28
Peccatum principium morborum. 754.c.1
Pede diſtorto amiſit appetitum Author. 219.21
Pediculorum ortus. 108.9
Peditus flatus quis. 403.36
Peditus in ileo eſt naturalis, ordinarius, & neceſſarius flatus. 404.37& 406.50
(in) Pergameno virgineo ſub ceremoniis ſcripta verba cujus ſint operationis? 756.c.2
Pelli adnaſcuntur furfures excrementum ſextæ digeſtionis. 249.23
Pellis talp. 558.
Penetrationem dimenſionum non abominatur natura humana. 566.9
neque Archeus. 13.3
Periapta, & Amuleta ſunt ſimplicia, quæ formæ proprietatem explicant ſpecificam ſoſpite ſubjecto, cui inhærent. 168.45
periapta quomodo agant. 317.19
Periapta continuum contactum requirunt. 761.c.2
Peripateticorum terræ motus opinio. 90.4
Peripneumoniæ remedia vera. 382.32
Perlarum lacteum elementum in Atrophia. 457.42
Perlæ quomodo in lac ſpermaticum vertantur. ib.
Permanendi deſiderium eſt antiquius, fortius, & naturalius appetitu permutabilitatis. 146.12
Peroledi, aeris fundi. 74.24.ſeqq.
Perſia locus natalis optimi Turcoidis. 762.c.2
Perſicariæ actio ſimpathetica. 761.c.2
Perſicaria ſolo attactu dolores atroces confeſtim tollit. 560.c.2
Perſicariæ ſive piperis aquatici virtus in extrahendo nocuo à vulnere. 708.29
Perturbatio atque terrores &c. ad D.V. ſpectant. 291.26
Perturbationes animæ quomodo morborum concitatrices. 753.c.1
Peſte correptos ſponte inviſebat Author. 12.7
Peſtes ferinæ quales. 724.117
Peſtilens pathema ex acido in venis. 379.15
Peſtilentis ulceris venenum. 557.c.1
Peſtis initia ſanat ſapphir. 709.34
Peſtis à metu. 754.c.1
in ſtr. primum ex quo modo. 253.46
Peſtis morbus calamitoſus. 12.7
Peſtis, ſive ejus idea virulenta perducitur à terrore. 764.c.1
remedia curativa ac præſervativa. ibid.
Petra lucifera. 150.35
Phagedænica ulcera magna virtute verborum, herbarum ac lapidum ſedanda. 764.c.2
Phantaſia, & appetitus magicus in cibis. 730.162
Phantaſia vires enervat. 513.6
Phantaſia pollent res inanimes. 728.146
Phantaſia initium non à cerebro, ſed à ſplene. 292.32
& ſtomacho. 329.15.16
Pharmaca primo intuitu inſipida, iterum ſumta faciunt ſtomacho horrorem. 452.27
Pharmaca tam ſolutiva, quàm correctiva ſolo odore tenus agunt. 110.17
odore exuto pharmaci vires pereunt. ibid.
Philavtia ſæpe excludit cognitionem veritatis. 7.1

Philo-

Philoſophia Authoris eſt gentibus ignota, & illorum ei eſt nauci. 25.36
Philoſophia incipit, & procedit à cognitione ſui ipſius. 20.2
(*in*) *Philoſophia propriè loquendum eſt.* 165.37
Philoſophorum lapidis ſemen eſt fermè vitalis. 128.21
Philoſophus verus non eſt auladus, neque Princ-pes ſequitur. 750.c.1
Phil. lapis, vide lapis.
Philtrum mumiale non docet Author. 708.27
Phlebotomia & ejus indicatio repudiatur. 8.8
Phtiriaſis ſub Epidermide. 108.9
Phthiſis exſpectanda ex Pleuritide, niſi hæc perfectè ſanetur. 382.29.30
Phyſica extra medicinam ſuo caret fine. 114.1
Phyſica terminatur in uſum vitæ, inventionem cauſarum morbi & remediorum. 9.16
non ad legentium oblectationem, ſed ad ulteriorem finem dirigenda. 114.1
non pertinet ad Theologiam. 172.3
Phyſiognomia à ſeminibus parentum. 515.21
Pica, mons Canariæ. 73.20
Pica unde. 730.162
Pica ac Malacia purgationibus non ſanantur. 577.c.1
Picus, cur aurum ſit tanti pretii. 560 c.2
Pili caneſcunt imaginando. 261.40
Pili renovantur. 739.c.2.740.c.1
Pilulæ cephalicæ nihil eliciunt è capite. 266.20
Pilulæ de fumaria ficto nomine laudantur à Scholis. 305.5
Pilulæ Lucis Cerebrum ipſum non attingunt, ſed præcordia. 266.20
Pilulæ Rufi laudantur. 656.8
Pilorum canities ſenium eorundem arguit, etiam præter hominis ſenectutem. 239.26
Pilorum radicibus in mento ineſt poteſtas accretionis. 323.& 324.48
Pinguedo eſt remota per diuretica in laticem. 364.45.296.58
Pinguedo fit aliquando latex. 296.58
Pinguedo tauri neceſſaria in unguento armario, & quare, 724.121
Pinguedines etſi pluries diſtillentur, quovis gradu ignis, pinguia ſemper manent, 105.34
Piper fit hedera plantatum in Italia. 712.51
Piper occaſionaliter calefacit. 476.77
Piperata &c. cur ſitim faciant. 476.76
Piſce ſolo Septentrionales quidam populi vivunt. 432.14
Piſces foſſiles. 56.9
Piſces glaciati in aquam redeunt primam. 178.35
Piſces innata lunaris ſeminis vi, aquam in oſſa, carneſque ſuas transmutant. 102.12
in aquam redeunt, quia ſunt mera aqua transmutata. ibid.
Piſces maris &c. ſubſtituit pedibus hominis. 140.76
Piſces quadrupedibus fertiliores, & actualiter frigent. 45.4
Piſces, quanquam frigidi, ſunt tamen mortales. 684.c.2.
Piſces carent renibus, ac tamen copioſiſſime generant. 293.42
Piſces vitam habent de natura luminis frigida. 174.15
Piſces ex aqua conficiunt fel, non ſecus ac pecora ex gramine. 201.17
Piſcis pulmone, & anhelitu caret. 178.33
Piſcis quomodo in aquam rurſus tranſit. 105.32
Piſcium cruor non agitatur calore, ſed vitalibus fermentis, hinc nec reſpirant. 180.45
Piſcium vita friget, ſic ut nunquam, quamdiu vivit, queat ad caloris potentiam adſpirare. 400000
Pituita muccoſa in calculoſis non eſt cauſa, ſed effectum ſive productum. 503.c.1
putata in cruore quid. ibid.
Planetarii ſpiritus in viſceribus elucent, ut & in Archeo. 39.8
Plantarum collectio ante ſolis ortum non eſt ſuperſtitioſa, ſed Lunæ determinatione fit. 137.60
Plantatio proficua luna defertur. ib.
Pleuritis ignota methodo curatur. 760.c.1
Plato ſtatuit cor ſedem animæ. 83.21
Plato tres Atheorum claſſes ſtatuit. 254.3
vocavit uterum animal furioſum. 372.19
cum ſuo Deorum principio. 129.22
Pleura parturienti, abſque ſenſu rupta. 424.45

(in) Plevritide cruor eſt acidus. 380.18
ut grumeſcit, ita & lotium. ibid.
Pleuritidem ſanat ſanguis Hirci. 214.76
Plevritidem ſanant præter ſanguinem Hirci, dens apri, virga tauri, fimus equi, & herba Bellis. 437.5
Plevritides recurrunt, ſi per Phlebotomiam curatæ. 381.24
Plevritidis principium & origo. 379.13
Plevritici deſcribitur hiſtoria in Authore. 383.35
Plevritis eſt peregrina aciditas concepta in Archeo. 379.13
Plevritis flatuoſa non datur. 402.21
Plevritis notha ſive flatulenta, ut vocat, fit ex latice acido incidente in intercoſtales muſculos. 380.18
Plevritis per phlebotomiam curata ſæpius tabem poſt ſe relinquit. 381.24
Plevritis ignota methodo curatur. 760.c.1
Plexus arteriarum Galeni nondum repertus ab Anatomicis. 292.32
Plinius judicio egenus, non diſtinxit à vero ac falſo veriſimile. 436.3
Plinius nugis conſperſit Dioſcoridem. ibid.
Plumbeus globus ſanat volvulum. 403.31
Plumbi diſtillatio Paracelſi. 456.40
Plumbum cum mercurio & ſulphure toſtum, in ſubitam flammam abit, relicta fœcula nullius fere ponderis. 103.23
Plumbum laudavit Paracelſus. 561.c.1
Plumbum pro medicina mutatur in ſulphur & mercurium. 390.38
Plutarchus de Virginibus per fortem imaginationem ſeſe fere ſuſpenſuris. 571.7
Pluvia fit Leſſas, per terræ fermentum. 112.32
Pluviæ diuturnæ. 78.11.
Pluviæ rore gravidæ ſunt fertiles. 112.13
Pocula ſocordiæ, & vertiginis evertere conatur Author. 7.1
Podagra ab acido. 379.14
Sanatur ablatione characteris ſeminalis. 482.94
Ex occulto ſeminario archei. 479.84
Podagra à concubitu excitatur per libidinem. 373.16
fiendi modus. ib.19.ſeqq.
Podagra Aſthmatis remedio non ſanatur. 348.40
Podagra defluente gutta præſentitur. 429.61
Podagræ acceſſus ſtimulant acida ſubtilia, & vina acidula, &c. 374.23
dolorem quæ amovent. ibid.
remedia quæ. ib. 24.25
Podagræ characterem ſæpe pavor mortis enecuit. 525.9.534.12
Podagræ character ex ſtomacho in artus dimittitur. ib.13
Podagræ cura Paracelſi Magnetica. 707.20
character reſpicit ſpermata. 373.15
in teſtes non procumbit. ibid.
Podagræ origo. 280.9
Podagram patiuntur integræ familiæ. 589.c.1
Antiqua medullitus ſpiritui vitali ſigillata eſt. 551.c.1
Magneticè renovatur. 708.c.1
Podagram ſanat mercurius corollatus. 742.c.1
Podagra ſæpe fluit à parentum initio. 281.11
eſt character ipſo vitæ Archeo concreditus. ib.
extrorſum tendit. 282.14
Archeum digeſtionis affectat. ibid.
non eſt in digito, ſed fructu radicis. 372.13
conſiſtit in ſpiritu vitæ. ib.
initio Spiritus vitalis inducit aciditatem fermentalem. ib.14
Podagra ſive calida, ſive frigida cenſeatur, nihil refert, ſunt vexilla graduum, quibus materia inſignitur. 372.6
Podagrica creta fit per exſiccationem. 244.19
Podagricus extra dolorem ſive paroxyſmum eſt quoque morboſus. 467.27
Podagricus futuras ſentit tempeſtates. 430.62
Polenta externis oblita emollit, intus vero nutrit, calefacit, alvum obſtipat, & flatus movet. 457 48
Pollutio non contingit inter vigilandum, & quare. 294.42
Pollutio ſpontanea non offendit thoracem, neque muſculos, ut alias facit uſus veneris. 353.58
Polypodium veris tempore colligendum. 432.16
Pomi eſus in Paradiſo continebat ac cauſabatur cauſas ſecundas mortis. 680.13.609.ſ.qq.
Pomum Adæ mentem alienat 293.40
Pomum auſterum torrendo flatus excitat, maturum vero non item. 408.67
Pondus proportionale medicaſtros deludit in pituitæ figmentis. 361.24

Ponderis nulla reactio. 312.6
Porcos in lepram vergentes, & equos ex intempeſtivo potu contractos ſanat menſtruũ. 691.c.1
Porcus etſi moriatur iratus, tamen fit cum metu mortis. 170.48
Pori triangulares in ſepto cordis, cujus baſis in dextro ſinu, non clauduntur, niſi à morte. 174.21
Portulaca, etſi frigida in tertio gradu, non eſt ſomnifera. 327.8
Poteſtas vitalium incomprehenſibilium. 533.7
majori in re integra. 397
Duumviratus eſt quædam ſenſatio. 266.18
Vegetans in Duumviratu. 286.8
Potaſchen quid ſit. 179.39
Potu nutrimur celerius quam cibis. 183.56
Potus aqueus in æſtu cereviſiæ tenuioris mox per ſudorem fluit copioſè in forma aquæ, non vaporum. 361.15.16
Potus vulnerarii quomodo agant. 183.55.428.12
non pervenit ad locum, ubi alcaliſatur cauſa febrilis. 220.26
Potus ſobrius ſalubris. 429.60
Præcordiorum actio. 266.20
Prædicatio contrariorum apud Scholas. 159.12
Prædictiones ſtellarum in nobis concludere rectè, eſt impoſſibile, & quare. 173.9
Prægnans ex libidine appetitus voravit conchylia cum teſtis. 565.8
quare fortius imaginatur. 152.49
quare poſt appetitum corde palpitat. ib.
citata deſiderio, imprimit fœtui ceraſum. 322.45
Prægnans appetens ceraſum, manu admota fronti ſolummodo, fœtum ſignabit ceraſo; manum autem detinens firmiter in fronte, non ſignat. 761 c.1
quâ poteſtate id fiat? ibid.
per deſpectum ſi brachio admoverit, ſignabit itidem. ibid.
natibus autem non itid. 762.c.2
Prægnantium appetitus. 294 & 295.49
Præparationes artis pauciſſima indigent. 168.45
Præſcientia Dei infallibilis. 114.6.ſeq.
Præſervativa Methodus. 754.c.2
à Prandio ſomnus an à frigore per vapores in caput aſcendente. 165.37
Praxin Scholarum ex erronea theoria o[illegible] natura riſit. 502.5.ſeq.
Præternaturales res intrantes in corpus, quomodo fiant cauſæ morbificæ? 753.c.1
Prima materia quid intelligitur. 364.46
Primum mobile mathematicũ negatur. 172.3&4
Principia ſunt immutabilia. 391.31
tria de novo naſcuntur. ibid.47
quomodo fiant. 389.35
non ſunt morborum cauſæ, ſed remedia. ib.42
tria ſunt principiata. 396.72.&73
Naturæ ſunt materia & agens. 392.51
Principium in Geneſi, quid. 596.26
Prioritas, quid. 600.39
Privatio negatur. 48.13
Problematice diſputare de quovis morbo noverat Author, ad dentium dolorem curare neſciebat. 18.18
Problematicum ac apparens ens eſt ratio. 23.27
Productum morboſum requirit remedii applicationem. 547.2
Prognoſtica Ephemeridum admittit Eccleſia. 114.3
Prognoſtica meteora quare multa à Belluis. 173.7
Prognoſtica ſigna in morbis non ex pulſu. 181.49 50.& 51
non naturæ intentu, ſed accidentaliter. ib.49
Proprietates omnes fluunt è gremio ſeminũ. 69.28
formales ſcholarum. ib.
Ptiſanas ſpernit Galenus ac Author. 434.23
Puer per educationem deflectit à nativis inclinationibus &c. 513.8
Puer ſtercus comedens, ſaporem ejus ſubdulcem refert. 204.36
Pulex generatur externo fermento ſudoris. 109.9
Pullus ex ſolo vitello materialiter generatur, maſculo ſemine foras adhærente. 641.95
Pulmo adnaſcitur aliquando. 349.47
quomodo læditur ab aere. 412 6
aliorum membrorum lege tenetur. 421.38
primo ſeneſcit, primum moritur, à minutata morte difficillime reſurgit. ib.43
ſe deſarcinat ab inſpiratis pulveribus. 422.44
Pulmo aerem in thoracem ſpirat. ibid.45
Pulmo Brutorum ſupernatat aquis, quibus bullitur integer, ac diſſectus ſidit. ibid.
Pulmo non movetur. ib.& 224 47

Pulmo ne dehiſcat aeris attractu, efficit latex. 362.21
Pulmonem contrahit uterus, ut anhelitu in totum privet. 322.43
Pulmonis Hydrops. 484.5
Pulmonis vulpis ridiculus uſus. 358.76
Pulmonum fermenta peſſundat frigus. 412.4
Pulmonum ulcera ſolidantur per mercurium corollatum diaphoreticum. 680.c.2
Pulmo poris pervius, quamdiu vivitur. 343.1
intus nil recipit, nec eclegmata. 343. & 344. 6.7
Pulmo pro cribro inſervit, ut aer purus in thoracem ſubeat. 424.47
unde difficilis ſanatio. ib.
Pulſibus ſeptem affrictum ſuccinum fit magnes, Zenexton contra peſtem. 710.37
Pulſus aſſimilatur motui, quo lac acidulum in butyrum mutatur. 175.24
Pulſus dierotus fit intermittens ante deliquium animi in veneno aſſumto. 555.c.2
Pulſus durus ſudore advento molleſcit. 181.51
undoſus in pulmonem affectibus. ib.
Pulſus durus ſerratilis ex vulnere. 180.47
Pulſus durus non ob arteriæ ariditatem. 181.49
Pulſu deficiente, confeſtim ſuperſtite vita, calor perit. 176.25
Pulſu deſtitutæ virgines, ſyncopizatæ aliquot ut mortuæ, revixerunt. 174.20
in quibus alias eſt minimus. 182.51
Pulſus epilepticorum non ceſſat, ceſſanti æque aliis operationibus. 533.4
Pulſus finis. 175.24
Inſolitus in dolore, vulnere. 180.27
Pulſus in dolore indureſcit. 380.19
Pulſus moventur per naturæ voluntatem. 173.10
artificioſè Galenus diſtribuit. ib.11.
in febri fit citatior, ut è cruore fiat ſanguis. 176.27
fit durus ex ſpina digito infixa, ibid.28
minutus, rarus, depreſſus fit ſub febrium intermittentium initiis. ib.
Pulſus non fieri ob refrigerium cordis, & fuliginum difflatum, diſſecta rana demonſtrat. 174.16
Pulſus ob cauſam non propter ſignum. 181.49
Pulſuum Blas Ariſtot. non inquiſivit. 173.11.& 12
Pulſuum octuplex uſus. 183.57
Pulſuum unguenta irrita. ibid.
Pulveris ſympathetici effectus. 760.c.1
Pulvis pyrius accenſus in aere fit aqua. 103.24
fit Gas in accenſione. ib.& 21
Purgatio perfectiſſima, quæ pacat archeum &c. 498.3
laxans ad venas non aſſurgit. 499.7
qualis eſſe debeat, ut facile feratur. 445.50
Pure facto, dolor ſiſtit. 180.48
Purulentum ſputum ignota curatur etiam methodo. 760.c.1
Purulento linteo inſperſus pulvis ſympatheticus curat vulnera ac ulcera. 760.c.1
Pus dum fit, major labor, & dolor. 182.52
ex aciditate. ib.& ſeq.
Pus eſt productum radicum ulceris. 307.17
apoſtematis. 182.52
in vulnere non fit, adhibito balſamo debito. 182.43
in vulneribus ex fundi acore fit. ib.
Puſillanimitates quadã ſimplicia adferunt. 295.53
Putredinis exemplum in roſis deſtillandis. 408.63
Putredo inducitur in cutem quamprimum apertam, prout in ovum, læſo cortice. 457.49
Putrefactio differt à noſtra digeſtione. 682.c.1
Putrefactiones per fermentum. 111.23
Pylori contracturæ cum morte non ceſſant. 421.29
furor unde. 289.20
Pyloro errante non fit ſeparatio lotii à cruore in hepate. 203.29
Pylorus à ſilice devorato obſtructus necavit Gallum. 220.29
vomitum movet. 216.6.219.21
quando aberrat à ſcopo aut exorbitat. 216.9.ſ.
tunc cum poteſtatibus excentricis, & non cum materia dimicandum. ib.
digeſtionem moderatur. 215.3
difficulter anatomicè diſſectatur. ib.
eſt internus exitus ſtomachi. 215.1
Pylorus rector, & moderator cibi, & potus. 220.26.27
usque in finem digeſtionis clauditur. 217.14
Pyri ſemen guſtum fructus non exhibet. 373.18
Pythagoras ſtricta annorum ſilentia exigebat. 16.7

Q. Qua-

Q.

Qualitates elementales primæ calidū, frigidum, humidum, & ſiccum. 153.52
ſecundæ leve, grave, &c. ib.
ſunt dona formalia ſeminum. ib.
ubi de Tertia, quarta. ib.
Sunt in elementis & operantur absque contrarietate. 194.37
momentaneas ſentit in ſe Author. 449.4. ſeq.
Qualitates mediæ non agunt æque in cadaver ac in vivum. 755.c.1.ſeq.
Qualitatibus primis, aut ſecundis adſcribere munia vitalia, eſt ſcholarum lutoſarum. 738.c.1
Qualitatum vires ſcholarum. 464.& 465.6
Quarta digeſtio in ſiniſtro ſtomacho cordis. 174.
Quartana Propria naturæ ductu ſanatur. ib.
per criſin, & multas ſedes aliquando ſanata. 346.26
Quartana Scholarum jactantias abtruncavit. 296.53
Quartana ſolis unguentis ſanata. 110.17
origo ex acido chylo, in ſplenem delato, tanquam peregrino coagulo. 590.c.2
Quartanæ remedia Scholarum lienem non attingunt. 527.3
Quercetanus refutatur de reſuſcitatione herbarum. 438.13.14
Quercetanus à ſuo lixivio deluſus. 142.91
Quellem eſt naturæ fundamentum, per quod aquæ omnes transcolantur, à ſuperficie terræ, ad centrum usque. 52.3.4
eſt ſabulum vivum. ib.4
metallicæ qualitatis. 645.6
ligo non penetravit. ib.6.& 52.4
eſt difficilis reductionis in aquam. ib.3
eſt terra elementalis, generata ex aqua. 51.12
erat futura baſis hominis. ibid.
difficillime in ſalem reducitur. ib.11
eſt ſabulum vivum, & quamdiu aquæ in illa detinentur, ſituum legibus Hydraulicis parere non tenentur. 52.7
Quercetanus notatur. 142.91.& 439 13
Querc9 exciſa flante Borea fit verminoſa. 708.29
niſi confeſtim ſub aquas demergatur. ib.
Quercus Hyberniæ araneas fugit. 145.5
Quercus fiſſa, tranſitum dans ægroto, ligata ac conſolidata herniam ſanat inteſtinalem. 760.c.2
non autem conſolidata, ſed exareſcente, ægrotus etiam mortuus. ib.
fit ſimpatheticè. 760.c.2
ut pulvis ſympatheticus. 761.c.1
per aporrhœam ac fumum balſamicum vulnerarium exſpirantem è vulnere quercus conſolidandæ. ib.
vindicatur à ſuperſtitione tranſitus. ib.
explicatur modus. ib.
Quercus, glandes, folia ac corticem pro vulneratis offert. 761.c.1.
Quibus fort ter venæ in Hypochondrio pulſat, eis mens ægrotat. 285.1
Quinta eſſentia nulla. 390.& 391.44
Quod ſapit, nutrit. 433.20

R.

Rabini mentiuntur Salomonem & Moſen inventores ceremoniarum in verbis ſigillis. &c. 756.c.2
Rabidus, quia dudum ante mortem furit, ſuas etiam infectat carnes. 170.48
Rabiem caninam ſanat cancer calcinatus ex Galen. 273.51
ſanatur mari. ib.47.& 764.c.2
item Halece ſalſa. ib.48.& 764.c.2
modus fiendi. ibid.
Rabientis ſaliva, quomodo intret in Archeum, ut fiat morboſus. 753.c.2.754.c.2
Radii ſolares ablato lumine, confeſtim calore & lumine intercidunt. 734.c.2.ſeq.
Radices colligendi tempus. 439.16
Radicis cujusdam in annulo geſtatæ odor cum verborum obmurmuratione cacodæmonem expulit. 757.c.1.761.c.2
totam arborem gubernat. 296.59
idem nobis contingit: vi Duumviratus. ib.
Radzivilius de cadaveribus in Ægypto. 237.20
Rami plantati arboreſcunt per artem. 112.32
Rana duram hyemem prædicit. 713.54
Rana hyeme effoſſa quomodo fiat ſub plenilunio transparens. 137.57
reducitur in primam materiam. ibid.
Rana ex fracedine fundi paludum. 112.31

Rangi-

Rangifer extra ſuum clima non vivit. 156.1
Ratiocinatio ſive logiſmus, unde ſyllogiſmus. 23. & 24.31
Ratio eſt ens mentale, problematicum, duntaxat apparens. 23.27
poſſidet animalem intellectum. 22.20
non generat, niſi caliginoſam ſcientiam. ib.21
ex diſcurſu, & præmiſſis. ib.20.21
Veſpertilionum inſtar lumen tolerare nequit. ib 22
nulla reperitur, ubi nullus eſt diſcurſus, & nulla præmiſſa. ib.20
Ratio & veritas ſunt diſparata in ſuis radicibus. 23.27
putatur vita animæ, ſive vita vitæ noſtræ. 20.1
Ratio decipit Mundum putatione ſua. 23.24
Ratio in Brutis viget. 24.34
Rationalis ſcientia ex Hiſtoria, & Matheſi per diſcurſus adaptationem deducta. 9.14.
Rationes & ſemina rerum in terræ viſceribus latent. 645.4
Rationi locum dant Scholæ in medio eſſentiæ mentis; hancque abinde animam rationalem denominant. 23.26
Realgar eſt arſenicum. 30.36
Refectio per aromata qualis & quomodo. 551.c.1 & 2
Regnum Dei quomodo advenit. 72.48
Regula juris in medendo. 527.13
Religioſi aliqui frigent à pede in ventrem usque 191.25.634.c.2.
Religioſos ac pios abuſu rerum ſacrarum in curatione morborum decepit Satan. 756.c.1
Religionem eſſe merum inventum politicum credunt Athei. 33.4
Religionis, & fidei baſis eſt immortalitas animæ. cunctis bonis anteponenda. 22.18
Relollæum eſt qualitas efficiens, non procedens ex fermentis, & ſeminibus rerum. 161.25
Relollæum tranſiens eſt calor in aqua, violenter introductus. ibid.24
Remædia diætæ languida. 432.18
Remedia diſtillata vix mori ſciunt. 168.45
Remediorum experimenta operantus, absq; methodo, eadem fallunt pleroſque. 18.18
Remedia plura operantur per odorem. 443.41
Remedia mineralia. 560.c.2.561.c.1
nunquam deponunt ideam mineralem. ib.
Remedia rara ad lienem perveniunt. 277.29
Remedia ſcholarum deſcribuntur. 8.6.
Remedia ſtomachia ſuperant ſæpe defectus extremos. 278.33
Remedia naturalia confidentia ægroti acuit. 759. c.1
Remedia domandi Archeum omnium morborum. authorem exorbitantem. 764.c.1
ſunt à creatione ſufficientiam. 754.c.2
ſunt incognita. ibid.
debent immediate Archeum quaſi alloqui. ib.
Ignorantia remediorum unde. ib.
Remedia ſimplicia archeum commovent juxta eorum indolem. 755.c.1
debent inprimi in vitam. ibid.
ſecundum Scholarum doctrinam agunt per accidens. ibid.
Remediorum gradus ſola natura metitur; nec ob inventionem graduum morborum, ſed doſis remedii conſiſtit in appropriato à creatore cujus applicationem ipſe medicus diſcere debet, non autem imperare. 755.c.2.756.c.1
Remediorum facultates ignorare Scholæ. ib.755.c.1. & *conſequenter appropriationes cum morbis.* ib.
non agunt pari modo in vivo, ut in cadavere. 755.c.1.ſeq.
Remediorum actio quomodo fiat. 755, c.1
Remedia Scholæ à vulgo, vetulis ac beſtiis didicere. c.2
ſimplicia adhuc bona, d. compoſitio ea conſopiit ibid.
Anomala Archeum compeſcentia. ibid.
ad hæc excogitata ſunt verba, ritus &c. ib.
quæ Satan (quamvis in ſe inſontia) ſuſpecta reddidit. ib. & 756.c.1.ſeq.
an Salomon eorum Author. 756.c.2
ignorantia autem etiam inſontia damnavit. 756.c.1, ſeq.
Remedium debet eſſe potentius malo, ſi illud ſuperare debeat. 539.ſeq.
Remedium præſupponit morbi cognitionem, poteſtatem, & agendi media. 9.17

Remedium univerſale debet eſſe corpus ſemel reſuſcitatum, ſemel deſtructum, ac quodammodo per reſurrectionem glorificatum. ibid.
Remedium debet eſſe de natura morborum, non contrarium, neque ſimile- 764.c.1
debet ingredi in morbum. ibid.
Reminiſcentia in ſyncipite percipitur moleſtia in memorativis. 265.14
Renes ſunt cauſa lotii. 529.13.& 14
Renes ſunt cauſa Hydropis. ib.
Renibus carent volucres, & ſunt ſalaciſſimi. 293.42
Renum ſtercoreo fermentō imbuta urina transmutatur in ſalſedinem. 360.10
Repletio panis peſſima in Adagio. 432.14.
Res eſt id in ſe, quod eſt absque reflexione ſui, ad aliquem humanæ rationis diſcurſum. 23.25.
Rei quæ ſitæ quidditates, ſed ænigmatis pallio tectas pluries acquiſivit Author, & quomodo. 26.42.
Res quæque quo clarior, eo ratio ejus ſtupidior, remotior, atque hebetior. 22.20
Reſina abiegna per ſe coagulata in lapidis duritiem magnetica. 716.67
Reſolutio eſt coagulationis oppoſitum. ibid.
Reſolutiva ſalia, lixivia & alkalia, virtutibus ſeminalibus orbata ſunt. 455.31
Reſpiratio fit, ut aer connectatur ſpiritui vitali, ad diſponendum cruorem in totalem ſui diaphareſin. 179.37
Reſpubl. luminum vitalium quædam eſt apud Deum & civium innumerabilium cohors. 684.c.2
Reſpirant melius erecti, quam jacentes. quia poros liberos habent. 424.45 lit.V.
Retenta ſunt noxia, & acquirunt ſapores odioſos. 478.82
Retrogrado ordine verba recitare in curatione morborum eſt ſuperſtitioſum. 758.c.1
Reverentiam requirentia verba in curatione rejicienda. 758.c.1
Revulſio non fit in plevritide. 378.8
Rex Galliæ, Angliæ ac Hiſpaniæ de curatione ſtrumarum. 762.c.2
Rhabarbarum crudum melius ſuo extracto. 438.12.
Riſibilitas unde. 296.60
Riſibilitatis cauſam Theologia ignorat. 704.5
Riſus eſt duplicis animæ nexus, quo belluæ carent. 296.60.
Ritus in medicamentis anomalis. 755.c.2
Rodericus IV Gothorum Rex ultimus præſcivit victoriam Maurorum. 118.27
Romani per quingentos annos, absque medicis feliciter vixerunt. 7.3
Romani Barbari vocantur. ib.
Rorem, dulci ſacharo divitem, docet ignis. 113.33
Roris genera. 711.43
Roris ſal ſaccharinum proficuum, non tamen ad vitam longam. 747.c.2
Roſa occultum habet venenum. 443.45
Roſæ alia vis in foliis, aliam caudex, & anthra habent. 729.154
Roſæ odor ſub vita media in putredine manet. 397.79.
Ros eſt verna nubes &c. 68.23
Ructus ex ſubtilioribus cibis in arido ſtomacho, in Gas ventoſum mutantur. 111.27
edit mane ſtomachus jejunus vacuus, & appetens. 218.16
Ructus inſipidos dat ſtomachus debiliſſimus, minus debilis acidos, vitioſos, nidoroſos, amaros & acres. 408.66
aridus ſuperveniens nidoroſis bonum. 434.24
frequentes, & nidoroſi ex ſtomacho debiliori. 404.63
ex vacuo ſtomacho debilis eſt. ibid.
impotentiam aliquam teſtantur. ib.66
ſub ſarcina multis cibi enchymi prodeunt pontici, &c. ibid.
Ructuum tota doctrina. 406.50 ſeq.
Ruminans brutum pro puro habetur in ſacris. 433.21.
Ruſtici adhuc quasdam virtutes ſervant, quaſi ſecreta Cabala, quas Scholæ ignorant. 760 c.1

S.

SAbulum quellem, eſt metallicæ qualitatis. 645.6

Sabulum bulliens milleſies majus mar. 646.14
Saccharum utero noxium. 577.c.1
SaccharumTabarzet ſive albiſſimum notatur in compoſitionibus. 447.57
ſanis gratum, ægris horridum mox fit. 441.30
utero & ſtomacho hoſtile. ib.
eſt difficilis digeſtionis. ib.
clarificatur argilla, & calce. ib.
aceſcit in ſtomacho. 111.24.200.11
Sacerdotes non ſe ingerant rei medicæ. 762.c.1
Sacrarum abuſus in curatione morborum à Satana. 756.c.1.758.c.1
irreverentia. ib.
inſolitus uſus. ib.
Saga occidit, non ſecus ac ſicarius enſe. 720.88
Sagæ operantur virtute naturali. 567.15
Sagarum patroni qui. 538.2
Sagarum veneficium à cacodæmone. 457.46
Sagacitas quid. 299.4
Sal avertit effectus tonitrui. 88.22
impedit reſolutionem cibi. 220.26.
ſtomacho inſervit. 195.24.
facit ſui ſimilem per colliquationem. 181.29
(in) aqua elementum tranſit. 181.39.
ex aqua propenſione ſpontanea naſcitur. 395.66.
Sal, Sulphur & Mercurius, ſive ſal, liquor & pinguedo ſunt in ſpeciebus ſpecialiſſimis. 101.5
Sal & Mercurius rerum tanquam muliebres ſucci, ſequuntur ſulphuris conceptus. 67.14
(in) Salem quicqu deſt luti, reſolvitur, & tandem in aquam. 54.14
Sal reſolutum non raro oberrat in nobis planeexcrementitium, quod per Spadanas exernitur. 654.9.& 655.10
Sal quoddam eſt hermaphroditorum metallorum 650.10.11.12 13
& ſecundina metallorum. ib. 10
eſt acidum. ib.11.
alienæ commixtionis expers, & corpori noſtro gratum. ib.
eſurinum. ib.10.
omni metallo accomodabile. ib.
Sal acetoſum naſcitur in ſtomacho partim volatile, partim fixum. 451.18
fit per mumiale fermentum ſal cruoris, in rene vero urinarius. ib.19
Sal alkali volatile continet balſamum ſeminis. 455.31
agit juxta innatas ſibi dotes. ib.
præexiſtit in concreto ante colliquationem. 179 39
Sal circulatum Paracelſi. 742.c.1
parat optimum ſpiritum vini. ib.
volatizat. 51.11
transmutat in aquam. ib.
eſt immutabile. 742.c.1
Sal armoniacus in ſpiritu nitri & c. diſſlabilis in Gas abit. 105.37.& 408.62
agit in aurum. 316.11
cum chryſulca diſtillatus fit Gas. 102.14.& 105.37
Sal cruoris ſanat epilepſiam, non ſal urinæ, qui eſt excrementitius. 683.c.2
fit mumiale fermentum. 451.19
Sal eſurinum vitrioli non creſcit in vena ferri. 653.13
Sal eſurinum, licet ſit calidum primis qualitatibus, frigefacit tamen tertia, & propria qualitate, & calorem debilitat. 655.21
diſſolvit mucilagines, aliaq; beneficia ſtomacho præbet. 654.1
aluminis adſtrictionem neſcit, eſtque dulcius omni ſaccharo. 651.23
Sal marinus eſurinus. 200.11
indigeſtibilis. 210.58
(per) Salem ſanandi operatio primordialis hodie incuria cleri neglecta ſtat. 761.c.2 ſeq.
Sal petræ, & ſal commune edunt ſpiritum eſurinum diſtillando. 195.24
non eſt verum nitrum antiquorum. 103.
fit ex ſale urinæ. 683.c.1
ab excremento ſalſo. 189.15
poteſt in terram converti. 103.24
frigidum eſt, & anginæ remedium. 408.62
ſtomacho inſervit. 195.24
Salis petræ, & ſulphuris intolerantia unde. 103 23
Coctores ſeparant ab eo ſal marinum. 210.58
minor quantitas habetur ab excremento humano quam caprarum. ib.

Sal

Sal tartari laudatur. 181.40
per ſpiritum vini rectificatum, donec adſtringentem guſtum acquirat, fit ſamech Paracelſi. 310.36. & 180.41. & 69.27
non fit ex ſpiritu vini. 230.24
exſiccatum & combibitum libra una aquæ vitæ, vix dat ſemiunciam ſalis. 681.c.2
imbibit ſpiritum vini. ib.
Sal volatile fixatur in ſuo Alkali fixato. 179.39
arreptione ſui ſulphuris fixatur in Alkali. ib. 43
abſcedit per fermentum putredinis. ib.41
fit ex fixo. ib.
Sal volatile vitrioli fit alumen. 451.21
ſi vero mucilaginem in ſtomacho offendit, liquat eam, & non fit aluminoſum. ib.
tranſmutatur à connexo diverſimode. ib.
Sal urinæ tollit ſemini fœcunditatem. 294.42
fit ex non ſalſis. 210.58
non habet ſibi ſimilem. ib.
ex acido cremore. 202.22 & 23
fit diureticus. 450.19
diſtinctus à ſale ſudoris. 360.10
excrementitius. 682.c.2
Salſaturæ omnes acidæ ſunt, & ſtomacho gratæ 200.11.& 12.
Salium ſemina in aquis inſipida. 680 9
quando primum ſaleſcunt. ib.
Salium claſſes. 451.20
Salia extergunt ſordes. 458.50
ſimplicia, maris, gemmæ, &c. recedunt per lotium, & inteſtina, unde expellunt ſordes. 455.31
fructum mineralem gerentia ſunt naturæ noſtræ aliena. ib.
lixivialia, & alkalia ſeminalibus virtutibus orbata abſtergunt. ib.
volatilia alkalia habent initia concreati radicalia, & balſamos ſeminales. ib.
omnia ex aqua, & quomodo. 56.6
in Bur, ſive primam mineralium ſobolem fatiſcunt. ib.
artificioſa altius penetrant, quam olea. 458.52
aromatum ex oleis facta, primi entis eorum vices habent. ib.
torminum Authores. 452.23
guſtatui primum ſe offerunt. 451.13
iis tribuit Hippocrates notiones morborum. ib.
Salia volatilia herbarum Paracelſo particularis ſunt curationis. 742.c.1
Salis naturam aſſumit oleum Cedri. 750.c 1
Salium dignitates, & officia quæ. 451.14
ens primum, ubi Alkaheſt, ſat eſt ad quorumlibet morborum ſanationem. 498.c.1
ſummus, ac feliciſſimus. 452.24
Salſa quare ſitim parant. 220.26
Salſedo actualis ſeparatur cum urina, & ſudoribus, quia evaſit excrementitia. 682.c.2
Salamandra vivit per ſeculum abſque cibo. 746. c.2
Salacitas à ſtomacho. 294 42 & 43
Salicis trunci plantati Hiſtoria mechanica. 105.30
Saliva non è cruore. 362.24.& 25
Salivarum varia genera. ib.25
Salomon vocat ſpiritum hominis lucernam Dei. 22.19
Salomonem & Moſen mentiuntur Authores ceremoniarum ac verborum in curatione morborum. 756.c.2
Salomon de plantis longe aliter ſcripſit quam Dioſcorides. ib.
plurima volumina implevit. ib.
quæ cur cremata regnante ſuo filio. ib.
mille libros in ſanationem morborum conſcripſit ſecundum Joſephum. ib
& in fugam cacodæmonum. ib.
ſecundum ejus præſcripta verba, & odorem cujusdam radiis cacodæmonem Eleazer expulit. 757.c.1
quod erat pactum cum Diabolo. ib.
ſed ex ſcientia à Deo infuſa. ib.
Samaritanus laicus omne jus inquirendi rerum cauſas eripuit Sacerdotibus. 705.7
Sambucus auſcultat phantaſiæ decerptoris. 731. 170
Samech fit cum ſpiritu vini. 69.27
Sana prædicat Medicus, quæ ſibi magis arrident. 432.13
Sanitas alia in ENTE, alia in MENTE. 140. §.80.
Sanatio morbi ſecundarii fruſtranea eſt, niſi prius peſſundato primi. 584.c.1

Sanatio tam per medicamina, quam per naturam fit per ſedationem agitati Archei, & oblationem ſeminalis characteris. 451.14
Sanatio à primordiis erat in Eccleſia per verba, ritus, exorciſmos, aquam, panem, ſalem herbas. 761.c.2
quare Cleri jam iſtam negligant. ibid.
Sanitatem venalem pro viſitationibus proſtituunt Scholæ. 592.c.1
Sanguis conſervat non obſcura accidentia cibi prioris. 145.4
Sanguis taurinus neceſſarius in unguento armario. 732.173
Sanguis coctus animam adhuc continet. 731.170 729.156
Sanguis totus per Diaphareſin ſpirat, non cruor. 177.31
Sanguis in arteriis in ſpiritum tranſit. 683.c.1
Sanguis in ſacris dicitur ſpiritus rubeus. 682.c.2
ex cruore in corde. ibid.
in auras exhalat. ib.
Sanguis grumefactus quibus remediis nominatis pleuriticis diſpergitur. 382.32
Sanguis an ſit animatus. 458.58
Sanguis arterialis pro ſcopo habet in ſpiritum vitalem traduci. 175.23
ſi in fuliginem, vel excrementum vergat, fit per accidens à morbo. ibid.
à morbis afficitur idea. 753.c.1
Sanguis diſtillatus dat carbonem ſalſum. 108.5
Sanguis arterialis nutrit venas, quatenus primæ conſtitutionis. 212.70
Sanguis in venis vivit fontium inſtar. 56.10. 646.11
extravenatus graviorem ſortem induit. ib.
Sanguis ſiniſtri ſinus verum nomen ſanguinis arterialis ſortitur. 174.22
in vena cava diverſus colore, & ſubtilitate eſt. ibid.
in ſiniſtro ventriculo cordis informatur ab anima immortali, cruor vero non. ib.
à cruore differt, ut chylus à cruore. ib.
arterioſus non vertitur in pinguedinem, quia ſalſus. 175.24
eſt ſedes vitæ. 287.11
Sang. profluvium per verba ſan. 632.30
Sanguis habet ſuam phantaſiam. 730.163
Sanguis ex uno vulnere per unguentum ſympatheticum etiam ſanat reliqua. 731. 167
Sanguis flaveſcit per ſalis acredinem in arteriis. 684.c.1
Sanguis tot9 ſub ultima digeſtionē exhalat. 178.34
eſt Salino-Sulphureus. 734
flaveſcit cruor, dum fit ſanguis. 190.20
totus mutatur in ultimum alimentum ſine excremento. 209. 51
Sanguis venalis à vena cava per dextrum ſinum tranſit ad ſiniſtrum per triangulares poros. 174. 21
Sanguinis quiſque ſeptem fabricat quotidie ſibi uncias, aut decem. 108.4
Sanguificatio incipit à venis meſenterii. 287.13. 294.42
Snnguificationi præcedit productio, ac ſeparatio excrementi. 262.22.& 209. 51
Sanies, & pus non ſunt excrementa ulceris, ſed producta radicum ulceris. 307.17
Sanitatis ſub tranquillitate quomodo morbi intrent. 753.c.1
Sapiens dominabitur aſtris. 119.31
Sapientiæ apex eſt ſui ipſius cognitio. 253.1
Sapientis Coheleth ſententia exponitur. 56.11
Sapo ex alkalibus & pinguedine. 102.12
Sapores grati ſtomacho denotant ineſſe rei benignam vitam, cognitam noſtræ. 452.27
Sapores plerique tam intra, quam extra noſtris infirmitatibus auxiliantur. 110.16
Sapores ſpecifici, puta macis, croci, &c. 452.25 & 26
Sapores ſpecificos habentia. ib.& 454.30
Sapphyrus in peſte. 709.34.ſeqq.
Sapphyrus non præſervat cadentem à læſione, ut facit Turcois. 763.c.11
Satan ſua apocrypha nexuit ſuffitibus. 110.21
Sathan ſolo nutu corpora loco movet. 721.91
Satanas verborum & remediorum anomalã virtutem ſuis ceremoniis reddidit ſuſpectã. 755.c.2
Satanica morborum cura. 756.c.1
odio habita à probis. ibid.
hinc ſuggeſſit mitiora per ſigilla, &c. characteres, aſtrorum virtutes continentia. ib.
quibus ſpretis à piis ſacra introduxit. ib.

Satur-

Saturni aurea, & felicia regna, quare ſic dicta à Poetis. 200.11
quid ſignificet. 177.28
Saturno dicarunt ſplenem Philoſophi, & Aſtrologo. 329.16.294.42
Saturnus deaſtrorum primus & parens. 294.42. & 694.c.1
Satyri genus ſalaciſſimum. 294.42
Satyrorum generatio unde. 642.98
Satyrus circumlatus diebus Conſtantini. ib.
Saxa poſſunt in calcem redigi. 241.4
vertuntur in ſal æquiponderans. 394.65
Saxi Scotiæ mira proprietas; quare mutum vocatur. 74.31
Saxoſum fermentum in fontibus. 112.31
Scabies propagatur abſque jecoris defectu. 363.32
Scabies, à ſcholis quomodo curetur, & Hiſtoria de Authore ſcabioſo. 304.3.4.5 ſeqq.
à latice. 363.31
ab acido in pelle. 379.14
Scabiei pharmaca ex ſulfure, baccis lauri, & helleboro albo. 302.11
ubi plura de ſcabie. ib.
Scamonea caſtratur acidis. 444.48
Scandendo anhelat ſenex aſthmaticus. 350.53
Scaturiginem rerum à priori intelligere, & ſapere, nulli ſine peculiari favore divino conceditur. 9.14
Scenopægiæ feſtum apud Hebræos. 762.c.2
Schema, ſive ordo cælorum, nondum eſt notum Aſtrologis. 122.47
Schema flatuum. 406.50
Scholæ ſunt rationales, & exemplis non moventur. 369.21
ſunt valde luteæ; aqueæ, aereæ; nebuloſæ. 45.2
ignorant pulſuum cauſam efficientem. 186.12
ignorant urinæ materiam &c. ibid.
impoſuerunt viginti, & uno ſeculis mundum. 7.1
Scientia præmiſſarũ eſt certior concluſione. 22.20
Scientia omnium ſub ſole vana, ut & curioſitatum indagationes vanæ. 19.20
Scientiæ occultæ rerum infunduntur in nos à Patre luminum & quomodo. 22.19
Scientiæ veritatis rerum ac præmiſſarum non prodeunt à ratione, ſed ab intellectuali lumine lucernæ. ib.22
Scire plus anhelavit quam ditari Author. 11.3
Scorbutus à marinis. 58.c.2
Scorpiones ex baſilicone, intra lapidem depreſſa, ſolique expoſita ac fraceſcente. 109.14
Scotus ſubſcripſit paganorum inventis ludicris. 130.24
Screationis mutatio, unde. 252.44
Scrophulæ ex triſtitia paupertatis. 525.9
ex triſtitia lenta. 534.12
Scrophulæ curantur à Regibus Galliæ, Angliæ ac Hiſpaniæ. 762.c.2
Scyrrhus è cruore in exterioribus minus volatili. 178.35
Scyrrhorum remedium. 244.17
Scyrrhus etſi anheloſos affectus pariat, non eſt aſthma. 354.63
Scyrrhus externum petit ſubſidium, ejusque applicationis modus. 447.58
Scyrrhus non induratur à calore. 450.9
Semen eſt ſubſtantia, in qua jam Archeus ineſt, &c. 27.12
Seminia quorſum vadunt, neſciunt. 160.17
Semina calida quæ, & à quibus inventa. 402.28
Hyoſc. ſumpt. pro ſemine. 290.2
Semina unde fiant. 109.12
Semina abducuntur, quo nolunt (Hipp.) in generatione molæ. 688.c.1
Semina quædam ſponte pullulant, alia verò ſatione, & occaſione egent, puriſſima verò arte præparationis indigent; nulla admittunt. 168.45
Semina calida major. agunt contra flatꝰ. 409.75
corruptionem, & acciditatem inhibent. ib.
ſunt inteſtinorum ſolamina. ib.
calida majora bulliantur cum vino in hernioſi, prolapſu inteſtinorum. 289.& 290.20
Semina aliquot lignorum ſive nuclei, continent in ſe vel oleum, ut pineoli, amygdalæ; quædam ſunt farinacea, ut glandes; vel lacteum fundunt ſuccum. 137.62
Semini eſt vis tranſmutativa aquæ exiſtentis in terra. 166.38
Seminibus neceſſitatem naturæ dictavit ſive à parentibus ſive à fermento profluunt. 108.8

Seminum fœcunditatis cauſa eſt anima patrantis, ſui ſigillum imprimens. 256.17
Seminum mineralium conſtitutio neque à frigore, neque à calore eſt. 151.39
Seminales vires rerum non producuntur ab aſtris. 756.c.2
ibi de ſeminibus metallorum. 150.32.& ſeqq.
Seminalem, & ſpecificam poteſtatem ſimplicium Galenus ignoravit. 8.11
Seminalis virtus eſt magia naturalis. 723.113
Semper vivi decoctum fruſtraneum in coloſtro lactis reperit Author ad inſpirata metallica. 581.c.1
Senecæ opera placuere Authori. 16.7
Senecta anguium per ventrem & renes alligata hydropicum quendam ſanavit. 494.36
Senectus ex fermenti penuria, non ſiccitate. 195.25
Senes ſub parca cœna benè dormiunt. 291.30
Senes & Pueri vermibus laborant, non item viri. 236.16
Senex, ſtertebat, aſthmate laborans quidam cujus medelæ hiſtoria. 356.70.71.&c. ſeqq.
Senſitiva in brutis in nihilum abit. 300.8
Senſitiva non eſt ſubſtantia formalis, ſed forma ſubſtantialis. 300.8
Senſuum omnium Director eſt Archeus. 753.c.1
Septum ſive interſtitium eſt inter utrumque cordis ſinum. 174.21
Serpens vultum hominis mentitus eſt. 640.88
Serpens æneus quomodo Iſraelitas à morſu ſerpentum curaverit? 757.c.2
Serpens à veneno reviviſcens eſt Mercurius. 111.28
Serpens callidior cæteris animantibus. 298.2
Serpens cur Evam, & non Adamum adorſus. 611.11
Serpentis morſus alterat mentis uſum. 340.10
quomodo Archeum in furorem concitat. 754.c.2
Serum non ſegregatur à lacte, niſi poſt ejus corruptionem. 360.7
Seton & cauterium per cervicis pellē, traductum an oculorum affectibus medeatur. 369.22
Sextuplex digeſtio. 199 ſeqq 458.57
Siccatio eſt ſaltem caloris & frigoris. 376.57
Siccatio in nobis fit fermentorum reſolutione. 195.25
Siccitas ex ſtomacho debili ac deficiente. 278.32
Siccum ſonat propriè exſuccum. 162.29
Sigilla irrita quæ. 731.170
Sigilla poſt Ceremonias odio habitas à Satana in curationem morborum ſunt introducta. 756.c.1
tanquam aſtrorum poteſtatem in ſe continerent. ib.
Signa morbi unde. 181.49
Signa Medica ſunt per accidens. ib.
Significativa verba ſunt magnæ virtutis. 758.c.2
(non) Significativa verba ſunt vana, ſi non impia. 758.c.2
Silex recipit lumen ſolis. 142.95. & 150.35. Vide lapis.
Silex non dat Mercurium neque Sulphur. 394.65
Silices non calcinantur. 242.4
Similibus morbi non ſanantur. 167.41
Simplex dum putret, & in animalcula mutatur. hæc ſunt utriuſque ſexus. 436.4
Simplex quoddam inſipidum urinam ſuſpendit. 485.9.
Simplicia quædam reſtringunt typos morborum. (528.10.
Simplicia magnæ virtutis quomodo operentur? 761.c.2
Simplicia non habent acceſſum ad mentem, quamvis amentias &c. inducant. 299.5
Simplicia fugant plures morbos. 168.45
Simplicia quædam mirabilis virtutis delira &c. 282.16
Simplicia in ſui ſimplicitate ſunt ſufficientia ad ſanandos omnes morbos. 437.5
Simplicia Scholarum remedia, quanquam confuſa adhuc bene ceſſere. 755.c.2
ſopita in compoſitionibus. ib.
eorum gradus. ib. & ſeqq.
Simplicia an certis momentis ab aſtris conſtellentur? negatur. 756.c.2
Simplicium virtutes quædam Scholis incognitæ inter ruſticos quaſi ſecreta ſervantur Cabala. 760.c.1
dantur, quæ mentem alienant. ib.
ſic etiam dabuntur ſedandi eum. ib.
Simplicium ſcientiam Deus dat, cui vult. 437.5
Simplicium vera cognitio neceſſaria inventioni remediorum. 9.17

& be-

& horum graduatio, ſelectio, præparatio. ibid.
Simplicium præparatio pyrotechniam exigit. 439 17
Simplicium cognitio, & philoſophica præparatio totam hominis vitam requirunt. 320.33
Sitis à viſcere fermentum ſtomacho eſt ſpirans. 220.26
Sitis non eſt qualitas ſiccitatis; ſed ſenſus diminuti laticis. 450.8
præternaturalis vero non eſt areſactionis indicium. ibid.
naturalem cauſat tractus laticis è venis meſenterii, non autem exhauſtio minorum venarum. 214.80 & 493.36
in febribus non ob effectum humidi, neque ob penuriam ſanguinis. 220.26
indicat deficientem laticem. 362.27.& 28
non ob cruoris egeſtatem. ibid.& 214.80
febrilis quomodo fiat. ib.
inextinguibilis in febrientibus. 220.26
non tam ex acrimonia materiæ irritante, quã ex ſenſitiva furore. 534.11
magis affligit in rigore quã in vigore febri. ib.
Hydropicorum unde? 493.36
oritur à Rene. ibid.
in Hydrope, quia latex facile alienam intus qualitatem combibit. 363.35
non liquoris penuria, ſed ſalſuginis confectione in Hydrope. ibid.
Sitis qui à fermento impedito ſplenis excitatur ſomno ſuperatur. 220.26
in febribus oritur propter nidoroſa, putrida coagulataque, ut reſolvatur, nou quod appetatur humidum refrigerans. ibid.
Sobrius juvenis, quandoque fit ſenex potator, vel vice verſâ. 120.35
Sol & homo non generant hominem. 142.93
aeri præſidet. ibid.95
provocat fluxum ſeminum ad terminum vitæ ultimæ. 137.58
trans vitrum ſuo radio accendit pulverem tormentarium. 171.1
per ſe non per accidens fervet. 74.23
in montibus Helvetiæ, qua parte directe ferit, comburit ſine dolore, quamvis calor ejus non ſit perceptibilis. 72.14.
Solare lumen probatur eſſe igneum mechanicè. 133.& 134.36
Solis calor in alpibus continua nive tectis veſicat peregrinantes, quamvis eundem non percipiant. 72.14
Soliſſequi flores ſolis rithmum imitantur. 707.26
Solani eſus mentem abducit. 263.1
Solanum dementat, non autem ſomnum facit 327.8
Solutio vera quid. 440.22
Solutiva omnia venena. 442.38
Somnus ſuſpendit quaſvis excretiones, excepta ſudoris, & ſeminis inutilis. 294.42.
in præcordiis ſuſcitatur. ib.& 38.39
in capite ſe manifeſtat. ibid.
Somni poteſtas ex ſtomacho. 291.30
Somnus cum labore ac noctibus inſomnibus ante deliria. ib.
Somnia authori multum luminis dederunt, circa rerum ſcientiam intellectualem. 26.42
quomodo inſtatuenda. ibid.
probatur. 751.
Somnus effectus eſt ſplenis. 294 42
è ſtomacho. 532.3
Somnus, ſopor, vigilia & ſomnium è duumviratu non eſt in mente. 533.8 (285.3
fit dum ſplen nutritioni inſudat propria. 288.14.328.12
dum fit infelicior digeſtio. ibid.
ſplenis, & ſtomachi. ibid.
Somnia prophetica quando. 722.100
confuſa. 287.14
Somnialis viſio excitatur à fatigabili imaginatione, qua deſiderabile eruitur. 16.42
Somno primo, cogitationes vanæ. 328.12
Sophiæ labor inſtituendus cũ Lunæ lumine. 137.60
Sopor ex narcotico veneno. 268.31
ſtomachum affectum incuſat. 253 46
Sopor, ſomnus, &c. ſtomachicis remediis curantur. 291.26
Soporum remedia per lixivia. 292.31
Sordes everrendæ relictæ authori. 31.1
quæ putantur humores noſtri conſtitutivi, non ſunt morbi. 505.c.1
Spadanarum aquarum deſcriptio. 644.ſeq.
Spadanæ aquæ quibus conducant. 654.12.ſq.
Spagyrus naturæ partim cognita. 73

Spaſmus

Spaſmus obeſorum ſanatur axungia humana 458.59
post helleborum lethalis. 401.14
ex menſtruis retentis. 323.46
quibusnam remediis cedat. ibid.
ex muſculorum vita ſingulari. 533.5. & 685.c.2
(in) Specifico ut conſiſtit remedium, ita & ejus doſis. 756.c.1
Speculatio abſtracta ſolius Mentis opificium creditur. 298.2
Speculo lucido reflecti gaudet vita. 459.62
Specula lucentia metallorum. 549.c.1
Spermatis coctio fit inteſtibus à ſplene. 294.42
Sphara in Phyſicis aliquid promittit ſcientia. 16.3
Spina infixa extrahitur axungia leporis. 496.50.
Spina pleuriditem &c. excitantis paradigma. 379.13
Spinelli à Medicis occiſus per Elleborum. 445.50
Spiritum Anima non dari. 183.58
Spiritus vitalis eſt lux in fermento ſiniſtri cordis ſinus habitans, qua illuminat novos ſpiritus à ſanguine, partos. 682.c.2. 683.c.1
Spiritus ſalis cruoris curat epilepſiam. 189.16. & 683.c.2
Spiritus vita de natura ſalis volatilis ac ſalſi. 210.57
Spiritus vini attactu ſalis tartari pro ſui dimidio vertitur in aquam inſipidam. 69.27
Spiritus ſalis marini in mercurium non agit, nec ab eo patitur. 315.11
Spiritus nitri elevat ſulfur vitrioli. 459.65
Spiritus vita quid ſit. 683.c.2. 684
Spiritus animalis, & vitalis non ſunt diſtincti. 211. & 212.64
Spiritus vita de natura Gas aqua. 106.41
Spiritus vitalis, in carne, & ſanguine anima vice fungitur. 721.55
Spiritus vini combibitur ab alkali. 101.5. & 9
Spiritus quare non apparent omnibus. 153.51
Spiritus ſulfuris ad vitam longam. 752
Spiritus vita calores & rigores excitat absque igne & glacie. 450.9
enormon Hippocratis neglectum à Scholis. 450.10
Spiritus hominis, vocatur à Salomone lucerna Dei. 22.19
Spiritus vini rapitur in arterias, ut aliquid ſymbolizans. 683.c.1. & 2
Spiritus vini totus vertitur in ſal volatile. 190.17
Spiritus vegetabilis quid ſit. 396.73
Spiritus vitalis ſalſus de natura balſami. 175.24
Spiritus, ſanguis, & aqua, idem ſunt. ibid.
Spiritus mineralium corroſivi à ſeipſis crudis differunt. 455.32
noxa prorſus non vacant. ibid.
Spiritus rubeus, in ſacris vocatur, cui anima inhabitat. 188.15. 684.c.1
Spiritus vini intra glaciatum vinũ refugit. 224.2
Spiritus vitalis ſedes eſt cor. 723.101
Spiritus animalis in ſuis nervis ultimatam recipit determinationem. 683 c.1
Viſivus fit in nervis opticis. ibid.
inde exorbitans, & in linguam delatus guſtatui eſt plane inutilis. ibid.
Vitalis medullam noviſſe oportet ibid.
Spiritus abſtracti aliquid habent, quod ad videndum reſpondet oculis noſtris. 136.53
Spiritus, vitalis fit animalis. 683.c.1
Spiritus animalis non eſt in natura diverſus ſpecie à vitali. 183.58
Spiritus innatus intendit ex vitali influo ſibi ſimile generare in ſingulis ſenſuum organis. ib.
opticus non guſtat, ambo tamen ſpecie non differunt, quomodo fiat organum vita. ibid.
Spiritus vini cum ſale tartari fit ſal, non tamen continet tartarum. 230.24
Spiritus vitalis variam determinationem ſuſcipit. 189.14
opticus, & viſivus fit in officinis opticis. ibid.
motivus in ſpinali medulla. ibid.
ſi ad linguam ducantur, guſtatui ſunt inutiles ibid.
Spiritus fit cum inſpiſſati attenuatione. 188.12
vini, & vegetabilium facile fit vitalis, & facile rapitur in arterias. ib.
vitalis, ſalſus & Balſamicus. 189.13
eſt cuſtos à corruptione non tantum ratione ſalis ſed etiam reſpectu luminis concepti. ib.17
non nutritur aere. 190.17
ex flavo ſanguine arteriali. 188.12
mellis acuritas. 441.30

Spiritus vini ſolo fermenti attactu in ſalinam naturam aſcendit, & imflammabilitatem amittit. 683.c.2.190.18
in offam albam mutatur. ib.
in corde perficitur in vitalem. ib.
Vitalis eſt ſpiritui urinæ vicinus, tamen diverſus. ib.19
Spiritus inſitus aſſiſtens cuique membro vel à fœtus initio præſidet. 412.2
influus à corde manat. ib.
inſitum expergefacit influus. ib.
Spiritus Vini cum ſale circulato fit ſuaviſſimus ſine acrimonia. 682.c.1
Spirituum diviſio in influum ac in ſitum. 721.97
Spiritus delectantur odore, & lumine, eo quia lux & odor illos immediate attingunt. 110 18.19
Spiritus ſalis marini mercurium non ſolvit. 67 16
Spiritus immundus ejicitur ab Exorciſta. 758.c.1
in virtute Domini per verba ſacra. 759.c.2
Splen non omnem vim ab arteriis habet. 277.27
ſtomacho incumbit. ib.
novit ſcopum rerum agentarum. 218.21
inſpirat famen in ſtomachum. ib.
eſt viſcus regendis decoctionibus princeps. ib.
Spleni eſt vis imaginativa primorum conceptum. 571.1
Splenetici anhelant. 353.59
Splendor & calor in mortuo animali ſtatim abeunt. 141.87
quomodo differt à lumine formali & ab Archeo. 139.74
Spongia dat rara teſtimonia vitæ. 295.50
Sponſa ſphæra plumbea à clientibus, ſalutantibus eam, occiſa hiſtoria. 273.3
Spontaneorum ortus. 44.2
Sputum ſanguinis unde. 425.47
Sputum purulentum ignota methodo curatur. 760.c.1
Sputa inſpicere ſcholæ jubent. 419.33
(à) *Sputo expectorato diverſus eſt muccus naturalis.* ibid.
Sputa frequentiora unde. 588.c.1
Sputum ſubcæruleum. 346.26
Squamma ferri ad ventris ſubductionem. 565.10. 653.15
Stanni duplex ſulfur, ideò cæteris metallis levius omne metallum facit frangibile. 103.20
Stellæ cur nictitent. 72.17
earum influxus ſub duobus luminaribus fit 78.10
Stellæ per ſuum aſpectum infundunt Blas motivum aquæ, & aeris, ut eſſent in tempora, dies & annos. 173.5
Stellæ quoties ſunt cauſæ cauſarum, toties quoque ſunt cauſati cauſæ neceſſitantes. 118.29
Stercus equi pleuridicum. 437.5
Stercus quale excrementum. 247.6
Stercoris ſapor eſt fœtidus ac ſubdulcis. 204. & 205.36
Stercus fit ex diſſimilaris chyli parte per fermentum. 208.50
Stercorum varietas ex eodem cibo. 188.9
Stercorum fermentum in cœco inteſtino, eſt opus corruptionis, non nutritionis. 214.81
Sterilitas eſt defectus præter naturam. 591.c.1
in viro ſano non caſtrato, non ſpadone, non impedito, non maleficiato vix locum habet. ib.c.2
Sternutatoria poſt expeditum vicinum muccum concitant aquoſitates, ac tandem cruorem (250.30
Stelmeuti. 354.
Sternutatoria herniam augent. 760.c.2
Stoicam doctrinam vidit, & odit Author. 16.17. 7.&8
Stola Sancti Huberti rabidis prodeſt. 272.52
Stomachi principatus liquet exemplo. 296.58. & 59
Stomachi quorundam facilius digerunt olera, legumina, &c. alii piſces, & ſimilia. 111.24
Stomachus ſibi primario non coquit. 209.52
non ſolum pro toto, ſed pro ſe coquit. 585.c.2
duplici calamitati ſubjacet, propriæ & ſextæ. ib.d.ſeqq.
Stomachi notabilia quædam de venis ſibi inſertis. 206.41
Stomachi vis manifeſtatur per lapides cancrorum. 283.20
Stomachi dolor acerbus motum omnem aliquando abſtulit, affectu tetano ſimili, Geſchot dicto. 289.20
Stomachi digeſtio præeſt omnibus aliis. 529.12
Stomachi peccatum ex aliena aciditate. 201.14

Stomachi auctoritas in caput. 291.26
Stomachi fermentum vitale. 201.14
fermentum illud acidum ſtomacho gratum in fundis alienis fit inimicum. 200.5
Stomachi remedia diſſitos ſanant morbos. 278.33
Stomachi fermentum acidum vi fellei fit ſalſum. 683.c.1
Stomachi totidem, quot membra altilia. 212.67
fermentum à liene. 177.28
Stomachi dolor fragrandi emplaſtro ſanatus 110.22.
(in) Stomacho ſomnus, ſomnia &c. reſidet. 288.15
Stomachus debiliſſimus ructus dat inſipidos. 408.66
Stomacho, quicquid de Corde ſcriptum, commune eſt. 274.7
Stomachus cor dicitur. 550.c.2
Stomacho deficiente mala enumerantur, quæ oriuntur. 277.& 278 27
competunt eodem privilegio, quæ de regimine teſtium, & uteri dixit Author. 323.47
Stomacho duplex eſt fermentum. 586.c.2
Stomacho quando deficit guſtus. 737.c.2
(in) Stomacho ſollicitanda eſt omnis morborum ſanatio, etiam vulnerum. 531.1
Stomachi imperium vix remedia ſuperant. ibid.
privilegia. ibid.
ſibi primario coquit. ibid.
Stomachus alitur chylo immediate. ib.
Stomachum affectũ incuſat dolor capitis. 253.46
Stomachus lectus animæ noſtræ. 296.57
Stomachus imperat motui. 288.15
Stomachus rector digeſtionum. 283.21
à Splene ſuam energiam habet. 200.11
Stomachus debilior cibos putrefacit, paritque frequentes ructus. 408.63
Stomachus cordis vicem gerit. 288.14
robuſtior cibos duriuſculos concoquit abſque impedimento. 235.15
actualiter calet & madet. 415.19
Stomachus convertit dulcia ingeſta ſtatim in acidum. 195.24
non ſendit, niſi noxia. 280.10
febrientis totus nidoroſus. 195.22
cordis nomine vocatur. 274.8
Stomachus debilior, quare ſub finem digeſtionis gravamen ſentiat. 151.& 152.42
Stomachus fortior enchymos cibos rite conficit non item capas alia, raphanas, &c. 408.66
Stomachus ſentit &c. ac ſi animal eſſet. 25.49
cum ſplene conſtituunt duumviratum. ib.
Stomachus, teſtes, & uterus radiant per totum. ib.
Stomoma, Chalybs, quæ virgines vomunt. 653.15
Stranguria ab acido. 379.14
defectu fermenti ſenio familaris. 585.c.2
Stranguriam ſanat lapis cancrorum. 284.25
Stranguriam ſuſcitant Cantharides. 504.9
Studendo corpus labefactatur. 513.6
Studia nimia nocent. 291.27
Stultitia plerumque obſidet mentem prudentis. 340.10
Stultorum infinitus numerus eſt. 572.10
Stulti quandoque gignuntur ab ideis gravidarum. 513.7
Stupefacto membro, ſenſus rediens fit titillando. 684.c.1
Stupor oritur quando membrum peregrino ſpiritu irroratur. 189.14
Sturio caret ore; ſolo puſillo foramine haurit aquam. 111.29
Sublimalum per additamenta eſt venenum. 458.56.
Sub quadruplum aquæ bibit arena ſicca. 52.5
Submerſi aliquando reviviſcunt. 272.50
Submerſionis terror tollit hydrophobiam. 764.c.2
Succeſſio quid. 600.40
Succini phantaſia paleas trahit. 727.145
Succinum fit Zenexton- ib.& 710.38
Succini Amuletum contra peſtem quomodo ſanet. 710.37
Succus herbarum, & rerum prælo expreſſus ſolo odore ignis ſulphurei manet incorruptus. 440.21.
Succos herbarum condire abſque ſale per annos docet Author. 168.45
Sudamus parum ſub frigoribus, & tamen ſumus edaciores. 178.36
Sudarium D. Pauli quomodo in curatione morborum operetur. 712.47
Sudor copioſus, & pauca nutritio cruorem minuunt, & debilitatem cauſant cum macie. 421.41

Sudor

Sudor multus ſitim propagat. 362.30
non fertur per calorem vaporis ſpecie. 361.18
Sudor eſt latex materialiter. ib.19
olidus plerumque in morbidis. ibid.
pellem humectat, tamen ſiccat. 450.4
habitum facit turgidum. ib.
non prodeſt hydropicis. 492.29
ſalſus cranium, & menynges permeat. 417.25
particularis malum quare? 363.37
provocatur externa opera adhibita. ibid
aliquando fruſtra provocatur. ibid.
eſt ros reſolutus in morientibus. 361.17
qui mortificat hæmorrhoides & excreſcentias. ibid.
in deliquiis mortis eſt cruoris liquamen, non ſanguinis arterialis. 107.42
Sudor & inſenſibile effluvium ſunt recrementa ultima digeſtionis. 247.6
Sudorifera laudantur in latice ſalſo. 429.61
Suevia cupro tam dives quam olim Cyprus. 151.39
Suffitus à ſcholis penè ſupprimuntur, & tamen recreant lypohymicos, & ſanunt plures morbos. 106.43
Suffitibus ſua apocrypha annexuit Satan, *unde ars primo ſuſpecta, mox inculta manſit.* 110.21
Suffituum laus in morborum curatione. 106.43
Suffocatio à carbonibus & ejus cura. ib. 189.16
Sulphura igne accenſa in Gas transvolant. 105.34
Sulphur vivum ſublimatum ab aloe, & ſimilibus nihil proficit Aſthmati 251.39
optimè ſolutum Aſthmatico ſubvenit cuidam. ib.40
Sulphuris fumus cum potu connexus Aſthmati prodeſt. 358.77
cadum vini à corruptione præſervat & liberat. ib.
Sulphur metallorum eſt internum iſi mercurio. 67.17
à corroſivis intactum manet, ut ab igne ac aere. ibid.
Sulphur vitrioli optimum ad vitam longam, & agit in humidum radicale. 561 c.1
Sulphur Philoſophorum indigetat. ibid.
Sulphur concreti, & ſulphur carbonum ſunt ejusdem ſpeciei. 180.42
Sulphur eſto actus ſeminis in productione corporum ex ſola aqua. 395.66
Sulphuris præparatio officinarum, intulis. 446.54
Sulphur vitrioli eſt ſoporiferum. 327.7
fixum autem non. ibid.
eſt dulce mellis inſtar absque odore, ſapore ac furore uteri. ibid.9
Sulphuris flores, & lac vana in tuſſi, & aſthmate. 348.37
Sulphur cum oleo lini coctum fœtet. 409.70
Sulphuris flos, ſolutum in tuſi. 297.64
annodyna vis eluceſcit. ibid.
Sulphuris embryonati ſal eſurinum fit præſtantiſſimum vitriolum. 651.21
Sulphur vitrioli Veneris ſoporiferum, melle dulcius 293 40
Sulphur vitrioli è ſpiritu viridi fit. 327.9
præparatur cum ſale armoniaco ad vitam longam. ibid.
Sulphur totum ſemel diſſolutum fixatur in terreum pulverem ab Authore. 103.24
Sulphura diſtillando concreti ſemen non deponunt 105.34
Sulphuris acidum mutatur ſale tartari. 200.7
Sulphur rei plerumque acutum ſalis volatilis ſaporem retinet. 197.38
Sulphur ſanat ſcabiem. 306.11
Sulphur embryonatum vitrioli elevat ſpritum ſalis petræ. 459.65
Pulmonis ſtomachus ſemper jejunus, nec unquam cibus in eo invenitur. 111.29
Superſtitioſa diſtinguenda à non ſuperſtitioſis. 757.c1.
Superſtitio quid. 757.c.2
fidem, reverentiam &c. continet. ib. & 759. c.1.
Superſtitioſus reputatus eſt verborum, lapidum & herbarum magnus vigor. 759.c.2.ſ.
excuſatur & vindicatur. ibid.
Superſtitioſus habetur qui non utitur herbis ac lapidibus ex præſcriptis Scholarum. 760.c.1
Surculus arboris herbaſcens quantum olei dat veris tempore, quantum in Februario. &c. 391.48.
Surditas ab inferis, non tamē per vapores. 324.49
Surſum alterius relatione eſt infra. 166.38

Suſpendum arterias claudit, ac aſcendens è præcordis regimen pervertit. 324.48
Suſpenſis quare in momento perit facultas princeps cerebri. 175.24
Suſpenſorum corpora in patibulo non relinquenda ex lege Divina. 724.118
Suſpirioſ9 ex conſtipatione aſperæ arteriæ. 425.47
Suſpirium unicum plus reſocillat, quàm plures parvæ reſpirationes. 178.33
Syllogiſmus à Logiſmo. 24.31
Sylphorum generatio à Diabolo quomodo introducta. 638.81
Symiſtæ rerum naturalium metum Archeo incutiunt. 453.29
Sympathetica unde dicta. 260.36.728.151
Sympatheticè curatur hernia inteſtinalis per tranſitum per quercum fiſſum, ligatum ac rurſus conſolidatum. 760.c.2
Sympathetica varia agentia. 761.c.2
ſolo ac unico contractu. ib.
Sympatheticum magneticum unguentum, & magneticum armarium in quo differant. 704.2
Sympatheticus puluis Ericii Moby examinatur. 579.c.1
Sympathetici pulveris ex Galchando effectus in caſtris. 760.c.1
Sympathia non eſt ſemper magnetica. 730.191 & 761.c.1
Symphytum contra oſſium fructuras ſufficiens eſt, absque conjunctioni aliorum ſimplicium. 437.5
Symptomata, vel fructus in morbis ſunt calor, & frigus. 475.73
Syncope ex Gas. 106.41.ſeq.
Syncopes virginum uterinæ pulſus eſt minimus. 182.51
(in) Syncope venenum eſt annodynum, & diſperſivum ſpirituum. 319.26
Syncope ex ore ſtomachi. 274.7
à carbonum Gas ſtomachi os feriente excitata. 289.19
Synoviæ utilitas. 280.9
Synovia contaminata ab Archeo. ib.10
Synovia quid ſit. 373.15.374.20
Syrupi, & illinctus nocent in pulmoniacis. 426. & 427.53
(in) Syſtemate rerum monſtratur, quod nulla ſit contrarietas. 166.38
Syzygia Cœlorum in omnibus ſublunaribus obſervatur. 713.& 714.55
Syzygia lunæ in mari. 646.31
Syllabe verborum ſunt inanes toni. 758.c.1

T.

TAbacum famem non ſedat. 699.c.2
nocet, ac vitam abbreviat. ib.
Tabaci fumus ſtomachum flavedine tingit. 252.46
Tabarzet ſaccharum, ab aliis laudatum, ridet author. 744.57
ratio fiendi. ib.
Tabem curavit Paracelſus arcanis. 421.42
Tabernaculum in ſole poſuit Creator luminum. 87.38
Tabes ex corruptione roboris innati. 298.65
Tabes ignota curatur methodo. 760.c.1
Tabis ſananda difficultas unde. 211.64
Tabes ab obſtructione. 425.47
Tabes pulmonis errore orta. 429.61
Tabidum ſputum in pulmoniacis. 583.c.1
quomodo ſolum corpus emaciat. ib.
Tabes ex mucco mordaci ſalſo erodente. 252.44
Tabis remedium Lac perlarum. 457.42
Tabem minatur Laryngis debilitas. 252.43
Tabe integræ familiæ pereunt. 696.c.1
Tubidorum ſputa flava cinerea ſunt errores vegetatricis in pulmone, & cruor degeneratus. 421.38
Tabidi ulceris pertinacia eſt in ulcere ſpinoſo. 380.21
Tabes ex errore diſtributiva. 583.c.1
Tabes à vita ſedentaria. 356.68
non à ſiccitate. 450.6
fit, cum liquor nutritius alio abducitur. ib.
Tabula in biſmuto inſervit, ut vitriolum viriditatem amittat, ſuccinoque communicet. 707.22
Talcum non reagit in ignem, quanquam non abſumatur ab eo. 318.24
Talpæ pellis & cruor panaritium ſanant. 558.c.1
Talpa terram loco dimovere poteſt. 54.17
Taliſmanica ſcurrile, ac diabolicum inventum. 459.62. & 756.c.1

Taran-

Tarantula par ſibi parit virus dementiæ. 295.50
Tarantulæ ictu percuſſi tripudiantes, quomodo Archeum alterent. 754.c.2
Tripudia talia unde 586.c.2
Tartarus acidus appetitui inſtruit. 200.12
Tartarus non eſt cibarum & potuum tribulus, & ſpina. 148.23
Tartaro intus recepto, & coagulato ſpadaea conveniunt. 654.2
Tartari ſal unciæ ſex diſſolvunt crudi unicas ſeptem. 226.19
Tartarus diſtillatus ex unciis. 16. unicam dat aquæ, ſalis duas, 13. olei. 395.68. & 179.39
Tartarus ad abſtergẽdas ſortes propinetur. 443.13
Tartarus diſtillatus eructat Gas. 409.68
ejus oleum continet alkali volatile. ib.
Tartari doctrina Paracelſi ſparſim collecta contrahitur. 223.7
Tartarus quomodo concreſcat in dolio. 225.6
crudulus diſſolvitur in ſuo ſale 226.19
Taulerus animam in duas partes diviſit, in exteriorem ac interiorem. 257.21. & 22
Taulerus veridicus. 16.7
Taurinam pinguedinem recipit unguentum armarium. 704.2
Taurinus ſanguis toxicus, non item bovis. 170.48 & 724.120
Taurina caro cur non ſit venenoſa. 170.48.
Telis aranearum ſimiles Aſtrologi. 122.47
Temperamenta & elementa negantur. 53.10
Tempus quid. 594.5
negatur. ib.
non eſt de prædicamentis. 597.30
nihil commune cum motu habet. 594.4
ferè idem cum proprietate. 598. & 599.34
ejus vera proprietas. ibid. 28.29
Temporis menſura 602.49
Tendinum dolores obeſorum humana axungia linita ſublevat. 458.59
Tenuiſſimum cibum dandũ in acutis ſuadet Hipp. donec appetitus reſurgat. 434.23
Terræ mucilago, quæ vermes gignit, glaciata in aquam redit. 178.35
Terra permanens matrix eſt, non mater. 53.11
Terra quomodo in principio erat inanis & vacua. 150.34
Terræ intrinſecè frigent æſtate Hipp. 652.2
Terra virginea eſt ſabulum (quellem) reliqua omnigena terræ fructus. 52.3
Terræ ineſt ordo producendi ſtatutos effectus. 35. 25. & 26.
Terræ tremoris finis eſt, ut peccator ſe emendet, & juſtus ſibi caveat à peccando. 98.33
Terra in aquam reducitur. 100.1
Terra elementalis in quellem. 51.12
Terra diverſa juxta Cœli, & ſtellarum influxus. 645 3
Terra non movetur. 54 17
Terebenthina, & nux myſtica in lotio ſpirant eundem odorem. 529.12
Terrefacta mater fœtui figuram belluinam communicat. 763 c.2
Terror in omni lapſu. ibid. c.2.
frangitur à Turcoide. ibid.
geſtato etiam ab alia perſona. ibid.
cur frangat Turcoidem. ibid.
Terror in Anima vel Archeo peſtem producit, vel ideam peſtis. 764.c.1
introducit etiam facultatem peregrinam. ib.
Terror ſubmerſionis ſedat hydrophobiam. 764.c.2
Terror & triſtitia præcordia afficiunt. 291.26
Teſtium actio regiminis. 321,42
Teſtamentum Paracelſi apocryphũ putatur. 741. c.2
Tetano generali relinquit homo moriens cadaver ſuum, ſi cum totali virium extinctione moriatur; ſi vero violenter, eſt flaccidum. 401.15
Thebe decuplo calidior noſtra regione. 712.51
Theologi practici ſunt myſtici. 726.135
Theophraſti Paracelſi Pater, Ortus ac Vita. 222.3
Thermæ, & balneæ plures defectus reconciliant, è latice ſalſo ortos. 458.59
Tiliæ Alkali valet ad vulnera. 283.20
Timor &c. frigefacit abſque humorum ope. 476 76
Tincturalili & Mercurius vitæ Paracelſi. 457 44 742. c.1.
Tinctores unica cortina tincturæ varios colores mutant. 433.22

Tincturarum morbi ſunt lepra, lues Veneris, & ſimiles, qui non curantur à ſpadanis acidulis. 654.4
Tolle iſtud apothecæ enim habet odorem, eſt proverbium ad horentium medicamina Pharmacopæorum. 442.37
Tonitru vox terribilis terram verberat ſpiritualiter. 88.21
remedium. ib
Tonitru territ, puellam, ut poſtea appetitum amiſerit. 291.25
Toricum in ſuff. 240.20
Tormina inteſtinorum ab acidis. 281.11. 381.28
ex lienari fermento. 587.c.1
à deficiente ſtomacho. ib.
ex chylo mox ſupra jam perfectura noviter concepto. 216. & 217.10
à ſtercoreo fermento, quæ ſunt ſecuriora. 214.81
ex male digeſto, chylo. cui annexus acor intenſus. 409.71
Tortura noctis quosnam affectus ſub ſe comprehendat. 430.65. 589.c.1
Tuſſis ab endemicis occaſionaliter. 581.c.1
fit ſi latex propria libidine in Synoniam labitur. 581.c.1
Transmutatio formalis præſupponit fermentum corruptivum. 103.19
Transmutationum radix eſt in ſulphure. 67.16. & 17
Tremores manuum à potu recenter potato, absque digeſtione nimis celeriter per pylorum tranſeunte. 216.10
Tremor ſtomacho deficiente. 278.32
Tria principia animalium & cæterorum corporum in ſimplicem reducit aquam. 51 11
plantarum. ib.
Tria è concretis ſeparavit citra empyreuma 180 43. & 51.11
Tria principia chymica uſurpat ad diſtinctionem concretorum, non vero quod revera ſint rerum principia. 394.65
tria quædam non continet. 391.49
ſunt in aqua analogo ſenſu. 65.7
ſunt nuperum inventum, non verum. 391. 46
ex quibusdam eliciuntur, quæ non praexiſtabant. ib.
Tribuli & ſpinæ quid. 148.23
Triſtitia rodit vitam hominis. 525.10
non ens. ib.
quare continua ſuſpiria excitat. ib.
refrigerat. 476.76
Trutta recta linea ſcandit celerius, quam Tyberis de Rupe deorſum cadit. 640.89
ejus prolificatio. 640. & 641.91
in Lacu Lemano creſcit ad 100. libras. ib. 93
Tumores ex Pylori errore quomodo. 216.10
inde lentes latex aliquando excitat. 363.38
Turcois lapis eſt Gemma cærulea, non cremabitis. 762.c.2
Nudus vel auro inclusus ac geſtatus præſervat inopine labentem ex alto, acictum in ſe transferando diſrumpitur. ib.
Ratio effectus petitur à terrore. ib.
Turcois magnæ virtutis lapis eſt. 459.62
Turgidũ ex œdemate crus pituita putate. 361.23
Tuſſi remedia vulneraria proſunt. 252.41
Tuſſim ex coryza pleuritica ſanant. 355. & 356.68
Tuſſis abida ex læſione aſperæ arteriæ. 252.44
Tuſſis remedia ſcholarum examinantur. 251.37 ſeq.
Tuſſes laudano Paracelſi ex ſulphuris flore ſanantur. 297 63
Tuſſis poſtulat oblaſæ facultatis commutatricis redintegrationem. 344.7
differt ab Aſthmate. ib.8
oritur ex ſenſu noxii laringem infeſtantis. 250. 33. ſeq. 251.39
ex coryza quomodo cognoſcatur. 354.67. 355. (68
ſoporiferis ſublevatur ib.
quidquid tuſſis ejicit, fit in canis pulmonum vitio proprio. 343.2
Tuſſes recurrum quomodo. 412.4
Tuſſes ſenii difficulter reſtaurantur. ib. 8. & 251.36
Tuſſis à cuſtode errante ac debili. 354.93. & 250.33
Tutiæ præparationem, quæ officinarum nil eſt, deteſtatur Author. 446.44
Tyberis origo. 640.89
Tychonis opinio de Luna lumine. 236.50
Tympanites non eſt ventus ipſe. 488.20
Tympania quid. 405.45

Iem.

Tympanides differt ab hydrope. 494.43
eſt flatus cadaveroſus à convexo inteſtinorum natus. ib.
ſanata per ſalſa. 495.46
eſt flatus qui extra inteſtinum clauditur. 403.33
ex cauſa morbifica. 406.51
Typographorum attramentum ex fæce vini, vel tartareo. 226.20

V.

Vacca deglutivit cultrum. 564.7
Vacuum in natura. 80.6.& 7
probatur per elychnium in lagena. 80.8
compreſſione aeris oſtenditur. ibid.
candelam mutans aquam in Gas. 80.7
Vapores craſſos nunquam vidit Author deſtillando. 288.17
Vapores cæci, & tetri halitus in cor, & caput delaterint anchora ſacra ignorantiæ ſcholarum. 320.36
Vapores ſemiputrefacti, ſalſi ex paludibus ſpirantes vitæ longæ nocent. 700.c.1
Variolæ è veneno cruorem inficiunt. 690. c.1.& 2
non oriuntur à ſanguine menſtruo. ib.
Variolarum foſſulæ in deliquio confeſtim apparent, quæ antea non ſunt conſpicuæ. 176.27
Vbera ut ſterileſcant. 707.21
(inter) *Vbera geſtatus laſpis nutricibus reſtituit lac.* 763.c.1
Vberbein. 588.c.1
Vegetabilia cuncta quamdiu non lignoſa, ſpiritum vini continent. 396.73
Vegetabilia quomodo ex pluvia. 112.32
omnia ex ſola aqua conſtant. 102.12
cum adjutorio fiunt aqua. ib.
per mechanicam demonſtrantur. 105.30
Venenorum claſſes. 444.45
encomia, & laudes. ib.46
Venæ poſt mortem hominis, vita quadam illuſtrantur. 379.15
Venæſectio in pleuritide maledicta ab Authore. 382.31
Venæ in ſtomacho ad quid. 209.52
Venæſectione qui curant, & aliis virium diminutionem procurant, ad fontalium tranſmiſſorum ſanationem, errant devii. 590.c.2
Venæſectio in Menſtruis deficientibus an ſine noxa ac cum commodo adminiſtravi poſſit, nec ne. 690.c.2
Venena omnibus ferè naturalibus admiſta ſunt. 444.45
Vegetabilium & Napelli examinavit Author. 274.12
agunt ſpecifica proprietate. 457.47
inter entia realia locum habent. 155.59
quomodo agunt. 154.58
quomodo necant & vitale lumen extinguant. 684.c.1
cuſtodiunt remedia mentis. 270.46
animantatorum oriuntur ex perturbationibus. 454.29
viperarum. ib.
mineralium. ib.
vegetabilium. ib.
eryſipelatis ex ira Archei. ib.
quædam ſunt irrita, niſi in apertam cutim deferantur. 558.c.2
Venerea flatulenta Galeni flatum excitant in ſecunda digeſtione, ſive ſanguificatione. 407.57
Veneris ens primum non poteſt ſequeſtrari, niſi per mortem, & ſeparationem mercurii ſui 562.c.2
Venerem ac ſalacitatem renibus ſcholæ tribuunt. 293.42
negat Author. ib.
Veneri renes non ſerviunt. 605.c.1
Veneris motus ſentitur circa ſtomachum. 294.43
Veneris, & crapulæ debilitates quomodo reſtaurentur per arca Paracelſi. 741.c.1
obſunt vitæ longæ. 699.c.2
Ventis ex ſplene, & ſtomacho. 329.15
longævitatem impedit. 453.c.2
vitam affatim exhaurit. ib.
Veneris actus animæ ſenſitivæ officium. 293.42
Venus ſtella maximus poſt ſolem. ib.
Venti non poſſunt diſcuti. 402.19
Ventus eſt in ſtomacho, & inteſtinis. 403.32
Ventus in torminibus inteſtina non tranſit. 207.47

Venti

Venti quando cladem inferunt. 74.36
Venti proprii ſunt, & certi Provinciis. 150.33
Ventus inteſtina non humectat, nec penetrat. 208.48
Ventres natura hyeme calidiores, quam æſtate 182.54
Veratrum in Tridentino tractu non purgat. 712.51
Verborum magna virtus ſe abſtrahit à corporalibus. 758.c.2
Verborum formulis locuſtas ac inſecta abigunt. 762.c.2
an etiam fulmen & grandinem. ib.
Verba ſignificativa, imperativa proteſtativa maxime movent. 758.c.2
Verba magnæ virtutis cœlitus, & quibus dentur. ib.
Verba Archeum compeſcentia Authoritate. ib.
Examen verborum. ib. & ſeq.
Verba rejicienda, non ſignificativa, imprecativa adorativa, ſacris inconvenientia, abuſiva confidentiam requirenta. ib.
Verba ſunt recipienda, qui honorant Deum, charitativa, ſignificativa, orativa, mandativa. 759.c.1
quæ ab Eccleſia ſunt ſemper obſervata. ib. & 261.c.2
curant dyſenteriam, cruoris flageum, &c. vulnera, ulcera, omnes morbos, lepram, epilepſiam. ib. ſeq.
Verborum ſyllabæ inanes toni. 758.c.2
Verba non ſignificativa Diabolo latriam acquirunt. ib.
Verba etiam recepta, ſi imaginationem requirant, aut pervertantur aliter, ſuperſtitioſa. 759.c.1
debent fieri ſine joco. ib.
Sacra imperant creaturæ obedire in virtute Domini. ib.
ejiciunt ſpiritus immundos & maleficia. ib.
Formulas quinquaginta admittit Inquiſitio. 759.c.2
uſus in Eccleſia periit, relicto aliquatenus adhuc Exorciſtæ. ib.
quod factum per Diabolum. 760.c.1.ſeq.
& negligentiam Cleri. 762.c.1
Verba imperativa oppoſitam ideam ideæ perturbationum in ducunt. 764.c.1
Verbis curantur morbi à deleteriis virulentis. ib.
ſedativis indiget ulcus phagedænicum. ibid. c.2
Verba an continent anomalon remedium. 755.c.2
hiſce Satan ſeſe miſcens Ceremoniis, ſunt apud probos reddita ſuſpecta. ib.
etiam ſacra. 756.c.1
qualia ſunt etiam ſcripta in pergamento virgineo, metalis depuratis, cum variis ceremoniis. 756.c.2
an Authoritas aliqua à Moſe, vel Salomone peti poſſit. ib.
Verborum obmurmuratione à Salomone perſcriptorum cum odore certæ radicis Eleazer Cacodæmonem expulit. 757 c.1
ſine pacto Diaboli. ib.
qui Salomon tales mille præſcripſit formulas. 757.c.1
cujus Authoritas eſt Canonica. 758.c.1
Verborum magna virtus vindicatur à ſuperſtitione. 764.c.2.ſeq.
(in) Verbis, herbis & lapidibus eſt magna virtus. 758.c.1
per quæ ſanandi modus eſt primus & legitimus. ib.
qualis ſit illa virtus. ib.
probatur ab exemplo Apoſtolorum. ib.
ab his remanſit Eccleſia pro incantatis, obſeſſis, maleficiatis. ib.
in quibus requiritur Magiſter Exorciſta. ib.
qui non neceſſario debet haberi pro ſancto. ib.
virtus hæc duplex. ib.
eſt naturæ concredita. ib.
Verbenæ virtus. 570.8
Veritatem aperire vix licet ſine æſtimatiōis læſione Authorum prægreſſorum. 12.9
Veritas eſt ens reale verum. 23.27
Verecundia calefacit per Blas. 476.76
Veredarii veſtigia inſtar ſequimur ſtellas. 119.53.
Vermes ex indigeſtis cibis. 408.69
Vermes in vulneribus. 182.53
Vermes terræ è mucilagine ipſius. 178.35
Verrucæ affrictu pomi quomodo diſpereant. 149.29.
ut evaneſcunt. 137.56.

Vertex

Vertex eſt gulæ perpendiculum 328.12
Vertigo eſt virus rotans. 318.15
Vertigines ceſſant aſſumpto jentaculo. 220.23
Vertigo ex debili ſtomachō. 278.32
ex mucilagine putida in amarorem prona, ſtomachi. 281.11.& 282.17
à crapula per vomitum tollitur. 350.51
à cibis. 289.19
Galli ex Calculo. 220.
Veſalius centum & ſexdecim in locis convincit Galenum erraſſe, & diſſectienem corporis humani non vidiſſe. 240.43
Veſpertilio mus, glis, &c. noctu cernunt. 136.50
Veſicæ ulcera non ſanantur à lapidib9 cancrorum 284.23
Veſica ſuilla ſale plena, ab aqua penetratur. 144.48
Veteres ſuffitus inſuperſtitionem usque coluerunt. 110.21.
(à) *Vetulis Scholæ ſua didicere remedia.* 755.c.2
Victus ratione attendendum ad morbos. 435.26
Vigiliæ, & ſomnus, in ſplene, & ſtomacho. 329.15
Vigiliæ cum ſolcita meditatione Aſthma excitant. 350.51
Vigiliæ, & ſomni remedia ſunt ſtomachica. 291.26
Viginti, & uno ſeculis Scholæ mundum ineſcarunt, & impoſuere. 6.1
Vilvōrdiam ſe ſubduxit evulgus Author. 12.7
perluſtravit tria regna, curioſa analyſi, per ſeptennium. ib.
Vinum idem quare in diverſis ſubjectis diverſas edit operationes. 292.31
Vinum turbatur, dum vitis floret. 715.63
Vinum quando nocet. 216.10
Vinum quare multiforme inebriat. 590.
quare variat diverſis in locis. 517.31
totum mutatur in acetum, & quomodo 208.50
inſolatur ut aceſcat. 224.3
conſervatur in frigido. ib.3
Vinum quare cortice circumcirca minus ſpiritus habet, quam in ſui interioribus. ib.4
pervertit vulnera, niſi alkali adhibeatur. 283.22
uſus in vulnere, & febri. ib.20
ad Hilaritatem eſt conditum. 513.6
modice ſumptum acuit ingenium. ib.
Vinum ſaporem lixivii inducit, ſi in eo coquantur lapides cancrorum. 283.20
quare Scholæ univerſaliter prohibuerint. ibid.
vinum vulneratis datum. ib.
inſolatum fit acetum. 235.8
Violenta mors facit cadaver flaccidum. 401.15
Vipera in Theriaca præcipuum eſt ingrediens, ut etiam ſine ea ſit mortua. 445.51
ejus caro innccua. ib.
eſt toxicorum antidotus. ib.
paſtilli ex eo parati elixando in jure relinquunt vires. ib.
Viperarum venena ex ira, invidia, furore ſuperbia, metuque conjuncta oriuntur. 454.29
Viperini dentis ictus hominem ſternit. 446.53
Virgines absque pulſu per horas vidit Author, intermortuas & deploratas, reviviſcere. 174.20
Virgo Dei Genetrix, quare Luna ſub pedibus. 691.c.2
Virgo hyſterica Regiminis actionem confirmat. 317.28
Virgo deficiente menſtruo, pluribus morbis obnoxia. 654.5
Virgo ex lapſu præcipiti hernioſa curatur per tranſitum per quercum fiſſum, rurſus ligatum ac conſolidatum. 760.c.2
Virtus oppoſitum habet vitium de indole privantis. 166.38
Virtus, & veritas ſuos ab ortu habent mox comites æmulos. 7.3
Virtus magna verborum, herbarum ac lapidum. 758.c.1
qualis ſit. ib.
probatur ab exemplo Apoſtolorum. ib.
eſt duplex. ib.
illam Deus naturæ jam alligavit. ib.
operatur in virtute Domini. 759.c.1
qua ratione fiat? 761.c.2.& 764.c.2
à Cleris negligitur hodie. 762.c.1
Virtutis requiſita. ib.& 763.c.2
Intellectus virtutem æſtimare magnam requit 763.c.2
non eſt temere in ſuperſtitionem releganda, ib.

requiritur ad compeſcendam ideam perturbationum morborum. 764.c.1
itidem ad morbos à venenis introductos. ibid.
& ab erodentibus introductos, & ulcera phagedanica. ib.c.2.
non eſt ſuperſtitioſa. ib.& 765
Viſcera internum Blas formant ad typum ſui aſtri. 173.5
planetas præcurſores delegerunt. ib.
Viſcera alũtur ſanguine, plus quam cruore. 211.§.4
Viſus à quadrageſimo anno hebes. 696.c.1
longævitatem promittit greſſus. 175.23
ſuum objectum inſtanti percipit. 150.35
Vita in abſtracto eſt ipſe Deus. 175.23
lumen forma, & anima ſenſitiva, quaſi unum fiunt. 177.31
eſt natura quæ ipſa morborum medicatrix. 378.9
Vita participativa. 695.c.1
quævis ſuperat humanum intellectum. 533.7
Vitales facultates non retroeunt, ut cruor qui reſtauratur. 451.16
Vita alia principiat in ſplene, alia in muſculis, & alia in utero muliebri. 696.c.1
Vitam ſui mediam quæ pertinacius conſervant. non facile ab Archeo ſuperantur. 458.55
Vitæ impedimenta. 698 c.2
Vita longa ſpeculatio. ibid.
Vita humana eſt lux formalis, cujus exſufflationem mors è veſtigio ſequitur. 175.23
Vita ſancta non requiritur ſpectabilis in Exorciſta. 758.c.1
Vitæ fomes quid, & quare nemo indagavit? 174.18
Vitæ intimam eſſentiam verbis propriis, & etymo à priori deſcribere, eſt impoſſibile, quia verba deſunt. 175.23
Vita non eſt ignea depaſcens humidũ radicale. ib.
Vitæ eſſentiam, licet Deus alicui in concreto oſtendiſſet, ſuum tamen docendi honorem, nulli uuquam tribuet creaturæ. ibid.
Vita media manet in Archeo, tranſmutato, non ſecus ac forma oſſis, defuncto homine. 145.8
Vitæ mediæ variæ proprietates. 148.25
reſiduum ſunt tribuli, & ſpinæ. ib.22.
Vita media ineſt aquæ, cui proprium eſt Archeum excitare. 243.15
Vitales omnes poteſtates è ſtomacho. 296.57
Vitæ mediæ qualitates ambulatoriæ. 152.43
Vitis dum fleret, turbat vinum, & quare? 715.63
Vitriolum veneris optimum quomodo fiat. 650.14
Vitriolum optimum fit cum ſale ſulfuris embrionati. 651.24
Vitriolum fit cum ſale ſulfuris perfecti. ib.
Vitriolum ſanat eminus. 557.c.1
abſens vulnus ſanat. 541.15
Hæmorrhagiam ſanat. 560.c.1
Vitriolum calidum. 293.40
Vitrum in terra, aqua leges ſubit. 112.33
viride fit candidum per magnetem. 727.144
Vitrum fit aqua. 51.11
facilioris per fracedinem fit arena. 456.37
ex aqua. 105.36
dig. à Gallin. 221.195
in terram ſepultum fraceſcit. 147.15
poros non habet. 477.77
ſplendet ignitum in aquæ fundo. ib.
quomodo fiat. 395.66
Vitulus dementat. 574.21
Vivens debet eſſe cauſa occaſionalis morborum. 753.c.1
Vivorum effectus ſunt ab Archeo. ib.
in vivis agunt qualitates medicæ, non æque in cadavere. 755.ſeqq.
Vlcera varia cacoethica. 363.33
Vlcera, & vulnera ſanat perſicaria magneticè. 708.29
odoribus leniuntur. 110.17
Inteſtinorum difficilis ſanatio. 211.64
externa peiora, ore tenus ſanantur. ib.
mitigata, irritantur abſtergentibus. 308.26
quomodo fiant. 306.12
modentur colcotare. 310.35
ſexaginta ſanat arſenicum fixum, & quare? 309.31
Vlcera ſanantur per verborum fructus. 859.c.2
per pulverem ſympatheticum. 760.c.1
Vlcera interna quæ via ſolidantur. 421.43
quæ aluntur à principio interno, ſpectant ad Phyſicum. 581.c.2
Vlcera phagædenica compeſcenda per magnam virtutem, verborum, herbarum ac lapidum. 764.c.2

Vlceris radix eſt in fundo, & margine. 307.21
Vlcerum corroſio ab acido. 379.14
Vlcerum venena necat arſenicum, & auripigmentum. 446.52
Vlceris in pulmone ſanatio. 421.42
in famore potu ſanatur. ib.
Vlcus novum morbum ſuſcitat. 474.70
Vnguento ſuperantur morbi quamplurimum. 110.17
odor intro ſerpit & agit. ib.
Vnguenta ad loca pulſuum irrita. 183.2
quando calida applicanda. 446.58
apponenda ubi à centro foras eſt ſanatio. ib.
Vnguentorum vires. ib.
Vnguentarius conficit pigmenta ſuavitatis. 560 c.1
Vnguentum armarium recipit pinguedinem taurinam. 724.221
magneticum quomodo ſanat. 730.165
Vnguentum armarium ſanat vulnus abſens. 760. c.1
eſt duplex. ib.
Vngula alcis epilepſia amuletum. 709.35
Vngula jumentorum ad dyſenteriam. 321.41
Vnguis differt ab aliarum partium digeſtione. 419.31
Vngues renovantur. 739.c.2
Vniverſale ſolvens chymia parat. 460.66
Vnitas non eſt contraria binario, quanquam recedant diſcreta per alteritates. 166.38
Vnum, & utile eſt in intellectu, pluralitas vero ſive diviſio in ſenſu. 40.7
Volucribus fermentum potens eſt. 195.22
Volvulus non eſt minoris inteſtini aliqua contorſio. 402.29
remedium. 403.31
à duriore excremento. 410.78
Vomica vix tuſſes tabidas parit. 252.44
unde oriatur. 425.47
pulmonis rupta, ſtatim mors. 429.61
Vomitus niger malus. 220.28
Vomitus à clauſo Pyloro. 217.11
varii coloris. ib.12
flav. excrementi in tertianarum initiis æruginoſus mortem cauſavit. 220.27
à carbonum fumo. 252.46
gravidarum unde. 687.c.2
Vomitum cruentum ſiſtunt verborum formulæ. 759.c.2
Vorago in quam naves abſorbentur. 55.3
Vota in curatione morborum ſatanica. 756.c.1
Vſnea quare in ſolo cranio. 712.51
Vſneæ virtus, & generatio. 711.44
Vſnea pro unguento armario. 730.166
è cranio ſuſpenſorum, vel rota interemptorum. 70[illegible]3
Vſneæ ſemen è cælo cadit in agrũ calvariæ. 711.41
Vrinam faciunt renes. 529.13
Vrina & latex differunt. 490.24
Vrina lactantis olet oleum aniſi, quod nutrix ſumpſit. 152.48
aquoſa mox à potu ſub pylori errore 203.29
fit in ſuis officinis. 360.10
quale excrementum. 247.6
Vrina ardorem ſedat lapis cancrorum. 284.25
Vrinam movent oſſifragium, lapis cancrorum. 528.12
Vrina potus } 214.79.
cruoris }
cietur à Spadana, & non ſudor. 657.11
Vteri ſuffocatio. 317.21
claves gerit ſtomachus. 294.46
quos effectus pariat. 567.12
Vterum in diverſos humores agitant perturbationes. 322.44
Vterina quædam ſymptomata, vix ab incantamentis diſcernuntur. 322.45
pulmonis tunicam ſtringunt. ib.
Vterina phantaſtica. 573.14
Vterus fœtum expellit, defuncta parturiente. 573.17
Vterus à morte muliebri ſæpe tumultuatur. 323.46
non transmittit vapores ad caput. 429.61
regimen in totum corpus. ib.
Vteri ſtrangulatus. 323.46
Vterus unicum tendinem ſtringit. 322.43
gulam ſtrinxit. 347.31
cordi æquiparatur. 512.2
Vteri membrana tragœdias concitat. 201.18
Vterus conſideratur ut domus vacua. 153.50
ab Vtero ſtrangulatas vidit author, quarum cadavera livebant, nigricantia iis partibus, quibus doluerant ante mortem. 323.46
Vva comeſta peperit morbidum Gas. 102.17

Nnnnn 2 Hinc

Hinc dyſenteria, tormina, &c. ib.
Vva paſſa in elementalem aquam diſtillando deducitur. 105. 38
recens vulnerata muſtum & Gas exhibet. ib.
(à) *Vulgo Scholæ didicere ſua remedia.* 755. c. 2
Vulnera ſanantur pro verborum formulis. 759. c. 2
Vulnera etiam abſentium ſanantur per unguentum armarium cum & ſine cruore. 760. c. 1
per pulverem ſympatheticum. ib.
Vulnerario potui quercus ſeoffert cum glande, foliis ac cortice. 761. c. 1
Vulnera & ulcera odoribus exaſperantur, vel miteſcunt. 110. 17
ſanantur ſine acceſſu Alkali. 283. 21
fiunt ulcera, & quando. 535. 14
Veſicæ quomodo curantur. 204. 30
ſtomachi lethalia 273. 4
fellis mortalia. 204. 30
Vulnera introducunt exoticam qualitatem. 717. 71
Vulneraria potio omnis continet Alkali & quidem volatile. 182. 53
eſt lapis cancrorum. ib.
Vulnerarii potus non potiuntur ampliori privilegio, quam reliqua pharmaca. 535. 14
Vulnerariæ herbæ operantur Alkali virtute. 283. 20.
reviviſcunt mercurium. ib.
potiones ſanant vulnera artuum. 278. 33
Vulnerum corruptionem necat colcotar. 310. 35
Vulnus difficiliter curatur, ſi Lunæ radii illuxerint illud. 137. 55
Vulnus medicum curatu difficile, & quare. ib.
Vulnus in pede ſanatur ab Alkali cancrorum ore ſumpto. 283. 21
Vulnus poteſt ſanari, abſque labiorum tumore, dolore, pure & inflammatione. 479. 85
Vulpus annoſa callidior juniore. 24. 34
Vulpes pulmo perperam in tuſſi. 251. 38
Vveed-aſchen cineres è Scandia. 179. 39
Vxorem cadentem ex alto præſervat à læſione Maritus Turcoidem geſtiens inſciè. 763. c. 1

X.

Xenexton ſuccini. 727. 145
ad fluorem ſanguinis. 168. 45
ſeptem planetarios pulſus cõnfrictus ad peſtem. 710. 37

Z.

Zenith Cœli punctum. 715. 65
Zibetum acquirit fragrantiam à putredine. 397. 81
fœtidiſſimum dat excrementum. 405. 46
Zinzilla quid? 712. 50
Zinziber profert multum ſudoris. 242. 9
Zooſophia animalium proprietas. 158. 7. & 8
Zoophytum. 295. 49

FINIS.

JOANNIS BAPTISTÆ

VAN HELMONT,

Toparchæ in Merode, Royenborch,

Oorſchot, Pellines, &c.

OPUSCULA MEDICA INAUDITA.

I. DE LITHIASI.
II. DE FEBRIBUS.
III. DE HUMORIBUS GALENI.
IV DE PESTE.

EDITIO OMNIUM ACCURATISSIMA.

ADORNATA PARITER
INDICE RERUM AC VERBORUM
COPIOSISSIMO.

FRANCOFURTI,
Sumptibus HIERONIMI CHRISTIANI PAULLI.
Typis MATTHIÆ ANDREÆ.
Anno MDCCVII.

In Nobilis & Præclariſſ. D.

J. B. HELMONTII OPERA

Contra Galeniſtas,

CARMEN

Nob. & Ampliſſ. Domini

JANI WALHORNII D.

Majeſtatis ſuæ Conſiliarii.

CLaude Scholas, Galene, tuas: ſatis occiſorum eſt,
Ohe jam ſatis eſt: plena ſepulchra ſonant!
Namque cruor clyſterque tibi ſunt pharmaca: ſæpe
Das nihil: In Critico ſpes tibi ſola die.
Interea in tactu venæ, linguæque peruſtæ,
Lotus & urinâ, ſtercoribuſque ſtupes.
Non Ægrum juvat hoc: illi medicina paranda.
Nil opus eſt morbi teſtibus: at Medico.
Attamen exſpectas pretium poſt funera magnum:
Sic canis ægrotum ſpectat, amatque pecus.
Unus Apollineâ potis eſt HELMONTIUS arte,
Quos alter morti liquerat, eripere!

ILLUSTRI VIRO,

DOMINO
CASPARO ULDARICO,
Sacr. Rom. Imp. Baroni de Hoensbroeck,
Teutonici Ord. Commendatori in Gemert;
Bonarum Artium Fautori,

Amico atque Patrono ſuo ſingulari.

M*Eminiſti, quod Illuſtris Dominus, D. Wernus Spies de Bullesheim, Teuton. Ordinis, Baillivæ Confluentiæ Commendator Provincialis, ac domûs Pitzenburgi Mechliniæ Commendator, Dominus in Elſen, & Herrn-Mulheim, &c. pridem Avunculus tuus, amicorum meorum faventiſſimus, triduo ante mortem, mihi lecticam ſuam mitteret, quia atroci Tertianâ decumberet; cumque adveniſſem, me adhuc capite ſalutaret, & amplexum utrâque ulnâ minaretur: eundem voluerim ſtatim ſuccurrere, eò quod pulſus intermittens feſtinari juberet: ſed ſuos diſtuliſſe pollicitam opem, in pomeridiem, ut Medentes adeſſent. Qui dum expoſuiſſent ſuam operam, quodque 13. jam diebus, ſecuiſſent venam bis, totieſque purgâſſent, aluiſſent autem juſculis, ac ſero lactis: confectionibus demum Alkermes, & Hyacinthorum corroborâſſent: ideoque eadem orbitâ procedendum, niſi quod demum crura, atque brachia, Cantharidibus ulceranda eſſent. Me autem reſpondiſſe: Cernitis viri amici, quantum ſpei iſthæc remedia dederint, auxerint, reliquerint. Quare ſi pergatis eâdem viâ; dies craſtina horrores, & agonem mortis, pro Tragœdiæ Epilogo dabit. Quæſo, dentur mihi ſaltem horæ 5. & adhuc hodie apparebit, an Vir ille Illuſtris, me ſui amiciſſimum, fruſtra accerſiri, heſternâ die juſserit. Conſenſere facilè, præter unum Fonſecam, forte quia Luſitanus eſſet, qui remedia chymica ſprevit, quatenus ignea, oleumque igni affunderent. Adeoque unius voto, eques ille necem ſubiit. Nam etſi aſtarent ſacerdotes amici, etiam nobiles domeſtici: plus tamen ſperabant ex ſolitis & plurium votis, quàm nondum cognitis medelis. A bonis itaque deſiderari cœpit: quia aberas, dum hæc contingerent. Etenim ut juſta parit indignatio verſum: Ita ab ignaris concitatus, decrevi, libell. inauditæ doctrinæ de Febrib. edere. Et opportunè Card. Ferdinandus, Regis noſtri frater, à ſuis Archiatris Luſitanis, immodicâ cruoris exhauſtione, atque immodeſta refrigeratione, extinguitur. Id autem ſic futurum, Carmelitæ confeſſario ſuo, prædixeram Scriptis. Deinceps autem à nece*

id controverſo jure diſputatum. Certamen vicit Fortunatus Vopiſcus, Batavus apprime doctus, ac Profeſſor Lovanii. Ego autem carmen libro meo præfixi, quo conſtaret, non tam malitia: quàm brutalis Medentum illorum, atque impunis ſtupiditas. Addidi eapropter, neminem unquam à febri, ſtylo immunem factum, ut neque gravius aliàs ægrotantem, evaderet niſi quem robur naturæ tempeſtivius è manibus illorum eriperet. *Eò quod in Scholis, hactenus tam febres eſſentialiter, quàm earundem remedia neſcirentur. Edidi ergo librum, qui iſtud ſolidaret: at tot undique mendis conſperſum, quod erubuerim pro me illum agnoſcere. Ac utut talis: tamen ob rei novitatem, mox ab ortu, deſiderari cœpit: quia defecerat. Oſtendo namque febrim ignorari, neſciri remedia: itemque quaternarium humorum, eſſe aniles nugas, quibus creduli mortales cœmiteria ſaginant adhuc hodie. Itaque eſto Problema: Nimirum* ipſe vel in eo erravi penitus: vel non quidem ego; at Humoriſtæ errârunt. Totaque Schola Humoriſtica peſſum ivit: quia modò jacet cardo, cui innituntur medendi poſtes. *Res iſta cum tangat vitam, Rempubl. ac pleraſque familias: rogo Chriſtianum orbem, ut ex charitate invigilet deciſioni tam inopini, magnique momenti Problematis. Addo pariter librum, quo demonſtravi cauſas, remedia, itemque modum fiendi calculi, ignorari conſtanter hucuſque. Peſtem quoque, Apoplexiam, Paralyſin, Lepram, Lethargum, Spaſmum, idque genus morborum, à Scholis æquè adhuc neſciri. Conſcripſi autem hæc Paradoxa, in arrham polliciti majoris Tomi, quo Initia phyſica, atque nova medendi axiomata, pandam pro bono publico. Scilicet ut diſcant, ac reſipiſcant Scholæ. Diſcant quidem, non à me; (qui omnem alioqui gloriolam ſprevi ſemper) ſed à Datore omnis boni. Conatus autem ſum, acceptum talentum, in proximi utilitatem ſic manifeſtare, ut poſthac quilibet ſanæ mentis, velit, nolit, fateri debeat, ipſaſmet tenebras, è Scholis Gentilium, Veritatem proſcripſiſſe hactenus. Cumque meos labores toti mundo loqui optem: idcirco eoſdem Tibi dicare decrevi, in pignus amicitiæ: quod Muſarum Patronus, & Pyrotechniæ fautor eſſes. Non enim libros meos Principibus Viris unquam dicavi, ut geſta illorum, atque avorum imagines, ac ſtemmata referrem. Nolim equidem videri, aſſentando corrumpere voluiſſe illorum integritatem. Scio quoque, tibi non minus, quàm mihi diſplicere quidquid adulatorum eſt. Denique nec offero Scripta mea, ut tuâ ſub authoritate muniantur. Abſit & iſta ſtupiditas, quæ neſciat, ipſos Reges eſſe impares ad ejuſmodi tutamen, nec quicquam ſubſiſtere, quòd à DEO patrocinium non eſt nactum. Do ergo, Vir Illuſtris, dicoque tibi, hoſce labores meos, nudo titulo, ut me amare pergas Tui amantiſſimum;*

Qui DEUM regat,
ut te in valetudine protegat!
Tu interim fruere, gaude & vale, ut optat tuus

Bruxellæ, 6. Kal. Octobr. 1643.

J. BAPTISTA van HELMONT.

DOCTRINA INAUDITA,

De cauſis, modo fiendi, contentis, radice, & reſolutione

LITHIASIS.

ITEMQUE

De ſenſu, ſenſatione, dolore, inſenſibilitate, ſtupore, motu, immobilitate.

PROUT

De morbis hujus claſſis, Caduco, Apoplexia, Paralyſi, Spaſmo, Comate, &c.

Nova & paradoxa hactenus omnia.

Tractatus tam Phyſico, & Medico, quàm Spagyro utilis: miſeris autem utiliſſimus.

AUTORE

JOHAN. BAPTISTA van HELMONT, BRUXELLENSE.

PHILIATRO LECTORI
Pacem, Gaudium, Scientiam
Optat Philoſophus per Ignem,
JOANNES BAPTISTA VAN HELMONT, BRUXELLENSIS.
Toparcha in Merode, Royenborch, Oorſchot, Pellines, &c.

NUper emiſi doctrinam novam de Febribus. In qua oſtendi febrim, in eſſentia, radice, proprietatibus, atque remedio, eſſe Scholis incognitam. Res iſta Medentes diverſimode affecit, ac potiſſimum anxit diſcere recuſantes. Qui namque ſibi ſat ſapere perſuadent, dixerunt: *Ergone Academiæ hanc impune ſuſtinebunt calumniam? totque virorum præclara ingenia, & nosipſi, fuimus ſtipites? Soluſne Helmont ad menſam Solis accumbit, ut ex epulis iſtis, Adeptum medendi ſibi arrogare auſit?* Intentionem at meam quamvis pauperrime comitetur mea ignorantia, hujuſque confeſſio non deleat ignorantiæ labem: veniam tamen meretur integritas, atque ſinceritas intentionis meæ. Siquidem, in medendo, cujuſque veritas ab opere, quod poſt ſe relinquit, æſtimanda venit. Nec enim calumniæ cenſeri debent, ſi errores antecedentium detegantur, ſuppreſſis eorum nominibus. Tractatur per me res humana, publica, ſolius charitatis ergo. Si dixero itaque, quod adhuc primus eorum, qui ab Ethnicis medendi fundamenta petunt, deſideretur, qui nedum febrium; ſed & quorumcunque morborum radicem, agnoverit, ac juſta remedia; idque demonſtravero: culpa careo, nec injurius videbor. Sin minus, ignorantiæ meæ miſerti, quæſo, me inſtruant: prout ego reor, me ſola generis humani commiſeratione motum, ne quiſquam poſthac ſuam fidat vitam infidis auxiliatoribus, qui neminem à morbo, ex certa ſcientia immunem facere hactenus; ſed, quotquot evaſerunt, convaluiſſe, ſolius DEI munificentia, ac naturæ ſuæ bonitate. Hoc eſt namque illud paradoxum, quod me demonſtraturum polliceor, & ſtaturum promiſſis. Dixeram autem, præfato de febribus libro, me, calculo etiam ſuum Tra-

ctatum debere: quia Lithiaſis, monſtro ſimilis, ideoque ſingulari ſtabulo ſegreganda. Etenim reliqui morbi nuſquam, niſi penes nos, naſcuntur: ſolus autem caculus, etiam in matula concreſcit. Lapideſcit quidem, tanquam productum naturæ univerſalis, ſed in quanrum modificatæ, creſcit: utque fiat calculus, non autem petra: requirit materiam ab homine diſpoſitam. Hoc ergo limite, videbunt Academiæ, ſe ne extimis quidem oris, Lithiaſis cauſas attigiſſe: quique ſe inſcitiæ febrium culpatos dolent, agnoſcent, ſe calamitatis ſuæ plures habere ſocios. Nunquam enim volui omnibus ante me injurioſus eſſe: ſufficitque, me proteſtatum carere animo injuriandi. Abſit enim, quod neſciam, rem ignotam, in uſus proximi demonſtratam, carere calumnia: dum præſertim Medentis inſcitia ſe habet per modum criminis, pellemque pro pelle quandoque daturus ſit homo. Non ſecus atque Prætor, aliquem criminis accuſans, excuſatur à calumnia. Dolui ſemper magnopere, in ſola medendi religione, tam ſurdis, pigris, atque frivolis principiis ſubſcriptum: in cæteris vero profeſſionibus, tam ingenioſe elaboratum. Enimvero quid ſubtilitatis non eſt machinatum, circa quinque voces Porphyrii, quas prædicabilia nominant? quaſque verſutias non moverunt, circa res vanas? garritus, inquam, ſermocinalis induſtriæ teſtes? Raymundus tamen, his non contentus, alias novem voces invenit univerſaliſſimas: ac dein hiſce alias 28. minus univerſales: atque demum tandem 72. alias univerſales ſubdidit, quibus res quælibet decies ſepties millies, quadringenties, quadragies ſex vicibus deſcribi, prædicari, atque diſtingui poſſit. Inutilis ille garritus, ſcientiarum immenſæ ſiliquæ, ſine nucleo. Certe humana ubique ingenia, abſque calcaribus, ultro in ſubtilitates prona, ſi inanes illarum fines. In rebus autem, vitam & ſanitatem ſpectantibus, continuo ſtertuerunt veterno. Jus quoque ita ſubtilitatibus incumbit, circa placitorum explicationes, ut acumina, quibus humanum ingenium tam mirifica admiratione rapitur, ſeſeque propria intuetur oblectatione, ut ſingulari prærogativa, vocentur Juris ſubtilitates. Sermocinalibus hæ quidem minus vanæ: utpote, quod ad acquirendum defendendumque Jus ſunt comparatæ. In Theologicis verò, quid non anguſtum, per quæſtionum acribologias, ſperant cathedræ? Utinam his cunctis careat humana neceſſitas. Meum atque tuum, cuique abſque fuco cedat! fides etiam (ut in Mahumetiſmo) ſtaret citra diſceptationem. Cedat quæque ſubtilitas, cujus in die noviſſimo non habebitur ratio: Rediret ſic enim Apoſtolica ſinceritas; *Sic accepi, ſicque tradidi vobis.* Saltem mitius judicium ſubituri, qui in vita, ab ejuſmodi ſubtilitatibus fuerunt alieniſſimi. Aſt in re medica, (proh dolor!) ubi indagatio eſt maximè neceſſaria, utilis, & ob charitatem commendata, omnia propemodum manſere intacta: quia utrobique ſupina ignavia, ad ſubſcribendum ignorantum avitis ſtoliditatibus, prona; damnoſior quoque inter eos,

qui

qui per plateas vagantur, deque domo in domum tranſcurrunt, ut ſanitatem venalem proſtibulent, & ignotum ſibi morbum fugent. Non ennim ſemel obiter apud Academias dubitatum eſt hactenus, ſuper theorematum fide, à Gentilibus traditorum: quæ aliàs vel ſola facilitate futilitatem velant, primoque intuitu, ſui ſuſpicionem excitare deberent: quoniam in rebus humanis nil durius pudore, ſtupiditate, nil mendacio atque fraude plenius, crudelitate item atque credulitate nil admirabilius, per tot jam ſuſceptum ſecula, quàm profeſſio, quæ indies per mortes hominum, ſub concentrica ſubſcriptione, ad vota Gentilium, experimenta facit. Fatentur enim id mecum nationes, abſque Medico viventes, quantam vitam ducant. Fatentur id, inquam, & emunctiores Medici. Etenim non ita pridem interrogatus à me vir pius, ac modeſtus, Medicus autem celeberrimus, Doctor Johannes van der Wegen, cur (ſiquidem Lovanii habitaret, haberetque in aula amicos, atque dynaſtas quos curaret, eſſetque Cathedræ aptiſſimus) lectionem aliquam non appeteret? reſpondit ingenuè, non eſſe licitum, aliud doctrinæ genus adoleſcentiæ prælibare, præter Galenum; adeoque (inquit) ſcienter damnarem animam meam, ſciens meliora, atque docens pejora. Ergo, quod ego me ſcire detego, ſciunt, at non audent, alii. Bone JESU, quouſque durabit: Medentum torpor? tantaque truculentia contra opus manuum tuarum? Permitte, permitte, ô infinita Bonitas, ut agnoſcat genus mortalium, quod dæmonium Moloch nullis invideat ſubtilitatibus, quam quæ circa charitatem ventilantur, quæque vitam tuæ imaginis ſpectant, & conſervant. Initio enim dolui, tam immenſam credulitatem principiorum, tantamque mortalium ignaviam, circa res tanti momenti: hujuſque rei crevit indies miſeratio mecum. Hinc tandem lucem tantillam nactus, cum ingenti dolore cognovi, Scholarum errores, per me, eluceſcere debere. Enimvero in limine id viſum fuit mihi, indomitæ arrogantiæ plenum, quod omnium minimus, omnibus ante me, Philoſophicæ Veritatis ignorantiam inurerem: mihi autem ſoli Adeptum medendi tribuerem. Rogavi ideo ſæpe Dominum, ut à me iſtud talentum ſuum repeteret, penituſque auferre dignaretur, atque alteri digniori tribueret. Sciebam namque, quod, qui bene latuerat, bene vixiſſet, ſaltem moraliter, & hoc ulceroſo ſeculo præſertim. Reſtiti itaque, ac dilatavi dudum hanc principiorum medendi ignorantiam ſuo mundo proponere, donec jam ſenex, ultima cogente neceſſitate, mortiſque in agone conſtitutus, pollicitus ſum Domino, me ſuum talentum candide propalaturum: ne fruſtra ſcilicet in mundum veniſſe, atque inutilis hinc diſceſſiſſe, quandoque in ſtricto DEI judicio cenſear. Etenim per viſionem ſomnialem intellexi, quod plus formidarem oblocutiones, quàm DEI indignationem. Callidam eſſe naturam, quamdiu prætexeret ſuperbiam, in pure obſequendo DEO, ob fallaces reſpectus humanos. Arrogantiam item meam non cernerem, ſitam potius in timore, minus generoſe effecturum

me, quod requirebatur contra viros judicioſos, à tot ſeculis in me inſurrecturos, quam in pure parendo Veritatis Datori glorioſiſſimo. Imo, nec commiſerarer proximi, talentumque humi tegerem, retroſpiciens ad incerta, de me, mundi arbitria. Fores Medicinæ à tot ſeculis ſeratos, clauſtraque, atque obices, rubigine obductos, ſcirem quidem, at pandere dubitarem, quaſi Janitoris munus præſumerem mere meum, nec aliunde datum. Reſolvi itaque mecum agere, quæ charitas agenda ſuaſit, non arrogantia: ſciens, quod non injurius, qui bonum publicum intuetur, quanquam verecundum iis, qui temere Gentilium nugis ſubſcripſere, in damnum generis humani. Tandem itaque inter pudorem, & rei magnitudinis terrorem, medius conſtiti, multotieſque calamum repoſui. Iterumque ſeriò rogavi Dominum, dignaretur alium me digniorem deligere. Quapropter meritò indignatus Dominus, hunc malum atque inutilem ſervum permiſit cribrari à Satana. Nam Ordo, cujus zenith eſt domus Poteſtatum, & Nadir, cæteri Ordines, me cœpit gratis perſequi, indignis technis. Cognovi ſtatim, quod manus Domini tetigiſſet me. Ideoque in plena perſecutionum tempeſtate, volumen conſcripſi: cujus titulus, *Ortus Medicinæ: Id eſt, initia Phyſica inaudita.* In quo detexi errores Scholarum, medendo ſolitos. Nova, inquam morborum principia, ut & hactenus inaudita theoremata dedi, ac demonſtravi: ut relictis Gentilium vanitatibus, Academiæ deinceps aſſueſcant Veritati. Inde enim inveni in anima ſabbatiſmum, qualem nunquam in meis proſperitatibus: adeo ut ſuſpicionis plenus dolerem, quod tantæ procellæ quietem animæ, aut corporis ſomnum, nequicquam turbarent. In quo non ſat laudare poſſum, DEUS, Protector mi, largitatis tuæ abundatiam, quæ non permiſit animam meam vel tantillum excipere, ſub tantis undique anguſtiis, è plena pacis fruitione: formidans hoc unicum, ne inutilis ſervus ſepelirer cum tantillo talento. Quiſquis ergo zelum meum interpretaris ſuperbam jactantiam, per me licet, modo te ipſum non læſeris. Gaudebo namque reportare omnem confuſionem pro bono proximi, & poſterorum, fruarque optatu meo: ſive interim auſus mihi in temeritatem ceſſerit, ſive non. Irrorabit namque DEUS ſator, quæ voluit creſcitura. Enimvero libro *de febribus*, narravi pœnitentiæ meæ exordia, qualiterque à Galeno, & Avicenna deſciverim, ob deprehenſas nimirum columnarum medendi falſitates. Unde deinceps crevit in me adhuc Juvene ſingularis fiducia, qua me lubens omnium injurioſis cenſuris, propter proximum expoſui, ſenſimque dierum currente numero, Dominus candorem zeli mei aſpexit, & me, jam virum, permiſit videre, ærumnarum & ruinæ plenum eſſe, quicquid in Scholis Medicis docetur, & fore poſteris ludibrium. Bone JESU! quantum tunc expavi clementiæ tuæ magnitudinem, quæ parvulis revelat, viris alioqui religioſiſſimis & ingenioſiſſimis negata à tot ſeculis. Porrò, quantumvis

inde

inde certior factus, quod accepti Veritatis talenti manifeſtatio mihi incumberet: attamen eſt natura inveniendis excuſationibus facilis, fallitque ſe, & ſuas triſtitias, per rationis pediſequæ adminicula. Mox ideo [vah! pudet me meæ inconſtantiæ] ſuſceptum onus meis iterum excuſſi humeris, & dixi; Quis ſum ego, Domine? deficiunt enim mihi ſolidiora, quæ in locum deprimendorum ſurrogarem. Quæ enim ante credebam mihi imperata, ſuſpicabar iterum, aſtu Satanæ ſuggeſta: eo quod deficiebant arcana remedia, diplomata nimirum, ſive ſigna meæ miſſionis. Quapropter in juventute dudum mihi perſuaſeram, ipſam medendi artem nil eſſe præter meram impoſturam, ab otioſulis excogitatam Græcis, in perniciem Romanorum domitorum primitus exſtructam, deinceps in hominum calamitates confirmatam; cui humana credulitas, ob conceptam ſpem, facilè ſubſcripſiſſet, ſicque ſibi authoritatem peperiſſet iſta religio Medica: quia plerumque nimis facile credimus, quæ nimis avide optamus. Sciebam quidem ex tum, Medicinam Academiarum eſſe rem nihili. Quorſum præbebant mihi ſuffragia, cum morbi incurabiles, tum inſuper experimentorum vanitas: ac tandem, ſuppetiæ affluebant undecunque: quia Medentes paſſim ludibrio expoſitos viderem. Tum huic meo errori adſtipulabatur ipſa Philoſophia, adoleſcentiæ prælecta. Nimirum quod Logica, Phyſica, & Metaphyſica Scholarum, non ſint illa Philoſophia, propter quam Pythagoras paucos duntaxat, melioris ſucci diſcipulos, inſtruendos aſſumſit olim ſibi, plurium annorum ſilentio, ſecretoque Sacramento, devinctos, ſe neminem unquam quicquam illorum, quæ ibi audierant, declaraturos. Suſpicabar enim, potius ibidem Pyrotechniæ tradita præludia, quam ſcientiæ illius, quam Galenus hellenico multiloquio pandit. Siquidem & dudum ante Pythagoram, quiſque conſueverat per Hieroglyphica, in templis fideliter adnotare, quæcunque ſuis profuerant. Id namque tanta neceſſitas, tamque inteſtina calamitas, convicerant, ut abſque invidia ſic poſteris traderentur. Cum igitur ars medendi, apud me, in vilipendium rueret, incidi in Textum ſacrum, ſæpius lectum, nunquam tamen intellectum. Videlicet, quod Altiſſimus creaſſet Medicum, eumque honorari mandaſſet, propter ſui neceſſitatem. In quo ſtatim deprehendi: 1. Quod ille, qui omnia creavit, ſe tamen ſingulariter glorietur Medici Creatorem. 2. Quod propter ſui gloriam, bonitatis emanationem, ad infirmorum neceſſitates, ſubventionem & auxilia, adeoque per Medicum, Altiſſimus placari velit, reſtituendo ablatam ſanitatem. 3. Quod is, cui debetur omnis honos & gloria, præceperit, ſolos parentes, & à ſe creatos Medicos, honorari: quaſi Medicus aliquid patrizantis haberet. 4. Dein, in mea virilitate, non parum, diu noctuque anxius inquiſivi, quiſnam ille felix eſſet, quem Altiſſimus ab æterno deſtinavit, elegit, & creavit in Medicum, atque hinc quoque honorari præcepit?

An forte eſſet is ille, qui, perlectis Inſtitutionibus, & aliquot claſſicis Authoribus, emenſuſque in Academia ſolidum triennium, tandem per diſputationes, & examina, à Profeſſoribus, candidatus emitteretur, tam ſeculari, quam Ecccleſiaſtico jure admiſſus? Num verò ille, qui eodem jam Medici titulo, conſenuiſſet ſub luce aliena, plenus interim annorum, experimentorum & nummorum? Tum ſtatim reſpexi, quòd *infirmus egeret Medico, quem Altiſſimus creavit, plenis inſtructo numeris*: quodque ſanus non indigeret Medico adſtante, qui culinæ præeſſet, numeraret buccellas, & diætæ regulas præſcriberet. (Plura de honore Medicis debito, poſthac invenies ſub hiſtoria Duelech.) Conſideravi ex altera parte: *Quod ungventarius conficeret pigmenta ſuavitatis: nec conſummarentur opera ejus: nec eſſet medicamentum exterminii in terris.* Quod ſonat, verum Medicum omnes morbos æqua falce demetere, nec eſſe morbos penes ipſum incurabiles. Inſigne ſane diſcrimen inter Medicum, quem creavit Altiſſimus, & illum, quem crearunt Academiæ, per doctrinam Gentilium. Actutum mihi ſe obtulit immenſus incurabilium catalogus: quaſi pro his nil eſſet ſolicitus Altiſſimus; aut tales ægri non eſſent morbidi. Utpote, pro quorum neceſſitate nec Medicum, nec Medicinam, in Academiis creaſſet. Siquidem iſti, nedum hujuſmodi infirmos conjiciunt in deſperationem: verum etiam, quotquot ſponte non ſilent morbi, deſperatis adnumerant: Imo quartanam, quæque in annos, radices ſtabiles ſervant, ſpontaneoque plerumque naturæ tædio terminantur, reputant incurabiles. Ac niſi morbi reliqui ultimo ad metam decurrant, omnes profectò ex æquo adderentur incurabilibus. Plerique namque, dentis dolorem auferre neſciunt, niſi per evulſionem ejus. Sic fortaſſis, idem in veteri Cephalalgia, capitis ablationem, pro ſanitate, imperarent, ſi ſoſpes vita perſtaret. Poſt inſignes ergo aliquot annorum labores, me piguit, quod nihil aliud ſcirem, aut didiciſſem quam quod nihili. Nam tametſi crederem, Medicum à DEo creatum, pro-ut & medicamina ſimplicia: totus tamen hæſi in cognitione illius Medici, rerumque ſibi ſubſervientium. Optabam enim multoties, Ah utinam talis Medici tandem aliquando fiam diſcipulus. Interim cognovi clare, Artem medendi, tum Græcis, quam Arabibus excultam, quamque Judæi mentiuntur ſibi à ſuis Rabbinis, ſub Kabala, per manus traditam, longiſſimè diſtare ab ea, quam ſacer textus depingit. Tandem itaque in animum induxi. Medendi ſcientiam à medio, intentione, & fine, habere initium bonum: *Eſſe nimirum donum bonum, deſcendens à Patre luminum*: quodque hoc ideo nunquam deſcendiſſet, pridem in Ethnicos, & Judæos, utcunque noſtra credulitate inflatos: utpote quos Dominus non creavit Medicos, nec in noſtri neceſſitatem; ut neque honorandos, ſed ſerio vitandos, præcepit. Non eſt enim Medicus à DEO creatus, defectuoſus, lucro deditus, hoſtiſque Chriſtianorum: ſed charitatis plenus. Hanc namque illius doni boni

tarita-

taritatem primum notavi ex Dioſcoride. Qui à diebus Platonis, (quibus vixit) hiſtorias herbarum quidem deſcripſit; In hunc attamen diem, vix illi aliquid eſt additum, detractum autem plurimum. Adeoque bis mille & tercentum annis, vix aliquid luminis, in rem Herbariam, ſuperne illuxit, licet maxime obviam, atque neceſſariam. Quapropter in alios cognitionum abſtruſiorum ordines, ſobrie ſatis, ſupernum iſtud lumen delapſum conjeci. Minimè tamen in Gentiles, Atheos, perfidoſque Judæos, extra Veritatem, & Charitatem ſecluſos, ac ob id à DEO derelictos. Et rerum nativitates, ut ſunt relegatæ in temporum plenitudinem, nobis tectam; Ita veritatis medendi donum non deſcendere, niſi ſtatuta apud DEUM maturitate. Nec enim lumen gratuitum lucebit ad lubitum noſtrum. Nam qui omnia fecit ut voluit, facit eadem quando volet, perficitque in quibus voluerit. Conſenui enim, jam à quadraginta, & amplius, annis, in Medentum turba; tandemque ſenex cognovi, Theoremata Scholarum per me ſubverti debere, ut quæque, ventura mox ætate, cadant in rudera, quatenus veritatis calce deſtituta non cohærent. Fuit apud me Adepti illius doni tanta certitudo, ac veneranda authoritas, ut ſentirem, datorem unà ſui doni quoque fore interpretem; utque hactenus quodlibetcunque excluderem dubium. Eſtque ejuſmodi cognitio longè certior, quam quæ per demonſtrationem formatur. Quia non eſt verbis facultas, hanc certitudinem aliis facere communem. Scio quoque, non omnes, qui medendi initia mea ſunt lecturi, æqualem inde fructum reportaturos: quippe DEUS ſui doni diſpenſator uſque manſurus eſt. Dixi hæc, ut etiam ſciatis, quod mea indignitas donum tenebris offundet, ut capiat naturæ curſum qui poteſt. Speravi enim, cum jam numerum & atrocitatem morborum auxerit, in parvulos, & abjectos hujus mundi, donum medendi inſpiraturum. Et, cum anteacto ſeculo Paracelſum, ſcientia analytica corporum, ac remediorum fulgore, divitem præmiſerit præcurſorem, fore, ut vellet jam ſcientiam Adepti (qua alter ille caruit) ſuperaddere. Porrò, ſi abſque ſcelere, lubet placiti illius divini decreti rationem inquirere, ob quam Adeptum medendi donum minus ad Chriſtianos deſcenderit: reor. Scholas reſiſtere, quatenus principiis Gentilium pertinaciter inſiſtunt. Tum item, quia Medicina tota in lucrum exercetur, mox à ſui initio: quæ ſola artium, ex compaſſione miſericorditer expendenda eſt; Non autem, quaſi ex ærumnis miſerorum, hilariter pompoſeque vivendum vel diteſcendum ſit. Quare lucrum hominibus præripuit diſpoſitionem neceſſariam, falſitaſque doctrinæ paganicæ, Adeptum medendi donum avertit. Cujus venatio mihi ideo viſa eſt conſiſtere in compaſſione erga ægros, dediſcendo falſa theoremata, & induendo profundam ſpiritus humilitatem. Quæ, ut tum non eſt inflata per literam, nec depreſſa per inordinationem: ita in humili intuitiva cognitione ſui nihili, mens ſe evacuat omni ſcientia, per rationis inductiones

nes introducta. Tum deinceps, tum, inquam, Altiſſimus vix ſinit vacuam mentem, quin fœcundo ſui luminis radio eandem repleat. Offendi jam forte nonnullos, eò quod Adeptum medendi deſurſum deſcendere dicam: qui Medicinam addiſci volunt, per modum aliarum artium. Intellectus [ajunt] eſt poteſtas naturalis; quælibet autem poteſtas naturalis, nata eſt operari effectum proprium: proprius autem effectus ipſius Intellectus, eſt Intellectio. Ergo homo naturaliter intelligit omnia intelligibilia, tanquam proprium Intellectus objectum. Porrò, facultas medendi eſt intelligibilis, ac proinde non deſcendit deſurſum. Reſpondeo: Anima, ejuſque intellectus, non ſunt opera immediata naturæ, quippe quæ oriuntur à fonte ſupernaturali. Adeoque, quoad ſui initium, licet Intellectus ſit facultas naturalis animæ, non eſt tamen omnino inter facultates naturales computandus. De fide eſt, *Quod DEus creavit Medicum*, adeoque ars medendi dicat aliquid ſupra communem regulam creatorum, ſic ut ejus adeptio non contingat per modum aliarum artium. Nabuchodonoſor enim ablationem & reſtitutionem Intellectus teſtabitur. Item, *Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus.* Quod fruſtra dictum eſſet, ſi Intellectus æqualiter à Natura daretur. Porrò datus Intellectus [de quo hic prædicant] actum ſuum naturalem, ſive intellectualem, non exercet, niſi quatenus notiones aliquas diſcurrendo trahit ab obſervationibus, quas à ſenſuum perceptione accepit, cum cauſas à priori penitus ignoret. Ad ſcientiam autem medicam requiritur quædam luminis claritas, quæ ſuperat illam cognitionem per ſenſus, imò & per conſequentias cauſarum ad effectus, juxta putationes [plerumque fallaces] à ratione, ſibi inductas. Nam de fide eſt, quod intellectus, unà cum totalitate naturæ humanæ, atque ita deinceps, utcunque clarus, non percipit propoſitiones primo veras, ſenſum ſuperantes, niſi cum affluxu luminis ſuperni. Puta, locum libri ſæpius lego attentè; &, licet verba intelligam, ſemel tantum ſenſum illius inſperato haurio, cum admiratione præteritarum lectionum. Ejuſmodi autem cognitionem voco gratiæ. Sic nempe Intellectus, utcunque clarus, non ſemper aſſentitur verò: quia naturaliter nec hoc percipit. [Hic namque factiones in ſcientiis, & religione.] Sic in dona medendi, eſt aliquid nobilius, & ſuperius, quam quod è cognitione præexiſtente ſenſuum formatur in imaginante: Quod eſt verum, ſolidum, bonum, ſuperans authoritatem conſequentiarum: imo quod nec propriè doceri, vel demonſtrari poteſt. Nolim tamen intelligi, quod Adeptum medendi ſit ſcientia infuſa, qualis olim illuxit Bezeliel, & Ooliab: multoque minus, qualis die Pentecoſtes, in Apoſtolos, largo imbre pluit, ut variis confeſtim loquerentur idiomatibus: nec eſt item proinde Adeptum medendi de planè Sublunaribus. Nam Sapientia æterna creavit ſingulariter Medicum ſuum, præ cæteris creatis: adeoque aliquid anguſtius requiri pro ipſo videtur, quam

pro

pro aliis profeſſionibus; quas ideo nec mandavit honorari. Alioquin omnis quidem intellectio noſtra, in natura, ſurgit tantum per modum diſcurſus, obſervationis ſuppoſiti, & conſecutionis, indaginationiſque; idque totum à poſteriori. Quocirca ejuſmodi omnis cognitio ſtipatur incertitudine? Ergo inter ordinarium intelligendi modum, & ſcientias infuſas ptimorum graduum, ſunt amplitudines quædam, ſingulari quæque gradu diſtinctæ in Intellectu, ſupernaturaliter oriundo. Quod ſic probo. Omne donum bonum deſcendit à Patre luminum. Adeptum medendi eſt donum bonum: Ergo deſcendit à Patre luminum. Major eſt fidei. Minor verò conſtat, quatenus Medicus, ut talis, eſt creatus à Patre luminum. Replicant per quandam ſimilitudinem, & nil ad ſyllogiſmum, hoc modo. Difficilior eſt cognitio DEI, quàm Medicinæ. Sed Gentiles naturaliter invenerunt, per Intellectus operationes, Deitatis exſiſtentiam. Ergo longè facilius adepti ſunt naturalem ſcientiam medendi. Reſpondeo, totum concedendo, ſi non adduxerint quatuor terminos. Itaque, prout per naturam nemo poteſt haurire lumen fidei: ſed tantum umbratilem aliquam cognitionem: ita & in dono medendi concedo, naturaliter, per obſervationes juvantis ac nocentis acquiri cognitionem aliquam medendi: at ſanè, eſt iſta cognitio tam umbratilis, & cæca, ut planè repugnet textui; qui fruſtra diceret, Deum creaſſe Medicum ut talem, eumque honorandum, niſi aliquod lumen in hoc creato Medico eluceſceret, ſupra vulgarem, ordinariam, atque naturalem poteſtatem animæ intellectualem. Tandem, quod nec Athei, nec Gentiles, ut neque Judæi; donum iſtud medendi unquam receperint, non aliunde, nec longius deducendum eſt, quam quod de facto morbus, remedia, horumque omnis appropriatio, adhuc hodie ſint mortalibus ignota. Eſt namque argumentum inelectuabile: Hactenus Adeptum medendi fuit ignoratum: Ergo non dedit DEUS illud paganiſmo anteactis ſeculis, ut neque Scholis, cæcos ductores ſequentibus. Cujus correlativum eſt, quod, quicunque aſſentitur Scholarum paganicarum doctrinis, ſecluſus ſit à principiis veris medendi. Aſſumtum enim demonſtrabo, DEO favente, amplo volumine. Manſiſſe nimirum ignorata principia cognitionis cauſarum ac radicum, in morbis, remediis & appropriationibus. Conſequentia per ſe clara eſt: niſi oſtenderint, aliunde, quam à DEO; derivari omne donum bonum. Nam pro ſtabilimento doni medendi ſat eſſe deberet, quod, licet Adeptum medendi tam prope naturam Intellectus ſit, ut propter objectorum naturalium propinquitatem, & neceſſitates, conſuetum ſit, tribui naturalibus ſcientiis, per ſimplicem Intellectum apprehenſis: attamen, quatenus ſaltem includit dona prudentiæ, conſilii, &c. quæ ſunt chatiſmata Spiritus Sancti, debet profectò donum medendi ferri, & exſpectari, ab initio tali, quod plane fertur ſupra naturæ orbitam. Etenim non raro quis mediis demerſus ſomniis, extemplo

cogni-

cognitionem concipit, quam nunquam vigil erat aſſecutus. *Non noſti enim indicat ſcientiam.* Sæpe ſic quis legit locum, multoties lectum, abſque fructu, unde demum vitam emendatiorem inſtituit. Nonne enim iſta deſcendunt à Patre luminum? Sunt ergo ejuſmodi ſcientiæ, infuſæ quidem, licet non de ordine excellentiori. Sunt, inquam, talenta, ſuper quæ Intellectus bene formatus poſtmodum ſtruit doctrinas utiles. *Docti enim* (ut tales) *fulgebunt* (præ indoctis) *in regno cœlorum*, ſi doctrinæ ergo, animæ ſe habilitaverint ad majora chariſmata. Placuit nempe ſibi Omnipotens in diverſitate manſionum, chororum, claritatis, & Intellectus Angelorum, hominumque hos comitantium. In favorem ſaltem Adepti medendi facit, quod inter ſeptem ſpiritus, proximos throno DEI, unius nomen eſt, *Medicina DEI.* Eſt enim ſupra Principatus, thronos, Poteſtates, & Dominationes. Attamen Cœlites non ægrotant, nec Medicina indigent. Nec eſt ejuſmodi *Medicina DEI*, metaphorice ſumenda, quæ callebat proprietates, etiam in felle piſcis. Hoc loco autem ſuſcepi Lithiaſis ortum, quem promiſi, quatenus calculus metamorphoſin continet, quæ nullatenus ab humoribus ortum ducere poteſt, ſed à mero lotii excremento. Ideoque hic Tractatus facile carere potuit Tractatu, *de figmento complexionum & humorum.*

TRA-

TRACTATUS DE LITHIASI.

PETRIFICATIO.

CAPUT I.

1. *Ante Paracelſum jam nutabant Scholæ Medicæ.*
2. *Veterum opinio de cauſis petrificationis.*
3. *Sanior doctrina Paracelſi.*
4. *Fluxus ſeminum ad petram.*
5. *Diſpoſitio mineralium à condito mundo.*
6. *Quæ linea Trivalis?*
7. *Quid mons ſiliceus?*
8. *Vnde petrarum diverſitas?*
9. *Pulvis adamantis ſemper flavus.*
10. *Saxa & lapides ut differunt.*
11. *Semen petræ in quo excedit ſemen vegetabile?*
12. *Petrificatio Humana, & cur denti petra adnaſcatur?*
13. *Notabilia aliquot.*
14. *Inſecta quædam cur non petreſcant; perfectiora autem animalia, quandoque prorſus?*
15. *Formam non introduci ex potentia materiæ.*
16. *Quomodo homo petrificatur?*
17. *Petra nil commune cum calculo.*
18. *Duelech Paracelſi.*
19. *Encomium Dauci, &c.*

EMUNCTIORES Medici exacti pridem ſeculi ſtupuere ſilentes, tam infauſtam ac inobſequentem ſuis Theſibus, doctrinam Scholarum, de Elementis, Temperamentis, & Humoribus. Neque enim ſibi ſatisfacere potuere, quaternario humorum, pro omnibus morbis. Quamobrem Paracelſo longè fuit facillimum [qui præpollenti medicaminum teſtimonio, totam Germaniam, in ſui admirationem traxerat] jam nutantibus perſuadere figmentum ſui tartari, è cibis, ac potibus proditoriè intrantem tartarum, morborum quorumcunque veram eſſe cauſam. Quæ ſua putatio fidem fecit, ſicque modo radicem ſtabilem fixit, ut non ſit fere quisquam, qui ad tartarum Paracelſi non confugiat. Debebam quidem Tartaro Tractatum ſingularem, qui ad hiſtoriam calculi accinctus eram, niſi inter initia phyſica de illo abunde ſcripſiſſem. Ideòque volumen iſtud truncatum deſeruiſſem, ſi inde Tractatum de Tartaro huc tranſtuliſſem. Siquidem conſtituta ibidem primæva naruræ integritate, intra materiam, Archeum, & vitam, ſive formam, cum ſeminalibus initiis, inauditis hactenus, fermentis quoque, tranſmutationum quarumcunque authoribus, noviter detectis, rejectis verò elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque pugna, lucta, contrarietatibus, & victoria. Humorum item, & Catarrho-

rum figmentis, extra naturam, & Medicam conſiderationem relegatis: Flatibus demum, Tartaris, & tribus primis Chymicorum principiis, extra morborum palæſtram præſcriptis: ſenſim dein à theoricis, ad pathologica deflectens, naturæ defectus, & alteritates explicui, atque medullitus veram morborum cauſam, antehac inauditam, mundo manifeſtavi. Igitur Calculo, ut monſtro domi nato, hunc librum, velut exlegem, nuncupavi, deſertoque nunc tartari errore, à Paracelſo mutuato, ad ignotam Scholis petrificationem jam venio.

2. Enimvero Veteres, ſua Ariſtoteli nomina dantes, juxta principia hujus adhuc arbitrantur, lapides, atque mineralia univerſa, abſque diſcrimine, fieri ex terra potiſſimum, mediante calore, & frigore, opificibus externis, cum additamento tamen trium aliorum elementorum. Attamen pondus ſaxi cum aquæ pondus excederet: conjecêre inde, terram fore omnium mineralium materiam propriam. Et quanquam hæſitarent in pondere auri, ſcirentque tamen, ex pondere peti demonſtrationem Mathematicam, quovis Syllogiſmo fortiorem: nec interim crederem, aurum eſſe terram, neglectis ſui dimenſionibus, multoties ſeipſam penetrantem. Multoque jam magis ſuis diffidebant theſibus: cum aurum non ex ſola terra, cæteris tribus ponderoſiore; verùm ex levioribus aliis, juſta, ſive æqua lance, atque proportione miſtis, componi ſtatuerent. Idcirco conſilii inopes, indaginem ponderis ſuſpenderunt ad clavum, ac poſthabitis litibus, velut ſopore preſſi, contenti fuerunt dixiſſe, metalla, velut frigore glaciata (eo quod ignis tortura fluerent denuo) exſiccatoque aquæ ſuperfluo, aëre verò & igne propemodum excluſis, manſiſſe quaſi arefacta. Hoc ſic tulit arida Ariſtotelis Philoſophia. Theſin autem ſuam probarunt, ut dixi. Nam metalla contrario [ut putant] calore diffluunt. Quaſi verò glaciatum opus non niſi follium miniſterio liqueſceret! vel terra eſſet liquabilis per ignem, rurſusque pro lubitu terræ faciem repeteret, quoties frigus ſentiret. Itane ſui tam immemores Scholæ, quod non ita pridem, aquæ elementum ex ſe intenſe frigere dixêre, & remiſſe madere? adeoque metalla non ex terra, ſed ex aqua glaciari debere? Terram vero ex ſe, intenſe ſiccam eſſe, atque remiſſe frigidam? adeoque glaciari neſciam? Adeo ut hinc ſequatur: Si metalla, potiſſima ſui parte, ſint terra: nunquam fluere, aut deglaciari poterunt: cum tantum poterunt, ad ſummum, eſſe remiſſe frigida. Nec per intenſum calorem terra poterit unquam converti in aquam, aut aqueam ſubſtantiam, dum liqueſceret in metallo. Siquidem dant terræ intenſam ſiccitatem, quæ ab igne non poteſt non fortificari; non autem deſtrui. Similiter nec poſſit remiſſum frigus præpollentis terræ, hanc, dum vi ignis in aquam eſſet liquata, convertere denuo in terram. Quia credunt remiſſas elementorum qualitates, non tantum activitatis habere, quod alterius elementi frangant intenſas qualitates. Etenim eodem ſtupiditatis pede, quo cœperunt, pergunt dicere, ſaxa, atque lapides, eſſe terram, calore induratam, ac velut arefactam. Quod per terram figuli probant, quæ calore ſolo lapideſcit, ut volunt. Etenim, quia lapis non liqueſcit per ignem, prout alioqui metalla: ideò à negativo naturam conjicientes, ſe nodum omnem diſſolviſſe ſunt ratæ. Atque hæc craſſa Minerva unicuique ſuſpecta eſſe debuiſſet jamdudum, ſi unum veternum non dormirent omnes. Quid enim de ſulfure dicent, quod igne fluit? An qua, vel terra glaciata ſulfuri dedit initium, quia liqueſcit? Quidve de vitri condenſatione, quod calore iterum liquatur eodem, quo fit? Quid denique de ſale, quod uno caloris gradu coagulatur, & areſcit, atque altero liquatur, liquaturque rurſus ab humidis; Pudet ſanè, in Ariſtotelicis nugis, qualitatumque elementariarum fabellis, diutius immorari, dum de rerum cauſis atque origine indagandum.

3. Quapropter avos primus docuit Paracelſus, omnia mineralia [quæ credidit ex quatuor elementorum congreſſu fieri, atque alibi, ex tribus ſuis tantum initiis, materialiter] ex aqua potiſſimum, adeoque eſſe fructus elementi aquæ, non ſecus atque vegetabilia eſſe fructus terræ.

4. Aſt ad me uſque neſcitum fuit, cuncta corpora, quæ miſta creduntur, materialiter duntaxat ex ſola aqua eſſe nullo excepto. Corpus autem illorum cogi, cujusdam proprii atque ſpe-

ſpecifici ſeminis neceſſitate, ad fines ſoli Creatori cognitos à priore. Quam propoſitionem ex pleno probavi, in initiis Phyſicis. Neglectum quoque fuit hactenus, quomodo hæc rerum ſemina ſub lucem veniant, ſe corporum involucris tegant, eademque diſponant, ac qualiter ipſa ſemina, corporum importunitatibus tandem neceſſario auſcultent. Quapropter nec erit ingratum, ex doctrina, à me aibi fuſiùs tradita, ſeminum progreſſum, fluxumque ad formam, ſuique matutitates in mineralibus. h. l. ſuccinctè repetere. Enimv. ſi petra non fit petra, neceſſe eſt, petrificationem entis alicujus novi generationem includere; omnis autem generatio præſupponit aliquale ſemen, quod materiam, ad ens in potentia, diſponat. Cum nihil, quod non eſt vitale, ſeipſum ad perfectionem promovere queat. Eſſetque ideo ſtulta ac fortuita perfectio, quæ à corpore, abſque ductore interno, & ſtatuto ſibi fine, procederet. Itaque ſi corpus diſtinguatur diſpoſitivè, ab efficiente interno, profluatque in productione ad fines ſibi in natura propoſitos: ergo & ſeminis etymon ipſi jure competit: quia ex initio prorſus incorporali procedit. Hoc autem initium ab imagine, ſive juxta ideam, à generantis conceptu, ſive cogitatione fabricatam (quæ proinde vis imaginativa vocatur) in vitalibus profluere, facilè mihi concedetur. Sed quod inanimata, in ſuis primis entibus, inſita habeant dona ſeminalia, quæ per modum recipientis, etiam analogicè, quadantenus imaginationi reſpondeant, docent antipathia, & inanimatarum ſympathia. Oportet namque non ſenſitiva [puta Magnetem] ſentire quodammodo poli ſitum, ſi ad eum ſua ſponte ſe dirigat, non autem à polo trahatur [prout libro de Peſte, manifeſtis argumentis doceo] ſentire item ferrum, ſi polo neglecto, per electionem, ad ferrum ſe inclinet. Quæ nc tædioſè à me hic repetantur, ſufficit obiter ſic ſuppoſuiſſe.

5. Porrò ſeminis iſthæc idea, & entelechia entis novi, ſeminalis nempe cauſa efficiens, etiam in non ſenſitivis, ſuo fungitur munere, non ſecus atque ſi vita & ſenſu polleret. Quæ idea auram ſui Archei veſtit, ejusque medio deinceps diſpoſitiones corporis & organa perficit, completque tandem, quæ in adumbratione ſeminalis ſuæ imaginis ſunt deſignata ad fines ſoli Deo cognitos. Atque hactenus etiam omnis creatura originaliter à Deo dependet. Hic namque animalibus, ac plantis, ſeminalem fabricandæ ejusmodi ideæ, ideſt, multiplicandæ, ſuſcitandæque ſobolis fœcunditatem, gratis indidit, vi vocis (*creſcite & multiplicamini*) in ſeculum duratura. Quæ ſub Eccleſiæ correctione, ſic à Sacris mutuo. *Terra initio erat inanis, & vacua.* Duplici nimirum inanitate erat obſepta. Quod tamen de elemento aquæ non item dicitur. Terra namque in ſui condo, nondum habebat mineralia, ſi vacua. Erat nempe terra, merum putumque ſabulum, nondum numeroſa varietate, atque mineralium claſſibus deſtinctum. Sed *Spiritus Domini ferebatur ſuper abyſſum aquarum.* Non quidem quod iſta latio eſſet inane otium myſterio carẽs, aut voluptuoſum natandi ſolamen: Sed continebat myſterium benedictionis, per quod aqua repleret terræ vacuitatem fructibus, una inanitate; ex altera verò parte, per vegetabilia, & animantia, terræ vacuitati ſatisfaceret, inanitatemque ſaturaret. Ergo ante natam lucem, in fluctitatione divini Spiritus, metalla atque mineralia univerſa ſimul incepêre. Quod mihi inprimis perſuadent occulta metallorum lumina, aſtrorum æmula, & prægreſſa teſtimonia, quæ noctu in fodiniferis montibus ſplendere ſolent. Saltem Spiritus Domini, qui replevit orbem terrarum, jam creandi avidus, in ſpondo abyſſi aquarum, ſuo verbo ſigillavit fœcundam deſiderii ſui ideam, quæ in inſtanti, univerſam terrarum, lapidum, mineralium, atque metallorum opulentam diverſitatem protulit, quibus terræ vacuitatem multo replevit fœnore, quam ſcilicet non ſat animantia & plantæ. ut neque adæquatæ implere poterant.

6. Stratum autem, ſive ſolea terræ, quæ hæc aquarum ditiſſima proles in vacuitatis impletionem eſt concredita, dicitur à Paracelſo Linea Trivalis, matrix, ſeminibus mineralium gravida, quibus Dominus implantavit rationes, dona, aque ſemina, in ſeculum ſat futura. Ita nempe ſaxorum, atque mineralium ſemen opulentum, eſt aquæ implantatum, ut determinationem ſuam, atque fermentum, in terræ matrice ſuſcipiat. Quid autem ſit terra virgo, extra & præter mineralia. in Phyſi-

cis demonſtravi. Per Moſen autem, ditiſſimum hujus promtuarii theſaurique ſemen, ex profeſſo neglectum videtur: ne Iſraël, fontibus atque montibus divinas ac immortales poteſtates tribuendo, iis immolaret. Cæterum ſabulum, ſive terra, ſibi undequaque continua ſuſcepto ſemine, in colles, rupesque ſurrexit, ſaxorumque ſtrata diviſit. Et enim ut rerum ortus à miraculo incepit: ſic modo ſuis ſecundis cauſis adhæret, ut rerum inviſibiles Archei, horumque abſcondita ſemina teſtentur, ſaltem ſe ab mundo intelligibili regi. Hinc enim aquæ, deſiderio ſeminum imprægnatæ manſere, ſuique placiti Ideas, per aquam diſpoſuit Omnipotens. Attamen hæc aquæ ſeminalia deſideria non fructificant, per ſucceſſivam unius ex altero propagationem, more plantarum; ſed vis ſeminalis, in theſauris aquæ deliteſcens, ſuas de ſe proles ſigillatim ſuſcitat, easque ſucceſſivè perficit. Includitur nempe ſemen, ſive Idea ſeminalis, atque mineralis, aquæ, quam nec egreditur unquam; ſed ſeipſum in iſta materia obſerat, includitque, donec tandem ſub dierum maturitate inde fiat, quod natum eſt ex ea fieri.

7. Icon ergo operativa in aquis, ſenſibilem mox atque fermentaceum odorem, ex monte Siliceo ſuſcipit. Eſt autem mons Siliceus, ſolea, ſtratum, ſive terræ intercapedo, in qua ſaxa, lapides, ac mineralia univerſa, ortum ſuum ex aqua deſumunt. Prout alibi, de origine fontium. Eſtque porrò ille odor, fermentum, unde tandem completum ſemen minerale profluit. Hinc quoque omnis petra. Non eſt autem hoc ſemen in mineralibus, per Metaphoram, aliquod æquivocum, aut analogon, ſub licentioſa ſimilitudinis alluſione. Nam ſuccreſcunt novi ſilices, ac lapides in fontibus & rivis. Quicquid autem fit, & tantiſper dum fit, neque adhuc eſt in perfectione, intenta ab Archeo: ſemen in ſe habet, ut naturam, in ſuis conſtitutis univocam, intelligam.

8. Etenim aqua purè pellucida, habens in ſe ſemen atque fermentum lapidis, evadit cunctarum gemmarum cryſtallus. Sin inſuper purus cujusdam Metalli, vel pyritidis color concurrerit, gemma fit, duritiem & proprietates ſui coaguli ſequens. Perinde enim ut ſtannum (quod pictoribus flavum colorem, quem Maſticot vocant, præbet) omne metallum (plumbo demto) friabile facit: ſic & gemmarum duriſſimam tingit.

9. Solus proin Adamas dat pollinem flavum: aliarumque gemmarum eſt albus. Sin autem aqua, non purè diaphana, ſe incorporat colori metallico, fit lapis opacus, Jaſpis, Achates, Silex, Porphyrus, Marmor: & juxta mixti ſeminis exigentiam.

10. Interim ſaxa facilius diſſolvuntur, quàm lapides, iterumque ſponte, vel per artem, in aquam redeunt (*qui convertit rupes, in ſtagna aquarum.*) Saxa autem dico, convertibilia in calcem: pereuntque ſubinde ſponte, in agrorum ſimen, & cerealia. In lapidicinis etiam, ſæpe ſponte ſtillat ſal nitroſum, perpetuo ſtagmate. Quod nempe ſaxa redeant in primam ſui materiam. Perinde ut verſa ſerie, petroſo odore fermenti, aqua tota migrat in petram, vel ſaltem pro parte, qua ſibi odor ille coaluit radicitus. Idque tam inter fluendum, quàm ſtagnandum.

11. At nondum largitati Divinæ ſat fuit, rupes ab initio, ſaxa & lapides feciſſe ſemenque propagandæ novæ ſobolis contuliſſe: quo ex aquis lapides, ac petræ deinceps fierent: quin inſuper voluit, ut ſemen petrificum, in multis, excederet ſua vegetabilia, hisque illa potiora ſe teſtarentur: nec enim ſemen, cum aqua ſibi ſubdita, ſolum petreſcit: quin inſuper corpus ſibi contiguum, odore ſeminis petrifici, ſolo attactu, petrificat.

12. Sic namque Friderici Imperatoris chirotheca fuit una ſui parte petrificata, quâ ſcilicet intra fontem aliquantiſper maduerat; alterâ autem medietate, ſigillo munita, corium permanſit. Adeo, ut nedum herbæ, ligna, panes, ferrum, ova, piſces, aves, & quadrupedia, miranda metamorphoſi, ſint petrificata. Verum etiam Ambroſio Pareo teſte, Pariſiis fœtus humanus eſt exciſus, adultæ magnitudinis, in petram verſus. Fractus eſt illi pedis digitus, intusque tendines & oſſium articuli apparuerunt. Itemque confracta gingiva (erat nempe hiante, ac velut ejulante ore) dentem ſubtus oſtendit; in maxillæ theca. Quod mihi teſtatus eſt amicus, qui acuendis inſtrumentis, parando organa Matheſi

theſi dicata, ſolet ſæpe in hujus fœtus dorſo, cotem facere. Sic pariter Hiſtoriæ commemorant in Cryptis prope Pergamum, aliquot cadavera petrificata, illorum ſcilicet, quos belli pavor in abdita compulerat: fuiſſe inquam à ſuperficie, in centrum uſque petrificata.

13. Unde ſurgunt plura notatu digna, 1. Quod petræ ſuo generentur, ac proprio ſemine: quodque dein etiam alio conſtent petrificativo. Id eſt, nedum aquam, velut objectum proprium, & proximum, naturaliter transmutent ejusmodi ſemina; ſed & aliena quoque corpora, quæ præfatum ſemen odore tenus ſaltem hauſerint. 2. Quodque ideo aliena illa corpora debeant ad minimum ſymbolizare in aliquo, ſaltem in materia remota. Cùm nil prorſus commune habeant, præter illam materiam principiantem, quæ in petris eſt mera aqua. Neque enim alias poſſent diverſorum elementorum fructus, toto genere ad minus diſcrepantes, in unum coincidere. 3. Quod autem petræ non componantur ex Tartaro coagulabili, tanquam materia propria, ac vicina; ſed ex proprio ſurgant ſemine, quod natum eſt, etiam ex materia, non diſpoſita ad petram, petrificare quid libet. 4. Quòd ſemen petrificum, unde herbæ, aves, nidus, corium, &c. petreſcunt: potentioris ſit efficaciæ, quam alioqui ſemina vegetabilium, præexigentia diſpoſitam à generante materiam. Ideo non omnis fert omnia tellus. Semen autem petroſum arripit quælibet, etiam procul à ſe aliena. Dein, reliqua ſemina requirunt, ut ſubſtrata ſibi materia reducatur in liquorem ſequacem, & ſeminis ſuſceptivum, quem primam generationis materiam dixere, poſtulantque, ut deſtruatur quoque omnis figura, & decor præcedentis concreti. At ſemen petrificum, reſervata figura humana, abſque intermedia putredine, aut materiæ diſſolutione, totum per totum petrificat, tam oſſa ſcilicet, quàm cutim. 5. Quod ſemen petrificum conſiſtat in ſolo odore ſaxeo, qui eſt incorporale, atque inviſibile fermentum. 6. Quòd materia dentis non ſit merè oſſea; ſed inter os, & petram media ſive neutra. Ideoque & dens, ſuo contactu, tandem petrificat, quicquid ſibi pertinacius adhæſerit, ſive ex panificio, carne, olere, piſce, pomo, aut legumine; puls iſta fuerit. Id eſt, quanquam in ſe, neque ex ſe, ullam habeat diſpoſitionem, ad petrificationem. Hoc ſemen inquam Paracelſum, & ſuos ſequaces, nomine tartari, inſigniter fefellit. Nam lapis dentalis non liquatur in aqua bulliente, inſtar tartari: nec eſt ejus generatio tartaro vini finitima, ſed eſt petrificatio animalis, neutra: ex odore videlicet, & ſemine petriformi, quem puls denti adhærens, per attactum haurit. 7. Huc ſpectat ſpeculatio cornuum. Cornu nempe vaccinum, ut & ſoleæ, ſive calcei, armentorum & gregis, ſunt proprio & ſimplici nomine, de materia cornea. Cornu autem cervinum partim eſt de materia oſſea: partimque de materia lignea: adeoque & propterea ſpinas atque ramos æmulatur, deciditque annue, ob proprietatem frondium, & partis ligneæ, retentam. Ebur etiam, magnam partem oſſis habet, alteramque lapidis, ſeu dentiformem. 8. Quod licet plura in fontibus petreſcant, id tamen non fieri, non ſine inſigni odore petrifico. Ideo enim quotquot res petrificantur, odore loci transmutantur; non autem, quod petra de ſe, inſtar generantis, ſemen edat. 9. Quodque ob id, petræ orginale ſemen, immediatè ſatum ſit à Creatore, conſtitutumque in locis, ad ſufficientiam, in terminum mundi, ſufficiens. 10. Quod ſi pertificatio non indigeat commento Tartari, multo certè minus morborum generationes.

14. 11. Quod quædam inſectæ (inprimis bufo) licet innaſcantur ipſis ſaxis; attamen non petreſcant, prout alioquin alia ferè quælibet: eo quod vitalem Archeum, per ſeparationem, receperint à petris ipſis: non ſecus atque ſeparatur pyrites, vel metallum, à venis ſaxeis, qui innaſcuntur, ſervantque illibatam materiam liquabilem. Itaque ſeparatus ille Archeus manet inſuperabilis à ſemine petroſo.

15. 12. Quod falſum ſit axioma, nullius formæ fieri introductionem, niſi è præexſiſtente materiæ diſpoſitione. Siquidem ex ſubjectis, genere etiam diverſis, abſque materiæ colliquatione, fit petra immediatè.

16. Enimvero Magi Pharaonis, dum Cyniphes vidiſſent immediatè expulvere terræ, quos noverant immediatas aquæ ſoboles, exclamarunt:

runt: *Digitus Dei eſt hic.* Quia non poterant hunc effectum imitari. Nam cum terræ in aquam regreſſus ſit difficillimus, cognoverunt eſſe longè auguſtius, Cyniphes factos è pulvere terræ, quam ex virga ſerpentem, & viciſſim: vel ex aqua ranas, & cruorem. Quam difficultatem agnoſcens Satan, non dixit: Dic ut panis iſte petreſcat [nam hoc contingit in natura immediate] *ſed ut lapides iſti panes fiant.* Unde nimirum Chriſti omnipotentiam ariolatus fuiſſet. Etenim ut à fundi fracedine, oborto ſemine petrifico, conchylia, cruſta lapidea loricantur: quorum ſemen non tam ſexuali conjugio, quàm per ipſam fundi fracedinem, propagatur, & conchis ideo foris adnaſcitur poſteritas. Ita ſunt & aliæ inſectæ, quarum Archeus incruſtari non potuit, nec ſuperari à ſemine petroſo. Pari cauſa atque buſo, omnem petrificationem forinſecus moleſtam à ſe arcet. Non ſufficiunt tamen ejuſmodi vermes, medendo calculo. Eo quod horum vita ultima (ſub qua latet reſiſtentia adverſus ſemen petroſum) evanuerit, antequam in medendi uſum aſſumatur. Fracidus quoque odor ſaxeus, ſi in ſuccum vegetabilē terræ (quem Leſſas Paracelſus vocat) inciderit, oriuntur ſtrata lapidea ſubter terram. Homo quoque, concluſus loco fracido, primùm odore petroſo ſuffocatus, qui odor dein arterias & ſolida pervadens, transmutat cadaver, priuſquam putreat, in petram. Sic namque terra ſuccum vegetabilem odore petroſo penetrat, ſurgitque planta lapidea, quaſi è ſemine vegetabili transplantato; Ut patet in Corallo, ac Muſco ejus.

17. Sed unde fœtus apud Pareum, hauſiſſet odorem ſeminis petroſi: At non id accidit primùm vi ſeminis petroſi? ſed transplantatio facta eſt vi prægnantis, attentius admirantis ſculptrum ſaxeum. Alioqui conſtituto fœtu, transmutatoque inſaxum, deinceps inde odor ſaxeus dimanavit. Quo factum eſt, quod matris uterus, ferè totus, una cum fœtu illo, petrificatus fuerit. Etenim ut fumus, carnes ſale madentes, compactaſque, à circumferentia, ad centrum uſque, penetrat, ac tingit: ſic & odor petroſus, carnes. Ut nempe è cadavere fiat vera petra mineralis, nil quicquam habens commune cum Calculo.

18 Quemque ideo cum Paracelſo poſthac, Duelech nuncupabo, propter ſingularem ab aliis petris naturam, atque proprietates. At fumus, etſi carnes tingat: non tamen trasmutat. Quapropter inde ſat patet, quod non omnis odor ſit ad rei transmutationem; ſed is duntaxat, cui accedit fermentum, unde odor fiat totus ſemine gravidus. Petrificantur ideo naturaliter quidem ſuo ſemine, at monſtroſè planè, ſuppoſita genere aliena, quia à ſemine peregrino loci. Stagnantes aquæ ſic conchylia incruſtant, fundo contigua, ob fracidum fundi odorem. Non item inſectas aquæ innatantes. Idcirco aquæ decurrentes plerumque carent ejuſmodi beſtiolis. Cancri etiam, nonniſi locis ſaxatilibus reperiuntur: eò quod alia loca, petræ fermento deſtituantur. Circa annum 1320. intra Ruſſiam & Tartariam, in altitudine graduum 64. non procul à palude Kitaya, Horda Baſchirdorum, penitus in petras transmutata legitur cum toto armento, curribus, & armamento. Dicunturque etiamnum hodie homines, cameli, equi, greges, atque omne concomitans curruum & armamenrorum genus, ſub dio concretum, horrendo ſpectaculo, adhuc inſaxata ſtare. Quod ſi inde abſit miraculum, certè totus ille tractus, non niſi petra eſt continua, rimis pervia, quam ſilente per multos dies vento, depreſſaque supernè aura, fortis odor ſaxatilis fracidus (qualis in cuniculis, ſive fodinis aliquod, ſpectatur enecans odor) ſpiraſſe potuit, ſuoſque inambulones una necuiſſe nocte, quæ tandem præ loci frigore, putredinem inhibente, transmutavit, creaturas quas pridem ante necuerat. Non ſecus atque Pergameni illi, in Cryptis, & chirotheca, in fonte.

19. Eſtque ideo potus talium fontium valde inſalubris. Quia Archeum diſponit, in ſaxeam indolem, torminibus infeſtat, vitam abbreviat, enecatque ideo præcordia, antequam bibendo transmutentur in ſaxum. In Monaſterio rubeo, Zoniæ, prope Bruxellam, ac templi ſacrario, ſpirant fontes aliquot, ſaxa qui parieti apponuntur contra adagium. Gutta cavat lapides ſæpe cadendo. Unco namque, & ſecuri, frequenter ſaxa adnata decutiunt. Monachi autem queruntur, ſe Strophos ſive tormina pati, niſi

niſi ſemine Dauci, cerevifiis incocto, utantur quotidie. Quatenus odor ſeminis Dauci, odorem ſaxatilem domat, & comprimit. Diſcant ergo Tyrones, non minus petræ ſemina ſua eſſe, quam rerum aliarum, in vita media, ſub pallio odoris fermentalis; non antem in materiæ coagulo tartareo.

CAUSÆ DUELECH VETERUM.

CAPUT II.

1. *Scholarum incogitantia.*
2. *Materia Duelech putata, ejuſdemque efficiens.*
3. *Cauſæ illæ Veterum rejiciuntur.*
4. *Decepit Scholas putatio, quæ rata ſunt, effectum eſſe ipſam cauſam.*
5. *Similis eſt ubique humanæ naturæ progreſſus.*
6. *Probatur error Scholarum in cauſis Duelech.*
7. *Aliquot incogitantiæ, inclementiæ, & ignaviæ Scholarum.*
8. *Elenchus Scholarum, in efficiente ipſius Duelech.*
9. *Argumenta ſenſu deducta.*
10. *Duelech fieri ex ipſo lotio; non autem à contentis, contra lotium diſtinctis.*
11. *Conſequentia ad cauſarum ignorantiam.*
12. *Tædium Authoris.*
13. *Mechanica Authoris, rejiciens Scholarum cauſas, aſſignatas Duelech.*
14. *Axioma Scholis oppoſitum.*
15. *Vanitas tartari in calculo.*
16. *Orate, & dabitur.*

EXpugnata jam pridem alibi, ac repurgata Tartarorum Horda, quæ duce Paracelſo, morbos invaſerat, hoc jam loco bellandum cum Galeni placitis, in cauſis Duelech, Enimvero Scholæ, quaternario cauſarum naturalium oblitæ, duarum tantum meminere, pro generatione Duelech. Adeoque mecum ſaltem conveniunt in nomine & numero cauſarum duntaxat; non autem in re ipſa. Siquidem docent, materiam & efficientem eſſe parentes Calculi. Adeoque urgente propria conſcientia, formam atque finem vel cauſas negant; vel inſufficienter de Calculo tractant, vel tandem Duelech è ſerie naturalium excludunt. Imò cum cauſam efficientem omnem velint externam, relinquunt Tyronibus concludendum. Quod Duelech tantum à cauſa externa efficienti naturaliter conſtituatur, & dependeat.

2. Materiam Calculi itaque Scholæ vocant quandam mucilaginem, quam vocant viſcidam, ſive mucoſam pituitam. Efficientem verò Calculi volunt eſſe calorem, tam externum lecti, &c. quam ipſius malè affecti viſceris. In quo, ſub limine, ſuum deſerunt patronum: qui efficientem negat internum in Phyſicis. Duelech itaque, à ſolo patrabitur calore.

3. Contra ego per mechanicam oſtendi, nullam mucilaginem, ut talem, unquam eſſe, fuiſſe, ac fore materiam ex qua, calculi. Sin autem ipſa mucago à vera quandoque calculi materia apprehendatur, & ſub eadem claudatur: petreſcit quidem à ſemine Duelech, una cum propria alioqui materia Duelech, at non ratione mucilaginis, vel quatenus tenax, aut viſcida eſt.

4. Decepit enim inprimis Scholas indiſtincta illarum experientiæ obſervantia. Quippe cernebant urinam mucoſam eorum, qui jam in veſica lapidem geſtabant: ſtatimque inde ſuſpendentes ulteriorem indaginem, victoriam clamarunt, ſeque proximam atque continentem calculi cauſam inveniſſe geſtiebant. Miſeræ profectò primùm Scholæ; at multo miſeriores infirmi. Nam ſi ſemel poſt ſe reſpexiſſent, facile vidiſſent, ritè ex ſecto calculo, ceſſare quoque mox in lotio ejus infirmi, illam mucaginis & ſolitam antea ſaburram. Hinc namque Scholæ certo ſcire poterant, quod ſi illa mucago, quæ præſente antea calculo excernitur, eſſet aliqualis cauſa, vel materia ejuſdem; ipſa fieret ſanè, vel ab ipſa veſica, vel à calculo, vel aliunde ad veſicam mitteretur. Si itaque miſſa fuit aliunde, utique exſecto Duelech, adhuc patrari, mitti, atque indies excerni deberet: cùm ſectio, & ablatio calculi, ſaltem ſpectent veſicam; nullatenus autem partem diſſitam, parientem, & mittentem continuas alioqui mucagines, Sin verò à cal-

calculo, vel à veſica demum, ejusmodi mucago proceſsit, non erit ullatenus cauſa; ſed potius effectus calculi, præſupponens præſentem calculum. Oblæditur nempe veſica in ſui digeſtione, à tam crudeli & moleſto hoſpite calculo: qua propter impatiens, partem ſui alimenti indigeſtam continuò plorat, quia perficere, atque promovere eam nequit: novamque ideo accerſit ſucceſſivè. Non eſt ergo iſta mucago materia calculi ex qua; ſed hujus lugubris effectus. Atque ideo malè iſtam mucilaginem in materiam calculi accuſant. Vident namque, nec ſciunt, quid viderint. Pituitam vocant, unum ſeparatumque videlicet, de quatuor primis humoribus, in ſanguificatione ortis: qui eſt alimentum ultimum in digeſtione, & proximum ſolidorum, ſpermaticumque nutrimentum, è cruore totaliter digeſto, in via degeneratum, ob indiſpoſitionem partis alendæ. Nam calculus in ſe nil vitale habet, neque extra ſe habet, quam det, aut ſe ſui ſemine ſuſcitet, mucilaginem. Multoque minus natura ſolicitat, intenditve calculi augmentum, ut de continuo ſui fomento, de procreando cogitet, quo ſuum intendat confirmetque intus hoſtem propriamque perniciem: ſi ab non errante præſertim intelligentia, ejusdem pendeat directio.

5. Etenim Scholæ, ſi ulla unquam tentarentur proximi charitate, aut cura ſciendi, ſaltem ad aliquot ſimilia tranſcurriſſe debuiſſent. Quod nimirum feſtuca in oculo, continuas proritet invito lacrymas. Os ethmoides oppilatum muco, continuum in coryza provocet laticem, mucumque profundat. Angina quoque, ſic in deſinentem & mucidam ſalivam ſpumet: pro ut & dyſenteria proprium ſtillet, cum ſanguine, inteſtini mucum. Vidiſſent enim facile tum, à veſica ſic per Duelech obſeſſa mucum fieri, & continuò promanare; non autem, quod lacryma ſit cauſa feſtucæ, in oculo, vel profuſus latex aquoſus, os ſpongioſum, in fronte oppilet; vel ſaliva mucoſa Anginam procreet. Perpetuum eſt namque totius commercium, quod læſo membro, aut poteſtate ejus incola, aberrent ejusdem functiones, vitieturque è veſtigio ejus digeſtio, ac alimentum illius, aliâs vividum, plerumque degeneret, ut dum non in ſpermaticam; ſaltem in mucoſam, deflectat indolem. Etenim ſic veſica continuum deturpati ſui alimenti plorat mucum, præſente calculo: ceſſatque, illo abſente. Ergo per datum ejusmodi mucum, probare nimis frivole nituntur, cauſam nimirum calculi materialem eſſe id, quod poſito calculo, per accidens, atque occaſionaliter conficitur effectualiter.

6. Denique ſi ejusmodi mucago, in lotio obnata, eſſet materia ex qua calculi, calorque eſſet ejus efficiens proprium: quodque ambæ hæ cauſæ ſufficientes, eſſent præſentes: profecto cum poſitis cauſis ſufficientibus, inexcuſabiliter ſuccedat effectus de neceſſitate: ergo neceſſario tota ejusmodi mucago, mox in veſica, calculus foret. Non ſecus ac totum univocè lac, ſimul coagulatur à coagulo. Sicque veſica unico ſtatim calculo repleretur. Vel falſum eſſet, quod poſitis cauſis, ad rei conſtitutionem requiſitis, neceſſarium ſit, rem ipſam fieri, vel eſſe. Attamen in terminis propoſitis iſta mucago, continuo præſens [ſaltem ſucceſſivè] ſub calore veſicæ, non tranſit [uti alias requiretur] tota in calculum, juxta ſimilarem, univocam, homogeneamque ſui unitatem, ſed tota excernitur. Ergo duæ cauſæ calculi conſtitutivæ, à Scholis aſſignatæ, nec veræ, nec ſufficientes eſſe poſſunt.

7. Quapropter demiror impensè tantam indagandi ignaviam, nec aliquem tot elapſis ſeculis fuiſſe illius curioſitatis, qui excretum illum, è veſica mucum, ſemel quoque caloris gradu hactenus exſiccarit. Didiciſſet enim, certoque ſciviſſet, an inde unquam calculus fieret, an verò tophus aliquis friabilis, perinde atque ſi narium mucus areſceret in lamina. Intolerandum itaque, quod Profeſſorum hactenus nemo lotium, ſimul cum mucilagine præfata, debito foverit tepore, ut didiciſſet, calculum non muco; at bene, ex parte lotii, in matulis concreviſſe. Indignor merito, quod in rebus tanti momenti, undè penè infernalis indictio tamen Scholis imminet; charitatis exſtin-

ſtinctio, imò ipſa ſcientiæ denegatio, convincuntur: nunquam tamen antehac conſideraverint, quamdiu vivitur, nil unquam in veſica poſſe exſiccari, aut areſcere: vel unquam actionem caloris, ad calculi indurationem requiri, ut partes aquæ abſumerentur; craſſiores verò, eâdem ſimul opera, tenacius condenſarentur. Nam alioqui, ſi ſupponant caloris efficientis neceſſitatem, ut inſtar calcis, ſui maturitate concreſcat calculus, à calore fotus. Jam ſeipſas confundunt Academiæ, dum infrigore, & matulis, urinam claram, & diaphanam ſuas cruſtas deponere vident. Maturari inquam cernunt calculos, citra calorem, etiam & ſanorum lotium arenas, atque ſquammas matulis affigere. Nec item hoc ipſum ſic fieri, ſi concluſo vaſe, lotium fomentetur toto die craſſiſſime: itaque eſt ignorantiæ, quod tota Medentum perſpicuitate, nondum deprehenſa ſit differentia, inter coagulationem ſilicis, in fonte, vel fluvio, & arefactionem luti, à calore inſtitutam.

8. Diſcite ergo Scholæ, ab inutili, ac minimo me tyrone, lumborum calorem eſſe occaſione; non autem occaſionem calculi, vel adhærentis arenæ: Id eſt, non eſſe calculum à calore, ſed calorem à calculo, pro-ut in digito calor à ſpina infixa oboritur, non autem ſpina ibidem à calore fit. Audiviſtis enim planctus ſtranguriæ non autem caloris, in calculo veſicæ: pro ut alias querelas caloris in Lithiaſi renum.

9. Quare ſi calor eſſet efficiens calculi: longè majores eſſent querimoniæ, in calculo veſicæ. Eo quod hic, propter majorem ſui duritiem, majoris quoque caloris, & arefactionis fœtus eſſet, quam renum. Magisque, quod ille continuo ferè latice natet: ubi ren translabentem urinam ne quicquam detinet. Violento ſanè calore calculus veſicæ opus haberet. Conqueruntur etenim acrimoniæ, ardoris, & doloris. Sed hæc non ſentiuntur in nido calculi, pro-ut in colis glande. Itaque acrimoniæ, & doloris ſenſum, ac locum diſtinguere norunt pueri; non autem Scholæ. Quin imo etſi videatur urina mordax, & acris, tanquam ignis urere, ut in ſtranguria; excreta tamen, ne quicquam ſolito, juſtoque eſt calidior, acriorve ad guſtum, aut magis ſalſa. Apparens eſt uſtio, & acrimonia lotii: non quidem à vero calore, aut ob acrimoniam aliquam lotii; ſed unice, ob peregrinum aciditatis cujuspiam tantillæ fermentum ipſi commiſtum. Quod docet ſtranguria, à novellis cereviſiis, & adhuc ex acido fermentantibus contracta. Ideò namque aſſumto Mace, vel croco [acribus nempe & calidis, imò ad locum ipſum pertingentibus, ſi juvare debeant, ſuique ideo odore, præſentiam in lotio teſtantibus] ceſſet plerumq; præfatus ardor.

10. Etenim Philoſophicum eſt, quod calculus increſcat iisdem cauſis, quibus oritur, & viciſſim. Sed noſtris matulis appoſiti calculi confirmant calculum naturaliter fieri, ſaltem absque actuali matulæ aut ambientis calore: ſive, non requiri calorem, ad ſui conſtitutionem: fit ergo, & augetur calculus ex urina materialiter; non autem ex mucilagine vitali: nec pro efficiente, requirit calorem: multoque minus ejuſdem exceſſum. Etenim non apparet mucago rejecta, niſi prius præſente in veſica calculo: & ſic cauſa, poſt effectum ſuum, veniſſet tarda. Obſervavi namque, ſi quis per denſum linteum mejeret, neque in hoc reperiret mucilaginem; quod attamen poſt paucas inde horas, urina tranſcolata, vel filtrata, in vitro mundo dederat tenue & rubens ſabulum, æqualiter adhærens, nec etiam copioſius circa fundum decidiſſet, quam circumlateratim adhæreret. Idque in frigido ambiente ſic contigerat. Quapropter vel inde quilibet certior eſſe deberet, quod iſtud ſabulum non initio mictionis, cum lotio egreſſum eſſet [quia nondum natum] neque actualiter ineſſet lotio. Nam alioquin in linteo ſtetiſſet detentum, utut tenue inſtar atomorum terræ figulinæ. Vel ſi linteum non ſat denſum, fefelliſſet: ſaltem mox ruiſſet ad fundum ſpecie arenæ, vel ſediminis, neque tanto grano in fiendo, tantaque æquabilitatis diſtantia ſe lateribus vaſis affixiſſet. Quia caruiſſet glutine, quo ſe agglutinare potuiſſet. Denique cum iſtud ſabulum careat glutine, per totam ſui ſuperficiem, excepta parte, qua matulæ adhæret: patet ſatis, quod unico inſtanti, quo ſabulum iſtud fieret, pariter etiam agglutinaretur. Inde enim, quilibet certior eſſe deberet (ſi unquam inda-

gandæ veritati inſudaſſet) cum iſtud ſabulum ſeipſum vitro, ſuapte ſponte appoſuerit, etiam longè poſt emictionem fuiſſe generatum, immediato ſcilicet inſtanti, ante ſui affixionem; affixum autem, utut in ſe minimum, poſtea per additiones accreviſſe. Quæ quidem ut fiunt à communi natura, in lotio gliſcente, & non à particulari atomo ſabuli, quod ſeipſum affigeret vaſi. Hinc etiam receſſit æquabiliter, & ſimul ex toto lotio. Ex hac enim tam ordinaria & quotidiana mechanica, ſi ſanitas Scholis cordi eſſet, jam ante aliquot ſecula noſcere debuiſſent (nec quidem argumento à ſimili, longeque petito; ſed prorſus ab urinæ identitate, & calculoſæ arenæ) quod quandoquidem iſtud ſabulum concreviſſet ex materia lotii, eâdem ſcilicet, unde & calculus; & quidem abſente materiæ mucilagine, ac calore loci [ſtat enim ſtanneum urinale, in ambiente frigido] itemque extra ſuſpicionem Lithiaſis, ſive infirmitatem mejentis [nam & ſanorum inculpata urina quælibet hoc ſabulum generat, & urinali apponit] ergo cauſis, ſabulum & calculum in nobis provenire, calculoſis, iiſdem ſcilicet, quibus extra nos, etiam ſanos, urina granuleſcit in vitro.

11. Quo mecum viſo, ſuſpiravi ſerio, & certo cognovi, Scholas erraſſe in cauſarum cognitione, & ceſpitare in hunc usque diem, in ſanatione calculi, quam tamen temere aſſumunt, & præſumunt. Indolui ingens, tot ſeculorum ſtupores, falſaque commenta, magisque infauſtas ægrorum obedientias, ſtrictas clientelas, dolores, mortes, familiarum præcoces deſtructiones, viduarum tandem & pupillorum ſpolia, ſub infidis & ignaris auxiliatoribus, medentûm nomine decipientibus, contigiſſe.

12. Tum enim ſerio cognovi, me nil ſcire, qui ex nil ſcientibus mea didiceram. Faſtiditus itaque cæca præſumtionis pridem meæ ignorantia, libros abjeci, ac ducentos forte aureos in libris, dono transtuli in ſtudioſos (utinam combuſſiſſem) omnino mecum reſolutus, profeſſionem tam ignaram deſerere, ſi non doli quoque plenam. Tandem quadam nocte ſomno excitus, cogitavi; quod nullus diſcipulus ſupra ſuum Magiſtrum eſſet; animo tamen revolvebam, plures ex meis condiſcipulis ſuperaſſe ſuos didaſcalos; ſed illius textus veritas mihi oblata. Quod nempe fruſtra vigilaret, & ædificaret, niſi Dominus cooperaretur. Scivi itaque pariter, nos fruſtra docere quemquam, niſi ſimul intus docuerit omnis veritatis Magiſter, quem diſcipulorum nemo unquam ſuperaverit. Inquiſivi ergo dudum, atque ſeriò, quomodo ab hoc magiſtro, calculi cognitionem acquirerem. Siquidem Authores, ne tantillum luminis habere, agnovi perfectiſſimè: ac proinde neque ſcientiam mihi dare poſſe. Me autem mare magnum ignorantiæ, & tenebrarum multiplicium abyſſum fatebar, & quaſi carere omni luce, niſi unica ſcintilla, ut mecum penetrans nihil agnoſcerem, mihi eſſet relicta. Adeoque etſi orarem frequenter, attamen mox ſtatim animo deſpondebam.

13. Tandem meiipſius trutinam faciens, comperi, me fore liberum à calculo. Nunquam enim renum dolorem ſenſeram, vel unicam arenam notaveram; attamen ſubinde iſtud adhærens ſabulum in matula conſpexeram, absque tamen viſcoſitate ulla, aut moleſtia caloris, vel doloris topici. Mirabar namque, effuſo lotio, adhærere per matulam ſabulum, adeoque affixum, tanta æquabilitatis diſtantia, quod denegaret omnem præexſiſtentiam materiæ decidentis. Contigit ſemel, quod cum heroinis, dynaſtarum uxoribus, adeoque & cum Regina ipſa, à tertia poſt meridiem, uſque in tertiam poſt mediam noctem Londini in aula Withal converſarer. Erant enim profeſta bacchanalium in Epiphaniis. Micturiebam autem, dum iſtæ mulieres me ſecum primùm ad regiam deducerent; quare honeſtatis cauſa, ad minimum horis 12. lotium detinui. Dein reverſus domum, non potui, etiam inſpectione accuratiſſima, vel atomum arenæ in lotio meo offendere. Nam timebam, ne ſupra modum diutius detenta, coctaque foret jam granuloſa. Quare curioſus, minxi per ſudarium. At urina erat immunis ab omni ſabulo. Ergo poſtridie manè, novam urinam trans linteum minxi: eamque in vitrea matula, totidem horis (12. ſcilicet) detinui. Ac tandem vidi palàm, adhærentem arenam æquabiliter diſperſam, quaquaverſus ſtete-

ſteterat urina: effuſo denique lotio, tetigi digito arenam iſtam. Ac propria edoctus experientia, concluſi mecum. Quod qnia urina, à me micturiente, detenta per horas 12 non tamen ſabulum contineret, nec ipſe ejeciſſem: quodque aliàs, minore diei ſpatio, ſabulum in lotio meo, ambiente menſis Januarii, condenſatum, atque vitreæ conchæ affixum fuerat. Scivi certo certius, quod nequaquam ad iſtud ſabulum requireretur materiæ viſcoſitas: quodque calor membri nullatenus efficeret coagulationem calculi. Inde domum progreſſus, disjeci à me doctrinam Scholarum, ac ſtatim apprehendit me veritas. Confirmatus namque & non amplius pro dubio vacillans, certè confirmatus credidi, quod interna, ſeminalis cauſa calculorum, mortalibus eſſet ignota. Magno itaque animo, ſcribentum omnes libros faſtiditus iterum abjeci, & procul abdicavi. Nec aliunde, quàm à Patre Luminum, Magiſtro vetitatis unico, vocationis meæ auxilium exſpectare decrevi. Statimque repudiavi omnes occaſiones accidentales, & tartari ludibria: itemque, quæcunque plus artificia, quàm naturæ curſum referunt.

14. Utpote ſciebam, qnòd natura nusquam primariò per calorem, aut frigus operatur, ut talia, transmutationes ſeminales: licet iis, ad excitamenta, vel impedimenta, agentium internorum, non rarò uti cogatur.

15. Cognovi itaque vana de Tartaro, commenta Paracelſi, ad hoc ſaltem à ſe inventa; ut generationem calculi, per fictam lapidum hiſtoriam, ſimilitudine Tartari vini, in univerſam corporum atque morborum naturam, intruſiſſe primus cenſeatur. Nam is etſi Duelech ſanaverit perfectè [ut cavet ejus Epitaphium] non tamen cognitionem theoricam, æquè atque arcani præpollentem uſum, nactus fuit. Nam ſic plurima experimenta oberrant inter idiotas, quorum tamen cauſas neſciunt.

16. Defuerunt ergo auxilia librorum, defuitque vox viventis, quæ me coràm docerent: ſcirem tamen, quod væ homini, qui in homine confidit. Deus bone, conſolator pauperum ſpiritu, nemini propinquior, quàm qui plena libertate, ſe ſuaque reſignat in placidiſſimam tuam voluntatem, cumque neminem benignius illumines, o Pater Luminum, quàm qui agnoſcens humilitatem ſui nihili, confidit ſoli clementiæ tuæ beneplacito. Da profunde Magiſter ſcientiarum, ut potius pauper ſpiritu fiam, quàm multâ ſcientia gravidus. Da mihi gratis, intellectum te purè quærentem, ac voluntatem tibi adhærentem. Illumina meas nihili tenebras, quantum volueris; nec amplius: quàm quod ſinam me dirigi juxta longum, latum, & profundum, ad bravium mihi à te propoſitum, nec in ullo unquam declinem ad me. Quia revera malus ſum. Nec aliud ex me habeo, ſum, poſſum, ſcio, aut valeo. Sit tibi gloria, quæ me docuit agnoſcere meum nihil.

CONTENTUM URINÆ.

CAPUT III.

1. *Commendatur Pyrotechnia.*
2. *Analyſis lotii.*
3. *Author ſpe fruſtratus.*
4. *Altera Mechanica.*
5. *Tertia quæ coagulum calculi, & aliquot alia docuit notabilia.*
6. *Modi aliquot condenſationum.*
7. *In calce ſaxorum, duo diverſa ſalia: neque enim unquam alias petreſceret.*
8. *Error Galeni, de cinere.*
9. *Author cum nil didiciſſet à coagulatis, diverſos demum ſpiritus examinavit.*
10. *Error Paracelſi de Tartaro.*
11. *Examen ſalium.*
12. *Summa virtus vegetabilium.*
13. *Vnde oriatur ſal in urina?*
14. *Duelech non petreſcit per modum calcis.*
15. *Synovia quid?*
16. *Examen ſaporum fermentalium.*
17. *Notatur Paracelſus de Mercuriis.*
18. *Abuſus, vetando uſum ſalis.*
19. *Mechanica ſalis urinæ.*
20. *Vanitas uronomentiæ Turnheiſſeri.*
21. *Duo ſalia fixiora in lotio.*

22. *Vtriusque illius ſalis differentia.*
23. *Differentia ſalis volatilis, à fixo urinæ.*
24. *Fermentum ſtomachi non eſt qualiscunque aciditas.*
25. *Vrina cremata non dedit Authori Alcali.*
26. *Potus vulnerarius cujusdam ruſtici.*
27. *Alcali non praexſiſtere; ſed fieri cremando.*
28. *Digreſſio ad aliquot claſſes ſimplicium.*
29. *Notabilis ſtupiditatis eſt, calcinatio cornu cervini.*
30. *Sal marinus, an noceat calculoſis.*
31. *Salem non eſſe pro ſe vetitum, ut neque propter ſui ſpiritum.*
32. *Sal eſui aptiſſimus.*
33. *Mechanica mirabilis, in lotii deſtillatione.*
34. *Iudiciaria ex urinis, cur hactenus falſa?*
35. *Quid doceat calculus deſtillatus?*
36. *Nunquam terra, cum ſpiritu urinæ, facit Duelech.*
37. *Conſtituentia Duelech.*
38. *Quomodo arenæ fiant in matula.*
39. *Fabuloſa eſt calculi confirmatio.*
40. *Calculus miræ magnitudinis.*
41. *Ridiculus Paracelſus in calculo fulminis.*
42. *Duelech fit ex meris volatilibus.*
43. *Tres ſpiritus concurrunt in lotio, ad nativitatem Duelech.*
44. *Volatilia, non raro per concurſum, ſtatim ſimul fixantur.*

IN noſtris furnis legimus, non eſſe in natura certius ſciendi genus, ad cognoſcendum per cauſas radicales, ac conſtitutivas rerum; quàm dum ſcitur quid, quantumque in re quaque ſit contentum. Ita quidem ut cognitio, & connexio cauſarum non conſtent clarius, quàm cum res ipſas ita recluſeris, ut coram prodeant, ac velut tecum loquantur. Siquidem entia realia, duntaxat ſtantia in ſuis primordialibus, & ſuccedentibus ſeminum principiis, adeoque in vera entitate ſubſtantiali, dant notitiam, & proferunt cauſam cognoſcendi naturam corporum, mediorum, & extremitatum. Quippe ſunt cauſa generationis, exſiſtentiæ & permutationis ſecundum ipſorum radicem. Quoniam [teſte Raymundo] * *utcunque Logicus habeat profundum ingenium, argumentabile aut naturale, de rebus extrinſecis; tamen nunquam per aliquam rationem, quæ venit ad ſenſum, poterit directò cognoſcere, nec judicare, cum quali natura, aut virtute, per fortitudinem intrinſecus, habeat multiplicatio grani, creſcere ſuper terram, niſi pro ſimilitudinario ab obſervatione deſumto. Nec ſciet unquam, quomodo ſemen in terra pullulet, creſcat, & colligat fructus: niſi eum doctrina experimentali prius intraverit in noſtram Philoſophiam naturalem, & non ſophiſticam, ſermocinalem illam, quæ naſcitur Logicis, per diverſas præſumtiones phantaſticas: qui cum prognoſticationibus ſequelarum, contra vim naturæ, faciunt multos pertinaciter errare, in ſophiſticatione mentis. Quia per noſtram mechanicam ſcientiam intellectus eſt rectificatus, vi experientiæ, reſpectu oculi, & vera notitia mentalis. Imò experientiæ noſtræ ſtant ſupra probationes phantaſticas conclusionum, ideoque nec eas tolerant; Sed omnes alias ſcientias oſtendunt vivaciter intrare in intellectum. Vnde deinceps intelligimus per naturam, intus illud, quod eſt, & quale eſt. Quia per talem ſcientiam intellectus ſtat denudatus ſuperfluitatibus & erroribus, qui ipſum ordinario removent à veritate, propter præſumtiones, & præjudicata, credita in concluſionibus. Hinc enim noſtri ſe direxerunt ad intrandum, per quamlibet ſcientiam, in omnem experientiam, per artem, juxta naturæ curſum, in ſuis univocis principiis.* Spagyria enim ſola eſt ſpeculum viri intellectus: monſtratque tangere, & videre veritates earum, in claro lumine. Nec fert argumenta Logicalia; quia nimis remota, & longinqua, de claro lumine. Ideoque habet tabula Smaragdina: *Per hoc genus demonſtrandi, fugiet à te omnis obſcuritas, & acquiretur tibi omnis fortitudinis fortitudo fortis, vincens omnia ſubtilia, & ſolida penetrans. Propterea vocor Hermes Trimegiſtus, habens tres* (id eſt, omnes) *partes Philoſophiæ, atque totius mundi teleſmon.* Hæc ille. Inter orare ergo & pulſare, ſupponitur medium in naturalibus, quærendi per ignem.

* Teſtamenti c. 26.

2. Ego quidem ſperabam urinæ contenta inveſtigando, opticè noſcere, non alias ſanè, quam per veram lotii analyſin. Itaque primum meam

meam urinam, vaſe ligneo aſſervatam, donec tandem fermentum ſponte conciperet, ebulliretque non ſecus atque vina: adeò ut auris perciperet ebullitionem. Sub cujus finem, ſtillabatur inde parum aquæ ardentis. De reſiduo autem, collegi ſalem albiſſimum, acuti, & urinacei odoris fætulenti. Neſcio autem, an in tota rerum natura ſit aliquid ſubtilius. Nobile ad Icterum, aliosque morbos remedium.

3. Conatus ſum per hunc ſalem, diſſolvere Duelech in vitro; ſed non reſpondit eventus.

4. Iterum per dies 13. putrefieri urinam propriam de novo, in fimo equi. Ut partes diſſimilares, in ſeparationem vitæ ultimæ tenderent. Diſtillavi tum, cohobando quater juxta præſcriptum Paracelſi: & reperi frequentes cryſtallos flavas, & acuminatas. Quæ quanquam ad veteres excrementorum oppilationes conferrent, nil tamen adverſus Lithiaſin.

5. Tertio, miſcui ſpiritum urinæ, aquæ vitæ deflegmatæ: atque in momento, ambo ſimul in offam albam coagulata ſunt; mirè tamen fugacem, atque ſubtilem. Oculus inprimis ibi me docuit, quod ſpiritus urinæ impar & ingens eſſet coagulum: quippe quod aquam vitæ eſſet coagulando. 2. Quod in coagulando ſeparaſſet partem ſegnem, & aqueam, quæ ſupernataret præfatæ offæ albæ, non ſecus fore, atque in coagulatione Duelech, à reliquo lotii corpore, adeoque in mediis undis ſuam perficeret coagulationem. 3. Quod coagulum, ſive ſpiritus urinæ, indiſſolubiliter ſe nexuiſſet ſpiritui vini. 4. Non eſſe perpetuum (quod tamen loco axiomatis Chymicæ propinant Scholæ) videlicet; quod omne acutum coagulans, eadem opera, ſuum compar diſſolveret. 5. Quod ſpiritus urinæ non ſe coagulaſſet in vitro, juxta pulverem contriti Duelech: ſed duntaxat ſe miſcuiſſet, & concoagulaſſet cum altero, vini nempe ſpiritu. 6. Quod ſi igitur obviaſſet ſpiritui terreſtri, etiam cum eodem conjugium contraxiſſet, ut ex ambobus ſpiritibus feciſſe corpus lapideum. 7. Didici ſaltem, quomodo ſpiritus urinæ coagularet alium ſpiritum intra urinam. 8. Quod ejusmodi aſſociatio non ſit nuda partium quædam commiſtio, ſed unitatis indiſſolubilis connubium, ſubſtantialis quædam transmutatio, entis novi productio, ab agente & patiente, in corpus neutrum.

6. Hoc experimentum introitum dedit ad indagandum Lithiaſin. Vagus tamen adhuc manſi. Etenim poſt gratiarum actionem me transtuli in meditationem, quot modis res in univerſo condenſarentur. Prima enim ſtatim ſe mihi obtulit glacies. Qua aqua, frigoris formidine, & actione primitiva, ſe incruſtat; non autem à frigore activè congelatur. Prout alibi de Elementis. Cætera verò corpora, quæ miſta creduntur, ut ſe prodant veros aquæ fructus, eodem zelo atque tenore conglaciantur à frigore occaſionaliter. Etenim ſic oſſa, & enſis, facilius franguntur ſub frigoribus, quàm æſtate. 2. Salia, dum illorum myria non ſat exſiccata, relinquuntur in frigore, ſeparantur ab aqua, & granulantur, quæque juxta ſpeciem & proprietatem ingenitam. 3. Si ſalia quippiam rodendo ſubegerint, à nativa conditione tranſeunt in neutrum, & coagulantur. Sic nempe tartarus vini, ſapo, borax, &c. coagulantur. 4. Mucilagines dein, ſeminum connubio inſpiſſatæ, & è corpore ſuo reſolutæ, fiunt glutina, gummi, colla, &c. 5. Sin autem mucilago, pingue commiſtum gerat, coagulatur utraque ratione. Sic aloe, cepola, pix, reſina, ammoniacum, thus, myrrha, maſtix, opopanax, ſarcocolla, aſſa, elemi, &c. 6. Terra ſalem & mucilaginem convertens, ſi arefiat, condenſatur, & indureſcit. 7. Sal minerale terræ innatum, uſtulando lapideſcit in lapides, teſtas, ollas. 8. Quæ ſi fortiori gradu urgeantur, tandem vitreſcunt. 9. Leſſas aqueum terræ, virtute ſeminum induratur in ligna, herbas, &c. 10. Sic aqua, vi ſeminis, petrificatur.

7. 11. Mucilago aſſociata pulveri, tophos facit: cum pulvere autem & calce, jam varia mentitur marmora. 12. Quicquid calx diſſoluta comprehendit, id ſecum coagulat. Quia ſunt in calce duo ſalia, unum lixiviale alcali, & alterum, acidum: quæ duo, dum ſe invicem demoliuntur, ſimul coagulantur. 13. Metalla, marcaſitæ, ſulphura, &c. vi ſeminum ſuas nanciſcuntur, & proprias coagulationes. 14. Innatos

nato quoque glutine, ſponte concreſcunt plurima, quæ poſtmodum areſcendo dureſcunt; Ut ſanguis, caſeus, albumen, verniſium, &c.

8. 15. Vitrum eſt lapis fictilis, conſtans ſale alcali. Quod dum ignitum liquatur, corrodendo liquefacit arenam, vel pulverem lapidis non calcinabilis, nec alias fuſibilis: ſimulque in maſſam diaphanam vertuntur. Ergo lapis calcarius, ſive ſaxum, propter ſal acidum, ineptus eſt vitro. Quia calx ejus deſtruit alcali vitrificans, fitque neutrum quoddam opacum. Calx ergo invito Galeno plurimum à cinere diſtat. Quod hic ſcilicet, lixivium à ſe ſeparet; illa verò aciditatem contineat non ſeparabilem à toto. Qua tandem nimio igne concremata, per partem lixivialem ſui vitrificatur, ædificando inepta. Juxta Gebrum. Quod omnia fixa tandem cum vitrificantibus vitrificentur. Caſeus quoque, ut acido moderato coagulatus, cum eminenti acido reſolvitur. Raſura enim caſei, cum arida calce viva, liqueſcit: non autem cum alcali cinerum.

9. Ex omnibus præfatis collegi, quod coagulatio Duelech ſit ſingularis & anomala. Calx etiam in mediis aquis ſenſim petreſcit, quatenus præfata ſua ſalia ſe invicem coagulant. Sed corpus humanum, ut nec petram coagulat, ita nec calcem in veſica tolerat. Enimvero mihi ſemper præ oculis hæſit coagulum admirandum, quo ictu oculi celerius, ſpiritus urinæ condenſaverat in offam ſpiritum vini. Ergo coagulationes omnes cæteras, nil commune cum Duelech habere deprehendi. Quapropter decrevi examinare ſpiritus. Deſtillavi igitur primum urinam equinam. At ſanè ejus ſpiritus carebat illo coagulo. Quare ſingularitatem lotii humani, cum ſumma admiratione notavi.

10. Obſervavi dein, quod ſpiritus ſulfurum, vel ſalium, acidus, cum corpore alcalizato fieret terreus. Sic nempe cum ferro fit ſcoria, ferrugo, ærugo, ceruſſa, &c. Hæcque perperam æſtimat Paracelſus tartaros, ſive rerum ſeparatas impuritates, coagulo proprio, ſibique interno obductas. Cum alioqui non ſint, niſi duorum mutuo agentium conſternationes, viribus ſcilicet utrimque exantlatis.

11. Deinde, dudum examinavi ſalia, per omnem analyſin: ac deprehendi, omnium ſalium ſpiritus eſſe acidos, exceptis alcalizatis, & ſulfurum eſſentialium in vegetabilibus. Quorum nempe acrimoniæ ſalinæ, ſunt pingues atque ſulfureæ, neque in ſalem præſto reductibiles, niſi per principiorum tædioſam inverſionem.

12. Quæ ſalia, tum velut elixirata, referunt ſeminum concretorum veram ſummamque craſin. Spiritus autem lotii humani nec eſt acidus, nec alcalizatus: ſed merè ſalſus, prout & jumentorum. Idque ideo, quod volatile acidum chyli ſtomachici transmutetur vi alterius fermenti, in volatile ſalſum. Prout alibi de digeſtionibus animalium.

13. Obiter hic adnoto, quòd in transmutatis non ſit regreſſus immediatus ad id, unde transmutatum eſt: non magis quàm privatione ad habitum. Eo quod in transmutando pereat vita ultima rei: quia ſimul fere tota diſpoſitio, vitæ mediæ prioris entis aufertur, propter extinctionem prioris ſeminis. Idcirco enim transmutata ſervant propriam novi entis eſſentiam, cum prioris concreti neglectu. Inutile ergo reperi qualecunque remedium, quod veriſimiliter alioqui, à priore concreto, crediderain diſſolutivum calculi. Iſtud tamen verum, quod ſpiritus urinæ, fundamentali nativitatis ſuæ puncto, ſit ſalſus: quodque ratione illius ſalis, promtiùs alios coagulet ſpiritus, quàm acidus quilibet, lac. Non tamen ſpiritus urinæ coagulat lac, aut cruorem: eo quod ſpiritus cruoris, imò & vitalis noſter, ſit ſalſus, per modum urinarum. Hinc nempe ſpiritus lotii ſe habet per modum ſpiritus excrementitii, deciſi à cruore, adeoque propter ſymbolum ſibi ſit contubernalis, nec agant in invicem.

14. Dein obſervavi quoque, quod ſpiritus urinæ non coagulet fortius, quæ jam ante ſunt coagulata. Nam bolus, lutum, ſaxumve, per urinæ ſpiritum, degenerant ſenſim in ſal nitroſum, ac potius diſſolvuntur. Cum ergo ſpiritus urinæ non coagulet jam coagulata: qualia ſunt bolus, lutum, &c. neque coagulabilia, ut ſunt lac, & cruor, ſed coagulet ſpiritum vini, aut ſimile, quod ſecum in urina hoſpitatur (nam ut ſupra: poſt fermentationem urinæ, lotium continet, etiam ſpiritum vini, ſive aquam vitæ) non deſtiti ſeriò inquirere, quomodo in nobis, & in lotio noſtro, cal-

calculus coaguletur. 1. Inprimis indubium eſt, Duelech non eſſe ſortis calcineæ, utcunque in contrarium Paracelſus feratur. 2. Quia nobis deeſt gradus caloris calcinans. 3. Dein, quia omne alcali potiùs petræ deſtructivum, quàm coagulativum eſt. 4. Quia calx præſupponit ſaxum, ideoque Duelech eſſet calcinatum, antequam ſaxum foret. 5. Ex partibus componentibus Duelech, mox conſtabit, non eſſe poſſibilem calcem in eo: imò nec ipſum Duelech calcinari, aut edere lixivium.

15. Item 2. nec eſt Duelech de natura cretæ podagricæ: quia concreſcit in medio liquoris urinæ; creta autem iſta coagulatur ex ſynovia. Eſt autem Synovia mucilago vivens,& ſpermatica,quæ in itinere veri alimenti degeneravit,& ex diaphana cryſtallinaque, migravit in opacam, albam,viſcidamque materiam ut de podagricis alibi) ex inſipida inquam, in acidam eſt transplantata,cujus acore nempe,opacitatem acquiſivit. Etenim & tum inepta eſt, ad ſui integralem difflationem: qua nempe liquor nutritius, abſque omni penitùs reſiduo,conſumitur: Sed Synovia ſemel acore infecta, partes aqueæ ſuæ difflantur; reſiduum autem ſenſim areſcit, in ultimam tophi ſiccitatem, ac duritiem. At Duelech in ultimam ſui duritiem unico venit inſtanti. Diſtat ergo creta podagrica, à Duelech,tota materià,& efficiente. Ideo enim creta ejuſmodi induratur extra aquam, quia ſcilicet per arefactionem. Neque ob id petræ duritiem æmulatur; ſed tantùm tophi. Hæc eò dixi,ut conſtet Duelech, agente,& materia heteroclitis, differre ab aliis quibuslibet coagulatis.

16. Cumque tamen nondum ſcirem modum, aut proceſſum ortus Duelech; ſcirem verò interim, corpora, indurationis determinationem non ſuſcipere, niſi per ſeminum ſuorum actiones,deſtinationes, atque proprietates. Scirem denique, quæcunque agunt corporaliter, eſſe ſegnia,inertia atque ignava prorſus,pro coagulatione Duelech: inquiſivi ideo ſapores & odores fermentales,tanquam plurium ſeminum authores.

17, Salium itaque ſapores, atque illuſtres actiones quidem offendi; at ne quicquam attingentes vim ſalis urinæ. Dein quoque ſalia languidiora aſpexi, quæ ſulphurum proſapiam ſequerentur. Aſt mercurium, quanquam ſolus apud Paracelſum contineret totam rei perfectionem; deſidem tamen atque languidum inveni. Quoties namque à Mercuriis ſales & ſulfura diſtinxi,admiratus ſum illorum ignaviam,horumque verò principiorum duorum dignitates. Quapropter in ſalibus hæſi, pro indagatione nativitatis Duelech, Fateor equidem Mercurium, fluens metallum,in ſui natura,ac proprietatibus, nunquam ſat cognitum. At iſtud Paracelſum ſimilitudine analogi decepit: putans, quia ſibi placuiſſet commentum, quod rerum aqueam materiam donaſſet nomine Mercurii,quod proin proprietates argenti vivi,naturæ ſine pari,nunquam ſat indagatæ convenirent adæquatæ cunctis liquoribus, qui è ſimplicibus erui poſſunt: fatentur namque omnes priorum ſeculorum Philoſophi,nil in univerſo,ne eminus quidem,aſſimilari vivo argento; nondum tamen antehac ſatis explicatum ſit, quod argentum vivum ſit ſimplex actualiter exſiſtens: non autem rerum pars conſtitutiva. Adeoque non eſſe niſi meram tranſumtionem abuſivam nominis.

18. Hactenus adhuc mihi perſuadebam: quod cum ex non Duelech fieret Duelech, id fieri debere per agentis actionem, in materiam diſpoſitam. Ac quamvis hæc atque ſimilia plura ſcirem: deprehendi tamen proinde me nil plus ſcire. Quocirca magis adhuc deteſtatus ſum Philoſophiam ſermocinalem, utpote quæ me ſiſteret ante limen naturæ; & cum ipſamet ductrice mea,claudebar foris: Redii iterum ad me,& ruſtico more conſideravi primum, quod Duelech non naſceretur, niſi è principiis urinæ: cumque lotium ſalſum eſſe ſcirem, recurri rurſus ad ſalium varietates. Atque obſtupui,quod paſſim tam à Scholis, quam à Medentibus, abſque controverſia, ſalis uſus interdiceretur calculoſis. Neſcitum tamen deprehendi penes illos,illius prohibitionis fundamentum. Præſertim, quod ſalis marini uſus, multus ac frequens, reali experientia nulli calculoſo unquam obfuerit. Quin potius accuratè notavi plures, qui copioſo ſalis uſu, ſibi calculi recentis & ſuccreſcentis recidivam amputarint.

Vide-

Videram namque maris ſcopulos, ut ſaxa, in portu excedi.

19. Interim ſemper cum admiratione in mentem recurrit, quod unico inſtanti ſpiritus urinæ coagulaſſet ſpiritum vini, cum ſecretione partis aquoſæ. Deliberavi itaque primùm, ſalem urinæ, ad extremas ejus venas, anatomizare. Quare in olido urinæ meæ corpore, poſt putrefactionem ſub fimo, diſſectionem iſtam incepi: ac ſtatim diſtillando offendi, præter præfatum urinæ ſpiritum, bina adhuc ſalia fixiora, nec plura.

20. Utcunque Turnheiſer varia nugetur pro lubitu, de repertis à ſe tot in lotio ſpeciebus, quot penè ſunt ſimplicium in univerſo. Volens, nedum hominem eſſe microcoſmum; ſed ejus etiam lotium, eadem prærogativa gaudere. Nam ad hoc vas ſtillatorium, pro auſu ſuo, in partes 24. diſtinguit, & foris ſuis annotat lineis, corpusque humanum in totidem ſoleas dividit. Vult tandem vapores, ab urina diſtillando elevatos, debere ferire præcipuè regionem vitri, eaque parte in guttas concreſcere, qua in homine, cujus eſt urina, morbi negotium peragitur. Fingit item tot vaporum diverſitates ſurgere ex urina, quot morbi in univerſum eſſe poſſunt. Ut inde nedum loca affecta; ſed & materiam morbificam ediſcamus optice: etenim ſic ſuas uroſcopias, nequitiæ ac vanitatis magices ſuſpectas, ut excuſat, per diſtillatoria hydromantica, mundo imponere ſategit: Id eſt. In ludicris ſerius omnino videri voluit; aſt ego nunquam diſtillavi, ut mecum alios dementarem. Valeat igitur inutile Turnheiſeri inventum, nugaciter ſaltem, ſi non & impie in medicinam introductum.

21. In fæce urinæ itaque, diſtinxi duo ſalia; unum quidem marinum: non ita pridem aſſumtum, & adhuc ſoſpes, atque immutatum [ut alibi, de coctione ſalis petræ oſtendi.] Alterum verò eſt ipſius lotii, in noſtra digeſtione natum, & ex non ſale transmutatum.

22. Differt autem à Marino; 1. Si per aliquot dies, nullius ſalis marini uſus fuerit; non tamen ſuum urinæ ſal deficit. 2. Sal maris coagulat ſe in grana, punctalis acuminis; Sal verò urinæ in talos: ac cubos gemmeos concreſcit. 3. Sal maris priſtinum ſemper guſtum refert etiam à latrinis, cum ſale petræ confectum. Urinæ autem ſal ſemper ſapit urinam. 4. Sal marinum adhæret vaſi ligneo in ſui refrigeratione, prout dum ſeparatur à ſale petræ. Sal urinæ verò, concreſcit in liquoris fundo.

23. Porro diſcernit ſe ſal urinæ fixus à volatili; 1. Per ignem & fugam. Unus namque evolat, altero perſtite. 2. Fixus ſeparatur à fæcibus, per extractionem, in liquido; volatilis verò ſequeſtratur per ignem. Etenim quanquam cibi atque potus univerſim aceſcant in ſtomacho æqualiter; attamen non æquè volatiles ſunt ſales inde nati. Quia iſtud ſtomachi fermentum recipitur per modum recipientis, & ſic variat. Prout nec chryſulca, diſſolvens totum ac homogeneum metallum, proinde totum æqualiter fit volatile. Hæcque diverſitas non prorumpit ex eſſentialibus; ſed pro participatione, proprietatum vitæ mediæ rerum.

24. Nec demum iſtud fermentum ſtomachi eſt nuda aciditas; ſed dos vitalis, atque ſpecifica: cujus nempe finis eſt transmutare cibum in chylum humanæ digeſtionis. Siquidem plura aſſumuntur fixiora cum cibis, quæ debent tamen parem ſubire cum volatilibus ſuccis conditionem, ſi penitius ad vitæ radicem migrare debeant, In quo puncto præcipue elucet naturæ energia: quæ ex maſſa prorſus ſimilari, oſſa, & fibras carnis, fabricat, &c. Oſſa denique, in canino ſtomacho, ad chylum reducit, ut inde iterum cruor fiat.

25. Sunt ergo præfati duo ſales fixiores. Unus autem ſumme volatilis, in lotio. At nunquam ex urina mihi apparuit alcali, aut lixivio ſimile. Etenim ſin aliquid lixiviale intro aſſumtum fuerit: id ſtatim acidis ſaturatur, ut lixivialem indolem deponat.

26. Vidi nempe ruſticum, qui vulnera ingentia curaret, potu lixivii, è Tilia parati. Illorum tamen lotium nil prorſus lixiviale oſtendebat.

27. Docui proinde alibi, omne alcali fieri per ignis expreſſionem liquefactivam: concretis nec ante infuiſſe, ut neque fixum. Quod ſi vero ſpritus aliquis volatilis proprietatem alcali

cali referat [prout eſt herbarum quarumcunque vulnerarium] is quidem abſterſivus, ac diureticus eſt; propria tamen vi, ſub altera digeſtionum, naturam ſalis urinæ induit, cohibet corruptiones acidas, quæ ſponte alioqui deinceps vulneratis ciirentur.

28. Cum igitur non ſit alcali in lotio, errorem duxi, alcali potare pro ſaxifragio, cum non perveniat ad loca urinæ. Neque enim Ludus Paracelſi parat lixivium; ſed ſalem ex acido amarum. Quapropter ſuum Ludum, fel terræ vocat. Eſt enim lapis ſiliceus, tenerior tamen, & qui fere totus, per diuturnum bidui ignem avolat. Cum ſale petræ vero, multo celerius. Porrò lapides, gemmæ, arenæ, marmora, ſilices, &c. adjuncto alcali vitrificantur; ſin autem pulvere alcali coquantur, reſolvuntur in humido quidem: ac reſoluta, facili negotio acidorum ſpirituum, ſeparantur ab alcali, pondere, priſtini pulveris lapidum. At hæc nunquam ad urinam veniunt, ut nec ſaxifragio utilia. Saxa autem, quæ ſulfur phlogiſton habent, calcinantur quidem, verum non vitrificantur facile, eò quod ſal ſulfuris reſiduum, & acidum, conſumat alcali vitrificans. Metalla quoque, propter omnimodam & invictam mercurii ſimplicitatem, atque impoſſibilem penetrationem, vel immutata, ludunt operam ignis, vel tota aufugiunt: Sic tamen, ut quanquam fumo tenus avolent; fumus tamen iſte denuo, in priſtini metalli naturam reduci poteſt. Quapropter nullum unquam metalla dedêre alcali: multoque minus ad urinæ diverſoria pertingunt. Marcaſitæ autem, cum ſulfur habeant cremabile, alcalium vorax; illorum tamen Mercurii reſiſtunt, quo minus ad lotii hoſpitia veniant. Sanguis quoque, licet ad medendum habeat ſalem mirabilem, tam fugitivum, quam fixum, non tamen proficuum in Lithiaſi animadverti. Cæterum teſtæ limacum, terreſtrium, vel conchyliorum aquatilium, pro parte, qua acidum, & calcarium ſalem gerunt, proſunt quidem calculoſis abſterſione indigentibus; ſed luctam continent, pro parte ſui lixivii, quatenus ſcilicet ad lotium nunquam perveniunt.

29. Oſſa animalium combuſta, nullum ſibi ſalem fixum retinent; at tantum inſipidam terram reſiduam. Notabilis ergo ſtupiditatis eſt, ebur, & cornu cervinum calcinari in morborum præſidia, quia mercari jubent pulverem viribus orbatum: adeoque & crumenæ, & ſpei ægrotorum imponunt, occaſionem bene agendi prætereunt, ac ſeipſos ridiculos faciunt. Pro me autem ſpondent Monetarii: Siquidem teſtæ probatrices, (quas vocant capellas) conſtare debent cinere, orbato omni ſale. Quare optime, è cinere oſſium, longèque excellunt ex ebore & cornu cervino.

30. Enimvero primis annis, traditiones Scholarum totidem erant oracula penes me: At per ignem me edocto, univerſa Scholarum theoremata igne deleta ſunt. Perſuaſerant inter cætera, quod ſal maris calculoſis nocivus eſſet, tam quatenus ſali urinario præberet materiam, quam quod mucoſam pituitam pro Duelech præcipitaret. Examen ſalis per ignem ſecus me docuit. Inprimis ſexagenarium (mihi à diſtillationibus) immunem à renum calculo, ſervavi annos ſedecim (cui alioqui obnoxius erat) largo ſalis marini uſu. Quod deinceps in multis confirmavi. Etenim Scholæ, dum viderent, in acri myria ſalis refrigerata, ſalem quemque ſuo more coagulari, illamque myriam non fieri meracam, niſi per exhalationem partis aquoſæ: ſtatim ſuſpicatæ ſunt, calculum coagulari à ſale, & calore exſiccante: adeoque putarunt, nec ſalia quidem in dicta myria granulari, niſi per ſalis innati calorem: qui proinde ſeſe in effectum explicare non valet, quamdiu plurima eſt aqua illi præſens. Itaque dum proprium mucum deguſtarent ſalſum: & quidem ſapore ſalis marini, non autem ſalſedine lotii: vellentque connectere efficientem in materia: ratæ ſunt, in eodem muco eſſe viſcoſam ac tenacem materiam, junctam ſali, ſalem quoque eſſe per ſe ſalſum: tandem decreto perpetuo ſanxerunt, calculum generari è phlegmate ſalſo, ideoque etiam calente actualiter: & per conſequens, ſalſa calculoſis nocua. Imò & phlegma manens tale, mutatis qualitatibus, propriiſque paſſionibus, migrare in calculum, per calorem, viſcoſamque ſiccitatem, perinde ut glutina, ac colla, ſenſim abeunte parte aquea, ſpiſſam ſui tenacitatem inducunt.

Bone Deus, quam inſulſæ Scholæ, & quam inſulſos nos jubent eſſe? quaſi ubique mortalium curam gerens, atque ſalibus providens, finxiſſes ſtudio tuo, ut calculoſi fierent. Quanta eſt illarum ignavia, quod nunquam tentarint unicum ſalis pugillum calculoſorum urinali inſpergere, ut explorarent, num ſal marinus arenas futuras coagularet, alioqui matulis adhæſuras: num inquam lotii tanta ſit ſalſedo, ut ne quicquam ſalis amplius in illo liqueſcat. Nam lotium ſi ſit reſolvendo ſalem: jam ſal iſte non poterit eſſe cauſa granulationis. Denique reperiſſent facile, ſalem maris, urinæ injectum, impedire coagulationem: non item eam cauſare. Salem marinum inquam reſolvere paratam materiam coaguli, nec coagulum ſuſcipere. Quicquid autem deſtructionem meditatur illius coaguli, neceſſario quoque coagulationem inde provenientem turbabit. Etenim ut Scholæ noſtra rident coagula in rebus: ita viciſſim rideo illarum inſulſitates, quod calculum, vel ſilicem, in fundo aquoſo, per calorem concreſcere, ſive areſcere exiſtiment. Pro coagulo enim petroſo certant fontes & flumina, quorum fundus calorem, atque ſiccitatum regulas explodit. Denique pro coagulo liquorum ſpondet caro noſtra, itemque cruor, lac, & mucus. Etenim ſi ratum ſit, quod pituita ſit materia ex qua calculi, ſaliſque myriam recoctam, abraſiſſe, & ſecum diſſolviſſe, carnium ſalitarum muſoſitates, eaſque demum per ebullitionem inſpiſſatas in ſpumam rejeciſſe. Cognoviſſent utique ſalis uſum nullatenus vitandum, ac vetandum. Sed tanta Scholas, obſedit explorandi ignavia, quod lucello infami contentæ, cuncta neglexerint quibus proximo prodeſſent, ſi non etiam ſibi. Etenim ſi calculus, in urina (etiam coctus) reſolveretur, vel quod urina non eſſe reſolvendo ſali ſibi injecto: potuiſſent nimirum eo viſo, ſalem penitus extra uſum hominum proſcripſiſſe? At ridet Scholas vulgus, ſaliſque uſus, in deſpectum regularum, increbuit. Adeo ut deſpecta Scholarum authoritate, nedum inſuavis; ſed etiam inſalubris ſit victus, abſque ſale. Sin autem ſalis conditura palato arrideat: non id aliunde favetur, quam quatenus ſal reſolvit excrementa, ſtomachum ſuo mucore gravantia.

Etenim ſi ſal catechumenis, in ſymbolum Sapientiæ, primis à nativitate horis, oretenus, indatur; Scholæ autem multo conamine omnem ſalis eſum interdixerint. Quid enim aliud inde ominandum, niſi quod Sapientiam non admittant Scholæ ethnicæ, cujus videlicet ſymbolum excludi cavent? quod Eccleſia à primo intendat perditionem infantum? Sal enim è latrinis, per ſalis petræ coctores ſequeſtratur, quale olim una cum cibis aſſumtum fuit. Itaque debebet pariter manere in ipſo Duelech. At ne miret pariter manere in ipſo Duelech. At ne minimum ſalis marini reperitur à Duelech per artem. Idque Scholæ nullo diſpendio didiciſſent, ſi aliqua diſcendi aviditas, aut proximi charitas, illas ageret. Saltem ſalis petræ coctores curioſiores fuerunt, tot Medentum myriadibus. Reſultat ergo ipſis opprobrium, ut quiſque è vulgo jam ſciat, quàm impolita ſint Scholarum decreta: cum neſciant in Diætetica, quorſum ſalita vetent.

31. Nec ſanè timendum erat, ſi non ſal, ſaltem ſpiritus ejus noceret calculoſis. 1. Quia ſal, per Scholas vetitus; ſeculis, & Scholis adhuc ignorantibus, an ſpiritus ullus in ſale reperibilis, cujusve eſſet conditionis. 2. Fruſtra eſt potentia in agendo, quæ in actum deducitur nunquam. Satis namque conſtat, quod è ſale maris aſſumto, nunquam in nobis ſit poſſibilis eductio ſui ſpiritus. 3. Eſt namque acidiſſimus, nec ſibi par habet remedium, extinguendis ardoribus urinæ, etiam præſente in veſica calculo, etiam in ſenum ſtranguriis putrefactiones impedit, diſſolvit mucagines, arenas pellit. Ergo ſal eſt utile calculoſis, tam in ſui corpore, quàm ſuo ſpiritu.

32. Enimvero ſal fontale, Divinæ largitatis providentia datum in neceſſitates mortalium. Ut ubi longo tractu, à mari recedit continens, fontes ſalini maris defectum ſuppleant. Scholæ autem, tantum abeſt, quod Deo gratias pro beneficio rependant: accuſant Deum, nedum fruſtra, ſed & in hominum perniciem dediſſe ſalem. Notabile interim, quod multis & copioſis fontibus ſal in mare defluat, non tamen maris ſalſedo intendatur, eo quod vapore tenus, aliquid ſalis ſenſim ab æquore adſcendat: & ut ut in primam aquæ materiam convertatur, in nubibus

nubibus ſaltem conſtantiam in ſe aliqualem habet. Unde nec mirum, aquam pluviam per ſe nullis ſeculis corrumpi. Quod autem zona calidiore, ſal etiam à pelago exhalet, patet: nam nemo non olefacit, an in olla carnes decoquantur cum ſale, vel absque illo. Marinus enim, cum in conſervationem elementi faciat, exhalat difficulter. Idcirco Hiſpanicus propemodum halituoſo ſale caret, validior eſt, magisque arcet putredinem, & Duelech. Contra Lotharingicus ſale halituoſo abundat, partimque aceſcit in ſtomacho. Differt quoque ſpiritus iſte halituoſus ſalis [qui tanquam flos ſalis ſublimatus eſt] à ſpiritu ſalis ſtillatio: perinde ut oleum olivarum, à Laterino. Spiritus enim olei olivarum, oleoſus, qui prima medietate exit, apud me argenteum filum tandem in lagena diſſolvit. Oleum autem olivarum ferrum à rubigine præſervat. Longeque potentius arma à ferrugine cuſtodit iſtud olei reſiduum, unde præfata medietas eſt ablata. Idcirco notandum, non eſſe puriorem, aut defæcatiorem ſalem, quam qui à myria ſuilla recoctus eſt. Siquidem ſaliendo, ſive operando in objectam ſuillam, amiſit halituoſiorem ſpiritum, per coagulationem. Adeoque ſal reſiduus, penè fixus, ſua terreſtritate liberatus, reperitur clarus, condimentis aptiſſimus. In cadum quoque aceſcentis cereviſiæ injectus, eandem præſervat, quod non item alius. Quapropter in nobis ſupervacaneos ſpiritus acidos (omnis corruptionis authores, ſi extra primæ digeſtionis officinas fuerint) in ſe combibit, & transmutat. Sali Hiſpalenſi ſic rebullitus bonitate par ferè eſt, qui candente olla primùm liquatus fuit. Cum ergo ſal maris non ſit de urinæ compoſitione, ſed prorſus extraneus ſit, ac permaneat: Imo ſal maris, in urina detentus, ſervet impermiſtam ſui, immutatamque naturam, uſque in ultimam rerum deductionem, & ſalis petræ ſeparationem: certum eſt, quod ne quicquam ſibi ſit negotii cum Duelech. Ideoque nec in compoſitione hujus, vel minimum ſalis marini reperitur unquam, cum magis nativitatem Duelech deſtruat, quàm promoveat. Ergo absque fundamento, ſal maris, per Scholas, calculoſis vetitus. Hæc de ſalibus.

33. Didiceram autem hactenus, Duelech eſſe coagulatum anomalum, à ſale urinario natum, qui ſibi parem in toto univerſo non haberet: eo quod extra hominem, nuſpiam reperiatur urina humana. Idcircò enim non piguit, multoties urinam diſtillare. Decrevi itaque meam urinam, 40. ſolidos dies ventre equino putrefacere, ut prævio putredinis fermento, partes diſſimilares fatiſcerent. Tum diſtillavi circiter medietatem ejus. Verum ab opere avocatus, propter negotia familiæ, ac dein per Pentecoſtes feſta impeditus, ceſſavi per quindenam. Fuerat autem vas recipiens, ingens valde, clarum, cryſtallinum, ac pretioſum: quod jam à proboſcide alembici, toto illo intervallo ſequeſtraveram. Cum ergo ad opus redirem, primum effudi, quod erat diſtillatum, in aliam lagenam: quia videbam vas recipiens [trium alioqui facile congiorum capax] quaqua verſus ſtillatitius urinæ liquor contigerat, fuſca albedine obductum. Indolui vitrum tam pretioſum, in rem adeò ſordidam maculatum. Dein indignabar amplius, dum cernerem nullo cinere contractum nævum deponi. Pœnituit enim me damnoſæ, totiesque repetitæ curioſitatis. Stillatum ergo effudi foràs. Sed ſtatim hunc ignaviæ, atque inſolitæ indignationis ſtimulum, ſuſpectum habui. Virum, antè, laboribus, ac ſumtibus minimè parcentem, jam indignari unius vaſis perditione, mecum mirabar. Vas ergo recipiens perpendo, an nævus eſſet exoticæ tincturæ, aut num corroſa ſuperficie concava aliquid periiſſet. Tandem certò cognovi, verum Duelech fuſcum, ex clariſſimo ſtagmate aqueo, vaſi adpoſitum. Tum enim admirationis plenus, laudavi Dominum, quod mei curam geſſiſſet: etenim quæ meâ cenſebam incuriâ commiſiſſe, divinâ ſic bonitate diſponente, eveniſſe cognovi. Nempe quibus vult, omnia convertit in bonum. Equidem jam pridem conſpexeram in lotio meo, habitere tanti coagulatorem. Nunc demum quoque didiceram: quod clariſſimus liquor ab urina ſeparatus, mage putrefacta, verum contineret Duelech, quem appoſuerat. Unde inprimis mihi evaſit indubium, quod ad compoſitionem Duelech nullatenus concurreret

ſeret materia viſcida. Vas iſtud itaque, etſi pretioſum, ſuaque jam labe condemnatum, charum fuit, quia minervale ſolverat. Iterum ergo pro recipiente ſuppoſui, cogitans, quod quandoque per chryſulcam iſtud Duelech abraderem. Perrexi ergo diſtillando, quod mihi à quindena reſiduum manſerat. Ecce tum novo divinæ largitatis favore perculſus, vidi ſtillas ſingulas diſſolvere adhærens fuſcum Duelech, quia decurrerent, ac vas mox priſtino nitori reſtitutum. Etiam, quod ſecundus hic liquor, tametſi prioris odorem haberet, aquæ vitæ affuſus, hanc item non coagularet amplius. Sicque divino ductus nutu [quem alii eventum fortuitum rentur] inveni partem ejus, quod jamdudum multis ſumtibus anxius quæſiveram. Laudavi itaque Dominum, quod parvulo, atque pauperi, dediſſet intellectum. Nam ſi me non avocari juſſiſſet ab opere, nec feſta me detinuiſſent, quoad Duelech in recipiente concreviſſet, & niſi vas tam clarum atque pretioſum fuiſſet. Quin imo ſi totam uno filo operationem abſolviſſem: fruſtra ſanè operabar, ac tentabam omnia. Reſpexit ergo Dominus in mortalium neceſſitates, nec ſprevit preces abjectorum. Quare dedit mihi cognitionem diverſarum partium lotii ſani: Id eſt mei. Una quidem erat quodammodo levior, atque citatior, habens occultum Duelech, ſub claro liquore ſtillatitio, absque fæce, muco, & ſedimine. Verùm in clariſſimo ſtagmate, & ambientis frigore. Altera vero æquè admiranda, quæ ortum in frigore Duelech, in frigore quoque iterum diſſolveret, & in ſe abſorberet. In unico namque ſale volatili lotii, tam oppoſitas facultates admirabar ſerio, conſideravi quidem exinde, quod cujus urina plus haberet de priore ſpiritu, is calculo eſſet obnoxius: ac immunis alter, cujus lotium plus de altero contineret: primusque ille conceptus mihi arridebat: Sed ſermocinalis illa ſcientia vana fuit, rebusque inprimis gerendis inutilis. Siquidem lotium non ſubit in nobis prævias illas putredinis teſſeras: ſine quibus tamen entia illa æternum dormirent. Dein, nec ex illa ſpeculatione conſtabat medium, quo plus de poſteriore illo ſpiritu ſemper fieret, quave methodo inhiberetur prioris ſpiritus confectio. Multo minus, quomodo confecto jam Duelech, ſubveniri daretur. Attamen ne absque fruge cederet ſpeculatio, cogitavi, an poſterior ille ſpiritus, per ſyringam [prius evacuato lotio] injici calculoſæ veſicæ permitteretur. Sterilis itaque mihi occurrit mortalium cognitio, quæ ſola gaudens ſpeculatione, manum a Pyrotechnia ſubmovet. Nam lotium debitè putrefactum, coagulatorem edit ſpiritum, qui aquam vitæ coagulat. Itemque poſt, qui totus diaphanus & volatilis, potentiale Duelech continet, quia parit ac tandem, qui Duelech ſemel natum in ſe ſtatim abſorbet, mox tamen dehortante Diabolo, dubius vacillare cœpi, atque conſideravi, vana eſſe, quæ tanti faciebam à me reperta. Præſertim cum in nobis non putrefiat urina ad illum terminum, quo hos dederat ſpiritus. Deteſtatus itaque ſum meas curioſitates. Nam etſi quodammodo remedium ſuggererint, relinquebant tamen priorem ignorantiam, circa cauſas & modum fiendi Duelech. Quapropter cœpi cuncta pridem viſa, quaſi non facta negligere, ſenſique torporem mihi incuti. Unde confirmabar (quæ in præfatione multis expoſui) nullum laborem tædioſiorem, nullumque ſciendi genus, hortante cacodæmone, poſttergari magis, quam illud, unde genus humanum quandoque frugem capiat. Chriſtianum ergo decet, conſtantis eſſe animi, in opere bono. Tandem itaque repetitis ſtillationibus, & exactiore cunctatione, per orationem aſſecutus ſum cauſas, modum fiendi atque diſſolvendi Duelech, Deus bone, tuam admiror magnificentiam, quæ Medicorum ineptiſſimum, ad tantæ rei recluſionem perduxit, tot ſeculis, magnisque ingeniis neglectam. Gratiarum ergo actiones refero nomini tuo abyſſaliter glorioſo, non quia me, præ aliis, ad arcana deduxeris (numquid terra gloriari poteſt, dicetque aliis vaſculis vah? quod in electioris formæ vaſculum, ſub figuli torno deducta ſit?) Sed quia feciſti voluntatem tuam, quæ ſola bona eſt; refero ergo in te omnem gloriam, qui hoc ævo, cognitionem hanc recluſiſti, per abjectiſſimos & parvulos hujus mundi. Id namque pro ſolito tuo eſt, & ad majorem nominis tui gloriam.

34. Cognovi enim obſtitiſſe Veteribus, & Modernioribus unicam ignaviam, aſpernantium diſtillare rem adeo fætidam, atque ſordidam: ſuavitate odoris lucri deceptorum. Spernit enim eos Sapientia, qui materiam ex qua, diſpoſitiones, contenta, proprietates, progreſſum, & ſignificationes lotii, addiſcere recuſarunt per ignem. Neque etenim ceſpitatum eſt minus in materia, contento atque judiciis urinarum, quam fuit hactenus in petrificatione ejusdem. Quare occulta manſit diagnoſtica, ſimul & prognoſis judicialis urinarum: prout in noſtra uroſcopia, ex fundamento demonſtravimus: quam opto utinam ferventiora judicia poſthac excolerent. Ego ſiquidem me ad tumulum præparo, ſub ſpe, labores meos ærumnis humanis non ineptos fore.

35. Pergam nunc ſtoliditates meas & experientiarum tædia recenſere. Inprimis namque, ex Duelech diſſecto, ac ſolitariè per ſe diſtillato: Itemque ex raſuris matulæ: Tertio item, ex urina, ad ſpiſſitudinem eclegmatis diſtillata, idem prorſus oleum, eædemque cryſtalli ſtercoris liquidi aſſurgunt. Etenim ex Duelech relinquitur fæx terrea, nigra, friabilis, & combuſta, non amplius petroſa, vixque aliquid ſalis urinæ fixioris reſervans. Utpote ſpiritus volatilis, totus in toto, in Duelech, ac tandem in terram eſt mutatus, cum ſibi adjunctis aliis compoſitionis partibus. Certo utique ſigno, quod ſal fixus urinæ non habeat vim activi coaguli; ſed paſſive coaguletur duntaxat.

36. Porrò terra illa, è diſtillato Duelech relicta, nunquam pridem deſcendit ad veſicam, ſpecie pulveris, aut luti; ſed liquor fuit dum in urina eſſet, qui ibidem dein ſic induruit per ſpiritum lotii. Meditatus enim dudum eram, quod terra, aut pulvis, utut artificioſiſſime connecteretur ſpiritui urinæ; nunquam tamen concreſceret in Duelech, & per conſequens vanum etiam eſſet, pro Duelech, Tartari inventum. Siquidem jam conſpexeram in vitro, Duelech è ſpiritibus [liquoribus nempe ſtillatis & claris] materia, & efficiente iisdem, quibus in nobis Duelech oritur, fieri.

37. Concluſi ergo ex jam mechanice probatis, Si lotium, cum ſuo ſalis ſpiritu, habeat ſpiritum terræ volatilis: neceſſariò ex illis duobus generabitur Duelech, niſi per ſcoriam (quam libro de febribus voco ſtercus liquidum) ſaturetur ſal urinæ, atque eatenus à coagulando turbetur. Non rarò namque obſervavi, calculoſum aliquem, poſtea ictero afflictum, à calculo immunem fuiſſe, quamdiu Icterus imperaverat. Adeoque nec gratis à me, de febribus, aſſertum fuit, quod præfata ſcoria urinis advena miſceatur tanquam excrementum utile.

38. Granulantur autem arenæ, tam in nobis, quam in matulis ipſo granulationis momento, ſemelque granulata, ultimam quoque ſui nanciſcuntur ſimul duritiem; non autem quod ſenſim, magis magisque indurantur.

39. Fabuloſum eſt ideo, quicquid de calculo confirmato, & nondum confirmato, ad ignorantiæ & ignaviæ confirmatarum excuſationes, comminiſcuntur Scholæ. Tam enim dura eſt recens arena, excreta è nobis, vel à matulis abſterſa, quàm erit poſt decennium inde. Idem quoque de Duelech eſto judicium.

40. Dixi quoque ſuperius; niſi arena, quæ matulæ affigitur, coagularetur in inſtanti; ad fundum præceps cecidiſſet tota, nec lateraliter, tamque proportionaliter diſtincta, affigeretur. Prædicator enim hæreticus, prope Barclayam in Anglia, anno 1629. ſanus atque ſoſpes, contendens à prandio, librum è ſublimi ad ſe trahere, in imo ventre magno percuſſus pondere atque dolore, certis inde à quatriduo ſignis, ſcivit ſe calculo gravatum. Inde poſt octiduum, Londini ſub novacula Lithotomi extinctus. Pendebat autem libram Anglicanam, & binas inſuper dragmas. Nec memini me parem unquam vidiſſe calculum. Pendent autem libræ centum Antverpiæ, Londini 104.

41. Paracelſus enim ſubitam hanc calculi apparentiam admirans, ne figmentum ſuo deſit Microcoſmo, calculum fulminis vocat, putatque cadendo concreviſſe. Sed multiplex ejus error eſt. 1. Nam non datur locus pro caſu. Siquidem veſica continet urinam, vel nullam; Si nullam, inſtar lintei madidi complicatur; ſin vero lotio diſtendatur, cum hoc ſit infra, non poteſt Due-

lech formari extra lotium, aut ſine lotio, ut fiat abſque materia, decidatque in lotium deorſum, ut decidendo fiat. 2. Errat, credens lapidem, in tonitru dejectum, ordinariis atque ſolitis cauſis generari; non autem portentoſis. Alioqui ſi materia tonitrui naturalis, in inſtanti coagularetur naturaliter, deberent ejusmodi lapides ſingulis tonitruis eſſe aſſueti. Nec eſſet cauſa, cur lapillus trium circiter librarum, ad pedum novem altitudinem, terram terebraret, ſolo nudoque caſu ſui: niſi robuſtiore vi deturbatus, prout de meteoro anomalo alibi. 3. Denique Duelech ſubita tyrannide ſe prodens, non arguit momentaneam ſui generationem. Nil vetat namque, veſicæ adhæſiſſe pede ſuo, abruptoque ſtolo, cecidiſſe in amplitudinem veſicæ. 4. Quicquid in verum Duelech condenſatur unquam, ſive id ſit nucleus centralis, à rene deſcendens, vel demum cortice tenus accreſcens: ſemper ejus quælibet generatio, fit in inſtanti.

42. Enimvero ex meis mechanicis didici, quod totum Duelech, quantumque in ſe eſt, conſtituatur ex meris volatilibus; non tamen ex trium quatuorve unciarum lotio, (quanta eſſet micturientis) generari poſſe Duelech unius libræ.

43. Porro tametſi urinam humanam in ſola ſpecie noſtra ſcirem, ſolumque ſpiritum urinæ humanæ penes hominem eſſe: urinam tamen equinam, nomine armentorum examinavi, curioſus, an forte alter ſimilis coagulator ſpiritus eſſet, qui propter connata impedimenta, non ubique ſortiretur coagulandi imperium. At utut laboravi, non reperi coagulatorem illum ſpiritum, in urina equina. Ut neque ſpiritum fermenti, vel aquæ vitæ. Itaque reperi potentialem aquam vitæ humano lotio intimam, eamque lenam inter ſpiritum coagulatorem, & ſpiritum putrefactum, coaguli præfati ſuſceptorem. Sumpmeque notandum, quod ſpiritus urinæ non coagulat, niſi per connubium aquæ vitæ: quod ſæpius comprobavi, diſtillando. Ergo tria inſunt lotio humano, quæ concurrere eſt neceſſum: tantoque potentius, quo omnis calculoſus, jam non leve principium corruptionis, in ſuo lotio gerit (ut ſuo mox loco) unde videlicet fermentum in urina actuatur, ad præfatam aquam vitæ coagulabilem.

44. Nec enim his obſtat, quod tam ſpiritus vitæ, quàm ipſa aqua vitæ, ſint ſummè fugaces, adeoque vix ad Duelech pertinaciam apta: nam certum eſt, ſpiritum vitrioli fugaciſſimum, à ſibi conſocio volatili, imò ſtatim fixati, per ſalem armeniacum fugacem: adeo ut fuſionem ſuſtineat. Quibus edocti noſtri, mirari mox deſinunt, quæ aliàs ignaros ſtupore afficiunt.

PROCESSUS DUELECH.

CAPUT IV.

1. *Modus fiendi Duelech.*
2. *Ens ſingulare nec ſibi par habens.*
3. *Mechanicum Spadanorum fontium exemplum.*
4. *Ocra in ſpadanis, Paracelſum à comment. Tartari deterruiſſet.*
5. *Anatome in actionibus ſpirituum.*
6. *Ignis aqua, ens homogeneum, ſibi par non habens.*
7. *Differentia præfati diſſolventis, cum aliis omnibus totius univerſi.*
8. *Duæ Maximæ Spagyricæ.*
9. *Oleum auri quoddam punicei coloris.*
10. *Quid dicat generatio Duelech?*
11. *Actio corporum in corpora, qualis?*
12. *Doctrina de actione corporum, & ſpirituum.*
13. *Participationes virium è metallis, absque materia metallica.*
14. *Spagyri deluſio.*
15. *Deſtinantur morbi in pœnam, & meritum.*
16. *Exercitationes aliquot, incipientes à ſalibus.*
17. *Spiritus ſalis fit terreſtris.*
18. *Quæſtio trivialis.*
19. *Tartari pruinoſi commentum.*
20. *Senilis ſtranguria unde.*
21. *Quatuor notabilia inde deflua.*
22. *Quæſtio ſecunda.*

23. *Tertia.*

23. *Tertia.*
24. *Quarta.*
25. *Catarrhi veſicales, ridiculi.*
26. *Quinta.*
27. *Sexta.*
28. *Notantur Aſtrologi.*
29. *Notatur Paracelſus, juxta atque Galenus.*
30. *Propoſitæ quæſtionis ſolutio.*
31. *Galeni inadvertentia.*

SPiritus urinæ apprehendens terram volatilem, procreatam ſemine, ac fermento fracido, & putreſcente, ſuſcitat occultum adhuc in potentia, vini ſpiritum, urinæ incolam: quibus, tanquam duobus ſexubus, concurrentibus, terreus quidam præfatus ſpiritus imbibit prædictum unicum coagulatorem: cujus reciprocationis ergo, oritur in agendo, amborum connexio penitiſſima: quia congrediuntur ſpiritu tenus, per illorum minima.

2. Adeoque coagulator coagulat unico inſtanti ſpiritum vini, potentialiter excitum, in putreſcente fermento, cui cum fracida maſſa ſuam tribuit materiam, ſimul condenſantur in verum Duelech, monſtrum ſane, novum hoc aliquid, coagulatum in media aqua: nec iterum ideò in aquam reſolubile. Ens nempe petroſum, animale, nulli alteri ſimile, quodque ideò Duelech Paracelſus nominat.

3. Idque faciliùs per exemplum in mentem intrabit, quod Spadani fontes quotidianum nobis exhibent. Habent namque ſpiritum ſulfureum, manifeſtè acidum (unde fontes acidi dicuntur) & venam ferri. Utrumque nempe embryonatum, immaturumque continetur liquatum, in aqua ſimplici. Mox itaque incipiunt ambo vires reciprocas in ſe mutuo conſerere. Atque tandem, cum laſſatis viribus, ſtiterint actionem ſuam, condenſantur in corpus lapideum, lagenis ſe affigens, in forma ocræ: ſicque aqua redit in priſtinum elementum, omni exutum qualitate aliena.

4. Quos ſi fontes acidulos ſat contemplatus fuiſſet Paracelſus, Tartari vini hiſtoriam, à Baſilio Valentino mutuatam, neglexiſſet; ſciviſſet namque ocræ & vini tartari non parem ortum. Saltem difficilius redargui potuiſſet. Quippe tartarus in aquam reſolvitur; non autem ocra, ut neque calculus. Neque enim unquam negare tentavi è liquoribus corpora ſolida conſtitui: Sed tartareos liquores reſpuo, in cauſas morborum violenter adductos (ut tractatu de Tartaris) ex oppoſito autem, activitates ſpirituum in ſpiritus, reverenter admiratus ſum. Profectò, cum è Spadanis ſuccreſcat ocra, ſive cruſta lapidea lagenis obducatur, per totum concavum, nefas inprimis eſto, propinare Spadanam, ſi credamus tartaros perinde fieri, atque ocram in Spadana. Id eſt, ſi credamus aquæ Spadanæ ineſſe tartarum, mox in bibente coagulabilem: nefas facit, qui Spadanam propinat.

5. Etenim dum ſal acidus vini corroſit fæcem; Sal quidem antea acidus, & nondum coagulatus manet acidus, ac coagulatur, nec ſalis eſſentiam mutat, etſi conſtringatur, qui ante erat fluidus. Viciſſim quoque, etſi fæx acidos ſorbuerit ſpiritus, ac in ſe coagulaverit; manet attamen corpus ſolidum, dum ſpiritus ſalis acidi coagulatur in corpus ſolidum tartari vini. Imo priusquam ex pleno coaguletur, vaſi ſe affigit. In generatione enim Tartari vini, ſpiritus agit in corpus: eſtque longe alia prorſus actio, dum duo ſpiritus in ſe invicem agunt. Nam in hac (prout in Spadana, in Duelech, &c.) conſtituitur novum ac neutrum ens, qualis eſt ocra, ex ſpiritu ſulfuris, & venæ volatilis. Sed in tartaro vini, tantum acidus ſpiritus, ſive acetoſus liquor vini mutatur in ſalem, manetque fæx, qualis ante. Ideoque conſtitutum inde, iterum eſt reſolubile. Non enim metallum, lapis, vel corpus ſolidum diſcorporatur, mutatur, aut volatillizatur, propter ſpirituum corroſionem. Patet id, Nam argentum, perlæ, coralla, lapides ſpongiæ, cancrorum, limacum, &c. quanquam per Chryſulcam, aliosve liquores acidos, ab oculis noſtris evaneſcant; ſunt tamen lapides, qui ante [prout de febribus] Spiritus nempe, quantum potuit, fecit: incaſſum velut operatus eſt ſuper corpus, dum ſeipſum, corrodendo corpus, coagulavit.

6. Eſt nimirum in tota natura univerſi tantum unicus ignis, Vulcanus ardens; ita quoque non eſt niſi unicus liquor, diſſolvens cuncta ſolida in primam illorum materiam, abſque ſui ullâ immutatione, aut virium diminutione (quod norunt, teſtabunturque Adepti.)

7. In

7. In aliis verò liquorum activitatibus, corpus nunquam poteſt ſe radicaliter commiſcere, liquori ſolventi. Ideoque corroditur quidem, at non ſolvitur intime, uti ad transmutationem formalem alioqui requiritur. Nam omnis ſpiritus acidus rodens, rodendo aliud corpus, coagulatur, & propemodum fixatur, migratque in formam ſalis denſati; ne quicquam tamen corpus, quod arbitrium rodentis ſpiritus toleravit, agit in illum ſpiritum, qui ſeipſum rodendo, & actione propria coagulavit: Quod ſane non ita fit, dum duo ſpiritus activi concurrunt in invicem. Nam tunc eſt duplex actio, qua uterque in utrumque invicem agit. Ideo namque ejusmodi illorum actio fit cum permiſtione radicali, eſtque conſtitutum ex ambobus inſeparabilis miſtionis proles, & hoc transmutatum, eſt productum neutrum ab utroque. Quod ſi id Paracelſus maturè contemplatus fuiſſet, pro ſuo Tartaro vini, ocram aquæ Spadanæ ſumſiſſet, dixiſſetque aliquid probabilius, quam quod ineſſent liquores omnibus rebus, qui coagularentur per modum Tartari in vino, eſſentque morborum quorumcunque communis mater atque materia. Ocra quidem Spadanæ filia non iterum reſolvitur, quaſi tartarus vini; & tamen differt à Duelech: quantum petrificatio mineralis, à calculo. In hoc enim ſpiritus coagulator, in lotio, exſiſtens, operatur vi proprii ſalis, ac imparis, ſuper ſpiritum fracidum, & putreſcentem terræ, absque ebullitione, aut Gas ſilveſtris eructatione: adeoque in momento ſuam peragit operationem, & coagulat ſe, cum ſpiritu vini, urinæ proprio, prout ſuperius narravi, in Mechanica ſpiritus urinæ & vini, ſive aquæ ardentis. Verum Spadanæ ſpiritus acidi, ex embryonato ſulfure enati, longo operantur prius tractu, bullas atque ſilveſtre Gas excitant, ac tandem ſe vaſi affigunt. Alioquin enim, ſi iſtud Gas nequeat eructari, aquæ Spadanæ manent ſoſpites, medendo aptæ. Nam ſi Gas egredi prohibeatur, impedit, quo minus ſubſequens ſequatur, ſpiritusque reddantur effœti agendo. At vini fæx, cum ſuam habeat ſibique propriam coagulationem, non opus habet eam aliunde acquirere. Cum vero acidulus vini ſpiritus fæcem roſerit, non eſt quod rodendo det, quod ipſius in ſe non habet.

8. Ergo in Tartari vini generatione, acidulus ille ſalinus ſpiritus coagulabitur quidem propter terram; ſed manebit in ſpecie ſalis ſolubilis, & non in forma petræ. Propter regulam, quod transmutatio eſſentiæ præſupponat transmutationem materiæ. Itaque terreum corpus, ſive diſſolvatur per corroſivum, ſive non, priſtinum ſuum eſſe ſervat. Eo quod iſtud diſſolvens non penetret diſſolutum, in radicali vinculo connexionis. Quod tamen in transmutandis eſſentialibus, eſt perneceſſarium. Diſcant ergo Chymiæ tyrones, quod corpora non reſolvantur per corroſivorum calcinationes. Licet etiam ſæpe repetitas: niſi intercurrat fermentalis impreſſio, per putrefactionem, quæ præcedit quamlibet radicalem ſolutionem. Camphora quidem, in aqua forti, naturam natantis olei aſſumit; ſed abluto per aquam communem corroſivo, ſtatim camphora eſt, ea quæ ante, ſive id ſemel, ſive demum millies fiat.

9. In tyrociniis enim gaudebam, quod aurum ſpecie olei punicei, per retortam ſeptima vice tranſegiſſem. Memor, quod qui novit aurum deſtruere, noverit itidem conſtruere. Sed ablato corroſivo comite, Aurum in ſe rediit, ceſſavitque inane gaudium. Incaſſum eruere laborante eo, quod in ea non eſt. Incaſſum quoque laborant, qui non operantur per media debita.

10. Itaque generatio Duelech non eſt coctæ mucilaginis, vel fictæ pituitæ imaginaria petrificatio, calore loci arefacta, aut areſcendo firmata, vel indurata: (nam ſic, tantum bolus eſſet reſolubilis, non autem Duelech) ſed eſt trium ſimul ſpirituum transmigratio in Duelech, vera eſſentialique transmutatione.

11. Profecto, corpora non agunt in corpora, per naturalem compoſitionis actionem; ſed quicquid corpora in invicem peragunt, id fit ratione ponderis, magnitudinis, duritiei, figurarum & motuum. Inſerviuntque enim Matheſi, vix Phyſicæ.

12. Sin autem corporei ſales operentur, fit, vel quia ſpiritum volatilem quodammodo continent,

tinent, vel illum in corpore inveniunt. Meminerint ſaltem Tyrones, corpora, quocunque ſemel modo fuerint colliquando permiſta, manere tamen in priſtino ſui eſſe, niſi per ignem vel fermentum transmutentur. Corpora denique, nil operari in ſpiritus; ſed determinare tantum hoſce, patiendo. Quæ proinde corporum operatio non eſt vera reactio; ſed potius merus ſpirituum effectus, ex propria eorundem activitate reſultans. Idcirco enim ſpiritus, exantlatis, exhauſtisque facultatibus, ſponte fatiſcunt in termino ſui motus. Et licet iſta actio ſpirituum fiat cum paſſione, & amiſſione ſuarum virium? non tamen transmutant ideo corpora in ſui naturam. Rodunt enim tantum, atque in pulverem comminuunt, quod & calcinationem, per aquam, interpretantur.

13. Per exemplum. Libram croci Martis necte ſextuplo olei vitrioli, tum diſtilla, quicquid fuerit aqueum. Reperies vitriolum ferri. Aufer inde ferrum: & habes vitriolum ferri. Salem inquam, inſtar vitrioli, cui eſt guſtus ferri. Nil retinens tamen de Marte. Determinationem namque habes à Marte, quoad efficaciam; non autem materiam. Eritque prior vitrioli ſpiritus, ſive oleum è vitriolo veneris, fixatum in ſalem quendam, ſolo odore ferri. Iterum idem ac clarius. Libram currentis Mercurii conjunge quadruplo olei vitrioli, aufer phlegma diſtillando, & in fundo manebit præcipitatus albus, nivis inſtar. Item ſi plus olei juſto affuderis, Mercurius inſenſibiliter cum oleo tranſcendet. Porro, ſi à præfata nive, per lavacrum, abſtuleris acrimoniam, erit in fundo pulvis citrinus, qui revivicatus, æquiponderabit priori Mercurio. Aqua verò, quæ in abluendo ſalem in ſe combibit, dat verum alumen. Sic nempe ſolo attactu, unica libra argenti vivi, absque ulla ſuæ ſubſtantiæ deperditione, poſſet multa librarum millia acidiſſimi olei vitrioli, ſenſim mutare in alumen. Quod idem oleum attactu ferri, pariter mutatur in vitriolatum ſalem Martis medendo nobile.

14. Notetur actio Mercurii absque repaſſione eſſentiali ſubſtantiæ ſuæ. Eſtque contemplatio magni momenti. Siquidem magna Spagyrorum turba, ſpe propria deluditur, putans corpora fixa, in corroſivis ſoluta, hiſce dediſſe ſuas proprietates, ſi ſaltem diſſolventia, ſpontaneo activitatis motu, penes ſe coagulaverint. Neſciunt inquam, ſpiritus, agendo defeſſos, degenerare in novum ens. Dum ſcilicet deveniunt ad terminum poteſtatis, in agendo. Deinde ſciendum, quod omnis operatio, tendens ad transmutationem utriusque (agentis ſcilicet & patientis) conſiſtat tantum inter meros ſpiritus. Operatio autem corporis cum ſpiritu, non viventium, incipiat à ſpirituali alicujus fracedinis odore: quia ſemina, ac fermentales diſpoſitiones inde pendent, ſuoque arbitrio imperant liquoribus ad generandum deſtinatis Quocirca non inepte adnotarunt veteres, mundi viſibilis ortum, & continuationem, ex inviſibili & incorporeo eſſe (qualia ſunt odores, & fermenta) atque in noſtris terminis, Duelech, incredibili coagulatore ſpiritu, inviſibilique initio concreſcit. Neque enim externè allati tartari, interioris filii mucaginis, in ſui nativitatem indiguit, fictisve arefactionis coagulis.

15. Calamitoſius eſt longè, quod ipſum calculi Vulcanum nobiſcum in lotio geramus, cujus importuno imperio auſcultant proprietates volubilis ſpiritus. Etenim Deus, bruta præ nobis dilexiſſe viſus, ſi morbos non in meritum adeoque non in bonum direxiſſet, cujus non eſt condigna pœna temporalis. Cæterum ubi pœnæ præviſus adeſt finis, ex dono munificentiæ, medicaminum poteſtates erexit. In belluis quoque, ſui obnaſcuntur calculi, at non in pœnam, nec in meritum dati, qui nobis in medicamina ſuccreſcunt. Ideoque & longè alia ſurgunt radice.

16. Porrò antequam ad calculi hiſtoriam pergam, aliquot exercitationes præmittam. Primo itaque Salinis in Burgundia, hodie non plures duobus ſunt putei, myriæ, & puteus Gray. Quod ſi verò menſuræ centum utriusque putei ſaparatim coquantur, longè minus ſalis dant: quam ſi eadem quantitate, connexæ coquantur. Incolæ exprimentum admirantur, utramque ideo myriam deinceps confundunt. Enimvero altera illarum plus ſalis halituoſi, ſive volatilis continet, qui ſingulariter coctus igne flammeo, ante ſui coagulationem evolat. Verum

ſumtamen alteri fixiori obvians, imbibitur ſtringiturque in ſalem ſolidum. Exemplum hoc docet, corpora ſalium ſuos combibere ſpiritus, & ſpiritus viciſſim rodere corpora. Myria ſiquidem Burgundica, cryſtallo clarior, halituoſo tamen ſui ſpiritu magnam ſaxi rupei partem in ſe combibit, quæ ideo inter coquendum, dum ſcilicet ſpiritus coagulantur in ſolidiore ſalis corpore, ſidit, ac cum difficultate deſpumatur. Itaque ſalis ille ſpiritus, etſi ſaxum ſolveret, non proin cum terra connubium traxit, ut vel hic lapideſceret, vel illa ſal fieret. Imò vel inde patet, etſi ſal marinus partes halituoſas haberet; non tamen calculo accederet, ut neque ſpiritui urinæ, in augmentum. Utpore qui aliis longè principiis conſtat, (prout alibi de digeſtionibus) ſed ſal maris quantum cum lotio peregrinatur, tantundem concilia diſſolutionis Duelech ſuſcitabit. Quicquid enim diſſolvit ſaxum rupis, & in ſe inviſibiliter occultat: id ſaltem non ſuadebit originem calculi.

17. Hactenus de terra fixa, per ſalis ſpiritum diſſoluta, deque ſpiritu ſalis halituoſo, ac coagulato. Nunc de ſpiritu volatili, in corpus ſolidum fatiſcente. Sublima ſtibium cum æqua parte ſalis armoniaci, modeſto igne, videbis ſalem diverſis coloribus tinctum ſurgere. Separa colorem à ſale, per aquam; & habebis pulverem, qui cum ſale petræ ferè totus in flammam avolat. Sin verò cum ſale armoniaco relictus, adhuc bis per ſe ſublimetur, & à ſale liberetur, habebis pulverem ſtibii, ſalis expertem: cui ſi tum ſalem petræ miſcueris, non inflammabitur amplius, ſed quantum ſalis petræ miſcueris, in terram commutatur, & ſalis naturam negligit. Nam ſulfuris odor ſalem petræ penetrat. Ita ſalis urinæ odor, ſpiritusque volatilis, terreum ſpiritum in urina, per aliqualem putredinem ſuſcitatum, confeſtim commutat in calculum. Ideoque non ſtatim à mictu, urina granulatur; ſed poſtquam putredinis initia aſſumſerit.

18. Huc facit quæſtio: Cur pueri & ſenes, ſint ipſis viris calculoſiores? an quia calidiores? Quid ſi Scholæ, absque rubore, frigus puerorum & ſenum hoc loco incuſant, oblitæ pudoris, quod illarum voto, Lithiaſis ſolo calore concreſcat: quid juverit copioſius phlegma invocaſſe, ſi calor, efficiens unicum deſit? Si inquam phlegma (quod ut tale, petreſcat) in natura deſit? Nec eandem temperiem, complexionemve in pueris & ſenibus comminiſci poſſunt, absque dedecore & confuſione dogmatum ſuorum. Ut neque paritatem in urina amborum invenient. Sunt namque urinæ impuberum craſſiores; ſenum verò, aquoſæ ac dilutæ, calculoſorum quoque aquoſæ.

19. Senes olim vidi, continua ſtranguria in mortem uſque infeſtatos, quibus diuretica remedia [id eſt, mictoria] ex croco, mace, &c. Itemque lenitiva, ex malva, althea, &c. erant caſſa, atque evanida, quosque jam Medici, calculo obſeſſos, pronunciaverant; ſectio verò à calculo immunes teſtabatur. (Michael des Montaignes Epiſcopum Pariſienſem, avunculum, ſectum fruſtra ait) adeoque non ex urina, calculi præſentiam ariolari adhuc didicerunt. Pro hiſce ſtranguriis, Paracelſus ſuum pruinoſum figmentum Tartari commentus eſt, nondum in diſſectis hactenus repertum.

20. Equidem poſtmodum cognovi, quoties fel juſto debilius eſſet [ut in ſenibus] non poſſit acidum ſtomachi chylum in ſalem ſalſum commutare: quocirca ex acidi tantillo relicto, & quotidiano, perſeverare ſenum ſtranguriam, etiam non dato calculo. Sic cereviſiæ novellæ pluribus concitant ſtanguriam, propter reſiduum inhærentemq; recentioris fermenti acorem. Hoc titulo, defectu nempe fermenti fellei, minus tinctæ urinæ ſenum, ac puerorum.

21. Unde ſequuntur hæc notabila. 1. Quod penuria ſcoriæ, ſive ſtercoris liquidi in urinis, facilius concreſcat Lithiaſis. 2. Quod remedium à priori ſit, confortaſſe fermentum fellis. 3. Acriores videantur urinæ in ſtranguria, ac ſtillicidiis, quatenus acidi aliquid continent. 4. Eluceſcit ſcoriæ uſus, ejusque connexio in urina utilis.

22. Dein quæſitum eſt. Quare calculus in renibus frequens, rarior autem veſicæ? Reſpondi alibi. Quod, quamdiu urina eſt in venis, nondum ſit perfecta. Neque enim adhuc olet urinam, aut proprietates lotii habet: quatenus neque convenit, cruorem excrementi odore imbui.

ſui. Eſt itaque lotii determinatio, à Rene; odor verò, eſt fermenti putrefactivi. Quia excrementi. Atque ideo terram lotii valatilizat. Cæterum, quamvis fracida urinæ putredo reddat ejus terram olidam, ac putreſcentem; attamen non moratur in homine, quantiſper putreat. Ergo ſpiritu urinæ terra ejus fracida opus habet, ut petreſcat. In Rene enim [ubi urinæ fracedo fermentalis oboritur] terra recens ac volatilis facile ſe aſſociat ſpiritui urinæ, granulaturque, dum præſertim ſcoria, calculi præſervativa, nondum advenerit. Citrineſcit autem, etiam non minus à loco, quam à præfata ſcoria. Ren itaque pœnas luit, quarum primus author. Alibi de utero Duelech docebo, ante renem præcedere diſpoſitionem ad Duelech; quæ quia vitalis eſt, & non mera excrementitia, prout in veſica, etiam ſatius coagulatur in rene, quàm in veſica. Hoc namq; quia mera cloaca omni prorſus deſtituitur fermento. Sed inteſtina, quatenus ſtomachus fellis (prout de digeſtionibus alibi) ſunt receptaculum vitale, & coquens. Veſica verò, merum ſolius excrementi retinaculum.

23. Quæritur demum. Cur calculus renum, plerumque fulvus, & veſicæ albicans? Ren enim fermentum habet, ad excrementi factionem: opus habet ideo ſcoria liquida, ac tingente. Tum etiam cruorem habet ren, ſibi vicinum, propriumque parenchyma tinctum. Veſica autem, de ſui alimenti proximi glutine, copulat terræ fracidæ, & ſpiritui coagulatori, in corpore urinæ.

24. Conſequenter hinc patet, cur Duelech, in veſica natum, durius. Magna quippe alimenti veſicæ pars abſcedit in mucum, qui una cum petroſis coagulationis initiis, durius tenaciusque Duelech parat. Pro-ut calx cum farina, cæmentum dat longe tenacius. Renes etiam, tandem usque in fibras ſolidas læſi, per ſocium Duelech: deinceps albos, ſatisque duros calculos, ejiciunt.

25. Docui alibi, alimentum veſicæ, ante plenam ſui digeſtionem, propter calculum aliamve importunitatem, ſeparari à ſolido, & inſtar mucoſæ lachrymæ plorari, urinisque commiſceri. Eſſe inquam excrementum ultimæ digeſtionis, aberrantis, & impeditæ in veſica: occaſionatum nempe quandoque effectum calculi; non autem cauſam per ſe, quanquam ſubinde occaſionaliter atque per accidens aſſumatur. Medentes enim aliquot, tantam micti muci, & tam continuatam admirantes copiam, ſcientesque, non eſſe purulentam, cum neſcirent è quanto ulcere tanta puris copia ſtillaret, tandem velut per ſufficientem cauſarum enumerationem coacti, catarrhos (ridiculum!) in veſicam intulerunt, miſerandis ſanè ſtupiditatibus. Alii aurem, dum vanas, cerebro ſano, non audent implorare accuſationes, deque pure metuunt ulcera renis, tantæ ingluviei fontes, denunciant. Adeò, ut licet abſque prægreſſo apoſtemate, dimidiam in matula partem, cum urina, ille mucus non raro dividat; ferentur tamen ex rene indolente, tantundem puris quotidie depluere. Inprimis, Spadæ complures curatos notavi, quos medentum pudibundæ diſceptationes ſuper pure, ulcere, renum tabe, & catarrhis, eo ad moriendum proſcripſerant. Qui, ubi præter Medentum ſpem ſani redierant, adhuc à ſe ſanatos, proficuo è peregrinandi conſilio gloriabantur.

26. Cur autem ſana urina mea, in frigore, ſabulum adpoſuerit matulæ; non autem in calore, intus tantiſper detenta? Dixi, innato balſamo urinam præſervari, ne petreſcat, & putreſcat, æquè facile. Dein, matulam eſſe vas, affixioni aptum; non autem veſicam. Ac tandem, quod terra volatilizetur per putredinem.

27. Dubium etiam, cur gemellorum, eodem lacte nutritorum, alter ſubinde tantum ſit calculoſus? Cui dubio Scholæ, mulieres, idiotæ, & agreſtes, una pariter reſponſione ſe ſatisfeciſſe autumant: ſi indiſpoſitionis malam intemperiem, vel inclinationem nominarint, & humores attulerint.

28. Quam inclinationem Aſtrologi, licet haud diſtinguant conceptu, vel empſychoſi; partu tamen diſcriminant: atque hactenus in varias ſortes conturbant gemellos.

29. At ſaltem, etymon inclinationis ad calculum, vel in limine Paracelſum reddit ſuſpectum, de ſuo tartaro. Imò & Galenum ſuæ hactenus, abſque lumine, deſeruere Scholæ. Qui contentus inæquali intemperie, in ſeminalibus conſtituentibus (licet homogeneis) attamen, modo verſa

ſit in naturam,putat,ſe abunde ſatisfeciſſe quæſito: proſequiturque cum deſperatione, hactenus illam eſſe à nato inſeparabilem. Nomen quidem vulgare. Inclinationis tollit; at remanent priores,ſi non denſiores tenebræ: dum litem reſolvit,& cum deſperatione, ſtudium inquirendi abtruncat.

30. Certum eſt interim, quæſtionis dualitatem non niſi à materiæ ataxia deſumendam. Quæ cum ſub ſpermatis homogeneitate tam ſimplici non inveniatur: neceſſe eſt, in loci, ſive climatis uterini magno oportet, determinari. Sic nempe mulierum latera differunt, ut velut bini homines, lateraliter diſtincti, ſimus ſinguli: adjacentque utero, lateratim alia intus viſcera. A primis namque conſtituentibus deſumuntur quidem hæreditariæ labes, in totum conceptum æquabiliter diſtemperatæ, ſi à parente genitore ſint dilapſæ; ſed quæ in loco ſunt repertæ, locis adjacent, & proximiores invadunt. Mirum! quam facile auſcultent tenerrima noſtri initia, peregrinis impreſſionibus,quamque facile,ſemel ſuſcepta, adoleſcant, atque quam pertinaciter demum perſeverent. Etiam, quæ mox proprio vivendi errore acquiruntur morborum ſeminaria, quam amice iisdem quibus hæreditaria,poteſtatibus hoſpitentur, & dominentur. Eoque ingrediuntur potentius, atque inſolentius inuruntur, quo illorum conjugium, nobis adhuc junioribus, Archeum defœdat. Quantiſper namque incrementum aſſumimus, morborum hauſta licet odore tenus ſemina, quoque incorporantur radicalibus initiis, ac in unum quid, nobiſcum adoleſcunt petroſæ ſeminum entelechiæ. Quas etiam vel hauſto odore, fermenta ſeminum conſtituere alibi latius. Nam è natura integra, omnis homo ſanus, & unius inclinationis eſſe deberet, niſi propter proprietates vitæ mediæ, alimentorum, perturbationum, atque climatum, ataxiæ in filios Adæ irrepſiſſent. Quæ autem cum ſanguine materno, & lacte nutricum ſubintranr, ut fures domeſtici, theſauros vitæ poſſident, nec facile recedunt, niſi ſub renovationis auxiliis. Propinquius autem ad nodum veniens, dico, quod in rene ſit fermentum ſtercorarium, lotii putrefactivum, quo devio, ſemelque aberrantis nota impreſſa, lotium pergere,deinceps ſpontaneo fluxu,ac ſenſim in ultimatam tendere ſui putredinem, ſub qua latet poteſtas volatilizandi terram. Cum ergo Reni inſit hæc fermentandi poteſtas, quæſtio, cur gemellorum alter renes habeat in fermento ſtercoreo fortiores,reſoluta eſt,per caput de Robore inæquali partium.Quatenus ſcilicet, ſic alterius ſtomachum averſatur, & robuſtior alter non item. Ren nimirum putrente fermento ditior,in fabricam calculi pronior. Patrans quoque, ſi veſicam urina repletam, ſub generando habeat, ſolet ſobolem calamitati Duelech pronam ſuſcitare. Quippe fracedo detentæ diutius urinæ, fermentaliter inoleſcit vicino ſemini translabenti.

31. Tanto nempe ridiculoſius errat Galenus, volens aliquid lotii naturaliter cuilibet ſemini, ſemperque additum, ob titillationem. Ignorans ſcilicet,ne pilum extraneum initiis generationis permiſceri,absque totali ejus internecione. Ut autem prælibata inſerviunt intentioni, nota robur inæquale partium,eſſe velut naturæ intimæ neceſſarium. Etenim nec filum,ex auro homogeneo trahes, quod non citius una parte ſui,quam altera,frangatur. Adeoque ſit debilius ſeipſo. Ataxia, diſparitas, & heterogeneitas, ſunt modo de intima rerum eſſentia, licet eſſent iis prorſus peregrina. Hinc nempe gemelli, unico ſingularique ſemine prognati, heterogeneitatem evadere nequeunt, præſertim quæ tam facili contagio inducitur in rerum initiis.

CONTINUATUR HISTORIA DUELECH.

CAPUT V.

1. *Spes calculoſis unde?*
2. *Quis medicus Theodatus?*
3. *Honor medico qualis?*
4. *Quadruplex Medentum inſcitia.*
5. *Hiſtoria philoſophica calculi.*
6. *Error Paracelſi,& Galeniſtarum, de materia antecedente tartari, & calculi.*

7. Error

7. *Error Paracelſi.*
8. *Terra in urina, & cru*[illegible]*e.*
9. *Quid inveniatur in Duelech diſtillato?*
10. *Simplicitas Medentum.*
11. *Miſeranda Galeni ſimplicitas.*
12. *Argumentum, in primam materiam calculi.*
13. *Diureticorum examen.*
14. *Miſerrima aliquot hiſtoria.*
15. *Reſolutio quæſtionis Diureticorum.*
16. *Vnde periculum in Diureticis, & hujus felix præcautio.*
17. *Cenſus Diureticorum.*
18. *Intemperiem verſam in naturam, corrigibilem.*
19. *An laterum decubitus Lithiaſin promoveat?*
20. *Varia actio ſpiritus urinæ.*
21. *Vana Scholarum præcautiones.*
22. *Elenchus Scholarum.*
23. *Inadvertentia Scholarum.*
24. *Cur tactus fallat Nephriticum?*

D*Eus non fecit mortem, nec eſt medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra.* Quapropter credidi, nullum defectum, in ſanando obvium, profluxiſſe ex theſauris ejus, qui non mortem, ſed remedia fecit: ut neque ex præſcientiæ errore: ut quem elegiſſet, ac creaſſet in Medicum, multis ubique numeris penurioſum deſtituiſſet. Non eſt ergo Medicus, ut duntaxat palliativum remedium, ac fruſtraneum calculoſis, ceu impoſtor obtrudat.

2. Indiguit namque infirmus Medico, qui teſtaretur bonis operibus, ſe à Deo creatum. At poſtquam Medicina in profeſſionem erecta eſt, lucri prurigine, ſceleratum quodvis genus hominum ſe ad medendum intruſit, cui errori obviando Magiſtratus, jure in hos ſævire deberet. Scholæ itaque ad ſe Medentum electionem traxere, dignoſque cenſuerunt, quotquot Ethnicorum inſcitiis ſubſciberent, ut Cathedræ atque vita humana ipſis concrederentur. Hoc jam in poſſeſſionem, in Europæis, ab aliquot jam ſeculis, per manus transmigravit, refrixit charitas, & introducta ſub ſigillo tutiore ignavia, partamque inſcitiam confirmavit longus uſus, prætendens præſcriptionis jus. Quare Deus dona ſua retraxit, & quæ alias dediſſet, continuit.

3. Equidem D. Paulus vult honorandas viduas, quæ verè viduæ eſſent in bonis operibus, ad imitationem mandati, quod Medicum ſtatuit honorandum, qui vere eſſet Medicus, in bonis operibus, ſicque ſe à Deo creatum, & electum teſtaretur. Quemque ſcilicet ſuæ vocationis digna ſequuntur opera, diplomata, ſigna, & merita ſui honoris. Quem locum mecum ruminans, invenio honorem Medico indici, propter neceſſitatem: quæ neceſſitas præſupponit provenientem fructum. Aliàs fruſtra. Non quidem, quod vis præcepti influat in neceſſitatem: ut quando ſanus non indiget medico, nec hic tum ſit honorandus. Nam Judex, Prætor, Cauſidicus, Miles, Lictor, Tortor, Figulus, Textor, &c. præſcriberentur honorandi, eodem neceſſitatis jure Veruntamen in mentalibus, totus ſemper verborum contextus, nonniſi tanquam unius rei cõceptus eſt. Teſtabuntur autem id, qui quandoque intellectualiter, abſtractoque modo, aliquid forte deguſtarunt. Idque quodammodo demonſtrari poteſt. Eodem namque conceptu, quo enſem conſidero, concipio inprimis figuram longam, planam, terſam, acutam, materiam quoque duram, metallicam, non flexilem in filo rectitudinis, finem denique, non ad panem ſcindendum, aut ligna, &c. ſed ad vulnerandum. Iſta nempe cuncta, in unico mentali enſis conceptu, ſimul mihi repræſentantur. Sed in abſtractis mentalibus, nedum conditiones concomitantes, verum inſuper quicquid multis horis dici [imò nec exprimi] poteſt, unico, velut unius verbi conceptu, in intellectuali raptu infunditur. Honos autem præſcribitur Medico, creato ex bonitate Altiſſimi, propter neceſſitatem ægrorum, ad ſanandum eos. Quod ſane in mentalibus habet ſignificationem ſimplicem. Neceſſitates autem Militis, Judicis, Tortoris, Textoris, &c. non perpenduntur tanquam electorum ab Altiſſimo; ſed tanquam promotorum ab hominibus, ad fungendum officiis, ex malitia hominum requiſitis.

4. Alibi ergo demonſtravi, quod quadruplex ignorantiæ caligo, ſub habendi cupidine, unà intraverit in profeſſionem Medicam, eamque

fine

ſine honore deſtituerint. Nimirum inſcitia cauſarum, modi fiendi, remedii, & coaptationis. Profectò ut Pyrotechnia corpora reſerat coram oculis: ita januam pandit ad Philoſophiam naturalem. Sub ignorantia,& ignavia Scholarum itaque depreſſa delituit vera Pharmacia, quæque lumen Medico adferre debebat, tota mechanica habita eſt: inque Pharmacopœum, ſuamque uxorem delata. Libertati meæ indulge Lector, quoties de Deo, de vita, de morbis, de Republ. de proximo, de vocatione mea, de vero, de bono, de nocuo, deque rebus adeò ſeriis, tantique momenti, in favorem mortalium, à me diſputatur. Nam nullius hominis gratiæ aucupium mihi propono. Oſtendi hactenus cæcas deſcriptiones è cauſarum & remediorum ignorantia, ſive diſquiſitionum pigritia, & facilitate aſſentiendi falſis principiis: quare & conſequenter auguramur infauſtas calculi curationes, fallaces ſanationes, deſperataque auxilia, ut & miſeras ægrototum obedientias.

5. Pergam modo. Enimvero, quicquid de novo in natura ſurgit, id ex aliquo, adeoque ex alio fit. Ut nempe mutatis materiis proximis, neceſſe ſit, illarum quidditates mutari. Ideoque hoc aliquid deſivit eſſe, ut novum hoc aliquid inde conſurgat. Idque non fit ſpontanea reſignatione, aut prioris habenæ laſſatione; ſed ſuperinducta neceſſitate novi ſeminis, maturataque impreſſione, ſive actuali diſpoſitione Archei, novi entis in potentia. Atqui cum id, quod nondum eſt, agere adhuc nequeat: oportebat, quod iſtud ens in potentia quodammodo præexiſtat, ut prioris entis ſubſtratam molem ſibi in ens poſterum adaptet. Subſiſtit vero ejusmodi entis præexſiſtentia, in quodam ſpiritu ſeminali, cui rerum ſua tragœdia agendarum typi, atque umbratiles prænotiones inſunt. Hunc autem ſpiritum archeum nomino; voca tu, ut voles. Sat eſto, ſcire, nil de novo in natura oriri, citra ſemen; Operatur demum omne ſemen, per ancillantes ſibi diſpoſitiones, quas in materia ad intenta vota propagat. Media autem organa, quibus ſemina materias diſponunt, fermenta voco. Nam prout acidus odor teſtæ, hac cogit, odor fermenti, farinam inficit, odorque cadi fracidus, vinum in vappam convertit, &c. Sic in lotio, ſuum eſt ſemen ad Duelech (Calculum enim ab arena, ſola quantitate diſtinguo, unicoque Duelech nomine ſignifico) ſuum quoque fermentum diſpoſitivum, ſubinde nudo in odore ſitum. Siquidem in veteri olidaque matula citius petreſcit lotium, quàm alias in nitida. Non eſt tamen odor ille fermentalis lotio proprius: ſed advena peregrinus, qui quandoque ſic reni quoque inoleſcit: ut Gorgonis inſtar, fabricando Duelech, jugiter atque inceſſanter inſudet; tanquam ad ſui perfectionem laboraret. Ita nempe invitus partium archeus trahitur ad ſcopum alienum, & quo nollet, abducitur per alieni fermenti importunitates.

6. Errat itaque Paracelſus, qui mucilaginem quandam tartaream velut calculi materiam primam, atque deſponſatam, per venas diſperſam, annotat: illamque per laxativa quædam ſubduci hortatur. At hiſce nugis, tam de cauſis Duelech veterum, quàm tractatu de Tartaro ſatisfeci. Sat namque conſtat, quod in lotio humano [etiam ſanorum] ſemper ſit proxima materia inviſibilis, & ſemen ad Duelech; ſive interim erumpat Duelech in actum, quantisper penes nos urina maturatur, ſive poſtquam extra nos fluxerit. Lotium quidem eſſentialia initia ad Duelech continet; ipſi verò eſt per accidens, quod maturentur, vel non, & quanquam lotium in ſe habeat ſemen atque materiam calculi; non eſt tamen uterus calculi; ſed matrix tantum calculoſi ſeminis; quod ſibi vel foris, vel intus uterum quærit, & invenit. Etenim ut perire debet ens in actu, ſi inde ens, quod eſt in potentia, ac quodammodo ſeminaliter præexſiſtens, conſurgere debeat: Neceſſe eſt eſſentiam atque materiam lotii, ex qua fit Duelech, prius fatiſcere, ſi inde Duelech fiat. In quo tamen exigua intercedit mora. In lotio quidem ineſt apta materia, ineſtque ſemen pro Duelech: indiget ſaltem actuante & excitante fermento, quod ſemen germinare procuret. Eo quod rei transmigratio arguat ſui decidentiam, per ſtatum neutrum, mediante fermento proprio. Lotii igitur fermentum corruptivum eſt excitativum ſeminis. Diutius ideò ſervari incontaminatam urinam, ſub balſamo noſtræ œconomiæ, & ſub calore vapido, per mechanicam

oſtendi,quam quæ alias paucis inde horis, frigido in urinali corruptione auſcultat, ac proin etiam ſabulo matulam conſpurcat. Renes enim quoquo modo polluti,jam fermentum corruptivum urinæ conceperunt. Reni quidem ſuum à natura excrementoſum fermentum ineſt: ſed id nondum ſat eſt, ad propagandum calculum. Eſt itaque in lotio Duelech, ut ens in potentia, quod prorumpit in actum,dum lotii,ſive prioris entis corruptio imminet.

7. Interim verum eſt,quod quædam Provinciæ,ad crebritatem calculi, non ignavam ferant opem Illyricum enim olim populoſum,hodie autem penè deſertum; quia tetro halitu vitam præſcindit. Sunt namque loca Scorbuto, Aſthmati,Caducove velut ſubnoxia. Non quidem, (ut Paracelſus retur) quod ejuſmodi tartarorum ſint fœcunda. Utpote cum eadem vecti nave Europæi, noſtratibuſque cibis uſi,affligantur peregrinis morbis, atque topicis. Semina ſiquidem morborum aliquot in ſunt locis, cuduntque aptas ſibi materias, ſi eaſdem non reperiant ſibi obſequentes, aut deſponſatas: faceſſant nugæ,quæ nudam præexſiſtentis materiæ tartaroſæ alluſionem,adeoque mucaginem, pro Duelech ſupponunt,ac requirunt, fictaque artificiorum allegoria fundant. Quaſi non alia calculi, quam quæ ſiccatæ mucilagini reſponderet conſiſtentia, quaſi ex non mucido potu non generetur mucida ſaliva: quaſi omnis petræ generatio, atque induratio conſcriberetur muco, & calore: Etenim ſi cor,oſſibus ut calidius,ita & durius eſſet,fortaſſis fidem mererentur illorum theſes. Sed aſpernatur natura ſimilitudines,longè ab artificiis petitas.

8. Itaque ſtercoreum fermentum renis, nimis exaltatum, deinceps diſponere coagulatorem urinæ ſpiritum, atque terræ volatilis materiam intelligo, ut in ſemen Duelech concreſcant. Etenim non eſt in natura principium transmutativum, extra fermenta innata, vel conquiſita (prout alibi de fermentis) exceptis artificialibus,per ignem conſtitutis. Unde quoque ab iiſdem, inappoſita eſt omnis deducta ſimilitudo, Aliter namque terra figuli crematur in lapidem, abſque ſemine; aliterque omnis contingit petrificatio, ſeminali deducta initio. Ineſſe autem urinæ terram, probat primùm mechanica lotii diſtillatio. Dein è cruore ſtillati cruoris, multa tandem remanet terra, quæ aliàs inter nutriendum tota volatilis exhalat, conſumitur, nec fæcem ullam ſui relinquit. Terra autem volatilis in lotio, ex putrefacto eſt. Succreſcente ergo ſtercorea putredine in lotio, adducta ſcilicet ſcoria, ſive ſtercore liquido, ſubinde ſpiritui coagulatori obedit: quoties nimirum amborum reciproca actio à fermento putredinis concitatur.

9. Ex ſectum Duelech diſtillavi, per ſe, nec quicquem elicui, præter ſpiritum fætidum urinæ, & flavam cryſtallum, ſimulque oleum, qualem ex deſiccata urina trahitur. Quod autem in fundo mihi remanſit, terra erat nigra, ambuſta, friabilis, & inſipida. Lectores ergo decipiunt Tyrocinii chymiatri ſcriptores, quotquot calculi humani diſtillationibus, atque ſuis præparationibus ſtentantur Ludum Paracelſi, ſive ſaxifragorum principem. Etenim mera ſcripturiunt & decumana mendacia. Nec horum impudentiam, temeritatemque ſatis indignor, in re tam facilis experimenti, præſertim, ubi quiſque,ex raſuris matulæ,id commodè noviſſe poteſt. Ne minimum ſanè ex calculo humano elicitur, eorum quæ temere Pædotribæ illi ſcribunt. Certum eſt interim,medio putrefactionis non pauca fieri volatilia,quæ prius,non reſolutis clauſtris, arctius ligabantur: etenim & ſic vegetantia, meraciores aquas ſtillanti dant, ſeipſis nondum putrefactis. Non unico igitur percuſſi telo perimus, cum ſingula, quæ mitia, ſi parumper exorbitent, novas fingant nobis calamitates. Etenim parenchyma renum,viſcerum omnium duriſſimum, nervis atque arteriis deſtitutum, aptiſſimum fuit fermento ſtercoreo lotii: cui ſi acceſſerit vel minitatæ putredinis urinalis fermentum, præterlabenti lotio feſtina imprimitur inclinatio in Lithiaſin. Siquidem odor ſolus nominatæ putredinis in lotio,heterogeneitatem ſuſcitat, prius occultatam. Statim namque urina graveolet, quæ in ſordidam matulam inciderit,longèque citius occultatam in ſe arenam prodit, quam quæ alias nitido vitro excepta ſit. Nam experimento indubio oſtendi,etiam ſanorum urinam in matulis Duelech affigere, granorum, vel ſquammarum forma.

Idque

Idque non ſtatim à mictu, ut ſidant protinus; ſed aliquod horis abinde affiguntur. Dum jam ſcilicet lotium, conceptum à rene fermentum explicans, viam corruptionis ſubit. In Nephriticis quidem urina ſuſcipit fermentum putrefactivum, quod alioqui ſanorum lotio non communicatur, fermento ſtercoreo alioqui ſibi ſamiliaris. Porrò neceſſarium non eſt, actualem putredinem reni ineſſe, ut arenam intus ſuſcitet. Prout nec urina in matulis adhuc fœtet, dum jam ſe ſabulo liberavit; ſed ſufficit minitata, ſive incipiens putredo, ut ſpiritus jure ſuo liberè potiantur, agantque viciſſim in ſe invicem abjectis repagulis. Minitatam autem puto, quæ tantum ſeminaliter Archeo renum ineſt, licet non explicata: nam alioqui, ſi actualis eſſet, vel tantilla putredo in rene, febris lenta illam comitaretur; quantulacunque autem fuerit, facile in lotium radices agit, in quod videlicet jam fermentum urinaceum penetravit, quod in ſe ut ſtercoreum, ita & putrilaginoſum eſt. Facilis eſt nempe putredinis, & excrementi, aſſociatio, in ſymbolo fermentali.

10. Quiſquis ergo ſtuduerit, ne lotium ſibi intus petreſcat: opportunè proſpiciat, ne ſibi intus putreſcat importunè. Sunt enim ideò, quæ grato odore urinam renesque tingunt, organisque hactenus blandiuntur. Quatenus namque Diuretica ſunt, ſive mictoria, ad renes aditum ſortiuntur. ſeſeque lotio immiſcent. Etenim quæcunque occulta, vel manifeſta qualitate ſaxifragi nomenclaturam meruere, mundant quidem, ac abſtergunt, & hactenus renes putredine comminatos ſolantur: at ſanè nequicquam arenarum liquant, aut reſolvunt. Quales ſunt aciduli fontes, lapides, atque herbæ diureticæ, quæ eluendo, detergendoque arenas, & tenuiores grumos proſcribunt; non autem liquant, multoque minus inhibent nova calculi exordia. Quia balſamo, gratique odoris condimento deſtituta, ſquallores fermenti putrefactivi, ut ut adhuc ſurdos, attamen non placant. Prout enim plantæ regerminatio non tollitur ramorum abtruncatione, ſed eradicatione: Ita nec ſanatur nephritis, deturbando calculum. Nil quicquam actum præmio dignum, ſi epilepticus à lapſu erigatur, ſi non à recidiva etiam in poſterum. Hunc tamen medendi apicem Scholæ nequicquam tetigerunt: imo potiùs deſperarunt: quia contractam Lithiaſis labem, non rarò in poſteros, jure hæreditario tranſlatam, ferocire viderent. Etenim cum diſſectum à calculo veſicæ, ſæpe deinceps tota vita immunem vidiſſent: idem ſibi promittentes futurum, in calculo renum, de recidiva, nil quicquam ſoliciti Medentes de craſtino, benè ſperandum ægrotis perſuaſerunt, benè ſperantes ſe ſaltem pecuniam recepturos, proximis recidivæ nundinis. Stolidis nempe principiis innitentes, laxativa mitiora tantum ſubinde utendum, ut antecedentem calculi evertant molem. E ſtomacho nimirum omnem calculi materiam ſe emungere arbitrantur, ſerioque loquendo, ſtentantur per ſua benedicta laxativa, ſanationi palliativæ ſe proſpexiſſe, ſi repetita cacatione æger obſequioſus fuerit, regulasque victus ſervarit. Sed hiſce nugis abundè ſatisfeci libro de febribus.

11. Nutrimur namque iiſdem, quibus conſtamus. Nec partes ſolidæ nutriuntur, niſi affini liquore, ſpermatico, viſcido. Ridenda ideò magis eſt Galeni ſimplicitas, quæ membranas, nervos, tendines, adeoque partes primæ conſtitutionis, in cibis vetuit, ne mucilago ſive pituita inde ſuccreſceret: immemor ſanè, quod ſola vitali iſta mucilagine, partes ſimilares in nobis immediatè nutriantur.

12. Nec interim attendunt Scholæ, quod renum alter, unoque tantum latere, ſæpe calculos pariat, totusque ſubinde occaleſcat: ubi alter ſuo interea ritè fungitur tota vita munere. Unde ſaltem fatendum: quod urina, non ſui vitio, aut mucilaginis ergo, in ſua baſi petreſcat [quod jam ante ſat eſto conculcatum] quod denique non ex diæta, ciborum potuumque imaginato tartaro; ſed quod renes, proprio defectu, vitioſum ſuſcitent fermentum, ac tandem inſolens hoc monſtrum pariant. Sæpe namque renum unus dudum multo fluxit ſabulo, ac dein totus calculo obturatur. Dolorem quidem obtuſum perſentit illius lateris; ſed nullum deinceps per vitam ſabulum. Tandem id Scholæ per Anatomen advertunt quidem; nondum tamen proinde ceſſant inſontem damnare ſtomachum.

chum, parturientem phlegma petroſum, pro uno,& non pro altero renum. Partæque ideò Lithiaſis crimine vapulet, ſcopis evertatur; triduanas patiatur evacuationes minorativas, & familiares; rudiores verò toleret ſolutivorum animadverſiones, per ſtatas anni viciſſitudines. Imò toleret ſtomachus ſupplicium, quod ſubter humeros, & poplites cauteria, ad pituitæ defluæ præcautiones, detorſiones, revulſiones, aliaque id genus anilia figmenta imprimantur. Tantoque crudeliores in ſtomachi non patratum crimen ſæviunt tortores, quòd hic ſuum cauterium ſtigmate obduci ſinat; medentes verò, apertum detineant. Quaſi ficta pituita, è capitis plano diruens, in ſtomacho immutata permanens, per inteſtina laberetur, à Mezaraicis iterum ſorberetur abſque nocui diſcrimine; inde vero ad jecur & renes iterum ferretur, niſi aperta infra humerum, vel genu, cute, revellatur à deſtinato itinere, foras. Bone JEſu! Sapientia Patris! ſuntne hæ tuæ Scholæ, quæ hujuſmodi deliramenta credulo popello proponunt? ſuoſque meris nugis circumveniunt? Tot lanienis mortales cruciant? Abſit! Abſit credere hanc doctrinam veritatis: id eſt, tuam! Sed hoſtis primæ veritatis, inimicus hominum iſtas nænias protulit, & uſque tuetur.

13. Cæterum aliqui Diuretica præſcribunt, aliiſque interim timentibus arcentur, ne videlicet propulſus è rene calculus in via ſteterit.

14. Sic enim Abbatiſſa, calculo deſcendente oppreſſa, ſub Canicula, ſuadente Medentum corona, remedio diuretico abſtinuit, ne forte calore ſtationis, & diuretici, calculus grandeſceret, & indureſceret. Exſpectavit itaque inſomne quatriduum, immani ejulatu, donec ſua ſponte lapillus in veſicam appuliſſet. Tum exſultatum à Medicis conſilium: & niſi regulam ſervaſſet, ſanè vitam non ſervaſſet. Nobilis quædam, infeſtata calculo, & febri; poſt quater repetitam phlebotomiam, enemata, minorativa, laxantia, veſicatoria, idque genus alia, totos dies decem cum clamoribus ſupervixit, in Medentum ſpectaculum: eo quod non reperirent horam à febri immunem, qua pharmacum contra calculum propinare potuiſſent, nec vires ad novam alioqui carnificinam ſuffecturas: etenim quæ vidi, inter curandum, à Medentibus, titulo caloris perpetrata, vix toto volumine, cum horrore & commiſeratione deſcriberem. Jeſuitam enim Antverpiæ Anno 1606. cui uterque ren calculo obſeſſus, lotium negabat, tandem ſub bidui Medentum certamine, animam efflaſſe memini. Diſceptabatur enim de Aſini Apulei umbra: Num videlicet illi glans ſuppoſitoria, an verò clyſter adhibendus. Diuretica, ſive calculi propulſiva horrentibus omnibus. Interim Mercator quidam Joannes Vermierden, ab octiduo ſtagnantem urinam paſſus, jam morti vicinus, diureticum ſumſit è ſucco millepedum, & ſucco conchiliorum nigrorum, cui granum unum cantharidum incoxerat integro hauſtu bibitum. Hæc miſſa facio.

15. Diureticorum autem litem ſic dirimo. Omnis calculus vel major eſt ſuo uretere, vel minor, vel æqualis. Si minor; opportuna, nec metuenda erunt Diuretica. Si autem juſto major: Diuretica erunt planè evanida, ac fruſtranea. At ſi æqualis ureteri reſponderit; præſtat eundem ociſſimè expelli, ne per moram augeatur.

16. Veruntamen quia tranſeunte calculo, ureter contractus præ dolore, plerumque criſpatur. Diuretica in paroxyſmo danda, cum præcautione. Nimirum propinanda ſunt doloris, & contracturæ inde natæ inhibitiva. Cujus ſolius puncti incuria, vel inſcitia, ſubinde contigit, calculos media ſtetiſſe via, & miſerandis ejulatibus necuiſſe. Idque non tam Diureticorum inſolentia quàm Medentum errore. Nec enim putandum, canalem ureteris eſſe inæqualis ſtricturæ, ut calculus, qui per ureterem primo impulſu deſcendit, tandem anguſtia itineris preſſus hæreat. Sed compreſſiones poſteræ ſunt criſpaturæ morboſæ, ac ſpaſmodes, à dolore, prout de Senſu & Senſatione alibi. Adeoque tam externa fomenta, quàm interna, quæ convulſivos illos motus placant, ſummopere adhortor, & neceſſaria judico.

17. Quidni ergo diſtinguam Diuretica, quorum tam deſtinationes, quàm electiones vix antea cognitæ. 1. Siquidem quædam urinam corroſivo veneno acuunt: ut Cantharides. 2. Alia aciditatem provocant, ac relinquunt in lotio, & ſtranguriam excitant. Quales ſunt cereviſiæ recentes. 3. Sunt quæ urinam reddunt abſterſivam, ut fontes aciduli, vitriolum Martis, lapis can-

crorum: itemque herbæ paſſim gaudentes etymo Diureticorum. Continentque ſingulæ alcali volatile, vel ſaltem iſtud ſub ter digerendum acquirunt. Etenim hactenus Diuretica, pleurumque potui vulnerario conducunt. Eo quod in quovis vulnere mox aciditas, omnis in carne putredinis index, atque ſocia, oboriatur: quam alcalia facile in ſe abſorbent, & abſumunt. Quocirca ruſticus erat, qui vulneratos ſanabat lixivio tiliæ. Sic lapis cancrorum, vino incoctus, vel maceratus, inſigniter ſaporem lixivii præſentat.

18. 4. Sunt & quædam, quæ lotium provocant, ſtimulantque expultricem, quatenus putrilaginem urinæ generant. Cujusmodi ſunt Raphanus, Aſparagus, &c. Vidi namque Juriſperitum, non ante afflictum Lithiaſi, niſi poſtquam à largiore Aſparagi eſu domum rediiſſet: ac deinceps non tam calculis, quam ſubtiliſſimis arenis, per reditus, aliquot annos, ſingulis forte quindenis, ſub atroci dolore decumberet. Unde didici, quod unius veſperi error malum habitum renibus induxerit, qui vix in poſterum tolleretur. Cognovi hinc etiam naturæ noſtræ pronitatem, quæ tam cito in ſui ruinam auſcultat, ſemelque lapſa, tardè, ac difficulter, etiam medicaminum favore, reſurgit. Denique ejusmodi habitum, in aliquot jam annos perſeverantem, nihilominus correctum, adeoque inclinationes, quas vocant. Intemperies verſas in naturam, eſſe mobiles, ac ſeparabiles, contra Scholarum deſperationes. 5. Sunt quoque Diuretica, quæ grato odore lotium reneſque reficiunt. Ut macis, nux myriſtica, terebinthina, maſtix, juniperus, &c. quaſi renes odore conſolati, ſui memores officii fierent. 6. Sunt dein etiam, quæ ex alcali lixiviali, ſub digeſtione, migrant in acredinem, vias urinæ abſtergentem, inſtar ſaponis, excretricem ſtimulant, incidunt adnatas ſordes. Cujusmodi ſunt, quæ teſtis, & lapidibus, cineribus que appropriatorum colliguntur; quæque ſola, ſaxifragorum nomine digna videntur, præcipuè ſi in gradum volatilitatis ſint deducta. 7. Eſt demum Diureticorum genus, quod parva quantitate, lotii copiam è toto corpore profundit, ut millepedes, ſpecies de Beccabunga, item ſuccus conchiliorum marinorum, nigrorum, oblongorum: & quæcunque nitrum volatile continent, quæque renes torpidos ex proprietate excitant. 8. Eſt & genus, quod ſedandis renum doloribus utile, hæſitantes confortat. Quale eſt in croco, rhabarbara, & caſſia inverſis, id eſt, vi ſolutiva prius orbatis. 9. Spiritus ſalis marini; nedum Diureticus eſt, ſimulque ſtranguriam lenit, quibus calculus in veſica volvitur; verum inſuper calculos renum minuit. Si ultimo igne diſtilletur reverberii. Non ſat eſt ergo dicere, diuretica urinam creant: quin inſuper etiam eſt determinandum, an excitatione attracticis, an urinæ liquatione, an exaſperatione, an putredinis citatione, vel alio demum titulo id agant. Nec ſat eſt, ſerum lactis continere aliquid nitroſi: quin etiam aliquid habet prioris cruoris reſiduum, unde cadaveroſum eſt, adeoque Aſparagi tenorem ſervat. Multa ſiquidem, renum conſolatione, urinam cient, gratoque alia odore lotium ſuffundunt, aliaque ſunt per acrimoniam moleſtiora, ut &, quæ fermentum putridum urinale accelerant, quæ tota radice calculoſis nocua: magnoque Medentum ideo errore Aſparagus quibuslibet ferè apozematibus incoquitur.

19. Porrò formidavi quandoque unius lateris decubitum ordinarium: quod ſupinus ren præcluderetur ab inteſtinorum incumbente pondere, inque eo reſtagnans urina fieret arenoſa: ſi quotidie, per plures horas recluderetur ibid. Præcipue, quod ſupinus ren diſtet ſaltem digitis decem, à vena cava: ſitque veſica, medio ſitu inter utrumque renem: perſuadebam itaque mihi, quod ren ſupinus non poſſet ſe exonerare ſurſum, in veſicam. Sed poſtmodum cognovi vanum hunc meum timorem, quodque nil, reſpectu Archei, eſſet inferum. Nec ſatis id fuit, theoricè inquiſiviſſe. Igitur oportune mihi notus, qui à puero nunquam in latus ſiniſtrum decubuerat. Etiam adhuc ſenex, nondum Lithiaſim paſſus. Obſervavi & alterum; qui nunquam, niſi lumbis, & dextro lateri indormierat; ſiniſtro tamen ac prono rene, evaſit calculoſus.

20. Repeto hic: quod clarus ac ſtillatitius urinæ meæ liquor ſecum aſportaverit ſurſum per alembicum ſuam terram, quam ad latera vaſis in verum Duelech conformavit, & affixit: quodque illa induratio ſit facta à ſpiritu urinæ, qui quidlibet, atque diverſimodè plura coagulat.

Nam

Nam ſpiritum vini condenſabat in offam volatilem. Sin vero reperit objectum fixum, de natura ſalis, vertitur in ſalem, prout contingit ſpiritui vini, à ſale tartari. Aut dum ſpiritus ſalis fontani, combibitus à cognato ſale, fit ſal. Sin autem ſpiritus urinæ reperiat terram fixam, quam rodat: cum illi deficiat objectum coagulabile, imbibitur à terra, & abhac ſubigitur: & coagulationis alioquin author, ibidem coagulatur paſſive. Sed ubi ſpiritus urinæ invenit volatile non coagulatum, coagulabile tamen (quia terreæ indolis) ſuum exſerens coagulum, conſtringit eandem aporrhœam in terram: conſertisque viribus utrimque, fit nova creatura, quæ eſt nativitas Duelech.

21. Cæterum Scholæ, ſuis calorum inſiſtentes principiis, præſcribunt, non incubandum dorſo, lumbos quoque inungendos refrigerantibus, imò lamellam plumbi geſtandam topice. Imperant culcitram lanæ loco lecti plumoſi, ne renes incaleſcant. Quin etiam inter ſtragula & culcitram corium ſubſternunt. Nimirum circa effectus debellationem Scholæ tantum occupantur, reſpiciuntque duntaxat productum, ſive poſterius; nequaquam autem ad cauſam, nequidem occaſionalem. Nugiis invigilando enim, ſucceſſive ſibi invicem ſubſcribunt, ſine nota juvaminis. Adeoque ſerio ſomniant vigiles, ut ægris adulentur. Neque enim naſcuntur calculi, quia lumbi calent ſed calent lumbi, quia naſcuntur calculi.

22. Lanam ergo præ plumis deligunt, ob harum (inquiunt) calorem. Neſciæ, quod plumæ minus calefaciant, quàm lana: ob minus accuratam aeris excluſionem. Quod judicet ſenſus tactus.

23. Denique dato, quòd pluma magis calefaceret ſuperincumbens corpus, plumisque involutum, quàm lana; attamen id totum ceſſat, ſi linteum intercedat inter plumas, vel lanam. Siquidem calor, qui è plumis vel è lana emergit, non eſt ipſe horum ſimplicium calor; ſed incumbentis calor reflexus, receptusque in plumis, vel lana. Inde namque depoſitus in medio (linteamine) redit, non quidem ſeipſo priore robuſtior, ſed ferè adæquatè contemperatus, eodem momento caloris, quo pollet ipſum corpus. Determinat autem oculariter hanc litem, ipſum organum vitreum, ad menſuram temperiei ambientis aeris conſtructum. De quo in principiis noſtris elementalibus.

24. Nec arguit in adverſum, quod calculoſus nephriticus ſe ſentiat calidiorem lecto plumeo, quàm laneâ culcitrâ. Nam id non contingit, ob majorem plumarum calorem; at benè, quia patiens demergitur profundius lecto plumeo; culcitra verum lanea tantum ſuperjacet, afflatque à lateribus aer refrigerans. Adeone Scholæ nunquam aliquid ex fundamento, cauſa, atque radice diſtinguent? Semperque ex dogmate gentilitio caloris, & frigoris, cum ruſticis ſapient? Oro vos, propter amorem Dei, quo quisq; exacto ſecum ſeculo proſpectum optet ſibi, abjicite pertinaciam, præſumtionem, & ignaviam; ac nolite aſpernari meliorem Doctrinam.

UTERUS DUELECH.

CAPUT VI.

1. *Cur ſit inquirendus uterus Calculi?*
2. *Veſica etiam alterius ſortis calculum generat, quamren.*
3. *Prognoſes.*
4. *Calor in urinis non coagulat quicquam.*
5. *Altera uteri neceſſitas.*
6. *Situs hujus uteri.*
7. *Mechanica.*
8. *Obſervationes inde habitæ.*
9. *Conjicitur hujus uteri extenſio.*
10. *Ratio mirabilium in Nephriticis.*
11. *Unde recidiva in Nephritide?*
12. *Nephritis auſcultat Meteoris.*
13. *Modus in fiendo.*
14. *Lotium cur turbidum;*
15. *Dolor Nephriticus à contractura.*
16. *Falluntur in cauſa, qui ſtricturam ureteris, pro doloris atrocitate adferunt.*
17. *Inſcitia uteri ſanationem negligere fecit.*
18. *Fabuloſa Scholarum perſuaſio.*
19. *Recidivarum altera neceſſitas.*
20. *Dubii cujusdam elucidatio.*
21. *Hiſtoria amentis.*

22. *Separatio lotii à cruore.*
23. *Inordinata peregrini calculi generatio.*

SEmine, materia, ac proceſſu fiendi calculi, jam patefactis: cognitaque urina in ſui contentis, quatenus eſt vas ſeminarium, deferens ſemen calculi: nondum ſatis tamen dictum. Siquidem ſoſpite unico rene, ſæpe alter duntaxat calculoſus eſt. Non ſufficit ergo accuſaſſe urinæ commune initium, eoque potentius imaginandum hoc, quod omne genitum præſupponat quendam uterum, unde nimirum ſubinde non ignavam indolem ſortitur ipſum productum. Neceſſe eſt enim loca eſſe, quibus res fiant, antequam naſcantur, idque tam prioritate locorum, quam motuum. In hepate quippe eſt jam urina materialiter, imò & in mezenterio, antequam ſit in renibus. Neque renes per ſeparationem ſequeſtrarent lotium à cruore, niſi jamdum urina & cruor realiter diſtincta eſſent. Si vero urina ſit, priusquam ad renem, vel ad emulgentes venas deveniat, neceſſe eſt & calculum quodammodo ante renum hoſpitia præparari. Etenim ſi ſtercus, vel ab initio duodeni inteſtini, præparari incipiat; quidni idem lotio continget? Quapropter viſum fuit mihi, urinam nec etiam poſſe uteri calculoſi rationem complere, multoque minus renes ipſos, tanquam per ſyringas, feſtinus tantum eſt lotii tranſitus. Quare primus debui uterum monſtroſæ hujus prolis attendere: præſertim, quod hunc cognitionis apicem Scholæ hucusque tranſilierint, vulgi judicio contentæ, nec ultra rus ſapientes, quod renes atque veſicam tantum intuetur. At certè fodina, ſive uterus, magnam utrobique gignendæ rei diverſitatem cauſat, ſi generationis fertilitates ac ſterilitates plerumque contineat. Solo namque ſi natura ſubeſt: certè utero natura non poteſt non ineſſe, ſi præcipuè renum unus petreſcat, altero incolumi. Idque potiſſimum contemplandum ex eadem & in eadem materia, uniusque ſeminis urina.

2. Ex utero itaque, nec aliunde accerſitæ infirmitatis cauſa petenda. Nam & veſica, & eadem numero urina, alterius ſortis Duelech procreat, quam quod in rene fit, vel ſaltem nuſpiam fiebat ante. Enimvero, non ſoleo ſubſcribere nudis antecedentium voluptatibus, ut neque arbitriis, quia ipſam Medendi poteſtatem languere, ſub illorum torpore, certior factus. Uterum ergo Duelech explorare debui.

3. Inprimis exploravi Nephriticos, plerumque ante futuros ſibi dolores, præſagire ſibi inſtans malum ſolitos, ex urina aquoſa, non tincta. Præſente autem dein dolore, eandem urinam affatim multam, atque turbidam, inſtar cerviſiæ flavæ, nondum defæcatæ. Cumque dein ſubtilior urina, arenæ permiſta, profluit, dolorem ſibi manifeſte remiſſum, aut penè nullum, teſtatos. Imo, tametſi per dies aliquot, continua maneret urina, ambobus renibus ſubinde major.

4. Spectavi tum quoque, bolum continuum, & copioſum, cum urinis quotidie ejici, ſpecie inpalpabilis pollinis. Quendam etiam qui ſolo calore liqueſceret (tantum abeſt, quod calor, coaguli eſſet author) ſæpe tamen bolus iſte, ab lotio ſeparatus, demum in aqua calida non fundebatur poſtea; ſed ad fundum tandem per quietem ſidebat, qui ante, in ſale urinæ, ſolvebatur.

5. Etenim ſemper credidi, generationes ſeminales fieri è diſpoſitione materiæ, hujusque perfectionem paulatim introduci, opera Archei. Sciebam ideo, generationem Duelech, cæterorum naturalium leges ſequi: adeòque etiam eſſe inſtantaneam: atque per conſequens, illius diſpoſitionem præparativam, ſive præparationem diſpoſitivam, ſenſim quidem introduci. Concluſi ergo mecum, totam hanc monſtri nativitatem, ejusque præparationem, non abſolvi tam feſtinato per renes tranſitu: præſertim ſicubi bolus ille tertiam quandoque matulæ partem oppleat: imò arena unico mictu ejecta, ſubinde medietatem renis adæquet: ne interim exilitatis ſinuum renis reminiſcar.

6. Itaque merito ſuſpicatus ſum, arenarum, boli, & calculorum uterum, non eſſe ſolos renes; ſed hos per vaſa anteriora, quibus lotium diſponitur, ſua præparare producta, plenamque quidditatem Duelech ibidem nanciſci. Fundamenta nimirum cuduntur eorum quæ mox futura apparent.

7. Atqui ut omnem à me abdicarem ſcrupulum, neve crederem, momentaneo per renes tranſitu, urinam, velut ictu oculi celerius in bo-

ſum, arenam, grandioresve calculos faceſſere, ac tum deinde per ureteres præcipitari: Collegi urinam ejus, qui unico duntaxat dolebat rene, ſabulum ſimul atque bolum excreverat, dein urinam per linteum à ſabulo colavi; attamen deprehendi, quod ex eadem arena deinceps nil minus ſabuli, & ſquammarum adhæſiſſet matulæ, quam, ſi ſine bolo & arena prodiiſſet. Ex oppoſito quoque comperi, urinam quæ ſemel matulæ ſuam appoſuerat arenam, nullam triginta inde horis, amplius in nova matula arenam; at duntaxat ſedimen abluibile depoſuiſſe.

8. Certus itaque factus ſum totum iſtud ſabulum, cum lotio calculoſi ejectum, nec fuiſſe illius atque ejusdem lotii, cujus jam fundum petiverat. Conſequenter quoque arenam, ſucceſſivis ac continuis poſt vicibus mictam, non fuiſſe productum illius ſolius lotii, neque collectionis mora illius lotii factam, aut patratam.

9. Imò cum alioqui ren, ſeipſo quadruplo major, ſubinde non eſſet hoſpitando ſabulo, per iſtum paroxyſmum defluo. Igitur didici, aquoſam & non tinctam urinam, futurarum arenarum, & paroxyſmi prænunciam, futurique doloris præſagam: vel ex tunc diſpoſitionum fundamenta depoſuiſſe, in aliqua cavitate, majore ſinubus unius forte renis. Quapropter capaciorem arenarum boli, ac lapilli uterum conjeci quàm eſſent ambo renum ſinus. Centralis nempe unus, ureteri conterminus, & alter anfractuoſus, per corpus renis circumflexus.

10. Demirabar enim valde, quod primis diebus non flaveret urina, abundans tamen flueret: nec ſcoria, lotii tinctura, tum pro ſolito uſu, attraheretur: quaſi tota illius tinctura, in fabricam lotii, abſumeretur: vel quaſi arenæ ex mera tinctura ſcoriæ fierent: adeoque ſtercoris liquidi miſturam cum urina, eſſe morboſam præter naturam, licet ordinariam. Quæ ſane meditatio primis me paſſibus afflixit. Saltem inde clarius cognovi, quod cauſa materialis Duelech, à Scholis aſſignata, ſit prorſus inanis, & ſtupida: Cum albicans, & pituitoſa mucago, ſi qua eſſet à renum calore cocta in calculum, jam arena renum non eſſet citrinior calculo veſicæ, ſed æque pariter pallerent ambo calculi. Utpote coctio arefactioque mucaginis, nequeunt ejusdem pallidum calorem citrinare? vel in veſica, ſub longiore mora, tota ruſa eſſet. Niſi forte Scholæ demonſtraverint, mucilaginem renum eſſe flavam, & veſicæ, albam. Alias ſanè, anilia figmenta docent de mucilaginoſa calculi materia. Porro urina clara, copioſa, aquoſa, nec tincta ante paroxyſmum: turbida cum dolore, & arenoſa poſt dolores, viſa mihi eſt, eo quod dum arena eſt in fieri, id contingat in vena cava, ipſisque emulgentibus: non quidem adhuc in forma arenæ, vel calculi; ſed boli, tenuioris luti, atque ſediminis inſtar. Adeoque in iſta culina non rite conficitur tum lotium. Quare aquoſa eſt, & Archeus illarum partium eſt primariò malè affectus. Coctionem verò, ſive digeſtionem lotii, intelligo promotionem ejus ad urinalem perfectionem. Nondum enim ibidem eſt arena: ſed minutiſſimus boli atomus. Quia ibidem eſt corruptivum fermentum, præter naturam, & loci requiſitum ſtabilitum. Quo autem longius inde recedit, renem verſus, vel ad ultimam lotii cloacam, ſuo quoque fermento urinario magis magisque gravatur: Duelech, in momenta propemodum ſingula, argumentum capit, ac ſenſim in majora grana firmatur.

11. Argumentabar enim: Si vena cruorem, etiam poſt mortem, à coagulo, contra corruptionem præſervet: non fore indecens, in ureteris ſive venis urinariis, aliquam exiſtere pariter præſervationem, à coagulo calculoſo: niſi hæc, vitioſo fermento, vicini renis, præpollenter peſſumdetur. Quod ubi ſemel ſerio contigit, ſic ut venæ, à nativa ſui bonitate paululum receſſerint, evenit his, quod quibusque vaſis impuris, olidoque fermento vicino infeſtatis, quibus aliquid ſemper, de reſiduo impuri contagio, pertinaciter adhæret. Iſta quippe recidivarum in Nephriticis, continuata eſt ſucceſſio: quod non de pleno, omnis adhærens amurca abſtergatur: ſitque idem malæ indolis character vicinus, qui priores concinnavit calamitates. Per modum, quo gallina matura ova, minusque matura, aliaque inſtar granorum, in lumbis gerit, ſucceſſivè in menſes aliquot, ſubſecuturi partus pignora.

12. Hæc nimirum fuit neceſſitas, qua Nephritici meteori importunitatibus plerumque parent, futuras etiam tempeſtates præſagiunt, horumque dolores è lumbis in dorſum aſcendunt.

13. Quoniam dum illis venis, ſive uteris, jam illarum ſordium pluſculum eſt affixum, triſtantur, contrahunturque, ſaltem illo latere, quo infeſtantur: vel utrimque per lumbos pariformiter. Sub qua venarum contractura rugataque criſpatione, dolor punctilis, lancinans, & quaſi divulſivus emergit. Deciduntque in iſta criſpatione groſſiores atomi, in emulgentibus collecti, ad renes: remanente interim in pignus bolo, tanquam proximi acceſſus ſeminatio, usque in ſui maturam adoleſcentiam.

14. In qua demum dolente venarum contractura, latex eminus è venis in ſubſidium, ad renes celeriter accurrit, trahiturve, atque confluit obediens. Unde lotium turbidum. Quis autem latex ille, qui cum non ſit urina, huic tamen miſcetur, ſuo tractatu à me copioſè ſat dictum. Poſtquam autem arenæ & calculorum ſegmina ejiciuntur, ceſſat dolor: quia ceſſat venarum contractura.

15. Nephriticus ergo immanis dolor ille, à contractura; non autem à boli, vel ſabuli tranſitu.

16. Sæpe namque magnus calculus, poſtmodum minus dolet, qui minutulus primum ſumme dolorificus. Non quidem quod ureter ſe ipſo amplior factus (prout alioquin opinantur Scholæ) ſed inſueto malo contractura major fuerit. Alias namque, ſi ureter tantam ſuſtineret ampliationem, ſibi contradicunt, dum diuretica vaſorum ſtricturam vetant. Dein porrò conſideravi, quod ſub initium, clara, aquoſa, & affatim, urina excernatur. Etenim cum urina tingatur per ſcoriam, ſive ſtercus liquidum; iſta autem ſcoria non eliciatur, niſi prope finem Ilei, ac juxta fomitem fermenti ſtercorarii; fit inde, quod illa ſcoria non tam eminus alliciatur, ſub confuſionem inſtantis paroxyſmi: eo quod illius culinæ œconomia ſit confusè turbida, & interpolata. Quippe ſtomachus cum toto abdomine turbatur, præſentitque in omine, atque metu, inſtantem procellam, non minus, quam eandem compatitur, toleratque præſentem. Præſentire enim videtur arenam, nondum viſam; at ſanè adeſt tum in utero ſuo, dumque præſentitur, ex tunc adeſt contracturæ illius exordium. Volens itaque Archeus hoſtem eluere, & excuſare inſtantem paroxyſmum, accerſit undecunque omnem laticem, & ad eluendum renes demittit. Contrahuntur ergo venæ in calculoſis renibus, conſentiuntque inteſtina, atque dolorem colicum ideò mentiuntur, ob conſenſum. Qua de cauſa Nephriticus dolor, à colico nondum per Scholas ſatis diſtinguitur. Nec mirum, ad ſpaſmum venarum, ipſa inteſtina quoque convelli: cum contracturæ artuum ſequantur, propter conſenſus conſanguinitatem, tam dolores immanes colicos, quam Nephriticos. Procul ergo à vero deviant Scholæ, quod Scoria trahatur, aut mittatur ad calculi fabricam: quin potius ſupervenit ejus tinctura, per acidens, dum ſpiritus coagulator ſuam exſerit potentiam, in terram volatilem. Quia cæteris paribus, calculus tinctus ſemper eſt pallidis friabilior. Idque clarè arguit, quod lotii tinctura, ſi poſſet, confectionem Duelech præpediret totaliter. Adeoque Icterici, licet calculo ſubjecti alias, vix calculoſi ſub Ictero viſuntur. Idcirco enim ſub generatione Lithiaſis flavet urina primo arenarum conceptu palletque ſub initium acceſſus. Quia tum adhuc latex eſt, nondum mera urina. Certo itaque ſcivi, ſi in ſolo renis ſinu omnis arena fieret, quæ excernitur, dolor major eſſet, dum excernitur, quam dum nondum arena apparet. Quod tamen contradicit experientiæ. Porro quod patrato ſabulo urina plus ſolito turbetur, ſpiſſiorque evadat, cum alioqui plus pulverulenti continere, turbida confuſio perſuadeat (in craſſiore nempe conſiſtentia plus pulveris, quam prius in clara, & aquoſa) Id plane convincit, uterum Lithiaſis jam eſſe oppletum, nec poſſe craſſiorem illam ſaburram hoſpitare.

17. Ergo in cognita uteri varietas nedum neglexit Nephritidis ſanationem, ſed & cauſarum, & ſanandi alteritates introduxit. Sc. aliud eſt, fluctuantem à rene arenam, ſuccedente lotii ſtilla, deturbari: atque longe aliud, non quidem eluente unda; ſed partium conſpirata contractura, ac criſpatione, adhærentem excutere arenam.

18. Althea enim Malva, Amygdalino, ſimilibusque dolores demulcere, vias humectare, dilatare, & oblinire perſuadent: adeòque in hoc, ut & in omnibus ubique, vel Scholæ duntaxat ſunt intentæ ad poſterius vel ridiculum proponunt. Dum vi deterſiva totum arenarum bolique uterum everrere debebant, laxandis viis, humectan-

ſtandiſque membranis in ſe ſemper madidiſſimis, totæ incumbunt.

19. Siquidem expulſo ſabulo, non proin ſoſpes eſt uterus illius: quin ſaltem in futuram calculi pœnam, remaneat venarum conſpurcatus bolo paries. Quorſum nulla Scholarum hactenus fuit reflexio.

20. Demirabar namque ſubinde, quod dudum antea Nephriticus, poſtquam calculum in veſicam demiſit, rarius novos in rene lapillos ſuſcitet, quamdiu alter veſicam infeſtat; Nephriticus tamen, ſi ſimul etiam podagricus, podagram tamen ſociam, cum Nephritidis ſive calculi acceſſu admittat. Etenim inde didici, quod ſicut dolor in vulnere ſuſcitat aquam glarealem: ita & ipſam mutet urinam, quæ petrificationem in priſtino lumborum utero impediat. Quare etiam lotium turbidum, citraque arenas, viſitur in calculoſis. Dolor enim claſſica eſt, quæ latitem undecunque advocat occaſionaliter, urinam peregrino hoſpite admiſto accendit, imò & turbat. In tanta autem officiorum confuſione, de ipſa confuſione cogitatur nihil. Etenim dolor mihi fervoris imaginem ſæpe ob oculos poſuit. Aqua namque, poſt fervoris ebullitionem, turbida plerumque, ac confuſa eſt. Sic enim quia bolus fit, ex terra urinæ volatili, nondum ſale condita ſufficienter, ob defectum fermenti urinarii, in rene ſtabulati: Ideo quoque bolus iſte igne liqueſcit, neque in arenas duriores majoreſque cogitur, quamdiu vim fermenti renum non experitur. Tingitur autem ſaturatè bolus non quidem à ſerius ſuperveniente ſcoria, arenas tingente (quippe bolus ille rubet, ſupra flavedinem ſcoriæ) ſed à cruore diluto, qui invenis(boli utero) tranſſumitur erroneè ad uſus, turbulentiæ fines. Atque hactenus in Uronomantia, bolus de hepate & cruore teſtatur; nil autem horum arena.

21. Conſtat ergo urinam, per ſe, ſalſam, etſi ſale homo non veſcatur: ejusque cauſam, de Digeſtionibus, offendes. Curatus quidam, in urbe noſtra, totos dies 17. amens, abſque omni potu & cibo transegit ante mortem. Nunquam autem illi prorſus quotidiana defuit urina, parcior quanquam, & ſenſim rubicundior exiret.

22. Unde conjicio, in rene vim eſſe commutativam cruoris in lotium [quamque alibi in tractatu de hydrope ſtudio proſequor] non ſecus atque vulnus, ex cruore celerem copioſamque parat Synoniam, ſive glarealem aquam. Itaq; urina ad poſtremam ſui determinationem, poſtulat, mutuatque vim, à fermento, quam renes in uterum lotii inſpirant. Non aliàs, quam hepar in venas portæ, nexusque Meſenterii, vim ſanguificandi. Quapropter ibidem ſtatim totus ſtomachi chylus, cruorem ſuo colore mentitur. Vim autem renum in venas, planè deſpoticam, alibi de hydrope proſequor. At quamvis fermentum renis inſerviens miniſterio totius integralis, ſit viſceris cujusdam tanquam digeſtio; non eſt tamen in numerum digeſtionum relata, eo quod coctionem recrementi, non autem alimenti concernat. Etenim cum omnis transmutatio, quæ per digeſtiones procedit, ſua habeat media, ſive fermenta propria, ad novam generationem opportuna; ita ren ſuum incipit inprimere fermentum in cremorem, mox dum ad portas jecoris ſiſtitur. Cujus fermenti vigore, lotium ſe à cruore ſequeſtrat, nativis proprietatibus. Et quanquam cruor ille nondum ſit coagulabilis, attamen ſe ibidem ſeparant liquidum a liquido. Myſterium ſanguificationis eſt quidem, homogeneum, ſimplex, ac prorſus univocum, ſolaque adeo ſanguificatione conſcriptum; oportuit tamen, ſtatim in venæ portæ limine ſeparabilem difformitatem cremori innaſci. Aliàs namque cruor, dum vitalem conditionem in hepate acquiſivit, indecenter ſpiraculo fermenti renum pollueretur. Quod autem urina naturaliter ſit ſalſa, & unde ipſi iſta ſalſedo, alibi de digeſtionibus invenies. Hic autem adnotaſſe ſat eſto, quod quantum ſalis acidi naſcitur in chylo, ſub prima digeſtione, tantundem in altera transmutatione ſubſtantiali migret in ſalem ſalſum.

23. Deſignavi jam uterum incipientis urinæ, & calculi. Declaravi quoque mirificam proprietatem ſpiritus urinæ, in coagulando ac petrificando. Inde etiam jam ſat conſtat, ſi contingat ſpiritum lotii retrogrado motu fluere per jecur, in venam portæ, atque inde expelli, ut peregrinum inſolitum, per meſenterium; in inteſtina: quod ibidem facile coagulaverint etiam inſolitos calculos

calculos quosque Paracelſus congelata, non autem coagulata vocat, eo quod non ad duritiem Dueleh urinarum aſcendant, quæ à mucilagine matre materia ſolidantur. Quod ſi verò urinæ ſpiritus per venam cavam ſurſum, vel deorſum feratur; alienat, vi ſibi propria, ſimiliarium alimentum ſpermaticum, ac mucilaginoſum, in duriorem compaginem: unde demum Scirrhi, quartanæ febres, nec non variæ oppilationes oriuntur: quas fruſtra ſanè per Julapia, aut Apozemata averruncare ſtudent. Denique nutritur fel cruore ſibi vicino, in quem ſi ſpiritus urinæ è ſuo deviarit utero, confeſtim quoque lapides in felle obnaſcuntur. Peregrinum nempe ac hoſtile evadit, quicquid in alienam meſſem ſnbintrat. Adeoque extraordinarii effectus cauſis conſimilibus oriuntur. Neque enim inappoſitè docui ſeroſum iſtud, quod cruori permiſtum defertur, perque ſudorem, vel alias inſenſiliter diſperditur: non eſſe urinam, ut neque ejuſdem proprietates habere, nec eſſe ſerum, lactis æmulum, multoque minus eſſe fel, aut bilem flavam; ſed partem Laticis, de quo ſuo tractatu.

DUELECH RESOLUTUM.

CAPUT VII.

1. *Accuſatur incogitantia Scholarum.*
2. *Cenſus nebulonum, in quos Magiſtratus animadvertere deberet.*
3. *Excuſat ſe Author.*
4. *Omnis morbus ſua in ſpecie eſt curabilis.*
5. *Quantum ſperandum ſit ab officinis?*
6. *Quidve ibidem reperiatur pro Lithiaſi?*
7. *Duplex indicatio.*
8. *Surdaſtra Scholarum intentio.*
9. *Vanitas hujusmodi intenteonis.*
10. *Cur Althea, malva, ſuccus citri, &c. juvent.*
11. *Frivola objectio contra Diuretica.*
12. *Adynata Scholarum.*
13. *Rationes Scholarum pro impoſſibili remedio.*
14. *Rationes Spagyrorum.*
15. *Teſtimonium Cardani.*
16. *Diploma Principis Salisburgenſis.*
17. *Deluſio Scholarum, ex ridicula remediorum inquiſitione.*
18. *Ridicula ſubterfugia.*
19. *Calculum non confirmari.*
20. *Lapides animales, & vegetabiles quo pacto nobis ſint utiles?*
21. *Modus præparandi.*
22. *Vnde Ludo nomen ejusque præparatio.*
23. *Ludus ubi reperibilis?*
24. *Stolidum ſtentamen.*
25. *Error Paracelſi.*
26. *Scholarum temeritas.*
27. *Paracelſus non minus inſulſe, quam Humoriſtæ de materia calculi, garrit.*
28. *Exomologeſis rerum exanimatarum: & balſami ſalu.*
29. *Modus adhibendi remedii.*
30. *Veſica tauri embryonis.*
31. *Obſervationes circa lapidem cancrorum.*
32. *Error Paracelſi.*
33. *Mira antipathia.*
34. *Novus catheter.*

Uterum Lithiaſis dixi: nunc autem de remediis cogitandum ſeriò. Enimvero ridet vulgus Scholas in opprobrium actas, quod nequicquam hactenus de veris cauſis, vel ſanatione ſit indagatum. Originem Medicinæ quidem alibi recitavi, eamque adhuc adoleſcentem in hodiernum usque diem, effœta velut vis animi, egit in circulum, absque progreſſu ullo: quia peregrinis, Græcis, Barbaris, Ethnicisq; inventis ſtare maluerunt, & aliena excoluiſſe, honori duxerunt. Dum interim novi oriuntur morbi quondam etiam exoleti, reſurgunt larvati: ideoque illegitimi apparent, nec amplius reſpondentes deſcriptionibus primorum. Statur nimirum absque progreſſu, dum noſtra valetudo indiget maximopere medendi accretionis. Quatenus pigrum; atque ingeneroſum obſtat Medentum genus, quod ex alieno commentario tantum ſapere voluit, artemque ſupra

pra quàm noverint increſcere negant. Ideoque & quicquid ignorant, in catalogum incurabilium, deſperatione quadam adigunt. Quaſi avorum inventa noſtræ viam præcluſiſſent induſtriæ, Sapientiæ theſauros occluſiſſent, ſteriliſque ſit omnis moderna vis animi, & exhauſta divinæ Sapientiæ potentia, nihil eſſet amplius, quod inſuper nobis veritatem demonſtret. Profectò ſocordiæ poculum, veterno ſeculum dementavit vel ab ipſo initio: ideo nempe quiſque aſſentiri, quam indagare mavult.

2. Tanta nempe eſt lucri dulcedo, quod ſuas quiſque Medicaminum ſocietates, ſive confuſiones, & miſcellaneas (receptas magiſtrales vocant) cum amore admiretur: quæque ſecretiora olim, Medicos laboris amantes, reddidere illuſtres, præ torpore medentum, in Pharmacopœorum manus, anus dimanarunt hodie. Unde Tonſor quiſque, Balneator, Monialis, Tortor vel ex ambubajarum fornicibus fugata Lena, medicinam jactitat: quorum cenſum hic deſcribam. Primi namque occurrunt, qui mederi volunt, non quidem ad hoc inſtructi; ſed natura promti, quidlibet audentes, quæ aliis profuiſſe audiverunt, ſine cauſarum cognitione, atque diſcrimine, ægris propinant: eoſque ſic in diſcrimen præcipitant. Inde namque omnia penè Scholarum experimenta profluxerunt. Quod & Galenus, Quintii Præceptoris ſui exemplo, confirmavit. Etenim per mortes hominum, experimenta facientes, ſuos graduatos, Scholæ vocant ſtatim expertiſſimos. Alii vulgares, vulgaribus tantum mederi malunt, hiſque ſua dant conſilia, nonnulli quoque, favore ſolo atque rogari. Plerique etiam ob honoris ambitionem, utque tanquam ſapientes æſtimentur, hoc vitii genus innatum habent. Ejuſmodi enim deceptores, divites videri volunt, & gratis ideò cuncta præſtant ad necem vel fortuitam ſanitatem miniſteria. Hujusmodi inprimis ſunt, qui Romæ Theriacam Cardinalibus & Magnatibus obtrudunt, è meliorib. ſimplicib. confectam, quàm Deus in natura creaverit. Sic enim populo in Urbe impoſuimus, & ſancti pharmacopœi viſi ſumus. Succedunt his, qui munera quidem, ſed nequaquam nummos expetunt, ne nobilium conditionem, itemque promiſſam paupertatem exuiſſe ſciantur. Suntque idcirco, qui pro ſe nihil, at ſolum pro paupere communitate ſe promereri ajunt. Similes his apoſtatæ, qui fatentur quidem ſe non eſſe medicos; ſed ſua ſecreta ſe habere à Regina, vel Imperatore. Medias namque hi ſolent interponere perſonas, quæ pretium medicaminis extollunt. Sequuntur dein hos, qui veſtes, atque marſupium, ut cribrum foraminatas gerunt nec interim ſuum impoſtorem exercere tardi. Aliquando ſe ditiſſimos fuiſſe, nunc verò depauperatos (in dolio vini) per artem chymicam, per bella, & religionis conſtantiam. Sunt &, qui quandoque militum caterva viguerunt; at in bello (pro pecuniarum conflictu) cunctas opes impenderunt, cicatrices oſtentant, forte condigno præmio receptas. Nonnulli quoque uxores ac liberos, focos & aras, dulciaque patriæ liquerunt arva, religionis ob cultum. Multi quoque, ultrò pauperes, quòd nemo eis quicquam dare velit. Nec deſunt, qui religiones fingunt, veſtem mutant, ſoccis ligneis ambulant, Eremitam latente hypocriſi mentiuntur, quibus Deus virtutes ſimplicium inſpiravit. Sunt etiam, qui Aſtronomiam & Chiromantiam ubique intromiſcent. Alii demum campivagi qui in monte Veneris artem ſuſceperunt: hinc bruta non minus, quam homines, à morbis curare noverunt. Item qui ſimul futura prædicere, atque theſauros effodere ſciunt. Suntque qui libris deſtituti, chartæ inſcribunt non innoxia verba Salomonis, quibus morbi non ſecus atque dæmones fugantur, antè & pòſt cruces ducunt, ne diabolus ſcribentem potentia verba auferat. Sunt qui varia callent idiomata, apud Belgas, Chaldæam, Arabicam, vel Dalmaticam ſe loqui fingunt, multiſque onuſti artibus, tandem Matheſin, vel hiſtorias jactitant, plerique horum nil minus, quàm lapidem Chryſopejum conſtruere norunt, minas circumgerunt perpetuo fermento propagabiles. Sunt etiam Saraceni, ſuntque Judæi baptizati (plerumque non baptizatis nequiores) qui ex Kabala didicere, Mercurium variis modis mortificare, itemque venena diverſimodè præparare, quæ ad omnes morbos, & plures alios valere tradunt. Linguam Ebræam, ſcientiarum omnium fundamenta, & grandia rerumpubl. ſecreta, continere, & ſe futurorum prænotione gra-

gravidos jactitant. Sæpe ſuos citant Rabbinos unde tam præterita, quam futura legere poſſunt. Alii quoque artem medicam, in ſua tantum progenie hæreditari aſſerunt: etſi fatui, vel nequam ſint omnes. Sin autem apud viros ſuſcipiantur, ſaltem apud mulieres, Coſmeticen jactitant. Eodem enim corio cum Græcis, & Judæis ſunt obducti; licet viciſſim unus alterum derideat. Etenim natura promti, ex ſeipſis mentiri addiſcunt. Eſt & genus fugitivum, è famulitio Chymicorum, quod dum ſelectiora jactitat, non niſi venena Seplaſiis venundat. Mentiendi namque libertatem omnem uſurpant apud ignaros, accedente per aſſiduum uſum mendacio. Idiotæ enim ſunt, è chymicis furnis fugitivi apoſtatæ. Scholæ autem majori ſecuritate, atque omnium liberrima authoritate, imponunt mortalibus: nam cum demonſtrem veritatis decreto inevitabili, quod hactenus morborum eſſentias, cauſas, atque remedia prorſus ignorent, magnoque volumine, atque rationibus à priori id ſtabiliam; Interim ſuos promovent ſcholares, hunc, quia Latinus, patremque habet chirurgum, vel Pharmacopolam; aliumve, quia artium magiſter factus, lectiones aliquot Profeſſorum audivit; alium denique, quod Euclidem pro parte jactitet, vel ab Ariſtotele diſputare didicerit. At miſereor genus humanum, tot internis calamitatibus obnoxium; tantiſque externis exploratoribus expoſitum: qui cum ſub infauſtis Scholarum regulis trucidarunt è primatibus quemquam, jus aſſumunt appellandi ad morbi incurabilitatem, ſuoſque ubique habent patronos, & complices. Adeoque ſoli graſſantur impunè in vitas principum, prout libro de febribus oſtendi. Tanto autem miſerabilius ſe fidunt illis mortales, quod promotione ac jurejurando ignorantiam apud vulgus tegant. Quippe jurant, ſe fideliter ſanaturos infirmitates, quas oſtendi, ipſos neſcire penitus. Imò ne unum medicamen monſtravit illorum Princeps Galenus, ab empyricis non mutuatum, utcunque complexionum, graduumque ludicra theoria, tam ſecundùm genera, quàm loca triumphet. Quintius namque, Galeni Præceptor, totuſque empyricus, ubique à diſcipulo imploratur. Principes atque Magiſtratus hanc impunem necandi licentiam avertere à ſubditis deberent, & ex conſcientia tenentur. Non putem autem neglectum incuria; ſed poſtpoſitum, præ remedii inſcitia hactenus. Ego verò remedium cenſeo. Si ſtatuant, omnem Medicum teneri, ter ad minimum, inviſere debere quemlibet ægrum à quo fuerit requiſitus: ſub pœna exilii, & privationis officii ſui. Nam alias, numerus Medentum ſatis increvit. Deinde, quod ſolutio nulla ſit debita Medico, ſi non ſanaverit ægrum. Hoc duplici videlicet ſtatuto, Medentes vigilantiores fierent, atque ægrotis rectius negotium cederet, ſervaret Princeps ſubditos. Sed ſtatuta, ſervanda ſerio. Nam Legi Corneliæ de ſicariis æquiparantur.

3. Nunc unde digreſſus, redeo. Sunt etiam, qui dum librum meum de febribus legiſſe fingunt, objiciunt, me duntaxat remedia chymica, & inſueta oſtentare arcana, ut ad me, unumquemlibet ægrotum convocarem, ſpretis antiquorum tutiſſimis doctrinis. Abſit! Quia nec inviſo ægros, nec medeor ſpe lucri. Quod omnes totius patriæ viri boni teſtantur. Neminem ſanè voco, ad mea medicamina proſtituenda, aut venundanda. Libenter vivo latens, à ſolis pauperibus ſollicitatus. Hoc unicum palàm atque liberè profiteor; difficilium nempe morborum victorias poſtulare alios medicos, quàm Humoriſtas, & alia longè remedia, quam quæ venditat Seplaſia. Quoniam deſideratiſſime perfectiſſimorum corporum dotales optantur poteſtates, ut venena, à balſamis, in nobis ſeparentur. Imò ubi venena non ſunt aperta, ſuperentur Archei confuſiones, abigantur impuritates clanculum, invertantur remediorum dimenſiones, ut prodeant proprietates, quarum opera opus habet Archeus. Quin imo introvertantur impreſſiones remediorum, quarum tyrannidem natura noſtra abſque clade ferre nequit.

4. In hoc enim peccato, inque hac penuria plura jam ſecula infeliciter tranſacta abierunt, quod ignoratis cauſis morbificis, neſcitis mediorum potentiis, deſpectiſque altioribus præparationibus, quicunque morbus ſub initiis ethnicis non migrabat, deſperatis dicatus ſteterit. Profectò, nullus in ſpecie morbus, eſt incurabilis. *Deus namque, ut non fecit mortem ita nec lætatur in perditione vivorum. Sanabiles fecit nationes*

tiones orbis terrarum, nec eſt medicamentum exterminii, nec inferorum regnorum in terra.

5. Quapropter ignavum genus hominum, in ſubſcribendo ignaris promtum, ex animo, coram Deo ubique præſide, hortor, mecum contempletur, officinarum remediis morbos aliquot alimentarios quandoque per accidens ſanari, qui nempe ſpontaneas conſumtiones, & faciles admittuntur reſolutiones. At in gravioribus, in quibus ſunt fixæ, aut radices chronicæ, illorum uſum plus obfuiſſe, quam profuiſſe.

6. Hippocrates quidem, ſine invidia, altiorum remediorum inquiſitiones poſteris reliquit: quia felicioribus ſeculis vixere primores. Scholæ verò, ad majores mortalium neceſſitates, ſedentis & jacentis naturæ, non reſpexerunt; ſed Galeno, atque ſuo Quintio contentæ, non ſenſere mortalium defectus, cum lucrum ſe reportare, quocunque eventu conſpexiſſent. Etenim ne ſemel excogitarunt. Nephriticos impedire recurſus, multoque minus calculum reſolvere, quod deceptis authoribus, falſisque cauſis ſua dediſſent nomina. Idcirco enim de vera lapidum cauſa, deque vera ſanatione, atque remediis ideo auditum eſt hactenus nihil.

7. Deſiderabatur ſiquidem ejuſmodi remedium, quod impediret venturam ſuccreſcentis Duelech ſobolem, per ipſiuſmet lotii præparationem. Tum etiam, quod reſtauraret uteri ſaxipari decidentiam Gorgonicam, fermenti petrifici poteſtatem: ac tandem quoque reſolveret, quicquid coagulator ſpiritus patraſſet. De quibus ſingulis auditum eſt hactenus nihil. Duntaxat propellendo calculo, laxandiſque meatibus urinariis intentæ fuere Scholæ. Itaque in ſanatione Lithiaſis, duplex obvia ſolicitudo eſt. Una nimirum, quæ inclinationem tollit, ac metum recidivæ. Altera verò, quæ generatum demoliatur Duelech.

8. De neutra ſomniatum fuiſſe in Scholis, oſtendam: At ſaltem propulſionem arenarum, & lapillorum, machinatas fuiſſe; non autem pacationem tam atrocis doloris, à radice cogitaſſe. Laudant quidem, atque in apicem attollunt Malvas, Altheam, Amygdalinum, & quæcunque mollificando humectantia nominant: dein varia fomenta, humectantia, quàm abſterſiva, itemque refrigerantia connectunt, nec dolores intendantur, vel lapides excreſcant. Imò & Scorpionum oleum commendant, quaſi inunctum lapillos confringeret forinſecus: quaſi inquam axungiam, carnoſam membranam, ac peritonæum laxarent. ad quorum dilatationem ſc. mox ureter neceſſariò mollificaretur, extenderetur que in latum. Vulgus equidem has ſibi opitulationes, ſuadente primum anu, invenit, & extulit. Has dein admiratæ initio, ac dein mox amplexæ ſunt Scholæ. Ne ſc. (cum ſecus nil habeant) inutiles fierent ſpernendo. At non doloris ſolius ergò, hæc ſuſcepta; ſed juvaminis cauſam leviter indagantes, de ſolo itinere lapilli ſolicitæ, ultimo decrevere arreſto: non niſi per humectantia, ureteres eſſe ampliandos, nec aliam medendi fore ſpem. Ampliationem vero, non quidem in longum ureteris; ſed duntaxat, qua ſperarent, in latum ſc. quaſi natura obligaretur, ſe ad Medentum conatus conformare. Adeoque remedia dolorum cenſuerunt eſſe per accidens: quibus adjunxere enemata, ne incumbente ſtercore, compreſſus ureter, labenti calculo cataractam ſterneret, & ſic viam clauderet. Adeoque capitale Scholarum remedium, circa ſtercora effectum, & poſteriora; nequaquam autem ad cauſas, radices, ac fontes, intentum fuit. Unde Satyra: *Stercus & urina, Medicorum fercula prima.*

9. At quam vana, atque puerilia, ſint hæc Scholarum ſubſidia, teſtantur ipſimet afflicti, horumque viduæ & proles. Inprimis mucilagines Malvæ non tranſeunt ab ore, ad ureterem in forma lenientis, laxantis, & mollificantis, quin in via aliquot ſuſcipiant prius tranſmutationes formales. Nec enim eo quicquam devenit, niſi prius lotii naturam aſſumſerit. Imo enim jam ureter, calculo obturatus (nam quamdiu non obturatur, nondum totam ureteris amplitudinem implevit, fruſtraque ergo ejuſdem exigeretur ampliatio) à tergo, incumbens ſuſtineat lotium, quo pacto, quæſo, hocce excrementum, in tam anguſto meatu, cedet loco, ut advenienti lotio, è Malva parato, aſſurgat, locumque paret? ego ſaltem fateor, me non intelligere quicquam harum promiſſionum Denique poſito caſu anilis illius figmenti, & quod mucilago illa humectans, ad anguſtum lotii angiportum, ſoſpes deveniret; attamen non proinde diducet madidum

jam ante ureterum canalem, qui præter jam actualem ſui humectationem, ab aliena mucoſitate ampliari, aut dilatari non expetit, aut exſpectat: ut neque ſemel unquam dilatatus, deinceps amplius ſui iteratam diductionem optaret, vel admitteret in recidivis. Adeoque iſtud Scholarum ſuppoſitum, & diſſimulatum remedium, unica ſolùm vice, foret utile. Niſi malint, ureterem dilatari, lapſu, adventuque mucilaginum præfatarum, earumque caſuali abſentia, in priſtinum ſtatum denuò anguſtiari. Quod eſt, dare potentiam ampliandi, juxta Medentis votum, præter ſolitum, & naturam meatus ſolidi, atque primæ conſtitutionis. Siquidem naturaliter, poſtmodum rurſus redirent in priſtinam atque natalem anguſtiam. Etenim Scholæ, ſi ſerio in his loquantur, dementant, vel rident ægros, ac ſibi applaudendo laſciviunt. Sodes, ſi vera hæc autument, cur vetant diuretica, ſi propellendo calculo valeant, adhibitiſque humectantibus, anguſtos dilatent meatus? Quidni humectantia diureticis copulant, ut utrique ſimul ſatisfaciant indicationi?

10. Etenim jam ante docui, ſi mors ab hæſitante calculo in via ſupervenit, id non accidere diureticorum reatu, ut neque, quod ureter (niſi fortaſſis fuerit monſtroſus) ſit alibi ſeipſo in exordio anguſtior: atque idcirco ſemel diſcedens ex rene calculus, ſi ſiſtatur in delapſu, præviarum ſtrictura id accidere ex doloris atrocitate, quæ ureterem ſpaſmodes contraxit. Idque igitur Diureticorum piaculo non fit? ſed Medentis, qui ſpaſmum hunc nunquam in Scholis obaudivit, ideoque neque remedium pro illo inquiſivit. Ubi ſanè notandus venit Scholarum ſolœciſmus, atque elenchus non cauſæ, ut in cauſam. Quoniam juvant præfata humectantia, Althea, Malva, amygdalinum, &c. non quatenus amplificent ureteres (quod in ſe ridiculum) ſed in quantum ſpaſmum criſpationis demulcent, prout aliquot fotus externi. Itemque ſuccus citri, non juvat abſterſiva, & inciſiva vi ſuæ aciditatis (alias namque idem præſtaret acetum, & acida reliqua quia ſuccus citri, prima digeſtione caloris, deponit ſuum acorem, ideoque nec obſoniis adhuc efferveſcentis admiſcetur; ſed reſidua manet ipſi vis, demulcendo ſpaſmo conveniens. Dum ſcilicet in lotium converſus, prioris vitæ mediæ aliqualem notam adhuc retinet.

11. Quid ſi Scholæ diureticorum uſum verentur, ne forte plures lapilli deſcendendo coincidant intra ureterem, & qui à tergo groſſior eſſet, velut cuneus, tranſitum oppleat. At nec ſic quidem, caſuale vitium diuretico dandum. Quia inſuper etiam figmentum pro vero venundatur. Nam quicquid ſemel, initio in ureterem incidit (niſi uncus aliquis fuerit) id ita deorſum pergit, & effertur. Non enim in tam anguſto tranſitu ludunt, laſciviuntque lapilli. Non unus, aut ſimul plures exitu majores, è rene migrant: ut neque ſemel inde decidui, qui à tergo, lotii pondus ſuſtinent. Rectè id quidem ſuſpicabile, ſi ureter, non mollis ac laxa membrana, ſed harundo ſicca & inflexilis eſſet. Madida quippe membrana, metu vacui, neceſſariò ſemper concidit, niſi à tergo dilatetur, cadente lotio. At nondum proinde ſonticum diureticum. Nam incidentia plurium & malè formatorum lapillorum, non hauſit ſuam culpam à diuretico; ſed à fatali irruente, quod citra diureticum æqualiter cecidiſſet. Quapropter nec timendum, aut avertendum diureticum, præ formidine caſus irregularis & monſtroſi: ut ſcil. quod ordinario utile per ſe, vetetur ex timore caſus inſoliti, atque rariſſimi. Quod ſi dicant, plures lapillos viſco conglutinatos excidere. Id inprimis deſtruit cauſam materialem Duelech, à Scholis edoctam. Siquidem pituitoſum iſtud gluten jam petrificari debuiſſet? At lapilli ejuſmodi illam collam nec invenerunt, nec aſſumſerunt in uretere. Quapropter ſi unicus, vel plures conglutinati, è rene labantur, perinde eſt ſiquidem elabendo, non erant majores renis exitu. Ergo ſi diuretica iſtam collam non ſolvant nec lapillos disjungant: ſaltem perutile fuerit, copioſiore citatoque lotio incumbente, infeſtam calculi ſarcinam, quantocyus ſuo lotii pondere propulſaſſe. Naturaliter enim ureter, nulla intus mucilagine madet. Quod urinæ ſanorum teſtantur. Ergo ſi qua medicaminum mucilago eò deveniret, non poſſet non ureteri eſſe præter naturam, & ſui ſolitum. Quid ſi ureter, calculo impacto ob'eſſus, dicatur mucilaginem patrare. Inprimis caſui contradicunt urinæ Nephriticorum

rum. Tum quoque, Scholæ inadvertentes erunt quæ pituitam, ſive cauſam calculi materialem, supernè, imò ex ſtomacho, deducunt pro calculis: quippe quæ ad manum, & in uretere ægroto reperiretur. Stultæque propinantur ſimplicium peregrinorum mucilagines, ſi mucilago mali nativa cauſa eſſet. Dein loquuntur Scholæ, tanquam ſi diuretica malleo calculum, imò & urinam propellerent, vel à tergo per baculum protruderent, ita nempe per artificialia, more vulgi, ſeſe in ſpectaculum demergunt. Non conſiderantes, in diureticis, proprietatem ſpecificam relictam, à vita media ſimplicis, vel partam in transmutatione digeſtionis, à qua diuretica lotium emungunt. Nulla autem diuretica, per ſe, calculi progeniem reſpiciunt. Ut neque probus Medicus attendit effectus, accidentaliter per accidens irruentes, ut proin effectus per ſe negligat. Quod fit attamen alioqui, prohibendi diureticum. Utpote ſanativa indicatio mandat promtiſſimam nocui ablationem, magisque ejus, quod per moram deinceps mage grandeſcit. Ergo diuretica laudo in Nephritide, modò ſimul ſpaſmum ureterum leniant, & conſopiant. Comes quædam, itemque altera monialis, ingenti dolore, diem clauſêre ſuum. Utraqe enim, velut uncum, uno trianguli acumine, in rene, altero verò, intra ureterem deſinente, exhibebat: atque ſpaſmo crudeli obierunt ambæ. Non quidem moriuntur præ urinæ ſuppreſſione, ubi alter renum lotio ſatis dat; atroci ſed ſolo ſpaſmo oppetunt, qui ſpaſmus iterum circa mortem laxatur. Quapropter diſſectio, præter lapillum unciformem, exhibuit nihil, quod mortem attulerit.

12. Initio dixi, ſanationem Duelech conſiſtere tam in abolitione inclinationis, quàm in calculi liquatione ſeu diſſolutione: quorum utrumque negant Scholæ poſſibile: adeoque ſtamus in terminis oppoſitis. Ergo veniendum ad rationes, ad teſtes, ſive facta, atque ad diplomata, probatoque jure meo, aperianturque Scholarum ignorantiæ. Inprimis, cum non entis, ſive impoſſibilis, non ſit conceptus nullus poſitivus, adeoque non ſit ulla ejus ſcientia. Fatentur ergo Scholæ, nullum fore ſibi ſcientiam, & ſe negare ea poſſibilia, quæ fatentur ſe neſcire.

13. Rationes autem, quæ Scholas ad impoſſibile colliſere, ſunt hæ, ac ſatis futiles: experientia noſtra rerum Magiſtra, nondum nobis patefecit, malam inclinationem tolli poſſe. Cum juxta Galenum, intemperies verſa in naturam, curari nequeat, juxta proverbium: Naturam expellas furca, tamen usque recurret. Potiſſimum autem, in parte, continuo excremento referta confirmatam tolli intemperien, eſt prorſus impoſſibile. Quoad calculum confirmatum autem, utcunque ſaxifragorum ſpecioſa gloriatio perſtrepet, nonniſi vanum eſt empyricorum ſtentamen. Jactantiæ idiotiſmi, nec aliud quidpiam. Solum enim poteſt Medicus citare ac propellere calculum, per diuretica, viasque laxare, per humectantia emollitiva. Imò cum diuretica ſint periculi plana, Medenti nil opportunius in Lithiaſi, quam ureteres humectando ampliare, ac ſordes incumbentes, per enemata, ab inteſtinis demere; fumivenduli verò chymiſtæ, lapidem confirmatum, in veſica, retrograda reſolutione, diſſolvere ſtentantur, proprioque ore ſibi non niſi opprobrium ſolicitant. Sed noſtra Philoſophia ſupra vires naturæ pollicetur nihil, ideoque permanet inter doctos venerata, fixasque jam à tot ſeculis radices egit. Quis enim non videt, ipſum ſtomachum neceſſario confringi, atque liquari debere citius, quam ſtomacho centies duriorem calculum ab ore longe remotum? Sed quia chymicus plerumque ignarus eſt Philoſophiæ, audenter quidlibet promittit, ut à miſeris, & credulis nummos emungat, quos per chryſopœian parare neſcit. Etenim ſi quippiam in natura foret, quod Duelech confirmatum reſolveret, tot Principes, atque Magnates, totque rara Medentum ingenia, non caruiſſent hactenus tam felici remedio.

14. Hæc ſunt Scholarum ſupercilia, decreta, & calumniæ: quibus tamen bene perpenſis, repeti untur oppoſitorum vera privilegia. Nam inprimis ſi quis peccando contrahat morbum, quidni bene medendo eundem radicitùs tollat? & characteres parti ſemel impreſſos, penitus exſtirpet? Plures namque liberavi à Lithiaſi, cui per aliquot annos obediverant, ſic ut in poſterum planè vixerint liberi. Quorum remedia ſub pœna meæ infamiæ mox offendes. Scholis namque

que facile indulgeo, quod juxta ſuas, experientias & ignorantias cauſarum, loquantur, negentque auferri impreſſionem, tranſlatam in membrorum poteſtates: cum videl. non niſi cruda & ignava remedia hactenus agnoſcant. Sed interim inexcuſabili volutantur errore, quæ deſperant aliquem ſupra ſe ſapere. Cum interim ceſſent indagare, totumque vitæ ſpatium ſoli addicant lucro. Judicia Scholarum retroſpiciunt in ſcripta avorum gentilitati ſubſcriptorum; noſtra autem ſpectant entia prima corporum, expedita ab involucris, quibus impediuntur progredi ad prima noſtri conſtitutiva: in quibus queant noxias impreſſiones, in vitam mediam introductas ſuffocare, atque eatenus tollere inclinationes, quæ in naturam verſæ videntur. Quoad ablationem inclinationis ergo, inprimis medicamentum Aroph Paracelſi (quod ſonat Aroma Philoſophorum, ſic dictum propter tincturam auream) præparatum ſub fimo, cum mixtura panis ſecalini, ac poſtmodum ſpiritu vini extractum, curat inclinationem veterem ad calculum renum. Baro quidam noſtrâs, dum per aliquot annos, in ſua Angliæ legatione, pluries calculis renum ſummo dolore infeſtatus fuiſſet, meque ſuadente uteretur hebdomatim præfato liquore Aroph, per 18. deinceps annos à Lithiaſi liber, tandem anno 83. vitâ defungitur, ejusque cadaver diſſectum, ne arenulam quidem aut lapillum oſtendit: qui antea dum calculoſus erat, ſive rheda vectus, ſive modeſtè obambulans, cruentum ſemper lotium minxerat. Superſunt modo adhuc ejus hæredes teſtes. Memini quoque Conſiliarii, cujus antè, de eſu aſparagi, mentionem feci. Is enim cum per quindenas ſingulas ſoleret miserè decumbere, uſus deinceps cereviſia, cui ſemen Dauci incoctum eſt, liber à Lithiaſi vixit modò per annos aliquot. Quorum experimenta, atque teſtimonia, ruborem Scholis ſuffundunt. Cum in ore illorum ſit veritas. Paracelſus quoque entia gemmarum, & ſaxifragorum, in opem advocavit, unicoque tandem Ludi remedio, utrumque ſanationis finem pollicetur, eſtque aſſecutus. Negent Scholæ poſſibile, quod facere non poſſint: Arrogantiæ plenum, & ſtupiditatis eſt illarum teſtimonium. Siquidem languidam ſaxifragorum opem, ſuis crudis remediis tentatam, & evanidum quoties admirantur effectum, arcuant ſupercilia, attonitæ humeros attollunt, rogatæ ſilent; coactæ autem ad impoſſibile refugiunt, maluntque Deum miſericordiæ ac bonitatis oblitum accuſare, quam calculo (ut ajunt) confirmato, morbisque plurimis in natura dediſſet remedia: imò Deum obliviſcentiæ libentius accuſant, quàm ipſimet alicujus ignorantiæ notam admittant in doctrina ſua paganica. Principes autem, à Scholis circumventi, ſubſcripsêre harum impoſturis, ac pietatis illorum liberalitas, Xenodochia incurabilium erexit, ſeducti Scholarum impoſturis, quæ mendacii arguerunt textum Sapientiæ: *Sanabiles fecit Deus omnes nationes terræ, nec eſt medicamentum exterminii.* Scholæ enim propriam & craſſam nimis ignorantiam, reciprocam atque convertibilem fecere cum naturæ impotentia, quaſi ſcirent omne poſſibile, ſolumque ignorarent impoſſibile: Idque non ſolùm negativè; ſed prorſus privativè. Tanquam neſcire illarum non penderet ex defectu Academiarum; ſed potius bonitatis, vel providentiæ penuriâ. Quapropter cum negatio poſſibilitatis in ſanando mihi videretur continere occultum ſcelus, ſemper, vel ab adoleſcente, bene ſperans, argumentabar contra, hoc modo: Si de fide omnis morbus à prævaricatione inceperit; peccatum autem quodlibet remittatur penitus: ſperandum omnino, morbum quemlibet in ſua ſpecie tolli poſſe, ſi punitio peccato adæquata, in remiſſione. Præſertim quod idem qui peccata remittit, etiam morbos ſanet, remedia dederit, & Medicum creaverit, pro bonitatis ſuæ abundantia, quæ omnes ſuas actiones ſuperat, infinitiesque major eſt ſua indulgentia, omnibus hominum peccatis. An enim fortè non potuiſſet creare adæquatum & victorioſ. remedium morbo cuilibet? vel neſcivit? vel noluit? qui mortis æternæ remedium dedit. Non enim lætatur in perditione vivorum, qui ſanabiles fecit omnes nationes terrarum.

15. Quoad authoritates autem ſcriptorum. Cardanus enim ſcribit, ſua ætate, virum per Longobardos oberraſſe, qui paucis diebus, quodam poculo paſſim, ſecurè, certò, atque breviter ſanabat quotquot calculum in veſica habebant: additque judicium, ſe non dubitare, hunc virum in

in inferis eſſe, quod moriens artem ſuam mortalibus inviſerit.

16. In tanto contra clamores Scholarum paradoxo, non ſat eſt unicus teſtis. Epitaphium Theophraſti Paracelſi, quod in muro prope S. Sebaſtianum, in noſocomio ſpectatur, ab Antiſtite Salisburgenſe erectum, idem prodigium multoties eveniſſe perſonat, utut crepent ilia Momo. Habent autem verba ejus: *Conditur hic Philippus Aureolus Paracelſus, inſignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera Lepram, Podagram, Hydropiſim, aliaque inſanabilia corporis contagia, mirifica arte ſuſtulit, & bona ſua in pauperes eroganda collocandaque honoravit. Anno Domini* 1541. *die* 24. *Septembris vitam cum morte mutavit.* Sub inſanabilibus autem, Tabem, Aſthma, Calculum atque ejusmodi univerſa, à Principe Salisburgenſe intellecta eſſe, docent ipſæ Scholæ. Quippe quæ ejusmodi morbos, paſſim inter incurabiles, primariò ſemper intonant. Dein indefinita epitaphii phraſis reſpicit libros, à Paracelſo de Calculo evulgatos, longéque accuratiore calamo, quàm de morbis cæteris. Saltem ergo quicquid ſemel & ſæpius in naturâ eſt factum, hoc iterum fieri, non eſt impoſſibile. Ac per conſequens, quicunque affirmat impoſſibile, quod ex bonitate divina, in natura quandoque factum, juxta Medici votum, is mentitur coram Deo, naturæ opifice. Etenim in Jure, quod facti eſt, ipſi indicant teſtes, cenſenturque inutilia jurgia, quæ contra teſtes adferuntur.

17. Scholæ ergo, quæ nos deceptores vocant, genus humanum elencho illudunt. Dicentes. Calculus procul ab ore remotus, longè durior eſt ſtomachi membrana: quicquid ergo calculum longè diſſitum corroderet, vel minueret, jam dudum ante, ipſum abſumſiſſet ſtomachum, in quem recenter cecidiſſet. Ergo calculus eſt neceſſariò malum incurabile. Si autem Sacra aliter ſcribant, quærenda eſt via, per quam cum moderamine excuſentur falſitatis. At ſanè, claves Sapientiæ ita vi quadam detinentur in Scholis, quòd cum ipſæ non intrent, alios, intrare volentes, adhuc arcere ſtudeant. Nam Chymico cordi non eſt, Duelech per corroſiva tollere; ſed qer reſolutiva propria, & ſpecifica. Neque enim ſtomachus columbæ reſolvit margaritas, vel ſtruthiocameli ferrum, vel ſilices, per corroſiva; ſed per appropriatum digeſtionis fermentum. Vel ſi ſtomacho animalium, corroſiva dederis: ſaltem talia ſunt, quæ nequicquam damni ſtomacho adferant. Quin imo ſi ſuprema corroſiva ſpectes, aqua chryſulca ferrum, æs, & argentum quidem diſſolvit, ceram autem ne quidem penetrat. Cujus rei incogitantia Scholæ ſuos tyrones, indoctum vulgus, imò & magnates, ab rerum indagine abſterruerunt, ſuadente ad hoc propria ignorantia, indagandi torpore, & lucri ſpe. Itaque pro calculo, & morbis in veſica, quaſi derivationem intenderent Medentes, ridiculosè ad anum converſi, clyſteribus rem aggreſſi ſunt, quaſi anum exoneraſſe, calculum excreviſſe. Etenim cernebant, quod ſuccus citri humanum Duelech in vitro minueret, ſperârunt idem debere fieri in nobis. Sin minus, ſe poſſe gloriari, exhibito ſucco citri, præſtitiſſe quantum naturæ eſſet poſſibile. Neſcii inprimis, citri aciditatem ſub calore dulceſcere, inſtar pomi immaturi, in ſe prius acidi, ac dulcis dein per Solem maturari. Denique ſi unica acidioris vini gutta intrò ad veſicam mittatur, plus doloris adfert, quàm ingens calculus. Ridiculum itaque imaginantur, qui acido citri oretenus exhibito, ſe aliquid proficui, ad diminutionem calculi, feciſſe ſtentantur. Errant pariter, qui è ſalibus ſtillatos liquores propinant, ad reſolvendum calculum in veſica. Nam non poteſt acidum, ut tale, citra inſignem noxam, in venas tranſire. Et quanquam in ſucco citri, multoque magis in ſpiritu ſalis marini, ſolamina ſint calculoſis; hæc tamen non obveniunt, niſi valedicto prius acore. Quoniam revera ſanatio, aut reſolutio Duelech non perficitur acidis, ut neque corroſivis. Neque pocula acida ad veſicam unquam penetrant: nec deduci ſinuntur. Dum autem Scholæ animadverterunt capitulum Saxifragorum, ſtupentes, quamquam de exitu promiſſi formidarent primum, atque deinde certiores factæ, cernerent, ſe fruſtratas ſpe; attamen ludentes cum humano corio, ediderunt contuſos fructuum & lapidum pulveres. Cognoverunt, inquam, ſe remedio

dio destitutas; non destiterunt tamen propinare, quæ frustranea scirent, in quo ægris imponebant, dum occasionem medendi, vanis ludicrisque remediis transilirent, ut se necis, apud posteros, excusent quasi quicquid possibile in natura, & quæ extolluntur a veris Medicis, fideliter exhibuissent. Semina duriora, ut dum Lithospermon audirent, sic ridiculo nomine à Scholis nominatur, confestim é nomine omen sibi fecêre. Junxére dein lapides cancrorum, limacum, piscium, conchyliorum quoque crematas testes, imò tritas in aurichalco gemmas durissimas. Tandem ignitam, extinctam; tritamque Crystallum propinarunt, ludicro invento, atque eventu. Postremò, ut se conspexêre in risum atque despectum venisse, neve mercedem, visitationumque iteratas frequentias solutas, gratis exspectare viderentur, sed aliquid fecisse, quanquam intus penes se desperarent, multiplici experientia edocti; quod Europa, atque Asia, denegare dicebant, ex Indiis est petitum subsidium, saltem ut Medentis consilium, tam peregrinorum simplicium cognitione, ab adstantibus in admirationem trahatur. Quasi Deus non foret remediorum creator, ægrorum misericors opitulator, tot mille annos remedia ægris Europæis atque Asiaticis recusasset?

18. Quod si interim sua sponte, Calculus è rene præceps ruat, (nam de vesicali jamdudum desperarunt) ehem quanti tam fiunt exhibita Saxifraga? Mentiunturque audaculi, pulveres renibus non secus atque mancipiis imperare, & lapides conterere, quasi sub malleo. Sin autem negotium, minus felix, dolent se tardè vocatos, meatus, balneo & clystere, potuisse laxari tempestivius. In paucitate enematum, vel simplicium peccatum deplorant, cognatosque medentes accusant.

19. Dolent potissimum se vocatos calculo jam confirmato, quanquam hactenus ob missum a Scholis diploma, quod tempus inter confirmatum & non confirmatum calculum prodiret, fortassis non quidem Scholarum negligentia? sed quia istud diploma, pergameno inscriptum, à muribus devoratum esset. Subterfugium Scholarum æquè profecto ridiculum! Siquidem duelech, per gradus suam nanciscitur duritiem; quippe proprio induratur coagulo, in mediis undis. Delusæque ideo Scholæ, quod putaverint, sensim calculum indurari, atque siccari. Sanè tam durus est hodiernæ diei cortice, quàm intimo ejus nucleo: tamque durus, recens excisus & madidus, quàm erit hinc à seculo asservatus. Tamque dura est arena, matulæ noviter adhærens, quàm abrasa infra annum erit. Tam durus inquam silex, in fundo fluvii, quàm erit infra annos centum. Quis est ergo, qui non admiretur mecum crassam ubique Scholarum ignorantiam? Non solum deceperint seipsas, propriâ putatione, quod calculum in vesica dixerint per calorem generari, siccari, atq; sensim magis indurari, sive confirmari? sed ne obiter saltem cogitârint, urinam in vitro, & frigore ambientis, apponere arenas, absque caloris, siccitatis, aut cocturæ juvamine, tam duram hodie, atque erit, postquam in charta sit siccata?

20. Hæc nimirum sunt studia, decreta, & Scholarum remedia, quorum demeritis, negant in natura possibile auxilium calculosis. Ideoque decernunt, quod calculus in vesica, suo exitu major, non habeat in natura remedium, à bonitate divina, præter novaculam. Mulierum enim vesica potest per dioptrismum ampliari, suumque emittere calculum; sed de virili nunc agimus. Horat. Augenius primarius Patavinus gaudet etiam suo cerebro auctam novaculæ crudelitatem, nempe quod cultro ignito id facinus primus dictasset. Paracelsus verò junior, quanquam totam Duelech spem in cultrum etiam retulisset; attamen deinde tacitus errorem suum, per Ludum reparavit marmoreos siliceosque tartaros, exæquo cum aliis testaceis, unico illo remedio resolvens. Scio equidem, quod divina Bonitas, in vegetabili & animali familia, lapides creaverit, suis speciebus inutiles, atque frustraneos, pene monstrosos, imò suis individuis aliàs onerosos, nisi nobis alicui bono essent conditi. Itaque cum universa in ingrati hominis usum sint creata, multaque suis vix prosint individuis; mortalibus quoque nunquam profuerint, nisi in succum lacteum, sive ens primum resoluta: destinationem suam certe ab

ab uſu, peregrinæ ſuæ petrificationi, petriformi ſuſcepere. Neque enim in pœnam animalis aut plantæ innaſcitur lapis; ſed ſignaturam ſui doni oſtendit, etiam in coagulationis ſuæ duritie.

21. Quamvis autem lapis mineralis, ſaxifragus, ſit aptus reſolvendo Duelech, ſi ita præparetur, ut ad renes, illæſis viribus ſuis, perveniat; animalis tamen, & vegetabilis rupeſtri natura plerumque civiliores ſunt, adeoque velut cives domeſtici, facilius in noſtri Rempubl. admittuntur. Vultus enim illorum, ſpem ſignati faciunt: ut quoties à ſua lapidoſa indole recedunt, etiam exſequendi dotes, in ſuo ſignato pollicitas, poteſtatem obtineant, conjugium nobiſcum ineant, ſuaſque intimè deſponſatas vires promiſſas nobis communicent. Quod accidere nequit, niſi per plenam ſui reſolutionem in ens primum. Lapides enim fructuum, puta meſpilorum, palmitum, perſicorum, &c. volatiles feci, abſque omni capite mortuo, poſtquam in ſuccum lacteum rediiſſent. Idque nimirum abſque diſtillatione ſeparativa. Reperit enim, quod hoc remedii genus reſtaurat, non ſecus atque Aroph præſervat. Quorum amborum hanc facio differentiam: quod reſtauratio ſit inclinationis ſuſceptæ abtruncatio, præſervatio autem, futuri præcautio, per impedimentum materiæ diſponibilis: In verâ autem ſanatione includitur utrumque.

22. Porrò ad veram generati Duelech reſolutionem, liquationemque primatum obtinet Ludus Paracelſi, ſic dictus, non quod ſilex ſit & pueri cum illo ludant; prout aliqui interpretati ſunt ipſius etymon. Sed quia Ludus ſemper tali, teſſeræ, aut cubi forma eruitur, cujus præparationis hæc eſt deſcriptio apud Authorem. Ludus optimè contuſus, calcinatus, & uſque in olei formam bullitus, quod unico ferè verbo, vocat fel terræ, & Altholizoi correctum. Quod ſonat *al. tho. oli. geſotten*, ſive, totum converſum in oleum, per ebullitionem. Quæ Ludi eminentiſſima præparatio, paucis mortalium, ſub brevi iſto ſyrmate, enotuit hactenus. Et quanquam mundus commiſeratione ſit dignus, utque apertiori ſenſu præparatio deſcribatur; Indigni tamen ſunt rerum ſecretarum contemtores multiplices, ut manifeſtentur nunc, quæ Deus ob ponderoſiſſimas rationes, inter paucos, atque parvulos hujus ſeculi, manere penes theſauros ſuæ diſpenſationis voluit, donec nil tam occultum, quod non revelabitur, in ſuâ dierum plenitudine. In qua, væ mundo, & confuſioni ſuæ! Dicam tamen parum apertius, ut Philoſophiæ pyrotechniæ gnari ſoli me capiant. Teratur Ludus in pulverem, in mortario & ſub piſtillo. Dein ſub cote, in ſilice, iterum. Tum dein calcinetur. Non quidem igne torrido; ſed addatur illi ſal circulatum, de quo Paracelſus, libro de renovatione & reſtauratione: & diſtillato inde ſale, dicitur Ludus calcinatus. Quia pauco binarum horarum labore, totus erit converſus in ſalem. Ludus ergo ſic calcinatus, & in ſalem redactus, ſibique æquiponderans, decurrat ſuâ ſponte, in humido loco. Iſtud autem ſal reſolutum claudatur hermetico ſigillo, in ovo longi colli, & in arena, bulliat continuo igne ſecundi gradus, donec totus Ludus, in pari ſui pondere, ſteterit inſtar olei craſſioris, ſuper aquam, quam ex aere cellarii hauſit. Tunc namque totus Ludus eſt ſal volatile, in formâ ſalis oleoſi reſoluti, habetque aliqualem urinæ guſtum. Ideoque per urinam, cum potu vadit integris viribus, atque diſſolvit omnem calculum, ubicunque in corpore delituerit. Quia eſt ſal volatile, reſolvitur in humido, nec ſeparatur in digeſtionum officinis; ſed quia guſtum lotii aliquatenus repræſentat, habetque interim amicas proprietates naturæ noſtræ, lubenter recipitur, ſimulque ad renes dimittitur. Doſis ejus eſt, granorum 14. uſque ad viginti, cum aquæ ſimplicis diſtillatæ tantillo. Et calculus mediocris magnitudinis in veſica, reſolvitur in pineoli magnitudinem, potisſimùm duabus hebdomadibus. Liqvor Ludi, ſic præparatus, vocatur à Paracelſo, fel terræ: quia ſi in charta extendatur, citrinus obſcurius eſt, non parum ad viridem declinans.

23. Lapis eſt enim valde mirus, deſcriptionibus Paracelſi unicè reſpondens, nempe ex ſale urinæ liquorum terræ partus. In fundo terræ ad altitudinem veſicæ in corpore humano. Reperi autem illum ad ripam Scaldis, prope Antverpiam, ubi lateres coquuntur, ſituſque eſt plus minuſve 40. pedes ſubter horizontem, ſecundum

dum profunditatem fluvii. Fundum enim fluvii, fundo veſicæ comparo. Non eſt autem in fundo fluminis; ſed extenditur unicâ ſimplicique camera, ſubter fundum marginis, in agro vicino, ad latera juxta ripas, idque per aliquot millia. Ac Ludi camera iſta, vix pedis craſſitudinem ſuperat. Neque etiam ſupra, aut infra præfatam cameram, extenditur amplius, nec alibi circiter reperibilis. Eſt & prædicto agro Pyrites frequens, ſulfure dives atque vitriolo. Qui etſi ſub terrâ prædurus ſit, mox tamen ſub aura fit friabilis, fatiſcente ſcilicet ſenſim vitriolo. Sed Ludus lapis eſt palleſcens, ſubinde cruſtâ perſpicuâ per commiſſuras obductus, magnâ ſui parte, in clibano figulino volatilis. Hic nempe eſt lapis, ſaxifragorum apex, & calculoſorum deſiderium. Felix ille, qui eundem calcinare poteſt, ut jam monui. At labor ejus requirit, nedum lectionem, & putationem, ſed plenam ſcientiam, adhuc dupliciter obfirmatam. Quia eſt labor Sophiæ, Adeptorum ſpes. Rariſſimus idcirco ille, hoc ærumnoſo ſeculo, quem ad hunc ſcopum Deus perduxerit. Non ſat eſt, noviſſe ludum, ſive Cevillam Paracelſi, ejuſque natalem ortum, quodque debeat reduci in ſalem oleoſum volatilem, abſque deperditione ſuarum dotium. Sed cum non ſit operoſior pars, in tota Chemeia, quòd Paracelſus ſæpius declarat, in præparatione tincturæ ſulfuris, quæ gemmarum nativos colores graduat, utrobique ſcilicet requiritur idem ſal circulatum, utrobique tacitè ſuppreſſum) ſuperaddam paucula, quantum frater fratri communicare poteſt. Nam etſi remedium contra Duelech, ex commiſeratione & charitate humana, propalari deberet coram univerſo, per tubas; attamen ob rationes Deo cognitas, ſervari debet in arcanis, quorum ipſemet diſpenſator manere voluit. Accipe Ludi pulveriſati libram unam, ac tantundem liquoris Alkaheſt, diſtilla hunc inde: & primâ vice totus Ludus mutatus erit in ſalem, qui in patina vitrea, loco humido decurrit, abſque ulla terreſtreitate reſiduâ, & liquor defluens fulvi eſt coloris, hermeticoque ſigillo clauſus, bulliendo, velut ſpuma, ſupernatat totus, in forma axungiæ viridis liquatæ. Eſtque Paracelſi Altholizoim correctum, ac fel terræ. Qui vero putat additamento ſalis petræ, vel ſimilium, artificium hoc aſſequi: is ſciat ejuſmodi ſalia, utut exquiſitè, iteratoque Ludo commiſta, ſola tamen ſalia defluxura, relictâ terrâ, tanquam fæce, in patinâ. Ludus verò debet totus transmutari in ſalem volatilem tinctum, nil quicquam reſervantem, de adjuncto Alkaheſt; Utpote tam liquor hic, quam Ludus, ſervant priſtinum pondus. Et ipſe Ludus ſervat dotes minerales, quas omnipotens Bonitas illi dedit. Eſt autem hoc opus longè difficillimum, non quidem quoad præparationem Ludi, ſed ipſius Alkaheſt. Scio, quia vera dico: eſtque in noſtris Adeptis probatio, ſuperans omnem demonſtrationem. Ariſtoteles enim non aliam agnovit ſcientiam, quàm quæ è præexiſtente ſenſuum cognitione pullulat. Sed eſt alia indemonſtrabilis, in qua ipſe Dator, ſui luminis manet interpres, ſupra omnem Syllogiſmi ambitum; adeò tamen certa; quod totus mundus, ne minimam in ſciente dubitationem moveat. Quod in Tractatu, de Venatione ſcientiarum, ex profeſſo confirmavi, & palam feci. Patefeci interim, quo pacto ex putrido lotio eliciatur ſpiritus, qui immiſſus in veſicam, per indolentem cathetera, ſolvit Duelech.

24. Scholæ interim ſuos commendant Herbarios, & hi ſua ſaxifragia; hæſitant tamen, & abſque ſpe digladiantur invicem. Ut ſi non pro ſoluto calculo, ſaltem pro injectâ ſpe miſeris, ſibi ſolutum optent præmium. Sunt interim qui promittunt compoſita magiſtralia, quibus calculus, velut ſub malleo vel molâ contritus, in arenam, vel farinam comminuitur, quod ſi interim arena fortaſſis aliqua appareat, id totum poſtulant donandum ſuo ſaxifrago. Sed eventus hactenus illuſit illorum temeritates, quos radicis cognitio fefellit huc uſque. Duelech ſiquidem conſtat materiâ penitus ſimilari, ex unico conſtantique urinæ liquore petitâ. Calculus nimirum ubique, ac qualibet ſui parte, eſt calculus; nec differt arena à calculo, per materiam: nec eſt calculus, arena multiplex, per collam aut mucilaginem connexa: adeò ut requiratur ſolius collæ reſolutio, arenis interim ab invicem diſſilientibus. Frivolum itaque, quod calculus in arenas, ad diſſolvendum contumaciores, diſſili[illegible].

25. Para-

25. Paracelſus enim, etſi potito remedio fuerit ſanando felix; in hoc tamen naturam Duelech, cum Humoriſtis, ſe ignoraſſe manifeſtat: quod aſſumto Ludi remedio, Duelech, arenarum forma ejectum iri ſpondeat. Tum iterum, quod magnitudinem Duelech, per omnium urinarum conſervatarum, toto ſanationis intervallo, ebullitionem & exſiccationem ariolari, atque ponderari doceat. Quorum tamen utrumque, eſt merum temeritatis inſomnium. Siquidem quodcunque remedium diſſolvit Duelech, id primum, atque longè facilius arenas, & parvula fragmenta, ſi quæ deciderent, eſſet liquando. Etenim quicquid ex ſimilari urinâ coagulatur, id etiam in ſe ſimilare eſt neceſſariò. Deinde, ſoluto Duelech per Ludum, ſi urinæ omnes toto ſanationis intervallo collectæ, aſſervatæque exſiccarentur, fortaſſis quadragies ſuperarent pondus calculi. Nam quis neſcit, quòd etiam ſanorum urinæ exſiccatæ, caput mortuum relinquant. Itaque deprehendi, Paracelſum quidem ſæpius calculum veſicæ, oblato Ludo liquâſſe; ſed nec olidas urinas aſſervaſſe, neque itidem exſiccaſſe. Quia ipſi nimis fuiſſet tædioſum. Etenim placuit Altiſſimo, præcurſorem, ante Heliam artium, præmittere, docentem medicaminum craſin, & præparationes: cui ut fideret mundus, data ſunt ſigna, ſuam doctrinam ſtabilientia. Illuſtris nempe eſt illi magnorum arcanorum præparatio, quæ non niſi adeptione erat confirmanda. Dein ſubſecuti ſunt, qui Paracelſi inventis addentes, eſſent repertæ veritatis theoricæ illuſtratores, ut tandem ſubſequatur, adeptum medendi conſecutus, docens verbo, & opere, quæ Deus per priores denunciavit.

26. Poſtremò, Scholæ ſibi diffidentes, fraude novâ fidem apud credulos fecere, jactitaruntque per Diætæ regulas, ſe noviſſe corpus calculoſi ita diſponere, ut omnis pituitoſa, antecedens calculi moles: quæque aliàs citra ejusmodi ſua inſtituta, ſtatim atque ſponte, in calculi racemos faceſſeret, continuâ ac ſucceſſiva repetitione tollatur. Id eſt. Spondent omnem pituitam ſe poſſe præripere, quæ quomodo libet calculum format. Imò pituitam, quæ ad neceſſariam cruoris elementalem compoſitionem (juxta Ethnicos) requiritur, fore tam parcam & exiguam, ut vix ſufficiat, pro iſta ſui neceſſitudine, multoque minus, pro exuberantia, ad creandum calculum. Quorſum videlicet pollicentur magiſtrales quasdam, iteratasque purgatiunculas, familiares ideo, atque minorativas nominant. Promittunt inſuper, ſe ad oculum oſtenſuras, verè dejectam pituitam illam (aſſumtis ad hoc ſcilicet ſuis phlegmagogis) hinc etiam ægris propediem imprecaturas fauſtam ſanitatem (palliativam ſaltem) ob ejectam calculi præviam materiam. Sic tamen infirmi magis ſenſim infirmantur; Medicè atque miſerè vivere pergunt, quamdiu talibus auxiliatoribus ſe obſequentes ſubſternunt. At ejusmodi jam nugis ſat ante reſponſum, ubi pituitam, & mucilaginem, è cenſu cauſarum Duelech removi.

27. Paracelſus itidem, de primâ tartari calculique materiâ, æquè inſulsè nugatur, ſuæque pridem doctrinæ immemor, transfugit ad pituitoſam mucilaginem Humoriſtarum, quos primus, ludibrioſo attamen, ſic nomine vocavit. Ego verò recepto jam iſthoc paſſim nomine, illos ex commiſeratione, non autem ironiâ, ſic nuncupo. Alibi autem, incautus, hæc iterum oppugnat Paracelſus, ſpondens, intra quindenam ſanationis Duelech cerni poſſe, quantæ magnitudinis fuerit, ſi omnis quotidie urina exſiccetur. Quod clarè implicat cum præcedente Tartari materia: eſſetque ejusmodi lotii arefactio, mera fraus, ac impoſtura, ſi ſimul cum reſoluto Duelech, excerneretur antecedens tartari calculoſi materia. Siquidem promittit, quod quicquid diſſolvit Duelech, idipſum multo compendioſius ſolvat præviam ad calculum Tartari materiam, indies ſuccreſcentem. Ego ſanè odi ignaviam, ac ſtupiditatem in medendo, pertinaciam in Docto, ignorantiam in Profeſſore, mendacium in Scriptore, ut & contradictionem in principatum ambiente. Siquidem cuncta dolum inclu dunt, & imperitiam in docente, ſi non malitiam inſuper, atque ignaram temeritatem, in tali principe: adeoque totam illam religionem, multâ labe ſuſpectam reddant. Ego ſaltem vel ab adoleſcente, usque ad lacrymas, indolui ſortem infirmorum

firmorum, qui ſub incerta ſpe creduli, confidebant vitam, familiam, uxorem & liberos, imò fortunam, & facultates gubernandas; per audentem quidlibet jactantioſum.

28. Itaque primum transcurri per vegetabilium monarchiam; ſed non inveni, quod in veſica Duelech reſolvere poſſet. Quicquid autem illorum, in vitro, Duelech liquefaceret, vel hoſtile erat, vel ſaltem iſtis qualitatibus non perveniebat ad veſicam; ſin autem per ſyringam injiciendum videretur, non erat à veſica tolerabile Itaque diſtillata, ac decocta vegetabilia, itemque cineres, calces, pulveres, & extracta univerſa, didici caſſa, & exigua adverſus tantum hoſtem. Acidiora quidem minuebant Duelech in ſui integritate; ſed oretenus ſumta, non ingrediebantur ſub iſta potentia ad veſicam; deforis autem injecta, utut inſtar vini viderentur mitia, attamen in doloris ſenſu, ferrum candens æmulabantur. Mirabar itaque Paracelſum atque alios, quod è melle, ſaccharo, rore, &c. commendarent liquores ſtillatos; cum nemo mortalium illa per ſyringam injecta toleraverit unquam. Experimento quidem obſervavi, quod columba exciſum Duelech, ſuo ſtomachi fermento acido, reſolveret in ſuccum, prout etiam fragmenta laterum. Propinata eſſet proin à ſenioribus, columbarum, atque gallinarum membrana ſtomachi interior; at ſane ſpe multum fallaci. Tam quia cum vita bruti, vis fermentalis viſcerum unà exſtinguitur: quam etiam, dato quod ille pulvis primitivam ac priſtinam vim, quam in vita ſortiebatur, à morte ſervaret; attamen in culinis noſtrarum digeſtionum, prorſus ſpoliatus virtutibus iſtis, ad veſicam perveniret: quanquam revera, pulveres vix in laticem urinalem vertantur. Licet conſtanti utrobique inſcitia, ejusmodi multa præſcribantur ægrotis. Hoc attamen didici, quod ſpiritus ſalis Hiſpalenſis, extremo reverberii igne, unà cum terra figuli diſtillatus, mane ſingulo bibitus, cum vino albo, pridie è vaſe deprompto, nedum ſenum tollat mortales ſtrangurias, totusque diureticus aliquot ſanaverit; verum inſuper, quibus decidens juſto major calculus è rene, per aliquot menſes in veſica moratus erat, tandem minutus, mejendoque excretus fuerit; quem tamen antea, multoties repetito introitu, in collum veſicæ, toties per cathetera repelli retrorſum neceſſum fuerat. Paratur autem è ſale primum fuſo, & per ignem liberato ab extravaganti ſorde, mox fuſo ſale, & inter nummulos raphani reſoluto, rurſusque tandem exſiccato, cum pari terræ figulinæ diſtillato, acri igne reverberii tandem, debitoque modo, ne quid exſpiret, prout de vitriolo infra docebo. Habes enim ſalis balſamum, quem nunquam ſatis expendes. In tyrocinio meo autem videram domorum rudera, ſalem petræ fundere: quodque laterum pulvis, ſemel à ſale petræ liberatus, ac dein per aliquot annos ſub tecto aſſervatus, fraceſceret, atque denovo ſalem petræ daret, ſicque totus pulvis, ſabulo excepto, tandem verti poſſet in ſalem. Videram quoque laterem nitroſum, in medio latioris muri incluſum, trans omnes, utrimque ſibi vicinos lapides, ſuum foris prodere ſalem petræ, adeoque eſſe ſaxorum, atque laterum vicinorum deſtructorem. Memor itaque nominis (ſal petræ) cognovi illum ſalem eſſe ipſum laterem, vel ſaxum reſolutum. Potiſſimum quia in antris rupium, ſponte ſtillet, alibi verò longis propendeat ſtriis. Quocirca ſalem petræ diverſimodè pro Lithiaſi præparavi: at fruſtra. Quia tum adhuc ignorabam; quod Duelech aliis longè conſtaret principiis, quam ſaxa mineralia. Vidi pariter millepedes, ac inſectas, locis nitroſis natas, ac morantes, in uſum applicari contra calculum veſicæ. At fruſtra. Sed poſtquam cognovi, tot ſecula ſomniaſſe, in cognitione cauſarum Lithiaſis; credidi confidenter, quod omnis error ſtaret penes noſtram ignaviam. Tandem anxietatum querentis miſertus Deus, dedit mihi cognoſcere Ludum cum præparatione Paracelſi: qui me intelligunt, gratulantur mihi ſtudiis publicis; quia norunt, me vera ſcribere. Quærite fratres, & diligenti animæ obviabit gaudium immenſum. Primum enim diſcite diſſolvere Duelech in vitro, liquore tepido, non ſtomacho, non demum veſicæ, moleſto: ſic ut Duelech ſenſim minuatur absque bullis, & agitatione, gaudete, quia prope eſtis. Tum diſce, Ludum vertere in ſalem, absque ullo transmutationis remedio.

29. Remedia autem adverſus Duelech, potentur

tentur jejuno ſtomacho, abſque heſterna cœna. Quod ſi felici remedio interno ſis fruſtratus, per catheteram qualibet hora injiciatur externum, dimiſſa tamen prius urina. Dum autem iſtud urinæ ſtalagma examino, in mentem recurrit hiſtoria filiæ vicini piſtoris. Habebat namque filiolam, quæ ſæpius cruentum mejeret, medioque filo ſuſpendebatur lotium Erat autem pallidum, cum multo ſedimine, ac glutinoſo: ſicque ſeptimum vixerat annum. Villica quædam narrat piſtori, idem ſibi olim contigiſſe. Juſſi tandem adferri veſicam tauri, embryonis, nondum nati; (vaccæ enim non imprægnatæ vix ſaginantur) veſicula iſta plerumque repleta eſt liquore ſaporis, non quidem urinalis; ſed alieni. Cujus ſingulo manè bibit uncias circiter binas, cum totidem vini albi.

30. Nupta eſt dein anno ætatis 19. & anno 1643. ſuperſtes ac ſana, calculi neſcia. Idem dein remedium juvit aliquot puellas pauperes. Cumque hoc jam tentatum eſſet aliquoties. Idem ex embryone hirco tentatum, ac felicius adhuc ſucceſſit.

31. Subnectam hoc loco meas obſervationes, de lapidibus cancrorum, quas nunquam ab alio adnotatas vidi.

32. Inprimis ineptè vocantur oculi; cum non fungantur oculorum munere, nec extra emineant, nec toto durent anno. Nec demum hi lapides ſunt extra eſſentia, à tota bruti teſta, (licet ſic juſſerit Paracelſus) ſiquidem per plurimas atque uniformes cancrorum diſſectiones, comperi quæ ſequuntur. Inprims ſtomachum cancri eſſe in capite, prope verticem. Mares enim quotannis ægrotare incipiunt, à menſis Junii medio: fœmellæ dein, in Julio, ante teſtarum exuvium. Sunt enim per dies novem, & amplius, velut ſemiexanimes ac immoti. Qua tempeſtate ſtomacho illorum exterius obducitur membranula nova, inter quam & ſtomachum veterem eſt liquor quidam lacteus, qui ſenſim exterius in globum ſtomachi convexum, quâ parte attingit, obducitque ſtomachum veterem, contrahitur utroque latere, in concavum, ſtatimque lapideſcit. Interim nec tunc, nec multò poſt cancer eſitat quicquam. Ideoque (penè incredibile) vetus, ſive interior ſtomachus, ſenſim in mucilaginem alimentariam abſumitur, exteriorque, ac novus alter ſtomachus, in vicem abſumi, ſuccedit. Siquidem iſti lacti, ad ſtomachi veteris convexum ſubnato, obtenditur ſtatim pellicula, per modum lacti tepenti ſolitum: creſcitque lac iſtud inter utramque præfatam membranam, utriusque ſcilicet ſtomachi. Quæ cuncta ducentis forte cancris diſſectis, dietim obſervavi, jucunda admiratione. Tandem reſidua pars lactis cancro cedit in alimentum. Poſtremo etiam, uterque lapis iteratò ſenſim diſſolvitur, & in nutrimentum paulatim abit. Nihil autem cancer edit, aut in ejus ſtomacho reperitur, quantis per iſti lapides ſunt in ſtomacho ejus, vivitque circiter 27. dies tam ex veteri ſuo ſtomacho, ſenſim abſumpto, quàm ex uſu reſolutorum poſtea lapidum. Addo, rariſſimum diureticum ex hoc lapide colligi, etiam vulnerarium, modo reſolvatur in formam priſtini lactis. Quod quam ſit excellens, atque potens, vix cuiquam, quàm perito, perſuaderi poteſt. Nihilque eſt vulneratis, vel poſt partum matribus, aptius, quàm remedium horum lapillorum. Habet namque remedium, contra inclementias multorum vegetabilium, vi laxante infamium, modò ita reſolvatur ut per minima, ambo miſceantur.

33. Denique in Marca Brandenburgica, locupletiſſima eſt cancrorum piſcatio. Vectores autem coguntur noctu excubias agere, ne fortè porcus aliquis, vel leviter, ſubter currum transcurrat. Nam id ſi contigerit, manè quotquot cancri in curru fuerint, inveniuntur mortui. Tam exitialis eſt porcus cancro.

34. Ut autem in veſicam quodlibet injiciatur abſque dolore, Cathetera novum inveni. Quia corniculum argenteum, quo Chirurgi ſummis cruciatibus urinam exigunt, atrox atque cruentum eſt, ideoque prorſus diſplicuit. Inter plures autem, quos tentavi, aptiſſimus atque innocuus occurrit, qui è tenui corio fieret. Nimirum ad hoc corium, ſive alutam, intus depinxi colore albo, ex ceruſſa, & oleo lini: cumque fere jam exaruit, fiſtulam exinde ſuendo componi juſſi, cui filum æneum per longitudinem indu-

inductum eſſet, eratque ſutura ejus plana, ut ne quicquam protuberaret. Uno autem hujus fiſtulæ extremo, fiſtula ipſa ſatis ampla, ut ipſi ſypho ſyringæ indatur, quoties libuerit, amboque apte reſpondeant, ut hac via liquor in veſicam injici queat. Porro tota coriacea fiſtula diluta colla firmetur, ut hac dein exſiccata, colore aliquo, atque oleo lini pingatur. Idque videlicet tam ob majorem fiſtulæ firmitudinem, quam etiam, ne per liquorem injiciendum permadeat, & flacceſcat. Educto igitur filo æneo, alter ejus vicarius in locum ſubintret, ex gingiva Balænæ paratus. Ergo habes ſic fiſtulam tenuem flexibilem, quæ ne quicquam dolet immittendo, etſi quadragies unico die, in veſicam protrudatur. Primis quidem vicibus circa ſphincterem inſuetum, dolet, ac mox ceſſat, pavor illius contractionis. Abſtrahitur autem lotium, quoties lubet. Evacuataque veſica, injicitur per ſyringam demum, retro ad fiſtulam, adaptatam, usque in veſicam quicquid lubet. Modò intromittendus liquor ſit indolens, nec ingratus. Eſt autem Syringa, ad cujus Syphonem, Catheteris eminens extremum adaptari dixi. Sit laus æterna Deo in excelſis, placeatque illi irrorare, & fœcundare mea ſervitia atque deſideria, in opem mortalium oblata!

TYRONIBUS FERCULUM OFFERT AUTHOR.

CAPUT VIII.

1. *Quæſtiones doctiſſimorum virorum.*
2. *Reſponſa Authoris.*
3. *Author ſpernit judicia de ſe habita ac habenda.*
4. *Satisfactio de Auro horizontali.*
5. *Heteroclita de ſulphure Veneris.*
6. *Sulphur Veneris non eſſe de intima eſſentia metalli perfecti.*
7. *Probatio permanentis ſulphuris externi.*
8. *Dignitas ſulphuris Veneris.*
9. *Indiſtinctio Authorum Tyrocinii Chymici.*
10. *Reſponſio Authoris ad objecta.*
11. *Incognita quædam hactenus de vitriolo.*
12. *Vitrioli nomen unde.*
13. *Nativitas vitrioli.*
14. *Differentia bonitatis vitrioli.*
15. *Græci cedunt palmam Germanis, de mineralibus.*
16. *Error Paracelſi circa æſtimationem vitrioli.*
17. *Demonſtratio erroris præfati.*
18. *Quale vitriolum ſit medendo optimum.*
19. *Modus diſtillandi vitriolum optimus, & inuſitatus.*
20. *Mira proprietates hujus ſpiritus vitrioli.*
21. *Notabilia aliquot, inde reſultantia.*
22. *Diſtillatio ſalium.*
23. *Commendatio Dauci.*
24. *Lignum Nephriticum noſtras, ejusque delectus, ac præparatio.*
25. *Vſus Betulæ.*

Occaſione libri mei de febribus, ad me è diverſis Europæ ſinubus, ſcripſerunt magnæ notæ viri, petentes, elucidationem, circa remedia ibidem tradita. Fatentur quidem, ſe agnoſcere, in audacia meæ promiſſionis, vera ſubeſſe febrium quarumcunque remedia: ſed dolere nimiam ſcripti mei obſcuritatem. Primò itaque inquirunt, quid ſit Aurum horizontale. Secundo petunt, confectionem elementi ignis Veneris. Tertio, Nunquid fortaſſis ſit ſpiritus Vitrioli rectificatus? Quidam etiam minas addunt, niſi publice optatui eorum ſatisfecero, librum meum de febribus fore prohibendum: ut alterum principem Machiavelli. Utpote quod ſtante meo libro, neceſſario alioqui, mox conſiderent Academiæ Medicæ in rudera, Galenusque mox oſtiatim ſtipem petiturus exularet. Boni quidem conſulunt, quæ de febrium inaudita doctrina, deque phlebotomiæ, purgationum, remediorumque deteſtandis abuſibus, in proximorum commiſerationem, in medium attuli: ſed explicationes deeſſe, apertiusque loquendum: ut me tacente, ſub ſigillato velut diplomate, cuncta confirmetur in poſterum, per quorumlibet experientias, & miſerorum acclamationes.

2. Primo reſpondi, obſtare arcanum Liquoris Alkaheſt Paracelſi, cujus nimirum doctor Omnipotens etiam diſpenſator manere decrevit,

in

in mundi uſque confuſionem, ob rationes, pro parte, notas Adeptis. Itaque me deſerturum illius Arcani manifeſtationem, theſauris beneplaciti divini.

3. Quoad autem judicia, interim de me habenda, parum moror. Nec enim primus eorum, ut neque poſtremus vituperator ero, qui nunquam reſpexi ad mundi cenſuras, de me factas: nec æſtimo (quod alii tamen multi) cum electione, mei æſtimatores. Utpote in Deo amo æqualiter; neminem autem prorſus ideo, quòd mihi blandiatur. Scio namque, quia Deum protectorem habeo, qui deſerit neminem ſe invocantem. Etenim pluerunt laquei tribulationum ſuper caput meum. Conſtiti, nec enim ullatenus preſſerunt animam meam. Deciderunt in terram, calcavi illos cum deſpectu; & ſtatim tanquam fimus, putruerunt ſponte. Conturbati autem horum authores erubuerunt. Utinam Deus illis agnoſcat! Scio denique, quod Deus, rore ſuperno, fovebit ſemina, quæ plantavit, quæque creſcitura voluit. Neque me ſolicitum permiſit, pro nutu mundi, conſenſu Scholarum, aut vulgi acclamatione. Ipſe namque univerſa quæ vult, poteſt, facietque pro lubitu, dum mundus merebitur per veram medicinam in ſuis languoribus conſolari. Ah, quam tumida bulla, quæ ſemper alienis ſuſpenſa arbitriis, pendet ambitio? Quam male denique ſemper judicant aliena arbitria? quæ præſertim præjudicato continuo reguntur? Ad propoſitas autem quæſtiones dico. Quod ſicut Sol cenſetur naſci in hemiſphærii horizonte: ita Mercurius, dum factus eſt Diaphoreticus, dulcis ut mel, & inſtar auri fixus, eſt aurum in ſui horizonte: tantoq; eſt in re medica auro nobilior, quantum perla orientalis Scotica Mercurius namque, quamdiu eſt metallicus Mercurius, eſt primo enti metallorum ſimilis, & vicinus valde. Dum autem aurò colliquatur, concluditur ejus omnis vis medica, ſigillaturque: imò introvertitur ſic, ut dotem, quam humanæ naturæ debet, pro ſuis languoribus deneget.

4. Sulphur namque Veneris poſt ſeparationem ſui, à ſuo corpore, ac reſurgens, fit ſulphur quaſi glorioſum, tingitque ideo ſulphur Mercurii (quod in pulvere Joannis de Vigo, per ſulphura mineralia corroſiva, eſt e traverſum) immediatè, ſeſeque toto inſeparabili mutuo amplexantur: ſtatque tum ideo vis amborum ſulphurum extime: Hinc nempe virium conſertione. Mercurius diaphoreticus, inde reſultans, perficit uniſonum medendi, in cunctis quæ tam Phyſicus quàm Chirurgus optare queunt; ſive reſpectu morborum acutorum, ſive demum chronicorum relatione adhibitus ſit.

5. Non eſt ergo ignis Veneris, ſpiritus vitrioli, utcunque exquiſitè rectificatus; ſed ignis ille eſt ſulphur cupri volatile, in forma olei viridis, melle dulcius, & à corpore mercuriali ſui cupri planè ſeparatum. Reſiduum autem cuprum manet album, nec unquam vireſcens per æruginem, ut neque amplius de numero ſeptem metallorum. Quia evaſit novum, atque anonymum metallum.

6. Non poteſt autem haberi ignis Veneris, niſi cum plenaria cupri deſtructione, corporiſque mercurialis ipſius Veneris volatilizatione. Quod quantumcunque ſit volatile, in forma olei; facili tamen negotio, poſtmodum iterum reducitur in metallum album ignotum, atque ſub malleo extenſibile. Sed ignis, ſive ſulphur Veneris, non item amplius reducitur in metallum, per ſe. Quia, prout nullum ſulfur eſt metallum: ita omnis Mercurius metallicus, eſt verum metallum. Docent autem Adepti, quod pars metalli ſulfurea nequeat ſeparari à ſuo corpore mercuriali, ac metallico, niſi per ejuſdem totalem deſtructionem, quamque ideo (licèt abuſivè) elementalem vocant: Quia nimirum in metallis, ſint duo ſulphura. Unumque ideo merito vocant externum: atque aliud internum. In propoſitis autem cupri terminis, contemplare internum iſtud, quod in albo, anonymo ac mercuriali metallo corpus fixat, ſive coagulat, efficitque ſub malleo ductile: cum alias Mercurius abſque ſulphure nunquam in metallum coagulari poſſit. Externum verò Veneris ſulphur eſto oleum illud viride, dulce, quodque iterum in metallum, in ſe abſtractum, cogi nequit. Proin univocè teſtantur hujus Philoſophiæ Symmyſtæ, externum ſulphur à ſuo corpore ſeparari non poſſe, ne quidem per ignem, in metallis imperfectis, quin unà pariter pereat pars Mercurialis ejus.

7. Vidi namque plumbum, ter ſublimatum rediiſſe in idem numero, quod ante, plumbum.

8. Ita-

8. Itaque cum ſulfur iſtud externum (quale à cupro trahitur) non ſit neceſſarium metallo perfecto; Cupro autem iſtud ſulfur, Veneri ſit à Deo additum: ergo neceſſe eſt iſtud ſulfur Veneris habere ſuos fines, ad neceſſitates ingrati hominis conducentes, pro infirmitatibus ſcilicet humanis, ſupra omnem metallicæ perfectionis dignitatem. In cujus uſum videlicet, Stoici ipſi, cuncta mundi creata, directa eſſe, conjecerunt.

9. Errant proinde Tyrocinii chymici Scriptores, quotquot variis mentiuntur fabellis, Mercurii metamorphoſin in ſalem, aquam, oleum, ad varios Medicaminum uſus, audentque ſua inventa hoc ſtabiliri argumento: Si enim aurum, corporum conſtantiſſimum, queat in vitriolum, adeoque & in fumum evolare; quidni idem faciet multò licentioſiùs Mercurius?

10. At ego, reſpondendo, proponam in limine duas Philoſophorum ſententias, longè veriſſimas, pudibundas tamen hiſce argumentatoribus: ut hinc etiam Chymiæ expertes queant digito notare vanitatem illius argumenti, utque pudore ſuffuſi, reſipiſcant Tyrociniorum Authores. Quarum prima eſt. Quòd ſit longè facilius aurum ex non auro conſtruere, quam aurum naturale deſtruere. Pudeat ergo inprimis eos docere auri deſtructionem, qui ejus conſtructionem ſe neſcire, inopes teſtantur! Itaque vel mentiuntur ac decipiuntur Adepti Philoſophi, vel ipſi Scriptores Tyrocinii. Altera eſt. Si non vidiſſem argentum vivum eludere quamcunque artificum operam, adeò, quod aut totum avolet adhuc integrum, aut totum in igne permaneat, atque utrolibet modo, ſervet impermutabilem ſui ac primitivam identitatem, identitatiſque homogeneitatem anaticam: dicerem artem non eſſe veram, quæ vera eſt, ſine mendacio, atque longè veriſſima. Adeò, ut quod ſupra eſt, eſt ſicut quod eſt infra: & viciſſim. Ignaros ergo ſe rei metallicæ produnt, quotquot docent præfatas Mercurii aurique metamorphoſes. Nam utcunque iſta metalla, per quædam mineralia ſibi adjuncta, nunc ſpecie olei, ſalis, vel ſulfuris, per retortam pellantur, horumque larvam mentiantur; ablatis tamen ejuſmodi adjunctis, ſemper idem manet aurum, idemque qui ante Mercurius, redeuntque in priſtina corpora. Imò licèt aurum radicaliter in partes heterogeneas, ſalem ſcilicet, ſulfur, ac Mercurium ſe pateretur ſequeſtrari (quod nullatenus naturæ, niſi per unicum liquorem conſtrúctivum, eſt poſſibile.) Iſtud tamen in Mercurii homogeneitate, eſt naturæ & arti impoſſibile. Quippe qui auro eſt ſimplicior, majori anaticaque identitate conſtructus. Quia in Mercurio non eſt reperibilis diverſitas, qualis alioqui in tincturâ auri, hujuſque albedine. Quod jam antè in ſulfure atque Mercurio Cupri diſtinxi. Nam etſi Mercurius Cupri totus factus ſit volatilis: quia tamen non ſpoliatur propterea ſulfure interno ſui, ideò iterum reducitur in album, ac malleabile metallum.

11. Porrò ad quæſtionem, quâ petunt, num ignis Veneris ſit ſpiritus Vitrioli rectificatus? quædam de naturâ vitrioli, ejuſque diſtillatione, per neminem ante me tradita, propalabo.

12. Enimvero natura produxit ſal quoddam minerale, acidum, quod Græci Chalcanthum, ineptoque nomine, Latini, Atramentum ſutorium nominant. Chymici verò vocant vitriolum, quia tranſlucidum vitri inſtar.

13. Eſt autem ſal iſtud embryonati ſulfuris immaturus partus, qui dum lambit venam cupri, eam erodit, diciturque ideò cuperoſum, ſive cuprum eroſum. Sin autem venam ferri, vel aliorum mineralium roſerit, fontes parit acidos, ac diverſos, juxta venæ eroſæ indolem. Quæ ex profeſſo, libello de fontibus Spadanis, ad longum ſum proſecutus. Porrò, ſive aqua iſta, quæ ſalem embryonati ſulfuris in ſe continet, cuprique venam eroſam ſecum ſervat, per ſe ſtillet, coquaturque per ignem in vitrioli conſiſtentiam: ſive demum ſua ſponte alibi coaguletur: id nequaquam ejus ſpeciem aut bonitatem diſtinguit. Siquidem nil ei deperit coquendo. Etenim dum aquoſus liquor ſat exhalaverit coquendo, ſponte dein tandem in frigore coagulatur reſiduum. Solum at pretium vitrioli variat venarum diverſitas. Etenim prope Antverpiam, dum è Pyrite ſulfur liquatum eſt, reliquum ſub dio exponitur, ac pro majori parte liqueſcit paulatim. Nam per ambuſtionem, ſulfuriſque fuligines, æruginem concipit, quæ à ſale reſiduo

rodi-

roditur, atque in ſcrobes per pluviam diffluit. Sic etiam vicini Eburones, ditiori vena, ſuum parant vitriolum. Alibi ſanè eſt vena ipſiuſmet cupri, coagulatio ſale ſulfuris, dives; ac ſponte ſtillat, diffluit, coagulaturque, quæ alioqui fontis vicini madore diluitur.

14. Differentia itaque bonitatis conſiſtit in ſalis puritate; non autem in opulentiâ ac ſaturitate cupri (loquor enim non ut mercator, aſt tanquam Medicus) differt quoque propter commiſtionem cujuſdam peregrini. Si videlicet in Pyrite, aut venâ cupri, commiſceatur vena plumbi (quod frequenter eſt obvium) vel fortè adeſt maligna Arſenici participatio (Arſenicum enim, quia plerumque metallis inſidiatur, atque comitatur, uſitato hinc nomine vocatur fumus metallorum) Adeoque, quod alias eſſet legitimum vitriolum, fit nocuum medendo. Color autem lazureus vitrioli, plerumque præfertur viridi: fortè, quod ille oculis arrideat magis. Saltem facillimo negotio, ſimplicium impoſtores, ex viridi vitriolo, lazureum mentiuntur.

15. Cæterùm Chalcitis, Myſy, Sory, Melanteria Græcorum, hodie periere, tanquam venarum cupri diſtinctiones inutiles: nam Græci tantùm Alphabetarii, reſpectuque Germanorum, ignavum, quicquid veteres de re metallicâ poſteris edidere.

16. Sunt autem, qui cum Paracelſo, vitriolum commendant, extolluntque in medendo, quod ex cupri copia cenſetur ditiſſimum: adeoque cunctis præferunt, quod ex ipſomet cupro conflatur. Quidam ideo candenti aut liquato cupro ſulfur inſpergunt, magnoque ſic labore, ejus æruginem ſolicitant, &c. Paracelſus verò, optimum in medendo vitriolum, per laminas cupri, ſale communi, atque ſulfure ſtratificatas, cæmentando parat. Recentiores hinc ſe ducti, bracteas cupri, per ſpiritum ſulfuris aut vitrioli vulgaris, iteratò diſtillant, donec planè nigræ ſint, atque friabiles, quæ demum liqueſcunt in aqua, fitque cœrulea, quæ coquendo inſpiſſatur, ac in frigore concreſcit vitriolum. Sic nimirum adulteratur hodie, quod pro Cyprio venundatur.

17. Sub pace Paracelſi ſcio atque comperio, vitriolum è Venere factum, longè in medendo eſſe ignavius vulgari, quod caret ſuſpicione miſcellaneorum. Adeoque ſpiritum ejus non eſſe niſi merum acetum minerale, privatum aporrhœâ, cuprei ſulfuris. Comperi nempe, vitriolum è Venere factum, longè pauperius eſſe foſſili. Item foſſile, cui plurimum cupri ineſt, in medendo, ac diſtillando, pigrius eſſe vulgari. Nam diſtillavi vitriolum arte paratum, colore lazureum, neutiquam viſu à Cyprio diſtinguibile: deditque parum ignavi ſpiritus acidi: ceſſavitque mox infra paucas horas omnis ſpiritus: atque reſiduum corpus totum in fæcem nigram condenſatum ſubſtitit, ſuumque mihi cuprum ad vota reddidit. Siquidem cuprum jam eſt metallum completum, non facilè deſtructibile, aut retrocedens ad ſui principia. Adeo licet ignis atrocitate minuatur; attamen quicquid ejus avolaverit, verè adhuc metallum eſt, ob rationes ſup. allatas. Equidem inter venas metall. nulla æquè difficulter ad perfectionem metallicam adducitur, ipſo cupro (quod teſtatur Georgius Agricola) ſiquidem, ad minimum novies recoqui poſtulat, antequam inde cuprum emanet. Ubi interim aliorum metallorum venæ, primâ liquatione ſuum fundunt theſaurum. Perfectionem itaque cupri Vena acquirit, per ſequeſtrationem partium, ſibi à nativitate miſtarum. Sunt autem hæ, quæ primo enti ſuo adhuc alligatæ ſunt: unde proinde cuprum jam perfectum reſpuit, reſiſtitque quam pertinaciter diſſolutioni ſui corporis: ac per conſequens, nec poteſt inde haberi perfectum vitriolum Medicum, quod virtutem habeat de ſulfure Veneris. Quippe hoc non eſt è cupro ſeparabile, niſi per omnimodam corporis metallici deſtructionem, pro ut antè docui.

18. Partes ergo venæ cupreæ, à natura metallica procul remotæ, ac primo enti viciniores, tribuunt vitriolo vim medicam, factitio chalcantho denegatam. Nam vitriolum vulgare, ac vile, ad minimum toto octiduo, ſuam ſpirat exhalationem, utcunque flagrantiſſimis reverberii flammis urgeatur. Quò ergo vena liberior eſt ab aliena malignitate, viciniorque fuerit primo enti Veneris, remotior nempe à metallica cupri conſtitutione: eò ſal ejus, propria ſponte innatum, illique colliquatum, vitriolum profert inculpatius, ſpirituſque ditiores ſuppeditat, medendoque aptiores.

19. Modus etiam diſtillandi inuſitatus hic eſt; Recipe vitriolum commune, non ſuſpectum peregrinæ malignitatis, bulliendo in ollâ amplâ liqueſcat, & coquatur, in ſiccitatem uſque. Fractâ ollâ, vitriolum, inſtar lapidis induratum, teratur in pulverem. Fiat autem diſtillatio ad minimum 6. Retortis ſimul. Sintque Retortæ vitreæ. Nam lapideæ omnes poroſæ ſunt: quia omnis terra poros retinet; eò quod poſt exſiccationem, neceſſariò aliquid non fixi efflat. Porrò retortæ loricentur cruſtâ, quæ nec dehiſcat, nec rimas contrahat, vel ſponte decidat, vel vitrificetur nimium. Optimè quoque collum retortæ eminens amplo vaſi recipienti connectatur, ne vel tantillum reſpiret. Recipiens autem locetur in arenâ madida, item convexa ejus pars integatur facco ad dimidium repleto arena madida: qui ſaccus renovetur aliquoties, intinctus aquæ frigidiſſimæ. Dimidium autem retortæ pulverato vitriolo impleatur. Diſtilla autem per gradus; ac tandem urgeatur carbone, quantum poſſibile eſt furno venti, qui propria crate flatur. Cum autem furnus venti ceſſaverit ſpiritum in vas recipiens dimittere, aperiatur à latere porticus, quâ viâ reverberium flammæ lignorum, ſubter Retortam penetret, perſeveretque per 5. aut 6. noctes, ſummo igne, naturæ poſſibili. Retorta videbitur tibi forſan liquari, in tantâ ignis procellâ: at nihilominus conſtans perdurabit: eò quòd exterior lorica terrea vitrum detineat, combibatque: atque ita invitrietur, quantum operi ſat fuerit. Memineris tandem, vas recipiens à collo retortæ ſequeſtrare, flagrantiſſimo adhuc igne. Alioqui videbis in frigidiore ſtatione, redire ſpiritus in fæcem, quæ illos exſpuit. Tum demum accipe Colcotar, ſive fæcem è diſtillatione reſiduam, quam à vitriolo Cyprico vero, Hungarico, vel ſaltem Goſlarico, reſervâſti. Sulfuri commiſta fæx iſta reſidua iterum comburatur, uſque in ſulfuris omnimodam abſumtionem. Hanc autem dein irrorabis, & madefacies præfato ſpiritu. Is enim, uti ſtatim imbibitur in patinâ, vel cucurbitâ vitreâ: ita inde repetitus, nil niſi phlegma aquoſum, atque inutile reddit, remanſo ſpiritu imbibito, in colcotare. Idque repetitim renova ſexies, aut ſepties, donec tandem ſpiritus affuſus rubeſcat, qui ſupernatabit Colcotari. Quod ſignum eſt, ceſſandum à ſaturitate imbibitionis. Adeoque hoc dives Colcotar, bene exſiccatum, indatur Retortæ, diſtilleturque hoc dives Colcotar uſque in ultimos ſpiritus, jam flaveſcentes, olentes mellis grati odorem.

20. Memento tamen, abſtrahendum vas recipiens à retortâ adhuc candente, obturatoque per ceram ore lagenæ fortioris, ſervandum hunc ſpiritum. Cui demum ſi aquam injeceris, vas ipſum diſſilit ſtatim. Ergo ſolo ſpiritu prioris diſtillationis compeſcitur hic ſecundus ſpiritus. Cujus vix unica libra transfunditur de lagenâ in lagenam, quin unicæ ſaltem unciæ fiat amiſſio. Itemque niſi recipiens ab retortâ tempeſtivè, ut dixi, tollatur: videbis potiſſimum ſpiritum, refrigerato furno, rediiſſe in Colcotar, unde per ignem fuit excuſſus. Porrò fæx Colcotaris, è ſecundâ deſtillatione reſidui, tota adhuc eſt cuprea, ac virideſcit multifariam.

21. Unde 1. conſtat, quod antè monui. Nempe ignem Veneris non niſi per omnimodam metalli deſtructionem, ſeparationemque depromi, atque haberi. 2 Hoc ergo faciendum viâ longè occultiore. 3. Quòd vitriolum cupro dives, minus aptum ſit diſtillationi, quam aliàs commune. 4. Quod vitriolum cupreum fundat ſpiritum aceti mineralis ſalis; at non cupri liquamen volatile. 5. Ideoque ſulphur Veneris rectè vocetur ſulfur Philoſoph. ad vitam longam aptum. Dulce inquam guſtu; non autem acidum, aut acutum. 6. Quod ſpiritus vitrioli, ſupra edocti, ſanet morbos aliquot chronicos. 7. Quodque ideo ſpiritus vitrioli, hactenus venales ac uſitati, non ſint niſi acetum minerale, adhuc in ſe adulteratum. 8. Quod reſiduum Colcotar ſit vi medicâ ditiſſimum. 9. Quod præparatio vitrioli, ab Iſaac Hollando, aliiſque modernis præſcripta, non miſerit ſagittas ad verum ſcopum. 10. Quod noſter ſpiritus, ſuprà deſcriptus, atque ſic rectificatus, quatenus volatilis, ac ſalſus, pergat uſque in quartam digeſtionem, reſolvatque excrementa morboſa, in itinere obvia: & per conſequens etiam, tollat cauſam occaſionalem plurium morborum chronicorum.

22. Jam itaque tradidi pariformem modum diſtillandi ſpiritus ſalis marini, ſalis petræ, atque ſimilium. Memineris tamen, vitriolum in ſe ha-

habere terram Colcotaris: quapropter, cætera talia optare terram figuli exſiccatam, ſibique acquiſitæ admiſtam.

23. Cæterum jam ante tradidi, modum præſervandi à Lithiaſi, per Aroph, itemque per cereviſiam cum ſemine Dauci, vel flavæ paſtinacæ ſylveſtris coctam: deſiſterem ergo, calamumque reponerem, atque relinquerem aliis me felicioribus, optando, ut quisque deinceps addat, quæ longe meliora invenerit.

24. Nam cum Duelech ſolam obſideat ſpeciem humanam, anomaloque modo producatur ab excrementis ipſis, non autem oriatur per modum aliis infirmitatibus conſuetum: videtur ideo etiam præ aliis morbis, in peccati vindictam, ſingulariter obnaſci, puerisque adhuc innocentibus, ad majoris mali averſionem, à Deo permitti. Etenim quanquam bruta quædam lapillos in ſe generent, tamen iſti lapides non ſunt ex cauſis Duelech natales, neque in pœnam, aut tribulationes illis deſtinati; ſed magis in commodum humanum producti. Quod ſi ergò Duelech peccati culpam referat; peccatum verò è ligno ortum traxerit: viſum quoque fuit mihi, quod ſanitatis præſervatio in Lithiaſi, non ſolum è ſemine Dauci, parilique aliqua herba, ſit exſpectanda: ſed ex ligno aliquo. Quapropter verum quidem eſt, quod lignum Nephriticum nobis nuper ex India ſit allatum; ſed non proinde unquam mihi perſuaſi, divinam bonitatem Europæis tantiſper denegaſſe, ut etiam pauperi calculoſo ſubveniret, donec multis expenſis, tandem remedium poſt ter mille annos, ab Indis advolaret, ſatis in ſe pigrum alioqui. Daucus præſervat quidem ſub continua ac ſtricta obligatione, prout Aroph confortat renes multo ſumtu. Seriò itaque inquiſivi, an non eſſet lignum aliquod noſtratibus familiare, quod vicem expleret Nephritici tandem nobis à Barbaris miſſi? Siquidem lignum peccati, lignumque vitæ arbores erant; non autem frutices, multoque minus herbæ. Quamobrem olim obſervavi, principibus Germaniæ fuiſſe vernaculum, quod contra Lithiaſin, quotannis in Majo, biberent quotidie hauſtum liquoris è cortice vulneratæ Betulæ. Quem liquorem præſervabant à corruptione aeris, illi affundendo oleum olivarum. Vulneratur Arbor Germanis Bircken-Baum: noſtratibus verò *Bercken-Boom* dicitur. Vulneratur enim cortex Betulæ, prope terram, in trunco, menſe Martio circa tempus, quo ſolet vulnerata vitex plorare novellum liquorem, è terra hauſtum. Sed is liquor Betulæ eſt totus aqueus, ac penè inſipidus. Sin autem ramus aliquis ſpiſſitudinis trium digitorum, ad ſemidiametrum vulneretur, inditaque lana repletur, ſtatim flet liquorem non ingratum, aut ſubacidulum, qui etiam in ipſo Lithiaſis tormento ſolatur afflictos, tribus quatuorve cochlearibus aſſumtus. Meracior ergò eſt, qui ſupernè à ramis, quam qui inferne è trunco fluit. Aquoſus autem planè, qui prope terram effluit. Conſiderabam enim ſtatim, id accidere, quatenus adſcendendo tranſiret per corticem ſubrubeum, qui eſſet tanquam jecur arboris. Sed cum ille cortex, toto anno, eſſet abſque notabili guſtu; cortex autem extimus, albus & tanquam membranaceus haberet ſaporem, atque ſuffitum, tanquam optimæ terebinthinæ, divulſi per ſemipedem, exteriorem corticem circumquaque abs trunco, ac obſervavi, quod nihilominus liquor, qui è ramis ſtillabat, eſſet ejusdem guſtus, quo ante. Mirabar ergo, unde diverſitas iſta liquoruũ, unius atque ejusdem arboris, manaret. Denique mirabar, quod ramalus aliquis, unico die, facile ploraret liquoris libras 8. vel 10. qui alias tota æſtate, non tanto alimento opus habet, nec locum, quo tantus liquor aſſervari poſſet, multoque minus radix, aliis ramis ſingulis, ſub decuplum tantundem liquoris largitur nec tamen proinde aliis ramis de eſſet ſufficiens alimentum: quanquam alioqui radix, multam illam quantitatem illius liquoris attraxiſſet, atque profudiſſet per alios aliquot ramos. Conſiderabam itaque, quod liquor iſte ſimilis eſſet ſynoviæ, profluentis è vulnere; imò cœpi deteſtari illum, quaſi contagium mortis aut putredinis in ſe contineret, nec ſanitatem dare poſſet, ſi in ſe jam integritatis culpam gereret. Attamen comperi, tam ipſum Betulæ lignum, quam ejus corticem rubrum, ſpolitata eſſe vi medendi; corticem autem album pergameni, foris ramis junioribus adnaſcentem, facile inflammabilem, atque ſapore terebinthinæ inſignitum, vix de ſe virtutem in

decoctum ſpargere. Cogitavi itaque, vim liquoris præfatam non prodire à radice, non à ligno, non denique à cortice ſubrubro, ut neque tandem à cortice albo, quippe qui ſibi in caudice non paſſim eſſet continuus. Tentavi ergo corticem iſtum diſtillare, cum per ſe, tum cum additamento lixivii tartari; at ſane liquor è vulnere rami ſtillatus longè antecellebat oleum, atque ſtalagma corticum. Redactus ergo ſum agnoſcere liquorem illum, ſponte è ramis vulneratis fluentem, tam abunde, eſſe merum Lithiaſis balſamum, neque illi obſtare, quod mea petulantia illum effluenti aquæ de vulnere, aut ulcere compararem. Siquidem vulnus atque ulcus, quod nobis mortem, Betulæ nil tale adfert, aut promittit. Eſt ergo liquor ille Betulæ, medicamen à natura promiſſum; per vulnera ſolicitatum: adeoque eſt urgere naturam, ad proferendum balſamum ſibi naturalem, quem alias nuſpiam proferret. Quapropter tenellos, ſubnigricantesque ramulos (unde ſcopæ atque virgæ noſtratium fiunt) qui tumentes gemmas nondum frondoſas haberent, malleo ſuper lapidem vel incudem conquaſſatos, juſſi concoqui aquæ, ad cerevisiam fabricandam deſtinatæ: cui cereviſiæ, ſi poſtmodum Dauci ſemen, ad beccabungam aſſociaverim, ſortitus ſum effectus, ad Lithiaſis præcautionem optabiles, potentioresque adhuc, ſi iſti cereviſiæ liquor ille Martialis, è ſuperioribus ramis collectus, infuſus fuiſſet, poſt ſedationem maximam ebullitionis ſuæ, quam vina, atque cereviſiæ in cadis ſponte tolerant. Comperi namque inprimis, quod ejusmodi potus è Betula diureticorum metum tolleret. Eò quod dolores Lithiaſis, atque contracturas laxet, tam in lumbis, quàm inteſtinis (hinc namque unica Lithiaſis etiam colicos dolores ſuſcitat, non minus ac ſi fomes ejus inteſtinis ineſſet) itemque dyſuriis, atque ſtranguriis etiam ſenilibus idcirco medetur. Calorem item jecoris, velut ex adacta ſpina oriundum, mitigat primum, ac dein tollit. Denique ſponſus quidam, ligatus per menſes quinque, ne ſponſam ſuam attingeret, pediſequam interea impregnavit. Poſtmodum, exortis inter deſponſatos jurgiis, dixit ſponſa, ſe nefas cum pediſequa diſſimulaſſe, ut exploraret, an frigidus, an vero maleficiatus eſſet, & quo titulo divortium tentaret. Tandem ſoluta eſt ligationis incantatio, per potum præfatæ cereviſiæ, repertusque fuit maleficiatus, non autem frigidus. Denique quidam in angulo areæ, ex conſuetudine lotium ſolvens, mox ſtranguria cruenta, ac crudeli afflictus decubuit. Medentum autem quælibet remedia fuere fruſtra: præterquam, quod quoties biberet de præfata cereviſia, levamen inſigne perciperet; ſed quoties ſurgens è ſtragulis, obambularet, meieretque loco ſolito, ſtatim recidivas patiebatur. Tandem viſus eſt clavus è veteri atroque ligno querno, infixus loco, quo ſolitum ſolvebatur lotium. Evulſo itaque, & cremato illo clavo, prorſus à potu illius cereviſiæ, liber remanſit à cruenta ſtranguria. Memini tum, quod Karichterus hujusmodi incantamenta ſcribat ſe ſolviſſe, ſolo mictu per ſcopas Betulæ.

SENSATIO, INSENSILITAS, DOLOR, INDOLENTIA, MOTUS, ET IMMOBILITAS PER MORBOS SUÆ CLASSIS, LEPRAM, CADUCUM, APOPLEXIAM, PARALYSIN, SPASMUM, COMA, &c.

CAPUT IX.

1. *Solus attritus reputatur cauſa doloris Nephritici.*
2. *Probatur oppoſitum.*
3. *Vreter enim ſic ſenſu careret.*
4. *Definitio doloris, juxta Scholas.*
5. *Opinio Veterum ac Modernorum, de organo primario ſenſuum.*
6. *Quin docet nil, præter verba inania.*
7. *Implicita Scholarum blaſphemia.*
8. *Cerebrum non eſſe organum immediatum ſenſus & motus.*
9. *Quid Scholas circa hæc deceperit?*
10. *Melior quorundam attentio.*
11. *Vnde ſic ſibi perſuaſerint.*

12. *Medi-*

12. *Meditatio Authoris circa ſenſum & motum.*
13. *Speculatio circa ſolutionem continui in Vulnere.*
14. *Pars ſolida non ſentit ex ſe.*
15. *Tria motui ſubordinata organa.*
16. *Recedunt Scholæ à priori ſuppoſitione.*
17. *Nervum non eſſe organum proprium omnis ſenſus.*
18. *Conſideratio Lepræ.*
19. *Omnes nervi, motui dicati, ſentiunt etiam.*
20. *Errores Scholarum circa Lepram.*
21. *Error Paracelſi.*
22. *Inconſtantia Paracelſi.*
23. *Inſenſilitas Lepræ unde?*
24. *Pſora, & lues Veneris, qui differant à Lepra?*
25. *Scabies non poſtulat remedia interna.*
26. *Admonetur Lector.*
27. *In quo ſita ſit difficultas ſanandæ Lepræ.*
28. *Hippocrates nondum noverat ſubjectum immediatum ſenſus.*
29. *Vita quid?*
30. *Propinquior doctrina de ſenſu.*
31. *Immediatum ſubjectum ſenſus.*
32. *Surda definitio de anima ſenſitiva.*
33. *Quomodo contingat ſenſatio?*
34. *Cur pro ſenſatione non ſit opus recurſu ad cerebrum.*
35. *Sedes mentis.*
36. *Quid dolor?*
37. *Quo ſenſu dolor ſit actio & paſſio.*
38. *Dolor, & morbus, quo initio fiant.*
39. *Qualis Ira, & furor, hoc loco?*
40. *Dolor, quale pathema?*
41. *De Apoplexia.*
42. *Modus traditus fiendæ Apoplexiæ.*
43. *Paracelſus, citra hunc locum, æquè frivolus ac inconſtans ſibi.*
44. *Meditatio Authoris.*
45. *Abſurda aliquot Scholas comitantia.*
46. *Cauſarum nova diſtinctio.*
47. *Præcluſio arteriarum in gutture, quid arguat?*
48. *Apoplexiam poſitivam hactenus ignorari à Scholis, & practicantibus.*
49. *Apoplexiam & Paralyſin non fieri ex affluxu pituitæ in ſinum cerebri.*
50. *Ridiculus Galenus in plexu retiformi cerebri.*
51. *Examen aliquot remediorum.*
52. *Apoplexiam non eſſe primarium Cerebri affectum.*
53. *Præcordiis ineſſe guſtum.*
54. *Probatur deuteropathia ab imo.*
55. *Proprietates capitis quouſque adſcendant in ſe.*
56. *Apoplexia vera eſt poſitiva, non privativa illamque Scholæ ignorant.*
57. *Scholarum ſtupor ſtupore digitorum notatur.*
58. *Multiplex adynaton Scholarum, Apoplexiam privativam conſequens.*
59. *Stupeſcunt Scholæ in ſtupore tactus.*
60. *Hiſtoria ſtuporis manuum à Quartana.*
61. *Ortus Apoplexiæ poſitivæ.*
62. *Paralyſis eſt contractura medullæ nervalis.*
63. *Paralyſis ſæpe abſque Apoplexia.*
64. *Colli brevitas quid arguat?*
65. *Frictiones in Apoplexia unde inſtitutæ?*
66. *Cur ſint ridiculæ?*
67. *Anxietates Scholarum.*
68. *Frictio cutis contradicit pituitæ cerebelli.*
69. *Generatio anodyni Apoplectici.*
70. *Cur Apoplexia à Germanis dicatur ictus.*
71. *Probatur locus Apoplexiæ in Duumviratu.*
72. *Ceſpitatio Scholarum circa examen proprietatis ſimplicium.*
73. *Contra theſin Scholarum de pituita quarti ſinus Cerebri.*
74. *Anxietates Scholarum de læſione ſenſus ſoſpite motu, ac viciſſim.*
75. *Per theſes aliquot explicatur, cur ſenſus lædatur, ſoſpite motu.*
76. *Apoplexia per modum hæreditariorum latet in formatrice ſeminis.*
77. *Contra cauſam Apoplexiæ Scholarum.*
78. *Contra cauſam Paralyſis Scholarum.*
79. *Cauſa Apoplexiæ.*
80. *Apoplexiam non conſtare cauſa privativa.*
81. *Apoplexia definitio.*
82. *Quid Paralyſis vera.*
83. *Varia narcotica.*
84. *Soporifera, ut talia, non ſanare dementias.*

85. *Quid in hoc deceperit Scholas.*
86. *Anodynum dulce innocuum.*
87. *Cur anodyna, ut talia, non præſupponant frigus.*
88. *Quid ſomniferum?*
89. *Anodynum epilepticum differt ab Apoplectico.*
90. *Reditus ad dolorem.*
91. *Conſenſus eſt peregrinus dolori.*
92. *Vnde dolores concentrales aſtris.*
93. *An cruor informetur ab anima?*
94. *Senſus, ac dolor, in quo ſubſiſtant?*
95. *Quid faciat dolorem, & quo pacto.*
96. *An ſenſus fiat paſſivè.*
97. *Primaria cauſa doloris, ac ſenſus.*
98. *Scholæ cum plebe manent.*
99. *Spectat huc conſideratio vitæ.*
100. *Vanum Scholarum ſubterfugium.*
101. *Demonſtratio ignis, ut inde dolor & ſenſatio eluceſcant.*
102. *Hæc Scholas latuere.*
103. *Ad inveſtigandum agens proprium doloris, quid conſiderandum.*
104. *Regula Scholarum, de activitate ſimplicium, arguitur obiter.*
105. *Vnde deluſæ Scholæ?*
106. *Probatur paradoxon contra Scholas.*
107. *Senſibilia agunt in ſenſum duntaxat occaſionaliter, ſive ſint pharmaca, ſive non, excepto igne.*
108. *Explicatio virium, quibus fiat medius.*
109. *Senſatio conſiſtit in judicio vitali, ideoque & animæ.*
110. *Quædam conſequentia ad præteritorum demonſtrationis.*
111. *Vnde vires pharmacorum in Scholis alienatæ ſint.*
112. *Quam differenter ignis agat?*
113. *Scholarum inadvertentia.*
114. *Sequelæ aliquot è præcedentibus deductæ.*
115. *Dolorum differentiæ.*
116. *Dolorum comes contractura.*
117. *Dolor Lithiaſis.*
118. *Opinio Scholarum de Spaſmo vel Crampo ſtolida.*
119. *Manifeſtatur falſitas.*
120. *Errores obvenientes.*
121. *Aliquot negligentiæ Galeni.*
122. *Galenus propria oris cenſura nomen Medici amittit.*
123. *Galenus commenta puerilia tantum docuit.*
124. *Argumenta in contrarium.*
125. *Concluditur Scholarum error de Spaſmo.*
126. *Ridiculæ ſimilitudines à Scholis uſitatæ.*
127. *Aliquot notabilia.*
128. *Quomodo fiat Spaſmus.*
129. *Probatur duplex muſculorum motus.*
130. *Spaſmus propriè non eſt affectus capitis.*
131. *Exempla contractorum.*
132. *Viſio colicæ contractæ in puero.*
133. *Arteria unde indureſcat.*
134. *Variæ contracturæ.*
135. *Crampi cauſas latuiſſe.*
136. *Scholarum neglectus.*
137. *Gradus dolorum.*

Dolor nephriticus, è primariis ac moleſtiſſimis unus, immanis, & atrox plurimum. Scholæ enim, tanti doloris cauſam, attritum, ab arena vel calculo factum, accuſaſſe quieſcunt.

2. Mihi autem perſuaſi, illa reſponſione nil prorſus ſatisfactum. Ideoque ulterius inquiſivi. Eò quod minutulus calculus aliquis, è rene labens, primis vicibus immanius doleat, quam grandior poſtmodum aliquis: quem tamen indubium eſt plus ſuo attritu ureterem torquere, excoriare, atque diſtendere. Siquidem adultis non amplius indies accreſcunt partes ſpermaticæ primæ conſtitutionis, adeoque nec ureter ampliatur poſt per tot calculorum deſcenſum. Denique exile ſabulum ſuo ſæpe dolore permoleſtum fuit, ſuumque hominem in cubile dejecit ejulantem, antequam è rene prodiret, quodque ideo nunquam adhuc affrictu vel attritu ſuo injurium fuit.

3. Nec etiam ſat eſt, pro tam acerbi doloris cauſa propria, ac totali dixiſſe attritum. Nam ureter toto ſuo ductu non habet commercium inſerti ſibi nervi; qui ideo deberet etiam ſenſu carere, ac per conſequens etiam dolore.

4. Siquidem Scholæ dolorem definiunt triſtem ſenſationem, ab irruente nocuo factam.

5. Si ergo tenue, inſipidumque, omnis acrimoniæ & attritus expers ſabulum, parvuſve grumus non

non ſit inſons, quia nec indolens: certè, de cauſis, proſapia ſenſus atque doloris, cum ſuis circumſtantiis attigiſſe, non erit Tractatui Lithiaſis incongruum. Primò itaque, & in limine ſenſus Tactus, dolor æſtimandus venit. Etenim proinde Scholæ docent, cerebrum eſſe ſenſuum omnium, motuum, ac per conſequens quoque doloris ac inſenſationis primarium, ac principale organum. Quod ſcilicet diſcerneret ſenſuum objecta, per ſpiritus animales, quaqua verſus ex ſe dimiſſos in omnes nervorum propagines, ſenſationem ideo cunctarum ut patronos, ita & internuncios, atque diſcretores.

6. Magnum aliquid in hoc dixiſſe, ſibi præſumunt. Diſtinctius dicam. Et adhuc nil dixero. Vel rem ſaltem dicam, quæ nihil.

7. Fatentur nimirum Scholæ, cerebrum nil aut vix in ſe ſentire: atque in eo eſſe inſtar primi Motoris univerſalis, quem moderni, (etiam Catholici,) cum Ariſtotele, jubent debere eſſe immobilem, ſi cætera cuncta movere debeat (quaſi primus Motor ineffabilis nequeat ſe movere, aut debeat eſſe immotus totuſque immobilis, imò agat, ac perficiat, per ſui attactum motus localis, in momento univerſa.) Qui revera non movet quicquam, niſi abſoluto & abſtractiſſimo nutu Omnipotentiæ (ſitque hoc Scholarum abſurdum, apud probos pro blaſphemiâ, per parentheſin hic annotatum.)

8. Non eſt tamen cerebrum, primarium, ſive adæquatum ſenſûs, motuſque organum: cum in ſe ſit immotum, & ſenſu orbatum.

9. Scholæ etenim, cernentes, quod vertebra dislocata, eo ipſo quoque abſque ſenſu & motu eſſet, quicquid nervis, illa vertebra inferioribus, ſubjiceretur: ſtatuerunt ideo confeſtim, ipſum cerebrum, hujuſque vicariam ſpinæ dorſalis medullam, adæquatum organum ſenſûs, ac motus.

10. Alii verò Scriptores, propius attendere volentes, cum cerebri ſubſtantiam agnoſcerent, & faterentur ſenſu tactûs orbam, nec moveri arbitraliter; Membranam verò duplicem, Meningis nomine dotatam, acutiſſimi eſſe tactûs, licet immotam: decrevêre omnem nervum, utcunque exilem, duplici ejuſmodi membrana obtegi, eamque ab utraque meningum cerebri mutuari: nervorum iſthanc membranam, (conſecutivè ſcilicet) formari ſub unica plaſmationis opera, & ſeminis fabricationis labore. Uſque adeò & hi voluere, nervum omnem, ſuum ſenſum ab integente membranula deſumere: nequaquam à ſui ſubſtantia, medullari cerebri reſpondente.

11. Notabant fortè, quòd in ſtomacho, & utero, tantæ in nudis membranis tamque excellentes virtutes inquilinæ eſſent: ideò nec mirum, Meningibus perſimile quid contigiſſe, ex ejuſdem juris prærogativa.

12. Ego quid aliter prorſus proceſſi, ad ſenſûs & doloris inveſtigationem, motûs ſenſuſque organum, objecta, & cauſas. Conſiderabam primò, dum vulnus adhuc recens eſt, vix dolere; mox autem, dum vulneris labia tument, æſtuantque, vulnus dolere acutè. Atque iterum, dum ſua labia flacceſcunt, ſiduntque, vulnus adhuc apertum, attamen eſſe penè indolens.

13. Unde collegi, quòd continui ſolutio doleat quidem in fieri eſſe, in facto eſſe autem, ſi non acceſſerit inconveniens, vix dolere ſolutum. Ratus ſum itaque mecum: Non dolet ſolutio; tanquam continui ſeparatio: multoque minus dolet calor, perendie in vulnere ſubortus; cujus nempe proprium eſt, duntaxat calefacere, non autem dolere. Sin autem calor aliquis externus, aut peregrinus, in gradum delatus, cremet: dolet quidem, at non ut calor; ſed ut ſolutiones continui, atque inſuper indiſpoſitiones acrimoniæ ſuſcitans, ac fovens ſaltem, prodienſque ex alia radice, noſtri œconomiam vitiante.

14. Profectò, quia corpus, ſive pars ſolida, ex ſe non ſentit. Quia potius eſt cadaver. Senſatio ideò nimirum ad ſolam vitam ſpectat. Cumque Scholæ ſcirent, cerebrum nullam, aut ſaltem obſcuram vix ſenſationem habere: maluere ideo nervū ſubjectum primarium credere ſenſûs, motûs, atque doloris. Cerebrum videlicet, fontale quidem ſenſûs motuſque initium; attamen nervum immediatum doloris ſenſuſque ſubjectum fecere.

15. Motum autem, licet aliquid magis materiale, tamen voluere ex altiori voluntatis arbitrio dependere: illique ſubjici. Sic nempe, ut voluntas ſit principium imperativum motûs, nervus autem organum delativum imperii arbi-

arbitralis: & tandem muſculus inſtrumentum exſecutivum voluntatis.

16. Sed ſenſationem intelligunt in nervo, tanquam ſubjecto, fieri mediante ſpiritu animali. Quem vocant animalem, ab arteriis quidem hauſtum, at in cerebro ad ſuos uſus recoctum. Agnoverunt ideò, nervum per ſe quidem eſſe abſque ſenſu, perinde ut cerebrum, ac cætera membra ſolida: quamobrem ſpiritus animales volunt eſſe ipſius ſenſus, atque motus, primitivos ſentientes, atque moventes effectivos.

17. Quibuſcum nondum convenio: ut neque in hoc, quòd nervus ſit organum, atque primarium ſubjectum omnis ſenſationis. Nam quis neſcit, quòd in ſano quælibet pars pellis ſentiat, non tamen ſubter ſe nervum gerat? Non enim concedo, quod concepto ſenſibili in partibus extra nervum, ſpiritus retrogrado motu recurrat in nervum, ut conceptum ſenſibile communicet cerebro, tanquam ſenſuum origini: ut inde remeando, tum demum in parte læſa, vel attacta, doloris, aut complacentiæ ſenſus efficiatur. In terminis namque ureter ſumme dolet, abſque nervi alicujus inſertione. Sic & ulcera cava, ſæpè carne ſenſitiva replentur: nec tamen in illa nervi de novo ſuccreſcunt: cum partes primæ conſtitutionis, ſemel ablatæ, non recreſcant: uti nec, quæ ſunt primæ conſtitutionis, per cariem exeſa, amplius reſtituuntur.

18. Sed opportunè lepræ ſtupiditas, inſenſilitaſve huc occurrunt. Siquidem in carnem adactum ſtylum, vel acum penitus non ſentiant. An igitur credendum, leproſos nervis orbatos? Vel an illis ſint à carnoſa membrana nervi abtruncati? ſpiritu animali privi, vitave orbati? oppilatique, prout Paralyticis dicuntur? Ergone nervi tactus, per totum corpus illorum, erunt obturati, ſolique libero motui nervi illorum inſervient? erunt, inquam, motivi nervi, ſolo jam ſenſu deſtituti?

19. Fateor equidem, ex anteriori parte cerebri, ad oculos, aures, palatum, linguam, nervos diſpergi, ſoli inſervientes ſenſui, nec ad muſculos, velut propria motus organa, deflectere; ſed nemo quoque inficiatur, quin nervi, motui dicati, & qui utrimque per vertebras egrediuntur, etiam ſenſum largiantur. Quid enim, ſi in Lepra nervus, motus effector, per ſpiritum animalem jam motus ſit, nec tamen ſenſus facultatem habeat? Cur ergo in paralyſi, ſub læſione ejuſdem nervi, tollitur tam motus, quàm ſenſus; in Lepra autem ſolus tollitur ſenſus?

20. Inprimis Scholæ tenent Lepram incurabilem, & cancrum univerſalem corporis. Nam dum putant, cancrum particularem eſſe incurabilem? multò magis univerſalem. Qui Galeni garritus ad hoc compoſitus eſt, ut per ſanandi impoſſibilitates ſuas excuſet ignorantias, inſumendique laboris pigritiam, ac inclementiam. Cancer enim in carne eſt acutiſſimi doloris, & continuæ exeſionis; Lepra verò eſt in carne indolens. Non video ergo, qualiter Lepra apud Galenicos cancer erit.

21. Denique errat Paracelſus, qui Lepram exiſtimat privatam omni ſale, atque hactenus illi ſit proprius ſtupor inſenſilis. Quaſi ipſe ſenſus tactus in ſale ſolo eſſet. Nam Lepra ſua habet ulcera: & juxta eundem Paracelſum, totidem ſunt ulcerum ſpecies, quot ſalium. Ergò ſecundum ſuam ipſius doctrinam. Lepra fluit à ſale abundanti. Donemus Paracelſo, (abſque veri tamen indagine,) excrementum alvi in Leproſo ſcatere granulis ſalis, ejuſdemque lotium nil quicquam ſalis marini amplius liquefacere; (quorum tamen utrumq; à Paracelſo eſt ſomniatum) non tamen iſtud argueret, carni, aut ſanguini Leproſi ſuum deficere ſalem; multò etiam minus ideo carni ſenſum tactus deficere. Nam primò, hæc de Lepra illius ſententia, propriam doctrinam de tribus primis corporum principiis funditus evertit. Dein, prout in nobis, quotidie ex inſipidis, & non ſalſis manifeſta conficiuntur ſalia, lege digeſtionis humanæ: Sic, quanquam digeſtionum excrementa non eſſent niſi merum ſal, non tamen proinde cruor ſuo ſale orbatus eſſet. Quippe qui ſuum ſalem, ſuæque conſtitutionis neceſſaria non mutuat ab excrementis. Imò ſequeretur potius, cum Lepra ſit tam abundans ſalis productrix in excrementis, non defuturum etiam cruori ſuum ſalem. Perinde dum ex ulceribus fluit ſynovia continua, ac planè ſalſa, propterea reſiduus cruor ſuo ſale non caret, aut ſenſus in carne non minuitur; ſed potius dolorem & acrimoniam auget. Sic etſi in Hydrope aqua ſalſa confeſtim quandoq; abdomen diſtendat; non tamen ſenſu tractus carent Hydropici.

22. Para-

22. Paracelſus enim alibi cruorem definit merum Mercurium humanum, à quo ejuſmodi excrementa, ſpecie ſulfuris putridi, itemque seroſi, inutili, ac ſuperflui ſalis, ſint ſequeſtrata. Aliàs iterum, ſui immemor ſanguinem definit ſalem rubini. Quaſi ſal eſſet tinctura rubini, aut tinctura cruoris è ſale foret. Etenim tria prima facit ad lubitum volubilia, non ſecus atque Humoriſtæ ſuos humores & calores ad lubitum accuſant: eoſdemque quòd magis eſt, cauſas ajunt morborum & mortis; ſed & ſenſationis, ac motûs authores. Phy! ſiccine ludendum ad lubitum cum naturâ, morbis, cruore, & morte proximi? Medicina namque res planè ſeria eſt, & quandoque pellem pro pelle daturus homo. Etenim ſal in cruore, carne, ſolidis &c. non apparet, niſi in poſtremâ ac artificioſâ initiorum illorum ſeparatione, poſt mortem, & quidem per ignem. Nimirum poſtquam ſenſus tactus dudum eſt extinctus. Non inſerviunt ejuſmodi principiorum ſomnia, ſpeculationi de motu, ac ſenſu. Stigma à Diabolo ſagis impreſſum, has prodere ſolet, quia locus ſtigmatis, per totam vitam, ſenſu caret, ſuaſque ſemel impreſſum cauſas inſenſibilitatis habet naturales, per modum lepræ, certo tamen exilique centro conſcriptas. Nam, velatis ſagæ oculis, ſi acicula, iſto ſtigmatis loco, ad finem uſque intrudatur, punctura illa fit abſque ſenſu. Saltem is locus, abſque ſale ac putredine, miro conſervaretur privilegio, per totam vitam, cum alioqui vita Paracelſica ſit mumia, cum liquoris ſalium commiſturâ: longè igitur ſanior eſt Hippocratis doctrina, quæ ſpiritum ſive flatum æthereum, & animalem decernit immediatum organum ſenſûs, doloris, motûs, voluptatum, convenientiæ, ſymboli, attractionis, repulſionis, contracturarum, relaxationis, alteritatum etiam quarumcunque. Adeo ut ſibi appropriet objecta ſenſibilia, atque inde ſibi fabricet ipſas ſenſationes. Contingit namque, ſi forſitan ſpiritus iſte, ob profundas ſpeculationes vel inſaniam occupetur, quòd corpus dolores non ſentiat, famem, frigora, ſitim, &c. Memini namque prædonem, torturæ cruciatus eluiſſe, hauſtu aquæ vitæ, & allii fruſto: quibus tandem carens, faſſus eſt ſua crimina.

23. Sed Lepræ ſtupor, ac inſenſilitas eſt in carnis habitu ac nervis ſubjectivè; non autem in imaginationis orbitâ; effectivè autem, ac occaſionaliter in quodam veneno. Eſt autem iſtud venenum, cruentum, anodynum, glaciale, ac propemodùm mortificans, horrendo ac fætido contagio communicabile, ac emanans. Quorſum Sacra lepram è cœtu hominum ſequeſtrandam jubent. Incipit autem hoc venenum glaciale ab extra, ſentiuntque ideo internos dolores: itemque frigus externum, & calorem. Non tamen vulnera, aut ictum.

24. Eſt Pſora, ac ſcabies multiplex: atque lues Veneris, veneno inquinante infamis: Sed differunt ſpecie, tam naturâ veneni, quàm ſubjectorum diverſitate. Scabies nimirum, pellem duntaxat inficit. Sic ut cutis nequeat alimentum ſibi depuratum in propriam vertere alimoniam; ſed pleramque ejus partem in ſalſum contagioſumque ichor traducat. Quod ſcilicet eſt de proprietate pruritivi, atque urticalis ſalis, &c.

25. Idcirco ſcabies non poſtulat interna remedia; ſed ſola topica, quæ iſtud pruritivum ſal ſunt enecando. Lues Veneris verò, cruorem præcipuè affectat veneno mordaci, purulento, ac putrefaciente. At lepra reſpicit ſpiritum influum maximè, veneno anodyno glaciali.

26. Indulge Lector, quòd verborum penurioſâ ſupellectile, cogar uti paronomaſiâ. Quia ut rerum eſſentiæ nobis ſunt ignotæ à priori, iiſque ideo deficiant nomina propria, cogimur à proprietatum ſimilitudine, venenorum conditiones in morbis mutuare, atque deſcribere: ut ſi non *Propter quid*, ſaltem *quia eſt*, definitio procedat à conſanguineis. Sic dico, Venenum Caduci eſſe cum adſtrictione inebriativum, ſoporativum, ſimulque ſyncopizans; nec ideo contagioſum: quia intrinſecum, nec fermentale. Sic lepra venenum habet anodynum, non quidem ſoporativum; ſed glaciale, propemodùm mortificans, cum infectione ſpiritûs ſenſitivi, ideoque potenter contagioſum, præcipuè in regione fervidâ, ac ſudoriferâ. Prout enim frigus tollit ſenſum tactûs, conglaciando, & abigendo vires introrſum: ſic quoque lepra ſibi elegit, atque paravit anodynum, non frigefacti-

factivum ac ſoporativum; ſed alio titulo glaciale. Non ſecus atque perniones ulceribus forantur, tanquam ſi igne ambuſti; qui tamen ſæpe ante vel poſt hyemem obveniunt iis, qui totâ hyeme in hypocauſtis nullum ſenſere frigus. Venenum lepræ itaque hac in parte frigori effectualiter correſpondet, licet non in qualitate primâ elementali. Neque ideo lepra etiam totaliter mortificat, per modum Gangrænæ; ſed tantùm partem, quam ulcere ſigillat. Imò nec etiam inde ſe procul dilatat confeſtim, quia eſt ex veneno glaciali conſtringente, inſenſilitatis authore.

27. Eſt autem difficilis ſanationis, propter contagium glaciale, ac ferme mortificans, ſpiritusque ſenſitivi oppreſſivum. Quoniam, quatenus intimè confermentatur ſpiritui ſenſitivo, dum ad extrema emanaverit: ideò tollitur difficulter, niſi per remedia acceſſum habentia, ad prima noſtri penetralia: ut nimirum ita ſpiritum vitæ confirment, quo poſſit ſuperare præfatum venenum, ſimulque novo Vere ſuffundere glaciem præcedentis hyemis. Ac quanquam iſtud venenum ſit fermentale, ratione veneni: ideoque etiam exiguâ ſui quantitate, conetur ſerpere in omnia deinceps: non eſt tamen aptum, ut adæquatè ſpiritui confirmentetur, propter vim atque nobilitatem pugnacem ſubjecti, in quod recipitur, conſtringentemque, ac torpidam ſegnitiem glacialis indolis. Iſta eſt nempe in contagioſis differentia: quòd quorundam venena recedant, ac ſeparentur ſponte vel arte, deſerantque corpora à ſe infecta; aliorum verò nulla ſpontanea ſperetur diviſio. Lepræ etiam glacies magis obſidet exteriora, quia glaciale malum eſt, & à calore innato foràs protruditur: idcirco namque magis aſtantes extrorſum contaminat, quàm interiora viſcera, ſecum contigua radici, in unitate vitæ. Nemo autem Medentum curavit unquam lepram, qui non fuerit potitus liquore Alkaheſt. Qui cum ſit tædioſiſſimæ præparationis, nemo etſi artis gnarus fuerit, ad ejus conſecutionem perveniet, quem Altisſimus, ſpeciali dono, non eò deduxerit. Particulari etenim privilegio ſit oportet electus, ac dotatus, ſi potiri illo medio debeat. Per quod ſcilicet, tam ſenſitiva, quàm inſenſitiva ſublunaria, æqualiter penetrantur, uſque in radicem ſeminalem, atque intrinſecam primi entis: idcirco etiam cuncta ſub ſe domat, & commutat, abſque reactione patientis, agentiſque depauperatione. Etenim fruſtra eſt alioqui, quicquid ſpei aliunde ſibi perſuaſerit lepra. Olim proin Leproſorum ſoli Meſſiæ in ſignum dàta ſanatio. Primogenita mea adhuc quinquennis, leproſa evaſit, magis magiſque: ac tandem ulcera livida, corneæque ſquammæ albæ, per totum corpus ſubnatæ ſunt. Recenter autem tum emerſit imago D. Virginis, multis miraculis in noſtrâ urbe, hoſpitali D. Jacobi celebris. Puella ergo, jam ſeptennis, optabat adire locum, & avia cum ſuâ nepte eò properant, reditque poſt horam ſana, deciduntque confeſtim ſquammæ. Mox poſt annum redit repentè eadem lepra. Ac faſſus ſum me reum, quòd honorem D. Virginis ſubticuiſſem. Redit itaque filiola cum aviâ ad ſacram imaginem, iterumque ſanata rediit, & ſic deinceps manſit. Ergo autem reditum lepræ timens, miraculum propalavi, ſcriptoque publico faſſus ſum favorem atque clementiam divinam. Cui ſit omnis laus & gloria, cum nominis ſui ſanctificatione in æternum!

28. Dixi jam ex mente Hippocratis, ſenſationem tam effectivè, quàm ſuſceptivè conſiſtere in ſpiritu animali. Sed quia ſpiritus ejuſmodi omnis mortuus eſt, ac cadaver, niſi à vita ipſa illuſtretur: & quia ipſa vita, in illo ſpiritu, non eſt illi propria, atque inſeparabilis! ſed vita eſt à ſpiritu vitali, ſive animali, (utrumque nunc confundo in nomine,) toto ſubjecto diſtincta! (quod alibi de vita longa, manifeſtius.) ideò inprimis liquet, quòd ſpiritus ille vitalis non ſentiat immediatè; ſed ſit ipſamet vita, quæ propinquius & immediatus ſentit, ac dolet in illo ſpiritu.

29. Enimverò demonſtravi in Tractatu *De formis rerum*, quòd vita, ſive forma rerum ſit quædam lux, ſpecialis creatura, lucens in ſuo hoſpitio, per omnes partium ſatellites! non ſit tamen ſubſtantia, neque accidens, utcunque præ tantâ rei novitate, crepet Schola Peripatetica. Quod paradoxon per Matheſin demonſtravi, & Mechanicè, libro *Elementorum*. Adeo-

que

que hîc aſſumto, ut ſat alibi probatum. De ſenſatione ergo, atque ſenſu, loquar multò propinquius, quàm Hippocrates: ut, ſi ſenſatio olim fieri dicta ſit, cum paſſione corporis, in quâ ſpiritus impetum faciens, recipit impreſſionem rei ſenſibilis, quæque ideo abuſivè dicitur ipſamet ſpecies ſenſibilis: intelligamus modò, hanc impreſſionem unico momento, eodemque puncto inſinuari vitæ, ſibi inexiſtenti. Sub quâ nempe inſinuatione, applicatione, ac adaptatione, tum primum oritur ſenſatio, facta in ipſa vitâ, & per vitam. Cujus videlicet vitæ proprietas inſeparabilis ſit ſenſus ipſe. Cumque vita non ſit corporis, nec corpori propria, nec corporearum denique proprietatum ſuboles; ſed ex dono Creatoris lux adveniens ſupra ſortem elementorum, & cœlorum: hinc quoque ſenſatio non eſt corporum, nec materiæ, nec ſolutionis continui &c. ſed proprietas planè vitalis, de ipſo vitæ trunco. Sicut etiam non ſat eſt, eſſe oculum, medium, ſpiritumque vitalem, ut fiat viſio; ſed inſuper exigitur applicatio ſpiritûs viſualis ad vitam. Ideoque effectus videndi, utut prorſus ordinarius, ſuperat totam naturam elementalem: quia vitæ ipſius continet iconem, ac ſymbolum: eò quod viſio, guſtatio, odoratio, tactio &c. ſint effectus immediati vitæ, ludentis per ſua organa: nam in omni ſenſu neceſſe eſt, ſpirituum lenocinia, & perceptas rerum ſpecies, adaptari immediatè ad vitam, ſi ſenſationes contingant unquam.

30. Enim verò in re tam arduâ, ſemotaque tam procul à communi doctrinâ, concede Lector, ut adhuc vicinius tecum loquar. Percepiſti enim, non ſufficere ad ſenſum ac ſenſationem, dixiſſe, cerebrum, itemque nervum eſſe immediatum ſensûs organum: nec etiam ſat eſſe, adhoc imploràſſe ſpiritum influum, imò vel ipſum ſpiritum, partibus inſitum, quatenus ab influa cerebri aut nervorum vi fotum; niſi ad cuncta hæc vita concurrerit. Tantæ nempe eſt molis ipſa ſenſatio, ut omnium ſublunarium ambitum, cum tota cœlorum ac elementorum poteſtate, facilè excedat. Itaque cum iſtud jam perceperis, dicam ulterius. Quæ enim de vitâ jam dixi, toto libro *De vita longa* (ad quem propediem emerſurum te remitto) dixi, quàm variè gliſcat vita in natura, videlicet quaſi ſeminaliter in ipſis ſpiritibus vitalibus; in ipſa verò animâ ſenſitiva, velut fontaliter.

31. Idcirco propriè loquendo de ſenſu & ſenſatione, ipſa anima ſenſitiva eſt primarium, nec non immediatum ens, quod ſenſationes omnes agit, & agendo in ſe tolerat. Ideoque ſpiritus cerebri eſt duntaxat organum mediatum; vita verò eſt organum, ſive medium, quo ſenſitiva anima perſentit externa irruentia. Senſatio namque non eſt immediatè in contento, nec in continentibus, nec etiam in ſpiritu, per nervos in partes vitales diffuſo: quia differt ille ſpiritus, impetum faciens, ac anima ſenſitiva, non ſecus ac materialis fumus pinguis à flamma, per quam accenditur.

32. Aſt anima, mens immortalis, tota eſt humanis conceptibus impervia: quatenus eſt ſimulacrum ipſiusmet incomprehenſibilis Dei. Anima autem ſenſitiva, quanquam ſemine occaſionali incipiat in natura, id eſt, diſpoſitivè; attamen, cum ſit illius imaginis proxima imago, tota quoque eſt humanitus incognita, & prorſus jejuna. Idcirco nimirum, nec poteſt per cauſas definiri; ſed tantùm abſurdo reflexionum circulo, ad ſuas actiones, & proprietates deſcribitur. Ut ſcilicet ſenſitiva anima ſit lux formalis, cui primariò vitæ ſenſitivæ proprietates conveniunt; in homine autem, ſubſterniculum atque hoſpitium ſit animæ immortalis, atque immediatum ſyndeſmon, cum creatis corporeis præter ſe. Iſti ergo animæ eſt adhuc remotior aſpectus, relativus ad vitam: cum vita & anima ſint diſtincta, tanquam abſtractum, & concretum: vel potiùs tanquam entis proprietas, & ens ipſum.

33. Anima ergo iſthæc per vitam ſentit, in ſpiritibus animalibus, videtque immediatè in ſpiritu optico, qui in pupilla habitat, conceptas ſpecies viſibiles. Spiritus enim opticus ibidem, eſt ſpeculum diaphanum, cujus lux ipſamet ibidem præſens anima ſenſitiva, ſedes, atque pediſequa mentis immortalis.

34. Idcirco non eſt opus recurſu ſuſceptarum ſpecierum ſenſibilium, per nervos ad cerebrum; ſed anima immediatè præſens, vim omnem

ſpiritui optico de ſe largiens, ipſa cernit, atque diſcernit. Cerebrum verò, eſt tantùm officina, & condus iſtorum ſpirituum. Quare nervi non deſerviunt deferendis ſpeciebus, in ſenſatione haſtis, ad cerebrum; ſed irrorandis ſpiritibus, in cerebro illuſtratis, ad partes refocillandas, & confirmandas, quibus ipſi inſeruntur. Nec eſt etiam ſenſum externorum par ratio, prorſus cum potentiâ phantaſtica, & ſuis ſororibus. Nam ſpecies ſenſibiles, exteriùs perceptæ ab animâ, abſtrahuntur à ſenſibilitate; atque tum demum tanquam de materia ex quâ, cuduntur inde ſpecies in imaginem rei ſenſibilis. Alioqui ſenſitiva externè intrantia, concipiuntur concreto modo, in organis ſenſuum, ac proinde non tantum diſplicent, ſed jam nunc etiam dolent.

35. De ſede animæ autem, variè pro corde & cerebro eſt diſputatum. Ego autem putem, animam ſenſitivam, ſeminibus ſuis conformem, actuque reali diſtingui à mente immortali, ſimulachro divinitatis: Senſitivam tamen (quæ eſt homo carnalis vetus, Adamicus, & lex carnis) utrobique non diſtingui à luce formali, ac vitali, nec ſedere immediatè in ſpiritu influente, qui totus nimirum labilis, atque fluxus. Spiritus autem, qui organis mox à primâ conſtitutione inolevit, etſi vivat vita ultima ſeminum: nondum tamen verè vivit vitâ mediâ animali, (quæ ſenſitiva eſt) donec lumen vitale, superveniens, actualiter luxerit. Cujus diſpoſitiones gradatim quidem præmittuntur: ſed tamen inſtanti unico, à divina bonitate Creatoris illuminantur. Prout libro *de vita longa*. Non ſecus namque id contingit, atque in confrictu ſilicis ad chalybem. Lux ergo indicibilis à Creatore rerum omnium, accenditur, in ſpiritu viſcerum nobiliorum: ac primò quidem, in Corde. Quæ lux, ut ſenſim vires acquirit, potentiùs dilatatur; non aliter quàm candelæ fumus inferioris, flammam viſibiliter, de ſuperiore dimiſſam, ſuſcipit. Adeò, quanquam organa officiorum diverſitatibus diremta ſint, inſerviunt tamen mutuâ conſpiratione neceſſitatibus, & finibus, Domino creatori, præfixis. Eſt attamen omnium viſcerum, & membrorum, unica tantum chelys, continuata homogeneaque vita, ab anima ſenſitiva; quæ in ſingulis quaſdam determinationes, ſive proprietates, quas per ſemina ſibi præparaverat, ſuſcipit, & mox dein induit. Etenim, ut flamma candelæ non extenditur ſupra, vel extra ſuam ſphæram; nec perit, quamdiu intra ſphæram iſtam degit, licet inde exortæ fuligines longiùs avolarent extra ſphæram, flammæ expertes: Ita ſimiliter, ſpiritus influi, licet participatione vitæ illuſtrati diffluntur, peregre vadant, atque idcirco materialiter in condo minuantur; imò & hactenus, luminis vitalis flacceſcat vivacitas; nil tamen de animæ ſenſitivæ eſſentiâ perit. Quoniam vita non acquiritur per partes & gradus, ut neque ſubſiſtit, accidentium inſtar: ſed ſemper eſt vita; quanquam in iſtâ luce, plus minusve vivacitatis appareat. Non ſecus enim atque ignis, ubi aliquantillus, tam eſt ignis, quam intenſus alter: Pariter & quicquid exhalat de corpore, vitæ participatione antea gaudens, vitam tamen amittit, ſimulque extra ſui limites egreditur. Servant ſic quoque excrementa, non quidem vitam, ſed ſpirituum vitalium comparticipationem. Quapropter etiam inde, inferioris harmoniæ ordo in ataxian labitur. Juxta illud? *Spiritus meus atte nuabitur*, adeoque *dies mei abbreviabuntur*. Immoderatior itaque puris evacuatio, ac ſimilium, feſtinam necem adfert. Quatenus quidem non animam continent? ſed duntaxat vitam ultimam ſeminalem ſpirituum vitalium. Etenim de proxima inexſiſtentiâ mentis immortalis, ſive divini ſculptri, ſub Judice adhuc lis eſt, inter cor, & cerebrum. Ego enim, qui ſcio, etiam empſychoſin fieri, eo ipſo inſtanti, quo ſenſitiva adeſt; id eſt, dum accenditur iſtud formale, animale, & ſenſitivum lumen: (prout alibi *De ortu formarum*:) credo etiam, adeſſe mentem immortalem, eamque totam ſedere immediatè in anima ſenſitiva, tanquam aſſociatâ. Non quidem ſedere in aliquo corporis angulo, viſcere, ergaſtulo, aut ſpirituum officinâ. Sed puto, mentem eſſe per totam animam ſenſitivam, hancque penetrare, neque ejus ſphæram, quamdiu vivitur, excedere: atque hactenus multis ſubjacere circumſtantiarum importunitatibus. In morte autem ſeparatur mens: quia ipſa ſenſitiva, tanquam lumen candelæ, in nihilum abit.

36. Quæ

36. Quæ hic ſanè Prægustanda erant, ante ſenſationis explicationem. Dolor itaque, ut maximè ſenſibilis, nobis viam aperiet. Eſt enim noxia atque triſtis ſenſatio, in ſpiritu vitali concepta, per vitam inſerta animæ ſenſitivæ. Ac proximè loquendo; Senſus eſt animæ ſenſitivæ paſſio, in ſpiritu vitæ concepta Nihil namque lætari, triſtari, vel dolere poteſt, præter animam ipſam. Adeoque ſenſus, cum ſit doloris vel complacentiæ prima conceptio, omninò fit in anima primariò. Ideoque ſenſus nil, præter illam animæ poteſtatem, concipiendi, & judicandi paſſivè, de externis irruentibus mihi repræſentat. Itaque, quandoquidem hæc pendent ex anima, cujus tota hiſtoria nobis cæca eſt: non mirum, hactenus à Scholis, non niſi oſcitanter, de anima & ſenſatione actum. Quippe quæ longè manifeſtiorum inquiſitiones tranſilierunt intactas; imò, ſubſcribendo Ethnicorum ſomniis, per ignaviam neglexêre. In dolore ergo anima irrationalis ſenſitiva triſtatur, furit, iraſcitur, anxiatur, prurit, timetve primario: atque, ut eſt radix fontalis actionum omnium vitalium, muſculos non tantùm, ſed & partes quasvis, naturaliter movet, ac contrahit ad ſuarum paſſionum tonum.

37. Senſus itaque eſt externorum ſenſibilium actio: quæ dum concipiuntur in anima, patitur ipſa quoque non minùs quàm ſocia vita, ſpiritus animalis, ac reliquum ſatellitium. Mens autem immortalis nil quicquam, in ſui ſubſtantiâ, horum patitur; ſed tantùm in ſubjecto, ſede, hoſpitio, animâ nempe ſenſitivâ. Alioqui cuncta ſimul ſublunaria invalida ſunt nimium, quàm ut immortale ens, deinceps duratione æternum, queant afficere.

38. Atqui minutulum eſt adhuc, quod ſenſitiva anima à ſenſibilibus patitur; niſi ipſa ſibi velut hoſtilis fiat, dum impatiens exorbitat. Inchoat nempe agere, dum per ſenſibilia irritatur, patiturque. Siquidem ſpirituum vitalem, totumque corpus concutit, ac demum vitalem ſupellectilem prodiga diſſipat, ſibique morbos parit, ac necem accelerat. Ut etiam hinc verificetur proverbium, quod nemo magis lædatur, quàm à ſemetipſo. Adeoque à conceptis ſenſibilibus, (ut anima ſenſitiva merus actus eſt) ſemel ſtimulata, (eſt namque tota irrationalis, brutalis, iraſcibilis, ac concupiſcens) in furias tranſilit, & ſymptomaticè, ſive furioſè cuncta concutit. Senſibilia ergo læſionum atque morborum occaſiones ſunt: Anima verò ſenſitiva, easdem occaſiones perſentiens, nec ferre volens, ſuos variè concitat miniſtros, impreſſiſque ideis à ſcopo alienat. Unde dein varia morborum ſemina, ac proles. Anima ergo tolerat, patiturque præfata, ab objecto ſenſibili; unde per ſenſationum ſtimulos agitata, agit, patiturque demum, quatenus prodiga, ſuam furens diſſipat œconomiam. Dumque ſentit ſuavia, plauſibilia, juvantia, & ſibi grata, non eſt in hac ſui ſenſatione differens à judicio, quo ſentit noxia corroſiva, pungentia, lacerantia, contundentia, non niſi per accidens, planè externum ipſi vitæ. Unde facilè dignoſcitur, quòd ſenſus fiat per judicium animæ ſenſitivæ, delatæ ſuper conceptum ſenſibile, alterantis primùm per ſe, juxta conceptam ſenſationem deinde deportat ulterius ad aliud judicium phantaſticum, à ſenſitivo judicio ſemotum non aliàs, quam ſenſus ac phantaſia, facultatibus diſſident, non autem ſubjecto. Parcite, Lectores, ſi perturbationes, & affectiones materiales omnes immediatè tribuam animæ ſenſitivæ, ſuisque ſatellitibus ſpiritibus; non autem ipſorum organis. Sunt quippe quædam titillantia; quæ pruritu, ac odaxiſmo, riſum, atque ſubſultum concitant in aliquibus, quæ in aliis ne minimum horum commovent. Nam non rarò intus obtenebratur anima, naturali ſenſatione, contriſtaturque, vix agnito ſubjecto: imò alibi delirat: atque alibi anima ſenſitiva fit inſenſitiva, ut in caducis pro tempore, in paralyſi autem ſæpe ad vitam, ſaltem in læſis organis, etiam adhuc viventibus. In multis autem absque ſenſu, judicio, ac ratione, licèt ſpiritus animales emanent, ac, in habitum diffuſi, moveant, & noxias alioquin impreſſiones interim hauriant. Sic ſuus eſt vitæ, atque illius ſenſitivæ animæ torpor, amentia, atque moleſtia intus, etſi nil extra quatiat, aggravetque; Quippe cum & in ſomno ſtulta ſua ſit libido, fames, ſitis, metus, agonia, miraque inſomniorum irrationalium diſſoluta libertas. Quin imò

mutantur ſtatim amica, in mixta, neutra, vel hoſtilia: quatenus Archeus, nunquam ferians, aut otioſus, è ſuavibus, amara, vel exedentia facit. Concipit namque (ut dixi) anima res ſenſibiles, medio ſatellitii, & clientum, quibus ipſamet præſens adſiſtit, ac per applicationem ſibi iram concitat, triſtitiam, amorem, metum, &c. quarum nempe idearum characteres format ſigillariter in Archeo ſuo, per quem ſingula commutat, juxta imaginem ſeminaliter ſibi propoſitam. Qui characteres, animæ ſenſitivæ irroratione, vitæ, atque ſensûs participes, veſtiunt primò corpus ſeminale, ex Archeo, unde tandem promtiſſimæ ad agendum vires ſubnaſcuntur. Fitque in his quandoque adeo promta & pertinax affectionis perſeverantia, quod ſpeciem admirationis ſpeculanti exhibeat, præſertim, ſi vitæ, ac ſpiritualis ſeminis attributa quis examinet. Etenim quàm citiſſimè pueri, mulieres, & improvidi iraſcuntur, flent, ridentque? Nam illorum ſenſitivæ animæ recenter, ac velut immediatè rebus ſenſibilibus quaſi adhærent. Naturale itaque eſt, quod ſpiritus ſenſitivus ſponte, atque facile, in hujusmodi exundationes feratur: quia anima illa, facile à ſenſuali ſuo judicio recepta, labitur in paſſiones ſpontaneas ſpirituum materialium: Ac ut vel à puero, iſthæc inoleverunt: ita deinde iracunda, furioſa, & tota ſymptomatica, anima iſta adoleſcit, quæ aliàs longè tutius, ſub manſuetudine cuncta perageret, quàm quod præ furiis, in morbos, propriamque ſubinde internecionem adſpiret. Quod frequens ac manifeſtiſſimum eſt, in uterinis exorbitationibus, aut ſymptomatibus quorundam vulnerum, aliorumque morborum.

39. Ira igitur, furorque hoc loco, non ſunt hominis; ſed animæ illius ſenſitivæ, in vitam delatæ, naturalis ſenſationis thymoſes patrantis, quæque proin non rarò in tantum culmen adſcendit, ut eſcharam urat, partemque, inſtar ignis, ſphacelo ſideret.

40. Dolor itaque, indubium ſensûs tactus pathema, in quo anima ſenſitiva exprimit objecti diſplicentiam, juxta injuriæ conceptæ differentias partibus illatæ. Porrò an iſtud pathema ſit judicialis poteſtatis functio, unde anima proprio etymo, ſenſitiva nuncupatur: non ſecus atque facultas motiva, ſolo animæ nutu, movet, abſque excitatore externo, aut peregrino. An verò dolor ſit pathema, productum immediatè à cauſa dolente ſenſibili, Scholæ indagare potuiſſent, ſi illas, tanta veritatis indagandæ, quàm recipiendi ab ægrotis ſalarii, cura tetigiſſet unquam. Penes me autem res iſta dudum dubio caruit. Siquidem cum doloris ſenſus ſit judicium animæ, per ſenſationem, in facultate ſenſibili expreſſum, quo anima plangit de objecto ſenſibili, nocuo, ac dolente: idcirco utrobique ferè concurrunt ambo ſimul connexa: & utrumque etiam ſuo ſe habet modo, ad dolorem. Nimirum cauſa ſenſibilis injuria eſt motiva doloris; ipſa verò anima ſenſitiva judicium fert de objecto dolorifico, cum quadam pathematis excandeſcentia, ac impatientia. Quod quidem in vulnere, contuſione, tenſione, ambuſtione ac frigore, quatenus cauſis externis eſt prorſus obvium. Dum autem jam, vel ab præfata externorum impreſſione, vel propriâ intus exorbitatione motrices cauſæ dolorum applicatæ ſunt, fitque inde ſpiritus ſenſitivus totus acer, rodens, mordax, degener, formatque cruorem ſibi parem: Tum ſcilicet anima ſenſitiva, nedum judicium ſimplex de dolore fert, dolendo; ſed inſuper ipſa in ſe tota conturbata, de ſe novum parit productum dolorificum, non ſecus, ac ſi illud è cauſa externa occaſionali prodiret. Et quanquam hæc ambo, in majori pathemate, ac graviori ſenſatione, plerumque concurrant; attamen propriè loquendo, dolor magis intimè reſpicit cenſuram, ab anima ſenſitiva patiente latam: ſive, propinquiùs ſe reflectit dolor ad proprietatem animæ, quàm ad cauſam dolentem. Multi quippe graviter vulnerantur, citra manifeſtum dolorem: prout & furioſus, dolores ſe vix ſentire ex cauſis noxiis, oſtendit. Quædam etiam ſæpe torturæ dolores eludunt, & inuncta etiam dolores fallunt, licet partes injuriâ vapulent. Quare ſenſus magis intimè, ac propriè reſpicit cenſuram poteſtatis animæ ſenſitivæ, quàm injuriam cauſæ dolorificæ.

41. Enimvero præfatæ indolentiæ ergò in Lepra, & immobilitatis in Apoplexia, &c. diver-

divertor alio. Equidem Scholæ, pro ſenſationis ac doloris primario organo cerebro certantes, notant ideo cerebrum, propriâ idiopathiâ, immediatè, unoque velut ictu tactum, perdere etiam ſenſum ſimul, & motum: imò alterum latus contrahere.

42. Fiendi autem modum ſic exprimunt. Quartus cerebri ſinus (ſinulus perquam exiguus) initio ſpinalis medullæ, à cerebello incipiens, obſtipatur per pituitam, unde inſtantanea apoplexia. Natura enim nolens, aut non valens retrotrahere, aut reducere ejuſmodi pituitam eo ſemel delapſam, ſedula ſaltem ſatagit, illam pituitam in alterutrum latus illius canalis deponere. Unde conſequenter illius lateris paralyſis orditur. Hæc quidem lego de Apoplexia, ac Paralyſi: nil tamen de contractura, per ictum capitis oriundâ.

43. Paracelſus quoque non contentus hac ſomnolentâ trium morborum doctrina, inconſtans etiam volvitur. Nunc enim ait Apoplexiam, atque inde ſubſequentem Paralyſin, naſci, eò quod ſenſitivus ſpiritus in nervis, aquæ vitæ inſtar, flammam ab igne Ætnæ contraxerit, fodinarum ſulfurearum more, lege microcoſmicâ. Quâ dein phlogoſi nervi atque tendines, velut aduſti, cremati, ac velut ſemimortui exſiccantur cum muſculis, manentque ideo deinceps ſenſu atque motu privi. Conſtituit nimirum hos duos morbos (de contractura ex ictu nil cogitans interim) non quidem in capſa cerebri; ſed in extremis nervorum ramis, tanquam ſi eſſent affectus, ab externo introrſum properantes. Alibi verò non ſulfuroſum quippiam, aut phlogiſton, cenſet Apoplexiæ cauſam; ſed accuſat duntaxat Mercurium (unum nempe de tribus, quæ ſua vocat naturæ initia) nimis exquiſitè circulatum, ſuâ exuberanti ſubtilitate, inſtantaneæ cujuſque mortis cauſam continentem aſſerit. Alibi ad cœlorum ſtellas Apoplexiam revocat. Atque alibi rurſus varians, docet omnem Apoplexiam fieri è craſſis vaporibus, arterias gutturis, & irrequietos pulſantes canales obſtipantibus: eſſe quoque eclipſin lunarum cerebri in nobis, neceſſitate microcoſmicâ. Vertiginis ideo pariter cauſas ad incerta circumrotavit, totus nempe ipſe vertiginoſus.

44. Ego autem aliter proceſſi. Quicquid primariò ſentit, idipſum eſt doloris primum ſuſceptivum, atque efficienter efficiens. Sed gladius, ictus, contuſio, corroſiva &c. ſunt quidem occaſionalia, vel inſtrumentalia effectiva; non autem efficientia primaria doloris. Dein, cum dolor plerumque in inſtanti naſcatur, etiam is, qui per externa excitatur. Ergo ad dolorem non eſt opus recurſu ad cerebrum, ut per reflexionem, velut conſulto opus habeat.

45. Quapropter Scholæ parùm à cerebro recedentes, maluerunt nervum accipere, pro primario organo, perceptivo objectorum ſenſus, quatenus vel radio luminis, vel materiali ſpirituum irroratione (nondum enim ſe determinârunt in pleriſque) à cerebro, continuò dimiſsâ, adſperguntur. Adeoque cerebrum denegare ſenſum atque motum inferioribus, niſi per mediatores ſpiritus ſuum favorem inceſſanter inſpiret. Aſt & in hoc multas reperio anxietates. Inprimis exploro diverſos tactus in homine. Nimirum ſingulares penè, in membris ſingulis: imò in inteſtinis, aliiſque partibus, omni fermè nervorum conſortio deſtitutis. Quales ſunt ipſi dentes, quorum etſi radicem nervulus tangat, non tamen ipſos exterius dentes; quos tamen ſentire, inviti multi teſtabuntur. Sic ureteres carent nervo, ipſumque cranium, ſub terebrâ trepani, ſenſum mirificum, in pedum uſque digitos, reſonat. Credidi itaque, non poſſe ab unico & communi fonte cerebro, vel univocæ texturæ nervo, tantam diſtribui unius tactus latitudinem. Suppoſui itaque, quod antè jam probavi, ſenſum primariò in animâ ſenſitivâ, ubique præſente, atque eatenus etiam proximè in ſpiritu inſito partium reſidere. Idque eò audacius aſſerui, quod cerebrum ipſum, influi ſpiritûs officina, tam ſurdo atque anomalo tactu polleat, quod ſine ſenſu putatum ſit. Ergo vel ruit axioma: *Propter quod unumquodque eſt tale, illud ipſum eſt magis tale*: vel cerebrum non eſt primaria ſedes & fons tactûs. Denique, dolor omnis fit in loco, & quaſi ex tempore ſentitur. Ergo & tactus fit in loco, & non poſt factam denunciationem ad caput. Quin etiam in naturâ, vel in rotundo ſaltem non

eſt

eſt dexterum & ſiniſtrum: atque adeò nec poteſt per lapſum pituitæ ſervari latus in Paralyſi, niſi in unicâ medullâ ſpinali, maximè in ejus initio, per longum ſint duo canales, lateris neceſſitatem continentes. Quod eſt ridiculum cogitâſſe ſaltem, præſertim in exili illâ quarti ſinûs cavitate. Siquidem motus & ſenſus ſunt in unico & eodem muſculo, ſimplicem ac exilem nervum ſuſcipiente. In digitis tamen ſtupore affectis, ſuſpenditur ſæpe ſolus ſenſus, motu ſoſpite interim, atque libero. Itaque vel eſt neceſſe, ſenſum & motum non pendere ab eodem nervo, ſpiritu influo, horumque communi principio. vel neceſſe eſt, ab eodem unico nervulo pendere motum duntaxat, & non ſenſum: vel ſolum ſenſum, & non motum: vel eſſe alia peregrina hactenus ignota, quæ tollunt aut lædunt ſolum ſenſum, & non motum; alia verò, quæ ſolum ſiſtunt motum; ac nonnulla, quæ utrumque afficiant.

46. Quapropter penitiùs attendendo, aſpexi ſtuporem tactûs, inſenſilitatem, carentiam, vel defectum in motu, aliquando eſſe paſſiones, ex medio privativo ortas: eaſque tum quoque de neceſſitate eſſe privativas. Ut in luxatione vertebræ, ſtrangulatione, &c. Novi enim honeſtum civem, ter à prædonibus ſuſpenſum, emungendæ pecuniæ ergò, mihique dixiſſe, quòd eo ipſo, quo tripes è pedibus ſubtraheretur, amiſiſſet motum, ſenſum, omnemque mentis operationem. Saltem non illi tum erat repletus quartus ſinulus cerebri, neque medulla ſpinalis compreſſa, quæ intra vertebras degebat ſoſpes: Laqueoque diſrupto, ut iſtæ functiones animæ, & corporis, redirent in priſtinum ſtatum, non tollebatur iterum è quarto illo ſinu pituita obſtipans. Aſtrologus quidam, volens tentare, an mors ſuſpenſionis doloroſa eſſet: laqueum collo circumduxit, juſſitque adoleſcentulum filium, ut attenderet, dum pollicem moveret poſt ſubtractum ſubter pedes ſcabellum, ut ſtatim funem amputaret. Puer itaque fixis oculis in digitos patris, nec cernens motum in iis, ſurſumque reſpiciens, vidit patrem lividum, exſertaque linguâ. Ergo abſciſſo laqueo; Aſtrologus decidit in terram, & vix poſt menſem convaluit. Eodem ferè modo procedit demerſio. In qua ſimulatque primo tractu, hauſta eſt aqua in pulmonem, per os, amittitur uſus facultatum mentalium, iteratoque aquæ hauſtu priora confirmantur. Nec attamen tam citò moriuntur, quin, ſi proni jaceant, ut aqua effluat, etiam qui dudum mortui apparent, plerumque reviviſcant. Repletis ergo pulmonum cannis hoſpite peregrino, intercipitur radius vitalis, à præcordiis, in caput perpetuò lucens. Unde conſequenter, velut Apoplexia privativa confeſtim oboritur.

47. Mirum ſanè, utrobique tam citò labaſcere mentales functiones. Adeoque & hinc neceſſitatis continuata conjicitur importunitas, atque dependentia, ab inferiorum aſpiratione, & favore vitali, nondum in Scholis agnito. Quapropter Tractatum *de Duumviratûs* adornavi. Conſideravi itaque, ſi cerebrum ſit fons, ac ſedes primaria animæ immortalis, intellectûs, & memoriæ: ſaltem quamdiu anima inerat cerebro, debebant iſtæ facultates manere illibatæ: cum ad cogitandum nec crure, nec brachio, nec ipſo anhelitu ſit opus. Attamen ſuſpenſio, unico velut ictu, facultates mentis tollit totaliter. Etenim dum arteriæ jugulares communitatem cum inferioribus denegarent, vel pulmo, aquâ repletus eſſet, ſtatim, nedum facultates collabuntur; verùm etiam ejuſmodi interclusio agebat per modum apoplexiæ univerſalis, & non uno tantùm latere motum ſuſpendebat, prout in Paralyſi. Inde enim mihi confirmavi, influxus viſcerum inferiorum, ac communionem tolli à cerebro, per vinculi aut obſtaculi interceptionem, Unde conſequenter quoque ſuſpicatus ſum, conceptus primos formari alibi, quàm in capite. Juxta illud veritatis: *Ex corde manant adulteria, homicidia*, &c.

48, Reperi inſuper Apoplexiam, Stuporem, Paralyſin, Vertigines, Caducum, Spaſmum &c. eſſe paſſiones, poſitivâ cauſa occaſionali oriundas, multumque diſtantes à privativis, conſtrictivis nervorum, meatuum, ac ſpirituum. Quæ cauſæ hactenus à Scholis ſunt neglectæ, in præfatis morbis ſubſcribendo ſcilicet ethnicis deliriis, pituitam in quarto ſinulo cerebri ſtabulantibus. Cum interim ſimiles ac poſitivæ facul-

facultates, ubique in opiatis, itemque in morbis ſoporoſis, ac epilepticis occurrant. Memini quoque, aliquando in meis Tyrociniis virulenta quædam diſtillâſſe, quæ ſi quando non ritè obturatis juncturis, odorem deſeſpirarent, vel poſtmodum, ſeparando vaſa ab invicem, incautum me ferirent, unico inſtanti, in lapſum paratus eram, cum vertigine, & dextri lateris ſtupore. Adeò ut ſi iterum, ſemel tantùm, me odor perculiſſet, abſque dubio, cecidiſſem Apoplecticus. In tantam ſcilicet me olim temeritatem compulit ardor ſciendi, quod millies vitæ non pepercerim meæ. In propoſitis itaque terminis. Non enim odor iſte excitabat pituitam, labi minitantem, eamque è ſinu cerebri iterum removit aëris novus ac recens afflatus. Ergo ſi quædam ſimplicia torporem, vertigines, motûs ceſſationem, & ſenſûs obfuſcationem adferant, non eſt abſonum, his ſimilia intus, etiam repentè obnaſci.

49. Nec decens eſt, unius pituitæ privanti obſtipationi, hæc cuncta perpetuò dedicare. Memini namque, apoplecticum binis horis extinctum, cumque ſuſpicio eſſet oblati veneni, inſtituta fuit diſſectio. Ablato ergo cranio, tredecim Studioſi abſtulerunt ſuaviter Meninges, cerebello dein modeſtè diducto, ne quicquam pituitæ in quarto ſinu repertum, ut neque deorſum decidiſſe in medullam ſpinalem, ſtudioſè indagantibus fuit compertum. Igitur nunquam inducat, ut cum Scholis credam, Apoplexiam eſſe obſtipationem pituitoſam quarti ſinûs cerebri: ut neque credam, Paralyſin obſtructionem alterius lateris medullæ ſpinalis. Inprimis infauſtæ medelæ horum morborum produnt ignavas cauſarum diſquiſitiones.

50. Dein eſt Apoplexia tam negligenter, atque ignoranter hactenus tractata: quòd in Scholis adhuc hodie ſit proprio deſtituta vocabulo. Siquidem à plexu, ſive artetiarum reticulâ, Galeno ſomniatâ, vel aliunde ipſi credulo traditâ, nomen retinuit; quam reticulam hactenus Anatome nondum vidit. Sed Galenum, ut temerarium nugarum aſſertorem, ac ridiculum diſſectorem, ſua mentita reticula deſtituit. Ita ut, Andreâ Veſalio authore, jam liquidò conſtet, Galenum, cadaver humanum diſſectum vidiſſe nunquam: ſuamque anatomiæ doctrinam aliunde verbotenus deſcripſiſſe, non ſecus atque rem herbariam è Dioſcoride.

51. Facile ergo didici, nedum locum, & fiendi modum, ſed & totam Apoplexiæ tragœdiam, atque remedia debita, in Scholis Galenicis neceſſariò ignorari penitùs. Confirmavit id mihi namque ſanandi methodus, Sæpe namque recentem Apoplexiam per vomitiva: aliàs verò additis deinceps confortantibus, loquelam, ſenſum atque motum reſtitui. Omnes verò, quorum alterutrum latus defecerat, exhibito Diaphoretico Paracelſi, à me alibi deſcripto, ſanatos vidi. Mercurius enim iſte ſudorifer, ut abſque ullâ evacuatione ſanat: ita & citra pituitæ revulſionem, è quarto ſinu cerebri, deſideratam opem tulit. Secutus enim Sacrorum doctrinam. (*E fructibus eorum cognoſcetis eos.*) A poſteriori ſcilicet, atque ab effectu didici, originem Apoplexiæ eſſe poſitivam; non autem privativam, vel oppilationem ſinûs cerebelli, factam per phlegma iſthuc repentè decidens. Potiſſimùm, quòd ex uterinis affectibus non rarò oriantur Apoplexiæ, atque Paralyſes. Adhibitis ceſſantes utero remediis, iiſque neglectis, vel præfocantur verè apoplecticæ, vel paralyſi, in vitam quoque languent.

52. Cognovi finaliter Apoplexiæ limen eſſe in præcordiis; in cerebro autem non niſi per deuteropathiam, quâ cerebrum viciſſim auſcultat inferiorum regimini. Neque enim vomitiva, ut nec etiam præfatum ſudoriferum, quicquam ſubmovent è poſtico ſinulo cerebri, multoque minùs à medullæ ſpinalis exili cavitate. Idque nôrunt, quotquot unquam illarum partium diſſectioni adfuêre. Itemque odoriferæ & auxiliares eſſentiæ potæ, ad caput, ſi conſtipatum foret, nunquam deferrentur; attamen mox ſenſibiliter opitulantur: quia in præcordiis ſuus eſt guſtus, ſuuſque odoratus proprius. Quin imò & ſuus tactus hinc corpori communicatur, medio animæ ſenſitivæ, ubique præſentis.

53. Quod licèt alibi de vitâ longa ſat probaverim: hìc unico ſaltem exemplo confortâſſe

juverit. Itaque ſi quis Scammoneatum, ſaccharo ac aromate larvatum virus, biberit, commendant quidem id lingua atque palatum, pro prima vice; ſed iterata, errorem larvati guſtus deteget hypochondrii horror, & bibendi averſio. Quodque alioqui linguæ ſuave eſt, horridum fit præcordiis. Non mirum igitur, ſingularem ibidem guſtum atque tactum eſſe, ac inde in membra diffundi, illoſque præcordiorum ſenſus ſtatim refici, odoris eſſentiis, tardè verò ac nunquam, ſi naribus, palato, atque cranii ſuturis applicentur.

54. Etenim notavi quædam, quæ nedum ſoporem, vel catalepſin; ſed etiam amentiam faciunt, ſternuntque mentis dignitates potiſſimas, ſenſu tamen motuque illibatis. Poſtmodum verò intellectus redit, abolentur verò tam ſenſus, quàm motus. Quædam etiam, foris inuncta, ſenſum tollunt, ſic ut Chirurgo libertas ſit ſcindendo, ablatiſque poſt unctionibus, redit abactus ſenſus. Credidi hinc ſanè, Apoplexiam, Sopores, Caducum, itemque hyſtericas ſtrangulationes, ac ſyncopas quaslibet, eſſe morbos ex deuteropathia, & actione regiminis, non autem corporali humorum ac vaporum confluentiâ, in uteribus cerebrinatos. Equidem uterus nunquam ſupra Diaphragma aſcendit, eſt apoplecticos patrat. Non eſt ergo materialis attactus uteri, & capitis. Suffitum enim novi, quo mulier repente corruit Apoplectica, cum lateris Paralyſi, taliſque perſeverat, niſi ſuffitu è ficu equino, per infundibulum transmiſſo, reſtituatur. Vidi namque, & colli circulum, in muliere, repentè ſupra menti altitudinem aſcendiſſe, quod nec humoribus, nec vaporibus eſt opportunum. Eſt nimirum uteri aſpectus, tanquam baſiliſci ſui, quo partes affluxu laticis (qui autem eſt ille latex, alibi docebitur) tument: prout multis alioqui venenis eſt vernaculum. Perinde, quaſi aquæ aſcendunt, ac intumeſcunt, utraque lunæ ſtatione, ex ſolius aſtri illius aſpectu. Me ipſum hac in parte depingam. Dum 65. annum agerem, eſſemque circa Apoplexiæ conſiderationem diſtentus: diſcrevi poſitivam nempe, quæ à veneno glaciali fieret, ab alterâ, quæ per obſtipationem nervi affligit, perinde habere, ac dignoſci poſſe. Perinde ut qui retorto crure ſediens ſenſum in crure amittit, propter nervi compreſſionem, dumque illi ſenſus reſtituitur, ſentiri lancinationes à ſpiritu vitali vel animali (qui ſalſus eſt, ut oſtendi libro *de vitâ longâ*) ſed à ſtupore, qui à veneno glaciali progreditur, ſi ſenſus redierit, nullus occurrit lancinationis aut puncturæ dolor. Contemplabar enim in muſæo, ſub frigore kalendarum Januarii, & teſta prunis paucis onuſta, eminus ſtabat, quo ſaltem algidiſſima hyemis tempeſtas mitigaretur tantillum. Unus opportunè ex meis adveniens, denuntiavit fuliginis fætorem, & actutum teſtam abſtulit. Senſi autem ſtatim circa orificium ſtomachi, minitatum deliquium. Surgens ergo, egrediensque uno inſtanti, lapſus ſum recto corpore in fundum lapideum. Itaque tam ratione ſyncopes, quàm occipitis ictus, ablatus ſum pro cadavere. Redii quidem poſt horæ quadrantem ad ſigna vitæ; ſed cum tumore occipitis, ſenſi ſuturas cranii inſigniter, magis magiſque dolere. Guſtum quoque atque odoratum totaliter ablatos, aureſque tinnire continuò. Ad ſingulos porrò conceptus ſtatim caput vertigine rotabat, etiam clauſis oculis. Mox abinde nervi omnes, uſque in ſuras, doluerunt, ſic ut unica ſternutatio totum corpus lancinaret crudeliter, edendi quidem appetitus rediit, ſed rotatio ad menſes aliquot me exercuit. Didici autem primùm, quòd veſpere, ante cœnam vertigo creſceret; nempe circa digeſtionis terminum. 2. Quod ſtante judicio, vertigo tamen invaleſceret. 3. Quod oleribus quibuslibet, & piſcibus non ſalſis, rotatio crudelius inſurgeret. 4. Notavi Turcoidem gemmam manſiſſe integram lapſo mihi, nec præſervâſſe à periculo caſûs. Quodque Turcois non juvet, niſi quos ſubitaneus cadendo metus corripit. Quod non evenit, quibus ſyncope caſum præcedit ac fabricat. 5. Quod vertigo eſſet à cibis corruptelæ obnoxiis. 6. Ac ſeriò notavi, quod Apoplexia, vertigo, &c. pendeant ab hypochondriis, quanquam caput mihi ab ictûs concuſſione unicè videretur affectum, ac vertigo ſenſibiliter in capite rotaret. Attamen cum vertigo cibos, ciborumque copiam reſpiceret, notabiliter percepi, mox à præfata ſyncope remanſiſſe circa ſtomachum hoſpitem præter naturam, præfatæ vertiginis cauſam occaſionalem

ſem. Idque validius confirmavi, quod quoties olim mare transfretâſſem, nauſeabam quidem initiò ſub procellis, at nunquam vomui, aut manducare deſivi; ſed poſtquam in terris liber oberrarem, percipiebam ſemper oberrantem vertiginem, noctu dieque motum ſurſum ac deorſum navigii referentem. Donec ſemper tandem per vomitum vitrioli albi liberarer. Etenim ſaltem navigando, nulla erat oblata offenſio capiti; attamen, quaſi ebrius eſſem, continuâ vertigine caſum minabar, conſtante tamen atque illæſa judicii operatione. Semper autem illâ vertigine liberabar, unico vomitu. Sed jam in præfato lapſu, ictus quidem tumorem in capite ac ſuturis, ſuos prodebat effectus, in organis ſenſuum, & nervis. At hæc cuncta minimè cauſabant rotationem capitis, quàm à ciborum delectu potiſſimùm obſervabam proritari, ſive exaſperari. Maximopere quòd unico vomitu, pro more, ejusmodi rotatio compeſceretur. Unde in meipſo experiebar, vertiginem, etiam læſo capite à ſtomacho, adeoque à Duumviratu ſuſcitari atque foveri. Ipſam autem ſyncopen, dediſſe ictûs cauſam, ſimulque reliquiſſe notam ſigillarem in hoſpite peregrino, ibidem detento. Denique iſtam rotationem non à vapore, infernè ſurſum lato; ſed à corporeâ occaſione excrementi ſigillati, quoties aliquid, quod iſtis officinis infernis minus arrideret, occurreret, vis eorundem impreſſivaque idea in cerebrum redundaret. Inde itaque diſtinxi inebriativa, à ſtomacho in arterias traducta, vitalique ſpiritui commiſta, œconomiam ſpiritûs, in cellulis cerebri, confundere, ſimulque imaginativam turbare, quia exotica peregrinaque actualiter per arterias ſurſum pergebant: à vertiginoſis videlicet, quibus nempe ſuperſtite incolumi intellectu, rotationes duntaxat, utcunque atroces obverſarentur. Nam & harum rotationum cauſæ occaſionales perſtant in hypochondriis: unde vi regiminis, ipſum cerebrum; non autem mentis abſtractas facultates in ſpiritibus immediatè ſigillatas vitiant. Perinde quaſi ungula Alcis digito alligata, eundem duumviratûs rigorem compeſcit in epilepticis. Perpendi etiam quaſi opticâ inſpectione, qualiter in præcordiis primi conceptus formarentur, atque inde ad cerebrum miſſi, polirentur. Ac tandem quo pacto in deliris, atque inſanis hypochondriacis, hæc diverſimodè agitarentur, citra ullam capitis rotationem. Atque in ebriis, rotatio comitaretur illorum amentiam. Alibi verò rotatio nullam induceret mentis ceſpitationem. Prout aliàs memoria ceſpitaret, ſoſpite homine integro. Profectò ut hæc ſeriò, multoque otio mecum ponderabam, reperi, qualitates in ipſis, excrementis ſuas ſequi Ideas, ac ſigillatim ſuas ludere ſcenas; quas nimirum qualitatum diverſas proprietates, tanquam dona ſeminalia, verasque formales Ideas, tum prius dilucidè comprehendi: à quibus ſcilicet immediatè robur animæ ſenſitivæ (utpote ejusdem formalis claſſis conſortes) vitiaretur, variéque ſubigeretur, atque cederet importunitatibus activarum idearum. Proh dolor! tum ſeſe mihi manifeſtavit fundus animæ, apud Taulerum ſic dictus. Qui nil aliud, quàm ipſa mens immortalis erat, quantis videlicet tenebris exterioribus, velut tunicis pelliceis, obvolveretur, quatenus alligata eſt, hoſpitaturque durante termino vitæ, in ipſius animæ ſenſitivæ diverſorio. Adeoque hinc dilucidè cognovi, quem & ideo, libro *De Vita longa*, inaudito ſermone explicui in honorem Dei, Satanæ contemtum, totiusque peregrinationis humanæ magnificentiam.

55. Docui etiam de Vita longâ, caput fontem accretionis, partium ſub ſe ſitarum (quod gibboſi etiam confirmant) adeoque à capite, limitari ſtatum atque durationem accretionis: terminos quoque deſcribi pilis, & capita ideo incuria vix caneſcere. Profiteor itaque cum Scholis, à cerebro, ut fonte, lumen vitale diffundi quidem, ac per novos diſpergi, eoque abſente, facultates diverſoriis propriis ſilentes, etiam confeſtim ſilere occaſione privativâ. Nam licet ſenſus ac motus, à ſpiritu inſito partium, tam perceptivè, quàm exſecutivè quodammodo pendeant, quia tamen partes ſingulæ, vitaliter foventur ab irrorato cerebri lumine, hujusque luminis intercepto filo, ſive radio, quamprimùm etiam intercipiuntur ſenſus & motus.

56. Aſt hæc tantùm commonſtrant Apople-

xiam privativam, non ita quidem verè morboſam, quantum accidentalem, prout ſuperius in luxatione vertebrarum quoque oſtendi. Non autem, quod proin ſenſuum ac motuum cauſa fontalis in ſpiritu commoriatur, licèt ejus functio ſuſpendatur, dum ſupernum iſtud lumen ſuſpenditur. Nam ſublato capite, muſca aliquandiu volitat. Truncato etiam hominis capite, artus dudum ſæpe ſubſiliunt, contrahuntur, innatique motus adhuc ſigna præbent. At Apoplexiæ poſitivæ ac morboſæ, longè alia cauſa atque proprietas eſt.

57. Subinde namque in volam, vel in unicum digitum incidit confeſtim ſenſus orbatio, ſtuporque, ſoſpite tamen motu. An ergo proinde pituita, iſti digito exotica, cadit in nervi meditullium? per canalem ſcilicet, quo nervulus perforatus, & conſpirabilis cerebro cogitatur? Vel forſitan vapor pituitæ inſolitus eò decurrit? quique ſurſum alioqui ſcandere ſolebat, vel debebat, natura vaporum ſic ſtatuente? & vitali vi enormontica obtemperante? At ſaltem unicus nervus, in tendinem volæ, quatuor pariter digitis ſenſum atque motum largitur: cur ergo unico tantum digito, ſolus ſtupet ſenſus? Denique quis unquam vapor, vel è tenaciſſimo muco elatus, craſſior erit, & non æqualis illi, qui ab aqua aſcendit? Reſpondeant, quotquot in univerſo fuerint diſtillatores. Cur ergo ad ſtuporem requiretur craſſus vapor pituitæ (quæ non ens, demonſtravi ſat alibi) & non aquæ ſimplicis, vel cruoris? Sin verò vapor laticis aut cruoris id effecerit, tum quoque neceſſarius, ordinarius, atque continuus erit omnium ſtupor generalis, abſque intermiſſione. Deinde ſi aliquis humor, vaporve peregrinus, aut excrementoſus, ſit cauſa occaſionalis hujuſmodi ſtuporis, privativa ſcilicet ac oppilativa nervi: is certè mittitur, vel propria eò decurrit ſponte. Si mittatur, at ſaltem non à cerebro, vel medullâ ejus vicaria. Nam ſic non confeſtim, ut neque ad unicum ſaltem digitum, digitique extremum, mox anteà ſanum, afficeret. Nec mittitur vapor ille à ſpiritu vitæ œconomo, quippe qui libentiùs, ac promtiùs, per diaphæreſin proſcriptus exiret. Providentiæ itaque, naturali ſolicitudini, cuncta ſemper in optimum finem diſpenſanti, id manifeſtò contradicit. Quòd nimis ſibi injurioſa natura in nervos impingeret, quæ faciliùs, meliùs, ac propinquiùs, pro ſolito, ad naturale ac ordinarium cutis emunctorium amandâſſet.

58 Adeoque iſta Scholarum vaporalis vapulanda fabula, multiplex adynaton continet. Nam nervorum canalis, recto filo, continuatoque ductu, deſinit in medullam ſpinalem, nec ullos habet transverſos tubos, per quos vaporem illum pituitoſum lateraliter transmitteret (alioqui namque fieret ſpirituum totalis jactura, antequam ad executorem motûs muſculum devenirent) tantum abeſt, quod eundem iſthac vaporem affugeret.

59. Non poteſt itaque is humor, aut vapor, ad unicum digitum tranſmitti, vel deſcendere (multoque minùs repentè inſilire) niſi per nervorum meatum, cum medullâ ſpinali communem. Atqui ſomnio ſimile eſt, quod in corpore ſano, non autem querulo, confeſtim digiti ſenſus deficiat, per pituitam, non antè in nervis alterioribus perceptam: aut alioqui per vaporem, heteroclito modo natum non dimiſſum, aut deſcendentem eò, ut neque in parte ſtatim generatum. Cùm alioqui omnis peregrini hoſpitalitas, vel ab ipſo initio, ſit naturæ manifeſtò moleſta. Sed fortè an lateraliter, in extremum digiti nervum, ea pituita, vel is vapor irrepſit? At tum periret axioma Scholarum, quod impetum facienti, humorum quorumvis diſpenſationes adſcribit. Etenim non ſunt in nobis, aut in naturâ rerum iſti humores: ac ſi qui eſſent, non proinde illis competeret vis ambulatoria: multoque minùs, in illis jam excrementitiis: eò quod vitalium facultatibus, motus naturales omnes, in nobis auſcultent. Etenim ſi pituita, ejusque vapor craſſus, eſſent in naturâ, ſaltem à Scholis hoc loco (quatenus morboſa) reputantur excrementa, quorum non eſt itio, non ſpontaneus motus, aut progreſſus: ergo neceſſariò ab alio pellerentur. Non quidem ab Archeo, qui cum omnia proinde, atque bene agit, non pelleret ad nervos, quod alias ad cutim regulariter aſſuevit deducere. Forſitan ergo à calore, pituita in vaporem extenuata, ſurſum pergit: At

tunc

tunc non deorſum, in digitum declivem. Saltem juxta theorema Scholarum de catarrhis, rurſus ſtatim in guttas concreſceret vapor ille; non autem vaporis oberraret ſpecie, ad extrema nervorum, ut neque ad unicum duntaxat digitum per volam properaret. Sed cur rueret repentè, inſtar ponderis, in nervulum filo tenuiorem? Unum inquam, & non alterum? Si verò vapor lateraliter ſubintret; cur unico inſtanti, ſine prævia moleſtia imbibitur? Cur non potiùs in carnem, quàm in nervuli extremum, ſuâ membranâ cincti, impingitur? quare cauſa, quæ unicum atomum pituitæ, vel halitûs craſſi, genuit, continuò non alium, præter unicum illum, producit? Nam ſæpe ſtupor ille repentinus, à parvulo digito incipit, deſinitque tandem in illo, dum tertium, aut quartum pertigerit. Subinde quoque repentè omnes digiti, mortis pallorem, ad medietatem longitudinis, vel ultrà, aſſumunt, cum vel ſine ſtupore, torpente motu, &c. Si itaque id ex vaporosâ materiâ, ſaltem non fiet iſta in cerebro, aut nucha. Siquidem tum neceſſariò portenderet univerſalem tunc paſſionem. Ergo iſte vapor naſcetur in nervo, vel tendine: atqui tum omnes ſimul ſtupeſcerent, non autem ſucceſſivè. Nec perſuadeor, cur in tranquillo ſanitatis, vapor ille, exſiſtens extra nervum, intrò ad nervum vel tendinem premeretur, ubi in nobis alioqui eſt indeſinens diaphæreſis extrorſum. Saltem cur hæc non perſeveraret, cùm intra ſe, eundem opificem; materiam, ac officinam habeat? Quare ſtupor ille mox ceſſat, ſi ſubeſſet materia, qualis eſſet unus de quatuor humoribus, ubique cruori connatans? Si à communi volæ nervo cauſa jam defluat, in unum jam victum: quare ergo deinceps ad alium defluit digitum ſanum, nec ſiſtit in primo? Cur ſi ab unico nervulo in omnes propagetur, non ſimul etiam omnes infeſtat, ſed ſubſequenter, atque dudum poſt? Quare læditur ſenſus, & non motus, ſi ab unicâ & pari causâ, ſi per unicum, tam motus, quàm ſenſus authorem nervulum, delata? Solum manuum frigus cauſat ſtuporem ab extra, & dolorem intus, ſine ullâ vaporum aut humorum incidentiâ. Tandem, nervi non ſunt in digitos, ſed in tendines inſerti: cur ergo ſenſus læditur, & non motus? Cur non ſimul ſtupor extenditur per totam volam, uno tendine tectam? Si tendines patiuntur hanc comminatam paralyſin: jam eſt receſſiſſe à nervorum communione, ad denſos, non perforatos, nec canalitios tubos tendinum. Non pervios inquam, ſi idcirco non pituitæ incidentiis obnoxios.

60. Quidam à Quartanâ Splenam affectum retinuerat, itemque manus ſiniſtræ ſtuporem, cum mortali pallore frequenter recurrentem. Atqui quid viarum commune Splen cum nervis digitorum ſervat? Ut ſcilicet pituitam, & halitus craſſos, ad ſolos transmittat digitos? An enim Lien mittit vapores in cerebrum, quos inde cum juris & actionis ſubſtitutione, delegatos vult ad digitos ſui lateris, vel ad oppoſitos? An ergo oppilatus Lien, plus ad cerebrum & nucham evaporabit, quàm ſanus, non impeditus, continuaque bile atrâ gravatus.

61. Certè particularium inſenſilitates ac ſtupores proſecutus ſum, ut totalem Apoplexiam rectiùs intelligeremus. Miſereor interim Scholas, non accuratiùs examinaſſe ſua figmenta humorum, & vaporum, horumque tam feſtinatum ac ridiculum decubitum. Nec ſemel æſtimaſſe, quod ſicut ambientis aëris frigus eſt narcoticum: ita naturam paralyſis, nervorumque conſimiles paſſiones poſitivas, non diſtinxiſſe à conſimilibus privatis. Ut inde didiciſſent, poſitivos affectus nequaquam conſiſtere poſſe absque narcotica, mortua materia, & qualitate. Quæ ſi ſatis ſit creando ſtupori, ubi extrinſecus attigerit partes ſenſitivas, quid non ſit effectura, ſi ipſum localiter feriat nervum. Equidem ſi vaporetenus attingens (juxta Scholas) mox periturum ſenſûs effectum; dederit: quidni ſemel ſaltem cogitarunt, quòd poterit tenaciori materia, contumacem atque durabilem paralyſin ſuſcitare: Porrò, ubicunque ejusmodi anodynum concludatur. In Duumviratu corporis [ſtomachum atque lienem intelligo] ſyncopen movebit ſubitaneam, & apoplexiam poſitivam.

62. Paralyſis verò eſt plerumque unius duntaxat lateris, unicoque velut ſagittæ ictu defe-

ctus irruit. Velocitas autem inſperati casûs terrorem in cerebro ac medullis parit: Id eſt, in ſpiritu, horum incola, & ſenſationis illius authore. Itaque ob ſuum terrorem contrahitur medullæ debilius latus. Eſt nimirum Paralyſis, productum illius contracturæ. Eſtque in omnibus, ſemper unum latus altero debilius.

63. Idcirco mulieres, quæ ut timidi plerumque ſunt animi, per terrorem corruunt frequenter in Paralyſin, abſque Apoplexia. Id enim proprietatis terror habet, ut poros confeſtim claudet, ſi ſubitaneus fuerit. Steteruntque comæ, vox faucibus hæſit. Quia naturale eſt, ut venienti hoſti janua claudatur. Etenim in ictu calvariæ reſolvitur latus ſuppoſitum, oppoſitumque contrahitur. Suppoſitum nempe, quia magis terrefactum: contrahiturque oppoſitum, quia irritatum.

64. Enimverò ſolet vulgus præaugurari Apoplexiam ex brevitate colli. Nam brevitas colli non arguit pauciores vertebras; ſed ſingularum minorem profunditatem. At quid iſtud habet commune cum piruitâ? vel cum quandoque futurâ oppilatione quarti ſinus cerebri? ut ſcilicet unum ex altero cauſaliter præſagiri debeat? Nam brevitas colli non continet nudum ſignum, aut prædictionem Phyſiognomiæ? ſed inſuper, cauſam aliquam occaſionalem. Sæpe namque poſt heſternam crapulam, vertigo, ſcotomia, vomitus, digitorum ſtupor, &c. obveniunt, quæ Apoplexiam minantur, & præcinunt, non quidem occaſione organi idonei [ut de colli brevitate] ſed quia præludium habent ab Apoplexia, ſolo gradu, atque intenſione diſtans. Si ergo à præcordiis vertigo illa, & ſtupor poſt crapulam, quatenus materia occaſionalis, inferiore adhuc gradu, fovetur ab Archeo. Ergo ubicunque iſtud venenum anodynum in gradum evehitur, Apoplexiam facit, ex iiſdem ſedibus natalem. Quia per ſextæ digeſtionis errorem fit anodynum iſtud, ex alimento: unde tandem etiam Paralyſis occaſionaliter. Brevitas ergo colli, brevitatem viæ, ac promtitudinem, à præcordiis in caput, pro Apoplexia requiſitam, ſubminiſtrat: Id eſt, faciliorem organi promtitudinem.

65. Etenim Scholæ, in parvis, aut comminatis Apoplexiis, inſtitutas frictiones extremorum aſſerunt proficuas fuiſſe quandoque & inde revulſionem pituitæ, atque vaporum è capite conjicientes, præcipiunt frictiones, usque in pellis atrocem decorticationem, & clyſteres acres. Pellem nimirum excoriant, ne ſenſus ibidem deficiat.

66. Oblitæ interim ſuæ regulæ, quòd ſenſus è cerebro totus pendeat: fruſtraque ſic crura decorticari, ut pituitam è quarto ſinu cerebri revellant. Neſciunt enim, quorſum eam revellant. An in anum è cerebelli ſinu elicere debeant per enemata; an verò eandem è ſinu cerebelli, per cutim, fricando exigant. Ridiculum totum, quia & ipſæ ridiculæ! Interim, an potius cutim, quam vapores detrahant, teſtentur mecum adſtantes. Scio tamen certò, & ſi quis totus excorietur, nequaquam tamen Apoplexiam, aut veram Paralyſin, ſublatum iriullatenus.

67. Nec video, quomodo tueantur ſuum theorema. Quòd ſcilicet pituita in quarto ſinu cerebri, ſit amborum horum malorum cauſa continens & adæquata. Etenim concedo, frictiones parum juiſſe, ubi venenum iſtud anodynum ac cadaveroſum in ſolo eſt corporis habitu: Sed quid agent crudeles illæ frictiones, ſi iſtud anodynum primariò in præcordiis ſit ſitum? & quomodo probant per frictiones, pituitam è cerebelli ſinu trahi? Scio itaque frictiones, ut ſine diſcretione & cognitione cauſarum, atque locorum diſtinctione inſtitutas: ita quoque irritas fuiſſe, & futuras ſemper.

68. Ridiculum nempe, & crudele, cutim ad excoriationem fricuiſſe, & oppilationem in meditullio medullæ ſpinalis, cauſam affectus aſſignaſſe. Quia quantulacunque frictio, ſi qua foret pituita in mundo, eaque in prælatum cerebelli ſinum illapſa, illam unico grano tollet nunquam. Quin potiùs, datis hypotheſibus, eandem continuò augeret. Quia materiam [ſi revulſio alicujus ſit veritatis] magis deorſum trahet, & impinget in canalem ſpinalis medullæ, quâ parte ſemper ſe fit anguſtior, eoque magis, quòd ordinariò majorum vaſorum, in inferiores & minores ſui ramos, ſit diſpenſatio. Tum etiam, quòd ejusmodi pituita, ſequeſtrata à reli-

à reliquo cruore, eſſet meum excrementum, nec ideò diſſabile abſque capite mortuo, ſive reſiduo longè duriore. Ideoque frictio, ſi trahat, & revellat quoquo modo, ſentiet etiam ordinarium illum naturæ niſum, ut non à ſinu poſteriore, ac inferiore, ſurſum ad cerebrum retrogrado motu; ſed ad ſtrictiores ac inferiores tubos nuchæ, oppilans iſta pituita traheretur. Præſertim dum in Paralyſi, ſpiritus ſenſitivi parcè, aut planè nihil, defluant, qui pituitam iſtam propellere poſſent alioqui. Frictio igitur, quatenus exhaurit, ſpirituum ſenſitivorum egeſtatem potius accumulabit.

69. Generatur autem anodynum apoplecticum, per modum cæterorum naturalium. Nimirum, occaſionaliter excrementum aliquod obnaſcitur, ductu materiæ proprio; Archeus verò, illud excrementum ſentiens, atque horreſcens, fugit, atque ideam cadaveroſam excrementi concipiens, illam ſibi impertinenter imprimit. Unde confeſtim, tanquam ictu jaculi ſuſcitatur Apoplexia. Hujus autem anodyni nativitatem, plerumque aliquot diſpoſitiones præviæ præcedunt.

70. Quæ itaque ſi in cerebro contingeret, ceſſarent querimoniæ locus, quod nempe Apoplexia fiat in inſtanti, quapropter den Schlag / ſive ictum vocamus, quod nimirum, per modum ictûs, improviſa ſuperveniat.

71. Locus ergo nativitatis Apoplexiæ, in præcordiis eſt: Ideoque & ſigna habet prænuncia, vertiginis, ſtuporis, nauſeæ, &c. Locus ergo Apoplexiæ, in Archeo præcordiorum eſt; in partibus verò ſingulis, pro ſtupore particulari. Quia errore digeſtionis, liquor proximè aſſimilandus, ob defectum Archei, degenerat in venenum anodynum, fitque occaſionalis materia tanti mali, excrementum (inquam) ſigillatum, ab Ideâ Archei horreſcentis, in fæcem ſigillatur, hoſtilitatis ſuæ coævam memoriam referendi. Quod autem inde non recedat, nec obſequatur cognitis à Seplaſiâ remediis, doceat ipſa Quartana, quæ hactenus in Medentum opprobrium, ſuam iterat ſcenam pro lubitu. Si quartana Scholis incurabilis: multo magis Apoplexia. Anodynum etenim Apoplecticum mitius quidem in ſe eſt, quàm Epilepticum; ſed longè atrocius infeſtat. Etenim præter ſtupores mentem ferit, ſoporem ac catochum patrat. Quod ſi præterea, & acrimoniam acquirat, ulcera parit maligna, juxta anodyni mortificationem. Quia autem virus iſtud ponticum eſt, ideo atrophias minatur. Obſervavi etenim Chymicum, qui dudum circa aquas regias fuerat commoratus, incidiſſe in palpitationes cordis terribiles, tandem in dolores brachiorum, fuitque illi os, in latus dexterum convulſum, patiebatur quoque noctes inſomnes, & brachiorum dolores profundos; qui tamen non exaſperabantur ad tactum. Inſigni quoque macie contabuerat propter aquarum conceptas ponticitates, fruſtra interim quælibet tentabantur exteriora remedia, neque enim ſumtibus, aut famulitio pro illo parcebam) ſolo autem laudano, per dies tredecim exhibito, plenè reſtitutus, habitum dein mox, atque priſtinum robur recuperabit. Quia enim auſtera ponticitas liquorum ſpiritum ſenſitivum contaminaverat, cujus productum lancinabat Archeum, os convulſum ad latus, ac digiti lateraliter detorti, Apoplecticum quiddam referebant. At quia non aſcendebat è præcordiorum gubernatore; ſed duntaxat odores aquarum ſpiritui ſenſitivo influo, ſeſe immiſcuerant, perfecta non fuit viri illius Apoplexia, licèt alioqui ſat vertiginoſa.

72. Quod autem dicam anodynum ponticum, quod in Opio eſt amarum, non autem in Hyoſcyamo, aut Mandragorâ: ac prædulce in vitriolo, & ſulfure. Hoc inprimis detegit errorem Scholarum, dum è ſaporibus vulgatis vires ariolantur ſimplicium.

73. Enimverò ſcio nondum ſat digeſtas rerum viciſſitudines, aut maturitates; nec item verum pro falſo cuique placiturum: ſubjiciam ergo anxietates aliquot, quas mihi regulæ Scholarum Apoplecticæ peperêre. Dum enim mineralium examini plus juſto inſiſterem, ſenſi ex quorundam illorum ſuffitu, inſtantaneam Apoplexiam, cum defectu ſiniſtri lateris, adeoque cecidiſſem præceps, ſi unicâ adhuc vice, illius loci aërem inſpiraſſem. Quapropter inprimis didici, Paralyſin non eſſe Apoplexiâ poſteriorem, in duratione. Tum denique, in ſinubus Cerebri nullam

nullam eſſe oppilationem. Etenim jam penè corruebam: & niſi caput à vaſe, unde teter ſpirabat flatus, divertiſſim, apoplecticus ruiſſem, & cadere paratus eram. Jamque tum mihi brachium decidebat, & crus ſtupidum, ſenſu motuque deficiebat. At nunquam Scholæ ad hæc reſpondebunt, ſi pituitæ nil, in quartum cerebri ſinum ceciderat unquam, quomodo effectus in me erat ſuâ causâ prior? Sin verò ejus aliquid deciderat, quod ſaltem ſinûs medietatem opplêſſet, quorſum iſta pituita tam celeriter retroceſſit? Curve pariter omnis Apoplexia, eadem operâ, non ſponte ſanatur, evaneſcente ejus effectrice pituitâ? Sin autem malint ſubterfugere à tetro vapore, & non à pituita meam Apoplexiam veniſſe: Saltem cur teter ille fumus citius ad quartum ſinum, quam ad priores, naribuſque viciniores ac obedientiores delatus eſt? niſi fortè priores leproſi, & ignavi, ac ſine ſenſu?

74. Imò nervi omnes, ſolis ſenſibus deputati, à prioribus accipiunt ſinubus ſpiritus ſenſitivos. In prioribus verò cerebri ventriculis nullum ſenſi oblæſionis ſignum; non venit tamen deforis ad quartum, niſi per anteriores omnes. Senſus item, præterquam uno latere obtuſior, & motus conſtabant, ſimulque judicium ſuadens receſſum. Itaque an pituita aliquot jam annos exſpectaverat, ad oram quarti ſinûs: ut ſemel repetito illius fumi odore, velut dato claſſici ſigno, rueret præceps in caveam? Cur ergo ſalienti profugo mihi, pituita non cecidit? etenim in caduco ruunt principes animæ poteſtates, & ſenſus utroque latere, ſuperſtite ſolo moto; cum tamen omnis nervus, etiam motui dicatus, ſentiat. Debet ergo cerebrum, ejuſque ſinus omnes, utroque latere affici, ubi ſenſus interiores, cum exterioribus, velut extincti, ſopiuntur. Quomodo igitur ſolus perſeverat? Quomodo in Epilepſiâ, Apoplexiâ, & Paralyſi ſopiuntur ſenſus, cum in Apoplexiâ & Paralyſi ſolum obſideatur pro medietate organum motus? Dicent: In Epilepſiâ pati cerebri anteriora, poſteriora ſalva manere. Inprimis cur ergo artus contrahuntur, ſi organa motûs ſint libera? Memoria potiſſimùm læditur in Caduco: ergo & ipſa erit tantùm in ſincipite? Sed conceſſo quod petitur: cur ergo omnis nervus motui dicatus, per medullam ſpinæ, à tergo cerebri ſaliens, ſenſum amiſit, non autem motum? Ergo cerebrum tam retro, quàm ante, in Caduco percellitur, à cauſis præcordialibus. Sæpe enim moribundus aliquis adhuc ſentit, loquitur, auditque, ablato dudum anteà motu in inferioribus, per nervos ſpinalis medullæ explicatos. Bene valente cerebro, ſæpe ab inferis, inopia ſyncope irruit labiturque tam ſenſus, quàm motus, unico inſtanti. Si id à fumis fiat, deberet primò ſenſus, ac dein ſenſim motus deficere: eò quod anteriores ſinus cerebri viciniores ſint ori ſtomachi, quàm perexilis ille poſtremus. Idque tardiſſimè prorſus contingeret, ſi Apoplexia ex oppilatione eſſet. Denique in acerrimis torminibus, cum integritate functionum mentalium, imò & abſque capitis dolore, contrahuntur artus, qui mox dein paralyſi plerumque feriuntur. An ergo ventris dolor oppilat ſpinalis medullæ initium ſine Apoplexia? Sic nimirum, ut ſæpe ambæ manus atque pedes reſolvantur, ac motu priventur. Ergone jam utroque latere oppilatus eſt quartus cerebri ſinus? Cur ſoli artus orbantur motu, atque ſenſu, non item organa intermedia, eodem itinere, medio, atque interſtitio, motum ſuum ſenſumque mendicantia? Quæ eſt enim cognatio inteſtini cum illo poſtremo ſinu cerebelli? quiſve conſenſus hujus ſinûs, cum artubus extremis? ut hi ſcilicet pœnam aliunde promeritam luant?

75. Nedum enim ſat conſtat, cum ſenſus & motus unico fiant nervo, in pleriſque tamen quomodo alterutrum lædatur, ſoſpite altero. Quapropter hanc] quæſtionem per theſes primas elucidare debui. 1. Cerebrum non ſentit per ſe, vix in ſe, Duabus autem tegitur membranis, ſenſûs acutiſſimi. Adeo quod ſenſus peracutus, magnæque authoritatis ſit majeſtas ubique, in ſtomacho, utero, menyngibus, inteſtinis, nudis ſcilicet membranis, &c. 2. Correlativum illius eſt Spiritus animalis, quamdiu intra ſinus cerebri formatur, aut vagatur, non ſentit, neque ſenſus particeps inde fit cerebrum. 3. Spiritus ille non recipit ſenſum à cerebro, cum

cum ſenſu careat ipſum cerebrum. Ac per conſequens, nec ſuſcipit ſpiritus iſte ultima ſuæ perfectionis ac ſenſationis manum, in ſinubus cerebri. 4. Medulla ſpinalis, interno ſui nucleo, eſt continuata cerebri ſubſtantia, veſtiturque ideò membrana; menyngibus continua. 5. Omnis nervus, intus ideò eſt medullaris; extra verò ſuâ tegitur membranulâ. 6. Creditur ſpinalis medulla, per medium ſui, quoad vivitur, pervia, quâ ſpiritus motivus diſpenſatur, æqualiterque per longum illius medullæ, ac nervorum, extenditur. Etenim ſuum iſtud vitale lumen, diradians, defert imperium voluntatis, ſive nutum, ad muſculos, organum exſecutivum motûs illius, quem anima ſibi arbitraliter propoſuit. 7. Mandatum animæ inſtantaneum eſt. Non quidem quòd ad ſingula motuum momenta (puta in Cytharœdo) ſpiritus decurrant, mandati characteribus inſigniti. Nam quamvis motus contingant adminiſtris ſpiritibus; tarda tamen nimis horum eſſent obſequia. Quapropter ſolo luminis radio, in inſtanti, mandatum, ſive nutus animæ defertur. Perinde ut objecta viſus, in momento, etiam eminùs, percipiuntur. 8. Senſus cum nullus, vel ſaltem ſurdus ſit cerebro; acutiſſimus verò menyngibus; Ergo lumen ſenſus non defluit per ſubſtantiam medullarem, ac centralem nervi, ejuſque tubum; ſed anima ſenſitiva diradiat ſenſum, ac præcipuè à menyngibus, per membranas nervorum tegmina, communicatur partibus nervo contiguis, annexiſque clientibus. 9. Ergo ſubſtantia duplici, duplicique nutu ſenſitivè formatur lumen, diradians ad ſatellites ſenſus, ac motus. Fit hinc, quòd ſenſus lædatur, ſoſpite motu, vel contra, ob diverſitatem participati luminis, per diverſa organa delati. Quare nunquam ſatis laudabilis Altiſſimus, qui tam nobiles facultates in membranis cerebri, ſtomachi, atque uteri locavit, vitam, animam, totumque in ſe hominis regimen, in ſe continentibus!

76. Etenim ſi Chiromantiæ, aut Phyſiognomiæ eſt fundamentalis veritas, ſunt lineæ, tam in fronte, quàm in manu, quæ futuram quandoque Apoplexiam portendunt. Eſt autem ejuſmodi ſignatum, à Signante, naturaliter nos conſtituente. Archeus autem ſeminis nequit præcognoſcere ejuſmodi effectus: potiſſimùm à caſu contingente orituros [puta ſi ira, vita inordinata, nimiuſque Tabaci uſus Apoplexiæ initia attulerit) ergo ſaltem neceſſum eſt, quod principia Apoplexiæ non ſint à cauſa privativa, ſi in ipſis initiis ſeminalibus celata, & quandoque ſub ſui maturitate eruptura. Quod eſt dicere: Apoplexiam latere actualiter in Archeo, ſive ſemine, per modum morborum hæreditalium, adeoque & graſſari ſic, per integras familias.

77. Saltem notum eſto, Apoplexiam non eſſe oppilationem ſinuli, à pituita factam, ut neque effectum privativum; ſed veris; ac ſeminalibus conſtare principiis. Obſtruens autem pituita, [ſi qua eſſet in homine] ſive inde dependens oppilatio, non præexiſtit in ſemine, multoque minùs apta eſſet, delineare in fœtu, portentoſe effectus tam ſerotinos. Adeoque pituitam, labentem in quartum ſinum Cerebri, longiſſimè excludunt. Ac per conſequens etiam Academias, hactenus cauſam morbi ejuſque remedium ignorantes.

78. Denique nec intelligibile eſt, quo medio, aut interſtitio natura poſſet pituitam [inobediens, ac non vitale excrementum] ad alterum duntaxat latus, illius exigui anguſtisſimique ſinus, ita detinere, ut nunquam ad oppoſitum latus deflueret, propria mole, ac liquiditatis fluiditate. Imò, cum Paralyſis ſit in latere dextero, decubitus ſemper tum eſt in ſiniſtro: Impoſſibile itaque eſſet, quin iſta pituita mox non decideret in ſiniſtrum latus, extingueretque ipſum ægrum, vel ſaltem ambulatoriam gigneret Paralyſin. Cur demum ſemper ad dexterum vel ſiniſtrum latus, nunquam autem antrorſum aut retrorſum, pituitam iſtam ſinulus iſte abigeret? Præcipuè quod in naturâ non ſit dexterum aut ſiniſtrum; ſed cuncta, reſpectu integri, ſint rotunda. Unde patet in ipſis organis, Archeo ſcilicet vitali, non autem in pituita ficta illius ſinûs occultari rationem effectivam, cur Archeus Apoplecticus, ſemper ſuam pediſequam Paralyſin ad latus flectat; Ludicrum verò, quicquid de quarto ſinulo Cerebri Scholæ ſomniarunt.

79. Tota ergo ratio veritatis in hiſce morbis pendet, quatenus Archeus format perficitque ideam ſeminalem, quam plerumque reperit nonnihil cadaveroſam in cibis, horumque transmutationibus. Tunc nempe facit vertigines, magiſque tenaces, ſi idem contingat in excrementis, in itinere à cibo in alimentum, longèque promtiſſima eſt apoplexia, quæ in ipſo Archeo Duumviratus ſuam ſigillarem format ideam. Quippe totus in viſceribus Archeus confeſtim velut cadaveratur.

80. Ex diductis demum concludo, Apoplexiam nullatenus eſſe morbum privativum, longéque ab hac diſtare præcluſiones nervorum, ut in vertebrarum detorſione, ſuſpendio, &c. Neutrum quoque oriri ex obſtructione quarti ſinûs in cerebello, ad initium ſpinalis medullæ.

81. Sed Apoplexia generatur occaſionaliter ex præludio virulento anodyno, & cadaveroſo, in præcordiis præconcepto. Quod, dum ſuam ibidem acquiſivit perfectionem, maturitatemque requiſitam, inficit Archeum loci, qui ſtatim eo ipſo vires cerebri ſuperat, & conſternat. Non autem quod cerebrum primariò laboret, ſubditaſque partes in conſpirationem ſuæ necis trahat.

82. Paralyſin verò, eſſe partium ſenſitivarum contracturam, à terrore ſolo cauſatam. In particularibus verò membrorum reſolutionibus id liquet: quibus nimirum fiunt topicæ generationes præfati veneni Apoplectici.

83. Porrò Scholæ unius tantùm anodyni meminêre, quod ſoporiferum, narcoticum, ſolôque gradu inter Opium, Mandragoram, atque Hyoſcyamum, diſtinctum, non quod proinde negent, etſi prætereant, plura alia in ſimplicibus. Sunt namque, quæ pauculo ſpatio durationis ſenſum tollunt, ac mentis valetudinem, relicto motu, prout in epilepticis. Quædam ſolum obumbrant motum, alia utrumque, ac plurima quoque dementant, relicto ſenſu, atque motu. Nec ideo nominanda: prout nec alia, quæ inebrativa ſunt. Cæterum humor nobis aſſimilandus, facilè in præcordiis, ab Archei inficitur conceptâ anodyni cadaverantis imagine, cui varia veneni ſors in ſodalitium connaſcitur, frequensque in Peſte aſpicitur. Alibi verò non ferit caput; ſed in habitu ſigillatur: ubi etiam ſubinde, eodem degenerandi privilegio, glaciale Lepræ virus naſcitur. Sed Anodynum in Duumviratu præcipitat cerebrum, ac pro ſui differentiâ, vertigines, caducum, palpitationes, ſyncopas, catochos, Apoplexiamque generat, & hanc, ut partium metus, ita & paralyſes comitantur. Extra Duumviratum verò ſedem ſuam ſtupore, gangrænaque frigida mortificat, &c.

84. Errant igitur inſigniter, qui maniam opiatis compeſcere ſatagunt. Cum omne opiatum ſit in ſe amens. Quia amentia nil præter ſomnium vigilans. Siquidem vix decupla opii doſis ſomnum amenti conciliat, minori autem doſi efficitur nihil. Sin verò aucta doſi ſomnus amenti obrepat, jam dementiam & ſomnum vigili augebit, ac diſparatas inſomniorum vanitates.

85. Decepit autem Scholas ſomnus, ſponte propria amenti adveniens. Nam is, ut ex cauſâ bonâ provenit, ita & ſanitatis præcurſor index, amentiam ſolutam iri ſpondet. Adde, quod in opio, præter ſoporiferum, ſit connexum virus aliud. Unde Lethalia papavera ſomno, decantantur à Poëtis.

86. Sed in ſulfure Vitrioli eſt ſomniferum ſaccharinum, quod ſuavem adportat ſomnum, cum principalium facultatum reſtauratione. Simile eſt in ſulfure, cujus ergo pulmoniacis affectibus commendatur, ſi ita præparetur, ut nobiſcum colludere queat. Somnus laborem adferens, (qualis ex opiatis) malum. Quod virus conturbationes atque tempeſtates deſignat. Itaque ſuavis obrepens ſomnus, cauſis dicandus propitiis. Ergò (iterum dicam) Apoplexia, Epilepſia, Coma, Vertigo, Tremor cordis, &c. ſua habent ſingularia venena, atque anodyna. Vertigo quidem ſubinde inſtar Apoplexiæ ſternit hominem; ſed citra Paralyſin. Quia non anodynum cadaverale; ſed inebriativum habet, quale in Tabaco. Quod ſi in gradu, numero, aut quanto, nocentius evaſerit, efficitur & Apoplecticum. Cæterùm de allio, & aqua vitæ dixi, ejuſque inſenſilitate; non eſt tamen apoplecticum, quia virus abeſt, & conſtans radix.

87. Sal-

87. Saltem per impertinens huc adfero. Quod anodyna, licet ſtupefaciant, inſtar frigoris; erroneè tamen à Scholis, inter ſumme frigida locari. Quin imò nec ſoporiferum, in opio friget ſulfur; ſed valde amaricat, ejusque ſal acre eſt, ac ſudoriferum. Amara autem, in Scholis, notabiliter calent.

88. Somniferum ergo, tam in opio, quàm alibi, poteſtas eſt, donumque Creatoris ſpecificum; non autem affectus frigoris. Prout ex profeſſo, alibi de ſomno manifeſtavi.

89. Anodynum autem in epilepſiâ, ab Apoplectico variat: quia præcipua ſui parte, inebriativum eſt. Parce Lector, quod vires rerum à ſimplicium ſimilitudine denominem, ſiquidem nomina deſunt Propria: ut & proprietatum cognitio à priore, quæ nomina dictare deberet.

90. Poſt Tractatus inſenſibilitatis, anodynorum, ac quorundam venenorum, dolor reſumendus mihi. Repeto itaque, quod dolor, ac ſenſus, fiant immediatè in loco; ſive centro injuriato, nec petito cerebri conſenſu. Sufficit namque lumen vitale ipſius animæ ſenſitivæ, in omnes quoquo verſum partes, pro neceſſitatis exigentiâ, diffuſum. Nam quilibet partium rector, etiam objectorum notator, ac diſcretor eſſe debuit. Quia animam ſibi utrobique præſentem atque præſidem habeat. Quo pacto namque manifeſtabit anima, ſe ſentire noxia, niſi dolorem in centro injuriato inde conceptum, ſive averſionem concitaverit? Debuêre ergo membrorum neceſſitatibus inſervire artubus inſerti ſpiritus, absque conſultatione, ac recurſu ad cerebrum: cum non cerebrum; ſed ipſa immediatè ſentiat anima ubique præſens. Nimia enim celeritate opus fuit, ad avertendum ac præcavendum noxia, ideo nuncium ad cerebrum mittere, importunum fuiſſet.

91. Admitto quidem, quòd inteſtini dolor in conſenſum trahat alias partes, easque vel pertinaci paralyſi reſolvat, vel contrahat partes, motui arbitrali ſervientes: dolente rene, ſtomachus nauſeet, vomituriatque, torqueantur ilia, ſtupeatque ſuppoſitum fœmur; dolens unguis-glandem ſuſcitet remotam. Siquidem animæ præſentia confirmat, non autem tollit partium conſenſum. Itaque conſenſus ille in doloribus,dolori eſt peregrinus, & per accidens: nec ideo doloris eſſentiam vel cauſam attingit: aut alienat. Eò quod conſenſus iſte ſit poſterus ad dolorem, ideoque etiam ab eo ſeparabilis.

92. Sentiunt proin ſpiritus partium ſingulares, absque ſpiritûs influi commercio. Ut in dentibus, ac nova carne ulceri cavo reſtituta. Etenim quia partes utrobique propriâ vivunt quadrâ, ſenſus eſt juxta organi diverſitates. Sunt & idcirco dolores multi, tempeſtatibus concentrati. Lunæque inæqualitatibus reſpondent, eò quod in ſpiritu nobis aſtrali centraliter ſuſpiciantur.

93. Denique nec cruor, nec ipſe ſanguis arteriarum, ſenſu tactuque animali pollent, licet ſympatheticè ſentiant, etiam extravenati. Quia vigent tantùm ſpiritu influo. Quæſitum ergo hactenus à Theologis, an cruor ab anima informetur? Putem ego, ſub correctione melioris judicii, nil informari ab anima animantis: quod non participet de animâ ſenſitivâ: Id eſt, nil informari ab anima, quod non per ſpiritum, inſitum partibus, atque animatum ſentiat. Eò quod informatio arguat neceſſariò, vitam in animante, ut & vita ſenſum, obtuſum ſaltem, qualis eſt in oſſibus, & cerebro. Sin verò edulia in ſtomacho, affluentia in paraſtatis, fames, imò & lotium, ſua pariant in anima ſomnia, animamque ſubter ſomnum pro nutu concitent. Non tamen inde vice verſâ ſequitur: quod proinde anima edulium, vel lotium informet. Nam licet anima ſenſerit lotium abundans, premensque; hoc tamen non ſentit ſua objecta. Nam & anima ſentit pungentem cultrum, quem tamen non informat. Ut ergo aliquid ſit ab anima informatum, neceſſe eſt, ut vivat, & ſentiat, tanquam vitæ ipſius ſubjectum.

94. Senſus ergo ac dolor, ſunt in continentibus ſubjectivè: in contentis autem, tantùm objectivè. Imò quanquam contenta ſint nobis intima, & proximo modo vitalia; ſunt tamen contentorum reſpectu, & animæ ſenſitivæ tanquam externa.

95. Veruntamen non ſat eſt, dixiſſe cum vulgo; Cauſam noxiam eſſe dolorificam: imò nec

nec ſcire ſufficit, vitam ſenſitivam primariò ſentire, atque inde ſpiritum partibus inſitum, ac tandem organa ſtabilia: ſicque nimirum ſenſum teſtari præſentiam noxii. Cum hæc Scholæ ac vulgus quodammodo nôrint. At liquere debet manifeſtiùs, quid faciat immediatè dolorem, & quo pacto dolor fiat ſentiendo. Quoad prius, pungit acus, & inde dolor. Apicula pungit, acus, & inde dolor. Apicula pungit, & vulnerat inſtar acûs; at longè aliter dolet utrumque. Ergo non ipſa continui ſolutio aut diviſio (in utraque puncturâ alioqui communis) primariò dolet. Siquidem diviſio continui, nil aliud præ ſe, aut citra ſolutionem efficit. Quæ in Leproſis, & Paralyſi eſt, ſine ſenſu, ac dolore. Sin verò ſolutio continui doleat, ſive non, id cultro eſt per accidens, nec hoc ſolutionem attingit primariò, niſi in conditione occaſionis ſine qua non: ergo quòd punctura apis aliter doleat, quàm ſolutio æqualis per acum facta, pendet ſanè ex peniriori ſenſûs judicio. Adeoque vel exinde liquet ſtatim, ipſam animam ſenſitivam immediatè ſentire, cenſere, ac judicare objectum doloris.

96. Senſus autem in Scholis dicitur paſſivè fieri, prout motus activè. Ego verò jam oſtendi, ſenſum à poteſtate, ſive primario ente ſenſitivo fieri per actionem: quanquam membra ſubjectivè patiantur, per objectorum ſenſibilium applicationem.

97. Ergo ſenſus fit activè, quia ſenſatio ipſa eſt activa animæ cenſura. Quod autem interim membra patiantur, id cum ſit ſenſationi per accidens, non poteſt impedire, quin ſenſus fiat ſenſitivè. Eſt quidem idem agens proprium, in iſta actione ſenſitiva, ſenſûs & doloris: quia ipſum agens eſt anima. Differtque ſenſus à dolore, per judicium animæ, de objectis ſenſibilibus. Adeoque ſenſus ipſius animæ eſt judicium; actio nempe, non autem paſſio.

98. Scholæ quidem cum plebe nôrunt, quod cauſæ violentæ inferant dolorem, prout etiam quod aqua ſit liquida; ſed oſtendiſſe internam thymoſin facultatis ſenſitivæ, & dolorem manifeſtâſſe in radice, id nondum hactenus intentârunt.

99. Quorſum conducit conſideratio ſequens. Viva caro amburitur facillimè, excoriatque ab aquâ bulliente. Mortua autem caro tardiùs crematur. Eſtque alia ambuſtio, ſi viva manus, quàm ſi cadaveris uratur. Prior ſiquidem aduſtio veſicas minimo ardore excitat, ſic ut idem, etiam ſub ſole contingat. Poſterior verò combuſtio carnem torret, non ſecus ac ſi aſſaretur: nempe abſque veſiculis, & excoriatione.

100. Scholæ etiam differentiam nondum iſtam annotarunt, quia neque attenderunt. Dicentque fortaſſis, quod faciliùs ſit excalefacta calefacere, quodque ideo caro viva promtiùs comburatur. Sed ſupponamus carnem mortuam, prius tepefactam, eodemque gradu caloris, nec ſecus, ac ſi viveret; non tamen proinde facilè amburitur, nec eodem modo, quo viva. Non ergo locum habet præfatum ſubterfugium. Quapropter, cum ab univoci caloris gradûs agente, diverſæ contingant operationes, in eodem carnis ſubjecto, ſolâ vitâ diſtincto: ergo neceſſum eſt, vitam duntaxat eſſe illius diverſitatis cauſam. Quod eſt dicere, vitam eſſe agens proprium ſenſationis in ſenſitivis: & vitam eſſe ejuſmodi cauſam, quæ inſuper vim habeat ambuſtiones faciendi in vivis, & in materia medica, imò etiam reſiſtendi, vel non.

101. Quamobrem reperio vitam, primarium efficiens, ac immediatum ſenſûs, ac doloris. Siquidem vis ignis, recepta ac introducta in cadaver, non eſt ſenſibilis; imò nec propriè ambuſtiva, qualis in vivis; ſed potiùs aſſativa, vel toſtativa. In vivis namque liquor carnis, per indignationem animæ ſenſitivæ, celerrimè in acre liquamen convertitur, ac ſubſtantialiter transmutatur: qui in mortuis non eſt vitali transmutationi obnoxius. Adeoque inter fibras, bulliendo & frixando, carnes torret & aſſat. Caro enim mortua patitur per gradus, quos alia corpora non ſenſitiva, univoco modo patiuntur ab igne. Verùm in vivis, etiam aqua bulliens ſtatim veſicas parat: pars ſolida dein velociter contrahitur, & crematur. Idcirco iſta ambuſtionis actio, in vivis ac ſenſitivis, fit efficienter ab ipſâ vitâ; ab igne autem effectivè, per modum medii activi, occaſionalis, & externi.

terni. Vita nimirum ipſa ſentiens ignis rigorem, acuit ſuum liquorem, transmutatque in veſicans, ac dein in eſcharoticum liquamen. Et quantum ſcilicet ab igne corripitur, tantundem poſtmodùm, per diſpoſitionem relictam, corrumpitur, quia mortuum eſt.

102. Sed quia de ſenſibilibus ſenſu notis, tactus eſt primarius judex: idcirco vix locum habet demonſtratio, manſitque doloris hiſtoria ac radix, per cauſas hactenus neglecta.

103. Repetam ergo quædam, quæ anteà in tanto paradoxo, verbo contractiore ſcripſi. Quamobrem ad inveſtigandum agens proprium, in dolore, conſideravi, quòd Ranunculus, apium, flammula, &c. non veſicent in cadavere. Veſicant tamen carnem vivam. Cenſui itaque, quod in ipsâ anima ſenſitiva conſiſteret differentia hujus actûs, & non primariò in flammula. Quippe quæ tantum veſicat, quatenus mordicatione, juſto acriore, infeſtat ſic ſpiritus ſenſitivos, qui ut ſenſatam acrimoniam mitigent, retundant, aut exſtinguant, furit anima in illis, reſolvitque ideo propriam membrorum ſubſtantiam vitalem, in ſabumen corroſivum (prout alibi *de peſte*) quapropter ipſamet anima ſenſitiva, ut immediata ſubſtantia ſenſitiva, ita eſt cauſa efficienter effectiva veſicæ; flammula verò, quæ in cadavere operatur nihil, eſt cauſa effectiva occaſionalis, externa, & excitativa.

104. Cujus ergo ſtupefactæ Scholæ, docuerunt, pharmaca eſſe penitùs inertia, ac velut demortua, niſi priùs à calore noſtro, velut coquo, præparentur, & excitata acuentur. Quod ſanè ſuis haud caret anguſtiis. Statuerunt namque idipſum, quatenus aſſumta vel applicata pharmaca non extemplò ſuas in nos facultates exploderent, inſtar ignis; ſed ſpatio aliquo opus haberent, quo effectus ſuos, per prævias diſpoſitiones producerent. Veruntamen ſi requiratur ſpatium, ut fiat alteratio, quæ ſit effectus pharmaci, id ſane neutiquam arguit actionem pharmaci, à noſtro calore, alioqui neceſſariam, ut pharmacum donum ſuæ nativitatis nanciſcatur, ſive agendi licentiam, quam à creatione ſibi obtinuit incolumem, plenam, atque liberam. Verùm (ut dixi) aliter, imò frequenter longè aliud operatur in vivis, quàm alioquin in mortuis, aut non ſenſitivis. Adeoque effectus pharmacorum non fiunt, niſi priùs debitè applicentur, atque dein appropriatione exquiſitiore, ſuam in nos imprimant poteſtatem: ut videlicet inde oriatur diſpoſitio, quam anima ſenſitiva ſuo judicio ſuſcitat, & poſtmodùm etiam explicat, atque perficit.

105. Errarunt namque Scholæ in re medica, quod aſpexerint cauſas externas, & occaſionales, pro principalibus ac vitalibus. Idcirco neglexerunt in vivis, ipſiusque ſanationibus, res effectas, efficientibus propriis, per graduum debita itinera connectere. Inſulſum quapropter eſto, quod piper, acetum, &c. deberent mutuare ſuas activitates, & dona, ad agendum ſuſcepta, à noſtro calore. Quaſi unicus calor, tam multiformium effectuum cauſa foret primaria. Quoniam revera, ut res in nos agat, ad hoc non alio extra ſe extrinſeco opus habet; ſed ut primariò: ita abſque mora ſuas vires, per diſpoſitionum momenta, ſtatim exſerit, ſi debitè ſit applicata (prout tam de actione regiminis, quàm Tractatu, quòd calor non digerat in ſenſitivis, ad longum demonſtravi)

106. Sed quia anima ſenſitiva (quam Scholæ cum calore turpiter confundunt) ſuſceptas vires applicat, atque inde novam ſibi quandam actionem propriam, ac prorſus vitalem fabricat. Ideo vires, quas anima ſenſitiva à pharmaco ſuſcipit, ſunt cauſæ effectivæ occaſionales duntaxat, poſſetque ſi vellet, eaſdem præterire ac negligere. Quod patet in robuſtioribus, qui laxativa, etiam violenta, abſque moleſtia, irritoque potu digerunt, tanquam cibos. Itemque in morientibus: quibus eſt quidem pharmacorum applicatio, ſed non appropriatio; ob neglectum ſcilicet atque defectum poteſtatis ſenſitivæ. In robuſtioribus enim non deficit calor excitans, & tamen effectus nullus.

107. Etenim ſuſcipiuntur aliàs ſtatim vires pharmaci, ſenſimque magis magiſque procedunt: dein ſuſceptis illis viribus animam ſenſitivam; hæc mox bene, aut malè ſe gerit ad illas. Si bene: tunc ſuis utitur objectis in ſomentum ſuarum virium, vel in expugnationem noxii. Sin autem perperam, jam ſe habet

vita ſenſitiva moroſè, furioſè, iracundè, anxiè, &c. horumque pathematum Ideas ſeminales ſpargit in ſpirituum enormon, in cruorem, inque organa à pharmacis affecta, remanent effectus ideis præfatis conformes. Quod Tractatu *de morbis*, itemque *de peſte*, luculenter demonſtravi.

108. Adeoque ſi mora intercedat inter applicatum pharmacum, ejusdemque effectum: id nequaquam propter defectum, aut exigentiam activitatis rerum; ſed contingit propter neceſſitatem activitatis vitalis, emergentis, ac ſubſequentis ex impreſſione, factâ per pharmacum. Non enim vis virulenta deeſt in ictu ſerpentis, licèt quandoque ob impedimentum non operetur. Nam agens, ut in nos agat, indiget applicatione, impreſſione appropriata, & vi ſenſitiva, velut receptrice poteſtatis agentis alterius. Idque, ut pariat productum, quod revera ac immediatè eſt fructus novus, ſeu vitalis, tanquam teſtimonium ſenſationis animæ. Etenim ſic multi ita aſſueſcunt laxativis, quod ne quicquam tandem operentur. Non quidem, quod calor in homine defecerit, aut quod laxativa vires priſtinas amiſerint; ſed anima contraxerit familiaritatem, ex frequenti illorum uſu, adeò ut mitius excandeſcat tandem iſtis venenis, quàm primis vicibus.

109. Hactenus ſiquidem verum atque perpetuum eſt, omnem ſenſationem in actione & judicio vitali conſiſtere potiùs, quàm in paſſione. Sive interim iſta ſenſatio contigerit in ſenſu exteriore, ſive in aliquo animi pathemate: ſive demum in naturali, aut ſympathetico rerum inanimatarum ſenſu.

110. Saltem liquet, quod pharmaca non egeant progreſſo calore noſtro, ut agant ſimpliciter; ſed vis ſenſitiva, qua eſt actrix principalis, opus habet agentibus, & objectis ſenſibilibus, ut ſentiat, ſentiendoque agat. Ideoque actio rerum ſenſibilium, utrobique ſe habet per modum cauſæ occaſionalis, reſpectu animæ ſenſitivæ, nec pharmaca proinde operantur in cadavere. Propter defectum principalis ac immediati agentis, quod eſt vita, ſive anima.

111. Unde quoque ſat liquet, quàm præpoſtere pharmacorum vires ſint hactenus tributæ agenti, ſive efficienti vitali, atque principali: & quàm neglectum ſteterit agens principale, tam in medendo, quam efficiendo morbos. Equidem ſi pharmacum alioqui deberet actuari a noſtro calore, ut tali, pharmacum quodlibet ſemper; & ubique, in omne objectum humanum, actu calidum, æqualiter ageret: non aliter atque pondus aliquod ſemper ſibi uniformiter æquiponderat. At laxativum, eâdem doſi exhibitum, ſolvit in uno terribiliter; in alio autem ne quicquam; utrobique tamen à calore ſufficienter excitatum. Imò in debiliores plerumque atrocius furit, idem quod in robuſtioribus eſt citra effectum.

112. Quod autem de colocynthide, flammulâ, ranunculo, &c. dixi, ad alia agentia quoque promiſcuè trahendum. Imò ferrum candens cremat cadaver, licèt nec æquo modo atque vivum. In vivis enim primariò lædit ſenſitivam animam, quæ ideò mirum in modum impatiens furit, reſolvit, & exaſperat, ſenſim proprios atque vitales liquores, in virus acutum, dein carnis fibras contrahit, ac in eſcharam vertit, imò in viam carbonis. Cadaver verò crematur à ferro candenti, non ſecus ac ſi lignum, vel aliud inſenſitivum foret: Id eſt, propriâ urit actione ignis, non autem vitæ.

113. Hanc enim prærogativam Scholæ non attenderunt, quæ tamen unica, in limine medendi conſiderabilis. Actionem autem ignis propriam ſuo more, prout & pharmacorum poteſtates abſtractas, duntaxat conſiderarunt Calx viva, quamdiu ſicca manet, non rodit cadaver; vivam autem carnem mox radit, & eſcharam movet. Cadaver, à calce, totum reſolvitur in liquamen, combibiturque, exceptis oſſe & cartilagine. Sed carnem vivam non conſumit in liquamen; verùm transfert in eſcharam. In univerſum itaque vis ſenſitiva vitalis primùm afficitur ab objecto ſenſibili: atque inde demum fabricat effectum, ſive ens novum, id eſt, proprium. Juxta conceptum pathema, pro modo læſionis aut injuriæ ſibi figuratæ. Eſtque hic effectus animæ ſenſitivæ proprius; mediatus autem, in reſpectu occaſionis excitantis.

114. Con-

114. Conſequenter quoque, cum dolor conſiſtat ſubjectivè in parte injuriatâ & laceſſitâ, in vitâ verò, velut primùm ſentiente, commoto, judicante, & indignato, tanquam agente primario.

115. Cenſui eſſentialem diverſitatem dolorum conſiſtere immediatè in affectu motûs animæ: Scilicet dolores punctiles, lancinantes, & ambulantes naſci ex affectibus miſtis, ab indignatione & metu: ſive ex agoniâ profectis.

116. Animadverti nimirum ſedulò contracturam in unoquoque propemodùm dolore. Adeò ut oblato lædente occaſionali, ſtatim pars læſa, velut per crampum contracta, corrugataque, dolorem manifeſtet ſuum. Eſt nimirum natura ubique tam prona in crampum, ut nemo vivorum cacaturiat, cui confeſtim ſcrotum, utut laxum, ſtatim non criſpetur, & corrugetur. Ob inſiti enim ſpiritus naturalem averſionem, ab objecto dolente, dolor perpetim, quaſi comitem habet, ſui membri criſpationem. Eſt & præterea dolor in parte ſtabilis, prout in ulcere, vulnere, apoſtemate, &c. Hic enim ex ſolâ meràque indignatione æſtuat. Hic enim non ſe ita propriè contrahit, prout in doloribus convulſivis; ſed liquorem ſui nutritium liquat, commutatque in acrem, ſalſum, virulentum, ac tandem in veſicantem, vel eſcharoticum inducta transfert nequitia. Sunt inſuper dolores aliquot obtuſi, profundi, modeſtè rodentes, ac ſtupidiores, quique errore digeſtionum exorbitant, moroſam potius iracundiam, quàm furorem vitæ ſecuti. Itaque dolor omnis, è triſti affectione objectorum cauſatur occaſionaliter; Ab ipſa autem vitâ immediatè procedit, tanquam teſtimonium ſenſûs. Imò pathemata animæ ſenſitivæ, in propriam organorum perniciem, dolor non rarò denotat. Eò quod iſta anima apprehendat illas partes malè affectas, tanquam ſui proprio vitio inſurgentes, ac quaſi murmurantes, has nititur corrigere, caſtigare, & ſæpè etiam perdere.

117. In propoſitis itaque terminis de Lithiaſi, uterus Duelech, ſolâ ſui convulſione, ingentes primitùs movet dolores: qui aſſuetis tandem mitiores evadunt, ob minorem ſcilicet animæ indignationem. Hinc enim pueri mejunt procul, ſenes verò propè. Quia puerorum veſica, doloris impatiens, ex retenta urina concepti, ſeſe contrahit, atque comprimit naturaliter. Senum verò veſica, caſu jam aſſueto minùs percuſſa, lotium ſua ſponte elabi ſinit. Alioqui laxato ſphinctere veſicæ, non eſt ratio, cur pueri procul mejant, & ſenes propè, niſi jam dicta veſicæ puerilis contractura, indolenſque, atque ſpontanea, à tergo compreſſio, adhuc inſueta.

118. Doloris occaſione Spaſmus non eſt negligendus. Inprimis (non repetam, quæ de torminibus Tractatu *de ventis* docui) non dolet contractum, ob contracturam ut patet de ſcroto indolenter contracto) ſed ob offenſionem ſpiritui ac vitæ illatam. Eſt nempe contractura ſenſationis ſive doloris effectus, quanquam contingat accedente contracturâ, etiam dolorem augeri. Ætas mea, quia perverſorum ingeniorum ferax, paradoxum hoc cum aliis multis ridebit. Quod tamen ſequens poſteritas lubens amplexabitur.

119. Scholæ equidem autumârunt ſpaſmum, per organa exſecutiva motûs voluntarii, fieri eatenus, quod dicant, ejuſdem eſſe facultatis, functiones ſanas & morbidas, quanquam alienis cauſis occaſionalibus excitatas. Muſculus ergo, cum ſolus ſit membrum exſecutivum motus voluntarii, & nervus, organum delativum imperii voluntatis: ſequitur (ut docent) muſculum, tametſi in ſpaſmo, invitis nobis actum; attamen nequaquam contrahi, niſi ab ipſamet arbitrali facultate motrice eadem, quæ illum, dum eſt ſanus, movet.

120. In quo, hallucinanter Scholæ ſibi contradicunt: dum ſpaſmum definiunt motûs arbitralis quidem ſymptoma; attamen oriri à plethora, vel inanitione, velut cauſis proximis, atque continentibus. Attamen ſat eſt cognitum, quod repletio, & inanitio, ſint cauſæ naturales; non autem arbitrales: quæ cauſæ naturales, ſi nervum abbrevient, aut contrahant, (ut apertè docent) non fient ſaltem nervorum attractio, per motum arbitralem. Admiror quoque hâc in parte, Scholarum hactenus celebratas ſtupiditates. Nam inprimis nervus, non aliàs quàm vena, differt à muſculo. Hæc quidem cruorem defert ad muſculum; & ille motum.

121. Dein,

121. Dein; præter binas ſpaſmi cauſas, ab Hippocrate fortè inventas, Galenus tertiam inſuper addidit, in Scholis admiſſam, nempe virulentam qualitatem. Etenim viderat Galenus, ab ictu ſerpentum ſpaſmum conſequi; nec tamen, ictum etſi intumeſceret membrum, adhuc potuit credere, repletionem ſpaſmum effeciſſe. Defectuoſus inprimis quod neſciat, an nervus ici debeat, ut convellatur, an verò muſculus. Tum, quòd fiant mortales convulſiones, in torminibus, ſumtoque helleboro, abſque ullâ nervorum læſione, inanitione, repletione, vel veneno colico.

122. Tertiò defectuoſus etiam, quod cum in ſpaſmo fiat membri retractio, & muſculi accurtatio, non diſtinxerit [ut Principem medicinæ alioqui decebat] cur venenum, muſculum contrahat aut abbreviet, relinquendo ſic obſcuritatem priorem. Siquidem Galenus dicit nomen Medici, eſſe inventorem occaſionis. Quod nomen hoc loco amiſit. Quartò denique, ſi ſpaſmus contingat ab inanito, repletoque nervo: id eſt, propriâ nervi paſſione: an ergo venenoſa qualitas imprimi debeat in nervum, vel in muſculum, ut inde ſpaſmus eveniat? Quintò, defectuoſus manſit Galenus, & cum eo ſequaces Scholæ: cur ictus ſerpentis, venenoſa pharmaci qualitas, &c. fiant propria paſſio motûs voluntarii, ſuorumque organorum. Si venenum enim debeat imprimi in muſculum, ergo nervus deſinet eſſe ſubjectum proprium ſpaſmi, & per conſequens, fruſtra ſupponitur, atque requiritur ejus inanitio, vel plethora. Sin verò venenum impingat in nervum ipſum, quomodo helleborus, per inteſtina oberrans, nervum primariò afficiet? quomodo pharmacum, adhuc in ſtomacho detentum, contracturam efficiet, & à vomitu ejus, libertatem dabit? Ridiculum ſaltem, quòd affectorum muſculorum alteritas, ſpeciem mali efficiet, ſi ab effectis nervis eſſentia mali dependeat. Stultumque eſt, Emproſtotonum, Tetanum, Opiſtotonumque ſpecificè mutari, propter mutationem muſculi. Nam Muſculus, ſemper eodem modo, caudam ſcilicet verſus caput trahit.

123. Profectò ejuſmodi puerilitates ex ignorantiâ morbi, & temeritate puerilis judicii neceſſario defluunt. Quocirca natura, ſpecies morborum, juxta cauſarum occaſionalium ſpeciem, non autem propter differentiam ſituum, diſtinxit.

124. Atque adeò, cum Inanitio, atque Repletio, ſint termini planè oppoſiti, non poſſent unicam Spaſmi ſpeciem producere. Durumque eſt credere, quod nervi inanitio, tota privativa, ſit æquè Spaſmo occaſionalis, quantum ejuſdem nervi repletio. Prout æquè eſt ſtupidum, quod repleatur nervus, in tantum, donec nervum abbreviet, & quod ex nervulo, in latum diſtento per repletionem, abbrevietur muſculus. Quaſi nervi omnes poſſent ſubitò inaniri, itemque repleri, & in immenſum tendi, in ſingulo epilepſiæ acceſſu, fictis nimirum humoribus? Quaſi ſpaſmus eſſet muſculi duntaxat accurtatio, ſubſequens ad nervi arefacti, vel humectati abbreviationem? & quidem qnatenus inſueta nervi repletio nervum accurtaret, prout & altera, quæ ſuâ nervorum ariditate, nervos non minus in longum, quàm in latum minueret, eſſe retractionis couvulſivæ, & non potiùs utriuſque ſuppoſitæ cauſæ errore, nervi paterentur inexcuſabilem paralyſin? Scilicet tam per obſtipationem nervi, à replente (ut ajunt) pituitâ, quàm per exſiccati nervi compreſſionem? & quaſi eſſet tanta exſiccatio nervi repentina credibilis, aut in vivente poſſibilis? Imò quomodo jam ſemel arefactus nervus [puta per nimiam, ut ajunt, laxantis hellebori inſolentiam] iterum mox reſtaurationem, arefacti humidi ſui radicalis, admittat? Cur fuit neceſſe, fingere, & admittere nervi repletionem, vel inanitionem, ſi citra utramque, venenoſa qualitas donet ſpaſmum.

125. Ridiculum ergo Scholarum dogma de Spaſmi cauſis, inanitione, & repletione nervorum conſcriptis. Nam etſi cum Galeno, etiam agnoſcant tertiam, quæ ſit malignæ qualitatis; nihilominus in duabus prioribus convictæ hærent. Hallucinantur namque in materiâ, objecto, efficiente, & modo fiendi, id eſt, in toto Quaſi nervulus, ad muſculum extentus, ſæpè vix triplicis fili groſſitiem adæquans, juſtô amplius

plius humectatus, debitoque aridior, tantò brevior ſeipſo fieret, quantum muſculus, ſorte ad ſpithamum, membra contrahit! Imò quaſi tam impactio hoſtilis humoris, quàm nervi inanitio, dolores ſpaſmi cauſaret.

126. Ridiculum huc luti ſiccati exemplum adferunt: cum in vivis ſunt impoſſibiles ariditates, atque etiam impoſſibiles ceſſent reſtaurationes; dum tamen Spaſmi ejuſmodi, non rarò etiam ſponte eſſent. Putârunt Scholæ, fictas illas humectationes, & nervuli ariditates [quæ vis ſtraminis latitudinem efficerent] muſculum contrahere, vel in pedalem convulſionem. Nec item valet exemplum, quod fides teſtudinis, pluvio cœlo madida, diſſiliat rupta, quatenus imbibito liquore accurtata ſit. Nam inprimis duplò longius extendi potuiſſet, quàm ejus ficta in latum extenſio eandem accurtaſſet: non advertunt Scholæ, membranam madidam eſſe fragilem, ut & ſiccam: ideoque & fides ſervari, in oleo pingues, ne madefiant, aut areſcant.

127. Apage cum exemplis, quæ in vivo locum non habent! 1. Nam in vivo, nervi non ita ſiccari poſſunt, ut eorum ariditas ullam cauſet abbreviationem. 2. Semel exſiccati nunquam humectationem deinceps recipiunt, magis, quàm ipſa ſenectus arida. 3. Spaſmum à laxativo ortum negant à veneno factum. nam ſi in ſolutivo toxicum agnoſcerent, ſibi marſupium abſcinderent. Ergo Spaſmus à ſolutivo, quatenus inaniente tantum, non autem tanquam à virulento pharmaco; eſſet ab inanitione ſcilicet, & ariditate nervorum. At reſtituitur non rarò ſpaſmus à ſolutivo ortus. Ergo non à ſiccitate nervorum natus. 4. Omnis ſenex macilentus perpetuo ſpaſmo, ac univerſali retractus eſſet. 5. Cum nervus non ſit membrum exſecutivum motûs, ergo nervi abbreviatio non arguit artuum convulſionem, quaſi ad accurtationem nervuli, brachium, aut crus, ſequi deberet. 6. Humectato nervo, [ita ut tantò eſſet brevior factus, quantum imbibito humore peregrino, in latum eſſet extentus] cum ejuſmodi humor eſſet planè contra naturam, paralyſin potiùs, quàm Spaſmum efficeret. Eſt autem paralyſis è diametro oppoſita, tam in ſenſu, quàm in motu, ipſi ſpaſmo. 7. Qui poſſet ictus calvariæ, uno momento, omnes ſtatim unius lateris nervos areſacere, alios verò ſibi oppoſitos humectando, in latum confeſtim deducere, ut Spaſmum ſimul & paralyſin efficiant: Cumque tam inanitio quàm repletio Spaſmi in cauſam fingantur, deberet ictus calvariæ utrimque Spaſmum producere. 8. Non mirum itaque, Spaſmo tam infauſta applicata remedia, ſi cuncta morborum requiſita ignorent hactenus Academiæ.

128. Noviſſe enim debebant, omnem Spaſmum eſſe Blas vitale muſculorum, ex Archeo innato ſuſcitatum; cujus occaſio eſt malignum aliquod irruens in Archeum, muſculorum vitæ inſidians. Quid ſi Hippocrates cauſam Spaſmi, ad inanitionem & repletionem retulerit, reſpexit ad occaſiones vitæ præcedentis. Nimirum quod pergræcantibus, itemque multâ venarum depletione, convulſio frequens eſſet. Mentemque Senis non capiens Galenus, ad nervorum repletionem & inanitionem humoralem, poſtero, ac ſuo commento tabefecit.

129. Spretis itaque ejuſmodi anilibus figmentis, juventuti credulæ per Scholas perſuaſis, dico. Muſculis ineſſe duplicem motum, unum nimirum, quatenus eſt organum motûs arbitralis: atque alterum, ſibi proprium. Per quem etſi ſeſe retrahat verſus ſuum caput: attamen nil obſtat, quin ſpiritus; partibus illis motivis inſitus, illas retrahat ac moveat: prout jam ante, de ſcroto, dictum eſt. Nec enim naturæ repugnat, partes proprio motu locali ſubſilire, abſente animâ: triſti ſcilicet ſenſatione, partes alio Imperatore mobiles, furioſè contrahi. Cùm muſculis ſingulariter deſit alius conſpicuus motus, quo deſignet ſibi illatam noxam. præter eum, quo exſequitur arbitralem animæ motum. Quin imò naturale eſt penitus omnibus membris, & communi partium niſui proprium, illas contrahi ob triſtem illatæ injuriæ ſenſum. Quem locum Scholæ deſeruêre intactum.

130. Quare erroneum cenſui, cum Scholis Spaſmum credere affectionem capitis. Nam jam in hoc recedunt à theſibus ſuis, quibus ſupponunt, Spaſmum eſſe ex repletione, inanitione

tione vel qualitate venenoſâ nervorum: niſi malint jam mutatis vicibus, Spaſmum oriri ex repletione, vel evacuatione capitis. Spaſmus autem eſt accidens ſpiritûs ſenſitivi, quod manifeſtant inprimis nervorum puncturæ, vel tendinum, itemque febres, ſumta venena laxantia, ictus ſerpentum, atque alias his paria.

131. Nec interim contra arguit, quòd ictus capitis etiam ſpaſmum inferat: cum non minor capiti, quàm inteſtino, in torminibus, ſit authoritas pro fabricâ Spaſmi. Tam ſcilicet Spaſmus à capite oriundus, quàm à vitâ ſenſitivâ, virus perhorreſcente natus, eſt clientum muſculorum. In ictu capitis, quid ſtatim veneno, latus contractum contaminavit? quidve confeſtim omnes illius lateris nervos inanivit, aut replevit? nonne cerebrum ſternutando quatit? membrana pulmonem ambiens, in aſthmate contrahitur ſicco? Corrugatur, contrahiturque pleura, in pleuritide, atque hactenus ſponte à coſtis ſe avellit? Contrahiturque non infrequenter Mediaſtinum? etiam Diaphragma notabili preſſuræ anxietate anguſtiatur? Cui hactenus nomen deeſt, licèt affectus is palpitationi cordis frequens. Splenis quoque obtuſi quandoque dolores, contracti viſceris ſunt indices. Contrahitur quoque ſtomachus ſingultu, vomitu, & doloribus ſtomachicis. Sunt nimirum in his membranis contracturæ interpolatæ, quoties infeſtans cauſa occaſionalis movetur, recurrit vè. Incipiente quoque Hydrope, vel Ictero, imò vel ante natam aquam, aut ventum, ſæpè contrahitur, indureſcitque abdomen uno latere.

132. Inteſtina demum, non ſolâ ventorum diſtenſione [quæ nullos parit dolores, non conſtipata alvo] ſed potiùs contractura ſui oſtentant tormina intermittentia. Quod alibi trans umbilicum infantis me contemplatum fuiſſe, ſcripſi. Cernebam nempè quoties tormina maximè urgerent, quod inſultus epileptici concitarentur; inteſtina autem, pro doloris menſurâ, variè velut ambulando convoluta, & contracta: inteſtinis aliàs ſedatis, ac planè quieſcentibus. Acidum enim atque ponticum excrementum in colicis pungit animam ſenſitivam; hæcque dolorem parit, ac quaſi per intervalla contrahit inteſtinum, ventuſque tum inibi concluſus, fortè fortunâ, inteſtinum tendit. Non igitur colica ventoſa [ad diſtinctionem deſcendentis Duelech, ſic dicta] à cauſâ; ſed à ſymptomate poſteriore, & accidentali nomen habet. Sic pariter à laxativis ſæpè recurrit dolor torminum cum contracturâ, curaturque contracturam mitigantibus. Vix namque diſcernuntur ventoſa, à calculosâ colica: quia idem doloris ſymptoma, criſpatis contractiſque inteſtinis, in utrâque pariter apparet. Sic enim amygdalinum epotum dolores lenit, quia contracta inteſtina obliniendo pacat. Itaque cum dolor contracturam pariat, & hæc viciſſim dolorem novum; cernimus, quòd dolor dolorem gignat ſæpe, ac ſui ſimile.

133. Dein, quoties cuti, venis, arteriis, vel nervis accidit injuria, in rugas ſe contrahunt per vim animæ ſenſitivæ. Quam inſigniter namque ſtatim arteria, ſub dolore quolibet indureſcit? Cujus durities non (ut Scholæ arbitrantur) ariditatem arteriæ; ſed ejus tenſionem, ſive ſpaſmum ſingularem arguit: quæque ob id, inſtante rurſus ſudore, contractionis relaxationem, cum mollitudine, prodit. Alioqui ſiccatæ induratæque arteriæ æqua eſt poſſibilitas re humectandi, quam eſt ſenii ſpes auferendi.

134. Nonne etiam contracta veſica, expertes ſæpè fefellit Lithotomos? Contrahuntur ſic paraſtata vaſa, in gonorrhœâ, ſpermatis ſtimulo excitata. Pudendum quoque contractum intrò, ſic ſubinde evaneſcit, ut abſque præputio exſtet nihil. Sic & ſui ſunt muſculorum crampi. Sicque parturiens, per intervalla ſuas ac immanes contracturas patitur, quoties uterus à tergo ſe corrugat, ut latentem expellat ſarcinam. Os pectinis quoque, ad pubem, ſpontaneâ ſui contracturâ, exitum venienti pandit fœtui, atroci dolore. Vidi & hyſtericis tendines, loco natali ligamenti, ſponte diſſiliiſſe, contractoſque immani dolore, itemque ad priſtinum locum rediiſſe, quæque dum id ſæpiùs eſſent perpeſſæ, mitioris doloris conqueſtas notavi (an fortè in iſto nervorum ſubſultu, & vaga

vagâ digreſſione, Scholæ agnoſcent ſubitam inanitionem, repletionem, aut qualitatis virulentæ hoſpitium? horumque ſubitanea exilia?) Nephritidi quoque familiare, & ureteres contrahi ferociſſimo dolore, nil urgente fortaſſis præterquam teneriore ſabulo.

135. Inſolentis ſemper ratus ſum ignorantiæ, ventos [juxta Scholas] in nervis, ac tendinibus oriri, vel deforis in nervis concipi; carmpi [ob id enim flatulenti] autores, imò & inde tolli ferè ad arbitrium. Spiritus enim ſenſitivus, doloris horrens, venas, arterias, tendines, atque membranas, furiosè contrahit. Dumque ſubter ejuſmodi furores ſperatum auxilium non reperit, ejus incrementum ſuſcitat. Sic nempe ſpina digito impacta, quatenus dolet, criſpat & indurat arteriam, ejuſque pulſum, qui anteà ibidem non erat obvius, obdurat, ob ſolam arteriæ contractæ tenſionem. Doloris namque proprium eſt convellere, ac contrahere. Ita quidem, ut os ſupra pubem, & in lumbis, contrahatur ſponte, in parturiente, quanquam nullo ductore aut motore muſculo. Quippe dolor, propria ſui natura, eſt contractivus membrorum, idque motu naturali, & nequaquam arbitrali: quod potiſſimùm in labris vulnerum ſpectatur, quippe quæ indolentia ſunt, quamdiu flaccida labra habent, nec contracta.

136. Scholæ autem in natura doloris, contracturas, ut etiam animam ſenſitivam præteriêre, tranſcurrendo ad ventos, decubitum humorum excrementitiorum, acrimoniam, conſonantiam, & deuteropathiam partium, quæ tamen ſcopo doloris ſunt prorſus aliena: quia ſunt tantùm nomine abſtracta, ac plerumque, ne in minimo puncto, cauſam continentia, prout Tractatu de cauſis morbificis, tanquam in certaminis palæſtrâ, demonſtravi. Etenim ureteribus [pro exemplo in terminis Lithiaſis] nulla eſt neceſſitudo, dependentia dominii, clientelæ, uſurpationis, poſſeſſionis, conſuetudinis, communitaſque canalium, aut excrementorum cum inteſtinis aut ſtomacho. Etenim ſi dolente ſiniſtra gutturis parte, ne dextera quidem in tanto angiportu, ſubinde afflicta ſit: quare vicinitatem, ac dependentiam partium, in officiorum deſtinatione, atque ſitu, diſparatarum, & diſcrepantium, meritò non ſuſpicabimus?

137. Sufficit ergo hactenus, quòd omnis dolor, contracturæ autor, præſupponat exoſum hoſpitem. Sunt nempe contracturæ etiam indolentes [ut antè de ſcroto] quæque non tam à dolore, quàm à mera moleſtia, ortum trahunt. Verùm contracturæ dolentes fiunt à cauſis hoſtilibus. Sic nempe dolent, quæ ſpiritum, dictum (propter animam) ſenſitivum, acredine, ponticitate, aut gradibus caloris, vel frigoris iciunt. Eſt autem dolor intenſiſſimus ab igne: ab alcalibus ac corrodentibus, deinde, quia igni proximis: deinceps ab auſteris, ponticis, & acidis, quia contracturæ finitimis. Mox dein à ſalſis: tum demum ab acribus, atque tandem ab aliquibus amaris. A venenis autem, ut talibus, immanis conſurgit dolor, quod in peſte ordinarium, & quia à venenis, ſæpe abſque acrimonia, tantus ſurgit dolor, deſignatur veritas: Nimirum quòd à judicio animæ ſenſitivæ dolor emanet. Corroſiva enim, cùm ipſam ſenſitivam erodant, ignis inſtar, ipſas partes abſumunt. Alumen autem, vitriolum, aquæ fortes, omphacium denique, atque acuta quælibet etiam, quatenus per ſe fibras organorum criſpant, & convellunt. Proinde excrementa ejuſmodi ſunt convulſoria, atque dolorifica. Sunt etiam Alcalia, quæ ſopiunt dolores, in caſibus nimirum, ubi maximas frangunt putredinum aciditates. Etenim ſub canicula, dum carnes inſtantem minantur corruptionem, fiunt carnium juſcula ingrato ſapore acida. Unde in podagra, colica, & ulceribus rodentibus, ac putreſcentibus, primùm concepi dolores prodire ex acido. Dolet item anima ſenſitiva primùm, quæ tandem aſſueta, minùs excandeſcit, perinde ut inſuetus equus calcaria recuſat. Eſt namque natura in ſe, tota furioſa ac ſymptomatica, ſenſimque doloribus aſſueta miteſcit. Quare Philautia, & ultio, ſenſu priora, ſive antiquiora ſunt: quod in naturæ gremio, ante ſenſum, intimè ſeminibus inſint. Iræ enim, agoniæ, ultionis, triſtitiæ, ac metûs characteres, ſive imagines, contracturas, ſuis

iſtis Ideis pares, pariunt. Nam cognitione quâ mus non anteà viſam felem horret, ſpiritus laceſſitus concitatur in iram, pavorem, &c. qui ſuâ Ideâ, veluti ſtigmate, in membra, ſuum exſerit furorem. Frigeſcit 1. manus, quia calor ibidem à vita fotus, per frigus exſtinguitur; non autem, quod ſpiritus vitalis intrò refugiat, relicto ſanguine, cui nupſerat: multoque minus, quod calor, ut nuda qualitas, intrò migret, abeat, redeatque, tanquam in comœdia. 2. Minuto jam calore, perſiſtente quoque frigore, frigus invaleſcit: ac tum ſtupet ſenſus in manu. Comprimuntur nempe ſpiritus ſenſitivi abſtracti: ſcilicet qui ſunt in nervis, non autem in arteriis, qui ſpiritus nupſit ſanguini arteriali firmius, ac venarum proprium eſt, etiam à morte, cruorem à concretione præſervare. Spiritus namque vitalis, fomento cordis, à retrò ſuſtinetur, quantum poteſt. Ideoque in illo ſtupore, adhuc detinetur vita. 3. In manu languet motus: quia ſpiritus in carne concreti, cùm à tergo per cor non ſat foveantur, ſenſim pereunt, ſenſimque alterantur. 4. Dein perit motus unà, & ſenſus extinguitur, dum videlicet extravenatus cruor grumeſcere minatur: manente adhuc vitâ. 5. Adeoque tandem artus à frigore totaliter privantur vitâ, dum nempe cruor in grumos jam abiit, obiit. In tertio itaque ac quarto gradu prædicto, calefactâ manu, dolor emergit. Etenim quatenus cor à retrò inſpirat novum ſpiritum ſenſitivum, qui dum mortem in procinctu adfuturam notat, velut ibidem iratus, ſuæ indignationis Ideam ſtatim fabricat, adeoq; nativam dulcedinem ſive complacentiam exuit. Prout in Tractatu de morboſis ideis, in opere de ortu medicinæ, luculentiùs demonſtrabo. Sic ſpiritus ſenſitivus, qui non à frigore peſſundatus, ſed à compreſſione repulſus eſt: in ſui reditu aliam ſuæ indignationis Ideam, aliumque dolorem velut acicularem concitat. Ignoſcat interim Lector, quod veneni glacialis nomen mutuare debuerim, abſque frigoris præeuntis neceſſitate: Non enim glaciale venenum iſtud voco: quaſi ſit infrigidatum, uti jam de manuum ſtupore dixi; ſed infrigidans, ſimulque ſtupefaciens, ac ſenſum motumque tollens. Itaque nominis ſimilitudo, non à radice, ſed ab effectu ortum ducit. Ac poſtremò, in hoc parergo pro operis hujus, & ſenſationis epilogo, ruminemus ſaltem remedia Medentum in Apoplexia, ſtupore, vertigine, catalepſi, catocho, comate, contracturis, vellicatione palpebrarum, oculorum, linguæ, & laiborum. Reperies namque ſtatim præſcribi venæ-ſectionem ac enema: Dubitantes nimirum, ac ſtercus ani in ore linguam & labia vellicet, ſopores item, ac ſtupores cudat in ægro, ut in Medente peperit ſtupiditates atque neglectum; an verò hæc à cruore oriantur: Itaque utrumque mox intentant ſimul. Sequenti die dein purgantia exhibent. Ac tertio, ſudores, poſt frictiones promovent, incertitudine repleti. Præſidia eorum nempe, ſunt univerſalia: quia deſunt alia, & ignorant talia. Ideoque totalia, uſualia, ſunt generalia. Defectu cognitionis cauſarum efficientium, duntaxat circa producta vagantur: non ſoliciti de fabricatore radicali, ac priore, ad ſubmovendum effectum tantùm occupantur. Non quod ſperent reditum, relinquendo radicem, ut inde ſibi fructum carpant; (Id namque de probo viro ſuſpicari nolo) ſed lucro nimis anhelanter intenti, de fabricatore morborum nil cogitarunt hactenus à Scholis. Nec mirum ſanè! Quippe Medicina (ut ab initio dixi, ſic iterùm finio) eſt donum Dei. Hic autem dona ſua ſubtrahit lucro intentis, nec ſemel cogitantibus de mandato: Eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter, qui eſt in cœlis, eſt miſericors: à quo omne donum bonum & luminoſum deſcendit. Hæc eſt ergo, quam dixi, luctuoſa inſenſilitatis & doloris tragœdia moderna, eventu ægrorum prorſus tragico.

FEBRIUM

FEBRIUM DOCTRINA INAUDITA.

LECTORI
Scientiam, Sanitatem, Gaudium,
JOANNES BAPTISTA VAN HELMONT
TOPARCHA
IN ROYENBORGH, PELLINES, &c.
P.L. optat.

INDEX CONTENTORUM PRÆFATIONIS.

1. HIc Tractatus laceratus è magno volumine, quod inſcribitur, Initia Phyſica nova & inaudita. 2. Elogia Authoris contra Medentes diſcere recuſantes.

VIdi ducentos fortè Authores de Febribus, puduit idcirco tituli; ſed cùm penitius rem ipſam conſideravi, vidi, quòd alii ad unum omnes, cantum cuculi cecinerint, idemque ſemper aliis verbis ſibi ſubſcripſerint. Inde enim deprehendi, quòd à diebus Hippocratis, medicina ſteterit, ſi non retroiverit; ſaltem non profecerit, quia per novas indies centurias, ivit in circulum. Itum eſt, non quà eundum, ſed quà ſecuti ſunt cæcos ductores, quos Altiſſimus non creavit, elegitve in Medicos; ſed qui per laceras Ethniciſmi, & Atheismi feneſtras, intrarunt in naturam. Puduit ſanè, imò & doluit notiſſi-

mam morborum febrim, hodie totâ ſuæ tragœdiæ viâ, adhuc ignorari penitus. Quocirca videor primus eſſe, qui de febris cognitione, & remedio, aliquid certi ſtatuat. Magnum enim volumen de morborum cognitionibus & ſanationibus, ingens certè atqué inauditum conſcripſi, ab ipſis veræ Philoſophiæ incunabulis, inſueta nempe principia, vera demonſtravi, quolibet demonſtationum genere. Ex hoc opere laceravi hunc Tractatum de Febribus, cum indies viderem abuſus creſcere curando, atque inde non parvam mortalium cladem augurarer. Edidi ergo hunc Tractatum, absque cognitis morborum doctrinis, quia ſcio, plurimos offendent paradoxa principia, qui plus aſſentiendo, quàm indagando ſtuduêre: etſi hoc ſtudii genus quandam pigritiam, & penuriam judicii, atteſtetur. Interim ſpero, non defuturos veri amantes, qui in ſanitatem proximi inhiantes, volent etiam à Belgarum jam antiquiſſimo Medico audire, quæ aliàs nunquam. Nemini enim oneroſum eſſe deberet, poſſe diſcere aliorum laboribus; licet tædioſum ſit Veteribus, hoc elogium deglutire. Nemo hactenus febres ex eſſentia novit, nemo illarum ſanationem ex arte inſtituit, quod omnes prætereundo veram cognitionem cauſarum, & modi fiendi, remedia quærere neglexerint. In calore ſuas ſagittas exploſerunt, verumque ſcopum rei præterierunt. At cum hujus ævi tanta ſit judiciorum protervia, & ſingularis quædam inſolentia, metui ſanè, ne opus meum, ulceroſum hoc ſeculum admiſerit. Indicabit hic Tractatulus velut jacta teſſera, quid Dominus de meis laboribus ſtatuerit. Interea qui jam conſenuerunt in ſuis venarum ac virium diminutionibus, durum erit forſitan ab aſſuetis receſſiſſe. Rogo ſaltem, viderint, qualiter animas ſuas, cauſamque viduarum, & pupillorum, comnibus ommendatam, cuſtodiverint. Vale.

TRACTATUS
DE FEBRIBUS.

Definitio febris Veterum examinatur.

CAPUT I.

1. *Febris hactenus radicaliter incognita.*
2. *Definitio febris juxta Scholas, in qua (pro*
3. *) prima clauſula omiſſa etiam de requiſitis Veterum.*
4. *Alter defectus definitionis.*
5. *Vanum Scholarum ſubterfugium.*
6. *Aliquot anxietates inde conſequentes.*
7. *Alia latibula.*
8. *Alii contradicunt ſenſu notis.*
9. *Luridum argumentum horum.*
10. *Examinatur ſitis febrientium.*
11. *Argumentum à remedio ſitis.*
12. *Argumentum à pari de ſopore ſumptum.*
13. *Aliud à ſiti in vigore febrium.*
14. *Febrim male definire, lethalis eſt ignorantia.*
15. *Argumentum contra Scholas de calore febrili*
16. *Alterum.*
17. *Tertium.*
18. *Quartum.*

19. *Quintum.*
20. *Calor febrilis non ex materiâ peccante.*
21. *Alterum argumentum.*
22. *Tertium.*
23. *Quartum.*
24. *Quintum.*
25. *Calorem Febrilem non eſſe materiæ peccan-(tis.*
26. *Materia febrilis tantùm occaſionaliter calefacit.*
27. *Opifex caloris febrilis quis?*
28. *Origo caloris præter naturam.*
29. *Calefacere & calere ut differant.*
30. *Calor eſt accidens poſterius, ad eſſentiam (febris.*
31. *Vnde calor febrilis?*
32. *Febris non eſt eſſentialiter calor.*

FEbris pleroſque morbos antecedit, comitatur, vel ſequitur. Febri itaque non minùs quàm lithiaſi peculiarem Tractatum debui. Quippe quæ licet familiariſſima, potiſſimum tamen noſtra ſaginat cœmeteria, & caſtra depopulatur. Morbus vel à limine, ſive ſui initio notus quidem; at ne quidquam à Medentibus cognitus hactenus, in cauſis, modo fiendi, ſedibus, ut nec in remediis, prout lecto hoc libello, cuivis Philoſophiæ ſtudiis imbuto, luculenter patebit.

2. 3. Enimverò Scholæ febrim definiunt, quod ſit calor præter naturam, accenſus primùm in corde, dein delatus per totum corpus, (addam ex mente illarum, Actiones pleraſque lædens.)

4. Apex rei eſt, quod genus definiti, ſive eſſentiam febris, vocant calorem non qualemcunque; ſed eum, qui præter naturam fuerit, & gradu ſuo læſerit. Adeoque cum calor ille ſit eſſentialis febri, deberet inprimis ita eſſe à febri inſeparabilis, ut febris mentaliter concipi nequeat, quin individuus ſit illi comes calor iſte.

5. Inprimis ſe noviter objecêre Caſtrenſes febres, quæ citra ſitim, ac manifeſtum calorem, accidunt: Id eſt, ab initio in finem vitæ uſque, abſque calore ſuam peragunt tragœdiam. Si dicant has febres Veteribus ignotas, nec ideo ſub definitione comprehenſas.

6. Concludo ſaltem inde, has febres nec ideo eſſe poſſe febres, vel febrium eſſentiam non alligari neceſſario, ſed tantùm per accidens, calori. Dein iterum, quod definitio febrium ab olim tradita, & hodie etiamnum in Scholis ſervata, non ſit adæquata naturæ febrili. Ac tertio, quicunque frigus penetrabile medullitus per horas aliquot ſenſerit, febrium principiis, non perſuadeat tamen febrim ſibi inchoatam vel adeſſe, ſed alium affectum hactenus anonymum. Etenim quanquam concutiatur rigore, dentibus quatiat, labriſque præ frigore liveat, perſuadeat tamen ſibi per ejuſmodi ſqualores, febrium initia illa, non eſſe febrium initia: Neque enim, qui talibus initiis moritur (quod plerumque in Intermittentibus fit) vera febri extinctum, credat qui volet: etenim non ſoleo de contingentibus ſenſu notis, alium advocare Judicem præter tactum. Ita enim ſtupidus ſum, quod de ſenſibilibus, nonniſi ſenſuum judicio ſto.

9. Medici verò, opinionis Veterum tenaciores ſubterfugiunt in latibula, ut Galeni ſenſa tueantur: nam quidam volunt, quod frigus, aut rigor, non ſunt febrium initia; ſed principia acceſſionis. Sed hos Galenus ipſe dejicit, dicens: Intelligimus primum nomine paroxyſmi, totius acceſſionis partem peſſimam. Quod ſonat: acceſſionem, & febrim, eſſe ſynonyma. Sed agedum, ſi frigus dicat initium acceſſionis, & non febris, ſaltem acceſsio adventantem febrim dicit; adeoque neceſſario initium acceſsionis erit initium febris.

8. Alii proinde maluêre apertis oculis non videre, non ſentire. Quare dicunt, revera in principio febrili nullum ſentiri frigus verum, ſed mendax, atque doloſum ſenſuum lenocinium: dumque exterius frigent, volunt, quod internè æſtuent, crementurque vero calore, quamvis aliter ſentiant.

9. Atqui ejuſmodi deliria quilibet è medio rure facilè explodet. Nam per aliquot horas, intenſiſsimum frigus penetralia obſidet. Etenim in tam aperta, & indubia frigoris hiſtoria, (quæ facti & ſenſus eſt) argumentum ſat luridum proferunt: Intus eſt magnus calor [inquiunt] licet non ſenſibilis: quia ſiti continua premuntur, quæ ut eſt ſiccitatis index primario, hæc tamen in vivis præſupponit æqualem ſibi calorem. Adeoque plus authoritatis meretur ſitis, quàm ſenſus.

10. At neſciunt hanc ſitim, non à calore, ut neque à ſiccitate manare, prout aliàs contingit in ſiti naturali. Ideo enim nec exhibito potu ſedari. Quod regulariter fieri deberet, ſi à ſicco vel calido ſitis iſta oriretur. Fallax ergo ſitis, non autem frigus.

11. Oritur namque ſitis ab excremento, quod facultatem iſtam ſenſitivam, ejuſque organum malè affectat, illuditque non ſecus, atque ſi repentè magna ſiccitas adveniſſet. Nam ſolet acidum ſulfuris (quod in ſe ſicciſſimum & corroſivum) ejuſmodi fallacem ſitim delinire, non ſecus atque aqua ignem extinguit. Atqui ſaltem non concedent Adverſarii, ſiccitatem tolli per ſicciſſima remedia; non autem humidorum, & frigidorum potatione potiùs.

12. Sed cur non licet pari ratione ariolari, frigus in febrium initio, ex ſopore invicto? cùm non minùs Scholæ ſtatuant, ſoporem ab invicto frigore provenire, quàm ſitim à ſiccitate. Nec obeſt, quòd ſopor non omnibus adſit febrienbus. Sufficit namque, ac majorem confuſionem adfert, quod aliquibus ſit frequens ſopor.

13. Sed tandem quò evadent, ſi in vigore febrium [quæ ſtatio eſt febrium æſtuoſisſima] concedant non tantùm ſitim, quantam initio; attamen interiora, tum ad ſenſum, multâ anxietate æſtuant maximè. Quare ſi calorem prodat ſitis, hujuſque indicium ſit à calore inſeparabile, ſic ut trementes præ frigore dicantur nihilominus ardere, deberet maxima ſitis premere, ſub calidiſſimâ febrium ætate. At qui iſtud negant, quid agent ergo propriâ reti capti? Longè itaque errant, quotquot ab accidentibus, per accidens ſubſequentibus, de rerum nativis radicibus ferunt ſua judicia.

14. Eſt ergo lethalis ignorantiæ, febrim malè definiviſſe, ſi juxta definitionem febrim curaverint. Imò per legem Corneliam de Sicariis, in illos agendum, qui malè curant pertinaciter eos, qui ſuam vitam ipſis concredidêre. Utpote quorum reatu, tot millionum myriades tam infauſtè necantur.

15. Enimverò ſi febris, ſive calor febrilis [ſunt enim hæc duo ſynonyma in Scholis] debeat primùm accendi in corde, neque tamen febrium materia [quam ajunt de uno ex quatuor humoribus putrefactis prodire] conſiſtat in ſinubus cordis: ergo calor, ſive febris, non accenditur primùm in materiâ febrili. fruſtraque inquiritur putredo, ut intimam atque immediatam cauſam caloris præter naturam inveniant. Ac per conſequens, exin ruit definitio febris.

16. Imò inde ſequitur, quòd febris primariò, intimè, & immediatè, non exſiſtat in ſuâ materiâ unde cauſatur [ut volunt] materialiter, & originaliter; ſed alibi, puta in ſolo corde.

17. Iterum ex eadem theſi ſequitur, quòd ut ſit febris, non requiratur accendi materiam peccantem & febrilem; ſed aliud accenſibile, primariò reſidens in corde, & inde labile per totum corpus. Hoc enim accenſibile corpus, unà cum Hippocrate, voco ſpiritum impetum facientem. Sed hoc ultimum, non ex mente Veterum huc attuli; ſed extortum eſt, atque per vim, mihi concedi juſſi; de quo ſuo loco, ubi de causâ efficiente febrium diſſeram. Saltem eo nunc violenter impetrato ſequitur, quòd materia peccans febrium, non propriè accendatur, neque in ſe primariò, vel efficiente caleat, nec quidem calefaciat præter naturam, ſi primum accenſibile accendi debeat in corde. Ergo nec materia peccans in febri calet ſupra, aut præter gradum naturæ. Sed illud quod in corde accenditur, non erat accenſum, ante acceſſum febris: adeoque omni modo differt à materia peccante in febribus.

18. Tandem & hinc aptè concluditur, quòd cuicunque intendunt perimere febrim per refrigerantia, ut talia, non intendant ſanare per cauſarum ablationem, per radicum ſucciſionem, evulſionemque fontis, atque fomitis febrilis; ſed duntaxat intendunt auferre, & corrigere calorem, qui eſt quoddam productum poſterius, hoſpitatum extra materiam febrilem.

19. Applicant nempe ſua remedia ad poſterius, non autem ad prius. Siquidem calor febrium, eſt accenſus in impetum faciente Archeo: & radix febrium eſt ipſa materia peccans. Reſpiciunt ergo tantum ad ablationem effectus conſequentis, & reſultantis ex poſitione radicis illius, cujus ergo Archeus non quidem à radice accenditur;

ditur; ſed à calore aliunde hauſto. Dum nimirum ſeipſum accendit propriâ thymoſi, & calore ſuo ad gradum, ſupra exigentiam deducto, in quo totus eſt moleſtus, quatenus ſupra ſuæ exigentiæ amplitudinem eſt delatus.

20. Nec enim putandum, quòd exoſæ materiæ febrili, quam peccantem, mecum nominant, ſic inſit aliquis calor, ut deinceps is febriliter calefaciat totum integrale. Siquidem propter quod unumquodque eſt tale, illud ipſum volunt eſſe magis tale.

21. Deinde etiam, quia omne agens calefactivum, per ſui ſpecies, fortius agat in propinquum, quàm in diſtans. Quapropter ſi materia febrilis ſuo calore reliqua calefaceret, neceſſe eſſet, quòd centrum, ſive nidus quo recipitur iſta materia febrilis peccans, prius torreretur in cremium, quàm quòd inde aliquod diſtans calefieret.

22. Imò, ſi materia peccans propriâ ſponte caleret, & febris eſſet, is merus calor præter naturam, omnis febris ut talis, deberet eſſe continua, nec intermitteret, donec omnis materia peccans penitus eſſet conſumta in cinerem.

23. Neque ideo ulla eſſet ratio repetitionis, vel recidivæ, cum materia peccans, ad ſui conſumtionem uſque ex generali proprietate ſemper calefaceret.

24. Quin imo & cadaver tam caleret poſt mortem, & febri torqueretur ardentius quàm dum viveret, eò quòd eadem numero materia, cujus obſequio mors advenit, etiamnum perſtet in cadavere: cumque eam ſupponunt calidam, proprio putredinis calore, magiſque ſit putrida poſt mortem, ut & potentius à morte putrefaciens, pluresque afficiat partes ſibi conterminas, quàm dum viveret. Idcirco etiam plus actualiter caleret poſt mortem, quàm in vitâ. At ſanè hic error proditur. Nam febris quæ vivum calefecit, ſtatim à morte ceſſat, omniſque calor cum vitâ exſpirat.

25. Quod nos inſtruere deberet, calorem febrilem non eſſe materiæ peccanti proprium, vel inquilinum: quodque calor materiæ peccantis, non efficienter & effectivè calefaciat in febribus.

26. Ergo perpetuò verum eſt, quod materia peccans tantum occaſionaliter calefaciat.

27. Archeus verò ſit omnis alterationis opifex, adeoque hoc titulo impetum faciens, efficienter, primariò, immediatè, ſemper, ubique, & ſolus aer calefaciat, juxta axioma. Quidquid in ſanis edit actiones ſanas, idipſum in morbis edit actiones vitiatas. Spiritus enim iſte calefacit hominem naturaliter in ſanitate, idem qui in febribus æſtuat.

28. Per exemplum. Spina querna digito infixa, actu & potentialiter frigida, mox in digito excitat calorem præter naturam. Non quidem, quod calidi humores affluant, quaſi per ſpinam eò convocati, exſpectaſſent ſpinæ vulnus, & qui aliàs ſuis ſedibus temperati reſediſſent. Siquidem cruor vulneri proximus, primus accurrit, aditum venienti cruori præripit. Et ipſe per ſe quoque non calet; ſed ex gratia vitalis ſpiritus. Itaque inflammatio, & tumor cum pulſu duro, dolore, & à calore, à ſolo ſpiritu cauſaliter; ab infixâ verò ſpinâ, occaſionaliter duntaxat, procedunt.

29. Paradigma certè ad febris poſitionem, modum, cognitionem & ſanationem ſufficiens. Nimirum cauſa peccans in febri non calet ex ſe, calefacit autem tantum occaſionaliter, & ad ſpinæ ſive cauſæ occaſionalis evulſionem ſequitur ſanitas.

30. Solus ubique Archeus effectivè febrim concitat, & quo abeunte per mortem; ceſſat cum eo febris. Ergo calor eſt accidens poſterius, & ſubſequens ad febris eſſentiam.

31. Accendit nimirum ſeipſum Archeus, in niſu, quo cuperet expellere materiam occaſionalem, tanquam ſibi impactam ſpinam. Hanc autem quicunque aufert, ſive id fiat per calida media, ſive per temperata, ſive demum per frigida, is morbum à radice tollit, & eſt naturæ quaſi indifferens. Quia eo ipſo ſedatur, ceſſatque thymoſis Archei.

32. Quamobrem calor, utcunque præter naturam auctus, indicium poſſit eſſe febrium, non eſt tamen ipſe febris, nec illi ideo inter medendum, magnopere eſt inſudandum. Hinc nempe Hippocrates ſeriò monuit, calorem & frigus non eſſe morbos, ut neque horum cauſas; ſed cauſas (nimirum occaſionales) morborum, eſſe amarum, acre, ſalſum, ponticum, &c.

Spiritum verò eſſe eum, qui impetus omnes facit. Galenus dein quingentis facilè annis Hippocrate junior, multum chartæ maculavit, ſuaque dicacitate ſequaces ad ſe allexit. Poſteritas vero admirata hunc garritum, eundem ſecuta eſt maximi ſemper fecit, quod fuit minimi. Dein mundus in judiciis frivolis ubique inſenuit, magni æſtimans ſemper ponderis, quod ſuæ eſſet inconſtantiæ ſimillimum.

NUTANTES SCHOLÆ INTRODUXERE PUTREDINEM.

CAPUT II.

1. *Scholæ coactæ ſunt præter calorem aliud in febribus comminiſci.*
2. *Alter defectus in definitione febris.*
3. *Contradicunt Scholæ poſitis à ſe principiis.*
4. *Quod febrium eſſentia non ſit à calore.*
5. *Senſim obliviſcuntur ſuarum theſium.*
6. *Aroma roſarum calidiſſimum.*
7. *An calor febrilis rectè à Scholis cenſeatur oriri à putredine?*
8. *Febris maligna in quo differat à reliquis?*
9. *Criſis febrium à ſudore ſit ſaluberrima.*
10. *Cur Scholæ refugerint ad putredinem?*
11. *Stolida comparatio caloris in fimo equino.*
12. *Cur fimus equi caleat?*
13. *Gradus caloris putreſcentis rei non ſufficienter totum hominem in febri eſt calefaciendo.*
14. *Putrefactio nuſpiam eſt cauſa caloris.*
15. *Fimus non caleſcit à putredine.*
16. *Cur calorem febrilem non à thermis deſumſerint?*
17. *Ignorantia radicum Scholas detorſit ad effectuum conſiderationes & remedia.*
18. *Fimus calorem perdit, dum incipit putrere.*
19. *Cæcitas ingens Scholarum.*
20. *Galenus erroris convictus.*
21. *Cruorem in venis nunquam putreſieri, adeoque erroneum eſt, quod de Synocho nugantur.*
22. *Probantur præcedentia.*
23. *Dos venarum.*
24. *Vel ruit natura, vel Scholarum doctrina.*
25. *Paradigma ex varietate cruoris.*
26. *Ridicula tabula cruoris emiſſi.*
27. *Argumentum à Peſte contra uſum Scholarum.*
28. *Iterum à Pleuritide.*
29. *Calores & turbulentia cruoris non teſtantur ejus vitia.*
30. *Lurida Scholarum deceptio.*
31. *Humores in febribus ſupponere putridos, ridiculum.*
32. *Contra definitionem febrium præcedentis capitis, aliquot allegantur abſurda.*
33. *Frivola excuſatio per Diariam.*
34. *Impugnatur iterum præcedens febrium definitio.*
35. *Scholarum inconſtantia.*
36. *Cruorem non putrere in venis.*
37. *Corruptio unde?*
38. *Cruorem hæmorrhoidum non eſſe putridum.*
39. *Remedium mirabile contra hæmorrhoides, per annulum. Itemque pro aliis morbis.*

Meditabantur Scholæ, quod non raro calor per exercitia effloreſceret, febrientium calori non abſimilis; qui cùm tamen febrilis non eſſet, calorem quidem febribus neceſſarium cenſuerunt: non indifferenter quemlibet, ſed illum qui è putredine ſuſcitaretur. Jam non amplius de calore anxiæ, ut neque de gradu, aut intemperie ejus, ſed potius de cauſâ continente illius. Neque enim ſufficere viſus eſt calor graduatus præter naturam pro febri, niſi & is emergat è putredine.

2. Quæ certè particula torpidè omiſſa eſt in præfata febrium definitione. Ergo jam febris eſſentia non amplius eſt nudus calor, nec hic diſtinguet febres ex diverſitate caloris, (licet ſpecies inde reſultet, unde eſſentia) ſed humorum putridorum, vel ſaltem putreſcentium varietatibus.

3. Bellè

3. Bellè ſane inceptum ſic eſt à poſitis terminis vagari, ut cum antea non reſpicerent niſi calorem, qui ſuperaret conſuetam naturæ temperiem, deinde exigant calorem, & ſubjectum putredinis, quem volunt accenſum in materiâ peccante putrida; non autem amplius primum in corde.

4. At cum caloris, non niſi unica ſit ſpecies in gradu, momenta verò ejuſdem plurima: ſintque ſpecies febrium plurimæ, nec poſſit multitudo febrium ſpecifica prodire ex unica ſpecie caloris præter naturam. Ergo in eſſe caloris aliud ſpectatur præter gradum ejuſdem. Non ergo calor conſtituet eſſentiam febrilem; ſed iſtud aliud, ratione cujus prorumpit febrium diverſitas. Si ergo putredo diverſorum ſit cauſa efficiens diverſitatis febrium, tam erit calor cauſatum putredinis, quàm ipſamet febris: adeoque cum actio cauſalitatis putridi aliud quid involvat præter calorem ipſum, non poterit febris eſſe calor.

5. Jam Scholæ confusè, plurima utrobique adſtruunt, ut ſi ipſas non juvet unum, juvet ſaltem aliud. Ita ut quamvis præfatam definitionem ſervent mordicus, eamque adorent; ſenſim tamen ab intemperie nudâ caloris deflectunt, ad humorum putredinem.

6. Nec ſiſtunt in his nugis, qui inſuper ad remedia calida refugiant, oblitæ ſuarum theſium. Idque ſive attentent purgationes, ſive demum ad propria febrium ſpecifica ſeſe converterint. Quid namque in medendo eſt modo ſolennius, quam pro febri dediſſe apozemata ex lupulo, aſparago, &c. eademque ſaccharo condidiſſe? Quid enim aromate roſis incluſo eſt ardentius, ſive ſaporem ſpectes, ſive applicationem; ſine quo tamen ipſa roſa merum eſt cadaver? Quid enim ubique crebrius occurrit, quàm ſulfuris aut vitrioli corroſivum, (multipliciter ſuadente lucro adulteratum) julapiis febrilibus immiſcuiſſe? Rhabarbaro denique & ſcammoneatis, fontes quos fingunt humores elicuiſſe?

7. Ergo ante omnia ex profeſſo examinandum, an febrilis calor ſuum debeat ortum putredini. Quamobrem inprimis docui palàm, calorem febrilem nullatenus pendere cauſaliter ex materiâ peccante.

8. Deinde didici, quod ſola febris maligna in hoc à cæteris diſcrepet, quod ſua materia peccans adjunctam habeat putredinem incipientem. Quæ ſi dein in ſui faſtigium perreptârit, donec putredo ſit in facto eſſe, intùsque manſerit, neceſſariam mox mortem adferat. Sin verò in fieri eſſe, foras propulſetur, (ut in variolis, eryſipelate &c.) plerumque ſanatur. Eò quòd motum ad extra, plerumque comitetur ſanitas.

9. Hinc namque febres cient ſub finem ſudores ſpontaneos. Eſtque Criſis, quæ per ſudores terminatur, longè ſaluberrima, & per conſequens etiam remedia ſudorifera.

10. Confugerunt autem ad putredinem, ut reperirent cauſam; unde primum frigus, mox dein calorem ſtabilirent.

11. Aſſumunt ideo fimum equinum, actu frigidum, ſponte incaleſcere, propter putredinem. At quàm ſtolidè utrobique credulo mundo imponunt! Nam vaccinus, ex iiſdem alimentis, melius putruit & digeſtus eſt, quàm equinus; tamen non incaleſcit. Fimus etiam equi, qui gramine paſcitur, aut viciis, non incaleſcit, prout dum granis veſcitur; non minus tamen ille, quàm hic, putruit.

12. Neſcivêre ergo, quod calor ſequatur manſa grana, non autem naturam putredinis. Ergò inſulſe traducunt calorem febrilem, ad humores in febri putridos, ab calore fimi nondum putrentis. Neſcivêre ergo Scholæ quòd quo fimus equinus propinquior eſt incipienti putredini, tanto magis orbetur omni calore. Idemque nec unquam proinde putrebit, ſi ſpargatur. At ſolum dum in cumulum contrahitur madidus, non ſecus ac fœnum & flores, ſi comprimuntur madida, accenduntur ante putredinem. Neſcivêre, inquam, fimum incaleſcere per proprios ſpiritus ſalium compreſſorum. Denique etſi fimus caleſcat in fieri eſſe putredinis, ceſſat tamen omnis calor, ante inceptam putrefactionem in facto eſſe. Adeoque calor fimi non quadrat materiæ febrili, ſi multò antè latitet putrida, [ut ajunt] in receptaculis, & quidem in quartana continuò, & diutiſſimè.

13. Imò nec eſt gradus caloris fimi adæquatus, ut à putrido centro diſpergatur usque in plantas pedum: quin prius corporis centrum exurat, ubi putridus is humor reſtagnaret. Eſt ergo exemplum fimi planè impertinens febribus, eoque magis, quod non docent frigus, tempore prius calore.

14. Quin imo in natura nuſpiam putrefactio cauſat calorem, multoque minus in vitalibus. Nam in putrefiente eſt neceſſarium frigus, ſi vita ſpoliatur, quæ nobis fons caloris eſt. Etenim diebus intercalaribus intermittentium non querimur de æſtu, aut nos moleſtat frigus; quando tamen ſupponunt humores putrefieri. Itaque ſi calor & frigus cauſaliter ſuccedant in putrefacto, ſitque in febrium acceſſu frigus ſemper ante calorem, frigus eſt magis nativum putrido, quàm calor. Idcirco enim à duratione frigoris in febri metimur morbi diuturnitatem, non autem à calore. Tandem oſtendi omnem calorem febrilem eſſe prorſus ab Archeo, ideoque ceſſare ante mortem; quando attamen frigus & putredo invaleſcunt magis. Implicat etiam, quod calor febrilis eſſet à putrido, & primum ſuccenderetur in ipſo corde, unde putredo exulat.

15. Denique non accenditur calor in fimo à putredine ſui, nam ſi quotidie nova equi urina irroretur, ne quidem in annum incaleſcet. Certum eſt autem, quod urina non præſervet à putredine, quam verius augeret.

16. Verius enim calores è thermis, vel calce deſumpſiſſent; ſed horum calorem cauſas magis ignorabant: quapropter facilius æſtimarunt, unius fimi equini putredinem accuſaſſe.

17. Nec erat cur potius à calore, quam à frigore, aliisque ſymptomatibus febrilem eſſentiam mutuarent, cum ſint paria ac ſocia febrium accidentia. Itaque ſemper ſtuduerunt debellare accidentia producti: quia radices ignorarunt. Sed cum jam conſtet res materiales eſſe ipſam materiam, quo modo ſanabunt, qui duntaxat ad calores totum ſanandi cardinem vertunt?

18. Saltem cecidit fimi equini ſimilitudo, & caloris febrilis, putredini adſcripta. Nam fimus, dum tantillum putrere incipit, calorem exuit. Ac quamdiu calere poteſt, artifices ſalem petræ exin eliciunt; ſin autem incaluerit, ut ſibi inutilem, ruſticis relinquunt.

19. At Scholæ humorum putredinem accuſant: & quidem unius ac ejusdem humoris, tam pro frigore, quam pro calore, & utroque intenſo. Atque per conſequens, unum & idem, duo oppoſita immediatè ex ſe efficeret. Ergo neceſſe eſſet, alterutrum horum ut ſit per ſe, alterutrum verò per accidens. Si itaque frigus eſt proles putredinis per ſe, non poteſt ullatenus eſſentialiter includere calorem; ſed tantum per accidens. Sin autem calor eſt filius putredinis per ſe, nec utique febris, tum inciperet à frigore. Sat lucet attamen ex præfatis, quod Scholæ putent, putredinem febrium eſſentiam; calorem verò atque frigus, accidentia comitantia putredinem.

20. Quare Galenus ait: Cum ſanguis putreſcit, fit bilis. Quem textum ſi admiſerint, iſta bilis erit putrida in ſui ortu, vel non. Si putrida, faceret Tertianam; non autem Synochum vel Cauſam putridam.

21. Sciant igitur Scholæ, cruorem in venis putrefieri nunquam, quin ſimul ipſamet vena putreat, ut in Gangræna, & mortificationibus. Adeoque petunt principium, qui cruorem emittunt, ne putreat in venis. Item qui Synochum è cruore putrido venarum oriri aſſerunt. Itemque qui cruorem, dum putreſcit, in bilem verti ajunt.

22. Quæ ſic probo. Venæ ſuum cruorem, etiam in cadavere, retinent fluidum conſenſu totius Anatomiæ; cruor autem extravenatus, mox in grumum concreſcit. Eſt autem cruoris coagulatio, corruptionis duntaxat initium, & via ſeparationis integri. Ergo ſi vena cuſtodiat cruorem, à corruptione in cadavere: multo id magis in vivis. Argumentor à minori ad majus. Putrent quidem excrementa peregrina in venis: tam propriæ nimirum, quam alienæ digeſtionis retenta [ut de digeſtionibus alibi] at nunquam ſanguis. Quippe qui juxta Sacra, eſt ſedes, & theſaurus vitæ. Si ipſa ergo vita nequeat à corruptione præſervare ſuam ſedem & theſaurum quantiſper eſt in venis, quando ergo ſervabit eum? & quomodo unquam erit immunis à corruptela? Itemque ſi vita non ſervet à putredine ſan-

ſanguinem in quo gliſcit, quomodo præſervabuntur oſſa?

23. Venæ ergo à Creatore ſunt ordinatæ, ut ſanguinem ſervent à corruptione, quia vita confermentata eſt ſanguini venarum.

24. Itaque ſub hac quæſtione ruit decus, & deſtinatio naturæ: vel ruit totus ordo medendi hactenus adoratus à medentibus.

25. Sed eſto, quonam ſigno judicant Scholæ ſanguinem putridum? nonne ex colore albiore, nigriore, flavo, ſubviridi, fuſcove? nonne ex materia viſcoſa, craſſa, aquea, tenui? & tandem an non ex conſiſtentia, non fibroſa, vix cohærente, &c. Aſt declaro, ſub pœna convicti mendacii, ſi quis velit experiri, quod ducentorum petulantium ruſticorum, & ſanorum cruores unico die examinaverim: erantque multi illorum, aſpectu valde diſſimilares, colore, materia, & conſiſtentia, quorum plures diſtillavi, & reperi, medendo æquè utiles. Solent namque noſtrates ruſtici altera Pentecoſtes mittere ſanguinem, quo largius potitarent. Etenim quanquam plures viderentur putridi, alii æruginoſi, vel atrabiliarii; inprimis tamen ruſtici unde effluxerant, erant admodum ſani. Ergo per cauſam confirmabant, ſe non obſtantibus corruptionis indiciis, cruores à balſami natura nequicquam alienos.

26. Quare obriſi tabulam judiciorum ex aſpectu emiſſi cruoris, adeoque confirmavi mecum, à Medicis cruorem ſervari juſſum, ut ſaltem hac ratione unam viſitationem ægrotis adnumerent.

27. Etenim ſi corruptio cruoris uſpiam locum habet, indicetque ſui emiſſionem eo titulo, id ſanè oporteret eſſe in Peſte; Atque in Peſte eſt venæſectio exitialis: Ergo nuſquam in cruore eſt putredo, metusque ne putredo cruoris invaleſcat, & per conſequens ſcopus cruoris mittendi hac ex parte erroneus.

28. Suppono quoque viros 30. æque Pleuritide depreſſos; decem autem illorum effundere cruorem è venâ apparenter vitiatum (eſt namque cruor Pleuriticorum inſtar vini rubri, cui grumi lactis confluunt) reſiduos autem 20. curabo citra cruoris emiſſionem. Certum eſt interim, quod iſti 20. cruorem non aliter affectum habeant, quàm decem quibus ſecta vena fuit. Iterumque, quod ſanatis illis 20. ſi vena pandatur, reperietur illorum cruor rectificatus, in priſtinum reſtitutus, & longè à pleuritico cruore alienus. Ergo Pleuritici cruor non eſt corruptus, quanquam talis videatur. Quod probo; quia à corrupto, ſive privato non datur regreſſus ad vitam, ſanitatem ſive habitum.

29. Non igitur cruor ater, lividus, viridis, &c. teſtantur ſui corruptionem; ſed ſolius effervescentiæ, aut turbulentiæ fermentalis ſigna præbent. Inprimis namque ſi aquoſior & flavus ſanguis vitium indicaret, arterialis ſanguis venarum cruore eſſet longè deterior; quod eſt erroneum: etenim non aliter cruor præfatis ſignis diſtinguitur, quam ſicut vinum turbatur, dum vitis floret, non enim corrumpitur ideo: quippe ſublato turbine, ſponte reclareſcit iterum. Sic pariter febris cruorem variformiter turbat, alienisque faciebus decolorat. Sed hæ larvæ ceſſant, febre ſublatâ. Equidem inſpectores cruoris ſoleo æquiparare ferentibus judicium de vino Hiſpanico, putantibusque aſpicere lotium.

30. Sed dicent: Si putredo non inſit cruori, cur ergo tertiâ, & non primâ, vel primâ, & non tertiâ vice ſalit purè rubicundus è vena? At iſtud argumentum, ſaltem convincit, unam partem cruoris plus, citiusque turbari altera, nec totum, aut omnem ſimul. Certum eſt namque, naturam ſenſim lineari via, ad ſtatutam ſibi perfectionem tendere. Cruorem ideo prope cor puriorem eſſe, quàm qui circa primam ejus officinam eſt.

31. Ergo Tertianam, tam continuam, quàm Interpolatam, ex bile flava. Quartanam ex atra, ut & Quotidianam, ex pituita, ſed putridis, conſtare ajunt: errantque.

32. Nam cur neceſſe fuit hos humores (quos alibi fictitios demonſtravi (ſupponere putridos, cum fateantur Synochum non putridam, continuam, & tribus præfatis atrociorem? Quæ ſanè ſi conferantur cum propoſita febrium definitione, jam neceſſariò ſanguis in Synocho omni, & ſpiritus vitalis, in Diaria, conſtante vita putrebunt, terminum ſcil. putredinis aſſecuti erunt. Dein cum fateantur Scholæ ejusmodi putridos humores, non conſiſtere in theca cordis, & quod proinde

proinde non accendantur primariò in febri, adeoque per conſequens fruſtra exigatur putredo, ad calorem febrilem accenſum in corde. Si ergo putridi humores accendant à longe ſpiritum in corde: id omni lege naturæ prius fiet cominus, quàm eminus, ſatiusque omnem cruorem intermedium putredinis calore accendent, dabuntque ſic omnes febres neceſſariam Synochum putridam. Quare nec Quartana ſiſteret curſum, repeteretque recurſum, ſi eadem ejus materia putrida, in Splene ſoſpes ad annum exſpectet. Gangrænæ certè me docent, nihil putridi [nam putridum omne eſt mortuum] poſſe dudum perſiſtere absque ulteriori ſui contagio.

33. Nec capio, quomodo putrebit ipſæ vitæ Archeus, ut Galeno pro Diaria ſatisfaciat?

34. Quod ſi intelligant Diariam filiam illius putredinis, quæ tandem ſpiritui vitæ inſeritur. At ſic omnes febres, in Scholis, eſſent Diariæ. Denique ſi Diaria, filia putredinis: præſupponitur ergo putredo fermentata ſpiritui vitæ. Unde relapſus ad easdem anguſtias. Sin autem intelligant incipientem duntaxat putredinem, ſive diſpoſitionem ad putredinem, ſitque calor effectus putredinis: ergo ſequitur, quod Diaria habebit tantum diſpoſitionem ad calorem; non autem calorem verum, uti nec proinde vera erit febris.

35. At Scholæ requirunt formalem & abſolutam putredinem, ut caloris febrilis cauſam inveniant. Oblitæ, quod tunc calor erit effectus putredinis, & non febris: adeoque deſtinguent coacte calorem à febri. Quippe cum Synochus non putrida ſit vera febris absque putredine, & per conſequens debebit eſſe absque calore. Interim paulatim deponunt caloris formidinem, nec illi incumbendum in medendo, dum metuenda ſit major noxa à contagio putredinis in habentibus ſymbolum. Præſtaretque ideo putredinem avertere, quàm refrigeriis fruſtra febrim deliniviſſe. At ſanè quæcunque putredini reſiſtunt, ſunt calida: Myrrha enim, jam à bis mille annis, cadavera Memphytica præſervat; quæ alias cum Cichoreo, Plantagine, & veſtris refrigerantibus, dudum putruiſſent. Sunt igitur putridorum humorum, ſanguinis item, atque ſpiritus putrefactiones, adeo fabellis ſimiles, quod vix crederem Scholas ſeriò locutas; niſi iſtas theſes, per therepeuticen fataliter etiamnum hodie confirmarent.

36. Pro colophone adhuc unum addam. Quidquid in corpore ſemel corruptum eſt, nunquam iterum redit in gratiam; ſed ſanguis venarum, utut videatur corruptus, redit iterum in gratiam. Ergo non fuit ſemel corruptus.

37. Probatur major, quia in nobis corruptio eſt effectus ſequeſtrationis diſpoſitionum vitalium: adeoque præſupponit privationem ac mortem ipſius corrupti. Probatur minor per eos, qui curantur à Peſte, Pleuritide, & febri absque eductione cruoris.

38. Itemque: Si ſanguis unquam cenſendus eſt putridus, vel corruptus, exiſtens in venis, is maximè erit hæmorrhoidalis; ſed hic non eſt corruptus, quanquam penè velut extravenatus. Ergo nunquam cruor cenſendus eſt putridus in venis.

39. Majorem probat tota Chirurgia, de ulceribus, contingentia hæmorrhoidum natis. Probo autem minorem. Quia metallum compono: unde ſi geſtetur annulus, ipſo ſpatio orationis Dominicæ tollitur hæmorrhoidum dolor, & 24. horis evaneſcunt hæmorrhoides tam internæ, quam externæ, utut maximè protuberent. Ergo ille cruor recipitur in gratiam, & bene ſe habent. Valet etiam iſte annulus in ſuffocatione, & motibus uteri, & morbis plurimis. Cujus deſcriptionem atque componendi modum trado in Tract. ſuper illa verba: In verbis, herbis, & lapidibus eſt magna virtus. Ubi de virtute magna rerum loquor.

DOCTRINA VETERUM DE CIRCUITIBUS EXAMINATUR.

CAPUT III.

1. *Cauſa circuitum febrilium in Scholis.*
2. *Primus error.*

3. Gale-

3. *Galenus inſimulatur erroris.*
4. *Quaternarius humorum cur ſuſpectus?*
5. *Ingens Scholarum & pertinax cæcitas.*
6. *Exploditur Galenus de loco Intermittentium cum multis anxietatibus inde profluis.*
7. *Computus bilis neceſſaria pro acceſſu Tertianæ juxta Scholas.*
8. *Per arithmeticon refellitur.*
9. *Ex ſuppoſitis concluditur, non poſſe in febri eſſe plethoram altero die.*
10. *Petitio principii in Galenicis.*
11. *Galenus Anatomiæ ignarus, multos libros de Anatomia exſcripſit.*
12. *Infauſta medendi theoremata in cladem mortalium à diabolo inventa.*
13. *Argumentum contra, à capſis deſumtum.*
14. *Flavam & atram bilem non hoſpitari in Splene, & folliculo fellis.*
15. *Contra Aſtrologos circulum febrilem, in aſtra deferentes.*
16. *Similitudines in Scholis prælectæ, non quadrant.*
17. *Aliquot argumenta contra doctrinam Scholarum.*
18. *Meritum Fernelii.*
19. *Paracelſi temeritas & inconſtantia.*
20. *Hominem non eſſe Microcoſmum, ſi Sacris obtemperandum.*
21. *Paracelſus deceptus.*

STatorum circuituum cauſas Scholæ ajunt: quòd ſcilicet tantundem pituitæ generetur indies, quantum bilis alterna die, & quantum atræ triduo.

2. Gratulor linguæ noſtrati, quæ hiſce nominibus ab helleniſmo deſumtis, lubens carere voluit. At non ſic cauſam effectricem docent Scholæ, ſed tantùm cauſam remotam, quam ſine qua non vocant. Itaque indignor meritò, quod Scholæ quintum humorem pro quintana non finxerint, nec dimidiatum, & ſeſquialterum pro Hepiala, & Hemitriteis. Duplatam item bilem neglexiſſe, pro Tertiana duplici, nec meminiſſe duplatæ bilis atræ, pro duplici Quartana: Non inveniſſe humorem erraticum, ac incertum, pro febri erratica: vel humores continuos, & inceſſanter ſurrogatos, pro continuis, ſingulo, alterno, vel terno die exaſperantibus. Ac tandem humorem pigrum pro febri lenta.

3. Saltem debebant expoſuiſſe, ſi putreſcens ſanguis mutetur in bilem, quare convertatur totus in pus. Cur cruor purulentus in tabe non efficiat cauſam, & expectorationes flavæ non pariant Tertianam; ſed febrim hecticam, idque mox à cibo.

4. Quapropter humorum quaternarius, pro tanto febrium aliorumque morborum catalogo, adhuc indies aucto, nemini non ſuſpectus eſſe debet.

5. Quantum vero ad ſedem humorum putridorum febrilium attinet, tam ſtupidus æquè in hoc Galenus eſt, quod ſuum errorem patefacere me puduiſſet, niſi Scholæ in mortalium perniciem eundem mordicus tuerentur adhuc hodie, reſpectum ab antiquitate potiorem venerantes, quàm à veritate; quaſi fontes Sapientiæ in Galeno exhauſti eſſent. Qui ut ſtati tremoris in febribus cauſas reperiret, non niſi fabulas aniles ſcripſit: quarum quoties recordor, admiror ingenue, quod tot ingenia, jam inde à diebus Galeni, illis potuerint ſubſcribere. In quo ſane magnam ſtupeo ingeniorum ignaviam indagandi aſſentientium falſis principiis, ne jus diſputandi erga negantes præripiatur illis.

6. Non itaque amplius Galenum, ſed Scholas alloquar. Utinam ergo mihi exponant, quo ductore, modo, viaque, humor putridus, ſingulis acceſſibus, veniat ab officinis humorum, ad venarum extrema, quæ terminantur in habitum corporis, ſive in carnem & pellem? Nam ſi erat putridus, antequam ad venarum exiles & ultimas extremitates veniret, cur unicus [nimirum bilis vel pituita] à tribus ſeparatur ſociis, ut putreſcat exul, longe à ſuis laribus? Quiſve ille tam ineptus ſeparator, qui innocuum humorem à ſuo compoſito avellit, ad tam abſurdos fines? Cur ergo perſtite eodem ſeparatore in vitam, febris eadem non perſeverat in vitam? Quis Pædagogus hunc ſeparatorem admonet ſui erroris, ut reſipiſcat tempeſtive? Saltem ſi venarum extrema, non putridum illum humorem corrumpunt; ipſæ venæ erunt magis putridæ, adeoque Gangræna laborabunt inexcuſabili. Si autem in ipſis venarum extremis ſubſit cauſa ad ſe vocans humorem inſontem, ut eundem penes ſe putrefaciat. At majori compendio iſtud exſequeretur in cruore ſibi

ſibi propinquo, in quem jus potius habet, & unde ipſi tam eſt liberum ſeparare bilem aut pituitam, quam idem alias eſt vernaculum pharmaco ſolutivo. Denique ſi lubet è propinquo cruore paraſſe humorem putridum, fruſtra quantitatem congruam bilis exſpectabit toto biduo. At ſi humor iſte putruerit, priuſquam ad venarum extrema attingeret: tum contradicunt ſibi Scholæ, eritque ſedes Intermittentium non in habitu corporis: ſed inprimis humorum officinis. Denique ſi è venis totus unica acceſſionis vice putridus humor diſpergatur in habitum corporis, uſque in ſui conſumtionem: ſaltem cur ille ſeparator, aut propulſor (cum nil moveatur à ſeipſo, quod non ſit vitale) minus erit generoſus in viſceribus, quàm qui in venarum extremis locatur? Tandem, quo delirii fine, hæc humoris putridi erit transmigratio à Meſenterio per Hepar, & Cor, uſque ad extrema venarum? Res periculi plena; metuendumque quin mox totum ſanguinem frequenti tranſitu inquinet ſuâ putredine, ac tabe lethali Etenim vel decumanum eſto Galeni mendacium: vel natura humana ſponte propriam meditatur ruinam. Caditque hoc modo revulſionis neceſſitas, per venæſectionem oſtentata. Siquidem ſpontanea Intermittentium vi, ſtatis horis, à nido generationis, humor putridus revellitur, imò ſponte profluit, uſque ad extrema venarum: niſi fortè periculoſa cenſeatur iſta revulſio, quæ tota per Cor, trans venam cavam fieri debet, tam in Intermittentibus, quâm per venæſectiones. Deinde vel tota materia febrilis per ſingulos acceſſus trahitur è nido nativitatis, vel in tota. Si tota, non erit cauſa reditus: ſi non tota, exhauritur. Quare novus humor, qui ad ſingulos futuros acceſſus putreſcit, non magis febrilem acceſſum movebit ſui putrefactione, quàm ſui expulſione? Siquidem major labor & dolor dum pus fit, quàm facto pure. Cur iſto caſu ſedes febrium non erit potiùs in loco putrefactionis, quàm in locis per quæ tranſit, dum expellitur? Cur, inquam, redeunte appetitu, abſenti ſiti, ac vigiliis (puta diebus quietis Intermittentium, putreſcet bilis, vel pituita in viſceribus? Ejuſque p[illegible] refactio non turbat œconomiam officinarum humoralium? Quare atra bilis, quæ fieret die Lunæ, biduo putreſcet in maturam putredinem; & quæ ſequenti die fieret, unico tantùm die putret, quantum prior binis putruit diebus? ſi junctum utraque die Mercurii acceſſum Quartanæ faciat? Quare quæ fit die Lunæ, ſuum non movet paroxyſmum die Mercurii; & quæ fit die Martis, ſimiliter ſuum tumultum non excitat die Jovis? ac conſequenter, ſi qua facta eſt die Mercurii, acceſſum formet die Veneris? Attolluntur Medentum humeri, inarcantur ſupercilia, & incuſantur proprietates occultæ, dum per creditas ac ſuppoſitas inſanias reſpondere coguntur ad ſenſus notas: Cur tandem in rigoribus Tertianæ volunt eſſe fel, id quod ſub initiis evomitur, & naturam iſthac vergere ajunt, ſi ductus naturæ, eodem intervallo, ex oppoſito, à centro procedat ad extrema venarum? quoniam natura non movet unico inſtanti duos motus oppoſitos, intro & extra, præcipue cauſa unius excrementi, quod fel putatur. Cur iſta vomitio non tantundem demit de atrocitate acceſſus, quantum eſt copioſa illius excrementi expulſio, quod putant ipſam Tertianæ materiam? Si autem in Tertiana ſuperſit bilis reſidua ab acceſſu, in ſuis officinis, cur potiùs putrefacit bilem novam, quàm ſibi radicaliter annexos humores? quomodo vomitus amarus, ſitis, & tam grandia læſionum indicia, infeſtant ſtomachum, dum pleraque mali ſaburra, ad extrema venarum transmigraverit, ut rigores concutiat. At qui Cauterii notas gerunt, cernunt biduo à febribus, parca, aut nulla emungi excrementa; quæ certè multa eſſent, ſi ad venarum extrema, & corporis habitum, tot febriles ſordes per acceſſus ſingulos laberentur. Scholæ geſtiunt rigoris cauſas tam lepidè fictas, & ſtolidè creditas. Sed cur Galenus magis attendit humoris quantitatem, quàm promtam ejuſdem obedientiam? Nonne bilis ob calorem, & fluxum, licet paucior, ſequacior eſſet ad putrefactivi clientelam, quàm erat alioqui pituita? Sed cur bilis non movet acceſſum quotidie, ſi minor medietas ejus ſufficiat pro Tertiana? dum ſcilicet major medietas ejus per vomitum rejicitur?

7. Denique dixiſſe debuiſſet, quot unciæ requirerentur putridi humoris, pro ſingulo acceſſu. An ſex? vel ſeptem? Equidem ſæpe, duplum ejus rejicitur per vomitum, ſub initium Tertianæ, & pa-

& paroxyſmus eſt nihilo minor. Ergo ſi ſeptem adhuc unciæ, ad ora venarum profectæ ſint, & duodecim per vomitum excretæ, ſint unciæ 19. requiſitæ ergo, pro Tertiana.

8. Cujus ſi dimidium acceperis nempe 8. bilis flavæ quotidie, & per conſequens, duplum pituitæ, erunt ejus unciæ 17. & ad minimum 4. unciæ bilis atræ quotidie: & ad minimum tantundem ſanguinis quotidie, quantum pituitæ: id eſt unciæ 17. quæ ſimul juncta, conficientur quotidie unciæ 46. in febriente etiam abſtemio his fabellis qui volet, fidem det, & ex his fiſtulis Muſicus concentum faciat, qui poteſt.

9. Concludo ſaltem ex ſuppoſitis Scholarum ſomniis: Nullatenus deberi venæſectionem, ut neque laxativum febrientibus, ſi humorum in ipſo naſcatur tantundem, cum tantundem conſumatur in febrienti abſtemio, quia deficiente appetitu, digeſtione, & cibo, attamen neceſſe eſt, hoc pondus compenſari ex maſſa cruoris. Ergo non eſt inſtituenda inanitio in febrienti abſtemio per biduum.

10. At quæſo, unde ſcivit Galenus, tantundem bilis flavæ, alterno die fieri, quantum pituitæ indies, & atræ triduo?

11. Præſertim qui nunquam cadaver humanum inſpexiſſe probatur 106. locis, ab Andrea Veſalio Bruxellenſe, & Anatomicorum Principe? Nam ſi Galenus hoc ſcribat abſque probatione, ſaltem Scholæ ſuo delirio ſubſcribere non tenebantur. Sin autem hoc didicit ab ipſis edoctus febribus, non poterat utique hoc idem in effectum, ſimul & in cauſam unius rei referre. Abſurdam namque atque ſtolidam principii petitionem continere neceſſe eſt? Idem pro ſeipſo in cauſam, & effectum producere. Puta, quod Tertiana contingat à bile flavâ putridâ, alterno die, & Quartana die tertio, à bile nigrâ, eò quod alternis diebus tantundem bilis flavæ conficiatur, quantum atræ toto triduo. Iterumque hujus rei veritatem probet, quod Tertiana adoriatur alternis diebus, & Quartana tridui intervallo, eò quòd tantundem bilis flavæ fiat alterno die, quantum atræ triduo.

12. Miſeranda certè medendi theoremata in Vere Adoleſcentum propinata, ægris obedire juſſa, & à Scholis hactenus adoratata. Unde videlicet ſuccedunt indies morborum infauſtæ curationes in perniciem Chriſtiani orbis, & ſalutis animarum.

13. At ſaltem ſi bilis, ſeſquialtera proportione excederet melancholiam, ſplen ad minimum ſuperat ſexies folliculum fellis.

14. Si ergo ratum ſit, quod Scholæ cum Galeno docent, quod alterna die tantundem fellis, aut bilis flavæ fiat, quantum atræ bilis triduo; ſitque Splen capſa atræ bilis, & folliculus fellis ſit theca bilis, aut Creator erravit in ſuis finibus, aliter fabricando ipſa illorum receptacula, quàm Galenus ſtatuit: aut fel & Splen non erant condi fabularum Scholæ Medicæ.

15. Proinde alii, quibus non ſatisfaciebant commenta Galeni de febrium circuitu, Aſtrologiam orarunt in ſuppetias, eò quod febris ſtatutis horis ſubinde repetat. Sed & hi alliduntur ad alias anguſtias, cum omnibus horis incipiant febres; itemque aliquot horis retardent, aut anticipent, imò per aliquot vices ſileant, & obdormiant. Unde non ſat ratum fecere, humanam naturam ad lubitum Aſtrorum cogi, ut neque materiæ febrili ſyngamiam cum Aſtris eſſe. Quiſquiliæ, & vani tinnitus ſunt, auribus credulis effuſa.

16. Alii quoque tandem per ſimilitudines quæſtioni ſe ſatisfeciſſe rentur, ſi dixerint, febres ſe habere per modum aliorum ſeminum: quorum quædam nempe citò germinant, ut Naſturtium; Petroſelinum verò longè ſegnius. Sed non valet exemplum, quod litem lite reſolvit. Nam ſemina, quæ tardius reſolvuntur in humido, propter gummoſam oleitatem, etiam pigrius germinant, ut & alia promptius, quæ mucilaginem, ſucco terræ viciniorem obtinent. Quocirca ejuſmodi ſimilitudo nullatenus ſpectat febres, quibus nolunt fieri paroxyſmos, ob reſolutionem facilem, aut difficilem; ſed ob humorum putridorum affluxum parcum, aut copioſum. Alioquin ſanè pituita à putredine alieniſſima, vix ſeptimo die affligeret, ubi interim atra bilis (quæ cadaveri cenſetur, vel carni ſimillima) longè citius putreret.

17. At ſaltem ſtante doctrina Scholarum, de rigore & circuitu febrium, neceſſum eſt Tertianam ſanari, per exhauſtionem materiæ in acceſſu,

& defectum novæ, bilis, pro futuro paroxyſmo requiſitæ, ſi patiens toto biduo, à cibo & potu abſtinuerit. Sed conſequens eſt falſum, ergo & theſis Galenica. Sin verò Scholæ doceant, dicantque, tum novam liquari bilem è cruore. At hoc eſt naturam plus ſolicitam fingere, ut febrim conſervet, quàm alias vitam, vitæque theſaurum ſanguinem. Denique iſta bilis è cruore ſeparata. vel patrata, ſi putrida eſt: cur non unà cum bile præcedentis acceſſus eſt ablegata per venas, quæ jam antea in venis cum cruore detinebatur? vel an fortè iſta reſidua atque putrida bilis, prænovit contingentem fore bidui abſtinentiam, ut ſcil. in hunc defectum ſe reſervaret, ad continuandam febrim, alioqui præ bilis penuria perituram? Vel an natura ſibi complacuit in cuſtodia bilis putridæ? Quod ſi verò iſta bilis è venis affluens, non ſit putrida, profectò jam inſanit, atque furit natura, quod cruorem diſſolvat potius, ut habeat quod putrefaciat, in continuationem futuræ febris. Sed Scholæ Galenicæ fatentur illam putridam, ſinguliſque acceſſibus effundi per venas humorem putridum, ac deferri in exiles venarum extremitates: illudque eſſe cauſam tremoris, acceſſus & frigoris immenſi. Cujus videlicet humoris putredo, dum ibidem magis intenditur, mox dein cauſet tantum æſtum. Has ego cenſui aridas ſtipulas, indignas fabulas, miſeranda figmenta anilia, & generi humano perniciosiſſimas ignorantias.

18. Ac ſanè Fernelius hanc Scholarum inſcitiam detexit primus. Quare Rondeletius, & aſſeclæ Galeni, in Fernelium, tanquam Scholæ deſertorem, atque Apoſtatam invehuntur. Fernelius itaque nidum Intermittentium, circa Stomachum, Duodenum, & Pancreas, primum ſubodoratus eſt, & Continuarum ſedem, circa Cor fixit quidem; ſed à veteri curandarum febrium norma non auſus fuit deflectere. Cœperat enim apertè contra præcedentes Scholas diſputare, pro febrium nido; ſed poſtmodum inter abdita ſe occultavit, ſtramineis nempe vinculis humorum putridorum ſe extricare non valens, paſſus eſt ſibi eripi febrium eſſentiam & cognitionem.

19. Paracelſus verò febrium rigore terrefactus, febrilem cognitionem auribus tenere ſibi perſuadens, ſuo ſibi Microcoſmi invento allegorico titillans, febrim definit morbum ſulphuris ac nitri: atque alibi iterum, terræ motum Microcoſmi. Quaſi ſulphur & nitrum, ſeipſis fierent longè frigidiora, dum è limo [vel limbo, ut ait] Microcoſmi ſeparantur, & ultro poſt horas aliquot, ſponte accenderentur igne Ætnæ.

20. Etenim ut Galenus in veſtigandis cauſis ubique ceſpitavit, adeoque in eo ſe prodidit non eſſe Medicum, [cujus nomen ait, Inventor occaſionis:] Ita Paracelſus, mira licentia lapſus eſt in Microcoſmi parœmias Medico indignas. Dura quippe lex eſſet, quæ hominem, nuditer ut Macrocoſmum referret, præcipitaſſet in omnium morborum ærumnoſas neceſſitates. Ego certè gratulor animæ meæ, quod figuram Dei vivi referam, non autem mundi.

21. Deceptus fuit bonus hic vir, quod neſciret ignem nuſquam accendere, niſi ſuccendatur prius, nec utut finxerit, eſſe in nobis ſilicem & chalybem, ſimulque concuſſorem in puncto attritionis ſilicis. Non ſanè opus fuit his, ut neque pulvere pyrio, pro calore febrili, niſi primo appulſu crememur, & dehiſcamus medii. Deeſt ergo in nobis materia actualis ſulphuris, & ſalis petræ; deeſt connexio amborum, deeſt ignis actualis. Ac tandem deeſt corpus, quod iſtam accenſionem unico toleret momento. Næniæ ergo, & fabulæ ſunto, febrium cauſæ & origines in Scholis.

PHLEBOTOMIA IN FEBRIBUS EXAMINATUR.

CAPUT IV.

1. *Ratio unica contra humores, cætera alibi.*
2. *Propoſitio univerſalis pro Phlebotomia Galeno authore.*
3. *Syllogiſmus contra eundem.*
4. *Probatio Logiſtica.*
5. *Quod Plethora boni cruoris ſit impoſſibilis.*

6. In

6. *In venis non ſubſiſtere unquam cruorem corruptum.*
7. *Non poſſe dici plethoram in ſtatu neutro cruoris.*
8. *Ex theſibus Scholarum nunquam indicari venæſectionem.*
9. *Quid ſit propriè cacochymia in venis?*
10. *Coindicationes loco Indicationis propriæ, & oppoſitas contra indicationi perperam quadrare*
11. *Propoſitio Authoris contra venæſectionem in febri.*
12. *Scholæ infamant ſua laxativa per probationes venæſectionis.*
13. *Fines coindicationum.*
14. *Præmonitio Authoris.*
15. *Quomodo refrigerat ſanguinis miſſio?*
16. *Miſeranda hiſtoria Infantis Cardinalis.*
17. *Summe notandum contra Medicos cruoris avidos.*
18. *Conſcia mens mille teſtes.*
19. *Argumentum inde ſumtum.*
20. *Eſſentialis ſtatus febrium.*
21. *Explanatio præcedentis Argumenti de refrigerio, & ſubterfugia Scholarum.*
22. *Non iri ab uno extremorum ad aliud, male à Matheſi duci in medicinam.*
23. *Elenchus eſt in medendo.*
24. *Argumentum ex theſi Scholarum opponitur.*
25. *Fucus Scholarum ex pertinaci inſcitia.*
26. *Vires obtinent primatum indicandi.*
27. *Opponitur Hippocrates de Athletis; ſed male intellectus.*
28. *Depletionum differentia.*
29. *Minus nocent febris, quam venæſectio.*
30. *Obligatio Medentum.*
31. *Intentio generalis in febribus, & huic oppoſita venæſectio.*
32. *Semper venæſectionem obeſſe probat Matheſis.*
33. *Incertitudo Medentum. principiorum defectum arguit.*
34. *Venæſectio nequit minuere cauſam febrium.*
35. *Argumentum à ſufficienti enumeratione.*
36. *Alia à cruoris qualitate.*
37. *Quorſum cogantur Scholæ.*
38. *Spes vana in emiſſi cruoris mutationibus.*
39. *Vanam coindicationem Phlebotomiæ pro revulſione, tam in febri, quam menſtruo.*
40. *Derivatio in morbis topicis quandoque utilis; ſed in febribus impertinens.*
41. *Venæſectio nocua in Pleuritide.*
42. *Diſcant Scholæ à ruſticis, ſua axiomata eſſe falſa.*
43. *Revulſio in febribus noxia.*
44. *Quid Medici ex hoc capite diſcere debeant.*

ANtequam ad ulteriores ſcopos pergam, debebam repetere, quæ alibi longo Tractatu demonſtravi. In natura videlicet non eſſe duas biles, & pituitam, tanquam partes conſtitutivas cruoris, niſi Tractatus febrium ſuccinctiorem me poſtularet, præcipuè quod iſthæc per ſe hoc loco ruant: ubi non humorum, niſi putridorum fit mentio, cum animal putridum non ſit amplius animal. Duo igitur præſidia univerſalia medendi tantum examinabo Phlebotomiam nimirum & Purgationem, tanquam binas Medicinæ columnas, quibusque colliſis, totum ædificium, ſponte velut in rudera concidit, ablitisque his præſidiis, Medentes deſerant infirmos, non habentes remedia, præter corporis atque virium diminutiva, quæ ſigillatim attingam univerſa.

2. Enimvero ex conſenſu Galeni, in omni febre (hectica excepta) requiritur Venæſectio.

3. Scholis itaque & exitioſæ hujus ſeculi conſuetudini hunc ego Syllogiſmum ſtatuo. Phlebotomia eſt inutilis, ubicunque non indicatur neceſſaria: ſive, ubi indicatio illi propria deeſt: Sed in febribus non indicatur neceſſaria. Ergo Phlebotomia in febribus eſt inutilis. Probatur major. Quia finis eſt cauſarum directrix prima, & diſpoſitrix mediorum ad ſe. Ubicunque ergo finis non indicat neceſſitatem mediorum, fruſtra comparantur ad finem non requiſita. Præſertim ubi ex contraindicatione conſtat, cruorem non emittit abſque virium jactura. Perperam ergo inſtituuntur ejusmodi media, quæ finis indicat fruſtra, inutilia, & cum virium diminutione fieri.

4. Minorem autem probat Horat. Augenius de S. Monte, tribus libris ex profeſſo. Docens

Academiarum conſenſu, quod ſola plethora, ſive venarum nimia plenitudo, id eſt, nimia cruoris abundantia ſit indicatrix phlebotomiæ. Neque id quidem directè ad ſanationem febrium; ſed ob plethoræ evacuationem. Atqui in febribus nunquam ſubſiſtit plethora: ergo nunquam in febribus indicatur phlebotomia, & per conſequens, eſt hæc omnino inutilis. Concluſio eſt quidem nova & paradoxa, attamen vera. Quod igitur pluribus erit probandum. Ipſe Galenus probat ſubſumtum. Docens ſingulo febrium acceſſu plus bilis difflari, quàm biduo generetur. Interim cætera membra non ceſſant nutriri conſueto ſanguine, id eſt, adhuc præter conſumtionem à febri cauſatam, ſuam taxam cruoris ſoliti conſumunt. Quæ præcedenti capite, ex humore per vomitum rejecto, in computum redegi. Jam verò illud ipſum majori conniventia inculcandum eſt. Quocirca ſi benè valenti, quotidie fiant unciæ octo cruoris, neceſſum eſt, totidem quoque indies in alimentum abſumi, aut alias, mox in immenſam molem homo protuberaret. Quid ſi ergo benevalenti quotidie decedant unciæ octo cruoris: certè non minus conſumet febris. Ergo cum nulla, aut pauca ſit ciborum appetentia, digeſtio, & ſanguificatio, neceſſariò quoque mox binis diebus plethora, ſi qua ſit initio, deficiet, ceſſabitque ejus indicatio, pro cruoris miſſione in febriente. Quod autem mox in febribus non ſit amplius plethora; hoc vident, quotquot ulcera è cauterio patiuntur. Quæ ſcil. mox à febribus ſiccantur, nec ſolitum pus dant.

5. Inprimis autem notandum, ut nunquam vires peccare poſſunt abundantia, nequidem in Mathuſalem: ita nec bonus ſanguis, peccat nimietate, eò quod vires vitales, & ſanguis, ſint correlativa. Quia juxta Scripturam, anima, ſive robur vitale, eſt in ſanguine. Ex conſequenti ergo, nunquam poteſt eſſe plethora in bono ſanguine.

6. Ab altera autem extremitate, præcedenti capite demonſtravi, non contineri unquam in venis, ſanguinem corruptum.

7. Ergo, ſi qua ſit unquam poſſibilis plethora venarum, illa deberet conſiſtere in medio ſtatu cruoris, inter corruptum & optimè ſanum: ſive conſideremus eundem ſtatum decidentiæ & neutralitatis, vel demum, quatenus ex utroque miſtum, ſaltem meminerint Galeniſtæ, bonum provenire ex integra cauſa, malum verò è ſingulis defectibus: adeoque hunc ſtatum non dici plethoricum: ſed cacochymicum. Nec optare venæſectionem; ſed potius purgationem, quæ ſelectivè malum educat, bonum autem relinquat.

8. Adeoque ex ſuis theſibus, nondum probari venæſectionem, ullatenus indicari.

9. Nam juxta rei veritatem, jam ante oſtendi, non conſiſtere cacochymiam in venis, quæ ſc. eſt duntaxat cruoris turbatio: ad quam ſublevandam, non indicari turbati cruoris exhauſtionem, quantum turbatoris affectus ablationem potiſſimum quod ſit purior ſanguis, qui per cordis centrum tranſiens, ſuam depurationem eſt ſortitus: ideoque qui è cubito trahitur, primusque educitur, purior erit, relinquetur autem intus impurior.

10. Porrò cum jam conſtet deeſſe plethoram in febribus, quæ ſanguinis emiſſionem requirat, idque quadantenus Scholæ olfecerint; ſubſtituerunt loco Indicationis aliquot coindicationes, quaſi æquiponderantes Indicationi adæquatæ in natura, & præponderantes contra indicationi.

11. Quæ alioqui ſanè, cum à virium conſervatione deſumitur, tota primatum obtinere debet, eo prorſus nomine, quod omnis febris citò, tutè, & perfectè ſit curabilis absque venæſectione.

12. Enim verò pro omnibus tam diverſis clientum humorum putrefactionibus, & febribus inde manantibus, unico venæſectionis præſidio ſtatim utuntur: quia affatim (ut ajunt) ſuccurrit, & ad lubitum ſiſtitur: qua ſaltem diſtinctione ſua laxativa quodammodo infamant.

13. Ajunt namque licet venæſectio naturali, atque unica ſui indicatione, propter plethoram requiri videatur; imò nec illa humores putrefactos proprie auferat; attamen refrigerat, venarum ſarcinam exonerat, vires recreat, partem mali humoris unà cum bono demit; fluxumque humorum ad nidum putredinis, per derivationem ac revulſionem ſiſtit, pacat, avocatque. Quapropter natura ſolamen ſentiens, cætera felicius

licius faciliusque ſatagit. Bona ſunt verba, ait ſus, comedens pſalmos pœnitentiales; at non proſunt famelicæ. Hæ ſunt videl. coindicationes; quibus continuandam mortalium perniciem perſuadent, quibusque ſigillatim ſatisfaciam.

14. Atqui ante omnia præmonitum volo, quod quamquam in robuſtiori & pleniori corpore, notabilis læſio per cruoris emiſſionem non fit, imò non rarò mox ſublevari, etiam ægri ſanari videantur; non poteſt tamen non improbari venæſectio, cum citra eandem felicius ſanentur febrientes: nam utut ad primam vel iteratas venæſectiones, ſæpe febrium atrocitas remiſerit, id ſanè non aliàs contingit, quàm quod Archeus ſubitam virium depletionem, ac indebitam refrigerationem perhorreſcat, adeoque expellere materiam febrilem, & fungi officio negligat. Qui verò per phlebotomum curari videntur; certè recidivant, ſaltem tardiorem, minusque firmam conſequuntur valetudinem. Quam aſſertionem Turcæ probant, magnaque orbis pars mecum venæ apertionem ignorans, quippe quàm Deus in natura nusquam inſtituiſſe legitur, aut approbaſſe, imò ne quidem ejus mentionem feciſſe.

15. Quod autem ad primum coindicationis ſcopum, qui refrigeratio dicitur, attinet. Profectò ſanguinis miſſio non alio titulo refrigerat, quàm quatenus de calido vitali furatur. Non autem, quòd vim frigefactivam & poſitivam obtineat. Quo ſaltem nomine debet ejusmodi refrigeratio eſſe nocua. Cur quæſo, in hectica non aperiunt venam? an non indiget febris refrigeratione? vel deſinit eſſe febris? At deficit cruor hecticis, quare defectu cruoris, & virium, facilis eſt noxæ animadverſio per phlebotomiam allatæ, quam alioqui vires robuſtiores tegunt:

16. Anno 1641. 8. Novembris diſſectum fuit corpus Principis Ferdinandi, Hiſpaniarum Regis fratris, Cardin. Toletani, qui 89. diebus Tertianâ febri agitatus obiit ætatis 32. annorum. Etenim ſublatis corde, hepate & pulmone, adeoque diſſectis venis & arteriis, vix cochlear cruoris, in cavum thoracis confluxit: planè nimirum hepar oſtendit exangue, cor verò inſtar cremunæ flaccidum. Biduo enim ante mortem plus ediſſet, ſi ipſi conceſſum fuiſſet. Fuit nempe per venæſectiones, purgationes, hirudinesque exhauſtus, ut dixi, non deſinebat tamen Tertiana ſuum typum ſervare.

17. Quid ergo tanta ſanguinis evacuatio profuit? Quidve refrigeratio iſta palàm fecit, niſi quod vana eſſent ejusmodi evacuantia, quæ ne punctum quidem febrium tollerent.

18. Eſtne iſta medendi methodus, quæ facit Medicum, quem creavit & honorandum præcepit, ob ſui neceſſitatem, Altiſſimus? Si neſciat in viro juvene curare Tertianam; quorſum conferet iſta methodus? Eſtne illa ars, cujus eget infirmus, & non ſanus? Utinam atque utinam Princeps bonus ille non fuiſſet uſus? Qui cum Cortraco redux à Senatu Bruxellenſi ſalutaretur, convaleſcens ab agone mortis præ cruoris & virium minutionibus, tum firmus obambulabat in cubiculo.

19. Horrent itaque Medentes, ſuos febriculoſos exponere ad occurſum frigidorum, quibus ſcilicet ſtatim, atque affatim, experirentur refrigerantium virtutem, indicio manifeſto, quod non multum fidant ſuis calorum, & refrigerantium regulis; Nam cum jam conſtet, totum calorem in febri eſſe ipſiusmet ſpiritus vitalis: ſequitur etiam, quod refrigeratio per venæſectionem, ſit mera ſpiritus vitalis, unà & ſanguinis exhauſtio, & depauperatio. Nam ſi febris ſit curanda ut intemperies, per venæſectionem, tanquam remedium refrigerans (contrarium heu conſtat! per exhauſtionem omnis ſanguinis è Principe Infante Hiſpaniarum, in quo adhuc pridie ante mortem febris Tertiana, non obſtante tanto refrigerio, ſuos acceſſus ſervabat,) ſoloque frigore, ſanationem intendant alii etiam in quotidiana (quam è pituita putrida accendi ſcribunt) ſaltem refrigerium iſtud longè facilius obtinerent, exponendo ægrum ſeminudum, ad Boreæ, vel Zephyri flatum, vel ſuſpendendo in aqua, aut profundo puteo, donec ſe ſat refrigeratum teſtaretur. Statim enim ſic & affatim ſanationem abſolverent, ſi intus conſcia inſcitia ſuam caloris eſſentiam febrilem non damnaret.

20. Itaque febris non eſt nuda caloris tempeſtas, ſed adeſt occaſionalis vitiata materia, ad

cujus expulſionem Archeus per accidens ſe accendit, velut indignatus. Quod quamdiu in Scholis fuerit neglectum, præpoſteræ, pernicioſæ, & conjecturales erunt febrium ſanationes, eoque omnes ne quicquam gratiarum actione dignum debebunt medenti, cum ſpontanea naturæ bonitate curentur, atque utinam per Medicos non poſtergarentur.

21. Ad argumentum verò ſanationis per frigus ſubitum reſpondebunt Scholæ periculoſam eſſe itionem, ab uno extremo ad aliud. Qua ſuæ ignorantiæ excuſatione os populi obturant, velut aliquid fide dignum dicerent. Non advertentes, quod in eo ſibi contradicant, dum venæſectionem eo potiſſimum ſcopo laudant, & præferunt laxativis, quod ſtatim, atque affatim, per refrigerium ſuccurrat, ideoque velocis, & præſidiis univerſalis nomenclaturam dedêre.

22. Suam enim impotentiam, in inſcitia fundatam, cogunt ad arbitrium axiomatis male intellecti, & pejus applicati: Siquidem indubium eſt, quod liceat confeſtim abſcindere laqueum ſuſpenſi, ut privatus aëre, illo quantocyus potiatur. Item quod liceat ſubmerſum, ſtatim prono ſitu deponere, ut aquam è pulmone rejiciat. Liceat, inquam, aliquem ſtatim ad ripam extrahere; liceatque ſtatim vulnus ab indiſpoſitione liberare, & cicatrice claudere. Plurima enim ſic vulnera unico die ſigillantur: quod ſolutio continui nil indiget præter ſui reunitionem, liceat ſtatim os fractum vel dislocatum reponere. Liceat ſimiliter in Caduco, Syncope, Lipothymiâ, Crampo, quanto citius infirmos revocare, excrementorum detentiones ſolvere ſtatim, ſtatimque profluvium muliebre ſiſtere. Neque enim autumandum, quod natura in propria deſtructione gaudeat, quodque è ſtatu ſano, repentinam quidem mortem intromittat, remedium autem recuſet, quod repente morbum repellat. Alioqui non faceret, quod in poſſibilibus eſt longè optimum, uti nec unumquodque deſideraret eſſe, & conſervari. In Matheſi quidem ſtatuitur impoſſibile, ab extremo ad extremum pergere abſque medio, negatque iſtud medium omnem penitus interjacentiam: quam ſi in naturalibus, cum quadam latitudine dederimus, adhuc confeſtim, atque optimè egiſſe cenſebimur. Adeoque nec licet illud Matheſeos ad ſanationes torquere. Fateor equidem, non licere hydropem, per paracentheſin, unica affatim vice educere: ut neque pus, è grandi apoſtemate totum elicere; nec conglaciatum præ frigore, immediatè ad hypocauſtum deferre, neque fame penè extinctum affatim alere. At ſanè, iſtud non cogit mediocritatis tardus, & neceſſarius inceſſus, ut talis, aut ab uno extremorum ad aliud progreſſio, quaſi natura celerem opitulationem averſaretur. Cum hæc ipſi ſit indicatio vernacula, cognata, medullaris, & intimè propria. Sed vetantur iſta, quia virium inde dependens exſolutio non ferret celeres iſtos motus.

23. Per elenchum ergo cauſæ non ut cauſæ, Scholæ ægros arcent, à ſubitaneo auxilio, quod non habent: ut ignorantiam aliquo apud vulgus velent axiomate, malè directo. Nam quoties ſine virium amiſſione (vires namque ſemper primatum obtinent in Indicationibus) ſanatio haberi poteſt, quo citius id fit, majori quoque jubilo naturæ arripitur. Prout & in febribus, multa jucunditate, utili admiratione obſervavi.

24. Ergo (in terminis) ſi febris ſit merus calor præter naturam, debeatque per contraria debellativa omnis ſanatio perfici: ergo requirit frigefactionem præter naturam, ut ſcilicet contraria ſtent ſub eodem genere: Id eſt, neceſſario febris omnis ſanaretur ab ambientis multo frigore; ac potiſſimum, quia ambientis frigus vires colligit, non autem diſſipat. Sed conſequens eſt falſum: Ergo & antecedens.

25. Ergo Scholæ non intendunt per venæſectionem caloris refrigerium; ſed primariò ablationem ipſius cruoris, & mitigationem accidentium, quæ vires debilitatas conſequitur. Sive primariò intendunt virium & ſanguinis diminutionem. Id quod pleno fuco appellant liberiorem arteriarum reſpirationem.

26. Ego verò Indicationem, quæ virium conſervationem concernit, eſtque oppoſita venarum depletioni cuicunque ſemper maximi pendo, quia diminutis ſtratiſque viribus, nec morbus profligari poteſt, nec aliquid ſupereſt Medenti agendum. Idcirco Hippocrates decernit naturas ipſas eſſe morborum medicatrices quod Indicatio, quæ à viribus conſervandis ſumitur, totum

totum ſanationis ſcopum moderetur. Ut ergo ratio vires cuſtodiendas ſuadet: ita & cruorem, quòd hic illas contineat.

27. Hippocrates quidem in plethora Athletarum ſtatim, & cumulatim, cruorem juſſit mittendum. Idque Scholæ pro venæ ſectione ubique intonant. Sed ridiculè iſtud pro morborum, febriumque ſanatione allegatur. Non enim id juſſit propter metum plethoræ, utcunque venæ illorum ſanguine ſat abundent; ſed ſolum, ne vaſa repleta, in roboris exercitiis diſſiliant, ac dehiſcant. Alioqui quid Athletis ſanis, cum ſanatione febrium intercedit commune? non enim febrienti metus eſt plethoræ, nec ut vena exercitiis rumpatur.

28. Notandum porrò, depletiones cruoris ſic ſe habere; Quod quæ à Venere facta eſt, ſit irreparabilis virium exhauſtio, quia demit de innato cordis ſpiritu. Huic autem propinqua eſt exhauſtio per venæſectiones facta, eò quòd promtè ſuffuretur Archeum influum, & affatim. Morbus verò, etſi vires directè quoque oppugnet: quia tamen id non efficit affatim, ſed ſenſim, ideo vires potius concutit & atterit, quàm quod verè exhauriat.

29. Facilior itaque eſt virium reſtitutio, à morbo attritarum, quàm exhauſtarum à venæſectione. Nam qui à venæſectione debilitantur in morbis, plerumque deſtituuntur criſi, & ſi à morbo reſurgant, paulatim, multiſque anxietatibus valetudinarii convaleſcunt, longâ dierum ſerie, & non ſine metu recidivarum. Qui verò morbo decumbunt abſque venæſectione, reſtituuntur de facili, & convaleſcentes mox priſtinum attingunt ſtatum. Sin verò remediis deſtituti, etiam nonnunquam ad extremum devenerint; criſin tamen natura molitur, eoſque reficit, eò quòd illorum vires, etſi à morbo conquaſſatæ quidem ſint, non tamen perierint, exhauſtæ affatim per cruoris emiſſiones.

30. Quapropter Medicus ex conſequentia, & in charitate tenetur mederi, non per diſpendium ſubitaneum virium, ut neque per pericula inde conſequentia, nec etiam per vitæ abbreviationem neceſſariam, juxta Pſalmum. Spiritus meus attenuabitur (ergo) dies mei abbreviabuntur. Cumque juxta Sacra, vita gliſcat in ſanguine, utut hunc affatim dimiſeris, non niſi cum vitæ præjudicio emiſeris.

31. Intentio enim perpetua naturæ, ſanandis febribus, eſt per ſudores. Ideoque acceſſus plerumque terminantur per ſudores. Sed huic intentioni diametraliter opponitur venæſectio. Siquidem hæc vellit cruorem introrſum, ad replendum vaſa cruore depleta: motus verò naturæ, ad ſanationem febrium requiſitus, procedit à centro foras, à nobilibus, & viſceribus, ad pellem.

32. Quod autem venæſectio debilitet neceſſariò, licet fortiores, & plethorici id ſecus experiri & teſtari videantur: ſi textus ſacer, qui vitam in ſanguine habitare admonet, non ſatis ponderis habeat; ſaltem id manifeſtum fiet, ſi liberaliori ſanguinis miſſione peccaveris: ſtatim enim vires, & æger concidunt. Ergo in Matheſi ſi ſex notabiliter lædant: tria non poſſunt non lædere, quanquam non ita ſenſibiliter. Lædere autem naturam, qui eandem ſanare & reſtituere debet, non eſt permiſſum, ſi ipſa ſibi natura debeat eſſe medicatrix, tantoque felicior, quo fortior. Satis enim ſit Medico, quod æger alioquin inexcuſabili debilitate labaſcat per morbum, inedias, inappetentias, inquietudines, dolores, anxietates, vigilias, ſudores &c. neque idcirco fidus Auxiliator debet debilitatem addere debilitatibus.

33. Fraudulentum eſt ſublevamen, quod venæſectio adfert, ejuſque tam incertum eſt remedium, quod nemo Medentum hactenus auſit polliceri ſanationem inde futuram. Quiſque artificum facit, quod promittit. Statuarius nempe ſtatuam, calcearius calceos indubiè parat. Solus autem Medicus nil audet ex arte ſpondere ſuâ: quia nititur fundamentis incertis, per accidens duntaxat, ſubinde, atque doloſè proficuus. Quia utcunque rem verteris, ignorantiæ plenum eſt, procuratâ debilitate ſanare velle.

34. Per repentinam nempe cruoris depletionem, cumulatè factam, plerumque natura negligit expulſionem ſui hoſtis. Quam attamen expulſionem demonſtravi continere totam febrium, & naturæ ſcenam. In confeſſo eſt præterea, quòd materia febrilis non conſiſtat in vena ſupra Cor: & per conſequens, neque venæſectio materiam occaſionalem ullatenus exhauriat, aut directa medendi intentione, effectivè ſanet.

35. Deni-

35. Denique, ſi mittendus cruor, ob perſpirationem facilem arteriarum. Id ſaltem fruſtraneum in initiis & incrementis febrium, cùm calor nondum viget. Cumque in ſtatu, ut neque in declinatione ſit mittendus cruor. Ergo nunquam. Quod autem non in ſtatu, probatur: quia præpeditur criſis, cum natura, (ut ſcribunt) maximè impedita luctatur, & plerumque victrix, minimè tum toleret virium jacturam, & avocationem à duello. Sin verò in ſtatu natura victa ſit, quid erit venæſectio tum aliud, quàm merum homicidium? Si ergo in ſtatu non convenit venam pandere, dum maximus calor, anxietas, & potiſſima arteriarum exigitur reſpiratio: multò certè minus conveniet in initiis, & augmentis. Præſertim quod primis ſtatim diebus metus plethoræ abeat, adeoque ſat facilis ſit arteriarum perſpiratio. Quod autem morbi, in ſua declinatione, venæſectionem nec petant, nec tolerent, tam eſt clarum, & omnium voce teſtatum: quod nemo venæſectionem unquam, per declinationem morbi, intentet.

36. Conſideremus præterea, quod in febribus, cruor in venis vel bonus ſit, vel malus, vel neuter. Si bonus: bonum erit, bonum detinuiſſe, eò quòd viribus addat. Nam (ut alibi oſtendi) plethoræ metus, vel mox ab initio, ſi quis eſſet, ceſſavit. Quod autem volunt bonum cruorem dimitti, ob refrigerium, & putredinis difflationem. Jam enim utrumque ſat ſublatum eſt, & imaginarium bonum, quod ſupponunt, realem, & neceſſariam virium jacturam adfert.

37. Cæterum docent Scholæ venæſectionem in febri non mandari, propter bonitatem cruoris, quæ nempe ſupponunt malum & putredinem. Ergo autem ſat docui, non dari corruptum in venis, quamdiu vivitur; & per conſequens, ruere hunc Scholarum ſcopum in vena ſecanda. Oportet ergò mihi demonſtrent malitiam cruoris, quæ ſit citra ejuſdem corruptionem. Deinde, malum iſtum cruorem detineri in vena, à corde uſque ad manum, ſi ratam velint venæſectionem, in quantum talem, vel quatenus revulſionem. Doceant, inquam, quòd malus cruor non ſit in primis officinis, eductoque per cubiti venam cruore non trahatur deterior ad cor, qua vena cava dexterum cordis ſinum facit. Inſtruant pariter, quòd depletis ſuperioribus venis, non ſit major libertas, & impunitas, qua noxia & febrilia ad cor pertingant, quàm ante. Adeò quòd loco difflandi putredinem, (quam in rei veritate probavi nullam) non occaſionetur potius liber aditus auræ putridæ ad cor. Quorſum nempe depletarum venarum vacuitas attrahit cruorem infernè. Oſtendant, inquam, qua ratione effluvium cruoris, & diminutio virium per cubitum, impediat putredinem, ſive importet correctionem, & redintegrationem putridi. Item explicent ſe, quid velint dici, quod venæſectio fieret, quo arteriæ liberius reſpirent, cum putredo, (ſi qua eſſet in venis poſſibilis) non affectet ſanguinem arterialem totius naturæ condum. Probentque inſuper, quòd imminuto bono ſanguine, & viribus, proportionaliter, ſit major poteſtas reſiduo impuro, inquinatoque per putredinem, [ut ſupponunt] ſeipſum præſervandi à putrefactione imminente. Doceant item contra Textum ſacrum, quod vita atque anima ſint potius & libentius in contaminato ſanguine reſiduo, quàm in puriore per venæſectionem ablato. Alioqui regulariter boni eductio includit reſidui mali auctam proportionem, effrænemque licentiam. Quid ſi demum in febri, ac venis, cruor ſit malus, bonumque ajunt; [tanquam ſignum & effectum] quod in miſſione cruoris, malus effluat: putentque, tantundem ſaltem mali cruoris abreptum. Primò probent cruorem, quem cenſent noxium, verè noxium, prout antè jam probavi inſontem: Ac dein doceant, per ejuſmodi mali cruoris feſtinam & plenam emiſſionem, nil præjudicii viribus eſſe ablatum: quodque ſuperſtite cruore inquinato, minutis jam viribus, ſanguinis facta depletio erit in cauſa, cur putredo reſidui cruoris pergere minus valeat? & an ſperent quandoque in venis ſemel putrefacto cruore quomodolibet, ab ejuſmodi videlicet privatione, dari in natura regreſſum?

38. Etenim oſtendant, non contradicere, quod febri proprium ſit, cruorem ipſum inquinare, & hanc proprietatem tolli à poſteriori, à putrefacti ſcilicet remotione? etenim ſi primum impurior ſanguis è vena depromatur, iteratò venam pandunt, interim vires conſternunt, turbans-

bantque, hinc & criſis ſpem tollunt, quid ſi tum rubicundior effluxerit. Certè exclamant. Quaſi totum mali agmen ablatum prima vice, fuiſſetque febrium ſedes, à corde ad cubitum duntaxat extenſa; bonus autem, circa hepar reſideret. Aſt deprehendi ſemper in Hydrope ultimorum excrementorum formidoloſas evacuationes, multoque ideo magis, in nuda ſanguinis abreptione, quæ recta via à corde per vulnus, vitales ſpiritus abducit, ſive is malus, ſive bonus, vel neuter cenſeatur. Inprimis probavi, quòd peccent petitione principii, tam quæ de Synocho, cauſoque putridis, quàm quæ de ſanguinis putridi emiſſionibus ſupponuntur. Quapropter loquendo ad numeros, ſublevamina facta propter virium ereptionem, ſemper inveni fraudeplena, ut pro tantillo ſublevaminis, vires morborum bajulæ enerventur. Perinde enim atque potus febrium initio, ſitim pro tantillo ſolari videtur; ſed quis tam demens, quod tum potaret, ſi ſciret potum ſibi vires neceſſarias ſuffurari? Inſidum eſt itaque, doloſum, & momentaneum refrigerationis auxilium per venæſectionem. De neutro tandem cruore, qui nec bonus nec malus ſit reſpectu venæſectionis, nil dici eſt operæ pretium: cum negatum ſub disjunctione, negari etiam poſſit copulativè. Nam ſive neuter ſit is, qui commiſtione boni cum depravato conſtat, [ſupponendo depravatum, qui non eſt] vel is, cui eſt introducta alteratio neutra, in utrumque eventum prædicta ſatisfaciunt.

39. Tandem ut ſpem, quæ in revulſione eſt, abſcindam, & ſic omnes ex æquo tollam coindicationes, tanquam miſera pertinaciæ ſubterfugia. Inſanum eſt ſubſidium, venæſectionem, (copioſam enim plerumque hoc fine exigunt] feciſſe, ſive in febribus, ſive demum in menſtruis, propter revulſionem: eò quòd materia febrilis non natet in cruore, aut fluctuet in venis, tanquam piſcis in aqua, ſed vaſi intus adhæret, prout ſuo loco de materia occaſionali ediſſeram. Pro menſtruo autem ſimiliter: eò quòd ejus ſeparatio fiat è toto, & non niſi ſeparatrice manu Archei. Phlebotomia verò nil ſeparat ſeparabilium: quia ſine præcognitione finis: adeoque abſque electione agit. Sed perpetuò effluit vicinior, mox vaſe aperto, & inſons cruor quem, quia dein continuo filo alius ſubſequitur metu vacui: idcirco menſtrua circa uterum, ſtudio naturæ alioqui collecta, per venæſectionem inde diſtrahuntur, ac in totum retrogradiuntur. Si autem Phlebotomia quandoque in plethora & euchyma muliere bene ſucceſſerit, at certè in aliis multis, miſerandam cataſtrophen dedit. Etenim ſi menſtruum, ſola ſui quantitate, (dum jam collectum, & in venis circa uterum ſegregatum eſt) peccaret, Indicationem Phlebotomi individuam, & in ſolo caſu ſuppoſito lubens admiſero. At menſtruum, bene conſtituto utero ſi fluxerit, abundè ſuis ſatisfacit finibus, & hactenus revulſio fruſtranea, quanquam etiam impoſſibile hypotheſis ſupponat. Phlebotomia namque, non niſi mera eſt cruoris, & indiſtincta depletio. Depletæ autem venæ, ex tempore, undecunque, qualemcunque cruorem ad ſe revocant. Quia ut cruoris ſunt avidæ thecæ; ita & vacuitatis impatientes. Atque proinde menſtruum, in exitum dicatum, id eſt, hactenus catalogo excrementorum ſemel inſcriptum à natura, venæ depletæ alliciunt.

40. Derivatio autem, quia parca eſt cruoris effuſio, modò congruis è venis fiat, ſæpe profuit multis morbis topicis, adeoque in febribus eſt impertinens.

41. Sed inſtant venæſectionem in Pleuritide eſſe ita neceſſariam, ut ſub pœna capitali ſit injuncta. Siquidem ajunt, niſi ad coſtas affluens cruor, multi cruoris effuſione revellatur, periculum eſt, ne mox Pleuritis hominem interimat ſuffocando. Ego ſanè nemini Pleuritico ſanguinem mitto, eſtque curatio ejuſmodi tuta, certa, commoda & ſolida. Nemo illorum perit. ubi interim ſub phlebotomo plures longa tandem tabe pereunt, & quotannis recidivam experiuntnr. Juxta Galenum enim, quicunque die quadrageſimo non ſunt perfectè ſanati, tabidi fiunt. Ego verò, intra paucos dies, perfectè ſano, nec recidivam ſentiunt.

42. Nec quidem ſolus mea ad hoc arcana habeo. Quin imo vidi ruſticum omnes pleuriticos tertio potu ſanantem. Utebatur enim ſtercore jumenti pro viro, & caballi pro muliere, quod diluebat in cerevisia, ac colaturam, ex-

preſſam propinabat. Tanta ſcilicet eſt Medentum ignorantia, tantaque Scholarum pertinacia, quod Deus ruſticis & parvulis det ſcientiam, quam Ethnica littera inflatis denegat.

43. Jam ſpectandum, ſi aliquis revulſionis uſus in febribus. Enimverò cùm opus revulſionis non ſit primariò aliud quàm venæſectio, ad quam per accidens, ſperatur ſuccedens cruor venturus, ejuſque rei beneficio, non fluxurum fore ad locum affectum. Ad quam theſin ſequitur, quòd per ejuſmodi evacuationem trahetur cruor peccans febrilis, [ſic loquor connivens] in venas diſperſus, qui alias ſuo nido, procul à corde latitans, ſuæ noxæ fermentum, non tam ferociter cordi communicaret. Quod eſt dicere: Per ejuſmodi revulſionem fore, quod humor peccans, à parte ignobili, ad nobiliorem traheretur. Crudior namque, ac fæculentior ſanguis eſt in Meſaraicis venis, defæcatior autem, qui propius ad cordis aulam acceſſerit. Aliàs namque indiſcreta natura, juxta vitæ fontem prima parricidii tela ſtatuiſſet. Cum igitur non fluctuet in venis materia febrilis, nec ſedeat prope cor: Abſit credere, illam per venæſectiones exigi, aut loco moveri, utut alioqui ſubinde diverſicolor ſanguis, per iteratas ſanguinis emiſſiones emungatur. Atrox itaque remedium, ſi ad locum emiſſi cruoris, alter à remotis acceſſerit. Nam ſic in totum, & ad nobiliora, unius loci labes diſpergeretur, eſtque alioqui facilis coinquinatio in habentibus ſymbolum.

44. Tandem, ſi ſemel abdicatis Ethnicorum erroribus, Moderni in vitam proximi reſpicerent, ſcirent utique, vana eſſe revulſionum commenta; perницioſam theſauri ſanguinis & virium deperditionem: Nullam noxam à ſanguine intra venas; ſed tantum ab hoſtilibus, & peregrinis excrementis inſultare: Deum quoque ſufficientia feciſſe ſordium quarumcunque emunctoria, nec laceratione venarum opus, pro febrium victoria.

(o)

PURGATIO EXAMINATUR.

CAPUT V.

1. *Prima confeſſio Scholarum de ſuis purgantibus.*
2. *Fraudes correctionum.*
3. *Altera confeſſio.*
4. *Tertia.*
5. *Excuſationes turpes.*
6. *Quarta confeſſio.*
7. *Hiſtoria frequens.*
8. *Dolus in nomine.*
9. *Explicatur, quid ſit dari laxativum, dum turgent humores, & quàm fraude plenum.*
10. *Hiſtoria pœnitentiæ Authoris.*
11. *Concluſio inde tracta.*
12. *Novem notabilia in Scholarum perniciem.*
13. *Hiſtoria cujuſdam Principis viri.*
14. *Quinta confeſſio.*
15. *Examen prædictorum.*
16. *Sexta confeſſio.*
17. *Subterfugia vana, & fœda.*
18. *Retorta tela ex confeſſione ſeptima.*
19. *Argumentum veneni à fætore.*
20. *Probatio mechanica.*
21. *Idem ex Galeno.*
22. *Probatio ab effectu.*
23. *Scholæ impugnant ſua theoremata.*
24. *Poſitis hypotheſibus Scholarum, nemo mori poſſet à febri, & falſum eſſet, quod non danda purgantia initio febrium.*
25. *Quod hic Aphoriſmus dolum includat, & Hippocratis inadvertentiam.*
26. *Coctio in morbis nominis abuſus.*

1. AGnoſcunt Scholæ ſua purgantia, ad Agaricum uſque correctione opus habere, eò quòd vim inferant naturæ.

2. Atque utinam correctiones illæ, non ignavæ, non ſtolidæ eſſent, potiuſque inſervirent ad comparandam innocentiam medelæ, quàm ad ejuſ-

ad ejus caſtrationem. Siquidem caſtratio virium in pharmaco dolum concludit, ne videlicet æger venenum ſubeſſe intelligat. Cicurata etiam officinarum remedia, ſunt inſtar lupi domeſtici, qui datâ occaſione, dum ſibi confiditur, ad ſolitam naturæ ſuæ ferociam redit. Hinc enim nec correcta pharmaca, proprio etymo appellare audent. Puta, Diagridii nomine Scammonæam velant, ut & Alahandal Colocynthidem larvat.

3. Compoſita demum laxativa, in Diſpenſatoriis militant ſub mentito ducis titulo. Interim nequeunt negare, quin in ſingulis ſolutivis Scammonæa & Colocynthis, non ſint bina columnæ, quibus totum purgandi ædificium innititur, quibusque colliſis, totum quidquid ſuperſtructum eſt, ruit. Mitiora demum ſolutiva, ut manna, caſſia, ſena rhabarbarum, &c. duobus illis ducibus anteſignanis, ſua dedêre nomina.

4. Fatentur, inquam, Scholæ, exhibito laxante, non eſſe amplius in poteſtate Medentis; adeoque per hoc infamant laxativa, eaque phlebotomiæ proinde poſtponunt.

5. Etenim ſi quid crudelius patraverit laxativum, vel doſin, vel correctionem, vel ægri naturam fluidam, vel Seplaſtam, vel ejus uxorem accuſant, ne ſolutivo alioqui pharmaco nomen pereat.

6. Interea tamen fatentur, velint nolint, ſolutiva univerſa tabidum virus in ſe claudere: ſolamque Aloem in proverbio innocuam vocant. Cætera vero cum additamento, correctione, & circumſpectione exhibenda, ut neque præpoſtere, aut præmature.

7. Nuper enim vir judicioſus, à Secretis Senatus Brabantici, ut ſanitatem cuſtodiret, pilulam uſualem ex aloë lotâ (caſtrata ſcilicet) ſumſerat, cujus dum non reperire effectum, transeunti id Medico denunciat. Qui culpat ignaviam aloës, adeoque picron, ſive amarum, in pigrum vertit; Præſcribam (inquit) majales pilulas. Quibus aſſumtis miſere periit, quia totâ hebdomadâ fruſtra laboratum, ut laxantis remedii effrænem effectum compeſceret. Is enim ut ſe à morbo futuro liberaret, dolo medentis periit, & reliquit proles undecim. Unde primario liquet tam eſſe laxanti liberum ferocire in bene valentem, quam alias in ægrum.

8. Impune nempe, etiam in vitam principum, graſſari licet, ſub nomine Medentis, doloque pharmaci. Quia terra tegit crudelem Medentum inſcitiam. Speciosus ſanè titulus purgatio, ſive depuratio; ſed doli plenus. Atque utinam Medentis purgatorium queat piare morbos! utinam quoad hoc non fit, ægri non exſpectarent purgatorium à manu Medentum!

9. Luctu ſanè eſt digniſſimum, quod ajunt, exhibito laxante, ante morbi coctionem, educi quidem eosdem humores (nam laxantia volunt per ſelectionem educere unum humorum, & non alium) quos alioqui poſt præfatam morbi concoctionem; eſſe tamen inutilem, imò & nocuam. Nec tamen inde hactenus diſcant, humores, per lactantia eductos, non eſſe humores, nec peccantes; (alias namque utraque ſtatione morbi, & unico laxante ſuppoſitis, neceſſariò deberent juvare æqualiter, ſi materiæ eidem peccanti detrahant) ſed meram putrilaginem, & merum liquamen tabefactum, per virus laxativorum. Tantoque infelicius bibitur hoſtis, ut hanc ferinam exerceat intus lanienam, in carne & ſanguine.

10. Etenim per facti hiſtoriam, narrabo pœnitentiæ & ſcientiæ meæ in medendo exordia. Enim vero vix ex ephebis eram, quod chirothecam domicellæ, aridâ ſcabie infectæ, indueram: Unde primum illâ, ac dein alterâ manu ſcabiem contraxi, cum pure & puſtulis infamem Medici noſtræ Urbis Seniores advocati. Venæſectionem primum ad hepatis refrigerium mandârunt. Dein triduano Apozemate bilem flavam torridam, & pituitam ſalſam, ad eductionem præpararunt. Ac tandem per pilulas de fumaria, purgationem præfatorum humorum inſtituerunt, multosque affatim ſeceſſus provocârunt. Gaviſus ego, quod acervum fætidi liquoris excreviſſem. Monuerunt ergo, idem pharmacum perendie aſſumendum, idemque iterum poſt triduum, pari ſucceſſu: ac meo judicio, ſi totum junctum fuiſſet, facile duas ſitulas impleviſſet Putridum, putidumque, quod humores putabam. Qui enim antea ſanus, alacer, integris viribus, levis in ſaltu & curſu: jam redactus

dactus eram in maciem, tremebant genua, genæ collapſæ, & vox mihi rauca.

11. Dixi itaque, & ſerò, ubinam hoſpitati fuere iſti humores in me? Nec enim in capite, thorace, vel in ventre locum tantæ farragini reperiebam. Nam etſi privus omnibus viſceribus, dimidium ejus tamen vix tota cavitas continere potuiſſet. Concluſi ergo mecum, qnod iſti humores non præ exſtiterant in me; ſed in me facti erant. Ac cognovi liquido iſtud putridum liquamen factum fuiſſe ab aſſumto laxativo: quod idem eſſet facturum, quoties aſſumerem. Interim eadem me tentabat ſcabies, quæ ante.

12. Unde 1. cognovi, quod ſcabies ſit contagium pellis, non autem hepatis intemperies, 2. Quod mentitum eſſet vitium iſtorum humorum in ſcabie. Quæ ſolo contactu chitothecæ parta erat. 3. Quod pharmaca purgantia non purgarent, aut mundarent; ſed putrefacerent. 4. Quod vividam corporis mei ſubſtantiam liquaſſent, & in putrilaginem reſolviſſent. 5. Quod indifferenter contaminarent, quidquid quo quo modo attingerent, ſive cruor eſſet, ſive demum ipſamet caro vivens, non autem ſelectivè unum pro alio elicerent, & ſepararent. 6. Quod contaminatum denotaret ſuum contaminans eſſe merum venenum, corporis liquefactivum, & putrefactivum. 7. Quod contaminatum, propulſante natura efflueret, donec vis pharmaci exantlata eſſet. 8. Quod hoc fieret non ſecus in ſano, atque in ægro. 9. Quodque ideo periculoſum eſſet pharmacum ſolutivum, antequam natura victrix eſſet in morbis, poſtmodum verò noxa ejus non ita manifeſta appareret. Quibus dudum, atque ſeriò mecum penſitatis, deſcivi à Galeno, qui totus circa humores iſtos ita implicitus, ut omnes morbos inde conſtare aſſerat. At cum mihi adhuc de eſſent meliora, quæ invicem humorum, & laxativorum ſubſtituerem, cum admiratione, & commiſeratione generis humani, tandem ſtudium medendi ſuſpendere volui donec altiſſimus, ex ſui bene placito, quærenti mihi, poſt multa nummorum & annorum diſpendia, dignatus eſt donare Intellectum, quem utinam ex meis operibus mundus ſibi in commodum applicaret. Crevit in me auſus eundo, ac indies magis confirmatus ſum, quotidianis errorum Medentum obſervationibus.

13. Inter cætera memini, quod Archiatri Principi exhibuerant ſcammoneatum pharmacum, unde unico die, quadraginta & unum ſeceſſus ſucceſſerant. Qui una cum lotio illius diei, me jubente, ponderati, pendebant libras octodecim & uncias ſeptem liquaminis flavi, & putridi. Dixi ergo illi, & ſuis Medicis. Enimvero ſi iſtud liquamen ſit bilis, unusque de quatuor. Jam phlegma in corpore inde reſiduum (una tertia bilem ſuperans, juxta Galenum) pendebit libras viginti ſeptem & uncias decem, & eodem computo, ſupererunt meracæ atræ bilis libræ novem & unciæ tres: Id eſt, pituitæ & melancholiæ non permiſtarum bili flavæ, libræ triginta ſex & unciæ tredecim.

14. Purgationem itaque debebant fateri, non eſſe corporis purificationem: quin potius relictorum humorum (ſi qui ejusmodi eſſent) diſtemperationem. Dein quod præfata ſolutio non eſſet bilis electiva mundatio, aut corporis à ſuperflua bile liberatio: ſed mera cruoris liquatio putrefactiva. Siquidem dum cruor eſſet in venis, non fætebat ante, mox putet in inteſtino, eodem inſtanti, quo extra venas excidit.

15. Sed ſodes, quo vaſe jam continebuntur tringinta ſeptem libræ pituitæ & atræ bilis reſiduarum? præſertim dum à purgatione venæ, quæ antea tumebant, nunc conciderunt, nec apparent amplius? Sequenti manè namque miſer ille, qui ſe veſtris arbitriis concredidit, ac ſe purificatum rebatur, caſſa, acuta, & rauca voce loquitur, tremit manibus, vacillat genubus, oculis concavis, exhauſtis venis, conſternato vultu, ſitique preſſus importuna, & dejecta appetentia, ſe pridie multa paſſum affirmat, per tam doloſam & anxiam depurationis experientiam, dubitatque iterum redire eandem viam. Certus tamen credit, ſi doſis laxativi auctior fuiſſet, malè ſibi ceſſiſſet negotium.

16. Ex iſta enim forti purgatione in Principe, ſtatim deberet eluceſcere ſolutivorum virulenta proprietas.

17. Re-

17. Reſponderunt Medentes, Principis naturam facilem nimium auſcultaſſe pharmaco & ad evitandam relictorum humorum colluviem præfatam; ſimulque diſproportionem eorundem. Quam Scammonæa, ex proprietate nedum eliciat bilem; ſed ex ipſo cruore, ſive compoſito ex quatuor confecerit unicum liquamen per ſedem rejectum.

18. Unde rurſus concluſi, impoſturam atque dolum, quæ choleram vel pituitam educi ſupponit, quæque ſelectivè unum præ alio excerni perhibet, dum jam fatentur, eſſe omnes ſimul liquatos. Et juxta Galenum, dum ſanguis putreſcit, fit bilis: & falſum eſſe, quod Cholagogon (verbi gratia) curet morbos bilioſos; quodque deceptio ſit, qui bilem educi ajunt, ſi & cæteri tres prius corrupti, ſimul ejiciantur. Nemo certè eſt veritatis ſtudioſus, qui non hinc ſtatim intelligat, corruere Veterum medendi baſin; tam reſpectu humorum, quàm ſelectionis ſolutivorum medicaminum.

19. Profectò admiror in ſtuporem usque, quod mundus perniciem laxativorum nondum animadverterit, qui alioqui tam repente perſentit quaslibet technas marſupio ſuo prætextas. Indubium eſt ſiquidem, quin laxativa occultum gerant toxicum, quod tot viduarum ac pupillorum millena fecit. Neque enim educunt ſingularem poſt ſe humorem, quem ſingulari Tractatu demonſtravi, nunquam in natura fuiſſe, niſi in libris Medentum. Etenim doſin laxativi auge, atque illico ſe prodet lethale venenum. Agedum, cur iſta veſtra bilis, tam celeri effluxu ſubſequens, fætet tam horrendè, quæ uno quadrante prius non fætebat? Celeritas enim effluxus, putrefactioni anſam adimit, ut & fætoris. Olet namque cadaver, & non ſtercus. Neque etiam ab inteſtinis, tam repente, tam olidi ſtercoris odorem mutuaret. Itaque fætor indicat toxicum efficiens, & materiam cadaveroſam, è vivo deſumtam.

20. Quod probo Mechanicè. Si quis hauſerit drachmam vitrioli albi in vino ſoluti, mox vomitum cit. At ſi ſtatim à potu ſuperbibat hauſtum cereviſiæ, aquæ, &c. is quidem plurimos patietur ſeceſſus; attamen prorſus absque fætore. Scammonæa igitur & vitriolum, pariter liquant cruorem meſaraicum. Hoc quidem, violenta ponticitate ſui. Illud vero putrefactivo, olidoque laxativorum veneno.

21. Cujus ſolius conſideratione, purgatio, ut crudele & ſtupidum inventum, nemini non ſuſpecta eſſe debet. Etenim ſi juxta Galenum, ſanguis dum putreſcit, fit bilis: ergo liquamen fætidum, atque flavum, per laxativa dejectum, mentiensque bilem, ex putrefacto cruore eſt generatum. Atque per conſequens, ipſa laxativa ſunt putrefactiva cruoris, quod ex Galeno, Scholis invitis, facilè colligitur. Etenim potiſſimum commendat Theriacam, eo quod potiſſimè venenis reſiſtat. Signum quoque optimæ Theriaces diagnoſticum aſſerit, quod ſi una cum laxativis ſumatur Theriaca, indubiè non ſubſequentur ſeceſſus. An non hæc Galeni verba convincunt, laxativa eſſe mera venena? quorum ſcilicet univerſa operatio eluditur, per Theriacam venenorum domitricem; cui ſuſpicioni conſonant effectus.

22. Quippe ſumto purgante, æqualiter dejiciunt æger & ſanus, liquamina ejusdem coloris, odoris, & conditionis: quapropter non exigit humorem peccantem, præ non peccante; ſed indifferenter contaminat quidquid attingit.

23. Porro & Scholæ impugnant libertatem ſelectivam, quam ſolutivis tribuunt. Nam ſi humor aliquis à quatuor ſit putridus in febribus, indicetque naturaliter ſui ablationem; laxativa verò educant ſelectivè humorem è cruore, in ſanis [uti volunt] imò carnem ſanam liquefaciant, ut inde ſcopum ſuum nanciſcantur, qui eſt, liquamen putridum fundere, quod alvus dejicit. Saltem laxativa non habebunt parem licentiam in febribus, ad eliciendum excrementum peccans, & putridum. Nam putridum non habet amplius priſtinam eſſentiam & proprietates, quas habebat ante ſui putrefactionem. Etenim ſi Magnes attrahat ferrum; non trahat etiam proinde ferruginem. Ideoque ſi purgans reſolvat carnes & cruorem, ut inde bilem educat, quam proprietate ſpecifica vinctam ad ſe trahit: non proinde trahit pariter putrida & putrefacta, venis incluſa, quæ cauſa eſſent febrium.

24. Nemo ſane per febres oppeteret unquam, ſi duo Scholarum axiomata veritate niteren-

terentur. Nempe ſi humoris putridi ſint cauſa febrium, itemque ſi cedant ſelectivè, per purgantia; inſuper veſana cautio eſſet, ne purgantia dentur in principiis febrium antequam materia turgeat; nimirum non ante maturitatem, ac coctionem materiæ peccantis. Unde ſat liquet, laxantia fore ſecus nocua.

25. Sin autem dentur, poſtquam morbi materia jam ritè eſt ſubacta: impoſturam præfata cautio continet. Quippe effectum ſponte ac beneficio naturæ procuratum, attribuit pharmaco ſolventi. A quo ſanè etiam tum, juſtius probus Medicus abſtinet. Quoniam tum perturbat criſin, periculum confuſionis inducit, & recidivæ. Pharmacum enim ſolvens, ſemper atque per ſe, non ſecus educit non cocta ac ea quæ poſtmodum cocta vocantur: quia utrobique æquè atrox ac virulentum. Sed poſtquam natura morbum ſuperavit, minus noxæ infert, neque tam apertè laxativi dolus tum manifeſtatur. Adeoque ſi tum laxans detur, videbitur Medicus, ſua arte morbum viciſſe.

26. Cæterum ſi laxativa educerent ſingula, humores ſuos per electionem: neceſſariò etiam qualibet ſtatione morbi conducerent, quippe quæ ſemper eundem liquorem & æquè fætentem educunt; turbant autem quam maximè, quoad natura non evaſerit ſuperior. Quam illius victoriam morbi concoctionem dixêre Scholæ. Non ſane quod natura digerere, aut coquere aggrediatur quidquam, quod vitioſum eſt, aut ſibi in uſum non cadit: quippe quæ intelligentia non errante gubernatur. Hæc de utroque univerſali præſidio in febribus admonita ſufficiant. Concludens cum Hippocrate ad Democritum, omne ſolutivum deprædari de viribus, & ſubſtantia noſtri corporis.

CONSIDERATIO QUARTANÆ.

CAPUT VI.

1. *Quartana illuſit Scholarum regulas.*
2. *Quare neſciant curare Quartanam.*
3. *Deficere ſolitas in aliis morborum eventibus excuſationes.*
4. *Omen ex quartana in cæteris febribus.*
5. *Quartanæ examen ad Scholarum calculum.*
6. *Debilitates ipſius Galeni.*
7. *Deliquia in Medentibus notata.*
8. *Coacta verba in confeſſione Medentum.*
9. *Argumenta contra atram bilem in Splene, & ſubterfugia Medentum.*
10. *Vera ratio, unde Splen indureſcit ſub finem Quartanæ, errorque Scholarum detegitur.*
11. *Notabilia aliquot in Quartana.*
12. *Modus inebriandi, organaque.*
13. *Notabile de ſpiritu vini vegetabili, è baccis Iuniperi.*
14. *Cur vina ordinario grata mortalibus.*
15. *Quomodo arteriæ trahant remedia ſua?*
16. *Impedimentum in oleis eſſatis, quod in eorundem ſalibus non eſt.*
17. *Modus fiendi cardiacæ paſſionis, quam etiam vocant regiam.*
18. *A ſtomacho varii morbi chronici.*
19. *Ruditas ſæculi Hippocratici, & ſinceritas.*
20. *Quartanæ nulla ſedes relinquitur in Scholis.*
21. *Paucula dicuntur notabilia de Inſaniis.*
22. *Sedes amentiarum.*

INtegro ſanè Tractatu demonſtravi, nunquam in rerum natura fuiſſe humores, quos Scholæ Medicæ in artis ſuæ baſin præſupponunt, ſpectaretque ex profeſſo huc ille Tractatus, niſi propediem in opere aliorum morborum repetendus eſſet. Eò quod omnes morbos paſſim iſtis humoribus nuncuparint. Hoc loco autem ſufficiet obiter demonſtraſſe, febres ortum ſuum nullatenus debere ejuſmodi humoribus, ſive integris, ſive putrefactis. Nunc de Quartana quædam dicam: non enim quod materia aut efficiente differat à cognatis febribus, aut aliàs curetur, quam unico eodemque modo & medio, quo ſuperantur cæteræ; ſed quia Quartana colliſis Scholarum viribus nunquam devicta fuerit: atque adeo ludibria fecerit Medentum Commentaria, vanosque ſermones de bile atra, de Splene, nigræ, atque retorridæ bilis cloaca, deque ſolutivis, atram bilem per electio-

ctionem educentibus. Quartana itaque doctrinam Academiarum, harumque promiſſa, riſui jam dudum expoſuit tanquam vanas ſine viribus nugas, atque luridas fabellas. Deſperata nimirum per artes ſanatio, enervem medicaminum opem, diſpenſatoriorum vana pollicita, atque indubiam cauſarum febrilium ignorantiam patefecit.

2. Bone Deus! Jam patet, quod Medici non ſolum nequeant ſanare Lepram, Podagram, Paralyſin, Aſthma, Calculum, Caducum, reliquoſque contentos ſub ingenti incurabilium catalogo, nunquam ſua ſponte ſanatorum; ſed nec quidem Quartanam, quæ patienter omnem exſpectat, illuditque Medentum operam; quam tamen natura, ſuapte vi, in Scholarum ignominiam ſanat, demere norunt! Etenim qui per venæſectiones, ſcarificationes, hirudines, veſicatoria, & alvi purgationes, adeoque per diminutiones corporis & virium, duntaxat ſuas ſanationes moliuntur, Ethniciſque doctrinis toti inhærent, etiam per naturam; à vera cauſarum, & remediorum cognitione excluduntur. Quia inprimis nullum illorum medicamen, ad ſedem Quartanæ pertingit, quin prius per ſingularium digeſtionum telonia, tributum perſolvens, omni non ſit exutum facultate, ad tantum malum requiſita. Nec enim id aliunde deducere, aut multis probare debeo, ſat eſto, quod hactenus infauſta fuerint Medentum ſubſidia. Purgant nimirum atque venam incidunt, reliquum deinde deſinunt naturæ bajulandum: ſciuntque interim certo, ſe nil iſtiuſmodi remediis profuturos, aut unquam profuiſſe: Urinam ſaltem non nocuiſſent.

3. Fateri itaque debent remedia, ſimulque artis hypotheſes omnes, in hoc morbo ſibi deficere, imò nec ſolitum in aliis morbis ſibi valere incurabilitatis ſubterfugium. Nam omnes Academiarum poteſtates connexæ, tantundem non poſſunt, quantum natura abſque illis, ſua ſponte poteſt, & facit.

4. Cæterum eundem inſcitiæ pudorem, atque omnimodam impotentiam. quam Quartana in Scholis detexit, in cæteris quoque febrium curationibus, fateri cogerentur: niſi illæ ultro ad terminum properarent. Quapropter jamdudum ominor, quod exlex Quartana, ventura mox ætate, diſtinguet pſeudomedicos à veris, quos elegit, creavit, & honorandos præcepit Altiſſimus.

5. Scholæ ergo Quartanam ad calculum aliarum febrium definiunt, per calorem præter naturam accenſum primum in corde ab humore atrabiliario putrido, è ramulis extremis venarum, diffuſo in habitum corporis: cujus atræ bilis putridæ ſedem, nihilominus in Liene agnoſcunt. Efflagito? ſodes, dicat mihi profeſſio Medica, quem concentum ex tanta aphonia edant unquam? & an non ſit, garrulitate, tam ægrorum, quàm Tyronum mentes offudiſſe? exponant, inquam, cur ille calor non primo accendatur in Liene, qua ſedet cauſa, ſeu humor, qui ſua putredine [ut ajunt] eſt caloris innaturalis cauſa? prout dum ſpina, digito infixa hærens, ipſe digitus primario æſtuat, longeque ante phlegmonis putredinem. Cur Quartana adeò pertinax, ſi ſingulo acceſſu naturam ſibi viam reperit, qua putridam bilem atram, per venas, in habitum [etiam ipſo frigoris rigore, & venarum anguſtia] diſpergat? Quomodo poſt ſeſquiannum, ſæpe eadem numero atra bilis adhuc putrida erit, durumque Splenem dabit, ſi ſingulo acceſſu diſpergatur in corporis habitum? Quomodo ſi ab initio in Splene fuit, cum tam diuturno putridi concubinatu Splenem jamdudum non putrefecit: qui præſertim nil niſi cloaca peſſimi excrementi à Scholis cenſetur? Quomodo poſt tot menſes Quartana melius ſponte recedit, in Medentum opprobrium, dum tamen neceſſariò aridior, craſſior, magiſque putruerit, quam primis acceſſibus? Denique, qui poteſt humor ab ortu malus, atque putridus, tandem digeri? Stulteſcitne natura, ut humorem, quem in principio digerere recuſaſſet, poſt repudium, & ſeſquiannum tandem digerere incipiat, jam ante neceſſario planè putrefactum? Quæ ratio mutati arbitrii? An naturam tum prius facti pœnituit? Quomodo non tædebit ipſam, quæ tot menſes luctando cum putrido peſſimoque humore ſe pene exantlavit: ut tandem excludat, quod penes eam jam in-

induruit, totque nominibus offenſum fuit? Si enim triduo tantum atræ bilis aſſervetur, quantum acceſſui ſatis, quid hoc ad lienem? quidve ad digeſtionem primitivæ & putridæ atræ bilis faciet? Si quotidie atra bilis de novo neceſſariò fiat, deponatur in Splenem, atque inde deferatur in ſtomachum ſui emunctorium? quomodo per tot menſes natura erit oblita illius emunctorii, viarum, expulſionum, & ritus? horumque non recordabitur; niſi prope finem tædioſum? Quid ſi Sena, Epithymus, quodque in Armeno, & laſuli lapidibus hoſpitatur arſenicum, atram bilem undecunque (præſertim è naturali ſuo diverſorio) exigant, hæcque ſit Quartanæ cauſa totalis, indubia, totque regulis, Authoribus, & ſeculorum conſenſu accuſata: cur ergo Quartanam non tollunt, imminuunt, aut ullatenus abbreviant? Sed Medentes, poſt tot carnificinas, ſuos ægros deſerunt debilitatos ſub deſperationis cuſtodiâ, culinæque regimine commendatos. Quid tandem ſibi vult multa iſta, putidaque liquaminis ſaburra, quàm his epotis, æger credulus, ſine profectu ejicit, vireſque ſibi inde imminui percipit? nonne verum eſt iſtud Hippocratis. Si educantur quæ convenit, melius ſe habent ægri, & facilè ejuſmodi ſubductiones ferunt? Cur enim tametſi immediocriter ſumta ejuſmodi ſolutiva, in ultimum uſq; vitæ flatum, Quartana attamen de jure ſuo remittit nihil?

6. Diſcite ergo juniores Medici à me Sene, quod veſtri humores, remediaque laxantia non ſunt niſi mera deliria, quibus invicem ſubſcribendo deluſum eſt vobis per Ethnicos, quibus donum medendi non fuit datum. Utpote ne Galenus quidem unquam Anatomiam vidit, utcunque de ea, & uſu partium magnificè triumphet: nunquam argentum vivum vidit, cunctaque ſimplicia verbotenus è Dioſcoride eſt mutuatus, ſuppreſſo hujus viri nomine. Nunquam, inquam, vel aquam roſaceam novit.

7. Nonne pudendum, ut aliquid nummorum emungatis, venæſectiones, & leviora ſubinde cathartica propinatis, ſine ſpe ullâ emendationis? Multaque ad nauſeam uſque de digeſtione putridæ melancholiæ, de nubecula, ſive eneoremate lotii muſſitatis inter vos, cum tamen diffidentiæ pleni.

8. Fatendum eſt vobis, hæc verba, ab initio in pectore latuiſſe: Contra Quartanam habemus nihil, ſanguinem mittimus, & purgamus, atque deinceps nil ſcimus. Oportet exſpectare terminum cum patientiâ. Quia contra Quartanam, non eſt remedium in noſtris thecis. Natura ſeipſam juvare debet.

9. Interim intumeſcit durior lien, & non raro una quoque malleoli. Si itaque atra bilis eſſet continens Quartanæ cauſa, daretque durum Splenem: quomodo tandem ceſſat febris, permanente ejus cauſa totali in Splene? Quomodo jam in Splene indurata melius evacuabitur, quàm dum natura, per febrim, illius proſcriptionem moliebatur. Quo pacto tandem, melius recedet indurata, quàm fluxilis in initio? An ceſſante febre, putredinem amiſit? dum ſcilicet hydropem minatur, tumetque durus lien? quæ tamen ſunt indicia priſtinæ ſuæ pravitatis. Sed an ſola atra bilis inter naturalia, a ſui putredine redibit in priſtinum ſtatum? Si vero ceſſet febris, quod atra bilis ſit abſumta per tot circuitus: Cur jam plus Medenti obtemperat, quam dum nulla eſſet viſceris tenſio: Quare nunc demum ſperatis auxilia à Capparibus, Tamariſco, & Ammoniaco, quæ durante febri, erant ignava? Si eadem atra bilis ſupereſt, cur ceſſat illa, ſoſpite febri? Sin autem atra bilis cum febri abiit, cur præſcribitis remedia ad fluidiorem atram bilem: Quid ſi per abſceſſum, fingatis atram bilem ad Splenem delatam: quodnam eſt iſtud viſcus Splene nobilius, quod abſque ſenſu, querimoniâ, & labe, atram bilem, præter naturam tantiſper toleravit: febriumque tot inſultus paſſum eſt: Cur abſceſſus iſte non fiebat viribus adhuc integris, ad propulſandum hoſtem, magis idoneis? Cur non, dum fluidior eſſet materia: Quomodo ſalvabitis, quod Splen ſit emunctorium atræ bilis, ſi hanc tandem, aliunde ad Splenem deferri oportuit, poſt tot labores & anguſtias: Quare ergo durities & tumor Lienis, tandem cum laboribus crevêre ad proportionem.

10. Mirum ſanè hactenus ignotum eſſe, quod Splen ſub Quartanæ torturis toleravit plurima, cujus digeſtionum ſingularium, ſine topicalium errore ſaburra iſta ſit reſidua, pro

tumo-

tumore Lienis: Quodque idcirco durities Splenis ſit ex iſtiuſmodi transmutatis erroneis, majorque ideo, quo Splenis præcedens afflictio gravior. Quod nimirum Lien tumeſcit, ex producto per Quartanam; non autem ſit ipſa Quartanæ materia occaſionalis, multoque minus aliqua atra bilis. Utpote quæ in natura fuit nunquam. Quapropter etiam contingit, quod ejuſmodi durities è Splene evaneſcat ſponte, poſtquam reſumtis viribus, ſuas natura digeſtiones perficit. Propterea cura duri Splenis non ſita eſt in humectando, emolliendo, & purgando atram bilem: quantum in recreandis viribus digeſtionis.

11. Pro cujus confirmatione ſciendum: Splenem, quadringentis forte arteriis conſperſum eſſe, nec ullum omnino viſcus tam frequenti arteriarum propagine ditari, atque Lienem. Dein ſciendum, ſedem Quartanæ, nedum eſſe in ipſo Lienis corpore, verum in ipſiſmet ejus arteriis, ſi non omnibus ſaltem in aliquibus. Quod punctum unicum, fecit ſanationem Quartanæ difficilem. Tertiò demum ſciendum, quod arteria nullum è ſtomacho, inteſtinis, vel aliunde ſuccum trahat ſibi; nam quorſum ſibi iſtum traheret, cum exin nil ſibi unquam boni paret? Ille enim chylus attractus adhuc caret mediis præviis, quibus unquam queat ad perfectionem ſanguinis arterialis deduci. Alioquin arteriæ ſibi plus anxietatis ex tantillo peregrini liquoris ſuctu attraxiſſent, quam longis poſt laboribus exandare valeant.

12. Concedo quidem, arterias ordinario, & immediate attrahere ſpiritum inebriantem è ſtomacho, qui omni propemodum vegetabili innaſcitur, per artem, ſola fermenti vi, à concreto diſligatur, ac tandem per ignem educitur.

13. Per exemplum. Si baccæ Juniperi in aqua bulliantur, ſubter alembicum, mox inde aſſurgunt, & colliguntur, aqua & oleum eſſentiale. Tandem, ſi baccæ tum demum per fermentum macerentur, iteratâ dein diſtillatione, elicitur aqua ardens leniſſima, ſive aqua vitæ. Minus tamen, quam ſi ab iiſdem baccis, oleum non foret prius ablatum. Tertio demum, ſi reſiduæ baccæ, per ſetaceum transcolatæ, coquantur in Electuarium, jam nactus es ſolutivum, omnibus officinarum compoſitis prælucens. Spiritum ergo vitæ ardentem, vegetabilis naturæ contubernalem, [quam Helleniſmus Scholarum vidit, aut ſcivit nunquam] arteria ad ſe lubens è ſtomacho rapit, quem alias primaria ſui inſtructione natura parat, è digeſto chylo: Gaudet ſane, ſe multo compendio reperiſſe liquorem, unde ſpiritum vitalem ſibi efficiat.

14. Hactenus nempe vina mortalibus regulariter placent, cor exhilarant, & inebriant, ſi plus juſto potentur. Nam ſpiritus vini nondum eſt vitalis noſter: quia adhuc determinationis individualis indigus, ut inde Archeus vitalis influens, functionum noſtrarum exſecutor, conſtruatur. Quapropter cum nec Meſenterium, nec hepar ſint deſtinata in fabricam ſpiritus vitalis, gaude cor, illum immediatè, atque promte, per arterias jam ante paratum, è ſtomacho aſſugere.

15. Unde ſequitur, ſi arteriæ attrahant ſibi ſpiritum vini, vaporum inſtar, etiam trahent odores eſſentiarum. Hinc namque deliquia, imò & reſtaurationes, vice verſa.

16. Arteriæ vero non trahunt olea, licent eſſentialia, & grata; eo quod non ſugant ſubſtantiam liquoris, multo minus olea. Ut ergo medicamen acceptum ſit cordi, & ab hoc attrahatur intro, debet eſſe odorum, & inſeparabiliter nuptum ſpiritui vini. Quare vina odora cæteris facilius inebriant, quia maritati odores ſpiritui vini, facillimè admittunt ad Cor, Caput, Uterum, &c. Odores autem oleoſi, abſtracti à ſuis concretis, inquinando potius afficiunt, quam materialiter in arterias ſubeant.

17. Ideo nempe per vini immodicitates, vitæque errores, ſæpe non merus allicitur in arterias vini ſpiritus; ſed & aliquid ſuccorum ſimul. Unde demum vini heluonibus, difficiles Cordis palpitationes ſuccreſcunt, meruſque vini ſpiritus, importunâ aſſiduitate, arteriæ arundinem intus ferit, ejus topicas ac proprias digeſtiones turbat, quapropter etiam pars alimenti arterialis degenerans, varias ſuſcitat clades, etiam in vitam durabiles.

18. Contingit enim in arteria ſtomachi, quod vini ſpiritus, ſuâ ſe ſocians importunitate alimento arteriæ ſpermatico, dierum curſu,

 ſuſci-

ſuſcitet indelebiles vertigines, cephalalgias perennes, caducum inquam, ſyncopes, ſopores, Apoplexias, &c. In hujus nempe membri, tanquam cordis œconomia, ſuas nanciſcitur thymoſes, in vitam durabiles, non niſi majoribus arcanis delebiles. Eadem quoque via mors inopina ſibi non raro fecit introitum. Quia inde ſua ſponte nunquam educitur ejuſmodi vitiata materia. Nam etſi Archeus ſit aptus ſua tandem alimenta conſumere; non tamen hoc juris obtinet, in excrementa peregino coagulo degenerata, adeoque ob id virtuti vitali non auſcultantia. Ideo nempe pars iſta cordis titulum aſſumſit, ſyncopes de facili ſuſcitat: Comitiales etiam poſt 24. annum, itemque affectus ejuſmodi cordi tributi habentur illis incurabiles, qui potioribus, medendi eruendis facultatibus, non multum inſudarunt.

19. Sedem hanc caduci Hippocrates (pace tanti viri, & talis ſeculi dico) ignoravit. Quippe qui in limine medendi conſtitutus, ſuas ſaltem obſervationes, hiſque natas medicationes, fideliter poſteritati tradidit.

20. Dixit namque, ſi Melancholia tranſit in corpus, generat caducum; amentiam verò, ſi in animam penetret. Si ergo in corpus, & animam, atra bilis tranſcendens, faciat caducum & amentiam: quorſum ergo perget, ut generet quartanam? Scholæ inprimis gaudent tanto Authore pro humore atrabiliario; ſed obliviſcuntur Quartanæ, longè recedentis à caduco & amentia. Nam quocunque reſpexerint, quartana vel non fiet ab atra bile: vel hæc non erit in corpore nec in anima, dum quartanam condit.

21. Quantum autem ad maniam & caducum attinet, quaſi viarum ſola diverſitate ſeparentur. Sive, quod idem humor nunc evaporaret, aut materialiter hoſpitaretur in diverſoriis facultatum principum. Ridiculum ſanè, licet pigrum ac plauſibile commentum, in tam anguſto humorum quaternario, omnibus morbis cauſam inveniſſe. Nam inprimis caducus, multo ſtrictius conſopit, & alienat animæ poteſtates licet inſaniæ longè pertinacius. Quocirca longe aliter (parcant mihi manes Hippocratis] præfati morbi, quam viarum, ac terminorum, methateſi diſtinguuntur. Quin imo genus amentiæ, per ſpecies, propria materia, prorioque efficiente, differet: ut videre eſt in rabie ex morſu canis, & ictu Tarantulæ. Nondum enim Hippocratis ſæculo cauſæ rerum enotuerant, quarum notitiam garrula Græcia hactenus ſuppreſſit. Nec etiam deliria iracunda à bile flava, ferina ab atra, & jocoſa à ſanguine fiunt. Certè alias quotidie jocosè delirii eſſem⁹ omnes, aut ſanguine privi: febrilia enim deliria, inprimis ex materia febrili, in officinas ſomniorum irreptante, petuntur, nec aliunde. Non autem, quod corpus deſerat, ut in mentem ſubintret. Itemque nunquam in Cauſo, Synocho, aut febribus continuis, delirium obveniret; ſed ſemper in quartanis, atrabiliariiſque morbis. Profectò jam delirium eſt ab ipſo febrium initio, ubi ſcilicet febris, & delirii cauſa, ſunt in radice junctim. Paulatim nempe aucta nequitia, debilitatiſque organis aſcendit delirium in ſuæ perfectionis maturitatem. Sic in vino, itemque in quibuſdam ſimplicibus, imo & pariter in febrilibus excrementis, tegitur occultum delirium, nec prodit, niſi vis ejus in craſin aſcenderit. Saltem ſingula per eandem viam regiam, pro nequitiæ ſuæ genio, furiunt in organa phantaſiæ, prout alibi de Amentiis. Semen ergo delirii ab initio in materia febrili latuit, quod tandem ad juſtam ſui malignitatem promovetur. Si ergo Amentiæ differant materia & efficiente, id eſt, tota ſpecie, & ente: multo ſane longius diſtant invicem, atque peregrino magis ſemine diſtant Caducus, & Amentia, quam quod unica atrabilis, ſedibus exorbitans, utrumque pareret. Prout alibi de Duumviratu.

22. Amentiæ [uno verbo dicam] omnes arteriis foventur, hoſpitioque Hypochondrii. Juxta illud; Quibus vena fortiter in præcordiis pulſitat, ii mox mente alienantur. Proinde etiam non rari, perturbatione excicatrice egent, antequam in maniam recidivent. Quippe perſimili perturbatione partam.

AUXI-

AUXILIA MEDENTUM ÆSTIMANTUR.

CAPUT VII.

1. *Qualia ſint auxilia Medentum.*
2. *Vanitas eorundem.*
3. *Topicorum noxa, & derivatio fictilis.*
4. *Aqua in veſicatoriis fuit merus cruor.*
5. *Objectio ſoluta.*
6. *Veſicatorium crudelius quam cruoris emiſſio.*
7. *Quorſum excogitata veſicatoria?*
8. *Clyſter quare hoſtilis inteſtino?*
9. *Chlyſter nunquam ad Ileon inteſtinum attingit.*
10. *Laxativa in Clyſtere acriora ſunt nocua ut purgantia, ſed minus.*
11. *Quocunque titulo & introitu nocet venenum intro ſumſiſſe.*
12. *Nunquam febres extrahi Clyſteribus.*
13. *Obſunt ideo vitæ longæ.*
14. *Clyſter ut Medentes nominat.*
15. *Prognoſis è Clyſterum uſu.*
16. *Per Clyſteres nutrire, ſtupidum.*
17. *Omen.*
18. *Vulgus medentum notatur.*

AUxilia vulgaria examinare ſtatui, antequam febrium naturam determinem. Sunt autem illa ſcarificationes, hæmorrhoidum apertiones, veſicatoria, & id genus alia: cunctaque concurrunt in cruoris virium, & corporis diminutiones. Quæque ideò jam ſat condemnata ſunt, ſub præſidiis univerſalibus.

2. Stulta nimirum ſubſidia, circa corporis ſuperficiem, ubi centralia laborant, & obſeſſa ſunt, quibusque non expeditis ab hoſte, fruſtra eſt, & nocuum, quidquid per ejusmodi ſimiarum geſticulationes eſt intentatum. Vanum certè ſpei rudimentum eſt, velle per conſequens radicem loco dimovere, auferendo inſontem cruorem è pelle. Quod ſatis miſer Princeps Infans Cardinalis exhauſtis venis, nihilominus perſtite typo Tertianæ Anatomicis confirmavit luctuoſo ſpectaculo.

3. Itemque paracentheſis, ſive apertio prope umbilicum in hydrope, hujusmodi ſpem extinguere dudum debuiſſet. Nam ibi obvium eſt, è propinquo centro, aquas depromere quotidie, de fructu partæ aquæ pro lubitu indies haurire. At fruſtra, quia ne quidquam de radice decedit. Adeoque paracentheſis vitam ad paucos tantum dies dilatat.

4. Veſicatoria autem ſumme ſemper nocua ſunto, & à ſpiritu nequam Moloch excogitata. Nam aqua inde continuo ſtillans, nil niſi cruor transmutatus eſt. Dum enim quis manum vel crus amburit, ignis non vocat ſerum ſanguinis ad locum combuſtum. Nec aqua ejusmodi alibi deliteſcit, laxoque fræno exſpectans accurſura, dum pellis quandoque ambureretur. Surda eſſet aqua ad ignis vocationem, nec paréret naturа extrinſeco imperanti.

5. Quid ſi cruori innatet aqua, quam bilem vocant. Sanè non fluctuat illa, ſeparata à cruore, niſi poſt ejus coagulationem, ſive corruptionem. Hanc itaque intendunt veſicatores, non autem conſervationem, & ſanationem. Non eſt ergo; ſed fit aqua iſta ſalſa; non ſeparatur, inquam, à cruore, ſed ipſius cruor transmutatur in aquam, perſimilem Hydropi, diarrhϾ ſimilibusque defectibus.

6. Tantò ergo veſicatoria ſunt periculi pleniora, quàm venæſectio. Quod ſiſtatur ad arbitrium; illa vero non.

7. Quæ poſt venæſectiones, vanasque corporis lanienas, tandem propter impedimenta comatis febrilis, adeoque ad effectus poſterioris adulterationem ſit ſomniata. Soporoſos enim pro dolore tot ulcerum excitare gaudent: atque utut rem volvas, crudelis eſt lanionum carnificina. Nec enim ſoporoſus, quia dormit, malè ſe habet; ſed dormit, quia malè ſe habet. Adeoque impedire ſomnum, non eſt utile; ſed duntaxat valet, tollere radicem ſoporis. Qui ergo per dolores, ſomnum ſuſpendunt tantum, crudeliter ægrum in mortem præcipitant. Blandiuntur nempe populo, ſæviendo in ægrum: inte-

interim perſeverant in officio crudelis, & infidi auxiliatoris ſtipendiarii. Etenim ſi febriens ſoporoſus dormiat, ſive vellicatus excitetur aſſiduè, ejusmodi ſtupida lenocinia, ne minimum præſtant febribus. Quapropter ſoleo dare oretenus mea remedia, & cibos ſtatis horis, nec reſpicere, utrum dormiverit nec ne. Dico cum Apoſtolis illud Antiquum. Si Lazarus dormiat, ergo ſanabitur. Torturæ enim febrienti illatæ; nemini profuêre unquam.

8. Quod autem ad Clyſteres attinet, frequens ac pudendum Medentum ſubſidium. Ego ſaltem olim, enemata nunquam, niſi cum pudore ſuaſi, & deſcripſi. Poſtquam autem fida remedia nactus ſum, clyſteres prorſus abhorrui, velut belluinum remedium ab ave (ut ajunt) edoctum. Etenim quod clyſter quilibet, naturaliter ſit inteſtino hoſtilis, exin facilè liquet. Quod ſingula recipiantur per modum, & reſpectum recipientis. Quod ſic latiùs explico. Oculi lacrima, etſi ſalſa, tamen indolens eſt, quia oculo familiaris, & cognata. Aqua verò ſimplex, in oculo dolet; & aliud quidlibet. Urina quoque, etſi ſalſa, non mordicat veſicam. Decoctum autem qualecunque per Cathætera intromiſſum, etiam ſuaviſſimum, dolet intus. Si verò lotium, vel tantillum aciditatis hauſerit, è novellis cereviſiis, aut aliunde, ingens mox ſtranguria, & lotii eſt ſtillicidium. Stercus ergo, cum cognatum ſit inteſtinorum contentum, & domeſticum, non mordicat, nec ſentitur, donec ad carnoſas recti inteſtini partes devenerit, tanquam janitoris munere fungentes, ſentiuntque & urgent ideo. Unde concludo, quòd Clyſter quilibet, cum ſit peregrinus Inteſtino, non poſſit non illi eſſe moleſtus atque ingratus.

9. Denique Clyſter nunquam adſcendit ad Ileon Inteſtinum. Etenim ſi uncias 18. injicias, jam magna ejus pars in tubo ſupereſt, vel foras elabitur injiciendo, adeoque tantum ad principia Coli inteſtini pertingit.

10. Denique ſi Clyſteri inſint laxantia, (plerumque namque decipitur ſic æger, laxativa perhorreſcens) ut purgativorum virus jam exploſi; ita & laxantis Clyſteris uſum, pari jure. Fateor, minoris eſt noxæ Clyſter, quatenus os ſtomachi ſemper nobiliſſimo munere vitæ fungitur, vitaque oblæditur veneno laxante.

11. At ſaltem nemo inficiari poteſt, quin ſit odioſum, intro venena admiſiſſe, quocunque titulo, & introitu. Quippe reſolvunt enemata purgativa, cruorem in Meſenterio.

12. Saltemque in terminis febrium loquendo: nemo unquam per Clyſteres febres eduxit: quia loca, materia febrili obſeſſa, non adiverunt, neque illa ſolantur unquam.

13. Nec interim deſinunt contaminare, & emungere cruorem è venis, conterminis inteſtino. Illud enim à ſenibus didici, quodquicunque amat vitam longam & ſanam, abſtineat à purgantibus quacunque impoſturâ aſſumtis.

14. Clyſter hodie laſcivioribus populis tam familiaris eſt, quòd elotio & adjumentum vocetur. Quaſi excrementum naturale velint eluere. Certè utut iſtas Medentum inſidias ſpectes, non niſi à malo ſunt, à dolo, & mendacio: ac piis auribus pudorem ſuſcitant. Adeoque jam ſunt ſtercorum correctores, ablutores, id eſt, malarum artium inventores. At ſunt, qui ignaviam Inteſtino per Clyſterem introduxêre, vel alio vitio contraxêre, indeoque deinceps ſibi Clyſteribus aſſueſcendum perſuadent. Sanè vitium ſtipticitatis, ut alia radice ſcaturit ac pendet, facile proprio ſanationis termino ſuccurritur. Etenim ut qui minus laxam alvum habet, ægrotat: ita & qui pigram patitur, laborat. Sanandum eſt malum, non autem palliando, per Clyſterem quotidie alvus proritanda & laxanda eſt.

15. Facilis nempe eſt prognoſis, quod ſic pergendo, noviſſima ſemper erunt deteriora, vitaque concredita ejusmodi auxiliatoribus, neceſſariò accurtetur. Subſcribent his nationes, quotquot laxantia in horrore habent Ut Campinienſes, Arduennenſes, itemque Aſcuriani, &c. quibus ut Clyſter eſt inſolitus, inauditusque: ita ſenium robuſtum & frequentiſſimum.

16. Eſt cæterum Clyſteri ultimus ſcopus, quod juſcula carnium liquatarum, ſpe alendi injiciant, quod profectò intolerandæ ſtupiditatis eſt argumentum. Nam injecti liquores primum ſe miſcent ſtercori ibidem reperto, deinde infunduntur partibus, quibus proprium eſt cuncta

in

in ſtercus mutare, ac tertio conſtat per experientiam, quod ejusmodi juſcula, ſi binis horis abinde rejiciantur, oleant non ſolum ſtercus; ſed quodammodo cadaver. Etenim cum non eatur ad ſecundum aut tertium, niſi per primum; non poſſit autem, è cibis in ſtomacho indigeſtis & in verum ac laudabilem chylum non commutatis, fieri cruor ullatenus: ſequitur etiam, quod injecta juſcula cadaverentur, nunquam autem poſſint in alimentum tranſire. Nec arguit quidquam, quod ejusmodi juſcula carnem liquatam gerant, per modum Chyli: nam actum eſt nihil, niſi prius ſuſceperint fermentales proprietates primæ digeſtionis, præparatorias ad vitam, alibi extra ſtomachum non reperibiles. Quidquid enim indigeſtum è ſtomacho labitur, moleſtum eſt, diarrhœas, tormina itemque ructus nidoroſos movet; & Aſcarides gignit. Quæ autem infernè injiciuntur, quia ne quidquam beneficii primæ digeſtionis habent, neceſſario cadaverantur. Quia calorem loci quidem experiuntur; ſed orbantur vero fermento vitalis digeſtionis.

17. Miſereor ſanè Medicaſtros enemata in ejusmodi abuſus detorſiſſe, nec ſemel ad præfatas rationes reſpexiſſe: & metuo, ne qui magnatibus tantopere aſſentantur, poſthac aliquem epulari jubeant, eumque ad vomitum, poſt tres horas cogant, ut quod evomuit, per anum injiciant iis, qui multa macie & atrophia confecti ſunt.

18. Sane ſervum pecus adulator ignarus, Medicum agens, nec quidquam habens, præter corporis & virium diminutiones, diſcere recuſans, quia malè agendo conſenuit, nec unquam aliquid laude dignum indagavit, totus lucro intentus, ſimulatque è Scholis dimiſſus, ſuis ſemper veſtigiis inſiſtens, neces hominum excuſans, quia ſecundum artem curavit, antecedentium gregem inſecutus. His inquit Seneca; Multi ad ſapientiam non pervenerunt: quia putabant ſe perveniſſe. Opprobrio æſtimant plenum, ipſum ſemel Doctorem ab aliis adhuc diſcere debere: Anile ergo inventum, enema nutriens: Vidi namque in fortioribus, juſcula cadaveris fætore horrentia rejecta; in tenerioribus verò, ſyncopes moviſſe. Ubi interim Clyſteres ex malva, & furfuribus, minus incommodi fovebant. Caſſa ergo juvamina vulgaria, à Medentibus ad febrium intentiones, ſive indicationes inſtructa. Quia ne quicquam de radice febrium demunt, ſubigunt, aut attingunt.

REMEDIA USUALIA PONDERANTUR.

CAPUT VIII.

1. *Cenſura aquarum ſtillatarum.*
2. *Quales ſint aquæ eſſentiales.*
3. *Cenſura decoctionum.*
4. *Confortantia ex auro & gemmis examinantur.*
5. *Demonſtratio abuſuum mechanica.*
6. *Gemmæ nil quidquam diſſolvuntur in nobis, utut pulveratæ.*
7. *Perla trita, & acido ſpiritu diſſoluta examinantur obiter.*
8. *Propriam verecundiam teſtatur Author.*
9. *Perlæ quæ in officinis diſſolvuntur, non ſunt perlæ.*
10. *Diſſolutæ perlæ aut corallæ in acido aliquo, manent quod pridem erant.*
11. *Quinque notabilia inde ſumta.*
12. *Auxilium galli veteris, anile inventum.*
13. *Examinatur Alkermes.*
14. *Fruſtra confortantia, ubi hoſtis intus, vel fortiſſimos calcat.*

Remedia interna à Medicis uſurpata in febribus ſi ſpectentur, reperientur ejusdem farinæ, cum reliquis illorum auxiliis. Nam præterquam quod in unum calorem, tanquam ſcopum & rei cardinem ferantur, in ſe adhuc nauci ſunt, neque ullatenus reſpondent materiæ putridæ. Inprimis enim aquæ diſtillatæ tam quæ refrigerantes dicuntur, ut de cichorio, lactuca, portulaca, & plantagine, quàm quæ de claſſe alterantium majorum, quales de gramine, cuſcuta, capillis Veneris, caduo benedicto,

ſcorzonera, &c. vel etiam de cordialibus ſunt petitæ, non ſunt revera niſi herbarum ſudores, non autem ſanguis illarum: atque utinam non ad lucri ſuaſum adulteratæ.

2. Sunt nempe aquæ pluviæ viridium & recentium; non autem liquores herbarum eſſentiales, quæ totam rei craſin referant & ſaporem. Ergo impoſturam tegunt ſuo nomine, atque interim bene agendi occaſio elabitur.

3. Porro decocta ſtirpium cum contineant gummata, & mucilagines ſimplicium, negotium febrili ſtomacho, nauſeas, everſiones, aliasque moleſtias parant: idcirco etiam cum excrementis ſe jungunt, & ſequeſtrantur, poſtquam quidquam eorum ad loca affecta, vitalesque agros intro defertur.

4. Solent quoque Medici oſtentare ſua exhilarantia, cordialia & reſtaurantia, ex auro & gemmis parata, pari ſane cum cæteris ſtupiditate. Nam etſi ſint in tenuem pollinem comminuta, ne quidquam ab igne tolerant, multoque minus à virtute digeſtivâ.

5. Levigantur enim primum in mortario æneo, partemque æris ſecum gemmæ abradunt, quia lima quavis duriores. Idque officinis quandoque demonſtravi, dum pulverem iſtum gemmarum in aqua forti macerarem. Etenim ſe ſtatim color viridis prodidit, faſſusque eſt Pharmacopola, quod ſua fortificantia potiſſimum agerent, communicando ægris viride æris, ſive æruginem.

6. Deinde ſi gemmæ, poſtmodum, curioſius triturentur in cote, ſive marmore, ſe longe teneriore, accreſcunt in pondere, & evadunt confortantia marmora & ſaxa, præter originales gemmas. Nam tandem non plus proficiunt levigatæ gemmæ, quam ſi ſilices aut vitrum pulverata aſſumantur. Idque mecum ſubſcribent, quotquot unquam examinandæ corporum, analyſi vacaverint, mecumque miſerabuntur inanes Medentum ſtoliditates, & infauſtas ægrorum clientelas.

7. Imò perlas vel coralla exhibent triturata, vel aceto ſtillatitio, ſuccove limonum ſoluta, iterumque exſiccata, & ſolubilia in quovis potabili. Atqui perlæ non ſunt ejusdem duritiei cum gemmis cryſtallinis, ſed de regno animali, continentque dotes pretioſiſſimas, non poterunt non egregiam largiri opem. Etenim Margaritiæ ſponte in columbino ſtomacho reſolvuntur quidem, at in noſtro ne quidquam tolerant, ſive comminutæ pulveretenus, ſive ſolutæ ut ante bibantur.

8. Inprimis namque notandum, me ante reſipiſcentiam didiciſſe, per aliquot perlarum ſic præparatarum libras, vanam tantum eſſe jactantiam, quidquid ſpondeant de illis Medentes.

9. Deinde veram Margaritam, non habere intus farinaceum atque diſſimilarem à ſuo cortice pulverem; ſed totum perlæ corpus, ad centrum usque, eſſe meras pelliculas invicem incumbentes, tanquam ſubſtratos cæparum cortices. Quod mecum ſciunt, quotquot perlas ovalis figuræ, norunt ad orbicularem perlam redigere. Atque præfati perlarum cortices nullatenus reſolvuntur per acida ante dicta: ergo tantum falſarum perlarum farinam diſſolvent.

10. Imò etſi præfati cortices diſſolverentur, (quod non) adhuc eſſent idem perlæ pulvis qui ante: cui ſcilicet jam acidi diſſolventis ſal combinatus ſit, adeoque contingat, illo ſale diſſolventis ſoluto, una quoque cum eo ſolvi perlarum, aut corrallorum pulverem, quem ſal iſte combibit. Qui pulvis utut oculorum judicio cenſeatur ſolutus, mutataque Margaritæ ſubſtantia, attamen non niſi mera fraus eſt, & oculorum faſcinum. Nam perlæ aut coralla non ſecus in priſtinâ ſui naturâ adhuc perſtant, quam alioquin argentum in Chryſulca diſſolutum ſoſpes perſtat, cunctis ſuis priſtinis qualitatibus planè immutatum. Nam alias idem argentum, inde iterum non poſſet repeti, cum à privatione ad habitum non detur regreſſus. Qui ergo perlas ſic ſolutas bibunt, tantum abeſt, quod perlarum ſubſtantia lactea fruantur, non bibunt ſibi niſi ſalem aceti ſolutum. Quod Mechanice ſic probo; Si diſſolutis perlis, aut corallis, aliquot guttas ſalis tartari infuderis, ſtatim occultus perlarum pulvis ad fundum decidit.

11. Quod facti eſt. Primò ergo, perlæ officinarum non ſunt veræ; ſed earum abortus quidam, per mediam conchæ ſubſtantiam intus ſeminat? Secundo,

pulvis perlarum aut corallorum diſſolutus, quanquam illudat oculos; non tamen verè eſt ſolutus, manens pulvis qui ante. Tertiò, pro confortativis non ſubſtituunt niſi acidum ſalem diſſolventium. Quartò, pulvis ille ſic ſolutus, non poteſt fieri cruor, ideoque neque ſubire in venas. Quintò, quid ſi introiſſet ad hepar, venam cavam, adeoque digeſtionis vi, ſal acetoſus illi adhærens, tandem in transmutationem abſumtus eſſet. Quid aliud præſtarent hujuſmodi confortativa, quàm quòd venas intus exotico pulvere oblinirent? & peregrino tandem hoſpite indelebile malum ſarcinarent? Hæc meſſis de gemmis exſpectanda.

12. Æquè anile oſtentum eſt, quod de galli veteris jure herbis ſociato pollicentur. Nam inprimis plus vitæ, viriumque eſt in junioribus avibus, quàm in decrepitis. Judicium deferatur ad Gallinas. Suntque juſcula medicata ſtomacho ingrata, ac moleſta, adeoque facilè dimittuntur ad excrementa. Itaque hoc modo, ſub mutata larva, iterum ſua apozemata mentiuntur, ſub jure galli veteris.

13. Poſtremò eſt antidotus Alkermes, quæ licet, quatenus conſtat ſyrupo è cocco baphico, [utinam non per roſas adulterato] ſit laudabilis: nihilominus in quantum toſta, aſſataque, crudiore byſſo, donec pulverari queat, impræꝫnatur, tota grani tinctorii poteſtas vitiatur. Quod ſericum ſic toſtum nil aliud ſit, quàm lana bombycina vermium, caumate depravata. Tulit enim id avari cujuſdam ſenis Inventum, putantis, naturam exhilarari rebus, ſuos oculos oblectantibus. Abſit, nam intus naturam nec aurum, gemmæ, nec pretioſa, ut talia, ſpiritus vitales reficient multoque minus, aſſata crude byſſus, & ſi eſſet purpureo colore tincta: niſi vitales ſpiritus ſibi per additamenta virium, reſtaurationes perſenſerint.

14. Cæterum fruſtranea ſunt confortantia, & cordialia, quæ perſtite febrium fomite, diminutoque cruore & viribus, exſpectantur. Nam ſi febris, robuſtum, ac bene valentem conſternat, quomodo fortificari permittet jam conſternatum? præcipuè per res toto genere exoticas, nec unione ſymboli cum ſpiritibus convenientes? Quomodo civis ſe fortificabit, qui hoſtem domeſticum, ſe potiorem, penes ſe recepit: Lurida ergo, atque vana, Medentum de fortificantibus ac roborantibus promiſſa, fraude plena. Etenim qui vires cum ſanguine exhaurit, ſubtrahitque per evacuantia, vinum verò atque immediata virium reſtaurantia vetat: refrigerantia quoque, ut calori vitali inimica, continuò proſequitur, quomodo robur per electuaria ejuſmodi conciliabit.

VERA CAUSA RIGORIS.

CAPUT IX.

1. *Rigor & tremor ab impetum faciente ſpiritu, non autem efficienter à cauſa morbifica.*
2. *Quare intendant rigores?*
3. *Cur frigus & calorem excitet?*
4. *Cur incipiat cum frigore?*
5. *Author non recurrit ad leges Microcoſmi.*
6. *Intermittentia ſunt in omnibus agentibus fere.*
7. *Modus fiendi frigoris.*
8. *Modus & cauſa rigoris.*
9. *Nota ignorantiæ in Galeno, de membri inſtigatione.*
10. *Cauſa ardens febrilis.*
11. *Omnem motum tam ſanum quàm ægrum efficienter fieri ab Archeo.*
12. *Quomodo Author id didicerit?*
13. *Turbulentia Archei turbat urinam.*
14. *Ordinarium fellis officium turbatur, & facit amarum chylum.*
15. *Quare etiam vomitus amari illius nihil de febre minuit?*
16. *Unde æſtus & ſudor in febri?*
17. *Quid ſudor indicet?*
18. *Acor auget frigus, quod probat eryſipelas.*
19. *Gangrana ut ſiſtatur indubiè?*
20. *Cur initium continuæ febris ab horrore?*
21. *Paracelſus notatur.*
22. *Galeni errores, præſertim de putredine cruoris, & ſpiritus.*
23. *Vera ſedes Diariæ, & hecticæ.*

24. Fa-

24. *Fabuloſa Galeni ſimilitudo, pro æſtu hectica febris.*
25. *Quare calx per aquam accendatur?*
26. *Probatio mechanica.*
27. *Stolida cauſa oſcitationis.*
28. *Vera cauſa, & organum ejuſdem.*
29. *Somnus, ſopor, vertigo, apoplexia, &c. ab ore ſtomachi.*
30. *Oſcitatio non eſt in muſculis genarum, aut mandibulis.*

1. HIppocrates ſpiritui vitæ primus nomen indidit, ut ſcilicet ſit impetum faciens, ductorque omnium quæ in nobis contingunt. Quam certè prærogativam demum nemo vocavit in controverſiam. Interim poſteræ Scholæ, velut rotationis vitio vertiginoſæ, cauſas tremoris in anilia figmenta detorſerunt. Spiritus ergo coſmocrator in nobis, initium motivum in nobis ſolus obtinuit, tam locale, quam alterativum: Rigoris videlicet cauſam, tam quoad motum localem, quam frigoris, atque ſubſequentis caloris alterationes continens.

2. Intendit namque Archeus, per tremulos rigores excutere adhærens parti ſimilari excrementum. Perinde quaſi atque aranea ſua quatit caſſes, atque rigore ſuccutit, ut excutiat peregrinum, quod in illos incidit.

3. Sed Archeus advertens ſe per rigores parum proficere, Blas alterativum excitat. Quod totum alibi docui naturaliter conſiſtere in hyeme & æſtate, frigore inquam, & calore: Quorum nempe alternâ viciſſitudine, tandem cuncta ſublunaria, dierum currente numero fatiſcunt.

4. Ab hyeme ideo, in ipſomet Univerſo, anni initium procedit, per Ver & Æſtatem, in Autumnum, in quo fructus tandem maturantur. Quæcunque enim ex natura fiunt, hoc principium, incrementum, ſtatum, & declinationem ſubeunt. Sic ipſe Archeus, [quatenus ſemina atque vitalia univerſa, generalium naturam imitantur] cit rigores febriles, frigora & calores. Non autem materia febrilis peccans, prout jam ſat ſuperque probatum eſt initio. Sic namque & in oſſium exarthroſi, ſtatim dentes quatiunt, & rigores ſubnaſcuntur, itemque dum prægnans abortum non vitalem præcociter expellit.

5. Neque enim hæc dico, quaſi confugiens ad commentum Microcoſmi Paracelſi, etſi naturam Univerſi, modum in ſingulis univocum obſervare animadverteram. Natura ſiquidem ſibi utrebique compar ac ſimilaris eſt, quod ſenſus febrientium conqueritur, in hyeme ſibi, atque æſtate obvenientibus.

6. Etenim qui in lucta ſuſpirioſus ſuccubuit, aliquantiſper quieſcit, & anhelitum recuperat, perque moram vires reſarcit, quibus incumbentem victorem excutiat. Sic naturali ductu univoco, Archeus in febribus ſibi quietes per intervalla imperat, ac dein reſumtis viribus & vicibus, hoſtem febrim nititur excutere.

7. In quo ſanè pars, cui inſidet materia febrilis, primum ſe contrahit in rugas. Quod ſentitur facilè in præcordiis. Parti verò obſeſſæ, totum genus venoſum quodam conſenſu collaborat, ſtrictimque ſe arctat contractis fibris obliquis. Inde namque rarus, durus, atque minutus pulſus, frigoris index ac opifex. Hanc enim corrugant in ſtricturam venarum, quiſque febriens, ſi in ſe animadvertat, facile dignoſcet, ac penitus naturalem etiam benevalenti. Nam etſi ſcrotum laxum propendeat, ſtatim tamen atque ſcoria humana ad ſphinctera delabitur, corrugatur ſcrotum ſuapte ſponte. Naturale eſt itaque venis, & partibus primariò affectis, ſeſe in rugas contraxiſſe. Cum igitur venis paſſim aſſocientur plerumque arteriæ, neceſſe eſt has pariter obliqua, cum venis convulſione contrahi. Quod ſane facilè percipient febricitantes, ſi horum memores, ſeriò attendant ad ea, quæ ſentiunt. Hæc igitur eſt frigoris cauſa in febribus.

8. Tremor is autem cum ſit in ipſis muſculis, notandum eſt, muſculos habere duos motus. Unum quidem, quatenus ſunt clientes voluntatis, ut edant voluntarium motum; Alterum verò, in quantum invitâ voluntate, proprio feruntur motu: eſtque hic iterum duplex, prior ſcilicet, qui unico tractu violento contrahitur, prout in Spaſmo, Crampo, &c. Alter vero: qui intervalla patitur, qualis eſt tremor febrilis, jectigatio, & tremor membri alicujus, [puta capitis, aut manuum, &c.] ſenio, ac potatoribus familiaris.

9. Pro-

9. Profectò non ſine nota Galenus tranſeat, quin riſu excipiatur. Docet enim ejuſmodi ſenilem tremorem fieri ex lucta ponderis cum facultate motiva arbitrali. Quodque hæc nimirum conetur membrum attollere, ſed ob debilitatem, inchoatum motum ſiſtat præ pondere membri impeditum. Quaſi verò facultas motrix voluntaria, niteretur invitâ voluntate attollere jacens atque quietum membrum, ut continuò ſubſiliret? Redeo ad terminos de febribus. Cum itaque nedum pellis, [ut in ſcroto] verum etiam membranæ ſingulæ motu proprio ſibique naturali criſpentur, rugentur, contrahanturque, non eſt abſonum, & muſculo ſuum dare motum. Etenim ſic & à morte in Tetano utrimque tenduntur muſculi, dudum ab interitu omnis voluntatis. Sic nempe purgantium venenoſa qualitas, non rarò partes muſculoſas convellit, & in febribus lethalibus invitæ ſunt convulſiones, cum intercalari remisſione; De quibus cum Tractatu de Spaſmo diffusè egerim, hoc loco monuiſſe ſat fuerit, quòd duæ iſtæ facultates motrices naturaliter competant muſculo. Quarum una feriatur, quieſcitque, quamdiu muſculi bene ſe habent; ſed movetur velut auxiliaris in occurſu rerum ſibi moleſtarum.

10. Tandem igitur cum Archeus per venarum & arteriarum obliquam contracturam, perque muſculorum trepidationes, ſe nil proficere adverterit; indignatus, quidlibet motitat, ut peregrinum hoſtem à ſe excutiat.

11. Quocirca repeto, quod jam aliquoties dixi; Nimirum omnem motum, tam in ſanis, quàm in ægris, immediatè proficiſci conſtitutivè, & efficienter, ab impetum faciente Archeo; occaſionaliter verò à cauſis occaſionalibus.

12. Quod mechanicè primum deprehendi per quædam febrium remedia. Quippe ſi ipſo die acceſſus, & horâ opportunâ propinentur, ſæpe unicâ vice multas febres tollant. Eſt iſta nempe opportunitas, in ſpatio horulæ, ante paroxyſmum, quantum ſcilicet exigit actuatio medicaminis, & ſtomacho vacuo. Nam ſi detur diebus quietis Intermittentium, vel dudum ab incepto paroxyſmo, dum medicamen non præſentit naturam ſibi auxiliatricem, tam ad actuandum ſive animandum, quàm ad expellendum materiam occaſionalem febris, incaſſum propinatur. Imò tum angit medicamen magis quàm juvat, quatenus naturam, dum quieſcere mallet, ad proſcriptionem ſtimulat. In Peſte verò malignis, aliiſque continuis, ſi porrigatur jejuno ſtomacho, nec per potum ejus actio interturbetur, plerumque unicâ vice totum ſanationis adimplet officium.

13. Alioqui ſanè dum ſtringuntur & anxiantur venæ vel aliàs, natura ab incepto avocatur opere; vel intermediâ quiete expergeſit: Indignationes Archei irritantur magis. Nec ſat fuit hic nuditer dixiſſe, quòd Archeus in febribus primo Blas frigoris, atque dein caloris ſuſcitet, quatenus ſemina, mundi typum in ſe æmulentur & deferunt. Siquidem nihil à ſeipſo movetur naturaliter, excepto Archeo, qui primus motor animantis eſt. Unicuique enim ſemini datum vigorem ſcio, ut ſemel hic excitatus, deinceps propriâ virtute ſeipſum ſit movendo, omniaque alia deinceps præter ſe, quæ ſub ſphærâ ſuæ activitatis continentur: Turbidæ ideo atque confuſæ excernuntur urinæ, vapores acidi & indigeſti, etiam & nidoroſi ſuſcitantur, euntes in loca impropria, frigoris cauſam augentes.

14. Fel autem, quod regulariter chylum ſtomachi acidum commutat in ſalſum, [ut videre eſt in urinâ] præpoſtero negotio, inſertum in duodeno inteſtino, ſuccum jam convertit in amarum.

15. Archeus interim totus tum expulſioni intentus, hoc amarum recrementum, aliàs doloſe ſiticuloſum, ſub frigore febrili non rarò excutit, nec tamen inde quidquam febriens proficit, quod noviter contaminatum, præſtò dejiciat. Quia eſt productum in febribus excrementum; non autem mali radix occaſionalis.

16. Tandem itaque velut iratus Archeus, ſeipſum accendit propriâ thymoſi, [non autem à putredine depromto calore] hoſtemque adoritur, æſtuat, olidumque tandem ſudorem profundit, non alio fine, quàm ut expellat hoſtem.

17. Sub qua excretione patefacit, quod iſthæc materia febrilis naturaliter pellenda ſit, & Medico indicet naturam ducendum, quà ſponte vergit: Id eſt, Diaphoretica ſola, eſſe febrium appropriata atque ſpecifica remedia.

18. Etenim eryſipelatis initio, frigus inſolitum,

tum, modicum, non tamen rigor, quia acor halituoſus adhuc modicus: qui dum ad corporis ſuperficiem pertigerit, extra proprium ſui diverſorium ibidem aceſcere, atque putrere pergit.

19. Ideoque ſaponaria & lixivialis medela, extinguit eryſipelas. Ut & lixivium forte, gangrænas profunde ſcarificatas potenter ſiſtit: eò quòd in lixivialibus omne acidum commoritur.

20. Febres continuæ ab intus detentâ aciditate ſimiliter primum rigent, & in finem ſive conſumtionem uſque poſtmodum æſtuant. Palpitatio cordis quoque otioſos, atque vini heluones exercet, prout & Artiſtas diu multumque circa aquas fortes occupatos. Utpote ubique aciditas vaporalis pervadit noſtri penitiſſima, attamen ſine febri: nam deeſt materia occaſionalis.

21. Paracelſus enim, ex unico Æthnæ igne ſulfuris & nitri, ſupra ſexaginta febrium ſpecies hariolatur. Nec ullam febribus ſedem detegit, utrobique methodi expers.

22. Galenus verò ut intermittentium ſedem in oſculis ſive extremis venarum diſponit: ita Continuarum nidum, citra vel ultra hepar ſtatuit. Synochum autem tam putridam, quàm non, per venam cavam circa cor collocat. Diariam quoque in ipſo ſpiritu vitali, adeoque in ipſo etiam corde conſtituit. Quo nil hebetius cogitari potuit unquam, quàm decernere, ſpiritum vitalem putrere conſtante vitâ: Nam cum ille ſit balſamus ſolus, qui nos à putredine vindicat, quid tandem erit reſiduum, quod balſamet ipſum balſamum, ſi putruerit hic? quidve ſaliet ſalem ſi corrumpatur? etenim ſi levicula ſui portione putreſieret, totum mox neceſſariò contaminabitur: cum ſpirituum in ſpiritus ſit craſis potentiſſima, & vernaculum ſymbolum. Vita namque vix horæ quadrante protrahitur in Peſte, dum contagium invadit ſpiritum. Pariter ſi putredo cruorem apprehendat, mox velut continuata in cruore Gangræna, neceſſitata mors oboritur.

23. Dicam igitur & ſedem & materiam febrilem, qualiter experientia, longaque rerum indago mihi patefecêre. Sermo mihi eſt de febribus per ſe atque ſolitariis; non autem alienâ paſſione genitis. Inprimis itaque Diaria, quæque ephemera dicitur, ab unius diei duratione, ſedet in ſtomachi cavo, & plerumque ex vitiato cibo. Quare & à vomitu, vel peracta digeſtione, ſponte ceſſat. Similiter febris tabida, ſive hectica, quædam eſt quotidiana Diaria, à corruptâ cibi parte, mox ſumtis cibis repetens. Nam etſi appetitus perſtet ſoſpes, edantque ut lubet, ſaltem Corruptor in pulmone non ceſſat aut feriatur, quin continuò tranſmutet cruorem in flava, dura, ſpiſſa, & quandoque cinerea phlegmata. Sub quo corruptionis labore avocat ſpiritum à muniis digeſtionis, fitque aliqualis corruptio ſemidigeſti.

24. Pudendaque eſt hujus loci Scholarum fabula, quam pro lenta hac febri ſibi comminiſcuntur: ubi enim potiſſimum putredinem pro calore accuſare poſſet, non fuit auſus eam impendere. Quod ſcilicet calx accendatur adſperſione aquæ, eodem pariter modo contingat in febri tabida. Quòd nempe poſt unam aut ſeſquialteram horam, iſta febris invaleſcat, & adoriri videatur poſt cibum, quatenus tum adſpergantur partes ſolidæ, alimento è cibis aſſumtis parato. Inprimis his obſtat, quod infra binas horas, in ſtomacho ſano, nondum ſit peracta concoctio Chyli, multò minùs completa ſanguificatio: minimeque cruoris in ſecundarium, & ſpermaticum alimentum transmutatio, utpote quod roris modo ajunt diſpergi in penitiſſima ſolidorum: longiſſimeque ac tardiſſimè, pulmo hoc novum alimentum ab hepate mutuat. Ergo nequeunt ſolida inſtar calcis aſpergi & inde accendi, quantiſper in ſtomacho negotium eſt cum chylo.

25. Deinde iſta calcis ſimilitudo, eſt meræ inſcitiæ. Utpote quæ non accenditur propter aſperſionem per ſe; ſed per accidens. Quatenus nulla ſalia ſaliunt, vel agunt, quamdiu ſicca, id eſt, niſi reſolvantur. In calce vivâ autem eſt duplex ſal alcalizatum. Unum quidem lixiviale, & alterum acidum, & utrumque per ſenſum guſtus diſtinguibile. Quæ duo ſalia, reſoluta per aquam, dum in ſe invicem agunt, accenduntur, quod idem accidit in Thermis, ſale acido fontium, in marcaſitarum lixivialem materiam primam agente.

26. Id-

26. Id ipſum per mechanicam, & à poſteriori, non quidem propter quid; ſed quia eſt, ſic probo. Etenim ſi ſali tartari, ſpiritum vitrioli acidum ſuperfuderis, confeſtim ambo, actu frigida, æſtuant. Ideoque ex calcinato plumbo in ſpiritu aceti, ſi hunc totum abſtraxeris, quamprimum atque alcali ejus combiberit humidum ex aere, realiter ignem concipit, etiam in pera. Quamobrem neſciverunt Scholæ, ſi calx non accenderetur mutua ſpirituum ſalium agitatione, quod nunquam lapideſceret. Denique quid eſt in vivis, quod calcis ſiccitatem referat? Quid inquam, quod actum ſiccum? calcineum? & non quotidiano rore, continuoque permadeat? An non digeſtio ſolidorum eſt continua ac interrupta? Sanè utut conſiderem, propinant nænias pro elementis naturæ, ſtolidæque ignorantiæ plena eſt ſimilitudo calcis, cum febri hectica.

27. Atque ut oſcitatio febres multas comitatur: ita ſanè oſcitanter atque febriliter cuncta tradidere. Cujus ergo etiam notandum, inſulſam cauſam oſcitationi dari à Galeno. Scilicet quod fuligines congeſtæ muſculos mandibulæ ſuſcitant, ut explodantur. Imprimis plurimæ fuligines inflarent illos muſculos, quibus multa eſt oſcitandi neceſſitas & frequentia. Deinde cum ejusmodi fuligines eſſent ultimæ digeſtionis inſenſilia recrementa: cur illa potius, quam aliarum partium ſui expulſionem moverent? cur non quotidie id ſolicitarent? & ſubinde per quadragenariam non oſcitatur? Cur in febribus illæ fuligines magis obviæ, quam in Podagra, & Apoplexia?

28. Certè nulla eſt functionum noſtri corporis, quæ magis ad exemplum movetur, ut oſcitatio. Oſcitantem namque facilè ſequimur, etiam nolentes ac inviti. Non igitur oſcitatio à fuligine, ſed ab illa facultate & parte, quæ imaginationi paret.

29. Etenim Scholæ mecum admittunt os ſtomachi à conſpectu facillimè moveri. Quoniam plurimi nauſeant, & vomunt proniſſimè, conſpectis aut imaginatis ſordibus: viſoque acerbi pomi eſu, os multis ſaliva liqueſcit. Os ſtomachi ergo potiſſimum ad imaginationem movetur. Somnus verò, item Sopor, Coma, Catochus, Catalepſis, Vertigo ejusque generis accidentia ab ore ſtomachi promanant (prout alibi de Duumviratu:) Oſcitatio vero eſt ſomni prænuncia, pediſequa, idcirco eidem parti oſcitationem tribuo. Nam incola phantaſia primorum impetuum ibidem habitat, cordisque nomen claturam ideo ſuſcepit. Sic & à mœſto frequentia ducuntur ſuſpiria, ut os ſtomachi ſenſibiliter aggravatum allevient.

30. Ita ergo à ſegni ſtomacho dormitionem poſtulante, liquido oſcitandi muſculos ſubter dormiendum irrequietos excutit, tenditque, in quo muſculos buccarum, & tracheæ in clientelam vocat: non ſecus atque os ethmoides circa organum olfactus, pro ſternutatione in ſubſidium vocat muſculos thoracis. Prout enim cauſa ſternutationis non eſt quærenda in muſculis, quibus fit: multo certè minus oſcitatio eſt muſculorum mandibulæ. Cum alioqui compreſſis dentibus, id eſt, motu contrario mandibulæ, etiam oſcitari poſſit. Rectius enim Scholæ ad aſperam arteriam oſcitando reſpexiſſent, quæ trahitur binis digitis deorſum motu heteroclito. Interim de fuligine illius arteriæ, ne quidquam ſonuerunt unquam: quippe quæ ſat ſemper paret, & aeri pervia, alioquin oſcitare non deberet. Iſta nempe eſt corporis compago, quod etiam in non neceſſariis mutuas membra manus tradant ac quaſi pro jure proprio certent aliena organa.

SEDES FEBRIUM.

CAPUT X.

1. *Vnica ſedes continuarum & intermittentium.*
2. *Variant febres, ex ſola materia occaſionali.*
3. *Nidus febrium quibus claudatur terminis.*
4. *Cauſus & Synochi prope os ventriculi.*
5. *Probatur à læſa actione.*

6. *Quartana exlex in ſede ſua.*
7. *Materia & ſedes malignarum.*
8. *Peſtis qui à cæteris febribus ſeparetur.*

SEdes continuarum febrium non differt ab Intermittentium. Hactenus proinde occurrunt continuæ, quæ in Intermittentes deſinunt, & contrà.

2. Variant itaque febres illæ non commigratione locorum, aut ex natura diverſorii; ſed ſolius materiæ occaſionalis ergo.

3. Hactenus quoque repugno nedum Galleno, ſed & Fernelio de locorum febrilium eſſentiali differentia. Nidus ergo febrium in primis eſt officinis: extenditur ſcil. à Pyloro, per duodenum, & vaſa ibid. multiplicia, Inteſtina item, venas Meſenterii, Lienem, usque ad Hepar.

4. Proximiores autem ori ventriculi, ſunt eò moleſtiores, ſuisque anxietatibus magis formidandæ.

5. Meam de ſede febrium doctrinam confirmant nauſea, præcipuè carnium, piſcium, & quæ facilè cadaveris inſtar olent, perhorreſcentia, mox à febrium introitu: ſitis item, inappetentia, cephalalgia ſyncipitis, hemicrania ſiniſtri lateris, deliria, ſopor, vigiliæ, anxietates topicæ circa os ſtomachi, ructus nidoroſi, conſternata digeſtio, vomitus, linguæ quoque amaror, ſiccitas, fiſſuræ, nigredo, &c. Quæ ſanè ſunt indicia oblæſi duum viratus in actione regiminis: huc accedunt ſuperveniens ructus acidus, nubecula urinæ, quæque coctionem ſtomachi rediiſſe arguunt, prout in Tractatu de Uronomantia alibi.

6. Sola autem quartana in Splene ipſo, venisque ſibi contiguis, hoſpitium delegit.

7. Maligna verò ſola, aliquid putridi peculiariter ſibi vendicat circa orificium ventriculi. Sunt autem tanto pejores, quæ non in ejus concavo, ſed in convexo ſederint: eò quod non niſi extraordinarium arcanum ad iſta attingat loca. Ideo namque Caſtrenſes, Endemicæ omnes cæteris ſunt pervicatiores, ac plerumque citra ſitim. Quibus vix perceptibilis calor eſt, ſolaque ægros continua anxietas ad feretrum ducit. Hujusmodi namque febres deforis tantum contaminat, ultimum ſtomachi nutrimentum afficiunt. Quia revera quamdiu vivitur, perſpirabile atque exſpirabile eſt totum corpus, juxta Hippocratem. Etenim alibi demonſtravi, pulmonem, & diaphragma undequaque poris pervia in vivis, qua dum endemica transeunt, ac ſtomachi convexum percutiunt, non rarò ſtomachi ultimum alimentum inficiunt.

8. Diariam dixi cum hectica in ſtomacho ſedere. Peſtis autem in hoc à cæteris malignis diſtat, quod cum non ſedeat in ſordibus febrilibus, ut neque in cruore; afficiat tantum ipſum ſpiritum vitalem ſui odore, ob id quoque intret & exeat neceſſario cum aere per poros diaphragmatis, adeoque tendit ſic primariò ad ſtomachum, nec potens pergere ulterius motu locali, ſuam ibidem ſiſtit impreſſionem in nutrimento ſtomachi. Unde mox vomitus, cephalalgia, ſopores, deliria, ſyncopes, & quæ vitiati oris ſtomachi conſequuntur dominium.

CAUSA OCCASIONALIS FEBRIUM.

CAPUT XI.

1. *Cauſa occaſionalis febrium, non eſt vera continens.*
2. *Cur cauſa occaſionalis ſit diverſa in ſe?*
3. *Duplex cauſa occaſionalis.*
4. *Cruor eſt compoſitum naturale & ſimplex: ideoque non appoſitum ex diſſimilaribus.*
5. *Prior cauſa occaſionalis & materialis febrium.*
6. *Altera materia.*
7. *Scholarum ignorantia de tinctura urinæ.*
8. *Cur urina tingatur tardius?*
9. *Falſa judicia Scholarum de urinis*
10. *Fabula Scholarum de tinctura fellea urinæ.*
11. *Argumentum Scholarum ex inſcitia Galeni.*

12. Quid

12. *Quid rectius exinde colligendum eſſet?*
13. *Sagittator delirii ubi habitet?*
14. *Cur in delirio non ſit adhibendum remedium capiti?*
15. *Unde naſcantur apoſtemata univerſa?*
16. *Injuria Scholarum.*
17. *Unde eneorema?*
18. *Bonus Medicus cur criſin negligat?*
19. *Quid ſit coctio in febribus.*

Foedum, ac miſerandum, imo & luctuoſum Scholæ exhibent ſpectaculum, paſſim obvium. Ut cum febris nos palam alloquatur, nihilo magis à tot ſæculis cognoverint eam, ut neque pellere ſciant radicitus. Quod jam ne quidquam felicius ſanentur febres, poſt bis mille annorum experimenta, & diſſectiones, quam olim ab initio. Enimvero quidquid eſt cauſa cauſæ, idipſum eſt etiam cauſa cauſati: Quapropter cauſa occaſionalis indeſinenter præſens, & intus hoſpita (quam continentem vocant alii) eſt cauſa cauſæ internæ febrium (quam mox declarabo) ipſius febris, & accidentium inde natorum. Si enim cauſa occaſionalis eſſet vera cauſa continens, ipſiusque febris materia; profectò nulla eſſet unquam Intermittens. Nam poſitis cauſis eſſentialibus, ad febrim requiſitis: neceſſario quoque febris adeſt: ſed cauſa occaſionalis adeſt ab initio usque ad finem, quæ ſi continens eſſet, & eſſentiam febris in ſui gremio effectivè contineret, etiam febris adeſſet, quamdiu iſta continens ſui cauſa. Sed conſequens eſt falſum: Ergo & Antecedens. Id eſt: cauſa iſta non eſt continens, & intima de febrium eſſentia: ſed externa illi, & ideo occaſionalis.

2. Cumque in varietate cauſæ occaſionalis conſiſtat ratio, quà vel eſt continua, vel intermittens: cur etiam plus minusve moleſta ſit, citior, aut tardior pro ſui expulſione. Neceſſe eſt nec unicam unius putredinis dari occaſionem ſeminalem.

3. Cum igitur rerum definitio aptiſſimè à cauſis conſtituentibus & eſſentialibus petatur, (prout alibi de Logicis) duplicem ideo ſtatui cauſæ occaſionalis materiam: novam quidem, atque hactenus inauditam utramque.

4. Inauditam, inquam, quippe qui utramque bilem, pituitam, & cruorem velut ſanguinis conſtitutiva, non agnoſcam, nec admittam in natura (prout pluribus, peculiari de humoribus Tractatu, demonſtravi) nec inprimis cruorem, appoſitum è pluribus diſſimilaribus, concedo. Ut neque ſi inde conſtitutus eſſet, unquam immediatè in ſui conſtitutiva retrocedere poſſet, neque illos in extravenato cruore oſtendere, errorisque anſam Scholis dare poſſet. Cum à privatione non detur immediatus regreſſus ad priſtinum habitum. Quare frivolum eſt, arguere quatuor eſſe in ſanguine humores, quod quandoque tria, & quandoque quatuor exin, per ſui corruptionem ſecernantur.

5. Quam quæſtionem, ut alibi ſat ventilatam deſcripſi, hic obiter attigiſſe ſat eſt. Siquidem hoc loco nullam ex iſtis humoribus opem petendam duxerim. Sed in ultima alimenti digeſtione, dum pares ſolidæ ſibi è ſanguine ſtudent aſſimilare nutrimentum, contingit perſæpe degeneres fieri alterationes, & velut arbortus præpoſteros. Hoc ergo degener alimentum, varias ſubiens ſuæ mutationis abuſivas teſſeras, diverſas quoque febres gignit. Longeque diſtant primi illi, ſuppoſitique humores ex chylo & chymo parati, à vero ſolidorum alimento, per ſanguinis transmutationem degenerante. Itaque febres non ex utraque bile, pituita, cruore & ſpiritu putridis, ſed ex ſecundariis, non quidem putrentibus; at inter aſſimilandum degeneratis, oriuntur. Degenerant verò admiſtione rei extraneæ, vel impreſſione peregrina, vel demum errore indignati, vel avocati Archei.

6. Alteram porrò cauſam occcaſionalem febrium deduco aliunde. Quod ſcilicet, quia indubiè per Anatomen credimus, venas Meſaraicas, per totum inteſtinorum ductum conſperſas ſugere quidquid liquidi, & Archeus ſibi familiare fore noverit. Trahunt itaque præfatæ venæ ex Ilei inteſtini extremis, hisque cognatis groſſioribus inteſtinis, ſuccum quendam: Sed cum ibidem non ſit amplius aliquod alimentum, at potius ſtercus aliquod, aſſugunt ens hactenus anonymum, quapropter illi novum nomen dare

debui Scoriam ergo voco, ſive ſtercus liquidum ad ſuos fines in natura utile. Quippe urinæ in commodis reſiſtens, adeoque urinæ tinctæ, non tam cito lapideſcunt, atque aquoſiores.

7. Quidquid ergo urinam tinxit hactenus, eſt Scoria, non autem fel: prout alioqui Galeniſtæ deluſi, tyrones ſeduxerunt, (quod alibi latius in uronoſcopia) adeoque ſua, de urinarum tinctura, judicia, ad felleos & bilioſos humores delata, non niſi ſcoriam, ſive ſtercus liquidum ſpectant. Nam quantumque vel minima fellis guttula in lotio eſſet, (quanto minus tanta, atque exigitur pro totius ſaturata tinctura) tota amaricaret; ſed non amaricat: ergo, non ineſt ei fel. Major conſtat ex ruptura fellis in piſce, utcunque piſcem exquiſitè abluas à felle, tamen guſtu amarus eſt. Minor obvia eſt guſtu. Quod autem lotii tinctura ſit Scoria, patet per diſtillationem. Hujusque demonſtrationes in Tractatu de Duelech, cuique experiri volenti obtuli obvias.

8. Ultimo ergo, tinctura ad lotium tranſit: quod chyli in Scoriam mutati adventus, ad Colon Inteſtinum ſit tardior, quia hoc colon eſt ſitu poſterius.

9. Falſa ergo hactenus fuerunt judicia Scholarum, de coloribus, & contento urinarum, & inde deſumptæ hariolationes.

10. Lepida ergo ignorantiæ fabella eſt Galeni, dicentis: Mane video urinam meam aqueam, quare me repono ad quietem, & poſt aliquod ſpatium tinctam video, quia bilis ultimo advenit, & ſic urina ultimam ſui digeſtionis maturitatem recipit. Quaſi urina in veſica, ſi non emittatur, coqueretur maturitate ſui, vel additamento tingentis fellis? Bilis ſane, ſi qua eſſet cognatim oriretur cum aliis humoribus, & ſanguinis ſero urina, eodem ſcilicet jecoris ſanguificantis labore, quo lotium tranſit per jecur, bilis affuſa illud tingeret, & non aliquot horas poſt, niſi oſtendant, utile fore iſtam bilem excrementalem aliquantisper, & ſeparatam aſſervari extra lotium.

11. In oppoſitum autem ſic argumentantur ab eventuali conjecturâ, & cauſis malè intellectis. Ajunt enim experientiæ eſſe, quod in febribus continuis, ſi poſt flavas urinas, repente aquea appareant, ſignificari futura deliria; ob obreptam in caput bilem, juxta Galenum. Sed hic vir oſtendere debuiſſet. Quis miſſor illius bilis eſſet, quis ductor per venas, & quodnam receptaculum iſtius bilis. An ſinus cerebri (nulla eſt enim alia in capite cavitas) ſine morte præſentaneâ bilem iſtam ferret? & quo fine hæc faceret natura, ut à cloacis humorum, emunctorio vicinis, directè in oppoſitum bilem febrilem, & totaliter excrementitiam, ad nobiliſſimum viſcus deferret?

12. Ego vero in mea uronomantia, ex iisdem lotii ſignis collegi, ſcoriam non ferri per venas more debito ad lotium: ergo præter naturam detineri alibi, certum eſt; non ferri autem ad caput; ſed ad præcordiales venas, id eſt, ad ſedem febrilem, ipſum alterum excrementum febrile, unde auguror, febrim auctum iri; & inde delirium.

13. Quod autem ſagittator delirii, & amentiarum habitet in præcordiis, patet tam ex Hippocr. Cui vena in hypochondrio fortiter pulſat, is mox mente alienatur: quam ex proprietate nominis, in Scholis recepti, quo paſſionem hypochondriacam à ſede denominant.

14. Quod autem ſagittatoris ſcopus ſit cerebrum, ut deliria & ſopores excitet, non debet movere Medicum, ut proinde capiti remedium adhibeat. Siquidem id ſemper eſt ad poſterius ad tela vibrata; non autem ad ſagittatorem, medelam applicuiſſe. Quare quamdiu Scoria recta fertur ad lotium, velut naturale ſibi emunctorium bene eſt; at ſi obliquè alio feratur, fit febris continua. Tam quia natura ſui eſt excrementum, quam quia hoſpitio indebito recedit. Alioquin alimentum, in via digeſtionis ultimæ degener, plerumque mitius eſt atque inſipidum, ideoque Intermittentes dat, & longiores, quatenus glutinoſior eſt illarum materia. Atrocior vero eſt Scoria: atque ideo crudeliores febres continuas ſuſcitat, citiusque ad periodum aſpirantes. Duo autem hæc excrementa, ſiva ambæ cauſæ occaſionales, ubi conſpiraverint, ſpurias, hepialas, hemitritæas, ſeſquialteras, & erraticas febres proferunt. Potentioribus ergo in-

incisivis egent intermittentes, quàm continuæ, quia pertinaciorem, magiſque glutinoſam materiam occaſionalem habent, vaſis quæ intus adnaſcitur.

15. Sin autem alimentum iſtud ſupra hepar degenerat, apoſtemata varia ſuſcitat, non autem febres primarias. Etenim quia & in Phlegmone cruor, vel alimentum ſolidorum in pus degenerat, febrim quoque neceſſariam advehit. Cumque ad ultimum devenerit, minor labor & dolor. Prout & per continuas, tum criſis vel abſceſſus inſtat.

16. Etenim cur Scholæ non concludunt, potius ex nubecula urinæ pituitam, quam perfectæ concoctionis ſignum, ſi unica bilis lotium tingat??

17. Sanè nubecula iſta denotat primario, quod ſtomachus acidi ſui fermentum recuperarit. Unde Senex ructus acidos nidoroſis ſupervenientes bonum ait, adeoque declinationem febrium adeſſe deſignat aut Criſin.

18. Bonus autem Medicus negligere criſes debet, quia anticipare. Nam natura criſin non facit, niſi dum ſola totum onus bajulat, ſtatis diebus. Verus ergo Medicus, ante criſin, morbum ſuperare debet; ideoque nec criſin exſpectat, nec optat: Infidus autem, poſtergata naturæ intentione, criſin vel impedit, vel dilatat.

19. Coctio verò, quæ in febribus exſpectatur, eſt tenacis materiæ inciſio, & abſterſio; non autem, quod alioqui natura moliatur digeſtionem rei præter naturam, nec coquat quicquam, niſi ſimilari ſemper, & univoca digeſtione ſibi prætendat aſſimilare. Sæpe namque ideo in quartana nubecula apparens evaneſcit, eò quod coctio, quam nubecula deſignat, non ſit vera materiæ ſubactio primaria intentione; ſed ſtomachi ſaltem fermentum digeſtivum. Alioqui materia febrili ſemel facta fluidiore, non ſupervenit illi nova cruditas.

DIÆTA FEBRIUM.

CAPUT XII.

1. *Quis victus tenuiſſimus acutorum?*
2. *Cibis non ſunt miſcenda medicamina herbacea.*
3. *Potent febrientes.*
4. *A carnoſis abſtinendum.*
5. *Medentum veſania.*
6. *Qualis cibus & potus febrientibus aptus?*
7. *De vini uſu in febribus diſceptatio.*
8. *Febrim & calorem radicaliter diſtingui.*
9. *An remedium ſit calidum vel temperatum pro febri, parum refert.*
10. *Objectio refutatur.*
11. *Archei accenſio quanta?*

Unico Hippocratis præcepto iſto; Quod in morbis acutis ſtatim teniſſimo victu utendum præcepit. Victum autem tenuiſſimum non interpretor arctum jejunium, ſive abſtinentiam ſeveram; nec item juſcula carnium, quocunque herbarum favore alterata.

2. Profectò non ſunt medicamina iſta cibis miſcenda, ſed ſingula, per ſuas ſcenas ſunt introducenda.

3. Inprimis deteſtor in febribus, abſtinentiam à potu. Nam ſi febris ſit calida & ſiticuloſa, privetur autem potu humectante, depopulatur cruorem, & ſolidarum partium alimenta, cum viribus. Etenim, uti licet veſicam exonerare, quoties urget etiam importuna neceſſitas, ad hoc non petit à Medico venia: pariter quoque eſt bibendum, quoties monet neceſſitas; cum unum non ſit magis naturæ conſonum quàm aliud: Sitis alioqui ſtricta lex, & rupta mandati obedientia, jam millies medenti opprobrium attulit.

4. Abhorreo etiam in febri jura carnium: nam extemplo natura deteſtatur eadem; & quo me-

meraciora, eo quoque damnoſiora, ex mente Hippocratis. Corpora impura [ſic vocat febrientium, quibus ſtomachi nidoroſi] quò plus nutris, eo magis lædis. Lædunt namque febrientes: quia caro, ova, piſces & juſcula, facile tum cadaverantur, ac minime nutriunt.

5. Veſaniæ enim ſimile eſt, ſæpe deplere venas, iterumque velle nutrire eos, quibus vis digeſtiva peſſundata eſt. Confortare, inquam, velle, ubi hoſtis intus eſt.

6. Satisfaciunt enim tum potiſſimum cereviſiæ tenues, vino nuptæ, quibus panis admiſcetur, prius in aqua ſeparatim coctus, uſque in collam, ſive mucilaginem. Et frigide hæc ſumta, cruda, & non cocta. Siquidem coquendo deperit potibus, non autem accreſcit illorum virtus. Sic namque ea vis inſenſibiliter miſta potui, utrique indicationi ſatisfacit: nec timendum, ne æger ſub hac diæta, per inediam pereat. Maxime, cum Medici nomine ſit indignus, qui febrientem non reſtituit ante quatriduum.

7. Cæterum contra vini uſum increpant Galeniſtæ omnes [quanquam ſecreto hauſta vina toti arti Galenicæ contumeliam millies attulerint] eo quod febris non ſit niſi merus calor, ab Hippocrate Ignis vocata, eritque vinum febrienti, quale eſt oleum ad extinguendum ignem. Sed hoc argumentum, ut anilis fabula, jam ante ſub febris definitione periit. Eoque magis, quod ſit quotidianæ experientiæ adverſarium. Nam quotquot modicè vino utuntur in febribus, facilius convaleſcunt, vires conſervant, & in priſtinum ocyus reſtituuntur. Qui vero poſt corporis diminutiones, & vini abſtinentiam, fortaſſis evadunt, naturæ ſolius beneficio: Illi per longam hebdomadum ſeriem, perſtant valetudinarii. Siquidem nemo dubitat, quin Peſtis ſit febris atrociſſima acutiſſima, & celerrima: quin abſque venæſectione, & purgatione, ſoliſque ſudoribus, & vim meracioris potu ſolvatur. Nemo quoque ambigit, quin Theriaca, aliaque ſudorifera ſint calida, propinentur in vino, imo & in aqua vitæ. Cumque hæc, ut talia non obſint! ſed proſint in febrium acutisſima: multo minus erit vinum auferendum in mitioribus. Præſertim quod conſtet, calorem non eſſe conſtiturivum febrium? ſed per accidens conſequens. Nec eſt quod arguant diſcrimen Peſtis ab aliis febribus. Nam revera Peſtis fluctuat in Archeo, ut venenum. Febres vero pertinacem, & adhærentem venis materiam occaſionalem habent; Utrobique ideo exigi diaphoretica: In Peſte quidem ſudorifera cum alexipharmaco contra labem veneni. In cæteris vero febribus, diaphoretica quæ incidunt, diſſolvunt & abſtergunt. Et utrobique quidem hoc negotium per calida completur. Vinum autem peculiarem habet indicationem: non ſolum quia vires addit quibus natura exoſam materiam domat: verum inſuper, quod ſit plauſtrum medicaminum conveniens. Eſt nimirum nuncius, qui vias novit, itineri accinctus, charus intimis, & admiſſus in penetralia.

8. Etenim in juvene, ac viro forti, cum febri minuta, eſt calor ingens: ubi interim ſenibus eſt febris lethalis, ac ardua, vix tamen calorem habet moleſtum. Si ergo calor, exhibito vino augeatur: non proinde augetur febrilis malignitas. Quippe febris & calor, ſunt radicaliter diſtincta, [quod jam oſtendi per febres juvenum & ſenum.] Nil refert; etſi caloris moleſtia parum increverit potu vini: nam cum fœnore id compenſatur. Eò quod vires [morborum unicæ medicatrices] moderato vino augeantur. Hoc ipſum ſi penitius ac radicaliter trutinetur, reperies, quod calor non propriè comitetur febrim: ſed virium valorem. Itaque quod Scholæ in vino tantopere perhorreſcunt, boni eſt indicii nota. Lethales namque ac peſſimæ febres vix calent: omniſque febris circa mortem abſque calore eſt. Si ergo motus caloris ſit ipſius Archei, ad expulſionem hoſtis, & vinum calorem addat: ergo qui per vinum procedit, juxta conformitatem naturæ medetur. Veruntamen demus, calorem exhibito vino majorem, imò etjam febrim acriorem. Quid enim inde aliud ſequitur, niſi quod vinum conſtitutionem vitalem adauxerit? Quodque juvenum conſtitutioni ſit ſtatus iſte propinquior, quam qui per refrigerantia incedit, vel non dato vino? Sunt namque media refrigerantia, morti ſimiliora, ceſſationi à motu, & defectui; calor vero à moderato vino, eſt medium ſimile vitæ, & medio, quo ipſe Archeus utitur. Etenim vigori, ſtatui, & criſi,

propinquior eſt conſtitutio caloris aucti à vino, quam ſi flacceſcentibus viribus, languidior calor abſtemio fuerit.

9. Hæc de vini potu. De aquæ potu autem deciſio eſto, calidam febrientes non appetunt, nec ſitiunt tepidam; frigida autem in gradu remiſſo admittenda, in ſtatus ſummo calore nec metuendum, ut dixi, de commixtione extremorum; Quippe experientia jam dudum feliciter hunc timorem excuſſit. Aliis autem febrium ſtationibus nec frigida, ut nec affatim potanda, nunquam tamen ſitis toleranda, nec quidem ſubter ſudorem; ſed tum potus calidus eſto. Si ſitis urgeat, nec pabulum potus febris habeat, depopulatur humidum innatum. Cæterùm quod de aquæ cruditate incuſant, ſic ſumito; Aqua ſcaturiens è ſabulo ſimplex & optima eſt, & ſumenda de fonte ipſo. Quæ autem per canales decurrit, vel è lutoſo fonte ſcaturit, jam mixtæ malignitatis eſt particeps. Hanc autem non tam crudam voco, quàm infectam. Aqua enim per ſe nec cruda nec cocta dici meretur, ut neque per calorem maturatur, nec aliquid acquirit: ſufficit enim, modò illi ſummum frigus retundatur, infectis autem aquis utatur nemo, ut neque ullo potu frigido in peſte & malignis. At ſpatioſior eſt ratio, pro remedio calido. Neque enim ſuadeo unquam remedium, quod ſolo calore moderetur febribus; ſed ſicut vinum juvat confortando, & penitiùs introducendo copulata ſibi juvamina: ita remedia incidendo, reſolvendo, abſtergendoque, eoque nomine felicius, quod Archeum, operando, ſibi conſonum habeant. Hactenus enim vires ſuas commiſcet remediorum poteſtatibus, ut cauſa occaſionalis profligatur, utque non conſternatas vires mox excipiat firmior valetudo.

10. His tandem fortè objicient: Quod cum calor in febri, ſit effectus indignati impetum facientis: ſequatur etiam ex menſurâ caloris, indignationem Archei eſſe metiendam, & per conſequens, quidquid calorem febrilem auget, augere etiam febrim. Reſpondi, ante unius radicis eſſe plures ſurculos, effectus, ſive ſymptomata varia. Sæpeque ſub mitiori calore advenire deliria, comata, pulſuum intermittentias, deſignantia nimirum auctam febrim. Prout è tenero germine glandis, major frons quàm è quercu veteri. Elenchus itaque in argumento eſt, in homine [febris major] ego enim febrim adauctam horreo, quam ſymptomata lethalia adaucta ſequuntur. Increviſſe autem febrim, eò quod Archeus fortius inſurgat, ad expulſionem radicis febrilis, nequaquam formido. Atque id ſi febrim auctam vocent in concluſione, parum moror. Nam & ſic Scholæ ſuadent, non magnopere timendum ab accidentibus præter rationem ſupervenientibus.

11. Notandum eſt ergo, Archeum nunquam accendi in toto ſui: Alioquin enim ſub finem acceſſus, totus Archeus exſolutus, cauſa eſſet deliquii: Accenditur ergo Archeus in multa vel pauca portione ſui. Ideoque aucto per vinum Archeo, ſi plus ejus accendatur, non plus ei deperit (& tamen fortius ſtrinxit cauſam occaſionalem) quam non roborato auctoque Archeo, & minor ejus pars accendatur.

FEBRIS ESSENTIA.

CAPUT XIII.

1. *Qualis definitio eſſentialis & phyſica?*
2. *Morbi ſunt entia per ſe ſubſiſtentia, & non accidentia.*
3. *Quare morbi habitent in alieno hoſpitio?*
4. *Morbus non eſt ſolus niſus, nec motus, nec intemperies, nec diatheſis.*
5. *Eſſentia febris, quam Schola ignorant hactenus.*
6. *Alius ergo ſcopus medendi, quam qui hactenus.*
7. *Cauſa occaſionalis ſola, ut febres diſtinguat.*
8. *Facilitatur cura Medici.*

Definitio rei non ex genere definiti, & differentia conſtitutiva ſpecierum, fabricanda eſt, prout in Logicis alibi demonſtravi. Eò quod præter rationale, & irrationale (ſi modò adhuc ſint differentiæ conſtitutivæ animalium) ejuſmodi differentiæ nullæ in Scholis

appareant. Sed definitio Phyſica conſtare debet cauſis, materiali, & efficiente interna, ſive ſeminali. Utpote quæ duæ rem ipſam totamque conſtituunt, & in ea manent inſeparabiliter eſſentiales, quamdiu ipſa eſt. Adeoque rem per cauſas, harumque proprietates explicant.

2. Febres profectò materiam habent, & efficientem internam, per modum aliorum entium in ſe ſubſiſtentium, licet morbi omnes habitent in corpore vivente.

3. Eò quod non ſint entia primæ creationis; ſed à prævaricationis maledicto inchoati. Ideoque nec habent propriè ſuum ens ſeminale, quod ipſos conſtituit, & fovet; ſed loco ſeminis, ipſis eſt ens occaſionale, unde excitantur. Quo ceſſante, ceſſat quoque morbus. Quoties ergo non vitale, in agrum vitalem eſt inſertum, indignatur Archeus, & excandeſcit, ut iſtud peregrinum è ſui anatomia excludat. Quod in limine hujus Tractatus, per ſpinam digito infixam edocui.

4. Itaque febris non eſt ſolus niſus expulſivus, ſive motus alterativus (multoque minus ipſa alteratio, & diatheſis, ut alioqui putarunt Scholæ) ſed febris eſt ipſa pars materialis, indignatione deturbati Archei.

5. Defædatur nempe pars Arcchei per iram, ſuſcipitque iconem, ſive ideam indignationis (quod in prægnante metuente, aut appetente, quippiam, clarè exprimitur, dum deſideratæ rei ſigillum, in fœtum deportat) & quidquid de Archeo defædatum eſt, peregrina iſta Idea, hoc debet per acceſſum exterminari: uſque adeo iſta eſt laſſitudinis cauſa in febribus, quod ſpiritus, peregrina Icone, ſive imagine odioſa inſignitus, tanquam ineptus, ad obeunda ſolita munia ſui regiminis, totus evaneſcat. Sic nempe profundè ſpeculantes, multa lasſitudine fatigantur. Nam Archeus ſi imaginem in ſe inductam habet, inutilis fit regendo corpori. Ideo namque incurii, ſaniores, fortiores atque longioris vitæ, tardè caneſcunt.

6. Studium itaque Medentis non eſt dirigendum ad poſterius, ſive ad alterationes in Archeo naturaliter ſuſceptas. Nam [ut dixi] in morbis cuncta pendent à cauſa occaſionali, in agrum vitalem inſerta. Quia morbi non habent in ſe radicem eſſentialem permanentiæ & ſtabilitatis, ſicut habent cætera entia, quæ ſeminibus ſuis conſtant atque ſubſiſtunt. Quia revera omnes immediatè conſiſtunt in vita, [in cadavere ideo non eſt morbus] horumque ideo interitus omnis, & ceſſatio pendet in ablatione cauſæ occaſionalis. Scopus ergo medendi non ſe vertat ad caloris refrigerium, aut ad motus alterativos conſopiendos, ut neque ad accidentium comitantium, & effectuum productorum exſpectationem: Incaſſum nempe laboraverit Medicus, operam, dies, & occaſiones perdet, quamdiu ad cauſæ occaſionalis ſublationem non intenderit. Imò quantocyus id fecerit, eò jucundius & gratius auxilium erit.

7. In febribus univerſis, eſt unica Archei accenſio, ſive indignatio, unde & in eſſentia & nomine febrili conveniunt: ſolùm autem per cauſam occaſionalem diſtinctæ. Materia nimirum & hoſpitium febres diſtinguunt.

8. Imò, probo Medico, magni non eſt momenti, diverſitates febrium, juxta materiæ proprietates, & loca, curioſè indagaſſe, cum nec præcaviſſe ſit datum: neque dici poſſit remedio: vade tu ad talem venam, vel ad iſtum locum. Sufficit enim noviſſe, quæ jam ante generaliter determinavi. Totumque Medentis ſtudium ſit, inveniſſe remedia, apud quæ omnes febres ejuſdem ſunt pretii & ponderis, ut mox declarabo.

PERFECTA FEBRIUM OMNIUM SANATIO.

CAPUT XIV.

1. *Proprietas cauſæ occaſionalis.*
2. *Quare non ſit putrida?*
3. *Vomitiva & laxativa tantùm ſanant per accidens.*
4. *Scholæ cur condigna non habuerint remedia?*
5. *Nemo curatus à febribus per Medentes.*
6. *Excuſatio Authoris.*
7. *Remedium febrile quale?*

8. No-

8. *Notantur Paracelſi felicitas, & inadvertentia.*
9. *Deſcriptio remedii univerſalis*
10. *Remedium purgans febres & ægros; non autem ſanos, deſcribitur.*
11. *Rariſſima proprietas liquoris Alkaheſt.*
12. *Particularia remedia febrium.*

Ergo jam manifeſtum, & ſat eſto, febrilem materiam occaſionalem expugnandam, eamque ſi non edulium corruptum (ut in Diaria) ſaltem eſſe excrementum, non quidem putridum (niſi in malignis, quibus adhuc putredo eſt in fieri eſſe) ſed peregrinum exoticum non vitale, detentum contra naturam, adeoque in alienam meſſem delatum. Hocque titulo penitus hoſtile Archeo.

2. Etenim ſi putridum, non eſſet tenax, nec adhæreret contumax (per putredinem namque fibræ tenaces fatiſcunt) adeoque nec diuturnas febres daret, quin confeſtim vas continens ſecum putrefaceret, & mortificaret. Unde mors neceſſitata.

3. Detinentur ergo febrium materia occaſionalis, præter vota naturæ, locis indebitis, quibus non eſt ulla ſentina corporis. Vomitiva ergo & laxativa, ſi quid proficui unquam præſtiterint, id totum per accidens eſt: quatenus ſcilicet, ad ſtimulationem unius, alterum, pronum, ac vicinum, unà exturbatur. Nam alioqui febrium occaſionalis materia, ordinariò non in ſtomachi aut Inteſtinorum cavo reſidet, quia ſunt ſentinæ, & loca expulſioni appropriata. Niſi fortaſſis in Diariâ, cholerâ, diarrhœâ, dyſenteriâ, aliiſque horum canalium febribus, ab adhærente materiâ proritatis. Ergo enim de febribus primariis loquor præcipuè.

4. Inprimis non potuerunt Scholæ condigna febribus quærere remedia, malis ac falſis imbutæ principiis. Non quærentes autem remedia, nec ea etiam potuerunt inveniſſe.

5. Ergo Medentes, hactenus deſtituti vero remedio, febres conati ſunt curare, euntes in circulum. Si qui autem ſub illis ſunt curati, per accidens id fuit. Agant Deo gratias, qui vires ægris largitus eſt, quibus febri & auxiliis illorum reſtiterunt.

6. Medici igitur febres poſtergarunt, loco ſanationis, per virium & cruoris exhauſtiones. Abſit invidia dictis, non enim jactantia, aut vana gloriæ cupido (Deum judicem teſtor) ſed hæc me dicere, & palàm ſcribere coëgit humana neceſſitas, & mortalium commiſeratio.

7. Meum ergo expendi talentum. Credat, & ſequatur qui volet. Per me non ſtat ampliùs, ſi mortales creduli febribus pereant. Unica nimirum falce amputatur omnium febrium cauſa occaſionalis. Id remedium eſt ſudoriferum, quod incidit, extenuat, reſolvit, liquat, abradit, & ſimul abſtergit cauſam occaſionalem, ubicunque locorum ea demum extiterit. Eſtque univerſalis febrium medicina, diaphoretica quidem, inſenſibiliter, & citra ſudorem, præfatos effectus patrans.

8. Enim verò Paracelſus quanquam arcana haberet, quibus unico hauſtu quartanam, omneſque ex æquo febres feliciter ſanaret; non fuit tamen illi data cauſarum cognitio. Contentus Macrocoſmi ſingulas creaturas in nos introduxiſſe, ſicque ſimplicium omnium, & ſtellarum ſpecies, numeros, atque proprietates, arti medicæ applicuiſſe ſub credulitate: idque non quidem per ſimilitudines, ſed per univocam identitatem tam præciſè ſcienda voluit, ſub pœna Idiotiſmi convicti.

9. Itaque febrim non diſtinguo, ſi remedii ſit ſumma bonitas. Etenim iſtud remedium eſt Præcipitatus diaphoreticus Paracelſi, qui omnem ſanat febrim unica potione. Hecticam autem, intra lunæ curſum. Oretenus enim aſſumtus curat carcinoma, lupum, & quodlibet æſthiomenum cacoëthes ulcus, ſive externum, ſive internum, itemque hydropem, aſthma, & morbum quemcumque chronicum. Complet enim ſolus deſideria Medentum, tam in Phyſicis, quàm Chirurgicis defectibus. Ejus deſcriptio eſt tam in libro de morte rerum, quàm ChirurgiâMagnâ, illamque nonnihil manifeſtius declarabo; Accipe pulverem Joannis de Vigo propria manu paratum: Nam alioquin admiſto minio, eſt adulteratus, prout & qualecunque medicamen Chymicum, quod venale exſtat, fraude plenum eſt. Hic pulvis, affuſo elemento ignis, de Vitriolo Veneris extracti, cum aqua Regis cohobandus eſt quinquies, ſub finem augendo ignem: nam fixatur planè.

Et eſt pulvis valde corroſivus. Qui dein cohobetur decies cum aqua vitæ optime deflegmata, & vicibus ſingulis renovata, donec omnem corroſionem ſecum abſtulerit. Et tum iſte pulvis, inſtar ſacchari, dulcis eſt. Ideoque ſpiritus vini ibidem appellatur Saltaberi, ſive Tabarzet, quod ſaccharum ſonat. Non quòd in ſe dulcis ſit, ſed auferat corroſivos ſecum ſpiritus. Adeo ut reſiduus pulvis, propriâ nec aliunde mutuatâ dulcedine, fulgeat. Nam præterquam quod ignis Vitrioli ſit dulcis, ipſum ſulfur mercurii, tunc extra inverſum, eſt ſummæ dulcedinis. Fixus eſt pulvis iſte, & dicitur aurum horizontale. Etenim paucis abſolvi ſecretum, quod Medicum nobilitat. At iſtud paraſſe, pro prima vice, eſt ingentis operæ, pendetque ejus directio à manu ejus, cui debetur omnis honos: quia parvulis revelat ejusmodi arcana, quæ mundus neſcit, & idcirco vilipendit.

10 Eſt & purgatio Diuceltateſſon, quæ Podagram non minus, quàm febres radicitus curat. Ejusque arcanum corallinum vocatur, quod paratur ex eſſentia auri horizontalis, hoc modo. A Mercurio vulgo venali, abſtrahe liquorem Alkaheſt, cujus meminit. 2. de viribus membrorum corde hepate. Quod fit unius horæ quadrante. Nam, inquit Raymundus, aſtantibus amicis & præſente Rege, coagulavi argentum vivum, & nemo præter Regem, ſcivit modum.

11. In quo coagulatione iſtud eſt ſingulare. Quod liquor Alkaheſt, idem in numero, pondere & activitate tantum valet milleſimâ actione, quantum primâ. Quia agit ſine reactione patientis. Mercurio igitur ſit coagulato, absque ulla coagulantis remanentia, fac inde pulverem minutum. Et diſtilla ab illo quinies, aquam ab albuminibus ovorum diſtillatam, atque ſulfur Mercurii, quod per ſui præfatam coagulationem foras deductum eſt, fiet rubicundum inſtar coralli: & quanquam fæteat aqua albuminum, tamen iſte pulvis dulcis eſt, fixus, ferens omnem follium ignem, nec perit in plumbi examine. Spoliatur tamen virtute Medicâ, dum in album metallum reducitur. Datur autem granis octo plerumque. Quia purgat corpus humanum, quamdiu ſordidum eſt, & non perfectè ſanum. Sanat quoque ulcera veſicæ, laryngis, & œſophagi. At cum non cuique Medico contingat adire Corinthum, nec liceat profanare Arcana Dei, qui horum diſpenſator manere voluit: ſat fuit Theoriam medicam manifeſtaſſe. Ut orando, quærendo, & pulſando, ſcientiam acquirant, unde omne donum bonum deſcendit.

12. Attamen ſunt quædam febrium particularia remedia, quæ licet ad Generum amplitudinem univerſalem non adſcendant; febribus tamen plerumque ſatisfaciunt. Cnjusmodi ſunt ſalia à Cephalicis, itemque à majorana, roremarino, ſalvia, ruta, atque ſimilibus. Non exiſtimans hæc ſalia eſſe alcalia cinerum, ſed volatilia, & quæ ſimplicium totam craſin continent. Etenim ſunt diaphoretica inſignia, atque nonnihil temperata. Quæ ſi debita ſtatione, nimirum jejuno ſtomacho, & ante paroxyſmum Intermittentium vel quovis tempore continuatum, potenter in vino, vel aceto, ſudorque proliciatur, nunquam Medentem fidelem ludibrio exponent. Ceſſa quoque mirari, quod absque omni evacuatione febres curandas proponam, ſi diaphæreſin atque ſudores ſuadeam. Nam & alligatis ſimplicibus, magno Medentum dedecore, frequenter febres curatas vidi. Denique & iſtud dicam, quod per emplaſtrum centenas quartanas tutò ſanaverim, absque recidivâ, licet autumnales. In ſpecierum febrilium igitur familiâ, non rarò particularia ejusmodi, univerſalia remedii apicem attingunt. Quærite, & invenietis; modò medicina non in quæſtum ſolum ſit. Nam ſi vobis intentio eſt Miſericordia ex charitate, obviabit vobis in itinere Veritas, & Lux à Patre luminum deſcendens, cui ſit honoris retributio in æternum.

RESPONSIO AD CONTUMELIAS.

CAPUT XV.

1. *Argumentum in contemtores ſcientiarum.*
2. *Reſponſiones ad convicia Galenicorum.*
3. *Adulterata ſunt Chymica officinarum.*

4. Per

4. *Per ignem miteſcunt corroſiva.*
5. *Objectio de parvitate doſis.*
6. *Dignitas Mercurii & ſtibii.*
7. *Rariſſimum arcanum ſalis volatilis.*
8. *Res omnes clamant pro vindicta in Galeniſtam ſpretorem Chymiæ.*
9. *Origo Pharmaciæ.*
10. *Objectio de ſolutione perlarum & corallorum.*
11. *Quomodo ſeparantur in ſtomacho diſſolventia à diſſolutis.*
12. *Quid ſignificet præcipitare in chymicis.*
13. *Cenſura de quibusdam Scriptoribus chymicis.*
14. *Iterata objectio, ſubterfugia ad molliores animantum tophos, ſive lapides.*
15. *Qualis ſit actio gemmarum in nos?*
16. *Quid ſit in teneriori lapide quod operatur pulvere ſuo ſoſpite permanente?*
17. *Proba mechanica.*
18. *Proba ex armis propriis.*
19. *Patientis mira quædam ac propemodum infinita reactio, ſine paſſione transmutativa eſſentiæ ſuæ.*
20. *explicatio per Mechanicam.*
21. *Quid corpora apparenter diſſoluta in nobis patiantur?*
22. *Periculum ignotum Scholis.*
23. *Arcanum involutum, primo per ingrata diſſoluta: atque deinde ſuperlativum per diſſolventia grata.*
24. *Medicamen genericum*
25. *Peroratio ad Medentes*
26. *Laus ſalis volatilis è Tartaro.*

Ulceroſum hoc ſeculum perverſiſſimorum ingeniorum, non patietur admonitos reſipiſcere. Tantum enim adhuc abeſt, quod plerique practicantium detrectentur hujusmodi arcana majora inquirere, quod paſſim in ſcientias, quas ignorant, invehantur. Quod autem easdem ignorent penitus, & pæne geſtiant, ſibique invicem gratulentur de illarum inſcitia, nec tempus in illis inutiliter abſumſiſſe, patet, quia non pudet illos ſcientiam Chymicam velut fumi vendulam atque illuſoriam ſive falſam, ſcriptis, & ſarcaſmis vilipendere. At neſciunt, quod cum non entis non ſit ſcientia nullusque conceptus in mente illi reſpondens Adeoque in eo, quo negant veritatem ſcientiæ manifeſtant ſe eandem ignorare: Id eſt vilipendere id, quod penitus ignorant. Suntque alii, qui mitius, ſed æquè ſtolidè, dicunt. 1. Iſta non ſunt noſtri, rem medicam nequaquam attingunt: Sequimur namque ab antiquo approbata. 2. Medicamina Chymica empyrevmia redolent calida, violenta, & minimè trita. 3. Servos habemus, qui nobis, quæ uſui ſunt, fideliter præparant. Eſtque indecorum viro docto, Pharmacevticem exercere. 4. Fumivenduli experimentatores omnes evacuationes horridas inſtituunt, terrore plenas, quia Mercurio & Antimonio, venenis apertis, tantum innituntur. Adeoque circumforaneos inter ſunt reputandi.

2. Hæc ſunt, quæ pro ſua inſcitia incauto obtrudunt vulgo. Quibus ex ordine ſic ſatisdo. Agitur de medicamentis, non autem de rebus, quæ coriarium aut figulum concernunt. Pudendum ergo ſupponunt ſubterfugium, quod ignorent, quæ diſcere debuiſſent. Nec etiam fidum eſt fundamentum ab antiquitate ſemper ruinoſum, euntes quà itum, non quà eundum erat, ſemper antecedentium gregem ſequentes, cæcisque mentis judiciis ſibi mutuo ſubſcribentes.

3. Reſpondent etiam me ſilente ſervi noſtri fugitivi, à quibus corroſivum pulverem præcipitati, & dulcioris alterius, ſive minus virulenti, itemque vitrum antimonii, ac flores, cinabrium, & in ſumma, non niſi venena mutuant, ad magnorum morborum transplantationes & palliationes. Cæterum inſigniter adulterata omnia, pro libidine lucri. Nam facile eſt ignaros decipere, in rebus, quas profitentur ſe ignorare. Sunt nempe olea eſſentialia venalia, quæque magno ære penduntur, adulterata omnia atque ſingula: ſi novem partes olei amygdalini, ad unam eſſentialis commiſtas eſſe, facilis ſit experimenti. Injice nempe in cochlear aquæ vitæ, quidquid ſupernataverit, eſto de oleo eſſentiali; reliquum verò amygdalinum. Idque tutius ſciveris, ſi in balneo experimentum feceris. Oleum ſulfuris, ex dimidio

dio aqua eſt pluvia, Vitrioli autem ſtagma, totum in impoſturam delatum eſt: & quotidie magis futile. Quod ſimplici examine per balneum mox conſtabit. Vix ſextam partem ejus eſſe merum, eamque adhuc tinctura ex cortice querno gravatam. Ad ſecundum denique reſpondebo mox. Nunc ſat eſt dixiſſe, ſelectiores hodie Medicos non ſpernere chymica remedia, quod eorum libri noviter teſtantur. Adeoque vulpes vituperat, uvas & gallinas, in arbore ſequeſtratas. Quantum autem præſtent, ſilentibus nobis, loquuntur ægri experti. Ad tertium. Non eſt indecorum, manu propria præparaſſe quædam ſelectiora, & illa ſuis poſteris legaſſe, ac tradidiſſe per manus. Nec enim indecorum erat Pontifici Ebræo, straviſſe armenta, & lanionem egiſſe, pro ſalute populi. An fortè ſtercus olidum inſpexiſſe, & baculo agitaſſe, glorioſius eſt Galenicæ turbæ, quàm nobis furnos, vaſa & carbones tractaſſe? Sanè ſi momentum veritatis haberent, cognoſcerent, quod opera charitatis non infament quemquam. At qui charitatem non habent, cuncta præter quæſtum ac lucrum cenſent indecora. Abſcedite ab hoc faſtu, & æſtote miſericordes, ſicut Pater veſter, qui in cœlis eſt, eſt miſericors. Aliàs namque dicet: Neſcio vos in lucrum, & impoſturam viventes. At ſanè hos ambitioſulos non moratur dedecus; ſed ignorantia, & cupido lucri. Pluris enim faciunt viſitationum numerum, quàm ſanationis gloriam, quæ in bene feciſſe tota ſe ſepelit. Etenim tam citò atque à Scholis, Doctoris titulo dimiſſi ſunt, lampe trinis oculis per plateas, & diverſoria inquirunt, an non ſint ægri, qui ſibi vitam ſuam credant. Sed ſiſte gradum, non eſt medicina, per modum mechanicarum exercenda. Et quia in hoc puncto Medentes errant, Pater luminum ſua dona ſubtrahit, poſtquam Medicina ut aratrum eſt exculta. Habetote charitatem, & lucrum vos ſponte ſequetur, cum honore & gloria, quæ fugientem arripiunt medicum, quem Altiſſimus honorandum præcipit.

4. Ad quartum. Concedo, in Chymiam non minùs, quàm in rem medicam, licentioſiſſimè ſe intruſiſſe omne nebulonum genus, variamque inde cladem generi humano emergere quotidie, in quos ſanè Magiſtratus jure ſævire deberet. Sed hæc non infamat viros probos. Certum eſt, quod ſemper lucro annexa fuerint fraus, & adulteratio medicaminum. Quantum autem ad opprobrium remediorum & Chymicorum ſpectat, id largiori periodo trutinandum. Inprimis hinc quadrat, quòd ſcientia non habeat hoſtem, niſi ignorantem; non quemlibet, ſed ſuperbum, & diſcere recuſantem. Quod patet per jam dicta corroſiva nempe atque manifeſta venena, evadere ſaccharo dulciora. Facilius, & ad manum idem patet, ſiquidem flammula, ranunculus, apium riſus, &c. vim veſicatoriam, mox diſtillando deponant, prout ſuccus citri ſuam aciditatem, hydropiper acrimoniam, &c.

5. Nec refert, quod Pharmaca Chymica ſint parva doſi exhibenda. Id enim non accuſat virulentiam; ſed ſummam agendi entelechiam. Sic nempe alia doſis eſt ciborum, & alia Scammoneæ, eſulæ, & colocynthidis. Ideò Medicus indiſcretus, tortoris inſtar eſt. Vires remedii Chymici arctantur in parva quantitate, ſub qua placent, dum quæque ſuis proportionibus reſpiciant vim, & neceſſitates ægrorum. Huc fortè non ineptè quadrat illud Hieremiæ 15. Si ſeparaveris pretioſum è vili, tanquam os meum eris.

6. Quod autem de argento vivo & Antimonio improperant, meram continet rerum inſcitiam, & ſtupidam contumeliam. Nam Antimonium, quamdiu vomitum aut ſedes movet, & Mercurius reviviſicari poteſt, venena ſunt, nec boni viri remedia. Sed dum ad apicem venerunt, in quem à Deo deſtinantur, nemo mortalium, illorum virtutes indagare, vel encomiis condiginis illuſtrare poteſt, utut crepant ilia momo: neque enim gloriamur, Mercurii & Stibii vim purgativam noviſſe, ægriſque propinaſſe, qui purgantia deteſtamur, præſertim quæ ſanum æquè atque infirmum diſſolvunt putrefaciendo. Bilem deponite, & mementote, quod in thecis veſtris nil reſonent diſpenſatoria, præter Scammoneam, colocynthidem, elaterium, eſulam, id eſt, mera toxica.

7. Deinde, etſi vegetabilium & aromatum eſſentiæ ſunt calidæ: illorum tamen ſalia volatilia

tilia [quæ nunquam vidiſtis] ſunt temperata. Adeò, ut ſi oleum cinnamomi, caryophyllorum, lavendulæ, &c. noveris transmutare in ſalem volatilem, nactus es medicamen temperatum, efficiens, quantum de iſtis ſimplicibus ſperari poteſt, in veteri vertigine, palpitatione, apoplexia, ſimilibuſque.

8. Ergo qui claves Medicinæ tenent hodie, cum nec adyta intrent, mortales arcent ab uſufructu donorum, quæ Altiſſimus in natura diſpoſuit. Clamant ergo in cœlum præſtantiſſimarum rerum poteſtates, ſe velut fruſtra veniſſe, vix quemquam eſſe, qui vincula earum ſolvat, ut benevolentiam, quam mortalibus debent, perſolvant: ſed potiùs evaſiſſe ſtuprorum, & adulteriorum præmia.

9. Illa ergo ſcientia, quæ docet inſpicere corpora occluſa, per ſui analyſin, ac virtutes illorum abſconditas eruere, famula Pharmacevtices non eſt [ut ſonant ignorantium convicia] ſed potiſſima hiſtoriæ naturalis tecmarſis eſt. Incepit namque Pharmacia. primum à mercatoribus ſimplicium & herbarum collectoribus; dein verò, cùm cernerent Medici, non unicuique opportunum eſſe, ſimplicia elixare, condire & præparare, negotium iſtud ſimul fuit ſimplicium venditoribus commiſſum. Interim Medici ſelectiora, & ſecreta ſibi ſervabant, quibus honorem poſteris ſuis compararent. Sed tandem; creſcente Medentum ignavia, contenti fuerunt, diſcurrere per plateas, de domo in domum, ex frequentia viſitationum quæſtum feciſſe: ſucceſſerunt demum inde diſpenſatoria, ſelectas formulas hinc inde, pro nutu ignorantiæ compilaſſe, ut in officinis ſervarentur, & oſtentarentur venalia, magis ad expeditionem, quàm ad proprietatem. Unde tandem Medici, compoſita compoſitis nectentes, mille quandoque ſimplicium farraginem ægris propinant, ut ſi unum non juvet, juvet ſaltem aliud. Vel ad minimum, ſe excuſent, quod juxta tritam normam, curam ægrorum geſſerint. Hæc eſt Pharmacia hodierna, à qua quantum diſtet Philoſophia Chymica, nôrunr quidem qui eandem vel à limine ſalutarunt, ignorant verò, ſoli ignari oſores.

10. Ægrè ſanè ferent Galeniſtæ, quod ſuis ignominiis & contumeliis, per meram lucem reſponderim, quodque ſuam potiſſimorum remediorum ſupellectilem vellicaverim, quare inſtabunt [ſat ſcio] hoc modo. Urges; perlas, coralla, &c. in liquoribus acidulis non diſſolvi; ſed tantum à ſalibus diſſolventium velut calcinari, ac pulverari, abſcondi quoque, ac fieri inviſibilia oculis. Idque probas per argentum in Chryſulca diſſolutum: quod inde ſoſpes reducitur: ergo non amiſerit priſtinam eſſentiam: & iſtud detorques ad præfatos lapides, & probas, quia per ſalem alcali de tartaro, præcipitatur rurſus idem lapis ad fundum, qui antea erat inviſibilis pulvis, quatenus ſal alcali combibit ſalem acetoſum, qui continebat in ſe lapidum pulverem. Sed non cernis, quod inprimis veſtra tyrocinia, hujuſmodi diſſolutiones doceant, & magnifaciant. Tum etiam, quod ſtomachus careat ſale tartari, ut diſſolutos pulveres præcipitet, ſeparetque à diſſolvente ſuo, ineoque proponas ludibrium. Ac per conſequens materia Perlarum, Corallorum, &c. ſemel hoc modo diſſoluta, ſoluta maneat, & intro ad venas admittatur, cum liquoribus chymi, adeoque in urinam vel cruorem transmutetur, præſtetque quantum pollicemur.

11. Reſpondeo; Naturam non opus habere ſale tartari, ad ſeparandum iſtum pulverem, à diſſolvente ſuo. Quoniam edocta eſt tam à parte ciborum, quàm digeſtionis propriæ, hunc pulverem ſequeſtrare. Sunt namque quamplurima inter cibos, quæ hunc effectum proferunt. Qualia ſunt olera, itemque herbæ vulnerariæ, &c. quibus plerumque ſal volatile lixiviale ineſt. Itemque vina cum albumine ovorum, nedum ſeparant ejuſmodi diſſolventia coagulata à pulveribus diſſolutis; ſed & Mercurium præcipitatum revivificant.

12. Denique ipſamet ſtomachi digeſtio, ordinario ſpiritus vegetabiles acidos, ſubſtantialiter transmutat in ſalem urinæ ſalſum, atque volatilem: qui cum ampliùs non habeat priſtinas vires diſſolvendi, quas in aciditate priùs habebat: illico derelinquit (id eſt, præcipitat) pulverem, quem ante occultabat diſſolutum in ſua aciditate: Ideoque ante fores mezaraicarum venarum, præfatum pulverem præcipitat, & exuit.

13. Ideo-

13. Adeoque ſciant Galeniſtæ, quod ſcriptores tyrocinii Chymici adhuc Tyrones ſint, geſtiant aliis proponere, quæ ſummis labris deguſtarunt: adeoque nondum Philoſophiæ penetralia adiverint.

14. Sed iterum inſtabunt Galeniſtæ: Dicentes, quod notabiliter lapides Bezoar, cancrorum, limacum, &c. tam pulveretenus ſumti, quàm ſoluti in diſſolvente acido proſint, in Peſte, febribus, lithiaſi, vulneratis, devolutis ab alto. Quapropter per me ſtolidè idem negari perlis, corallo, &c.

15. Quibus reſpondeo; Gemmas, lapides, & ſaxa, multam habere latitudinem, & differre plurimum inter ſe. Inprimis namque gemmæ, ſilices, marmora, & quæcunque cryſtallinam habent duritiem, nequidquam agunt, aut patiuntur in nos aut à nobis, niſi per modum appenſi & periapti, idque tantiſper dum ab ore, per recrementa tranſeunt. Vis horum ideo languida, quia corpore nimis denſo clauſa latet. Perlæ verò & coralla, quæcunque conchyliorum ſaxatilem duritiem habent, gemmis quidem in duritie cedunt, attamen proinde nondum conficiuntur in humano ſtomacho, ut bene in quibuſdam avibus. Lapides autem Bezoar, cancrorum, &c. adhuc perlis minùs duri, non ſunt de natura ſaxatili; ſed potiùs fiunt ex ſucco lacteo ſemicaſeato, & ſemipetrificato, habentque tophi naturam, inter cartilaginem & lapidem neutram. Prout putamina lapidum in meſpillis, perſicis, &c. Neutrum genus, atque medium ſervant inter ligna, & lapidem tophicum.

16. His ita pro veritate rei, & meliori intellectu ſuppoſitis, dico, quod quanquam lapis Bezoar, cancrorum, &c. quoad ſolidam pulveris ſui materiam, nullatenus digerantur à ſtomacho humano; attamen illis ineſt ſuccus quidam lacteus, & mucilagineus, magnæ virtutis, exiguæ tamen quantitatis. Qualem contingit etiam è limatura cornu cervini elixando extrahi.

17. Si itaque præfatorum lapidum pulverem in aqua pluvia, vel diſtillata dudum bullias, per filtrum colando decoctum à pulvere ſepares, hoc verò per balneum diſtillando elicias, reperies tandem aliquantulum prædictæ mucilaginis. Cæterùm pulvis reliquus, ut elixando invictus, ita & ſtomacho noſtro indigeſtus permanet. Adeoque ex præfati liquoris quantitate puſilla pendet ratio, cur dragma unica illius lapidis pulverati, ſumta in aliquo liquore, plus efficiat, quàm alioqui unus ſcrupulus ejuſdem. Cum interim vinum, vel acetum, eodem hauſta combibita, cum præfatis pulveribus, ne ſextantem pulveris diſſolvant; reliquum verò, integrum, non mutatum deſerant. Quod patet, ſi lapidem cancrorum, non in pulverem, ſed fruſtatim comminutum biberis, & poſt excretionem ablueris, reperies idem pondus ejus, quod ante, adeoque nihil ejus à ſtomacho ſubactum. Nec quidquam illorum lapidum per digeſtionem participari.

18. Agedum, perimamque Galeniſtas proprio telo. Etenim ſi lapides præfati, vel perlæ, pulveretenus aſſumta, in nobis liqueſcerent, fruſtra tentatis diſſolvere illa. Jam ergo conſtat per demonſtrationem mechanicam, teneriores animalium lapides continere mucilaginem, quâ perlæ, coralla, & ſaxatilia carent.

19. Attamen corpora quarundam rerum, permanentium in ſui pulvere, & ſoliditate homogeneâ, & inſeparabili, ut patiuntur in ſui diſſolutione actionem à diſſolvente: ita quoque viciſſim diſſolvens patiatur à diſſoluto, ſine ulla interim corporis immutabilis participatione. Nam ex axiomate Chymico, diſſolvens eadem opera coagulatur, per quam diſſolutum diſſolvitur. Ideoque ſi auferatur diſſolvens à diſſoluto, ordinario nil præter inſipidam aquam inde recuperatur, ſine acrimonia & aciditate: quæ ſanè ut ſunt ſalium clientes, coagulantur in diſſoluto, eique comites aſtant.

20. Clariùs idem cognoſces: Si oleum vitrioli diſtilles à Mercurio currente, oleum coagulatur cum Mercurio, manentque ambo in fundo, forma nivis. Et quidquid inde ſtillatur, eſt mera aqua. Nix iſta autem, ſi lavetur, fit citrinus pulvis, qui facilè in priſtinum mercurium currentem reducitur, eodem prorſus pondere, quo ante. Si verò aquam ablutionis diſtillaveris, habes in fundo merum alumen, ex

acido

acido ſale vitrioli. Sic nempe diſſolventia mutantur, tametſi diſſoluta, ne quidquam de ſui materia, aut ſubſtantia perdiderint.

21. Aguntque ejuſmodi diſſolventia in nos, per modum alterationis acquiſitæ, in ſui paſſibilitate; non autem ex proprietate participata, à diſſolutis immutatis. Ad propoſitum ergo Argumentum. Salia aceti, vini, ſucci limonum, vel è quercu, itemque chyli ſtomachici acidi, quatenus ſunt vegetabilia, & à noſtra digeſtione alterabilia, digerendo quidem mutantur in nobis, in ſalem urinarium; attamen pro diverſitate rei diſſolutæ, illa diſſolutiva patiuntur aliquid ex aptitudine ſuæ convertibilitatis, attamen ne quidquam in nos transferunt de diſſoluto non digeſtibili, niſi partem ſui digeſtibilem contineat: prout dixi de mucilagine lactea lapidum animantatorum.

22. Quod ſi verò alioquin, intrò in venas, ejuſmodi diſſolutum pergeret [quod nunquam] ut ſuas nobis dotes communicet [puta perlas, aut lapides præfatos] plurimæ inde conſequerentur anxietates, loco ſubſidiorum. Nam primo, cum non ſint digeſta in ſtomacho [prout jam antè probavi] neque in ſecunda demum digeſtione coqui poterunt. Quia non itur ad ſecundum, niſi per primum. 2. Ergo nunquam convertentur in cruorem, ſed in aliud venarum recrementum. Tertio; Naſcentur pulveres in venis & renibus, conſtipabunturque exotico hoſpite pulvere, per nullum deinceps remedium eductibili.

23. Hæc dicta ſunt de diſſolutis; à diſſolvente vegetabili, ac proinde in nobis digeſtibili. Veruntamen ſi diſſolvantur res per diſſolventia non digeſtibilia: ea vel erunt ingrata naturæ ſtomachi. Ideoque vomitum & ſedes movent. Adeo ut ſola incongruitas, malignitas & ingratitudo ſumtorum, ſint cauſa, cur vomitum & ſedem moveant, expellanturque confeſtim, cum iis, quæ in ſui factionem deturbarunt. Idcirco anxietates & moleſtias exhibent.

24. Si verò diſſolventia ſint naturæ grata, intro lubenter admittuntur. Ne quidquam tamen patitur compoſitum inde, tam ex parte diſſolventis, quàm diſſoluti. Siquidem utrumque eſt indigeſtibile. Ergo iſtud compoſitum manet ſoſpes ut pridem, tranſit omnes venarum officinas: ac tandem [ſiquidem non poteſt mutari, nec per conſequens tranſire in familiam vitalem] expellitur ſudore, per diaphæreſin. In quo itinere, quidquid præclara ejuſmodi arcana attingunt ſordium, diſſolvunt, ſecumque rapiunt, ſicque medentur febribus, & morbis chronicis pleriſque.

25. Quicunque ergo medendo charitatem proximi cordis habetis, diſcite diſſolvens aliquod, quod ſit homogeneum, immutabile, diſſolvens ſua objecta in materiam primam liquidam; & nactus eris intimas rerum eſſentias, harumque dotes poſſe inſpicere.

26. Quod ſi autem ad iſtud ignis arcanum non pertingatis, diſcite ſaltem, ſalem tartari reddere volatilem, ut hujus medio veſtras diſſolutiones perficiatis. Qui etſi ſua ſoluta, anatice homogenea deſerat, digeſtus in nobis; illorum tamen aliquot vires mutuatus eſt, quas intro defert, plurimorum morborum domitrices. Ad hæc autem non ſufficit libros terere; ſed inſuper oportet carbones atque vaſa emere, & vigilatas ex ordine noctes impendere. Sic feci, ſic dixi, Laus DEO.

Quod Academiæ Theſi 8. venæſectionem nempe inhibeant niſi in cruoris plenitudine, in hac autem ſolùm admittant, eò quod tum phlebotomiæ vitium non ſatis apertum eſſe poſſit; quodque theſi decima jam implicite concedant, febrim non eſſe merum calorem, ſed per calefacientia & corroborantia [calida omnia] curandam. Eſt nimirum alterutrum neceſſarium: vel ſcilicet febrim non eſſe calorem in ſui radice, vel non medicandum per contraria amplius.

Ex theſibus Lovanienſibus ſub Conſultiſſimo Domino D. Vopiſco Fortunato Plempio diſputatis Lovanii 16. *Novembris Anno* 1641.

DETEGITUR ESSENTIA FEBRIUM.

CAPUT XVI.

1. *Vita mortalium eſt morborum cauſa efficiens.*
2. *In hoc eſt vita error furialis.*
3. *Probatio præcedentium.*
4. *Author, in quo diſſentiat à Veteribus?*
5. *Efficiens internum, ejuſque materia, probantur.*
6. *Qualiter formetur quidditas febrium?*
7. *Propoſitio.*
8. *Quod ex cauſa naturali olim conſiſtebat immortalitas.*
9. *Idearum morboſarum origo.*
10. *Quid Veteres deceperit.*
11. *Archeum ſuis perturbationum Ideis imitari imaginationem.*
12. *Probatur præfata propoſitio.*
13. *Originis Idearum fons duplex.*
14. *Probatur neceſſitas Idearum in febri.*
15. *Idem per enumerationem partium.*
16. *Cauſa occaſionalis examen.*

HActenus quaſi contra Scholas diſputavi, non auſus docere febrium eſſentiam. Itaque dum arborem prodat ſuus fructus, compulſus ſum pro Philiatris, ſupplementum addere, quò febrium incognita hactenus eſſentia mage illuſtretur, deturque Tyroni modus interſtinguendi judicii à judicio, & remedii à remedio, Oſtendi inprimis ſat potenter, definitionem febrium hactenus neſcitam: ideo eſſentiam, eſſentialeſque cauſas illarum, adhuc ignorari: Cumque nobis non ſit licita cognitio rerum, à priori, ſaltem mirandum fortiter, quod præter calorem, pro eſſentia febrili, excogitatum ſit nihil; dum tamen hiſtoria ipſa febrium ſat potuiſſet pandiſſe cauſarum neceſſitates, conſonantiam, & conſtantiam: ſaltemque à caloris ridiculo errore, mortales reduxiſſe: niſi ipſa mortalium ignavia, per indagandi tædium, & ſubſcribendi facilitates, fuiſſet allecta, Loquor inprimis de natura hominis corrupta, qualis à transgreſſione deinceps perſeverat. Etenim morbus adhuc exul erat, quamdiu mors aberat: ſic quidem, ut morbo nondum ulla ſui eſſet ſpes in potentia. Sed poſtquam mors intravit in vitam, ſtetit morbus omnis, in potentiali exercitu in vitam ipſam directo.

2. Sicut morbus nidum ſuum ſtabulare intenderit in vitali initio: non quidem ut externum aliquod, in, & adverſus vitam, pugnando; ſed in ipſamet vita, ſoſpes externus enſem ſuum ſtringeret, quo vitam, [hoſpitium ſuum, ſuæque quidditatis patronum] detruncaret. Iſta nempe fuit humanæ immortalitatis corruptela, quod ex ipſamet vita mortem ſibi deinceps deſumſerit.

3. Nec enim joco loquor. Abſit, ubi de conſervanda mortalium vita ſcribo. Enimverò ſtatim ſimul cum vita, perit omnis morbus. Nec enim materiæ, utcunque fingantur hoſtiles, amplius à morte dimicant, aut fervent. Quapropter omnis directio efficientis interni, debet ab ipſa vita dependere.

4. Etenim quod Veteres hucuſque ante me, naturæ duellum vocarunt, complexionis item elementalis, cum ſolitariis qualitatibus, aut cum ipſa invicem putatitiorum humorum peccante adraſtiam: Id totum, aſſevero à principio vitali effectivè, efficienter, & immediatè procedere; Id eſt, ab inordinatione, indignatione, tumultu, terrore, abhorreſcentiaque ſpirituum vitalium: Materiam autem excrementoſam, quamque peccantem, ſive morbidam putarunt, & vocarunt: Voco præter naturam, à cauſa occaſionali errante, vel aliena productam, detentam, vel introductam. Adeoque ejuſmodi materiam omnem, duntaxat occaſionalem voco: Incicatricem quidem; at planè externam morbo: utpote cujus adhuc materiæ perſtite præſentia, non raro tota febris ceſſat, & perit funditus.

5. Ergo febrile efficiens internum; atque immediatum ens formale, eſt ipſamet vita; ejuſque immediata materia ab aura vitali [in qua hoſpitatur, & ſedet ipſa vita] pro parte deſumitur,

& ab

& abſcedit. Sicque eſt ipſi immediata, ac plenipotentiaria poteſtas in vitam, ſibi ſymbolo uniformitatis connexam. Etenim alioquin importunum eſſet, furenti vitæ, extra ſe, morborum parere: ſive, formale atque eſſentiale initium, fundamentum; atque ſemen concipere, efficere, & fovere. Non enim valet vita, morbum, ſeminale, in alieno excrementorum externoque ſubjecto ſtabilire. Nam ſi vita à morbo tolerari debebat, anguſtiari, atque necari: debebat certè à ſemet ipſa jam deturpata, omnem pati injuriam; Juxta Adagium; *Nemo niſi à ſeipſo læditur.* Ruditer id olim quoque Hippocrates ſenſit, qui ſpiritum illum vitalem, impetum faciens (tam ad vitam, quàm ad internecionem) primus vocavit. Deus enim mortem non fecit pro homine: quæ à peccato incepit. Non enim nego, vitam ſtimulari in propriam injuriam, à cauſis occaſionalibus: At ſaltem optarem, Veteres diremiſſent cauſam eſſentialiter internam, ab externis occaſiónalibus, uti decet. Internum autem, & externum, non ſumo pro corporis reſpectu; ſed quod radicaliter eſſentialiterque eſt morbo proprium, id voco internum, atque inſeparabile; ſecus verò, ſi tantùm accidentaliter adjaceat.

6. Itaque ante omnia, ſeriò & unicè notandum, qualiter ipſa febrium quidditas formetur, à quidditate efficientis vitæ. Ut non ſolum per hoc concipiatur ipſa principiandi morbi hæccitas; verum ut inſuper cognoſcatur determinatio eſſentialis emanans quidditativè à vita ipſa.

7. Quæ ideo ſunt altius inculcanda. Quare ſit loco propoſitionis: quod mortalitas, mors, & morbus, cum peccato intraverint, vitam corruperint, totamque humanitatem impuritate contaminaverint. Non quidem, quod introitus ſingularum febrium, ſit proin ex novo peccato, ut neque immediatè ex peccato originis, licet originaliter inde defluxerint.

8. Sed in ſtatu puritatis erat immortalitas, non mors, non morbus. Quia tum Mens immortalis immediatè regebat corpus, ideoque à caducis, ſe prorſus inferioribus, ne quicquam patiebatur, ſuum idcirco domicilium, ſibi unitum, ab interitu, & corruptela merito liberabat.

9. At poſt prævaricationem, Mens ſuum regimen animæ ſenſitivæ tradidit, unde vita mille mortis importunis neceſſitatibus evaſit obnoxia. Senſitiva itaque, deinceps auram vitalem concitavit, quæ exin τὸ ἐνορμῶν, ac primarius morborum faber, ab Hippocrate appellari cœpit. At malè à ſuis ſequacibus poteſtas ejuſdem fuit intellecta: neglectumque illud manſit apud poſteros. Impetum faciens, neſcitum etiam, quod morborum diſcrimina à vita immediatè manarent. Ideoque falsò, occaſionalibus, nunquamque exiſtentibus humoribus, totum concreditum fuit morborum negotium. Etenim, de origine, & principiis medendi, tradidi modum, quo illud impetum faciens producit ens Ideale; unde febres, morbique univerſi ortum ſuum mutuant. Quam idearum generationem, ibidem ex profeſſo tractatam, nunc tantùm obiter attingam. Primò itaque in confeſſo eſt, rabiem canis excitari, à, vel in conceptu ejus, per Ideam effectricem illius rabidi veneni. Quod in ſano cane non eſt, prout in amente. Patetque inde, iſtud virus (quod noſtram à morſu ferit imaginationem) fabricari ab Idea, per conceptum rabidi, patrata. Idem etiam occurrit in Tarantula, ſerpentibus, & furore percitis. Sic in Tumulo Peſtis, hanc Ideam, nedum ex vapore hominis; ſed & auræ vitalis, conſtrui, demonſtravi. Quare etiam peræquè neceſſarium, quod pro febri (quæ ab Impetum faciente, vitalique initio ſuſcitatur, nec ſponte, aut ex nihilo oritur, movetur, aut increſcit) ſuccreſcat in eodem vitali initio, Idéa motrix, ſive cauſa effectrix, virulenta quidem in ſe, ac varians, juxta ſignaturas, quas hæc arbor Ideæ febrilis, pro fructibus exhibet.

10. Etenim ut ex nihilo, nihil fit: ex aliquo autem ſemper aliquid: putarunt tam Veteres quàm Moderni, febres quaſcunque, neceſſario oriri ex lucta elementorum, vel ſaltem fictitiorum humorum. Nec liquido etiamnum definivêre, cujus de ambobus hiſce febrium eſſet textura. Ac cum non ſint niſi elementa numero tria, nec hæc confluant ad corporum conſti-

tutionem [quia alibi oſtendam impoſſibilem horum connexionem] non poſſunt aliquod ens à ſe alienum producere. Humores verò cum nunquam uſpiam adhuc fuerint: ſintque febres ex aëreo, ac magis abſtracto corpore, quàm quod liquidum excrementum putatur: deprehendi, à nihilo nil quidem fieri materialiter; ſed efficienter effectivè, atque formaliter pleraque ab Idea concepta fieri, quæ demum mox ſe corporibus veſtiunt.

11. Per conceptum ſcilicet fiunt Ideæ activæ, ſeminumque formalia initia, quæ ſe ſtatim veſtiunt tunica ſpiritus vitalis, cum qua tum denique in ſcenam prodeunt, fiuntque illud impetum faciens, ſolo duntaxat nomine, à Scholis cognitum, ac proin à Practicis neglectum. Etenim, quòd febres ſubinde à perturbationibus animi oriantur, id lippis ac tonſoribus peræque notum. Sed Archeum, ſive impetum facientem ſpiritum, ſuas pati perturbationes, harumque ſoboles, ſuſcitatas Ideas in ſe concipere, inopinum, atque hucusque inauditum eſt quidem Scholis. Attamen certius nil, quàm quòd ſaliva rabidi, dudum poſt mortem canis, in eo, quem momordit, producat ſuam rabiem, planè ſuo cani perſimilem; unde manavit.

12. Quare in ſaliva fuit Idea formatrix ſeminalis, illius rabiei productæ par illi, unde prima fluxit infectio. Nam ejusmodi infectio poteſtatem præſupponit actricem, vitalem, potentemque propagatricem ſui ſeminis, licet nobis mortem & amentiam cauſet. Potentia autem iſta nequaquam agit, ut nudum accidens; ſed quatenus formali ſubjecto in hæſionis inhabitat. Nec etiam quod materia viſibilis, ſive diverſorium inhæſionis ſit ipſamet potentia, nec excitatrix, vel ſtimulus ſui ipſius, aut quòd iſta potentia ſubſiſtat ſolitaria extra radicem, quæ illam ſuſcitavit: Sed omnis potentia habet ens fovens, patrans, ac dirigens ſui, longè ſpiritualius, & abſtractius, quàm ſit ſua capſa inhæſionis. Abſtractius inquam quàm ſit ipſum medium, in quod potentia motrix eſt recepta: imò formalius, quàm ſit ipſamet qualitas potentiæ. Eſt nimirum architectonica imago mali, aut boni, effectrix effectuum, tam in morbis, quàm in cæteris entibus ſeminalibus. Sumit autem iſta imago, primordiale ſui initium, ex cogitatione hominis, vel ſuccenturiato conceptu ſpiritus Archealis (de morbis nunc loquor.) Sic nempe anima ſenſitiva, eſt per modum recipientis, in ſpiritu, ſive aura Archeali. Et quanquam Archeus non anxietur per modum animæ uſualem, atque humanum; attamen diverſorium animæ ſenſitivæ [quod eſt ipſe Archeus] fruitur per modum ſuæ receptioni proprium, Ideis oriundis, tam à ſuis conceptibus, quàm à conceptuum exorbitationibus.

13. Nec enim Archeus iſtas paſſiones ſemper è proprio conceptu piſcatur; ſed & ab ingeſtis, malè digeſtis, & transmutatis. Usque adeo & ab excrementis non rite ſubactis, aut ſegregatis. Adeoque & nedum à facultatibus noſtris alienatis, aut errantibus: verum inſuper, ex dote rerum innata. Pro ut in ſaliva rabidi dentis, eſt proprietas Idealis virulenta, quæ animæ ſenſitivæ imaginationes in nobis alienat, ad ſui lubitum.

14. Ergo in rebus eſt quædam potentia accidentalis, quæ ſi contagium aut ſui propagationem perficiat, indiget vi formali, & ſeminali, quæ rectrix ſit actionis. Semina namque, ut figuram, vel ſui ſimilitudinem edant in productis, neceſſariò hanc imaginem ſibi inſculptam habent, ſi debeant extra ſe agere, aliudve ſibi ſimile erigere in producto: cùm ejusmodi ſimilitudo Ideam præſupponat formatricem. Denique materia febrium occaſionalis, ſi eſſet de febrium eſſentia, vel non præcederet, ſaltem ſemper comitaretur effectum ſibi proprium.

15. Quare dum quaternarius humorum, horumque exiſtentia, ſint ficta: neceſſum eſt, quod ficta cauſa humoralis nec præexſiſtat, nec ſubſequatur eſſentiam febris, nec ſit reſpectus humorum ad febrim; nec viciſſim febris ad fictos humores. Denique nec cruor [theſaurus vitæ] poteſt ullo modo, eſſe febrium cauſa conſtitutiva: imò nec quidem cauſa occaſionalis; niſi ſit extravenatus, priusque corruptus: id eſt, niſi prius deſinat eſſe cruor. Siquidem extravenati cruoris non eſt alia reflexio, quàm quòd in vivente theca ſit cadaver,

ver; variaſque interim ſubeat transmutationes, pro varietate Ideæ Archei, in proximis culinis, clavo œconomiæ præfecti. Eſt nempe vitiatus hic cruor, cadaveroſum jam excrementum, & cauſa occaſionalis, quâ excitus Archeus Ideam furoris fabricat.

16. Denique aliud quodcunque excrementum, à ſubſequente digeſtione defædatum, cauſæ occaſionalis jus in ſe tnansfert, febrimque occaſionaliter parit, non ſecus ac jam de cruore dixi. Eſtque ejusmodi excrementum, à vitio digeſtivè, ac diſtributivè, vel ſenſim accumulatum, vel demum à febri, aut inſpiratis peregrinis, productum. Utut fuerit, ſaltem reſpectu febrium, ſemper remanet externum, nec harum eſſentiam ſubintrat unquam. Sunt quidem duntaxat accidentales conſiderationes, quæ gradum febrium proximè reſpiciunt. Etenim ſi actio morborum procedat immediatè in vitam, & à vita exordium ſumat: utique eſt neceſſarium, quòd eſſentia morborum quoque penetret penitus, ipſam medullam eſſentialem vitæ. Cætera verò externa, qualia, ac quantacunque, tantum reſpiciunt, an materia occaſionalis ſit in quanto, major, minorve; An efficiens in Juvene ſit potentius, quam in ſene; in initio morbi, quàm in fine, in malignâ, quam in mitiore, &c. Sed ejusmodi poteſtatum gradus ſunt correlativa efficientis, ad vires collati. Docentque quidem, quantum ſit verendum, ab accidente occaſionaliter irruente. Ego autem hîc ſpecto formalem febris eſſentiam. Itaque ſemper adeſt, ac permanet eſſentialis poteſtas interni efficientis, ſive ipſius vitæ: & denominatio, deſumta ex termino relationis, etſi ſpem Medentis mutet, ſuperioritatem vitæ, ac proportionem Agentis variet: Attamen ipſa vita ſemper eſt intimum principale, formale, atque eſſentiale febrium efficiens; manetque ubivis materia occaſionalis, extra veram & internam cauſam materialem. Nam ſæpe auferunt, ceſſatve febris, reſtante reſiduâ adhuc ejus materiâ, & efficiente occaſionalibus. Etenim ſæpe quartana ceſſat ſuâ ſponte, poſtque menſem fortè reperit iterum: adeoque materiam occaſionalem ſervabat ſibi interim intactam, ac citra actionem, velut dormientem. Idemque ens occaſionale alibi, pacatâ prius procellâ Archei, totnm ſponte conſumitur. Sæpe quoque febres, poſt ſe, relinquunt debilitates, viriumque topicas diminutiones, in vitam durabiles: quatenus vita inſiti Archei extruncata, ſuasque paſſa eſt tribulationes nimias.

QUIDDITATIS FEBRILIS INDAGO.

CAPUT XVII.

1. *Erronea Scholarum ſpeculatio.*
2. *Differt Author à Scholis.*
3. *Modus fiendi febrium, ad Indicationes propagatur.*
4. *Centrum febrile.*
5. *Sitis, & frigoris examen.*
6. *Confirmatur Centri doctina.*
7. *Cur febris quandoque terminetur per appetitum inſolitorum?*
8. *OEconomia febrilis in pyloro.*
9. *Exlex quartana, & exoticarum febrium ſedes inaudita.*
10. *Cur vomitus non ſolvat has febres peregrinas.*
11. *Definitio febris lacera.*
12. *Remediorum examen.*
13. *Spei vanitas unde ſit introducta?*

ANtehac tam Moderni, quàm Priores, conſiderârunt febrium naturam, ac quidditatem, ex ſpeculatione caloris, tam interni, quàm æſtivi ambientis. Itemque eſſentiam illam dimenſi ſunt, ex acrimonia, atrocitate, multiplicitate materiæ occaſionalis, vel ex malignitate unius, vel plurium, de quatuor fictitiis humoribus.

2. Sic enim, quâ ingredi debuiſſent, januam ſibi ante nares occluſerint. Siquidem modus fiendi in febribus, itemque ejus internum efficiens,

ciens, atque materia ſeminalis, manſere neglecta: contemplati ſunt febrim duntaxat in facto eſſe: adeoque ſic ſibi cognitionem eſſentiæ abſtulerunt: ubi aliàs, modus fiendi, ſuprà diſtinctus, enucleat internam febris quidditatem, quam facta febris claudit: non potens Intellectus humanus ſua vi penetrare res, quas ſibi ex inſtituto occluſit. Docui itaque ſuperius, quo initio activo & vitali, febris in nobis oriatur ſeminaliter, & materialiter, id eſt, integraliter. Etenim quidditas febrium, per modum fiendi, edocta, patefacit quidditatem efficientis, à quo formatur. Siquidem omnem ſui determinationem medicat à vita. Ideo enim vera quidditas entalis, atque eſſentialis differt toto cœlo, à Veterum putatitiâ quidditate (accidentali nempe) febrium. Ipſum namque ens accidentale (quod eſt ipſa Veterum putata febris) differt toto prædicamento, ab ante ſubſtantiali, vitalique febrium, atque à ſeminali initio, progreſſu coaptatione, actione, ſequeſtratione, deturpatione, & proprietate immediatâ, hauſtâ ſcilicet, tam ex parte maternâ madiatâ, hauſtâ ſcilicet, tam ex parte maternâ materiæ internæ, atque vitalis; quàm paternâ: nimirum vitalis efficientis principiis quidditate. Siquidem Medentes hactenus omnem morbum, inter nudas qualitates collocant.

3. Cæterùm demonſtravi, quod calor non ſit eſſentia, aut de eſſentia febrium; ſed merum accidens, ſeparabile à febri, febrique accidentaliter, & per intervalla, adjacens. Reſtat modò ad cognitionem febris, ac remediorum contemplari modum fiendi, in fieri eſſe, ut arbor à fructibus prodatur. Itaque omnis propemodum febris ſtatim ab ſui initio horret, aſpernaturque carnes, piſces, juſcula, ova, & quæcunque intra ſtomachum mox corrumpi queunt. Nam carnes & piſces ſolo tepore, ſponte vadunt in corruptiones ſibi proprias, atque fœtores, tanquam ad terminum cadaveris feſtinarent. Hæcque, ubi inſtomachum delabuntur, fermento ſolito, debito, ab digerente orbatum, ſolo illius loci tepore, feſtinant in ſui corruptionem. Ructus enim febriles hinc fiunt olidi, ideoque nidoroſis ructus acidos ſupervenire, bonum omen portendere vult Hippocrates: eò quod fermentum digeſtivum ſtomachi (quod cuncta aceſcere cogit) rediiſſe, ructu acido, teſtetur. Quo alias abſente, dormiente, impedito, vel ſuppreſſo, carnes & quæ facilè putrere parata ſunt, mox corrumpuntur. Unde dein vomitus flavus, porraceus, & amarus, à corrupto œconomi jure, ſuſcitatur. Hæc eſt cauſa, cur ſtatim, quæcunque facilè putrent, fiant exoſa in febribus.

4. At ſaltem hinc patet, ſtomachum eſſe palæſtram certaminis febrilis.

5. Tum huic conceptui ſtatim ſuffragatur ſitis, pleraſque febres comitans. Imò & immani intermittentium, diuturnoque frigore, atrocior ſitis, vomituſque affluentior flavæ illius amurcæ, quam alioqui in acutiſſimis continuarum caloribus. Nec etenim proinde ad ſolida latibula ſubterfugiendum: quaſi frigerent duntaxat externa; at interna ferverent viſcere, æſtuarentque potentiſſimè: unde nimirum ſub frigore, tanta infaſtaret ſitis importunitas. Abſit, tam apertis nugis, veritati velle imponere! Siquidem intermittentium initiis, horrores, atque frigora ſentiuntur non minora intus, quam in artubus. Propterea ſcilicet quatiuntur præ frigore interna latibula, usque adeo, quod dentes & artus, non niſi internum prodant frigus. Sedantur autem rigores febriles, ſimulatque interni frigoris furor evaſit mitior. Eſt autem iſta ſitis fraudulenta. Utpote quam non ſolùm potus non reſtinguit, potantemque miſerè deludit; ſed etiam dolet, ſe non à defectu humidi cauſari. At ſi ſupponatur (riſu dignus alioqui) fervens intus calor, tantiſper ac dirum frigus, è penetrali rigores ſuſcitat. An ſaltem dum fervor ille, domeſticus febrium hoſpes (licèt nondum querulus, aut ſenſatus hactenus) forâs ſpargitur, friguſque abactum eſt; An inquam non acquirat ſibi vires eundo? ſeſeque explicet? non quidem per modum ſubſtantiæ extenuatæ dilatando, ſed per modum caloris excreſcentis agendo. Perinde ut manus, per nivem frigefacta, ſi calorem repetat, magis magiſque incaleſcit, ac longè potentiùs, quàm quæ juxta ignem calefacta eſt. Cur itaque, ſi ſitis à calore fiat interno, ſaltem reſtinguitur potu: Cur etiam calore jam aucto, & per febril

bile argumentum, ad ſtatum ampliato, non increſcit pariter ſitis; ſed potius plerumque mitigatur. An non hinc conſtat, ſitim, non à calore; ſed alienâ longè radice ſcaturire? præſertim ubi non rarò, ſtagma acidum ſulfuris, ſitim vel reſtinguit; vel ſaltem potenter ſedat?

6. Appetitus ergo ſubitanea averſio, horrorque ciborum, potuumque faſtidioſus delectus in febribus, ſitis penè inſatiabilis, vomitus, nauſea, anxietas cum ſuſpiriis, vigilia ſubinde continua, non rarus denique ſopor, vel deliria, locum, ſive ſentinam febrilem, detegunt, accuſantque ſtomachum, ejuſque vicina.

7. Ideò enim lenta, pertinaciorque febris, ſolvitur frequenter per appetitum rerum inſolitarum [puta halecis, rerumque fumatarum] ſperans, per rem ejuſmodi inauſpicatam, ſubigere hoſpitem hoſtem. Arrident nempe ejuſmodi inſolita, non quidem quod digeſtioni [quippe quæ tum nulla ibidem eſt] ſint, aut alimento apta: ſed quia impreſſionalem Ideam Archei, atque ſigillum febrile obliterant, non ſecus, atque alias cibi inordinati exoticas, ſilentesvè in Archeo Ideas paroxyſmales, occaſionaliter excitant. Etenim ſi procul inde ſuum nidum febris delegiſſet, debeatque omnis cibus prius in ſtomacho transmutari. Ideoque quoquò inde longius deviat, eò ciborum vigor, ac prioris vitæ qualitas mage ſternitur. Quare ſi appetitu, & fruitione inſoliti illius cibi, ſuperetur diuturna alioqui febris: deſignat, quod febris non procul à membro appetente ſit remota. Redit nimirum quoque cum appetitu alias, ructus acidus.

8. At ſaltem ex diductis patet, quod venæ ſtomachales non trahant ad jecur, ſicut meſaraicæ, ſed potius nutriendo ſtomacho ſint dicatæ. Quod alibi de digeſtionibus ſtudio explanavi. Siquidem ſæpè à biduo aſſumta, non obſtante ſiti, per vomitum rejiciuntur. Ergo Pylorus [inferus ſtomachi janitor] quamdiu febris imperat, non rite ſuo fungitur munere; ſitiſque, quæ ſub iſto biduo ſuboritur, aliquoties repetit, torquet, iterumque miteſcit. Neſcitque Pylorus, quo fine ſe tam pertinacier claudat, ac tantopere potum illum detineat, intra febrium ſentinam ſtomachum. In qua præcipuè tum non ſperatur digeſtionis bonitas; ſed potius ingeſti longa mora, & conſequens corruptio. Neſcit inquam, quorſum tam amentes effectus edat, dum ex ejuſmodi detentis procreat flava & amara excrementa, quæ hactenus fellis imagine incautos deluſere, illaque elidat abundè, fruſtra, ac citra ſublevamen. Exin namque conjicio, facultatem appetitricem ciborum ac potuum, orificio ſtomachi inſertam, declinâſſe in Pylorum, ſuſque deque confuſa omnia: ſitimque ideo amentem æquè infeſtare: quia totum febrilis confuſionis chaos, agitatur immediatè ſtabulo exotico Pylori. Nec enim iſta ſitis potu ſedatur, quæ non eſt ſuo loco, in ſtomachi nempe orificio. Cujus ſolius munus eſt, denunciare alimoniæ defectus. Febris itaque habet virus, eſtque ſerpens multiceps, quod circa Pylorum, & paullò infrà, hoſpitatur, vel inſidet convexo ſtomachi. Etenim non raro ſunt deliria ridicula, aliàs quoque ferocia; juxta veneni illius ſortem. Sitim autem ſuſcitat ſerpens ille, ſæpe quoque anguſtias, lipothymias, & ſyncopes, vel vomitus frequentes, amaros, vel etiam ſolius alimoniæ impatientes & intolerantes. Vigiliasvè continuas, harumque vicem, ſopores compenſant alibi. Primo ſaltem introitu, fermentum ſtomachi, cum edendi deſiderio, intercidunt ſtatim. Neque ideo fruſtra conqueritur Anatome, diſſectionum difficultates mox ſub Pyloro, ſuperare quaſvis alias totius corporis, propter vaſorum multitudinem, glandulis intortam. Hinc namque exorbitationes alimenti, malè digeſti, maleque diſtributi, itemque ſcoriæ, ſive ſtercoris liquidi, extra orbitam alienati, vel humoris alimentarii, ac ſpermatici degeneratio, ſimul concurrunt, unde ſtomachi œconomia evertitur. Cuncta ſiquidem concurrunt in vaſorum multiplicata texturâ, excrementorumque adhuc commiſtione. Quibus de cauſis virus ſurgit, alienanturque alimenta à ſcopo, variaſque per moram ſubeuntia alterationes. Quas dum topicus ibidem Archeus, ſuâ perſentit ditione, anguſtiatus, turbatus, ac veluti demens, diverſimodè illa adhuc alterat magis, ac pro venenorum illorum ſuaſu, varias confingit ſuarum perturbationum Ideas, ut Protheam Poetarum exprimat, variamque

que febrium ſcenam effingat. Non proin tamen virulenti hujus contagii metamorphoſes, fineſque ſunt Medentum objecta. Nec enim tam venenorum, ſymptomatumve eſt ſpectanda varietas, quantum loci dignitas, & perturbatio Archei, & dein quo medio compeſcatur virus, reducaturque averſio, concitataque confuſio Archei. Nam his ſedatis, ceſſat mox ipſa febris, quæque materialiter ibidem peccant, facilè à natura domantur, atque recedunt directè ſubacta. Hac ſcilicet viâ, ſtatim febres cedunt, ad appulſum alicujus Arcani: reſiduum autem expulſionis, committitur humeris naturæ, ut ſua ſervetur Hippocrati dignitas. Quod *ipſa natura ſint morborum medicatrices.* Hæc de Continuis, juxta atque interpolatis febribus, & loco natalitio illarum.

9. Sola autem quartana exlex, penitiùs ſubiiſſe viſa, ſive extra contubernia ſtomachi, ad Splenem ſe porrexiſſe. Parem attamen ſervat ſibi progreſſum, & explicationem, ſuper Archeum loci: dum intra proprios lares, errorem digeſtionis committens, ſtatis periodis ſuos excitat furores.

10. Eſt denique malignarum, caſtrenſium, purpurearum, &c. aliena prorſus, atque inſolita admodùm ſedes, propagatio, ac inſueta medendi anxietas. Dum ſcilicet, per inſpirata endemata locorum, paludum, mineralium, fumorum, hoſpitalium, infirmorum, putidorumque odorum, hauriuntur fætores, &c. Qui, dum per pulmonem, in thoracem penetrant, trans diaphragma, connexam ſtomachi ſuperficiem feriunt, ac ſuæ virulentiæ Ideam depingunt, in alimento proximè aſſimilando. Quod proinde degener ibidem ſe ſiſtit, & Archeum loci invitat in ſuos furores: unde inſolitæ ſubſiliunt febrium tragœdiæ atroces nempe, pertinaces, ac fallaces admodùm. Quia ſopores, vigilias, amentiaſque & anxietates periculoſiores excitant; juxta cujuſque veneni, obnati ibidem ſtimulum, diverſimodè Archei vitalis perturbationes ſuſcitantem. Sic modo ſurrexêre febres, abſque ſiti, calore, & turbine, in Medentum confuſiones: quia nimirum nihilo ſecuriores febres concitant. Quædam enim cum tantillo frigoris primordio, citoque finiente, necant citò, vel languidè; non minùs tamen truculenter, quàm quæ magnâ ſymptomatum feritate infeſtant. Patet ſaltem nunc, cur vomitiva febrim iſtam ſtomachi, ibidemque ſuæ manſionis ſigna edentem, ne quicquam ſublevent. Nam etſi productum febrile vomitiva domare videantur; non tollunt tamen occaſionale producens, in convexo, externoque ſtomachi plantatum.

11. Manuducamur itaque ab ipſa febri, & ſtatim indicationes inde petitæ, docebunt, omnes anxietates iſtas incipere, & agitari circa ſtomachum. Mirum ſanè, quod Scholæ nihilominus Hepar, & bilem, vel pituitam, putrida nimirum, adhuc incuſent, poſtquam dejectiones, arte vel naturæ impetu promotas, nil juviſſe attenderint! Somnus etenim laborem adfert in febri; non autem in ſanis: eò quod à ſtomacho, non autem à jecinore, ſomnus ſurgat (quod alibi latiùs.) Vitium autem originale febris, & occaſionale, eſt permutati: Ideoque etiam permutantis, horumque permutativa actio, manifeſta ſentitur circa ſtomachum. Eſtque ideo ſolennis definitio Scholarum ruinoſa: Quæ decernit febrim, à corde primùm accendi, & inchoari. Quod autem febrium occaſionalis materia, ſit permutatum alimentum, proximè aſſimilandum, fortè id pro ſtomacho admittetur: At non æquè obvium erit concipere ſcoriam, ſive ſtercus liquidum, à meſenterio retrogradum. At certè quanquam id in ſanis regulariter occurrat; non tamen in febribus, quibus ſingularis ideò, & propria eſt quævis exorbitatio. Etenim ſic ſcoria ab utero lotii, & calculi ſedibus migrat per abſceſſum indirectum, ad pleuram, ad venas ſtomachi, & vaſa Duodeni inteſtini. Cujus deviationis nulla eſt ratio, niſi ipſa confuſionis Archei licentia.

12. Denique (repetam) nec ſemper à cauſa occaſionali priore, ipſa febris profluit, dirigiturque. Siquidem ipſe Archeus, etſi ab externo non ſolicitetur errore, tamen incontinentiæ ſuæ peccato, ſubinde ſua ſponte furores aſſumit, propriâque luxuriat libertatis inſolentiâ. Tumultuatur enim, ac leviculo errore ſuæ indignationis ideas fabricat, non ſecus, atque ridiculâ ſæpe de cauſa ſuſcitatur. Quodque minus

mirum in Archeo univerſali, ſi titubet, cum unicus, tam diverſis facultatum functionibus regendis, præſit. Etenim quia centrum mali, circa ſtomachum, palæſtram locavit, vanæ ſunt venarum depletiones, viriumque furta. Siquidem cruor culpâ caret. Quod ſuprà ſat demonſtravi. Eſtque æquè ridiculum, velle corroborare, per Alchermes, gemmas, & perlas contritas: corroborare inquam velle, ubi hoſtis intus dominatur, ipſamque vitam in omnem diſſolutionis ataxian atque confuſionem præcipitat. Hoſtis namque, qui potuit integram ſanitatem, roburque validum ſternere, ſpernet quicquid ſe præſente ad confortandum objicietur. Fruſtra ideò ſymptomatum ſublevamen intenditur, ſi non adſit victrix medela, quæque compeſcat vitalis Archei confuſionem. Quæ nimirum eſſentialis, & principalis ſanationum eſt effectrix. Ac dolendum eſt, corroborationem virium, unâ manu intendere, quam altera manus per ſolutiva & phlebotomum dejicit. Remedium itaque plauſibile menſuratur ab effectu, ſi tumultum Archei ſedet, & Ideam febrilem extinguat. Pacato namque loco febrili, ſive aperto carcere, Archeus, qui antea diruebat cuncta, quia confuſus: jam tranquillus expellit hoſtem, & materiæ occaſionales, aperto carcere repentè effluunt. Idque in difficillimo inſperatoque caſu contemplamur. Siquidem ablato luis venereæ contagio, tubercula oſſea, atque dura, evaneſcunt ſponte. Alibi quoque abſceſſus deſperati contingunt; ſolius ſæpe naturæ ductu. Sic inſolitæ declinationes, diſſolutiones, reſolutiones, atque receſſus, etiam ab Humoriſtis agnoſcuntur. Ideoque proniores ſpero fore, circa occaſionalis febrilis materiæ ſpontaneam expulſionem: Saltem non eſſe petendam à ſolutivis pharmacis opem, nec ut à virium vitalium furtivis remediis. Sedato nimirum priùs Archei furore, formante Ideas febriles: ſequeſtrantur facilè deinceps, quæ, & qualia oportet. Idque facilè ferunt infirmi, ac meliùs ſe inde habent, quatenus à gravante pondere, & obnatâ perturbationum confuſione, ſublevantur. Itaque cognitio quidditatis febrilis, exterminat ſpem, quam à venæſectione, ſolutivis, ſcarificatione, & cantharidibus, movent Medentes, unam ſcilicet ob culpam. Ne ſuas fruſtra viſitationes feciſſe, præmiumque de impoſtura petere, videantur.

13. Cum autem ſuperatâ propemodum febri, Archeus ſe ad tranquillitatem componit, ut per criſes, ſudores, vel hæmorrhagiam, vel etiam per hæmorrhoides, tanquam furiarum reſiduam luctam, quietem & ſanitatem ſæpe adduxerit. Id ſanè Medentes fefellit, omnemque ſpem in hirudine, & phlebotomo collocarunt, nec conſiderarunt, quod adhibito remedio juſto, ſtatim, etiam turgentiſſimæ hæmorrhoides, citra cruoris effuſionem diſpareant, nec ſanitatis acquiſitionem, aut conſervationem impediant. Quod aliàs foret impoſſibile, ſi cruor hæmorrhoidalis, tam fœdo charactere, quali depingitur infamis eſſet. Delectus itaque remediorum, in febribus, deſumendus eſt ab Arcanis, quorum ut inſignis eſt varietas: ita & occulta præparatio. Primaria enim ſunt, quæ placant tumultum in vitâ excitatum. Sequuntur, quæ ſuperant virus febrile. Auguſtiora autem ſunt; quæ utrumque ſimul continent. Sunt denique, quæ famulantur expulſivè, plauſibili nempe abſterſione, & reſolutione. In quo mira eſt Omnipotentis prodigalitas, quæ ſimplicia cruda pro febribus direxit, ac modicè præparata, inſtar falcis, febrim demetunt. Gauderem ſanè hæc propalare; ſed me abſterruerunt eventus, malo meo experti: etenim circa finem elapſi ſeculi, inceperam per ſtagma ſulfuris, & vitrioli mederi: dicebam etiam, quænam eſſent inſueta illa, ignotaque remedia. Primum enim, Medentes chirothecam ſuam præfatis remediis oſtendebant corroſam, ac reſolutam, ut ægros terrerent, ne ſuus ſtomachus idem toleraret; at cùm poſtmodùm, non obſtante Medentum detrectationis fuco, cernerent, à me ſanatos, bene valere, à ſervis fugitivis meis juſſerunt diſtillari quædam, quæ viderant, & didicerant. Hinc in mercatores, & Seplaſias migrârunt Chymica. Nec ſanè inviderem: niſi adulterata venundarentur univerſa, quamdiu lucrum & avaritia prævalebunt. Dolendum ſanè, nil horum mortalibus propinari:

(U) nari:

nari: quod non miſerrimè ſit adulteratum. Dicam ſaltem pro ingenuis, quod ſpiritus ſalis tartari, ſi unicornu, argentum, hydrargyrum, lapides cancrorum, vel aliquod è ſimplicibus diſſolverit, nedum febrim; ſed & plures affatim morbos ſanet. Non enim, quod ſperem, argentum, hydrargyrum, vel alia hujuſmodi, in venas tranſitura. Sufficit mihi, quod ille ſpiritus alcali, ab hiſce corporibus, in ſalem redactus volatilem, & coagulabilem, in officinâ ſtomachi ad normam ciborum redactus, transeat in Meſaraicas, ſaltem per lotium iſthac deportatus; & tranſeundo lambat, reſolvatque ſordes ibidem ſubnatas, vi exoticâ ſibi aſſumtâ. Certè hujuſmodi plura, magiſque obvia, lubens communicarem, niſi abſterruiſſet calamum torpor, ignaviaque Medentum, ſoli lucro inhiantium, vitamque mortalium exponentium ſub Seplaſiæ, ſuæque uxoris bonâ fide, & appetitu lucri. Quantum autem ad Quartanam, ſolitus ſum illam depellere emplaſtro, ex paucis reſolventibus & abſtergentibus compoſito. Nec unquam me fefellit, niſi quod in obeſis tardiora ſint ejus obſequia.

IMPERTINENS.

Author optat videre Humoriſtam, qui aërem aquæ adæquâſſet librando, ut Galeniſtarum temperiem æqualem ad pondus connectat. Quantum aëris videlicet, pro libra aquæ, ſumendum, ut in pondere adæquentur?

ALIUD.

Aër nec levis eſt, nec gravis, quia eſt ſine pondere. Ideoque nec ponderari, nec adæquari poteſt. Ergo ſummâ ac optima complexionum ſpe deſtituta eſt doctrina Galeni: quia mentita ſtentoria ipſi eſt libertas.

SCHOLARUM HUMORISTARUM *PASSIVA DECEPTIO* atque IGNORANTIA.

Quam ſi deinceps defenderint, pertinaci malitia tegent, atque eandem Deus indignatus deteget, jam imminente ætate, in orbis Chriſtiani utilitatem, & pertinacium confuſionem.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

SCripſeram inſolito calamo de febribus, dumque libellus ad me rediret, vix eundem intellexi, propter craſſa atque innumera menda. Mox abinde, utut vitioſus planè idcirco: attamen infra paucas hebdomadas deſiderari cœpit. Unde cenſui, ſi mendoſus, prælo dignus, & expetitus fuiſſet, quod alteram editionem potiori jure expeteret. Nedum, ut emendatus prodiret, qui aliorum nævos, & ignorantias ante me commiſſas, proderet, adeoque vitam mortalium quam proxime atque intime ponderaret, doctrina ſingulari, ad quam reſpondere tentaſſet adhuc nemo hactenus: verum peculiarius, ut inaudita illius doctrina primario vera, quamvis inexpectata, ſtabiliretur fortius. Itaque coactus fui, mei numiſmatis diploma ſuper addere: quo ab Humoriſtis, Galenicæ Scholæ aſſeclis, meiſque oſoribus, firmiter circumquaque tutaretur, traditamque veritatem conculcari non ſineret. Quapropter rationes addidi, quibus oſtendi vanitatem, & falſitatem commenti humorum, quibus Medentes, pernicioſo fundamento, mundum univerſum circumvenere, cœmeteria ſaginarunt, familias deſtruxerunt, viduas atque orphanos multis myriadibus fecerunt: adeoque ſe, in culinarum & comœdiarum facetias introduxerunt. Paracelſus quidem exorſus eſt humorum fallacias explodere, habetque hodie ubivis fere ſuos ſequaces, inter doctiſſimos viros: attamen hunc nodum nunquam quis ante me (quod ſciam) ex profeſſo explicare attentavit. Itaque ſi quis antehac minatus fuerit, in librum meum de Febribus calamum ſtringere, eò quod inique ferret, me duo præſidia medendi univerſalia. nedum evertiſſe: ſed potiſſimum demonſtraſſe, nullum laxativorum, elective hunc præ illo, humorem ſubduxiſſe unquam hactenus, imò quod eſſent ſingula & cuncta purgativa, merum virus hoſtile vitæ: fortaſſis jam ſuum deponet calamum, dum potentius, confirmatum idem dogma cernet. Quod ſcilicet impoſſibilis ſit in natura utriusque bilis, & pituitæ exiſtentia, nugaces inde complexiones, & morbos oriri edoctos, creditosq́; , falſis inniti principiis. Et per conſequens, medendi methodum, juxta humorum ametrias inſtitutam, eſſe fallacem, mera ſomnia, aniles fabulas, & nugaces nænias. Debui namque rotunde, ſincere, ac candide agere, quoties de Deo, veritate, vita, bonoque publico mortalium ſcribendum decrevi. Teſtem in hoc, ut & judicem, imploro, qui Via, Veritas, ac ipſiſſima eſt Vita mortalium. Hanc itaq́; veri indaginem, & aſſecutum bravium, ſua ſub tutela, & irroratione, lubens expoſui. Valete mortales conſocii. Fauſta vobis imprecor omnia. Quia vera edoceo.

SCHOLARUM HUMORISTARUM
PASSIVA DECEPTIO
atque
IGNORANTIA.

QUATUOR HUMORES GALENISTARUM, ESSE FICTITIOS.

CAPUT I.

1. *Reſpondetur obviando iis, qui contra librum de febribus ſcripturire volent.*
2. *Supponitur dogma Scholarum.*
3. *Falſum eſſe, quicquid de elementis, gradibus, miſtionibus, diſſidiis, & morbis edoctum hactenus.*
4. *Nuſpiam eſſe calorem, niſi ex lumine, motu, vita, & Blas alterante.*
5. *Humiditatum atque ſiccitatum determinationes.*
6. *Relatio morbi ad ſanitatem, qualis?*
7. *Remedia morborum, unde?*
8. *Paracelſi inconſtantia, prout & Galeni.*
9. *A privatione non dari regreſſum, juxta Scholas: quæ tamen ubique in hanc regulam impingunt.*
10. *Deficiunt in probando quaternionem humorum.*
11. *Franguntur duæ columnæ humorum.*
12. *Multa in ſimplicibus duas tantum habent alteritates.*
13. *Miſer logiſmus à ſimilitudine pro humorum numero.*
14. *In lumine ceſpitant Scholæ.*
15. *Larvi detegitur argumenti Sophiſtici.*
16. *Similitudini ex lacte, opponitur ſimilitudo ab herbis.*
17. *Pariter lotium pro quinto humore poni deberet.*
18. *Scholarum anxietas.*
19. *Dilemma contra humores*
20. *A theſi ſuppoſita, argumentum.*
21. *A ſufficienti enumeratione officinarum.*
22. *Ab impoſſibili.*
23. *Ab abſurdo.*
24. *Rationes* 16. *Numero*
25. *Contra theſin de pituita.*
26. *Ab implicita blaſphemia.*
27. *Ab officina.*
28. *Ab impertinentia ſuppoſitæ theſis.*
29. *A convenienti.*
30. *A podagra & torminibus.*
31. *Ab eryſipelate.*
32. *A cauſticis.*
33. *A verbo Evangelico.*
34. *A defectu Separatoris.*
35. *A nutritione ſimilarium.*
36. *Ab impertinenti.*
37. *Deformitas argumenti Scholarum formati.*
38. *A Simili.*
39. *A natura elementali.*
40. *A ſimplicitate ſui finis.*
41. *Negatio theſis.*
42. *Ab axiomate Philoſophico.*

33. *Auguſtu*

43. *A guſtu, & proprietatibus.*
44. *Qui inventor humorum.*
45. *Quid fundorum diverſitas arguat?*
46. *A cruore Æthiopis.*
47. *Vnde cruor rubebat magis in ſuperficie?*
48. *A ſimili.*
49. *Vnde colorum mutatio in rebus?*
50. *A ſpecie facti, in pluribus.*
51. *Ludicra hæmorrhoſcopia Scholarum.*
52. *Impoſtura miſera.*
53. *Omiſſio Scholarum ridicula.*
54. *Iudicium Medentum contra ſe pugnat.*
55. *Subterfugia invitis buccis elabentia.*
56. *Immanis libellus de natura humana.*
57. *Ab effectibus, & timore.*
58. *A confeſſione Medentum.*
59. *Stercorarii non diſtinguunt homines, niſi per ſtercora.*
60. *Argumentum Scholarum ridiculum.*
61. *Contra. Ab Axiomate Phyſices.*
62. *Dilemma.*
63. *Galenus ridiculus, circa cauſam varietatis humorum.*
64. *Anxietates Galeni.*
65. *Refutationes per initia Phyſica.*
66. *Paracelſi error.*
67. *Schola cruorem neſciunt.*
68. *Argumentum contra Theſin.*
69. *Falſum ac ridiculum Scholarum ſuppoſitum de Splenis ſuccenturiatu.*
70. *Abſurda.*
71. *Mechanica demonſtratio.*
72. *Contra Theſin de atra bile.*
73. *Multa abſurda ſequuntur.*
74. *Miſerrimè probant Schola Theſin ſuam pro atra bile.*
75. *Defectus aliquot conſequentes.*
76. *Dilemma.*
77. *Paracelſi Idiotiſmus.*
78. *Acidum non fermentat terram.*
79. *Ab impertinenti.*
80. *Dilemma.*
81. *Ab impoſſibili.*
82. *Suppoſitum ridiculum Scholarum, ejusque quatuor abſurda.*
83. *Aliquot abſurda, comitantia opinionem de melle Galeni.*
84. *Ab implicantibus.*
85. *Ex ſuppoſitione falſi de elementis per Dilemma.*
86. *A numero elementorum vero.*
87. *Objectio brutalis.*
88. *Si non eundum per humores; quomodo ergo ſanandum?*
89. *Laus ſalis tartari volatilis.*

INauditam de Febribus doctrinam emiſi, ut audirem, quid me docerent feliciora ingenia. Erant namque, qui ſe promiſerant arbitros, quos tamen ſilere tantiſper conjicio, donec Tractatum de humoribus, quem promiſeram, me ex magno opere meo excerpturum edidiſſem. Siquidem non poterant ignorare: Si humores (præter cruorem) ſolitos in Scholis, in natura nunquam fuiſſe, aut futuros, ſat ſuperque demonſtrarem: quod nullam quoque mecum litem de febribus ſint habituri. Idque jam me ingenuè facturum ſpondeo: non quidem quatenus Paradoxi nomine glorioſus ſim; ſed omnino, ex commiſeratione erga Tyrones male inſtructos, & ægros, malè ſub humorum commento tractatos.

2. Itaque rei ſpeciem primo conſtituam. Enimvero abſorpto in Meſenterii venas chylo, aſſerunt eundem deportari ad portam hepatis, venam nimirum caudicem, ex ramulis, per meſenterium in Inteſtina diſtributis, ſurgentem: Atque ſub tranſitum, per exiles venarum tumulos, in hepar extentos, chylum illum vi hepatis, converti in cruorem, ſimulque in pituitam, ac duplicem bilem. Hancque deinceps ſeparari partim in Lienem, partimque in fellis folliculum. Ut ſcilicet utriusque bilis ſupervacaneæ, ſint ſui cuſtodes: Naturales verò biles duas, tanquam ſanguinis partes integrales, ac conſtitutivas, commiſceri ſimul ſanguini, ad nutrientarum partium neceſſitates. In quorum humorum quaternarii ſymmetria, uti ſanitatem conſiſtere: Ita vice, verſa, in ametria morbos omnes hoſpitari. Ametriam autem, tam ex repugnantium elementorum quatuor, perpetua lucta, atque hoſtili indefeſſaque contrarietate, quàm ex aſſumtorum intemperie ſpontanea, & concita pugna innata, provenire.

 3. Equi-

3. Equidem jam cauſam antecedentem tanti figmenti, ſat ſubmovi in Phyſicis initiis, & ortu medendi. Ubi nimirum demonſtravi ſufficienter, non eſſe quatuor elementa in natura, & per conſequens. Si tantum ſint tria, non poſſe congredi quatuor. Diſruptum itaque quaternionem, non poſſe quatuor elementales impares cauſare congreſſus, temperies, miſtiones, contrarietates, odia, lites, &c. Docui nempe ſat clarè, fructus, quos Vetuſtas credidit corpora miſta, conflataque ex congreſſu quatuor, elementorum: materialiter ex unico elemento eſſe.

4. Denique etiam illa tria elementa naturaliter frigere, nec uſquam in rebus eſſe calorem nativum, niſi ex lumine, vita, motu, & Blas alterante. Adeoque calorem in elementis eſſe merum Relolleum.

5. Item actualem quoque humiditatem omnem eſſe Aquæ; virtualem verò, ex ſeminum proprietate. Siccitatem ſimiliter, eſſe per ſe in aëre, & terra: In fructibus verò, ratione ſeminum, & coagulationum. Falſam ergo hactenus doctrinam, celebratam de elementis, miſtionibus, qualitatibus, temperamentis, diſſidiis, gradibus in ordine ad morbos, horumque ſanationes.

6. Demonſtravi quoque ex profeſſo, in natura non eſſe contraria. Sanitatem opponi morbo, relatione integri ad defectuoſum.

7. Remedia ſcilicet morbum tollere, non vi contrarietatis, ut neque propter nudam ſimilitudinem; ſed propter merum Bonitatis donum reſtaurans naturam adjuvando, quæ alioqui ſuiipſius eſt medicatrix.

8. Hæc ſanè ſat erant, poterantque humores è medio tollere, niſi conſuetudo oppoſita mentem velut ligaſſet, ne ad Veritatis cognitionem properaret. Eſt namque per difficile diſſueſcere, qui jamdudum iſtis humoribas, compendioſe omnem morbi catalogum inſpexiſſe, ſibi confidunt. Quapropter diſcendi cupidis, lubens manum porrigam. Paracelſus enim, primus, humores ita riſit, Helvetico more, ut Galenicos ſimul & Arabes Medicos, Humoriſtarum cognomine deluſerit: Attamen ipſeſæpè inconſtans, ad humores labitur, & complexiones, nondum ſat in ſuis theſibus fundatus.

9. Interim Scholæ Galenicæ ſubinde quatuor elementorum datas qualitates, ut ſolitarias intemperies, voluerunt oppugnandas: & plerumque iterum, cum parium humorum abundantia, finxerunt proſcribendas intemperies. Cumque leporem ſe auribus tenuiſſe gloriatæ, facilitate commenti deluſæ, primò in ludibrium venêre: quod medendi facultatem deturparint abſurditatibus. Immemores ſuæ inprimis diſciplinæ, quod à formæ privatione non detur immediatus regreſſus ad habitum. Attamen ex quatuor humoribus carnem conſtitui, hancque rurſus in eoſdem quatuor reſolvi, præcipiti ſuaſu aſſeruerunt. Decernunt nempe, è cibis fabricari chylum, homogeneum quidem in ſtomacho: qui tamen ſeparatis alvi excrementis ſemper quatuor humores, præter urinam, unica ſanguificationis actione; nunquam verò unicus, duo, tres, quinque, aut plures fierent. Idque ſic ſtatuerunt, per elementorum quaternarium creduliter abductæ. Unde conſequens ſaltem, hanc quadrifariam repartitionem unius chyli, non quidem è diverſis ciborum varietatibus derivare; ſed prorſus eſſentialiter dependere, ex ipſa ſanguificationis entelechia propria. Quod non caret ſua abſurditate. Quod ſcilicet unius actus naturalis eſſet quadruplex ſcopus, eſſentialiter differens.

10. Sed exploſo jam alibi elementorum quaternione, ejuſdem congreſſu, iſta humorum quadruplicitas ſuppoſita ac ſubſcripta quidem fuit, at nondum hactenus probata. Etenim pro tantarum, tamque pernicioſarum fabularum apparatu, duobus turgidis argumentis abreptæ ſunt Scholæ: quæ ſi paululum preſſeris, fætidum halitum; non autem veritatis ſuccum effundent.

11. Quorum prius ex quatuor eſt elementis petitum: ut invitum ſanguinem ſub numerum quaternarium cogant, ad obedientiam trium elementorum, tantum exiſtentium: licet ex unico duntaxat illorum, ipſe ſanguis materialiter fiat.

12. Quaſi ſingula, quæ ex elementorum connubio oriri credunt, quatuor heterogeneas partes,

partes, neceſſario proinde habere deberent, elementis ſuis totidem conformes. [Certe alibi omnifariam oſtendi, quædam corpora nil habere alteritatis, ne quidem in ſale, ſulfure, & mercurio; alia autem tantum duas tandem proferre heterogeneitates) nec enim potior ratio cur ſilex in unicum, & ſimularem ſaltem ſalem reducatur: quam cruor neceſſario ſeparetur in quatuor humores. Hinc namque manifeſtum fit, quod ratio ficti quaternarii elementorum ſit à priori, reſpectu quaternarii humorum in cruore, & nuſquam alibi.

13. Alterum autem, & potiſſimum Scholarum argumentum, pro humorum quaternario, non eſt aliquis formalis logiſmus: ſed nuda ac miſera inductio, à ſimili ſtabilita. Ajunt nempe; In lacte reperitur ſerum, caſeus, & butyrum: Id eſt, tria diſtincta. Ergo in cruore neceſſario ſemper & conſtitutivè erunt quatuor, eo quod in aliquorum cruore notent quatuor diverſa: quæ ſcilicet anima, appetituum pediſequa, multo labore, & figmenti adjumentis, diremſit in quatuor diverſitates. Sæpe namque aquam ſupernatantem notant, quia flava & ſubpallida eſt, eam ideo bilem flavam, ſive fel, nominant [licet non amaricet, careatque eſſentiali fellis proprietate.] Sedimen verò circa fundum, ponderoſius, ac nigrius quandoque, vocant bilem atram: medio autem interſtitio, rubrum notant ſanguinem, in quo, dum fibras albidas animadvertunt, coagulationis gelatinæ matres, eas pituitam dixêre. Inciſa enim vena poplitis puellarum, in tepida, telis araneæ ſimiles apparent ejuſmodi fibræ, quas pituitam dixêre.

14. At primum annotare debuiſſent, inappoſitam lactis & cruoris ſimilitudinem, nil docere, aut urgere. Eo quod aqua ſupernatans cruori, non ſit pinguedo coloſtri, ſupernatans lacti: quare vel diſpar eſt agens, vel materia, vel utrumque. Ac proinde in tanta amborum difformitate, non ritè fundari humorum neceſſitatem, in cruore.

15. Incuriæ enim Scholæ non advertunt, in cruore naſci partium heterogeneitatem, poſtquam ſe diſpoſuerit, ad mox adfuturam corruptionem. Idcirco heterogeneitas iſta accuſat contentorum factam in morte diſparitatem; at nullatenus proinde vividorum humorum neceſſariam connexionem. Quid namque dicent de illo cruore, qui omni caret prorſus ſero? vel qui per totum uniformiter coagulatus rubet? Quod frequens eſt, multis ſudoribus, & potus abſtinentia. Ergone ſerum ſupernatans, urina, & ſudor, relicta in cruore, erunt ſynonyma cum bile & felle? & unum quid cum ipſa ſanguinis eſſentia.

16. Ego quidem in herbis unicum ſaltem ſuccum clarificatum vidi hactenus: ut pariter unicum cruorem noſtri conſtitutivum agnoſco. Sanguificationem videlicet ſimplicem, & unicam unius hepatis actionem, univocumque, ex indiſtincto cremore, unicoque ſtomachi fermento, factum chymum profiteor. Quam ſanguificationem ſcio meram transmutationem alimentorum formalem, nequaquam autem ſolam duntaxat heterogeneorum appoſitionem.

17. Neque enim etſi pars chyli vertatur in lotium, proinde culpanda eſt difformitas agentis hepatis; ſed recipientis ſola incapacitas. Neque enim ideo lotium, pro quinto humore, amplecti ſunt auſæ. Nam etſi pars lotii materialiter remaneat in cruore; non eſt tamen de natura cruoris, prout ſerum in lacte alioquin eſt eſſentialis pars lactis.

18. Aquam ergo ſupranatantem [quam ſudorem, ſerum, & urinæ reſiduum fatentur, adeo totam credunt excrementoſam] turpiter æquiparant nunc butyroſæ parti, lactique ſupernatanti, elemento ignis adæquatæ: atque aliàs, ſero lactis. Et longè turpius, utrumque harum indiſtinctè aſſimilant felli.

19. Fient ergo ſub uno ſanguificationis actu, eademque officina, quatuor pariter humores, è quolibet cibo, quia ab hepatis deſtinatione immediatè principaliter, ſimpliciter, atque ſemper intenti, vel fiunt locis & momentis imparibus. Non equidem imparibus: quia ſic non eſſent unius, & ejuſdem cruoris partes conſtitutivæ. Sin autem paribus: cur, dum lotium & bilis fiunt ſimul, unum non miſcetur individuè alteri: cum alioqui in natura, aqua miſceatur aquæ inſeparabiliter; prout & fel urinæ. Cur denique lotium nunquam amaricat, ſi ſemper ipſi fel ſit commiſtum, à quo tingitur, ut ajunt.

Cum

Cum diſruptio fellis in piſce, nulla, utcunque exquiſitior & otio, amaritudinem iſtam tollat? Unicaque fellis guttula, totam urinæ ſitulam, amarore alioqui pollueret?

20. Quis denique illa tam exquiſitus Separator, qui potuit aquoſam bilem à lotio ſeparare, non potuit autem lotium omne à cruore materialiter ſegregare? Quare demum bilis iſta, ſive fel cruoris, non ad renes, una cum lotio rapitur (quod probat amaroris totalis abſentia) ſi ſupra hepar credatur bilis cruori permiſta?

21. Conſideremus ergo, quomodo à Jecore bilis facta in hepate, deveniet ad folliculum fellis. Ubinam fit ſanguificatio? An circa portam, & cavum hepatis? An verò in ipſomet corpore Jecinoris? An demum in ipſa vena cava ſupra hepar? Atqui quocunque horum locorum fiat iſta bilis: ſaltem non eſt inde vena regreſſus, pro bile, ad fellis veſiculam.

22. Deberet enim à Jecore, motu retrogrado, incertiſque ductibus, pergere ad fel. Cur ſaltem bilis iſta utraque, permanens in cruoris maſſa, ſua habet excrementa, & ſeparata diverſoria? Pituita verò, & cruor, excrementis carent?

23. Si enim infra hepar, utraque fit? quis ergo Separator, illam ſeparat? & quorſum? cum ibidem ſimul generata, perfectè miſceantur lotio. Sin autem in celerrimo tranſitu, per exiguos venarum, exileſque ramulos, in hepar diſtentos, fel ſimul cum ſanguificationis actu fiat, ſimulque bilis atra; meminerint quæſo Tyrones, exilitatis ramulorum, ſive venularum, quæ vix urinæ transmittendæ ſatisfit, adeoque requirerent momentaneam urinæ, cruoris, triumque reliquorum humorum, transmutationem, à cremore factam.

24. Hoc alibi ex profeſſo, de ſextuplici digeſtione, toto Tractatu explanavi. Et paragrapho 16. ſingulariter. Quod è cibis non fiat bilis, ac 17. quod fel ſit viſcus in forma liquoris, atque neceſſarius balſamus vitæ? nullatenus autem excrementum. 25. Explicatur curioſa opinio Scholarum, de uſu fellis. 26. Quod natura plus pro felle, quàm pro phlegmate fuiſſet ſollicita. 27. Quod ſeparatio urinæ, & ſeroſitatis cruoris, tota eſſentia differat à ſeroſitatis ſeparatione è lacte. 30. Quantum fel importet, ſupra omnem excrementi indolem. 31. Quare aves lotio & rene carere potuerint, non autem felle. 35. Quod excrementa renum, & alvi, colorem fellis quidem habeant; non autem felle proinde tingantur, multoque minus bile. 36. Quomodo ſtercus excludat fellis comiſtionem. 37. Fellea videantur, quæ neutiquam fellea ſint, ideoque perperam à Scholis hæc fuiſſe præterita. Item liquorem porraceum non eſſe fellis, probat galli hiſtoria, & aliquot experimenta ſubſequentia cap. de Pyloro. §. 24. Quæ ne cum tædio hic repetam, inquiret curioſus Lector, citatiſque locis reperiet. Etenim ſi Jecur utramque bilem, & pituitam, una cum cruore generet, cur magnam illarum partem pro excremento deſpicit & deponit? reliquam verò in cruore reſervet? cum alioqui ſimplicis & homogenei cruoris, vel nulla deberet eſſe partium ſingularum dualitas, vel non minus pituitæ & cruoris, quam utriusque bilis, eadem eſſet neceſſaria dualitas. Nec ratio alioqui patitur, quod idem ſingularis ciborum cremor, quotidie, atque ſemper æqualiterque in ſex partes ſecetur: cruorem nempe, utramq; bilem in ſanguine retentam, & utramque iterum excrementitiam & ſua in hoſpitia recluſam, ac tandem pituitam. Præſertim ubi fel, tota proprietate, differt à liquore, ſanguini extravenato ſupernatante. Quibus ſex humoribus, ſi lotium addideris: jam ordinario conſtituentur ex unico cremore ſeptem humores, peritque ſuppoſitum, quaternarii elementalis commentum figmentique neceſſitas.

25. Itaque ſi unico actu unius hepatis, hæc ſimul directo ordinarioque deſtinationis curſu fiant, cur ex homogeneo cremoris liquore generat illa tanquam neceſſaria, quibus ad eſſe, ut neque ad bene eſſe, nullatenus opus eſt? Sin autem ſint alendo, cur potius bilem utramque ſequeſtrat in ſuas thecas, & primaria conſtitutionis domicilia, quam pituitam? quam videlicet non erubeſcunt fateri liquorem defectuoſum, frigidum, adeoque mortis, erroris, & indigentiæ vitalis participem? Atqui volunt pituitam in venis recondi, ac recoqui in cruorem. Ergo nondum eſt hoc aliquid, crudum, indigeſtum, & incoctum

ad-

adhuc, nondum humor verus, ſingularis, nondumque conſtitutivus cruoris: cum ſit adhuc deficiens, non ſecus atque omphacium vinum dici nequit. Etenim ſi aquæ pituita reſpondeat, prout & cruorem aëris aſſimilant: tam perfectus in ſe unus eſſe deberet, quam alter, tamque neceſſarius æqualiter, ſi ſint elementales humores quatuor, ad compoſitionem & viciſſitudinem noſtri, æquè neceſſarii. Ludicrum ſanè id continet, quod humor, à ſui deſtinatione deficiens, in alium ordinario mutaretur. Quaſi aquæ non eſſet ſua perfectio, deſtinatio, ordo, & conſtitutio; ſed in aërem naturaliter à ſcopo Creatori propoſito ferretur. Atqui alibi in noſtris Phyſicis oſtendi, arte aut natura, nunquam aquam in aërem, nec viciſſim hunc in aquam, mutari poſſe. Si ergo pituita aquam referat, quia continet, & cruor aërem. Nunquam poterit ſubſiſtere pituitæ ullius in cruorem adoptio. Ac per conſequens, fictum eſt quidquid de humorum atque elementorum unione, ſimilitudine, comiſtione, complexione, atque neceſſitate eſt edoctum hactenus. Imo ſi nondum pituita ſit matura, temporiſque celeritate præcoci, ſit tantum in via ad cruorem: ideoque in venis relicta, miſtaque cruori, ut perficiatur, ac tandem alat: Jam non ſolum hepar erit cruoris officina! ſed canalis quilibet venarum, viſceris naturam: quia proprietates, atque officia continet; hepati præferetur in ſanguificando, & cruoris perfectione. Imo nec pituita eſſentialiter eſſet ſeparatus humor à cruore: non aliàs, quam uva acerba non differt eſſentialiter à matura. Eodem ergo titulo totus Chylus ſtomachi, erit pituita.

16. Denique, cum pituita ſit ſenio, defectui, & imperfectioni tributa, morti quoque idcirco propinquior quàm bilis, hinc etiam naturæ magis inimica: viſus eſt rerum Opifex ſeverior, qui ejusmodi hoſtem, per omnes venas, cruori adæquatè permiſtum, reliquiſſet, nec illi receptaculum dicaſſet. Is inquam qui mortem non fecit, defectus neceſſitates ab origine copulaſſet naturæ humanæ.

27. Denique cum eo dato, proprium jecoris munus non eſſet ſanguificatio; perfectius & plus poterit jecur operari eminus; in venæ cavæ anfractibus, quàm cominus in propria domo: niſi malint Scholæ ſanguificationem independenter venis tribuere. Finaliter; ſi pituita nonniſi ſola differat maturitate, à cruore non eſt eſſentialiter diſtinctus humor: ac per conſequens, quaternarius humorum in ternarium migrat.

28. Deinde, teſte Galeno, fit indies duplo plus pituitæ (quod probat per tertianam febrim,) quam bilis. Quantum ergo pituitæ non fiet in ſanis, ac perfectè digerentibus? Quantumque pituitæ quotidie non generabitur in frigidioribus, ſi humores fiant juxta complexionum diſpoſitiones? Imò exin ſequitur: ſemper neceſſario, ac naturaliter, omnem digeſtionem eſſe defectuoſam, & vitioſam. Quia nunquam finem, atque naturæ propoſitum aſſequetur natura: ſi naturaliter pituita, ut quartus humor cruoris, generetur. In temperatis aliòqui deficere deberet pituita, cum utraque bile.

29. Cur quæſo, cruor abundans vertitur in axungiam, cum longè facilius (ut ajunt de cholagogis) in bilem mutetur, & minori pondere naturam aggravet, quàm bilis, quæ tam obedienter paret vocanti ſolutivo? Cur enim ſobriè vivens, in temperata (quam vocant) complexione, quotidie utramque bilem, in ſua reponet receptacula? Annon inde potius liquet; fel & lienem nutriri, vitalique liquore, quam qui è ſanguine proſcriptus, excrementi conditiones acquiſivit.

30. Sed agedum, quis ille humor in Podagra, tam immani dolore moleſtus? Ego quidem alibi ex inſtituto probavi eſſe acidum, quare & juxta Scholarum inſtituta frigere, ideoque longè à bile, & igne diverſum; attamen in Podagra, quam vocant calidam, (quo nempe eſt acidior, eò quoque atrocior,) conqueruntur acutiſſimi doloris, & caloris. Ergo vel bilis erit acida, nec amplius amara: vel quinti humoris oblitæ ſunt Scholæ. Idem eſto, ac par judicium, in Colica, & torminibus.

31. In Eryſipelate quoque acidus eſt humor: quippe qui ſaponariis miteſcit remediis. Itaque non eſt bilis, amarumve fel.

32. Dein in cauſticis, eſcharoticisque (puta in pruno, Igne perſico, &c. eſt ſal cauſticus, de ſorte alcalium; non autem amarus. Prout nec in Cancro, Lupo, Phagedænicis cunctis, ac ſummè dolentibus. Sal enim qui rodit, nullatenus amarus eſt. Quapropter effectus, maximè ignei in nobis, rident fruſtraneum bilis commentum. Cum præſertim, qui ignis naturam imitantur, minimè ſint humoris bilioſi clientes.

33. Itaque ſi è fructibus arbor, ex operibus autem, atque proprietatibus, res quæque æſtimanda ſit, monente Verbo Veritatis, non video, quo uſu, fine, neceſſitate, aut temeritate finxerint bilem flavam, igneam. Non enim neceſſe fuit fabulæ inſtar, res fingere humores quotidianos, ac domeſticos noſtri conſtitutivos, id eſt, ſine quibus non vivatur. Qui nunquam in rei natura fuerunt, aut ullam ſui neceſſitatem ſuggerunt.

34. At quodnam aut quale viſcus ſeparabit utramque bilem ſuperfluam, ab electo venarum cruore? Renes quidem ſeparant lotium pro veſica. An ergo deerit utrique bili ſuus ſeparator? Vel ſponte, excrementoſa bilis, vadet ad cloacas ſuas? Etenim non eſt lotii tanta neceſſitas tam in eſſe, quàm in ſeparatore, quanta utriusque bilis: ſi bilis utraque ſit neceſſaria ad eſſe ſimpliciter. Siquidem aves commodè carere potuerunt lotio. Cur ergo natura fuit minus ſolicita, ut viſcus facere expurgandæ bili, quàm fuit ejiciendo lotio? Ergone cyſtis fellis; & Lien attrahent fortè utramque bilem ad ſe, abſque ſeparatoris ſubſidio? Imo cum ſanguificatio ſit actio ſimplex, univoca, & ſcopi naturalis, non potuit ſane unicum hepar, producere ſimul, ex homogeneo liquore, quatuor humores, toto elemento invicem diverſos, ac ſeparare procul à ſe invicem, duos tantùm, velut nocuos. Alioqui, ſi hepar ſat foret, ſeparandis ſuis liquoribus, potiori jure ſegregaſſet lotium, feciſſetque neceſſitatem rerum prorſus fruſtraneam.

35. Deniq ue, ſi non omnem, è cruore bilem ſequeſtret, ne quidem in temperatiſſimo robore, peccabit neceſſariò ſemper natura, vel in abundantia utriusque bilis, in exceſſu caloris pro formanda bile, & frigoris ſimul pro pituita: itemque peccabit continuo, in ſeparando. Adeoque cum exceſſum neceſſarium, in juſto (ut vocant) temperamento, accuſet utraquebilis: non potuit hæc unquam fieri apta nutritioni. Cum adhuc quotidie nutriamus iisdem, quibus conſtamus. Semine videlicet temperato, vividoque, bilem utramque reſpuente.

36. Eritque par ratio bili utrique, quæ eſt pituitæ. Ut ſi hæc perficiatur in cruorem intra venas: bilis non minus fiet cruor in arteriis. Nam ſi extra officinam naturalem, propriam, & requiſitam, pituita in cruorem mutetur: multo magis bilis flava apta, erit, ut in corde degeneret in ſanguinem flaviorem arteriæ, atque in ſpiritum vitæ, eritque cor officina reſtaurativa excrementi fellei.

37. Sed vah! quam miſerum eſt argumentum; dum ſanguis extravenatus ſe diſponit ad corruptionem, cernuntur quandoque duo, tres, vel plures liquores: Ergo totidem ſunt noſtri conſtitutivi.

38. Sanguis enim totus mutatur in lac, & tum poſt ſui corruptionem ſubordinatas tantùm habet tres partes, ſerum videlicet, caſeum, & butyrum: nec unquam plures. Quandoque enim totus in ubere coagulatur in durum tumorem, caſei forma: ſubinde totus in pus album, flavum, ſubviride, &c. quandoque in liquorem pungentem, rodentem, aquoſum migrat: ut in Cholera, ulceribus, &c. aliàs quoque in ſeroſum liquorem ſalſum, totus recedit, ut in Hydrope, multisque Hydragogis. Non raro quoque picis inſtar, totus nigreſcit, ut in cruore extravenato, gangræna, &c. frequenter autem in cinereum atque putidum lutum, ut in Diarrhœis. Alibi quoque totus in flavum virus, Icterum præfert, qualiter & demorſis à ſerpente oſtentatur. Alibi quoque totus cruor, citra ſeparationem heterogenei, mutatur in Meliceri des, atheromata, &c. Atque in diabete, totus cruor mutatur in lotium lacteum. Prout ſub tabe, totus migrat in ſputum ſubflavum. Fortene ergo, in cruore totidem conſtituendi ſunt humores, quot cernuntur ejus degenerationes?

39. Totque erunt liquores in aqua pluvia, quot ſunt creſcentia è terra? Eſt namque cruor, nobis

nobis aquæ inſtar: nec opus habuit diverſis ſeminibus in hepate, ut ſit unicus æqualis humor nutrititius. Sed in culinis ultimis, ſuas aſſequitur requiſitas diverſitates, quibus fungitur nutritionis officio.

40. Adeoque fruſtra in ſui initio, variis polleret ſeminibus, ac heterogeneitatibus, qui totus homogenealiter tandem debet in unicum glutinoſum, album, ac transparens ſperma nutritivum, pro partium ſimilarium ſuſtentaculo, reduci, vel manere ruber pro carne muſculorum, ac viſcerum parenchymate.

41. Quocirca conſtanter nego, cruorem, quamdiu vivit, aut in venis (etiam à morte hominis) detinetur, coagulari: ac per conſequens, habere partes integrales diſparatas, ulla ſui heterogeneitate; ſed diverſitatem omnem in cruore, fieri per ejusdem duntaxat interitum. Ergo, humorum diverſitas, eſt filia tantum mortis, non autem vitæ.

42. Nec refert, quod ſubinde in corpore occurrant excrementa, vultum cruoris mentientia, unde ſcilicet per degenerationem facta ſunt. Non enim urina vinum eſt amplius; prout nec pus, aut mucus, aut ſputa, ſunt adhuc partes cruoris. Quia excrementa non ſunt amplius, quod erant ante ſui corruptionem. Eo quod res quæque eſſentiam, & nomen aſſumat à termino transmutationis.

43. Quid enim arguit, ſi cruor per phlebotomum, aquam, vel alios fundos ſub ſui corruptionem ſegreget, ſi ejusmodi aqua proinde nec fel ſit, nec bilis, nec amara, careatque proprietatibus fellis; Quæve eſt iſta credulitas? Supernatat aqua cruoris mortuo: ergo eſt bilis fellea, quæ ſub falſo guſtu, amarorem fellis mentitur? Non eſt enim iſta ſupernatans aqua, pars integralis cruoris, nec de ejus eſſentia, aut contentis, magisve cognata cruori, quam currus reſpectu hominis inſidentis.

44. Dolendum eſt itaque, tot ſeculis, neminem unquam deguſtaſſe iſtam aquam: ſed avorum nugis ſua inſcripſiſſe nomina omnes: ſpecie inquam medendi, deſtructiones ægrorum, ſub falſis principiis tradidiſſe Scholas. Siquidem humores ſunt exitiales ignorantiæ, ignaviæ, turpitudinesque, à mendaciorum patre introductæ, & à ſequentium laxa credulitate celebratæ.

45. Non enim etſi fundus cruoris ſubinde minus rubeat, erit proinde atra bilis: prout nec ſedimentum lotii eſt pituita. Sed dum vita cruoris receſſit, non mirum ſingula, quæ in vitæ unitate cuſtodiebantur, repetant conditiones materiales, quibus obligantur. Fundorum enim varietas, à ponderum præeminentia in liquidis pendet. Latitudinem quippe in pondere habent, quæ poſt mortem heterogenea evadunt, & ſenſim in ataxiam confuſionis properant. An enim ſani judicii vir, credat vinum, cereviſiam, herbarumque ſuccos, ſuam melancholiam ad fundum cum ſedimine deponere? Quid enim commune habet melancholia, cum heterogenea ſediminis ſubſtantia?

46. Quoad colorem verò: Omnis Æthiops cruorem habet fere atrum, plerumque autem absque ſero. Nullus tamen illorum melancholicus. Omnes verò iracundi.

47. Cruor enim, qui ab ambiente refrigeratur in pelvi ſtatim, rubeſcit magis illo, qui ad fundum demerſus diutius tepuit. Nam & hoc ordinarium, quod extravenatus cruor quilibet, ſtatim in corpore nigreſcat. Quæcunque enim facile putrent, facile etiam admittunt putredinis comites, citiusque putreſcit pars cruoris, quæ diutius poſt ſui mortem tepuit. Nec mirum itaque, quod pars fundi inferioris intenſius nigreſcat. Quod autem ater cruor non ſit ſeparatio ponderis in cruore, multoque minus atra bilis: novem circiter uncias cruoris recentis, & adhuc liquidi, in duas ſeperavi ſcutellas: quarum unam in aqua frigida natandum expoſui; alteram verò, priori æqualem tepore lento diutius detinui. Hæcque plurimum atri cruoris oſtendebat: illa verò nequicquam. Heterogeneitas ergo, in liquore mortuo, putreſcente, ac putreſcibili ſtatim, eſt corruptionis adæquatum indicium. Quodque ideo nec habet vitale, aut ſeminale initium, ſignum, ut nec ſuæ primitivæ compoſitionis argumentum. Etenim originaliter componimur ex vitali ſemine: & reſolvimur in putridum, atque cadaveroſum liquamen aqueum: quod & ſæpè in viventibus, pro parte accidit.

48. Quid ſi cruor ex pallido rubeat; An id proin pituitæ erit aſcribendum? An poma rubea erunt pallidioribus magis ſanguinea? pruna ſubnigra, albicantibus magis melancholica?

49. Etenim colores non deſignant fictos humores, aut elementa; ſed imitantur proprietates vitæ mediæ, atque ſeminum deſtinationes. Ita eſt: Colores atque ſpiſſitudines, in materia, ſunt opera Archei ſeminalis; non autem appoſitorum humorum confuſa teſtimonia.

50. Recurre ad librum de inaudita febrium doctrina. Quod ducentorum ruſticorum ſanorum ſanguines, unico mane inſpexerim, adſpectu colorum ac fundorum diverſitatibus inſignes. Quidam enim gelatinam ſubnigram & coactam referebant: ſæpè etiam ſub viridi liquore permiſtam, ſubinde tantum conſperſam leviter. Cruor item alius per totum aquoſus, alius muccoſus erat, alius in fundo rubebat, alius in ſummitate magis. Alteri aqua ſupernatabat, clara, pallida, ſubflava, quæ alibi in medio cruoris intercluſa latebat. Alius cruor punctatim maculoſus, alterque per totum ex rubente pallidus, alter in puniceum, atrumve colorem, alius propendulus: pro-ut demum alius per ſtrata ſubviridis erat.

51. Quapropter commiſeratus ſum deceptoriam hæmorrhoſcopiam, judiciaque emiſſo cruore ſolida, humorum commenta, ac faciles ægrorum credulitates.

52. Ariolator namque cruoris inſpector, mox peccantis atque ſuperabundantis nomen, proprietates, itemque hominis illius mores, complexionem, inclinationem, morbi latentis ſpeciem, magnitudinem, exitum, atque inſuper mortis genus, imò & fortunarum dependentiam prædicere ex humoris conjectura ſatagit. Quiſquis autem humorum peccaverit in tabula hæmorrhoſcopiæ, capitis diminutione proſcriptus ſit illico, & niſi mox illico paruerit, per infamem ſeceſſum profligandus eſt. Quia Medicus ad manum habet ſuorum humorum peculiares ſatellites, qui vinctos ſingulos & putrefactos educant. Sic enim ludificant ignaros, & interim ſic quoque viſitationum crebritas ſtabilitur. Quippe ex præjudicato norunt, quale erit albumen, quod aſſumto ſuo ſolutivo, putrefactum recedet. Etenim etiam maximè phlegmaticus apud illos, ſi rhabarbaro uſus ſit, flavum excernet, minusque tinctum, ſi ſcammoneata ſumſerit, non autem mucidum liquamen, quale ab aſſumtis colocynthidis magiſtralibus, (ſunt namque cuncta compoſita officinarum, ſcammonea, vel colocynthide, vel utraque tanquam binis ſuffulta columnis.) Sæpè etiam, quem hic judicat bilioſum, alter vocat ſanguineum, ſin autem pituitoſum quem putant, viderint ſemel iratum, mox etiam bile æſtuare contendent alii. Potataque ſcammonea, unus alterum deridet, ſi ſeparatim vocentur, quod bilem à ſanguineo adeo copioſum eduxerit, ſibique ut artis gnaro mercedem intenſiorem deberi, occultè eo ipſo inſinuat. Nam in rei veritate, fraus, & fructus dolo connexus vigent, quoties neglectis vanis complexionibus, humoribus, poſthabitoque ſpecioſo cruoris emiſſi indicio, & adſpectu, præſcitur ex aſſumti ſolutivi proprietate veneſica, qualem amurcam quisque ſit dejecturus. Solutivum ſcilicet, obit functionem hepatis apud eos. Quia humores quos volunt, fabricat, eductosque oſtenta, ad lubitum, & juxta prognoſin impoſturæ: glorianturque velut è tripode, ægris prædixiſſe, peccantium humorum educendorum colores, ac proprietates, illosque cacatos reſpondiſſe in haruſpicio, ad præſcita auguria. Miſera ſanè doctrina, inſcitiaque pianda: quia miſerrimus ille, qui aſſumto tabefactivo, ſuum cruorem permiſit putrilaginis larva exhauriri.

53. At mirum ſaltem, quod Scholæ ſordes aurium præterierint. Nam quæ flavæ, & amaræ bilis recentiorem darent memoriam, fidemque firmiorem, quàm quæ cruori aqua ſupernatat. Jam ergo in cerebro, alter eſt bilis cuſtos, ac folliculus. At hæ ſordes, non niſi ſanguine aſſumto in alimoniam cerebri, apparent; fel autem in eſſe priſtino permanere nequit, aſſumto cruore, cujus fuiſſet, pars integralis: eſſet ergo auxilium pro bile, ac excremento formaliter transmutato petitum. Præſertim, quod ſolum fuliginis ſpecie, per aures exhalat. Nam quo profundius ſcalprum in aurem mittitur, minus iſtarum ſordium deraditur. Sunt ergo

ridicula

ridicula & languida argumenta, quotquot pro humoribus ſpem faciunt. Colores etiam dejecti excrementi, effectus ſunt potati pharmaci; non autem teſtimonia abundantiæ, aut humoris electi, rejectique conformitas. Hæc de doctrina febrium, cap. de ſolutivis ad longum ſunt deſcripta.

54. Sufficit mihi teſtimonium ex ore Scholarum, quod inter cuncta ſolutiva, ſola aloes innocua. Non ergo innocui, qui hoc profitentur, interim aliis noxiis quotidie uti non deſinunt: non quia ſana ægris, quæ noxia docent, ſed ſibi reperiunt proficua.

55. Quid agimus, agemusque, inquient aliqui, niſi enim venam ſubinde pandamus, & alvum ſubducamus, domi manemus, vulgi riſus, & ſcenarum fabula facti.

56. In Scholis enim prælegitur libellus de natura humana, Hippocrati calumnioſe adſcriptus. Docens, quod unum & pari quantitate ſolutivum exhibitum, diverſis anni ſtationibus, diverſos humores emunxerit, ac ſemper poſt ſpaſmos, una cum ſic larvato cruore, vitam abſtulerit. Quod ſonat, ſub ſpecioſo purgationis titulo, jusfactum, putrefaciendi cruorem, colliquandi carnem, ſub impoſtura, & ad lubitum medentis, alicujus coloris humorum, tandemque niſi doſis dolum venenumque tegat, quod profluxurus ſanguis ſic mutatus, ægro necem ſit allaturus, ut quanquam præfato libello dicatur, unum idemque laxativum, aliis atque aliis anni ſtationibus, alios atque alios primò eductuꝛum humores; eſt tamen conſtanter verum, omne ſolutivum, ſupra debitam doſin, ſuum enecare ſumentem. Adeò ut frequenter tabida illius vis tampertinaciter venis intincta maneat, quòd reſtringi nequeat, & mors colliquando ſubſequatur. Quanquam ipſe potus ſolutivus, necisque patronus ferè primus exciderit. Fruſtraque hoc caſu adhibentur reſtringentia: ubi non eſt læſa retentrix; ſed venenum impreſſum continuò tabefacit. Quare requiritur potius antidotus, quàm aſtringens pharmacum. Quod nempe peccando facit lethalis diarrhœa: idipſum laxativa, ſub Medentum artificio, involuto falſa humorum theſi.

57. Tandem educto humore reo, & accuſato inſonte, nequicquam tamen inde plerumque mitior morbus. An ergo inde non ſunt conjicienda ludibria? & quicquid de humoribus, illorum exceſſu, delectu, & ſegregatione, eſt garritum? etenim quotidianum eſt, quod eventus fruſtrent ægrorum ſpem, ac Medentum pollicita. Ideoque nec audent certò ſpondere ſanationem, per abductionem humorum, ſuis laxativis, quos ſolos, in cauſam continentem morborum, attamen accuſant ſeriò. Quia nimirum male edocti, & nimis ad falſorum axiomatum perſuaſiones. Attamen ait Hippocrates, ſi illa educantur, quæ educi oportet, melius ſe habent, atque facile tolerant. Quinimò nec audent corpora ſerio ſollicitare purgantibus, antequam morbus ſuæ digeſtionis; natura autem victoriæ ſuæ ſpem fecerit, (idque absque Medentum opera) futuræ criſeos. Hoc autem, ne ſolutiva, ſimulque ſua Scholarum axiomata apud vulgus infamentur, ſi præcociter, antequam corpora turgeant, id eſt, ante morbi peſſumdationem, epotis laxativis, ſanatio non ſubſequatur. Itaque cum præter venæſectionem, & purgationes, parum ſuperſit apud Medentes remedii; ne tamen Medentes nauci fiant, minora laxativa ſubinde propinant, ut aliquid feciſſe videantur. Fatentur quidem proteſtanturque, illa minorativa, morbum à radice non detruncatura, (quaſi aliàs majora laxativa, morbo, falcis inſtar demeterent,) ſed humoris peccantis diminutiva, atque hactenus auxiliatura: Puta, ſi non ad ſanitatem, ſaltem ad mortem ægri, vel Medentis culinam.

58. Clam enim Medici fatentur, parum auxilii è pulſu, urinæ inſpectione, & cruore hauſtum; Inſpexiſſe verò lotium, & cruorem ſub Gordonii regulis, ſive impoſturis, ne ſcilicet prædeceſſoribus ſapere viderentur minus. Quæ ſanè dolum, atque ſuperbiam fraude velatam, continent.

59. Impuri ſaltem Medici inventum tulit, hominem, ſtercorum nomine vocari, & diſtingui. Bilioſum nempe, Melancholicum, Phlegmaticum, quæ mera credunt excrementa. Certum eſt enim, per laxativa pharmaca,

cruorem, & carnem, ſine ſeparatione heterogeneitatis, in putrilaginem iſtam flavam, ac putidam, reſolvi.

60. Eſtque argumentum hebes, inde intulisse. Si ſanguis & caro, liquata per anum recedant, fiantque flavus liquor, aut mucidum excrementum: ergo caro & ſanguis conſtant, & componuntur iisdem materiis: quæ ſunt vera bilis & pituita.

61. Siquidem, præterquam quod cruor non eſſet verum compoſitum naturale; ſed appoſitum è pluribus difformibus eſſentialiter: etiam non poſſet retrogradi iterum in bilem, unde compoſitum ajunt cruorem. Vel alicquin eſſet immediatus receſſus, à privatione ad habitum.

62. Ergo vel ex bile, nunquam factus fuit cruor, multoque minus caro, quæ ſpecie differrent à bile. Et per conſequens, ſi tota caro & ſanguis, quandoque in iſtam putredinem (quam bilem nominant) transmutentur, & ejiciantur, adeoque tam arte, quam morbo, tota caro liqueſcat: neceſſe eſt alterum: vel iſtam bilem putridam, formaliter, & actu adhuc cruorem & carnem eſſe: vel bilem, ſemel in cruoris ortu, mortuam & transmutatam, iterum immediato regreſſu, revixiſſe, tam à liquatione carnis quàm cruoris. Neceſſe eſt inquam, vel quatuor iſtos humores perſiſtere ſemper in propriis ſuis formis, ſub ſpecie tamen ac velamine, tam carnis, quam cruoris: vel demum quatuor iſtos humores, ſuumeſſe, ac formas, exuiſſe, ſub introitum formæ cruoris, & carnis. Si prius dixeris: Jam cruor non eſt compoſitum naturale; ſed appoſitum ex pluribus. Sin verò poſterius velis; eſt impoſſibilis immediatus regreſſus cruoris & carnis, in bilem, aut alios humores conſtitutivos ſui. Unde rurſus ſequitur: Quæ per poculum laxativum ejiciuntur, non eſſe bilem; ſed cadaveroſum liquamen putidum, vi pharmaci ſic deturpatum.

63. Galenus enim videtur bilem utramque aut pituitam, rejicere in complexiones naturales hominis, usque adeo & in meram intemperiem referre. Siquidem ait unicum mel, in ſanguineis, totum verti in ſanguinem, quod in cholericis totum mutatur in bilem. Quapropter non tam in propenſionem materiæ, quàm in vitioſam hepatis intemperiem, hujusmodi humorum nativitates, tanquam differentes relegat.

64. Unde conſequens: tres ad minimum Intemperies ſemper ac ſimul confluere, quæ ſingulæ ſingulos pariant humores. Imo verendum, ne Galenus allidatur ad ſcopulos, & ſubmerſus pereat, dum docet, totum ſanguinem putridum verti in bilem. Nam inde cogetur concedere, quotidie partem cruoris, in ſui conſtitutione putridam: imò & mel, in biliosis, totum, intra paucas horas, putrere; non autem in ſanguineis. Adeoque tam complexionem bilioſam, quàm ejus bilem, eſſe meras corruptiones. Saltem quantum bilis quotidie in ſanguificatione fit: tantundem, ex placito iſto Galeni, putreſcit. Ac per conſequens non eſt bilis, humor conſtitutivus cruoris ſani, ac benevalentis; ſed adjacens vitioſum. Etenim dum cruor putridus, teſte Galeno, vertitur in bilem: intelligitur iſta bilis, vera bilis; non autem ens putridum, cum putrida bilis alioqui non magis cenſenda ſit bilis, quàm homo putridus, homo.

65. At poſtquam opticè ſcivi, quòd nullum ens, exiſtens in ſui perfectione, atteſtetur partes diſſimilares ſuæ radicis ſeminalis, ſi quæ ſupereſſent: Sed quod ſemen diſponat ſuam materiam, ut ex ea hoc unum quid fiat, & non per appoſitionem; ſed per veram formalem transmutationem: ſcivi perfectè deinceps, etiam quod diverſitas, in cruoris corruptione ſubinde eluceſcens, nunquam poſſit atteſtari, multoque minus oſtentare partes conſtitutivas materiæ ex qua. Non magis quam vitulus ſtrangulatus, etſi in apes mutetur, proinde eſt compoſitus ex apibus. Vel mel, ſi cum rore majali una in gramine nocte, plenilunium tulerit; mutetur in anguillas: cum pane autem ſecalitio, in formicas tranſeat. Induſium verò muliebre, occluſum cum frumento, abeat in mures, infra paucos dies. Non tamen mel proinde ex anguillis aut formicis, vitulus ex apibus, vel mures è lino & menſtruo, ſuam deſumunt materiam. Eritque compoſita anguilla, formica, &c. è melle, ſic ut iterum anguilla mortua iterum ex ſui corpore, mel excludat.

66. Errat

66. Errat proinde Paracelſus, qui ciconiam aſſam in ſerpentem, & anates in ranas, ſpatio quindenæ, ait recedere: quod aves ejusmodi cibis veſci ſolitæ eſſent, illasque beſtias ideò in ſe ſeminaliter continere debeant. Id enim experientiæ facti, & Philoſophiæ repugnat penitus. Non equidem origo rerum eſt ex iis, in quæ reſoluta mutantur. Eo quod in generatione naturali, oporteat partes conſtitutivas ſic fieri unum quid, ut ab unica generati forma actuentur plenariè. Ideoque quicquid ſub generationis relatione non eſt immutatum ab eſſe priſtino, id planè manet excluſum, atque deſes, Cuncta enim naturalia, univoco fere modo ac ſemine, conſtituuntur. Adeò etſi conſlentur partes integrales, quales ſunt oſſa & nervi; illa tamen, non ſolum connexionis methodo; ſed ſpecificæ unionis vitali vinculo colligata, transeunt in alienam familiam: fiuntque ens ipſum, unde partes ſeminis prioris repeti, eſt naturæ prorſus impoſſibile.

67. Non eſt itaque cruor, pars contexta ex quatuor humoribus, ſpecie elementali differentibus: multoque minus eſt cruor reſolubilis in humores illos, unde creditur ortus. Sed per conſequens, quicquid è cruore, aut per alvum corrumpendo, producitur, ut non eſt humor unus de quatuor illis fictis; ſed putridum cruoris excrementum. Multò minus eſt baſis fundandi argumenti, pro humorum poſſibili exſiſtentia. Liquidò proinde conſtat, Scholas cruorem non intellexiſſe, ut ens naturale, unum, & compoſitum naturæ; ſed pro ente artificiali, ex pluribus conſarcinato, atque connexo. Sub qua ignorantia certum eſt, proprietates, requiſita, ſanitatem, morbos, remedia quoque, unà hactenus manſiſſe incognita, falſisque medendi principiis per conjecturam tantum fuiſſe medicatum.

68. Sed agedum unica vis Jecoris, in ſanguificatione regulariter, directè, atque ordinariò producet quatuor ſimul humores, horumque varietas (exemplo Mellis per Galenum memorato) pendet ex quadruplici varietate unius efficientis. Itaque neceſſe eſt, regulariter, ac quotidie præpollere in unico hepate, quadripartitam, expreſſam intemperiem complexionalem: quarum ſcilicet quælibet, invita ſocia, ſuum apta ſit fabricare humorem. Cumque plus ordinario pituitæ generari ſcribat, ideoque & quotidianæ febris cauſam abundantiorem ſtatuat. Sequitur, quod intemperatiſſimi etiam Cholerici complexio pituitoſa erit adhuc præpotentior. At cum jamdudum ceſſent, conculcataque ſint elimentorum figmenta, unde qualitatum & humorum ſperanda eſſet reflexio quaternarii: Nulla jam porrò ratio ſupereſt, cur magis ad quatuor humores, quam ad tres, vel ad decem vergeret, cujuscunque demum diſpoſitionis, hæres illa materia exſtiterit. Quia ſublato trunco fundamentali, quod ſcilicet non ſint, nec fuerint unquam quatuor elementa in Univerſo, neque ex iisdem corpus noſtrum ullatenus conſtituatur materialiter, aut efficienter. Simul ruit etiam tota humorum generatio quadruplex in jecore. Quippe quæ ad alimenta, horumque ſuppoſitas fictasque qualitates, connexasque luctas, ſemper reſpexit.

69. Quam eſt denique inconſideratum hoc Scholarum commentum, quod velint Splenem, cloacam, eſſe atræ ac peſſimæ bilis; attamen Splenem in Jecoris adjutorium cedere: ut nempe Splen ſanguificando, Jecoris ſuccenturiatum adminiſtret, dum ſcilicet malè ſe habet Jecur. Quaſi in nobis jure ſubſtitutionis, vis Jecoris vitalis alio gliſceret, & præcipuè in ſordidam, quam ajunt peſſimarum calamitatum thecam.

70. Bone ac piiſſime Jeſu, tanti confuſiones in medendo admittes, adhuc dudum? Reſpice populum tuum, ſui tam denſis falſitatibus ingemiſcentem, & recordare genuinæ benignitatis tuæ. Cernunt namque Scholæ in artificialibus, arcam variis fruſtris compactam, diſſolvi iterum in ſuas partes: putaruntque ludicra ſtupiditate, idem in natura, per tuam humanitatem contigiſſe, bilem nempe repeti cruore, imò & è carne quoque; ſemperque ideò perſtitiſſe bilem, ſub transmutatis formalibus initiis: & ex bile ideo cruorem iterum materialiter ſurgere, ac reſurgere. Alius verò vidit, ſalem in aquam reſolvi, nec videri tum amplius, moxque per aquæ ebullitionem, rurſus ſalem apparere. Idem idcirco in ſuis humoribus fictis, contingere

gere autumarunt. Quaſi bilis immutata eſſentialiter, nunc in cruorem, ac tandem in carnem, mutaretur, & ad lubitum Medentis, per ſolutiva inde ſoſpes rediret.

71. Sed eamus ad manum. Sumatur putata flava bilis, cruori extravenato ſupernatans, coquatur quocumque gradu teporis, aut caloris; nunquam tamen inde retorrida fiet, æruginoſa, vel porracea, multoque minus atra illa acida, quam ajunt, terram fermentare.

72. Quæ ſi fiat in Liene: ergo non eſt ſanguificationis pars aut cruoris. Sin verò fiat in Jecore, cum aliis tribus, ex eadem ſimilari chyli materia; ſed à diverſis agentibus: etenim cum in hepate ſint exiles ac tenuiſſimi venarum ramuli, continuo lotio transmittendo occupati, nec venæ hepatis directè in Splenem reſpiciant: non video, quomodo atra bilis, ab hepate ſeparata, ad Splenem deferatur: potiſſimum ubi magna lotii affluentia, & cruoris abundantia ſurſum deferatur. Utraque autem bilis deorſum, ad ſua ſeparatim collegia, oppoſita confuſione, in tam exilibus venis, officinæ ſanguificationis, ferri deberent.

73. Non ergo à Jecore deferri poteſt atra bilis, quam dicunt excrementitiam: quin potius Lien alitur ex venis, & arteriis lienaribus, juxta conſuetum aliorum membrorum. Nec Lien vivit ex proſcripto excremento, neque eſt cloaca corporis, peſſimique humoris. Si namque Lien à Jecore atram bilem deſumere debebat: quare non eſt vicinus hepati? Quare ſolus Splen, inter viſcera nutrietur excremento horrido? Et quà tandem depellet ſupervacaneum hoc perniciosum recrementum? An per ſtomachum, ejusque orificium, tam nobile ac ſenſibile, jam latrina ultimi erit excrementi? Adeone malignum hoc labumen, appetentiam ſuggeret ſtomacho? Quorſum enim recoquetur ſcoria, jam toto genere, proſcriptione & proprietatibus rejecta? Stomachus vicem cordis æmulari conceditur: ergone conveniens fuit, quod ſtomachus, conceptusque ejus cibus, totaque totius inde œconomia, contagio maligni recrementi quotidie contaminarentur? An enim id non fuit naturam, ejusque Creatorem, à creationis initio inexcuſabilis incogitantiæ inſimulaſſe? Nonne folliculus aliquis ſeparandis fæcibus fuiſſet aptior, ſi ulla eſſet atra bilis, quem quod nobile viſcus Splenis, tot arteriis prægnans, & nobile viſcus ſtomachi, peſſimi excrementi fierent refugia?

74. Sed quo telo tanta defendunt Scholæ deliria? Ajunt enim Aliquando viſum, atrum ſuccum, acidum, vomitu rejectum, qui in terram decidens, eandem fermenti modo attolleret.

75. Unde multa conſequenter collegerunt abſurda. 1. Quod iſtud acidum excrementum, à calore vocari deberet melancholia ſive atra bilis. 2. Quod fiat quandoque à propria ſua materia; ſæpe tamen à flava bile recocta. 3. At non ſcitur adhuc ex utra materia, ut neque coquina illius ferculi. Cum flava bilis alioqui, citra confuſionem, non poſſet deferri ad alienum Lienis hoſpitium. 4. Bilem, humorum quam volunt calidiſſimam, & igneam, ajunt, per cocturam redigi in terreum humorem frigidum, & ſiccum. 5. In atrum, ab aqueo, & flavo. 6. In acidum, & fermentantem, ab amariſſimo felle. 7. Cur igitur bilis flava, (fel inquam,) proprio folliculo, nunquam recoquitur in atram? Cur ad hanc coctionem, alienum limen mendicat? Quotidie opus fuit recoctione bilis flavæ, ſi recoquendo in pejus feſtinet? Quare natura, quæ ſemper facit è poſſibilibus quod eſt optimum, non expellit cum ſordibus alvi bilem, quam commutat in deterius per recoctionem? Sin Lien ſit atræ bilis officina, non eſt illi tantus quotidie calor, qui ſit retorrendæ bili ſatis. Aut ſi caleat, quomodo è bile flava, calida, fiet humor frigidus? Cum potiſſimum Galenus velit mel, diverſis auſcultans intemperiebus, mutari in diverſos humores, intemperiebus illis conformes? Quaſi decoctum liquidum, vires ſacchari amitteret, oppoſitasque indueret, eo quod in ſyrupum vel illinctum inſpiſſetur. Quare fel hactenus, quocunque artificio recoctum, nunquam aciditatem aſſumſit? Qua enim via, quove ductore, vel impulſore, flava bilis in Jecoris officina, cruori exquiſitè permiſta, & homogenealiter coorta, ducetur ad Lienis vas peregrinum, ut ibidem, torrendo, fiat atra bilis, ſi Lieni ſit proprium condere atrum ſpiſſumque liquorem frigi-

frigidum terreſtrem? An enim hoc fine, Lien tot arteriis dives, quod ſibi non habeat viſcus par, in tanta pulſuum vitalitate, ut videlicet bilem flavam, in atram deturpando coquat? Quomodo atra differet à flava, ſi uno caloris puncto fiat hoc aliquid? Nonne id eſt calori coquenti; totum naturæ negotium concredere, abſterritis proprietatibus formalibus? An locus erit in Liene, allabenti peregrinæ bile, ſi aliunde, è venis & arteriis, ſuis neceſſitatibus ſit ſatisfactum? Ubi ergo in limine, ac foribus lienis præſtolabitur adventans bilis, ſi gratus hoſpes jam domum obſederit? An Lien, innato venarum & arteriarum ſanguini valedicet, ut adventantem bilem in ſe recipiat, ad excoquendum, in atram ſordem? Quid ſi bilis torreri dicatur in ipſis venis: cum omnium venarum calor ſit duntaxat moderatus tepor, non fiet ex igneo liquore bilis, frigidus alter? Nec eſt ratio, cur venæ à Jecore furentur miniſteria ſanguificandi. Neque etiam, cur in venis, prius decoctâ atrâ, dein ferretur ad Lienem, quærens ſibi novum hoſpitium. Nec demum hactenus comprehendi poſſunt venæ coctrices flavæ bilis, in atram.

76 Quis demum fomes ille, qui bilem flavam absque neceſſitate torreat, in aliud, & pejus excrementum? Etenim dum de officinis naturæ loquor, ſcio nil moveri à ſeipſo, nec ſtultos eſſe calores, nulli fini intentos bono: ut nec digeſtiones, ab ipſa natura propoſitas in objecta ridicula. Etenim ſi venula ſit, qua Lien, in ſtomachum inſpiret digeſtivum fermentum, ac vigorem vitalem, non video, cur idirco tot atræ bilis figmenta conveniant: unde catenatim tot calamitatum turmæ ſunt ſecutæ. Quam ineptum enim, finxiſſe teterrimam naturæ ſcoriam (ut fatentur) repudiatumque, ac horridum excrementum: ſtomacho in deliciis eſſe? appetium ejus curare? Adeo nobilem partem, inquinandis tam ciborum, quàm functionum vitalium poteſtatibus, ſubjectam reddere? Etenim bilis atra, quæ primordialiter pararetur è chylo, eſt ejusdem ſpeciei cum illa, quæ gignitur è bile retorrida (niſi malint jam & quintum admittere humorem) vel eſt diverſa. Si ejusdem ſpeciei. Jam idem hoc aliquid, erit acidum frigidum & terreum, eritque igneum amarum, fietque proximè è diverſis materiis, diſpoſitis ad ſuos fines diverſus; Idque per unicum agens elementarium, ſimplex, & non ſeminale. Eritque Galenus cum ſuo melle, in bivio. Itemque bilis flava erit ſubordinata, ex ſui indole, ad bilem atram, tanquam ens perfectius, per elaborationem: adeoque flava bilis non erit unus de quatuor; ſed ſemihumor. At ſaltem non percipio, cur ſcoria ſupervacanea fiat quotidie, debeatque eſſe, de noſtri conſtitutivis. Quæve ſit hebetudo, quæ coëgerit fingere tot fabulas? Profectò, utut iſta medendi pagina volvatur, tota, absque neceſſitate, volutatur inter ſtercora. Eſt quidem fermentum acidum, vitale, ac ſpiritale, in Splene, quo ſtomachus coquit: quo ſcilicet deficiente, etiam corruit appetitus. Ideoque Senex ait, In febribus ructus acidos, nidoroſis ſupervenientes, bonum. Eſt nempe fermentum, à Liene inſpiratum, magni tituli & uſus totalis ſubjectum: nequaquam atræ ſaburræ, melancholicoque excremento dicandum.

77. Paracelſus ſcribit, hominem commodius carere potuiſſe renibus & Splene. Quod præter ſuum idiotiſmum, implicitam continet blaſphemiam. Nam quicquid fecit Deus, fuit eritque longè ſemper optimum.

78. Si enim Scholæ effudiſſent unquam Chryſulcam, facile comperiſſent, quod acor terram diſſolvat: non autem fermentet. 2. Quod fermentorum ſit actio, in habentia ſymbolum. 3. Terram non eſſe fermentabilem, quia à fermentis fructuum, elementum non eſt fermentabile ob conſtantiam, ſimplicitatemque ſui. Etenim ſi fermentum panificii non fermentet ligna, aut lapides, quodnam ergo reperietur terræ fermentum? Siquidem iſta eſt fermentorum conditio (non conſiderata à Scholis) quod fermentum, ex quo ſemel eſt ſuſceptum, ulterius continuo fermentet, nec ceſſet, quamdiu conſimile ſibi objectum reperit. Quare elementa concipiunt quidem aliena fructuum fermenta; ſed nullatenus iisdem proinde fermentantur. Quia omnia fermenta ſunt elementis inadæquata. Quia carent transmutatione, ſeminibusque ſibi adæquatis. Alioqui ſi terra eſſet

fermentabilis, cadavera inhumari non poſſent, quin totus mox terræ globus, lethifero tabe, nobis fieret deleterius. 4. Ergo Galenus hæc nunquam ſcivit, nunquam chryſulcam, imò nequidem roſaceam cognovit, nunquam fermenta formalia olfecit. 5. Nec atra bilis terram ullatenus fermentat, ſi nusquam, ac nunquam fuit. Licet fimi, per diſſolutionem ab acidis ebulliant.

79. Porrò, ex unico pane & aqua, fit chylus. Si ergo in pane & aqua, quadruplex lateret humor in natura, eodem jure, omnis herbarum ſuccus ſemper quadruplex eſſe deberet. Quod ſomnium eſto. Donemus itaque, quod ex ſolo pane, & aqua ſimplici, fiant quatuor ficti humores. Hi inprimis non fiunt ſeminaliter, atque diſpoſitivè, ex aqua ſimplici elementali: ergo ex pane reſoluto, & ſolo fiet chylus; & hic deinceps mutabitur in quatuor humores, ex titulo agentis hepatis.

80. Ideoque jam exorbitans, ac anomalum jecur. Siquidem cujuslibet agentis naturalis, univoca tantum, atque ſimplex eſt actio. Ne eſſe eſt ergo, vel in hepate eſſe quatuor ſimul agentia ſanguificationis, vel ruere quaternarium humorum, in ficta rudera.

81. Nam ſi è ſimplicitate præfati chyli non fiant quatuor humores, ſponte naturæ, neque ex vi quadruplicis agentis, in Jecore collaborantis. Sive, ſi non fiat ſuppoſita fictorum humorum quadruplicitas, ex vi agentis, aut patientis. Rectè, quicquid negatur ſub disjunctione, negari poteſt copulativè, ob negativi amplitudinem. Igitur concludo: Si ex connexione agentis ſimplicis, & materiæ univocæ, procedat actio ſanguificationis vitalis: ea certè, ut erit ſimplex; ita & non niſi unici humoris mater eſſe poterit. Sin verò propter eduliorum diverſitatem, varietates humorum in cruore fingamus: Jam ex tot eduliis ſimul ſumtis centum humores ad minimum, concedendi erunt in cruore.

82. Sed volunt Scholæ, ſub unici caloris digerentis gradu, plures cibos mutari in chylum, ejusdemque caloris moderamine produci in hepate ſemper quatuor humores. Idque tam in Succo, quàm Æthiope. Fatentur demum ſanguificationem, proprium Jecoris opificium. Lienis verò, tantum per inordinationem, atque ſuppetias, licet interim, circa coctionem bilis flavæ, in atram, ſit impeditus, & ſtercoribus Lien involutus. 1. Inprimis ruit Galenus, cum ſuo melle, quod totum vel in cruorem, vel in bilem verti ſcribit. 2. Non procedit generatio humorum, ex vi elementali. 3. Non ad caſſum quaternarium elementorum, eſt recurrendum. 4. Alioqui tam hepati eſſet naturalis ſua biliſicatio, &c. quam eſt ſanguificatio. 5. Cruor erit, non niſi confuſa humorum connexio, generatum anomalum; non autem compoſitum naturale, ſed neceſſitatibus agentium, atque finium, orbatum. Profectò utrobique magnæ nugæ magnas involvunt curas, & magna abſurda. Quæ ſi pertinaciam induant: jam amentiam, ſi non malitiam fovent. Nugæ igitur humorum, à cacodæmone inventæ, in paganos diremtæ ſunt, & à Scholis hactenus ſubſcriptæ. Etenim diabolo aptæ, quia confuſiones medendo, fallacias & mendacia continent; ideoque neces quotidianas pariunt, lumen naturæ obſcurant, figmenta plauſibilia præſupponunt, omnibusque exemplis à pari deſtituuntur: tantoque illæ fabulæ aridiores, ſtupidiores, perniciosiores, ac temerariæ magis, quò in cladem mortalium creduntur tenacius.

83. Vertiginoſus itaque totus Galenus, qui totum mel, nunc in ſanguinem, nunc in bilem, verti aſſerit. 1. Primo defuit huic temerario aſſertori nuncius, qui certiorem redderet, quid, quantumque de mellis totalitate eſſet factum. Adeoque temeritatis figmenti totus eſt ſuſpectus. 2. Deeſt affirmanti veritas. Siquidem in natura deficit bilis, ideoque & complexio cholerica. 3. Ille enim, qui membrorum proprietates per ingentia volumina ſolis attribuit elementariis qualitatibus: ex ſolo actuali calore hepatis unius, quaternarium humorum, in unica ſanguificationis actione, conſtitui ſcribit conſtanter. Cum tamen actualis calor in unico membro, nequeat non eſſe ſimplex, uno eodemque tempore.

84. Diſcat ergo Galenus, verius ſomniare de melle, & ſanguificatione. Nec abſcedat ad puerilia, credendo quatuor victrices & contrarias complexiones elementales ſimul in hepate

pate

pateſtare, quarum ſingulæ, ex univoco chylo, ſuum ſibi effigant humorem, in unicum cruoris ſubjectum connectibilem, indeque deciduum, ad pharmaci ſolutivi placitum. Deſiſtat inquam credere, quod ob ſolum ſimplicemque calorem diverſificentur humores, unico ex melle, vel chylo. Cum non attendat miſer ille Medicinæ Princeps, per hoc requiri in temperato Jecoris calore, ſimul totidem calores, ſuppoſito entis diverſos in tepefaciendo, pro totidem humoribus. Advertite ſodales, quod nullatenus cogamus, ad commentum quatuor humorum. Etenim quæ diarrhœa, cholera, & vomituum fæculentiis excernuntur, non ſunt humores Scholis jactati; ſed ſunt excrementa, quæ morbus vindex fabricat, & expellit: prout & quos laxativa ejiciunt, ſunt integri cruoris corruptelæ. Quodque illic morbus vindex agit: Id heic laxativum, multo ſcilicet compendio, exſequitur. Neque enim morborum janua, fictis humorum perſuaſionibus clauditur. Cum juxta Philoſophiam; Nunquam ex ente transmutato eliciantur illa, unde in fieri eſſe, naturaliter conſtituitur.

85. Porrò quamtumvis ſat alibi probaverim, non eſſe elementa quatuor, nec eorundem congreſſum, ad fabricam corporum, quæ miſta creduntur. Indeque conſequens, non eſſe disparem Jecoris actionem, in procreatione ſemper quatuor humorum. Attamen quò Scholæ cernant, quali fulcro nitatur tota illarum in medendo baſis, agam ex mera illarum conceſſa & tradita doctrina. Enim verò, ſi non per maneant elementa cum ſuis formis in miſto: nec etiam poterunt permanere illorum proprietates: cum ipſæ formæ ſint immediata ſubjecta inhæſionis ſuarum proprietatum. Sin vero malint, elementa permanere cum ſuis formis in miſto: jam vel formæ iſtorum non erunt actus ſubſtantiales, at ſolum vincula elementorum. Redibunt namque ſemper integra, è ſingula ſuppoſiti conquaſſatione. Obdormient ſcilicet tantiſper formæ elementorum, dum præſidebunt formæ miſti: Ergo cum forma miſti ſit neceſſario purus & ſimplex actus ultimatus: non poteſt eſſe quadruplex (imò quantumvis materialia, ac remora materiæ illius principia, eſſent ipſa actualia elementa) & per conſequens, non eſt ratio fingendi quaternarii humorum, ex parte agentis. Eo quod actio ſanguificationis, neutiquam ſit elementalis; ſed vitalis & fermenti jecorarii: cujus omnimoda ſimplicitas non potuit reſpicere finaliter humorum quaternionem, ex uniformi optimeque unito chylo oriundum. Adeo, etſi in miſto eſſent 20. elementa non proin totidem humorum neceſſariæ eſſent productiones.

86. Stupida ergo, & diabolicæ perſuaſionis, eſt ſpeculatio, quæ ex tribus elementis, nequaquam ad miſturam corporum concurrentibus, quatuor numero humores ſemper, ac ordinario prodire debere, atque inde unicum tantummodo cruorem regulariter conſtitui. Inde nimirum ſanationis atque morborum neceſſitates dictari.

87. Objiciente forte. Admittis cauſam ſonticam depellendam, vetas laxativa, quia venenoſa, cruorem autem, atque vires vitales, ſubtrahunt. Sed ab equo Hungariæ didicêre venæſectiones; ab ave, clyſteres, &c. Ergo. Verum dicam cum Propheta. Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt Intellectus. Nolite diſcere à magiſtris talibus. Subſcribet enim meo voto pars dimidia Continentis. Quippe ſub Imperiis Ottomanico, Abyſſino, Indiarum parte potiſſima, eſt venæſectio inuſitata. Harum tamen nationum robora, agilitates, promtitudinem, vigilantiam, & laborum conſtantiam, tam ad agendum, quàm tolerandum diſcite ex Hiſtoriis. Meritoque mecum lugebitis nationes, olim bello formidabiles, hodie, ſenſim, ſub Medentibus, evaſiſſe ad quemvis ventorum axem moribundas. Etenim Septentrio, & Occidens, quæ in totum mundum ſolent ſpargere ſuos bellatores, deinceps, propter has Scholarum ineptias occidunt, ſimulatque phalanx peregre proficiſcitur.

88. Objicient demum. Si præſidia univerſalia demas, nec ad humorum ablationem te dirigas quo ergo medio, ſuperabis morbos? Reſpondeo cum præfatis nationibus; Naturam eſſe morborum Medicatricem, eam confortandam ideo, non conſternandam. Finium promotione opus eſſe. Si enim ſordes primis ad-

hæſerint latebris : inſiſtendum reſolutivis, & abſterſivis, natura toto ſatagente reliquum. Sin verò penitiori receſſu aliquid pertinacius occultisque reſtiterit: aſſumenda ſunt alcalia volatilia, quæ inſtar ſaponis, cuncta abſtergunt.

89. Mirum ſanè, quantum ſal tartari, vel unici, volatile factum, non præſtiterit. Nam omnem è venis amurcam detergit, & obſtruentium contumaciam, diſpergitque apoſtematum ſuſcepta conciliabula. De hoc ſalis (& non olei) ſpiritu, verum eſt illud Paracelſi, quod quocunque non attigerit, vix alius potentior perveniet. Externa autem, tam topicis, quam internis vitalium poteſtatum ſuppetiis curantur: modo per diaphæreſin, cruoris clarificationem, balſamique novi tincturas, ac redintegrationes intendatis. Majora autem arcana, ad remedii univerſalis faſtigium quomodo aſcendunt, Diſcite. Nam vendit Deus ſudoribus artes.

SUPERFOETATIO SUPPLEMENTARIA, AD HUMORUM FALLACIAM.

CAPUT II.

1. *Medentum incuria plangenda.*
2. *Miſtio elementorum obiter rejicitur.*
3. *Non, Chriſtianis connivenda ignorantia paganica.*
4. *Catarrhi deliria ex humoribus prognata.*
5. *Ignoratis cuſtodibus errantibus, fuere Catarrhi tandem ſtabiliti.*
6. *Infringitur quaternarius humorum per contuſionem membri.*
7. *Ariete concutitur bilis flava.*
8. *Probatur uſus fellis incognitus.*
9. *Bilem non eſſe fel.*
10. *Abſurditas Scholarum.*
11. *Error Galenicus.*
12. *Conſequentia argumenti Scholarum ludicra.*
13. *Scholas præ ignavia indagandi, ignoraſſe contenta urinæ: & neglexiſſe uronomantiam.*
14. *Errores multiplices Veterum.*
15. *Argumentum ex regula falſi.*
16. *Defectus Scholarum.*
17. *Bilis, à Scholis oſtenſa, eſt cruori per accidens, non autem de eſſentia.*
18. *Iterum per ſuppoſitionem falſi.*
19. *Scholæ debebunt, velint nolint, deglutire duo Authoris axiomata.*
20. *Iterum conniventer ſupponitur error Scholarum.*
21. *Iterum ſupponitur.*
22. *Abſurda aliquot, atque pudenda, proponuntur.*
23. *Scholarum tecta blaſphemia.*
24. *Fel, viſcus vitale.*
25. *Paganos non fuiſſe illuminatos dono medendi.*
26. *Mucum, nec pituitam, ut neque cerebri eſſe excrementum.*

ENimvero tantopere radicatus eſt humorum numerus, quod ſemel eosdem refutaſſe non ſit ſatis. Adeoque cum non ſatis doceatur, quod non ſatis diſcitur, cogor repetere per ſuperfœtationem, quæ jam ſuperius ad longum demonſtrare attentavi. Siquidem in hoc cardine totus medendi verſatur rhombus. Etenim miratus ſum ſæpiſſime, quod pugna elementorum, miſtionum, & complexionum figmenta, per tot ſæcula, orbem chriſtianum dementârint hactenus, quodque horum falſitatem adverterit nemo. Ubi tamen res tua tunc agitur; paries dum intimus ardet, cuique ſuus. Tantoque pernicioſius perpetuarit hæc cæcitas, poſtquam Medici ſua omnia in rem medendi introduxerunt. Etenim per hæc commenta, univerſam morborum familiam, horumque ſanationem, in ſuas nugas, aſtipulante mortalium credulitate, tranſtulêre. In ſe quidem planè erant ridicula, ac ſcenica, niſi lachrymis, luctu, planctu, ac Miſerorum commiſeratione, totum, per vices vicosque, populum Chriſti replerent quotidie, familias deſtruerent, viduas, & orphanos proferrent impunè. Denique ad præfatas cæcasque Medentum temeritates has,

ficti ſunt humores totidem, ad numerum ſcilicet quaternarium elementorum. Horum nempe ametria, morbos forte univerſos conſtare, ut & conſequenter ſanitatem, ex ſequeſtratorum putaticiorum abundantia: Sanitatis tandem redintegrationem, ac conſervationem (utut vitæ brevitatem cauſaret præfata humorum cruorisque ſequeſtratio) recuperari. Vah crudele Medentum Scholarum dogma, atque facinus ſceleſtcreum! Itaque non ſat ſemper, dulorum fallacias paſſivas pernicioſasque Scholarum inventiones, & continuatas demum ſubſcribendo ignavias, in ſtuporem uſque, & gemitus frequentes, ſum ſeriò deteſtatus, & apud Dominum JEſum meum conqueſtus, quòd genus humanum, ſub dæmonii fraudulentis technis, tanta credulitate, ſeſe ſubſtraverit tam pertinaci & atroci crudelitati, ſubſternatque æquè conſtanter etiamnumhodiè. Præſertim ubi in exterioribus, nullum hujusmodi nugæ reperirent fomentum. Rogavi itaque clementem Naturæ parentem, dignaretur aliquem ſuſcitare, cui dos eſſet, refellendæ tantæ mortalium atque Scholarum hebetudini. Certè enim inprimis conſtitit mihi ex tanta, tamque conſtanti cæcitate, nos mortales planè nihili, nec quicquam ſapere, ne quidem in naturalibus, niſi ſupernè manus Omnipotentis, per columnam ignis, in tanta nocte illuminet.

2. Siquidem inprimis exſiſtentia ignis elementalis, prope globum Lunæ, ſuperantis ſua ſphæra, regionem aëris multoties, prorſus in ſe ludicrum commentum continet, tantoque magis adynaton, quod inde per tot centena milliaria, & trans aëris frigidiſſimum clima, penetraret inceſſanter, vocatus ſcilicet accerſitusve, vel ſponte deſcendens ignis, contra propriam ſuppoſitæ ſuæ levitatis regulam, adeoque violenter aëri commiſcetur, ſimulque inita pace, pactisque fœderibus, una violenter deſcenderent eminus deorſum, ignis & aër, ad ſingulorum ſeminum imperia, miſtionumque conſtitutiones, ſingulis momentis novas, etiam inſolitas.

3. Dolendum ſanè, atque ſummè miſerandum, quod diabolica hujusmodi mendacia, quæ in Ariſtotele ridenda & connivenda erant, etjamnum hodie, è tot ſeculis, perſeverent, nondum deſtiterint, nondumque ſurrexerit aliquis, qui tantæ cæcitati non ſit patronus. Quæ tamen nullo conceptu, nulla fide, nec ulla veritatis chylamyde, obvolvi poteſt. Potiſſimum, quod ab hiſce ſcholaſticis fabellis ductoribus, humores quatuor excogitati, imò etiam obedire coactis, ſui natura viderentur, & conſentirentur officii, itemque proprietatibus miſtionum, ac velitationum, inteſtinam mortis, morborum, ut quoque ſanitatis ſpem, atque regulas continere. Quæ tamen nonniſi innato Cacodæmonis odio, ac ſuggeſtione, perque continuatam Scholarum ſubſcribendi ignaviam ſtetêre credita, velut naturæ principia, Deo Conditore ſic permittente, ordinata. Adverſus quæ cuncta unicum ſufficere deberet, quod nimirum ignem, extra numerum elementorum, imò & ſubſtantiarum cenſum, ſubmoverim, impoſſibilemque elementorum commiſtionem, pro corporum (quæ mixta creduntur) conſtitutione requiſitam, demonſtraverim. Sic ut nemo ſanæ mentis deinceps, neceſſitatam paritatem humorum, cum elementis poſſit, aut debeat admittere. Etenim fuit humorum, quam elementorum fallacia, abtruſior in populo minusque pervia; ſed quod à Doctis, ac Judicioſis, conſenſa fuerit, habendum pro commiſeratione, proximo debita: quæ ut populi credulitates deflet; ita hebetudinem Scholarum, atque conſtantem indagandi ignaviam, ſive incuriam, incuſat.

4. Quod autem Catarrhi demens deliramentum pariter mundum mire afflixerit, ac mecum ſæpius occaſiones rimatus, quo nimirum fonte, tanta Scholarum hæreditaria cæcitas, & in aſſerendo, tam inveterata pertinacia prodirent.

5. Tandem cognovi, utriusque Cuſtodis errantis ignorantiam, feciſſe occaſionem labendi, in miſeram, ſubſcriptamque decidentium humorum confeſſionem. Nimirum ſæpè quis per auram frigidiorem, mox gutture, cervice, dentibus, vel humeris perculſus, credulusque, putat, juxta Medentum aſſertiones,

defluere creditos humores ad loca, frigore percuſſa. Cum alioqui frigus, ut eſt natura ſui repercuſſivum, potius procul à ſe averteret decubitum humorum, Catarrho ſubſervire putatorum. At multa hodie phlebotomia, frequensque ſolutivum, ſicut robur partium minuunt, minutumque in poſteros dimittunt: ita non mirum ſanè, ab iniqui aëris endemate, vel alioqui frigoris excellenti injuria, partes percuſſas, atque ante debilitatas, facile pati in propriis officiorum, ac digeſtionum functionibus. Ut nimirum producta degenera, cauſam mali ibidem nati, non autem aliunde iſthuc deflui, patefaciant. Licet interim iſta producta aliena nil commune habeant cum quatuor ſuppoſitis humoribus: multoque minus horum convincant defluentiam poſteram. Quorum tamen falſitas, tanti eſt momenti: quod aſſertorum humorum theſis, nequeat non hebetudinem, & incogitantiam Scholarum, in ſuis medendi principiis, neceſſario abuſu perniencioſiſſimo, mortalibus involvere. Quippe, quod inde ars medendi, morbus, ſanitas, vitæ, atque tandem mortis neceſſitas conſequantur. Quod proin hoc loco lucidius, in beneficium proximorum deceptorum, iterum explicabo.

6. Atqui principio reſumam Scholarum theſin, quia fingunt cruorem è quatuor diverſis & connexis humoribus componi. Videmus nempe, quod poſt contuſionem membri, primo ſequatur tumor, qui ſtatim plerumque rubet, ac dein lazureo colore mutatur, mox ab inde livet, poſtea nigricat, ac poſtremo flaveſcit, longeque in circulos diſpergitur. Itaque juxta humoriſtas, cruor iſte primò in atram bilem migrat, & hæc tandem in bilem flavam. Sicque humor liquidior pertinaciſſime reſiſteret, eſſetque atra longè facilioris diſſipationis, quàm flava. Sicque non atra ex flava; ſed retrogrado planè modo, hæc in flavam mutaretur. Quod eſt invito Galeno, qui nunquam atram novit reverti in bilem flavam. Quin potius cruorem omnem immediate, ac naturaliter in bilem flavam, per ſui alienationes, contendere ſcribit. Huc ſpectat doctrina inaudita de febribus. cap. de ſolutivis: Ubi nempe oſtendi, quod juxta virus ſolutivorum, diverſimodè cruor tranſmutetur per ſui corruptionem. Id nimirum in contuſionibus contingit, cruorque extravenatus, ac vitæ ſodalitio ſenſim deſtitutus, paulatim quoque tam partium affectibus, quàm cruoris corruptelis variis, auſcultat. Non autem quod excrementorum demortuorum varietas, aut corruptelæ difformitas, compoſitionem cruoris teſtari poſſit, aut debeat.

7. Enimvero Scholæ ſupponunt pro Medicinæ inſtitutionibus: quod flava bilis ſit unus de quatuor conſtitutivis cruoris, felleus nempe, & amarus: ideoque, quod qui quandoque per vomitum rejicitur flavus, & amaricans, ſit ipſamet bilis, imò fel ipſum, eſſentialiterque coincidens in identitate, cum præfata bile, & felle originali, quæ ambo è cibis quotidie, ad cruoris conſtitutionem, fabricari contendunt. Bilem nempe ad cruoris compoſitionem: fel verò, tanquam excrementum, in thecam ſuam ſubter jecur relegari, ut inde per alvi ſordes foras vadat. Quod autem per vomitum rejicitur flavum, amarum, ſubinde porraceum, & æruginoſum colore: hinc nempe probant ipſ[.]m originalem, quæ cruori extravenato ſupernatat, debere, velit nolit, naturaliter eſſe amaram, ac felleam: ac iterum vice verſa, veritatis penuria, bilem, cruoris conſtitutivam, debere eſſe neceſſariò amaram, eò quod hoc recrementum eſt ordinario amarum. Quin etiam quamvis amarum rejectumque vomitu excrementum, à bile, in cruore relicta, prorſus diſcrepet, poſt ſui inde ſeparationem: propter (ut ajunt) abundantiam ſui, nimietatem, ac meracitatem, ſeparando acquiſitam; attamen volunt eſſe eſſentiali, reique actuali veritate, eadem: tam ſcilicet, quod rejicitur per vomitum, quodque adhuc relinquitur pro compoſitione, & requiſita cruoris integritate, quam iſtud tertium, quod ad folliculum fellis, quotidiano è paſtu reſultans, defertur, indeque efferri ajunt, ad tingenda excrementa tam alvi, quàm veſicæ. Quæ ſcilicet unam, eandemque, ac univocam meram bilem flavam, choleram, unicumque in ſui radice humorem, de quatuor noſtri conſtitutivis, ſeriò aſſerunt.

8. In

8. In quo Scholarum dogmate, contineri perniciosam mortalium deceptionem, ſic probo. Nam primo, patet: quod contentum in cyſtide fellis non ſit excrementum humanum, ab errore jecinoris partum, & loco calcaris, ad ſtimulum inteſtinorum deſtinatum; ſed viſcus nobile, balſami conditionem referens, ac ſummè tam neceſſarium, ut ne quidem piſcibus absque felle vivere ſit licitum, ex mera aquam etiam parcè viventibus: ubi attamen potantes aves, citra renes, veſicam, & lotii emunctoria, felices vivunt. Quod in Tractatu de digeſtionibus, itemque de Splenis, & fellis imperiis, alibi ſufficienter, & ad repugnantiam ſaturitatem, ex profeſſo demonſtravi. Quorſum Lector recurret.

9. Denique quod ſtomachus per vomitum regurgitat, non eſſe fel, alibi ex profeſſo demonſtrabitur. Sat eſto, hic quod ſtomachus ſit hoſpitium, fellis ſequeſtrationi inſolens, & impoſſibile. Cum fel, non à jecore, multoque minus à cyſtide ſua, non revocetur ad ſtomachum. Quod nempe pugnat cum Scholis, volentibus, quod fel, directo deſtinatoque motu, ac canali, per inteſtina, ſui exorbitantiam dimittat, atque inde ſcoria eorundem tingatur.

10. Dein non eſt via, per quam fel in ſtomachum trahatur retrogrado motu, ab hepate. Si ab hepate factum, naturaliter deferatur ad cyſtida fellis, jam ſeparatum, ac tanquam inutile rejiciatur: & inde tandem: per inteſtina, ſtercoribus miſtum propellatur. Nam ſtomachus ad ſe non trahit excrementa inteſtinis. Itaque ſi quod per ſtomachum vomitus rejicit amarum atque flavum, fel eſſet; poſtquam in hepate (juxta Scholarum traditiones ſuppono) generatum eſſet, dimiſſumque ad folliculum fellis, atque inde in Inteſtinum exul factum, rurſus attraheretur ſurſum ad ſtomachum. Erraretque ſtomachus fine naturali, debito atque ſolito. Quæ alibi ex profeſſo latius.

11. Nunc aliud æquè impertinens trutinabo. Volunt Scholæ, fel ordinario velut excrementum in utile, quodque cruori, ut pars integralis, non commiſcetur, ab hepate non ſtatim quidem ſed per aliquot horas, poſtquam vel ſuo folliculo immiſtum ſit, inteſtinis, quoque ſtercori admiſtum, trahit rurſus per venas Meſenterii, ut urinæ miſceatur. Inquit ſiquidem Galenus, corpus lotii mei reſpicio multo manè, planè aquoſum nec tinctum: quapropter ſuperdormio, & video urinam tum tinctam. Ergo vel ſolo tepore continuato tingitur ſponte ſua lotium: vel (prout Scholæ docent) commiſcetur tandem poſt aliquot horas fel tingens. Ergo hinc patet: quod velint fel à ſuo folliculo, per inteſtina deponi, mox iterum ſub finem digeſtionum, & circa ultimum Ilei deveniens, attrahi in venas Meſenterii, per portam Jecoris aſſugi, intromitti in hepar venam cavam, & per emulgentes, labi in renes cum lotio.

12. Qui circulus fellis, à jecore in Jecur, tam eſt infamis ignorantiæ plenus, quod nihil æquè. Siquidem. 1. conſtat. Quod flavedo urinæ non ſit ex felle, nec amara. 2. Quod promptius, ſi fel fieret in hepate, & non ipſo viſcere folliculi ſui, à Jecore in renes ſecederet, quam quod contra omne naturæ decus, à ſtercoribus repeteretur, quod prius ſemel eſſet rejectum atque proſcriptum. Nam in rerum natura, aut in renum diverſorio, nunquam fuit fel, aut bilis. Quodque ſtomacho aberrante fit, & rejicitur amarum, nunquam fuit fel, aut bilis; ſed merum ejus recrementum. Ineoque bilis amaror, nullatenus rectè infertur, ex amaritudine peregrinarum ſordium.

13. Non ſat probatus eſt bilis amaror in lotio, cujus ne minimum unquam fuit verum. Nemo hactenus ex tot ſæculorum Medicis, urinam amaram guſtu invenit: vel aſſerere auſus fuit, niſi figmentis paganicis ſubſcribendo: nec guttam liquoris, cruori extravenato ſupernatantis, ullam ullus unquam deguſtare auſus fuit; ſed omnes univerſum maluêre paganicis fabellis ſubſcribere. Nec minimum dubitarunt; quin ille ſupernatans liquor eſſet mera bilis fellea, flava, & amara. Nec tentarunt cognoſcere, ullum fellis, aut fictæ bilis amarorem urinæ ineſſe, ne quidem urinis Ictericis. Quod tamen ſummè eſſet verum, & inexcuſabile, ſi vel unica fellis gutta, tribus libris urinæ permiſcetur. Sin autem aliquis unquam urinam, vel præfatum ſupernatantem liquorem cruori, caſu, aut volenter deguſtarit,

nec

nec reſipuerit à bilis permiſtone, neceſſitateque fellis: Jam dedit teſtimonium ſuæ pertinaciæ,& ignorantiæ. Nam omnis humor felleus,naturaliter ſemper amaricat; ſed nec ſupernatans liquor iſte, ut neque urina amaricant. Ergo non ſunt humores fellei.

14. Itaque ex tentandi incuria maluerunt fabulis ſubſcribere,falſaque pro veris credere,atque tutari pertinaciter, quam indutam opinionem iſtam deſerant. Aſt effectus inde prodeuntes luxit omnis poſteritas, totusque adhuc hodie orbis Chriſtianus mecum plangit. Itaque unus ſaltem experiatur quæ dixi, quæ dixi, quæque ſine incommodo, aut periculo ſtatim experiri poterit, & dolebit vir probus omnis, tantam tot ſæculorum ignorantiam, ignaviam, & atrocem populi Chriſti deceptionem paſſivam. Ergo quam Scholæ dicunt bilem flavam, tam in lotio, quàm in cruoris compoſito, nec bilis eſt, nec amara, nec fel, nec unus de fictis idcirco quatuor humoribus elementalibus, nec elemento ignis reſpondens, cum ignis nullatenus ſit elementum. Neſcitumque hactenus, quem guſtum haberet unus ex iſtis quatuor ſuppoſitis humoribus. Imò quoties morbos accuſant biliosos, dyſenteriam, eryſipelas, &c. etſi os amaricaret ſubinde; liquor tamen ex eryſipelate emanans, non eſt amarus; ſed planè ex acido ſalſus. Is inquam humor, de cujus ardore conqueruntur Scholæ in eryſipelate, vocatur acerrimus: cum interim nec acrimoniam, neque amaritudinem ullam præ ſe ferat. Suntque inconſtantes in hoc; cum acrimonia tamen humorum tantundem ab amarore diſtare deberet quantum piper à colocynthide, vel cucumere, aſinino. Adeoque tam oſcitanter, & inconſtanter, de proprietatibus ſuæ bilis Scholæ egerunt. Quod in Jure, teſtis varians, ſit omni fide indignus, habeatur pro inſipido, vel falſario, ſitque ad reſtitutionem cogendus, quantum alteri, ſuo teſtimonio, læſionis attulerit.

15. Sed agedum) ſupponamus (non autem credamus) ſupernatantem cruori liquorem eſſe bilem felleam, & de naturali compoſitione ejus. Saltem iſte cruor, cui jam bilis iſta ſupernatat, non eſſet amplius cruor, ſi unum de quatuor ſui conſtitutivis defecerit, factaque ſit ſegregatio thori, componentium ſcilicet ſeparatio realis: Non enim caſeus, à quo ſeroſitas ablata eſt,lac eſt amplius. Neque enim inficior totum integrale ſubſiſtere ex partium heterogenearum unione; ſed ceſſat priſtini concreti integritas, ſimulatque partium conſtitutivarum una receſſit.

16. Supponunt nimirum Scholæ quatuor humorum permanentiam, & connexionem, pro cruoris conſtitutione. Imò præter hanc ſimplicem & vanam ſuppoſitionem, nil à Scholis probatum hactenus,quod non magis commiſeratione, quàm fide ſit dignum. Nego itaque ſtolidum ſuppoſitum, nec licet proin, à non probata theſi, ad falſas deductiones bilioſas, harumque legationes in diverſas corporis partes, atque paſſiones procedere: ſi prius non fecerint conſtare de quæſtione, an ſit bilis ulla, pro compoſitione cruoris requiſita.

17. Ergo bilis locum non habet in cruoris compoſitione,licet extravenato cruori ſupernatet ſeroſitas urinacea. Nam iſta ſeroſitas eſt cruori per accidens. Quod ſat probat illorum cruor, qui parum biberunt, multumque laborarunt, & ſudarunt. Sæpe namque talium cruor, per phlebotomiam ablatus,caret omni prorſus ſeroſitate. Ac per conſequens, eſſet orbatus bile. Itemque nec deſinit iſte cruor eſſe cruor: qui nonniſi per accidens ſeroſitatem admittit. Quod alibi capite de Latice (hactenus Scholis incognito) de Ortu Medicinæ, demonſtravi. Latex enim, ad ſuos fines,cruori relinquitur,cujus ideo ignorantia, Medentes hactenus, ab Uronomantia, plurimque morborum cognitione,ſecluſit.

18. Reſumam iterum ſupponendo: quod bilis flava naturaliter ſit liquor aquoſus, cruori ſupernatans. Saltem ergo doceant Scholæ, ſi bilis ſit humor maximè igneus, ignem repræſentans, & continens, in ſubſtantia, & proprietatibus, quomodo ignis gliſcat in mera aqua ſalſa? quomodo non ſuffocetur in aqua? quomodo ſub unitatis identitate, ignis & aqua ſe invicem compatiantur, ut & aër immediatè, ſub phlegmate? quid uſpiam repererint in natura, quod cogat ignem connectere in aqua ſalſa? Repe-

19. Reperient tandem, ſe adactas ad credendum has nugas: propter quaternarium elementorum & corporum miſtorum neceſſitatem. Quam poſtquam demonſtrationibus propter quid, utramque conculcatam, mundus meis ſcriptis aſſecutus fuerit. Ridebunt ipſæmet Scholæ, omniſque poſteritas, avorum ſtoliditates hactenus tam pertinaciter tutatas, in Medendo tam pernicioſas, & inſtruendo falſas. Quod velint nolint, debebunt, duo mea axiomata alibi demonſtrata. Quorum unum eſt. Nullum eſſe ignis elementum, ignemque culinarium, ſive artificialem, non eſſe ſubſtantiam. Ac conſequenter, ſi concurrerent plura ad cruoris compoſitionem: ſaltem non poſſe confluere quatuor elementa. Ac male quadrare ideo fictionem quatuor humorum, pro cruore noſtro pro miſtione, temperie, lucta, itemque pro morborum ac ſanationum veritate, exiſtentia, actualitate, alteritate & ſanatione. Alterum autem meorum axiomatum, alibi ſat probatum eſt. Quod omne ſublunare viſibile, materialiter non componatur ex quatuor, ut neque ex tribus elementis commixtis. Pœnitendum ergo ſerio. Quoniam ignis nec elementum eſt, ut neque ſubſtantia, nec in noſtri compoſitionem advocandus, pro ficta Microcoſmi æquiparatione, aquoſus liquor falſus ut formam ignis referat.

20. Iterum conniventer ſuppono. Naturam quotidie ex omni cibo vix conficere cruoris ſatis (prout libro de febrium inaudita doctrina.) Saltem id comprobat natura, cum pro cruore ſuperabundanti, nullum hactenus ſtatuerit diverſorium; attamen ſemper abundanter, ac ſuperflue, ex omni cibo, utramque bilem parat (quod probant Scholæ per tincturam urinæ, & ſordium alvi) ergo ſaltem quotidie natura jecoris errat, fundataque eſt in errore, peccatque etiam in abſtemiis, piſcibus, & nationibus, ſolius aquæ potatione ſaturatis. Quod ſcilicet minimum ſuperabundantis humoris ignei, & terrei generet, pluſque quam pro ſuis alimentis, ſibi ſit opus. Cur ergo non peccat natura potius in qualitate, prout indies indiſtinctim peccat in quantitate? Cur etim loco cruoris (quarti ſcilicet humoris ordinarii) non pariter peccando parit cruorem quendam abortivum, excrementitium proſcribendum in exilium, ſicut duas biles quotidie nimias exſulat de facto, è compoſitione cruoris, vitaque ſodalitio? Cur etiam è bonis, & euchymis cibis, temperatè ſumptis, quotidie plus malignorum, & expellendorum, quam optimi cruoris parit? Cum Galeno teſte, in calidis naturis, totum mel, quod alias in temperatis, atque ideo ſanguineis vertitur totaliter in ſanguinem, vertatur in bilem flavam? excluſis videl. aliis tribus humoribus? Unde ſequitur. Quod fabrica humorum, non ex complexione cibi, ſed prorſus ex hepatis adraſtia proveniat. Unde conſequenter, ſi quotidie bilis utriusque plus juſto conficiatur, id totum peccato, ac vitio naturæ tantum eſſe tribuendum, Omniſque ideo hepatis naturalis complexio vitioſa eſt, ac erronea, in omnibus atque ſingulis In abſtemiis, itemque in torridis, ut & in exſanguibus, & frebrientibus quotidie peccatur in utriusque bilis nimietate, ut etiam in ſanguinis penuria. Unde ſequitur, primarium ac principalem naturæ ſcopum verſari circa fabricam præfatæ utriusque bilis excrementoſæ. Quis ergo ex tot abſurditatibus, non cernet, & diſcernet, ſuppoſitæ theſis falſitatem?

21. Suppono itaque ulterius, Quod Scholæ doceant, bilem atram eſſe acidam. Id autem probant, quia cadens in terram, per vomitum rejecta, fermentat eam, ſi terra cooperiatur. Fundamentum hujus ſtolidi argumenti, jam ſupra conculcavi. Secundo docent, atram bilem fieri ſubinde ex flava recocta, ſive abundante cocta, quaſi ſua ſponte tandem flava deflueret in atram, tanquam finem ſui ultimatum.

22 Quas Scholarum theſes comitantur multa abſurda. Nam inprimis ſibi contradicunt Scholæ in hoc, quod ſtatuant quatuor hnmores ſimulque eodem digeſtionis motu naſci, ſive fieri, ſi nempe cruoris compoſitio ex quatuor conjunctis contingat. Secundo ſecum luctantur dum bilem flavam, coquendo, in porraceam & æruginoſam terminari docent. Id eſt, inducere viridem colorem, & interim increſcere in amarore. Ergo atra bilis non eſt acida, ex ſuper

coctione flavæ, nec illa ex hac oritur: vel alioqui naturæ coctio non eſt univoca, in eodem corpore, eodemque digeſtionis rectore promota. Vel ſanè id quod rejicitur quandoque acidum atque nigrum, non eſt bilis atra. Niſi forte utrumque æque merito negetur. Dein ubi, & quomodo ſupercoquetur flava bili? non enim in Jecore, ubi exiles venulæ moram coquendi non tolerant, continuo nempe cruore, & lotio transeunte repletæ. Nec demum atra fiet, ex recocta flava in venis Meſenterii: cum hæ continuo diſtendantur ciborum ſuctu, & potuum tranſitu: eſſetque flavæ bilis recoctio, nedum impedimento; verum inſuper contagioni novello chylo, tendenti ad officinam ſanguificationis. Quod ſi vero flava bilis, nec infra nec ſupra hepar, nec demum in ipſis ramulis jecoris recoquatur, ut inde fiat atra; ſed flava deferatur ad Lienem, ut in illo viſcere transmutatio flavæ in atram, & amaræ in acidam, contingat: tum ſaltem meminiſſe deberent, quod eo conceſſo, jam atra bilis, ſive quartus humor, deficeret pro compoſitione ſanguinis, & cruor ex aliis tribus tantum eſſet compoſitus. Quod theſin ſanguificationis Scholarum funditus evertit. Tandem quorſum inſerviet recoctio bilis flavæ in atram, ſi inde hoſtile & terreum elementum, in cruore deficiens, poſtero ſpatio conſurgeret? eſtne tantopere ſolicita natura, ut paret mox exulandos humores? quosque paulo infra, non entia oſtendam? mera figmenta nulli fini dicata? Demum undenam flava bilis, iſtam ſibi aciditatem ex amorore hauriet, cunctis viſceribus extra ſtomachum hoſtilibus? ſi in humorem ordinarium, ac naturalem directè transeat? Quomodo igneus humor, per coctionis moram æruginis colorem aſſumet, præſertim ſub eodem lento vitalique tepore? fietque ater, acidus, & fæx terreſtris? An ergo, forte terra naſcitur materialiter, ex recocta aqua ignea? Ubinam quoque terrarum provenit acidum, ex inſpiſſato amaro? Ac unde Scholæ fictam hanc didicere Methamorphoſin? Eſtne forte humor iſte acidus, ater, atque terreſtris, humor quidam ſingularis, unus de quatuor elementalibus trium elementorum? at eſt ergo falſum, quod ex recocta, retorridaque flava, eundem fieri aſſeruere. Imò timendum inſuper, ne quintus dicendus ſit, qui ſibi parem alterum nondum habuit, eritque non minus neceſſarius hic, quam alii quatuor, ſi adhuc auſint quatuor alios comminiſci. Eſt nimirum hic acidus, bilis familia indignus. Qui hujus omni proprietate penitus eſt ſpoliatus, nempe qui acidus eſt, craſſus, niger, inſpiſſatus, recoctus, frigidus, terreus, & ſaturnius. Aſt ubinam didicere Scholæ, terram vocare ignem atrum acidum, frigidum ſiccum, ut atram bilem fingant, quartum elementalemque humorem, pro integritate & conſiſtentia ſanguinis requiſitum? Reſpice Lector, quorſum figmenti complicata abſurditas Scholas adegerit, quod nominum atque veritatis penuria, duo elementa, fictosque inde fecerint humores, terram frigidam ſimulque liquorum amarum, acrem, acidum, & igneum? Bilemque flavam, ſimulque mox eandem atram acrem, amaram, & acidam vocaverint? Vah! timeant ſibi funeſtum caſum, poſtquam à tot ſæculis jam ceſpitando itum, & profugiendo tam miſere mentitum eſt. At ſaltem conjicio, novum hoc atræ bilis germen, in conſtanti Scholarum hebetudine, non habere certam aſſertionem (quod demonſtravi primum fuiſſe cruorem elementarium Splenis, quandoque ſiniſtro eventu degenerem) nec ab initio, & pro cruoris conſtitutione requiſitum: Dici autem à degenere bile, recoctione productum ſubterfugii loco, ut nempe à tot abſurditatum anxietatibus quodammodo ſe liberent. Coguntur ſaltem potius concedere, quod ater ille liquor acidus, ſubinde, vitio lienis rejectus, ſit amarca excrementoſa, inutilis, nec intendente natura factus humor. Utut ſit alioqui, ſi proſilire dicant, ex naturæ intento (etſi rarius conſpiciatur, nec item ex prius recocta bile flava: ſaltem immeritum nomen, & proprietatem acquiſivit (nec enim ſe ſat explicant Scholæ, vagantes in ſui dogmatis inconſtantia) bilis, igneæ & felleæ proprietatis. Jam terra quandoque nil erit, præter ignem inſpiſſatum, ſi appoſitè quadrent ficti humores, attributis elementis. Flava item & atra fient ſimul, eodemque teporis agente, ut uni am-

ambæ biles reſpondeant tertiæ. Præſertim cum jam conſtet, Ignem non magis poſſe, quàm eſſe, de numero elementali. Sin vero tribus tantum elementis tres ſufficiant humores, cur quatuor excogitarunt? Id namque juxta putatos ſomniorum errores, eſt naturam cogere voluiſſe, perque temeritates jam aſſuetas gentiles futilitates confirmaſſe absque dono luminis Medendi. Sed quomodo quatuor quadrabunt tribus? Quæ ſi non quadrent, non pergant ſaltem Scholæ deinceps, pertinaciter Veterum paganiſmum tutari. Siquidem per ejusmodi paganorum mendacia ſanare velle, eſt introduxiſſe perniciosam & erroneam praxin, in propriam damnationem, & proximi calamitates. Si ergo atra bilis non in jecore appareat, ſuis inſignita proprietatibus, nec in Liene, ex recocta flava, aut felle toſto: imò neque ex propria naturæ intentione, nec item humor ſecundarius alimentalis: nulla certè eſt flava bilis, ut nec ulla atra. Imò ſic utraq; bilis ſit humor quotidianus, partesque conſtitutivæ cruoris: ſitque item bilis utraque quotidianum recrementum, delegatum ad ſuas cloacas. Ergo & ſtercus pari jure erit excrementum, non quidem ciborum; ſed cruoris: quin tinctum à bile flava. At profecto ſtupida nimis ſunt utriusque bilis officia, à Scholis deſtinata. Quod nimirum oportuerit naturam continuò ſolicitam fore, pro generatione bilis flavæ, pro tinctura, & amarore ſtercoris, & lotii (licet utrique hic guſtus deſit) ut etiam pro excretricis calcare. Denique quorſum oportuit ſtomachum ſtimulari ab atra bile heſterna, prius acore contaminata? Siquidem ſtomachus non minus geniali excretrice dotatus eſt, quam attractrice, vel retentrice? Cur item atra (quæ ex condo ſui, nedum amara & acris; ſed & pernicioſe acida fingitur) degenerat in acidam, ut ſtomacho calcar injiciat? cum acidum, juxta Scholas, potius reſtringat.

23. Pudeat ergo viros judicioſos, bilem flavam atque felleam dicere, eamque ad urinæ tincturam requiri amaram: cum in lotio nullus ſit unquam repertus amaror. Pudeatque in re tanti momenti, qualis eſt templum Spiritus ſancti, has biles pro cruoris partibus componentibus aſſerere. Adeoque non entium regimen, & doctrinam, in fines impoſſibiliter veros direxiſſe. Nam ſi tam fel, quam Splen, ſint receptacula, ſolis dicata ſordibus: erubeſcant, dum cernunt ſolum Splenem plures habere arterias, quam omnia ſimul viſcera. Conſiderentque, cur tot arteriis opus fuerit, pro cloaca vituperoſiſſimi recrementi. Et an id non ſit vitæ Authorem glorioſiſſimum, erroris inſimulaſſe, qui plus vitæ internæ dediſſet uni ſordium latrinæ, quam omnibus ſimul vitæ aulis. Quique cor continenter, & absque feria laborare juſſit ut ſufficientes vitæ ſpiritus ad Splenem transmittat quadringentis forte arteriis. Nonne alioqui ſatius naturæ Arbiter, vitam indigniores uſus locaſſet? Parumque ideo atræ bilis naſci, ac fieri juſſiſſet (dum non ex ciborum complexione & bonitate; ſed ſolo hepatis niſu, humores hi, vel iſti, multi, aut pauci fiant, juxta Galenum de melle) pernicioſisque ſordibus, ampliorem longè exitum donaſſet, & procul à nobili viſcere remotum. (Videtur namque Creator, velut finium obliviosus, à Scholis accuſari.) Ut ſicut inteſtina, totam heſternam ſarcinam, ſimul, ac ſemel: ita & Lien, ſuam unica vice depleat, corpusque noſtrum à tanto hoſte ſervet immune. Nam ſi atra bilis ſit excrementum: etenim quo citius ac limpidius evacuatur, eo quoque melius. Prout Veſica retento lotio non voluptuatur, ut nec longa non retentis ſibi ſordibus in theſaurum delectatur. Sed gaudent deſtitui ſarcina vice unica, & feſtinanter. Ergo Scholæ, ex conſequenti, impiè accuſant rerum Creatorem, quod fines præfatos vel neſciverit, aut præteriens, illorum non meminiſſet. Quippe qui nocuum quotidie excrementum abundanter ſuccreſcere voluiſſet, per venas exiles, motu retrogrado, eminus ad Lienem oppoſitum, copioſe deferri, ſtrictoque canali inſtomachum exonerari, & ne cloaca forſitam ab hoſpite lædatur, præfeciſſet illi tot arterias, ut totus Lien, nil præter arteriarum complexum referat. Vah! apage tanta hominum temeritas.

24. Enimvero par de felle delirant. Dum neſciunt, ipſum liquorem fellis non minus eſſe viſcus vitale, quam ſit membrana ſtomachi, ipſum cordis parenchyma, aut cerebri medullaris ſub-

ſubſtantia. Idque ſaltem ex Tobia didiciſſe debuiſſent, jam ab olim edoctæ. Nam Raphael (quod Spiritus nomen ſonat Medicinam Dei) juſſit aſportari fel; non piſcem, qui alias facile putruiſſet. Non autem balſamicum fel. Ergo fel ſupra ſortem cruoris, carnis, cadaveris, oſſium, viſceris ordinarii, vices balſami explebat. Quia in nobis vitæ clavum detinet. Prout alibi de digeſtionibus, & uſu fellis.

25. Puerile denique aſſerunt. Quod cum quotidie ſat, imò nimium, ad ſuos uſus generetur fellis, nihilominus jubeant, ipſum fellis folliculum manere condum theſauralem excrementi, ac jugiter repletum proſcripta fæce. Ubi alioqui ſi iſtud veri apparentiam haberet, debuiſſet fell quotidie, ac feſtinanter exonerari, per modum veſicæ, quia excernendo gauderet, non autem detinendo ſemper turgere: niſi viſcus eſſet. Quæ alioqui debita excretionis & exonerationis feſtinantia, cum nec in felle, ut nec in Splene, viſatur: indubitato eſt ſigno, Gentiles ſua commenta venum expoſuiſſe credulis nec à Datore Luminum illuminatos. Itemque Scholas Gentilium, nocuas fabellas, etiamnum hodie per ſuos, pro inſtitutis Medendi, docere, credere, ac proinde in praxi, juxta fallaces ſæculorum conſenſus, atrociter labi, eodem atque olim tenore. Quatuor videlicet humores, meraque non entia, nunquam futura, vera eſſe, neceſſaria & exſiſtentia. Avorum nempe ſomnia, atque figmenta edocta, ex indagandi in curia ſubſcripta ſtetiſſe. Eò quod in doctrina de humoribus Scholæ deficiant cauſis, ortu, guſtu, effectu, fine, ſequeſtratione, appropriatione ad alimenta, temperamento, commiſtione, qualitatibus elementalibus, proprietatibus genuinis, totiſque neceſſitatibus naturæ & Philoſophiæ. Falſam nimirum docendo artem Medendi, damnoſiſſima hebetudine ambularunt, & hodie æque turpiter cæci ambulant.

26. Parum de pituita dixi, nam ſi de illa dicam, quam ſcribunt, copioſiſſimè fieri quotidie, cruori permiſtam, ac tandem mutari in cruorem. Sufficit primò, quod eandem demonſtraverim, eſſe fibras cruoris, ſive cruorem ipſum, feſtinanter ad terminum digeſtionis ſolidorum properantem, adeoque Limen ſecundarii alimenti jam ſubintraſſe. Tum demum, quod oſtenderim, ſua mole nugas ſponte ruere. Dum jam eo ipſo, quaternarium ſuum humorum tollunt, ſi pituita ſit cruor incipiens, aut nondum ſat digeſtus. Sed quia Scholæ plerumque pituitam per muccum probant: hic aliquid de hoc excremento dicam. Oſtendam nimirum, Scholas penitus neſcire, quid ſit muccus, dum definiunt eundem eſſe cerebri pituitoſum, ac naturæ excrementum ſuperfluum: ac quaſi recrementum reſiduum, tot forte unciarum unico die, ab aſſumto cruore in digeſtionem cerebri neceſſarium. Quæ, ut alibi, Tractatu de Latice, itemque de cuſtode errante, ex profeſſo attigi: Hic ſaltem obiter demonſtrabo. Enim vero aſtiti, ubi Helleborus, turbith, nicotiana &c. tunderentur, & ſtatim, aliquoties ſternutavi, ſtillabantque nares copioſum muccum, nedum aquoſum; ſed etiam muccaginoſum. Statim quælibet anus cenſeret, quod ille muccus non prodiiſſet, ſi rerum iſtarum pollinem evolantem non hauſiſſem. Ergo non erat in capite antea; ſed fiebat. Si nimirum apertus erat canalis, & tamen non efflueret. Si ergo iſte ſalſus muccus ſit cerebri proprium excrementum, eſt reſiduum alimenti ſui ſecundarii, ibidem relictum, à finita ejus partis digeſtione. At nec iſtud: nam profluxiſſet ſponte ſua, & absque odore rerum. Quod non. Igitur factum fuit, non ex ſuperfluitate alimenti: ſed ab alimento degenerante ſive degenerato. Cerebrum alioquin, excrementum habet, per modum aliarum partium ſolidarum, quod ſcil. inſenſili diapnœa diſpergitur in ambientem. Eſt autem muccus, per Tabacum aut alia ſternutatoria prolectus, planè ſimilis ordnario; ſed muccus ille violenter excitatus, non eſt excrementum digeſtionis cerebri: ergo neque muccus ordinarius. Fit autem celeriter, & plurimus; imò & absque manifeſta ſtatim cerebri læſione. Alioqui, ſi defectu digeſtivæ degeneraret, neceſſario caput quoque male valeret. Sed conſequens eſt falſum: ergo & ſuppoſitum antecedens. Ergo eſt alia quædam facultas, præter ordinarium & principalem nutritivam cerebri, quæ ejusmodi

muc-

muccum parit, ad occurſum peregrini, inferique odoris, pulveris, aeris, vel obſtructionis ſibi internæ. Qui ſanè differt plurimum, juxta peregrini illius occurrentis varietates. In ſignum, quod ejusmodi facultas (quam cuſtodem nomino, tam laryngi, quam naribus præfixam) diverſimodè ab occurſantibus affecta, diverſos ſtatim pariat ſuis capſulis muccos, ex maſſa Laticis. Admiror autem, quod hactenus nemo has facultates tam in Larynge, quem in via, usque ad organum odoratus extentas, adverterit; ſed ruditer totum, transeundo, in cerebri pituitam ſit relatum. Excrementum itaque nocuum oſtentant Scholæ, inſciis ſibi parentibus genitum quidem: at nondum conſtare fecerunt, eſſentiam, exiſtentiam, aut quidditatem apparentem pituitæ, quartique humoris, quem pro columna rei Medicæ una erexeunt. Utinam ſit alter Samſon, qui duas bilis, unamque pituitæ collidat columnas, evertaturque palatium apparens, quod Cacodæmon in fraudem mortalium hucusque tetinuit.

BILIS MENTITUS VOMITUS.

CAPUT III.

1. *Inventio quatuor humorum lauta.*
2. *Falſam oſtendunt pituitam.*
3. *Bilis manſit indiſtincta.*
4. *Abſurdum in atra bile.*
5. *Quomodo probent bilem flavam.*
6. *Quid ſit amarum ac flavum, quod per vomitum ejicitur?*
7. *A Mechanica vituli.*
8. *Non eſſe fel, quod ejicitur.*
9. *Quadruplici errore naſcitur hoc amarum recrementum.*
10. *Elenchus Scholarum.*
11. *Objectio, cum petitione principii.*
12. *Probatur non eſſe fel, quod Tertiana rejicit ſub initio, argumento multiplici.*
13. *Stomachum famelicum, non trahere bilem è felle.*
14. *Cyſtis fellis caret ſuperno introitu.*
15. *Vel non ſufficeret cunctis Scholarum commentis.*
16. *Rationem non petendam ab igne.*
17. *Figmentum abſurdum, ad quod compelluntur.*
18. *Non poſſe ignem ſubſiſtere absque actuali conflagratione.*
19. *Pro aere fingitur humor privilegiatus.*
20. *Abſurda aliquot, utramque bilem ſequentia.*
21. *Abſurda aliquot comitantia pituitam.*
22. *Quid ſit, quod putant pituitam in cruore?*
23. *Qualiter Author in hoc à Scholis recedat?*

Avita, & nimis radicata doctrina humorum, quam quæ arietibus leviter admotis concidat. Quoniam ab aſſuetis difficile receditur. Semel avulſa mali radix verruca eſt, timendum ne repullulet: quæ præcipue jam ubique germen obtinuit. Erunt quippe qui meliora neſcientes, ſe velut à Medendo excluſos cernent, & præ indignatione, veritati pulſanti occludent fores. Alii in ignavia conſenuerunt, meliora diſcere torpentes, cæteros præ ſe ſpernant. Ibo illis obviam. Enimvero cum Medentes cruorem in grumos denſari vidiſſent, conſiderarunt liquorem aliquem rubrum, & currentem, ſimulque alium, qui initio quidem cum rubro flueret, ſed mox ſponte ſtaret, & grumeſceret in gelatinum. Fuit enim iſta cruoris primitiva inſpectio & Anatome. Creditum quoque eſt hactenus, cruorem eſſe ſaltem illum rubicundum, fluxilemque liquorem. Neſcitumque, quod in Meſaraicis, nondum nactis fibris, ſpermatisque initiis, ac rudimentis, etiam ibidem eſſet verus cruor nondum vibroſus: eo quod non viderent coloretenus, cruorem in venis, ſub hepate, differre à cruore venæ cavæ ſupra hepar.

2. Ut itaque in aquam dimiſſo poplite, à virgine cruorem emitterent: obſervarunt cum gaudio, cruorem tinxiſſe immediatè aquam, & inſuper fibras quasdam, telarum araneæ velut

iconem referentes. Unde incunctanter Scholæ pronunciarunt pituitam, jam viſu manifeſtam. Et noſtra quoque doctrina rixa de nomine cenſeri poſſet, niſi fibra poſt mortem cruoris appareret tantum. Nam & in cadavere, dudum à mortis frigoribus, inconcretus tamen cruor manet in venis, vivitque ideo tantiſper. Non enim lac hanc pituitam habet: quia in ſeparatione heterogeneorum, caſeum & grumos habet, quibus conſtringitur. De lacte namque & cruore loquor, prout ſunt entia, actu exſiſtentia integra, nondum ſeparata per corruptionem. Scholæ verò cruorem aſpiciunt, dum jam cadaver eſt, concretum, nec propriè illud amplius, cujus etymon habet, quoad fluit. Non magis quam homo mortuus, homo eſt cum particula alienante.

3. Addiderunt mox etiam, tertium humorum cruori, qui fel eſſet nec dum à ſeroſis, lotio, ſudore, & aqua cruori accidentaliter innatantibus diſcretus: nec attenderunt an amarus eſſet, meritoque titulo proprietates fellis poſſideret, nec ne. Sat illis ac volupe, quod eſſet liquor aqueus, vel tenuiter lutei coloris. Nam lex fundandi fel, erat in placito principiis Medicorum; non autem amplius naturæ.

4. Incidit in quatuor elementorum meditationem, deerat tamen quartus humor. Quocirca, ut numerus reſponderet elementis, quæ putabantur quatuor, atque ad ſingulas corporis propemodum conſtitutiones confluere, excogitatus opportune fuit humor quartus, terræ ſimilis ideo & ater, quem dum dudum fruſtra inquirerent, tandem proprio ac temerario auſu, à recocto igneo, & felleo, prodire eſt juſſus, ſic ut bilis retento nomine, à flava, in atram degenerare ſit juſſa, & ab igneo liquore excogitato, prodiit terreus. Torridusque amaror (In vivis quippe, mox ad lubitum, torreri, aſſari, frixari æquâ importunitate fuit mandatum) in fel aduſtum, ſub tepore vitæ, aciditatem aſſumere voliturn eſt Adeoque ex materia ignea, per actum ignis, & teporis, fieri frigidum atque terreum productum, immediate. In vitæ recalcitrant Scholæ modernæ interim, dum diſtillata quævis accuſant mutuatæ caliditatis ab empyreumate. Etenim ut atram bilem finxere priores, quæ numerum elementorum impleret, eam omnibus conjecturis, licet ridiculis, tandem ſunt aſſecuti.

5. Ita nempe flavam, per Icterum, & vomitus amaros, pro fundamento naturæ & artis introduxere. Quippe innatans cruori extravenato liquor, cum nullum prorſus amarorem referret, potuiſſent tyrones, vel ex tunc, de fellis natura dubitaſſe, ſi ſaltem digitum ſemel intinctum leviter deguſtaſſent. Quare dum Scholæ animadverterent, per vomitum flava ſimul & amara frequenter dejici, imo ſubinde porri ſuccum, diſſolutæ æruginis, vel lazurii infuſum, mentirentur: bilem certo certius ſtatuerunt. Nec de ea amplius diſputandum, ut neque contra negantem ejuſmodi principia (de lotii autem bile, mox ſub uronoſcopia dicam) eamque deinde quoque lotio, ac ſtercoribus quibuslibet, etiam ſordibus aurium, & oculorum ineſſe audacter affirmarunt. Sed plenius hanc doctrinam confirmavit Icterus, quippe qui os & ſalivam amarore ſuffundit, cutis pruritum excitat citrinæ. Creditum eſt facile itaque, ex felle iſthæc univerſa mutari. Imo ex felle aduſto, & peccante, tam quantitate, quam qualitate, omnes ejuſmodi morbos cutaneos, vitioque hepatis, plus juſto fellis pariendo, affirmarunt. Quibus nempe circumſtantiis ſat ſuperque bilis exiſtentiam, ac neceſſariam aſſociationem ſe probaſſe ſunt ratæ. Hinc deinceps ortum eſt ſomnium, quod illos quatuor ſimul humores, in eſſentia permanentes connexuit, atque inde unicum ſanguinem ex illorum conglomeratione prodire, rurſusque ſingulos humores à connexo, concretoque cruoris reſilire, quoties luctæ elementali, intemperieri videlicet, vel laxativorum votis placeret.

6. Ego jam meas & quotidianas obſervationes vulgo lubens narrabo. Inprimis namque ſi copioſior, durior, vixque ſat maſticatus cibus in cœna ſit ſumtus: manè pro in frequenter vomitus flavus, amarus, ſpecie vitelli ovorum, vel alias inſtar olei, è ſemine raporum expreſſi, ſuccedit: Inde itaque prius conjeci, iſtud fieri digeſtionis ſtomachalis errore; non autem vitio hepatis, defectu ſanguificationis, aut bilificationis abundantia Siquidem non rarò, eodem vomi-

vomitu, malè digeſti & maſticati cibi, partim in flavam ſaburram converſi, ſimul ejici conſpiciuntur. Dein conjeci, ſtantibus regulis ſanguificationis, ejusmodi flava & amara recrementa, nec bilem, nec fel, multoque minus partem cruoris conſtitutivam eſſe, quod necdum è ſtomacho eſſent elapſa, neque ideo Jecoris ſanguificationem experta. Cum ſcirem, nil à ſtomacho ad Jecur, niſi per longam moram & venarum Mezaraicarum venulas. Qua propter pariter, neque à Jecore iter eſſe ad ſtomachum niſi per easdem vias admodum remotas, & credendo impoſſibiles. Præſertim dum integri, malè ſubducti cibi, unà cum flavo atque amaro vomitu prodire cernantur.

7. Didici præterea vituli exemplo, & oculari inſpectione, hanc flavam ſaburram generari in ſtomacho malè diſpoſito: atque in duodeno magis regulariter temperatis brutis. Cum etiam naturaliter, in Ileo, flaveſcant aſſumta lacticinia. Vitulus namque, duntaxat lac maternum bibens, oſtendit mox à nece, quod lac ſtatim grumeſcat in coagulum aceſcens, & liquorem aqueum acidum: utrumque caſeis parandis expetitum. Hoc inquam coagulum, ſtatim dein in ſtomacho, lactis albedinem deponit, fit fuſcum, ac in duodeno, & ilei initio, flaveſcit; dein in progreſſu, magis ſaturate flavet; ulterius vero plane citrinatur; circa monoculum inteſtinum autem, virideſcit. Poſtremo ſtercoreſcit. Dicant ergo Scholæ, an colores iſti à flava & porracea bile fiant? dum interim ita mutentur, ante adventum in hepar? An verò hi colores fiant à proprietate inteſtinorum?

8. Infantes pariter, ſucto lacte, ſtatim citrinam cacant merumque diceres fel, & infantulos omnes, primo ſui initio bilioſiores, viris ſeipſis, fateri coguntur Scholæ; quos tamen ætas, cibus lactis, puſillus calor, continua dormitio, & exercitii carentia, à bilis ſuſpicione excuſant. Sin autem tormina patitur infans, ſive acidorum ſymptomata, præſto idem ſtercus citrinum mox virideſcit, tantoque magis, quantum longius à ſanitate receſſerit. Unde manifeſtum fit, tam in nobis, quàm in brutis, lac, propria digeſtione, citrinum fieri, omnem videlicet cremorem ſpontaneo naturæ, & corruptionis filo, labendo ad excrementum, ac ſuopte motu flaveſcere propria ſtomachi & inteſtinorum opera. Ac ſub errante vi digeſtiva, facillime alienari, flavere, virere, & diverſos ſortiri ſapores. Non autem quod propterea vel ſit, aut fiat. Fiunt namque hæc in inteſtinis, extra officinam hepatis, & à facultatibus alienis, nec in ſtabulo, ſanguificationi demandato. Siquidem ſi vel ſit pars conſtitutiva cruoris, eo ipſo fit etiam in loco, & materia, qua cruor generatur, non autem in inteſtino. eſſet namque prima lactis mutatio, in vel flavum, vel viride, idque naturaliter: atque inde in cruorem.

9. Flavus ergo cremor iſte, mox in duodeno, ſponte proficit, iſtosque colores, non humorum fictorum? ſed naturalis excrementi, induit. Quocirca nec mirum, idem ſtomacho evenire, ſub quocumque culpæ reatu, diſtricto. Nimirum totum cremorem contentum, ſtatim in vitioſum, amarum atque flavum chylum traduci, quod in Ictero ſtatim occurrit. Interim in decurſu chyli, per Ileon inteſtinum, ſugitur in venas, quicquid nedum naturæ finitimum, parandoque cruori conveniens, Archeus cenſuerit; verum etiam, totum ſimul ſerum, unà verſus hepar adſcendit. Sin itaque chylus, circum ſtomachi ſepta, excrementi vultum præmaturè aſſumat, errore digeſtivæ præventus: ſignificatur vel Pylori offenſio, vel digeſtivæ error, cibi aut cremoris vitium, vel mora nimia. Ideoque ſenſiſſe fermentum vitale fellis, præpoſterum, ac malè applicatum. Sæpe ſic namque contingit benevalenti, quod oblatus cremor probus, riteque in ſtomacho ſubactus, à ſcopo naturæ alienetur, oblato poculo laxante, totusque per iſtam tyrannidem, in Inteſtinis, fiat amara & flava putrilago. Quæque licet cadaveroſa ſit recens è cruore parta, propter tamen ſui amarorem, ac virus ſolutivi, haud deguſtatur à canibus, ut neque à ſue, aliàs à ſtercoribus minus abhorrente. Sentiunt nempe, amarum ſubeſſe virus pharmaci, longè è ciborum, cruoris, atque carnis bonitate alienum.

10. Elenchus ergo ſit. Venenatum pharmacum de cibis, potu, & cruore, patravit amarum laticem: ergo fel eſt, & bilis. Itemque ſtomacho malè ſe habente, patravit excremen-

crementum amarum: ergo eſt fel, & bilis in hepate procreata, & in ſtomachum indirectis tubis, transfuſa. In diſcretum planè figmentum, quod bilis ſit pars intenta per naturam, & à Jecore fabricaretur, quæ paſſim à corruptione ſolutivi pharmaci, vitioque digeſtivæ, in choleta, dyſenteria, &c. naſcitur cauſis propriis. Quaſi proles, effectus, fructus, & producta errorum, ſint pars conſtitutiva cruoris noſtri. Igitur quod Scholæ nominant partem cruoris nativam, comparem cum putrente chylo, ac bilem ſive fel, id totum eſt merum excrementum, ab agente naturali, malè diſpoſito, alienatum, & degener. Sic etiam aurium ſordes, fel erunt, ſi flavedo & amaror ſufficiant, ut fel dicatur. Quo dato, jam flavum, quod per vomitum, ut ſtercus, rejicitur, conſanguineum & de familia cruoris erit.

11. At ſaltem volunt Scholæ flavum, & amarum, ſubter tertianæ initia rejectum, fel denunciare infallibiliter. Probant nempe fel, ex Tertiana: & hanc iterum probant à felle rejecto, eſſe felleam. Inprimis non conſiderant: Sive ejusmodi vomitus ſucceſſerit à paroxyſmo febrili, ſive demum benevalenti, ab inordinata cœna, &c. Quod tamen proinde non mutetur proprietas, aut natura illius excrementi. Alioqui tanta meracæ bilis ejectio, importaret Tertianæ peſſundationem, ſi hæc à bile cauſaretur.

12. Quare nec bilis eſt, neque fel: ſed merum ſtomachi, & jejuni, excrementum. Quia quod initio Tertianæ ejicitur flavum, non venit de Jecore aut felle, adeoque de officina bilis; ſed venit non eminus ab orificio ſtomachi, ubi ſcilicet ejus eſt nativitas. Non autem de hepate: cum febrim nec tollat, nec diminuat ſaltem. Itemque deberet per ignota compita deduci ab hepate ad ſtomachum. Quarum nec facile, nec præſto (prout alioqui præſto adeſt in ſimili vomitu, & cholera,) nec tuto, nec impermiſtum poſſet eò pervenire, longeque tutius à felle, in inteſtina: & ab hepate, retrorſum per venas Mezenterii, quam ad ſenſibile ſtomachi orificium transportaret. Procul nimirum, tam bilis officina mentita, quam ipſamet Tertianæ ſedes collocantur à ſtomacho, ut hic ſit ordinarium, in hiſce malis emunctorium. Cur ergo fel ad ſtomachum potius, quàm ad inteſtina, longè proniora, & aptiora defertur. Nam ſi alibi quàm in ſtomacho ſit generatum illud amarum excrementum, impertinenter prorſus, reoque ductu defertur ad ſtomachum. Itemque ſextuplo plus, ſæpè unico vomitu rejicitur hujus flavæ & amaræ ſaburræ, quam ferat capacitas folliculi fellis. Qui proinde hoſpitium illius fellis eſſe non potuit, ut nec capacitatem in hepate, pro ſui generatione obtinere, nec hoſpitari inter hepar & ſtomachum, abſque lethali noxa, confuſione plena. Sin verò ſit fel, & productum ipſius ſtomachi: jam ſtomachus fellificationem ab hepate furatus eſt. Jamque alio hoſpitio, ductore, & æquivalente fabro, fiet bilis, ac fel extra hepar, quam quo univocus ſecum cruor paratur. Aut certè nulla bilis eſt de eſſentiali compoſito cruoris. Fortaſſis ergo hæc bilis, hocque fel, quod rejicitur per vomitum, anomalo loco, & errante fabro fit? Atque ideo neceſſario, nec bilis erit, nec fel. Atqui nondum de alia bile cruoris conſtat. Injurium eſt ergo cruori hujusque innatæ bili, ſi qua eſſet, fundari, ac probari, per excrementum, quod nunquam principiis, aut officinis bilioſis eſt paratum. Imò exin par Jus, & licentia eſt, quicquid bilioſum ſuſpicatur, comparari in eſſentia, colore, ſapore, & efficiente, huic excremento virulento, per vomitum excreto, in Tertiana, aliisque nauſeis, itemque illi, quod in cholera tam ſurſum, quam deorſum, atque in ſolutivis, continua fabrica expellitur. Adeoque jam ex hinc liquet, anteſignanos bilis Inventores, temerario & conſulto auſu, introduxiſſe bilem, pro cruoris elementali appoſitione (quam compoſitionem vocant,) falſoque aſſeruere illum flavum & amarum evomitum, eſſe fel, & bilem, de efficientia Jecoris, & conſtitutione cruoris. Etenim quam incertus & ſtupidus eſt finis, genitor, ſeparator, miſſor, ductor, via, & canalis, quibus iſta bilis ab hepate ad ſtomachum, retrogrado motu delegaretur? Niſi malint ſtulta horum eſſe obſequia, & neceſſitates. At nunquam hæc examinarunt Scholæ; verum celeri trans pontem lutumque pede prætererierunt, unde anxietates ab abſurdis formidabant, quaſi ſoli lucro inhiantes: quæ tamen majori emolumento indagaſſent, quàm quod quotidie ad

ſcripta

ſcripta Galeni ſuas centurias ſuperaddidiſſent. Neq; enim minus differt excrementum à cruore, quàm cadaver ſuis, ab homine. Nam cadaver vixit quandoque; excrementum autem iſtud nunquam. In Jecore autem nullam formari bilem jam probatum. Sin bilis quoque alibi, quàm in Jecore fiat, ex ſuppoſito Scholarum quoque, non erat vera bilis: multoque minus, ab illius (excrementi ſcilicet) eſſentia, probabilis erit bilis eſſentia. Quod ſi vero bilis, aliquo pede, in familiam excrementi originaliter intraverit, jam eo ipſo, erit humor alienus à bile; quam nihilominus ſeriâ intentione, per naturam noſtram intendi, patrari, & optari Scholæ jubent, tanquam per elementalem neceſſitatem commonitæ. Saltem intelligere nemo ſanæ mentis poteſt, cur venæ ſtomachi (quas nullum prorſus unquam chylum ſorbere poſſe, demonſtravi alibi allicient ad ſe, velut amicum, quod hepar, quodque venæ, ac tota corporis œconomia, exilio dignum, ſerio ſemel averſata ſunt. Cur videlicet tam flagitioſa ſarcina, aliunde genita, notha, atque peregrina, duceretur ad ſtomachum; qui cordis ſenſum, nobilitates, paſſiones, atque teneritudinem poſſidet. Inverſo ſanè, confuſoque rerum ordine, ſordes, ad cordis rhytmos exprimens, viſcus, detruderentur, ſi aliunde, ut exotici ad optarentur. Quis ille amens ac devius, ductor, qui talia ad ſtomachum detrudat? Ceſſat enim jam terminus bilis, dum reliquiæ heſternæ cœnæ ſupponuntur malè digeſtæ, & non maſticante dente rejectæ adhuc integræ, flavæ tamen, & amaræ. Neque enim correlativa ſunt, quod multa bilis efflueret in ſtomachum, quoties hujus aliquod notabile adeſt vitium. Poſt liberalem enim turgidamque cœnam, pro-ut & febrilem acceſſum, adſunt paria inappetentia, famis tolerantia, ructus amarus, nidoroſus, nauſea, pondus, vertigo, &c. Quapropter iſta, & à ſimili orta matre, facile credendum. Adeò (quod in titulo promiſi) non ſit niſi mentitus bilis vomitus quo bilem creduliter perſuaſerunt primi humorum inventores.

13. Ajunt quoque, & bilem ideo è folliculo fellis, ad ſtomachum trahi famelicum. At quam ignavo judicio id ſtabilitum, quodque ſordes retrogrado pulſu repetantur ad ſtomachum, dicant Philoſophi. Non enim fames appetit ferrum, aut glaciem; ſed tantum fertur ad objecta comeſtibilia, unde alimentum ſibi ſperat natura. Non autem fertur promiſcue in quælibet. Sic nec appetit natura, quod ſemel ut reprobum excreviſſet. Sciens non quidlibet è quolibet fieri poſſe. Nec ideo ſperat, vel ſpectat ab excremento alimentum, Quod nec ideo appetit, nec allicit ad ſe. Atque utinam id Scholæ conſideraſſent, ante bilis temerariam doctrinam. Concedo quidem, per inordinationes ſubinde ſequi inordinata, confuſaque obſequia. At non proin admittam, è parvo fellis folliculo, ſextuplum depromi pro vomitu, ut neque temere quicquam ad ſtomachum trahi: cum ipſummet fel ſit viſcus nobile, & vitale; prout alibi.

14. Quapropter ſubinde curioſius tentando, inſpexi cyſtidem fellis: nullumque tamen meatum ſupernè patere, è Jecore ad fel, comperi: Idque pro facto ſuppono in Jure. Quare etiam cenſui, fel non fieri ab hepate, ſed in proqria capſa, de puro ſanguine Jecoris, parati materialiter, & efficienter, à proprio fellis Archeo. Saltem ſi inſenſilis aliquis porus ſit, qui ab hepate bilem inſpiraret (quod non) in capſam fellis. Quare ergo os, ad exitum fellis, quinquagies ad minimum, plus patet ejiciendo, quam intrando felli? Siquidem nullus à tot ſeculis introitus adhuc, per oculum, luſtrari potuit. Nonne & hinc pervia eſt confirmatio, quod fellis orificium, in inteſtinum jejunum, tendat duntaxat ad inſpirationem ſui fermenti, Vitalis. & neceſſarii?

15. Fel namque in Tertiana, nunquam ſufficeret tingendæ urinæ. alvi ſcoriis, alimoniæ quoque quotidianæ, quamque pro cruoris ſubſiſtentia requirunt. Inſuper ut nec

pro abundantia, quam alternis diebus, ſubter initia acceſſuum evomunt, etiam ſobrii. Nonne enim ex hinc didiciſſe debuiſſent, quod quicquid bilem vocant, ſit merum excrementum, ex conſtitutione morboſa procreatum? & quod ſic eſt procreatum; non poſſe ſtabilire quidditatem cruoris, bilis, aut fellis? Quippe cui jus nullum judicandi quaternarii neceſſitates, pro cruoris integritate, & appoſitione, loco compoſitionis? Simul atque enim ructus acidi redduntur ſtomacho, ceſſat infauſti illius, & amari recrementi præſentia in ſtomacho, ex chylo deturpato. Abeuntque ex tum idcirco ructus nidoroſi. Bilis ergo ficta eſt in ſtomacho, per quam, bilem hepatis, æquè fictam, ſtabilire originaliter contendunt Scholæ, oritur ab inordinatione ſtomachi; non autem ab intentione naturæ, pro cruoris conſtitutione. Tota ergo eſt excrementum, maleque quadrat alteri bili, fictæ in cruoris compoſitione. Quippe quæ nunquam probabitur intra naturæ limites, cum ejus nulla præſentiæ premat neceſſitudo. Fel enim, viſcus eſt vitale, ac ſummè neceſſarium. Quapropter nec temere ſynonymum humori, aut excremento eſt annumerandum, ut neque pro parte cruoris cenſendum.

16. Etenim elementa ſe invicem deſtruere & vorare repetitim, ajunt. In probatione autem defecere hactenus. Solum autem allegant ignem artificialem, quem putant aquam & aerem in ſe convertere, quoties non cernuntur ea amplius. Sed deficiunt in theſi propria. Nam docent ignem, aquam in ſe, & non in aerem convertere. Stultaque eſſet ignis actio, quæ non pro ſe, ſed pro aere laboraret. Imò licet aqua ignem extinguat: nunquam viſum tamen, quod è converſo ignis fieret aqua. Sat enim putarunt, ſtatuiſſe, nec probaſſe ſuas theſes. Inter humores autem, quem igni aſſimilatum volunt, aquam oſtendunt, non acrem, mordacem, ut neque ſalem amaram, ſed modeſtè ſalſam: Quamque alibi vocant cruoris ſerum: deſumto ab aquea parte, lactis etymo, Vocant inquam bilem, igni reſpondentem. Jubent nempe, elementa ſuis parere debere ſomniis, Etenim Scholæ, interrogatæ ſerio, ajunt, bilem eſſe humorem merè igneum, ac felleum, eò quod componatur actualiter à prædominante igne, Ego verò ſilens ad has nugas, ſtupeo, dum innatans cruori aqueum ſerum aſpicio.

17. Addunt quoque; Ignem verum in bile ſupprimi, tanquam à forma mixti larvatum, ac frænatum. At credat qui volet: quod forma bilis, ex mero ignis dominio ſuſcepta, ut igneos elementi effectus in nobis proferret, coerceret ita ſui productum, in quo actualiter lateret, ut actu prorſus frigeret, & ſeorſum ſit ens, ac merè aqueum.

18. Reor ideo, atque ſcio, ſi tantillus ignis actualis eſſet in miſto, quod ſtatim ab adjunctis ſuppreſſus periret. Imò ſi nihilominus vi heteroclita perſiſteret ſoſpes ignis: ſaltem nequicquam veneraret formam aut corpus illius miſti, quin absque reflexione, aut conniventia, totum cremaret & abſumeret pro ſui indole. Itaque vel ignis ceſſaret, vel miſtum neceſſariò periret, nec poſſet forma bilis alterutrum impedire, Etenim hactenus viſum non fuit, quod artifex, qui vitrum, teſtas, lateres, aurichalcum, &c. per ignem parat, queat uſquam aut unquam ignem terræ, aquæ, & aeri copulare, ut inde ens aliquod miſtum conſtituat, multoque minus, quod ignem cœlo defluum alliciat, aeri connexerit, aquæ & terræ, Mirum itaque, quod in adynato, tota vis Medica baſin ſtabiliat hactenus, Tantoque mirabilius, quod ad ſurda hujus

hujusmodi ſomnia, totus mundus velut ſopore ſtertuerit, cunctosque credulitate dementarit. Tantoque mirabilius, quod crediderint ignem ſub aliis elementis in miſtionibus ſuppreſſum, adhuc nihilominus perſiſtere incolumem. Ubi tamen ſat notunt, & animadverterunt, omnem mox ignem, quoties à comburendo ceſſat, vel aquæ jungitur, ſtatim perire, & in nihilum redigi. Etenim ſi ſpiritum vitalem, ſive auram ætheream, loco ignis attuliſſent, venia digna videri poſſent Scholæ: Sed maluerunt in Epimenidis ſomnio dementare, quam humorem igni parem, non reperiſſe. Ut juxta concepta mendacia, humorum exſurgeret quaternarius.

19. Pro aere enim, privilegiatum finxere humorem, qui non eſſet excrementitius, more duorum ſociorum. Ideoque hos ſubinde nutrientes, plerumque tamen ſuperfluos, ſi non etiam ſcorias appellant.

20. Utiles verò, potiſſimum eo nomine: non quidem quaſi alant partes ſpermaticas, præter thecas cyſtidis fellis, & Splenis. (At miſerrimma ſaltem membra, quæ ſolis paſci excrementis cogantur, & cedere renum privilegio.) Utilitatem autem bilis notant ridiculam, quod anum ſtimulet, atque urinam. Cum interim pallidæ urinæ; ſint incontinentiores tinctis. Imò alvus Ictericorum (quam bile privari ajunt propter cinereas ſordes) ſat eſt laxa ordinatio. Atqui cum tres humores, qui cruori ineſſe finguntur, non differant à ſe ipſis rejectis, niſi ſola ſuperfluitatis infamia: non poſſet non ipſum radicale nutriri per excrementa: ſi utraque bilis, & pituita, eſſent alendo. Ut autem copia bilis (quam ajunt quotidianam) ſupputetur quodammodo. Alterno ſaltem die in Tertiana, per vomitum rejicitur larga quantitas, præter adhuc ejus quotidianam conſumtionem, quam dicunt alendo neceſſariam. Imò clarius elucet copia hujus bilis fictæ, in Ictero, quem definiunt ſola cyſtidis fellis obſtructione. Adeo ut tum lotium ſit nil, niſi merum fel, totusque habitus, & internæ partes, intimæ, & extimæ, fellea. Quæ cum nil putentur, præter bilem non amplius per alvum ejectam. Cernitur hinc, plus triplo ſaltem bilis generari quotidie, quam cruoris ex tribus ſimul aliis connexi. Malè memores, quod ſextuplo plus tincturæ, per urinam ſolam Ictericiam recedat, quam alioqui in ſano, alvus & urina addunt ſimul. Unde ſaltem ſequitur, Icterum non ſolam eſſe fellis obſtructionem, quam putant. Clauſo enim fellis orificio, ſtatim fel totum cruorem (ajunt) quantitate ſuperat. Nec enim porracea aut æruginoſa (qualis è ſtomacho frequens prodit) in Ictero, valde crebra eſt.

21. Pituitam porrò, cum cruore, per venas ferri ajunt, & tandem in cruorem mutari. Adeo, ut tam in venis, quàm in hepate, conſtituant propriam cruoris officinam, atque efficiens promiſcuum. At ſaltem humorum deficit quaternarius, ſi flava bilis non differat ab atra, niſi ſola inſpiſſatione recoctionis, & pituita non differat à cruore, niſi tepore ac fotu. Non enim caro toſta, à cruda ſolet diſtingui ſpecie: Quare nec pituita à cruore diſſentiret, niſi ſola maturitate, ut poma immatura à maturis.

22. At nunquam potuere pituitam in venis oſtendere, niſi fibras, quæ ſe à venæſectione, in aqua tepida, ſecernunt: Adeoque nec ante mortem cruoris eſſe, aut videri incipiunt. Quamdiu enim ſanguis eſt alendis partibus utilis, ejus pars ſolidior à reliquo corpore ſui erat indiſtincta. Quia erat compoſitum verum & integrale. Id enim in naturæ ſyſtemate uttobique obvium. Nam cum natura agat

ob fines, Authori ſuo notos: ſemper una pars ſuſcipit promtius. Archei impreſſiones, quàm altera. Finis enim cruori fuit, ſolidorum nutritio. Ideoque ſoliditatis gradus paulatim anhelat & acquirit. Itaque cruor, mox atque in Jecore perficitur, parte ſui maturiore, magiſque ſpermatica, albas fibras, atque deſiderati coaguli homogenei initia aſſumit, quas prius in Meſenterii venis non habebat, ut patet in dyſentericis. Eſt nimirum cruoris pars optima, & perfectiſſima ideo, quam Scholæ pituitam vocant, quamque ſolidiori ac ſpermaticæ conſtitutioni affinem ſcio. Scholæ inquam, pituitam, cruditatis, ſenii, atque defectuum filiam nominant, etiam in puero, juvene, ac viro.

23. Diſſentio nempe & in hoc, à Scholis: utpote pro pituitæ probatione nil niſi mucum, meras ſordes, & ſcorias, ſpectanda offerunt: qualis ſæpè per vomitum & ſedem ejicitur, deficiente ventris culina. Etenim ſæpè abraſum à poculo truculento, ut & narium mucum, quique pulmonum quocunque vitio exſcreatur, pituita ſunt mera Scholarum. Quæ ſcilicet, per ultimæ digeſtionis errores, parantur ſordes, à cauſis morbificis. Eſtque tanta Scholarum hebetudo, ut cum ſuo Galeno damnent cibum nervorum, membranarum, tendinum, &c. eò quod putent pituitæ eſſe matres. Nec attendant, quod partes ſimilares, ac primæ conſtitutionis ſint ſpermaticæ naturæ: eaſque indiſtincta prorſus confuſione vocant pituitoſas. Neſciæ, aut ſaltem immemores, quod proximè nutriamur iiſdem, quibus conſtamus. Adeoque ſi partes homogeneæ, ſimilares, ac primæ conſtitutionis damnentur ab Humoriſtis, tanquā pituitoſæ, alterutrum ſanè neceſſe eſt: vel Scholas neſcire, pituitam, ab humore ſecundario atque ſpermatico diſtinguere: vel planè nullam eſſe in cruore penitus pituitam. Idque quod in cruore pituitam ratæ ſunt, eſſe initium, ac fundamentum ſecundarii, & proximi alimenti ſolidorum. Nunc de bile flava, quæ in urinis ſupponitur, dicendum cum prætéritorum ſæculorum admiratione, & craſſa ignorantia.

UROMANTIA VETERUM.

CAPUT IV.

1. *Vrinarum diviſio.*
2. *Paracelſi non inepta obſervatio.*
3. *Authoris ſcopus.*
4. *Erratum hactenus in judicio, de lotii circulo.*
5. *Vnde circulus in urina?*
6. *Sententia Galeni ludicra.*
7. *Probatur non ineſſe fel lotio.*
8. *Scholarum incogitantia.*
9. *Quid urinæ flavedo indicet?*
10. *Nil bilis, aut fellis ineſſe lotio.*
11. *Triplex in hoc error.*
12. *Petitio principii.*
13. *Non rapi bilem è lotio, ad cerebrum.*
14. *Aliquot abſurda comitantia.*
15. *Ab Anatome.*
16. *Ab Ictero.*
17. *Quid fundamentaliter deſignent urinæ aqueæ, repente poſt tinctas, in febribus.*
18. *Vrinæ prognoſes hactenus fuiſſe mera ſomnia.*
19. *Deficit canalis.*
20. *Sub motuum diviſione.*
21. *Nubecula urinæ, an deſignet pituitam?*
22. *Cuncta in nobis coquuntur unico fine, nempe ut alant.*
23. *Cur Spleni duplex fermentum?*
24. *Quid ſit illud, quod Splen quandoque in ſtomachum eructat?*
25. *Sublata cauſa, non tolli quemlibet effectum.*
26. *Quid dicat urina confuſa?*
27. *Vnde cruditas in lotio.*
28. *Cur ſtranguria vix ſanetur in ſedibus.*
29. *Vnde ſedimen bolare.*

30. Er-

30. *Errores circa contenta, tam propria, quam aliena, alibi de Duelech.*

31. *Nova adhuc methodus judicandi lotium ex pondere.*

ENimvero Scholæ, pro lotii ariolatione præſupponunt materiam dilutam, ſive aqueam: Ex hujus oppoſito, craſſam, ac dein mediocrem. Itemque confuſas, turbulentas, opacas, prout etiam claras atque perſpicuas. Confuſarum autem quædam, per calefactionem redeunt in priſtinam diaphaneitatem: aliæ, permanent turbidæ. Quædam denique ſemel clarificatæ, turbantur mox iterum: aliæ verò difficulter. Secundo, conſiderant colores fere omnes, ab aqueo, albo, lacteo, & craſſo: itemque ab aqueo pellucido, in ſubnigrum uſque: Tertio, ſpeculantur contenta propria, & aliena. Aliena nimirum voco, ramenta viſcida, cruenta, arenas, calculos. Eaque vel matulis mox affixa, vel ſidentia libera. Propria verò ſunt, quæ fere ordinario, ex confuſis præcipitantur, vel perſpicuis innatant, in ſuperficie, paulo ſubter eam, in medio, circa fundum, vel ipſi fundo incumbentia: illaque vel cohærentia, vel divulſa. Quarto, conſiderant ſpumam, & bullas. Quinto tandem, attendunt circulum.

2. At Paracelſus, urinæ corpus inſuper diſtinguit in urinam cruoris, potus, & miſtam. Cruoris, dicit, ſi pridie veſperi, & noctu, micturiens mane, nondum biberit. Urina autem pous ſit, quæ à multo & holigophoro potu eſt collecta. Miſtam quoque vocat, ſobriorum, ſive temperatorum. Porrò quod de urina Alcolita, & tartarea fingit, Tractatu de Tartaris manifeſtabitur.

3. Inprimis proteſtor, me non contendere uſpiam, quæ bene ab avis ſcripta ſunt, recenſere, multoque minus caſtigare, nec præcepta de urinæ judiciis tractare, nec aliorum inventa explicare, nec Apologum agere. Sed tantum detegere cupio Scholarum antiquatos errores, ex fictis humoribus oriundos, nec juniores poſthac abducantur, juxta ſomniorum credulitates. Primo ergo recenſebo errores de circulo urinæ; dein commiſſos in coloribus; tertio, qui in eneoremate contingunt. Ac quarto, tandem illos propalabo, qui in coagulationum, ſive contentorum judiciis obvenere. Unde quilibet facile intelliget, judicia, & prognoſes urinæ hactenus ſtetiſſe absque judicio, & fundamento. Miras ſcilicet Gordonii impoſturas, ignaro popello, ſub falſo haruſpicis titulo venundatas.

4. Inprimis ergo in circulo urinæ ceſpitatum eſt, cum hactenus neſcitum ſit, quare ſæpius circulus ſit alterius coloris, quam corpus lotii reſiduum. Putatum nimirum, circulum à reliquo urinæ corpore ſeparari, velut pinguius ab aquoſo, vel tanquam cotoſtrum à lacte, cui innatat. Interim quauquam agitata urina, extemplo tamen idem circulus, qui erat ante, apparet, nc quicquam de circulo ulterius, extra ſuppoſitos terminos, indagatum eſt. Vident quidem, ſæpe rubicundiorem circulum, magisque ſaturatum, quam color ſit in reſiduo urinæ corpore: imò rubicundiorem, magisque intenſam flavedinem plerumque carere circulo, diſtincto ab urinæ colore: Ne quicquam tamen indagarunt, unde circuli & urinæ iſta eſſet varietas.

5. Attamen nec proinde circulus eſt color, falſo quidam apparens, falſaque ſui ſpecie oculos illudens. Neque enim alioqui poſſet ſubflava urina rubicundiorem, magisque intenſum colorem edere, per nudam ſui reflexionem, ſed potius ſubflavo pallidiorem pingeret, ſi circuli color tantum eſſet apparens à reflexione. Itaque ratio alterati coloris, in circulo lotii, pendet revera ex ipſomet corpore lotii. Adeoque circulus ſolus totam conſiſtentiam, colorem, & lotii transparentiam indicat, quia continet. Quod lignum nephriticum docet inſigni exemplo. Hoc lignum enim, aqua pluvia maceratum, ſi dein ejus infuſionem lateraliter inſpexeris, rubeum totum in ſui corpore eſt; ſed habet circulum lazureum, utcunque decoctum, vel infuſum iſtud maceratum, pro lubitu commoveris turbide. Apparet nempe ſic rubens color cruoris, lazureus trans venam inſpectus. Ita quoqe cæruleus color, in circulo decocti Nephritici, lazureus eſt quidem, ſed mul-

multiplicatus nigricat magis, & ex obſcuro rubeſcit, quia tam cæruleus quàm flavus, magis ad album tendunt, quàm rubeus, trans vitrum vel venam, è diametro viſus. Eodem modo, in corpore lotii? rubeus color, ſimpliciter talis, qualis in circulo apparet: qui refractus, ex transverſo urinæ, non ita in circulo citrinus eſt. Circulus itaque eſt coloris verus index, in transparentibus; in opacis autem, vel turbidis, circulus non apparet.

6. Quantum verò ad lotii colorem attinet, Scholæ ajunt, urinam aqueam, tenuem, pallidã, eſſe ſignum deficientis digeſtionis, prout flavedine manifeſta tinctam, bonæ digeſtionis indicem, Galeni eſt. A media nocte reddo lotium, quod dum cerno nondum debita flavedine tinctum, ad ſomnum redeo. Ac poſt duas tresve horas abinde experrectus, iterum mejo, & urinam debito ſaturatam colore reperio. Unde conjicio, abſolutam digeſtionem, & flavam bilem felleam, lotio jam affuſam. Hæc Scholarum moderna etiam doctrina eſt.

7. Ego tamen adhuc dubito, an lotii flavedo uni ſemper tribuatur cauſæ: cum inconſtanter, nunc digeſtioni peractæ, nunc verò miſtæ tribuant flavæ bili. At ne errent, utrumque junxere. Ego itaque cùm neminē reperirem, qui ſe in hoc diſtinxerit, utrũq; explicare cogor. Etenim urina febricitantis flavior, quàm bene valentis: hujus tamen digeſtio longè eſt vegetior, quod extra controverſiam eſt. Ergo ſola urinæ flavedo, abſque eneoremate laudabili, fallax digeſtionis bonæ ſignum eſto. Deinde ſi unica ſaltem fellis gutta in duabus libris lotii fuerit, tota amaricat: atqui urina etiam citrinans, & crocea nunquam eſt amara: ergo non recipit fel ſibi admiſtum, nec ejus tinctura eſt ex felle.

8. Equidem ſi Scholæ, per ſapores, de rebus judicant: cur tam parum ſolicitæ, quod nunquã id de urinis tentarint? An enim ſola ſufficit flavedo, ut fel in urina judicetur? Vel an Medico decentius eſt, falſa docere, & aſſerere mendacia, in perniciem ægri, quam propriam urinam ſemel deguſtaſſe? cum nec quidem ſaturatiſſima urina Icteri, quicquam amaroris præferat. Factus ergo detegit juſtum Scholarum errorem.

9. Saltem ex verbis harum indubium eſt, quin lotio tinctura ſub finem digeſtionis addatur. Quod ſi ita ſit, cur exin ſaltem non agnoverunt, flavedinem lotii non à bile, aut felle; ſed aliunde, advenire? Quia ſi bilis in ſanguificando fieret, unà cum cruore, & urina, & ab initio ſimul urinæ connata, & inſperſa, urinam tingeret: nec bilis eſſet ultimum conſtitutum in Jecore, ſi eſſet pars cruoris conſtitutiva, ejusque ſuperfluum confeſtim emungeretur cum urina, nec ſeparatum ſibi ad tempus faceret hoſpitium. Aut ſi id ratum ſit, deberet ſaltem iſtud hoſpitium nominari, & per anatomen occurrere, ac inveniri. Sed cùm flavedo, in lotio Galeni, ſit poſterior lotii corpore, denotatur locus ultimi Ilei, ubi cum jam cremor incipit ſtereoreſcere, aliquid ſtercoris liquidi inde trahitur, per venas Meſenterii, in fine Ilei, quod lotio inſpergitur ad ſuos fines (prout ante de febribus, & alibi de Lithiaſi utile,

10. Quod autem flavedo lotii ſit ſtercoris illius liquidi, & nullatenus fellis; nedum guſtus lotii; ſed & diſtillatio, manifeſtè comprobant. Siquidem fætor illius emergit diſtillando. Quorſum autem ſtercus liquidum conveniat lotio, locis citatis docetur. Sufficit modo, quod vel tenuiter diſrupto felle avis, aut piſcis, utcunque optimè eluatur; attamen amaror remaneat. Itaque ſi tantillum fellis ineſſet urinæ, vel latici, qui cruori innatat extra venato, inexcuſabilis eſſent amaroris. Sed conſequens eſt falſum: Ergo & Antecedens.

11. Itaque tripliciter in hoc erraruntScholæ. Primo, dum flavum & liquidum ſtercus, lotio miſtum ignorantes, bilem putant.

12. 2 Quia ex flavedine ſola, & ſubſcribendi aſſuetudine, bilem conjecere. Quaſi nil croceum, quod non etiam in nobis eſſe debeat felleum. Probant nimirum idem per ſe ipſum. Bilem nempe in natura, eo quod ſit manifeſta in lotio. Et iterum; Quod flavet in lotio, id debere eſſe bilem. Eo quod nil ſecus, quam flava bilis, flavi eſſet coloris penes nos. Tertio tandem. Nam errante judicio, de colore ordinario, edeoque de ipſo urinæ contento, neceſſe eſt, ruant prognoſes de urina, quotquot coloribus & con-

contentis innisæ ſunt hactenus. At ſaltem, cum jam conſtet, urinæ flavedinem non eſſe bilem, ſed excrementum ſtercoreum; non mirum, & in ſtomacho aliud flavum, quod etiam ſit amarum excrementum, alio longè, & proprio ſibi errore fermenti gigni, quod proinde non debeat eſſe de familia fellis.

13. Porrò, cum in febribus flavæ urinæ repente palleſcant, deſigneturque delirium futurum: idque à Scholis ſic interpretatū fieri, quatenus bilis rapitur in cerebrum. Elenchus eſt non cauſæ in cauſam. Sufficit namque demonſtratum jam, iſtud delirum non naſci ex bile, rapta in cerebrum; ſed quia ſtercus liquidum, quod cum urina ire erat ſolitum, jam detinetur in Hypochondrio: nec lotio, pro ſolito, admiſcetur. Ideo delirium ex illa ſede, unde amentiæ omnes originem deſumunt: ut ſuo Tractatu doceo, Etenim & hoc ſolo titulo, quædam dementiæ nuncupantur ideo Hypochondriacæ.

14. Alioquin enim, quis eſſet ille raptor bilis, qui hanc in cerebrum meram, & à cruore venarum, per quas deferretur, vel à lotio ſeparatam duceret? Quorſum enim raperet illam, cum nil abſque objecto, ſaltem apparenter bono, fiat? quomodo per cruorem, citra contagium, ad cerebrum deferret? Quomodo rite à cruore ſeparetur; ſiquidem cruori extravenato, non ſupernatat putata bilis, niſi mortuo, & coagulato prius cruore? qui tamen nunquam in venis, (ne quidem cadaveris) coagulationem cogitat? In quem denique cerebri ſinum tandem, iſta bilis urinacea effunderetur, in quo feſtinam mortem non efficeret? Quis denique ille Separator fuerit, qui bilem, ad urinam tendere ſolitam, è folliculo fellis nunc ad caput detorqueret? Et qua via id fieret? An ipſamet materia morboſa ſponte adſcendet ad cerebrum, eritque motrix ſui ipſius? Tunc ſaltem præter imenſas abſurditates, neceſſe foret, febrim ejusmodi omnem conſiſtere non extra fellis folliculum, quod nemo adhuc hactenus eſt ſuſpicatus. At cujus finis ergo, febris (quam putant merum accidens) bilem ad caput citaret? An optimum fuerit in natura judicatum, materiam morbi, dudum in præcordiis latitantem, nunc tandem in caput relegaſſe? Quidve, ſi vaga in venis fluctitet, à cruore ſeparata, ſurſumque ſponte ſcanderit, cur potius non proſcribitur foras, via ſolita? An jam natura humana, contra univerſalem niſum rerum, ſui internecionem procurabit? An ejusmodi demum furor aptus erit ſequeſtrandæ bili, quæ non niſi ſedato vigore eſſet ſeparabilis? An forte fel, peregrinationis avidum, ultrò ac ſpontè ſeſe ſeparet, & ad caput conſcendet.

15. Quo tandem utre latitat fel in capite, ut amentiam febrilem concitet? An in ſinubus cerebri? an in arteriali mentito plexu Galeni? At utrobique ſtatim eſſet lethalis; felque de naribus ſtillaret. Denique ſi poſt flavas urinæ aquoſæ, in febribus, deliria tuta, cum riſu edant. At certè juxta Hippocratem, tum hujusmodi deliria non ex felle erunt. Adeoque nec urina colore flavo jam ſpoliata, habebit, cur bile privetur, nec quo raptam bilem deponat. Siquidem deliria cum riſu, bilē omnē excludunt.

16. In Ictero ipſum tandem cerebrum flavet, Quid ſi ex bile eſt Icterus, cur eſt ſine delirio? ſine viſcerum cunctorum eryſipelate? Sin verò non fel ipſum; ſed ejus (inconſideratum ſubterfugium) vapor in cerebrum, deliria hæc febrium concitet: cur igitur Scholæ volunt fel, in urina materialiter, & juxta tincturam, deficere?

17. Ergo aquoſa urina poſt flavas, in febribus denotat tincturam urinæ, ſive ſtercus liquidum, (liquor eſt ciborum in Inteſtinis, immediatè, antequam ſtercoreſcant) detineri in præcordiis meracum. Vena namque, fortiter in hypochondrio pulſans, denotat amentiam futuram juxta Hippocratem. Quatenus ſtercus liquidum, non ritè purgatum, tumultuatur in hypochondriis.

18. Mera ergo ſunt ſomnia, quæ de urinæ colore hactenus tanquam è tripode prophetantur Scholæ. Effectu quidem, & obſervantia didicère; quæ ſe ſolent mutuo conſequi. Delirium nempe in febri, à lotio claro, poſt flavum. Rectè quidem, ſi in nuda hæſiſſent obſervantia; ſed cum ad cauſas deventum, illasque juxta ritum theorematum fictorumque principiorum juſſum, diſpoſuerunt, temere ſibi invicem hactenus ſubſcipſerunt omnes. Nulla eſt namque in natura bilis, nullum unquam fel

fel in urina: multoque minus, quod inde ſeparetur, atque feratur ad caput. Nulla bilis in toto corpore, quia nulla fuit unquam in natura. Nec fel bilis eſt; ſed ipſe liquor fellis viſcus eſt vitale, magni momenti, cui cum rene & cerebro nil commune intercedit. Nec eſt via ulla, nec apta ſocietas fellis cum lotio. Nec ad fel attinet, ſive urina ſit aquoſa, ſive flava & ſpiſſa.

19. Cyſtis fellis venam non habet ad caput. Sin velint per cavam venam fel ferri, quomodo fel non permiſceret ſe cruori? cruor febrientium totus non eſſet amarus? quo canali ergo, ad caput feſtinabit? Quis ductor fel ad caput ducet? quis ſeparabit à cruore, ut in itinere non detineatur? Quorſum natura moliretur ejuſmodi impertinentias? quomodo cruor manebit ab exotico felle circa contagium?

20. Aſcenſus iſte aut erit motus ſpontaneus, aut miſſio, aut tractus. Somnians ſic olim anus, dixit ante, & Scholæ eam ſunt ſecutæ. Nam ſi bilis fellea ſcandat proprio motu, jam erit cuivis homini delirium continuum. Sed quorſum vena cava fel ad cerebrum miſerit? An ſic febrim curaverit? An ardorem minuet? At certè concluſa manet materia febrilis, ſive ex lotio bilis, ſive è folliculo fel rapiatur in cerebrum, ſive non. Quorſum etiam cerebrum bilem ad ſe alliceret, ſucco vivido, & longè meliori, ac propinquiore madens? Idque etiam cum deſtinatione hepatis pugnat. Nihil namque mittitur, trahiturve, ſaltem citra electionem, finem atque deſtinationem Archei. An ergo bilis, à reliquorum trium conjugio, fertur in cerebrum, vel ab hoc trahitur? Sane, cerebrum ſic jam ante, & non poſt bilis adventum dementabat, nec opus habebat bile ad delirandum. Denuum cur urina aquoſa potius delirium arguit, in febri continua, quam in interpolata? quam in potatore? quam in lithiaſi? quam in vitiata ſtomachi coctione? niſi quia mors eſt in hypochondrio, ubi febris etiam tum? Vanum eſt ergo, Scholarum de flava bile in urina, & ad cerebrum, itineris commentum.

21. Cæterum cum jam nubecula in urinis apparet, confeſtim Medicus conclamat, & quaſi ipſe viciſſet, inquit, Scholarum ſuffragio, & obſervantia, quod humor morbificus ſit coctus; quodque tum tuto ſit purgandum deinceps.

22. Dicam primum, quid iſta ſit nubecula. Exin demum judicabit quilibet, in præfatis nil præter mera ludibria contineri. Eſt nimirum iſta nubecula ſignum digeſtionis ſtomachi; non autem materiæ morbificæ. Digeſtionis autem ſignum eſto; quod fermenta ſtomachi, fellis, & hepatis redierint, quæ antea erant præpedita, concluſa, &c. Unde vires recuperatum iri, eſt in ſpe. Alioqui materia, quam dicunt morbificam, non intentatur coqui unquam. quia natura non intendit coquere, nec coquit quiſquam, niſi univoco fine & modo, ut ſcilicet in ſuum alimentum redigat, & non alio fine; ſed fermenta (quorū intereſt, res transmutare duntaxat) jam reſtituta, digeſtionis hoſpitiis ſubigent materiam morbi, ſubter ferulam, illamque ad placitum exterminabunt. Etenim docui de digeſtionibus, aciditatem in ſtomacho non eſſe ex ponticitate aſſumtorum; ſed ex ipſo ſpecifico ſtomachi fermento acido. Atqui, prout acido eſt proprium, coagulare lactea: idcirco de cremore ſtomachi, non poteſt tam exactè, quidque in ſe eſt lacteum, ſeparari in Jecore, quin ejus tantillum non reperiatur cum lotio, ibique nubeculam faciat.

23. Ergo nubecula ſignum eſt fermenti reducis in ſtomachum. Nec enim iſtud eneorema eſt de natura, aut materia febrili: neque eandem accuſat, vel excuſat. Nec demum iſta nubecula ſignum eſt fermenti proprii fellis, (hoc nempe non eſt acidum, ſed ſalſum, ac de guſtu ſpiritus vitalis, prout alibi de vita longa) ſed linearis fermenti: quod nimirum Lien ſpirat in ſtomachum, cujus tutelam ſuſcepit. Ideo namque in quartana ſæpè iſta nubecula apparet, iterumque ſæpe diſparet. Dum appetitus, ac digeſtio reſtituuntur, iterumque ſecedunt, perſtite interim ſemper eadem quartana. Alioquì ſi iſta nubecula ſignificaret materiam morbi, velut objectum, aut efficientem: certè, conſtans perſeveraret ſemel nata; cum materia ſemel cocta, regulariter iterum non reincrudetur. Ergo pro ſua œconomia, propriaque viſceris digeſtione, Splen, vitale fermentum, ex inſito ſibi, genialique ſpiritu obtinuit. Ideò namque de proprie-

tate,

tate, odore, guſtuque ſpiritus vitalis eſt. Qui cum ſit ſalinus & balſamicus (prout de vita longa) debent etiam quartanæ materiam ſubigere & vincere. Sed viſceri huic data eſt cura ſtomachi, digeſtionique ejus hactenus præſidet: Ideoque ad hoc jure obtinuit aliud fermentum acidum, quod niſi in ſtomachum debita inſpiretur doſi, oriuntur inappetentiæ, cruditates, imò & ipſe boulimus.

24. Itaque ſi hoc tutelæ ſtomachicæ decus fermentum, in Splene exorbitet: fiunt cruentæ, & atræ exſcreationes in ſtomachum, quas Scholæ cenſuerunt atram bilem. Cum alioqui non ſit niſi expurgatio, ac renovatio cruoris alimentarii, ab ipſo Splene.

25. Ergo acidum ſtomachi, etſi ſit cauſa nubeculæ, totusque cremor acidus, in ſalſum ordinario, ſubter fellis dominium convertatur, (ut de digeſtionibus alibi) perſtat tamen nubecula, ab acido genita. Cujus ergo notandum, quod ablata cauſa, tollatur effectus de futuro, non autem de præterito. Quia effectus de præterito eſt productum, jam per ſe ſubſtans: ſæpe quoque non amplius comitantia priorum cauſarum opus habens. Id quod nunquam hactenus in Scholis fuit conſideratum, ut neque diſtinctum.

26. Sæpè ergo urina confuſa mejitur à calculoſis, itemque in cordis palpitatione, & alibi. Alia verò, etſi clara, mox ſponte tamen, turbatur in aëre. Ac quidem omnis turbida urina, latens acidum continet, ejusque minus, ſi ſemel ad ignem claruerit, nec turbetur deinceps. Saltem fermenti fellei defectum indicat. Quippe deſignatur, quod tantillus tepor acidum relictum coxerit, & vicerit. Sic nempe poma, nondum matura, Sole dulceſcunt.

17. Quoties etiam fermentum folliculi, ſive viſceris fellis, peſſundat ſtomachi fermentum, atque pylorum vitiat, toties digeſtionis cruditas, adeoque & lotium, absque nubecula eſt. In ſtomacho etiam eſt ſubinde amaror, ab errante digeſtione, ejusmodi recrementum parturiente.

28. Sin autem illius viſceris fermentum ſubplantatur, eſt urinæ ſedimen craſſum, & album, nec unquam absque ſtranguria: quæ ideo in ſenibus difficilis curatu. Aciditas autem iſta lotii, in ſtranguriis, quanquam non ſit guſtui manifeſta: quantulacunque tamen, ſufficit ad præfatos effectus doloris. Quod patet in urina novellæ cereviſiæ, ponticitatem ſuæ cereviſiæ imperceptibiliter adhuc participante.

29. Dum autem hepatis fermentum nimium ſuperat ſtomachi, & fellis activitates: ſedimen bolare, in urina turbida, & fulva. Quaſi optaret ſanguificari; quod iſti deſtinationi eſt ineptum. Rubeum autem ſedimen in urina flava, quodque per ignis calorem facile liqueſcit, denotat fermentum hepatis peregrino impedimento exaſperari. Quæ fermentorum hiſtoria, Tractatu de digeſtionibus conſcribitur.

30. Sunt & poſtremo errores, & pigritiæ multiplices, circa ortum contentorum; quos Tractatu de Lithiaſi ex profeſſo expendi.

31. Tuta eſt interim methodus, examinandi urinas per pondus. Unica nimirum, pendeat 600. grana. Vas autem vitreum habui, anguſti colli, pendens grana 1354. Repletum autem aqua pulvia, pendente inſuper grana 4670. Inventa eſt urina ſenis, pendere eodem vaſe, 4720. grana. Sive ſuperare pondus aquæ pluviæ, 50. granis. Urina autem mulieris ſanæ, ætatis, annorum 55. pependit 4745. grana Urina juvenis ſani, annorum 19. pependit grana 4766. Alterius autem juvenis paris, abſtemii à potu, pependit 4800. grana Juvenis 36. annorum, tertianam tolerantis cum tuſſi, pependit 4763. grana Præfatus autem juvenis 19. annorum, cum tertiana duplici, nocte præcedente, parum biberat: pependit autem urina ejus 4848. grana. Quod fuit 82. granis amplius, quàm dum ſanus eſſet. Virgo, cordis palpitationem paſſa, minxit inſtar aquæ pluviæ, quæque ideo æquiponderabat aquæ pluviæ. Urina tepens, ſemper ſeipſa frigida, paucis granis levior, ut & extenſior. Sitque idcirco vas colli brevis, & acuminati, ut fere in puncto urinam dimetiatur. Plura alius addet, & meditabitur. Eſtque longè facilior methodus, quàm quæ ponderando integrum hominem, in Aphoriſmos eſt redacta. Ego ſemper circa morbi eſſentias, remedia & applicationes, ſive in ſanationem, anhelavi: quique auram vulgarem odi; odi etiam prognoſin, quæ prædictionem & præ-

præſcientiam divinationibus eſſet familiaris. Mage gaviſus ægrum ſanare, quàm multa amphibologicè prædixiſſe.

ICTERUM, NON A BILE FLAVA.

CAPUT V.

1. *Suppoſitio Scholarum hoc caſu.*
2. *Reſponſio appoſita.*
3. *Subterfugium ordinarium atque ridiculum.*
4. *Aliud ſubterfugium.*
5. *Per Anatomen docetur Icteri cauſa.*
6. *Implicant ſibi Scholæ.*
7. *Ab impertinenti.*
8. *Duplex in Ictero vitium.*
9. *Oblivio Scholarum.*
10. *Abſurda ad cauſas Icteri humoriſtarum.*
11. *Quatuor Abſurda.*
12. *Quod oris amaror non arguat bilem.*
13. *Icterum non ab obſtructo felle.*
14. *In Ictero ſemper aliquod virus.*
15. *Colores, ſi inordinati, in excremento, non fieri à cauſis ordinatis in natura.*
16. *Probatur, à remediis propriis.*
17. *A juvantibus & nocentibus non deſumi indicationes curativas.*
18. *Cauſa adæquata Icteri.*
19. *Icterum non naſci, niſi à cauſis univocis.*
20. *Non ſanari Icterum per flava remedia, ut talia.*
21. *Hiſtoria in ſtranguria ſenili.*
22. *Bos illudit cauſas Icteri traditas ab Humoriſtis, & uſum radicum graminis.*
23. *Bilem non mitti ad tingenda alvi recrementa.*
24. *Pallens ſcoria inteſtini non tam accuſat fellis abſentiam: quàm transmutandi errorem.*
25. *Contra poſſibilitatem obſtructi fellis in Ictero: Propter ignoratam morbi quidditatem.*
26. *Aliud argumentum.*
27. *Tertium.*
28. *Ab impertinenti.*
29. *Ab impoſſibilitate tincturæ.*
30. *Ab amarore.*
31. *A diſproportione tingentis, & tincti.*
32. *Generatio anonymi veneni in Ictero.*
33. *Abſurda aliquot proponuntur, Humoriſtis conſideranda ſerio.*
34. *Concluſio è præmiſſis.*
35. *Nidus Icteri.*
36. *Error Medentum, circa bilis tranſitum in Piſcem.*

1. ANteſignanum argumentum, quo Humoriſtæ credunt, ſe ex plena neceſſitate confirmaſſe bilis flavæ exiſtentiam & generationem, quodque anchoræ vicem ſupplet, eſt Icterus. Cujus favore, contendunt cyſtim fellis, in ſui exitu verſus jejunum Inteſtinum, obſtipatam. Bilem ideo quotidie generatam, moxque à ſui nativitate regurgitari, atque diſpergi in totum corpus. Quapropter uti ordinariam: ſic & neceſſariam bilis, ſive fellis generationem, quotidianam proſcriptionem, & ſeparationem ſupponunt. Meatum autem fellis inferum, conſtipatum probant. Quia alvi excrementa ſunt felle deſtituta, ideo & cinerei coloris, nec flava. Quapropter lotium viceſies plus juſto tinctum occurrit: atque indies meracius. Ergo tum veſicæ, quàm alvi excrementa, ſuam deſumunt tincturam à felle.

2. Primo. Nondum probarunt ſuperum aliquem introitum fellis, ad folliculum: ut neque is hactenus per exquiſitam anatomen eſt repertus. Ergo vel per inferiorem, fel excrementoſum quotidie intraret, vel inſenſibiliter. Non hoc modo, ubi tanta eſſet quotidiani fellis abundantia. Nec etiam priore modo, cum iſthac fruſtra intraret, qua ſtatim egredi deberet. Itemque ſi iſthac ingrederetur, deberet per inteſtinum ſurſum intrare, nec ſic unquam deficeret tinctura ſtercorum, fellea, etſi aditus inferior eſſet occluſus. In limine itaque hærent Humoriſtæ, in probanda quæſtione, an ſit. Ac deinde deficiunt in ductu, & ſeparatione fellis è Jecore. Tertio. Saltem ex diſproportione, facile colligere poſſent, ſe deceptos. Nam ſi Ictericus biberit libras octo uno die, tantundem flaviſſimi lotii

lotii propemodum eſt redditurus, cujus ſaltem libræ quatuor eſſent meri fellis, & quo infirmiores ægri fuerint, mortique viciniores: eo urinæ in flavedine, erunt quoque inten ſiores; ne quicquam tamen amaræ. Dimetiendum ergo erat, quantum flavi quotidie per lotium, & per cutim expellatur Ictericis: an videlicet, tantundem fellis quotidie per alvum pellatur ſanis, præcipuè quibus rarus eſt ſeceſſus. Quod ſi non: Ergo non eſt fel, non bilis, aut de naturalibus humoribus, qui fit in Ictero; ſed planè virus excrementoſum. Et per conſequens, Icterus non probat ſe è felle oriri. Tandem Humoriſtarum argumento, per ſuppoſitionem conceſſo, ſaltem eo ipſo fatentur; nullam in natura bilem, ne quidem quæ unà cum cruore in virus fluctuare creditur, ex naturæ ſcopo, ſive ob nutritionem fieri; ſed ſemper utcunque ſumatur, eſſe excrementitiam, & productum aliquod, quod tam ſui quantitate, quam qualitate, ſit præter naturam, & ſanguificandi ſcopum. Per conſequens quoque, bilem nec eſſe de cruoris compoſitione, ut neque de naturæ intentione, quam habet in generando cruorem: Id eſt, Bilem non eſſe humorem noſtri conſtitutivum, vel partem cruoris integralem.

3. Quod ſin autem reſponderint: Bilem in Ictero quidem eſſe humorem morboſum ideoque excrementoſum; non autem proinde & ordinariam bilem. Atqui, ut illis fiderem, prius probare debuiſſent utriusque bilis radicalem differentiam. Cum aliqui ſola fellis obſtructio ſit cauſa Icteri in Scholis. Quæ ſpeciem bilis mutare nequit: cum ipſa obſtructio meatum; non autem bilem, aut fel reſpiciat. Denique, ſi Icteri cauſa ſit excrementum morboſum, atque aliud longè à bile, cruoris conſtitutiva. Nec ordinaria, ac naturalis alioqui bilis: ergo ad minimum, eſt impertinens argumentum Scholarum: per fictum atque excrementoſum, velle naturalis humoris neceſſitatem intrudere, atque neceſſariam confirmare. Quemadmodum glarealis aqua etiam non probat nutritionem oſſis, aut oſſificationem in poro, fracturis increſcente. Uti nec pus probat carnis generationem.

4. Quid ſi dicant, vel non qualitate, at ſola quantitate moleſtum in Ictero: quæſo reſpiciant quoniam vel prima die, imò & ante manifeſtum Icterum, malè ſe habent Icterici. Denique non ſola moleſtat tum quantitas, ac impedit; ſed & longè arctius nocet ipſa qualitas. Sunt nempe Icterici anguſtioſi, & ſuſpirioſi; à prima die in ſtomachi orificio queruntur anxietatis, dejectæ quam primum appetentiæ, anxii, velut perpetua febricula conquaſſati, & verè morbidi, cum pulſu duro, inæquali. Quibus qualitas potius nocua, quam quantitas deſignatur.

5. Equidem duo cadavera icterica diſſecta memini me præſente. Neutrius tamen orificium felleum erat obſtipatum (curioſe namque totum perluſtrabam) Sed venæ Meſenterii (infra Jecur nempe, ac procul remotæ à felle) cruore flavo, ac ſtercoreo, ſcatebant. Fel nempe adeſſe putabatur, antequam à Jecore fieri potuerat. Atque excrementa alvi, inde abundanter tingi potuiſſent, niſi ordine inverſo, ſtercus liquidum atque flavum, quod infernè deſcendere debuiſſet, in Meſenterio detentum eſſet: atque aliud virus, à cauſis peregrinis, ſupernè natum fuiſſet. Eſt namque iſtud ſtercus liquidum, ſecundæ digeſtionis proles, rapiturque frequenter ſurſum: & quanquam Ictericis ſubinde ſit oris amaror, non tamen illorum urina amaricat. Sed jam de bilis mentito vomitu ſat explicatum, eſſe peregrinum efficiens, quod virus peregrinum, cum multa anxietate in ſtomacho primordialiter, & non è Jecore, repetitum fel generat. Nec eſt inquam ſtercori flavo, & liquido, amaror ullus. Cum nec lotium, inde flavum, amarorem agnoſcat.

6. Triſtitia non raro ortum dedit Ictero. Triſtitiam vero Spleni nuncupant Humoriſtæ, non ergo triſtitia erit cauſa antecedens, immediata, atque continens oppilationis fellis.

7. Stercus quoque liquidum, nedum digeſtivæ errore multiplicat Icterum; ſed & vitio diſpenſativæ, ordine retrogrado, rapitur in venas: quodque in ferne purgari debebat, ſurſum vocatur mittiturve Ex altera inſuper parte, ipſum Icteri efficiens virus parit, domeſtico vitio, non ſecus atque obſoleta ſtomachi digeſtione, demonſtravi, virus naſci, quod

per vomitum expellitur. Etenim frequenter in Ičtero ani ſordes pallent, ac penè albicant, cras deinde rurſus flavent, iterumque mox inde pallent cinereè, ut pridem. Quod fellis obſtructionibus ſic alternatim minimè contingit: nam ſemel ſolutis, & apertis, non eſt recluſio, aut clauſura tam facilis, vel imminens atque interpolata.

8. Duo itaque in Ictero ſimul concurrunt, Unum eſt, alienatio ſecundæ digeſtionis, quo chylus pervertitur, tam qui regulariter bonus eſſet, & in colorem mutandus, quam qui alias naturaliter, in ſtercus liquidum, intra Inteſtina faceſſit. Alterum autem eſt alienatio diſtributivæ ac digeſtivæ ſtomachi. Sæpè nempe à crapula eſt copioſus vomitus flavus, prout & dejectio talis à poculo ſolutivo. Jam namque ſuperiori capite oſtenſum eſt, in ſtomacho, errante digeſtione, tale amarum gigni, itemque & in Inteſtino puerorum, vitulorum, &c. Nam ſtomachi & inteſtini propria eſt flavedo, quæ ſubinde etiam à digeſtivo errante amaricat.

9. Ubi autem cum errore digeſtivæ adeſt vitium diſtributivæ, Icterus jam confluit: eo quod præter naturam, quod naſcitur præter naturam, in venas & corpus diſpergitur: quod alias nec naſci, nec iſthac deferri debebat, ſed per ſua emunctoria urgeri. Quæ diſtributiva à Scholis hactenus eſt neglecta. Cujus tamen errore, varii fiunt morbi: nimirum fluxus ſymptomatici, apoſtemata, ariduræ partium, œdemata, &c. præſertim in terminis Icterus. Stercus enim liquidum, quod naturaliter poſt ſeparationem purioris chyli, alioqui circa finem Ilei generatur, poſtremo, & ante merum ſtercus in Colo inteſtino, jam præcociter, à Jejuno inteſtino incipit, ac præter naturam vertitur in flavum iſtud excrementum (non tamen amarum, quale in ſtomacho naſcitur) unde illi fas, ſcandendi in venas Meſenterii, naſcitur. Sunt ideo excrementa alvi, coloris cinerei, orbata ſtercore liquido ſibi naturali, & tingente flavedine.

10. 1. Scholæ etenim intelligunt fel, & bilem, eſſe ſynonyma. 2. Cyſtidem fellis, in Ictero clauſam, qua ad duodenum Inteſtinum tendit. 3. Idcirco alvi ſordes, debita fellis portione privatas, palleſcere. 4. Fel ergo, quod per anum ſecedere debebat, urinæ ſupra proportionaliter & immoderatè commiſceri, ſolius itineris errore. Quæ credulitatis ſtupiditates medendi fundamenta transverti fecere, magnamque mortalibus cladem attulere, non minus quam inconſideratas manifeſtarunt temeritates.

11. Nam inprimis conſtat (quod alibi probavi de digeſtionibus) quod ſtercus humanum, etſi flavet parum, aut multum, non ſit amarum tamen proinde, ut neque urina ictericia. Canes enim edunt, flavum ſtercus infantium, quaſi adhuc lactis ſaporem illis referat. Sin autem guttulas alicujus fellis huic flavo ſtercori commiſceatur, à cane nequicquam lambitur. Ergo Scholæ fatentur bilem, ordinarium, atque neceſſarium cruoris excrementum naturale. Cujus attamen generatio non intenditur à natura, ſed præter vitalis naturæ inſtinctus, ac per accidens, morboſa eſt.

12. Quid ſi os Icterico amaricet, an proinde bilem arguit? In Ictero urina flaviſſima non amaricat: ergo felle & bile orbata eſt. Os in timore mox amaricat, cum ſalſedine. Timor autem nil quicquam imperii ſuper fel obtinuit, ut concepto pavore effundatur in os. Etenim ſi in Ictero, cyſtis fellis ſit infernè ſic clauſa, ut nil bilis in duodenum fluat: ergo nec os in Ictero amarum eſt à felle, ab duodeno ſive jejuno inteſtino, ſurſum tracto: cum non ſit alia alioqui via, qua fel in os aſcendere poſſet.

13. Sæpe etiam in Ictero, poſt cineritia alvi excrementa, redeunt flava: cur ergo Icterus non deſinit, ſi ejus cauſa jam deſiſtat? Quid ſi in Ictero, aſſumto rhabarbaro, vel cholagogo alio, quicquid dejicitur, flavæ bilis teſtimonia dederit: cur ergo ſumto cholagogo, non terminatur Icterus; ſi bilis per inteſtina, ad Medentis nutum, delabatur?

14. Quid ſi exoticum fermentum, aut virus, non raro totum cruorem, & carnes ipſas, per diarrhœam, in fœtidum atque flavum liquamen transmutat, & dejiciat, quodque Scholæ bilem abſque controverſia dicunt: Si inquam etiam à ſerpentis cujuſdam morſu repente quis Ictero ſuccumbat, an proin confeſtim fellis folliculus claudetur? Quis potius exin non cenſuerit, in omni Ictero aliquod conſimile virus patrans latere?

tere: quod digeſtivam & diſtributivam alienet?

15. Adeoque bilem naturaliter non ab igne, ut neque à recta digeſtione, multoque minus à nativi caloris fœcunditate; ſed vituperoſo planè titulo in natura fieri. Ideoque excrementa palleſcere, flavere, rubere, & nigricare, non aliunde, quam ex vitio, tam digeſtivæ, quam diſtributivæ? Infantum nempe ſtercus, flavius eſt adultorum; non tamen cenſentur in Scholis propterea bilioſiores. Eſt itaque flavedo excrementi, ex propriæ putræfactionis vitio oboriens.

16. Quid ſi ergo Icterus non ſit ex oppilatione fellis: nonne conſequenter fellis deoppilativa erunt fruſtranea? Sic nempe, ut ſerpentes aliquot ex proprietate faciunt Icterum: Ita & inſecta aliquot Icterum ſanant viciſſim, ut & quædam ſimplicia, foris alligata duntaxat. Quatenus nempe virus tollunt, quod præfatas facultates alienat; non autem, quod ejusmodi vermes, aut ſimplicia ſtatim cyſtim fellis obſtruant, aut deoppilent.

17. Meminerint ergo à juvantibus ac nocentibus, non aptè ſumi indicationes curativas; ſed aptius, diagnoſticas, quodque alibi ex profeſſo plenius patefeci.

18. Itaque efficiens Icteri, eſt fermentum præter naturam virulentum: quod pylorum ſic malè affectat, ut digeſtiva, ſimulque diſtributiva alienentur. Sedetque virus iſtud vel in duodeno vel longius ab Ileo communicatur. Sic ſubinde à ſerpente demorſus, confeſtim ab Ictero affligitur. Non autem quod ictus ille in pelle, ſtatim occluſerit meatum fellis in jejunum inteſtinum.

19. Proinde Icterus, per appoſitos flores chryſanthemi, dentis leonis, aliorumque multorum ſimilium, non raroquoque per antidota quædam pyloro congrua, ſanatur. Quales ſunt millepedæ, lumbrici terræ, flavi vermes inter aſſeres, & quæ valenter abſtergunt primam corporis regionem.

20 Nec etenim rhabarbarum, crocus, curcuma, lapathum acutum, &c. curant icterum quatenus flava; ſed illorum flavedo potius indicat deſtinationem ſibi eſſe, ad deterſionem veneni. Signaturæ enim produnt craſin internam rei; non autem ipſa craſis rem detegit.

21. Octogenarius quidam, & ſocer Medici Bruxellenſis, per biennium continua ſtillabat ſtranguria. Cenſus ideo, habere calculum in veſica. Diſſecto tandem ejus cadavere, fuit repertum à calculo immune. Mox Medicus iſte, ſe calculum ſoceri confregiſſe, oblatis ſaxifragis, jactitabat. At non à ſtranguria ſtillante. Fuit autem ejus fel, grumis aliquot refertum, abſque ictero; defectus autem Splenis ſtranguriam ſenum cauſat. Ut alibi probavi de digeſtionibus.

22. Judæi enim conqueruntur plurimum de atra bile, atque moerore. Utuntur autem lapide, qui quandoque in felle bovis reperitur: ſubflavus eſt, & natat in aqua ſubinde, quanquam ſubinde durior & ater. At bos, non Ictero; ſed malleo perit, nec malè valet à flava bile, licet cyſtis fellis, calculo ſatis amplo ſit occluſa. Denique bos continuo paſtus gramine, felle oppilatur. Ergo tantus radicum graminis uſus, in apozematibus ſingulis, totus eſt ridiculus.

23. 1. Antequam ergo concedam, fel ad tingenda alvi excrementa quotidie demitti, prius conſtare debet, quod eſſet bilis in rerum natura. 2. Dein, quod humanæ ſordes inſigni amaritudine ſint præditæ. Quod tamen alibi de digeſtionibus falſum probatur. 3. Conſtare deberet, quod idem pigmentum, tingens urinam, & alvi ſordes, non generetur naturaliter in ipſo membranarum ductu, qui Inteſtinum dicitur: prout ſupra de vitulo conſtare feci. 4. Si ergo lotium, & ſtercora ordinario atque naturaliter flaveant, non tamen ſint amara: ergo non à felle, aut bile. Ergo nec mirum, ſi errante ejusmodi efficiente naturæ, copioſior fiat ejusmodi tinctura, adeoque intenſiore Ictero, intenſius quoque flaveſcere quotidie lotium, in Icteritio. Nec mirum quoque, ſi ab errante cauſa efficiente, & diſtribuente, per totum corpus ejusmodi excrementa flava deferantur. Icterum, atque tandem & mortem ſubnaſci. Etenim ſi in crapuloſo ſtomacho flavedo amara fiat, ab errante digeſtione: idque tam extra, quam intra Icterum, tam in ſano, quam febriente; tamque in obſtructo quam patulo felle. Denique ſi in obſtructo felle appareant lapides grumi, &c. abſque Ictero. Si in Ictero, urina ſit intenſiſſime flava, & tingens, abſque amarore, & felle: Hæcque cuncta

ſub ſolius digeſtivæ errore, & diſtributiva peccante. Non eſt mirum excrementa alvi, utriusque facultatis vitio pallere. Siquidem ejusdem facultatis, eſt bene valentis, patrare hoc aliquid & male valentis, hoc aliquid facere vitiatum.

24. Tandem, pallens alvi excrementum, & urina rufo rubea, in Ictero, non quidem fellis, ut neque bilis commiſtionem accuſant, ſed errores transmutando, & diſtribuendo commiſſos.

25. Nam remedia ſpecifica Icteri, exigua præſertim quantitate (ut aſſolent) data, non juvarent, ſi ſit (quod ſupponitur) infernum (id eſt unicum) fellis orificium adæquatè, atque totaliter clauſum (nam quicquid non eſt totaliter clauſum, ſat patet transfluenti felli) nam emunctorium ſic clauſum, ut nullatenus ſit expulſivum ſuarum ſuperfluitatum: multo certe minus erit remedii peregrini, priusque in ſtomacho transmutati, attractivum, vel admiſſivum. Ideoque ergo planè fruſtraneum.

26. Denique ſi aliquod cyſtidi ſit os ſuperum (quod nullum: nam non reperitur tranſitus niſi inferne) illud ſane aptum minimè eſſet, ad trahendum bilem: multoque minus in tanta copia bilis, quanto ſupponitur in Ictero. Deberet ergo bilis trahi per Jecur, nec tantæ dimitterentur ſordes, trans ipſum fellis folliculum qui poris expers cenſetur ſuperne? Adeoque non eſſet, unde inferus canalis obſtrui poſſet.

27. Tum denuo hinc ſequitur: Si bilis ulla eſſet, eaque non transmitteretur, ſupernè trans cyſtim fellis: remedium quoque contra Icterum ſupernè in cyſtim labi nequeat: neque infernè pariter admitti (quippe exactè ſupponitur occluſum) neceſſariò quilibet Icterus ſemper erit, abſque ſpe ſanandi, quia citra remedium.

28. Tum demum aliunde patet, quod liquor fellis ſit merum viſcus vitale: non autem bilis, aut quotidianæ hepatis ſordes. Itaque ſi nondum conſpicuus, nec dumque probatus meatus à jecore trans cyſtim ſit inventus: quare ergo occluſo inferno meatu, folliculi, mox totum corpus, felle regurgitaret? Siquidem hoc præſupponat tantundem fellis, prius ab hepate parati.

29. Porro ſi bilis flava, quam cruori extravenato putant ſupernatare, tam tingat excrementa alvi, quam veſicæ, eaque, bilis vix ſubpallide flaveſcat: certe illa nunquam poterit urinam Iteritiam tingere, in tam ſpiſſam atque ſaturatam coloris flavedinem. Cum id, propter quod unumquodque eſt tale, debeat eſſe magis adhuc tale. Longeque abeſt, quod mera bilis, quam ſimul cum cruore ſibi cognato ordinatim generari dicitis, eſſet coloratior, quam lotium Icterici, quod nedum non eſt bilis; ſed vix quinquaginta ſeri partibus, una bilis cenſetur adjecta. Nec interim vix lotium Icterici, in quinquageſima parte ideo aſcendit ad meræ bilis tincturam. Itaque ſi urina (qua materialiter potum, ſui corpore ubique, & ſemper repræſentat) adhuc ſuum colorem a felle & bile mutuet. Ipſa urinæ Icteritiæ tinctura, debet ad minimum trigecuplo, ſuo corpore tincturam fellis, imò & croci, ſuperare, eſſetque fel ſpiſſum, inſtar vitelli ovorum. Quod cum non ſit de natura bilis, aut fellis, ergo nec poterit urinæ Icteritiæ tinctura unquam eſſe à felle. Eſtque hæc argumentatio à numero, extenſione, menſura, & ſpiſſitudine. Itaque deberent Scholæ retroſpicere ad ſuas theſes, de obſtructione fellis: ac facile reperient, non eſſe ſub centeſimam fellis aut bilis propoſitionem (etſi ponatur folliculus fellis obſtructus, & fel non ad ani excrementa detrudi) quotidie ortæ, ad eam quæ ſola urina excernitur. Deinde, non eſſe cur ingraveſcente Ictero, quotidie lotium & habitus colos ingraveſcant, & augeantur, cum minor alioqui ſanguificatio, fellisque contingat indies inſtante morte generatio.

30. Quodque magis eſt. Urina Icteri non eſt amara (quod unica ſaltem guttula, in apice linguæ ſat lucide notari poteſt) eſſet autem felle longè amarior, ſi ab hoc deſumeret tincturam: aut deberet fel in omni lotio naturalem ſuum perdere amarorem. Quorum utrumque æquè eſt abſurdum. Cumque alias omnis amaror, à cæteris omnibus urinis exulet (Abſurdiſſimum autem omnem totius urinæ flavedinem, à ſolo felle, ſive bile, mendicare, nec lotium tamen interim ullum ſit amarum) eſſet ſaltem amaror in urina Icteritia, peregrina admodum qualitas, nec à bile oriunda. Quod eſt dicere. Ab exotico excremento, in ſe amato (quale eſt ſubinde per vomitum, quod rejicitur tam ſanis, quam ægris) non autem à bile naturali.

31. Ad menſuram cogendo Scholas. Color flavus, quo unica ſaltem die lotium Ictero tingitur, poſſet

poſſet tantundem ſtercoris ſaturato colore inficere, quantum quadraginta diebus per alvum ejicitur. Sufficeret autem tantundem coloris exuberare in lotio indies, quantum ſingulo die, bilis, ſtercoris inficiat. Ergo obſtructio fellis nequit in cauſa eſſe, cur quadragecuplo plus tincturæ & fellis generetur, ſi urinæ tinctura, totiusque flavities corporis ſpectentur ſimul.

32. Imò, quando cætera abſurditatum caterva excuſari poſſet, per icterum, quotidie plus rufæ bilis (ſic fæcem iſtam nunc per licentiam voco trans habitum corporis diſpergitur, & ſimul per urinam, & decuplo plus fellis quotidie ſic expellitur, quam gignatur cruoris. Ergo ſaltem Scholæ docere debuiſſent, cur fellis detentio & obſtructio multiplicet fellis generationem, ſi nolint unà concedere, iſtam ejusmodi fellis, & omnis fictæ bilis alioqui generationem eſſe excrementoſam. Adeoque fictam eſſe bilem humorumque quaternarium. Sed quicquid horum generatur, eſſe partim anonymi veneni, quod bilem falſo credidere, deluſæ per Icterum, ac præcedentium capitum caſus.

33. Indaginem itaque Icterici veneni fruſtraneam cenſuere, cum bilem iſtam putarent ſola quantitate abundantem, & naturalem alioqui cruoris compartem. Ah! utinam examinaſſent prius, quod bilis flava (qualem cruori extravenato ſupernatare oſtendunt) nequeat altius tingere urinam aqueam alioqui ex ſui ſeri natura) quam ipſamet bilis eſt ac longe adhuc minus. Quodque urina ordinaria; mediocris flavedinis, atque temperata, ſit tamen altius tincta, quam ſit ipſa ſupernatans præfata bilis. Quod in Ictero ſit color quadragies plus ſaturatus, & tinctus, quam qui à præfata bile tingi ſperetur. Quodque quò morboſior, mortique vicinior Icterus, eò urina eſt quoque rufa flavedine ſaturatior. Nec tamen ſit ratio, cur plus bilis generaretur quotidie, dum ejus eſt minor neceſſitas, minorque calor naturalis in hepate. Plus eſſet inquam ignis elementalis, quo mors eſt propinquior, & ignis, ſi quis foret, ſuæ præfocationi vicinior.

34. Quodque dum dicant temere totum mel in bilem ac fel verti, in conſtitutione bilioſa, forti, ignea, virili ac forti, quod alias in ſanguineo totum ſit ſanguis. Adeoque & propria, invitaque confeſſione coactæ, non cernant, quod ſuæ fictæ bilis generatio procedat utrobique ab aliqua corporis virulenta indiſpoſitione, quæque tandem aucta, multo fœcundius ejusmodi ſordes profert, quàm cruoris, imò quam ſolet paulo ante. Cum interim nulla ſit ejusmodi bilis neceſſitas: plurima autem cruoris, in Ictero. Non videant inde concludi, 1. Quod natura in ſumma ſui ſanitate ſemper erraret in ſuis finibus. 2. Adeoque & creator ejus erraſſet. 3. Quodque non ceſſaret, fel copioſiſſimum facere, dum illud maximè horret, eoque minimè opus haberet. Quod bilificatio in Scholis ſit ex cauſa morbifica; non autem ex integritate naturæ. Quod quicquid vocant bilem, nec bilis ſit, nec fel, nec unus de quatuor fictis humoribus, noſtri conſtitutivis; ſed excepto felle, bilem eſſe merum ſemper excrementum ſtercoreum: ſi non ſimul etiam defectuoſum, atque virulentum. Non ergo unquam bilis exſtitit in natura. Fel verò eſt viſcus præpotens, in natura liquoris primigenii, apprime vitale, & ſummè neceſſarium. Deeſt itaque bilis in natura univerſa, ergo & pro Ictero. Cholera autem quicquid ſuo attingit fermento virulento, inquinat, & in virus transmutat, absq; ceſſatione. Eſt tota itaque bilis inventio futilis, mendoſa, & pernicioſa.

35. Nidus autem ſive officina Icteri, eſt apyloro, usque ad finem duodeni.

36. Memini enim Lucium piſcem, quandoque vivum, in dorſo, à capite in caudam apertum, ſuperligatum tranſverſim in regione ſtomachi, infra paucas horas fætuiſſe putidum cadaver, totamque ejus carnem, quæ ante erat albiſſima, flavam evaſiſſe. Vulgus Medentum rebatur, ſe traxiſſe bilem ab Icterico. Ego verò ratus ſum, vivum piſcem calore Icterici putruiſſe, ſuamque flavedinem à corruptione mutuaſſe. Excrementum pelli intinctum in Icterico, non ſecus, atque carnem piſcis, cadaveroſum virus eſſe. Erat namque tam putidus piſcis, quod à fele ſperneretur. Ego itaque virum ſanavi per quædam calcinata alcalia. Hæc de falſitate humorum, & humoriſtarum miſera decipula, dixiſſe ſat eſto. Reliqua autem, quæ de humorum decubitu huc ſpectantia occurrere poſſent, alibi particulari Tractatu de catarrhi deliramentis ad unguem explanabo. Poſtremò autem quod

pro

pro atra bile, hæmorrhoides, menſtrua denique, atque carcinoma uberum incuſare ſolent. Id ſane ſub ſilentio, velut reſponſione indignum, & tanquam inutiles nænias ſperno, in magna credulitatis proximorum commiſeratione, nec non cæcitatis Scholarum. Siquidem recedunt in hoc a terminis ſibi propoſitis, tam in ſanguificando, & ad Lienem delabendo, quam in commigrando à bile flava in atram. Quoniam hæmorrhoides, & venæ uteri, non ſemper, quotidie aut ubivis; ſed duntaxat circa venarum exitum, cruor bonus alioqui malignatur, deturpaturque iis locis, & non antea: non autem quod in Splene jam antea degener eſſet, ac in ultimum ani mittatur. Perinde etiam quicquid de Coryza, Tuſſi, Aſthmate, Apnœa, Pleuritide, Odontalgia, &c. commentantur Scholæ pro pituitæ ſtabilimento: Id totum pro ridiculo ſomno paganiſmi demonſtrabo Tractatu de Catarrhi deliramentis, ſuo loco mihi autem nunc ſat viſum oſtendiſſe, pituitam nullam in conſortio quatuor humorum contineri: idque, quod à cauſis morboſis eliditur, quod mucoſum, atque hactenus pituitæ inſtar perſuaſerunt, ejici: ſufficit oſtendiſſe nunc, titulum excrementi illud ipſum ſubiiſſe, nec ullatenus familiæ humoris vitalis adſcribendum. Sit Dominus JEſus inter me, & horum Interpretes.

IN ARGUMENTUM

Libri ſic luſit Poëta contra Humoriſtas Chriſtiani ſanguinis ſitibundos.

Quid multis fidis Medicis, Dux optime? multum eſt
Si fidas uni: cætera turba nocet.
Nonne vides toto vacuari corpore venas?
Hic ſecat, hic urit; creſcit ab arte malum:
Quisque aliquid gipſi Galleni conſulit: omnes
Oppugnant unum corpus, & arte necant.
Induperatorem medicorum turba peremit;
An Medicos medicam credis habere manum?
Sanguine Belga fuit Princeps, medicatur Ibero
Turba modo: Belgas non juvat iſte modus.
Pauca dabo tumulo: Jacet hic Dux optimus; in quem
Nil potuit Mars, dum corpore ſanguis erat.
Quod Mars non potuit, Medici potuere ſecando:
Sic Mavors ipſo fit minor Hippocrate.

TUMU-

TUMULUS PESTIS.

Lector, titulus quem legis, terror lugubris, foribus affixus, intus mortem, mortis genus, & hominum nunciat flagrum. Sta: & inquire, quid hoc? Mirare. Quid ſibi vult

TUMULI EPIGRAPHE PESTIS.

Sub anatome abii, non obii: quamdiu maleſuada invidia Momi, & hominum ignara cupido, me fovebunt.

ERGO HEIC

Non funus, non cadaver, non mors, non ſceleton, non luctus, non contagium.

AETERNO DA GLORIAM.

Quod Peſtis Jam deſiit, ſub Anatomes proprio ſupplicio.

JOANNES BAPTISTA VAN HELMONT BRUXELLENSIS.

PHILOSOPHUS PER IGNEM, TOPARCHA IN ROYENBORGH, PELLINES, &c.

Salutem & gaudium Chriſtianis.

CHARE LECTOR.

SEMPER, *vel à puero, inquiſivi veritatem, ſuper omne delectabile; quia paſſim inveniebam omnem hominem mendacem: adeoque ex ſeculi impietate, cuncta mendoſa, ignara, commenta fallacia, & impoſturis plena, inventa. Cumque omnes ſtatus, religiones, & conditiones opportune inveſtigarem per individua: vidi quidem innumeris, atque menſuris, veritatem, certam ac immutabilem. In rebus creatis denique, eſſentiam quidem, & proprietates rerum veras, atque bonas: ſed ipſam veritatem, utut apud homines inquirerem, nusquam inveni. Dolui maghopere, quod veritas ſe abſcondiſſet à captu meo; neſciens, vitium iſtud meum eſſe, non autem rerum. Tandem cum conſideraſſem, quod Deus ipſe eſſet nuda veritas. Evangelium ſumſi ad manus. In quo etſi ſingularem veritatem ubique notarem; attamem interpretationes offendi, ad carnis lubitum. Imo hodie, ſtudioſos ſedulos aliquot notavi, ad excuſandas excuſationes in peccatis præcipuè Magnatum. Adeoque Evangelii veritas cenſetur eſſe profeſſa: at non acconſentita, ut decebat. Nam nemo eſt, habens duas tunicas, qui unam exuit; ut pauperem, tanquam Chriſtum præſentem, illa induat, ex mero amore. Nemo genam alteram verberanti offert. Adeoque Evangelica veritas, ſtudio quorundam, hodie obſoleta eſt inter Chriſtianos. In qua conſideratione, dum ſemel fere pernoctaſſem, poſt annorum aliquot ſtudia & anxietates plurimas, reſolvebam mecum, quod Peſtem, quæ tum noſtrates invaſerat, quamque omnes fugiebant, gratis ubique adorirer. Et quanquam ex libris undecunque remedia ſélectiſſima in compendium contraxiſſem, ſimulque remedia, ab aliis deſcripta, ad manum haberem: irrita tamen cuncta, languida, atque vana expertus ſum. Derelicti namque, atque pauperes, ſæpè ſuos vomitus ac ructus ſuper me offerebant, animamque inter brachia efflabant, me anxio: ſed Deus ignarum atque inutilem hunc ſervum præſervavit. Atque tandem comprehendi Peſtis naturam, progreſſum, & proprietates, longe alias, quam hactenus Scholæ intellexerant. Quoniam ipſimet Doctores, & ſcribentes, primi auſugiunt; & quæ hinc inde è variis authoribus compilarunt, æque ignaris extollunt, atque commendant, tanquam longe optima, quæque ex ſua inſcitia ſic æſtimant. Adeoque omnis illorum doctrina fundamento putationis innititur. Interim tamen cognitio veneni peſtilentis deſideratur, hactenus jejuna: ac remedia expoſcuntur, quæ immutato in prioribus officinis ſui dono, ſuperare queant veneni labem: De quibus nil per Scholas ſomniatum hactenus.*

Cujus

Cujus generis ſit Peſtis.

OBvenit mihi ſomnium, poſt anxiam pernoctationem atque dum nox nocti indicat ſcientiam, exiſtimavi ſomnium continere ſcientiam. Itaque ſomnia mea, Lectoris judicio lubens ſubſtituo. Conſiderabam enim me in cryptis extra Urbem (Grottas vocant:) vidi labyrinthos Dædalicos, fornices alicubi rimam ruinamque minantes. Porticus Plutonis dixiſſem, quibus tenebræ inveteratæ, aër ſpiſſus, longâ quiete feſſus, lumen candelæ eminus lucere, non permittit. Etenim aëris denſitudo, Gas terræ, obviabat ſic, quod paucis abinde paſſibus, vix flamma cerei micaret. Vox namque, offuſcato ſonitu obmuteſcit ſic, quod non procul inde clamor non audiatur: videaturque obtuſior tonus, non vocem, ſed vocis umbram referre. Nil enim ibi vitale excepta veſpertilionum turba, attextis nidis in fornice conglomeratorum, Heu triſte ſpectaculum, æternæ mortis imago, ubi tenebrionum ſedes. In qua ſi incolarum unum fortè læſeris importunum: candelis privaris, & mox vitâ, niſi extincto lumine, te ſternas humilem, ac velut mortuum finxeris Tenebriones enim, obſcuritatum indigenæ, à nemine peti, aut corrigi ſuſtinent; multoque minus à ſede abigi. Injuriam vocant, allatum contra ipſos lumen; quia penes ſe, lumen nec habent, nec amant. Sub doctrina & correctione, non ex ipſorum nidis emanante clamant vindictam: in eamq; conjunctis votis inhiant. Quam fortes enim, quia, & quando plurimi? Quam audaces, in tenebrarum ſeculo, & regno? quamque immites, ubi votis & volatibus ſuorum favent omnia? Anhelitus enim noſter tantam ibidem olet fracedinem, ut mox nos pallore, mora tingat. Enimvero metallicis cuniculis eſt familiare, ut niſi frequenter ſolium pertundatur, novusque de æthere aer adſpiret, certè Montani, cæco Gas pereunt; ſin autem non pernoctaverint, ſaltem morbum contrahunt, in vitam usque deplorabilem. Solent enim proinde, ut vitæ montanorum conſulant, per machinas, novum aerea inflare, noxiumque exſufflare. At in cryptis Romanis non quæruntur mineralia, ideo & Arſenici Gas carent. Inveniuntur nempe ibidem frequentia ſepulcra, quæ Chriſtianorum martyrum glorioſe mortuorum putantur. Dibitare itaque ſominans cœpi, an profuga, nec reperibilis hodie veritas, ibidem ſibi tumulum feciſſet cum martyribus? arriſit dormienti quæſtio. Etenim de terra Medicum, ut medicinam, creavit Altiſſimus. Exiſtimavi itaque medicinæ veritatem, ac Medici ſcientiam, in naturæ fundamento ſtabili, abditioreque ſepulchro ſe occultaſſe, ab indigno contaminatoque mortalium contuitu, noſtrumq; refugiſſe commercia, multis ſe labyrinthis & anxietatibus obruiſſe: Ita ut pro luminis exiguitate, quod nobis ex natura ſociale eſt, maneat veritas tenebris obtecta, & obſepta difficultatibus. Ac peſſimum hic tandem occurrit: quod hoc veritatis ſepulchrum, non à bono genio; at infauſtis nocturnis avibus cuſtodiatur. Ideo ſpiritibus tenebrarum ſit ſupplantatum. Quisquis autem ille eſt, qui molitur, quod iſtis cuſtodibus minus applaudit, violentum mox experitur imperium illorum, qui ſpecie pietatis ac quietis, hæc regna Plutonis cuſtodiunt, quaſi ſua. Ac cum ipſi in lumen veritatis non veniant, etiam alios intrare non ſinunt, niſi ſe ſibi ſternant humiles. Circumcingitur enim mox alius quilibet, à poteſtatibus tenebrarum, hoſtibus primæ veritatis, qui ſpecie pietatis, legata ſuorum ſepulchrorum ſibi vendicant: quia penes ſe regnum veritatis jactitant. Ideoque ſibi delegatum imperium literarum, ſcientiarum, & Magnatum poteſtates. Hi enim nec aves, nec mures, ſortiti medium ac hermaphroditicum genus, inceduntque ut eſt Lucæ 20. Penetrant domos, atque poſſeſſiones viduarum, abducunt poſt ſe mulierculas oneratas peccatis, &c. Certe ejusmodi omne negotium perambulat in tenebris, & cum dæmonio Meridiano, omnis eorum conatus Equidem non cernebam medium aperiendi ſepulchri veritatis, niſi longo cum otio; hoc autem oſores ſpiritus, vel à diebus Ariæ Montani, non permiſerunt probis. Quapropter ut opportunè, & cum utilitate proximi, id factitarem, decrevi me vulgo ſubducere, & fornices naturæ, frequenti foramine, ſubter lucem pertundere. Ac ne fruſtra laborarem, ſub luce pelves vitreas diſpoſui, ut muto ſonitu, naturæ cameram ſuptus deprehenderem. Securi, unco, igni, & liquore acri, ſaxa diffringere, 40. annorum indefeſſis laboribus, & impenſis

ſis ſtudui, ut lumen cœlitus influat, atque nocturnæ volucres, quæ ſe claves ſcientiarum & Veritatis angiportum cuſtodire præſumunt, evaneſcant, vel ad angulum ſe recipiant, extra aulicismum, & urbanitatum venationes: Vel ſaltem mortales, Veritatis indagatores, poſthac non impediant amplius. Hoc enim mixtum monſtri genus obſtrepit, ſe omnibus avibus præſtantius: quia non ex ovo, aliarum avium ritu, incipiunt; ſed fœtus longiori ad mammas ſuctu enutriunt, ejiciuntque è nido, quos ſibi non ſat proficuos putant. Se inquam avium proinde perſpicaciſſimas gloriantur: hoc quia etiam ſub tenebris clariſſimè cernunt. Eheu ſic ſeculo imponitur per tenebras! Veritatem autem in umbra intra ſuas cryptas mentiuntur, & perſuadent vulgo. Qui interim ſemper diſcentes, nunquam ad charitatis ſcientiam perveniunt. Quia lumen à ſola ac nuda charitate edoctum non tolerant. Ideoque technas tenebrarum, telasque ſibi ſemper texunt. Profecto fuit mihi neceſſarium, terræ viſcera lacerare, ejusque cranium pertundere. Siquidem viſus eſt mihi Galenus intraſſe in cryptas, tenui lampade; qui mox in veſtibulo terrefactus ceſpitavit, ad primum ferè limen eccidit. Itaque effuſo oleo, rediit ad ſuos, multaque confusè de ſepulchris narravit, quæ non viderat, nec noverat; nec credidiſſet, etſi vidiſſet. Omnes exin, multa temere apud ſuos ſtentantur ſe ſcire, qui nec quidem limen naturæ, niſi Galeni relatu, eminus ſalutârunt. Avicenna denique cum ſua cohorte, luſtratu Galeni, etſi cautior factus; non tamen multo profundius intravit: quin retro, circum, ac surſum aſpiciens, vertigine captus, offenſo ad ſilicem pede, præceps ruerit; rediens autem, ſe prædeceſſoribus longè ampliora vidiſſe, jactitat idiomate peregrino. Quod cum ſequaces intelligerent, hærerentque quemnam pro Anteſignano eligerent, pugnare pro Principis jurati gloria ſinguli maluère, quam ipſimet adyta intrarent. Quaſi humana mens libera, clientum inſtar prona, libertatem adjurâſſet. Itaque nulli deinceps intrare conati, primisque ſtentoribus contenti, ſeſe in pugnam, pro gloria, & trophæo nondum cognitæ rei, ſuis centuriis præfixere. Quotquot autem ad limen venere, velut primario patrono factioſe addicti, veſtigiis priorum inſiſtentes, illico corruerunt. Somniârunt ſe ingreſſos. Saltem lumine & ope privati, ad tantæ molis removendas tenebras. Alii quoque dein verſus cryptas properarunt; ſed lumen ſecum non attulerant, extinctum atque abreptum ſenſere oleum, per hoſtes primæ Veritatis & humanæ ſanitatis, ac tenebrarum incolas. Tandem Paracelſus, magna face ingreſſus, funiculum circa primos paſſus parieti affixit, quem ſequeretur comitem, ac viarum reducem, aſpirans penetrare, quo nondum veſtigia mortalium iter fecerant. Ad tantam mox lucem ſtupet volucrum turba, Prometheum intraſſe autumat: extinguere facnlam non audet, non valet; tentat tamen clanculum. Plurima monumenta hic homo videt, diutius & liberè exſpatiatur, porticus fumo replet, & dum Veritatis ſarcophago intentus, vires deficiunt, fax cadit, lumen medio curſu extinguitur, & fumis velut ſuffocatus eſt. Ego miſellus, tandem intravi minimo laternæ lumine, & ne quid obeſſet, quodque manum ab opere detineret, funem quidem recuſavi, & laternam ad zonam ſuſpendi: ſed à tergo unicus ſequebatur, orbitam faciens, reditus normam. Itaque meis tantum inſiſtens veſtigiis, vidi ibidem longè alia, quam præcedens avorum cœtus deſcripſerat. A quia ſolus eram, ad tam ardua pondera vires de erant, multaque conatus, adverſante veſpertilionum turba, tandem priorum more, absque fructu exivi. Imo longè deterius. Quia diutina mora lumen mihi offuſcatum erat, & oculi deinceps aliam porro lucem omnem ferre recuſabant, utpote quia jam tenebris nimis aſſueverant. Usque adeo niſi à pertinaci intento penitus abſtinuiſſem, cœleſte mihi dici lumen nil omnino proficuiſſet. Hoc ſaltem unicum atq; veriſſimum didiceram: quod omnes, humanis duntaxat freti auxiliis, ambularemus in denſis tenebris, per vias ignotas, difficilimas ambages, & ſemitas noctis, paucorum maleque fidorum induſtriam imitantes: nec quicquam tandem inde fructuum ferremus, præterquam malè conſumtum lumen, offuſcatos oculos, pallentes canitie genas, confuſiones men-

mentis, præſumtiones vanitatis, noctiſque inſtantis imaginem terrore ac deſperatione plenam. Deprehendi inſuper omne nebulonum & meretricum genus, deceptores, Judæos, & carnifices, ubi ſemel propria temeritate ſe intruſiſſent, mox audendo graduatos. In nullo enim majorem licentiam, temeritates ampliores, credulitates crudeliores, tenebras denſiores, ac confuſiones frequentiores offendi, quam in munerum nobiliſſimo: in quo cuique eſt liberum occidere, ſi homicidium ſubſidii pallio ſit involutum, & occiſus terra tegatur. Rogavi itaque Deum, limitem in nequitiis tam ſceleratis, quæ contra divinum majeſtatis ſuæ ſimulachrum faciebant, dignaretur ſtatuere. Verum mox inde vanitatem deſiderii mei deprehendi. Siquidem quamdiu proprium commodum ſuperioritatem tenet, & medicina ut aratrum exercetur, fruſtra contendunt, qui Chriſtum meum, patrem pauperum, cum Mammona componere ſtudent. Laudabam olim civitates, quibus non erat licitum, inconſulto Medentum collegio, in ſanitatem proximi debacchari. At dein meam riſi ſtoliditatem, quia excipiebantur, qui gratis curarent. Unde didici, quod lucrum Medentum iſtam ſibi caverat legem, & proprium lucrum ubique leges charitatis vitiaret, ſpe certa, neminem inventum iri, cui iſta exceptio quadret. Vidi itaque in legum conſuetudine, ſupercreviſſe defectus, legeſque reddidiſſe ſucco effœtas. Ac fuit certè mea ſtupiditas tantò major in hoc, quod nusquam admittantur in curando errores craſſiores, quam quos Medentes, etiam Cathedralici, piabili ignorantia committunt: prout toto opere anniſus ac paratus ſum oſtendere, Mechanicè per ignem, practicè, omnique genere demonſtrationum. Enimvero ante pauca ſecula, Chirurgum à Medico ſequeſtrarunt arrogantia, ignavia, & charitatis extinctio. Quare dein miniſtri tractarunt manualia: quaſi Chriſtianum dedeceret, proximum manibus juvare. Interim nobiles matronæ aliquot, propriis manibus plures defectus ſanabant, à Medentibus deſperatos. Profecto, poſtquam ambitionis & lucri ſtudia exculta ſunt, refrixit charitas, miſericordia extincta, ars periit, Datorque luminum ſubtraxit dona, calamitatum noſtrarum numerus crevit, & Medentes fabula vulgi facti ſunt. Veritas in ſepulchro ſcientiæ ſepulta manſit, & ejus vice ſurrexit confuſum rixarum genus, ſermocinale, pro doctrina reputatum. Etenim Medici deſcripſerunt, & ad ſe traxerunt totum morborum exercitum, dolentes propemodum, exiguum adhuc illorum eſſe catalogum. Artis namque Galenicæ facilitate allecti, promiſerunt geometricis demonſtraionibus graduum caloris & frigoris, metiri omnes, ac mederi omnibus. Chirurgi quoque horum imitatione, ac æmulatione, tam moderni, quam veteres, largè latéque tractarunt promiſcuè de omnibus, ſub ſe rapientes omnium ſanationes, in aſpectu, ac deſpectum ſuorum pridem herorum. Quoniam initio, ac radice deſtinationis Medicæ, omnia ſolis duntaxat Phyſicis curanda competebant: Chirurgis vero dein, ſolo permiſſu, & ex gratia. Ambo ſub lite manſere confuſa, quam nec terminare poſſum, nec intendo, certior factus * *Quod electum divinitus Medicum ſua ſequentur ſigna, & prodigia pro Scholis. Is enim ad honorem Domini præparabit dona ejus, ad ſolamen proximi: ideoque commiſeratio erit dux ejus. In corde enim poſſidebit veritatem, & ſcientiam in Intellectu. Charitas erit ſoror ejus, & miſericordiæ Domini illuminabit vias ſuas. Ille enim erogabit gratiam Domini, & non erit ſpes lucri in cogitationibus ſuis. Dominus enim eſt dives, & liberalis, dabitque centuplum in menſura cumulata. Sua opera fœcundabit, manus ſuas unget benedictione. Replebit os ſuum conſolationibus, & tuba verbum ejus, à qua fugient morbi. Longitudine dierum implebit vitam, domum ſuam divitiis, & filios ſuos timore Domini. Veſtigia ſua adferent felicitatem, & morbi in conſpectu ejus, tanquam nix in meridie æſtatis, valle aperta. Maledictio & punitio fugient, & ſanitas ſequetur eum à tergo. Hæc ſunt promiſſa Domini, Medentibus quos elegit, hæ ſunt benedictiones eorum, qui ambulant in ſemita miſericordiæ. Quia Dominus amat miſericordiam facientes; & propterea illuminabit illos, per conſolatorem ſpiritum. Quis*

* *Signa veri Medici.*

enim eſt liberalis ut Dominus, qui gratis dat multa,&pro aliquanto dat omnia. Benedictus eſt Dominus, qui ſolum miſericordem ſalvat, & ſalvandum ſalvat gratis. Conſolatio autem in via ſpei, ob viabit miſericordi: quia fidelem elegit Dominum. Enimvero Græci, mox dein Arabes, inſtituerunt ſanationes infirmitatum, ſine diſtinctione perſonæ Chirurgi à Phyſico. Ac Gentiles iſti, à morte reſurgentes, Chriſtianos Medicos quandoque ſocordiæ, avaritiæ, & arrogantiæ confundent. Etenim Deus electionem Medici ſibi reſervat. Scholæ vero hac operâ, Deum ſublevare volentes, diſcipulos aſſumſere inſtruendos, quoslibet ac ſine diſcrimine, propoſueruntque illis artem, in librorum lectione aſſidua & diſputationibus ſitam. Quapropter legerunt libros Galeni, Avicennæ, & Interpretum: deinde Herbarios evolverunt, depictis ad vivum iconibus Herbarum. Quasque inde ſi nondum proin noverint, dimittuntur Studioſi ad officinas, & ſimplicium collectores. Cum mandato; quod dum probè effigies ſimplicium cognoverint, redeant ad ſuas lectiones, quas ex variis Authoribus multo longoque ſtudio collegerunt, ut ſimplicium & compoſitorum poteſtates, ſimul & applicationes diſcant. Videbitis interim forte cadaverum diſſectiones, audictisque (ut ajunt) methodum medendi Galenicam, uſum partium, differentias pulſuum. Item noſtra commentaria ad nonum Almanſoris, juxta tritam practicantium normam. Interim diſcite, argute ſuper qualibet propoſitione, problematicè diſputare. Sicquid intra triennium, in viros doctos transmutabimini. Scholæ interim velut pudibundæ, nomen Medici deponentes, altius aliud, exacto triennio, ſuis ſpondent tyronibus. Quod eſt Doctoris. Itaque poſtquam Ars eſt erecta in facultatem, religionem ac profeſſionem, faſtus irrepſit, avaritia intruſit lucrum, unde & mutuum Medentum odium: quæ omnem in ægros inclementiam ſecum adduxere. Litera porro, & lucro inflantibus, tandem faſtus ſupereminuit plerumque avaritiæ. Quapropter Medicus famulum, qui barbam pectere ac tondere noviſſet, in Chirurgum promovit: ſibi turpe cenſens, qui tot libros evolviſſet, ulcus deligare, aut fractum os reponere. Id namque habent vitia cuncta, ut pudore ac metu ſe aſſocient, & crimen decentiæ umbrâ tegant. Ideoque & faſtus ſenſim ignaviam comitem ſibi delegit, quorum copula inſcitiam mox generavit. Ita nimirum Doctor, ad externos Eryſipelatis ſqualłores vocatus, genus & nomen affectus ignoravit: Quæ dum cautè à Chirurgo reſciviſſet, ſero aliquot libros evolvit, ut ſequenti manè multa de affectu declamet. Itaque venam aperiri jubet, ſerum cum aceto roſaceo, vel ſapone, ad deliniendos ardores adponi jubet, ac in ſequentem diem poculum cholagogum deſcribit. Obridet Chirurgus, quoties eventus non reſpondet pollicitis: & Doctor, externos morbos ſenſim exuens (quia neſciens contentus præeminente titulo) quod plurima in ſcriptis Chirurgicis legiſſet, & longè ampliſſima apud plebem declamare poſſet, connivente Chirurgo. Qui interim, inconſulto Medico, ſuos aſſumit diſcipulos, qui modo dentem evellant, venam pandere norint, baſilicum ac diapalma extendere, ac vulnus deligare triennio didicerint, cenſentur liberi Chirurgiæ Magiſtri, invitis Scholis. Doctores autem ſero didicerunt fabulam ejus, qui ſerpentem frigore congelatum ſinu ſuo donaverat, & ab eodem perforatus, miſerè periit. Idque hodie eo eſt protractum, ut Chirurgi deinceps, inter ſe, ſuos habeant Doctores, Profeſſores, & ſcriptores vernacula lingua. Tunc inquam, ac ſero reſpexerunt Scholæ, adeò ut qui prius os fractum aut dislocatum reponere erubeſcerent, ac poſtmodum neſcirent, jam gaudeant urinam refundere, atque olidum ſtercus baculo agitare, ut ſuos ariolentur ibidem fugatos humores. Idque ni fecerint, ſciant utique, ſe domi deſides, juxta libros fraceſcere debere. Interea namque aucta eſt penes Medentes, Chyrurgiæ inſcitia. Faſtum equidem ubique punivit Deus, per ignorantiam, aut dementiam. Galenus quidem libros Therapeutices ſcripſit, quod methodum medendi interpretantur. Sed quis eſt, qui neſcit, quod Therapeuta famulum ſonet? Adeoque humili famulitii titulo, naturæ & ægris ſerviendum fore? Ac glo-

gloriabimur in Domino, qui ſervi naturam aſſumens, voluit, quod ſui Medici, in hac humili vocatione, nobiliſſimæ totius Univerſi ſcientiæ participes eſſent. Enimverò quandoque interrogavi Canonicum, cur horas non concineret, qui ab inſtituto erant laudum divinarum cantores, angelorum æmuli; non autem capituli, aut Hierarchiæ eccleſiaſticæ directores; Reſpondit; Cantare magnis Canonicis indecens fore, ſe habere minores beneficiatos, ac ſacellanos. Unus enim poſſeſſione largioris eleemoſynæ, denegat Deo ſuas laudes, tanquam rem ſibi vituperoſam: Alter verò ſibi reputat foro indecorum, membra Chriſti lacerata contrectare, mundare, deligare. Ego autem certus ſum, Dominum infra paucos dies ambos dicturum: Niſi fiatis tanquam unus ex hiſce parvulis, vos lampigeros ſine oleo neſcio. Quapropter vos fratres adhortor; Tollite lucrum, ejusque loco, imbibite charitatem: & ſentietis omne opus bonum, quod vobis nunc videtur vile, eſſe nedum laudabile, honeſtum ac nobile; ſed etiam ſanctificare, & nobilitare ſuum operatorem. Nonne magnus Judæorum Pontifex, princeps erat? lanio armentorum? gregisque occiſor? manus cruentas habens? At longè decentius eſt, ulcera pauperum deligare, quàm fuit olim victimas cedere. Nullum enim opus bonum, in charitate, poterit unquam reputationi quicquam detrahere. Lucrum ergo & faſtus, per Satanam introducta ſunt. At dices, Operarius eſt dignus mercede. Si operarius es; te ergo tuæ non pudeat operæ. Sapiens ait, Medicus à Rege (non à paupere) donum accipiet (non ſtipendium, aut mercedem) Itaque ſi pura operantis ſit intentio, providebit Deus juxta promiſſum, qui neminem decipit, promittens centuplum hoc ſeculo, & vitam alterius. Quare hiſtoriam vitæ meæ, & Domini magnificentias, obiter deſcribam: imitemini, ſi quid fortè boni in ea occurrerit. Equidem heluo librorum eram: notabilia cuncta in locos communes collegeram, ſic ut pauci me ſuperarent diligentiâ; plerique autem judicio. Anno 17. meæ adoleſcentiæ prælegebam lectiones Chirurgicas in Collegio Medicorum Lovanii, à Profeſſoribus Thoma Fyeno, Gerardo de Villeers, & Stornio conſtitutus. Eheu præſumſi docere, quæ ipſe neſciebam. Holerium, Tagaultium, Guidonem, Vigonem, Æginetam, totamque Arabum turmam adaptabam. Qui ſanè omnes ſimul, apicem Chirurgiæ non intellexerunt. Poſtea deſtiti, demiratus temeritates & incogitantias meas, quod ſola librorum lectione docere præſumerem, quæ non niſi viſu, atque manuum contrectatione, longo uſu & acri judicio addiſcuntur. Inflabat enim me inconſiderata præſumtio, quod ad hoc ſponte delectus eſſem, lectioneosque Profeſſores, etiam auditores, lectionumque mearum cenſores haberem. Fidebam enim ſcriptis, ut pueris contingit, de Bajardo, & Malegigio legentibus. Tandem ſtupefactus mecum comperi, quòd eventus non reſponderet doctrinæ, quodque Profeſſores mihi non plus lucis darent practicando, quàm antiquorum ſcripta. Sæpe interim in mentem veniebat, quod Scholæ ex Avicenna intonant. Nimirum ægris confidentiam in Medicum majoris eſſe ponderis, quàm ſit Medicus cum cunctis ſuis inſtrumentis. Suſpicabar itaque, debile eſſe Medentis ſubſidium, cui imaginarium confidentiæ auxilium anteferretur. Nam ſi quis lætus per riſum ſanetur: Ridicula ſaltem eſto medela, ubi Medicus ridendo; vel confidendo ſanaverit ægrum. Non eſt enim iſta medela, quam Omnipotens de terra creavit. Ridiculum quoque tum axioma Scholarum apparuit, perhibens, A juvantibus, atque nocentibus, ſumi capitalem curandi indicationem. Eò quod iſtud axioma præſupponat ordinariò, pharmaca incerta & nocua plerumque præmitti ſolere. Juvantia quoque, ſi qua data fuerint, caſu abſque cognitione data eſſe: quæ ſanè, invitis Scholis, medicinam definiunt, artem conjecturalem, morborumque cognitiones atque ſanationes, incipi à poſteriori, ab erroribus, ab incerti tentamine, & conjectura. Imò id quod deinceps exploraretur, æquè fore incertum. Axioma iſtud Medicum meritò Poëta maledixit.

——— *Careat ſucceſſibus opto,*
Quisquis ab eventu facta notanda putat.

Dolui ergo me iſtam artem didiciſſe. Indignatusque mecum dolui, qui nobilis eſſem, quod invitâ

invitâ matre, & inſciis agnatis, primus in noſtra familia medicinæ me nuncupaſſem. Deflevi dudum peccatum inobedientiæ, tæduitque annorum atque laborum in electa profeſſione impenſorum. Ac mœſto corde ſæpe ſupplex oravi Dominum, dignaretur me ducere ad vocationem, non qua meâ ſponte ferebar; ſed in qua illi complacerem potiſſimum. Votumque feci, me ſecuturum, & obſecuturum pro poſſibili, quocunque me vocaret. Tum prius, ut pomo vetito paſtus, meam agnovi nuditatem. Quia nec veritatem, nec ſcientiam, in putatitia doctrina mea reperi. Ratus inprimis crudele, ex alienis miſeriis numeros accumulare. Indecens quoque, artem in charitate fundatam, & ſub conditione miſericordiæ exercendæ elargitam; tranſſumere in lucrum. Cum nobilitas charitatis, ſtipendio alienetur, quæ precio extra ſe caret, quia omni precio eſt major. Quapropter ſtatim hæreditatem meam viduæ ſorori inſcripſi, & dono inter vivos tranſtuli: eò quòd opportunè illa carere vix poterat. Juvenis ego, rebus cunctis prorſus inutilis, homo non frugi, & qui ſe perperam ſtudiis applicuerat, Deo me commendavi, cum intentione proficiſcendi peregrè, medicinam deſerendi, atque in patriam redeundi nunquam. Quia clarè inſpexi tum penitiſſima mei; vanitates prioris præſumtionis, & literalis Doctrinæ detexi, atque repudiavi. Ad exteros itaque incertus pergo, ſub ſpe, quòd Dominus curſum meum clementer dirigeret ad finem ſui beneplaciti. Sed quò magis medicinam deteſtarer, ac velut impoſturam procul à me abjicerem, eò nempe major me in vaſit medendi occaſio. Idiota namque ſe mihi aſſociabat, qui pyrotechniæ manualia ſaltem noverat. Mox ego, ut penetrale quorundam corporum per ignem inſpexi; comprehendi multorum ſeparationes, tum libris nondum traditas, ac hodie aliquot incognitas. Dein indies crevit ſciendi ac operandi aviditas. Non enim multò poſt biennium, ejuſmodi mihi ſupellectilem comparaveram, qua apud infirmos, etiam juxta Electorem Colonienſem Erneſtum Bavarum, abſens magni fierem, ut me ad ſe evocaret. Tunc enim adhuc magis me puduit nuperæ, & doctæ meæ ignorantiæ. Quapropter ſtatim abdicavi omnes libros, & ſenſi me per ignem plus proficere in conceptibus orando acquiſitis, quàm libris quibuslibet, cantum ſemper eundem cuculi canentibus. Tuncque dilucidè cognovi, me veræ Philoſophiæ aditum vitiâſſe. Undique obſtacula, difficultatumque obſcuritates apparuerunt; quæ non labor, non ætas, non vigilia, non denique nummorum diſpendia, diſpergere potuerunt ex condigno: Sed duntaxat unica & mera Dei bonitas. Etenim nec Venus, nec ſympoſia, vel unicam mihi horam ſubtrahebant; ſed labor continuus, & vigilia, fures mei temporis. Sanabam namque lubens pauperes, & mediocris fortunæ, concitus plus humanâ commiſeratione, & affectu morali erogationis: quàm ex pura reflexaque univerſali charitate, in fontem vitæ. Contigit enim, quòd Conſul, aut vir Patricius, meâ quandoque operâ libenter uſurus, eam denegaverim præſentialiter exhibere, nolens deſerere plures pauperiores; ne cenſerer plures, propter unum, neglexiſſe. Attamen Deus hanc ſuperbiam, ex ſui beneplaciti chariſmate, in bonum vertit. Pudebat enim me nummos, niſi à ditioribus, recipere. Adeoque ut me Confeſſarius coëgerit cujusvis offerentis pecuniam admittere, ne ſecus faciendo fores præcluderem, qui pudore præpediti, non auderent ſubſidia ulteriora petere. Dicebat enim, quæ recuſas munera, da indigo: quæque ſi non receperis, per ſuperbiam detrahis pauperi, quod ſuum erat futurum. Dabam quoque libenter medicamina à me præparata. At quia majus gaudium ſentiebam, dum à primate aut divite advocarer: indignatus mecum, ac confuſus, reſtiti dudum, & laboris inſumſi plurimum, ut ſuccreſcentem natæ in me avaritiæ ſurculum evellerem. Itaque in me plus ubique arrogantiæ, & elationis, quàm pii affectûs, exploravi. Finaliter. Deus præſcidit mihi media, tam in Eccleſia, quàm apud Magnates; adeoque & apud Rudolphum Imperatorem amplæ fortunæ mihi videbantur promitti, animæ verò periculum incurriſſem. In quorum commutationem, uxorem piam atque nobilem mihi dedit, cum qua Vilvordiam me ſubduxi, per ſeptennium Pyrotechniæ me immolavi, ac pauperum calamitatibus ſubveni. Reperi,

peri, ac ſanè comperi, neminem à Deo deſertum iri, qui pio affectu, firmaque fide, Medentis munere fungitur. Etenim omnium quanquam ineptiſſimus, oculariter deprehendi, Deum, ipſam eſſe in miſeros charitatem, ideoque ex ſuamet charitatis effluenti bonitate, ſemper mei curam geſſiſſe. Auctæ ſunt namque uxoris hæreditates, & ampla meæ familiæ devenere patrimonia: nam etſi litibus ſuccumberem ex hominum livore; attamen victor evaſi per aliquot reviſiones: ſic ut miſericordiæ Dei palàm circa indignum apparuerint. Quin imò depreſſit præpotentes, qui me ad infamiam, & occultam necem, ſub pietatis involucro, perſequebantur. Et ſagittæ in ſuos percuſſores ſunt reflexa, adeò ut modò ipſos plus pudeat, quàm pœniteat, manifeſtatorum criminum. Interim quotannis aliquot myriades infirmorum ſanare meis remediis non deſiſto, nec proinde minuuntur mea pharmaca. Didici ergo, inexhauſtum eſſe Sapientiæ theſaurum; ac quotidie experior heſternam ignorantiam hodie illuſtrari. Redeundo autem, unde digreſſus ſum, reperio Scholas nondum diſcernere potuiſſe, qui defectus Medicum, & quinam Chirurgum reſpiciunt. Quæ ſi licet mihi determinare, declaro ſola Suſcepta tangere Chirurgiam. Quæ tomo de novo ortu Medendi ſat explicui. Sunt autem Suſcepta, vulnus fodicatum, cæſum caſu, morſu, contuſione, ambuſtione, aut congelatione factum. Item omnis tumor, à caſu, ictu, &c. proveniens. Item laceratio, divulſio, hernia, oſſifragium, & dislocatio. Ut etiam externè hauſta contagia ſcabiei, herpetis, &c. & nil amplius. Medicos verò, præter internos Retentorum defectus, curare attinet ulcera quævis, apoſtemata, & quæcunque externa, ab interno procedunt initio. Qualia ſunt Cancer, Lupus, Lepra, Podagra, Paneritium, Iſchiatica. At hodie rixa mitior inter utramque profeſſionem, quia Medicorum plerique methodum, medelam, & auxilia ignorant, non ſecus atque Chirurgi. Ideoque etſi manus conſerant, & & ægri ſic loculos exhauriant; tamen tandem ad metam deſperationis feſtinant. Suntque in propoſita quæſtione de Peſte ſatis unanimes. Medicus nimirum recuſat peſtem, eſſe de ſibi ſuppoſitis; quia Anthracem, glandes, bubones, eſcharam, ampullas, & ſtigmata præ ſe fert. Saltemque cum Chirurgo condeſcendit, quòd promittat undecunque ex claſſicis & anteſignanis authoribus, ſe corraſurum optima quæque Alexiteria, ſi non curativa externorum; ſaltem præſervativa contra atrox venenum. Imò ſi Theriaca Galeni non ſufficiat, quæ duntaxat juxta Andromachum 66. ſimplicia (id eſt, finalem partem nominis Antichriſti) continet, ſpondet herbariis, ſe ſuperadditurum plurima, quæ Peſti profligandæ ſunt ſatis: utque ſi non vi ſufficiente pollent, ſaltem in multitudine, per numerum, cum Peſte certare queant. Si autem Doctor à civitate conductus ſtipendio fuerit, nec aliis infirmis ſuis metum (ſic metum ſuum alieno pavore cooperit) cauſando obſit, aut deſit, ſpondet ingenuè, ſe calamo oſtenſurum, rem ægrotantium ſibi eſſe cordi. Adeò ut & librum concinnet ex præclariſſimis undique authoribus, quem Communitate nuncupare promittit, ſub ſpe ſcil. inſumti laboris vani, præmium rependendi ſcriptori. Etenim in illo Tractatu, victum, exercitia, facienda, cavenda, everrendaque media, præter remedia, ac præſervativa, ita ſe pollicetur diſtincturum, ex omnibus authoribus, quòd ipſamet Peſtis eo viſo, de neceſſitate morbida fiet. Chirurgus denique ait, quòd Peſtis, quatenus febri ſociatur, ſuis non ſtet regenda arbitriis. Atqui, utut res quandoque feliciter ceſſerit ſibi: ſex ſaltem ſeptimanis abinde, ſe forcipe, ſcalpro, novaculâ, vel phlebotomo, nemini fore utilem. Quid aget ergo Peſte correptus, utroque deſertore deſtitutus? quidve aget Magiſtratus, per ſuos ſtipendiatos deluſus? utpote qui nil præter lucrum, unicum totius vitæ ſcopum, reſpiciunt? Medicus ergo remittet ægrum ad impavidas moniales, quibus ut Medico, & tortori, & militi, occidere lubido eſt. Chirurgus verò ſpondet ſibi notum imperterritum ſocium, poſtquam inſigniter potaverit: qui quamvis nec veram pandere nôrint (hoc enim apex exiſtimatur inter eos) nec dignus ſit ipſius famulitio, attamen ſæpe è ſylva, vel montibus ſimplicia attulit, atque ideò gnarus eſt cujusdam ſimplicis, quod an herba, frutex, vel arbor ſit, vel animal hactenus dicere detrectavit. Indubiè tamen

aſſerit, valere contra Peſtem; ſuadetque lubens, illi committendum contaminatorum negotium. Geſtiens conſentit dominus Doctor, laudatque tonſoris ſubtile inventum, & curam pro Republ. Adeoque convocato ſocio iſto, datur illi eſcharoticum lixiviale, baſilicon, & diachylon gummatum, ſimulque magiſtralis confectio præſervativa, à Medente deſcripta. Quibus jam inſtructus, evadit Civitatis ſtipendiarius, ipſique committitur calamitoſæ plebis vita, ac Reipubl. antenna; hac tamen ſub conditione, ut ſi ſinat ſe ab Alexianis & ſororculis gubernari, tanquam ſuperintendentibus, longâ poſſeſſione in ægros debacchantibus, annuam mercedem ſit recepturus. Miſeri ſanè ægri, miſerior Magiſtratus, longeque miſerrimus Doctor, quibus oves ſuas commiſit Magiſtratus, quas lupis tradunt. Quia hac in parte, homo homini pauperi, & contagioſo, verè lupus eſt. Quandoque autem ſtrictus Judex ab illis vitas, animas, pupillosque deſertos exiget. Quid enim Rex facturus, ſi timoratus Dux multum æris à ſe & populo emunxerit, magnamque ruſticorum cohortem ſuo albo inſcripſerit, ſe verò cum ſignifero in arcem munitiſſimam receperit, ſcripſerit autem ad Tympaniſtam, & aliquot annonæ venditrices, ut alacriter cum tyronibus hoſtem adoriantur? Rex enim nonne à Ducibus ſuis exiget perperam cæſum militem? deſtructumque ab hoſte oppidum? Reſpicite ergo Patricii, & Medentes, quid non immane vobis imminet. Quia morte, & Judicio, nihil eſt certius. Ex commiſeratione enim veſtri, & ægrorum, hæc ſcripſi: à vobis auſpicor, ſit mihi Deus propitius! Saltem hactenus Magiſtratus neſcivit, cujus generis eſſet Peſtis.

Infans Peſtis.

ARtaxerxes per epiſtolam mandabat Peto, ad ſe veniret, ad curandum morbum (adhuc anonymum) qui ſuos cives & milites interimebat, eò quòd acceptis muneribus in hoc devinctus eſſet. Reſpondit illi Petus, more hodierno Medentum. Naturalia auxilia popularem graſſationem non ſolvunt. Qui enim ex natura fiunt morbi, eos natura judicans ſanat. Sed Hippocrates curat malum, ex populari graſſatione. Quia divinâ naturâ hic præditus eſt, & ex parvis ad magna medicinam evexit. Eſt igitur divinus Hippocrates, nonus quidem à Chryſamide Rege; decimus autem & octavus ab Æſculapio; vigeſimus verò à Jove. Ex matre verò Praxithea, ex familia Heraclidarum. Quare ex utroque ſemine, à diis ortum habet. In re Medica initiatus eſt à proavis, quantum credibile eſt hos noviſſe. Univerſam verò artem, ipſe ſeipſum docuit, divinâ naturâ uſus. Et in tantum animi induſtria progenitores transgreſſus, quantum etiam artis præſtantia ipſos ſuperavit. Tollit autem nedum beſtiarum genus, ſed ferorum atque agreſtium morborum per magnam terræ ac maris partem Æſculapii auxilia (quemadmodum Triptolemus, Cereris ſemina) diſpergens. Proinde juſtiſſimè in multis terræ locis divinos honores conſecutus, & iiſdem donariis cum Hercule & Æſculapio, ab Athenienſibus factus dignus. Hunc accerſe, & quantum auri voluerit, dari jube. Hic enim non unum modum curationis hujus morbi novit. Hic eſt ſanitatis Pater, ſervator, & dolorum curator. In ſumma. Hic divinæ ſcientiæ Princeps eſt. Artaxeres itaque ſcribit Hyſtanidi, Helleſponti præfecto. Hippocratis Coi, ab Æſculapio originem ducentis gloria, ad me pervenit: Ipſique da quantum auri voluerit, & reliqua abunde: nil divitiis parcens. Nam optimatibus Perſarum fiet æqualis. Viros enim, qui conſilio præſtent, invenire, non eſt facile. Hyſtanes porrò ad Hippocratem ſic ſcribit. Magnus Rex Artaxerxes te opus habet. Jubens aurum, argentum, & quæcunque voles, dari, fore te Optimatibus Perſarum æqualem. Tu itaque citò adſis.

Hippocrates Medicus, Hyſtani Helleſponti Præfecto, gaudium.

REmitte Regi, quæ dico. Quod victu, veſtitu, domo, & omni ad vitam ſufficienti opulentiâ, fruimur. Perſarum autem divitiis uti, fas mihi non eſſe: neque Barbaros à morbis liberare, Græcorum Hoſtes, Vale.

Hippo-

Hippocrates Demetrio, ſanitatem.

PErſarum Rex me accerſivit. Ignarus, quod apud me major eſt ſapientiæ ratio quam auri. Vale.

Regi Regum, meo magno Domino Artaxerxi, Hyſtanis Præfectus, gaudium. Quam miſiſti epiſtolam, ad Coum Hippocratem, ab Æſculapio oriundum, demiſi: ſed ab ipſo reſponſum tuli, quod ad te transmitto, cum ejus latore Gymnasbe. Dieutyche. Vale, Rex Regum Magnus Artaxerxes. Cois hæc dicit. Date meis nunciis Hippocratem, malis moribus præditum, in Me & Perſas petulantem. Sin minus; cognoſcetis vos peccati pœnam daturos. Urbem enim veſtram devaſtatam, & in Inſulam diſtractam, in pelagus convertam: ut in poſterum nemo ſciat, an in hoc loco inſula fuerit, aut urbs Cos.

Coorum reſponſum.

VIſum eſt populo, reſpondere nunciis Artaxerxis, Coi, nil Merope, neque Hercule, neque Æſculapio indignum facient. Omnes cives, non dabunt Hippocratem: etiamſi peſſimâ morte ſint interituri. Quam Darius & Xerxes, terram & aquam à patribus petiverint, populus non dedit, cum Eos ipſos ſe impotentes, velut alios homines, mortales eſſe videret. Nunc idem reſpondet. A Cois diſcedite, & renunciate, quod dii ipſi, noſtri negligentes non erunt. Quoniam Hippocratem in manus veſtras non dant.

Hæc ſic ad longum deſcripſi, quo conſtet veritas famæ Hippocratis, quodque popularem Peſtem, per Græciam, curaſſet. Enimvero morbus iſte, adhuc embryo, vix cognitus, vix nominatus, jam perfecte curabatur: Nunc vero ſat ſuperque cognitus, relinquitur infimæ ſortis impoſtoribus. Refrixit charitas: itaque ereptum nobis eſt lumen ſcientiæ, ac Intellectus, & cum Hippocrate certitudo curandi ſepulta eſt. Quanquam ingens volumen ſuo nomine circumferatur: hanc tamen curandi ſecuritatem ſuppreſſit (permittente Deo) metu Barbarorum, vel zelo ſervandæ vanitatis, quod ſtemmate deaſtrorum oriundus: vel quod dierum viciſſitudine, ſua perierint monumenta, relictis ſuppoſititiis Utut eſt, Dei permiſſu, hactenus præfata ſcientiæ amplitudo, ſecuritas curandi Peſtem, evanuit. Legi centum fortaſſis Authores de Peſte, transſcriptores ſanè omnes, eminus ſcribentes, metuque mortis inexpertos ac conjecturales. Id ſaltem ſcitum: Diebus Hippocratis, nondum remedia optima morborum enotuiſſe. Tum enim ſolis ſimplicibus, & crudis ſanationes inſtituebantur, præparationibus illorum nondum excogitatis. Galenus vero, plus quinque ſeculis junior, commentaria ad Hippocratem ſcribere anniſus, & ad lubitum abduxit. Nunquam quippe argentum vivum, nunquam roſaceam, vel aquam vitæ viderat. Et quanquam rude eſſet Hippocratis ſeculum; tamen ſanationes ipſi parebant, quæ nec Galeno hodie, nec ſuis ullatenus obediunt. Hippocrates minus garrulitatis, plus candoris autem, ſcientiæ, ac cœleſtis luminis habebat: ita ut cum ruditate, viſa ſint ſecula exuiſſe puritatem, ac donum Dei. Quare noſtra perverſiſſimorum morum & ingeniorum fuit feraciſſima. Placuit igiur Deo, veram & exquiſitam Peſtis ſanationem, & præcautionem, unà cum Hippocrate, obdormiviſſe. Saltem ab ætate Noæ, ad piaculum Davidis, nil de populari Peſte iter Judæos legitur. David tamen Peſtem fami, ac bello, non prætulit, niſi præcognitam. Inter Perſas vero & Græcos, præter commemoratam tabem, ætate Hippocratis, hoſtis humani generis, ac princeps mundi, Peſtes aliquot ferocire fecit, permiſſu divino, quas humanis victimis piari ſibi Satan juſſit. Forte, quod iſtud non eſſet conceſſum, ut principi tenebrarum: quantum quod futuræ Peſtis præcognitionem haberet, ſimulque & termini ſedationis ſuæ: unde ortum, occaſum, & poteſtatem ſedandi, ſibi violenter, fabuloſe, & deceptoriè, vendicaret. Apud Romanos rara Peſtis legitur. Et ante pauca ſecula, Peſtis obſoleta ferè memoria. Demum per ſecula rediit, ſæviitque ſeptuageſimum, mox dein per annum quinquageſimum graſſavit. Ita ut annus Jubili, nubilis fieret, & atrox. Jam Peſtis, trima eſt Bizantii Turcæ, à peſtifera contagione, ſibi non ſolent præcavere Ideoq;

Chriſtianos irrident, tanquam divinæ ordinationi reſiſtentes, luemque declinantes, irrito plerumque conatu. Vindictæ divinæ gerendum morem, quæ cuicunque deſtinato, ex neceſſitate eveniat. Septenis quibuſque annis, Peſtis in Ægypto variat. In tertium plerumque annum durat hoc modo, ut teſtatur Polonus Princeps Radzivilius. Primo anno leviter inchoatur, cum Sol libram ingreditur, ſævitque maximè in Decembri uſque in Martium. Quo tempore calores ſunt mitiores: ubi verò invaluerint, cum Sol, anno ſequenti, Leonem ingreditur, ſtatim ceſſat Peſtis; & quidem ita: ut ſi quis apoſtema peſtiferum intus habuerit, & ad horam prædictam præfati ſigni cœleſtis ſupervixerit: omne periculum evadat. Quemadmodum apud nos frigora: ita hic, calores Peſtem profligant; & duobus menſibus ſecurè vivitur. Poſtquam verò Sol libram fuerit ingreſſus, rurſus ſenſim Peſtis inchoatur, & durat ad Solis ingreſſum in Leonem. Tertio anno, eandem ſervat rationem, niſi quod de acerbitate magis remittit. Poſtea, ſi contagio aliunde non fuerit illata, quatuor anni ſequentes à Peſte ſunt immunes. Quandoque longiores etiam fiunt induciæ. Sed plerumque malum ſeptennio recurrit. Meſſis ſub finem Martii inchoatur. Ante extremos Aprilis dies perficitur. Nam per Majum venti meridionales ſpirant, qui cremando redigerent fruges ad nihilum. Hæc Princeps ille, ibidem ſic edoctus, omniaque credens, ſcripſit. Quibus ſuo ſatisfaciam loco. Saltem hæc non commemorat ſacra Scriptura, olim accidiſſe Ægypto, etſi Sol ac cœlum volvantur nunc eadem orbita, qua olim Parentum enim meorum memoria, de Peſte, velut de rariſſimo monſtro, ſermo. Apud nos, nuper per qnindecim annos viguit. Ceſſat modo. Bruxellæ tum exſtructæ ædes, pro contaminatis pauperibus, ipſaque mœnia fuêre pertuſa ad foſſam Aquilonis. Quibus ædibus dudum patria carere potuit. Culpam autem in nos refero. Præceptum charitatis erat: Bovem aut aſinum proximi, luto extrahe, ad herum deducito; nec ſecus tranſibis per viam. Nunc autem pecus proximi non ſolum non liberatur: ſed ipſi deprimimus; Imo fratrem [Templum DEI] in maximis neceſſitatibus, & lethalibus morbis, ipſi deſerimus, aufugimus, aureſque ad ejus ejulatus obturamus. Quiſque, inſtar Sacerdotis & Levitæ tranſeuntium, ſe excuſat ab opere charitatis: tanquam ſi bene operari, ſuæ non eſſet profeſſionis; mendaxque textus. Quodcunque minimo ex hiſce feceris, Mihi factum reputabo. Non mirum igitur, ulceroſis hiſce dierum quiſquiliis, DEUM minitari perverſiſſimi populi internecionem: & urbes, tanquam ager, arabuntur. Sæpe enim mecum horrui, illud anteſignanum futuri excidii Univerſi ſignum. Erunt Peſtes. Deſperabam enim exinde, neminem ab Hippocrate venturum, qui amplius popularem Peſtem ſanaret. Sed aliunde ſperavi, quod ſicut quæ optamus, ſperemus facile; & ſperando, etiam credamus: ita quoque fore deſperamus, quæ plurimum formidamus. Credidi itaque, & ſperavi, hanc ſecuritatem ſanandæ Peſtis detectam iri, iterumque ante extremam mundi ſcenam occultatum iri omne auxilium. Saltem autumo, alias fore Peſtes longè horribiliores, quam antehac unquam, quibuſque cuncta alexiteria erunt vana. Siquidem Peſtis noſtra hodie bruta non affectat. In extrema verò dierum amurca Peſtes, nedum homines, ſed & feras, imò piſces & arbores, delebunt. Eruntque Peſtes; non autem Peſtis ordinaria. Alioque hoc ſignum futuri interitus eſſet incertum. Erunt nempe Peſtes à manu DEI, ab inverſione ampullarum, ut habet Apocalypſis, contra illas autem, non eſt clypeus in natura futurus. Pollicebar ergo mihi, priuſquam hæc ſcribere attentarem, Peſtem ſanabilem uſque ad illam temporum faciem, verumque remedium illius, ex Hippocratis ſepulchro, ſeu potius à Patre luminum, deſurſum petendum eſſe. Dicam, quæ didici in poſterorum utilitatem.

A labe noſtra immune, ut & innocuum cœlum.

AB Antiquorum ſcriptis, ne minima animæ, ſciendi avidæ, conſolatio, aut ærumnoſis, deſertiſque apparuit ægris. Inprimis fidei eſt, Stellas eſſe in ſigna, tempora, dies

dies& annos,nec hominem poſſe ullatenus officia ſtellarum alienare,aut ad alios ſcopos declinar . Quòd opera manuum Domini, ſint cœli ; Quòd Deus non creavit mortem. Ideoque nec cœlum contineat mortem, morbum, venenum, diſcordias, corruptiones, aut cauſam effectivam horum. Siquidem non ad cauſam; ſed ad ſigna futurorum: ac duntaxat in temporum, ſive meteorum mutationem, dierum & annorum ſucceſſionem deſtinantur. Officium ergo cœlorum, non eſt malum generare, cauſare venena, ſpargere, aut influere, bella ſerere, ac mortes ſuſcitare. Quia cœlum nequit excedere limites ſuæ deſtinationis, cœli enarrant gloriam DEI, in cujus honorem, & humanitatis ingratæ uſus, creatum eſt. Ideoque in ſe potius continet vitam,lumen, gaudium,pacem,ſanitatemque,cum ordinato continuatoque motu, Cœlo nulla, à transgreſſu Adami, legitur communicata maledictio, nec inſuſa execratio, ut nec labes inſperſa. Terra quidem profert tribulos, & ſpinas. Quia ſubter Lunam, eſt cacodæmonis, mortiſque (quia peccatorum) feudum, imperium diſcordiarum, atque viciſſitudinum. Terra nobis evaſit noverca; vallis ideò miſeriarum, peccatorum labe & ſarcinâ prægnans. Quia Deo placuit, non aliam fore ad quietem viam, niſi per tribulationes. Imò oportuit Chriſtum pati, & ita intrare in gloriam, non quidem alienam, ſed propriam; eo quòd formam ſervi aſſumere voluerit. Credo verbo Dei, nequaquam autem vanitatibus Augurum cœli: reorque, qui Peſtem à cœlo oriundam ſcribunt, adhuc deceptos, gentilium erroribus ceſpitare. Cœli enarrant gloriam Dei; & opera manuum Domini, annunciat firmamentum. Cœli ergò annunciant dulce, ac amarum venturum; non autem cauſant illud. Imò nec amara nobis licet vocare mala: nam Deus omnia ad bonum finem direxit. Ergo cœlum futura annunciat; non autem cauſat: & ſtellæ ſunt nobis ad ſigna futurorum duntaxat, eruntque ideo ſigna in Sole, Luna ac ſtellis. Cauſant etiam duntaxat ſtellæ, per nativum Blas, viciſſitudines temporum, in aëre, aquis, terrâ. Unde conſequenter pendent mutationes, ac maturationes, tam in fructibus, quàm in corpore humano, potiſſimum ægrotante. Intelligo quoque aſtra hactenus nobis eſſe in tempora, per Blas motivum, & alterativum illorum. Neque enim cœli proin ſunt venefici, aut venenorum coctores, bellorum incenſores, &c. Recognoſco omnino illos, tanquam viciſſitudinum alteratores, in qualitatibus elementalibus, quo ad ſtationum alteritates. Quocirca ægros variè alterari contingit, in promotione & maturitate conceptorum in ſe ſeminum: eo quod noſtræ vires vitales ſuum omne Blas concitent ad normam generaliſſimi motus aſtrorum: non quidem velut ductorum violentium; ſed præcedentium, aut comitantium. Etenim liber Apocal. non tribuit cœlis vel minimam ullam vim punitivam; ſed eandem in Angelos divinitus diſtributam. Quique proin percutientes, & miniſtri ſpiritus, dicuntur, Judicis imperia facientes. Peſtem itaque, non credam facilè, temporum importunis mutationibus ſuum debere ortum. Quod & Eudoxus apud Fernelium ſenſit. Nullaque ratione inducar, ut credam, cœlos dare accretionem. formam, figuram, vires, aut quidvis aliud, quod ex ente ſeminum proficiſcitur. Nam & ante ſtellas natas, herba pollebat ſemine virenti. Adeò, tametſi aſtra nulla eſſent; attamen vi Verbi, naturaliter omne ſemen, ex ſe, eſt producendo ſuum conſtitutum: Invitiſque ſtellis, ac anni ſtationibus, imò & climatibus, per artem producuntur multa ſemina atque fructus peregrini. Quapropter Hippocratis epidemica, commentario Galeni illuſtrata, nomineque Authoris indigna, continent plurima. Non tantum quia anni ſtationibus morbos, & non ſuis quoſque ſeminibus variaſque infirmitates uni radici (id eſt, primis qualitatibus aeris) attribuit, adeoque effectus diverſos injuſtis cauſis copulet: quam, quod contineant plurimas nugarum abſurditates. Soleo enim in hoc judiciarios Aſtrologos Empiricis comparare, qui nacto unguento, pulvere, aut alio quopiam, eadem extollunt ad omnes propemodum morbos, plureſque adhuc alios, valere. Sic multi ex illis, non contenti aſtrorum annunciatione, cogunt, illa eſſe fabros, deaſtros, ac patronos abſolutos omnis fortunæ

tunæ, & infortunii, vitæ ac mortis futuræ conſcios, fabricatores, conſiliarios denique, & Judices cogitationum, quæſtionumque interrogatarum. Si itaque non contineant mortem, bella, venena, Peſtem: utique nec ejusmodi flagra ſuper nos poterunt depluere, cum dare nequeant, quæ non habent, non continent, non cauſant, neque generant. Non enim nuncius, bellorum præco, horum imperator eſt, vel cauſa. Si enim Jeſuita Trigantius vera narrat, Sinarum latiſſimo totoque imperio Peſtis eſt inſolita, & viſa nunquam: cui tamen idem Saturnus, idemque Mars, & æquè potenter qui nobis, præeſt. Denique ſi quibusdam terris certo Peſtis ſæviat termino, recurratque præcognitis ſtationibus, quibus tamen olim Peſtis admodum erat peregrina: Conſequens eſſet ſanè, vel illas provincias non ſubjacere ſtellarum influentiis, vel non iisdem quibus olim; vel illas Peſtes eſſe adulteras, vel ſaltem (ut opinor ego) non provenire cœlitus. Cum nimirum ibidem non ſint conciliabula ſtellarum, quæ annuatim dies ſervent ſtatutos comitiorum. Quid ſi enim Peſtis, in una civitate, maximam mortalium partem deleat; fruſtra profectò erit omnis Magiſtratûs providentia, ſi vicina loca ſubter eundem Meridianum vel angulum cœli ſita, nequeant præſervari intacta. Cumque ſtellarum influxus, vel irradiatio, ſed univerſaliſſima, utcunque inſaniant alii; non eſt tamen incredendum, poſſe cœlitus Peſtes ab aſtris influere ad deputata loca, urbes, & pagos. Nam ſi ſtellarum influxus eſſet peſtiferus, aut erit aër, vel Gas ſupernè ad nos dimiſſum ipſa Peſtis, aut mera nuda qualitas per aërem deſcendens, quæ ad nos pervenit absque illo corpore; eritque vel concepta in ſtellis, vel generata in aëre nobis vicino. Si primum horum; neceſſe foret ſimul omnes mundi angulos infici, niſi in aëre, & per aëra, canalem vel tubum, à cœlo ad nos usque directum, & immotum ſupponamus: per quem etiam, nec ſecus, aer peſtiferus ad nos deferatur, ſtellarum fuligines ac inquinamenta deducens. Etenim cum diſtantia ſtellarum à terra ſit multarum millenarum diametrorum terræ: non eſt cogitabile, quod aliqua ſtellæ fugilo ad hoc centrum pertingat ſoſpes (minusque ad aliquam provinciam ejus) quin univerſali ſimul tabo inficiat totum terræ marisque ambitum, unius centri minimi ſpatium vicemque ſubientem. Itaque ſi terra ſit minimi puncti inſtar, huc ſpectant quæ alibi dixi, de aeris regione, qua nec venti, nec ros unquam, aut pluvia decurrat, nec meteora ſuas ludunt tragœdias. Multoque minus è profundo cœli quicquam perpendiculariter defluit, aut ſi deplueret, non ſufficerent decades aliquot ætatis Neſtoreæ, priusquam nobis advenæ eſſent. Sin autem aſtra ſaltem dimittant meram nudamque qualitatem. Illa, vel tanto loci & diætarum intervallo, aliquoties, & aliquot annorum itinerario degenerabit, atque deficiet, adeoque antequam ad nos perveniat, nil priſtini habebit ſibi ſimile: nec poſſet ejusmodi peregre adveniens qualitas locum certum inficere, niſi velut in pyxide, per angelum deferatur. Si autem per Angelum; jam ceſſat quæſtio naturalis fruſtraque cœlos facimus peſtiferos, veneficos, ſi Angelus ſit ipſe peſtifer. Qui alioqui longè promptius, venenum peſtilens, prope terram, aut in nobis, quam quod à puris atque inſontibus cœlis id ſecum ferat. Qualitas denique peſtifera, cœlitus delabens, ſi non in aere incluſa ſimul deſcenderit, aut migrabit de ſubjecto in ſubjectum (quod Peripathetici recuſant, & Scholæ modernæ) vel per millenas ſpecies ſui, totiesque degeneratas, velut peregrina tota, ab ortu ſuo ad nos deveniet. adeoque fruſtraneum erit cœlorum venenum. Sin autem putetur in nubibus prope terram generari: ergo cœlum immune, atque inſons, falsò accuſatur. Oſtendi ſiquidem alibi, cœlos duntaxat operari per Blas motivum locale, & alterativum caloris atque frigoris, Nequaquam autem per venena. Utpote quæ ſunt ſublunarium duntaxat proprietates formales, ac fermentales ſeminis alicujus. Admitto quidem lubens, telum igneum ſubinde viſum, telum igneum ex aëre, ad locum aliquem vibratum, cecidiſſe: quodque Peſtis ſubinde ſit inſecuta. Atqui iſtud prodigium inprimis, non ex profundo cœli ſinu delabitur: ſed è propinquiori

nube.

nube. Forte Satan, tonitrui comes, telum ejusmodi dimittit, quo Peſtem ſcit minitatam: (unde antiquitus Dei honores ad ſe rapuit) at non proinde telum iſtud, eſt cauſa Peſtis. Alioqui ſanè ad unamquamlibet Peſtem, telum æquæ neceſſarium vibraretur. Præſertim quod Ignis proprium ſit, conſumere Peſtem, atque venena: non autem generare. Itaque Ignis naturaliter nunquam ſignificat Peſtem, cujus deſtructionem continet. Eſtque ideò ejusmodi igneum telum, portentum rariſſimum, à ſpiritibus ad terrorem dimiſſum: illi, qui ad vitæ ſuæ emendationem illud retorſerit, eſtque profectò ſcopo noſtro impertinens, ac longè magis frivolum, ſi exinde cœlum notemus peſtiferum. Sunt nempe portenta quævis incerta, ac fundamento Medico inepta. Sed ſeculum ſi hanc peſtilentem mercem protruderet (creditum enim ſic eſt hactenus, maleque gentiles noſtras Scholas deceperunt nomine epidemico) quorſum ergo tot Scriptores? quæve hactenus fuere excogitata media contra ſtellarum importunos iſtos influxus? Quis enim impedivit hactenus, ne medulla menſtruatim creſcat in oſſibus? Itaque falsò accuſarunt cœlum. Sat Scholis viſum eſto, cœlum, authorem Peſtis feciſſe, & remedia, ſuamque ſcientiam, ſub deſperationis ſilentio ſepeliiſſe, ſolius ſuaſu ignorantiæ, metûsque terrore. Ergo cœli accuſatio, ubique manifeſtam ac neceſſariam involvit inſcitiam. At tandem poſtquam ſtudiorum omnem contraxêre nervum, ſuadent vitanda loca, quibus plagæ vigent, utendum cibis euchymis, bonum ignem ſtruendum, cavendum à ſordibus quibuslibet. Utendumque frequenter Theriaca, cui, cum nondum ſat ſimplicium ſit ingeſtum, quisque pro lubitu novas cumulatim centurias addit, adeoque præſtantiſſima cenſetur antidotus, quæ mille ſimplicium congeſtum continent acervum; utque unum de mille forte juvet, ſaltem non nociturum ſperant. Iſta nempe ſunt Alexipharmaca magiſtralia, ut ſi interim pro voto, res minus fauſtè ſucceſſerit: culpâ ſaltem careat, qui tot ſimul ſelectiſſima, multisque claſſicis Authoribus commendata, compilavit. Præſcribunt quoque grata ſuffumigia aceti, aromatumque odores, malè mendaciorum ſuorum memores: quaſi languida ejusmodi remedia contra ſua illorum principia facerent: id eſt, contra cœlitus per totum aërem, diffuſa venena. Etenim ſi propter ejusmodi odores, vel barba, vel unguis, vel denique medulla, ceſſat accreſcere, aliquam poſſet ſpei fiduciam ingerere, quod ſemen peſtilens lurido remedio ſuperari poſſet. Itaque ſi ulla eſſet ratio cauſativa Peſtis, in cœlis, ea potiori jure homini competeret in cœlos; Si ſapiens dominabitur aſtris; non autem aſtra, ſapienti. Nam poteſt Sapiens ſignificationes aſtrorum aliqua in parte mutare, quanquam non ſtellarum motum. Sed iſtud hoc loco, eſt impertinens tantopere, quantum eſt falſa cœlorum accuſatio. Siquidem ſi ſtellæ cauſativè in nos agerent effectum ſuum, utique ſapiens mitigare poſſet, falſoque per cœli accuſationem ſe Medentes excuſare nituntur, propter adynaton. Non eſt inquam ulla in nos ſtellarum actio præter meteoricam. Aſtrologi enim multa fingunt, quæ norunt eſſe falſa, imo & impoſſibilia. Quæ in theoricis planetarum utrobique ſunt obvia. Veruntamen nec natura, nec proinde medicina, regulam falſi admittit, ut neque ſuppoſitiones Algebræ. Itaque finaliter, ſi popularis Peſtis è cœlo labetur, foret neceſſe cœlum impugnare, & impedire, ſi ad radicem eundem, & non ad productum poſterius: adeoque tota medendi ars, non niſi fruſtranea prorſus, præſcriberet pro præcautione Peſtis. Atqui, tantum facinus non ſibi Scholæ fidunt, ruuntque libentius ad adynata, ut ſuæ clypeum faciant inſcitiæ, queantque in Peſtem mittere quoslibet ignaros potatores, temulentosque mortalium tortores. Patet ſaltem hinc, quod cauſas Peſtis hactenus non à fronte adoriantur: ſed à tergo, & ad effectus tantum reſpexerit. Adeoque quicquid de præcautione dictum eſt, meras habere proximorum impoſturas. Imitantur enim ruſticum, conantem exhaurire rivum, qua prope littus in mare feſtinat, non autem fontem obturando. Itaque vel non credunt Peſtem, cœlo oriundam: vel eorum remedia ſunt deſpera-

tione

tione ac deceptione plena. Porro ſi cœlum, tanquam parens iratus (ut Paracelſo ſomniare placuit) noſtra notet crimina, contamineturque noſtris impietatibus, noſque ſuis ideo jaculis vulneret vindex, tamque calamitoſe nos interimat: certè, vel de aſter aliquis erit, vel animal ſenſitivum, ſibi Dei officium arrogans, & Angelorum percutientium muneri invidens, docet nos, invidiam rem cœleſtem eſſe, ut & vindictam creaturæ, in hominem. Sed cur notet noſtra crimina, ſit notando polluatur? & quomodo polluetur, ſi peccatum ſit merum non ens? Quomodo iſte ſagittarius perſentiet merum nonens? quomodo abſceſſum voluntatis humanæ, à Deo judicaverit? etenim ſi nobis iraſcatur, & in ultionem accendatur, propter illud nihil: quomodo non magis nobis indignabitur, ubi ſenſerit nos ſuas imitari actiones, & præpedire? dum ſcilicet placato cœlo Peſtem nobis formamus noſtris terroribus? longeque acerbius ferret, quod homo, invito cœlo, mederetur Peſti, ſuperet ſua vulnera, ſuaque munia in cœli deſpectum antevertat, aut impediat. Peſtis denique, ſi ordinato aſtrorum motu, annunciativè, ac velut annuatim prædici poſſet (prout de Ægypto aliorum informationes jam ante narravi) piacula autem noſtra, ordinato die numero, & menſurâ, careant. Peccata namque pendent ex corde hominis, liberoque arbitrio: ergo iſta cauſa non eſt ſuo effectui condigna, ejusque ſigno. Negant autem Theologi effectus futuros liberi arbitrii præſciri â ſtellis, adeoque nec ſcientiam, nec intellectum, habitare in cœlis, corporibusque inanimatis. Ergo nec quidem denunciant Peſtem, bella, &c. ventura, à peccatis præcognitis. Sat eſto, Peſtem denunciari, non tanquam ob cauſam incitatricem: ſed quia Æterno placuit. Conſcius ut quisque ſeipſum examinet, ac emendet. Nec opus eſt mentitas pravitates, & malevolentias, fingere in Saturno vel Marte: ſi peccata noſtra ſint cauſa effectualis contagii. Adeoque ſibi contradicunt Aſtrologi, atque ariolatores Medici. Nec enim alioquin eſſet neceſſe tortorem reo iratum fingere, etſi eundem interimat. Sodes, cur noſtræ iniquitates potius Saturnum ac Martem quam Lunam millenis aliquot milliaribus viciniorem inſtigaverint? Cur remotiſſimus Saturnus, criminum noſtrorum potior vindex eſſet, quam Luna? Nam ſi aliquod aſtrum eſſet peſtilens, certè eſſet potiſſimum illud, quod præeſt nocti, quieti, & reductioni in primam materiam. Denique ſi Peſtis, tanquam punitio, nos invadat, aut per angelos nuncios, orbium motores, mittatur: Sanè nulla erit naturalis, ſidentque ſponte Scholarum præſcriptiones ac regulæ, tam ad præcautionem, quam curationem. Cœlum prænunciandi ergo futuri præſagium eſt, datque ſigna Peſtis, quæ ſuis revelat Deus. Non autem cœlum præſentis Peſtis effectivum, ut neque præſciens. Errarent ſiquidem alioqui tam cœlum, quàm directrix Intelligentia Angelica, quoties puerum inſontem Peſte piaret, pro peccatore, nec piorum habitacula Peſti unquam ſubeſſent. Ac Deus prætorem injuſtum conſtitueret, qui bonos Peſte necaret crudeliter, quæ nefarios non apprehenderet. Bonos inquam, pro delictis non cogitatis, necare. Vel hinc ſaltem liquet, Peſtem ſuam habere cauſam in natura. Demum, ſi Peſtis, cœleſtis lucis proles ea certe in inſtanti ſemper exſurgeret: cum aſtrorum aſpectus ſint per minuta momentanei. Quare Peſtis, antequam veneno aliunde nato ad nos deveniret, primo vento diſpergeretur, primâ pluviæ irroratione ablueretur, noctisque ac nubium frigoribus pacaretur, priusquam ad nos devenerit: & punirentur urbes, quæ minimè peccâſſent. Tum eſt & in Paracelſo ridiculum, quod ſagittarius Peſtis, ac notator noſtrorum criminum, habitaret in Sole (in quo Deus poſuit ſuum tabernaculum) tanquam iratus ac vindex parens, propter impuritatis contagium ſuſceptum. Saturnus tamen ac Mars (alibi ſic inconſtans ait) eſſent criminum ultores. Itaque quocunque modo ſumatur, providentia punientis cœli patitur injuriam; & Deus, blaſphemiam. Adeoque dolus Paganiſmi includitur, ſive dixerint, peſtilens venenum à ſtellis cudi, vel in vindictam criminum mitti: ſive etiam naturali aſtrorum curſu fabricari, per qualitates elementales annuas, vel extraordinarias, aut indirectas, ac portentoſas, à Satana directas:

Utro-

Utrobique in atheiſmum paganorum impingunt. Nam nec cacodæmon illam, quam gentiles putant, poteſtatem in nos habet; nec legitur in Peſte Deali alius ſatelles, præter Angelos Lucis; adeoque à Sacrorum veritate eſt abſceſſiſſe, ſtellis, aut diabolo, vim Peſtis generandæ tribuiſſe. Præcipuè ubi de Peſte naturali, & non Deali diſputatio occurrit, deque remediis, cauſis & obſtaculis eſt inquirendum. Nam inprimis, non rarò, Peſtis unico ab individuo incipit, puero nempe inſonte, adeoque cœli, piaculo hujus pueri, integram familiam, oppidum, & provinciam tandem, innocuum nempe pro facinoroſo, feriiſſent, per modum Seplaſiæ, quid pro quo ſubſtituentis. Denique dum Peſtis ſerpit ſuo contagio ab uno in alium, ſaltem in ſecundo, tertio ac decimo, non erit amplius venenum à cœlo propinatum, aut vulnus à cœlo inflictum: quaſi tota ira, aut vindicta cœli, concitaretur culpa primi inſontis, denique Peſtis, ſolo terrore pavidi concepta, cum in ſpecie ſpecialiſſima (etenim nulla alia exſiſtit actu in individuis) non differat à qualibet alia, quæ è cœlo mitteretur veneno aſtrorum. Ergo neque ulla prorſus erit naturalis è cœlo, ſi aliunde nuda erroris imagine concipiatur, nec cœli ſit indiga ſui origo. Nam alioquin unum individuum non conſtituitur à parentibus, toto prædicamento diverſis. Etenim ſi Medicum, & medicinam de terra creaverit Altiſſimus; & Peſtis ab aſtris formetur: vereor ſaltem, ne tanto veneno impar omnis ſit futura medicina. At ſaltem Dominus non potuit erraſſe, quod medicinam terra, & non de cœlo miſerit. Enimverò libri Regum, & Apocalypſeos, ſanctis Angelis Peſtem attribuunt, quæ divinæ ſit ultionis pentaculum. Nec licet à Sacris recedere ad cacodæmones, & aſtra, venenorum peſtilentium exordia. Denique Paracelſus Peſtem cœlitus, velut à ſagittario, duntaxat in tria loca, nimirùm ponè aures, ſubter axillas, & in Inguina diradiari ſcribit. Quapropter aliis membris oborta Peſtis, vel Peſtis non erit, vel alterius generis, & cauſatum diſparatarum, quàm quæ vulnus cœleſte eſſet. Vel denique cœlum ſagittando erravit, vel ſaltem Paracelſus audendo temere erravit. Itaque ſi alienæ cauſæ Peſtem fabricent, abſque cœlorum ope; neceſſe eſt, hos ſua poſſeſſione & putatione privandos, cœlumque poſthac petitorie, litem aggredi debere. Si denique Peſtis vulnus eſt; ergo eſt de ſuſceptis externis: non febris, aut morbus, conſtans ſtatuto ſemine, & per conſequens, quicquid diaphoreticorum in Peſtis ſubſidium hactenus decrevere, falſum atque deceptorium eſto. Magiſque opportuna erunt incarnativa, & vulneraria. Et longè eſt vaniſſimum diaphoreticum pro præcautione, ne quis à ſagittario cœleſti vulneretur. Eſſet enim ſudoriferi ignavus clypeus, contra ſagittam tam virulentam, tam potenter, procul rectâ, tantoque otio vibratam, ſecuriſſimeque ductam per tot millena millia ſtadiorum pergente telo. Decebat enim Paracelſum; ſciviſſe carbunculum, glandulas, bubones, atque parotides: non quidem ipſam eſſe Peſtem; imò nec ullatenus eſſe vulnera: ſed ſigna, productum, & effectus peſtilentes. Quippe nam & Peſtis aliquot ſignata, frequenter non niſi à morte, viſuntur. Quapropter cœleſtis ille fundarius, non Peſtem; ſed Peſtis effectum, quoties vulneraret, immitteret. Seroque nimis veniſſet, ut *Peſtem*, ſive vulnus, illis partibus infligat ei, qui jam antea per *Peſtem* obiiſſet. Quidam nempe continuo vomituriens, cum cephalalgia, moritur ſub continuis deliquiis, infra horas ſeptem, ab invaſione ægritudinis. Mox autem circa obitum tingitur ſupra umbilicum, uſque ad claviculas, frequenti ſtigmate, ſeu vibice nigro. Curioſitatis ergò, cum Anatomicus deficeret, diſſecui eum, ac inveni os ſtomachi, eſchara nigra jam cauterizatum. Denique vibices non ſunt vulnera, prout nec glandulæ, veſiculæ, bubones, &c. ergo ſaltem cœlum non vulnerat in Peſte. Quæ ſi aperiantur, ulcera vocas *Paracelſe*, & diſtinguis contra vulnera, ac temetipſum. Fabuloſe ergo nimis cœlum noſtra labe inquinatur, harumque eſt injuriarum vindex, prout & criminum noſtrorum Graphiarius & vulnerator. *Paganiſmi* id fuit olim inventum, ut cœlos, atque deaſtros, in cultum blaſphemè attolleret. Blaſphemè quoque atque ſtultè, à Paracelſo quatuor elementa ingeruntur, qui eorum Relollcum ridere aſſolet. Potiſſimum

quod in ortu medicinæ noſtræ, quaternarius elementorum ſit ſublatus, tam in natura Univerſi, quàm miſtorum conſtitutione. Etenim quam inſcienter adæquatur quaternarius elementorum, ternario emunctoriorum præfato? Paracelſus enim, arcanis potiùs, planè heroicis, pro morborum ſupplantatione, deſtitutusque ſcientia Medica, è Patre luminum deſcendente, titulumque Monarchæ arcanorum, ſibi ultro aſſumens, hocque auſu principatum medendi invadens, de Peſte, tanquam ſibi ignoto hoſte, tractavit. Proinde Peſtem quandoque cœlo, aliàs Solis, Solisque quandoque elementis, ac non rarò ſolis Pythoniſſis, ſagis, ac ſpiritibus tam infernalibus, quàm elementalibus Deaſtris adſcribit, plerumque oblitus doctrinæ ſui Paramiri: ubi Peſtis entis naturæ, entis veneni (quaſi aliqua exſtaret veneni expers, aut venenum aliquod non eſſet naturale) entis aſtrorum, (quaſi aſtra ſupra naturam, aut extra eam eſſent) entis ſagarum (has Incubis, lemuribus, ſylphis, &c. tribuit, contra ens etiam aſtrorum diſtinguit, ne ſagæ ſint fortaſſis ſapientes, qui dominari dicuntur aſtris) & entis Dealis proponit, ſuique ibidem oblitus, & entis imaginativi, cujus tamen præ cæteris memoriam habuiſſe debuiſſet. Niſi fortaſſis malit, ens imaginativum non poſſe cauſare morbos, aut nusquam vigere, niſi penes ſagas. Enimvero, ut Peſtem divinam arbitror ſpernere remedia naturæ: ita quoque, ſi qua Dæmonibus aut ſagis propria (quod non eſt credibile) at ſaltem ſuam cœlo originem neutiquam deberet. Etenim alias ſi Peſtis ſagaria eſſet, ſolitis eſſet longè immanior, propter adjunctum virus externum, & agendi, promtitudinem, ira cacodæmonis acceleratam & ampliatam. Frater P. Boucher, Minorita, in ſuis orientalibus peregrinationibus, ut teſtis ocularis, narrat. Quod quantumvis Ægyptus, ſit alioqui Peſti valde obnoxia: pridie tamen inundationis Nili, quotannis decidere rorem ſingularem, quem Elthalim vocant, cujus adventu promtè & univerſaliter ſanantur, quotquot Peſte decumbunt, ac ſani præſervantur ab ea, eodem rore. Etenim ſi hoc verum, nec ſat à principe Radzivilio inveſtigatum: nil quicquam tamen exin deduci poteſt, quo Peſtem cœlitus cauſari naturaliter ſciamus. Cum exin ſaltem ſequatur, meteororum quædam eſſe ſana, alia verò quibusdam noxia. Quod hactenus nemo negavit. Etenim quamvis Sol, pridie inundationis Nili, ferè ad locum eundem quotannis redeat: non tamen ſimul eædem ſtellæ comites recurrunt. Dein, Ros ille non eſt cœlorum aut ſtellarum proles, neque ex Blas cœleſti meteorico: ſed pridie inundationis: jamdudum inundata eſt terra altior Abyſſina, calida, & auſtralis magis: quæ magnum de ſe vaporem nitro refertum emitit (eſt namque tota Nili aqua nitroſa) qui vapor in rorem nedum reſolvitur (Ros, alibi mella, tereniabin, manna, entali, ac laudanum velut gummata plorat: atque apud nos, quotidie ros majalis ſale ſaccharino ſcatet) currentemque comitatur Nilum: ſed totum aerem Ægypti, etiam humectando abluit, ægrorumque corpora reficit, non multò ſecus, ac imber terram, poſt longas ariditates. Saltem ego, Sacris admonitus, ſperno Augures cœli. Itaque ſi cœlum ſit Peſtis graſſantis cauſa: deberet eſſe pariter cauſa alterius cujusque Peſtis. Quia idem ſpecies ens, easdem ſortitur cauſas conſtitutivas, à quibus ipſa ſpecies ſuam recipit identitatem. Itaque conſtanter nego; virus peſtilens cœlo naſci, aut à ſtellis dimitti: Peſtes verò omnes, quæ non ſingulariter pro flagro divinitus mittuntur, ſunt vel endemicæ, vel terrore quodam fabricatæ. Quæ autem contagio hauſtæ mutuantur, ſequuntur ſemen atque fermentum ſuum. Peſtis autem endemica, licet hauriatur forinſecus occaſionaliter, non eſt tamen Peſti adſcribenda, niſi Archei noſtri terror, Idem virulentam pavoris, ab ente endemico concepti, prius fabricet; uti mox conſtabit. Nego inſuper, ullam Peſtem eſſe epidemicam. Nam tametſi aër, multorum corpora ad varias putredinis confuſiones invitet: nullatenus tamen eſt Peſtilentis veneni cauſa primordialis. Nam ſicut omnis putredo à Peſte differt: ita viciſſim quoque venenum Peſtis, à quavis corruptione, filia meteori. Quod niſi ritè atque perfectè ſit cognitum; nullatenus quoque poterit intelligi natura Peſtis: multoque minùs ejuſdem radicalis ſanatio promoveri.

Ad

Ad hujus capitis calcem addam argumentum, quod à ripa fluminum deſumitur. Vidi nempe, qui ut Peſte infectas vitarent ædes, Antverpia diſceſſerunt; alios, qui fugerent ab variolis, quibus ante biennium, adhuc vultum cicatricibus maculatum circumferebant, in Scaldi ipſo percuſſi ſunt morbis, quos vitaſſet, præſumebant, ſeque ut ſanos ſubduxerant. Memini quoque me quandam puellam leproſam curaſſe Vilvordiæ, quæ dum jam per 7. hebdomadas ſanata putaretur, & Antverpiam rediret, confeſtim per totum corpus in ipſo fluvio, ſibi lepram tepullulare ſenſit. Quæ demum ad me rediens, ſanataque, per ſemeſtre, Vilvordiæ eſt morata, attamen eodem die, quo domum rediret, in Scaldi rurſus repullulavit occultata Lepra. Mulieres quoque in abortum proclives, etſi rheda rus pergerent, feliciterque ceſſiſſet iter; attamen in fluvio ſeditionem in utero ſenſere, domumque à ripa per rhedam vectæ, illa in cruentum profluvium lapſas, ſcivi. Adeoque fluvius, cœli æmulus, planetis creditum honorem ſuffuratur. De æſtate loquor; adeoque nec frigus in fluvio, tum aliquod ſuſpectum, incuſandum. Frigus etiam autumni, rus pergendo, non obſtitit, quantum menſe Auguſto; fluvius, nec concuſſio rhedæ, quantum quieta navigatio, noxæ attulit. Non demum vapor aqueus, in fluvio oberrans Siquidem diebus pluviis, rus itinerando, calamitates narratæ non obvenere. Ut neque degendo circa paluſtria loca: ſed influviis, fluxui ac refluxui opportunis, pauculas horæ; has moleſtias Peſtis, ectymatum, lepræ, & exanthematum, invexere, quæ in terris non oboriebantur. Argines enim, ac ripas, bis quotidie aqua deſerit, fœtetque olidus fracedine fundus. Quapropter fluvius tacendo loquitur, probatque fracidi odoris nocumenta, quæ mox dicam. Idque enim proin non tam littori maris, quàm ripis eſt vernaculum. Nam ad ſalſum mare, arenamque fundi, nulla eſt fracedo, qualis in ſemidulcibus fluviis; quare aquæ vix unquam prorſus nitidæ ſunt, carentque odore ſibi proprio. Cœlum ergo à labe noſtra eſt immune, ut ab accuſationibus ignorantum inſons, culpâ caret vindictæ. Reliquiæ ſunt paganiſmi, quas niſi Schola Medica devitarit, ſciat Datorem luminum, beneficia ſua non illis porrecturum.

Peregrina Lues nova.

NOn omnes morbi venêre ſimul in palæſtram. Felicia ſanè Atavorum ſecula, quibus paucæ infirmitates ſtrinxerant gladium in humanam imbecillitatem. Productumque deinceps transgreſſionis Adamicæ, ſenſim nobiſcum naturæ primordia aſſociavit: Aſtrologi enim adhuc hodie confugiunt ad determinatas ſiderum poſitiones, iras, incompatibilitates oppoſitionum ac luminum malignorum congreſſus. Quibus prima febris, prima Apoplexia, primave Peſtis, nata ſit. Etenim quanquam non ſoleam indagare præterita, quæ non proficere, ſed obeſſe poſſunt: multoque minus aſſueverim inquirere, quorum adipiſci, dare, facere, aut ſperare non poſſem demonſtrationes: attamen non potui non irridere paganiſmi futilitatem in Aſtra relatam. Aſſentiret namque facilius Aſtrologis, ſi nata ſemel febris, obortaque apoplexia, ceſſaſſent, ceſſante illa conſtellatione. Demonſtrare quoque ſi poſſent, quonam interim hoſpitio febris habitaret, diſtracta ſemel ſtellarum febrilium dislocatione. Quapropter libro de vita longa, morborum omnium, mortiſque introitum in naturam humanam, primus, ex ſua origine deſcribere, coactus fui. Adeoque dilucidè intelligo, ac opticè cerno, reliquias eſſe ex paganiſmo, quicunque auſus eſt, ſtellarum officia & deſtinationes extendere ſupra textum Sacrorum, qui dicit, quòd aſtra ſint nobis in ſigna duntaxat, tempora, dies, & annos. Etenim ſi Aſtrologis aſſentirer judiciariis, arbitrarer febrile; aut Peſtilens ſemen, ſemel natum, deinceps intraſſe in naturam: nec quidem, ut maledictionis cujuſpiam, ſed creationis deinceps prolem, continuare ſuam generationem. Sed cum morborum plerique tandem in ſanitatem deſinant, ſi ſaltem non cum ægris ipſis oppetant, ac plerumque citra novæ prolis ſuſcitationem: neceſſum eſſet, ſi propter infauſta (ridiculum, aut blaſphemum Chriſtiano verbum) quandoque lumina

incepiſſent: nec hodie ſine illi incipere poſſe, ſi lumina illa, ſic congreſſa, æſtimanda ſint cauſæ morborum efficientes. Credidi itaque, poſtquam penitius abditorum corporum analyſes per Ignem explicuiſſem, quod eadem morborum ab initio fuerint, quæ & hodie principia, atque radices. Quod ſatis clarè demonſtravi in tomo de origine medicinæ, Tractatu de morbis in genere. Crediderim quoque, aliquot morbos initio fuiſſe, velut in ſui infantia, leniores, celerioresque habuiſſe progreſſus, & faciliores quoque extinctiones, ob priſtinum naturæ humanæ robur. Aliquot tamen morbos, ſui initio ferociores fuiſſe, qui nempe non ita adhærent radici humanæ fragilitatis; ſed lui ut peregrinæ conſocii acquiruntur. Etenim ut olim naturæ erant robuſtiores, quæ ut ſuſceptrices, ita & medicatrices ſunt morborum: ſic modò, experior ſemina morborum indies proficere, robuſtius incidere, ac incaleſcere, noſtramque naturam, quò it longius, proceditque intempeſtivius, eò quoque negligentius remediis auſcultare. Enimverò patrum noſtrorum diebus, ſurrexit eatenus incognita lues Veneris, cum pediſequis & aſſeclis. Notatur autem annus 1424. & Parthenoplica obſidio, ætas luis, ejusque prima nativitas. Quicquid demum ſemel penes nos adolevit, quanquam in illis individuis pereat: ſpeciem tamen deinceps ſervat, & vix interire ſcit, quamdiu perennat mandatum ejus; qui labem in carnem mittit. Ut Scorbutum, Peſtis Hungariæ, &c. noſtris abavis ignota. Noſtræ autem plagæ creſcunt indies, quia & impietates multiplicantur. Mutantur quidem morbi, larvantur, augentur, degenerantque per ſui copulam. Itaque animo majore, deinceps de remediis altioribus penſitandum. Ex morborum deterioratione autem, conjeci ſecuriorem medendi artem, quam quæ hactenus per frequentem phlebotomiam, & venenoſam reſolutionem laxantium, conſertis vinculis, mortales in cœmeterium præcociter trahit, ſurgere debere. Omnior enim, quia cerno luem Veneris, cæteras ægritudines, mutaturam in ſui obſequium: & Peſtem quoque hactenus fore degenerem. Enimverò legi quandoque in revelationibus S. Brigittæ, item in vitis S. Dominici, Vincentii Farrerii, Colettæ, &c. unanimi apparitione illos vidiſſe, ſuccenſum velut mundi Salvatorem ſuper mortalium impietatibus, minatumque exitium generis humani, tribus jaculis. Cujus apparitionis ergo, B. Vincentius, ordinis S. Claræ reformatricem Colettam, ut Valentiis Hiſpaniarum, ſuperintellectuali raptu, viderat genubus proſtratam, ante ſacroſanctam Trinitatem, quod exoraret auxilium Deiparæ virginis. Ut Chriſtus Dominus averteret piaculum, comminatum pro commerito ſupplicio. Deſertaque patria Valentia, Gandavum venit Colettam inviſurus: quam ſtatim agnovit eandem, quam in raptu præfato viderat, & quærebat. Pro Avaritia enim, erat ſagitta bellorum, quibus malè parta maléque reſervata auferuntur. Pro Superbia, erat in manu Omnipotentis jaculum inediæ, famis. Eccleſiaſticos autem, quos hujusmodi peccata ut plurimum tangunt, minatur fugare utraque lancea, à poſſeſſionibus, contra vota accumulatis, maléque uſurpatis. Ac tandem contra luxuriam, ſagittam contagii in manu gerebat. Non equidem David caſu; ſed altiori ductu, Peſtem pro bello & fame elegit, Quia totus populus, Regis ad exemplum, fornicator erat. Singulare id ſaltem in præfata viſione, quod diverſis ſanctis, & annis apparuerit, & quidem ante luis adventum. Quoniam non eſt verbum, quod Dominus non revelaverit ſuis Prophetis. Poſtremo, ſub dierum plenitudine, ſub maturitate, & completo peccatorum numero, immiſit longanimis Deus unam trium ſagittarum in medium carnis, ac confeſtim apparuit Lues Veneris, planè atrox, virulenta ac feſtinanti putredine necans. Deinceps autem aliæ ægritudines, imò & ipſa Peſtis, labem ejus contrahit. Nec veteres morbi reſpondent amplius deſcriptionibus avorum, nec conſuetam feudi obedientiam remediis exhibent. Nam olim ingentes exercitus, citra ultraque Europam in Aſiam, & Africam ducebantur, abſque notabili contagio, idemque utrobique ferè militum cenſus inveniebatur. Aſt jam, mox ab incepta obſidione, moriuntur intus præſidia; & ſimul obſidentia caſtra, acceleratamque expugnationem, confeſtim popu-

popularis Peſtis ſubſequitur. Vix enim unica præſidii cohors foras proficiſcitur, quam non ſequantur currus, ægrotis onuſti, etſi poſt ſe noſocomia oneraverit. Præcipui Chirurgorum cum admiratione plangunt, quod non ita pridem, minora quævis vulnera vix ſolitis obediant amplius medelis. Porrò lues iſta primum viſa legitur in obſidione Neapolis, anno 1494. Medentes quoque ortum ejus per conjecturas attentant. Aliis enim placuit luis nativitatem, Indiis occiduis tribuere, quodque ibidem eſſet vernacula atque ſolita. Aliis verò placuit orientalem plagam accuſare. Veruntamen occaſus Indias immunes fuiſſe, teſtatur ipſe Ferdinandus Corteſius, earundem expugnator, quodque poſt adventum ſuum nondum ibidem encotuiſſet; ſed eò advectam luem, cum Æthiope, mancipio Pamphili de Narvaez; Fortè enim ille recens ab obſeſſu Neapolis eò appulerat, ſecumque attulerat. Etenim cum ibidem primum lues videri cœperit, diſputatum inter nationes, an Gallo, an Hiſpano, an verò Neapolitano, cedere debeat in triumphum. Interim nemo unquam Luſitanum accuſavit, ac per conſequens, Indiæ Orientales immunes erant. Nam Luſitanus in obſidione Neapolitana non erat, qui veteri odio bella Caſtellanica lubens promovebat. Solus tamen Luſitanus cum excluſione Hiſpanorum, eorum luſtraverat, ſibique ſubegerat. Nec his obſtat, quod ab olim Lues Sinenſibus ſit aſſueta. Nam inde nemo ad bellum Neapolim advenit. Ergo ſi verum ſit, quod Lues in Sina, antiquitate vincat: potuit ibidem iiſdem initiis incepiſſe: prout catapultas & typographiam ante nos habuerunt. Saltem Lues nuſquam ab Endemicis: nec ab aëris infectione. Hinc etiam non paſſim popularis. Quod autem non à Sinenſibus ad nos ſit delata Lues, patet ex guajaco, cujus uſus apud Europæos 80. annis ſenior, quàm radicis Chinæ. Dein, quia introitus in Chinam ſub pœna capitis omnibus exteris vetitus. Nunquam Lues tum viſa in oris extra Chinam, quorſum tamen Sinenſes propter commercia quotannis excurrebant. At guajacum ab occiduis terris venit. Alii forte proinde contendunt, hanc Luxuriæ luem incepiſſe, eo quod annonæ caritas, mactatorum carnes cadaverum ſuffurari, & clanculum coctas divendi, ſuaſiſſet. Sed cum anthrophagis Indis hæc Lues, ante adventum Pamphili, fuiſſet ignota, non recipitur horum allegatum. Aſtrologi quoque, quibus omnium contingentium cauſæ referuntur in ſiderum aſpectus, & rotationes: ne quid citra cooperationem aſtrorum fieri concederent? peregrinum tum ſtellarum ſitum, duntaxat ſuper Neapolim influxiſſe ajunt, quem multâ anxietate quærentes, nondum invenerunt. Quaſi idem aſtrorum ſitus nunquam fuiſſet antea. Refragantur enim Sacra Aſtrologorum huic opinioni; ut ſuprà jam probavi. Paracelſus tandem Luem, multis libris & additamentis inconſtanter indagans, copulam leproſæ meretricis cum ſcabioſo milite Gallo incuſat, ac deteſtatur. Quaſi vero antea nulla leproſa, Gallo ſordido commiſta fuiſſet? Ad refellendum autem ſufficit: quod Paracelſus etiam in hoc ſibi ſit inconſtans. Negans pluribus libris luem Veneris, per ſe, eſſe morbum, ſed aliis morbis permittit duntaxat aſſeclam. Attamen omnis contagio, ſive ex Lepra, ſive ex peſte, vel aliunde contracta, verè & actualiter in ſe eſt morbus. Nec mirum quoque, cauſam Luis hactenus neſciri ab iis, qui ad naturæ ſolius contingentias reſpexerunt. Credo potiùs, tot apparitiones Sanctis non fuiſſe fruſtra, ac ſine ſcopo oſtenſas. Credo itaque, initia luis, ex vibrato jaculo Iræ divinæ, hauſta fuiſſe, & in naturam inſita, non ſecus, atque lagenarum inverſione, tertia quandoque peribit mortalium perſona. Non quidem, quod velim luem libidinis reputari, ſui principio miraculoſam penitùs, quia à piaculo incepiſſet. Scio namque, ut in natura habet modo: ita & ſui initio fermentum, atque radicem reperiſſe. Enimverò Laicus quidam, & vir ſanctus, ad quæſtiones arduas aliquot, ſolitus viſiones ſomniales, ac non raro quoque per mentis abſtractionem, notiones intellectuales ſuſcipere: nimiâ forte curioſitate has indagavit quæſtiones. 1. Cur iſta Lues præterito ſeculo, & non antea erupiſſet: cum anteactis paganorum diebus, ſcelerata quælibet ſcurrilitas nunquam defuerit?

fuerit? 2. Unde, ſi non ab Indis, in Europam venerit? 3. Quæ cauſa ſit continuitatis, & mitigationis, ac mutationis, ſi divinitus immiſſa? Nam miracula rarò per contagium tranſeunt, ac niſi tradito mandato, ſuam in natura cauſam nanciſcuntur. Sed neque Deus inſontes punire ſolet, prout innocentes ſæpe Lues Veneris inficit. Dixit itaque laicus, ſibi in viſione intellectuali viſum jumentum, quod penè difflueret ulcere fætido. Qui morbus equinæ ſpeciei proprius, noſtrates **den Worm**: Galli vero *le Farcin*, vocant. Unde ſenſim equi purulenta carie pereunt. Hoc autem jumentum vidit, velut canibus in eſcam deputatum, totum tergus vitiatum habens, etiam circa vas naturæ. Nec præter iſtam viſionem, aliud reſponſum habuit. Quapropter ſe ſuſpicari dixit; Quod in obſidione Neapolitana, (qua primum dira hæc lues emerſit) nefando aliquis peccato, congreſſum cum ejuſmodi jumento habuiſſet. Saltem inde conjicio, non antea viſam raritatem morbi, quippe non credam facilè unquam ejuſmodi peccatum in talibus terminis ab origine mundi commiſſum; eſtque morbus, lui Venereæ ſimilis, & equinæ naturæ affinis ac familiaris. Potuitque ideo ſuum fermentum (permittente Deo vindice) in humanam familiam naturaliter tranſplantaſſe, divinitus quanquam antea comminatum. Miſcuiſſe inquam contagium equinum, infandæ libidinis actu tum (perinde atque hodie à meretrice ſordida usque in teſtes maris, attrahitur ipſa Lues) gonorrhœam, carcinoma, atque bubones venereos, &c. propagans. At curioſus eſſe deſino, quoties res ſcita nulli eſt uſui. Niſi forte mavis hinc meditari, equos ſic ulceros curari remedio Luis; & vice verſa, per Hydrargyrum optimè præparatum. Servit ſaltem conſideratio Luis degeneri ac multiplicatæ Peſti hodiernæ, & quæ plures ſub adventum Antichriſti, minatæ ſunt in Sacris. Addo. Quod ſit infamis, infeceritque omnem mundi angulum: effectu quoque palam oſtenderit: quod ſit commune carnis piaculum, ſerpenſque ad ulteriorem, & vulgo adhuc incognitum ſcopum. Enim vero primo exordio nedum dudum ignota ſtetit: Sed & ſui medela infeliciter tentata, & adhuc hodie vulgo ignorata. Unde conſequens, quod incertis & ferocibus pharmacis, mortalium vita indignata, humiliata modo ſit, vel ante cujusque juventutem. Quæ debilitas, perpetuitatis quandam ſpondet perennitatem, ac in abſtemiis, ad quartam ſaltem generationis periodum. Imò licet ampla hominum caterva nunquam luem contraxerit: nihilominus, cum vix unquam Lues ſit bene curata, manſerintque reliquiæ: ſuperſunt ſanè, qui Medentum temeritates experti, ſeipſis ſunt longè facti infirmiores. Pars namque veneni, quæ permanſit penes illos radicalis, præter horridas unctionum, ſuffituum, & ſalivationum torturas: nec eſſe eſt eo titulo, illorum ſucceſſores, notabili debilitate diminutos. Eſt nimirum Lues, non quidem morbus, conſtans materia ex qua: ſed fermentum duntaxat venenoſum, ſolidis, vel liquidis noſtri partibus, odoris inſtar, affixum. Adeoque (quod Lui eſt ſingulare) nedum partibus conſtitutivis; ſed & excrementis, ſive aliorum morborum materiis, quas attingit, ſe incorporat; quia afficit, & commiſcetur. Cumque facilius ſit veneno contaminare materiam, jam recenter deſtinatam in excrementum, quam partem adhuc vivam, adeoque & hactenus reſiſtentem. Hinc fit, quod quicunque manifeſta, vel occulta habent quorumcunque morborum initia, Luem facilè contrahant; proinde ſe etiam in varias morborum larvas aſſociatione tranſmigrat. In multis namque ulcera, puſtulasque; in aliis, oſſium caries erodit, dura excitat tubera, Bubones, item phlegmones, & purulenta apoſtemata facit, ut & vulnera curando pertinacia. Alibi quoque peperit paralyſes, podagricos inſultus, Icterum, Hydropemve, &c. Id enim Paracelſum decepit, putantem, quod Lues non ſit in ſe morbus, quia aliis morbis adhæreret. Nam maledictio jam naturæ, ab origine ſua impuræ, ſuperveniens, non procedit generatione conſuetâ: ſed ſuum corpus in corpore aliorum morborum reperit prædiſpoſitum. Ita ut paritas conceptus, nativitatis, ſubſiſtentiæ, & effectuum in alieno corpore (humano nimirum) prodant paritatem ortus Luis, & aliorum morborum, eo quod pariter à prævaricatione emanent. Morbi itaque, à Luis ortu deinceps degene-

generes facti, veneni alicujus ritum imitantur plerumque? nec ullus ſat horum cauſas inveſtigavit, quare nimirum plerique morborum, evaſerint contagioſi, atrociores, frequentiores, tardius difficiliuſque fugaces, quam olim. Indubie namque, Peſtis eſt ſolito frequentior, minimâ nos occaſione arripit, crudeliter inſectatur, faciliuſque diſpergitur, quia aſſociata novo toxico. Etenim plures, velut deſperantes, putârunt naturæ noſtræ vires, ſic ad ſui finem brevi decurrere. Sed Verbo DEI eſt ſtabile imperium. Non eſt ullus horum defectus, ſpeciei humanæ incorporatus; ſed per accidens, individuis tantum adhærens; cumque omne peregrinum adhærens ſeparationi ſit obnoxium, nullumque alienum ſit idoneum, ut ſimulacro DEI medullitus conjungatur in conſtitutivis principis; Idcirco omne peregrinum, ſui ortum, augmentum, aſcenſum, ſtatum, declinationem, ac interitum neceſſariò ſuſcipit, ac tandem etiam ſponte, per ulteriores propagationes, reſtaurationem exſpectat. Sunt namque Verbi, ſemina ac ſpecies, in ævum durabilia. Hinc conſequens, hoſpitem exoticum tandem cedere deberet è ſtabulo, in quod clanculario errore furtivè irrepſit. Eo quod Verbi poteſtas, nullis tempeſtatibus, longitudine motuum aut dierum, ut nec hoſtis technis, præſcriptionem patitur. Diluvium quidem terram cooperuit, quia homo viam ſuam corruperat: Ideoque & hodie ob peccata, penes nos infirmitas locum ſibi fecit, accreſcit indies nova, & comminatur alia inſuper. Anno 1540. ſub Paulo III. circa autumnum in Apulia prope Tarentum, prima apparuit Tarantula, monſtrum ab urbe ſic dictum Araneæ ſimile: ſed duplo majus. Quod deinceps manſit in ſpecie, & à Tarentino, in agrum jam Romanum quoque transplantatum eſt. Etenim apud Danielem omne monſtrum, in rempubl. excreſcens, à mari venit. Confirmantur hoc monſtro novi adulatores, qui homines à ſe demorſos dementant, & exſultando tripudiant, tanquam bene egiſſent, credendo adulatoribus. Anno 1550. in Auguſto, Galli primum viderunt Triticum, quod vocant roratum, ſive mellitum: in ariſta adhuc viridi, halecem fumatam odore referens: in matura verò, nil niſi fætidum pulverem atrum: popularium utinam, non morborum plurium cauſam. Plaga eſt, quæ nobis magnam furatur annonæ partem: ſata nempe eſt zizania contra potentiores Prælatos. Quam utinam noſcerent ac prævidérent! Anno 1556. noſtris oris maritimis primum apparuit Scorbutum, Veteribus ignotum, quod gingivas & anhelitum inficit, ac crura: quia & interiora obſidet. Deſignantur homines eodem anno in Belgio admiſſi, dulci contagio, intus & extra ſubvertentes, ſibi credulos. Non ita pridem febris caſtrenſis adorſa eſt noſtrates, contagio profundo; abſque ſiti, & calore enecans; denotanturque, qui, ſpecie pietatis, nova ſpargunt, & ſuſpecta dogmata inter domeſticos. At ſaltem nil, quod hoſtile eſt ſemel, deinceps in ſua ſpecie intercidit, quia ad flagrum immittitur, ac cæci non indagamus cauſam occaſionalem, medium lethiferum, finem, atque remedium. Hodie enim Caſtrorum impuritates, paludum, domorum, cum pauperie militum, velut inſolitarum ægritudinum cauſas incuſant, ac inter Medentes ſuper hanc aleam, tota vertitur præſervativa. Quaſi verò olim caſtra puriora, dum Peſtes, atque inſolitæ febres, nondum erant. Scio etenim, quoties febris de ſtemmate antiquarum cadit in corpus, quod actu luem Veneris patitur, aut quandoque habuit, maleque ſublatam, confeſtim iſta febris ſe aſſociet, venenoſæ Luis quisquiliis, unde venena mutuat, quæ maligna & caſtrenſis dici cœpit; ſeſeque propaget contagio, etiam in inſontes à Lue. Eſtque videlicet ex febri mare, & Lue matre, tertium, ab utroque genitorum diverſum monſtrum, ex morbis ſpecie diſtinctis. Hinc nimirum tam febris, quàm Peſtis, larvata evaſerint, atque incognita. Sic namque Lues in chao febrili pergit diſpergi, fitque juris communis. Infelix nempe Luis monſtrum, utrique parentum diſſimile, proditorium venenum, Peſtis æmulum evadit. Peſtemque ipſam, novo putredinis fermento, truculentiorem parit ſolito. Non abſonum ergo hodierna caſtra, plures ægros, frequentiores mortes, & contagio maligniores ſuſcitare. Nec immeritò, caſtra faciliores ſequuntur infectiones, quam alioqui populoſiores urbes: quippe miles

miles civibus. Luis eſt objectum propinquius. Peſtis itaque, tomitem pro favilla reperiens, facilè recurrit.

Opiniones Veterum.

PEſtis, omni ſeculo, in ſupplicium, ab iratis diis miſſum reputatur. Ideo Hippocrates omnem penitus contagii labem, divinum in morbis nominat. Gentiles adhuc hodie ad ſua transfugiunt Idola. Gentium dii, dæmonia. Chriſtiani verò, ad unicum æternum Numen recurrimus, ſubſidiaque Sanctorum imploramus; Quia glorioſus ac mirabilis Deus in Sanctis ſuis, qui impetrant, quæ nobis noſtra denegant demerita. Urbes enim ſunt in Belgio, quibus ſodalitas Sanctorum, in Peſte patronorum, hactenus immunes ſervavit cives ab olim, quotquot miſſi in auxilium & ſervitium Peſte contaminatorum. Nemo enim, miſſus à decano concive, ac ſodali, etſi infeſtiſſimo à Peſte inſerviret, unquam à Peſte apprehenſus fuit. Sic eſt. Capilli capitis cujuſque ſunt numerati. Non cadit frons de arbore, abſque permiſſu DEI. Multo minus nobis aliquid accidit, præter permiſſum & præſcientiam Domini. Sic verum eſt. Peſtis quædam à manibus Domini venit, quam evitare eſt impoſſibile; quia venit ab eo, qui ſagittando errare nequit. Idcirco de hac Peſte nequicquam ſcribere decrevi; ut neque de ſanatione miraculoſæ. Nam ſi naturalis Peſtis per miraculum ſanetur, ea ad Medicum non ſpectat. Plurimi quoque noſtrum opinantur, Peſtem non niſi divinitus mitti, abſque concurſu cauſæ ſecundæ. Mahumetani quoque, cum Calviniſtis, credunt Peſtem inevitabilis prædeſtinationis ſortem. Nec ideò loca vitant aut infecta corpora, ut neque nocua quælibet. Malè ſibi conſtantes Siquidem fera nocere nequit, non conſentiente Domino, adeoque hac ex parte non ſit Peſte nocentior: à feris tamen cavent, ac ſe tutantur. Anglia quoque hactenus proprio Peſtis nomine caruit, quamque ab olim Plagam nominat. Quantum ad cauſas ejus attinet, Græci primum, ac dein Arabes, ac quicunque alterutris horum ſeſe dicarunt, Peſtem in duas cauſas convocant, Quarum priores catharticas, ſive præcedentes; Poſteriores verò, connexas, conjunctas, continentes, comitanteſque proximè, appellant. Enimvero cum cernerent, humanum corpus, ſua per individua, & habitationum loca, magna differre varietate; excogitarunt univerſalem cauſam pro Peſte. Cœlum nempe, per Aſtrologos ſeducti, culpârunt: quod noxio lumine, motuque ſuo, aëra diro tabe conſpergat, cujus proinde virus, epidemicum nominârunt. Ac tametſi viderent morbos, contagio infames, oriri occaſione ſtagnorum, antrorum, fundorum venenoſorum, mineralium, ſordium, montium, uliginum, vallis, aut ſentinæ, unde variæ putrilagines ſcaturirent: non tamen unquam horum morborum indolem, Peſtem æſtimarunt; ſed ſeparato nomine, endemicos vocârunt. Quæ diſtinctio mox dubium omne ſopivit, ac ipſimet in hoc ſopore ſtertuerunt, gaviſi in univerſalem culpam, ad cœlos relegaſſe ſuam inſcitiam: ſeque ſecuros autumârunt, ne quicquam diffidentes, quod ſe culpa, illos verò ignorantia, cœlum vindicaret. Separabant item mortuos, atque moribundos, ſuas obedientias deteſtando, non exauditum iri, neque accuſaturos Medentum incuriam, ac ignorantiam. Præſertim ubi primus ſemper Medicus aufugit, ſuum deſerens ægrotum in vitæ deſperatione. Quocirca Aſtrorum ariolatores in ſubſidium convocant, ut ſi horum errores mundus tueatur, conjunctâ criminatione cœlum infament, quod abſtracti luminis tabido veneno, aërem & aquas inquinet. Aſt prædeceſſoribus multò audacior Paracelſus voluit, labe noſtrâ cœlum infici realiter, peccata noſtra ſtylo notare, & invito ſe recipere, ideò ultorem eſſe, ac neces proritatum. Peſtem autem eſſe merum vulnus, ſagittari cœlitus; vulnerando aſtra, currendoque lædere. Quodque hæc vulnera, tribus duntaxat, neque pluribus locis, (neſciens hæc eſſe emunctoria noſtra) ponè aures ſcilicet, ſubter axillas, & in inguine. Alibi quoque non 3. ſed 4. Peſtes ſtatuit, juxta elementorum numerum; Quadruplici, multumque diverſo remedio, ſuperandas ſingulas. Alibi verò & quintam Peſtem excogitat, à

Gnomis,

Gnomis, Sylphis, Nymphis, ſatyris, lemuribus, Gigantibus, Faunisve immiſſam, quod hos forte quintum autumaret elementum. Porro à civitate Stertzinga rogatus, pro ſelecto alexiterio: ſtellata atque elementata remedia priora deſerens, finaliter potui ex Theriaca, Myrrha petaſitide, terra ſigillata, ſpermate ceti, Aſcleplade pimpinella, Valeriana, & Caphura, cum optima aqua vitæ totus fiſus eſt. Per inadvertentiam ſcilicet, immemor abreptus in centum ſimplicium confuſiones, à ſe multoties, ac ſerio, mox ante deteſtatas. Denique nec ſimul conveniunt, quod alias elementum Ignis, ne quicquam à cœlo diſtinxerit ſæpius, & nihilominus quatuor Peſtes, ortu, cauſa, ac remediis diſtinctas tradiderit: quas uni dicaverat cœlo, quod alibi ſolum Peſtis authorem voluit. Vult etiam quod cryſtallus, Arles, itemque gemmæ, in aëre gignantur, ac cœlitus decidant, quæ alibi ſui immemor fructus aquæ nominat, volens criſtallum niſi meram eſſe glaciem, frigore conſtrictam. Tandem peſtis cum ſit malum cœli, & ex quarto gradu; tincturam autem gemmarum dicat optima iſtius vulneris ſolidativa: adeoque & remedium 2. gradus curare Peſtem quarti gradus. Inanem quoque defatigationem miſeror, circa remedia, quæ inter millenos Spagyros vix unus præparet. Frivolum eſt enim tot condere libros, ac tandem recurriſſe ad vix parabilia, in morbo populari, ubique obvio. Frivolum eſt enim, vagante Peſte, totam regionem alere carnibus ciconiæ aufugæ ſub autumnum, aut lingua leonina appenſa. Cuncta enim ejusmodi ignaram detegunt jactantiam; non autem communem charitatem, in tam ærumnoſa ægritudine. Nec enim Hippocrates ejusmodi remediis, Peſtem è Græcia fugavit. Alioquin enim pauper (ſi remediis, ac obſoniis pretioſis, Peſtis profligaretur) vitæ deſperatione, fortunæ inæqualitate, multo planctu, juſtoque dolore, Deum, perſonarum exceptorem, ſibique denegata remedia, penſitaret. Nunquam itaque credidero, Deum, in natura, minus ſolicitum, ſanando pauperem, quàm divitem. Hiſtoria Lazari enim, & epulonis divitis, mirificè pauperes confortat. Tandem Paracelſus libros Peſtis edidit à Pythoniſſis ac lemuribus generatæ: Lemures, inquam, ſatyras, &c. quos cacodæmones negat, in generanda Peſte, Sagis coæquat: remedia tamen, tantæ Peſti addere, neglexit. Quaſi titulo Monarchæ arcanorum ſibi præſumto, ſat eſſet, non calcâſſe priorum veſtigia, ac plurimum fumi: ac parum ignis ſuſcitaſſe, ſuique memoriam riſui expoſuiſſe. Nam libri de Peſte, de Tartaris, de mineralibus, &c. multum garritum, parùm fidi auxilii continent.

Diviſa Peſtis.

PAramirum Paracelſi, totum incumbit, ut perſuadeat omnem, absque exceptione, morbum, ac nominatim quoque peſtem, totâ ſpecie, eſſe quintuplicem. Cauſis nimirum, ortu, proprietatibus, atque remediis diſtinctam. Primam autem ſpeciem vocat ens naturale, originaliter ex fructibus elementatis procedens, hancque Peſtem, libris de Peſte ac peſtilitate deſcripſit, quibus ſit ibi ſibi interpres. Aſt cum conſtet, fructus, quos Scholæ hactenus credidere miſtorum elementorum, eſſe ſolius aquæ: (prout de ortu Medicinæ alibi clarè demonſtravi) neceſſariò quoque ruit jam doctrina elementorum, pro Peſte ſaltem. Aliud dein morborum prædicamentum vocat ens aſtrale, tanquam è cælo ſtellato depluens. Proſequiturque multis libris de Peſte, hoc duntaxat entis genus, omiſſis aliis. Adeoque cum alibi cœlum, cœlorumque fructus, cum elemento ignis confundat; etiam rurſus coincidet Peſtis aſtralis, cum naturali, & elementali ignea. Tertium dein morborum genus generaliſſimum, vocat ens Veneni. Quaſi Peſtis alicubi eſſet quæpiam veneni expers: & quaſi ſuum venenum, extra, ſupra, aut præter ens naturale, Peſtis haberet: Sic itaque Aſtra, contra ens naturæ diſtinguit Idiotiſmo præpeditus. At ſaltem, quaſi naturalis, & aſtralis Peſtis, non eſſent venenoſæ? Quartum tandem morborum genus vocat Ens ſpiritale, cooperante ſcilicet cacodæmone, cum ſuis mancipiis. Revocat huc quoque exſecrationes, & deſperationes hominum; omittit verò inprimis ſuos faunos, lemures, nymphas, ſatyras, &c. niſi hos forte velit cacodæmo-

dæmonum ſocios. Saltem præcipuum negligit cardinem, propriam nimirum phantaſiam: cum non raram Peſtem ſolus terror generet. Putatque quin imò ens ſpiritale externum, eſſentialem Peſtis cauſam, per quam ſpecies duntaxat dirimendæ ſunt. Adeoque effectus duos, diverſos ſpecie, ſolis cauſis diſtinguit, externis occaſionalibus, & accidentalibus. Etenim certum eſt, ſive Saga, tanquam venefica, peſtiferam labem alicui connecteret, ſive alio medio id fiat, ac proprio naturæ vitio, ſaltem Peſtis inde ſcaturiens, utrobique una & eadem eſt. Quintum poſtremò genus morborum vocat, Ens deale, ſive fidelium, ſatis ſtupidè, Deum à morbis ipſis non diſtinguendo, prout alioqui liberum eſt, naturam ab effectu ſuo nequaquam ſeparâſſe. Peſtis autem Dealis nusquam, vel ampliſſimis ſuis ſcriptis mentionem fecit. Ad me autem quantum attinet, ens aſtrale non admitto. Licet id Paracelſus non uni tantum ex quinque; ſed ſibi inconſtans, omnibus univerſim peſtilentiis commune fecit. Similiter denique confundo Ens Veneni, cum Ente naturæ. Nam ſi non venenum: nec etiam ob id Peſtem continet. At cum Peſtis ſeparatum habeat ortum atque progreſſum, à reliquis morbis diſtinctum: Imaginationibus atque terroribus non parum alligatum. Hactenus omnem Peſtem facio ſpiritualem. Non quidem ſagariam ob id; verùm perturbationibus Archealibus tributariam, ac merè naturalem. Quod ſi verò cacodæmon collaboret pro excidio humano: tranſplantabitur quidem & incrudeſcet ferocius: non tamen ad hoc ſuperſtitione (licet aliter Paramirum ſentiat) opus, aut à naturæ devia eſt Peſtis; quippe ſupter naturam, ens ſpiritale evidenter, velit nolit, ſemper militat. Duas igitur ſpecie diverſas Peſtes agnoſco ſolum. Unam nempe, quæ immediatè ex manu Omnipotentis, per Angelum percutientem mittitur, ad exſecutionem occulti Judicii ſuæ Deitatis. Hanc etenim quanquam Peſtem etſi agnoſcam: eandem tamen Domino meo integraliter committo, dicoque reſignatâ mente: Fiat voluntas tua, Domine. Siquidem nec remedium opto, niſi pro tuo beneplacito. Finaliter itaque Peſtem naturæ tantum ubique attingam, ut Philoſophus. Eamque voce alteram.

Conjuncta cauſa Veterum.

In morbis univerſim, citraque exceptionem, cauſam efficientem & externam, nullam, præter occaſionalem, quandoque de morbo in genere, differendo, duntaxat agnovi. Nunc porrò cœlum, aditum dare ad Peſtem, juſtè me negare oſtendi: licet interim Blas meteori, occaſionaliter queat diſponere ſubjectum patiens, ad faciliorem impreſſionem ſuſceptionis. Itaque ad connexas Peſtis cauſas attendam primum: quas à Veteribus, relatas in humorum corruptionem, & caloris accenſionem legimus, ideoque conſcripta præſervamina, per ſola humorum putredini reſiſtendæ deputata putata. At nondum Scholæ explicuere, quisnam, quove nomine donandus ſit ille humor vitiatus, calore accenſus, qui in venis, viſceribus, vel habitu, ſit titio Peſtis. Nondumque noverunt, in Ægypto graſſantem Peſtem caloribus magnis, potiùs extingui, quam excitari. Prout apud nos, Peſtem plerumque magis autumnalem, quam æſtivalem eſſe. Quandoque enim Scholæ ad endemica recurrunt, tam domeſtica, quàm forinſeca, quæ quoquo modo putredinum incitare vel accumulare creduntur. Denique pro præſervativis, quævis corradunt ſimplicia, etiam calida, modo fide Herbariorum commendentur. Hæſitatio verò Scholarum, ut & remediorum infauſta incertitudo, tegitur ubique diverſarum ridiculo complexionum eventu. Quæ ſane fuit hactenus communis ac trita aptitudo, ad excuſandas excuſationes in nece. Tandemque Doctorum, ingenti Peſtis formidine, detegitur diffidentia Scholarum, ſuper legibus, & librorum pollicitationibus. Saltem infauſtas ægrorum obedientias demulcent, per unicum: *Sic ſtabat in fatis.* Ergo patienter ferendum, quod miſer ille, vel iſte, eſſet relatus in oppetiturorum catalogum. Interim opus Peſtis truculentum, truculentior verò, qui opem jactitat, nec adfert: Celer progreſſus Peſtis pro ignavia tanta Medentum. Toxicum in

in Peſte, unico ſaltem non feriatur momento, nec pacem admittit, quod inducias ſpernit. Si qui ergo eſſent humores, in facto eſſe, putredine in Peſte corrupti, cum nequeant retrocedere, ac reduci in priſtinum integritatis nitorem: ſitque naturalis morborum in Scholis indicatio prima, atque potiſſima, nocuum citiſſimè evellere, vanaq; eſſe cuncta auxilia, niſi quæ promptè penitusq; peccantem colluviem ſequeſtrent. Sequeretur, quod univerſalia præſidia (purgationes ſcilicet, ac venæſectiones) ſint potiſſima Peſtis auxilia. Quæ tamen multoties jam ſunt reperta mortem accelerare. Neceſſariò quoque corruit hypotheſis, quæ humores corruptos, in Peſtis cauſam proximam introducit. Nam revera Peſtis potius humores alimentaris inficit, quàm quod hi Peſtis cauſa ſint. Alioquin alibi ſat conſtare fecit, naturam, humores in cruoris conſtitutione, non agnoſcere, nec habuiſſe unquam. Quocirca nec hi quicquam cauſare valent; quia ſunt non entia. Denique ſi humores, in fieri eſſe putredinis, eſſent Peſtis connexa cauſa, ſaltem debuiſſent Scholæ nomen illius humoris edidiſſe, idemque modum ac proceſſum expoſuiſſe, quo iſti humores corrumpuntur, jamque corrupti ſint cauſa conjuncta Peſtis. Itemque, quo pacto celeriter ſequeſtrentur, cum impedimento ſuæ impreſſionis, in partes vitales. Debuiſſent denique locum deſignare, in quo, tanquam nido, prægreſſæ corruptionis peſtilentis conciliabulum eſſet; Nam ſi hoc centrum, ſint venæ vel viſcera (ubi prima excrementorum nempe contingit ſequeſtratio) prorſus damnoſus eſſet omnis ſudor: quippe qui à ſtomacho vel hepate, trans vitalia viſcera virus duceret, & non per conſuetas ſentinas propius effunderet. Sic namque Lues Veneris, ſola gonorrhoea, in teſtibus domicilium eligens, ſi per ſolutiva, à lotii officinis retrotrahatur, ut per venas in alvum recidat: neceſſariam Luem in totum ſpargit ſolo iſto tranſitu. Multo itaque magis Peſtis, ſi humores in propriis officinis inquinaſſet, tranſeundo per ſudores efferretur, infallibiliter totum; quicquid vitale intus eſt, contaminaret. Sin verò habitus corporis, locus ſit putrefactionis humorum peſtilentium: Jam ridicula erit Medentum diæta, quæ humorum putrefactibilium generationem creditur præpedire. Denique à quo, & unde putredo in cruore euchymo ante Peſtem in corporis habitu, vel etiam centro, oriretur: nequicquam de his omnibus eſt determinatum per Scholas. Satis putantes, obiter dixiſſe, humorum corruptionem Peſtis eſſe cauſam conjunctam, eò quod Doctores profugi hanc non niſi ex obliquo ſemper adſpexerint. Cum enim adverterent, epoto laxativo, carnes & cruorem, illo toxico tabefactas, & humorem flavum, vel pallidum mucum, obſcurioremve cruorem, nondum plenè transmutatum effluere: aſſeruerunt, nedum cruorem, ſed univerſum corpus, conſtare quatuor ſpecie diverſis humoribus, in eosque iterum reſolvi. Uſque adeò Peſtem in bile flava, igni comparata, vel in atra, ideoque melancholia dicta, terræ, Saturno, atque malignitati propinquiore, hanc putredinem pro Peſte inchoari autumârunt. Equidem licet alibi quatuor humores, ceu futile atque nocuum commentum, abunde demonſtraverim: donemus tamen jam per ſuppoſitionem falſi, quod cruor conſtaret ex illorum quatuor commixtione: attamen cum cruor jam eſſe deſiit, mutatusque eſt formali tranſmutatione in alimentarium ac vitalem liquorem, qui ſingula membra immediatè nutrit, auget, & fovet; Saltem cum veritate Philoſophiæ pugnat, quod liquoris alimentarius, per formalem tranſmutationem, degener à ſanguine, nondum obliviosus eſſet prioris ſortis ſuæ, ac compaginis. Puta ſi vinum, cereviſia, liquamen carnis, cum ſucco olerum, uno paſtu ſint bibita, mutataque in cruorem. Certè iſtud cruoris conſtitutum, non eſt unum, quamdiu ex quatuor illis diverſis, adhuc commiſtis, conſtat; verum quatuor duntaxat unum fiunt, dum per formalem tranſmutationem facta ſunt productum novum, qui eſt cruor. Pariter itaque, etſi cruor ex quatuor humorum connexione conſtaret: attamen cum jam ſint unum, & non amplius quatuor, non erit iſtud unum, amplius iſtud connexum, ex quatuor primævis liquoribus datis. Nec morbi inde reſultantes queũt aut ineſſe, aut in ſanando reputari humoroſi, non magis potentes retrogradi, in quatuor

illos fictitios humores (etſi dentur fuiſſe reales) quam ſemel factus ſanguis poteſt retrocedere in priſtinum vinum, cereviſiam, jus carnium, & ſuccum olerum. Patet ergo, quod Scholæ contra omnem Philoſophiam ignorent, formalem eſſe transmutationem, dum ex cibis cruor; & ex cruore fit liquor alimentarius. Patetque ex præfatis cæcitatibus, maximam morborum partem, inſcitiæ principiorum concreditam in Scholis. Ego autem ingenuè proteſtor, me in nullis avorum libris vel minimum unquam ſubſidii auxiliaris punctum reperiiſſe. Nam quamvis plures, velut opitulari, convaleſcerent: vidi nihilominus decuplo plures, qui ab initio invaſæ Peſtis, iisdem remediis uſi fuerant, infeliciter periiſſe. Theriaca enim ab olim, ſemper juvamen pollicita, ejusque aqua modo excellentior paſſim habetur, vanam quanquam opem continere ſciant, qui Peſtis norunt proprietates. Nam Alexiteria, quæ venena cohibent, nil certi habent contra Peſtem. Ideoque Medentes Academici, ſub infida Theriaces tutela, non audent ſe contagio Peſtis exponere. Eſt quippe venenum Peſtis, longe ſecretum à quovis alio. Religioſi autem quidam in Urbe, nil intentatum relinquentes, quo nummos vel æſtimationem comparent, ſelectiſſimam Theriacam magno profitentur vendere. Sed cum nemo militans Chriſto, implicet ſe negotiis ſecularibus, à pompoſis ejusmodi ſtentoribus cuique apprime cavendum hortor: quippe non per oſtium, ſed ſupernè per tectum intrant, non vocati, in medicinam ſeſe intrudunt. Hi enim cum Tullio pene dicent; Populo impoſuimus & famoſiſſimi pharmacopolæ viſi ſumus. Etenim Theriaca Hippocrati, Peſtis domitori, adhuc ignota, triplum mellis, ad pulverum cunctorum copiam, recipit. Simplicia quoque ſexaginta, diſcordia, arida, dura, concluſa, cruda, excrementoſa, & plerumque à bimatu inveterata. Hæc inquam ſub cocti miſtione mellis, multum effœta redduntur. Mixtionem quoque, & digeſtionem, à debili febriente exigunt, præcipue veneno vitiato ſtomacho, & ab Archeo intus conſternato, ac confusè, tumultuante. Quapropter parum auxilii, & conſolationis minimum præſtant. Nam Trochiſci de Vipera cocti, monitu Galeni, cum ſint capitale ſimplex Theriaces, facile docent, aquam theriacalem eſſe plane ridiculam. Nam ſi vipera, diſtillando, aquam theriacalem virtute ſtatueret: quidni Trochiſci de vipera, prima ſui, ac Galenica coctura, omnem iſtam exuerunt medendi prærogativam? Quid igitur agam cum ſemper diſcentibus, & nunquam ad ſcientiam, quam docere profitentur, pervenientibus? Plurimi enim (teſte Seneca) ad ſcientiam iſtam non pervenerunt: quia putabant ſe perveniſſe. Tandem nec ſat fuit, tacuiſſe nomina humorum, quos putarunt putrere ante Peſtem, eſſeque hujus comitem cauſam: quin etiam transſiliendo tranſeunt ipſam corruptionis quidditatem, quæ paucis ſubinde horis ſuam abſolvit tragœdiam. Videntur enim Medentes ſuavi pulvinari cubuiſſe, paries dum proximus ardet, & elevato ſemel ſuper cubitum capite, dixiſſe arreſtum. Peſtis eſt morbus contagioſus, ex putrefactis humoribus, febri connexus, acutiſſimus, & valde periculoſus: quo dicto, caput rurſus reclinâſſe in ſomnum pomeridianum, opimè paſtos, qui ſomnus, ſub tanta luce, oculos illorum iterum clauſit. Mundus interim ejulat, videns effectus, hoc judicio notatos, non cauſas, ut nec denique remedia. Quare ruſtici comam in temporibus, utraque manu ſcabentes aliud arreſtum pronunciant. Non (ajunt) opus eſt multo ſtudio, nec tot libris, ut quis dicat Peſtem lethalem, & contagioſum, quod quisque ſuo didicit malo. Præſtabit itaque fidos auxiliatores conſulere, non amplius ſomnolentos, à Peſte fugitivos, atque remediorum ignaros.

Præparata ſedes.

NOn ſufficit, Peſtis cauſas Scholis incognitas demonſtraſſe, niſi meas dicam experientias, Peſtis cauſam, diverſos ejus proceſſus, in fieri, peregrinas proprietates in facto eſſe, præſervationes, & ſanationem. Initio itaq; repetam, quæ alibi demonſtravi. Scilicet, in natura, duas ſaltem eſſe, nec plures cauſas. Materiam nimirum, & efficientem, quàm in Peſte Arche-

Archeum, Vulcanum, ſive ſemen appello. Pro materia ſaltem, non ſit aliqua indiſcreta Hyle, quæ nunquam exſtitit, nec erit in natura; ſervitque Matheſi, & non ſpeculatori naturæ. Materiam itaque peſtilentem ſpecto, in relatione ad efficiens ſibi internum. Materia ergo Peſtis, eſt ſilveſter ſpiritus, veneno tinctus. Materia autem iſta, tripliciter ad finem ſibi propoſitum tendit. Quoniam vel forinſecus advenſtat, totaliterque ac perfectè peſtifera, à peſtilenti ægroto, vel cadavere, locoque, vel utenſili, inquinata, exhalans: Vel cruda adhuc à fracido Gas terræ intro trahitur, quæ dein intus recipit fermentum appropriativum, ac gradatim tandem venenum peſtilens in nobis acquirit. Vel etiam totum intus noſtri exitium, materialiter & formaliter, absque externo adjutorio ſubinde conficitur. Quod autem non ſint plures modi, quibus Peſtis fiat, patet ex diviſione. Nam vel tota intus generatur, ſine exotico auxilio: vel ab extra, incidit. Eaque eſt perfecta, in materia & forma veneni, ſolius appropriationis, & applicationis indiga: vel eſt adhuc cruda, imperfecta, ac velut embryo. Unde ſaltem inprimis obvium evadit, quod Peſtis non primario ſemper cor invadat. Nam vidi, qui tangendo peſtiferas chartas, eo ipſo ſenſerit dolorem velut pungentis acus, moxque peſtilentem Anthracem in Indice digito oſtendit, & poſt biduum occubuit. Porrò triplex præfata materia, utut prima ſit planè venenoſa: utrobique tamen ſe tenet intra numerum cauſæ antecedentis. Non ſecus enim atque toxicum, oretenus aſſumtum, non eſt ipſe morbus, aut mors: ſed tantùm cauſa occaſionalis ejus. Non enim quicquam corporeum, agit immediatè in vitam aut poteſtates vitales (utpote quæ ſunt de natura luminum cœleſtium) quin prius ſit receptum, redditumque velut domeſticum. Cumque venenum aliquod jam ſit factum civis noſtri diverſorii, deglutitum nempe vel attractum: nondum tamen adhuc poteſt ad occulta vitalium ſeminaria ingredi, vel admitti (quia eſt toto ſui eſſe, externum) quin prius venenoſa qualitas, agendo in vitam, ſuſcitet Archeum (omnium alioquin agendorum ſub ſuo imperio, author atque opifex) in ſui defenſionem. Etenim alioqui non agit Peſtilens venenum, inſtar enſis, qui omnes in eodem attactus, ſui momento, vulnerat æqualiter: Peſtilens autem virus quosdam ferire non valet. Archeus itaq; cum ex ſui indole habeat animales perturbationes, paſſiones, confuſiones, atque alteritates, ſubitò de ſe profert imaginem ſuæ alterationis conceptæ: illamque Ideam, in particula propriæ ſuæ ſubſtantiæ, in qua concipitur, depingit. Quæ ſic inſtructa mortis imago, eſt ipſamet Peſtis. Siquidem Peſtem non aliquam nudam qualitatem exiſtimo, tametſi non alibi, quam in corpore, tanquam accidentia in ſubjecto inhærentiæ, exiſtat: ſed Peſtis eſt ens, naturæ virus per ſe ſubſiſtens in nobis, conſtansque materia, forma ac proprietatibus ſuis. Quod alibi tractatu de morbis penitiſſimè demonſtravi. Hic monuiſſe autem ſat eſt, quod vita nil operetur vicendo, aut perdendo, niſi per motus vitales animæ ſenſitivæ, quæ non eſt ſolita, niſi per Ideas operari in Archeum, motuum quorumcunque exſecutorem: prout nec Archeus aliter operatur in corpus. Quo circa hoc loco obiter notandum eſt, quod materialis atque immediata cauſa morbi interna, ſit ipſe morbus, non aliter quàm cauſa materialis, in homine, eſt ipſum ejus corpus, à ſemine in ſenectutem uſque perſeverans: non autem, quod aliqua ſit hominis cauſa materialis conjuncta præter ipſum ipſius corpus. Quod eſt ipſum generationis productum, ex cauſa materiali nempe, & ſeminali efficiente interno. Quæ hactenus Scholis fuerunt obtecta, adeoque cauſas morborum occaſionales reputârunt internas, immediatas atque conjunctas, planè adhuc diſtinctas à producto. Quapropter hoc loco denique repetendum eſt etiam, quod in Phyſiologicis docui; Nimirum ſex in nobis eſſe digeſtiones. Etenim in tribus prioribus, ſua Retenta, ſuaque eſſe excrementa. Quæ cum ſingula in ſe, ſuisque regionibus ſint moleſta, imò per complicationem atque extravagationem odioſa evaſerint, in Transmiſſa ac Transmutata degenerant, varioſque inde inducunt morbos occaſionaliter. In quarta verò, ac

[illegible]ata digeſtione, oſtendi, non admitti ullum perceptibile excrementum. At in ſexta, quæ eſt Tranſmutatorum, plurima occurrere ſtercora ſpontanea, errore vegetativæ: aliqua inſuper aliunde transmitti, ut etiam non pauca violento Suſceptorum imperio, degenerare. Quæ hactenus à Scholis neſcita, ideoque & neglecta fuere. Quæque ideò nomine proprio caruere, horumque effectus morboſi, ridiculè in 4 fictos humores hepatis fuêre translati, & adjudicati. Quocirca primus ego, quanquam Tartari cauſas morbificas expulerim, ne tamen videar cuncta, ex animoſitate, velle innovare; has ſordes, Tartarum cruoris hic vocabo: licet etymo improprio, quia veri nominis defectu. Excrementa ergo ejuſmodi, ſive aliunde in habitum corporis ſint delata: ſeu demum proprio facultatum errore, ſub transmutando facta, ſeu denique externorum violento imperio, ibidem degenerata: tartarum cruoris nuncupo. Non quod revera ſint tartari, in materia, ac modo, tartari, vini: ſed quia ex bono alimento, jam deturpato, quod antea fœcundum erat, atque vitale, poſt ens hoſtile evaſerit. Hæcque ideò præmonui, ut ſciatis Tartarum cruoris eſſe productum Peſtis, illumque facilè fieri à cauſis efficientibus peſtiferis. Quin imò nondum ſat eſt, dixiſſe tartarum cruoris, productum Peſtis eſſe; ſed inſuper oportet locum præfigere. Docebo enim mox, Peſtem eſſe venenum terroris: ideòque notavi, ſedem ejus, ſive nidum primitivum eſſe in Hypochondrio; ubi videlicet prima terroris humani eſt conceptio, ſive perturbationibus externis, ſeu demum ſponte conceptorum motibus, contingat. Quamobrem adſunt in Peſte, vomitus, delirium, dolor capitis, &c. quæ ſuo loco in Republ. Splenis depinxi. Itaque ſi Scholæ, tartarum hunc cruoris, pro cauſa conjuncta poſuiſſent, adhuc tamen ab invicem diverſi eſſemus. Quatenus quod penes illas cauſa connexa eſſet, Peſtis productum apud me eſt. Nam Peſtis, heteroclito modo, nos invadit. Nec ejus materia conjuncta, eſt aliquod ſolidum corpus, vel liquor viſibilis, ut neque idcirco conſpicua aliqua putredo: ſed ſolum Gas, ſeparatum, ac degeneratum ab Archei ſubſtantia. Quicquid autem viſibile, vitiatum in Peſte occurrit, non eſt de ipſa materia Peſtis, ſive non materia ex qua, ſed eſt vel materia occaſionalis, de qua ante, vel eſt productum, ſive fœtus, in quo Peſtis ſedet tanquam in nido. Quapropter Anthrax, bubo, aut eſchara, non ſunt materia primitiva Peſtis; ſed effectus ac productum, quod Peſtis ſibi paravit. Nam plerumque eſt Peſtis tam atrox, ac velox: ut ſimulatque in Archeum eſt introducta, nequeat obmittere, quin de humore alimentario partem aliquam non ſubjiciat ſuæ tyrannidi, habitetque in ea. Quocirca ſi putridus humor, cauſa immediata Peſtis eſſet, profectò putridus fuiſſet, antequam putruiſſet. Cum nempe ipſa Peſtis, ſibi paret vitioſum illud productum, quod Scholæ vocant humores, adhuc indefinitos. Fernelius enim, Scholis paulò ſagacior eſſe voluit, novitque ideò, Peſtem non naſci, vel conſiſtere è putredine quatuor fictorum humorum, ut neque ex aëris calore, aut frigore: ſed ex veneno aliquo, abditarum cauſarum alumno. Denique advertendum: quod cum tartaris cruoris, ſive ultimæ digeſtionis vitiatæ ſcoria, ſuſceperit fermentum Peſtilens, non minus, quam cætera tranſmutata, privilegium habeat exhalandi per poros, ſine ulla poſt ſe reſidentia, ſive reſiduo capite mortuo (ſic Chymici vocant reſiduam à diſtillatione fæcem) ſi nempe humores fuerint alimentarii: non autem ſi ipſa ſolidorum ſubſtantia, in eſcharam, aut Anthracem, ſit ambuſta. Sic nempe, multò duriora Luis Venereæ tubera, oſſibus, velut æqualia, arrepto reſolutionis concilio, penitùs evaneſcunt. Quanquam autem tartarus cruoris, præfata quoque gaudeat prærogativa, quoties extra vitæ œconomiam, ut infamis, eſt proſcriptus: attamen dum in pus, aut virus ſanioſum tranſmutatus eſt, pellem prius erodit in eſcharæ ſpeciem, quam quod vaporetenus tranſſudet. Idque ſcilicet ob impreſſam peregrini fermenti labem, qua degeneravit in tranſmutatum formale. At ſi odorem fermenti quidem hauſerit tartarus cruoris: ſed nondum ſit tranſmutatus: fiunt glandulæ, bubones, &c. quæ ſudoris profluvio, citra cutis apertionem non rarò terminantur: ubi præfata alia id nequeunt. Hæcque omnia

ferè

ferè à Scholis in Catarrhos ſunt relegata. Totus ergo tartarus cruoris, domeſticus quidem partus eſt: ſed nothus, qui vi, deſtructione, & errore intruſus eſt. At cum remedia naturæ, ſint ſubnoxia tantis digeſtionum aulis: & corpora præſtantiæ tam eminentis, poſſideant violentiam atq; agendi robur, idemque ſordes admiſtas, aut feras difficiles habeant, non ſat profecto æſtimata eſt Pyrotechnia, quæ unum ſubinde ſimplex eo altitudinis graduat, ut omnes digeſtionum ſordes, in extimas usq; oras perſequatur cum vindicta. Alioquin in ultima digeſtione, plurimi occurrunt languores, inter incurabilia à Scholis relata, ob unicam ſolius remedii culpam, quæ defectum comitatur, & accuſat. Non ſecus atque Sagarum opera ſanatione deſtituuntur, quod negligantur remedia, quæ in mali radicem eant. Siquidem diabolica ejusmodi incommoda non tam corpus, ejusve ſordes apprehendunt, quam Archeum ipſum: qui cum ſit velut hominis lucida imago, ſequitur, quod dum ille ſpiritus, in aliquo ſui corporis organo, detorquetur; idem membrum patiatur Archei ſymptomata. Adeoque quicquid patitur ſpiritus, vitæ ſenſusque rector; neceſſe eſt, patiatur corpus: non autem contra. Neque enim uno crure mutilus, proinde mutilum generat. Quia ſpiritus non eſt defectuoſus. Nam quicquid corpus patitur, licet hoc idem ſentiat ſpiritus: non tamen hic contrahitur, niſi paſſio ad extremum vergat: Id eſt, intra vitæ radicem, ſive ſpiritum inſitum confermentetur; prout de colica ſpaſmode alibi oſtendi. Tartarus ergo cruoris, non eſt mirum, ſi ab Idea Archeali concitetur. Quotusquisque enim eſt, qui neſcit, quod indignatio, confuſio, triſte nuncium, terror, &c. ſtatim appetitum edendi tollant: ſuſpiria, vel lachrymas concitent? & inſolitam ſarcinam præcordiis ſubtendant? quatenus nempe alimentum ſextæ digeſtionis, in ſtomacho degenerat, ubi videlicet ejusmodi paſſiones, proximè fabricantur? Hinc ergo cruoris tartarus, ſemel degener factus, hoſtis mox more infeſtat. Ac prout canis ſemel rabidus rabiem ſua morte luit: Ita tartarus ille, ſemel proſcriptus, inque ſordium numerum relatus, nunquam deinceps in gratiam redit. Quia quicquid Archeus ſemel deſerit, confeſtim moritur, quodque mortuum eſt, non amplius reviviſcit, nec pacem cum hoſte init. Itaq; vindictæ cupido & philautiæ indignatio, in primo naturæ fonte, radicitus connata ſunt, manifeſtius quoque inſurgunt in ſubjecto perfectiore: adeoq; in ſenſitivis, poteſtatis iraſcibilis thymoſin, ac gloriam ſibi vindicant. Quare tartarus ille cruoris, Peſte ſubactus, non paret amplius vitæ legibus, ſed priſtinæ obedientiæ ſuæ pœnitens, furoris libertatem effrænem ſibi arrogat, eoque nos truculentius infeſtat, quo fidentius ſemel abdita intus Archei conſilia receperit, quod ſymbolizare nominant Scholæ. Tum enim eſt fur domeſticus, cui viæ ad theſaurum, promique inteſtini, ſunt cogniti. Quam enim celeriter necant, paucæ puris guttæ, ſub cranio? quamque atrocitatem non minatur cruor extravenatus? Quam crudelis, vel unica ſpina in apoſtemate? non mirum itaque, morborum ferociſſimam Peſtem mox parere ſuum productũ, ſedemq; ſi non repererit, ſibi ſtatim faciat. Reſtat tamen ſanandæ Peſtis ſpes, quod tartarus ille, ſuumq; Peſtis diverſorium diſſlentur debito ſudoris exterminio. Quod intellige, quamdiu manſerit in ſpecie liquabilis tartari. Alioqui namque ſi partem ſolidam arripuerit, ſpes vitæ intercidit, niſi ipſa pars arrepta ſtatim ſequeſtrari queat. Ectymata autem, ſtribligines nigræ, aut vibices, Archeum denotant affectum. Pellis namque ſunt tincturæ ſuperficiales; quam ſi profundius apprehenderint, etiam cauterizant. Cumque Archeum immediatè penetrent, præ cæteris, celerrimo indigent remedio. Notatu quoque dignum, inſenſilem diapnœam, in Peſte, differre à ſudore. Eo quod diaphæreſis, ſive inſenſilis tranſpiratio, ſit materia alimenti, adeoque etiam tartari cruoris contaminati: ſudor verò eſt de ſubſtantia Laticis. Tranſpiratio autem, cum ſit continua, etiam citra ſudorem: Hinc fit, quod ſudor potiſſimum abluat, & ſicca tranſpiratio ob id raro ad Peſtis ſanationem ſufficiat. Abluensque ſudor copioſus, ideò ciendus. Ut dum peſtilens tartarus transſpirat ſua veneni nequitia, ſudore partim eluatur, partimque diſceſſus mora acceleretur. Hic liquet diffi-

difficultas à Scholis notata, & non diremta. Nimirum, cur aliquot defectus ſtomachici, non vomitu, aut ſeceſſu; ſed ſolo curentur ſudore. Eo quod conſiſtant in Retentis ſtomachi transmutatis in ſexta digeſtione; non autem in cremoris reſiduis. Peſtis itaque plerumque in ſtomacho incipit, ibique tartarum patrat ac inficit: in quem perturbationes Archei ſuos fecere mox impetus. Nam omnis imaginatio concupiſcibilis ibi ſuam ſedem habet, atque Ideam fabricat. Maximeque circa ſtomachi orificium, vitales vires celatæ ſunt: Ut alibi multoties ex profeſſo demonſtravi. Quia autem tartarus cruoris, forma eſt mucaginis; hinc Peſtis idea, lubens in glandulas protuberat. Stomachus namque ejusque Archeus, quia continuam imaginandi ſocietatem in cerebrum mittit, hinc parotides ponè aures. Per diaphragma verò in pulmones atque axillas penetrat, oriturque ſpirandi anxieras. Peſtiferi autem odores in ſtomacho parati (quod nos, odoribus carbonum ſæpè experti, vomuimus cum cephalalgia, ac dejecta appetentia) vomitus frequentes cum dolore capitis comitantur. Sin autem pergant ad hepar, Jam bubo in Inguine.

Imaginantur Mineralia & Herbæ, ſuo modo animalo.

QUicquid per eſſe reale ſubſiſtit, quodammodo ſeipſum amat: quapropter etiam ſenſum amici, vel hoſtium; id eſt, ſuarum commoditatum, ac moleſtiarum habet. Quare Philautia cubat in gremio naturæ. Res autem, vix unquam eodem ſtatu, absque viciſſitudine permanent. Ergo aliquid tolerant. Sin ergo patiantur, viamque deſtructionis ambulent, neceſſe eſt utique, cauſam habeant, unde dolent. Quare ſympathia, & antipathia, etiam in Lapidibus (in magnete autem manifeſtiſſimè) notantur. Quæ tamen absque ſenſu conſiſtere nequeunt. Ubicunque autem iſte ſenſus eſt, licet obtuſus; contingit etiam ſpeciem imaginationis aliquam, ſubjecto ſuo conformem, comitari. Aliàs namque eſt penitus impoſſibile, aliquid ſibi conſonum diligere, appetere, attrahere, & applicare, vel aliquod adverſum fugere, niſi reciprocè ſenſus aliquis, cognitio, deſiderium, averſioque objecti adſint. Quæ cuncta claudunt in ſe obſcuram ſenſationem, imaginationem, ac ſelectionis aliquam imaginem. Alioquin enim, quo modo res movebitur, aut alterabitur ad objecti ſui præſentiam, niſi ipſum ſentiat ſibi adeſſe? Si ſentiat, quomodo alterabitur, niſi ſub conceptu paſſionis ſibi ſenſatæ? ac niſi ſenſatus ille conceptus aliqualem in ſe includat imaginationem? In hoc angulo (nota Lector) abſtruſa jacet omnis occultarum proprietatum cognitio, quam Scholæ à ſua indagine proſcripſere: deſiſtentes unde incipiendum erat, juxta axioma; Philoſopho auſpicandum, ubi natura deſinit. Deliberavi itaque exquiſitius demonſtrare, quòd inanimatis inhabitet ſpecies ſenſus, phantaſiæ, imò & electionis: analoga tamen ratione, juxta capacitatem & gradum cujusque. Non interim heic zoophyta commemoro, quæ probandi longinqua abſentia, viderentur multis ridicula. Noſtrum autem paradoxum offendet neminem, modificatè intelligentem. Inprimis indubitatum eſt, quin flores aliquot Solem comitentur, tam diebus lucidis, quibus Sol non ſplendet, quàm ipſis noctibus: Atteſtantes ſibi motum, ſenſum, & dilectionem Solis eſſe, utpote ſine quibus impoſſibile eſt, occultatum Solem comitari. Etenim prout ſerò Solem in occaſu amittunt (qui dum feſtinat ad ortum, non operatur apud nos, in umbra terræ morantes) attamen ſive interea nox caleat frigeat, ſerena ſit, aut pluvia, non ceſſant tamen flores æqualiter ſeſe ad ortum flectere. Quod inprimis deſignat notionem ortus, & circuitus ſolaris ſibi eſſe, qua parte ſit occaſurus, & oriturus. Voca inſtinctum naturæ, vel ut lubet. Nomina namque, rem non mutabunt. Res ipſa eſt facti; factum autem cauſam ſuam in flore habet. Hæc autem in plantis, vegetanter animatis ſic contingere, minùs mirum. Sed quod etiam locum in mineralibus habeant, ſic probo. Nihil fere in natura fit, absque motu proprio: nihilque ſponte, aut à ſeipſo movetur, niſi ob proprietatē, à Creatore ſibi inditam, quam Veteres amorem proprium nominant, voluntque hactenus Philautiam,

natu-

naturæ eſſe primogenitam, pro ſui cuſtodia datam, atque innatam. Hæcque ubi adeſt, neceſſaria quoque eſt Sympathia, ac Antipathia, reſpectu diverſitatis objectorum. Sic nempe avium cæterarum plumæ, à pennis aquilæ cariem ſubire dicuntur: & pannus, è ſponte mortuarum ovium lanis, mox ſponte foraminibus, quibus pertunditur, velut carie reſolutus, quibus locis, fila mortuæ lanæ decurrunt. Quod non fit, ſi totus pannus pariter ex mortuarum ſponte pecudum lanis conſtruatur. Sic tympanum ex pelle ovina & aſinina muteſcit, ſi vicinum pulſetur ex corio lupino. Pellis Gulonis (animal voraciſſimum in Suecia eſt) homini quantumvis ſobrio, nec venatori, ſomnia ordinaria excitat de venatione, ac comeſtione: ſi dormiens eadem tegatur. Sed quid hæc ad mineralia? Vado equidem à vegetabili regno, per res mortuas, ſenſim ad Lapides, quibus Sacra magnam virtutem tribuunt. Enimvero lapides nec movere, nec alterare poſſent, ſi ſenſationem ſui objecti non haberent. Nec enim corallus rubens palleſceret, ſi carnem mulieris hyſtericæ geſtatus tetigerit, niſi ejus defectus ipſe ſentiret. Lapidum manifeſtiſſimus enim Magnes ſe prodit, qui ſe proprio motu locali vertit ad Aquilonem, quaſi vitalis eſſet. Non autem, quod à Borea trahatur. Quoniam ſi Magnes, averſa ſui parte, ponatur ad Septentrionem in pyxide lignea, ſuper vultum ſtagnantis aquæ, quàm citiſſimè pyxis ſe volvit, altero, atque oppoſito Lapidis angulo, ad Aquilonem. Ergo ſi id fieret per tractum Boreæ, & non ſpontaneo impulſivo motu ipſius Magnetis: mox pariter quoque pyxis, eodem tractu, ad ripam borealem concederet. Quod tamen non fit: ſed manet pyxis cum ſuo lapide immota, poſtquam lapis ſe cum pyxide retorſerit, requiſito latere, & motu. Clarum eſt ergo, quod Magnes ſponte propria ſe volvat ad Boream. Unde deinceps ſequitur, ſibi eſſe ſenſum, notionem & deſiderium ad Boream, ſimulque conformis motus initium. Porro, ſi quis prope præfatam pyxidem, fruſtum politum chalybis teneat, ad latus auſtrale; confeſtim tunc Magnes Boream negligit, ac ſe ad aciem vertit. Sic ut nedum pyxis ſe vertat ad chalybem; ſed tota etiam natet Aquilonem verſus. Unde quoque obvium eſt, quod Magnes fortiori appetitu feratur ad ferrum, quam ad Aquilonem: ſitque illi chalybs minoris alteritatis, quam Septentrio. Conſequenter etiam patet, quod manifeſta polleat objectorum electione. Nonnulli circa hanc rem futile moverunt dubium. An videlicet Magnes ferrum trahat, an vero ferrum trahat ipſum Magnetem? Neſcientes utrimque eſſe reciprocum tractum. Qui non venit paulatim, ob multam familiaritatem, nec ſervat reſpectus, nec obſervat fines lucri proprii, fruitionis, circumſtantiarum, aut conſequentiæ. Nec iſte tractus eſt obnoxius adulatori, aut detrectatori: ſed eſt donum in Archeis, utriusque partis, à natura primordialiter ingenitus & charactere proprietario ſignatus, ab eo, qui fecit omnia, ita quidem ut ſi chalybs ſit magnete levior, trahatur ad Magnetem: ſecus vero, ſi lapis chalybe ſit levior. Eo quod tractus non ſit in uno, & obedientia tractus in altero: ſed unicus tractus mutuus inclinativus, & non trahentis, cum renitentis velitatione. Adeoque exhinc manifeſtatur, quod deſiderium ſit natura prius tractu, tractusque, ut aliquid poſterius ſequatur deſiderium: tanquam effectus ſuam cauſam. Si ergo teſtante Veritate, cuncta ex operibus ſint dignoſcenda, fructusque ſuam prodant arborem: profecto ejusmodi attractivæ inclinationes ſubſiſtere nequeunt, absque teſtimonio alicujus vitæ comparticipatæ, ſenſationis, notionis & electionis. Porrò nec minus mineralium vita, quam vita vegetabilium, ſuam per vitam diſtinguitur à vita animali, atque eorum generationes invicem. Eo quod vegetabile, ac minerale, non operantur niſi unum, aut pauca propria: eademque adhuc præciſitate, alteritate, proprietate, inclinatione atque neceſſitate, quoties objectum proprium illis eſt præſens: Sed animal operatur plura, eaque nec coactè ut neque per accidens objecti: verum prorſus per deſiderium, complacentiam, appetitum, voluntatem, & electionem cujuspiam deliberationis. Cum eorundem prima operatio ſit vita:

(Gg) ſecun-

ſecunda autem appetitus, deſiderium, vel amor proprius, vel oblectamentum. Tertiò tandem ſelectio deliberativa, & objectorum diſtinctiva. Sic vidi taurum libidine ſaturatum, veterem vaccam ſpreviſſe; oblata autem juvenca, laſciviſſe mox ſtatim denuo. Obſcurè autem viventium prima operatio, eſt poteſtas, ad eſſentialitatem ſeminalem. Altera demum, exercitium poteſtatum, & proprietatum. Tertia tandem, major minorque inclinatio, motus, & notio. Quæ quidem non fluunt ex electione deliberativa, ſed ex poteſtativa alteritate, peregrinitate, ſimilitudine, appropriatione, puritate, aut objectorum ineptitudine. Quocirca fuit Veterum juſta opinio, omnia eſſe in omnibus, per modum recipientis. At poteſtates ejusmodi propter obſcuritatem ſui indiſcretam, & Indagatorum ſocordiam, vix creditæ fuerunt: à præcedentibus verò, atque modernis, non conſideratæ. Ac propter acceſſus difficultates, mundum vaga deſperatione, & nomine occultarum proprietatum circumvenere: ac ſeipſos ſua occæcârunt ignavia. Scopus autem meus hoc loco fuit; Quod ſi herbis ac mineralibus, hujusmodi notiones, proprietatum occultarum authrices, atque moderatrices inſint: easdem potiori longe ratione, & luculentiori modo inhabitare carni & ſanguini. Nimirum excellenter, cum particulari & affectatâ notione, motu, inclinatione, appetitu, amore, alteritate, hoſtilitate, & repugnantia: quam illa, quæ in nobis quinque ſenſuum miniſterio occurrunt. Usque adeo in carne & ſanguine, eſſe quandam ſeminalem notionem, diſtinctionem, imaginationem, amoris, convenientiæ, ſimilitudinis; itemque timoris, terroris, triſtitiæ, repugnantiæ &c. cum intuitu lucri & damni, noxæ & complacentiæ, ſuperioritatis inquam & inferioritatis, adeoque agentis ac patientis. Quippe quæ dependentia neceſſaria, neceſſitatis conſequentis, fluunt, & comitantur prædictas ſenſationes. Quæ ſanè in vitali ſanguine, altiori gradu ſunt characterizatæ propter innatum Archeum harum paſſionum quarumcunque authorem, ac fabrum: quam alioquin in toto genere non animantato. Deus namque à cadavere, extinctis viribus defuncto, quemlibet dentem hominis vivi, ſolo attactu, marceſcere, excidereque, quia ſperni a vita cogit. Quod non item præſtat dens è cadavere violenta nece interemto, vel acuto mox morbo extincto. Capillus pariter cadaveris, ſpontanea ſenſim morte ſublati, ſolo attactu, calvos facit. Verrucæ atque ſtigmata, à perturbatione prægnandis, fœtui inducta, attactu cadaveris, ſenſim ac ſponte mortui, donec pars ſtigmatis intimè refrixerit: ſponte etiam ſtigma ſenſim evaneſcit. Attende mecum, an hæc non ſint alterius ſenſationis teſtimonia, quàm ſolius frigoris. An inſuper in iſthac ſenſatione, non ſit connexa cognitio naturalis, atque mortis formido. Quæ adhuc cadaveri inſunt quoque. Siquidem Tetanus ad cadaveris, ſive rigiditas ejus, non eſt frigoris aliqua congelatio: ſed mera convulſio muſculorum, mortem horrentium, viventiumque etiam poſt animæ diſceſſum. Hinc nempe cadavera eorum, qui violentâ morte oppetunt, quia non omnino extinctis viribus carnis intereunt, Tetanum præfatum non niſi dudum poſt ſentiunt.

Animal phantaſticum.

HErbas & mineralia, inſtinctu quodam naturæ, id eſt, ſuo modo imaginari, ſic demum cruorem ac Mumiam, conceptus quosdam nativos, habere dixi, in ordine, ac ſimilitudine ad hominem. Quæ ut ad ſcopum noſtrum de Peſte dirigantur, memineris, quo pacto perturbationes prægnantis, appoſita manu ad aliquod membrum, licet inadvertenter, incogitanter, citraque voluntatis concurſum, depingant in fœtu, membrum contacto correſpondens, imagine objecti illius perturbationis. Imagine inquam: non autem ſignatura otioſa. Sed, puta appetitum fuiſſe ad ceraſum: depingitur utique in fœtu, & in membro conſimili, quale prægnans ſibi manu tetigit ceraſum, quod virideſcit, flaveſcit atque rubeſcit quotannis, iisdem ſtationibus, quibus arboris ceraſa, has colorum viciſſitudines acquirunt. Et quod eſt longe mirabilius, contigit fœtum ſic ſignatum, Majo, atque Junio has ſignaturas

turas colorum, in Belgio paſſum: qui poſtea, in Hiſpania Martio & Aprili, easdem exprimeret. Ac tandem rediens in patriam, rurſus in Majo ac Junio illas oſtentaret. Sub valida quoque prægnantis impreſſione, nedum nova ſuperinducitur cerasi generatio: ſed etiam contingit, vetus eſſe immutari, cogitque loco cedere generationem ſeminalem: imò & Dei imaginem, jam vividam, vel in procinctu ſui adventus, non venire, ſubſtituique creaturam alienigenam atque monſtrum. Quorum contingentiis ſunt plenæ, quotidianæ, atque invitæ experientiæ. Quæ poteſtas prægnanti data conceditur. Non tamen quod proin aliis mulieribus, imagines conceptuum non deferantur pariter ad uterum, cui non inhabitat embryo. Docui namque ſingulari tractatu, hominum perturbationes, in præcordiis, circa os ſtomachi, fabricari. Viris nempe inde ad cor adſcendere, mulieribus autem proclivius mitti ad uterum. Eo quod mulier deſtinet naturaliter inſpirationes vitales ad fœtum. Adeoque omnis præcordiorum commotio muliebris continuò reſpicit uterum, ſive adſit fœtus, ſive non. Quicunque ergo mulierem deliberato animo perturbat mœrore, &c. illi morbum volens immittit. Et qui gravidam infeſtat: matri, ac proli officere, ſe ſciat. Hinc puellæ circa maturitatis annos, ſi difficultatum conceptibus anxientur, ſolent vanis conceptuum Ideis uteri parietes continuò depingere, ut plurimum ac variorum ſymptomatum ſibi in malaciam authrices fiant. Quoniam uterus non impune fert, ſibi tranquillitatem auferri, per peregrinas imagines. Vir autem ſuas in præcordiis format imagines, tam concupiſcibilis facultatis, quàm iraſcibilis, ut non immeritò proinde amentia dicatur Hypochondriaca, idque non ſecus atque in muliere contingit: ſed conceptuum ideas ad Cor & cerebrum transmittit liberius. Quidam enim exſpectans manè, prætorem in ſuam ſupellectilem miſſum iri, totâ nocte ſedens mœſtus, capite in palmam manus inclinato, manè latus capitis canum habuit, qua parte manum tetigerant tempora. Adeoque manus prægnantis ſuas exorbitationes ad uterum, & viri manus, ſuos pavores usq; in pellem capitis traducit. Saltem hinc patet, pilorum eſſe veram accretionem, nutritionem, atque non inanem colorum ſignaturam, non autem innaſci per appoſitionem, à retro expellentem. Dein, quod perturbatio in viris, multum affinis ſit muliebri, licet longè infirmior. Docui quoq; aliàs, perturbationum energiam in Splene conſiſtere. Quapropter vetuſtas Saturnum, principium atque parentem Deaſtrorum, errantium quoque Aſtrorum ſummum, qui nempe deorſum in reliquos influeret, nequaquam reliqui ſurſum reflecterent, utpote ſtellæ ad ſublunarium commoditates conſpirare creduntur, non autem ſurſum. Saturnum itaque originem vitæ, & conceptionem, ſive generationum initium dixere: imò & devoratorem recentis pueri nominarunt, deſignantes per hoc, quod imagines à facultate cõcupiſcibili fabricatæ fœcundent ſemina, & digeſtionum in nobis hoſpitia: prout quando exorbitant, novellum ſanguinem conſumant, morbosque plurimos incutiant. Imaginatio igitur ſplenetica, primos habet impetus, qui conceduntur non eſſe in poteſtate noſtra. Saturnus ideo, velut citra initium fictus: Jupiter verò præcipua ejus proles, ſede parentem dejiciens, rationis fulgorem ſignificabat, primos imaginationis impetus ſubigentem. Imago verò, per imaginationem formata, mox in Splene veſtitur ſpiritu vitali, eumque aſſumit, unde Idea fortificatur ad operum exſecutionem. Quotusquisque enim eſt, qui non ſenſit ſubinde circa ſtomachi orificium (quâ parte Splen maximè ſenſitivus, ſicut & tactus in extremis digitorum,) perturbationes, anxietates, & ſuſpirandi occaſiones? nonne eſurienti mox tollitur appetitus, per triſte nuncium? Notabile heic eſto: quod licet prægnanti ſit plane ignota eſſentialis diſpoſitio rerum, ſub perturbatione apprehenſarum, easdem tamen penitus formet, atque figuret in fœtu, dum extra truncum arborum, in carne, ceraſum fabricat in inſtanti, continens internum eſſe, & ſeminalis ceraſi ſcientias. Non mirum eſt igitur, terrorem à Peſte fabricare Ideam Peſtis; unde Peſtis ipſa mox pullulat. Quamvis anima ſenſitiva hominis, Peſtis eſſentiam ignoret. Hic patet campus apricus, ad probandum cun-

(Gg) 2 ctarum

ctarum rerum notiones ſive Ideas, in nobis formari vi animæ ſenſitivæ: jacere tamen obtenebratas in mente immortali, quas Adamo præſentes fuiſſe credimus, dum brutis juſta inderet nomina. Etenim ſi muliebris conceptus, exundatione perturbationis cujuſpiam illectus, internas plantarum animaliumve diſpoſitiones depingat (imò quandoque cum tota ſui fœtus tranſmutatione) neceſſe eſt in ipſa mente, tanquam divinæ imaginis ſculptro eſſentiali, rerum ſublunarium ſaltem notionem eſſentialem habitare, modo in naturæ impuritate & peccati originalis macula, depreſſam ac deformatam. Alioquin anima ſenſitiva res alienas facere non poteſt, quas neſcit & non habet: adeoque opus eſt, ad hoc confluere mentem immortalem, perturbationibus excitam. Obſcura atque difficilis admodum via, per quam Adepti, nulla librorum ope, priſtinam ſcientiarum lucem aliquam venari contendunt. Ideoque & Laborem Sophiæ appellant. Eamque Paracelſus æſtimat decuplo faciliorem, quam didiciſſe Grammaticen. Opinatur tamen Picus, niſi operator utatur medio, ipſum mox oppeti-turum Binſica, ſive ariditate cerebri. Propter aſſiduitatem ſpeculationum, ſpiritum vitæ attenuatum iri. Quicquid id ſit, ſaltem cauſarum inſcitia neglexit plurima, fueruntque ægrorum opitulationes fruſtra exſpectatæ. Diſcuſſi autem hoc loco imagines, phantaſia genitas, quo conſtet, qualiter omne corporeum proveniat ex inviſibili ac incorporeo initio (quod antiquitus à mundo intelligibili peti affirmabant) per imaginationem. Anteceſſoris parentis, imitando quadam ſimilitudine, mundi creationem juſſu incomprehenſibilis Verbi (*fiat*) ex infinitudine Nihil, ſemel factum. Quæ deinceps ſuam nacta eſt continuationem ex dono Verbi, *Producantur ſemina.* Per prædiductam imaginationem ſcilicet, tam plantarum, quam animalium. Natura itaque, ſequendo infuſam ſibi poteſtatem, profert omne ſemen, ex imagine cujuſdam conceptus. Eſt nimirum tam in animantibus, quam in plantis, imò & in ipſis mineralibus, ſua cujuſque imaginatio, ſuo modo improprio, productrix tamen, utrobique fœcunditatis ſeminum, tam ad eſſe naturale, quam ſuperincidentium, & monſtroſorum, Imaginatio quippe condit rei conceptæ imaginem, quam ſuis à Deo datis donis convertit in medio, quod ſemen dicitur. Sine qua videlicet imagine, omne ſemen eſt duntaxat inanis ſiliqua. Non ſecus atque flos peponis, à tergo non habens promiſſum peponem, inane eſt oſtentum. Imago atque ſeminalis illa, prout in ſe gerit perfectam ſimilitudinem ſuæ iconis concipiendæ: ſic etiam liberam incorruptamque cognitionem rerum ſibi agendarum ſubter generationis decurſum. Hoc tamen notabile in generationibus, quod ſicut prægnans non operatur propoſita mirabilia, niſi ſit perturbatione perculſa, ſilexque ſit concuſſus ad chalybem: Ita ſemina animalium deſinunt eſſe fœcunda, niſi conjuncta ſit libidinis perturbatio, faciens animam deſcendere in ſemen, ut illud illuminet. Quapropter herbæ mox à producto languent, completo ſuæ imaginationis ſive proprietatis ſcopo. At mineralia, quia non ſunt deſtinata, ut propaginem è ſuis corporibus excitent, eo quoque ſuos imaginationis fines longè obſcuriores habent: Cum ergo omnis generatio imaginem præſupponat, juxta quam ſuas diſpoſitiones exſequatur. Hinc fieri nequit, quod imaginatio terroris generet Ideam amoris. Nec phantaſia metus ab hoſte, phantaſma producat terroris à Peſte. Non immeritò quoq; loca, infecta Peſte, vitanda ſunt, ac nedum propter vitiatum jam atque contaminatum aërem: verum etiam, ut objecta vitentur, quæ ad terroris imaginationem conducunt. Jam eminus apparet littus, quorſum navigamus, & quo pacto terror ſit pater Peſtis. Pueros etiam contingit celerrimè imaginari, atque commoveri: illorum tamen perturbationes non gerunt ſemina in ſuis imaginibus, aut Peſtem ex terrore ſibi faciunt. Perinde namque his eſt, atque novello fidicini, qui primis lectionibus conceptam cogitationem, non niſi difficulter ad digitos tranſmittit. At poſtquam artis gnarus eſt, digitique jam aſſuefacti imaginibus tonorum, ac motuum: peragunt inhæſitanter mandatum phantaſiæ, totumque perſonant Hymnum, licet ſubinde attento colloquio mentem à muſica averterit. Neque enim ceſſant digiti ad finem percepti Hymni pergere.

Imagi-

Imaginatæ Peſtis requiſita ad Ideam.

SEpè fidem experientia fecit, quod quis terrore ſolo, Peſtem abſentem ſibi atque ſuis paraverit. Quæ veritas oſtendit, quod imago phantaſiæ, ab incorporeo ſuæ nuditatis eſſe, & cogitationis ſimplicitate, ſe paulatim veſtiat, induatque vitæ ſpiritum, & in eo ſui productum ſeminale relinquat: ens ſanè, ad magna atq; terribilia facinora promtiſſimum. Verum enimvero, ut ad exſecutionem ſuæ deſtinationis nondum eſt ſatis. (Reperitur nempe, quod imago, ad viſcera perveniens, nihilominus non rarò flacceſcat) Idcirco declaravi in prægnante, manum inſuper requiri, organum organorum, ut externum & ſignum determinati membri, in quod eſt ſculpenda imago. Etenim perpetuo anima mediis utitur, ſuper quæ imago fertur ad eſſe, & operari. Delineare autem idcirco debui, qualiter anima operativas ſuorum conceptuum imagines, ad manum, nequaquam autem ad pedem dimittat exemplo fidicinis: & quo pacto, per conſuetudinem, ſuas ſtatim imagines transmittat, quæ alioqui præter conſuetum, moleſtiſſime eo pertingerent. Quocirca notandum, ſi prægnans fuerit dextera (ſiniſtra tamen manu aliquod ſui membrum ſub perturbationis inſultu attigerit, nihil inde ſuper fœtum ſignatum iri. Unde apparet, manum illam, quæ communis, ordinaria, & quotidiana eſt cogitatuum exſecutrix: ſit etiam directrix imaginum ad loca, & operationes. Vir ideo non perinde fortiter per phantaſiam operatur, atque mulier: nec alia quævis fœmina, perinde atq; prægnans. Neque etiam terror quivis Peſtem generat. Terror enim à lupo, colubro, aut cane rabido, non parit in nobis imagines operativas lupi, aut colubri: Imò nec quidem, ubi lupus viſibiliter adſit: prout tamen Peſtis, per terroris imaginem, nobis naſcitur. Dubium itaque ſubeſt, An territa imaginatio animæ, à Peſte, ejusque imago, ſit ſufficiens, & adæquata cauſa Peſtis? Serio inprimis attendendum, Imaginationem per ſe ſufficientem ad operandum, niſi alia inſuper concurrant. Inprimis namque in ordinariis prorſus omnibus, ſolitisque operibus, ex deliberatione electivæ animæ provenientibus, oportet adſit voluntas. Piſtor namque fruſtra multa, de panificio, intentéque imaginabitur, niſi manum voluntas, non quidem ad aliquod membrum, ſed ad paſtam, admoverit. Ego pariter de Peſte ſcribens absque terrore, in pleno velle, & conceptu cogitantis animæ, multa de Peſte meditor: non tamen ob id hanc mihi contraho. Nemo etiam, niſi forte deſperans fatuus, Peſtis generationem in conſenſu voluntatis intendit. Requiritur ergo voluntas explicata, in quotidiano ac naturali curſu actionum operativarum, in quibus velle deducit conceptas in deliberatione imagines, ad executionem operis. At nullatenus exigitur conſenſus voluntatis, ad generationem entis, aut transmutationem unius in aliud. Siquidem omnis transmutatio, licet monſtroſa, nititur tamen privilegiis veræ generationis: cum ſit reideatio in Archeo, ex victoria novæ imaginis, traducta ſuper ſeminalem, quæ prius erat concepta in Archeo. Ergo conſideratio transmutationis, non expendit conſenſum voluntatis. Denique neque nuda imaginatio, ſive imaginis productio, neque manuum attactus, ſufficiunt ſimul ad transmutandum: Sed (attende bene) omne opus imaginationis, quod in nobis novam generationem, vel transmutationem unius in aliud, producit neceſſariò, requirit alicujus fidei concurſum, colligatæ in eodem ſubjecti puncto, ipſius phantaſiæ. Nimirum, terror ab animali nocuo, non producit in nobis iſtud nocivum animal, neque ejus ſaltem venenum. Perinde etiam, uti mea attenta imaginatio, meditans mirabile virus Peſtis, non generat proinde Peſtem in me. Ratio itaq;, quare terror à Peſte magis Peſtem faciat, quam terror ab animalibus, venenum eorundem, in eo conſiſtit: Quod venenum Peſtis non ſolum fiat ex apprehenſione, & conceptu terribilium effectuum: Sed quod ſimul concurrat cum illis inſeparabilis quædam fides, per quam territus, ac pavidus quisque, timendo imaginatur, creditque tenuiter, ſe jam aliquid peſtiferi veneni con-

contraxiſſe. Unde (nec enim prius) Peſtis imago, per hujusmodi terrorem concepta, operans & fæcunda evaſit. Nam is terror, cum ſuſpicione credula, applicat animam ſic territam Archeo, ut hunc veſtiat imagine terroris concepti. Cujus quoque fidei defectu, etſi animalia ingentem terrorem conciperent, non tamen Peſtem humanam arripiunt unquam: licet ſuam tabem, ut naturale venenum, quandoque hauriant, unde etiam oppetunt. Eſt namque venenum fermentale, quod utut celerrimè cum iis tranſigat: vera tamen Peſtis non eſt. Quisquis autem rabientem, in ſe inſilientem viderit, & quantumcunque exinde territus fuerit, imò febrim concipiat, atque moriatur: nemo tamen unquam vel tenuiter credit, ſe rabidi venenum hauſiſſe, abſq; morſu. Quare etiam totus ſuus terror eſt ſaltem, ne mordeatur. Quod potius includit præcautionem futuri, quam fidem nati veneni. Terror igitur, occaſio Peſtis, vehit in imaginatione aliqualem fidem, timoremque, ſe aliquid contagionis, actu hauſiſſe, ſub incertitudine, & agonia ejusmodi. Eo quod venenum Peſtis ſit inviſibile, non autem rabidi morſus. Quæ particula fidei, cum perturbatione terroris, perficit actualem imaginem in Archeo, generandæ Peſtis ſemen. Eo quod imaginatum, apprehenſum cum perturbatione, & creditum, ſtent actualiter in eodem puncto phantaſiæ, proferentis imaginem, in Archeum, tanquam ens ſeminale. Alioquin etiam, nec quævis fides, ad hoc eſt ſufficiens. Quippe nemo eſt, qui non credat firmiter, quod Peſtis poſſit occidere, contaminare, advenire, &c. Sed talis iſta fides eſt languida, & velut mortua, nec proinde operativa, id eſt, non nocua. Niſi eſſentialiter in eodem identitatis puncto, ſit connexa terrori, apprehenſo cum perturbatione, ex hauſtu actualis veneni. Caſtra enim & arces, perſæpe pavorem panicum, ac lethalem terrorem arripiunt, ſimulatque cum timore perturbationum credunt, hoſtem proditoriè aut clanculum irrepſiſſe, aut inſperatam opem nactum, &c. Quæ cuncta ſub nocte opaca magis invaleſcunt, qua fiunt inviſibilia, magisque horrenda, ac timenda univerſa. Somniales pollutiones quanquam fortem habeant imaginationem, abſque motu aut fornicationis illecebris, ſufficientem expulſioni; fidei tamen illius defectu, ſemen tantum ſterile ejiciunt. Etenim etſi imaginatio operetur dormiendo, non tamen fides operatur ſomniando. Quippe quæ non imaginationis, at ſolius eſt filia voluntatis. Somnus nimirū ad hoc conducit peculiariter, ut transmutatꝰ liquor alimentarius, per appoſitionē, mentisq; informationē, omnino aſſimiletur. Quapropter adoleſcentib. annis, plus atque profundius dormitur, quam ſubſequentibus. Cumque materiæ vitales ſuas habeant imaginationes naturales, etiam quæ non ſunt imaginationes intellectuales: certè, ipſa ſanguinis imaginatio, ſubter ſomnum, potentiſſimè operabitur. Sed fides, cum ſit vis ſeparata, animæ ac voluntati allegata, neceſſario quoque ſub ſomno ſopitur. Eſt itaque imaginationis Spleneticæ actus propemodum inconcuſſus, ac indefinens. Sed anima, ſemel credens unum aliquid, ceſſat dein, quieſcitque à credendi aut confidendi conſideratione, donec de novo objectum illi refricetur. Nec hoc loco loquor de fide Chriſtiana, ac dono Dei ſupernaturali; ſed intueor confidentiam: tam ſcilicet deluſionem credendo, quam rei veræ putationem. Catula enim quædam juvenis, & nondum laſciva, catellum quindecim dierum nacta, lambit, amat, & mammis apponit: dein infatuata, credidit ſuum eſſe foetum, quæ adhuc erat incorrupta, mox illi mammæ tuberant, & vidi copioſum lac profudiſſe. Item media Hyeme ſi optes pullos, tepefac ova linteo calente atque interim depluma pectus caponis, pone ſuper ova, ut foveat, eumque ibidem conclude. Qui teporem ovorum, ac frigus pectoris inſuetum, ſurgendo ſentiens, incipit ova fovere. Incubando autem concipit falſam fidem, creditque ſe ovorum matrem, pullos omnes ad extremum uſq; educit, & crocitatu foventis gallinæ ſimili, convocat, pugnaxq; pro pullis gallū fugat, atq; tandē ingens triſtatur, à pullis derelictus. Si itaq; falſa fides operetur tāta, quid non fundatior,

qua-

quælibet, terrori Peſtis conjuncta? Ineſt ergo imaginatio quædam, ſanguini nativa, partibus animalis, imò & morboſis excrementis: adeò ut cruori extravenato, jam remedia magnetica, applicari cum fructu inceperint. Conſideremus etiam, ſextæ digeſtionis mucilaginem excrementitiam, adhærere intra harundines, (unico ſic etymo voco venas, arterias, inteſtina, & canales quoslibet:) ſua primum qualitate inſontem: ſed hoſpitii jus, quatenus indirectè advena eſt, violantem, ideoque per ſe, parti inſidiantem. Mox dein, ab Archeo, parti inſito, concipitur deſiderium expellendi illam: cujus conceptus Idea, in exoſam mucilaginem imprimitur. Quæ cum ſit ſeminalis, formam aliqualem vitam, itemque & hinc poteſtatem agendi, nanciſcitur, ac ſuam deinceps materiam moderatur, ad propoſitos ſibi, nactosque fines. Membrum autem, non valens ſubigere hoſpitem, ſibi invito connexum, majori flagrat niſu, appetituque expellendi. Nec enim appetitus iſte eſt amplius ens rationis, ſive imaginatum: ſed ſurrexit in ens quoddam ſeminale, propter conceptam ab Archeo Ideam, ſibi impreſſam, induitque materiam exoticam, in omnem morboſi ſeminis perfectionem. Non ſecus atque in ſaliva rabientis, ipſamet rabies ſeminalis, & in picto fœtus ceraſo, conceptus gravidæ. Sic namque poteſtate agendi, ditata materies, juxta imaginem indutæ paſſionis, incipit agere in membrum hoſpitale. Ineſt nimirum illi jam ipſe morbus, ſemine efficiente potitus. Qui tandem pertinacius connexus, ſæpe victor, vitalem facultatem illius membri in clientelam ſubigit. Mortificat nimirum, ſuoque contagio conformem partem, cui inſidet, reddit. Pars autem, cum ſit laſſationi, hujusque termino, obnoxia; è contra vero character, ſive idea ſeminalis jam concepta, ſit indefeſſa: neceſſe eſt, velut convocatis viribus Archei, morbus ille proſcribatur per criſin, vel robore morbi ſponte exantlato, orbetur vi agendi, fiantque oppilationes, ac ſcirrhi: vel loco victa pellatur, fiatque abſceſſus: vel medicaminis præpollenti vi pellatur, Alias namque, natura habenas deſerens, manus vinctas morbo tradit, quatenus ſcilicet pars continens, à contento hoſte victa, reliquum totum ſibi ſimile reddit, non ſecus atque Gangrena minutula, totum mox mortificat, ita, & materia morboſa adhærens, partem cui adhæret inficitans, totum integrale mox inficit. Neque enim ſemper ſunt ab initio innata ſemina morboſæ materiæ: quid ideo tantiſper tantum eſt materia occaſionalis. Quinimo utplurimum fatua, atque innoxia qualitatum proſapia, innocentiam ſimulant ſpinæ morboſæ. Noxia nunquam alioquin intro admitterentur, quia intimè ante admiſſionem, atque ſagaciter, ab Archeo examinari ſolent. Sternuntur enim in limine mox, quæcunque incapacia ſunt neceſſitudinis vitæ. Si ergo ſordes, proditorio errore intro admiſſæ, per degenerationem ſubortæ, intus hoſtilitates recipiant, easque in nos exerceant, dum agendi robore fuerint qualificatæ ab Idea recepta: nec mirum etiam, ſi fermentum veneni ſubinde acquirant, eoque nacto, paratas in nos manus injiciant. Hæc eſt ſuccincta tartari cruoris, imaginumque morboſarum origo, progreſſus, atque hiſtoria. Porrò imagines venenorum ſic ſe habent: In beſtiis enim venenoſis, venenum fieri ex imagine iræ, proverbio docemur. *Morta la beſtia, morto il veneno.* Quod locum duntaxat habet in venenis propriis ſpeciei, non autem in cadaveribus, Peſte extinctorum, quod tam in hominibus, quàm falcone, quotidiè experimur: eo quod Peſtis non ex ira, pro more ſerpentum venenoſorum, naſcatur. Canis namque ludens, ſi dente icerit, vulnus, cito medicabile infligit: ſin autem irato dente, non tamen quam præcedens, profundius momorderit, jam vulnus fecit, veneni iræ particeps. Sin autem rabidus fuerit, jam non tranſiens venenum iræ, ſed rabiei ſuæ mortiferæ, atque amentis compar, communicat. Accenſa nimirum voluntate nocendi, per iram, imaginem, bellua, alias inſons, parit venenoſam, ac per dentem eandem tranſmittit. Multo id luculentius in feris fontibus. Sunt ideo venefici curioſi, ut prius iratis atque irritatis ſerpentibus, lethale virus mutuent. Catula luxurians, ſi manum pueri lambat, eandem veſicat. Equa verò luxurians, ſua pedum cornua, ſive ungulas, veneno imbuit:

ſic

ſic nimirum, ut dyſentericis ſint præſenti toxico: quæ aliàs, à non luxuriante, ſi butyro frixentur pulveratæ, confeſtim dyſenteriam ſanant. Plantarum autem veneno propria, non ab ira aut pavore ſunt: ſed fermentum corruptivum ſeminali imaginationi nativæ, illarum continuandis ſeminibus à mundi Creatore eſt inditum. Nec eſt enim plantis hoſtilitas, aut voluntas nocendi nobis. Adeoque nec venenum, ex ſiccatis plantis commoritur. Eſt namque fermentum venenatum, plantis ab exordio mundi confermentatum, ad ſeminaliter propagandum, ob finis Creatori ter-glorioſo ſoli cognitos. Rabidus autem, venenum per ſalivam, adeoque per dentem communicat. Deus namque rabido inſervit, quantum manus prægnanti. Denique Imaginatio plantarum, quanquam ſeminum ſuorum ſit formatrix: ipſa tamen non libera, aut arbitraria: ſed potius dos ſeminalis, propagativa ſui ſimilis, idque cum totali ſui proprietate. In quo quieſcit, non alienis perturbationibus, aut illecebris, alterabilis. Quapropter in ſe, monſtrum non concipit, nec facit unquam ſponte, niſi ab externo laceſſita, eſt itaque venenorum iſta differentia, origo, progreſſus, productum, & nocendi modus. Hæcque eo deduxi, ut intelligatur ſcilicet, ſi ex ira virulentarum ferarum fiat extemplo lethale venenum, poſſe etiam per terrorem, in hominis Archeo, fieri terrificum Peſtis venenum. Si namque triſtitia, amentiam, hydropem, aut caducum: Ira verò colicam, apoplexiam, ſpaſmum: denſaque anxietas, vel intenſa minus cogitatio, furioſum vel Lunaticum gignant: nec à ratione devium eſt, imaginem Peſtis intus fabricari, ex perturbatione illius Vulcani, in quo fabricantur primi impetus. Cujus paroxyſmi, ſæpe ut amentium tolluntur per ſplenetica auxilia. Animal exiguum, araneæ ſimile, Solifuga Solino dicitur, quod diem fugiat, Sardiniæ fodinis argentariis frequens, reptatque occultim, & per imprudentiam ſuperſedentibus, Peſtem facit. Quod venenum quidem non eſt vera Peſtis: ſed puſtula venenoſa. Nam ſubjungit, Calidos fontes vicinos eſſe, qui abolent ſtatim inſertum à Solifuga venenum. Sic nimirum lethales fodinarum halitus, non rarò peſtilentes vocantur, quia foſſores diutius morantes enecant. Experimentum autem hujus periculi facere ſolent: ſi dimiſſa ardens lucerna in cuniculos, confeſtim extinguatur. Nec mirum, ſi præter virus, etiam præfocent lumen vitale, ſi lumen igneum candelæ extinguant.

Fermentum Peſtilens.

Conſidera, qualiter canis mœſtus ambulat, cibum recuſat, porumque horret, quantos odii ſtimulos, ac invidiæ conceptus alat, ante rabiem. Denique, ut conceptus ſui, vis plenaria, non in ſalivam tantum: ſed in dentem (qui trans veſtes initide abſtergitur) translata, ſolo velut odore, ſimplicique unius odoratus ſuffitu, ſufficit, ad excitandam feram ſeriamque rabiem, in demorſo. Minimus nempe tactus dentis, qua parte cutis patet, ſolaque epidermide hiat, utut ſaliente foras cruore, abluatur: nihilominus imaginem ſuæ rabiei ſic traducit, ut ſicut manus prægnantis depingit membrum fœtus: ita canis, per dentis ſui attactum, infra quadrageſimum diem, rabiem adferet. Neque enim duntaxat ad mortem, utut vulnus in ſola ſit epidermide, pergit; ſed pereunt ante mortem, principes mentis facultates, ſequunturque ut pediſequæ mox, quò per venenum phantaſticum abducuntur. Etenim is dentis odor quaſi merum nihil eſt, ens incorporeum, non ſecus atque fracidi dolii odor, vel odor pedis, novo calceo induti, facientis veſtigium. Canis etenim, dudum ab impreſſo veſtigio, herum novit, diſtinguitque iſthac tranſiiſſe. Sic odor veſtis, aut chartæ, peſtilenti tabe infamis, ſubtiliſſimo, imperceptibili, ac tenuiſſimo veneno, nos contaminat. Ac nedum lethali nos veneno imbuit, necatque: ſed & mentem loco dejicit, non ſecus atque rabidi dentis attactus ſubter pellem, rationem à ſua majeſtate deturbat, cogitque ſequi ad determinatam ſuæ rabiei normam. Pavet namque demorſus, ſtata periodo, ad liquidorum cunctorum conſpectum, concipit caninam invidiam, optatque viventes omnes poſſe perdere, ſuamque multiplicare rabiem. Narrant Scriptores, in vulnere ſuccreſcere vermes capite canino. Saltem non diffiteor

ſuſpi-

ſuſpicandum, huic veneno ineſſe fermentum, ſpiritus imaginationum reſpiciens, & affectans: In quos, minima odoris comparticipatio, ſuæ imaginis introducit Ideam: cui phantaſia noſtra cedere cogatur, imò potius, plenè transmutetur in horridum iſtud phantaſma. Mirum nempe, quod canis venaticus, omnium ſuæ matris primogenitus, ſolus canem rabidum adoritur, & ſuperat. Dos ipſi eſt invictæ imaginationis, etiam, ut ſi à rabido demorſus, minimè tamen rabioſus fiat. Ubi interim reliqui omnes, per morſum, rabiem contrahunt, à rabido fugiunt, nec ſe contra hunc defendere audent. Eſt ergo iſtud venenum, rabiei diverſorium, imaginationis etiam peregrinus hoſpes, qui ab imaginatione pugnantis animæ ſuperatur. Ergo hinc novimus, omnia venena in ſe eſſe fermentalia. Quædam namque ſolam deſtruunt materiam, & ſpiritum ſimul imaginativum, unde morbi, amentiam connexam habentes. Alia verò duntaxat ſpiritum affectant. Qualia ſunt, quæ rabiem, quæque amentias & catalepſes adferunt. Quæ videlicet corpus non liquefaciunt, aut notabiliter alterant: ſolum autem ſpiritum ſenſitivum trahunt in perniciem. Tarantula nimirum vix unquam quieſcit, ideoque & hominem, quem pupugit, irrequieta turbat moleſtia. Aſpice enim, quam horrida effigie ſuas in hominem, cujus pellem vel tenui punctura pertuderit, imaginationes traducat. Vile enim, parvum, atque imbelle reptile, inperceptibili quantitate ſui veneni, totum inficit, ejusque mentales poteſtates, ſubter ſuam clientelam ſtatim rapit. Bellè ſanè etiam quadrat odor veſtigii, ſimulatus Peſti. Nam licet edito ventisque perflato loco, ædes aperiantur, & ventis cedat infecta domus aura: non tamen proinde ceſſat perendie Peſtis, quin ſufficiat tollendo totam plebem. Nec enim ceſſat odor veſtigii (quantitatis nihili,) in via ventis expoſiti, niſi pluvia lavetur, aut terra tegatur: ſuum ſemper cani refert herum. Memini etiam quod in Peſte Oſtendana, ipſamet fracedo peſtilens, ſolet crematas ſoleas parum olere, ſolebamque Peſte infectum odore illo prodere. Porrò ante prævaricationem, omne animans ſubjectum erat homini, tanquam hero: ſuaque vita media liqueſcebat, & peribat edendo, ante conſpectum noſtri Archei. Aſt jam, vel catulus prædominatur vitæ noſtræ, & liberas animæ mortalium poteſtates, ſubter ſuas infirmitates rabiei, cogit. Calamitoſum nempe eſt, imaginem Dei deinceps ſubjacere morſui inſectarum, variasque ſectari debuiſſe imagines fermenti veneni cujuslibet. Deviumque eſt, ſervilia bruta, morſum ſuum, imagine iræ, veneno amenti, atque mortifero imbuere. Ah quàm penitiſſime, atque fortiter iræ imago ſigillatur? Quamque rapida celeritate ad ſalivam transmigrat? quantis infirmitatibus opportuna eſt mulier, ex occulto odore uteri? quam infandis enim intellectus exorbitationibus vexatur? Siquidem non rarò fracidus odor, communicatus è plantis pedum, ſuperbiam noſtri ſtaturam dejicit, privatque ſenſu, memoriâ & intellectu epilepticos? Quam promtè enim contagium excrementi hypochondriaci, ſubter ſeptum, mentem alienat, ſeducitque mœſtitia, horrore, furore, amentia, febrilibus deliriis, & lethargi differentiis, dum juxta imaginem, fermento ſuo innatam, nos alienant? Quam enim terribile terroris venenum momento unico, fulminis ictu imprimitur? in belluam quam icerit, adeo ut ejus carnium eſu, Peſtis deglutiatur? quod ſaltem in ſignum eſt, fulmen à portentoſo initio, terroris pleno ſagittari, unde nimirum Archeus, in momento extinctus, ſui terroris imaginem detegendo, perit ferre in momento. Sæpe namque ſomnus, imò ſopor, eſt in homine: ubi in Archeo eſt ingens Peſtis perturbatio. Sæpe è converſo, Archeus perturbationibus expeditus, atque ſecurus vivit: ubi homo miſerè ſuis conflictatur perturbationibus. In bellis & è bellis, nunc atrociores Peſtes, quàm præteritis ſeculis: quia bella pavore ſæviora, plusque pavoris, & irarum minus habent, cum homo, in hominem impetu iræ motus, vindictæ ſtuderet. Nec mirum idcirco, quod propria urinæ potatio, Peſtem cohiberet ante acceſſum: non quatenus alexiterium, ſed quia perſuaſionem ac ſpem continebat, antequam ſumeretur. Memini namque, quod Anno 1635. dum Gallus Lovanium vicinum obſediſſet, plurima inde Peſtis, Bruxellenſes pavidos, terrefactasque timore mulierculas, mox dein invaderet, quæque in pagos

omnes diſperſa,magnam ubique ſtragem attulerit. Etenim & comparticipatio vitæ in eduliis facit, ut citò vitalia fiant,arripiantque mox Archeum noſtrum, indignatione, furore & multiplici alioqui ſymptomatum clade ſubnoxium: Ita in *Magno Oportet*,clauditur nobis multæ luis neceſſitas,ac transplantatio. Atqui, ſi eſculentorum proprietates vitæ mediæ, aliquatenus in ſanguine remanere debeant, eatenus & carnes comedentium, varient ſaporem, pro ciborum diverſitate:neceſſe eſt,nos affici ab iis, quæ in nobis ſuum relinquunt ſymbolum. Equidem ſapores, proprietatum teſtes,tam cum externis, quam internis putrilaginum conſortis,fœtus pepigere, quæ ideo in nobis facilè fiunt participes injuriarum. Vita nempe media ciborum noſtris remanet in carnibus; piſcivoræ hinc nationes,ac Carthuſiani, cimicibus non infeſtantur. Carnes enim minus bene ſervatæ, ex ſymbolo vitæ mediæ nobis reſiduo,quamlibet facile putredinem nobis inurunt. Unde etiam formales corruptelæ in nobis in auſpicato ſurgunt initio. Dein carnes & piſces, etſi mactentur tempeſtive, ſæpe tamen in ſe, morborum tabes continebant, quibus ubi veſcimur, (præſertim ſi nidorem antea contraxerint) in ſui ſymboli conſortia, facile concedimus, nobisque ſtatim nidores, ac fracedines mumiales ſuſcitant. Neque enim boves aut oves veſcuntur hominibus, nec noſtram in ſe contrahunt Peſtem: ſed nos bobus veſcimur, brutalemque haurimus Peſtem,juxta & noſtram.In ſolo quia homine multorum brutorum Peſtes, ſuam ludunt ſcenam. Quare nec inſontes ſunt cibi, non rite confecti, dum fermentum ſtomachi illudunt, quia in alienas ſuæ luis colonias,& putredines varias,facile tranſeunt. Hæc equidem novarum calamitatum alteritati in Peſte, quandoque futura cauſa erit noviſſimorum temporum indicatrix.Saltem nunquam in Scholis perpenſa ſunt, venenorum ac toxicorum fermenta. Sed horum actio æquivoca ideo rata fuit, cœleſtique impreſſioni comparata. Semper enim, ubi in inſcitiam labuntur,ſurdorum cœlorum opem,procul nimis diſſitam, implorant, ac Saturnum inſontem culpant. Vocant enim actionem æquivocam, dum agens non generat ſibi ſimile: Ut im cœleſtibus ac meteoris occurrit. At quam im proprie ad cœlos & actiones illorum æquivocas ſit recurſum, propter venena facile quiſque noverit, qui venena,ut agentia merè naturalia, atque domeſtica, nedum alterativa per modum meteororum: ſed tranſmutantia, & ſpermatica aſpexerit. Quid namque ſeminali generationi ſimilius eſſe poteſt, quam ſi exilè ſcorpionis virus,totum hominem interficiat, ſuique ſeminis proprietatem in totum propaget? Nec enim fermenta uſpiam æquivoce: ſed plane univoce operantur. Quoniam ſi Peſtis æquivoca actione pullularet,non eſſet utique contagioſa, cum ſibi ſimile non produceret. Patet itaque neglecta fermentorum indagatione, (quorum tamen commercio, omnis rerum generandarum transmutatio conſcribitur) venena hactenus, tam in fieri, quàm in eſſe,ac operari,ſint ignota. Maxime, quod proprietas veneni ſit, per deſtructionem Archei humani, ſuam imprimere imaginem ſeminalem,in vicem alterius. Quapropter etiam hujus veneni organum, eſt ipſum fermentum. Hoc autem de venenis intellige, quæ imagine ſeminali tenus, transmutationem moliuntur: non autem de meris corroſivis: utpote quæ non fermentaliter Archeum, ejusve imaginem corrumpunt: ſed eundem in furorem concitant,qui propriam dein materiam, ſive hoſpitium, devaſtat: ſub cujus alterationem,aut interitum, ipſe Archeus quoque loco cedit, cum integritate atque retentione ſuæ imaginis. Magnitudo enim, vehementia, robur, & celeritas venenorum, deceperunt Scholas, quæ neglecta fermentorum conſideratione, prætererunt unicum generationum organum diſpoſitivum præcedens introductionem imaginis ſeminalis. Sunt namque Scholæ ſolitæ opera naturæ metiri ad pedem artificialium:& ſic ubi quid eſſet,quod minus huic pedi quadrare ſibi videretur, verboſâ excuſatione,ad cœlos & occultas cauſas recurſum eſt,ut ignaviam,atque inſcitias,indagandi impoſſibilitate velent.

Forma

Forma atque materia Peſtis.

CUm morbus in nobis proprium perficere nomen & omen debeat, tanquam in ſuo domicilio, ſuique propriæ eſſentiales cauſæ maneant in producto, neceſſe eſt, quamdiu aliquid in aëre, aqua aut terra vagatur: id neque morbus in ſe eſſe poſſit, neque ejus cauſa continens. Imò quicquid antecedentium cauſarum nomine eſt inſignitum, non ſit niſi occaſionalis, nil per ſe: ſed per accidens, cauſans, nil citra appropriationem in nobis acceptam. Quapropter nec indicant, nec optant, nec præſcribunt curationem: ſed duntaxat cautionem ſive fugam. Occaſiones ergo Peſtis, conſiderandæ ſunt, quatenus quandoque hoſpitatæ morborum occaſiones, in cauſarum ſeriem migrant. Jam itaque ſatis inprimis docui, *P*eſtem non dimitti cœlitus. Cumque omnis effectus ſit fructus, ſive productum ſuæ, & non alienæ arboris. Idcirco quævis cauſa ſuum, & non alienum producit effectum. Peſtis igitur ſpecificam, propriam, & non alienam cauſam habet. Nec enim *P*eſtes diſtinguere per accidentia ſua, comitantia vel ſignata licet: quippe quæ fluunt immediate à diverſitate ſubjectorum, eo quod per modum ac naturam recipientis, diverſimodè varient juxta conſuetum entium naturæ. Quapropter etiam Peſtis, conſtans materia, forma, eſſentia, ſemine & proprietatibus, ſuam quoque poſtulat habere, unicamque ſpeciem, cum ipſamet rerum aut defectuum eſſentia ſit individuis proxima. Sin autem vel externe adveniat, vel intus generetur, perinde id eſt, cum inde Peſtis jam conſtituta. Denique ſi citius tardiusve contaminet, violentior ſit, celeriorque ejus exitus, varias partes invadat, aut diverſimodè corpus exagitet: id tamen proinde non mutat veneni ſpeciem. Sunt namque duntaxat ſigna quantitatis, commiſtionis fermenti, appropriationis, & inſcientiæ, in partes recipientes. Alioqui venenum peſtis, internum atque formale, quodque ejus quidditatem continet, eſt ſingulare ſemper, in omni individuo. Quoniam eſſe rerum conſiſtit in ſimplicitate ſuæ ſpeciei. Sicut utrobique eadem eſt ignis eſſentia, ſive magnus, ſive parvus, ſive quietus, ſive follibus agitatus, ſive denique flamma rubra, flava, viridis, vel cærulea fuerit. Peſtilens itaque remota, cruda, ac prima materia occaſionalis, eſt aër fracidus, vel potius fracidum Gas, quæ aëris fracedo, juxta ignis experientiam, quam Adepti promittunt, nondum habet 8200. partem corporis ſui ſeminalis. Quod facilius comprehendes, ſi conſideres, vas vini fracidum, doliumque jam exhauſtum, absque ullo ſui pondere, corrumpere nova & vetera vina, cado infuſa. Tractavi nempe in meis Phyſicis, de fermenti fracidi natura, & quo pacto ex incorporeo fracidoque ſemine oriantur vegetabilia, ut hinc Peſtis profapia diſtinctius eluceſcat. Terram inſuper, oſtendi fracedinis matrem: ut ſciamus *P*eſtes populares, à terræ motu caſtrorum, obſidionumque ſequelis, primam ſui occaſionalem haurire materiam. Ideo enim quantum terra diſtat à cœlo, tantundem quoque materia occaſionalis *P*eſtis à cœlo eſt remota. Voco autem materiam hanc primam, incorporale illud venenum fracidum, exiſtens in Gas terræ. Adeoque hoc venenum, tanquam materiam remotam ſubſterno, ſub alio viciniore veneno, diſponente materiam Archei, quo facilius aſſentiatur, terroremque peſtilentem in ſe concipiat: Ut tandem ad horum diſpoſitiones prævias ſuperveniat quidditas peſtilens formalis. Cæterum, ſi de aëris infectionibus debitè philoſophandum, neceſſe eſſet, ipſius anatomiam repetere ex prælibata, in Phyſicis meis, elementorum doctrina. Aër itaque in ſe, eſt alterum ex elementis primigeniis, transparens, tamque levitatis, quàm ponderis expers, impermutabile, ac perpetuum, frigore præditum naturali, niſi ſituum & commiſtorum robore impediatur: Poris autem ubivis refertum, & hactenus extenſionem, aut compreſſionem ſui tolerans. Cujus poroſitates, vel replentur vaporibus, alienisque exhalatibus; vel plane hiant, expertes corporis, in ſui integritate manentes, (quod alibi Tractatu de vacuo neceſſario demonſtravi.) Enimvero namque ſi aër eſſet absque poris, omni corpore vacuis, non poſſent halitus

 ele-

elevari, abſque corporum penetratione. Cum autem detur aëris dilatatio,& compreſſio maniſeſtiſſima (ut alias plenè demonſtravi) neceſſario datur & facultas. Sunt namque ejumodi poroſitates in aëre, velut uteri, quibus aporrhoeæ fructuum aquæ reſolvuntur denuo in ultimam aquæ ſimplicitatem, unde provenerunt, ſpolitanturque quibuscunque priorum ſeminum ſignaturis. Sunt autem ejusmodi effluvia in aere, peregrina, per acidens & varia, juxta indolem concreti, unde exhalarunt. Inprimis ſunt vapores aquæ puræ atque ſimplicis: dein aquæ maris ſalſæ, qui pluviam condiunt vaporoſa ſui myria,& eatenus à corruptione præſervant. Secus namque, ob admiſtas variorum exhalatuum ſocietates, de neceſſitate, putrerent, ac fœterent aquæ pluviæ, non minus quàm nubes in montibus, & nebulæ pleræque. Partim ergo aeris hauſta venena, vaporetenus hoſpitantur in poroſitatibus ſuis: partimque ipſum aeris corpus conſpurcant, ſine corporea commiſtione, prout vitrum odores concipit. Quæ contaminatio jure, impreſſionis nomen habuit. Eſt mihi domus campeſtris, à meredie ſilva querna dives: ab aquilone verò amœna reſpicit prata: ad utramque porrò Solis domum, colles Cerere fœcundos habet. Lintea autem ibidem lota, & fonte diluta, tabulato ſuſpenſa, nitidiſſimè albicant flante Borea, & hinc inde etiam,ab ortu in occaſum,vel viciſſim, ab occaſu in ortum. Solo autem ſpirante Auſtro, feneſtriſque auſtralibus apertis, inſigniter flavent luteo colore, è numeroſa nimirum quercu, eructatur halitus tingens in aerem, huncque à nobis inſpirari, ut & à linteis combibi, didici. Itemque ſic à quercetis, poſt ſolſtitium æſtivum,exhalat occulta aporrhœa,quæ inſuetum vultum, atque collum, pruriginoſa puſtula frequenti inficit, ac dein in cruribus, & alibi evadunt conſpicua. Sunt namque in aere quædam, quæ odore narium percipiuntur: alia denique, quæ per canes ſolos diſtinguuntur. Suntque & alia demum, omnis odoris expertia, licet non contagii. Siquidem veneni, ut talis, fermentum ab odore liberum eſſe poteſt. Proinde quævis patria ſuos parit patiturque languores. Solo quippe natura ſubeſt, nec omnis fert omnia tellus. Quia varii patiuntur in aëre vapores, pro ſoli varietate. Quæ penitius mecum trutinans, ſæpe ſum miratus,vitam noſtram ad tot extendi annos: cum tam multiplici ſtipemur undequaque hoſtium potentiſſimorum ſatellite, tam profundè eundem admittamus, imò & inviti attrahere cogamur. Nec ſolo id anhelitu; ſed etiam per magnetem, qui per habitum carnis, ſuo more ludit. Etenim qui carbonum fumis, aliarumque rerum odoribus ſæpe dudumque impavidus interfui, realiter ſenſi odoros iſtos, atque fumos, nedum in thoracem: ſed & inde ad ſtomachum recta deferri, ructusque noſtros ideo exprimere conceptas fuligines. Sic namque anhelitus, è pulmone efflatus, refert odores allii, & ceparum comeſtarum, etiam per nares collectus. Peſtis autem utrinque hauritur. Quæ autem non deforis: ſed intus ſpontanea Peſtis gignitur, in axillis, & inguine, rara autem pone aures ſe prodit. Nam hæc plerumque ab hauſtis odoribus Peſtis,proſilit. Quæ verò maculis eſt infamis: ex interno veneno, intus prius ſuffocato, atque ideo peſſimo, provenit. Quatenus fracedine ſuffocationis plerumque intenditur. Quæ vero Anthraces exhibet, vel eſt fortis expulſio, quæ longius, quàm in proximum emunctorium jacit, vel ab attactu rei contagioſæ, vel inſpirato Peſtis veneno, oritur. Etenim quæ ex contactu invaſit, etſi lentior ſit, quàm quæ alias univerſali de cauſa inſultat: plerumque tamen eſt lethalior. Quia inſitus membro Archeus hac Peſte interimitur. Et inde pars gangrænam peſtilentem trahit. Cui ſubveniendæ totalis Archeus eſt negligentior, de tutandis viſceribus cogitans, ſe intro fugiens, recipit, pergitque ſerpere mortalis iſta gangræna. Remedia quoque plerumque ſunt ignavia, eorumque intentio, ut exteriora,eſchārentur, & poſtmodum eſchara citò excidat. Huc nempe cuncta emplaſtra,& attrahentia adhibentur: rara autem ſunt adhibita, ut virus ipſum ſuperent. Peſtis autem ab extra, ut potiſſimum in artubus eſt formidanda: ita vice verſa, quæ ab intrò foras ſagittatur, minus involvit diſcriminis. Enimverò intus nata, primariò Archeum terret, ideoque ſubitanea ac præ-

præpotens. Venenum autem Peſtis, tactu arreptum, poſtquam Archeo ſe inſinuavit. (Quippe qui primum vivens, ultimum moriens, rerumque intus agendarum ſolus rector eſt) rato demum venenorum more reliquum facile inficit. Siquidem ipſe Archeus ſemel infectus, ſtatim terroris peſtiferam imaginem concipit, eamque deſertis habenis regendi corporis, communicat conſociis. Denique etſi ſudor in omni Peſte conducat: minus tamen in illa, quæ externo contactu ſubintravit, nullatenus ſaltem propterea negligendus. Porrò in Peſte, ſingularis individui (à quo ſubinde tota communitas affligitur) illic fracedo plerumque intus incipit: qua ſemel arrepta, facilius inde terroris Archealis virulenta imago creditur. Celerior eſt Peſtis, quæ ab externa odoris fracedine intro trahitur, quia duos gradus (fracedinem nempe atque mumiale ſyngamicumque fermentum) ſtatim aſſociat: non eſt autem neceſſum, ut fracedo ſit naribus ſenſibilis cum averſione. Nam ſi canes, qui olfactu nos excellunt, fracedinem, aut veſtigium heri, in via ſentiant: ipſe Archeus noſter, longè facilius adhuc, quæ intus ſunt, olfacit, nequitque ideo fracidus odor nocere, niſi fermentum mumiale intus invenerit, cui ſe copulet. Jam tunc quidem eſt præſtò exotica materia, nihilominus adhuc contagii indiga. Idcirco oportet, ut materia ſit plenisnumeris inſtructa, ac formalitate agendi. Nam ſunt hæc duo adhuc tanquam cauſæ occaſionales atque irritativæ. Denique de Tartaro cruoris ſat dictum eſt, quod ſit productum Peſtis, quodque hanc præſtolatur, vel ſit extemplò, adventu Peſtis. Terminus itaque fiendæ Peſtis primus, eſt Gas fracidum, quod cum nequeat inficere, ſine appropriationis ſymbolo, requirit alium terminum correlativum, qui eſt fermentum mumiale (ſine quo non eſt appropriatio) nimirum Archeus, Peſtis ſuſceptor. Siquidem virulenta Peſtis materia, per contagium in nos traducta, non contaminat quenquam, niſi Archeus illam apprehenderit, & appropriaverit. In quo ſanè Archeus laborat improvidè. Nam exin Peſtis terrorem concipit propria phantaſia, non autem ex pavore humano. In qua nimirum terroris Archealis phantaſia, Archeus, venenum peſtilens parit. Quod eſt ipſa terroris concepti Idea, veſtita propriâ Archei chlamide. Eheu tunc Peſtis intus adeſt, totumque facile mox conturbat hominem. Imago ergo Peſtilens conſtat aura Archeali, ut materia continente, cui impreſſum eſt venum terroris Archei, tanquam efficiens immediatum. Neque enim ideo virus Peſtis quemcunque ſemper inquinat, etſi odorem ſibi conformem mox in nobis invenerit: eo quod fermentum mumiale, quanquam internum: at nihilomlnus eſt tanrum medium occaſionale, reſpectu contagioſæ applicationis ſive infectionis applicatæ. Quæ appropriatio proximè conſiſtit in reali & actuali congreſſu imaginis, per terrorem genitæ, quam Archeus concipit, ex præfata applicatione; exiſtimans hujus reſpectu, jam domi ſuæ potentem hoſtem, intra lares hoſpitatum. Qui panicus Archei terror, eſt cauſa immediata, imaginatione genitæ imaginis: (imaginationem proinde probavi, eſſe in Archeo, præter illam, quæ mentis conceptibus, tam in præcordiis, quàm in corde ac cerebro pingitur) quæ imago eſt cauſa adæquata Peſtis: Ipſiſſima inquam Peſtis, non ſecus atque pullus, nihil eſt, præter ipſum ovum, fotu maturatum. Purpureæ febres enim, venenum quidem atque contagium idcirco habent, præter prutredinem, & fermentũ appropriationis (unde nimirum ſolos homines, non item belluas inquinant) carent tamen Ideâ terroris, quo Archeus, confuſione ac deſperatione plenus, regimen negligit, funeſtamque ac ſeminalem iconem peſtilentis veneni fabricat. Hanc denique ſui confuſionem facile ſuis transmutatis liquoribus alimentariis inſinuat, quibus ante invigilabat, jam in hoſtilem tartarum cruoris degenerat. Archeus enim, gubernaculum deſerens, inſtar hominis pavidi, præpoſtere ſurſum atque deorſum invertit omnia, & ipſemet profugus, hoſtem intus receptum conclamat. Fiunt tenebræ, appetitus ſternitur, incepta ceſſat omnis officinarum digeſtio. Quodque penè vel ſemidigeſtum erat, corrumpitur: quia triſtem mortalis veneni imaginem horret. Seditio itaque, murmurque eſt intus per membra, quia horum ſpiritus inſiti, confuſionem influi

Archei perſentiunt: ſed compeſcere nequeunt. Etenim ſi nutrimentum ſemidigeſtum, in ſtomacho recens ac mite erat, ſopor oritur, itemque vomitus ac nauſea: ſin autem jam digerendo aridum, cephalalgia occupat hominem. Sin autem propemodum digeſtum, cum nidore putreſcit. Unde vomitus continui. Aberrant enim cuncta, putrentque ſub imagine veneni, & in terram mucaginem degenerat alimentum ipſius ſtomachi, quod & cauſticam acredinem non raro induit. Eſtque circa ſtomachum potiſſimum murmur. Utpote ubi primi & inordinati ſunt hominum conceptus, atque impetus: ibidem quoque de neceſſitate, prima Archei confuſio terroris, ſuboritur, fitque imago teterrima *Peſtis*. Etenim plerumque notavi Peſtem circa ſtomachum prima ſedilia locaſſe. Quidam enim continuo vomitu dejectus, dolorem capitis ingentem ſenſit, ac mox delirium, deinde & ſoporem per intervalla paſſus, ſedecim horarum ſpatio obiit, multis deliquiis prævijs. Optabam autem ſcire, unde tam celeriter, tantoque ſymptomatum fruore oppetiviſſet, nec Chirurgus adeſſe cuperet, tandem cultro diſſectionem inſtitui, ac inveni ſtomachum illius triplici eſchara jam perfecta pertuſum. Qualiter olim videram ſtomachum ancillæ perforatum, quæ volens biberat arſenicum. Interim in quavis *Peſte*, ſurgit febres ab exordio: quia & minitata corruptio, in Archeo incepit. Vitalia ſanè cuncta terrentur, in naturalibus imaginum directionibus, pavida diſcordia, confuſione & deſperatione diſgregatis. Tartarus cruoris quoque, jam legibus ſolutus, in tanta totius confuſione, fruorem arripit, conceptis finibus ſuæ partis, cui adhærebat, reluctatur, & terroris confuſione omnem adauget tumultum. Hæc eſt ſcena *Peſtis*, quam aliquando per divinam clementiam vidi ſomnio intellectuali. Non eſt autem Archei pavor, fuga, deſperatio &c. ipſum venenum: prout neq; ira animantis, ejus eſt venenum. Sed venenum *Peſtilens*, eſt ens productum ex imagine pavoris, & veſtitum ſubſtantia Archei, ſicut ira ſerpentis, iræ imaginem in parte Archei deponit, illamq; ad organa exſecutiva iræ, deponit in ſaliva, &c. Eſt autem virus peſtilens in ſe horridum, ac mortali contagio ſerpentum longè crudelius, quod ſcilicet per vitalem perturbationem (qualis eſt ira ſerpentis) in beſtiis producitur. Contagio enim peſtis ſerpit in adſtantes, nec cum vita animalis perit, ut ſolent alias beſtiarum venena. Eo, quod venenum Peſtis non inhæreat vitæ: ſed effumanti inde auræ inſit imago, & quidem Archeo infecto veſtita. Ut ſanies, cruor, & pus, adſperſo vitriolo, adhuc vitam vitaleſque actiones, in totum unde fluxerunt, retinuiſſe, hodierna docuit magnetica curatio vulnerum, ulcerum, & oſſifragii. Quin imo Peſtis propulſat potius à ſe fugitivam vitam, pavidum fugacemque Archeum. Et ſicut rabies canis, productum aſſumit ſuum, in ſaliva: ſic venenum terroris, in tartaro cruoris ſigillatur, prout etiam in auram atque odorem diſpergitur, peregrè abeuntem. Idcirco enim belluæ ſunt immunes ſpectatrices noſtræ calamitatis, quia univoci Archei defectu, ideoque & appropriatione carent. Quodcunque tamen ſubjectum, ſive aura fuerit, veſtis, vel aliud ſolidius, etiam pavoris neſciens, quod odore imbui poteſt, poteſt itidem eſſe ſubjectum, in quod productum pavidæ imaginis poſſit imprimi; non aliter quam terra odorem celeris veſtigii refert. Porrò tametſi Peſtis ſit unica ſpecie: diverſimodè tamen invadit. Semel namque adoritur popularis, quæ vulgata fracedine exſurgit, poſt terræ motum, ex antris, rimis, ſtagnis, fodinis, & cadaveribus tam belluinis, quàm humanis, virus fracidum eructantibus. Quod tamen nondum peſtilens eſt, donec intrò receptum, tum demum fermento appropriatum fuerit. Unde nimirum terrefactus Archeus, atrocem illam imaginem creat ſuæ confuſionis, atque terroris. Invadit quoque ſolo odore peſtilenti, ex infirmo, vel cadavere, vel loco, aut re inquinata hauſto. Qui quo ſubtilius ſubjectum inhæſionis ſuæ habuerit, eo quoque velociùs contaminat, celeriuſque Archeo approximat, ob ſymbolum. Neque enim ideo ſudoris halitus, tam præſto inquinat, atque Gas peſtilens, odore non perceptibile. Perinde enim atque carbonum Gas ſtomachum commovet, vomitum cit, dolores capitis, imò etiam ſyncopen: ſic Peſtes notavi, quæ ſubtili halitu alimentum ſtoma-

chi proximum infectant, vomitus continuos, ſingultus, ſyncopes frequentes, atque deliria, & mortem citiſſimam adferrent. Vomitusque ille remedia deglutienda recuſat; ſyncopæ vires dejicit, ut delirium, cibos atque remedia aſpernatur. Materia autem infecta jam, ſi per ſudorem auferenda, totam domum à ſtomacho ad pellem usque tranſeundo contaminat, niſi per remedia cohibeatur malignitas ejus. Nam etſi remedium, illam materiam infectam, promtè attingat, non tamen facile educit non libenter ſequacem. Siquidem nunquam antidotus aliqua, ſemel infectum, in priſtinum reſtaurat. Eſtq; ideo omnis antidoti cura, duntaxat circa præſervationem nondum infectorum, horumque mitigationem atque celerem expulſionem. Eſt & ardua popularis *Peſtis* occaſio, quod non vitentur loca, & corpora infecta. Quod in caſtris, & obſeſſis civitatibus, luculenter apparet. Legimus namque in Oriente, *Peſtem* à tribus militibus, ſepulchrum violantibus, incepiſſe, caſtra Romana contaminaſſe, & tertiam mortalium partem, per cognitas mundi oras, intereміſſe. Eſt namque ejusmodi Peſtis celerrima, ac ferociſſima: quæ nimirum cuncta ferè ſibi neceſſaria, ſecum intro adducit. Etenim cum venenoſa materia, jam nacta ſit fermentum, non debet paciſci cum Archeo, de ſui receptione, quam facile à turbato hoſpite impetrat: ſiquidem jam in ſe, Ideam à priore ſecum adducit, novamque intus conſimilem, in ſociam, ab Archeo acquirit. *Peſtis* verò, quæ citra externam opem, in nobis, totam ſui generationem orditur, ac perficit, fit ex præexſiſtente tartaro cruoris fracido, qui mox ſponte cadaveris odorem induit facillimè. Unde perterritus Archeus, Ideam concepti terroris ſuſcitat: ſicque venenum *Peſtilens* ſuſcitatur: hujusque ſeminalis, atque infeſta imago illi excremento incorporatur: quod igitur ſæviendo, pergitque contaminando. Inſenſili enim aura nobis communicatur *Peſtis*, quam muſcæ, picæ, corvi, cornices, aquilæ, canes, lupi, &c. plerumque diſtinguunt. Notiſſimum nempe eſt, domeſticum animal canem, unumquemque odore dignoſcere, cujusve veſtigia, utcunque leviter impreſſa, dudum etiam potea diſtinguere. Eſtque Gas peſtilens, æquè ſubtile, ac odorabile. Acquirendæ ergo *Peſtis* differentes ſunt modi. Quorſum repetere oportet, *Peſtilens* venenum duntaxat unius ſpeciei eſſe, nec ejusdem rei plures poſſe eſſe parentes, ſpecie atque ſemine diſtinctos: Id eſt, ſemina non poſſe eſſe diverſa. Adeo ut ſcorpio, ab ocymo, & à parente genitus, non differat ſpecie: ut neque pediculus à lendibus proveniens, & ab homine prognatus immediate, identitatem ſpecificam projicit. Lendes enim, ſive pediculorum ova, ſunt in identitate Archei, cum materia, unde homo pediculos immediatè generat. Quoniam ſi duo ſemina, ſpecie diviſa, unicum idem in ſpecie conſtituerent, fruſtra ad rerum generationem, diſpoſitiones ſpecificæ in materia: ſed promiſcuè omnia ex omnibus, atque ſingula ex ſingulis, prodirent. Agentia igitur ſpecie diverſa, etſi aliquid ſub identitate ſpecifica conſtituant: Intelligendum tamen idem, ac ejusdem Archei ſemen, ab utroque formari. Sic homo facit excrementum vitale, unde lumbricus, pediculus &c. fotuque ſuo illam ſic diſponit, ut Archeum acquirat conſimilem, quem pediculus generans, ſuis ovis originaliter implantavit. Adeoque pediculus generans, eſt agens univocum, quod de ſe porrigit ſufficientem materiam generationi. Homo autem eſt agens æquivocum, quod materiam excrementitiam de ſe dedit, quæ labens, tandem in fotu, Archeum acquirit conſimilem. Sic cadaver in vermes, & hi ſexualiter iterum generant. Sicque mures è ſordibus, iterumque è parentibus. Idque totum in inſectis, quorum ſemina velut ſponte putreſcentibus corporibus eruuntur. Proxima ſaltem horum materia, & agens harum generationem, utrobique eſt ſimplex, uniformis, ac ſpecificæ identitatis. Ideo & ambo conſtituta, ſunt ejusdem ſpeciei, generantia poſtmodum ſibi ſimile, absque delectu: adeò ut pediculi, noſtris exhalatibus procedentes, congreſſus admittant cum iis, qui è lendibus per fotum egreſſi ſunt. proxima ergo materia, proximumque agens, in *Peſte*, ſunt utrobique ejusdem Archei ſeminalis, atque identitatis ſpecificæ. Nam

Nam ſive materia intus gradatim fiat, vel repente; ſive externè hauſta, actuetur in nobis: ſaltem nunquam venenum Peſtis fit, quin Archei terror imaginem iſtam virulentam pepererit. Terrorem autem voco, tam hominis primo impetu perculſi: quam ipſius Archei humani, ſanguinisque, ex antipathia ſuſcepti. Hoc pacto, vir audax ac ſtrenuus, ſæpe coram Peſte eſt pavidus: Imo qui Peſtem vix timet, Archeum intus habet, terriculamentis obnoxium. Sic namque infans timoris incapax, apprehenſionis neſcius, non tardius Peſte corripitur, quam timida muliercula. Nam etſi animoſitas valeat ad præcautionem: non tamen interimit venenum jam conceptum. Suntque diverſæ magnanimitatis audaciæ. Quidam enim intrepidus in monomachia, qui in conflictibus belli timidus. Alius imperterritus pugnando qui lemures inſigniter metuit. Tertius denique non timet hoſtes, armatos autem ruſticos formidat, &c. Gallenus putat bonam cómplexionem, ad pondus ſive æquilibrium elementorum, dare robur ad reſiſtendum Peſti. Is inquam, qui ſingulas partes atque viſcera in homine, differre ſola inæqualitate temperamenti elementorum, jam æqualitatem confluentium elementorum, ad pondus, concedit una ſpecie humana. Cum alioqui; ſi cor eſſet pars temperatiſſima, jam totus homo juxta quasvis ſui partes deberet neceſſariò habere conſiſtentiam atque duritiem cordis. Sed elementorum, commiſtionum, ac temperamentorum opinionem ut ſtultam ac totaliter falſam, firmis demonſtrationibus primus rejeci, in volumine, de origine Medicinæ edito. Hanc igitur elementorum commiſtionem lubenter Galenicis cedo, lubenterque ignoro, quomodo ponderari queat aer, aut ignis, ut ad pondus aquæ ac terræ, collibrata ſimul, carnem, nervos, oſſa, cerebrum, cor, medullas &c. de ſe conficiant. Ah inane commentum, crudele facinus, in proximos explodens! Animoſitas porrò, quam laudo, non terretur morte, aut Peſte Archeum adornat, ut veneno reſiſtat, receptumque per accidens expellat (vincere autem aut interimere alioqui non poteſt) non ſecus ac terror poros claudit, naturæ motu ſibi obedientis. Quare, qui à Peſte ſurrexerunt, eodem anno, vix æque facile à Peſte inquinantur. Contrarium in aliis morbis, atque venenis. Siquidem hæc, nedum poſt ſe relinquunt debilitates, unde facilior eſt recidiva: verum etiam alia venena operantur. Peſtilens autem venenum terrificum, ſolum primario invadit Archeum, eumque perterret. Qui dum ſemel Hoſtem cognoverit, ac ſuperaverit, præſumit deinceps, audacior factus, non tam facile ſe ſuccubiturum, nec occaſione allati veneni, tam facile deinde terretur. Nec obeſt debilitas, quam Peſtis illi reliquit: quia ſufficit, quod non æquè facile terreatur, imaginemque terroris peſtilentem, in propria ſui ſubſtantia depingat. Suntque ideo reliqua venena morborum longè craſſiora, quam imago hauſti terroris. Quædam namque non nocent, niſi ſub cute aperta: alia vero edi aut bibi poſtulant. Baſiliſci autem, aut catoblepæ rariſſimum virus, per imaginationem, viſum dirigentem emittitur. Sed Peſtilens toxicum, proprio Archei conceptu, intus fabricatur. Venena cætera, ſenſibili aliquo ſigno produntur. Sola vero Peſtis, inſenſili contagio communicatur perinde atque humani pedis veſtigium, ſui odorem ſervat. Ecce ut Imago triſtitiæ repentinæ, appetitum ſternat: rei nauſeoſæ imago creet vomitum: Imago condolentiæ, pariat lacrymas: Imago lentæ triſtitiæ ſuſpiria ſuſcitet: Imago pavoris, generet epilepſiam, atque ſubinde Paralyſim. Itaque non fruſtra alibi de morbis ſcribens, demonſtravi, lætitiam, metum, iram, odium, cæterasque paſſiones, atque perturbationes, non ſecus atque terror Peſtem, actualem ſui imaginem propriam, atque ſingularem in nobis generare. Sed harum generationes ſunt nobis domeſticæ, magisque ordinariæ proles: Aſt terroris peſtilentis imago, venenum parit immediatè Archeo inexiſtens, atque ab eodem deſumit ſui materiam. Ideoque ſenſus illam nequeunt concipere. Archeus igitur conſpecto cominus hoſte lethali, intus genito, vel peregrè allató, ſuo hunc terrore, pictaque de novo imagine, admittit, ſuique charactere atque ſubſtantia confirmat. Manus enim noſtra, cadaveri ſponte extincto admota,

mota, mox ita propter fugam Archei, friget, ut longo demum igni, vix recaleſcat. Attamen canes non ſentiunt iſtud frigus, dum cadaver vorant, prout non multum friget nobis, cadaver pecuinum. Fraudulentum itaque,& accidentale cadaveris humani frigus eſt, pluſque frigefacit, quam frigoris habeat. Pluſque cadaver ſenſim extinctum friget nobis, quam cadaver podagrici, aut acuta febre mortui. Cum tamen per machinam, qua metimur ambientis auræ gradus, utrumque horum cadaverum par frigus ſit. Scilicet Archeus extimeſcens mortem, quam appoſita manus, cadaveri, diutina infirmitate extincto, percipit, fugit, manum deſerit, nec facilè (quia memor) redit. Patet ergo Archeum mortem ſentire, fugere, etiam illam, quæ ante & extra ſe eſt. Magis adhuc fermenta putrilaginis (ut in rigore febrili) intus concepta genitave. Et quam maximè illa, quæ imagine tenus, intra ſui œconomiam recepta, tendunt in transmutationem formalem ſui eſſe. Quippe virus, per ideam terroris, ſummæ eſt poteſtatis actualis: Differtque imago timoris, etiam pavoris, ab imagine terroris: propter formalem activitatem concurrentis fidei: prout antea notavi. Quin imo, etſi Archeus mortem, atque venena perſentiat: terroris tamen virus non perſentit, quia putat ſuum eſſe terrorem, atque inanem paſſionem; donec prægreſſo fermento appropriationis cognoverit, virus iſtud ſibi eſſe peregrinum, quod in parte ſui reconderat, dum exoticã iſtam formaret ideam, adeoque cum ſui aliquali perditione virus ſtatim à ſe explodit. Atq; utinam jam vis ſibi innata, non communicaretur per totum, qua via pergit. Sic namque venenum rabidi, nullatenus perſentitur ab homine, ut neque à ſuo Archeo, niſi poſtquam fermentum in Archeo ſibi ſtabulaverit. In qua tum rabiei imagine, cum ſit ſtatim mentis alienatio connexa. Hinc Archeus nullum ſibi concipit terrorem in furore. Ceſpitans enim in imaginatione, terrorem potius excutit, temerarius inſanit, & à rabido veneno dirigitur, ad Hydrophobiam. Finaliter itaque unicum peſtilens virus, unicum quoque habet terroris intuitum, unamque viam ad tumulum, vel ad convaleſcentiam, per bona, vel inepta remedia. Quæcunque autem hactenus de terroris peſtilenti Idea dixi, nolo interpretata licenter. Nam timor ab hoſtibus, à fure, à morbo, ab animali nocuo, à gladio, generant quidem pavoris imaginem, at non peſtilentem. Quam ideo terroris nomine deſignavi diſtinctam, à qualibet imagine formidinis conceptæ, qua pavet animans. Terror itaque peſtilens, non quemlibet, aut cujusvis calamitatis pavorem, hic deſignat: ſed ſolum virus peſtilens horridum, in terrore conceptum tam ab homine, quam ejusdem Archeo. In hac ergo Idea ſita eſt Peſtis eſſentia, omnisque hujus libri quidditas. Fateor quidem, quod imagines cujusvis metus facile permutentur in Ideam terroris peſtilentis. Perinde ut gravida, in carnem illibatam ſui fœtus traducit imaginem muris, imò totum embryonem in horridum quandoque animal vel monſtrum transplantavit. Quia ut alibi de formis docui: imagines formales ſeſe mutuo penetrant, poſteriorque priorem facile in ſui obſequium trahit, quod Hippocrates vocat, ſemina duci, quo nolunt. Equidem elementorum diverſitatem, & congreſſum pro mixto, itemque complexionum, humorum, indeque natarum conditionum, inclinationum, ac ſtudiorum, climatum denique, angulorum, ætatum, proportionum, fortitudinum, magnitudinis, & alteritatum diviſiones, in ſubſidium ignorantiæ convocare, ut per hoc calamitates plures majores, difficilioresque efficiamus, incertitudines augeamus, inſcitias regamus, dubia patremus, impoſturas patrocinemur, & vitæ deſperationes promoveamus, non niſi eſt in vanum laboraſſe. Eſt namque lux perfecta ſcientiarum, ignis inſtar, quiſine delectu cremat omne combuſtibile. Talem olim Hippocrates nactus erat ſcientiam.

Proprietas Peſtis.

DEmonſtravi pathemata animi, appetitum demoliri, ut & digeſtionem ſternere. Primos denique cogitationum motus, in præcordiis ſua ſortiri conciliabula.

Idcirco & os ſtomachi Mercurio dicavi, cui Ethnici tribuerunt ingenii acumen, ut & ſomniferum caduceum. Dixi quoque Peſtem originaliter ab hominis terrore concipi,& quæ adducta è corpore peſtifero in nos vehitur aura, primo ſui impetu, in Lienem ruere; qui eandem mox excutit, ac veluti per manum, orificio ſtomachi tradit. Hinc appetitus dejectio, vomitus, dolor capitis, deliria, deliquia, ſitis, ſopor, &c. Peſtis autem quæ in nobis fit, prout & quæ extrinſecus hauritur: ſua habent diverſoria, quibus ſingulæ furere incipiunt. Quamdiu autem Idea triſtitiæ ac metus obſident tartarum cruoris, in ſtomacho, ac quantiſper abeſt imago terroris Archei, nondum Peſtis adeſt. Fit quidem interim, ſi minùs accuratè ſe cuſtodiverint, quod tartarus cruoris, magis magiſque infeſtus, Archeum tandem terreat: ſibi, que cudat peſtilens virus. Sunt etenim Peſtes, ſolo terrore natæ, velociores, ac terribiliores multò, quàm quæ ex contaminata proveniunt aura. Multos etenim hic fortaſſis percellit, Quod ſtomachus, cum ſaltem membrana ſit, perturbationes tamen, primoſque impetus, vel in ejus orificio collocaverum, vel in Splene, illa ſaltem parte extrema ſui, quæ orificio ſtomachi incubat, hincque fermentum impertitur, ad digeſtionis neceſſitates requiſitum. Sed Scholæ ipſæ, os ſtomachi, cordis etymo appellant. Etenim vulnus illius loci, ac vulnus cordis, iiſdem ſymptomatibus, ac æquè celeriter interficiunt. Nam vidi plures, quibus apoplexia fortis, caput planè inſenſile ac mortuum fecerat: multas tamen horas poſt, calerent in præcordiis. Sponſa enim in rheda propè Scaldim, à ruranis moſquetariis ſalutatur, ejuſque tempora, glans moſquetti trajicit, cerebri non parum effunditur,& caput illicò moritur. Vilvordiam autem, quatuor inde leucis diſtantem, allata,pulſus adhuc vitæ teſtimonia dabat. Nonne & vitalis, totius quidam rector ſpiritus, in utero eſt? quique duntaxat membrana eſt, per modum ſtomachi? & longè majorum perturbationum ſedes, quam ſint jecur, pulmo & renes? Profectò membra in ſe, non niſi cadavera ſunt: ſpiritus autem eſt rector, qui vivificat illa,quem & qualem Deus plantavit, ubi voluit. Memini equidem ſæpius me vidiſſe, qui tartarum cruoris aliquali timore Peſtis: ſed ſine fine, aut præſumtione contractæ infectionis corruptum haberent; indeſinentem anxietatem, atque pugnam, diu noctuque ſuſtinerent, imo quamvis ſaperent, ſuaſque riderent anxietates: non poterant non tamen, quin conceptam timoris imaginem, diu noctuque, inſomnes ob oculos volarent. Erant namque ſimiles demorſis à rabido, qui velint nolint, ſequacem præbent imaginationem ſuam, ad veneni lubitum. Demum in ipſo cruoris tartaro,circa præcordia hærente, inveni propriam phantaſiam naturalem, quàm imago concepti, in Splene timoris, ſibi finxerat. Sic non ſemper laſciva ſomnia, ex prægreſſæ diei imaginatione,ſequuntur: ſed plerumque etiam ab ipſa prædominante paraſtatis materia: non ſecus etiam atque micturiens ſe continuo mejere ſomniat. Terror ergo hominis, eſt occaſio Peſtis: terrorque Archei, efficiens eſt imaginis; & veneni peſtiferi. Eſt enim velut pater Peſtis, qui patrata virulenta imagine, licet ceſſet, ſaltem Peſtis concepta eſt in ſui imagine. Nam ſi terror hominis eſſet ſufficiens cauſa Peſtis: neceſſario quoque ſemper terrorem peſtilentem Peſtis ſequeretur. Quod falſum. Prout etiam, in infante,omnis terroris experte, Peſtis pro lubitu recipitur. Unde ſat conſtat, Ipſum Archeum conterritum,eſſe primitivam cauſam efficientem imaginis peſtilentis. Peſtis itaque conſtat inquinatione,contagio ſcilicet, celeritate curſus, ſingularitate veneni, concomitantium terribilitate, præſervationis demum, ac curationis difficultate. Enimverò pone relinquo Peſtis inquiſitionem, quæ in ſupplicium propter occulta Dei judicia mittitur. Quæ licet planè ſit ſupra naturam: interim tamen ejus materia non eſt creatura nuper è nihilo facta: quia quodammodo fines naturæ ingreditur. Non enim Angelus percutiens ſtabat in monte, quem aëris præterfluens unda continua lambendo abluit. Neque ſtabat etiam in excelſa turri: quaque tamen peccatum Davidis, concupiſcendo, ortum ſuſceperat: ſed ſtabat in fracido atrio Auraunæ. Sic Angeli in Apocalypſi, ſuas effundunt lagenas, unde tertia mortalium pars quandoque peribit.

peribit. Verbum, imò nutus Domini, cuncta facere poteſt, absque atrio, vagina, gladio, lagenis, effuſione veneni, &c. Sed pietatis ejus tanta eſt ubertas, ut ejusmodi ſupplicia non det nuda per Verbum: ſonte propter perpetuam Verbi ſui conſtantiam, & irrevocabilem firmitudinem. Nec etiam per cacodæmones, Peſtem ſupernaturalem mittit, ne vivos tradat in manus hoſtium. Peſtis demum, ſi qua per incantationes parta ſit, ſequitur naturam. Siquidem non valet diabolus ex ſe, vel unum culicem facere, niſi ejus aſſumat initia ſeminalia. Prout magi ſui non potuerunt, ex pulvere facere cyniphes, proles aquarum: quapropter & diaboli impotentiam confitentes, tum exclamarunt: Verè Dei digitus hic eſt! Si ergo diabolo quandoque permiſſum fuerit, formare Peſtem. Id ſane ex naturæ principiis deſumſit. Differretque Peſtis diabolica à naturali ordinaria, applicatione, & appropriatione. Applicaret nempe tenacius actuationem, & impreſſionem veneni, non ſecus, atque follis, ignem quem non fecit, ſaltem promovet atque intendit: Appropriaret verò cum præparatione prævia per imaginem terroris, à ſuis mancipiis hauſtam, ac mutuatam. Et licet ejusmodi Peſtes, eſſent ferociores: iisdem tamen cederent remediis naturalibus. Atrociores autem voco, ob celeritatem, ſuperaddita ſcilicet invidiæ truculentæ imagine, à ſagis habita. Attamen ejusmodi permiſſiones, adhuc eſſent determinatæ ad perſonas, ac numerum: imò facilius expiarentur per orationem & eleemoſynam, quàm Peſtes ordinariæ. Quo ſcilicet Deus, humani generis miſertus, magis oderit diabolicas artes, diabolumque tædere faciat divinæ mox miſericordiæ. Aſt eudæmones, Peſtis ſtructores, magna certè id compaſſione, ut non niſi ſub mandato obedientiæ, virga Domini & non Angelorum, vapulemus. Decorum nempe ſervat ubique Deus. Prætores ac ſatellites ſumit, qui nativam bonitatem habent, amicitiam ſervant, nec indolem diabolicam aſſumere poſſunt, cui ſciunt nullum in cœlis locum eſſe. Sodomam autem, antequam Diabolo traderet, privavit prius paucis inſontibus. Eſt autem Peſtis, quæ exſecratione oritur ptopter extremam paupertatis amentis anxietatem, derelictam exſecrantem parturientem, vulneratum, &c. Peſtis punitionis divinæ, quæ ſanè vix initiis naturæ innititur, facileque dignoſcitur: quia ſola loca exſecrata, ac perſonas tales invadit: Itemque divites, qui ſedent in cubilibus eburneis, bibunt ex vaſis deauratis, edunt vitulum de armento, & pinguem ovem de grege, nec fratris Joſephi incarcerati recordantur. Quoniam horum exterminationem adjurat Dominus, ut reliqui, velut ex ſpeculo intueantur, quid ſit Deo placuiſſe, & diſplicuiſſe. Peſtes autem, quæ caſtra ſequuntur, ac plerumque aliquot ab obſidione menſes ſæviunt, non ſunt militum immundiciis aſcribendæ: potiſſimum ſi dudum poſt captam civitatem (ut plerumque fit) inceperint. Nam & caſtra olim ſuas, & easdem militum impuritates habebant: ſed occaſio fracidi odoris cadaverum, mumiali fermento infecti: quippe quod hodie, non ut olim, nec ſat profundè ſepeliantur occiſi. Denique potiſſimum, quod lædantur ab inviſibili glande eminus, terrorem Archeo quæ majorem movet, quam dum haſta haſtæ, & gladius gladio animosè opponerentur. Neque enim fruſtra in Lege erat præceptum: Quod quicunque tangeret cadaver, impurus eſſet, & abluendus ſimul cum ſua veſte. Quodque Sol, ſuper corpora ſuſpenſorum non occideret, quæ ſanè literali ſenſu, pro Reipubl. bono, ſic ſunt à Deo præſcripta, ne fermentum mumiale fraceſcat; Deplorandæ itaque eſt cæcitatis, & temeritatis, corpora ſuſpenſorum oſtentari ad ſpectaculum, donec ſponte decidant (parvum nempe inde commodum, pro tantis malis) & perinde eſt ac ſi dixerit Judex: Deus quidem ſic inſtituit, ſed magiſtratus correxit propter melius. Quaſi Deo ignotum fuiſſet, quod ſpectaculum ſuſpenſi, malis foret horridum. Ergo ſic hoc ſcivit Deus, & nihilominus expreſſum mandatum ſepeliendi dedit: non eſt mirum, quod transgreſſionem comes ſequatur punitio. Ac ſequitur ſontes ultor à tergo Deus. Atque utinam ſolos in transgreſſores, converſum ſupplicium: Etenim ſepelire, opus eſt miſericordiæ. Oſtentare autem ſontes ſuſ-

(I i) 2 penſos

penſos, non eſt opus, ad quod æternum ite, aut venite, quandoque pronunciabitur. Siquidem non minoris eſt miſericordiæ, condemnati cadaver ſepeliiſſe, quam principis. Hæcque miſericordia, non tam exercetur in mortuum: quam in proximos, ne fætor inſequens eos inficiat. Nec enim ſepulto prodeſt ſepeliri, ſed vivis. Scopus itaque divinæ bonitatis, non ſolum in ſepeliendo, at in ſat profundè inhumando, conſiſtit. Quæ clariora per exemplum fient. Etenim falco mortuus, pone ſentes abjectus, ac ſemiputridus, à vivo devoratur: at mox Peſte contagioſiſſima ſuæ ſpeciei corripitur. Quia virus terroris intrò aſſumtum Archeo ſuo incutit, propter ſymbolum mumiale, putrida fracedine infectum. Eſtque tanta falconis Peſtis: quod Peſtilens falco, per plateam delatus, inficiat alios omnes, qui triduò abinde iſthac deferuntur. Unde conjicies, quid humana cadavera, tam ſuſpenſorum, quàm incuriè ſepultorum, ſui odore faciant. Canis enim canem non edit, niſi infumatum, dum videlicet mortis mumia, horrorem, guſtus alienatione, præſervando à putredine, amiſit. Lupus autem lupum noviter mactatum, non autem putridum, edit. Unde ſuſpicio eſt, in lupo aliquid eſſe, appropriatione mumiali ſuperius. Putavit forte Paracelſus, id eſſe, in quo ſedet prima objecti applicati ſenſatio. Fortè & ob id linguam Lupi ſuſpenſam, Peſti adverſam putarunt. Quin imò militum cadavera, profundius hodie, quam olim ſepelienda ſunt. Quia glans bombardæ, ſine muſquetti, facit contuſionem, dein ſecum partem aufert, quare foramen parit patulum, ac tandem ſimul venenoſam fuliginis impreſſionem patrat; unde mox, caro circumcirca, gangræna quadam nigricat. Facileque venenum in ſe aſſumit: ſi non in vita, ſaltem mox à morte; dum nempe carnis feſtina putrilagine, in terram combibita, fracedo cadaveroſa oboritur. Quibus omnibus juncta eſt in morientis Archeo, idea ultionis, ad putrefactionem prona. Inde in aerem, Gas monſtroſum, effunditur in aera, quod archeos viventium, terrore percutit. Eſt enim cum cadavere, perindeatque cum fimo equino. Quin non fraceſcit quamdiu calet. Sed dum areſcit, & ſalpetræ inde migravit, tenditque fimus ad transmutatum iri, in liquorem terræ. Alioqui namque ſi fimus, urinæ equi aſperſione atque agitatione frequenti, à fracedine, cohibeatur: multum ſalis petræ profert. Etenim aſpice quàm potens nutrimentum, eſt fungus unius noctis (eſt fungus nimirum, fructus è ſucco Leffas, coagulatus, primo enti vicinus: quod alibi oſtendi) ſed poſtquam fracedinem terræ aſſumſit, qum dirum ſuffocationi venenum proferat. Advigilandum itaque, ne fracedo ſurgat, in ultimæ digeſtionis reliquiis. Enimverò Peſtis, per pediſequam, domum meam ſubintravit. Illa ſtatim convaluit. Uterque filius meus, major natu, animo conſternatus, inconcuſſum oſtentat animum, tacuitque, ſe continuo ſuſpirii bello, ad os ſtomachi, angi: cumque præpotentum hoſtium meorum technis, ſtructiſque dolis, domi meæ, ſub cautione fidejuſſoria detinerer, noluitque uterque, me deferendo, rus adire. Cumque alias obſervaſſent, natando ſe recreari, æſtate media, me inſcio ter natarunt: unde obſerata tranſpiratione, illicò in febrim devolutus uterque, cum dejecta appetentia, dolore capitis, & catocho, obiit apud moniales, jurantes, ſe mea remedia admiſſuras: ſed poſtquam filios meos recepiſſent, recuſarunt remedia aliena. Maximus quidem, abſque ſtigmate, aut ſigno, etiam poſt mortem, periit. Utpote refrigerata pelle natando, nil extrorſum apparuit. Alter verò, parvam duntaxat lividam puſtulam in lumbis oſtendit. Horumque jacturam velut præſentem, frequenter intueor, hujusque Tractatus initium dediſſe putaveris. Relinquo Domino meo vindictam, quem ſupplex obteſtor hoſtibus meis parcat, & lumen pœnitentiæ largiatur.

Signa.

SCripſi hactenus paradoxa inſueta. Intellectus meus abſque Luna, erat tribulationibus immerſus, materia aderat terroris, horroris, atque difficultatum pleniſſima. Lector multos, optimorum incapax, brevitas initii tenebroſa, novitasque odioſa, licet perneceſſaria. Quod autem potiſſimum nos in Peſte occæcat, eſt

eſt defectus ſigni exquiſiti, & inſeparabilis, cujus monitu nimirum, ſat tempeſtivè queamus per remedia occurere. Nihilominus quicquid creati ubivis eſt, ſua habet diagnoſtica ſigna per quæ à reliquis commodè diſtinguatur: quæque Peſtem præcedunt, comitantur, vel mox ſubſequuntur. Quæ enim præcedunt, in præcautionem faciunt: at quæcunque dein ſequuntur, aliis plus inſerviunt, quàm miſero ægroto. Sola autem ſigna comitantia ſanationem decernunt. Enimvero ſigna venturæ Peſtis, in cœlis depicta ſunt, ſi firmamentum annunciat opera manuum Domini, in terra. Signa ejuſmodi malè ab Aſtrologis, in dodecatemorion cauſarum relata eſſe, jam ante ſat manifeſtavi. Gafarel autem nuper Alphabetum Ebraicum, ex ſtellarum ſitu, & Rabbinorum authoritate, deſcripſit ſatis ridiculo argumento; quo Ebræi ejuſmodi Iurita comminiſcitur. Quaſi Deus modo ſolos haberet ſervos ſuos Rabbinos, quibus ſecreta conſilia communicet. Non etenim conſiderant poſitionum iſtarū turpitudinem Chriſtiani, qui hujuſmodi libros imprimi permittunt. Neq; enim ſtellæ fixæ loca ſua mutant, ut nunc hæc, nunc aliâ ventura, deſcribant. Quod inprimis adverſatur toti Aſtrologiæ. Cometæ quoque, trabes, dracones, ſagittæ, cæteraque id genus portenta, non raró populares prænunciarunt Peſtes: ſed non per logiſticem, aut theoricas planetarum, multoque minus per Alphabetum Ebræorum. Exleges namque luces, regulis ſtatis haut obediunt. Etenim Aſtrologi Hieroſolymitani, artis ſuæ licet gnariſſimi; attamen ſignificationem, ut & apparitionem, Aſtri Bethlemici, penitus ignorarunt. *Non enim facit & Dominus verbum, quod non revelarit ſervis, & Prophetis ſuis.* Amos 3. Sed horum nulla eſt artificum ſcientia. Nova quippe lumina ſæpe fuere funeſta, ſæpe è directo fauſta ſignificarunt. Portenta quippe, in manu Domini, ſecreta ejus judicia propalant, nec illa, niſi quibus vult, manifeſtat. Siquidem conjunctiones, oppoſitiones, quadrataque ſtellarum: Item eclypſes, retrogradationes, exilia, combuſtiones, receptiones, aliaque impedimenta: ſuppoſita ſunt ita regularia, quod ephemerides quandoque pro ſeculo ſint deſcriptæ. Peſtis vero eſt de creſcentibus extraordinariis, & non neceſſariis. Non eſt autem regulare medium, ex condigno adæquatum ſignum, pro effectu ab contingenti fortuito. Neque ideò ephemerides Brahæ, prædicere potuere Peſtem Longobardicam anni 1632. ex iniquo bello metuque horroris conceptam. Quocirca contingentia extraordinaria, cauſis contingentibus extra ordinariis tribuo. Credo equidem prænuncia eorundem ſigna, in firmamento eſſe depicta: at non in directionibus curſuum planetarium. Quare autumo ſigna eſſe irregularia, nec Aſtrologiæ ſubjecta: quippe illorum ſignificationes dantur privilegio extraordinario. Idcirco ſigna ejuſmodi Peſtis, plerumque ſolis declarantur ſervus Dei: Ut legitur de Jona. Sed ſigna, præcedentia excidium Hieruſalem, erant nuncia verbi dudum antea prophetati, adeoque nec prænunciatum excidium impediri poterat, tantumque ad meram gloriam Dei, monitionem piorum, horumque fugam dirigebantur. Enimvero Iſrael mori, atque renovari per generationem in deſerto debebat, exceptis Joſua & Caleb. Nec ullatenus id præpediri poterat. Stat enim Verbum Domini immutabile, apud quem nulla eſt viciſſitudo; quia non eſt homini in hoc ſimilis. Portenta igitur, ſi conditionem in declarando non præſcribant (*niſi Ninive convertatur*) inevitabilem effectum à natura ſpondent. Aliis quoque placuit, monſtrorum nativitates trahere in prænuncia ſigna Peſtis. Prout Corn. Gemma de Coſmocriticis, ſeu divinis characteriſmis, nugando rapſodiat ſine baſi. Sed quis ille, qui monſtrorum prænuncia deſignata ſciet, vel interpretabitur? Peſte enim præſente, tunc nimirum, atque ſerò, quiſque ſignificata ad lubitum trahit ſuum. Sunt &, qui ideo inſolitarum avium adventum horreant. Sed iſtud ſignum, vel deſinit eſſe naturale, vel coturnicum, Peſtem Iſraeliticam in deſerto præcedens, deſinet eſſe miraculum. Hocque impium & blaſphemum eſto: illud verò, impertinens ſcopo meo. Alii hoc ſignum interpretantur pro carnivoris avibus, in Peſtem futuram: quaſi miſſæ eſſent

ad devoranda cadavera, futura inhumanda: Juxta illud; Ubi cadavera, eò congregantur aquilæ. At non legitur textus pro cadaveribus futuris; nec aquilæ leguntur ad cadavera peſtifera volaſſe, eaque deguſtaſſe: cum præ ceteris, curioſiſſimè ſolita ſint ſepeliri. Rhodanus enim quandoque Lugdunenſis Peſtis abſtulit cadavera: ſed civitates inferiores contaminavit. Saltem Clerus Lugdunenſis per hoc declaravit, ſepulturam mortuorum, non tam ad animæ ſalutem, quam ad crumenam cuſtodiri. Adventus itaque avium, præda viventium, potius futurum defectum prædæ ſuæ, in natalibus provinciis deſignat, potiusque belli ſtragem portento denunciarent, quàm Peſtem imminentem. Alii autem, Peſtem occurſu inſolitorum piſcium ariolantur. Aquas tabo ſcilicet infectas, autumant, & hactenus monſtra marina, in fluctus aſcendere. Ridiculum ſanè. Nam ſi mare, in ſua ſalſedine fraceſcat, quænam tandem aqua, maris labem eluet? Curve unica balæna extra orbitam errans, infeſtum virus maris ſenſerit? nec gregatim omnes aut plures ſimul? Equidem ſcio, mare non ſubeſſe contagio naturali Peſtis, quodque portenta cœli, atque maris, eodem digito dirigantur, cujus judicii imperſcrutabilis ſint præcones, ſuis tantum ſervis explicata. Nam idem Dominus tam in centro terræ, fundo maris, quàm in cœlorum apice, eſt præſens. Equidem illi æqualiter auſcultant omnia, excepto ingratiſſimo peccatore. At certè magis vereor, inſolitas pluvias cruoris, macularum, aut ſcintillarum: Itemque funera per nubes delata, tonos lugubres in aere auditos, ut & ſonitus in cœmiteriis, &c. Quæ cum ſint divinæ bonitatis admonita, ideo extra naturam referenda ſunt, ut tempeſtivè quisque ſuis lampadibus oleum proſpiciat. Neque idcirco enim illa portenta, cacodæmonis (niſi inviti) opera autumo. Equidem gratuita ſunt, & ſupra naturam: neque ideo mei ſunt ſcopi. Paracelſus enim, ut in bufone atque ranis, ſingulare Peſtis remedium noverat; ita & hanc præſagiri ſcribit, quoties magnus ranarum acervus in cumulum aſſurgit, infirmum aliquem ſuffocaturus. Quo enecto, dein alium adoritur, donec ſenſim ſic diminuto numero, quæque ranarum tandem ſingulariter effugiat. Quæ ſi ſic naturaliter accidant: ut remedium, pro futura Peſte præparant: ita & deſignant. Etenim ex Galla, prout & pomo, quernis frondibus educto, ſcribunt tria plerumque erui animalcula. Nimirum ſi araneam contineat, volunt portendere Peſtem: ſi muſcam, bellum: ſin verò reptile, famem prænunciare. Sed cum quotannis unum ſaltem è tribus incluſum reperiatur, ſi non bina, vel omnia: non ſequatur tamen continuo unum ex illis ſuppliciis. Quapropter ejusmodi prædictiones inter aniles refero. Cenſeo itaque hujusmodi inſectas denunciare differentiam Leffas in quercu, (Leffas eſt ſuccus alimentarius plantarum) ſic ut vermis denotet præfatum alimentum fracidum: aranea autem, inſuper adjunctum venenum fracedini. Ideoque toto ferè terræ globo connexa quaſi, ac contigua eſt ubivis aranea: quæ in quercu, non extra arborem aliquid portendit: maximè quod in vicinis, conſitisque arboribus, nec etiam raro in ejuſdem quercus fructibus, diverſæ illæ ſimul inſectæ, eadem æſtate conſpiciuntur. Non tamen memini in eadem quercu inveniſſe araneam ſimul & muſcam. Quanquam muſcam quidem & vermem, vermem quoque & araneam. At abſit à Chriſtiano prophetare, ex quercu & therebintho: diris namque id minis, à Domino prohibitum legitur. At quoties terræ motum, novus antrorum, rarusque comitatur, inſuetusve fætor ſtagnis advenit: tunc ſigna endemica, vires habent occaſionales. Hæc de futura Peſte. Quod autem præſentem attinet, nunquam enim potui ex pulſu, vel urina, quantumvis etiam diſtillata, Peſtem noviſſe præſentem. Paracelſus equidem, eam inter morbos hepatis, ac tartareos, ſatque ridiculè numerat, prout alibi Tractatu, & figmento de tartaris expugnando, ex profeſſo proſecutus ſum. Hic vir, Peſti anonymum pulſum tribuit, quem quartum vocat. Ego autem quamvis ſerio, ſæpiusque attenderim: meam tamen ineptitudinem agnoſco, quod ejusmodi pulſum offenderim nunquam. At benè circa vitæ finem inæqualiter inordinatum, formicantem, ac tandem intermittentem notavi. Quartum autem, ſextumve, à reliquis diverſum, ex peculiari Peſtis proditione,

ne,nunquam inveni:Sed pulſus peſtilens,nequaquam mihi diverſus occurrit à febribus continuis malignis.Urina ergo,& pulſus,nunquam apud meam ruditatem, detexerunt Peſtem.Imo dum penitius Paracelſi ſcripta evolverem, cognovi illum, nunquam Peſte infecto,aut moribundo adſtitiſſe. Interim Peſtis judicium, gravat conſcientiam, tam reſpectu afflicti, quam familiæ ejusdem: eo quod Peſtis,Prætorem in crimine, quadam ſimilitudine referat, petentem vitæ, atquæ bonorum jacturam. Adeoque temerarium de Peſte judicium crimen continet. Etenim cognoviſſe Peſtem, ex ſpecie inſolitæ febris, alteri ſit facile:mihi ſane perquam difficile fuit. Peſtis(dices)eſt cum febri, & dolore capitis: atqui iſtud familiare aliis febribus. Peſtem ſæpe comitatur vomitus, & ſopor; At alibi id non prorſus inſolens eſt. Sunt in Peſte bubones,parotides, vel veſiculæ: ea non infrequenter innoxis à Peſte febribus, ſunt vernacula.Sunt & Peſti maculæ nigræ,quas in mulieribus ex utero ſuffocatis vidi. Eſtque febris purpurea,itemque ectymata plumbea,citra Peſtem. Ut & Anthrax, ſæpe extra Peſtem obvenit; At quoties plura ejusmodi ſigna concurrunt, non eſt difficile de Peſte judicium. Bubo namque veſiculæ, aut maculæ, ab initio ante multam Peſtis truculentiam, Peſtem denunciant. Sic & anthrax,aut bubo,tumorque tantillus, in Peſte eſt longe dolentior, quam alibi uſpiam, ac fere ante augmentum febris adſunt, anticipantque ſuſpicionem,ſe ex febri manaſſe. Adeo quod ejusmodi pellis miſeriæ, in Peſte præcedant, quæ aliis febribus ſerius,tanquam producta adveniunt.Bubo peſtilens,adhuc minutulus, ſtatim, & ex tempore, abſque membri dolore,febrisque comminutione atrox exſiſtit, doletque immenſum. At ſi bubo,poſt prævium membri dolorem emergat, inepti remedii vehit judicium. Ordinaria igitur jam hoſpitatæ Peſtis ſigna ſunt:ſi ante,vel mox ab initio febris, glandula,parotis,anthrax,veſica,puſtula,aut macula repente ſummoque dolore invaſerint. In aliis namque febribus,non tam inſigniter dolent: rubet quidem locus, tumetque ante natum malum:Quod non ſic ſe habet in Peſte.Confirmaturque Peſtis vomitu, dolore capitis excellent, ſopore, delirio,dejecta appetentia,ſi repente invaſerint.Peſtis enim peregre adventans à contactu veneni hauſta, tanquam dolor pungentis ſtyli intrat, partemque quam ferit,ſtatim tumore,puſtula,veſicula,aut macula, ſummo dolore ſignat. Prout & quæ per odorem intrat, ſtomachum,atque caput vibrat,dolore repentino, vel anxietate ſoporifera:vel ipſum ſtomachum tanquam calcar ad vomitum incitat. Sin autem ab interno ſcaturiat, ea præviam habet febrim, ad quam confeſtim præfatorum ſignorum aliquod ſubſequitur. Quæ autem correpto terrore irruit, feſtina eſt,ægrique teſtimonio dignoſcitur.Quæ vero aliquali Archei(non autem hominis) terrore, orta eſt, inque cruoris tartaro latet, in gradu quidem ad Peſtem eſt, tardiorque ſolito erumpit,facileque ſuperatur, niſi ægri obſtiterit negligentia, attamen longior in itinere ipſi mora eſt. Etenim plerumque ſat tempeſtive, ſigna Peſtem comitantia, cognoſcuntur,ut remedium quod promtum, quodque peremtorium fuerit, rite ſuo fungatur munere. Optatus attamen meus eſſet,Peſtem in fieri eſſe, agnoſcere. Nam quæ duntaxat à morte, ſua profert ſignata,magnum de medio tollit exercitum,multasque depopulatur familias. Quippe lethalis jam evaſit,priusquam ſe patefaciat,aut cognoſcatur. Eo quod penſum prius abſolverit cum ſingultu, deliquio,eſcharaque in loco nobili.Hanc nempe unius diei vocant tragœdiam; diariam ideo,ſive ephemeram. Non quod Peſtis propriam ſedem habeat,vitæ ſpiritum,quanquam nulla unquam Peſtis fuerit, quæ Archeum etiam non infectaverit.Adeoq; & illo titulo,quælibet Peſtis, continuo diaria eſſe deberet. Sed quicquid de Archeo victum eſt à Peſte, id conſequenter illico à vitali illo Archeo ſeparatur.Tandem & citiſſimam mortem adfert,quæ Archeum alicujus viſceris obſedit:quia continuo inde volucres mortis evolant,quæ reliquũ perfundant Archeũ. Utinam enim atq;utinam,non ſero neq;ex eventu, Peſtem agnoſcamus; Nam velox interitus, etſi ſigna proferat ſua:prodeſt tamen magis in futurum,nil autẽ præteriti. Aliqui enim ad hoc,plantas pedum lardo inſulſo inungunt,apponunt catulum,

tulum, qui ſi lambat, perſuadent ſibi, caſum à Peſte immunem. Alii vero fruſtum lardi calefaciunt, ad pedes infirmi, ſubterve axillas aliquandiu fovent, vel in inguine. Hocque ajunt à cane non vorari, ſi Peſtis adſit. Quod nullam meretur fidem. Nam humana Peſtis non quatit canes, nec nauſeoſos facit. Siquidem tam canes, quàm lupi, non ſat bene ſepulta cadavera impune devorant; uti & picæ, atque corvi ſimiliter. Forte quidem eſuriens canis non edet iſtud lardum, ad heri ſui pedes affrictum: quia herum olet, quem mordere non audet. Germani enim Petaſiten, ſive majorem tuſſilaginem, radicem Peſtilentiæ vocant, eo quod ſicut Peſtis ſeſe pandit ante prænuncium ſignum: ſic petaſitis ſuos edat flores, ante folia. Peſtis quoque, non tam ſemine, quam radice Archeali, ſe propagat. Referunt etiam, Sapphirum ſaturare lazureum, vel Hyacinthum citrinum, ſi per horæ quadrantem, ſuper membro dolente moretur, ſic ut lumen, ex oppoſito gemmæ, locum infectum feriat; ibidemque radios colligat, locum attactum infra horam liveſcere, eſſeque infallibile Peſtis ſignaculum. Sin vero locus nequaquam colorem lividiorem aſſumſerit, infirmum à Peſte abſolvi. Ego autem ſemper in dubiis, bufone pulverato ſum uſus, pultisque forma, in aquæ ſimplicis tantillo, decocto. Quo ſi mox abinde dolor in eſchara anthrace, vel bubone, miteſceret, ſecurè Peſtem adeſſe conjeci. Aliquando enim aſpiciens miſſam antiſtitum, & Abbatum, illorumque digitos gemmis ornatos, conjeci illos olim obligatos, ad viſitandum infectos Peſte: nunc verò adhuc gemmas geſtari gemmarum neglecto, atque neſcito uſu, quem ego conjicio.

Præſervatio.

PRæſervativa apud Veteres duplicia. Nam quædam debent impedire futuram Peſtem: alia quoque præſentem, ne progrediatur, ſuccidere. Pro priore enim, tam foris amuleta, quàm intus alexiteria excogitarunt. Sed cum Scholæ ignoraverint ipſam veneni quidditatem: quodque ſcilicet omnis Peſtis, ſive deforis allata, ſive demum intus genita fuerit, præſupponat imaginem terroris venefici: Idcirco nunquam propria præſervativa, ex fundamento cognita fuere. Itaque inter præſervativa 1. conſidero, ne ſpiritus Archei in nobis terrorem concipiat, neve ex terrore ſibi pariat, vel aliunde intrò allatum, virus terrificum. 2. Ne fermentalis ſymbolizansque mumia, forinſecus allata, noſtræ mumiæ internum rectorem Archeum inficiet. 3. Ut interimatur, & abſcedat, quicquid jam in contagio, mumiæ particeps evaſerit. Minus proinde ſymbolum, quod nobiſcum commune habet, eſt tollendum. Quapropter cuilibet antidoto ſemper leve aliquod venenum ſolet admiſcere: ut ſcilicet hactenus applicatio, ſive approximatio tollatur: Archeus, à contagio ſervetur immunis, neve in alimentum mumiale decidat, ſibique inde tartarum cruoris fabricet. In hoc poſtremo tutelæ patrocinio tota antiquitas vigilavit, aliis verò non incubuit, quia ignotis. Licet hæc ultima præſervatio idcirco ceſſerit incerta, & abſque fruge: quia potius productum poſterius, ſive ſedem ſpectaverit, quam radicem, ſive cauſam præcipuam. Cum interim præſervatio à poſteriori: poſitis antecedentibus, prævertatur tanquam fruſtranea. Itaque ſi de præſervantibus, atque alexiteriis ex condigno ſit tractandum, in animo firmiter hærere debent, quæ jam de cauſis, proceſſu, ac modo fiendæ Peſtis expoſui. Itaque Peſtis, vel deforis intrat, locumque ſui introitus deforis ſignat: quia afficit primario: vel cum anhelitu attrahitur, ibique per diaphragma, ſive ſeptum transverſum, tranſit, preſſuramque facit & anxietates ſuper ipſum ſtomachi convexum: ibidem veſtit materiam. Quæ inde mox exhalat, & contagio fit infamis. Cumque in natura, omne agens initium habeat, augmentum, ſtatum, declinationem, ac tandem interitum: Neceſſe eſt pariter, quod quo corruptio diuturnior potiorque fuerit, eo quoque pernicioſior efficiatur. Nam Peſtis incipiens augetur, cum diminutione, atque hominis interitu. Etenim dudum credidi, quòd omne Peſtis remedium ſanativum, ejuſdem quoque eſſet neceſſario præſervativum. Eo quod præſervari facilius cenſeatur, quàm ſanari. Quicquidve in eodem genere præſtat, quod eſt difficilius, faceret libenter, & id quod eſt facilius. Quapropter olim diſtentus fui, cura alexipharmacis

macis indagandis, quibus videlicet tum tota mei penderet voti ſatisfactio. At poſtmodum alio diverti, & cogitavi, remedia ſanativa potius extractionem, ſive expulſionem mali ſpectare. Quodque ejusmodi non haberent locum, in præſervativis de futuro. Quod nimirum cum nondum ſit, etiam nondum expelli, aut extrahi queat; imò nequidem extingui. Siquidem inprimis, remedium contra terrorem imaginantis hominis, vel Archei: non tam in ſe eſt poſitivum, quàm negativum. Adeoque potus meracus ad hilaritatem uſque, præſervat de futuro. Quia nedum hominis: ſed & Archei imaginationem ſic regit, quod pereat vis formandi imagines. Sic enim nemo pauper eſt, aut defectuoſus, quamdiu ex potu hilaris eſt. Ideoque Sacra dictant vinum ad hilaritatem, non autem ad ebrietatem conditum eſſe. Quia potens eſt præſidium præſervativum. Adeo quamvis animoſitas viri excludat terrores ex imaginatione hominis: nequit tamen virilis animoſitas tollere terrorem Archei imaginantis. Nam præfata animoſitas admittit pugnam ex opinione contraria Archei: Hilaritas verò, per potum introducta, nec hoſtem admittit, nec agnoſcit, ut nec luctam ſuſcipit: ſed excludit. Eſt autem potus exhilarans, magis Peſti futuræ, quàm præſenti aptus. Admitto idcirco etiam præſervativa Peſtis, de præſenti, & ſanativa, eſſe ejuſdem cohortis, ac intentionis: non autem de futuro. Ita tamen, ut præſervativa Peſtis de præſenti, non ſerviant niſi in fieri eſſe augmenti: non autem in facto eſſe producti. Eo quod corrupti, non ſint amplius præſervativa; ſed duntaxat ſanativa per extirpationem. Non credendum itaque, cacoalexiteria, etſi venena eſſent potentiſſima, poſſe arcere terrorem, ut neq; terroris effectum peſtilentem. Siquidem virus peſtilens, eſt heteroclitum, ſecretumque ab reliquis venenis, in hoc, quod ex terrore Archei, velut ignis è ſilice, proſiliat. Nam ſi Archeus terrefactus, campo cedat, utique non poteſt corpus (quod in ſe conſiderando, merum eſt cadaver) confortationem ſuſcipere. Porrò, ſi ita Archeus recedere conſideretur, ut ejus loco virus intret, ipſumque Archeum hactenus ſupplantaverit: quomodo odoramenta, ac thymiamata virus præpedient: præſertim ſi ipſa aromatum præſtantiſſima, ſint peſtilentis contagii adhuc ſuſceptiva? Chriſtianæ ergo pietatis atque compaſſionis eſto, ſtudioſè contemplari mecum, quàm ſtolidè, atque inaccuratè, tot ſimplicia in acervum, præſervando, & curando ſint congeſta: quantumque illorum infida auxilia deluſerint hominum myriades, & exſpectationes. Quippe in vero remedio, ubique generi humano eſt ludificatum, ob denſam cauſarum inſcitiam. Enimvero curativum præſentis veneni præſupponit id, quod præſervativum de futuro anticipat. Curativum itaque proprium convenit duntaxat, quatenus productum (quod eſt ipſum virus peſtilens) in ipſa materia, cui inſidet, trucidando annihilat. Denique & aliud curativum, ſibi conjunctum, incumbit expellendo ſubjecto ipſius veneni. Quod per ſudorem eſt intentandum. Tertium porro, quod coadaptationem cauſarum ad producta tollit, minuitque: quod etiam in ſe naturam præſervativi habet. Peſtis itaque, quæ extrinſecus ab infecto corpore, veſte, aut loco, hauritur: habet quidem in ſe abſolutum, & formale peſtilens venenum, quod nec præſupponit fracedinem præexſiſtentem, atque ideo nullis præcedentibus querelis repente invadit, & ſigna edit poſtera: ſed tantum appropriatione opus habet. Quale præſervativum in fieri, continet aeris rectificatio Hippocrati familiaris (de qua ſuo loco) non ſecus quàm in Peſte populari. Ut ſcilicet enecetur ipſum virus in aere, aerque ſimul originaliter ſic diſponatur, ut humorem alimentarium non ſinat mumialiter corrumpi, aut fracedinem arripere. Hæc de futuro. Alioquin ubi jam peſtilens virus intro receptum eſt, latitat, neſciturque, quin ſimul ſit aptatum & ſigillatum in Archeo: Idque propter ſingularem celeritatem ſui veneni. Atqui tum defenſiva ſolitaria tardè veniunt, niſi ſimul ſanativa ſint. Primo itaque cura omnis verſetur præſervandi, ut corpus caleat actu ſemper, ſerveturque in diaphæreſi: utque animus ad hilaritatem, terrori oppoſitam, ſit dipoſitus. Prout de vino è Sacris, jam ante citavi. Quod autem de aeris infecti rectificatione legis, non tam aerem, quàm poros ejus ſpectat, in quorum vacuitatibus nempe ſedet fluctuative aporrhœa contagii.

Porrò quæ ex aere fracedinem, viruſque;è mente vero, terrorem,& demum è corpore mumiales coadaptiones tollunt,ſunt hæc præſervativa.Suffitus namque Hippocratis nedum ambientem: ſed & intro attractum, imo & coagulatum halitum, à veneno,ſimulque & à fracedine liberat, non minus, quam quod mumiale fermentum applicari præpediat.Quorſum quoque faciunt alexiteria, zenexton, ſive amuleta externa, quæ poſſunt terroris imaginem,ac peſtilens virus,in proprio halitus, aut tartari cruoris ſubjecto, interimere. Atque hactenus quoque Archei terrorem avertere,atque præpedire. Sin vero Peſtis proprio intus errore concipitur,alia præſervativa requiruntur,quam ubi circa loca, aut perſonas infectas, eſt degendum. Peſtis autem formata, retrogrado ordine, à veneno formato,ad corruptivam aporrhœam,feſtinanti curſu eundem ſuadet. Proinde quoque nec amuleta circa inferiorem, ac remotam materiæ peſtilentis præparationem avertendam, occupantur: ſed ad ſuperandum formale ac ultimatum venenum, & adaptationem Archei, cum tartaro cruoris, in uno extremo, & in altero, cum veneno hauſto.Adeoque zenexton,indicationem curativam in præſervando, cuſtodit: attamen à ſanativo ſuperatur in hoc. Quod ſanativa non ſolum debeant interimere venenum: ſed etiam per ſudorem protrudere,Utramque nimirum indicationum, oportet concurrere in curativis,Fruſtra namque alias multo ſudoris madore corpus diffluit, ſi tartarus cruoris non reſolvitur: ſed potius continuato Archei terrore continuetur. Cognitis nimirum cauſis, tam conſtitutiva,quam occaſionali:ſolo dein rationis ductu, indicatio rerum agendarum conſurgit. Si namque fracedo initium dederit, primamque materiæ diſſpoſitionem fecerit,fracida loca, ut & alimenta facile putreſcentia vitanda. Aer apertus, ſanis ſanus,eo quod habeat conſumtionis elementalis poteſtatem: ſed aer quatenus talis, non minus contagio obedit, quam cætera corpora, ſuſceptumque contagium in ſuo aeris Magnali, quatenus cavitates habet, continet integrum. Quod tandem, non niſi ſponte plerumque, ſpatio 40. dierum ibidem tabeſcendo, emoritur, ac vi elementali, venenato fermenti ſemine, ſpoliatur. Nam ſemina rerum conceptarum, in aere paulatim deficiunt, quatenus concluſam aeris cavitatibus, tanquam uteris, ad ultimam corruptionis diſpoſitionem,primamq; materiæ aqueæ generationem, retrocedunt. Triſtia quoque univerſa,ſunt amolienda:nedum quia timori atque terrori vicina: ſed potiſſimum,quia circa os ſtomachi, extemplo ſenſibilem pariunt fracedinem,ſuſpiriorum matrem. Loca ergo & objecta triſtis recordationis, ut enim ejusmodi ſodalitia,vitanda non minus,quam nuncia atque hiſtoriæ confabulamenta dolorifica. Bibenda ſunt vina exhilarantia, & cereviſiæ fortiores, quia incurias,ac animoſitates cauſando, mœſtitiam & terrores excutiunt. Contaminatis autem, quoquo modo, imo meticuloſis, ac mœſtis, aer ac venti frigidi nocent,quicquidque exhalationi atque ſudori opponitur. Domus elota ſubinde fracedinem quidem atque contagium tollit: & nocet infectis halitus aqueus. Ergo prius exſiccanda eſſet. Dies 40. clauſuræ, licet fracedinem augeant:tamen virus peſtilens tollunt,quatenus ſponte illo intervallo perit. Quarentenas, ſive quadragenarias,ad quamcunque renovationem conſvetudo, forte ideo traduxit. Etenim licet natatio, aut venæſectio, fracedinem minuere videantur: attamen cum ſanguinem, natura in theſaurum repoſuerit, ſequitur, ut quoties ſibi cruorem demi ſenſerit: Archeus ad terrorem, tanquam proditionem timens, diſponatur, trahatque reſiduum ſanguinem intro ad ſe: ac per conſequens, etiam venenum peſtilens, una in penetrale vocat. Qui motus, cum ſudore, eſt diametralis. Ideoque tam venæſectio, quam notatio, funeſta ſunto. Omnis quoque ſolutio alvi laxa, vitanda: eo quod ſic crudior è meſaraicis cruor putreſit, per fermentum pharmaci ſolutivi (prout alibi libro de febribus) ad cujus nempe evacuationem,meſaraicæ à vena cava, & hæc à minoribus ramulis,cruorem repetunt. Qui motus ſanandæ Peſti eſt diametraliter oppoſitus. Quæ hactenus dixi,de numero ſunt præſervationum negativarum, ſive admonitoriæ regulæ vi-

tan-

tandorum, nondum continentes ſanationem. Inter præſervativa autem poſitiva, primum locum vendicant ſimul amuleta, quod vim propriam ſortiantur, ſive ad enecandum virus, ſive etiam ad appropriationem mumialem Archei præpediendam. Utrumque ſcilicet eſt curativum in fieri. Denique ſequitur ſudoriferum. Quod eſt exſtirpativum Peſtis,& ſedis ſuæ per ablutionem. Denique Archeus mœſtus, atque terrefactus, confeſtim ſe intro recipit, velut ad arcem fugit, gignit triſtitiam ſuſpiriaque, & anxietates venenoſas, hoſte intus recepto, adauget. Foras ergo ad oblectamenta, ac per ſudorifera, evocandus. Sunt namque ſudorifera, cuncta ejuſdem intentionis, ac pene ponderis: at ſaltem in gradu bonitatis diſcrepant. Denique in adjuncto alexiterio, laudo potionem Hippocratis, cui addo gingiber, & baccas nigras hederæ; quia diaphæretica, ſtomacho grata. Sunt etiam Alexiteria, vino generoſo, & mox à paſtu danda, non quidem ut ſudet æger, quantum ut corpus ſervetur in diaphæreſi. Paſtus autem levis, ac paucus ſit. Nam in omni febre, magisque in Peſte, digeſtio deficit; proinde cibi largioris vices, potus meracior ſubeat. Nam metum, curas, triſtitiam, atque terrores excludit. Ideoque & ſummum præſervativum, in confidentia ſtabilitur. Non equidem de fide Chriſtiana hic loquor (quanquam magni ubivis in ſpiritualibus ſit momenti) nam & qui animam pro ovibus ponunt, ſubinde Peſte opetunt, aliis incuriis, ſalvis permanentibus. Nam illorum confidentia, vel cariem intus habet, vel aliud obſtaculum. Non operante Domino miracula, niſi pro occultis judiciis ſuis. Fides ſive confidentia ergo, de qua hoc loco, eſt medium animoſitatis naturale, pugnax, ac validè reſiſtens terrori. Nec eſt iſta fides poſitiva. Credo: ſed prorſus negativa, non horrens, non timens, imò nec ideo credens ſe infectum iri. Etenim ut terror peſtiferus, adnexam fidem putativam ac timidam habet, ſe aliquid contagionis jam dum concepiſſe, aut fremitum ſentire: ſic ejus præſetvatio eſt fides, ſe nil concepturos. Neque ideo ſufficit, quod confidentia ſit non terrifica (quod eſt medium inter terrorem & animoſitatem) ſed requiritur ut ſit operativa, per non credere ſe infectum iri. Idque non rationis indunctione: at prorſus per animoſitatis poteſtatem liberam, ac meram confidentiæ matrem. Pueri alioqui, & amentes, quanquam nullum conceperunt terrorem: frequentius tamen Peſte pereunt, defectu operantis confidentiæ, quæ præſervativum ſibi fabricat. Non credere enim, ſe infectum iri, longè fortius operatur, præſumtione timoris. Non ſolum, quia negativum fortius deſtruit, quàm affirmativum adſtruat: ſed quia privationem unà complectitur, omni poſitivo fortiorem. Etenim qui procedimus ex infinito nihilo, idcirco natura noſtra fortius apprehendit nihil, quàm ipſum aliquid, unde & quietem ſibi adipiſcitur. Prout videre eſt in ſyllogiſmis negativis, in quibus concluſio negativum ſequitur, deſeritque etiam particulare affirmativum ſibi connexum, ut ſe, per negationem, in quietem dedat. Intellectus ſiquidem jam degener, naturaliter ſibi diffidens, intelligendo hoc aliquid rerum, ſemper mavult recubare in non ſcire, aut non poſſe. Iſtaque eſt ignaviæ cauſa in ſcientiis. Fides ergo requiſita in terrore, poſitiva, pro præſervando, debet ideo effectivè, actualiter, & efficienter ſtare: etſi cum ſpe, negativè concludat à debiliori parte. Vir bonus, inſerviendo affectis contagio, ſi propter pietatem operis ſperet, fidatque plus in bonitate operis aut meriti, quàm libera animoſitate in Deum fidem habet conjunctam ſpei, includitque ago, niam timoris, atque terroris. Itaque naturaliter infectionem ſubit, niſi præſervetur aliunde. Confidentia autem hujus loci, non tam croco aut ſtentorum exhilarantibus: quàm vini meracioris potu hilari, depromitur. Prægnantes etiam, puerperæ aut menſtruoſæ, quia tum plus coërcentur ſub uteri imperio, quam ductu Archei univerſalis, ideò periculoſius Peſte opprimuntur. Siquidem Archeus uteri, nequaquam rationi aut confidentiæ paret, qui totus confuſione, ac mœſta perturbationum turba, anxiatur. Conſolandus eſt itaque uterus oleo ſuccini, ſuccinoque in optimo vini ſpiritu ſoluto, ac ſuffitu ex verrucis crurium caballi, per tritorium adacto.

Zenexton.

QUam confidentiam, velut principale animoſitatis pignus, atque præſervationis Medium, ut excitarent Scholæ, excogitata fuere antiquitus Idolorum auxilia, expiationes, & Idolomániæ immanes. Appenſa quoque, geſtataque fuere extrinſecus, quæ dein in omni religione, pro ſacris reputabantur, quæque vel falsò credebantur abſtruſa (quia incognita) bonitate, terrorem atque mœſtitiam repellere. Zenexton igitur, cum plerumque in Peſtis Præcautionem excogitatum ſit, partemque curationis etiam compleat: idcirco ſingularem conſiderationem meretur. Etenim Medici, pro cujusque voto, deſcripſerunt varia, ut inſervirent conſolationi ægrotis, dum auxiliatores fugitivi eſſent. Amuleta quoque ſuſpendenda decernunt: quæ etſi plerumque nil virium haberent; ſaltem aliis, ruinoſo fundamento, animoſitatem perſuadeant: fidem nempe, ſpem, aut aliqualem confidentiam. Pagani enim primum imagines, ac ſtatuas deaſtrorum, portari circa ægros juſſerunt: dein itum eſt ad characteres, verba, ſigilla, & Taliſmanica Gamaheu. Chriſtianorum dein primi Monachi, contra Peſtem, appendicula, colloq; periapta dedere: illoque fundamento, perſuaſum eſt vulgo, ut Peſtem, plagam à Deo immediatè miſſam, credat. Meditor ego omne opus naturale, in natura debere ſequi ſua media, quoties adſunt cuncta ad operandum requiſita. Inquiro itaque hoc loco, fixas, firmas radices, neceſſarias atque ordinarias cauſas, ad conſequendum ejusmodi cauſis correlativos effectus. Alii proinde Peſtem, interpretantes ſupplicium, geſtando nomina ineffabilia, ſcripta, ſignata, meris ſtipata vanitatibus, verbis quoque non ſignificativis polluta, propoſuerunt. Quibus forſitan verſiculum Davidis, Salomonis, vel alicujus Prophetæ nexuerunt. At Paracelſus has ridens vanitates, alias majores commentus, duobus præcipuè characteriſmis, imò & mendacibus ſigillis ornatas; conſentitque rurſus iis, quos alibi irriſit multo ſarcaſmo. Ego enim ex hujusmodi ſuperſtitionibus, non nunquam facilem lapſum in hypochondriacam inſaniam, frequenter notavi. Præter hos, ſunt qui nomina divina deferentes, figuras, lineas, characteres, verba, numerorum typos, & ad lubitum Aſtronomorum, ficta ſigilla planetarum (erronum nimirum errores) ſub Pythagoræ, Salomonis Judæi, alteriusve nomine commendant, plus gentilium deliramentis adhuc, quam ſacris quibusvis imprecationibus, tribuentes. Etenim ſi forte aliquis, qui peſtilentem eminus ſalutaſſet, liberque à contagio manſiſſet, jam nugarum author, jus ſibi fecerat, bis mille deinceps ſuis næniis imponendi. Docui ſiquidem nil aſtrale in Peſte, tam in modo fiendi, quam ſanandi. Rejicio namque ſemper media infida, nugacia, ac potiſſimum quæ ſunt illicita. Nemo ſiquidem ſemifracto innitens baculo, à caſu, niſi caſualiter, ſervatur. Nam etſi vanis remediis terror humanus exuatur (quo infantes alioqui carent) non tamen ob id, terrore Archei privantur. Excludunt nimirum ſolum effectum privativè fidei quando plurimum: idque duntaxat pro parvo ſpatio, ſæpeque ſuos fidentes deſerunt, utpote, cum nullius poteſtatis eſſe ſciuntur. Paracelſus etenim, magni ſemper fecit accenſam imaginationem, atque fortem confidentiam. Quæ ubi ſuper ſabulum fluctuans, laxum, & fatuum, fundata reperi, nequivi approbare, quodque fatuitates opem præſervandi à Peſte contineant. Tandem Paracelſus vix fidens mentalibus nugis, ſe ad Zenexton convertit, quod geſtantem indubiè á Peſte præſervaret. Aſt cum ad Stertzingum civitatem ſibi beneficam, illud non deſcripſerit, nobis fas voluit conjicere, an ingratus impoſuerit iſti civitati; an verò Zenexton iſtud ignoraverit. Mortalibus ſanè neutiquam eſt remedium occultandum in tanta clade: præſertim unde ſibi apud præſentes, atque poſteros omnes, honorem mereri ſperaret. Inſanitum eſt variè ſuper hac re. Quisque enim ſibi perſuaſit, ſtentatum Paracelſi zenexton, auribus arripuiſſe. Idque tantoperè placuit mortalibus, quod abinde Græcorum Amuleta, cum barbaro zenexton nomine, nomina commutarint. Permultis enim arſenicum, Auripigmentum, argentum currens, imò & ſublimatum, atque ejusmodi venarum venena,

venena, ad collum, venarumve pulſus portarunt: non ſecus ac ſi Peſtis, & pediculi, uno fugarentur remedio. Hujusmodi autem inventa, ex Italia, præſumtione, impoſturis, & calliditatibus fertili, ad nos delata, adoramus, ſequimurque exteri. Etenim ut lubens poſteritas à Græcis, prima ſcientiarum ſermocinalium rudimenta, hauſiſſe gloriatur: Ita quoq; à nemine ſperavit diſcere promtius venenorum proprietates, ad necis varietates, dilationes, & larvationes, quàm à natione venenorum implorante frequenter opem. Credidit nempe, falſoque ſibi perſuaſit: quod porrigere venena, & ſanare Peſtem, cognationem haberent. Ergo Medentes noſtri, à Patavinis redeuntes, cumque cultu ac reverentia in ſuos ibidem profeſſores, ſentientes de ingenti horum doctrina, quidam argentum vivum, teſtæ avellanæ incluſum, collo ſuſpenderunt, ſeque ſalvos rati ſunt. Quos cum alii oppetere cernerent, hydrargyrum priorem Arſenico nupſerunt, addita aranea, vel ſcorpione, quorum nonnulli verba ſacra, trochiſcis inde paratis, inſcripſere. Ut ſi unum minus feliciter proſit, alterum ſaltem juvet. Vidi autem in Caſtris Oſtendanis, ad littus, multa virorum millia, cum ejusmodi Zenexton, Peſte ſublata. Imò & qui per quindenas ſingulas, ſibi coſtas veſicarent, per arſenici trochiſcos, byſſinis peris incluſos. Atque illæ ſunt tragœdiæ Medicæ, Italicæ impoſturæ, finales periodi. Judæi porrò, atque Ethnici: hi nimirum ex inſcitia, illi verò ex jurata in nos hoſtilitate radices, nobis credulis geſtandas, ſpe deluſis, carè vendunt: mentiunturque Moſen primo, ac dein Salomonem, ejusmodi arcana, per traditam Cabalam, patribus Rabbinis, ſucceſſivè tradidiſſe. Ut ipſe nequam Joſephus, de incantamentorum tot millibus libris, (*Lib.* 8. *antiq. Iud. c.*2.) à Salomone deſcriptis, inſignitet mentitur, non ſecus atque malignè ſubticet necem parvulorum innocentium ſub Herode. Denique noſtri poſtmodum eventuum, atque promiſſionum diſproportionem intuentes, ſuffitus ſuaves, ac odores gratos deſcripſere, in pomis, pulveribus, pulvinariisque, & ſpongiis, continuò ante nares olfactis, ſperarunt ſe, velut per cribrum colaturos Peſtis auram, ab aromatum exhalatione, ſicque venenum interemturos, correcturosve plauſibili ſibi odore. Quaſi venenum deſineret eſſe, aromate ſaturatum! & non intraret penitius, comite grati odoris! ac quaſi ipſa aromata, non contagio eſſent ſubnoxia? Quaſi arſenicum, napellusve, ambari griſeo maritata, ceſſarent nocere! quaſi odoratiſſimum vinum, non ſtatim contaminaretur fracido cado! Meæ ſaltem animæ gratulor, quod ejusmodi puerilibus deluſionibus nunquam inviſcata fuerit. Quamobrem Zenexton fundatur non quidem in excitata imaginatione, aut fide; quippe quæ alterius ſunt Monarchiæ velites; ſed omnino in actuali dote, per conditorem, rebus collata. Inprimis itaque ex præmiſſis patet, aromata, aurum, gemmas, cryſtallum, & quæcunque odorem haurire queunt: poſſe eadem quoque lege Peſte contaminari. Non quidem, quod eorundem nondum infectorum pharmaca prorſus ſpernam. Abſit. Aliud namque eſt diſceptare, an aliquid ſuſceptibile ſit contagii: & aliud longè, an aliquid contaminatos juvet. Docui enim vinum à contagio futuro præſervare, quod aliàs ita in ſe eſt contaminabile, ut & peſtem, ſolo ſui attactu potuque adferat. Sed in Zenexto, alia prorſus methodus eſt, requiſita conditio, ac proprietas. Requirit namque Zenexton, ut ſit in ſe prorſus incontaminabile, ſi præſervare de futuro debeat. Eaque conditione à reliquis præſervativis diſtinguitur: unde nimirum cognoſcitur, quale Zenexton ſit eligendum, & quale ſit inſidum. Quæ ſic intelligas opto. Peſtis boum, non eſt canum, aut falconum: & nulla harum, eſt hominum. Poſſunt tamen pelles vel carnes brutorum, noſtrâ Peſte contaminari, ut nobis ſint peſtifera contagia, quanquam non illis. Quia Peſtis contaminat in appropriatione, ſive ſymbolo mumiali. Quanquam Peſtes ultimorum temporum nedum hominis, quadrupedes, aves atque piſces, ſed & arbores de medio tollent, eruntque ideo alterius & atrocioris indolis, quam peſtes modernæ, naturæ è gremio defluentes. Itemque per præfata inſtruimur: quod Archeus humanus & brutorum ſingulorum, pares habeant ſubinde pavo-

res, quodque horum characteres in peſtilens venenum, ſive Ideam virulentam formentur. Unde ſat manifeſtè apparet, Peſtem non eſſe venenum, cæteris par. Siquidem Napellus, vipera &c. tam boves quàm homines enecant. A lapidibus itaque incipiendo Zenexton. Sapphirus ſaturato colore cæruleus, & Hyacinthus fulvo colore prægnans, ſi circum bubonem, peſtilentemque eſcharam, in gyrum volvatur per moram, è regione Solis, vel luminis, tractim circumducendo, facit, ut idem circulus dein ater fiat, & iſthac reliquum virus, tanquam per caminum, foras exhalet. Etiam plures alibi ſi ſint glandulæ, hæ tamen ſimul ſidant, pereant, ſequanturque ad exitum tracti veneni. Ego autem Sapphirum præfero Hyacintho. Nec enim in ſacerdotis pectorali Sapphirus legitur fruſtra, excluſusque Hyacinthus. Antiquitus enim ſemper Zenexton gemmis fuit tributus, iisque mox gentilitas figuras, numeros ac characteres inſculpſit. Sed cum gemmæ non eſſent pro pauperibus, quibus immenſa Bonitas præ divitibus, largo imbre tamen prævidit, ſeque patrem pauperum gratis obtulit, non facile inducor, has gemmas, verum Peſtis Zenexton credere, Chirurgus Hiſpanus, cognomento Guardiola, xenodochii infectorum in obſidione Oſtendana præfectus, oſtendit mihi fruſtum ſuccini rubentis, quod ſibi toto triennio dixit unicum fuiſſe Zenexton. Cujus arcanum erat. Quod ſcilicet ad ſeptem pulſus principales fuiſſet confrictum, usque ad calorem. Nimirum utrinque ad tempora, ad carpos, malleolos, & ad ſiniſtram mammam. Ego ſaltem vidi, illum ſemper præſervatum, cæteris coadjutoribus è medio ſublatis. Erat autem Peſtis arenoſo littore, ventoſoque plerumque cœlo, ac frigoribus infeſto, trux & atrox valde. Quod autem in ſuccino reperio, non prorſus ſpernendum, eſt inprimis vis tractoria, attractu manifeſta, & excitata. Dein, eſt ſuccinum, licet in ſe transparens atque gummoſum, minus arctè tamen clauſum, faciliusque ideo noſtro calore movetur, & alteratur. Denique nec habet ſuccinum vim trahendi limitatam, qualem Magnes, ferrum, & non cuprum, alliciens, ſed generalem, & absque electione, modo leve id id fuerit: Scilicet, ut peſtilentem auram, atque virus trahat, ſufficit, ſi levia quæcunque ad ſe traxerit. Signatum ergo hujusmodi tractionis, denotat Zenexton in natura fundatum: eoque fortius, ſi mumiali fermento appropriationem ſit adeptum. Vidi ſic namque frequenter venenatorum vulnerum, diſſoluto in ſpiritu vini ſuccino, factas ſanationes, alioqui penitus deſperatas. Imò prout ſuccinum non liqueſcit, aliis reſinis, pinguedineve colliquatum (quod ſingulare aliquid ſibi domeſticum denotat) certè peregrinam Phaëtontis fabulam, & tumultum, nomenque electri, non fruſtra coincidiſſe demonſtrat. Rideat qui volet frictiones ſuccini, ad pulſus noſtros; recurrat ad Magnum oportet: & pomorum frictiones ad verrucarum abolitiones, non ſine fructu ſaltem admirabitur. Siquidem ſi linteum, peſtilenti buboni affrictum, contagium arripit atque propagat: quidni & in bonum finem, frictiones mumialem adferant diſpoſitionis coadaptationem? Quis quæſo ſuccinum Peſtilenti emunctorio affrictum, non ſuſpicetur: ſique venenum, cur pari etiam greſſu, etiam mumiale ſymbolum contraxiſſe, ſaltem non addubitet? Memini namque caſeo ſub axilla geſtato, & per canem deguſtato, in decipulam ſerviiſſe, herumque ſuum ita deſerviſſe, ut ſe crediderit, extero, per claſſem avehi. Equidem ſi bruta hanc mumiæ determinationem, velint nolint, ſentiant, eique pareant, multoque tamen liberiore electione fruuntur, quam quæ Archeali conceptu, in Zenexton cadunt; non video, cur eandem determinationem ſuccino tribuiſſe, nefas fuerit. Eſt etenim admirandum creſcens, olim in reſinam arboream delatum: aliis demum minerale creditum: Dantiſco tamen mari ſudatum. Nil ſaltem ſtomacho, inteſtinis, nervis, imò & cerebro eſt gratius, ſuccino in vini ſpiritu reſoluto. Mirari ergo ceſſa, tam ſingulare creſcens, tam ſingulari quoque vi confortativa ac præſervativa dotatum, tamque ſingulari tractrice ſignatum, Peſtem queat exſtirpare è locis membrisque noſtris, quibus conſolandis, ſingulari divinæ providentiæ bonitate, naſcitur. Nec enim hyperbolen ſapit, quod frictione ſuccinum trahat odorem: cujus ergo magis illi appropriatur

priatur individuo, quam alteri. Eſt namque gummi poroſum, ac planè volatile: Ideoque ſuſceptivum odoris mumialis, quem frictione ſuſcepit. Novi namque methodum, qua gemmis, vis herbæ, animalisque, characterizatur: Ita; utcunque poſtmodum exactè abluantur: reſidua tamen atque ſoſpes, vis impreſſa perſtet. Etenim Topazius flavus, modeſto calore cinerum, ut flavedinem amittit: ita Solis ardore flavedinem recuperat, quam in cinere, ejusdem caloris gradu, perdiderat. Corallum rubeum, frictione ad mulierem, ex utero ægrotantem, pallorem contrahit permanentem: verum ad carnes ſanæ mulieris affricetur, priſtinum recuperat fulgoris ruborem. Denique vitra (ſolidorum corporum maximè clauſa) quibus eſſentiæ, vel magiſteria zibethæ &c. inerant, vidi repetitis tædioſisque ablutionibus, odores illos peregrinos ſervaſſe: Imò & vitrum, magnetis vim tractoriam ſic ſervâſſe; eò quod magiſterium Magnetis in illo fabricatum fuerat. Si igitur hujusmodi fiant in vitro, quidni etiam in ſuccino? Quod ſe habet, ob poroſam & volatilem materiam inſtar teſtæ, quæ recens ſemel imbutum reſervat odorem. Non igitur mirum, ſi carabe imbutos odores retineat, præſertim ſi geſtetur ab eodem, cujus mumiales exhalationes per frictionem ſuſcepit. Nec etiam multum refert, ſi narium teſtimonia repudiet. Nam & per veſtigium non dignoſcimus, cujus ſit. Etenim ſi Sacra, in lapidibus, magnam virtutem commendent. Id non intelligunt de lapidibus reſolutis (nam tunc nondum ars reſolvendi vulgo enotuerat) neque de pulveribus lapidum bibitis. Quorum virtus, non niſi parva mora, ſtercoribus commiſta, tranſeundo labitur. Ergo de lapidibus integris ſermo eſt. Quæ tam attractiva, quàm expulſiva mali eſſe debet: ideoque ad Zenexton commendabilis illorum vis. Si igitur lapis magnam habeat virtutem in uſum humanum, ipſæq; duriſſimæ gemmæ, Sapientis teſtimonio, virtute ſint fertiles: neceſſe id eſt contingere, irradiando in corpus quod attingunt, propemodum inſtar aſtrorum. Ideoque & ſuccinum, per irradiantem ſui tranſparentiam, effluendique proniorem obedientiam, nullatenus erit gemmis ſegnius: ejusque vis, quæ alias velut ſopita dormit, non mirum ſi frictionibus & caloribus excitetur: præſertim quod adamas, etſi de ſe nil amittat, attamen fricando etiam paleas alliciat. Neque enim ſuccinum paleas aut feſtucas trahit, niſi prius fricetur. Eſt nempe ſignatum, docens, frictiones præcedere debere, ſi ſopita vis ejus, excuſſo ſomno excitari debeat, deſtinatumque auxilii munus, in nos influere. Teſtor ſaltem fruſtum ſuccini, ut gemmam refert, multo tamen facilius à paupere acquiri poſſe, pretioſis lapidibus. Enimvero *Paracelſus* excelſum gloriatur invento magnetis humani, quo inceſſanter putat auram peſtiferam introduci. Adeoque potiores vires pollicetur, in ſuo Zenexto trahendi foras, quam ſint ficti magnetis noſtri, trahendi intro. At ſane vir ille viſus mihi, ſuæ doctrinæ de *Peſte*, tot libris evulgatæ, parum conſtans, parumque expertus. Dum ſcilicet cœlum, ſagittarium *Peſtis*, hancque, non niſi vulnus cœli, irati parentis fabricat. Quæ ſi vera autumat: ſaltem virus iſtud non à magnete trahitur, quod à tot millenis milliaribus in nos ſagittatur. Magnesque vel immerito accuſatur, dum culpa caret, ac Zenexton, fruſtra contra magnetis ficti tractum, dirigitur & appenditur foris: aut cauſas appropriationis Zenexton, minimè intellexit, aut ſaltem ſurdas *Peſtis* cauſas, ſe dictaſſe exiſtimet. Quorſum ergo hoc loco conducit illius magnetis recordatio? laus inventi iſtius? Si quidem Zenexton nil habet commune cum illo magnete, neque adverſus eundem? eſto, ſit enim Magnes (donemus ſupponendo falſum) in corde, & arteriis, qui citra diſcretionem, commiſtum aëri peſtiferum ſimul virus intra combibat. At hunc, ſi Zenexton tollat, vel impediat, jam homo neceſſariò ſuffocatur, aſſueta exſpiratione privus, ad cujus neceſſitates cor & arterias volunt indeſinenter fatigari. Quod ſi verò malimus, Zenexton, ſeparatorem auræ Peſtilentis, à pura: aliquid fabula dignum, vox iſta continet. Quia Zenexton ſaltem cribri, ac ſeparatoris, vicesque Archei ſubiret. Sin autem Zenexton efficiat, ut Magnes noſter non niſi licita trahat: eſſet tum Zenexton Archei pædagogus, atque ludimagiſter, ut ſcilicet ſuo

riè

ritè fungatur munere,niſi forte mavis,zenexton ab Archeo,niſi ſolius officii nomine,diſtinctum, adeoque æqualiter cum Archeo inficeretur, Peſtisque contagium ſentiret, imo res externa, peregrina vitæ,virusque fortaſſis continens,jam Archei vitalis etymo aſſumitur. Eheu Paracelſe, longè aliter ſe res habet. Tædet namque Archeum ſuæ gubernationis : nec enim eſt pugnæ intentus,aut ſeparationi in Peſte. Qui ipſusmet eſt unicum veneni objectum unicusque faber. Sed accingit ſe fugæ, habenas disjicit, panico terrore plenus,memorq; ſuæ imbecillitatis,quod à venenis, vel minima odoris infectione, totus ſubigatur morſu viperæ , aut ictu ſcorpionis in digiti extremo. Delectum ideo recuſat, conſpectuque hoſtis territus, fores aperit, claves poſt ſe abjicit, ac quemlibet mox gubernare admittit.Adeoque, quæcunque poſt mortem in cadavere obveniunt , in Peſtis acceſſu, ſunt in fieri eſſe. Zenexton igitur inſervit duntaxat , non quidem ut Archeum admoneat ſui officii,atque deſtinationis, neque ut virus, ab innocuo , in objectis dividat : multo minus ut naturalem refocillationis attractum inhibeat:Sed ut necet, & annihilet ſpecificum virus , quod tam in aere externo,quam intus in Archeo, eſt conceptum. At ſanè nil horum magnete opus habet,nec magnetem ullatenus reſpicit. Ignotum eſt magnetis inventum , finisque, in zenexton, apud Paracelſum. Nam zenexton, in omnem eventum , ſi magnetem reſpiceret, non valeret, niſi caſu quo aura peſtilens intro per arterias trahitur,quod alibi ſat demonſtravi frivolum Tractatu deBlas humano)non autem ſicubi per anhelitum adducitur , ut neque ubi intus venenum oritur peſtilens. Igitur ignotum Paracelſi zenexton nequaquam neceſſitatibus naturæ, aut medendi finibus ſatisfacit. Hippocrates autem propinquius viſus eſt cauſas neceſſitatis ad zenexton aſpexiſſe. Volens, cœlum in nobis tres motus locales facere, intro ſcilicet, extra, & in orbem, cœlum, indiſtincto tum adhuc helleniſmo: pro vi vitali,nominans.Unde poſteri cogitarunt, cœlum in nobis continendum in motu extrorſum , per diaphæreſin , ut impediatur Peſtis peregrina per inſpiratum. Etenim aliquid dicunt , & ab immemoriali , ſervantur infectorum corpora, in diaphæreſi. At manes idem dubium & anxietas vetuſta , circa anhelitum, Peſtisque internæ, fabricam. Meoque judicio , zenexton nec debet ſerare poros , nec claudere fores anhelitus , ne hoſtis intret, nec luctari cum Archeo. Sunt namque luctæ, diffidia, atque rixæ, ſi unquam antea, ſaltem Peſte flagrante , importuna. Dum præcipue Archeus ſua, deſpondens, abjicit arma. Denique neque zenexton , ſeparando , coquendo , aut præparando exterius puro ac impuro,intentum ſit oportet. Sed prorſus per modum antidoti,ſit contra venenum jam receptum. Non quidem propriè contra venenum ipſum. Sed quandoquidem uſus ejus præcipuus ſit in præſervando magis,quam in ſanando: Idcirco vis requiſita in zenexto propriiſſimè conſiſtit, quod tollat appropriationem adaptationemq; mumialem: extra quam nullum fit contagium. Nec tamen alienum eſſet,ſi inſuper alexiterii poteſtates ſit nactum. Enimvero Paracelſus multa de ranis & bufonibus pro Peſte refert,confuſa tamen quælibet.Multorum interim aviditates,atque oculos aperuit. Etenim bufones mulieribus, prout & ranas, viris convenire aſſerit, & quidem baculo per caput transfoſſo, ſuſpendi atque ſiccari voluit. Menſem ad hoc nullum elegit. Promittit tandem bufonem ſic ſiccatum (de ranis autem, nil proſecutus) buboni appoſitum, ita in ſe,totum virus Peſtis tracturum,ut ſucceſſive in quartum quintumve bufonem uſque, omnes mirabiliter intumeſcant. Adeoque veneni quantitatem, per bufonum numerum conjicit. Vult & ſiccatum bufonem, prius macerari atque emolliri in aqua roſacea. Attamen vel eſt ſibi Paracelſus inconſtans, vel aliud ſibi, præter bufonem , zenexton delegit. Siquidem ſcribit bufonem valere ſolum in Peſte inguinum & mulierum. Ad alias autem Peſtes , aliis utitur attrahentibus : ſummumque incarnativum vulneris cœleſtis (ſic nempe Peſtem vocat) ait aurum & gemmas. Inprimis fateor, me bufones applicuiſſe bubonibus, & eſcharis,tam in pectore,capite mammillis,quam alibi tam in viris,quam mulieribus : ac ubique, non ſine promto juvamine,& doloris mitigatione. At inprimis ,nunquam vidi , applicatum bufo-

bufonem intumuiſſe tantillum. Quod & idcirco ridiculum deinceps duxi. Dein, æque frivolum eſt illud Paracelſi. Quod ſcilicet Peſtis nuſquam alibi concurrat quam pone aures, ſub axillis & in inguine: eo quod ſagittarius cœleſtes non feriat alias. Siquidem vid veram ac lethalem Peſtem ubivis toto corpore ſe oſtendiſſe, nedum eſcharis, veſiculis, puſtulis & tumoribus: ſed etiam vibicibus, atque ſtigmatibus. Itaque putavit Paracelſus idem accidere bufoni exſiccato, quod vivo animali venenis aſſumtis, punctoque è ſerpentibus contingit, vel per venena plantarum & animalium interemto. Quaſi Peſtis humana venenum bufoni foret; hocque ſi contingeret, non bufo *Peſti*, ſed *Peſtis* bufoni imperaret. Nec etiam cadaver ſiccatum ſentit, quæ ſibi viventi erant venena. Nec tumet cadaver, ictum à ſerpente. Cadaver namque, ſi non ſenſerit, nec tumefaciendi energiam retinuit. Ignoraverit itaque *Paracelſus*, quod intumeſcere, ſit proprietas Archei vitalis, quodque non niſi occaſionaliter tumor à venenis procedat. Mirabar inſolentem *Paracelſi* hoc ſcribentis audaciam. Nam bufo exſiccatus utut ſex horis maceretur, ſemper tamen tumefactionis incapax. Mora enim macerationis, in celeri morbo, periculi atque jacturæ plenum eſt. Ego itaque maceravi tepida aqua paucula: qui loco dolenti appoſitus, mox dolorem lenivit. Equidem ſi quicquam è nobis, in cadaver bufonis exſpiraret, quod ibidem detineretur materialiter, eadem via quia intrâſſet in bufonem, exſpiraſſet. Ergo tumeſcentia eſt actio vitalis Archei, efficienter & effectivè: veneni autem eſt actio occaſionalis, quæque ideo in Archeum mortui ſiccatique bufonis nulla eſſe poteſt. Archeus itaque cum deſit exſiccato bufoni: non poteſt eſſe cauſa tumeſcentiæ in bufone. Nam venenum ceſſat eſſe venenum, in reſpectu rei mortuæ. Cum venenum dicat relationem ad aliquid vitale. Cognoſco *Paracelſum* nullam habuiſſe actualem praxin *Peſtis*; multa quidem parumque conformia ſcripſiſſe, pollicitus plurima, ex relatu aliorum hauſta credulitate. Hybernus Butlerus, me conſcio, Londini aliquot millia *Peſte* curaverat, hoſtium accuſationibus poſtmodum in arce Vilvordiæ detentus, me adjutore libertatem nactus eſt. Juſſerat enim bufonem magnum, menſe Junio poſt meridiem captum, tibiis ſuſpenderem prope focum, illique ſubtenderem patinam è cera flava. Tandem à triduo ſuſpenſionis, bufo evomuit terram, & aliquot inſectas, ambulantes nimirum muſcas, nitentibus alis ſubviridi calore quaſi deauratis. Mox autem à vomitu, bufo obiit: nec ante triduum evomuit, licet pronus penderet. Dixit autem mihi, quod ſat remedii haberem curandis 40. millibus Peſte correptorum, promiſitque ſe mihi oſtenſurum rei cardinem. Sed repente in exilium proſcriptus abiit. Saltem ego has ſordes vomitu rejectas, itemque exſiccatum bufonis cadaver, ſeparatim in pulverem tundi juſſi, & cum tragacantho trochiſcos formavi; quibus feliciter ſum uſus tam ad præcautionem Peſtis, quam ejuſdem ſanationem. Dein Julio menſe, decreſcente Luna, veteres Bufones cepi, quorum oculi ſcatebant albis vermibus: nigriſque capitibus prominentes, adeo ut uterque oculus totus in vermes transformatus eſſet, fortaſſis 50. numero, in ſingulo oculorum foramine vermes erant densè compacti, quorum capita foris eminebant; & quoties aliquis egredi vel prominere conaretur, ſtatim bufo: appoſita manu, egreſſum vetabat. Hos autem bufones ad vomendum coactos (ut dixi) per ſuſpenſionem, reperi dare excellentiſſimum zenexton. Vermes autem in patinam ceream deciduos, ſimulq; cum eo, quod per vomitum rejecit, in parvulos trochiſcos redegi, addito cadavere bufonis, & cerea patina. Geſtati autem trochiſci ad mammam ſiniſtram, arcebant contagium, & loco infecto alligati, ſtatim virus extrahebant. Erantque trochiſci promtiores, ac validiores, ſi in uſum aliquoties recidiſſent, quam recentiores. Reperi autem amuletum pro Peſte, longe validiſſimum. Nam ſi ſerpens comedat terram, omnibus diebus vitæ ſuæ, quia fuerat peccandi organum. Bufo comedit terram, quam evomit, omnibus diebus vitæ ſuæ. Teſtimonio autem adeptæ Philoſophiæ, gerit Bufo odium in hominem, adeo ut aliquot herbas ſuo tabo inficiat, homini uſuales: idque in

ſpem necis. In eo autem differt à ſerpente, quod viſo homine, terrorem immenſum concipiat naturali dono. Qui terror ab homine, naturalem energiam ſibi acquirit & imprimit, contra imagines territi Archei in homine. Siquidem terror bufonis interimit, & annihilat ideas territi Archei humani, eo quod terror in bufone eſt naturalis, & ideo radicaliter ac per totum illi, etiam mortuo incorporatus: Idea autem terroris in Peſte, eſt tantum accidentalis, & fluxa. Ergo bufo naturâ ſua timidus ab homine, odii ſui imagines auget, vireſque intendit, ut ſaltem clanculum, ac Peſtis inſtar noceat. Hanc autem proprietatem ſigillarem odii ſimul & terroris, geſtat in capite, oculis, & loco concupiſcibilis poteſtatis. Caput itaque & oculi, adhuc vivo animali, in vivos ac veros vermes (quales caſeo innaſcuntur, niſi, quod extremum capitis nigricet nonnihil) transmutantur. Tandem namque cum vita, vermium tanta multitudo excidit, quod vivo adhuc animali tota cerebri theca, verminoſa fuiſſe videatur. Terribile ſanè atque ſigillare ſignatum, terribiliſſimo morborum dicatum. *Salutem ex inimicis noſtris, & de manu eorum qui oderunt nos* (remedium nempe.) Siquidem odium in nos, terrorque bufonis, præparant nobis ſanitatis medelam. Eſt namque noſtri odium bufoni ideo vernaculum, ac naturaliter incorporatum: quod totus per totum, odii ideam gerat: perinde ut ſaliva rabidi, per accidens Hydrophobiæ metum. Cæterum quo terror noſtri, odiumq; innatum in bufone, aſcendant altius, fortiuſque ſui imagines imprimant, ſuſpenditur bufo eminus prope focum, in adſpectu noſtri. Creſcitque odium & terror ideo, in mortem usque. Quod autem bufo per conceptus ſuos, Ideas generet, mox oſtendam, per ipſius mortem repentinam. Nunc ſaltem dico, quod projecerim bufonem in lacunam, muro cinctam, qui ſequenti mane perierat aquæ innatans turgidus. Habebat autem dorſum, frequenti nigro ſtigmate conſperſum. Quibus ſignaculis conjeci, quod remedium gerat adverſus Peſtem etiam ferociſſimam, quæ nempe poſt celerem mortem ſua edit ſigna. Spemque addit, ſi pro ferociſſima, morteque velociſſima, remedium promittat, multò præſtantius pro quavis ignaviore dederit. Ut autem mecum tyrones agnoſcant, quantum imago odii in hoc arcano operetur, notandum ante omnia, quod Peſtis humana non attingat bruta, ut neq; vice verſa. Eò quod virus nullum operetur citra fermentum humanæ mumiæ ſive ſymboli conſonantiam. Etenim ſive fermentum iſtud fluxerit ex corpore infecto, veſte, charta, auraque peſtilenti: ſive demum è nobis oriatur, claudaturque ſub tartaro cruoris: Saltem utut ſumatur, Peſtis nequit inficere quemquam, abſque communione fermenti. Hæc igitur Icon virulenta odii; & operans imago, hoc denique terroris ſeminale ſimulachrum in bufone, enecat fermentum mumiale; ſine quo ſcilicet venenum Peſtilens conſiſtere, ingredi, ut nec appropriari, nobis poteſt. Hic inquam modus eſt operandi in Zenexto, quo ſcilicet impeditur Peſtilentis auræ communio. Quatenus tartarum cruoris excrementoſum, ac evaporantem, privat fermento mumiali. Atque in vicem ejus adfert fermentum ablativum veneni Peſtilentis, ſive Iconem necantem fermentum Peſtilens. Eo quod quaſi in momento interimat fermentum mumiale, contagii fontem, vel ſaltem fomitem, nimirum ſi jam ſit præſens, impeditque futurum, quo minus invaleſcat: ſicque interimit immediatum inhæſionis ſubjectum, ne coaptetur. Fermentum itaque facile intercidit, ſi inhabilitetur, ne ſuccreſcat ſedes Peſtis. Cum alioquin omne fermentum ſit mera cujusdam odoris tinctura. Neque enim Peſtilens virus atteritur à veneno bufonis, actione primaria deſtructiva aut debellativa: ſed actione ſecundaria, quatenus Idea odii aut terroris, Peſtilens, extinguit fermentum; quo mediante, venenum Peſtis ſubſiſtit, atque pergit inficere. Etenim cum venenum Peſtis, ſit productum imaginis, terroris Archei, in odore fracido, auraque mumiali ſtabulatum: tollitur etiam hoc fermentum copulans, medium appropriativum & immediatum ſubjectum veneni, manetque deinceps duntaxat ſubjectum fracidum, ut ante, ſudore tenus profligabile. Unde conſtat, quod Zenexton ſaltem præcaveat appropriationem primario, ſimulque tollat ſigillum, ſive quidditatem

eſſentialem. Ideæ virulentæ terroris. Enimvero Domina de Rommerſwale, Toparcha in Ecchove, nobilis, affinis & proba matrona, mihi in candore retulit, ſe quondam toto promeridie ſpectaſſe duellum araneæ, & bufonis. Hic enim, dum ſe ſupernè ab aranea deſcendente ictum ſentiret, & capite, confeſtim ſe intumeſcere: confugit ad herbam, quam lambebat: ac celerrimè curatus, detumuit, unde iteratam pugnam aggreſſus, iterato quoque ictus fuit in capite, & ad eandem herbam properavit. Idque dum jam tertiò accidiſſet, Spectatrix, tædio affecta, plantam cultro (excidit erat autem plantago anguſtifolia) dumque eò quarta vice bufo rediret, nec iſtam herbam reperiret, celerrimè totus intumuit, & terrore percuſſus, mox obiit. Non autem ſe contulit, ad plantaginis ejuſdem plantas vicinas, ac frequentes (etenim imago conceptus, metus atque triſtitiæ, mortem acceleratam parit, ſpes perit remedii celerrimi, in morbo furioſiſſimo) dum namque ſuam non reperit plantaginem, qui antea ſpe ſtatim convaleſcendi dimicabat: ſtatim metu, atque terroris Idea, deſperans, obiit. Patet enim hinc, hujus beſtiolæ pavor immenſus, magnitudo & violentia Ideæ pavoris, ex celeritate mortis conjicitur. Etenim confeſtim ſanari, intumeſcere, ac ſtatim perire, aperiunt, in hac inſecta fore momentaneum, ac præſentaneum in Peſte remedium, ut & toxico, fore ſuum cuique terroris conceptum, in Ideam formatum. Quippe Idea ejuſmodi dualitatem cum vita ſervat, ideoque etiam illa hanc ſubplantat. Neque etiam bufo vivens, magni momenti Zenexton, experienti mihi præbuit. Oportet namque granum emori, ſi ejus fructum exſpectemus: terroremque in bufone augeri convenit noſtri, nam ut noſtra Peſtis non eſt bufoni lethalis, aut contagioſa: ita terror bufonis, terrorem Peſtis Archei noſtri, nequicquam auget. Ac niſi terror deſinat eſſe conceptus aliquis, ſicque redactus in Ideam activam, ut in Archeo non parit toxicum Peſtis: ita neque in bufone, efficit remedium. Ad hoc namque requiritur, nedum ut bufo præ timore toxici, aut deficientis plantaginis, moriatur, occidaturque à proprii conceptus terrifica Idea: verum neceſſe eſt, ut bufo præ noſtri terrore, languendo pereat ſuſpenſus prope focum, &c. Nam tunc terror ille lethalis, noſtro Archeo inferior, & confermentabilis, parit Ideam lethalem bufoni: nobis autem proficuam. Symbolizat nempe cum terrore noſtri Archei, in quantum participant terrores, in imagine terrifica. Sed quia terror bufonis non eſt noſtras; ideo toxicum fabricat contra toxicum peſtilentis terroris, ab Archeo formati, in Ideam virulentam Peſtis. Eſt nempe Zenexton in bufone optimum, à Patre pauperum homini ordinatum. Conſidera quæſo bufonem mecum, qualiter è fracido muco oriatur, inter rimas lapidum, ibidemque circa cibum vivat, adoleſcatque per annos plurimos: è ſaxis nempe confractis, non ratus bufo Pariſiis eruitur, qui forte per ſeculum ibidem detentus fuit. Nec enim edit, antequam reſpiret. Bibitaque ſemel aura, mortis demum ac demunitionis leges ſubit. Vixit etiam ſolo, ſuoque Archeo, antequam reſpiraret. Cætera creata fere omnia, in petra, putreſcunt. Bufo verò, in liquore fracido, nutritur, ac adoleſcit intra petram. Hinc conjicitur etiam, quod ſit animans deſtinatum divinitus, ut Idea ſui terroris, virulenta quidem ſibi, nobis, noſtræque Peſti, ſit toxicum in terrore. Nam ut ex præfatis ſat patet, quod bufo noſtræ contemperationi & adaptioni ſit maximè incongruus, ita terroris Idea in bufone, eſt ipſi terrori peſtifero, in nobis, valde peſtilens. Cum igitur bufo ſit inſecta, hominis aſpectu pavidiſſima, quæ in ſe tamen terrorem ab homine, ſimulque odium in hominem, format in Imaginem, ſive ens activū reale, & non ſola confuſaq; apprehenſione ſubſiſtens (prout jam ante de Ideis prægnantis, itemq; canis rabidi, &c. nudè eſt demonſtratū.) Hinc contingit oriri venenum ex bufone, interimens virus terroris peſtilens in homine, unde nimirū Archeus invaleſcit, nedū ſentiens, extinctā in ſe Ideam peſtilentē: ſed inſuper quia agnoſcit aliquid terrefieri, paveſcere, atque fugere, ſe longè inferiꝰ. Sic namq; in omni bello, atq; duello, è pavore hoſtis conſpicuo, animꝰ hoſtilis roboratur. Eſt autē bufo tantæ formidinis, ut ſi poſitus directo aſpectu, ante te, ipſum ali-

quandiu intuearis intentis oculis, per horæ quadrantem, nec aufugere queat, moriatur præ terrore. Bufo itaque occiſus, modo *Paracelſico*, absq; terrore mortuus, eſt Zenexton indignus. Reſumto ergo animo, Archeus pavorem abjicit, maximopere ubi natum ſui terroris virus interimi perſentit. Etenim non agit Zenexton, per modum aliorum agentium. Non ſecus atque virus *Peſtis*, eſt prorſus inſolens. Nec agit Zenexton materialiter: ſed actio ejusdem eſt ſpiritualis, ac prorſus ſympathetica. Si quidem ſymbolum activitatis, in quo conſiſtit ratio fundandæ ſympathiæ, eſt in concepto veneno terroris, tam in *Peſte*, quam bufone. Ac prout virus *Peſtis*, anomalum eſt, cum aliis nil habens commune: ita quoque Zenexton, activitate terroris alieni, atque peregrini exorbitans, noſtri terroris imagini *Peſtilenti*, fit manifeſtum toxicum, cum refocillatione, confirmatione, robore ac reſurrectione Archei. Quam ſanè Zenexton activitatem, Scholæ contemplari non potuêre, eò quod contemplari nequiverint iſtud Ariſtotelicum, nedum in Peſte: ſed & in venenis cæteris, eſſe mendoſum. Eſt nimirum actio Zenextonis, à victoria patientis ſuper agens. Memineris namque, quod terror atque odium in bufone, ab agente homine, ſuperante quidem, at nullatenus operante, impreſſa actuata proprio bufonis conceptu, & in gradum deducta, fiant agentia: quæ in præfata Idea, ſunt tanquam fugitiva animantia, ideoque terrefactum hominis Archeum reſtaurant, ac terroris virulenti imaginem enecant. Equidem in monomachiis ſpiritualibus, prorſus, atque longè ſecus certatur, quam per appropriata agentia corporalia eſt ſolitum. Quod alibi demonſtravi, removendo activitates contrarietatum à proprietatibus naturæ. Zenexton ideò eſt de natura magnetica, agens ſcilicet duntaxat in objectum proprium, dum intra limites ſphæræ, ſuæ activitatis, occurrit. Dubium videri poſſet aliquibus, cur Imago odii, in bufone, ſit remedium; Imago autem odii in rabido ſit toxicum. Ratio eſt in adjuncta terroris Idea, in bufone, quæ inferioritatem veneni parit. Nam unum ſuperat aliud, in animoſitate conceptuum; Ideòque & imaginum. Rabidus enim canis, audax, temerarius, ejusq; ſigillata imago, obedientiam ſuam injicit. Nec enim rabidus, in quantum timet: ſed timet aquas, quia rabidus. Prout nec timet aquas, quatenus odit animalia, bufo autem eſt animans noſtri timidiſſimum, utque ex odio ſibi innato in nos, eſt ſibi malè conſcius (ſic diſponente divina clementia:) Ita imagines illorum conceptuum penetrantes ſe mutuo, & comite, conferunt notam maximæ puſillanimitatis, intinctæ veneno odii. Hinc nempe necatur imago terroris peſtilentis, ab imagine lethalis odii, & Archeus noſter ab Imagine puſillanimis terroris, tanquam in ſpeculo, per applicationem Zenexton intuetur; ac ſuperioritatem, quam ante amiſerat, propemodum reaſſumit. Ideoque Idea terroris, in bufone, odit, ſimulque imago odii terret bufonem, unde venenum noſtro terrori ſuperinducit. Utroque ſcilicet medio, imaginem terroris peſtilentis, in Archeo perimit. Eſt nimirum in ſpiritualibus primitiva autophilautia. Cum originalis omnis monomachia ſenſitivorum, nonniſi ex præmeditatis conceptibus profluat: Uniuscujusque autem conceptus Idea formetur in phantaſia, ac entitatem induat ad aliquid deinceps agendum. Etenim ut imagines motuum faciendorum, deſinunt in motus: ſic & ſenſuum imagines deferentur primum intro, ad ulteriores conſiliorum deliberationes: moxque ibidem degenerant, in imagines apprehenſionum, paſſionum, vel perturbationum: atque inde feruntur ad aliquid agendum in corpore, vel extra ſe, labunturque ac gliſcunt juxta directiones atque inclinationes paſſionum. Hactenus nimirum ejusmodi imagines determinant ſpiritus vitales vel ipſas partes operativas viſcerum, juxta impreſſionem ſibi propriam. Quod clariſſimè enoteſcit in veneno rabidi. Qui, ſi nos formidaret, ut timet aquas, nos non impeteret, nec ejus morſus nobis venenoſus eſſet. Aranea namque, ſcorpio &c. ſunt animalcula iracunda, quæque ſi nos feriant, ſui veneni iram in nos deponunt: vel potius, iræ venenum. Ancilla quædam ſubinde veſcebatur araneis, nedum verſicoloribus vineæ: ſed & nigris illis, è ſpecubus, & locis uliginoſis, & inde vivebat ſoſpes.

ſpes. Quapropter conſideravi, araneam animal timidum, dum manu apprehenditur; nec ideo venenum parere, prout aliàs, dum iratum nos pungit. Hinc nimirum apprehenſus timidusque ſcorpio, medetur inflicto à ſe vulneri. Duo igitur in bufone occurrunt in ſummo gradu. Odii nimirum imago, virulenta ſui qualitate, extinguit, retunditq; fermentum appropriativum, nec Archeus induat combibatque partam terroris Ideam: Terroris autem imago in bufone, perterritum Archeum noſtrum revocat, additque animoſitatem, ut à fugiente fugans reddatur. Sunt, præter Zenexton, quædam attractiva. Quale eſt naſturtium aquaticum, cum ſucco foliorum raphani majoris. Itemque ceraſorum halicacabi, & ficuum ana. Quæ contuſa apponuntur, & aperitur cutis circulariter. Item Napellus, uva inverſa, Aconitum, prius aceto cocta, tum cum ficu contuſa, loco appoſita, attrahunt potenter, & cutim aperiunt. Cujusmodi plures claſſes ſunt.

Hippocrates redivivus.

HOmo quidam, cuſtodi angelo eudæmoni familiaris, oravit, ut à Deo impetraret remedium, per quod Hippocrates Græcorum Peſtem popularem curavit. Sperans miſeris Chriſtianis non denegatum iri, quod Gentilibus olim conceſſit Omnipotens. Dixit eudæmon: Hippocrates uſus eſt ſulfure, ſale & pice. Quod reſponſum poſt ſe relinquit obſcuritates priores. Hinc factum, quod homo ille poſtmodum dixerit, his temporibus, ſat dictum eſſe. Quare poſt anxiam indagationem, tandem mecum reſolvi. Quod ſulfur Hippocratis ætate, phlogiſton vocatum. Quo etymo, mox deinde Dioſcorides, optimum deſignari dixit, à ſua proprietate, quod ſcilicet integrum igni abſumeretur. Sed quia Hippocrates, quorumcunque morborum occultum virus, nuncupabat divinum in morbis, quodque per ſulfur, virus peſtilens (quod eſt venenorum, morborumque contagioſorum, ſummum atque anteſignanum) ſanaret, cœpit ideò vocare ſulfur τὸ θεῖον. Adeò ut hinc, in hodiernum usque diem, ſulfur non aliter ſcribatur, aut nominetur, quam nomine Divini. Eò quod medeatur Peſti, quæ uti à Diis tantum immitti credita ſit, ſic & divinum auxilium in ſe continere putetur antiquitus. Etenim cuncta univerſim corpora, etiam alexiteriorum, aeque ipſus, ſubjacent fracedini, & veneno Peſtis: ſuntque idcirco materia idonea occaſionalis ad Peſtem. Equidem Authores tædioſa diſputatione ſeſe verberant, an ſal ſit capax veneni peſtilentis? An epiſtola filo lineo clauſa, ſit contagionis particeps, non autem quæ ſtringitur filo metallico? Indolui ridiculum Italorum apologum, & rixandi ſtudium. Siquidem charta non eſt minus capax contagii, quam linum, undè fit. Argentum quoque, aurum, terſiſſimumque vitrum, atque ipſa antidotus, alienum virus peſtilens combibere poſſunt. Solum autem ſulſur, inter creata corpora reſiſtit fracedini, & Peſtis contagio. Quia ſolum ſulſur, inſtar ignis, omnem fracedinem, tam in doliis, quam locis ipſis arcet, deletque cujusvis attactus, & odoris veſtigia. Sulfur enim ſic quoque tollit omnem propemodum pellis ſcabiem; quia contagii inimicum. Quocirca neque mirum, ſi Peſtis, in pellem derivata ab interno initio, per ſulſur quoque extrahatur. Etenim cum in Univerſo, nil promtius ignem concipiat ſulfure, quia merus velut ignis eſt; non mirum, quod ſulſur demonſtret proprietates ignis, quæ ſunt omnia comburere, nec contagio infici. Equidem vidi in cataracta Gandavenſi, integram legionem. Neapolitanam Peſte periiſſe: erat autem ibidem cohors Germanorum, quæ pulvere pyrio ſua tinxerat induſia, ut lotrices, ſimulque pediculos excuſarent. Horum ſi qui perirent, id præ dyſenteria, non autem Peſte. Itaque Hippocrates τὸ θεῖον ἄπυρον (id ſonat ſulfur ſive divinum ignem non expertum) quod vivum nuncupatur in officinis, ſola fuſione, à ſuperflua terra ſequeſtrabat. Eſt autem flavum, quod ſemel accenſum, ardet porrò in finem usque, nec pellem in ſuperficie contrahit, ut neque fæcem notatu dignam poſt ſe reliquit: ſed totum avolat, ſemel accenſum, idcirco φλογιστὸν nominatum. Nondum enim ætate Hippocratis, modus enotuerat, ex pyrite, & marcaſtris,

extrahendi ſulfuris. Quapropter ſulfur Italicum præſtat noſtrate, Leodii nato. Nam pyrites, arſenicale aliquid exſpirat coquendo, quippe arſenicum ideo vulgo fumus metallorum dicitur. Juſſit itaque Hippocrates primum, domos Peſte infectas ſulfure ſuffiri. Enimvero ſulfur dum uritur, ſeparanturque ejus heterogenea, dat nigram fuliginem, eructatque aquoſum, & acidum ſalem: qui in liquorem cogitur, diciturque ſtagma, ſive oleum ſulfuris. Denique ex accenſo ſulfure, exhalat pars ſulfuris homogenea, aſſurgens quidem propter calorem: ſed nondum accenſa, ideoque cum fumo evolat, priuſquam flamma corripiatur. Sic nempe è lignis, olea nondum accenſa adſcendunt cum fuligine, & parietibus camini, fuliginem adhuc combuſtibilem affigunt. Sulfur autem ſic, cum fumo unà evolans, ut eſt in indole ſui priſtina: ita nec hoc loco alicujus valoris. At ſulfuris combuſti, cum omne ſemen per flammam deſtruatur, eo ipſo in Gas, ſive ſpiritum ſilveſtrem transmutatur. Quod ob proprietates ſui concreti, eſt Peſti antidotus. Nam cum pharmacum debeat morbo adæquatè reſpondere, nequeunt aqua, ſal, fuligo, aut evolans flos ſulfuris, verum Peſtis eſſe remedium: ſed duntaxat Gas iſtud ſubtile, ac penè incorporeum, noſtro Archeo proinde confeſtim commiſcibile. Proinde Gas iſtud hyſtericas olfactu recreat; non autem oleum, non tinctura, lac, aut flores ſulfuris. Quo pacto autem Gas iſtud ſulfuris, ab ejus aporrhœa diſtinctum agnoſcas, lychnium ſulfuratum accende in lagena vitrea: videbis confeſtim, totam albo impleri fumo, ac tandem flammam à fumo ſuffocari. Dein ſerva lagenam ſubere optimè obturatam; & videbis ad vaſis parietes, affixum ſulphur, & in ſuperficie aquæ, ſi qua in fundo ſit. Quod ſi vero poſt aliquot dies, lychnium idem accenſum collo lagenæ impoſueris, è veſtigio flamma extinguitur, propter Gas ſulfuris condenſabile. Non ſecus atque odor fracidus dolii, ſuffocat flammam lychnii ſulfurati. Hippocrates autem, omne vinum, quod in Peſte dabat, ſuffiebat hoc modo. Poculum ſtricti colli lychnio ardentis ſulfuris ſuffiebat, vinum ad tertiam partem affundebat, ac poculum arctè concluſum agitabat, dudum conquaſſando ſurſum atque deorſum. Donec vinum, omne Gas ſulfuris in ſe combibiſſet. Nondū enim Periapta, Amuletaq; enoturant. Myracopa autem ſupplebat, ungendo corpus vino Græco, cui tenuiſſimum pollinem ſulfuris incoxerat. Sudantibus vero, eundem pollinem exſiccatum Sole, adſpergebat, & frictionibus juſſit applicari. Peſtis autem, cum nunquam careat febri, cernerentque Græci remedia Hippocratis, cœperunt primo Peſtem, dein omnem febrim, πῦρ ſive Ignem vocare. Non quidem ob febrium inſignem, atque neceſſarium calorem cauſticum, (licet ſic placuerit Galeno) Siquidem initium, frigus, rigores horroresque, tam Pyr vocarunt, quam ardentem cauſum. Hippocrates enim ſulfur in cote lævigabat cum aqua & rurſus exſiccatum, ſervabat ad uſus. Dabat autem cum vino ſalito, & calente, grana ſulfuris 24. ut ſudores proliceret. Salem autem olla vitriata primum decrepitabat, mox dein aucto igne liquabat. Nam alias ſal ſordes in ſe continet, quæ primo crepitu evolant, dehiſcente, ac ſubſiliente ſale. Hi ſpiritus fraceſcunt facile, ac ſalē, contagionis metui ſubſternunt. Sunt namq; ſali admodum peregrini. Qui licet dudum ante ſalis fuſionem fugerint, inſtituit tam ſalis liquationem, ut per ignem abſumatur, quicquid exotici in ſale contineretur. Enimvero cernebat mox à Peſtis invaſione, conſternatum appetitum, dein & impuritates in ſtomacho ſuccreſcere fracidas, ac nidoroſas: unde cephalalgia, vomitus, nauſea, delirium, ſopor, &c. orirentur quæ ſanationem Peſtis impedirent. Sumſit itaque carnium communem balſamum ſalis: qui fracidum virus, atque putredines everteret abſtergendo, cum virium conſervatione: dabatque vinum ſalſum fervidum, non autem tepidum, ut nauſeas compeſceret, & ſudores potenter cieret: addebatque ſulfur, ut ſuo velut odore Peſtem interimeret. Quia ſal abſtergit, à putredine conſervat, & ſulfur, venenum cohibet. Hunc autem ſudorem, præſcribebat triduo ad minimum, ſæpe tamen in hebdomadam dilatabat. Quotidie autem ſudabant bis; & vice ſingula, per diei ſextantem, ſi poterant. Primis diebus plus, ac deinceps conſequen-

ſequenter minus. Inter ſudandum enim, tollebat omnem potum: peracto autem ſudoris termino, hordei cremore cibabat, & pro potu vinum Græcum picatum, cui inerant pauca grana ſalis præfati, & ſulfuris. Folia autem Aſari, aceto macerata, calida ſuperponebat buboni, plantis pedum, atque manuum, quæ poſt horas 12. ſingulas ſepeliri juſſit. Quoniam immenſum fætent. Factum eſt deinceps, quod Græcia uvas conſperſerit muria maris aliquoties, priusquam ad torcular deferrentur. Suaſit nempe id Hippocrates, ut una ſic infectæ ab uvis pellerentur. Hinc vina Græca, etiamnum ſalſa hodie, neſcita uſus hujusmodi ratione. Ad grandes bubones, & ſtigmata, applicabat lintea calida, generoſo vino intincta, cui ſulfur, ut dixit, incoxerat. Præterea ſibi reſervabat arcanum, cujus obtuitu, ſibi divinos honores acquiſivit. Erat autem caro viperina, vel colubrina, quas mundabat. Abſciſſis nempe caudæ extremo, & capite, pellem excoriabat, inteſtina cum felle abjiciens: ſolum Cor & Jecur reſervabat: omnem vero cruorem, cum vena per ſpinam decurrente, extraxit. Carnem verò non bullivit more, quo Theriacæ inditur; ſed eandem, cum oſſibus, & præfatis viſceribus exactè contuſit, & tepido furno exſiccavit, donec pulverari poſſent: quem pulverem deſpumato, coctoque ſatis melle, inſpergebat, dum ſciret carnes, coquendo, virtutem, tam in Jure, quàm vaporibus, deponere. Huic autem electuario aroma patrium addebat, ad palliandum ſecretum: ideoque nec ab Angelo patefactum. Myſterium autem, ſanatio continet. Quod ſicut mors per ſerpentem irrepſit: ipſa quoque per ſerpentis mortem vindicari debuerit. Adam enim gnarus proprietatum omnium beſtiarum, non ignoravit quoque, quod ſerpens callidior eſſet cæteris animantibus, quodque in ſerpente balſamus præfatus lateret, remedium mortis. Quare ſpiritus tenebrarum, protoplaſtis imponere non potuit tutius, quam ſub pelle ſerpentis. Forte namque ſperarunt mortem à Deo minitatam, auxilio ſerpentis ſe evaſuros. Uſus quoque eſt Hippocrates vino picato. Quocirca conſideratione dignum, quod Hiſpania raro Peſte affligatur. Non quod deſint peccata aut ſordes, ubi nullæ propemodum latrinæ ſunt. Regio inquam caloribus æſtuans, Africæ æmula, atque contermina eſt. Nec etiam quia magnates, potum nive refrigerant. Quia ſaltem rurales, atque cives, Peſte ſua peccata piarent. Sed Ægyptus utitur aquis, & fructibus, unde in carne fracedo. Hiſpania vero utitur vino, & quidem picato: quia cum plerumque doliis careant, vina coriis picatis conſervant. Italia habet vaſa lignea; ideo nec pice utitur, coacta, frequentiusque Peſte corripitur. Pix enim, anthracibus appoſita, ſolamini eſt, citoque aperiuntur. Pix namque, eſcharæ nigredinem æmulatur. Inter arbores notas, ſola Picea, Tæda fit, & præ pinguedine ſtatim moritur, ſi trunco parum terræ adjicitur. Deus namque liberalis eſt ſuis remediis: idque ſuæ Bonitati eſt vernaculum. Mors enim, arbori ſuperveniens, mortem homini, facto, per arborē mortali remedio, deſtinari viſa eſt. Odor picis, ſuffumigio plurimis provinciis Peſte contaminatis, familiaris. Sic namque non unicum Hippocrati remedium contra Peſtem, Petus aſſerit: & ab Athenienſibus velut deaſtro tutelari, litatum. Cum ergo Græci cernerent Hippocratem uti remedio, ſibi duntaxat cognito, cui ideo vitam, ſanationem, & totam tribuebant præſervationem: ſenſim deſperantes, magis magisque uſus ſalis atque ſulfuris, in oblivionem abiit, præſertim ſi aliquot anni à Peſte liberi, intercurrerent. Ac deinde quisque Medentum cœpit varia ſeligere, ſperans ſuum, Hippocratis eſſe antidotum. Unde poſtmodum ſeges remediorum absque numero collecta eſt, vacuis plerumque ariſtis. Tandem ex tenui olfactu viperinæ laudis ſurrexit Theriaces compoſitio, partim confuſione ſimplicium gravata, partimque inter præparandum diſſipatis odoribus, & in juſculis, abjecere meliores proprietates viperæ. Hodie magni fit antidotus Orvietani pro Peſte: quia is primus auſus fuit publico foro, deglutire ignotum ſibi quodlibet toxicum. Quod hodie Germani præſtant ſolo uſu colubri. Parum enim diſtinguunt Peſtem, à toxicis cæteris, parumque adnotarunt, invito Orvietani electuario, Peſtem nihilominus ſæviiſſe nuper per totam Longobardiam. Omiſſo nam-

namque, quod radicitus Peſtis à cæteris venenis differat. Quercetanus, hujusque farinæ ſcriptores, in cacoalexiteriis, ac tyrociniis plurima (audacter, an temulenter, judicent alii ex ſuppoſitis Peſtis radicibus) dictant remedia: quorum unumquodque, non quidem ex ſcientia: ſed ex ſola putatione, concinnatum eſt, eorumque author commiſeratione, ſi non ſupplicio, dignus eſt. Ranzovius namque, de ſanitate tuenda, ad filium Saxonicam antidotum deſcribit, per me tentaram aliquoties: at fruſtra ſemper. Quia virus ſpirituali terroris imagine conſiſtens, nil habet in præfata antidoto, quod radicitus eandem ſuperet imaginem. Ideoque præ inſcitia cauſarum Peſtis, excogitavit quilibet multa, pluraque adhuc inconcinne connexuit, contra virus peregrine intrans. Univerſa nimirum confuſa, citra methodum, experientiam, rationem, & causarum notitiam. Nilque omnino contra Peſtem, ſtultâ terroris imagine, atque perſuaſione timiditatis ortam, excogitatum, deinceps ab ævo Hippocratis, quisque Medentum cœpit pro lubitu varia ſeligere, & connectere multa, ac multo plura, ſperans ſuum eſſe Hippocratis inventum. Interim numerus compoſitionum excrevit, ſenſimque incertitudo veritatem priſtinam ſupplantavit. Et quanquam antidotus, operans circa effectns producti veneni in corpore, magni pendenda ſit; dum tamen non operetur in Archei terrores, imaginemque inde productam: Profectò, nec opem Peſtilenti contagio adferre poteſt. Vel ſi cum iis quis reſurgat à Peſte, id non niſi infido fit auxilio. Nam in Peſte, ipſe Archeus terrore atque mœrore propemodum faſcinatus eſt, ac pernicioſam imaginem in ſe cudit, quæ vera eſt Peſtis: à qua nec ſponte reſurgit, niſi vi naturæ ſingulari, ac gratia divina. Porrò, ut Tractatu ſingulari demonſtravi alibi, primos conceptuum impetus non ſtare in libera voluntatis diſpoſitione; ſed fabricari in Hypochondriis; ita exin deductis argumentis, apprime ſpectavi, terroris imaginem, Peſtemque videlicet ipsam formari circa ſtomachi ac Splenis ditionem. Id enim ſerio, longoque otio deprehendi, ac plurimis hiſtoriis obſervatione accurate confirmavi, quarum unam aut alteram retuliſſe, non erit extra ſcopum. Adoleſcens quidam, cernens ſororculam ſtigmate nigro adſperſam, & extinctam, terrore perculſus, ſtatim ſarcinam circa os ſtomachi ſenſit, continuæ ſuſpirationis monitricem. Utebatur quotidie Theriaca, adjuncta Myrrha, & petaſitidis radice, edebat ac bibebat uſque in hilaritatem. Tandem 12. die ab obitu ſororis, febris, ac ſopor, ipſum apprehendit, & triduo inde obiit. Nobilis virgo conſimilem ſarcinam, atque terroris anxietatem paſſa, tandem dejecta appetentia, ſuſpiriis, compreſſionibuſque ſtomachi, inſomnes noctes, ac palpitante corde transegit, febris illam lenta atque continua apprehendit, cum lucta timoris & ſpei indeſinente. Fruſtraneæ erant enim, quotquot ſecum deliberationes animoſitatis, ac reſignationis liberæ, faceret. Spretis etiam cibis, vino tandem forti locus ſuperfuit. Idque eriam mox faſtidivit. Nec etiam tantopere mortem expavit, quantum futura deliria. Ridebat interim ſtultas anxietates ſive luctæ vanitates, ſuæque ſtultitiæ piguit ipſam. Medentes autem miſerant ſua ad illam Alexiteria. Sub quibus crevit animi duellum, non ſecus ac demorſis à rabido ſua Hydrophobia. Ac tandem lethali mœſtitia terroris peſtiferi, jam plane deſpondebat animo. Quippe quæ à tribus hebdomadibus, ſomnum nullum admiſera, ſub agonia perpetua, vitæ deſperatione, & plena tamen luctæ ſuæ ſtultæ recognitione ſecum anxiebatur: Adhibitisque opiatis, pejus ſe habuit. Tandem inter metum, ac optatum mortis, remedio Hippocratis, 6. horarum ſpatio plane convaluit. Interim fateor atque moneo, proteſtando, quod condum Hippocratici remedii manifeſtaverim ſatis aperte, ut ſolis artis filiis, verisque Medicis ſit ſat patulum: ſolisque pigris Medentibus lucro emancipatis, & invidis veritatis oſoribus, tectum futurum. Narravi autem 1. Hiſtorias præfatas, ut eluceſcant incipientes Peſtes, nondum veneno peſtilenti imbutas, nondumque ſufficienti imagine terroris comitatas. 2. Utque exin conſtet virtus remedii Hippocratici. 3. Quod impetus primi, confuſionis, terroris, atque imaginationis circa os ſtomachi, in Hipochondrio contingant. In liene nimirum, cujus emunctorium eſt prope os ſtomachi, adeoque ſcopus illius ſagittarii.

Nam

Nam in juvene ſano, quem Peſtis ſeptem horarum abripuerat, inſtituta anatomia, reperi eſcharam oblongam jam conſtitutam, ut prius vomitus motricem, ac dein ſyncopum continuarum authricem: ita & mortis repentinæ occaſionem dediſſe, prout in aliis, 16. horarum ſpatio, triplicem in ſtomacho eſcharam notavi patratam. 4. Quod animalis verſutiæ herus, cum caduceo ſomni, ſoporis, atque vigiliarum ibidem diverſorium elegerit. 5. Quodque omnis amentiæ atque delirii ſedes, ſit ibidem. Idque longâ demonſtratione alibi fundavi ex profeſſo. 6. Purgationes item, ut & myrrhatas antidotos peſtilentiales, non ſat tutas, aut confidentia dignas eſſe. 7. Quodque omnis ratio, deliberatio, animoſitas, reſignatio, conſolatio, argumentatio, omniſque verſutia humana, in contrarium, non niſi Æthyopem lavent in Peſte, prout & in Hydrophobia. 8. Quod opera præſervativorum ſit ignava, quoties & quamdiu perſtat ſigillum imaginis, à terrore fabricatæ. 9. Quod ejuſmodi imago continuos de ſe luctus excitet, phantaſiamque ipſam conculcet, nec minus ad ſe captivam trahat, quàm rabidi morſus nolentem hydrophobum parit, aut Tarantulæ ictus, delirium tripudiatorium. 10. Quod laxa ſit ſolius ſudoris conſolatio, in ejuſmodi terroribus. 11. Quod non devicta timoris Idea in viſcere, nec exulata fæce, cui iſta imago inſedit, irritum eſt, quicquid magiſtrales, aut officinarum compoſitiones, moliantur. Hydrophobi namque, licet ſubinde per intervalla diſertè loquantur, præſentiant, prædicentque advenam inſaniam, non poſſunt tamen non adigi in inſaniam ſuæ imaginis. 12. Quod pernicioſa ſit natatio, & quicquid ſudorem cohibet. 13. Ptiſanæ, pultes, ſyrupos, atque Julapia, laxa uc frivola eſſe remedia tanto malo. 14. A Peſte notha perveniri tandem ad legitimam: ſæpius tamen ægros deficere ſub incipiente, antequam ſua edat ſigna, Quæ tamen mox ab obitu, proditoria emergunt. 15. Quod odores grati, ſuffitus aromatum, plumarum, aut calceamentorum, nullum peſti adferant præſidium, aut ſubſidium. Per exemplum enim, ſi fracidum cadum vini, aromatum, vel quovis alio odore, præterquam ſulfuris, imbuas: manet fracidum, novumque vinum quod infuderis, mox contaminet, ut prius. Quare aromata, à ſemel terrefacto Archeo terrorem, terroriſque Ideam virulentam, nequaquam auferunt. Quia materiam veneni non tollunt, multo minus illud enecant, vel terrorem ab Archeo amovent: ut nec ſedem reficiunt, vel partem affectam ſolantur. Etenim Paracelſus, ad civitatem Stertzingam ſibi beneficam, commendat præ cæteris quibuſvis remediis, ſub lingua ſenſim liquatam myrrham: ac junioribus in præſervationem, pro 24. horarum ſpatio promittit audacter. Quam attamen doctrinam expertus ſum mendacem. Vidi namque adoleſcentes, myrrhæ uſu multo, Peſte interfectos. Myrrha quidem, etſi cadavera, balſami loco præſervet à putredine: procul tamen diſtat Peſtis à putredine. Non ſecus ac candentis ferri eſchara, à putrefacto cruore diſcrepat. Et licet jam demortuum ſubſequatur putredo, terroris tamen virulenta imago propriè non putrefacit: ſicut propriiſſimè Archeum vitalem occîdit, ac in virus ſecum transmutat. Jubet enim myrrham ore detineri: Quaſi Peſtis neſciret intrare, niſi oretenus. Longè ergo conſultius, os clauſiſſe ſilentio. Equidem Peſtis horrebit myrrham, nec per nares intrare audebit, ſi myrrha ore detenta, liqueſcat. An odor forte myrrhæ impediet, quo minus imago venenoſa, non ſit venenoſa? ſit nocua? An enim myrrha in ore, repellet Peſtem ex Archeo? Eadem ratio æquè frivola ac inſulſa eſt, pro Theriaca, aceto &c. odoratis. Tandem ſciant mortales, in medendo, nil æquè damnoſum, ac credulitas, data abſque pignore, & veritate. Profecto accuſatationes ægrorum, quandoque tonitruent contra negligentiam, falſitates, impoſturas, temeritates, falſaſque Medentum merces, quibus vita ſpoliati fuere. Ego autem ex libris, Paracelſum virum deprehendi, temerarium promittendo, inexpertum in Peſte, inconſtantem in remediis, Ignarum in cauſis, ut & ingratum, erga beneficam Stertzingam. Parcant mihi ejus cultores, quod in re tanti momenti, pro veritate candidè loqui cogar, ne quis ſe ſuis fidat in Peſte auxiliis.

Imago terroris ventilata.

HActenus inauditum virus Peſtis produxi. Scilicet animam, ejuſque vitalem Archeum pollere imaginatione ſibi vernacula. Imaginationis autem præfatæ poteſtatem eſſe, formare Ideas: non quidem quæ amplius ſint nudum ens rationis, ſive non-ens: ſed veram prorſus imaginis ſubſiſtentis entitatem actualiter habeant. Quæ nimirum imaginatio, cum ſit opus carnis, brutis etiam nobiſcum commune; hinc nempe fabricatur in externo homine, à quo nil niſi hoc aliquid, longè à ſpirituali conceptu diverſum, progreditur. Ad quam autem entitatem ſubſiſtentem, conſequendum, ipſe Archeus veſtit ſuum conceptum (qui mera & abſtracta adhuc eſt mentalis Idea) ſui in volucro, ſive particula auræ ſuæ adeo, ut quod in ſe concepit abſtracto imaginationis conceptu, idipſum Archeus mox veſtiat, induatque vitali aura. Sic ut deinceps ſit ſubſiſtens ens, imago ſcilicet ab imaginatione fabricata. Porrò ut conceptuum, ac paſſionum variæ ſunt difformitates, juxta Prothei illius libertatem: ita haud dubie ſunt & iſtiuſmodi imaginum multiplices varietates, procul ab invicem ſegregatæ. Etenim ſic lætitia, atque triſtitia, è diametro ab invicem recedunt, harumque Ideæ, ſpiritibus vitalibus indutæ, ſculptæ, ac uſæ, diametraliter in nobis diſſimiles operationes edunt. Suntque ideo imagines terroris plurimum virulentæ, atque potentes ad contaminandum, ſymbolizantem ſecum ſpiritum vitalem, tam in corde, ac arteriis, quàm in ipſamet ſolidorum œconomia habitantem. Quam ſcilicet imaginem, ejuſque efficaciam potentiſſimam, jam ante, ac pluries alibi, manifeſtavi, quantum potui. Dixi etiam, ac demonſtravi, eandem imaginem eſſe Peſtis eſſentialem, formalem, atque immediatam quidditatem. Quippe quod non infrequenter ex ſolo terrore, à Peſte Peſtis ſit febricata, licet non præexſiſteret cauſa materialis, unde hauriri poſſet. Tractavi deinceps obiter de præſervatione ac ſanatione Peſtis per Zenexton, & remedia olim temporibus Hippocratis uſitata. Attamen nondum pro præſenti ſeculo ſat dictum in ordine ad ſanandum. Siquidem plurimæ occurrunt difficultates, nondum ſat elucidatæ. Inprimis imago terroris unica eſt quidem ſua in ſpecie, ac proinde difficulter poteſt intelligi, quod Peſtis ex unica uniformique Idea terriculamenti, quiret tam diverſa, tam diſtinctis nedum emunctoriis: ſed per totum corpus tam diſtinctas partes æqualiter, pro ſuo lubitu affligere. 2. Deinde, quod eadem terroris imago quiret ſolo nutu ſuo tam diverſa à ſe invicem producta, cudere. Qualia ſunt Anthraces, Bubones, eſcharæ. veſiculæ, puſtulæ, tumores, vibices, &c. 3. Quod unica terroris Idea, nedum partes externas, ſed & ſtomachum invaderet, & obſideret, itemque caput, &c. 4. Quod unitas illius Ideæ, nunc acutiſſimum morbum, aliàs lentum ſenſimque nictantem, alibi ſenſim ſponte fatiſcentem produceret: cum ejuſmodi effectus potius veneni diverſitatem, quàm identitatem accuſare videantur. 5. Quod Archeus humanus, terroris venenoſa Idea pavidus, ac velut profugus, vires, atque animum haberet, eſcharam in pelle producendi inſtar ferri candentis. Imò & ſtomachum, ſive viſcus principale, eſchara perforet. 6. Quod inquam delirium, ſive vigiliæ, non ex eodem cum ſopore initio pullulare videantur. At omnem hujuſmodi anxietatem unica facile reſponſio delet. Nimirum omnis primus conceptus, primique conceptuum impetus, contingunt infra ſeptum transverſum, qui ideò negantur ſubeſſe rationi, aut eſſe in noſtra poteſtate. Quapropter Hypochondriacas paſſiones ibidem vigere, omnis jam ætas conceſſit. Deinde Peſtem, immediate à peſtilenti terrore frequenter introductam, nemo ambigit. Qui terror imaginatione illius loci ut fabricatur: ita & cuditur terroris imago, unde ſibi Imaginatio etymon deſumſit. Non eſt autem ejuſmodi imago deſes, aut citra operandi facultatem: cum plurimi morbi à perturbationibus nudis incepiſſe nemo neſciat. Denique terror, nedum eſt animæ humanæ, ac ſolius rationis pavor: ſed & Archeus ipſe terretur, iraſciturque naturali quodam fervore, ac paſſionum illecebris. Porrò terror cudit quidem imaginem Peſtis effectricem, confuſio-

fuſionis atque horroris genitricem: ſed venenum, imago iſta non aſſumit, ab indiſtincta confuſione terroris, terrore confuſo, metuque aut fuga deſertoris Archei: ſed ſicut omnis ſerpens, caniſque rabidus, venenum parit per conceptum iræ furibundæ: ita quoque Archei terror non ſufficit ad productionem peſtilentis imaginis: niſi furor Archei, imaginem virulentam pepererit, quæ ſimul penetret, & nubatut imagini terroris. Hinc nempe fit, quod Peſtis plerumque circa ſtomachum naſcatur, ſeſeque manifeſtet per nauſeas, vomitum, inappetentiam, dolorem capitis, febrim, ſopores, ac tandem deliria. Siquidem hanc ſuppellectilem verſari circa ſtomachum, alibi de febribus, ac Tractatu Duumviratus, ſatis amplè demonſtravi. Eſchara enim non fit in mortuo: ſed tantum in vivis, adeoque à vita, & Archeo ipſo (prout de ſenſationibus alibi) qui excandeſcens parit furoris imaginem, quæ nata eſt ſe ipſam, totumque ſpiritum Archei, ipſumque influum ſpiritum ſanguinis arterialis, commutare in corrodens alcali. Vitalis enim ſpiritus, qui primo ortu materialiter in digeſtione ſtomachi acidus fuit, ac digeſtionibus ſubſequentibus ſalſus fit, atque volatilis; formaliter degenerat, fitque ſal corroſivum, atque alcali volatile, efficiens cauſa corroſionis, & eſcharæ. Nam ad transmutationis tam peregrinæ, & exoticæ (à peregrina ſcilicet & exotica imagine productæ) rabiem, quicquid eſt vitale, in ipſamet ſolida partium ſubſtantia, id totum excandeſcente principio vitali irato, ac ſuccenſo, accenditur, variosque morbos [qui in pruno, igne Perſico, gangræna, eryſipelate, &c. obvii veniunt) parit. Patet ergo, ab eodem terrefacti, & in rabiem ſuccenſi Archei, initio, contingere nunc in ſtomacho, nunc pelle, glandulis, emunctoriis, tum etiam ſubinde in ipſamet ſolida ſimiliarium, aut viſcerum œconomia ſuſcitari peſtem diverſimodè; unde lethales ſphaceli, eſcharæ, atque combuſtiones, contingunt, pro diverſitate partium, ad quas Archeus furibundus, ac terrore plenus, diverterit. Quod autem terrefactus, profugus Archeus, rediensque ac ſemifurens tam hoſtilis fiat partibus clientibus, quibus ſolus præſidet, non aliunde petenda eſt confirmatio; quàm quod ſpina infixa, quæ axungia leporina, tuto abſque incommoditatibus expellitur, quatenus furorem Archei lenit iſtud remedium: quæ ſpina alioquin ingentem furoris tragœdiam ſuſcitat. Parit nempe Archeus, ſuis clientibus venenum, ſuo furore, quod alioqui ſimplex vulnuſculum lubens ignoraret, puta, quam diſſimile eſt vulnus phlebotomi, & ictus apis. Itemque ictus phlebotomi, mundi, quantum diſtat à punctura immundi phlebotomi. Non mirum ergo, quod ſedes, qua primum imago concepti terroris, & combinatæ imaginis furoris penetratio, contigerint, hoſtiliter agitetur, furibundè exuratur: ſæpe tamen ab inſito vitæ ſpiritu, transmittuntur atque fugantur venenati turbines, ad habitum exteriorem; ad loca inquam, quorſum latex propria ſponte ſubter valetudinem gliſcit, ſive ad habitum externum corporis dimittantur. Ideoque quicquid in Peſte agendum eſt, id feſtinanter curandum eſt. Etenim quandoque imago Peſtis tantum veſtitur ſpiritu influo: tum facile ſudorifera ſubveniunt. Sed ubi ſolidis inhærens, innatusque Archeus immaginem ſui terroris & furoris concipit, niſi ſtatim alimento ſuo ſpermatico reſignet, ac deponat conceptam imaginem (tartarum cruoris iſtud corruptum alimentum vocavi) tumoremque prodat, periculum eſt, ne in ipſam ſolidorum mox ſubſtantiam transmigret: quod inexcuſabile mortis detrimentum continet. Ideoque ne tenax intus hoſpitium, Peſtis ſibi ſumat, procurandum, ut imago non dudum intus fluctuet peſtilens: ſed tota ſupellex, foras per ſudorem proliciatur, & excidat. Carlina enim Imperatori olim ab Angelo oſtenſa dicitur, pro Peſte exercitus [fortè ideo carduus dicitur angelicus], quod primus ortus imaginis peſtilentis, circa ſtomachum ſopores, nauſeas, febrim, vomitum, & cephalalgias ſuſcitet; Ixia verò ſomnum arceat, multoque magis ſopores contra naturam. Ideoque extractum Carlinæ recentis, non fore infœcundum recenti Peſti ſperant.

INDEX
RERUM MEMORABILIUM
QUÆ IN TRACTATIBUS.
De Lithiaſi, Febribus, Humoribus & Peſte reperiuntur,

Primus Numerus Paginam, ſecundus Paragraphum notat, & Littera C. Columnam.

A

ABDOMEN turbatur in Calculoſis & quare 38. 16
Abbatiſſa Calculo oppreſſa, ex præſcripto Medicorum diuretica horrebat 33. 14
Abſtracto modo intelligere, quid ſit 29. 3
Ablata cauſa tollitur effectus 193. 25
Abſurditates Scholarum de intemperiebus corrigendis. 158. 9
Abſceſſus quomodo fiant 239. c. 1
Deſperati contingunt ſæpe naturæ ductu. 153. 12
Abuſus Medicinæ maximus 205. c. 1
Achates fit ex aqua non pure diaphana, concurrente metallico colore 4. 9
Actiones corporales ſequens 24. 11
Actio ſpiritus acidi rodentis 16. 7
Acidum adveniens liquori nutritio, illum diſſlationi ineptum reddit, ſicque ſynoviam producit 15. 15
Accidentia in febribus accuſant ſtomachum ejusque vicina 148. 13
Acida non tranſeunt ad venas ſine noxa 47. 17
Acidularum vires 651
bib. modus 656
Aciditas vaporalis pervadit nos ſine Febri 105. 20
Acidus cremor Stomachi, in ſalſum ſubter Fellis Dominum convertitur 14. 12
Acidum coagulat & reſolvit caſeum 14. 8
Acidum ſtomachi Alcali lixiviale ſaturat 16. 25
Acidum vulnerum cohibetur ab Alcali vulnerarii 17. 27
Academici Medici notantur quoad arcana ab Authore tradita 54. 1
Aëredo ex Alcali quomodo fiat inter digeſtionem 34. 18
Acus pungit, non vulnerat 84. 95
Adamas dat pulverem flavum 4. 9
fricando paleas ad ſe allicit 263. c. 2
Adoleſcentibus annis quare profundius dormitur, quam ſubſequentibus 238. c. 2
Adultis non accreſcunt membra primæ conſtitutionis 62. 2
Ægri ſub convenienti evacuatione melius habent ſecundum Hiprocraten 120. 5
Æthiops habet atrum cruorem & nullus melancholicus 163. 46
Ærugo quomodo fiat? 14. 10

inepte

inepte dicitur Tartarus à parac ibid.
Aer novus per machinas ad fodinas inflatur, ne montani pereant 203.c.1
anatomiſatur 243.c.2.244.c.1
poris refertus ibid.
quando ſanus 258.c.1
Affecta in morbis pars an per deſtillationem urinæ diagnoſci poſſit 16.20
Ægrotantium mutatio unde 213.c.1
Æternum venite aut ite aliquando pronunciabitur ad ſuſpenſos 252.c.1
Agonia ſuis Ideis pares imagines parit 91.37
Agens eſt anima 84.96.85.108
calefactivum omne quomodo agit 97.21
Albumen proprio glutine concreſcit 14.7
Alkali cum arena, vel lapide, &c. tranſit in Vitrum 14.8
ſpiritum ſalium ac ſulphurum acidum reddit terreum ib.10
petræ deſtructivum 15.14
lixiviale ſub digeſtione fit acre 34.18
Alkalia intro aſſumta ſaturantur acidis 16.25.
hinc non dantur in urinis ibid.
quia ſalis urinæ naturam inducunt in ſecunda digeſtione 17.27
quomodo fiant per ignem ib.27
concretis non in ſunt ib.
Alkaliſati ſpiritus ſunt diuretici, ac vulnerarii, quin eorum acidum cohibent 17.27
pro ſaxifragio inutilia ib.26
in ſe combibunt acida 16.25.34.17
quædam ſopiunt dolores 91.137
quædam dolores creant ibid.
Alkaheſt eſt Paracelſi arcanum 54.2
eſt difficilis præparationis 50.23.66.27
Sanat lepram 66.27
tædioſiſſimæ præparationis ib.
cuncta viſibilia penetrat usque ad ſeminale ens ib.
agit absque depauperatione ſui ib.
eſt ſimilis Mercurio 25.14
& fit ex Mercurio 17.17
quomodo agit 140.11
Alcis ungula rigorem Duumviratus compeſcit in Epilepticis 75.54.c.1.
Alienatio diſtributiva ſtomachi quid 196.8
Alexipharmaca Magiſtralia ex 100. ingredientibus 257.c.2.
Algebræ ſuppoſitiones Natura non admittit 215.c.2
Alimentum degenerans in Synoviam ſextæ digeſtionis in ſtomacho quandoque degenerat ex animi affectibus 231.c.1
ultima digeſtio quomodo degenerat 133.5
Allium & ſpiritus vini ſopiunt dolores, etiam torturæ 65.22.&82.86
non tamen apoplexiam ib.
Alhandal & Diagrydium binæ compoſitorum columnæ 115.2.&3
Aloes quomodo fiat 13.6
ſola inter purgantia eſt lota innoxia 115.6.& 165.54
caſtrata 115.6
Alkermes examinatur 126.13
Altolizoim quid 49.22
Altiſſimus Medicum & Medicinam è terra creavit 203.c.2
Alumen quomodo fit 144.20.25.13.
ejus præparatio ibid.
Alvus laxa ægrotat, piger laborat 124.14
Alvi excrementa in ictero ſunt cinerei coloris, quia deeſt ſcoria 195.5
Amara in Scholis calent notabiliter 83.87
Ambroſius Paræus fœtum petrificatum excidit. 4.12
Ambuſtionis actus in vivis fit efficienter ab ipſa vita, occaſionaliter ab igne 84.100.& 101
Amens carebat 17. dies potu & cibo 39.21
Amentes quare frequenter peſte pereunt. 259.c.1
Amentia unde 69.38.c.2.70.c.1
quid ſit 80.84
genus 122.21
eam faciunt quædam ſimplicia 74.54
omnis ex Hypochondrio 191.13
Amygdalinum lenit ortam contracturam in colica 90.132
humectat 43.8
Ammoniacum quomodo fiat 13.6
Amuleta præſervativa 259.c.1
Ancilla veſcebatur araneis, ſine incommodo 268.c.2
Andrea Veſalio teſte, nunquam Galenus vidit Anatomiam humanam 73.50
Anginæ muccida ſaliva unde 8.5
Anima eſt Simulacrum DEI 67.32

humanis conceptibus impervia ibid.
differt â ſpiritu impetum faciente ibid. 31
& vita ſunt diſtincta, tanquam abſtractum & concretum ib. 32
ſenſitiva eſt pediſſequa mentis immortalis. ib. 33
us ſedes 68. 35
ſola lætari, triſtari, dolere poteſt 69. 36
concipit res ſenſibiles & quomodo ibid. 37. 38
ſibi concitat amorem, iram, &c. per applicationem 70. ib.
format in Archeo ſuo characteres ib.
ejus mandatum inſtantaneum eſt 81. 75.
ſolo radio luminis defertur, perinde ut objecta viſus percipiuntur ib.
ſenſitiva immediate ſentit objectum doloris 84. 95
ſuſcitat diſpoſitionem, explicat, & perficit pharmaca. 85. 104
confunditur à Scholis cum calore ib.
ſuſceptas vires ſibi applicat, & quare ibid. 106
primum dolet, tandem aſſueſcit 91. 137
in ſanguine. 108. 5
ſenſitiva in Archæo receptrix 148. 12
ſemel credens ceſſat, donec de novo objectum illi refricetur 238. c. 2
Animal putridum non eſt Animal 107. 1
Plantaſticum explicatur in Peſte 234. c. 2
abſque vita eſt cadaver 66. 28
Animalis ſpiritus ab ipſa vita illuſtratur 66. 28
ſemina non ſunt fœcunda, niſi cum perturbatione libidinis 233. c. 2. 234. c. 1
Animi paſſio digeſtionem ſternit 249. c. 2
Animans omne, ante prævaricationem erat homini ſubjectum 241. c. 1
Animantia quomodo ab initio creationis ab Aqua ortum ſuum habeant 3. 5
Annus ab Hyeme incipit per ver & æſtatem in autumnum 128. 4
Annulus contra Hæmorrhoidum dolores 102. 39
Anodynum apoplecticum fit per errorem ſextæ digeſtionis. 78. 64.
Anodyna ſimplica ex opio. &c. 79. 72
Varia, quæ dementant, & ſenſum tollunt. 82. 83
in Duumviratu cerebrum præcipitant, extra Duumviratum gangrænam & ſtuporem faciunt ibid.
non ſunt frigida, licet ſtupefaciant 83. 87
Antidotus non reſtaurat ſemel infectum à peſte, ſed tantum præſervat, mitigat ac celerem veneni expulſione edit 247. c. 1
leve venenum admixtum habet 257. c. 1
Antimonium & Mercurius ſi vomitiva, &c. venenum. 142. 6
laudatur, ſi recte præparetur, ut & Mercurius ib.
Antipathia & ſympathia in inanimatis docent ſeminalia principia etiam ab imaginatione quanquam analogice dependere 3. 4
Antrax, Bubo, Eſchara ſunt effectus à Peſte 230. c. 2
Anxietatis conqueruntur icterici in Stomachi orificio 195. 4
Appetitus rerum inſolitarum ſolvit frequenter lentam Febrim 159. 7
quid deſignat ibid.
Apicula pungit ac vulnerat 84. 95
Apocalypſis S. Johannis citatur de Peſte 212. c. 2
Apoplexia 122. 18
ejus ſenſatio 143. 7
Scholarum 71. 41. & 42
Paracelſi ib. 43
Privativa quando 72. 46
non eſt obſtipatio quarti ſinus cerebri 73. 49
recens curatur vomitivis ib. 51
incipit in præcordiis, & in cerebro non niſi per Deuteropathiam ib.
cauſam inquirit author 74. 54
ab Hypochondrio ibid.
poſitiva ac morboſa quæ 76. & 77. 59
præauguratur ex colli brevitate & quare 78. 64
Anodynum generatur occaſionaliter 79. 69
à quo confeſtim excitatur, & quare. ib. & 70.
Anodyni nativitatem præcedunt ſigna prænuncia. ib. & 71

prænuncia ſigna vertigo, nauſea ſtupor ib. 71
locus eſt in Archeo præcordiorum ibid.
quare non cedit à Medicis à ſeplaſia factis ibid. 71
ejus anodynum mitius, quam epilepticum ibid.
ſi acrimoniam acquiri ulcera parat ib.
virus ponticum eſt, & atrophiam minatur ib.
inſtantanea fit quandoque ex mineralium ſuffitu ib. 73
latet in Archeo actualiter 81. 76
eſt morbus hæreditarius ib.
graſſatur per integras familias ibid.
& Paralyſis varietates unde ib. 78
non eſt morbus privativus 82. 80
generatur occaſionaliter ex virulento præludio anodyno, in præcordiis concepto ib. 81
topicæ generationes ubi fiunt ib. 82
ejus anodynum fit per ſextæ digeſtionis errorem 78. 64
ejus venenum cauſat atrophiam 79. 71
Aporrhæa cupri 57. 16. ſeq.
Apoſtemata à vitio diſtributivo 196. 9
varia ſuſcitat alimentum degeneratum ſupra hepar 134. 15
ſtabiles dolores habent ex indignatione Archæi 115. 87
Apozemata Scirrhos vix ſanant 40. 23
(ex) Aqua omnia Mineralia oriri docuit primus Paracelſus 2. 3
(ex) Aqua omnia mixta oriri docuit primus Author 2. 4
Aqua ſtagnans in ſui fundo ex fracido odore Conchylia incruſta 6. 18
non Inſectas innatantes ib.
ſaxatilis Cancrorum productio 6. 18
Aquæ petroſo odore prægnantes cur inſalubres ac lethales 6. 19
quomodo corrigantur 7. 19
Aquæ quare & quomodo ſuperatabat ſpiritus Domini in creatione mundi 5. 5
quomodo replet terræ vacuitatem fructibus Mineralium, Vegetabilium ac Animantium ib. & 6
Continet deſiderium imprægnandi ſemina, 4. 6
quia per aquam ſui beneplaciti Ideam diſpoſuit Deus ibid.
ſeminalia deſideria quare non fructificant more Plantarum ib. 6
quomodo autem ſuas proles producant ibid.
ſuſcipiendo eatenus fermentum à monte ſiliceo 4. 7
ſemina hæc non ſunt analoga, ſed vera ib.
pellucida, quæ continet cunctarum gemmarum cryſtalli ſemen 4. 8
concurrens colori metalli cujuſdam, fit gemma ib.
ſin autem aqua non pure pellucida, fit opacus, Jaſpis, &c. 4. 9
migrat in petram petroſo odore fermenti ib. 10
mutatur in ranas & cruorem 6. 16
ardens ex deſtillatione urinæ 13. 2
Aqua coagulatur frigoris formidine in glaciem 13. 6
quod fit in cæteris etiam miſtis tanquam aquæ fructibus ib.
vi ſeminis petrificatur ib.
poſt ebullitionem turbida eſt ac confuſa 39. 20
intumeſcunt utraque Lunæ ſtatione 74. 54
Regis ſpirat ponticum odorem, qui cordis palpitationem generat 79. 71
quare liquida ſit, ignorant Scholæ 84. 98
ſtillans è veſicatoriis eſt cruor tranſmutatus 123. 4
ſanguini permixta eſt, nec ſeparatè fluctuat niſi per corruptionem ib. 5
in cruore non eſt, ſed fit ſalſa ib.
ſimplex in oculo quare dolet, ſalſa vero, quæ oculo propria, non item 124. 8
herbarum deſtillatæ ſunt earum ſudores 125. & 126. 1
potus 137. 9
cruori ſupetnatantem flavam, bilem Scholæ vocant 159. 13
Pluviæ non continent tot liquores, quot ſunt creſcentiæ terræ 163. 39
in ſanguine eſt quaſi currus reſpectu hominis inſidentis ib. 46

Nili

Nili nitroſa 218. c. 2
Aranea animal timidum 269. c. 1
venenum non parit, ſi digitis apprehendatur ib.
iracunda feriens venenum communicat 268. c. 2
Araneam edit ancilla quædam abſque noxia 268. c. 2
Arbor è fructibus æſtimanda 162. 33
Arcanum corallinum 140. 10
Arcana febrium varia 154. 13
occulte præparantur: de quo lege totum paragr.
Archei aura in inanimatis ab Idea ſeminali, non ſecus ac ſi vita pollerent, veſtitur in productione ſui corporis 3. 5
Archeus morborum author 1. 1
eſt inviſibilis rerum Archeus ideo, quia regitur à mundo intelligibili 4. 6
in ſaxeam indolem diſponitur ex potu fontium petroſorum 6. 19
hujus præſervatio 7. 19
quomodo adducitur in morbis ad aliena opera 30. 5
quid ſit ib.
ejus reſpectu omnia rotunda, nihilque aut infernum, aut ſuperum in corporibus 34. 19
quando in vena cava male afficitur 37. 10
ad eluendum hoſtem accerſit laticem 38. 16
omnia impura ad cutem propellit 76. 59
fugit ſentiens occaſionale venenum 79. 69
ſicque ideam cadaveroſam concipit ib.
per intervalla ſibi quietem imperat, ut poſtea reſumtis viribus hoſtem excutiat 128. 6
movet vitam, ut hoſtem excutiat 129. 10
iratus proprio timori accenditur ib. 16
quare æſtuat ib.
febrium in fine olidum ſudorem fundit ib.
quare ſuſcipit iram indignationis 138. 5
in prægnante metuente ſigillum rei in fœtum deportat ib.
ſi imaginem inductam habet, inutilis fit ad regendum corpus ib.
quare excandeſcit ib.
ſuas patitur perturbationes 148. 11
animæ ſenſitivæ diverſorium 148. 12
lege totum paragr. ad 14
luxuriat propria libertatis inſolentia 152. 12.
ſe componit ad tranquillitatem ſuperata febri 153. 10
ex ſui indole habet animales perturbationes, paſſiones, &c. 229. c. 2
per ſuas alteritates Ideam morboſam producit ib.
eſt velut hominis lucida imago, & patitur cum corpore, & non contra 235. c. 2. ſeq.
quicquid deſerit moritur & non reviviſcit 231. c. 2
ens ſeminale peſtis perturbatione terroris recipit 238. c. 1
expeditus perturbationibus vivit ſecurus 241. c. 1
primum vivens & ultimum moriens. 245. c. 1
rerum intus agendarum ſolus eſt rector. ibid.
olfacit facilè, quæ intus ſunt ib.
terrefactus ac fugitivus, corpus non ſe poteſt tueri poſtea 257. c. 1
Arenularum cauſa non eſt calor in lumbis, ſed hic ab illa 9. 8
fiunt ex urina, quod probant matulæ, in quibus arenulæ demum fiunt, non autem factæ minguntur, quod etiam in ſanis non calculoſis accidit ib.
Arena cum alcali tranſit in vitrum 14. 8
Arefactio in corpore vivo nunquam poteſt producere Duelech 9. 7
Argentum in Chryſulca diſſolutum ſoſpes perſtat 126. 16
Argentum vivum an principium conſtitutivum rerum aqueæ earundem materiæ ſimilis 15. 17
nondum ſat cognitum ib.
Argumenta Scholarum de humoribus 159. 13
Aridura partium à vitio diſtributivo 196. 9
Ariolator vel cruoris inſpector 169. 52
Ariſtotelis ſententia de calculi generatione 2. 2
negat internum calculi efficiens 7. 2
ſcientia 50. 23
Armentorum calcei ac ſoleæ ſunt de materia cornea 5. 13

Aro-

Aroma Philoſophorum 46. 14
Aromatum præſtantiſſima ſunt peſtis ſuſceptiva 257. c. 2
non præſervativa ib.
Aroph Paracelſi præſervat à lithiaſi 59. 23
Arſenicum biberat ancilla, quod ipſi ſtomachum perforavit 246, c. 1
Artem in charitate fundatam, [ut Medicinam] transſumere in lucrum, indecens 208. c. 1
Arteria ſub dolore indureſcit & relaxatur ſudore 90. 133
nullum ſuccum ſibi è ſtomacho trahunt 12. 11
trahunt ſpiritum inebriantem ib.
Artifex qui vitrum, teſtas, &c. per ignem coquit, nunquam elementa copulari poteſt 186. 18
Artiſta ab aquæ fortis odore patitur cordis palpitationem 130. 20
Aſcarides ex indigeſtis è ſtomacho dimiſſis cibis 125. 16
[de] Aſini Apulei umbra diſputabant quidem Medentes in præſcriptione cujuſdam remedii 33. 14
Aſparagus putrefacit urinam 34. 17
Aſa quomodo fiat 13. 6
Abſterſivi ſunt ſpiritus volatiles alkaliſati, & vulnerariorum 17. 27
Aſthma ſiccum membranam pulmonis contrahit 90. 131
quomodo ſanatur 139. 9
loca in quibus Aſthma familiare 31. 7
Scholarum ridicula cauſa 200. 36
Aſtris dominabitur ſapiens 215. c. 2
Aſtrologi multa fingunt, quæ norunt eſſe falſa 215. c. 2
Hieroſolymitani Aſtri Bethleemici operationem ignorarunt 253. c. 1
Aſtrologus quidam ſe ſuſpendit 72. 46
Aſtrologia prædictoria examinatur 255. c. 1. & 2
Aſtrorum æmulam lucem cur habent Metalla 3. 5
Attaxia materiæ quid 28. 30
Athletarum plethora 111. 27
Atrabilis Scholarum quid 193. 24
Atrophia ex apoplectico Veneno 79. 71
Attractivorum claſſes in curanda peſte 269. c. 1
Aves lotio & rene carent, non felle 160. 24
Aves petrificati 4. 12
Avicenna de confidentia ægri in Medicum 207. c. 2
Aura vitalis hoſpitium vitæ 147. 5
morborum faber Hippocr. 147. 9
Aurium ſordes amaræ, non autem bilis 184. 10
Aurum ex quatuor Elementis veterum doctrina 2. 2
ejus oleum 24. 8
deſtructionis duæ regulæ ib.
filus cur frangitur 28. 31
Horizontale 54. 1
quod fit ex Mercurio 54. 3
Authoris libertas 30. 4
hominis gratiam non cupit ib.
non medetur ſpe lucri 42. 3
non curat utrum dormiverit æger nec ne in oblatione ciborum ac medicamentorum 123. 7
Author inſenſilitatis eſt glaciale venenum anodynum 65. 26
Authores morborum, vita, Archeus, fermenta 1. 1
Auxilia medentum 125. 1
Auxiliator non debet addere debilitates 111. 32
Axioma de introductione formæ in materiam diſpoſitam falſum 5. 15
Chymicum 56. 10

B.

BAſiliſci & Cataplebæ virus emittitur per imaginationem viſus dirigentem 148. c. 2
Baſilius Valentinus de Tartaro 23. 4
Baccæ nigræ hederæ ſtomacho ſunt gratæ ac diaphoreticæ 259. c. 1
Balſamus innatus urinam à putredine ſervat 27. 26
Baſchirdorum Horda quomodo intra Ruſſiam & Tartariam petrefacta 6. 18
Betulæ liquor laudatur in calculo 60. 25
Bezoar & ejus præparatio 144. 14

Bilis generatio examinatur 105. 8
educta olet cadaver, non ſtercus 117. 19
retorrida non eſt in corpore vivente 168. 71
atra quomodo differt à flava 168. 75
flava calida quomodo fit frigida 119. 73
ubi generatur 160. 21
utrum ſit humor igneus 176. 18
ex ignea recoquitur terreus humor ac atrabilis 182. 4
quomodo per cruorem citra contagium ad cerebrum defertur 191. 14
non eſt humor & de noſtris conſtitutivis 199. 34
Blas & lumen quid 158. 4
Bolus per ſpiritum urinæ degenerat in nitrum 14. 14
ſolvitur in urinæ ſpiritu 36. 4
ex urinæ terra volatili factus, apud ignem liqueſcit, nec in arenas majores excoquitur in noſtro corpore 39. 20
Borax quomodo fiat 13. 6
Bos non ictero ſed malleo perit 197. 22
Boulimus à fermenti acidi non debita inſpiratione è Splene in ſtomachum fit 193. 23
Brutis innaſcuntur lapilli, ſed non ex cauſis Duelech 59. 24
Bubo effectus peſtis, ac productum, non vero materia primitiva 230. c. 2
Bubones venereos à ſordida meretrice 222. c. 1
cauſa ſub axillis, &c. 232. c. 1
Bufo, licet innaſcatur ſaxis cur non petreſcat? 5. 14
recepit ſuum archeum à petris ibid.
an quia reſiſtit ſemini petroſo, medeatur calculo? 6. 16
Bufo peſti applicata non tumeſcit 264. c. 2. & 265. c. 1
ſtatim dolorem lenit ac juvamen dat 264. c. 2
fit zenexton 265. c. 2

C.

CAcochymia optat purgationem 108. 7
Cacoëtes ulcus 139. 9
Caco-alexiteria etſi venena eſſent, non poſſent arcere terrorem peſtis 257. c. 1
Cadavera petrificata in cryptis prope Pergamum 5. 12
quomodo id fiat 6. 16
tanquam petræ minerales nihil habent commune cum calculo 6. 17
cadaveris defuncti extinctis viribus dens vivum dentem marceſcit attactu. 234. c. 1. 2
abit in vermes, & hi ſexualiter iterum generant 247. c. 2
ſenſim extinctum plus nobis friget, quam cadaver podagrici, aut acuta febri mortui 249. c. 1
Cadaverum unum non eſt in ſe frigidius altero ibid.
Cadaver qui tangit fit impurus 251. c. 2
humanum ſuſpenſum ſuo odore peſtem generat ibid.
deberet ſepeliri, non in horrorem aliorum oſtentari in patibulo ib. & 252. c. 1
eſt ſimilis fimo equino, qui non fraceſcit quamdiu calet 251. c. 2
Caduci morbi loca 31. 7
venenum cum adſtrictione inebriativum 65. 26
[in] Caduco anima ſenſitiva inſenſitiva 69. 38
Caducus animæ poteſtates diſſipat 80. 74
Calcarius lapis propter ſal acidum vitro ineptus 14. 8
unde differt à cinere ibid.
quomodo vitrificationi aptus ibid.
Calcei armentorum ſunt de materia cornea 5. 13
Calculi materia Scholarum, pituita 7. 2
efficiens calor ibid.
Vulcanum gerimus nobiſcum 25. 14
impugnatur 8. 6
in belluis alia ſurgunt radice 25. 15. 59. 24
& ſunt nobis medicamina ibid.
quare naſcuntur 35. 21
tinctura & varietas veſicalis ac renalis unde 272
tincti friabiliores pallidis & quare ibid.
Calculus renum calorem parit 9. 8
veſicæ comitatur ſtranguria ibid.
acrimonia urinæ, dolor ardens, quia ab aciditate, non à calore 9. 9

nec

nec ſentiuntur in veſica, ſed præputio ibid.
in ictericis quieſcit 38.16
fit materialiter ex urina ſine calore 9.10
quia micta etiam in non calculoſis ac ſanis poſt aliquod tempus in matula etiam in frigore adhærent 9.10
ſota vero antea diutius in corpore nil arenarum exhibuit 10.13
quando & quomodo generatur? 15.16.&c.
renum frequentior veſicæ 26.22
renum quare fulvus ibid. & 27.23.
veſicæ quare albicans ib.
quare durior 26.24.
cum febri in Viro nobili 33.14
inſolitus 39.23
non duros in aliis corporis partibus congelata vocat Paracelſus 40.23
Fellis. ibid.
ejecto quare ceſſat dolor 38.14
ex cryſtallo trito & ignito non ſanatur 48.17
Calculus monſtrum domi natum 1.2
(cum) Calculo fœtus in utero Matris petrefactus nihil habet commune 6.17
Calculi cauſæ Materia ac efficiens 7.1
Calculus in veſica mucoſam pituitam parit. 7.45
fit in inſtanti 21
quæ effectus, non cauſa ejus 8.4
probatur ib. 5
Calculi generationem per tartari commentum primum ſe introduxiſſe vult Paracelſus, ſed male 11.14
Calculi natura anxie ab Authore inquiritur 10.12
Calculus vel arena eſt citrinior renum, quam veſicæ. 37.10
Calculi exſectio falsè inſtituitur in contractura veſicæ 9.132
Calculi curatio in Scholis latuit 10.11
ejus remedium diſſolutivum quomodo inutile? 14.13
Calculoſis male interdicitur uſus ſalis 15.18
quia præſervativus ibid
Calida putredini reſiſtunt 102.35
Calor in digito eſt à ſpina infixa 9.8
(Per) Calorem ac frigus natura noſtra non operatur transmutationes ſeminales 11.14
quomodo igitur iis idem opus habeat. ibid.
Calor efficiens cauſa calculi ſecundum Gal. 7.2
refellitur 8.6
Calor quivis mucum exſiccans, non calculum, ſed friabilem tophum produceret ib. 7
Calor in corpore vivo tantus exſiccans in veſica non datur 9.7. & 15.14
cum etiam frigore in matulis fiant etiam ſanorum cruſtæ ibid.
(ad) Calorem tamen foto lotio non affiguntur ibid.
Calor lumborum eſt occaſione calculi, non cauſa occaſionalis in renum calculo. 9.8
non idem in veſicæ ibid.
Calor in hac major requirerentur ob ejus calculi duritiem ib. 9
objectio ſolvitur ibid.
Calorem thermarum & calcis ignorant Scholæ 100.16
Calor non eſt febris conſtitutivum ſed conſequens 136.7
nativus ex lumine, via, motu & blas alterante 158.4
non eſt eſſentia Febrium 150.3
Calx viva caſeum arefactum liquefacit 14.8
Calx in mediis aquis petreſcit 14.9
non tamen ut Duelech ibid.
calcinans hinc calor in noſtro corpore non eſt ibid.
Calx cum pulvere & mucilagine fit marmor 13.7
duo continet ſalia alcali ac acidum. ibid.
diſſoluta coagulat contigua ib.
Camphora in aqua forti ſoluta non mutatur 24.8
Cancri quare in ſaxatilibus locis reperiuntur 6.18
Cancrorum lapis abſterſivam reddit urinam 33.17
lapidum mira congelatio 53.32
Cancer morbus à Scholis incurabilis 64.20
eſt acutiſſimi doloris & continuæ exeſionis ibid.

Candelæ flamma comparatur animæ ſenſitivæ. 68. 35
Canis quomodo fit rabioſus 147. 9
edit flavum ſtercus infantum, lactis ſaporem habens 196. 11
ante rabiem invidiæ alit conceptus, mœſtus ambulat &c. 240. c. 2
ab impreſſo veſtigio herum novit ibid.
è nativis primo-genitus rabidum ſuperat. ibid.
olfactu nos excellit 245. c. 1
fracedinem heri in via ſentiunt ibid.
dum cadaver vorat, non ſentit frigus 249. c. 1
non edit carnem niſi infumatam, mortis munia amiſſa 252. c. 2
non edit lardum ad pedes heri confrictum. 256. c. 1
an exinde herus peſtiferus diagnoſci potuit. ibid.
comedens caſeum ſub axillis geſtatum deſeruit herum ſuum 263. c. 2
rabidi idea toxicum 268. c. 2
ludens ſi dente icerit, vulnus citò medicabile 239. c. 2
irato dente vulnus particeps veneni ibid.
rabidus amentiam communicat ibid.
rabiem ſua morte luit 31. c. 1
Canthatides acuunt urinam corroſivo veneno 33. 17
Caput accretionis fons, quod Gibboſi confirmant 75. 55
Caput vibrat peſtis, quæ per odorem intrat. 252. c. 2
Carbonum Gas ſtomachum ſubvertit. &c. 246. c. 2
Carcinomata quomodo curantur 139. 9
(pro) Carcinomate uberum atram bilem accuſant Scholæ 200. 36
Cardanus de Peregrino calculum ſanante 46. 15
Cardinalis Princeps infans tertiana decubuit 123. 2
Carnes ſale madentes penetrat fumus 6. 17
non bene ſervatæ facilè nobis putredinem inurunt 242. c. 1
& Piſces ſæpe morborum tabem continent ibid.
Caro & oſſa ex una ſimilari materia fabricantur. 16. 24
viva amburitur facillimè. 84. 100
excoriatur ab oleo bulliente 84. 101
mortua tardius crematur ibid.
ejus liquor in vivis per indignationem animæ ſenſitivæ celerrimè in acre liquamen convertitur. ibid.
Antequam corrumpatur, aceſcit 69
Caro toſta à cruda non ſolet diſtingui ſpecie 187. 21
Carni & ſanguini ineſt imaginatio amoris, timoris, &c. 234. c. 1
Carlina olim ab Angelo Imperatori oſtenſa pro remedio contra peſtem 275. c. 2
cur dicatur carduus angelicus ibid.
Caſeus innato glutine coagulatur 14. 7
acido moderato coagulatus liqueſcit ab eminentiori 114. 8
Caſtrenſes febres vix calent 132. 7
Catalepſis ab ore ſtomachi 131. 29
eam faciunt quædam ſimplicia 74. 54
Catalogus incurabilium eſt ignorantia 4. 1
Cathetera novum inventum 53. 34
Catochus ab ore ſtomachi 131. 29
Catarrhi relegantur 2. 1
Catulæ incorruptæ nondumque laſcivæ ex fatuato amore verſus catellum mammæ tuberant 238. c. 2
luxurians ſi lambat manum pueri, eam veſicat 239. c. 2
Cauſa occaſionalis 149. 16
Febrium 132. 1
vera rigoris 128. 7
Cauſæ violentæ quare dolent 84. 98
Cauſarum cognitio unde diſcenda 12. 1
Cauſis neceſſariis poſitis, ſequitur effectus. 8. 6
Cauſidicus quare non honoretur ut Medicus. 29. 3
Cauteria inutilia 33. 12
in Febribus exſiccant, nec ſolitum pus edunt. 108. 4
Cautela in adminiſtrandis diureticis 33. 16

Cepha-

Cephalgia ex arteriali degenerato alimento. 122. 18
Ceram non penetrat aqua fortis, nec diſſolvit. 147. 17. c. 2.
Cerebrum duabus regitur membranis, ſenſus acutiſſimi 80. 75
in delirio ſagittatur 134. 13
Cereviſia ex aqua ſemine petroſa corrigitur Dauci ſemine 7. 19
tenuis, vino nupta, pani coctꝰ admiſceatur pro febricitanti 136. 6
non deponit melancholiam 163. 45
novella ſtranguriam cauſat 26. 20
Cholagogon Scholarum non ſanat morbos bilioſos 116. 18
Chelis continua viſcerum 68. 35
Chyli acidum transmutatur in ſalſum volatile 14. 13
per fermentum ſtomachi acidum perficitur, non tamen æque volatilis 16. 29
unde ſalia in urinis fixa ib.
Chylus ubi induit cruoris colorem. 39. 2
in canis ſtomacho ex oſſibus commeſtis 16. 24
ſimilaris è cibis fit in ſtomacho 158. 9
non ſegregatur in quatuor humores ib.
totus quomodo fit Scholarum pituita 161. 26
fit in urina nubecula 192. 22
Chymicus incidit in cordis palpitationes 79. 76
& ſanatur laudano 78. 71
Chymia viſipenditur ſarcaſmis. 11. 4. 1
laus 12. 9. 1
Chirotheca Imperatoris petrificata 4. 12
quomodo id factum 6. 18
Chiromantia monſtrat lineas Apoplexiam minantes 81. 76
Cholera mutat ſanguinem in liquorem pungentem 162. 38
Chryſulca diſſolvens metallum non facit æquabiliter volatile 16. 23
Cibus & potus aceſcunt in ſtomacho ibid.
non tamen æque volatiliter, quia per modum recipientis ibid.
inordinatus excitat ideas paroxyſmales. 151. 7
Cicutata remedia officinarum 115. 2
Citri ſuccus Duelech in vitro minuit 47. 17
aciditas calore dulceſcit ibid.
Claves ſapientiæ detinent Scholæ. 46. 14
Clyſter repudiatur 124. 8
belluinum remedium ibid.
nunquam aſcendit ad Ileon. 124. 9
purgans reſolvit cruorem in meſenterio ibid.
laſcivis hominibus familiaris. 124. 14
ex furfuribus & malua minus nocivum 114
Coagulans acutum ſuum compar eadem opera non diſſolvit 13. 5
Coagulo admirando ſpiritus Vini à ſpiritu urinæ concreſcit 14. 9
Coaguli determinatio in corporibus non niſi à ſeminibus ibid.
Coagulatio rerum varia. 13. 6
Coctio non expectanda in morbis 118. 24
Coctio urinæ eſt ejus promotio 37. 10
in febribus eſt tenacis materiæ inciſio 134. 19
Colchotar vi medica dives 58. 20
Colica in Calculo à contractura 38. 15
ejus dolor eſt ex acido 91. 137
earum humor acidus 161. 30
Colocyntis larvatur Alhandal 115. 2
Colores non deſignant fictos humores, ſed imitantur vitæ mediæ proprietates 164. 49
dejecti excrementi ſunt effectus Pharmaci putati 164. 53
Coma ab ore ſtomachi promanat 131. 29
Comes & monialis ſpaſmo moriuntur 45. 11
Comitialis poſt 24. annos 122. 18
Complexiones elementales veterum 146. 4
Conchylia quomodo incruſtantur 6. 16
non ſexuali conjugio propagantur, ſed per fracedinem ibid.
Conglaciatus à frigore ad Hypocauſtum non defertur 110. 22
Contagium in Peſte dum vadit, in ſpiritum vix per horas 4. vivitur 129. 22
Continens cauſa quid ſit 135. 1
Continuæ febres ex ſcoria 134. 14
in eis acutiſſimus calor 150. 5
Contractura quomodo mitigatur 33. 16
in unoquoque dolore 87. 116
non dolet ob contracturam ib. 118

eſt ſenſationis effectus 87.118
mortalis in torminibus ibid.121
Interpolata in membranis omnibus 90.131
cauſa Scholarum eſt ventus, & humorum decubitus 91.135
indolens quæ ibid.
Contractura veſicæ ſæpe lithotomos fefellit 90.134
familiaris affectus partibus 128.7
Convulſione obliqua contrahuntur venæ & arteriæ 128.7
Coquendo non accreſcit potibus virtus 136.6
Cor quare non durior oſſi 31.7
ad ſplenem extendit 40. arterias 179.23
ejus palpitatio ex odore aquæ regis 79.71
Corallus lapidea planta quomodo fiat? 6.16
Corallorum & perlarum calcinatio 143.10
Corallus quomodo ſentiat hyſtericas paſſiones 233.c.1
Cornu calcinatum non habet ſal 17.28
Cerui neutrum inter lignum & os 5.13
cur decidat annue ibid
Cerui limatum dat lacteum ſuccum 144.16
Corpus ex ſe non ſentit 63.14
Corpora mixta cuncta ex aqua 21.4
hinc tanquam ejus fructus etiam à frigore conglaciantur 13.6
coguntur ſemine ſpecifico 2.4
non habent alkali, ut neque fixum 16.27
non agunt in corpora phyſicè. 24.11
transmutantur per ignem vel fermentum ib.12
ſalium ſuos combibunt ſpiritus 25.16
febrientium impura ſecundum Hip. 136.4
Corroſiva & venena evadunt dulcia 142.4
Corroborare per gemmas & perlas quando fruſtraneum 153.12
Coryza quid & unde 8.5.& 200.36
Cranium ſub trepano ſentit 71.45
Crampi ſunt muſculorum 90.134
Creta Podagrica coagulatur ex Synovia degenerante ſenſim per exſiccationem in tophum 15.15
differt à Duelech & calculo ibid.
Criſpatio cutis in dolore unde 87.116
Criſis negligitur 135.18
Cryſtallum tritum & ignitum fruſtra in calculo 48.17
Cryſtallus gemmarum ex aqua pure pellucida, fœcunda tamen fit 4.8
Crocus temperat ſtranguriam & quare 9.9
Cruor ex aqua 6.16
non coagulatur à ſpiritu urinæ 14.13
ejus terra volatilis 31.7
Theſaurus vitæ. 148.15
extravenatus fit cadauer ib.
& urina quando ſeparantur 39.22
nunquam orbatus ſale proprio 64.21
non mutuat ſal ab excrementis ibid.
utrum ab anima informetur 83.93
abundans vertitur in axungiam 161.29
cur non vertitur in bilem ib.
in Scholis non eſt compoſitum naturale 167.67
in contuſionibus variis coloribus depingitur 174.6
extravenatus ſenſim privatur vitæ ſodalitio ibid.
in venis manet fluidus etiam in cadavere 182.2
& lac ſunt integra entia exiſtentia. ibid.
finis ut ſolida nutriat. 188.22
pars optima Scholarum pituita 188.23
Cuſtos parat mucum ex latice 180.26
Cuſtodis errantis ignorantia 173.6
Cutis contrahitur levi injuria 90.132
Cynyphes ex pulvere terræ per miraculum. 5.16
aquæ ſoboles naturaliter ibid.

D.

DAuci ſeminis odor domat odorem ſaxeum 7.19
è lithiaſi præſervat 59.23. & 46.14
Declinationes inſolitæ ab Humoriſtis agnoſcuntur 153.12
Decocta quæ febrientibus nocent 126.3
Definitio rerum aptiſſimè à cauſis conſtituentibus petitur 133.3
Phyſica 138.1
Degeneratio fit admiſtione rei extraneæ 153.5
Delirium patitur anima ſenſitiva 69.38
agit citra capitis rotationem 75.54
futu-

futurum prædicit urina clara non tincta 38. 16
in Febribus ex Mania febrili 122. 21
& Febris ſunt in radice junctim ib.
& Amentiæ ſagittator habitant in præcordiis 122. 22
in Febri in lotio claro poſt flavum 191. 18
Deliria varia juxta ſortem veneni 151. 8
Demerſio quomodo necat 72. 46
Demorſus concipit caninam invidiam 240. c. 2
Dens cadaveris, hominis vivi dentem mortificat 234. c. 2
Dentis materia eſt neque os, neque petra, ſed media id eſt neutra 5. 13
Dens ideo ſuo tactu petrificat edulia adhærentia, etiam ad petrificationem indiſpoſita, ſolo odore ib.
Dentalis lapis cur non ſit Tartarus ib.
Derivatio ſæpè profuit multis topicis morbis 135. 40
in Febribus eſt impertinens ibid.
Deus non fecit mortem 29. 1. & 213. c. 1
creavit Medicum, non penuriosum, ibid. & 14. 9
fecit ſufficientia ſordium emunctoria 114. 44
ſolicitus tam pro Paupere quam pro divite 225. c. 1
[à] Deo quomodo dependeat Creatura? 3. 5
Deus omnibus rebus fœcunditatem fabricandarum idearum indidit ibid.
Deuteropathia in Apoplexia, & ſimilibus 74. 54
Dextrum vel ſiniſtrum non eſt in rotundo 72. 45
Diabetes mutat cruorem in lotium lacteum 162. 38
Diabolica incommoda ipſum Archeum infeſtant 231. c. 1
Diagridium & Alhandal binæ laxativorum columnæ 115. 3
Diaphoreticum Paracelſi, quod eſt ejus Mercurius, ſanat Apoplexiam 75. 51
Diaphæreſis vix ſufficit ad ſanandam Peſtem 162. c. 2
Diaphoretica ſunt anodyna, quamvis ſint ſomnifera 83. 87
Diaphoretica ſola ſunt febrium appropriata remedia 129. 17
Diaphragma notabili preſſura quandoque anguſtiatur ac contrahitur 90. 131
Diapnæa in Peſte inſenſilis differt à ſudore 231. c. 2
Diaria ſedet in ſtomachi cavo, ac à vomitu peracta digeſtione ceſſat 130. 23
Diarrhœa lethalis peccat, ut laxativa 165. 56
ſanguinem mutat in cruorem ac putidum lutum ibid.
cruor fit aqua ſalſa 123. 5
ex indigeſtis è ſtomacho deſcenſis cibis 125. 16
Digeſtio in Peſte & in Febribus levis & pauca 259. c. 1
quæ excernit ſunt excrementa, quæ morbus vindex fabricavit, minime vero humores 171. 84
ſextæ errore generatur apoplecticum anodynum 79. 71
ſextæ liquor carni aſſimilatur ibid.
liquor ſi errat, fit anodynum Apoplecticum ibid.
ſigna ex urinæ nubecula indicant, quod fermenta ſtomachi, fellis, &c. redierint 192. 22
Digeſtivæ ſecundæ & diſtributivæ vitium icteri cauſa 196. 8
Digeſtionis errore amarum flavum, quod bilem credidere, gignitur 196. 8
Digeſtio vitiatur læſo membro 8. 5
[de] Digeſtionibus animalium tractatus citatur 14. 13
Diuretici ſunt alkaliſati ſpiritus volatiles, inprimis vulnerariarum herbarum 17. 27
Diradiatio luminis, ab anima voluntatis imperium deferentis ad organa motus & ſenſus, author 80. & 81. 75
Diſcant Medici juniores, quod humores ſint mera deliria 120. 6
Diſcipulus quomodo non ſupra Magiſtrum 10. 12
Diſpenſationum vana pollicita à deſperata ſanatione procedunt 119. 1
Origo 143. 9

Diſputat

Diſputat author contra Scholas de loco febrium intermittentium 103. 6
de frigefactione per Venæ ſectionem 110. 24. ſeqq.
de venæ ſectione 107. 1. ſeqq.
Diſſectio Anatomica ob multiplicia vaſa ſub Pyloro difficillimum omnia 151. 8. c. 2
Diſſoluta Mercurii in vitrioli oleo mutantur in alumen 144. 20
Diſtillata recalcitrant Scholæ ob empyreuma 182. 4
Diuretica qua proprietate agunt 44. 11
per ſe calculi progeniem non reſpiciunt ibid.
Laus in Nephritide ib.
quomodo urinam pellunt ib.
ubi plura quoad Diureticorum examen 33. 13 ſeqq.
Dolor fervoris imago 39. 20
Nephriticus unde 62. 1
Scholarum triſtis ſenſatio, &c. ib.
quid ſit 69. 36
ac ſenſus fiunt immediate in centro injuriato abſque cerebri notione 83. 90
quare Lunæ inæquabilitati ac tempeſtatibus reſpondet ib. 92
omnis eſt convulſivus ac oblato lædente ſe contrahit 87. 116
differentia ib. 115
ejus proprium contrahere ac convellere 91. 135
omnium dolentium contracturarum author ib. 137
in labris vulnerum ib.
præſupponit exoſum hoſpitem ib. 137
à ſolo ſpiritu cauſaliter, à ſpina occaſionaliter 97. 28
Dolorum diverſitas in quo conſiſtat 87. 115
Dolorum variorum variæ cauſæ 91. 137
Domini Spiritus quomodo aquis abyſſi inſidens fœcundam ideam terræ ad producendum totum ejus contentum inſpiraverit. 3. 5
Domus clauſuræ Peſtem tollunt 258. c. 2
Duelech quare ſic dicatur 6. 18
Duelech non reſolvitur à ſale elicito ex reſiduo urinæ ſtillatæ 13. 3
non coagulatur cum ſpiritu vini ib. 5
quare non coagulatur, ut coagulata reliqua 15. 15
quare non ſortis calcineæ 9. 7. & 14. 9. & 15. 14
non dat lixivium 15. 14
non eſt de natura cretæ podagricæ 15. 15
quia concreſcit in mediis undis ib.
unico velut inſtanti ib.
ideo corporalia ſunt prorſus ſegnia ib. 16
ut & Mercurius ac Sulphur ib. 17
hinc recurritur ad Salia ib. & 18
fit ex materia diſpoſita ib.
è principiis urinæ ib.
quare à Paracelſo ita dictus ib.
caret ſale 18. 30
inviſibilis eſt in clara urina 19. 32. ſeqq.
combuſtam deſtillatum relinquit terram inſipidam 21. 35
compoſitio ib. & 36
ex meris volatilibus ib. & 42
proceſſus & modus fiendi 23. 12. ſeqq.
non eſt mucagini petrefactio 24. 10
ex ſpirituali & inviſibili initio 25. 14
ejus uterus 27. 22
diſpoſitio ib.
examen per deſtillationem 31. 9. & 36. 1. ſeqq.
reſolutum in corpore minima 40. 1. ſeqq.
ſanatio in quo conſiſtit 45. 12
non reſolvitur corroſivis 47. 17
non per gradus indureſcit 48. 19
in vitro diſſolvi poteſt per quædam, quæ illum in corpore non diſſolvunt 52. 28
propter ſingularem ab aliis petris naturam calculo tribuitur 6. 18
Duumviratus eſt ſtomachus, & lien 77. 61
Dyſenteria ſtillat proprium inteſtini muccum 8. 5
in ea os amaricat ſubinde 176. 14

E.

EBur inter os & lapidem neutrum 5. 13
calcinatum non continet ſal 17. 26

Ebo-

Ectimatum Vibices Archeum affectum notant 231. c. 2
Efficiens cauſa an ſit interna, vel externa? 7. 2
Electuarium juniperinum, egregium ſolutivum 121. 13
Elementa tantum tria 173. 2. & 3
non ſunt fermentabilia ob conſtantiam 269. 78
carent transmutatione ib.
ignis non eſt elementum 173. 2. & 3
Elementorum diverſorum fructus diſcrepantes toto genere, in unum non poſſunt coincidere 5. 13
Elemi Gummi quomodo fiat 13. 6
Elixirata ſalia referunt concretarum veram craſin 41. 12
Embryonis hirci veſica prodeſt in calculoſis, ut & Tauri 53. 29. & 30
Empyricus Galeni Præceptor Quintius 42. 3
Emplaſtrum quoddam quartanam centies curavit 140. 12. 154. 13
Emproſtotomus delineatur 88. 122
Emulgentes venæ 37. 9
Emunctoria circa aures in inguine & ſub axillis 224. c. 2
Endemicæ (febres) omnes citra ſitum necant pericatiores ſunt 132. 7
Ens primum lapidum ſuccus lacteus 49. 21
exiſtens in perfectione quid indicat 166. 65
Entia prima corporum 46. 14
quinque morborum Paracelſi 225. c. 2. 226. c. 1
Ephemera ſedet in ſtomacho, ceſſatque à vomitu 130. 23
Epidemico nomine Scholæ deceperunt 215. c. 2
Epilepſia ſingulare venenum, & anodynum habet 82. 86
Equa luxurians ungulas ſuas veneno imbuit 239. c. 2. & 240. c. 1
non luxurians prodeſt dyſentericis 240. c. 1
Eryſipelatis initio inſolitum frigus, non rigor adeſt 130. 18
ſanatur ſaponariis medelis 19
cum putredine adjuncta 99. 8
ex acido 161. 31. 176. 14
Eſſentiæ rerum ſunt ignotæ à priori 65. 26
Ethmoides os mucco obturatum coryzæ cauſa 8. 5
Evacuationes minorativæ pro Calculo ſunt Scholarum ſomnia 33. 12
Excrementitium vitale inobediens eſt pituita 81. 78
excrementum à ſubſequente digeſtione, defœdatum fit cauſa occaſionalis 149. 16
à vitio digeſtivo ac diſtributivo, vel ab inſpiratis aut febri producitur ib.
non ſubintrat eſſentiam febrium ib.
Excrementorum calores præter naturales unde 179. 15
Externa fomenta calculoſis proſunt 32. 16
Expertiſſimi per hominum mortes qui 41. 2

F.

Falco mortuus & putridus à vivo devoratus peſte ſuæ ſpeciei corripitur 252. c. 1
Falconum peſtis non eſt eadem cum humana, &c. 261. c. 2
fame non fertur ad Ferrum aut glaciem 85. 18
Febris vel antecedit, vel comitatur morbos 95. 1
amentibus incognitus ib.
definitio Scholarum ib. 2
Caſtrenſis abſque calore necat ib. 5
non ſanatur per refrigerantia 96. 18
calor eſt productum poſterius ib.
hoſpitatur extra materiam febrilem ib.
eſt accenſus in impetum faciente Archeo ib. 19
radix eſt ipſa materia peccans ib. 19
materia ſi caleret febris non intermitteret 97. 22
poſt mortem calor cum vita perit ib. 24
exemplum ad cognitionem & ſanationem ib. 29

maligna adjunctam habet putredinem 99.8
putredo in fieri, ſi propellitur foras, ſanatur æger ib.
putredo in facto mox mortem affert ib.
ſub finem ſpontaneus ſudor ib.
calor ab Archæo 100.14
cruorem variformiter turbat 101.29
non habet ſyngamiam cum aſtris 105.15
curatur ſine venæſectione 109.14
materia non fluctuat in ſanguine 114.43. & 113.39.
materia intus vaſis adhæret ib.
lethalis cum convulſione & intercalari remiſſione 120.9
remedia quando ſumenda ib.12
malignarum & continuarum notæ ibid.
continuæ rigent ab aciditate intus degenerante 130.20
materia ſemel facta fluida non ſupervenit nova cruditas 135.19
Diæta 136. ſeqq.
materia venis pertinaciter adhæret ibid. 7
exigit Diaphoretica quæ incidunt, &c. ibid.
Caſtrenſis profundum contagium abſque ſiti & calore habens, ac confeſtim enecans belgas invaſit 224. c. 2
purpurea venenum atque contagium habet 245. c. 2
caret idea terroris ibid.
245. c. 2
ab exordio in quavis peſte ibid.
ex aëreo & abſtracto corpore ſunt 148.10
omnem determinationem mendicat à vita 150.2
initio aſpernuntur carnes & piſces, & quare ibid. 3
ructus quare nidoroſi ibid.
ructus acidus nidoroſis ſuperveniens bonum ibid.
Febrium malignarum Caſtrenſium &c. eſt ſedes inſolita 152.10
quomodo generantur ibid.
quare concitant amentias vigilias, &c. ibid.
quidditas febrium 149.1
Febrile efficiens internum, eſt ipſa vita 146.5
Febres omnes unico remedio tolluntur 139.9
Fel debile non mutat acidum chylum in ſalſum 26.20
nutritur cruore vicino 40.23
terræ ludus Paracelſi, præparatus 49.23
ejus vitale receptaculum ſeu ſtomachus ſunt inteſtina 27.22
in piſce ſi rumpitur amaricat 134.7
eſt balſamus vitæ & viſcus in forma liquoris 160.24
Scholæ fel relegari in thecam ſuam contendunt 174.7
eſt viſcus nobile 175.8
non poſſunt carere piſces ibid.
viſcus vitale 176.24
vices balſami explet ibid.
in nobis vitæ clavem detinet 180.24
non fit ab Hepate 184.10. & 185.12
ubi fit vide totum paragr.
non eſt bilis cauſa delirii 191.13
introitus ſuperior fellis ad folliculum per anatomen non eſt repertus 194.2
detentio & obſtructio fellis 199.32
Fellis fermentum quomodo fit cruditatis cauſa 193.27
ſi ſupplantatur urinæ ſedimen eſt craſſum ib. 28
& fit ſtranguria ibid.
Fermentum Mumiale Peſtis 245. c. 1
peſtilens 246. c. 2. ſeqq.
omnia transmutat ibid.
Fermenta & ſeminalia initia transmutationum quarumcunque Authores 1.1
planè univocè operantur.
Fermentaceum odorem ſeminibus rerum in aqua contentis inſpirat Mons ſiliceus 4.7
Fermentum in ſtomacho non eſt nuda aciditas, ſed dos vitalis 16.24
Fermentorum eſt actio in habentia Symbolum 169.78
non agunt in element. ibid.

cibum

cibum ac potum in chylum acidum, non tamen æque volatilem, convertens ibid. 23
oſſa reducit in canibus in chylum. ib. 24
Fermentales odores 30. 5
(ad) Ferrum Magnes ſe inclinat, neglecto polo 3. 4
Ferrum petrificatum 4. 12
Ferrum candens in vivis primario lædit animam ſenſitivam 86. 112
Ficta ſigilla planetarum 260. c. 1
Fides animæ ac voluntati alligata, ſub ſomno ſopitur 238. c. 2
non debet eſſe poſitiva 259. c. 1
Fides Teſtudinis quare in oleo ſervatur 89. 126
Filius authoris peſte periit 252. c. 2
Fixa cum cibis aſſumpta fiunt volatilia 16. 28
Fixum non datur in concretis, ſed fit per ignem 16. 27
Fimus equinus quare incaleſcit 99. 11. & 12
vaccinus quare non ibid.
equinus in fieri eſſe putredinis caleſcit, in facto eſſe ceſſat ibid.
ſi irroretur urinâ quotidie, non accenditur 100. 15
dum putrere incipit, exuit calorem. ibid. 18
quamdiu calet nitrum elici poteſt ibid.
Flammula quare veſicat carnem vivam, non cadaver 85. 103
& Ranunculus vim veſicantem diſtillando deponunt 142. 4
Flava bilis non differt ab atra niſi inſpiſſatione recoctionis 187. 21
Flavedo excrementi infantum proprio putrefactionis vitio oritur 197. 15
Flores ſolem comitantes tam diebus lucidis, quam opacis, imo & noctibus dilectionem atque ſenſum atteſtantur 232. c. 2
Fomenta externa & interna calculoſis proſunt 33. 16
Fœtus petrificatus teſte Paræo Pariſiis 4. 12
quomodo id factum ſit? 6. 17
(à) Fœtu exſpirans odor ſaxus uterum matris etiam petrefecit ibid.
Fontes aciduli abſterſivam reddunt urinam 33. 17
Fontes ſemine petroſo prægnantes quomodo inſalubres ac lethales 6. 19
præſervatio 7. 19
Forma rerum, vel vita quid. 66. 29
neque eſt ſubſtantia, neque accidens ib.
& materia Peſtis 243. ſeqq.
Fortificantia in Febribus fraude plena 127. 14
Frigidus ambiens aër eſt narcoticus 77. 61
potus aquæ in remiſſo gradu admittendus in febrium ſtatu 137. 9
Frigus quomodo per gradus necat 92. c. 1
tollit ſenſum tactus, conglaciando & abigendo vires introrſum, ſicut lepra 65. & 66. 26
ejus cauſa, in Febribus 128. 7
Fracidus pedum odor ſuperbam noſtri ſtaturam dejicit 241. c. 2
Furni Chymicorum rerum cauſas radicales cognoſcendi certiſſimam ſcientiam, continent in earundem recluſione 12. 1
Funera per nubes delata ſunt figuræ futuræ Peſtis 254. 1
Fungus unius noctis potens nutrimentum 252. c. 2
poſtquam terræ fracedinem aſſumpſit dirum venenum profert ibid.
eſt fructus ex ſicco leſſas coagulatus ib.
Furit, iraſcitur, anxiatur, punit, timet 69. 36

G.

Galenus de mala inclinatione in morbis an tolli poſſit 45. 15
ejus præceptor fuit Empyricus 42. 2
de nutritione immemor ſola vitali mucilagine partes nutriri, vetuit in cibis membranas ac tendines, ut mucilaginoſas 32. 11
penè exulare & puare 54. 1
rem herbariam è Dioſcoride deſcripſit 73. 50
ſpaſmi veras cauſa ignoravit 88. 121

Hippocratis binis cauſis, à repletione ſcilicet & inanitione ſpaſmum provenire, tertiam à virulenta qualitate addidit ib. ſeq.
Hippocratem de ſpaſmi cauſis differentem non intellexit 88.12
500. annis junior Hippocrate 98.32
multum chartæ maculavit 88.12
ſua dicacitate ſequaces ad ſe allexit ibid.
maximi ſemper fecit, quod fuit minimum ibid.
dicit ſanguinem cum putreſcit fieri bilem 100.20
refutatur ibid.
nunquam anatomen vidit 73.51. & 105.11
aliunde deſcripſit ibid.
neque argentum vivum ib. & 211.c.2
riſu excipitur 129.9
tremorem ſenilem quia dixit fieri ex lucta ponderis cum facultate ibid.
intermittentium ſedes in oſculis venarum extremis ſtatuit 130.22
continuarum febrium ſedem circa hepar ſtatuit ibid.
ſynochum per venam cavam circa cor. ibid.
Diariam in ipſo ſpiritu vitali & in corde ibid.
fabella de inſpectione ſuæ urinæ 134.20
laxativa eſſe mera venena convincitur. 117 21
de Pleuriſi intra 40. dies in tabem deſinente, niſi curetur 113.41
nunquam cadaver inſpexit quo Veſalius 106. locis probat 105.11
computat humorum generationem indies. 161.28
de melle an in bilioſis in bilem in ſanguineis in ſanguinem vertatur 166.63
bilem utramque ac pituitam rejicit in complexiones hominis ib.
rejicitur ib. 64
inſpicit manè non tinctam urinam, &c. 157.11
ſoladigeſtione vel felle admixto credit urinam tingi ib.
refutatur ib. & 12
non vidit Chryſulcam 169.78
Ceſpitans ab Authore ſomniatur intraſſe in Medicinam 204.c.1
commentaria ſcripſit in Hippocratem ad lubitum 211
nunquam vidit Roſaceam, vel aquam vitæ 166.64
Gallæ quernis frondibus innaſcentes, ſi continent inſecta portendunt 254.c.2
Gallarum animalia unde ib.
Gamahen 769.c.2
Gangræna totaliter mortificat. 66.26
Gangrænas profunde ſcarificatas ſanat forte lixivio 130.19
à ſpiritu vitali alkaliſato 275.c.1
Gas ſylveſtre in fontibus ſpadanis 275.c.1
cæcum in fodinis 203.c.1
Gas piſtilentiale fracidum, communicativum æquiparatur dolio fracido 243.c.2
ſulphuris eſt peſtis antidotus 270.c.1
hyſtericas confeſtim recreat ib.
Geber putat, quod omnia fixa tandem cum vitrificantibus vitrificentur 14.8
Gemmæ quomodo fiant 4.8
& lapides quomodo reſolvantur & vitrificentur 17.28
earum operatio in corpore 144.15
Gemmis virtutem herbarum animaliumque characteriſari quomodo poſſibile 263.c.1
Gemmæ an in febribus corroborent 153.c.2
Gemellorum unus cur ſaltem calculoſus. 27.27
Gibbus quare accreſcit 75.55
Gingiber ſtomacho gratum 259.1
Glaciale venenum anodynum mortificans & communicabile ſe oſtendit in Lepra 65.26
incipit ab extra ib.
Glarealis aqua unde 39.20
Glutina quomodo fiant 13.6
Gonorrhœa vaſa paraſtata contrahit & quare 90.134
Gravida muris imaginem in fœtum traducit 249.c.2
& totum Embryonem in horridum monſtrum. ib.
Gray & Myria fontes ſalini 25.16

Gum-

Gumma gallica, vide Tubera
Gummi quomodo fit 13.6
Guſtus, in præcordiis probatur per ſcammoneatum virus 74.53

H.

HÆmorrhoides turgentiſſimæ citra cruoris effuſionem diſparent 153.13
depinguntur fœdo caractere ib.
Hæmorrhoides pro atra bile falſo incuſant medentes 200.36
Hæmoroſcopia deceptoria 164.51
Harundines ſunt canales humani corporis. 239.c.1
Hauſtus diureticus ex ſucco millepedum & conchyliorum nigrorum 33.14
Helmont intravit cryptam 204.c.2
narrat hiſtoriam vitæ ſuæ 207.c.1.&2
Helloboro ſumpto convulſiones oriuntur mortales 88.121
Hectica eſt quædam quotidiana Diaria & ſedet in ſtomacho 130.23
ſanatur à Paracelſo intra lunæ curſum 139.9
Hemitritæa febris unde 103.2.134.14
Hepiala ib.
Herbæ vulnerariæ Alcalia volatile habent 17.27
diureticæ, licet alkali amittant ib.
ſcopo imaginationis completo, mox à producto languent. 236.c.2
pollebant ante ſtellas natas ſemine virenti 213.c.2
Heterogeneitas cruoris quid indicat 159.15
Hiacynthi citrini laus in Peſte. 256.c.1
Hibernus Butlerus Peſtem in Anglia ſanabat 265.c.1
Hippocratis laus 43.6
de ſpaſmo 88.121
ejus doctrina ſanior Paracelſi 65.22
primus vocavit ſpiritum vitalem ad impetum faciens 147.5
cur artem curandi Peſtem ſuppreſſit. 211.c.1
minus garrulitatis, plus candoris Galeni habebat ib.
ſemina duci quo nolunt ait 249.c.2
redivivus 269.ſeq.
Hiſpania raro Peſte affligitur 271.c.1
Hiſtoria filiolæ piſtoris, qui cruentam minxerat 53.20
detentæ urinæ per horas duodecim. 10.13
Cardinalis à ſcholis interfecti poſtea ab Autore diſſecti 109.16
Homo ſuffocatus odore petroſo transmutatur in petram, priusquam putreat 6.16.17.18
facit excrementum vitale, unde lumbricos, pediculos &c. generat 247.c.2
Hominum perturbationes in præcordiis fabricantur 234.c.2.&235.c.1.&2
unde viris ad cor & cerebrum; mulieribus autem ad eadem, & ad uterum mittuntur ibid.
Horatii Augenii Patavini crudelitas in inventione novaculæ novæ ad calculi excíſionem 48.20.
de Morte ſancto, de plethora indicatrice phlebotomiæ 107.&108.4
Hoſpitalitas peregrina ab initio naturæ moleſta ſtatim eſt 76.59
Humectat amygdalinum in calculo 43.8
Humor alimentarius quis & unde fiat? 227.c.2
eſt cauſa peſtis ib.c.1
Humores, catharros, flatus &c. relegat Author extra naturalem & medicam conſiderationem 1.&2.1
non ſunt in Natura, neque in cruoris conſtitutione 227.c.1
per laxativa educti, ſunt merum liquamen per virus laxativorum tabefactum 115.9.ſeq.
putatitii veterum intrinſeca adraſtia peccantes ab Authore in principium vitale immediatum referuntur 146.4
eorum quaternarius numerus figmentum 148.15
introducti à Mendaciorum patre 163.44
diverſos fabricat ſolutivum 164.52
eductus non tamen remittit morbus 165.56
cujus ſaporis ſit unus ex quatuor humoribus neſcitur hactenus 17.14

quaternarius quomodo ruit 187.21
Humorum corruptio Scholarum cauſa peſtis habetur 226. c. 2
refellitur. ib.& 227. c. 1
Humoriſtis Paracelſus primò nomen dedit 51. 25. & 194. 2
Hydropis cruor fit aqua ſalſa 123. 5
per paracenteſin non licet unicâ vice affatim educere aquam 110. 22
ejus ſanatio per præcipitatum diaphoreticum Paracelſi fit 139.9
cruorem mutat in ſeroſum liquorem ſalſum 162.38
Hydrophobia quomodo generatur 249.c.2
Hydropiper acrimoniam diſtillando deponit 143.4
Hypochondrium eſt locus conceptionis terroris omnis humani 230. c. 1
eſt locus atque nidus terroris etiam in peſte. ibid.
Hypochondriaca dementia ab Hypochondrio denominatur 191. 13
Paſſiones infra ſeptum vigent transverſum 274. c. 2
Hypochondriaci excrementi contagium quamvis ſubter ſeptum ſit, tamen mentem alienat 241. c. 2
effectus ſunt mœſtitia, horror, furor, amentia, &c. ibid.
Hyſtericam paſſionem ſentit Corallus rubeus, palleſcens ſi carnem hyſtericorum tetigerit. 233. c. 1
quomodo fiat ib. c. 2. & 234. c. 1
Hyſtericis quibusdam tendines ſponte diſſilierunt 90. 134
Hyſterici morbi unde 74. 54

I.

IAſpis unde fiat? 4. 9
Icon operativa in aquis haurit ſenſibilem atque ex fermentaceum odorem monte ſiliceo 4. 6
Icterus ſanatur cum ſale urinæ 13. 2
contrahit & indureſcit abdomen 90. 131
uno latere cruorem in flavum virus mutat. 162. 38
non à bile flava 194. 1. ſeqq.
eſt excrementoſum virus ejus cauſa. ibid. 2
non oritur ab obſtructione veſiculæ fellis 194. 2. & 195. 5
Efficiens cauſa quænam & ubi ſedeat 197. 18
præſervat à calculo 21. 37
à triſtitia 195. 5
Ictericus flavum habet cerebrum 191. 16
anguſtioſus ac ſuſpirioſus etiam prima die 195. 3
dejectus appetitus ibid. 4
pulſum durum & inæqualem habet ibid. 4
cauſa ibid. 7
à ſerpentis morſu 196. 14
remedia ab inſectis 197. 16
ab aliis ſimplicibus foras alligatis ib. 16
antidota ibid.
quo morboſior ac morti vicinior eò urina ſaturatior 199. 33
alcalia ſanant 200. 36
nidus à Pyloro ad finem duodeni ibid. 35
quieſcit calculus 38. 16
velut perpetua febricula ſunt conquaſſati 195. 4
Icterici anatomiſati quid Authori monſtraverint 195. 5
excrementa alvi pene albicant. &c. 196. 6. 7
ex qua cauſa 197. 15
Ictus capitis ſpaſmum infert 90. 131
Idea in inanimatis ſuo fungitur munere in veſtiendo Auram ſui Archei ac producendo corpus, non ſecus acſi vitalia eſſent, ſecundum fines à Deo cognitos 3. 5
Ideam ſeminalem fabricandi Deus omnibus rebus in ſeculum duraturam indidit. ibid.
Ideam fœcundam creandi, & replendi terram metallis, habebat Domini ſpiritus. ib.
Ideæ activæ fiunt per conceptum, ſeque veſtiunt ſpiritu vitali & fit impetum faciens 235. c. 2
cunctarum rerum in nobis formantur vi animæ ſenſitivæ 236. c. 1
jacent obtenebratæ in anima immortali ibid.
Adamo fuerunt cognitæ ibid.
omnes circa præcordia generantur 235. c. 2

Idiotæ

Idiotæ ignorant experimentorum cauſas 11. 16
Iectigatio eſt muſculorum motus involuntarius, ſenio ac potatoribus familiaris 128. 8
Jeſuita moritur calculoſus, obneganti Medicis Diureticorum uſum &c. 33. 14
Ignis Veneris utrum ſit ſpiritus vitrioli 54. 1
non eſt 55. 5
eſt ſulphur cupri volatile in forma olei viridis melle dulcius ibid.
proprium conſumere Peſtem atque venenum 215. c. 1
eſſentia in omnibus ignibus 243. c. 2
perſicus à ſpiritu vitali alcaliſato 275. c. 1
Ignis liquefactiva expreſſio parit alkali 16 27
an poteſt conſtitui cap. N. 186. 17
Ignorantia quadruplex in Medicinam intravit 29. & 30. 4
[ab] Imaginatione ſeu Idea generantis dependet in vitalibus ſeminale generationis initium 3. 4
in inanimatis autem analogicè ibid.
Imaginatio Matris transmutavit fœtum in lapidem 6. 17
Imago fervoris dolorem Authori ob oculos poſuit 39. 20
æternæ mortis 203. c. 1
mortis triſtitiæ repentinæ appetitum ſternit 248. c. 2.
condolentiæ lachrymas parit ibid.
quæ vomitum creat ibid.
paruit Epilepſiam ibid.
timoris & pavoris differunt ab imagine terroris ibid.
terroris ventilata 272. c. 2
Imagines à facultate concupiſcibili fabricatæ fæcundant ſemina 232. c. 1
quando morbos incutiunt 235. c. 1
quæ facilè mutantur in Idæam peſtilentem 248. c. 2
Imaginatio concupiſcibilis ubi habet ſedem ſuam 232. c. 1
fabricat ideas ibid.
terroris, non generat ideam amoris 236. c. 2
puerorum quare non gerat ſemina? ibid.
peſtis ibid.
non ſufficit abſque voluntate 237. c. 1. & 238. c. 2
operat dormiendo non autem fides ibid.
ineſt morboſis excrementis ibid.
Imaginantur mineralia, & herbæ, ſuo modo anomalo 232. c. 1
Imaginativam quomodo turbant inebriativa 75. 54. c. 1
Immortalitas erat in puritatis ſtatu 147. 8
Imperatoris Friderici Chirotheca petrificata 4. 12
Impetum faciens neglexerunt Scholæ 148. 11
producit ens ideale febrium ibid.
Impoſſibile ſive Non-ens nullam habet ſcientiam, neque conceptum poſitivum 45. 12
Improvidi quare citiſſimè flent, rident, iraſcuntur 70. 38
Inanimatorum ſemina imaginationi analogicè in generatione reſpondent 3. 4
Inanitio & repletio an ſint cauſa ſpaſmi 87. 120 ſeqq.
ſunt termini planè oppoſiti 88. 124
non producunt unicam ſpaſmi ſpeciem ib.
Inclinationem malam tolli non poſſe, docent Scholæ 45. 13
Inclinationem ad lithiaſin Author ſuſtulit in quibuſdam ib. & 46. 14
Incurii vix caneſcunt 75. 55
Infantis vivi tormina contemplavit Author ac oculis vidit fieri per contracturam 90 132
Infidi ac ignari auxiliatores, medentum nomine, multos deceperunt 10. 11
Inflammatio eſt à ſolo ſpiritu cauſaliter, ab infixa verò ſpina occaſionaliter procedit 97. 28
Inſectæ aquæ innatantes quare non petrificantur inter ipſum fermentum petrificum 16
an quia habent reſiſtentiam adverſus ſemen petroſum, medeantur calculo? ib.
Inſectæ ſaxis innatæ, cur non petreſcant? 5. 14
Inſomnia unde 69. 38. c. 2
Intermittentes Febres, potentioribus inciſivis egent, continuis 134. 14

longio-

longiores, quia ex ultimo inſipido alimento glutinoſiori ibid.
comitatur atrocior ſitis, & majora accidentia continuis ib. & 150. 5
non ſunt adeo crudeles ut continuæ 134 14
Inteſtini muccus in dyſenteria unde? 8. 5
Inteſtinum eſt Fellis ſtomachus 27. 22
habent ſenſum acutum 8. 75
ejus dolor in conſenſum trahit alias partes, paralyſin, vel contracturam adfert 87 90
inteſtinis in torminibus contrahendi competit Authoritas 90. 31
quod probat ibid. 32
cauſam adfert ibid.
Nervis, & cerebro ſuccinum gratum 262. c. 2
eſt receptaculum vitale ac coquens 27. 22
Ira ex anima ſenſitiva 70. 39
ſuis ideis pares imagines parit 91. 92. 137
Juriſperitus ex Aſparagi eſu affligitur lithiaſi 34. 17
Ixia ſomnum arcet 275. c. 2

K.

KArichterus incantamenta quædam ſolo mictu per ſcopas betulæ ſolvit 60. c. 2

L.

LAc univocè coagulatur à coagulo 8. 6
continet ſerum, caſeum & butyr. 159. 13
Lachrymæ à feſtuca in oculo 8. 5
Læditur nemo magis quam à ſe ipſo 68. 38
Lambetrinis oculis Doctores novelli incedunt 142. 3
Lampigeri ſine oleo qui? 207. c. 1
Lapides factitii quomodo fiant? 13. 6
minerales apti ad calculum reſolvendum ibid. 21
fructuum volatiles ib.
eorum ens reſtaurat ib.
vegetabilium, fructuum ſcil. nuclei continent virtutem Aroph. 49. 21
Lapides etiam habent ſympathiam ac antipathiam 232. c. 1
Lapides in felle unde 40. 23
Lapidibus, ſacra magnam tribuunt virtutem 763. c. 1
explicatur ib.
quomodo agant ib.
Lapis cancrorum lixivioſus, abſterſivam reddit urinam 34. 17
reſolvi debet in ſuccum lacteum 48. 20
Lapide in Felle Bovis, utuntur Judæi pro mœrore 197. 22
Lapilli in brutis non naſcuntur ex cauſis duelech 59. 24
Lapidum materia ac efficiens ſecundum Ariſtotelicos 1. 2
Lapidum diverſitas omnis ex aqua, in quæ Spiritus Domini ideam ſigillavit, producta 3. 5. & 6
Lapides quomodo indies novi per ſuum ſemen in rivis ac fontibus fiant 4. 7
Lapidicinæ ſal nitroſum ſtillantes monſtrant laxa in ſui primam materiam redire 4. 10
Lapis dentalis fit à dente edulia per odorem ſeminalem petrificante 5. 13
non igitur ex Tartaro ib.
non liquatur in aqua calida ib.
Lapidea ſtrata ſubter terram ex leſſas per odorem ſaxeum facta 6. 16
Lapis non calcinabilis & alkali faciunt vitrum 14. 8
Laryngis facultates muccum parientes nemo hactenus animadvertit 181. 26
Laſſitudinis cauſa in febribus 138. 5
Latex in Coryza unde? 8. 5
Latex fit urina dum in calculoſis Archeus hoſtem eluere conando laticem accerſit 38. 16
eſt iſtud ſeroſum, quod cruori eſt permiſtum 40. 23
Scholis hactenus incognitus 176. 17
Laticis affluxu membra tument 74. 54 c. 1
eſt materia ſudoris, ac inſenſilis diapnoeæ ib.
Laudanum ſanabat Chymicum ab aquis regiis varie moleſtatum 79. 71

Laxa-

Laxativa ab ipſis Medicis infamantur 115. 4
Laxativa omnia correctione opus habent 114. 1
correctione caſtrantur ib. & 115. 2
correcta ſunt inſtar lupi domeſtici ib.
Laxativorum binæ columnæ ſunt ſcammoneum, ac colocynthis 115. 3
Mitiora ib.
Laxativum exhibitum non eſt amplius in poteſtate Medici ib. 4
continent aliquid veneni ib. 2. & 6
[inter] Laxativa ſola aloë innocua ib.
Laxativis pilulis majalibus quidam periit ib. 7
humores non educunt, ſed tabidum quoddam liquamen ib. 8. ſeqq.
Laxativis infeliciter tractatus eſt à Medicis junior adhuc Author ib. 10
Laxativa Authori nauſeam erga totam medicinam commovere 116. 12
ſelectivorum fallacia 117. 18
ab ipſis Scholis impugnantur ib. 23. ſeqq.
Laxativorum virus reprimit Theriaca ib. 21
Laxativa ſi crudelius aliquid patrant eorum excuſatio 115. 5
eorum libertas furit tam in ſano, quam in ægro ib. 7.
indifferenter contaminant, quidquid attingunt 16. 12. & 117. 22
quare periculoſa 116. 12
eſſe mera venena ac putrefactiva cruoris indicat Galenus 117. 21
nocua ex confeſſo Scholarum 118. 24. & 25
ejiciunt cruorem corruptum 171. 84
in multis (quia aſſueti) non operantur 86. 108
Lazarus, ſi dormit, ſanabitur 124. 7
ejus Hiſtoria Pauperes mirificè confortat 225. c. 1
Leſſas eſt ſuccus vegetabilis terræ 6. 16
Leſſas aqueum terræ, in lapideo odore ſaxeo induratur 6. 16
quomodo in ligna induretur 31. 6
Lecti calor ſecundum Galeni efficiens calculi 7. 2
Lendes ſive pediculorum ova, ſunt ſimilia excremento vitali humano, unde pediculi ſine lendibus proveniunt 247. c. 2
(à) Lendibus provenientes pediculi non ſunt diverſi ab aliis ib.
Lepræ ſtupiditas unde 64. 18. & 19. ſeqq.
ſtupor in carnis habitu ſubjectivè 65. 23
effectivè in quodam glaciali veneno &c. ibid.
incurabilis in Scholis 64. 20
in carne indolens ib.
habet ſua ulcera ib.
reſpicit ſpiritum influum veneno anodyno, glaciali calidum 65. 25. & 26
quod in prima qualitate frigidum quamvis effectualiter 66. 26
non totaliter mortificat inſtar gangrenæ ib.
quare difficilis ſanationis ib. 27
ſanatur liquore Alkaheſt ib.
in lepra ſolus ſenſus tollitur 64. 19
Lepra an ſit univerſalis cancer 64. 20
an omni careat ſale ib. 21
eſt contagioſa 65. 23
Leproſa fuit primogenita Authoris 66. 27
quomodo curata fuerit ibid.
Leproſi non carent nervis, quamvis ſint inſenſiles 64. 18
ſequeſtrandi è cœtu hominum, ut jubent ſacra 65. 23
Lethargus ex hypochondrio mentem alienante 241. c. 2
Libros aliis donatos potius optat Author ut combuſſiſſet 10. 12
Ligamenta uteri diſſiliunt 90. 134
Lignum vitæ erat arbor 59. 24. c. 1
Nephriticum conſideratur ib.
Betulæ arbori & ejus ſucco refertur ib.
cujus deſcriptio ib. c. 2.
uſus in cereviſiæ compoſitione 60. 24
Effectus ac virtutes ib. 25
(in) Liene ſola quartana, hoſpitium continet ſuum 132. 6
Lien alitur ex venis & arteriis 168. 73
non vero vivit ex proſcripto excremento ibid.
non eſt cloaca peſſimi humoris ib.
non habet par viſcus in pulſuum vitalitate ibid.
ejus uſus ib. & ſeqq.
Ligna quomodo ex aqueo Leſſas indurentur? 13. 6
Ligari 60
Ligna petrificata 4. 12

Limaeum teſtæ abſtergunt &c. 144. 14
Linea trivialis ſeminibus mineralium gravida 3. 6
Liquor Betulæ, quomodo extrahatur 59. 24 c. 2
Liquor diſſolvens unicus in natura 23. 6
carnis in vivis, per indignationem animæ ſenſitivæ, celerrimè in acre liquamen convertitur 84. & 85. 101
Lithotomus, Michael de Montagnes Epiſcopum Pariſienſem fruſtra ſectum fuiſſe ait 26. 19
Lithoſpermon nomen ridiculum omen fecit Scholis pro calculo frangendo 48. 17
Lixivioſum in urina non apparet 16. 25
quia ſaturatur ab acido ſtomachi ib.
Lotium vide Urina.
Ludibrium Scholarum de præſervando ac curando calculo 32. 10
Ludus Paracelſi non continet lixivium, ſed ſalem amarum 17. 28
ſanat lithiaſim 46. 14
Ludus quid & unde nomen habeat 49. 22. & 17. 28
Calculum in veſica contentum pleniſſime reſolvit 49. 22
præparatus dicitur fel terræ. ib.
locus natalis 49. & 50. 23
ejus præparatio 49. 22. 23
quomodo agit ib. 22
Doſis ib.
in ſalem vertere diſce abſque ullo reſiduo 53. 29
Lues veneris veneno inquinativo infamis 65. 24
inficit, cruorem veneno mordaci, putrefaciente ac purulento ib. 25
ejus tubecula atque dura gummata ablato contagio evaneſcunt 153. 12
vix unquam bene curata 221. c. 1. 2
eſt fermentum venenoſum ib.
facilè adhæret occultis aut manifeſtis morbis ibid.
in varias morborum larvas transmigrat ib.
Lues peregrina nova quoad peſtem explicatur 219. c. 2. ſeqq.
Lumborum calor eſt à calculo; non ejus cauſa 9. 8
Lumbrici ex vitali excremento humano generantur 247. c. 2
generat, ut reliqui lumbrici proprio ſemine ibid.
Luna præeſt nocti & quieti 216. c. 2
reducit in primam materiam ibid.
Lunaticus gignitur à denſa anxietate, vel intenſa nimis cogitatione 240. c. 1
Lupus Lupum, noviter mactatum, non vero putridum edit 252. c. 1
Lupus continet aliquid ſuperius appropriatione mumiali ibid.
Lupi lingua ſuſpenſa à Paracelſo putabatur Peſti adverſaria ib.
Lupus, Cancer, ac phagedænica ulcera habent ſalem cauſticum de ſorte alcalium, non vero amarum 162. 32
Lutum per ſpiritum urinæ degenerat in Nitrum 14. 14
Lux vitalis, ubique animam præſidem habet 83. 90
Lypothimia unde 151. 8. c. 2

M.

MAces temperant ſtranguriam 9. 9
Machiavellus prohibitus 54. 1
alter vocatur Author etiam prohibiturus à Scholis ibid.
Magi Pharaonis digitum Dei agnoſcebant 5. & 6. 16
Magiſter veritatis intus ſupra quem non eſt diſcipulus 10. 12
Magnes reſpondet imaginativis 3. 4
ſentit poli ſitum proprie ſe ad ipſum dirigendo, non autem quia ad eum trahitur ibid.
idem ſentiendo ferrum polo neglecto ad id ſe inclinat. 3. 4
per habitum carnis ſuo more ludit ac afficit 244. c. 2
humanus à Paracelſo inventus 263. c. 2

Magne-

Magnetis experimentum explicatur 233. c. 1. & 2
(in Magno oportet clauditur nobis multæ luis neceſſitas 242. c. 1
Majales pilulæ necauerunt ſecretarium 115.7
Malignæ Febres aliquid putridi habent circa ventriculi orificium 132.7
Malvæ mucilagines non tranſeunt ab ore ad ureterem in forma lenientis & mollificantis 43.9
Malva, Althea &c. criſpationem demulcent 44. 10
Malus ægri ſtatus provenit è ſingulis defectibus 108. 7
Mania quare opiatis non compeſcitur 63. 84
Manus quomodo frigeſcit 92. 137
per nivem frigefacta magis incaleſcit per ſe quam ab igne 150. 5
admota cadaveri ſponte extincto mox ita propter fugam Archei friget ut longo demum igni vix recaleſcat 248. c. 2. 249. c. 1
Marcaſita vi ſeminum coagulatur 13. 7
lixivialis materia agit in acidum ſalem fontium inde calent thermæ 130. 25
Mare in ſua ſalſedine non fraceſcit 254. c. 1
ejus ſalſedo cur non intenditur à ſale, quod copioſis è fontibus in mare defluit 19. 32
Marinum ſal non nocet, ſed potius prodeſt calculoſis 15.18
Marmoris factitii parandi modus 13. 7
Marmor fit ex aqua fæcunda minus pure diaphana, concurrente colore quodam metallico 4. 9
factitium quomodo 13.7
Maſticot ſiue color flavus pictorum ex ſtanno paratur 4. 8
Maſtix quomodo fiat 13. 6
Materia calculi Scholarum 7. 2
Febrili non ſiſtit in vena ſupra cor. 111. 34
cui patri inſidet contrahitur in rugas & id ſentitur in præcordiis 128.7
Febrium ubi reſidet 139. 3
excrementoſam vocarunt veteres peccantem 146. 4
adhuc præſente non raro Febris ceſſat. ib.
è Materiæ præexiſtente diſpoſitione neceſſario formæ introductionem fieri debere falſum 5.15
Matris imaginatio fœtum mutavit in petram 6.17
Medendi ſtudium ſuſpendere volebat author. 116. 12
ſcopus pro ablatione cauſæ occaſionalis febrilis 139. 7
ſtudium in venere unum remedium ad omnes febres ib. 18
Medicinæ profeſſio 29. 2
regulum falſi non admittit 215. c. 2
Medicamen vulgare nullum ad quartanæ ſedem pertingit 119. 2
Medicus quis 29. 1. & 2
quare & quando debet honorari ib. 3
à Deo creatus ib. 2
ſolus incertus in arte ſua 111. 33
nequit ſanare Podagram, Aſtma, Paralyſim 18. 2
criſes negligere debet 134. 18
quare nil certi ſpondere poteſt 165. 57
ſuorum humorum peculiares habet ſatellites. 164. 52
fatetur etiam à pulſu parum auxilii 165. 58
item ex urinæ & cruoris inſpectione ib.
octuagenarium liberavit à calculo, non autem à ſtranguria 197. 21
quos morbos ſanare debet 209. c. 1
à Rege non à Paupere donum accipiet 207. c. 1
Medici nomine indignus, qui febricitantem, quatriduo non reſtituit 136. 6
veri ſigna 205. c. 2
eiectionem ſibi Deus reſervavit ibid. & 206. c. 1
Medicos fefellit Hæmorrhoidum fluxus. 153. 13
ſpem omnem in hirudines collocaverunt. ibid.
eorum ſomnia ridicula 172. 1
Medulla ſpinalis quid ſit 81. 75
menſtruatim creſcit in oſſibus 215. c. 1
Mel in cholericis fit Bilis 166. 63
in ſanguineis ib.
in Anguillas quando ib. 65

Membra ſine rectore ſpiritu in ſe ſunt cadavera. 250. c. 1
Membranæ vitales ſenſus acutiſſimi 80. 75
Menynx duplex membrum acutiſſimi ſenſus 80. 75
Mens immortalis, tradidit regimen animæ ſenſitivæ, hinc mors & morbus 147. 8
Menſtruus ſanguis ſeparatur, archei manu 113. 39
à natura projicitur ibid.
Menſtruoſis mulieribus conducit oleum ſuccini, &c. 259. c. 2
Mercator cum urinæ difficultate 33. 14
Mercurius pro origine calculi nimis languidus. 15. 17
vivi proprietas nondum ſat cognita ib.
nihil in univerſo ei comparatur ib.
hinc nec rerum pars conſtitutiva dici poteſt. ibid.
quanquam Paracelſus rerum aqueam materiam eo nomine donaſſet ibid.
actio & vis 25. 14
fit Aurum horizontale 55. 3
ſudoriferi vis 73. 51
Mercurio Ethnici tribuerunt ingenii acumen. 250. c. 1
huic os ſtomachi dicavit Autor ib.
Meſeraicæ venæ ſunt conſperſæ per inteſtinorum ductum 133. 6
ſugunt ſcorias ſive ſtercus liquidum ib.
Metalla ex frigore conglaciata apud veteres 1. 1
incepere ante natam lucem 3. 5
vi ſeminum coagulantur 13. 7
duo habenr ſulfura 55. 4
continent lumina aſtrorum æmula ib.
incepere ex aqua per Domini ſpiritum benedicta ibid.
eorundem ſemina in ſeculum duratura aquæ concredita 3. 6
quare à Moſe neglecta 4. 6
ſuas proles producunt ib.
ad productionem fermentum ex ſiliceo monte ſuſcipiunt 4. 7
Semen hoc non eſt æquivocum ib.
Metalla pro potiſſima ſui materia non habent terram 2. 2
Metallorum calor purus obveniens aquæ pure pellucidæ in gemmam tranſeunti colorem eidem tribuit 4. 8
Metalla à ſtanno fiunt friabilia 4. 8
Metallum quamvis venis ſaxeis innatum, ſervat liquationem 5. 14
Metallum per chryſulcam non æqualiter volatile diſſolvitur 16. 23
Metallorum ſemina aquis inſunt 12. 6
Mezenterii venæ, continuo ciborum ſuctu diſtenduntur 178. 22
Milites quare profundius ſepeliendi 251. c. 2
Millepedes & ejus ſuccus non ſufficit pro calculo 6. 16
ejus vires 52. 28
Mille ſimplicia ægris propinant Medici 143. 9
Mineralia ante natam lucem incepere 3. 6
ſemina æque ſunt implantata ib.
examinare didicit author, & ex ſuffitu ſenſit apoplecticos inſultus 79. 73
obſcure imaginantur 236. c. 1
Mineralium materiam ac efficiens ſecundum Ariſtotelicos 1. 2
Mineralia ex ſola aqua oriri primus docuit Paracelſus 2. 3
Miraculum D. Virginis 66. 27
Myrrha cadavera memphitica præſervat, non plantago & Cichoreum 102. 35
Myrrha quomodo fiat 13. 6
Miſta omnia ex ſola aqua oriri primus docuit Author 2. 3
Mons ſiliceus quis 4. 7
Fermentaceum odorem ſeminibus in promtuario aquæ deliteſcentibus inſpirat ib.
Morbi moderni non reſpondent avorum deſcriptionibus 40. 1
omnes curabiles ſunt 42. 2
alimentarii qui 43. 5
ſenſim vires opprimunt 111. 28
non ſunt entia primæ creationis 183. 3
unde ortum mutuant 147. 9
hactenus à medentibus collocati inter nudas qualitates 250. 2
à luis ortu degeneres facti, veneni ritum imitantur plerumque 222. c. 2. & 223. c. 1
Morbis non ſatisfacit quaternarius humorum 1. 1
Morborum omnium cauſa Tartarus à Paracelſo fingitur 121

Mor-

Morborum occaſionales cauſas eſſe amara, acria, ſalſa & potentica 97.32
Morbos diſtinxit natura, juxta occaſionalem ſpeciem 88.123
Morbi ac pars affecta an per deſtillationem urinæ cognoſci poterit 16.20
Morbus & Morſante prævaricationem non aderant 146.1
Mors quare obvenit calculo hæſitante in via 44.10
Mortem Deus non fecit, ſed à peccato incepit. 147.5
Motum ad Muſculum defert nervus 87.120
ad extra, plerumque comitatur ſanitas. 99.9
Motus fit in Scholis, active 84.96
Muſculorum 129.9
omnis & ſanis & ægris fit ab Archæo. ibid. 11
occaſionaliter à cauſa ib.
Muccida ſaliva in Angina unde 8.5
Muccus inteſtini in dyſenteria unde ibid.
Mucilagines quomodo è corporibus in glutina fiant 13.6
cum pingui indurantur ib.
tranſeunt in tophos 13.7
quomodo fiant marmora ibid.
Mucilagine innato concreſcit ſanguis 14.7
Mucilaginoſa pituita ſecund. Gal. eſt materia calculi 7.2
refellitur ib. 3.4.5.6
quamvis etiam interdum à ſemine petroſo commutetur ib. 3
& à calculoſis excernatur ib. 4
eſt effectus, non cauſa calculi 8.4
probatur ib. 5
quovis calore arefacta non calculum, ſed tophum ficabilem dabit ib. 7
ſicut & in ſynovia accidit 15.15
Mucilago excrementitia ſextæ digeſtionis conſideratur 239.c.1
Muccus, quem plorat veſica erat alimentum 27.24
Mucus in Coryza unde 8.5
Mulier ſuas perturbationes, quæ in præcordiis fabricantur, ad uterum defert 235.c.1
liberato animo non debet perturbari ib.
Mulieres quare cito iraſcuntur, flent, ridentque. 70.38
earum veſica ampliatur per dioptriſo 48.29
calculum majorem facilius emittere poſſunt. ibid.
Mundi ortus ex in corporeo eſt, & quomodo ex eodem ac inviſibili continuetur 25.14
Mus è ſordibus, hinc & iterum à parentibus provenit 247.c.2
ex indusio mulierum 166.65
Muſcus corallinus eſt planta lapidea, quomodo oriatur 6.16.& 87.119
Muſculus inſtrumentum executivum voluntatis 64.15
ſemper eodem modo in ſuo motu caudam verſus caput trahit 88.122
Muſculis ineſt motus duplex animalis ac naturalis, quorum hic rurſus duplex. 89.122
Muſculi jectigationes tremores febriles, &c. fiunt naturali eorundem motu per intervalla facto 128.8

N.

Nativitatis judicium falſitatis plenum 213. c.2.& 214.c.1
Natura non operatur ſimpliciter per calorem & frigus transmutationes eſt ſeminales 11.14
ex una maſſa os ac carnem facit 16.24
per venarum repentinam depletionem negligit hoſtem 111.34
Natura per ſe non intendit calculi augmentum. 8.4
Naturæ energia elucet in noſtra digeſtione. 16.24
noſtræ promptitudo 34.18
intentio, ſanare febres, per ſudorem 111.31
Duellum quid 146.3
ſunt morborum medelæ 151.8
non ineſſe contraria 158.6
Naturam expellas furca, tamen usque recurret 45.13
Naturalis agentis cujuslibet univoca atque ſimplex eſt actio 171.81
Nemo magis læditur, quam à ſemetipſo. 69.38.& 147.5

Nephriſis, quare recidiva 37.11.& 12
quare ſociam Podagræ admittit 39. 20
Nephriticorum urina aquoſa, prædicit mala. 36. 3
contractura uterorum familiaris 90. 134
Nervus eſt organum delativum, imperii arbitralis 63.15
intus medullaris, extra tegitur membranula ſua 80.75
motum ad muſculum defert 87. 120
non eſt membrum, executivum motus 89. 127
quoties illi accidit injuria contrahuntur 90. 132
Nihil, fit nihil materialiter, ſed ideas quæ mox corporibus ſe inducunt 147. 10
Nil tam occultum, quod non reveletur 49.22
Nitroſum ſal ſtillans in lapidicinis monſtrat ſaxa in ſui primam materiam converti 4. 10
Nitroſum ſal ex bolo, luto, per ſpiritum urinæ fit 14. 14
Nitrum volatile continent millepedes 33. 14
Nobilis quædam, titulo caloris ſanata ibid.
Non quidlibet è quolibet fieri poteſt 185. 13
Notabilia de ſpiritus vini congelatione 13. 5
de Sale Urinæ 16. 23
Nubecula, cum in urinis apparet, conclamat Medicus humorem morbificum eſſe concoctum, quodque tutò ſit purgandum. 192.21
eſt ſignum digeſtionis ſtomachi ibid.
Nutrimur iisdem, quibus conſtamus 32.11
Nutritius liquor per acidum degenerat ex diaphano in opacum viſcidam, difflationi ineptam ſynoviam, quæ poſtea in tophos. 15. 15

O.

OBſtructio veſiculæ fellis non bilem, ſed ipſum meatum reſpicit 195. 3
Occaſionalis cauſa intus hoſpitatur 133.1
Occidere liberum in Medicina, credit quilibet Medicaſter 205. c. 1
Ocrum, quomodo fit, in ſpadanis fontibus. 23. 4
Oculi lachryma ſalſa oculo familiaris 124.8
Oculus in qua feſtuca plorat lachrymas 8. 5
(ex) Ocymo fit Scorpius 247. c. 2
Odor acidus teſtæ cogit lac. 30. 5
veſtis aut chartæ peſtilenti table, infames tiliſſimo & imperceptibili veneno nos contaminat 240. c.2
Odor non omnis, ſed fermentaceus eſt transmutativus 6.18
Odoramenta virus peſtilens non præpedient 257. c. 1
Odore quicquid imbui poteſt, eſſe poteſt pavoris ſubjectum 246. c.2
Odores oleoſi abſtracti à ſuis concretis inquinant 121. 16
Oleo diſtillata fiunt ſalia volatilia, temperata remedia 142. 7
Oleum Scorpionum commendant Scholæ in calculo 43.8
Olera continent ſal volatile lixiviale 143. 11
Ollæ quomodo fiant 13. 6
Omnia ſunt in omnibus per modum recipientis 234. c. 1
Omnipotens ſui placiti ideas per aquam diſpoſuit 4. 6
Opiata non conveniunt in Mania 82. 84
Omnia ſunt amentia ib.
Doſis in Maniacis decuplo plus quam aliàs. ibid.
præter ſoporiferum eſt aliud virus nexum. ibid. 85
lethalia à Poëtis decantata 82. 86
Opopanax quomodo fiat? 13. 6
Opus imaginationis omne requirit alicujus fidei concurſum 237. c.2
Origo Medicinæ 40. 1
Pharmaciæ. 40. 1
Ortus rerum à Miraculo incepit 4. 6
Orvietani antidotus pro Peſte 271. c. 2
is primus omne toxicum publico foro deglutivit ibid.
Os ſtomachi Mercurio dicavit author 250. c. 1.
Os in canino ſtomacho fit chylus 16. 24
pectinis contrahitur, atroci dolore 90. 134
Os ethmoides oppilatum mucco, provocat laticem 8. 5

Os ſupra pubem & in lumbis, in parturiente contrahitur ſponte ib. 135
Oſſa & Fibras carnis fabricat Natura ex ſimilari maſſa 16. 24
animalium combuſta non retinent ſal ibid. 29
Oſſa quare ſub frigore facilius frangantur 13. 6
Oſcitatio in febribus juxta Galenum 131. 27
ab imaginatione ib. 28
eſt ſomni prænuncia ib. 29
quomodo fiat à ſegni ſtomacho ib.
facilè ſequimur, etiam nolentes & inviti 131. 28
Ova petrificata 4. 12

P.

PAlpitatio cordis terribilis in Chymico 79. 71
Panis petrificatus 4. 12
Panis petreſcit in natura 6. 16
Paracelſus totam Germaniam in ſui admirationem traxit 1. 1
male tartarum in generationem calculi introduxit 11. 15
quamvis ſanabat Duelech abſque theoria ibid.
errorem per ludum reparavit 48. 20
reſolvit ſilices, ſaxa & ſimilia ib.
Duelech ſanando fuit felix 5. 25.
ejus error de Tartaro 14. 10
commentum de Mercurio 15. 17
error de materia calculi 30. 6
Epitaphium 47. 16
Inconſtantia de humano ſanguine 65. 22
Opinio microcoſmica in Febribus 106. 19
unico hauſtu quartanam ſanabat 139. 8
præcipitatus error de Ciconia, & ſerpente 167. 66
blaſphemia de Splene & Renibus 169. 77
cryptam ingreſſus magna face 204. c. 2
ſomnia de cœlo irato ſomniavit 216. c. 1
Paracelſus gloriatur invento magnetis humani 263. c. 2
heroicis arcanis potitus erat 218. c. 1
Paracelſus omnia mineralia ex aqua oriri docuit 2. 3
Idem an mineralia ex quatuor elementis, an vero ex ſuis tribus initiis oriantur? ſibi inconſtans ibid.
quinque Peſtes ſtatuit 224. c. 2
Peſtem merum vulnus eſſe putat ib.
Pannus, è ſponte mortuarum ovium confectus, lanis mox ſponte foraminibus pertunditur 233. c. 1
Paracenteſis, ſeu apertio prope umbilicum vitam ad paucos dies dilatat 123. 3
[in] Paralyſi cur tollitur motus & ſenſus ſub læſione nervi 64. 19
anima ſæpè ad vitam fit inſenſitiva 69. 38
Paralyſis partium ſenſitivarum contractura 82. 82
non eſſe Apoplexiæ poſteriorem in duratione 79. 73
Pariſiis fœtus humanus petrificatus 4. 12
Parturiens, per intervalla contracturas patitur 90. 134
Paſtus in peſte fit levis & paucus, ob digeſtionem levem 259. c. 1
à Patavinis Medici redeuntes argentum vivum avellanæ incluſum, collo ſuſpenderunt loco præſervationis contra peſtem 261. c. 1
Paulus vult, viduas honorari 29. 3
Pauper nemo eſt quamdiu ex potu hilaris eſt 257. c. 1
Peccatum non ens 216. c. 1
Pellis quælibet pars ſentit, non tamen ſub ſe nervum gerit 64. 17
Japonis flos mane eſt oſtentum 236. c. 2
[prope] Pergamum in cryptis aliquot cadavera petrificata reperta 5. 12
quomodo id factum 6. 16. 18
Perniones quare ulceribus forantur 66. 26
Perlæ in ſtomacho columbino ſolvuntur 126. 7
quomodo ſint formatæ ib. 9
ovalis figura & rotunda ib.
Perſicus ignis ex ſale cauſtico 162. 32
Peſtis quando popoſcit remedia 129. 12
à cæteris malignis diſtat, & ſedet in ſtomachi nutrimento 132. 8

Febris atrociſſima, & citra venæſectionem, purgationem ſoliſque ſudoribus, & vini potu ſolvitur 136. 7
fluctuat in Archeo ut venenum ib.
Peſtis adhuc embryo ab Hippocrate ſanata 211. c. 1
medela quare cum Hipp. obdormivit ib.
noſtra bruta non affectat 212. c. 2
in extremo die omnia animalia delebit ib.
non eſt Epidemia 218. c. 2
Hungarica noſtris abavis ignota 220. c. 1
Materia eſt ſpiritus ſylveſter, veneno tinctus 229. c. 1
non primario ſemper cor invadit ib.
in chartis ib.
virus quoſdam non ferire valet ib. c. 2
nidus primitivus in Hypochond. 230. c. 2
materia conjuncta eſt Gas ſeparatum, & degeneratum ab Archei ſubſtantia ib.
ſanandi ſpes, quando 231. c. 2
incipit in ſtomacho 232. c. 1
idea cur lubens in glandulis protuberat ib.
in ſtomacho vomitus, & capitis dolores facit ib.
ſpecificam habet cauſam 243. c. 1
cauſa remota, aer fracidus aut Gas ib. c. 2
non contaminat niſi Archeus illam apprehenderit 245. c. 1
quid agit Archeus 245. c. 2
quid ſit ib.
diverſimode invadit 246. c. 2
proprietas 249. c. 2
venturæ peſtis ſigna in cœlis depicta ſunt 253. c. 1
confirmatur per ſigna ſua 255. c. 1. & 2
Venenum eſt heteroclitum 257. c.
ex Archei terrore, velut ignis ex ſilice [illegible]
proprio errore intus concepta, alia præſervativa requirit 26. c. 1
ultimorum temporum qualis 261. c. 1
Petaſiten, Germani radicem peſtilentiæ vocant 256. c. 1
Petra non fit panis 6. 16
mineralis non eſt de materia calculi 6. 17
Petrificare quomodo dentes poſſint 5. 13
Petrificatio Scholis ignota 1. 2
Petræ deſtructivum eſt alkali 15. 14
Petræ ortus ex ſemine proprio 4. 7
Petra non componitur ex tartaro coagulabili 5. 13
Petrificum ſemen in multis excedit vegetabilia 4. 11
non ſolum petreſcit ex aqua, ſed etiam contigua petrificat odore ib. & 12
quæ ſc. contigua corpora in materia ſymbolizant 5. 13
quamvis materia ſit indiſpoſita ib.
quare inſectæ iſtis locis natæ non petreſiant 5. 14
an iſtæ inſectæ medeantur calculo ib.
ſubter terram leſſas mutat in ſtrata lapidea 6. 16
ſupra terram in Corallum 6. 16
cancros producit 6. 18
hoc ſemine imbuti fontes quomodo inſalubres 6. 19
quomodo corrigantur 7. 19
Petrificum ſemen conſiſtit in odore ib.
hinc corpora non petrificantur à ſemine petræ, ſed ab odore loci ib.
eſt ſufficiens in mundi terminum locis communicatum ib.
[in] Phagedænicis eſt al caſticum 162. 32
Pharmaca, quomodo agunt in nobis 85. 104
laxativa in robuſtis digeruntur, tanquam cibus ib. 106
in morientibus non appropriantur, & quare ib.
quando benè, aut male agunt ib. 107
eorum retardatio unde 108. 86
non indigent pro actione prægreſſo calore noſtro ib. 110
Pharmaci vires ſuſcipit anima ſenſitiva occaſionaliter 85. 106
poſſetque, ſi vellet, eaſdem negligere ib.
Pharmacia quomodo incepit 143. 9
Pharmacopæi ſancti Romæ 41. 2
cubat in gremio Naturæ 232. c. 1
Philoſophiam ſermocinalem deteſtatur Author 15. 18
Phyſiognomia monſtrat lineas apoplexiam minantes 81. 79

Phle-

Phlebotomia & purgatio examinantur 107. 1 & ſeqq.
ſeparat abſque electione 113. 39
eſt mera cruoris depletio ib.
Phlebotomi mundi ictus diſtat à punctura immundi 275. c. 2
Phlegmaticus ex rhabarbaro ſumpto flavum excernit 164. 52
minuſque tinctum, etſi ſcammoneata ſumpſerit ib.
à Colocynthide mucidum liquamen edit ib.
Phlogiſton Hippocratis ætate vocabatur ſulphur 269. c. 1
Pili eſt vera accretio, nutritio & non inanis colorum ſignatura 235. c. 2
Pingui ex mucilagine fit ammoniacum, aloe, &c. 3. 6
Piper, acetum non mutuant ſuas activitates, à calore noſtro 85. 105
Piſtoris exemplum de imaginatione & voluntate 237. c. 2
Piſcis lucius ictericus 199. 36
Piſcis petrificatus 4. 12
Pituita ficta 33. 12
Pituita quid 8. 4
Scholarum ſunt fibræ cruoris 180. 26
non ens ib.
non differt à cruore niſi tepore ac fotu 187. 21
probatur à Scholis cum mucco, ſordibus & ſcoriis 188. 23
ſtabilimentum ridiculum 200. 36
Pituita mucilaginoſa ſecundum Gal. eſt materia Calculi 7. 2
refellitur ib. 3. 4. 5. 6. ſeqq.
etſi odor petroſus etiam exinde calculum faciat ib. 3
etſi calculoſi eandem excernunt ib. 4
eſt effectus non cauſa calculi 8. 4
probatur ib. 5
ea poſita cum calore, non ponitur calculus ib. 6
quia quovis calore non calculus ſed tophus friabilis fit ib. 7
Pix quomodo fiat 3. 6
anthracibus apponere, ſolaminis eſt 271. c. 1
eſcharæ nigredinem æmulatur ib.
Picea ſola tæda fit, & præ pinguedine moritur, ſi trunco parum terræ adjicitur ib.
Plantæ omnes ex aqua quomodo fiant 3. 5
Plethora nunquam in bono ſanguine 108. 5
Plevritici ſanantur ab Authore abſque ſanguinis miſſione. 101. 28
nunquam ſanguinem emittit 113. 41
remedium eſt ex ſtercore caballino ib. 42
Pleuriticorum cruor inſtar vini rubri cum lacteis grumis 101. 28
horum cruor non corruptus ib.
in 40. diebus qui non ſunt ſanati tabidi fiunt ib.
Podagrica creta ex ſynovia indurata in tophum 15. 15
calculi ſocia 39. 20
quomodo ſanatur 140. 10
humor acidus eſt ejus cauſa 161. 30
[ad] Polum magnes non trahitur, ſed propria ſenſatione ſe inclinat 3. 4
Polum negligit, ſentiens ferrum 3. 4
Pollutiones ſomniales ſemen ſterile ejiciunt, 228. c. 2
Pomum immaturum ſolis calore maturatur 47. 17. c. 2
rubrum non eſt magis ſanguineum pallidioribus 164. 48
tollit verrucas ſola frictione 262. c. 2
Pondus humorum eductorum 116. 13
Poplite à virgine in aquam dimiſſo, pituitam cum gaudio notarunt Scholæ 181. 2.
Porphyrius unde fit? 4. 9
Portenta inevitabilem effectum naturaliter ſpondent 253. c. 2
Potentia omnis habet ens ſovens &c. 148. 12
Potus vulnerarius è tilia ib. 26
Potus meracus ad hilaritatem uſque, & magis Peſti futuræ, quam præſenti aptus 257. c. 1
non eſt in febribus detrahendus 135. 3
aquæ in febribus examinatur 137. 9
Potus fontium, in quibus ſemen petroſum, inſalubris valde, & quomodo 6. 19
ejus correctio 7. 19
Præcordiorum commotio in mulieribus continuo reſpicit uterum 235. c. 1
Præceptor Galeni Empyricus 42. 2

Prædicator hæreticus in Anglia ſub novacula lithotomi extinctus. 21.40
Prædo, allio & ſpiritu Vini torturam cruciatus eluſit. 65.22
Prægnans non operatur mirabilia niſi ſit perturbata 236.c.2
Præſervatio futuri præcautio 49.21
Præſervandi cura verſetur ut corpus caleat actu ſemper 257.c.2
ut ſervetur corpus, in Diaphæreſi, animuſque hilaris ib.
Præſervativa non ſunt ſanativa 257.c.1
inter Principia 3. chymica quomodo Mercurius ponendus? 15.17
à Privatione ad habitum non datur regreſſus 14.13
Procedimus ex infinito nihilo 259.c.2
Producta degenera 174.5
Pruna ſubnigra non ſunt magis melancholica albicantibus 164.48
Pſora, veneno inquinante, infamis 65.24
Pudenda intra contrahuntur ad præputium uſque 99.134
Pueri & ſenes quare viris calculoſiores 26.18
quare mejunt procul 87.117
& amentes quare frequenter peſte pereunt 259.c.1
Puellæ, quomodo autrices ſymptomatum variorum fiant 235.c.1
Pullos, media hieme, caponis ope generari 238.c.2
Pulmo, in vivis, poris pervius 131.7
Pulmonum excreta Scholarum pituita 188.23
ſunt ultimæ digeſtionis errores, à cauſis morbificis patrati ib.
Pulſus durus à ſolo ſpiritu cauſaliter, à ſpina occaſionaliter 97.28
ratus, durus ac minutus frigoris index 128.7
intermittens acutam Febrim deſignat 137.10
in Peſti, ad peſtilenſi eſt, ſicut in Febribus continuis, ac malignis 255
Purgantia quando, & qualia adhibenda 108.7
Purgatio titulus ſpecioſus dolo plenus 115.7
Purgationes reſolvunt carnes & cruorem 117.23
venenoſa qualitas, non rarò partes muſculoſas convellit 129.9
Pus non una vice educere licet 110.22
cruor, ſanies, aſperſo vitriolo vitales actiones retinent? 246.c.2
non eſt pars cruoris 163.42
Puris paucæ guttæ, ſub cranio celeriter necant 23.c.2
Puſtula pruriginoſa in vultu ac collo ex occulta apporrhæa Querceti 244.1
Putamina lapidum vegetabilium, Perſicorum, &c. neutra intra lignum & lapides 144.15
Putrefactio præcedit radicalem ſolutionem 24.8
non cauſant calorem 96.15. & 95.14
in venis non contingit 100.21
putrent excrementa in venis & quomodo ibid. 22
Putridum ſi non eſt tenax, non dat diuturnas Febres 139.11
Pylorus, janitor inferus ſtomachi 151.8
officium ibid. c. 2
Pyr, Græci appellant Febres & Peſtem 270.c.2
Pyrites & metalla ſeparantur à venis ſaxeis 15.14
Pyritidis color purus obveniens generationi gemmæ, colorem illi tribuit 4.8
Pyrotechniæ laus 30.4.12.1
recludit rerum cauſas radicales ib.
rudimenta didicit Author 208.c.1.& 2.

Q.

Quadraginta & unus ſeceſſus à ſcammoneo exhibito 116.13
Quadrupedia petrificata 4.12
Quaternarius humorum numerus non ſatisfacit prioribus morbis 1.1
Quartanæ cauſa quare aliquando relinquit ſplenem affectum 77.60
docet ſanandi Apoplexiæ difficultatem 79.71
non differt à cognatis febribus 118.1
curatur ut reliquæ ib.
nunquam à Scholis devicta fuit ib.
riſui exponit Scholarum doctrinam ib.
diſtinguit Pſeudomedicos à veris 119.4
ſedet in arteriis 121.11

ſedet in ſplene & venis contiguis ſibi. 132. 6
ſæpe ceſſat ſua ſponte, & poſt menſem forte redit ab dormiente interim ejus materia occaſionali 149. 16
ſplenem ſe extendit 152. 9
Quaternarium Elementorum ſublatus 218. c. 1
Quercetanus rejicitur 272. c. 1
Quicquid in ſanis edit actiones ſanas id in morbis edit actiones vitiatas 97. 27
Quicquid in corpore ſemel corruptum eſt, nunquam redit in gratiam 102. 36

R.

RHabarbarum ad Icterum quomodo faciat. 197. 20
Rharbarbari color flavus indicat ejus internam craſin. ibid.
Rabidi dentis attactus, rationem à ſua majeſtate deturbat 240. c. 2
venenum non ſentitur niſi poſtquam fermentum in Archeo ſibi ſtabulaverit 249. c. 1
Rabies à morſu, ferit noſtram imaginationem. 147. 9
uſque ad 13
Radzivilius Polonus princeps 212. c. 1
Ranzovius de ſanitate tuenda ad filium ſaxonicum antidotum deſcripſit 272. c. 1
Raphael ſonat Medicinam Dei 180. 24
juſſit apportari Fel, non piſcem, qui facile putreſcit quod ſervit Authori in probationem, Fel eſſe viſcus vitale ib.
Rebus non ineſt calor nativus, niſi ex lumine, vita, motu, & Blas alterante 158. 4
Recepta Magiſtralia ex lucri dulcedine orta. 41. 2
Refrigerantia, morti ſimiliora 136. 8
Refrigerium facilius, absque ſanguinis miſſione Author Scholii objicit 109. 19
Relollæum 158. 4
Rem ipſam conſtituunt materia & efficiens internum 138. 1
Rei definitio phyſica ex quibus conſtare debeat. 137. 1
Remedia officinarum per accidens quosdam ſanat non tamen graviores 43. 15
in Lithiaſi 33. 14
adverſus Duelech, jejune adhibeantur. 52. & 53. 29. ead.
externa ibid.
Medentum, in Apoplexia, ſtupore, &c. 92. 137. c. 2
applicant Scholæ ad poſterius, non ad prius 96. 18. & 19
Febrium ſunt ſudorifera, inſenſibiliter liquentia reſolventia, &c. 139. 7
morbos non tollunt vi contrarietatum neque ſimilitudinum 158. 7
ſunt obnoxia tantis digeſtionibus 231. c. 1
Remediorum requiſitum 14. 13
Remedium pro medentibus 42. 2
plauſibile menſuratur ab effectu 153. 12
Ren urinam translabentem non retinet 9. 9
Ren alter uno latere calculos parit 32. 12
unus calculo obturatur ſæpe ibid.
ſeparat urinam à cruore, & mutat cruorem in urinam 39. 22
ſpirat fermentum lotii ib.
ejus fermentum recrementa coquit ib.
mittit fermentum ad portas jecoris ib.
Rene dolente nauſeat ſtomachus ac vomituriat. 83. 91
Renes cur non ſunt, uterus Calculi 30. 6
ſeparant lotium pro veſica 162. 34
Renum parenchyma durum 31. 9
dolores ſedant, crocus, Rabarbar, &c. 34. 18
Renum calculi calorem comitem habent, non ut cauſa, ſed effectus 9. 8
non eſt adeo durus, ut veſicæ. ib. 9
Rerum ortus à Miraculo incepit. 4. 6
jam cauſis ſecundis adhæret ib.
rerum Archei ac ſemina cur abſcondita, ibid.
origo non ex iis, in quo reſoluta mutantur 167. 66
Res, in univerſo quomodo condenſantur. 13. 6
eſſentiam & nomen aſſumunt, à termino transmutationis 163. 42
quæque æſtimanda ex operibus & proprietatibus 162. 33
absque viciſſitudine vix permanent 232. c. 1
Reſina quomodo fiat? 3. 6

Reſiſtentia adverſus ſemen petroſum latet in vita ultima 6. 16
Reſolvimur in putridum ac aqueum liquorem. 163. 47
Reſponſio ad contumelias 139. 5. 6
Reſtauratio eſt ſuſceptæ inclinationis abtruncatio 49.21
Revulſionis uſus in Febribus 114. 43
Ridere facit Archeus 152. 11
Ripæ noxa 219
Rigiditas poſt marem 234
Romæ Theriacam Pharmacopæi Cardinalibus ad diſpenſandum pauperibus obtrudunt. 41. 2
Rore ſuperno fovet ſemina Deus 55. 3
Roris varia genera mel, tereniabin &c. 55.3
Ros Elthalcin in Ægypto peſtem ſanat ibid.
Majalis apud nos ſale ſaccharino ſcatet ibid.
Rotatio in ebriis 75. c. 1
Rotatio in vertigine 74. 54. c. 2
Ructus nidoroſus ex indigeſtis è ſtomacho deſcenſis cibis 125. 16
acidus quare bonus poſt nidoroſum 150.3
Rupium ortus 4. 6
(intra) Ruſſiam & Tartariam quomodo Horda Baſchirdorum petrefacta. 6. 18. ibid. & hodie in ambulantes petrefiunt ib.
Ruſticus ſanabat vulnera lixivio tiliæ 16.26
Ruſticorum 200. ſanguinem inſpexit curioſus Author 164. 50

S.

SAbulum rubrum urinæ non mejitur, ſed fit in matulis 9. 10
ex urina 10. ibid.
etiam in ſanis ac non calculoſis 15. ib.
Sacerdos ab opere charitatis ſe excuſat. 212. c. 2
Sagarum opera, quare in ſanabilia 231. c. 1
Sal uno caloris gradu coagulatur & areſcit, altero vero fluit 2. 2
Nitroſum, ſaxi prima materia 4. 10
Examen 14. 11
Elixirata magnæ virtutis ib. 12
ſapores illuſtres 15. 17
ejus uſus calculoſis à Scholis male interdicitur. 15. 18
quia prodeſt calculoſis ibid.
excedit ſcopulos maris 16. 18
Salia poſt ſubactionem rodendi corporis coagulantur 13. 6
Sal urinæ acutum valet ad icterum 13. 2
urinæ non diſſolvit Duelech ibid. 3
urinæ flavum & acuminatum ad veteres opilationes ibid. 4
urinæ coagulat ib. 5
urinæ diverſum ab aliis ſalibus 15. 17
duplex ex fæce extrahitur 16. 19
aſſumtum, ac proprium ib. 21
quorum differentia tam inter ſeſe ibid. 22
quam à volatili ib. 23
quomodo fiant in ſtomacho ? ibid
quomodo ſalia granulantur & ſe prodant in myria ibid. 6
minerale terræ innatum uſtulatur in ollas. ibid.
fortiori vero igne fit vitrum ibid.
ſicut ex ſale alkali & arena, vel lapide non calcinabili 14. 8
Acidum & alkali ſe deſtruunt ibid.
ſic ſalis ſpiritus acidus cum alkali fit terreus. ib. 10
Salium omnium ſpiritus ſunt acidi. ib. 11
conditura palato arridet, & muccum reſolvit 18. 30
Sal Hiſpanicum fixum, & arcet putredinem. 19. 32
è muria Suilla optimum 19
Lotharingicum partim aceſcit in ſtomacho & quare ibid.
quomodo agit 24. & 25. 12
chyli acidum migrat ſub ſecunda digeſtione in ſallum 14. 12. & 39. 21
petræ è lateribus quomodo diverſimode fiat 52. 28
fit quotidie ex inſipidis nobiſcum 64. 21
carnis vel cruoris non apparent niſi per ignem 65. 22
non agit niſi reſolvatur 130. 25
in cephalicis herbis eſt volatile 140. 12
Salia ex cephalicis ſunt diaphoretica ibid.
per ſudorem febres intermittentes ac continuas curant ib.
Sal Tartari volatile ſubſtituitur arcanis 145. 26

mixæ

miræ virturis abſterſivæ &c. 172.89
Salem olla vitriata liquat & quare 270.c.2
abſtergit & à putredine conſervat ibid.
Sal nitroſus fit ex luto, bolo, ſaxo per urinæ ſpiritum 14.14
Salis corpora ſuos imbibunt ſpiritus 26.16
ſpiritus acidus non reſolvit Duelech 47.17.c.2
ſpiritus qua ratione calculoſis ſolamen. ibid.
marini deſtillatio 58.19
Saliva rabidi vide (rabies) inficit ideam formatricem ſeminalem 148.12
Saliva mucida in Angina unde? 8.5
Sanatio conſiſtit in præcautione futuræ ac reſtauratione præſentis inclinationis 49.21
Sanies, pus &c. adſperſo vitriolo retinent actiones vitales 246.c.2
Sanativa remedia malum expellere debent 257.c.1
Sanandum eſt malum, non per clyſteres palliandum 124.15
Sanguis glutine innato concreſcit 14.7
ſympathetice ſentit 83.93
non putreſcit niſi in gangræna 100.21
eſt ſedes & theſaurus vitæ ib.22
diſtillatus medendo utilis 101.25
miſſus conſervatur, ut medicus ægroto viſitationem adnumeret ibid.26
miſſio in Peſte exitialis ibid.27
colores ſunt effervescentiæ aut turbulentiæ fermentalis ſigna ibid.29
per cordis centrum tranſiens fit purus 109.9
è cubito detractus eſt purior, relicto impuriori ibid.
quare miſſus refrigerat 109.15
fæculentus in meſaraicis venis 114.43
defæcatus prope cor ibid.
arteriarum flavus 162.35.ſeqq.
quare in fundo nigreſcit ib.37
& caro per purgantia in liquorem flavum liquata, ac per anum recedentia, an eundem humorem præexſtitiſſe monſtrent. 166.60
innato glutine coagulatur 14.7
habet ſalem mirabilem tam fugitivum, quam fixum ad medendum 17.28
Sanguis potentiſſimè operatur ſubter ſomnum. 238.c.2
Sanguificatio ſimplex ex unica hepatis actione. 159.16
Sancti ſunt invocandi 224.c.1
Sarcocolla quomodo fiat? 13.6
Sapphirus ſaturat Lazureum vel Hyacinthum citrinum 256.c.1
laudatur in peſte 262.c.1
Sapiens dominabitur aſtris 215.c.2
Sapientia ſpernit otioſos 21.34
Sapo quomodo fiat 13.6
Sardiniæ fodinis reperitur Solifuga. 240.c.1
Saxa non ſunt terra calore indurata 2.2
Saxeus odor Leffas ſubter terram mutatur in ſtratas lapideas 6.16
Saxorum ſemina in aquis 3.6
Saxa facilius quam lapides diſſolvuntur 4.10
ſponte, vel per artem in aquam redeunt ib.
pereunt ſponte in agrorum cerealia ibid.
propter ſal acidum, inepta vitro 14.8
per ſpiritum urinæ degenerant in nitrum. ib.14
ſaxifragia digna quæ 34.18
Scabies manuum eſt contagium pellis non hepatis intemperies ib.12
à chirotecis, contracta ſcabioſæ 115.10.ſeqq.
Scalprum quo profundius in aurem mittitur, minus ſordium deraditur 164.53
Scammoneum Diagridy nomine velatur 115.2
Scaldis Fluvius halitus nocivos emittit 219.c.1
Scholæ quare calculoſis ſal prohibuerunt. 17.30
electionem medentum ad ſe traxere 29.2
in cauſa calculi damnant inſontem ſtomachum & quare 32.& 33.22
producta morborum in cura reſpiciunt 35.22.& 38.18
cum Galeno contentæ 43.6
deſiderant remedium pro Duelech. ib.7
intelligunt in nervo ſenſationem ac principium ſenſus 63.14
doctrina de Apoplexia & Paralyſis 70.61.ſeqq.
quare deceptæ ex ſimplicium ſaporibus vires ariolantes 79.72

unius tantum anodyni meminerit 87. 83
Author eas alloquitur non Galenum 103. 6
non intellexerunt neque ſanitatem, neque remedia neque morbos &c. 167. 67
volunt urinam à Felle tingi 175. 11
neſciunt, quid ſit muccus vel pituita. 180. 26
ſpondent nomen Doctoris non Medici 206. c. 1
quare cauſas morborum occaſionales reputaverunt internas conjunctas. 229. c. 2
opera naturæ ſoleat metiri ad pedem artificialium 242. c. 2
Scholarum ignaviam admiratur Author 8. 7
ſubterfugium in curatione calculi ibid.
craſſa ignorantia ib. 19
doloris definitio 62. 4
Pituita tanquam cauſa Apoplexiæ refutatur, 78. 64
docent Pharmaca eſſe inertia, niſi prius à calore apparentur 85. 104
de calore meditatio 98. 1
confugiunt ad remedia in Febribus calida. 99. 6
de Elementis doctrina 171, 84. ſeqq.
Bilis eſt alimentum alienatum 183. 10
Scirrhi quomodo fiunt 239. c. 1
Scopus Medendi Schola non 139 5
Scorbuti loca, natalitia. 31. 7
Noſtris ab anis ignotus 220. c. 1
Scrotum contrahitur cacaturienti 87. 115
laxum corrugitur ſcoria labente ad ſphincterem 128. 7
Scorpio fit ex ocymo 248 c. 2
ſi pungit iram ſui veneni communicat 268. c. 2
Scorpionis exile virus totum hominem interficit 242. c. 2.
Sedes Febrium 128. 1
Semina rerum quomodo ſub lucem veniunt, quando corpora ad generationem diſponunt 3. 4
Saxorum aquis implantata ib. 6
in multis excedunt vegetabilia 4. 11
non ſolum ex aqua petreſcunt, ſed etiam contigua attactu petrifaciunt ibid.
etiam quæ non habent materiam diſpoſitam 5. 13
abſque etiam illorum figuræ ſolutione. ibid.
quomodo agunt 30. 5
quædam citius, quædam tardius germinant, & quare 105. 16
habent ideam actionis 3. 4
ac ſpecies virtute Verbi in ævum durabiles, 223. c. 1
diſponunt materiam, &c. 166. 65
Petræ duplex, proprium ac petrificativum. 5. 13
Semina rerum abſcondita cur ſint 4. 6
Semen in omni generatione materiam ad ens in potentia diſponit 3. 4
in vitalium generatione ab imagine generantis dependet ibid.
in inanimatis analogicè ab imaginatione reguntur ib.
non ſecus ac ſi vita polleret 3. 5.
quomodo auram ſui Archei veſtiendo totum corpus ſecundem propriam ideam perficiat ib.
ad fines Deo cognitos ib.
Semina omnium rerum Aquis indita 3. 6
quare non ſunt analoga ſed vera 4. 7
Seminales transmutationes natura per Calorem ac frigus non operatur 11. 14
Semini unicuique vigor datus, moveturque ſeminis virtute 129. 13
actione indurantur corpora 15. 16
Seneca 228. c. 2
ejus ſententia 124. & 125
Senes quare mejunt prope 87. 117
Senſationis teſtimonia ad attractivas inclinationes requirunt 233. c. 2
in actione & judicio vitali conſiſtit 86. 109
non conſiſtit in paſſione ib.
Senſitiva virtus 86. 108
Animæ Mens poſt prævaricationem regimen ſuum tradidit 147. 9
Senſitiva non operatur in Archeum niſi per Ideas 229. c. 2
(non) Senſitivus Magnes ſentit Polum, & per electionem ad ferrum per ſcorias, ſe inclinat 3. 4

Senſus

Senſus in Scholis fit paſſive 84. 96. ſeqq.
externi ſunt immediatæ vitæ effectus 67. 29 ſeqq.
ubi ſit 83. 92
Senſum tollunt quædam foris inuncta 74. 54
cur ſedatur ac ſoſpite motu tollitur 80. 75
Sepelire eſt opus miſericordiæ 251. c. 2
Sericum toſtum, lana vermium bombicina caumate depravata 126. 13
Serpens comedit terram 265. c. 2
fuit peccando organum ib.
ex virga divinitus ac ſupernaturaliter fit 5. 16
aliquot cauſant icterum 146. 14
Serum lactis Aſparagi tenorem ſervat 34. 18
Seſquialtera febris ex degenerato alimento & ſcoria 154. 14
Sexagenarium ſalis marini largior uſus à Calculo præſervatus 17. 30
Sex digeſtiones in homine ſunt 229. c. 2
in tribus prioribus excrementa retenta in transmiſſa & transmutata degenerant, quæ in cauſam occaſionalem morborum ſe extendunt ib.
quarta & quinta carent excrementis ib.
ſexta erroris plena ib.
Siccitas eſt per ſe in Aere & Terra 158. 5
quomodo in Fructibus ib.
Signa futuræ peſtis 253. c. 1
præſentis peſtis 254. c. 2. & 255. c. 1
Silex in unicum & ſimilarem ſalem reducitur 159. 12
Silices quotidie in fontibus ac rivis fiunt 4. 7
ex aqua non pura diaphana, concurrente colore metallico 4. 9
Siliceus mons quis 4. 7
fermentaceum odorem inſpirat ſeminibus in aquis contentis ib.
Simplicia quædam quæ Febres ſanant 140. 12
Sinarum imperio Peſtis inſolita nec viſa 214. c. 1
Syncope dedit cauſam vertiginis Authori 75. 54. c. 2
Sitis fallax non à calore 69. 10
extinguitur acido ſulphuris 96. 11
Socordiæ poculum, ſeculum dementavit vel ab ipſo initio &c. 40. 1
Sol ſupra ſuſpenſorum corpora non occidere debet 251. c. 2
Solutio Alvi in Peſte vitanda 258. c. 2
Solutionem radicalem præcedit putrefactio 24. 8
Solutiva univerſa tabidum virus in ſe claudunt 115. 6
Solutivum Scholarum 164. 52
ſupra debitam doſim necat 165. 56
Somnia laſciva ex prægreſſæ diei imaginatione 250. c. 2
Somnus ſpontaneus amenti obveniens bonus 82. 85
laborem adferens [qualis ex opiatis] malus ib. 86
laborem adfert in Febri 152. 11
ſurgit è ſtomacho ib.
ad quid conducit 238. c. 2
& ſopor ſunt in homine, ſæpè ubi in Archeo eſt peſtis perturbatio 241. c. 2
Somniferum in opio, & aliis, ſpecificum donum creatoris eſt, non effectus frigoris 82. 88
Sonitus in Cœmeteriis 254. c. 1
Sophiæ labor quis 236. c. 1
Sordes aurium, bilis memoriam dant Scholis 164. 53
fuliginis ſpecie per aures exhalant ib.
Spadæ, fontes 23. 3. ſeqq.
plures curati à medicis neglecti, vel incurabiles habiti 27. 25
Sphaceli lethales unde 275. c. 1
Spaſmus Galeni 88. 121
eſt blas vitale muſculorum, ex Archeo innato ſuſcitatum 89. 128
quomodo contrahitur violento motu 128. 8
[ad] Spaſmum venarum ipſa inteſtina convelluntur 38. 16
à laxativo ortum negant Scholæ à veneno factum 88. 77
Ureterum Scholæ in Nephritide neſciunt 91. 134
Spaſmodes Colica 231. c. 1
Spina digito impacta, quare obducat pulſum &c. 91. 135. & 97. 28
in Apoſtemate crudelis 231. c. 2

Spina axungiâ leporinâ tuto extrahitur 275. c. 2
Spirandi anxietas unde 233. c. 1
Spiritus acidus cum alcali fit terreus 14. 10
cum ferro fit rubigo, ſcoria &c. quæ male à Paracelſo dicuntur Tartari ib.
urinæ nec eſt acidus, nec alkalizatus, ſed mere ſalſus 14. 12
promte coagulat alios ſpiritus ib. 13
Spiritus Vini cb urinæ humanæ Spiritu per veram transmutationem coagulatur in offam albam inter ſecedentem partem aqueam ipſam, ut foret in coagulationem Duelech 13. 5
Ol. oliv. ☽ ſolvit 19. 32
quod etiam faciet cum alio ſpiritu terreſtri ib.
in intra ipſam urinam ib.
quod non fecit mixtus cum pulvere Duelech ib.
Experimentum hoc ad Lithiaſin ib. 6
vitalis & cruoris ſalſus ib.
non agit cum ſpiritu urinæ tanquam excremento ſuo ib.
urinæ quare non coagulat coagulabilia lac & cruorem? 14. 12
urinæ non coagulat magis coagulata; ſed ea potius diſſolvit, ut lutum, bolum, ſaxa ib. 14
Spiritus urinæ equinæ non facit idem 14. 9
Volatilis alkaliſatus eſt vulnerarius, diureticus, acidum cohibens, licet ab eo mutetur 16. 27
ſalis prodeſt calculoſis 18. 31
quomodo fatiſcunt 25. 12
vini cum ſale tartari fit ſal 35. 20
urinæ quando coagulatur paſſivè ib.
urinæ quomodo parit Duelech ib.
ſi retrogreditur per jecur inſoldi fiunt calculi 39. 23
ſalis quare prodeſt calculoſis 47. 17
urinæ quomodo ſolvit Duelech 50. 23
ſalis laus & præparatio 52. 28
urinæ non coagulat, niſi per connubium aquæ vitæ 22. 43
Spiritus animalis illuſtratur ab ipſa vita 66. 28
abſque vita eſt cadaver ib.
opticus habitat in pupilla ib. 67. 33
opticus eſt ſpeculum diaphanum ibid.
ſenſitivus à dolore furioſè membranas contrahit 90. 134
impetum faciens Hippocratis 95. 16
qui ſanum calefacit in febribus æſtuat ibid. 17
meus attenuabitur, ergo dies mei abbreviabuntur 111. 30
baccarum juniperi, & aliarum vegetabilium 121. 13
Vitæ Hipp. primus nomen indidit, quod ſcil. ſit impetum faciens 128. 1
Splen durus 120. 9
obtuſi dolores, contracti viſceris ſunt indices 90. 131
non eſt Jecoris adjutorium in ſanguificatione 167. 69
per venulam ſpirat in ſtomachum digeſtivum fermentum ac vigorem vitalem 169. 76
in quartana vitale fermentum obtinet 192. 23
habet curam ſtomachi ib.
Sponſus ligatus per menſes quinque 60. 25
Stannum ut omne metallum friabile facit, demto plumbo, ſic & Adamantem tingit 4. 9
Stellæ tempora, dies, & annos deſignant 213. c. 1
cauſant viciſſitudines ib.
Stercus ſecundæ digeſtionis proles 195. 5
rapitur frequenter ſurſum ib.
auget icterum ib. 6
ubi generatur ib. 8
Sterzinga Civitas Paracelſi benefica 260. c. 2
Stigmata à perturbatione prægnantis fœtui inducta attactu cadaveres evaneſcunt 234. c. 2
Stomachi acidum quomodo eis cibuchylum, volatilis ac fixæ proprietatis conficiat? 16. 23. 24
facit ſalia urinæ fixa ac volatilia ib.
agit per modum recipientis ib.
acidum abſumit alkali 16. 25
Stigmatis à Diabolo ſagis impreſſi, locus ſenſu caret, per totam vitam 65. 21

Columbinus reſolvit margaritas 47. 17
Stomachus, quando turbatur 38. 16
habet ſenſum acutum 81. 75
ſingultu & vomitu contrahitur 90. 131
eſt paleſtra certaminis febrilis 150. 4
vicem Cordis gerit 168. 73
non ſequeſtrat fel per vomitum 175. 9
non habet viam ad fel, niſi retrogado motu ib. 10
male ſe habens patrat amarum excrementum 183. 9
& inteſtina ex proprietate faciunt flavedinem 196. 8
quantum diſtat à Jecore 183. 6
Stomachi os, eſchara nigra cauteriſatum à Peſte 217. c. 2
quidam affectus ſolo curantur ſudore 232. c. 1
Stranguria ſanata ſucco betulæ 60. 25
ex aciditate 193. 28
Stranguriæ medela 18. 31
non ſemper indicat calculi præſentiam 26. 20
cauſatur à cereviſia novella, & quare? ib.
Strata lapidea ſubter terram 6. 16
Struthio cameli fermentum ſtomachi 47. 17
Stulta ſubſidia circa ſuperficiem, ubi centralia laborant 123. 2
Studentes multa laſſitudine fatigantur 138. 5
Studium & labor Authoris in Chymia 203. c. 2
Succus Citri Duelech in vitro minuit 47. 17
ſub calore dulceſcit ib.
Succus unicus clarificatus in herbis 159. 16
Succinum fuit zenexton 262. c. 1
in ſpiritu vini ſolutum ſanat vulnera venenata 262. c. 2
inteſtinis, cerebro, & nervis gratum ib.
Sudor eſt de ſubſtantia laticis 231. c. 2
abluens citandus in peſte ib.
in omni peſte conducit 245. c. 1
minus in illa, quæ ab extra intrat ib.
Sudorifera calida ſunt 136. 7
peſtis extirpativa 259. c. 1
in gradu bonitatis diſcrepant ib.
Suffitus, quo mulier apoplectica cadit 74. 54
Hippocratis 258. c. 1
Sulphur veneris glorioſum 55. 4
Vitrioli 83. 86
ſolum reſiſtit fracedini 269. c. 2
omnem pellis ſcabiem tollit ib.
Gas ejus peſtis antidotus 270. c. 1
hyſtericas confeſtim recreat ib.
grana dabat Hippocrates ad ſudorem 270. c. 2
venenum cohibet 270. c. 1. & 2
Sulphura vi ſeminum coagulantur 13. 7
Sus à ſtercoribus non abhorret 183. 9
non comedit ſtercora à pharmacis educta ib.
Suſpiria unde 231. c. 1
ex triſtitia 258. c. 2
alleviant os ſtomachi aggravatum 131. 29
Syllogiſmus negativus 259. c. 2
Symbolizare Scholis quid ſit 231. c. 2
Sympathia & antipathia notantur in Magnete manifeſtiſſimè 232. c. 1
Sympathia & Antipathia docent, in inanimatis dona ſeminalia etiam ab imaginatione quibuſdam analogicè dependere 3. 4
Symptomatum ſublevamen fruſtraneum, ſi non adſit victrix medela 153. 12
Synovia eſt aqua glarealis, mucilago vivens ac ſpermatica 15. 15
ſemel acore infecta, ſenſim deſinit in tophum ib.

T.

TAbaci nimius uſus Apoplexiæ initium 81. 76
[in oo] anodynum inebriativum 82. 86
Tactus diverſus in homine 71. 45
& guſtus è præcordiis in membra diffunduntur 74. 53
Taliſmanica, Gamaheu, &c. 26. c. 1
Tarantulæ ictus 122. 21
à Tarento nomen retinuit 223. c. 1
primus ejus ortus ib.
vix unquam quieſcit 241. c. 1
turbat vulneratum irrequieta moleſtia ib.
aſpectu horrido imaginationem traducit ib.

ani-

animal vile imperceptibili veneni quantitate mentales poteſtates conſternit ib.
Tartarus ductore Paracelſo intravit in Medicinam 1. 1
Pruinoſus Paracelſi 26. 19
Cruoris ex bono alimento, jam deturpato 230. c. 1
eſt productum Peſtis ib.
fit à cauſis efficientibus peſtis ib.
eſt ultimæ digeſtionis vitiata ſcoria ib. c. 2
exhalat per poros ſine reſiduo ib.
non exhalat, quando in eſcharam vel anthracem ſit combuſta ib.
ſi hauſerit, fermenti odorem, neque adhuc ſit transmutatus, glandulæ & bubones ib.
quæ ſudoris profluvio non raro terminantur ib.
ſemel proſcriptus, hoſtis more modo infeſtat, ac nunquam in gratiam redit 231. c. 1
fit fur domeſticus ib. c. 2
liquidus exhalat ib.
forma eſt muccaginis 232. c. 1
Tartari commenta in gravatione calculi vana 11. 15
Hiſtoriam à Baſilio Valentino mutatus eſt Paracelſus 23. 24
compoſitio ib.
Tartarus vini quomodo fiat 13. 6
Taurus libidine ſaturatus ſpreta veteri vacca cum juvenca laſcivit 254. c. 1
Telum igneum, ſubinde ex aere viſum 214. c. 2
Terra quomodo initio erat inanis & vacua 23. 5
carebat mineralibus ib.
erat tum merum ſabulum ib.
per lationem ſpiritus Domini ſuper aquas benedictivam repleta eſt fructibus ab aquis ibid.
latet fermentum & determinatio mineralium ib. 6
Virgo quid ſit? ib.
antea undique continua & ſuſcepto ſemine in colles & rupes ſurrexit 4. 6
convertit ſalem, & in muccaginem indureſcit 13. 6
Terræ innatum ſal minerale uſtulatur in ollas ib.
fortiori igne in vitrum ib.
Terra in urina volatizatur fermenti odore 27. 22
figuli crematur in lapidem, ſine ſemine 31. 8
cruoris volatilis ib.
non eſt fermentabilis 169. 78
profert tribulos & ſpinas 213. c. 1
evaſit nobis noverca ib.
vallis miſeriarum ib.
fracedinis mater 243. c. 2
Terror poros claudit 60. 63
ſtatim appetitum tollit 231. c. 1
ab animali nocuo non producit in nobis effectum ſuum 237. c. 1
hominis eſt occaſio Peſtis 249. c. 1
Archei eſt efficiens imaginis, & veneni peſtiferi 250. c. 2
imaginem terroris & timoris generat 248. c. 1
Tertianæ initio, quæ ejiciuntur, veniunt non eminus ſed ab orificio ſtomachi 184. 12
Teſtæ quomodo fiant 13. 6
limacum, & conchyliorum abſtergunt ac ſunt diureticæ 17. 28
probatrices ſeu capellæ ex qua materia 16. 2
acidus odor lac cogit 30. 5
Tetanus 88. 12
in tetano à morte tenduntur muſculi 129. 9
non eſt frigoris congelatio 234. c. 2
eſt muſculorum convulſio ib.
Theoremata Scholarum per ignem deleta 17. 30
Therapeuta famulum ſonat 206. c. 2
Therapeutices Galeni, methodum medendi interpretantur Scholæ ib.
Theriaca ſi una cum laxativis aſſumitur, purgatio non ſuccedit 127. 21
calida cum aqua vitæ valet in peſte 136. 7
parum auxilii præſtat 228. c. 1
unde inventa ib.
Thermarum calores Scholæ ingnorant 100. 16
quare calent 130. 25
Theſes Scholarum, de ſanguine ex humoribus 174. 6
Thus quomodo fiat? 13. 6
Tilia exhibet potum vulnerarium per alkali 16. 26
Toni lugubres in aëre auditi, ſunt ſigna peſtis futuræ 254. c. 1
Tophi fiunt ex mucilagine & pulvere 13. 7
Torturæ dolores vincens remed. 71

Tor-

Tormina ventris contrahunt artus 80.74
infantis 183.8
ſunt acidorum ſymptomata ibid.
movent, quidquid indigeſtum è ſtomacho labitur 124. 6
Tormina ex aquæ petroſæ potu 6. 19
præſerventur à quonam ib. 19
Transmutatorum non datur regreſſus 14. 13
perit vita ultima rei ibid.
habent novam eſſentiam ibid.
Transmutationis notæ 15. 16
regulæ 24. 7
principium unde 31. 8
Transmutationes ſeminales per calorem ac frigus natura noſtra non operatur 11. 14
Triſte nuncium ſtatim appetitum edendi tollit 231. c. 1
Triſtitia ſuis ideis imagines parit 91. 137
non raro icteri cauſa 195.6
amentiam, hydropem, aut caducum generat. 420. c. 1
quare non toleranda 260. c. 1
Trivialis linea Paracelſi 3. 6
Trochiſcorum Galeni præparatio inutilis. 218. c. 2
Tubera duriora in lue venerea quando evaneſcunt 231. c. 2
Tumor à laticis affluxu 74. 54
à ſolo ſpiritu cauſaliter 97. 28
Turcæ ſectionem venarum non admittunt. 109. 14
à peſte ſibi non præcavent 211. c. 2
Chriſtianos irrident, tanquam Deo reſiſtentes 212. c. 1
Turnheiſer nugæ de urina, continente in ſe tanquam microcoſmo omnium ſimplicium ſpecies, ac per vapores è diſtillatione aſcendentes morbos patefaciente omnes. ib. 20
Tympanum ex pelle ovina muteſcit, ſi vicinum pulſetur ex corio lupino 223. c. 1
Tyrocinii chymiatri ſcriptores decipiunt lectores, quoad ludum Paracelſi 3. 9
Tyronibus ferculum offert Author 54. ſeqq.

V.

Vacuitas in Natura datur 244. c. 1
Vapor nunquam craſſus 76. 57
Vapores acidi & indigeſti quando ſuſcitantur 129. 13
Variolis adjuncta eſt putredo 99. 8
Vegetabilia putrefacta aquas meraciores ſtillant, non putrefactis 31. 9
ex fracido ſemine incorporeo oriuntur. 243. c. 2
Vegetabilia, quomodo ab Aqua, cui ſpiritus Domini in principio inſidens, per benedictionem fœcunditatis ideam indidit, ſint orta 3. 5
Vegetabilia in quibus exceduntur à ſemine petrifico 4. 11
Vegetabilium ſemina præexigunt materiam diſpoſitam 5. 13
Vegetabilis ſuccus ab odore ſaxeo ſubter terram mutatur in ſtrata lapidea 6. 16
quomodo ſuper terram planta lapidea, id eſt Corallarum fiat ib.
Vegetabilium elixirata ſalia magnæ virtutis. 14. 12
Vena in præcordiis ſi pulſitat malum 191. 17
Venæ non continent urinam 26. 22
cruorem deferunt ad muſculum 87. 120
quoties illis accidit injuria contrahuntur. 90. 133
earum proprium, cruorem à concretione ſervare 92. 137
conſervant ſanguinem fluidum, etiam in cadavere 100. 22
repletæ, indicant evacuationem 108. 4
ſtomachales non trahunt ad jecur 151. 8
Venas deplere & generare ſanguinem novum ubi deeſt virtus digeſtiva, veſaniæ ſimile eſt. 136. 5
Venis paſſim arteriæ aſſociantur 128. 7.
Venæſectio quare à Scholis inſtituta 108. 13
quomodo febrim tollit ib. 14
affatim demit Archeum influum 111. 28
fraudulentum levamen adfert 111. 33
quare incerta ibid.
occaſionalem cauſam tollit ib. 111. 34
inſanum ſubſidium 137. 39
in quibus locis non uſitata. 171. 87
& natatio nocua & quare 258. c. 2
Venenum non agit in vitam, quin prius ſuſcitet Archeum 229. c. 1

oretenus ſumptum eſt cauſa occaſionalis mortis ibid.
Venena quomodo in nobis generantur 239. c. 2
in Beſtiis venenoſis fiunt ex imagine iræ. 239. c. 2
omnia in ſe ſunt fermentalia 241. c. 1
corroſiva non corrumpunt Archeum fermentaliter, ſed illum in furorem concitant. 242. c. 2.
collo appenſa pro peſte ridiculum. 260. c. 2. 261. c. 1
Veneni organum eſt ipſum fermentum 242. c. 2
Venus immodica demit innatum cordis ſpiritum 111. 28
Verba, figuræ, &c. inutilia pentacula 260. c. 1 & 2
Verniſium. innato glutine, coagulatur 13. 7
Vertigo. 71. 44
habet ſingulare venenum 82. 86
ſternit hominem, inſtar apoplexiæ, ſed citra Paralyſin ib.
Vertigines unde 12. 18
ab ore ſtomachi 131. 29
Verrucarum abolitio cum pomo 262. c. 2
Veſania Medicorum 136. 5
Veſica non tolerat acida 47. 17
tauri embryonis vires 53. 29
contracta ſæpe Lithotomos fefellit. 90. 134.
& inteſtina gaudent ſarcina deſtitui vice unica 179. 23
Veſica calculo obſeſſa in digeſtione oblæditur, unde pituita mucilaginoſa, quæ effectus, non vero cauſa calculi 8. 4
probatur ib. 15
(in) Veſica in vivis nunquam talis exſiccatio datur, ut calculus fieret 9. 7
Veſicæ calculus non calore manifeſtus, etſi de acrimonia & ardore urinæ conquerantur ægri 9. 9
eſt durior renali ib.
hinc non fit à calore ib.
Veſicatoria ſemper nociva. 123. 4
Veterum cauſa Duelech 7. ſeqq.
Via ad quietem tribulatio eſt 213. c. 1
Victus tenuiſſimus quid ſit 135. 1
Victrix Medela confuſionem Archei ſedat 153. 12
Videndi effectus ſuperat totam Naturam Elementalem 67. 29
Vigilias continuas compenſant ſopores 151. c. 2.
Vini ſpiritus quomodo cum urinæ ſpiritu coagulatur 13. 4
Vinum in vappam quomodo vertatur. 30. 5
dum vitis floret turbatur 101. 29
Vino immodice ſumpto, cor palpitat 121. 17
Vinum eſt plauſtrum conveniens medicamentorum 136. 7
eſt nuncius, qui novit ib.
melancholiam ſuam ad fundum ſedimine non deponit 163. 45
ad hilaritatem potandum 257. c. 1
Virtualis proprietas ex ſeminum proprietate. 158. 5
Viſcida pituita ut talis non eſt materia calculi, quamvis etiam à ſemine petroſo commutetur 7. 3
quia nullo calore talis fit 8. 7
Viſio, guſtatio, &c. ſunt effectus immed. vitæ. 67. 29
Viſio Laici cujuſdam per mentis abſtractionem, de lue venerea 221. c. 2. 222. c. 1
Vita Archeus, &c. morborum Authores 126
media alimentorum diverſitatum inclinationis parens 28. 30
dolet in vitali ſpiritu 66. 28
eſt lux in ſuo hoſpitio. ib. 29
non eſt ſubſtantia ibid.
non accidens ib.
non eſt corporis proprie 67. ib.
eſt lux ſupra elementorum ſortem ib.
eſt agens ſenſationis 84. 99. & 101
in ſanguine 111. 30
ſedet & hoſpitatur in aura vitali 146. 5
non valet morbum in alieno excrementorum ſubjecto ſtabilire 147. 5
ſtimulatur in propriam injuriam à cauſa occaſionali ib.
mineralium & vegetabilium diſtinguitur à vita animali 233. c. 2
& arteriis abundat ſplen 179. 23
Vitæ abbreviatio à potu fontium petroſorum. 6. 19
præſervatio ac remedium 7. 19

Vitalis ſpiritus rector totius in utero eſt. 250.c.1
internus rector, qui omnia ad perfectionem promovet 3.4
ſubſtantia, quomodo vertitur in corroſivum. 85.103
ſpiritus fit alcali corroſivum 275.c.1
(in) Vitalibus generationis initium profluit ab idea generantis 3.4
Vitalis ſpiritus ſalſus, & balſamicus 193.23
Vitales vires celatæ ſunt, circa ſtomachi orificium 232.c.1
Vitia cuncta pudori, ac metui ſe aſſociant. 206.c.2
Vitriolum abſterſivam reddit urinam 33.17
album commendatur in vertigine 75.50
liquat cruorem meſaraicarum 117.20
aſperſum ſanguini, vitales edit actiones. 246.c.2
Vitrioli deſcriptio 56.11.&12
Veneris præparatio ib.
ſpiritus diſtillatio ib.
ſulphur ſomniferum ſaccharinum 82.86
Vitrum ex terra ac ſale minerali fortiori igne fit. 13.6
ex Alcali & arena 14.8
Magnetis vim tractoriam ſervavit, eo quod magiſterium magnetis in eo fabricatum fuerat 263.c.1
Vitulus ſtrangulatus etſi vertatur in apes, non tamen ex apibus ſuam deſumit materiam. 165.65
Ulcera vaca ſæpe carne ſenſitiva replentur. 64.17
tot ſunt ſpecies, quot ſalia ib.21
fundunt ſynoviam continuam ſalſam ib.
eorum dolores quare æſtuant 87.116
ſanguinem mutant in aquam pungentem rodentem 162.38
Ultio & Philautia intime ſeminibus inſunt. 91.137
Vomitus febrilis 129.15
amarus non eſt cauſa febrilis ſed productum excrementoſum ib.
flavus, porraceus, amarum à corrupto œconomo 150.3
recuſat deglutienda remedia 247.c.1
Vomituriens cum continua cephalalgia moritur 217.c.2
Vreter non ampliatur 38.16
ſentit, & caret nervis 71.45
Vrina mucoſa à calculo veſicæ 7.4
mordax & acris, unde 9.9
ejus curatio ib.
Urinæ examinantur contenta 13.2
ſponte fermentum concipit in ligneo vaſe 13.2.ſeqq.
hinc exhibuit ſalem urinaceum ib.
qui ſolvendo Duelech non aptus ib.3
putrefacta in fimo equino exhibuit cryſtallos ib.4
Vrinæ ſpiritus mixtus ſpiritui vini offam exhibuit albam, coagulando eum. 13.51
quod non faciebat cum pulvere Duelech. ibid.
facit idem cum ſpiritu terreſtri ibid.
etiam in ipſa urina ibid.
quam coagulatio eſt vera transmutatio ib.
equina caret coagulo 14.9
humanæ ſingularitas ibid.
eſt nec acida, nec alkalizata, ſed mare ſalſa. 14.12
Sal ejus ab aliis ſalibus differt 15.15
continet duo fixa ſalia 16.19.&20
differentia inter ſe ib.21
etiam in volatili urinæ ſale 16.23
caret alcali ib.25
hinc nec aſſumtum in potu alkali reddit ibid.26
Vrinæ ardorem extinguit ſpiritus ſalis marini. 18.31
oleum &c. 21.35
armentorum examinatio 22.42
non tinctæ cauſa 26.20
ortus determinatur à rene 27.22
odor à fermento ib.
fermentum volatizat terram ib.
citrinus color à ſcoria ib.
Vrina ſana, cur ſabulum matulæ adpoſuerat in frigore 27.26
à putredine intus conſervatur à balſamo vitali ibid.

continet ſemen Duelech 15.18. & 30.5
citius putreſcit in olida, quam in nitida matula ib.
incontaminata ſervatur à balſamo 31.6
continet terram, ut probat diſtillatio 31.8
in matula ſordida gravè olet ibid. 9
grato odore inficitur à therebinto 32.10
ſui vitio non putreſcit ab Aſparago 34.17
& cruor ſunt diſtincta 36.1
per renes feſtinus tranſitus ibid.
quando tranſit ibid.
Nephriticorum ib. 3
examen. ib. 7
coctio eſt ejus promotio ib.10
quare turbida à calculo 38.14
humana, quare ſalſa 39.21
non præſervat à putredine 100.16
ſalſa non mordicat veſicam, at decoctum licet dulce intromiſſum dolet intus. 124.8
quæ delirium prædicit in febribus continuis. 134.11
pars manet in cruore 158.17
non amaricat 175.13
pallidæ ſunt incontinentiores tinctis 187.20
aquoſa cur delirium arguit in febri continua. 192.20
nubecula ib. 21
turbida latens acidum continet 193.26
cum ſedimine bolari, optat ſanguificari. ibid. 29
flava cum ſedimine rubro ib. 29
examinatio per pondus ib.31
propria potata quare Peſtem cohibet ante acceſſum 241.c.2
Vrina etiam diaphana, atque in ſanis in matulis, etiam in frigore cruſtam calculoſam exhibet, non item calore fota 9.7
hinc in urina continetur cauſa calculi, & arenatarum ib. 10
Vrinæ ſpiritus confer de ſpiritibus.
Vrina tot ſpecies, quot ſimplicia in univerſo, non continet, nec ejus vapores ex deſtillatione aſcendentes adeo diverſi, ut materiam ac partem morbificam in recipiente manifeſtent 16.20
Vrinoſcopia Authoris 21.34
Vronomantia 39.21
veterum 188. ſeqq.
Vterus petrificatus à proprio fœtu 6.17
Duelech 27.22
habet ſenſum per acutum 80.75
nunquam ſupra Diaphragma aſcendit 74.54
Vteri membrana inſtar ſtomachi 250.c.1
occulto odore mulier infirmatur 241.c.2
Vterini affectus unde 70.38
non raro generant Apoplexiam & Paralyſin. 73.51
Vulcanus ardens in natura unicus 23.6
Vulnera venenata ſanat ſuccinum 262.c.2
Vulnerum dolor ſuſcitatur ab aqua glareali. 39.20
dolores ſtabiles, quare æſtuant 87.116
Vulnerarius potus ex lixivio tiliæ 16.26
ejus Alkali abſumtum quamvis in ventriculo ſit, ſunt tamen diuretici abſterſivi, ac alkali cohibitivi 17.27
Worm eſt morbus equinæ ſpeciei proprius. 222.c.1

Z.

Zenexton. 260.c.1.& ſeqq.
Paracelſi cum duobus caracteriſmi falſum ibid.
quomodo agit ib.
Zona calidiore, ſal è Pelago exhalat. 28.31

FINIS.

11683. f